

SALMA N T ICEENSIS)

Parenti suo Eliæ consecrati

Summam Theologicam Angelici Doctoris D. Thomæ

In primam partem, ac juxta miram ejusdem Angelici Pnecptoris doctrinam, et omniiu“ionsonc
ad eam quam Complutense Collegium ejusdem Ordinis in suo Artium Cursu tradit.

ARCNIEPJSGOPO IKTVRICENSİ

R O M X.

IUtHAKIA S. < fJs.iUI IU. l'H< i!'A< > AXI» \)tf>>

So<io Eq MXΠ1ΓΓΓI, udunn^Ualore.

PRÆLOQUIUM EDITORIS

Cursus theologicus Salmanticensis, auctore collegio Patrum Discalceatorum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo primitivæ observantiæ, inchoatus anno -1650, plumbeis passibus metam attigit anno 4704. Quod tam serotinum per septuaginta annos progressum fecerit, causa fuit ipsa Operis magnitudo. Oportebat namque gravissimas theologiæ quæstiones non perfunctorie delibare, sed sedulo introspicere, maturoque consilio decidere. Nulla hic compilata, vel mutuata, nulla usurpata aliunde; sed universa ex Divi Thomæ purissimo fonte immediate emanarunt ; plurima denuo alte excogitata, subtiliter discussa, viriliter propugnata. In lumine cœlestis gratiæ constituti prædicti collegii Patres, amicabili foedere uniti, dum sanctissimum Thomam illustrandum, propugnandumque susceperunt, totius Ecclesiæ causam egerunt. Operis vestibula, sive frontes, a primo tomo ad ultimum, solius collegii nomine inscribuntur, ita ut auctorum personæ et nomina nos omnino laterent, nisi aliunde proditi essent. P. *Antonium a Matre Dei*, qui tres priores tomos confecit, prodidit Caramuel {*Polit. Dominic.*, lib vu, c. 6). Duos alios ejusdem Cursus auctores, recenses habes in *Historia Ordini Carmelitici* (tom. IV, lib xvni, cap. 60).

Collfig. Salm. Tome I.

Augebat difficultatem ipsamet auctorum, et subindo ingeniorum varietas. Quod plurimum addidit, laboris et attentionis, ne circa vel minima in eodem Opere discolor ulla dissonantia reperirelur. Etsi enim omnes huius Cursus auctores fuerint fidelissimi Divi Thomæ discipuli, nihilominus cordialis ipse discipulatus aliquas varietates permittit circa intelligentiam Doctori. Unde ad vitandum cujuslibet discordiae speciem, auctores sæpe numero obligabantur consulere non solum D. Thomam, sed rimari etiam suorum praedecessorum intentionem, et replere ideas. Sed tandem, adfavente Deo, superatis difficultatibus, Cursus ad extremam lineam pervenit. In illo enim, præter ditissimam locorum sacræ Scripturae, Conciliorum et sanctorum Patrum supellectilem, præter rerum ordinem, quem continet admirabilem, præter profunditatem rationum, tam admirabili consonantia omnia a primis clementis usque ad apicem sibi ipsis correspondent, ut scribentium manus videatur ipsissima.

Qui igitur Thomislicæ doctrinæ limpidissimo lacte refici desiderat, Opus hoc sedulo consulat. Inter omnes eosque insignes scholasticos, nullum reperiens, qui Divi Thomæ placita nitatur circumspicere attentius, probare nervosius, fulcire validius, defendere potentius; nullum, qui obstantibus in contra rationibus satisfaciat plenius, respondeat acutius; nullum, qui fallaces argumentationes detegat clarius, infringat facilius. Eximia ista commentaria sic divinum D. Thomæ ingenium in omnibus redolent; sic ejus mentem ad vivum in cunctis exaratam, et expressam relinquunt, ut mirari debeamus sublimia et acutissima ingenia Patrum collegii Salmanticensis, et venerari immensos assiduosque in explicandis difficultatibus theologicis labores, et investigationes plurimas ad inveniendam veram, puram et genuinam Divi Thomæ sententiam.

Nec minus laudanda censoria vis, et aquilina acies ad discernendum inter veros, et fictos, falsos, ac larvatos D. Thomæ discipulos. Etenim

eo tempore quo exaratum fuit Opus Salmanticum dum aliqui, extra scholam Angelicam, verissimas S. Thomæ sententias totis viribus refellere nitebantur, alii dolo subruere, ac falso interpretandi genere corrumpere studebant, pessimum sane hostium genus, qui simulata amicitia gravius nocebant, quam bellum professi. Licet vero et Prædicatorum familia plurimi eorum impetus repressissent, aut detexissent insidias, minus fidem faciebant apud quosdam qui sibi hoc falso persuadebant, Dominicanos in eas interpretationes et sententias D. Thomæ, necessitate quadam, ac vi suarum legum adigi. Sed hos vehiti obices, qui veræ doctrinæ incrementa retardabant, Patres Salmanticenses effregerunt his libris quibus quidquid solidi ac veræ doctrinæ Thomislicæ assertores scripsere, mira brevitate, facili methodo collectum habes.

Rectissimum proinde Joannis Caramuelis iudicium : « Salmanticensi Theologiæ Cursui Thomislicæ sententiæ alias probabiles debent., quod < sint inexpugnabiles, securæ et certæ. -{*Comment. ad regulam S. Benedicti*, quæst. 54, num. 545.)

Nil mirum idcirco, si ab illo tempore nullus huius molis theologicus cursus in Ecclesia de novo prodierit, scholarumque controversiae propemodum siluerint.

integrum Opus viginti quatuor tractatibus constat, scilicet : Tractatus I. De principio individuationis substantiæ materialis, et accidentium ejus. Tractatus II. De visione Dei. Tractatus III. De scientia Dei. Tractatus IV. De voluntate Dei. Tractatus V. De pnedestinatione et reprobatione. Tractatus VI. De Trinitate, in XIX disputationes divisus. Tractatus VII. De Angelis, cum XIII disput. Tractatus VIII. De ultimo fine. Tractatus IX. De beatitudine. Tractatus X. De voluntario et involuntario. Tractatus XI. De bonitate et malitia humanorum actuum. Tractatus XII. De virtutibus in communi et arbor prædicamentalis, sive generalis divisio

omnium virtutum usque ad infimas species. Tractatus XIII. De vitiis et peccatis, in XIX disput. divisus. Tractatus XIV. De gratia Dei. Tractatus XV. De justificatione. Tractatus XVI. De merito. Tractatus XVII. De fide. Tractatus XVIII. De spe. Tractatus XIX. De charitate. Tractatus XX. De statu religioso incommuni. Tractatus XXI. De Incarnatione, duos integros tomos complectens et triginta octo disputationes. Tractatus XXII. De sacramentis in genere. Tractatus XXIII. De sanctissimo Eucharistiae sacramento. Tractatus XXIV. De virtute poenitentiae et sacramento.

In omnibus iis tractationibus Cursus Salmantieensis fructuosam sanctorum Patrum doctrinam redolet, praecipue vero S. Augustini et S. Thomae mentem ad vivum exprimit. Humanarum atque divinarum peritia litterarum incomparabilis, dicendi genus ornatum, disciplina singularis ex abditis theologiae penetralibus accepta atque deprompta; methodus claritati et proprietati omnino consulens, sicut nullam rem e suo loco deturbat, nullam extra rem vocat; omnia suis locis prudenter aptata, intellectum manu ducunt ad optatum investigationis terminum.

Scribebam Parisiis pridie kalendas Decembris 1871,

VICTOR PALMÉ.

APPROBATIONES & MONITA

INITIO SINGULORUM TOMORUM PRÆFIXA

TOMUS PRIMUS

D. THOMÆ AQUINATI,

DOCTOR! ANGELICO,

ECCLESIAE FLLGENTISSIMO SIDERI, S. THEOLOGIAE PRIMARIO LUMINI, VERITATIS VERE
MAGISTRO,

COLLEGIUM SALMANTICENSE

*Sanctissimi vatis Elice Carmelitarum Discalceatorum Beatce Mariae
de Monte Carmeli.*

O. D. C.

In Lampadrodomico certamine a Prometbæo instituto lusit antiquitas, non illu-
xit. In quo Lampadophorori lampades manibus ferentes, cerlatim currebant; si
tamen lampadem inextinctam, metam usque non pertulissent, eam alteri tradere
moris erat. *Hinc lampada cursu tradere* in proverbio est. *Nunc cursu lampada
libi trado* (inquit Varro) (1), quo significaret, se alleram sermonis partem Merulæ
tradere, ut is in dicendi vicem succederet. Quorsum hæc? Cucurrerunt Lampado-
pliorori nostri Comploteuses, ex instituto Majorum, suo illo philosophico cursu,
te splendidissimam Ecclesiæ lampadem (o Sol Angelice) manibus gestantes, imo
præferentes: te namque duce, te luce ad te inoffenso, nudo licet pede, tamquam
ad metam sui cursus feliciter pervenere. En te lampadem. non quidem exstinctam,
sed pro viribus illustratam, *cursu nobis tradunt*, Theologici in stadio cursus ite-
rum manibus, oculis, calamo, præferendam. Te ambabus ulnis suscipit Salmanti-
num Discalceatorum Collegium sanctissimo Vati ELEE Carmeli Proloparenii, Mo-
nastici instituti Protopalriarchæ sacratum. Te Seraphic® THERESIZÉ Virginis,
orationis Magistrae Salmantina proles corde compleclilur. Fausto (ut auguramur)
omine, Elias namque (inquit Chrysostomus) (2) græco idiomate Solem sonat, igneo-
que curru, equisq; flammantibus in cælum Iran vectus, quasi fons luminis ignita
lumina liliis dispensat. Theresia Albæ sidus, id est stella matutina, Hispani® decus,
orbis lumen, Ecclesiæ illuminatrix, prudeilissima virgo. quo lampadem, Sponso
coelesti in finem usque mundi vivida luce fulgidam, jugiter inextinctam conserva-
ret, non solum oleum in vase provida dispensatione reposuit, sed (quod mirum,
iiolumq; toti orbi est) virgineum corpus perennem miraculosi olei fontem profi-
cuis scaturiginibus ebullientem esse, a coelesti Sponso, illi gratissima, obtinere
promeruit, igitur ut lumini, et oleo superabundanlissimo luæ fulgcnlissimæ lam-
padis lumen, et oleum addamus, et lumen, et oleum præ manibus nobis est; alle-
rnm coeleste, miraculosum alterum, alterum domi, alterum prope. Domi siqui-

¹) Varro lib. ni. *ile re rustica*, e. 1C. — (2. *Seras*. 3 *de Attentione Elix*.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

FJ Licenciado Saldana Provisor y Vicario General, en la Ciudad y Obispado de Salamanca, por su Senoria Don Antonio Corrionero Obispo del dicho Obispado, del Consejo del Roy nuesiro Senor, etc. Por la présenté damns licencia à quaiquier impressor, para que pueda impriiinir un libro iniitulado : Curso Theologico sobre las parles «le Santo Thomas, compuçslo per los Lectores del Colegio de San Elias de Salamanca, do los Carmelilas Descalzos, alento que esta Visio y examinado, y no conlieno cosa contra nueslra Santa Fe Catholica, lin que por ello incurra en pena alguna; guardaudo las premalicas Reales. Dada en Salamanca à SO de Junio de 1630.

El Licenciado Saldana.

Por su niandado :

Anacleto Delencina.

APPROBATIO HUIUS OPERIS

Per R. P Magistrum Fratrem Gasparem a Regibus, Cathedrce Sancti Thomce in alma Salmanticeisi Academia moderatorem dignissimum.

Pulchrum, ac praeclarum Opus hoc, cui titulus est : *Collegii Salmanlicensis S. Elue Prophetæ, Fratrum Discalceatorum B. Maria de Monte Carmeli, Cur-sus Theologicus Summam Theologicam Doctoris Angelici complectens*, ex com-missione Domini D. de Saldana, Vicarii Generalis illustrissimi Domini D. Antonii de Corrionero, Salmanlicensis Praesulis, accurate, mature, magnaue voluptate perlegi. Post exactam igitur ejus expansionem, Fidei orthodoxae, aut bonis mori-bus neque apicem adversantem invenj, quin potius ubique floridam, ubique fruc-tuosam sanctorum Patrum doctrinam redolet, eorumque verbum bonum eructat, præcipne vero ita divi Augustini, et Angelici Doctoris mentem in omnibus ad vi-vum exprimit, ita quaj in sacro pectore latitabant, perspicue ostendit, ut ulrins-que sanctissimi Præceptoris mentis, et pectoris clarissimum videatur speculum, ipsisque dictantibus exaratum, ita utriusque madet doctrina, scatet sentiitiis, abundat praeclaris dictis, ut illud *catenam* quamdam *auream* ex eorum testimoniis recte adductis, acute, et alte perpensis, suisque locis congruenter, et apte dis-positis quasi ex quibusdam pretiosissimis gemmis contextam appellare possem et debeam. Ita utriusque antiquissimam doctrinam, nova, et recenti quadam ratione, non quidem aliunde, sed ex eorum visceribus subtilissime exhausta explicat, et exornat, ut totum hoc Opus vetustissima antiquitate, maximaue novitate mirabili quodam nexu inter se colnhereulibus plenum appareat, et merito de ejus Opi-fice illud Matthaei 13 proferri queat, simile esse Patrifamilias, qui *profert de the-sauro suo nota, et vetera*. Opus sane excelsum, <lc numeris omnibus absolutissi-mum, omnia in eo pulchra, strenue structa, adamussim perfecta. Hic in excitandis gravissimis quæslionibns non modica cura, in referendis aliorum opinionibus, omnibusque eorum fundamentis summa fidelitas, in refellendis ingens energia, et efficacia, in seligendis sentiitiis prudens, ac maturum consilium, et quo«l fruc-tuosius est, in eis clare, atque perspicue (adversantium incursibus nervosissime fractis) enucleandis, et gravissimis rationibus ex sanctis Patribus, præcipne vero D. Thoinæ confirmandis maxirqa præslâulia, sic tandem omnia ad unguem, adeo clare, dilucide, acute, profundeque discutiuntur, ut plura, qu® mentem meam hucusque effugerant, nunc intelligere, ac penetrare valeam. Qui igitur thomislic® doctrin®, limpidissimo, ac suavissimo lacte refici desiderat, Opus hoc sedulo consulat, sæpeqne evolvat; in eo enim angelic® doctrinæ laciens fons perenniter,

et suaviter fluit; quare non solum censeo dignum esse, ut in utilitatem Ecclesiæ, in hærelicorum damnum, in novitatum eversionem typis mandetur; verum ab hoc doctissimorum Patrum Collegio, ut quantocius reliqua opera ad Cursum hunc Theologicum spectantia in lucem edant, enixe precor. Datis in hoc nostro Collegio Sanctissimæ vcræ Crucis, Ordinis D. Maria? de Mercede Redemptionis Captivorum. die 20 Junii, anno Domini 1630.

Frater Gaspar a Begibus.

APPROBATIO R. P. M. F. LUDOVICI DE CABRERA

Prioris S. Philippi Matritensis.

"4

Tomus hic primus Cursus Theologici λ religiosissimo Collegio Salmantino Patrum Discalceatorum de Monte Carmeli elaboratus, de mandato Supremi Senatus a mo recognitus, nihil continet Sacrosanctæ Fidei, aut bonis moribus adversum ; quin potius mirum est, quanta eruditione, ac sapientia, quanto pondere, acumine, et efficacitate rationum ; insuper quam mirabili perspicuitate plura in eo reperiantur denGO excogitata, et discussa , et super hæc quam conformiter omnia ad mentem Angelici Doctoris. Quare meritissime in communem utilitatem lucem aspiciet. Ita sentio in Conventu hoc D. Philippi Matritensis, die 6 Augusti 1630.

Frater Luisius Cabrera.

TOMI SECUNDI

PARS PRIOR

J). THOMÆ AQUINATI,

DOCTOR! ANGELICO,

ECCLESJÆ FL'LGENTISSIMO SYDERI, SACRÆ THÊOLOGIE PRIMARIO LUMINI,
VERITATIS VERE MAGISTRO,

COLLEGIUM SALMANTIC ENSE

*Sanctissimi vatis Elice Cannelitaruin Discalceatorum Beatæ Marice
de Monte Carmeli.*

O. D. C.

De industria apum, dc supellectili avium (illis ceram, ceu bitumen ; isti ceu trabes ministrantibus plumas) Apollini sacratum fuisse templum, antiquitas fabulatur. Figmenlala bæc equidem, sed sub commenti umbra, claritas lucis ; et sub fictionis cortice, inclusa latet medulla veritatis. Quid enim cera? Quid plumæ? nisi studiosorum stemmata, scribentiumque utensilia ? Cera quidem, qua Doclores lampades, et lucernas foveant, quibus insomnes noctes traducunt : pium» vero, quibus foliis notas, et nomina mandant. Jure ergo liæc stemmata, hæc studiorum adminicula sacrantur Apollini, scientiarum Principi; ut indicetur, studiorum vigiliis, scribentium labores, omnia proprio Magistro iri sacrata. Tibi ergo (o Angelice Aquinas) ut Theologiæ Sacræ Didascalo Principi ; ut scientiarum omnium Coryphæo primo; iit in sapientiae emporio Apollini divino? tibi (inquam) apicularum omnium sudor insudat, qu» in Thomistica assidue volitantes Hybla , jam thymi suave olentes divitias; jam roris marini violacea cacumina, ore famelico, et numerosis coxarum villis implicantes, flavum sapienti» favum enituntur perficere. Tibi etiam volucram labor omnis laborat, quæ ingeniorum pennis per auream Theologiæ auram in sublime feruntur. Cui enim alii sine injuria tua, sine dedecore suo, volarent volucres, laborarent apes? Cum utrumque genus ex te exortum, quidquid in illis gloriæ est, quidquid decoris ; libi ut a te accepta, referre teneantur. Volucres aquarum esse progeniem (etsi inficientur aliqui) Sacra pagina docet, dum dicit, *Producant aaute reptile anima viventis, et volatile super terram*. In quam sententiam inter plures alios ivit Ambrosius. Apes etiam ex bove mortuo oriri experientia attestante testatur natura. Ex te ergo vclut e bove quondam adeo muto, ut mortuus crederetur, spiritales apes nascuntur: e tuoque sapienti» pelago ducunt ortum, quicumque vehit volucres, per Sac» Theologi» auram, sese ingeniorum pennis præpetibus librant. Tibi ergo debetur et industria apum, et snppellex avium. Igitur, ut vectigal libi debitum, vigiliarum' nostrarum ceram, et pennas, quibus scribimus, consecramus; alteri nolumus, alteri non debemus : tibi soli, quod ex te didicimus, dicamus; tibi, quod ex te exscripsimus, inscribimus; ad te, quod ex te extraximus, trahimus; in noslrique Cursus cursu, sl quando aliqua sumus molestia præpediti, instar resectionis putamus Cursu nostro ad tuas manus venire, in quibus, si quid acceperis, donantium utilitas geminabitur. Sic evenit septem nostri Salmanticensis Cursus tractatibus (editis scilicet in i. tomo quinque ; duobus jam nunc lucem aspicientibus) qui Angelica tua manu fulciti, velut Apocalypseos Angeli (*habentis in dextera sua stellas septem, cujus lucebat facies fient Sol lucet in virtute sua*) majori luce lucent ; splendore resplendent, et

fulgore refulgent. Ast si facies Angeli sic resplendet, sicut Sol lucet in virtutibus suis, qualiter in ejus dextera stellas adeo clare perspicit Joannes, ut non solum videat, sed et distincte computet? Cura enim Phoebus in virtute sua lucet, hoc est, cum radiis vallat frontem meridianis, nilidiorique crine spargit lucem; tunc fugantur, et obscurantur stellæ, nec apparent, juxta illud, *Jainque rubescebat stellis Aurora fugatis*. Unde ergo in dextera Angeli adeo sidera micant, ut nec claritate solis obscurentur? Credimus sane, hoc eruditos nancisci, si ad te (o Ecclesia* luminare majus) accedant, si manibus tuis fulciantur, in quibus eorum adeo geminatur splendor, ut nec nitida Solis facie obnubilari queant. Itaque quod nostri tibi dedicentur labores, quod nostrum tibi insudet ingenium, quod vigilia*, et scripta nostra tuis offerantur manibus, potius utilitas donantium est, quam obsequium accipienti : est enim a te accipere, tibi offerre, tuncque ditiores reddimur, cum acciperis quod donamus. Unde munera nostra ne despicias, sed apiculis tuis, quæ in amœno doctrinal luæ viridario, fideli stimulo flores emedullant, ut candidum sapientiæ efficiant favum (o utinam absque erice acralon, absque absinthio ambrosium, absque extero spermate virgineum' alas adde, ut cursus sui cursum oculis percurrant. Facile enim, si faves, flos doctrina* tua* vertetur in alas. *Date flores Moab* (inquit Jerem. 38 , *quia florens egredietur*. Ubi Pagninus, et Tygurrina habent : *Date alas ipsi Moab, ut ocyssime avolet*. Ecce flores in alas conversos. Vere id in sapientiæ flore accidit, quæ ut nectare ambrosio colligentium animos reficit (ut quod sine fictione didicerunt, sine invidia communicent) illico flores permutantur in pennas, transformantur in calamos, qui superiori crista super æthera volent, et inferiori spiculo, nitidam papyrus perarent. Sic poscimus, sic optamus (si faveant superi) flores, quos ex viridario tuo decerpimus, in alas converti, et ut Mercurius ille apud Homerum talaria sumebat, quæ ferrent eum <seu super undam, seu super immensam terram auras (equiparante in. Ita et nos alas assumamus; sic enim et ceram, et plumas, quas tibi, ut Apollini sacro reteramus, habebimus, et ocyssimè Cursus nostri metam, non currendo, sed volando potiùs (non tamen celeritate noxia) pertingemus.

FACULTAS ORDINIS.

Frater Stephaniis a S. Joseph, Generalis Ordinis B. Mariæ de Monte Carmeli de consensu nostri Diffinitorii; ut liber, cujus titulus est (Cursus Theologicus Carmelitarum Discalceatorum Collegii Salmanticensis, Tomus secundus in I. part. D. Thomæ) ab eodem Collegio accurate compositus, et a gravioribus, doctisquo viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, et examinandum commisimus) recognitus, et approbatus typis mandetur, et in lucem prodeat, obtenta facultate Ordinarii, ac supremi Senatus; tenore præsentium licentiam concedimus. In quorum fidem præsenles manu nostra, ac Secretarii nostri subscriptas fieri jussimus.

Mutriti, die sexta Mensis Februarii, Anni Domini M.DC.XXXVI.

Fr. Stephaniis a S. Joseph Generalis.

Fr. Dominicus a Matre Dei Diffinitor, et Secretorius.

FACULTAS, SIMUL ET CENSURA ORDINARII.

I

Secundus hic tomus Cursus Theologici Religiosissimi pariter, ac sapientissimi Collegii Salmanticensis Sancti Eli Patrum Carmelitarum Discalceatorum, tractatum alterum de Trinitate, alterum de Angelis complectens, ut typis proculus in lucem prodeat, libenter concedimus. Quinimmo summopere nobis gratulamur

M

noslil Episcopalis muneris fuisse, operi prælo, et tovo dignissimo facultate nostra aditum aperire, ut communem lucem et ipsum quaminuxiinam daturum non dubitamus Ecclesiæ sanetæ Dei, littorariæ Reiptiblicæ, Scholasticæ Theologiæ, et Angelici Piæceptoris placitis, dictis, sentiis, quæ adeo ebibit ubertim, humiliter suscipit, suscipit reverenter, fideliter propinat, serio, et mature seligit, sapienter elucidat, ornat erudite, explanat dilucido, discutit alte, profunde rimatur, sequitur indivulse, fulcit nervose, defensat strenue, viriliter propugnat, feliciter versat ; ut ipso Sanctissimo Præceptore capitis instar dictante, per fidelissimorum horum discipulorum manus exaratum opus videatur. L' enim verbis Divi Augustini utar : *A'equuqimm dicendum esi, quod ipse non scripserit, quandoquidem membra ejus, id operula sunt, quod dictante cupite cognoverunt : quid enim de suis laciis, el dictis uoS legere voluit, hoc scribendum illis tanquam suis manibus imperavit* (1). Quod sane mihi Divo Thornæ addictissimo, cujus Angelica doctrina cordi est, et cunctis de Sacra Theologia brnemerenlibus .non potuit non jucundissimum fore. Nec censura dumtaxat sapientissimi Magistri, cui opus recognoscendum dedimus, in qua nihil ultra veritatem, nihil extra merita-audet maturus censor; sed etiam, quod vidimus, quod perspeximus, quod manus nostræ contrectaverunt de libro hoc, nos in hanc sententiam pertraxit. Ut enim de luce dixit Divus Ambrosius : *Plus in eo est, quod probetur aspectu, quam quod sermone laudaripossit ; suo enim utitur testimonio, non suffragio alieno* (2). Quamobrem non possum non faleri, sæpius me in admirationem rapuisse Religiosissimos Patres istos e tam mirabili nudiu paupertatis penu tam copiosam scientiæ supellectilem, e religiosæ austeritatis minime aulicis glebis adeo divitem docirinæ thesaurum, e jugi, et non intermisso orationis studio, mirum in modum sic elucubrata sapientiæ monumenta deprompsisse. Cælerum verum est illud : *Qui Deo student, nihil non prodire sentiunt, nihil non ex voto consequuntur*. Et ni fallor, Angelicus Præceptor sapientiam a Patre luminum præcipue in oratione, et iciunio haustam, per viros orationis, et austerioris vitæ studiosissimos in posteritatem gaudet transmitti. Quo opere numeris omnibus absoluto non solum communem plausum, quem prior tomus jam expertus est, verum toti Theologico cursui ad umbilicum usque perducto perennitatem ex volo, ex animo, ex merito Senecæ verbis auguramur dicentis : *Sapientia) oeslrte monumenta nulla delebit ælas priesens, et nulla diminuet sequens, ac deinde semper ulterior aliquid ad venerationem conferet* (3). Dat. Salmanticæ in nostro Episcopali Palatio die vigesima septima mensis Septembris. Anno Domini M.DC.XXXVf.

Christophorus Episcopus Salmantinus.

De Mandato Domini mei Episcopi

Didacus de Mendieta.

APPROBATIO R. P. M. F. GASPARIS DE LOS REYES,

In Florentissima Salmanticensi Academia Philosophice naturalis Cathedra? digniss. moderatoris.

Preciarum hunc Collegii Salmanticensis secundum Theologici cursus tomum, continentem materiam de Trinitate, diu desideratum, et jam concupiscenti nnimo præparatum (ex commission· Domini D. Christopbori de la Camara Episcopi Salmanticensis) non Inferiori voluptate, et cura non impari, ntquo priorem ejusdem cursus tomum volutavi, et perlegi, cunctas illius paginas, omnes ipsius lineas, uni-

ti) Aug. de consensu Evangel, lib. ii, c. 35 — D. Ambros. lib. i Herum, cap. 9. — 3' Seneca lib. d· breetalc vit.r cap. 15.

versosque apices oculorum acie, et praecipite mentis diligentissimæ perlustravi. In illo, quod correctioni obnoxium sil, nihil ; quod in Ecclesiæ, el Thomislicæ doctrinæ candidatorum utilitatem cedat, plurimum reperi. In ipso enim, præter splendidam, el ditissimam locorum sacra Scriptura, Conciliorum, cl Sanctorum Patrum supellectilem, qua opulentissime locupletatur, præter rerum ordinem, quem continet admirabilem, præter claritatem, subtilitatem, et profunditatem rationum, in quibus ipsius opifices se ipsis quotidie majores effecti, adeo superiora sua commentaria superant, et excedunt, ut merito auctores judicarentur diversissimi, si doctrinæ uniformitas, si styli identitas, si veritatum connexio, si sententiarum consequentia mirabilis non ipsissimos esse comprobarent. Tam admirabili enim consonantia omnia, quæ a pnmis Dialectics elementis usque ad ultimum hujus secundi tomi apicem dicla sunt, sibi ipsis correspondent, tanquam artificiosa harmonia solida fundamenta antea in Philosophicis præjaclalnm superimposita Theologica mole connectunlur, ut non solum unica vox (nt in priori dicitur tomo) in artium, ei Theologia; personei cursu; sed eliam scribentium manus prima facie in utroque videatur ipsissima. Prater hæc, inquam, omnia (quæ non inter minima computari debent) illud est, quod omnibus, mm solum qui in subselliis sedent ; sed etiam qui eminent in orchestra gratissimum futurum esse non dubito : quod scilicet Angelici Præceptoris rationes adeo expenduntur sedulo, adeo enucleantur studiose, adeo trutinantur diligenter, ut illud audeam pro \evitate dicere, inter omnes, eosque insignes Scholasticos, quos ego viderim, commentatores nullum esse, qui id, in quo Divi Thomæ placitum nititur, nitatur circumspicere attentius, percalere verius, probare nervosius, fulcire validius, defendere poteuliùs : nullum, qui obstantibus in contra alicujus momenti rationibus satisfaciat plenius, respondeat acutius; nullum, qui fallaces argumentationes detegat clarius, infringat facilius : nullum denique, qui ad genuinam, et veram Divi Thomæ mentem accedat proximiùs : imo aureum hoc opus non solum proxime ad Angelicum Praceptorem accedit, sed inlelligibilem etiam identitatem est cum ipso consecutum : quippe, quod non solum ipsius vita vivit, atque informatur spiritu, sed etiam quia ipsius est velul quædam inlelliglbilis species : nam sicut ista objectum intelligibile reddit, sic opus hoc adeo erudite Divi Thomæ mentem edisserat, ut omnibus pervia, facilis, et inlelligibilis proponatur per ipsum ; nihil que sit, quod amplius desiderari possit pro illius explicatione doctrinæ. Et non solum est Angelici Dodoris inlelligibilis species, verum etiam ipsius mentis partus, fœtus, et filius, qui perfectam imaginem, et similitudinem sni principii pra se gerens, nihil in eo latitat, quod non actualissime repraesentet. Et sicut de Anthæo filio terra figmenta olim fabulabatur vetustas, quod scilicet in Herculeo conflictu, quoties matrem contingebat terram, toties vegetiores vires resumebat, el praestanliores, ad horridaque promptior arma resurgebat : sic sane opus hoc, legitimus Angelicæ mentis filius, quo magis ipsum Aquinatem parentem mente contingit el intellectu, oculis, manibusqué versat, quo magis ipsius rationes evolvit, quo magis ipsius doctrinæ unitur, eo robustior, et animosior, forlior, el insuperabilior, sicut Libycus ille Anlhæens reperitur. In hoc tamen uno felicior isto : nam isium Alcmenae natus alte sublatum terrae contactu prohibuit, peclorique suo arctius strictum enecuit ; hoc vero opus, cum neque persecutio, nec gladius, cum neque Principatus, neque virtutes, nec fortitudo, aut altitudo, aut creatura aliqua possit illud ab Angelico Thoma, a quo vitam participat, separare, cum omni immortalitate adversus adversantium machinas perdurans cum ælernitale adæquabilur. Quare ipsum ut in communem utilitatem lucem accipiat, non modo dignum, sed dignissimum judico. Habebit in illo quilibet veræ sapientia; amator, unde et sibi veritatem assequi, el alios in doctrina sana erudire, et eos, qui contradicunt, arguere possit. O ulinam Deus faxit, auctores ipsius usque ad ultimam hujus cursus pervenire metam : ut labore ipsorum universus orbis perfrualur. Sic judico in hoc nostro Collegio Vera Crucis Ordinis Beatæ .Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum in Salmanlina Universitate erecti, die decimo septimo Augusti, Virginei parius anno 1636.

■:Vf

•M

y T

CENSURA. R. P. M. F. GABRIELIS GONZALEZ,

*In Sacra Theologia Magistri, et supremi Senatus Sanctae Inquisitionis
Consultoris.*

De mandato supremi Senatus, summa cum voluptate perlegi pulchrum, ac praeclarum opus, cui titulus est, Collegii Salmanlicensis Eliæ Prophetæ Fratrum Discalceatorum Beatæ Marite de Monte Carmeli Cursus Theologicus, summam Theologie Doctoris Angelici complectens, Torpus secundus. In quo Religiosissimi, necnon Doctissimi Patres praedicti Collegii interpretantur, sanam, veram, ac limpidam Angelici Praeceptoris Doctrinam : et in illo, quod fidei Catholicæ, sanisve moribus refragetur, nihil : quod eis suffragetur, multum reperi. Quin potius tam praeclara commentaria admirans, haud dubio de ipsis verificari, quod de eorum antiquissimo, et Sanctissimo Patre Ecclesiast. 48. habetur : *Surrexit Elias quasi ignis, et verbum ipsius quasi facula ardebat.* Ecce his temporibus in lucem prodiit Eliæ insigne Collegium Catholicæ fidei athleta, cujus scriptorum clypeo militans Ecclesia Haereticorum tela, quæ contra Sacrosanctæ Trinitatis mysterium suscitata sunt, feliciter confringit, et quasi ignis vivus in cineres reducit. Quid multum, si ubique a Doctrina Sacrorum Conciliorum, et SS. Patrum, et praecipue Doctoris Sancti omnium Magistri, nec per latum unguem discedit? Profundissimas etiam difficultates, quas Theologi in Academiis disputant, non subterfugiunt Doctissimi Patres isti ; sed singulari distinctione, claritate, ac modestia ab Angelico Doctore participata exponunt, et ejusdem doctrinam, quam grato animo sequuntur, non aliunde, quam ex ipsius verbis explicant, et exornant, ita ut in eis depictum inveniam exemplum felicitatis, qua mellifluus Bernardus fruebatur in Sacris litteris exponendis, de quo praeclare canit Ecclesia : *Sacras Scripturas assidue lectitabat, neque ullis magis, quam ipsorum verbis eas intelligere sese dicebat.* Qua admirabili rapsodia utuntur feliciter gravissimi isti Patres : assidue Sanctum Doctorem lectitant, neque ullis magis, quam ipsius Sancti Thomæ verbis eum intelligere, et explicare demonstrant, atque adeo non mirum, si quod de Angelico Doctore affirmatur, suo modo participare dicantur, quod in eorum scriptis, celsa, clara, et firma sententia inveniatur. Ille igitur Angeli veloces, pergite in explicanda Doctoris Angelici doctrina, qui Angelos statu, et conversatione imitamini, reconditum Sanctissimæ Trinitatis mysterium, doctrinamque de Angelis a nostris sensibus ita remotam, Angelicis vestris lucubrationibus illustrate. Pro Doctore veritatis firmiter dimiccate, ut veri filii sapientissimæ, et Sanctissimæ Matris Theresiæ, ubique veritatis amatricis. Sic sentio. In Conventu Reirali Beatissimæ matris Mariæ de Atocha. Die X. Mensis Junii, Anno Domini M.DC.XXXVL

Fr. Gabriel Gonzales.

AD LECTOREM

Segnius quam credidimus (humanissime lector) cursus iste noster excurrit. Si tamen moram nostram incusas, scito scitum illuni fuisse, qui dixit: librum typis cudendum, navim esse in pontum deducendam, in qua paratis omnibus ad scindendas undas, alnque velorum pandendas, plura occurrunt ulterius reparanda : et ubi nulla jam putatur cunctatio, nulla mora; annus, et anni sunt, priusquam singula expédiantur. Sic seri bentibus accidit, quibus necessum est tempus absumere, si exacte cupiunt cœpta peragere : quia raro junguntur, et celeriter scribere, et impœnitenda proferre. Ideo nunquam a nobis nimium expetita est celeritas.

U

quæ pins habet periculi, quam nitoris. Nam, ut erudite Cassiodorus inquit : *Dictio semper agrestis est, quæ aut sensibus electis per moram non comitur : aut verborum minime proprietatibus explicatur. Ideo annus annus ad scriben him relaxatur authoribus.* Quod tempus, si alicui unquam, id aureis Divi Thom» fodinis mentis ligone laborantibus præcipue debetur, in quibus tanta est divitiarum multitudo, ut ipsi exhaustiendæ omnia omnium aetatum tempora fortasse non sufficiant. Cum facilius sit in Thoma sine syllaba verbum, aut litteram sine figura, quam sine thesauro apiculum reperire. Quod eruditi vix crederent, nisi id quotidiano experimento comprobassem, qui ad Angelicum Pneceptorem accedentes apposite huc flectunt illud Arnoldi Carnolensis, dicentes, se *in scintilla incendium, et in stilla pelagus reperisse.* Verum hæc omnia non adeo gressus nostros arcerent, ut non jam diu secundus hic tomos optata frueretur luce ; nisi cl alias remoræ Cursus nostri cursum validius pnepedirent. Nam, ut plura omittamus, innumera inter Hispaniam, et Galliam obstitere praelia, quominus praela Lugdunensia, aut Parisiensa, quibus jam diu destinatus fuerat liber noster, inspiceret, ubi (Hesperiiis typis relictis', facilius, commodius, utilius, et comptius cuderetur. His tamen superatis omnibus, eccejam in Hispania (nec modico labore, et sumptu) primam lucem aspicit de Sacramento Trinitatis tractatus, quem propediem tractatus de Angelis, qui est typis majori jam ex parte excussus, subsequelur. Ab hoc tamen separatus corpore,'non immemores partitionis in primo tomo factæ, in qua tractatus de Trinitate, et Angelis tomo secundo dedimus, sed ne tomos insolitæ magnitudinis pondere facilem se præ manibus non haberi permittat, non indecens visum fuit mutare consilium, ut gralior tibi esset mentis utilitas, cum corporis commoditate conjuncta. O utinam votis nostris sic eifeclus respondeat, ut commodum, et voluptatem ex labore nostro percipias. Vale.

·J

' H

TOMI SECUNDI

PARS POSTERIOR

D. THOMÆ AQUINATI,
DOCTORUM ANGELO.

ANGELORUM CHERUU, SACRÆ THEOLOGIAE PRIMARIO SYDERI, ECCLESIAE FULGENTISSIMO
LUMINI, VERITATIS VERE MAGISTRO,

COLLEGIUM SALMANTICENSE

Sanctissimi Vatis Elite, Carmelitarum Discalceatorum B. Mariar de Monte Carmeli.

O. D. C.

Evolant ad tuum gremium (O Doctorum Angele) nostri Angeli, et tuis manibus avidissime insidere gestientes, non jam talaria, quæ nobis erant in volis, pedibus nectunt; sed vitulinas potius, quibus ocysissime ad te perveniant, plantas assumunt. Nec novum sane bovinas plantas, pennatos pedes in velocitate cursus anteire : cum et Seraphim apud Isaiam sibi pennas, et plumas, quas pedibus, quas capiti, quas corpori adaptant, multiplicent (1); qui tamen repetitis alarum ductibus nituntur volare, seu iul nuperus Anclor interpretatur) *volaturiunt* (2) : fixi tamen stare perhibentur. Asl Ezechielis Cherubim minori alarum apparatu, inæqualique pennarum tumultu, quia tamen planta pedis eorum quasi planta pedis vituli erat, non ambulare modo, sed elevari a terra videbantur (3) : quia planta vituli quæ rotunda est, et perfectionis figuram undequaque præ se fert, *omnibus amputatis angulis* (ut Hieronymus in præsentī loquitur) *in quibus terra delinetur, ad coelestia facit subvolare*.

Sed cur hæc animalia, quæ et Cherubim a Propheta dicuntur, omnia planta vituli, et non homo hominis, aquila aquilæ, et leonis leo deambulant ? Cur multiplices pedes recti, et planta pedis una? Cur, si bovi tantummodo facies Cherub, omnia tamen animalia Cherubim nomenclatura indigilantur? Cur denique quatuor hæc animalia unum dicuntur, et unum animal Cherubim plurali numero nuncupatur?sic enim habet Propheta cap. 10. num. 20. *Ipsū est animal, quod vidi subter Deum Israël juxta fluvium Chobar, et intellexi quia Cherubim essent*, cl n. 15. *Et elevata sunt Cnerubim, ipsum est animal, quod videram, juxta fluvium Chobar*. Sed ecce rem totam ad nostrum institutum sic expendimus. *Cherub* interpretatur (Laureto teste) quasi *Magister*, in quo sapientiæ, et cognitionis residet plenitudo. *Bos* autem dicitur *Angelus*, qui nobis verbum veritatis annuntiat : nam, inapposite August, inquit, *Homines ob aliud boves dicti sunt, nisi quod etangelizando Verbum Dei Angelos imitantur. Quanto igitur facilius ipsos Angelos nuntios veritatis boves accipimus, quando Evangelistæ participatione nominis eorum boves vocati sunt* (4) ?

Jure ergo Angelus bos *qui in motu, et tractu curruiprimas tenet*, (5) quem veluti antesignanum, et ducem, fldumquc veritatis nuntium reliqua sequuntur animalia, facie Cherub, id est *Magistri*, ipsa sui muneris dignitate exigente decora-

(1) Isai. H. c. 2,— (2) Corn, *ibi*.— (3) Ezech. I. n. 7 et 10 per totum.— 4i Aug.*super*, iw. 8. —
λ, Com. *ibut*

II)

tur. Quia vero tunc omnis est *perfectus discipulus, si sil sicut Magister ejus(I)*, quia scilicet sic gressus suos in .Magistri semitis perficit, sicque ipsius lueret vestigiis, ut hujus plantant) illius pede penitus indistincta credatur, et ulriusque vestigium nulla ratione probari possit discretum, sicque insuper ingenium ingenio, intellectumque intellectui coadaptal, ut elsi in esse entilativo diversitas inter Magistrum et alumnum ipsum intersit; inesse tamen (ut sic dicamus) intelligibili docentis mens discenti indicetur infusa. Ideo, licet mystica hæc animalia, quæ bovis Cherubici sequuntur doctum, discernat peculiaris’ uniusque naturæ proprietas; unum tamen animal sunt, ab unanimi cum suo Ductore intelligentiæ concordia ; a qua proinde sui Magistri nomen quadam dignitatis extensione ipsa animalia participant, ut *Cherubim* nominentur, quæ *boris*, cui facies *Cherub*, gressus imitantur : et cum nec hilum ab ipsius *boris Cherubici* exorbitant orbita, in multiplici cursu vestigium unum, et in diversis pedibus unica solum *boris planta* judicatur. Cernis jam ;O Doctorum Angele. O Angelorum Cherub) quo nostra hæc tendat oratio. Cernis te ipsum in *boris Cherubici* ingenio mirabiliter, ne dicam adumbratum, expressum : cum in omnium veritatum verbis enuntiandis *bos* sis, jam non mulus, sed qui universum orbem fremitibus, et mugilibus fecisti resonare, boare, ut merito de te Chariophilus Cidonins cecinerit :

*Bos, qui mutus erat, mugitibus percutit orbem :
Mutaque multiloquam fecit ut ora /orent.*

Cum insuper tibi facies sit *Cherub* in plenitudine scientia*, a qno etiam nomen *Cherubim*, et *Magistrorum* participant, qui tnæ Summæ Theologiæ quasi **quadruplici** alarum armati remigio, et tuis scriptis omnibus quasi pulcherrimo oculorum circumcincti apparatu, in *riluli planta*, via scilicet tua, militantis Ecclesiæ veloci cursu deferunt toto orbe quaurigam. Cernis denique, nostros Angelos sub luo nomine, luis vestigiis, tua planta, ad te, et post te, Cherub nostrum, Magistrum, et ducem, adeo indivulse currere, ut nec transversnm unguem ab orbita tua vestigia eorum probentur discedere. Imo eorum *pedes recti* sunt, nec revertuntur cum incedunt, nec in incertum ad dexteram, kevamve declinant, quia *planta pedis* vituli, tua scilicet, et leipso, ad quem sponte tendunt, in gressu innantur.

Sed ad quem Angeli nostri ultronei, et spontanei, nisi ad te Angelum, gressus suos dirigeret, qui nomen, quod sumpsisti ex meritis, servasti semper veritate vocabuli, ut Angelus jugiter dicereris a vita, qui a supereffluente sapienliæ fonte Angelus meruisti compellari. Tenellus adhuc manens ad ubera, saiulationem Angelicam devorasti, ut jam inde Angelico assuetus cibo, Angelicam semper inhiares escam, quam semel animus concepisset. Sed si Angelorum esca *manna* dicitur, et jure Angelus dici potest, qui hoc semper nutritus est alimento, nullus jam ambiget, qui *mannee* perpendat etymon, quanto jure Angelici nominis dignitate poliaris. *Manna* enim interpretatur, *quid est hoc?* Hoc ergo manna, hac esca mens lua vescebatur assidue, dum cognitioni rerum intentus, *quid est hoc* uniuscujusque jugiter ruminabas : *et quid est hoc* cceleslium mysteriorum contemplans, lanquam pane Angelorum de cœlo præslito, esurientem tuum animum omnis saporis suavitate obfulcabas, replebas, vegetabas. Neque ex cibo, et *manna* sapienliæ, a quo Angelus diceris, nomen sumpsisti alienum ab eo, quod in tuis moribus poterat inveniri : cum et a puritate vitæ merito tibi *Angeli* nomen derivetur, quod eliam a jugi sapienliæ esu diximus emanasse. Habens enim puritas vilæ conjunctissimam cum Angelis cognationem, virginem ad eam evehit gloriam, quæ in Angelis ex principiis naturæ pullulavit. Nam, ut Chrysologus loquitur, *Virginitas hoc oblinet viribus, quod habet Angelus finalura*. Cum ergo puritas ab incunabulis tibi arriserit, omnemque vitam, ciTrænæ libidinis petulantia su-

perata, egeris incorruptus, merito tua castitas, tua puritas tibi *Angeli* nomen acquisivit, quod coelestibus spiritibus natura comparavit.

Ergo ad te Angelum vita, Angelum sapientia, nostri evolant Angeli. Imo dum ipsi ad te evolant, tu cum ipsis volas, cum illi in te sint, et tu in ipsis; illique per te volent, tu per ipsos. Ipsi ad te evolant, ut sub tua custodia tui permaneant: esto lu illorum *Custos Angelus*. Nam, dum custodieris ipsos, tua custodis : cum, quicquid in illis est, à te effluxerit, qui ex tui Solis rota splendorem (siquis in ipsis est) benigne vibrasti. Nec ipsorum solum, noster etiam Angelus esto, qui sicut in via praecedis, etiam in via custodias, et in tractatus subséquentes nostri Cursus, quos praeparamus jam, feliciter introducas. ðlæc nostra vola, tuis semper in nostro Cursu sublevari suppetiis, cujus auspiciis sapientia ipsa pene vivit, et florentis Theosophiæ gloria ælernat.

APPROBATIO R. P. M. Fr. GASPARIS DE LOS REYES,

*In florentissima SdImanticensi Academia Philosophia? naturalis Cathedra?
dignissimi moderatoris.*

Praeclarum hunc Collegii Salmanticensis secundum Theologici Cursus tomum, continentem tractatum de Angelis, diu desideratum, et jam concupiscenti animo praeparatum (ex commissione Domini D. Chrislophori de la Camara Episcopi Salmanticensis) non inferiori voluptate, et cura non impari, atque priorem ejusdem Cursus tomum volutavi, et perlegi, cunctas illius paginas, omnes ipsius lineas, universosque apices oculorum acie, et praecipue mentis diligentissimæ perlustravi. In illo, quod correctioni obnoxium sit, nihil ; quod in Ecclesiae, et Thomisticæ doctrinæ candidatorum utilitatem cedat, plurimum reppri. In ipso enim, præter splendidam, et ditissimam locorum Sacrae scripturae, Conciliorum, et Sanctorum Patrum supellectilem, qua opulentissime locupletatur, præter rerum ordinem, quem continet admirabilem, præter claritatem, subtilitatem, et profunditatem rationum, in quibus ipsius opifices se ipsis quotidie majores effecti, adeo superiora sua commentaria superant, et excedunt, ut merito auctores judicarentur diversissimi, si doctrinæ uniformitas, si styli identitas, si veritatum connexio, si sententiarum consequentia mirabilis non ipsissimos esse comprobarent. Tam admirabili enim consonantia omnia, quæ a primis Dialectic® elementis usque ad ultimum hujus secundi tomi apicem dicta sunt, sibi ipsis correspondent, tamque artificiosa harmonia solida fundamenta antea in Philosophicis praejecta cum superimposita Theologica mole connectuntur, ut non solum unica vox (ut in priori dicitur tomo)- in Artium, et Theologiae personet cursu ; sed etiam scribentium manus prima facie in utroque videatur ipsissima. Præter hæc, inquam, omnia (quæ non inter minima computari debent) illud est, quod omnibus, non solum qui in subselliis sedent, sed etiam qui eminent in orchestra gratissimum futurum esse non dubito, quod scilicet Angelici Praeceptoris rationes adeo expenduntur sedulo, adeo enucleantur studiose, adeo trutinantur diligenter, ut illud audeam pro veritate dicere, inter omnes, eosque insignes Scholasticos, quos ego viderim, commentatores nullum esse, qui id, in quo Divi Thomæ placitum nititur, nitatur circumspicere attentius, percalere verius, probare nervosius, fulcire validius, defendere potentius : nullum, qui obstantibus in contra alicujus momenti rationibus satisfaciatur plenius, respondeat acutius, nullum, qui fallaces argumentationes detegat clarius, infringat facilius : nullum denique, qui ad genuinam et veram Divi Thomæ mentem accedat proximius : imo aureum hoc opus non solum proxime ad Angelicum Praeceptorem accedit, sed intelligibilem etia identitatem est cum ipso consecutum : quippe quod non solum ipsius vita vivit, atque informatur spiritu, sed etiam quia ipsius est velul quædam intelligibilis species : nam sicut ista objectum intelligibile reddit, sic opus hoc adeo erudite Divi Thomæ mentem

cdiseral, nt omnibus pervia, facilis, et intelligibilis proponatur per ipsum; nihil que sil quod amplius desiderari possit pro illius explicatione doctrinae. Et non solum est Angelici Docloris intelligibilis species, verum etiam ipsius mentis partus, fœins, et illius, qui pérfeclam imaginem, et similitudinem sui principii prm se gerens, nihil in eo latitat, quod non actualissime repraesentet. Et sicut de Anlliæo. filio terræ figment Ha olim fabulabatur vetustas, qiiod-sciltccl in Ifèrculeo conflictu, quoties matrem contingebat terram, toties vegetiores vires resumebat, et præslnn- liores'. ad horridaqne promptior arma resurgebat : sic sano opus hoc, legitimus Angelica mentis (Ilius, quo magis ipsum Aquinatem parentem mente contingit et intellectu, oculis, manibusque versat, quo mugis ipsius rationes evolvit, quo magis ipsius docirinæ unitur, eo robustior et animosior, fortior, et insuperabilior, sicut Lybiens ille Anlhæus, repentur. In hoc tamen uno Aulicior isto : nam istum Alcme- næ natus alte sublatum terrae contactu prohibuit, pectorique suo ardius strictum enecuit; hoc vero opus, cum neque persecutio, nec gladius, cum neque princi- patus, neque virtutes, nec fortitudo, ani altitudo, aut crealura aliqua possit illud ab Angelico Thoma, a quo vitam participat, separare, enni omni immortalitate adversus adversantium machinas perdurans cum aeternitate ad pipiabitur. Quare ipsum ut in communem utilitatem lucem aspiciet non modo dignum, sed dignissi- mum judico. Habebit in illo quilibet veræ sapientiae amator, unde et sibi veritatem assequi, et alios in docirinasana erudire, et eus, qui contradicunt, arguere possit. O nlinam Dens favit, auctores ipsius usque ad ultimam hujus cursus pervenire metam : nl labore ipsorum universus orbis perfriialur. Sic judico in hoc nostro Collegio Vera; Crucis Ordinis Bealæ Mariæ de Mercedc Redemptionis Captivorum in Salmantiua Universitate erecti, die decimo-septimo Augusti, Virginei partus anuo 1636.

Fr. Gaspar de los Reyes.

CENSURA R. P. M. Fr. GABRIELIS GONZALEZ,

In sacra Theologia Magistri, et supremi Senatus S. Inquisitionis Consultoris.

Praclarissima Commentaria posterioris partis secundi tomi Cursus Salmauli- censis, lotam de Angelis materiam complectentis, a Sapienlissimis Patribus excal- ceatis sacri Coenobii Magni Elia» summo sludio elaborata, ea qua polui cura, cl diligencia, non sine magna animi voluptate revolvi, nt mandato supremi Senatus Regii facerem salis. In quibus mullum abesl. ut fidei Catholica* oppositum, nul bonis moribus dissonum quid inveniatur. Imo ita subtiliter, el acute, ita dilucide, cl profunde ollissimam. et a nostris sensibus materiam remotissimam Angelorum discutiunt, ita suaviter studiosis, verilatisqne amatoribus propinant, nt non manu aut hominis stylo, sed Angelorum pennis exarata videatur, aut quod Patres praj- dicti ab Angelico Dociore, et a Clientbica Virgine Theresia Beatissima pennas suas, quibus sanctam illustrarunt Exlesiam, ad talia Commentaria conscribenda mutuatas iicre|»erinl. Pluribus, et satis nolis causis Beatissimum Thomani Aqui- natem nomen Angelici Docloris promeruisse compertum esi : inter quas non infimum lcuel locum, quod de substantia Angelorum, de niotn, de virtute cognos- citiva, de modo cognitionis, de voluntate. de produ. lione in natnræ, et in esse graliie, deque malitia aliquorum, etc. primus Theologica in·llo»lo altius, el veritis, quasi cum ipsis in oratione continue versatus, disseruerit. Vocetur ergo Doctor Angelicus. Absit modo n verbis adulatio. Pnedara isla Commentaria ita doclri- nam Angelici Docloris in omnibus exhalant, eamque unice tuentur, ita difiicuha- tes de Angelis reconditas dilucidant, ut non jam humana, sed vere Commentaria Angelica dici possint. Nec defuere sapienlissimi mulli, qui acutissimum, el uni- versalissimnm D. Thomm ingenium ita mirati soûl, nl dicere conditionaliter non

dubitaverint, quod si ille error Pythagoree de trausmissiono unius animæ in corpus alterius hominis error non esset, sed veritas, animam D. Augustini corpus D. Thomie animasse crederetur. Error ille est ab Ecclesia reprobatus; sed sublimitas ingenii Docb Angelici indo non parum cxpiifoilur. Sic sane egregia ista Commentaria divinum D. Thomæ ingenium in omnibus redolent : sic ejus mentem ad vivum in cunctis exaratam, et expressam relinquunt : sic scriptis ejusdem Angelici Pnceploris in doctrina, quam ub ipso in proprio Tonte copiose ebibunt, fideliter tradenda, sapienter enucleanda, eruditissime elucidanda, acriter luenda, acute pertractanda, perspicue, el mirifice declaranda, solidisque jactis Thomisticis fundamentis, quibusdam quasi præsiidiis firmissime communienda, nervose fulcien- da, sirenuæ, et Reliciler propugnanda, similia sunt, et (ut sic dicam) tantam cum eisdem S. Docloris scriptis identitatem habent, nl si Pythagoricus ille error de transmissione unitis aninue in corpus alterins hominis non jam error, sed veritas esset, Angelici Præceptoris animam corpora horum venerabilium Patrum ani- masse, illosque animando, et non aliter, ad Angelicum ordinem, et modum, ac stylum docendi itidem Angelicum evexisse mento crederetur. Error sane (ut di- cebam) dictum illud Pythagoricum est : sed maxima celsitudo, summaque subli- mitas, (pia praeclara luee Commentaria supra nulla alia caput extollunt, non parum perspicue hinc innuitur, significatur, et vehit digito demonstratur. Rursus assiduus, et continuus D. Thomæ in docendo, el scribendo labor talis erat, ut etiam ad mensam Ludovici Regis Galliæ invitatus, perpetua suorum studiorum medita- tione, nec ibi interrupta, quasi extra se positus, manu mensam percutieos protu- lit : *Conclusum esi contra Manichceos*. Ecce ingenium, attende labores, et magis perpende, quod humilis Thomas socio suo fratri Reginaldo fassus esi, quicquid sciret, non tam studio, et lahore suo peperisse, quam divinitus traditum orationis merito accepisse. Miror modo sine dubio sublimia, et acutissima ingenia Patrum Discalceatorum Collegii S. Eliae Salmanlicensis : veneror immensos, assiduosque in explicandis diflkullalibtis Theologicis labores : stupeo summopere investigatio- nes plurimas ad inveniendam veram, puram, el genuinam Divi Thomæ sententiam, tam in liberalium artium scriptis apud Comploteuses, quam in rebus Theologicis apud Salmanlicenses : el adhuc mihi videtur illis accidisse, quod Divo Thomæ, cui ex corde addicti sunt, videlicet, quod Commentaria ista nou tam studio, et dili- gentia humana concinnata sint, quam divinitus (hoc est media oratione) a Deo tradita. Fructus orationis floridi, sanctitatem, veritatem, et modestiam redolentes apparent. Prodeant ergo in hicem, prodeant in utilitatem, el obsequium Ecclesiæ Catholicæ, in singularem profectum Theologorum veritatem amantium, in hono- rem, et augmentum scholæ Divi Thomæ veritatis Docloris. Ita sentio. In hoc Re- gali Coenobio Bealissimæ Virginis Mariæ de Atocha, die 31. mensis Octobris, anni 1636.

Fr. *Gabriel Gonsales*.

FACULTAS ORDINIS.

Frater Slephanus a Sancio Joseph Generalis Ordinis B. Mariæ de Monte Carmeli, de consensu nostri Diilinilorii ; ut liber, cujus titulus est (Cursus Theologici Car- tnelilarum Discalceatorum Collegii Salmanlicensis, Tomus secundus in j. p. Divi Thomæ) ab eodem Collegio accurate compositus, et a gravioribus doclisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, et examinandum commisimus) recognitus, et approbatus typis mandetur, et in lucem prodeat, obtenta facultate Ordinarii, ac supremi Senatus, tenore pnesenlimn licentiam concedimus. In quoiium iidem pré- sentes manu nostra, ac Secretarii nomine subscriptas fieri jussimus. Malriti dio sexta mensis Februarii. Anni Domini Al.DC.XXXVI.

Fr. Stephaniis a S. Joseph, Generalis.

Fr. *Dominicus a Maire Dei, Diffinitor, et Secretar.*

SUMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

Lcooviccs XIIΠ- Deigratià Gallianim et Navarræ Rex Chrislianîssimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per universos Regnorum suorum lines, intra quindecim annos a dic finitæ impressionis computandos, imprimat, seu typis excudendum curet, et venalem habeat librum qui inscribitur (COLLEGII SALMANTICENSIS FnxT. DISCALCEATORUM BEAT.-E MARI-E DE MONTE CARMELI, CURSUS THEOLOGICUS DEANGELIS), prater Antonium Beutier, Bibliopolam Parisiensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Prohibuit insuper eûdcm authorilate Regia omnibus suis subditis, eumdem librum extra Regni sui limites imprimendum curare, vel quempiam, ubicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac instigare, sine consensu dicti Antonii Beutiek. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque poenis contra delinquentes expressis, uti latius patet in litteris datis Parisiis septima Octobris 1639.

Ex mandato Regis,

Signatum, De Monceaux.

AD LECTOREM

Tractatum de sacrosancto Trinitatis mysterio, quem nuper edidimus, jam tractatus de Angelis humanissime Lector' subsequitur, in alio, ut vides, separatus corpore, ne te mole grandioris libri ut in superiori tomo diximus) gravaremus. Sed ecce ex hoc ipso, quia tractatum duplicem non nisi duplici integro volumine absolvimus, nos circumlocutionibus, confirmationum, objectionum, impugnationum, et explicationum causarum liberius evagatos; cum pressiori dicendi methodo possemus aliena plene, et facile refutare, et nostra non minus valide, quam nervose fulcire. Sed ne nimis nobis succenseas, scito ex Quintiliano, illam utilem esse brevitatem, non quæ minus dicit, sed quæ plus, quam oporteat, copiosa verborum turba non extenditur. *Possunt quidem quandoque* (inquit V. Petrus Mauricius) *mulla breviter dici, sed ubi brevitatis sententiarum pondera non evacuat; non ubi intellectui mulla necessario intelligenda defraudat.* Unde, cum mulloies D. Thomæ profunditas, ipsiusque rationum subtilitas nequeat etiam multiplicatis verbis convenienter expoui, immerito sane prolixitati extensionem nostram adseribis : *Cum nemo breviter dicere possit* nl inquit prafatus Author) *quod nec verborum multitudo vix valet explicare.* Huic excusationi, quæ in expensione rationum Angelici Doctoris habet praecipue locum, alia etiam pro enodatione argumentorum accedit, quod scilicet, etsi levis, et vilis objectionis quandoque videatur sagitta, quæ contra ipsius Angelici Magistri sententiam, et mentem pene sine ictu conjicitur: aliquando tamen, si non usquequaque infringatur, imo si non deciuerelur, in sagittarum sylvam fortasse pullulabit. Quapropter non inutiliter tempus absumitur, si minimos surculus, ex quo arbor noxia, et lethalis excrescenda crat, dissipator : quia (ut Petrus Damianos in re non absimili loquitur.) *A"on otiosum credimus, multarum lignorum pyram accendere, qua basiliscum, licet exiguum, incolumi populo necesse sit interire: nec multa aqua inaniter funditur, si scintilla ignis, qua urbs cremanda fuerat. extinguatur.*

Aliam etiam rationem, quæ multiplicationem objectionum, explicationum, et confirmationum excuset, et simul causam explicet, possemus adducere, assiduam scilicet in doctrina D. Thomæ meditationem : in cuius profunditate, qui eam non quasi in transcurso penetrare conantur, illud Regii Vatis, *Abyssus abyssum*

ineocat, experiuntur esse completum : ut ad unius rationis profunditatem explicandam necesse sit ex ipsiusmet doctrina aliam profunditatem evocare. Unde Angelici Doctōris studiosis evenit, quod in aere stabiliter circumstante Solem aliquando dicitur accidisse; qui ab ipsius Solis radiis percussus, panInlim in multiplices circulos coloris varii, quorum alius ex alio figurari videretur, formabatur. Quos circulos, inquit Seneca , *Græci Halo vocant, et nos dicere coronas aptissime possumus*. Sed hæ coronæ, hi circuli, non nisi in aere stabili (ut ipse Seneca docet) conspiciuntur. *Nam qui stat aer* (inquit ille) *in aliquam faciem fingi potest : is autem, qui fluit, nec feritur quidem lumine*, yuod exemplo explicat, et confirmat : *Lapillus* (inquit) *in lacum, et alligatam aquam immissus, circulos facit innumerabiles; et hoc quidem non facit in flumine : quia omnem figuram fugiens aqua disturbat. Idem in aere evenit : ut ille, qui manet, possit figurari : at ille, qui rapitur, et currit, omnem ictum, tenientemque formam disturbet*. Idem nobis (humanissime Lector) accidit, qui dum perpetui sumus cellularum inquilini, non cursitantes per vicos, per domos, per plateas, semper fulgentissimo Soli Aquinati immoti colligamur, el quiete, placidc-queipsius lucidissimos radios recipimus, ex quibus alius, et alius circulus rationum, confirmationum, et explicationum eiTormatur : quæ omnia, cum ad maiorem sententiarum claritatem spectent, non inanis loquacitatis circumlocutiones vocare debes, sed circulos, seu aptius coronas, quibus el assertiones, el ipsius rationes coronentur. Nec libi fastidium debet ingerere, quod, ut facilius, et clarius mentem Angelici Doctōris percipias, nos non sine labore propinamus : ne ipse ex Augustini ore audias : *Laborant homines in discendo, et brevia non valent inlelligere, et prolixa non amant legere* : nosque pariter audiamus : *Laborant homines in docendo, qui et pauca tardis, et multa pigris frustra ingerunt* (t).

Vale.

(1 *Epist.* 101.

TOMUS TERTIUS

D. THOMÆ AQUINATI

DOCTORI ANGELICO,

ECCLESIAE IN LIGNATISSIMO JUBARI, SACRÆ THEOLOGI PRINCIPI ET ANTESIGNANO,
PRÆCLARO veritatis magistro,

*Collegium Salmanticense Sanctissimi Vatis Elia', Carmelitarum
Discalceatorum primitiva observantiæ,*

O. D. C.

Vanos inter prisco gentilitatis ævo, moralium amatores Diogenem antiqua proponunt monumenta /qui commorantium sibi consortio extricare se studens, solarisque pulchritudinis considerationi dicari, dolium eromacula incoluit : quod e diametro flammigeris Phoebi radiis opponens inaccessibilem illam humana oculorum acie claritatem, nullo interpositæ moræ obstaculo infatigabiliter contemplabatur : adeoque inflammabatur magis ac magis contuentis lucis ardore, ut nec ulla rorum aliarum, plurium licet delectabilium incitamenta, nec ipsa Alexandri promissa eum potuerint avocare. Hujus haud dissimile, O Doctorum Princeps Thomas Aquinas) nobiseum agitur, qui te Solem Clarissimum Theologiæ, aream longe lateqne patentem prodigiosa ture scientis radiis mirum in modum collustrantem extracti a tumultu, atque in cellulis nostris veluli in doliis degentes dum inluemur, delectabilem adeo nobis lucem offundis, ut inspiciendo in admirationem abripiamur, abreptaque in te acies majori in dies accendatur desiderio tuo jubare perimendi. Hactenus iu prioribus voluminibus typo deditis illuminantem te spectavimus arcana Deitatis mysteria, Angelicæque liaturæ ignota collustrantem : qua vel eminus et primis solum labiis luce prægustata, intellectus nostri oculus adeo exhilarari cœpit, ut, opere incepto, quasi te in tuis sequi conatus sit, quoquo versus iter inflammaveris. Qua potissimum de causa cum duo priores a nobis elaborati fœtus libi ut Patri luminum nostrorum gratitudinis ergo, ut ratio exigebat, fuerint consecrati, eidemque luminari ex quo acceperunt, lucem reddiderint, et hic tertius ab ejusdem Solis calore minimo snbstrahi volens, aut valens luis quoque aris rependendus fuit. Cui namque alii sine injuria tua, sine piaculo nostro, sacrandus foret; quem non sponte, non nitro offerimus, sed veluli suum tua in nos beneficia vendicant.

Sicut enim manifesta ingratitudinis nola ut indelebili aratri sulco signandus foret ager ille, qui annuali laborum cultu per agricolam liberaliter largientem semina fœcundalur, nec semel, aut parum benefactori suo reciproco gratitudinis symbolo corrcsponderet : Eodem plane modo, et in re poliori innrendum nobis esset, nou delendum ingratitudinis improprium, si intellectus nostri ager a te perenne excultus, doctrinæque grana plena manu exhibita continuo suscipiens singulorum voluminum fœtus veluli annuales fructus aut alteri, aut non tibi progerminaret. Hujus ergo ingratis philautis fuco ne juste damnemur, fontis, qui fundo, a quo recipit, redonat scaturiginem, naturam imitati tua tihî dona rependimus, mutuata a te luce ad te reddimus : et in singulis opusculis nostris quod ex te accepimus, libi sacramus. Nec novum munus novo hoc labore olTerre credimus : cum novum opus minime censendum sit, quod incepta perficere proseguendo conatur, eadem qua priora catena cohærens, cl vinculo nexum : debuit autem iterato et continuo ad te reverti, quod u te perenniter Huit.

Sed et nova stimulat ratio, quo justius tibi. Doctor Angelice, lucubrationes istic in Primam Secundæ debeantur. Quippe qui in prima Theologiæ parte Docto

rem le et Magistrum præbendo, confirmando certa, cerlificamloqne dubia per stabilientem veritatis regulam, nos docens excitabas; in hac secunda Ducem quoque (e exhibes et exemplar : Ubi quod a te verbis edocemur, opere in te cernimus comprobatum. Nec jam line in parle (quod in anteriori præstitisti) himinaria illa fictilium vasculorum sectaris, queis Mudmnitas quondam Gedeon proterebat : Neque illam ardentis et non combusti rubi faculam, quæ non nisi excalceatum admisit Vatem : Nam involutos declivium viurum anfractus lccern solummodo emittentia, non pneeundo manifestabant : Sed cojumnam potius Israël, quæ errabundum populum per vaga Sinai deserta et luce perfundebat, et viam eisdem præcedendo monstrabat. Ibi quippe, in prima videlicet parte divinitatis sacramenta, Deitatis attributa, Trinitatis arcana, essenliæ unitatem, personarum distinctionem, relationum origines ; Angelorum quoque naturas, proprietates, motus, operationes, phiraque id genus alia edocuisti : quorum tipole non Deus, non natura Angelus exemplar esse non poteras, sed scholasticus solummodo instructor, faciem aquikc præferens alta contemplans, et profunda declarans. Hic vero in Prima Secundæ ea nos instruis, qtimad nos ipsos spectant, faciemqne hominis ostendis, demonstrans qua via superna beatitudo sil consequenda : quibus mediis et intermediis ad finem ultimum perveniendum : qua lege componendi animi mores : qua regula humani actus dirigendi : qualiter declinanda malitia; bonilas sectanda, virtutes demum comparandis. Quorum omnium juxta Apostoli ad Titum sententiam, *teipsum præbts exemplum bonorum operum, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectenlem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem: Ut eerbo et opere polentior sis exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere.* Merito igitur specialique jure ptæsens tibi labor udscribilur, cujus materia et argumentum tu ipse es : et in quo quidquid nos speculativo discursu rimamur, in te velul in speculo clarissimo placide licet intueri. Si quempiam itaque rationes noslrae ad rectum virtutis tramitem abunde non stimulant, si eminentem virtutum splendorem commentaria nostra liquido salis conspiciendum non offerunt, si argumenta mortalium animos a molili semitis non omnino avertunt, si in bcaliludinis demum amorem scripta hæc sullicienter non agitant, ad te fulgentissimum jubar ut ad communem Doctorem insimul et Ductorem lumina vertat, et in te, quod ex nobis aure concipit, oculis cernet comprobatum.

Ast objiciat aliquis, non invideat, tam arda nos tibi lege adslringi, tuisque vestigiis inhaerere, ut vel transversum unguem prosilire, nefas censeatur. Quid mirum si lucem quærentes Solem insequimur? quid si pueros latices non nisi in fonte requirimus? rapimur sane luo nomine et numine : Sed non sine ratione rapimur, nt quidam insulse obstrepunt) dum per luas ducimur sententias, quas ipsa veritate splendicantes tot confirmarunt Pontificum decreta, tot Concilia acclamarunt, tot Ordines receperunt, lot comprobarunt Doctorum testimonia, Oratorum encomia, felicesque in Theologia progressus tot Universitatum, quarum in munere Angelica tua doctrina summopere æslimabiles, perpetuisque acclamationibus condignæ evaserunt.

Compellit quoque nos tihi veritatis Magistro cum in maximis, tum in minimis primas dare, quod videamus, et hac potissimum ætate, quam maxima sit quorundam ingeniorum luxuries, foliis amplius quam frudibus exuberans, quorum senlenliæ, quiniisine Magistro, sine duce, In tantam tricarum et sophismatum barbariem processerunt, ut audientibus tenebras, non lucem offundant : ut sua quisque pro libito theoremata non veritate propugnet : atque ex tunc Magisterium sibi meruisse arbitretur, ex quo Magistro noverit contradicere. Hoc malo a commentariis nostris procul ut abigatur, calamo quasi navigio per vastissimum Theologi Oceanum excurrere gestientes expansas libertatis vento antennæ tutissimam tuam sententiam uti clavum objicimus, quo per periculosos dubi >nim fluctus, difficultatis hinc inde superatis vorticibus, ad optatum gratæ veritatis portum contingat pervenire.

Nec fide sola ducimur, aut in tenebris ambulamus,(ut objiciunt alii) sed veritatem fide primum reverenter a te susceptam, post modicum, oborla jam luce, oculis nostris

conspicimus, et veluti manibus contrectamus : ut mento libi, et nobis adaptari, liceat illud Samaritanorum ad mulierem, *jam non propter luam loquelam credimus, sed quia ipsi audivimus el vidimus*. Joann, cap. 4. Hoc igitur argumento convicti, his stimulis agitati prudentissime Angelicæ tuæ doctrinæ inviolabili fœdere adstringimur : libenlissimeque libi manus damus : et cor in perpetem ac indivulsam amoris et discipulatus servitutem submittimus. *Dum spiritus hos artus regit* (hoc Hieronymi verbis animi votum suscipe) *dum vit@ hujus /ruimur com- meatu, spondeo,* (dicamus nos, sponderous, pollicemur, promittimus'. *te nostra lingua resonabit : tibi nostri dedicabuntur labores : tibi nostrum sudabit ingenium : nulla erit pagina quie nomen tuum non sonet : el quocunque sermonis nostri monumenta pervenerint, tu cum nostris opusculis peregrinaberis.* Axnue et Fave.

1

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Joannes Baptista Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum B. Maria) de Monte Carmeli primilivæ observanti» Congregationis Hispani», de consensu Nostri diffinitorii Generalis, etc. ut tomus tertius totins cursus Theologici (qui primus est *in primam secunda, S. Thomæ*) à nostro Collegio Salmanticensi elaboratus, et a pluribus iisque perdoctis viris nostri Ordinis, quibus examinandum commisi- mus, sine offensione approbatus, in commtmem utilitatem Typis excussus lucem aspiciat, tenore praesentium licentiam, et facultatem concedimiis. ¶ quorum lidem præsenles litteras manu nostra, ac Secretarii nomine subscriptas, sigillique nostri impressione munitas fieri jussimus, in hoc nostro Conventu Cordubensi die 15. Mensis Januarii, anno Domini 1644.

Fr. Joannes Baptista, Generalis.
Fr. Antonius a Matre Dei, Secretorius.

APPROBATIO R. ADMODUM P. M. F. GASPARIS
DE LOS REYES,

In Salmanticensi Academia Cathedra? Sacra Scriptura? Dignissimi moderatoris.

Insigne ac præclaniin opus (*Cui titulus Collegii Salmanticensis PP. Carme- litarum discalceatorum primilivæ Observantiis cursus Theologici Tomus tertius*) non minori cura, non inferiori voluptate, atque ejusdem cursus priora volumina, ex commissione D. D. Docloris Didaci de Villafane y Quinones sanciae Ecclesiae Salmanticensis dignissimi Decani, et ejusdem Dioecesis Provisoris generalis, epis- copali Sede vacante, vidi et perlegi. In eo autem quod censura taxari* aut macu- lari queat, nihil; quod in Ecclesiae cedat utilitatem, universisque Sacrae Theologi» canditalis lucem et emolumentum conciliet, plurimum reperi. Ubique enim sanam, ubique floridam Sanctorum Patrum, præcipue Angelici Doctoris doctrinam redolet, ubique thomisticam eructat sapientiam : et quam hujus laboris opifices in suo fonte copiose ebibunt, abundantius effundit, potumque saluberrimum fructuosæ doctrinæ sitientibus utiliter propinat. Madet ubique Ihomisticis sententiis, abundat praeclaris dictis, scatet fidelissimis testimoniis, ita ad rem congruenter adaptatis, sic acute expensis, ut non aliter quam ipso Sanctissimo Præceptore dictante per fidelissimorum manus discipulorum credideris exaratum. Nulla hic compilata, vel mutiiala, nulla usurpata aliunde ; sed universa ex Aquinatis purissimo fonte per limpidissimos Carmeli rivos immediate emanarunt. Invenies praeterea hoc in opere

plurima denuo alte excogitata, subtiliter discussu, viriliter propugnata, atque ad amussim, cuncta disposita. Ille in excitandis gravioribus quæstionibus, inutilibus rejectis, eximia cura ; in referendis aliorum opinionibus, el fundamentis summa fidelitas : in eisdem laxandis matura attentio : (ut non minus ædiflcel nativa modestia, quam iuslruat doctrina) in convellendis ingens cllicacia : et quod caput est, in eligendis veris ac legitimis D. Thomæ placitis, thomisticisque rationibus ad radices usque enucleatis, validissime confirmandis maxima prostantia. Illud etiam scribentibus adeo opportunum, quod Constantio Arausicorum Episcopo consuluit Ambrosius : *Nullum verbum tuum in vanum exeatf nullum sine sensu prodeat.* praesens opus perfectissime adimplet : ubi neque apicem mysterio vacuum offendes, nec verbum sine causa prolatum. *Rrenitati vero* (hanc eiiiirn pro viribus affectat) *qua obscuritatis mater est ct comes individua, ita facilitatem omni seclusa difficultate copulavit,* (liceat quæ de Magistro scribit Senensis, fidelissimis interpretibus adaptare), *ut ordinis dispositione, sententiarum perspicuitate, et verborum splendida claritate scriptores omnes longo post se reliquerit intervallo.* In quo hujus agri diligenlissimi cultores seipsis quotidie majores effecti, non modo quamplures, saneque graviores D. Thomæ interpretes, verum (quod apud me maximum commendationis genus est), semelipsos in prioribus Commentariis valde superant el excedunt : dum familiarem sibi et assuctam ubique profunditatem, (quæ el hic felicius elucet) novo claritatis, simul et brevitatis dono illustrant. Nec mirum si quo magis ad Angelicum Praeceptorem studio ac devotione accedunt, quo amplius ejus scripta attente meditantur, eo magis ac magis Angelicas sapiunt conditiones : jamque vehit superioris Ilierarchiæ Angeli per pauciores concipientes species, veritates ab illo acceptas, sub majori unitate, eflicaciorique el puriori lumine nobis exponant. Prodeat ergo in lucem tantus labor : prodirent ulinam qui supersunt tractatus istius cursus, in Chrislianæ Reipub. commune obsequium, singularemque profectum Theologorum veritatem amantium. Sic sentio. In nostro Salmanticensi Collegio veras Crucis Ordinis B. Mariae de Mercede redemptionis captivorum die 25. Junii Anno 1645.

Fr. Gaspar de los Reyes

Nos el Doctor Don Diego de Villafane, y Quinones Dean de la sancta Yglesia Cathedral de la Ciudad de Salamanca provisor y Vicario General en la dicha Ciudad’y su obispado Sede Episcopali vacante nombrado por el Cavildo de la dicha Sancta Yglesia, etc. Por la présente damos licencia a qualquier Impressor paraque conforme a las preinalicas y leges deslos Reynos pueda Imprimir un libro intitulado, *Cursu Theologico, Tomo tercero. del Colegio de los Padres Carmelitas descalços desta Ciudad,* sin incurrir en pena, alenlo por nueslro mandado esta visio y examinatio y no tiene cosa contra la Sancta Fee ny maj sonante, hecho en Salamanca a 27. de Junio 1645. Anos.

El Doctor D. Diego de Villafane, y Quinones

Por su mandado.

Marcos de Miranda.

APPROBATIO

Nos infrascripti in Sacra Theologiæ Parisiensis facultate Doclores Carmelitæ perpensa doctrina Libri cujus titulus est, *Collegii Salmanticensis cursus Theologicus in primam secundas S. Thoma,* fidem facimus nihil in eo contineri ab

orthodoxa fide ant bonis moribns alienum, imo enm genninam in omnibus Ange-
lici Docloris mentem redolere. Prælo igitur committi debet. Datum Lugduni in
Carmelo nostro die 5. Octobris anni Domini 1646.

■

Fr. Sleplianus Molin.
Fr. *Paulus Lombard.*

IMPRIMENDI FACULTAS.

^{9/}₁₀

Joaxxes Claudius Df.vh.le, in Sacra Theologia Magister in Ecclesia S. Crucis,
Custos et DD. Alphonsi Ludovici du Plessis de Richelieu, Emineniissimi Car-
dinalis ac Reverendissimi Archiepiscopi Lugdunensis Provicarius Generalis : Li-
brum inscriptum, *Collegii Salmaniicensis cursus Theologicus in primam secunda:*
S. Thoma., a Theologis visum et approbatum, in lucem edi facultatem concedimus,
Lugduni dic 5. Octobris 1646.

Derillc.

CONSENSUS.

Librum hunc inscriptum, *Collegii Salmaniicensis cursus Theologicus in pri-*
mam secunda., *S. Thomm*, Typis mandari et in lucem edi, Sumptibus Laur entii
Amisson, Bihliopolæ Lugdunensis, Ego Regis Consiliarius et Procurator in Lugdu-
nensi Prefecture, non impedio, Lugduni die 6. Octobris 1646.

Lorin.

PERMISSIO.

Viso Procuratoris Regis consensu hunc Librum Typis mandari Laur entio Anisson,
concedimus, et ne quis ultra concessam facultatem denuo excudat prohibemus,
Lugduni die 6. Octobris 4646.

Sere.

TOMUS QUARTUS

D. THOMÆ AQUINATI

DOCTORI ANGELICO

ECCLESIE FULGENTISSIMO JUBARI, THEOLOGORUM PRINCIPI ANTESIGNANO,
VERITATIS VERE MAGISTRO,

COLLEGIUM SALMANTICENSE

Sanctissimi Vatis Elicv Carmelitarum Discalceatorum Primitives observantiis.

O. D. C.

In id jam oliin religio, el gratiludo induxerant (Doctor Angelice) nt labores nostri, qui luis semper militarunt, militabuntque impendiis, tuis etiam appende-
rentur aris, dicarentur obsequiis : neque alterius licet domestici Mecoenalis am-
birent favorem : prout hactenus transmissa â nobis posteritati volumina ipso in
fronte testantur. Sed cum hocce de peccatis, el vitiis communi seu bono, seu luci
paramus, cæspitat mens, et intra angustum timoris penetrale coercita, luisse al-
taribus insinuare refugit litatura. Si enim (velus parænesis fuit) *Profana censetur
hostia, qwo ad tolum numinis non electa* : Haud acceptum tibi, innocentiae el
puritatis assertori, offeremus libamen, quod non gralke, non’virtutiim (ut alias) sod
liliorum materies subministrat; quin irreligiosum credetur obsequium, quod vel
ipsa peccatorum obscuritas improbaret. Ergo, destinatos jamdudum terminos re-
vellemus? Absit : metam transgrediemur religionis jure præfixamî Nequaquam :
stat prisca mens : perennabit votum felici sorte conceptum : et ex ipsis adhuc pec-
catorum lustris sacrillcium tibi neque impurum, neque ingratum persolveth.

Enimvero qui mentitam inanum deorum impensius colebant majestatem, ut illo-
rum securius aucuparentur gratiam, iis potissimum de rebus sacra perficiebant,
qnæ diis ipsis, vel eorum cultoribus odio el abominationi esse noscuntur : probe
arbitrantes, nullo magis illorum oculos oblectari, animos demulceri, quam si in
testem deitatis vaporem infensa et execralulia solvi animadverterent. Hinc Apol-
lini sacratus lupo : qui in candidas oves, quas ille qno dam pastor adamavit,
sanius excandescit. Hinc Veneri oblatus aper : qui amasium Adonidem obscæno
dente percussum immature peremit. Hinc Cereris in ara sus appensus : qui cam-
porum sala virentia, quibus illa tuendis præsidebat, satagit devastare Nam et si
horum altaria numinum aliis et aliis redolerent hostiis, ea tamen acceptior credC’
batur, qme infesta el inimica, veluli in triumphi signum, diis ipsis coram, in cine-
res favillasque redigeret. >

Quæ cum ita luerint (liceat a profanis ad sacra gradum facere) non jam perculsi
timore, sed piæ expeclalionis calcaribus concitati, (Ibi supremo Theologorum Apol-
lini, scientiarum numini, operis hujus sudorem, in quo universa peccatorum moles
per ordinem digesta continetur, animo provoluti sacramus : ulqiic tibi jucundum,
saltem pro modulo nostro, rependamus obsequium, veluli confectum de subactis
tnæ virtutis imperio inimicorum cervicibus, sacrillcium persolvimus : rali, hoc a to
pra aliis æslimandum, et in deliciis habendum. Novimus quippe, nihil lihi adeo
exosum el invisum, sicut vilia et peccata: tolum te in eorum stragem conspirasse,
splendentesque lauro victorias de illis retulisse. Quin et studiorum tuorum admira-
bilis ratio eo potissimum colliniavit, ut tam ab animo tuo, in quo nullus unquam
piaculis gravibus patuit accessus, quam ab aliorum cordibus, quibus haud difficile
insinuantur, viliorum sordes averteres, peccatorum tenebras profligares.

Adest aller priscorum etiam mos, qui dum blandientis sibi forlunæ favor arridebat in præliis, parla ex hostibus spolia illi inter divos, uti propria, sacrabant, qui sibi ad pñgnam facem protulisset, cujusque auspiciis victoriae laurum reportassent. Haud aliter (O Doctorum Mavors) tuæ gloria» bac in palæslra militare conamur, qui te ductore, peccatorum cuneos tenebrarum densitate stipatos adorsi sumus, latentis veritatis spolia praeripere gestientes : eoque laboriosius inivimus ceriamen, quo difficilius tenebræ a tenebris dispelluntur, a lustris obscura separantur. Verum doctrinæ tuæ radiis obarmati, leque ipso facem prafereute, conserente manus ised et illius in primis adspiranle gratia, *qui de tenebris facit lumen splendescere*) caliginosam peccatorum molem utcumque elucidatam arbitramur : et difficultatum agminibus superatis, in amicabilem lucem veritatem assertam non diffidimus. Per te igitur si quis vicloriæ splendor affulsit : tu peccatorum tenebras debellasti : disceptationum nubila abstulisti : *Pra fulgore enim in conspectu tuo nubes transierunt* : cui datum est ut quasi stella matutina in medio nebulæ micanti luce quoquoersus effulgeas : et quasi luna plena intempesta nocte perobscura quæque illuminare valeas. Ergo tua tibi rependimus debita, dum ea, quæ obtinuisti manibus nostris, veritatis spolia sacramus.

Quod si vel his nominibus non satis tibi jucundus præsens labor; aliud superest, quo impulsus ad te veniat, dubio procul placiturus : nempe quia ex te alitur, per te vivit, a te informatur : et (Ut uno dicamus verbo) quia tuus ipsius est. Nihil sane a tuarum virtutum candore tractatu isto remotius, si peccati turpitudinis, si dedecoris, si maliliæ habenda ratio : sed hæcnosiro in opere materia sunt corpus, cadaver : sentiis vero, doctrina, stylo, atque id genus aliis, penes quæ forma, penes quæ anima, penes quæ vita, nil tibi propinquius, nil conformius; quia non aliunde quanfex te. Tuam ipsius imaginem referunt, tuam exprimunt notionem, te exemplaret magistrum ubiquercprasantanl. Qninimo si quid boni, si quid veri, si quid acuminis, si quid ponderis, aliaque hujusmodi, quæ ad formale doctrinæ spectant, hoc in opere lector offendet, ex limpidissimo Aquinatis fonte, et ditissimo thesauro illico hausta recognoscet. Neque enim nos quæ scimus (ex Chrysosl. in Paul, verba mutuamus) *ab ingenii bonitate scimus : sed qubd libi impensi allecti, a tua lectione nunquam discedimus* [t]. Tuum ergo est (Præceptor Sanctissime) si quid hoc in munere ad scienliæ frugem adjecimus : tuum si quid pro veritatis elucidatione vel minus inconcinne scripsimus : tuum si quid communem ad eruditionem haud infructuose laboravimus : quia nihil est, quod, tenon dirigente, calamus exaraverit. Non alium nisi doctrinæ tuæ odorem scripti hujus lineæ cunclæ respirant, et apices universi protendunt. In illis propria ahimatus voce auscultaris; non peregrinam mentitus imaginem introduceris : ne in nobis stigma effigietur, quod neothericis quibusdam scriptoribus merito inuritur : qui cum a fua doctrina plane exorbitent, et fucato genere interpretandi tua placita traducant; te ipsum, quasi propria voce tonantem, nituntur adserere. Verum Trojanos istos graco habitu indutos boni Ulysses incursant : quia clypeos, menlilaque tela *agnoscunt, atque ora sono discordia signant*.

Sed de hoc alias : lemma prosequamur. Cujus non alius jam scopus, quam ut præsens munus gratis oculis amplexeris, eo potissimum quod tuum est, quodque a te acceptum, ut grati animi tesseram reddimus, persolvimus, redonamus.

Ast opponat aliquis, gratitudinis lege a te edocta redonanda non modo beneficia, sed et novo cumulata fœnore, et pro viribus aucta. *Nam gratia recompensatio* (inquis) *semper tendit, ut pro suo posse aliquid majus retribuatur*. Et iterum. *L't ille qui suscipit beneficium, aliquid supra debitum recompenset*. Unde ergo gratiam jaciamus, qui nihil supra debitum, quia supra acceptum nihil reddere valuimus/ Sed iterato auscultemus Magistrum. *In compensatione beneficii* (ais) *magis est considerandus affectus, quam e/feclus*. Et rursus. *Sicut in justitia attenditur aqualilas rerum, ita in gratitudine attenditur aqualitas volunta-*

(f) In proæmio super ••pist. ad Rom.

Si itaque voluntatis, non rei, affectus, non effectus in gratitudine habenda est ratio, hand dubitandum, fœnerala (nt ilia præcipil) libi a nobis dona restitui : quia ainoris cumulata usuris : dum non unius privati scriptoris, immo neque unius licet pervenerandi Collegii (et cui præ nullis lucem tuæ sapientiæ impertili dignaris) sed omnium Carmelitarum vola et corda in te optime animata hoc in opere a primo ejus volumine consecravimus. Eximius sane erga familiam nostram Ini pectoris amor : quam ita beneficiis in dies oneras, ita ardentioris dilectionis nexibus devincis, ut vix aliam majore charitalis impendio prosequi videaris. Illud præcipue ad nos, quod Carmeli peramoenum campum, quasi nativum sibi alveum, tuæ sapientiæ amnis videtur delegisse : eoque uberius cælestis doctrinæ rore fœcundat, et humeclat, quo sine murmure et strepitu lenius secreliusque perfundit. Sed et reciprocus in le, eamdemque cæleslem luam doctrinam Carmelitarum affectus : minime quidem perfunctorius; immo visceribus infixus : utpote omnibus nobis hereditarius, congenitus ab utero, sudus ab uberibus.

Incluta Mater et Magistra Seraphica Theresia Sanctissima cum spiritu hunc præcipue affectum visa est indidisse : dum ad lydium tuæ doctrinæ lapidem aurum sibi cætilus infusæ sapientiæ semper ambivii consultissime examinari : cujus lumine ductari amicissime satagebat : illud ratum, sanclumque ampleclens, quod Angelicæ tuæ Scholæ, et familiæ alumnis firmum videretur, et tutum. Hoc ipsa enutrita lacte, quidni filiis propinaret, quod dulciter biberat? quo salubriter vixerat? Vere Mater, quia genuit in Christo : vere in integrum Mater, quia quos Deo peperit, lacte salutifero enutriri curavit. Cerva charissima, quæ venenatos et impuros præsenliens doctrinæ fontes, ul filiis præcaveret, salutarem et beneficum materna sollicitudine indigitavit. Mater itaque in lacte tui nobis amorem indidit : immo doctrinæ tuæ Angelicæ lac infudit : quid si quam in lacte Matris ebibimus, medullitus relinemus, regustamus libentius, ardenius prosequimur, et tutamur.

Accidit nobis in hac causa, quod in simili Augustino a quo hæc verba. *Quoniam nomen Salvatoris mei in ipso adhuc lacte matris tenerum meum cor pie biberat, et alte relinebat; quicquid sine tuo nomine /uisset, quamvis litteratum, et expoliturum, non me totum rapiebat* (2). Quid ni rapiat totos tuum (O Angelice Thoma) tqæque doctriuæ nomen et numen? imino nihil aliud, quamtumvis litteratum appareat et expoliturum, nos rapiat : si quod in lacte bibimus Matris, alte retinemus in corde? Rapis ut motrix intelligentia nostræ sacræ Religionis cælestes orbis : rapis sphaeram primam, animum videlicet Superiorum, cujus nutu et exemplo sletke inferiores, subditorum scilicet corda, ut a te simul rapianiur, excitamur, et moventur : atque id demum a te rapti consequimur omnes, ut tuis inhærentes vestigiis, ad veritatis bravium secure, et immobiliter pertingamus : nec sicut in alia sidera errantia, nullum habentia præfixum epiciclum, adaptari in nos possit scomma illi simile, quod in Vitiyergensiuin lidcm pro illorum irrequieta volubilitate festive quidam direxit. *Quid hoc anno Viliverqenses credant, scimus : quid anno sequenti credituri sunt, et ipsi nesciunt.* Hoc igitur morbo quo non pauci Theologi suis in theorematibus laborant) haud inquinantur, qui ab hac Angelica intelligentia rapiuntur : iisdem quippe insistunt polis, eodemque super axe majoris lunaris cursum indivulse sequuntur. O nos fœlices, qui rapimur, qui ducimur, qui sequimur: immo qui rapti assequimur, fruimur, deliciamur. Ergo (Ô Præceptor Sanctissime) opus tot nominibus debitum, ut fidem liberemus : persolvimus, unaque omnium Carmelitarum corda sacramus : ul gratiam, cui nostrum nou suppar studium, communis mereatur affectus.

CRISIS PATRIS ANTONII GONSALII DE ROSENDE,

Ex familia Patrum Clericorum Regularium Minorum, olim apud Complutenses sacrer Theologice primarii Professoris, in supremo Fidei Senatu Censoris ex munere, et Philippi IV. Hispaniarum Monarcha. a sacris concionibus.

Jussu Supremi Castella) Senatus ad calculum meum accedit continuata enucleatio Theologiae Scholastica?, quartus nempe tomus Cursus Theologici, qui esi secundus in Primam Secundæ S. Thoma., elaboratus a sapientissimi) æque, et religiosissimo Salmanlino Collegio Patrum Carmelitnrnm Excalceatorum, sic ad mentem Angelici Pnceploris expressus, ut si liccret, non tam commentarium, quam ipsius nographum nuncuparem. Et antequam ad Mercurii virgam descendam, clausis oculis albo calculo comprobata reddo sanitatem doctrinæ, numeris omnibus absolutam ; sed ut videam cogor, iisce enim verbis me adslringit Supremi Senatus imperium ; possemque non incongrue ad rem usurpare visionem Zachnria. cap. 3. *Letavi oculos meos* (ait' *et eidi, et ecce volumen volans : el dixit ad me : quid lu vides? rt dixi, ego rideo volumen volans :* in qua graphice, ut reor. munus meum depingitor: quid viderim ? Rogor, et ut uno verbo tradam, ego vidi volumen volans : ita enim sublimioribus pennis evehitur, ut dum gradiuntur, aut repunt alia, ipsum volet : ea euim est discursus elevatio, el sublimitas, ut non alio convenientiore vocabulo indigiletur. Est in eo sermonis concinnitas, gravitati Socnitic» apprime conformis : et licet sine calceis liber, sermo suos habet calceos, non de illorum genere, de quibus aiebat Cicero, quod quamvis essent habiles, el apti ad pedes, non tamen viriles, quales illorum sunt, qui effeminatum et muliebre eloquium præcipue insectantur : sic voco plurimorum scripta cincinnis, el calamistris maxime placentia, sed quæ ipsis inurantur. Unde jam omnino tersam aut rasam illorum calumniam video, fucum orationis, ut pncipuum scopum, amplectentium, qui de Thomislica soliditate, et veritate Triumphum sibi ipsis decantabant, cum apud pueros illam floci penderent, ut impolitam, et rudem ; quia non voces, ut Magistri prurientes auribus, sed rerum solidarum nucleum antiqui Thomislæ investigarunt. Methodus, quæ a<l sermonem subsequitur, claritati, el proprietati omnino consulens, sicut nullam rem e suo loco deturbat, nullam extra rem vocat : omnia suis locis prudenter aptata, et propriis nexibus firma, intellectum sine labore manu ducunt ad optatam vestigationis beatitudinem, in qua non ignobilis sapicnlum turba hominis felicitatem collocarit. Hæc vidi, hæc miratus sum; sed audiui quosdam mussitare, nun decere viros arctioribus perfectionis vinculis Deo incumbentes, manum ad docendum calamo admove-re. Verum o qnam turpiter livor huc impegit ! cum qui Deo magis vacent, profuudiiis de veritatibus Theologicis imbuantur, ad nosque limpidissimos sapientis latices purius derivent : illud enim eructant, quod in Deo ebibunt, et contra novitates hujus sæculi periculosas, quo religiosiores Theologi, eo aptiores, ut testis est celeberrimus ille Vincentius I. iriuensis cap. 'J. *Neque hoc sane novum, siquidem mos iste semper in Ecclesia vigit, ut quo quisque foret religiosior, eo promptius novellis adinventionibus contraireret.* Unde immerito oblatraret, qui Religiosissimos Carmeli Patres strictioris observantia), accinctos cernat ad arcem veritatis propugnandam, adversus eos, qui irrequieta) mentis ausibus, illam funditus subvertere satagunt. Hoc. ut prajflxi, meum iudicium est quod Altitudinis Vestra) erit, prout libuerit, approbare. Madrid, in ædibus nostris Spiritus Sancti, tidb. Martii. Anni M.D^ .VJ, »

*Antonius Gonsalius Rosenite Clericorum
Regularium Minorum.*

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Hieronymus a Conceptione Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ do Monte Carmeli primitiva) observantia; Congregationis Hispaniae, de consensu nostri difflinatorii Generalis, etc, ut quartus tomus totius cursus Theologici (qui secundus est in primam secundæ S. Thomæ) a nostro Collegio Salmanlicensi elaboratus, et a pluribus iisque perdoctis viris nostri Ordinis, quibus examinandum commisimus, sine offensione approbatus, in communem utilitatem typis excussus lucem aspicial, tenore praesentium licentiam el facultatem concedimus. In quorum fidem praesentes (iteras manu nostra ac Secretarii nomine subscriptas, sigillique nostri impressione munitas fieri jussimus in hoc nostro conventu Malritensi die xvi. mensis Januarii anno Domini M.DC.LV.

Fr. Hieronymus a Concepttone, Generalis.

IT. Franciscus a JESU MARIA, Diffinitor el Secrelarius.

APPROBATIO REVERENDISSIMI P. M. F. FRANCISCI
DE ARAGON

*Ordinis Praedicatorum, in Salmanticensi academia primariæ
Theologiae cathedrce dignissimi moderatoris.*

De mandato Illustrissimi D. Domini Petri Carrillo de Acuna hujus civitatis Episcopi, electi Archiepiscopi Composellani, Catholicæ Majestalis a Consiliis, incredibili animi voluptate perlegi ingeniosissimas lucubrationes, sive praeclarissima commentaria super Primam secumke Praeceptoris Angelici D. Thomæ Aquinatis, hoc est, de vitiis et peccatis luculentissimas tractationes a sapientissimis, el religiosissimis Patribus Carmelitanis excalceatis primitiva observantiae egregie conscriptas, diligenterque elaboratas. In quibus vitium nullum aut peccatum deprehendere polui, nihil bonis moribus dissonum, fidei contrarium nihil; imo tanta collucent divinitus corrivata sapientia, eruditioneqiie praefulgent ac praecellunt, ut quicquid in eorum laudationem dixero, adumbratio sit defecluosa, non perfecta descriptio, ac potius defecisse me, quam aliquid fecisse censeam. Nempe nihil illis in argumenti tractatione studiosius, nihil in concinnitudine numerosius, nihil in sententiarum magnificentia el varietate constantius, in indaganda mente Praeceptoris Angelici solerlius, in ejus enucleandis rationibus profundius, in explicando sensu perspicacius, in resolvendis argumentationum fallaciis subtilius, in veritate manifestanda eloquentius, in procul expungendis, longe laleque errorum tenebris dissipandis efficacius adinveniri potest, aut excogitari. Brevissime dicam, quid sentio : hic non vitiorum, el peccatorum est liber, sed lotius perfectionis ac virtutis epilogus est atque thesaurus. Quem pretiosiore reddunt ordo doctrinæ connexus pulcherrima quasi contexta catena, stylus aureus, grata facundia, fluens argento clarior eloquentia, rationes adamante solidiores, multiplicata; ubique veluli gemmæ periodi. Posuit Dens in thesauris abyssos : posuerunt Patres Salmanticenscs in hoc thesauro abyssum Thoinam Aquinatem : nihil enim in eo dictum reperies, quod ex Aquinatis purissimo fonte traductum non delibaverint. Id contestatur humanarum atque divinarum peritia lilerariim incomparabilis, frequentissimi aculei, dicendi genus elegans el ornatum, sermonis majestas, varietas rerum lectione quidem comparata multiplici, disciplina singularis ex abditis Theologiae penetralibus accepta atque deprompta, opportunitas qua utitur in exemplis, fides in testimoniis, in redarguendo virtus admirabilis, in refutando vis, sinceritas in referendo, in refellendo modestia, proprietas in verbis, in considerationibus pondus, in loquendo flumen, (ulmen in impugnando, iu totius operis discursu ingeniosa methodus, ac passim in examen revocata D. Thomæ Doctrina : quam mirifico compilarunt, «lucidavere

perspicue, suavilcr explanarunt, copioso redundanter que profudere, valide ne strenuo defensarum, eam fideliter exprimentes, feliciter vendicnntes, firmissimis circumvallantes praesidiis, dissertissime amplificantes, explicantes acutissime, perspicacissime tandem declarantes : quæ licet omnia in cæleris sapieniissimorum Patrum libris prælo missis inspiciantur, tamen nescio qua majori ostentatione in hoc diutius desiderato volumine præfulgent, in quo semel ipsos longe superasse existimarem. Nec mirum, in dies enim magis coram sole Aquinate suis pennis ita sese sublimarunt, ut aquilæ tandem evaderent magnarum alarum : Unde liber iste aquilarum partus facile credi potest. Hic illa Aquila ab Evangelista visa Joanne desuper ipsorum quatuor volumina prius edita, illa longe superans altitudine Doctrinæ, ac styli sublimitate. Felices igitur Patres, qui non liberos, sed libros editis nobilissimi animi vestri perpetua monumenta, et intus latentis in pectore erga Præceptorem Angelicum amoris evidentissima signa : nam (ut verba usurpem Cassiodori in prooemio variarum quæstionum) *Contingit dissimilem plerumque /ilium generari ; oratio dispar moribus, vir unquam potest inveniri : est ergo ista valde certior arbitrii proles,*. Felices iterum Patres, qui cum Religiosæ vitæ sanctitate tantam potuistis conjungere sapientiam : quæ duo conspirare simul, commisceri, societatemque contrahere negaverat Aristoteles auctoritate. Sed ille cum cœlestia ignoraret, falsam protulit sententiam : quandoquidem ad divina perscrutanda mysteria religionem apprime conducere, summeque necessariam esse, nemo si sacra auscultaverit eloquia in dubitationem revocabit. Certe legislator optimus Moyses solvit calceamenta de pedibus suis, ut magnum sacramentum attingere promereretur, ardentem scilicet rubum minime combustum. Ita Patres Carmeliani primitivæ observanti® abstulerunt calceamenta de pedibus suis, neque tantum pedes nudarunt, verum et animum terrenis exuerunt affectibus : quo factum est, ut discalceati profundissima mysteria penetrarent, divina perscrutarentur arcana, latentes investigarent atque assequerentur rerum causas supernarum, rubum incombustum Summam D. Thorn® in perpetuas duraturam ælernitates (in qua residet Deus, universaque Theologia describitur) lam alte vereque interpretarentur. Rubus (Isidore lestificante) arbor est implicatissima habens lolia : Summa Angelici Magistri arbor est illa nunquam marcescentis sapientiæ, ex qua ramo uno avulso nen deficit alter aureus, et simili frondescit virga metallo : implicata pariter habens folia ob. multiplicitem connexarum inter se quaestionum, et numerum articulorum. Ardebal rubus pariter et lucebat, nec comburebatur ob occultam Dei virtutem : ardet quoque el lucet mirum in modum nec comburitur Summa D. Thomæ : quomodo enim consumi poterat, in cineres favillasque dissolvi, quæ aquas occultat immensæ sapientiæ, quæ in quatuor partes quatuor veliiti paradisi dividitur flumina, quæ rigat montes de superioribus suis, de fructu operum suorum terra satiatur? Accesserunt itaque Patres Carmeliani Moysis, et Eliæ spiritus hæredes, viderunt lam grande portentum, quod nimirum summa D. Thomæ, circum appositis oppugnationum ignibus, concertationum æmulatione succensa, instar rubi arderet et non combureretur. Rem gestam animadvertentes, ab adversariorum telis, ab bæreticorum invidia voluerunt illam vindicare, scriptis elegantissimis insudantes, ut innocentiam illaesam tuerentur, veritatem illibatam custodirent, hostium conatus infringerent ac retardarent. Quod pro sui ingenii perspicacitate, facili sunt negotio consequuti, hoc potissimum de vitiis, et peccatis literis exarato volumine, in quo maximam ostendere dexteritatem. Quamvis enim in fronie operis celeberrimi vitia prælegantur et peccata, id tamen crediderim facium, ut magis virtus elucesceret authoris. Prodeat igitur in lucem, seu ut melius dicam, lucem afferat orbi terrarum nniverso. Prodeat in publicam utilitatem, in magistrorum gratiam, in discipulorum diligentiam, et eruditionem, in Thomislicæ Doctrinæ decus, et ornamentum, in Dominicanæ familiae gloriam, in veslræ religionis famam, et immortalitatem, in totius demum Catholic® Ecclesiae emolumentum atque splendorem. Vos autem ornatissimi Patres estote securi de præmio vestris laboribus diguo : vos palma expeclat atque triumphus in cælis, ubi Angelus Thomas certa componit, inserit aureolas, nectit coronas vestris capitibus

impositurus : *cum enim* (ut cum Vitruvio auctore antiquissimo concludam) *Tanta munera ab scriptorum prudentia fuerint hominibus præparata non solum arbitror palmas, et coronas his tribui oportere, sed etiam decerni triumphos, et inter Deorum sedes eos dedicandos.* Sic sentio in nostro Salmanticensi Collegio S. Stephani dic 2i. Junii 1658.

Fr. *Francisons de Aragon.*

LICENTIA DEL ORDINARIO.

Don Pedro Carrillo de Acuna ,por la gracia de DiOs y de la Santa Sedc Aposlolica Obispo de Salamanca electo Arcobispo de Santiago, del Consejo de su Magestad, etc. Alenlo a que aviendo sido vislo de nuestra commission y mandado el libro que los Padres Carmelitas Descalzos del Colegio de esta Ciudad desean imprimir con titulo de tomo quarto del curso Theologico Salmanticense de los Padres Carmelitas Descalzos, que contiene el tfatado de vitiis el peccatis sobre la Prima secund@ de Santo Thomas, por el mui R. P. M. Fr. Francisco de Aragon, Regente del Convento de S. Esteban de esta Ciudad, del Orden de Predicadores, y Cathedralico de prima de Teulugia en su universidad, parece segun su aprobacion no tener cosa alguna contra la fe Catholica y buenas costumbres, por las présentes damos licentia paraque leniendola de los Senores del Real Consejo conforme a las prematicas y leges de estos reinos, se pueda imprimir por el tiempo que se les concediere. Dada en nuestro palacio Episcopal de Salamanca a 25. de Junio 1653. Anos.

Pedro Obispo de Salamanca.

Por mandado de su Senoria Illustrissima
Secretario del Obispo mi Senor Licenciado, Andres Martinez de Loysa.

Por quanto por parle ile vos el Procurador General de la Orden de los Descalzos de N. S, dei Carmen de la primitiva observancia nos fue fecha relacion, que el Collegio que la dicha vueslra Religion tenia en la Universidad de Salamanca en prosecution del Curso Theologico que tenia comenzado sobre las partes del Angelico Doctor Sancto Thomas, de que lenia impressa toda la primera parte, y el primer tomo sobre la Prima secund@, y para el segundo tenia las aprobaciones necessarias /le la Orden, y del Ordinario, y'licencias loda para poderlo imprimir suplicandonos, os mandassemos dar licentia para poder hazer la dicha impresion del dicho segundo tomo de la Prima secundæ, y para que por espacio de veynte Anos ninguno olro lo pudiesse imprimir, ni impresso en olros Rcynos eslrano se pudiesse entrar en estos poniendo sobre ello graves penas, o como la nuestra merced fuesse. Visio por los de nucslro Consexo, y como por nuesiro mandado se hizieron las mligencias, que por la Pregmalica pot nos ultimamente fecha sobre la impresion de los libros sc dispone, fue acordado debiamos mandar dar esta nuestra zedula para vos en la dicha razon, y nos tubimoslo por bien. Por laquai damos licencia y facultad al dicho Colegio de Religiosos Descalzos de N. S. del Carmen de la dicha Universidad de Salamanca paraque por dies anos primeros siguientes y no mas pueda imprimir y vender el, o la persona que su poder bubiere, y no olra alguna cl dicho libro intitulado segundo tomo de la Prima secundæ deque va fecha mencion por el original que en el nuesiro Consejo se vio que va rubricato y firmado al fin de Miguel Fernandez de Noriega nuesiro secretario de

Colleg. Salm. Tom. I.

Camara de los que en el residen, conque antes que se vendu se lrayga ante ellos
jiinlamente con el original, parnqno se vea si la dicha impresion esta cunforntie a cl,
o se lrayga fee en publica forma como pnr Corrector por nos nombrado sc vio v
corVigio la dicha impresion por el dicho original, y sc lase el precio porquo se ha
de vender. Y mandamus al impresor que imprimiere el dicho libro no imprima
el principio y primer pliego, ni entregue mas que un solo libro con su original e|
Autor y persona a cuya costa sc imprimiere, y para effecto de la dicha correcciou,
astaque antes y priméro el dicho libro este corregido, y lassado por los del nuestro
Confesso. Y eslandoloy no on otra mauera pueda imprimir el dicho principio y
primer pliego y segundo, donde se ponga esta nuestra Zedula, y la aprobacion que
a cerca de ello se hizo por nuestro mandado, y la lassa y erratas : penas de caer
e incurrir co las penas contenidas en la leyes y peginaiicas de estos nuesiros
Reynos que. sobre elle» disponent. Y mandamôs que niuguna jiersona sin licencia
del dicho Colegio pueda imprünir el dicho libro : y si lo hiziere, aya perdido y
pierda todos y qiialesquier libros, moldes, y apareios, que de ello tiibiene, y mas
incurra en pêna de cinquenla mil maravedis ; la tertia parle para nuestra Camara,
y la oira tertia parte para el juez, que lo sentenciare, y la olra tertia parle para
él denunciador. Y mandamôs a los del nuestro Consejo' Présidentes y Oydores de
las nuestras Andiencias, Alcaldes, Alguaçiles de la nostra Cassa y Corte, y Chan-
cillerias, y a todos los Corregidores, Asistenles, Governadores, Alcaldes mayores y
Ordinarios, y otros Juez.es y Justifias qiialesquier de todos las Ciudades, Villas,
y lugares de eslos nuesiros Reynos y Senorios, y cada uno en su juridiccion que
guarden y cumplan esta nostrâ Zedula, y contra ella no vayan, ny passen, ni
consienlanir, ni pasar en manera alguna. Dada en Madrid a diez dias de mes del
Abril de Mily seyscien- tos, y cinquenla y seys Anos.

Yo el Rey.

Por Mandado del Rey N. Senor
Martin de Villela.

EL REY.

I

Por quanto por parle de vos el Procurador General de la Orden de los Descalzos
de N. S. del Carmen de la primitiva observanda se no? bizo relacion que al Cole-
gio que la dicha Religion tiene en la Universidad de Salamanca en prosecucion
dei Curso Theologico que lenia comenzado sobre las parles del Angelico Doctor
Sancto Thomas le aviamos concedido Privilegio para imprimir por diez anos el
secundo tomo sobre la Prima secundæ; y se nos soplico le mandassemos dur been-
cia para poder hazer la dicha impresion fuera del Reyno. Y visto por los del
nuestro Consejo fue acordado debiamos mandar dar esta'nuestra Zedula para vos
en la dicha razon, y nos lo tubimos por bien. Por lo quai damos licencia y facullad
al dicho Colegio de Relfeiosos Descalzos de N. S. del Carmen de la dicha Uni-
versidad de Salamanca para que por esta vez pueda hazer imprimir el dicho libro
de que va fecha mencion (panique tiene licencia y privilegio fuera de estos nues-
tros Reynos, y enlrarlos en ellos cumpliendo con lo dispuesto por las leyes y
pregmnliccas «pie subre lo suso dicho tralan imprimiendose al principio de los di-
chos libros esta nuestra Zedula, y con que despues de impresos los présente en el
nuestro Consejo, paraque se lasse el precio a que cada uno de los dichos li-
bros se huviere de vender, que para en quanto alo referido por esta vez dispen-
sâmes con las leyes y pregmaliccas que lo prohiben, que dando en su fuerza
y vigor para en lo demas adelatile. Fecha en Madrid â qualro dias del mes de Julio
de Mil y seyscienlos y-cinquenla y seys Anos.

Yo el REY.

Por Mandado del Rey N. Senor.
Martin de. Villela.

1
1
.
■
,]1

LICENTIA VICARII GENERALIS

Illustrissimi Arcliepiscope Lugdunensis.

Amo. mcs ue .Nktr-Vn.i.E, Presbyter, S. Justi Abbm», et Vicarius Generalis in Spiritualibus et Temporalibus, Sedis Archiepiscoputus Lugdunensis : Librum cui inscriptio est; *Collegii Salmanticensis Carmelilarum discalceatorum, Cursus Theologici Tomus IV.* a Theologis approbatum : Ut in lucem edatur facultatem concedo. Lugduni die 19. Ianuarii 1658.

Antonius de Seu/- Ville.

CONSENSUS PROCURATORIS REGII.

Librum cui titulus est, *Collegii Salma.nlicensis Carmelilarum discalceatorum-Cursus Theologici Tomus IV.* Ego Procurator Regius, typis mandari consentio, Lugduni die 21. Ianuarii 1658.

Vidaud.

Librum inscriptum, *Collegii^Salmanticensis Carmelilarum discalceatorum Cursus Theologici Tomus IV.* a Laubentio Amsson, et Joax. Bapt. Devehet, iu lucem duri permittimus, ac simul ne quis citra faciam eis ab iisdem potestatem denuo excudat interdiciamus. Datum Lugduni die 22. Ianuarii 1658.

Seve.

TOMUS QUINTUS

ANGELICO DOCTORI

DIVO THOMÆ AQUINATI,

F.CCLESIE FLLGENTISSIMO JUBARI, SACRÆ THEOLOGIE PRINCIPI ANTESIGNANO,
PRECLARO VERITATIS MAGISTRO, ■

COLLEGIUM SALMANTICENSE

Sanctissimi Vatis Elice Carnielitarum Discalceatorum Beata' Marier de Monte Carmeli.

O. D. C.

Fontes luci sacros, sive Solis nomine insignes ipsa ostendunt eloquii sancti verba divina. Adsit Josue cap. 13. ubi : *Fons Solis* habetur. Adsit et Esther. 10 ubi : *Partus /ons crevit in fluvium, et in lucem. Solemque conversus est.* Quibus testimoniis inter fontem et Solem nexus mirabilis aperitur, ac proditur sympathia. Nec mirum sane, cum lucis fonte aquarum quoque originem maritari, quando ex cœlestis luminis influentia liquidi humoris abundantia scaturit. Hinc jam merito apparet, qua ratione, Doctor Angelice, post de peccatis opus, opus de gratia, libi iterata veneratione dicamus : dum enim te lulgentissimum solem sapienliæ, lucidis undequaque radiis decorum supplicibus adoramus obsequiis, quid in graliæ fontem perennem tuis altaribus litaremus? Est gratia fons aquæ salientis in vitam aeternam, irrigiusque mentis latex fluido virtutum supernaliiraliū humore adeo ccelilibus se se ingerit, ut ad usque divinitatis solem rores attentet spargere. Nas-
cilur a natura divina, cujus est indigenila porlio, noslrumque derivans ad pectus
superam alUueniiam, ad eandem originem, a qua exivit, salientes cogit latices ele-
vari. Graliæ opus fontem gratiæ nuncupari decernimus, dum e tuis operibus fluen-
ta sacra libantes, suo manali, nimirum radiantibus tuis splendoribus sol Aquinas,
eadem reverti statuimus sine mora : ut unde manavere gurgites, suæ cognoscant
scaturiginis incrementum, el primum allaudent ebullitionis exordium. Vitalis hæc a
aqua est, quæ ex fonte ditabitur adeo puro. Fatemur equidem nos his laticibus sic
nutriri, ut quod sensibilis aqua corpori præstat, hoc et mentibus nostris sapienliæ
Thomislicæ fons præclarus. *Ut piscis*, aiebat Ennodius, *aqua abstractus vitalibus
indumentis privatus exlinguilur, sic ego subductus eloquii vestri fluentis in-
terimor* (11. Ita squamosa animalia vitales halitus mutantur ab aqua, ut sicco in lil-
torc exanimata devivant : sic el nos subducti eloquii Thomistici linentis interimimur.
O quam verum est, te qua solem, qua fontem spiritus nostris animis præstitisse
vitales, dum ex doctrinæ tuæ meditatione continua adeo ellerimur, ut Angelico po-
tius, quam humano clamemus animo vegetari. Jam diu per campos tuorum operum
discurseramus amoenos, jam odorantes mentis tuæ (lores, ore limpidō legeramus,
inque vernis paradisi Thomistici floribus, qua fas extitit, velul indefessæ apiculala
sollicita diligentia, diligentique sollicitudine succos libaveramus nectareos. Deerat
adhuc el quod emananti perenniter gratiæ fonti labra applicarentur sitientia, ut ex
inde epotis lymphis sacris, nec laptalico experto supplicio ad solares radios phœbi
Aquinatis suavi dulcedine degustandos majori attenderemus conatu. Quod et facium
est, Deo auspice. En, Doctor Angelice, graliæ opus tibi dicamus, et in hoc puris-
simo foute tua nobis ad vivum effulget imaginis claritudo. Quid mirum? cum etiam

in vilrea limpidilale illibati lltixtis aquarum inspiciantur astrorum coelestium imagines perpolilæ.

*Sic ubi tranquillo pellucent sydera ponto
Vibralurque fretis cadi stellantis imayo.*

Non semper est, ut aiebat Lucilius, *aquarum speculum mendax* · est et aliquoties verissimum, maxime si in gratiæ fonte perenni stabilitate fluentis Aquinatis solis intueamur aspectum, ubi expressissima se se nobis objicit ejus ima<>o · habet enim nitida graliæ crystallus altum cum virginitate commercium, et quæa sol Thomas virgo est, in puris laticibus vibrantem faciem immittit, ut inde vibratus splendor caracierem nobis imprimat tanti solis. Equidem jam in anteactis operibus te satis cognoverat noster amor, et eo ipso circumquaque redolebat tuæ venerationis odorem; ast in gratiæ fonte pellucido tuæ similitudinis sigillum nobis inditur, et figura, ulpole quæ excussis radiis vitreo ex latice lineata ad unguem refulget. Hinc ut nb origine nascitur, quod cum hoc opere nexus habeat illud tuæ sanctitatis elogium, pariter et doctrinæ : *Riyans montes de superioribus tuis, de fructu operum tuorum satiabitur terra* Enimvero si ad aquarum fluidum illapsum mentis oculos torqueamus ; pro comperto est tuam degralia doctrinam quasi imbribus sacris ex imprægnanli coelo disruptis, seu torrentibus aqua fœcundis, el per amœnantes campos crystallinis anfractibus huc, illu dispersis, orbem irrigasse universum, Deique irrorasse sanciam Ecclesiam. Attamen si attendamus ad fructus, qui de tot iniquis laticibus succreverunt in dies, prius ad tenebras sol rueret cubatius, quam vel minor sufficienti applauderetur eloquio. Utrumque est mirabile, utrumque unicum, utrumque indignum,- quod adeo exilibus plausibus celebretur. Scimus utique (et hoc fuit semper omnium nostrum cor unanime, votumque conforme) te suæ graliæ Deum elegisse vindicem singularem, ut insolentem hæresum turbam graliæ inimicam funditus extirpares, et ad Ecclesiæ pedes colla traheres monstruosa, sive limpidis roribus illustrando mentes fidelium, sive ardentibus radiis excæcando corda proterva. En qualiter cum hoc opere nectatur illud elogium : *Rigans montes de superioribus tuis, de fructu operum tuorum satiabitur terra*. Quippe qui dum e gratiæ fonte spargis rivulos inundantes, et e coelo sancto irradias sol luminosus, catholicum viridarium amoenas, atque apostatas acies exturbas. Nec mysterio eget, quod ad sex reduxeris quæstiones gratiæ oeconomiam : sunt equidem sex canales, quibus ad nos derivatur hujusce fontis lota affluentia. Sexta hora erat, cum Salvator alloquens peccatrici, Samariæ fontis nomen indidit graliæ Dei dicens, quod qui biberit cx illa aqua, fieret in eo *fons aquæ salientis in vitam alernam*. Quasi Deus, ut nobis suæ graliæ ostenderet abundantiam in letalibus sex, sex quoque eligeret tubulos, seu canales, quibus illaberetur ad pectora nostra lempor is plenitudo : et in hora sexta, id est, sub ardenti sole perageret hoc mysterium, ut nec convenientia deessel fontis, el solis. Igilur cum et nos videamus in sex quæstionibus I. 2. nempè a quæstione 109. inclusive usque ad 414. omne peractum graliæ negotium, quid inde sacratius auspicaremur, quam per sex rivulos ad nos effluxisse gratiæ mysterium sub ardenti sole Aquinatis : ut in primo rivulo libaremus gratiæ indigentiam, in secundo nalurim, divisionem in tertio, causam in quarto, in quinio, el sexto effectum duplicem justificationis, el meriti, quibus sapide degustatis inter fontem gratiæ, Thomæque solem eructaremus mysticam cohærentiam. Hic est parvus fons, quem numini luo, Doctor Angelice, provoluta reverentia sacramus, cordalisque, ac repetitis affectibus tua suspendimus ad altaria. Parvus est fons quia noster, magnus quia tuus, dum quia tuus *in fluvium*, immo *et in lucem, solemque conversus est, et in aquaplurimas redundavit*. Accipe ergo benevola fronte munusculum, quod litamus. Debitum est, non gratia, licet gratiæ litnlo coronetur : accipe debitum, quod eſt gratia, et repende gratiam pro debito, ut dum gratiæ lucidissimæ tanti solis gratiæ fontem sacramus, verum sit, quod alias : *Ad locum, unde exeunt, flumina revertuntur*.

APPROBATIO R. P. AL F. FRANCISCI RELUZ,

Ordinis Prædicatortim, in Salmanticensi Academia primaria? Theologia? Cathedra? sapientissimi Moderatoris.

Illustrissimi, cl Reverendissimi D. D. D. Fhancisci Xeixas Episcopi Salman-
tini, Catholicæ Majestatis a Consiliis, vjfli, cl avida, diligenti, ac reverenti dili-
gentia evolvi præclara commentaria ad Angelicum Magistram circa præcipuos
Tractatus Prim» Secund®, el Secund® Secundai, non solum sine macula, aul
levi ruga, catholic® doctrin®, sacris Ecclesiæ præscriptionibus, et sanctorum Pa-
trum documentis minus consona : verum fulgenti, et perpolito stylo, discursi-
bus solidis, lirmis demonstrationibus, sententiarum gravitate, amplissim® erudi-
tionis sanctorum Patrum non vulgari, sed acri indagine, et denique eloquentia
magistralis floribus universo operi respersis referta, limata, enucleata, et ipro
coronide) Angelici Magistri doctrinal rigida intelligentia supra stuporem confor-
mia : Auclore Religiosissimo, et cordiali affectu mihi colendissimo Collegio Patrum
Discalceatorum B. Mariae de Monte Carmeli Primilivæ Observanti®. Cujus doctis-
simi Patres, et Magistri, tutrice aurora Maria, quoniam ad justitiam erudiunt
multos, fulgebunt, ularbilor, lanquam sfell® in perpetuas aeternitates. Disseri-
tur in hoc opere (prætnisso jam tie peccatorum tenebris tractatu) de gratiae luce,
id est de gratia, justificatione, et morito, sub hac D. Thom. capitali inscriptione :
*Consequenter considerandum est de exteriori principio humanorum actuum,
scilicet de Deo, prout ab ipso per gratiam adjuvamus a.i recte agendum.* Con-
gruus doctrinae ordo, juxta illud Boetii :

*Gratius astra nitent, ubi Notus
Desinit imbriferos dare sonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulchra dies roseos agit equos.*

In Inmine ergo cœleslis gratiæ constituti prædicti Collegii Patres, et Magistri,
illique amicabili fœdere uniti tam strenue certamen gernnt, ut pro gratiæ digni-
tate tuenda vitam agant : in quo ipsius gratiæ jura custodiunt. Etenim si cunctis
animantibus insitum est, ut in vitæ discrimine ntantnr omnibns modis, ac viribus,
quibus eam tueri possunt : qua cura impetu, et spiritus vigore satagendum
est viro catholico cum non illa vita impugnator animalibus communis, sed supe-
rior, per quam ab hujus vitæ miseriis liberandus est, et ælernitate victurus? Qui-
bus autem mediis, et armis uti oporteat ad vitalis gratiæ tutamen, optime
noverunt hi sapientissimi, et religiosissimi Magistri, dum ad instar Moysis vocant
omnem virum eruditum, cui Dominus dedit sapientiam ad opus Sanctuarii, vide-
licet cum juvamina petunt a sanctis Ecclesiæ Doctoribus, quibus Dominus jam
diu infuderat scientiam subtilem, solidam, et irrefragabilem ad controversias de
gratia dirimendas. Inter qnos palmam tulisse magnum Augustinum, et Angelicum
Thomam, docent Pontifices, et probat plausus totius Ecclesiæ. Thomas vero,
quæ Augustinus de gratia fusius docuerat, ad eum ordinem in summa redegit, ut
pie credatur Paulum gratiæ Doclorem ipsi revelasse quidquid humana mente
capi potest. Unde merito gravissima hæc Patrum Carmelitarum Congregatio Ange-
licum sibitum in aliis, tum pncipue in gratiæ controversiis elegii Doclorem,
dicens cum Propheta : *Declaratio sermonum tuorum illuminat.* Et, *Os meum
aperui, et attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam.* Ardet enim doc-
trin® Thomislic® amore, el Thom® spiritum vehementi spiritu attrahit. Petivit
Elisons, ut fieret in eo duplex spiritus magni Elia-. Cui parens : Si *riders*, inquit,
me *qiiando tollar a te, erit tibi, quod petisti.* Quid meriti in visione? Cur,
si videat, duplicatum accipiet spiritum? Quia Eliseus vel jussus a magistro rece-
dere, non recessit; sed pie, religiose, et reverenter ejus præsentiam requisivit :
et ascendentem magistrum ocnlis saltem . et affectu prosequutus fuit unde dupli-

cam, hoc est, maximum ipsius spiritum meruit. Si ergo Eliseo personalem magistri pra'sentiam ambienti provisum abundanter est de spiritu patris; quas utriusque filiis, el venerandi Collegii magistris, tot laboribus Angelici Doctorishonori, et montis investigationi incumbentibus, et tanti praeceptoris spiritum anhelocordo, et ore attrahere suspirantibus, ejusque discipline ardenti devotione consecratis , et inter discipulos fidelissimis; quas, inquam, pro tot obsequiis rependet gratias Angelicus ipso Doctor? Omitto fulgentes gloriae coronas, quas placidus debitor impetrabit. Procul dubio jam concessit duplicatum spiritum pro his commentariis (qu® non salis admiramur) ad strenuam gratiæ defensionem in illustratione intellectus, ct purgatione affectus inclusum : quem duplicem spiritum magnum Eliam transtulisse in Eliseum interpretatur D. Bernardus. Aut aliter exponamus hunc duplicem spiritum a D. Thoma sapienlissimis Carmelilis Discalceatis concessum. Prior est fidelis, sincera, et vera littera D. Thomæ interpretatio. Alter est censoria vis, et aquilina acies ad discernendum inter veros, et fictos, falsos, ac larvatos D. Thomæ discipulos. Petrus apostolorum princeps, quæ sibi, el condiscipulis occurrebant, lanquam alios docturus Magistro stalim proponebat. Semel requisivit de pramio. Cui Jesus : Fos *qui sequuli estis me, sedebitis super sedes judicantes duodecim tribus Israel.* Judiciariam potestatem in premium Apostolis assignavit supra universos fideles (infidelis enim jam judicatus est) : quia relictis omnibus, et semetipsos abnegantes Christo preceplori adhæserant. Cur igitur huic perillustri Congregationi cordialiler Angelico Doclori adhærenli, aliorum diclamina relinquenti, et intellectum in tanti Præceptoris obsequium captivanti (quod redolet supremum paupertatis evangelicæ gradum) denegabimus discretoriam spirituum dignitatem inter veros el falsos discipulos D. Thomæ? Habet profecto in omnibus, el in his preserlim de gratia controversiis. Quare hoc mirabile Opus non solum dignum existimo, ut prælo mandetur; sed quod univers® Scholaj amplectantur, ulpole legitimum doctrinae Thomislicæ parium, et quod vere mentem D. Thomæ ab universo orbe celebrandam continet. Sic sentio in Conventu S. Stephani Salmanticensis, die 28. Octobris, anni 4676.

Fr. Franciscus Relus.

FACULTAS ILLUSTRISSIMI

Ac Reverendissimi Domini D. Francisci de Seixas, et Losada, Episcopi Salmanticensis, Regii Consilarii.

Nos D. Franciscus de Seixas el Losada , Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Salmanlinus, Rcgiusque Consiliarius, etc. Cum ex præscripto nostro R. P. M. Fr. Franciscus Rcluz Ordiuis Praedicatorum, et in hac Salmanticensi Academia Primarité sacra Theologiæ Cathedra perpetuus Antecessor viderit et approbaverit librum cui titulus est, *Collegii Salmanticensis Fratrum Discalceatorum B. Marite de Monte Carmeli Primitiva: Observantiæ* ~~Cursus~~ *Cursus Theologicus juxta mirain A. D. D. Thomæ doctrinam, Tomus octavus præeipuos Tractatus Secunda; Secunda: usque ad finem complectens*, nihilque in eo sit inventum, quod sancte Ecclesiæ, bonis moribus adversetur, et præceptis sequantur, quod ad attinet, facultatem concedimus, ut typis mandetur. In quorum fidem prasentes litteras manu nostra et sigillo munitas, ac per infrascriptum Secretarium nostrum refrendatas expediri jussimus. Salmanticæ, die quinta mensis Novembris, Anno salutis millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto.

Franciscus, Episcopus Salmantinus.

De mandato Illustrissimi Domini mei Episcopi,

Joan. Fernandez de Mourillon, Secretorius.

Locus T sigilli.

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Sylvester ab Assumptione Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatae Mariae Virginis de Monte Camieli, Primitivae Observantiae, de consensu nostri Difflinitoris Generalis, etc. ut liber cujus titulus est, *Cursus Theologicus, Tomus Quintus de Gratia, Justificatione, el iferito*, a nostro Collegio Salmanticensi elaboratus, atque a gravibus doclisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, el examinandum commisimus), recognitus, et approbatus, typis mandetur, et in lucem prodeat; tenore praesentium licentiam, el facultatem concedimus. Dat. Matrili die trisegima Septembris, Anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto.

Fr. Sylrester ab Assumptione, Generalis.

Fr. Nicolaus a Sancio Elia, *Diffinitor, et Secretorius*.

APPROBATIO R. P. M, F. FRANCISCI RELUZ,

Ordinis Praedicatorum in Salmanticensi Academia primaria? Theologice cathedrce sapientissiini Moderatoris,

If

Illustrissimi, et Reverendissimi D. D. D. Fbancisci Xeixas Episcopi Salmantini, Catholicæ Majestatis a consiliis, vidi, et avida, diligenti, ac reverenti diligentia evolvi praeclara commentaria ad Angelicum Magistrum (scopum, et felicem consummationem l. 2, a quæst. 109. usque ad 114.) non solum sine macula, aut levi ruga, catholicæ doclrinæ, sacris Ecclesiæ praescriptionibus, et sanctorum Patrum documentis minus consona : verum fulgenti, el perpolito stylo, discursibus solidis, firmis demonstrationibus, sententiarum gravitate, amplissimæ eruditionis sanctorum Patrum non vulgari, sed acri indagine, el denique eloquentiæ magistralis floribus universo operi respersis, referta, limata, enucleata; et (pro coronide) Angelici Magistri doclrinæ rigida inteliigentia supra stuporem conformia : Auctore Religiosissimo, et cordiali allectu mihi colendissimo Collegio Patrum Discalceatorum B. Mariae de Monte Carmeli Primitivæ Observantiae. Cujus doctissimi Patres, et Magistri, tutrice aurora Maria, quoniam ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt, ut arbitror, tanquam stellæ in perpetuas ælernilates (l). Disseritur in hoc opere (præmisso jam de peccatorum tenebris tractatu) de gratiæ luce, id est de gratia, justificatione, et merito, sub hac D. Thom. capitali inscriptione : *Consequenter considerandum est de exteriori principio humanorum actuum, scilicet de Deo, prout ab ipso per gratiam adjuramur ad recte agendum* Congruus doctrinæ ordo, juxta illud Boëtii.

*Gratius astra nitent, ubi Notus
Desinit imbriferos dare sonos.*

*Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulchra dies roseos agit equos* (2).

In lumine ergo coelestis gratiæ constituti prædicii Coltëgii Patres , el Magistri, illisque amicabili fcedere uniti tam strenue certamen gerunt, nt pro gratiæ dignitate tuenda vitam agant : in quo ipsius gratiæ jura custodiunt. Etenim si cunctis animantibus insitum est, ut in vitæ discrimine utantur omnibus modis, ac viribus, quibus eam tueri possunt : qua cura, impetu , et spiritus vigore satagendum est viro catholico cum non illa vita impugnatur animalibus communis ,

(1) Daniel, 12. — (2) Boetius, lib, iu metro 1.

sed superior, per quam ab hujus vitæ miseriis liberandus est, et æternitate victurus? Quibus autem mediis, et armis uti oporteat ad vitalis gratiæ tutamen, optime noverunt hi sapientissimi, et religiosissimi Magistri, dum ad instar Moysis vocant omnem virum eruditum, cui Dominus dedit sapientiam, ad opus sanctuarii; videlicet cum juvamina petunt a sanctis Ecclesiæ Doctoribus, quibus Dominus jam diu infuderat scientiam subtilem, solidam, et irrefragabilem ad controversias de gratia dirimendas. Inter quos palmam tulisse magni* Augustinum, et Angelicum Thomam, docent Pontifices, et probat plausus totius Ecclesiæ. Thomas vero, quæ Augustinus de gratia fñsius docuerat, ad eum ordinem in summa redegit, ut pie credatur Paultim gratiæ Doctorem ipsi revelasse, quidquid humana mento capi potest. Unde merito gravissima htec Patrum Carmelitarum Congregatio Angelicum sibi cum in aliis, cum præcipue in graiæ controversiis elegit Doctorem, dicens cum Propheta : *Declaratio sermonum tuorum illuminat.* Et, os *meum aperui, et attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam.* Ardel enim doctrinæ Thomisticæ amore, et Thomæ spiritum vehementi spiritu attrahit. Petivit Eliseus, ut fleret in eo duplex spiritus magni Eliæ. Cui parens : *Si rideris, inquit, me, quando tollar a te, erit tibi, quod petisti.* Quid meriti in visione? Cur, si videat, duplicatum accipiet spiritum? Quia Eliseus vel jussus a magistro recedere non recessit; sed pie, religiose, et reverenter ejus præsentiam requisivit : et ascendentem magistrum oculis saltem, et affectu prosequutus fuit : unde duplicem, hoc est, maximum ipsius spiritum meruit. Si ergo Eliseo personalem magistri præsentiam ambienti provisum abundanter est de spiritu patris : quas ulriusque filiis, et venerandi Collegii magistris, tot laboribus Angelici Doctloris honori, et mentis investigationi incumbentibus, et Ianii Præceptoris spiritum anhelio corde, et ore attrahere suspirantibus, ejusque disciplinæ ardenti devotione consecratis, et inter discipulos fidelissimis; quas, inquam, pro tot obsequiis rependet gratias Angelicus ipse Doctor? Omitto fulgentes gloriæ coronas, quas placidus debitor impetrabit. Procul dubio jam concessit duplicatum spiritum pro his commentariis (quæ non salis admiramur), ad strenuam gratiæ defensionem, in illustratione intellectus, et purgatione affectus inclusum : quem duplicem spiritum magnum Eliam transtulisse in Eliseum interpretatur D. Bernardus. Aut aliter exponamus hunc duplicem spiritum a D. Thoma sapientissimis Carmellis Discalceatis concessum. Prior est fidelis, sincera, et vera litteræ D. Thomæ interpretatio. Alter est censoria vis, et aquilina acies ad discernendum inter veros, et fictos, falsos, ac larvatos D. Thomæ discipulos. Petrus Apostolorum princeps, quæ sibi, et condiscipulis occurrebant, tanquam alios docturus Magistro statim proponebat. Semel requisivit de præmio. Cui Jesus : *tos qui sequuti estis me, sedebitis super sedes judicantes duodecim tribus Israel.* Judiciariam potestatem in præmium Apostolis assignavit supra universos fideles (infidelis enim jam judicatus esi) : quia relictis omnibus, et semetipsos abnegantes Christo præceptori adhæserant. Cur igitur huic perillustri Congregationi cordialiter Angelico Doctlori adhærenti, aliorum diclamina relinquenti, et intellectum in tanti Præceptoris obsequium captivanti (quod redolet supremum paupertatis evangelic® gradum) denegabimus discretoriam spirituum dignitatem inter veros, et falsos discipulos D. Thomæ? Habet profecto in omnibus, et in his præsertim de gratia controversiis. Quare hoc mirabile opus non solum dignum existimo, ut prelo mandetur; sed quod universæ scholæ amplectantur, utpote legitimum doctrinæ Thomisticæ parium, et quod vere mentem D. Thomæ ab universo orbe celebrandam continet. Sic sentio in Conventu S. Slephani Salmanlicensis, die 28. Octobris, anni 1676.

Fr. Francisais Reluz.

TOMUS SEXTUS ET SEPTIMUS

ANGELICO DOCTORI

DIVO THOMÆ AQUINATI,

ECCLESIE FULGENTISSIMO JUBARI, THEOLOGORUM PRINCIPI, VERO VERITATIS MAGISTRO,

COLLEGIUM SALMANTICENSE

Sanctissimi Vatis Elice Carmeiitarum Discalceatorum Primitiva· Observantiae

Ad Tc jam sextus hic noster Tomos alacri corde festinat 'Angelice Doctor) nee ve-
llit extern navis peregrinis vocibus portum salutat;sed enim, ut verèest, indigena
proles tua reciprocis cumulat altaria muneribus, propriosque Penates adorat. Nam
si do mentis tuæ penu fateri necessum est ebibisse insatiabili ore quod damus,
quid mirum tuasilerum appendatur ad aras, quod negare nefas est suscepisse? Jam
pridem Excalceatus Carmelus studuisse. Tibi lotis visceribusgloriatur.vixquebaibulus
cunabula prima libarat, cùn doctrina* tuæ ulnis exceptus, Tibi soli insudassc me-
rito totus extitil. Olim Deus Sponsæ pectori sui indidisse figfram, ut ccelico amore
caleret; Angelum quoque signum Than sculpsisse frontibus Electorum, ut eos filios
adoptionis adslrueret, divina fantur eloquia. Habemus et nos Thomæ imaginem
tabulis cordis impressam, el in ore Angelicum testimonium, ut quidquid nostri est,
tessera sil, quà doctrinæ Angelicæ nomen damus. Igitur de Virtutibus Theologicis,
ac de statu Religioso nostrum hoc sistitur libi Opus (Angelice Thoma] pluribus
Tibi debitum titulis, el mysteriis. Unum, quod justius, excipe innata quadam sin-
gularitate concinnum, tuisque meritis nec ad unguem deciscens, nimirum con-
sonam sympathiam, miramque proportionem ad animi tui dotes adeô æqua lance
libratam", ut inter virtutum ilores vix alii conspectui tuo redolerent fragrantius.
Enimvero si de *Fide* causa sit, hæc est tuarum apex gratiarum. Quis enim pro ea
adeo impensius laboravit? Quis eam de infestis hæresum monstris ita defendit?
Quis ejus inextinguibile lumen ad efferas exterisque nationes sic verbo, et opere
dilatavit? Clamat Ecclesia Sancta Dei, Ic Ducem, te Principem, te Doclorem vene-
rata supplicibus ceremoniis, qui Orthodoxum agmen propugnas, vere columna
sacra, in qua stabile fore perpeluo auspiciis agitur divis. Clamant ipsa Acatoli-
eorum noxia comitia, in quibus unus, quisquis ille fuit, sic in blasphema verba ef-
futivit : *Tolle Thornam, et dissipabo Ecclesiam*; quasi Te fulciete Catholica Do-
mus slabil divinitus inconcussa, pt in dies perennabitur illibata. Fides ergo tuum
est patrimonium. Age, et de *Spe* feramus iudicium. Sperasti ? O ! et quid ? *Domine
nihil, nisi te ipsum*. Sic Crucifixo tenere alloquebaris, cum immensas gloriæ divi-
tias in Te lotus erat dispendere larga manu. In Deo summam claudi Beatilndinis
normam est in confesso ; quamobrem exundanti gloriæ pelago satiari expectabas,
cum totum felicitatis pondus spei tuæ anhelitu sacro ambivisti. Sed quid de *Chari-
tate*? Hic jam spatiosa sese offerebat planities, qua et discursus plura expenderet
testimonia, et politus tenor eloquii concinnata oratione, el circumtonso stylo ute-
retur ad plausus. Ardebant coniiis tui viscera divini amoris igne succensa, el erum-
pentes flammæ ccclorum fastigiata culmina sæpe sæpius lustrasse, vel ipsi coelestes
raptus, quibus premebaris, ostendunt. Et quid mirum,spiritum igneum Thomæ in-
flammasse medullas, cui adeo flammata praestitit eloquentiam, utvelut ignitis lin-
guis in prunas redigeret corda discentium? Experti dicant, quid de Thomæ amore
sentiscunt, cum ejus ccelica eruditione rapti pariter, et absorpti Æthnæ divi calori-
bus aduruntur. Quanti denique apud Te fuerit *monasticae disciplinae* arctitudo,

ac *status religiosi* mira perfectio, non ignobiliora suadere satagunt monumenta, Quippe strenuitas illa, qud pompatico fastu abdicato, regalibus deliciis vale dixisti, et inter mundi illecebras pro severo gestamine Religionis Jlercnle invicto exantlasti labores, manet alla mente reposta; necnon et sapientia divina qua Parisiis rigorem cœnobilicum contra irmulos propugnasti : vel si plura alia.desiderii nostri est expromere testimonia, humilitas aderit, qua toties infulas sacras lloccifecisti, ut ne ampliori dignitati postponeres quietis religiosa; solatium. En ergo (Angelice Doctor) qualiter Opus hoc Tibi aptissima militat consonantia Nil equidem in eo invenies, quod vivo penicillo non exprimai sacrationem tui animi cultum. Sunt qni fucatis coloribus gratias colorant, ut sic Mœcenates, quos ambiunt, adulantibus auris insnlllenl, vanisque favoniis indtilgeantl. Nos qui de veritatis penu ditamur, nullisque adblandiri docemur nopnli lenociniis, vera vola sinceris ritibus consecramus. Fama est scripsisse Apollonium inter delubra Apollini sacra, illud gloriæ plausibus auspicari, in cujus structuram volucres plumas, apes vero ceram quasi glutinum, conguessissent ; ut exinde Apollo sapientia; Princeps crederetur, et Deus, cui tanquam vectigal, et pluma', et cera, ingeniorum stemmata, speciali jure servirent. Ast nos neque de genillico fano, neque de ementito Numine pensum facimus, qui soli disciplinae Thomislicæ militantes, vero Soli Aquinati reverenti obsequio corda vovemus, el de lucubrationis cera, insuperque scientiarum plnmis superas aras struere sic molimur, ut et Thomas Lyceorum semper coronetur adorea, et nos quasi aves, el apes in solius Thomæ venerabile famulitium halitus credamur insumpsisse vitales. Sed cui potius, cui aptius? Adsint veritatis amasii, discantque discernere inter Solem, et solem, ac deposito contagionis æmulæ supercilio ad Solem Thomam sciant nos unanimi sensu aspirare, qui de Solis Thomæ disciplina cœlesli pascimur, et nutrimur. Suscipe igitur Sol Aquinas grata fronte votum, quod libenti corde litamus; et quia Solis Tibi ingenitum .est elogium, diJTnnde circumquaque luminis radios, nostrasque lituras illustra, nt Tibi scientiarum Plioebo de studiorum plumis sit nostri sacrum erexisse fanum, in quo iteratis vicibus sic precemnr. *Fave, et Fove.*

FACULTAS ORDINIS

Fr. Stlvesteti ab Assumptione, Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Marite Virginis de Monte Carmeli Primitivæ Observanti®, de consensu nostri Diffinilorii Generalis, etc. ut liber cujus titulus est, *Cursus Theologicus, Tomus septimus de Fide et Spe Theologicis*, a nostro Collegio Salmanticensi elaboratus, atque a gravibus doctisque viris nostri Ordinis, quibus ipsum videntum, et examinandum commisimus, recognitus, el approbatus typis mandetur, et in lucem prodeat, tenore præsentium licentiam, et facultatem concedimus. Dat. Malrili die trisogima Septembris, Anno Domini millesimo sexcentesimo sepluage-simo sexto

Fr. Sylvester ab Assumptione, *Generalis.*

Fr. Nicolaus a Sancto Elia, Diffinitor, el Secretarius

TOMUS OCTAVUS

FACULTAS ILLUSTRISSIMI,

Ac Reverendissimi Domini D. Francis» de Seixas, et Losada, Episcopi Salmanticensis, Regii Consilarii.

Nos D. Franciscus de Seixas et Losada, Dei et Aposlolicae Sedis gratia Episcopos Salmanlinus, Regiusque Consiliarios, etc. Cum ex praescripto nostro R. p. M. Fr. Franciscos Reluz Ordinis Pnedicalorum, el in hac Sahnanticensi Academia Primaria» sacre Theologi» Cathedra perpetuus Antecessor viderit et approbaverit ibruni cui titulus est, *Collegii Salmanticensis Fratrum Discalceatorum B. Maria de Monte Carmeli Primitiva Observantia Cursus Theologicus juxta miram .4. D. D. Thoma doctrinam, Tomus octavus pracipuos Tractatus Secunda Secunda usque ad finem complectens*, nihilque in eo sil inventum, quod sancis Ecclesiae, et bonis moribus aaverselur. Tenore prasantinm quantum ad nos alinet, facultatem concedimus, ut typis mandetur. In quorum fidem prasentes litteras manu nostra et sigillo monitas, ac per infrascriptum Secretarium nostrum refrendalas expediri jussimus. Salmanlica», die quinqula mensis Novembris , Anno salutis millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto.

Franciscos, Episcopus Salmanlinus.

De mandato Illustrissimi Domini mei Episcopi,

Joan. Fernandez de Mourillon, *Secretorius*.

Locus 7 sigilli.

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Sylvester ao Assumptione, Generalis Ordinis Fratrom Discalceatorum Beat» Mari» Virginis de Monte Carmeli Primilivae Observanti», de consensu nostri Dillinilorii Generalis, etc. nt liber cujus titulus est, *Cursus Theologicus, Tomus octavus de Chari'.ale. et Statu Religioso*, a nostro Collegio Salmanticensi elaboratus, atque a gravibus doclisque viris nostri Ordinis, quibus ipsum videntum, el examinandum commisimus, recognitus, el approbatus typis mandetur, et in lucem prodeat, tenore prasentium licentiam, et facultatem concedimus. Dat. Matriti die trigesima Septembris, Anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto.

Fr. Sylvester ab Assumptione, -Generalis.

Fr. Nicolaus a Sancto Elia, *Diffinitor, et Secretorius*.

PRÆCEPTORI ANGELICO

THOMÆ AQUINATI

DOCTORUM MAGISTRO
ECCLESIAE FULGENTISSIMO
THEOLOGIAE PRINCIPI
SAPIENTIAE ARCI.

SALMANTICENSE COLLEGIUM SANCTISSIMI VATIS

.le *Protho-Parentis Eliæ Carmelitarum Discalceatorum*
Beata Maria de Monte Carmeli.

Votum, pro restitutione simulare liceat (Thomas Angelico) aliter enim tuas iterum aras salutare non auderemus. Te namque magistro didicimus eum, *qui beneficium accepit, ad hoc honestatis obligari debito, ul aliquid similiter gratis impendat.* (t) Neque gratis impendere nisi acceptis majora referat. Cum igitur nostrum hoc opus, quicquid ipsum est, ex te prodii.sse non dubitemus, ingratitude nola inureremur, nisi remittas debitum, ut votum accipias. Sed vel in hoc, quod minora referimus, gratificum ostendimus animum : si enim verum est, quod aiebas, scilicet : *Naturalis ordo requirit, ut ille oui suscepit beneficium, per gratiarum recompensationem convertatur ad benefactorem secundum modum ulriusque* (2) tui affluentis est magna concedere, nostri iuopum exigua donare. Inutile inquires, votum, cum a te ipso, quidquid illud est, effluxerit. Affectum ergo inspicere, non munus, vel pro munere ipsum affectum ; invenies utique potiora luis neminem obtulisse aris. Nativo pondere hoc opus le Mecænatem exoptat, tuo quippe sub auspicio natum, crescensque feliciter, te sequitur indivulsa. Lumina, si quæ habet, a le fulgentissimo Ecclesiæ sole mutuasse fatetur. Quid ni se sibi devoveat ?

Est et alia, qua premimur, ratio, ut te his noslris de sacrosancto Incarnationis mysterio Commentariis optemus Patronum ; Mysterium istud Angelo nuntiante didicimus, teque Angelico Præceptore docente novimus altius. Cui igitur nisi Angelo nostra hæc commentaria dicanda forent ? Te jure optimo quæerunt, quod te non favente haud quaquam prodirent in lucem. Fatemur equidem, post aliqua a nobis posteritati transmissa volumina, ad novum aggrediendum opus pene animam defecisse. Continuus tamen pensi exactor existis, nec otium concedis ætali, donec Incarnationis penetralia rimemur. Admovimus ecce manus, fave, ac eadem ipsa lamina, quæ te certum hujus indagatorem effecere Mysterii propina modo. Certum, inquam, ul remunerantis opus Christi verba testantur : *Bene scripsisti de me Thoma.* Pendebat interruptum opus, ac bovino hucusque gradiebatur pede : ast te favente nunc pennas assumpsisse videtur, te forsitan imitatus, qui primæva state Bos *mulus*, Angelicis postea super indutus plumis (humano more depingo) *'Angelici Præceptoris*, nec immerito, es cognomen adeptus. Vel si cherubicum aliquando te dicere fas est, nunc maxime cum ad Incarnationis Mysterii intelligentiam lumina suggeris, dum ad ipsius limina sistimus. Propheticæ quadriga* bos ille te, ni fallimur, ad unguem exprimit, nos Propheta, opus hoccine currus. Qui prius bos credebatur post modum est agnitus Cherub, non quidem mutata specie sed alius indagata natura ; *Intellexi, quia Cherubim essent* (3). Unde, sciscitamus,

Prophetic modo tain clara cognitio? Iterato dubio expediamus utrumque. Qui primo capite bos tertio numeratur loco, primus quatuor inter animalia designatur cherub cap. 10. *Facies una facies cherub*. Mutata forma iit ordine primus. Unde qnæso ? quia unde Cherubini dictus, inde est prælalionem adeptus : *In introitu portte domus Domini Orientalis* (1), qua verus ille sacerdos secundum ordinem Melchiscdech ingreditur, et egreditur, stabat, Propheta. Ibi qui prius *Bos* apparebat, Cherub est cognitos : quia fortassis clariora lumina Cherub ipse menti indidit prophétie. In conspectu equidem gloria' Domini exorientis bos ille Cherub agnoscitur. Tu vero Thoma Angelice) in ipsius mysterii limine, agnosceris Cherubini. Dei hominis gloriam currus gestabat ille ; nostrum hoc opus totum est in eodem investigando mysterio. Per aera ferebatur currus alarum motu pro pedibus"utens, postquam vilains effectus est Cherub, quasi piguerit vitulino tunc usque processisse pede. Noster hic cursus jam alas videtur assumere, quasi pigeat usque modo dillicles habuisse gressus. Ad cherubici Bovis præsentiam clariora prophetic illuxere lumina. Prophetarum filiis ad tui conspectum Bos Cherubice, (Sol splendidissime) tua non defutura firmiter speramus.

O nos felices, qui tua sequentes lumina, doclrinæ tua· beamur splendoribus ' *Beati qui seminatis super aquas imminentes pedem bovis*, prædixit Isaias, postquam renovati Carmeli pulchritudinem, cl amoënitalem expresserat : *Et erit* (aiebat) *desertum in Carmel, et Carmel in saltum reputabitur* (2). Id est, exponebat quidam : *Carmelus amamüs, et facundus antea, post tam erit amoenus, et frugifer, ut si prioris temporis speciem species, vidisse te putes desertam silvam* (3). Immittimus quidem pedem Bovis, quotquot sapienliæsemina super aquas mittimus doclrinæ lme; uberes, ut speramus, posteritati nostne allatura fructus. Si enim quidquid hucusque, vel exiguum, in nostro Carmelo litterario irrigatum sudore amoenitatis viret; quidquid pulchritudinis splendescit; quidquid floridum eructat, quidquid frugiferum. denique in lucem prodiit, id totum ab Aquinatis Bove sumpsisse fatemur originem. Tuam ne credemus protectionem defuluram modo, cum quidquid offerre'possumus, tuo rependimus numini, cum tua iterum cumulamur altaria muneribus.

Sed nec quia unice in tue doclrinæ juravimus nomen. Magister Angelice, aliorum Patrum nomen despiciamus : dum tua quippe vestigia sequimur, verioribus omnium sententiis adbærcmus. In te enim velut in capacissimum Oceanum cunctorum sapienliæ flumina congregantur, ut iterum fluant. In te, inquam, qui viam Patrum regiam, et tritam premens, *omnium Doctorum es sortitus intellectum*, ut tui egregius interpretes asserit Caietanus (4). Quam bene *Thomas* Hebraice *Abyssus*, Gnece *Divisus* interpretaris! Velut abyssus enim omnia excipis doclrinæ flumina, quie pernici cursu in te confluunt : taiquam divisus autem in aliorum intueris operibus. Equidem *qui ante nos fuere* (verba damus Chrysostomi) *pro suis viribus inde aquas hauserunt, et similiter qui post futuri sunt, idem lentabunt : neque tamen sic in totum poterunt evacuare, sed magis inierim augebunt /lumina, majusque accipient incrementum* (5). Igitur, Præceptor Angelice, qui te nobis ita benevolum prodis, accipe ab Eliæ primitivo Musæo temelipsum sapienliæ tua? coloribus, vel rudi manu, utcumque expressum, cujus vivida imago prælixa semper erit in fronie nostrorum voluminum, ejus index, quæ stabilis manebit in corde, nulla unquam temporis injuria delenda. Fave utique, et quia Magni Parentis Augustini extitisli semper venerator eximius, ipsius tandem verbis precamur : *Iit si quid hic incondite, aut inculte dictum, vel si lotum ita esse perspexeris, doctri-na: des operam, calamo veniam* (6). Ac ut aliud hujus operis, et mysterii Incarnationis corpus, cui jaiujam manum adhibemus, optatum terminum feliciter attingere valeat, pertæsum diuturno labore calamum recrea, lassatumque animum erige. Neque enim insuetum in Eliana familia de Deo homine rimaturis mysteria, longo

itinere delicientibus excitautem adesse Angelum. Jmpiaē Jezabelis minas fugiebat su-ratus Prolo Parens Elins, cum prsepropera via delicientibus viribus, ut aliqualem carperet requiem, hispinasub junipero defessos artus, lassalaque memhra projecit 1). Adstat ecce Angelus, qui mystica dape seniles vires confortans, grandomque illi restare viam annuueiuns, ut ad montem Dei Horeli ascendere posset, strenuum elfecit. Ibi de Deo homine juxta communem sententiam alta cognovit mysteria, *in sibilo aurib tenuis* (2). Ut enim alte observavit Cajetauus : Fox *auditu, qui sensus est discipline, percipitur. Et ideo apte vox doctrinam nos erudif-n-tem'significat. Et voce quidem eruditio, submissione autem mansuetudo, subtilitate vero penetratio significatur. Sensibiles ista? species formatai sunt ad instruendum Eliam, et posteros de mysteriis*. Ecce Eliano Musteo, Doctor Angelice, jam longo itinere pene delicienti grandis in altissimo Incarnationis mysterio restat via. Adesto igitur, noster Angele, ac ut optatam metam possimus attingere, et cursum absolvere. Fave, et Fove.

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Joaxxes a Conceptione Genoralis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Marite de Monte Carmeli, de consensu nostri Dillinitorii, ut liber cujus titulus est : *Cursus Theologicus, Tomus de Incarnatione, complectens explicationem lertiai panis Divi Thomte ab initio, usque ad quæstionem octavam inclusive*, a Collegio nostro Salmanticensi accurate compositus, et a gravioribus, doclisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, et examinandum commisimus} recognitus, et approbatus Typis mandetur, et in lucem prodeat ; tenore præsentium licentiam concedimus. In quorum fidem præsentēs manu nostra, ac Secretarii nomine subscriptas fieri jussimus in hoc nostro Conventu Malrilensi die quinta Mensis Maii, anno Domini 1686.

Fr. Joannes a Conceptione, Generalis.

Fr. Josephus a Sancta Theresia,

Diffinitor, et Secretorius.

FACULTAS EPISCOPI SALMANTINI.

Nos D. Fr. Pet iius λ Sal azak, Dei et Aposlolicte Sedis gratia Episcopus Salmanlinus, et in Ecclesia Cordubensi electus, ex regali militari Ordine Bealæ Marite de Mercede Redemptionis Captivorum assumptus, Catholic;» Majestatis Philippi Quarti Concionalor, necnon et Caroli Secundi, ejusque Regius Consiliarius, etc. Præsentium tenore facultatem impertimur, ut in lucem edi possit, Typisque mandari liber, cujus titulus est : *Collegii Salmanticensis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum Beat(E Mariai Virginis Cursus Theologici Tomus Nonus in 3 p. 1). Thom. a quaist. 4. usque ad Octavam inclusive*. Quatenus ex præscriplo nostro examinatus, et approbatus est a R. P. M. F. Josepho Gonzalez, ex pnedicto Ordine Healæ Mariæ de Mercede, hujusce Salmanticensis Universitatis Sacra; Theologiæ Vespertinæ Cathedræ in proprietate moderatore. In quorum fidem has litteras expediri jussimus, et concessimus. Salmanticæ in nostro Palatio Episcopali vigesima octava die mensis Julii, anno Domini millesimo sexcentesimo octogesimo sexto.

Fr. Petrus Episcopus Salmantinus.

De mandato Illustrissimi Domini mei.

D. Marcus a Campo, et Ven. Secr.

•l ty., 19.–P• Ibid.

CENSURA

Reverendissimi P. Fr. Josephi Gonzalez, in Sacra Theologia Laureati Magistri utriusque Castellæ Provincialis, Regalis Ordinis B. M. de Mercede Redemptionis Captivorum, Catholica* Majestatis Theologi, Regalisque Consessus immaculæ Conceptionis, supremi Senatus sanctæ Inquisitionis Censoris et a secretioribus Consiliis, Toletani Archiepiscopalus Synodalis Examinatoris, Salmanticensisque Academiae Vesperlinæ publici et proprii Professoris.

Jussu Illustrissimi et Reverendissimi D. D. Fratris Petri Salazar Episcopi* Salmantini electi Cordubensis ex Regio Ordine nostro assumpti Catholica* Majestatis Consiliarii et Concionatoris. Vidi librum de allissimo Incarnationis Mystério (quod est suave et fortissimum divinæ omnipotentia; opus, dulce revera hominibus reconciliationis cum Deo Sacramentum) a Patribus Collegii Salmanticensis Carmeli Discalceati diligentissime elaboratum, et omnibus suis numeris absolutum. Legi, et evolvi non semel : et toties mihi voluptati fuit mirabile Interpretum Doctissimorum acumen, in abstrusa rerum materie, nodos subtiliter extricando, tricas arte mira solvendo. Nil perillissimis Magistris obest impervisa difficultas, aut sinuosa, aut non salis castigata quæslio; quippe omnem superant, omnem transcendunt, omnem feliciter percurrunt. Porro habent instar Aquilæ mentis acutiem, de quasi palientissimoviro dicere licuit : *In arduis pomi nidum suum, in petris manet, et in prteruplis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus* (t) : licebit et mihi de illis idem pangere, siquidem in Petra Christo, in prænipta e sinu Patris silice, in rupe etiam Angelis inaccessa, nidum suum posuere ubi hunc nobilem pullum altissimæ Theologia; foverunt, bono communi, luce publica donandum. Anerudili Patres, humanitate deposita, dum de humanitate a Filio Dei in unitatem Persona; sibi copulat», disserunt, sese in Angelos convertere ? Reor, nec temere dubito, dum illos Angeli Thomæ pennisequos video ; ex cujus frequenti contemplatione et vultatione, non male conjecto, alte ebibisse Spiritum Angeli. Unum mihi est verum bene de Incarnationis arcano, hos elucubrasse et scripsisse Tractatus, in quibus juxta Verbi Incarnati effatum, Thomam de ipso bene scribentem sequuntur. Ab isto Ecclesia; fulgeniissimo sole, mutuati snnt lucem, ut opus claresceret, et omnibus luceret, qui in scholis sacra invigilant Minervæ. Si enim de illa Mnenonis statua dixit Eusebius : *Clare interdum oportet, loqui, ut Mnenonis statua, cui lingua erat radius solis* (i). Ergo de tantis Magistris id non incongrue dixerim, quod ipso- rum calamus fuit Angelici solis radius, nec alio usi snnt atramento, quam ipsius luce. Ab illo etiam decerpserunt ordinis pulchritudinem, styli majestatem, doctrinæ candorem, sapientiæ ubertatem, argumentandi vim, conferendi inter se Patres solertiam ; quibus omnibus, ut Physon auro ditissimus, excurrit liber, dignus plane (ut sentio) : *Xon equidem censore, sed oratore Pericle*. Quid si eruditissimi Patres, non jam nudipedes, sed digniori socco, vel alto decorati Cothurno incedunt? Hinc blande cogor illud dulcissimi sponsi hemislichium illis canere : O quam pulchri sunt gressus vestri, Carmeli Patres, Theresiæ Filii 3; ! Gressus quidem vestri firmissimi, tuti, speciosi, qui in sublimi atque elevalissima omnipotentia investigabili semita, calceamentum Christi induerunt, idesl, arduum Incarnationis iter triverant et perambulaverunt suaviter ! Quæ dico, et quæ scribo, non meæ, sed ex Ruperlo sapientissimo Abbate desumo. *Quid est, inquit, calceamenta Christi portare, nisi Incarnationis ejus Mystèrium palam inundo anmmciare* (4) ? Ergo pulchri sunt (libenter repeto; gressus vestri, qui calceamenta Christi portarunt, exponentes orbi, sapientia, calamo, scriptis, ejus Incarnationis arcanum. Ulterius ille Paler progreditur : *Fecerunt hoc Apostoli : in omnem terram exivit sonus eorum : et in fines orbis terree verba eorum*. Fecistis hoc et vos, Religiosissimi Patres; non ero vates dubius : Volitabit in omnem terram operis vestri fama ; et in fines orbis terræ vester calamus doctrina et eloquio rutilus. Tandem addit Ruperlus : *Hoc facien-*

li Jub, 39. — (i) Eu.-b. *Illisl.* lib. m, c. ii. — 3) *Cant.* 7. — i(Rupert., *In Joan.*, c. 1

les Apostoli, calceamenta Christi in Idunv.eam, cl in omnes alienigenas extensa portacerunl. Hoc facientes el vos, vester de Incarnatione labor, ad omnes, quin pes impingat, percurrent dextro omine scholas, tam exterar, quam amicas, seque ad illas protendet tanquam Principatum obtenturus. Solent enim Principes, quando sui Imperii fines longius laliusque propagare prælendunt, calceum in hostium solum projicere, ut diserte adnotavit Balduinus in his vaticinantis Regis verbis : *In Idumteam extendam calceamentum meum : mihi alienigenæ subditi sunt{\}*. Utinam, ut in volis habeo, contingat, quod Mysticus calceus, egregium scilicet Verbi Incarnati Opus, per amplas Academicorum aulas ingrediatur ovans, et ibi dominetur Gentibus; Idumæaque cum alienigenis, Religionis cultu, et filiorum metu, veteri servitutis abjurato, calcaneum ejus observet prona, nec amplius cervice rebeli insultet, quin potius, sibi sapiens et prudens, credat fidei subdita, *quod Incarnatus Dominus* (verba sunt Gregiori Magni) *quasi calceatus apparuit corrigias calceamenti, iaest. ligatura Mysterii* (2). Hunc nodum Herculeum, perdocti Patres, si non enodastis (Quis possit I) saltem explanastis, dilucidastis, et subtilissimis Commentariis asseruistis. Quamobrem opus censeo dignum luce, ut divites Ecclesiae pariat proventus, et non parvam scholis gloriam. Malriti in hoc nostro B. M. de Mercede Redemptionis Captivorum Conventu. Die 17 Martis, anno Domini 1686.

Josephus Gonsales.

(I) Bened., Bald. *Z/e calc. mysl.* cap. 28. Psalm. 39. __ 2, *D. Greg. M3g. ham.* 7 in E«c.

TOMUS DECIMUS

ANGELICO DOCTORI

D. THOMÆ FULGENTISSIMO

ECCLESIAE LUMINARI

THEOLOGICAE FONTI,

THEOLOGORUM APLICI

ET VERISSIMO VERITATIS PRECEPTORI.

Collegium Salmanticense Cannelitarum Excalceatorum.

O. D. C.

Cursus noster Theologicus ANGELICE DOCTOR, dum peragitur, et extreme jam lineas attingit, te metam tenere qnærit, et ad te velociori gressu properat centrum. Cætera volumina, quibus vel alis vel pedibus in stadio Theologiae cursum excitavimus, tibi inscripsimus, et in sinu reposuimus luo, ul ad principium regeremus, unde manaverant, el ab archetypo non laberentur. Modo tibi sistimus ultimum, in quo ceterorum recalescat affectio, et obaeratam ælerno profiteamur devotionem. Hæc est nostra fidelitatis tessera, nostra gratitudinis monimentum, nostri famulitii obsignatio, ut dona ex te accepta redonemus, et anciozem te in cunctis paginis confiteamur. Hoc more cum Mercurio se gerebant Ægyptii, de quibus Jamblicus : *Ægyptii Scriptores putantes omnia inventa esse a Mercurio, inscribebant* (1). Nempe a te instruente, et intercedente est, quidquid calamus nos- ter instillat : et tibi proplerea omnes charkc. omnes labores nostri sacrantur. Tibi, inquam, qui sacratori mysterio refers expressam, quidquid in Uermele illo delira adumbravit Ægyplus, si Solem cum nocte, el rem cum umbra conferre velimus. Quod paucis insiuuare libet.

Mercurio, inquit D. Augustinus, *alas in pedibus, et in capite ponebant*. (2) Ei istud est, o ANGELICE DOCTOR, quasi gentilitium insigne tuum, et mysticum Emblema, quod inter omnes Ecclesiæ Doctores depingaris alatus. Sed quibus alis! Proh Deus! Angelicis, Cherubicis, de quibus sermo divinus : *Cherubim expandebant alas super locum arcæ. et protegebant arcam* (3, Ecclesiam scilicet, quam sapientiæ, et doclrinæ plumis, aut calamis muniunt, defensant que sacri Doctores, ut S. Brano mystice exponit i i). Sed tibi specialiter, o THOMA, alas istas defert Ecclesia, ab officio nimirum, quo insigniter illam munis, et circumcirca munitissime operis, ut Summo jure protulerit ipsius caput Paulus V : *Est Angelicus Doctor splendidissimus catholicte fidei athleta, cujus scriptorum clypeo militans Ecclesia hcereticorum tela feliciter eludit* (5).

Censebatur praterea Mercurius ille apud Lucilium *Gymnasiorum inspector, et ornamentum* (6). Tu es gymnasiorum prases, Academiæ lurnen, universalis Universitatum Doctor, et singularis studiorum coryphæus. Unde Academia Parisiensis proclamavit TIOMAM esse fontem doctrinæ, Scholæ Parisiensis, et omnium Universitatum lucidissimum candelabrum, a quo omnes fideles sanclæ vilæ, el sanctæ doctrinæ lumen accipiunt (71. Fingebatur ulterius ille Deorum nuntius. Tu non fingeris, sed es, asserente Clemente VIII. *divina voluntatis interpret* (8). De illo dixit Plularchus : *Associarunt celeres Gratiis Mercurium* >>. Te vero, DOCTOR ANGELICE, non solum ornarunt gratiæ omnes, sed quæsierunt, el centrum in te collo-

(1) *Iu muster*. — (2) Lib. vu de *Civitate Dei*. r. H. — '3 TI'j. 12. — V Lib. rf- *laud Ecclesix*. c. 1 — '5) *In Drev. pro confirm. D. fhom.r in patron. Neap.* — A Lib. ir epist. 3.— (7) *In epistip. Ber<jom.* — (8) *In Brevi nd Neapolit.* — 9 *In lib. de audiendo*

carunt. Quid enim aliud prædical Clemens Vf. cum profert : 7> oculis D. Thoma apparebat simplicitas, in facie benignitas, in auribus humilitas, in olfactu suacilas, in tactu integritas, in manibus largitus, in incessu gracilas, in toto gestu honestas, in visceribus pietas, in intellectu· claritas, in affectu bonitas, inmenle sanctitas, in corde charilas (4). Quid plura? Ex omnibus gratiis in te confluentibus videris processisse pretiosum, limpidissimuinqu electrum, el ipsarum Charitum polymitum ornamentum, omnigena pulchritudine variegatum.

Atque ut reliqua persequamur: Quoniam aiunt (observat Aristophanis Scholiasles) Mercurium sermonis, ct veritatis essejirasidem, ob id effigiem ejus quadratam. et ad formam cubi faciebant : indicantes ejusmodi figuram in quamcumqiie partem ceciderit, perpetuo rectum manere. Sic veritas, ubicumque sit, Similis, el uniformis est ; mendacium multiplex, et varium. Qme quadrata forma quam libi examussim quadret, nemo non viderit, qui sciat assertiones tuas esse, ul testatur Alexander VII. inconcussa, el tutissima dogmata (2). Probabunt autem omnes, qui norunt, quanta plusquam adamantis firmitate perstet doctrina tua contra omnes adversariorum adsullus. Impetitur, discutitur, accusatur Thomistica veritas jam ab liæreticis, jam a nonnullis catholicorum : at ipsa immobilis contra ictus, contra fallacias, contra fucos, contra novilates inconcussa perseverat. Sere-naque adeo victoria triumphat, quod adversariorum phalanges commutet in tro-phæuin, propria firmitudine asserta, alienavero, atque lubrica insectantium falsitale protrita. Ha ut (asserente Innocenlio VI.) nunquam qui cam tenuerit, a tramite veritatis deviaverit ; et qui eam impugnaverit, semper fuerit de veritate suspectus (3).

Insuper Magnus Augustinus Mercurium inducit, ethnicisque objectat tanquam Verbi, et mysterii Incarnationis assertorem egregium. Quid agis, inquit, Pagane? Aperi aures, noli esse sicut aspis surda, quæ obturat aures, ne audiat vocem incantantis. Non tibi meos authores profero : tuus est Mercurius, cui inter Deos tantus honos, cultusque a vobis allatus est, ut ejus nomine diem domini vocaretis. Ipsum audi, ipse te convincat. Et quid tandem Mercurius iste ? Jam profert Augustinus : Hermes, oui latine Mercurius dicitur, scripsit librum, qui τὸ ἄλτιον; appellatur, ia est, verbum perfectum. Magnum nomen libri hujus, quia magnus est, de quo scriptus est liber. Quid enim perfectius Verbo, qui solus est inter mortuos liber {i}? Sed tu, ANGELICE DOCTOR, 1er maxime, hunc longissimo intervallo superas Trismegistum. Scripsit ille de Verbo perfecto ; sed imperfecte : tu scripsisti de Verbo perfecto, et perfectissime. Ille aliqua non mala : tu cuncta bene. Ille per medias umbras non nihil insinuavit dc Filio Dei : tu solaribus radiis Dei Filium, si fas est dicere, clarificas, cum vel carnis nube obvelalum, revelas nobis stylo lucis. Unde ille scribens de Verbo perfecto nullum commendationis verbum a Verbo perfecto audivit : tibi autem Verbum incarnatum hanc præclorart adornavit adoream, Dene scripsisti de me. Quo elogio rotunde approbatur in te non materia tantum, in quam velut peregre constitutam caliganti oculo colliniaverat Hermes : sed commendatur modus, methodus, stylus, profunditas, subtilitas, claritas : eructasti namque verbum bonum, et bene absque minima exceptione, id est (acclamante C.lemeuie \HI.} absque ullo prorsus errore (5). O in quantis Trismegistum, 1er nempe maximum excessisti !

Denique ul umbratilem hanc similitudinem absolvamus, Mercurius fangebatur Soli amicissimus, quod idler Pianolas omnes solaribus radiis fere semper subsit : unde solatum vocabant, seu viciniorem, ut monuit Cicero (6). Quam autem tu conjungaris Christo justitia» Soli, quantumque a Sole isto irradiieris inter cætera Ecclesiæ sidera, proclamabit omnis, qui surdus non fuerit ad Solis voces, Dene scripsisti de me : bene radios excepisti, bene refudisti. Sed fas sil nobis, et devo-

V — In serm. Docebat eos — 2.' In Brevi ad Lwaniriues. — (3) In sermone : Kcce plus-
'itiam Salomon hic. — i In lib. de quinque hxres. — 5, In Brevi ari Neapolil. — /6' Lin- m
θ' natura ileorum.

lioni nostræ indulgens, O ΤΠΟΜΑ, si te prædicemns sacrationem Mercurium, conjunctissimum alteri inferiori Soli; lucidissimo tamen Christi Parhelio, Magno nimirum Eliæ Carmelitarum proloparenli. Elias namque, ut docet D. Chrysoslo-inus, Graeco idiomale *Solem* souat : qui propterea igneo curru, et flammantibus equis in aera transvectus, filiis dispensat lucis usuram. Unde accinebat Sedulius:

*Quam bene fulminei producents semita call
Convenit Helix : merito qui et nomine fulgens,
Hac ope dignus erat. Nam si sermonis Achivi
Una per accentum mutetur littera, SOL est.*

Hic ergo Sol tibi conjunctissimus te suis radiis non tam illustrat, quam subse-quitur. Radii sunt Solis partus, et filii, quos Elias, aut Sol noster in hac minima Discalceatorum Carmelitarum sphaera tibi destinat, et tuæ mancipat disciplina', ut fidum, atque obsequentem profiteantur discipulatum. Quid ultra? Concurrent omnes, et laetabundi proferunt : ecce adsumus. Invaluilque adeo hæc vel in Eliæ filiis, vel in Solis radiis, erga te affectio, ut non censeatur inter nos Eliæ fi-lius, qui in THOMAM optime animatus non sil. THOMAM imbibimus, THOMAM scribimus, THOMAM eructamus. In Mysticis, in moralibus, in scholasticis non probamus securum, cui D. THOMAS probatur adversus. Quidquid vivit in hoc Carmeli corpore, hoc totum spiritus veritatis Thomisticæ animat, ut (forte non im-merito) aut gratanter, aut hyperbolice ex tuis alumnis protulerit unus : *Piis-sirna Carmelitarum Excalceatorum Religio ardentius Thomistica, quam ipsi Thomistæ*. El ultra : *Quid interrogas de Theresiana, el Seraphica Excalceato-rum doctissima familia, tota Thomistica, nec in hoc zelo ipsis Dominicanis cessura (<)?*

Verum enim vero etsi fidelis iste Carmelitarum discipulatus ubique regnet; nullibi tamen (absit invidia verbo) profundiores, validioresque radices apud nos-tros egit, quam in isto Salmanticensi Collegio, qnod tibi perpetuo sua lumina dicat. Nec id mirum : est enim specialiter sacratum Eliano Soli, tibi, ut præmi-simus, conjunctissimo. Nec errabimus, si juxta ejusmodi indaginem accommo-demus illud Isaïæ : *In die illa erunt quinque deitates in terra Egypti, civitas Solis vocabitur una* (2). Et quænam ea? Heliopolis profecto, id est, Eliæ, vel solis civitas, in qua Herodotus, Plato, Eudoxus, Strabo, et quique alii aliquando fiorierunt sapientissimi. Quinque porro sunt in Hispania celebriora Carmelitarum Discalceatorum juxta numerum Provinciarum Collegia, studio dirinæ Theologi® addicta, Complulense, Conimbricense, Oscense; Biatense, el istud Salmantinum : *sed Collegium solis vocabitur unum*. Unum namque Salmanticense Collegium hoc præcipue titulo fulget, quod Eliæ vere Soli inter cætera consecratur. Et quia inter Solem, el Mercurium specialissimus nitet amicitix nexus, qua se aspiciunt, indivulse foveat, et veluli ex fædere prosequuntur : non immerito gloriamur, quod inter omnes Carmelitas Discalceatos simus D. Thomæ addictissimi ; el quod invicem confoveamur a sacratori hoc Mercurio, Academiarum praeside, gymna-siorum antesignano. Hinc factum remur; ut quotquot in isto Collegio floruerunt, fuerint probatissimi D. Thomæ discipuli, et isto zelo zelati suis scriptis sint pro S. Doctoris gloria, illamque pro viribus promovere curaverint. Sic enim in quam-pluribus operibus Venerabilis ille, omniscius Thomas a Jesu, Coloniensis postea Academia} splendor : sic in mysticis Nicolaus Centurio : sic in historicis Franciscus a S. Maria : sic in moralibus Andreas a matre Dei : sic in expositione Scrip-tura Antonius a matre Dei, et Franciscus a Jesu Maria : sic in philosophicis Joan-nes ab Annuntiatione : sic denique in hoc Theologiæ cursu Auctores ejus. Nihil enim magis studuerunt, quam libros, folia, el lineas nomine Angelici Doctoris or-

(I) Cabalas, *Ite Candore Illii*. f \ et g 160. — (2) Cap. 19.

nare : et multo plus, quod libri, folia, et lineæ ejus sententiam imbiberent, atque spnngiæ instar incorporarent sibi spiritum Thomæ, ac penitus incordiarent. Quippe non cupimus nova edere, non subruere antiqua; sed puram D. Thomæ doctrinam pure sequi, intelligere, explanare, et pro nostro captu tueri. Ratum namque habemus, et probamus securissimum monitum Lyrinensis, qui expendens illud Apostoli in I. ad Timolh. G. *Depositum custodi*, ingeniose subjungit : *Quid est depositum? Quod tibi creditum est, non quod a te inventum est : quod accepisti, non quod excogitasti : rem non ingenii, sed doctrinæ; non usurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis : rem a te perductam, non a te prolata : in qua non auctor esse debes, sedeustos; non institutor, sed sedator; non ducens, sed sequens. Nolo mihi pro aliis alia subicias : nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulenter æramenla supponas : nolo auri speciem, sed naturam. Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur : eadem tamen quæ didicisti ita, doceas, ut cum dicas note, non dicas nova* (1).

Quod ut securius assequeremur, et in hac parte minime falleremur, aliosve, ut alii solent, falleremus solo fuco tui nominis chartis illito ; non te tantum, DOCTOR SANCTISSIME, consulimus, quamvis identidem legerimus; sed vola etiam audivimus Thomistarum, id est, eorum', qui ex affectu, studio, instituto, et fidelitate merito censentur tui indubitanter discipuli, ut Capreolus, Caielanus, Ferrara, Medina, Alvarez, et similes : hos namque par est credere, quod tuos sensus intropexerint, et depositum fideliter custodierint. Non enim probamus illorum artem, qui se dicunt tibi adhaerere, et tamen a tuis discipulis d'stunguntur, et palam scholæ adversantur. Qui in hac causa non dissimiles se produnt aliquibus sectariis obtendentibus sufficere sibi Scripturam sine Patribus, atque accipienda fore sacra Bibiia absque traditionum glossa : nam hi, dum legitimos Interpretes aversantur, textum ipsum, et Auctorem non prosequi facile convinctur, et sunt omnino de veritate suspecti. Aliter plane, et valde aliter nos instruxit Paulus, qui etsi ab ipso Christo fuisset instructus, ascendit tamen Jerosolymam ad Christi discipulos, *Et contuli*, inquit, *cum illis Evangelium, quod prædico ingentibus* (2). Nam ut observat D. Augustinus, *ipse Apostolus Paulus post ascensionem Domini vocatus, si non inveniret in carne Apostolos, quibus communicando Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi non crederet* (3). Et credemus veras illos D. Thomæ sententias propinare, qui ab ejus discipulis se sejungunt, qui classicum in eos canunt, ad arma provocant, et proritant? Nihil minus. Non magis hi D. Thomæ adhaerent, quam Nominales, et Scotistæ illi palam contradicentes; sed eo periculosius fingunt, quo speciosiori, atque vulpino cavillo adversarios se dissimulant, quando pro Thomislico auro plumbum, æramenlaque (quod Lyrinensis præcavebat), non bene gnaris venditant, et obtrudunt. Sed longius forte provehimur, quam par erat, et nuncupalorium decebat elogium : nec-enim hæc attingere, possumus, quin excitemur zelo in nugigerulos illos.

Tu vero, DOCTOR ANGELICE, sereno vultu, id est, tuo suscipe vota nostra, studia, desideria, labores. Tibi hæc sacrantur, quia tua : et tua sunt, quia te auctore, te instructore, atque, ut credimus, te intercessore, ad hanc usque nostri Corsus lineam pervenire potuimus. Fove nostra studia, et novorum forte laborum ingrediemur stadia, ut denuo currentes tuæ approbationis, quam maxime concupiscimus,* consequamur adorem, accipiamus brabium. Et quod omni præmio æstimabilius, aliisque beneficiis anteponendum nemo non ducet, enixe rogamus, ut erga fidos discipulos exequaris extremum Mercurii officium. (Sic denique umbratilem ejus conficimus similitudinem) Fingebatur namque ille vectandis ia æthera animabus dux, qui eas, ut loquitur Petronius, *duceret, ac reduceret*. Unde Horatius accinit :

(1) In *opusc. adeersus hxret.* — rt Ad Gnla. f. — i) Lib. xvnt. contra Faustum, c. 4.

Tu pias Icetis animas reponis
Sedibus, virgaque 1erem coerces
.Aurea turbam. (Satyr, lib. I. Oil. 101.

I
Tig

Et ad hæc alludens Tertullianus, cum de anima morientis ageret, dixit prasenlire *paraturam sui diversorii de ipsius statim Angeli facie vocatoris animarum Mercurii Poetarum* I) Hæc itaque obsecramus, ANGELICE DOCTOR, ANGELE DUCTOR, ut sis animarum nostrarum sacratior Mercurius, vocator, instructor, atque protector, qui homunciones humi renentes ad superna excites, et in coelum tandem tuis gloriosis intercessionibus introducas. Fove igitur, et aeternum fave.

Fray Joseph de Santa Teresa definidor General y Secretario del DifTunto General de Carmelitas descalços, dois fe que en Junta Extraordinaria Celebrada en este nuestro Colegio de Alcala a 26. dias de Abril, de 1688. se determino que el Tomo segundo de incarnatione Salmanticense se imprima a Costa del Comuu y por li Verdad lo firme de mi nombre en este Colegio a 30. de Abril desobro dicho ano.
Fr. Joseph de S. Teresa, Definidor Secretario.

FACULTAS ORDINIS.

Fn. Joannes a Conceptione, Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum B. Ma-ri® de Monte Carmeli, de consensa nostri Diffinitorit, ut liber, cui titulus est, *Cursus Theologicus, Tomus decimus a qwestione 9. terliæ partis usque ad 27. complectens*, a Collegio nostro Salmanticensi accurate compositus, et a gravioribus, doclisque viris nostri Ordinis, (quibus ipsum videndum, el examinandum commisimus) recognitus, et approbatus, typis mandetur, et in lucem prodeat, tenore praesentiam licentiam concedimus. Iri quorum fidem præsentis mann nostra, ac Secretarii nomine subscriptas fieri jussimus in hoc nostro Collegio Complntensi, die 27. Aprilis, anno Domini, 1688.
Fr. Joannes a Conceptione, Generalis.
Fr. Josephus a S. Theresia.
Diffinitor, et Secretorius.

I
'w
*.S

APPROBATIO R. P. M. FR. FRANCISCI BLANCO.

Magistri Theologia·, et in Universitate Fallisoletana Primaria? cathedra moderatoris : Theologi, et Concionatoris regii : supremi Fidei senatus Censoris, et a Secretioribus consiliis.

j'A

Ex Illustrissimi, ac Reverendissimi D. D. Josephi de Cosio, Catholicæ Majestatis a consiliis, ac Salmantini Antistitis commissione libentissimo animo legendum suscepi Tomum hunc decimum super 3. p. Doctoris Angelici, a celeberrimo, ac vere insigni Salmanticensi Collegio eruditissime elaboratum. In cujus lectione firmissimam subtilitatem admirans, non tam censoris, quam discipuli munus obiens,

(t) Llb. de anima, cap. 33.

omnia scitu dignissima reperi, notandum nihil. Opus sane prælo dignissimum, ac communi studentium utilitati aureum plane censeo. In cujus fldem hæc scripsi Matriti in hoc S. Thomæ Aquinatis Conventu, die 15. Julii, anno 1688.

Fr. Francisais Blanco.

FACULTAS ORDINARII

Nos D. Joseph de Cosio Barroda Dei, et Apostolicæ sedis gratia Episcopus Salmantinus, Regiusque Consiliarius, etc. tenore præsentium approbamus hunc librum, Cui titulus est: *Collegii Salmanticensis Fratrum Discalceatorum B. Mariæ démonté Carmeli Cursus Theologicus, tomus decimus aquæst. 9. terliæ partis usque ad 27. complectens* : et quantum ad nos allinet, facultatem concedimus, ut typis mandari queat : quia ex commissione nostra visus, el examinatus est, el nihil' continet, quod nostræ Sanctæ Fidei, et bonis moribus adversetur. Salman-ticaein nostro episcopali Palatio, die 21 Julii, anno 1688.

Joseph Episcopus Salmantinus.

De mandato Illustris. Domini mej Episcopi.

D. Dominicus de Austoa, ei Zelaya.

Quod Cursus hic Theologicus jam diu inchoatus serotinum adeo (ut judicabis), progressum fecerit, el plumbeis tandem passibus metam nunc attingat; causa fuit ipsa operis magnitudo. Oportebat namque gravissimas Theologiae quaestiones non perfunctorie delibare, sed sedulo introspicere, mafuroque consilio decidere : ad quæ non minus mora temporis, quam cunctatio studii, et attentionis desideratur. Accessit praeterea Tractatus hunc Cursum componentes dictari pro more a Lectoribus, attemperantibus se discipulorum captui : quorum magis profectui, imbecillitati, tarditatique providere, quam gloriabundam aliquam apud alios doctrinæ speciem promovere curarunt : unde opus habuerunt cum morosis morari, et pari passu, nempe lento, ire, atque in dies consummationem operis protelare. Et denique, quod caput est, Cursus hic ab uno Lectore inchoatus, eo moriente, et succedentibus aliis, vel defungentibus, vel ad alia distractis, non semel interruptus fuit, ac præcisus ; augescente difficultatem ipsamet Auctorum (et subinde ingeniorum) varietate : qui sæpe sæpius debuerunt propria sensa deponere, aliorum sequi, et Pythagorica quadam metamorphosi præcedentium animas in se transfundere. Quod plurimum addidit laboris, el attentionis, ne vel circa minima in eodem opere discolor ulla absonantia reperircliir. Etsi enim omnes hujus Cursus Auctores tara prodromi, quam consectores fuerint fidelissimi D. Thomæ discipuli, atque erga ipsius doctrinam ab ipsis in Religione unguiculis probatissime adfecli, (quippe Religio nõn alia ad id muneris probat ingenia, quam Angelicæ disciplinæ vehit naturaliter consonantia, atque ex inclinatione obsequentia :) nihilominus cordialis ipse discipulatus aliquas varietates permittit circa intelligentiam Doctoris. Ea namque est humani ingenii debilitas, iit quamvis In veritatem sedulo collimet, ipsam tamen raro intueatur in se : atque ideo vel invitico-gimur multiplices tentare vias, ut optatum finem teneamus. Unde ad vitandum

1
i
*

•H

1

n-

'i

cujuslibet **discordiæ speciem, Lectores sæpe numero obligabantur consulere** non solum D. Thomam, sed rimari etiam suorum pnedecessorum intentionem, et replere, ut sic loquamur, ideas. Quod absque novo temporis dispendio fieri non potuit. Sed tandem, adfavente Deo, superatis difficultatibus, Cursus hic ad extremam lineam pervenit, et in hoc volumine sistit, et tanquam in centro quiescit.

Ordinem autem, et numerum voluminum, quem primus Cursus Auctor delineaverat Torn. i. in procem 5. et 6. et 7. non potuerunt alii observare, nec posset ipse : quia in actu experienti» compertum fuit Tractatus pro rei dignitate exigere plures, ut vocant, tomos, quam ille pneconcept® brevitati intentus curaverat præsignare. Et quia Typography aut Bibliopegi majoris forte lucri gratia, debitum ordinem aliquatenus inverterunt, secando nimirum in paries volumina minime dividenda : de re consuimus (quod pro nova impressione admodum referet,) legitimam hic eorum partitionem describere. Continet igitur noster Cursustomos octo. *Primus* agit Je Deo uno in se. *Secundus* de Trinitate, et Angelis. *Tertius* de ultimo fine, de beatitudine, de voluntario, de bonitate, el malitia, ac de virtutibus. *Quarius* de peccatis. *Quintus* de gratia, justificatione, et merito. *Sextus* de virtutibus theologicis, et statu religioso in communi, *Septimus* de mysterio Incarnationis a i. quæst. tertiæ partis usque ad 9. exclusive. *Octavus* autem hic, sive ultimus continuat considerationem ejusdem mysterii ab ea quæst. usque ad 27. exclusive. Et sic linit totus Cursus. Quod'enim deficere cuipiam videbitur, et spoponderat ille, disserere videlicet de Sacramentis, addendum minime duximus : quia alii hujus Collegii Lectores, Franciscus a Jesu Maria, et Andreas a matre Dei, huic parti navarunt operam in Cursu Morali paucis ab hinc annis edito. Et cum hæc Scholastica præcipue scribamus ad propriorum sive domesticorum instructionem, supervacaneum censnimus ea Scholastice disputare, quibns illi non vacant, nisi postquam peracto Theologi» curriculo, transferuntur ad aliud Collegium, ubi unice circa moralia occupantur, et ex professo quæ ad Sacramenta pertinent, edocentur. Hac igitur ad causa illam considerationem omittendam esse censuimus. Sed nec hac nostra censura cancellos, aut leges aliis præscribimus, qui vel suo nutu, vel superiorum jussione hanc provinciam intentent, el Cursui inserant eam laciniam.

Quam vero approbationem vel ob exactam rerum discussionem, vel ob desideratam cum doctrina D. Thomæ concordiam, Cursus noster habuerit, (si quam meretur;) nostri non est expendere, qui philaulia detineri, atque infuscarî possemus; sed relinquendum est defæcatori, saniorique subinde cæterorum crisi. At non omittemus aliquorum placita submittere, quæ hand infimam (licet supra merita) commendationem huic Cursui conciliare apud alios queant. Et primo loco occurrebat integra, elegantissimaque epistola Reverendiss. et doctiss. Patrum Prædicalorum Conventus Tolosani ad Collegium istud directa. Sed quia ex una parte indignum foret ullum ejus apicem detrachere, atque lectori docto invidere ; ex alia, vero longior est, quam hic congrue ingeri possit : congruentius judicavimus integram eam post præloquium hoc exscribere. Nunc damus alios. P. P. Hieronymus Vives lib. i. de scientia media disp. num. 32. allegat cum laude hunc nostrum Cursum, subjungens : *Quod dixerim, ut quoties legeris Cursum Carmelitanum allegatum, adeo egregium quid concipias in schola D. Thomæ, ut hoc solo sententia, cui patrocinatorpro vere Thomislica, sil habenda. Ego enim peculiari Dei benevolentia in D. Thomam, et Prædicatorum /amiham, imo el universam Ecclesiam provisum semper existimavi, ut hoc tempore, quo Recentiores Thomislicam doctrinam evertere conati sunt, immensum auctoritatis pondus eidem doctrinæ supervenerit : quo solo plus forte gaudere, et crescere datum fuit, quam de adversantium impetu pali ruinam potuisset : Et in margine habet. Cursus Carmelitanus, qui pro decem millibus computandus. Non absimilia, nec minus elegantia offert Sapientissimus, et R P. Johannes Goncl dum Clv-*

petiit Thomislicnm editionis sexiread aras sacratoris Bellonre, Divre scilicet Viraginis, et matris noslrre Thercsire consecrans, ant suspendens inquit post plura: Quid de *Salmanticnsibus Theologis* dicam? *r/uibns vix ullum S. Thomam nunquam in ingenio, diligentia, soliditate parem reperire est: quos magis pertimescere Schola Thomislica debuisset, et acriori impetu, majori robore pugnantes persensisset: et ne quid præteream, quos suam Scholam intelli- tuere, seque sequenda: sententiae auctores constituere potuisse non dubitaverim; nisi prceeuntein Angelicum Praeceptorem sequi; et suce Parentis jussis adstricti, et sua erga 1). Thomam reterentia sponte adducti maluissent.* Hæc omnia sapientissimi Thomislæ, quibus nullos graviores potuimus, aut debuimus producere testes, qui fidelissimum nostri erga D. Thomam discipulatum tam serio, et adeo gratanter asseverent, atque urgenliori probationis genere evincant: quippe his commendationibus illos minime palparent, a quibus viderent veram, et Thomislicam doctrinam fucato stilo traduci.

Sed quia suspicari, aut objicere quis posset hæc Symbola esse a confederalis prolata ob eorumdem dogmatum sequutionem: addemus sequestrarium judicium viri ingeniosissimi, nullarumque partium studio addicti, sed liberrimre senlentire. Is est Illustrissimus Joannes Caramuel, qui in Comment. ad regulam D. Benedicti, quæst. 3i. num. 345. sic loquitur: *Qui Carmelitarum doctrinam admirari voluerit, legat libros, quos temporibus variis ediderunt. Sahnanticensi Theologia: Cursui Thomisticce sententice alias probabiles, debent, quod sint inexpugnabiles, securæ, et certa: Commendo Scholam, laudo libros; illam, quia nulla melior; illos, quia nulli meliores. Libere dico: si deberem Schola alicui nomen dare; illi potius, quam alteri: et in illa illis potius aliis uterer. Sed amo sentiendi libertatem* etc.

Reliquum erat, ac nonnullorum desiderio debitum, ut referremus eorum personas, et nomina: qui Cursui isti concinnando adiaborarunt. At indignum est hæc ab illis expeclari, qui nihil ipsa reputant, operisque vestibula, sive frontes similibus titulis studuerunt denudare, et solius Collegii nomine inscribi. Priorem vero (ut votis aliquorum aliquomodo faciamus satis,) qui manum operi adhibuit, prodidit (nobis nec intendentibus, nec approbantibus,) laudatus jam illustrissimus Caramuel in suo politissimo Dominico lib. 7. cap. 6. num. 1126. ubi sub hoc titulo *F. P. Antonius a matre Der*, elogium ejus sic adornavit: *Hunc dedit mundo ingeniorum feracissima Hispania, et in Hispanias Legio, quam vernacula lingua Leonem dicunt: ut non mireris esse unicum, qui (equivalent millibus, et dum argumentatur, non vociferari, quod hodie faciunt multi, sed rugire. Ætatis quinto decimo Salmantico: Carmelum Excalceatum iniit: unde translatus Vallisoletum anno 1603. jan. 19. tyrocinium posuit, et vota Religionis emisit. Cursu postmodum studiorum emenso Philosophiam Compluti, et Theologiam Salmantico: pro/essus est maxima Auditorum admiratione, plausu, et fructu. Coepit jam tum omnium oculos ad se convertere, et ipsos etiam sublimium Facultatum Magistros in admirationem pertrahere. Et quidem merito: nam præter insignem, exquisitam, et reconditam eruditionem, summumque ingenium, ac judicium, vir erat integritate singulari, animi candore, libertate, ac alacritate admirandus, patientiie studiosus, paupertatis cultor, obedientia: conservator eximius: fuit silentii rigidus observator, humilitatis tenax, ambitionis, omnisque fastus contemptor egregius: ut in illo virtus cum doctrina, humilitas cum ingenio, pietas cum sapientia certare videantur. Utroque certe virtutum, ac litterarum ornamento ita inclaruit, ut illustrissimis nostri sedili Viris possit annumerari. Fuit hic præcipuus auctor Cursus Complutensis, primum in Hispania anno 1624. editi, et postmodum recusi pluries in Gallia, Germania, et aliis locis etc. Non minorem laudem, et applausum sunt menti, aut sortiti 1res priores Tomi Cursus Theologici Salmanticensis, quorum Antonius ipse author primarius etiam fuit etc. Sane huic Viro doctissimo elogio sunt libri doctissimi, quos exaravit, nec laudibus*

aliis indigere videtur Duos autem alios ejusdem Cursus Auclores, ne penitus Lector desiderio frauderis, recensos habes in Historia Ordinis toni. 4. lib. <8. cap. 60. a num. 5. Hæc te monitum voluimus. Si quid vero utilitatis, si quid lucis* si quid denique ad Thomislicam veritatem allectionis ex hoc opere reportaveris, id a nobis loco summi præmii aestimandum ibit. Sed tu Deo patri lumiquum, a quo veritas est, el omne bonum grates refer. Nobis autem, quibus ex nobis non nisi defectus est, atque ignorantia, errata condona, et orationum suffragia dona, ut ad probatiora emendemur. Vale, et interim fruire elegantissima epistola jam promissa, quam tibi immediate damus. 7'1

Reverendis admodum Patribus Lectoribus sacra? Theologia? in Collegio Salmanticensi Discalceatorum Fratrum Ordinis de monte Carmeli.

Religiosissimi, et doctissimi Patres, dum universus Orbis Christianus vobis, si bique de vestra eruditione uti jam olim de professionis sanctitate, et conversationis exemplo gratulatur; raaximumque jagnoscil præsidium, sibi, et ornamentum utroque pietatis, et sapienti® studio, quod facillime jungitis comparari. Dum libros vestros de rebus Philosophicis, aut Theologicis jam editos avidissime excipii, edendos cupidissime expectat; atque suo favore, et applausu vos sponte currentes ad lotius operis Theologici metam incitat : nefas sane putavimus inter tot laudes, votaue communia vestri operis, quibus nullus pene locus vacat ; nos vel unum ad quos tamen res ipsa maxime spectat silere, negare suffragium, animique sensus, ac desideria reticere. Equidem dum Sanctissimum Thomam illustrandum, propuÇnandumque suscipitis : non dubium est quin totius Ecclesiæ causam agatis, cujus ille sit decus, ac columen : ac proinde quod nulli pio labor vester quam maxime probari, expelique non possit. Attamen præter has communes nobis cum quovis boni publici, et veritatis studioso rationes, quæ silentium nostrum abrumpere, propriæ nobis, ac singularissim® suppetunt, quæ id officii, nec omittere, nec longius differre sinunt. Hic sane maximus vestri laboris fructus, hæc laus, ut existimo, præcipua est : quod de his omnibus sitis optime meriti, qui aliquid Sanctissimo, el communi Magistro debere se fatentur, quibus doctrina ipsius probatur, vel gloria cordi est. Inter hos doctrinæ, et nominis ipsius studiosos, cum nos sine controversia primi simus, quippe qui non solum litterarum amantes, Religionis Chrislianæ, et Dominicani Ordinis professores (ad quos omnes diverso in gradu res ista pertinet,) sed etiam ejusdem sanctissimi Doctoris enstodes simus, et privato titulo clientes, quodque omnium invidia dignum est, præsenlem habeamus, ac veneremur : fatendum est nos etiam plus cæteris vobis debere : quidquid enim aliis in hoc beneficio proprium est, nobis commune censemus; quidquid nobis proprium, nullis commune. Si enim tota Respublica litteraria, perpetuum illius doctrinæ commentarium vobis debet, sine quo vix probe inlelligi, uti sine ipsa nemo doctus possit existera : si de Religione Christiana optime meriti estis, quod Ecclesiæ Doctorem ad verum, genuinumque sensum, quo fides maxime alitur, et augetur interpretati sitis; si lotam denique Praedicatorum familiam muljis ultro, citroque collalis, accptisque beneficiis devinctam novo, firmissimoque vinculo adstrinxistis, his nempe libris, quos merito ipsius gloriæ, id est, Sanctissimi Doctoris Vindicias quis appellant. horum omnium nos etiam participes simus; el illa seu studiosorum commoda, seu Ecclesiæ, et lotius familiæ nostræ ornamenta vobis accepta referimus, non communi tantum grati animi sensu, sed singulari coque majori affectu, quo nos Sanctissimi Doctoris gloriæ cæteris mortalibus studiosiores esse oportet, quem ut communem Magistrum, et privatum Tutelarem genium veneramur, ac colimus. Cujus etiam præsentia fruimur, lantoque nos cæteris hominibus superiores credimus, quanto aliis partibus inferiores. Nobis igitur tanti Doctoris discipulis, Ianii- que Patroni clientibus gravissima videbatur quorundam audacia, multoque intolerabilior aliorum dolus, et fraus, quorum illi verissimas Sancli Doctoris sententias

lotis viribus aporie refellere, isti vero dolo ac veluti cuniculis actis subruere, ac iulso, fucatoquo interpretandi genere corrumpere nitebantur; pessimum sane genus hostium, qui simulata amicitia gravius nocent, quam bellum professi. Illis vero vel apertos, vel simulatos hostes multi e nostris debellarunt, vindicata validissime, nb eorum argumentis, el artibus impetu, ac fraude doctrina Thomislica. Sed hoc sæculum, uti praefuritis, aliorum viliorum, ita hujus mali feracius est : itaque quotidie refracta* virus invalescunt, ariesque falsorum interpretum, plagiariorum innovantur, nova commentariorum genera digna tenebris in lucem prodeunt, quibus (quod prodigio simile est) Author ipse traducitur, magis quam illustratur : mens ejus aut aperte refellitur, nul clam, el subdole corrumpitur. Sed si novo aucta subsidio vires, atque animum resunit fraus, et audacia, lætamur nos vos veritati, et doctrinæ Thomisticæ milites, ac duces accedere qui viribus adversariis non impares vincant bonitatem causæ. Licet vero e nostris plurimi eorum impetus repressissent, aut detexissent insidias ; nescio tamen quo tandem fato eorum ausibus fortuna favet; causam eorum progressus similem illi existimo, qua errores plerumque serpere solent; quod libros suos diligentissime spargerent, omnibusque opportune, vel importune ingererent : nostri vero minus familiares essent, minusque fidem facerent apud quosdam qui sibi hoc falso persuaserunt, nos in eas interpretationes, el sententias D. Thomæ, quas genuinas esse credimus, necessitate quadam, ac vi nostrarum legum adigi, nec nostro, sed antiquorum Patrum sensu, a quo discedere nefas esset, duci. Sed hos veluti obices, qui veræ doctrinæ incrementa retardabant, vos Patres effregistis his libris, quibus quidquid solidi ac veræ doctrinæ Thomisticæ assertores scripsere, mira brevitate, facili methodo collegistis; nec antiquis lucem illo ordine addidisse satis fuit, mnlla etiam magno labore quæsita, et felici inventa ingenio illuc conjecistis; ita tamen ut veteres sententias novis illis inventis non evertere, ut moderni solent, sed adstruere conati sitis · mens vobis prorsus eadem cum antiquis Thomislicis, diversitas si qua sil, ea in methodo, ac rationum numero sita est; plures enim acute excogitastis, quas tamen fere semper ex illa scientiarum abysso Sanctissimo Doctore erutas esse ostenditis : ubi frequenter modestiam vestram mirari subit, sicut quorundam vanitatem, qui gloriam se non posse adipisci putant, nisi aliena, vel pro suis venditent, vel suis inventis, si quæ Mm, refellant. Vos vero, ea quibus merito gloriari possetis, communi Magistro accepta referiis; et quidquid recte, ac subtiliter a vobis dicitur, ab eo qui nihil nesciebat, mullo ante dictum esse vultis : ut in ejus scientiam id merito convenire vestra industria manifestum sil, quod Psalmista canit : Mirabilis facta est scientia tua ex me : confortata est, et non potero ad eam. Mullum in ejus indagine Patres nostri laborarunt, nec frustra; plurima enim inde scitu dignissima depromptserunt; sic tamen ut iis mullo plura posteris inde eruenda, tanquam ab inexhausto fonte relinquerent ; vos eos sequuti aperte ostenditis quæ hactenus in eam dicta fuerant, minimam eorum quæ ibi latent, ac dici possunt, pariem esse. Vestris ergo laboribus, ac vigiliis, præter quod maxima ad S. Thomæ gloriam facta est accessio, submota sunt obstacula, quibus veritas Thomislica praepediebatur, ne libero pede curreret; neque enim diversa multorum aulhorum, aut comparanda erunt, aut legenda volumina quod paucis, vel propter inopiam, vel ob nimium laborem contingebat,) ut totius doctrinæ Thomisticæ notitia, ac defensio habeatur; ad hæc enim his, quibus omnia nec vacat legere salis superque (etiam si cætera desint) vestri libri erunt, qui paucis multa, ac pene omnia complectuntur; unde cum parabiles, ac lectu faciles sint, atque ab ingentibus expensis, ac laboribus redimant, passim distrahentur. omniumque manibus diu, ac noctu terentur, nec quisquam se eorum usu ac lectione fraudari patietur. Linde maxima veritati, id est doctrinæ Thomistiræ, lux accedet, fhlesque astruetur, praesertim cum a vobis longe absit illius rei suspicio, quam nostris alii falso affingunt, quod in sententias Scholæ noslræ necessilale quadam, ac partium studio camus. Quod licet omnino falsum sil, non ita tamen aperte, ut in vobis verum, qui ne minima quidem suspicione, apud cordatos viros laborare possitis, cum nullo impetu, nulla necessitate obreptos in castra nostra veniise constet apud omnes, qui vos omni humano affectu intactos, aut majores

esse agnoscunt ; sed solius veritatis amore; quam illa Theodidata Virgo Mater ves-
tra divinitus sicut plurima alia accepit, monuilque filios suos apud Sanctissimum
Doclorem veleremquc familiam ipsius (quam Princeps ille veritatis Ordinem appel-
labat) residere; unde sedem, lociimque vobis velnli digito monstravit, ubi quaeri
oporteret. Illa se Theologiæ Mysticae natis suis Magistram ac Ducem præbuerat;
noluit Scholastic® præceptorem deesse, itaque SanCtissimum Doclorem indigilavit,
ac dedit; præclare profecto", nec potuit sapientius filiorum saluti, ac gloriæ Mater
prudentissima in omnem pariem consulere. Quid enim ad Religionis præsidium tu-
tius? quid præclarius ad ornamentum? quam utriusque sapienliæ, qua lota salus,
ac perfectio continetur duces sequi, qui primas sine controversia oblinerent? liti
enim Theologiæ Scholastic® Thomas, ita Mysticae Theresia Princeps habetur : hos
itaque duces seciamini, hæc duo vobis exempla perpetuo ob oculos versantur, qu®
ad vivum moribus, ac scientia exprimit ; itaque, ut ingenue fateamur quod senti-
mus, licet multi pietate, aut scientia vobiscum fortasse contendere possint ; sic ta-
men ambæ in vobis eminent, ut paucos in ulraque pares, nullos ex Ecclesia Catho-
lica superiores habeatis. Hoc sapienliæ Matris, et Thomæ debere vos agnoscitis :
qui, sic vos imbuunt, sic informant, ut Religiosæ perfectionis, ac scientiæ studiosis
exemplo esse possitis, aliis omnibus admirationi, tot laniisque bonis incrementa, et
perennitatem optamus. Tolosæ in Conventu Sancti Thomæ Ordinis Praedicatorum.
Religiosissimi, et doctissimi Patres. Contraires vestri, et in Christo servi

Fr. Guillelmus Matthæus, humilis prior Ordinis Prædicatornm. r
Fr. Antonius Aharus, Supprior.
Fr. Vincentius Usaronius, Lector Theologiæ. l
Fr. F. Jammel, Lector Theologiæ.
Fr. Antonius Reginaldus, Lector Philosophiae.

:
II.
» ; l»

1

«l .<?
.P

R' V

ù :

TOMUS UNDECIMUS

FULGENTISSIMO

ECCLESIAE SOLI

PRIMICERIO VERITATIS JUBAR!

SUMMO THEOLOGIAE MAGISTRO

ANGELICO DOCTORI

DIVO THOMAE

SALMANTICENSE COLLEGIUM

*Sanctissimi vatis, ac Protoparentis Elice, Carmelitarum Discalceatorum
Beata.' Marier de Monte Carmeli.*

D. C. O.

Sacramenta sacraturi ad Sacrarium properamus. Cui namque aptius quam sacra-
rio sacramenta commendemus? Et quodnam sacratius pro sacramentis repositorium
votis nostris prae te (Thoma Doctor Angelice) vestigare valebimus? Ad hominum
custodiam hominum factor, Pater coelestis, Angelos destinavit. Ad sacramentorum,
praesertim augustissimae Eucharistiae tutelam summus mysteriorum institutor te
Angelum, te custodem elegit. Unde te sacrarium, te praesidium quaerit nostra de
hisce rebus consideratio : et quod versamus, reponitur in te mirabili consonan-
tia. Thomas abyssum personat : abyssus vero profundum refert, occultum, secre-
tum, impermeabile : quod examusim mysterium repraesentat, et sacramentum.
Ergo abyssus abyssum invocat, et Thomam nostrum studium istud de abyssu, nempe
de Sacramentis, et Sacramentorum Sanctissimo.

At incitant etiam, ut te sacrarium quaeramus, rationes specialiores. Cui enim de
Eucharistia opus litari oportebat? Cui protegendum committi? Profecto libi, in
quo velut in placidissimo centro mysterium ipsum se collocavisse videtur, plausi-
bilius inde coelestium ducens adoras. Cum umbratilis olim hujus praecelsi arcani
arca Jordanis undas libero foret tramite tranatura, illius ducibus Josue prae-
cepit : *Cum ingressi fueritis partem aquas Jordanis, state in ea* (1). Stetit ergo
inter medios aquarum turbines arca Domini. Steterunt lymphae, et placido il-
lam circunvallantes susurro limpidissimum eidem paraverunt hospitium, salien-
tes, turgescerentes, et se quoquoersum crispantes, atque tanto hilares pignore
vallatam formabant abyssum, ut eam reconderent. Nec minus placide arca ipsa
in tanta blandiendum vorticu multivaga concretionem, pacata tranquillitate gau-
debat. Ad quae alludens Habacuc pangebatur *abyssum dedisse vocem suam* (2) : erat
enim profundum Jordanis, quo vehebatur arca, non mediocriter abyssus. At qua
inclamavit voce? Non inveniemus, quam *benedictionibus abyssi jacentis deor-
sum, benedictionibus coeli desuper* (3). Sed quam pulchre! Dum arca Domini in
abyssu conquiescit, intonant caeli benedictiones, concinit benedictiones abyssus.
Ibi concrepantium musicorum festiva resonat harmonia : hic gurgitis concentus
sonorus correspondet. Caeli spectaculum gratulantur : abyssus vocibus resalutat.
Cuncta plaudunt, dum arca foederis sospes in abyssu quiescit, cum abyssus arcam
summa complectitur reverentia. Nunc a typo libet ad nova ectypa mentis ocu-
los convertere, ad Thomam plane profundam, et pellucidam scientiarum abyssum.

¹ Josuei 3. — (2) Habacuc, cap. m. — (3) Genes. iO-

Nam cum inter procures Parisiensis Academia· sophos nimis ardua circa Eu-
charistiæ mysterium versaretur difficultas, aliis adfaventibns, et refrnganlibui
aliis; tibi (o splendidum fidei luminare) theorema committitur discutiendum,
Rem innato ingenio, ccclesli splendore lustrasti, et illustrasti adeo, ut de an-
telucana illa caligine rutilus fulgor eruperit Sed nihil tibi deferens, quin proprim
lucrubralioni diffusus, ad Crucifixi oraculum properas, et in ara codice collocato
crisim de exautlato expetis opere. Cumque orationi humilis, et fervidus insistis,
cœlestem excipis responsionem : *liene scripsisti tic me.* klemque responsum
iterum, atque iterum audivisti cum post exaratum celeberrimæ festivitatis hujus
Sacramenti officium, et post scriptam illam Snmmæ partem, in qua luculentis-
sime de hoc mysterio disseruisti, *Bene scripsisti de me,* inculcat divinum oracu-
lum. En, quot'intonat benedictionibus coelum, dum coelestis Manna arca re-
conditur in abyso. En quales voces suas abyssus dedit, quando arca committebatur
ejus præsidio, quando immensi torrentis doclrinæ circumvallabatur aquis. Ad'
hæc equidem sapienter aliqui Summi Pontifices attendentes , arm vice tuorum
operum partem substituentes sacrosanctum corporis, et sanguinis Christi obtu-
lerunt sacrificium (I). Sic plane resonabant benedictionum plausibus festiva cœ-
lorum hierarchiæ : et alternis abyssus vicibus concertans, vocem suam velul
taciturnam erumpens sonoris polorum concentibus respondebat. Amicabitis adeo
emicat nexus inter Thomæ abyssum, et Eucharistiam, ut arca mystica in eo
quasi in placido sibi sacrario servetur, et quiescat, applaudentibus universis.

Sed pergimus ad aliud momentum, ut hæ nostne de Eucharistia elucubra-
tiones tibi sacrentur. Sol veritatis ades, qui ætheream peragrans orbitam omnia
sydera pulchriori luce collustras. Unde solis typo pectus foves, quasi radios
e lucis centro ad universam Ecclesiam derivans. In medio autem solis corpore
rubicundum agnum venerabatur antiquitas, et pro illius cultu celebrem confla-
vit phialam, in cujus centro aurea agni præsidéhat imago, ut refert Herodotus 2'.
Porro lotum solis corpus lyram reperimus nuncupatum. Hæc fabulosa. Sed nos
sincera pietate te solem reveremur, atque in te quasi in fulgentissimo lumi-
nari, quasi in dulcissima lyra agnum Eucharislicum oblectari, residereque con-
templamur. Ad cujus voluptatis incrementa altior tu sacrator Apollo, tempe-
rans fide fides, docto, quas pollice pulsas, et ad cithar.e concentum mellifluas
voces erumpens, gloriosi agni *pangts corporis mysterium.* Illius fabulosi agni·;;
causa solem suslintilisse deliquia addebat Pomponius (3 Istius causa agni patientem
admirationis deliquia te cernimus aliquando, ubi personas : *O res mirabilis !
manducat Dominum pauper, sertus, et humilis !* Soli dicalam mensam, infi-
nito refertam cibo refert Mella subdens :*Et quia, nt libet rescî, vescentibus
licet, Elio-trapezam appellant* : quam el famosissimam vocavit Hieronymus ad
Paulinum (4). En itaque, splendissime veritatis sol, Elio-trapezam, sive famosissi-
mam solis mensam tibi sacramus : ex qua, ut te modulante canit Ecclesia, *su-
mit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille, nec sumptus consumi-
tur* cibus. Nam quia Elio-trapeza, solis est mensa, et soli, fas est, rependatur.
Mensa est Eliæ, et quia Elias sol, Elio-trapeza appellatur, et panem suboimeni-
cium ostentat. Unde ab Eliæ domicilio, ex Eliano nostro Collegio prodiens so-
lis præsidium quæril, illudque in te minime ambigimus habiturum.

Alio denique specialiori stimulo . alia nunc subticentes motiva, quæ proœ-
inium ad Eucharisliæ tractatum explicabit,) urgemur, ut hæc nostra de sa-
cramentis, el Eucharistia operta libi, Doctor sanctissime, rependamus. Nempe
censemus, intimum cordis affectum, et cordialem devotionem, quibus erga Sa-
cramentum Sacramentorum medallions æstuat minima hæc Carmelitnrum Ex-
calceatorum Familia, ex te velul uberrimo erga illud omnigenae pietatis fonte
torrentem ducere, atque in nos elabi. Cum enim olim sanctissima Malriarcha

l J i/nla hi Zior/o .Vomtnii ' /αητ, aroiū. 7, aicol. 10. Ipu'J Afhenzuin. — 3; ibid. —
' Philippu* Bervald. anna t.2.

nostra Theresia vel tepore, vel timore, vel nimirum reverenti quatiā humilitate n̄ frequenti Eucharistice palmo abstineret, lotam præsensit elangescere virtutem, et ab arrepto aliquando fervoris spiritu exorbitare (1). Sed suavi Sponsi providentia factum est, ut R. P. F. Vincbntius Barron. Dominicanæ familiæ Religiosissimus professor, et Thomisticæ doctrinæ Udissimus, et doctissimus asseccla Theresiam nostram nd crebram coelestis panis communionem hortatus fuerit, horrenlemq̄, et non salis in hac causa commendabilem humilitatem sapienti consilio depulerit, calcaria, et ignes applicando ad angelicam alimoniam. Suationem vero quasi de cœlo elapsam amplectitur Virginis obedientia, et frequentiori cibo gliscit spiritus, pinguescit virtus, roboratur animus, ignescit affectus, lolaque interna mentis olhcina seraphico æslu flagrat, lucet, illuminatur. Hinc lactum, ut nihil magis in votis habere videretur, quam hujus mirabilis Sacramenti præsentiam intueri, unione perfrui, commercio liquefieri, atque in omnium cordibus erga ipsum amorem studio pervigili seminare. Hinc ardor in affectibus, exactio in ceremoniis, elegantia in rasibus, suave olens candor in vestibus; ac. denique lautitia, puritas nitor in cunctis ad istius Sacramenti cultum et honorem vel remote perlinentibus : quæ in humili hac Cnrmelitarum Excalceatorum familia splendere nemo non videt. Quinimo (et hinc magis incitatur) Seraphica Mater virile illud propositum ad fundandum Carmeliticum istam Reformationem ab Eucharistia concepit ; cum post sacram synaxim audire a Domino meruit, ut eidem adlaboraret : quo oraculo imprægnata Carmelitarum Excalceatorum (non absque mundi stupore demlranlis in Virgine, quod Virorum vires, vota, conatus non semel excesserat,) peperit Religionem. Unde lillii Thercsiæ sumus, si ila fari decet, divinissimæ Eucharistias quodammodo filii. Cum igitur Carmelitæ ista a Matre Seraphica, Maier a discipulo Thomæ, Discipulus autem ex te, Doctor Sanctissime, redo tramite duxerimus : pari consequent^ filo ducimur, ut existimemus, quidquid singularis pietatis, quidquid studiosi luminis erga divinam Eucharistiam participamus, ad te velut primum nostræ devotionis manale revocandum fore; unde Angelicam bibimus ambrosiam, et coelesti dape nutrimur. Quid ergo? Tua plane rependimus, cum nostros istos de Sacramentis, et Eucharistia labores videmur offerre. Dona tua sunt a coelestis aurora tua derorata : a divina nube tua omnis hic cadit imber : a rupe tua saliunt hi rivuli. Et dum progredi videmur, fontem repetimus, unde labimur : atque abyssu sicut vestimento amiciri cupientes alarum tuarum umbraculo protegi contendimus. Dum autem securam istam diligentissimi Achalis nostri prolecionem promereri satagimus, cantilenam antiquam millies personabimus, et e labris nostris non cadet, *Illumina, fove, et fare.*

FACULTAS ORDINIS.

FRATER ILDEFOKSUS A MATRE DEI Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo primitivæ Observantiæ, etc. De consensu nostri DiiTinitorii Genendis, ut liber, cujus titulus est. *Tomus XI. Cursus Salmanlicensis Tractatus de Sacramentis in genere, et Eucharistia* more Scolaslico a Fr. Joanne ab Annuntiatione Rectore nostri Collegii Salmanlicensis suis elucubralionibus accurate compositus, et a gravioribus doctisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, et examinandum commisimus) recognitus, et approbatus Typis mandetur, et in lucem prodere, obtenta facultate Ordinarii, Supremique Senatus; tenore præsentialium licentiam concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra, ac

1 S. Mater, cap. vi vite suar.

Hoc enim in opere adversus Lulherum, Calvinum, Melanctonem, Zuinglium, similesque sacrilegæ mentis nefarios Auctores, propugnatur, convincitur, demonstratur mirabilia Sacramenta, (majora mundi miracula) septem esse *Columnas*, quibus Catholica sapientiæ *Domus* obnititur; septem esse *Planetas*, quibus Romanum firmamentum collustratur ; totidem *Oculos*, quibas Petri Petra illuminatur; *Lucernas* totidem, quibus Catholicum cunctis rutilat *Candelabrum* ; totidem *Lampades*, quibus Ecclesiæ *Thronus* irradiatur; septemque esse Divini Samsonis *Crines*, ad enervandas omnium Abyssi Philistinorum improbas vires. Sic pugnat, sic vincit, sic triumphat, adversus heterodoxos, orthodoxum Salmanticense Collegium. Hanc (uti Johannes) inconcussam Sacramentorum detegit veritatem in *Dextera* illius Angeli; cujus corpus *praecinctum zona aurea* Angelorum; cujus caput, *tanquam nix*, absque erroris nævo; cujus oculi, *tanquam flamma ignis*, ad illuminandum fideles, et comburendum perduelles ; cujus vox *tanquam vox Aquarum multarum*, utpote omnium Doctorum; cujus facies *sicut Sol*; cujusque in dextera est *Sacramentum septem Stellarum* vel septem Stellæ Sacramentorum, nuæ nulli unquam, post hominum memoriam, ita contigit aperire, detegere, defendere, enucleare, lingua, mente, calamo, corde, sicut Angelico Præceptori (I).

At quia hujus Doctoris Angeli Doctrina *Aurum est optimum* (proclamitante Possevino) Aurifodinaque altissima, et inexhausta; idcirco ex illa, (velut ex obrizo thesauro) profert nova, el vetera Salmanticense Collegium cujus caput, *velut Carmelus*, et uti *Aurum optimum est*. Adeoque *nova*, et vetera hujus voluminis, Angelicæ consonant menti; ut de illo nobis liceat absque trepidatione concinuere.

*Arbiter est certus divina mentis AQUINAS :
Mentis AQUINATIS certus est iste Liber (2).*

Si dubitas, Lector, manibus excipe, *et mente comede volumen istud; et viscera tua complebuntur volumine isto*; ita ut proferas : *Factum est in ore meo, sicut mei dulce*. Verum quo pacto mentis Angeficæ est Arbiter, el Interpres volumen istud? Mirabili prorsus, el securissimo modo. Quamquam enim Angelici Magistri Doctrina vastissimum censeatur, et veneretur Oceanum (sub cujus *Aquis* vel ipsi sapientiæ *gemunt Gigantes*) felicissime tamen enavigatur a dexterrimo Salmantis censium Palinuro; utpote absque periculo, et naufragio; absque scopulis, et syrtibus ofTensis, nullaque inventa scylla, Charibdive falsitatis : adeoque inofenso 'percurrunt pede *hoc Mare magnum, et spatiosum manibus*, oculis, el calamis, ut valeant cum Doctore Gentium proclamitare : *Navigantes venimus in locum quemdam, quivocatur Boniportus*, a divino Verbo adverbio *bene* probatus (3).

Portum ergo bonum suscipit præsens Opus, dum ejus Auctor corde, el ore, undique, et ubique *bonum eructat Verbum*. Sed quomodo non eructaret *Bene* verbum Angelicum Salmanticense Collegium, re, nomine, et omine Helianum, utpote Helix consecratum? Ilelias (apud græcos Helios) 'Sol esi apud Chrysoslomura. Relias insuper *Angelus* a Patribus vocitatur. Si Helias ergo *Sol*, et *Angelus* celebratur; si *Sol Angelicus* reveretur : mirum utique non sil, quod ejus solare, et Angelicum Collegium Solem adoret Angelicum, velut æcumenicum, el unicum Magistrum. Mirum non sit, quod *Domus Solis* Doctorum Phoebum exambiat; quod Collegium *Angeli* Angelicum Præceptorem plaudat; et quod Heliopolitanum Collegium Academiæ *Helios* consulat, aurea ejus verba recolat; mentem pertingat, libros evolvat, articulosque adeat, et audiat, velut sapientiæ miracula, velut Apollinis oracula, velut Coeli Dogmata, velut Ecclesiæ propugnacula, et uti divina portenta. Si namque *abyssus abyssum invocat; si dies diei eructat verbum; et*

•V Proverb. 9, v. 1. Zachar, v. 3, 9. Exod. 25, v. 37. Apocalyps. 4. v. 5. Judic. 16, v. t9. Apocalyps. t, v. 13-20. — (2) Possev. in Appar. sacro. Cant. 7, rvers. 5 et cap. v. 11 — (3) Ezech. 3, v. 1,3, l. Job, 26, v. 5. Psalm. 103 v. 25. Actor 27, v. 8.'

nox nocti indicat scientiam ; prorsus erat consentaneum, quod Sol Solem, Angelus Angelum, invocet, eructet, indicet, ad miraculum, ad prodigium, ad'portentum, supplens, libens, lubens, labio, calamo, silentio (I).

4

Hocce sympalico *Solis*, et *Angeli* incedens nomiue Salmanticenso Collegium, *supra senes intellexit*, et supra veteres D. Thomæ Interpretes caput suporextulii', flammeo Heliæ *Gladio*, et Angelico armalus *Calamo*. Rem miram! Calamo, et Gladio ambidextres solum agnovit Roma Julium, Græcia Alexandrum; Ægyptus Ptholomeum, Epirotæ Pyrrhum; Castella Alphonsum, Aragonia Jacobnm. Attamen inter Religiosorum cælus, interque Minervæ Phalanges, fama solum inclamitat, velut ambidexlrum, Salmanticenso Collegium; utpole rutilans Ilæliæ *Gladio*, el Thomæ *Calamo* ; Proto-Parentis Ense, et Architheologi mente. *Ex utroque Caesar*. Ex utroque Phoenix.

In Theologico PP. Salmanlicensium lyceo, et Philosophico Complutensium Alhæneo, sacri belli signum extulit, et sapienti» vexillum evexit signifer Angelicus, literarum Archangelus, el ingeniorum coriphæus. *Plus ultra* Aquinas nos-ter (velut Hercules triumphator, anreis labiorum, el librorum calhenis illustratus) supra coelestia utriusque Collegii cacumina duas sibi erexit immortalitatis *Colum-nas*; quibus inscripsit lemma illud augustissimum : *Aon plus ultra* in Theologia, et Philosophia. Geminum pariter Collegium, æternilali consulens, immortalem sibi 'multitudine librorum, el liberorum) Pyramidem erigit, el obeliscum.

Hinc libeat, et liceat proclamlare in Angelici Magistri plausum, et jubilum : *Gloria Libani data est ei, et decor Carmeli*, dum Helianus Carmelus illum orat, exorat, et adorat. Hinc gloriamur, decoramur, et congratulamur tideliores D. Thomæ Discipuli, Carmelitani, nempe, et Dominicani ; tanto discipulatus nexu robustiores effecti. *Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi Civitas firma*. Hinc felicissimi ntriusque Ordinis Alumni adeo mirabilem ineunt fraternitatem, el unionem ; ul illam ipsum aliquando Empyreum potuerit quasi invidere, et æmulari. Angelicam mentium, et affectuum discordiam Cœlum ingemuit, dum *Michael, et Angeli ejus præliabantnr cum Dracone*. Exulata est a coelo affectuum discordia, et translata est in concordiam, *dum projectus est draco, el Angeli ejus cum illo*. Verum adhuc invaluit mentium discordia, cum Ilebræorum, Persarum, et Græco; 1 rum Angelos inter sese vidit Daniel dissidentes, et opinantes; quosque ille, *qui facit concordiam in sublimibus, id est, in Angelis*. (Interprete Hugone) fugavit discordiam. Hac igitur mentium amicitia, quam cælnm aliquando suos inter caeli-tes exoptavit, Heli ani, el Domini cani congaudemus in terris. Hæc concordia ali-quando desiderata in cœlo, semper prævalef nostro in solo. Sed quid mirum possi-deamus in terris quod desiderabatur in coelis? Divisio illa cœlitum. (A lapide testante) ex ignorantia divini Decreti originem duxil : at nos perlustrati Angelicæ mentis intelligentia, non est cur dissideamus; sed potius ut ineamus interminabile fædus, quod

Ai*

-T :
lff >;

*Nec Jovis ira, nec ianis;
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.*

Igitur salutemus laetantes Salmanlicense Collegium : *Soror nostra es ; crescas in mille millia, et possideat semen tuum portas imimicornm suorum*. Tandem aliquando, ut suscepto muneri satisfaciam, dicam Illustrissimo, et Reverendissimo Præsuli Salmantino, quod olim Plinius rescribebatsuo Maximo : *Accipe nunc quid de universis generaliter judicem. Est opus pulchrum, validum, ac sublime, va-rium. elegans, spatiosum etiam, et cum magna laude diffusum*. Nihil in eo fidei dissonans, aut moribus repugnans; sed est opus sapientia plenum, doctrina reple-tum, eruditione illustratum, dogmatibus innixum, rationibus nervosum, subtililali-

'I) *Psalm.* H, v. I. Chrysost. hom. de ascensu Eli;e. *Psalm.* H. v. 8. *Psalrti.* 18, v. 3 —

bus irradiatum, cunctis numeris absolutum, cedroquo, ol immortalitate dignis-
simum. Sic censeo. Salvo meliori, etc (I). Cæsaragust® ex Regio Praedicatorum
Conventu die 12. Julii Anni labentis 4694.

Fr. Baimundus Costa.

CENSURA ADMODUM R. P. M. Fr. MICHAELIS TEIXIDOR,
et de Ferrer Philos, ac Sacrosanctæ Theologice Doctoris ac Magistri,
Exprovincialis Cathalonix, et Majoricarum, Examinatoris Synadolis Dioe-
cesis Barcinonensis nunc Prions Cannelitarum antiqui Ordinis Con-
ventus Civitatis Barcinonensis.

Ex commissione Admodum R. Francisci Rosal V. J. D. in spiritualibus, et
temporalibus, Oficialis, et Vicarii Generalis; pro Illustrissimo, el Reveren-
dissimo D. D. Emanuele de Alva, Episcopo Barcinonensi, Regioque Consiliario,
Tomum hunc Undecimum de Sacramentis tam in genere, quam in specie de
Eucharistia ab eruditissimo Salmanticensi Collegio elaboratum, qua potui
diligentia vidi, iterum atque iterum perlegi, sermonis elegantia, suavitate di-
cendi rerum ordine, et materi® pulchritudine, et utilitate allectus; et ita in
nodis, et ænigmatibus Sacramentorum solvendis se gerit, ut vetustis novita-
tem, obsoletis nitorem, obscuris lumen, fastiditis gratiam, dubiis fidem attu-
lisse videatur. Et illud haud dubium sum cum Poeta dicturus :

Admiror, stupeo nihil est perfectius illo. (Martial : lib v).

Quinimo ea laudum ubertate luxuriat, ut nullus in toto opere nævus, om-
nia sanis moribus consona, nihil in eo quod possit Christian® fidei, et disci-
plina censorum notam vereri; mulla, qu® mereantur, vel a severo supercilio,
et caperata eruditorum fronte, benigniorem non modo nutum, sed plausum, et
annuentem cum lectione laudem : omnis denique in commune scriptio quam
deceat.

Ul immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri. (Horat. lib. i. Epist. 9).

Ex munere injuncto non censorem egi, dum profiteor me discipulum tanti
magistri; aliter quippe fateor me avidum hujus voluminis litteras ebibisse, ut
discerem, non ut censerem. Unde optime dicerem huic operi congruere quod
cecinit Plini. Jun. est opus pulchrum, validum, acre, sublime, elegans, pu-
rum : par ergo omnino est, ut in publicum prodeat, et hæc scripta non so-
lum typis Mandanda; verum etiam.

Linenda Cedro, et levi servanda cupresso. (Horat. in arte poetica).

Barcinone 30. Augusti 1694.

Fr. Michael Teixidor, el de Ferrer.

Die n. Septembris Ißüí.

IMPRIMATUR

Rosal Vic. Gen. et Offic.

(Γ, Isaïæ 35. v. 2. Proverb. 18, v. 19. Apoc. 12 Daniel, c. 10. Job. 25. v. 2. Hugo hist. Corn.
tuptr ban. 10. Genes. 24, v 60. Plin. episl. 20 ad Max.

APPROBATIO ADMODUM REVERENDI LUCIANI MARSAL Præsbyteri, Philosophice, et Sacro Sanctæ Theologice Doctoris, Hujusque in Vespertina Divi Thomæ Cathedra Publici jam Jubilati Professoris, nec non examinatoris Synodalis Episcopatus Barcinonen.

Ex Commissione Admodum Illustris. D. D. Michaelis Joannis de Taverner et Rubi, Canonici, et Archidiaconi Metropolitanæ Ecclesiæ Tarraconensis Hispaniarum Primatis, Dignissimi Cancellarii in Regio Supremo Gotolaunico Senatu, etc. Attente vidi, et accurate inspexi Tomum Undecimum quo Præclarissimum illud, ac toto orbe cæleberrimum RR. PP. Discalceatorum Salmanlicense Collegium, suum, jam pridem feliciter inemptum, et prospere continuatum, Scholasticæ Theologiæ Cursum, studiose prosequitur, animose Erolendit. Non licuit tamen ibi, aut imminutum vigorem, aut obtrusam subtilitatem, aut fractam soliditatem, aut obnubilam claritudinem, hujusce Coursas videre; sed omnes potius egregias illas rigoris, subtilitatis, ac claritudinis doctes, quas sibi cursus iste penitus vindicarat, non conservatas modo; sed renovatas, et auctas, præsentis hoc in tomo, concessum est intueri. In eo namque gravissimæ difficultates, et difficillimæ quæstiones, quæ, scholastico more tractantibus de Sacramentis in genere, et de Admirabili Eucharistiæ Sacramento, passim occurrunt: et dissolvuntur viriliter, et discutiuntur acute; et firmiter comprobantur, et exponuntur dilucide; quin in iis quidquam possit, a fidei regula dissitum, a Religionis candore alienum, a Doctrinæ securitate remotum, aut a veritatis tramite devium, inveniri. Prodeat ergo in publicum liber iste, ut, el tanti Collegi celebritatem perennet, et totius literariæ Reipublicæ utilitati inserviat, lucem omnibus allaturus. Ita censeo Barcinone 28. Augusti 1694.

Lucianus Marsal Presb. S. T. D.

Die 13. Septembris 1694.

IMPRIMATUR

Taverner et Rubi Cancellarius.

SUMA DEL PRIVILEGIO

TIENE sacado Privilegio la Religion de Carmelitas Descalcos de los consejos de Castilla, y Aragon, a petition del Rmo P. Fr. Pedro de la Concepcion su Procurador General, para poder imprimir por diez annos el Tomo XI. Escolastico en que se trata de Sacramentis in cenere et de Eucharistia. A. el Rmo. P. Fr. Juan de la Anunciacion General que al presente es de dicha Religion. Con prohibition que nadie en dichos Reynos los pueda imprimir, ni vender los que en otros Reynos se imprimieren, sin el permissio de dicha Religion, debajo de las penas en dichos Privilegios impuestas a los que hizieren lo contrario, como mas largamente consta de sus originales, que se guardan en el Archivo de la Orden. El de Castilla sub data del dia treze de Agosto de 1694. annos. Yel de Aragon a los treinta y uno de dicho mes y anno.

TOMUS DUODECIMUS ET ULTIMUS

THEOLOGORUM PRINCIPI

AC (i) PARENTI

UNIVERSALIS (2) ECCLESIAE PRÆULGIDO LUMINARI.

RADIANTI SACERDOTUM GEMMÆ.

DOCTORUM FCARISSIMO DISCIPLINARUM

SPECULO.

STELLÆ SPLENDIDÆ, AC MATUTINÆ.

INSIGNI CANDELABRO, PER QUOD OMNES

QUI VIAS VITÆ, ET SCHOLAS DOCTRINÆ SANÆ INGREDIUNTUR,

LUMEN VIDENT

DIVO (3) DOCTORI. DOCTORI (4) UNICO. SANCTO. (5)

SANCTISSIMO. (6) CÆLICO. (7) BEATO. (8) GLORIOSO. (9)

GLORIOSISSIMO, (io) PIO. (ii) VIRTUOSO. (12)

ECSTATICO. (13) EXIMIO. (14) EGREGIO. (15) SUMMO. (16)

INCOMPARABILI. (17) MIRABILI. (18) MIRABILISSIMO. (19)

PRÆCLARISSIMO. (20) NOBILI. (21) VENERABILI. (22)

INCLITO. (23) ALMIFICO. (24) JURIDICO. (25) NOVO. (26)

FELICI. (27) FIDELISSIMO. (28) SUBTILISSIMO. (29) SAPIENTISSIMO. (30)

SACRO (31) CELEBERRIMO. (32)

DOCTORUM. (33) DOCTORI. MAGISTRORUM (34)

MAGISTRO. MUNDI (35) DUCTORI.

ANGELICO. (36) SERAPHICO. (37) CHERUBICO. (38)

TANTO (39) IGITUR DOCTORI MAGISTRO NOSTRO. (40)

D. THOMÆ.

SALMANTICENSE SANCTISSIMI

VATIS, AC PROTHO-PARENTIS ELIÆ

CARMELITARUM EXCALCEATORUM

MARIÆ VIRGINIS DE MONTE

O. D. C.

(1) *EctUi. ia* «fida D. Thami. — (2) *Episl. Àeadem. Parisian, laudes D. Thomir proelamans.* — (3) *Per eieelleutiam.* Cajetan. *epiit. ad unirert.Hcyd.* — (4) Pius Apostolus. *Epist. Nunc.* — (5) Pius V. — (6) Cajet, epsli. ciL. — (7) Eccles, tiofflc. — (8) Paulus V. — (9) Epist. Paris. cic. — (10) D. Vincent. Ferrer. *Serm.* D. Th.—(H) D. Antonin. 8 p. AmZ.— (IQ)*Exles.in officio* D. Tb.—(13) Ignatius Galb. vol. L—(14) Enisi. Paris, cit—C15) Clemens VIIIL—<16) D Antonin. nL — (17) Sixtus Scnen. lib. iv. *ML.* verbo *Thomas.* — (18) Seraph, p. 7.—(19) *Idem.* —(20) Kalend. *feri. D. Thom.* — (21) OfU. *D. Th.* — (22) Serapb. p. 9. — (23| Of fle, — (24) Clemens VI. — (25) D Antonin. — (26) Of lc. — (1T *Ikid.-ffl* Seraph. in Gen.Aaer *pinguis panu.*—(29| Trilhern. *de script,* et Ferrara, *epist. ad Clem. III.* — 130 Ignat. *Galb. rit.* — (31) M. Gallo, in *oral. Trident.* — (32) Baron, *In Martyr.* — (33) Ignat. Galb. *rit.* — (34) *Idem.* — (35) Senpbio p. b. — 136) Pius V. Sixtus V. Clem. VI. Clem. VIII. Paolos V, etc. — (87> Arriag. *Doetr. D. Tk.* lib. u e. 7.—(38) Grarina tom. III eatbol. praescr. — (39) D. Antonin, cit. —(40) *Const. Nostrae* 2 p.. cap. 4, num. 8.

Inter plurimas alias Gentiliæ superstitionis vanitates illa nimium Augustino displicuit, quæ inter Janum, et Terminum, duplex Numen, dispari animo cultum dividebat. Jano namque tamquam rebus initia conferenti, rerum primitias dicavit : Terminum vero, velut ipsismet perfectionem, et complementum operanti, fidem adhibuit. Et cui hæc munerum discordia non erit ingrata, quæ ipsis probatur Numinibus indecora? Dum enim inter duos dispertitur religionis obsequia, insimul ab utroque deturbat felicitatis auspicia , nec in aliquo patitur integræ potestatis sceptrum, aut illaesum fatetur supremum divinitatis asylum. Quis enim se Numini credat potenti incipere, perficere non valenti? Quis potestati se subdat, quæ alteri incipienti se subjicit, ita ut nisi hæc dederit cæpta, nequiverit illa edere consummata ? Unius igitur Numinis sit principium, ejusdem sit identidem complementum : cum non, nisi optimum finem prospiciendo, recte incipere valeamus, nec recte opus perficere, nisi in optimo initio perseverando possimus.

Unde melius alii cum Orpheo Jovi suo canebant : (1)

Primus eundorum est, et ultimus Jupiter idem.
Jupiter et caput, et medium est. Sunt ex Joce cuncta.

Sic et Virgilius Augusto personabat :

.4 te principium : tibi desinet (2).

Et Theocritus Ptolomeo :

Laudetur primus, ultimus, medius (3).

Tibi alloquimur (Doctor Angelice) non ut ii suis ; sed ut SOLI , a quo splendorem suum mutuatur stellæ. Si enim SOL dicitur, quia SOLUS in syderibus fulget, libi quem unicum SOLEM mentes nostras Theologico, coruscantique splendore illuminantem agnoscimus, SOLI fas est rependamus quod a te SOLO promanare fatemur (4).

Septem Græciæ sapientes (Plato ait) facto Concilio de communi consensu Delphici Apollinis templo primitias sapienliæ dedicarunt (5). At quid sibi laudis obtinuissent, aut Apollini nonoris conuonassent précoces tantum primitias consecrantes, serotinos vero, maturioresque fructus subtrahentes? Nihil sane aut sibi laudis aut Apollini consuluisse honoris. Sed offerentes quidem primitiarum cultum, quem unice (utpote primi genii sophi) exhibere potuerunt, posteris sapienliæ cultoribus id ipsum perficiendi exempla, simul ac documenta amandarunt ; non tam suo facto constituentes principium, quam consignantes et terminum. Profitebantur namque Apollinem intellectualium luminum auctorem, et Patrem, ad eumque, a quo fcetuum semina promanare cognoverant, foetuum munera ultimo pervenire suadebant.

Meliori Apollini (tibi nimirum Doctor Angelice) nostrum hoc Elianum Salmanlicense Collegium suas Scholasticas elucubrationes a primoribus ipsius irradiationibus unanimi, lubenlique consensu dicavit, sacravit, addixit. Te sicut litteratorum omnium, ita litterarum suarum *Alpham* , agnovit, ob idque postmodum successuris præsignavit *Omegam*. *Nova, et cetera servavit tibi* : nam *Id ipsum omnes dicere, Id ipsum sapere*, et spiritus veritatis docet, et æquitatis ratio convincit (6).

Vere ELIANUM non syderi alii, quam SOLI semper, et ubique cohæret, id exprimere exambiens ex "animo, quod evulgat ex nomine. SOL enim Dorico vocabulo ELIOS dicitur, ex eo quod homines in unum congregat, ut Plato asserit (7). Et quidem optime a congregando, non a dispergendo, SOL ELIOS co-

ti) Orph. *Uymn. ad Jovem*. — (2) Virg. *Eglog.* 8. — (3; Theocr. m *laud. Ptotom.* — it) Cicer. *de Nat. dear.* -r (5) Plato in *Protagora.* — i6). *Cani.* v. 13. I. Cor. 2. v. to. Rom 15 v. 5.—<7) Plato in. *Cratito.*

gnominatur, ut (fui unitatis perhibetur auctor, unanimitatis habeatur possessor. Et apertius liqueat SOLIS non esse in muneribus scissionem admittere, nec ELIANI Collegii non unita, ac congregata debita Aquinati soli persolvere. SOL enim in mullis syderibus unus constat, et ELIÆ Collegium in Aquinate Sole unum consistit.

Ideo unum illum Angelum *stantem in sole*, sive solem Angelicum, aut Cæleslem spiritum non minus ac sol splendidissimos quoquoersum radios ejaculantem, quem Joannes in Apocalypsi se vidisse commemorat (1), tui expressam, non adumbratam tantum, similitudinem retulisse jam diu persuasum habemus. Ideo sicut delectamur mysticam ejus pulchritudinem contemplantes, ita accendimur ad obtemperandum illius sermonibus diligentes. Clamavit igitur Sol Angelicus, sive Angelus ille solaris *Dicens omnibus avibus, quæ volant per medium coeli : venite congregamini. Unus* erat, et ad congregandum in unum clamitabat. Quid sol Angelicus, quid sol unicus, nisi unitatem, et sibi praoptaret, et hominibus suaderet? Angelicum enim gaudium pacis, et unionis vinculo stabililur, elowine *regnum in se ipso divisum desolabitur* (2). .-1res non quadrupedia terrestriaque convocat animalia : illæ enim ex Dei præscripto integra, et indivulsa: offerebantur in Holocaustum ; hæc autem, non nisi per partes ferro discissa, apta inveniebantur ad sacrificium (3).

Ac m congregat, quæ possint et per medium coeli volare, et solem posum palpebris immotis perspicere ; id est, viros contemplativos (ut ipse exponis) *Quorum conversatio in ccelis est* (4). His alloquitur sol Angelicus, hos in sui sequelam promptos, et verbis suis unanimiter, constanterque habere cupit intentos. Quid igitur ni Carmelilicus cælus ex proposito, ex instituto contemplationi addictus huic soli unico , tibi nimirum (Thomas Angelice) exhibeat famulatum? Te semper sequens, libi indivulse adhærens. seque, et omnia, quæ ex exuberanti luminis tui fonte hausit, unanimi, stabilique consensu tibi ipsi subjiciens. Ideo nunc libentes modum imponimus ubi primicerii nostri suæ erga le gralitudinis, et obsequii paravere seminarium. Primis ergo extrema consentiunt, ut extremis prima servatæ fidei coronam accipiant, seu inter se pristina, postremaque nexa coronam efforment, qua splendidioris, honorabiliorisquc sui Phæbi aras venerabunda circumdent. Coronam igitur libi amoris circino ductam offerimus, in eaque quid praefulgentibus tuis radiis debean-tur innuimus : nam

d

..... *Solsir. circinat, in quo*

Qui fluxit pridem status, est nunc temporis idem

Accipe igitur sub protectionis luæ optatissimo, ac munitissimo asylo postremum hoc cursus nostri tractum , seu tractatum , in quo non rosas , aut violas, eo quod venustiores, fragiliores offerimus, sed ignem vividum, perpetuumque litamus, nedum amoris, quo te prosequimur, verum et Pœnitentiæ, de qua agit. Ignis enim est Poenitentia, quæ dum pectus conterit, scintillas excutit, quibus cor exuritur, animus imllammatur. In Apollinis tertplo ignis olim asservabatur perpetuus, sempiternus, inextinguibilis (S). Et ut Pœnitentiæ ignis, tam in nostris, quam in omnium fidelium cordibus (quorum spiritali emolumento præsenlem tractatum dirigimus) inextinguibilis perseveret, in sacri Nostri Apollinis delubro confidenter subsidit. Ignis ille sacrilegus, si forsan extingueretur, ut Athenis accidit Aristone tyranno, et Delphis templo a Medis incenso, Romæque civili, ac Mithridatico bello, fas non erat alium ex allero igne succendere, sed novum ex sola solis flamma oportebat elicere. At si forte (quod absit) sacerrimus hic Pœnitentiæ ignis aliquando aut tepesca , aut evaneal, ad Aquinatis Solis purissimam flammam humanum cor properi-

1) *Apocalyp.* 19, 17. — (2) *Lucæ.* 11, v. 7. — (3/ *Levit.* I. — (4) D. Thom, *in locum Apoc.* — 5} Lib. *(te ration, anni.*

ter accedat. Quis enim te de Poenitentia disserentem legit, et ignitos carbones non ebibit? Quis sanctitatis tuæ miraculum contemplatur, et adversus noxii crimina zelo flagrans non invehitur? Quis denique ad intaminatas tuæ pietatis aras supplex appropinquat, quin exoret, quo orat? Ad te itaque volumen istud evolat, ad quem omnes, qui sacras Poenitentiae flammās in pectoribus suis perpetuo conservare desiderant, convolare desideramus. Quin et omnes Pœnitentiæ Ministros tuis luminibus imbui, tuis fulminibus tangi ardentē concupiscimus; quod si assequeremur, votis, et optatis nostris fieret salis. Scimus enim, et sibi magnum lucrum, et Christiano populo non mediocre exinde, accessurum profectum.

Alio denique incitamur stimulo, ut hunc tibi tractatum consecremus : nam quia extremus est, cœleslis tuæ summæ extremas, id est, chariores tibi» quaestiones exponit. Assolent enim parentes filios in senectute genitos aliis impensius diligere, et quia post eos alios non sperant habere, et quia fortis, ac optimæ senectutis indices existunt præclari. Sic Philo (1). Addimus tamen, et quia in eis ultimo expresserunt propriæ probitatis sigillum, et ipsorummet imagini velut ultimam, excultioremque adhibuere manum. Ideo Jacob Josephum, ideo Benjaminum cæleris ardentius amabat, et quos ætas dedit postremos, fecit amor priores (2). Quapropter post præcedentium voluminum gratum tibi (ut existimamus) obsequium, ingratum nimium esset præsens hoc eodem itidem tholo non suspendere. Si enim illa libi accepta, imo debita, quod a te delibata, et quia qualemcumque elucidationis cultum mentis tuæ fœlibus anterioribus exhibebant, merito iudicavimus ; per hoc vero quod ultimioribus, tibi que dilectionibus eadem operam navare sollicitât, quare idem simul non sollicitabirus et officium, et obsequium. Sane in his luis de Pœnitentiæ virtute, et Sacramento quaestionibus, et robustiorem senectutis tuæ virtutem, et imaginis similitudinem expressiorem, quasi ultimo præmunitam sigillo, quasi postrema perpolitam manu videmus. Quare sic, nisi quia dum "proficiebas ætate, proficiebas virtute, proficiebas sapientia, spiritualiumque charismatum abundantia? Ex te id quippe, non lanquam a nobis, proferimus. Morti namque jamjam proximus socio tuo Fr. Reginaldo dixisti : *Licet plus potuissem proficere in scientia, et aliis prodesse in doctrina ex revelatione mihi (acta, tamen placuit Dio mihi imponere silentium docendi, quando, sicut nosti, placuit superioris scientia: revelare secretum* (3). Quæ verba, et propositum firmant, et magnum, inconsolabileque lamentum commovent. Quis enim non moereat videns aquæ venam interjectam, cum in affluenliores, duldioresque exuberabat latices? Quis non doleat solem luctuoso peplo amicini, quando rutilantioribus, expeditioribusque luminibus emicabat? Quis non lugeat thesaurum amissum, cum editior, et opulentior apparuit? Attamen quia Deo placuit dicendi silentium imponere, quando superioris scientiæ simul placuit arcanum revelare ; ideo nos planctum, dolorem, et moerorem placamus certi quidem e regalibus sedibus eam te nobis sapientiam adepturum, qua et Deo plene placere, et Christianum populum perfecte instruere, nosque cum eo in cœlestem Hierusalem feliciter pervehi possimus. Suscipe ergo nunc qualemcumque munusculum , certaminis nostri metam , cursus nostri consummationem. Quod offerentes ultimam pariter cum Apostolo illis nosmelipsos verbis commendemus *Bonum* certamen certavimus, cursum consummavimus, fidem servavimus. Sin autem, affectum potius accipias, quam sensum : Scis enim animum nostrum erga te, ac doctrinam tuamfidissimum semper constitisse. Si *quid autem hic incondite, aut inculte dictum, tel si totum ita esse perspexeris, doctrinæ des operam, calamo veniam* (4).

, (<) PwoA I& ^Abraham. — (2) Genu. 37 et 44. — (3) Joan, a S. Thoma in approbat doctrinas D. Thomx, tom. I in pnni. parte disp. I. art. 3. — <4i August, serin. 126.

FACULTAS ORDINIS

Eh. Joannes a Spiritu Sancto, Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beate Mariæ de Munie Carmeli, de consensu nostri DiOinitorii, ut liber, cujus titulus esi : *Cursus Theologicus Carmelitarum Discalceatorum, Summam Theologicam Doctoris Angelici complectens*, a Collegio uoslo Salmanticensi accurate compositus, et a gravioribus, doctisque viris nostri Ordinis .quibus ipsum videndum, et examinandum commisimus) recognitus, el approbatus typis mandetur. el in lucem prodeat, obtenu facultate Ordinarii, ac Supremi Senatus, tenore præsenlium licentiam concedimus. In quorum fldem priesentes manu nostra, ac Æecrelarii nomine subscriptas tleri jussimus, in hoc nosiro Conventu Matritensi, die secunda Februarii 1630,

Fr. Joannes a Spiritu Sancto. Generalis.

Fr. Joseph a Matre Dei, Secretarium

LICENCIA DEL ORDINARIO.

El Licenciado Saldana Provisor y Vicario General, en la Ciudad y Oblspado de Salamanca, por su Senoria Don Anlonio Corrionero Obispo del dicbo Oblspado, del Consejo del Key nuestro Seior, etc. Por la presente damos licencia à qualquier impressor, para que pueda imprimir un libro intitulado : Curso Theologico sobre las parles de Santo Thomas, compucsto per los Lectores del Colegio de San Elias de Salamanca, de los Carmelitas Descalzos, atento que esta visto y examinado, y no contiene cosa contra nuestra Santa Fe Catholica, fin que por elle incurra en pena alguna; guardando las prematicas Reales. Dada en Salamanca à 20 de Junio de 1530,

El Llcenciado Saldana.

Por su mandado :

Ânacleto Delencina.

r

APPROBATIO HUIUS OPERIS

||

*Per R. P. Magistrum Fratrem Gasparem a Regibus,
Cathedrae Sancti Thoma in alma Salmanticensi Academia
moderatorem disrnisimum.*

f

! H

'Λ

e*

h t *

i

r

PiLCiinix, ac preciarum Opus hoc. cui Tllulns *eti: Collegii Salmanticensis S. Elia Pro-*
phetæ. Fratrum Discalceatorum D. Murice de Honte Canneli, Cursus Theologicus Summam
Theologicam Doctoris Angelici complectens, ex commissione Domini D. de Saldana, Vicarii
Generalis illustrissimi Domini D. Antonii de Gorrlonero. Salmanlicensls Præsulls, accurate,
mature» magnaue voluptate perlegi. Post exactam igitur ejus expensionem, Fidei orthodox®, aut
bonis moribus neque apicem adversantem inveni, quin potius ubique floridam, ubique fructuo-
sam sanctorum Patrum doctrinam redolet, eorumquo verbum bonum eruclat, præcipue vero
ita divi Augustini, et Angelici Doctoris mentem in omnibus ad vivum exprimit, ita quæ in sacro
pectore latitabant» perspicue oste. dii, ut utriusque sanctissimi Præccploris mentis, et pectoris
clarissimum videatur speculum, ipsisque dictantibus exaratum, ita utriusque madet doctrina,
scatet sententiis, abundat præchris dictis, ut illud *catenam* quamdam *auream* ex eorum testi-
moniis recte adductis, acute, et alie perpensis, suisque locis congruenter, et apte dispositis qt
ex quibusdam pretiosissimis gemmis contextam appellare possemfet debeam. Ita utriusque ai
quissimam doctrinam, nova? et recenti quadam ratione, non quidem aliunde, sed ex coni
visceribus subtilissime exhausta explicat, et exornat, ut lotum hoc Opus vetustissima an '
tale, maximaque novitate mirabili quodam nexu inter sc cobærentibus plenum appareat,
merito de ejus Opifice illud Mattbæi 13 profferri queat, simile esse Palrifamilias, qui *profert de*
thesauro suo nova, et vetera. Opus sane excelsum, ac numeris omnibus absolutissimum, ouiu
in eo pulchra, strenue structa, adamnssim perfecta. Hic in excitandis gravissimis quæstionibt
non modica cura, in referendis aliorum opinionibus, omnibusque eorum fundamentis summa
fidelitas, in refellendis ingens energia, el efficacia, in seligendis sententiis prudens» ac main
consilium, el quod fructuosius est. in eis clare, atque perspicue tadvèrsanlium incursibus nervo-
sissime fractis', enucleandis, et gravissimis rationibus ex sanctis Patribus, præcipue vero
D. Thomæ confirmandis maxima præstanba, sic tandem omnia ad unguem, adeo clare, diluci '
acute, profundeque discutiuntur, ut plura, quæ mentem meam hucusque effugerant, nunc in-
telligere, ac penetrare valeam. Qui igitur thomistæ doctrinæ, limpidissimo, ac suaxtssi....
lacte refici desiderat, Opus hoc sedulo consulat, sæpeque evolvat; in eo enim angelica» doctrinij
lactens fons perenniter, el suaviter fluit ; quare non solum censeo dignum esse, ut in utilitate
Ecclesiæ, in haereticorum damnum, in novitatum eversionem typis mandetur; verum ab in-
doctissimorum Patrum CoUegio, ut quantocius reliqua opera ad Cursum hunc Theologicuu
spectantia in lucem e\$ml. enixe precor. Datis in hoc nostro Collegio Sanclissimæ veræ Crucis,
Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, die 20 Junii, anno Domini 1630.

Frater Caspar a Regibus.

APPROBATIO R. P. M. F. LUDOVICI DE CABRERA

Prioris S. Philippi Matritensis.

Touts hic primus Cursus Theologici a religiosissimo Collegio Salmantino Patrum Discalcea-
torum de Monte Carmeli elaboratus, de mandato Supremi Senatus a me recognitus, nihil conlincl
Sacrosancta Fidei, aut bonis moribus adversum, quin potius mirum est, quanta eruditione, ac
sapientia, quanto pondere, acumine, et efficacitate rationum ; insuper quam mirabili perspicui-
tate plura in eo reportantur denuo excogitata, et discussa, et super hæc quam conformior omnia
ad mentem Angelici Doctoris. Quare meritissime in communem utilitatem lucem aspiciet IU
sentio in Conventu hoc D. Philippi Matrilensls, die 6 Augusti 1630.

Frater Luisius Cabrera.

D. THOMÆ AQUINATI

DOCTORI ANGELICO

ECCLESIAE FULGENTISSIMO SIDERI,
S. THEOLOGIAE PRIMARIO LUMINI, VERITATIS VERE
MAGISTRO.

COLLEGIUM SALMANTICENSE

SANCTISSIMI VATIS ELLE CARMELITARUM DISCALCEATORUM BEAT/E MARIAE
DE MONTE CARMELI.

In Lampadrodomico certamine a Promethæo instituto lusit antiquitas, non illu-
xit. In quo lampadophorori lampades manibus ferentes, certatim currebant; si
tamen lampadem inextinctam, metam usque non pertulissent, eam alteri tradere
moris erat. *Hinc lampada cursu tradere* in proverbio est. *Nunc cursu lampada*
libi trado (inquit Varro), quo significaret, se alleram sermonis partem Merulte
tradere, ut is in dicendi vicem succederet. Quorsum hæc? Cucurrerunt Lampado-
pborori nostri Complutenses, ex instituto Majorum, suo illo philosophico cursu,
te splendidissimam Ecclesiæ lampadem (o Sol Angelice) manibus gestantes, imo
præferentes : te namque duce, te luce ad te inoffenso, nudo licet pede, tamquam
ad metam sui cursus feliciter pervenere. En te lampadem, non quidem extinctam,
sed pro viribus illustratam, *cursu nobis tradunt*, Theologici in stadio cursus
iterum manibus, oculis, calamo, præferendam. Te ambabus ulnis suscipit Salman-
tinum Discalceatorum Collegium sanctissimo Vati ELLE Carmeli Protoparenli,
Monastici instituti Prolopatriarchte sacratum. Te Seraphicæ T1IERESI.E Virginis,
orationis Magistrae Salmantina proles corde complectitur. Fausto (ut auguramur)
ornine, Elias namque (inquit Chrysostomus) græco idiomalc Solem sonat, igneoque
curru, equisque flammantibus iii ccelum tranvcclus, quasi fons luminis ignita lu-
mina filiis dispensat. Theresia Albæ sidus, id est stella matutina, Hispaniæ decus,
orbis lumen, Ecclesiæ ilhiminalrix, prudentissima virgo, quo lampadem, Sponso
cœlesli in finem usque mundi vivida luce fulgidam, jugiter inextinctam conserva-
ret, non solum oleum in vase provida dispensatione reposuit, sed (quod mirum,
aolumque toti orbi est) virgineum corpus perennem miraculost olei fontem profi-
cuis scaturiginibus ebullientem esse, a coelesti Sponso, illi gratissima, obtinere
promeruit. Igitur ut lumini, el oleo superabundantissime luæ fulgentissiiàæ lam-
padis lumen, el oleum addamus, el lumen, el oleum præ manibus nobis est; alte-
rum coeleste, miraculosuin alterum, alterum domi, alterum prope. Domi siquidem
ignei parentis Eliæ (vere Helios) in ccelum evolantis cœleste lumen nobis affulget :
oleum miraculosum tfSancllissimæ Thresiæ corporis fonte divile vena scaturiens
Alba Snlmanticæ vicinum oppidum, quasi de proximo subministrat. CdTicreditam
jam nobis, ,o Theologiæ sidus) luæ doctrinæ lampadem fulgentissimam, manibus
acceptam nostris a primo limine cursus Theologici, quem aggredimur, risque ad
ultimam lineam, seu cursus metam, Elia admovente cceleste lumen, Theresia in-
fundente virgineum oleum, quam accensam accepimus, præfulgidam perlaturus

Vam>.
l,bdc“

Berot.,
e▼!r’.

Senn. 3
de
Asren*
sfo»<:
Eli».

IV

speramus, si tamen sic nobis affulgeas, ut fulgeas omnibus. Nebulam offundere tuæ splendidissima? doctrinæ radiis, quantumvis minimi, quantumvis pauperculi, et nudis incedentes pedibus minime formidamus : ut enim inquit Ambrosius : *Ideo fortasse Apostoli nudis mittuntur pedibus, ne obumbretur eorum disputatio, sed eluceat.* Nec nudis licet pedibus curramus tuo freti ductu, offendiculum nerti' mescimus : te namque praeunte, via alioqui difficilis, aspera, difficultatibus plena, stralur, dirigitur, complanatur, ac pervia redditur, et jucunda, ad quam velociter currendam, et percurrendam feliciter, nuditas pedum, affectuum scilicet animi, quam corporis nuditas indigitat, non officit, sed proficit. *Induto summo Sacerdoti* inquit Nisenus) *nullum calceamentum imponitur, ne tardior ad currendum sil, aut vir mobilis, pelles secum trahens animalium mortuorum : nam impedimento calceamenta fuerunt Moysi, cum ad ardentem rubum accederet.* Ardentem rubum plus mysteriis fidei divinæ, quam flammis inaccessum, te ductore, nudis pedibus adire contendimus. In Sancta Sanctorum arcanorum sacra Theologiæ, te doclore, excalceati reverenter aggredimur introire. Nec adversantium ventorum flatum, nec mullarum irruentium aquarum impetum formidantes, lampadem nostram, tuam, omnium manibus gestaturi : lampadem nempe tuæ angelicæ doctrinæ *lampadem ignis, algue flammarum, ignis* (inquam) qui aquarum impetu vividius accenditur ; *flammarum*, quæ adverso flante vento vehementius exardescunt, quinimo cum (ut ex Septuaginta legit Ambrosius) *ala? ejus, ala? sint ignis, atque flammarum*, dum lampadem manibus sumimus ut curramus, non solum calamos, quibus scribamus, accipimus; sed etiam alas igneas, quibus jam non currere, sed fulgide volare possimus, oblinemus, alas, sub quibus protecti, lucem pariter, et umbram nacti (quia lux, quoad patrocinium attinet, etiam obumbrat) illuminatione, et patrocinio perfruimur; ut ad destinaturam veritatis adipiscendæ bravium sub incoucusso veritatis Magistro strenue contendamus, perveniamus feliciter. A U ergo accipimus, quod tibi offerimus. Tua tibi rependimus. Ut nostra non despicias, aspicias tua. Ut tuis fave. Ut tua fove, quo sub tanti coelestis jam Solis benigno aspectu Carmelus noster Salmantinus uberiora divinæ sapientiæ incrementa in dies, annuente Deo, tibi, et Ecclesiæ progerminet.

PRO

DOCTORIS ANGELICI

DOCTRINÆ COMMENDATIONE

AD EIDSQOE AMOREM, ET TEKEEATIOKEM,

ORATIO EXHORTATORIA.

Qui spiritualis studii fervore nobiliter æsluat. et superni sacræ doctrinæ fontis perspicuam sitit bibere puritatem, non virulenti erroris lacte nutriri, sed inviolatæ veritatis oportet dulcedine pasci : qua cunctis pravorum dogmatum erroribus obviet, et ad splendorem veræ fidei, ad lumen æternæ gratiæ, ac cœlestis gloriæ præmia subhr-f.le,levetur. **At** quia, Salomone testante, *Quisa. 1. diligit scientiam, diligit disciplinam*, necesse est, ut doctoris. ct magistri disciplinæ subjaceat, nec prius sibi cogitet Magistri convenire coronam, quam debitæ subjectionis Ab;, clientelam : *Quis enim* (exclamat August.) àüàil ,n wnclos libros sine duce irruat ? et de iis oÿaïi sino præceptorc audeat ferre sententiam? ct ibxn- cum utui(luËfIue disciplina, etsi vilis, ct fatta,aj.cilis, ut percipi possit, magistrum requirat? ***". Quid temerarias superbix plenius, quam divinorum sacramentorum libros ab interpretibus suis nolle cognoscere? Liquet igitur oportere discipulum, magistro tota se prorsus docilitate committere, qui suscipiens illum velut in sua subjectione clientem, rectam illi viam ostendat, per quam ad veritatis notitiam pervenitur.

Sed quia dux itineris, si in pncipitium labilur, necesse est, ut quisquis ejus vestigia sequitur, in ejusdem ruinæ profundo mergatur, illum loto mentis ardore debet sapientiæ studiosus habere magistrum, qui cunctis nobilitatis titulis insigniatur. PnixkM, muj *namque discendi ardor* (inquit Ambros.) *nobilitas est magistri*. Quid autem nobilius Doctore Angelico ? quid splendi-

dus po. quem divinus splendor elegit? Quisquis ergo in sacra Theologia, et in aliis scientiis, eidem famulantibus magistrum quierit omnimoda nobilitate illustrem, qui radios sanctæ conversationis emittens, ac cœlestis eloquii fluentis abundans venu doctrinæ tribuat puritatem ; quisquis vera, præclara, honesta, utilia, et jucunda simul discere cupit, in hoc clarissimo Doctore totum defigat suæ mentis obtutum; ex hoc sapientiæ fonte sumat sitibundi pectoris haustum; miram ejus doctrinam vclut coruscam in tenebris lampadem semper suis gressibus praeferat; summo ardore sequatur, et prosequatur doctrinam Magistri tanta nobilitate ornati, tanto splendore affecti, ut aliquid illi addere; decerpere sit.

Ne autem hoc per exaggerationem hyperbolice, aut gratis, et ex affectu, non autem ex æquitate prolatum esse videatur, proprias, et legitimas omnimodæ nobilitatis librare mensuras, easque plenas, confertas, coagitatas, el supereffluentes in Angelico Doctore exstitisse, ejusque proinde doctrinæ summo studio omnino adhærendum esse, modo, divino favente Numine, ipsoque, de quo loquimur, patrocinantc demonstrare, cunctosque Sacræ Theologia», et scientiarum eidem famulantium studiosos, ad ejus amorem, et venerationem allicere intendimus.

ORATIO EXHORTATORIA.

Nobilitas hujus doctrina ab illustrissima ipsius angelici Doctoris prosapia.

Quamvis nobilitas, quæ a clarissimorum splendore naulium desumitur, saccularis. et terrena, atque adeo abjecta videatur, re tamen vera despicienda non est: quippe, quiû procul dubio animum ad magna. et egregia fortiter impellit : *Homines enim* (inquit Abulens.) *qui se a nobilibus ortos cognoscunt, a generis nobilitate coguntur, ut magna, et convenientia nobilitati sur faciant.* Quæ amem nobilibus magis consentanea? *Subtilissima ingenia* (auctor est Piato) iudicium sanum, quod ipsum nobilitatis nomen cum re per illud significata convenire facit : nam (ut sapientibus placet) nomen nobilis *a noscendo* in activa significatione derivatur.

Quis autem in hac illustrissimorum parentum prosapia, et sanguine splendidior Thoma? Fuit quidem (ut ipsius narrat historia) ex Imperatorum prosapia. et illustrissima Comitum Aquinatum stirpe progenitus; regum fticilim. et Aragonia» Pronepos; de imperiali radico, coronatum germen, gonorosus fructox ex generoso semine processit, ut bontu arboris ramus per acoipiendm grati® cœlestis, et acquirenda» sapienti® incrementa succrescens, dignos generi suo doctrinæ. ac sanctitatis fructus afferret. Quid clarius? Quid nobilius? *Cum in genere humano* (sunt divi verba Datnfani) *ille dicatur nobilis, qui claris majorum titulis insignitur.*

Hoc autem vone nobilitatis ornamento non cæca fortuna, sed oculatissima Del providentia (cujus nutu omnia et condita sunt, et eodem hucusque tenore perseverant) Angelicum Doctorem illustravit, quam efformare decreverat nobilissimum magistrum, et a nemine jure declinandum : ut corpus ejus per pneclara membrorum lineamenta distinctum, idoneos sensus subtilissimo pnrijoret intellectui, qui per ipsos velul limpidiissimos auri canales, totum Ecclesia» nemus exundantibus sapientia» venis irrigaret.

Nobilitas a gratia, et sanctitate.

Nec nocet ei (sunt verba Cbrysost.) *generis mores adornant : non pro-*

dest ci, quem sordidant mores, generatio r. clara. Erat ergo parum Angelicum Magistrum apud homines, oh generis excellentiam sanguinis claritate fulgore, nisi *torretue prompt® lineam divin® imaginis nobilitate transcenderet.* Nam, ut egregie dixit Niuiaiu. : *Nobilitas &r sanguine prvfecnt corruptibilis est ; vera, quer virtute, Iki conservat imaginem.* Cui non dissimile carmen illud Ovidianum :

Nobilitat hominis, mens, et Deitatis imago: ££

quæ sola nobilitas hominem apud Deum illustrem facit ; Summa namque (inquit Illicron.) *apud Deum nobilitas, est clarum esse virtutibus.*

Vultis scire quanta sil in Angel. Doct. vera hæc summa et Christiana nobilitas? Virtutes pjus recensete, et singulas. si fieri potest, debite perpendite. Vultis autem breviter. ct compendiose (ne nimia longitudo fastidium generet) scire quot, et quales virtutes illius montem exornaverint? Audito Clem. VI Pontif. Maximi iudicium, *ctftzt testimonium : D. Doctor 'Πιο.* (inquit) *fuit typus, et esemptar omnis virtutis. omnia cor- ist* paris membra erant manifesta virtutum crvmpla : in arulis ejus apparebat simplicitas, & np τη facie benignitas, in auribus humilitas, in olfactu suavitas, in tactu integritas, in ma~ fiibus largitas, in incessu gravitas, in loto gestu honestas, in visceribus pietas, in intel~ tectu claritas, in affectu bonitas, in menta sanctitas, in cords chantas. Hire illo. En numerus virtutum compendiose traditus : en I). Thom. intus et foris divinis charismatibus perfusus. Quanta est ergo hæc virtutum, tanta est in D. Thoma Christian® divin®que nobilitatis copia, ct perfectio, quæ ad excipiendam sapientiam, optima est dispositio. *Sapientia namque* (nt est apud Palom.) *in animas sanctas se transfert : in malevolam autem animam non introibit, nec habitabit in corporc subdito peccatis.**

Hujus autem tam abundantis sanctitatis, et gratiæ. jam ab incunabulis, imo et a materno utero, in Angelico Doctore præsagia non [arva prtecosscrunt. Illum siquidem adhuc In visceribus maternis inclusum fax splendida. splendidum fore ominabatur. Tenellum deinde infantem ad uhom adhuc manentem, chartam salutationis Ancetiœ verba continentem devorasse «yiinus : quod quidem abundantis-imæ gratiæ, qua ejus anima ditata, et ditanda erat, illustro indicium oxstltit. In substantiam quippe aliti

ORATIO EXHORTATORIA.

vij

non solum cliartm materiam, sed otium verborum churtæ substantiam convertisse désignai. Unde ojus membris, sensibus, potentiis, virginitas illustris, phantasmata splendida, intellectiones, et affectus Angelici aggonoraUi fuerunt. Virgo namque purissima dum salutationem sui hunoris originem, Thoimo infantulo in charta mittere dignatur, ipsum adhuc infantulum sublimiter decorasse ostendit, ut nataliVia illius ex se illustrissima tanto honoro redderet illustriora, nativamque nobilitatem insigniter augeret. Hinc Magisterio Thoinio oliaui ab incunabulis plena laudatio. Ungebatur profecto in illis ab ipsa Virgine Thomas, et amplissimo mons ejus Magisterio parabatur.

§ HI.

Nobilitas ab ingenii prxslantia.

Ingenii eminentiam, atque prostantium, a« scientias promptius, ac perfectius addendas, sublimiusquo, et copiosius edocendas. plurimum conducere in dubium revocari nequit. *Ventatis namque, ct rationis* (verba sunt D. Laurent. Justiniani) *qui perspicacitatem habet intellectus, magis est capax, quam qui est rudis ingenii, cl ad discendum tardus.*

Plura sane, et vix credibilia dicere oporteret. si de Angelici Doctoris ingenii prostantia, atque excellentia pro dignitate loquendum esset. Ne igitur propter ipsam rei magnitudinem oratio nostra aliquam de veritate suspicionem subeat, non nostro, sed i» An- praeclaro Divi Antonini testimonio veritam hanc placuit comprobare : *Subtilitate.*

fotfx (inquit) *intellectus, cl ingenii Sanctus Thomas*

¶ "i' pollebat. Unde dixisse fertur, non ad amb-

*tum inanis gloriæ, sed ad prxeonium divinxtaudis, et gratia, quod numquam librum le*gerat, quem divino adjutus Spiritu non inlclligaret, el intime penetraret.* Post pauca addit : *Ejus ingenii subtilitatem, cl acumen inldligentix, ac rectitudinem judicii evidenter ostendunt multitudo librorum, quos rdidit.el sententiarum novitas, quas invenit, sensusque Scripturarum absconditi, quos produxit in lucem. Fuit quoque idem Doctor magnx memoria, lantxquc capacilaljs, ac retentha virtutis, ut id. quod semel legendo raperet, perpetuo retineret : quod evidenter patuit in illo mirabili opere, quod ad prxceptum Demini Urbani Papa super quatuor Ecangrlia dc dictis Sanctorum memoriter*

composuit, et ternit. Veridica etiam socii sui fratris fleginaldi relatione, compertum est, quod de diversis materiis, tribus, et interdum quatuor scriptoribus eodem tempore dictabat. Alius etiam referi scriptor, quod interdum cum sibi, el aliis duobus Thomas dictaret, licet præ labore fessus dormitus maneret, non lumen ideo a dictando cessabat. Hæc Antoninus, domesticus quidem testis, sod admittendus, utpoto veridicus, fidelissimus, sanctissimus, et omni exceptione major.

Hinc jam (ut modo rationes alias prætercanius) illud manifesto cernitur, videlicet quam merito Divus Thomas Angelici Doctorls nomon sit adeptus. Enimvero. si saltim per impossibile, angelo juberetur a Deo. ut assumpto corpore per conversionem ad phantasmata, componendo, divilondo. discurrendo intelligeret, nec celerius Thoma, nec subtilius, neque perfectius intellecturum procul dubio existimamus; cum nec ingenii acumen, nec intellectus prostantia, nec spccierum acquisitarum copia, nec memoriæ conservantis fidelitas, nec discursus velocitas amplior in humano, seu puri hominis corpore juxta naturo cursum existera potuisse videatur, ut merito cum Innocent. AT Pontif. Maximo dicere de D. Tho. liceat : *Fccc plus quam Salomon hic.*

Nobilitas doctrinæ D. Thomæ a veritatis splendore.

Cum veritas fons sit, et totius nobilitatis origo, hic omnes animi fibras atque ora laxemus, ut dum fons patuerit, unde claritatis rivi nascuntur, cæteros excellentiæ tulos facilius demonstremus. Hunc autem llorentis arboris truncum ostendit Paulus. dum in discipulo suo legitimos Ecclesiæ magistros, ac doctores erudiens : *Solticite* (inquit illi) *cura te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem. recte.* tractantem verbum veritatis. Nec docet il-

lum insanientium poetarum fabulosa commenta, nec tumentium tragicorum cothur-nata discrimina, quinimo statim subjungit, *Profana autem, ct vaniloquia devita:* sed tantum illi persuadet, recte, tractare verbum veritatis. Veritas enim fons clarissimus est. qui pleno semper gurgite fluit, nec umquam siccatur. Nihil efficacius mentem impingat , ut inundantis pluvix copiam abundanter erumpens, arentia humanorum utº

ŷ. ad
Tia. i.
10.
D.Thom

10 ° +
m»0**

e. n.
-Ansiqt a
e.*5/
Ures.
Iloff.jn.
pII V d
Cie».
VHL
in Iret.

ORATIO EXHORTATORIA.

Seraphi. cordium arsa nobilissimæ doclrinæ fluentis in-ζ^' infundat. Quid est autem ille Magister, qui D.TbpQ. recte tractat verbum veritatis? qui vera do- oSeio5 Exponit Angelicus Doctor: is profecto In Acis prasshintissimi ingenii apertissimum exhi- tjosdea bel signum. Nam, ut Augustinus loquitur. Bonorum ingeniorum est verum amare. ioBiL. Quod etiam Ethnici cognoverunt, quorum princeps Aristoteles ait : IVnim ingenium D.Ant.3. in eo est, ut passis verum recte sequi. p. bbi. Hoc autem summo splendore I). Thomæ tit. 33. doctrinam mirabiliter præfulgere, ex diver- op. 7, sis, honorilicentissimisque titulis, quibus decoratur, manifestissime constat. Etenim dib. est ex ore veritatis, bona ; ex ore Genitricis rijus' 'nl(Jra' ttpud Ecclesiam, mira, et iniiua : divinitus tradita ; apud Tridentinom Con- C|l'uin' spiritualis Thesaurus ; apud su- premam Ecclesiæ judicem in ultimo suæ sanctitatis examine, miraculose ; imo, quot articuli, tot miracula, Ecclesiam rigans, el terram satians, perfecta ; et non sine corp. 8, sive de infusione Spiritus Sancti; apud siero Divum Antoninum' illustrans Ecclesiam Fosra fulgoribus suis; apud Innocentium Vi : MT3B prx exieris, escocpla canonica, habens vc- I?S|0 ritalcm sententiarum, ita ut numquam qm qui tam tenuerit, a tramite veritatis dr- eafn impugnaverit, semper D.Tbftin. fuerit de veritate suspectus; apud Urbanum V et Pium identidem V : xque ac Au- DI), gusImi doctrina Ecclesiam Dei illustrans, cl Ecdes. ejoruans; apud Clementem VIII : divina, Id Hrev: cftkslw, et admirabilis, el sine ullo prorsus & ad errore ; apud Universitatem Parisiensem : ei - sana, lucida, s^endida, refulgens ; apud Nobiki Cæsaram Baronium : illibata; ac denique iXon (narn s' cuncta testimonia omni exceptione rreLion. majora, quæ huic assertioni congrua repe- I). Th. riuntlur, lentaremus apponere, ante fortasse in Pa- tempus, quam illorum copia numerosa defi- iron uta. ceret)apud illustrissimum, œqueque sapien- in fplAto. tissimuin Cardinalem, et Archiepiscopum S. Tb. Dituricens. Ægidium Sacræ Religionis habclar S. Augustini Generalem : verdate plena. ipmi ^Pir^u veritatis seripia, el ipsa veritas. mens. in Ergo cum de tam perspicuis, et au- ubul. thenticis testimoniis ambigere nemini li- itjlrxx In ceat, coguntur omnes necessario fateri D. Mb ibis ad Mar- qrvhÿ. Thomæ doctrinam supereminenti veritatis 7 die Martii. nobilitate decorari. Quo semel supposito, ad ÆyW. proluontes ex hac originalis plenitudine dorait fontis hauriendos rivos, et reliquos doclrinæ arra ao. 1300. claritatis titulos ex hac radice demonstnan- i.M-wo 'tos procdanui*.

Sobihtas doctrin# D. Thomx ab inconcussa firmitate.

Labium veritatis (sic loquuntur Snlomo- nis labia) firmum erit in perpetuum. Hoc enim ejus natura deposcit, ut eum omne mendacium sempiterna sit oblivione so- pullum, veritas per omnem sit æternitatem duratura. Talis est (sunt verba Cbrysost.) Ckn^, conditio falsitatis, vel erroris, ul etiam nullo fabiâa sibi assistente, consenescat, ac defual. Talis autem e diverso verilalb status, ul cttm nullis impugnantibus suscitetur, el crescat. Quod etiam ex communi gentilium philo- sophorum plausu constat, ex quibus dixit eloquentiæ princeps : Ita perspicua est ve- ritas, ut earn infirmare nulla res possit. Sed in digna rerum ponderatione nulli se- cundus Seneca : Magna (inquit) est vis veritatis, qux contra omnium ingenia calli- ditatem, solcrliam.et fictas hominum insi- dias, farite per se ipsam defendil. rtoral hll. Verito. Hinc ergo divi Thomæ doclrinæ nobili- tas mirifice splendet, cum adversus omnes calholicæ veritatis, quam ipsa defendit, im- pugnatores inconcussa manens,firmissimum semper robur obtineat. Est enim doctrina hæc campus divini prælii, spiritualis arena certaminis, palaestra viriliter dimicantium, luctatorium, fortiurnque presidium et mun- itio. Est ille Mosaicus serpens, qui incan- Exodi 7, a. Ii tatorum colubras sorbet, hoc est. omnium errorum venena consumit, ne catholicæ fi- dei quatiant fundamentum. Quæ enim falsa haereticorum dogmata, quæ Ariana perfid- ia. quæ Judæorum væsana malitia, quæ gentilium philosophorum versutia; quæ denique schismaticorum abominanda scis- sura. beati Thomæ non sunt eloquio supe- rata, ejusque doctrina evidenter attrite? Si quando enim ab inimicis veritatis objiciun- tur nobis volumina questionum, illico Tho- mas accedit in medium, Angelicus Doctor occurrit, et silentium verbosis imponit. Quoties siquidem de vera humanitate, ac divinitate Christi Domini certamen quæ- stionis aboritur, ad divi Thomæ doctrinam curritur, divi Thomx in pugna patrocinium quæritur ; et sic mox cuncta litigiosi certa- minis jurgia conquiescunt. Testis est illud mirabile Pii Quinti testimonium : J6 ipso (loquitur de Smcto Docture) sunt exstirpat# infinit# lureses, imo et ex omnes, qux post mortem, cl canonisationem ejus exorlx sunt, vi, el auctoritate 3KX doctrin#, omnino sunt

Testis similiter est aliud, nec minus hc.T tnn-. ntx: minus admirabile Pauli itidem 3 Qdall Romani Pontificis testimonium : Est pfi Doctor splendidissimus Ca- W tk/c-j flilfi Melo, cujus scriptorum clypeo Ecclesia hxrcllicorum tela feliciter Cujos etiam veritatis ipsi adhuc ini- vttdd ustimonium, vel inviti perhibent; ii*) namque doclrinæ hujus veram lirmi- Kpó(H rubur pertimescunt, ut insignis Uæresiaraha audacter affirmare non iriüiun'ril : Tolle Thomam , cl dissipabo fixrwm. Ingens sane blasphemia : namftd- Dei Ecclesiam numquam porte in- fra poterant pnevalcro, maxima tamen Üpiid Doctoris laus ab ipsiusmet inimici limonio desumpta, quod nimirum adeo stecclesiastici ædilicii firmissima basis, ut wrabhto. juxta bæreticorum judicium, to- mi illud periclitaretur, nutaret, et rueret. lkm ergo nihil his omnibus certius, lir- ac illustrius pro hujus nobilitatis talú'm divi Thomæ doctrina deinonstnan- ūfKlab nilo postulari, quis poterit mi- re ejas doclrinæ firmitatis ornamenta nc-

quidem adhuc clarius innotescet, si fequter attendatur, eam esse lirmæ. in- cowsæqu? veritatis proprietatem, ut sicut humilitatis gloria demonstranda vere kegotdit Bernardus, Ipsam quoque super- se humilitate palliare appetere, ne ita pro lirmæ veritatis excellentia indenda affirmare liceat ipsum quoque zrûdaciuni so colore veritatis obtegere, ut 3aodieatiuni animis gratum sibi paret ho- imtfi&m : Mendacium namque (inquit Maxi- m) rui speciem veritatis pro fundamento Mkd, /idem non facit. Nil sane thomisti- œ doclrinæ firmam veritatem . veramque ifilBtUlem apertius demonstrat. Quis enim ici Doctor in cathedra, aut scriptor in li- te, aut in thesibus præses, doctrinam, fom defendit, quamvis re vera thomisti- » contrariam, glorioso D. Tho. nomine, rtdypeo ne vilescat, vel inter impugna- tam jacula deliciat, et cadat, protegere, lejajTiare non cupiat? quo manifestissimo, 'dinviti ostendunt, nubam aliam celsioris taiüTtK nobilitate fulsrere.

ORATIO EXHORTATORIA.

Nobilitas doclrinæ divi Thomæ ab antiquitalo, anliquitalisque veneratione.

Cum doctrina firmissima) veritatis titulis illustrata, vonerandæ sit antiquitatis alum- na, quarumlibet novitatum debet exuere superficiem, et quæ sunt a sanctis Patribus dicta, integra, et illibata servare : Non enim (sunt profunda verba Damiani) jam licet ultimis Ecclesiæ membris, quod sibi potissi- mum videtur digere, sed accesse est antiqui- tus ordinata servare, lLrresis enim electio di- citur, el illi merito notantur hæretici, qui præsument, quod sibi melius videtur eligere, dedignantur autem in iis, quæ a sanctis sunt instituta Patribus, permanere.

Sed heu (proh dolor !) sunt nonnulli (Cas- siodoro testante) qui putant esse laudabile, si quid contra antiquos sapiant, cl aliquid novi, ut periti videantur, inveniant. Contra quos lamentabiliter, et graviter invehitur Parianus sic scribens : Quid? parva nobis de Aposlolocis viris, parva de primis sacerdoti- bus currit auctoritas? an volumus docere Doclorem? an sapientiores dio sumus? cl nostram potius auctoritatem Patres sequen- tur? el emendanda Sanctorum cedit anti- quitas, etiam putrescentia vitis tempora, ca- nos Apostolic# auctoritatis eradent? Nullo modo. Corripiantur hujusmodi (inquit Cæ- lestinus Papa) non sit eis liberum habere pro voluntate sermonem, desinat novitas incesse- re vetustatem, etc. De qua Cælestini senten- tia loquens D. Prosper, sic habet : Tanto manifestavit eloquio, evidenter pronuntians quantum sibi istius præsuppositionis novitas displiceret, qua auderent quidam adversus antiquos Magistros insolenter insurgere, cl indisciplinata calumnia prædicationi veritatis obstrepere.

Ille, ergo nobilissimus erit magister, qui (verba sunt Vincentii Lyrinensis diligenter adnotenda, utpote probatissimum magistra- lis nobilitatis exemplar continentia) quidquid universaliter antiquitus Ecclesiam Catholi- cam tenuisse cognoverit, id solum sibi tenen- dum, credcndumque decernit : quidquid ve- ro ab aliquo deinceps uno, prælcr omnes, vel contra omnes Sanctos novum, et inaudit- um subinduci senserit, id non ad Religionem, sed ad tenlationcm potius intcUigil pertine- re. Hæc Lyrinensis, cujus aliud adhuc no- tatu dignissimum testimonium subjicere placuit : explicans enim verba ad Timoth.

Dam. (o. 1, li. 5, cp. 18, in initio.

Lib. In- stil, rap. 11.

Epistf l ad Sim- phrotia- nam.

In cpis. de- cretali.

Prosper in pnn. ii. cottiira Collai.

Yincen- lius Lyrinen- sis, 19. 10. d. Bibl. vit Pair. in l. cominu- "b L cap. Sa.

Tim. o.

ORATIO EXHORTATORIA

C : 0 Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, etc., sic habet : Depositum, inquit, custodi. Quid est depositum ? id est, quod tibi creditum est, non quod a te inventum : quod recepisti, non quod excogilasti : rem non ingenii; sed doctrinæ: non usurpationis privatx, sal public# traditionis : rem nd k perductam, non a te prohtam : in qua non auctor debes esse, sed custos ; non institutor, sed sectator, non ducens, sed sequens. Depositum (inquit custodi Catladicæ fidei talentum inviolatum, illi-Mumque conserva, quod libi creditum est. Hoc penes k maneat, hoc a te tradatur : aurum accepisti, auruin redde ; nolo mihi pro aliis alia subicias : nolo pro auro, aut impudenterplumbum, aut fraudulenterferramenta supponas. Nolo auri speqhm, sed naturam. Plane, o Timothee, o Sacerdos, o Doctor, si te divinum munus idoneum fecerit ingeniiexcrilatione, doctrina esto spiritualis tabernaculi Deselect : pretiosas divini dogmatis gemmas sculpe fideliter, coapta, adorna sapienter, adjice splendorem, gratiam, venustatem : intdligalur te exponente illustrius, quod antea obscuriuscredebatur:per te posteritasinlelledum gratuletur, quoti antra veluriaj non inteUeclum venerabatur : eadem tamen, quæ didicisti, ita doce, ut cum dicas nove, non dicas nota. Decitans, dicebat Apostolus, profanas eorum novitates, non dixit antiquitates, non dixit vetustates : imo plane, quid e contrario sequeretur ostendit : nam si vitanda est novitas, tenenda est antiquitas : et si profana C4i novitas, sacrata est vetustas, et paucis interjectis. Quodcumq; igitur in EceUsix paradiso, Dei agricultura. Patrum labore salum est, hoc idem filiorum induttha colatur, floreat, maturescat, perficiatur : el prisca illa calrslis Philosophia dogmata a posteris exenrentur, limentur, poliantur ; srd nefas est, ut commutentur, detruncentur, mutilentur, humanorumque ingeniorum quasi extranea mbilitamcnla recipiant.Hactenus Lyrinensis. El merito quidem a doctrinæ bonitate novitalem sic relegandam consuit : consideravit namquo summum, quod novæ doctrinæ amatoribus imminet periculum. Hinc enim Euselius do lamentabili cujusda.ni Pauli in Kttied. *læresin casuloquens. huic soli causæ eum adseribit, inquires : Quia in congregationibus Ecclesiasticis volebat n viris, et mulieribus sibi nova dicenti applaudi, et acclamari, antiquis autem Pulnbus. scriptonbus. el defunctis insultari. Hinc etiam citatus jam Vinem. Vmcontius lArincnsie de Origene sic fatur ; cjp”i”T”* Ou”iino ^in ,lic O”iWM” tantus, ac la-

lix, dum gratia Dti insolentius abutitur, dum

dum i^arvipcndil antiquam Christian# Hcligionis j”»nj4ici7//km, dum iß plus cunctis sapere præsumil, dum Ecclesiasticas traditiones, cl vrtrium nuigûten’ti conlcmncns, quxdam Scripturarum capitula nave interpretatur, meruit, ut de sc quoque Ecclesiæ diceretur ; Si surrexerit in medio lui Prophe-ta, etc,

Nimis fortasse fuerimus in proferendis do ro um aperla tantorum Patrum eloquiis : sed utinam, vel ipsis præbeatur fides, quæ nostris verbis nude prolatis forsitam subiraheratur. Sed videamus jam quantum in hac antiquiutia veneratione, et sequela doctrina divi Thomæ præemineat. Angelicus sane Doctor inter su©©latis procellos© novitatis discrimina, antiquæ doctrinæ anchoram figens, naviculam studiorum suorum in tutissimo veterum Patrum portu collocavit. Quod admirabilis illa visio, qua lumen Ecclesias Augustinus simul cum divo Thoma Allterloda Brixia apparuit, optimo ostendit. Cum enim Albertus stupefactus quid illa visio significaret, supplex ab illis quæreret; sic illo, qui Pontificalibus ornamentis erat insignitus, respondit : (luid miraris, Albcrte? Ajai Ego sum Augustinus Doctor Ecclesix, quisum missus ad declarandam gloriam sancii Thomæ : is est, qui inccum est, qui doctrinam meam. et apostolicam in omnibus secutus est, g ».t quique totam Dei Ecclesiam sus doctrinæ fulgoribus mirabiliter illustravit. Huic autem testimonio consonat aliud Summi Pontificis Urbani V sic de D. Th. teslantis Dea- Cto t (i Augustini vestigia insecutus, Ecclesiam h W. doctrinis, ac scientiis, quamplurimis adorna- tittu uL »*■

Nec Augustini solum, sed et cæterorum omnium antiquorum Patrum doctrinam

que omnium sacrorum Doctorum intdle-dum (verlia sunt Cajetani)quodammodo sortitus est. Sed unde sortitus est? Quia illos (inquit) summe fuit veneratus. Et hoc quidem in omnibus operibus suis evidenter obtenditur ; quoties siquidem pro defensione veritatis argumentum format, fero illud semper de thesauro antiquæ veritatis profert : jam enim ex ipsis divin© puritatis eloquiis testimonium ducit : jam ex Concilio-rum decretis auctoritatem carpit z jam sanctorum Patrum germanum sensum aperiens, ipsorum dicta defendit : jam denique illustrium philosophorum definita custodii. Hinc jam merito Angel. Doctor! id, quoti

ORATIO EXHORTATORIA

exD. ChrytûU. do Apostolorum principe Pa-lm proiulit. possumus adaptarem Expendens iMLmqaeilltul, quod in 2. Act. Apost. cap. de Petro scribitur, nimirum : Stans autem Pdnis cum undecim, kvavil vocem suam, et knlui tsl eis, sic quierit ; Quid rsl cum relisu undecimi Cui quæsilotalo lpsonwl imbuit responsum : Communem quidem wmedrbtint, at Petrus omnium erat os, kd iUtabml Uti undecim , testimonio suo «.lUinobaaki ea, qux ab illo dicebantur. Sx igilur do Angelico Ductore apte satis pntforre licebit : Communem quidem ctun iD0 Concilia, antiqui Patras, et Doctoros, il-tareiqoo Philosophi vocem edebant ; at Tiomas omnium erat ot, sed astabant illi carteri omnes, testimonio suo comprobantes ea.quæ a Thoma dicebantur.

Magnam sane nobilissimi Doctoris exem-pira, ot veris quibusque magistris assidua BMfitationa recolendum dignus sane Pr©-ceptor : Qui Ecclesiam Dei doctrinis, ac scientiis plurimis adornaverit, qui sancti Augustini, el vestigia Apostolorum secutus ; imo (qaod summæ nobilitatis privilegium est) omnium sacrorum Doctorum sortitus fue-rit intellectum, quippe qui illos fail semper

z^hci Magistri venerandas antiquitatis insi-gniit illustratam, etsi assequi non valeat, %n exoptet sequi? quæ pro defensione nnjoroni, novelli, atque inutilis dogmatis no0 litmras, sed lituras infuso cœlitus, et iumanitus acquisito antiquæ veritatis im-tee dotavit, quieque pro veneranda antiqui-us in fœderabili certamine luctans Judæos fait non credentes, et hæroticos hinc indo (Plo V testante) concludit a regula veræ fi-dri declinantes.

					
<i>XobiHtis doctrinæ divi Thomæ ab ejus pulchra varietate, cl copia.</i>					
					

S divina oracula consulamus, constat iwbllfesimam fuisse Salomonis sapientiam : quia(fcputavit super lignis a cedro, quæ est in Libano, usque ad hyssopum, quæ egreditar depariete, ct d ssoruit de jumentis, do volucribus, reptilibus, piscibus, cognovitquo wirerw naturas cum dispositione simul ortis terrarum : insuper. quod majus omni-h<^t. vaporem virtutis Dei, otomunatio-n?tn dariUtisdivimo, candorem lucis æter-«l speculum sine macula majestatis Dei, d imaginem bonitatis illius. Qua rorum vn-

riotnte sic hominum animos delectabat, et alliciebat, ut (sacro textu affirmante) veni-rent de cunctis populis ad audiendam sa-pientiam Salomonìa, et ab univorsis regibna terne, qui audiebant sapientiam ejus.

Sed divus Thomas plus quam Salomon (ut intonat Innocentius VI) est felicissi-lunor.vi mus hortus exuberantium fructuum fertili-late fœcunduM, ubi felices virgie Horum, et fructuum gloria cumulantur, ubi mollioris auræ gratia frequenior aspirat, et venions nmænitaâ allicit intuentes : rbi ejus doctri-na (admirabile est Clementis Pap© lostimo- ciem.VL nium) est fructuosissimus palmes, uberes in Dei Ecclesia ferens fructus, quibus ipsa fulci-tur, ct delectatur. Ubi magnm paradisi flu-vius universam latitudinem orbis exuberantis doctrinæ fluentis inundat, et Ecclesiam Dei ad proferenda spiritualium frugum germina, uberrima fertilitate fœcundat : sic supremus evulgavit Antistes Joannes XXIL in Joann XXII quiens : Illud psalmi, Digans monies dc supe rioribus, dc fructu operum tuorum satiabitur Ginoniz. terra, in Thoma verissime impletur. Sed vi* S-Thûm

deanuis jam oportet, quam inundantia plu-viie copiam abundanter eruperit, ct spiritu intelligent!© repletus qualium germinum disciplinæ propagines pullulando diffuderit.

Iu dialectica, et mctaphysica super enti-bus disputavit ab ente rcali, quod creata, el incrcata transcendit, usque ad ens ratio-nis. quod ab intellectu lingitur. Disseruit de actibus, ab iis, qui sunt in homine, se-cundum quod est rationalis, et appellantur actus humani, usque ad eos. qui dicuntur passioncs, egredientes ab ipso, secundum quod animal est. Deinde instituit euindem hominem in ordine ad se in Ethicis : in ordi-ne ad familiam in OEconomicis : in ordine ad civitatem, et rempublicam in politicis. Dis-seruit in physicis, et theologicis de naturis rorum a natura divina, quæ est purissimus actus, et plenitudo essendi in tribus personis, usque ad naturam materi© primæ, quæ est pura potentia, et prope nihil. Disputavit do virtutibus a charitato, quæ est maxima, el in supremo appetitu, usque ad naturalem tem-perantiam, quæ est infima, et in sensitivo appotitu existons. Do peccatis a mortali ad veniale : de legibus ab ©terna, usque od eam, quæ ab humana ogreditur potestate : de justitia a distributivn, qu© est in publi-cis. usque ad commutativam, quæ estin pri-vatis poreonis : de statibus ab episcopali, usque ad conjugalem : demum do sacra-mentis ab Eucharistia ad Matrimonium.

Porro ut de scholastica theologia (quai

multitudinem, nec multitudo violat uniLa- tom. Quia ex unum corpus per multa mem- bra dividitur, et ex diversis membris unum corpus impletur : nee in unitate corporis membrorum multitudo confunditur, nec in pluralitate membrorum unius corporis inte- gritas violatur. Una est ergo vera I). Tho. doctrina, quæ in multitudinem latius incre- mento fecunditatis extenditur : quomodo cui rami arboris multi, robur tamen unuui tenaci radice fundatum.

Nobilitas doclrinæ dici Thomæ ab admirabili claritate in obscurissimis sensibus exponendis.

Cum textus a commentatore exponendus, nb ipso elucidandus, el sensus in eo conten- tus. et in commentario illustratus tanqnam verus propugnari debeat, consequens est. ut pro obscuritate textus generositas, ubertas, acumen, et multa his similia in commentatoris Ingenio requirantur : quoniam singula summ docttrinalis nobili- tatis gradum vendicant : omnia autem grande quoddam illius pondus inducunt. et indicant. Idque tunc potlori titulo contingit quando commentator textui ex se obscuris- simo simul retenta genuini sensus veritate claritatem, et lucem tribuit, ita ut dum obscurus textus accipit evidentiam, lucem, et distinctionem, retineat tamen sensus plenitudinem, et integritatem, vorborumque proprietatem. Quod sane in Ductore, divino munoro ad doctrinale officium exercendum assumptu potissimum reperiri debere aunxi illa Lyrinensis verba supra relata opte mū s oitendunt : *O Doctor Çinquil), rī te divinum munus idoneum fecerit ingenii exercita(ion*, doctrina , eslo spiritualis tabernaculi Drse- lecl pretiosas divini dogmatis gemmas ex- Ktilpc, fideliter coapta , adomu sapienter, adjice splendorem, gratiam» vnlustnlem : inlelligalur k exponent? illustrius, quoti unica obscurius credebatur : per te posleti- tas gralulelur ialrlkchnn, quod antea re- luslas non intellectum venerabatur : eadem tamen, quæ didicisti, doce, ut cum diers nove, nec dicas nova. Doctrina ergo, quæ nntiquæ veritati oltscuri&ime tradita», sen- sus integritate vnrborumqun proprietate servata, splendorem, distinctionem, pċ evi- dentiam addit, novo claritatis titulo juro decoratur.*

f*uis autem nesciat quantam in hoc

Angelici Docturis doctrina praeemineat' Cum enim praeclarus hic Ductor ex sacrb implicatissimam Genesim , Muchnbœos lu- corum, et temporum computatione, et con- tinuatione difficillimus, et Apucalypsim septem sigillis clausam : ex mysticis elevatis- simum, et pro quadam exstas! balbutientem Dionysium : in dialecticis autem, ct aliis jam recensitis mulum Aristotelem admira- bili distinctione, et perspicuitate exposuerit, ex mutoque loquentem fecerit, et legitimi expositoris muneri satisfecerit, constat pro- fecto illum ex hac parte suum aliis titulis comparatam, ct auctam magistralem nobi- litatem mirum in modum provexisse»

Quæ omnia egregio Summi Pontificii Joannis XXII testimonio magis confirmata manebunt. D enim cum vita. et mors Diti Thomæ pro ejus canonizations in supremo examino constitute? essent, in Bulla, quam tunc expedire jussit, in hoc prorupit nobi- lissimi . atque sanctissimi Docloris elo- gium : *In primitivis scientiis, ct diversis philosophi* partibus, ut non esset otiosus, sed operaretur terram, necnou in suerse Seri- pturx pagina tam super novum, quam super velus Testamentum scripla, plurinwcjuc alia lleiopera in bri loudtm, /idciquc ddalatioiumi, erudiliontmque studentium clara (cum sciens essclf famoso (cum cognitus) non absque Spc.~ cioli bei infusione perfecit. Doctrina qufyp* prudentium facilis, el omnino scientis si- gnum est posse docere.*

Nobilitas doclrinæ divi Thomx a stylif ct methodi venustate.

Quemadmodum doctrina methodus, el scriptoris stylus multa complectitur, nimi- rum ordinem, claritatem. brevitatem, pro- funditatem, uniformitatem, et alia his simi- lia. qun» audientes. aut loquentes sua honestate, utilitate. et suavitate invitant, et alliciunt : ita etiam nobilitas ex stylo scriptoris proveniens, magna, et insi- gnis eat : Quam de divu Thoma, ejus- que doctrina merito «10 expressit Sixtus SmensU : *Quatuor inter se implacabili- ter pugnantia indissolubili paris fadere conjunxit, videlicet copiam, brevitatem , /o- rililatcm. et securitatem, quas nulli unqtm litterarum professori, td ante, vel pod rum contigit simul potuisse connectera. Ac pri- muut tafila irini ri rerum omnium copiosa ubertas, tu nihil fere ex universo theologi*, ac*

itilonphistr ambilu desiderari queat, quod non ipse ditissimis scriptis suis fuerit co- pictissima varietate complexus. Drcvitas deinde, cujus rxiguū angustiis copia· ampli- tudo contineri non jMJ/rri, va est, ut qu tot retires, ac recentes auctores vix innumeris, d immensis voluminibus comprehendere po- terunt, hic inlra unius stricta epitomes, hoeesl,Summx theologica compendium, loeu- fidissima brevitae, plenissimequc concluserit. Srnildh vrro, qua obscuritatis mater est, et individua, ita facilitatem, omni se- duxi difficultate, copulavit, ut ordinis dis- pmltme, sententiarum perspicuitate, el verbo- non splendida claritate scriptores omnes Uhgo post se reliquerit intervallo, rI quod tiidfo admirabilius est, cum in scriptis cc- cbsiaslicis multorum magni nominis Patrum (Sute,ac suspenso pede, legentibusprogredien- dum sil, ne in sententias quasdam parum tu- fa imprudenter impingant, huic uni vere di- vino tiro tanto assertionum, scnclntiarumqur ttcwrlas divinitus obtigit, ut in lectione ejus 'dor, omni suspicione erroris liber, citra rito offensam lutus, d securus expedito gra- du exspatiari possit, vcluli per viam re- giam, communi ecclesiasticorum Patrum mcenu tritam. longe n deviis illis porticu- larum sedatorum semitis, ac diverticulis, qua sxpc incautos abducunt in ambages in- fjdrieabiles, d errores irremeabiles.*

Hanc etiam supereminentem methodicæ nobilitatis excellentiam agnovit Innoc. VI, 'qui miram hujus Magistri doctrinam . us- 9?3- que ad sidera extollens, sic inter alia di- xit † *Ejus doctrina habet proprietatem verbo- GaUnim. modum dicendorum.* Clemens itidem VI : *In ejus intellectu apparebat claritas ; ũa. Qéto.Vni : Brevissimo (inquit) tempore in omni fere disciplinarum genere singulari or- dine, d mira perspicuitate conscripsit.* Per- pendantur, quæsumus, singula illa verba : *in ejus InleUeclu claritas, in doctrina verbo- rum proprietas, dicendorum modus, ct in oninf disciplinarum genere singularis ordo, d mira perspicuitas.* His enim quid clarius, quid illustrius pro methodica nobilitate evi- denter ostendenda?

Nec minus ipsa Angelici Doctoris eloquia rtde perpensa evidentissimum hujus veri- tatis testimonium præstant. Etenim alter- nato doclrinæ online jam divina suhtl- iler intonant, jam vero humana plane quodammodo, sed efficaciter asseverant. Sic per omnem sui seriem styli modum tempe- rant, et quadam vicissitudine mira» varietatis alternant, ut modo humana pronuncient,

modo divina revelent, modo exempla natu- ral naturaliter inserant, modo divinitatis arcana quadam sublimium, ac subtilium verborum clara majestate depromant : tan- taq. locutionis arto verborum vim temperant, ac librali moderaminissobrietutedispensant, ut nec divinitatis occulta vulgari, nec ea. quæ ad veram mysteriorum fidei agnitio- nem necessaria sunt, patiantur abscondi. Deinde dum sacra» historia» verba contexunt, velut per tenuissimas rimas ejusdem divini- tatis fulgorem ad oculos hominum corusca- re permittunt : sicque dum tenuissimo lu- cis æternæ radio oculus montis nostræ perstringitur, ad indagandum mox illud inaccessible summnm veritatis lumen perspi- cacious aperitur . Plura sane alia dicere pos- semus de insigni D. Tho. in quibusvis re- bus . etsi difficillimis claritate, dicendi proprietate, styli uniformitate, pulchra va- rietate. rebus ipsis, de quibus agit, adapta- ta. permixta : ac denique de admirabili illo ordine, et methodo, qua universam doctri- nam theologicam in sua Summa per quæ- sliones, et articulos disposuit : sed hæc omnia ad sui debitam perpensionem, lon- giorcm, qnain praesentis orationis promit- tit institutum, sermonem postulabant : et ideo in eis diutius non immoramur, ut jam ad alia, quæ supersunt, properemus.

Nobilitas doclrinæ D. Tho. ab insigni. cl universali approbatione, in primisque ab Academiis approbantibus.

Si scriptorum approbatores tales sunt, quales ex praescripto juris esso oportet, vix dici potest quantum ad gloriam, et nobili- tatem scriptorum generandam, velaugendam eorum approbatio conferat, juxta illud : *Ex- altent cum in Ecclesia plebis, el in cathedra seniorum laudent cum ; et alibi : Collauda- bunt nulli sapientiam eorum, el laudem ro- rum cnunliobil Ecclesia.* Audacter dicimus, et demonstrare pollicemur, nullum docto- rem, nullam doctrinam, canonica excepta, quantum ad nobilitatem, et splendorem ex vi approbationis provenientem cum Ange- lico Doctorc, ejusque doctrina posse cum aliqua victoria) spe contendero, sin minus aperiat quicumque voluerit os suum, et im- plebimus illud, sive petat tanta» nobilitatis signa in cælo sursum, sive in terra deorsum, quippe cum ad satisfaciendum tanta»promis- sioni, et ad liberandam fidem, quam dedi-

mus, quamplurimos praelarissimos testes, et fidejussore* habeamus. Nimirum integras Academixs, multarum illustrium Religionum decreta, Summorum Pontificum encomia. Conciliorum acclamationem, cœlestemque, imo ct ipsius Dei expressam approbationem. Sed jam singula demonstremus a minoribus ad majora (ut sic recte procedamus) gradum facientes. Prius ergo de Academiarum approbatione dicamus.

Pro Academiis igitur adsit ih primis Parisiensis, quia antiquissima, et theologis scholastica? officina, parens, et nutrix : illa enim pvperit, et aluit ipsum Doctorem Angelicum, ex quo praeclara Thomistarum : Solum ex quo subtilis Scotistarum : ct Gabriolem, atque Occam, ex quibus, et aliis nominata Nominalium familia prodiit. Hæc igitur nobilissima omnium theologicarum familiarum parens, et (ut sic dicamus) ipscmol totius Theologiæ truncus, et radix, cum doctrinam D. Thomæ recenter scriptam, ei evulgatam aliqua ex parte nolasset. ct recenti, ac viridi iudicio repulisset, postea voro adolescente, et maturescente eodem iudicio, ex ipsis S. Doctoris scriptis sæpc, et attente lectis deprompto, 'primum lanquam immaturum, ct acerbum retractare decernens, non solum omnes suos candidatos , et laureatos adslrinxit, sed etiam Parisiensem Episcopum, lotumque Clerum, praesente Viennensi Archicpiscopo Metropolitano, excitavit ad proclamandum, et praeclaris titulis, et encomiis decorandum Divum Thomam praedicans : *Illum esse ijdendidisrimum lumen Ecclcsiz, gemmam mdiunInn clericorum, fontem dortrinz, s/r-culum tersum, et pellucidum, Scholz Paritensis, cl omnium Universitatum lucidissimum candelabrum, a quo omnes fideles sanctz vilz, et sanclz doctrinz lumen accipiunt.* El tandem concludit Sanctissimum istum Ductorem numquam docuisse, vel scripsisse aliquid, quod sanie doctrinæ, cl probis moribus adversetur.

O insigne insignis Academia? testimonium, o apprulatio eu magis decantanda, quo magis per illam viri adeo graves, re melius inspecta, palinodiam recantarunt. ct acerbi antea reprobaturos, poslinodum maturius doctrinam D. Thomæ expendentes, illam simul cum suo Angelico auctoro tot modis, ct praelafissimis titulis approbarunt 1 sicut scriptum est : *El venient ad te curri filii eorum, qui humiliaverunt te, el detrahebant libi, adorabunt vestigia pedum luorum.*

Hinc obiter discant, si qui sunt, qui D. Thomæ scripta perfunctorie, distracte, out exiguo piæ affectionis condimento percurrentes, in aliquam doctrinæ partem impingunt. ad eamdein recurrendam, el meditando, et cum legitimis ejus interpretibus, ei discipulis antiquis, et reccntioribus consulendam se ipsos provocare. Si exemplo schola? Parisiensis hoc egerint, mutabunt sino dubio fortitudinem, assument pennas, ut Aquilæ current, et non laborabunt; ambulabunt, et non deficient ; et quæ prius odivit anima eorum, postea erunt illis salutaris et suavis cibus, et potus, ac tandem exaudient, feliciterque intelligent vocem hujus Angelici incantatoris, et venefici incantantis sapienter. IJ3

Deinde Tolosana etiam Academia S. Thomæ doctrinam pro viribus tutatur, veneratur, et colit, ulpote ad id adstrictt l»ra*cepu> Summi Pontificis Urbani VI, qui hujus S. Doctoris excellentem doctrinam admirons, ad illam addiscendam gravissime hortatur, et Tolosanæ Academiae theologis, ut in disputationibus, et suis de fide, ac inonbus responsis , hanc potissimum sequantur, praecipit. Insignis etiam Academia Complutensis. insigni quoque pietate et cultu Sancti Thomæ doctrinam reveretur, et colit : ad eam enim propugnandam primariam theologiæ cathedram, quæ S. Thomæ dicitur, a sui ortus initio fundavit, dignitate, et excellentia omnes alias cathedras totius Universitatis, cujuscumque facultatis sint, longe, lateque excedentem, stipendii autem nulli inferiorem. Insuper ad cumdem finem duæ aliæ cathedra, primaria scilicet, et vespertina sunt institutæ, ad quas nullis, nisi solis Praedicatoribus. seu Dominicam* licet ascendere. Hæc denique nostra Salmanticensis Academi^ non solum in nostra Hispania, sed apud exteras etiam gentes celeberrima, tanti facit doctrinam S. Thomæ, ut in ea non una tantum cathedra titulo, et nomine hujus S> Doctoris, ut ejus doctrina al> omnibus addiscatur, sit instituta; sed aliæ duæ, primaria scilicet, ct vespertina, ut a solis Dominicanæ familia» Magistris uberibus I). Tho. indivulse adhærenlibu' regantur, el moderentur, postea fuerint fandalæ. Hujus quoque almæ Academiae celeberrimi Magistri, et Doctores, qui modo sunt, el fuerunt, quique loti Hispania?, imo ct orbi ceû fulgemissima astra lumen dedere. perpptuuque dabunt, doctrinæ S. Thomæ addictissimi fuerunt, ejusque veneratio, ct amor in dies feliciter in ea crescit. ^1

Io
noj<Uo
UU4- '
ICler.
in laboi
astra
torn<j.

ORATIO EXHORTATORIA.

xvij

jam Religiosie fumilke dato signo ab Aca-
demics ad claustra vocamur.

§ XII. ,

*Nobilitas doctrina' D. Thomæ a Religionum
approbantium decretis.*

Ex Religiosis ergo familiis, quæ maturo
consilio, proprio, vel (quod felicius est)
alieno periculo cauta-, decreverunt, ne nui,
quos optime doctrinæ lacte nutrire, et solido
ciboroborare satagunt, doctrinam Divo Tho-
nw contrariam degustent, consulto prater-
mittimus ipsam quantumvis illustrissimam
Pradicorum familiam, ne testes alicui ex-
ceptioni ex honestissimis tamen causis pro-
venienti expositos proferamus. Ex multis
tutem aliis, quas præclare possemus afferre,
quæ D. Thomæ doctrinam tuentur, reve-
rentur, et colunt, in quibusque lege a ma-
joribus facta cavetur, ut lectores Artium,
Theologiæ officio nullus fungatur, qui D.
Thomæ doctrinæ assecla non fuerit, qua-
rum omnium decreta in particulari referre
propter brevitatem, quam intendimus, ne-
quiquam possumus, unius dumtaxat, vel
alterius decreta ipsorummet verbis adduce-
mus.

Sitque prior sacra Jesu Societas inultis
sanctitate, doctrina, et prudentia prostan-
tibus viris, illustris : cujus Sanctissimus
fundator, et Patriarcha Ignatius, spiritu
plane cœlesti, et vere divino sequendi doctri-
nam Divi Thomæ constitutionem reliquit :
in quarta enim parte, cap. 14. § 1 constitu-
tionum hujus sacra Religionis, hæc verba
habentur : *In Theologia legatur vetus, et no-
rum Testamentum, ct doctrina Scholastica
D. Thomæ.* Quæ constitutio in quinta con-
gregatione generali ejusdem Religionis ca-
none 9 est innovata, ct urgentius observari
precepta : congregationis verba hæc sunt :
*Sequantur nostri Doctorcs in scholastica
Thtdogia doctrinam D. Tho. juxta praxim
libro de Ratione studiorum ponendam, ct
c Patre Prxposito Generali explicandam. Ne-
que deinceps ad Cathedras Theologicas pro-
moveantur, nisi qui D. Tho. doctrinæ bene
affecti fuerint, ab ea vero alieni, a docendi
munere repellantur.* Hæc pie, graviter, et
religiose, pii, graves, et Religiosi Patres.

Alia Religio, quæ sequendi doctrinam
D. Thomæ inviolabili lege tenetur, affectu
erga Sanctum Doctorem nulli secunda, est
nostra Excalceatorum Carmelitarum fami-
lia. quæ non solum præcipit Artium, et
Salmant. Curs. thcolog., tom, 1.

Theologiæ lectoribus, ut 8. Thomæ doctri-
nam sequantur, et colant, sed contrarium
sub pœna privationis officii eis interdicat :
verba hujus legis habentur in secundæ par-
tis nostrarum constitutionum cap. 4, ubi in
§ 6 ita sancitur : *Ad hoc munus* (sermo
est de officio lectorum Theologiæ) *persons:*
virtutibus, ct litteris idone ex omnino assuman-
tur, qui operam dabunt sacram doctrinam
a Sanctis Patribus , prxeipue a Divo Thoma
traditam edocere , idemque lectores Artium
observent, sin minus ab officio lectorum pri-
ventur, studeantque subtiliores quxstiones,
qux neque utilitatem, neque xdificationem
afferunt, aliasquo periculosas novitates a
nostra Religione arcere. Cujus constitutionis
observantia* ita Pastores nostri invigilant,
ut quidam Provincialis vir sane scientia
et Religione conspicuus, cum sui prodeces-
soris (more apud nos solito) visitationem
ageret, voce elata, vultuque gravi, et mœsto
de illo conquereretur hanc culpam in illo se
deprehendisse, scilicet, quod in sui mune-
ris administratione remissius se gessisset,
eo solum, quod quemdam Artium lectorem,
qui unicam tantum opinionem contra Tho-
mistarum receptam sententiam, non tamen
suo judicio contra Sancti Thomæ mentem ,
suos edocuisset discipulos ab officio non
removisset. Is in nostra Religione Sancti
Thomæ doctrinæ honor defertur, hac vene-
ratione colitur : sed jam Summis Pontifici-
bus supplices occurramus.

§ xiu.

*Nobilitas doctrinæ D. Thomæ a Summis
Pontificibus approbantibus.*

Majus est Summorum Pontificum, utpo-
te non solum publicum, et solemne. sed
etiam generale totius Ecclesiæ in suo capite
loquenlis testimonium, et praeclarissimum
Doctoralis nobilitatis signum. Cum autem
plura eorum adduci possent testimonia, et
aliqua in hujus orationis decursu jam addu-
cta sint, pauca quædam prolixitatis evitan-
dæ gratia referre, cetera vero indicare suf-
ficient. In primis igitur celebre est illud
Joannis XXII eloquium, quo D. Tho. san-
ctitatem et doctrinam sic commendavit :
Etsi nulla alia exstarent miracula, ob qux ncfirt
Sanctus hic canonizari posset, quxlibet qux-
stionum, quas determinavit, et quilibet arti-
culorum, quos scripsit, unum est pro se mi-
raculum : tot igitur miracula fecit, quot
articulos scripsit : quia omnes resolvit lumine

Gerson

plus quam humano. Unde pro numero plusquam bls millesimo articulorum, erit numerus miraculorum.

Nec minus eatndem doctrinam commendat Innoc. VI, cujus verba notatu dignissima hæc sunt : *Hujus Doctoris doctrina pnr eseteris, excepta canonica, habet proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum, Haul numquam qui eam tenuit, inveniatur a Iromile veritatis deviasse, el qui eam impugnavit, semper fuit de veritate suspectus.* Quid illustrius in hujus* doctrina» commendationem? Qnidve adversus ejus Impucnatoros terribilius? Sane juxta Pontificis Maximi testimonium, quisquis p, Thomæ doctrinam Impugnaverit, ip*e met prædictæ suspicionis notam sibi inuret.

Nec ptøetmittero possumus Clem. **VIII** præclarissimum testimonium, in hunc modum D. Thomæ doctrinam commendans : *Doclrinz quidem testis est ingens librorum numerus, quos ille brevissimo tempore in omni fere disciplinarum genere, singulari ordine, ac mira perspicuitate, .rine ullo prorjus errore conscripsit. Verba illa, sine ullo an. b. y. prorsus errore, perpendantur : apparebit in Bol. utique neminem sine magna audacia, posse tablât, vel minimi erroris notam Doctoris Angelici S.TUm. doctrinæ tribuere. Plura aha Summorum de Ecclesiæ Antistitum pneclarissima cx«tant testimonia, quæ D. Thomæ doctrinam mirifice commendant. Eam namque Joannes **XXII** : ex sprciali Dei infusione proteins v, nicntrm; Urbanus V : unfcermm Ecclesiam illustrantem; PiusV: hxrccsrscnfulutlenl^m s.ibo. et convincentem; Clem. **VIII** : calcsrlm, el 3d- divinum eloquium ; Paulus V : hxrelieorum nuraenv. tela feliciter elidentem, prædicant. Sed in inter cêlé-brions Doct. Ec-deux. Clrti. vilii. m Bre^i ad Pro-regem Ncapotit. Paul. V, in qai-lam. Brevi, quo prædicnm pilro-«Ura, et deelto-ncin eonlür-ertiit.*

dem Spiritu sic disponente taliter doctrinam D. Thom. suspèxerunt, ut inulta ex ipso quasi transcripta, plurima eidem consona, nihil vero illi contrarium dlfihuorinL Undo merito Illustrissimus Cardinalis, el Ecclesiasticus historiographus Cæsar Baronius sic scriptum reliquit : Γιζ quisquam enarare sufficeret, quot vir Sanctissimus atque doctissimus Theologorum prxeoniis celebretur, quantumque illius illitmt.r doctrinx a Sanctis Patribus in Sacrosancto /rfttmrniro Cone. Trid. considentibus, fuerit acclamatum. Hæc Baronius, quæ nullo alio, nisi justo quodam rerum ac verborum æstimatorio, ac ponderatore indigent.

Quod non minori sententiarum pondere, quam verborum facundia, sacer ejusdem Concilii Tridentini orator in oratione coram gr&riissimis illis, ac summo venerandis Concilii Patribus (quæ in pjusdem Concilii circumfertur actibus)in hunc modum affirmat: Aon potuil D. Tho. Ecclesiasticis inlrrtw b Conciliis morte prxvcnlus, rerum cccc superstes, atque in rternum victurus vobis adest, a/hn bonn sua spiriutalis dorlrinx thesauros hxreditario jure robis delegavit. Nulla proinde ab ejus felici transitu Concilia, sine sacro Jioctore celebrata sunt. Ut enim dc exieris sileam, quod audimus, quod videmus, quod manibus nostris contrectamus, quidni aperta voce ad ejus laudem testemur! Vcfjra comitia perpendite. Ei plurimo coque honorabili Doctorum calu. quotus quisque consultor accadit, qui D. Thomx auctoritate vetuli splrndrnle gemma, suam sententiam non exornet? At in consultissimo Patrum recessu. Doctor hic sententim rogatus frequentissime censet, adJO quem ut ad lydium lapidem, si quid ambiguitatis. aut conlvocrsix fuerit exortum, communibus volis referendum existimetis, et qui eum sui placiti patronum obtinuerit, incertam judiciorum oleam non sit habiturus, quin secundum cum sententia ferenda sit» Atque acDo. hujus Religionis nomine, gravis^ sim.r vfdrr auctoritati gratias agere libent, quod Doctoris Thomx nomen ubique celebrimum. vestra tn eum observantia celebrius posteritati reliqueritis. Singula quæsàmfs verba, maxime vero illa : Nulla ab ejus felici transitu Connlin sine sacro Doctlore celebrata sunt : ad quem ut ad lydium lapidem si quid ambiguitatis, aul controrersix fuerit 'xorlum, communibus votis referendum existimetis, matura meditatione perpnndantui : nam. ea in statera montis appensa neminem a tanti Doctoris Magisterio declinare sinent.

?»UM.

OiiSBfWts.

*2.

ORATIO EXHORTATORIA.

xlx

.VobWtf doctrinæ Divi Thomæ ex approbatione cirlrslï cl divina.

Compleat ot concludat hanc Magistralia nobilitatis longam probationem cadestis, el diuiu approbatio, quam cumulatissimo D. Thonav doctrina obtinuit. Etenim non solum a D. August, (ut supra vidimus), sed etiam non semel ub Apostolorum Principibus Petro et Paulo, necnon ab Angelis, quos visibiliter sibi apparantes, socumquo colloquentes, ac dubia sibi occurrentia dissolventes, pluries haboro D. Thom. meruit, H quod majus est, ab ipsa Deipara Virg. Maria insignem approbationem et commendationem ejus ductrina obtinuit. Qmo omnia ex elogiis prini@ classis, quæ nostrum Complulense Collegium initio suie Logic@ adducit, quæque hic referre necoswrium non est. satis constant.

Sed adhuc praeclarius pro hujus doctrina» commendatione superest testimonium, nempe divinum; ipsiusmet Christi Domini, veri Dei et hominis, qui in quadam sui in cnico pendentis imagine, cui supplex altissimæ contemplationi vacans Doctor Angelicus adhærebat. hæc ad illum verba direxit : *Lene scripsisti de me, Thoma.* O præclarum. el nunquam satis celebratum testimonium ! /lrar (inquit) *scripsisti.* Done quoad substantiam. profunditatem, claritatem, stylum, methodum, ordinem. Bene quoad auditores. Magistros, mediocres, sublimes. Bene quoad Concilia, Pontifices, Religiones, Principes. Academias. Bene adversus hæreticos, gente?, novitates. *Bene scripsisti de me,* hoc est de essentia, de attributis, perfectionibus, personis divinæ meæ nature, et creaturis amo conditis. Bene de natura humana a me Verbo Æterni Patris assumpta, de sacramentis a me institutis, do virtutibus, et donis, gratiam meam comitantibus. Bene de iis omnibus, quæ in ineo Evangelio ad mores hominum pie. et recte instituendos docui, ut vitam æternam obtineant. *Bcnc scripsisti dc me,* id est de omni eo, quod meum undequaque dici potest, vel ad mo directe, aut reductive spectat. Hoc totum adverbium, *Bene,* indefinito dictum ostendit : sicuti per illud Isaiaë : *Dicite justo qwonlam bene,* justus omnimodæ bonitatis dotibus exornatur. *Quam ergo mcrccdem actipiu!**Non aliam, nisi te, Domine,* respondit Thomas. Solo Deo præmiari, ejusque dumtaxat ore, ipsius doctrinam commendari

desiderat, et in hac Approbatione quiescit Quid illustrius in hujusR doctrinæ laudem potest excogitari ? Sana cum divina veritas dicat, *Deno scripsisti de nw, Thoma,* quisquis Divum Thomam non bene scripsisse, ausus fuorit affirmare, non ipsi, sed divin@ veritati contradicero merito creditur. Si ergo Dour pro hao doctrina est, quis contra illam t 81 Dcuh eam approbat, quis reprobet? Si Deus eam commendat, quis non commendet? imo et quis commendet? cum satis probata sit, quam Deus commendat. Ecco quam supra promisiinus supereffluentem nobilitatis mensuram , *os enim Do-mini loculum est,* sileat a facie ejus omnis terra, quia scriptum est : *Te decet silentium, Deus, in Sion.*

.x. C]»f. K^.

Isii. I. ^0- PsaL 61 num.@

PE RO R ATIO.

Eant ergo, et totum orbem circumearit> quotquot bonarum facultatum addiscendarum amore accensi, et stimulati nobilissimum Magistrum perquirunt : quia primus, et vehementissimus discendi ardor nobilitas est magistri ; quærant ergo, et requirant ilium, et si alium a Divo Thoma pluribus et melioribus nobilitatis signis insignitum, et titulis illustrem invenerint, veniant ad nos cum gratiarum actione occursuros, el nobis renuncient; ibimus enim doctrinæ illius inhiantes, et ab ore illius pendebimus. Quod si non invenerint, ut prorsus non invenient, alium aut nobiliorem, aut æquo nobilem, cujus doctrina et sapientia vero sit alia a doctrina Angelici hujus Præceptoris, quamque ipse non biberit, consequens est, ut unum e duobus eligant, aut sine magistro discere, quod difficillimum, prolixum et periculosum videtur, aut (quod tutissimum et prudentissimuin est) eligant Thomam Angelicum Doclorem, parentum regali prosapia illustrissimum . claritate adhuc nativa divinos radios emittentem, vite sanctitate, ac religione eximium, præstantissimo ingenio clarum, cujus doctrina propter integerrimam veritatem, inconcusam stabilitatem, antiquitatem, antiquitatisque venerationem, copiam, varietatem, indivulsam unitatem, in obscurissimo textu explicando perspicuitatem, præclaram methodum, ac styli venustatem, universalissimamque Academicianim , Religionum , Pontificum, Conciliorum, cœlestemque, et divinam approbationem, supremum post canonicam, nobilitatis atque excellenti@

ORATIO EXHORTATORIA.

gradum sibi optimo jure vendicat, Hunc ergo celeberrimum Sanctissimwnquo Doctorem omnes summo animi allectu eligant, apprehendant, et teneant, nec dimittant donec introducantur in domum matris suæ et in cubiculum genitricis suæ. Hæc est enim exolestis Jerusalem, quæ est mater nostra. Ad banc ergo majores nostri nos per constantem Divi Thoma* doctrinam ducere, prudentissime sanxerunt : non quia nobis non suppetarent illustrissimi et Sanctissimi Doctores Ecclesiæ, nempe, Basilios, Athanasius, Damascenus. Cyrillus Episcopus Alexandrinus, alterque etiam Gyrilus Gonstantinopolitanus, pluresque alii, quibus sacra nostra Religio Carmelitana abundantissime floruit : non quia nobis deesset alter Thomas, scilicet Ubaldensis nobilissimus, et piissimus Doctor, cujus vestigiis tuto et utiliter insistere possemus ; non quia inter plures alios insignes Theologos et

scriptores, non haberemus viginti quinque expositores Magistri Sententiarum. quos refert Possevinus in sua Bibliotheca selecta ; sed quia Pastores nostri pro eximia in suos subditos charitate et providentia, meliora charismata aemulantes, non qualicumque quantumvis domestico, et bono, sed optimo doctrina' lacte, et pano, non alieno, sed communi, non humano, sed Angelico eos alere et nutrire optarunt; in Angelico Magistro voluerunt deligere totum suæ mentis obtutum, ab illo sapientiæ fonte sumere sitibundi pectoris haustum, ut in visceribus suis illius vitalis poculi vigore concepto, Angelicas doctrinæ madore virescentes. in alios distillantia fontis irrigui fluentia transfunderent : illam enim sapientiam quærere decreverunt, illam doctrinam tolis visceribus ardentem amplecti, ex qua valerent sapore, vivere, ac per eam sine line gaudere.

Es, studiose Lector, post cursum Artium a Religiosissimo nostro Collegio Complutensi Patrum Discalceatorum B. Mariae de Monte Carmeli diligentissime elaboratum, doctrina Divi Thomæ, unde quaque refertum, et non nisi Angelicum Doctorem passim eructantem, cursum alterum, nempe Theologicum, juxta miram ejusdem Sanctissimi Præceptoris doctrinam tibi offerimus. Nam Theologica machina Philosophicis dogmatibus, quasi quibusdam fundamentis quodammodo fulcitur, et Thomistica Theologia, quam in hoc cursu trademus, Thomisticam Dialecticam, et Philosophiam sibi cohærentem exoptabat, et ita semel fundamentis Thomisticis a nostro Collegio Complutensi in suo cursu Artium jactis, merito Theologicus iste cursus in lucem prodii, et Theologica, ac Thomistica dogmata, Theologicamque ex Angelico Doctore desumptam molem superimponit, ut ejusdem Sacri Præceptoris mira, ac Angelica doctrina in utraque Academia, Complutensi scilicet, et Salmanlicensi, et in utroque cursu, nimirum Artium, et Theologiæ Carmelitico ore hinc illinc sonet, et resonet. Unde licet duo isti cursus diversis manibus elaborati, et conscripti sint, re tamen vera in illis, ut nostrum Collegium Complutense in suis libris *de Anima* te, benevole Lector, admonuit, solummodo manus elaborantes, et conscribentes dislinguendæ sunt, unica tamen in utroque cursu doctrina, unica in ambobus anima, et spiritus unicus ubique fons in eis scaturiens agnoscetur. Tum, quia in utroque sola Angelici Doctoris, ac Doctoris nostri doctrina, et vox, in qua Sanctorum Patrum voces ad unicam vocem redactæ, ac mirabili harmonia dispossesunt, iterum, atque iterum tamquam anima, spiritus, vita, et fons utriusque cursus intonabit. Tum etiam (id, quod ex præcedenti originem trahit) quia adeo impense, et sollicite cursus iste Theologicus in decisionibus Theologicis omnino ad cursum Artium nostri Collegii Complutensis consone tradendis incumbit, ut ex hoc capite diversæ manus utriusque Collegii satis difficulter : vox autem, et anima utramque manum movens, quippe omnino unica, nulla ratione discerni valeat. Quapropter in his duobus cursibus id vice versa accidet, quod Isaac jam jam morituro contigisse Sacra Scriptura testatur : Ibi enim invitatus Jacob ad epulas, ut eis peractis, illum benediceret, nequivit manus ejusdem Jacob hædini pellibus obiectas distinguere, bene tamen vocem, et ita exclamavit, dicens : *Vox quidem cox Jacob est. sed manus, manus sunt Esau.* Hic autem contra continget. Nam manus conscribentes distinguere, et discerni, licet difficulter, poterunt, non tamen utriusque cursus vox, et doctrina, unde merito sic inclamare poteris : *Manus conscribentes hos Artium, et Theologiæ cursus utriusque Collegii Complutensis, et Salmanlini duæ sane sunt, vox autem spiritualis Jacob, Angelici nimirum Doctoris, unica dumtaxat est.*

xxij

Hanc igitur, amice Lector, utriusque cursus unicam vocem benevolo, ac grato animo audias, precamur : et sicut dum primo tuis auribus in Artium cursu intonuit, non parum gratum ci præstitisti auditum ; ita modo dum hæc eadem vox iterum in hoc cursu Theologico sonat, et resonat, benignis auribus eam suscipe. Sic enim et tibi Angelici Doctoris, et Sanctorum Patrum vocem, quam cursus iste semper eructabit, benigne audiendo consules, et nos ad reliquos Tomos totius nostri cursus Theologici in lucem edendos fortiter, suaviter tamen, allicies. Vale.

SALM ANTICENSIS

FRATRUM

DISCALCEATORUM

BEATÆ MARIÆ DE MONTE CARMELI

CURSUS THEOLOGICUS

Proœmium, & partitio totius Operis.

Quia Proœmium, et divisio totius operis non parum solet ad ejus intelligentiam conducere, ideo utrumque primo loco tradimus.

Cur lotum hoc opus Cursus Theologicus inscribatur?

Mento opus hoc : Cunu/ *Theologicis Summani Theologicam Angelici Doctoris D. Ihom. complectens*, inscribitur. Nam sicut artium cursus, nuncupatur, *Cursus*, deducta metaphora ab actu currendi, quo celeriter pergimus, iter brevi tempore coniicientes : e: appellatur *Artium*, nomine hoc in latiori iigniicatione accepto, prout quasdam philosophise partes complectitur, ideoquo ut nomenclatura hæc non sil dissona rei, quæ per eam inscribitur, debent cuncta, quæ

in eo discutuntur breviter, et succincte, quantum commode fieri possit, tradi : ita totum hoc opus, *Cursis Theologicus* inscribitur. *Theologicus* quidem, quia tractatus de Deo, seu Theologici in eo continentur. *Cursus* vero, quia prædicti tractatus (licet varii, et diversi, ac alias satis diffusi, in quibus plusquam duodecim tomi consumi merito possent) relictis, tum pluribus adversariorum parvi momenti opinionibus : tum etiam non paucis exigui ponderis pro vera sententia rationibus, quæ ex D. Thom. visceribus non desumuntur, breviter, et succincto quantum materia, de qua agitur, et debite ejus divisio patitur, in sex tomos sicut cursus ille artium in quatuor, in hoc opere distribuuntur : ut ita omne hoc Theologicum iter alias longissimum, et itinere artium multo longius, latius, et profundius, non longo tempore peragi, etporcurri pos-

PROŒMIUM, ET TOTIUS OPERIS PARTITIO.

sit : et sic totum hoc opus nomino cursus Theologici, sicut cursus ille artium cursus titulo, merito insigniatur.

Unie sicut in artium cursu illæ solum disputationes exciuntur quæ in scholis communiter circumferuntur, quamvis dux earum Aristot. plura alia tetigerit : ita cursus iste Theologicus Summam Theologicam Angelici Doctoris complectens, muneri suo satisfaciet, si ex tota Summa Theologica ejusdem D. Thom. omnes illas quæstiones et articulos, quæ in scholis communiter agitari, et discipulis dici solent, explicuerit, et tractatus, ac disputationes ad eorum exactiorem intelligentiam desiderata excitaverit, licet Theologiæ Princeps D. Thom. plura alia in sua Summa Theologica adduxerit. Nam quemadmodum in prædicto artium cursu (ul ita in adducto exemplo persistamus) discussis, et explicatis difficilioribus. omittuntur alia, vel quia secundum se facilia, vel quia etsi secundum se difficultatem ingerentia, attamen ex aliis difficilioribus, jam tamen explicatis, et a magistro acceptis, possunt facile, vel adhibito proprio, et modico labore addisci : ita in Theologico cursu, agitatis, et explicatis omnibus difficilioribus quæstionibus D. Tho. quæ in scholis communiter circumferuntur, tunc consulto ali» omittentur, vel quia secundum se faciles, vel quia etsi secundum se difficiles, attamen semel discussis, ad examenquo vocatis omnibus aliis jam dictis, heii negotio, vel proprio, ac temperato labore, ac sine magistri ope potest in earum intelligentiam deveniri.

•7

Cursus iste Theologicus, et cursus artium nostri Collegii Complutensis erunt inter se consoni, mutuoque se fovebunt.

2 Cætcrum, quia cursus artium, et Theologicus, ita inter se coordinantur, ut ille præeat, et Theologico cursui viam paret ; iste vero subsequatur, et sit veluti complementum, et furma alterius : illo sit quasi lucifer prænuntians istum, iste vero quia Theologicus. non quia noster, sit (ul sic dicamus) Sol post suum luciferum subsecutus : ita tamen ul unus alium, quamvis dispari ratione, foveat, et uterque ad peritum Theologum, veluti formandum, ille quidem adinstar dispositionis, iste vero per modum quasi forma; necessarius sit : propterea cursus hic Theologicus, quem cursus ar-

tiuin Collegii Complutensis nostre Religionis praeivit, cuique iter stravit, ita cum eo nectetur, mutuoquo sc ad invicem fovebunt, ut inter se omnino consoni, et pacem habentes sint : et quæ in artium cursu explicata, et agitata fuerunt, ex quibusque aliæ Théologie» difficultates, vel omnino perspicua? manent. vel facillimo negotio deducuntur, iterum in Theologico cursu ad examen non vocabuntur. Sicut etiam quæ ad artium cursum spectantia, et ibidem justas ob causas omissa fuerunt. quæque ad Theologicos tractatus valde conduxerint, ea in hoc Theologico cursu discutientur.

Cur in hoc opere non incipitur ab explicatione primæ, et secundæ quæstionis in par. I). Tho., sed a tertia.

3 Hinc ergo plurimum sufficiens redditur ratio. Primo quidem, cur in Theologico isto cursu priorem, et proœmialem quæstionem Angelici Doctoris, necnon et secundam ei annexam, intactam, et inexplicitam relinquimus. Nam quod in priori illa quæstione præcipue solet discuti, est, quodnam sit Theologi® objectum ? an ipsa sit scientia ! et an una secundum speciem / utrum sit una simplex qualitas ? an subalternetur scienti® beat®? et quid ad hanc subalternationem desideretur ? et deinde quomodo cum subalternatione ad illam, et in evidentia principiorum, quam habet, stet eam vere esse scientiam? et alia hujusmodi. At ista ex iis, quæ nostrum Collegium Complutense in sua Logica, disp. 19, per totam luculenter, et fuso adduxit, et peculiariter Sacræ Theologi® applicuit, explicans, quomodo Deus sit ejus objectum, et habeat unitatem atomam, satis perspicue constant. Et propterea Theologicus iste cursus ab hi» iterum discutiendis abstinabit. Sicut etiam quia illa, quæ D. Thom. in 2 qu. adducit, sunt satis in se facilia, et expositione non indigentia, maxime suppositis iis. quæ in prædicta disp. a nostro Collegio Complutensi traduntur, et illis, quæ a nobis in hoc 1 torn, dicuntur : ideo circa eam, peculiarem disputationem non instituemus.

4 Secundo vero ex dictis redditur ratio, cur cursum hunc Theologicum ab explicatione quæst. 3 Angelici Doctoris exordium sumit, et hoc quidem propter duo jam lacta.

PROOEMIUM, ET TOTIUS OPERIS PARTITIO.

lacta. Primo , quia post duas quæst. priores, quas ob rationem dictam intactas reliquimus, recto ordine hæc 3 qu. subsequitur. El ideo semel illis ‘relictis, huic specialem ingerenti difficultatem, pcculiarvmque tractatum ad sui explicationem exposcenti, primus locus debebatur. Deinde, quia in ea tangitur maxima illa controversia de principio individuationis substantia* materialis, et accidentium illius, ac proinde de principio distinctionis pure individuals cujusvis entis : quæ a nostro Collegio Complutensi ob justas causas, et ut brevitati consuleret, consulto fuit omissa : quæquo id plures, et gravissimas difficultates valdo conducit, et in scholis agitari solet. Et propterea cursus isto, qui cursum illum artium fovere, et ab eo foveri debuit, non potuit non hanc tertiam D. Thom. questionem, quoad hoc fuse explicare.

fade totum hoc opus dividendum, ct quid in primo t el secundo ejus tomo continebitur?

5 Tertio deinde ex dictis deducitur , cur, et quomodo Theologicus iste cursus, ex «x tomis integrandus, debeat dividi, et in diversa veluti membra secari. Nam, ut nuper dicebamus, objectum ejus est Deus : et quia participatio scienti® debet esse juxta partitionem objecti, vel diversam ejus considerationem : idcirco juxta diversas , quas in Deo possumus excogitare rationes, cursus iste secandus erit. Deus igitur potest considerari, vel* secundum se, vel ut dicit ordinem, aut quasi ordinem ad creaturas, ita quidem ut consideratio Del secundum se præeat considerationem sui, ut quasi respicit creaturas : et ideo primo loco in nostro Theologico cursu de Deo secandum «e agemus.

Quia vero ipse secundum se potest bifarie sumi, vel ut est Unus, vel ut Trinus : et ea, quæ ad Deum ut Unum spectant, sunt priora iis, quæ ad ipsum ut Trinum pertinent : idcirco prius de Deo ut Uno, quam de illo ut Trino sermo instituetur. Et ita hunc primum cursus nostri Theologici tomm Deo, ut Uno dabimus, et in eo quinque tractatus adjiciemus. Et in primo de Principio individuationis substanti® materialis, ct distinctionis pure individual^ cujusvis entis, circa tertiam quæstionem hujus I par. D. Thom. disputabitur , ut ita de divina unitate, simplicitate, ac spiritua-

litate constet. Nam, ut D. Thom. hæc omnia explicet, quasi per antithesin, eam anto oculos proponit, explicando quomodo in hoc distinguitur substantia spiritualis, maximo vero divina , a substantia materiali, quod ista ex materia, ut ex prima radice individuatur ; illa vero ex se ipsa : ct rationes , quæ urgent ad ostendendum modum materialem individuationis cx materia petitum, convincunt opposito, et spiritualiori modo substantiam immaterialem , maximo vero Deum esso individuandum. In secundo vero do visibilitate Dei prout est in se ab intellectu creato, seu de visione Dei, una cum Angelico Doctore, q. 12. In tertio de scientia Dei, circa q, 14 sanctissimi Præceptoris. In quarto de voluntate Dei explicantes quæstionem 19 ejusdem D. Thom. In quinto tandem de predestinationis una cum Angelico Doctore quæst. 23 suæ I part, sermo texetur. Nec de aliis attributis divinis peculiariter in hoc I tomo agetur, tum quia in scholis non solet communi usu hoc in speciali discuti, et discipulis dictari : tum etiam, quia quidquid circa alia attributa difficultatem ingeret, totum ex iis, quæ circa hæc Dei attributa jam insinuat dice-mus, constabit.

G Quia vero, ut dicebamus, in consideratione Dei secundum se, statim post Deum ut Unum, subsequitur ipse ut Trinus . ea de causa secundus tomus nostri cursus Theologici de Deo ut Trino, una cum D. Tho., a quæst. 27 usque ad quæst. 43 suæ I par., sermonem instituet. Nec ibi sistet, sed ad tractatum de Angelis, a qu. 50 ejusdem I par. usque ad qu. 64, et a qu. 10G usque ad 108, simul cum SanctissimPræceptore progredietur.

Ratio vero, propter quam post tractatum de Deo ut Trino, istum tractatum de Angelis adjiciemus, est, quia, ut supra asserebamus, post conceptum Dei secundum se, ut Unius, Ut Trini, recto ordine ad ipsum, ut dicit quasi ordinem ad creaturas, devenitur. Et quia iste quasi ordo est duplex, vel causæ efficientis, vel finalis, et ordo, aut quasi ordo causæ efficientis est prior quoad esse existentiae simpliciter talis, nempe quoad esse existentiae naturalis, el non solum intentionalis : propterea primo de Deo, ut est causa efficiens creaturarum agitur.

Et licet Deus possit considerari, vel secundum quod est causa creaturarum, non determinando in particulari, quarumnam fuerit causa, vel secundum quod est causa creaturarum in speciali, earum nimirum,

PROGEMIT’M. ET TOTIUS OPERIS PARTITIO.

quas de facto produxit ; quia tamon illud prius, nec solet in scholis communiter agitari, nec suppositis iis, quæ nostri Complutenses in lib. Physic, dixero, et aliis, quæ circa Deum, ut est causa creaturarum in particulari asseremus, nova indiget expositione : ideo licet do hoc D. Thom, anto quætionones de Angelis egerit, nihilominus nos speciales disputationes circa rem istam in nostro 2 tom. non excitabimus : sed solum circa Deum ut est causa efficiens creaturarum in particulari, nempe Angelorum, ac proinde dc ipsis Angelis ab eo procedentibus agemus. Et licet etiam do homine, ct ejus anima plures possent moveri disputationes, et specialis dc eo tractatus institui, ut mentam D. Tho. in hac 1 par., a quæst. 75 usque ad quæst, 90, explicaremus ; quia tamen circa hoc plura salis luculenter nostrum Collegium Comploteuse in suo cursu Artium in lib. *de 1nima* tradidit : idcirco nihil de hoc in nostro cursu Theologico ex professo dicitur.

Quid in tertio, el quarto tomo tradetur.

7 Deinde tomum tertium considerationi Dei. ut eèt ultimus tinis creature rationalis, et beatitudo illius : neonon actibus humanis, sive bonis, sivu malis, et peccaminoste, in communi tamon consideratis, quibus ad Deam ultimum Unem pervenitur, vel ab eo receditur : ac tandem principio supernatural! bonorum actuum, quo vitam æternam meremur, nempe gratiæ, dabimus. Et ita tomus ista complectetur : tum tractatum de ultimo tine, et beatitudine. circa ea, qua) Divus Thorn., a quæst. 1 suæ prima? secundæ usque ad quæsL 5. discutit, licet in his parum immorabimur : quia plurima ibidem contenta, ex his . quæ in hoc 1 tomo tractatu de visione Dei dicemus, constabunt. Tum etiam tractatam de actibus humanis in communi, circa quæstiones aliquas, in quibus Angelicus Doctor do cis in eadem prima secundæ agit. Tum deinde tractatum de peccatis, complectentem ea. quæ sanctissimus Preceptor ibidem, a quæst. 73 usque ad 89, disputat. Tum denique tractatum do gratia in communi, de gratia sanctificanto, seu de justificatione, et merito, ac proinde continentem, et explicantem illa, quæ Angelicus Doctor, a quæst. 109 usquo ad quæst. ultimam fuse prim» socundæ. nempe quæst. 114, adducit.

Quamvis etiam forte ante tractatum do gratia, alium de legibus adjiciemus. **f**
S Quia vero post considerationem in communi eorum, quibus ad Duum ultimum finem pervenitur, vel ab eo receditur, restat consideratio eorum in particulari, quibus hoc ipsum lit : idcirco quartus tomus nostri cursus Theologici, de hoc ex professo disputabit. Et licet ad id exacte prestandum, necessarium esset do omnibus virtutibus, er vitiis in particulari agere; nihilominus in hoc 4 tomo solum de tribus virtutibus Theologicis, nempe fide, spe, et obaritata sermo texetur : quia dc hu solum soientjcommuniter in scholis tractatus, et disputationes agitari, et discipulis dictari. Maxime quia suppositis iis, quæ circa primam secundæ D. Thom, in 3 torn, dicentur, et illis, quæ in particulari circa has tres Theologicas virtutes in hoc 4 tomo in lucem edentur, facile, etabsque magistriope cætarorum notitia poterit haberi. Et ideo quartus iste nostri cursus Theologici tomos ea, qua»-circa istas virtutes in D. Tho. in sua secunda secundæ Lradit, quæque in scholis communiter edoceri, et dictari solent. complectetur, et explicabit.

.)

Quid in quinto, el sexto tomo discutietur.

9 Cæterum, quia viam hanc virtutum, per quam ad cœlestem patriam recto tramite itur. et a qua peccando recessimus, Redemptor noster Christus, qui peccatores salvos facere venit, quique datus est in Ducem. et Praeceptorem gentium, nobis in se ipso demonstravit : et per eum omnia beneficia, ct dona gratiæ a Deo in nos derivantur : propterva ad consummationem lotius Summæ Theologiæ oportuit, ut Angelicus Doctor de hoc Salvatore nostro, et beneficiis peculiaribus ejus pertractaret. Et ideo nos cum illo huic tanto nostne salutis auctori quintum nostri cursus Theologici tomum dabimus, et in eo per diversos tractatus totam materiam Incarnationis, i quæst. i tertue par. D Thomæ usque ad 26 explicabimus.

10 Quia vero specialia organa, quibus Christus Dominus suam nobis gratiam communicat, sunt .sacramenta , proplerea Divus Thom, de his in genere agit, a quæst. 60 usque ad 65 sua? tertia? partis , et postea de Baptismo, a quæst. 66 usque ad 71. De Confirmatione vero, quæst 72 ; de Eucharistia

charistia autem, a quæst. 73 usque nd 83. Qunasllones vero do Pœnitentia inchoavit α quæst. 84 et continuavit usque ad quæst. 90, qui! est do partibus Pœnitontiæ, licet morte pnvventus illas perficere non potue- rit : scd quæ defuerunt usquo ad consum- mationem operis, addiûe suntab ejus disci- pulis ex ahis ejus scriptis : quæ ob hanc causam Additiones ud tertium partem nun- cupantur : et in cis, a quæst. I usque ad 28. traduntur ea, qua? ad completum de Pernitentia tractatum desiderabantur. Dein- de a quæst. 29 usque ad 33 de Extrema Coctione, et do Ordine a quæst. 34 usque ad 40. Ac tandem de Matrimonio a quæst. 41 usque ad 68 agitur.

Cude hujus nostri cursus Theologici to- mos sextus totus erit in explicatione Sa- cramentorum , per quæ tamquam per cœle- >lu quædam organa, et instrumenta, divina gratia a Christo in nos derivatur. Non ta- men ideo in hoc ultimo tomo do omnibus Sacramentis agemus, sed solum de Sacra- mentis in genere, de Sacramento Eucha- ristiae , et Pœnitentiæ : quoniam do Bapti- smo, de Confirmatione. de Ordino, et Extrema Unctione non solet in scholis communiter discuti, nec tractatus do his Sacramentis a magistris discipulis dictari. Sicut nec de Matrimonio solet communiter apud scholasticos Theologos tractatus insti- tui, licet apud morales Theologos non mo- ta disputationes circa illud excitentur. Nos autem cursum scholastic® Theologiæ potias, quam moralis tradere intendimus : et propterea de Eucharistia, et Poenitentia, in quibus quam plurimæ scholastic® quæ- rtfonee involvuntur, in hoc nostro Theologi- co cursu sigillatim agemus. Quare non mi- rum. quod «lo Matrimonio , in quo pauca, rd nulla difficultatem novam ingerentia , el ad scholasticam Theologiam spectantia continantur, disputationes non texamus, maxime quia, ut sæpe diximus, semel tra- iitii aliis tractatibus jam dictis, quæ in toto hoc cursu Theologico continentur , facile cuncta, quæ ad Theologiam moralem queunt, addiscentur, et ex Divo Thoma eruentur.

II Ex quibus etiarn fit, ut hoc ultimo

tomo a nobis in lucem edito, nullus alius od ea, quæ in 3 par, D. Thom, post quæ- stiones do Sacramentis traduntur, deside- retur. Nam licet Sanctissimus Preceptor, a quæst. 69 usque ad 99, quæ est ultima addilioUum, in quaque liniuntur omnes quæstiones totius suæ summas Théologie®, egerit de pertinentibus ad resurrectionem corporum , et finalem statum , nocnon ct de morte, quæ resurrectionem præcedit, et do judicio finali, quod subsequitur, depræ- miis et pœnis resurgentium; nihilominus, quia aliqua ex his, constabunt ex illis, quæ in hoc 1 tomo tract, de visione Dei, et 3 torn. trac, de beatitudine dicentur : et alia ad scholasticas scholas non solent vo- cari : idcirco a sermone de eis faciendo abs- tinebimus et in hoc G tomo totus noster Theologicus cursus finietur.

I VII.

Duces hujus nostri cursus assignantur, ct si- mul cur a nostri Complut. Collegii artium cursu non dissidebit, amplius explicatur.

12 In eo tamen, ut jam innuimus, duo semper ante oculos habebimus. Primum quidem, ut vox Sanctorum Patrum, præci- puo vero August, et D, Thom. semper in ipso sonet, et resonet ; semper eorum doctrinam floridam, ct uberem eructet : semper de eorum limpidissimo, et dulcis- simo fonte bibat, et aquas semel inde bi- bitas refundat. Non enim profundissimum hoc Theologiæ pelagus, nisi ipsis ducibus transfretaro aliquis poterii. Secundum vero, ut cuncta, quæ in hoc cursu Theologico discutientur, semper sint valde consona ad ea, quæ in suo cufsu artium Collegium Complutenso sacri Ordinis nostri nuper edidit. Cum enim, tam iste, quam illo cursus ox visceribus Divi Thomæ haustus sit, ct viscera 2Ġngelici Doctoris sibi ipsis non contradicant, sed inter se mirabili nexu cohæreant; nec cursus artium, et ista Theologicus sibi contradicent, sed amicabile fœdere, et intimæ pacis osculo se invicem osculabuntur.

•y.

'T

*

4

11

•.I

*

IVI

De simplicitate Dei.

Cognito de aliquo an sit? inquirendum restat, quomodo sit? ul sciatur de eo quid sd. Sed quia d· Dro scire non possumus quid sit, jed quid non sit, non possumus considerare dc Deo quomodo sit, sed potius quomodo non gtf.

ARTICULUS L

Clntn Dau üt Cvr^u.'

1 Ad prunum sic proceditor Videtor. qao*I*Deas sit cor-
pas; carpus eaim est, quod tube: tnaarn **diacon**:
sed sacra Scriptor attribuit Deo trioani dimensionem:
dicator ema J.b H : *txcehhrcito at, el facie?*
yeoftAdw iafenu, ft ^<ir e^atcti? In&r terta
meatura ejii, el taliar nari : ergo Dens est corps'.

- Prxterca, omne figuratum est corpus : nm Lgura sil
quhlxs Cirta quantitatem : sed Deas videtor case Hiun-
ius, ena icnptom sil Cenes. 1: Faaewu Awiarai *ad*
imajiaea, et tihlaSinn» : 6;an enisi ioxaeo
diciinr, senudam illud Heb. 1 : *Ca ut ijteUte* f/onr.
cl foara saSinttir çai * id eat, imago : ergu Dcjs est
eorpo>.

3 Prêtera, omne quod babel partes corporeis est cor-
pus : sed Scriptura attributo Deo paries corporeas : dicator
enim Job 11 : Si *hab'i Sr^kinn at beu* : rt ia Psalta. :
Unii Ixnuai wprrr julm et deiltta Itoarau *feat i.r-*
iiieti : trgo Dtas ut corpus.

4 l'raicrra, situs boo eouvenil nisi cocpon : >ed ea,
au» ad sitam pcninenL in Scriptoris dica&tur de Deo :
dicator calm Iuis G; V.di Dj.aa/w *irdrateia*, et lsaxje 3 :
Slal ad jtdicaadnn o uttnu : ergo Dens «l corps*.

5 Prxtaea. nihil potui esse termina^ loahs o *qw* te!
ad fv<, aid sit corpus, vel aliquod corpoream : sed
Deas in Scriptori dicator esse lemrinus locali* : ut *ad*
qum, secundum illad P>xim. : *Acceaile ad can.et it/wae-*
mtni. rt ut o gw. secundum illud Jcreti). 17 : *liecedealcs*
a te b» terra «cnkvlnr : ergo Deus est corps*.

Sed eooIn est, quod dicator Joan. 4 : Spin/w *etl Deni*.
Respondeo écenduii, absolute Deam non esic coipos,
quod tnpliater o'tradi potest.

Primo quidem, quia nullam corpus uovcl non mutam,
Ut plet indecendo per singula : ostensum est autem supra,
quod Deos est primum mosres Immobile : unde annite-
storu rst, qcod Deus non iM turptu.

Secundo : quia nteesse est it, qaad e>l primum ens,
esse io actu, el nullo modo in puUmtu : heel enim in uno,
•t eodrm, quod exil de patenta in acturo, prias sit polen-
ta, quam actus tempore. ^impliciter inani actus pnor esi
potentia *. quia quod esi in polenta, nou reducitur ia

icte·, nisi par ens arto : orstensom est antea
quod Deus rsi primam cas : impossibile Csl iptor,
in Deu iit altqaid io potentia : omne autem corpus
pedentia qnia aalinuam in quantam hujusmodi dritaur*
rsl in infinitorn : impossibile est igitur, Deum eue cor-
pus.

Tcrüo : qaia Drus est id, quod est nobilissimum ia
eJibus ut cx dict<> patet impossibile c^t au.cm, _____.
corp» CSX cobiliSMaium in entibus : qu»a corpus, au est
rivom. aut oλo vivum. Corpus autem vivsm raanifeUni
est. quod est Debilius corpore non mio \ corpus aslm
xb3u non xiril m goautum corpus : quia sic omneex^ti
rixeret : op./rltt igitur, quod vint per aliquid aliud, sxat
corp» nostrua init per animata, lilod autem, per q.<4
inrt coq », est cobdus qua corpus. Impossibile est
igitur, Deum ose c.:rpus.

Ad primaai ergo diceaJtnn, quod sicut sapra dictaa
e?L sxra Scnptara tndit nobis >piritua'ia. et divina Mb
linwiitodia bas corporalium. Unde, cum trinam dlmeefo*
nem Beo aUribnil sub Mtniitudine quantitatis corpus>xi,
quintitalem virtsalcxa ipsias designat, utpole per profu-
diUUiu, lirtntfflxd cognoscendam occulta :j*r altitWi-
nam, ~~occultatiam~~ viriatls saper tmnia : per langitodiM,
doraliiuicu soi c.»e : per iatilad alectum diketto-
nia id 0.X3U. Vd. ut dial Diuu.
per piDfaftditatem Dei, ioteUigiiar iDcompreheasibdtkn
ipsio csxntir; per luogitodinrm. processus virtutis cj*>
omna penetrantis : ;^r htitudioem vero, supemtaaj>
rju> ad omaia, tu quantum scilicet sub ejus protectionetf-
cia continentor.

Ad scnxMtia, direndum, quod bomo diciinr êssv H
inugioen Dei. non *ecandnm corpus, sed xcacdcio id,
quikboma aceUit alia animalia : unde sequitur Geno-l,
postqtum ibrlum est : Fa*^aiasx Aujuuimcm *ad majtofts,*
et inniitidiMcM Mlraat, ut pr/rtit pucilu uarit, ctc^
cxrrliil aakia homo omnia animalia quantum ad ratioeco,
cl istdlectom : unde jecuodnm intcllectom, et rxltoc.ea,
qu^ iwl incorpora, Loao est al imaginem Dei.

Ad krt.um, dtocodui, quod partes corporex attribuas-
tar Deo in Scriptorii, rabone suorum actuum sttwsdiD
quamdam iissilitudinem. Sicut actos oculi est videte :
unde oculus dc Deo dicto^significat virtutem rjes ad n-
denduuj, modo ictriligibih, non sensibili ; ct simile est
dc aliis partibus.

Ad quartam, dirrudum. acod etiam *n*, qux ad sili-
jerti-ieot. non attribuuntur Deo. nisi secundum quamdaa
simUitudimtB, akot dicator sed eas propter suam uoofr-
bililataa, rt autonritatem, rt stans propter ?oani fortiU-
dincrj ad dtbclbndjm none, quod adversator.

Ad qui-tam, dicendam, qaad ad Deum uon œccCW
passibus corporabbus. cum ubique sit : sed aiertd*
mentis, el etdeta mode ab eo receditur : el sic accensi,
el recessus tub similitudine localis motas designat spr-
toalcia alccium.

ARTICULUS IL

ARTICULUS II.

Lfrm w *Deô iit compositio formée et muletier ?*

l Ad secundam «'< proceditur. Videtur, quod in Deo lit rospoitio forma?, cl materia'. Omno cnim, quod habet uisas, csl compositum ex materia, et fonna : quia anisa est forma corpori» : sed Scriptura attribuit animam P\ hirodecilur enim ad llcbræos 10. cx persona Dei : Jxtfw M/ra m/u *ei fide ririt : quod ri subirareril* re, i i *iiiar* mee; ergo Deus est compositus cx mUru, et foruu.

\$ PrrbTW. ira. podium, et hujusmodi sunt pawloncs educti, ut dicitur l de anima; sed hujusmodi attrittattor Reo in Scriptura. Dicitur cnim in Psal. : *Iralus Itreie Doniw m populum suam*; ergo Deus cx materia, rtbrtucM compositus.

3 Praterca, materia est principium indiriduationis : sed Dnj ridrtar esse individuum : non enim de multis præif-Qiar : ergo est compositus ex materia, el forma.

Sed arata, omne compositum ex materia, ei forma est evpas quantitas cnim dimcnsha est, quæ primo inbtrret Mteri» : ini Deus non est corpus, ut ostensum est : trp Deus atra e>l compositus ex materia, cl forma.

Bepoatoo dicendum, quod impossibile est in Deo esso Bticnuu

Prino quidem : quia materia est id, quod est in potata : ostensum est autem, quod Deus est purus actus •m habens aliquid de potentialitate unde impossibile tiLqHd Deus sit compositus cx materia, ct forma.

Secuto : quia omne compositum ex materia, et forma, ei perfectura, et bonum per suam formam : unde oportH, \$a>j sil bonum per participationem, secundum quod ma-«fia participat formam. Pnmum autan, quod est bonum, (tcptiaua, quod Deus est, non esi bonum per partieipa-tz.eea : quia bonum per essentiam prius est bono per participationem; unde impossibile est, quod Deus sil α<ρηίΒ cx materia, ct fonna.

Tertio : quia unumquodque agens agit per suam formam ; sto secundum quod aliquid se habet ad suam formam, «ese tabet ad hoc, quod sil agens; quod igitur primum rd, ct per se agens, oportet, quod sit primo, ct per se Lena : Deus autem est primum agens, cum sil prima msa dkieos, ut ostensum est. Est igitur per essentiam oia forma, ct non compositus cx materia, el forma.

Ad primam ergo dicendum, quod anima attribuitur Deo pffiimilirudinem actus, quod enim volumus aliquid nobis, s uuua nostra est : unde illud dicitur esse placitum niae Dei. quod est placitum voluntati ipsius.

Ad secundam dicendum, quod ira, et hujusmodi attritaabr Deo secundam similitudinem effectus : quia enim propriam est inii punire, ejus ira punitio metaphorice terahr.

Ad tertiam dicendum, quod forma?, quæ sunt reccepli-12» ia materia indniduantur per materiam, quæ non potest esse in alio, cum sil primum subjectum substans. Foraa vero quantum est de se, nisi aliquid aliud impediat, Nt>i potest a pluribus; sed illa forma, quæ non est rece-|t>Jis in materia, sed esi per se subsistens, cx hoc ipso r^ridaatar, quod non potest recipi in alio, et hujusmodi **Ira** est Deos : unde non sequitur, quod habeat mate-ras.

Conclusio utriusque articuli est negativa.

ARTÎCÛLVS III.

L7ri@ irf *idem Deus, quod tua essentia, tel natnra ?*

l A4 leniam sic proceditur. Videtur, quod non sit idem Ikss, quod saa Oseulia, rd natura; nihil enim est in, se 'd essentia, vd natura Dei, qua; est deitas, dicitur w m Deo : ergo videtur, quod Deus non sit idem, quod jn esseatia, vel ualura.

l Praterea effectus assimilalor suæ rausæ, quia omne a^ntarii sibi simile:sed in rebus creatis non est idem KÿpBitffS, quod sua natnra : non cnim idem esi homo, nfd soa hamanilas; ergo nee Deus esi idem, quod sua

Contra to Deo dicitor, nuod est vita, el non solum, quot evirnos, ut patet Joan. 11 : *suui ria, renies, el rifa.*

Sicut oulrm se habet vib ad viventem, ib deitas ad Deum ; ergo Deu.» est ipsa deitas.

Hespoodto dicendum, quod Deus est idem, quod sui essentia, vel natura. Ad cujus intellectura sciendum est, quod in rebus compositis ex materia, et fonna nccesie est, quod differant natura, vel essentia, et supposlluin : quia essentia, vel natura comprehendit in so illa bolum, quæ cadant ia diffinitione speciei. Sicut humanius comprehen-dit in *kc* ea, qu@ cudunt in diffinitione hominis : his enim homo est homo : cl hoc significat humanius, boc scilicet, 3uo homo est homo : sed materia individualis cum acci-entibus omnibus indiriduanlib)s ipsam non odit in dif-finitione speciei : non enim cadant in diffinitione hominis In? comes, el hæc ossa, aut albedo, vel nigredo, vel aliqua buiusmodi: unde b@ carnes, ha^c ossa, ct accidentia desi-gnantia hanc materiam >on concludamur in hamanibte; ct lumen in eo, quod est homo, includuntor : unde id, quod esi homo, habet in se aliquid, quod non habet huma-nius : el propter hoc non est totaliter idem, homo, et huruanibs : sed humanitas significalur, al pars formalis hominis: gaia principia diffinientia habent se formaliter respecta materi@ individoantis : in bis igitur, qux non suut composih cx materia, ct forma, in quibus individni-ltio non esi per materiam indiridualcm, id r*t per hanc materiam, sed ipsa» form@ perse individuuntur, oportet quod it.<æ fora@ sint supposita subsistentia : unde in eis non differt suppositum, ct natura. Et sic, cum Deus non sil compositus ex materia, el forma, ut ostensum est, ouortrt quod Deus sil sua deilas, sua vita, el quidquid aliud sic de Deo pradicatur.

Ad primum ergo dicendum, quod de rebus simplicibus loqui non possumus, nisi per modum compositorum, a quibus cognitionem accipimus, et ideo de Deo loquentes utimur nominibus concrelis, ut significemus ejus subsi-stentiam : quia apud nos non subsistant nisi composita, el utimur nominibus abstractis, ul significemus ejus simplicitatem. Quod ergo dicitur deibs, vel vita, vel aliquid hujusmodi esse in Deo, referendum est ad diversiblc'm, quæ est in acccpbtione intellectus nostri, el non ad ali-quam diversibtem rei.

Ad secundum dicendum, quod effectus Dei imibntnr ipsum non perfecte, sed secundum quod possunt, ct hoc ad defectum imitationis pertinet, quod id, quod est sim-plex. el unum, non pofesl repræsenbri, nisi per mulb : et sic accidit in eis compositio, ex qua provenit, quod in cis non est idem suppositum, quod natura.

Concusio est «affirmativa.

ARTICULUS IV.

Utrum in Deo jit idem exieutia, el esse ?

l Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod in Deo non sit idem essentia, et esse : si enim hoc sit, tunc ad esse divinum nihil additur : sed esse, cui nulla sit additio, est rs>e commune, quod de omnibus praedicatur : sequitur ergo, quod Dens sit ens commune praedicabile de omnibus. Huc autem est falsum secundum illud Sapientiae U : /n-conimuiticabile nomen liçnie, el lapidibus imposuerogl; ergo ose Dei non esi ejus essentia.

\$ Pra terea, de Deo scire possumus an sit, ut supra di-ctum est ; non autem possumus scire quid sit : ergo non est idem esso Dei, et quod quid est ejus, sive quidditas, vel natura.

Sed contra est. quod Hilar, dicit in C de Trinitate : Esse non est accidens in Deo, sed subsistens veribs : id ergo, quod subsistit in Deo, est suum esse.

Respondeo dicendum, quod Deus non solum est sua essentia, ut ostensum est, sed etiam suum esse; quod qui-dem multipliciter ostendi potest.

Primo qnidem : quia quidquid est in aliquo, quod est prater essentiam ejus, oportet esse causatum, vel a prin-cipiis essenlbe, sicut accidentia projiria consequentia spe-ciem, ul risibile consequitur hominem, et causatur ex principiis essentialibus speciei, vel ab aliquo exteriori, sicut calor in aqua causatur ab igne : si igitur ipsum esse rei sil aliud ab ejus essentia, neccsse est, quod «se itlias rei, vel sil causatum ab aliquo exteriori, vel a principiis essentialibus ejusdem rei : impossibile est autem, quod esse «it causiam bntum ex principiis essentialibus rei : quia nulla res sufficit, quod sit sibi causa esscodi, si ha-beat esso causatam : oportet ergo, quod illud cajas esse

rst ilisd ab raseptia **m**, habeat es*e acutata ab alio. Rorauleta non potest diri de Deo : quia Denti dicimus cme primam rasram efficcifitero. Impossibile est ergo, qaod *ia Deo* «it aliud ei»e. ei aliad ejus cs«cnfla<

Secando : qaia «se esi actualius omnis fonna*^{yc}! m-tora* : esa enim bonitas rei hauunius signifiiai*r* ia ocio, firii prout sigiifiamns eam e*se I q-ortet isilur, qiod ip>aii rompartter»l r&Acnbam. qua* est aliad ab ipso, siral artes sd potcoiixa : eas igitur m Deo nihil rit poteatule, el osten»ura est supra, acqaitaf, qued n<n rit a iad in eo es^eotu, qasa sasm esse : sua igitur rs-«otiialiaun me.

Teriio : qala Mail Ilhd, qiod habet Ignem, et noa est inii, **nl** ignita» per partiripiioncra ; Iu ilhd, qiod label exv, ct nm» esi esse, est eas per ptrtteiMtiefcca : Dea» autem est **m** essentia, m ostensa- est : si igitnr no« sit immn cwc, em e»s fer piniripathmeni. et mn per mcnliatn : w d erit ergo prinum e&«. qeod absardm e*t dicere : est Igilcr Det» «an ewe, ei non soluia su es-SCDIII.

Ad priQQE ergo dicendam, qaod aliquid, eni non fil additio, (Mlf»! ibidligi dupliciter : aco modo, ul rfc ratione ejas «it, qwd t*x*m bit ei additio. Sicut de ratite anioulii imw*m*hs est. at tlt tine ratkac. Alio mMo intelbgiur aliquid, rai non fit additio : qsu noo est de ratiouc ejus, qaod sibi fiat additio, sicut xaimal commune esi sine ratione : q*s*ü n*o ert de ratione itiitulis comunis, ut habeat railoürm. sed uee de ratioee ej<»' «h ui areat raiiotte. Primo ijtitar m -fo cs<e rtae additione, esi ewe dirinatn : secundo modo es*o siec additioec. est esse cominvite.

Ad seesMam dieendew, qcod esse dapliritrr dicitxr t nso modo «igniCcal acton es*eMi t alte modo aigmfirat compoyitenna pmpMltioaU. qum Mima sdiareftd eoo-jungens pnrdealan rubjocM. Primo igitat mc4o irci-piendrt ew, non poimoës scire esse Dri, steal ece rja< eiscaUam. aed solam seriado modo. Srisas eoi» q>d hze propoltio, quam formamus de Deo, roia rteimas. Deis est, sr*r*a ert t et hoe erimus ei ejus effectibu-. ut supra dictum esL

Conclusio est affirmativa.

ARTICULUS V.

V/fsu Dc*< *lit in fetccr* /

l A<l uuinlumsi rpuxcdilur. Videtur, qacte Deus sit in grnere aliquo. SubsianGa enim e*i ess per se iubsi>ien< : hoc autem maxime convenit Deo : ergo Deas est m genere suLxUuLu?.

3 Praicfta, unraqnMqw Etensnnlir per aliquid sui georeris, steal losgitadinea per longitudes, ct aaseri per DUBCTQQ : sed Deis esi t*ne*asura oaniaai ubiUalia-nt», ut patet per Commeatalorea 10 Meuphts. : ergo Deas est m genere subsiantM».

Sed cnnira. genas est pnos secundam tetetlectuco. eo. qeod in genere contintar : *u i* oihi*l* eil prius Dra, nec stcumlta res. ner secendra tefetertuii j ergo Ih*r*us haa r>: in aliquo genere.

Re*ponde*j dicendia, quod aliquaid ert In gtnrre dupl-lilcr : uno modo simpliciter, vt prvtr*e*, swrat specie?, qxr Btb grtere eooUneotur. alio modo per reductionem, vicit priacipia, et pnnliooM, steot punctus, et unitas teduranter ad g<ras quantitatis, stent p*nn*eipta : «*citas antea, et ornat» printio reducnaiur ad genus **ni** habitas : Lcaten antea nuxto Deas r>t in genere.

Quod enim non possit esse species alieaja» generis, triabriter «tendi potesL

l'naw qtuden : quia »pecie< corrtlitullof rt genere, et diffrrcalu : scoper aateai Id, a qoo «unitur diffrienlia constituens speciem, r lubet ad illud unde svnitir »cnas. >kut actas xi potentiam : animal enim «am»ior a citura *msitita ner mod-m coacraionte, Roe enim dieitar animal. qacd nataram sen'itiram labet : ratiocale iero saniter a natari iniritectm : qab rrtk*ma*le eft, quod im-lurau*i* iateikctitmn babel : imdreirrv} autem comparator xl scnsilnum, *tevt actos «d poteatiaa, et «JmUitee manifestam «I in aliis : vade cnn Ia Deo non aajon raio*r* petrotia acloi, impossibile cM, quod »l*l* ia penere tanquam species.

Secundo : quh cum esse Dei sil rjas ««eitia, ul vstanam est, >i Deus csscl l« aliqui) eeuert, uporurct,

qnnd genus ejus ewut ens : naro geno» signifi*ai* «seu» rei, eoa prædieelar in eo, quod quid est. Ostendit j*j*-tem **Philosôphas** in 3 **Metaph.** quod ens non potè» : r<se genas alteojas : omne cmm genus habet difrcm-l*ias*.qu-r eam extra-♦Mniuc generis : natu lateri <ite-reaila posset invenari, aiti.vessei extra ans : quia ne» m non poic*I esse differentia : aede relinquitur, quod bci. ndn sit in genen?.

Tertio : quia omnh, qua? sunt in genere ano, oiran! in qaidditate, t m **esse**ntia generis, qtto»! podia-tur de ciî in ô), quod quid est : differunt s*at*em s«ra-dm e«e. Non enlm idem est «se hocuioH, cl eqitf. wc ùr ju*i* hominis. ct illius homini*. ct sic oportet, çtM qurcamque sont la gcnrrc, differant in eh esse, etqM çlid art. id est, rs*eatu. In Deo autem nou differt, al (Htrsiom est : onde manifestum c*t, quod Dea» nwa e*t* la cnen* sicut species.

Ex hoc palet, qaod non Labet geni*u*. n«qae diffrna-tiata, neque «i diffinitio ipiui, ncquo demoartratio, niu ptf effectam . quia diffinitio est ex genere, ct dtffens-Ua : demonstrationis anteru mediam est diClniliô.

Qaod aatem Des* non sil in gruere per redurtioBea, at priaciaimu, uunifotam est ex eo, quoil principi>», <Md redecitur in aliqnd genas, non se<extendit alta genus illud : *steal* puurtum non est principium, aid qaaititalix eiintinna\ el nnitas quantitati* discreto. Deu aetrm esi principium totius esse, ul infra osteaditer; unde nu*j* conlicctur in aliqco genere, sicut principium.

Ad primam erg> dicendam, qnod substantia? noaee >>> sunifiral boc s^lnm, quod est per ** * qm*a* Lx, qnod est esse, tw*n* rotrst per se esse genus, at g*s*U*i*-<nm est : <ed rigniurat essentiam, rui competii >k w, id ot. per se e>»e : quod umen esse o*o*q est ip>a ç*its* «^senia. et ric patet, quod Daas non c>l ia gurtre tu->Untra>.

Ad wdD&dsui dicendum, qacd objectio illa procedit de ■ensura pro»*-rtlosala r banc enim oportet «s<r hoaora-ncam men*orato : Dns autem non eat meosara prapvb liooau ibcui : dicitur tamen mensura omnium, rx w. quod fiixqoodquc lanlain Labet de esse, quantum m appropriu*gi*ui.

Conclusio est negativa

AMTICCLÜS VL

L'inun in De# uni ati^en acciJtnia 7

l Ad iexlüQ aio proceditur. Videlar. quod in Deo soi aliqua accidentia. Substantia enim nulli est aeria<» ai dmier in l Physic. : quod ergo io uno esi ideas, *>a potest ia ato e*ae subsumia; sicut probatur, quod cater toi sii *funu s-absUa*q*uiis* ignis; qaia in aliis est acca-dens : sed sapieutea, sinas, et bajusmodi, qua? ia nobis sani xidentu, Deo allnbnuDlur ; ergo el in Deo fui acciibfjiti*j*

z Pralera, ia qwld>H genere est unum primam; sralu aatea suat genera ^cctdenUam. Si igi*u*r prima iloram gBcrum non sent in Deo, rrunt multa prima eilra Deu : quod est ineonimicas-

Se-] contra ; ociae accidens in subjecto est ; Deus autem Don potest ose «objeetne : qaia forma simple! nûfl palot «se ^abjectam, at dicit B<xJ. in lib. de TriniL : ergo in Deo noa potest esse arridens.

Illoqxiodeo dicendam, quod secundam promissa nmi-feste jppanH. quod in Deo artdeus esse non possiL

Priami qaidem : quia tubjrctuni comparatur ad arri-dens, viret poteolia ad actuw : sabjctum enim secan-dam acridrns est aliquo modo in acu. Esse antea io potratu oanin i reinoutur a Deo, ul cx praedictis paid.

S«vve4» : quii Dews «I «nuti e«*e, M Roct. drit in lib de Hemfom.; et lint id, quod <*t elhpid. rit-d po<sit bibere adjuncti», tarm ipsum esse niflU alied xljaMtvifl Lnb*repnf<] : vient. q™d «t calidum potest balare aiquui .rtaneum. qaam random, cl ilbedinea : <ed ipM> calet Qibii babef. perler rahwm.

Terti : q*i*ia omne, qnod est per se, prius* «l ee, quod «I p<r sendee : unde reoi Deti* sit slmpiidtef primam ens, in eo non potesl esse aliquid per arridens;

<J bcc acrilcetia per se ia eo esse possunt, sirut risibile esi per se saidois hoalals i qoia hujusmodi accidentia causantor «< prinripiis stbjaeTt. In Deo autem oihR petes! e>>«.

QUÆST. 3. i l'Airr. d. TI1OM.. AUT. 7 ET 8.

«rt raoMliO, cum rit aura prima : undo rehnqulfur, (iM ia Deo collum rtt accident»
A4 priaora ervo dicendum, quod virlui, ct «apicnlia MI obdet dKunlur dc Iho, cl dc nubis, ut infra patebit; trade son sequitur, quod accidentia sint in Deu, »ilut krtb.
A4 our ha dicendum, quod cum substantia sit prior KrJeaabis, principia accidentium reducuntur in principia lftvtMtiv, ncut in priora, quamvi* Deus non sit primiuru cnteslw in gruere «ubsuniu», sed primum extra urnuo (eus JWpeclu loliu* c^e.

Conclusio est negativa.

ARTICULUS VII.

Utrwn Dtu sit omnino fimplej ?

I Ad fecplmoût sic proceditur. Videtur, quod Dens non W ortlta simplex. Ea enim, quar sunt a Deo, imitantur ifSxa : node a primo eido sunt omnia entia, ct a primo NN xut oenis bona : sed in rebus, quæ sunt a DeO, ljLI tsl otinioo simplex : ergo Deus non est omnino UBpICL
3 Prtlerra, omne, quod est melius, Deo attribuendum di : vd a;ud nos composita sunt meliora simplicibus : scat corpora mixta dementi?, cl animalia plantis : ergo ka est dicemind, quod Deus sit omnino simplex.
Sed (vitr est. quod Augu-tinus dicit sexto de Trinite, phi d Deus vere, cl summe simplex est.
K^po&leo dicendum, quod Deum omnino esse sim-fires, nnllrpliciter potest esse manifestum.
Prisa qoideaj per supra dicta in quæslione : eam enim m Deo aai sit compositio, neque quantitalivarum partium. p&ahMB non est, neque compositio forma., ct malcriæ, tefte ia eo sit aliud natura, et suppositum, neque aliud ôscatûi : d esse, neque in eo sit compositio generis, ct èief^tix, ntsjue subjecti, et accidentis, manifestum est, ^»4 Deus nullo modo compositus est, sed est omnino

Serasdo : quia omnem compositum est posterius suis aecreeciibm, el dependent ex cis; Deus autem est pri-era css, ni supra ostensum est.
Tertio : quia omne compositum causam habet : quæ ah sccondum se diversa sunt, nou conveniunt in ali-cvzl mm, nisi per aliquam rausam adunantem ipsa ; Dfii aulrm non habet rausam, ut supra obtensum est, S3 sil prima causa efficiens.

Qurto : quia in omni composito oportet esse potenibm, tt acum, quod iu Deo non est : quia, vel una partium N icfa resperta alterius; xel saltem omnes paries suut ik:t in pokillia respectu lotius.
Qrioio: quia omne compositum est aliquid, quod non «Murat alicui siarum p>nium, cl quidem in lotis dissit-iaa partiam manifestum est; nulla enim partium ho-βλλ M homo; ncqne aliqua partium pedis est pes. In lrt* terosiiiiiliuni partium, licet aliquid, quod dicitur dc tota, diraiar de, parte, sicut pars aeris est aer, cl nquæ γγγa: tainen dicitur dc toto, quod non convenit ixii partiam : non enim si tota aqua ot bicubita, ct μπ ι/ο3 Sic igitur in omni composito est aliquid, quod M «t ipsum : hoc aulem, etsi possit dici de habente tfcsra.qood scilicet habeat aliquid, quod non (St ipsum . >t i in albo est aliquid, quod non pertinet ad rationem & : Umra in ipsa forma nihil est alienum; unde cum Deu sit ipM forma, vel potius ipsum esse, nullo modo ftMptas esse potest. Et llxoc rationem langil Hilarius ietriiil dirns : Dens, qui vinus esi ex infirmis non Otfatur, trqnc qsi lux est ex obscuris coaptatur.

λ ι priia ia dicendum, quod ea. quæ sunt a Deo, imitate/ Deam, «irci eaasata primam causam. Est autem Ue<e ntiGtiecausati, quod sit aliquo modo compositum ; fû >i nisus esse ejus est aliud, quam quod quid est, tt rtfra patebit.
A4 jctx»lan dicendum, qucxl apud nos composita suut :yfcora rinpllriras; qura perfectio bonitatis erratura. ngu iiiiwitar ia wo simplici; *ed in mullis; sed perfectio dmyr bonitatis invenitur in nno simplici, ut infra ostentitir.

Conclusio est affllrniativa.

ARTICULUS VIII.

Utrum Deu in compositionetn aliorum leniat?

I Ad octavum sic proceditur. Videtur, quod Deus in com* positionem aliorum volat. Dicit enim Dionys. 4 cap. Cœlcsi, bicrarvh. i Esse omnium est, qui! super esse est deitas : sed rwc omnium intrat compositionem unias-cujunquc i ergo Deus in compositionem aliorum venit.
2 Præterca, Deus est forma : dicit enim Augustin, in lib do Verb. Domini, quod Verbum Dei, quod est Deos, est forma quædam non formata : sed forma est pars compositi : ergo Deus est pars alicujus compositi.
3 Prar tcrea, quæcnnquc sunt, et nullo rundo differunt, sunt idem : sed Deus, et materia prima sunt, ct nullo modo differunt : ergo penitas sunt idem : sed materia prima Intrat compositionem rcram : ergo et Deus. Pro-batio mediari. Quæcumque differunt, aliquibus differenti^ differunt, ct ita oportet ea csm composito :scd Deus, ct materia prima sunt omnino simplicia ; creo nnllo modo differunt

Sed contra est, quod dicit Dionys. 2 rap. de dic. nom., quod nequie tactus cSi ejus, scilicet Dei : neque alia quodhii ad partes commiscendas communio.
Pralerra dicitur in lib. de rausis, quod causa prima regit omnes res præterquam commiserâtur cis.

Respondeo dicendum, quod circa line fuerant lres er-rores. Quidam enim posuerant, quod Deus esset anima mundi, ul p&et per Augustin, lib. 7 dc Civft. Dei : cl ad hoc etiam rëducitur, quod quidam dixerunt, Deum esse animaiu primi Cœli. Alii autem dixerant, Deum esse principium formale omnium rerum, cl bæc dicitur fuisse opinio Almarianoram. Sed trrtios enor fuit David de Di-ifando, qui stultissime posuit, Deum esse materium pri-mam. Omnia enim bæc manifestam continent fabitatem : neque est possibile Deum aliquo modo in compositionem alicujus venire, nec sicut principium formale, nec sicut principium materiale.

Primo quidem : quia supra diximus, Deum esse primam causam efficientem. Causa autem efficiens cum forma rei facle non incidit in idem numero, sed solum iu idem specie, homo enim geuer.it hominem. Materia vero cum causa efficiente non incidit in idem numero, nec in idem specie : quia hoc tsl in potentia, illud voro in actu.

Secundo : quia cum Deus sit prima causa efficiens, Cjus esi primo, cl per se agere; quod antem venit in compositionem alicujus, non est primo, cl per se agens, sed magis compositam: non enim manus agit, sed humo per manum, et ignis calefacit per calorem : unde Deos non potest esse pars alicujus compositi.

Tertio : quia nulla pars compositi potest ew simplici-ter prima in entibus, neque etiam materia, cl forma, quæ sunt primæ partes compositorum : nani materia esi in potentia : potentia autem est posterior actu simpliciter, ul cx dictis patet : forma autem, qua. est pars compositi, est fonn participata : sicut autem participans esi posterius eo, quod ot per essentiam : ita ct ipsum participatum, sicut ignis in ignitis est posterior co. qued esi per essentiam. O.-tensum est autem, quod Deus est primum ens simpli-citer.

Ad primum Crgp dicendum, quod deitas dicitur esse omnium effectue, el exemplariler, non autem per essen-liuii.

Ad secundum dicendum, quod Verbum est forma exem-plaris, non autem forma, quæ est par> compositi.

Ad tertium dicendum, qaoð simplicia non differant alîA'i-qwibus aliis «lifferentiis. hoc enim compositorum est ;:n homo enim, cl equus differunt rationali. el irraliunrirlll differentiis : quæ quidem differentia non differunt ampliusUe ab invicem aliis cliffrrntiis : unde si Hat ris in verbo, non proprie, dicuntur differre, sed direraaesse : unde se-conda» Philosopham 10 Mclaphys.. diversum absolute dicitur, sed omn- differens aliquo differt : onde si fiat vis in verbo, materia prima, et Deus non differunt, sed sunt diversa se ipsis : unde non sequitur, quod sint idem.

Conclusio esi negativa.

Serai.
38
Mip
illud :

*In prin-
cipio
cent
Verbum.*
tom. 10.

Volatione; circa omnes articulai hujus
tertia quastionis Diri Thoma.

In primis er^o ex iis, quæ in Procœmio hu-
lls operis diximus, satis constat, cur cursus
dc Theologicus a qu. 3 hujus 1 par. D. Tho-
mæ incipiat : el iueo quoad hoc nihil modo
dicendum superest.

Deinde advertendum est, quod circa quæ-
stionem hanc D. Thom. plura possent in du-
bium vocari. Primum quidem, an Deus sit
corpus, et compositus ex materia, el forma?
Secundum vero, an sit Idem, quod sua essen-
tia. vel natura? necnon. el idem quod sua
cxistenlia? Tertium, an sil in genere aliquo?
Quartum vero, an sil in se simplex? el an
possit in compositionem aliorum venire?
Quintum, an In illo sint aliqua accidentia?
Sextum, an se ipso individuelur? Septimum
denique, an subslantiæ materiales ex materia
tanquam ex primo principio suæ individuatio-
nis individuentur? Quia ut in Procœmio diceba-
mus. inde probal D. Thomas, Deum se ipso
esse individuum, el non ex materia : quia in
hoc distinguuntur subslantiæ spirituales a ma-

terialibus, quod illæ ex so. istæ vero ex mal?-
ria, ut ex prima radico individuantur. Carie-
nim. quia de primo, secundo, quarto, el quinto,
ex Us quæ in tractatu de Scientia, el Volun-
tate Dei dicemus, de tertio ex illis, quæ no-
strum Collegium Complutense in 3 Physic,
tradidit constare poterit, propterva, solum de
sexto, et septimo aliquid dicendum restat. At
uooyo, quia de sexto nulla est specialis difficul-
tas. sed solum de septimo, cl quæ circa illud
tradenda erant, consulto a nostro Collegio
Complulensi ob instas causas omissum at,
idcirco propter illa, quæ in Procœmio hujus
operis numero secundo tradidimus, in explica-
tionem hujus quæst. unicum lantum molo
tractatum instituemus : in quo dc principio in-
dtvduationis subslantiæ materialis : et acci-
dentium ejus, ac proinde de principio distin-
ctionis pure individualis agemus. Nam soh
materia, quæ est principium individualionli
respectu subslantiæ materialis, ut ex infra di-
cendis patebit, potest esse prædiclæ distin-
ctionis prima radix, et origo : ut inde etiam
colligatur, quomodo Deus se ipso individuetur,
et nequeat ab alio per distinctionem pure indi-
vidualem distingui.

>

.1

tn

<l.

TRACTATUS

PRIMUS.

De principio individnationis substantiae materialis, et accidentium ejus.

Ut complete tradatur principium individualionis rerum materialium, placuit in hoc Tractatu discutere, tam de principio individuationis subslantiæ materialis, quam accidentium ejus.

DISPUTATIO I.

De principio individualionis subslantiæ materialis, et accidentium ejus,

Quia substantia materialis dignitate præit >ua accidentia, et ejus individuatio est radix individuationis eorumdem accidentium : idcirco primo loco de principio individuationis prædictæ suhstantiæ disputamus.

DUBIUM I.

Utrum forma substantialis se ipsa sit individua, et primum principium individuationisSf el distinctionis pure individualis totius compositi?

1 Pro tituli intelligentia notandum est cum 5S1 Nazario, l parte, quæst. 3, art. 2, controvers. unica;Gonzalez, quæst. 11,disp.23,num. 12, fa. et communi Thomistarum schola, quod de pnceipio individuationis subslantiæ materialis possumus loqui dupliciter : uno modo de primo principio totali, et adæquato, nempe de omnibus essentialiter, et in recto concurrentibus ad constitutionem individui materialis, ut talis, nempe de hac forma, et Salmanl. Ctirs. thcolcg., tom, I,

de hac unione, necnon de hac materia, et unione ejus ad hanc formam : ac proinde in sententia Divi Thomæ, de materia aliquo modo signata quantitate, per quam materia ipsa redditur hxc, ut infra videbimus. Secundo do principio radicali, quod sit prima radix, ad quam ultimate reducitur tota individuatio.

Titulus ergo hujus dubii, necnon et totius disputationis non intelligitur de illo priori, sed.de hoc posteriori principio individuationis, et distinctionis pure individualis, qua unum compositum ab alio distinguitur : quia principium hoc collatum cum omnibus aliis, habet potiori ratione esse primum, et radicale principium, ut ex terminis ipsis constat, et ex infra dicendis amplius patebit. Diximus : *Distinctionis pure individualis* : quia in præsentī non loquimur de distinctione individual! admixtu distinctioni specifica»,et ex ea quoda:11 TH odo ortum ducente : qua ratione hic homo, v. g., et hic equus distinguuntur ; sed de distinctione individual! non habente admixtam distinctionem specificam, atque adeo pure sistente intra latitudinem distinctionis individualis.

Unde non loquimur de principio individualionis inctaphysice sumpto. Tum, quia certum est, quodlibet individuum materiale individuari inctaphysice per suam differentiam individualem, el melaphysicam constituentem illud sub specio, et distinguentem ipsum ab omni alio, quod prædictam speciem atomam participat. Tum etiam : quia satis constat, differentiam, sive principium individual© hoc modo sumptum,

debere desumi ab aliquo principio physico, quod sit prima origo, primaque radix rationis individualis metaphysic®, ita ut ad illud ultimate prredicta individual® reducat-ur : et ita perinde est inquirere de primo principio absolute tali, ac inquirere de primo principio individuationis materialis in ordine physico consideralo.

2 Quare nec Scotus. 2 Sententiarum, dist. 3. quæst. 3, nec Fonseca, 5 Metaphysic., cap.G. quæst. 5, sect. 1, punctum difficultatis. qui in lota bac disput. a Doctoribus controveritur, attigerant, dum disputationem hanc decidentes, solum inquirunt luecceita-tem, sive differentiam individuaalem mcla-physioam esse principium individuationis. Nam, ut modo dicebamus, controversia, et difficultatis punctum tantum est de primo, el fontali individuationis principio, in quod tota ipsa resolvitur ; ac proinde de pmo principio, ct nidice physica, ut nuper dice-

Addimus nutem In titulo particulam il- lam. *HHvinscum*, ut per hoc innueremus non fieri In praesenti sermonem de primo principio cextrinsecq, qualiter causa effi- ciens, ct peculiariter Deus est primum prin- cipium individuationis cujuslibeltreatur®, sed de primo principio intrinseco individua- lionis totius compositi substantialis.

Proponitur prima sententio.

3 Prima sententia asserit, formam sub- stantialem esse se ipsa iudivlduam. et primum, sive pneclpuum individuationis radicate principium. Ita Nimphus, 5 Metit- pbvs., disput. 5; Sebastian. Perez. Episco- pus Oxomens.. 3 de anima, conclusionem 1 : ZiBun. Zimara, theoremate 97 ; Suarez, disput. 5 §jbCT-^telaphyste., sect. 4. pro qua etiam referuii- roe*. Iur i Averro^, 1 de anima. cap. 7 et 3. .hueni. physicor. comment. 60, et lib. 4, comm. 38 ; Avicena, C naturalium, parte I.

Proba.ur primo. Nam primum, et radicale pr^cipiuin (do quo loquimur) individuat- ions, et distinctionis pure individualis com- positi substantialis debet halære duo : pri- mum est. esse Intrinsecum lpsi composito : secundum vero esso maxime proprium il- lius, ut est /ioc, et individuum : ergo hoc principium erit forma substantialis, et non aliquid aliud. Antecedens patet. Nam sicut piimum principium specifcationis ejusdem compositi non potest non esse Intrinsecum,

et maxime proprium illius, ut in sua specie constituti» ita primum principium indivi- duationis predicli compo-ici debgt intrin- sece constituere illud in e-se individui, el esse valde proprium ipsius in esse talis con- siderati. Cunse(luentia autem probatur, el explicatur. Quoniam forma halict has duas conditiones^ ui influenti constabit, ei nihil a iud, præter illam, eis gaudet, ex eo quod nec accidentia queunt esse intrinseca pnv- dicto composito, ut est *hoc*, el indivi- duum. alioqui in esso talis non ossei unum per so, ut ex se. ei ex infra dicendis magis patebit : neque materia, licet sit intrinseca composito, potest essft maximo propria il- lius : siquidem eademmot, quæ nunc con- stilait unum individuum substantiale, po- test slatim aliud constituere.

4 Confirmatur primo. Nam illud est primum, et radicale principium individua- tionis compositi substantialis, quod est pri- mum principium respectura illius elpro : ptereaD.Thom., quæstimte unica de anima, b.r^ artic. I ad secundum, dixit : unumquod- que secundum idem habere *c s i c*, et indi- vidualionem : ergo forma habebit rationem predict! principii. Patet cun=quentia. Quia sola forma esi primum, et radicate principium existendi. et ideo materia non habet ex se propriam existentiam. sed so- lum ratione formæ, ul in libro Physicor., disp. 3, num. 70, nostri Complui. do-Caxjiz. cent.

Confirmatur, ct explicatur secundo. Quia Ca- aliqnid esse actu primum principium indivi- duationis, ac proinde distinctionis indivi- dualis. supponit esse primo ens in actu : ergu ratio talis principii soli funnæ substantiali conveniet. Antecedens patet. Quia sicut e^se utcumque principium ahcujus supponit entitatem principii, ita esse primo in acta pr ncipium. supponit ilkdi esse ensjærmo in netu. Consequentia vero probatur. Quia ma- teria quantum est ex se solum est ehs in po- tentia. ex eo quoti solum habet esse puram potentiam : forma vero sola est, quæ primo est ens in actu, quippe quæ sola est secun- dum se, et essentialiter actus, sicut sola ma- teria e-t essentialiter pura potentia.

5 Secundo, et principaliter. Nam primum et radicale principium unitetis'spocillcæ est sola forma : ergo etiam individualionte. Antecedens communiter recipitur a Philo- sophis, et Dialecticis, et constat ex iis, qu® nostri Complui, in Logica, disput. 5, num. 75, asserunt. Consequentia vero probatur- Nam ideo unitas specifica compositi sub- stantialis

Mantialie sumitur a forma, ut α primo* et radical! principio, quin licet nequeat dari fine materia, nihilominus presupponit rain» ut quid potentiate, et indifferens : forma autem tollit pradictam indifferen- tiam, tribuitque ultimum complementum rssculiale, ct specificum : ergo cum eadem forma tribuat ultimum substantiale comple- mentum composito substantiali, ut est *hoc*. et individuum (et propterea Aristot., Ide anima, capite 1, dixit formam esse, quæ constituit hoc aliquid) pnesupponatquo ma- teriam, ut quid potentiate, et indifferens, consequens erit, ut sit etiam primum, et radicate individuationis principium.

0 Tertio. Nam hæc determinata forma non respicit hanc determinatam materiam, ita, ut in ea solummodo possit, quantum est ei vi ipsius naturaliter recipi : ergo non est fere, et individua ratione illius, sed ratione sui : ergo ipsa erit primum; ct radicate principium individuationis totius compositi. Hæc ultima consequentia patet ex priori. Quoniam ideo forma? posset denegari ratio prædicli principii primi, ct radicatis, quia ipsa non esset individua ratione sui, sed ratione materi® : ac proinde materia debe- ret e-se prima individuationis radix. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Nam si forma esset individua ratione mate- ris. et non ratione sui : tunc ideo forma esset *hrc*, quia petit recipi in hac determi- nati materia, et non in alia : ac proinde si iHilemnet forma naturaliter potest recipi in alia, signum est. eam non esse *hanc*, ct individuaam ratione materiæ, sed ratione sui.

Antecedens autem probatur. Tum quia- demmet determinata materia, quæ est sub forma embrionis, est postea sub forma ani- malis, verbi gratia, equi : ergo etiam ea- demmet forma quæ nunc est in hac mate- ria. posset quantum est ex vi form® esse in alia materia : quia actus, ct potentia secun- dum id, quod quantum est ex se habent,, debent sibi mutuo correspondere. Tum etiam : quia si hæc'anima, v. g., equina, tânlum esset apta ex se ad informandum hanc numero materiam, tunc omnes ani- mæ equino», jluæ possent illam numero ma- teriam informare diversis temporibus, haberent inter se aliquam convenientiam realcm. quam non haberent cum animabus equinis informantibus alias materias : quia omnes ill® haberent aptitudineni ad infor- mandam hanc numero materiam, quam ali® animæequin® informare non possent; atque

ita sub conceptu specifico posset dari conce- ptus objectivus substantialis, ct communis nullis individuïs illius speciei, et non aliis, quod videtur absurdum.

7 Confirmatur. Quia si eadem numero for- ma substantialis diversis temporibus infor- met diversam materiam, tunc compositum indo resultans esset idem numero, ao illud, quod prius ox nlia materia, et eadem forma constabat; ergo signum est, formam esse primum el potissimum individuationis to- tius compositi principium, ad cujus varia- tionem. vel invnriationem individuatío pre- dict! compositi variatur, vel manet eadem. Consequentia non indiget probatione. Ante- cedens nutem probatur. Nam propterea in resurrectione generali resurgent singuli homines cum sua unitate numerica, quia licet sorte contigerit, quod duo habuerint eamdem materiam, et hæc uni tantum ox il- lis tribuatur, ut contingit in iis, qui carni- bus humanis aluntur; nihilominus cuique tribuetur sua propria anima rationalis, et hæc trahet quamcumque materiam ad suam propriam unitatem.

8 Quarto. Nam si ob aliquam rationem Quar- forma non esset primum principium inditi- lom' duatiortis, et distinctionis pure individualis totius compositi, maxime, quia forma ipsa limitatur per materiam : at hæc ratio est nulla : ergo, etc. Major videtur perspicua. Quoniam cum differentia individualis sit ex se iimitativa, et determinative rationis spe- cific® provenientis ab ipsa forma, optime colligetur prædictam formam non esse pri- mum principium illius, si non habet ex so limitari : sed a materia, ut a primo princi- pio limitanda est. Minor autem probatur. Nam alioqui nec materia, ac proinde nihil aliud posset esse primum principium pre- dict® individuationis. Nam sicut materia li- mitat formam, ita forma materiam, ct sic de aliis ad individuationem concurrentibûs, ut ex se, et ex iis. quæ Divus Thomas, 1 D.Thon. part., quæst. 7, docet, salis constat.

Ultimo. Quia saltim anima intellectiva ui- est u se ipsa individua, et primum indivi- l duationis principium : ct propterea D. Thom., 2 contra gentes, c. 75, in solutione primæ rationis, etc. 81, ait, quod sicut tweanimæ intellectivæ non causatur per se a materia, ita neque ejus unitas, aut indivi- duatio.

Con-
ûrmatar

Quar-
lom'

•a

ui-
§
f

Wa
j.

i; il

S' a?

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

Sententia Aristotelis, cl D. Thomæ magis placet.

9 Dicendum tamen est, formam substantialem non esse se ipsa individua, ita ut sit primum, et radicale principium individualionis, et distinctionis pure individualis tam respectu sui, quam totius compositi : ac proinde ita, ut in eam ultimate tota individuals, et distinctio prsdicta reducatur. Ita Aristot., 5 Metaphysic., cap. 6, in fine : ubi, inquit, distinctionem individuorum intra eamdem speciem provenire.ex divLibi- litate matrne. El lib. 12, cap. S. asserit, quod ea, quæ sunt multa numero, habent materiam : et ex hoc concludit, primum motorem esse unum non solum ratione, sed etiam numero : quia cum sit actus, non habet materiam. Si autem forma substanti aais esset se ipsa individua, ita ut haberet rationem primi, et fontalis principii individualionis, et distinctionis individualis. tam respectu sui, quam totius compositi, tunc ex ea potius quam ex materia, et divisibilitate ejus proveniret distinctio numerica. Et similiter loquens ArutOtel. de materia physica. ut ex contextu constat, el bene ostendit Nazarius. I part., quæst. 50, art. 4, controversia 1 ; Ferrara. 2 contra gentes, cap. 93. ratione secunda, non recte inferret primum motorem non posse numero multiplicari. ex eo, quod non haberet materiam physicam, scilicet materiam primam, ulex contextu constat : siquidem si semel forma substantialis est se ipsa una numero, ita ut tam sibi, quam composito sit prima ratio unitatis, et distinctionis pure numericæ. poliori ratione hoc haberet respectu sui forma completa, et per se subsistens, qualis est primus motor.

Idem etiam asserit Philosophus. 10 Metaphysic., texti, 25. ubi assignans primum, et fontale principium unitatis» et distinctionis specificæ, et individualis. inquit, formam esse primum principium unitatis, et distinctionis speciicæ; materiam vero distinctionis individualis, et ita inquit : Quoniam hxc quidem csl ratio, hxc autem materia : quxeunque quidem in ratione sunt conlrarictatcs, specie faciunt differentiam : qux vero in conceptu cum materia, non fti- ciunt. Quæ verba sic explicat Divus Thomas ibidem, leci. 11 : Quia in composito est materia, d forma, Inrc quidem csl ratio.

id est forma, quæ constituit speciem : lure autem est materia, gux est individualionis principium : guxrungue contrarictates sunt in ratione, id est, ex parte formæ, faciunt differre secundum speciem. Hix vero gux sunl ex parte materix, gux sunt propria indivi- dui, quod est acceptum cum materia, non faciunt differre secundum speciem.

IO Et hoc ipsum etiam docuit Sanctus hthar Doctorsecundo contra gentes, capito 93. ra- tionem secunda, his verbis : Quxcungue sunt D.Tfea. idem specie, differentia autem numero, ha- bent materiam. differentia autem, quæ ex forma procedit, inducit diversitatem speciei : (pix autem est ex materia, inducit diversita- tem secundum numerum. Idem etiam docet prima parte, quæst. 50. artic. 4, de ente, el essentia, capit. 6 et in 2 distinet. 3, quæst. I, artic. 4, ubi» ut redderet ra- tionem, propter quam Angeli non possunt distingui solo numero, hoc ipso, quod sint immateriales, sic inquit : Si enim immate- riales ponuntur, eum nulla forma, vel na- tura multiplicet numerum, nisi in diversi- tate mnterix. oportet, quod forma simplex, et immaterialis non recepta in aliqua mate- ria sil una lanium. Unde quidquid est extra eam, est ulterius naturx, eo quod distet ab to secundum formam, non secundum malerMe principium, quod ibi nullum est. Et tandem hanc eamdem doctrinam sæpissime repetit D. Thom., ut conflabit ex locis num.43 referendis. Unde tam Aristotelem, quam Angelicum Doctorem sequuntur commu- niter ejus discipuli, et plures alii, quos num. ii referemus.

Explicatur sententia Aristotelis cl D. Thomæ ct prima pro ca ratio discutitur.

11 Sed quia assertio indiget aliquali ex- plicatione. propterva antequam | robetur. breviter explicanda est. Etenim in ea con- sulto addita est particula illa limitans, sci- licet : Ita ut sit primum, et radicale princi- pium distinctionis pure individualis tam respectu sui, etc. Ut per hoc denotaretur, in ca non negari, quin forma se ipsa, et per suam intrinsecam entitateai sit proxime individua : siquidem se ip>a, et per suam intrinsecam entitalem. habet proxime, et immediate respicere hanc materiam, et non illam, et ratione hujus habitudinis est immediate. et proxime singularis. ScJ quod negamus, est, praedictam formam ha- bere

bore λ se ipsa, ut a primo, et radicali principio esse individuum, aut individuum compositum : ac proinde totam hanc rem aliunde, ut a prima fonte, et radice originem trahere.

Et licet assertio sic explicata, satis efficaciter probetur ex secunda illa ratione Divi Thomæ, quam dubio sequenti, numero 52, adducemus ad probandum materiam signatam quantitate, esso primam radicem individuationis jam dici®, nihilominus in hoc, et sequenti eam duplici alia ratione ostendemus.

lahtir 12 Kalio autem prior, et fundamentalis a<^ucw cst a Philosopho, et Angelico Doctore locis citatis, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam unitas, et distinctio isi proveniens a forma, ut a primo, et radicati dt JL principio, est unitas, et distinctio specifica : ergo non est unitas , et distinctio pure individualis, de qua sola loquimur : ac proinde forma non erit primum, et fontale principium unitatis, et distinctionis precise individualis. Hæc secunda consequentia ex priori aperte sequitur. Prior vero ex antecedenti. Antecedens autem, præterquam quod est expressum Divi Thomæ locis citatis, potest probari, ex eo, quod unitas, et distinctio specifica est unitas, et distinctio formalis, quia est distinctio secundum essentiam, quæ est quid formale in unaquaque re : unitas vero, et distinctio numerica est unitas, et distinctio materialis : ergo cum distinctio, quæ provenit a forma, ut a primo principio sit formalis, non vero materialis, quippe cum hæc oriatur a materia, ut a prima radice, fit inde, ut unitas, et distinctio proveniens a forma, ut a prima radice, sit unitas, et distinctio specifica.

Enw 13 Quæ ratio est adeo efficax, ut ea recte exPcnsA facile corruant omnes evasiones, quibus adversarii illi occurrunt. Nam in primis aliqui respondent, non omnem unitatem, el distinctionem convenientem a forma, esse formalem. Nam sicut duo actus, et forma., aut duæ animæ. rationales possunt distingui, ut actus, et formæ, et nihilominus illa distinctio non est formalis, sed materialis : et similiter duo Angeli, qui sunt formæ separat® nihil habentes de materia, distinguantur individualiter, ita possunt aliqua distingui penes formam, et ratione illius, non tamen distingui formaliter, sed materialiter.

h™. Hæc igitur solutio, si ratio facta recte expendatur, facile corrui. Quoniam re bene

inspecta repugnat unitatem, et distinctionem convenientem a forma, non esse formalem, ac proinde specificam. Quod quidem sic declarari, el explicari potest. Quia distinctio proveniens a materia, quatenus materia est, et ut a primo, et radical! principio. non potest quatenus ab illa provenit esse formalis, sive specifica : ergo nec distinctio proveniens a forma, quatenus forma, tanquam a prima radice poterit esse materialis : sed necessario debet esse formalis, et consequenter specifica.

14 Consequentia ex paritate rationis videtur constare, et similiter exemplo distinctionis convenientis ab albedine, aut calore : quæ quia provenit ab illis, ut talibus, non potest non esse in ratione albi, aut calidi, ex eo quod hi effectus sunt proprii effectus formales albedinis, aut caloris : sicut proprius effectus formalis formæ substantialis est tribuere esse formale substantiale. Antecedens est Divi Thomæ loco citato ex 10 D-Thom. Metaphysic., lect. 11, ubi sic inquit : *Unde si quærat utmm materia faciat diversa specie aliquo modo? Videtur quod faciat : quia hic equus ab hoc homine est diversus specie, et tamen manifestum est, quod ratio ulriusque est cum materia individuals, et sic videtur, quod materia aliquo modo faciat differre specie. Sed tamen manifestum est, quod hoc non contingit propter diversitatem materia: sed quia contrarietas est ex parte formæ : sic igitur apparet quod contrarietas, quæ est ex parte ipius formæ, facit differre specie, non autem illa, quæ est ex parte materiæ.* El deinde idem antecedens suaderi potest. Tum ex eo, quod effectus non potest esse ultra suam causam, atque adeo unitas, et distinctio formalis nequit provenire. ut a prima radice, nisi a forma. Tum etiam ex eo, quod in substantiis materialibus, licet ratio generica posset provenire a materia, secundum id, quod prædicta ratio habet de potentialitate, et materialitate, non tamen secundum id, quod relinet de actualitate, et formalitate : quandoquidem secundum istam rationem provenit a forma substantiali, quatenus tali : ergo signum est, quod esse, aut distinctio formalis nequit provenire a materia quatenus tali.

15 Confirmatur, et explicatur. Quoniam aliud est, quod di.-tmctio exerceatur in formis : aliud vero, quod proveniat ab ipsis formis, quatenus talibus. Sicut aliud est, quod habere partes entitativas exerceatur : et reperiatur in substantia materiali : aliud vero quod habere illas proveniat ab eadem

Coofir-
n,al“r
«pii-
<aMr-

substantia, quatenus tali. Undo sicut non repugnat productas partes inveniri, exerceri, et communicari substantire ab alio, ut a prima radice, scilicet a quantitate; et quod nihilominus non sint de formali substantiales, sed quantaliter, ut in libro de Generatione, disput. 5, num. 58 et deinceps lato et docte nostri Complutenses docent; secus tamen si producta) partes exercentur in substantia, et a substantia, ut a causa formali provenirent, nam eo ipso non possent non esse formaliter substantiales: ita debita tamen proportionem servata, licet non repugnet distinctionem exercitam in formis substantialibus, aliunde tamen scilicet a materia provenientem, non esse formalem, sed materialem: secus tamen si in productis formis exercentur, et ab illis proveniat: quoniam eo ipso tali distinctio debet esse similis suae causa?, ac proinde debet esse formalis.

Objectio 16 Diximus: *fabita lawn proportionem* Mhilar. *trvala*, ut objectio quaelam desumpta ex exemplo allato, quae hic fieri poterat, soluta maneat. Quia in praesenti solum comparamus rem, de qua agimus, cura producto exemplo in hoc, quod sicut partes entitativa substantiae deberent esse de formali substantiales, si a substantia provenirent, et non haberent solum exerceri in substantia; secus tamen si solum exercentur in illa: ita distinctio proveniens a forma non potest non esse formalis, quamvis distinctio in illa exercita, et aliunde scilicet a materia proveniens, possit non esse formalis, sed materialis.

natio Cæterum cum hoc stat, ut sit sua disparitas huius exemplum, et rem, de qua loquimur, orta per eo, quod distinctio producta exercita in formis provenit a materia, ut a termino quodammodo extrinseco. id est, non constituyente essentialiter formam: et ideo forma individualur, et distinguitur proxime ab alia forma per se ipsam, id est. per habitudinem quam dicit ad materiam. At partes ontitativa substantiae proveniunt a quantitate, ut a causa, formali intrinseca eo modo, quo esse album provenit ab albedine: et ita non habet partes, nec distinctionem eorum per se ipsam, id est, per solam habitudinem ad quantitatem, ut ad Causam formalem extrinsecam. sed proci-«o. ut subest quantitati, et quatenus ea informatur.

Ad pnnuoi CiciU-plotn. Nec primum illud exemplum, quod de duplici anima rationali in hac solutione affertur. nihilconvincit. Quoniam duae ani-

nro rationales, idem possunt difflueren-terialiter. licet simul actus, et forints, quia individuantur per materiam, unquam per primum, et radicale principium sum individuationis. Undo licet illa distinctio exerceatur in formis substantialibus, non tamen provenit ab illis: et ita potest non esse formalis, et specifica, sed niteriis, et pure individualis.

17 Neo etiam secundum exemplum de duplici Angelo, ratione suarum differentiarum individualium numerice distincto, aliquid probat. Tum quia, ut infra dicemus distinctio, quae est inter duplicem Angelum ratione suarum differentiarum individualium, non est distinctio pure individualis, et a differentiis pure individualibus orta: quia in eis unitas, et distinctio specifica, et individualis non distinguuntur virtualiter, aut cum fundamento in re. sed solum ex parte nostri modi concipiendi: ut in tractatu de Angelis Deo dante dicemus. Et illi illa ipsissima (ut sic loquamur) distinctio individuals, est distinctio specifica, ac proinde potest, et debet oriri a forma, quatenus forma: in praesenti autem non loquimur, ut jam tetigimus, nisi de unitate, et distinctione pure individuali. quae hoc ipso quod talis, debet esse materialis, et a materia provenire.

Tum etiam: quia adhuc gratis admissio. quod in Angelis distinguatur virtualiter eorum differentia, individualis a differentia specifica, nihilominus hoc non enervat vim nostro rationis, ut ex iis, quae infra numero 56 et 57 dicemus, amplius constabit: ubi rem hanc testimoniis Divi Thomae elucidabimus.

Ex quo etiam corrueat alia solutio ab adversariis adhibita ratione Divi Thomae: scilicet differentiam provenientem a forma esse formalem, et specificam, quando oritur ab ea, secundum id, quod formale est in ipsa: non vero quando procedit ab illa secundum id, quod est materiale in ea, quamvis utrumque sit proprium talis formae, et conveniat *ipsi, quatenus* tali. Craterum. quia individuatio totius compositi debet proveniri a forma substantiali, secundum id, quod est materiale in ipsa, non vero secundum id. quod est formale, ideo distinctio proveniens a forma, secundum hanc rationem, scilicet, secundum differentiam individua-lem. seu hæcceitatem ipsius potest esse materialis, et numerica. non vero formalis, et specifica.

Ex dictis inferitur bene evasio, non minus, quam

Ai
it".b

Carri

quain pprecedena corruit. Quod, ut melius
intelligalur, recolendum est in memoriam
id, quod num. I dicabamus, scilicet ictao
non fieri sermonem de (Jiffomntia indivi-
duali, sou do rationu materiali, aut princi-
pio individuationte muUiphsico sumptis,
salito individuationn, seu ratione materia-
li, ct principio iividividualionte physico accu-
pii, quuniam qmevte ratio melaphysica
debet fundari in enuntio physica, et phy-
sice accepta, uh ouque. ut a prima radico
'dtisumi.

W* IS Hine ergo major expansio rationis Db
Vi Thomæ, per quam pr.odicta oyasio ova-
nescit, desumitur. Nam, vol forma substan-
tUkitodW physica accepta, et secundum, quod
<J- est physico individua, ot individuutionte
r'i : principium, dicit aliquid materiale physice
flipra \$o ipsam, ut est primum principium
specificationis, ot distinctionis specifica) ?
vel nihil realc physice materiale addit supra
se, ut e\$it physice forma, et dicit esso for-
male physicum, ut *quod?* si hoc secundum
dicatur, ergo forma secundum, quod perli-
net nd ordinem physicum, et habet ratio-
nem principii physici respectu compositi,
unium erit radix distinctionis formalis spe-
cificæ ; siquidem in isto ordine nihil addit
sapra >o ipsam, quod physice sit materiale,
sed quidquid in ea reperilnr. est physice
quid formale, ut *quod*. Si vero primum asse-
ratur, ergo illud materiale, quod est physi-
cnulo. debet oriri, tanquam n prima radice
Λ materia : ac proindo licet exerceatur, ot
reperiatur in forma ipsa.substantiali (de
qua sola in hoc dubio loquimur) non debet
proveniari ab illa, sed a materia ; quando-
quidem. sicut esse formale, et physice tale,
nequit aliunde, quam a forma provenire, ita
wso materiale, quod physice habet ratio-
nem tilis, nequit ab alio tanquam n primo
principio, nisi a mutoria ordinem ducere.

Cafr- 19 Confirmatur, et explicatur ex iis, quæ
■£.* nuper dicebamus, in hac tamen forma
expensis. Quoniam hoc ipso, quod in sub-
itantiis materialibus reperiatur aliquid ma-
teriale, et metaphysicum respectu compo-
sitionis motaphysicæ. scilicet genus, non
potest non prout quid materiale est, oriri
Unquam a prima radice nb ipsa materia, non
vero a forma, ut ex Aristot.et D. Thom. et
ratione efficaci in Logica, disp. 5, num. 7ô,
ûajîiî. et deince s nostri Complut. ostendunt :
ergo hoc ipso, quod in forma substantiali,
nec non, el in composito ex illa consurgen-
te rpperiatur aliqua alia ratio materialis in
ordine metaphysico. scilicet differentia pu-

ro individualis talia fornue, et compositi, ab
alio ejusdem speciei, non poterit non pre-
dicta differentia oriri, ut a primo principio
•i materia, non vero ab ipsa forma ; atque
adeo quævte differentia orta α forma, quate-
nus Uli, ut a primo principio physico, iq
quod miis effectus ultimate reducitur, debet
oriri ab eadum forma, secundum quod phy-
sico dicit cw formale, ut *quo* : et conse-
quenter non potest non talis differentia essu
simul formalis, et specifica.

Confirmatur undem. Nam licet forma conflr-
materiali» habeat in sorwc materiale, modo
a nostris Comptuum*. in I ot 2 Physic,
tacto, et similiter materia : attamen facta
collatione inter utramque, tunc primus (ut
sic dicamus) fons materialitatis prædicicæ
forma) est ipsa materia, non vero e contra :
ergo signum est, quod totum <<< materiale
forma: substantialis, et compositi, ac proin-
de differentia individuals utriusque, debet
a materia, ut a prima radico oriri. Conse-
quentia videtur legitima. Antecedens vero
probat. Nam hæc çqusalis est vera ; *Quia
forma educitur a maleria, fima iKudcl
secundum suum 'esse ab illa, ideo pr^rdic(a
forma esi materialis* ; non vero e converso.
Quia cum esso materiale sit esse potentiate,
ex eo, quod opponitur actualitati, et forma-
litati, debet provenire, ut α prima radice, a
primo hujus generis, scilicet a prima, et pu-
ni potentia, nempe a materia, juxta illud
Aristotelicum axioma : primum in unoquo-
que genero est causa eorum, quæ sunt post -
in illo genere.

§ IV. i

*Proponitur secunda ratio pro AristoleUca,
ct Thomislica doctrina,*

2Û Secunda, et principalis ratio pro asser-
tione, per quum procédantes solutiones ad-
hibilai pnedenti rationi, magis eliduntur,
potest ad hanc formam reduci. Quoniam
forma ex natura sua subsistens, omnino se-
parata a materia, ut a receptivo, non potest
esso nisi ima numero, seu non potest non
hahero plene teunn speciem,,ao proinde non
poterit in ea assignari aliquid melaphysico,
aut physica materiale, ratione/cujus sit ra-
dix distinctionis pure individualis a quavis
alia : ergo hoc ipso quod aliqua forma sit
talis conditionis, ut possit numero multipli-
cari, ot esse principium aliquo modo indi-
viduationis, ac multiplicationis compositi,
ac proinde esse in ea aliquid materiale phy-

sice, aut metaphysics, ratione cujus queat in utroque online esse aliquo modo principem distinctionis pure numeric.!, el individuals, debet hoc oriri tanquam ex primo principio, ex eo, quod forma illa non est omnino separata a materia, ut a receptivo; sed ducit ordinem ad illam, ut ad receptivum, et primam rationem, ac radicem talis multiplicationis, et distinctionis individual^ pure individualis, ac proinde prædictum receptivum eritpnma ratio talis- multiplicationis, Sicut, quia visus est talis, quatenus respicit visibile, propterea visibile esc prima radix, et origo cæterorum, quæ ad ordinem visibilem spectant : et ideo hæc causalis est vera, et a priori : *Quia datur visibile, ideo datur visus, el visio.* Antecedens patet in Angelis, qui ex eo, quod sunt formæ ex se subsistentes, et omnino separatae a materia, ut a receptivo, habent omnia, quæ in eodem antecedenti referuntur. Potestquo hoc ipsum explicari exemplo albedinis adducto a Divo Thoma. 1 part., quæst. 50, artic. 4, quæ non posset esse nisi una numero, si esset a subjecto tam actu quam aptitudine separata, ita ut nullo modo ad illud habitudinem importaret : quia eo ipso non haberet unde multiplicaretur secundum numerum.

Prima vero consequentia ex antecedenti videtur aperte sequi. Nam quoties negatio est causa adæquata negationis, toties affirmatio est etiam causa adæquata aformationis : et ita si negatio multiplicationis pure individualis ahcujus forma-, atque adeo quod tantum possit esse una numero, colligitur adæquate ex carentia materiæ, et receptivi, non est cur multiplicatio pure individualis ipsius, ac proinde, quod sit in alia aliquid materiale, ratione cujus possit sic multiplicari, et psse aliquo modo principium similis multiplicationis in toto composito, non colligatur tanquam ex prima radice ex positione materia-, et receptivi talis formæ, seu ex eo, quod forma habeat materiam, et receptivum, in quo recipiatur.

D.Thom. 21 Quæ ratio desumitur ex D. Thoma, loco citato, et 1 part., %quæst. 41, art. 6, e qwest. H,art. I. necnon quært. 75, art. et 3 de anima, lect. 8, quam ipse ex Aristot. ibidem text. 8, sub his verbis deprompsit : *Natura speciei individuatur per materiam, unde principia individuantia, el accidentia individua sunt prxtcr essentiam speciei : et ideo contingit sub una specie inveniri plura individua, qua licet non differant in natura speciei, differunt tamen secundum principia in-*

individuantia : ct propter hoc in omnibus habentibus formam in materia non est omnino idem, ct res, ct quod quid est ejus : Socrates enim non est sua humanitas. In iis cero, qu.r non habent formam in materia, sicut sunt forma simplices, nihil potest esse prater essentiam speciei, quia ipsa forma est tota essentia, et ideo in talibus non possunt esse plura individua unius speciei, nec potest in eis differre res, et quod quid est ejus.

Potestque tota hæc ratio magis elucidari e»^ ex eodem Sancio Doctore. Quoniam individua ejusdem speciei conveniunt in perfectione intrinsece spectante ad essentiam specificam, ita ut cuncta illa perfectio referiatur in eorum quolibet, ct solum discriminentur in diversis modis substantialibus habendi eam : sed ubi natura specifica est ex natum sua subsistens, et omnino, seu tam actu, quam aptitudine separata a materia, et a receptivo, nequit dari pluralitas, aut diversitas modorum habendi eam : ergo nec pluralitas, et distinctio individuorum : ac proinde quoties hæc datur, signum est, formam constituentem talem naturam non esse omnino separatam a materia, et receptivo, sed esse multiplicabilem numero per ordinem a l diversas materias, et receptiva, tanquam ad primas radices talis multiplicationis.

Hæc ultima consequentia patet ex priori, et ex nuper dictis. Prior vero ex utraque præmissa etiam liquet. Minor autem, in qua est difficultas. potest sic explicari, et probari. Quoniam ad diversitatem illorum moJorum desideratur, quo l singula ex illis individuis participant naturam specificam limitate, id est non adæquate, et quantum participari potest ex parte modi participandi : alioqui nequirent illi modi esse inter se distincti, et inæquales : sed ubi natura specifica hibet esse omnino separatam a materia, nihil reporteur, a quo valeat hujusmodi limitatio provenire : nam cum unumquodque limitetur per suum oppositum, ut actu* per potentiam, oportet limitationem, et coarctationem actus, qualis est natura speciica respectu individuorum, fieri etiam per oppositum, scilicet per potentiam, aut materiam : ergo neque poterit ibidem reperiri multiplicitas præ lictorum motorum. Sed circa hæc videantur ea, qua* de limitatione potentia per suum actum nostri Complut. tenses in libris Physic.f disput. 9, num. 15 et 16, «locent, necnon et ea, quæ infra num. 28 dicemus.

Coniinuatur, et explicatur tandem. Cafe. Quoniam

Quoniajn ipsum ew, sen ipsa oxistentia per so subsistens non potest esse, nisi una tantum numero : quoniam est omnino irrecepta, et ex consequenti illimitata ; et propterea. quia natura divina est sua exisleritia per se subsistens, nequit numero multiplicari : ergo eadem ratione quævis forma omnino irrecepta nequibit numero multiplicari : et per consequens, si quæ forma potest numero multiplicari, et inadæquale participari ratione diversorum modorum individualium participandi illam, hoc illi proveniet ex subjecto, et receptivo, ratione cujus limitatur et coarclatur, ne adæquate, et quantum haberi potest ex parte modi habendi. habeatur.

Hæc secunda consequentia ex priori iperte sequitur. Prior vero ex antecedenti, ut intuenti patebit. Unde propter hanc rationem Angelicus Doctor multoties asserit, quodlibet individuum naturæ Angelica? habere infirmitatem intra suam speciem : et ita non posse dari aliud intra illam. Quorum verborum non est sensus, quod intra latitudinem illius speciei possit ita esse perfectum, ut habeat perfectionem positive infinilam (quo pacto Scotus, et alii Sanctum Doctorem interpretantur) sed solum, quod habeat naturam specificam infinite negative ex parte modi habendi eam, hoc est, adæquate, et sine determinatione ad aliquem modum, modo dicto limitatum, participandi illam : ex eo, quod non habet formam receptam in materia ; et proprium est materiæ, quod sit radix prædictæ limitationis, ct multiplicationis individualis. Et ita quoties forma distinguitur pure individualiter ab alia, non potest non talis distinctio. atque adeo, et individuatio, a materia, et receptivo, ut a receptivo radicali ei provenire.

23 Nec refert si objicias, quod differentiis specificis in formis per se subsistentibus, et omnino separatis a materia, quales sunt Angeli, habent esse limitatas secundum se, et limitare, et contrahere naturam genericam : ergo pari ratione erunt dabiles in illis producti modi individuals, qui secundum re, et ex propriis sint limitati, ac proinde idonei, ut limitent, et determinent naturam specificam, licet sit omnino separata a materia : et per consequens in iis naturis, quæ habent formam in materia, non orietur distinctio modorum individualium, et limitatio eorum, a materia, in qua prædicta forma recipitur, tanquam exprimo, et radicali principio limitationis, et individualionis illius.

Respondetur enim concedendo antecedens, et negando utramque consequentiam, et ratio disparitatis est. Quod differentiis specificis potest in Angelis assignari sufficiens radix, seu fundamentum suæ limitationis, scilicet propria essentia actualis eorumdem Angelorum, ex eo, quod prædictis differentiis competit, ut sint formales ct actuales, sicut essentia Angelica. Cæterum respectu prædictorum modorum, seu differentiarum individualium, nequit simile fundamentum dari : quia competeret illis esse limitatos per modum materiæ, et potentiæ, ut ostensum est; et eadem natura specifica omnino separata a materia, ac proinde non includens formam receptibilem in potentia materiæ, nequit esse radix, aut fundamentum limitationis adeo diversis.

Potestque hæc eadem disparitas magis elucidari, ex eo, quod, ut modo innuebamus, differentia specifica in Angelis ideo est conceptibilis, ut limitans, et contrahens gradum genericum, quoniam coarctat illum per modum actus, et formæ : ac proinde potest concipi, ut recepta in eo, et actuans ipsum, ut ex se patet. At modus, seu differentia individualis, nisi habeat esse materiale, seu a materia, aut receptivo desumptum, non est conceptibilis, ut coarctans naturam specificam : nam cum conferatur cum ea tanquam cum actu, et forma, nequit illam limitare, nisi per modum potentiæ passivæ, aut tanquam conditio ipsius, seu tanquam aliquid se tenens ex parte materiæ. et receptivi, ab coque ut a prima radice ortum ducens : ut ita salvetur, unumquodque limitari per suum oppositum, ut actum per potentiam, sive per aliquid a potentia, et receptivo, ut a primo principio originem trahens.

§ V.

Diluuntur argumenta primæ sententia præter ultimum.

21 Ad primum concessio antecedenti, neganda est consequentia. Et ad probationem negandum pst formam substantialem, ut est Aar, esse maximo propriam compositi, ut est *hoc*, quandoquidem forma est *l'»ze*, ratione materiæ : ac proinde est propria totius compositi ratione ejusdem materiæ, ut est *h.rc* : et ita materia, ut b.rc, erit maxime propria prædicti compositi, quatenus *hoc*. juxta illud Aristotelicum axioma : *Propter quod, unumquodque tote, el illud magis.*

Diluitor.

Disparit.

Elucidator disparius.

Ad primum.

DE PRINCIP. INDIVID. BURST. MATERIAL., ETC.

Undo falsum en id, quod ibidem dicitur, scilicet eamdemmel materiam, quro nunc constituit unum individuum substantiale, posse sialim aliud constituere, si intelligatur de materia prima, ut est *hjt*c positive, ut infra explicabitur : secundum quam rationem est primum, et radicale principium individuallonis. quamvis cum hoc stet, ut eadem materia, ut est una numero negative* diverea tamen positive, possit successive constituere diversa individua substantialia.

25 Ad primam confirmationem negandum est antecedens : quia existentia, quippe actus secundus, et valde perfectus convenit composito ratione formre. individuatio vero debet convenire illi ratione miterixe, ut ostensum est. Neque oppositum hujus vult D. Thom. loco ibidem citato, s-4 tantum, quod idem sit susceptivum existentiae, et individuum, ut good, quamvis individuatio. et distinctio pure individual^ ex diversa radice ortum ducat.

Ad secundam confirmationem ncxmndam est antecedens. Et ad probationem dicendum est, aliud esso, quod primum principium, ct radix individuationis, el distinctionis pure individsalis sit actu principium, seu principium in actu, et ens in actu : aliud vero, quod sit re ipsn verum principium, a quo re ipsa individuatio ortum ducat, ac tandem quod re ipsa habeat veram enlllateni, licet sit principium, ct entitas, quæ sit potentia. Dicimus ergo, quod primo principio individuationis. si proprie, et in rigore loquamur, convenit hoc posterius, non tamen illud prius, ut constat ex iis, quæ ini ib. Physicor., disput. 3, num. 18, nostri Complut, asserunt, et ex iis, quæ in hoc dub. tetigimus, et infra dicemus. Unde non mirum. quod materia? primæ conveniai ratio primi principii, et radicis individuationis : ct quod ipsa propter hanc rationem puræ potenliæ, et quia non habet existlentlam, a quo ratio entis desumi solet, nuncupetur ens in potentia, ut loco cit. num. 19 et 20 nostri Complut, explicant.

20 Ad secundum principale concessio nntaccdenti, neganda esi consequentia. Et ad probationem dicendum est, ideo formam esse primam radicem positiva· specificationis materne, ct totius compositi, quia non solum complet illam; sed etiam primo tribuit prædictam speciem, ex eo, quod materia, ut pnesupponitur ad formam, ut precise tribuentem talem specificationem est indifferens. et tantum una unitate specifica

negativa. Cætanim eadem forma, ut est far, secundum quam rationem poterat essa radix individuationis materiio. solum habet com* plere: non vero primo tribuere individuationem tam materine, quam composito : quia materia, ut *hjec*. et determinata, ac appropriate huic formio, et composito potius , quam alteri, pnesupponitur nd illa Unquam radix utriusquo : ox eo, quod, ut nuper dicebamus, Individuatio, et distinctio pure individualis, est unitas, er distinctio materialis : specificatio vero, et distinctio specifica. e>t unitas, et distinctio formalis: et ideo illa a materia, hæc voro α formi. ut a primo principio debet provenire.

27 Ad tertium negandum est antecedens. si intelligatur do materia, ut est fac numero positive. Nani forma, ut far, lines*, coaptata, cum hac numero materia, ul est fare positive. id est, ut sigillata per Inne. seu nd hanc numéro quantitatem, nt nequeat in materia, quæ sit alia numero positivo recipi. Et ad primam probationem in contrarium negandum est antecedens, intellectum de cademmet materia, ut /st eadem numero positive, quamvis eademmet. identitate, et unitate negativa, sR sub forma embnonis, et postea sub forma anima is, v. g., equi, ut in lib. Physicor., dbput 3. num. 3 i. et disput. 6, num. 11,et in lib de Genemtionem, disput. 5. num. 38, nostri Complut, docent. Unde in eodem proportionali sensu debet negari consequentia.

Ex quo ad secundam probationem negandum est id, quod in ea videtur supponi, scilicet esse aliquam collectionem nmimarum ejuinarum, quæ possit recipi in hac numero materia, ut est *hxc* positive. Quu licet omnes formæ substantiales, et subluaros possint recipi in hac numero materia. prout precise dicit unitatem nurnericam negative, ex eo, quod omnis materia sublunnris tantum est una numero negative, attamen si consideretur, ut est una numero positive, quævis materia, ut cm /tore, petit hanc formam, cl non aliam:et nequit respicere alteram. nisi prædicta materia fiat alia per distinctam sigulationem ad aliam diversam quantitatem.

28 Ad confirmationem satis constat ex iis. qtgfe in lib. Physic., disput. 6, num. 0 et deinceps nostri Complut, dicunt» ubi explicant quomodo non sufficiat ad hoc. ut resurgat Idem numero homo, quod tantum tribuatur

Ad
pritwa
conflr-
mi-
tK-UCDi.

Ad
screa-
•ha
c ô d üt ·
ua-
fionra.

Complot,

JU
iTt;

ТІІАТ. î, l)

tribuat^{ur} oi eadem numé^{ro} anima : cⁱ qua ratione flat distributio mat^{er}im in iis, qui carnibus humanis vescuntur, ita, ut unusquisque cum propria materia, et fonna resurgat.

Ad quartum concedenda est major juxta ai, quæ loties insinuavimus : et neganda est minor. Et nd probationem neganda est xsjuela. Ad cujus probationem negari debet, quod sicut materia limitat formam, ita forma materiam : non quiilom ad hunc sensum, quod forma nulla ratione limitai materiam ; sed quod nil omnimoda paritas inter utramque quoad prradictum munus. Nam materia limitat formam per modum potenti», et primi subjec^{ti} non receptibilis ia alio, ut in subjecto ; et ita debet in eam. ut in primum principium limitans refundi limitatio ad ww individuate ; quia non qualecunque oppositum limitans; sed oppositum hoc modo limitans aliud sibi oppositum, est accommodatum ad limitandam per modum primi principii ad cw individuate. ol distinctionem pure individcalem, ut ex dictis patet, et infra Into êipendemus. Gmteruni forma limitat diversa ratione. scilicot por modum actus, et fonrnu coinmunicabilis : et ita non potost luutare suum oppositum ad *esso* individuate, sed ad *esse* specificum ex se communicabilo alteri, ut superius suo inferiori, at ibidem magis explicabitur.

ifl Itaque, cum in composito substantiali iit, ni supra insinuavimus, *esse* limitatum meandum speciem, el secundum numerum, et hæc duo sint inter se adeo, secundum bis duas rationes, et modo insinuato diversa, oportet dari duo principia limitanti, ct diverara rationis, duoque opposita, in quæ tanquam in primam radicem prædicta limitatio refundatur. Unde cum hæc opposita se invicem limitantia^ tantum possint esse duo, scilicet actus primus, nempe forma substantialis, et potentia prima, nimirum materia ; et unum ex illis, nimirum prima potentia, non possit per suam hmlationcm esse prima radix unitatis spe-eift», ut communiter Doctorats luentur, fit lnde ut ex limitatione forma) respectu **ma-te**. solum sequatur prædictam formam limitaro ad *esse* specificum : nc pro nde **ma-te** solum superesse, quod limitet ad *esse* numericum.

§ VI.

Solvitur ultimum argumentum prim sonlenti*,*

30 Ad ultimum fatendum est, unumquod- que ita osse individuum, sicut est ens. et habet *esso* : ct propterea sicut' anima rationalis non est ens, aut habet *esse* dependenter a corpore tanquam a cau-.a materiali, ex cujus potentia educatur, sic nec habet individuationom dependentor ab eodem corpore, sive materia, ut a causa materiali ex cujus potentia educatur. Criterum, quia eadem anima rationalis, licet non sit educta de potentia materiæ, est tamen sicut illa, pars essentialis hominis, eamque ab intrinseco habet respicere, ut comportem. ct materiam, non ex qua fiat, sed in qua recipiatur : et similiter licet non sit educta, est tamen occasionala ex corpore, et materia, ut in lib. Physicor., disput. 4, num. 2D, nostri Complui, docent, et naturalitor saltim nequit creari, nisi desumpta occasione ab illo, eo quod nequit fieri nisi recepta in ipso : propterea ejus individuat^{io} sumitur, ut a prima radice, ab eadem materia, seu corpore, ut a termino sura habitudinis, ct a puro receptivo, et limitativo ipsius per se, et indispensabilitcr semper inspecto : et insuper eadem individuat^{io} est occasionata ex eodem corpore, et naturaliter saltim nequii incipere nisi desumpta occasione ab illo. Quamvis, quia habet *esse* ab.-olutuin. seu indopendens a corpore secundum se sumptum, e.x eo. quod est per so subsistens, ideo ejus *esse*, et individuat^{io} semel producta non pendeal ab illo tanquam ab occasione, nisi tantum, quoad sui initium, non vero in sui fine, id est. non ita pendet a corpore, ut eo pereunto, ipsa etiam anima, ot ejus individuat^{io} pereant.

31 Quio solutio. quoad utramque sui partem desumitur ex Divo Thom. Quoad primam quidem, scilicet animam rationalem individual! ex habitudine ad materiam, et corpus singulare, atque adeo ab eodem corpore, ut a prima radice, et termino prradictra habitudinis, eam docuit Angelicus Doctor qurast. de spiritualibus creaturis, art. 9, his verbis : */licendum, quod licet corpus non sit de essentia animr, tamen anima secundum suam essentiam habet habitudinem ad corpus, in quantum hoc est ei essentielle, quod sil corporis fonna : et ideo in diffinitione anim.T ponitur corpus : sfcuf*

A4 uiuai

Complui,

D.Thom.

ergo de ratione animx est, quod sit forma corporis · ifa de ratione hujus animx. in quantum est hxc anima, est, quod habeat habitudinem nd hoc corpus.

Quoad secundam vero partem, nimirum eamdem animam rationalem indivīdoari a corpore, ut ab occasione, et modo dicto, docuit etiam eamdein solutionem Angelicus Doctor de ente, ct essentia, cap. 6. ubi loquens de individualione prædictæ anima?, sic ait : *Liret indicidualio ejus ex corpore occasionalter dependeat quantum nd sui inchoationem, quia non acquiritur sibi esse individuntum, nisi in corpore, cujus est netus : non tamen oportet, ut destructo corpore individuatio pendeat : quia, cum habeat esse absolutum, ex quo acquisitum est sibi esse individuatum, ex hoc, quod facta est forma hujus corporis; illud esse semper remanet individuatum ; ct ideo dicit Avicenna, quod individuatio animarum, et multiplicatio dependet ex corpore quantum ad sui principium, sed non quantum ad «n finem.*

32 Nec refert si dicas, quod sicut anima rationalis quantum ad suum finem habet esse per se subsistens, ita quantum ad suum principium : at hoc non obstante requiritur corpus ad ejus individualionem. quoad sui principium : ergo etiam» quoad sui finem : ac proinde sicut ejus individualio, et esse pendent a corpore quoad sui initium, tanquam ali occasione, ita quoad sui conslentioniam. el finem : vel si, quoad sui constentiam non pendet, nec quoad initium.

Respondetur enim negando utramque consequentiam : est enim dispar ratio, quam adduxit D. Thom. de potentia, quæst. 3, art. 10, ex eo, quod anima facta est per creationem, et ita inquit : *Res create sunt a Deo in sua naturali perfectione : perfectum enim naturaliter prxcedit imperfectum, secundum Philosophum, etc. Ἀνὴρ ἔχει φύσιν, sed non habet perfectionem suam» naturx rxtra corpus, cum non sil per se ipsum completa species nlicujus nalurx. sed sil pars humane natur» : alias oporteret, quod ex anima et corpore, non fieret unum nisi per accidens. Unde non fuil anima humana extra corpus creata, Quia Uunen semel creata anima cum sua naturali perfectione» quæ ei accrescit ex unione ad corpus. non inconvenit, ul postea eam amittat, quia unita est corpori corruptibili, et unioni amissibili, ex eo, quod non saliat tutam capacitatem materia?, propterva potest amittere hanc perfectionem : et quia semper habet esse per se subsistens, queit ea amissa, adhuc*

cum suo esse, et individuationnn permanere.

DUBIUM II.

Utrum materia secundum se, et prxcfa sumpta, an vero materia signata quantitate sit primum radicate principium individuationis totius compositi substantiality

33 Ex dictis dub. procèdenti salis constor, materiam esso primum, et radicale principium individuationis totius compositi, æ proinde et formo? substantialis. Hoc autem semel explicato. stalini pulsat animum inquirere, an materia secundum so. et precise sumpta, an vero, ut signata quantitate habeat rationem pro licti principii primi, et radiculis ? Et hoc semel explicato» toux hæc res dilucidate manebit. Quia licet ad individualionem adæqnatam compositi concurrat etiam in recto unio materia?, et formæ. atamen certum est. non posse ineam, ut ia primum principium, tandem resolvi individuationem, tam ipsius totius, quam materia. aut formæ : siquidem unio singularis, et individua, ut se tenet ex parte materia, certum est. quod debet eam pnesupponere individua. Et similiter unio individua forma non potest non eaxndem, ac proinde etiam materiam, ut singularem, ac individua supponere : siquidem ideo talis unio esi hxc, et non illa, quia est hujus formæ : et ideo est hujus formæ, quia hæc forma est hujus materia?, ut ex dictis constat : el propterea peculiare dubium, quoad hoc circa unionem non excitemus. Cæterum quia dubii titulus aliquid ambiguitatis præ so fert ideo antequam adversariorum sententiam proponamus, oportet illum explicare.

§1.

Explicatio tituli.

34 Pro tituli ergo explicatione notandum A est, nomine maierix signatæ quantitate, tria posse intelligi. Primum quidem cuniposilum quoddam accidentale consurgens ex materia, et quantitate ip>a actu, et in exercitio habite. Secundum vero materia ipsa, non, ul de formali, et in recto dicit quantitatem, sed ut dicit modum quemdam eidem maierix sup.rad litum, ratione cujos determinatur, seu signatur certe quantitate, id est, liac quantitate, et non illa : atque adeo importat quoddam concretum . aul quaci concretum px pr.rdicto modo, seu sigillatione,

TRACT. I, DISP. I, DUB. II

giltione, el materia ipsa consurgens, ratione cujus dicitur signari pnedicta quantitate. Unde licet modus isio. et detcnmatio, sou signatio per illum causata, ol consequenter materia, ut consignata importetur in recto : nihilominus mediante illo dicitur signari quantilite, quia quantitas ipsa in obliquo importatur, nec potest sine illa sic taportau, reddi materia signata ad certam, el determinatam formam substantialem, nec ad certam, et determinatam quantitatem. El ita (ou ista res optimo explicatur, llier hoc. quod materia signata quantitate <il principium primum individuationis, siquidem in hoc complexo tam materia, quam modus, et signatio ponuntur in recto, quantitas vero in obliquo.

Tertium vero materia ipsa, ul dicit purum. et nudam entitatem materiæ absque producto modo ei superaddito, et ex natum rei ab illa diverso, cum quodam tamea connotato, id est, prout dicit materiam ut præhabentem per modum primæ 'radicis hanc quantitatem, el non illam : seu (ut nulli volunt) quatenus per modum principii primi, et radicatis dicit connexionem, vel habitudinem ad hanc quantitatem, et non ad illam : nam ratione hujus designator, et determinatur ad hanc formam, et hoc compositum, potius, quam ad illud.

35 Titulus ergo dubii non intelligitur de materia signata quantitate, prout peculiariis. et determinate dicit aliquam ex signationibus nuper recensitis, sed, ut abstrahit ab omnibus illis, et dicit materiam signatam, seu determinatam quantitate, sive hæc determinatio liat hoc, vel illo modo ex nuper dictis. Explicabimus tamen in sequentibus dubiis, quonam ex illis debeat signari id hoc, ut sit primum, et radicale individuationis principium, ut ita certiora, et magis recepta a non ita certis, et receptis «eparemus. Nam, quod materia signata qoanlitate, sit individuationis principium, *1 certius, Pt communiter receptum inter Thomistas : quamvis non sit ita certum, et receptum, quonam ex bis modis predictis rijnetar, seu determinetur quantitate, ad hoc, ut sit prunum radicale principium indiviluationis.

Ex quo etiam intelligitur, curD. Thom. et ejus discipuli utuntur hoc complexo scilicet, *meteria ùgnnla quantitate* ad inquirendum, an materia, ut aliquo ex modis dictis affert quantitatem, liabeat rationem primi, et radiculis principii individuationis? Quia nimirum, ul infra dicemus, et modo tetigimus,

proprium est materiæ, ut aliquo ex modis dictis importat quantitatem, reddi appropriatam, determinatam, et signatam ad habendum hanc potius formam, quam illam, et ad hoc, quod sit pars hujus compositi potius, quam illius, atque ad hoc, ut sit radix tum hujus formæ, quam hujus compositi, ut sunt *hæc*, et individua.

36 Potestque hoc magis explicari : ex eo , quod idem est inquirere, an materia signata quantitate, sit prima radix individuationis? ac inquirere, an materia, ut est *hxc*, et modo sibi debito est omnino singularis media quantitate, sit principium predictæ individuationis? quia idem est esse materiam omnino singularem, ac esse materiam signatam : quandoquidem sola materia singularis potest quantum est ex se, et secluso alio designari, et propterea Dialectici ad significandum singulare, seu individuum omnino determinatum, utuntur nomine individui signati. Unde quia si materia, ul aliquo ex modis dictis affert quantitatem, potest esse principium individuationis, debet esse, quia ut illam importat, fit *hæc*, et omnino singularis, ac proinde fit materia signata, propterea ad inquirendum, utrum materia, ut aliquo modo cx explicatis affert, seu involvit quantitatem, sit prima radix, et principium individuationis? optime D. Thom. et ejus discipuli utuntur hoc inquirendi modo, scilicet an materia signata quantitate, seu (quod idem est) facta, modo sibi debito, *hæc* determinata, et singularis, ac designata media quantitate, sit primum principium prædictæ individuationis.

Adducitur prior sententia.

37 Prima sententia asserit, materiam secundum se precise sumptam, non vero, ut sigillatam quantitate, esse primum, et radicale principium individuationis totius compositi substantialis. Ita Albertus relatus a Flandna, 7 Metaphysic., quæst. 22, art. 1, cui ex parte consentiunt Suarez, ct alii, ut ex dictis dub. præcedenti constat.

Probatur primo. Nam Divus Thomas absolute affirmat, materiam esse primum principium individuationis compositi substantialis. nulla facta mentione quantitatis, aut signationis mediante illa. I part., quæst. 3, art. 2 ad tertium, et pluribus aliis locis relatis in tabula aurea, verbo *individuum*,

Albertus
Suarez.

Prvba-
lor
primo,
ex
D.Thom.

num. 21, ol peculiariter opusculo de Prin-
cipio individuation^, his verbis : *Illud ergo*
quod CU /frimum subjectum omnium in vin
generationis : rI incompletum, quod de nullo
illius generis prxdicatur, materia scilicet,
necessario erit primum principium esse tn-
communicabilis, quod r<l proprium individui.
Coctr. Confirmator primo.-Nam in eodem opus-
ihao cülü non solum absolute dixit materiam
esse prunum principium individuationis,
«< CudeE' séd addidit, ei soli rationem talis primi
principii convenire; et ita ait : .Vctrrio
cairn *tola est principium individuationis,*
quoad illud, in quo solentur ratio primi.
e*»*1- Confirmatur secundo αχ eodem Sancto
SKur^ft Doclore. part. I, qu@*t. 29, art. I.nbi con-
stituii discrimen inter individuationem ac-
cideniium, et substantia', quoi sub.-tan-
tia individuatur per seipsam. secus veru
accidentia : el ita ait : *Licet universale, et*
*particulare inveniantur in omnibus generi.**
*bus, tamen speciali quodam modo indici**
*duum invenitur in genere substantix : sub**
stantia enim indiriduatur per se ipsam, sed
accidentia individuuntur prr subjectum,
*quod est substantia : dicitur enim hxc albe**
do, in quantum est in hoc subjecto. L'nde
rtimn convenienter individua substanlix ha-
bent aliquod speciale nomen prx aliis. Quod
etiam docuit quasi. 9 de Potentia, art. 1 a l
8, dicens : *Accidentia non individuuntur,*
nisi ex ruis subjectis : sola autem substantia
per se ipsam individuatur, et per propria
principia, et ideo convenienter in solo genere
subslantix, jwirtieulnre habet proprium no-
men. Quare si semel materia est primum
principium individuationis totius substan-
tiae materialis, utdub. pr.rcedenti diximus,
non poterit h here rationem talis principii,
tt importat accidentia, sed secundum se, cl
precise sumpta.
'icua?· Secundo probatur ratione. Quoniam
n· materia secundum se, et precise sumpta
none, e«t prima pars, primaque radix compositi
stdistanlialis : eruo eodem molo erit prima
pars, primaque radix, et principium in-
dividualioni? filius. Antecedens videtur
perspicuum. Quoniam ut in Ilb. Physicor.,
disput. 15, num. 19 cl deinceps nostri
CoaipliL Comptuten»& d cent, farta collatione inter
mnter.iun, et formam, quæ soir «uni par-
tes compositi substantialis, prior est mate-
ria, quam forma : cx eo. quod hæc ex pu-
tentia illius educitur. Consequentia vero
probatur. Quoniam cum unumquodque sit
in se unum, et individuum, sicut est ens,
fit indo, ut quod ipso cum præchione

sumpto , est prima pars, primaqtw radix
compositi substantialis, sit etiam prima pan,
priniâqdê radix unitatis indiridualis, aiqué
aleo individuationis illius.
Tertio. Nam sicut specificatio sumitur a
forma, ita inlividuatio n materia, ut ex C
dictis dub. precedent! constat : orgd indi-
viduatio compositi substantialis sumetur
ut a prima radice a materia secundum se*
el non, ut aliquo modo affert quantitatem,
seu. ut signata quantitate. Patet conse-
quentia. Quin specificatio, hoc ipso, quod
sumatur a forma , ut a prima radice, su-
mitur nb illa sola secundum ea. qua* per
se, et ex propriis meritis præcise specta-
tis affert : ergo hoc ipso, quod indtvi-
duatio sumatur a materia, ut prima radice,
debet ah ilia .Mccundoin se, et secundum «<,
quæ præcise ex suis meritis affert, non ve-
ro, ut aliquo modo importat quantitatem,
desumi. , 3| - K
39 Quarto. Nam unitas generica sumitur Q»
ut n prima nidice a materia so'.a, juxta ea.
quæ in Logica, disp. 5. num. 75, nostri
Complut, optime docent : ergo etiam bidi-
viduatio. seu individualis undas, ratione
cujus unum individuum differt solo nume-
ro ab alio. Consequentia ex paritate ratio-
nis patet. Nam ideo unitas generica sumi-
tur a sola materia, ut a prima radice, quit
talis unitas est materialis : ex eo, quod est
propria rationis genericæ, quæ se Label ad
instar œateriæ. et potentiæ respectu diffe-
rentiarcm specificarum : ergo cum unitas
individualis sit etiam materialis T conse-
quens erit, ut etiam sumatur a soli
materia. Maxime, quia unitas individua-ls
est materiator, quam generica : quan-
doquidem genus numeratur inter gradus
formales respectu speciei, licet habeat se
ad instar matcri.T respectu differenti# spe-
cific# : individuatío vero, et individualis
unitas «oluin eo habet per modum condfi-
tionis. sive determinationis materialis rc*
spectu speciei.
(.ontinnatur. Nam materia de se est in-» c*
communicabitis alicui eo modo, quo ratio
superior est in inferioribus : quia de se est
irrceceptibilis in aliquo alio : ergo de se, et
ex propriis meritis præcise erit prima radix
individnationis. Patet consequentia. Quo-
niam quod potissimum est in individuo, ut
tali, est ratio omnimodae incommunicabili*
tails jam dicuc : et ita satis erit ad illud
per modum primæ radicis id, quod ex pro-
prii* meritis c\$t, modo insinuato. incom-
municabile.

40 QulntO. Num materia prima prius, quAiu actu recipiat in so hanc potius quantitatem. quam aliam» vol per aliquem molunt, ab illa ex natura rei distinctum determinetur al (Juin, vel pnehabeat in so radicaliter illam, seu dicat habitudinem, eonuectionciuvo eum ipsa, debet pnetntelligi singularis, et individua : ergo ipsa secomium se, et eum prireislonosumpta, erit Individui» ot prima radix individuationis totius compositi. Antecedens ex se videtur constare. Quoniam hæc potius quantitas» ipnni illa seu (quod idem est) quantitas «ingularis, et individua , nequit recipi nisi in materia singulari. Sicut nequo materia communis, sed sola nmtcriu singularis potc<l osse (lotorminata, aut dicere habitudinem nd hanc potius quantitatem, quam ad illam, aut continere eam per modum Ydltis : quandoquidem materia communis, eIde se indifferens ad quamlibet quantitatem.

Consequentia vero quoad primam ejus partem ex antecedenti constat. Nam hoc ipso, quod materia pnesupponatur individuum antequam aliquo modo importet quantitatem singularem, non potest ulla ratione reddi singularis per eam. sicut neque per hanc potius formam substantialem, quam per Illam, aut quodlibet aliud accidens rinsnlan? : siquidem etiam forma substantialis, et omnia accidentia singularia recipiantur in materia singulari : ac proinde prasupponunt illam singularizalam : ergo oportebit, ut materia sit ex se indtâdoa.

Quoad secundam vero partem eadem eoasequentia ellam constat. Quoniam materia e«t prima pars compositi stibstantialw : et ita hoc ipso, qdod ipsa ex se. et non signata quantitate sit individua, non potest non esse prima radix individuationis compositi : sicut ratione sui est prima radix materialitatis ipsius.

H Ultimo. Quoniam materia non potest exprima radix individuationis compositi, •pitenus actu afficitur quantitate, et includi! illam , nec quatenus per aliquem modum superadditum, et ex natum rei ab ea distinctum determinatur ad hanc potius v'nntiUlem. quam ad illam, nec tandem, st aliquo modo præbabct hanc numero quantitatem : ergo nullo modo poterit esse principium individuationis. ut est sigillata qaantilîte. Consequentia non indiget pro-tatione, suppositis iis, quæ in explicatione tituli diiimu* : siquidem ut ex se, et ex

Ibidem dlctie constati materia solum his tribus modis potest signari quantitate, Gt sic signatu esso prima radix individuationis.

Antecedens vero quoad primam partem videtur certum. Quoniam nullum accidens potest requiri ad indlviduatlonem compositi substantialis,'unquam quid netu, et in exercit o habitum, aut intrinseco inclusum in ipso individuo, aut Individuationis principio : et ita si Deus separaret quantitatem,, cl cætcræ accidentia a Petro, maneret nihilominus cum sua individuatione. Sicut licet in Sacramento Eucharistiæ separet accidentia panis ab ipso pane ; nihilominus accidentia illa manent individua, et singularia. Quod poliori ratione dc ipsa substantia ali eisdem accidentibus separata dicendum est : siquidem minus pendet ab illis, quam accidentia ab ipsa.

Quoad secundam vero partem, etiam li- quoi. Quoniam ultra materiam, formam, et unionem, nulla alia entitas, aut substantialis modus invenitur in composito sub-stantiali , ut ex dicendis dub. 4 masis constabit. Quoad tertiam vero partem idem antecedens etiam constat. Quoniam prius introducitur in materia hæc numero forma substantialis , quam hæc numero quantitas : siquidem ut patet ex iis, qu® nostri Complut, docent in lib. de Generatione, disput. 2, num. 68 et 76, quantitas non recipitjt in sola materia, sed in toto composito : ergo materia prius continebit per modum radicis hanc formam substantialem . quam hanc quantitatem ac proinde cum materia, ut in illo priori pnchabens hanc numero formam non possit non esse in eodem priori Singularis, nequibit individuari per hoc quod hanc numero quantitatem, potius, quani illam præhabcat.

4*2 Confirmatur. Nam si materia, ut signa- la quantitate est individuationis principium, fiend inde, quod tam ipsa, quam forma. ut re ipsa, et in exeeutiono tribuit primum gradum, scilicet me substantiale non sint aliquid singulare, sed solum aliquid commune : hoc autem est absurdum : ergo, etc. Minor ex se constat : quandoquidem quidquid actu, et in exercitio datur a parte rei, debet esse aliquid singularizalum. Sequela vero probatur. Nam, ut ex Aristot. docet D. Thom., 1 part., quæst. 76, art. 6, forma immediate unitur materiæ, quantum ad primum gradum, quem illi confert, ita, ut ad hoc quantitas non rcquiiutur etiam per modum dispositionis, aut in genere

Complut,

Gr^°Jr
w'

Aristot.
D.Thoa,

caure materialis : ex co, quod materia ox so ipsa est determinata ad recipiendum primum gradum, qui ei a forma substantia- li potest provenire, scilicet are substantia- le : ergo si materia non est individua, nisi ut sigillata quantitate, nequibit in illo priori, in quo re ipsa, et in executione reci- pit formam secundum dictum gradum, esse singularis : ac proinde, nec forma illum in eodem priori tribuens erit singula-

§ m.

Vera, etantiqua Aristotelis d b. Thomæ sententia.

43 Dicendum tamen est, materiam sigil- latam quantitate aliquo ex tribus illis modis in explicatione tituli a num. 34 usque ad numerum 37 recensitis, esse primum, et radicale individuationis totius compositi substantialis, ac proinde ct ipsius formæ substantialis principium. Ita Aristot., 5 Metaphysic., text. 12. his verbis : *Amplius autem alia secundum numerum sunt unum, alia secundum speciem, alia secundum ge- nus, alia secundum analogiam : numero quidem, quorum materia una* , etc. Quæ verba sic explicat D. Thom. ibid. led. 8 : *Ponit allam divisionem unius, quod quadam sunt unum numero, quadam specie, quadam genere, quadam analogia. Numero quidem sunt unum, quorum ma- teria est una. Materia enim secundum quod stat sub dimensionibus signatis, est prin- cipium individuationis forma, et propter hoc ex materia habet singulare, quod sit unum numero ab aliis divisum.* Et eodem modo exponit hoc idem testimonium Philo- sophi Angelicus Doctor super Boetium de Trinitate, quæst. 4, art. 2 ad primum, his verbis : *Cum dicit Philosophus, numero sunt unum, quorum materia est una, intelligen- dum esi de materia signata, qui subest di- mensionibus; alitis oporteret dicere, quod omnia generabilia, et corruptibilia sunt unum numero, cum eorum sil materia una.*

Idem etiam docet Angelicus Doctor de ente, et essentia, cap. 2, littera II. ubi sic loquitur : *Ei ideo sciendum est, quod mate- ria non quomodolibet accepta, est principium individuationis, s?d solum materia signata. El dico materiam signatam, qua sub certis dimensionibus consideratur. Hic autem ma- teria in diffinitione hominis in quantum ho-*

mo non ponitur, sed poneretur in diffinitione Socratis , λ *Socrates diffinitionem haberet, in diffinitione autem hominis ponitur mate- ria non signata. Non enim in diffinitione hominis ignitur hoc as, ct hic caro, sed ai, el caro absolute, qui sunt materia hominit non signate.* Et in opusculo citato super Boe- tium. quæst. 4, art. 2, in solutione ad se- cundum : *Dimensiones cum sint accidentia fier se, non possunt esse principium unitatis individui substantia, sed materia prout tali- bus dimensionibus substat, intelligiur esse principium talis unitatis, el multitudinis,* El in solutione ad 4 sic asserit : *Illa qui diffe- t'uni numero in genere substantia, non so- lum differunt accidentibus, sed etiam forma, el materia : sed si quxratur, quare hic for- ma differt ab illa ? non erit alia ratio, nisi quia est in hac materia signata, nec inveni- tur alia ratio , quare hac materia sit divisa ab illa, nisi propter quantitatem ; ct ideo materia subjecta dimensioni intelligiur esse principium hujus diversitatis.*

44 Quod etiam docuit Angelicus Doctor dda in 4 sentent., dist. 12. quæst. 1, art. 1, qu.estiuncula 3 ad tertium, el 3 part., quæst. 77, art. 2, ubi duo petit in indivi- duationem rei materialis. nempe subje- ctum seu materiam, et quantitatem. El tandem hoc ipsum tuetur 1 part., quæst.3, art. 2 ail tertium ; quasi. 3U, art. 3 ; quæst. 50,art. 4; quæst. 54, art. 3 ad secundum; quæst. 56, art. 1 ad secundum; quæst. 75 el 85, art. i ad secundum, et 1 contra genl., cap. 21,et 2 contra gent., cap. 92. et quæst. de malo, art. 1 ad octavum, et alibi repis- sime. Unde tam Aristot. quam S.Doctorem sequuntur Capreolus in 2,dist. 3, quæst, i, art. 2. conclus. 2, et art. 3, in solutione ad argumenta Scoti secundo loco adducta contra eamdem conclusionem. Cajetan.7 de ente et essentia, cap. 2, quæst. 5; Sonci- nas,7 Metaphysic.,quæst. 33 et 34; Ferrara, 1 contra pent., cap. 21 ; Flandria, 7 Meta- phys., quæst. 22, art. 3 ; Javelins, 5 Meta- physic., quæst. 15; Abulens., 2 tom. super cap. 23; Exodi, quæst. GU, circa medium; Bannez, I,part., quæst. 3, art. 2 ad secun- dum, el 1 de General., cap. 5, quæst. 3, art. 8. asserens, assertionem nostram, ui jacet, al» omnibus, qui se D. Thom. discipulos pro- litentur, esse acceptandam. Idem etiam tue- tur Nazar., 1 pan., quæst. 3, art. 2, con- trov. unica ; Gonzal., quæst. 11. art. 1 ad 2, disp. 23, & 2. conclus. 9 ; Ripa, quæst. 3, art. 2 ; Petrus a Jesu Maria, alias Sema Hispalens., in sua Logica, disp. 3, sect?

5, quæst.

5, quæst. 3, art. i, asserens, hanc osso'in- dubitatam Aristot. et Divi Thom. sonton- iiam,et tandem alii quamplures.

45 Nec refert si cum Suarez respondeas, Aristotelem non videri unquam ex professo ei metaphysice investigasse, et declarasse principium individuationis, sed solum ex sensibilibus physico moro , et tanquoiu a sigUO docuisse unum individuum materiale distingui numero ab alio por quantitatem, et alta accidentia sensibilia , sive per mate- nim signatam quantitate : et ita predic- tain materiam solum, quoad *cognosci*, et wnltri, non vero, quoad *esse*, habere ratio- nem prædicti principii. Quo etiam modo inquit intelligendum esse Divum Thomam dum toties assignat pjo primo principio in- dividuationis substantiæ materialis mate- riam ipsam quantitate signatam.

Non itaque hoc refert. Tum quia mirum esset quod Aristot. simul, et in eodem textu egerit, tam de unitate analoga, gene- rica, et specifica, quam numerica, et quod illis prioribus proprium principium , et ra- dicem, quoad *esse* assignaverit : soli vero unitati numericæ, principium , quoad *uqnosci*, non vero quoad *esse* dederit. Tum etiam : quia Aristot. in Metaphysic. et metaphysico more egit de unitate ut sic : ex eo, quod habet se ad instar passionis respectu entis, quod est proprium objectum Metaphysicæ. Et deinde, quia ratio unita- tis, ut sic. valde innotescit ex eo, quod cognoscantur diversi ildmodi unitatum, sci- licet analogæ, genericæ, et specific», prop- terva in eadem Metaphysica, et metaphy- sico more de illis egit, assignando proprium principium,quoad *esse* earum : ergo dum in eodem loco simul loquitur de unitate nu- merica assignans principium ejus, etiam erit de illa, et ejus principio, quoad *esse*, et metaphysico more : siquidem cognitio hu- jus unitatis, quoad suum *esse*, et sui radi- cem non minus conducit ad exactam noti- tiam unitatis, quam cognitio aliarum unitatum. Maxime . quia , ut ex eodem Aristot. dub. preced. vidimus, proprium principium, quoad *esse* predict® unitatis, nequit esse forma, sed materia, ut determi- nata ad hoc individuum, seu compositum substantiale, quod. ut ex statim dicendis cooitabit, nihil est aliud, quam materia aliquo ex modis prædætis signata quanti- tate.

46 Ex quo etiam fit, non posse exposi- tionem hanc Patris Suarez adaptari testi- moniis Divi Thomæ. Tum quia eodem

Salmant. Curs, theolog., tom. J.

modo loquuntur Arislotel. et Angelicus Doctor. Tum etiam : quia rationes, quas dub. præcedcnti ox Arislotel. et Divo Tho- ma adduximus, vel nihil probant, vel sua- dent, materiam signatam quantitate esse principium individuationis quoad *esse*, et non solum quoad *cognosci*, ut eas inUenti con- stabit. Tum deinde, quia Sanctus Preceptor, tam in loc. citato ex 3. part., quæst. 77, art. 2, quam opusculo 70, quæst. 4, art. 2, et alibi sæpe, inde colligit, materiam non qua- liter cunque sumptam, sed signatam quanti- tate, esso primum principium individuatio- nis totius compositi substantialis : quia quantitas ex se ipsa, ut ex prima radice quo- dammodo habet quamdam individuationem : et ideo recte materia prout subesi (modo num. IIG et deinceps dicendo) quantitati, debet esse primum principium individua- tionis, juxta illud commune proloquium, scilicet, nihil est tale, nisi ex se ipso sit tale, vel aliquo modo subsit ei, quod ex se est tale. Hæc autem ratio (ut de se patet, et ex dicendis num. 49, 9I et 92, et disp. sequenti a num. 2I usque ad 27, necnon num. 38, magis constabit) probat, mate- riam prout subest quantitati, seu quantita- te signatam habere rationem primi prin- cipii individuationis, non solum quoad *cognosci*, sed etiam quoad cwd.

Tum denique : quia expositio hæc Patris Suarez aperte contradicit pluribus testimo- niis Divi Thomæ, quæ num. 9 et IO ad- duximus, ut perspicienti constabit. Præ- cipue vero testimonio ejusdem Sancti Doctops opuscul. 70, quæst. 4, art. 2, ubi sic habet : *Materia secundum se considerata non est principium diversitatis secundum speciem, nec secundum numerum : sed sicut est principium diversitatis secundum genus prout subest communi forma, ita est princi- pium diversitatis secundum numerum, prout subesi dimensionibus interminatis : ct ideo cum hæ dimensiones sint de genere acciden- tium, quandoque diversitas secundum nume- rum reducitur in diversitatem materis, quandoque in diversitatem accidentium, ct hoc ratione dimensionum prædictarum. Alia vero accidentia non sunt principium in- dividuationis, sed sunt principium cognos- cendi distinctionem individuorum, et per hunc modum etiam aliis accidentibus indivi- dualio attribuitur.*

47 Si autem materia signata quantitate, ac proinde quantitas, non esset quodam- modo, et in sensu infra num. 116 et dein- cept explicando, principium individuatio-

5 I A

4

ab. .

wiæ;
i /if \$3?

1
3 1

7 t

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

nis substantiæ materialis, quoad *esse* : tunc nulla esset diversitas illa, quam Divus Thomas. loco nuper adducto constituit inter quantitatem, et alia accidentia : siquidem etiam cætera accidentia sunt signum a posteriori individualionis compositi substantialis : et redditur demonstrabile per illa..

D.Tboa.

Unde contra hoc non urgent duo illa testimonia ex D. Thom., opusc. 32. de natura materiæ, et dimensionibus interminatis, cap. 3. et opusc. 29, de principio individualionis, quæ Suarez, disp. 5 suæ Metaphysic., sect. 3, pro se adducit, ut constabit ex iis, quæ infra num. 75 adducemus, quin polios nobis magnopere favent, ut amplius ex iis, quæ num 139 dicentur, patebit.

Sorer

§ IV.

4rwiofriw, *cl Divi Thom? sententia ratione quadam fundamentali fulcitur.*

îrfnn.

48 Quia Franciscus Suarez loco citato, disput. 5, sect. 3, num. 4, de assertionem nostra (quam esse ipsam Arisl. etD. Thom, mentem testimoniis ex eudem petitis ostendimus) inquit, se fere nullum invenire pro ea fundamentum, quod ad Aristot. auctoritatem non revocetur, propterea, postquam prædiciam assertionem testimoniis Aristotelis, et Divi Thomæ stabilivimus : et simul explicuimus, quomodo expositiones a Suarez (ne videantur contra Philosophum. et Angelicum Doctorem incedere) eis adhibitæ, non recte illis adaptentur, placuit duplicem rationem fundamentalem in hoc, el sequenti J, expendere, el radicitus explicare, ut ita appareat, an sententia Aristotel. et Divi Thomæ solidis fundamentis sit stabilita, necne!

Ratio

faa-

thmea-

Ulis

prima

pro

conela-

iiiüDC

ei

D.ftim.

Prior ergo, cl fundamentalis ratio assertionis desumitur ex Divo Thoma loco citato super Boetium, libro de Trinitate, art. 2, quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam forma non potest esse prima radix individuationis totius compositi substantialis, sed hoc necessario debet materiæ convenire : at materia secundum se. et præcise sumpta nequit habere rationem prædicti principii et radicis : ergo ipsamet ut signata quantitate erit primum principium, et radix talis individualionis. Major constat ex iis, quæ num. 11 eideinceps diximus. Minor autem etiam liquet. Quoniam materia secundum se, et præcise sumpta est communis omnibus formis, et compositis sublunariibus. et ita nequit p.w propria alicujus indi-

vidui potius quam alterius, atque adeo nec prima radix individualionis hujus compositi magis quam illius.

Consequentia «autem ex utraquo præmissa arerte videtur sequi. Tum, quia probabile est, quod nomine quantitatis, per quam signatur materia, non intelligitur quantitas mathematice, sed physice accepta, id est, una cum qualitativibus, el accidentibus sensibilibus, quibus allecta est. Constat autem quod si individuatío compositi substantialis nequit sumi, Unquam a prima radice, ab ipsa forma substantiali, neque ab ipsa materia præcise sumpta, tunc non superest aliquid aliud a quo sumatur nisi ab ipsa materia, ut signata accidentibus, quæ disponunt ad hanc potius formam substantialem, quam ad illam, seu (quod idem est) signata quantitate sensibili, et physice accepta.

49 Tum etiam ut maxime : quia ut disp. sequenti, num. 24 et deinceps expendemus, quantitas hoc habet speciale inter reliqua accidentia, ut quodammodo ex se habeat esse radicem propriæ individualionis : et ideo materia, quæ secundum se, et præcise sumpta, non est prima radix individuationis, nisi ei aliquid superaddatur, poterit habere rationem prædictæ radicis, si determinetur, et signetur per quantitatem. Nam sicut quia ignis est calidus ex se, el por naturam, propterea nihil potest osse calidum, nisi vel sit ignis, vel præhabeat illum, vel aliquo modo participet, ut dicat connexionem, oniinemve ad ipsum, ita quantitas ex se habet quodammodo individuationem materialem, et quodammodo est prima radix illius, ideo nihil habet in rebus materialibus rationem Individui, nec priniiB radicis illius, nisi vel sit quantitas, vel prehabeat illam, autdicat connexionem, habitudinemve ad ipsam (quod quidem in idem redit) cum materia aliquo modo signata quantitate, ut ex dictis num. 34 constat.

Tum denique. Quia hoc ipso quod prima radix individualionis compositi substantialis debeat esse materia. et non nude sumpta, oportet ut sit eadem materia, ut importat aliquod accidens materiale ex parte illius se tenens, et in ordine ad receptionem forma quodammodo concurrens, ut ita salvetur. quod prima radix individualionis non est forma substantialis, sed materia ut talis : siquidem nihil aliud præter prædictis¹¹¹ accidens potest esse aliquid materie ex parte materiæ se tenens, elad prædicUm

receptionem

receptionem quodammodo, et juxta infra num. 116 dicenda concurrens : cumque quantitas sit primum accidens materiale, q̄sod ex parto materiæ (modo tamen in li-bris de Generat, a nostris Complut., disp. 2. nam. 97 et deinceps explicatu) so tenet, ut anum. 119 usque ad num. 124 dicemus, oportet, quod materia ut aliquo modo im- portat p̄dictam quantitatem, el signatur per illam, sit pruna radix, primumque prin- cipium individualionis totius compositi ma- terialis.

o- 50 Confirmatur» et explicatur ratione, 1 quam innuit idem Angelicus Doctor. Quo- niam illud est prima radix individualionis compositi substantialis, quo posito, primo ponitur individuatio : sed posita materia signata per quantitatem, seu (quod idem quoad præsens est) signata hac quantitate, etuon illa, primo ponitur individuatio to- tius compositi : ergo materia, ut signata prædicta quantitate erit prima radix talis individualionis. Major cum consequentia satis liquent. Minor autem etiam ex nuper dictis constat. Quoniam hoc ipso quod de- tur materia signata hac quantitate; datur materia primo determinata ad hanc potius farinam. et ad hoc compositam, quam ad illud : materia autem primo determinata ad hanc potius formam, et compositum, quam ad illud, est id, quo posito, primo ponitur in- dividuatio formæ substantialis, et prædicti compositi : ac proinde materia ut signata prædicta quaulitate, erit id quo posito, pri- mo ponitur talis individuatio.

dpi» Nec referi si contra rationem hanc obji- cias, quod si aliquid probat, convincet uti- que quantitatem esse primam, et potissi- mam radicem individualionis, non vero materiam primam, quæ quantitate signata est : hoc autem videtur absurdum : quan- doquidem prima et potissima radix indivi- doauonis substantialis, non potest non esse aliquid substantiale : ergo, etc. Sequela pro- bitar. Quia licet materia signata quantitate dt principium individualionis, attamen hcia collatione inter quantitatem, et mate- riam signatam per illam, tunc materia (ut in hac ratione dicitur) non secundum se, 1 ied ut signata quantitate, habet esse pri- mam radicem individualionis : ergo ratione quantitatis id habebit: ac proinde quantitas erit potissima radix prædictæ individuatio- 11U5.

» 51 Respondetur enim, quod si semel ve- ram est, per materiam signatam quantitate intellkzi materiam, ut radicaliter præhaben-

tein hanc potius quantitatem, quam illam, tunc concedenda est major de quantitate sic sumpta, quæ modo infra num. 133 di- cendo. est idem cum ipsa materia, ut illam pnehabente. Nam considerata materia se- cundum se, et ut radicaliter præhabens hanc potius quantitatem, quam illam, tunc materia ut præhabens concurrit principalius ad individuationem, quam ipsamet secun- dum se sumpta, ut num. 116 et deinceps di- cemus : quia ipsa ut praeliabet prædiciam quantitatem est una numero positive : ai secundum se ad summum est una numero negativo.

Gæterum si per materiam signatam quan- titate intelligatur materia ut actu aiiccta quantitate, et ut ab ea per modum formæ inhærentLs informatur, tunc neganda est. Quia si semel verum esset (de quo dubio sequenti) materiam in hoc sensu signatam, esse radicem individualionis, tunc quanti- tas actu habita vel solum concurreret in obliquo, materia vero in recto, atque adeo principalius : vel si quantitas in recto con- curreret, non influeret per se primo in id, quod est prius, et essentialius in indivi- duatione, sed in id <piod est posterius et luibens se ad modum proprietatis : et ita quantitas actu inhærens, minus principa- liter influeret, ut ex dicendis dub. sequenti patebit.

§V.

Eadem sententia alia ratione salis efficaci stabilitur.

52 Secunda autem, et potissima ratio pro eadem assertione desumitur ex Divo Thoma locis citatis, et præcipue opusculo de na- tura materiæ, quæ potest ad hanc formam reduci. Quoniam primæ suhstantiæ mate- riales habent a materia signata quantitate, tanquam a prima radice, quod sint primæ suhstantiæ materiales quatenus tales : er- go materia, ut signata quantitate erit pri- ma radix individualionis illarum. Conse- quentia videtur evidens : quandoquidem ratio primæ substantia! materialis quate- nus talis, consistit in hoc, quod sit sub- stantia individua, et singularis, ut ex Aris- tot. in prædicamentis, cap. de substantia constat : ct ita, quod fuerit prima radix primitatis earum, habebit rationem etiam primæ radicis, et individualionis ipsarum.

Antecedens autem probatur, et expli- catur. Nam primæ subslantiæ materiales

coustitauntur in ratione primarum per hoc, quod nee sint in subjecto, nec de subjecto dicantur: hoc autem in illis provenit, tanquam a prima radice a materia prima signata quantitate, juxta illud Philosophi 2 Meûpbys.· texi. 30. Primum in unoquoque genere est causa, et radix eorum, quæ sunt post in illo genere : quandoquidem materia signata quantitate est id, cui primo convenit non esse in subjecto, nec de subjecto aliquo dici : ex eo, quod ipsa est primum subjectum, primaque potentia omnino irreceptibilis in quolibet alio.

inzstar
primo.

53 Confirmatur, et explicatur ratione illa, quam, aupra ex Divo Thoma tetigimus, ad praesens tamen in hunc modum applicata. Nam ex eo, quod ratio generica substantia* materialis consistit io ratione quadam metaphysics, habente se per modum, potentia· metaphysicæ respectu rationis diflerentiafis, propterea ratio generica in illis desumitur, ut a prima radice a materia prima, quæ est prima, et pura putentia physica : ergo, quia ratio individualis, et metaphysica ejusdem substantia?materialis, Ku ratio ipsius, ut habet in suo ordine esse primam substantiam, consistit in hoc. quod mctaphysice loquendo, nec sil iu subjecto, uc proin le, nec de subjecto dicatur, consequens erit, ut desumatur tanquam a primo principio, et radice physica, a materia prima signata quantitate : siquidem ipsa est, cui primo physice convenit esse primum subjectum, primaque potentia : cui hoc ipso, quod talis, per se, et essentialiter repugnat. quod sil aliquo modo in subjecto, utque adeo, quod de subjecto aliquo dicatur.

C03«
Arnutsr

Confirmatur secundo. qt magis hoc ipsum explicatur. Quoniam illud est individuum, quod est incommunicabile inferioribus similibus : sed materia signata quantitate est primum fondimontum hujus incommunicabilitatis : ergo etiam erit primum fundineutum individualionis. Consequentia cum majori silis constant. Minor autem probatur. Nam forma cum sit actus, de se communicabitis est : materi i autem, cum sil prima potentia. de se e?t incommunicabilis : et ita forma cum recipitur in materia signata quantitate, ita coarctatur per hanc receptionem, ul nequeat alteri aliquo modo communicari.

0.Tb«n.

54 Qu e confirmatio desumitur cx D. Thomu, opuscul. super Boetium de Trinitate, qtuest. 4, art. 2, his verbis : *Nulla autem forma quantum hujusmodi, 'd far <r .**

ipsa : dico autem in quantum hujusmodi, propter animam rationalem, quæ quodammodo rj se ipsa est hoc aliquid, sed non in quantum furina : intellectus vero quamlibet formam, quam possibile est recipi in aliquo, sicut in materia, vel sicut in subjcclo, natus est attribuere pluribus, quod est contra rationem ejus, quod est hoc aliquid : unde forma fit fac per hoc, quod recipitur in materia, et materia efficitur fac, el svjnata, secundum, quod est sub dimensionibus.

Estque ratio hæc una cum suis confirmationibus adeo efficax , ut ex ipsa sola, recte tamen expensa, evanescant solutiones, quæ ei ab adversariis adhibentur. Nam in primis ex ejus expensione facile corruiť solutio illa, qua Suarez huic secunda* rationi principali disput. citata, sect. 3, num. 7, occurrit, dicens, eam non habere efficaciam, ex eo, quod est longo diversa ratio de subjecto inhæsionis, ct de subjecto prædicationis, seu inferioritatis. Et ita, quamvis excogitari possit quædam proportio inter hxc duo subjecta, nam superius comparatur ad inferius sibi subjectum, ut forma dans este, attamen simpliciter non sunt ejusdem rationis , neque unum fundatur in alio : et propterea m simplicibus, et separatis substantiis. ut in Angelis, est subjectio, seu subordinatio inferiorum ad superiora, sine subjecto inhæsionis, aut informations. Unde ex hoc, quod prima substantia, ul talis. non sit in alio, sicut in subjecto inferioritatis. vel prædicationis, seu eo modo, quo universale est in suis inferioribus, male colligitur individuationem illius desumi, tanquam a prima radice a materia, seu primo subjecto physico signato quantitate.

55 Hæc igitur solutio facile corruiť, si ea. quæ dicta sunt, recte expendantur. Nam sicut non obstande, quod alia sit ratio generis, seu potentiæ metaphysicæ ejusdem generis, et alia generis physici. seu materia* primæ, nihilominus potentialités metaphysica illius sumitur, tanquam a prima radice a potentialitale physica materia·, ut in Logica, disput. 5, num. 75, nostri Complut, optime explicant: ita licet sit diversa ratio primi subjecti, primæque potentia» physica», et subjecti inferioritalis, sive pradicalionis, debet propter rationem factam ratio primæ substantia* materialis, consistentis in hoc. quod dicat rationem quamdam substantialem. ita incommunicabilem. ut non sit in aliquo, tanquam in subjecto inferioritatis, aut prædicationis, desumi tanquam a prima radice a materia signata

lignata quantitate : de cujus ratione est esse primum subjectum physicum : ac proinde, quod nullo modo sit physice in alio tanquam in subjecto.

Unde D. Thom. opuscul. de natura materiæ, c. 3, rationem primæ substanliæ materialis, importantis, quod nec in subjecta sit, nec do subjecto dicatur, seu (quod in idem rodit) hoc. quod eat talem substantiam esse partem subjectivam speciei substantialis. fatetur oriri ex materia prima, ut in ordine physico est primum subjectum, his verbis : *Cum enim subjectum in aliqua specie, seu aliqua pars subjectiva sil prima substantia, quæ individuum dicitur, Mud quod tenet rationem primi subjecti est msa individunlionis, el divisionis speciei in nsppositis : primum autem subjectum est quod in olio recipi non potest,*

56 Nec id, quod pro se adducit Suar, de individuation© substantiarum simplicium, ty»mpe Dei, vel Angelorum, ei favet. Nam ad hoc optime occurrit Angelicus Doctor, opusc. citato : ubi constituens differentiam inter individua substantia? compositæ, seu receptæ secundum suam formam in alio, ut in subjecto, et individua substantiæ simplicis*. seu separata?, ita post verba nuper relata (in quibus asseruit, quod primum subjectum est, quod in alio recipi non potest' prosequitur. *Bt ideo formæ separatæ co if».* quod in alio recipi non possunt, *habent mliion/in primi subjecti, el ideo se ipsis indi-iiduantur, ct cum in ipsis non sit, nisi for-■w, est in eis forma secundum rationem ftrmæ : et ideo cum in cis sil idem suppo-htum, ft forma, eæ quo se ipsis individuan-l*r in quantum habent rationem primi sub-jecti. ad multiplicationem suppositorum, multiplicatur in eis forma secundum ralio-wm forms., secundum re, ct non per aliud : non recipiuntur in alio : omnis enim talis multiplicatio multiplicat speciem, ct ideo ûi eis tot sunt species, quot sunt individua, in aliis vero formis ubi est multitudo formæ ffr raptionem in alio, quod habet rationem ffrimi subjecti. cl non secundum rationem fæmæ, manet eadem species in diversis sup-/tuitis : hoc autem recipiens est materia, 'W qualitercunque accepta, ut dictum est, std seeundum, quod habet rationem subjecti frimi.*

57 Quod etiam eleganter explicuit Divus Thomas prima parte, quaestione 3, art. 2 d tertium, his verbis : *Dicendum, quod fsmæ, quæ sunt receptibiles in materia in-Mduantur per materiam, quæ non pot'st esse in alio, cum sit primum subjectum sub-stans : forma vero quantum est de se, nisi aliquid aliud impediat, recipi potest a pluri-bus, sed illa forma, quæ non est receptibilis in materia, sed est per se subsistens er hoc ipso individuatur. quod non potest recipi in alio, ct hujusmodi forma est Deus : unde non sequitur, quod habeat materiam.*

Et similiter facile corruiť ex dictis solu-tio. quam idem Suarez tradit secundæ con-firmationi hujus rationis. Ait enim, quod materiam esse radicem incommunicabilitatis petita; ad individuationem, et consisten-tis in hoc, quod individuum sit incommu-nicabile alteri, eo modo, quo superius est communicabile alicui . ut inferiori. male colligitur ex eo, quod prædicta materia sil primum subjectum, ac proinde non sit in alio, tanquam in subjecto physico. Et ra-tionem reddit. Nam formæ substantialem, et accidentales sunt individuæ. et singulares, et nihilominus sunt commuhicabiles alteri, ut subjecto physico : et materia prima est communis, et universalis respectu omnium materiarum, cum tamen sit incommuni-cabilis alteri, ut subjecto physico : et ita prædicta incommunicabilitas. aut commu-nicabilitas nec refert, nec obest ad univer-salitatem, vel ad singularitatem, aut radi-cem illius.

58 Ex dictis igitur facile etiam corruiť hæc solutio. Nam ad primam instantiam constat, quod, ut ex Angelico Doctore in-nuebamus, licet forma; incompleta?, sint singulares, et individuæ. non tamen hoc habent ex se. sed quia recipiuntur, sive re-ceptibiles sunt in materia : ipsæ autem, ut receptæ, vel receptibiles in hac numero materia, nequeunt recipi in alia, ut in sub-jecto : et propterea sunt incommunicabiles alteri, ut subjecto : el ita hoc ipso habent realitar, et physice illam incommunicabili-tatam physicam . quæ requiritur ad hoc. quod possint fundare rationem incommuni-cabilitatis formalitar petitam ad singulari-tatem metaphysicam. scilicet, quod non possint communicari alteri eo modo, quo superius communicatur suo inferiori, quam tamen non possent aliter fundare. Nam si-cut quævis forma singularis, et incompleta, atque adeo receptibilis in subjecto, respicit hoc potius subjectum, quam illud, ex eo. quod est commensurata cum isto, et non cum illo, ita hoc ipso, quod prædicta forma non respiciataliquod determinatum subjec-tum, tanquam id, in quo est recepta, vel receptibilis, non erit forma singularia, ut

Solutio.
Saurez.
Et
daplici
instanth.

Ad
prinum
ins-
Un liuin
res-
ponde-
ar.

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC

talis : sed quantum est de se erit communis. et universalis, et potens fundare rationem universalis, ut sic. Sed de his videanturea. quænum. 7, disp, sequenti, dicuntur.

Ad
secan-
dis.

CooplaU

59 Et deinde ad secundam instantiam de materia prima satis liquet, quod licet materia secundum suam essentiam sit quodammodo communis (modo tamen in 1, Physicor., disp. 3, num. 34, et disp. 6, num. 11, a nostris Complut, explicato) et similiter pertineat (modo jam tacto) ad communem rationem speciei compositi substantialis, attamen eadem materia non est positive individua, ac proinde, nec primum principium individuationis ex se sufficiens (de quo solo in præsentī loquimur) secundum suam essentiam sic præciso sumptam, sed secundum aliam peculiarem rationem, scilicet secundum, quod est signata quantitate : quia non habet rationem prædicti principii, in quod calera alia principia reducuntur, nisi quatenus est hoc determinatum subjectum primum, et non illud, seu nisi quatenus dicit rationem quamdam positive singularem, quæ ex se, ct physice habeat non esse in alio tanquam in subjecto physico. Constat autem cx dictis. materiam non habere prædictam rationem , nisi ut est aliquo modo signata quantitate : ct ita quoties est principium diversarum individuationum sibi raccedentium concurrīt secundum diversam rationem ad illas, nimirum, ut diversimole signatur per diversas quantitates.

r.t
> f

i FI/

Itaque in hoc distinguitur forma a materia. quod forma, tam secundum suam essentiam, quam secundum sui rationem ad lineam formæ, ut talis uertinentem. et ab eadem linea proveniente, habet quantum est do se esso communem, et universalem ; quia quantum est de se, est communicabilis alteri, ut subjecto, et solum redditur incommunicabilis, et singularis tanquam a prima radice, ab eo, quod participat a linea subjecti : ex eo, quod subjectum recipit illam, ut explicatum est. Cactorum in materia. alia est sua essentia, quæ potest esse communi? pluribus materiis : et alia sua ratio, vel suæ rationes, per quam, aut per (pas est radix alicujus peculiaris individuationis, vel plurium individuationum sibi succedentium : et hæc ratio, sive rationes istæ consistentes in diversis quodammodo præcontinēle diversarum quantitatum (modo tamen numero 446 et deinceps dicendo) quamvis a posteriori certitcentur per quantitates, non. ut pnecontentas. sed

secundam suum esse formale sumptas, et actu inhærentes in illis individuīs, attamen si secundum se considerantur, pertinent ad lineam materiæ, ut in liacdīsp., num. 118 et num. 133 et deinceps magis explicabimus : et secundum nullam ex illis potest esse communis, et universalis.

60 Quæ solutio desumpta est ex Divo Thoma, upuscul. 29. de principio individuationis : ubi cum Sanctus Doctor sibi objecisset, quod materia do sui natura communis est. sicut et forma, cum una materia possit sub pluribus formis esse, ac proinde hæc communitas possit impedire ipsim, ne sit principium individuationis, respondetin hæc verba : *Sed sciendum est, quod impossibile est, formam uniri materiæ, quin sii particularis, el quod eam sequatur quantitas determinata, per quem modum non est ultra communicabitis materia alicui alteri form* : quia hæc quantitas cum alia forma reperiri non potest cum eadem determinatione, el ideo materia non est communicabitis secundum eamdr̄m determinationem, sicut forma est, ut dictum est. /latio enim materiæ sub forma aliqua est alia a ratione sua sub alia forma : quia certificatur ratio sua per determinationem quantitatis, quæ in diversa proportionē, el dimensione requiritur ad dicer-sas formas : essentia enim materiæ non diversifieolur sub diversis formis : sicut ratio sua (illa scilicet, secundum quam est radix individuationis. nimirum ipsamet, ut signata quantitate). Ratio enim materiæ non est una, et communis, sicut sua essentia est * ratio enim form* in diversis materiis est una, licet secundum se sit diversa, el ideo communitas secundum essentiam tantum, quæ est ipsius materiæ, et non secundum rationem, non impedit materiam esse primum principium indiciduationis.*

Occurritur argumentis primx sententiæ.

61 Ad primum, et ejus confirmationem ex Divo Thoma desumptum, constabit ex iis, quæ a num. 91 usque ad num. 98 dicemus. Adde, quod si semel veram est, materiā signatam quantitate non dicere materiam, ut affectam quantitate, sed solum , ut radicaliter præhabentem hanc quantitatem potius, quam illam (de quo dub. 5 agitur) tunc materiam signatam quantitate, non dicit aliquid re ipsa distinctum ab ipsa materia , sed eamdem materiam.

U
ài,
few
n
DTU

materiam, ut radicaliter præhabentem illam : quia effectus, ut habet esse in sua causa, non distinguitur realitor ab illa. Et ita optime dicit, materiam solam esse radicem individuationis, licet materia signata quantitate sit principium illius : quatenus per hoc excluditur, nihil aliud realitor distinctum ab ipsa materia, esso, saltim in redo, radicem talis individuationis. Quomodo autem cum hoc cohæreat, quod in quantitate ipsam, ut in primam radicem quodammodo reducatur, seu attribuatursi ei individuatior substantiæ materialis, quoad esse divisam ultima divisione a quolibet dio, infra num. 91 et 92 nuper citatis explicabitur.

Per quod etiam ad secundam confirmationem constat. Nam facta producta suppositione, scilicet per materiam signatam quantitate, intelligi materiam, ut præhabentem radicaliter hanc quantitatem, et non illam : ac proinde sic sumptam, esse primam radicem individuationis (quam veram esse dub. 5 ostendemus) optime salvator, quomodo etsi materia ut in hoc sensu signata quantitate, sit principium individuationis, nihilominus per hoc non tollitur, quominus substantia individuetur per se ipsam, tanquam per primam radicem, id est, tanquam per aliquid sui generis, ut explicatum est. Gæterum accidentia omnia habent individuari per aliquid extra proprium genus, scilicet per subiectum ; quamvis, quoad, sic aliqualis disparitas inter quantitatem secundum suum (*M* formale sumptam, et inter reliqua alia accidentia disput. sequenti, num. 21 el sequentibus explicanda.

62 Ad secundum, quod licet materia secundum se, et præcise sumpta, id est, prout non signatur per hanc quantitatempotius, quam per illam, sit prima pars compositi substantialis secundum suam speciem, et in communi considerati, non tamen est pars ipsius, ut est, *hoc*, et individuum, nisi, ut habet esse *hanc*, et signatam aliquo modo per quantitatem, propter rationes dictas. Unde juxta hæc debet concedi antecedens, et negari consequentia. Cujus probatio nihil convincit, suppositis iis, quæ modo diximus, ut intucuti patebit.

/VI tertium concedendum est antecedens, si tamen debita proportio inter extrema ibidem relata servetur. Et deinde neganda est consequentia. Ad cujus probationem dicendum est, esso disparem

rationem. Quia forma do se, et cum præcisione sumpta, est determinata adtribuendam hanc specificationem, potius, quam illam : quia tantum est nata tribuere semper unicam, et eamdem. Cæterum materia, ei secundum se. et precise sumatur, non habet sufficientem determinationem adtribuendam hanc potius individuationem, quam illam : ex eo, quod sic sumpta potest reperiri in pluribus individuiss : el ita oportet, quod aliquo modo determinetur, et signetur per quantitatem, ad hoc, ut sit principium, et radix hujus individuationis, potius, quam illius.

63 Ad quantum concesso antecedenti, negari debet consequentia. Et ad ejus probationem negandum est antecedens. Nam ratio, propter quam unitas generica substantiæ materialis sumitur a sola materia, tanquam a prima radice (modo tamen in Logica,disp. 5, num. 75 et deinceps a nostris Complut, explicato) non est, quia illa unitas est materialis, quatenus per hoc præcise denotatur, quod est rei habentis soadinstar materiæ, et potentiæ : sed quia est unitas potentiæ metaphysicæ ex se indifferentis, ad hoc, ut contrahatur, et determinetur per hanc potius differentiam specificam, quam per illam : et ita non petit materiam aliquo modo determinatam per hanc potius quantitatem, quam per illam : at unitas individualis, est unitas materialis rei ultimate determinate, et divisæ ultima divisione. Unde non mirum, quod petat tanquam primam radicem materiam, non quidem indifferentem, et indeterminatam, seu materiam secundum se, et cum precisione jam dicta, sed eamdemmet, ut aliquo modo signatam, et determinatam per quantitatem. Per quod ad cætera, quæ in eodem argumento adducuntur, satis constat.

Ad confirmationem concedendum est antecedens, ei intelligatur de incommunicabilitate negativa, non vero si intelligatur do incommunicabilitate positiva. Nam cum hæc incommunicabilius, de qua in antecedenti lit sermo, sit idem, quod unitas numerica, et individuatior rei, quæ incommunicabilis dicitur, fit inde, ut materia, quæ secundum se, et cum pncisionc jam dicta, solum est una unitate negativa , debeat eodem modo, scilicet incommunicabilitate negativa esse incommunicabilis. Et deinde negari debet consequentia. Nam id, quod potissimum est in individuo, ut tali, non est incommu-

Ad
quartan.

Ad
confirma-
tionem.

«St.

nicabililas negativa, sed positiva : quæ proinde non potest provenire α materia, ut a prima radice, et principio, nisi ipsa prosupponatur una, et incommunicabilis unitate, et iocommunicabilitate positiva, atque adeo aliquo modo signata per quantitatem.

Ad quintam. 64 Ad quintum constabit ex dicendis dub. 5. Pro nunc tamen negandam est antecedens, saltem, quoad ultimam ejus partem. Et ad probationem dicendum est. quod licet hæc potius quantitas, quam illa nequeat actu recipi, nisi in materia singulari : nec materia communis, sed singularis habeat connexionem cum ista quantitate, et non cum illa, aut procontinueat hanc quantitatem potins, quam illam : nihilominus, quoad hoc intercedit suum discrimen. Nam materia prout actu recipit quantitatem, prosupponitur singularis, et individua : non tamen per prodictam receptionem exercitam fit singularis. At cx eo, quod habeat connexionem infra numero 116 explicandam, seu procontinueat per modum primæ radiceis hanc quantitatem magis, quam illam, fit; non vero prasupponitur singularis. et individua : ac proinde redditur, et non supponitur prima individuationis radix : et ita nunquam materia secundum se, et precise sumpta, id est. prout proscindit ab hoc, quod sit aliquo modo signata per quantitatem, potest esse singularis positive, nec prima radix individuationis.

Ad ultimam. Ultimum argumentum petit, ut explicemus. quonam modo ex tribus illis, quibus in explicatione tituli hujus dub. diximus, posse intelligi materiam signari per quantitatem, debeat esse signata, ad hoc, ut sil prima radix individuationis. Quia vero, ut hoc exacte explicetur, plores sunt tangendæ difficultates quarum exacta decisio non parum difficultatis habet, propterea tribus sequentibus dubiis discutiemus, quonam ex iribus modis prodictis, signetur materia per quantitatem, ad hoc. ut sit prima, et sufficiens radix individuationis tam formæ substantialis, quam totius compositi : ac proinde ad hoc. ut modo sibi proportionato, sit positive hxc, et individua.

DUBIUM III.

Utrum materia signata quantitate, prout dicit compositum quoddam ct materia, et quantitate, tanquam ex forma inherente, ct constituyente, sit prima radix individualionis compositi?

65 In his tribus dubiis sequentibus non cum extraneis, id est, cum eis, qui sunt extra scholam Divi Thomæ., sed cum Thomistis, et discipulis ejusdem sancti Doctoris est nobis lis, et disceptatio ineunda. Quoniam licet omnes Thomistæ conveniant in hoc, quod materia signata aliquo modo quantitate, sit principium individuationis, ut ex dictis dub. procedenti patet, attamen non parum dissidii inter ipsos est, quidnam intelligatur per materiam signatam quantitate, an nimirum sit materia, ut dicit compositum illud, de quo in titulo dubii fit sermo ? Vel an sit materia involvens aliquo alio modo quantitatem? Quod quidem in tribus dubiis sequentibus examinabimus.

Proponitur sententia affirmans.

66 Partem affirmantem tuentur aliqui ex discipulis Divi Thomæ non inferioris notæ, ut Ferrara, primo contra gentes, capit. 21; Soncin.. 7 Metaphysic., quæ-t. 34; Nazanus, prima parte, quæst. 3, art. 2, controvers. unica. Eam autem explicant, distinguentes duo in individuo, scilicet esse indivisum in se ultima divisione, seu esse incommunicabile eo modo, quo superius communicatur inferiori, Pt esse eodem modo divisum a quolibet alio. Ex quibus illud prius, inquiunt, provenire a materia, hoc vero posterius a quantitate, ut a forma actu inhaerente. et constituyente illud in ratione divisi modo dicto : atque ita primum principium sufficiens, et adæquatum individuationis compositi substantialis, esse tam materiam, quam quantitatem, ut formam actu inhærentem, et informantem materiam saltem in suo toto : et per consequens prodictum compositum ex materia, et quantitate in sensu explicato coalescens.

Frobatur primo variis testimoniis Divi Thomæ. Nam in primis multoties. ut constat ex locis a nobis dub. procedenti relat

tis,

PrJ/r
«
Dita

5inr

U

tis. ait, per materiam signatam quantitate, intelligi materiam sub cortis dimensionibus : materia autem sub certis dimensionibus. dicit ipsam actu recipientem illas, ct dimensiones ipsas actu informantes, et inhærentes in ea : alioqui non posset osse sub illis ; ac proinde materia signata quantitate, Ql λ I). Thoma ponitur esse principium iadniduationis, dicit compositum quoddim ex materia, et quantitate, tanquam a forma actu inhærente coalescens.

Et deinde : quia idem sanctus Doctor. opuscul. de principio individuationis, et opusc. 32. c. 3, asserit, quod illud, in quo salvatur ratio primi, seu individui materialis in genere substantiæ nequit reperiri sine quantitate. Si autem quantitas non tribueret prædictæ substantiæ esse individual, quoad esse saltim divisum ab illis, et non qualitercumque, sed per mota forni@ actu inhærentis, non esset cur substantia non posset separari ab illa, et sic separata permanere, sicut ab aliis accidentibus hoc modo separabilis est. Unde propter hanc rationem idem S. Doctor quodlib. 7, art. 10, de albedine, et aliis qualitatibus materialibus, inquit, eas esse inseparabiles a quantitate, his verbis : *Possible est imaginari duas lineas separatas quidem speciei numero diversas, secundum dfanum silum : alias linea non esset dividibūis ei ipsa ratione sui genens : non enim diliditur linea, nisi in lineas : plures autan nlbedines, ejusdem speciei sine subjecto imaginari esi impossibile : et sic patet quod elbedo non individuatur, nisi ex subjecto, et propter hoc non posset esse individua, nisi rnd in aliquo subjecto ad minus in quantise.*

Confirmatur, primo. Nam S. Doctor, 3 put.quæst. 77, art. 2, et in 4. dist. 12, qurst. I, art. 1, quæstiuncula 3 ad 3, inquit, quod cum duo sint de ratione individui, scilicet incommunicabilitas. et distinctio ab aliis, unius horum principium est materia : alterius vero, scilicet distinctionis, quantitas : et sic totale principium indiridualionis esse materiam signatam quantitate. Quare sicut materia actu communicau in suo genere composito, et non diter, esi prima radix individuationis •quoad esse incommunicabile, quia hoc est proprius effectus illius, ita quantitas actu communicata in suo genere, scilicet in genere causæ formalis, et inhærentis materiæ in suo loto, et non aliter, erit causa, K prima radix individuationis ejusdem

quoad esse divisum ab aliis; qnandoquidem individuatio quoad prædiclum esse, est proprius effectus illius, ut primæ radiceis : sicut esse incommunicabile, et ultima divisione indivisum in se tribuitur materiæ , ut primæ radici.

68 Confirmatur secundo ex Aristot., 10 Metaphys., c. 3, text. 4, ubi tantum constituit duplex distinctionis genus : aliud quidem secundum formam, per quam aliqua distinguuntur essentialiter: aliud vero secundum quantitatem, per quam aliqua distinguuntur numerice : ergo sicut distinctio essentialis proveniens a forma, debet oriri ab illa, tanquam a causa informante , ita distinctio numerica proveniens a quantitate, debet etiam procedere ab illa, tanquam a forma inhærente, et informante, ut ex paritate rationis constare videtur. Maxime quia quantitas non videtur esse majoris efficacitatis adtribuendum suum effectum, scilicet distinctionem numericam, quam quævis alia forma ad causandum effectum illi correspondentem : et ita si aliæ formæ indigent inhaerentia, sive informatione , ad causandam distinctionem essentialem , etiam quantitas indigebit illa adtribuendam distinctionem numericam : ac proinde hoc ipso, quod materia signata quantitate, sit ratione hujus signationis prima radix individuationis quoad esse divisum ab alio, eritutique radix illius per quantitatem illi in suo toto inhærentem, ct cum ipsa prædictum compositum accidentale constituentem.

69 Secundo probatur ratione. Quia materia non potest esse hæc, et individua, ac proinde nec radix individuationis quoad esse divisum, nisi ipsa sit divisa ab alia parte materiæ , ut ex terminis ipsis constare videtur : at materiam dividi in partes, convenit illi ratione quantitatis; tanquam formæ hccidentalis inhærenûs, et informantis illam in suo toto substantiali : ergo materiam esse ra licem individuationis quoad esse divisum a quolibet alio : convenit illi ratione quantitatis, tanquam formai inhærentis : ac proinde cum dicitur, materiam signatam quantitate, esse j rimum principium invididuationis, debet intelligi de materia, et quantitate, ut ex illa tanquam ex subjecto et ex hac tanquam ex forma accidentaliter inhærente, compositum quoddam accidentale resultat.

Quam rationem adduxit D. Thom, in favorem suæ sententiro super Boetium, opusCi 70, de Trinitate, quæst. 4, art.

Seconda
ex
Arist.

Secundo
probatur
ratione.

Fuñeitor
Cl
D.Tbom.

1140

K

F

U

11

v 71

1

4.

4

1
t 4

t

2, hiu verbis : *Forma fit hzc per hoc, quod recipitur in materia : sed cum materia in se considerata, sit indistincta, non potest esse quod formam in se receptam individuet nisi secundum quod est distinguibilis. Non enim forma individualur per hoc, quod recipitur in materia , nisi quatenus recipitur in hac materia, vel illa distincta, et determinata ad hic. et nunc : materia autem non est divisibilis, nin per quantitatem. Unde Philosophus dicit I Ethicorum, quod\ submota quantitate remonet substantia indivisibilis : et ideo materia efficitur h*c, et signata, secundum, quod est sub dimensionibus.* Quod etiam repetit D. Thom. pluribus in locis, præcipue vero 1 part., quæst. 50, art. 2, et. in 2, dist. 3, quæst. 1, art. 4, et 2; contra gent., cap. 49 et 50, necnon de spiritalibus creaturis, art. I, et alibi sæpe.

Tertio. 70 Tertio. Nam cum dicitur, materiam signatam quantitate, esse primam radicem individuationis, vel per hoc, quod sit signata prædicla quantitate, ponitur in materia aliqua forma, seu aliquis modus distinctus ab ipsa materia, scilicet quantitas ei inhærens / vel nihil ei per prædictam signationem additur? Si primum, habetur intentum. Si vero secundum asseratur, liet inde, ut sicut materia secundum se, et præcise sumpta absque prædicla signatione , non poterat esse sufficiens principium, et radix individualioms, ita nec cum signatione : siquidem hæc signabo nihil addit ipsi materi®, ac proinde nec immutat illam : et per consequens sicut sine illa erat insufficiens principium, et radix individuationis. sic et cum illa.

Corroborator. Confirmatur. Quia nulla potentia limitatur. ζαΓ> determinatur, nisi per aliquem actum informantem illam, ac proinde, nec appropriate alicui, nisi per prædictum actum, siquidem per illam appropriationem limitatur, et coarclatur : sed materia prima. est simpliciter potentia : ergo non accipit determinationem, et appropriationem, nisi per aliquem actum informantem ipsam : ergo cum matena non sit principium individuationis, nisi signata quantitate determinante. et appropriante illam ad hoc potius compositum. quam ad illud, fiet inde, ut quantitas eamdem determinans, tribuat hoc per modum formæ informantis : ex qua. Pt ox materia unum compositum accidentale coalescat. Utraque consequentia cum minori videtur perspicua. Major vero etiam constat. Quoniam quousque potentia informetur, et actuetur per aliquem actam

in speciali, est indifferens, et indeterminato ad omnes, nec potest esse appropriate hole composito, in ordine ad quod determinatur, potius quam illi.

7 i Nec refert si dixeris, materiam signatam quantitate dicere ipsam materiam, non quidem, ut actu informatam per quantitatem, sed, ut dicit ordinem ad hanc potius quantitatem, quam ad illam, vel, ut præhabet, et radicaliter continet, aut dicit connexionem cum hac quantitate magis, quam cum ista. Quia ad hoc, ut una materia censeatur divisa ab alia, et limitata ad hoc compositum potius, quam ad illud, satis est prædictus ordo, continentia, aut connexio : ex eo. quod dictum illud Aristol. actus est, qui distinguit, aut limitet, inteliigitur de actu, vel de ordine ad actum.

Nam contra hoc est. Tum quod materia indifferens est, ad hanc potius quantitatem, quam ad illam præhabendam : ergo si nihil ei addatur, ratione, cujus approprietur huic potius quantitati, quam illi, non est cur potius unam, quam aliam præhabeat. Tum etiam : quia. uL arguit Najarius, quantitatem aut quodlihet aliud accidens, esse in sola potentia, vel causalitete materiæ, est esse indistincte, ac proinde esse in illa modo improportionato, ad hoc, ut causet distinctionem.

72 Ultimo. Nam quantitas est quodammodo ex se, et ex propriis meritis, tanquam ex prima radice, individua indhivuatione materiali, saltim quoad esse divisum a quolibet alio, ut disp. seq., num. 24, dicemus: ergo nequit materia esse radix individuationis compositi, saltim, quoad esse divisum, nisi prout participat quantitatem. et actu informatur per illam. Patet consequentia. Quoniam, quod ex se, et ex propriis meritis est tale, ita habet rationem talis, ut ipsum solummodo, vel id, quod ipsum actu participat, sit tale.

Nec sufficiet si dixeris, satis esse ad hoc, ut quantitas sit quodammodo primum principium individuationis, quoad esse divisum, quod materia signate quantitate, prout dicit præliabere per modum primæ radiceis hacc quantitatem, potius, quam illam, quamvis actu non informetur per ipsam, sil prima radix individuatlonis : quia eo ipso lote series principiorum individuationis reducitur in ipsam quantitatem , quoad prædictum effectum.

73 Nam coutra hoc urget, quod compositum substantiale, non virtualiter, sed lormaliter habet rationem individui : ergo primum

primum, et fundamentale «ure individuatio-
nis principium, debet esse, non quidem vir-
tualiter, sed formaliter singulare, ot habere
fonnaliler rationem talis principii : orgo si
.Mme! quantitas ost primus fons indivjdua-
Uonis quoad rnr divisum, debebit hoc illi
competere secundum suum formale
sumpte, ot secundum, quod est forma actu
informans rem illam, quæ ab ipsa habet in-
dividuan, sou esse divisam a quolibet alio.
Antecedens videtur perspicuum. Prima ve-
ro consequentia ex antecedenti sequitur.
Quoniam licet id, quod est formaliter tale,
possit oriri in genere causæ efficientis a
principio virtualiter tali : non tamen in ge-
n?n'causæ materialis, aut formalis, ut in
present! contingit. Et ita, quia homo est
fomaliter vegetativus , ideo anima ra-
tionalis est formaliter, ut quo vegota-
tira

Ultima vero consequentia ex illa priori
videtur sequi. Quoniam sicut hoc ipso,
quod ignis sit calidus per naturam, et omnia
aliariht calida per participationem ab illo,
propterea nihil potest esso, non quidem
virtualit?»?r, sed formaliter calidum, nisi, vel
«lignis, vel participet id, quod formaliter
reddit calidum secundum esse formale, nem-
pe calorem formaliter talem, et actu infor-
mantem : ita si semel quantitas est prima
radix individuationis. quoad esse divisum,
tunc quidquid formaliter fuerit singulare
materiale, et formaliter divisum ab alio, non
vero solum virtualiter, debebit esse quan-
titas : vel habere id, quo aliquid redditur
quantum formaliter, scilicet ipsam quanti-
tatem actu inhærentem.

§ П.

vnfeniia *negativa, ut Aristoteli, ctD. Thomae
conformior, pras/eiur.*

74 Dicendum tamen est. materiam sig-
natam quantitate, prout dicit compositum
quoddam ex materia, et quantitate ipsa,
tanquam ex forma actu inhærente, et infor-
mante coalescens, non esse primum princi-
pium, et radicem individuationis form®, aut
compositi substantialis : ac proinde indivi-
diutionem istam non includere quantitatem
secundum suum esse formale sumptam,
Unquam aliquid constituens intrinsece
r t individuum substantiale. Ita Aristotol. in
praedicamentis ubi primam substantiam
wi individuum substantiale collatum cum
secundis substantiis, appellat maxime sub-

stantiam. 8i autem prædictum individuum
in sui conceptu includeret quantitatem, ut
formam intrinsece constituentem, tunc pri-
ni® substanti®, maxime si conferantur cum
secundis, non essent dicend® maxime sub-
stantiae, sed potius e contra : siquidem se-
cond® substanti® non includunt in suo
conceptu aliquod accidens, tanquam for-
mam inhærentem. et constituentem ; secus
vero primæ substanti®.

Idem etiam tenet Angelicus Doctor opusc. D.Tbom.
70 super Boetium, quæst. 4, art. 2 ad se-
cundum. Nam cum sibi sic objecisset : *Item
dicit Philosoph., 4 Mctaphysic., quod idem est
rebus causa substantias, et unitatis : sed acci-* Arisiot.
dentia non sunt individuo causa substantif :
ergo neque unitatis, neque pluralitatis secun-
dum numerum. Respondet his verbis : *Ad
secundum dicendum, quod dimensiones, cum
sint accidentia per se, non possunt esse
principium unitatis iudivduæ substantiae,
sed materia prout talibus dimensionibus sub-*
esi intelligitur esse principium talis unita-
tis, et multitudinis. Si autem quantitas es-
set radix individuationis substantialis totius
compositi, per modum formæ inhærentis,
et intrinsece constituentis illud, tunc
quantitas ipsa secundum suum esso formale
sumpta, diceretur causa individu® substan-
ti® : et per se, aut potiori jure, quam ma-
teria ipsa, prout talibus dimensionibus sub-
est, seu (quod idem est, ut ex se, et ex
infra dicendis amplius patebit) prout per
modum radices ei substernitur, vel radicali-
ter eas præhabet, esset dicenda principium
unitatis, et multitudinis pure numeri-
cæ.

75 Idem etiam docuit Sanctus Doctor D.Tbom.
opuscul. 29, ubi loquens de iis, qu® con-
veniunt individuo essentialiter, et de illis,
quæ ei competunt rationo quantitatis secun-
dum suum esse formale sumptæ, et secun-
dum. quod comparatur per modum form®
inhærentis, et intrinsece constituentis cum
illo compositum accidentale jam dictum,
sic ait : *Est enim individuum in sensibilibus
ipsum ultimum in genere substantif, quod de
nullo alio praedicatur, imo ipsum est prima
substantia, secundum Philosophum in praedi-*
*camentis, ct primum fundamentum omnium
aliorum, etc. Materia enim sola* (modo tamen
infra num. 91 et deinceps amplius* eluci-
dando) *cs! principium individuationis, quoad
illud, in quo salvatur ratio primi in genere
substantia? : quod tamen impossibile est repe-*
rih sine corpore, et quantitate. Et ideo quan-
titas determinata dicitur principium indivi-

duuhonw, non quod aliquo modo causae
subiectum suum, quod est prima substantia,
sed concomitalur eam inseparabiliter, et deter-
minat eam ad hic, et nunc : illud ergo, quod
cadit sub ratione particulari, est hoc ali-
quid prae naturam materi*, quod autem
cadit sub sensu ceteriorum, est per quanti-
tatem.

D.Thaa El tandem hoc ipsum asseruit D.Thom..

opus. 32, cap. 3. ubi sermonem faciens de materia signata quantitate, prout dicit compositum quoddam ex materia ipsa, ul ex subjecto, el ex dimensionibus, tanquam ex causa formali intrinsece constituyente illud, ut intuitu patebit, sic loquitur : *Dicitur, quod materia \$ub certis dimensionibus est causa individuationis, non quod dimensiones causent individuum, cum accidens noneauet suum subjectum ; sed quia per dimensiones certas demonstratur individuum hic, et nunc, sicut per signum proprium, individui, et inseparabile.* Cum tamen, ut ex dictis consui, et ex infra num. 76 et deinceps dicendis patebit, sumpta quantitate non quidem hoc modo, sed eo. quem dubio 5 explicabimus materia signata quantitate sit prima, et radicatis ratio individuationis, et non signum tantummodo ipsius. Idem etiam docuit Sanctus Doctor ibid, his verbis : *Cum ergo forma recipitur in materia circumscriptis omnibus per intellectum dimensionibus, fit aliquid existens in genere substanti*, et ultimum, completam habens rationem individui in substantia, sed non fit hic, et nunc demonstrabile sine dimensionibus determinatis, el certis.*

Phadrii. Unde sententiam hanc sequuntur Flandria
Cjprol. 7 Metaphysic., quæst. 29, art. 4; Capreol.
in 2, distinct. 3, quæst. 1, art. 3, quatenus
asserit substantiam sine quantitate actu
inhærente individuam, etiam quoad esse di-
visum : non tamen habere individuationem
eo modo, quo illam nunc habet, scilicet
modo sensibili : quamvis in eodem articulo
in oppositam sententiam etiam inclinetur.

Ægidia\$.	Ægidius quodlibet 1, quæst. 5 art. 1
Javelles.	Javelins, 5 Metaphysic., quæst. 15; Zumel
Zomri.	1 part., quæst. 3, art. 2, tract, de principio
Gonzalez	individual., conclus. 2; Gonzalez. 1 part
Bannez.	qwest 11, art. 1, disp. 23; Bannez, 1 part
Suarez.	quæst. 3, art. 2; Suar., 1 toei. suæ Meta
	physic.", disput. 5, sect. 3, num. 10 et seq
CoJeUn.	quantibus; Cajetan., 1 part., quæst. 29, art.
	1, ubi valde invehitur contra opposita
	sententiam inquiens, chimericum esse, hoc
	actus constituendi individuum substantiale
	et materiale, et distinguendi illud a quolibet

alio, separare secundum rem. El tandem hoc
ipsum tuentur plurcs p_x discipulis D.Thom.
(ut referunt Ferrara, el Nazar, ubi sup. ct
nulli alii).

7G Assertio hæc duplici posset ratione
D. Thomæ probari. Cæterum, quia prior ex
illis etiam probat, per materiam signatam
quantitate non posse in via Divi Thomæ
intelligi materiam, ul acuatam per aliquem
modum, adhuc substantialem, ex natura
rei a materia distinctum, per quem deter-
minetur ad habendam hanc potius quanti-
tatem, quam illam; et de hoc in dubio se-
quenti erit specialis difficultas; propterea
eam in predicto dubio adducemus, et as-
sertionem istam hac unica ratione a Divi
Thomæ opusc. 32 citato tacta, et al hanc
brevem formam redacta suadebimus. Quo-
niam prima substantia materialis, est unum
perse poniibi in prædicamento substan-
tiæ tanquam fundamentum cæterorum hujus
predicamenti : ergo non constituitur in
esse primæ substantiæ, seu in esse sub-
stantiæ per aliquod accidens, scilicet per
quantitatem tanquam per formam inhæren-
tem, et intrinsece constituentem illam in
esse individui. Patet consequentia : quia
alioqui prima substantia esset ens per acci-
dens, quippe quæ constaret ex rebus diver-
sorum prædicamentorum, scilicet ex sub-
stantia, et quantitate ut forma inhærente, et
constituente. M

77 Confirmatur, et explicatur. Quoniam id. quoti |>ertinet ad aliquam lineam, maxime si sit fundamentum cæterorum illius lineæ, nequit constitui per aliquid extra prædictam lineam : aliqui esset, et non esset extra talem lineam : quia res constituta non potest non pertinere ad lineam sub constitutivi : ergo cum prima substantia, ut talis, pertineat ad lineam substantiæ, ut fundamentum totius lineæ, repugnabit, illam constitui in esse talis, seu in esse substantiæ primæ, per aliquid extra prædictam lineam , scilicet per quantitatem.

Confirmatur secundo. Quoniam in illo
priori, in quo materia præsupponitur ad re-
ceptionem actuale formæ substantialis, et
quantitatis actus, pt in exercitio recipiendi-
rum. tunc debet predicta materia esse sin-
gularis, et individua, ita, nt sit h^*c , et non
illa : quandoquidem formæ illæ singulares
non recipiuntur, aut actuant materiam in
communi, sed materiam singularem, «*cl*»
■ non I^*am - ergo materia non
habebit esse *hanc*, ac proinde, nec radicem
individuacionis.

individuationis, etiam, quoad esse divisum, prout actu subest quantitati, sive prout actualiter per quantitatem, tanquam per formam irihærvniem, et intrinsece constituentem individuum substantiale, aut materiam ipsam, ut individuum, et individuationis principium. Palet consequentia: quoniam id, quod convenit alicui ratione alterius, ut forma: inhærentis, et intrinsece constituentis, non potest ei convenire in illo priori, in quo præsupponitur ad talem formam.

! HI.

Ewionts adversa riorum, el praelusio earum.

78 Occurrit primo Ferrara, tain ad rationem hanc, et primam ejus confirmationem, et quam ad secundam. Ad primam quidem, et ejus primam confirmationem, quod duobus perlinent ad unitatem individuaalem, scilicet esse indivisum in se ultima divisione, seu esse incommunicabile : et esse eodem modo divisam a quolibet alio : et quod ex iis duobus primum illud pertinet ad essentiam prædictæ unitatis, et individui : hoc vero posterius habet se ad instar proprietatis illius. Quare ex hoc, quod quantitas constituitur per modum formæ inhærentis, et intrinsece constituentis prædictam unitatem, et individuum, quoad esse divisum a quolibet alio, non inde fiet, individuum substantiale essentialiter sumptum (secundum quam rationem pertinet ad lineam prædicamentalem) non esse unum per se, sed solum non habere prædictam unitatem quatenus simul constat suis proprietatibus (secundum quam rationem non pertinet directe ad prædicamentum).

Ad secundam confirmationem respondet, quod causæ invicem sunt causæ : et ita licet in illo priori non presupponatur quantitas in genere causæ materialis per se primo receptivos; præsupponitur tamen illa generis <δ5> formalis disponentis ad receptionem hujus formæ, et non illius : et ita potest in eodem genere esse causa individuationis unius, et totius compositi quoad esse divinum.

79 Cæterum neutra ex his solutionibus
alūfacit. Non quidem prima. Quoniam
hoc ipso, quod esse indivisum in se ultima
divisione, pertineat ad constitutionem indi-
vidui, ut talis, non potest non pertinere re-
ipsa ad eandem constitutionem, quod si-
eodem modo divisum a quolibet alio,
quavis prior illa ratio aliquo modo præce-

dat hanc posteriorem : ergo, etc. Antecedens probatur. Quia ut communiter docent Philosophi cum Aristot. et D. Thoma idem est re ipsa constitutum, et distinctivum alicujus rei : ergo hoc ipso, quod *esse* individuum pertineat re ipsa ad intrinsecam constitutionem individui, ut talis, non potest non pertinere re ipsa ad eandem constitutionem *esse* divisum a quolibet alio. Et ita si quantitas tribuit per modum formæ inhærentis *esse* divisum, pertinebit ad intrinsecam constitutionem ejusdem individui : imo ipsa etiam erit, quæ re ipsa tribuit *esse* individuum in se, seu *esse* incommunicabile, per quod per prius, licet inadæquate, individuum constituitur.

Confirmatur primo. Nam ad intrinsecam constitutionem unitatis essentialis, et specificis! , non potest non pertinere, constituere speciem, et distinguere illam specificè a quolibet alio : et ita quidquid distinguitur specificè essentiam aliquam a quolibet alio, habet re ipsa constituere illam : ergo eodem proportionali modo in unitate individual! philosophandum est, ut ex paritate rationis constare videtur : ac proinde si quantitas distinguitur numericè substantiam materialem per modum formæ inhærentis eodem modo constituet : et eo ipso talis unitas, erit unitas per accidens, ut ostensum est.

80 Confirmatur, et explicatur secundum
Quoniam illud ipsum, quod reddit incom-
municabile individuum, et materiam ip-
constituit in esse incommunicabilis alteri
formæ, et composito, vel potest secundum
se, et precise spectatum, esse in alia mate-
ria, et composito, preterquam in hoc
quod reddit individuum, et incommunica-
bile? vel non potest? Si primum, ergo non
potest intrinsece constituere hoc individuum
et hanc materiam in esse *hujus* numerici
talis: siq. idem id, quod potest inveniri in
alio individuo, et constituere illud in esse
talis, nequit prius illud individuum in esse
individui constituere: alioqui ratio illa in
individualis, esset, et non esset propria sui
individui, quod apertam involvit contra-
dictionem. Si autem dicatur secundum, ergo
illud ipsam, quod reddit materiam, et indi-
viduum incommunicabile, reddit illa dis-
tincta a quolibet alio: quandoquidem ex
ipso, quod tale individuum habeat aliquod
reale, ut constitutivam sui, quod nequit re-
periri in aliquo alio, non potest non ex
propriis ejus meritis distinguere a quocunque
alio. Non enim aliunde colligimus, diffe-

Aristot.
D.Thorn.

Confir-
mator
primo.

Confirm
mat an
second

rentias gpecificas esse sufficientes rationes ad hoc, ut sit alia, et alia species, nisi quia una ex illis ita convenit uni speciei, ut intrinsecum ejus constitutivum, ut nequeat reperiri in alio : ergo eadem rationo hoc ipsum, proportionem servata, de sw incommunicabili constitutivo unius individui, propter rationem modo dictam, colligemus.

Accedit, quoi etiam si demus, unitatem individuaalem quoad rue divisum habere se adinstar proprietatis individui quoad rue indivisum, et eam quoad priorem illam rationem provenire ab aliquo alio principio realiter distincte, adhac non posset oriri a quantitate, ut a forma inhærente, et intrinsece constituyente : et iu rue divisum proveniens a quantitate non posset non advenire per accidens unitati individuali, et substantiali : siquidem præsupponeret illam complete unam, scilicet tam quoad «xr incommunicabile, quam quoad ase divisum.

81 Ratio autem , ob quam, adhuc in illo eventu, non posset unitas pnedicta quoad esse divisum per se primum illius, de quo loquimur, provenire a quantitate, est. Quoniam duo individua substantialia in ratione talium, non possunt non distingui distinctione formaliter substantiali, id est, distinctione, quæ non solum exerceatur in substantia ; ac proinde de materiali sil substantialis, in eo sensu, in quo communiter dicitur, quod substantia habet partes entitativas sub.-tantiales a quantitate ; sed quæ de formali sit substantialis : at distinctio, non solum de materiali, sed etiam do formali substantialis, nequii provenire ab aliquo accidenti, tanquam a forma inhærente, et tanquam a ratione intrinseca talis distinctionis : er-zo. etc. Major probatur. Quia alioqui inter illa individua, nulla esset distinctio formalis substantialis, et ita quoad substantialia formaliter considerata, eadem prorsus esset substantia individualis Judæ proditoris, et humanitatis Christi Domini : ac proinde eademmet prorsus substantia individua quoad substantialia præcise considerata, licet non quoad quantitative., cruciaretur modo in inferno. et in codis bearetur : et esset unita personalitati Verbi, et personalitati Croatie Judæ. Sicut quia substantia materialis, qua; inudo est sub unica quantitate, tantum haliel partes enlitativas, seu ejusdem rationis, formaliter a quantitate, ut a forma inbærcnte, et intrinsece constituyente illam in esse divisibilis in tales

partes quantitativas, propterea eadem substantia quoad substantialia pnrise considerata , non distinguitur actu fornulHer substantialiter a se ipsa, prout est sub diversis partibus quantitatis : sed cademmet realiter, actualitor. et substantialiter. Labet precise quoad substantialia, esse sub predictis partibus quantitatis, a quibus ipxa habet partes non de formali substantiale», sed de fonuali quantitalivas, et de materiali substantiales, ut latius in lib. de Generat.. disp. 5, a num.32 usque ad num. 95, peculiariter vero num. 57, nostri Complut, satis acute docent.

Minor autem satis constat ex iis, qu* disp. citata ex lib. de Generat., num. 5\$ nostri Complut, adducunt. Nam cum quantitas sit accidens, nequibit per modum cans@ formalis intrinseca?, sive inhærentis. tribuere effectum aliquem Tormaliter substantialem : quandoquidem causa formalis intrinseca , seu inhærens non causal nisi dando se : ac proinde si ipsa sit forma accidentalis , non potest tribuere nisi *cue* accidentée : et per consequens non valebit tribuere distinctionem de formali substantialem.

82 Ex quo etiam corrui solutio, quam Nazarius controvers. citata adhibet dicens, maximam illam, scilicet idem esse re ipsa constitutivum, et distinctivum. debere intelligi de principio formali, non vero radicali. qualis est {quoad præsens) quantitas. Hæc igitur solutio ex nuper dictis, ut intuiti constabit, facile corrui. Tum, quia hoc ipso, quod principium radicale constituat aliquid, ita, ut nequeat quidpiam aliud constituere. non potest non distinguere illud ab omni alio, quod a tali principio constitui non valet. Tum etiam : quia. juxta hunc dicendi modum, non assignator principium substantiale , α quo distinctio formalis substantialis individuorum proce-

83 Nec deinde solutio , quum Ferrari adhibet secundæ confirmationi t satisfacit. Tum, quia. ut in libro de Generat., disput. 2. a num. 105 usque ad numerum 108. nostri Complut, docent, materia prout recipit formam hanc potius, (piam illam, e-it simpliciter, et absolute prior, quam, quod hæc numero, quantitas actu recipiatur. actuque informet ; nam hæc quantitas actu recepta, et informans, non requiritur ad hoc, ut hæc forma simpliciter recipiatur. ad hoc, ur materia prædictam formam modo connaturali recipiat : ergo in

AddiU-
Ecfilam
coûta

Ratio
additu-
racati

in illo priori, in quo presupponitur precise cum omnibus requisitis absolute, et simpliciter recipiendam hanc numero formam substantialem, et non aliam ; in quoque presupponitur individua, et singularis, non potest habere suam individuationem a quantitate, tanquam a forma informanti, H actu inherente : ac proinde predicta individuatio nequibit ulla ratione ab eadem quantitate, modo dicto considerata desumi.

Tum etiam : quia saltem supernaturaliter potest individuum substantiæ separari a quantitate, et in rerum natum consistere : ergo potiori ratione poterit dari aliquod prius, in quo materia preinelligatur, ut recipiens hanc numero formam , et non illam, in quoque preinelligatur hoc compositum substantiale, et non illud, ut absolute, et simpliciter independens ab hac potius quantitate, quam illa, ut actu recepta , et informante. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem constat ex eo, quod anima rationalis individuatur per materiam signatam quantitate, ut num. 16 dicebamus, et satis constat ex dictis pro nostra sententia dub. i hujus disputationis : et tamen non requiritur, ut predicta materia sit actu informata per illam numero quantitatem, per quam signata esse dicitur.

84 Secundo occurrunt alii nostræ rationi fundamentali, eam ad summum probare : compositum consurgens ex quantitate, et materia, actu recipiente illam in suo toto, non esse radicem individuationis , si compositum illud ita sumatur, ut dicat in recto quantitatem actu inherenter, et receptam : secus tamen , si dicat illam in obliquo : quia nihil obest ad unitatem per se alicujus rei ponibilis in recta linea prædicamentali, et substantiali, quod importet in obliquo aliquid extra proprium prædicamentum. Et ita licet esse divisum a quolibet alio pertineat intrinsece ad individuum substantiale, poterit prædictum esse, non obstat unitate per se ejusdem individui, ab ipsa quantitate modo dicta provenire.

Celerum, nec hæc solutio vim rationis Dirige Thomæ enervat. Quia licet non tollat unitatem per se rei pertinentis ad unum prædicamentum, quod concernat in obliquo, et Unquam connotatum extrinsecum aliquid pertinens ad aliud prædicamentum : secus, tamen si illud afferat, tanquam obliquum, et connotatum intrinsecum, a quo nunc in obliquo intrinsece constituatur : ergo repugnabit compositum substantiale

esso unum per se, si saltem in obliquo constituatur in esso individi per quantitatem actu inherenter. Consequentia patet : quoniam quantitas non potest non esso, juxta hunc modum dicendi, connotatum, et obliquum intrinsecum constituens hoc modo individuum substantiale in esse divisi a quolibet alio.

Antecedens autem probatur. Tum , quia propterea accidentia in abstracto, pertinent per se directe ad sua propria prædicamenta, et singula ex illis habent suam unitatem per se, quia licet dicant, in obliquo saltem, aliquid extra proprium prædicamentum, scilicet substantiam , ex eo, quod sunt entis (id est substantiæ) entia; nihilominus afferant illam tanquam obliquum extrinsecum, et adhuc in obliquo modo non constituentem illa intrinsece, sive extrinseco modo, ita, ut accidentia sint aliquid constitutum , sive conflatum ex substantia, tanquam ex aliquo obliquo intrinseco, et ex ipsius accidentibus , eo proportionali modo, quo persona dicitur constitui intrinsece per personalitatem in recto, et naturam in obliquo importatam. Et similiter propterea eadem accidentia in concreto non pertinent directe ad proprium prædicamentum, ut in Logica, disp. 5 et disp. 11, num. 60, nostri Complut., docent, quia albedo, v. g., dicit ex parte materia significandi subjectum, tanquam obliquum intrinsecum : ergo, etc.

Tum etiam : quia id, quod involvit duas essentias omnino integras, et completas ad diversa prædicamenta directe spectantes, non potest esse unum per se, sive utramque afferat in recto, sive unam in recto, et aliam in obliquo. Quia ratio, propter quam ex rebus diversorum prædicamentorum nequit fieri unum per se, est : quia ex duabus rebus omnino integris, et totalibus non potest coalescere unum per se ex eisdem intrinsece constitutum. Constat autem quod per hoc, quod aliquid importetur in obliquo, non tollitur ab eo aliquid de sua totalitate. et integritate.

85 Accedit, quod si semel quantitas in obliquo importata, et ut actu inherens, potest esse radix individuationis per modum connotati , sive obliqui intrinseci, multo melius id poterit per modum obliqui extrinseci, quod potest re ipsa inherere, non tamen actu inheret, aut informat. Et ratio videtur aperta. Quia prius est, quod materia radicaliter possit recipere hanc quantitatem potius, quam aliam, sive quod radicaliter præhabeat illam,

1 Probatio antecedenti.

Complot.

2 Probatio.

Fulcitor.

quam quod actu recipiat ipsam, et per eam informetur, ut ex terminis ipsis constare videtur : at materia secundum id, quod habet precise ex vi illius prioris, habet tunc primo esse *hanc*; et singularem : siquidem per nihil aliud antea ad se ipsam, ut in potentia radicati ad hanc potius quantitatem, quam ad illam (seu, ut est radix hujus potius quantitatis, quam illius) potest esse primo singularis, et individua, ut ex se, et ex dictis patet : ergo precise ex vi illius, quod habet in illo priori, erit potiori ratione radix individuationis : ac proinde potiori jure habebit rationem talis radicis, connotando predictam quantitatem, Unquam connotatum extrinsecum. quod potest re ipsa inherere, non tamen actu inheret.

Prima consequentia ex utraque praemissa constat. Nam materia est potiori jure radix individuationis ex vi illius, per quod primo intelligitur *hac*, et singularis positive : quod quidem competit ei ex vi illius, quod habet in illo priori, ut intuiti patebit. Secunda vero consequentia ex hac priori aperte sequitur. Quia materia ex vi illius, quod habet in illo priori, connotat quantitatem, non quidem per modum connotati intrinseci, et actu inherenti, sed extrinseci, et quod re ipsa potest inherere : ergo si potiori jure est radix individuationis secundum id, quod habet in illo priori, consequens erit, ut potiori jure sit radix individuationis, non connotando quantitatem. ul connotatum intrinsecum, sed extrinsecum. et modo dicto.

5 iv.

Solvitur primum argumentum in favorem primae sententiae allatum.

86 Quia primum argumentum pro prima sententia, et ejus confirmatio aliquibus testimoniis difficilibus constat, ideo placuit in gratiam Arist. et Sancti Doctoris, et ut mens eorum magis pateat, sigillatim illa solvere.

Exponiten
B&Qiam
pnm
>eniMi-
l,a*
primum igitur testimonium predicti argumenti respondetur, quod, ut patebit ex (luæ num. 116 adducemus, cum Sanctus Doctor in primo testimonio inquit, Per materiam signatam quantitate intelligi materiam sub certis dimensionibus, non loquitur de ea prout actu subest ibi, sed de eadem, ut est fundamentum, et radix earum, et ut per modum radicis continet

has potius dimensiones, quam illas. Et iu non est necesse, ut actu predicta nuteni informetur quantitate, sed sal erit, qnod habeat potentiam rudicalem, per ipum exigat informari hanc potius quantitate, quam illa. Cur autem materia, ut pnrredit quantitatem predictam. et formam ipsam substantialem. pn habeat per modum radirii istas potius dimensiones quam illas? jun in libro de Generatione, disput. 2, a num. 88 usque ad num. 92. nostrum Collegium Complut, id explicuit, et in hac eadem disp., num. 133 et deinceps, latius explicabitur.

Ad secundum testimonium ejusdem argumenti constat ex modo dictis, quomodo Sanctus Doctor non loquatur de quantitate actu habita, sed pruhabita in materia, tauquam in radice. Nam licet sine hac nequeat inveniri individuationis compositi mbstantialis, bene tamen sine illa.

87 Ad lenium testimonium in favorem ejusdem primi argumenti, negandum est cum Capreolo in 2, dist. 3, quæL i, art. 3. Divum Thomam velle iiiiidem, quod albedo. v. g., quoad suam individualionem precise, quoad intrinseca spectatam, non possit separari a quantitate : sed solwn, quod eadem albedo, ut est *hac* sensibiliter, nequeat dari sine quantitate, ut ex sequenti expensione context. S. Doctoris aperte constabit.

Nam cum ibidem interrogasset, utrum albedo, vel alia qualitas corporalis possit a Deo separari ab omni quantitate? Respondet, quod, ut hoc sciatur, presupponendum est, quod in albedine, et qualibet alia qualitate corporali, est duo considerare, scilicet ipsam naturam ejus, per (piam speciem sortitur, et individuationem ipsius, secundum, quod est hæc albedo sensibilis ab alia albedine sensibili distincta. Et hoc supposito inquit, quod posset lieri divino miraculo. ul natura albedinis subsisteret absqu* omni quantitate : illa tamen albedo non esset sicut hæc albedo sensibilis.

Ac proinde ejus mens est. Tum, quæ hæc albedo quoad intrinseca, et indispensable sua individuationis potest separari a quantitate : alias nequiret secundum sui naturam subsistere divino miraculo absque omni quantitate : siquidem juxta communem Philosophorum, maxime vero D. Thonil* sententiam, quidquid a parte rei potest subsistere divina virtute, debet esse aliquid singulare. Tum etiam, quod quoad extrinseci individuationis ejusdem albedi-

ni«r scilicet, quuml singularitatem in ratione singularitatis sensibilia » son sensu externo porccptibili<t non posset ub eu scparari : ex co, quod nihil potest sensu preMiclo sentiri, nisi sit quantum. Et ita cum in verbis in argumento relatis videtur absolute dicere, a bodinem non posse esse individuum, nisi sit aliquo subjecto, ad nii-nw in quantitate, loquitur do individualiono albedinis modo explicatu : ut hoc modo omnia, quæ Sanctus Doctor ibidem docet, inter se consonent, ct decisio articuli correspondent iis, quæ ad illius decisionem præsupposuit.

Usa 88 Nec refert» quod D. Thom. slatim addiderit; quod albedo sic separata, esset forma quædam intelligibilia » ad modum formarum separatarum, quas Plato posuit. Non itaque hoc refert. Quia mens Sancti Doctoris non est æquiparare quoad omnia albedinem separatam cum prædiciis ideis, in, ut es*et universalis in escendo, sicut ilæ : quandoquidem juxta propriam sententiam asseruit. posse albedinem secundum sui naturam subsistere divino miraculo absque omni quantitate; et ut nuper dicebamus, in via Sancti Doctoris sola simpilaria possunt subsistere etiam supernutmlitr. Sed tantum œquiparavit. albedinem ineopventu existentem,et individuum corn prædiciis ideis, quoad hoc, quod est non esse formam sensibilem, abstrahere-qu?a materia sensibili, licet non a materia intelligibili, sicut ideæ illæ Platonica», ab illi non voro ab ista materia abstrahe-Lint. Et similiter ob camdem rationem, et in eodem sensu idem Sanctus Doctor in solutione ad primum dixit, quod si albedo dne quantitate esset, jam non esset corpora is qualitas, sed spiritualis, spiritualitate vdlicet, quæ precise opponitur materialitati sensibili : quia quantitas actu subjacens albedini, solum requiritur ad eam, ut individuum individualione sensibili : ct ideo statim Sanctus Doctor dixit : *Sed, hxc albedo sensibilis individua csscl lifit quantitate fieri non potest.*

89 Nec etiam refert si secundo objcias, fttdU. Thom, ibidem distinguit quantitalia ab albedine, quod illa quodammodo iirfniduatur a se, id est. quodammodo non per substantiam, ut infra explicabitur : albedo vero non individuatur α se, sed a suo subjecto : ergo cum quantitas propter hanc rationem possit manere, individua, quoad intrinseca, et indispensabilia ad individualionem, Cei inde, ut propter rationem op-

Salmant. Cars. theolog., tom. I.

positam nequeat albedo manere individua, ctiun quoad necessaria ud individualionem absolute consideratam, si a quantitate separetur : ct ila non poterit ab ea separari.

Non igitur hoc refert. Nam Divus Thomas ibidem tantum intendit constituere discrimen inter quantitatem sensibilem, et ejus sensibilem individualionem, et inter individualionem sensibilem albedinis, in hoc, quod individualio sensibilis albedinis nequit reperiri sine suo subjecto; scilicet quantitate : quia albedo non nisi dum est divisibilis, potest oculo corporeo videri : et cum non fiat divisibilis nisi natione quantitatis, in qua actu est, inde est, ut non nisi dum est in illa, valeat sentiri : ac proinde, nec in alio eventu haberc individualionem sensibilem.

90 Cæterum quantitas ex se est divisibilis in partes : et propterea e.iam separata a substantia potest habere individualionem sensibilem, el informari accidentibus, quæ sensibilem eam reddant. El ita Sanctus Doctor in fine corporis non conclusit, posse per miraculum esse hanc quantitatem etiam absque subjecto : sed dixit : quod potest per miraculum esse hæc quantitas sepsibilis, etiam absque subjecto, ut patet in corpore Christi. Cæterum, quia nequit quantitas in aliquo eventu habere individualionem, ut sensibilem; nisi habeat individualionem absolute talem, quamvis hæc posterior non sufficiat, licet sil prærequisita ad illam priorem : ideo D. Thom. l ræsupposuit illud prius discrimen inter quantitatem. et albedinem, quod illa ex se est quodammodo individua, secus vero ista. Non quidem, ut negaret, albedinem posse esse individuum individualione absolute tali, etiam si separetur a quantitate, licet non ab ordine ad illam : sed, ut ostenderet quomodo quantitas, quia habet individualionem quodammodo a se, id est, quodammodo non per substantiam, nec per ordinem ad illam (modo tamen disp. sequenti, num. 21 el deinceps explicando) ex eo, quod habet paries positionem habentes, ita separari potest a substantia, ut maneat individua individualione sensibili; non vero albedo.

Occurritur duabus confirmationibus
primi argumenti.

Prina
soloiio
pirax
confirma-
tionis.

Ad primam confirmationem respondetur primo, sensum verborum Sancti Doctoris non esse, quod distinctio ab aliis, quæ convenit composito substantiali, ut est *hoc*, el individuum, proveniat a quantitate, ut ha-^{*}bita, et actu informante, sed ut præhabita : ut constabit ex iis, quro num. 116 dicemus. Et ita quantitas, ut actu communie «la composito , non quidem secundum suum esse formale sumpta, sed, ut pnehahia in materia, desiderabitur ad indivi iuationem ejusdem compositi, ut talis, ct quoad *esse* divisum illius.

Objedio
coatra
banc l
wlniia-
bcm.

91 Nec refer: si objicias, non posse solutionem hanc cohærere cum contex. Sancti Doctoris : in quo, sicut tribuit quantitati, quod sit radix individuationis compositi quoad *esse* divisum, ita tribuit materia*, quod sit principium radicale ejusdem in li-vidualionis, quoad *esse* incommunicabile : ergo, etc. Antecedens videtur certum. Nam si quantitas secuadum suum *esse* formale, ct, ut actu habita, non est radix prædi tæ distinctionis, sed tantum ut præhabita a materia, ut a prima radice illius, tunc material non nisi ul signata prwdicta quantitate, seu, ut præhabens illam, erit radix talis distinctionis : siquidem materia, ut præhabens hanc quantitatem, seu quantitas, ut in ea præhabita, nihil est aliud, quam materia, ut signata quantitate, ea signatione, quæ ad individualioneni desideratur : ut ex dictis, et ex num. HG et deinceps dicendis constabit : ergo nihil superest, quod sit radix hujus individuationis quoad *esse* incommunicabile, nisi materia ipsa secundum se : ergo cum hoc aperte pugnet cum natura inaterite secundum sc sumptæ, quippe quæ s eundum hanc rationem non cit magis propria hujus, quim illius individui, nequibit falvari il, quod sanctus Doctor in contex. præ icti testimonii asserit: scilicet, quod sicut *esse* divisum provenit a quantitate, ita *esse* incommunicabile, seu *esse* in se indivisum ultima divisione, provenit a materia.

Eno-
djlio.

Respondetur pnim, re vera utrumque munus præstari a materia, ut sign ta quantitate : a-que a leo ab eodem realiter principio, scilicet ab ipsa materia, ut radicaliter præhabente in se quantitatem, ut ex

rationibus in favorem assertionis factis constat. Catorum cum hoc stat, quoi *esse* incommunicabile posset per quam <am accommodationem tribui absolute matena; : et *esse* divisum, quantitati. Ratio autem hujus accommodationis, et attribution^, quoad *esse* incommunicabile attributam niateriæ. deducitur ex dictis. Nam individuals quoad ew incommunicabile dicit negationem incommui icabilitatis illius, qua universale communicatur alteri, ut subjecto inferioritatis, et prædicationis : atque adeo dicit negationem essen ii in alio, ul in JectO jam dicto. Unde merito, «<um hrocri-lio pera commodationem, et attributionem attribuenda esi alteri, ut primo principio physico, absolute attribuitur materia* primas. De cujus ratione est. ul nullo modo sit in alio, tanquam in subjecto priori : ex eo, quoi de ejus ratione est esse primum subjectum, quamvis re vera non sit radix pr» iictw incummunicabilitatis, nisi ut |*o-culiariter præhabet hanc numero quantita-tem. et non illam.

Ratio autem accommodationis, el attributionis quoad *esse* divisum ab aliis, attributum quantitati , est. Nam in materia signata quantitate, seu præhabento hanc quantitatem per modum radiceis, includitor ipsa quantitas, ut radicaliter præhabita. Quia vero propriam est quantitatis habere quodammodo ex se esso individuum, et habere ex se *esse* divisum : ex eo, quod ex propriis meritis habet distinctionem, H divisionem pari um, et esse divisibilem in pura eiusdem rationis, ut- num. 21 et sequentibus, disp. 2, expendemus, propterea quantitati attr buitur absolute loquendo. quod sit radix individuationis comporiti substantialis, quoad *esse* divisum ab aids : licet re vera non præstet quoad pnesens hunc effectum ad individuationem necessario petatum, nisi, ut præhabita in ipsa materia : ac proinde non tribuat hunc effectum, nisi materia, ul illam radicaliter præhahens.

92 Hoc autem optime explicuit Cajetam 1. pari., quasi. 29. art. 1, ubi postquam dixit materiam. ul præhabenlem hanc quantitatem, potius, quam i-lam, esso radicem individuationis. quoad *esse* indivisum in se, seu quoad *esse* incommunicabile, el similiter quoad *esse* divisum ab aliis, stalini, uc explicaret, quomodo hoc non obstanto tribuitur absolute quantitati, quod sit radix individuationis, quo.td tue divisum addidit : Arc *propterva nego xllam maximam cx sen-*

sibus

sibus Aristotelis, *f*l Sancti Thom, habitam, scilicet, quad distinctio numeralis materialis primo convenit quantitatif ct CotUaquenlcr per illam exteris secundum doctrinam Posteriorum : quoniam part eipare naturam ejus, cui primo convenit aliquid, pluribus modis contingit. Ner. oportet illam formalilcr salveri in omnibus ipsam participantibus : ut primo Posteriorum ostendimus. Materia autcm,qux radix fundamcnlumque est quantitatis, non est etiam in illo priori extra participantia Quantitatis naturam, imo (ut melius loquamur) est quasi prxhabens quantitatis naturam, el quoniam magis est prxhabcre, quam participare, si participantia naturam aliquam, quoquomodo possunt in effectum illius, quanto magis prahabenlirr naturam illam, hoc poterunt, oportet enim omnem effectum primo alicui convenientem, ab illo in sc, vel itis participaritibus, aut prahabentibus fieri. Seu (ul inquit Bannez explicans, l do Gcnni., cap. 5, quŷ>st, 3, art. S, hæc eadem CojeUni verba) ad hoc, ut salvetur, effectui in aliquem convenire alicui, satis est, quod reducatur in illud secundum esse formale, vel in formaliter participantia ipsum, vel tandem in aliquid, in quo radicaliter, et i.rtoaliler pnccontineatur.

93 Nec etiam refert, si ad ostendendam insufficientiam fundamenti assignati in ordine ad attributionem, ct accommodationem dictam, urgeas, quod hoc ipso, quod lumen gloriæ, v. g., ct intellectus creatus efficiant per modum unius ind vi-ibilis principii visionem beatam, et nihilominus visio secundum communem intellectualis visionis rationem, tribuatur, ct accommodetur absolute intellectui, et ut est visio Dei prout est in \$e tribuatur absoluto lumini, debet intellectus habere secundum se vim ad communem rationem visionis intellectualis, ct lumen debet etiam secundum se habere virtutem ad eamdem visionem prout est Dei : et si semel non haberent prædictam virtutem, non possent illis absolute tribui prædicti effectus per illam attributionem, et accommodationem : ergo cum materia secundum re precise spectata, non possit osse radix irdividuationis quoad esse incommunicabile, consequens est, ut nequeat illi absolute concedi etiam per attributionem, et accommodationem explicatam, quod sit radix ŷredictæ inrommunicabilitatis.

Respondetur enim primo, attributionem, ei accommodationem effectuum non semper, et eodem fundamento attribui suis causis, Et propterea, dato, quod ad attributionem,

quæ respectu intellectus, et luminis gloriæ fit, debeat reperiri illud fundamentum, quod in objectione lefertur : non tamen ad omnem, el quamlibet attributionem : sed satis c.st (quoad | nesens) fundamentum, et ratio a nobis pro singulis ex his attributionibus ibidem adducta : ut ex iis, qua· cx Cajet, adduximus, com tat. Sicut etiam loquendo universaliter de attributione, et accommodatione videmus, quod ex aliis capitibus possunt aliqua attribui diversis, licet res habita sit omnino eadem in illis. Et ideo videmus, quod propter fundamentum, long»? diversum ab enumeratis, tribuitur Patri in divinis omnipotentia, ct Filio sapientia essentialis, ct Spiritui Sancto amor etiam essentialis : quamvis omnibus tribus personis conveniat, quod habeant eamdem omnipotentiam, sapientiam, et amorem essentialem.

Adde, quod licet visio Dei secundam communem rationem visionis, sive intellectionis attribuaturs absolute intellectui ; non tamen se solo est sufficiens principium ejusdem visionis modo dicto considerato : sed necessario indiget, tum specie intelligibili ad eam secundum prædictam rationem causandam, ut constat ex iis, quæ in tractatu de visione Dei, disp. 2. num. 83. dicemus : tum etiam lumine gloriæ : cx eo, quod nulla est ratio in visione Dei, quæ non sit supematuralis, ac proinde, quæ non indigeat principio supernaturali.

94 Secundo ad eamdem confirmationem (per quod etiam tota solutio præcedens, maxime vero quoad enodationem rcplicæ nuper adducto, magis elucidatur). Respondetur, quod loquendo non de iis, quæ, quoad præsens attinet, contingunt per attributionem, et accommodationem jam dictam, sed re ipsa, et non curando de prædicta accommodatione; tunc licet materia præcise sumpta, seu, ut consideratur non considerata præhabitione, qua præliabqt hanc potius quantitatem, quam illam, non sit sufficiens principium, et radix individuationis quoad esse incommun cabilo, seu quoad esse indivisum in se ultima divisione : attamen secundum hanc rationem habet rationem primie radieis ; licet ex se non sufficientis, respectu prædicto imrommunicabilitutis : ex eo, quod etiam secundum hanc considerationem est una numero negative. Et ita licet secundum quod est una unitate specifica negativa, non sit pri muni etiam insufficientis principium individuationis, aut specificationis, attamen. ut

<4-

ll;

vi

Secunda solutio ejusdem continuationis.

lu)

I

est una número negative, potest esse **fri**ma. licet non sufficiens individuationis radix.

95 Explicatur hoc. Etenim in hoc differt unitas numerica totius compositi ah unitate specifica, quod unitas specifica incipit ab unitate specifica positiva, et a primo, et fontali principio illius, scilicet forma substantiali, ex eo, quod est unitas formalis : atque adeo debet incipere a principio formali, quamvis debeat terminari ad materiam, ut est una unitate specifica, negativa, quatenus tribuit illi, quod sit una unitate specifica positiva.

Coëterum unitas numerica radicalis incipit ab unitate numerica negativa : ex eo, quod cum hæc unitas numerica sit materialis, debet tanquam a prima radice, licet ex se non sufficienti, oriri a materia secundum id, quod ex se habet, quatenus est una numero negative. Et ita non mirum quod «w incommunicabile proveniat a materia secundum pnrCISIONEM jam dictam, et modo explicato, licet non proveniat ab ea. ut a principio sufficienti : et quod ab eadem, ut a præhabente banc quantitatem potius, quam illam, oriatur eadem individuatio quoad eue divisum. Qua solutio d sumitur ex Divo Thoma, opusc. 3². c. 3. et eam indicat Capreol. in 2 Seni., dist 3, quæs . 1, ari. 3, ad argumentum tkoti, el Durandi tertio loco contra secundam conclusionem.

96 Potestque tota ilia elucidari exemplo illo intellectionis, iu præcedenti solutione nuper adducto: quit, ut intellectio est, procedit, ut a primo principio i b intellectu : et secundum suam specifica' »netn ducit ortum. tanquam a prima ru ab specie intention* i. Non quidem it ut sola species intelligibilis, sit suffici» as ad influendum in prædictim specificationem absque intellectu : nec ita, ut solus intellectus absque specie sit sufficiens ad producendam eandem intellectionem, ut intellectio est : sed quia prima (ut sic dicamus) radix, licet se sola insufficiens, ad attingendam intellectionem. ul talem, est intellectus ; el prima radix attingendi illam secundum suam specificationem, est species intelligibilis.

Nec refert si urgeas. quod si hoc ita esset, et in hoc sensu locutus fuisset D. Tliom. in prædicto testimonio, tunc eadem ratione potuisset dicere, quod me divisum ab aliis ultima divisione, provenit etiam a materia : quia re vera, ipsa est prima, licet insufficiens. radix distinctionis illius, qua unum

individuum substantial!} distinguitur pure numerice substantialiter ab alio : siquidem per id aliquid distinguitur aliquo modo ab alio, per quod eodem modo constituitur.

97 Respondetur enim conceden-io sequelam. Cæ.erum cungruontiu?. D. Thom. locus est, dum in priori parte illius testimonii tantum assignavit expro-se principium insufficiens iiconimunicabililatis : ct in posteriori alduxit principium primum, et sufficiens distinctionis a quolibet alio, in quodque cætera alia principia Deducantur. Nam cum in doctrina iprius idem sit constitutivum. et distinctivum. fit ii.de. ul hoc artificioso modo loquendi as ignaverit expresse in priori hujus testimonii paru principium in.-ufficiens in livisionis in se, seu incommunicabilitati'. per quam perpries indivi luum constituitur, et impii ile» ac virtualiter principium etiam ii.sufficiens distit clionis ab alio : et similiter in secunda parte eju dem testimonii adduxerit expès-e principium sufficiens jam di tum di tinctionis a quolibet alio, el imp icite, ac virtute principium etiam sufficiens ir.com-municabilitatis, seu iudivisionis ultimae per, riis con-titulivæ individui.

Ad secundam confirmationem initio add-ctam concessio absolute antecedenti, quoad primam ejus partem, et q oad secundam in sen-u explicato, scilicet de quantitate, ul radicaliter prmhhabita in materia, neganda est conseq «entia. Quia, ut consequentis esset verum, requirebatur. quod antecedens, quoad secundam prtem esset verum, etiam si do quantitate secundum suum wc forma e, et ut e-l forma inherens intellig- retur. Et ita satis est ad individuationem compositi, quod materia, ct pnehabens hanc potius quantitatem, quam istam, illi communicetur. Per quod ad reliqua, quæ in eadem confirmatione adducantur, satis constat.

Diluuntur extern argumenta pro contrariis nientia adducta.*

98 Ad secundum ex ratione potitum, distinguenda e-t major : A iri ipsa sit diviso ab atia parte materix, id est, nisi distincta sit ab illa, eo modo, qao una pars integrally seu entitativa, et ejusdem rationis ab alia, aut duo tota integralia inter se di-tinsuuntur, et sunt divisa, neganda est : iViri ipw I sit divisa ab alia parte materia, id est, nisi

b.Tboia
Capreul

wnii

Obiectio

fit .»
rpi

sit distincto ab illa, eo modo, quo una pars subodiva, aut q. ftsi subjectiva distinguitur. et est divisa ab alia, concedenda est. Ei ileiudc minor in priori H*neu intellecta concedi debet, negari vero in posteriori. Et tandem necanda est utr.iquo consequentia : quia, ul utrumque. consequens esset verum, desiderabatur, ut major esset vera in primo sensu, et minor in bocundo.

Explicatur hoc. Etenim duplex est gpnus partium, et totorum. Ali® enim sunt partes ontitutivæ, et eju-dem rationis, sou intégrales. quibus corresponde! auum totum continuum : a' iæ vero partes subjective, aut quasi subjectiva*, el ejusdem rationis, quibus corresponde! suum loturn universae, aul quasi universale, ct atomum. Partes aulem istas nihil sunt a iud, quam plura in ividua, aut partes singulares alicujus individui solo numero diversi», q. ie sub specie, aut quasi sj ecic aliqua atoma continemur. Q æ ideo appellantur paries Subjectivæ, quia totum aliquod, aul quasi tot m universale dividitur in illa, tanquam in sibi inferiora, et subjecta participantia eamdein, aut saltim quodammodo camdem, atomam naturam : quamvis forte contingat, quod utraque pars, seu utrumque ex his inferioribus, aut quasi inferioribus iit in se verum totum actuale. Ecet de se utraque pars, seu utrumque ex his inferioribus, aut eorum aliquod non habeat partes entitativas, et ejusdem rationis. Er ih duo possunt inter se distingui : vel eo modo, quo una jars integralis distinguitur flbalia : et per consequens facta divisione inter utramque po-sunt distingui, et esse divis® tanquam duo tota integralia : vel eo modo, quo una pars subjectiva, et ejusdem rationis, contenta sub aliqua specie, aut quasi specie, condiatinguitur, et dividitur ab altera.

99 Licet ergo, quod materia sit distincta ab a ia parte materi® per modum partis, et partis entitalivæ, et integratis vel quod ab alia materia, quæ alias est quasi pars subjectiva, sic divisa eo modo, quo unum totum intégrale habens in se pluralitatem partium integralium, et inter se continuarum est distinctum, et divisum ab alio simili toto, proveniat a quantitate, ut a forma inherente, et informante : quia substantiae* senuhas habet partes entitativas, vet intégrales nisi tantum ratione qu .ntitutw, ut form® intrin-ccæ, ut in lib. de Generat, disp. 5, num. 32 usque ad num. 95, nostri Complut, eleganter explicant : at-

tamen, quod una materia distinguatur ab alia, eo modo, quo una pars subjectiva, aut quasi subjectiva jam dicta distinguitur, et est divisa ab alia consimili parte subjectiva. aut quasi subjectiva, non est effectus formalis quantitatis, ut form® inhærentis. Et ita, nec talis pars, et distinctio, ac divisio ejus ab alia requirit, quod pars sic distincta, et divisa, habeat in se multitudinem partium entiativarum componentium unum, et idem totum entitativum : quod tamen esset necessarium, si talis pars subjectiva divisa ab alia esset talis ratione quantitatis inhærentis. ut ex se constat. Sed ratio talis partis potest inveniri absque quantitate determinata inhærente, et habita, licet non absque quantitate certa, et determinata, ac radicaliter tantummo lo præhabita : ut si Deus separet lotum substantiale a quantitate quod esse possibile ex di- tis num. 87 et 88 constat.

Cæterum quia ad hoc, ut materia sit principium, et radix individuationis, non requiritur, ut sit di-tincla ab alia parte materi®, ut pars, et pars integralis, vel quod sint inter se divisæ, ut totum, el totum intégrale ex prædictis partibus in suo toto substantiali, ratione quantitatis actu inhærentis coalescens, ul statim num. sequenti magis explicabimus, et ex dictis pro assertione constat; sed sufficit, quod duæ ill® materi® sint distinct® et divisa», ut pars, et pars subjectiva, aut quasi subjectiva : propterea ipsamet, ut radix individuationis non dicit quantitatem, ul formam inhærentem, nec divisionem illam priorem, sed solum quantitatem, ut præhabitam, et hanc posteriorem divisionem ortam ex ,eademmet materia, ut præhabente quantitatem hanc potius, quam illam, seu ortam ex pra dicta quantitate, ut præhabita.

100 Ad illud autem, quod ex Divo Thoma ibidem adducitur, dicendum est, quod ex hoc, quod materia non sit principium individuationis, nisi, ut distinguibilis (quod ibidem fatetur Sanctus Doctor) id est, nisi secundum , quod est hæc pars, aut quasi pars subjectiva, et non illa : et ex hoc, quod materia non sit divisibilis, seu distinguibilis in paries entitativas, nisi ratione quantitatis, ut formæ inhærentis (quod etiam ibi fatetur Angelicus Præceptor, et testimonio Aristot. id confirmât) non sequitur, quod materia efficiatur hæct et signata, ae proinâe hæc quasi pars subjectiva, ct non illa, secundum, quod est sub dimensionibus actu habitis, et eam in toto suo substantiali infor-

Sohiittr id, good ex D.Thom. addocebatur.

DE PRINOIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL.. ETC.

mantibus : sed solum secundum, quod per modum radice habet vim, et potentiam radicalem, ad hoc ut potius sit sub istis dimensionibus, quam sub illis.

El ratio est aperta ex dictis. Nam ex hoc. quod materia non sit divisibilis in partes enlitaivas ejusdem rationis, nisi solum ratione quantitatis, tanquam forme inherentes, solum sequitur, quod quantitas per se, et ratione sui sit, modo alibi dicto, divisibilis in predictas partes : atque adeo, quod per se, et ratione sui sit, quodammodo individua, et secundum aliquam sui considerationem sit radix individualionis respectu substantie materialis, et partium physicarum ejus, etc., ut num. 91 tetigimus, et num. 21 et deinceps disput. sequenti expendemus. Ex hoc autem, quod ipsa secundum aliquam sui considerationem, sit prima radix individualionis respectu predictae substantie, et partium physicarum ejus, non sequitur materiam effici hanc, et signatam, seu hanc potius pariem, aut quasi partem subjectivam, secundum, quod actu informatur per quantitatem, et habet partes enlitaivas, ratione ipsius, ut forme inherentes, ita, ut per illam hoc modo sumptam, et per partes enlitaivas, quas ab ea habet, constituatur in ratione [artis, aut quasi partis subjectivae contentae sub specie, aut quasi specie materialis sublimaris, ut sic, ac proinde fiat hanc, et non illa : quandoquidem, ut ex dictis constat, radix individualionis substantialis debet esse substantialis, sicut, et ipsum compositum, ut est hoc, et individuum, est substantiale : sed solum sequitur quod fiat hanc, et signata, ac proinde hanc, et non illa pars, aut quasi pars subjectiva, secundum, quod radicaliter prece habet quantitatem, et ex per modum primae potentiae radicatis petit hanc potius quantitatem, quam illam. Quia, ut modo dicebamus, ex quo quod : quantitas ex eo, quod est prima ratio habendi partes enlitaivas, debet esse prima ratio individualionis materialis, oportet, quod quantitas aliquo modo, sive, ut habita, sive, ut prehabita, influat per modum radice : et ex quo capite illud individuum est quid substantiale, non potest esse quantitas, ut habita, quae est accidens, sed. ut prehabita, secundum quam rationem est quid substantiale. Per quod ad alia D. Thom. testimonia ibidem adducta, proportionem servata, satis constat. Sed hanc amplius infra explicantur.

Rwpon- 1U1 A I tertium patebit ex dicendis num. 102
fcrUuw et sequentibus, quomodo per uxateram

signatam quantitate, secundum ea, quae in dispensabiliter importat, ut sit radix individualionis, non intelligatur materia, ut addit in recto aliquid re dicit distinctum ab ipsa materia : sed solum aliquid pro connotate, et in oblique, scilicet hanc potius quantitatem, quam illam, non quidem actu receptam, et habitam, sed potest esse debitam, et non ita, ut praedicta quantitas sit connotatum intrinsecum, sed extrinsecum. Nam sicut huc ipso, quod Deus sit causa creaturarum, ut virtualiter per se habet illas, involvuntur ibidem ipsae creature, non ut connotatum intrinsecum, sed extrinsecum, cum quibus Deus, ut omnipotens habet connexionem, nec involvuntur per predictas creature, ut actu facta), sed secundum rationem possibilium : ita in proposito. proportionem servata, jam insinuata, philosophandum est.

Et contra hoc non habet vim probatio ibidem adducta. Quia satis est, quod materiis addat et connotatum, ut petit materiam, et de hunc, atque adeo, ut in sequenti signum quantum est ex vi causarum naturalium (licet non indispensabiliter) futurum, ad hoc, ut licet sino illo non possit esse radix individualionis. bene tamen cum illo. Quia eo ipso praebabet hanc potius quantitatem, quam illam : ac proinde petit subesse huic forme substantiali, et non illi. Sed hanc magis patebunt ex dicendis numero nuper citato. et sequentibus, ubi ex professo explicabitur. quomodo eadem materia absque eo, quod intrinsece immutetur, secundum illud, quod habet in recto (quod in eadem proportionem tangit.) possit modo prehabere hanc quantitatem, et in illam, et postea illam, et non hanc.

102 A I confirmationem bene respondetur ibidem. Et ad primam probationem in contrarium constat ex iis quae num. praecedenti diximus, et num. 133 dicemus. Ad secundam vero probationem, quod sicut aliquem effectum praecontineri in sua causa efficienti, ita, ut non magis iste, quam alius preconlineatur, dicit modum continendi indistincte, cum erum preconlineri in illa, ut determinata ad hunc potius effectum, quam illum efficientem. dicit talem effectum esse aliquo modo distincte, seu determinate in predictis causa : ita quantitatem preconlineri. tamen in radice in materia prima, taliter ut in ea non magis hanc, quam illa preconlineatur. dicit modum essendi in illa indistincte, seu indeterminate, altamen predictam quantitatem esse in illa, ita ut

ul hire potius, quam ista quantitas in ea prwconlineaiur, ot ab oadem petatur, importat prædiciam quantitatem osso in eadem materia aliquo modo distincte, et determinate: ut ex terminis ipsis onstaro videtur.

U Ad ultimum bene orcurr tur ibidem. Et ad probationem in contrarium dicendum est. quod probaret intentum, si individuatio (ut nie loquamur) fonnuliier labs, quæ rationuo qinnl.titis (inudo tamen num. 1 IG et deinceps explicando) convenit materim, ut primæ radici individualionis, ne non el composito substantiali non solum esset (ut sic dicamus) formalher talis, sed etiam ossei ejusdem rationis stomæ cum individualione ipsius quantitatis. Tunc enim non posset non materia esse *hxc*, et individua, ratione quantitatis, ut formæ inhærentis, si semel Tribuitur quantitati, quod sit prima radix predicts individualionis.

U3 Cæterum, quia liret tam materia, quam compositum substantiale, sint (ut sic dicamus) formaliter quid individuum, et singulare, prout ly *formaliter*, opponitur contra hoc, quod est tantum virtualiter habere rationem individualionis ; nihilominus habent individuationem diversæ rationis ab individuations ipsius quantitatis, licet ipsi, ut primæ radici, in sensu supradiclo tribuatur, et ab ea clusetur : propterea non debent esse individua ratione quantitatis, ut formæ inhærentis, etformabter, ac intrinsece constituentis, sed ratione quantitatis, ut radicaliter pnvhnbiUe : ut ita individuatio quantitatis secundum suum *esse* formalc sumpta, et individuatio inateriæ, et compositi sint diversæ rationis. Sicut per impossibile daremus duos calores formaliter tales, et specie diversos, quorum unus esset talis, quatenus præhabet virtualiter alium : tunc calor præhibitus non posset formaliter, et per modum formæ inhærentis constituere olorem præhabentem, alioqui non essent specie diversi ; sed ad summum posset quodammodo pertinere ad alterum, ut in ipso virtualiter præhabitum.

DUBIUM IV.

Utm materia signata quantitate, prout dicit modum quemdam substantialem, er natura rei diversum a materia, cl eam determinantem ad hanc polius quantitatem, quam ad illam habendam, sil prima radix individualionis substantis materialis, cl forms substantialis, illius ?

104 Ut melius hxplicemus propriam Divi Thomæ mentem, quoad id, quod ipso intelligit per materiam signatam quantitate, de qua inquit esse principium individuationis, non parum conducet, quod prius? in hoc dubio discutiatur, an per prædiciam materiam inlelligatur materia, ut per aliquem modum substantialem, ex natura rei diversum ab illa, et derminatur ad habendam hanc potias quantitatem, quam illam? et ideo, ut clarius, et distinctius procedamus. placuit dubium hoc prius sigillatim, et breviter discutere.

i I.

Proponitur prior sententia.

105 Partem affirmantem tuentur aliqui, quos refort Suarez primo tomo suæ Metaphysic., disput. 5, sectione 3, numero22. Fundamentum est. Nam materia prima in ratione primi principii, etcausæ individualionis, non est purus actus, sed potius pura potentia : ergo, ut re ipsa, el in exercitio sit causa, et radix in lividu itionis. debet illi superaddi saltim aliquis modus : ergo modus iste debet esse quid substantiale, ex natura rei a materia distinctum, per quod determinetur ad habendam hanc quantitatem potius, quam ibam, et rationo cujus dicatur esse sigillatam quantitate. Hæc secunda consequentia patet ex prima. Nam quod hoc ipso, debeat materiæ addi aliquis modus, ut re ipsa sit principium individuationis, non potest esse quid accidentale, ne individuum inde coalescens, scilicet compositum substantiale, sit ens per accidens : ut ex dictis dub. præced. constat. Et similiter debet a materia ex natura rei distingui : siquidem roaliter advenit illi, ct periit, non pereunto materia. Ac tandem non potest non determinare eamdem materiam ad habendam hanc potius quantitatem, quam illam, seu (quod idem est) signare materiam

So^rez.
Fuoda-
rathtam.

quantitate, quatenus mediante pnvdicta determinatione est signata, ct determinata ad habendam prediction quantitatem : siquidem modus iste ad nihil aliu l potest in ordino ad indivi lualionem deservire, ut inluenti constabit, Pl ex dictis (Lobus procedentibus dubiis constat.

Prima vero consequentia ex antecedenti, et ex didis a nostris Complutens. in libro Physicorum, disp. 6, num. 21 et deinceps, videtur sequi. Nam ideo mataria, indiget modo unionis superaddito a l causandam ija ipsa formam : et rursus forma ad causandam existantiam. et .peciem positivam matarro : et tandem efficiens creatum indiget actione, quæ sil sa tim mo lus quidam desideratus ad pro lucendum effectum, quia nihil horum est actus purus, sed aliquid admixium potentialltale : ct ideo, ut sint in actu secando indigent saltim aliquo modo superaddito.

106 Confirmatur. Nam per materiam signatam quantitate, non pote. t intelligi materia. ut intrinsece constituta per quantitatem, tanquam per formam inhærcntcin, ut ex dictis dubio precedentl constat ; ergo intelligitur materia, ut determinata, saltim peraliquem modum substantialem, a l hanc potius quantitatem, quam illam. Patet c n-sequentia: quia hoc ipso, quoi quantitas, ut actu habita per modum formæ mb.-renlis, non concurrat ad indivi nationem, atque adeo, nec per materiam sic sig alam, intclluatur materia, quæ est principium individuationis, debet per prodictam materiam intelligi materia, ut quodammodo petens quantitatem hanc potius, quam illam, ut ex se constare videtur : ergo cum materia de se non petat magis istam quantitatem . quam illam, oportet, quod determinetur per aliquem modum sub tantialem. per quem eam petat : ac proinde, oportebit etiam, quod per materiam signatam quantitate, intelligatur materia, ut ratione predicti modi eam exigit.

§ П.

Juxta Aristotelis, el Divi Thomx mentem dubium deceditur.

107 Dicendum tamen est. materiam signatam quantitate, prout dicit prodictum modum substantialem determinantem eam ad hanc potius quantitatem, quam ad illam habendam, non esse primam radicem individuationis substantiæ materialis completæ,

aut formæ substantialis illius. Ita ArRtotel ct Div, Thom. locis in dubiis precedentibus relatis, ut statim evpndemu*. Maximo id docuit D. Thom. locis a numero <55 usque ad 58 citatis : quos, omit"* Doctores numero 116 referendi sequuntur.

Rationem nutem fundamentalem hujus assertionis tetigit Divus Thomas upuscul. do natura materiæ cupito tortio, quæ potent sub hac forma proponi. Nam materia en primum principium individuationis. toliiu compositi, ac proinde formæ substantial^, quatenus habet rationem primi subjecti non recepti, nec receptibilis in alio : ergo non ratione alicujus modi substantialis eidem realiter superadditi : ergo per materiam signatam quantitate, qu*e ponitur principium individuationis, non potest intelligi materia, ut halæns prediction modum. Antecedens constat ex dictis num. 5 et deinceps. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Nam de ratione predicti modi esset, quod actuaret materium, et reciperetur in illa : ergo pnedictus modus non posset tribuere materiæ. quod esset prima radix individuationis : siquidem haberet rationem oppositam rationi illi, per quam materia habet esse primam radicem individuationis : scilicet irreceptabilitati in alio : tanquam in subjecto. Secunda vero consequentia ex hac priori aperte sequitur. Unde D. Thom. ibidem concludit, quantitatem ipsam secun uni suum rwr formale sumptam, quatenus habet rationem formæ inlærentis, non posse esse primam radicem individuationis : ex eo, quod secundum istam rationem est in alio, ut insubjecto. et id quod est prima individuationis ratio, non potest, ut talis esse in nlío, ut in subjecto.

108 Confirmatur primo. Quoniam modus iste non posset esse modus singularis, et physicus, utp.x se constat : ergo non posset non recipi m materia sinirulari, et pr.isupponere ill.nm singularem : et per consequens materia ratione illius non esset singularis, nec prima singularitatis radix. Hæc ultima consequentia ex priori patet : prior vero ex antecedenti. Nam hæc e t differentia inter actum uætaphyricum, et physicum, quoi licet actus mctaphysicus siimularis non b-p;onat potentiam metaphysicam singularem, bed eam acluando reddat illam ?ingnlarem, et propterea petrehas. v. g., supponit potentiam specificam, scilicet naturam humanam, non vero singularem, sicut differentia specifica, et metaphysica supponit

solam potentiam genericam, el constituit potentiam specificam : n tamen actus physicus et singularia, ro ipsa secundum suum Mti» formata receptus, non potest non preiupponere poUmtiam physicam, ct singulhrevi.

Tum, quia id inductive constat. Tum etiam : quia informatio, quæ est inter potentiam physicam, et actum physicum, est roa-fc actualis : atque adêo debet esso inter pxlrema realitor actualiier. et a parte rei distincta : et per consequens inter extrema, quorum quodlibct sil vere singulare, ut ab altero distinguitur : siquidem distinctio a parte rei. seu realis actualis non i otest non esse inter singularia. At vero actuatio, qua 4tfn< metaphysicus actual suam potentiam meuphysicam, tantum est actuatio secundum rationem cum fundamento in re : ista amem actuatio non petit, ut sit inter extrema actu distincta a parte rei, sed solum secundum rationem ratiocinatam : ac proinde, nec petit extrema, quorum quo l-libet sil singulare, sed eorum unum potest, quantum est de se esse universale, aliudque singulare : quia hoc modo possunt universalia distingui a suis singularibus.

C*ir- 109 Confirmatur, et explicatur secundo ratione illa Divi Thomæ, quam numeris nuper citatis adduximus. Nam cx communicatione, qua forma, aut actus communicatur ma criæ, seq it r suo modo communicatio superioris respectu sui inferioris : ergo exeo, quod 'modus aliquis supperad-ditur materiæ, et informet illam, non red-detur materia singularis, nec prima singularitatis radix : sed potius quantum est ex vi illius communicationis, reddetur apta ad hoc. ut possit fieri universalis. Consequentia ex antecedenti videtur constare. Ante-6*dens autem j robatur. Tum quia propter hanc rationem Divus Thom. num. 54 citato dixit, lormam alteri, ut subjecto communicabilem, esse quantum est de so universalem , et communem multis. Tum etiam : quia ex eo. quod aliquid sit in alio, oritur, qool possit de illo (modo alibi insinuato) pradicari : et ita superius habet se relati fonna respectu inferioris. Quod quidrai est adeo veram, ut etiam si genus pmlicetur jer modum partis materialis, mterialitas illa attenditur penes different-tiun, de qua non predicatur : non vero respectu inferioris, ut sic, de cujus ratione tttt, ut subjiciatur superiori, et veluli in se illud recipiat.

i 10 Ncc refert si dixeris, modum istum

substantialem, por quem materia determi-naretur ad hanc potius quantitatem, quam illam, idmitificandum esse cum materia : ct ita fore irreccplibilem, si» ut iila, posseque non supponere ipsam josHi*e singularem. Sicut proptiT banc idontificaionem, singularitas nn'taphysica non supponit suam potentiam, scilicet speciem, tanquam aliquid singulare. Et tandem sicut materia non dicitur informare se ipsam, ex eo, quod est id('m sibi ipsi, ita nec modus pnedictus haberet acluare, seu informare eamdem materiam.

Non itaque hoc refert. Quoniam hinc ad summum sequitur, quod modus iste realiter entitative non distinguatur α materia, non vero quod realitor fonnalitcr, seu ad minus ex natura rei, ct secluso intellectu non distinguatur ab illa, ut constat ex jam dictis in titulo hujus dubii, et ex iis, quæ in Logica, disp. 14, num. 48 et sequentibus, ct in libro Physicorum, di-p. 19, num. 27 et deinceps, nostri Complut, dicunt : ergo licet identice, et ratione materiæ habeat eas conditiones, quæ in hac evasione referunrar, non tamen formaliter, et ex propriis meri is : sed potius cx se, ct ex propriis meritis habebit ex natura rei, et secluso intellectu, quod recipiatur in materia, quod sit actus physicus, el quod eam per modum actus informet. El ita materia ratione predicti modi non habebit esse individuum, et primam individuationis radicem : sed si id tunc haberet, conveniret illi aliunde, vel ex propriis meritis.

§ HI.

Fil obviam fundamento primx sententix.

111 Ad fundamentum adversariorum concesso antacedenti, neganda est prima cons quentia, si intelligatur de modo aliquo, materiæ realiter superaddito, a quo formaliter, et in recto habeat esse re ipsa, et in exercitio primam radicem individuationis. Et ad probationem dicendum est, esso disparem rationem. Nam actualis causatio materiæ respectu formæ, et e converso, necnon et causalitas causæ efficientis balient ex genere sao esse actus secundus. Et ita nulla forma, nullumque efficiens potest actu causare, sine novo saltim modo, nisi talis forma, taleque efficiens sint actus purus : ac proinde si materia re ipsa causaret formam sine aliquo modo superaddito, scilicet sine unione ex natura rei ab ea dis-

DE PBIXCIP. INDIVID. MÎDST. MATERIAL.. ETC.

lincta » esset quantum est ex hoc capite acius punis. Cœlerum esse re ipsa, el in exercitio primam radicem individuationis substantia? materi ilis : ac proindo primam radicem hujus causalitatis materialis, potius quam illius, non est ex genere suo, el in recto actus secundus, sed potius ex genere *uo di.it rationem puræ potenti@ omnino irreceptibUis in alio. quamvis habeat nexum cum arlu primo. et se undo. Et propterea ex hoc, quod materia , er se, id esi, sine aliquo modo realiter suferaddito, a quo formaliter, et in recto habeat esse primam radicem individuationis, j»ossit esse prima”radix pra-dictT individuMtionis, non sequitur illam fore actum purum, sed potius habiturum esse rationem puræ potea-tiæ.

Diximus : *Sine aliquo modo realiter superaddilo.a quo formaliter.d in redo habeat re ipsa, et in exercitio esse primam radicem individuationis.* quia sicut ad hoc. ut pnedicta m .teria sit re ipsa, ct in exercitio radix, requiritur, quod actu conq onat totum, et subjiciatur formæ, quia ne prit exercere prædictum munus, nisi adsit ibi forma, el compositum substantiale, qua' ab ea'em materia, ut a prima ralicft inlividuanda sunt, iti etiam requiritur modus unionis ex parte materia», et formæ, qui una cum prædicto toto ab ipsa materia ii.divi ;nandus est. Quamvis nec forma nec compositum, nec pnedictus modus requirantur, ut tribuentes materi@ esse primam radicem individuationis, sed solum requirantur Unquam eCfe< tus mute; iæ habentes connexionem cum illa, ut re ipsa, ct in exercitio est | prima radix individuationis. Taliter tamen, | ut re ipsa, et in exercitio prius habeat materia esse radix hujus putius unionis ex | prie illius se tenentis, quam hujus form@ : | et rursus prius h ibeat esse radicem hujus forma», quam hujus compositi. Sed circa | hæc videantur illa, quæ in lib. Physic., |

Coapiat disp. G, quæst. 2, nostri Complui, docent.

L12 Potestque hoc aliququaliter explicari : | tum exemplo ejusdem materi@, ut dicit appetitum desiderii respectu formæ nondum habita' : quam tamen naturaliter potest ha- | l ere. Nam ad hoc, ul re ipsa, et in exerci- | tio habeat prædictum appetitum, non e.-l | neces-e, ut i l liabeat in recto ratione alicujus superadditi, sed ratione suæ potentiali- | latis, connutando tamen privationem ejus- | dem formæ, ut ex dictis 1 Physicorum, |

Complut. disp. 3, num. 91, a nostris Complui, con-

stat : quia talis appetitio ex genere sno. r-t iu recto non est actus secundus. Tum rtxanj ex licendis dub. sequenti. Nam materia ratione sute l'Otentialhatis in recto, et conoo» tando aliqua alia ibidem insinuanda, pw -continet re ipsa. et in cxercUlo hant quantitatem potius, quam illam. Ootsut autem, quod eo ipso, quod materia pnveon-tineat hanc potius quantitatem, quam aliam, habet re ipsa et in exercitio c&w principium individuationis hujus comj>os:ti, c-non alterius : siquidem eo ipso potit componere hoc compositum, et non aliud, d h;vc peti.io est satis ad hoc, ul sil re ip», et in exercitio radix individuationis hujus compositi, el noa alterius.

Ad continuationem concedor.dum est ao- .*& tece<lens, et neganda consequentia. Et ad probationem palet ex dictis, ct ex dic^mis s* nurn. 133- quomodo licet materia de se noa petal magis hanc quantitatem, quam illam, nihilominus non sil necesse ei superaddi aliquem modum .-ubstantialcm, ratione cujus habeat formaliter, et in recto esse primam radicem individuationis : sed salis sil ipsamet. connoiando ea, quæ ibidem innuimus, et luco citato dicemus, ad hoc, ut possit præhabere hanc potius quantitatem, quam illam.

DUBIUM V.

Utrum materia signata quantitate, prout dicit materiam'ut przhabentem per rnodun radiceis, hanc potius quantitatem; quer iilom. sit prima radix indiridualionissv' stantia: materialis completae-. atque formae substantialis illius e*

Quamvis decisio hujus dubii non difficulter collidatur ex dictis in pnecedentibus, quia tamen ad sui majorem expilet-tioneni, opus est, ut aliqua denuo adduntur, et aliquibus objectionibus satisfiat, propterea, necnon, et ob ea. quæ supra innuimus, illud sigillarim excitamus.

Refertur sententia negans.

113 Partem negantem tuentur Suarez, dmp. 5 su@ Metaphys., sect. 3, et omnes Doctores, quos num. 3 pro con raria rententia retulimus. Fundamentum pncipuum hujus sententi@ jam supra lactum est, quod quidem potest sic amplius urgeri, et explicari.

cvi. Nam materia prius continet per mn-
Juni radicis banc numero formam substan-
tialem, potius, quam illam, quum contineat
lune numero quantitatem potius, quam
bum : ergo prius, quam præcontineat linne
numero quantitatem, potius quam illam,
rril singularis, et individua, el radix indi-
valnitioijls totius compositi : et per conse-
quens non habebit rationem prædictæ ra-
dicis, prout signala quantitate, quatenus
iX importat eamdem materiam, prout ra-
(lcalilcr pnebabeutem hanc potius quanti-
Litem, quam illam. Hæc secunda conse-
icentia patet ex prima. Prima vero ex
antecedenti. Antecedens autem etiam con-
?..η : ipioniam eo ordine, pnecontinentur
piT'h'tus in causa materiali, quo dios causât,
<: rveipit : quandoquidem non aliter eos
eitsat, nisi eo modo, quo illos pnecontinet :
ai materia prius hahot causare, ct recipere
lane numero formam substantialem, quam
hinc numero quantitatem ; ergo prius præ-
conlinel illam, quam istam.

Confirmatur. Quoniam materia prius
* respicit hanc numero formam, quam hanc
numero quantitatem : ergo prius continet
ins* illam, quam istam : ergo cum mate-
ra, prout in illo priori præcontinet hanc
numero formam, sit individua, ut ex se
constet, ac proinde prima individuationis
radix, nequibit hoc per se primo habere, ut
continet hanc numero quantitatem. Hæc
illima consequentia ex prima videtur concire.
Prima vero ex antecedenti : quia eo
online pnecontinentur effectus in causa >
quo ab illa respiciuntur.

Antecedens autem probatur. Tum, quia
oateria respicit formam, tanquam potissi-
mum ejus actum : constat autem, quod
Kius potissimus alicujus potentiae prius
inspicitur ab illa, quam quivis alius. Tum
rthm : quia ea, quæ pertinent ad prædica-
Ertotcm subsantiae, prius respiciunt illa,
que complent ipsa intra ; roprrium prædi-
mi-?ntum , quam illa, quæ sunt extra
illud : quandoquidem ea, a quibus com-
antur intra proprium prædicamentum,
.-nt ipsis intimiora, ac proinde prius in-
specta : constat autem formam suhstin-
litfem complere materiam intra proprium
pridicamen um. secus vero quantitatem.
T-m denique, quia materia non respicit
hinc numero quantitatem, nisi propter
hanc numero formam , et ratione illius :
quidem non res icit illam, nisi, ut me-
dante ea recipiat hanc numero formam
lobsuntialem : ergo prius respicit istam,

quam praedictam quantitatem.

11 i Secundo probatur eadem sententia.
Nam si miiora signati quantitate, id est.
prout per modum primæ radicis præconti-
nel hanc numero quantitatem, esset radix
individuationis : vel hoc haberet, quatenus
pnecontinel hanc numero quantitatem ter-
minatam , vel interminatam? at nullo ex
his modis : ergo, etc. Major, cum conse-
quentia sunt satis perspicute. Minor vero,
quoad primam partem est Divi Thomæ,
opusculo 70, quaestione quarta, articulo se-
cundo, ubi inquit : ex dimensionibus inter-
minatis reddi materiam *hanc*, ct signatam,
et sic individuate formam; non vero ex di-
mensionibus terminatis? id, quod probat
ex eo, quod alias Petrus puer, el idem
Petrus \ir, non esset unum, et idem nume-
ro individuum : siquidem q lanlitas cubi-
talis, quæ est in Petro puero, non manet
in eodem viro ; sed fit bicubitalis.

Quoad secundam vero partem, eadem
minor etiam constat. Quoniam quantitas
non est certa, el determinata , nisi ratione
f rmæ. Nam, ut docet Aristotel. primo
Physicorum, cap. 4 , Pt adducitur a Divo
Thoma pruna parte, quæst. 7, ideo hæc
quantitas est tanta, ac proinde certa, et de-
terminata, quia materia habet hanc for-
mam, et non illam : et ideo variata hac
forma, variatur tantilas quantitatis; ergo
materia non erit individua, neque indivi-
duationis radix , prout praconlinet hanc
quantitatem, ut tantam, et determinatam :
siqui em tantitas, et determinatio quant-
tatis non provenit ab illa, sed a forma.

115 Tertio. Nam p;o hac sententia ur-
get id, quod supra tetigimus, scilicet ma-
teriam non habere unde præcontincat hanc
potius quantitatem, quam illam, nisi post-
quam jam est /tæc individua, et individua-
lionis radix : ergo non erit individua, ac
proinde, nec individuationis radix, ut præ-
continet hanc potius quantitatem, qoam
illam. Consequentia ex antecedenti constat.
Antecedens vero probatur. Nam materia
ex se est indifferens ad hanc, et illam
quantitatem : alioqui non posset recipere
nisi hanc numero quantitatem : ergo ex se
non habet unde præcontincat hanc potius
quantitatem, quam illam, sed si eam præ-
contineat, erit ratione hujus formæ, quam
prius recipit ; et per consequens eam pra'-
continebit, postquam est jam individua, et
prima individuationis radix.

Socr.n
duil.

D.Tiioa-

Aristot.

D.Tbom.

Tertis di.

NA?

ft
.. f.

f >>

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETE.

: Π.

Ycra .Irüfofriû, ct D. Thonix sententia
prxfrrlur.

et asw. i 16 Dicendum tamen est, materiam si-
gnatam quantitate, prout dicit materiam
per modum radicis pñhabentem hanc po-
tius quantitate, quam illam, esso pri-
mam radicem individuationis substantiæ
materialis complete : ac proinde forma»
Ariito!. substantialis illius. Ita Aristot. et D,
h.TbCB. Tuoni. locis dub. 1 et 2 pro nostra sen-
tentia citatis, ut statim expendemus. Idem
etiam peculiariter docet Sanctus Doctor,
opusculo 70, quast. 4. art. 2, ubi postquam
in solutione ad secundum »tixit. dimensio-
nes ex eu. quod sunt accidentia per se,
seu secundam suum esse formale, non posse
esse principium individ. ationis substantiæ,
statim in solutione ad tertium a : idit. ma-
teriam esse radi em individuationis ratione
dimensionum in eadem pneintclectaram,
id est, in illa per modum radicis pre on-
tentarum : alioqui jam dimensione.;. ut
sunt accidentia, essent cau*a, ct radix in-
dividuationis sulislanliæ . quod in i redicta
solutione ad secundum Sanctus Doctor ex-
presse negavit. Unde tam Aristot. quam
Cajctin. Angelicum Doctorem seq-unt-r Cijetan.,
Goaral. 1 part., quæst. '29. art. 1 ; Gonzalez, 1
hprilts. part.. quæst. Π, disp. 23; Jatellus, 3
Metapaysic., quæst. 15. et alii quamplures
îhnner ex junioribus Tbomîstis : et tandem Ban-
nez, I de Generat., c. 5, quæst. 3, art. 8,
fatetur sententiam banc esse valde subti-
lem, et probabilissimam, el salis ad men-
tem Divi Thomæ.

l'rixj
ratio
pro 117 Ratio autem prior, et fundamei talis
hujus assertionis deducitur ex iis. quæ
ex Aristot. et 1). Tbom. in procedentibus
dubiis diximus : quæ quidem potest sub
hac forma proponi. Nam licet individuat
ma criæ. et totius com.ositi sit valde dis-
tincta ab individ-atione quantitatis; nihi-
lominus prima radix individuationis prædi-
cti compositi debet esse materia ali pio
modo signata quantitate, utdub. 2 ostendi-
mus ; at nou potest esse materia signata
quantitate, ut dicit compositum cx mate-
ria, et quantitate, ut furina inhærente, et
inlrintst-’e constituyente illam in esse prodi-
cte r dicis aut prout dicit eamdeni quanti-
talem , quatenus actu habitam , ct per mo-
dum ronnotati intrinseci, ut dub. 3
probavimus ! nec tandem, ut affert modum
aliquem superadditum, et ex natura rei

«iistiiicluin a materia, per quam determina-
lur ad hanc potins quantitate, quam M
illam : ergo erit materia sign.ta quantiü-
te. ut dicit materiam prehabenteu p-7
inûdoin primæ radicis hanc numero quand-
talem.

Patet consequentia. Tum quia non su-
peresi alius mo lus signationis per quanti-
latem, prr quam materia sil prima radit
in tividualionis. Tum etiam : quia inter
omnes modos imaginabiles, quibus materia
potest signari hac potius quaptilate, quam
illa, hic est prior, et magis accommodate.
Prior quidem, quia prius est, quod nutem
pre»!oniineat per modum radicis hanc nu-
mero quantitate, quam, quod quolibet a&
modo importet illam. Magis vero accom-
modatus . quia per id, j er quod primo mt-
leria signatur hac numero quantitate, del-^:
esse individua, et individuationis radix, >i
semel materia , ut signata quantitate, hæc
ha et. Maxime, quia materia quatenus sto
simiata. nec extrahitur extra rationem πæ-
terixæ. et pure potentjæ, ac subjecti oññññu
irreœpiibilis, nec extra rationem substan-
tia- : pi ita e?t va de accommodata, ul rit
prima radix individuationis substantialis
totius compositi.

118 Secun a ratio ejusdem assertionis,
quam supra aliquoties insinuavimus, deJu-
citur ex Divo Thoma, 3 parte, quæst. 77, DTh
an. 2 et quarto contra gentes, cap. 65. nec-
non opusc. 70, quæst. 1, an. 2 ad tertium,
et in a iis locis. Quæ potest ad hanc for-
mam reduci. N.tm quun itas est quodaro-
modo ex se individua, ct ita quodamatado
est sibi ipsa prima radix suæ individuat
.:is, ut dis, ut. setpienti, num. 21 cl dein-
ceps ostendemus : ergo materia erit in-
dividua, et prima individuationis radii,
quate.ms per modum priime radicis præcon-
tinet h me quantitate, potiu-, quam iliam.
Patet consequentia : quia hoc ipso, quoi
materia secundum se, et precise sumpii
non tossit esse sufficiens radix suæ indir-
dualionis, et lotius compositi substantialis;
cl alias dclæat necessario esse ro ipsa indi-
vidua, el prima individuationis radix, ut
ostensum est, optime tribuitur ei hoc mu-
nus. quatenus pre ontînet id . q .od est et
se quodammodo individuum, et esi sibi jññi
prima individuationis radix . scilicet hone
numero qua titatem : maxime, quia non
potest id habere, quaten s nctu, el forma-
lit;-r ram informatur, ut dubio tertio
probavimus.

SIH.

Hfjpondfhtr priori argumento, cl rjus coh-firtMlionipro priaia sententia adductis.

119 Ad primum ergo palet ox dictis numeris præo'<h»niibus. negan lum esse antecedent Num cum materia non prnjeonti-nwt lune numero formam substantialem, potius, qitam illum, nisi ox eo, quod materia i,sa esIAæc, el individua ; et individua-liaoein hanc non habeat nisi quatenus pnecoatinet hanc numero quantitatem, et non il am, consequens est, ut eadem muto-ni prius pr.econtineat hanc numero quantitatem, quam hanc numero formam. E: ad probationem in contrarium respn-detur, cum Batinez. 1 part., quæst. 3, ari. 2, et Gonzalez, necnon cum pluribus aliis ex junioribus Thomistis, majorem illam intellectam (ut re vera intolgilur) de ma-terii, ut collate cum suis effectibus omnino in sinju'ari sumptis, distingue dam osse : *Et inline przcoidinenlur effectus in causa nàlcriaii, quo illas causal, ct recipit*, in genere causæ materials pure receplivæ, negitor: *Quo illos causât, ct recipit* in ge-nere causæ materiali." dispositivæ, et deter-minativæ, seu in or line ad hoc, quoi ma-neat primo disposita, et determinata per di-poritionem, et determinationem ex se permanentem, conceditur. Ad id autem, .mod ibidem sta iin additur ad probationem hujus majori* propositionis, constabit ex ik.quæ in hoc eodem dubio adducemus.

Eldeinde distinguenda est eodem pro-jectionali modo minor. El si sensus il ius <?, quod materia prius habet causare in :**W** causæ materialis puro receptivie Lanc numero formam, quam hanc numero quantitatem. concedenda est : secus v- ro a ttnsus il ius fuerit, quod pri .s habet ciusare hanc numero formam, q-.am hanc quantitatem in genere causa- materia is Jbpositivæ, seu in ordine ad hoc, quod mineat disposita, sive determinata ad hanc numero formam substantialem, quam ad i'ia,n. Et tan ioim neganda est consequen-ti : quia, ut es et legitima, · ^siderabatur, ut consequens esset verum in hoc posteriori sensu.

120 Excieantur hæc. Etenim , ut in lib. de Generat., disp. 2, num. **III**, nostri :Lu Compluten. tetigerunt, sicut in opinione probabi i mu torum causa linalis potest di-vidi in diversa genera, scilicet in iinem cu-

jtis, el linei» *cui* : ct aliquid potest osse prius alio in genere linis *cujus*, ct esse po-sterius in genere linis *cui*, ut ibi ïem expli-catum esi : ita causa materialis potest di-vidi in diversa genera causæ materia is, scilicet in ciu.*am materialem pu:c rece-ptivam, in qua non cumlur. an potentia receptiva sit disposita, el determinati vel non? sed p» r abstractionem pure praxisi-varn præscinditur ab hoc, el solum curatur do iis, in quibus immediata recipitur for-ma : ct in causam materia em dispositi-vam, sive recipientem aliquid, ad hoc, ut potentia receptiva maneat disposita, et de-terminata ad potissimum artum illius : in quo genere causalitatis non curatur de iis, in quibus immediato recipitur talis disposi-tio, sed præsrinditur ab hoc, et so urn con-cipitur id, per quod materia ipsa disponi-tur, et determinatur, el ipsa materia, ut disposita, et determinata : et ita in hac præcisione non curatur, an talis materia disponatur per hoc, quod immediate, vel me riale recipiat illam dispositione m , et determinationem ? quamvis re ipsi non disponatur, et determinetur formaliter per prædictam determinationem , nisi mediate, ct in suo loto illam recipiat.

121 Et ita aliquid potest causari, et re-cipi prius in uno genere hujus causæ, et recipi, ac causari posterius in alio, ut con-tingit in forma substantiali, et quan itate. Ex quibus i la causatur prius in genere causæ materialis pure receptiva*, quam hæc : siquidem for i a substantialis recipi-tur immediate in materia ; quantitas vero non nisi mediate, et post receptam for-mam : ex eo, quod roripitur immediate in toto composito substantiali. Et contra vero in genere rausa? materialis dispositivæ, et delcrminalivæ, sive in ordine ad hoc, quod materia maneat disposita, et determi-nata in online ad recipiendum potissimum actum, scilicet formam, prius recipitur quantitas . quam ipsa forma. Quia mate-riam esse dispositam non pendet a forma, m a dispositione, et determinatione in or-dine ad hunc offectum. Et in hoc genere causæ non curatur pro tunc, an forma ipsa sit prius recepta, el ab illo pendent talis ·dispositio ? sitpiideni dispos lio. et determi-natio ad fornum, ut pendens ab illa, i on pertinet a l genus causæ dispositiva*, sed est quodammo o effectus forma-, ut prius receptæ, et perlinet ad aliud genus causæ materialis : sed solum attenditur al id, quod habet materia ex vi prædictæ disposi-

tionis. sive alias talis dispositio pendeal, quoad suum rrrrip, ab anteriori receptione formæ, sive non.

122 Cancrum lket facta collatione inter prædi tas receptiones, et causationes. habeant inter se ordinem assignatum in diverso illo genere cau-æ jam dicto : imo facta collatione intereas, quoad prioritalem, et posterioritaiem simpliciter, prior ut receptio furnue substantialis, quam quantitatis disponentis ad ipsam, ut ex dictis in libro de Generat., disput. 2 , num. 105, a nostris Complutensibus constat : attamen facta comparatione inter pnrconlinentiam hujus formæ substantialis, ct hujus dispositionis, ct determinationis per se prima· a l illam, scilicet hujus quantitatis, tunc online inverso philosophandum est- Nam ad ju i-candum, an materia prius præconlineal hunc numero effectum, omnino in singulari sumptum, scilicet hanc numero formam substantialem, quam illum etiam in singulari acceptum. nempe hanc numero quantitatem ? non est curandum, an prius recipiat illum in genere causæ materialis pure receptiva?, vel an ro ipiat illam simpliciter prius î sed an recipiat ilium in gen. re cause materialis dispoâtivæ, vleicrminativæ, scu in ordine ad hoc, quod maneat primo disposita, et sufficienter determinata ycr dispositionem, et determinationem jam dictam , ad recipiendum potissimum ejus actum, scilicet formam sultstanlialem ’

Ratio Et ratio est aperta ex dictis. Quia com
Owr£~ malcria os non determinata in genere causæ materialis, a l hoc, ul pnccontincat hanc numero formam substantialem poti s. quam illam , ul ex iis, quæ x-seruimus tub. 2 hujus disput. co stat, oportet. ut debeat prius præcoulinere aliquid, quod eam determinet ad illam præhabitionem hujus furina? 5-bsta; tiuiis. potius, quam alterius : hoc autem nihil aliud esso j otest, nisi id. per cujus receptionem dis, onitur, et primo determinatur per determinationem ex se permanentem , ad habendam hanc potius formam substantialem, quam illam.

123 Quare cum quantitas sit id. quoi primo reciditur in genere causa? materialis dis, osilivæ ex se | ennane lis. s-u per modum cauw pcnuinemer dîsposilivæ. cl detenninalhæ : ac proinde >ecundum hanr considerationem ait il, quod recipitur precise, quoad hoc, q od esi mu lo dicto disponere, ct determinare materiam : ex eo, quod quantitas ex propria ratione sua ha-

bel esse primam. et permanentem dispoelimum, el ‘etenninationein materi», et ipsa ex se est quodammodo determinata, et in’ivi .ua : | nq-Cerea hæc numéro q..aotitas i rius pnrcontinetur in materia, qwm hæc innuero forma substantialis, licet m genere causa? materialis pure recepte prius recij iatur in materia forma sulotantialis» quam quantitas : quia quantity, ut præcise c?t effectus receptus, recipitur io toto, licet, ut est dispositio, non exerceat suam causalitatom erga illud, sed pnrcb? erga materiam, ac si in illa soluxnmolu n>ciperelur.

124 Ex quibus omnibus lit, quod universale? loquendo non est absoluto verum. quoi eo crâne præconrinelur effectus In sua causa, quo causatur ab ila, ita. ut qui l rius causatur, prius pnecontineatur. Nani regula hæc su liin fal it, quando jneeontinentia unius effectus, sci icet i-lius. qnt ultimo causatur, est talis conditionis, ut quodammo o compleat causam ad pnveon-Uucndum. et causandum illum, qui prius ab ea procedit. Ut eo. tingit, tum juxto val le probabilem sententiam, in causa efficienti cullata cum effectu per se j rimo pn>du· lo, el intento ab ea, et cum nie.iis. sive dispo.'itionibus ad illum. Nam licet effectus per se primo* intentus, po-leriu· mandelur exsecutioni, attamen prius continetur in illa, quam media, aut dis osiliones. El iU hæc causalis est vera : *Quia efficient cil* Ppj ad cffcclanx l>er 5^ primo intentum, propiercu habet esse ^!cns ad media, ct ad dispositiones ad ilhnn. Et hujus nulla alia est potior ratio, quam ea. quæ tacta est, fecilicel, quod præcontinentia effectus per se primo intenti . quodammo lo complot causam ad præcontinen -a media. Tum eliam in præsentī : siquidem, ut nuper dicebamus, materia non nisi, ut individui positive. pnccontinet hanc numero formam ; et non redditur sic individua, nhi per pnecoutinentiam radicalem hujus quantitatis.

Cieteruin cum his stat, ut licet materia non eo or Hue causet, et recipiat suos effectus secundum sluib mc formale sumpto», quo ii!os præconLinet, >i de omnimoda, el adæquata præconlinenlia loquamur, attamen non aliter, id » st, non alio ondine priaritaüs, vi posterioritatis, causal, et recipit ilios s^cun uin suum esse formale acc»pto\$ tmsi eo ordine, quo in genere causæ pure receptivæ cos pnrcontinet : ita ut effecta», i qui prias continentur in materia, ut in po-

tentia

TRACT, 1, DISP. 1. DUB. V,

tenliapure receptiva, præscinden lo ab huc, quod «it, vel non sii disposita per dispositionem actu habitam, Fecundum suum isw formale consideratam , prius recipiantur, quam ilii, qui pneconlinentur in ipsa in genero cause materialis di.·positiv it», sou in online o«l hoc, ut maneat disposita, et do? terraiiua ad habendam hanc furinam po-lias quam aliam, ►ecun lum suum *esse* formale sumptam. Quamvis, ul dicabamus, fica coi atiune inter præcontinonliôm hujus funnæ substantialis, ut hujus, et hujus quantitatis, et determinationis, etiam ut hujus, prius sit præcontinântia jrædictæ quantitatis. quam prædiclæ formæ : nc proinde loquendo de omnimo la, et adæqua-u preconineutia effectuum in sua causa materiali, nempe materia prima, non eo ordino causantur, et recipiuntur secundum suum *tsst* formale sumpti, quo in eadem materia præcontincntur.

125 Unde (per hoc tacitæ cuidam objectioni liat salis) quantitas ipsa, ul radicaliter pnrhabita, et ut secundum suum *esse* forniale recepta, et actu habita. aliter, et aliter comparatur cum furina substantiali. Nam ut radicaliter præhabita dicit rationem quamdam idenlilicatam cum materia, determinantem illam, et voluti disponentem ipsam, non solum ad receptionem puram formæ Substantialis, sed etiam ad præcontinendam i lam, ut est *hæc* : ac proinde est prior absolute, et simpliciter ipsa forma substantiali, et receptione illius, etiam absolute sumptis; si tamen ut sunt quid singulare considerentur. Cælcrum ipsamet quantitas socundum suum *esse* formale, ct ul actu habita, distinguitur realiter a materia, recipilurque in toto, et disponit, et dé-terminai ad formam, ul *hanc* non quid<-m at absolute, sed ut connaiuraliter recipiendam : siquidem per divinam potentiam j o-test absolute sine illa recipi : et ita est posterior receptio illius in genero causæ materialis pure receptivæ : inio, et simpliciter est posterior receptione formæ : quia, u:sic non reddit materiam individuum, sed supponit eamdem individuum ratione pne-wntinentiæ radicalis prædictæ quantitatis.

126 Diximus, quantitatem, ut radicaliter præhabliam esse rationem quamdam voluti disponentem materiam non solum ad receptionem fonuæ substantialis, sed etiam ad pre ontinendain illam, ul est *hæc*. quia cum quantitas, ul præcontenta non distinguatur a materia, ac proinde, nec a præ-

conlinentia formæ substantialis in eadem mnicriH. non potest esse propria dispositio ud praedictam pnucnlinentium : siquidem dispositio proprio sumpta, involvit distinctionem, saltim ex natura rei, inter illam, et rem d epositam, et in ordine, ad quod disponit. Et ita prædicta quantitas, ut præcontenta. solum habet voluti disponere ad pr.i continentiam formæ substantialis, quatenus facta collatione inter materiam, ut exprimit pr.econtinentiam hujus quantitatis, el ut expresse affert præcontinentiam hujus numero formæ substantialis , tunc materia intolligitur determinari per priorem illam rationem inadæquatam ad habendam hanc joateriorom. Et ita ratio illa prior reddit materiam u timate, et proxime pacem ad habendam hanc ultimam rationem : ac proinde, quoad hoc quodammodo analogatnr com dispositione proprie tali, qua· reddit subjectum ultimate capax ud habendum aliquid aliud.

127 Nec refert si urgeas, quod materia Replica, non pnuhabet hanc numero quantitatem, nisi, ut formam secundam, scilicet, ut formam accidentalem : ergo prius pnehabet in se hanc numero formam substantialem, quæ est actus primus. Patet consequentia : quia præhabitio formæ secundæ, ut talis, necessario præsuppoml præhabitïonem primæ formæ, nempe substantialis.

Non igitur hoc refert. Quia licet quantitas in sui ratio, e imbib t, quod sit forma secunda, scilicet accidentalis, non tamen hæc est adæquata ejus ratio : quia quatenus est forma secunda, ut secunda di» it se ipsam, ut pendentem a forma prima nempe, substantiali, et eam præsupponenteni. At cerium est non esse ad rquatam rationem quantitatis, quod habeat praedictam dependentiam, sed insuper habet suum peculiarem rationem, secundum quam habet esse j rimam dispositionem, eide erminationemma-teriæ, el esse ex se ipsa quodammodo individuum : ac proinde esse id, a quo materia ipsa, necnou et forma substantialis pendent. Unde eadem qumriias, ut est forma secunda receptibilis secundario, ct post formam substantialem in materia, pnecontinctur in eadem materia posterius natura, quam fur-·ma substantialis. Quia secundum hanc rationem non attenditur, si formalissime loquamur al eamdem quantitatem, ut est prima dispositio, et determinatio materiæ, et uLcst ex se quodammodo individua; sed ad eam lem, ut adhuc secundum suam ultimam rationem (inadæquatam tamen) est Solntfo.

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL.,ETC.

farina secunda susceptibles in materia post primam. ùvtercni pradicta quantités, ut secundum aliam rationem suam üvtdæquatam, ct convenientem etiam ei secundum suam u'timam rationem, est prima dispositio, ct determinatio materiæ, et ex se est quodammodo individua, præcontiiietur in eadem materia, prius quam hac numero forma substantialis. ut dictum est.

ElcnXi-1er.

128 Potestqu· hoc explicari exemplo contritionis, el gratae sanctificantis, si conferantur cum Deo, ut per modum prima-cause illas præeontinet. Nam contritio, ut est dispositio ad gratiam, ut justificantem omnino animam, i nus præconlinetur in Deo, quam eademmel gratia, ut omnino justificans, et tribuens consortium divinae nature |.er modum nature, et in esse quieto : quamvis eademmel contritio, ut formata, et terminata. ac tandem, ut meritoria de condigno mercis aeterna*. sit posterius pra*eonu*«.ta, quam ea .'emmet gratia, ut habet rationem nature. formans contritionem, e, tribuens ei prædictam condignitap.

A-l
craQrria-
ifotea
aJdj-
fl-iuj
Coa.plat.

Ad confirmationem constat etiam ex insinuatis a nostris Complui, in libro Physicorum, disput. 10, num. 23 et 28, concedendum ess·. antecedens. Cæterum neganda est co sequentia. Siquidem, ut nuper dicebamus, ex co r-spicii materia hanc numero formam substantialem , potius, quam aliam, quia ipsa materia est 7<ar, ct non *illa*, ct hoc habet ex pneconlinentia. qua prreontinet hanc potius quintitaUm, quam iUam. Unde in illo priori, in quo intelligi-’lur materia precontinero hanc numero quantitatem, nihil concii findo de pra continentia hujus numero formæ substantialis, non concipitur materia cum habitudine ad hanc numero quantitatem, licet concii, ia tur, ut connexa cum illa. Quia quantitas licet sit capax pr.rcomitentiæ passiva? jam dicta·, non tamen terminandi per se primo habitudinem materiæ ad i lain : exeo, quod habitudo substantialismateriæ. ut habitudo illius est, debet per se primo terminari &d aliquid proprii præ.licaruenti.

IV-aj’oL

Et ad probationem ejusdem consequentia? dicendum est, cani ad summum esse verum in effectibus, qui ex ac sunt capaces terminandi per sw primo habitudinem suæ causa· ad ipsos, quod iu present! non contingit, propter illa, quæ loco citato *x libro physicorum nostrum (Mrçum Complut. optime docuit. Quomodo autem aliquid possit esse connexum, cum alio, aut prwcon-

lenlum in illo absque co, quod absolute, vel in aliquo priori loquen ’o. non sil hnbitt.ido causa.* ad illum? .lanj in lib. Physic., disp. 23, num. 17, a nostro Collegio Complui. ex. licatam est.

129 Cæterum, quia dum ilhn posteriores probationes antecedentis hujus confirmationis possunt retorqueri ad profundau,

m
^-.
**

non pnveontineri in materia hanc numero quantitatem, prius quam hanc numero formam : ex eo, quod ea, qua? sunt proprii generis, ot predte amenti substantia·, quippe» quæ sunt intimiora, videntur prius m materia, quam ea, quæ sunt extranea, et extranei predicament!, ac proinde l rius pra continendam esse in materia hanc numero formam substantialem ; quam hanc numero quantitatem : et similiter cum hæc quantitas precor»tin atur propter formam il*sam substantialem, et ut determinatio ad illam, videtur prius preconlinendam e&e ipsam formam : ideo ad primam ex his probationibus, quatenus sic contra nostram sententiam urgeri possunt, occurrendum est ex dictis, prioritalem, vel posterioritatem in prædicta preconlinentia non attendi penes hoc quôd ea. quæ precontîncütur, sint secundum suum *esse* formale intimiora. vel non intimiora : quia omnia, utpræcontenta, et ut ad lineam precontentonim, ut talium s pelant, idonlificantur cum ipsa materia precontinente, et ad genus substaiitiæ spectant : sed saltim inter alia attendi pones hoc. quod unum ex pra contentis sit <v se. et secundum suum *esse* formale deVTimnat o ct dispositio prima ad eliud: nam tunc præcontinens absque anteriori continentia talis determinati..nis, non poterit aliud præcontinere. Et ita quia quantitas ex se est determinatio ma eriæ ad hanc formam. cl pnecontinentia quantitatis est suo motio determinatio ad præcontincndam formam. propterea illa debet prius, quam hæc pra contineri.

Ad secundam vero probationem respondetur. nihil obesse. quod ha· duæ præcontincalia*. nempe hujus quantitatis potius, quam alterius, et hujus formæ substantialis. potius qnnm illius in materia, sint inter se ratione distincta* : et quod ita inter se comparentur, ut præcontinentia hujus numero quantitatis potius, quam alterius quod-immodo ordinetur ad pnrconlinentiatn huins numero mnnæ substantialis. Quia hinc ad summum sequitur pnedictam prascontinentaun hujus numero formæ àubstantialis esse aliquo modo quasi priorem

in genero causæ, aut quasi causæ finalis, quam præcontiucntia hujus numéro quantitatis, non vero in genere causa materia-
lis.

§ rv.

Occurritur secundo argumento ejusdem
sententia.

U i30 Ad secundum principale concedenda
, est major, quoad posteriorem ejus partem,
scilicet, materiam, ut pnecontinentem hanc
numero quantitatem interminatam , esse
primam radicem individuationis. Quia quan-
titas. ut terminata, supponit totum com-
positum jam individuum : ex eo, quod non
intelligitur terminata, nisi, ut est quodam-
modo effectus formæ sub tantialis jam re-
ceptæ in materia. Et propterea, ut docuit
Hfca. D. Thomas, opusc. 70, eadem quantitas,
ut terminata, quodammodo individuatur a
se ipsa, ut pneintellecta in materia, se-
cundum, quod non intelligitur terminata.

Hoc autem melius intelligetur, si note-
tur, quod nomine quantitatis interminatae,
non intelligitur quantitas, quæ re ipsa nul-
lum habeat terminum, ac proinde sit infi-
nita; se l quantitas quatenus non intelligi-
tur terminata, et quasi formata per formam
substantialem, quæ est terminus, et com-
plementum ejus; sed intelligitur præcedere
ad illam. Nam sicut contritio, v. g., quia
est dispositio ad gratiam, non intelligitur
esse formata, et terminata, nisi quatenus
est posterior ipsa, et ut intelligitur esse
prior, non concipitur terminata, et formata,
quia terminus, et complementum disposi-
tionis est forma, ad quam disponit : ita quia
quantitas est dispositio ad formam substan-
tialem, non intdhgitur terminata, nec (ut
sic dicamus) formata, nisi postquam intel-
lizitur forma substantialis, et per eam in-
telligitur terminari, compleri, et veluli in-
iLa. formari. Et propterea D. Thom, in 4, dist.
II, qaest. 1, art. 1, quaestiuncula 3, ad
quartum dixit : *Dimensio, quæ præintelligi-
tur ante formam substantialem in materia,
Mn habet esse completum : quia non est di-
mensio terminata : terminatio enim dimen-
sionis est per formam.*

131 Unde, sicut quantitas in illo priori,
in quo secundum suum esse formale præin-
Ulliritur ante formam substantialem in ma-
teria (ii est præsupponitqr disponere, et
determinare materiam, antequam intelli-
eatur forma ipsa, modo alibi dicto recepta

Salmant. Curs, theolog., tom. I.

in ipsa) habet simul hoc speciale, ut non
intelligatur habere certam lanniatem, nec
figuram , quamvis re ipsa illam habeat :
quia in illo priori, et in illo genere causa
non curatur, an habeat, vel non habeat ter-
minum : ex eo, quod illa prioritas, et illud
genus causalitatis tantum est prioritas, et
genus causalitatis disposilivæ tenentis se
ex parte materiæ; non vero est prioritas
causalitatis formæ substantialis, a qua illa
dispositio, scilicet quantitas habet certam
tantitalem (id est, illam, quæ intra latitudi-
nem *maximi, quod sic* ab illa numero forma
substantiali, attentis omnibus circumstan-
tiis petiti, ei debetur) ita quantitas, ut in
illo priori præcontenta, non intelligitur præ-
containeri sub certo termino, et figura ; sed
ab hoc per præcisionem pure præcisivam
præscinditur : et tantum curatur de præcon-
tinentia hujus quantitatis potius, quam il-
lius, ratione cujus materia ipsa determina-
tur ad hanc numero formam, potius, quam
ad illam, et habet esse individuum, et ra-
dicem totius individuationis. Per quæ ad
omnia, quæ in argumento adducuntur, sa-
tis patet.

Ex quo etiam fit, nihil obesse id. quod
junior quidam objicit, scilicet quantitatem
terminatam, et interminatam, esse realiler
unam et eamdem : ergo sicut illa supponit
totum compositum individuum, ita, et hæc
siquidem utraque est essentialiter accidens.
Respondetur enim ex dictis, qued licet ea-
dem realiler sit quantitas, quæ est termi-
nata, et interminata , auamen in diverso
genere causæ est prior, et posterior ipsa
forma substantiali, et ratione hujus priori-
talis, et posterioritatis dicitur terminata, vel
interminata. Sicut etiam ratione hujus prio-
ritatis, et posteriornatis, quam secundum
suum esse formale babel colla a cum forma,
ortum habet, ut prius, vel posterius præ-
continealur in materia, quam ipsa forma,
ut explicatum est. Unde non inconvenit,
imo est necessarium, quod in illo priori, in
quo non consideratur terminata, sed inter-
minata, non supponat substantiam indivi-
duam ; bene tamen quando consideratur ter-
minata : ex eo, quod tunc est posterior
illa.

Adde quod, ut dicebamus, quantitas, ut
interminaia, est quodammodo ex se indivi-
dua, ita ut ipsamet, ut terminata, quodam-
modo individuatur a se, ut interminata. Et
ita secundum, quod interminata, non sup-
ponit totum substantiale individuum, sed
est radix modo dicto, id est, ut pneconten-

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

U in materia individuationis ejusdem compositi.

Bepliw.

132 Nec tandem refert, si objicias, Divum Thomam opusculo de principio iudivuationis dixisse, materiam signatam quantitate determinata, esse principium

Solat*.

Non itaque hoc refert. Nam aliud est quantitas determinata, aliud vero terminata. Quantitas enim determinata dicit quantitatem. ut *hanc* numero, et non (Uain, non curando an sit terminata, et completa per formam substantialem, nec an habeat hanc tantitalem, vel illam : et sic est principium individuationis, quatenus in materia præcontenta. Quantitas vero terminata dicit eam lem, ut po?tenorem natura, quam forma subsiantialis, per quam terminatur, et formatur : el similiter involvit secundum hanc rationem, quod habeat certam tantiutem, v. g., bicubitam : et sic sumpta non est principium individuationis.

Esse autem has duas rationes quantitatis aliquo modo distinctas, inde liquet. Quoniam manente quantitate invariata, quoad esso determinatam, id est, quoad esse /tanc, el non *diam*, potest vanari, quoad huc, quoi esi esse actu terminatam, el completam per formam substantialem : ut si, vel ab illa sej aretur per divinam potentiam, vel si varietur præcise, quoa l tantitatem et figuram : ut si vivens, v. g.. paululum augeatur secundum eandem numero quantitaie, vel paululum secundum eam mutet figuram.

Fit salis ultimo argumcnlo ejusdem sententia

Ad tertiam

133 Ad tertium negandum est antecedens. Et ad probationem concessio antecedenti , neganda est consequentia, quoad secundam partem. Quia superest aliud, ratione cujus materia præconlineat hanc numero quantitatem, potius, quam illam*, scilicet pura, et nula potentialitas materiæ : connotanlo tamen, si compositum illud Gat per generationem, quod in tempore immediate antecedenti pnecesserint bæ numero dispositiones, et non alne : ac proinde, quod fuerint intro luctæ ab hoc] olios agente, quam ab illo, ct in huc i»»tupore, in istoquo composito corrumpendo, et non illo : si vero liat per creationem,

quod subdatur Deo actu creanti pnr actus infinitos sui intellectus, et vuluuuts, ut virtualiiter, et eminenter continet hoc compositum. potius, quam illud. Nam his poetis connotaus, habet materia tale (ut m dicamus) ingenium, ut se ipsa absque aliquo alio intrinseco in esse entis ei supèrad lito, pTæhabeat hanc potius quantitatem, quam ibam. Quia hoc ipso, quod detcnnimiar per has dispositiones antecedentes, et noa illas, ac proinde intro luctas in hoc composito corrumpendo, et non in alio, atque ab hoc agente in hoc tempore, etc., cum quibus hæc quantitas denuo introducenda habet naturalem connexionem : datur sufficiens connuUtum, a l hoc ut ipsaqæ materia, absque aliquo alio ei addito in esse entis, præhabeai hanc potius quantitatem, quam illam. Sed de his videantur ea, quæ in lib. de General., disp. 2, num. 87 cl seq. nostri Complut, dicunt.

Potestque hoc amplius elucidari exemplo relationis paternitatis in Petro residentis : quæ, ut in Logica, disput. 14, num. 92 et 93 et in lib. dc General., disput. 4, num. 167, nostri Complutens. optime docent, v rminalur quantum es: ex se ad omnes films ab eodem Petro generatos : et po-ia generatione primi filii, el non alterius, terminatur ad illnm, potius, quam ad alterum : et rursus pereunto hoc, et advenienti in eodem instanti alia generatione secundi filii, terminatur tunc absque additione aliqujus alterius intrinseci ei in esse entis superadditi, ad secundum filium : ex eo, quod ponitur novum hoc connotatum : el sic de abis. El similiter species Angelica representai existentiam exercitam hujus singularis, potius, quam alierius : quam tamen antea non repræsentabat, licet ei in esse entis nihil superaddatur, sed solum ponatur novum dlud connotatum productionis, el exercitii existentiaæ ejusdem singularis representai!. El undem eadem materia prima nunc appetit appetitu desiderii has potius formas, quam illas, eas nimirum, quas numquam recepit, potest tamen eas recipere : nunc vero appetii illas appetitu complacentiaæ, et non desiderii, nimirum dum eas actu habet, cum tamen ad hæc solum sit necessarium, ul nova connoUU ei superaddantur, ut ex dictis in libro Physicorum, disp. 3, num. 04, a nostris Complui. cons>al.

134 Ex quo etiam fit, nihil obesse id, quod junior quilam objicit : scilicet, quoi si dispositiones antecedentes determinant

Ratio
solatio-
ni«.

136 Cur autem (nt sic loquamur) ingenium, materiæ attribuimus, constater ratione nuper facia, scilicet quia materia e. t una numero negative : ex eo, quod non magis est connexa cum hac numero quantitate, quam cum illa. Quare cum posito connotate jam dicto, tunc ipsamet absque additione aliqua in esse entis sit in recto magis connexa cum hac quantitate, quam cum illa, inde est ut ipsa ex se habeat quidquid ad talem unitatem positivam ex parte illius, quod altas est habiturum rationem recti, sub conceptu recti desideratur.

ElariJi-
ton

Potestque hoc amplias elucidari ex eo, quod unitas positiva, individual.* tamen materiæ, debet esse unitas pura potentiæ. et primi subjecti irreceptibilis in alio, ut ex dictis liquet. Et ita non potest in recto importare aliquid materiæ superadditum in esse entis : quia hoc non posset non habere rationem actus recepti in ipsa maiena. quod quidem *eo ipso* non es&et idoneum ad rationem recti talis unitatis, ut supia asserebamus : ac proinde quidquid in esse entis desideratur ad rationem illius, quod futurum est rectum respectu unitatis prædictæ, debet semper præce ‘ere in materia, non quidem ita, ut sit ibi semper sub conceptu recti, et exercens rationem unitatis positivæ, qua est radix individuationis huius compositi substantialis pot.us, quam alterius, v. g., Petri; sed ita, ut detur semper ibidem iu actu signato. Quia ut innuebamus, ad productum exercitium, et ad conceptum recti sub ratione recti desideratur aliquod ex duobus illis connotatis jam recensitis.

Diximus mulloties, quoi materiæ non est addendum aliquid intrinsecum in e. se entis, quod antea ibidem, et molo explicato non præesset : quia licet nihil ei addatur intra hanc lineam; bene tamen intra lineam recti sub conceptu recti : ad hunc dumtaxat sensum, quod nimirum ei addatur, ut modo habeat rationem recti sub conceptu recti, sive recti in acta exercito ; non tamen antea : licet ad hoc non sit necessarium, nisi, quo l addatur aliquod ex præ liciis duobus connotatis num. 133 recensitis. Quia eo ipso potentialités niateriæ manet determinata, et sub conceptu recti huius unitatis poritivie putius, quam alterius : ex eo, quo l bnea recti sub conceptu recti non petit indispemabiliter ulteriorem aliaui ad litiunem.al hoc, ut rectum sub conceptu recti denuo dicatur esse, denoque exerceri.

Pos*unique omnia ista amplius explicari. Tum exemplis relationis patemjtaib speciei Angelicæ, et appetitus materia· prima», num. 133 huius dubii adductis, in quibus hoc proportionali molo philosophandum est. Tum etiam exemplo alio aliori, nempe potentiæ generative in divinis : quæ in recto dicit divinam egentiam el in obliquo Paternitatem. Et licet pramdicta essentia secundum se, habeat quidquid l in esse entis in recto desideratur al rectum potentiæ generative ; non tamen secundum se piæci*e exercet rationem recti, nee est in Patre sub conceptu recti, nisi addatur obliquum, et connotalum illius, nempe relatio Paternitatis : et propterea ex defectu huius connotati non habet essentia dtvina in Filio rationem potentiæ generativæ . Unde quamvis addita Paternitate nihil addatur essentiæ, quod tribuat ei aliquid in esse entis in recto desideratum, ad hoc ut habeat rationem recti respectu potenti@ gene ativæ : additur tamen ei in recto aliqui l, quo i pertineat ad lineam recti, quatenus per hoc precise denotatur, addi ei, quo l hal eat rationem recti sub conceptu recti, sive recti in actu exercito. Quia conceptus recti sub conceptu recti, sive recti in actu xercito, debet afferre secum in recto, quo i dicat habitudinem ad aliud ul ad id, quod ab eo in obliquo importatur : sive habere connexionem cum illo, tanquam cum aliquo importato per modum connotati : quamvis hæc habitudo, sive connexio in esse entis nihil sit aliud, nuUamve aliam realitatem, seu furmalitatem dicat, prater essentiam divinam secundum suum eue absolutum sumptam, et relationem Paternitatis : alioqui esset in Deo aliqua alia formalius, aut realitas in esse entis requirita ad rationem potenti@ generativæ. Cujus opi oritum ex Divo Thoma in tract, de Trinitate, dicemus.

Corollaria notatit digna. et ad concilianda plura loca Divi Thomæ non parum necessaria adducuntur.

13" Ex dictis in tota hac dispu’aUone satis clare deducitur, quomodo concilianda ■dnt plura loca Divi Thoniæ circa principium individuationis substantia» materialis, quæ pruno aspectu inter se puunarè videntur ; cum tamen re ipsa mirabili nexu inter se cohæreant. Quæ licet in discursu totius

hujus

’ V .*

bojas disput.t co online, quo nécessita? urgebat, a nobis explicata sint, placuit tamen in gratiam Sancti Docturis, et ut corio constet quomodo ipsainmet Divi Thuinæ montem plane, el perspicuo, quuiid cuncta secuti simus, omnia illa simul in hoc § colligere. et veram eorum intelligentiain simul proponere.

Ex dictis ergo in primis colligitur, quid sibi velit Sanctus Ductor, dum aliquando absolute asserit, materiam esse primum principium, et radicem individuationis, ut 1 part., quæst. 54, art. 3 ad secundum, et pluribus abis locis, quæ habentur in tabula aurea verbo *individuum*, num. 25, imo opusc. 32, inquit, materiam solam esse principium individuationis. Aliquando vero inquit, materiam primam, et quantitatem diinensivam. esse principium individuationis præliclæ, ut 3 pari., quæ>t. 77, art. 2, et in 4, disi. 12.quæst. I,arc. I,quæsiuncoh 3 ad 3, et alibi sæpe.

Nam in prioribus locis loquitur de primo principio indivi luationis, quod intra lineam illius principii est omnino primum, licet ex w non sil omnino sufficiens, ut a num. 94 usque ad 98 explicuimus : in posterioribus vero de principio primo, et ex se omnino sufficienti intra latitudinem primi principii præliclæ individuationis, ul ibidem innuimus . iia tamen, ut non loquatur de quantitate utcunque, sed ut piæhabita in materia, utnum. 86 et 116 diximus.

138 Adde : posse etiam Sanctum Doctorem aliter explicari, idque non parum ad ipsius mentem. Nam in prioribus testimoniis loquitur de primo principio individuationis, cui individuatio ipsa, quoad *esse* incommunicabile, sive, quoad *esse* indivisum in se ultima divisione,per quam iam accommodationem, et attributionem absolute tribuitur; quamvis revera a quantitate, ut pra*. contenta radicaliter in materia proveniat, ut anum. 91 usque al num. 94 ostendimus. In ultimis vero de principio individuationis, cui eadem individuatio, quoad *esse* divisum uliima divisione, a quovis alio, eodem proportionali modo attribuenda est, ut ibidem diximus.

Vel Undem in primis locis, solum vult Ductor Angelicus, maceram solam esse in recto primum principium individuationis, quamvis quantitas, juxta ea, quæ in posterioribus testimoniis docet, in obliquo desideretur, non quidem habita, sed petila, et in sequenti signo, quantum est ex vi causarum secandarum, licet non omnino indis-

jænsabiliter subsequenda, ut a num. 133 usque ad 135 explicuimus.

139 Secundo deducitur, quomodo intelligendua sil idem Sanctus Ductor, dum semd inquit, materiam quantitate signatam, seu ut subesi dimensionibus non esse principium individuationis, ac proinde , nec quantitatem ipsam eamlem signantem; sed tantum esso signum inseparabile ipsius, et principium, quoad *cognosci*, et *demonstrari* respectu ejusdem individuationis, quia quantitas ex eo, quod accidens, non causât subjectum suum, ut opusc. 32, cap. 3, et opusc. de Principio individuationis : semel vero, imo multolies vult, materiam signatam, esse re ipsa primum, et fontale principium individuationis quoad *esse*, ut opusc. de Ente et Essentia, et opusc. 70, quæst. 4, art. 2, in corpore, et in solutionibus argumentorum, necnon et.in aliis lucis quæ a num. 43 usque ad 48 adduximus.

Ex dictis igitur hæc duo inter se valde cohærere constat. Nam materia signata quantitate, diversimode tamen accepta, e«-t, et non est primum principium individuationis, quoad *esse*, et quoad *cognosci*. Nam ipsa, ut signata quantitate, quatenus per hanc signationem significatur ipsamet, ul præbens per modum radicis, et fundamenti hanc potius quantitatem, quam illam, atque adeo prædicta quantitas, non ut habita, nec ut sumitur per modum causæ formalis intrinseca), seu actu inhærentis, sed, ut præhabita, et radicaliter contenta, est prima radix individuationis, quoad *esse*, ut num. 86 et a num 116 usque ad num 137 explicatum est. Cæterum eademmet materia signata quantitate, ut per hoc significatur materia ipsa, ut actu, et in exercitio habens quantitatem, et ab eadem actu informata, non est primum principium individuationis quoad *esse*. sed quoad *demonstrari*, et *cognosci*, et quoad hoc, quod est dependere a cenis circumstantiis, a loco, etc., ut ibidem, et a num. 74 usque ad 86 diximus, et per consequens quantitas ipsa secundum hanc rationem erit tantum hoc modo principium individuationis, ut loco citatu explicuimus.

140 Tertio colligitur, quomodo concilianda sint luca ilia ejusdem S. Præceptoris, in quorum aliquibus velle videtur dimensiones interminatas, atque adeo materiam eis signatam, non vero dimensiones terminatas, nec materiam, ut eis signatur, esso primum principium individuationis, ut

Srcan-
dac1·

Terfiom.

DE PRINCIP. INDIVID. SI'BST. MATERIAL.. ETC.

opnsc. 7Ûj quæst. 4, art. 2, in aliis vero dimensiones determinatas, et materiam eis signatam, esse primam individuationis radicem, ut opusc. 29 in tine ilbus, et alibi.

Respondetur enim ex dictis, dimensiones esse interminatas, dicere dimensiones, ut non inteiliguntur complexe, et terminat® per formam, quæ est earum terminus, et complementum, atque adeo, ut non procontinentur in eadem forma, nee sunt quid posterius ipsa, sed, ut praeunt eamdem secundum procontinenliam in materia,secundum quam rationem non inteiliguntur pro illo priori terminaro, nec habentes certam mensuram, et figuram. At per dimensiones determinatas, intelligit eamdem quantitatem, ut est singulare quoddam determinatum, id est, ut est hæc numero quantitas, , et non illa, non curan lo de illa terminatione per formam nuper explicata. Constat autem nullam esse contra liclionem in hoe, quod quantitas illo modo interminata, et hoc modo determinata, sit prima radix individualioms, ut num 131 otensum est, imo id esse necessarium consui ex iis, quæ a num. 130 usque ad hum. 133 asseruimus. Si quidem hoc ipso, quod materia sil prima radix individuationis, oportet, quod quantitas, ut ad rationem prodici® radicis concurrit, sumatur, ut pendens, et ul præhabita a materia, non vero, ut pendens, et ut præhabita al» ipsa forma, alioqui individuationis raiix non in materiam, sed in pnedictam formam esset primo reducenda, cujus oppositum ostensum est:

Qair-tinn.

141 Quarto infertur, quomodo intelligendussit Sanctus Doctor, dum aliquando videtur velle, substantiam materialem individuum non posse separari a quantitate: aliquando vero, quoi possit. Nam in testimoniis id negantibus loquitur de potentia ordinaria, in affirmantibus vero de absoluta : Vbl in illis sermonem facit de quantitate, ut radicaliter prohabita, in his de eadem, ut actu habita : vel in illis de substantia materiali, ut P3t individua individuatione sensibili, in his autem secundum , quod pncise est individua, secundum ea, quæ ad ejus individuationem absolute sumptam desiderantur, ut a num. 87 usque ad num. 90 tetigimus. Per quæ omnia optime plura alia testimonia D.Thomæ facile concilian-

di

Corolli-
ihiiuani

Ultimo, ex dictis deducitur, sententiam nostram, quam in procedentibus dubiis circa primam radicem individuationis sub-

stantiæ materialis, ac proinde formio substantialis explicuimus, es>e ipsam venientiatn , et mentem Angelici Procepioris : quan luqui lum secundum eam, ut a nobis declarata est, optime consonant, el mirabili nexu inter se coherent omnia dicta ejusdem Sancti Docturis, imo loca et testimonia ipsa, quæ prima facie videbantur inter se pugnare, eamdem elucidant : atque adeo illum roteris aliis sentiis hucusque relatis proferendam esse constat.

DISPUTATIO IL

be principio individuationis accidentium.

! Semel explicata individuatione substantia* materialis, et illius radice, statim pulsat animum inquirere de principio ia-dividuationis accidentium illius : et sicut in disputatione de prima radice individoa-tionis totius compositi substantialis, non discutitur expresse, et formaliter, an substantia ipsa sit re ipsa, et intrinsece individua, quia hoc satis perspicuum est : nec quodnam sit principium metaphysicum, per quod redduntur individua», quia, ut certum apud omnes supponitur, dandas esse differentias in lividuales metaphydcas, ratiône saltim a differentiis specificis distinctas, quæ in ordine isto sint principium earumdem substantiarum in esse individuarum, quæque illas in esse Uliam constituent : sed solum de primo principia, et radice physica prædictæ individuationis in quod rotera alia resolvuntur i ita, quoad individuationem accidentium supponimus ea a parte rei esse individua, et habere suum principium metaphysienm, scilicet suas differentias individuates metlphysicas, per quas in online isto constituuntur. Et ideo solum de primo principio , el fundamento physico ejusdem individuationis disputationem hanc excitamus. Quapropter, ut ex dictis disp. procedenti, num. 1, constat, et optime advertit Suarez, disput. 5 suæ Metaphyslcæ. sect. 7. num. 1, nulla est nobis, quoad prosens controversia cum Seoto; qui suis hæeceiutibus, quæ nihil sunt aliud, quam differentia* individuates metaphysics», disputationem hanc terminandam esse cen-Buit. Nos enim easdem differentias individuales admittentes ulterius progredimur, et physicam earum radicem inquirimus.

DUBIUM I.

DUBIUM I.

rinim subjectum sit prima radix, ri principium individuationis accidentium, et distinctionis pure individuals eorum?

Decisio hujus dubii fere constat ex iis, qute in pnedenti disput., dubio I et 2,diximus. Cæterum ul mens Divi Thomæ magis pateat, et aliquibus objectionibus, quæ adversarios urgent, plenius satis bat, propterea dubium huc sigillarim excitamus.

§ I.

Refertur sententia negans.

tziit 2 Partem negantem tuentur Durandus loco supra relato, et Suarez, disput. 5 suæ Meaphysicæ. sect. 7, et alii plures. Undo sentiunt. rationem a priori, et primam radicem individuationis accidentis esse ipsuni- met, ut est talis entitas actu, vel aptitudi- ne.

«naa» Fan lamenta hujus sententiae ad hanc formam relucit Suarez ibidem, num. 4. „Λ Primu quidem. Quia unaquaeque res per illud idem formaliter, et intrinsece est una numero (quoad fundamentum unitatis, seu negationis, quam dicit unum) per quod est ens actu in rerum natura, vel aptum ut sit hujusmodi : quia omne tale ens est singulare : sed omnis res per suam entitatem est intrinsece , et formaliter hujusmodi ens actu : ergo per eamdem est singulare quid, Ct individuum : ergo et accidentia hoc habent.

Csb. Et confirmatur. Quia subjectum non po- cxv- (est esse principium individuans acciden- da : ergo tantum esse potest hujusmodi principium intrinseca entitas ipsorum acci- dentium. Antece lens patet : quia in primis subjectum non potest dici principium in- trinsecum individuationis accidentis, tan- quam intrinsece, et per se componens acci- dens : quia nunc non agimus de composito et subjecto , et accidenti, sed de ipsa accidentali forma : quam constat, non componi intrinsece ex ipso subjecto ; nec subjectum hoc modo esse p-incipiunt in- trinsecum ejus : rursus nec subjectum po- test dici principium individuans accidfens, tanquam terminus habitudinis, seu aptiui- dmii talis accidentis ad informandum tale subjectum : quia respectu ejusdem subjecti numero possunt duo accidentia solum nu-

mero distincta, habere aptitudinem ad in- formandum illud : ergo illte aptitudines non possunt distingui numero ex subjecto : er- go <χ se ipsis.

3 Secundo hoc maximo videtur convinci ex quibusdam accidentibus, quæ secundum habitudinem suam sistunt in subjecto, sed illud referunt, vel aliquo modô in aliud du- cunt : ut sunt relationes, actus, habitus, et similia. Si enim accidens dicitur indivi- duari a subjecto, quia respicit illud natu- raliter; cur hæc accidentia non dicentur potius individuari ab ultimis terminis, quos naturaliter respiciunt, maxime cum ab illis sumant essentialiter specificas rationes suas?

Tertio. Quia sine fundamento dicitur, hoc accidens numero habere naturalem coaptationem, et habitudinem tantum al hoc subjectum. Nam licet fortasse per na- turales causas in solo illo fieri possit; nihilo- minus tamen ipsum de se aptum est, ut informet quodvis subjectum cajax tabs ac- cidentis : sicut e contrario accidere potest, ut hoc subjectum naturaliter non habeat, nisi hanc albedinem, vel hanc quantita- tem : et tamen non proptërea capacitas ejus intelligendd est ita ex se limitata, et determinata ad hoc accidens, ut non sit de se sufficiens ad similia accidentia reci- pienda.

4 Quarto posset suadëri hæc sententia ex eo, quod alioqui omnia accidentia, qūæ es- sent successive in eodem subjecto, essent saltim successive idem numero : et ita ca- lor, qui modo est in aqua, et perit, et ca- lor, qui postea introducetur in ea, non dis- tingerentur numero quod quidem contra communem Philosophorum sententiam est. Sequela probatur. Tum quia ubi est eadem radix, et ratio individual onis saltim suc- cessive, debet eodem modo esse eadem in- dividuals Tum etiam : quia quæ habent eamdem formam specie saltim successive, non possunt non saltim eodem modo habe- re eamdem unitatem specificam : ex eo, quod prima radix unitatis specificæ est præ- dteta forma : ergo si subjectum est prima radix individuationis accidentium, conse- quens erit, ut accidentia habentia idem subjectum saltim successive, sint eodem nio lo idem numero.

Ultimo. Quoniam si accidentia a suis subjectis indivduarentiir, tunc duo inde in- convenientia sequerentur. Primum est, quantitatem non posse esse ex se indivi- duam, sed ex subjecto, quippequæ est verum

Secan- dam.

Tertium

Quar- tam.

Ulli- I ruam.

..f
λ.

F'

.i
tN

th

<i

5

accidens, non minus quam cæ’era alia accidentia : hoc autem non potest cobærere cum iis, quæ disp.præced. diximus : quandoquidem ideo substantia materialis individuetur a materia signata quantitate, quia quantitas inter res materiales ex se est individua : et ita quidquid inter illos fuerit individuum, vel debet esse quantitas, vel quantitatem aliquo modo participare Secundum est, quod duo accidentia solo numero differentia non possent esse timui in eodem subjecto, ut ex se constat, et ex dicendis num. 57 amplius patebit : sicut quia materia signata quantitate est radix individuationis fonnæ substantialis; propterea non potest duplex forma esse simul in eadem materia : hoc autem est falsum, cum plures species visibiles diversorum alborum sint simul in eadem pupilla : ergo, etc.

sententiam hanc communiter tuentur om’nes 'Ihomistm : et prupterea supervacaneum esset illos in particulari referre.

6 Ratio amem potissima hujus assertionis nulla est alia præter eas, quas disp. prmced. , dub. I , adduximus. Nam sicut ili® probant, individualionem forma? substantialis, et compusiLi per illud con-tiuli debere sumi a materia signata quantitate, ut a prima radice, ex eo quod distinctio pure individuals est distinctio materialis, ac proinde sumi a materia, ita propter eamdem rationem individualio, et distinctio pure individualis accidentium, quippe materialis, non potent non a materia eorum, scilicet a subjecto formalite.r sumpto, ut a prima radice desumi : alioqui ut ibidem, ratione 1 et 2. expendimus, talis distinctio hoc ipso quod esset formalis, et a forma ut tali proveniens, esset specifica, et non pure individualis.

Potestque hoc explicari, et confirmari ex iis, quæ ex Divo Thoma disp. præced. tetigimus. Nam accidentia habent a subjecto suum esse indivisum in se ultima divisione, seu esse incommunicabile alteri, ut subjecto inferioritatis, et praedicationis : et etiam distingui ab aliis acci lentibus ejusdem speciei : ergo et habebunt ab eodem subjecto individualionem, ut a proprio principio illius.

7 Consequentia est evidens. Antecedens autem quoad primam partem probatur, et explicatur. Quia cum accidentia, ut talia, tini actus et formæ, sunt quantum est de se communicabiles alteri, ut subjecto inbæ-tionis : et ita secundum hanc rationem formalissime sumptam, non possunt fundare negationem illam, quæ est propria indivi-dui, scilicet non posse esse in allero, a se aliquo modo ex parte rei concept® distincto. sicut in subjecto inferioritatis, et præ-dicationis : ex eo, quod ratio ista præsup-ponit rem illam, quæ eam fundat, et ul est fun lamentum illius consideratam, habere quodammodo non recipi in alio, ut in subjecto inhæsionis, aut informationis, ut a num. 53 usque ad 61 disp. pnededenlis diximus, et infra tangemus. Cæterum hoc ipso, quod prædicta accidentia actu, vel aptitudine sint connaturaliler, id est, secundum communem cursum sui ordinis in hoc subjecto potius, quam in illo, sunt prorsus irrecepiibiles saltim connaturaliter in alio subjecto inhæ-ionis : et ita secundum istam solam rationem (cum limitatione tamen, quoad quantitatem dub. seq. explicandam)

S’:

Ex mente Arist. et D, Thomx dubium deciditur.

Coarliliin.

5 Dicendum tamen est,primam radicem, et principium individuationis, et distinctionis pure indivi lualis accidentiam, esse subjectum ipsorum formaliter sumptum : ac proinde accidentia habentia diversum formaliter subjectum, esse numero diversa, sicut si haberent idem subjectum modo dicto acceptum, non essent numero distincta. Ita Aristot. locis disp. præced.,dub. 1 et 2 relatis, et 5 Metaphys., texi. 15. ubi etiam D. Thom. et 1 part., quæst. 29, art. 1, his verbis : *Accidentia indimduantur per subjectum : dicitur enim hxc albedo, in quantum est in hoc subjecto* : et quæst. 39, art. 3, ubi loquens de unitata, et multiplicitate individual], tic ait : *Accidentia autem sicut esse habent in subjecto, ita ex subjecto suscipiunt unitatem et multitudinem* : et opusc. 29, ubi inquit : *Sed advertendum est, quod accidentia non individuantur per materiam prsmam, sed persubjectum proprium, quod est ens actu, individuantur ; sicut el formx substantiales per matenam primam, quæ est earum subjectum.*

D.Ttom. Aristo:.

Id«n.

Idem etiam docet Sanctus Doctor : tum 3 part., quæst. 77, art. 2, inquiens : *Cum subjectum ait principium individuationis accidentium, oportet id, qwd ponitur aliquorum accidentium subjectum, esse aliquo modo individuationis principium.* Tum etiam plurimis aliis lucis, quæ habentur in tabula aurea verbo *accidens*, num. 24, ubi

undam) sunt Incommunicabiles alteri a se aliquo modo distincto, eo modo, quo univrrsale communicatur alteri, a se quodam modo diverso, lanquam subjecto inferioritatis, et piædicationis.

Ex quo etiam idem antecedens quoad lecundam partem satis constat. Turn quia ut disp. prajeed., num. 79 et deinceps expendimus, per id ipsum , per quod est iliquid incommunicabile alteri, modo injinuato, tanquam per principium , et ralicem primam eux se sufficientem talis individuationis, debet re ipsa esse diversum aquolibet alio ejusdem speciei. Tum etiam : quia sicut in communi ratione accidentis ponitur subjectum in communi per modum differenti@ : ut quando dicimus : *Similas al curvitas nasi*, ut in Logica, disput. 5, quæst. 2, nostri Complut, late expendunt, ita» accidens in singulari diffiniendum esset, deberet poni ad instar diffierentiæ subjectum in singulari : ut si diceremus : *Hæc similas est hxc curvitas hujus nasi* : ergo signum est, primam individuationis radicem eorumdem etiam, quoad *esse* divisum, esse subjectum ipsorum quatenus ilem subjectum est etiam, a quolibet alio ultima divisione divisum. secundum quam ratione de illo in præsentī loquimur.

Objedio nolanda/el solutio illius.

8Sed objicies, non recte hæc cohærero am illis, quæ circa individualionem subpaniæ materialis disputat, precedent! dilimus. Nam si substantia, ut individua, el divisa ultima divisione a quolibet alio, est prima radix individuationis accidentium, et hæc est individua, ratione matériæ signat@ quantitate, tanquam primæ ralicis, consequens erit, ut potius materia ipsa signala, esset dicenda prima radix individua- lionis eorumdem accidentium, juxta illud : *Prtffer quod unumquodque tale, el illud*

Respondetur, objectionem hanc ad sum- mam convincere intentum de primo princi- pe ex se non sufficienti ad individua- tionem accidentium : non tamen de primo principio, ex se sufficienti, de quo in præ- tenti loquimur, de quoque locutus e*t D. Thom. opusculo de principio indivīduatio- ō, cum materiæ primæ rationem præ licti [rincipii denegavit, et eam subjecto, *quod* eorumdem accidentium concessit. Nam

cum accidentia sint fonnæ secundæ, et ut tales debeant individuari a subjectu, oportet, ut tanquam primam radicem individua- tionis suæ præsupponant subjectum, saltem includens formam, scilicet formam substan- tialem, per quam sint primo in actu simpli- citer : quandoquidem *esse* secundum quid, quod prostandum est a forma accidentali non potest esse tale, nisi præsupponatur *es- se* simpliciter proveniens a forma substan- tiali : alioqui esset re vera *esse* simpliciter, et substantiale, ut in lib. de Generat., disp. 2, num. 78, nostri Complutens. optime docent.

9 Nec etiam refert, si contra solutionem hanc urgeas, quod ex materia prima signa- ta quantitate redditur sufficiens ratio, ob quam debeant dari hæc accidentia potius, quam illa : ita, ul in eamdē materiam, tanquam in radicem sufficientem resolvatur tota individuatō illorum : ergo, etc. Ante- cedens probatur. Nam ex eo, quod detur hæc materia signata hac quantitate, debet dari hæc forma substantialis, ei non illa ; et hoc compositum, non vero illud : ac tandem hæc accidentia, non vero ilia. Un- de si inquiretur, cur dantur hæc accidentia? optime respondebitur , id contigisse, quia datur hoc compositum , quod est eorum subjectum, et non aliud , et ideo dari hoc compositum, et non aliud, ac proinde hæc , et non illa accidentia , quia præ- supposita est hæc materia signata, et non illa : et propterea, ea præsupposita, non possunt naturaliter loquendo alia acciden- tia in eodem composito pro tunc , atque adeo in eodem formaliter sumpto, ut infra explicabimus, recipi : ergo, etc.

Respondetur, antecedens esse verum, si inteltigatur de sufficienti ratione intra ordi- nem illativum, seu de sufficienti ratione innitenti in bonitate, et infallibilitaie con- sequentiæ, non vero de sufficienti ratione intra ordinem rei, seu innitenti in suffi- cientia antecedentis in esse rei. Et ad pro- bationem respondetur, distinguendo eodem proportionali modo antecedens, et negando consequentiam.

10 Explicatur hoc. Etenim sicut ex ne- gatione auxilii efficacis ad actum cadentem inexcusabiliter sub præcepto, redditur suffi- ciens ratio intra ordinem illativum peccati, tunc commissi ab eo, cui præ licium auxi- lium denegatur : ex eo, quod per optimam consequentiam deducitur, illum peccaturum, si semel tale auxilium ei denegatum est : non tamen potest hinc reddi sufficiens ra-

Complot

Beplia.

Solπlar.

Elucida-
tor.

DE PIUNCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

tio in esse rei, seu innitens in sufficientia antecedentis, scilicet de negatione prædicli auxilii, imo, nec aliqua ratio, quæ possit in huc ordine esse aliquo modo radix peccati formaliter sumpti, ex eo quod Deus est incapax hujus concursus : ita ex positione materiæ signal®, ponitur sufficiens ratio intra ordinem illativum, seu sufficiens ratio innitens in bonitate consequents : siquidem (connaturahier saltem loquendo) deducitur per bonam consequentiam, quod si materia prima, est signata hac quantitate, et non illa, dabuntur in composito hæc accidentia, non vero illa : non tamen ponitur sufficiens ratio intra ordinem rei, seu innitens in sufficientia solius antecedentis in esso rei, propter rationem in numero proceed. laqtam.

Unde sicut non potest subsequi peccatum illud, nisi operetur creatura, et ei, ul primo principio , ac fonti peccati tribuatur, ita non poterit dari hoc accidens, et non illud, nisi d^tur subjectum illius, scilicet lutum compositum ; et ei in esse rei, Unquam principio ex se sufficienti tribuatur, quoi sit prima radix individuationis illius. El quemadmodum satis e-t ad illam bonitatem consequent®, quæ circa peccatum sit, negationem illam auxilii efficacis habere nexum cum hoc defectu creaturæ, quatenus Deo denegan’e auxilium, statim culpa sua, et non ex defectu Dei auxilia sufficientia tribuentis, creatura deficiet, ita ad bonitatem consequenti®, per quam pu?ita materia signata recte infertur, danda esse bæc numero accidentia, et non illa in composito, sufficiet nexus ille, qui est inter hoc principium ex se insufficiens in esse rei, cum altero comprincipio, ex quibus coalescet integrum , et sufficiens principium, scilicet totum compositum.

Addiu- U Adde, non improbabiliter posse aliter responien ad priorem objectionem, et replicam ejus, ex eis ad summum probari, meutaa. materiam primam signatam quantitate, esse primum principium quo, primamque in hoc online radicemindividuationis accidentium, non tamen primum principium quod : in præ-enti autem loquimur de primo pnnei- pio quod non vero de primo principio quo. Q na in iis, quæ htuent primum principium quod, re ipsa distinctum a principio quo, ut in pnesenti contingit, optime, dum de principio eurum absolute inquiritur, ad principium quod, non vero al principium quo recurritur. Sicut in causis efficientibus, dum absolute de principio, et causa actionis -ab

eis procedentis agitur, potion ratione ij principium agendi quod, quam ad priul- pium quo, recurri solet. Et propterva cns muniter dicitur, actiones osesupposituram, Hun vero formarum : quia lue- sunt pnuci- piuin quo, illa vero principium quod, earumdem.

Solutio argumentoruni prim * wntcntU.

12 Ad primum patet ex dictis disp. p»· » ccd. quomodo ad summum probet, accriec- ** tia individuari proxitne per suas enũuus, ut sunt hxc : quia individuantur ex eo, quoi respiciunt hoc numero subjectum formalite sumptum, non vero aliud : et hic respectet non distinguitur realiter a sua cniiiate; no* tamen individuari a se ipsis, ut a primo, el ra licali principio : quin putius ex eo. quoi subjectum sil hoc, provenit accidentiaeharc ; et ex eo, quod præ lieu acridemu sint talia numero, et numerice sulummoJo distincta, ex habitudine præJicia, optime sequitur, subjectum esse primam radicen talis individuationis, el distinctionis. Sidit in simili de forma substantiali dici solet; quæ proxime est hxc, ratione babitudinis&i materiam signatam, rad calitcr autem ratione rjus-d^m materiæ primæsiiniatae quantitate. Nam ex eo,quod materia sit/izc, sequitur à priori formam fore hanc : el exeo,quoi hæc materia, et non illa respiciatur ab hic forma, colligitur a priori, talem formæ esse hanc numero, et materiam etiam per modum termini fer se inspecti, esse primam radicem talis indivi luationis, ut dubio t et 2 di-φ. præced. diximus. P

A l confirmationem negandum est antecedens. Etal pronationem concesso ani?- cedenti, quoad j riorem ejus partem, debet negari, quoad secundani, juxta ei, molo dicebamus. Nec oppositum convtnck ejus probatio : quæ tantum est vera loquendo de eodem subjecto materialiter, et in esse rei sumpto, quia hoc potest à pluribus, et diversis numero acci lentibus repici; non tamen de eodem subjecto forailil-r, el intra lineam subjecti formali!» sumpto : ac proin le, ut in esse sub eefi connotai huc tempus polias, quam illûl etc. N un sdnj**ctum hoc mo lu sumptum,saluai respicitur ab unico, et eod ;m numerd acci lenti; et ita, quot fuerint accidenti. luteis correspondent subjecta per Se inspec- ta, qtué materialiter, et in esse rèi possir’.

Ai
 ux-

este hlenti non voro formaliser, ot iu esse subjpctl, ul a num. Iu usque ad num. 18 Bajis explicabimus.

13 Adeecimdmn respondetur, accidentia, quæ nun siHunt in subjectu, sed referunt quodammodo illud ad aliquid aliud extrin-sêcmu, qualia sunt naturales pulentiæ, et habitus operative, sumere suam individua-lionem α subjecto, quamvis suam rationem specificam ab eisdem terminis extrinsecis accipiant. Et ratio disparilatis constat ex diclisnum. 5 et 6 hujus dubii, etdisp. præ-e*l. num. 12 et deinceps . Quoniam præ-dicli termini extrinseci comparantur per modum causa? formalis extrintecie respectu coruindem accidentium»secundumsuain spe-ciem sumptorum : ct ita sunt idonei ad tri-buendam eis speciem, quæ a causa formali, tam intrinseca, quam extrinseca potest du-cere ortum ; non vero adtribuendam indi-viduationem, cujus prima, et potissima ra-dix debet in genere causæ materialis ad fllam concurrere : et propterea optime talis mdividuatio tribuetur subjecto accidentium, Unquam primæ fonti» et origini illius.

n 14 Ad tertium negandum est antecedens. Et ad probationem 'dicendum est, quod li-cet demus, hoc numero accidens connatura-liier, aut secundum communem cursum sui ordinis, respiciens hoc numero subjectum formaliter sumptum , posse per divinam potentiam recipi in alio numero subjecto ; non tamen ita, ut præ lictum accidens ha-beat apiitudinem connaturalem, aut secun-dam communem cursum sui ordinis, ad hoc, ut recipiatur in tali subjecto : et ita idhuc existens in extraneo subjecto, sem-per respicit, semperque petit connaturale «abjectum, aut illud, quod secundum com-munem cursum sui ordinis sibi saltim quo-dammodo debetur : et ex hac habitudine accipit proxime suam individuationem, ct remote, ac tanquam a prima radice eam desumit a subjecto.

Diximus, quod *semper petit connaturale nbjalum, aut illud., quod secundum com-munem cursum sui ordinis sibi saltim quo-dammodo debetur, ut* inter accidentia ordi-nis naturalis, ët supêrnaturalis debita constituatur distinctio. Nam illis potest as-iignari subjectum connaturalé *quod* : secus vero istis ; quamvis re vera saltinf quodam-modo exhibant secundum communem cur-sum sui ordinis peculiare aliquod subjectum *ψιοά* : Pt propterea hæc numero chariias recepta in Michaele, nequii secuhdum com-munem cursum sui ordinis supernaturalis

recipi in Gabriele.

15 Ad illud autem, quod ibidem additur, scilicet, hoc numero subjectum non respi-cere connaturaliler hoc numero accidens tantummodo, se l porto plura, et diversa accidentia connaturaliter suscipere , ac pruinde etiam vice vefsa hoc numero acci-dens poterit connaturaliter in diversis sub-jectis recipi, constat ex dictis disp. præce-denti. Quoniam licet antecedens possit esse verum de eodem subjecto materialiter, et in esse rei sumpto et modo alibi tacto : non tamen de eodem subjecto formaliter, et in esse subjecti accepto, et ut connotât hanc polias differentiam temporis, quam illam, elc. Nam secundum hanc rationem, ita mu-tuo inter se subjectum, et accidens coap-tantur, et commensurantur, ut neque huc subjectum ad aliud accidens, neque hoc ac-cidens ad aliud subjectum possit connatura-liter terminari : ut in simili de materia sig-nata hac quantitate, et de forma substantiali inter se collatis dicebamus, et ex dicendis in tribus numeris immediate sequentibus magis patebit. Cæterum cum huc stat, ut subjectum in esse rei, et materialiter accep-tum, et accidens ipsum in hoc eodem or-dine consi leratum, non habeant praedictam commensationem mutuam : ex eo quod hoc numero subjectum sic sumptum, ex sua peculiari ratione habet majorem amplitudi-nem, et indifferentiam. Quæ a posteriori satis colligitur ex eo, quod experimento com-perimus, scilicet, posse idem materialiter subjectum, saltim successive, naturaliter recipere plura accidentia numero diversa : cum tamen idem numero accidens nequeat, adhuc materialiter acceptum, recipi secun-difm communem cursum, adhuc successive, in diversis subjectis;

16 Ad-quartum neganda est sequela. Et ad primam probationem «licendum est, eam esse veram de eadem radice formaliter. et in esse radicis sumpta : non vero de eadem radice materialiter, et in esse rei accepta, ut in praesenti contingit. Ex quo, ad se-cundam probationem constat, quod si pos-sibile esset, eamdem formam in specie, ma-terialiter et in esse rei acceptam, sucessive informare: ita tamen, ut es>;et diversa secun-dum speciem in esse formæ, et radicis uni-tatis specific@ : tunc non tribueret etiam suc-cessive eamdem unitatem specificam. Et ita hinc nihil contra nos convincitur, quidiversis numero accidentibus, successive in eodem subjecto materialiter, et iu esse rei sumpto, receptis, tribuimus plura numero subjecta,

Ad
 id. good
 ibidem
 additor.

Ad
 quartum.

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

formaliter, et in esse radicis individualionis eorum accepta.

Explicatur hoc. Etenim ad unitatem numericain accidentis non solum requiritur, ut sit in hoc subjecto, materialiter, et in esse rei accepto, sed etiam identitas temporis : non secus, proportionem servata, ac ad unitatem numerencam motus desideratur, juxta doctrinam Aristotelis communiter receptam. ei in lib. Physicorum. disp. 23, num. 22, a nostro Collegio Complui, traditam, unitas termini, et ejusdem temporis : et ita variato tempore colligitur variari individualionem accidentis, et quod licet subjectum in esse rei sil idem ; non tamen in esse subjecti formatter sumpii. Quia idemet subjectum in esse rei variatur formaliter in esse subjecti per hoc, quod subsit diversa circumstantiæ temporis. Et ita quoties pereunte unica albedino Petri, denuo albefil idem Petrus ; toties variatur albedo, et aha numero denuo, et successive producit. Quia licet maneat idem Petrus in esse rei. non tamen manet idem in esse subjecti formaliter sumpii, vel in esse recti talis subjecti : ex eo, quod subesi, aut connotat diversam temporis circumstantiam.

17 Potestque hoc amplius elucidari exemplo superficiei ad rationem loci una cum relatione distantiae ad centrum terræ, et polos mundi concurrentis. Quæ licet in esae rei nulloties non varietur, ul si locatum eadem superficie in rei circum latum moveatur, alumen in esse rationis materialis loci formaliter sumptæ. nulloties variatur, ul in eventu nuper dicto contingit : et consequenter tunc etiam variatur locus ipse quia prædicta superficies subest diversæ relationi disiantiae et ipsamet, ut subesi tali distantiae, dicit rationem materialem loci formalissime acceptam. Sic ergo, quoad pnesens; debita proportione servata, philosophandum est : quamvis, ut iniuenti con-

subit, suum discrimen inter exemplum allatum, et rem, de qua agimus, intercedat.

Neque hinc fiet, ut ex dictis disp. pnced., num. 134, colligi potest, individuationem accidentium reducendam esse, ut in primam radicem, in tempus ipsum : quia ut in simili de quantitate circa individuationem subsistantiæ dicebamus, tempus solum concurrat per modum connotati extrinseci. subjectum autem licet non includatur in recto in ipso accidenti, est tamen id, quod in esse radicis in recto individual accidens. Nam ad hoc. ut habeat hoc munus, non re-

quiritur includi intrinsece, et essentialiter in illo : sed satis oportet esse primam radicem materialem ipsius irreceptibilem in alio, tu in subjecto priori : et esse talis conditions, ut secundum hanc rationem sit inirinsate, id est, per receptionem ipsius accidentis unibile cum illo ; quæ duo subjecto addendum, non vero tempori, ul ex se constat, conveniunt.

18 Poteritque hoc ipsum explicari, etsimul objectio quædam. quæ hic fieri poterat, solvi exemplo causæ efficientis hujus numero accidentis, puta hujus numero caloris producti ab hoc igne, qui ab alio igne produci nequit, juxta ea, quæ in lib. Phisic., diapul. 15. num. 50, nostri Complui, docent. Nam licet hoc ipso, quod producat ab illo numero igne, non possit non distinguere ab alio calore productu ab altero igne, quia tamen neuter ex his ignibus concurrat in genere causæ materialis, sed efficientis, atque a se omnino extrinsece, propterea, et propter alias rationes, quæ ex nuper dictis cuicque obviæ erunt, et in hac eadem disp. tanguntur, non in ignem producentem, in subjectum recipiens prædictum calorem, et modo dicto consideratum. reducimus, ul in primam radicem, in individuationem illam. Quoniam in præsemi non de quacunque radice, scilicet radice omnino extrinseca per habitudinem ad quam individuatio non sumitur ; sed de radice aliquo modo intrinseca, ac proinde de illa per habitudinem ad quam individuatio accipitur, sermonem teximus.

Ad ultimum dicendum est, tangere duplicem difficultatem, scilicet an quantitas habeat hoc peculiare inter cætera alia accidentia, et formas substantiales receptibiles in materia, ut ex se sit quodammodo individua? et an duo accidentia solo numero diversa possint esse simul in eodem subjectu? Quia tamen utraque ex his difficultatibus est ex se satis gravis et plura ad sui decisionem petit, ut ex dicendis constabit, propterea cuilibet ex illis unicum dubium dabimus.

DUBIUM II.

Circa quantitas hoc sibi peculiare vendicat, ul quodammodo ex se, tanquam a prima individuetur?

Ex hujus difficultatis exacta intelligentia, et decisione cuncta fere, quæ de individuatione substantiæ materialis diximus, el plura.

ra.qwe in gravissimis aliis difficultatibus in via D. Thomæ dici soient, dependent : et ideo tain propter nuper dicta, quain propter ratioem istam, sigdlatim dubium hoc excitamus.

§ 1-

Sententia negans.

at 19 Partem negantem luentur Durandus; Aureolus apud Capreol. in 2, dist. 3, quæst. 1,irt 2;8colus, quæsl. 4; Suarez, disput. 5 suæ Metaphysic., et alii. Piæcipuum autem huius senteuiv fundamentum e-t illud, quod circa alia supra tactum est : quodque potest al hanc formam reduci , scilicet quantitatem non esse magis ex se ens, quam plura alia accidentia : ergo non magis erites se individua, quam illa. Antecedens videtur perspicuum. Nam potius accidentia ex se perfectiora quantitate, banent ex «e magis de entitate, quam quantitas : ex eo quod enlitas est radix perfectionis, et id quoi ex se est ens perfectius, etiam ex se est magis ens. Consequentia vero etiam constat. Quoniam unumquodque ita est imam quavis unitate reali, sicut est ens ; ergo, qutd ex se non habet esse magis ens, quam alia, non erit ex se magis unum uniiate reali, scilicet individuall, quam ilh.

Secundo probatur eadem sententia. Nam forma substantialis non habet ulla ratione et se esse tanquam ex prima radice in lividam, ut ex dictis disput. præcedenti, dub. I, constat : ergo multo minus id habebit qmnutas. Patet consequentia. Tum quia forma substantialis est nobilior quantitate; e ita si hac nobilitate non obstante, non ptaitita elevari supra materiam, ut ex se tiqco molo Unquam a prima ralice indi-Tiiuiretur, sed solum a materia, multo minus id poterit quantitati convenire. Tum etiam : quoniam forma substantialis, ideo con esi ex se individua, ut ex prima ra-âce.quia est forma receptibilis in materia : aeo, quod bæc forma est ex se commu-râ, et communicabilis pluribus, ut dub. [r^elenti dicebamus : se l quantitas etiam est forma receptibilis in subjecto; ergo, etc.

'*a 20 Tertio. Nam, vel hoc convenit quantitati. qoiaaccidens, vel quia tale accidens? K neutro ex his modis : ergo nullo. Antecedens quoal primam partem non ind get /obatione : aliqui omnia accidentia essent eodem modo ex se individua, cujus

oppositum dub. præcedenti docuimus. Quoad secundum vero partem prol alur. Quoniam quantitas.. quatenus tale accidens taliiate specifica, dicit este extensionem suhstantiæ, et quatenus ta'e accidens talitate numeiiaa, importat esse hanc extensionem, et non illam, respectu hujus substantiae, et non respectu illius ; ergo secundum utramque rationem sumit tanquam a prima radice totum suum esse a substantia, quam respicit : siquidem ideo alia accidentia non possunt ex se, ut ex prima radice esse individua, quia, ut sint hæc, non possunt non respicere suum subjectum determinatum.

Ultimo. Quoniam alias nullum esset inconveniens in hoc, quod saltim supematuraliter possent duæ quantitates esse simul in eodem subjecto : hoc autem admitii nequit, ut constabit ex iis, quæ num. 57 dicemus : ergo, etc. Sequela patet. Nam si quantitas est ex se individua, et ejus unitas numerica ex unitate subjecti non desumitur, non est cur exisiente unico tantum suljecto, non possent ibidem duæ quantitates supernaturaliter existera : siquidem in eo eventu ex nullo capite id repugnaret, nisi tantum ex impenetrabilitate unius quantitatis cum alia. Quæ tamen repugnantia solum est in ordine ad potentiam Dr-i ordinariam : non vero in ordine ad absolutam, et supernaturalem, ut ex dictis in lib; Physic., disp. 19, num. 56, a nostro Collegio Complutens. constat.

nii-macq

Complot

§ n.

Vera Aristotelis, el D. Thomæ sententia.

21 Dicendum tamen est, hoc esse peculiare quantitati inter omnia alia accidentia, et inter cunctas alias formas in materia receptibiles, ut ex se tanquam ex prima radice quodammodo individuetur. Hæc est Aristolol., locis d sp. præced. citatis. Nam hoc ipso, quod quantitas sit, modo ibidem insinuato, radix individualionis subslantiæ materialis, oportet ul ipsa ex se sit quodammodo individua, ut ibidem expendimus, et ex Divo Thoma dicemus.

Idem etiam docuit D. Thom, opusc. 70, quæst. 4, ari. 2 ad tertium, his verbis : *De satione individui est, quod sil in se indivisum cl ab aliis divisum ultima divisione : nullum autem accidens habet in se propriam rationem divisionis nixi quantitas : unde dimensiones cx se ipsis habent quamdam*

conclasi0

Bristol,

D.Thoru.

ralienem individuationis secundum dcterminatum situm, prout situs esi d /ferentia quantitatis, et sic habet duplicem rationem individuationis, unam tx subj>cloy sicut, el quodhbel aliud accidens : aliam ez se ipsa in quantum habet situm, rasione cujus iir abstrahendo a materia sensibilī imaginamur hanc lineam, ct hunc circulum.

22 Et hoc ip>um tuetur idem Sanctus Boetur, 3 parte, quæst. 77, ari. 2, ubi etiam ex eo quod quantitas est radix, modo tamen supra explicato, in lividuationis aliarum formarum, colligit, eam esso ex se quodammodo individuum ; atque adeo non a subjecto secundum præliciam rationem individuari : et ita postquam dixit esse do ratione individui, ut non possit in pluribus esse, sutim addidit : *Quod quidem contingit dupliciter : uno modo, quia non csl natum esse in aliquo, et hoc modo fornnx tmateriales separat* per s; subsistentes, sunt etiam per se ipsas individu*. Alio modo ex eo, quod forma substantialis, vel accidentalis est quidem nata in aliquo esse, non tamen in pluibus : sicut h*c albedo, qvx est in hoc corpore, Quantum igitur ad primum, materia est individuationis principium omnibus formis inhxrtnlibus : quia cum hujusmodi form*. quantum est de se, sini nat*, in aliquo esse sicut in subjecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, qux non est in alio, jam nec formo ipsa sic exislens potest in alio esse. Quantum autem ad secundum dicendum ed, quod individuationis principium esi quantitas dimensiva : er hoc enim aliquid est natuin esse in uno solo, quod illud est in se indivisum, el divisum ab omnibus aliis : divisio autem accidit substanti* ratione quantitatis, ut dicitur in primo Physicorum : el ideo ipsa quantitas dimensiva est quoddam individuationis principium hujusmodi formis, in quantum scilicet divers* fornix numero sunt in diversis partibus materi*. Unde, ct ipsa quantitas dimensiva secundum se habet quamdam individunlionem ; ita, quod assumus imaginari plures lineas ejusdem speciei diferentes positione, qux cadit in ratione hujus quantitatis : convenit enim dimensionī, quod sit quantitas positionem habens,*

23 El Undem huc ipsum asseruit Sanctus Præceptor. 4 contra gentes, cap. 65, in 4, dist. 12. qurât. I, art. I, quaestiuncula 3, ct quodlib. 7, art. 10, his verbis : *Quantitas non individualur solum ex subiecto, sicut alia accidentia, sed etiam ex situ, qui est de ratione ipsius qwinliMis di-*

mensivx, qu est quantitas petitioner* habens ; d ideo possibile est imaginari duu Uncas separatas ejusdem speciei numero diversas, secundum diversum silum alias non esset divisibilis ct ipsa ratione suiçcvris : non enim dividitur tinea nisi in lineos : plures autem albedines ejusdrn speciei sine subjecto imaginari est impassibile : el sic patet, quod albedo non individuatur, nisi ex subjecto. Unde Sanctum Doctorom sequuntur Capreolus in2, (list. 3, quæst. I, art.3; Cajet. 1 pan., quæst. 20, art. I; Ferrarat 4 contra gentes, cap. 65 ; Bannez, 1 de Generat., cap. 5, quæst. 3, art. 8, in 1 solutione a 1 tertium. Gonzalez. I. p., disp, 23. num. 13, et alii plures ex Thomistis,*

§ HI.

Sententia D. Thomx explicatur el pnMur,

24 Cæterum quia assertio hæc indigo: explicatione propter illam particulam, \$w-dammodo, in eadem positam, propterea prius explicanda, quam probanda est. Etenim sicut in materia de Triqitate, quæû. 40, ari. 2, communiter, maxime vero in schola Divi Thomæ dici solet, quod relatio divina, verbi gratia, *Paternitas*, adhuc secundum suam ultimam rationem considerata, potest iu duos conceptus inadequate partiri, scilicet in se ipsam, ut habet rationem formæ hypostaticæ, et in se ipsam, ut exprimit ad proprium ejusdem relationis Paternitatis : el quod secundum priorem rationem exercet quo Idam munus, quod secundum posteriorem exercere nequit, r.im consi lerata constitutione personæ Patris secundum analogiam ad constitutionem p?rgonarum creatarum (le qua constitutione in pnesenti loquimur), tunc persona Patris constituitur per Paternitatem divinam, w-cundutD suam quasi atomam rationem consideratam in esse primæ personæ, quatenui præ licta Paternitas habet rationem form hypostaticæ, non vero secundum, quod exprimit rssc ad. scilicet ad Filium, quia munus istud, et conceptus inadæquatus referendi Patrem ad Filium concipitur quodammodo posterius generatione activa, et pas-iva Filii : et ratio personæ Patrii jam constitute! debet concipi aliquo molo prius ipsa generatione activa Filii : siquidem actiones, sive productiones sunt suppositorum, sive personarum jam constilaturum : et propterea nequit relatio iiii secundum prælictum munus constituere modo

noda dido Patrem ; bono tamen euindem jamcon?iiliulnm referre a l Filium.

25 III ergo quanlitas considerata, non quidrin secundum communem accidentis, fedsecumluin propriam sui rationem potest biparuri in duos conceptus inatlæqualos, scilicet tum in so ipsum, ut extensio, et bre extensio hujus subblantito, et non alteriui, ac proinde ut exprimit hanc habitu li-oemal hanc substantiam potius, quum ad filtm : tum etiam in se ipsam, quatenus exprimit huc, quo i est habere determinatism ritum urium cx partialibus sitibus suaram partium : ac proinde quatenus prælicte partes, ita conferuntur cum illa , nt «lineant rationem materiæ, sivu principii muralis respectu illius : el ideo ipsa comi ex illis, ut ex materia ejusdem, non (pnlicumqtie, sed tribuente ei, quod ratiune earum lem partium .habeat peculiarem positionem seu situm. Et licet quantitas sic sompla non possit omnino præscindi ab ordine ad subjectum : non tamen ut considerator sub hac expre>sa, et inadæquala ratione curaiur (saltim per se primo, et in «ito) de online isto, sed de eo, quem prædkæt partes ad quantitatem illam totalem dictnt, et de quantitate ipsa, ut præcise exprinit esse rem quamdam talis conditionis, et loræ, ut habeat præ lictas partes, et præicto modo cum illa collatas : non curando *\$ikim perse primo, et in recto) an eadem ipintims, ut ex illis constat, dicat hahitu-tiikm ad hanc substantiam potius, quam ;J illam.

QioI ergo in assertione una cum Sancto Dxtore volumus, est. quod quantitas huc bibet peculiare inter alia accidentia, et quvcunque formas receptibiles in materia, pod ip'a in diversos quodammodo concepti? ina'tequatos sui bipartita, habet quoum molo esse individuum a subjecto, et «polammolo individuum a se, tanquam a primi radice. Nam illud prius convenit ei. R74Q(lum priorem illum conceptum ex nu-jnr recensitis ; hoc vero posterius competit e lem secundum posteriorem. Et ideo D.Thom. in locis pro assertione adductis tili verborum serie usus est, ut hoc ipsum manifeste denotaret, ut intuitenti pate-lit.

26 Assertio ergo sic explicata, quoad ibud, tpod innuit, scilicet quantitatem secundum q.od exprimit rationem extensionis, el hu-JK extensionis substantia?, ac proinde secundum priorem illum conceptum inadæ-quom individuari a subjecto, ut a prima

radice, constat cx dictis dub. præcedentī. Quia secundum hanc rationem consideratur per modum formæ, ct non qua iscumque, sed communie bilis suosubjecto, non minus quam cætcn alia accidentia : et propterea non pote>t aliunde, quam ex >uo subjecto, tamquam ex prima radice individuari, ut ex ibidem dictis palel.

Quoad secundam vero partem non alia ratione pneter eam, quam San tus Doctor in testimoniis allatis affert, probat.da est : quæ quidem potest sub hac forma proponi. Quoniam quantitas ex se ipsa, tanquam cx prima radice habet esse divisibilem in p ures partes ejusdem rationis, seu in plures partes entitativas solo numero diversas : ergo ex se ipsa, tanquam ex prima radice habet quodammodo e'se individuum. Antecedens constat ex dictis a nostro Collegio Complut. in Logica, disput. 13, num. 30 et deinceps, ctin lib. de Generat., disp. 5, nun., 32 et

quentinus, ubi os'endunt, quomodo conveniat quant tali, *secundum quod ipsa*, habere partes entitativas, ita ut nihil eas habeat, nisi vel ip-a, vel ratione ipsius. Consequentia vero probatur. Tum quia hoc ipso quod quantitas habeat ex se partes ejusdem rationis, seu sola numero dillerentes, habet etiam ex se ipsa unde quodammodo sit una i umero. Tum etiam : quia hoc ipso, quod habeat prædictas partes, habet utique eas secundum distinctam positionem, el eo ipso possunt inter sc numero distingui ex Dio distincto situ et positione : et similiter una quantitas poterit ab alia numero differre ex determinato situ, et po-itione, quam habet. Et ideo n darentur duælineæ separate ab omni suhjecto, possent intelligi, et esse numéro divers@ : cx ep quod una haberet distinctum situm ab alia.

Objectiones adversariorum contra rationem Divi Thoma.

27 Cæterum contra rationem banc ob-jiciunt primo adversarii, malo colligi ex eo. quod quantitas habeat ex se partes ejusdem rationis, qpod ipsa sit quodammodo cx* se individua, et pr.ma radix suæ individuationis : ergo, etc. Antecedens probatur. Quoniam totum hoc pertinet ad conceptum ejus specificum, ut præcisum ab ejus individuatione, et radice illius : et propterea omnw quantit ies conveniunt specifico in hoc. quod habeant partes ejusdem rationis: ergo

if

r

l'

r

Complot,

y

M

ri

Objectio
pninn.

DE PRINCIP. INDIVID. SUBST. MATERIAL., ETC.

ratione hujus non poterit quantitas osse ex se individua, nec su© individuationis, et distinctionis pure individuals radix : quandoquidem per id. quoi pertinet ad conceptam specificum alicups formæ, ut præcisæ a sua in luidualione, nequit in li Ulnari, aut cs\$e radix unitatis, el dut nctionis pure individuals.

Caa2r-
UâilS
prio.

28 Continuaturn primo. Nam ex eo individuum vagum non potest ex se esse individuum determinatum, et omnino singulare, sed ratione alterius, ut primæ radices, quia ex se dicit rationem singularis in communi sumptam : sed per hoc. quod quantitas ex se, et ex vi suæ speciei habeat partes solo numero diversas, solum sequitur, quod habeat illas diversas diversitate numerali in communi sumpta : siquidem in hoc omnes quantitates conveniunt : ergo ex hoc modo habendi paries, nequit colligi, quod ex ss sit individua individuatione hac. "seu individualione determinata, de qua in præsententi fit sermo.

CooGr-
lar
Mcaadv.

Confirmatur secundo. Quia alioqui in quantitate, non distingueretur adhuc virtualiter. sive cum fund mento in re, unitas specifica ab unitate numerica. nec possent duæ quantitates solo numero distingui : hoc autem est aperte falsum : ergo, eic. Sequela probatur. Nam propterea in Angelis non distinguitur unitas specifica cujuslibet ab unitate numerica ejusdem, nec possunt solo numero inter se distingu, quia sunt formæ quædtm ex se individu©. ul disput. præced., num. 17, innuimus, et in tract. de Angelis latius ex D. Thoma dicemus : ergo si quantitas ex se ipsa est individua, non poterii in ea unitas illius specifica a numerica virtualiter distingui, nec erit d.stinguibilis numeric* ab alia quantitate, qu n specie ab eadem distingu«tur.

Seraotb.

29 Secundo objiciunt. Nam quidquid est in quantitate, et ei secundum, quod la i competit, quale est habere ex se partes entitativas, et quavis alia ratio intrinseca quantitati, tantum potest esse peculiaris ratio talis formæ. et ad lineam formæ spectans : ergo eo ipso erit ineptum ad hoc. ut quantitas ratione ilbus sit ex se individua, aut individuationis radix. Antecedens videtur certain. Nam cum quantitas secundum suam rationem superiorem sit forma quædam, non potest secundum suam peculiarem rationem constituentem illam importare aliquid, quod non sic peculiaris ratio talis formæ. ct ad lineam formæ spectans. Sicut

quod a forma substantialis, v. g., leonii & cur dum suam rationem supioram» habet rationem formæ, propterea nequit .«ecundum suam peculiarem rationem, ei secundum. quod tali convenientem, importare aliquid . quod non sit peculiaris ratio talis formæ, et ad lineam formæ spectans. Consequentia vero probatur. Quia, ut ex dictis disput. præcedent! constat, ideo forma substantialis leonis, ul talis, secundum nullam sui rationem potest ex se Unquam ex prima radice esso individua, quod quid lu d ei competit secundum hanc rationem. tantam potest esse peculiaris ratio talis formæ.

3u Tertio. Nam ratio totius integrals, T* ct pari»uni ejus est longe diversa a ratione totius universa'is, qualis est species atomi, et partium subjectivarum ejus, scilicet indivi luorum : ergo »*x eo, quod quantitas sil ex se totum quoddam intégrale constans suis partibus integralibus, male inferitur, quod etiam habeat ex se unde possit fundare rationem totius universalis, scilicet speciei atom©, et simul absque a quo alio dividi in diversas partes subjectivas sub prædicto toto contentas. Consequentia videtur cena. Nam ex eo, quod aliquid habeat propria unius lotius, non s* quitur habeturum ex se pro.r a alterius totius divers© rationis ab illo. Antecedens autem probatur. Quoniam totum intégrale est talis conditionis, ut debeat realiter distingui a suis partibus, secus vero totum universale, et propterea illud quatenus tale nequii prædicari de sua parte, sed hæc est falsa . *Dimidia ulnx est ulna* ; bene tamen totum universale : et propterea hæc propositio est vera: *Ista numero quantitas. est quantitas* : ergo. etc.

Quarto. Nam ex eo, quod quantitas gaudet parti'is habentibus diversos -itus, ac proinde ex diversitate situum possint, tam divers® partes ejusdem quantitatis inter se, quam divers© quantitates totales, ut divers© line© inter se numero distingui, male colligitur, quod quantitas sit sibi quodammodo radix sur individuationis : ergo, etc. Antecedens videtur certum. Nam cum situs pertineat ad distinctum prædicamentum. non poterit inde colligi, quod quantitas ex se. sed aliunde sit individua, ac proinde. quod aliquid aliud sit ei radix sue individuationis.

SiAulio objectionum contra rationem Ũ.
'Ihomx,

At 31 Ad primum negandum est antecedens. Et ad probationem distinguendum est ante-oedeife. Et si sensus ejus sit, quod totum IDod in communi sumptum, pertinet ad conceptum specificum quantitatis, concedendum est : secus veru si sensus fuerit, quod lotum illud in particulari, et omnino determinate acceptum, spectet ad specifi-cum conceptum ejusdem quantitatis. Et eo-dem proportionali modo distinguendum est consequens, ac juxta modo dicta debet ne-cari, vel concedi consequentia. Nam licet quinlitas nequeat esse sibi prima radix in-dividuailonis, per hoc precise, quod habeat partes ejusdem rationis in communi ; bene tamen per hoc, quod habeat illas in particu-lari, et omnino determinate acceptas.

Itaque quantitas, et alia accidentia par-tial conveniunt, et parlim differunt, quoad individuationem. Conveniunt quidem : quia sicut albedo individuaturproxime, et intrin-sece per illud idem realiter, per quod habet tum speciem, parculariter tamen acceptum: et ideo solum ei additur differentia quædam individualis virtualiter distincta a sua spe-cificatione, scilicet esse *hanc*, et non *illam*, iu etiam quantitas. Et propterea solum ei riditur differentia individualis eodem modo distincta, scilicet, quod sit *hxc*, et non *illa*, uproinde habeat has parles, et non illas.

32 Differunt autem : quia albedinem esse *hâ»c*, etejus individualis differentia oriturab ilio, scilicet a subjecto, ut a prima radice : ilque id'O prædicta differentia individualis wq est sibi prima radix sui proprii mone-ns; sed subjectum est id, quod per se pri-mo, et in recto est primus fons, et radix il-lius. Alin quantitate, eam esse *hanc*, et non Stem, quodammodo habet oriri ab eadem qcinlitate, ut a prima radice : et ita illa eodem differentia individualis physice con-siderata, est sibi, saltim in recto, prima ra-dii sui proprii muneris, constituentis quan-tutem in esse *hujus*.

Et ratio est. Nam sicut hoc ipso, quod ma-tera. non quidem secundum se (sic enim pertinet ad conceptum specificum totius fez. compositi substantialis, modo Umen a nos-tris Complutensibus. in lib. Physic., disp. 6, nom. 8, insinuato), sed, ut quodammodo im-portans quantitatem in communi, sit prima

Salmant. Cars. theolog., tom. L

radix individuationis, ut sic. et cademmet, ut quodammodoi importat eamdem quantita-tum, vage etiam acceptam, sit prima radix ejusdem individuationis vâge considerate, non potest non ipsamet, ut quodammodo affert eamdem quantitatem, ut est *hxc*, ct non *illa*, esso primæ radix hujus individua-tionis omnino determinate : ita eo ipso, quod quantitas seipsa, el ratione suæ diffe-rentiæ specificæ, connolando tamen subjec-tum ratione communi subjecti, ut sic, sil pri-ma radix haberi li , artes solum diversas di-versitate numerali, utsic, oportet, ut ratio-ne suæ diiïcrentiæ indi vidualis vage accepta-, et sub connotalione subjecti eodem modo sumpti, sit etiam prima radix habendi eas-dem partes numerice vage distinctas. Ac tandem ratione suæ diiïcrentiæ individua-lis, omnino in particulari considerate, con-notando tamen hoc subjectum, et non illud omnino determinate consideratum, erit pri-ma ratio habendi has partes, et non illas, et diversas hac diversitate numerali, et non illa, ac proinde erit etiam prima radix hu-jus, quod est esse hanc quantitatem, et non illam. Et ideo hoc ipso, quodprædicta quan-titas connotet prædictum subjectum, nihil ei deerit ad hoc, ut in exercitio sit sibi quo-dammodo radix suæ individuationis. et distinctionis pure individuals.

33 Quare sicut materiæ primæ non tolli-tur, quominus sit prima radix individuatio-nis compositi, quamvis requirat aliquid pro connotato, ut quod fuerit disposita per has dispositiones, et non illas, ac proinde acceptas in hoc numero composito cor-rumpendo. et non in-illo, ita in præsentí (servata tamen ea proportione, quam jam innuimus) philosophandum est.

Accedit, quod hoc ipso, quod materia, ut præhabens hanc quantitatem, el non illam, connotando tantum prædictas dispositio-nes, sit prima radix individuationis sub-stantiæ materialis, fit inde, quod etiam quantitas secundum suum cwe formale sumpta, connotando etiam, tanquam con-notatum easdem dispositiones, poterit sibi ipsi esse quodammodo, propter rationem tactam, radix suæ individuationis.

34 Ex quo, ad primam confirmationem satis constat. Solum enim probat, indivi-duum vagum non posse esse individuum determinatum, nisi aliquid virtualiter ab eo distinctum superaddatur, scilicet diffe-rentia quædam individualis, et signata : non tamen, quod illa debeat aliunde ut a prima radice desumi, sed ab illamet linea

la

Addita-
mentum.

Ad
primam
coafiraa-
tiuacin.

(modo tamen nuper explicato) a qua desumpta est differentia individuals vage accepta : ut in individuatione totius compositi substantialis, et quantitatis accidere diximus. Unde confirmatio hæc potius nobis prodest, quam obest.

Ad secundam confirmationem patet etiam ex dictis, ne. andam esse sequelam. Et ad probationem esse disparem rationem. Quoniam Angeli sunt formæ subsistentes, et irreceptibiles in alio, tanquam in subjecto : et propterea, nec ex subjecto, tanquam ex prima radice, neque ex eodem, tanquam ex connotato possunt individual, atque adeo nec habere distinctionem pure individjalem : secus vero quantitas : quæ, quatenus ex se. quodammodo individuatur, connotat subjectum, ut explicatum est.

35 Ad secundum concedendum est antecedens, sumpta linea formæ, prout dicit formam ex se habentem multitudinem partium entitativarum, et ejusdem rationis specificæ, diverse tamen secundum numerum, seu petentium distinctam positionem in suo toto. Et deinde neganda est consequentia. Ad cujus probationem patet ex dictis. Nam peculiaris ratio formæ leonis secundum so considerate, non perlinet ad lineam formæ habentis ex se partes prædictas, sicut quantitas ad eam spectat : et propterea nequit secundum ullam sui rationem esse sibi prima radix suæ individuationis.

Itaque in hoc distinguitur quantitas ab aliis formis, quod cum ipsa ex se habeat paries entitativas ejusdem rationis. ^{shu} quæ precise sint diverse? secundum numerum. debet quodammodo ex se habere unde distinguatur specificè, et numerice. Numerice quidem, ex eo, quod partes predictæ illam disponentes, habent se per modum

* materiæ respectu ejusdem, atque adeo est in illa aliquid per modum principii materialis, unde, tanquam ex prima radice unitas ejus numenca, et distinctio pure individualis, modo dicto, desumatur. Maxime, quia tale? partes non sunt utcunque partes, sed habentes distinctam positionem, sive situm, ac proinde talis conditionis, ut licet sint ejusdem rationis, sive speciei, nihilominus aliquo modo distinguantur : et ita ratione hujus possunt, ut jam tetigimus, esse quodammodo prima radix predictæ individuationis.

Et similiter debet ex se habere unde distinguatur specificè, nempe quatenus est forma quædam directe pertinens ad suum predicamentum, ratione cujus habet suffi-

ciens **rw** formale, a quo ejus specificatio desumatur. Gæterum cum aliæ formæ non habeant ex se prædictam distinctionem partium. ei per consequens neque pertineant ex se ad lineam formæ illas habentis, propterea non est in eis sufficiens radix, unde tanquam ex primo principio unitas earum specifica, et indivisa lua is accipiatur.

3d Ad tertium, quod licet illa duo tiftasim distincta, sunt tamen ita inter se uexa ut accidens illud, quod ex se habuerit touliu-tem illam entitativam, possit ex se, et molo dicto dividi divisione totius universalis in suas paries subjectivas : ita, ut absque alio alio, quo sit a torius predicamentum et in recto importetur, possit prædicta divisio fieri (ut ex dictis pro assertionem consul) cum tamen alia accidentia non possint secundum ullam sui rationem sic dividi divisione totius universalis in partes subjectivas: sed hoc ex subjectis, ut a primis radicibus habeant.

Ad ultimum negandum est antecedens. Quia non solum in hac ratione sermo de sitibus forma. iter sumptis, et pertinentibus ad prædicamentum situs, sed de sito, prout est differentia quantitatis, proat dicitur constare ex partibus habentibus positionem quæ alias a posteriori optime explicantur, per hoc, quod habeant diversos situs. Quæ solutio desumitur ex D. Thom., opusc. 70, quæst. 4. art. 2, in solutione ad tertium. et a. ibi sæpe.

37 Nee refert, si urgeas. saltem hinc fieri quantitatem ut ratione suarum partium prahabet virtualiter distinctos situs ad peculiare prædicamentum situs spectantes, esse quodammodo primam radicem individua- lionis ejusdem quantitatis, atque atque totam hanc rem esse reducendam, tanquam in primam radicem in prædicamentum situ : quandoquidem ipsa quantitas non nisi, ut petit, aut fundat distinctos situs, habet d-nerice distinguere ab alia quantitate.

Respondetur enim, negando sequelam. Et ad probationem negandum est antecedens. Nam licet eadem quantitas habeat distinctam positionem suarum partium in ordine ad se. et simul distinctam positionem earum in ordine ad locum, sive distinctum situm pertinentem ad prædicamentum situs, et prior illa ratio petat hanc posteriorem, et fundat ipsam, sicut petit, et fundat adus proprie. sive affectiones illius. Nihilominus quantitas non est quodammodo prima radix sue individuationis, ex hoc, quod peculiariter præhabeat virtualiter præ-

dictos

Ad
sæpe
ob-
jet-
tio-
nem.

THACT. 1, D18P. H, DUB. 11.

dictoi situs, sed quatenus per se, et forma- liter babet distinctum positionem suarum partium in ordino ad se. Nam cum Hilus isti nun habeant ex so distinctionem par- tium cntiativarum. seu ojusdom rationis emm in ordine ad locum, quandoquidem iulum pnedicamentum quantitatis eis gau- del. lit inde, ut non possint quodammodo esse sibi prima radix sum individuationis : tIper consequens, quod neo quantitas, ut illos pnebabet virtualiier quasi in radice, nlquodammodo sibi fons primus suie indi* xiliHtionis : sed potius e contra, situs ipsi bibentes paries ejusdem rationis, seu solo numero diversas» ratione quantitatis indivi- duamur quodammodo ab Ida. Quamvis quia distincta positio panium in ordine ad to- um, valde innotescit per distinctos situs, fropterea possit optime per idos explicari.

Corollaria animadversione digna.

38 Ex his omnibus deducitur primo, cum Nuario, 1 pirt., quæst. 3, art. 2, con- troversia unica, et aliis quam plurimis ex gravioribus Thomistis, nou ita ad mentem D. Thomæ philosophari aliquos (paucos ta- men) qui radicem individuationis substan- tis materialis reducunt, tam in materiam, qaam in furm.im substantialem, in unam- quamque tamen, ut in primam ra licem in flo genere, nulla facta mentione quantita- tis : ita quidem, ut materia connotando formam, sit prima radix individuationis in paere causæ materialis : forma vero, con- nottndo materiam, habeat hoc ipsum in Miere causæ formalis : et acta collatione inter utramque, non fiat resolutio in ali- quam earum; tanquam in radæem abso- lue. et simpliciter priorem : ex eo, quod materia est *hzc*, et radix indivi luationis, (pia respicit hanc formam : et rursus for- ma est *hxc*, ex eo, quod respiciat hanc unteriam : ita ut neutra habeat esse *hanc*, ex eo, quod sit signata quantitate.

Halio autem hujus corollarii deducitur ex modo dictis. Nam hoc ipso, quod quantitas habeat ex so partes entitativas, ic proinde sit ex se tanquam ex prima «dice modo dicto individua, non potest fc-iUrni prima, v. g.» esse in via Divi Tbomr individua, atque adeo, nec prima fident individuationis. nisi, ut aliquo modo exils, quos disput. præced., a num. 34 uque ad num. 36 recensuimus, est sig-

nata quantitate. Quia, ut optimo conclu- dit 8. Doctor, opusc. 70 super Boethium, D.Thom. do TriniUto quæst. 4, art. 2 ad tertium, ex eo. quod quantitas habeat ex se paries ejusdem rationis, et ita ex se quodam- modo sit individua, recte infertur, quod materia convenit individuare alias formas ex hoc, quod, modo supra explicato, sub- ditur illi formæ, scilicet quantitati, quæ ex se ipsa habet individuationis rationem.

39 Accedit, quod, ut constat ex dictis disp, præced., num. 9 et deinceps, for- ma substantialis in via Divi Thomæ non potesL esso prima radix individuationis. Quia, ut ex eodem latius expendemus, uni- tas, et distinctio proveniens a forma sub- stantiali» tanquam a prima radice , et per consequens ab eadem, ut saltim in recto considerata, est unitas, et distinctio spe- cifica.

Ex quo etiam, et ex dictis disp. præ- ced. major confirmatio ejusdem corollarii deducitur. Nam hoc ipso, quod forma non sit ex se individua, nec individuationis ra- dix, et materia secundum se, et precise sumpta non possit hoc habere, siquidem secundum istam considerat.onem, so.um pertinet ad conceptum speciei, fit inde, ut materia, quatenus præhabet aliquid aliud, debeat esse prima individuationis radix : ac per consequens quatenus præhabet hanc quantitatem : siquidem nullius alterius rei præhabito in materia potest esse ad hoc munus aptior, quam illius, scilicet quan- titatis, quæ ex se, et modo explicato sit indiv.dua.

40 Secundo deducitur, non posse ita plene, juxta vestigia Angelici Doctoris, in hac materia de principio individuationis substantiæ materialis, et quintitatis ince- dere, nec rationes, quibus Sanrtus Doc- tor ducitur, adeo ad unguem defendere eos. qui substantiæ materiali suas proprias partes entitativas, et dist nctionem earum in ordine ad se tribuunt, ita, ut hæ non proveniant a quantitate, ut a forma inhæ- rente, et intrinsece constituyente eamdem substantiam in ratione totius entitaivi, constantis ex prodictis partibus. Nam hi non possunt ita plene defendere, quantita- tem, modo explicato, esse sibi quolam- modo rationem individuationis, et materiam signatam quantitate esse primam individua- tionis radicem.

Et ratio est. Quoniam, ut in lib. de Ge- neratione, disput. 5, a num. 39 usque ad 42, optime nostrum Collegium Complut.

Confir- matio illius.

Corolla- rium se- cundum.

Radix fi- lms.

Complui.

conveniat-, consequens erit, ut non conveniat uni ratione alterius, sed secundum rationem aliquam generalem, et ita quidquid habet prædictam entitatem materiale, gaudet etiam ex se partibus entitativis.

Tum denique iquia sicut implicaret, materiam, ut præhabentem quantitatem, esse primam radicem individuationis substantiæ materialis ; si ipsa ex se secundum suam speciem, aut quasi speciem, et secundum id, quod formaliter loquendo exprimit, haberet unde esset prima radix prædictæ individuationis, ut constat ex iis, quæ disp, præced. dub. 2 et 5 diximus: ita quia substantia materia ■ secundum suam essentiam, et secundum id, quod exprimit, sortitur unde habeat partes entitativas ejusdem rationis scilicet rationem entis materialis, ut distincti contra ens spiritual, fit inde, ut etiam implicet habere productas partes ex quantitate ipsa, virtualiter, seu radicaliter præhabita, sed precise ex eo, quod ex se exprimit prædictam rationem entis materialis ; Pt ideo quidquid est materiale, dehet, in contraria sententia, propriis partibus entitativis gaudere.

46 Accedit, quod hoc ipso, quod habere partes proprias, rivo partes ejusdem rationis, seu entitativas, conveniat subsiantia, et quantitati, ratione entis materialis, ut sic, non potest non convenire e s ratione materiæ, quæ est prima radix materialitatis. Quare cum esse materiale materiæ per prius reperiatur in genere substanti®, secundum suum (ut sic dicamus) formale, seu expressum, quam secundum, quod præhabet esse materiale, ut ta'e aliorum generum, inde esc, ut per prius reperiantur partes in genere substanti®, si semel in hoc genere habeat illas ut sibi proprias, quam in genere quantitatis.

Accedit tandem, quod facta collatione inter partes entitativas substantia-, ct quantitatis, secundum, quod precise dicunt partes ejusdem rationis. et inter se aliquo modo, scilicet numerice distinctas . non considerato, quod sint, vel non sint impenetrabiles in ordine ad locum, tunc partes substanti® sunt ex se nobiliores, et potiores, quam partes quantitatis : ergo non est cur istæ convenient substanti® ex quantatite, ut virtualiter præhabita. sed ex vi suæ e>sentiæ, et ejus, quod exprimit, secundum quod alias præhabet virtualiter productas partes.

§ VII.

Satisfit arpumentis pro prima sententia adductis,

47 Ad primum transeat antecedent cinetur coefficientientia. Et ad probationem distinguendum est antecedens. Et si sensus illius sit, quod unumquodque ita est unam proxime, et immediate», sicut est ens, concedendum est ; et propterea. quod habuerit magis do entitate, seu fuerit nubilus in ratione entis, erit etiam proxime, et immediate magis numerice unum, id est, habebit unitatem numericam aliquo modo nobiliorem. Si vero sensus fuerit, quod id, quod habuerit magis de entitate, poliori ratione habebit esse magis unum radicaliter, ita, ut non supponat aliquid aliud, ut primam radicem suæ unitatis numeric®, negandum est : quia hic modus essendi magis unum numero, non sequitur ad entitatem eo ipso, quo 1 est nobilior. Et ideo licet forma substantialis sit nobilior, quam materia ; nihilominus non est hoc modo magis una, quam illa, ut ex dictis dispute precedent! dub. 1 et 2 constat : sed consequitur ad peculiarem modum entitatis, scilicet ad entitatem, quæ sit ex se primum subjectum, vel sit forma non receptibilis in subjecto, vel tandem sit aliquid habens ex se, et ex vi propriæ lineæ partes entitativas ejusdem rationis, et speciei, quæ proinde ab intrinseco habeant, ut solo numero inter se differant.

18 Ad secundum concesso antecedenti, neganda est consequentia. Et ad primam probationem patet ex nuper dictis, quomodo esse ex se tanquam ex prima radice quodammodo individuum , non consequatur ad ens, quia nobilius, sed ad peculiarem modum , seu rationem habendi entitatem aliquo ex modis numer recensitis.

Ad secundam vero probationem distinguenda est major : Quia est forma receptibilis in materia, utcumque, neganda eat : Quia est forma receptibilis in materia, ita, ut ex se, et ex propria linea non habeat simul aliquod principium materiale sibi intrinsicum, et eam intrinsece componens, quodque se habeat per modum materiæ respectu illius, concedenda est. Et eodem proponionali tamen modo distinguenda est minor. Quoniam licet quantitas sit ex se forma receptibilis in subjecto, habet tamen prædictum

AdiU-neniua priDGQ.

Alie ddiib-mcjlai.

Al Γ“*†>.

Ai

M

tum principium matnrialo, scilicet partes entitativas, et ejusdem rationis : ct licet forma receptibilis quantum est ex hoc capite iit coinmuuis, si tamen habeat ex se partes entitativas, quæ comparantur per moduui materiæ respectu Illius, et insuper cvnnotando ot hnc subjectum, potius, quam illud, habet ex se in recto, et secundum rationem join dictum individuari, ut explicatum est.

Undo maxima illa, quro ex Divo Thomapusc. supra citato desumitur, scilicet, quod forma receptibilis in subjecto i on est ex se, utox prima radice individua, intelligitur de individuatione, quæ ab eadem, ut a prima radice adæquito. et solummodo proveniat. Quod quidem non convenit quantitati : quia solum quodammodo, et in sensu explicato, est ex se, ut ex prima radice singularie. Vel potest intelligi de individuatione, quæ etiam quodammodo proveniat a forma prædicta, ut a prima radice, non connotan io hoc potius subjectum determinatum, quam illud : secus voro si talis forma habuerit in se sufficiens principium materiale, et celaverit prædictum subjectum.

j
ni* 49 Ad tertium concedenda est major, quoad secundam partem, et in sensu explicato, et neganda minor, quoad eamdem partem. Et ad probationem distinguendum est antecedens. Et si sensus illius sit. quod adæquata ratio quantitatis, secundum, quod at talis taliatie specifica, vel numerica, sit esse ex so extensionem, vel hanc extensionem substamiæ, vel hujus substantiæ, quatenus per hoc præcise significatur per se, H in recto habitudo prædicta ad substantiam, vel al hanc substantiam, negandum est : secus vero si sensus illius fuerit, quod habitudo jam dicta, et modo explicato, tantum est inadæquata ratio ejusdem quantitati], ut talis talitate specifica, vel numerica. Et deinde neganda est consequentia, si inteilligitur de utraque ratione secundum id, quod adequate dicit, et non solum secundum rationem inadæquatam nuper dictam. Et ad proGacionem distinguere debet eodem proportionali modo antecedens. Nam propterea alia accidentia non sunt ex se individua sicut quantitas, quia eorum adæquata ratio, ut sunt *hæc*, sita est per se. et in recto in habitudine ad suum subjectum : quod tamen non convenit quantitati , ut num. 25 diximus.

Eaââ-
Λ Explicantur ista. Etenim in hoc distingruitur quantitas, ut est *hæc*, et alia accidentia, ut etiam sunt *hæc*, quod tota ratio

istorum, ut sunt *hxc*, non dicit habitudinem ad aliquid aliud, ex quo intrinseco, et realiler componantur, ut ad principium materiale, sed tantum ad subjectum ; et propterea non habent esso ex se, ut ex prima radice aliquo modo individua, sed ex subjecto. At lota ratio quantitatis ut est *hæc*, non esi respicere solum ad subjectum, ut ad principium materiale, ita, ut non respiciat aliquid aliud, ex quo componatur, ut materiale sui principium. Nam cum ex so. et intrinsece constet ex partibus ejusdem rationis , ac proii.de numero diversis, ct habentibus distinctam positionem in toto, quæ comparantur per modum materiæ respectu illius, inde est, ut ultra rationem illam inadæquatam respiciendi subjectum , habeat etiam hanc eidem inadæquatam, per quam prædictas paries per modum principii materialis respiciat. Et licet habitudo hæc, ut supra tetigimus , non possit omnino praescindi ab habitudine ad subjectum, non tamen, ut inadæquate concipitur sub hac expressa, et inadæquata ratione , curatur per se primo expresse, et in recto de ordino isto, sed do eo, quem prædicta quantitas ad suas partes, ut ad principium sui materiale importat. Et propterea quantitas potest esse quodammodo ex se individua, et quodammodo ex subjecto : ox se quidem quodammodo, quatenus respicit suas partes, ei ex se convenientes , ut materiam sui, has nimirum , et non illas, connotando tamen subjectum omnino determinatum : ex subjecto vero quodammodo, ut ex prima radice, quatenus secundum alium conceptum inadæquatum, habet adhuc secundum suam ultimam rationem exprimere per se, et in recto habitudinem extendendi hanc subslamiam , et non illam, et per consequens dicit expresse, et in recto habitudinem ad hoc subjectum.

Unde cætera accidentia semel tantum petunt subjectum ad sui individuationem, scilicet ad hoc, ut influat in eam per modum primæ radicis, at vero quantitas exigit illud semel per modum primæ radicis; et iterum per modum connotati. Nam cum ipsa quodammodo individuetur a subjecto, et quodammodo a se ipsa , ut a prima radice , oportet, ut subjectum semel concurrat per modum primæ radicis , et semel per modum connotati : et ita nisi ponatur prædictum connotatum, non poterit quantitas exercere, quod sit sibi ipsi quodammodo radix sue individuationis, quoad illam rationem inadæquatam, secundum quam est

se ipsa individua.

50 Diximus, quod, ut inadequate concipitur sub illa expressa, et inadæquata ratione, sub qua ex se individuatur, non curatur expresso per se primo, et in recto de ordine ad subjectum, quia licet quantitas posset expresse, et inadequate concipi, ut res quædam est, constans partibus suis, ut ex materia, ex qua componitur, non concipiendo expresse habitudinem ad subjectum, ut ad materiam, in qua recipitur, vel ex qaa educitur, ut influenti constabit, attamen non potest omnino præscindi a tali habitudine, sed eam, et subjectum debet adhuc tunc implicite, et in obliquo involvere. Sicut licet Paternitas, ut constituit primam personam divinam., secundum analogiam ad constitutionem persona* creatæ, non exprimat alium conceptum *ad*, id est, respiciendi express Filium, attamen implicite semper dicit ordinem ad illum, ita, ut secundum nullam sui inadæquatam rationem possit ab illo omnino præscindi.

Ex quo etiam magis intelligitur, quare Divus Thomas in ultimo test-monio pro assertionem adducto constituerit discrimen inter duas quantitates, et duas albedines, quod illa* possunt separata* a subjectis imaginari unius speciei, et distincte numero, secus vero duæ albedines. Non enim sensus ejus est, non posse tam albedines. quam quantitates separari re ipsa a subjecto per divinam potentiam, ut ex dictis disput. præc. num. 87 constat : sed, quod conceptis duabus quantitativibus, non concepto expresse subjecto, nec ordine ad illuti, atque adeo quodammodo separatis ab illo, tam actu, quam aptitudine. possunt ratione suæ aliqualis eminentia*, quam, quod hoc habent, concipi expresse, ut dlsinctæ præcise secundum numerum, quia sunt conceptibiles cum fundamento, et ralice jam dictis, et modo explicato, sua* individuationis, et distinctionis nAmerica., eodem proportionali modo separatis a subjectis : at conceptis duabus albedinibus sine suis subjectis actu, etaptitudine, impossibile est eas imaginari. ut duas ejusdem speciei, distinctas secundum numerum : quia ex sola habitudine ad subjectum habent individuari. Sed do hoc testimonio videatur etiam alia explicatio, quam disp, præced. num. 87 et deinceps tradidimus.

DUBIUM III.

Γῆμῆ essentialiter repugnet distinctioni port ni»mriir.r accidentium, id tali, quod duo ex illis numero solum diversa, sini simul in eodem subjecto?

51 Consulto in titulo posita est Ula particula. *essentialiter repugnet.* ut denotetur, in eo non fieri sermonem do sola repugnantia in ordine ad potentiam Dei ordinariam, sed etiam ad absolutam. Addita vero eri alia particula, scilicet *distinctioni pure numericæ accidentium, ut tali*, ut significetur universaliter de omnibus *accidentibus* solo numero differentibus, hoc ipso, quod talibus, non vero solum peculiariter de aliquibus ex illis, secundum suam peculiarem rationem consideratis, titulum intelligendum esse.

Sfnteniia

52 Partem negantem tuentur Aureolus in i, dist. 7. quæst. 2, an. 1 ; Scotus relatus a Capreolo, ibidem, an. 2, et a Cajet., 3. part, quæst. 35, art. 5; Suarez, 1. tom. Stttt suæ Metaphys., disput. 5. sect. 8, et alii, quos ibidem refert. B - f

Probatur primo. Nam una, et eadem causa efficiens potest simul elicere pluresactiones solo numero distinctas, ut cum ignis calefacit simul p ura ligna : et similiter idem finis (modo tamen alibi dicto) finalizat tunc simul prædictas actiones : et tandem eadem forma substantialis potest simul informare, saltim supernatural!ter, duplicem materiam solo numero diversam : ex po, quod forma substantialis, quantum est de se non respicit magis hanc materiam, quam illam ; et propterea de potentia Dei absoluta poterit in utraque. simul esse : ergo eadem ratione eadem causa materialis accidentium scilicet subjectum poterit simul recipere duo accidentia solo numero distincta : et perconsequence non repugnabit essentialiter distinctioni pure individual! eorumdem, quod simul in eodem' subjecto recipiantur. H;ec ultima consequentia ex priori aperte sequitur. Prior vero ex paritate rationis, quæ inter consequens illius, et int r antecedens I versatur. Quoniam non est minoris virtutis I causa materialis in suo genere, quam alta I causæ in suo : ergo si iüæ possunt, saltim I supernaturahter, simul causare plures effectutu*

Major
fiplita-
tiocups-
djDI *tti'*
limonii
D.Tbora.

!-

lus solo numéro diversos, etiam causa materialis valebit illos simul causare, «eu (quod idem, quoad pñvsens est) recipere.

» 53 Secundo hoc ipsum probatur pluribus Instantiis ad ordinem cognoscibilem spectantibus. Nam species visibiles representantes duo atlm solo numero diversa, non possunt distingui plusquam numero : siquidem earum objecta, a quibus suam unitatem. et distinctionem desumunt, solum individualiter distinguuntur, et tamen sunt simul in eodem oculo, et propterea simul potest utrumque album per visiones solo numero diversas videri : sicut otium prædictæ species sunt simul in eadem parte medii, per quod deferuntur ab objecto, usque ad oculum ; et ideo applicato oculo ad quamvis partem medii, immutatur per species utriusquo albi, quod tamen contingere non posset, nisi in quavis parte ejusdem medii esset utraque species.

Item in phantasia reservantur innumera species plurium, et diversorum individuum solu numero differentium, et simul solent plura ex illis ab eadem phantasia pericidi. cum tamen prædictæ species, et istæ Mtiores phantasiæ solo numero debeant propter .rationem nuper tactam distingui, et deinde semel ab intellectu cognito unico singulari per speciem abstractam a phantasmatibus, producit in illo alia species intelligibilis repraesentans idem singulare, Dtdisput. 18, numero 99 , nosiri Complut, icunt in lib. de Anima : ac proinde cum postea cognoscitur per priorem illam speciem abstractam a phantasmatibus aliud singulare, tunc producit etiam nova species in eodem intellectu repræsentans hoc idem singulare, quæque simul sit in intellectu una cum præexislenti specie praprasenlativa prioris singularis, et solo numero ab ea diversa. Et tandem idem intellectus solet plura numero solum distincta, el per consequens per intellectiones solo numero divers is , intelligere, ut com simul cognoscit Petrum , et Joannem.

» 34 Confirmatur. Quoni nn licet accidentii, quæ habent idem munus, ut dum albedines, non possent simul esse in eodem subjecto de potentia Dei ordinaria, ex eo, quod Gaico ex illis praestante illud munus, superflueret aliud ad idud pñestandum, et natura abhorret superfluitatem : attamen quoties accidentia solo numero diversa differunt in manere, et officio, et illud, quod ab uno eorum prostatur, nequit ah alio causari, poterunt simul in eodem subjecto esse, siqui-

dem nullum eorum superfluit ; at omnia accidentia relata in argumento præcedenti, licet solo numero differant, habent tamen simul differre in munere, et officio ; et ideo species unius albi, solum représentât illud, el non aliud : et similiter visio illius, ut talis, solum est perceptio ipsius, et non alterius, ct sic de aliis : ergo bene poterunt simul, et naturaliter in eodem subjecto esse : sicut etiam supernaturaliter poterunt quævis alia accidentia simul reperin in eodem subjecto, licet munere, et officio non differant : quia possent propter alias rationes a Deo ibidem poni, ct ipsa inter se non habent contrarietatem, et oppositionem, ut in duabus albedinibus constat.

55 Tertio hoc ipsum probatur aliis instantiis adordinem entitativuin ,et naturalem perlinentibus. Nam in eodem medio possunt simul esse plura lumina solo numero diversa, ut cum duplex luminosum hinc, et illinc idem medium illuminant. Cujus signum est, quod si corpus opacum inter unum, et aliud luminosum interponatur, tunc duæ umbra causantur : quod tamen non contingeret, sed tantum unica umbra appareret, si duplex lumen numero diversum ibidem non produceretur. Et similiter Petro habente unicam relationem paternitatis ad priorem filium, si postea simul cum praeexistenti secundum filium habeat, tunc nova relatione paternitatis, ac proinde simul existent# cum priori relatione ad illuni referretur : quandoquidem hoc ipso, quod uterque filius existât, non potest non simul referri ad utrumque : et eo ipso, quod prædicta relatio sit talis conditionis, ut fundetur super distinctum *genuisse*, scilicet hujus secundi filii, et non alterius, non potest non esse distincta a relatione paternitatis praeexistenti, quæ in distincto *genuisse*, scilicet prioris filii, et non alterius fundata est. Maxime, quia alioqui idem posset simul perire, et non perire, ut si mortuo primo filio, manet secundus : nam tunc periret relatio ad illum, et maneret relatio ad istum; cum tamen in sententia opposita, eadem esset relatio utrumque respiciens.

56 Quarto. Nam subjectum potest simul recipere plura accidentia numero distincta, quæ alias sint etiam specie diversa ; ergo etiam poterit simul recipere plura accidentia solo numero differentia. Antecedens ex se patet. Consequentia vero probatur. Quoniam per hoc, quod unitates individuates albedinis, et nigredinis sint simul conjuncta? cum unitatibus, et differentiis specificis

Tertio,

Q°artn.

DF. PRINCIP. INDIVID. SURST. MATERIAL., ETC.

earnmdem, vel non sint conjunct® cum illis. non variantur in esse unitatum individualium : et ideo per eamdommet differentiam indtvidualem. per quam hæc albedo differt individualiter ab hac nigredine, habet etiam distingui numerice ab alia albedine : ergo sicut subjectum potest simul recipere plura accidentia numero diversa, quæ alias specie distinguantur, ac proinde esse simul radix eorum in esse individuorum, ita etiam poterit recipere illa, ot esse radix eorum in osse singulare, etiam si solo numere differant.

Sententia Aristotelis, ft D. Thomas
prtferatur.

Contra-ffo. 57 Dicendum tamen est. repugnare essentialiter individualioni accidentium, ut tali, qu'id plura solo numero diversa, quacunque ea sint, recipiantur simul in eodem subjecto, ac proinde non potest per potentiam Dei absolutam id fieri. Assertio hæc colligitur ex Arist., 5 Metaphys., text. 15. ubi adducens diversos modos, quibus aliqua diversa specie dicuntur, adducit 5 loco distinctionem specificam plurium accidentium hoc ipso, quod in eodem subjecto simul sint ' et ideo concludit : *Et quæcunque in eadem substantia differentium habent.* Quod testimonium exponit D. Thom. ibidem, lect. 12, his verbis : *flic ostendit quot modis dicantur aliqua diversa specie, etc. Et quintus modus est, quando aliqua accidentia sunt in eodem subjecto, et tamen differunt adirimeem, eo quod impossibile est, plura accidentia unius speciei in eodem subjecto esse.*

Ideo. Idem docet S. Doct., 3. part., quest. 35, art. 5, ubi ex eo, quod plura accidentia solo numero diversa non possunt simul esse in eodem subjecto, probat non posse plures paternitates ejusdem rationis esse simul in eodem patre : et ita ait : *Quia plures formæ ejusdem speciei non possunt simul in eodem subjecto, non est possibile, quod sint plures paternitates in eo, qui est pater plurium filiorum generatione naturali; secus autem esset, si esset pater unius generatione naturali, ei alterius per adoptionem.*

Idna. 58 Quod etiam docuit in 4. dist. 12, quæst. I, art. I, quaestiu. 3, ubi arguens contra cos, qui dicebant, quod peracta consecratione panis, dimensiones illius, et reliqua accidentia fundabantur in nere, sicut in subjecto, et per consequens dimensiones

acris, ot panis consecrati, ot desinentes esse, recipi simul sicut in subjecto in ipso aere, sic ait : *Cum ergo omnes dimensiones sint ejusdem speciei, in quacunque materia sint, quia materia non intrat in diffinitionem earum, si dimensiones panis iterum sint sicut in subjecto in aere, sequitur, quod duo accidentia ejusdem speciei sunt in eodem subjecto, quod est contradictoria esse simul, quia accidentium ejusdem speciei numeratio non est nisi ex subjecto. Unde si subjectum sit unum, sequitur illa accidentia esse plura, et non plura.*

Et ideo Sanctum Doctorum sequuntur ejus discipuliCapreol. in I. dist. 7, quæst. 2, art. 3; Cajetan., 3 part., quæsl. 35, art. 5; HerviPU. quodlib. 3, quæst. 9; Palud. in 3, dist. 8, quæst. 2; Flandria, 5 Metaphysic.; Soncin., 7 Metaphysic.» quæst. 4: Navarrete, Nazar.. Gonzal. et alii plures.

59 Fundamentalis autem ratio asseritur, nulla est alia præter eam, quæ a D. Thom., locis citatis adducta est, scilicet, quod si duo accidentia splo numero differentia. possent esse simul in eodem subjecto, tunc essent, et non essent duo res quidem, ut supponitur ; non essent autem, quia non distinguerentur essentialiter, seu forma iter, alloqui non essent ejusdem speciei: nec numerice, siquidem primum principium. el radix distinctionis pure numericæ est subjectum : et ita eo immultiplicato, ut in eo eventu contingeret, non possent illa accidentia numero multiplicari. Sicut non possent aliqua duo distingui essentialiter, et specificè, quin primum principium, et radix illius distinctionis, scilicet forma essentialiter multiplicetur : ex eo, quod universaliter repugnat, aliqua duo inter se aliquo modo distingui, absque proportionali multiplicatione diversorum principiorum, et radicum causantium talem distinctionem.

Dux solutiones adversariorum et earum
præclusio.

60 Occurrunt primo adversarii huic rationi. nam non convincere universaliter quoad omnia accidentia, sed ad summum quoad accidentia coniraturalia alicui subjecto, non vero quoad alia, quæ essent connaturaliaal. is subjectis, et supernaturaliter unrentur, et reciperentur simul in altero : ut rid® albedines, quarum una esset connaturalia Petro, et alia Paulo, supernaturaliter

W
bxr

pêrnatur.ilitor reciparentur simul in Joana. Nam ta possent optimo distingui numero inter so, otium si simul essent in pradicto subjecto : ex eo. quod non Indivi* duaroalur, nec distinguerentur ab eo, sed a propriis subjectis, in quibus connaturaliter esso petunt, ad quæquo, ut ad principia individuantia, et distinguentia, semper habitudinem dicerent.

61 Sed contra. Nam licet domus, albedinem connaturalem Petro posse recipi eupenHluraliter in Joanne, ut multi probabiliter volunt; nihilominus non potest hoc fieri, nisi ex parte Joannis, et unionis ejusdem cum ipsa corospondoret illi proprius, et peculiars modus unionis, et receptionis; non quidem ex illis, qui connaturaliter possunt esse in Petro, sed ex eis, qui connaturaliter debent esse in Joanne ; et per consequens si duplex albedo esset simul pone.ih in illo, non posset non recipi ex parte Joannis per uniones, et receptiones connatura es illi, quaeque ab eodem induirentur : ita ut si hæ non possent in eodem subjecto simul multiplicari, nec albedines Pitr valerent in eodem simul recipi : at repuzfut receptiones illos ex parte Joannis se tenentes, esse simul in eodem subjecto, et nmêro multiplicari : ergo etiam repugnabit, duas illas albedines in Joanne simul subjectari.

Consequentia videtur certa, maxime quia ilioqui îilæ albedines in Joanne receptio, essent duæ, ut supponitur, et non essent due : quandoquidem repugnat, albedines receptas esse, duas, et receptionem earum unicam. Minor autem ex ratione D. Taom. et ex iis, q iæ hæc solutio admittit.

satis perspicua : quandoqui lem receptionesitlæ ex parte Joannis se tenentes es»nt ex modl., qui a Joanne connaturaliter individuarentur. ac proinde ex iis, qui itante unitate subjecti, et simultate in illo, aeqæont num-ro multiplie iri.

Major autem probatur ex peculiari natura modi a cuncti? Philosophis communiter recepte. Nam licet forma habens propriam 4 veram entilatam, prout distinguitur a molo, posset a subjecto divinitus separari, et (ut modo juxta probabilem multorum cententiam admittimus) in alio subjecto recipi; non tamen modus. Tum quia de essentia ibius est. actu molificare rem. cujus ect modus. Tum etiam: quia (ut communiter rec piant Philosophi) in hoc distinguitor distinctio proprie ent.Utiva, a distinctione modali, quod in illa potest utrumque

extremum (quantum est ex vi distincrionis) separari, ot sino altero esse; secus vero in ista : et proptcrca repugnat sessionem Petri esse nU! in Petro : ergo etiam repugnabit albedines illas recipi in Joanne per modos unionis connatunles Petro, aut Paulo : sed necccsario debent uniri per uniones, seu receptiones, quæ sint connaturales Joanni : ita ut si ista repugnent multiplicari simul in eodem subjecto, eodemmodo implicetrecipl prælictas albedines : siquidem nequeunt recipi sine modis unionis, ct receptionis in subje to.

62 Deinde. Nam licet probabile sit, ut in lib. de Generat., disput. ultima, num. 15, nostrum Collegium Complut, tangit, posse albedinem Petri supernaturaliter recipi in Joanne; nihilominus probabilius est oppositum : ergo ratione horum accidentium non manebit infirma ratio, quam ex D. Thom. adduximus. Consequentia est satis perspicua.

Antecedens autem probatur ex iis, quæ in lib. Physic., disput. 15, num. 50, nostrum Col egium Complut, docet. Nam sicut non quaelibet causa efficiens, verbi gratia, non qu.libet ignis potest producere quemlibet alium ignem, sed s.ngulis ignibus designanda est collectio qutedam infinita syncategorematice individuorum, quæ ab illis possint produci ; et ideo repugnat etiam per divinam potentiam, quod unus ignis per suam nativam virtutem producat alium ignem, nisi sit ex contentis in collectione illa ei correspondente, ut loco citato latius nostri Complut, docent : ita etiam, semel divisus per quantitatem (modo alibi dicto) duobus subjectis, debent eis correspondent distincte collectiones infinita in potentia syncategorem dice diversorum accidentium: ita ut nullum eorum possit recipere aliquod acci lens per suam nativam virtutem, seu ratione suæ entitatis, nisi sit ex i lis, quæ continentur in serio, sive collectione illa, quæ ei correspondit. Nam quemadmodum causa efficiens ex vi su e virtutis, sive entitatis, non potest extendi extra suum objectum adæquatum, sic nec materialis o.x vi suæ nativæ virtutis, et entitatis extra suum : ex eo, quod in unoquoque genere causæ debet esse omnimoda commensuratio inter causam, et ejus objectum.

63 Secundo respondent alii. S Doct. rationem ad summum probare de accidentibus absolutis, no«i vero respectives : nam cum illa non respiciant aliquid aliu l præter subiectum, oportet, ut hoc ipso, quod sint simul

Impugnatur, secundo Complut.

Complot.

Complot.

Secundi solutio.

U* /

151 .

/

v

A.

in Enico, Ct eodem subjecto, non habeant unde distinguantur. Cetorum cum ista , quantumvis sint simul in eodem subjecto, respiciunt diversum terminum, inde est, ut ratione prædicti termini per se inspecti possint distingui.

Verum, nec hæc solutio vim rationis Angel. Doct. minuit, sed ex iis, quæ ex eodem in hac disput., nam. 6, et in præced.. nam. 12, adduximus, satis impugnata manet. Quoniam distinctio numerica. quippe materialis, debet desumi ex parte subjecti, el eorum, quæ ex parte ejus se tenent. non vero ex parte fonnæ: alioqui esset formalis,et specifica : at termini per se inspecti ab accidentibus respectivis, et distinctis a subjectis in quibus recipiuntur, concurrunt in genere cause formalis extrinsecæ ad illorum esse, et non se tenent ex parte subjecti, sed potius ex parte eorumdem accidentium : ergo nequibit inde distinctio numerica illorum desumi.

f IV.

Ultima wlutio adversariorum el
impugnatio illius.

64 Occurrunt alii, quod ex vi rationis S. Docloris non convincitur intentum, quando duo illa accidentia coonatarai.ter petunt ease in diverso tempore. Nam cum ad unitaiem accidentis non solum requiratur unitas subjecti, sed etiam tempons, inde est, ut ex diverso tempore connaturaliter inspecto, seu (ut melius dicatur) ex eo lem subjecto connotante diversum illud tempus, possint pnvdicta accidentia inter se discin- | gui. Maxime quia, juxta nostram sententiam, idam subjectum sub diverso tempore est idem solum in esse rei, diversum tamen formaliter in esse subjecti : et ita poterit ex eo multiplicitas illorum accidentium , in ipso simul exislontium. desumi»

Sei contra. Quoniam repugnat,unum, et idem prorsus subjectum, et per eamdem formaliter potentiam in esse rei, connotare simul diversa illa tempora in hac solutione recensita, ratione, cujus liat formaliter multiplex in ratione subjecti, cum tempus non nisi ut connotatum a subjecto, concurret ad individualonem.

65 Ratio amem hujus essentialis repugnantüc est. Quoniam, quod unum, et idem prorsus subjectum in esse entis, connotet simul diversa il a tempora, et üat multiplex in ratione subjecti, excedit naturalem ejus virtutem, ita, ut ex vi propriro entitatis na-

toralis non possit hoc habere : sed nihil ei potest addi. per quod sit idoneum, ad hoc, ut simul connotai tempora illa distincta, liat (no multiplex in ratione subjecti : ergo nulla ratione poterit, adhuc supernatumii-ter. illa connotare. et fieri multiplex.

Major videtur certa. Quia, si idem sub-jectum in esse rei posset simul ex vi fin connotare diversa illa tempora, et fieri multiplex in ratione subjecti, ita, ut hoc non excederet naturalem ejus virtutem, non esset cur potentia subjecti, ad hoc. ul calefiat, v. g., ut sex, expleretur naturaliter per unicum calorem ut sex. iti, ut non posset simul alium calorem omnino similem naturaliter recipere : siquidem posset ex vi sui connotare illa duo tempura simul, el fieri multiplex in ratione subjecti : ac proinde ratione illius alterius potentiæ, formaliser sumpta, fieri naturaliter capax alterius caloris simul in eodem recepti, ut infra magis explicabimus : maxime cum neuter ex illis caloribus sit ex se incompossibili cum altero, et multitudo, ac copia calorum non esset superflua, sed aliquo modo posset conducere ad fortius acendum : sicut multitudo materia? ad id conducit : at hoc evidenti experientiae, et rationi philosophica» repugnat, ut constat ex iis. quæ a N. Coi leg. Complut, in lib. de Generat., disput.8, c,rZ, num. 5 et deinceps dicta sunt : ergo. etc.

Minor autem etiam constat. Quoniam sabstractum, solum posset connotare simul duo illa tempora, et fieri multiplex ratione suæ entitatis naturalis : siquidem per id debet ea conno are. et lier; multiplex, per quod est radix individualionis : at ratione suæ entitatis naturalis habet esse radicem illias : ergo quidquid ei additum fuerit præter suam intrinsecam entitatam naturalem, non reddit illud magis idoneum, ad hoc. ul connotet simul illi duo tempora, liatque multiplex in ratione subjecti, quam si ei non adderetur.

66 Confirmatur, et explicatur. Nam inter alias rationes, propter quas eadem materia prima in esse emis, non potest simul fieri multiplex in ratione subjecti, respectu plurium formarum substantialium in ea simul recipiendarum, una est: quia materia prima, ut hxc, et singularis non potest naturaliter esse una. et eadem in esse entis, et fieri multiplex formaliter in ratione subjecti, ac proinde, nec supernaturaliter : et ita nequit simul illis recidere, ut in lib. Physic., disp. | 4, num. 66, nostri Complut, docent : ex eo, | quod materia, tantum recipit formam per

exhibitionem

exhibitionem propri⁹ entitatis naturalis : etili si naturaliter non potest, quantum est ex vi sua. entitatis, illas simul recipere, et in ordine ad hoc fieri mult ploie, nec sttpermiuralitcr id poterit : ergo cum hæc eadem ratio urgeat in præsenti, debet idem cum proportionione affirmari.

Cv-'. 67 Nec refert si objicias, quod subjectum aliquod potest supern i turalitor recipere aliquod accidens semel corruptum, ut, v. g., visum, atque adeo simul connotare tempus prisons, in qiO subjectum existit, ct tempus præteritum, in quo accidens illud connaturalililer oxtitit. ad quodque dicit naturalem habitudinem : ergo non est inconveniens, quod idem subjectum in esse rei, sit simul multiplex formaliter in esse subjecti : ac proinde possit simul recipere plura accidentia solo numero diversa, etiam si ista a suo subjecto individuentur.

te Respon ctur enim, concedendo antecedeas, et negando consequentiam. Et ratio disparitatis est duplex. Prima quidem , qua in eo eventu unum ex his temporibus connotatur a subjecto in esse rei considerato: aliud vero tantummodo ab eodem in esse subjecti formaliter sumpto, ita, ut non habeat rationem talis, nisi, ut subest pnediclo tempori : et propterea tale subjectum manet idem in quocunque tempore existât, dummodo connotet tempus illud alias præteritum, licet non, ut præteritum. At. ut idem subjectum simul recipiat duo accidentia solo numero distincta, et sit radix diversilais illorum, requiritur, quod in ratione subjecti connotet simul diversa tempora : siquidem subjectum non multiplicatur formatter in esse subjecti, nisi connotet prædicta tempora, et tali subjecto non multiplicato formaliter in esse subjecti, nequit stare multiplicitas secundum numerum prædictorum accidentium in illo 3 ut ex dictis constat.

68 Diximus, quod cum subjectum recipit supernaturaliter accidens semel corruptum, Une in esse subjecti, tantum connotât formaliier unicum tempus, scdicet tempus alias præteritum, non vero connotât illud, ut præteritum, quia licet subjectum quantum est ex vi suæ entitatis naturalis respiciat iliud priori modo, non tamen posteriori, scilicet, ut præteritum. Nam sicut ex vi suæ entitatis naturalis non respicit visum, ut restitutum, sed illum, qui restitutus est, ac proinde, nec respicit ex vi ejuslem entitatis dium, ut antea extinctum, et post ea recuperatum , ita, nec connotât

tempus illud, ut præteritum, licet connotet tempus idem, quo i præteritum est : hoc autern sufficit ad hoc, ut iiludmot acci lens semel extinctum possit ab illo recipi. Quoniam tempus illud non concurr.t ad individualionem, quia præteritum ; alioqui dum fuit pnesens, non potuisset concurrere ad individualionem illius numero accidentis, quo l extincturn est, et postea reproducteur : sed influit secundum ibam numero entitalem, quæ alias est præterita. Per quod etiam objectio quivdam tacita, quæ hic fieri poterat, mater soluta.

G9 Secunda vero disparitatis ratio, per quam pnccedens mugis illustretur, est. Quia licet ad receptionem acci lentis semel corrupti, requiratur aliquid supernatural ex parte principii, ex eo, quo i non est sufficiens virtus in causis naturalibus, ad hoc, ut possit per virtutem earum fieri regressus de privatione ad habitum, seu ad hoc, ut valeat id, quod semel est corruptum roproduci, attamen ex parte subjecti, secundum suam entitatem considerati, est sufficiens virtus illa, quam ex se, et naturaliter habet ad illud recipiendum. Qua visus, v. g., supernaturaliter acquisitus, et naturaliter productus, si sumatur secundum se, est ejusdem omnino rationis : et ita ex parte subjecti præcise sumpti, et fonnæ accidentalis, aut temporis præcise consideratorum, non requir.t majorem virtutem, quam sit virtus naturalis ejusdem subjecti : nec quod subjectum præstet duplicem influxum, aut majorem, quam si naturaliter produceretur.

Et propterea sicut pnedictum subjectum, quantum est ex vi suæ entitatis naturalis, habet (modo insinuato) virtutem ad recipiendum omnes , et quoscunque visus sibi correspondentes, non quidem ita. ut omnes, aut aliquos eorum simul, sed solum successive recipiat, ita eodem proportionali modo, ex vi ejusdem entitatis naturalis habet, connotare omnia illa tempora, in quibus connaturaliter recipiendi sunt : ac proinde licet simul respiciat illa, ut propria connotata, non tamen, ut simul, sed ut successive tantum connotabilia. Sicut licet ad hoc ut duo contraria in summum, sint simul in eodem subjecto, requiratur aliquid supernatural ex parte principii, hoc non provenit. ex eo, quod subjectum quantum est ex vi sua, non habeat sufficientem virtutem naturalem ad recipiendum utrumque, aut quia petatur ab illo duplicatus influxus, aut major, ac est ille, qui eit necessarius ad recipiendum naturaliter duo accidentia spe-

Seeocd P
dispri-
ratio.

cie distincta, et inter se composibilia : sed id tantummodo repugnat propter incomposibilitateni inter ulrumque, ex ex parte eorumdem se tenentem : et ideo virtute supernatural- superante, ct devincente pra dictam incvuipo-ibilitalem, fieri potest, ul unum, et idem subjectum simul subsit duobus iliis accidentibus inter se contrariis, el habentibus summam intensionem.

70 Cæterum subjectum , quantum est ex natura sua,et quantum est ex virtute nativa ejusdem subjecti, nequit duplex accidens solo numero diversum recipere, et fieri natura iter multiplex, ac Undem nec ex vi propr æ entiUtis naturalis valet duplicatum illum influxum praestare, ul dictum est : ct ita etiam si ex parte principii ponatur aliquid supernaturale , seu etiam per divinam potentiam, nequibit id fieri.

Diximus autem (ut sic (aeiun) aliam objectionem diluamus) quod subjectum cum limitatione pr.idicU, scilicet quantum est ex parte subjecti, et forme acctdenUis, aut temporis precise consideratorum, habet sufficientem virtutem naturalem ad recipiendum accidens semel corruptum . et prædictum tempus connotandum, quia inspectis omnibus , ct in sensu composito praeteritionis talis accidentis, vel temporis, non habet absolute, et simpliciter potentiam connaturalem ad recipiendum illud , et connotandum prelentum tempus : quia hæc virtus naturalis, modo insinuato accepta, respicit causam efficientem, ut operantem secundum communem cursum ; non vero, ut operantem ex parte principii, et modi operandi supernatural! modo, ut a nostro Colleg. Complut, in lib. Physic.. disp. 3, num. 93. dictum est. (Ltierum adhuc supernatural!ter, ct per modum operandi supernaturalem non posset causa efficiens introducere prædictum accidens naturale in subjecto, nisi eis, modo dicto, et limitatione insinuata coi alis, haberet suijectum ex vl suæ entitatis naturalis sufficientem virtutem ad illud recipiendum.

71 Nec refert si hinc urgeas, quo t si subjectum potest supernaturaliter recipere accidens præteritum, licet non habeat potentiam, et capacitatem inspectis omnibus, et absolute, ac simpliciter naturalem ad illud sic recipiendum, eadem ratione poterit simul recipere per divinam potentiam duo accidentia sulo numero distincti, licet non habeat potentiam naturalem ad illa sic recipienda.

Respondetur enim ex dictis. quod. ut

subjectum recipiat per divinam potentiam accidens, ul præloritum. non requiritur ah-q i d amplius ex parte subjecti,quam ad reti, piendum illud absolute : sed solum aliquid ex parte principii effectivi, ct modi prod i-cendi illius se tenens. At, ut semel récriât duo accidentia solo numero diversa, non sufficit entitas propria subjecti. Quia aliqui naturaliter posset habere albedinem, v. g.,. quæ secundum communem cursum hodie habenda est, el ea retenta recipere cras aliam albrdinem. quæ tunc secundum eundem cursum producenda erat, ac proinde naturaliter loquendo connoiare simul crastino die tempus i lud praesens, ut tale, et simul tempus præteritum, in quo praor albedo incepit esse : et consequenter conniturahter loquendo, et secundum eamdem numero potentiam receptivam esset etiam multiplex in ratione subjecti. Siquidem, ut num. 65 tetigimus, nihil eSiCt propter quod ex parto (ausæ efficientis requireretur aliquid supematurale, ut in restitutione, et reproductione ejusdem accidentis requirit ;r, se l omnia requisita ad talem rerroductionem essent naturaliter possibilia, ut in-tuenti constabit.

ilespondclur argumcnlis prim9 s^ntcnlii.

72 Ad primum, concesso antecedenti, quoad causam efficiet tem. et finalem, negandum est quoad formalem, ut constate! iis. quæ in lib. Pphys., disp. 4, num. 61, N. Comp'utens. di unt; eo quod etiam rausa formalis causai ratione suæ inlrinsecæ entitatis natural s sive naüvœ, sicut causa materialis : et propterea hic etiam ratio illa, quam contra materiam primam num. 66 tetigimus. urget. Nec oppositum convincit ejus probatio, ut ex dictis constat. Et deio* de neranda erit conseq entia.

Ratio autem disparilatis desumitur ex diciis. Quia diversitas i la numerica effectui.ni non sumitur ab aliis causis, scilicet ah efficienti, el finali uta prima radice, et principio quodammodo intrinseco, imo nec desumitur, ut a primo fonte, a causa formali: bene tamen, ex subjecto. Et ita non requirit multiplicem causam efficientem, v. g.,formaliter sumptam : bene tamen multiplex sul.jectum formaliter acceptum, ad hoc. ut inde in prædictos effectus numerica simul distinctio refundatur. Quare cum subjê tum eis corresponded nequeat simul esse formaliter

maliter multiplex, ut ostensum est, fit indo, ul ex i'o non possit in prædicta accidentia distinctio ii a numerica annul derivari. Nec amplius probat probatio consequentia ibidem adducta : quia unuquæque causa debet wse potens in proprio genere, j axut naturam proprii generis. At natura proprii genens materialis petit hanc multiplicitatem, id ltoe, ut causet distinctos numero effectus . nuii vero natura proprii generis causæ, r. g. effliciontis, ut talis : quia numerica distinctio eorum non sumitur per ordinem ad illam.

73 Ad secundum respondetur cum Cajet., 3 part, quæst. citata, omma i.la accidentia specio distingui. Quia specificatio, ct natura speciei visibilis repraesentantis hoc numero album, sita est in repraesentatione hujus, quatenus est etiam hoc, ita, ut essentialiter commensurati ad representandum illud, et non aliud numero diversum. El ideo prædictam album, quatenus est hoc ingreditur in objecto formali ejusdem speciei : el [*er consequens pnedicUe species, quippe dilincte ex objec.is formalibus, distinguuntur non solum numero, sed etiam specie : et prædicta singu aria licet in es?e rei solo numero distincta sint, attamen in esse objecti sensib lis petentis, et desiderantis «ibi banc speciem visibilem habentem prædiclam e-sentiam commensuratam cum ipso. et non cum alio, distinguuntur essentialiter. Quodidem cum proportionem de cæteris iliis instantiis ibidem enumeratis (si verum est, omnia illa accidentia posse simul esse in eodem subjecto) dicendum est.

74 Explicatur magis hoc. Etenim objecta visus, v. g., possunt sumi dupliciter. Primo in esse rei : et sic hoc, et illud album su it ejulem speciei. Secundo in esse objecti sentiibis : et sic sunt diversarum rationum, distinguunt irque specie. Tum propter rationem modo dictam : quia essentia illius speciei consistit etiam in repræsentaione differentuv mdividualis objecti : ex eo. quod, utanostroColleg. Complut. in lib. de Anima, ddp. 9, num. 24. et disp. 18, num. 104, dictum est, in hoc differt sensus ab intellectu, quod ille habet pro objecto quid singular. hoc vero quid universale.Tum etiam, quia sicut in esse nature illa tantum dicuntur unius speciei, (piorum quidquid habet es senliatiler unum, habet essentialiter aliud, iu in repraesentando illa tantum dicentur eue ejusdem speciei, seu essentiaë, quorum quidquid. secundum suam rationem atomam, et eamdem formalitatem, représentât

unumt illud idem représentât modo dicto alterum : et hujusmodi sunt duæ species visibiles, qu» ab eodem albo immittuntur ud duplicem oculum : ac proinde isUe erunt ejusdem speciei, quia non differunt in repraesentando, At vero duæ species, quæ α duobus individuis immittuntur , differunt necessario in repraesentando : ex eo, quod una earum, secundum suam rationem atomam, et eamdem prorsus formalitatcm, représentât hoc numero album, pertingendo usque ad esso nuinericum illius ; alia vero eodem modo repræsentalatiud : etpropterea non quidquid'una secundum eamdem alu-main fonnalitutem représentât potest alia représentant

Per quod etiam ad cæleras instanti is ibidem contentas constat. Nam licet visiones duorum alborum non sint fonnaliter repræsentativæ illorum, ul constabit ex iis, quæ in tractatu seq ænti, disp. 2f num. 215 et deinceps dicemus ; attamen specifi antur ab speciebus intentionalibus , mediis quibus eliciuntur : et ita his essentia iter multiplicatis, non possunt non visiones ipsa? essentialiter multi, licari. Quod idem cum proportionede pluribus intellectionibus versantibus cir a plura individua, solo numero diversa, dicendum esi. Nam istæ, vel fiunt mediis speciebus essentialiter, et realiter distinctis, vel media unica realiter specie, ut inspectis omnibus, quæ connotât, est eminenter plures (ut constates iis, quæ a N.Complut. in lib. de Anima,disp. 18. quæst.G. et disp. 21, quæst. G, dicunt r) ac proinde secundum diversam formaliter rationem habet illas specificate, de quo etiam videatur Capreolus loco citato.

75 Ad confirmationem negandum est antecedens quoad secundam partem de illis accidentibus ibidem recensitis, et di'tinctis in munere, et officio. Quia illa eadem distinctio in munere, et officio, est materialis. et numerica : et ideo non potest aliunde, quam a subjecto provenire, quæ tamen nequit ab illo ortum ducere, si illa accidentia simul in co reciperentur, ut ostensum est.

Accedit, nullum esse accidens, quantumvis simile altori, quod non distinguatur ab eo in munere, et officio. Nam una albedo, v. g . quæ videbatur non sic distingui ab alia albedine. re vera distinguitur ab illa : siquidem rnunus, et officium ejus non est utcunque reddere subjectum album, sed per hoc determinatum esse album, ut qito, et non per aliud. Unde sicut hæc diversitas

Alia obiectio dñfoliir.

CoœpM

«,-

i

Replia.

Dirimi-tir.

Ad allai instan-tias.

Complet

Ad couGr-matio-nem.

i.'HBi

L.

I*

ri

s

sI*

1..A|

N

MATERIAL., ETC.

muneris, et officiū non trahit secum, quod duæ albedines possint simul recipi, ex eo, quod tota hæc diversitas non excedit vires diversitatis materialis, et numericæ : ita nuævis alia diversitas in munere, et officio, uummodo non afferat secum nisi tantum diversitatem, contentam intra latitudinem diversitatis materialis, et numericæ, non erit sufficiens ad hoc, ut prædicta accidentia possunt simul in eodem subjecto recipi.

Ad
tertiā.
«aplat.

76 **Al** tertium, quoad primam ejus instantiam constat ex iis, quæ a nostro Colleg. Complut, in lib. Physic., disp. 15. num. 12 et 43 dicta sunt. Et quoad secundam patet ex illis, quæ ab eisdem in Logica disp. 1, num. 92 et 93 . asserta fuere. Quoniam terminus formalis hujus paternitatis non est hic filius, quia Air, sed quia filius hujus patris : et ratio fundandi non est hoc. *g'nuieu* quia est hujus filii, v. g. f primogeniti, «cd quia est. *gtuiw*, hujus patris, sive per illud, *genuisse*, prodicatur hic numero filius, sive alius. Et ideo eademmet paternitas potest extendi ad quemcumque filium, dummodo sit ab hoc patre genitus ; et pereunto unico filio ex duobus jam genitis, non perit relatio quoad illum, qui remanet : quia permanet ibidem suus terminus formalis. Et ita non sequitur, quod idem possit simul perire, et non perire ; sed, quod, connotando generationem, et existentiam prioris filii, terminetur ari illum : et connotando generationem, et existentiam

secandi, et corruptionem praeexistentis, esdoniinet absque sui mutatione, et per aohm mutationem diversorum connotatorum. quia in adæquate ab eadem connotantur, possit extendi ad secundum liliū, et non terminari ad priorem.

77 Ad ultimum respondetur osso dis, item rationem. Quoniam subjectum per diversam formaliter potentiam in c&e rei, individual accHentia specio distincta. iU ut unica formaliter potentia in esso entis, correspon lcat omnibus abedinibus. et alia omnibus nigredinibus, et sic de aliis : et ideo non mirum, quod existent? in eodem tempore , diverso formaliter (adhuc in es» rei) subjecto individuante. possint accidentia illa simul in illo recipi, et inter se numerico distingui.

34

Ratio autem, ob quam prædictæ potentiae, formaliter , et modo dicto distincta, debent dari, est : quia cum subjectum, quatenus est principium individuationis, solum respiciat individuationem ipsam, et distinctionem pure individualement accidentium, inde est, ut per unicam formaliter potentiam (adhuc in esse rei) solum respiciat accidentia ejusdem speciei, et per aliam altera, quæ inter se collata non distinguantur specie. Utrum autem prædictæ potentiae in esse entis distincta?, habeant simul distingui ex natura rei secluso intellectu, vel solum virtualiter? alia quæstio est, alibi, Deo dante, discutienda.

IN QUÆST. XII PRIMÆ PARTIS D. THOMÆ

De Visione Dei.

Quia ex dictis in proœmïo hujus operis constat, cur post tractatum præcedentem, hunc statim adjicimus, idcirco, quoad hoc in præsentī non immorabimur.

Animadversio notatu (ligna.

Antequam tamen illius explicationem agrediamur. admonere placuit Lectorem, quomodo tractatum hunc de visione Dei penloctas pariter, ac gravissimus quidam Magister ex Religio.-a quadam familia, a nobis mutuo accepit. Nos enim ad hoc coerant, tum ejus iterata petitio, tum. et muime beneficiorum ejus erga nos, et devotionis vincula, quibus propter gratitudinis nexum tenebamur. Qui quidem tractato, adeo apud ipsum honore habitus fuit, st eodem fere sermonis tenore, et doctrinæ

stylo discipulis suis (licet non pluribus) dictare, et legere non sit dedignatus. Non quia ipse ditiori scientiæ, et sapientiæ supellectili non abundaret, vel, ut sic forte doctrinæ nostræ aliquem præstaret splendorem. Hoc autem libuit in medium proferre, ut lector inoffenso pede cursum nostrum Theologicum percurreret, ne forsā si noster iste tractatus a prædicto sapientissimo Magistro suis discipulis dictatus, ad ejusdem lectoris manus aliquando pervenerit, de illius vero, et primordialī authore dubius remaneat; sed potius sciat, quidquid in hoc cæterisque hujus tomi tractatibus tradimus, ex D. Thom. scientiæ, et sapientiæ torrente, proprio studio, et labore nos hausisse. Quod, ut lectori facilius reddatur creditu, Deum testem adhibemus, nos in his, quæ in præsentī affirmavimus, veritatem omnino fuisse testatos.

Kil

D

Quomodo Deus a nobis cognoscatur.

(hic in superioribus consideravimus, qualiter
bfuj sil secundum sc ipsum, restat considerandum, qualiter sit in cognitione
Mtlra, id est, quomodo cognoscatur a
creaturis.

Postquam D. Thom. in præcedentibus questionibus explicuit qualiter Deus sit secundum
Salmant. Curs, theolog., tom. I.

se ipsum, incipit agere de modo, quo est in cognitione nostra, seu quomodo cognoscatur a creaturis. Dividit autem hanc quæstionem in 13 articulos. ul ita liberior, ct clarius totam hanc reni explicet.

Merito autem Angelicus Doctor quæstionem hanc sub titulo modi quo Deus cognoscitur a nobis, proponit: quia licet *cognoscibility* Del in summa ejus acualitatè quasi fundetur; ni-

hilominns ex modo cognitionis, quo cognoscitur. colligitur optime a posteriori qualis sil ejus cognoscibilius ; ac proinde cognoscibilitalem illius, prout est in se ipso, esse sunerexcedentem, imo. el infinitam, ex eo. quod a nullo intellectu creato, hoc ipso, quod sil finitus, potest propriis viribus attingi, el mullo minus adæquari nec prout est in se ipso per speciem creatam repraesentari.

Egit autem D. Thom. in bac prima parle de cognoscibilltate Dei, non vero de illius amabilitate : tum qma ea, quae hic dicuntur de modo cognoscendi Deum, possunt proportionaliter applicari ad modum amandi : tum etiain. quia in 2a 2@, a quæst. 53 usque 14, agit de amore, quo voluntas creata tendit in bonitatem divinam. Demisit autem tractatum hunc in prediculum locum. quia intentio illius partis e\$! agere de motu creatur» rationalis in Deum, el proprium est amoris, quod per eum moveatur voluntas in rem amatam, sicut et cognitionis, quod per eam trahatur res cognita ad cognoscentem, ul docet idem S. Doct., quæst. fâ, art. 3, hujus primæ partis.

ARTICULUS I.

Utrum ailquis intellectus creatus possit Deum videre per essentiam T

1 Ad priants sic proceditor. Videlar. nultasia-
tellectus creatas po'si: Dean per \.4ere. Cbry-
scriomov eaia sjpcr jMnnea expoeas illaJ , qo-d
diriwr Joan. primo. Ixi» enea *riiii* nqsrâ, sic di-
di : Ipsam, qaml esi Deus, non sola» Prpbet*, sed
ore .iPgdi Mdcrâal, ne* Arctogdi. Qtod enim creabilis
est raione. qvalihr ridere poterit, quod isrreabiteesx?
Dionis, etiam l. cap. de dis. oomtn. loqceas de Deo dic-t
Neque seems ol <jes, nec ptaaitasia, nec opiaio, oee
ratio, nec scientia.

\$ Praterea. omne iafinitaw ia quantam hejssodi; est
Ignotam : red Deus est infinitas, ut sapra oslensna est ;
070 est secundatu re ignotas.

3 Praterra, intellecta*, creatus non est cognoscitinis nisi
existentiom, primum enim, quod adit in apprehensione
mteltetli» esi ens : red Deis n<a eri existas red sapra
existentia, ut dicit Dyoads. : «rgo non e>: intdlipbilb, reJ
esi sapra omnem intell'cetum.

4 Pralcrra, reynweatis ad roznilam oportet esre ali-
quam proportionem, eam eo:nitam sit perfectio cosaosren-
<as : sed nulp eri pn.partio intellectas errati ad Deam,
qaia ia infinitam distant : ergo intellectas creatas eoa
potest ridere essentiam De.

Sed contra eri. qood dicitur I, Jean. 3 ridebians
Deam, ricuti eri.

Respondeo dicadmn, quod cum unanijuodque sit rag-
noscibile secandam, quod est in acia. Deas, qui esi actas
purus, absque omni penoixlioec {Kdcntia., <juntasa in re
«t, maxime cognoscibilis fo»L Sed. qaad est eaxiae
eo?noscibile ia se, iticn inldiectui co^coscibile non est
propter excessum inteilipbili* sapra inlrllctam. Sieui
Sol, qui eri maxime risibilis, rideri non potest a vesper-
tilione propter excessum luminis. Hoc igitur attendentes
quidam posuerant, quod nullus intellectus creatos csren-
tum Del videre potest. Sed boc ineonvenirotet dicitur.
Cum enim ultimi hominis bnltedo in allissiea ejus
operatione consistai. qwr ol operatio intellcta*. si
oumqium eareothm Del sidere potest intellectos creatus,
vel rmmqaaai beaiiludincto obtinebit, ul in alio cju> Ua-
titodo consiste:, quam lo Deo, quod est ahruum a fete.
In ipso enim e*t ultima perfectiorationalis rreulura. nnod
est ei prinripiara tssesdL Iu tantum enim unumqcod
perfectlotn eri. in quintum ad suum principi.ci atlicgd.
Similiter etiam est pra-trr rationem. Inot enim homi-
ni iDtcrâ'e deridrruiin coçnoreodi causam, cum intaetur
effatam : et ex hoc admiratio in hominibus consurgit.
Si igitar intellectus rationalis creatura pertingere non
possit ad prinum causam rerum, remanebit inane deside-

num natura : unde simpliciter concedendum esi, ori
b«t» Dei essentiam videant.

Ad pnmaai ergo dicendam, qaadntnque autbnnUs »>
qnitarde visione coauprchenHonii. Unde pramittii Di>
nyrias immediate ante verba propriuiU dicas : c&ribts
ipse eri universaliter heumprehensibifis, et seesaw
est, etc., et Cbn&ori. parum post verba praduU iibht :
visionem bir dicit ceriixsinuoi Pains cnaridentra^i,
et comprehensionem tantam, quantam Pater tabet de Pi-
leo.

Ad secundum dieendum, quod infinitum, qncd re teret
ex parte materia' noa perfecta» per formatu, forti-
eri secundam se, quia omnis cognitio esi per formata : id
iafiennm. quod re tnei cx prie fnmæ non limiUte i<i
naicrum, r.ri secundum sc uaxirne nolam. Ste attea
Deas e.ri infinites,et non primo modo, ulex supericriats
patet.

Ad tertium dicendam, quod Deas non ric dialer em
eviriens, qiisi nullo modo sit existas; sed, qiia et
supra omne existes*, in uoaatam est molette. UUr
ex hoc non sequilar, quod nullo modo possit cccihbri,
H-J. quod omnem agnitionem excedat, quod est ipna
comprehendi.

A4 qaxrtum dicendum, quod proportio dicitar dspJd-
Cer. Uno modo certa habitudo uniu> quaniiiatu ad atter-
ram, sera..dua quod duplum, triplum, rt aquate, sut
species proportionis. Alio modo qualibet tabitxdo *απχ*
ai alteram proportio dicitur. Et sic potest es*e prepaid
rreatu.ra ai Deam, in quantum se habet ad ipsua. C
effectas ad aubam. et ul potentia ad artum ; rt reeo-
dim hoc intellectus creatus proportionatus esse potest rt
cvguoreendcm Deum.

Conclusio. Possibile esi InteDeclum creitum
videre Deum per essentiam.

Notationem circa hunc articulum.

1 Pro inteltigenlia tituli, et aliorum, quæ in-
fra dicenda sunt, prænotare oportet 1res illos
terminos in titulo articuli a D. Thom. positos.
Primus est, *intellectus creatus*, ul per hoc ia-
nuat titulum de intellectu creato in communi,
sive hun ano, sive Angelico intelligendum esse.
Secundum est *ly possit*, absolute sumptum, non
determinando, an per vires naturæ, an vero
ex gratia talis intellectus possil Deum videre:
nam de hoc infra in hac eadem qiæslione agen-
dum est. Tertius est, *eidere Deum per esmen-
tiam*, quo signillcalur specialis modus videndi
Deuro, scilicet per essentiam, id est, videndo
ipsum immediate, seu per propriam speciem
repræsenta! tero totam ejus quidditatem, non
vero videndo illum, mediale in alio objecto
creato prius viso, aut per speciem alicujos
alterius rei, seu ut optime explicat Caieia-
nus in præsenli. intelligendo ipsum quiddita-
live. ita, ut sic videns Deum, complete scii!
terminare quæslioncm, *auid est* de illo, ex-
tendens se ad omnia predicate quidditativa Il-
lius.

2 Et ratio esi aperta. Nam si species illa
solum representaret aliquod predicatum pe-
culiare, aut attributum Dei, non posset per il-
lam complete ternmiari quaestio, *quid eiC* de
ipso Deo. ul ex se constat; ac p ohide. n«
:d)>olute, et si npliciiar vi eri per essentiam.
Sicut si species predlcia esset propria allicujos
creature, vel mediante ea cognosceretur Deus
mediale in aliquo objecto creato prius vl 0.
tunc predict! species solum repræsenteret di-
vinam essentiam secundario t dellcclenter. ac
'iiimnute, et secnndum convenientiam analo-
gam, quam biberet cum tali creatura : et iu
V'J rlanSet—us quiiidititive comple-
u. cognosci, imo nec ullo modo quidditalive.

Quoniam

Quoniam licet per discursum, sive formalem, me vlrtrnlcm, posset inde colligi, Deum esse omnipotentem. infinitum, actum purum, etc., quis Lunen species illa, quippe deficiens, non rossel rvpræseūlan? modum illum, quo hæ pqr-Mlone sunt in Deo. Ideo solum nossel repræ-«nUre illxs quoad *an est*. Sicul licet per spes-tes quldditaīuni materialium cognoscamus |ōiŋ praedicata substantiarum spiritualium : i.htoiims. quia nescimus, quomodo sint in soluui attingimus ea, quoad *an est*, wo vero quoad *quia est*, Ol lta scimus confancUonem eorum pnedlcalorum cum suis suln jectis non vero qualis sil luee conjunctio : nec pejiDnius illa explicare, lmo, nec apprehendere, prout in se sunt, longeque aliter conciperemus a. d immediate, et prout in se sunt, a uobis rtiereatur.

3 Deinde notandum est, quod licet ad cognition-m inluilivam amplius requiratur, quam ad gMlalivain, el ideo possit dari cognitio quid diva, sed abstractiva alicujus rei : attamen ta prasenti cognitio quiddilaliva Dei, de qua loquimur, coinedit cum InluUlva. seu cum vi sfone lpsus, quoniam cum existentia exercita, i're ipsa de essentia Dei, et alias divina essen-D sil secundum suam existenliam sufficienter prasens cuilibet Intellectui, creato ad movendam. el immutandum illum in ordine ad præfirtlun cognitionem, consequens est, ul cognitio quiddilaliva Dei coīncidai cum Intuitiva. too huc ipso, quod cognoscatur res quoad ġiiif etf,seu quidditalive, et, ul in actu exer-dtoeiistens, lia. ul res secundum suam exis-«lentfam «itsufficienter praesens ad movendam, el immutandam potentiam, oportet, ul cognitio lih non sistat intra limites quidditativæ, «d sil ellam inluitlva, ut de se constare ġi-drar. Utrum autem hæc duo non solum suf-fcnnt, sed etiam desiderentur ad notitiam mlinlivam, alia quæslio est, alibi Deo danto tan-

DISPUTATIO I.

fr possibilitate, el appctibilitale visionis Dei per essentiam a creatura intellectuali.

Cuncta, (piæ in hoc tractatu dicenda sunt, ex possibilitate visionis divinæ essentiæ ab intellecta creato pendent ; et ideo merito D. Tbom. in primo arti .'ulo hoc ipsum inquit, et nos primam disputationem de eadem possibilitate instituimus. Quia vero S. Doc-tor nonnihl de inclinatione naturali crea-tura rationalis in visionem Dei attingit, propterea etiam nos id in hac prima dispu-tatione tangemus.

DUBIUM I.

trum visio clara Dei per essentiam, sil possibilis intellectui creato?

Titulus hujus dubii satis constat ex iis, in annotationibus super hunc articu-

lum diximus : et ita majori non indiget ox plication».

Sententia Hæreticorum,

1 Partem negantem tuentur aliqui Haere-tici, quos D. Gregorius, lib. 12 Moral., cap. 38, suppresso nomine refert,et D. Thom. in præsentī refutat: et ideo asserebant posse videri oh intellectu creato claritatem quan-dain a Deo diffusam, et splendorem ipsius divinitatis, non vero ipsam divinitatem im-mediate, el in se.

Probari autem potest ex illo r. ad Ti-moth. l : *Ilcgi saeculorum immortalī, ct in-visibili*; et ibidem, cap. G : *Lucem habitat inaccessibleē, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest*. Unde sicut ex eo, quod Jerem. 32 dicitur, Deum esse incomprehen-sibilem, asserimus a nullo intellectu creato posse comprehendi, ita ox eo, qiiod dicatur invisibilis, debemus fateri, a nulla creatura posse videri.

Deinde ratione probatur primo. Quoniam essentia divina, prout est in se ipsa, non clauditur intra latitudinem objecti specifica-tivi intellectus creati : ergo nequit etiam supernaturaliter prædictus intellectus elevari ad videndam illam, prout est in se ipsa. Consequentia patet. Quia nulla poten-tia potest ferri extra latitudinem sui objecti specificativi : et ideo, nec visus ad perci-piendum sonum, nec auditus ad sentiendum saporem, nec denique potentiæ cognosciti-væ materiales ad cognoscendas res pure spirituales elevari possunt : quia omnia hæc sunt extra latitudinem objecti specificativi prædictarum potentiarum.

'Antecedens vero probatur. Nam cum es-sentia divina, prout est in se ipsa, tam in genere entis, quam in genere objecti, sit in-finita, nequit intellectus creatus, quippe in utroque ordine finitus^ habere proportio-nem, et commensurationem cum illa : quia finiti ad infinitum nulla est proportio : er-go, nec essentia divina continebitur intra latitudinem objecti specificativi illius : quan-doquidem quaevis potentia habet proportio-nem, et commensurationem cum suo ob-jecto specificativo. ac proinde cum iis, quæ intra latitudinem ejus continentur, ut in omnibus potentiis cognoscitivis inductive constat.

Confirmatur primo. Magis distat Deus, prout est in se ipso ab intellectu creato, quam Angelus a potentia visiva : sed ob

Probatur anlbori- uie.

Prima ratio pro eadem senten- tia.

w I

Confir- matur primo.

ID	DE VISIONE DEI.	TRACT. II. DISp. I, DUB. I.	05
<p>hanc distantiam non continetur /ngelus intra latitudinem objecti visus» ut docet I). Thom. in hac quæstiono, art. 3 et 4 ad tertium. et cum eo communiter Theologi : ergo, nec Deus, prout est in se ipso continebitur intra latitudinem objecti intellectus creati. Minor cum consequentia satis constat. Major vero etiam patet. Nam potentia visiva, et Angelus continentur intra rationem entis creati. et sunt ejusdem ordinis naturalis, Deus vero, ut est in se ipso, est extra omne ens creatum, et transcendit omnem ordinem naturalem.</p>	<p>supematurale, prout Includit essentiam divinam . ut est in se. quæ dicit aliquid supernaturalæ, ac p̄cipindo tale objectum alicuius generis. Tum etiam : quia Deo, ct creaturis, nec in esse entis, nec in ewe cognoscibilis potest dari aliquid commune univocum : alioqui Deus secundum illam rationem containeretur sub aliquo genero, oc specie, quod ejus infinitati, et puritati ab omni potentialilalo repugnat, ut ostaDdit nostrum Collegium Complui, tum in Log., disp. 12, num. 34, tum in 3 Physic., dup. 18. num. 20 et 21.</p>	<p>I'rro <i>sententia stabilitur.</i></p> <p>5 Dicendum tamen est, intellectum creatum powe elevari ad videndum Deum per essentiam. Hæc csb de fidir an Matt. 5 dicitur: <i>Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt</i>; ct cap. 18 : <i>Angeli eorum staper vident faciem Patris mei, qui in catis td</i>; i ad: Corinth. 13 : <i>Videmus nunc per iptculum in xnigmate : tunc autem facie ad fidem</i>; i Joan. 3 : <i>Scimus quoniam cum exaruerit, similes ei erimus : quia videbimus tum, sicutiesl.</i> Quæ testimonia proprie accipiendi esse, et non ad metaphoram detorquenda declaravit Ecclesia : et ita in cap. <i>Asmnamus de summa Trinitate, el</i> in Goncil. Florent, sess. ultima, in literis sanctæ unionis diifinitum est, beatas animas clare intueri Deum Trinum et Lnum, ut est in se. Quare cum in actu videndi Deum, ut est in necessario includatur possibilitas ad eandem visionem, consequens est, ut in practicis testimoniis maneat diffinita, et rerta tanquam de fide assertio nostra.</p>	<p>et perfectissimo ordino entium, scilicet intellectuali, jungatur cum suo primordiali principio juxta modum suum, nimirum perfectissime, ct intellectualiter, ac proinde videndo ipsum, prout est in se : quia inter modos creatos intellectualis conjunctionis cum Deo, modus iste videndi illum prout est in se, finito tamen el limitato modo, seu (quod in idem redit) modus iste conjungendi se intellcctualiter cum illo, est perfectissimus, et supremus modus conjunctionis cum ipso ; et hoc ipso, quod sit finitus, non repugnat, ut intellectui creato communicate-</p>
<p>Confirmator secundo. Quia intellectus creatus essentialiter est potentia naturalis : ergo ejus objectum epecificativum, tantum est ens naturale : ac proinde Deus, prout est in se ipso non continebitur intra latitudinem sui objecti. Hæc ultima consequenti videtur evidens : quia Deus prout est cognoscibilis in se ipso, est objectum supernaturalæ, ut ex se, et ex infra art. 4 dicendis constabit. Prima vero consequentia etiam patet. Quia talis est potentia, quale est ejus objectum : et ita si potentia est essentialiter naturalis, etiam objectum debet esse naturale, non vero aliquid abstrahens a naturali, et supernaturalæ, vel utrumque includens : alioqui specificatio illius potentia, vel non esset naturalis, vel non contineretur complete, et perfecte intra ordinem natura.»; sed partim esset intra, et partira extra. Antecedens vero etiam hquet. Quoniam intellectus creatus, v. g.. humanus, est connaturalis ipsi anima-, quæ est ordinis naturalis, et consequenter est potentia intellectiva ordinis naturalis : sicut ipsa anima est hujus ordinis : quia in hoc distinguuntur accidentia supematuralia a naturalibus, quod hæc. quippe connaturaha suis subjectis, sunt ejusdem ordinis naturalis cum eisdem subjectis : secus vero illa.</p>	<p>Confirmatur. Quoniam alias intellectu? divinus, Angelicus, et humanus non distinguantur essentialiter, quod, ut constat, est absurdum. Patet sequela. Quia si Deos, prout est in se ipso, et per consequens, ut est objectum supematurale, continetur intra latitudinem intellectus creati, ut sic, jam objectum intellectus creati, et divini esset ens in omni sua communitate, prout abstrahit a Deo,et creaturis,ab ente naturali, et supernaturali! : atquo ita non esset unde distinguerentur : sicut quia quilibet intellectus humanus respicit connaturaliterquiditatem materiale, ut sic, ideo non est unde specie'differant.</p>	<p>6 Deinde probatur assertio triplici ratione, quarum prima desumitur ex quæst. 8 do Ventate, art. 1. Quia Deus est principium esseendi creaturas intellectualis : ergo ejus perfectio, ac proinde beatitudo consistet in conjunctione ejus cum ipso juxta modum suum, seu in conjunctione per intellectum cum ipso, prout est in se : ergo talis conjunctio, seu (quod in idem redit) visio intellectaalis ipsius, prout est in se, erit possibilis prædictæ créature. Hæc ultima consequentia patet ex priori. Quia possibile est creature intellectuali consequi suam teatitudinem, alioqui esset peioris conditionis, quam ceteræ ali@ creature. Prima vero consequentia ex antecedenti constat, Mtpstque sic explicari. Quia unumquodque in tantum est perfectum, in quantum conjungitur cum suo primordiali principio juxta modum suum Ita quidem ut si talis res iit inferioris ordinis, quia non attingit supremum gradum entium, scilicet gradum intellectualem, jungatur cum illo juxta modum suum, scilicet deficienter, et imperfecte. quat nus conjungitur cum suo peculiari ultimo fine, ut est participatio Dei, et ad illum ordinatur : ut patet in lapide, qui eatenus est perfectus, el suo modo beatus, quatenus mo lo dicto conjungitur cum ceutro. Si vero talis res fuerit in supremo,</p>	<p>7 Secunda ratio pro assertionem desumitur ex D. Thom. in prasenti, el potest ad hanc formam reduci. Nam visis effectibus, inest, v. g., in homine naturale desiderium videndi, el cognoscendi causam secundum suam essentiam : et ex hoc admiratio in hominibus consurgit : ergo visis effectibus Dei, consurget etiam naturale desiderium videndi ipsum secundum suam essentiam : ergo talis visio erit possibilis. Patet hæc ultima consequentia : quoniam alias desiderium nature esset inane, et frustraneum.</p> <p>Confirmatur, et explicatur ratione ejusdem S. Doctoris 10 2e, quæst. 3, art. 8. Quia teste Arist., 3 de Anima, objectum intellectus est, <i>quod quid est</i>, hoc est, essentia rei : ergo quamdiu intellectus solum cognoscit Deum ex effectibus, et non immediate in se ipso secundum suam essentiam completam, semper eideestaliquaperfectio in cognitione talis objecti : et per consequens erit, in homine, ver. gr., naturale desiderium cognoscendi hoc modo divinam essentiam. Antecedens satis constat. Prima vero consequentia probatur. Quia ex effectibus nequit cognosci Deus, nisi, vel quoad <i>an est</i>, vel ad summum (de quo alibi) quoad <i>illam</i> precisam rationem, quæ desideratur ad hoc, ut sit causa talis effectus, quod est cognoscere illum imperfecte, quoad suam essentiam. Secunda vero consequentia constat, quia unaquæque res naturaliter desiderat suam propriam perfectionem.</p>
<p>Secunda ratio.</p> <p>3 Secundo. Quoniam objectum intellectus, v. g., supremi Angeli, debet esse per se unum, et univocum : at si Deus, prout est cognoscibilis in se ipso, containeretur intra latitudinem objecti illius, non esset objectum prædicū intellectus per se unum, et univocum : ergo nequit tub illo contineri : atque adeo, nec ab eodem intellectu videri, prout est in se ipso. Utraque consequentia non indiget probatione. Major vero videtur certa ex iis. quæ nostrum Collegium Complui. in Log., disp. 19, num. 45, docet. Minor autem etiam constat. Tum quia objectum illud esset quid naturale, quatenus continet res ordinis naturalis, pt simul quid</p>	<p>4 Tertio. Intellectus creatus nequit elevari ad cognoscendum simul, et in proprio genere totam collectionem creatyrannn possibilium : ergo, nec ad videndum finem prout est in se ipso. Antecedens palet Quia ad talem cognitionem requiritur virtus. et lumen infinitum, ut ostendit D. Thom. in hac quæst., art. 8 et 3 part, quæst. 10 et 11, lumen autem creatum, et infinitum est prorsus impossibile, ut nostri Complut. 3 Physic., disp. 18, quæst. j>e-nultima. docent. Consequentia videtur perspicua. Nam difficilius est. cognoscere divinam essentiam immediate, et prout est in se ipsa, quam totam collectionem creaturarum possibilium seorsum sumptarum : quandoquidem, essentia divina, ut est in se. habet esse infinite perfectiorem, tam in esse entis. quam in esse objecti Omnibus creaturis possibilibus ; cum earum ei titas, ac proinde cognoscibilitas, non sit infinita per essentiam sicut entitas, et cognoscibilitas essenliæ divin@, prout est in se ipsa.</p>	<p>8 Tertiam tandem rationem innuit D. Thom. in hac quæst., art. 4 ad 3, qua) potest sub hac forma proponi. Divina essentia, prout est in se, continetur sub objecto adæquato intellectus creati : ergo intellectus creatus potest elevari ad attingendam eam, prout est in se, Consequentia est aperta. Quoniam quævis potentia potest elevari ud attingendum quodvis objectum, quantumvis excellens , dummodo sub suo objecto adæ-</p>	<p>Seenadj.</p> <p>Roboratio ejusdem cx D.Th. Aristot.</p>
			<p>» 'I</p> <p>Tertia.</p>

quato contineatur, et ideo visus Noctua» potest elevari ad videndum pulcherrimum ali-quod visibile excedens ejus virtutem, scilicet Solem prout est in se ipso, quia continetur sub objecto adæquato illius. Antecedens vo-ro probatur, et explicatur sic. Nam licet intellectus humanus sit aliquo modo in ma-teria, et ita ejus objectum proportionatum sit quidditas materialis; nihilominus, quia non est m materia, ut in subjecto, ideo se-cundum suam substantiam est spiritalis, et ratione hujus immaterialitatis potest concipere, cl præscindere formam sine mate-ria : et similiter licet intellectus Angelicus sit permixtus cum potentiahtate, et ita ejus objectum proportionatum sil quidditas invo-luta cum potentialitate, ac proinde habens esse creatum, et determinatum per illam : attamen potest naturali virtute secernere e#-re, ab essentia, et concipere illud, nihil concipiendo *de* essentia illa distincta ab eo-dem $\pi\omega$; *ergo cum Deus nihil sit* aliud, quam forma, et actus quidam purus sine materia, et *eue* quoddam maximo abstrac-tum, et purissimum. quia est ipsum *cue per cuentiam* ; consequens est, ut continea-tur intra latitudinem objecti arlæquati præ-dictorum intellectuum.

9 Confirmatur ex eodem S. Doctore. Nam intellectus creatus ratione sum immateriali-tatis potest utcumque concipere Deum, scilicet imperfecte, et confuso modo per ana-logiam, ad proprium objectum proportiona-tum, ut exjerientia constat : ergo poterii supernaturaliter elevari ad cognoscendum eum clare, et prout est in se. Patet conse-quentia : quia quoties potentia utcumque, et imperfecto modo potest in aliquod objectum ferri, non repugnat eam elevari ad attin-gendum illud perfectiori, et elevatori mo-do : et ita visus Noctum, qui percipit lucem utcumque, est elevabilis ad videndam eam clare, et perfectiori modo in sua plenitudine. Et hæc de probationibus nostræ assertionis. Utram autem omnes istæ rationes sint eff-caces, an vero solum sint congruenti®, et conjecture probables ad possibilitatem vi-sionis Dei per essentiam, utcumque, etsup. posita fide suadendam ? constabit ex dicen-dis dub. 3 et 4.

§ HI.

Mluunlur argumenta hærclicorum.

10 Ad fundamentum ergo ex lucis Scrip-turn? desumptum respondetur, quod cum

Paulus inquit Deum esse invisibilem, loqui-tur de invisibilitate per oculum corporeum; vel in hac vita mortali, et secundum com-munem cursum ; vel tantum vult non po«»e videri visione comprehensiva. Quo etiim mudo possunt exponi plura alia testimonia, quæ solent in contrarium adduci, accommo-dando cuilibet ex illis unam, vel plures ex his expositionibus. <juæ contextui magis consonas fuerint. Ita Aug. epist. l 11 et 112, et communiter Sancti Patres. Ad illud au-tem. quod m calce argumenti additur, di-cendum est esso disparem rationem : quia Deus ita dicitur Jerem. 32 et alibi sæpe, in-comprehensibilis, ut nullibi dicatur esse comprehensibilis a creatura, seu adæquate cognoscibilis ab illa : ct idoo non est suffi-ciens fundamentum in sacra pagina ad id asserendum. Deus autem licet in testimonii? citatis dicatur invisibilis, attamen in pluri-bus aliis jam adductis asseritur, esse visibi-lem, et de facto videri a beatis. Unde, ut omnia inter se cohæreant, debent prædicto modo exponi.

11 Ad primum vero ex ratione desump-tum, negandam est antecedens. Ad proba-tionem vero respondetur ex D. Thoma in hoc articulo in solutione ad i, quod, licet ex infinitate divinæ essentiæ colligatur non es-se porporrionem propriam, et mathematicam inter tam, et inteilectumcreatum ; non vero non esse proportionem impropriam, sire in genere potentiæ, et objecti inter utrum-que. Nam j roportio mathematica debet esse inter certas, et determinatas quantitates sive molis, sive perfectionis, et ita debet certis terminis claudi : et consequenter ne-quit versari inter rem finitam, et infini-tam ; secus vero proportio in genere po-tentia?, et objecti. Cujus ratio est. Quia ad hanc proportionem solum desideratur, ut potentia sit secundum suam essentiam ac-commodata, et coaj tata in ordine ad tale objectum : at intellectus creatus sicut ra-tion 'suæ immaterialitatis est secundum se accommodatus ad percipiendum ens ia communi, et ut suo modo abstrahit ab ente creato, et increato ut dictum est ; ita secundum suam essentiam (modo tamen infra latius dicendo) erit coapta-tus ad percipiendum quodlibet ens quan-tumvis infinitum, quod sub ente, ut sic l contineatur : quandoquidem potentia, quæ attingit aliquod objectum, secundum ratio-l nem quandam communem , habet etiam l coaptationem et commensurationem es-l sentialem ad attingendum, saltim ex divi-

tu elevatione, quidquid sub tali objecto continetur.

12 Ex quo ad primam confirmationem satis patet. Nam major illius solum est vo-ra de distantia in genere entis, non vero de distantia in genere potentiæ, et objec-ti. Nam hæc non attenditur in potentiis pure spiritalibus pones infinitatem objec-ti : quia, potentiæ spirituales hoc ipso, l quod tales, possunt in *cue* intelligibili fieri omnia, ut ostendit D. Thom. infra, quæ est. It. art. I, sed ex alio capite, scilicet ex co, quod non contineatur res ilia sub ob-jecto adæquato potentiæ : tunc enim ita distat potentia a Ulî re, ut nequeat illam mingere. Quare cum Angelus non conti-neatur sub objecto potentiæ visivæ, secus vero Deus sub objecto potentiæ intellectivæ create, ut dictum est, consequens est, ut intellectus creatus, et Deus, prout est in se, minus distent in ratione potentiæ, et objecti, quam Angelus, et potentia visiva.

13 Ad secundam confirmationem res-pondetur primo, quod, ut communiter docent juniores Thomistæ, 3 part., quæst. F* 13, in uno, et eodem intellectu debet du-plex formaliter potentia distingui : alia es-sentialiter naturalis, quæ formaliter lo-quendo solum terminetur ad ens naturale ; alia vero obedientialis, quæ licet entitative, ei identice habeat *esse* naturaliter, forma-liter tamen sit supernaturalis, et saltim radicaliter terminetur ad ens supernatu-ral, ut tale : unde licet Deus non con-tineatur sub objecto illius potentiæ, bene temen sub objecto istius : et ita poterit ab ea attingi. Diximus *radicaliter*, quia licet hæc potentia sit formaliter, et se-eundum suam substantiam supernaturalis, ñ consideremus ut" distincta ab altera po-tentia ordinis naturalis, non tamen est proxime elicitiva actuum vitalium, ct su-pernaturaVium, sed solum remote, et ra-dicaliter : et ideo si semel actuetur per alum virtutem proximam, et sapernatu-ralc m, poterit ipsa ut sic actuata, acti-ve, ct proxime concurrere ad illos.

14 Secundo respondetur, aliud esse, an intellectus creatus sit potentia naturalis ; aliud vero an huc sit de conceptu essen-tiali illius? sicut aliud est, an intellec-tos sit potentia obedientialis ad percipien-da objecta supernaturalia, ut talia ; aliud re:o, an hæc potentia obedientialis perti-neat ad conceptum quidditalivum illius ? Etsi ergo intellectus sit potentia natura-

ni

dicntiulem, non tamen hæc pertinent ad ejus essentiam : quia intellectus secun-dum sua essentialia præcise consideratas, tantum dicit ordinem ad ens, ut sic, prout abstrahit a naturali, el supernatural! : seu tantum consistit in coaptatione, seu com-mensurationu essentiali, et radicali ad per-cipiendum ens secundum rationem com-munem suæanalogiæ, et quodlibet peculiare ens quatenus habet rationem entis. Unde sicut secundum istam rationem non res-picit ens, ut naturale, vel, ut supernatu-ral®, sed, ut abstrahit, ita etiam in suo conceptu quidditativo abstrahit a ratione potentiæ naturalis, aut supernaturalis, vel obedientialis, ut tales sunt.

Nec contra hoc obesi probatio ibidem adducta. Quia non negamus intellectum creatum, v. g., humanum, esse ordinis naturalis, seu esse potentiam naturalem per ordinem ad proprium subjectum, sci-licet animam, ut etiam habet esse quid naturale, cum sit propria ejus passio ; aut per ordinem ad objectum sibi proportio-natum, et connaturalo, quod aliquo mo-do distinguitur ab objecto specificante : sed negamus, quod de essentia ejus sit esse potentiam naturalem, ac proinde ha-bere rationem prædictæ potentiæ per or-dinem ad objectum specificativum præcise sumptum. Unde hoc ipso, quod non sit potentia naturalis hoc posteriori modo, atque adeo hoc ipso, quod secundum suam essentiam respiciat, ut proprium objec-tum specificativum ens naturale precise, ut tale, sed, ut abstrahit a naturali, ,et supernatural!, poterit elevari ad videndum Deum per essentiam : quippe cum Deus sic sumptus contineatur (modo stalim ma-gis explicando) sub objecto adæquato. et specilicativo illius.

15 Si autem inquiras quidnam dicat intellectus, prout est potentia naturalis, quidve, prout est potentia obedientialis ? Respondetur, quod intellectus, prout est potentia naturalis, concipitur, ut peculiari-ter connotât suum objectum proportiona-tum, et connatural®, quale est ens natu-rale, ut lumine naturali, ac propriis viribus cognoscendum : et consequenter addit su-pra se ipsum, secundum sua essentialia precise consideratum, efficacitatem proxi-mam ad percipiendum ex se prædictum objectum. Cæterum quatenus concipitur sub ratione potentiæ obedientialis, consi-deratur ut specialiter connotai objecta su-pernaturalia quatenus talia, vel ut dicit

Solutio proba-tionis.

li

Ad. fanda-mentam

quodammodo ordinem pura? capacitatis ad illa : non qualitercunque, sed ita. ut ex so non habeat efficacitatem proximam ad attingendum ipsa, nec sil ei debitum, quod illa attingat. sed requirit divinam elevationem. per quam pnedicta efficacitas illi tribuatur, et mediante qua sil ei debita attingentia praedictorum objectorum. Undo sicut intellectus secundum suam essentiam praescindit a ratione potentiæ naturalis, vel supernaturalis, ita respicit proprium objectum specificativum praecise, ut est objectum inlelligihile, atque adeo praescindendo secundum banc rationem, et ut sub pnedicta reduplicatione, ab hoc, quod ex se, vel ex divina elevatione habeat efficacitatem proximam ad percipiendum illud, et ea, quæ sub illo continentur. Et ideo aliquando respicit ipsum media elevatione, et sub ratione quadam supernaturali. ut dum percipit objecta supernatorialia quatenus talia : aliquando vero per propriam, et nativam virtutem naturalem, ut cum terminatur ad objecta naturalia, et ad objectum inteliigibile, ut sic, sub ratione tamen quadam naturali. Nam prædictum objectum quatenus sic sumitur, est formaliter, et in ratione objecti aliquid naturale. Sed circa hæc, et ea, quæ supra diximus, et infra etiam dicemus, videantur ea, quæ nostri Comploteuses in libns de Anima, disput. 17, quæst. 1 et 2, docent.

16 Ad secundum concedenda est major, sed neganda minor. Et ad primam probationem dicendum est, quod licet ratio formalis qua?» inspecta ab intellectu supremi Angeli, sic ratio analoga; non tamen ratio formalis *sub qua* : et hoc sufficit, ut objectum specificativum illius sit per se unum, et univocum : ut patet in Metaphysica, cujus objectum specificativum, ut tale, est per se unum, et univocum: quia licet ratio formalis, *quæ* sil quid analogum : non tamen ratio *sub qua*. Sed circa hæc videamur quæ nostri Complutenses in Logica, disp. 19 jam citata, dicunt.

Nec verum est illud, quod ibidem innuitur, scilicet essentiam divinam prout includitur in objecto specificativo praedicti intellectus, et pertinet ad illud, dicere quid supernatural^ : quia, ut praecise spectat ad objectum specificativum intellectus creati, non dicit aliquid naturale, vel supernaturale, quatenus talia, sed suo modo praescindit ab utroque, et solum dicit se ipsam, ut est objectum inlelligibile. Nam, ut modo innue-

hamus, objectum intellectus dicitur naturale. ut est attingibilo virtute, et efficacia proxima naturali ; supernaturalo vero, at potest attingi virtute supernaturali, quod tamen non competit prat-dictæ et-nliv, ut praecise spectanti ad ordinem objecti specificantis, ut talis, sed, ut pertinenti ad habitudinem objecti unproportional!, v. g . respectu luminis naturalis, ut talis, ac proinde respectu efficacitatis proviinæ illius : secundum quam rationem praedicta essentia aliquid addit supra objectum specificativum quatenus talo, ut jam innuimus, et inframigis dicemus. | M

17 Ad secundam vero probationem dicendum est, quod etsi Deus, et creatura non possint univoce convenire in aliqua una ratione formali *quæ*, et eisdem intrinseca, bene tamen in aliqua una ratione formali *sub qua*, seu in hoc. quod est attingi sub illa, quia talis ratio non est necesse, ut sil intrinseca, seu inhærens in Deo. sed satis erit, quod sit extrinseca consistens in speciali modo, quo intellectus attingit prædictam rationem *quæ*; ita tamen vel hic idem malus refundatur in ipsam. Unde divina relatio pertinet ad rationem *sub qua* objecti fidei : quia specialis modus tendendi hujus virtutis est tendere in Deum, et in cætera alia, ut cadunt sub divina revelatione : et nihilominus talis revelatio est quid extrinsecum rebus creditis : et ita ex hac parte nihil obesset quominus in illa ratione jam dicta, tam Deus, quam cætera alia objecta creata univoce convenirent.

18 Ad confirmationem neganda est sequela, et ad probationem dicendum est, intellectum divinum habere pro objecto adæquato. et specificativo essentiam divinam, ut infra, quæst. 14, ostendi solet : et ita ex hac parte potest distingui essentialiter ab intellectu creato. Deinde intellectos Angelicus, et humanus licet respiciant ens in tota sua latitudine, ut rationem formalem *quæ* : nihilominus possunt essentialiter distingui, ex eo. quod respiciunt prædictum objectum sub distincta ratione *sub qua*.

Potestque hæc diversa ratio *sub qua*, explicari ex eo. quod ens non specificat, nec distinguit prædictos intellectus, nisi quatenus sunt tali, vel tali modo perfectibiles per ipsum. Qui quidem modus non potest aliter explicari, nisi per hoc, quod modus immutandi, et perficiendi intellectum humanum sit talis, ut si connaturaliter illa immutatio, et actuatio fiat, debeat esse (saltem pro hoc statu) media specie immateria-

li,

W
i!

Ad
KCOO.
dam
princi-
pale.

üt ;

li, abstracta a quidditato sensibili relucente]
ia phantasmate : et in altero statu connat-
cnlitr immutetur mediante specie intedi-
ribili anintiV rationalis , sive per essentiam
antinæ, ul habet rationem speciei intelligibi-
ô «spectu proprii intellectus : ct similiter
modus perficiendi, ct fmcundandi intellec-
tam Angelicum sic talis conditionis, ut pe-
ut pω objecto connaturalissimo perficiente
ipsum, propriam substantiam Angelicam,
iu, ut cætera alia objecta, seu species con-
attenditor illum afficientes, et eidem infu-
sas, habeant esse magis, vel minus imma-
teriales, juxta majorem, vel minorem
immaterialiatem prædictæ substanti©, ut
bibet rationem objecti motivivi talis intellec-
tas.

19 Secundo, et satis probabiliter respon-
detur cum Albêrto, 1 de Anima, cap,
penult.; Cajet., 1 part., quæst. 77, art.
J; Ferrara, 2 contra Gentes, cap. 94;
Thienens, 2 de Anima, text. 9, et tandem
cum nostro Collegio Complut, in libro de
Anima, disp. 17, num. 11, pluribusque
lins ex Thomistis, intellectum humanum,
jr. g., posse considerari dupliciter, scilicet,
vel in ratione potentiæ formaliter sumptæ,
vel in ratione proprietatis : et si considera-
tur secundum priorem rationem, esse ejus-
dem speciei cum intellectu Angelico in ra-
tione potentiæ formaliter considerato , si
rero accipiatur secundum posteriorem ra-
tionem, esse divers© speciei. Quare cum
potentiæ in ratione potentiarum specificen-
turab objectis, fit inde , ut tam intellectus
humanus, quam Angelicus debeant habere
unum, et idem objectum adæquatum exten-
sionis; licet quia proprietates, ut tales ha-
lent suum esse per ordinem ad naturam, a
qua fluunt, debeant prædicti intellectus,
quatenus in ratione proprietatum conside-
rantur, fluere a diversis naturis, easque res-
picere.

Cæterum hæc solutio displicet Francisco
Suarez, 2. tom. Summæ Theologi©, trac-
ut. 3. lib. 4, cap. I, num. 7, et aliis ex
junioribus, et ideo contra eam plura obji-
ciunt. Sed quia eorum objectiones nostrum
* Colleg. Complut, a num. 11 nuper citato
o?que ad num. 21 adducunt, et aliquas
alias addunt, omnesquè optime solvunt,
propterea in eis afferendis . ct solvendis
non immoramur : quia ibi cum voluptate,
ct fructu videri possunt.

!û Ad tertium concedendum est antece-
"J ta?. et neganda consequentia. Et ad pro-
bationem respondetur . difficilius esse .

cognosci nb intellectu creato totam collectio-
nem creaturarum possibilium, quam Deum,
prout est in se : quia prior iila cognitio, et
virtus luminis elicientis illam extendi pos-
set ad comprehendendum Deum prout est
in se, quoniam vinus comprehendens to-
tum objectum alicujus potentiæ potest etiam
extendi, quatenus est ex se, ad comprehen-
dendam illam potentiam. Unde cum tota col-
lectio creaturarum possibilium sit adæqua-
tum objectum divinæ omnipotentii©, conse-
quens esset ut cognitio illa creata, et virtus
illius luminis cognoscentis totum illud ob-
jectum, posset extendi ad comprehenden-
dam eandem omnipotentiam, ac proinde
Deum ipsum : et consequenter esset, et non
esset creata. Quare cum sit difficilior com-
prehensio Dei, quam visio ipsius prout est
in se, etiam erit difficilior pnedicta cognitio
creaturarum, quam visio Dei.

Adde, perfectionem, et infinitatem objec-
ti, non extrahere illud extra latitudinem ob-
jecti potentiæ finiti©, si finito modo actuet
illam. Quia ergo licet Deus, prout est in se
sit infinitus, nihilominus non obstante hac
infinitate potest uniri finito modo in ordine
ad hanc visionem, ut infra dicemus ; ideo
non obstante infinitate, remanet intra lati-
tudinem objecti intellectus : quia vero tota
infinitas creaturarum non potest in proprio
genere uniri intellectui creato, nisi infinite,
id est, mediis infinitis speciebus, ac proindo
pnedicta infinitas extrahit creaturas illas,
ut simul cognoscendas, a latitudine intel-
lectus creati non potentis infinitam præsta-
re attentionem.

DCBIUM II.

*Utrum Sancti Patres cognoverint, possibilem
esse intellectui creato visionem Dei per es-
sentiam?*

Quia una expræcipuis probationibus mys-
teriorum nostne fidei est unanimis consen-
sus Patrum circa illam, et alias non deest
sua dubitandi ratio, an iidem Patres possi-
bilitatem visionis Dei per essentiam ab in-
tellectu creato (quæ est quasi basis plurium
aliorum mysteriorum) cognoverint ? idoo
postquam ostendimus posse prædictum in-
tellectum videre Deum per essentiam, pla-
cuit sigillatim examinare quid circa hoc
Patres senserint.

/j' V. ».

11, A '1

4 Vir
i

i

•r

uJ
*i
·t

'W
4L.

DE VISIONE DEL

Recens opinio.

21 Vazq<, 1 parl.,disp. 37. cap. I. sentit omnes fere Patres adeo perspicuis verbis negasse possibilitatem visionis Dei per essentiam ab intellectu creato ut si sincere loqui velimus, vix possint m bonum sensum interpretari.

Pruaaa Probatur primo. Nam Ambrosius. lib. 1 in Lucam, cap. 1, asserit. Deum natura sua esse invisibilem. ILeronym-?. in Coinnotoriis Isaiaë, lib. 3, in illa verba : *Vidi Dominum*, post melium, sentit hominem. Basilios. Deum videre non posse. Basil., lib. 1 contra Eunomium |ost medium : *Dei substantiam prxtcrquam Unigenito esse invisibilem*. Aopst. August., tom. 4. in libello de essentia divinitatis : *Posteriora* (inquit) *id est. Incarnationem meam videbis , divinitatem autem warn videre non poteris*. Theodor, in dialogo immutabilitatis ; *Son enim vident* (scilicet Angeli) *substantiam divinam, gux nec circumscribi, ncc comprehendí, nec mente percipi potest*.

Seen-Chry-sttrt. 22 Secundo probatur ex Chrysost. (quem Vazquez potissime refert pro errore Anomæorum). Nam hom 1. 14 super Joan, paulo post principium (inquit; : *Id, quod est Deus, non modo Prophet* non viderunt, sfd neque Angeli, neque Archangels, sed si eos percontaberis, nihil ab his de Deijubilantia audies, sed tantum referentes : gloria in allissimis Deo, quod si omnis natura creata est, quam ratione increatum videre poterit?* Item tom. 5, homil. 3, de incomprehensibili Dei natura disertis verbis affirmai, nullam creaturam. sive humanam, sive Angelicam, posse Deum cernere.

Sofatio. 23 Nec satis erit, si cum D. Thorn. dicaSf Chrysostomum so.um velle negare visionem comprehensivam, non tamen quidditativam ct intuilivam : quandoquidem ibi disputat contra Anomæos asserentes se comprehensive attingere Deum.

Prima Nam contra hoc est primo. Anomæos non replies asseruisse \$p cognoscere Deum comprehensive, sed tantum quidditative: ergo si Chrysostomus contra eos loquitur, non negat Angelis cognitionem comprehensivam solummodo, sed etiam quidditativam q- alis est visio Dei per essentiam. Consequentia pst aperta. Antecedens vero probat Vazquez : quia Anoinæi non eram adeo amentes. ut hoc sibi possent persuadere. unde

quando dixerunt so tam bene, et exacte cognoscere Deum sicut ipse so ipsum cognucitr solum volunt, se cognoscere Deum quidditative : quia cognitio quidditativa eat æqualis ex parte objecti respectu omnium, i' quatenus omnes vidantes Deum vident illum secundum omnia, quæ sunt formaliter 1 in ipso.

Deinde. Quia Chrysostomus in illa homilia l i super Joann, denegat Angelis omnem eam cognitionem, qua; sit illis satis, ad hoc, ut de Dei substantia, prout est in se ipsa requisiti, possent aliquid respondero, ut > constat ex verbis jam adductis : ergo cum ad hoc sufficiat Angelis visio Dei, prout en in se ipso (ut ex se patet) consequens est, ut hanc, et non solum comprehensivam illis deneget. . * x l]*■

24 Et similiter in illa homilia 3 de incomprehensibili Dei natura non solum negat visionem Dei comprehensivam, sed etiam quidditativam, et intuitivam : quacenset a nullo intellectu Angelico substantiam Dei videri, sed aliqui 1 solum ab ipa derivatum, quod aperte pugnat cum visione Dei j>er essentiam, quæ immediate tendu ad Deum, prout est in se ipso, ut ex dicti? consuit. Unde ibidem expendens visiones Isaiaë, cap. 6, inquit : ideo Seraphim velare faciem duabus alis, quia eximium Dei splendorem ferre non poterant. Subditque. *Qum*-quam non ipsam meram videbant lucem, nec ipsam sinceram substantiam, sed qux videbant. condescensus erant, el indulgentia*. L'bl aperte videtur negare visionem intuitivam Dei, prout est in se. quia hæc est visio pura., et sinceræ substantiæ Dei, et solum concedere visionem alicujus a Deo condescendentis.

Conlinnatur, et explicatur. Nam, ut ostenderet quidnam sit iste condescensus, addidit : *Cum Deus non, ut est sc ostendit, sed quoad vid~re is potest, qui aspectum hujusmodi meruit catinus firmitate videntis suam reprxsentationrm metitur, ac temperat, condescendefe illum tantisper dicimus, ct hujusmodi rem condescensum nominamus, et indulgentiam*. Subditque, Prophetas vidisse condescensum illum, obscurius tamen, quam Angelos. Quare cum attemperalio, et condescensus Dei respectu mentis Prophetarum sit tolis, ut non se illis, prout eat in se, ostendat, sed medio alio longe inferiori, et eorum mentibus proportionate idem etiam erit dicendum de Angelis, quippe qui solum vident Deum sui) isto condescensu, et attemperatione.

TRACT. II, DIRP. I, DUB. II.

ôyporiia *sententia, ut omnino certa stabilitur.*

Î5 Dicendum tamen est. Patres vero cog-
Eovik<\ intellectum creatum posse super-
nimraiiter elevari ad videndum Deum per
«ieuliam» lia communitor scholastici,
uno dempto Gabriele Vazquez. El ideo
lixpem in particulari recensere superva-
cui ·πιη esset.

Assertio hæc posset probari adducendo
sd unguem testimonia cunctorum Patrum
Sed. quia omnia illa de verno ad verbum
recensere longum esset : ideo aliqua tan-
tummodo hic referentes innuemus loca ,
ubi alii Patres hoc ipsum fatentur.

In primis ergo id docet Nazianz., orat. 2
d» Theologia, dicens : *Quid tandem Deus
rdura sua, atque essentia sil, nec mortalis
wrçtwm invenit, neque inveniri in hac vita
fueil, mea quidem sententia, tunc demum
kx inveniet. cum Deiforme hoc, atque divi-*
rusi (hoc est mentem nostram, et rationem)
Drtu rei *cognatx, et familiari adjunxerit,*
d *imago nostra ad exemplar illud suum, cu-*
jus *nunc desiderio flagrat, accenderit.*

Deinde August., tom. 2, epist. 6. id do-
cet, et epist. 112, cap. 15. *Si quæris* (inquit)
Urum *etiam siculi esi possit aliquando vide-*
ri [teas ? Respondeo, hoc filiis esse promissum,
de quibus dictum est, scimus, quia cum ap-
Jtfucrit *similes ei erimus, quoniam videbi-*
Btwe in *siculi est. Si quæris unde eum vi-*
dtbimus? Respondeo , unde *Angeli vident,*
qvbz *tunc erimus xquales.* Origenes etiam,
hb. 7 conira Celsum, coi. 15, ait : *Nunc*
rideri Deum per speculum, postea facie ad
fsciem.

26 Et similiter Chrysost. (quem ut ducem
plurium adorum Patrum pro opposita sen-
tentia refert Vazquez) hoc ipsum, epist. 5
id Theodor, lapsus. fatetur his verbis :
St *Petrus, qui vidit obscuram qtiandam*
imaginem futurorum, omnia continuo rejecit
Ab animo propter voluptatem inditam animæ
c fal'i mptelu , quid dicemus quando verum
veritos aderit, quando regiis cubilibus ada-
ptis, contueri licebit ipsum Regem, non per
migma, nec per speculum, sed facie ad fa-
ciens, non. amplius, inquam, per fidem, sed per
tfeciem. Quo nihil clarius pro confessione ve-
ne beatitudinis nostræ, in visione Dei clara
consistentis, dici potuit.

Tandem id fatetur Dionys., cap. 4 de Cue-
&ti llierarchia ; Ignatius, epist. ad Roma-

nos ; Aug., de Civitate Del, cap. 30; Epipha-
nias, iib. 3 contra hæreses, hærcs. 70;
Nissænus, lib. de Beatitudinibus, in explica-
tione Illius : *Reati mundo corde* ; Isidorus,
lib. 1 Sent., cap. 2G ; de Divin. Officiis, cap.
de regula fidei; Bern. serm. 3! in Cantica,
etlib. 5 de Consider. ; Theophylinctus, in 1
caput Joann. ; Euthymius ibidem, ct alii
plures.

Et confirmari possunt hæc omnia ex du-
bio præcedenti. Nam ibidem diximus, veri-
tatem hanc, scilicet beatos videre Deum
per essentiam, ac proinde visionem istam
esse illis possibilem , diffinitam fuisse ab
Ecclesia : ergo signum est hanc fuisse men-
tem Patrum, et consequenter consensum
unanimem eorum pro opposita sententia
minime stare : alioquin Ecclesia secum
lugnaret, quia everteret firmissima sui
præsidia, quibus munitur, et defendito/,
scilicet dicta Patrum, quos in hujusmodi
diffinitionibus mature, et sedulo consulit,
ut inde etiam a1 veritatem ipsam diffinien-
dam melius disponatur.

Solvuntur argumenta initio adducta.

27 Ad primum ergo respondetur cum
D. Thoma in 4, dist. 49, quæst. 2, art. 1,
ad 1, et August., epist. III et 112, præ-
diclos Patres, et quosvis alios exponen-
dos esse uno ex iribus modis in du-
bio præcedenti dictos, scilicet de visione
in hac mortali vita, vel per oculum cor-
poreum, vel tandem de visione compre-
hensiva; ita tamen, ut cuivis adaptetur
ille, qui contextui magis consonus fuerit.

UndeAmbros., Hieron., Basil, etAugust,
locis citatis vocant Deum invisibilem, vel
quia in hac mortali vita secundum commu-
nem cursum videri nequit, vel quia oculis
corporeis invisibilis est, ut per hoc signifi-
carent, Deum non esse corporeum, et ideo
non posse videri, tanquam corpus, etiam ab
Angelis. Et ita ia hoc sensu explicat Au-
gustinüs loco citato prædictos Patres. Per
quod etiam ad alia, quæ contra hanc exposi-
tionem adducit Vazquez, obiter patet.

28 Ad secundum optima est solutio ex
D. Thoma data ibidem. Tum quia in ea ho-
milia 14 super Joan, versatur Ghrysosto-
mus in explicatione illius testimonii, *Drum*
nemo vidit unquam, Unigenitus, qui est in si-
nu Patris, ipse enarravit. Quod quidem non
do visione qualicumque, sed de visione

Confirm,

Ad
primam.

Ad
secun-
dani.

comprehensiva intelligendum est. Tam etiam : quia id docent Ambrosias, lib. 5 in Lucam, cap. de apparitione Angeli Sacerdoti Zacbariæ ; Epiphantias, hæresi 70 ; August., epist. 112 de videndo Deum, cap. 5 et 6, dicens intelligendum esse quantum ad plenitudinem divinitatis, quia nemo præter Filium, qui est verus Deus, comprehendit divinitatem.

Tum deinde : quia Joannes ibi, ut ex contextu constat, volebat explicare discrimen, quod inter Moysea et Christum versabatur, qualenas Moyses fait minister legis, ut servus ; Christas autem Author grati®, tamquam Filias unigenitas. Unde, ut ostendat illam esse Deum, ac proinde æqualem Patri, ait : Deum a nulla creatura comprehensive videri ; bene tamen a Filio, quippe qui est in sinu Patris, ut unius natur® cum illo, et ita ipse quæcamque sunt Patris, quantumvis absconsa, enarravit. CndeChrysostomus vim bujas testimonii penetrans, et consequenter loqaensde visione comprehensiva. merito dixit non posse creaturam videro increatam Dei naturam ; et ut omnino explicaret hanc esse suam mentem, ideo parum .poht prædicta verba aldidit, visionem hic dici certissimam Patris considerationem, et comprehensionem tantam, quantam Pater habet de Filio.

Tam denique : quia, ut supra innuimus, Chrysost. in illa homilia, et in cæteris aliis de incomprehensibili Dei natura dispatat contra Anomæos, qui, ut constat ex Theodoreto, lib. 4 hæreticarum fabularum, et ex eodem Chrysostomo, loco statim referendo, asserebant se nihil de Deo ignorare, sed ipsam Dei substantiam ita exacte cognoscere, ut eandem de Deo, ac ipse Deus de se ipso, cognitionem haberent, ac proinde non utcunque, sed comprehensive attingere divinam essentiam. Unde hunc solummodo errorem vult ibidem confutare, ut constat ex iis, qu® in eodem libro, hum. 4 sequenti, idem S. Doctor docet his verbis : *Satis jam Wttt, fratres charissimi, ii postea quam nuper ostendimur, Deum incomprehensibile esse hominibus, atque etiam Cherubim et Seraphim. molestia hominum haereticorum levati, nihil ulterius moneremus.*

29 Quare ad primam probationem contra solutionem ibidem a D.Thom. assignatam, respondetur negando antece lens. Et ad probationem ejus negandum est etiam antecedens. Quoniam Anum;ei,nun solum insani, sed etiam furiosi ab Epiphanio, hæresi 76, appellantur : imo Chrysost., hom. 5 de in-

comprehensibili Dei natura, eorum delirium referens, ait : *Id genus hominum, non secus, quam deliros, rt insanos despiceret, asperae nque debemus.*

Adde, quod verba Anomæorum fn hac solutione relata aleo sunt expressa ad affirmandam comprehensionem, ut ei*lem utantur scholastici, etplures ex Patribus adeam explicandam : ac proinde omnibus inspectis, benignam quoad hoc interpretationem noa patiantur : secus vero testimonia Patrum; imo in eis veritas Catholica continetur, ut ex dictis, et statim dicendis amplius coostabit.

30 Ad secundam probationem respondetur. Chrysost. ibidem solum velle, quod sota Unigenitus, quippe, qui est in sina Patris, et unius natuiæ cum illo, potest requisita de Dei substantia aliquid respondere, aut si ipsi placuerit enarrare : non quidem utcunque, sed unquam Author et Doctor boja doctrinæ. Manus autem Angelicum non esse Ductores et authores prædictæ doctrine, sed illius ministros et Dei collaadaQ-res, qui proinde semper intonant : *Gloria in excelsis Deo.*

Esse autem hanc Chrys. mentem constat: quia ut dicebamus, ibi versabatur in explicatione illius testimonii Joann. : *Deum ncint vidit unquam, Unigenitus, qui esi in sinu Patris, ipse enarravit.* Ubi sicut solum tribuit Unigenito visionem comprehensivam Dei, ac proinde distinguit eum a Moyse, in hoc, quo i Moyses fuerat minister legis,ut servus: Christus autem author gratiæ tanquam Unigenitus, ut jam osten limus, ita ibidem tantum vult Christum posse respondere, aut enarrare aliquid de Dei substantia tanquam Ductorem et aulhorem hujus doctrinæ, secus vero alios.

31 Addendum tamen : illa, quæ suntDei, nemini pro dignitate esse nota, nisi Deo ipsi, et ita a nemine pro dignitate posse enarrari nisi ab illo. Unde non mirum, quod ex defectu hujus condign® enarrationis, quæ in 2\ng..-lis reperiri nequit, dixerit Chrysostomus, non posse Angelos de Dei substantia repositos respondere : non se* eus, ac Paulus post visionem divin® essent- p ?x. li® asseruit : *Audivi arcana verba, quxnon 1 ! licet homini loqui,* quoniam ea pro dignitate enarrare non poterat.

Ad tertiam probationem respondetur, u Chrysostomum non dixisse, ut vult Vazquez, Angelos suum videre aliquid derivatam s divina essentia, ut iutuenti textum constabit. Quamvis licet hoc dixisset, nihil inde contra

Ad primam replicam

contra D. Thom, sequeretur. Nam sensus «set : illos solum passo comprehensivo nt-fingftre aliquid ab essentia Dei derivatum ; non tamen ipsam essentiam, prout est in se.

Fatemur deinde verba illa ex visione Isaiaē cap. 6 ilesumpln, esse Chrysostom! : in illis omen tantum vult, Seraphim non videre comprehensive miram illam lucem, ot since-ram Dei substantiam, sed proportionate ad hmen gloriæ, perquod non solum confortatur intellectus, sed etiam attemperatur objectem, quatenus juxta mensuram, et firmitatem luminis unitur essentia divina in ratione speciei cum intellectibus beatorum, ut ex infra dicendis constabit.

3’ Hoc autem optime explicuit Chrysostomus. Tum in illis verbis in confirmatione dductis, scilicet : *Eatenus firmitate videntis Αἱπὶ reprxsenlationem metitur, ac temperat.* Tumefiam nomine, *condescensus*. Quia essentia divina in ratione speciei considerata, unitur in suprema gradu unionis, et idenln-cationis cum intellectu divino, ac proinde tota, et totaliter, ac in ordine ad comprehen-sionem ; at vero intellectui creato beato non nisi in gradu inferiori, et condescendenti ab 1110supremo : quia licet uniatur ei lota, non umen totaliter. Et similiter quamvis iden-liüçetur in *esse* intelligibili, et modo infra dicendo, cum illo ; attamen hæc identifica-tio est longe minor, et infinite deficiens ab 1111priori : et ideo hic modus condescensus tollit comprehensionem, non vero visionem : quia essentia divina, prout est in se ipsa, unitur utrique intellectui.

Code idem Chrysostomus in illo eodem libro de incomprehensibili Dei natura, hom. 4, ex professo explicat, quomodo hic con-sensus, tantam tollat cognitionem com-prehensivam Dei, dicens : *Cum itaque dicat btvm quamvis condescendentem, minime fer-rt illas virtutespotuisse, nihil aliud docet, nisi tjus cognitionem expressam, amplam, et inte-gram, non potuisse recipere ;* et subdit statim : *Binctliam Evangelista certior, neque humanæ natur* intéressé, rem tantam scire , neque ipsis virtutibus superis Deum esse comprehen-sibilem.* Dbi ul constat, solum docet, quod bic condescensus tollit ab Angelis cognitio-nem, quæ simul sit expressa ampla, et inte-gra. id est, adæquata Deo, et ita extensa in ratione cognitionis, sicut est Deus in ra-tione cognoscibilis : et ideo addidit illa ul-tima verba ; *Neque ipsis virtutibus superis teum esse comprehensibilem.* Per quod ad confirmationem satis patet.

33 Neque contra hoc obstat id, quod ultimo loco in eadem confirmatione additur, scilicet, Prophetas caruisse visione divinæ essentiæ, el nihilominus vidisse prædictum condescensum, licet obscurius, quam Ange-li. Quoniam Chrysostomus gradum cogni-tionis divinæ, quam Deus unicuique tribuit, sive in hac vita, ut in Prophetis, et aliis hominibus, sive in futura, ut in beatis, ap-pellavit condescensum, et indulgentiam : non quia in beatis non sit visio divinæ es-sentias, ut ex eodem Chrysostomo supra vi-dimus, aut quia in omnibus tam beatis quam non beatis sit æqualis; sed quia est inferior cognitione adæquata divinæ essentiæ, quæ est comprehensiva, et in ulroque limitatur juxta Dei beneplacitum, et indulgentiam, ut ex prima radice, et juxta naturam lumi-nis, sive obscuri, sive clari, quod a Deo con-fertur. Et ita quamvis eadem cognitio in Prophetis sit obscura, quia lumen Prophe-ticum non est ostensivum Dei prout est in se; non tamen in beatis : licet in eis etiam deficiat ab illa claritate, quam petit cognitio comprehensiva Dei : et ideo solum in com-paratione ad illam, dicitur aliquo modo ob-scura. Quam (ut sic dicamus) obscuritatem innuit Chrysostomus, dum dixit : Prophetas vidisse etiam prædictum condescensum, ob-scurius tamen, quam Angelos.

DUBIUM IIT.

Utrum possibilitas visionis Dei per essentiam ab intellectu creato possit evidenter cognosci per lumen naturx.

Semel explicata possibilitate visionis bea-tifica?, eamque fuisse a Sanctis Patribus lumi-ne fidei perfusis cognitam, statim pulsat ani-mum inquirere, an etiam lumine naturæ sit evidenter cognoscibilis ? et ideo post duo præcedentia dubia merito istud statim exci-tamus.

§1.

Proponitur prior opinio.

34 Prima sententia affirmat, ratione na-turali lumine fidei omnino destituta posse evidenter cognosci possibilitatem visionis claræDei, prout est in se. Pro hac refert Gonzalez in præsentī disp.24, sect.2. aliquos ex Theologis, eam autem tuetur, Vazquez 1,2, disp. 20, cap. 2, quamvis hic author

Ad

replier,

rtr

Protatir
prûw.

.

Confit-
sator.

.<.. :
rtJ t -

Secando.

tantisper sententiam hanc limitet, dicens, quod licet, semel investigatis rationibus ostendentibus possibilitatem visionis beatæ, possit intellectus solo lumine naturæ attingere earum efficacitatem, eget Unum a lju-tono alterius majoris luminis ad eas investigandas. seu reperiendas.

35 Probatur primo ratione illa, quam supra dñj0 prjmo pro nostra assertionem adduximus, quæ, ut melius sententiam hanc suadeat, poterii sub hac forma proponi. Evidens est lumine naturali, intellectum creatum posse, aut virtute propria, aut ex Dei elevatione cognoscere quidquid continetur sub objecto adæquato illius : ergo evidens erit, posse cognoscere Deum, prout est in «e. Antecedens patet in omnibus potentiis. Nam certum est visum posse percipere, saltem ex divina elevatione, omne visibile, et auditum omne audibile, et sic de aliis potentiis: ergo etiam id erit intellectui, qui est virtus elevatior, concedendum. Consequentia vero etiam constat : quia evidens est Deum, ut est in se esse formaliter ens. ac proinde contineri sub objecto adæquato intellectus, quod, ut constat, est ens in communi.

Confirmatur. Lumine naturali cognoscitur perfectionem convenientem potentia* inferiori posse competere superiori, si amlæ ad idem genus pertineant : sed evidens est lumine naturali visum, et intellectum spectare ad genus potentiæ cognoscitivæ, ita, ut intellectus sit longe nobilior, quam visus: ergo cum certum sit potentiam visivam posse intuitive, et prout est in se cognoscere omnia, quæ sub suo adæquato objecto continentur, fiet inde, ut id etiam sit potentia? intellectivæ concedendum. Minor cum consequentia ex se videtur constare. Major vero etiam liquet. Quia certum est perfectiones rerum inferiorum esse eminentiori modo in superioribus : et ideo esse vegetativum, et sensitivum, quod reperitur in animabus inferioribus brutorum, scilicet vegetativa, et sensitiva, invenitur excellentiori modo in rationali, quia est forma superior, et eminentior.

ββ Secundo. Intellectus creatus secundum suam naturam est capax, saltem radicaliter, visionis Dei per essentiam : sed Angelus lumine naturæ comprenen iit prælicitum intellectum : ergo ei erit evidens, Deum prout est in se esse visibilem ab eodem intellectu. Consequentia videtur perspicua. Quia repugnat aliquam potentiam comprehendere ab aliquo intellectu, et non sciri ab eo,

quænam sint objecta illa, ad quæ potest intendi : et propterea omnia, et singula objecta diviniæ potentiæ soli Deo sunt nota, quia ei solummodo intellectus potest prædictam omnipotentiam comprehendere. Minor vero ex se constat et eam docent communiter Theologi. Major autem videtur certa. Tum quia certum est, essentiam intellectus consistere in coaptatione, et commensuratione essentiali, in ordine ad ens incommuabile, et ad quodcumque ens sub illo contentum, ut dub. 1 diximus. Tum etiam ; quia alioqui intellectus ratione luminis gloriæ, non posset elevari ad videndum Deum, prout est in se : sicut quia visus corporeus non en radicaliter, et remote capax visionis Dei per essentiam, ex eo. quod non habet coaptationem, et commensurationem essentialem cum illa, ideo nequit elevari ad eam eligendam.

37 Tertio. Lumen naturale evidenter cognoscit esse credibile fide divina, quod intellectus creatus possit videre Deum, prout est in se : ergo etiam erit evidenter verum, talem visionem esse possibilem. Antecedens est D. Thom. 2^a 21, quæst. I, art. 4 ad 2 et 3, quem communiter sequuntur Theologi, asserentes omnia mysteria nostræ fidei esse evidenter credibilia fide divina. Consequentia vero probatur. Quia evidens est lumine naturali, fidem divinam non posse inclinare, nisi in verum, alias talis error in Deum revelantem illum refunderetur : ergo si lumine naturæ est evidenter certum, possibilitatem visionis claræ Dei ab intellecta creato, contineri sub objecto fidei divini, etiam erit respectu ejusdem luminis evidenter verum, dari talem possibilitatem. Sicut, si est evidenter verum, aliquid contineri per se, et directe sub objecto visus, etiam erit evidens esse coloratum, et lucidum, vel saltem lucidum : quia est evidens, visum non posse inclinare per se, et directe, nisi in lucidum, et coloratum, vel ad minus in lucidum.

38 Confirmatur. Nam iste discursus est optimus ; *Hoc est evidenter impossibile : ergo erit evidenter incredibile* : ergo etiam iste erit legitimus : *Hoc est evidenter credibile : ergo erit evidenter possibile*. Patet conueq. Quia arguitur ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis : qui armimentandi molus est legitimus. Quare si lumen naturale evidenter cognoscit esse credibile fide divina, quod intellectus creatum potest videre Deum, prout est in se, erit

¶ Erat enim ei evidenter certum, id esse
nimm.

Quarto. Evidens est lumine naturali, in
homine osso appetitum innatum ad visio-
nem Dei per essentiam : ergo etiam erit
erijens, eam esse possibilem. Conseq. pa-
let. Quia evidens est appetitum innalupi
satiari : alioqui frustra esset indi-
tus a natura. Antecedens vero etiam con-
stat. Quia evidens est, esse in homine natu-
ralem appetitum ad suum ultimum finem,
et bcalitudinem : quandoquidem hæc in-
clinatio in omnibus aliis rebus rpperilur :
ergo cum ultimus finis hominis, et ejus
felicitas consistat in visione clara Dei,
erit omnino certum, dari in eo appetitum
naturalem ad illam.

Confirmatur. Evidens est, appetitum
naturalem creature intellectualis, in nulli
re extra Deum quiescere, quousque per-
veniat ad claram Dei visionem, ut expe-
rienda ipsa testari videtur : ergo Deus
clare visus non est utcunque ultimus finis,
sed etiam ultimus finis naturalis ejusdem :
ac proinde naturaliter illum appetet. Hæc
ultima consequentia ex se constat. Prima
vero etiam patet. Quia quælibet res natu-
ralis quiescit assecuto suo fine naturali :
ergo si creatura rationalis quiescit in clara
Dei visione, et non in aliqua alia re,
figmim erit, talem visionem esse finem
naturalem illius.

§ Π.

Resolutio dubii ex mente D. Thomæ.

¶ Ut clarius procedamus, præsuppo-
nandum est, nos posse loqui de lumine na-
turali secundum se, et precise sumpto, vel,
ul adjuto, seu excitato lumine fidei, vel di-
vina revelatione.

Quo supposito, dicendum est primo, lu-
men naturale secundum se, et precise
nmptum non posse evidenter cognoscere,
seu demonstrare esse possibilem visionem
Dei per essentiam intellectui creato.

Assertio hæc aperte desumitur ex D.
Thom. 1*2*, quæst. 109, art. 1, quem se-
quuntur Cajet., Zumel, Machin, et alii ex
Tbomistis in præsentî Sylve-t., 1 part.,
conflatus, quæst. 12, art. 1; Medina, 1, 2,
qcæii. 5, art. 1; Martinez, ibid., Alvarez,
disp. 28; Suarez, disp. 30, Metaphys., sect.
H, et I. tom. Summæ Theolog., lib. 2,
4e attributis cap. 7, et alii plures.

40 Probatur primo ratione desumpta ex

D. Thom, locis citatis quæ potest ad hanc
formam reduci. Visio Dei, prout est in se,
est secundum suam substantiam superna-
tunilis, ut constabit ex iis, quæ infra art. 4
latius dicemus : ergo cx solius luminis
naturalis, secundum se, et precise sumpti,
nequibit ejus possibilitas demonstrari. Palet
consequentia. Quoniam hoc ipso, quod sit
actio creata supernaturalis, non potest aliun-
de, quam ex principiis supernaiuralibus
demonstrari : at lumen naturale secundum
se et precise sumptum, solum procedit
principiis naturalibus : ergo, etc.

Confirmatur primo ex eodem S. Doctore.
Demonstratio possibilitatis alicujus rei crea-
tæ facta per lumen naturale, secundum se
sumptum, vel est a priori : et ita procedit
ex causis ordinis naturalis . vel est a poste-
riori , ac proinde ex effectibus naturalibus :
at res creata supernaturalis, secundum
suam substantiam, neque habet causas,
neque effectus ordinis naturalis : ergo ejus
possibilitas nequit solo lumine naturæ de-
monstrari. Consequentia cum majori ex se
constat. Minor vero etiam liquet. Nam cum
causa, et effectus alicujus rei debeant esse
proportionate, oportet, ut nec res superna-
turalis pendeat, formaliter loquendo, a cau-
sis naturalibus, neque effectus illius ut talis
pertineant ad ordinem naturalem.

Confirmatur secundo, ratione, quam in-
nuit idem S. Doctor, 1@ 2@, quæst. 114, nec-
non 1 ad Corinth, cap. 2. Nam possibilitas
mediorum, quibus consequenda est visio
Dei, prout est in se, non potest evidenter
demonstrari solo lumine naturæ : ergo nec
possibilitas ejusdem visionis. Patet conse-
quentia. Quia nequit demonstrari possibili-
tas finis, si non potest evidenter sciri pos-
sibilitas mediorum : quoniam finis non est
consequibilis, nisi per media. Antecedens
vero etiam constat. Quia media ad assecu-
tionem predictæ visionis, scilicet gratia,
fides, spes, charites, etc., sunt supernatu-
r.ilia, quæ proinde excedunt captum lami-
ris naturalis.

41 Nec enervat vim hujus confirmationis
id, quod respondet Vazq. loco citato, scilli-
cet satis esse ad demonstrandam possibili-
tatem alicujus finis, demonstrari esse pos-
sibilia aliqua media vage sumpta in ordine
ad talem consecutionem; ad hæc autem
demonstranda sufficeret lumen naturale.

Non itaque hoc enervat vim predictæ
confirmationis, imo potius inde major illius
corroboratio consurgit. Nam tota ratio, ob
quam non potest lumine naturali demons-

Prima
raio ex
D.Thom.

Confr-
nialur
primo cx
eodee.

Confir-
raalurse-
eundo
cx ino-
rnet.

Evasio.

fray
dasio.

DE VISIONE DEL

trari possibilitas mediorum, quæ in parti-
culari. et determinato requiruntur ad con-
secutionem prædictæ visionis, bene tamen
possibilitas eorundem vage sumptorum ,
non determinando, an sint supernaturalia
necne, nequit esse alia, nisi quod in me-
diis, hoc ultimo modosumptis, nihil relucet
supernaturalitatis ; bene tamen in illis pri-
mo modo acceptis; ergo cum visio Dei
prout est in se exprimat aliquid ‘supernatu-
rale, nequibit ejus possibilitas solo lumine
natura demonstrari ; sicut ob eandem su-
peroaturalitatem, non potest demonstrari
possibilitas mediorum, ut in particulari, et
determinate sumuntur.

Addita-
SfflUm.

Adde, quod ad demonstrandam possibi-
litem tinis supematuralis, qualis est visio
beatifica, oportet demonstrari possibilita-
tem mediorum habentium proportionem
cum illo fine, ac proinde supernaturalium.
Unde licet non sit necessarium descendere
ad determinanda pralicta media, nihilo-
minus quantumvis vage sumantur, debent
includere supematuraliutem, ac proinde
nequibunt etiam hoc modo accepta, solo
lumine natura attingi : quandoquidem, ut
rape diximus, lumen naturale secundum se
præcise sumptum nequit evidenter attingere
rem creatam, et secundum substantiam su-
pernatnralem quatenus talem.

Secanda
ratio cx
D.Tbom.

42 Secundo, et principaliter probatur
assertio ratione, quam innuit D. Thom. 1
ad Corint. cap. 2, Quia nullus ex antiquis,
et nobilissimis Philosophis, qui solo lumine
natura ducti de Deo disputaverunt, assecu-
tus est, posse intellectum creatum videre
Deum immediate, et prout est in se; ergosig-
num est, id solo lumine naturæ non posse
demonstrari. Patet conseq. Quia si pra licto
lumine esset demonstrabile, non est du-
bium, quin aliquis ex illis id consecutos
fuisset, sicut plura alia, eaque valde diffi-
cilia demonstraverunt, ex eo, quod lumine
natura scibilia sunt.

Effl-
pam.

43 Nec refert solutio Vazquez nimirum,
quod licet solo lumine naturæ sit demons-
trabilis possibilitas Dei per essentiam ,
nihilominus demonstrationes ad hoc deser-
vientes non possunt a Philosophis natura-
libus per pnalictum lumen investigari ;
quia, ut intellectus creatus non erret circa
multa naturalia, indiget adjuvari lumine fi-
dei : et ileo sine hoc lumine eas invenire
non poterit, quanvis si semel adinventæ
sint; tuuc efficacitas earum intellectui solo
lumine naturali adjuto vim afferet, et ad
assensum movebit.

Non igitur hoc refert. Quia in hac «oh-
lion»* videntur contradictoria involvi. Niro
si prædicüü demonstrationes investigabile!
non sunt per solum lumen natura, tunc ne-
quibunt fieri per illud præcise sumptum: et
deinde si earum efficacitas non excedit
djetum lumen, non est, cur per illud inves-
tigari nequeant. Maxime, quia ratio, qat
huic authori immerito videtur demonstra-
tio, scilicet intellectum creatum habere ap-
petitum naturalem ad suam beatitudinem,
ac proinde ad visionem Dei, et appetitam
hunc esso explebilem, ne sit frustranetn,
non est adeo difficilis, ut a nullo intellecta
creato nequeat investigari, cnm tamen pin-
res aliæ demonstrationes longe difficiliora
ab Aristot. et Piat, ad alias veritates natu-
rales ostendendas, adinventæ sint.

44 Dicendum est secundo. Intellecturo to
creatum, non secundum se, el præcise
sumptum, sed, ut adjutum, vel excitatum
lumine fidei, posse demonstratione Theo-
logica, aut rationibus probabilibus, aut aliù
conjecturis ostendere possibilitatem visio-
nis Dei per essentiam. Assertio hæc aper-
te desumitur ex iis, quæ tradit D. Thorn,
infra qnæst. 27, art. 2. et quæst. 32,
art. 1, et 3 part., quæst. 1, art. 1, et
communiter recipitur ab authoribus pro
præcedenti assertionem relatis.

Eget tamen explicatione. Nam intellec-
tus creatus dupliciter potest uti lumine fi-
dei : vel ita, ut ex principiis revelatis, et
ex aliis lumine naturæ notis, deducat ali-
quam conclusionem, vel ita, ut lumine
fidei tantum excitetur, ad utendum prin-
cipiis naturalibus, non vero revelatis, in
ordine ad aliquam conclusionem colligen-
dam. Dicimus ergo intellectum creatum
priori modo adjutum lumino fidei, posse
demonstratione Theologica ostendere possi-
bilitatem visionis Dei per essentiam, ex-
citatum vero secundo modo, tantum posse
probabiliter, et aliquibus congruentiis id
suadere.

45 Assertio ergo sic explicata proba-
tur quoad l part. Nam ex hoc princi-
pio revelato, scilicet : *Homines, aut Ange-
los esse elevatos ad ordinem supernaturalemi
media gratia, el charitole. qux sunt par-
ticipationes , ct e/[cetus Dei, prout at* in
se, et ex alio principio lumine naturæ no-
lo, nimirum , quod *cognito effectu , inert
naturale desiderium cognoscendi causam,
quoad rationem eam, secundum quam est
causa*, efficaciter colligitur in esse in ho-
minibus, aut Angelis, ut elevatis, natu-
rale

ralo desiderium videndi causam, scilicet Deum, prout est in se : quia secundum blue rationem est causa præ lictorum effecluum, nimirum gratiæ, et chnritalis, atque adeo hinc etiam inferetur esse possibilem talem visionem : quandoquidem appetitus naturalis (ne sit frustraneus) nequit ferri ad aliquid impossibile.

4G Quoad secundam» vero partem sic eadem assertio suadetur. Nam sicut rato naturalis lumine fidei excitata potest adinvenire aliquas rationes, et conjecturas, quibus utcunque probet^r mysterium Incarnationis, aut processionis Verbi non esse dissonum eidem rationi naturali, sed cum illa suo modo congruere, ; ul in propriis materiis ostendi solet : ita eodem lumine excitata potest etiam uti rationibus probabilibus, ad probandum possibilitatem visionis Dei per essentiam, non esse dissonam naturis rerum, ut constat ex rationibus dub. 1 adductis pro nostra assertionem, ipm licet efficaciter non convincant, posse intellectum creatum videre Deum, prout est in se, ut ex dictis, et ex jam dicendis in hoc dubio constabit : nihilominus hac possibilitate ex fide præsuppositu, tunc utcunque ostendunt prædictam visionem Dei, prout est in se, non repugnare, sed suo modo congruere nature intellectus creati ; maxime si eis addantur solutiones rationum pugnantium contra possibilitatem hujus mysterii, quas ilatim adjiciemus.

Occurritur fundamentis prima senlentiæ.

47 Ad primum ergo respondetur, lam illud, quam cætera alia probare nostram Meandam assertionem, quoad ultimam ejus partem, si debito modo ad id applicentur. Quatenus vero contra primam assertionem pugnant, dicendum est ad primum, non eae evidens, lumine naturali, objectum intellectus adæquatum esse ens, prout abstrahit a naturali, et supernatural!. Unde qui assereret objectum illius, tantum esse ens naturale, non posset ex vi luminis naturalis evidenter falsilatis convinci.

Adde, quod licet gratis daremus, esse evidens objectum intellectus esse ens secundum rationem communem suæ analogiæ; nihilominus nequiret inde evidenter per lumen naturale concludi, posse Deum perfectissimo modo, ac proinde

Salmant. Curs. th'olog., tom. I.

quidditative, et prout est in se videri : quia satis esset, ut imperfectiori alio modo esset cognoscibilis, ut ex solutione ad secundum amplius constabit.

48 Ad confirmationem respondetur, non esse universaliter verum, perfectionem convenientem rei inferiori, debere inveniri in superiori, et eminentiori, etiam si ambæ ad idem genus pertineant. Unde licet homo, et cælum ad genus corporis spectent, non ideo incorruptibilitas conveniens cælo, debet inveniri in homine, qui est res superior. Et similiter quamvis visio corporea includat evidentiam , quæ 'est magna perfectio cognitionis : nihilominus. non ideo actus fidei sub genere cognitionis contentus debet habere eamdem evidentiam , imo potius illi repugnat. Et sane si argumentum convinceret intentum, etiam concluderet, posse intellectum creatum propriis viribus videre Deum sicut est : quia dari potest visus, scilicet corporeus, potens propriis viribus attingere totum suum objectum. Unde cum hoc ad perfectionem illius spectet, posset etiam intellectus totum suum objectum propriis viribus, et'prout est in se attingere, si semel verum est, perfectionem convenientem potentiæ inferiori respectu proprii objecti, debere inveniri in superiori in ordine ad suum objectum.

49 Ratio autem, ob quam diverso modo in visu, et in intellectu, quoad hoc philosophamur, est, quia cum visus sit potentia inferior, materialis , et satis imperfecta, non est necesse, ut habeat objectum superioris ordinis, et excedens. Intellectus autem est potentia non solum eminentior visu, sed etiam in se nobilissima tendens ad ens secundum communem rationem suæ analogue : et ideo potest sub objecto adæquato illius contineri aliquod objectum superioris rationis, quod proinde excedat efficaciam naturalem ejusdem intellectus : et ita non non pertineat ad objectum porportionatum, et connaturale, sed ad extensivum illius. Hinc tamen non sequitur posse p̄t solum lumen naturale evidenter cognosci, prædictum objectum in particulari contineri sub objectu extensivo intellectus : quia sicut lumen naturale illius non potest pertingere ad illud propriis viribus, quia transcendit totum ordinem naturalem, ita nequit illi sic sumpto esse evidens contineri sub objecto adæquato ipsius, quamvis re vera sub illo contineatur.

Ad
con-
finua-
tiūnrm.

11

I'W

ht
ni
Si.

M

AI

I

I

I"

Dis-
parius
inter
visum el
intellec-
tum.

M

Ad
«ran-
dom.

50 Ad secundum respondetur primo, si semel verum est in intellectu creato esse distinguendam duplicem potentiam, aliam naturalem, ita ut intellectus ipse essentialiter sit potentia naturalis ; aliam vero obedientialem, quæ sit ordinis supernaturalis, ut supra num. 12 hujus disp. dicebamus : tunc prædictus intellectus non erit capax eliciendi visionem Dei per essentiam per priorem illam, sed per hanc posteriorem potentiam ; et ita ex hoc, quod Angelus comprehendat eundem intellectum, non sequitur cognosciturum possibilitatem visionis beatificæ, quia tantum comprehendit potentiam naturalem, quæ ad illam non se extendit; non vero obedientialem formaliter sumptam, ratione cuius est capax eliciendi plenariam visionem.

Alii
Mlobo
«candi

51 Secundo respondetur (et quidem consequenter a deo, quæ num. 13 diximus) concedendo maj. et min. et negando consequ. Et ad probationem dicendum est, eam esse veram de objectis connaturalibus alicujus potentia», non tamen de illis, respectu quorum præcise habet capacitatem, et commensurationem essentialem. Nam licet intellectus comprehendens aliquam potentiam debeat scire, tum objectum ejus specificativum secundum eam rationem, quam exprimit, secundum quod specificat, et modo statim magis explicando : tum etiam quænam sint in particulari objecta connaturalia. ad quæ potest extendi, non tamen quænam sint in particulari objecta improporcionata, et superexcedentia ad quæ supernaturaliter potest elevari.

Unde etsi intellectus secundum suam essentiam comprehendatur ab Angelo, non inde fit, quod ex vi illius comprehensionis evidenter cognoscatur capacitas ipsius ad claram Dei visionem , quæ est aliquid superexcedens : sed solum, quod sciatur, tum quænam in particulari sint objecta connaturalia ad quæ prædictus intellectus potest extendi, seu respectu quorum sunt illi connaturaliter debitæ species intelligibiles, quibus cognoscantur : tum etiam, quomodo prædictus intellectus sit talis naturalis. ut respiciat suum objectum specificativum, scilicet ens in communi, non determinando expresse, an sit naturale, vel supernaturale, vel an inferiora pertineant ad ordinem naturalem, vel supernaturalem, ac proinde, an sit quid commune respectu entium naturalium, vel supernaturalium, ut Lilius ; licet ratio vera omnia hæc sub illo contineantur : et ita ex vi cognitionis hujus objecti non poterit sci-

re, an sint possible entia supernaturalia in particulari sumpta, vel an comprehenduntur sub ejus objecto.

52 Potestque hoc explicari exemplo ejusdem intellectus Angelici, nicolaï cum pluribus aliis creaturis possible ordinis naturalis, et ad aliud universum spectantibus. Nam licet sub objecto ejus prædictæ creaturæ comprehendantur, non tamen productos intellectus comprehendens se ipsum, attingit in particulari tales creaturas : quia non pertinent ad objectum connaturali illius, seu ad objectum, respectu cuius sunt illi debite species intelligibiles, ut in tractatu de Angelis dici solet, et nos ibidem, Deo dante, id explicabimus.

Per quod ad id, quod de omnipotentiam huc argumento adducitur, satis consui. Quoniam omnes, et singulæ creaturæ possible non sunt objectum improporcionatum, et superexcedens respectu illius ; et ideo nequit comprehensive attingi, quin omnes illæ etiam in particulari attingantur.

53 Nec refert si urgeas, quod ad hoc, ut aliqua cognitio sit comprehensiva, debet ita extendi sicut objectum cognitum, ut ei illis, quæ art. 7 dicemus constabit, sed intellectus secundum suam essentiam extenditur ad objecta supernaturalia etiam in particulari, nempe ad visionem Dei per essentiam. ergo cognitio comprehensiva debet hoc ipso quod talis, ad visionem divinam essentia extendi, attingendo, quod prædictus intellectus tunc comprehensus, est capax videndi divinam essentiam.

Respondetur enim concedendo majorem in sensu formali, id est, de objecto cognito secundum eam præcise rationem, secundam quam cadit sub comprehensione, et negando minorem de intellectu, ut cadit sub comprehensione, qua comprehenditur ab Angelo, secus tamen, ut non cadit sub illa. Et deinde neganda est consequentia.

Explicatur hoc. Etenim intellectus secundam suam essentiam potest considerari ut comparatur, vel cum suo objecto specificativo secundum eam rationem, quam expresse, et formalissime in ratione specificativa dicit, vel cum eo secundum omne id, quod implicite; et de materiali importat, vel cum objecto connaturali, et proportionate sum quantitati virtutis, vel tandem, ut confertur cum suo objecto superexcedente prædictam virtutem : etsi ergo intellectus secundam suam essentiam comprehendatur a cognitione Angelica, secundum, quod comparatur cum suo objecto specificativo, prior modo

E

tr,v

t M H

Mv.

<LV
K#

de

deiampto, vel cum objecto proportionate ; non l&iueu ul confertur cum objecto super-exoedente, vel cum speciicativo, secundum omne id, quod implicate) cl do materiali i in-form; et ita non est necesse, ut ex vi il-lius comprehensionis cognoscatur , quod praedictus intellectus potest extendi ad vi-sionem claram Dei, quæ est objectum im-proportionalum, et superexcedens respectu ipsius.

54 Nec bine fit (ut per hoc tacita quædam objectio solvatur) quod absolute) et simpli-ater loquendo non comprehendatur com-prehensione naturali pnedictus intellectus per illam cognitionem Angelicam : quia ad comprehendendam absoluto etsimpliciter es-sentiam alicujus potentiæ, non est necesse nhicomprehendereillam,utcollatamcumsuo objecto proportionate) et specificativo (mo-dojam dicto) sumpto. Quoniam ad prædic-um comprhensionem nulla ratione deside-ratur comprehensivo potentiæ obedientialis. ctcommuniter docent Theologi; sive illa sic supernaturalis secundum substantiam, ut in priori solutione bujusargamenti dicebamus ; sive non sit supernaturalis secundum sub-stantiam, sed sit pure obedientialis, ut juxta hanc dicendi modum contingit : ac proinde nec erit necessa comprehendendi prædictam essentiam, prout reduplicative, et formaliter connotât, vel alien involute suam pu-lentiam obedientialem in ordine ad objectum jupernalurale, et per consequens, nec com-prehendi secundum, quod comparatur in particulari cum suo objecto superexcedente («quidem secundum suam potentiam obe-dteniialem debet cumillosic comparari) vel «condam, quod confertur cum suo objec-to speciOcativo secundum omne id, quod de Baterialiet implicate connolat. Nam secun-dmnistam rationem dicit prædictam essen-tiam, prout reduplicative, etformaliter con-notai involute suam potentiam obedientia-l«n in ordine ad objectum supernaturale.

55 Al tertium respondetur, quod licet non sil evidens metaphysice mysteria nos-tæ fidei habere per ordinem ad rem ipsam umnesconditiones, quæ requirunlurad hoc, utile divina, id est, supernaturall, credau-lar, qaiæ ex parte rei creditæ desideratur, tt id, quod sub præ licta fide cadit, sit in se rerum, et ita ut bene argumentum con-eWiL evidenter sciretur ea esse vera, si esset evidens modo dicto ea sub lide divina callere; est tamen id metaphysice evidens per ordinem ad prudentem, et rectam ratio-nem, id est, licet non sit evidens, re ipsa

habere prædictas conditiones; est tamen evidens, quod prudenter judicatur eas ha-bere. Ex quo tamen non sequitur esse evi-dens, quod sint talia qualia fides docet, sed quod prudenter judicatur ea ita esse. Unde non obstante illo judicio possent, quantum est ex hoc capite, esse falsa, et impossibi-lia, ut ex solutione ad confirmationem ma-gis explicabitur : et ita nequit inde eorum possibilitas evidenter colligi.

56 Ad confirmationem respondetur con-cedendo antecedens, et negando conseq. Et ad probationem, non argui ibidem ab opposito consequentis ad oppositum ante-cedentis, cum utraque propositio sit affir-mativa : sed ita debeiet inferri : *Hoc non esi evidenter incredibile : ergo non est evi-denter impossibile*. Ex quo tamen nihil contra nos : quia inde ad summum deduci-tur, possibilitatem illius mysterii esse eviden-tem negative, non vero positive, id est, non probari, tale mysterium esse impossi-bile, non tamen positive convinci, illud esse possibile.

Et potest hæc. confirmatio aperte ins-tari a simili. Nam sicut ex hoc, quod ali-quid sit evidenter impossibile, ac proinde evidenter inopinabile, non bene colligitur, quod si sit evidenter opinabile, erit eviden-ter possibile, quia ex hoc, quod sit evidens, posse aliquid opinalive, et probabiliter sus-tinerij non sequitur esse evidens, illud esse verum : ita neque valebit discursus in hac confirmatione factus, ut intuenti constabit.

Et sane ratio in utroque casu est ea-dem, scilicet, quod evidentia probabilita-tis, et credibihtatis rei in sensu dicto, non sumitur ex eo, quod res est, vel non est, nam mulla falsa, et credibilia, sunt probabiliora veris ; sed ex aliis causis ex-trinsecis, videlicet ex testimoniis Docto-rum, vel ex signis, aut aliis rationibus, et conjecturis : quæ possunt compati cum falsitate ejusdem rei ; et nihilominus evi-denter suadere, rem illam habere omnes conditiones requisitas, ad hoc, ut pru-denter judicetur, esse dignam, ut creda-tur. Ut palet in rustico, cui co uTi > unis consensus Doctorum proponeret, ut de lide cerium, Christum esse sub hac numero hostia. Nam tunc evidens essett rusticum prudenter judicaturum, si existimaret, id esse dignum creditu fide divina, quamvis ro ipsa tale non sit.

Ad ultimum patebit dubio sequenti.

Ad
eonDr-
natio-
nem.

Expli-
catio
«elatio-
nis ex
Qoadjm
instan-
tia.

DE VISIONE DEI.

DUBIUM IV.

Virum vi natura intellectuali secundum se sumpta, sit appetitus innatus ad visionem Dei per essentiam ?

Appeti-
tas
daplex.

57 UI titalas notior maneat, notandum est ex D. Thom., I part., quæst. 19, art. I et 9, quæst. 59, art. 1, et quæst. 80, art. 1, appetitum esse duplicem, alterum innatum, seu naturalem, alterum vero elicited. Primus est inclinatio, seu propensio ab aulhorc naturæ indita, qua unaquæque res absque ulla cognitione in suum bonum est propensa, qualis est propensio gravis in centrum, et levis in locum sursum. Hic autem appetitus non constituit speciale genus potentiæ, distinctum a natura substantiali, vel accidentali, cui competit : sed est pondus ipsius in suam perfectionem. Appetitas vero elicited, qui proprie rationem appetitas habet, est actus appetendi, quo res fertur in bonum cognitam sub ratione boni : et ita procedit ab speciali quadam potentia, scilicet ab appetita sensitivo, vel rationali : quorum primus fertur in bonum sensibile, secundus autem in bonum, ut sic. In præsentia autem solum loquimur de priori appetitu, non vero de posteriori : de hoc enim, ut clarius, el distinctius procedamus, in sequenti dub. differemus.

Placitum Scoti, et aliorum.

58 Prima sententia affirmat esse in natura intellectuali appetitum innatum per modum ponderis naturæ ad visionem Dei, prout est in se Trinus et Unus. Ita Scotus in 1, quæst. 1, prolog., el in 4, dist. 49, quæst. 10; Duran lus ibidem, quæst 8; Paludanus, quæst. 47 ; Soto, quæst. 2, art. 1, el lib. 1 de Natura et Gratia, cap. 4; Valentia, Γ 2", quæst. 5, art. 8, disp. 1, puncto I◆

Primam
(andâ-
mentam.

Hujus sententiæ præcipua fundamenta ad duo reducuntur. Quorum primum est il-
cujus occasione præsens dubium excitavimus. Secundum vero sic se habet. Quoniam Deus, ut est in se Trinus et Unus, pertinet ad objectum specificativum intellectus : ergo intellectus naturaliter inclinatur ud videndum illum, secundum istam rationem consideratum. Patet consequentia. Quia quævis potentia naturaliter indi-

natur in suum specificativum, et in ea, qnt ad ipsum pertinent, sicut in id, a quo bibet tutum suum *esse*, et specificationem.

59 Nec refert si dixeris, Deum, prout SiUi est in se contineri intra objectum specificativum intellectus, ut quid excedens, etimproportionatum respectu illius : el ita intellectum non habere appetitum innatum in ordine ad ipsum sic videndum.

Nam contra hoc est, quod eadem ratio objectiva secundum speciem, quæ repentur in aliis entibus, invenitur etiam in Deo, prout est modo dicto in se : ergo, sicut intellectus naturaliter inclinatur ad cognoscenda alia objecta, ita ad attingendam Deum secundum prasdictam rationem. Antecedens probatur. Quoniam eadem ratio objectiva secundum speciem debet reperiri in omnibus objectis inadæquatis alicujus potentiae : alioqui ipsa non esset una secundum speciem. Consequentia vero etiam constat. Nam tota ratio, ob quam in alia objecta naturaliter inclinatur, est, quia ibidem repentur illamet ratio formaliter, et speciificans : non secus, ac visus ideo naturaliter inclinatur in sua objecta, quia in eis repentur propria ratio objectiva illius, scilicet visibilitas.

Confirmatur Nam ratio materialis habet se materialiter, et per accidens ad rationem formalem, et objectivam : ergo si semel eadem ratio formalis objectiva reperitur in Deo, prout est in se Trinus et Unus, et in aliis objectis, consequens est, ut vel non inclinetur naturaliter ad reliqua, vel naturaliter inclinetur ad Deum secundum utramque rationem sumptum.

Difficultatis nodus ex doctrina D, Thomæ dissolvitur.

60 Nihilominus dicendum est, non esse in creatura intellectuali appetitum innatum jam dictum sumptum pro pondere, seu inclinatione naturæ, sine aliqua prævia cognitione, quæ sit in ordine ad Deum clare, et quilditative visum, sive, ut est Trinus et Unus, sive, ut tantum est Unus, el quoad ea predicate, quæ ad rationem primæ causa) pertinent. Assertio hæc aperte desumitur ex D. Thom, in hoc articulo, et quæst. 23, art. 1, quæst. 62, art. 1 et 2, 1' quæst. 114, art. 2, de Verit., quæst. 22, art. 7, et tandem in 4, dist. 49, quæst. I. art. 3, quæstiunc. 3, Ills verbis : *Quamvis*

autem

eidem ex *naturali inclinatione voluntas ha-*
Aat, ut in bfatitudinem feratur secundum
twimtrwm rationem, tamen, quod feratur
in Altitudinem talem, vel talem, hoc non
ul a inclinatione naturæ, sed per discretio-
nm rationis, quæ adinvenit in hoc, vel in
Ch summum bonum hominis constare. El
itiSinctum Ductorem sequuntur Gajotan.,
Bttnpz, Zumel, Nazarius, ct Molina in
fn&enti; Alvarez, t! 2’, disp. 26; Marti-
nez, qaæsl. 3, art. 8, dub. 1, ct alii quam-
plares.

U»e 61 Probatur rationo desumpta ex eodem
’-~ S. Doclore locis citatis. Quoniam, ut ex
eisdem constat, Deus clare visus, sive, ut
est Trinus et Unus, sive, ut est Unus, et
[rima causa, est objectum supernatural,
et superexcedens , ac impropportionatum
respectu creaturæ intellectualis : ergo in ea
noa est appetitus innatus per modum pon-
deris, et inclinationis naturæ in ordine ad
illam sic sumptum. /Antecedens patebit ex
iis, quæ art. 4 et 5 dicemus. Nam, ut ibi-
dem constabit, Deus, prout est in se, non
potest etiam, quoad rationem causæ primæ
dare, et intuitive videri sine lumine glo-
riæ, et unione divinæ essentiæ in ratione
speciei inlelligibilîs cum intellectu. Quare
cum hæc supra naturam’ ejus sint, quia,
nec lumen gloriæ, nec unio divinæ essen-
tiæ in ratione speciei intelligibiliis potest
esse connaturalis alicui intellectui creato,
aut creabili, consequens est, ut visio es-
sent@ divinæ, prout est in se, sive secun-
dum utramque rationem, sive secundum,
quod est prima causa, sit objectum super-
eicedens, impropportionatum, et superna-
tural respectu naturæ intellectualis creatæ.
Consequentia vero etiam constat. Nam ap-
petitus naturalis per modum ponderis na-
tura, non est nisi in bonum connaturale,
et proportionatum, ut inductive constat in
aliis appetitibus, et inclinationibus naturæ :
et ideo grave, hoc modo inclinatur in cen-
trum, et leve in locum sursum, quia hæc
sunt bona proportionata, et connaturalia
illius.

Cefr- 62 Confirmatur primo. Quoniam inclina-
®lio naturalis per modum ponderis naturæ,
de qua loquimur, est indita a Deo, præci-
fle, ut authore naturæ : ergo non potest so
extendere a i ipsum Deum, quatenus est in
«e, et ut transcendit totum ordinem ejus-
dem naturæ, ac proinde neque ad illum, ut
cr in se clare visibilis, sive, ut est Trinus
et Unus, sive, ut est Unus. Antecedens ex
se liquet. Utraque vero consequentia etiam

constat. Quoniam inclinatio non potest se
extendero ultra id , ad quod se extendit
suum principium : ergo si est a Deo, ut
authore naturæ, non habebit virtutem, ut
transcendat lotum hunc ordinem, et pertin-
gat ad ordinem suprnaturalem, intra quem
continetur Deus, ut clare, et prout est in
se visibilis, sive, ut est Trinus et Unus, si-
ve, ut est Unus, et prima causa.

Confirmatur secundo ratione, quam in-
nuit D. Thomas, i! 2e, quæst. 114, art. 2.
Nam quoties datur pralictus appetitus in-
natus per modum ponderis, et inclinationis
naturæ in aliquem finem, dantur etiam in-
strumenta, et vires intra ordinem naturæ
ad consequendum illum finem : sed in crea-
tura intellectuali non dantur instrumenta,
et vires intra prædiclum ordinem, quibus
posset consequi visionem claram Dei, sed
hæc illi gratuito a Deo authore supernatu-
ral! tribuuntur : ergo neque erit in ea ap-
petitus innatas in visionem Dei. Conseq.
videtur evidens. Minor est de fide. Major
etiam constat. Quoniam alias appetitus ille,
et pondus naturale esset frustraneum, quip-
pe, quod per vires naturæ, quas solas res-
picit, expleri nequit. Unde Arist., 2 de Cœ-
lo , text. 50 , ex eo probat, astra non
inclinari naturaliter in motum progressi-
vum, quia alias author naturæ dedisset eis
instrumenta ad talem motum, qui ab illis
deberet procedere, ne inclinatio illa esset
frustranea.

63 Occurrit Scolus, satis esse visionem
Dei claram esse ultimum finem creatura
intellectualis : quoniam quævis natura pro-
pendit naturaliter in suum ultimum finem,
el deinde pro majori secundæ confirmatio-
nis solutione addit, multoties dari appeti-
tum innatum ad aliquam formam, quæ ta-
men per vires naturæ nequit consequi : ut
palet in anima separata, quæ licet natura-
liter appetat unionem cum corpore, ut vi-
detur docere D. Thom. 1. part., quæst. 76,
art. 1 ad 6, non tamen dantur in natura
instrumenta, et vires ad illam reuniendam :
et similiter in homine habente innatum ap-
petitum ad vivendum secundum rectam ra-
tionem, et nihilominus ad hoc, ut nun-
quam peccet, ac proinde numquam deviet
a recta ratione, indiget speciali auxilio gra-
tiæ.

/u Sed contra. Nam, quod aliquis sit finis
ultimus respectu alicujus nature, non tollit
quominus possit esse impropportionatus, et
superexcedens, ut ex se, et in visione Dei
per essentiam respectu creatura intellec-

Conflr-
s^2ndo.
D.Thom.

Scoli
solutio
tam ad
ratio
nem,
quam ad
secun-
dam
con-
clusio-
nem.

Impug-
natur
pnmo.

BE VISIONE DEI.

lualis patet : ergo tunc natura ilia non habebit appetitum innatum in ordine ad prædictnm finem, quantumvis ultimum. Patet conseq. Quia pondus nataræ, tantam est in finem ultimum naturalem, non vero in ultimum finem improportionatum superexcedenlem, et supemaiaralem. Nam, sicut iste est supra nataram, ita ipsa non inclinatur connaturaliter in illum, nisi per aliquid superexcedens eamdem naturam, maxime, quia inclinatio naturalis per malum ponderis naturæ fundatur in naturali sympathia, et cognatione, quæ est inter appetitum , et rem appetitam , ut inductione facta constare poterit. Quare cum inter rem ordinis naturæ, ut talem, et formam saper-naturalem nulla sit naturalis sympathia, aut naturalis cognatio, et propinquitas, nulla erit etiam unius ad aliam naturalis inclinatio, et pondus.

Jmpn;-
Djtar
aajdiss.

64 Deinde. Quoniam finem aliquem esse ultimum non tollit quominus, si sit improportionatus, et supernaturalis, tantum sit in natura potentia obedientialis in ordine ad illum : sed appetitus, et pondus naturæ non dicit solum potentiam obedientialem, sed naturalem, seu connaturalem, saltim potentiam passivam, et distinctam ab obedientiali, sive hæc sit formaliter supematuralis, sive non : ergo tunc talis finis, quantumvis ultimus, non appetitur appetitu innato. Major constat, tum ex dictis, tum etiam : quoniam alias ultra prædictam potentiam obedientialem esset in natura potentia, saltim passiva, naturalis, seu connaturalis respectu illius finis supernatural : ac proinde finis ille supernaturalis, v. g., visio clara Dei esset naturaliter consequibilis : quandoquidem cuilibet potentiæ passivæ, quæ modo dicto est naturalis, correspondet sua potentia activa, quæ sit naturalis, vel debeat ita agere juxta debitum naturæ, ul illa potentia sit naturaliter in actum reducibilis.

Minor vero etiam constat. Tura quia appetitus, ul sic dicamus, per modum desiderii, et pondus naturæ, de quo in præsenti loquimur, est respectu formæ debitæ, et ideo dicit privationem ipsius, non vero solam negationem : at vero sola potentia obedientialis non est respectu formæ debita?, et ileo quamvis careat forma illa, non ob id proprie, el in rigore dicitur esse privata prædicta forma. Tum etiam : quia alioqui esset in quavis substantia creata appetitus naturalis ad unionem hypostaticam, ad quam habet potentiam obedientialem :

et ita maneret in statu violento donec hypostatice cum Deo uniretur.

65 Ex quo etiam satis apparet, quantam falsitatis contineat id, quod ex Scoto pro majori solutione secundæ nostræ confirmatæ additum est, scilicet non ideo formam aliquam esse naturaliter consoquibilem, quia fit in natura appetitus innatus, et pondus ad illam. Nam, pnterquam, quod hoc ex dictis manet impugnatum, nihilominus potest a lhuc ejus falsitas colligi ex eo, quod Philosophi inde colligant fuisse connaturaliter unibilem animam rationalem, v. g., Socratis cum sua materia in prima illius proluotione. quia erat in eadem materii naturale pondus, et inclinatio ad talem unionem. Et Arist. ex eo probat, 3 de Anima, cap. 5, dari intellectum agentem, quia datur possibilis : nam cum hic sit potentia passiva, oportet, ut detur agens ejusdem ordinis, qui illum ad actum naturaliter reducat.

Estque doctrina hæc valde consona mentii D. Thomæ, 1^a 2^a, quæst. 114, art. citato: ubi docet vitam æternam excedere proportionem naturæ creatæ, necnon el cognitionem, ac desiderium ejus, ob idque nullam creaturam esse sufficiens principium merendi, et consequendi illam, nisi detur ei donum gratiæ : ubi ex defectu inclinationis naturalis, seu ponderis, et desiderii natura probat defectum consecutionis per meritum propriis, et naturalibus viribus exhibitum, sentiens hæc duo esse inseparabilia, scilicet naturaliter linem appetere, et posse eundem naturaliter alipisci.

66 Neque exempla ab eodem Scoto adducta ei favent. Quia ad naturalem inclinationem, quæ est in anima ad unionem cum materia, ex eo, quod est vera pars hominis, sufficit, quoi debito tempore fuerit illa unio naturaliter ad actum reducibilis; non tamen est necesse, ut id pro omni tempore, et pro omni statu sit possibile. Unde licet anima absolute, et secundum se, et ex principiis naturæ considerata, præscindendo ab statu, et tempore separationis post primam unionem, sit naturaliter inclinata ad suam unionem, non tamen in sensu composito, et ex suppositione status prædictæ separationis : quia, ut sic non habet aliquam causam. quæ naturaliter possit illam ad actum re lucere, et ileo illa inclinatio solum dicitur naturalis ex parte termini materialiter «umpti. et secundum quid; non vero absolute, et simpliciter propter rationem dictam, ut N. Compluten. Collegium in 1^a Physic.,

disp. 3,

**

OR

D.Tin

disp. 3, nam. 92 et 93 adnotavit. Neque ib'qaid aliud vult D. Thom, loco citato ex l part., quæst. 76, art. 1 ad 6.

El similiter ad hoc, ut sit in homine naturalis inclinatio ad vivendum secundum Talionem, non sequitur viribus naturæ posse adimplere omnia præcepta : quia talis inclinatio non est ad vivendum confonnniter ad rationem in omnibus collective, sed solum divisive, ut solet Γ2*, quæst. 109, explicari.

Dato tamen esse in homine naturalem appetitum ad vivendum in omnibus secundam rectam rationem, tunc dicendum esset, ad appetitum naturalem saltem requiri, quoi possit expleri per vires ad ordinern naturæ pertinentes, qualiter expleri posset prælictus appetitus : quandoquidem ad vivendum in omnibus secundum id, quod directe dictat ratio naturalis, salis essent auxilia specialia ordinis naturæ. Cæterum ad satiandum appetitum innatum ad visionem Dei, prout est in se, non sufficiunt auxilia quantumvis specialia et gratuita ordinis naturæ, sed desiderantur vires gratuitæ ordinis supernaluralis, ut probatum est.

§in.

Satisfit argumentis Scati.

67 Ad primum ergo, quod ex dub. 3 insolutum reliquimus, quodque num. 36 ejusdem dubii ad luximus, respondetur, appetitaminnalum non esse respectu cujuscumque finis ultimi : aut respectu cujuscumque perfectionis, sed respectu finis ultimi naturalis, qualis non est visio Dei, prout est in se, respectu creaturæ intellectualis, secundum se sumplæ. Diximus, *Secundum se sumptæ*, quia, ul elevata per gratiam, et charitatem necandum quam rationem de illa in pnesenli non loquimur) cunnaluraliter propendit in prælicūm visionem.

Ad confirmationem eodem numero nuper diato adductam respondetur, appetitum innatum creaturæ intellectualis, secundum se fomplæ, quiescere in cognitione Dei alstracliva, et perfecta, qua ex creaturis ordinis naturalis cognoscatur : quia in hac cognitione beatitudo ejus connaturalis consistit. ul Γ 2' solei explicari. Appetitus vero ejusdem, ut elevataæ, solum quiescit in Deo clare viso. Neque est inconveniens, ul creatura illa, quæ secundum diversam rationem considerata potest duplicem finem lallimum, duplicemque bealiludinem habere, l

nequeat omnibus modis, et in omni ordine quiescere in aliquo eorum, scilicet in inferiori, qui eminenter non præhabet ea, quæ sunt superioris ordinis, ut ex se constare videtur.

Diximus, *In aliquo eorum scilicet in inferiori*, non posse quiescere, quia in fine ultimo superiori, potest, et debet requiem habere ; nam iste continet eminentissime modo omnem perfectionem ipsius finalis naturalis. Neque hinc fit præJiclum finem supernaturalom naturaliter appeti a creatura intellectuali secundum se sumpta. Nam, quod modo dicto satiat appetitum naturalem, non est necesse ut naturaliter appetatur, ut constat in humanitate Christi Domini, cujus natuialis appetitus ad propriam subsistentiam satiatur per subsistentiam Verbi, ct nihilominus non appetitur per appetitum innatum ab illa.

68 Ad secundum bene respondetur ibidem. Ad probationem vero dicendum est, appetitum innatum intellectus creati in ordine ad aliquod objectum non sumi ex ratione *sub qua* præcisæ sumpta, quia hæc fonnaliter, et univoce est eadem in omnibus objectis intellectus, ut ad illius specificationem concurrunt, et præscindit a naturali, et supernatural! : sed ex ratione formali *quæ*, non qualicumque, sed proportionata, et non superexcedente. Deus autem ut clare visibilis dicit rationem formalem *quæ* impropor tionatam, et supernaturalem, ut ostensum est.

69 Neque obest id, quod in eadem probatione additur, scilicet quamlibet potentiam habere inclinationem innatam in suum specificativum, et in ea, quæ ad ipsum pertinent. Quia quoties specificatio, atque adeo, et ratio objectiva præscindunt a naturali, et supernatural!, ut in intellectu (modo tamen dubiourimo hujus articuli exposito) contingit, tunc potentia non inclinatur naturaliter in suum specificativum præcise quia tale, sed quatenus superinduitur ratione objecti proportionati : et ita intellectus inclinabitur naturaliter in inlelligibile, ut sic prout non explicat, nec determinat an inlelligibile super naturale, ut tale, ot in particulari sump tum, comprehendatur sub illo. Quia intelligibile, ut sic, hoc modo sumptum, superio duitur ratione objecti proportionali : sicut etiam præ lictus intellectus naturaliter propendit in alia intelligibilia proportionata, non vero in intelligibilia superexcedentia in particulari considerata ; sive secundum se, sive determinando, quod inlelligibile, ut sic,

Explicata:.

Ad secandam.

DE VISIONE DEI.

quod est objectum intellectus creati, habet sub se continere illa in particulari accepta.

Adde, quod si semel verum est id, quod num. 12 diximus , scilicet intellectum constare essentialiter ex duplici fonnaliter potentia, alia naturali, alia vero obediencia- li, et quæ sit formaliter supernaturalis, tunc sola entia naturalia pertinebunt ad objectum intellectus, ut est potentia natu- ralis : et ideo nullo modo erit formaliter una ratio objectiva reperta in Deo, ut clare visibili, et in aliis entibus naturalibus, ac proinde argumentum nihil concludet.

Ai Ad confirmationem patet ex dictis, quo- modo ratio formalis, *qux*, et proportionata non sit per accidens ad rationem appetitus naturalis, sed indispensabiliter ad illum de- siderata.

DUBIUM V.

Utrum ddur in creatura intellectuali secun- dum se sumpta, appetitus elicitus, et natu- ralis, respectu visionis clarz Dei?

70 Ut omnis difficultas, quæ circa appe- titum visionis Dei poterat insurgere, ma- neat omnino soluta, ideo præsens dubium excitamus. Nam appetitus adæquato in in- natum, et elicited, ut supra dicebamus, dividitur.

§ i.

Pro tituli intclligentia aliqua prxlilaniur.

Ut hujus dubii titulus clarior evadat, no- tandum est cum D. Thom. appetitum elici- tum quoad præsens attinet, esse duplicem, alium efficacem, et absolutum, alium vero inefficacem, et conditionatum. Per priorem appetimus perfecte , absolute , et efllicaciter bonum : et ideo actus ille, quantum est ex se, affert, seu infert executionem , et asse- cutionem rei appetita*. Per posteriorem ve- ro, tantum imperfecte, conditionale, et inef- ficaciter res appetitur : et ita non est executivus boni appetiti. Unde prior ille explicatur per ly *volo*. aut *appeto* : poste- rior autem (modo tamen alibi dicendo) per ly *vellem*, sive *appeterem* : ac proinde, licet iste possit ferri in rem impossibilem, quia conditionate, et inefficaciter bene pos- sunt appeti impossibilia, ut si dicas, *vellem habere infinitas divitias* , *ri hx essent possi bilrs*, secus vero ille. Nam sicut res impos- sibilis nequit execution! mandari, ita nequ appeti appetitu efficaci, et exeeutivo.

• Uterque autem appetitus potest daobui to modis dici naturalis, vel ut naturale distio- guitur contra supernatural^, et denotat ac- tum appetendi viribus natura* habitum, vel ut naturale distinguitur contra liberum, et significat appetitum aliquo modo neceasi- rium : nam id, quod est necessarium, ha- bet modum essendi naturis, scilicet cum determinatione ari unum : et ideo merito naturale nuncupatur.

71 Cæterum quia actus appetendi dupli- Tto citer dicitur liber, primo modo, quoad exer- citium , et specificationem simul, quate- nus non solum potest exerceri, et non exerceri circa bonum propositum (in quo consistit libertas, quoad exercitium actus) se i etiam dato, quod exerceatur, non est necesse, ut sit hujus speciei, v. g., amoris, sed potest esse odii ; quod est esse liberum quoad specificationem, et exercitium simul) secundo vero modo quoad exercitium so- lum, quatenus licet possimus exercere, et non exercere actum , si tamen illum exer- ceamus, debet esse, v. g., amoris : inde est. quod appetitus naturalis elicited, ut dis- tinguitur contra liberum, ac proinde est quid necessarium, sit etiam duplex. Alius naturalis, seu necessarius, quoad specifica- tionem, et exercitium simul, quales sunt omnes appetitus brutorum , respectu sui objecti apprehensi sub ratione nocivi, aut convenientis : nam ovis prædicta ne- cessitate amat agnum a se genitum, et pascua sibi oblata, etc. Alius vero necessa- j- rius, quoad specificationem tantummodo, qualis est actus appetendi beatitudinem in communi : nam licet possimus abstinere, et non abstinere ab actu, si tamen in illum prorumpimus, debet esso hujus speciei, sci- licet amoris, et non alterius.

72 Ultimo notandum est, quod sicut ap- petilus isti sunt in multiplici differentia jam 'a dicta, ita et Deus ipse, ut quidditative, et per essentiam videndus , potest considerari multipliciter , scilicet vel secundum ea pnelicata essentialia, quæ alias ex creaturis ordinis naturalis de illo cognoscuntur, vd secundum illa, quæ ei conveniunt, ut est in se Trinus, et author gratiæ.

Titulus ergo dubii de prædictis appetiti- bus. et de Deo, secundum rationes enume- ratas considerato, intelligendus est : an ni- mirum respectu ipsius, ut per essentiam, et clare visibilis, vel secundum, quod est in se Trinus , et auctor gratiæ, vel saltim se- l eundum, quod est unus, et quoad prædica- ta, quæ ad rationem primæ causæ rerum naturalium

nimralinm desiderantur, sit in creature intellectuali secundum se sumpta, appetitus elicitus efficax, aut inefficax, qui aliquo ex modii dictis sil naturalis.

Referlur duplex opinio.

Lig.

ms. 51

essentiam, quæ est beatitudo eminentior creatura intellectualis, ut nunc supponimus, consequens erit, ut etiam necessario ametur.

75 Secunda sententia convenit cum precedent! in hoc, quod non detur in creatura intellectuali appetitus elicitus, et efficax videndi clare Doum : sed solummodo inefficax,et conditionatus : addittamen hunc esse naturalem, seu necessarium, quoad specificationem respectu visionis clare Dei, non prout est in se Trinus, et author gratiæ, sed precise quoad rationem primæ causæ rerum naturalium, et quoad prædicata, quæ ex creaturis cognoscuntur. In Ferrara, 3 cont. Gent., cap. 50.

Praecipuum autem hujus sententiæ fundamentum desumitur ex iis, quæ ex eodem S. Doctore supra dub. 1 dicebamus, scilicet naturale, seu necessarium esse homini, aut Angelo, viso effectu, desiderare videre quidditative causam.quoad eaprædicata,quæ ad rationem causæ ut talis pertinent, et ex prædictis effectibus colliguntur; non vero, quoad alia : ergo visis effectibus Dei erit in nobis naturale, seu necessarium desiderium videndi quidditative ipsum, quoad rationem primæ causæ, precise, et formaliter sumptam. Consequentia non videtur indigere probatione. Antecedens autem, quoad primam partem etiam constat. Tum quia, cum cognitio causæ, quoad *quid esi*, sit complementum, et perfecta consummatio intellectus, ut cognoscentis illam ex effectibus, et tantum quoad *an est*, consequens erit, ut ab intellectu sic cognoscente illam, non possit respui, et odio haberi : quia imperfectum necessario appetit suam plenam consummationem. Tum etiam quia in naturali, et necessario desiderio sciendi in communi, quod quævis creatura intellectualis habet, nihil aliud magis connaturaliter claudi videtur, quam desiderium videndi causam viso effectu, et ita utrumque desiderium erit necessarium. Quoad posteriorem vero, etiam liquet idem antecedens. Nam cum hoc desiderium excitetur ex cognitioneeffectus, ut talis, tantum erit respectu causæ, ut causæ formaliter sumptæ, ac proinde, non quoad prædicata, quæ alias materialiter in ea inveniuntur.

76 Nec satis erit si dixeris, visionem Dei, prout est in se prima causa, non esse separabilem a visione ipsius, ut est Trinus, et ut est author gratiæ : unde si semel non potest naturaliter appeti secundum hanc posteriorem rationem, neque etiam poterit

Secandi sententia.

Fnadi-mentam. D.Thom.

Solatia.

. L 4

Hi
ti l * l)

' ' L- :a ?
i i

i ' ' £

fit

;

L.*

.*

DE VISIONE DEI.

	Fecundum illam priorem : sicut si semel nequit consequi secundum unam rationem, nec poterit secundum aliam.	bono, posset prorumpere in hunc actam, scilicet <i>vellem illud consequi</i> , ita proposa visione clara Dei sub ratione cujusdammul- nu boni, poterit voluntas eodem modo «ta appetere: quia etsi tunc res appetita ewe materialiter supematuralis, non tamen ntio appetendi. Nam hæc, ut jam innuimus,es- set naturalis, quod idem cum proportion de appetitu elicito, suo modo absoluto, et inefficaci ejusdem visionis Dei, quique ij conditionatum quodammodo reducitur, ut alibi Deo dante explicabimus, dicendum est. Nam, saltim semel supposita divina reveh- tione circa possibilitatem illius, posset ϕŰ sub ratione cujusdam magni boni illam præ- dicto appetitu appetere.
Ibw t * Mtar·	Nam contra hoc est. intellectum in via posse naturaliter apprehendere Deum, ut authorem naturæ non apprehenso illo, ut author* grati® : ergo voluntas poterit desi- derare appetitu elicito, videre Deum per es- sentiam secundum priorem rationem, non desiderando intuitum ejus secundum poste- riorem : ergo tale desiderium erit naturale, seu necessarium, quoad specificationem res- pectu intellectus, ut cognoscentis illum ex effectibus. Hæc ultima consequentia patet ex modo dicto, prima vero, et antecedens ex se constare videntur.	78 Dicendum est secundo, in creatura intellectuali non vidente Deum per essen- tiam, et secundum se sumpta, v. g., in ho- mine, non esse appetitum elicatum, etiam conditionatum prædictæ visionis, qui sil necessarius, quoad specificationem. Ita Ca- jet., 1 part., quæst. 82. art. 1; Conrad., IT, quæst. IŰ, art. 2; Nazar, in present!; Mar- tinez, 12. quæst. 3. art. 8, dub. 2; Alvarez. 1‘ 2*, disp. 27, dicens hanc esso commu- nem Thomisiaruin sententiam, et eam tenet Durand, in 4, dist. 49, quæst. 8, et
Confir- DaL	Confirmatur. Nam ad hoc, quod creatura intellectualis desideret naturaliter appetitu elicito beatitudinem in communi, et non in particulari, quatenus consistit in visione clara Dei prout est in se, sufficit, quod hæc duo sint separabilia per nostros conceptus : ergo, ut eodem appetitu naturali, seu ne- cessario quoad specificationem desideret vi- sionem Dei per essentiam, ut est author naturæ, non vero visionem ipsius, ut au- thoris gratiæ, satis erit, quod sint eodem modo separabiles prædictæ visiones.	»

5 ni.

Decisio dubii ex mente D. Thom.

Prima ciusik	77 Nihilominus dicendum est primo, non Posse dari viribus naturæ ullum appe- titum elicatum, et eficacem respecta visio- nis claræ Dei, prout est in se, sive, ut est Trinus, et Unus, et author gratae, sive, ut est Unus tantum. et author naturæ, ac quoad ea prædicata, quæ alias ex effectibus naturalibus de illo cognoscuntur, bene ta- men appetitum inefficacem. Ita D. Thom. locis citatis.	
Probatur iq?an.	Et quidem, quoad primam partem, scilli- cet quoad appetitum efficacem constat ex dictis. Quoniam appetitus iste est exeeuti- vus, et applicativus mediorum, viribus au- tem naturæ nequeunt exequi media neces- saria ad hanc visionem, ut fides docet, et ratio suadet : quandoquidem sunt quoad substantiam supernatura ia.	
Ori part.	Quoad secund un vero partem, nimirum Quoad possibilitatem appetitus conditionall, et inefficacis, etiam patet. Nam cum appe- titus iste sit adeo imperfectus, nihil obest quominus possit per vires naturæ haberi. Unde sicut proposito voluntati alio magno	p*. quæst. 22, de verit., art. 7, ubi de homine loquens, sic inquit : <i>Quando ergo ex propria ratione adjutus divina gratia apprehendit aliquod speciale bonum, ut suam be/Uitudi- nem, in quo vere sua beatiludo consistit, tunc meretur. non ex hoc, quod appetit beatiludi- nem. quam naturaliter appetii ; sed ex hoc. quod appetit hoc specwle, quod non natura- liter appetit, ut visionem Dei, in quo tamen secundum rri veritatem sua beatiludo con- sistht.</i> Ei in 4, dist. 49, quæst. I, ari. 3, ubi ut redderet rationem, ob quam licet di- vina visio git ipsa beatitude, non tamen se- quitur,

quitur» quod quicumque appetit beatitudi-
um, appetat divinam visionem, addidit ;
(hiH fatifwfo in *quantum hujusmodi impor-
ts! pff it objectum voluntatis, non autem
iirina visio.*

Ex quibus verbis, sequens et efficax for-
matur ratio, supponendo tamen objectum
per se voluntatis, esso idem, ac objectum
liequalum ; quia inadæquatum comparatur
reo modo cum illa per modum objecti per
ireidens. Unde satis probabile est, quod
etiim si talo objectum destrueretur, aut im-
plicmn, non tamen ob id natura voluntatis
periret ; secus tamen si objectum adæqua-
tem voluntatis implicaret. Vel saltem est
omnino certum, quod destructo prædicto
objecto mad vquato non periret per se pri-
mo natura voluntatis, sed solum per se se-
cundo mutaretur, quatenus eo ipso objec-
tem adæquatum variaretur, quippe non
dedens ea omnia, quæ antea includebat :
dita objectum inadæquatum suo modo per
accidens comparatur cum voluntate quate-
nus non confertur cum ea per modum
objecti per se primi ; ac proinde nec per
modum objecti omnino per se illius.

8Û Hinc ergo sic arguitur. Voluntas ne-
cessitalur, quoad specificationem a suo ob-
jecto per se inspecto, seu adæquato, et non
ah alio : sed visio clara Dei, seu Deus, ut
dare visibilis, non est objectum per se, seu
adæquatum voluntatis in via : ergo non po-
test ab illo necessitari. Consequens est
aperta. Minor etiam videtur ex se constare :
quandoquidem voluntas in via appetit plura
dia præter beatitudinem in particulari, et
quæ ad illam non ordinantur, imo ei oppo-
nuntur.

Major autem quoad 1 part, satis liquet.
Quoniam quaevis potentia ex natura sua est
determinata ad tendendum in suum objec-
tum adæquatum, quia ab illo sumit totam
num essentiam, et specificationem. Quoad
Î vero sic ostenditur. Tum, quia sicut ob-
jectam inadæquatum, hoc ipso, quod tale,
non adæquat totam vim, et facultatem po-
tentiae. ita non est necesse, ut hoc ipso,
qaod voluntas velit prorumpere in actum,
debeat versari circa illud prosequendo ip-
cum, sed potest elicere actum alterius, et
opposite speciei, scilicet odii. Tum etiam :
«pia hoc. quod est non esse bonum adæ-
ipans voluntatem, sed inadæquatum, et non
satians illam, quod essentialiter includitur
in ratione objecti non adæquati voluntatis,
habet aliquam rationem mali respectu il-
Em : et ita tale objectum hoc ipso, quod

non sit adæquatum, nequit necessitare,
quoad specificationem.

81 Confirmatur, et explicatur. Nam licet
visio albi sit magna perfectio visus, et pri-
ma facie non videatur in ea apparere aliqua
ratio mali; quia tamen album non est ob-
jectum per se adæquatum potentiae visi-
væ, ideo (ro bene considerata) apparet ibi
aliqua ratio mali ; scilicet non esse bonum
adæquans lotam ejus virtutem, et ita ob
hanc causam visus, saltem, prout subest
imperio voluntatis, non necessitatur quoad
specificationem ad tendendum in illud : er-
go, cum Deus ut clare visibilis, non sit
objectum adæquatum voluntatis viatoris,
apparebit ibidem (ex defectu tamen crea-
turæ) aliqua ratio mali, ob quam possit res-
pui.

82 Nec refert id , quod adversarii in-
nuunt ad rationem hanc dissolvendam, ni-
mirum , satis esse Deum clare visibilem
continere eminentiori modo omne bonum ,
quam contineat illud beatiludo in commu-
ni. Unde non minus, quam illa poterit
necessitate, et ideo in patria nécessité ne-
cessitate omnimoda, scilicet non solum,
quoad specificationem, sed etiam quoad
exercitium : quia prædicto modo continet
omne bonum, et perfecte applicatur, atque
ostenditur voluntati.

Non itaque hoc refert. Nam si vis ratio-
nis factæ attente inspiciatur, satis ex ea fal-
situdinis convincitur. Quoniam licet Deus, ut
clare visibilis contineat omne bonum, ctita
quantum est ex se eminentiori modo adæ-
quat, et satiat totam vim voluntatis, atta-
men in via non proponitur ei ut objectum,
et bonum adæquatum ipsius ; secus vero in
patria : ergo licet in patria necessitet, quoad
specificationem, imo etiam, quoad exerci-
tium, non tamen in via. Consequentia vi-
detur certa. Antecedens vero etiam con-
stat. Quoniam tunc aliquod objectum
proponitur, ut adæquatum, quando potentia
debet ferri in ipsum, et in alia non nisi
propter illud ; et ideo ens mobile est objec-
tum naturalis Philosophiæ, quia illud pro-
pter se inspicit, cætera vero alia non nisi
ratione ipsius : sed voluntas viatoris potest
ferri in alia bona creata, et non ratione 'di-
vinæ bonitatis, et ut ordinata ad ipsam, sed
potius eidem opposita ; secus voluntas com-
prehensoris : ergo in via non proponitur ei,
ut universale, et adæquatum bonum ipsius;
bene tamen in patria.

83 Confirmatur, et explicatur. Nam quan-
tumvis bonum aliquod sit ex se adæquans

Confir-
milio.

6
Û.

?
lh

i

Ensio

? i.t>

Pnrda-
dilar.

if'

A

i

>\$,»

Confir-
matur, ct
explicat.

·4 ·

voluntatem, imo ex parte luminis» quo cognitor, i'v. g., fidei, repræsentetur firmissime, ut tale, nihilominus quandiu non cognoscitur evidenter, et prout est in se, sed obscure, tunc licet non ex parte luminis, vel objecti, bene tamen ex parte subjecti potest compati quasi suspicio, aut aliqualis dubitatio de bonitate adeo perfecta, et adæquante talis objecti : et ita potest quis habere fidem mysteriorum a Deo revelatorum, et pati qaamplurimas tentationes circa illa. Unde cum repntsentatione illa in evidenti, quantumvis certa, et omnino firma, compatitur, ul subjectum non quidem in actu signato, sed in actu exercito tendat ad illud bonum, ac si esset bonum non certo, et stabiliter omnimode perfectum, et adæquans voluntatem, sed sub aliqua ratione mali quodammodo propositum : ac proinde non manet voluntas nécessitata. quoad specificationem ad illud amplectendum, seu proloquendum. quamdiu objectum illud evidenter, et in se non cognoscitur, ut in praesenti contingit.

§ IV-

Occurritur fundnmtntu utrimque lententi.*

A4 84 Solum ergo superest fundamentis
niora^éx ulriusque senten satisfacere. Et in pri-
Aog. mis ad testimonium August, pro priori ad-
ductum respondetur, verba illa intelligenda
esse de bealitudme in communi : obiter
enim tangit propositionem illam ibidem re-
latam. et lumine naturæ notam, quamvis
multa in eodem capite de visione Dei per
essentiam doceat.

Ad Ad testimonium vero ex D. Thom. ad-
J2?® ductum respondetur, desiderium illud vi-
U.TCOM. dendí Deum, ortum ex visione niTectu-
um naturalium ipsius, solum esse inefficax, et
conditionaturn : vocari tamen a S. Doctore
naturale, seu necessarium, quoad specifica-
tionem, non quia simpliciter sit tale, atque
adeo semper habeat necessitatem prædic-
tam, sicut eam habet desiderium beaiitudi-
nis in communi, sed quia est naturale, seu
necessarium, ut in pluribus. Non secus
proportionone^tamen servata, ac appetitus vi-
ta», scientias, integritatis corporis, et simi-
lium. qui non est appetitus naturalis, et
necessarius, ui semper, sed, ut frequenter,
ut docent D. Thom. et Cajet., Γ 2°, qurust.
10, art. 1, et alibi sæpe.

Ex quo etiarn obiter inteUigetur con-
gruentia ibidem ab Angelico Doctore adduc-

ta ad probandum ex hoc desiderio videndi
Deum, possibilitatem talis visionis : quia
ex desiderio licet inefficaci, necessario u-
men necessitate pr.edicta, aliququaliter colli-
gitur possibilitas rei desiderata?.

Ad rationem, et confirmationem pro
eadem sententia adductam patet ex «e-
lis.

85 Ad testimonium vero pro secundi
sententia constat etiam ex iis, quæ modo di- 2'.
ximus. Ad rationem vero respondetur, non
convincere esso ullo modo in creatun in-
tellectuali appetitum elicited, et efficacem
ad visionem claram Dei, prout est prima
causa, quia quantumvis ratio hæcpræwn-
datur ab alia, semper est supematurnlis se-
cundum substantiam (ut ostensum est} pro-
bare tamen posse, esse in ea appetitum
elicited, et inefficacem, qui sit naturalis,
seu necessarius secundum quid, ul modo
asserebamus ; non vero naturalis, seu ne-
cessarius simpliciter, Quia licet prædicu
visio sit consummatio alterius cognitionis
ex effectibus desumptæ, non tamen est ob-
jectum adæquatmn voluntatis : et ita nequii
illam simpliciter, quoad specificationem
necessitare ; ut jam explicuimus. Per quæ
patet ad omnia, quæ in illa ratione adducun-
tur, quatenus contra nos pugnare possunt.

ARTICULUS Π.

Utrum essentia Dei ab intellectu creato per
aliquam similitudinem videatur?

1 Ad secundam sic pruéditar. Videtur, qao essatb
Dei ab intellecta ere*[*]) per ahqoam Mmilitudiuee
Ur : dicitur enim 1 Joan. 3 : raw C77--
rarrU. «xei/ea fi rneer, et ridehmut rcua reili ft!.
2 Prterca AugisL dirai J de ThuiUL : CaiDcxa»
;mw, fii a/tfM niathrajy bft xe «oΛb.
3 Prætereí. intellectas ia acta est inelHfihile in xb:
neat sensas ia acta es-l sensibile ia acto: hocauieaina
est nisi in quantum faforuialur sensos «imiliodiae r«
••eniibilis, et intrUectns similitudine ret intdkcLe : erp
si Deos ab intdfecta creato videtur in acta, apnrct,
per aliquam similitudinem videatur.
Sed contra e»lt quod dicit August. 15 de TnniL qad
cum Apostolos dicit, Γ1<y>>μ nunc pe* rpeciite*, H it
<mi/jaufe. speculi, cl xnigmaks nonine quæcamqae r-
mihtudiues ab ipso significat* intelligi possant.
accomao *ata sunt ad intcUigendum Deum : sed 'Ijere
Dents per essentiam non esi *isto ænignuliea, id specu-
büva, «cd contra eam dividilur : ergo divina essentia wn
vitietur per siniitudines.
Respondeo dicendam, qood ad visionem, tara «ensai-
lera, quam intellectualem duo requiramur, srdictx virtx*
MMva. ct amo rei usa : cum visu. Non enim flt visi· π
aeta, nisi per bnc, quod res visi quodammodo csl in n-
deute. El m rebus quidem corporalibus apparet, qu«4rn
iba non potest m vidente per suam risentiaa, id
I snitUB per suim ôtnililudiiirn : sirul similitudotaiés
I est in oculo, perquam Oi visio in actn, non aalea ipu
I 'iibtiantia bpUi». Si autem, e»*cl una, ct cudcm res» çsr
I esset pnaripHisj vi>ivan virtutis, el qgup esM res ibi,
I opnrterec v>lentem, ab illa re, el virtutem visiram babvre,
i et formam, per quam videret. Manifestam est antea,

HS

Dm riot nlhor indleeth» virtutis, ct ah intelleetu t&riHirsi, rican ipM inlrUcrüu virtus crralup- non wi On ftrra'ii. rvtinquilQn ijuad >il aliquo jurliripata ipMis, qoi rri primus intcllrds. Unde, cl iridlretsalis crralurr luincu quoihhui intellicibile tasxr, quii j prion lure derivatum. me hoc inlellitfa-urfeurttU* tutanli. she de aliqua perferUonc >uperad-ta *nU*, iriilorir. Rrqairit'ir ergo ad viikudtuu Deum a- ;xi Od similitudo ex Mrte vim la* ñateflii®, qua scilicet bta&ctu sit efficax ad videndum Deum. Sol ci parte itiiw. ç u ù Mtc»sccat aliquo inudo uniri videnti, per u J4 MfiUltlediorm erratam Dei esxentia videri potēt. Pritt) quHce, quū nett dicit Dionis., I cap, de divin. Mût., per riadliladinct inf- noris ordinis rerum riallo nJ* saperiûra possunt cognosci : sicut per speciem ror- potest evgnosri essentia rei Incorpores. Multo «oar Mint* per ipecicui erratam quaincumque potest es~ Dei rideri.

S«uib, quia essentia Dei est ipsum esse ejus, ut κ;α odautm est. qaad nulli formæ creabu competere p.vM. N'» potest igitur aliqua forma creaU esse simili* trD rtjn>efltaoi videnti Dei «.-enliani.

Terti-), «aia dirina essentia est aliquod ineircanscriptom, se sapererninenter quiddid potest signifleari, iri iatdhgi ab intellectu creato : ct boc nullo modo >er iqua sfeciem erratam repnrsrntari potest : quia omnis ftnu rreiaest determinata secundum aliquam rationem, rrisçieitût. ici virtutis, vel ipsius fesse, vd alicujus Mjomdi. Unde dicere Deum per similitudinem videri, tsttare diinam essentiam non videri, quod esset erro-BSB.

Dictstan crp, qnod ad videndum Dei essentiam re-qtriir aliqua similitudo ex parte risit® polentix», scilicet lesa divine glori£ confortans intellectura ad videndum Decs, de quo dicitur in Psalm : *In lumine m<> ridrbimu** htS. *hari* n o autem per aliquam similitudinem creatam Dei curttû rideri potest, qux ipsam divinam essentiam re-ja^stri nt in m' esL

Ad primam ergo dicendam, quod aauthoritas illa loquitur taiutadine, quæ est per participationem luminis glorie.

A4 senmdwn dicendum, quod Augustin, ibi loquitur de e-pitioie Dei. qor habetur in via.

Ad tertiam dicendam, quod divina essentia est ipsum Il5A Unde sicut alix formæ intelligibiles, quæ non sunt ran esse, uniuntor intellectui secundum aliquod esse, cwEformant ipsum intellectum, cl faciunt ipsum in actu, û diviaa essentia unitur intellectui creato, ut intellectum ia KU perse ipsam faciens intellectum in actu.

Prima conclusio. Ad videndum Deum requiritur aliqua similitudo ex parte potentia?.

Secunda conclusio. Impossibile est aliquam similitudinem ex parte rei visœ, et creatam eoairrere ad visionem claram Dei per essen- thm.

DISPUTATIO II.

bt lipulitudine, seu specie requisita ad visionem claram Dei.

Quia visio per assimilationem (modo tamen infra explicando) fit, ideo postquam D. Thom. ari. pra ced. ostendit posse intellectum creatum videre Deum, statim agit de similitudine, per quam illum visurus est. Et licet ad prædictam visionem desideretur, tam similitudo ex parte potentiae, scilicet lumen gloriæ, quam similitudo ex parte objecti ; nihilominus quia de priori similitudine magis ex professo agit Angelicus Doctor, art. 4 sequenti, ideo in hac disputatione præcipue de posteriori sermonem

instituemus : quamvis etiam nonnihil de priori illa attingemus, ut mentem D. Thom. quoad ea, quæ in hoc articulo docet, aperi- riamus.

DUBIUM I.

An juxta mentem D. Thom. sit admittenda aliqua similitudo creata in ordine ad visionem claram Dei eliciendam.

i Cuncta, quæ in sequentibus de similitudine requisita ad visionem claram Dei dicenda sunt, pendent ex intelligentia mentis D. Thom. circa eam : et ideo primo loco de Sancti Doctoris mente dubitamus, ut ita radicitus, et melius tota hæc difficultas expediatur.

Ut atuem titulus dubii plenius capiatur, notandum est, nos hic non loqui de similitudine, quæ generali quadam ratione dicitur talis, scilicet per modum effectus, quatenus generale est cuivis effectui repræsentare suam causam. Quia certum est apud Theologos requiri ad visionem Dei, tam lumen intellectuale nostri intellectus (modo tamen supra insinuato) quam lumen gloriæ, et utrumque produci a Deo, esseque similitudinem ipsius eo modo, quo quivis effectus repnesenlat causam secundum rationem causæ formaliter sumptam, ut hic etiam D. Thom. in 1 conclusione docet. Quare tantum loquimur de similitudine représentante objectum , ut objectum est.

Quia vero similitudo hæc poterat esse triplex, nimirum impressa, seu species intelligibilis, et expressa, seu verbum mentis, ac tandem objectiva per modum objecti, *quod* distincti a verbo, scilicet aliquod aliud objectum cognitum , per quod intellectus manuducatur in ordine ad cognitionem Dei per essentiam : ideo titulus dubii de omnibus his similitudinibus inquiri, an aliqua ex illis, creata tamen, sit juxta doctrinam Angelici Doctoris concedenda T

1 L - Γ3

Proponitur duplex sententia.

2 Prima sententia asserit, Doctorem Angelicum admittere speciem impressam, et creatam ad claram Dei visionem, et hanc esse lumen gloriæ ; negare vero similitudinem expressam, et etiam objectivam. Ita Vazquez in præsentî disp. 39, cap. !.

Animad-
Ang.
DocL

Prima
sen-
tentia»

Primi pro* bitar D.Tbota.	Probatur primo, quoad priorem ejus pari. Nam S. Doctor in praesenti art. ex- presse inquit, quod ad videndum Dei es- sentiam requiritur aliqua similitudo ex parte visivæ potentiæ, scilicet lumen divi- næ’gloriæ, confortans intellectum ad viden- dum Deum; orgo tale lumen erit species intelligibilis. Patet consequentia. Nam lioc ipso, quod sit similitudo Dei, reddens intel- lectum efficacem in ordino ad claram visio- nem, habet fœcundare, et determinare eum in online ad illam : hæc autem requirun- tur. et sufficiunt ad rationem speciei intelli- gibilis : ergo. etc.	dilative, el prout est in se videri in alio prius viso, tamquam in medio, si in illo non sit tota entitas, et ratio alterius. per speciem expressam, et creatam, aut per aliud quodeumquo objectum prius vi- sum nequit Deus, prout est in so videri : quia utrumque est inferioris ordinis, et ra- tionis, quam Deus ipse.
l Cnn- firm. S. Doct.	3 Confirmari potest !, ex eodem S. Doc- tore quodlib. 7, art. 1, ubi sic asserit : <i>lpsa essentia divina totaliter lux in(elligibilis «t. Unde lumen glori* ab ea in intellectum descendens facit hoc respectu divin* cssenti* in intellectu, quod facit respectu aliorum in- tclligibilium, qu* non sunt lux tantum spe- cies rei intellect* simul, et lumen. Sicut si lux sensibilis per se existent, ad ejus visio- nem sufficeret lumen oculum perficiens sine aliqua similitudine.</i>	5 Tandem. Quia D. Thom. in argumento, sed contra eam rejicit similitudinem ad visionem -Dei, quæ reddit cognitionem a-nigmaticam : at videre Deum per simill- ludinem prius cognitam reddit cognitionem ænigmaücam, non vero videre illum per simüitudinem, quæ-tantum concurrat, u: <i>quo</i> , et per modum speciei intelligibifis : ergo. etc. Minor, quoad ultimam prt. ex se liquet. Quoad 1 vero etiam patet. Quia tol- lit ab ea, quod sit visio immediata Dei, et ita erit visio per aliquid creatum, tam- quam per speculum, et ænigma, quippe, quod deficienter, et consequenter obscure divinam perfectionem représentai.
Swasdi. S.Thua.	Confirmatur ex eodem articulo in solu- tione ad secundum. Nam cum Sanctus Doctor sibi objecisset, non posse intellec- tum creatum videre immediate Deum , sed per aliquam similitudinem , ex eo, quod essentia divina non potest per se ipsam in- formaro intellectum, ut faciat ipsum in actu, respondet : <i>Dicendum, quod intellectus creatus fit actu od videndum divinam essen- tiam per lumen gloria, el hoc sufficit.</i>	G Secunda sententia asserit. Angelicum Doctorem negare similitudinem impressam, et objectivam ; secus vero expressam, seu verbum. 1ta Ferr., Iconi. Gem., cap.53 pani- que esse probabilem in via D. Thom. do- cent Sylvester in constato quæst. 12,art.2; Canadensis, 1 part., quæst 27, art. 1, disp. 5; Ledesma, de perfectione Dei, quæst. 8, art. G, conclusione 1 ; Capreol. in 1, disc. 27, quæst. 2, art. 2 et 3, et in 4, disL 49, quæst. 5, ubi ait S. Doctorem magis in banc partem inclinare, quod etiam affirmat Hence., 1 part, tractatu 4, disp. 42, cap. 5, num. 33.
Ultima pars «ale- tur. Primum faadi- mentam.	\ Deinde, quoad ultimam partem, scilicet quoad utramque similitudinem expressam, et objectivam. sic ostenditur. Nam D. Thom. in hoc art. expresse negat similitu- dinem, quæ se teneat ex parte rei visae, ut ex contextu constat : at utraque ex his si- militudinibus est similitudo tenens se ex parte rei visæ : ergo utraque ab eo nega- tur.- Min. patet. Nam sicut similitudo ex parte potentiæ, tantum videtur, ut <i>quo</i> , non secus, ac ipsa potentia, ita similitudo ex parte rei visæ debet videri, ut <i>quod</i> , si- cut ipsa res visa, et simul esse ratio viden- di objectum : at hpc habet tam similitudo objectiva, ut ex se constat, quam similitu- do expressa in via D. Thom. appellantis il- lam 4 cont. Gent., cap. 11, intentionem intellectam, et simul rationem videndi : ergo, etc.	Sententia hæc quoad 1 part, palebit ci statim dicendis. Quoad secundam vero pro- batur. Quia Angelicus Doct. infra quæst. 27, art. 1, sic inquit : <i>Qui eunique intclligii es hoc ipso, quod intclligii procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rci intellee(x. ex vi intellectus proveniens , et ex ejus notitia procedens : quam quidem conceptionem cor significat, ct dicitur verbum cordis.</i> Idem docet quæst. 9 de potentia, art. 5 et 4, cont. Gent., cap. 11, et quæst. 4 de verit., art. 2, ubi generaliter docet in omni intellectione produci verbum.
CoaBr- malio. S.Tbotn.	Confirmatur. Quia rationes a D. Thom. in præsenti articulo factæ hoc aperte probant. Quoniam certum est non posse unum quid-	7 Tandem bo-' ipsum probat Herice. \$«*. Quia omni altori cognitioni etiam illi, qui Angelus suam substantiam intuetur, conce- dit D. Thomas esse vitalem productionem similitudinis expressæ, et verbi, ut constat ex 4 contra Gent., cap. 11,et rationem reddit, quia in Angelis non est idem esse, ac <i>intd- ligere</i> :

: ergo, cum in boati non sit idem *tat* ipsorum! et *videre Deum*, fiet indo, ut per visionem bealiticam eorum producatu verbam.

Nec satisfacit discrimen, quod recentio- tes Thomistm inter Angelum , et Deum constituunt, ex eo, quod Deus est actus pu- rasinsupremo gradu immatorialitatis, et indleclualilaths, non vero Angelus. Nam centra hoc est. Tum quod substantia Ange- li e\$ in eodem gradu immaterialitatis, et intellectualitatis comparatione intuitionis rai. in quo est saltim proportionate Deus comparatione visionis creatæ : ergo sicut An«lus ad sui visionem indiget specie expressa producta, ita Deus ad hoc, ut vi- sionem creatam terminet. Tum etiam; quia wn explicant quid conferat gradus imma- leialiUtis supremæ, quam divina essentia bibet. ad hoc, ut per visionem ejus non producatu verbum.

Aperitur mens Angelici Doctoris.

8 Dicendum tamen est primo , triplicem hanc similitudinem creatam, scilicet im- pressam, expressam, et objectivam negari tD.Thom. ItaCajet., Bannez, Nazar., Don- nierz, Zumel in præsentia, qui ait quamplu- rmos ex discipulis D. Thom. hoc ipsum Mfirtire; Navarrete in præsentia controver. 14; Ripa in hoc art. et quæst. 27, art. 1, xp.2; Alvarez 3part., disput. 13, notabili 3 etdijp. 61, num. 10; Jabellus in præsentia; Soncin. in epito. ad Capreol. in 1 distinct. K, quæst. 2, et pluresalii ex recentioribus ûôpulis S. Doctoris, et tandem Ledesma ¶perfectione Dei quæst. 8, art. 5 et G, et lo- pens de specie expressa, ait sententiam ^intern illam, esso communiorem inter Thomistes, quamvis ibidem , ut jam innui- Ei3,âddat, sententiam admittentem præ- uicum speciem expressam, esse valde pro- babilem in via D. Thomæ.

9 Probatur primo. Nam D. Thomas ge- zeraliter docet in secunda conclusione arti- culi nullam dari similitudinem ex parte rei visæ in online ad claram Dei visionem : at canes hæ similitudines tenent se ex part, rei visæ : ergo omnes ab illo rejiciuntur. Minor patet. Quia omnes ordinantur ad npplendum eum concursum, qui ex parte ojecti præstandus erat : ergo omnes se teneat ex parte ejus, et ut gerentia vices ilLus.

10 Nec refert id, quod ait Vazquez, sci- licet speciem impressam tenere se ex parte potentiæ, ex eo, quod ei inest, illamque de- terminat. Non itaque hoc refert. Quoniam ex inhæsione speciei impressio in potentia, male infertur non tenere se ex parte rei visæ ; quandoquidem species expressa m- hæret potentiæ, estque proles ipsius, et ni- hilominus tenet se ex parte rei visæ, quia ordinatur ad supplendum, seu præstandum eum concursum, qui ex parte objecti exhi- bendus erat. Et similiter, quod species im- pressa determinet intellectum ad visionem, non indicat eam ex parte objecti non se te- nere. Quoniam proprium est objecti deter- minare potentiam ad sui cognitionem : ac proinde potentia non erit ex omni parte completa, et determinata ad visionem Dei, usque dum determinetur per ipsum Deum , ut habet rationem objecti. Quia non con- currit, nisi ut determinata, tam ex parte sui, quam ex parte objecti, imo nisi, ut aliquo modo transit in ipsum objectum, et est idem cum illo, ut infra dicemus. Unde quia objectum, ut objectum, determinat per speciem intelligibilem, ideo ipsa , ut deter- minat tenet se ex parte ejusdem objecti.

Confirmatur primo. Quoniam omnes ra- tiones, quibus S. Doctor probat non posse dari similitudinem creatam ex parte rei vi- sæ in online ad claram Dei visionem non solum probant similitudinem illam non pos- se esse objectivam, ut ex se constat, verum etiam neque impressam, aut expressam, ut patebit ex infra dicendis, dum rationes has expenderimus. Unde immediate post eas generaliter concludit, quod *dicere Deum per similitudinem creatam videri, est dicere divi- nam essentiam non videri.*

Confirmatur secundo. Nam de veritato, quæst. 8, art. 1, omnem similitudinem ex parte objecti excludit dicens : *Nulla simili- tudo divinæ essentiae potest habere aliquam convenientiam cum essentia divina, nisi ana- logice tantum, el ideo cognitio, quæ esset per talem similitudinem non esset ipsius Dei per essentiam, sed multo imperfectior , quam si cognosceretur substantia per similitudinem accidentis.*

11 Secundo probatur assertio. Nam idem S. Doctor in 4, dist. 49, quæst. 2, art. 1 ad 15, sic ait : *Medium in visione corporali, el intellectuali invenitur triplex. Primum est medium (sub quo) ut lumen. Secundum, me- dium (quo) ct hoc est forma visibilis, qua de- terminatur potentia ad speciale objectum, si- cut per formam lapidis ad cognoscendum*

Vuqtiei.
Pnrcla-
ditar.

I.Confir.
D.Tbom.

Secandi-

Secun-
dum
fundi-
mentum.
Ang.
Doc.

i
J

·j.

5.!

H
n*
Φ
hi
r
li- L

ÎW

DE VISIONE DEI.

lapidem. Tertium est medium (in quo} videtur, ft hoc at, per cujus inspectionem ducitur visus in aliam rem, sicut inspiciendo speculum ducitur in imaginatum : in visions igihir potrix non erit tertium, nec secundum medium, sed erit tantum primum. Ubi, ut vides, negat S. Doctor in ordine ad visionem claram Dei tam medium in quo, nempe similitudinem objectivam, et cognitam, ut quod, et medium, quo, nimirum formais visibilem, qua determinatur potentia ad speciale objectum : ac proinde negat similitudinem, tam impressam, quam expressam. Nam per utramque determinatur intellectus ad speciale objectum : per impressam quidem tanquam per id, per qnod objectum movet potentiam : per expressam vero, ut per id, per quod idem objectum constituitur in ratione objecti actu terminantis intellectionem, ut ex infra dicendis constabit.

12 Nec enervat vim hujus testimonii duplex solutio, quam Vazquez adhibet. Prima est, D. Tbomam retractasse hanc sententiam in hac 1 pari, et alibi. Secunda vero, S. Doctorem dum negat secundum, et tertium medium, tantum loqui de specie expressa, et similitudine objectiva.

Nam contra primam obstat. Angelicum Praeceptorem numquam expressis verbis alibi docuisse dari speciem impressam in ordine ad claram Dei visionem ; imo perpetuum fuisse, tum in neganda omni similitudine creata ex parte rei vis® se tenente, tum etiam in concedendo Deum se habere per modum speciei in ordine ad ipsius visionem : ergo non est cur censeatur alibi retractasse sententiam, quam in praedicto testimonio docuerat. Patet consequentia. Quia ad i I desiderabatur, ut adeo expressis verbis oppositum alibi doceret, quod nullam posset probabilem interpretationem pati. Quare, cum non solum id non fecerit, verum hoc ipsum alibi generaliter docuerit, non est cur censeatur sententiam retractasse.

13 Accedit, quod si ea, quæ in hoc loco ex 4 Sententiarum docet, syncere, et ut debent, intelligantur, potius suut explicatio eorum, quæ in summa Theologiæ. et in quæaionibus disputatis postea asseruit : quandoquidem enumerat omnes similitudines ex parte objecti se tenentes, quæ ad visionem Dei concurrere posse videbantur, et eas ad prædictam visionem concursum præstare negat : cum tamen in omnibus fere aliis locis ad tantum generaliter, et

non semper prædictas similitudines enumerando, docuerit.

Et similiter contra secundam solutionem obstat. Tum, quod Divus Thom. dum negat concurrero ad visionem Dei secundum medium, scilicet formam visibilem, loquitur de ea forma, quæ determinat potanfm in ordine ad visionem. Quare cum specie impressa, et expressa sic determinant illam, consequens est, ut utraque a Sancto Doctore negetur. Tum etiam : quia jam secundum medium ex rejectis his a D. Thom, confunderetur cum tertio, quandotjuidem secundum concurreret etiam, ul medium. quod. ac proinde coincideret cum tertio. Nam in opinione quam Vazquez D. Thom. ascribit, species expressa influit per modum medii, quod, ducentis in cognitionem

14 Neque est ullius momenti evasio, : . quam adhibet hic author, scilicet specient expressam per modum medii, ut quod concurrere, sed interni ; secus vero tertium medium Non itaque hoc est alicujus momenti. Quia S. Doctor, ut ex contextu constat, tantum intendit distinguere h« Lria media penes hoc, quod est esse medium sub quo, et quo, ac tandem, ut quod. Quare quod duo posteriora media maneant, vel non maneant intra intellectum. est quid materiale ad discrimen intentum. Unde quando Angelus Deum abstractive cognoscit per suam essentiam Angelicam, tamquam per rem cognitam, tunc invenitur ibidem triplex hoc medium, et nihilominus omnia illa intra Angelum manent : ergo. etc.

15 Tertio probatur principaliter assertio. Nam D. Thom. in hoc articulo negat omnem similitudinem creatam in ordine ad visionem Dei pnoter lumen gloriæ : at lumen non est aliqua ex similitudinibus dictis : ergo omnes illas negat. Major videtur constare ex textu. Minor vero, quoad similitudinem expressam, et objectivam, est adeo communis inter Theologos, ut a nemine negetur. Quoad similitudinem impressam, sic ostenditur. Quia similitudo impressa est formalis similitudo objecti, ut constat ex iis, quæ docet D. Thom. in hac 1 part., quæst.85, an. 2, lumen autem gloriæ solum représentai Deum virtualiter, ct generali quadam ratione, scilicet per modum effectus, el ideo S. Doctor æquiparal repræsentationem, et similitudinem ejus cum Deu, similitudini luminis naturæ cum ipso ; quod quidem lumen, ut constat

hoc

Duplex solutio ex Vuqca.

Impag-nilar primi S.Thom.

.1A

f l

11

hw tentum modo ose Fimilitudo Dei. 16 Continuatur. Quia ut D. Thorn, in prwnti, el artic. 5. docet, lumen gloriu» babel rationem virtuti» operativæ ex |»urte potentiæ. Undo inquit, quod est necessarium ad huc. quod intellectus fiat potens ad intelligendum per modum, quo potentia fit potenlior ad operandum per habitum ; sicut etiam lumen corporale necessarium est in nsu exteriori, in quantum facit medium traaqarens in actu, ut possit moveri α color» : ergo tale lumen nequit habere ratio-win speciei intelligibilis in online ad damn Dei visionem : ergo neque rationem similitudinis expressæ, aut objective. Hæc ultimi consequentia satis quoad præsens constat. Prima vero etiam patet. Quia species intelligibilis præsupponit virtutem intelligendi ox parte potentiæ requisitam , et dispositionem necessariam ad hoc, ut poscit immutari ab objecto. Nam unio speciei intelligibilis cum intellectu formaliter sumpta, fit non in *esse* entitativo, sed in *tuf* intelligibili ; intelligibiliter autem non potest objectum uniri nisi potentiæ dispositi id talem unionem, et habenti virtutem idinlelligendum. Unde species intelligibilis in esse speciei formaliter, non unitur *TK*ido, sed in *esse* entitativo , quia ex pute sua non habet vim ad intelligendum.

Accedit, quod, ut D. Thom. ibidem doet. lumen gloriæ non utcumque dat virtutem potentiæ, sed elevando illam ad claram Dei visionem : et ita nequit habere ratio-Km speciei intelligibilis , quia hæc non dmt potentiam ad intelligendum : quandoquidem, ut modo dicebamus , supponit µ parte potentiæ omnem virtutem requisition ev parte ipsius in ordine ad recipiendum talem speciem , et ad intelligendum m cum illa.

Π Dicendum est secundo , quod licet D.Tbom. 1res illas similitudines negaverit, jrecipue tamen similitudinem, seu speciem impressam rejecit. Ita quamplures ex discipulis D. Thomæ. ut refert Gonzalez in [«senti. Probatur assertio. Nam Angeli-

Doctor eam similitudinem, seu unionem potentia» cum re visa præcipue rejecit, quæ

ia omni visione etiam oculi corporei necesano'requiritur : ergo ex illis tribus similitedinibus præcipue rejecit similitudinem, «n ipeciem impressam.

Consequentia patet. Quia aliæ similitudines non requiruntur necessario ad omnem Tjionem : et ideo sine similitudine objec-Salmant. Curs, theolog., tom. L

tiva in speculo relucente, potest objectum oculo corporeo videri, sicut etiam sino specie expressa. Nam sensus externi non formant verbum, seu expressam speciem, ut docet I). Thom. quodlib. 5 art. 9. ad 2. his verbis : *Non autem ipse sensus exterior formal sibi aliquam formam sensibilem : hoc autem facit vis imaginaliva : cujus formæ quodammodo simile est verbum intellectus.* Unde ob hanc etiam causam S. Doctor loco citato ex i. Sententiarum non dixit in omni visione corporali , et intellectuali inveniri triplex illud medium, sed solum in visione corporali, et intellectuali illud inveniri. Nec asseruit omnia illa media desiderari ad quamlibet visionem, sed tantum voluit posse in visione corporali, id est, sensibili alicujus sensus, necnon et pluribus intellectionibus reperirL

18 Antecedens vero præcipui, et primi enthymematis etiam constat. Nam ut S. Doct. ostenderet id, quod præcipue intendebat, assumit hoc principium universale, scilicet, ad omnem visionem, etiam oculi corporei requiri , tum virtutem visivam. tum etiam unionem visus cum re visa : et applicans generalem hanc doctrinam ad præsens, inquit, ex his duobus requiri ad claram Dei visionem primum illud , scilicet virtutem visivam, ac proinde lumen gloriæ , quod intellectum confortat ; non vero desiderari similitudinem aliquam creatam, per quam fiat unio rei visu* cum visu : ergo præcipue loquebatur de similitudine, seu unione illa, quæ generaliter requiritur ad omnem visionem etiam oculi corporei. Ex quo etiam patet, quam recte D. Thom. postquam conclusit, et ostendit non esse dabilem speciem impressam, et creatam, quæ repræsentet Deum prout est in se, statim generaliter concludit non esse admittendam similitudinem aliam præter lumen gloriæ : quia rationes ab eo factæ de omnibus similitudinibus jam dictis intentum convincunt, ut infra ostendemus.

Solvuntur argumenta utriusque sententiæ.

19 Ad primum ergo pro prima sententia respondetur, lumen gloriæ solum esse determinationem tenentem se ex parte potentia». et ideo requiri determinationem ex parte objecti, quæ, quoad præsens attinet, fiat per essentiam divinam, ut habet rationem speciei intelligibilis, quoniam utnique determinatit)

«f.1'

y»'

ih? C!

ib

H

Ad primum.

JfHi

DE VISIONE DEI.

minatio requiritur ad talem visionem. Undo licet intellectus Angelicus, v. g.. Gabrielis, seipso sit naturaliter determinatus ad essentiam ejusdem Gabrielis semper cognoscendam, et lumen propheticum possit esse naturaliter determinatum ad unicum tantummodo objectum, ut docet D. Thom. 2* 2*, quæst. 173. art. 2; nihilominus propter rationem dictam indigent determinatione proveniente ab objecto, vel specie intelligibili loco illius. Sed hæc amplius art. 5. dub. 1. elucidabuntur.

Ad primam questionem. 20 Ad primam confirmationem respondetur, satis constare ex testimoniis a nobis ex S. Ductore adductis, quomodo, juxta ipsius mentem, nequeat dari species intelliqibilis creata in ordine ad visionem Dei. Unde ad testimonium in hac confirmatione) allatum, dicendum est, essentiam divinam, ut habet rationem speciei intelligibilis, posse considerari, ut non ponens in numero cum lumine gloriæ. ob necessariam connexionem infra art. 5. explicandam, quam habet cum illo, non secus, ac intellectus Angelicus (proportionem tamen servata) potest etiam concipi, ut non ponens in numero cum essentia Angeli, quam necessario involvit. Quia hoc ipso, quod ait talis, involvit habere sibi unitam prædictam essentiam in ratione speciei intelligibilis. Et ideo sicut considerando divinam essentiam, et lumen, non secundum, quod ita sunt connexa, sed, ut sunt distincta, potuit de lumine gloriæ dici, quod præstat id, quod in nobis lumen ; et de divina essentia, quod tribuit id. quod in nobis species intelligibilis : ita attendendo ad illa, ut sunt inter se modo dicto connexa, et ut ratione hujus connexionis possunt considerari, ut non ponentia in numero, potest etiam absolute dici, lumen gloriæ præstare id. quod in nobis species, et lumen simul præstant : quia intelligitur de lumine cum iis, quæ ipsum necessario concomitantur, et ut non ponit ratione prædicti nexus in numero cum illis. Et ita lumen cum essentia, ut habet rationem speciei intelligibilis, præstat modo sibi proportionate respectu ejusdem essentiæ, ut objecti cogniti id, quod in nobis species rei materialis, et lumen intellectus præstant. Quia essentia habet respectu sui rationem speciei, ex eo quod, ut loquitur U. Thom. est totaliter ipsa lux intelligibilis. et lumen gloriæ tribuit intellectui efficacitatem, ex parte ejusdem intellectus requisitam.

21 Unde, sicut si daretur lumen per se existons, non desideraretur species distincta

ab illo, ut multi (do quo alibi) probabiliter volunt, sed sufficeret derivari ab eo aliud lumen in visum, quod inhaereret visui. el insuper quod lumen per se existent unimtur in ratione speciei ad visionem : iu in præsentia hoc ipsum, proportion») servata, dosidarabitur, et solum excludetur species impressa creata ; non vero inercata : qo.p, modo infra art. 5. explicando» est noemt-rio connexa cum lumino gloriæ.

22 Ad secundam confirmationem dicendum est. D. Thom. tantum velle, quod ex necessario requisitis per modum inhaerentium in intellectu, et informantium illum cum admixtione imperfectionum, nullum aliud debet admitti in ordine ad visionem præter lumen : quia inhærentia hujus sufficit. Et ita por hoc manet solutum argumentum, quod ibidem proponit D. Thom. quia essentia, ut habet rationem speciei, non est ex requisitis per modum inhærentis : el ideo eadem essentia divina potest esse species» et determinare per modum speciei potentiam, quamvis ipsi non inhæreat.

Ad cætera argumenta hujus sententiænon est necessarium, ut responsum præbeamus, quia potius pro nobis, quam contra nos sunt : quamvis nonnihil ibidem a Vasq. admisceatur, quod cum doctrina D. Thom. non cohærel. ut ex infra dicendis constabit.

23 Ad fundamenta secundæ sententiæ respondetur, S. Doctorem loqui de omnibus intellectionibus ordinis naturalis, quantumvis perfectis, ut dum Angeli se per suam essentiam intelligunt : nam in his semper datur verbum, ut infra explicabitur. Et consonat interpretatio hæc contextui. Quoniam ibi S. Doctor non intendit adducere rationem ex se efficacem, ad probandum dari verbum in divinis, quandoquidem id ratione naturali nequit convinci, sed solutp afferre congruentiam ex iis, qua? in omnibus naturalibus cognitionibus contingunt, ad manucondum intellectum, supposita fide, in online ad assensum prædictæ veritatis, scilicet generationis Verbi divini. Ad hoc autem sufficit, quod in omni cognitione naturali semper inveniatur verbum, quia convenientius ex illa (quippe notiori) quam et aliis intellectionibus solo lumine fidei notis, quales sunt intellectiones supematurales, ratio congruentia* desumitur. Unde cumD. Thom. plures alias congruentias ad alia mysteria fidei declaranda, et supposita eadem fide, aliquo modo suadenda, adducit, utitur exemplis rerum naturalium, non vero supernaturalhnn

Ad primam questionem. S. Thoma.

M» S.Ui

« Φ

vr.T- m» U : M

TRACT. IT. DISP. II, DUB. IL

<p>pern&taralium ; quippe quæ ad sui certam cognitionem etiam requirunt fidem, et ita ex illis locis, ox I.coritruGenL, Hex qum\$. Ldi* writ. nun potest colligi efficaciter, D. Thorn, (entire in omni intellectione creatu forcrandum esso verbum : qui sensus D. Tboin. tantum est esso universaliter verum, quod in omni intellectione ordinis naturalis debet formari.</p> <p>21 Quibus etiam addi potest (ut sic tacite cuidam objectioni flat satis) quod ex hoc quod beati non forment verbum, non potest argui illud non generari in divinis. Quia vifio beatifica non est participatio intellectio- nis nolionalis Patris, ut notionalis est (ut ex infra dicendis constabit) sed intellectio- nis essentialis divinæ, ut talis est : intellec- tio autem essentialis præciso, ut talis, non producit Verbum, alias Filius, ct Spiritus Sanctus illud producerent, sed intellectio, ul notionalis est : et ideo producit a solo Patre, in quo tantum intellectio notionalis, seu dictio invenitur.</p> <p>Ad ultimum ex Herice desumptum constabit ex iis, quæ dub. ultim. hujus disput. dicemus.</p>	<p>Probatur primo. Nam potissima causali- tas speciei intellligibilis est in genere causæ formalis : sed Deus nequit supplerò huc ge- nus causa- : ergo nequa uniri cum intellec- tu beati in raliono speciei intellligibilis : ac proinde danda erit species intellligibilis crea- ta, per quam uniatur. Minor cum utraque conseq. ex so constant. Major etiam liquet. Quoniam præcipuum munus speciei intelli- gibilis est determinare intellectum, et tri- buero speciem intellectioni, ad quam deser- vit : hæc autem duo ad genus causæ formalis spectant.</p> <p>26 Secundo. De rationo speciei intelligen- bilis est, quod constituat intellectum inac- tu primo, tribuatque illi virtutem ad ope- randum : sed hoc nequit præstari ab essentia divina, nisi per intrinsecam informationem; ergo cum hoc illi repugnet, nequit uniri per modum speciei intellligibilis. Major quoad 1. part, satis constat. Quoniam intellectus secundum se, et precise sumptus, est pura potentia in genere intelligibili, et reducitur ad actum per speciem intelligibilem. Quoad 2. vero part, patet exprima. Quoniam cum unumquodque operetur secundum, quod est in actu, consequens est, ut si species cons- tituit intellectum in actu, quod det illi vir- tutem ad operandum , et intelligendum. Min. vero etiam constat. Nam si essentia divina non unitur intrinsece, atque adeo per informationem, manebit intellectus intrin- seco, sicut antea, ac proinde, sicut antea non erat intrinsece constitutus in actu, nec cum virtute ad operandum, ita nec postea.</p> <p>27 Confirmatur primo. Nam essentia di- vina nequit se habere per modum potentiæ respectu visionis beatificæ : ergo neque po- test constituere intellectum in actu primo. Antecedens est evidens. Quia talis poten- tia iitaspugnat cum infinita actualitate essen- tiæ Dei. Consequ. vero etiam patet. Quia actus primus est in potentia ad actum se- cundum, et per illum perficitur.</p> <p>Confirmatur secundo. Quoniam essentia divina se ipsa nequit prostare aliquem ef- fectum formalem intellectui beati : ergo, nec constituere illum in actu primo, ac proinde, nec uniri eidem in ratione speciei intellligibilis. Hæc ultima conseq. patet ex dictis. Prima vero etiam constat. Quia nihil potest constituoro aliud in actu, quin tri- buat illi aliquem effectum formalem. Ante- cedens vero probatur. Nam illo effectus nequit esse pure increatus, quippe incipiens in tempore ; neque pure creatus, quando- quidem involvit essentiam divinam, ut for-</p>	<p>I. Aria.</p> <p>Sernn- dara.</p> <p>L. conflr.</p> <p>Secantb.</p>
<p>DUBIUM II.</p>		
<p>Cfrvm <i>Essentia divina uniatur de facto cum intellectu beati, per modum speciei intelli- yibilis, in ordine ad claram Dei visionem ?</i></p>		
<p>Postquam mentem D. Thom. examina- vimus. et juxta eam vidimus nullam dari speciem intelligibilem creatam, in ordine ad claram Dei visionem, ac proinde essen- tiam divinam uniri in ratione speciei in- telligibilis cum intellectu beati, dicamus oportet quid circa hoc , proscindendo ab ôlhoritatibus, et testimoniis D. Thom. et folum ad rem ipsam attendendo, dicendum iit.</p>		
<p><i>Proponitur prior sententia.</i></p>		
<p>15 Prima sententia negat, Deum uniri in ratione speciei intellligibilis com intel- lectu beati, ac proinde affirmat dari de facto fperiem intelligibilem impressam, et crea- tam . in ordine ad visionem ipsius per essentiam. Hæc est Aureoli apud Capre. in I.dist.49. quæst. 5. artic. 2. Vazq. in pre- sent! disp. 43. cap. 6. quamvis diverso fandimento ductus, refert pro ea Ricardum in 3. dist. 14. art. I. quæst. 3.</p>		

mam, a qua procedit; nec mixtus ex creato, el inerrato, quia illud eue creatum, quoad admisceretur, nec esset quid substantiale, siquidem rue substantiale nequii tribui intellectui, cum sit accidens ; nec etiam quid accidentale, alias daretur aliquod accidens medians inter essentiam divinam, et intellectum, ratione cujus Deus clare videretur, el ita videretur, cl non videretur immediate. ut ex supradictis, et infra dicendis constabit :orgo, etc.

28 Tertio. Ex unione speciei intelligibilis cum intellectu debet aliquid per se unum resultare : sed ex essentia divina, et intellectu beati nequit hoc unum resultare : ergo essentia divina non poterit cum eo uniri per modum speciei intelligibilis. Conseq. est satis perspicua. Minor vero videtur aperta. Quoniam ex essentia divina, et intellectu non potest coalescere una substantia, aut unum accidens, ut ex se constat : ergo, etc. Major vero etiam patet. Nam ex pura potentia in aliquo ordine, et ex actu ejusdem ordinis non potest non resultare unum per se, ut in materia, el forma substantiali videre licet ; ergo cum intellectus sil pura potentia in ordine intelligibili. et species impressa sit proprius actus hujus ordinis , fiet inde, ut ex utroque debeat unum per se coalescere.

29 Confirmatur. Nam si essentia divina uniretur in ratione speciei cum intellectu creato, et ex utroque aliquid resultaret, non posset non fieri per novam aliquam actionem ; sed hæc repugnat : ergo, etc. Major patet : quia novus effectus ex unione plurium resultans debet fieri pernoram actionem, etsi unum extremam sit increatum. ut in mysterio incarnationis constat.

Minor vero etiam liquet. Quia hæc actio non potest esse actio productiva intellectus, quippe quæ est inferioris ordinis, nec actio productiva luminis gloriæ : quin sicut productio luminis fidei nequit esse productio, aut unio specierum intelligibilium, quæ ad credendum desiderantur, ita nec productio luminis gloriæ potest esse actio productiva unionis essentiæ divinæ, aut alicujus tertii ex hac unione resultantis. Nec tandem potest esse aliqua alia actio terminata ad totum illud conjunctum : nam in hoc conjuncto tantum reperitur ipsa essentia divina, et unio ejus cum intellectu, ac tandem intellectus cum lumine gloriæ : at nulla potest esse actio producens divinam essentiam, cum ipsa ex se sit improducibilis, nec unionem ejus, quia hæc non est

distincta ab eadem essentia, ox eo, quod essentia est extremum unibilo per modum tus purissimi, atque udeo est res <ιιιM1ώ,«i unio sui; nec Undem producens intellectu n. aut lumen, ita ut hæc actio habeat necessariam connexionem cum altera compart* hujus conjuncti, scilicet cum essentia divina, el ejus unione, propter ea, quæ nuper dicelsimus : ergo nec poterit dari aliqua actio terminata ad pnrdictum conjunctum : quandoquidem nulla actio producit aliquod totum, seu conjunctum, nisi producat quidquid est in eo. vel aliquid ejus, cum quo cetera alia sint necessario connexa,

30 Quarto. Species intelligibilis débet recipi in intellectu : sed Deus nequit in illo recipi; ergo neque uniri cum eodem per modum prædictæ speciei. Conseq. est evidens. Major vero patet. Quia species intelligibilis habet se per modum formæ respectu intellectus creati : forma autem debet recipi in eo, cujus est forma. Minor autem etiam constat. Tum quia essentia divina est forma totalis , et per se subsistens , cui proinde repugnat recipi in alio. Tum etiam : quia alioqui eadem essentia limitaretur per intellectum creatum : quoniam forma receptibilis in subjecto finitur, et limitatur j. er illud, ut ex mente D. Thom. ostendunt nostri Complut. 3. Phys. disp, de infinito.

31 Nec satis erit, si dixeris, quod beet forma naturalis debeat recipi, inhærere, aut intrinsece informare id, cujus est forma; secus tamen forma intelligibilis. ut patet in essentia Angeli, quæ est forma intelligihilis respectu proprii intellectus, non Limen ipsi inhæret. aut illum intrinsece informat. Unde speciei, seu formæ intelli/<bili accidit, quod sit substantia, vel accidens, ct satis est illi, ut dicat unionem ia we intelligibili cum intellectu seclusis imperfectionibus. ac proinde sine inhærentia. et intrinseca informatione : et ita. licet lk'us nequeat uniri in ratione formæ naturali coni intellectu beati; bene tamen in ratione formæ intelligibilis.

Nam contra hoc est, quod repugnat nniri aliquid per modum formæ intelligibilis, quin ibidem admisceatur unio ejusdem in esse entitativo, et naturali; ergo si semel l>us nequit uniri cum intellectu beati per modum formæ naturalis, et in cur entitativo. nequibit uniri cum eodem intelligibiliter. Conseq. est evidens. Antecedens vero probatur inductive. Nam in unione essentia divinæ per modum speciei intelligibilis cum suo intellectu, imbibitur major aīia unio in

ssc naturali, scilicet per omnimodam identitatem, el in unione intolligibili ossenliæ Angeli cum proprio intellectu miscetur alia unio naturalis, scilicet per modum eseen-ûi\ et proprietatis ; et similiter cum un o-ne in **W** intelligibili aliarum specierum cujusvis intellectus creati miscetur unio ejusdem per inhærentiam, et informatio-nem. quæ concomitatur unionem in *esse* intelligibili.

Confirmatur primo. Quoniam essentia divina, ut perlinet tui ordinem entitativum, et eadeimnet, ut spectat ad ordinem intolli-nibilem, habetque rationem speciei intelli-gibilis, non distinguitur adhuc vinualiter, sed esi eadem prorsus formalitas : ergo ne-quit uniri cum intellectu creato beati, se-cundum quod habeL rationem speciei intel-hgibilisj nisi uniatur eidem secundum quod pertinet ad ordinem entitativum, seu in ra-tione formæ naturalis, et in *esse* entitativo. Antecedens constabit, tum ex dicendis in hoc eodem dub., tum etiam ex iis, quæ in tncl. de scientia Dei disp. 3. num. 17. et deinceps, et in tract. de volunt. Dei disp. 2. num. 34. asseremus. Consequentia vero etiam liquet. Quoniam ad hoc, ut essentia divina uniretur cum intellectu beati, se-cundum unam ex illis duabus rationibus, et non secundum aliam, desiderabatur, ut esset alia ratio, saltem viriualiter distincta ; ergo hoc ipso, quod *esse* entitativum, et naturale ex una parte, et *esse* intelligibile, «eu ratio speciei intelligibilis ex alia, non distinguantur virtualiter, seu cum funda-mento in re in essentia divina, oportet, ut nequeat uniri cum intellectu beati in ratio-ne speciei intelligibilis, et ut ad ordinem intelligibilem spectat, nisi etiam uniatur cum eodem, ut pertinet ad ordinem enti-tativum, et naturalem.

32 Confirmatur secundo : quia unio spe-ciei in *esse* intelligibili est intimior, et ma-jor, quam unio materiæ cum forma subs-tantiali : ergo debet esso per identitatem, aut saltem per informationem, et inhæren-tiam, ac proinde in *esse* entitativo, et natu-rali. Antecedens constat ex illo communi axiomate ex A verr. 3. de Anima text. 37. desumpto, scilicet ex intellectu, et re intel-lecti fieri magis unum, quam ex materia, et forma: ubi autem est magis unum coa-lescens ex duobus, ibi major, et intimior unio debet intercedere, ut ex se constat : ergo, etc. Prima vero consequentia proba-tur. Nam alioqui unio illa esset longe mi-ser, et nullo modo intima : quandoquidem

tantum esset peroxtrinsecam assistentium, el indistantiam unius ad aliud, ac proinde per extrinsecam unionem.

Secunda autem conseq. salis liquet. Quo-niam unio per inhæri'ntiam, et informatio-nem excludentem identitatem inter formam, et rern informatam, pertinet ad ordinem entitativum , et naturalem ; et unio per identitatem cum forma, in qua est idem realiter *esse* intelligibile, ac entitativum, et naturale, ut in present! contingit , est unio, el identiicalio , tam in *esse* intelligen-bili, quam in *esse* entitativo, et naturali.

33 Confirmatur tertio. Nam si unio in *esse* intelligibili precise sumpto non peteret saltem inbærcntiam, seu informationem, fieret inde, quod ad unionem essentiæ divi-nas cum intellectu beati per modum formæ intelligibilis, tantum desideraretur intirna quaedam assistentia per illapsum, sed hoc est aperte falsum : ergo, etc. Conseq. cum majori ex se constant. Minor vero etiam liquet. Tum, quia unio essentiæ divinæ per solum illapsum, tantum est in esse nature, et ad effectum conservationis : ergo non est satis ad unionem in ordine supernatural! et per modum speciei intelligibilis. Tum etiam : quia essentia divina ante lumen gloriæ ne-quit esse unita in ratione speciei intelligibilis cum intellectu beati, ut ex dicendis art. 4 et 5. constabit : si autem sufficeret unio per illapsum, esset unita ante productum lu-men , quia ante adventum ejus adest illap-sus Dei in intellectum. Tum denique : quia alioqui essentia divina maneret unita cuivis intellectui etiam non beato, quando-quidem in quemlibet intime illabitur.

Refertur secunda sententia.

34 Secunda sententia partim convenit cum precedent!, partim vero ab ea dissen-tit. Convenit quidem quatenus negat, Deum uniri per modum speciei intelligibilis intel-lectui beato, ex eo, quod ad rationem præ-dictæ speciei indispensabiliter desideratur inhærentia. Dissentit vero, quia negat esso de facto speciem aliam impressam, et crea-tam. Nam credit sufficere, quod essentia divina habeat peculiarem concursum in ra-tione objecti una cum intellectu creato. coefficiendo cum illo visionem claram Dei, li-cet ob defectum praedictum non sic species intelligibilis respectu ipsius. Ita Suar. I. to-mo summæ Theologiæ, lib. 2. cap. 12.

Si

•î

Tertia.

ç

I.

2

F S. i

\$

t

Z

t*

I

A'

Sententia hæc, quoad id , in quo convenit cum præcedenti, satis constare videtur ex adductis pro illa : quoad id vero , quod secundo loco addit, scilicet non dari aliam speciem creatam, patehit ex dicendis pro nostra sententia.

Süi'rtnr
flü<ud
allicum
partem.

Quoad ultimum vero sic potest suaderi. Quoniam non potest reddi sufficiens ratio, oh quam desideretur necessario ad intellectionem alius influxus, praeterquam, quod ipsum objectum sit indistans ab intellectu, et simul cum eo efficiat illam : ergo tunc non erit necessaria species intelligibiliis gens vices objecti, aut, quod objectum uniatur in ratione speciei. Patet consequentia. Quia ad utrumque desiderantur inhærenlia, et quod intellectus constituatur in actu primo per speciem , aut per objectum, ex ita non erit solus influxus in genere causæ coefficientis cum intellectu intellectionem. Antecedens vero etiam constat. Quoniam intellectio est quidam partas intellectualis, et verbum habet rationem prolis in *esse* intelligibili, et ideo objectum comparatur ad intellectionem per modum maris, et intellectus habet se ad instar fœminæ parturientis , juxta illud commune proloquium, nimirum : *Ab objecto, ei potentia pavitur notitia* : ergo sicut in partu naturali, tantum desideratur, quod masculus coefficiat simul cum fœmina, non vero, quod constituat illam in actu primo, et si masculus posset per se ipsum præstare, quod pneslat medio semine, non desideraretur semen, ita etiam in partu intentionali : nam cum hic sit talis per Analogiam ad illum priorem, satis erit inveniri in eo illam, quæ ad partum naturalem per se, el indispensabiliter requiruntur.

f m.

VcraJngdici Docloris opinio.

codci t t .
8i o.

35 Dicendum tamen est, essentiam divinam uniri de facto cum intellectu beati per modum speciei intelligibiliis in ordine ad claram Dei visionem. Ita communiter discipuli D. Thom. et fere omnes Theologi sunt secuti eumdem S. Doctorem , tum in locis dubio præcedenti citatis, tum etiam 3. cont. Gen. cap. 31. ubi ait : *Manifestum est igitur, quod essentia divina potest comparari ad intellectum creatum, ut species intelligibiliis, quia intdligit* : et 3. part, quæst. 9. art. 3. nd 3. ubi inquit : *Essentia divina unitur menti bcatz, sicut intdligibilc in-*

telligenti : et in hac quæst. art. 5. his verbis : *Cum autem aliquis intellectus creatus videt Deum per essentiam, ipsa essentia divina fit forma intelligibiliis intellectus*. Et licet assertio hæc satis constare posset cx impossibilitate speciei impress®, cl creat® in ordine ad videndum Deum, quam ex D.Thom. et rationibus ox ipso desumptis infra in hac eadem disp, a dub. 4 usquo ad 9. ostendemus; nihilominus ratione fundamentali ex propriis principiis, et ex eodem S. Doctore in hoc art. et quæst. 56. necnon et aliis locis jam citatis deprompta sic ostenditur.

36 Nam quotiescumque objectum est per se* ipsum intelligibilo, et proportionatum intellectui, ac tandem unitum cum ipso, non indiget specie intelligibili a se*distincta, sed per seipsum unitur in ratione speciei : sed essentia divina est per seipsam intelligibiliis , et proportionate intellectui perfuso lumine gloriæ, ac denique intime unita cum illo : ergo non eget specie a se distincte, sed per seipsam unitur in ratione speciei intelligibiliis. Major probatur. Nam species intelligibiliis solum datur ob defectum alicujus ex tribus conditionibus enumeratis in objecto. Unde quia essentiæ Angeli nulla ex illis deest respectu proprii intellectus, ideo non eget specie a se distincta , sed ipsamet essentia unitur in ratione speciei in ordine ad cognitionem sui.

Minor vero quoad 1. part, satis constat, Nam cum intelligibilitas oriatur ex immaterialitate , et actualitate objecti, fit inde, ul essentia divina , quæ esi actus purissimus, sumineque immaterialis, quippe, quæ est suum *esse*, absque omni prorsus potentialitate , sit etiam per suam essentiam intelligibles , inio et summe intelligibiliis.

Quoad 2. vero part, scilicet, quoad proportionem, etiam liquet. Nam intellectus illustratus lumine gloriæ fit ordinis divini. Unde sicut secundum istam rationem est intellectus Dcificus , ite inter ipsum , el essentiam divinam, ul objectum intelligibile, et sufficiens proportio.

37 Quoad ult. vero part, probatur. Nam hoc ipso, quod essentia divina sit per seipsam intelligibiliis, et in ratione objecti intelligibilis proportionate intellectui, ut perfuso lumine gloriæ, oportet ul conferatur cum eo per modum speciei, et formæ intelligibilis , eidem proportionated , et ipsi unibilis : ergo hoc ipso, quod sit indisUns ab illo per indistentiam propriam, ct peculiarem divinæ essentiæ, scilicet per intimum illapsum in ipsum , ut periusum lumine

mine gloriæ, oportebit, quod seipsa uniatur cum eo sic sumpto per unionem aliam in ewe intelligibili. Patet hæc consequentia. Quoniam, quodlibet extremum unibilo, quod in ratione talia est actus purus, habet in illo online, in quo est unibilo, ot actus purus. osso ipsam actualissimam unionem sui cum allero extremo, hoc ipso, quod perindistantiani sibi proprium sit indistans ab illo. ct ex parte hujus adsunt omnia requisita id talem unionem. Sed de hoc iterum in met. de Incarnatione, quæst. 1. art. I. ex professo sermo redibit, ubi etiam ostendemus, quam bene hæc cum illis, quæ nostrum Complut. Collegium 1. Phys. disp. G. quæst. 2. docet, cohæreant.

§IV.

Evasio Gabrielis Vazquez, ct quomodo praeludenda.

38 Multipliciter occurrunt adversarii buic rationi. Nam in primis Vazq. respondet, supponi in ea, requiri necessario ad visionem concursum specialem objecti in esse objecti, et ita, quoties objectum habuerit conditiones assignatas^ habere per se ipsum rationem speciei intelligibiliis. Cæterum talis concursus non est necessario requisitus ad visionem : et ideo essentia divina solum concurrat per modum causæ universalis, et similiter intellectio, qua Angelus seipsum cognoscit, solum fit ab intellectu Angelico sine speciali concursu essenliæ ipsius, in ratione objecti, aut speciei intelligibiliis.

Sed contra. Nam (ut constat ex communi fllo Theologorum, et Philosophorum axioma) ex objecto, et potentia paritur notitia. ergo objectum specialiter influit in intellectionem. Patet consequentia. Ttim quia obhanc rationem D. Aug. lib. 9. deTrin., cap. 10. et lib. 14. cap. 17. inquit, quod intellectus est potentia passiva, cujus activum principium est objectum, et D. Thom. infra quæst. 77. art. 3. ait : *Objectum comparari ad actum potentia passiva, sicut principium, tI causa movens*. Tum etiam : quia cum in intellectione interveniat quidam partu!, aut quasi partus, oportet, ut ibidem adrit femina, scilicet potentia intellectiva, et fimul aliquod habens se ad instar maris fecndantis illam, nimimm objectum : ergo sicut intellectus habet specialem concursum, quia concurrat per modum fcemitt», ita objectum influet per specialem in-

fluxum, et per modum principii activi fecundantis, ot moventis potentiam, ex eo, quod so habet ad instar masculi.

39 Deinde. Quia verbum productum, ex se, et necessario habet assimilari objecto quoties per intellectionem producitur : ergo objectum habet specialem concursum in illud per modum principii *quo*, ac proinde in intellectionem. Antecedens est perspicuum. Nam verbum ex se, el necessario habet esso repraesentativum objecti : ergo ex se, et necessario erit simile illi. Undo in divinis Verbum ex sua ratione formali est imago, et similitudo Patris, assimilaturque illi in essentia, quæ est objectum Patemæ cognitionis, per quam producitur. Prima vero consequentia etiam constat. Quia verbum solum assimilatur necessario suo principio formali *quo*, producenti illud, ergo si ex sua ratione formali necessario assimilatur objecto, fit inde, ut hoc habeat specialem influxum in ipsum, nimirum per modum principii productivi *quo*, vel saltim per modum principii fonnalis determinantis ad ejus productionem.

40 Confirmatur. Quoniam objectum habet specialem concursum respectu volitionis, sive ille sit in genere causæ efficientis, ut plures ex Thomistis volunt, sive in genere causæ finalis : ergo etiam habebit illum respectu intellectionis. Antecedens ex se constat. Consequentia vero etiam liquet. Quoniam proprium est intellectus trahere ad se res intellectas, ut communiter Theologi, et Philosophi fatentur, sicut el voluntatis ferri in res volitas : ergo sicut ob hanc rationem objectum volitum habet specialem influxum respectu volitionis, ita ob illam objectum cognitum, seu intellectum specialiter concurret in intellectionem : alioqui ad quidnam intellectus traheret ad se res intellectas, nisi peculiariter indigeret eis, ut principio ad intra in ordine ad intellectionem ?

Confirmatur, et explicatur tandem. Nam sicut objectum volitum specificat volitionem, ita teste Arist. 11. Metaphys. quem refert Cajetanus infra quæst. 14. artic. 1. objectum cognitum, est principium specificativum cognitionis : ergo unitur specialiter cum intellectu in ordine ad talem specificationem, ac proinde in rationo objecti habebit specialem influxum respectu illius. Hæc ultima consequentia patet. Tum ex modo dictis : quoniam si non haberet peculiarem influxum, non prærequireretur peculiariter ejus unio in ordino ad intellec-

conGnn.

Eipli-
wlur

m?

DE VISIONE DEI.

tionom. Tum etiam : quia intellectio, ut actio, specificatur a suo principio proximo eliciente illam, ut notarunt nostri Complut, in sua Logica, cap. de actione : et ita si objectum spécifient illam, ut est actio, jam habebit specialem influxum principii proximi, et activi respectu illius. Prima vero consequentia etiam constat. Quia ob-
jectum cognitum non potest esse princi-
pium specificativum cognitionis, nisi, ut
est unitum, et unum cum cognoscente :
alias cognoscens non haberet in se suftl-
ciens principium propria' operationis, quod
est contra naturam agentis perfecti, et ad
supremum ordinem agentium pertinentis,
quale est ipsum cognoscens.

Solutio Francisci Suarez, et quomodo
evertenda.

4 ! Secundo occurrit Suarez, verum esse
non dari de facto speciem erratam in or-
dine ad intellectionem alicujus objecti,
quoties habet conditiones a nobis enumera-
tas ; cæterum falso supponi, quod tale
objectum delieat uniri in ratione speciei
intelliginilis, Quia ad hanc indispensaiiii-
Ler requiritur inhaerentia, aut informatio ;
in «w entitalivo. Quare tunc sufficiet, et
desiderabitur concursus specialis objecti
in esse objecti quatenus una cum intellectu
cofflicit intellectionem, absque eo. quod ibi
interveniat ratio speciei intelligibilis, sive
creata*, jive increalæ.

42 Verum hæc solutio in duobus inter
alia deficit? Primum est, quod do essen-
tia speciei intdligibilis formaliter sump-
tæ sit inhaerentia, aut informatio in esse
entitalivo, aut quævis alia imperfectio,
cujus falsitas sic ostenditur. Nam in Deo
formaliter repentur ratio formalissima spe-
ciei intelligwUis : sed nihil involvens in-
trinsece inhærentiam, aut informationem
in este entitalivo, vel quamvis aliam im-
perfectionem, potest formaliter inveniri in
illo : ergo ratio speciei intelligibilis per
se, et formaliter sumpta non involvit ne-
cessario inhrerentiam. aut aliam imper-
fectionem. Consequentia cura minori sa-
tis constat : alioqui Deus non esset ens
summe perfectum, et per consequens, ne-
que esset Deus.

Major vero videtur aperta. Tum quia eam
communiter docent Theologi, dum aiunt,
essentiam divinam vere, et formaliter ha-

here rationem «pecioi Intelligibilig respecte
productionis Verbi. Tum etiam ; quia esi
expressa D. Thom. 3. cont Gent. cap. 51.
de vent, quæst. 2.art. 2. I. part, quæst. 14.
art. 2. ubi ait, quod, *In Deu, quia nihil* «I
polcntialitatis, ideo in eo intellectui, et 11H-
leclio sunt idem, ita, ul neque careat specie
intelligibiti : sicut intellectus noster cum in-
telligit in potentia : neque speciei irdcllfyi-
bilis sit aliud a substantia divini inteUeclus,
sed ipsa species inteUigibUis est ipse intellec-
tus, et ita per se ipsum intellfyit.

43 Confirmatur primo, species expressa,
nempe verbum, est perfectio simpliciter tn,
simplex, non involvens necessario imper-
fectionem inhærentiæ, aut quamvis aliam :
ergo etiam species impressa. Antecedens pa-
tet. Nam alias ratio verbi non reperiretur
formaliter in divinis. Conseq. vero etiam
liquet, tum ex paritato rationis, tum etiam,
quia species impressa est principium quo,
vel formale solum, vel activum respectu
verbi ; ergo si hoc non includit necessario
imperfectionem. neque species impressa
eam involvet. Patet conseq. Quoniam
alioqui imperfectio speciei impress® splen-
deret in verbo : quandoquidem omnis im-
perfectio principii productivi, aut formalis,
necessario involuta at» ipso, debet splendere
in re producta.

Confirmatur secundo, et simili explicatur Seat
quomodo essentia divina possit uniri in ra-
tione speciei sine inhæsione. Nara species
intelligibilis non tribuit primam, et essen-
tialem virtutem ad intelligendum, quæ
ex parte potentiæ intellectualive requiritur,
sed tantum complet ex parte objecti (et
modo atatim magis explicando) prædie-
tam virtutem : ergo cum essentia divini
sit sua intelligibilitas per modum actus
puri, sitque vera forma intelligibilis. poterit
uniri non solum cum intellecta divino, sed
etiam cum intellectu creato. Antecedens
communiter recipitur a Theologis. Conseq.
vero probatur. Nam ex eo colligimus sub-
sistentiam divinam posse uniri per mo-
dum termini, absque ulla imperfectione in-
hæsionis, aut informationis non solum cum
essentia Dei. sed etiam cum essentia create,
quia habet veram rationem termini, estque
ipsum *subsistere* per modum actus puri, el
ratio subsistendi complet naturam, non ve-
ro tribuit prirnam rationem essentialem ex
parte eju> se tenentem : ergo cum ratio spe-
ciei intelligibilis habeat hoc ipsum propor-
tione servata. et essentia divina sit sua in-
telligibilitas per modum actus puri, poterit
absque

Rejicitur
secunda
solutio
qocod
primati
in ra
eonUni-
tam.

TRACT. Π, DISP. II, DUB. Π.

ab^Λque ulla mixtione inhæslonis, aut quavis alit imperfectione uniri per modum speciei, tam cum intellectu divino , quam cum creato.

U Confirmatur tandem, ct radicitus hoc ipsum explicatur ratione D.Thom. in hoc art. in solutione ad 3. et alibi smjpe. Nam essentia divina ex so est species, seu forma intelligibilis, et insuper est omne suum ai*, tam in genere entis, quam in gonoro intelligibili ; quia est sua intelligibilitas : nvo sicut se ipsa potest esse forma intclli- cibilis respectu intellectus divini, ita se ipsa aliquo inbærentia, aut imperfectionibus ioformilionis poterit constituere intellec- tum creatum per modum fonnæ intelligibilis in actu primo ad intelligendum. Antece- das constat ex dictis. Conseq. vero pro- bitar. Quia causa, propter quam aliqua forma, quæ habet veram rationem formæ in Online naturali, et entitativo, non potest constituere in actu sibi proportionate ali- quod subjectum, nisi media inbærentia, aut informatione dicente imperfectionem, est, çra petit necessario, ut ipsa, in quantum constituit subjectum in actu, non sit illud ear. quod dat, et ideo, ut det tale *esse*, indi- cet causalitate aliqua formali, quæ sit in- terentia, aut informatio dicens, et suppo- nens imperfectionem : ergo ubi forma potest esse illud *esse t* quod constituit in ictu.quodque tribuit subjecto, ut in fonna iatelligibili summe perfecta, scilicet in es- sentia divina, contingit, non indigebit cau- aliûte inhærentiæ, aut informationis jam &tead constituendum in actu, sed poterit toepræstare per immediatam unionem sui ;p?iu> absque omni inbærentia, et informa- tione dicente, aut præsupponente imperfec- ffoaem.

45 Ex quo etiam constat falsitas secun- di,quod in h ic solutione continetur, scilicet objectum, seu essentiam divinam exhibere et activum concursum in ratione virecti in ordine ad claram Dei visionem, ?t nihilominus non habere rationem spe- ciei intelligibilis. Nam hæc duo non viden- ter inter se cohærere, ut sequens ratio sa- tis ostendit.

Quoniam hoc ipso, quoi objectum in nfione objecti concurrat efectivo ad visio- nal Del, necesse est, ut uniatur aliquo mo- ô) cum intellectu per modum unius princi- pii. non quidem secundum *esse* naturale, ted secundum *esse* intelligibile, sed objec- tem rie unitum cum intellectu, eo ipso de- terminat, actual, complet, et perficit illum

in ordine ad prædictam visionem : ergo eo ipso habebit rationem speâiei intelligibilis respectu illius. Conseq. videtur certa. Quia nomine speciei intelligibilis nihil aliud intolligimus, quam objectum, vel aliquid aliud ejus vicos gerens, quod una cum in- tellectu concurrat effective ad intellectio- nem, quodque perficiat, actuet, compleat, et determinet cum in ordine al illam. Ma- jor vero probatione non indiget, quandoqui- dem ex se constat, quod quoties concursus duorum in actu secundo requiritur ad ali- quam operationem, necesse est, ut sicut in actu secundo uniuntur, ita in actu primo præsupponanluraliquo modo unita : alioqui daretur integer actus secundus sine integro, et completo actu primo, quod aperte repug- nat.

46 Minor, in qua videbatur esse difficul- tas, sic ostenditur. Quia intellectus, quous- que sit unitus cum objecto, est in potentia essentiali in ordine ad ejus intellectionem, et ita lumen naturale intellectus nostri in sua prima productione est in pura potentia in ordine intelligibili, quia non est unitum cum aliquo objecto, et similiter si lumen naturale intellectus Angelici non esset unitum cum aliquo ex suis objectis, vel spe- ciebus eorum, esset quoad illa in potentia essentiali : ergo eo ipso, quod objectum sit ei unitum per modum principii activi, com- parabitur ad tale lumen per modum actus, et complementi, ac determinationis ejus- dem. Patet conseq. Quoniam eo ipso abs- que aliquo alio actu extrahit lumen illud de potentia essentiali : et ita ibidem invol- vitur, quod necessario comparetur per mo- dum actus, et complementi, ctjletermina- tionis respectu illius.

47 Confirmatur, et explicatur ratione D. Thom. 3. con. Gent. cap. 51. et in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 1. ex discrimine, quod intercedit inter essentiam creatam, v. g. Angeli, et inter divinam. Nam id. quod concurrit activo, et est forma in *esse* naturali, ac entitativo, potest uniri cuivis subjecto capaci constituendo illud in actu primo ; secus autem id. quod est com- positum ex materia, et forma, ut ex se constat : ergo quod est pura forma in *esse* intelligibili, ac proinde est ipsa in- telligibilitas, et active influit, poterit al- teri uniri per modum formio constituentis illud in hoc ordine in actu primo, et con- sequenter per modum speciei intelligibilis : ergo cum Deus, ut est objectum intelli- gibile, influat activo, et sit ipsa intelli-

Probitar minor

Confir- matur.

bilitas, ct per consequens pura forma in genere intelligibili, valebit hoc modo uniri cuivis intellectui elevato, et proportionate eidem ; secus vero essentia Angeli, quæ non est ipsa ihtelligibilitas, sed id, quod est intelligibilc. Et ita licet, quia includit inielligibilitatem, potest sibi esso ratio intelligent, sicut, quod includit formam naturalem, queit esse sibi ratio existendi, et operandi , attamen quia involvit potentialitalem, et non est ipsa intelligibilitas per modum actus, et formæ puræ, sed id, quod habet illam, nequit uniri per modum formæ inielligibilis cum alieno intellectu. Sed hæc amplius in solutione ad ultimum pro prima sententia elucidabuntur.

§ VI.

Diluitur quxdam objectio, ex cujus solutione non parum huc usque dicta elucidantur.

Objectio 48 Sed objicies. Ex eo, quod essentia divina, et ejus attributa sint formæ in esse naturali, et entilativo respectu Dei, simulque sint suum esse in hoc ordine, et perfectiones simpliciter simplices, recte colligitur posse sine inhæsione, aut informatione uniri per modum formæ naturalis cum ipso Deo, non tamen cum aliqua re creata : quia eo ipso involvitur ibi inhæ-sio aut imperfectio informationis : alioqui posset creatura esse, v. g. sapiens sapientia increata : ergo licet ex eo, quod essentia divina sit forma inielligibilis, et suum esse in ordine intelligibili, ac proinde ratio speciei sit perfectio simpliciter simplex, inferatur posse sine prædicta imperfectione uniri per modum talis formic cum intellectu increato, non tamen cum creato, ut ex paritate rationis satis patere videtur.

Confirm. 49 Et confirmabis. Quoniam ex eo. quod quantitas sit suum esse quantum, et< ita ipsa sit etiam extensa, non recte colligitur posse sine inhæsione constituere substantiam in ratione extensæ, sed solum, quod possit sibi esse ratio habendi partes : ergo ex eo, quod essentia divina sit sua intelligibilitas, solum colligetur posse intellectum divinum, eum quo identificatur. constituere in actu primo ; secus vero intellectum creatum, a quo realiter distinguitur.

1. Sola- 50 Respondetur primo, quod gratis ad-

missa in Deo ratione formæ naturalis, et in esse entitativo respectu sui, ea u-men non concessa, quia maximam involvit imperfectionem, ut statim dlceintt; nihilominus nequit essentia divina, aut aliud attributum uniri per modum forms naturalis cum aliqua re creata ; bono li-men per modum formæ inielligibilis ; quia illa limitatur secundum suam entiUUm per id, in quo recipitur; secus vero hæc: et ideo ista non inhærel ; bene tamen ilU. ut statim magis expendemus.

51 Respondetur secundo, quod licet essentia divina sit actus purissimus, et perse subsistens in esse naturali, et entilativo, simulque habeat rationem formæ intelbgibilis, non tamen si proprie, et in rigore loquantur, est, aut esse potest secundum se forma naturalis, et in esse entitativo : atque ita nequii se ipsa constituere creaturam in esse, v. g. sapientis, quia eo ipso haberet rationem formæ naturalis. Unde Angelus ideo nequit exhibendo suam propriam entitatem alteri communicare ei virtutem naturalem, et radicalem, quam ipse in «reenütativo, et naturali in se habet, quia neque est, neque esse potest forma naturalis : e contra vero anima rationalis propterea id potest, quia est vera forma naturalis.

52 Cur autem essentiæ divinæ repugnet ratio formæ naturalis, non vero formæ intelligibilis, salis constat exD. Thom. i. part, quæst. 8. et ex tribus , satisque efficacibus rationibus, quæ in ipso ibidem videri possunt. Et insuper declarari potest, juxta doctrinam ejusdem Sancti Doctoris ex discrimine, quod intercedit inter formam naturalem, et intelligibilom. Nam forma naturalis limitatur, et finitur per subjectum, in quo recipitur, ut ostendit Angelicus Doctor supra quæst. 7. et ex eodem nostri Complut. 3. Phys, disp, 18. quæst. 2. secus vero forma intelligibilis.

Cujus ratio desumitur ex iis, quæ in tract. Bda de scientia Dei, disp. 2. fere per totam illam gfo dicemus. Nam sicut cognoscentia distinguuntur a non cognoscentibus (ut docet D. Thom. quæst. 14. nuper citata) in hoc, quod sicut natura rei non cognoscentis est magis coirctata, et limitata, quia habet multum de potentiialitate, et materiæ, quæ est radii coarctationis, et ideo non cognoscentia,non possunt fieri aliæ res : at vero natura rei cognoscentis est illimiiata, et amplior, quatenus potest (ut inquit Arist. 3. de Anima text. 37.) fieri quodammodo omnia : iU forma, quæ recipitur non in esse intelligibi-

li, sed in *esse* entitativo, et naturali, finitur, et limitatur secundum suam entitatem per subjectum, quia recipitur imperfectiori modo, ac proinde pnedicta forma unitur media mbæsione, aut informatione, quie sola petit limitationem. At vero forma, quæ recipitur intoliigibililer, et por modum formæ inlelliribilis, non est necesse, ut limitetur, saltim quoxdsuam entitatem, per id, in quo recipitur modo elevation, et perfectiori, scilicet nide immaterialiter, et per consequens, sine imperfectione limitationis : quandoquidem mtrciillitas est radix limitationis, vel inireiftmis, quæ ex vi sua petit limitationem. Elita si precise recipiatur in *esse* intelligibdi| sine admixtione receptionis in *esse* enliüivo, et naturali, non limitatur, quoad ^{M-1H} entitatem per id, in quo recipitur, nec tttnillo per naturalem informationem, aut mhæсионem.

Cudo licet repugnet essentiam divinam uniri per modum formæ naturalis, et in *esse* entitativo, ne quoad suam entitatem finiatur, el limitetur per id, in quo reciperetur, ac proinde ne in illo inhæreat, aut ipsum in *esse* entitativo informet ; non tamen repugnat miri per modum formæ intelligibilis, et pure inielligibiliter, quandoquidem forma ista per Ü,coi unitur, non limitatur secundum suam, eatiutem, et rationem formæ intelligibilis, et consequenter, nec eidem inhæret, nec Eud in *esse* entitativo, et naturali informat, pia talis informatio petit limitationem.

53 Potestque hoc explicari ex iis, quæ D prædicto tractatu de scientia Dei loco super citato, ex doctrina D. Thom. 1. part, fssst. 50. art. 2. ad 2. dicemus. Nam ibi S. Doctor inquit, quod forma intelligibilis redpitur in intellectu secundum rationem formæ, id est (ut bene explicat Bannez ibidesnl secandum totam amplitudinem, et Miversalitatem, quæ ei in *esse* intelligibili wmpetit : el propterea cum species repræjaUDs naturam humanam, ut sic, informal intellectum humanum, tunc licet in ementitativo, et naturali limitetur, et fiat Ue numero, et non *illa*; nihilominus in *au* intelligibili, et repræsentativo manet, ha universalis, et ampla, sicut ipsa ratio talis forma? in tota sua amplitudine exigit, et per consequens non petit, ut quoad film intrinsecam perfectionem in *esse* intelligibili finiatur, et limitetur per intelteam, quem actu in *esse* intelligibili informal. At forma naturalis, et in *esse* entitativo. nt talis, hoc ipso, quod informet actu i parte rei, non potest manere cum lota

amplitudine, et perfectione, quam secundum suam speciem exigit, sed limitatur, et fit *fixe*, et non *illa*, habetque hunc modum participandi suam speciem, et non illum, qui alteri formæ ejusdem speciei competit, ut in omnibus formis naturalibus, quæ proprie, et in rigore sunt tales, constat : et propterea D. Thom, quæst. citata, et alibi sæpe inquit, naturam v. g. Michaelis Archangeli non posse numero multiplicari ; sed unicum ejus individuum, scilicet Michaellem includere totam speciem, et perfectionem, ac amplitudinem ejus, quia non habet veram rationem formæ naturalis, sed est actus per se subsistens, et non receptibilis in materia, ac proinde non habens unde amplitudo suæ speciei limitetur. Sed de his iterum, ct latius in tractatu citato.

54 Adde primo. Speciem, seu formam intelligibilem tenere se ex parte objecti potius, quam ex parte alterius, et ideo si objectum est infinitum, repræsentat infinite, et non limitatur ab alio, ut in hac eadem disputatione magis infra expendemus. At vero forma in *esse* naturali, et entitativo tenet se ex parte subjecti potius, quam *di* parte alterius, et ita debet quoad suam entitatem per subjectum finitum limitari.

Adde secundo, quod si peculiariter loquamur do forma in *esse* naturali, et entitativo considerata, tenente se ex parte operantis, et dante ei, quod sit principium operandi vitaliter, tunc talis forma habet peculiari ^ratione subordinari. v. g. in homine, primo principio vitæ ejusdem hominis, et omnium operationum ejus, nempe animæ : quia nihil tenens se ex parte ipsius potest vivere, nisi sit ipsa, vel subordinetur ipsi : et propterea lumen gloriæ de facto repertum in beatis, et tenens se ex parte intellectus eorum, ac tandem influens in actum vitalem visionis beatificæ subordinatur intellectui, et animæ; ergo ex hoc etiam capite repugnabit, essentiam divinam uniri per modum formæ naturalis respectu prædictarum actionum : siquidem talis forma tenet se ex parte ejus, cui unitur, et petit subordînationem Deo repugnantem.

Adde tertio. Formam proprie, ac rigorose sumptam, quæ in *esse* entitativo, et naturali sit talis, semper esse quid incompletum, aut quid accidentale, ut inductive constat, et ideo petere inhæсионem, aut informationem in *esse* naturali, et entitativo : formam vero in *esse* intelligibili eo

Addita-
mentum
primum.

Addita-
mentum
secon-
das.

Addita-
mentum
tertium.

B
)
t'
.
f ,
h
c.
r
?
&
y
î
1.
L
4
i H

melius esse formam, quo est magis completa in ratione entis; imo si fuerit infinita in genere entis, eo melius poterit esse forma in ordine intelligibili: quia unumquodque in tantum est intelligibile, in quantum est ens, unde, quod habuerit plus de entitate, habebit etiam plus de intelligibilitate: et ita forma intelligibilis non petet necessario inhæsionem, aut imperfectionem informationis in *esse* naturali, et entitativo.

55 Ex quo etiam fiet formam naturalem, et in *esse* entitativo non posse eminenter, aut radicaliter habere totam entitatem sui effectus absolute sumpti, ut constat ex iis, quæ docent nostri Complutens. 2. Phys. disput. de causis formali, et materiali : secus vero formam intelligibilem, ut constat in Deo, et in essentia Angeli, quæ habet rationem speciei intelligibilis, et re ipsa continet, saltem radicaliter, intellectum, et intentionem ipsam, ac proinde totum id, quod ad actum primum desideratur. Unde etiam ex hac parte repugnabit inveniri in Deo rationem formæ naturalis, et in *esse* entitativo; non vero rationem formæ intelligibilis.

56 Quæ omnia eleganter explicuit D. Thom. 3. cont. Gent. cap. 51. ubi loquens de essentia divina sic ait : *Nec tamen potest esse forma alterius rei secundum esse naturale : sequeretur enim, quod simul cum aliquo unila constitueret unam naturam, quod esse non potest : cum essentia divina in se perfecta sit in sui naturalis species autem intelligibilis unita intellectui non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsam ad intelligendum, quod perfectioni essentia divinæ non repugnat.* Ecce ergo quomodo, iuxta mentem Sancti Doctoris conceptus formæ naturalis est conceptus formæ imperfectæ, et habentis esse diminutum, quippe, quod ordinatur ad constituendam aliquam naturam : conceptus vero speciei intelligibilis potest esse conceptus formæ totalis, et omnino perfectæ, quippe quæ solum habet perficere, non vero perfici : et ita non mirum, quod forma intelligibilis sit in Deo; non vero ratio formæ naturalis.

Ex quo etiam id, quod de quantitate adducebatur, corrui. Nam licet demus quantitatem esse suo modo, et respectu sui, *quantam*, tam, ut *quo*, quam, ut *quod*, de quo videri possunt nostri Complui, in Logica, disputat. 4. num. 40. nihilominus tamen adhuc est manifesta disparitas. Nam

hoc ipso, quod non sit forma infinita, nequit esso suum *esse quantum*, id est illud quod tribuit substantia : at vero quia essentia divina est forma intelligibilis, et hujus forma' ratio potest (ut modo dicebamus) esse omnino completa, imo et infinita, ideo potest continere per moln actus puri omnem intelligibilem, et consequenter esse etiam illud *esse* intelligibile, quod tribuit intellectui creato.

I VII.

*Respondetur tribus prioribus fundamentis
primæ sententiæ.*

57 Ad primum ergo pro prima sententia dicendum est, potissimam causalitatem speciei intelligibilia non esse in ratione formæ naturalis, quæ intrinsece petit inhæssionem, aut informationem dicentem imperfectionem, sed in ratione formæ intelligibilis, quæ tantum petit complere, et determinare, sive tribuere virtuti intellectiva?, quod in esse intelligibili sit ipsum obiectum; quæque, si præcise in esse intelligibili uniatur, non exigit inhæssionem, aut imperfectionem intrinsecæ informationis in esse entitativo, et naturali, sed actualitatem et esse formam in online intelligibili puram ab omni imperfectione: et ideo non mirum essentiam divinam, quiescens in esse intelligibili unitur, posse hoc munus præstare. Videantur nostri Complecti lib. de Anima disp. 18. quæst. 4. et 5.

58 Ad secundum neganda est min. E:
al probationem respondetur, quod licet essen-
tialia divina non uniatur per intrinsecam,
et naturalem informationem in esse enfi-
tivo cum intellectu creato ; unitur tamen in-
trinsece per modum formæ intelligibili?
compendo, et determinando, el intelligibi-
ter informando illum, sive tribuendo ipsi,
ut habeat sibi unitam divinam essentiam,
quatenus habet rationem formæ intelligibib-
s, et ita unitur ei, ut præcise æquivak-
speciei intelligibili creata? represenuiur*
ps, prout est in se (si hæc esset possibili
s proinde tribuendo intellectui creato, ut in
online intelligibili vere sit Deus.

Hæc autem unio formalissime sumpta, el-
 l'nduc secundum id, quod in recto importat
 sufficit ad immutandum realiter intellem
 esse intelligibili : quia hic modus immu-
 tandi non arguit imperfectionem in essentia
 divina, et istud esse intelligibile, vere WI
 aliquid reale . cæterum cum hoc stat, et
 pradicu

prædicta uuo non sufficiat sub prædicta præoracione sumpta ad immutandum imellee-
tuo creatum in esse naturali, ot entitativo.
ei eu, quod hic modus immutandi dicit im-
firre cuum, et in hoc ordine non unitur
iti. Diximus, aut *prædicta præoracione*, quia
consideretur, secuū lum ea, quæ de con-
uuto affert, potest immutare eundem in-
i detum in rwe entitativo, quia exigit lu-
cia gluriæ, ut dispositionem sui in esse
s'elligibili suinplæ; quod quidem (ut sta-
ta dicemus) ex vi actionis unilivæ essentia
one producit in intellectu, et per illud
tssc physico, et naturali realiter, et in-
rũre intellectus mutatur.

59 Ad primam confirmationem conceden-
Jumest antecedens, et neganda consequ.
Et ad probationem dicendam est, non se-
qui ex hoc, quod essentia divina constituat
intellectum creatum in actu primo con-
sistendo, et determinando activitatem ejus,
ut elevati per lumen gloriæ, quod eadem
essentia sit in potentia ad actum secundum,
scilicet visionem beatificam : quia actual, et
complet seclusis imperfectionibus. Quare
solus intellectus perfusus lumine gloriæ, qui
illas complectur, et intelligibiliter actuatur
per essentiam divinam, tanquam per for-
mā intelligibilem, est in potentia ad vi-
sionem : sicut licet subsistentia, et existen-
tia divina compleant humanitatem Christi
Domini, tam in esse entis, quam in esse
operativo, quatenus actiones sunt supposito-
rum; nihilominus personalitas divina non
est in potentia ad recipiendum actiones, aut
hoc, ut perficiatur per illas : quia com-
plectitur, et determinat per modum purissimi
entis; atque adeo sine ulla imperfectione.

Ad confirmationem secundam negandum est antecedens. Et ad probationem dicendum est, effectum formalem, quem essentialis divina præstat intellectui, involvero aliquid infinitum, et increatum, quia importat essentialitatem divinam, ut est suum *esse* intelligibile, et tribuit intellectui jam elevato, quod sit Deus intelligibiliter : quamvis simul continet lumen gloriæ, ut dispositionem necessario requisitam ad talem unionem. Et ideo coarctatum effectum illum incipere in tempore : quia licet forma illa intelligibilis sit æterna, attamen temporaliter unitur : quoniam præiata connotata quæ in tempore, et non ab æterno dantur, ut siatim magis explicabimus.

60 Ad tertium respondetur primo cum
er. 3. cont. Gent. cap. 51. §. ad 3. dubium,
distinguido major, et si intelligatur de ali-

quo per se uno in *esse* entitativo, et naturaliter, neganda est : secus vero si intelligatur de aliquo per se uno in ordine intelligibili, et resultante ex intellectu, et essentia divina, ul intime unita. El eodem modo distinguenda est min. Nam licet ex essentia divina, et intellectu elevato per lumen gloriæ, non resultat aliquid per se unum in *esse* entitativo, et naturali ; bene tamen in *esso* intelligibili : quandoquidem hinc resultat, quod intellectus creatus habeat rationem unius integri principii per se in ordine ad visionem claram Dei eliciendam. Nec contra hoc vim habet probatio minoris ibidem subsumpta. Nam, quod ex intellectu, et essentia divina non fiat unum accidens, aut una substantia, convincit non fieri unum ex illis in *esso* entitativo : non vero in *esse* intelligibili : quandoquidem, ut modo dicebamus, ad hoc statum desideratur, ut inde unum per se principium intellectionis coalescat.

61 Secundo, et melius respondetur cum Cajet, et cum N. Complut, in lib. de Anima, disp. 18. quæst. 4. et 5. el quampul-
rimis aliis ox discipulis D. Thom. ex intel-
lectu, et specie intelligibili non resultat
aliquod tertium, sed quod unum extremum
est aliud aliud, et ita intellectus pro specie fit
quodammodo, id est, in ordine intelligibili
ipsamet species, nec non, et ipsummet objec-
tum intellectum, in eodem ordine conside-
ratum, et eo modo, quo nostri Complut, lo-
co citato explicant, et nos fusius in tractatu
de scientia Dei disp. 3. prosequemur : ubi
etiam omnes objectiones contra hunc mo-
dum dicendi pugnantes diluimus. Ex quo
ortum habuit commune illud proloquium et
Comment. 3. de Anima text. 37. desumptum
est, scilicet ex intellectu, et re intellecta
fieri magis unum, quam ex materia, et forma.
Nam materia non fit forma, al intellectu
fit quodammodo (id est, in esse intelligibili)
ipsummet objectum, ut *quod*, et ipsa
species intelligibilis, ut id *quo*, in prædicto
ordine fit ipsum objectum.

62 Unde ad probationem min. quatenus
contra hunc dicendi modum potest deservire
re, dicendum est, quod per hanc unionem
et informationem in *esse* intelligibili fit, ut
intellectus perfusus lumine gloriæ sit idem
non quidem formalissime, sed identice per
identitatem quodammodo talem, id est, in
esse intelligibili, cum substantia, et essentia
Dei, ut est forma intelligibilis, licet non in
esse entitativo, et naturali, eo quod non in
hæc unio cum essentia divina, ut pertinet
ad ordinem ontitativum, et naturalem, sed

MlQlio
primi.

Alia su-
laha.

Ad
proba,
minoris.

ut spectat ad ordinem intelligihilem, seu ut æquivalet speciei intelligibilli creatae repræsentativæ Dei prout est in so, si hæc esset possibilis, et in ordine intelligibili precise consideraretur.

Explica-
tor bx.

Diximus, *quod prr hanc unionem, ct in-formationem in eue intelligibili fit, ul intel-lectus perfusus lumine gloriæ sil idem, non quidem formalissime , sed identic^ , etc. cum essentia Dei, ut est forma inteUigibilis*, ut denotaremus tum, quod hæc identitas non est tanta, ut non compatiatur secum distinctionem formalem, sive virtuaalem, et insuper distinctionem realem, non quidem actuaalem, sed potentiaalem, ut nostri Complut. loco citato explicant. Tum etiam, quod unum extremum non convertitur in aliud, seu non amittit propriam, et formalissimam sui rationem, quamvis cum altero identiü-cetur. Sicut licet actio, et passio juxta probabilem mullorum sententiam) inter se identificentur realiter , actualiter , et solum virtualiter distinguantur, non tamen propterea quævis earum suam formalissimam rationem deperdit.

Utrum autem licet concedatur hæc identitas in *esse* intelligibili inter intellectum, et speciem ; nihilominus postea pensatis omnibus, et absolute, ac simpliciter loquendo sit major, et intimior unio materiæ, et formæ substantialis, quam speciei cum intellectu? et similiter sit major, et intimior unio personalis Verbi cum humanitate Christi Domini, quam unio divinæ essentiae cum intellectu creato : ex dicendis in tract, de scientia Dei disp. 2. num. 102. constabit.

Ad con-
fira.

63 Ad confirmationem neganda est minor. Et ad probationem dicendum est actionem, perquam infunditur lumen gloriæ, esseetiam unionem essentiae divinæ, in rationo speciei intelligibilis. Nam actio, quæ attingit ultimam dispositionem ad aliquam formam, extenditur ad attingendum illam formam, in ordine ad quam est talis dispositio, quando actio illa procedit ab agente continente totam perfectionem utriusque. Et ita talis actio suhordinatur illi non utcunque, sed ut totam illam perfectionem continet. Et ideo actio attingens ultimam dispositionem ad formam ignis, etiam attingit, ut subordinala igni generanti prædictam formam.

Quare cum lumen gloriæ habeat se per modum ultimæ dispositionis ad receptionem, seu quasi receptionem essentiae divinæ in ratione formæ intelligibilis, ut art. 5. ostendemus, consequens est, ut infusio illius sit etiam unitio ejusdem essentiae, ac proin-

de hoc, quod est essentiam divinam manere unitam cum intellectu creato, fiet quad per naturalem diinanationem eo proportionali modo, quo posita ultima dispositione al ignem resultat forma ignis, ut ostendunt nostri Complui. 2. Phys. disp. 10. num. 67. et deinceps.

Neque contra hoc habet vim probatio ibidem adducta do lumine tidei. Quia lumen hoc non se habet per modum uliinæ depositionis ad acquisitionem specierum naturalium, quæ ad actum Qdei deserviunt : secus voro lumen gloriæ in online ad receptionem essentiae divinæ in ratione formæ inulliribilis. Unde in voluntate infundendi lumen gloriæ continetur voluntas uniendi prædictam essentiam : quoniam talis volunUs libera necessario requiritur ob emineotiim hujus formæ ad hanc unionem, et co -tititie nicationem, ex eo quod cum sit forma infinite perfecta, non communicatur necessario etiam per modum formæ ad extra, sed dependenter a voluntate libera Dei. Sicut ob eandem rationem nequit libere, sed necessario communicari ad intra : non secus, ac contingit in subsistentia divina, quæetiam per modum lermiini non potest propter suam eminentissimam perfectionem non communicari necessario ad intra, neque potest ad extra terminare naturam creatam, nisi libere, seu connotando prædictum actum liberum Dei.

i vm.

Occurritur ultimo fundamento prims scntcnlix, et ejus primæ confirmationi.

64 Ad ultimum ejusdem sententia, quia na. longiorem exposcit sermonem, ideo sigillatim occurrendum est, admittendo solutionem ibidem assignatam, quatenus negat requiri “g- indispensabiliter unionem, et informationem speciei in *esse* entitativo. Et ad primam impugnationem, respondetur, quod licet aliæ essentiae, aut species intelligibiles nequeant uniri cum intellectu creato pure in *esse* intelligibili, quin ibi misceatur unio in *esse* entitativo : nec etiam essentia divina queat uniri eum suo intellectu divino, quin ibidem, etiam adsit unio in *esse* entitativo, et naturali : nihilominus eadem essentia Dei, ut habet rationem speciei intelligibilis, poterit uniri pure in *esse* intelligibili cum intellectu creato.

65 Ratio autem disparitatis constabit discurrendo suo ordine per species intelbgibiles,

«
III
in

les, quæ in hac impugnatione referuntur. Nam in primis si loquarnur do essentia divina, ut collate in ratione speciei intelligibilis cum sue intellectu, comparatur cum illo unquam cum intellectu, qui sit actus parissimus : hic autem hoc ipso, quod talis, nequit distingui ab specie intelligibili, per qum intelligit, nempe ab eUsentia divina, metæ in «re entitativo, et naturali, sive iaene intelligibili consideretur. Et ideo debent esse secundum utramque rationem unita per intimam, ot strictissimam unionem, nempe per identitatem ; alioqui talis intellectus noaesset actus purus, imo talis identitas debet esse non qualiscunque, sed omnimoda, excludens distinctionem adhuc virtua-lem inter productum intellectum, et essen-tiam Dei.

Tum quia cum intellectus divinus sit ac-tos purus intra propriam lineam, petit iden-tificate absque omni distinctione victuali omnia illa, quæ pertinent ad suam lineam. Et propterea, sicut hoc modo identificat si-bi intellectionem, ex eo, quod pertinent ad suam lineam, ita etiam essentiam divinam tam, ut habet rationem essentiæ, et naturæ, secundum, quam rationem pertinet ad ordi-nem entitativum, quam, ut habet rationem speiei intelligibilis, quia omnia hæc ad ean-dem lineam pertinent, ut amplius constabit ex iis, quæ in tract.de scientia Dei disp. 3. aum. 17. et in tract, de volunt. Dei disp. 2. num. 34. dicemus. Tum etiam : quia in essentia divina non distinguitur adhuc vir-tailiter esse eniitativmn, et intelligibile : et iu cum habeat summam adæquationem, et commensationem cum suo intellectu, tanquam cum suo primo (ut sic dicamus) perfecibili, nequit uniri per omnimodam identitatem secundum illam priorem ratio-nem, quin uniatur secundum hanc poste-riorem, ex parte solius nostri modi conci-piendi distinctam.

Quare cum hæc non procedant in intel-lectu crealobeati, ut ex se constat, inde est, ut ex essentia divina, et intellectu Dei inter se collitis, nequeat colligi quod sicut in eis intercedit unio, tam inwre entitativo, quam in ase intelligibili ; ita etiam inter essentiam divinam, et intellectum creatum beati.

G6 Et deinde si fiat sermo de essentia Angeli, ut habet rationem speciei intelligen-bilis respectu proprii intellectus, tunc ideo uniantur in esse naturali, et entitativo, seu (quod in idem quoad præsens redit) permo-dem subjecti, et proprietatis : quoniam es-sentia Angeli est forma intelligibilis finite,

et limitata : et ratione hujus est ite coarc-tata, ut nequeat uniri per modum formæ intelligibilis, nisi cum suo proprio intellectu. Sicut etiam ojus subsistentia, quia est fini-ta, ita est commensurate, et coarctata ad suam naturam, ut nequeat aliam terminare. Et ideo oportet, ut intellectus, cum quo prædicta essentia Angelica unitur, sit intel-lectus suus, atque adeo unitus ei per modum subjecti, et proprietatis, seu per modum na-turæ , et radicis ad intelligendum, ac po-tentiae proximæ ad eandem intellectionem. Quia intellectus Angeli, sicut et quævis alia potentia vitalis, nequit habere rationem ta-lis, nisi sit unite cum sua propria natura, a qua dimanat, ut nostrum Collegium Com-plut. in libris Physic, disp. 10. num. 66. an-notavit.

Quapropter cum hæc ratio non habeat locum in essentia divina comparata cum in-tellectu creato beati, quia, ut ex se constat, ipsa est forma quædam intelligibilis infinita, et prædictus intellectus non se habet per modum proprietatis respectu essentiæ di-vinæ, et per consequens non debet esse ra-dicatos in illa sicut proprietas, et potentia proxima vitalis cum sua natura, et principio radicali vilæ; fit inde, ut ex unione in esse naturali, et entitativo, quæ necessario de-bet misceri in unione essentiæ Angelica* per modum speciei intelligibilis cum suo in-tellectu, nequeat colligi esse idem dicendum de essentia divina comparata in ratione spe-ciei intelligibilis cum intellectu beati : quin potius, quia prædicta essentia habet ratio-nem formæ intelligibilis infinitæ, poterit ex-tendi ad actuandum intelligihiliter quemlibet intellectum creatum. Sicut, quia subsisten-tia divina in ratione termini naturæ est infi-nita, queit extendi ad terminandam naturam creatam : et deinde, quia prædictus intel-lectus creatus non comparatur cum essentia divina per modum proprietatis ab ea dima-nantis, et ipsa essentia nequit habere ratio-nem formæ naturalis, et in esse entitativo ratione suæ infinitatis, propterea nequibit hoc modo, sed solum pure intelligihiliter cum prædicto intellectu uniri.

67 Per quæ etiam constat ad aliam in-stantiam in hac impugnatione adductem de aliis speciebus inteliigibilibus. quæ sunt ac-cidentia. Nam istæ hoc ipso, quod tales, debet earum esse intelligibile identificari cum exse naturali, et entitativo eorum, quod sit accidens : et per consequens debent in-hærere in intellectu, et uniri cum eo in esse naturali, et entitativo tanquam cum subjec-

to earum. Quæ ratio, ut constat, in specie inehigibdi infinita, qualis est essentia divina, nequit habere locum : siquidem hæc debet esse libera ab omnibus imperfectionibus, et per consequens ab inhærentia, quæ essentialiter dicit imperfectionem.

Additam.

Adde, quod potius ex hoc exemplo specierum intelligibilium, quæ eunt accidentia, potest desumi non parum urgens probatio ad suadendam possibilitatem unionis essenliædivinæin ratione formæ intelligibilis, licet ibi non misceatur alia unio in *esse* entilativo, et naturali. Nam cum species illæuniantur in ew entilativo, et naturali, quia debent inhærere ratione *esse* entitativi accidentalis, quod afferunt, fit indo, quod si Deus supernaturaliter vellet supplerò hanc inhærentiam, ut in accidentibus Eucharistiæ contingit, tunc esset valde probabile, quod possent prædiciæ species uniri in ratione puræ formæ inlelligibilis, quin unirentur actu, et formaliter in *esse* entilativo, licet secundum hoc *esse* deberent esse indistantes ab intellectu, cui intelligibiliter unirentur, et non possent absolvi ab hoc, quod est esso unibiles secundum prodictum *esie* entilativum : multo ergo melius essentia divina poterit præcise in ewe intelligibili uniri.

Ad pri-
eurs
confir-
maL

G8 Ad primam confirmationem respondetur concedendo antecedens, et negando consequentiam. Et ad probationem dicendum est, quod ad hoc, ut essentia divina queat uniri in ratione speciei inlelligibilis, et ut ad ordinem intelligibilem spectat, non vero prout pertinet ad ordinem entitativum, et naturalem, non est necesse, uthæ duæ rationes virtualiter distinguantur in ipsa essentia, sed satis erit, quod divina essvntia cum omnimoda hac identitate excludente prædictam distinctionem sit forma eminentissima, prostans ratione hujus eminenti® munus *esse* entitativi, et naturalis , et munus *esse* inlelligibilis, quæ in creaturis, vel realiter, vel virtualiter distinguuntur.

Nam sicut hæc eminentia sufficit ad hoc, ut possit uniri cum intellectu creato beati in ratione speciei inlelligibilis, et non in ratione intellectionis : quamvis hæc duo non distinguantur in divina essentia, adhuc virtualiter; ut ex dicendis in tractatu de scientia Dei disputat. 3. num. 17. et in tractatu de voluntate Dei disput. 2, num. 34. patebit, et similiter, hæc eadem eminentia salis est ad hoc, ut eadem essentia uniatur cum humanitate Christi Domini in ratioe existent!®, non vero in ratione na-

tunc, et osFPntiro, ut in tractatu de Incarnatione dicemus , licet ntiuu natura?, et existent!® in Deo non distinguantur distinctione virtual!, ut paiehit ex iis, qcæ in prædicto tractatu do scientia Dei dispat 4. dubio 2. dicentur : iia in præsenii, [roportione servata, philosophari debet. Et ratio est eadem in omnihus his. Quoniam nec humanius Christi Domini, nec intellectu» creatus est capax unionis cum divini nentia, ut habet rationem naturæ, sive intellectionis, nec divina essentia potest habere rationem formæ naturalis, et in *esse* enlitativo talis.

69 Etsi inquiras, quomodo cohærero possit in essentia divina, hæc eminentia, et facultas exercendi plura, non minus, ac si essent plures, cum omnimoda identitate, et exclusione distinctionis etiam virtualis? quandoquidem non oh aliud essentia divina, et relatio distinguuntur virtualiter, nisi quò illa ea lem formalitas præstat propria, plurium non minus, ac si essent actu picres.

Ad hoc dicendum est, quod ad distinctionem formalilatis, et formalilatis etiam virlualem, non sufficit exercere propria plurium utcumque, quia ex hoc solum colligitur eminentia unius, et ejusdem (ut sic loquamur ipsissîmæ formalilatis; sed insuper desideratur exercere propria plurium pertinentium ad distinctas lineas , non vero spectantium ad unam, et eandem lineam. Et ratio est. Quia tunc exercentur propria plurium , ut plurium : et ita ex tali exercitio infertur pluralitas saltem virtuilis in exercente. Cæterum, quando exercentur propria plurium, spectantium ad unam, et eandem lineam , non exercentur propria plurium, ut plurium, sed, ut sunt unum, id est, quatenus perlinent ad unam, et eandem lineam. Et ideo in Deo essentia, et relatio distinguuntur virtualiter, quia absolutum. et relativum spectant ex natura sua ad distinctas lineas ; secus vero intellectio, et intellectus, quia linea intellectus in sua puritate pertingit usque ad actum secundum inclusive.

70 Unde quia linea *esse* entitativi, et naturalis, si in sua puritate consideretur, pertingit etiam usque ad *esse* intelligibile, qnia *esse* entitativum, ei naturale in sua puritate est *esse* immaterialissimum , et per modum actus purissimi, et hoc ipsum importat *esst* intelligibile, ideo ex eo, quod essentia divina exerceat respectu Dei munera *esse* entitalivi, et inlelligibilis, quæ in rebus mate-

rialibus

rwlibossunt distincta, non sequitur distinctio eūin virtualis plurium formalitatum , sed , qnod eadem prorsus formalités sit etninen-tissima, et absque illa distinctione habeat et,quæ in aliis sunt distincta, et cum sil una, exerceat distincta munera spectantia id eandem lineam.

fit obviam duabus posterioribus confirma- lionibus ejusdem ultimi argumenti.

us- 11 Ad secundam confirmationem ejusdem
sS- ultimi argumenti palet ex dictis num, Gt, qsomodo unio intellectus cum specie intel- ikibili sil quodammodo major, et intimior unione materiæ , et formæ substantialis. Qioniam licet ex his resultet unum tertium per compositionem ; noti tamen materia iit jer identitatem jam insinuatam , ipsamet forma : at illa, nempe intellectus, et spe- cies intelligibilis quodammodo (idest in *esse* inteiligibili) identilicantur : et ideo intellec- tus fit identice (licet non formalissime) ip- sum objectum hoc ipso quod illi uniatur. Sed de his videantur ea, quæ in tractatu de scientia Dei disput. 2. num. 66 et 95, et deinceps dicentur.

in- 72 Ad tertiam confirmationem respon-
a- dent aliqui concedendo sequelam, et negan- do minorem Et ad primam probationem ueganl antecedens, quia essentia divina po- tet uniri, tum per modum agentis intime ilkpsi, et ad effectum conservationis : tum etiam per modum formæ intelligibilis, quæ iit intime illapsa in intellectum, ut lumine jloriæ perfusum, ac proinde hæc posterior mio formaliter sumpta erit supematuralis ; «ew vero illa prior. Ex quo ad secundam probationem dicunt, essentiam divinam an- te lamen gloriæ esse unitam cum intellectu per modum agentis intime in illum operan- tis, et conservantis entitatem ejus natura- lem; non tamen per modum formæ intelli- r/.ilis : et ita non est formaliter illapsa in intellectum, ut habet rationem prædictæ forms, sed materialiter , et in esse agentis conservantis illum.

Ex quo etiam ad ultimam impugnationem, occurrunt dicentes, quod sicut species visi- biles recipiuntur in speculo in *esse* entitati- TO, et qualitatis, non vero in *esse* visibili lormaliter, quia speculum non habet virtu- tem visivam, et prælictæ species solum wnl receptibiles in *esse* visibili in potentia fima, ita essentia divina per modum for-

Srimant. Curs. theolog., tom. 7.

mte intelligibilis solum est quasi receptibi- lis iu intellectu divino, seu pertineote ad ordinem divinum, ac proinde elevato per lumen gloriæ, quia solus intellectus, ut sic elevatus habet, quod sit intellectivus Dei, prout est in se. Unde in intellectu non ele- vato, tantum est materialiter, et non, ut forma intelligibilis, sed per modum intimi agentis, cum quo alias est conjuncta ratio formæ intelligibilis.

73 Cælerum hæc solutio non placet. Nam licet Divus Thomas quæst. 28. de ve- ritate art. 2. ad octavum, doceat, quod unio divinæ essentiae per intimum illapsum est intimior unione aliarum rerum creatarum per informationem, aut inhæsionem, ex eo, quod, ut ibidem docet Sanctus Doctor, idt quod unitur per intimum illapsum, est intra substantiam rei, at vero, quod unitur per informationem, quasi circumstat id, cum quo fit unio, nihilominus talis unio forma- lissime sumpta non est formæ cum re in- formata, sed unio agentis intimi cum suo effectu, a quo quidquid est in illo, quan- tumvis inūmum, causatur ita, ut eatenus prædiclum agens sit pnesens illi. quatenus lotam ejus essentiam intimam causât. Et propterea licet divina essentia sit intime illapsa in quavis creatura, et in ejus inti- ma entitate naturali, non tamen propterea est in illa eo modo, quo forma est in re in- formabili, sed eo modo, quo agens est præ- sens suo effectui, seu eo modo, quod id, quod est immensum, petit esse in omnibus rebus.

74 Quare melior, et planior solutio hujus argumenti constat ex sæpe dictis, nempe, quod licet ad unionem essentiae divinæ in ratione formæ intelligibilis cum intellectu creato prærequiratur, quod eademmet ex parte rei conceptæ oit indistans ab intellec- tu, ut elevato lumine gloriæ, per indistan- tiam propriam ipsius essentiae, quæ est per intimum illapsum ; non tamen hæc unio consistit formalissime in prædicla indistan- tia, sed essentia divina, ut habet rationem formæ intelligibilis , alia unione unitur cum eodem intellectu, et ideo se ipsa infor- mat prædiclum intellectum informatione inteiligibili : ita tamen, ut simul sit forma, et informatio in hoc qrdine. Tum quia est extremum unibile, et forma intelligibilis per modum actus puri ; et ideo est unio sui. Tum etiam : quia hæc unio , et informatio est formalissime in ordine inteiligibili, ac proinde est talis conditionis, ut per eam res informata, et forma informans quodammo-

II

Rejici- tor.

Vera solutio.

M 1

?

-JT'

DE VISIONE DEL

do (id est in esse intelligibili) et modo in tractatu de scientia Dei explicando, identifi-
ceniur. Et propterea. ex hoc etiam capite
non requiritur modus unionis medius, et
ex natura rei distinctus inter essentiam, et
intellectum lumine gloria? perfusum , quo
maneant unita : quia talis unio exercetur
præcise intra ordinem intelligibilem, non
vero intra ordinem entitativum , et natura-
lem.

Addita-
inaura.

75 Diximus ad unionem essentiæ divinæ
in ratione formæ intelligibilis pnrequiri,
quod eademmet ex parte rei concept© sit
indistans indistantia per intimum illapsum
ab intellectu, ut elevato lumine glori©,
quia licet sit proprium ejusdem essentiæ,
ut non possit se ipsa formaliter unire cum
intellectu creato, nisi producendo, prius in
illo lumen glori©, atque adeo nisi sit indis-
uns ab eodem intellectu, quatenus sic ele-
vato per indistantiam propriam prædicis
essentiæ , scilicet per entitum illapsum ;
non tamen est necesse, ut eadem essentia,
quatenus exprimit rationem speciei intelli-
gibilis causet effective lumen glorhe. Cæte-
rum, quia essentia divina, ut per modum
primæ radicis causât illud, et ut exprimit
rationem form© intelligibilis, solum distin-
guitur ex parte nostri modi concipiendi,
non vero virtual)ter, sive ex parte rei con-
cepi©, propterea eademmet ex parte rei
concept© debet prius esse indistans per in-
timum illapsum, et deinde uniri in ratione
form© intelligibilis. Unde juxta hæc debent
illa, quæ supra num. 37. diximus, intel-
ligi.

Diluitur fundamentum secund sententi*.*

76 Ad fundamentum tandem secundæ
sententiæ, quoad ultimam ejus partem res-
pondetur negando antecedens , ut ex dictis
constat. Ad probationem neganda est con-
sequentia. Ratio autem disparitatis patet ex
iis, qu© jam diximus. Quoniam essentia
divina, qua? per modum masculi concurrit,
habet etiam in ordine intelligibili rationem
form©, ut ostensum est, et ideo debet
utroque modo concurrere (quod idem de
aliis speciebus intolligibilibus dicimus). Cæ-
tcrum , quod concurrit per modum masculi
in generatione naturali, et distincta a ge-
neratione intentionali, non se habet per
modum form© naturalis respectu fœminæ :
et ideo non concurrit per modum formæ,

ot in genere causa? formalis. Quare, si quæ
est analogatio per attributionem portai,
aut generationis intentionulis ad puro na-
turalem (de quo alibi) tantum erit quoad
rationem efliciendi, non vero quoad mo-
dum causandi in genere causa? formalis ;
quandoquidem isto influxus non repentur
in generatione pure naturali ex parte mas-
culi in ordino ad fœminam.

DUBIUM III.

*Utrum essentia divina, ut habet rationem
speciei intelligibilis, concurrat active ad
visionem claram Dcif*

77 Consulto in titulo addita est particula Egb
iUa, *ul habet rationem speciei intdligibüü*.
Nam secundum generalem rationem prima
causa? concurrere active in visionem, et
non qualitercumque, sed ut est prima causa
ordinis supernaturalis, non dubitamus;
quandoquidem certum est quamlibet actio-
nem causæ secund© proportionate ad suam
naturam pendere a prima causa : ita f ut si
fuerit ordinis naturalis, pendeat a Deo, ut
author© naturali ; si vero ordinis superna-
talis, exieat intluxum generalem ipsius, ut
est author supematuralis. Quare titulus du-
bii de alio peculiari concursu procedit, sci-
licet de concursu activo in ratione speciei
intelligibilis : secundum quem essentia di-
vina non influit in omnibus aliis rebus :
quia hic modus concurrenti est prius ob-
jecti potentiæ cogniscitive in ratione objec-
ti motivi ipsius ; et ita solum prædictum
objectum habet hunc peculiarem influendi
modum.

1 L

Proponitur opinio negans. ! e

78 Aliqui ex junioribus Thomistis duo mu-
nera distinguunt in specie intelligibili. Pri-
mum est unire objectum potentiæ , et me-
dia hac unione determinare illam fonnoliter
ad intellectionem. Secandum vero concur-
rere cum eo active. Ex quibus primum il-
lud censent esse omnino indispensabU&. ei
simul ex genere suo liberum ah imperfec-
tionibus ; non vero hoc posterius. Et ideo
istud denegant essentia? divinæ, ut habet
rationem speciei intelligibilis respectu in-
tellectus creati. Ita Bannez in præsentia,
et alii ex junioribus Thomistis. Quam sen-
tentiam etiam probabilem reputat Zumel in
hoc

hoe articulo, et videtur innui n D. Thom. ibidem, quatenus ex parte potentiæ ponit lumen gloria?, quo reddatur oflicax ad videnJum Deum, ox parte vero objecti essentiam divinam per modum speciei : quod si es^ntia divina, ut unita in ratione speciei haberet alhfuam activitatem, qua compleret, et confortaret virtutem activam intellectus, jam se teneret ex parte ipsius, siquidem non ob aliam rationem tenet so tamen ex parte intellectus, nisi quia confortat illam ad videndum.

79 Probaturn ratione primo. Species impressa concurrens active ad intellectionem influit, ut subordinate intellectui : ergo essentia divina nequit in ratione speciei concurrere active una cum intellectu creato. Patet consequentia. Quia influere per modum principii alteri subordinate importat imperfectionem, et dependentiam. Antecedens vero etiam constat. Quia species, quæ est causa efficiens intellectionis, influit per molum principii, *quo*, determinanti^ intellectum, ut intelligat : principium autem activum, *quo*, subordinatur principio activo, fwrfr, ut ex se patet.

Confirmatur. Quia alias concursus speciei non esset vitalis, atque adeo neque specificatio intellectionis ab ipsa proveniens esset vitalis : hoc autem est falsum : ergo, «c. Sequela patet. Nam species impressa secundum se sumpta, non est principium vitale, quippe quæ potest oriri, ut a causa principali a principio omnino mortuo, ut in geæbus sensibilibus constat : unde nisi subordinetur principio vitali, scilicet potente vitali, nequit vitalem influxum præbere. Fakitas autem consequentis inde liquet. Nim cum intellectio per se, et ab intrinseco sit vitalis, non potest non, secundum propriam speciem, et essentiam, vitalitatem intellectualem habere.

i0 Secundo. Quia alias essentia divina concurreret ad visionem immediate per rcim substantiam, et consequenter naturaliter, et quatenus est, non vero quatenus vult : hoc autem est absurdum : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam proprium est o’jectî ex se actu intelligibilis, quale est essentia divina, influere naturaliter, et quateres est, ad visionem ; non vero libere. Nam, sicut per suam substantiam est complete objectum, et immediate determinat, iu per illam immediate debet officere. Absurdus vero consequentis indo liquet. Tum çih proprius, et perfectus modus operandi Dei ad extra, est per intellectum, et volun-

talem, ut ex iis, quæ Theologi quæstione 25. hujus primæ partis communiter docent, salis constat. Tum otiam : quia alioqui influxus essentiæ divinæ in ratione speciei esset necessarius, ac proinde infinitus : quandoquidem virtus infinita (qualis est in essentia divina) et influens necessario influit quantum potest, atque adeo infinite.

81 Tertio. Nam ex opposito fieret, relationes divinas secundum propria ipsarum influere active una cum intellectu creato in visionem Dei : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Patet sequela. Quoniam non ob aliud essentia divina, juxta oppositam sententiam, sic influit, nisi quia est unita in ratione speciei intelligibilis, ex eo, quod est suum *esso*, el intime illapsa in intellectum elevatum lumine gloriæ, ac proinde proportionatum ipsi : ergo cum hæ conditiones inveniantur in relationibus divinis, secundum proprias rationes formales considerabatis, ut ex se constat, consequens esset, ut etiam prædictæ relationes secundum propria ipsarum influerent active in visionem.

Falsitas autem consequentis etiam patet. Nam licet relationes divinæ possint secundum propria ipsarum in genere causæ, aut quasi causæ formalis ad *extra* influere, et ideo Filiatio secundum propria ipsius terminet naturam humanam Christi, non vero Paternitas, quia hic modus terminandi reducitur ad genus causæ, aut quasi causæ formalis ; non tamen possunt secundum istam rationem exhibere aliquem influxum activum in ordine ad visionem creatam. Nam, ut communiter docent Theologi, opera, seu eflicentia Trinitatis ad extra sunt indivisa : et ita ad extra semper agunt per id, quod est commune, non vero per id, quod est propriam.

§ H.

Ex mente D. Thom. dubii nodus dissolvitur.

Si Dicendum tamen est, essentiam divinam, ut habet rationem speciei intelligibilis , influere activo una cum intellectu beatorum in visionem claram Dei. Ita D. Thom. infra quæst. 56. art. 1. ubi id generaliter de omni specio docet, his verbis : */n actione, qux mane! in agente, oportet ad hoc quod procedat actio, quod objectum uniatur agenti, sicut oportet, quod sensibile uniatur sensui ad koc, quod sentiat actu, el*

Tertiam

■

t?

•i

1

I

> Si

Uti I!

Condo-
sio.

ita sc habet objectum unitum potentiæ ad huiusmodi actionem, sicut forma, quæ est principium actionis in aliis agentibus, El loquens peculiariter de es?emi& divina, innuit satis hoc ipsum in præsēnii, cl peculiariter in solutione ad tertium, necnon et in 4. diet. 49. quæst. 2. art. 1 in corpore circa finem, de veritate quæst. 8. art. i ad quintum, 3 contra Gent. cap. 51. ut stitim magis expendemus. Et ideo Sanctum Doctorem sequuntur quamplures ex ejus discipulis. Cajeta. Nazar. Zumel, et alii in præsenti. Ftrrara 1. contra Gentes cap. 53. et 3 contra Gent. cap. 51. et nostrum Collegium Complut, in lib. de Anima, disp. 18. qua>t. 4.

83 Probatur primo ratione, quam insinuat idem Sanctus Doctor locis citaris. Quia essentia divina unitur in ratione objecti cum intellectu beato ad hoc, ut determinet illum ad specificationem cognitionis, ut scilicet sit talis objecti, et non alterius : ergo concurrit efficienter ad specificationem ejusdem cognitionis. Consequent a patet Quia determinatio potentiæ activæ ai specificationem actus nequit fieri nisi per virtutem activam, qua potenciia constituatur in actu primo in ordine ad specificationem ejusdem actus. Quoniam sicut potenva activa concurrit ad prædictam specificationem, ul habet rationem virtutis activæ, ut nostrum Colle?. Complut, in sua Logica cap. de actione adnotavit, et ex statim amplius dicendis patebit, ita id, quoi illam determinat, et complet, et quasi ultimate formalizat in ordine ad prædictam specificationem tribuendam, debeat ad eandem lineam virtutis activæ pertinere : atque adeo esse etiam principium activum, seu esse determinationem activam respectu prælictæ specificationis.

Antecedens vero etiam constat. Tum quia potentia intellectiva de so esi indeterminata ad prædictam specificationem cognitionis, quæ sit Dei clare visi, et non alterius objecti, et determinatur per unionem præ licti objecti : ergo talis unio ad hanc potentiæ determinationem desideratur. Tum etiam : quii essentia divina ex eo, quod est suum esse, potest per se ipsam absque ulla inhæsione, aut imperfectione informationis in esse entitativo sumpue, constituere in actu, et complere permanentor intellectum creatum, ac proinde per unionem cum illo determinabit eum al specificationem actus. Quoniam forma constituens, el complens permanentor vir-

tutem activam, necessarioque requisita ad agendum, unitur cum illa ad hoc, ul determinet eam ad specificationem actus, ul inductione facta in aliis furmis cernere licet.

81 Nec necesse est denuo impugnare h>lurionem, quam aliqui ex Junioribus huic rationi adhibent, dicentes inllecium erva-
tum cum lumine gloria» esso salis determinatum , quoad specificationem actus in ordine ad visionem claram Dei : quandoquidem ex vi talis luminis nequit aliam intellectionis speciem producere. Unde licet ex vi facta· rationis sequatur necessitas concursus activi ex parte objecti in pluribus aliis intellectionibus ub indifferentiam io-tellectus, non tamen in ista.

Non itaque necesse erit præ lictam solutionem denuo pluribus rationibus evmere, Tum quia, ut ex supradiciis constat, ei vi luminis gloriæ tantum determinatur potentia determinatione tenente se ex parte potentiæ, non vero ex parte objecti. Ut autem eliciat intellectionem, oportet, ut ex parte utriusque determinetur : et ideo intellectus perfusus lumine prophetico poiesi per illad esse sufficienter determinatus ex parte potentia· in online ad aliquod speciale objectum, et nihilominus, quia non esi undequaque determinatus, eget speciebus, qwc active influant, ut ipsi etiam adversarii admittunt. Tum etiam quia, ut jam asseruimus, intellectio habet se per modum cujusdam partus intentionalis. Unde oportet, ut ad hunc partum procedat aliquo modo semen ex parte masculi se tenens, quod fœminam ipsam, scilicet potentiam intelleet-vam, determinet ad partum hujus intellectionis potius, quam alterius.

85 Accedit primo pro uberiori ejusdem solutionis impugnatione, non cohærerecum iis, quæ ex D. Thom. in hoc art. adduximus. Quoniam hoc ipso, quod essentia divina sit suum esse, et ratione hujus constLtuat in actu per modum formæ intelligibilis intellectum creatum, debet efficienter influere in intellectionem, ut est visio clara ipsius Dei | otios, quam alterius objecti, ac proinde determinare prædiclo modo in ordine al illam. Quoniam cum unumquodque operetur, quatenus est in actu, oportet, quo i id, quod habet rationem actus in ordine intelligibili, sil etiam, modo jam dicto, ratio operandi, et virtus activa in tali ordi-

Accedit secundo, quod intellectio, ulac-
lio. specificatur ab objecto, ut objectum est;
et

et idco est hujus speciei, ot non alterius, quia versatur circa hoc objectum, et non circa aliud : ergo objectum, ut objectum notivuu, influit active in illam. Putet consequentia. Quoniam, ut (locet D. Thom. infra, quæst. 14. ari. 5. ad ultimum, l. 2. quvslr l. art. 3. intellectio, ut actio, et generaliter quævis alia actio, ut talis, speciliatur a principio activo, a quo egreditur; quia ipsa essentialiter est egressus, sive emanatio ab agente; ergo si objectum, ut objectum, non est virtus activa respectu ejus, nequii, ut tale eandem Fpecificare, ac proinde, nec determinare potentiam in ordine ad specificationem ejus.

86 Secundo principaliter probatur assertio ratione desumpta ex variis locis D. Thom. Quoniam omnis perfectio simpliciter, quæ in creaturis invenitur, debet reperiri in Deo, ut docet S. Doctor supra quæst. 4. art. 2. alioqui Deus non esset ens summe perfectum, et consequenter nec Deus : sed m nobis specios intelligibilis concurrit active ad intellectionem, et hoc pertinet ad perfectionem simpliciter : ergo hæc perfectio virtutis activæ reperitur in essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, tam respectu intellectus divini, quam intellectus creati. Consequentia cum majori satis constat. Minor, quoad primam partem est D. Thom. quæst. 56. citata, et 3. contra Gent. cap. 53.* et alibi sæpe, eamque communiter Pnilosoplii fatentur, explicant, elprobant; tum ex Aristot. et D. Thom. Tam etiam rationibus, quas adducit nostrum Colleg. Complut, in lib. de Anima disp, et quæst. citatis. Quoa l secundam vero etiim liquet : quandoquidem genus cause efficientis nullam necessario involvit imperfectionem, etideo invenitur formaliter ia Deo, ut idem Sanctus Doctor passim docet.

87 Nec refert, si cum adversariis occurras, concursum activum speciei intelligibilis ana cum intellectu creato dicere perfectionem, involutam tamen necessario cum imperfectionibus subordinationis, et dependenti@ a prædicto intellectu ; et ideo non mirum, quod non reperiatur in essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibiiK respectu illius.

Non itaque hoc refert. Nam licet species intebiginilis. quæ est acci lens, dicat prædictam dependentiam, et suboniinaLionem, non tamen quæ est forma subsisting, et actus completus : ergo cum essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis res-

pectu intellectus beati, sit forma per se subsistens, et actus perfectissimus, erit libera ab imperfectionibus pnndictis, quantumvis active in intellectionem influat. Consequentia est aperta. Antecedens vero etiam liquet. Num principium quo, oatenus subordinatin', et pendet a principio quod, quatenus ab eo sustentatur, et suo modo recipit aliquod rwe ab illo, quandoquidem, juxta commune Philosophorum axioma, modus operandi sequitur modum essendi : ergo species intelligibilis. quæ est accidens, et sustentatur, quoad suum esse a principio operante, ut *quod*, pendeat, et subordinabitur illi quantum ad suam operationem (mo lo tamen statini dicendo) non tamen, quæ est forma subsistent, et actus completus, quippe quæ in suo *esse* ab illo non pendet.

88 Quæ doctrina intelligenda est, etiam si principium, *quod* non sit absolute, et simpliciter tale, sed solum quodammodo, et secundum quid, ut contingit in intellectu nostro, qui quodammodo, et secundum quid habet nationem principii *quod*, respectu intellectionis; qua de causa denominatur quodammodo intellisens : non vero habet rationem principii *quod* absolute, et simpliciter : quia id competit toti supposito, nempe homini, vel Angelo : hoc namque suppositum est id, quod absolute, et simpliciter denominatur intelligens.

89 Nec obest, quod principium, *quo*, nequeat exire in operationem sine principio, *quod*, sicut nec obest, quod prima causa, ut concurrit per concursum generalem cum causa secunda, nequeat (ut multi volunt, de quo alibi) producere effectum sine concursu ejusdem causæ secundæ, ad hoc, ut illa ab ista pendeat : quoniam utrobique est eadem ratio, scilicet causam secundam non tribuere primæ virtutem ad operandum ; bene tamen e contra : et similiter, nec principium *quod* præstare principio *quo*, vim, et rationem agendi, ut *quo* : maxime quando principium agendi *quo*, est per se subsistens, ut in essentia divina, adhuc in ratione speciei intelligibilis considerata, ut contingit, bene tamen e converso principium agendi, quod, habere esse tale a principio constituyente ipsum.

90 Tandem, quia adhuc admisso, quod in aliis rebus principium formale *quo*, subordinarelur principio *quod*, non tamen id esset admittendum in inte lectu, et specie intelligibili : et ratio disparitatis desumitur ex propria natura intellectus, et objecti in-

ki

I<.*L'

1*

r <r^
Cj'.f

..i

>}*
&

R^jkior
sec,uni0'

Intelligibilis dubio precedent. num. 61. explicata. Nam in aliis rebus principium formale quod non transit in naturam principii quo, seu (quod in idem, quoad presens reddit) non identificatur cum eo, sed manet omnino ab illo distinctum, ita, ut ex utroque unum tertium coalescat. At in ordine intelligibili intellectus transit quodammodo in objectum intelligibile : quia intellectus fit identice ipsa res intellecta, et hæc quodammodo imbibitur in ipsa natura intellectus, quatenus identificatur cum ipso : et ideo dato, quod intellectus suo modo influat, ut quod, nihilominus objectum non subordinabitur illi : quia intellectus esse intelligibiliter ipsum objectum, et nihil subordinatur sibi ipsi.

91 Nec obesi, hanc identitatem intellectus creati cum re intellecta esse identitatem. quodammodo; non verominimodain excludentem realem actualem distinctionem in esse entitativo, et naturali inter utrumque, ac proinde non videri impossibilem cum ea realem subordinationem unius, ad aliud.

Non itaque hoc obest. Quoniam licet ibidem adsit identitas involvens realem distinctionem in esse entitativo, quia tamen, quod potissimum attenditur in intellectu, et objecto intelligibili, si in ordine, et «se Intelligibili considerentur, est identitas illa in ordinem intelligibili unius cum alio, et realist distinctio in esse entitativo ibidem involuta de materia (i) (quamvis fere semper indispensabiliter) importatur, vel ob imperfectionem potentia), vel speciei, vel utriusque, ut in nobis contingit, non vero ratione ejus. quod species intelligibilis per se, et indispensabiliter ex vi propria lineæ petit : ideo ad hanc identitatem est potissimum attendendum, et de intellecta, ac objecto. sic est in ordine intelligibili philosophandum, ac si in esse entitativo non distinguerentur. Et ita, si quæ sit ibi materialis subordinatio in esse entitativo, et materiali, non erit necessarium, ut hæc in specie perfectissima, reperiatur, imo neque in aliis speciebus. ut precise, quoad formale propriæ lineæ considerantur.

92 Undo cum dicitur, intellectum fieri quodammodo rem intellectam ; id quodammodo tollit, quod unum fiat necessario aliud in esse entitativo ; non vero in esse intelligibili. Quia unum fieri aliud solummodo in esse intelligibili, tantum petit saltem necessario. et indispensabiliter identitatem loco citato explicatam, et in tractata de scientia

Dei disp. 2. a num. 83. usque ad num. 92. latius explicandam : et quod devenit ibidem intercedens (quæ solum ex informatione aut ex esse accidentali, aut modo essendi substantiali ipsius speciei potest provenire) non oriatur ex ordine intelligibili formaliter. sed ex esse entitativo materialiter importato, quantumvis ibidem indispensabiliter adjungatur. Et ratio pro nunc est. Nam sicut homo, et leo in ratione animalis sunt idem, quia licet distinguantur per proprias differentias, non tamen ratione animalitatis : et ideo si illæ differentia: non essent intra propriam lineam, tunc homo, et leo essent idem positivo in ratione animalis. im quia diversitas intercedens inter objectum, et intellectum, supposita semel unione unius cum alio, non oritur ex ordine intelligibili, sed ex informatione, aut inhærentia in esse entitativo, aut ex eo. quod id, quod est species intelligibilis habet se in esse entitativo per modum subjecti respecta intellectus, vel ex imperfectione potenti», quæ omnia materialiter se habent ad ordinem intelligibilem ; et alias intellectus ratione speciei habet eandem numero naturam cum objecto, sub alio tamen modo essendi, scilicet intelligibili, ut in tractatu predicto de scientia Dei disput. 2. num. 14. dicemus : ideo oportet, ut cum hoc addito, scilicet in ordine intelligibili, fiat intellectus ipsa res intellecta. Videantur nostri Complut, in lib. de Anima disp. 18. quest. 4. et ea, quæ disput. 2. nuper citata a num. 83. usque ad 92. asseremus.

fructibus objectis), et prima illius solutio.

93 Sed objicies. Essentia Angeli, ut habet rationem speciei intelligibilis respecta proprii intellectus, non concurrit active in ordine ad sui cognitionem : sed hoc non ob aliud, nisi quia predicta intellectus est determinatus ex parte sui in ordine ad cognitionem ipsiusmet Angeli : ergo, quod potentia sit ex parte sua determinata in ordine ad cognitionem ulcujus objecti, tollet indigentiam concursus activi, ex parte ejus, ut habet rationem speciei intelligibilis, ac proinde cum intellectus perfusus lumine gloriæ sit ex parte sua determinatus ad visionem elatam Dei, non indigebit influxu activo essentia divina, ut habet rationem speciei. Major patet. Quia essentia Angeli, quippe, quæ est substantia creata, nequit

essa

MM immediato operative, ac proinde neque inlluon· active per modum spocioi : quan- (kxpiatem concursus hic prtVHUtlur iunw- date ab specie. Minor vero ctiam constat. Nam, quoi Jnuillectus Angeli non indigoat cuncursu alterius activo in online ad pra>- dictani cognitionem debet oriri ox eo, quod- rit sufficienter determinatus intra ordinem causæ efflicivntis. Undo si in hocordine non determinatur activo ox parte objecti, oportet. ut id solum oriatur ox determinatione omnimoda ex pario sui.

W;. 94 Confirmatur. Nam, vel ratio speciei *** petii necessario rationem principii activi, et non utcumque, sed. ut denudubilem ab imperfectionibus subordinations, et dependen- tia», vel petit eam involutam cum imper- fectionibus? Si primum, non erit ratio, ob quam in essentia Angeli, ut habet rationem speciei intelligibiliis, ratio hæc sine pnedic- tis imperfectionibus non reperiatur, quan- doquidem est forma subsistens, et actus perfectissimus, ac proinde etiamsi sit sub- iUnlia, nihilominus erit immediate operati- va, vel rationem speciei non habebit. Si se- candum, ergo ratio speciei intelligibiliis non invenietur in essentia divina respectu intel- lectus creati.

ka 95 Ad hanc objectionem responderi pos- set negando majorem. Contra quod, nihil obesi probatio. Quoniam ad rationem spe- ciei intelligibiliis, et concursum ejus acti- vum satis est, quod concurrat active radi- caliter per se ipsam, el proxime per suam virtutem, ut in præsentī contingit.

Explicatur hoc. Etenim intellectus Ange- *

Ecus oritur ab essentia Angéli, tam, ut est acta intellectiva, quam, ut est actu intelli- gibille, et habet rationem objecti, quia es- Sttlh. ejus ratione suæ immaterialitatis ha- bet utcumque, ot predictus intellectus dimanat ab ea in eodem immaterialitatis gndu, cumque ita secundum hos rationes, dimanet ab ea, ut radicetur in illa secun- dum utramque rationem, seu, ut sit intime onilus cum ipsa, potest peculiari juro ratio- ne hujus radlcationis, seu unionis fluere ab ea per modum virtutis illius, ut est intellec- tiva, ot ut est objectum actu intelligibilo : ic proinde sicut non indiget novo concursa proximo, et activo ejusdem essentia, ut in- tellectiva. qui sit distinctus aliquo modo ab influxu proximo intellectus, ut subordinatl principio activo radicali. sed sufficit concur- iox* ndicalls essentia Angeli, et concursus proximus jam dictus sui intellectus, ut os- tohnt nostri Compluten. î. Phys. disp.

10. quæst. ô. et 6. ita nequo petit novum concursum proximum illius, ut est objectum inlelligibik* : quia prædictus intellectus est Virtue agendi proxima ejus, secundum utramquo rationem considerat®.

90 Nec refert, si contra solutionem hanc objicias. Tum, quod «i hoc satis est ad hoc, ut essentia Angeli habeat rationem speciei respectu suæ cognitionis, liet inde, ut etiam in essentia divina, ut est species intelligibi- iis respectu intellectus beati, hoc idem suf- ficiat ad hoc, ut munus speciei prmstet ; et ita ipsa solum influet concursu radicali ac- tivo, non vero proximo ; sed hunc per lu- men gloriæ ub ea, tam, ut est intellectiva, quam ut est actu intelligibiliis fluens præ- stabit : quandoquidem id, quod conceditur intellectui Angelico, non est cur lumini gloriæ, quod est superioris rationis, dene- getur.

Tum etiam (quod ex prædicta solutione sequitur) intellectum Angelicum habere per se primo, et directe rationem speciei intel- ligibilis in ordine ad cognitionem ejusdem Angeli, atque adeo essentiam ipsius non posse esse speciem intelligibilem respectu prædictæ cognitionis. Sequela hujus postre- mi inconvenientis, quoad primam partem videtur certa. Quoniam sicut id, quod im- mediate. et per naturalem dimanalionem fluit ab essentia Angeli, ut habet rationem naturæ intellectivo*, ac proinde primæ, et radiculis potentia ad intelligendum, non potest non esse potentia proxime intellecti- va reddens ipsum exparto potentia proximo intellectivum, ita, quod dimanat ab ea, ut habet radicaliter rationem objecti intelli- gibiliis, non potest non esse proxime intclligi- bile, et tribuens eidem essentia, quod sit proxime intelligibiliis : ergo eo ipso habebit per se primo, et directe rationem speciei intelligibiliis respectu prædictæ essentia : siquidem hoc, et non aliud est proprium munus speciei impress®, ut in speciebus sensibilibus cernera licet. Quoad secundam voro partem etiam constat. Nam repugnat, quod in ordino ad unam, et eandem indivi- sibilem cognitionem unius objecti tribuatur a natura duplex species intelligibiliis, ut ex se constat, et aperto colligitur ex iis, quæ nostri Complui, in lib. Physic, disp. 15. quæst. 3. num. 97. docent.

97 Non itaque hoc refert. Nam ad pri- mam impugnationem dicendum est, esso disparem ralionem. Quoniam lumen gloriæ orilur ob essentia divina, utost intellectiva clare sui, non vero, ut est objoctum claro a

se ipsa acta intelligibile : quia licet essentia divina ratione suæ inlīnitæ immater alitatis habeat utrunhjue, attamen. ut lumen gloriæ oriatur ab ipsa præc-se, ut intellectiva est, et per modum elevationis intellectus creati, non est necesse, ut conveniat eum ea in eodem immaterialitatis gradu; secus tamen, ut ab eadem essentia divina, quatenus etiam habet rationem objecti procedat. Quoniam, quod procedit ab illa secundum istam rationem, tenet se secundum eandem ex parte objecti, ct ita commensuratur cum ea in eodem immaterialitatis gradu, ut in sequentibus dubiis expendemus : sicut, quod oritur ab ea secandum priorem rationem, scii cet, ut est intellectiva clare sui, tonet se ex parte potentiae per modum elevationis illius, el ideo non oportet commensurari in immaterialitate cum objecto. Quare cum lumini gloriæ, et cuivis alteri creaturae repugnet habere eundem immaterialitatis gradum cum essentiadivina, consequens est. ut etiam repugnet oriri ab ea, quatenus habet prædictam rationem objecti intelligibilis, atque adeo per modum virtutis illius secundum hanc rationem consideratae : et ita essentia divina, vel non influet active per modum speciei intclligibilis. cujus oppositam ostendimus, vel influet proxime : quandoquidem nihil influit radicaliter in a iquo ordino, quin ab ibo oriatur virtus influendi proxima in eodem ordine.

Cætrum intellectus Angeli oritur ab essentia illius, tam, ut virtus ipsius, ut intellectiva, quam, ut actu intclligibilis est. Tum, quia convenit cum ea. in eodem immaterialitaiis gradu ; et ita ex hac parte. nihil obest quominus ab illa, ut actu intelligibilis est, fluat per modum virtutis ipsius. Tum etiam : quia essentia Angeli debet, ut est objectum actu intelligibile a se ipsa, influere active in intellectionem sui, ut ex rationibus pro assertionem, factis proporlionabiliter tamen applicatis, constat. Cumque non possit esse immediate operativa, ex eo, quod est substantia creata. oportet, ul radicaliter active influat, ac proinde ab illa secundum istam rationem oriatur aliqua virtus proxima, scilicet intellectus ratione, cujus immediate agat : et ideo essentia pradteta potest per se ipsam tubero influxum radicalem, et per suum intellectum operari proxime, el per consequens concurrere per se ipsam concursu proprio speciei : quia, ad hunc satis est influxus activus, quicumque ille sit, sive proximimus, sive radicalis.

98 Ad secundani vero impugnationem neganda est sequela, quoad utramque parleni. Et ad probationem prioris, ex qui pendet probatio posterioris, concessio ancedenti quoad primani i artem, distingues lum est quoad nltim. *Tribuens eidem rwenhz, quod sit proxime intellfyibilis*, quoad hoc, quod est habere vim per modum objecti, seu formæ intelligibilis, ac in genere causæ, aut quasi causæ formalis in ordine intelligibili, ad determinantium proxime intellectum, negandum est : quoad virtutem proximam concurrendi active per modum objecti intclligibilis , concedi poterit. Et deinde neganda est conseq. Et ad prohibitionem. quod munus proprium, el indispensable speciei intelligibilis, tantum esi illud j rius. ut saltem est radix hujus posterioris. Nec instantia de speciebus sensibilibus aliquid convincit. Nam istæ ideo formaliter habent rationem talium , quii munus illud prias speciei praestant» quamvis et hoc posterius debeant etiam praestare. propter rationem statim assignandam.

99 Explicatur hoc. Sicut intellectus fluens ab essentia Angeli, ut est intellectiva, tantum fluit, ul tribuat illi, quod ipsi deest, et ideo solum eidem tribuit, quod per illum immediate, et proxime influat, quia hoc tantummodo prædictæ essenliæ ex parte sui deerat, ita idem intellectus, ut fluit a prædicta essentia quatenus objectum intelligibile. solum oritur ab illa per naturalem dimanatiunem ad hoc» ut præstel ei, quod secundum islam rationem prædicta essentia non habet; cumque ipsa secundum se formaliter, et proxime determinet in genere causæ formalis jam dictæ intellectum in ordine ad speciflcationem actus, quia se ipsa formaliter, et proxime ratione suæ iinmaterialitatis est unita cum intellectu in ratione objecti proxime intelligibilis. ex eo, quod ratione ejusdem iinmaterialitatis habet eandem naturam sub modo essendi immateriali, el intelligibili, quam ipsamet. ut est intellectiva retinet sub modo essendi naturali,et demde eadem essentia habeat vim radicalem activam ad influendum per modum objecti in intellectionem sui : ideo intellectus non oritur ab illa sic sumpta, ad hoc, ut tribuat ei boc munus determinandi, el uniendi se modo dii to eidem intellectui : aut radicaliter concurrendi in intellectionem. Cæterum quoniam ipsamet essentia ob rationem generalem substanti@ créai@, tantum est radicaliter in quovis ordine operativa, radix-

(jue

Eyûa.
tup-
iEJ.I

φ» virtutum operativarum, tam in ordine naturali, quam intelligibili, ut jam diximas, propterea intellectus solum oritur ab ea per modum virtutis proximæ illius sic considerata, et ut reddens illam in ratione objecti proxime intelligibilem, quoad hoc munus dumtaxat influendi proxime active, cumque prius illud munus determinandi, « radicaliter saltem influendi requiratur, et sufficiat ad rationem speciei, inde est, ut esse ¹⁰⁰ *Angeli*, non vero ejus intellectus rationem prædictæ speciei intelligibilis sortiatur.

Ex quo etiam apparet, quare virtus procedens ab objecto sensibili, ut tali habeat rationem spei iei sensibilis. Nam talia objecta non sunt ex se actu sensibilia ratione proximæ materialitatis, quam admixtam habent. et quia non possunt se ipsis immediate uniri cum sensu propter rationes dubio præcedenti adductas (proportionaliter ¹⁰¹ *umen*, quoad præsens applicatas) et ideo alis virtus oriens ab illis ad hoc, ut tribuat, quod ipsis deest, debet eisdem tribuere quod sint proxime sensibilia, tam ¹⁰² *quoad* virtutem uniendi se sensui, et determinati li illum, quam quoad virtutem proximam concurrendi : atque adeo veram rationem speciei impressæ habebit.

Ex quibus omnibus ad confirmationem principalis objectionis satis constat.

Posterior solutio ejusdem objectionis.

100 Secundo, et melius ad principalem hinc, et difficilem objectionem propositam, Beenon et ad ejus confirmationem respondetur. essentiam Angeli, ut habet rationem speciei intelligibilis, influere per se ¹⁰¹ *ipsam* operative. et proxime, et non solum formalitè, aut active radie diter in intellectionem, « ex D. Thom. loco citato communiter deducunt graviores ejus discipuli. Et ad prolationem dicendum est, quod licet substantia Angeli nequeat esse immediatum principium operandi per modum potentiæ activa, ac proinde in *esse* entitativo, et naturali, bene tamen per modum speciei, et ¹⁰² *en* intelligibili : quia species intelligibilis non est potentia activa, sed determinatio in *esse* intelligibili potentiæ activæ. et proximæ, scilicet intellectus in ordine id specificationem actus, ut jam ostendimus. Et licet repugnet substantiam esse immediate operativam per modum potentiæ activæ, non *Umen* per modum determina-

tionis illius, non qualitercumque, sed in ordine intelligibili. Quare essentia Angeli distinguenda est in se ipsam, ut habet rationem naturæ, scilicet intellectivæ, et ut est objectum actu intelligibile, seu ut habet rationem speciei : et secundum hanc posteriorem rationem est illi aliqua immediata activitas concedenda, secus vero secundum priorem.

101 Sed dices, quod ex eo D. Thom. infra quæst. 54. art. 2. ostendit substantiam Angeli non esse immediate operativam per modum potentiæ activæ, quia in creaturis *esse* (seu existentia substantialis) et *operari* distinguuntur readier, ac proinde potentia ad *esse* (scilicet substantia) et potentia ad *operari* distinguuntur realiter: sed hæc ratio etiam convincit, essentiam Angeli non posse per modum speciei, et determinationis potentiæ intellectivæ esse immediatum principium operandi : ergo prædicta activitas, vel utrobique concedi, vel utrobique negari debet. Major est certa. Minor etiam liquet. Quoniam *esse* substantial Angeli, ut habet rationem speciei intelligibili, et *operari* illius (scilicet intellectio) etiam distinguuntur realiter, et ita posset saltem supernaturaliter manere cum suo *esse*, sive existentia substantia Angeli, ut habet rationem speciei intelligibilis, absque sua intellectione : ergo ejus substantia, et virtus agendi per modum determinationis activæ intellectus distinguuntur realiter : quandoquidem respiciunt prædictos actus, ut propria earum specificativa, et consequenter non potent Angelus per suam substantiam esse ullo modo immediata virtus activa in ordine ad intellectionem.

102 Confirmatur. Nam intellectio creata necessario debet esse accidens, ut ostendit D. Thom. quæst. 54. citata : ergo nequit essentia Angeli, quæ est substantia, per se primo respicere illam : ergo neque esse ullo modo ratio agendi immediata respectu ejus. Hæc ultima consequentia ex prima satis constat. Quoniam quævis ratio agendi influens proxime, et active in operationem, respicit illam per se primo : quoniam secundum hanc rationem considerata per se primo instituta est a natura, ut agat. Prima vero consequentia etiam liquet. Quoniam, ut ostendunt nostri Complut. 2. Phys. disp. 10. quæst. 4. substantia nequit per se primo respicere aliquid extra proprium prædicamentum, quia est in ordino ad se, et ideo ex D. Thom. probant implicare, quod substantia sit immediate operative, quoniam

Objection.

Confirm

~ji)ζ~
ft
4

dioo.

πilio
Svluho-
nis.

DE VISIONE DEI.

altas non respicerer ob rationem diotam per fB primo operationem, et simul respiceret Illam, quia totum «w rationis agendi proximæ, esi propter operationem, et ideo per se primo dicit habitudinem transccn- (bmtalom ad illam.

103 Respondetur, quod adhuc admissio ew, seu existentia Angeli, ut habentis rationem speciei intelligibilis, et ad ordinem intelligibilem formalissime spectantis, distinguui ab intellectione, cuius oppositum ex D. Thom. in tract, do scient. Dei, disp. 3. num. 7.et in tract, devolant. Dei, disp. 2. num. 34. ostendemus, nihilominus objectio nihil convincit. Nam substantia Angeli, ut habet rationem natura?, et ejus potentia immediate operative, non ideo distinguuntur realiter, quia substantia respiciat utcunque etM substantiale, et potent a operative operationem. sed quia illa per se primo per modum potentia· susceptible* inspicii suum «w, htec vero per modum potentia· operativæ in suum operari per se primo tendit ut disp. et quæst. Citata ostendunt N. Complut. Citemm eadem subumtii Angelica, ut est objectum intelligibile. licet respiciat, tam suum ejp-substantiale,modo statimdicendo, quam intellectionem, nihilominus securdum hanc rationem considerata. non distinguitur a se ipsa,ut hæc duo inspicit: quoniam solum respicit per se primo intellectionem. secundo suum *rue* ; et ideo, ut habet rationem objecti, et speciei intelligibilis. potest per se ipsam esso immediata ratio eliciendi active intellectionem. Non secus, proportionem tamen servata, ac calor, qui licet respiciat *Me*, et *operari*, nihilominus, quia per se priino respicit operationem, el «-ecundario *esse*, ut explicatur a. N. Complut, disp. citata quæst. 5. ideo per se ipsum potest esse potentia immediate operativa.

Cur autem essentia Angeli, ut habet rationem speciei intelligibilis. per se primo solum respiciat operationem, satis colligitur ex natura ejusdem speciei. Nam cum species per se primo instituta sit ad actuandam, complendam, et perficiendam potentiam intellectivnm, et potentia intellectiva Angeli jam habeat, juxta hunc dicendi modum, suum ewr, ct tantum desit illi aciivitas, et determinatio ex parte objecti, consequens est, ut objectum quatenus habet rationem speciei, sit per se primo institutum propter intellectionem. Sicut, quia eadem essentia, ut Babel rationem esseûÛæ, et natur.,*, jam habet suum *esse*, quod per ea primo respiciebat. et solum Indiget virtute immediate

; operative, ideo intellectus per modum potentiro activit* ipsius por so primo inuiutus est propter operationem, et secundmo respicit *esse*. Sed do hia videantur N. Complut, loco citato.

104 Nec obest tacita quædam replica, quæ in hac eadem objectionem latitat, quaquas sic formari potest. Nani licet hinc fiai, quod essentia Angeli, ut habet precise ralioaem objecti, et speciei, non distinguatur reditrr a se ipsa secundum hanc rationem considerata. quatenus secundum eam respicit *fut*, et *operari* , quia respicit *operari* perse primo. et secundario *esse*, secus tamen si consideretur secundum utramque rationem, scilicet, ut est natura,e: ut est objectumuM-iigihile, quandoquidem, ut est objectam ia-telligibile respicit per so primo operationem: at ut est natura per so primo tendit ad *cut* reu ad suum *existera* : et non ob aliud ead-'m essentia, et saa potentia immediate operative distinguuntur realiter, nisi quia pnedicu essentia per sn primo inspicii *esse*, ct potentia immediato operativa per se primo tendit ad *operari*.

Non itaque hoo obest. Quia ratio, propter quam substantia Angeli, ut habet rationem essentia·, et nature, et sua potentia immediate operativa distinguuntur realiter, non est quia utcunque respicit secundum suam essentiam per se primo *esse* seu existentiam substantialem, et secundum suam potentiis operativam per se primo tendit in operationem ; sed quia in eodem ordine entitativo hoc illis competit. Quare cum essentia Angeli, ut habet rationem naturæ, respicat perse primo in online entitativo suunt *m* existentia, et ut habet rationem speciei intelligibilis, tendat per so primo in alio ordine, scilicet in *esse* intelligibili, ot modo dicto, in operationem, non inde colligitur distinctio realis inter se ipsam. ut habet rationem naturæ, et ut habet rationem speciei intelligibilis : sicut licet repugnet, quod id«â intellectus eit simul in *esse* entitativo actas, et forma , nec non et pura potentia; non tamen, quod in *rsse* entitativo sit actas, K in online intelligibili sit pera potentia.

105 Explicatur hoc. Etenim essentia Angeli, ut est objectum intelligibile, «st determinatio intellectus, non qualitarcumque, .«ed in online intelligibili : et ita secundum, (luod habet rationem objecti, Scit speciei intelligibilis, non respicit operationem, nisi ut fundatum , et identificatum cuiu *esse* entitativo , et naturali ejusdem essentia?. Quoniam proprium oet *use* Intel-ligibilis.

lieihilLs saltim creati, fundari, ot idontifl-
cari, modo supra insinuato, cum aliquo *esso*
taiiulivo. el naturali, ut ex *ho* constat, et
D.TliouI docet 2. do Anima· Undo in hac
determinatione intelligibili non sumitur ox
A&m radice, distinctio entitativa, sive
miis, et propria ejus ratio formalis : quia
diitinclio entitativa, sive tvalis sumitur ex
W entitativo, et naturali, et ideo essentia
unius Angeli, ut est objectum intelligibile,
«quit distingui realiter a so ipsa, ut habet
mt entitativum, et naturale, beno tamen a
qwis alia essentia alterius Angeli. At
vero ratio formalissima ejus desumitur ex
eperatione intelligibili, ad quam per mo-
ta determinationis nctivæ, et in ordine
intdb^thili collocata, per se primo respicit,
tarum potentia immediate activa, v. g.
intellectus, sicut et potentia susceptiva *esse*
substantialis, scilicet eadem substantia An-
gelica, ex eodem capite Yendicant sibi
propriam rationem formalem, ot propriam
enticatem : quia utrumquo habent per ha-
bitudinem ad proprium actum entitativum,
naturalem per se primo inspectum, et
Meo boc multiplicato,multiplicantur et illa.

106 Ad confirmationem respondetur,
essentiam Angeli, ut formalitcr est sub-
stetis, nunquam respicere per se primo
leadens, ut tale. Nam si loquamur de ea,
nt in ordine intelligibili est substantia ,
M est, ut intelligibili modo, et per modum
ictus primi in hoc ordine unit objectum,
ldest, substantiam Angeli, ut ad ordinem
^têlfigibilem spectantem cum potentia in-
uUeciiva; tunc intellectio ipsa, ut terminat
bibltGdinem prædictæ speciei, non est for-
srtliier accidens, sed solum materialiter,
•pimrls alias , et ex aliis capitibus habeat
ntrônem accidentis indispensabiliter, et ita
terminat formalissime sub ratione unionis
per modum actus secundi ejusdem objecti
csm intellectu. Unde in Deo reperitur for-
Eilissima ratio intellectionis, et unionis
icialissiniæ cum objectu ; non tamen ratio
«rideatis.

Si vero loquamur de ea, ut in ordine en-
tiutiro, ct naturali, est substantia, tunc
iical in illa quatenus formalissimo habet
rationem speciei intelligibilis, est quid ma-
teriile, ct per accidens, quod in ordine en-
tiutivo sit substantia, ita ex hoc, quod in
titione speciei intelligibilis formalissime
^ampte, per se primo respiciat operatio-
nem, non sequitur, quod, ut habet ratio-
nem .«ubstantkn in *esse* entitativo , illam
fer se primo inspiciat : siquidem secun-

dum illam rationem pncieam , et forma-
lissimam speciei intelligibilis non est sub-
stantia in ew entitativo, et naturali.

107 Ratio autem, ob quam in specie, ut
habet rationem speciei formalissime sum-
pte, est quid materiale, et per accidens,
quod sit substantia, vel accidens in w-
w entitativo, et naturali, ex dictis satis
colligitur, et insuper id explicari potest, ex
eo, quod (ut optimo notant communiter
Thomiste) species creata, ut abstrahit ab
specio creata, qme in *esse* entitativo est ac-
cidens, et ab specio creata, quæ est in
eodem *esse* entitativo substantia, ut essen-
tia Angeli, potest dici univoce de utraque :
et ita essentia Gabrielis, ut gerit vicem
speciei intelligibilis respectu proprii intel-
lectus,et species Intelligibilis, quæ in *esse*
entitativo sit accidens, quæque connatura-
liter repræsentet eandem essentiam Ga-
brielis, sunt ejusdem essentiæ atomæ in
ratione speciei intelligibilis. Quia quamvis
in *esse* rei. seu in *esse* entitativo substan-
tia, ot accidens solum convenient conve-
niontia essentiali analogice, attamen in *esse*
intelligibili (respectu cujus hæ duæ rationes
in *esse* entitativo de materiali, et per acci-
dens importantur) possunt univoce con-
venire.

108 Quod quidem potest adhuc magis
declarari, et suaderi ex eo, quod, ut duæ
species intelligibilis sint ejusdem rationis
atomæ; attenditur per se ad hoc, ut in *esse*
entitativo sint ejusdem immaterialitatis, et
ad hoc, ut intelligibiliter, seu in *esse* intel-
ligibili uniant idem objectum cum potentia
(sive utrumqne requiratur per eo fonnali-
ter, sive unum per se materialiter et aliud
per se formaliter de quo nihil modo) at spe-
cies intelligibilis repraesentans naturam Ga-
brielis, quro est in intellectu Michaelis,
quæque in *esse* entitativo est accidens : et
essentia ejusdem Gabrielis, quæ in *esse* en-
titativo est substantia, possunt ex una parte
in *esse* entitativo convenire in eodem imma-
terialitatis gradu (ut constabit ex iis, quæ
in hac eadem disp. dub. 6. dicemus, quia
accidentia beno possunt esse ejusdem im-
materialitatis cum substantia, ut patet in
intellectu Angelico, qui est ejusdem imma-
terialitatis cum substantia Angeli) et ex
alia parte utraquo apedes unit unum, et
idem objectum intelligibiliter cum potentia.
Nam sicut essentia GabHolis so ipsa rationo
suæ immaterialitatis est intelligibilis, et
ideo so ipsam unit intelligibiliter cum pro-
prio intellectu, ita species intelligibilis illius

Redditur
ratio
solutio-
nis.

Declan«
tar ma-
gis.

i,*

residens in intellectu Michaelis, quæ in *esse* entitativo est accidens, est ejusdem naturæ in *esse* intelligibili, et repræsentativo cum eadem essentia Angelica Gabrielis, ut in hac disp. dicemus, et in tract, do scientia Dei disp. 2. latius prosequemur : et propter ea umet candenimet essentiam Gabrielis intolligibiliter cum intellectu Michaelis : ac proinde poterunt convenire in ratione speciei intelligibilis convenientia univoca, et atoma, sive (ut melius loquamur) convenientia numerica, ut ex dicendis in prædicto tract.de scientia Dei disput. citata num. 31. constabit, ubi, hoc ipsum amplius elucidabitur

Objectio. (09 Ex quo etiam fit, nullius esse momenti objectionem quondam, quæ aliquos valde urget, nimirum ordinem intelligibilem creatum esse formaliter aliquid reale, ac proinde esse formaliter vel substantiam, vel accidens, quandoquidem ens reale creatum. formaliter, et intra propriam lineam dividitur penes esse per se, vel in alio.

Dilutor. Ex dictis igitur objectio hæc facile corruit. Nam ex ea ad summum sequitur, J quod esse substantiam, vel accidens in *esse* intelligibili sit per se, et formale ad rationem speciei intelligibilis, id est, quod inter differentias per se, et intra propriam lineam contrahentes rationem speciei intelligibilis, sit vel esse substantiam in hoc ordine, vel esse accidens in hoc eodem ordine, ita ut species, quæ repræsentaverit, sive unierit substantiam cum intellectu, sit substantia in ordine intelligibili, sive repræsentativo, quæ vero unierit accidens, sit accidens : si autem unierit tantam rationem entis, ut sic, tunc tantum sit in online intelligibilis non vero substantia, vel accidens.

Corollarium. Unde divisio entis creati in esse per se, vel in alio secundum *esse* entitativum. est ad summum formalis, et intra propriam lineam respectu entis, ut dicit *esse* entitativum, et naturale; secus vero, ut pertinet ad lineam, et ordinem intelligibilem, secundum quam de materiali tantum, et per accidens dicit hanc rationem, de formali vero prædictam unionem objecti cum potentia, et saltim de materiali (per se tamen) realem in *esse* entitativo immaterialitatem, eamque talis conditionis, ut species quidditative représentons aliquod objectum conveniat cum eo in *esse* entitativo in eodem immaterialitatis gradu. juxta ea. quæ in hac disp. dub. 7. dicemus, et propterea per se, et intra propriam lineam ad minus, inudo insinuat, dividitur per distinctam

immaterialitatem, ut pertinentem ad ordinem entitativum.

I IU Diximus, *ut perlinentem ad ordinem entitativum*. Nam utrum species intelligibilis. ut pertinet ad ordinem intelligibilem dividatur non solum per se materialiter, etiam per se formaliter per immaterialitatem, ut spectat ad ordinem intelligibilem (de qua aliquid in hac disp. tangemus) cor* tahit ex iis, quæ infra in hoc tract, de tract do scientia Dei adducentur. Nunc autem solum asserimus, quod si semel talis immaterialitas, ut ad ordinem intelligibilem specui, dividit per se formaliter specie intelligibilem intra suam lineam, tamen hoc ipso, quod aliqua species uniat aliquod utrumque jeclum in *esse* intelligibili, et couerna cum eo in immaterialitate in *esse* entitativo. debet etiam habere tina cum illo objecto eandem immaterialitatem. quatenus ad ordinem intelligibilem spectat.

Ex quibus omnibus manifestum apparet discriminem inter alias res, v. g. sapientiam creatam, et speciem intelligibilem eadem creatam. Nam licet sapientis creatam secundum rationem sapientiam ut sic, suo modo accidat esse substantiam, vel qualitatem repositam in tali, vel tali qualitatis specie; attamen, ut est sapientia creata importat formam, et intra propriam lineam talis sapientiam, rationem prædictam qualitatis in «*esse* entitativo. Cæterum species intelligibilis creata v. g. species supremi Angeli, solum materialiter, et per accidens dicit rationem accidentis, vel qualitatis in *esse* entitativo, non vero formaliter, et intra propriam lineam. Sed hæc late in tract, de scientia Dei disp. 2. dub. 1. §.5. et dub. 2. §. item 5. et alibi sæpe in eisdem dubiis elucidabuntur.

Satisfit argumentis primæ sententia.

Ad primum patet ex dictis a num. 81. usque ad num. 92. ■ a

III Ad continuationem vero respondetur negando sequelam. Et ad probationem dicendum est. speciem consideratam in ratione speciei formaliter sumptam identificari in *esse* cognoscibili cum intellectu, ut ex dictis dubio præcedenti, et ex dicendis (Input. nuper citata constat : et ita, licet secundum se sunipta non aequet perfectionem cognitionis, attamen, ut identificatur cum intellectu adæquat illam eo modo, quo

ipse

ipso intellectus. Undo sicut si in or line entitativo, et naturali essent identificata, tunc entitas illa» ul esset quasi composita ex utraque ratione, pOsscL hi eodem ordine, Hateqao reali subordinatïono elicere active talellectiononi, ut vitalem, sic hoc ipso, qtod in ordine intelligibili idcntilicenlur, potest eadem entitas, ut est quasi.coalescas ex virtute cognoscitiva, et specie, infctre active, et sine subordinatione prædicta in ipsam intellectionem, ul talem.

Citorum quia licel prædicta species et inteliecios idontificentur realiter in prædiclo online, nihilominus distinguuntur in eodem ordine, virtualiter, sive formaliter, eseûun realiter potentialiter, ut in tractatu deseientia Dei, disp. 3. num. 84. et 94. dicemus; ideo oportet explicare, quomodo quatenus sic distincta possit influere active in cognitionem. ut vitalem.

112 Dicemus ergo, speciem, adhuc, ut distinctam virtualiter, et realiter potentialiter a virtute cognoscitiva, cum qua in ordine cognoscibili i lentificalur, habere aliquod vitalitatis genus, quatenus ab intrinseco ha-ul esse determinationem potentiæ vitalis, et telis, et non posse alio modo, nisi per nodum determinationis ejusdem potentiæ concurrere Hoc autem satis est, ad hoc, ut in sno ordine, et per modum determinationi? prædictæ possit una cum potentia active influere in cognitionem, etiam quatenus vitalem. Tum, quia determinatio potentiæ vitalis formaliter sumpUe , ab intrinseco labet concurrere ad operationes illius po-UDüæ, quatenus tales, atque adeo etiam id vitalitatem earundem operationum. Turn etiam : quia ad hoc , ut aliqua ausa coalescens ex diversis rationibus uendi, quarum una sit determinatio alternt, influat, non est necesse . ut quæ-ûç ex illis omnino adæquate contineat effectum secundum illam rationem, ad quam concurrat; sed satis est, ut si pnedict is effectas sit, verbi gratia, vitalis, quod utraip-: ratio agendi, nempe potentia vitalis, et determinatio ejus ex j>arte objecti se tenensbbeata iquid vitalitatis, et in ambabus a lmpute lota perfectio effectus claudatur. Quia etei tunc neutra per se sola sit sufficiens, quælibet tamen est sufficiens (ut si dicamus) insuo online, quatenus licet una cum potentia vitali desideretur determinatio ejus vittlif, quæ sit per speciem, attamen, nec determ natio ista concurrat per modum potentia», nec potentia, ut talis per modum determinationis objecti.

Potestque hæc solutio cum proportionem applicari ad hanc confirmationem, etiam si dicatur, speciem, el intellectum non identilican realiter, adhuc in esse intelligibili : quia a l hoc, ut species realiter distincta in quocumque ordine ab intellectu, concurrat active in intellectionem, ut vitalem, satis est, quod ab intrinseco sit determinatio potentiæ vitalis, et quod ut talis concurrat.

113 Nec obesi hoc, quod in eadem confirmatione adducitur, scilicet species sensibiles non posse habere aliquod vitalitatis genus, eo quod non procedunt a principio vitæ. Quoniam ad hoc, ut habeant vitalitatem modo explicato, salis est, quod sint determinationes potentiarum vitalium formaliter sumptarum, et quod sicut procedunt a rebus ma.erialibus, quatenus habent aliquod participium substantiarum immaterialium, et separatarum, ut in libris de Generatione asserunt nostri Complutens. ita procedant ab eisdem, quatenus habent aliquod participium earum, ut in ratione objecti cognoscibilis sint etiam determinationes vitales suarum potentiarum.

Potestque tota hæc solutio elucidari ex eo, quod vis radicalis, et proxima ad intelligendum, necnon species intelligibilis, et intellectio pertinent ad unam, et eandem lineam vitæ intellectualis : et propterea ubi hæc linea invenitur in omni sua puritate, et per modum actus purissimi, ut in Deo contingit, ibi omnia hæc sunt una, et eadem ipsissima formaiitas absque distinctione etiam victuali, ut constabit ex iis, quæ in tractatu de scientia Dei disp. 3, num. 17. et num. 46. et 47. et in tractatu de voluntate Dei disp. 2. num. 34. dicemus.

114 Quare sicut propter hanc rationem, tam vis radicalis. quam vis proxima ad intelligendum, necnon et intellectio ipsa exprimunt in Deum suum peculiarem (ut sic dicamus) modum vitæ, ita etiam speciei intelligibilis debet in eodem exprimere suam peculiarem vitalitatem, alioqui non pertineret ad unam, et eandem lineam vitæ intellectualis; cumque hæc peculi iris vitalitas non possit in alio consistere, quam in hoc, quod species intelligibilis sit determinatio vitalis ex parte objecti se tenens respectu intellectus, per q <am ipse fœcundatur in ordine a l intellectionem, ita quidem, ut licet hæc omnia non distinguantur in Deq virtualiter, attamen revera in eo inveniuntur. et illa eadem ipsissima fonnalitas omnia hæc munera præstet .' consequens

Elacidj-
tnr am-
plias
solatia.

DE VISIONE DEI.

est, ut essentia divina, quatenus habet rationem special intolligibilis. et secundum hanc rationem unitur cum intellectu creato, habeat propriam el peculiarem vitalitatem, el secandum hanc possit in visionem beatificam , ut vitalem influere. Quod idem (cum proportionem Union) do aliis speciebas intellgibilibus . aut sensibilibus dicimus. Quia omnes ht© habent suam proportionatam vitalitatem jam insinuatam, et specie distinctam a vitalitate, qua* est in potentia vitali.

Ad secundatn. 115 Ad secundum patet ex dictis, essentiam divinam, ut habet rationem speciei intelligibilis, concurrero formaliter per se ipsam, non tamen utcumque, sed ut applicatam per intellectum, el liberam voluntatem Dei, non secus, proportionem servata, ac subsistentia Verbi terminat humanitatem Christi Domini ratione propriæ realitalis. Desideratur tamen oh eminentiam ejus, quod applicetur per intellectum, et voluntatem divinam, ut dubio precedent! explicuimus. Canorum eademmet essentia, ut formaliter concurrat concursu generali, influit per potentiam exeeutivam, scilicet per suam scientiam practicam, ut per virtutem agendi suo modo proximam : hoc autem, qua ratione sit intelligendum, in tractatu do voluntate Dei tangemus, cl infra quæst. 14. disp. 5. num. 43. amplius explicabimus.

AJ urfituo. 116 Ad tertium respondetur negando sequelam. Et ad probationem dicendum est, ideo essentiam divinam per se, et ratione sui uniri in ratione speciei inteHigibilis, atque adeo per se, et ratione sui influere activo in visionem, quia absque distinctione virtuali est suum esse existent!© in ordine intelligibili, atque adeo in ordine natarali. et entitativo : siquidem in divina essentia hi duo ordines ita idontificantur, ut adhuc virtualiter non sint distincti, ut num. 70. tetigimus, ct in tractatu de scientia Dei disput. 3. num. 23. et dispat. 4. a num. 15. usque ad 19. dicemus. At relationes divinæ non sont suum esse in tsse intelligibili absque distinctione virtuali. ct per consequens neque in esse entitativo : quandoquidem intellectio divina, quæ est existentin ordinis intelligibilis, ut in tractatibus do scientia Dei disput. 4. nam. 7. et do voluntate Dei diputat. 1. num 21 .et deinceps dicemus, quæquo cademmet absque distinctione virtuali est ratione suæ eminentr.e ipsa existentia Dei in esse entitativo, necnon ct aliorum, quæ in Deo reperiuntur, habet

omnino identifleari cum divina essentiaabsqun distinctione virtuali, non voro cum relationibus divinis.

117 Ratio autem, ob quam ad hoc, ut aliquid per se, et ratione sui uniatur ia ratione speciei inteHigibilis in ordine *4 videndum Deum requiratur, quod sil suam esso oxistenü© in ordino intelligibili, iu que adeo in ordino entitativo, satis colligitur ex iis, quæ in tractatu de scientia Dei disput. 3. num. 36. et sequestibûj dicemus, ubi ostendemus, relationes divinas por se. et rntiono sui non uniri cum intellectu divino in rationo speciei intdligibills in online ad visionem sui ipsarum, quia non sunt suum esse existent* in ordino entitativo, et intciligibili. Unde cum visio beatorum sit participatio visionis increaUn Dei. et fiat per eandem speciem, per quam illa, ut communiter docent Theologi, et ox loco citato dicendis amplius constabit, consequens est, ut relationes divinæ rationo sui non uniantur cum intellectibus beatorum in ordine ad visionem sui ipsarum» sed solum ratione essentia», atque adeo , quod ratione sui non habeant influxum activum in prodic tam visionem.

DUBIDM IV.

Utrum sit possibilis per divinam potentio* species impressa creata, per quam D'ut quidditative, ct prout est in se ipso, possit videri.

118 Postquam explicuimus, per quun speciem intolligibilem Deus de faeto videatur, restat, ut explicemus, an possibile sit, saltem per divinam potentiam, quod per aliam speciem scilicet creatam, et ō ipso Deo infusam, quidditative, et chre videatur.

Opinio nffirmans.

Partem affirmantem tuentur Anreolu« in 4. disk 49. quæst. 2. Scotus ibidem quæst. 11. §. respondeo, Snaret in sui Metaph. dispat.30. sectione H.a num. 27. usque ad 33. et 1. part, summa? Thcolo-giæ lib. 2. cap. 13. Valentia torn. f. disp. I. quæst. 12. puncto 2. Vazquez 1. part, disp. 38. cap. 2. et alii.

Probatur primo. Nam quoties in ali-quo

TRACT. II, DIſiP- II, DUB. IV.

quo ordino non repugnat actus intellectionis crealæ, nec virtus intellectualis creati elicitiva ejus, neque ellum repugnabit Fptties impressa croate, quæ habeat debitam proportionem, et commonsurationem cum illis : sed non repugnat in online sujernAtarali dari actum visionis Dei, ul est in se, et lumen gloriæ, quod est virtus indlectealis clicitiva talis actus, ita, ut umbo sint aliquid creatum : orgo, noquo etiun repugnabit species Impressa creata, qxe repræsentet Deum, prout est in so. Consequentia cum minori non indigent frobuione. Major vero patet; tum inductionetacia in omnibus aliis actibus, et virralihu? intellectualibus creatis : tum etiam, quia cum species inteHigibilis habeat se in ordine intellectuali per modum seminis virili? fecundantis fœminam, scilicet virtutea uttelloctuaalem in online ud suum panum, nimirum intellectionem, fit indo, ut d in ordino supernatural"! prædicta fœmina. et partus, quæ sint aliquid creatam, non repugnat, quod neque etiam repagnabit semen intellectuale creatum , scilicet species inteHigibilis, cum hæc omna mutuo sibi corresponsdeant, ut in generationibus, et prolibus naturalibus cerne-re licet.

119 Secundo. Intellectus perfusus lumine gloriæ connaturaliter exigit concursum alicujus speciei impressæ * at non concursum essentiae divinæ, ut habet rationem speciei inteHigibilis : ergo concursum alterius speciei creatae : ergo licet talis species de facto non detur, ex eo, quod b?03 supplet vicem illius, nihil oberit quominus possit dari. Major patet. Quia quæva potentia intellectiva, et completa, qualis est intellectus una cum lumine gloriæ, petit conuaturaliter concursum alicujus fipeewi, ex eo, quod sine illa nequit intellectionem elicere. Minor vero proliatur. Qcii cum essentia divina, ut habet ratio-ra speciei inteHigibilis, sit actus purissimus. et summe immaterialis, non potest connaturaliter peti nisi ab intellectu, qui sit ito puri-simus, ct summe immaterialis, itilfcei ah intellectu divino : sicut quia specie? intelligihiles Angelica) habent majorem letaaliatem, et immaterialitatem, quam inulletto humanus, ideo non potest earuin concursus connaturalior ab eodem exigì, »1 solam ah intellectu Angelico. /

IÎÖ Tertio. Ad hoc, ut detur species iapnssa repræsentetiva Del, prout est in se, non est necessarium, ut habeat infi-

nitam perfectionem : ergo non repugnabit eam dari. Conseq. patet. Quia solum potest repugnaro ex eo, quod petat infinitam perfectionem, ut ex se, ct ex «licendis pro assertione magia constabit. Antecedens autem probatur. Quia talis species solum desideratur in ordino ad eliciendam visionem claram Del, quæ est finita» perfectionis : ergo non ont necessarium, quod contineat infinitam perfectionem, sod solum illum, quam habet prædicta visio.

Confirmatur primo. Minus requiritur ad speciem quidditative solummodo repræsentantom Deum, prout est in se, quam ad speciem, quæ comprehensive illum repræsentet : Red ad istam requiritur infinita perfectio : ergo ad illam sufficiet finita, et limitatu. Major patet. Nam sicut cognitio comprehensiva Dei excedit cognitionem pure quidditativam, ita species deserviens ad istam excedetur ab oa, quæ deservit ad illam. Major autem ex se et ex dicendis infra constabit. Consequentia vero ex utraquo præmissa aperte sequitur. Nam excessus cognitionis comprehensivæ Dei, supra cognitionem ipsius prn eise quldditativam, non est quoliscunq, sed infinitus . et ita etiam species inteHigibilis ei corresponsdons habebit eundem excessum infinitum supra speciem, quæ solum quidditative Deum repraesentat, et consequenter ista erit finita.

Confirmatur secundo. Nam talis species non produceretur naturaliter, et necessario a Deo : sed solum libere : ergo posset secundum ejus voluntatem limitari ud hoc, ut licet repraesentaret clare, et intuitive objectum infinitum, scilicet Deum, non tamen Infinite, sed quantum satis esset in ordino ad visionem finitam eliciendam. Antecedens patet: tum, quia Deus ad extra non potest operari nisi libero : tum etiam, quia de ratione speciei intelligibilis non est, ul producatur necessario a suo objecto, ut patet in speciebus Angelicis, quæ Ubere a Deo, non vero ab earum objectis naturaliter, seu necessario producuncur. Conseq. autem etiam constat : quia agens liberum potest limitare suum concursum, et producere effectum secundum tantam, vel tantam perfectionem.

III Quarto. Ipsa visio clara Dei est similitudo formalis illius, prout est in se : ergo etiam poterit dari species impressa, el creata, quæ sit similitudo formalis Del, prout est in se. Conseq. patet ex paritato rationis. Antecedens est D. August, lib.

Confir-matur primo.

Confir-malar secando.

Qoar-(am.

9. de Trin. cap. 10. in fine : ubi generaliter affirmat omnem notitiam esso similem rei per eam cognita», el cap. 11. in principio id S|æcialilerdocetdecognitione Dei in via» et lib. 14. cap. 17. prope finem loquens de visione beatifica, inquit : *Tunc in nobis perfectam, el plenam futuram esse Dei similitudinem, cum perfecta, el plena fuerit ejus visio.* et ad hoc confirmandum adducit illud Joan. 3. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum siculi est.* Quod etiam asserit Anselmus in Monologio cap. 31.

12*2 Ultimo. Datur species expressa, seu verbum creatum, clare, et intuitive représentons Deum : ergo etiam poterit dari species impressa creato, que eodem modo ipsum repræsentet. Conseq. patet. Quia species expressa formalius et expressius représentât Deum, quam impressa, ob idque nomen speciei expressæ assecuto est : ergo si datur species expressa, el creato Dei clare, ac intuitive ipsum représentons muho me'ius potent dari species impressa, el creato ipsum eodem modo représentons, imo de facto daretur si Deus non esset unitus in ratione speciei intelligibilis cum intellectu beati. Antecedens autem probatur. Nam visio, seu intellectio beatifica est vera actio vitalis, veruinque *fieri*, ac proinde debet per ilam pro luci aliquis terminus : ergo cum proprius terminus productus per inte lectionem sit verbum, seu species expressa eidem proportionata, fit inde, ut per visionem beatificam attingentem Deum dare, et intuitive. prout est in se, producat verbum, seu species expressa eodem modo représentons Deum, scilicet prout est in se.

§ II.

Prxfctur sententia D. Thomx.

123 Dicendum tamen est, per nullam potentiam posse dari speciem impressam, et creatam repræsentantem Deum clare, et intuitive, prout est in se. Ita D. Thom. locis citatis dub. 1. hujus disp. quem sequuntur omnes ejus discipuli, Capreol. in 4. dist. 49. quæst. 5. art. 1. Ferrar. 3. cont. Gent. cap. 49. Cajet, in pnesenti, et infra quæst 56. art. 3. Soto in 4. dist. 49. quæst. *2. art. 3. Palud. quæst. 1. art. 2. conc. 3. Banner. Zumel, Navarrete, Ripa, Nazar, in hue art. Quam sententiam etiam luentur Alex. 1. part, quæst. 2. membre 3.

art. Lad 2. etquæst. 7. membro LHeurte., quodl. 3. quæst. 1. et quodl. 4. quasi. /. Durand, in 4. dist. 49. quæst. 1. Num. 13. et sequentibus, et quæst. 3. prologi num. 12. Marsilius in 3. quest. 10. art, 2. in primam partem illius dubio incidenti in 1. conclus. Ægi Hus in castigatorio Art. 1. Canaricnsis infra circa quæst. 27. art. 1. Arrubal. disp. 16. quæst. 4. Machin in pnesenti, etalii plures.

Probatur assertio ratione desumpto ex bb D. Thom. quodl. 7. art. 1. et 1. cont. Genl. cap. 56. necnon et ex diclis dob. 1. u hujus disp. Nam essentia divina est actas purus in ratione intelligibilis, ac proindâ est ipsamet intelligibilitas : ergo repugnâ. qnod sit, seu fiat intelligibilis per aliquid a se distinctum : ergo etiam repugnabit, quod possft intelligi per speciem creatam repræsentantem eam quidditative, el prout est in se ipsa. Hæc ultima conseq. ex priori satis constat. Quia, quodvis objectum redditur inte'ligibile per speciem repræsentontem illud quidditalive, et prout est in se ip'O. Prima vero ex antecedenti patet. Nam, quod est ratio formalis alicujus, nequit fieri tale per alia l : sicut quia unio p-t ratio ipsa formalis uniei.di, ideo nequit uniri per aliam unionem a se distinctam: erero si essentia divina est ipsamet intelligibilitos per se ipsam intelligibilis, non poterii esse intelligibilis per aliquid a se distinctam, scilicet per speciem creatam: sicut, quia Deus per se ipsum est ipsi omnipotentia omnipotens, et ipsa sapientia cuncta sapiens, nequit esse sapiens, aut omnipotens per sapientiam, vel omnipotentiam creatam.. ■

124 Nec refert, si dicas primo, hinc Frc solujn haberi, Deum non posse reddi in- "Xî telligibilem a proprio intellectu per speciem creatam, ex eo, quod ex vi sua habet esse intelligibilis a se ipso ; secas vero respectu aliorum intel ectuum : quia respectu iliorum non est proportionates ratione suæ summæ eminentia» : et ito poterit per talem speciem reddi objectum proportionatum , et intelligibile ab iliis.

Nam contra hoc est. Quia, quod Deus quidditative, et prout est in se ipso, non inte.ligatur ab intellectu creato, non provenit ex defectu intelligibilitotis ox parte ipsius : ergo non poterit reddi intelligibilis per speciem creatam. Antecedens patet. Nam Deus, quantum est ex se. habet summam, et infinitam intelligibilitatem, ratione cujus tam a se, quam a quocunque

cunque alio intellectu potest quiddltativo intelligi : quia non est utcunque, intelligibilis, scd ipsa intelligibilitas per essentialini, atque adeo habet omnem rationem intelligibilitutis. Conseq. vero probatur. Quii species tenet so ox parto objecti : M ita solum datur ad supplendae vices, et defectum illius, et ad hoc, ul ipsum et parte sua Hat intelligibile : sicut quia lumen gloriæ tenet se ex parte potenti», ideo non reddit objectum intelligibile, sed tribuit intellectui, ut habeat virtutem ad ridendum Deum per essentiam : ergo si Deus quantum est ex parte sua, est summo intelligibilis a quovis intellectu , nequit feri, aut esse intelligibilis per speciem ereatun.

±2. 125 Confirmatur, et explicatur. Nam quod aliquod objectum ex se intelligibile habeat ratione suæ eminenti» esse objectum improportionatum, seu suporexcedens respectu alterius, non argbit addendum OS-S? aliquid ex parte ejusdem objecti se teneas, scilicet speciem, sed aliquid ex parte jotenti®, quo confortetur, et liat efficax ad illud attingendum : sicut ex eo, quod Sol v. g. ratione suæ maximæ claritatis sit in «se rei objectum improportionatum, et superexcedens respectu visus Noctum, non vguir debere dari aliquid ex parte Solis, •pol reddat ipsum proportionatum, sed solam debere addi majorem virtutem, et efficaciam in potentia visiva Noctu».

sc- 11G Nec etiam obest, si secundo dixeris, quod licet Deo conveniat esse immediate productivum omnium creaturarum, non tacer per hoc excluditur, ut causæ secund» possint præbere concursum ad talem productionem : ergo licet Deus sit immediate telligibilis, non inde colligetur debere nettario excludi concursus alterius medii, «ilket speciei impress», per quam prout est in se, possit videri.

■ Non itaque hoc obest, propter apertam rationis disparitatem, quæ inter utrumque intercedit. Nam concursuscausarum secundum non tribuit Deo, quod producat^ aut posât producere effectus creatos, et ita si telis concursus hoc illi tribueret, tunc Deus prima causa, primumque efficiens, ut apponitur, et simul non haberet rationem telis causæ, quoniam ad rationem causæ primæ spectat, ut non habeat ah alia, quod Operetur, aut operari possit. Cæterum speciei intelligibilis reddit objectum intelligi-& : et ila si Deus intelligeretur per speciem ratam, esset, et non esset primum intelli-

Salmant. Gurs, Ihevlog., tom. /.

gibile : esset quidem, ut supponitur ; non esset vero, quia primum intelligibile non potest fieri intelligibile per aliud rue distinctum, sicut nec primum efficiens potest habere ab alio, quod operetur.

127 Nec tandem obstat, si ulterius dixeris, quod licet Deus sit ipsa intelligibilitas, nihilominus potest reddi, et fieri intelligibilis quoad *an est* per alias species creatas , quandoquidem per eas devenimus , quoad *an esi*, in cognitionem plurium pnedicatorum Deo convenientium, ut in annotationibus circa primum articulem hujus quæst. diximus : ergo etiam non obstante, quod sit ipsa intelligibilitas. poterit reddi, et esse iutelligibilis , quoad *quid esi*, per aliam speciem creatam, quæ sit summæ perfectionis inter omnes alias creatas ; quandoquidem ipsa intelligibilitas non minus est ratio cognoscendi se ipsam quoad *an esi*, quam quoad *quid esi*. Unde si illud prius non tollit ab ea, quod fiat intelligibilis per speciem creatam, quoad *an est*, neque etiam hoc posterius impedit, quominus per aliam speciem excellentissimam . sed creatam, reddatur intelligibilis quoad *quid esi*.

Non igitur hoc ultimum obstat. Nam essentia divina est ipsa intelligibilitas, et ratio, ob quam ipsamet est intelligibilis, non intelligibilitate obstructiva, et imperfecta, quæ non sil denudabitis ab imperfectionibus, et indispensabiliter involvat exclusionem cognitionis quidditativæ, qualis est illa, de qua in objectione fit sermo. Quia talis intelligibilitas nequit convenire essentia; divin» perse ipsam, ex eo, quod affert secum propriam quid litatem divinam, et est intime præsens curvis intellectui creato, ita ut quantum est de se possit sufficienter movere, et immutare illum. Et ideo non mirum, quod eadem essentia divina, ratione speciei creat» per se primo repræsentantis creaturam , el secundario , ac virtualiter Deum, fiat intelligibilis intelligibilitate pr»dicta, qua? solum denotet imperfectionem in ipso intellectu, et specie creata, non vero in Deo, cui nihil intrinsecum per hoc accrescit, neque aliqua imperfectio per hoc in illo innuitur. Cæterum esse ipsam inte'lligibilitatem . quæ sit ratio videndi ipsum per essentiam, et prout est in se ipso, est propria intelligibilitas convellens essentia? divin» ex propriis meritis, dicitquod perfectionem denudabilem ab imperfectionibus : et ita nequit convenire essontiaæ divinæ per aliquid creatum, sed ipsamet se

B

Tertii.

Rejicitur.

DE VISIONE DEI.

	ipsa deluet esso sic intelligibilis. ct sua intelligibilitas, alioqui non esset actus puras in ordine intelligibili, ut ex supradictis consui.	Dei, quæ illum repnesenlel adhuc quid-diutivo, excludendo,- quod ipsum comprehensive represents intellectui creato, ne id. quod a se est essentialiicr intelligibile, peculiari aliquo modo reddatur eodem modo intelligibile ab aliquo alio.
Objection.	128 Nec tandem refert si urgeas, quod si semel sunt vera ea, quæ in hac solutione dicuntur, non repugnabit ex vi hujus rationis D. Thom. quam modo examinamus, dari speciem represenutivam Dei prout præcise est quidditative cognoscibilis, excludendo, quod per eandem sit comprehensive representabilis, ac proinde posse illum a beaus videri per speciem creatam.	129 Ex quo ad secundam probationem ejusdem sequete palet qualiter speci» quodammodo reddens Deum inlelligibilem, quoad, un eal, precise, dicat imperfectionem, ex eo. quod non spectat ad summam perfectionem Dei, ul tantum sil cognoscibilis a creaturis, quoad <i>an</i> «I, excludendo cognitionem quidditativam; nec non ex eo, quod species reddens aliquod objectum cognoscibile quoad <i>an ai</i> tantummodo, non est species propria illius, sed alterius rei, cum qua res illo modo cognita habeat connexionem, ac proinde prædicca species sic representans Deum non erit propria illius, sed alicujus creature, et eo ipso involvens imperfectionem. At species, quæ intellectui creato represents Deum, ut precise quidditative, non vero comprehensive cognoscibilem ab eodem intellectu, non dicit ex parte sui imperfectionem, licet presupponat illam ex parte intellectus creati : quia Deus ratione suæ summæ perfectionis est hoc mo.lo per se, et ratione sui cognoscibilis ab illo ; et ita se ipso, et ratione sue essentiaæ præcise debet habere rationem speciei respectu ejusdem intellectus , et per consequens talis species petii infinitatem, et omnem excludit imperfectionem.
Prima	Sequela probatur. Tum quia Deus non habet ratione sui esse cognoscibilem precise quidditative, excludendo, quod sit cognoscibilis, etiam comprehensive : ergo licet daretur species creata, quæ redderet illam cognoscibilem precise quidditative, non inde sequeretur eam tribuere illi, quod ipse ex se, et essentialiter habet, et per consequens neque hinc sequeretur implicatio prædictæ spee’ei.	Unde licet a cognitione quidditativaltei possit separari ratio cognitionis comprehensivæ, ut in intellectione elicita ab intellectu beatorum, cernere licet, non tamen ab specie deserviente ad talem cognitionem ; ne (ut diximus) Deas per illam speciem, quæ esset distincta ab eo, reddatur intelligibilis ea intelligibilitate, quam ipse per se. et essentialiter habet respectu intellectus creati.
Secunda	Tum etiam : quia sicut species deserviens ad cognitionem, quoad <i>an</i> rj/ precise, excludendo cognitionem quidditativam, essentialiter dicit imperfectionem, et propterea potest quodammodo Deus reddi intelligibilis per hanc speciem, quia nequit esse ex se hoc modo cognoscibilis, ita quia species reprasentativa Dei precise quidditative, excludendo, quod represents eundem comprehensive, dicit imperfectionem, ideo non repugnabit, quod Deus reddatur intelligibilis per talem speciem.	Ad argumenta initio hujus dubii adducta infra dubio 8. hujus disputationis, a num. 187. usque ad 197. respondebimus.
Fil ob-lûm objectioni. Ad pri-UUEI probationem ‘equela.	Respondetur enim negando sequelam. El ad primam probationem dicendum est quod licet Deum esse representabilem, et cognoscibilem precise quidditative respectu intellectus divini, excludendo, quod sit repræsentabilis, et cognoscibilis etiam comprehensive respectu illius, dicat imperfectionem, et implicationem, attamen quod sit cognoscibilis precise quidditative. et eodem modo representabilis respectu intellectus creati, excludendo, quod sit comprehensibilis ab eodem, vel ipsi comprehensive repræsentabilis, arguit maximam perfectionem. Et ita Deus ratione suæ suuinæ, et inlimtæ eminentiaæ habet, tum, quod non possit, non esse simul quidditative, et comprehensive cognoscibilis a suo intellectu, ipsique hoc modo representabilis, el quod simul sit tantum quidditative cognoscibilis ab intellectu creato : et propterea nequibit dari species creata	

DUBIUM V.

DUBIUM V.

Drum *prima ratio, quam />. Thom, in hoc articulo adducit, sufficienter convincat impossibilitatem speciei impress», quid-dilative, el clare Deum rcprxsctan-tu?*

130 Quia veris D. Thom. discipulis non sitis est ejusdem S. Doct. sententiam sequi, sed etiam rationes ab eo ex profes-to adductas, a quibusvis calumniis defendere, ostendendo eas esse legitimas, et intentum probare : ideo postquam sententiam Angelici Doct. tum dub. 1. hujus disp. tum etiam dub. præced. stabilivimus, eamque ratione, quam multis in locis obiter innuit, munire conati sumus : restat, ut proprias, et peculiare rationes , quibus in præsentia art. hanc eandem sententiam ostendit, ex professo examine-mus, et earum vim in hoc, et in se-quenti dub. aperiamus, ut clarius, et fisiinctivus procedatur, et efficacia pradi-clarum rationum melius capiatur.

Deciditur dubium, et ratio D. Thom. proponitur.

131 Dicendum est ergo, priorem ratio-:eni S. Doct. in hoc art. adductam esse lejitimam, et impossibilitatem speciei impressæ creatæ, quidditative, et clare représentantis Deum , sufficienter ostendere. Ita omnes ejus discipuli, quos dub. [npced. retulimus.

Assertio hæc non aliter melius probabi-tur, quam adducendo, et explicando præ-dicum rationem , eam autem ipse Doct. Angelicus sic proposuit ; *Quia, sicut in-stil Dionys. c. I. de dio. nom. per similitu-dines rerum inferioris ordinis nullo modo nperiora possunt cognosci : sicut per spe-ciem corporis non potest cognosci essentia rei iicorpore», mullo igitur minus per speciem creatam quamcumque potest essentia Dei rideri.*

132 Confirmatur, et explicatur ratione tempta ex eodem D. Thom. 3. cont. Geni. cap. 49. ratione 2 . et quæst.8. de ve-rXart. I. Nam species impressa alicujus ûl^cti deserviens ad cognoscendum illud dire, et prout est in se ipso, est ejus-essentiæ, et speciei eum illo in we

repræsentativo; sou, ut loquitur D. Thom. est ipsa species, et quidditas rei repne-sentalic,, sicut forma domus, quæ est in monte artificis, est in esse roprasentati-vo ejusdem speciei cum forma, quæ est in materia, vel potius species ejus, et per consequens talis species/ ct similitu-do non potest esse inferioris ordinis, sive rationis respectu sui objecti : sed nulla creatura potest esse ejusdem spe-ciei, et nature cum ipso Deo, etiam sub esse repræsentativo, seu esse ipsa natura et essentia Dei sub prædicto esse, ut com-muniter docent omnes Metapbysici, et Theolog. : ergo nulla creatura poterit ha-bere rationem speciei impressæ représen-tants Deum clare, et prout est in se ipso, seu deservientis ad illum sic cognos-cendum.

Min. cum conseq. satis constat. Maj. vero sic ostenditur a D. Thom. quæst. citata de verit. Nam si species impres-sa conveniat in esse repræsentativo cum objecto secundum rationem genericam, non vero secundum rationem specificam, ac proinde deliciat a repræsentatione na-ture specific® ipsius, non autem a repræ-sentatione proprii generis ejusdem, cognos-cetur res illa secundum rationem generis , non secundum rationem speciei ; si autem deficiat, etiam a repræsentatione generis, repræsentet tamen secundum convenien-tiam analogiæ tantum, tunc, neque etiam secundum rationem generis quidditative cognoscetur, sicut si iritelligeretur sub-stantia per similitudinem accidentis : ergo signum est, quod species impressa deser-viens ad cognitionem claram alicujus ob-jecti secundum atomam, et propriam ejus rationem, seu, prout est in se ipso, debet habere (salim sub alio modo essendi, scili-cet sub esse repræsentativo) convenientiam specificam cum prædicto objecto in propria, et peculiari ejus natura, ac proinde non po-terit esse inferioris ordinis, sive rationis res-pectu illius.

Evasiones Vazquez, el Arrubalis, ac impu-gnationes carum.

133 Diversimode occurrunt huic rationi adversarii. Nam in primis Vazqu. respon-det, falsum esse, quod species intelligibilis sit ejusdem natura, aut ejusdem ordinis in esse repræsentativo cum objecto : quando-

prjRia
evasio.

quidem objectum aliquando est substantia, at vero species secundum ewe représentativum est accidens, ac proinde non potest esso ejusdem essentia- specific®, aut ejusdem ordinis cum illo, ul D. Thom. vult.

Tspof-Mtflr

Sed contra. Nam hoc ipso, quod species illa creata repraesentaret Deum, prout est in se, deberet dicere relationem similitudinis ad illum, ac proinde hæc relatio debet fundari in aliqua unitate cum eo : al. non in unitate analoga, aut univoca, qua? solum sit generica : ergo in unitate univoca, et specifica : et consequenter , cum quævis unitas , seu convenientia univoca inter Deum, et creaturam repugnet, non poterit non talis species , représentons Deum , prout est in se. repugnare.

Major quoad I. part, patet. Nam species intelligibilis est similitudo objecti ; atque adeo debet fundare, et dicere relationem similitudinis ad illud. Quoad 2. vero pari, constat ex communi Metaphysicorum sententia, asserentium relationem similitudinis fundari in unitote, et convenientia.

Min. vero quoad i. part., scilicet quoad unitatem analogam, satis liquet. Quia per similitudinem, seu representotionem analogam nequit repræsentari, aut videri Deus quidditative, et prout est in se ; alioqui per effectus creatos posset cognosci, prout est in se, quod (ul constat) est aperte falsum. Quoad 2. vero part., nimirum quoad unitatem univocam, sed solum generioam, sic eadem min. suadetur : Nam præterquam, quod repugnat, Deum, et creaturam convenire univoco in aliquo prædicato generico, alias Deus esset sub genere, quod est absurdum, ut in Log, cap. de quantitate a N. Complut, ostenditur ; nihilominus per illam speciem nequiret Deus quidditative, et prout est in se, cognosci, sed tantum secundum illam rationem genericam : quia eo ipso non repraesentaret quidditative, nisi solam prædictam rationem genericam. Nam si repræsentaret quidditatem. et rationem atomam Dei. esset utique similis ei in illa, liaberetque convenientiam, el unitatem cum ipso Deo in propria illius quidditate, el natura quasi specifica : quandoquidem species in eo quod ab illa repraesentatur, est similis objecto, et in eo. in quo est similis , habet convenientiam cum prædicto objecto.

Apparens
wlQliu.

134 Nec refert, si cum aliquibus dicas, quod sicut relatio similitudinis, qua imago Caesaris ad ipsum refertur, non fundatur in unitate, sed in mensura, et

mensurato, ita relatio similitudinis, qua species intelligibilis creata referretur ad Deum, non fundaretur in unitate, sal ia mensura, et mensurato.

Non itaque hoc refert. Tum quia repugnat dari similitudinem unius ad aliud, et 'non fundari inconvenientia aliqui, qua unum cuin alio conveniat : alioqui nequirent esso similia : ergo repugan eam non fundari in unitote. Patet consequ. Nam convenientia idem est, quod unitos : si quidem in eo, in quo aliqua habent convenientiam, quatenus in illo conveniunt, non distinguuntur, el per consequens in illo sunt idem. Tum etiam : quia exemplum illud do imagine Cæsaris hoc ipsum convincit. Nam ideo per hanc imaginem nequit propria Cæsaris essentia, et quidditas cognosci, sed solum externi ejus accidentia, quia solum habet convenientiam cum illo in prædictis accidentibus. non vero in propria ejus essentia, et quidditate : quod sane satis indicat, quod ad hoc, ut aliqua imago repræseutet quidditative, ct prout est in seipso aliquod objectum, requiritur ut habeat convenientiam, et unitatem specificam cum eo, saltim sui) esse representativo.

Adde, quod adhuc gratis concesso relationem illam similitudinis speciei impr>-sæ, et creata* ad Deum , ul ad proprium illius objectum, fundari in mensura, el mensurato, nihilominus impugnatio contra Gabr. Vazq. facto, in sua vi,et robore manet. Nam cum illa proportio mensoralis ad mensuram, quæ esset inter Deum, el speciem, non posset esse univoca, specifica, vel generica. quia (ut dicebamus) Deo, et creaturis nihil potest diri commune univocum, oportet eam ese analogam : ac proinde per talem speciem nequiret Deus quidditative, et prout est in se ipso repræsentari, sicut ob hiae Talionem non potest per species creaturarum prædicto modo repræsentari.

135 Nec illud, quod in sui favorem adducit Vazq. scilicet speciem impressam secundum esse repræsentativuni habere rationem accidentis, objectum vero md-toties esse substantiam, et ita hæc duo non posse esse ejusdem natura», contra nue urget. Quia illudmet esse repræseativum speciet realiter sumptum potest considerari dupliciter, scilicet, vel materialiter, et in esse rei, vel formaliter, et in esse similitudinis, et repræsen-tious, ut ad ordinem intelligibilem spectat:

d
Mfe.

ūt : ot si priori modo sumatur, ali-
quando h.obet rationem accidentis, ut in
s|xīciobus sensibilibus, ot quainplurimis
ex iniolligibilibus constat : aliquando ha-
bet rationem substanti©, ut palet in An-
pto, qui seipsum per suum essentiam
Unquam per speciem intelligibilem cog-
noscit, ut communiter docent Theologi :
et iu species intelligibilis, ct ejus esse
ttpHsentalivum in esse rei consideratum
diquando est inferioris ordinis, aliquando
ejusdem cum re cognita. At si species
itelligibilis sumatur in esso speciei for-
mlitar sumpt©, sive secundum esso re-
jrwsentativum formaliter, et in esse in-
teliigibili acceptum , secundum quam
rationem dicit formam ipsam represen-
uum. ut intelligibiliter habet esse in
specie intelligibili, tunc est ejusdem or-
dinis. et ejusdem naturæ cum illo ;
atque adeo si objectum illius fuerit aliquid
substantiale, etiam ipsa species erit Ln
m rvpnesentativo, et intelligibili t sub-
suntia : quia predicata illa substantialia,
quæ in esse rei sunt in objecto, conti-
neatur in ipsa specie sub esse represen-
taiivoj et intelligibili. Unde licet natura
hominis habeat alium modum essendi in
fe ipsa et in specie intelligibili, attamen
formaliter in ratione naturæ, eadem
est. Sicut domus in mente artificis, ct
domus ad extra, licet habeat diversum
nodum essendi; nihilominus eadem for-
ma domus utrobique est. Sed hæc latius
in tract, de scientia Dei disp. 2. a num.
14. usque ad 52. explicabuntur.

136 Secundo occurrit Arrubal dicens,
nihil referre. quod species intelligibilis sit
ejusdem naturæ cum suo objecto,non quidem
iu esendo, seu in esse entitativo, sed in re-
præsentando, seu in esse representative, ac
proinde nihil etiam referre, quod species
creata sit hoc modo ejusdem nature cum
Deo.Eladdunt aliqui, ideo hoc esse verum :
«pia ad id nihil aliud requiritur , quam ,
quod repræsentet, ipsum prout est in se
dare, et quidditative.

Sed contra. Nam, esso representedvum
in specie intelligibili non est aliquod esse
fetam, aut aliqua denominatio extrinseca,
*dverum, et reale esse intrinsecum : ergo si
ipedes intelligibilis representative Dei,
pnrat est in se ipso, est in esse representa-
tirotjusdem naturæ univoce cum Deo, erit
utique idem cum illo in aliquo vero, et
reali «re. ac proinde haberet univocam» et
urnam convenientiam in prædictorqe/rea.---

li cum illo. Quod (ut communiter docent
Metuphysici, et Theologi) est omnino fal-
sum : alioqui in Deo daretur vera compo-
sitio ex genera, et differentia sub aliquo
vero, et reali esse, quod sane satis absur-
dum est, ut bene N. Complut, in lib. Phys.
disput. 18. a num. 20. usque ad 23. do-
cent.

137 Accedit, solutionem hanc satis im-
pugnatam manere ex impugnatione prece-
dent!. Nam licet quod species clare, et
quiddilalivo represented aliquod objectum
sit in esse representativo, seu intelligibili
ejusdem nature cum illo, nihil sit aliud re
ipsa, quam, quod re vera ex natura sua
habeat representare objectum illud quiddi-
tative, et clare, prout est in se ipso, sitque
similis illi, attamen ad hoc, ut hoc ipsum rea-
]iter*habeat, non potest non eandem naturam
univoce, et atome cum prædicto objecto ha-
bere, non quidem sub modo essendi natu-
rali. et entitativo, sed in esse representativo,
seu intelligibili : quia, ut nuper dicebamus,
repugnat, aliquid per se, ct ex intrinsecis
representare aliud, prout est in se, et esse
simile ei, quin sub aliquo esse reali, sive
entitativo, sive representalivo habeat con-
venientiam univocam cum illo in eo, in
quod illud repræsentat, et est simile ipsi.

138 Confirmatur, et explicatur ex discri-
mine, quod intercedit inter id, quod repræ-
sentat aliud, et est simile illi per extrinse-
cam hominum impositionem, et inter id,
quod repnesentet illudmet quidditative, ct
prout est in se, eslque ei simile por se, et
ab intrinseco. Nam licet id, quod priori
modo repræsentat aliquid, non sit ejusdem
nature cum illo, sed tantum ad summum
habeat aliquam convenientiam cum eo, el sit
impositum ad illud repraesentandum. vel
(ut melius loquamur) ad ipsum significan-
dum, et propterea externa Christi imago
licet hoc modo denotet, et significet ipsum,
non ideo habet eandem naturam cum eo :
attamen, quod per se, et ab intrinseco habet
representare quidditative, et prout est irtw
aliud, et esse simile illi, debet habere uni^
vocam convenientiam sub aliquo·iïïodo
sendi reali cum ipso, inoeo.; in *qtfo Rltul-
repræsentat. Tum, quia tejU* ·altari'
in suo j)roprio,*<>u^ruiddiimlvo.mi<;
sario involvit, qnod illud / ^ qũlddiUitivditt!,b
quod est in dlrUj sitsub afiqiro-i^ 'in
eo,«quod;in predicUPite^w' Illbid/nilo .p
| sicut dujHieonV'qli/odintiDK^^sémUeinUli-'
| esse albcdioiKdnvx)lyiL^5UitfIK()J>rqbo.niHu*^i
| ram aibmhnisriÆoinieKnm^v/uia flfequF¥AW|

Addita-
mentum.

I,K>L

iW

Confirm.

E
ii

1 / 1r'

DE VISIONE DEI.

¶ 110, cur potius per se, et ab intrin-
seco representaret illud quiddiative , el
prout est in 80, essetquo ei simile, non
vero haberet hoc ipsum respectu alterius,
ut ex terminis ipsis patere videtur.

§ III.

Alia evasio Juniorum, et praelusio illius.

139 Deinde respondentalii ex Junioribus,
totam hanc rationem D. Thom. et ea, quæ
circa ipsam diximus, supponere speciem
intelligibilem esse formalem similitudinem
sui objecti, «(que adeo repraesentare illud
formaliter, cum tamen species non repræ-
sentet objectum nisi tantum virtualiter, et
per modum seminis, ac proinde hoc tantum
modo sit ei similis.

prrdn- Cæterum evasionem hanc optime impug-
rit. nant N. Complut, in lib. de Anima disp.
18. quæst. 2. et oppositum ejus ex Arist.
et D. Thom. num. 26. ejusdem disp. osten-
dum, et deinde ab eodem num. usque ad
num. 30. id ratione desumpta ex D. Thom.
probant, ac tandem a num. 30. usque ad
38. alia ratione ex Angelico Do tore infra
quæst. 27. art. 2. deprompta, hoc ipsum
suadent his verbis. Nam productio creata
verbi est generatio quaedam vitalis, et ver-
bum procedit, ut filius aliquo modo, id est,
non secundum *esse* naturale, sed secundum
rsse intentionale, ei representativum : ergo
species impressa debet esse formai s simili-
ludo objecti, non minus quam verbum adæ-
qualum illius est similitudo formai.s ejus-
dem objecti.

Probi- Conseq. patet. Quia id . quod procedit
fiº tanquam, quid vitaliter genitum, et ut filios,
debet esse simile suo principio : ita quidem,
ut si procedat, ut filius in *esse* naturali, ha-
beat esse simile illi, et ejusdem natura* cum
eo in tali em; si autem procedat, ut filius
in *esse* intentionali et represent-!tivo, sit si-
mile illi, et ejusdem nature cum eo in *esse*
repræsentativo : ergo cum species impressa
sit principium verbi fœcundans intellect m
in ordine ad ejus generationem, necesse erit.
ut verbum, et predicta species sint ejusdem
nature, atque adeo si verbum represents
formaliter objectum, etiam predicta species
illud formaliter repræsentabit.

Suade- HO Antecedens autem probatur. Tum
In'.aam (luia l,roPlcr banc ralionem communiter di-
jute- citur, quod ab objecto, ct potentia j-aritur
c notitia, et verbum, quia productio hujus est
parius, sive generatio quædam vitalis, ct

i verbum osl aliquo modo filius. Tum etiam:
quia generatio vitalis est origo viventis a
vive;.te a principio conjuncto in shnihttidh
nem nature, ut communiter ducent Ttheo-
lo-ci, ct Philosophi : at productio verbi est
origo vivenlid a vivente, quia verbum pet
illam productum, est terminus intrinsece
vitalis, et a principio vitali procedens : et
similiter est a principio conjuncto, scili-
cet mediante specie impressa, quæ estuniu
cum intellectu, et est m eodem subjeclocum
eodem verbo : et tandem prædiclum ver-
bum procedit in similitudinem natura.*cum
suo principio, scilicet cura objecto, quonam
in *esse* repræsentativo est omnino simile
ild : ac proinde processio ejusdem verbi erit
generatio vitalis, et verbum ipsum procedit
aliquo modo, et secundum quid, ut filius,
seu (quod idem est) procedet, ut filius
intentionali, et representative.

Tum denique : quia, juxta communem
Theologorum sententiam, ideo productio
Verbi divini ex vi propriæ lineæ est genen-
tio, non qualiscunque, id est, generatio se-
eundum quid , et in *esse* repræsentativo
solummodo, sed generatio simpliciter, ei in
esse naturali, ac entilativo , quia productio
verbi, ut sic, habet ex vi suælineæesseali-
quo modo generationem, et productionem
similis in natura cum suo principio : alio-
qui si productio hæc non haberet ex vi sui
esse aliquo modo generationem, saltem se-
eundum quid , et modo explicato ; conse-
quens esset, ut nec productio Verbi divini,
quæ est productio intellectualis omnium
perfectissima, haberet ex vi propriæ lineæ
perfecte, et simpliciter generare producendo
simile in natura secundum *esse* naturale,et
entitativum.

111 Nec refert si contra hanc rationem
objicias primo, quod licet daretur verbum
procedere ab intellectu, ut genitum, et ut
filium, non tamen inde fieret debere esse
simile in *esse* repræsentativo cum specie
impressi, quoniam principium, et causa
principalis generationis verbi non est spe-
cies impressa, sed objectum per illam re-
presenlatum : ergo verbum non deberet esse
simile in *esse* repræsentativo cum predicti
specie, sed cum objecto. Patetconsequentia.
Quoniam ad hoc, ut aliquid procedat, ut
genitum· et ut filius satis est, ut procedat
simile suo principio, et causæ prinieipali :
ct ita Petrus proce lens, ut filius a suo pa-
tre, non procedit, ut similis semini habenti
rationem instrumenti, sed patri, qui e*!
causa principalis.

a Respondetur

Respondetur onto . speciem intelligibi-
km, v. gr., et ejus objectum non ponere in
numero ad productionem verbi, vel in or-
âne ad influendum in intellectionem, quia
objectum non concurrir, nisi, ut redditur
inielbgibile per prodictam speciem, neque
species influit, nisi, ut reddens intelligibilo
ule objectum : et ita in genere inteiligibili
habent se, ut forma, et id cujus est forma,
u proinde in hac generatione intellectuali
oportet, ut id, quod est simile objecto, tan-
quAm principio principali illius, sit etiam eo-
dem modo simile speciei inteiligibili. Cæte-
nm in generatione ordinis naturalis , et
entitativi semen, et generans, a quo deci-
ditur. ponunt in numero in ordine ad gene-
rationem prolis : quia semen non est forma
reidens generans generativum, et consti-
tuens illum in esse principii proportionati
ad generationem : ex eo, quod prodictum
generans ratione suæ formæ naturalis est
principium principale omnino proportiona-
tnin in ratione talis principii respectu gene-
rationis naturalis.

142 Potestque hoc amplius explicari, ex
1U co, quod generatio intellectualis est ad in-
tra, et immanens, ac proinde ejus princi-
pium princip de debet etiam esse ad intra,
et unitum cum intellectu : et consequenter
tile principium· non poterit esse objectum
secundam esse, quod habet extra intellec-
tum; sed secundum esse, quod habet in
specie inteiligibili, ratione cujus unitur cum
intellectu in ratione principii productivi ad
intra : et propterea prædicta species , et
objectum non ponunt in numero in ratione
principii principalis respectu talis produc-
tionis. At generatio naturalis, et in esse
entitativo, quæque distinguitur a genera-
tione intellectuali, est processio transiens
in externam materiam , et propterea non
oportet, ut principium principale illius sit
conjunctum cum re genita, quæ procedit,
at filius, sed potius debet esse separatum
ib illa, atque adeo semen, quod debet esse
conjunctum cum re genita, ponit in numero
cum tali principio : et ita non est necessa-
rium, ut hoc ipso, quod res genita sit simi-
lis suo principio principali, habeat etiam
issimilari semini.

143 Nec etiam obstat si secundo obji-
Cias, non posse cohærere cum natura st e-
deiimpre^ie. et verbi, quod sint similia, et
ejusdem naturæ in esse repræsentativo, at-
que adeo neque, quod processio ejusdem
verti sit generatio vitalis in esse repræsen-
tativo. Conseq. non indiget probatione.

Antecedens autem probatur. Tum, quia
verbum per se, et ab intrinseco habet esse
facile transiens, et pendere ab intellectione
in esse *fieri*, et *conservari* : species vero
impressa est de se permanens, et non facile
transiens, ac tandem non pendet ab intel-
lectione, in *fieri*, aut in *conservari*. Tum
etiam : quia alioqui darentur duo acciden-
tia solo numero differentia, quæ simul es-
sent in intellectu, scilicet, species impressa,
et verbum : quæ quidem certum est simul
inveniri in illo quoties objectum aliquod in-
telligitur. Tum denique : quia verbum, et
species impressa non possunt non distingui
specificè in esse entitativo, et naturali, ut
communiter docent Philosophi : ergo etiam
debent eodem modo distingui in esse repræ-
sentativo. Patet conseq. Quoniam ad speci-
ficationem, et rationem differentialem ato-
mam speciei impressae, et verbi pertinet,
tam id, quod habent in esse entitativo,
quam id, quod habent in esse repræsentati-
tivo : at quoties aliquid distinguitur specifi-
cè ab alio secundum aliquam rationem ina-
dæquatam, et atomam , etiam differt ab illo
secundum alias rationes inadæquatas, et
atomas, ut inductive patet : ergo, etc.

144 Respondetur enim, quod sicut objec-
tum, et verbum productum sunt ejusdem
naturæ, et speciei, sub diverso tamen
modo essendi, quoniam natura , et species
objecti est in illo sub modo essendi natura-
li, in verbo autem sub modo essendi inten-
tionali repræsentativo, ita species impressa,
et verbum ei adæquatum, sive repraesen-
tans objectum primum ejusdem speciei
impress®, sunt ejusdem naturæ, sub di-
verso tamen modo essendi. intra latitudinem
modorum, qui sub esse repræsentativo con-
tinentur. Nam species impressa représen-
tât per mo lum habitus : verbum autem
non est necesse, ut hoc modo repraesentet,
sed potius semper, aut fere semper habet
modum repræsentandi facile transeuntem,
atque adeo per modum dispositionis.

Unde sicut objectum ex parte naturæ,
cum præcisione sumptæ, non petit determi-
nate modum essendi naturalem, sed indif-
ferenter, vel hunc, vel modum essendi in-
tentionalem, et representativum, ita eadem
natura, et sub eadem præcisione sumpta,
non petit determinate modum essendi in-
tentionalom , et representativum , quem
habet verbum, neque illum, qui convenit
speciei impress® ; sed secundum se pros-
cindit ab his tribus essendi modis, et potest
habere quemlibet ex illis, quamvis conside-

Enoda-
üo·

rata non secundum se, sed prout est in verbo, involvat necessario modum illius, et simpliciter, prout est in objecto importet indispensabiliter modum essendi naturalem proprium ipsius.

Ad
forum
arsa-
menti
quoad
primam
probatio*
neiu
JDlec^
dentis.

145 Quare ad formam argumenti negandum est antecedens. Et ad 1. probationem debet etiam negari antecedens si inteUigatur de verbo, aut specie impressa precise, quoad suam naturam, aut speciem consideratis. Nam i sicut secundum hanc rationem cum precisione sumptam, sunt ejusdem nature, ita ex parte naturæ. et forma· nun petunt determinate, ut argumentum innuit, modum essendi permanentem, aut trans-euntem.

Ad
secan-
dam
probat.

Ad secundam vero probationem dicendum est, quod sicut verbum , et objectum non solum sunt ejusdem nature secundum speciem, sed habenteandem naturam numero , sub diverso modo essendi naturali, et representativo, ut dictum est, et in tract, de scient. Dei disp. 2. num. 14. et deinceps latius dicetur ; ita verbum, et species possunt aliquando esso ejusdem numero nature, sub diverso tamen modo essendi intra latitudinem modorum, quia sub *esse* representativo continentur. Unde ex hoc, quod species, et verbum per se primo illi correspondons, sint ejusdem nature, non sequitur duo accidentia solo numero distincta, esse simul in eodem subjecto : sed, quod unum, et idem numero secundum naturam, ct habens diversos specie modos essendi, sit una cum illis in intellectu. Videantur ea, quæ loco nuper citato dicentur.

Ad

Ad ultimam vero probationem concesso antecedenti, neganda est conseq. Ad cujus probationem neganda est major, si intelligatur do specie in esse spec ei. Nam secundum istam rationem per accidens, et de materiali importat modum essendi naturalem, et entitativum, seu hoc, quod est esse in rj3c entitativo substantiam, vel accidens, ut supra tactum est.

Aba
objeclio.

1 iG Neque tandem obstat si urgeas, quod si verbum, et species distinguuntur specificè in modo essendi intentionali. ct representativo, tunc generatio verbi non erit generatio propria viventis . neque verbum erit aliquo modo filius '.quandoquidem non procedit in similitudinem nature specilicæ cum suo principio in aliquo inudo essendi, vel entitativo, ct naturali, \cl representative.

Dilailiir

Non itaque hoc obesu Quoniam nd rationem generationis vitalis, et ad hoc, ut id, quod per illam procedit, sit aliquo modi)

filius, satis estsimilitudo in natura, quamvi* non sit similitudo in modo habendi illam, sed predieti modi sint distincti ; vel specie, et intra eundem ordinem, ut in verbo, et specie, impressa contingit; vel in direno ordine, et generice, aut quasi generic»’, utin specie impressa . et expressa ex una parte, et objecto ex alia accidit : quamvis cum hoc stet, quod ad hoc, ut prædicta generatio m generatio simpliciter, et perfecta, ac pro:nd? res genita sit simpliciter, et perfecto filius, debeat esse similitudo inter rem producum, et rationem producendi, tam in natura, quam in modo naturali habendi illam, ut suo loco explicabitur.

Dux alix solutiones, el eversio tarum.

147 Ex quibus omnibus constat, nullam ih esso solutionem cujusdam Junioris asserentis D. Thomam in hac ratione non velle, neque ejus ratione probari, quod per speciem inferiorem, seu creatam, directe tamen repnesentantem Deum, non possit quidditative, et prout est in se videri; sed solum, quod per similitudines, seu species inferiorum rerum, id est directe représentantes naturas inferiores, sive creatas, non possit representari, aut videri Deus, prout est in se, et ideo S. Doctor in sua ratione sic in antecedenti illius dixit : *Per Jimifiludines rerum inferioris ordinis nullo modo possunt superiora cognosci, sicut per speciem corporis non potesl cognosci essentia rei incorporex.* Jgg*

148 Ex dictis igitur hæc solutio manet 1«^- impugnata. Nam apud D. Thorn. etveriu-tem ipsam, idem est speciem aliquam esse inferiorem respectu alicujus objecti, et ratione hujus inferioritatis non posse pertingere ad repnesentandum illud, prout est in se ipso, ac esse speciem per se primo, et omnino directe repraesentantem rem aliam inferioris ordinis : quia species, et ejus objectum per se pruno. et omnino directe repraesentatum sunt ejusdem naturæ, quamvis possint differre in modo essendi. Et ita idem est eam esse speciem inferioris ordinis, ac non poteritis pro sua inferioritale representare directe, el per se primo objectum aliquod superius, ac non habere eandem naturam cum illo in *esse* intelligibili, ct per consequens hoc erit idem, ac representare rem aliam inferioris ordinis, et habere eandem naturam cum illo in *we* inteliig*-bili :

billi : si quidem species debet semper esse ejusdem naturæ cum objecto per so primo repræseiitato per illam, ut ostensum .'

Unde, ut D. Thorn. denotaret, quomodo nulli species creata poterat habere eandem calaram cum Deo, ac proinde, nec repræ-seuüre illum quidditative, propterea sup-pailomnem speciem creatam esse speciem iwum inferioris ordinis, ac proinde in esse atelligibili esse ejusdem naturæ cum es-sentiis , et objectis creatis : et ita non posse esse ejusdem naturæ in eodem online cum Deo, et per consequens neque d ejus quidditalivam visionem deservire, ei eo.quod ad speciem, deservientem ad bnc visionem, desideratur, ut.sit ejusdem -itura? cum Deo in esse intelligibili, ac proinde, ut non sit species rei inferioris ordinis. Videantur ea, quæ in tract, de scientia Dei disput. 2. sæpius cit. dub. l. dicentur.

119 Ultimo occurrunt Suarez, et alii, quod licet ad cognoscendum Deum infini-te. et adæquato, requiratur species, quæ st ejusdem ordinis, et naturæ cum illo ; eoa tamen ad cognoscendum illum finite, d inadæquate : non secus, ac licet ad usionem infinitam, et adæquatam ipsius desideretur lumen, et visio infinita, quæ sit ejusdem rationis cum lumine, et visione ocreata Dei : non tamen ad visionem il-lis inadæquatam, et finitam.

Sed contra. Quia inter lumen, et visio-zem ex una parte, et speciem inlelligibilem Dei ex alia, est maximum discrimen. Nam Lmen, el visio tenent se ex parie poten-ti*, non vero ex parte objecti per modum ûailitudinem repraesentantium illud quid-i.ative, et prout est in se ipso, et ita ton est necesse, ut sint ejusdem naturæ, "» essentiæ in esse representative, aut in ilquo modo essendi cum eodem objecto, i«d satis est, quod ad illud per se tendant, «inclinent, ut exinfra dicendis magis con-fUhic. Cæterum species impressa tenet se n parte objecti, tanquam similitudo re-fjwentans illud quidditative, et ita debet in reprasentando esse ejusdem quidditatis cum ilo; cumque tale esse, représentai ivum, et id ratione cujus repræsenteret Deum, et ewel similis ei prout est in se ; esset verum diquol esse rêalc in ipsa specie, deberet . que talis species convenire univoce cum D'o in divina natura, ratione cujus ei as-•jnihfptur, ut dictum est, ac proinde de-uret esse infinita simpliciter, imo infinita

per essentiam, quippe cum Deo, et crea-turis nihil possit dari commune univo-cum.

150 Præterea, Nam illa species impressa oriretur a Deo tanquam ab objecto infinito, et modo naturali, ac necessario , non vero libere : ergo adæquaret totam cognoscibdi-tatem Dei, ac proinde non solum tepræ-sentaret objectum infinitum, scilicet Deum, sed etiam infinite. Hæc ultima cons^q. patet. Quoniam species adæquans infini-tam cognoscibilitatem Dei, non potest non infinite representaro. Prima voro conse-quentia etiam liquet. Nam hoc ipso, quod procederet modo naturali, et necessario, non vero libere, procederet a Deo, non quatenus vult, sed quatenus est : ergo ema-naret ab illo secundum omnem ejus perfec-tionem infinitam, atque adeo, ut infinite perfecta : quia non esset undo influxus, et causalitas sui objecti infiniti, scilicet Dei, limitaretur. Antecedens autem etiam con-stat. Nam quoties objectum potest speciem sui immittere, toties modo naturali, non vero libero eam immittit,ut in objectis sen-sibilibus cernere licet.

151 Nec refert si dicatur, hæc esse vera quoties non est aliquid ex parte subjecti li-limitans , et coarctans influxum objecti : secus vero quando est ex parte subjecti aliquid unde limitetur, ut in prasenti con-tingeret, ex eo, quod prædicta species de-bet recipi in intellectu creato, qui est finitæ virtutis, et capacitatis, et ita ex hoc capite limitaretur.

Non itaque hoc refert. Nam ad rationem speciei impress®, ut sic, non desideratur, quod sit accidens inhærens , sed ejus es-sentia abstrahit ab accidenti, et substantia per se subsistente : ergo prædicta species impressa representans Deum quidditative, et prout est in se, esset substantia per se subsistens, ac proinde non deberet, nec posset ex subjecto limitari. Antecedens pa-tet. Nam in Angelis propria eorum sub-stantia, et essentia habent rationem speciei intelligibilis respectu proprii intellectus, et similiter essentia divina respectu intellec-tus divini, et intellectuum beatorum, ac tandem aliæ species, quæ sunt in nobis, et in Angelis habent rationem accidentis : ergo signum est speciem intelligibilem ad sui rationem non petere, quod sit substan-tia, vel accidens, sed ab utroque abstrahere. Ex quo etiam prima consequentia constat. Nam si semel rationi speciei non derogat eam esse substantiam, posset prædicta spe-

Impug-natur
«eundo.

‘i

F*

b?· P7F
y ·;4>.

~ M

Ensio.

I i

Praelu-ditor.

cies representslira Dei habere rationem substantiæ per se subsistentis, quippe quæ inter omnes species intelligibiles esset perfectissima. Secunda autem conseq. ex hac priori etiam liquet. Quia substantia per se subsistens , et totalis, qualis esset in eo eventu prædicta species imj cessa, ul ex dictis patet, non potest limitari a subjecto, cum neque eo indigeat, neque in eo recipiatur. Videantur ea, quæ in tract, de scient.Dei, disput. 2. dicemus.

DUBIUM VI.

Utrum ex secunda ratione D. Thom. sufficienter colligatur impossibilitas speciei impressæ repræsentantis quidditative, et clare Deum, prout est in se ipso?

152 Posquam primam D. Thomæ rationem examinavimus, oportet, ut vis secundæ aperiatur, et ad hoc pnestandum præsens dubium excitamus.

§ UNICUS.

Decisio dubii.

ConCG-
sio
cl ejns
proūiiu.

Dicendum ergo est, optimam esse rationem secundam Angel. Duct, aique adeo impossibilitatem prædictæ speciei impressæ sufficienter probare. Ita ejus discipuli dub. 4. citati. Probatur assertio adducendo prædictam rationem, quam idem S. Doct. his verbis proponit : *Essentia Dei est ipsum esse ejus, ut supra ostensum est, quod nulli formæ creat* competere potest. Non potest igitur aliqua forma creata esse similitudo représentons videnti, Dei essentiam.*

Salatin
aihcraft-
rionjQ.

153 Occurrunt huic rationi adversarii, dicentes, quod sicut in nobis species, quæ est accidens, potest repræsentare quidditative substantiam, ita licet species impressa, et creata Dei non sil suum esse, potent quidditative el clare repnesentare Deum qui est suum esse.

Impop-
ualor
pnmo.

Cæterum hæc solutio satis impugnata manet ex iis,quæ dubio præcedenti diximus, Nam hoc ipso, quod illa species repræsentaret Deum quidditative, ut est suum esse, non posset, non in esse repræsenUtivo esse suum esse, et hoc ipso, quod in esse reprasontativo hoc habeat, optime inde colligitur, quod etiam in esse entitativo debet esse suum esse, et e contra, ut ex prima impugnatione contra solutionem Suarez dub. præcedenti adducta constat. Unde ex

eo, quod repugnet forma creata—balx-ru prædictam actualitatem secundum suum

esse entitativum, optime intulit D. Thon, non posse talem formam reprnsentareDeiin, qui Pst suum esse.

154 Deinde impugnatur eadem solutio, et simul elucidatur ratio D. Thom. supponendo ex communi Doctorum sentent^ quod sicut potentia intellectiva, quæ per modum potentiæ simplicis, et compto attingit quidditative, et claro aliquod objectum, habet ex propriis meritis, et consequenter connaturaliter attingere illud, ita etiam species intelligibilis quidditative, et clare, propriisque meritis repræsentani objectum, habet connaturaliter ipsum repræsentare, cum id, quod ex propriis meritis speciei convenit, debeat etiam connaturaliter eidem convenire. 9

Hinc ergo sequens deducitur impugnatio, et major rationis D. Thom. elucidato. Quoniam repugnat, quod aliqua potentia intellectiva per modum potentiæ simplicib, et completa», atque adeo connaturaliter attingat aliquod objectum quidditative, et clare, si excedatur ab illo in gradu immaterialitatis, et actualitatis ; ergo etiam repugnabit, quod species impressa eodem modo repræsentet aliquod objectum, si ab eodem superetur in immaterialitate, et actualitate : ergo cum repugnet esse, aliquam formam creatam, quæ non excedatur a Deo m gradu immaterialitatis, et actualiutù, repugnabit etiam, quod ex vi soa, ac proinde connaturaliter repræsentet illum quidditative, et clare, prout est in se ipso.

I55 Antecedens probatur. Nam cum (teste Arist. 2. et 3. de Anima, quem sequuntur omnes.Philosophi) ad cognitionem requiratur, quod cognitum sil in cognoscente, oporiet, ut ad cognitionem connaturalem cognitum non habeat modum essendi pnestant»orem. quam potentia cognosciliva : quoniam si modus essendi objecti cogniti sil supra modum essendi cognoscentis, non reciperet illud cognoscens connaturaliter, sed supra ejus naturam : atque adeo, neque etiam ejus cognitio essetconnaluralis prædictocognoscenti. Cumque modus essendi, per se (consideratus ad cognoscibilitatcm objecti, e: virtutem cognoscitivam potentiæ sit i TΠm terialitas, et elevatio a materia, ejusque conditione , scilicet potentialitatc (quia, ut D. Thom. et cum eo communiter Theologi infra quæst. 14. docent, ex immaterialitate. et modo essendi immateriali habet virtus cognoscitiva esse cognosciùvam. et species esse yø præsent&tiv&nit

reprnvsentativaru, ac tandem objectum esso cognoscibile) lit inde, ut si cognitum, et cojnoscens connaturaliter illud, dobont conwmre in modo essendi, ita ut cognitum non hibeat uiodum essendi, præslantio^{re}m,quam cognoscens, tune cognitum non possit excedere cognoscens in gradu iminaterialitalis, et actualitatis.

Ex quo prima consequentia, ex qua pendet vis secunda, satis constat : tum ex paria^{ta} rationis, tum etiam, quia species intelligibilis ponitur, ut ea mediante cognitum sit in cognoscente : et ita nisi habeant modum essendi, ita immaterialem sicut objectum, ut statim magis explicabimus, erit supra ejus naturam gerere hoc modo vices objecti ea immaterialioris. Maxime quia ut WHD.123.et 141. dicebamus, species intelligibilis non gerit vices objecti, tamquam inKnnnentum ejus, sed per modum formæ **iridligibilis** reddentis objectum actu intelligibile ob eo intellectu, in quo prædicta species recipitur.

i 1W Confirmatur , et explicatur ratione D. Thom. ari. 4. et 11. hujus quæst. Nara juxta multiplic^{itat}em, et diversitatem gradum immaterialitatis rerura cognoscibilium multiplicantur, et distinguuntur totidem grades facultatum, et specierum intentionalium Mcorrespondentium : ergo signum est, quod inter potentiam, speciem impressam, et objectum debet esse convenientia in gradu immaterialitatis, et actualitatis : ergo cum repugnet dari formam creatam convenientem in gradu immaterialitatis, et actualitaL< cum Deo, ac proinde habentem tantam ictaaliatem, ut sit suum *esse*, etiam repujaibit dari formam creatam , quæ illum piJiilative, et clare repræsentet. Utraque consequentia palet.

Antecedens autem non aliter melius prohibitor, quam adducendo, el explicando quatior gradus immaterialitatis rebus cognoscibilibus convenientes, quos salis eleganter D. Thom.ari. 4. sequenti assignat. Primus, et infimus est earum rerum, quæ habent esæ in materia individual!, et non possunt al) aper intellectum præscindi, quales sunt res angulares, et materiales. Cujus gradus immaterialius solum sila est in quadam actualitate sufficienti ad immutandam potentiam Jtmtivam, qnæ est potentia aliquo modo dem supra materiam, ut in lib. de Aninfi dici solei Et huic objecto correspondent potentia sensitiva, et species sensibiles, et catenates habentes eundem gradum immalemilitatts, ac proinde valentes immutare

potentiam sensitivam, et non aliam excellentiorem.

i 57 Secundus est earum rerum, quæ quodammodo sunt in materia individual! et sensibili, et quodammodo separatae sunt ab illa, quales sunt quidditates rerura materialium, quia reipsa habent esse in materia individual! et sensibili, possunt tamen per intellectum ab ea separari. Unde huic objecto cognoscibili pnedictam habenti immaterialitatem corresponde! virtus cognosciliva, scilicet intellectus noster pro hoc statu, qui partira est in materia, exeo, quod est actus animæ, quæ est actus corporis, et partira est ab ea separatus, quatenus anima non pendet in suo ewe a corpore et intellectus non est actus corporis, tanquam organi, sed est entitative spiritalis, et immediate inhæret in substantia animæ. Undehuic objecto, et potentiæ cognoscitivæ pro hoc statu considerate correspondent species inlelligibiles, quæ partira sunt separatæ a materia, et partira cum ilia conjunctæ. Tum quia eodem modo inhærent in intellectu et in anima, quo ipse intellectus in eadem anima pro hoc statu recipitur. Unde sicut intellectus partira est in materia, et partira non est in ilia, ut jam explicuimus, ita etiam species. Tum etiam, quia licet species secundum suam entitatem sint spirituales, nihilominus dependent a materia, nimirum a phantasmatibus, et phantasia in *fieri*, et in *operari*, et ita quodammodo habent ex hoc capite aliquid materialitatis.

Tertius est illarum rerum, quæ habent esse omnino separatum a materia, quamvis non a potentialitate, quia non sunt actus puri, sed in eis potentialitas ad *esse*, et *operari* reperitur. Et huic objecto correspondet potentia cognoscitiva separata omnino a materia physica, quamvis non a potentialilate, qualis est intellectus Angelicus, et similiter species intelligibiles eodem modo a materia, non vero a potentialitate separatæ.

158 Quartus tandem, et ultimus est illius entis, quod est actus purus, separatus non solum ab omni materia physica, sed etiam ab omni potentialitate, ac proinde non est in potentia ad we.sed per modum, purissimi actus est suum *esse*, qualis est solus Deus. Et huic objecto correspondet virtus intellectualis separata etiam, tam ab omni materia, quam ab omni potentialitate, ita, ut sit suum esse, et similiter species ab utroque separata, atque adeo quu» sit actus purus, sitque suum *esse*, quales sunt solus intellectus divinus, et essentia divina, ut

Ad
icitin-
tram.

habet rationem speciei intelligibilis, quia nalla creatura potest habere tantam puritatem, ut sil suum esse, et ideo necessario debet habere potentiam ad esse.

Ex quo etiam constat, nihil obstare instantiam illam, quam pro se adducit solutio adversariorum, scilicet species intenlionalos in nobis esse accidentia, et nihilominus posse repræsenlare substantiam : unde etiam species impressa Dei poterit repræsenlare Deum, qui est suum esse, licet ipsa non sit suum esse. Nam, ut cx dictis patet, est dispar ratio, quandoquidem species, quæ in nobis repræsentant substantiam, possunt esse ejusdem immaterialitatis cum substantia repræsentata, licet multoties non possint esso ejusdem perfectionis in esse rei cum illa. Cæterum nulla forma potest convenire in gradu immaierialitatis , ct actualitatis cum Deo, sed necessario debet ab ipso in tali gradu oxcedi, *et* ita nequit Deum quidditative, et connaturaliter repræsentare. Unde licet in aliis speciebus intelligibilibus non sit necessarium, ut hæc duo in unum coïncidant, scilicet esse ejusdem immaierialitatis cum suo objecto, et esse ejusdem perfectionis in esse rei cum illo ; secus tamen in specie repræsentante divinam essentiam, prout est in se : quia tanta immaterialitas, scilicet per modum actus purissimi, jam explicata, non potest inveniri, nisi in ente increato, ei per essentiam, quod sit summe, et infinite perfectum.

DUBIUM VII.

Quæ specialiter obsteni contra secundam rationem D. Thomæ, et quomodo solvenda?

159 Ut ratio hæcD. Thom. magis elucidata maneat, et distinctius, ac clarius procedamus, placuit sigillatim in hoc dub. aliquas objectiones contra principium illud do convenientia in gradu immaierialitatis, in quo innititur, adducere, et earum solutiones adhibere.

f ♦ *

Proponuntur objectiones.

Prima
objectio,

Prima ergo objectio, quæ contra dicta in præcedenli dub. urget, est, quod Angelus inferior cognoscit connaturaliter. et quidditative Angelum superiorem : et nihilominus ejus virtus cognoscitiva, et species intelligibilis, quam de illo habet, exceditur

ab Angelo superiori in immntarialltate : ergo falsum est, quod ad cognitionem quidditalivam, el connaturalom requiratur objectum non excedere in immateruliov» virtutem cognoscitivam, et speciem inldlh gihilem repræsentanlom prodictum objectum. Major communiter admittitur a Theologis. Minor vero probatur. Nam sicut essentia Angeli inferioris exceditur in immatenalityte ab essentia Angeli superiora, quoniam ratione hujus excessus distinguuntur specio; ita virtus intellectiva, ct species intelligibilis, quæ sunt in Angito inferiori, superantur in immaterialitate ab eodem Angelo superiori, quia virtus intellectiva, et species intelligibilis Angeli inferioris sunt ejusdem immaierialitatis cum essentia illius. >

Nec refert, si dixeris, satis esse, quod Angelus superior, et inferior convenient in tertio illo communi, et generico immoteriahtatis gradu jam dicto, quamvis intra illud per suas differentias atomas so in immaterialitate excedant. ' I I

Nam contra hoc est, quod si suffiat convenientia communis, et generica in immaterialitate, ad hoc. ut Angelus inferior non obstante prodicto excessu imnaterialitatis possit quidditative intelligere Angelum superiorem, a quo exceditur, non est cur convenientia communis, et analoga in immaterialitate inter speciem creatam, et inter Deum, non sufficiat, ad hoc, ut species ista repraesentet ipsum quidditative, et prout est in se : maxime, quia lumen gloriæ solum convenit cum Deo in innaterialitate analogice, el nihilominus hæc convenientia satis est, ad hoc, ut possit in illum quidditative, et prout est in se, tendere.

160 Secundo principaliter (per quod etiam procedens solutio impugnatur) objicies, gratis affirmari gradum immaterialitatis sufficientem, et requisitum, ad hoc. ut Angelus feratur connaturaliter, et prout est in se aliquod objectura, esse dumtaxat convenientiam illam genericam. quam omnes Angeli inter se retinent, nimirum, quod omnes illi sint separati a materia physica, licet non n potential!talo, quandoquidem non videtur posse reddi sufficientem rationem, quare requiratur hæc tantum unmaterialitas, et non major, aut minor.

161 Tertio objicies. Quoniam, si quæ convenientia in gradu immaierialitatis requiriiur inter intellectum Angelicum, et ejus

qoj objectum, potius videtur debere esse convenientiam omnimodam, et atomum, qam solam illam convenientiam, generiam assignatam ; maxime «i uttendatur-ad », quæ ad elucidandam rationem D. Thom. num. 19. adduximus : Nam species Angeli jurerions in tw intelligibili, et formalis-Kaesnnipta, est ejusdem naturæ, atque adeo fjttfan prorsus immaierialitatis cum eo-d*m Angelo, quem repræsentat, ut ex dictis Λώιο procedenti constat : ergo, ut sit con-ratanditer in aliquo intellectu, et per consequens possit illi deservire ad cognitionem qaiditativam ejusdem Angeli, prout est in », oportet, ut immaterialitas per so, et odispensahiliter requisita in intellectu, nd hoc, ut illam connaturaliter recipiat, sit tinta, quanta in «w intelligibili reperitur a producta specie : alioqui, ut nuper dicebamus, esset supra naturam prædicti in-«Heclus recipere illam, ut habet tantam immlenalitatem in esse intelligibili : quandoquidem forma, quæ in aliquo ordine petit indispensabiliter, et de formali tantam, vel ttntam immaterialitatem. necesse est, ut id, quod per illam connaturaliter actuator, debeat esse ita immateriale, sicut illa in producto ordine.

n. 162 Confirmatur primo. Quia ex eo, '8* quod producta species repræsentans Ange-lozn superiorem, non est in esse entitativo, et naturali tantæ immaierialitatis, quanta) ipse Angelus superior in eodem esse enti-Utivo, bene tamen quantæ Angelus inferior, in quo est, propterea secundum hoc use nequit recipi connaturaliter in illo, «ecus tamen in isto : et similiter quia species repræsentans Angelum inferiorem, ct in intellecta superioris existons, est in «w entitativo majoris immaierialitatis, quam Angelus inferior, propterea, quoad bnne excessum nequit secundum prædictam tsse recipi connaturaliter in intellectu ejusdem Angeli inferioris : ergo potiori ratione hoc ipso, quod in esse intelligibili «it immaterialior secundum suam speciem atomam, quam Angelus inferior, nequit (*i ratio a nobis supra facta aliquid convincit) secundum eam esse in ordine intelligibili connaturaliter in ejus intellectu : et per consequens, nec poterit idem Angelus inferior connaturaliter cognoscere superiorem, quoad illud, in quo exceditur ah eo in immaterialitate.

Confirmatur secundo. Quoniam insensibns cognoscitivis non sufficit convenientia illa in gradu immateriaUtatis univoca, el ge-

neric!, quam ex D. Thom. assignavimus, sed requiritur convenientia atoma, et omnimoda inter potentiam sensitivam, et objectum sensibile : ergo eadem ratione non sufficiet in Angelis convenientia illa generica jam dicta in sua immaterialitate. Consequentia videtur aperta ex paritate rationis. Antecedens autem probatur. Quoniam alias quivis sensus posset perciporo idem objectum, quod alius percipit, licet sit immaterialior, quam ille : et species audibiles, quæconnaturaliter sunt in auditu, possent connaturaliter esse in gustu, vel in visu, et sic de aliis speciebus alioram sensuum collatis cum cæleris potentiis sensitivis : sicut propter hanc rationem asserimus, quemlibet Angelum posse quiddilative cognoscere idem objectum, quod alius quidditative attingit, ct species, quæ in esse intelligibili resident in intellectu unius, esse in eodem ordine connaturaliter in intellectu alterius.

1G3 Quarto objicies, quod anima sepa-rata potest cognoscere quidditative Angelos, ct tamen non convenit cum eis in gradu immaierialitatis : ergo, etc. Major probatur. Quoniam sicut dum est in corpore, potest quidditative cognoscere res corporeas, et materiam involventes; ita dum est separata a corpore, et materia, poterit quidditative attingere res a corpore, et materia separatas, quales sunt substantiæ Angelicæ. Minor autem constat. Quia gradus immaterialitatis conveniens Angelis est separatio omnimoda a materia physica, id est, tam ab hoc, quod est includere intrinsece illam, sicut quidditates substantiarum materialium, ct completarum illam includunt, quam ab ordine ad illam : at gradus immaterialitatis conveniens animæ separatæ non est separatio omnimoda ab omni materia physica : siquidem licet non includat eam, ut partem sui, neque dependeat actu ab ea, quoad suam entitatem, neque quoad modum aliquem, attamen non est separata ab ordine ad illam, ex eo, quod semper remanet forma corporis potens materiam informaro.

164 Ultimo objicies, quod esse entitativum de materiali, et per accidens importatur ab specie intelligibili sumpta formalissime in ratione speciei : ergo ex hoc, quod habeat rationem speciei : respectu alicujus objecti, non sequitur debere necessario convenire cum eo in gradu immaterialitatis in esse entitativo. Consequentia videtur certa. Quoniam ea, quæ per accidens con-

Quarta.

Ultimi objectio.

Appr-
batar
solario
prine
objectio-
nis S
proce-
denti
tnditx

Eiplita-
Ur
solutiu.

veniunt, non debent necessario convenire. Antecedens autem probator. Nam sicut per accidens , et de materiali importat, quod sit substantia, vel accidens in esse entitativo, et propterea eademmet aliquando est accidens, aliquando vero est substantia in hoc esse, ut dubio 3. dicebamus, ita etiam per accidens, et de materiali debet importare prædictum esse. Patet consequentia. Quia quoties per accidens, et de materiali importantur differential per se contractive alicujus rationis contrahibilis, per accidens, etiam importatur ipsa ratio contrahibilis.

Solvitur prima objectio.

465 Ad primam ex his objectionibus respondetur, optimam esse solutionem in hac objectionem traditam . si recte explicetur. Dicimus ergo, quod species residens in intellectu Angeli inferioris convenit cum eodem Angelo superiori in gradu immaterialitatis jam explicato, scilicet in hoc, quod est esse separatum ab omni materia physica, quamvis non a potentialitate : e: ita licet excedatur ab Angelo superiori, nihilominus excessus non est in immaterialitate per se, el formaliter requisita ad rationem speciei in esse speciei formalissime considerat®, sed in immaterialitate importata de materiali ab eadem specie, et conveniens ei in esse rei formaliter considerat®. Quia ad immaterialilatem per se requisitam ad speciem Angelicam quidditative repræsentantem prædictum objectum, solum desideratur formaliter, quod attingat gradum immaterialitatis jam explicatum , quamvis talis species non pertinet ad hunc gradum proportionate ad virtutem intellectivam Angeli inferioris, tam in esse virtutis intellectivæ formaliter sumptæ, quam in esse rei considerat® , nisi de materiali, et in esse rei habeat tantam vel tantam immaterialitatem proportionatam ad immaterialilalem in esse rei virtutis intellectivæ ejusdem Angeli inferioris, quæ sit minor, quam immaterialilas de materiali importata ab essentia, et virtute intellectiva Angeli superioris.

1G6 Explicatur magis hoc ipsum. Etenim Angelus infimus non habet virtutem cognoscilivam adeo limitatam, ut non possit connaturaliter, et quidditalive cognoscere aliquem alium Angelum, ut ex se, et com-

muni Theologorum sententia consui : curaquo non possit non excedi in aliqui immaterialitaio ab omnibus aliis Angelis, quandoquidem Angeli distinguuntur inter w penes majorem, vel minorem immateriditateni, quam secundum rationem specificam unusquisque affert, consequens esi, ut convenientia in gradu immaterialitatis cum alio Angelo, quam ostendimus debere importari ab illo, ad hoc, ut quidditalive, et connaturaliter possit illum ex se cognoscere, tantum dicat formaliter. convenientiam in illo gradu immaterialitatis jam explicatam, ac proinde, quoti hic excessus in Angelo superiori, et defectus in inferiori importetur de materiali ab eisdem Angelis.

Ex quo etiam fit. Tum, quod licet gradus iste in esse entis sit lanium genericus, et ulterius contrahibilis per diversos modos, seu rationes differentiates immaterialitatu constituentes diversas species Angelorum, attamen formaliter consideratus, ut consu- luit specialem gradum distinctum a iribus aliis jam enumeratis, non est ulterius contrahibilis per posteriores differentias formales, sed tantum materiales : el ita formaliter sumptus constituit quondam speciem atomam peculiaris gradus distincti a cæleris aliis jam enumeratis. Tum etiam, quod hoc, quod est Angelos posse se adinvicem quidditalive cognoscere secundum id præci- se, quod de formali quidditativa eorum adin- vicem cognitio petit, non convenit eis ex specialibus, et atomis rationibus suis, ratio- ne quarum se excedunt in immaterialitate, sed ob generalem illam rationem inrn- nterialitatis jam dictam, quæ in .esse rei est generica, et in esse gradus est atoma.

IG7 Neque contra solutionem hanc sic explicatam, vim habet impugnatio in objectionem adducta. Quia convenientia analogia in immaterialitate intrinsece, et actualiter includit convenientiam cum diversitate, et excessu : et ita non est salis ad hoc, ut cognitum habens convenientiam cum excessa cum cognoscente, sit connaiuraliter in illo. Nam. ut dicebamus, ad hoc, ut cognitum sit connaturaliter in cognoscente, requiritur, ut secundum id, quod per se, et formaliter desideratur ad hoc, ut sit in illo, non dicat actu modum essendi præstanliorem. ut explicatum est.

168 Accedit primo , quod cum Deus, prout est in se sit primum, et supremum intelligibile, a quo omne aliud intelligibile exemplatur, ipse tamen a nullo alio, non potest non constituere specialem gradum intelligibilitatâ;

intelligibilitaiis sibi solummodo convenien-
tem. Quan' sicut substantia pure spirilua-
lw/jualls esi Angelica, non potest conveni-
re in gradu immaterialitatis cum virtute
aliqua cognQSciliva, aut specie intelligibili
cnuta, quantum satis est ad hoc, ut quiddi-
niive, et pruuu est in se ipsa cognoscatur,
nbi talis potentia, talisque species habeat
iihin immaterialitatem , quæ est propria
sndus inielligibilitatis Angelicas, ut ab
iliis distincte, quæquo consistit in hoc,
quod sit separata omnino ab omni materia
•hysica, non tamen a conditionibus mate-
rce. scilicet a potentialilate, ita nec aliqua
potentia, aut species poterit habere conve-
nientiam in immaterialitate sufficientem
id hoc, ut potentia verbi gratia, per mo-
dum virtutis simplicis, et totalis cognoscat
Deam clare, et quidditative, nisi habeat
riepriim immaterialitatem supremi gradus,
«dicet gradus intelligibilitatis Dei, ut ab
iliis distincti : cumque talis gradus, ut ab
iliis distinguitur, dicat tantam immateria-
liutem, ut cognitum sit suum esse, non po-
terit potentia cognoscitiva per modum po-
tentia simplicis, et totalis (de qua sola nunc
loquimur) aut species intelligibiiis attin-
cere illum quidditative, et clare, nisi habeat
productam immaterialitatem , atque adeo
nisi omnimode, et non solum analogice
cum Deo in immaterialitate prædicti gra-
dus conveniat.

ea. 169 Accedit secundo, hoc esse proprium
creaturæ, et essentia, quæ est ab alio,
quod hoc ipso, quod non excludat, sed
potias admittat potentialitatem, potest pati
nullipbcitatem diversorum modorum es-
fendi, quorum unus sit perfectior, et im-
materialior, quam alter : et ita quidditas
creata supremi Angeli potest esse sub modo
essendi sibi connatural! in esse rei, et sub
modo essendi intentionali, et minoris im-
materialitatis (modo tamen supra explicato)
in intellectu, et specre intentionali Angeli
taMoris : et ideo ad cognitionem, et re-
prosentationem illius solum desideratur
perse, et formaliter convenientia in gradu

Caeterum essentia, quæ est a se, qualis
est sola divina, indivisibilem petit gradum
infinite naturæ, immaterialitatis, nec ullo
pacto sub modo essendi inferiori esse potest.
Xim ubicumqne hoc, quod est esse a se
realiter reperiatur, ibidem infinitas neces-
sario invenietur. Unde cum species im-
pressa, et quidditativa Dei debeat continere
omnia essentialia ipsius Dei in aliquo ewe

reali, et immateriali, scilicet in *esse* repræ-
sentativo, sive intelligibili, non poterit non
ibidem habere infinitatem in ratione im-
materialiatis, et consequenter esse actus
purus.

170 Ad illud autem, quod de lumine
gloriæ in eadem objectione additur, patet
ex supradictis dub. 5. num. 119. Quibus
etiam doctrina quædam notatu digna, ex
D. Thoma sumpta, addi potest, scilicet
prædictum lumen non habere omnimodam
connaturalitaiem cum visioneclara, et quid-
ditativa Dei. Nam, ut docet Divus Thom.
3. part, quæst. 9. art. 4. visio beata ipsi
soli Deo est omnino connaturalis : quoniam
ad omnimodam connaturalitaiem principii
non sufficit, ut operatio ei, utcumque de-
beatur, vel quod utcumque in illam iniluat,
sed requiritur, ut procedat ab eo juxta
exigentiam naturæ, cujus est talis operatio.
Natura autem intellectiva petit ad hoc, ut
intellectio sit juxta omnimodam exigentiam
ejus, ut procedat ex duplici principio,
quorum quodlibet sit simplex in suo or-
dine, et alterum teneat se ex parte ipsius
naturæ, videlicet intellectus; alterum vero
ex parte objecti, nimirum species impressa :
imo ad prædictam connaturalitaiem deside-
ratur, ut intellectus sit propria passio na-
turæ intellectivæ per illam intelligentis,
vel ad eandem intrinsece, et essentialiter
pertineat.

Quare cum lumen gloriæ non s6 habeat
per modum principii integri simplicis, et
totalis, sed per modum solius elevationis
potentia, et quantitatis virtutis ejusdem,
consequens est, ut non sit principium om-
nino, et perfecteconnaturale visionis, nec vi-
sio omnino connaturaliter abeo eliciatur, aut
Deum ipsum modo dicto attingat : ac proinde
lale lumen non petet, ut sit ejusdem imma-
terialitatis, et puritatis cum objecto, quippe
cum hoc solius principii omnino, et per-
fecte connaturalis sit proprium ; secus vero
species intelligibiiis, quippe (piæ per mo-
dum principii simplicis, el totalis in suo
ordine concurrit.

171 Si autem inquiras, cur sicuti da-
tur elevatio potentia, scilicet prædictum
lumen, quod una cum potentia, licet non
omnino connaturaliter. attingat Deum si-
cuti est in se, non dabitur etiam eleva-
tio speciei, quæ una cum specio, et
sine omnimoda connaturalitale repræsentet
Deum sicuti est, quæque non petat tan-
tam immaterialiratem sicuti Deus ipse?

Respondetur, esse disparem rationem.

Ad
tamine
gloria.

lutaro.

Res-
ponsio.

Nam do raliono quidditivæ visionis , et tendentis ad rem prout est in se, est, quod fiat per speciem quidditative repræsentantem illam, ut supra in annotationibus , circa primum art. hnjus quæst. diximus. At species intelligibilis nequit quidditative repræsentare, et habere hoc ex elevatione, sed solum per modum principii simplicis, et totalis, quia hoc ipso, quod quidditative suum objectum repræsentet, est (ut probavimus) ejusdem nature cum illo, hoc autem ipso, quod sit ejusdem nature cum illo, non eget elevatione, sed se ipsa, et ex propriis meritis illud quidditative représentât. Adde , quod species quidditative repræsentans objectum, et quidquid ad illam essentialiter desideratur, tenet se ex parte objecti, et ideo debet commensurari cum illo. Undo sicut implicat dari, speciem, quæ per modum speciei simplicis, et totalis repræsentet Deum, ut est in se, quia nequit commensurari cum illo in Immaterialitale, ita ob eandem rationem implicabit dari speciem elevatam ejusdem prout est in se, secus vero lumen elevans, quod tenet se ex parte potentiæ.

I in.

Diluuntur secunda, et tertia objectio.

172 Ad secundam objectionem respondetur negando antecedens. Ad cujus probationem negari etiam debet antecedens. Nam hoc ipso, quod quilibet Angelus cognoscat quidditave alium, redditur sufficiens ratio, projder quam convenientia in gradu immaterialitatis, quam tertio gradui assignavimus, debet esse tanta, quanta a Divo Thom. assignata est, non major, vel minor, ut ex dictis num. 16G. constat. Sed de his iterum redibit sermo in tract, de Angelis, ubi pluribus ostendemus , quemlibet Angelum cognoscere alium quidditative; pro nunc autem satis erit levitec tangere rationem illam, quam tradit Aristoteles 3. de Anima, nempe, quod sicut est proprium intellectus, quod possit fleri utcumque omnia naturaliter cognoscibilia, ita est proprium intellectus perfecti, et radicati in natura totali, et perfecta, qualis est intellectus Angelicus, quod possit fieri perfecte in esse intelligibili omnia, quæ sunt naturaliter cognoscibilia : et similiter est proprium intellectus imperfecti, el infimum gradum in ratione

intellectus habentis ac proinde radicati in substantia partiali, et incompleta, quod possit utcumque fieri omnia, nimirum imperfecte ; cumque ad hoc, ul aliquis intellectus possit fieri perfecte omnia, naturaliter sunt mtelligibilia, requiratur, ut possit habere species perfecte, seu (quod in idem redit) quidditative illa représentantes, et ad species quidditative repræsentantes subsequatur cognitio quidditativa, inde est, ut quilibet Angeles habens intellectum perfectum possit quidditative cognoscere quodlibet ens naturaliter intelligibile, atque adeo quilibet Angelus possit alium quidditative attingere.

173 Ad tertiam objectionem negandum est antecedens. Et ad probationem concesso antecedenti, distinguendum est consequens : *Sit tanta, quanta in esse intelligibili reperitur in predicta sptcir*, quoad rationem formalem *qux* ex parte ejus se tenentem, et eidem intrinsecam, aut quoad rationem. *sub qua*, inspicitur ab intellectu, et secundum quam actuat eum , concedendi est consequentia : quoad rationes do materiali inspectas el ibidem involutas, ac speciales immaterialitatis gradum non constituentes, neganda est. Et atl probationem neganda est consequentia, sive sequela. Nec probatio illius obest : quia tantum probat, formam immaterialem, et suum susceptivum, seu actuabile, debere esse ejusdem immaterialitatis, quoad rationem illam immaterialitatis, secundum quam per se primo se inspiciunt, et ratione cujus forma actuat illud.

174 Explicatur hoc. Etenim licet ad hoc, ut Angelus inferior possit cognoscere quidditative superiorem, requiratur, quod habeat speciem pertingentem usque ad repræsentandum eum, quoad propriam ejas atomam naturam, atque adeo, quoad id, in quo excedit in immaterialitate Angelum inferiorem ; attamen intellectos Angelicus, quicumque ille sit. non respicit per se, ct formaliter Angelum superiorem, quia superior est, ita, ut hæc sit ratio formalis, *qux* ex parte objecti se tenens, aut ratio *sub qua* respicitur, aut iotelligitur : neque etiam respicit speciem repræsentativam illius, qua ratione est repræsentativa ejus quoad prædictum excessum, taliter, ut hæc sit eodem modo ratio formalis *quxt* autrui *qua* est receptibilis, sed respicit, et intelligit eundem Angelum superiorem ob generalem rationem substantiæ depurata? omnino a materia physica, licet non apotentialitate :

ūw ; el actuntur per illam speciem ob genentem rationem speciei repni'scntantis per se primo eandem substantiam, secundum istam rationem consideratam. Quia objectum ūdæquatuin inteneivum por se primum, et forwalo intellectus Angelici est substantia Angelica, seu substantia depurata ab omni materia physica, non vero a potentialité ; objectum vero inadæquatum formale illius est hæc, vel illa substantia Angelica, ut participat hanc rationem, in qua omnes illæ conveniunt; objectum vero materiale, el proximum est hæc, vel illa substantia Angelica, quatenus se excedunt, e:discriminantur in peculiari immateriali- Ute, quam in *esse* entitativo unaquæquæ affert, atque adeo species intelligibili re- présentantes substantias quoad excessum, quem in *esse* entitativo in immaterialitate tant, tantum représentent objectum matinale ejusdem intellectus, et eo ipso solum tamquam quid materiale inspicuntur secundum istam rationem, et secundum eandem solum habent actuare intellectum, tamquam per quid do materiali importatam.

Quare, cum ad hoc, ut aliqua forma immaterialis actuat connaturaliter, sufficiat, quod sit ejusdem immaterialitatis cum suo asceptivo, et e contra susceptivum cum illa, quoad id. secundum quod formaliter w adinvieem respiciunt in ordine ad illam Ktaationern, quia rationes de materiali reeeptæ, et non constituentes specialem immaterialitatis gradum (ut in praesenti contingit) non aliter inspicuntur, nec recipiuntur, nec possunt esse connaturales, lut non connaturales. nisi quatenus stant rab ratione per se formaliter inspecta : inde est, ut species représentons Angelum superiorem, quoad suam rationem atomam, tc excedentem, et residens in intellectu Angeli inferioris recipiatur connaturaliter eo : quia, quoad illum excessum solum recipitur, ut quid de materiali receptum, H quoad id. secundum quod do formali inspicitur, et recipitur, est ejusdem imaterialitatis cum Angelo inferiori, el Angelas inferior cum illa, ut explicatum est.

175 Potestque hoc amplius elucidari ex eo. quod sicut est supra naturam subjecti, lique, adeo non coniiaturale illi, recipere formam excedentem illud in immateriali- ute. quando immatérielités (ul in praesenti contingit) est ratio recipiendi illam, ita est supra naturam formé immaterialis, ac per consequens non connaturale ipsi, recipi in

subjecto immaterialiori, quando immaterialitas estJn ipsa forma ratio actuandi, et ratio similiter recipiendi ipsi subjecto, ut ex puritate rationis constarc videtur. Quare sicut hoc non obstante species repraesentans Angelum inferiorem, et residens in intellectu superioris, quæ est minoris immaterialitalis in *esse* intelligibili, quam Angelus superior, ct ejus intellectus in *esse* entitativo, recipitur connaturaliter in intellectu ipsius, nec hæc acluatio est supra naturam speciei, quia ratio formalis actuandi est ejusdem immaterialitatis cum intellectu Angeli superioris, ut consideratur in ratione subjecti, seu acluabilis formaliter sumpti, ex eo, quod de formali tantum se inspiciunt, ut illa, nimirum species, est repraesentativa substantiae depuratae omnino a materia physica, licet nona potentialitate : et ul hic, nempe intellectus, est similiter eodem modo depuratus, et ille excessus intellectus de materiali se habet in ratione subjecti, seu actuabilis formaliter sumpti, et hic defectus in specie intelligibili de materiali etiam se habet in eadem specie.

Ita e converso, licet species, quoad illud *esse* intelligibile, quod de materiali importat. sit immaterialior intellectu inferioris Angeli, quoad illud *esse*, quod in ralionc acluabilis formaliter sumpti de materiali dicit, nihilominus poterit connaturaliter recipi in illo. Quia, quoad formalia in *esse* rei actuabilis, et actuantis conveniunt in eodem immaterialitatis gradu, et illud formale est talis conditionis, ut hoc ipso, quod in *esse* rei sit quid genericum, petat, quod sub illo contineantur plura, quæ secundum id, quod do materiali important, distinguantur specie, atque adeo comparentur per modum excedentis, et excessi, quamvis secundum id, quod de formali dicunt, tantum considerentur ul conveniunt in illa ralionc, ex eo, quod ratio illa in *esse* gradus, et formalissime sumpta, non est ulterius divisibilis per differentias atomas formaliter diversas, ul dictum est.

176 Ex quo ad primam confira.ationem facilis est solutio. Quonlan *esse* entiiativum, et immateriale in *esse* rei consideratum, quod reperilur in substantiis Angelicis, per se dividitur tamquam per differentias formales, et intra eandem iineam per distinctas immaterialitales specie diversas, quæ eisdem Angelis in *esse* entitalivo. et in *esse* rei conveniunt : et ideo in specie intelligibili residente in intellectu Angeli superio-

Ad
primani
cafltin-

ris, quoad «je» entitativum formaliter sump-
tum considerata, non est quid materiale
intra lineam *wr* entitatiri. quod habeat il-
lam immaterialitatern entitativam exce-
dentem immaterialitatem, quam habet in
eodem ordine intellectus Angeli inferioris.
Unde sicut intellectus predicti Angeli infe-
rioris, ut ad hanc lineam præcise spectat,
dicit de formali in ratione subjecti / suam
immaterialitalem in *rsst* entitativo, ut in
eodem ordine differt specie ab omni alia
immaterialitale entitaliva, sic non respicit
saltem connaturaliter speciem intelligibilem
in *esse* entitativo sumptam, nisi ut habet
tantam immaterialitalem in *ew* entitativo,
quantam ipse, et non majorem, nec mino-
rem : et propterea, ratio, *sub qua* recipiendi
non est puritas ab omni materia physica,
licet non a potentialitate in communi sump-
ta. sed hæc eadem puritas, ut contracta
ad hanc determinatam speciem immateria-
litis, quæ corresponde! immaterialitali
ejusdem Angeli inferioris, ut distincte ab
immaterialitale aliorum Angelorum : et ita
species residens in intellectu Angeli supe-
rioris nequit, quoad suum ewe entitativum
connaturaliter recipi in intellectu inferioris,
sed oportet, ut ibidem habeat aliquod «xe
entitativum non ita immateriale, sed com-
mensuratum, quoad immaterialitatem cum
eodem intellectu Angeli inferioris.

Cæterum idem *esse* immateriale, quod re-
pentur in prædictis Angelis, ut ad ordi-
nem intelligibilem modo dicto spectat, de
materiali dividitur penes hunc excessum in
immaterialitale specie diversum, ut dictum
est : et ideo in specie intelligibili. est quid
materiale illud ewe intelligibile secundum
quod repræsentat hunc excessum, licet non
possit deservire ad cognitionem Angeli,
quoad prædictum excessum, nisi afferat
hoc materiale : et similiter in intellectu
Angelico in esse potentiæ cognoscitivæ for-
maliter sumptæ, et secundum quod cor-
responde! huic speciei intelligibili secun-
dum id, quod de formali affert, est etiam
materiale, quod afferat distinctam specie
immaterialitatem in ewe entitativo: formale
autem, quod sit potentia depurata omnino
a materia physica, licet non a potentiali-
tate. Et propterea ratio *sub qua* recipiendi
est hæc puritas, et ob hanc rationem con-
naturaliter recipit eandem speciem, quam-
vis quoad illud *esse* intelligibile de ma-
teriali importatum sit superexcedens. Et
horum omnium ratio est illa, quam sæpe
diximus, scilicet, quod gradus ille obs-

tructionis omnimodae a materia pbyna,
non veru a potentinitate constituit spe-
ciem atomam gradus in *esse* gradus, et
propterea non est ultorius per differemus
formales divisibilis.

477 Ex quo etiam fit, non *esse* ali-
cujus ruboris objectio illa, quæ alios *nem*
pirum urget, nimirum speciem intelli-
gibilem repræsentantem Angelum supe-
riorem constare in sua specificatione, «
ratione formalissima per hoc, quod repre-
sents illum quoad suam naturam, atque
adeo, quoad excessum, quo excedit An-
gelum inferiorem : ergo non potest eae
in ea quid materiale in online intelli-
bili, quod represents prædictum Ange-
lum, quoad hanc rationem. Patet con-
sequentia quia id, quod est formalissimum,
et specificatio rei, non potest ab illa de
materiali importari, ut ex terminis igitur
constare videtur.

Ex dictis igitur constat, objectionem hæc
esse nullius roboris. Quoniam aliud est illud,
quod habet illa species in esse entis, *scilicet*
spectantis ad ordinem entitativum, sive *scilicet*
ordinem intelligibilem in esso *scilicet* entis
consideratum; aliud vero, quod habet in
ratione formæ receptibilis, seu quasi recep-
tibilis, quoad rationem, *sub qua*, jam expli-
catam recipitur, et per se primo formaliter
inspicitur ab intellectu in esse potentiæ cog-
noscitivæ formaliter considerato. Licet er-
go illa repræsentatio sit ei formalis in esse
entis jam dicti, non tamen in esse formæ
susceptibilis, seu unibilis, et considerate,
quoad rationem, *sub qua* suscipitur, seu
unitur, sive quoad rationem formalem, *scilicet*
ex parte ejus, se tenentem, secundam quam
habet de formali uniri : sicut etiam licet
ipsi Angelo superiori sit formale quid, sua
essentia, sive in *esse* entitativo, sive in *scilicet*
intelligibili sumatur, non tamen in ratione
objecti formalis intellectus Angelici, aut
intellectionis, qua intelligitur quoad id
quod de formali dicit, ut per se primo in-
spicitur ab eodem intellectu, sed totum hoc
est materiale. Et ita licet Angelus ille per
impossibile maneret, quoad hoc, quod est
esse substantiam depuratam ab omni mate-
ria physica, non tamen a potentialitate ; et
nihilominus amitteret suam rationem ato-
mam, et ejus loco tribueretur ei alia ra-
tio atomæ, tunc, quoad formalem in esse ob-
jecti maneret ejusdem rationis.

Quare, cum eodem modo sit philosophan-
dum in specie intelligibili alicujus objecti,
ac de ipso objecto, ut spectat ad ordinem
intelligibilem,

intelligibilem, sive iste ordo in esse entis, sive in osse objecti per se formaliter inspecti consideretur, quia id, quod habet res intellecta, ut quod, habet species intelligibilis, ut quo. fit inde, ut id, quod de ipsa subsimilia Anguli bupmius diximus, debeat di&m ad ejus speciem intelligibilem cum proportionem applicari : et ita distinguenda st in se ip\$am in esse entis entitativi, et in ipummet in ease entis intelligibilis, ut diversis contractionibus contrahit ens sub conceptu entis, semel quidem sub conceptu entis entitativi, semel autem sub conceptu entis intelligibilis, ut dicit peculiarem rationem entis sub conceptu entis sumptam, ac tandem in se ipsam, ut est forma unibilis intellectui, quoad rationem formalem ex parte ejus se tenentem, ratione cujus unitor, et respicitur, seu iu esse objecti motivi, quoad formale, ratione cujus movet, ac proinde, prout contrahit ens non sub conceptu entis, sed sub conceptu objecti, et rei per se formaliter ab alio inspecta.

U 178 Ad secundam confirmationem negandum est antecedens, si de immaterialium per se, et formali, formaliterque requisita intelligatur, et neganda est consequ. eoletn modo intellecta. Ad probationem vero antecedentis neganda est consequentia, sive sequela. Quoniam licet, ad hoc, ut potentia feratur in aliquam rem, requiratur convenientia in gradu immaterialitatis ; non tamen hoc sufficit, sed requiritur, ut res illi habeat rationem formalem objectivam illius potentiae, ac proinde, quod in esse objecti pertineat ad lineam objecti talis potentiffi : et ideo licet intellectus, et voluntas, v. gr. hominis convenient in eodem tfadu immaterialitatis, atque adeo harum potentiarum objecta connaturalia spectent etiam ad eundem immaterialitatis gradum, nihilominus, neque intellectus potest ferri in objectum voluntatis, ul tale, nec voluntu in objectum intellectus, ut habet rationem talis, quia objectum voluntatis, ut tale, non dicit rationem objectivam propriam objecti intellectus : et e converso.

Uode licet objectum visus, et auditus, n<non et duo isti sensus convenient in eodem immaterialitatis gradu de formali importato, quia tamen objectum visus non habet rationem objectivam per se, et formaliter spectantem ad lineam objecti auditus, nam al hoc requirebatur ratione materiae , de qua loquimur, et coarctationis, et limi-

talionis harum potentiarum, ut convenirent in gradu immaterialitatis de materiali importato : propterea auditus non potest percipere objectum visas, et e contra. Per quod, etiam ad instantiam ibidem adductam constat. Nam Omnes Angeli habent runderom immaterialitatis gradum de formali importatum, et omnes illi habent rationem objectivam pertinentem ad lineam objecti intellectus Angelici : quia intellectus Angelicus ratione suae perfectionis, et puritatis a materia, ac proinde ratione suae majoris illimitationis, et amplitudinis non potest esse coarctatus ad intelligendum quidditative suam substantiam, et ea, quae infra illam sunt ; sed debet etiam extendi ad cognoscendum quidditative caeteros Angelos.

179 Si autem inquiras, quare omnibus sensibus assignamus hunc gradum immaterialitatis, in quo omnes conveniunt, et non majorem, vel minorem, sicut id de Angelis, quoad suum immaterialitatis gradum inquisitum est?

Respondetur rationem esse, quia omnes sensus oriuntur ab anima sensitiva, quia sensitiva est, modo tamen, a nostris Complatens, in lib. de Anima explicato : et ideo sensus isti, juxta valde probabilem sententiam, in bruto, et in homine non differunt specie formaliter, sed tantum materialiter, ratione alicujus modificationis, et majoris perfectionis modalis, quam accipiunt ab eadem anima sensitiva, ut est talis in specie atoma.

Ex quo etiam potest colligi probabilis ratio (ut id etiam obiter dicamus) propter quam quivis Angelus potest quidditative alium cognoscere ; et quare gradus immaterialitatis de formali importatus, sit ille, quem ex D. Thom. retulimus, et non alius major, aut minor. Quoniam probabile est in via D. Thom. intellectum Angelicum non oriri ab Angelis, quia sunt tales in specie atoma, sel ob generalem rationem substantia» Angelicas, sive substantial omnino depuratoe a materia physica, seu a materia prima, licet non a potentialitate : et ita omnes intellectus Angelici eunt ejusdem S[eciei formaliter, solumque differunt specie materiali, et moduli, quatenus α natura atoma cujusvis Angeli accipiunt majorem quandam perfectionem modalem, ratione cujus perfectius perfectione producta possunt intelligere : ut in simili de potentiis sensitivis, v. g. de visu in diversis animalibus existent? dicebamus. Et ratio est. Quia ad

Interrogatio.

Respond.

Colligitor ratio dictorum.

14

* u |

8

distinctionem specificam, et formalem intellectos, ut collati cum suo objecto, requiritur diversitas in gradu immaterialitatis de formali importato : sicut ad hoc, quod in esse proprietatis, et de materiali, ratione hujus modificationis distinguatur modaliter ab alio intellectu, satis est major illa immaterialitas de materiali importata. Sed circa hæc videantur omnino ea, quæ nostri Complut, in lib. de Anim. disp. 17. num. 11 usque ad 21. dicunt : illa enim quoad pnesens queunt, proportionem servata, applicari.

IWg

onk^-(Klunffl.

180 Possunt autem ea, quæ duobus numeris immediate procedentibus diximus, fuit ita tacita quædam objectio, maneat soluta) magis elucidari explicando discrimen quoddam, quod una cum convenientia jam dicta inter potentias vitales Angelicas, et inter potentias sensitivas intercedit. Nam ai loquamur de potentiis sensitivis, tunc ex quo capite omnes sensus oriuntur ab eadem forma, quæ unicum sibi gradum immaterialitatis vendicat, debent esse in eodem immaterialitatis gradu jam explicato, quia in hoc solummodo omnes illi conveniunt : et ex quo capite fluunt a forma corporis organici, ut tali, et pendenti in suo *operari* a corpore tanquam ab organo, ac proinde oriuntur ab anima, ut parum habenti de immaterialitate, et amplitudine, et multum de coarctatione, et limitatione : idcirco procedunt ab ea ita limitati, ut petant diversa, et limitaur objecta sensibilia.

Si verorioquamur de potentiis vitalibus, nempe de intellectu, et voluntate Angelicis, tuna quia intellectus, et voluntas Angelica oriuntur modo dicto ab eadem natura intellectuali Angelica, quatenus Angelica, propterea fluunt in eodem immaterialitatis gradu : et nullus intellectus Angelicus distinguetur specie formaliter loquendo ab alio intellectu Angelico, nec voluntas unius Angeli erit diversiffi speciei modo dicto ab alia alterius Angeli : sicut propter proportionalem rationem diximus omnes visus omnium animalium esse formaliiter ejusdem speciei. Et deinde, quia procedunt ab ea, ut est valde immaterialis, et ampla, propterea fluunt cum magna amplitudine, et illimitatione : ita, ut unicus tantum intellectus ad intelligendum omne intelligibile, et unica voluntas ad volendum omne volibile sufficiat. Et tandem quia licet pnelicta natura intellectualis sit valde immaterialis, nihilominus adhuc est admixta cum potentialitate, ac proinde est limitata, ideo una, et ea-

dem facultas illius non est simul volitiva, et intellectiva, sed hæc dua» facultates distinguuntur specie, et versantur circa diversa objecta, licet convenient in eodem immaterialitatis gradu.

Advertendum tamen est obiter, quod ir». juxta hunc dicendi modum, aliter pbiloio- **. phandum est quoad pnesens, ac juxta oppositum. quem supra innuebamus. Nam, sicut juxta hunc nulla est assignandi distinctio specifica formaliter inter intellectus Angelicos, ita nec in immaterialium eorum sub quacumque ratione, sive in esse •rradus, sive in esso entis considerata. At juxta alium, et oppositum dicendi modum, licet distinguantur formaliter in immaterialitate in esse entis, sive in esso rei considerata, quia immaterialitas, secundum quam in esse rei conveniunt, tantum est ratio generiea, non tamen distinguuntur formaliter specificè in ea, ut constituit gradum : ex eo, quod immaterialitas ista sic sumpta constituit gradum atomum, ut sepe diximus. "IMH

181 unde ad denotandos ipsos sic sumptos, id est, prout conveniunt in producta imluateriahtate constituyente gradum : significamus eos per hoc, quod dicant rationem potentiæ cognoscitivæ de formali, et iū esse potentiæ cognoscitivæ considerate. Quia licet prædictæ potentiæ adhuc in esse potentiarum cognoscitivarum bipartiantur in se ipsas in esse rei (id est, ut non constituunt gradum) et in se ipsas, ut constituunt illum : et secundum priorem considerationem important essentialiter, et de formali excessum illum immaterialitatis, per quem in esse rei essentialiter, et specificè absolute distinguuntur, atque adeo convenientia illa generica in hoc, quod est esse omnino separata a materia physica, habeat se in hoc ordine per modum rationis potentials respectu excessus in immaterialiute, quo intellectas unius Angeli in esse rei excedit alium, quique consistit in hoc, quod possit intelligere per species magis universales : attamen totus hic excessus habet se de materiali, imo per accidens respectu harum potentiarum, ut fundant, et constituunt gradum, quia ad hunc fundandum cantum attenditur per se ad productos intellectus secundum, quod convenient in illa immaterialitate in esse rei generica. Et iu hæc eadem ratio, quæ in illo ordine erat generica, et potentials, ac per modum materia) metaphysicæ, habet in hoc ordiûô (id est, ut constituit gradum) esse atomam»

a eo, quod non dividitur per alias differentias constituentes diversos immateriali-
ūlis gradus, ac proinde hæc eadem ratio
constitutiva gradus habet potentias illas in-
tellectivas, alias in esse rei inæquales for-
miluare, ac trahere ad *esse* intellectivum
constituens eundem gradum, ut dictum est.
Et ideo ad denotandos hos intellectus sic
iceptos, et formalisantes se ipsos in esse
rei consideratos, significamus eos nomine
potentiarum cognoscitivarum de formali, et
in esse potentiarum cognoscitivarum sump-
tarum.

§ IV.

Occurritur reliquis objectionibus.

U 182 Ad quartam respondetur cum nos-
tris Complut. in lib. de Anima disp. 17.
num. 34. negando maiorem, ot ad proba-
tionem dicendum, est, quod, sicut ex hoc,
quod anima sit separata a corpore, non se-
quitur esse separatam ab ordine ad illud,
sed tantum, quod non sit eidem corpori
unita, ita non sequitur objectum proportio-
nitum, et connaturalc illius, quod quiddi-
uūve potest cognoscere, esse substantias
cæpratis omnino a materia, id est, tam ab
actuali unione cum illa, quam ab ordine
d ipsam, quales sunt substantiæ Angeli-
ca, siquidem hoc ipso, quod sint sepa-
rate omnino a materia, non reperitur inter
Olas, et animam convenientia in gradu im-
materialitatis : sed sequitur, quod possit
quidditative attingere propriam substan-
tām, et cæteras alias animas separatas,
cum quibus in gradu immaterialitatis con-
Tenit.

Quam solutionem desumpserunt N. Com-
pluten. et nos cum illis eam desumpsimus
fiD. Thom. 3. part, quæst. 21. art. 1. ad
2 et 1. part, quæst. 89. art. 2. ubi de ani-
ma separata*, ac proinde de intellectu in
statu separationis, sic ait : *Sed cum fuerit
a corpore separata, intclligel non convertendo
K ad phantasmata, sed ad ea, quæ sunt se-
ttmdum se intelligibilia. Unde se ipsam per
u ipsam intelligil. Est autem commune om-
ni substantiæ separalæ, quod intelligal id,
qwd est supra se, ct id, quod est infra se per
modum suæ substantiæ. Sic enim intelligitur
aliquid secundum, quod est in intelligente.
Est autem aliquid in allero per modum ejus,
in çuo est. Modus autem substantiæ animæ
separalæ, est infra modum substantiæ Ange-
licæ. Std est conformis modo aliarum ani-*

*marum separatarum : ct ideo de aliis anima-
bus separatis perfectam cognitionem habet, de
Angelis autem imperfectam, ct deficientem,
loquendo de cognitione naturali animæ sepa-
rate. De cogn itione autem gloriæ est alia ratio.*
Utrum autem eadem anima separata possit
cognoscere quidditative res materiales per-
tinentes ad hoc universum? constat ex iis,
quæ prædicti Complut, in eadem disp. et
num.docent,et patebit amplius ex illis,quæ
nos nom. seq. tangemus.

183 Neque hinc fit (ut id obiter dica-
mus) D. Thom. art. 4. hujus quæst. dimi-
nute numerasse gradus immaterialitatis.
Nam hoc ipso, quod assignaverit gradum
immaterialitatis intellectus humani pro hoc
statu, distinctum a gradu intellectus Ange-
lici omnino separati a materia, ibidem vir-
tute innuit eundem intellectum humanum,
dum est separatas a materia, id est, ab
unione cum ea, non tamen ab ordine ad
illam, habere maiorem immaterialitatem,
melioremque immaterialitatis gradum ,
quam dum est in corpore , et minorem eo,
quem habent Angeli : hoc autem, quoad
præsens, ubi numerus horum graduum ex
professo non discutiebatur, satis erat ; ma-
xime cum S. Doct. in suo proprio loco,
ubi res hæc suam propriam sedem habebat,
scilicet in loco a nobis citato, id ex professo
explicuerit, et ita omni ex parte suo muneri
satisfecit.

184 Secundo respondetur cum eisdem
Complut, cum Albert. Mag. Cajet. Ferra.
Thienensi, et pluribus aliis ex Thomistis,
quos prædicti Complut, in lib. de Anim.
disp. 17. num. 11. referunt, esse probabi-
le intellectum humanum, et Angelicum non
distingui specie in ratione potentiarum
cognoscitivarum, seu, prout dicunt tenden-
liam in objectum intelligibile, quamvis in
ratione proprietatum distinguantur specie :
quem modum dicendi dilucide explicant
prædicti Complut, a num. 11. sup. cit. us-
que ad num. 21. Quare juxta viam hanc
dicendum est, intellectum humanum, et
/Vngelicum convenire in gradu immateria-
litis, dum prædictus intellectus humanus
est in statu separationis, ac proinde cognos-
cere quidditative Angelos, licet non quid-
ditative perfecte, id est, quoad omnia præ-
dicata quidditativa, seu (ut loquitur Cajet.)
terminando quæst. *quid est*, et omnino cla-
ro, bene tamen quidditative, imperfecte, et
confuse : quia cognitio quidditativa, utcum-
que, qua Angeli cognoscuntur, sequitur,
juxta hunc modum dicendi, ad gradum im-

Alia
solaño.

H.
U

?

DE VISIONE DEI.

materialitatis convenientem, tam Angelis, quam anime separaro, et consideratum secundam id, quod de formali dicit. At cognitio quidditativa, et perfecta sequitur ad eandem gradum secundum quod dicit tantam, vel tantam perfectionem de materiali importatam, consistentem, quoad præsens, in hoc, quod sit proprietas substance complétas, et omnino separata? a materia, id est, etiam ab ordine ad illam : et propterea prodictus intellectus non potest perfecte quidditative cognoscere Angelos.

Ad
tesiizn.
D.Thom

Nec contra hoc omnino convincit testimonium D. Thom. pro procedente solutione allatum : quia potest probabiliter de cognitione qui lditativa, et perfecta intelligi, ita, ul illam solum neget, secus vero quidditativam imperfectam, el cum defectu claritatis jam diet®. Et iu S. Doct. in eadem quæst. aliquando inquit, cognitionem illam , quam anima separata habet de substantiis Angelicis , esse quasi communem, ut videre licet in an. 2. prædictæ quæst. 89. Quia licet terminetur modo quidditativo ad aliquid proprium eorundem Angelorum , ex eo, quod anima convenit cum eis in gradu immaterialitatis, scilicet in hoc, quod est esse separatam a materia , seu ab actuali unione ad illam ; attamen prodicta cognitio non est omnino propria : quia non terminatur ad omnia eorum prodicta quidditativa, prout sunt in se cognoscenda. Aliquando vero ait illam cognitionem non esse propriam, et certam, sed communem, et confusam : qui sumit cognitionem propriam pro ea, quæ terminatur ad omnia praedicata quidditativa, quæ suat propria cujuslibet Angeli, per quamque terminatur omnino quæstio , *quid est*, et similiter accipit cognitionem confusam , prout opponitur cognitioni omnino claro, et perfectæ.

Ad
olüm.
objectio-
nem.

185 Ad ultimam dicendum est, quod licet immaterialitas in *esse* entitativo non pertineat per se, et de formali ad speciem intelligibilem creatam, si in *esse* speciei, ei formalissime consideretur, bene tamen per se de materiali, quia per se habet petere aliquod *esse* entitalivum, in quo fundetur : hoc autem *esse* licet per accidens habeat, quatenus est fundamentum, et materiate respectu *esse* inteHigibilis, quod sit substantia, vel accidens in *esse* entitativo , non tamen, quod habeat tanum, vel tantam immaterialitatem in *esse*entitativo, utostensum est. Unde ultra hanc immaterialitatem in eadem specie intelligibili est alia imma-

terialitas formalis, nempo immaterialiUi natura repræsentatæ, ut constituens specialem gradum , ot prout intelligibili modo est in prædicta specie, id est, ut habet ia specie illum modum essendi intelligibilem indispensabiliter , **et**, modo in tract, de scient. Dei disp. 2. sæpe citata § 5. explicando, desideratum ad hoc, ut objectum, seu eandem naturam , quæ uh’as est (at sic dicamus) in se ipsa sub modo essendi naturali, uniat intelligibiliter cum potentia in ordine ad quidditativam ejusdem natura cognitionem. Ratio autem, ob quam formlem hanc immaterialitatem damus, est, quia in urdine intelligibili, per se, et formaliter attenditur ad *esse* formale, seu actuale,et immateriale : et ita hoc ipso, quod *materialitas* in *esse* entitativo de materiali se habeat respectu speciei, debet inunaterialitas alia de formali importata ibidem inveniri : quæ quidem nulla alia potest essa præter eam , quam assignavimus, ut intuenti constabit, et in tract.de scient. Dei disp. 2. num. 24. latius explicabitur.

DUBIUM VID.

Utrum ultima ratio articuli probet impossibilitatem speciei inteHigibilis create reprxsenlanlis quidditative Deum? ubietiam argumenta, qux dub. 4. hujus disputationis ex adversariis adduximus, dissolvuntur.

186 Dubium hoc, quoad priorem ejus pariem paucis decidendum est, quia ejus decisio ex dictis in dubiis procedentibus constat.

Explicatur vis ultimæ rationis D. Thomx,

Dicendum ergo est, ultimam rationem D. Thom. esse etiam optimam, et ex ea etiam impossibilitatem prædictæ speciei ta. recte colligi. Ita authores pro nostra sententia dub. proced. relati. Assertio hæc non melius probabitur, quam adducendo praedictam rationem , et ejus efficacitatem ostendendo; e*am autem D. Thom. sub verbis his proposuit : *Divina essentia est aliquod incircumscriptum, continens in se supereminenter quidquid potest significari, vel inlelligi ab intellectu creato : el hoc nullo modo potest per aliquam speciem creatam repraesentari* .

*riprjwntari : quia omnis forma creata est
dfUrminata secundum aliquam rationem,
uIMpûntir, vel virtutis, vel ipsius esse, vel
elicujus hujusmodi : ergo.*

Uⁱ natem vis, et efficacia hujus terliæ rationis eluceat, nutandum est, eam simul cam præcodenlij nempe cum secunda, in idem fundamento inniti, scilicet in impossibilitate adroquationis speciei creatæ cum Deo in innuaterialitatis, et actualitatis gra- h; et solum esso discrimen inter eas penes diversos modos explicandi divinam Actualitatein. et immaterialitatem per ordinem ad diversas potentialitates, quas excludit. Nam in ratione præcedenti explicatur per exclusionem potentialitatis ad *esse*, quia Deus est suum *esse*, et ab intrinseco habet illud : et quia exclusio hujus potentialitatis non potest convenire speciei créais, ideo colligitur ipsam non posso convenire cum Deo in gradu immaterialitatis, nec posse quidditative, et clare illum re-^rnsentare, et per consequens talem speciem esse impossibilem. In hac vero posteriori ratione explicatur divina actualitas, et «mmaterialitas per exclusionem potentialialis ad babendam perfectionem cum compositione ex genere, et differentia, aut aggregatione ex pluribus formis, seu gradibus, aut quasi partibus : quia omnia hæc circumscribunt, finiunt, et limitant essentiam rei : et ideo divina essentia per exclusionem eorum est quid incircumscriptum continens in se supereminenter quidquid potest significari, et intelligi. Unde quia speciei creatæ hoc ipso, quod creata sit, non potest convenire exclusio hujus potentialitatis, ut ex se constat, ideo etiam colligitur non posse Deum alæquare in gradu immaterialitatis, seu depurationis a potentialitate, atque adeo esse impossibilem.

I Π.

*Occurritur argumentis dubio 4. a num. 118.
usque ad 123. adductis.*

H 137 Ad primum respondetur negando mijurem. Et ad primam probationem dicendum est, inductionem illam esse veram in potentiis intellectivis naturalibus, collatis cum objectis sibi proportionalis; secus vero quando prædictæ potentiae elewantur ad iûtelbgendum in ordine supernaturali, et divino : tunc enim non est necesse, ut quæ fuerit possibilis visio, et lumen intellectuale creatum possit etiam dari species

creata ejusdem ordinis, ut in præsentī contingit.

Et ratio disparitatis sumitur ex dictis. Nam potentiæ intellectivæ, et naturales, collatæ cum suis objectis proportionalis, et ejusdem rationis, concurrunt omnino connaturaliter, scilicet per modum potentialiarum simplicium, et totalium, et ideo eis debetur tanquam primo' perfectibili aliud comprincipium omnino connaturale, scilicet species inteHigibilis creata, quæ per modum formæ simplicis, et totalis repræsentat quidditative eadem objecta : quia in universum principio .omnino connaturali, et ulterius perfectibili per aliud comprincipium omnino etiam connawirale, debetur prædictum comprincipium, tanquam primo perfectibili.

Gæterum quando potentiæ elewantur ad intelligendum in ordine supernaturali Deum, prout est in se ipso, tunc ipsæ, ut elevatæ per lumen gloriæ, non concurrunt omnino connaturaliter, neque ipsa visio omnino connaturaliter a lumine illo elicitur, et ita non debet ei correspondere, ut primo perfectibili species Dei, prout est in se ipso, ac proinde, neque species creata prædicto modo illum repræsentans : nam si hæc esset possibilis, correspondent intellectui creato, tanquam primo perfectibili, ut ex se constat.

Quare species, quæ ei debet correspondere, et non utcumque, sed, ut secundo perfectibili, ac modo dicto, necessario debet esse species, quæ sit omnino connaturalis intellectui divino, ac proinde, quæ sit ipsamet essentia divina. Nam sicut talis species necessario debet repræsentare Deum per modum formæ simplicis, et totalis, et per consequens per modum formæ omnino connaturalis, ut supra diximus, ita solum debet correspondere, ut primo perfectibili intellectui omnino connaturaliter influenti in visionem, scilicet intellectui divino.

188 Unde licet ex possibilitate alterius comprincipii creaii omnino connaturalis respectu ipsius speciei, scilicet intellectus ordinis supernaturalis, qui per modum potentiæ simplicis, et totalis posset ferri in Deum, prout est in se ipso, colligeretur possibilitas speciei inteHigibilis, quia prædicta species primo, et per se respiceret talem intellectum, ut primum perfectibile, et talis intellectus prædictam speciem, tanquam primum perfectivum : cæterum ex possibilitate visionis non omnino connatu-

DE VISIONE DEI.

raliter elicitæ, ut in præsentî contingit, juxta ea quæ num. 170. dicebamus, aut ex possibilitate solius luminis habentis tantum rationem, quantitatis virtutis elevantis, ac proinde non omnino connaturaliter influentis, non colligitur possibilitas speciei intelligibilis creatæ repræsenUnlis Deum , prout est in se, ut explicatum est. Cumque prædictus intellectus , qui per modum potentia· simplicis, et totalis feratur in Deum, prout est in se ipso, et simul conservet rationem intellectus creati, sit impossibilis, ut art. 4. ostendemus, consequens erit, ut etiam repugnet species intelligibilis quæ quidditative , et prout est in se ipso repræ- «•ntet Deum, et simul sit species crea-

gibilis repræsentans quidditative Deum, hoc ipso quod tribueret intellectui creato posse cum illa videre ipsum Deum, tribu- ret etiam ipsi Deo, quod esset intelligibilu per ipsam ea intelligibilitate, quæ ex pvt? objecti desideratur : siquidem, ut num. nuper citato dicebamus, proprium est spe- ciei intelligibilis reddere objectum inleUigt- bile ea intelligibilitate, quæ ex pane soi desideratur. Diximus, eu qua? cx parte xui *desideratur*, propter ilU, quædiib. ult. hujus disp. num. 226. et 227. dicemus : quæ ad horum exactam iutelli- gentiam videnda sunt.

190 Ad secundum concessa majori, jux- ta ea, quæ num. 170. diximus, neganda est minor. Nam sicut intellectus, ut perfusus lumine gloria·, est participatio quædam intellectus divini, prout est in se; ita modo dicto inclinatur in idem objectum, in quod intellectus divinus, prout est in se, inclinatur, scilicet in Deum ipsum, ul clare, et quidditative cognoscibilem, ac proinde aliquo modo connaturaliter, etiam ordinabitur ad unionem cum ipso in ew intelligibili : et ita aliquo modo erit debita unio essentia· divinæ in rationem specio intelligibilis intellectui, ut perfuso eodem lumine, nempe quantum est ox parte luminis gloria·, licet non quantum est ex parte commensurationis essentialis secundam ea, quæ ex se habet.

Et ad probationem in contrarium dicen- dum est, quoi ox summa immaterialitale, et purissima actualitate essentia· divinæ, nt habet rationem speciei intelligibilis, solum colligitur, eam tantum exigî omnino connaturaiiter ab intellectu divino, ut a virtute cognoscitiva per se primo illam exigente, ac proinde adæquate ipsam, et eandem per modum purissimi actus sibi identificanie, non vero, quod non exigatur ab intellectu, ut perfuso lumine gloria·, tanquam a secundo perfectibili (et modo dicto) per illam, eimque minime adaequanto, aut siJ umni- no identificante, sed solum tanquam aliquid intelligibililer, et modo jam explicato intime ei præsens, et unitum, quamvis talis unio non sit ei omnino connaturalis. Nam al hunc modum exigentia· non omnino connaturalis , satis est, quod intellectus creatus, ut perfusus lumine gloria·, maneat elevatus ad hoc, ut sil ejusdem ordinis cara Deo clare, et quidditative visibili, habeatque participium divini intellectus, prout est in se ipso : quandoquidem species inlelli- gibilis debet com mensurari, ita ut non excedat,

Additor primo.

189 Adde primo, discrimen illud . quod in hoc et præced. dub. tetigimus, scilicet lumen gloria· creatum tenere se ex parte potentia·; et ita sufficeret, quod sit superioris ordinis, quamvis sit aliquid creatum : nam cum habeat se per modum elevationis potentia·, tenens se ex parte illius, debet commensurari cum ipsa, atque adeo debet finiri, et limitari per eam. Cæterum species intelligibilis tenet se ex parte objecti, ac proinde debet commensurari cum illo, quoad gradum immaterialitatis, et quoad hoc, quod est habere intelligibililer eandem naturam cum objecto : quæ duo aperte pugnant cum specie intelligibili creata, ut ostensum est. Per quæ etiam ad secundam probationem satis patet.

J Secundo.

Adde secundo, inductionem illam ad r^zimum esse veram , quando objectum non est per se ipsum immediate intelligibile a quocumque intellectu, ac proinde non est ipsa intelligibilitas : secus vero, quando est immediate intelligibile a quocumque intellectu, ex eo, quoi est sua intelligibilitas ratione suæ purissîmæ actualitatis : tunc enim repugnat fieri intelligibile ab aliquo alio, atque adeo dari speciem ab illo realiter distinctam, per quam reddatur, ei sit intelligibile, ut sup. num. 123. et deinceps explicatum est. Quare cum Deus Bit ipsamet intelligibilitas per modum actus purissimi, fit inde, ut licet sint possibilia lumen, et visio creata attingentia ipsum quidditative, prout est in se, non tamen species intelligibilis creata, per quam repræsentelur quidditative : quia lumen gloria·, et visio creata, ita reddunt intellectam creatum visivum, et videntem, ut non ideo tribuant Deo ewa visivum , aut em visum, quod ex parte sui habet. At species intelli-

calat, neque excedatur in immaterialitate i
cam suo primo perfectibili ; secus vero cum
perfectibili secundario, el aliquo modo par-
ticipante rationem primi perfectibilis.

191 Per quod, etiam ad instantiam in
eilein probatione adductam, patet. Nam
licui ioteilectu> humanus, prout est in hoc
ilalü, non potest ullo modo connaturaliter
pekro species ita immateriales, sicut Spe-
cies Angelicæ, quia est in inferiori gradu
ijmiaierialitaiis; secus voro si elevetur per
hmen allions ordinis : quia tunc aliquo
modo connauiraliter eas exigit, scilicet ex
pine luminis elevantis, non vero ex parte
potentiæ, seu commensurationis essentialis
ejusdem, prout est in hoc statu, quia ad
hoc desiderabatur, ut lumen illud altioris
ordinis esset connaturale, et debitum præ-
dkto intellectui in eo statu : ita licet intel-
lectus creatus nequeat secundum se connat-
tanliter petere concursum speciei, quæ sit
summe immaterialis, qualis est essentia di-
vini, secus tamen, et modo dicto, ut ele-
ntus ad ordinem supernaturalem, et divi-
num, et ut habet participium intellectus
divini, prout est in se ipso, seu prout est
perfusas lumine gloriæ. Tunc enim, licet
ei pane luminis exigit unionem essentiæ
divioiB per modum speciei intelligibilis,
non tamen ex parte potentiæ, seu com-
mensurationis essentialis illius : quia ad
hoc requirel>aiur , ut lumen gloriæ esset
connaturale, et debitum eidem intellectui
creato : et ideo, licet aliquo modo connatu-
raliter, non tamen omnino connaturaliter
a prædicto intellectu exigitur.

Nam ad omnimodam connaturalitatem,
Je qua loquimur, requiritur, ut ex parte
utriusque prædicta species exigatur, atque
rieo, ut per id, per quod intellectus habet
quantitatem virtutis, seu efficaciam ad vi-
dendum Deum, habeat etiam commensura-
tionem essentialem, et e contra in ordine
11 eandem visionem : et per consequens,
quod loquendo de iis, quæ ex parte poten-
te desiderantur f tendat ad videndum
Deam, non utcumque, sed per modum po-
tentia* simplicis, et totalis non indigentis
elevatione.

192 Ex quo etiam fit, quod non solum
omnino connaturaliter non exigatur præ-
dicta species ab eodem intellectu creato, et
elenio, ex eo, quod non exigitur ex partu
otriosque extremi secundum id, quod eo-
rum quodlibet ex se exigit, sed etiam, quo i
er parta luminis gloriæ, seu quantitatis
virtutis, adhuc non est omnimoda connat-

turolitas omnino perfecta : quia ad hanc
requiritur, juxta motio dicta, ut per illud-
met realiter, per quod intellectus habet
quantitatem virtutis , habeat etiam com-
mensumtiouem illam essentialem, et pri-
mordialiter ei convenientem : atque adeo,
quod quantitas virtutis sit debita commen-
surationi essentiali, eique connaturalis, et
e conversa. Cæterum cum hoc stat, utpræ-
dictum lumen gloriæ, quantum est ex par-
te sua, et quantitatis virtutis, exigit sim-
pliciter connaturaliter unionein essentiæ
divinæ in ratione speciei intelligibilis, licet
hæc connaturalitis non sit omnibus modis
perfecta.

193 Ad tertium, negandum est antece-
dens. Et ad probationem patet ex dictis.
Nam species impressa non desideratur in
ordine ad claram visionem, tanquam virtus
tenens se ex parte potentiæ, sed tanquam
quid tenens se ex parte objecti, uniens in-
tellectum cum ipso Deo, ut est in se per
modum similitudinis quidditativæ illius.
Unde licet id, quod desideratur ad visio-
nem finitam Dei per essentiam, per modum
principii tenentis se ex parte potentiæ, non
debeat habere infinitam perfectionem, sed
satis sit, quod virtualiter contineat eam
perfectionem, quæ est in tali visione fini-
ta, et limitata; secus vero id, quod influit
per modum principii ex parte objecti. Nam
hoc ipso, quod sic influit, atque adeo re-
præsentat quidditative , et connaturaliter
Deum, debet esse ejusdem naturæ in esse
intelligibili, ct convenire in esse entitativo
in gradu immaterialitatis cum illo : quia,
ut supra diximus, quævis species quiddita-
tiva alicujus objecti debet esse ejusdem na-
turæ in esse repræsentativo cum illo, et
convenire in esse entilativo cum eo in gra-
du immaterialitatis, id est, ita, ut non ex-
cedatur ab eo in prædicto gradu.

Unde species quiddilaliva Dei, quantum
est ex se, influeret in visionem infinitam,
et comprehensivam ipsius Dei, quamvis
per accidens, et cx defectu principii, tenen-
tis se ex parte potentiæ, non influet infini-
te : et ita si prædicta species impressa da-
retur, sequeretur manifesta implicatio,
scilicet, quod solum desideraretur pro vi-
sione finitæ perfectionis elicienda, siqui-
dem , ut supponitur , talis species esset
creata; et quod simul desideraretur pro vi-
sione infinita per essentiam, quippe, quæ
esset ejusdem naturæ univoce cum Deo,
et haberet tantam immaterialitatem, quan-
tam ipse, ac proinde in ratione speciei in-

Ad
Artiom.

			telligibilis esset actus purus, et infiniue perfectionis per essentiam.		I aliter, et aliter species intelligibilis, ver- bum, et intellectio uniunt intellectum ic- telligibiliter cum suo objecto. Nam aperio impressa unit per modum simifitudinis ia
W'	Ad primio eoûflr- EU-		194 Per quod etiam ad primam confir- mationem patet. Nam licet gratis daremus, quo ! aliæ species quidditative repræsenuin- tes, possent aliquando non représentare comprehensive, secus tamen species quid- ditativa Dei propter rationem modo dic- tam.		actu primo, verbum vero per modum simi- litudinis expressa*, et ut objectum interire cognitum saltim, ut <i>quo</i> , intellectio veru per modum tendeutiæ actualis attingens actu objectam, seu per modum teationfi intelligibilis prædicti objecti.
	Ad »e- candjQ cùoûr- XM- IxOMD.		Ad secundam confirmationem dicendum est, speciem creatam, el impressam Dei, prout est in se ipso, ideo inter alia non es- se possibilem, quia si daretur, fieret, et non fieret a Deo. et fieret, et non fieret li- bere ab illo : fieret quidem, et fieret libere, quia supponitur esse creatam ; non autem fieret, nec fieret libere, sed haberet esse a se naturaliter, et necessario, quia esset in- finito immaterialitatis, et actus purus, et per consequens esset ipse Deus, ut osten- sum est, atque adeo talis species ossei, et non esset creata.		El ad probationem desumptam ex ifixs testimoniis, et ex aliis, quæ coacervari pos- sent , dicendum est cum Capreolo ia i. dist. 3. quæst. 2. art. 3. ad 2. ex iis, que secundo loco adducta sunt, contra quar- um conclusionem, et in 4. dist. 49. quasi. 1. an. 3. ad 1. et cum aliis ex Jun&ntas Tnomistis, intelligenda esse in sensu cau- sali activo, vel passivo, id est, quod vel producit similitudinem, vel fit ab specie, quæ est naturalis similitudo, vel tandem, ut alii dicunt, solum volunt esse comple- mentum, et ultimam actualitatem prædicti similitudinis. A Ide cum Nazario hoc esse proprium visionis bealificæ, quod sil simi- litudo objecti visi, scilicet Dei : non quidem in <i>esse</i> inteiligibili, et repræsentativo, sed in <i>esse</i> entitativo, et naturali, quatenus per participationem quondam, et similitudinem analogam j articipal aliquid de eo, quoi in Deo habet rationem naturæ, scilicet videre se ipsum, prout est in se, quamvis uou participet illum per modum naturæ. Unde propter hanc etiam rationem merito Au- gustinus ex Joan, dixit : <i>Quod cum appa- paruerit, similes ei erimus</i> ex eo, qwd <i>videbimus cum sicuti est.</i>
à			195 Ad illud autem, quod ibidem addi- tur, scilicet non esse de ratione speciei intelligibilis, quod producatnr necessario α suo objecto, ut in speciebas Angelicis pa- tet, respondetor, quod licet non sic neces- sarium, omnem speciem intelligibilem pro- cedere a suo objecto, ut a causa efficienti, attamen species, de qua loquimur, deberet necessario a Deo produci : quia, ut suppo- nitur, est creata, et nullum aliud agens posset infinitam immaterialilatem , quam petit, ei communicare, ut ex se constat : quamvis ex alio capite, nec etiam a Deo esset producibilis, ex eo, quod esset ipsa creatrix essentia, ut explicatum est.		Ad ultimum patebit ex dicendis dubio sequenti.
	♦	Addita- uicnlum.	Adde, quod, ut ex dictis patet, hoc est propriam cujuslibet speciei repraesentantis quidditative aliquod objectum, ut vel de- beat ab illo, et non utcumque, sed neces- sario, et naturaliter procedere, vel si ab alio fit, debeat ab illo procedere sub tanta immaterialitate, sub quanta est objectum, ita ut in gradu immaterialitalis conveniant. Unde species représentai!va Dei per essen- tiam deberet procedere, ut habens infini- tam immaterialilatem, et consequenter ex huc capite haberet, ut non posset libere a Deo procedere.		
	•J' MI	Ad quimun.	196 Ad quartum negandum est antece- den6> Quia intellectio formaliter sumpta non est similitudo formalis objecti , se l tendentia quædam in illud, uniens poten- tiam in actu secundo, et completo cum eo- dem objecto, seu (ut alii explicant) est ten- tio in actu secando prædicti objecti. Unde		
r.i.'					
H. 4					

Proponitur *prima sententia*.

197 Prima sententia affirmat esso adeo MOOirium in beatis verbum ad videndum Deum per essentiam, ut sine illo implicet viīeri. Ita Suarez lib. 2. do attributis cap. U.el alii ex Junioribus.

Praecipuum hujus sententiæ fundamen- tum nullum est aliud, præter ultimum ar- ruménlum dubii quarti præcedentis, quod quilem potest confirmari primo, et expli- cari, ex eo, quod, vel visio beatifica est yjilitas, vel vera actio prædicamentalis. Si primum, ergo ipsa est verbum mentis. Pa- tet consequentia. Nam verbum montis ni- hil est aliud, quam qualitas quaedam im- mediate procedens ab intellectu, ut in *esse* repræsentativo ipso intellectus est similis objecto : quia cum verbum sit qualitas pro- ducta ab intellectu, et repræsentans objec- tam, non potest non esse qualitas proce- dens ab eodem intellectu, ut est similis objecto in *esse* repræsentativo : ergo cum visio beatifica procedat ab intellectu, ut est similis objecto in *esse* repræsentativo, con- sequens est, quod si semel est qualitas, ni- hil ei desit ad rationem verbi. Si autem ««undam dicatur, ergo cum implicet dari veram actionem, venimque *fieri* sine aliquo *fato* esse, implicabit dari visionem beatifi- cam sine proprio [*acto* esse illius, scilicet verbo.

Confirmatur secundo. Nam, cum visio beatifica sit aliquid creatum, et procedens ib intellectu, vel procedit ab illo præcise, Uquo, vel ut *quo*, et ut *quod*. Si primum, ergo erit id, quo aliquid procedit, et fit ab intellectu; cumque hoc, quod fit media illa, non possit esse nisi verbum, ut modo di- cebamus, consequens est, ut per illam ne- cessario producat verbum. Secundum intern dici non potest : quia nihil potest ese *fieri* sui ipsius. Tum quia alioqui esset iscequam esset, ut ex se constat. Tum etiam : quia sicut causa realis necessario distinguitur realiter a suo effectui, ita cau- satio, et *fieri* reale ejusdem effectus non poiFât non realiter distingui ab illo : et ita nihd poterit procedere ab aliqua causa, ut id quo fit ab illa, tam, ut *quo*, quam, ut *quod*.

198 Secundo probari potest cariem sen- tent*. Nam* verbum constituit formaliter htrilectum in ratione intelligentis : ergo implicat dari visionem Dei, per essentiam

sine verbo. Consequentia videtur evidens. Antecedens vero probatur. Tum testimonio D. August, lib. 9. de Trinit. cap. 10. ubi verbum appellat notitiam : constat autem nihil esse aliud notitiam, quam cognitio- nem, et perceptionem objecti : ergo, etc. Tum etiam ex D. Thom, 1. part, quæst. 34. art. 1. ad 3. ubi loquens de intellec- tione formalitcr sumpta, inquit : *Intelligere importat solam habitudinem intelligentis ad rem intellectum, in (µiα nulla ratio originis importatur, sed informatio qussdam in in- telicctu nostro, prout intellectus noster fit in actu per fonnam rei intellects*. Ubi, ut vi- des *intelligere* dicitur effectus formalis for- mæ rei intellcctæ, in qua nulla originis ratio importatur : constat autem solum ver- bum esse formam rei intellectae, in qua nulla ratio originis importatur : siquidem licet species inlelligibilis sit forma rei in- tellectae, in ea tamen involvitur, quod ab illa procedat verbum, cum tamen a verbo nulla alia forma rei intellectae, aut aliquid aliud originetur : ex eo, quod est terminus virtutis productivæ intellectus. Tum deni- que ex eodem D. Thom. quæst. 8. de po- tentia art. I. ubi inquit : *Verbum nostri intellectus non est cælrinsecum ab ipso inltl- ligere intellectus, cum ipsum intelligere com- pleri non possit sine verbo prædicto* : ergo sentit pertinere intrinsece ad actum intelli- gendi, atque adeo esse ipsam intellectio- nem : siquidem intellectio, quæ est tpiali- tas, ut ex dictis constat, debet esse una simplex qualitas, sicut et aliæ qualitates per se, et directe pertinentes ad prædica- mentum qualitatis : et ita nequit resultare ex verbo, et ex aliqua alia qualitate.

199 Tertio probatur, et confirmatur præ- cedens argumentum. Quia intellectio nihil est aliud, quam actualis manifestatio, per quam res intellectui manifestatur : sed per verbum mentis manifestatur ei actualiter res per illud repræsentata : ergo intellectio, et verbum erunt idem, et per consequens hoc ipso, quod in beatis detur visio Dei per essentiam, non poterit non ibidem verbum ipsius reperiri. Utraque consequentia vide- tur aperte sequi ex præmissis. Major vero etiam constat. Quoniam nihil aliud est rem fieri manifestam intellectui, quam, quod ipse percipiat illam, et propterea stare non potest rem aliquam esse manifestam illi, et ignorari ab ipso. Minor autem etiam pa- tet. Nam cum verbum sit actualissima re- præscntatío objecti, erit etiam actualissima manifestatio ejusdem.

Tertium,

B

§

DE VISIONE DEI.

ConAr-
mawr.

Confirmatur. Nam ideo essentia divina ex se ipsa est actualis intellectio omnium intelligibilium, quia omnia illa actualissime représentât, estque actualissima manifestatio omnium : ergo cum verbum actualissime repræsentet intellectui rem intellectam, erit actualis manifestatio, ac proinde actualis notitia, et intellectio illius.

Qear-
(00-

20Û Quarto probatur, et simul confirman-
tur duo præcedentia argumenta. Nam hoc ipso, quod intellectus informetur per speciem intelligibilem impressam habitualiter repræsentantem objectum, constituitur in ratione intellectivi : ergo hoc ipso, quod informetur per speciem expressam, quæ actualissime repræsentet'objectum, constituitur in actu secundo intelligens, ac proinde verbum, et intellectio erunt idem, et hac data in beatis, nequibit illud eisdem negari. Hæc secunda consequentia constat ex priori. Prior vero etiam liquet. Nam, sicut similitudo intentionalis complet potentiam intellectivam, ita similitudo, quæ est in actu primo, et per modum habitus, complebit, et constituet eam in actu primo, et quasi habitualiter reddendo ipsam complete intellectivam : et deinde similitudo actualissima, quæ (ut sic dicamus) in actu secundo repræsentat, complebit actualissime intellectum reddendo illum intelligentem in actu secundo. Antecedens autem non indiget probatione.

Confir-
mator
primo.

Confirmatur primo. Nam intellectus intelligit per hoc, quod actu trahat ad se res; voluntas vero vult per hoc, quod actu feratur ad illas, ut docere videtur Aristot. 3. de Anima, text. 15. et D. Thom. infra quæst. 27. art. 4. ergo intellectio consistit in verbo mentis, per quod actualissime, et in actu secundo res repræsentantur, ac proinde actualissime, et in *esse* intelligibili, seu representativo ad eandem intellectum trahuntur.

Cooftr-
mitar
lecuodo.

Confirmari potest secundo ex iis, quæ supra diximus. Nain cum volumus recte intelligere aliquam rem, tunc maxime conamur ad formandum intra nos perfectam similitudinem , et ubi primo per illam intellectus noster actualur, stalim perfectam ejusdem rei notitiam habemus : hoc autem satis arguit, intellectionem in dicta similitudine consistere.

Ultimum
arxu-
nenltin.

201 Ultimo. Nam ad hoc, ut aliquis sit intelligens in actu, necessario requiritur, quod ipse sit res intellecta in actu, sicut ad huc, ut aliquid sit intellectivum habitualiter, desideratur indispensabiliter, quod sit

res intellecta in habitu, scilicet per spedeam intelligibilem habitualiter repræsentantem objectum : ergo etiam necessario requires verbum, ac proinde per omnem intellectionem producet. Ilæc ultima consequentia patet ex priori. Quoniam hoc ipso, quod detur verbum, debet fieri per intellectionem. Prior vero ex antecedenti etiam constat. Quia verbum nihil est aliud, quis forma actualissima rei intellect» , per quamque intellectus fit in actu ipsa res intellecta.

Refertur secunda sententia.

202 Secunda sententia affirmat, dari de facto in beatis verbum mentis repræsentem quidditative, et prout est in se, divinam essentiam, non tamen impiicare^quod producta essentia, prout est in se videatur sine verbo producto. Hanc reputant probabilem Sylv. in conflatu quæst. 12. art. 2; Cmiriensis quæst. 27. art. 1. disp. 15; CapreoL in 1. dist. 27. quæst. 2. art. 3. ad 8. et in 4. dist. 49. quæst. 5. art. 3. Eandem tenent, D. Bonav. in 1. dist, 3. quæst. 1, art. 1. quæstiunc. 1. ad ult.; Scotus quodlib. 8. ci in 4. dist. 49. quæst. 2. ò-i etiam Soto art. 3; Gabriel, in 1. dist. 27. et ibi ; Durand ; Ferrara 1. contra Genta cap. 53; Vazquez in præsentii disp. 38; Molina hic disp. 1 ; Arrubal disp. 17. cap. 2.

Sententia hæc quoad secundam ejus partem patebit ex dicendis pro nostra assertionem. Quoad primam vero probatur primo. Nam visio beatifica prius natura habet connaturaliter loquendo, esse in *fieri*, quam in *facto esse* : ergo connaturaliter loquendo, ac proinde de facto, erit simul actio, et verbum. Antecedens probatur. Quia intellectio se ipsa pendet ab intellectu actualiter influente, et secundum hoc considerator in *fi^ri*, et deinde tallis intellectio, saltim connaturaliter loquendo, atque adeo de facto, eot vere completa, et terminata; et ita non solum erit in *fieri*, sed in *facto esse*, et non utcumque; sel ita, ut prius connaturaliter loquen lo sit in *fieri*, quam in *facto esse* : quandoquidem quidquid est sub utroque er istis statibus, prius debet esse in *fieri*, qoam in *facto esse*, ut inductive constat. Consequentia vero probatur. Quia prout est in *fieri*, et se ipsa actu pendet ab intellectu. est

èrtactio, quippe cum hoc sit proprium actionis : et prout est in *fado esse* est verbum, siquidem verbum nihil est aliud, quam indlectio terminata, et in *facto esso*,
203 Secundo. Nam Pater Æternus licet bibeatsibi præsentsirnam suam essentiam faratione objecti cognoscibilis, nihilominus producit Verbum : et similiter licet essentia Angeli sit præsens actualiter, et proportional! intellectui Angelico ; nihilominus eliam in sui intellectione format verbum, ut ei doctrina D. Thom. infra dicemus : ergo teati in visione beatifica etiam formabunt actu verbum. Palet conseq. Nam una ex potissimis rationibus, ob quam poterat denegari beatis hæc productio verbi, est, quia verbum ponitur ad hoc, ut suppleat absentiam objecti terminantis intellectionem , «icut species impressa ponitur ad hoc, ut nppleat absentiam, vel impropotionemobjecti motivi intellectus, exeo, quod intel- &IQ5 intelligit trahendo res ad se, atque aleo habendo intra se objectum, tam, ut motivum, quam, ut terminativum : ergo si hecratio nihil obest in aliis intellectionibus, quominus in eis producat verbum, nec etiam oberit in visione beata.
yj. 204 Tertio. Verbum repnesentativum Dei per essentiam non debet importare infinitam perfectionem, sicut species intelligibilis. et quidditative repræsenlans Deum eam importat : ergo poterit dari in visione beata, et de facto dabitur. Consequentia, quoad posteriorem ejus partem, patet ex priori. Nam si semel non repugnat verbum creatum repnesentativum Dei per essentiam, non est cur de facto non detur, siquidem quævis intellectio connaturaliter petit esse terminatam per suum terminum, scilicet per verbum. Quoad primam vero partem, satis eadem consequentia ex antecedenti constat. Nam prædictum verbum ideo wlurn poterat esse impossibile, quia necessario deberet importare infinitam perfectionem.
Antecedens autem palet ex discrimine, <7x0! versatur inter speciem impressam, et verbum Nam licet specieb impressa debeat .vfflii
Lute ejus, quia tenet se ex parte illius, secus vero verbum, quia non commensuratur immediate ipsi objecto, sed perfectioni luminis, el actionis, per quam producit. Qcare cum hæc habeant esse limitata tam ia esse entis, quam in genere intelligibili, norf poterit non verbum habere eandem finitum,etlimitationem in utroque ordine.

205 ConQrmatur primo. Verbum repræsentativum, quod Angelus format, non est necesse, ut adæquet in perfectione entitativa, aut in *esse* repnesentativo totam speciem impressam, per quam producit : ergo neque etiam verbum repræsenlans essentiam divinam debet in aliquo *esse* reali, sive entitativo, sive representative adæquare perfectionem ejus, ut habet rationem speciei intelligibilis. Antecedens admittitur communiter a Theologis in materia de Angelis. Conseq. vero satis constare videtur. Tum ex paritate rationis. Tum etiam : quia hoc ipso, quod verbum Angelicum non adæquet speciem intelligibilem, media qua producit, non erit de ratione verbi illam adæquare, et per consequens poterit produci verbum creatum repnesentativum Dei, prout est in se, licet non adæquetvirtutem speciei, perquam fit.
Confirmatur, et explicatur secundo. Nam Secundo, verbum non potest non in repræsentando limitari a visione beata, quæ est finitæ perfectionis : ergo non poterit non esse finitum, et limitatum, et consequenter erit possibile, et de facto dabitur una cum eadem visione beata. Utraque conseq. patet ex dictis. Antecedens vero suadetur. Quia verbum non potest amplius repræsentare quam id, quod per cognitionem attingitur : ergo verbum non poterit non limitari per prædictam cognitionem.

! HI.

Verior opinio,

206 Dicendum tamen est, non posse Conela- etiam de potentia Dei absoluta produci s'º' verbum repræsenlans Deum per essentiam. Ita D. Thomas locis citatis, et perpensis dub. 1. hujus ari. quem sequuntur Cajetan., Bannez, Zumel, Nazar., Gonzalez, Navarrete, Ripa, Alvarez, Jabellus, Soncinas locis dubio citato adductis, Capreolus in 4. dist. 49. quæst. 5. et nostri Complut, in lib. de Anima disp. 21. quæst. 5. et tandem Ledesma de perfectione Dei, quæst.8, art. 5. et 6. ubi ait sententiam hanc esse communioem inter Thomistas , quam eliam quamplures alii aperto Marte tuentur.
Assertio hæc aperte deducitur ex duplici Prima illa ratione, quam in dubiis præcedenlibus ad probandam impossibilitatem speciei impressæ creaue repræsentantis quidditative Deum, attulimus. Nam sicut species im-

Conflr-

Secundo,

Conela-

Prima

tiouii.

DE VISIONE DEI.

pressa repræscentat quidditative, et prout est in se ipso Deum, ita species expressa, seu verbum per visionem beatificam formatum deberet illum quidditative etiam repræsentare. Unde quemadmodum ob hanc rationem non potest non species intelligibilis esse ejusdem naturæ cum objecto, scilicet cum Deo. sic ob eandem non posset non verbum esse etiam ejusdem naturæ cum illo ; siquidem similitudo illa verbi ad Deum non posset non in unitate naturæ fundari, ut ex supra dictis constat : cumque implicet formam creatam esse in aliquo vero, et reali ewe ejusdem naturæ cum Deo. ut ostensum est, implicabit etiam dari verbum , quod prædictam convenientiam petit.

Deinde sicut species impressa debet esse ejusdem immaterialitatis cum objecto qui 1-ditative repræsentato, ita expressa, seu verbum : et ideo quotiescumque Angela*, v. g. cognoscitur medio verbo, ipsum quidditative représentante, toties verbum illud est ita immateriale sicut Angelus : et similiter verbum nostrum repnesentans aliquam quidditatem materialem, aut aliquod ejus prædicatum quidditativurn est ejusdem immaterialitatis cum illis : ergo sicut propter illam rationem repugnat species impress, et creata Dei per essentiam, ita verbum, seu species expressa, et creata illius prout est in se.

§ IV.

Solutiones argumentorum primæ sententia.

Ad primam. 207 Ad primum primæ sententiæ, quod "erat ultimum ex dubio quarto relictum, respondetur negando antecedens. Et ad probationem distinguendum est antecedens : *Est vera actio materialiter verumque fieri*, de prædicamento actionis consistens in fluxu, et esse viali negandum est : de prædicamento qualitatis habens per modum formæ perfecte eminenti modo rationem actionis, et termini, concedendum est : et deinde neganda est prima consequentia.

Explicatur hoc. Nam prædicta actio immanens, nempe intellectio, et aliter jam dicte ob suam eminentiam, ultimam habet actualitatem (equivalent actioni transeunti, et termino illius : termino quidem, quia est forma, et qualitas quædam perfecta sicut terminus prædictæ actionis; actioni vero, quia eminenti modo est ultima actualitas potentiæ, et consistit in exercitio quodam

actualissimo : et ita est forma quædam perfecta in actuali exercitio, et citima actualitate constituta, qua intellectus actualiter vivit, et objecto virtualiter. et intelligibilis unitur. Unde licet actio transiens, qui est purum fieri a prædicamento actionis spectans, et realiter in esse viali, et consistens, de' eat necessario habere terminum productum ex natura rei ab ea distinctum, cum esse ejus, quippe viale, sit proprium illud : secus vero intellectio, quia non necessario est propter terminum, scilicet verbum, sed terminus, et verbum est propter ipsam, ut eo mediante, tamquam objecto (modo jam dicto) præintellecto, objectum contempletur.

Quapropter quando prædicta intellectus indiguerit hoc termino, ex hoc quod objectum non est actu præsens, et in ratione objecti terminativi non habet sufficientem actualitatem, quia non est de ratione ejus esse actualiter intellectum, set esse actu terminans intellectionem, tunc eadem intellectio quatenus eminenter appropinquat actioni transeunti, estque ultimi actualius agentis, producit elevatori modo terminum a se distinctum, nempe verbum : quando vero eo non indiguerit, ex eo, quod objectum est intime præsens habetque sufficientem actualitatem ad beatitudinem, ut non solum in ratione objecti motri, sed etiam actu terminativi, se ipso immediate uniatur cum intellectu, ut in visione beatifica contingit, tunc non producit terminum a se distinctum : quia cum non sit propter illum, sicut actio transiens, sed potius terminus sit propter indigentiam ipsius intellectionis, non producit illam, cum eo non indiget, sed ipsa sola per modum formæ perfecte, et habentis in se eminenter rationem actionis, et termini, procedit ab intellectu, illumque vitaliter, et in actu secundo cum objectu unit.

208 Ad primam confirmationem respondetur cum N. Complut, in lib. Phys. disp. 16. num. 13. et in lib. de Anima disp. 21. quæst. 1. necnon 2. et 3. maxime vero quæst. 1. quod visio beatifica non est actio de prædicamento actionis, sed vera qualitas : quia ut docet D. Thom, in 1. dist. 8. quæst. 4. art. 3. aliter 3. actio, ut constituit peculiare prædicamentum ab omnibus aliis distinctum, dicit aliquid fluens cum motu: intellectio autem non consistit in fluxu ante esse viali, nec habet rationem motus, sive mutationis instantané», quæ in 3. Physic. diffinitur

diffinitor per hoc quod sit, *actus entis in potentia*, etc. quæquu importatur ab iciiune do prædicamento actionis : de quo videndi sunt pnvdicli Complut, loco citato. Unie sicut intellectio est forma .perfecta, iu non constituit subjectum in iluxu, ct in via ; sed (ut loquitur Aristoteles 3. de Anima textu 22. et explicat D. Thom. ibidemlectione 12.) est actus perfecti, id est, constituous intellectum in *esse* perfecto, ron vero in *esse* viali.

Diximus, non esse actionem do prædicamento actionis : non vero absolute, quod non sit actio : quia non negamus illam esse veram actionem, sed esse actionem de prædicamento actionis. Nain \vera actio abstrahit ab ea, quæ constituit prædicamentum actionis a reliquis aliis distinctum, et ab ea, quæ est vera qualitas pertinens ad secundam speciem qualitatis, ut luco citato optime, et fuse N. Complut, ex D. Thom. explicant.

U Et ad probationem in contrarium ne- ^aoJum est, hinc fieri, visionem beatificam esse verbum mentis ; quia verbum iit&i non est utcumque qualitas, sed quate similis objecto, et procedens ab in- Pllectu media alia qualitate, scilicet intellectione, ut habet rationem dictionis. Quid autem dicat intellectio, prout dictio, et quomoio inter se comparentur ipsa, m intellectio, seu ut contemplatio objecti, etipsamet, prout productio, et dictio verbi, ct plura ai hoc spectantia, et ad exactiorem intelligentiam hujus dubii conductia explicant ex D. Thom. pnedicti Complut, in lib. de Anima disp. citata quæst. 4.

Ratio vero, ob quam verbum non procedit se ipso immediate ab intellectu, est, quii non habet rationem qualitatis, ita eminentis, sicut intellectio, quæ æquivaleat actioni transeunti, et ejus termino : et ita indiget actione a se distincta, per quam fiat, ipæque habeat, ut supra tetigimus, rationem ultimæ actualitatis respectu illius, et intellectus, totiusque ordinis intelligibilis pure creati quatenus talis.

209 Nec refert, quod ibidem dicitur, scilicet unumquodque pro lucere sibi simile, ac proinde visionem beatificam procedentem ab intellectu, ut est similis objecto, debere esse similitudinem ejusdem objecti, et consequenter non posse non esse verbum : quandoquidem hoc nihil est aliud} quam qualitas expressa, seu producta ab intellectu, quæ sit similis objecto.

Non itaque hoc refert. Quia intellectus solutio, creatus quoties versatur circa objectum, quod ex se ipso est objectum intelligibile, ct simul essentialiter intellectum per aliquam intellectionem, scilicet circa divinam essentiam, prout est in se, toties in ratione productivi se habet per modum agentis æquivoci : et ita non producit, nisi tantum intellectionem, quæ ob sui eminentiam «équivalut actioni transeunti, et ejus termino, ut dictum est, quæque, ut etiam ex dictis constat, nequit esse similitudo formalis objecti, ne sit ejusdem naturæ in *esse* intelligibili cum Deo, ac proinde dicat in hoc ordine infinitam perfectionem , licet quando idem intellectus versatur circa alia objecta, habeat, saltem ex parte , rationem agentis univoci, et propterea producit verbum , quod est ejusdem naturæ in *esse* intelligibili cum objecto, seu specie intelligibili, modo tamen supra dub. 5. hujus disp. insinuato.

210 Ad secundam confirmationem respondetur, quod hoc ipso, quod intellectio procedat ab intellectu per modum formæ perfects eminenter æquivalentis actioni transeunti, et termino illius, potest eminenti modo procedere ab illo, tam, ut quo, quam, ut *quod*, ac proinde si talis intellectio uon indiguerit termino producto a se realiler distincto, ex eu, quod objectum ob sui eminentiam, et purissimam actualitatem esi intime unitum cum intellectu in ratione objecti intellecti, tunc non producetur verbum.

Et ad primam probationem in contrarium respondetur, quod licet *fieri*, de prædicamento actionis, et conjunctum cum motu non possit esse *fieri* sui ipsius, ita ut fiat, ut *quo*, et ut *quod*, sed solum ut *quo* : secus tamen *fieri*, eminens, et consistens in furma, et qualitate quadam perfecta. Nam ex quo capite est ultima actualitas agentis, et æquivalet actioni transeunti, non indiget alia actnalitate, seu actione, media, qua procedat ab intellectu; et ex quo capite est forma perfecta non consistens, quoad suam formalilatem sive entitatem in lluxu, ct *rsse* viali, procedit etiam, tamquam res effecta, ut *quod*. Nec inde sequitur quod sit antequam sit, ut argumentum intendit, sed quod simul habeat ratione su@ eminenti@ procedere, *nlquo*, et, utquorf, absque ulla distinctione ex parte rei concept@, sed solum ex parte mudi concipiendi, et ad summum (de quo alibi) cum sola distinctione virtuali ; ica, ut illa formalius, per quam

èi

(if

‘t*)A 4

Ad
secnn-
dam
conUnn.

Σ■ . .

A<1
primam
proba-
tionem.

æquivalet actioni transeunti, sit prior virtualiter alia, per quam æquivalet termino illius , quamvis realiter loquendo utraque formalitas sit omnino simul.

Per quod etiam ad secundam probationem satis palet. Nam licet effectus, vel terminus productus debeat indispensabiliter distinguì a sua causa, vel principio productivo, non tamen est necesse, ut /kri, et productio alicujus rei, consistentis in actuali exercitio, et ultima actualitale agentis , et simul rationem forma; perfectas habentis , distinguatur ab eadem forma, ut est producta, ut *quod* : quia tale *fieri* non est utcumque *fieri* reale illius , sed *fieri* reale, et eminens.

Unde sicut generatio passiva Verbi divini, quæ in satis probabili multorum sententia consistit in relatione filiationis per modum originis significata», simul habet esse realiter eminenter productam, ut *quo*, et, ut *quod*, et hoc non arguit in ipsa distinctionem realem , quia hoc non convenit illi utcumque realiter, sed realiter eminenter, atque adeo per modum alicujus præhabentis unite, et elevatione modo ulramque rationem : ita hoc ipsum, proportionem servata, in emanatione intelligibili, et creata, ratione su» eminentiæ invenietur.

21! Ad secundum respondetur cum nostris Complui, in lib. de Anima disp. 21. quæst. 2. 3. et 4. et peculiariter quæst. 2. num. 32. et sequentibus , negando antecedens. Et ad primam probationem ex testimonio August, desumptam respondetur cum Angelico Doctore 1. part, quæst. 34. art. 1. ubi postquam sibi opposuit verba Augustini in argumento hoc adducta, sic in solutione ad secundum loquitur : *Cum ergo dicitur, quod verbum est notitia , non accipitur notitia pro actu intellectus cognoscentis, vel pro aliquo ejus habitu, sed pro eo, quod intellectus concipit cognoscendo. Unde, et Augustinus dicit, quod verbum est sapientia genita , quod nihil aliud est, quam ipsa conceptio sapientis,quæ etiam pari modo notitia genita dici potest.*

212 Ad secundam probationem respondetur , loqui ibi S. Ductorem de *intelligere*, prout distincto a *dicere* : de eo autem sic sumpto verum est, quod in illo nulla ratio originis importatur, id est. quod ab eo nihil procedat, tanquam terminus, per illud productus, et ab eo distinctus, sicut in ipso dicere contingit, etproptereadixitD. Thom. quod in eu *nulla ratio originis importatur, sed solum informatio quxdam in intellectu*

nostro, ut denotaret non debere respicere aliud a se distinctum, tanquam 'tennicuzj per illud productum, sed respicere suh;«. tum. ut illud constituat in *esse* mielli^uù objectum.

Cæterum cum post pnedicta verb, «dicet : *Quod est informatio quxdam in intellectu nostro*, statim adjecit : *Prout inldlatus noster sil in actu per formam rd intellect#*, noluit significare, quod forma rei intellect® sii id , per quod fonnalisjm* constituitur intellectus in ratione inteffigeatis, ita , ut hoc sit effectus formalis tibi formæ; sed quidnam sil illud, per quod intellectus redditur omnino proxime capax ad hoc, ut eliciat, et suscipiat in se midlectionem a prædicta forma distinctam, per quamque in *esse* intelligentis constituater : et hoc dixit esse ipsam formam rei inteBectæ, scilicet speciem intelligibilem : quia formam rei intellect® sæpe nominat, ut ex 1. cont. Gent. cap. 53. et aliis locis Citatis constat : quia nisi intellectus £1 actuatus per prædictam formam intelligibilem, non est omnino proxime caj«ax ad elicendam, et suscipiendam in se intellectionem , quæ tam ab specie impressa, quas ab expressa, sive verbo distinguitur.

Unde non ast omnino verum id, quoi in eodem argumento additur, scilicet, quod *intelligent* dicitur a D. Thoma effectus formalis rei intellect®, in qua nulla ratio originis importatur : quia licet verum sil, quod in *intelligere*, ut distinctio a *dicae* nulla ratio originis importatur, est tamen falsum, quod *intelligere* sit effectus formalis formæ rei intellect®. Utrum autem species intelligibilis desideretur ad suscipiendam intellectionem, ita, ut in ipsa immediate inhæreat? an vero solum suscipitur in intellectu, actuato tamen, et informata per prædictam speciem, eo proportioiulomolo, quo actiones Christi Domini, licet nun recipiantur in subsistentia Verbi, recipiuntur tamen in humanitate, termimu per prædictam subsistentiam, et virio beata, licet non recipiatur in e?senû divina, suscipitur tamen in intellectu beato actuato per essentiam divinam in ratione furni® intelligibilis : alia quæstio est, et alibi discutienda.

213 Ad ultimam probationem responletup, non recte colligi ex eo, quod *intcûigen* compleri non possit sine verbo, afcp» adeo non sit extrinsecum illi, quatccui per hoc significatur non esse de numéro eorum, qu® nunquam ad intellectionem desiderantur.

Ad
proba-
tioaem
sican-
dis.

*S.
AΛ-*

-< < I' -

»< .*

Ad
wcun-
dfltn
priori*

Ad
prinum
proba-
uojeia.

Ad
Fceiio-
dam.

deshlorantar, quod prædictum verbum pertineat intrinsece ad actum intelligendi, unquam aliquid in recto ab eo importatum : sed solum colligitur, quod habeat necessarium nexum cum illo, tanquam cum objecto per se primo, et (modo infra dicendo) intellecto in his intellectionibus ordinis naturalis, et aliis pluribus, in quibus objectum non est intimo præsens in intellectu cum sufficienti actualitate, et inuoluntarietate, ad hoc, ut se ipso, absque adminiculo verbi a se distincti, possit uniri cum intellectu in ratione objecti intellecti.

Unde contra hoc nullam habet vim probatio ibidem adducta, scilicet intellectionem esse unicam, et simplicem qualitatem, atque adeo non posse resultare ex verbo, et aliqua alia qualitate, sed necessario consistere in verbo, si semel ad illam desideratur : nam quod intellectio sit simplex qualitas, tollit ab ea, ut importet verbum in recto, ut quid intrinsece illam constituens, non tamen, quod afferat illud, tanquam objectum modo explicato, et in eventu jam dicto. Nam sicut de ratione intellectus est, quod sit per se nexus cum objecto intelligibili, ita de ratione intellectionis est, ut habeat etiam nexum cum objecto» de cujus ratione sit esse actu intellectum, seu actu (enmans intellectionem, ut supra tetigimus. Constat autem ex dictis in hoc dub. verbum esse objectum actu intellectum per intellectiones jam explicatas, et ita non mirum, quod cum eo habeat necessariam connexionem.

214 Ad tertium respondetur, duplicem esse actualem manifestationem rei : aliam quidem per modum vitalis operationis, aliam vero per modum objecti, et similitudinis, quæ non habitualiter, sed actualiter manifestet objectum, quæque sit semper, et indispensabiliter nexa cum actuali intellectione a se distincta. Intellectio igitur est actualis manifestatio rei per modum vitalis operationis, non vero per modum objecti terminantis intellectionem, quodque non habet rationem operationis vitalis. Per quæ ad omnia, quæ ibi adducuntur, satis constat.

A4 confirmationem patet ex modo dicto. Nam essentia divina ratione suæ essentiali, et purissimæ actualitatis habet limule rationem, tam intellectionis, quam objecti, de cujus ratione est esse actu intellectum. Cæterum illud prius con-

venit illi, quia est manifestatio rei intellectæ per modum intelligibilis, et vitalis operationis : at vero hoc posterius competit ei, quatenus corresponde! (modo tamen alibi dicendo) verbo mentali, quoad hoc, quod est esse de ratione illius, esso actu, et intrinsece terminans intellectionem, seu esse per modum objecti jam explicati manifestativum rei intellectio. Un lo secundum, quod exprimit hanc rationem, non exprimit se ipsam, ut est intellectio, sed ut objectum intellectum.

215 Ad quartum, concesso antecedenti, neganda est consequens. Quia intellectio non est formaliter similitudo quantumvis actualissima objecti. Et ad probationem dicendum est, solum probare, quod sicut species intelligibilis ratione suæ habitualis repræsentationis reddit objectum intelligibile, ita species expressa, sive verbum reddit illud actualiter intellectum, id est, actu terminans intellectionem : non tamen; quod sicut species intelligibilis constituit intellectum in actu primo, tanquam aliquid intrinsecum, et intrinsece pertinens ad talem actum primum, ita verbum constituat intellectum intelligentem, ut quid intrinsecam, et intrinsece spectans ad intellectionem.

Et ratio disparitatis sumitur ex supra dictis. Quia licet intellectio debeat oriri, tanquam ab unico principio, et actu primo adæquato, a masculo, et a foemina intellectuali, nempe ab intellectu, et objecto, sive ab specie intelligibili, quæ sit idem objectum in esse intelligibili, reddatque illud intelligibile : et similiter licet objectum, vel verbum, quod in eodem ordine, et actualiori modo sit idem objectum, et constituat illud in ratione intellecti, debeat terminare intellectionem, seu partem illum in intellectionibus superdictis ; non tamen ipsa intellectio in creaturis (de quibus loquimur) est ipsum objectum intellectum, adhuc in esse intelligibili, sicut principium et terminus illius habent esse prædictum objectum : quia non est similitudo illius, sed unio cum eo» tanquam cum objecto intellecto, sive tendentia vitalis in illud, tanquam in rem intellectam : ac proinde objectum, vel verbum non pertinebit intrinsece ad intellectionem. ut quid illam intrinsece constituens, sed solum, ut objectum per se inspectum, et cum ipsa actualiter nexum; quamvis species intelligibilis pertineat ad intellectum, ut intrinsece illum complens, et constituens in actu primo, roddensque

AJ
<103:100.

Ratio

objectum intelligibile ; et similiter verbum spectet intrinsece ad rationem termini, et objecti actualis intellectionis : quia utrumque munus est munus rei intellect®, vel ejus, quod est idem in *esse* intelligibili cum iUa.

Ad
ctncque
couGrm,

216 Per quod etiam ad utramque confirmationem patet. Non enim intellectus dicitur mtelligere trahendo ad se res, ex eo, quod ipsa intellectio consistat in hoc, quod intellectus intelligibililer habeat, aut trahat ad se res, seu (quod idem quoad præsens est) sit similitudo in *esse* intelligibili illarum , sed quia nequit dari intellectio , nisi objectum sit intime præsens intellectui, tam in ratione objecti motivi, quam terminativi, seu quantum est ex se actu terminantis intellectionem, sive per se ipsum, sive media praedicta similitudine. Unde cam volumus perfecte intelligere aliquam rem, ideo curamus perfectam ejus similitudinem expressam formare : quia in intellectionibus jam dictis, necessario desideratur talis similitudo ad præstandum hunc influxum; et cum fiat per intellectionem, non potest non ea formata haberi perfecta cognitio talis rei.

Objec-
tio.
Occo ni-
tar.

Nec refert si objicias, non cohærere hæc cum illis, quæ in Summulis lib. t. de Terminis cap. 1. N. Complui, dicunt de actibus intellectus, scilicet eos esse per se expressas similitudines rerum. Respondetur enim, id tantum ab illis fuisse dictum adducendo actus intellectus in exemplum ad explicandam sigâum formale, ut distinctum a signo instrumental! : constat autem ex communi Doctorum sententia, quod ad adducendum aliquid in exemplum, satis superque est uti probabili aliorum sententia, ut D. Thom. multoties id fecit.

Ad
altîmam.

217 Ad ultimum respondetur cum nostris Complut, in lib. de Anima disp. citata num. 102. concedendo antecedens. Nam licet intellectio formalissime sumpta non consistat in hoc, quod intellectus liat res ipsa intellecta, quandoquidem hoc, quod est intellectum esse intelligentem , non est effectus formalis per se primus rei intellectio : attamen nunquam datur intellectio, quin intellectus fiat in actu res intellecta ; vel quia res intellecta unitur per se ipsam in ratione rei actu intellect® cum ipso intellectu , vel quia unitur cum eo, mediante verbo illius defectum supplente. Et deinde neganda est utraque conseq. Et ad probationem prioris, in qua posterior innititur, patet ex modo dictis. Quoniam verbum

non est utcumque forma rei intellect®, sea res ipsa intellecta, sed furina illius expressa, et producta per intellectionem. Cale- rum ad hoc, ut intellectus intelligat, non est necesse, ut fiat in actu per hanc formam, sed per eam, vel per ipsam rem intellectam, non expressam per intellectionem, sed per se ipsam ratiune suæaummx acualitaus unitam cum intellectu per modum objecti intellecti, seu objecti actu terminantis intellectionem, propter quam rationem solet nomine verbi, communiter dicti, nuncupari.

Ad argumenta secunda? sententia? dubio sequenti responsum præbebimus.

DUBIUM X.

Utrum recto probetur impossibilitas verbi creati clare, et quidditative reprxsentantis Deum, ex eo. quod Deus essentialiter est ipsum esse quidditative intellectum, et ita nequit mediante verbo creato quiddilative intelligi.

218 Merito dubium hoc sigillatim a nobis u? excitatur. Nam, sicut agentes de impossibilitate speciei impress®, et creatæ, quiddita- h? live repræsenlantis Deum , desumpsimus impossibilitatem istam , tum ex rationibus, quæ expresse in hoc articulo a D. Thom. adducuntur, tum etiam, etsigl- latim, ex ratione alia ab eodem S. Doctore, quodlibeto ibidem citato, et 4. contra Geni, cap. 11. adducta ; ita æquum erat, ul tractantes de impossibilitate verbi creati, quidditative Deum ropræsentantis, eam desumeremus , tum ex rationibus expresse a Sancto Doctore in hoc articulo adductis, quod quidem dubio præcedenti præstiü- mus : tum etiam et sigillatim ex ratione illa quodlibeto citato, et4. cont. Gent. cap. relato ab eodem S. Doctore allata ad præsens tamen applicata, nimirum ex eo, quod Deus est suumcjre intelligibile, et intellectum, seu (quod in idem redit' ex eo quod non solum ex se, et essentialiter habet em objectum motivum intellectus respecta quidditativæ cognitionis sui, sed etiam esse objectum actu terminans praedictam cognitionem, et ita nequit dari verbum, quod quidditative ipsum repræsenlet ut in hoc dubio latius expendemus.

Conjunximus autem rationes articuli praesentis in unico dubio, quia suppositis iis , quæ supra circa impossibilitatem speciei impress® de illis diximus, nihil peculiare

Hire circa ipsas occurrebat : sicut propter oppositam rationem examen illius rationis, quam D. Thom. quodlibeto citato adducit, in hoc peculiari dubio habebitur, quia ratio illa, quoad præsens applicata nonnihil majoris difficultatis , saltem externa specie , bibere videtur.

Refertur opinio negans.

frin 219 Partem negantem tuentur omnes Doctores dub. præcedenti pro prima, et secunda sententia adducti, poteslque probari primo. Nam licet daretur verbum creatinn quidditative repræsentans Deum, non tamen propterea tribueret ei , quod esset cognitus ab intellectu creato secundum eam rationem, fecundum quam ipse habet ex se. et essentialiter esse cognitus ab illo, seu secundum eam rationem, secundum quim habet terminare cognitionem ejus : ego ratio facta , et totum illius fundamentum ruit. Conseq. videtur certa. Quoniam lota vis hujus rationis, quam modo discutimus, consistit in hoc, quod si daretur verbum creatum, redderet Deum actu intellectum , seu constitueret eum in ratione objecti terminantis actu intellectionem creatam, licet ipse essentialiter id haberet : si autem verbum creatum nou tribueret Deo esse intellectum quidditative ab intellectu creato secundum eam rationem, secundum quam illi convenit esse ex se, et essentialiter intellectum, non tribueret ei id, quoi ipsi essentialiter competit, et ita tota vi* istius rationis rueret.

te, Antecedens autem probatur. Quoniam esse actu intellectum, seu cognitum conveniens essentialiter Deo, consistit in hoc, quol ita sil quidditative solum cognitus ab intellectu creato , ut simul sit quidditative, et comprehensive cognitus a proprio intellectu divino : ac proinde hoc , quod est es& solum quidditative cognitum ab intellectu creato, excludendo, quod habeat esse intellectum quidditative , et comprehensive ab intellectu divino, non est esse intellectam, quod est proprium Dei, quodque convenit illi essentialiter, ut ex se constat. At licet daretur verbum creatum quidditalire repræèentans Deum, tunc tribueret ei, qaod esset quidditative cognitus ab intellectu creato, excludendo, quod ratione prædicti verbi esset quidditative, et comprehensive simul cognitus ab intellectu divino :

liquidem prædictum verbum solum esset in intellectu creato, non vero in divino : ergo talo verbum non tribueret Deo esse intellectum , seu cognitum ab intellectu creato secundum eam rationem esse intellecti , quæ essentialiter, et ex se convenit ipsi Deo.

220 Quæ objectio habere videtur adhuc majorem vim contra hanc rationem , quatenus per eam probari innititur impossibilitas verbi creati repræsenlanlis quidditative Deum, quam contra eandem, quatenus per eam convinci intenditur impossibilitas speciei intelligibilis eodem modo repræsentantis illum, prout est in se. Nam quævis species intelligibilis quidditative repræsentans objectum, repræsentat illud, quatenus est ex se, comprehensive : non tamen quævis species expressa repræsentans quiddilative suum objectum, debet repræsentare illud comprehensive : et ita species intelligibiles Angelica) représentent comprehensive quidquid habent repræsentare quidditative ; secus vero species expressorum : quia possunt pro libilo uti prædictis speciebus ad cognoscendum præcise quidditative aliquod objectum per illas repræsentatum , et tunc verbum per talem cognitionem productum, solum repræsentat quidditative illud objectum, ex eo. quod cummensuratur cum intellectione, per quam fit : ergo etiam verbum creatum productum per visionem beatorum, quæ solum quidditative Deum attingeret, repraesentaret tantam quidditative, non vero comprehensive divinam essentiam : et ita non posset Deo tribuere, quod esset cognitus quidditative, et comprehensive, seu quod terminaret cognitionem quidditativam, et comprehensive respectu intellectus creati , vel divini : et per consequens nec tribueret ei illud esse actu intellectum, quod ipsi essentialiter competit.

221 Secundo probatur. Nam in divinis producitur verbum proprie, et stricte dictum , et nihilominus, quia essentia divina habet ex se ipsa esse intellectam, seu esse objectum actu terminans intellectionem, propterea non tribuit ei esse intellectam : ergo propter eandem rationem verbum creatum productum in visione beatifica non tribueret divinæ essentiæ id , quod ipsa essentialiter habet, nimirum, terminare intellectionem sui quidditativam. Antecedens communiter recipitur a Theologis. Conseq. autem ex paritate rationis constare videtur.

DE VISIONE DEI.

S

Decisio dubii.

Cedat
lib-
sio.
Probi-
ter.

222 Dicendum tamen est, recte convinci impossibilitatem verbi creati quidditalive Deum repraesentantis ex vi hujus rationis, quam in titulo innuimus. Ita discipuli D. Thom. Assertio hæc non aliter melius probabitur. quam adducendo prædictam rationem, et eam explicando : quæ quidem sub hac forma proponi potest. Nam sicut essentia divina est suum *esse* intelligibile, et suum *intelligere*, ita est suum *esse* actu intellectum : ergo sicut ob illam rationem, nimirum, quia est suum *esse* intelligibile, nequit reddi intelligibiliis per aliquam aliam speciem intelligibilem, ac proinde, nec dari species intelligibiliis creata repraesentans illam quidditative, cujus proprium est reddere intelligibile objectum, quod per illam sic repraesentatur; ita propter hanc rationem , scilicet quia est suum *esse* actu intellectum, nequibit reddi objectum actu intellectum per aliquam formam creatam : et per consequens , nec poterit dari verbum creatum repraesentativum ipsius quidditative. Antecedens satis constat. Conseq. autem, quoad t. part, ex dictis dub. 4. hujus disp. constat. Quoniam quotiescumque aliquid est a se ipso, et essentialiter tale, nequii reddi tale ab alio, sicut, quia unio essentialiter esi unio extremorum, et unio sui cum illiis, ideo nequit uniri ratione alterius : et ita si essentiadivina se ipsa , et essentialiter est intelligibiliis quidditalive, nequibit dari species inteUigibilis quidditative illam repræsentans, ex eo quod munus hujus speciei est reddere intelligibile objectum, quod per ilhun repraesentatur. Ex quo , etiam eadem conseq. quoad 2. pari, patet : siquidem est proprium prædicti verbi reddere objectum per illud repraesentatum, actu intellectum.

Conflr-
nuiur
pnm.

223 Confirmatur, et explicatur. Quia si daretur prædictum verbum creatum, tunc constitueret, ei non constitueret Deum in ratione intellecti, seu in hoc , quod est terminare actu visionem beatam : ergo sequeretur aperta contradictionis implicatio. Antecedens, quoad t. part, patet. Quia, ut Malim amplius explicabimus, de ratione verbi distincti essentialiter in *esse* entitativo ab objecto intellecto, quale esset prædictum xerbum creatum respectu Dei, est constituta. illa' in ratione inUdhcti. Quoad 2.

vero etiam constat, tum propter nuper «lic- ta, tum etiam, quia jam aliquid creatum quodammodo actuaret divinam essentiam : siquidem tribueret ei, quod esset actu terminans intellectionem beatam.

224 Confirmatur 2. Naip ideo Angeles indiget specie expressa, ad hoc, ut se ipsum cognoscat, non vero specie impressa a se ipso distincta, quia licet sit cognoscibilis in actu primo ratione suæ immaterialitatis, et actualitatis, nihilominus, quia hæc non est per modum actus secundi, sed habet admixtam potentialitatem, propterea ex vi propriæ essentiæ præciso sumpta non habet esso cognoscibilem in actu secundo, sed solum in actu primo, ac proinde indiget specie expressa, per quam in actu secundo reddatur intelligibiliis, seu (quod idem est quoad praesens attinet) per quam constituitur in ratione objecti actu terminantis cognitionem sui : ergo cum Deus non solum habeat ex se esse proxime, et immediate cognoscibilem in actu primo, sed esse cognoscibilem in actu secundo, seu esse terminum actu terminantem quamlibet cognitionem sui quidditarivam, siquidem non solum est suum *esse* intelligibile, sed etiam suum *esse* intellectum, ex eo, quod est actus purus in hoc ordine, consequens erit, ut non indigeat specie expressa, aut verbo ad hoc ut quidditative a beatis videatur, imo, quod non possit mediante eo videri.

I IN.

Solutio adversariorum, et prima ejus impugnatio.

225 Occurrunt adversarii, quod licet pertineat ad perfectionem divinæ essentiæ essa intelBgibilem ab intellectu creato, uon umen esse actu intellectam ab illo : et iu illud prius habet a se, secus vero hoc ultimum : et ita nequit reddi intelligibiliis per aliquam formam creatam, bene tamen poterit per aliquid creatum (nempe verbum) reddi intellecta respectu intellectus creati.

Hanc autem solutionem confirmant. Tum ex eo, quod si non esset Deus intelligibiliis ab intellectu creato, non haberet infinitam perfectionem in ratione objecti intelligibiliis; secus tamen licet non esset actu intellectus ab illo, et propterea ejusdem esset perfectionis, quamvis a nullo intellectu creato videretur, aeu quamvis non esset objectem actu visum respectu ilnus. Tum eihxu : quia

TRACT. II, DI8P. П, DUB. X.

quii hoc, quod ost esse objectum actu intellectum respectu intellectus creati, non convenil.illi ante intellectionem, seu visionem creatam, ut ex terminis ipsis constare videtur : ergo signum est hoc non pertinere ad intrinsecam Dei perfectionem, atque ideo, neque ei ex se convenire; siquidem ea, quæ spectant ad intrinsecam perfectionem Dei, et ei ex se competunt, non possunt non ei convenire antecedentur ad intellectionem creatam. Tum denique (et est confirmatio, ac explicatio duplicis rationis præcedentis) quia potius ex hac ratione, in favorem nostræ assertionis adducta, videtur sequi dandum esse verbum creatum repræ-
êentativum Dei prout est in se, ad hoc, ut ipse quidditative videatur. Nam licet essentia divina habeat essentialiter esse intellectam a Deo» non tamen ab intellectu creato : ergo beet ad hoc, ut intelligatur a Deo, non indigeat verbo producto, ratione cujus redditur intellecta ab eo, bene tamen ad hoc, ut intelligatur ab intellectu creato.

Î26 Cæterum solutio hæc non satisfacit. Nam falsum est, quod esse objectum actu intellectum respectu intellectus creati, et beati, ut talis, non pertineat ad intrinsecam perfectionem divinæ essentiæ, si per hoc denotetur (ut re vera denotari debet) quod esse objectum, quantum est ex se, actu intellectum ab illo, seu quantum est de se bibens sufficientem actualitatem, ad hoc, ut se solo, et sine adminiculo alterius terminet actu intellectionem creatam, scilicet risionem beatam (in qao sensu de esse intellecto in præsentī loquimur) non spectet ad intrinsecam ejusdem essentiæ perfectionem. Et ratio videtur aperta. Nam sicut ad munus objecti intellectus spectat, ut habeat ntionem objecti motivi in ordine ad intellectionem, ita etiam ad munus ejusdem objecti perlinet, ut sortiatur rationem objecti lermioalivi, seu quantum est ex se actu terminantis eandem intellectionem : ergo sicut bibere sufficientem immaterialitatem, et actualitatem, ad hoc, ut per se, et ratione sui, et absque interventu alterius habeat rationem objecti motivi, pertinet ad intrinsecam perfectionem prædicti objecti, et multo magis, quod habeat rationem objecti, quantum est ex se actu moventis in ordine id intellectionem, ita etiam spectabit a l intrinsecam perfectionem ejusdem objecti, qnod habeat sufficientem immaterialitatem, et actualitatem, ad hoc, ut quantum est ex re, et absque adminiculo alterius, habeat vim ad actu terminandam intellectionem, l

seu quantum est ex se actu terminet illam.

227 Confirmatur, et explicatur. Nam sicut in hoc, quod est esse objectum intelligibile, involvitur duplex intelligibilitas ; alia, quæ est denominatio extrinseca proveniens a potantia intellectiva, atque adeo tenet se ex parle potentiæ, et refunditur in ipsum objectum; alia vero, quæ se tenet ex parte objecti, quæque provenit ex intrinseca immaterialitate, et actualitato ipsius, et si hæc illi desit, provenit ei ab specie intelligibili ex parte illius se tenente, et ejus defectum supplente : ita in hoc, quod objectum sil actu intellectum includitur etiam, duplex esse intellectum; aliud, quod est denominatio extrinseca proveniens ab intellectione, ac proinde tenet se ex parte ejus, et refunditur in ipsum objectum; aliud vero, quod se tenet ex parte objecti, et dicit in eo cantam immaterialitatem, et actnalityatem, ut saltim quantum est ex se actu terminet intellectionem, et sit (ut sic dicamus) id, supra quod cadit immediate denominatio illa extrinseca ab ea intellectione proveniens; ita ut, ad hoc ut actu terminet, non indigeat aliquo supplente defectum actualitalis, et immaterialitatis ipsius : vel si eo indiguerit; tunc hic defectus suppleatur a verbo, ut ab aliquo ex parte ejus se tenente : ergo licet illud prius esse intellectum non dicat intrinsecam perfectionem in objecto, et ex parie illius primordialiter se tenentem ; bene tamen hoc posterius esse intellectum : sicut quamvis illud prius esse intelligibile a potentia intellectiva proveniens non dicat intrinsecam perfectionem in objecto; bene tamen posterius esse inleligibile ex parte objecti se leûens : quandoquidem debita proportio, quæ est inter objectum intelligibile, et intellectum hæc exigit (ut ex se, et ex jam dicendis magis constabit). Imo (ut in hoc eodem dubio expendemus) hoc, quod est objectum esso actu intellectum, prout denotat esse intellectum ex parte objecti se tenens, et illam actualitatem, et immaterialitatem jam insinuatam, dicit longe majorem perfectionem in objecto, quam esse intelligibile, quod in eo reperitur.

Impugnatio secunda solutionis adversariorum.

228 Deinde hoc ipsum suaderi primo, et explicari potest, ex eo, quod quotieseunque

Eiplio-
tur, ct
corrobo-
rator.

I

Ti;

j«J

DE VISIONE DEI.

datur verbum creatum, tunc non desideratur ad intellectionem, tanquam aliquid, in quo ipsa intellectio essentialiter consistat, sed tanquam aliquid se tenens ex parte objecti, et supplens ejus defectum, seu tanquam objectum interius, quod essentialiter habet esse terminum actu terminantem eandem intellectionem, et ratione cujus objectum per illud repræsentatum habet esse terminum actu terminantem eandem intellectionem : ergo quoties produci- tur verbum per intellectionem, provenit ex defectu objecti, scilicet ex eo. quod non habet tantam actualitatem, et immateriali- tatem, ut ex se, et essentialiter habeat esse objectum actu intellectum, seu actu termi- nans, quantum est ex se intellectionem : ergo, quod objectum se solo essentialiter, et absque indigentia verbi habeat, ut quantum est ex se sit actu intellectum, seu terminet actu intellectionem, dicit intrinsecam per- fectionem, et actualitatem in ipso. Hæc secunda consequentia ex priori aperte pa- tet. Nam si indigentia verbi ad hoc. ut ob- jectum actu terminet, provenit ex defectu, ac proinde ex imperfectione intrinseca ejus- dem objecti, consequens erit, ut quod non indigeat illo in ordine ad terminandum actu intellectionem, dicat intrinsecam perfectio- nem, et actualitatem in ipso : sicut, quia species intelligibilis desideratur, ut aliquid se tenens ex parte objecti, ut habet ratio- nem objecti motivi, et ad supplendum ejus defectum, et potentialitatem intrinsecam, ideo, quod objectum ea non indigeat, sed se ipso essentialiter habeat movere intel- lectum, dicit intrinsecam actualitatem, et perfectionem in eodem objecto. Prima vero consequentia ex antecedenti patet. Nam si non proveniret ex defectu objecti, quod produceretur verbum per intellectionem, tunc verbum non desideraretur, ut aliquid se tenens ex parte objecti, et supplens ejus defectum, ut in antecedenti dicitur.

Antecedens autem, quoad I. part, nem- pe, quod quotiescumque datur verbum per intellectionem creatam productum, tunc non desideratur tanquam aliquid, in quo essentialiter consistat intellectio, constat ex dictis dub. præced. et ex iis. quæ late nostri Complut, in lib. de Anima disp. 21. quæst. 23. et 4. docent, quæ ad hujus exac- tam intelligentiam sunt omnino videnda.

229 Quoad 3. vero part, scilicet verbum requiri, ut ratione ejus habeat objectum per illud repræsentatum esse actu terminans ultimate intellectionem, satis constat ex secunda parte ejusdem antecedentis, nem-

pe verbum desiderari tanquam objectum interius, quod essentialiter habet esse ter- minum actu terminantem eandem intellec- tionem. Tum, quia, cum verbum non sit objectum, quod, ultimum, non potest re- quiriri per modum objecti actu, et essentialiter terminantis intellectionem, nisi, ut eo mediante objectum per illud repræsentatum habeat illam ultimate terminare. Tum etiam : quia ab eo, quod est essentialiter tale, debent omnia alia, quæ participant illam rationem, esse talia : et ita si ver- bum essentialiter est objectum actu termi- nans intellectionem, debet objectum per illud repræsentatum habere ab eo, quod actu terminet.

230 Quoad 2. autem part, nuper dictam, idem antecedens suadetur. Tum quia illud docet D. Thom. 4. contra Gent. cap. 11. ubi inquit, quod ex re verbi est intelligi, id est, quod esse ejus est talis conditionis, ut inter alia, indispensabiliter habeat esse objectum terminans actu intellectionem, et ita ibi inquit, quod verbum hominis non potest dici absolute, et simpliciter homo, sed secundam quid, scilicet homo intellec- tus. Unde hæc falsa esset : *Homo est car- bum*; sed hæc potest esse vera : *Homo in- telleclus est verbum* : et quæst. 4. de veni, art. 2. ad 3. ait : *Quod conceptio intellectus est media inter intellectum, et rem inleleo- tam. quia ea mediante operatio intellecta pertingit ad rem, et ideo conceptio intellecta non solum est id, quod intellectum est, sed etiam id, quo res intelligitur : ut sic id, quod intelligitur possit dici, et res ipsa, it conceptio intellectus, et similiter id. quoti dicitur, potest dici, et res quæ dicitur per ver- bum, et verbum ipsum.* Si autem verbum non haberet ab intrinseco esse objectum actu intellectum, seu terminans actu intel- lectionem, non esset unum (ut nuper dice- bamus) id, quo res per illud repræsentata intelligitur, seu quo terminat actu eandem intellectionem, ita, ut verbum immediate, et ratione sui, res vero repræsentata me- diate, et ratione verbi terminaret : siquidem id, quod est prima et immediata ratio ter- minandi, habet per se, et ab intrinseco ter- minare : sicut id, quod est prima ratio dealbandi, habet per se, et ab intrinseco esse album, saltem, ut *quo*.

231 Tum etiam : quia illud satis explicat, et suadet sequens probatio. Nam cum sit proprium intellectus intelligere trahendo ad se suum objectum, et tale objectum habeat respectu illius, tum rationem objecti moti-

Probatio
antece-
denti*
quoad
primam
partem.

Quoad
tertia»,

fa
**

vi, tum etiam objecti terminativi, oportet, ut secundum utramque rationem trahatur ab intellectu, quoties prodictum objectum non est per se ipsum unitum illi, et cum «ufficiuui actualitate, ot iminaterialita? ad hoc, ut possit utrumque munus exercere. Quare, cum per speciem intolligibilem solum trahatur objectum ad intellectum in ratione objecti motivi, el principii intellectionis, non vero in ratione objecti terminativi. seu (ut melius dicamus) terminantis intellectionem, consequens est, ut in prodicto eventu debeat necessario dari species expressa, seu verbum, per quod objectum intellectum trahatur ad virtutem intellectivam in ratione objecti terminantis intellectionem.

Unde sicut species intelligibilis essentialiter est principium intellectionis, quia per eam res intelligibilis in ratione objecti moti ad intellectum trahitur, et ideo objectum exterius ratione illius est principium efficiens respectu intellectionis, ita etiam verbum essentialiter erit ipsa intellectio intellecta, seu terminus, vel objectum interius, de cuius conceptu sit, esse objectum intellectum, seu objectum actu terminans intellectionem, et quod ratione illius objectum exterius non habens sufficientem immaterialitatem, et actualitatem, sit actu terminans ultimatam intellectionem : siquidem per illud trahitur res ad intellectum in ratione objecti actu terminantis intellectionem.

232 Tum deinde (per quod tacita quædam evasio, quæ præcedenti probationi adhiberi poterat, manebit impugnata.) Quoniam cum verbum, seu species expressa creata essentialiter habeat hoc, quod est requiri præcise propter indigentiam intellectionis, ita, ut tantum detur quando intellectio ea indiguerit, secus vero quando ea non indiget, ut ex dubio præcedenti, et ex iis, quæ N. Complut, in lib. de Anima disp. 21. tradunt, constat; oportet, ut ei essentialiter etiam competat, quod tamdiu duret, quamdiu ipsa intellectio adest, quia tunc tantum ea indiget, et quod ea evanescente evanescat : siquidem intellectio, tunc non est illa indigens : ergo etiam oportebit, quod essentialiter habeat esse actu terminans intellectionem. Patet conseq. Quoniam id, cui essentialiter competit esse terminum, seu objectum intellectionis, et habere indispensabilem nexum in ewe /Urt, d *conwrvari* ab illa, non potest non habere essentialiter hoc, quod est, esse actu intel-

lectum per ipsam, seu hoc, quod est actu eam terminare.

233 Tum denique ex discrimine, quod intercedit inter speciem intelligibilem, et verbum, seu speciem expressam. Nam cum species intelligibilis teneat se ex parte objecti, debet commensurari cum ipso : et ita sicut si objectum per se ipsum haberet rationem speciei intelligibilis præcise sumptæ, tantum haberet rationem objecti motivi, non vero peteret essentialiter, ut semper esset objectum actu movens ad intellectionem, et actu influens in eam, sic neque species intelligibilis id habet. Cæterum verbum tenet se ex parte objecti, ac intellectionis modo dicto, et ita ex qua parte se tenet ex parte objecti, est ejusdem natura cum illo, sicut etiam species intelligibilis[^] quidditative repræsentans est propter eandem rationem ejusdem natura cum eodem objecto : at ex quo capite tenet se ex parte intellectionis, et non utcumque, sed tanquam aliquid propter indigentiam ipsius præcise productum, debet in ratione objecti habere eam actualitatem, quam ipsa intellectio in ratione intellectionis habet : et ita sicut ipsa essentialiter est actualis tendentia in verbum, et eo mediante in objectum ultimatam, et ita etiam verbum essentialiter erit objectum actu terminans intellectionem, et ratione cuius objectum ultimatam eam terminat.

Unde propter hanc rationem solet communiter dici, quod beet species intelligibilis, et species expressa sint similitudines formales objecti, attamen species intelligibilis repræsentat illud habitualiter, at vero species expressa actualissime. Nam sicut imago externa, tunc dicitur repræsentare actualiter visui suum prototypum, quando actualiter videtur, non vero quando sic non videtur, et propterea tunc solum in actu primo, et per modum habitus (formaliter tamen) illud repræsentat, ita, quia non est de essentia speciei intelligibilis actu intelligi, bene tamen de essentia verbi, propterea illa solum habitualiter, hoc vero actualissimo repræsentat, licet tam hoc, quam illa sint similitudines formales ejusdem objecti.

Satisfit tribus probationibus, qux in facorem solutionis adversariorum num. 225. adductx sunt.

234 Nec ea, quæ pro se adducit adversariorum solutio, ei favent. Nam ad 1. probationem patet ex dictis, quomodo Deus non haberet infinitam perfectionem, et actualitatem, si ex se, et absque indigentia verbi creati a se distincti, non esset actu intellectus ab intellectu creato, prout *esse* intellectum in præsenti sumitur, nimirum, prout dicit tantam actualitatem, et immaterialitatem, ut quantum est ex se et absque indigentia verbi distincti, habeat se ipso terminare, actu intellectionem creatam, per quam quidditative videatur, ita, ut quod actu semper non terminet non proveniat ex defectu divinæ essentiæ, sed ex defectu visionis creatæ. Cæterum cum his cohæret, ut maneret cum eadem perfectione, quam modo habet, licet non esset intellectus, ab intellectu creato, prout *esse* intellectum dicit denominationem extrinsecam provenientem ab intellectione creata : quia hoc *esse* intellectum oritur ab intellectione : et ita, nec auget, nec minuit divinam perfectionem. At illud prius *esse* intellectum tenet se ex parte objecti, et dicit maximam actualitatem, et immaterialitatem in illo, et propterea si a Deo auferretur, non posset non tolli ab ipso maxima quædam ejus perfectio, et actualitas.

235 Ex quo ad secundam probationem dicendum est, quod licet esse objectum actu intellectum respectu intellectus creati, prout dicit prædictam denominationem extrinsecam provenientem ab intellectione beatorum, non conveniat Deo ante talem intellectionem : bene tamen esse objectum actu intellectum respectu ejusdem intellectus creati, prout per hoc denotatur illud prius *esso* intellectum, nimirum, quod quantum est ex se, et ex vi suæ summæ actualitatis, et immaterialitatis, terminet actu prædictam intellectionem, seu habeat vim actualissimam ari illam actu terminandam, licet exercitium hujus terminationis non detur, nisi dum actu est intellectio creata quidditative ipsum attingens. Unde, quod semper non exerceat actu munus istud terminandi, non provenit ex defectu Dei, et immaterialitatis, ac actualitatis illius, sed ex defectu visionis creatæ, quæ requiritur per modum

conditionis, et connotati : et ita hoc ipso, quod hæc ponatur, exercet Deus se ipso, et absque interventu, et indigentia alicujus a se distincti prædictum munus actu terminandi, ex eo, quod est suum *esse* acis intellectum, ut explicatum est, et statim ab huc magis explicabitur.

236 Ex quo etiam ad ultimam probationem negandum est antecedens. Nam licet essentia divina non habeat essentialiter >e intellectam ab intellectu creato, prout esse intellectam ab illo dicit denominationem extrinsecam provenientem ab intellectione creata, bene tamen prout esse intellectam ab eodem dicit esso objectum actualitatis, quod quantum est ex se actu terminaret intellectionem, ita ut, quod in exercitio non terminet, solum proveniat ex defectu ejusdem intellectionis, non vero ex defectu divinæ essentiæ : et ita non indigebit verbo a se distincto, ratione cujus reddatur intellecta respectu intellectus creati : quia verbum prædictum non desideratur ad hoc, ut tribuat objecto esse intellectum prout esse intellectum sumitur priori illo modo, sed ut tribuat illi esse intellectum prout dicit vim actualem ad actu terminandum, et ut suppleat defectum actualitatis, et immaterialitatis, qui est in objecto, ratione cujus non habet esse essentialiter intellectum per aliquam intellectionem, seu non habet actu terminare illam : et propterea hoc ipso, quod essentia divina sita se ipsa essentialiter intellecta, nequibit indigere verbo creato, per quod modo dicto, reddatur actu intellecta respectu intellectus beati, sed ratione suæ actualitatis, et essentialitatis, quod a se habet, poterit absque indigentia alicujus verbi creati terminare, tam intellectionem increatam, quam intellectionem quamcumque beatificam, et creatam.

237 Possuntque omnia hæc explicari exemplo personalitatis Verbi divini. Nam sicut ad hoc, ut esse personale illius possit secundo extendi ad terminandam naturam humanam Christi Domini, ita ut ex parte sui sit ipsa actualis terminatio illius, non requiritur, quod sit de ratione ejus esse actu, et in exercitio terminantem illam, sed satis est, quod habeat esso ipsam filiationem in abstracto per essentiam, et per modum actus purissimi : et propterea solum Verbum divinum, vel aliæ ex personis Sanctissimæ Trinitatis possunt (ut sic dicamus) personare naturam alienam : ita ad hoc. ut divina essentia possit se ipsa, et secundo.

scilicet

«ilicei post unionem cum intellectu divino uniri cum intellectu beato in esse objecti intellecti, non est necessarium, quod sit de raliōe ejus osse actu intellectam ab illo, sed salii est eam esse ipsum actuale *esse* intellectum in abstracto per essentiam, et per Qixluiu actus purissimi.

El ratio est eadem utrobique. Quia hoc ipso,quod subsistentia Verbi, et essentia divina babeant conditiones jam dictas, habent essentialiter esso actu terminantes suum proprium, et per se primum terminabile : et ita se ipsis absque aliqua additione possint extendi ad secundarium terminabile ; et quod actu non extendantur, non est ex defectu earum, sed ex defectu, et potentialitato nature humanæ, et intellectionis create. Unde sicut subsistentia creata dicit essentialē commoneurationem cum natura aeata, quam terminat, ita ut non possit ibam secundario terminare, secus subsistentia increata : et sicut subsistentia increata hoc ipso, quod terminet primario naturam divinam, et secundario creatam, habet, ut quoad terminationem primariam semper, el indispensabiliter actu, et in exercitio terminet, secus vero, quoad terminationem secundariam, sed solum, quoad hanc habet, ul quantum est ex se actu terminet : ita ad rationem verbi creati pertinet, ut habeat omnimodam commensurationem cum unira intellectione creata, quam terminat; secas vero ad rationem verbi increati communī» dicti, de quo in præsenti loquimur: et ideo de ratione illius, nempe verbi creati est. ut non possit non semper terminare intellectionem, quam aptum est terminare, non vero de ratione verbi increati communier dicti, et collati cum intellectione, ■pim secundario terminat, sed aliquando am actu, et in exercitio terminat, aliquando vero eam non terminat, ita, ut hoc ex defectu ipsius intellectionis, non vero actiliutis ejusdem verbi proveniat. Cæterum in quo sensu, et qua ratione nomen *Verbi* divin® essentiæ tribuamus, constat ex iis, qu» in solutione ad ultimum pro priasa sententia dubio præcedenti diximus.

§ VI.

ftuürtrium *notatu dignum ad elucidanda* M, <lux diximus, et ad solutionem plurium argumentorum.

238 Ex quibus omnibus sequitur, tum aajw elucidatio illius, quod nuper diceba-

mus, scilicet ad rationem objecti terminantis intellectionem, et non indigentis verbo, requiri majorem immaterialitatem, et actualitatem, majoremque perfectionem intrinsecam in ipso objecto, quam ad rationem objecti motivi : tum etiam, quomodo hoc, quod est objectum terminare actu intellectionem per se ipsum, et absque indigentia verbi, dicat perfectionem intrinsecam in illo, distinctam ab objecto, quod in potentia tantum est terminativum illius : tum denique, quomodo objectum per se, et absque verbo distincto terminans intellectionem, non possit non essentialiter habere , quod sit intellectum actu per aliquam intellectionem, ac proinde quomodo hoc soli divinae essentiæ possit convenire.

239 Ratio autem hujus Corollarii, quoad priorem part. est. Tum, quia datur objectum, quod per se, et absque indigentia alterius possit habere rationem objecti motivi, ut in essentia Angeli respectu proprii intellectus constat : et tamen non potest per so, et raliōe sui absque interventu verbi, et indigentia ejus terminare actu intellectionem, ut ex dictis patet : ergo signum est, quod esso objectum per se, et ratione sui absque indigentia verbi terminans actu intellectionem, dicit majorem perfectionem, et actualitatem, quam sit illa, quæ in objecto per se, et raliōe sui molivo intellectus, desideratur, alioqui non esset cur Angelo non conveniret utrumque.

Tum etiam : quia, ut jam tetigimus, verbum est actualius, quam species intelligibilis : orgo cum utrumque suppleat defectum objecti, signum est, quod defectus, qui suppletur in objecto terminativo, est major, quam ille, qui suppletur in objecto motivo : et per consequens, quod objectum terminativum non indigens, quod suppleatur in eo hic defectus, sit actualius objecto motivo non indigente etiam specie, sed se ipso movente ad intellectionem.

Tum denique (et est confirmatio, et explicatio præcedentis probationis.) Nam id ipsum actualitatis debet habere res non indigens verbo, quod habet verbum, ut supplens defectum illius, sicut id ipsum actualitatis debet habere objectum non indigens specie intelligibili, quod habet species supplens defectum objecti, quando ea indiget. Quare cum verbum dicat tantam actualitatem in ordine intelligibili, ut essentialiter dicat esse objectum actu intellectam, seu actu terminans intellectionem, consequens

Ratio
Corollarii
quod
primam
ejus
partem.

DE VISIONE DEI.

est, ut id ipsum debeat habere objectum per se, et ratione sui, ac sine indigentia verbi terminans ; cumque hoc dicat majorem actualitatem in ordine intelligibili, et propterea verbum sit quid actualius in hoc ordino, quam species inteHigibilis, ut modo dicebamus, inde est, ut ad rationem predicti objecti terminantis intellectionem requiratur major actualitas, majorque immaterialitas, quam ad rationem objecti molivi.

240 Ratio vero ejusdem Corollarii , quoad secundam ejus partem, nempe quod objectum terminare actu intellectionem per se ipsum, et absque indigentia verbi, dicat perfectionem intrinsecam in illo, distinctam ab objecto, quod tantum in potentia est termioativum, deducitur : tum ex prima, et secunda probatione pro prima parte hujus Corollarii adducta, ut intuenti constabit : tum etiam ex tertia. Nam sicut verbum supplens defectum objecti terminativi habet intrinsece, et in *esse* verbi esse actu terminans, non vero esse terminativum in potentia, ot propterea non potest non distinguui ab eo, quod lanium esi in potentia terminativum,ita etiam objectum non indigens verbo, sed se ipso terminans habebit intrinsece esse actu terminans, non vero in potentia : ac proinde erit distinctum ab objecto, quod tantum in potentia est terminativum.

Ex quo etiam ratio ejusdem Corollarii. quoad ult. part, colligitur : siquidem, ut modo dicebamus, id ipsum aclualitaiis debet habere objectum non indigens verbo ad terminandum actu intellectionem, quod haberet verbum, si daretur, ad supplendum ejus defectum. Unde cum verbum supplens defectum objecti, debeat essentialiter habere esse objectum actu intellectum, consequens est, ut id ipsum debeat convenire objecto non indigenti verbo, atque adeo non possit non habere essentialiter, quod sit actu intellectum per aliquam intellectionem, nempe per eam, quæ est ipsi omnium connaturalissima : cumque hoc soli divinæ essentiæ possit competere, ut **ex se constat**, Ot inde, ut sola illa possit **non indicare** verbo a se distincto ad **terminandam** actu intellectionem.

Fil obviam argumente prim sentaifa.*

241 Ad primum respondetur neeoio antecedens. Quia si daretur pñticUm verbum creatum, tunc licet secundum U, quod exprimit, ut tribuit Deo esse intellectum tantum quidditative, et nou comprehensive ab intellectu creato, et beato, non tribueret Deo adæquate lotum *aa* intellectum, quod ipse ex se, et essentialiter habet, tribueret tameu illi inadequate illud *esse* intellectum, quod illi essentialiter competit, et secundum eaa rationem, secundum quam Deo convenit Explicatur hoc. Nam dupliciter potat intelligi, quod Deo conveniat esse imti- lectum quidditative tantum ab intellectu creato, et non esse quidditative, et comprehensive simul cognitum ab intellecta divino. Primo quidem in sensu pure prae- cisivo, *iu*, ut ex vi illius conceptus solum concipiatur, ut cognitus unium quiddita- tive, seu, ut tantum terminans, quantum est ex se. cognitionem pure quidditativam respectu intellectus creati, non vero conci- piatur aliquid de illo *esse* intellecto quid- dilative, et comprehensive, quod habet respectu intellectus divini ; et sic in hoc solum sensu pure præcisivo dicatur non habere esse intellectum quidditative, et comprehensive simul ab intellectu divino, quatenus illud *esse* intellectum, seu *illii* vis terminandi aclu intellectionem sui compe- tens ex se Deo, concipitur præcise, quoid munus inadæquatum terminandi solummo- do cognitionem quidditativam respectu in- tellectus creati, nihil curando de eodem se- cundum munus inadæquatum, quod habet terminandi intellectionem quidditativam. et comprehensivam respectu proprii intellec- tus divini. Secundo vero modo *iu* sensu negativo, id est, ita, ut taliter concedi- tur Deo, quod sit cognitus quidditativa tantum ab intellectu creato (seu quod in idem redit), quod sit objectum, quan- tum est ex se, terminans ratione sri prædictam cognitionem, ut simul nese- tur ab illo, quod habeat esse actu intel- ···· quidditative, et comprehensive res- pectu intellectus divini.

Etsi ergo esse intellectum tantum quil- ditative, seu quidditative, et non compre- hensive simul ab intellectu creato, sumpto, ly *tantum* in sensu negativo, prout negat. quod

Quoad
secun-
dam.

Quoad
ultimam.

quod ulla ratione habeat simul esso intellectum quidditative, et comprehensive respectu intellectus divini, non sit adhuc inadæquate awa intellectum , seu cognitum convenions divinæ essentiæ, bene tamen si sumatur in sensu pure præcisivo jam explicato : quia hoc est proprium, et peculiare divinæ essentiæ, ita ut nulli essentiæ creatæ, aut creabili communicari possit, ut licet sit in se unica essentia (ut sic dicamus) atoma, nihilominus a solo Deo sit quidditative, et comprehensive cognoscibilis, et cognita, ac proinde a quibusvis aliis solum quidditative sil cognoscibilis, solumque hoc modo sit cognita, quoties intellectus creatus circa illam, prout est in se, versatus fuerit. Qaare cum verbum creatum ita tribueret Deo, quod esset intellectus, seu cognitus quidditative tantum, ct non comprehensive ib intellectu creato, ut non negaret quominus ipse esset intellectus a suo divino intellectu, tam quidditative, quam comprehensive, alioqui hac etiam ratione implicaret praelicium verbum dari, si quidem nihil potest negare a Deo, seu tollere ab illo, quod sit a se quidditative, et comprehensive cognitus, seu (quod in idem quoad præsens redit), quod se ipso absque interventu verni a se distincti, et absque indigentia ejus habeat actu terminare cognitionem quidditativam, et comprehensivam sui : consequens esset, ut tale verbum tribueret Deoquandamrationem inadæquatam, quam ipse ex se, et essentialiter habet, scilicet esse intellectum tantum quidditative, et non comprehensive ab intellectu crealo.

Ex quo etiam beret (ut ita tacita objectio solvatur) prædictum verbum consideratum secundum id, quod implicite, sive adæquate biberet, tributurum Deo, quod esset, et non esset quidditative, et comprehensive simul cognitus a se ipso. Nam ex quo capite esset creatum, non posset hoc tribuere, ut ex se constat : et ex quo capite tribueret Deo rationem illam inadæquatam jam dictam, quam ipse ex se, ct essentialiter habet, scilicet esse intellectum tantum quidditative, et non comprehensive ab intellectu creato, deberet etiam secundum id, quod implicite, et adæquate affert, habere vim ad tribuendum ipsi Deo, quod esset quidditative , et comprehensive intellectus a se, seu quod esset objectum actu terminans quidditativam , et comprehensivam illam intellectionem, qua se ipsum comprehendit. Nam quod tribuit Deo aliquam rationem ipsi essentialem nequit intrinsece

involvere limitationem , et per consequens si adæquate sumatur, debet dicere infinitatem intra suam lineam : at hoc ipso, quod prædictum verbum dicat hanc infinitatem , et excludat limitationem , poterit adæquate sumptum tribuere Deo, quod sit objectum actu terminans, tum quidditativam tantum visionem , qua illum intellectus creatus videt, tum etiam quidditativam, et comprehensivam visionem, qua ipse se comprehendit, alioqui talo verbum non diceret prædictam infinitatem, nec excluderet omnem limitationem , ut intuenti constabit.

242 Secundo respondetur, sive magis explicatur præcedens solutio negando antecedens. Et ad probationem dicendum est, quod si semel daretur verbum creatum quidditative repræsentans Deum, tunc non tribueret, et tribueret Deo, quod esset quidditative, et comprehensive cognitus ab intellectu divino : non tribueret quidem, tum quia, ut supponitur, esset quid creatum : tum etiam, quia divina essentia est ipsa intellectualitas per modum actus purissimi : tribueret autem, quoniam, ut ex prima ratione hujus articuli constat, hoc ipso, quod repnesentaret quidditative Deum, esset ejusdem naturæ cum illo in *esse* intelligibili, et ita tribueret Deo esse intellectum quidditative, et comprehensive simul : siquidem verbum repræsentans Deum, quodque esset actus purus in ordine intelligibili, non posset non tribuere ei esse intellectum ex omni capite perfectissimum : atque adeo esse intellectum quidditative, et comprehensive : cumque hoc non posset habere respectu intellectus creati , tribueret ei, quod esset sic cognitus ab intellectu divino;

243 Nec refert si urgeas , quod juxta hanc secundam solutionem , non salvatur, quod illud verbum tribueret Deo esse qnidditative , et comprehensive simul cognitum a suo intellectu divino, si præcise sistatur in vi hujus rationis ultimæ, quam elucidamus, et non recurratur ad priorem illam de unitate naturæ in *esse* intelligibili inter verbum quidditative repræsentans, et suum objectum.

Respondetur enim, hanc ultimam rationem fundari in illa priori, quia eatemis verbum præstat, ut suum objectum terminet actu intellectionem quidditativam, quatenus quidditative illud repræsentat, et non aliunde habet esse ejusdem naturæ cum illo in *esse* intelligibili, nisi quia illud quiddi-

Alii
wlatio.

Replica,

Solvitor,

tative représentât : cum autem ratio aliqua fundatur in alia, tunc supponit illam, et inde habet suam vim, quamvis ea supposita addat aliquid supra ipsam, ut in præsenti contingit. Nam semel supposito ex prima ratione, quod verbum illud esset ejusdem naturæ in *esse* intelligibili cum Deo , infer-tur aliud inconueniens , nimirum , quod tribueret, et non tribueret Deo esse intel-lectum, tam quidditative, quam compre-hensive a suo intellectu, ut explicatum est.

Ad se-
condan.

244 Ad secundum concesso antecedenti, neganda e-t conseq. Et ratio dispariuiis est. Quoniam Verbum divinum productum per intellectionem Paternam, non distin-guitur essentialiter a divina essentia, sive in *esse* intelligibili, sive in *esse* entitati-vo sumpta, sed habet esse representa-tivum ō illa, ut a forma, seu natura, quam includit, el ita non præstat ei esse intellectam ab ipso Deo ; sed e contra Verbum est intellectum ratione divinæ es-sentiæ, ut propriæ naturæ. Cæterum ver-bum illud, de quo in præsenli loquimur, haberet ex qua parte esset creatum, distin-gui essentialiter a divina essentia, saltim in *esse* entitativo accepta, et ab illa sic sumpta non acciperet, ut a forma intrinseca *esse* repræsentatiivum, et ita tribueret ei, quod esset intellecta mediante ipso, præ-stareque illi id ipsum, quod pnedicta essen-tia essentialiter habet. Quia verbum distinc-tum essentialiter ab objecto, ut est sub modo essendi entitativo ad ordinem essen-tiæ pertinente, non potest produci præcise propter fœcunditatem producentis , sed ne-cessario debet produci, ut tribuat objecto esse actu intellectum : et propterea in divi-nis , ubi verbum producitur ex sola fœcun-ditate naturæ, non distinguitur essentialiter ab objecto primario, de quo in præsenli lo-quimur, ut est sub modo essendi entitativo, et naturali ad ordinem, seu lineam essen-tiæ pertinente.

Notan-
dam.

Diximus, *ex qua parte esset creatum*, cpiia cum aliunde haberet etiam esse ver-bum increatum, ul ex dictis constat, inde est, ut ex hac parte esset ejusdem na-tures cum divina essentia, adhuc in *esse* entitativo sumpta, et haberet formaliter ab illa, et non suium efficienter esse re-præsentativum : et ita non præstaret illi, quoi esset intellecta, sed potius e contra prælictum verbum esset intellectum ra-tione divinæ essentiæ : hinc tamen se-quitur impossibilitas, et implicatio prædicti

verbi creati, quippe, quod si daretur, «-set, et non esset creatum, et divinam es-sentiam redderet, et non redderet inid-lectam, et præstaret illi, quod termitum, et non terminaret visionem terminAtoa ad ipsam prout est in se.

Unde cum ibidem etiam diximus, qzrf prædictum verbum ex qua parte esset c m-tum distingueretur essentialiter a dirai essentia, saltim, ut est sub rxw entitativo, non addidimus hanc limitationem, quh putaremus, quod prædictum verbum ex qua parte esset creatum, posset esse ejus-dem naturæ cum Deo in *esso* intelliri-bili ; sed quia certius videtur non pom esse ejusdem naturæ cum Deo, m en sub modo essendi entitativo, quamvis hor. ipso, quod tale verbum esset creaium, sequeretur fore, et non fore ejusdem na-turæ cum divina essentia, adhuc sub *w* intelligibili sumpta, ut supra dub. 5.et9, ostensum est.

§ vm.

Respondetur argumentis secundo sentetâi dubio procedenti num. 201. et deinqs adductis.

245 Quia ea, quæ pro solutione argu-mentorū secundæ sententiæ dubii pro-cedentis dicenda erant, plene capi noa poterant, nisi prius illa, quæ in hoc datio diximus, explicata manerent, ideo merito illa ad hunc locum remittenda duximus.

Ad primum igitur pro prædicia secundi gementia, concedendum est antecalen» intellectum de prioritare virtual-*, vel (quoi probabilia» est) de prioritare ex parte so-lius modi concipiendi, non vero ex pirte re: concept®. Et deinde neganda est con-sequentia. Et ad probationem transeat prior pars antecedentis, et negetur secunda, scilicet intellectionem, ut est in *facto au* habere rationem verbi. Nec oppositum convincit probatio ibidem adducta. Niz verbum non est, *factum esse*, intellectio-nis : siquidem intellectio se ipsa ab in-tellectu procedit, ut *quo*, ct ut *quod*, per modum formæ perfect®, quamvis pridie-tum verbum sit quid requisitum ex pane objecti, quoties objectum non habet mf-ficientem actualitatem ad hoc, ul se ip-so, et ad intra ab^quo alio supplente ej® defectum sortiatur rationem objecti acci intelligibilis, et intellecti. Sed hæc amplies in solutione seipienti expheabuntur.

u 246 Ad eecur.dum dicendum est. Pa-irem Æternum non producere Verbum ex indigentia, sed ex fecunditate : et -ideo nihil referre, quod habeat præsen-lifeimam, summequo proportionaUn es-sentiam divinam in ratione objecti motivi, el terminantis suam intellectionem : nos eaim solum asserimus, quod dum objec-tum est prædicto modo præsens, non potest formari verbum ex indigentia illius : qiu>l autem tunc formetur ex sola fe-csfiditaie, ut in intellectione divina Pa-tri* tantummodo contingit, nihil obest. Quia hoc ipso, quod producatu ox sola ivcanditale, non redditur ipsa essentia divina intellecta per illud, seu non acci-pi ab eo quod sit actu terminans in-tellectionem Dei, sed potius e contra se res habet : quia sicut divina essentia se ipsa, et essentialiter ratione sui habet, ul sit ipsa intellectio, ot ipsum *intdligi*, seu esse actu terminans intellectionem sci, ita hoc ipso, quod Paler Æternus communicet eandem essentiam Verbo , communicat ei ipsum *intclligi*, id est, quod ratione divin® essentiæ illi ex vi proces-sionis communicat® habeal essentialiter, quod sit intellectum, seu terminans actu divinam intellectionem.

j> 147 Cur autem beatus quatenus videt Deum, licet non formet verbum ex in-j>ngenlia, non possit ex fœcunditate illud producere, constat ex dictis. Tum quia rilus ille intellectus , qui habet eandem immalerialitatem cum Deo clare viso, potest habere sufficientem fœcunditatem d producendum verbum repraesentans itative illum, ex eo, quod prædic-tsn verbum debet esse ejusdem naturæ .. *esse* intelligibili cum Deo, ac proinde esse actus purus in hoc ordine, et per «nsequens etiam in *esse* entitativo : siquidem summa puritas in ordine intel-lirihili consistens in hoc, quod sit actus peras in prædicto ordinē, non potest non «se conjuncta cum summa paritato in *esse* entûaivo, ut explicatum est.

Tum etiam : quia solus ille intellectus, potertproducere verbum præcise ex fecun-qui potest ei communicare, ut ha-beat eandem numero naturam , tam in *Mi* intelligibili* quam in *esse* entitativo ccm objecto intellecto, licet alias realiter distinguantur. Quoniam hoc ipso, quod wn esset ejusdem naturæ, modo dicto, eam objecto, non posset non verbum illud tribuere suo objecto, quod esset actu in-

tellectum, siquidem hoc est proprium verbi non habentis eandem naturam cum ob-jecto, tam in *esse* intelligibili, quam in *esse* entitativo, et naturali, ut tribuat suo objecto, quod sit actu intellectum, seu quod actu terminet intellectionem, ut in-ductive constat : ot ita si verbum non habet eandem naturam in *esse* intelli-gibili, et entitativo cum suo objecto, si-gnum erit, tale verbum non produci ex sola fœcunditate, sed etiam ex indigentia objecti. Quare cum solus intellectus Pa-ternus possit tribuere suo Verbo, quod habeat eandem naturam, tam in *esse* in-tolligilnTi, quam in *esse* naturali, et en-titativo cum objecto omnibus modis pri-mario per suam intellectionem intellecto, consequens est, solum illum posse produ-cere verbum ex sola fœcunditate, solum-que illum posse etiam tribuere verbo, quod habeat essentialiter esse intellectum, seu actu terminans intellectionem ratione objecti omnibus modis primarii, ot dis-tincti ab ipso verbo, seu (quod in idein quoad præsens redit, ex eo, tpiod solum in divinis potest hoc reperiri) ratione di-vin® essentiæ, quæ est objectum omnino primarium illius intellectionis : quando-quidem , ut supra dicebamus, verbum, et objectum, saltim omnibus modis pri-marium, per illud repræsentatum, ita in-ter so conferuntur, ut veLverbum ratione prædicti objecti, vel e contra objectum ra-tione verbi habeat essentialiter hoc, quod eit intclligi, seu esse objectum actu terminans intellectionem.

248 Ad illud autem de Angelico intel-lectu, cui est intime præsens propria essen-tia, et natura Angelica, et nihilominus for-mat verbum, dicendum est, non esse mirum, quod Angelus se ipsum cognoscens formet verbum; quandoquidem licet habeat suf-ficientem actualitatem, ot immaterialita-tern, ad hoc, ut possit uniri secundum propriam substantiam cum suo intellectu in ratione objecti motivi, non tamen in ratione objecti intellecti, seu actu termi-nantis intellectionem per modum objecti interni, ot actu existentis in eodem in-tellectu : siquidem non est de essentia ejus hoc, quod est intelligi, alioqui esset actus purus, et infinito perfectus in or-dine intelligibili, et per consequens etiam in *esse* entitativo.

Et ratio est aperta. Nam sicut existen-tifr creata so ipsa, et essentialiter est ul-timus actus essentiæ, ot quodammodo se

Ad
eicoi-
plum
de An-
cdieo
indleo-
ter.

Ratio
Lmjas.

ipsa existit, et nihilominus ex hoc non sequitur eam esse actum purum, aut infinite perfectum, et tamen hoc ipso, quod aliquid esse ipsa sit, tam ipsa essentia, quam ipsa existentia, non potest non esse actus purus, et infinite perfectus, et propterea hoc soli Deo competit : ita, quod aliquid precise habeat, ut essentialiter sit ipsum objectum actu terminans intellectionem, seu quod consistat in *intelligi*, vel quod sit ipsa intellectio, non arguit infinitam puritatem, et perfectionem in *esse* intelligibili, aut entitativo : attamen quod habeat simul rationem speciei intelligibilis, et natura intellectualis, ac tandem rationem objecti consistentis in hoc, quod essentialiter habeat esse intellectum, seu actu terminans intellectionem, ut in Angelico contingeret, si essentialiter esset objectum actu intellectum, arguit infinitam puritatem, et perfectionem in ordine intelligibili, et per consequens etiam *in* entitativo; siquidem hoc ipso, quod essentialiter identificare sibi unum aliis jam dictis rationem objecti essentialiter intellecti, identificaret sibi etiam ipsam intellectionem, quæ necessario mediat inter naturam radicalem, et speciem intelligibilem ex una parte, et inter objectum actu intellectum ex alia parte ; sicut natura intellectiva, quæ essentialiter identificat sibi eandem intellectionem, oportet. ut identificet sibi intellectum, qui intelligitur mediate inter naturam, et intellectionem : ac proinde productus Angelus identificans sibi tamquam quid sibi essentiale. tam suam naturam, quam esse objectum actu intellectum, et intellectionem ipsam, esset actus purus.

249 Ad tertium negandum est antecedens. Et ad probationem dicendum est, verbum quidditative. et connaturaliter représentons aliquod objectum, debere commensurari, tam cum ipso objecto, quam cum potentia : quia partim se tenet ex parte objecti, partim vero ex parte potentiae. Ex parte quidem potentiae, ex eo quod debet esse effectus illius : ex parte autem objecti, tum ex eo. quod esset ejusdem nature cum illo in *esse* intelligibili. quoad illud, quod quidditative représentat : tum etiam, quia sic species impressa reddit objectum intelligibile, et ideo tenet se ex parte ejus, ut quid gerens, et supplens ejus vices, ita verbum reddit objectum actu intellectum, actuque constituit illud in ratione objecti terminantis intellectionem, ac proinde

debet etiam ex parte illius se tenere. Unde quando verbum obtinerit esse talis conditionis, ut non possit ex parte utriusque, scilicet potentiae, et objecti se tenere, et per consequens non potuerit habere utrumque rationem, scilicet effectus potentiae intellectivæ, et simul forma? habentis eandem naturam in *esse* intelligibili cum objecto, illudque constituentis in *esse* objecti actu intellecti, tunc talo verbum apertam implicabit contradictionem : cumque verbum représentons quidditative Deum, nequeat utramque rationem habere, tum quod implicat essentiam divinam constitui in ratione objecti actu intellecti per aliquid a se distinctum, ut supra dicebamus ; tum etiam, quia prout esset effectus potenti: creatum, diceret Unitatem, et limitationem, ut autem esset ejusdem natura in *esse* intelligibili cum essentia divina, deberet importare infinitam perfectionem, et infinitam immaterialitatem in *esse* intelligibili : ideo tale verbum aperte implicat.

250 Per quod etiam ad primam confirmationem satis patet. Nam concesso antecedenti. neganda est consequentia, ex eo, quod licet verbum quidditative repræsentans, non repræsentet nisi mediante specie intelligibili, non qualitercumque, sed secundum quod ea utitur intellectus, et ita possit Angelus habere verbum inadæquatum speciei intelligibili. et objecto adequato per eam repræsentato, nihilominus verbum semper debet esse ejusdem naturæ. et immaterialitatis cum eo, vel ut predicatis, quæ de objecto quidditative cognoscuntur, et constituere illud in ratione objecti actu terminantis cognitionem : hæc autem omnia in verbo repræsentante divinam essentiam, prout est in se. repugnant, nisi habeat infinitam perfectionem, et immaterialitatem ; ac proinde nisi sit ipsamet essentia divina, ut ostensum est. E

251 Ad secundam confirmationem, etiam constat, verbum illud fore, et non fore limitandum a visione beata : fore quidem, quia, ut supponitur, esset effectus productus per talem visionem ; non fore vero, quia ex qua parte teneret se ex parte objecti, et illud quidditative repræsentare, redderetque objectum ipsum actu intellectum» deberet esse ejusdem naturæ, et immaterialitatis cum Deo, et consequenter esset Deus. Unde non est eadem ratio de intellectione, et de verbo. Quia illa nec est similitudo objecti, neque constituit

init illud in rationo aclu intellecti, tanquam ratio formalis terminandi intollectionem ex parU) ejusdem objecti so tenens, sed solam est tendentia intellectualis in ūlcd : ei ita non desideratur, ut sit ejusdem naturm in em intelligibili cum ipso, sea quod sit similitudo univoca ipsius, kŭ au esi, quod attingat prædictum objectum, vel in se ipso, vel in sua similitadine univoca, quando per illam inteliediomim formatur similitudo, seu verbum, si in aliis intellectionibus contingit. Cæmm verbum, ut jam explicuimus, debet t&e similitudo univoca objecti, et ejusdem natura} in esse intelligibili cum illo, a constituere ipsum in ratione objecti acm intellecti, seu terminantis intellectionem : ita non mirum, quod verbum crautum, quidditative repræsentans divimm essentiam, implicet.

ARTICULUS III.

ttna totalia Dd rideri possit oculis corporeis ?

I
1 A4 tertian sic proceditor. Videtur, quod essentia Dei ritat psrit ocalo corporali. Dicitur enim Job. 19. *In arts net tideho Deum*, etc. et 12. *Audita auris audiri U*, uir astau GCitLS meus i idet te.
iPratecra, Augustin. dicit all. de Civitate Dei, cap. ». ris itaqe præpoHentior oculorum erit Illorum, scijrf ffonlâtorum, non at aculias vidant, quam quivertobalur videre serpentes, vel aqail® : qaamlalibct flâ KriiooDia cernendi eadem animalia vigeant, nihil râd pessaat videre, quam corpora : sed, al videant et âaaxnlia : qaicumqae autem potest videre incorporalia, Hat ricnri ad videndam Deum : ergo ocalus gloritlcatu jetest ridere Deum.
3 Prattera, Deas potest videri ab homine visione imapâw : dicitor eniin Isaiaë O. *Tidi Dominum super so-on*, «e. sed visio imaginaria a sensu originem habet : i <ia est motas factus a sensu secundum actum, ulohtin tertio de Anima : ergo Deus sensibili visione t/lffi potest.
Sd eoalra esi quod dicit Augu. in lib. de videndo ffcta ii Paalinam : *Deum nemo ridit unquam*, vel in taKiiU,ricat ipse est. vel in Angelorum vita, sicut visiku ist}, qae corporali visione cernuntur.
tapfeteo dicendum, quod impossibile est Deum vi-to «asx risas, vel quocumque alio sensu aut potentia «wt® prtis. Omnis enim potentia hujusmodi est actas Erpfihs organi, ut infra uicctar; actus autem prn-pr&utxr ei, cujos est actus. Unde nulla hujusmodi ptohaptestse extendere ultra corporalia. Deus autem acerra- et, ut sapra ostensum est. Unde nec sensu, wattfiMlione video potest, sed solo intellectu.
f fnnym creo dicendum, quod cum dicitur, in fXiibrt ridebo Deum salvatorem meum, non iutelligi-oralo carnis sit Deam visurus, ded, quod in anmirtm post resurrectionem visurus sil Deam. Si-qwd dicitur, nunr oculus meus videt te, intelli-ocuto mentis, sicut Ephes. 1. dicit Apostolus : Mndif 7 ri/un rapienturin agnitione ejus, illuminatos tn^iccrdis teitri.
A3 Hcudm dicendam, quod Aug. loquitar inquiteto m verbis illis, et sub conditione. Quod patet ex frx, <wd promittitur, longe itaque potenti® alterius cuLiribret ocali plonflcali, si per cos videbitur incor-ûi utera. Sed po«tmodam hoc determinat dicens i nîieersbbde <t sic vos visnros mundana tunc corpora au »ri, et terra! non», ut Deam ubique présentera, « utrem etam corporalia gubernantem clarissima persylndate rideasas, ton sicut nane invisibilia Dei per ea, cta beta nat, intellecta conspiciuniur, sed sicut horni-

nes, inter quos viventes, molasque vitales exercentes vi-rimus, mox, ut aspicimus non credimus videre, sed vide-mus. Ex qno patet, quod hnc roodo intelligit oculos glorifiâtes Deam visuros, sicut nunc ocali nostri vident alfcujus vitam. Vili autem non videtur oculo corporali, sicut per se visibile, *ed sicut sensibile per accidens, quod quidem a sensa non cognoscitor, sed statim eam sen/u aliqua alia viriate cognofciliva. Quod autem statim visis corporibus divina præentia ci cis cognoscatur per intellectam, cx duobus contingit, trlicei ex perspiraitate intrlleelas, cl ex refulgentia divin® claritatis in corpori-bus innovatis.
Ad tertiam dicendum, uood in visione imaginaria non videtor Dei essentia, sed aliqua forma in imaginatione formator repnesentans Deum secandum aliquem modnm similitudinis, prout in Scripturis divinis divina per res sensibiles metaphorice descnbantar.

Conclusio est negativa, circa quam nihil occurrit notandum, aut discutiendum, quoniam ex se, el ex dictis ari. 1. hujus quæst. satis constat.

. ARTICULUS IV.

Utrum aliquis intelfatus per sua naturalia dirinau essenttam ridere pouil?

1 Ad quartam sic proceditor. Videtur, quod aliqnis intellectus creatas per sua naturalia dirium essentiam vi-dere possit. Dicit enim Dyon. 4. e. de divin. Dorn, quod Angelus est speculum purum, clarissimum suspiciens tot-tam (si fas est dicere) pulchritudinem Dei : sed unum-quodque videtur, dum videtur ejus speculum : Cum igitur Angelus per sua naturalia inlelligal se ipsum, videtur, quod etiam per sua naturalia intelligat divinam essentiam.
2 Praeterea, illud, quod est maxime visibile, fit minus visibile nobis propter defectum nostri visos, vel corpo-ralis, vel intellectualis : sed intellectas Angeli non patitur aliquem defectum : cum ergo Deus «ecuodum se sii ma-xime intelligibilis. videtur, quod ab Augeto sil maxime intelligibilis : si igitur alia inteUigibilia per sua naturalia iutelligere potest, multo magis Deum.
3 Pretext'd, sensus corporeus non potest elevari ad intelligendam substantiam incorpoream, quia est supra ejus naturam: si igitur videre Deum per essentiam sit su-pra naturam cujuslibet intellectus creati, videtor, quod nullas intellectus creatus ad videndam Dei essentiam pertingere possit. Quod est erroneum, ut ex supradic-tis patet. Videtur ergo, quod intellectui creato sit naturale divinam essentiam videre.
Sed contra est, quod dicitur Ilmn. 6. *Gratia Dei vita fftenia*. Sed vita ætema consistit in visione divin® essenti® secundum illud Joan. 17. *tiret est tUa veterna, ut coquareant te saluta rerum Deum*, etc. Ergo ridens Dei essentiam convenit intellectui creato per gratiam, et non per naturam.
Respondeo dicendum, quod impossibile est, quod ali-quis intellectas creatus per saa naturalia essentiam Dei videat : cognitio enim contingit secandum, qnod cognitam est in cognoscente : cognituai autem est in cAgnoscente secandum modum cognoscentis. Unde cajaslibct cognos-centis cognitio est secandam modnm suæ nature. Si igitur modos essendi alicajas rei cogniti: excedat modam nature. cognoscentis, oportet, quod cognitio illius rei sit supra nataram illius cognoscentis. E>l satem multiplex modus essendi rerum. Qu.rdim enim sunt, quorum natura non habet esse nisi in hac materia individoali, et boas-fifodi sunt omnia corporalia. Quædam vero sunt, quorum nature sunt per se subsistentes, noa in materia aliqua, qua- tamen non sani saum esse, sed sunt esse habentes; et hujusmodi sunt substanti® incorporea-, quas Angelos dicimus. Solius autem Dei proprius modus essendi <t. ut sit suam esse subsistens. Ea igitar, quæ non habent esse nisi in materia individoali, cognoscere est nobis connaturale, eo, quod anima nostra, per qaam cognosci-mus, est forma alicajus materia-, qua- tamen habet duas virtutes cognoscitivas, unam, quæ est arias *alicajas* corporei organi, e: buic connaturale est cognoscere rvs secandum, quod sunt in materia individual!. Unde sensas non cognoscit nisi singularia. AlU vero virtus cognosa-tira ejus est intellectus, quia non est actus alicajas organi

-î'gL
: Ūti i
♦r

i M

i
3 ii'
h-l

Ūi 3'

i-S

;

*!

«*

3

DE VISIONE DEI.

coiponlū. finde per intellectam connaturalo est nobis cognoscere naturas, qus quidem non habent «se nisi io nuteria indiidnali, non ūmen secandam, (quod sunt in EiJtcha individual!, sed secundam, quod abs-trahanlnr ab q consderatKncm intellectas, Uede secundum in-ldlertam possueuh erçnascere hujusmodi res in univer-sali, quod e«t sapa facultatem senses : intellectai aa-teta Angelico connatanle est cognoscere tutans non in materia eihntentes, quod est sapra totaratee facultatem intellecta* anima? bamasje, secandam «tatam persentis vita, q«o corpori uniter. Rdtaqaitar ergo. quod cog-nuscere ipsum ose subsistens, sit connaturale soli in-teiflectai divino. ct qand sit sapra fxultalem nataratem cujohbel intdiectas creati, quia nulla creatura est *uum esse, sed habet esse participatam N n igitar potest in-tellectas creatas Deam per essenfam videre, nisi in quintum Deas per ssam gratiam se iatellectai creato con-jungit, ut intelligibile ab ipso.

Ad primum ergo dicendam, quod iste modos cognos-cendi Deam, «t Angelo ccaaataraliş» ut saliret cal cum ter similitudinem ejus in ip«o Angcio refosen-tem : sed cognoscere Deum per aliquaam similitudinem creatam, non est eogxoscere essentiam Dei, ut supra os-tensum est. Unde non sequitur, quod ADgdus pcf sua nataralia possit cognovere essentiam Dri.

Ad secandam dkeadaa. qu^d intellectas Angeli non tabet defectam, si defectas accipiatnr privative, ut «ribeet rarest eo, quod habere debet : si vero accipiatnr negative, sic qsxlibd creatura invenitor de&cicBa, beo comparata, dam .ioa habet lUam excelteatiam, q&i unenitar in Deo.

Ad tertium dicendam, qih>d sensas visus, quia nnmieo materialis est, nnlb modo dnani pote*t ad aliquid im-materiale : snl intellectas noster, vd Angelicas quia se-candam naturam a materia aliquiditer elevatas est. potest nitra «uam nataram per gratam ad aliquid alti» elevari. Et hujns sigoam est. qtxia visas nntln potent ii hstradioue cognoscere id, qsod in c.vacretiotx otrnoHo enim modo potest percipere nataram, nisi, at hinc ; sed mtdtectss noster potest in abstractione consi-derare, q-vzJ in coorrdione cognoscit. Etsi enisi roe-Qflsat rei habentes formam in materia, tamen resolvit compitum in ntramqae, el coasident iplam formam per se. Et similiter intdteetns Angeli, licet connaranle sit ei cog&oteere esse concretum ia aliqua natura. ta»nen potent ipsum esse secernere per inteikctia, dum «ogu»*. eil, quod aliad est ipse, et aliad est sit u i esse. Et («leo cum intellectui creatus per suam naturam natas sit ap-prehendere formam concretam, et esse concretnta in abstrattione per modam n^Jalioais cajandam , potest per gratiam elevari, ut cogno>rat substantiam separatam subsijtenlem, et esse separatam subsistens.

Conclusio est negativa.

DISPUTATIO HI.

De impossibilitate visionis Dei. prout est in sc per vires creatas ordinis naturalis, vel alicui intellectui creato connalurales.

1 Postquam explicuimus cum D. Thom. posse intellectum creatum videre Deum, et insuper concursum, qui ex parte objecti desideratur ad hanc visionem, non posse exhiberi per aliquam speciem, sive impres-sam, sive expressam creatam, sed solum per essentiam d.vinam, restat, ut expli-cemus, an influxus, qui ex parte intellectus, et naturæ intellectualis requiritur, possit præstari per vires proprias illius, qua* sint ordinis naturalis, vel saltim sint prædictæ naturæ, el intellectui connalurales ? Et ideo, ad hoc explicandum, pnesentein disputa-ttonem excitamus.

DUBIUM 1.

An per potentiam Dei absolutam rit bilis aliquis intellectus, qui per vires pe?, prias ordinis naturalis possit vider lteva prout est in se.*

2 Consulto in titulo addidimus pin»· colam illam, *per potentiam Dei absolutam*. Num dc facto, vol per potentiam uri-nariam certum est apud omnes Theolcg^: non dari, nec dari posse prædictum in-tellectum. Id autem, quod dc intellecto dicimus, ct inquirimus, pari, et propor-tionali ratione de substantia intellectuili intelligendum est : quandoquidem qaidqwd convenit intellectui, ex suis viribus, et per modum potentiaë proxima», debet eûa suKstantiaë eodem proportionali modo, licet per modum principii radiculis, con-venire.

Recens opinio Molina.

Partem affirmantem luetur Molina irt. sequenti disp.2. § *quod vero*. Fundamen-tum est. Quia intellectus cum lumine glo-r.æ est aliquid finitum : ergo poteritlDept producere intellectum aliquem ordinis ni-turalis tantæ virtutis ad mtelbgdom, sicut est intellectus cum lumine glorias, ac proinde prædictus intellectus ex pñ> priie viribus poterit præstaro id, quod in-tellectus cum lumine; scilicet videre Deum per essentiam. Antecedens est certum. Prima vero consequentia probatur. Qua Deus potest intra ordinem nalurdem producere perfectiorem, et perfectiorem intellectam asquo in infinitum : ergo s intellectus cum lumine gloria? est finitae perfectionis, poterit deveniri ad aliquem intellectum, qui illum in perfectione adae-quet, imo superet.

Confirmatur primo. Deus est intra hi> tudinem objecti intellectus : ergo cum major, et major perfectio intellectuum possit ii infinitum crescere, possibilis erit aliquis intellectus, qui ex se immediate Dnm vider»? possit. Palet conseq. Quoniam hx ipso aliquod, quod objectum contineatsr intra latitudinem potentiaë, non definit potentia terminari immediate ad illud α defectu commensurationis essentialis cum ipso, sed ex defectu virium, et perfectio-

l ù :

nis : ergo si viros isUo, et perfectio magis, ac magis, et sic in infinitum crescant, poterit deveniri ad intellectum, qui habeat fmlicUis vires, et perfectionem dosidera-üuiad boc, ut tale objectum videat.

Confirmatur secundo. Nam ideo potest diri visus, qui immediate respiciat quodvis risibile, quantumvis excellens, prout est in se, quia continetur sub objecto adrequata illius, el ipse visus potest crescere in perfectione, et efficacitate naturali. Unde licet plures potentiæ visivæ non possint immediate intueri solem, prout est in se ihsque læsiono, nihilominus si visus in perfectione, et efficacitate crescat, poterit illum sic intueri, ut in aquilis contingit: ervo cum Deus contineatur intra latitudinem objecti adæquati intellectus, et dato quocumque intellectu possit alius, et alius major in perfectione naturali inveniri; fiet inde, ut possit deveniri ad aliquem, qui valeat immediate, et prout est in se, Deum attingere.

Communis sententia stabilitur.

3 Dicendum tamen est, non posse etiam per divinam potentiam dari intellectum ordinis naturalis, qui ex propriis viribus possit videre Deum, prout est in se. Ita D. Thom. in praesenti, his verbis : *Resfendeo dicendum, quod impossibile est, fwd aliquis intellectus creatus per sua naturalia essentiam Dei videat* : et loquitur S. Doctor de impossibilitate etiam per ordinem ad divinam potentiam, ut ex conzitu, et ratione, quam subjungit, constat. Unde illum communiter sequuntur Theolog, et ideo non est necesse aliquem in particulari referre.

Probatur primo ratione D. Thom. in present!, quæ potest ad hanc formam reduci. Nam hoc ipso, quod cognoscens sit intraordinem naturæ, non potest non cognitio, ab ipso, ut tali procedens, esse mtn eundem ordinem, et terminari ad objectum naturale : sed visio Dei per esæotiam est ordinis supernaturalis, et divisi : (at supra diximus, el infra latius dicemus) ergo nullus intellectus per vires orlini- naturalis poterit prodictam visio- nal elicere. Minur cum consequentia satis constant. Major vero probatur. Quia cognitio fit secundum, quod cognitum est in cognoscente : cognitum autem est in cog-
Salmant. Cuts. thcolog., tom. 7.

noscente secundum modum ipsius cognoscentis : ergo cujuslibet cognoscentis cognitio debet esse proportionata illi, et secundum modum suæ naturæ, ac proinde si cognoscens, ut tale, sil intra ordinem naturalem, etiam cognitio sibi proport.o- nata debebit esse in eodem ordine, et respectu objecti naturalis.

4 Confirmatur primo, ratione ejusdem S. Doctoris in hoc eodem art. quam supra tetigimus. Nam potentia intellectiva, quæ ex propriis viribus connaturaliter attingit aliquod objectum quidditative, et prout esi. in se, debet esse ejusdem immaterialitatis cum objecto cognito : sed implicat dari intellectum creatum ordinis naturalis, qui sit ejusdem immaterialicalis cum Deo, qui est actus purus : ergo etiam implicabit dari prædiclum intellectum, qui ex propriis viribus attingat Deum, quidditative, et prout est in se. Minor cum conseq. satis constant. Major vero etiam patet, ex dictis art. 2. ubi eam ostendimus, tum inductione generali in omnibus potentiis cognoscitivis ; tum etiam exeo, quod cognitum non potest esse omnino connaturaliter in cognoscente, atque adeo nec cognoscens potest (ut ibidem dub. 6. explicuimus) illud quidditative, et prout est in se ex propriis viribus allingere, nisi conveniant in gradu immaterialitatis, ita ut cognitum non excedat immaterialitatem cognoscentis, seu gradum immaterialitatis ipsius.

Confirmatur secundo ratione, quam docet idem S. Doctor pluribus in locis. Quoniam implicat intellectum esse ordinis naturalis, ei respicere Deum, prout est in se, ita ut propriis viribus possit videre ipsum : ergo, etc. Antecedens probatur. Nam sicut Deus intelligitur esse ens supgrnaturale, id est, supra lotam naturam creatam, et creabilem, quatenus est in se ipso, nam omnes perfectiones, quæ sunt in illo secundum modum essendi, quem in eo habent, excedunt omnem naturam creatam, et creabilem, atque adeo sunt supernaturales, ita intellectus participans Deum, ut est in se ipso, ac proinde, ut potentem videre se, prout est in se ipso, non esse aliquid supematurale.

5 Secundo principaliter probatur assertio ratione D. Thom. 3. cont. Genl. cap. 52. Nam cognoscere Deum clare, et intuitive, est proprium, et connaturale Deo, sicut est proprium, et connaturale igni, quod calefaciat, et Soli, quod illuminet : ergo

Confir-
malor
primo.

λ

,

>†*

Secundo.

Secunda
rjho.

intellectus creatus ex propria virtute naturali nequit videre Deum sicuti est. Antecedens patet. Tum quia cum sit proprium Deo esse naturæ intellectualis per modum actus purissimi, erit ei utique proprium, et naturalissimum cognoscere, sicuti est ipsam essentiam divinam, quæ est actus purissimus. Tum etiam : quia operari per propriam formam, atque adeo ex propriis viribus, solum est naturale, ei proprium illi, cui est intima, et propria talis forma, non vero ei, cui est extranea : ergo cum visio Dei per essentiam debeat elici per formam divinam, scilicet per essentiam Dei unitam in ratione formæ intelligibilis, non poterit esse proprium, et naturale operari per illam ex propriis viribus, nisi ei, cujus est propria talis forma, scilicet intellectui divino. Consequentia vero probatur. Nam. quod est proprium superioris naturæ. non potest illud consequi natura inferior ex propriis viribus, nisi per actionem superioris, et virtute illius, cujus est proprium, ut in exemplis adductis cernitur : et ita nihil potest calefacere, nisi virtute ignis, et per participationem illius, vel alicujus agentis superioris.

6 Nec refert, si contra rationem hanc objicias, ex ea sequi intellectum creatum nunquam esse causam principalem visionis Dei per essentiam, sed solum Deum : quia quando actio aliqua est propria superioris naturæ, semper tribuitur illi non ut agenti universali, sed ut particulari, cui correspondet talis actio; et ideo illuminare semper tribuitur Soli, ut causæ particulari : ergo si videro Deum est propria, et naturalis actio naturæ superioris, scilicet essentiæ divinæ, debet tribui Deo, ut agenti principali, et particulari, ac sub inde non creature, nisi tanquam sustentanti rationem agendi. Patet hæc ultima consequentia. Tum quia ob hanc rationem aquæ calidæ tribuitur calefacere solum tanquam sustentanti rationem agendi, quia calefactio illa debet tribui igni, tanquam causæ principali, et particulari. Tum etiam : quia respectu ejusdem actionis non possunt dari duo agentia particularia.

Respondetur enim, duplex esse genus naturæ inferioris, et alienæ, cui communicatur actio propria et connaturalis superioris nature : aliud quod nullam habet virtutem respectu talis actionis etiam radicalein, et inchoatam; aliud vero, quod eam habet, ex eo, quod predicta

actio continetur intra objectum ad quod illius : etsi ergo primum genus naturarum participantium actionem superioris naturæ non possit concurrere ad illam per modum causæ principalis; quatenus est elevata, seu actuata per virtutem superioris naturæ, ut in aqua respecta calefactionis contingit : secus vero aliud genus naturarum habentium virtutem, ultimum radicalein, in ordine ad prædicum operationem, ex eo, quod sub suo objecto adæquato continetur. Nam sicut ob hanc rationem perficiuntur (ut sic dicamus) intra propriam lineam per virtutem superiora agentis, ita prout sic actuata possunt agere per modum causæ principalis, qui agunt per actionem contentam modo insinuato, intra latitudinem adæquatam suæ naturæ.

7 Nec obest duplex probatio ibidem adducta. Non quidem prima : quia calefactio non continetur intra latitudinem adæquatam actionum, respectu quarum habet aqua aliquam propriam, et innatam virtutem. Nec secunda, scilicet respectu ejusdem actionis non posse esse duo agentia particularia ; quia ut bene notarunt nostri Complut., in. lib. de. Gener., disput. 9. num. 56.) non est inconveniens, ut una, et eadem actio proveniat a duplici agente particulari, dummodo attingant illam sub duplici ratione inter se subordinata, quamvis utraque contineatur intra lineam rationum correspondentium agentibus particularibus. Et ideo primus actus voluntatis Angelica processit a Deo, ut a causa particulari, ob idque talis actus non potuit esse peccaminosus : et idem processit a voluntate Angelica, « a causa etiam proxima, quia fuit causa vitalis ipsius, quamvis a Deo processerit, ut habet et ad instar proprietate voluntatis Angelicæ; ab Angelo vero, ut fuit actus vitalis propriæ voluntatis. Unde eadem visio creata Dei per essentiam, ut est participatio visionis increatæ prout est in se ipsa, dicitque habitudinem illam, ut ad visionem Deo omnibus modis connaturalem, procedit a Deo, vel a causa proxima, quia secundum istam rationem procedit a lumine gloriæ, vel est virtus ipsius Dei, et tenet se quodammodo ex parte ipsius, tanquam ex parte causæ efficientis elevantis intellectum ad talem visionem : et eadem met visio, vel est vitalis, um vitalitate supernaturali], quam vitalitate sibi peculiari, quatenus hæc, saltem inadequate

u

¶

LMiljbquate desumitur ex tali virtute vi-
tili, nimirum ex intellectu, ut elevato
^er lumen gloriæ, procedit ab illo, ut sic ele-
viie, linquam a causa principali : quia pro-
cedit a tali lumino, ul se tonet ex parte in-
tellectus, et ut, reduplicative loquendo, est
illi intrinsecum in ordino ad operationem
contentam sub objecto adæquato ejusdem
intellectus : sicut eliam eadem visio, ut est
ictiu immediate attingens Deum, prout est
ô se ipso, habetque suam rationem ato-
cam, quoad ultimum munus, quod ei
competit, procedit ab essentia divina qua-
ms habet rationem speciei intelligibilis.
Diximus, *ut reduplicative loquendo* «I
ui *intrinsecum*, quia licet lumen gloriæ
dun se tenet ex parte Dei, sit etiam in-
trinsecum, seu inhærens intellectui, non
uaenest virtus ipsius Dei, nec tenet se
ex parte ejus, quia est quid intrinsecum
eiiem intellectui, sed quia est participa-
tio virtutis Dei, in ordine ad suam pro-
friam et connaturalissimam operationem :
at, ut tenens se ex parte potentiæ impor-
ta, saltem inter alia, se ipsum, ut est
intrinsecum potentiæ, et ut dicit vitali-
tatem illam sibi peculiarem, ut intrinse-
cam intellectui, et ex parte ejus se te-
nentem.
8 Ex quo fit primo, quod cum com-
miniier dicitur, actionem propriam alicu-
jas naturæ superioris, ideo esse propriam
2&s, quia a sola ipsa fit, ut a causa
principali, debet intelligi cum hac limita-
tione, nimirum, quod, vel a sola ipsa fiat
hoc modo, vel si ab alia causa, ut a causa
principali processerit, ut in præsentî con-
tuit, tunc talis causa non habeat prin-
cipaliter influere, nisi simul natura illa
iûperior, cujus est propriissima talis actio,
hâixat influxu principali ad eandem actio-
nem, secundum prædictam rationem con-
sideratam; et alteri causæ, cujus non est
ia propria talis actio prius communicet
saltem quantitatem virtutis, ex qua, et
n commensurationo essentiali præsupposi-
u in natura inferiori, fiat una integra
cassa totalis, et principalis.
/ Fit secundo manere hinc solutam aliam
~ objectionem , quæ contra dicta fieri
pwset, scilicet hinc rursus fieri, Deum vi-
dera se ipsum per actionem videndi crea-
tes. per quam beatus ipsum videt, quod
tamen (ul ex communi Doctorum sentan-
ts consul; negari debet. Patet sequela.
Xim ideo ignis calefacit per calefacio-
:an. qua animal calefacit, quia actio illa

ab eodem igne, ut a causa principali, et
particulari procedit ; ergo si illa visio pro-
cedit a Deo, ut a causa particulari, el
principali, nihil, oberit, quominus ipse se
per illam visionem videat, sicut ob haoc
rationem beatus illum per eandem visio-
nem intuetur.
Respondetur enim, quod videre dicit in- Solvitor,
trinsece, et essentialiter actionem vitalem
procedentem a principio intrinseco vitali,
et vitaliter influenti : et ita tantummodo
prædictum principium, a quo vitaliter visio
procedit, potest per eam videre Deum.
Quare cum illa visio, ut procedit a Deo
mediante lumine, ut est virtus Dei, non
procedat ab illo, ut a principio intrinseco
vitali, quia non procedit ab illo., ut est
quid intrinsecum intellectui reduplicative ,
et formalissime loquendo, et ita non pro-
cedit ab illo, ut a principio conjuncto, seu
intrinseco, ut tali, quod ad rationem prin-
cipii vitalis requiritur ; inde est, ut per ta-
lem visionem solus intellectus creatus per-
fusus lumine gloriæ, a quo, ut a principio
vitali procedit, non vero Deus per eam
videat se ipsum, quamvis Deus sit, modo
explicato, causa principalis proxima illius.
Maxime, quia cum videre sit de se acio
immanens, non denominat videns, nisi
principium illud, a quo elicitur, et in quo
recipitur : el ita Deus producens, non la-
men recipiens visionem creatam, non de-
nominabitur ab illa videns.
§ III.
Respondetur argumentis primæ sententiæ.
9 Ad primum concedendum est antece- Ad
dens, et neganda consequentia. Et ad primam
probationem concesso etiam antecedenti, arg'
negari debet consequentia. Nam, cum res
aliqua est superioris, et eminentioris or-
dinis, tunc quantumcumquo res inferioris
ordinis crescat, et intra talem ordinem fiat
ascensus, non poterit deveniri ad perfec-
tionem rei superioris : et ita quantum-
cumque fiat ascensus in perfectioribus, et
perfectioribus speciebus contentis sub sub-
stantia materiali ordinis naturalis, num-
quam devenietur ad aliquam speciem adie-
quanlem Angelum in perfectione specifica.
Quare, cum intellectus perfusus lumine glo-
riæ sit superioris, el divini ordinis, non
poterit ejus perfectionem aliquis intellectus
ordinis inferioris, et naturalis adæquare,
quamtumvis in prædictis intellectibus fiat

2 QJ5		DE VISIONE DEI.		TRACT. II, DISP. III, DUB. IL		2 0 7	
		<p>major, el major ascensus : quia omnes illi semper sistunt (ut supponitur) intra ordinem inferiorem, scilicet intellectus pertinentis ad ordinem naturalem.</p>					
Ad primas confira.		<p>10 Ad primam confirmationem concessio antecedenti, neganda est consequentia. Et ad probationem dicendum, quod cum obiectum contentum sub objecto adæquato potentiae est impropor­tionatum, et supernaturalale, non desinit potentia terminari ad illud ex defectu virium qualiumcumque, sed ex defectu virium supematuralium, et divini ordinis : el ideo quantumcumque crescat in viribus naturalibus, non poterit illud attingere, usque dum viribus supematuralibus fulciatur. Quare cum Deus clare visus, licet contineatur sub objecto adæquato intellectus, nihilominus contineatur sub illo per modum objecti superexcedentis, et supernaturalis, consequens <i>esi</i>, ut usque dum perficiatur lumine gloriæ supernatural!, nequeat illum videre, quantumvis vires naturales magis, ac magis ei superaddantur.</p>					
Ad secundam confirm.		<p>Ad secundam confirmationem respondetur pro nunc verum esse, quod si fiat ascensus intra latitudinem visus corporei ordinis naturalis, deveniri poterit ad visum potentem attingere quodvis visibile sine læsione : quia visibile illud semper contineretur intra ordinem naturalem, ut nunc supponitur. Cæterum Deus clare visus non continetur intra ordinem naturalem : et ideo quantumvis fiat ascensus in intellectibus ordinis naturalis, nunquam devenietur ad intellectum, qui illum propriis viribus possit attingere. Unde si venim est claritatem corporis gloriosi esse supematuralem, tunc oculus beati quantumvis in perfectione naturali cresceret, non posset illam propriis viribus intueri.</p>					
		DUBIUM II.					
		<p><i>Utrum sint possibiles per divinam potentiam aliqua substantia, aliquisque intellectus, quibus sil connaturale lumen gloriæ, el possint cx propriis viribus videre Deum per essentiam?</i></p>					
Explicatio tituli.		<p>11 Alii aliis verbis dubium hoc excitant : an nimirum possit dari aliqua substantia ordinis supernaturalis. aliquisque intellectus, qui absque aliqua elevatione ei superaddita habeat esse supernatural! Sed re vera uterque inquirendi modus in idem incidit. Nam substan-</p>					
		<p>tia». et intellectui ordinis supernatural[^] non poterit non lumen gloriæ esse c^{oes} naturale, etiamsi lumen istud sit sup^{»f}. naturale, ac proinde prædicU subiUuta poterit propriis viribus videre Deum p^r essentiam : nam tali substanti» debitus debito connaturalilatis concurras supernaturalis ad illum videndum, ul ex se, et ex statim dicendis, et commuai Doctorum sententia constat. Et licet ded-sio hujus dubii fere constet ex iis, qui art. 2. diximus; nihilominus, quia pina, et non contemnenda argumenta contra sententiam, el rationem D. Thom. ab adversariis adducuntur, ideo placuit, ute-j fiat salis, et ratio S. Doctoris eleate maneat, illud sigillatim excitare.</p>					
		§ I.					
		Adducitur prior dicendi modus.					
		<p>12 Partem affirmantem tuetur Major is 4. dist. 49. quæst. 4. ad finem : et Molina art. sequenti disp. 2. § <i>quod vero</i>, eam, ut probabilem defendit, quatenus asseri oppositum catenas sufficienter non esw prolkitum, ac proinde posse a Deo fieri, cum divin@ potentiae nihil sit denegante sine sufficienti fundamento, et ratione.</p>					
		<p>Probatur primo. Nam possibile est fieri te a Deo substantiam, et intellectum sup?naturalem : ergo tali substanti», et intellectei erit connaturale lumen gloriæ : ergo propriû viribus poterit videre Deum per essentiam. Hæc ultima consequ. palet. Quia hoc ipso, quod lumen gloriæ esset ei connatam!?, posset sine illo, licet non ita facile, intueri Deum, prout est in se. Nam substantia, et intellectus, cui est connaturalis aliquis habitus, potest absolute, et simpliciter siw illo (quamvis non facile) id, quod cam dio faciliter posset : et ideo intellectus hnmimus, cui est connaturalis habitus Metaphysic@, potest ex se, et sine illo («pumrj difficulter) elicere demonstrationem n» taphysicam, quam cum illo facile, el delectabiliter eliceret.</p>					
		<p>13 Prima vero consequ. ex antecedenti constat. Nam cum talis substantia esset ejusdem ordinis supernaturalis, et divini, non est cur lumen gloriæ, quod contineur intra prædictum ordinem, non sit ei connaturale. Antecedens autem probatur. Niq prædicta substantia non repugnat, vel ei eo, quod sit substantia, cum ralio substantif supernaturalis in Deo inveniatur :</p>					
		nec					
		<p>cec ex eo, quod esset creata, quandoquidem tan gloriæ, et alia accidentia ordinis supernaturalis sunt quid creatum : nec uudem ox parte ulriusque simul sumpti : tum quia repugnantia ex parte utriusque supponit repugnantiam ox parte alicujus ; tum etiam, quia unio hypostatica est quid lthUntialo creatum, et simul supernatural?: atque adeo non repugnat rationem rakunti@ creat@ cum ratione supernaturalitatis conjungi.</p>					
		<p>jgj. Secundo. Nam de facto datur lumen » cte. quod est ordinis intellectualis, et rapenialuralis; ergo saltim de possibili ent dabilis substantia intellectualis super-Mturalis, ac proinde, etiam intellectus tjiwiem ordinis. Antecedens est certum. Prima vero consequ. probatur. Quia, quodris accidens, quale est lumen gloriæ, dicit essentialem, et connaturalem ordinem ad itquam substantiam : siquidem ejus esse, estes@ entis (idest, substantial) ens : ergo cum prodictum lumen intellectuale non possit respicere connaturaliter substantiam ordinis naturalis, alioqui non esset super-Mturale, et supremi ordinis; nec substantiam divinam, quæ est incapax accidentium ; consequens est, ut respiciat connaturaliter aliquam substantiam creatam, et supernaturalem, atque adeo talis substantia (saltim f<r divinam potentiam) erit dabilis. Ex quo etiam secunda consequ. constat. Nam sabâtantiæ intellectuali, et supernatural! Abitus est intellectus supernaturalis, sicut substanti@ intellectuali, et naturali intellectus naturalis, ac proinde talis intellectus ra^rnaturalis erit possibilis.</p>					
		<p>Confirmatur. Visio beata, quippe quæ est <:tio vitalis, non potest non esse connaturalisalicuiopotentiæ vitali : ergo talis potentia < debet esse connaturalis alicui substanti@ menti:ergo dabilis erit aliqua substantia rivens, cui talis visio, necnon et lumen ad ûhm desideratum , sint connaturalia. Hæc clt. consequ. satis constat. Prima voro etiam jatet. Nam quævis potentia vitalis habet h ul instar passionis substanti@ viventis , ibeiqæ connaturaliter fluit, atque adeo erit illi connaturalis. Antecedens autem liquet. Quoniam actus vitalis debet oriri ab aliquo principio intrinseco vitali, et connatural!, ex eo. quod nequit esse a principio ntrinseco. sed ab intraneo, et per consequas connaturali.</p>					
		<p>a. II Tertio. Cæteræ aliæ perfectiones, quæ Deo existunt, possunt participari a creatura non solum per participationem ordinis</p>					
		<p>naturalis, sed etiam per participationem supernaturalcm ; ergo etiam ratio substanti@ poterit participari non solum participatione naturali, sed etiam supernatural! : et consequenter talis substantia pertinebit ad ordinem supernaturalcm, poteritque ei esse connaturale lumen gloriæ. Hæc secunda consequ. ex priori legitime sequitur. Prior vero ex antecedenti. Quia non est, cur cæteræ aliæ perfectiones Dei sint utroque modo, scilicet naturaliter, et supernaturaliter, participabiles a creatura, non vero ratio substantia?. Antecedens autem probatur inductione. Nam intellectualitas Dei potest participari per fidem supernaturalem, et lumen gloriæ : amor ipsius per charitatem : scientia , et sapientia per dona Spiritus Sancti, quæ sunt ordinis divini : ct rursus hæc omnia possunt etiam partipatione naturali participari, ut ex se constat, et sic de aliis : ergo, etc.</p>					
		<p>Confirmatur. Quia alioqui participatio perfectissimi ordinis, sciiicetsupernaturalis, esset valde imperfecta : hoc autem non videtur admittendum : ergo, etc. Sequela patet. Nam sisteret præcise intra latitudinem participationis accidentalis. Unde sicut participatio ordinis naturalis esset satis imperfecta, si solum sisteret in participatione accidentium, non vero se extenderet ad participationem substantialem ; ita participatio ordinis supernaturalis erit valde imperfecta, si solum in participatione accidentium supernaturalium debet sistere. Falsitas autem consequentis constat. Nam, quo participatio est perfectioris ordinis, eo debet esse perfectior, ac proinde ab imperfectionibus participationis magis libera.</p>					
		<p>15 Ultimo. Ex eo, quod daretur substantia supernaturalis, non sequeretur eam fore ejusdem naturæ cum Deo, aut infinitam : ergo dabilis erit. Conseq. patet. Quia nisi obstet, quod talis substantia esset ejusdem naturæ cum Deo, aut, quod deberet necessario esse infinita, non est cur implicet, ut ex se, et ex infra dicendis constabit. Antecedens autem probatur. Nam ex eo, quod Deus, ut primum ens per essentiam se alicui creaturæ co^{ntit} unicet, non sequitur ipsam fore infinitam, vel intra genus entis creati, vel infinitam per essentiam sicut Deus; sed solum esso ens per participationem : ergo similiter ex eo , quod Deus, ut substantia supernaturalis se substantialiter, et ad extra communicet. non sequitur prædictam substantiam fore Deum, aut infinitam.</p>					
		Ultimam.					
		Confirmatio.					

DE VISIONE DEI.

Coafir-
nutar.

Confirmatur. Quoniam ratio substantia? supernaturalis non se habet nostro modo concipiendi, ut ratio specifica, aut numerica Dei : siquidem , tam ratio substantiæ , quam ratio supernaturalitatis abstrahunt a creata, et increata. Unde sicut cæteræ aliæ rationes quasi generice in Deo inventa», ob similem abstractionem non se habent nostro modo concipiendi per modum rationis specifica*, aut numerica? in Deo. et ideo ex communicatione illarum . non sequitur effectum productum esse intiniium, aut esse Deum, ita pari ratione, quoad præsens de ratione substantia? supematuraiis in illo reperta, et de communicatione ipsius philosophandum erit.

§ Π.

Communis, et vera sententia, primumque illius fundamentum.

Conelo-
sio.

16 Dicendum tamen est, implicare contradictionem dari aliquam substantiam, aut intellectum creatum , quibus sit connaturale lumen gloriæ : ac proinde substantia, aut intellectus supernaturalis implicabunt. Ita D. Thom. inhocart.et3.cont Gent, cap 51.nee- non art. sequenti ad 3. his verbis : *Lumen gloriæ non potest esse naturale creatura?, nisi creatura esset naturæ divinæ, quod est impossibile.* Quem sequuntur communiter omnes Theologi, tam ex ejus discipulis, quam ex extraneis, præter eos, quos pro prima sententia retulimus : et ideo ab eis in particulari referendis abstinemus.

Rabo
ex
D. An-
gd.

Probatur primo ratione fundamentali desumpta ex Divo Thoma : quæ potest ad hanc formam reduci. Nam habere essentiam divinam , ut formam connaturalem intelligibilem, non potest esse connaturale alicui sublantiæ, aut intellectui creato, aut creabili, sed soli Deo : ergo nec lumen gloriæ poterit esse connaturale prædictæ substantia?. et intellectui, nisi tantum Deo : ac proinde repugnabit dari aliquam substantiam, aut intellectum ordinis supernaturalis. Hæc ultima consequentia, ex se, et ex jam dictis patet : quandoquidem substantia . et intellectus ille, quibus esset connaturale lumen gloriæ, non possent non esse ordinis supernaturalis : sicut e converso intellectui , et substantiæ supernatural! non pusset non esse connaturale lumen gloriæ, ex eo , quod cum substantia illa esset quid completam , et tant@ perfectionis, non posset non ad ordinem intellectualem pertinere, atque

adeo non posset non ei, et suo intellecta esse connaturale lumen gloriæ, quod ad ordinem intellectualem, et supematurakm una cum illis spectaret : et ita si semel repugnant substantia, et intellectus, quik» sit connaturale lumen gloriæ , repugoabd utique, quod ista sint supernaturalis, et divini ordinis. Prima vero conseq. elum constat. Quoniam lumen gloriæ habet « per modum dispositionis in ordine ad habendam essentiam divinam tanquam formam connaturalem (modo tamen supra explicato) dispositio autem non est conraturalis. nisi ei, cui fuerit ronnaturalii forma , ad quam disponit : sicut disposition formam ignis non convenit connaturaliter nisi ei, cui eodem modo competit fora ejusdem ignis ; et iu si essentia divina nulli substantiæ, aut intellectui creato potest esse connaturalis, nec lumen gloriæ potent esse illis connaturale.

Antecedens autem probatur. Tum qui divina essentia est infinitæ perfectionis, actualitatis, et immaterialitatis, atque adeo non potest esse connaturalis nisi soli Deo, qui est ejusdem perfectionis, et paritatis; quandoquidem (ut supra ostendimus) inter formam intelligibilem, et intellectum, cri est connaturalis. debet esse convenient in gradu immaterialitatis, et puritatis. Tum etiam ex dictis : quia sicut habere formam ignis non potest esse connaturale nisi igni, ita habere connaturaliter nataram, et essentiam Dei non potest esse connaturale, nisi soli Deo.

17 Occurrit primo Valentia in praesenti disput. 1. quæst. 12. punct. 3. quod licet dispositio physica ad aliquam formam m esse rei habendam, nequeat esse connateralis alicui, nisi eadem forma connaturaliter eidem competat : secus vero dispositio ad habendam fonnam in esse intelligibili, at lumen gloriæ solum est dispositio id habendam essentiam divinam per modura formæ in esse intelligibili : non vero in ew rei : et ita licet essentia divina nequftt esse connaturalis nisi soli Deo, poterit lumen gloriæ connaturaliter convenire alteri, scilicet alicui substantiæ, aut intell.*:tui creabili.

Sed contra. Nam in primis hæc solutio non enervat id, quod sæpe diximus, scilicet intellectum, formam intelligibilem, lumen, seu habitum intellectualem semper esse ejusdem puritatis, et immaterialitatis, quoties intellectus ex se, et connaturaliter attingit objectum intelligibile, atque adeo lumen

lumen gloriæ non erit connaturale prædiclo intellectui, nisi forma intelligibilis sit eidem connaturalis ; vel si hæc non est connaturalis, neque etiam lumen gloriæ : quandoquidem connatunilitas in ordine intelligibili attenditur penes convenientiam in gradu immaterialitatis, ut supra ostendimus.

18 Deinde. Nam lumen gloriæ non est, memnque dispositio, sed dispositio ultima ad habendam essentiam divinam in ratione forme intelligibilis : at in quocunquo ordine, in quo ultima d spositio ost connaturalis alicui, non potest non forma, ad quam disponit, esse connaturalis; ergo si lumen gloriæ potest convenire connaturaliter alicui substantiæ, aut intellectui creato, etiam essentia divina potent in ntione form@ intelligibilis esse ilii connaturalis; vel si hæc non potest connaturaliter convenire, neque etiam illud.

Major constat. Nam sicut intellectus Angelicus est ultimate dispositus ad habendam propriam substantiam sibi unitam in ratione formæ intelligibilis hoc ipso, quod habeat lumen intellectuale Angelicum, quia per tale lumen habet efficaciam ex parte potentiæ requisitam ad attingendam connaturaliter talem substantiam; et intellectus Dei est etiam (ut sic dicamus) ultimate dispositus ad habendam essentiam divinam per modum formæ intelligibilis hoc ipso, quod habeat lumen intellectuale divinum quia lumen istud importat efficacitatem ex parte intellectus desideratam, ad quidditative, et prout est in se attingendum Deum : ita quia lumen gloriæ dicit efficacitatem ex parte intellectus se tenentem in ordine ad videndam essentiam divinam, proutPstin se, erit ultima dispositio d habendam prædictam essentiam in ratione formæ intelligibilis.

Minor autem ejusdem prioris syllogismi probatur. Quia in quocumque ordine connaturaliter debetur receptivo ultimate disposito, forma, ad quam est connaturaliter, ei ultimate dispositum, alioqui non esset ultimate dispositum ad illam : ergo in quocumque ordine, in quo ultima dispositio fuerit connaturalis alicui, etiam forma, ad quam est talis dispositio, erit connaturalis: quandoquidem forma connaturaliter debita receptivo connaturaliter ad illam disposito, non potest non esse eidem connaturalis.

19 Secundo occurrant alii, quod licet essentia divina, ut est forma naturalis, et in ewe rei, constituitque in hoc ordine Deum, nequeat esse connaturalis

alicui nisi Deo, bene tamen, ut est forma intelligibilis, quia nihil refert dari per divinam potentiam intellectum aliquem creatum, qui connaturaliter sit Deus, non quidem in *esse* rei, sed in *esse* intelligibili.

Sed contra. Nam in quocumque ordino, in quo datur aliqua forma connaturalis alicui, ut proprio receptivo illius, debet talo receptivum esse proprium, et per se receptivum, et suppositum ipsius : at repugnat aliquid aliud, præter Deum, esse proprium, et per se receptivum, et suppositum essentiæ divinæ. ut habet rationem formæ intelligibilis : ergo etiam repugnabit, quod alicui, præterquam Deo, sit connaturalis. Major ex se constare videtur. Minor autem etiam patet. Nam sicut proprium, et per se suppositum substantiæ Angelicæ in ratione form@ intelligibilis, quod per se, et ex propriis meritis habet, seu petit illam, non potest esse aliud præter suppositum proprium Angelicum una cum intellectu ejus, ita proprium, et pe.r se suppositum essentiæ divinæ in ratione formæ intelligibilis, quod per se, et ex propriis meritis habet, seu petit ipsam, nequit esse aliud præter ipsum Deum, una cum intellectu ejus divino, ac proinde non polerit hoc alicui intellectui creato communicari. Accedit, quod proprium, et per se suppositum alicujus formæ connaturalis non potest per se excedi ab ea in gradu puritatis, IIII aterialitatis, ut inductive constat in omnibus formis, ac proinde repugnabit aliquid aliud, præter Deum, esse proprium, et per se suppositum essentiae divinæ in ratione formæ intelligibilis, siquidem solus ipse est ejusdem perfectionis, et puritatis cum illa.

20 Tercio occurrunt aliqui, quod lumen gloriæ non disponderet intellectum creatum, cui esset connaturale, in ordine ad habendam essentiam divinam, ut primum ejus receptivum, sed ut secundarium, quia prædicta essentia per se primo soli Deo unitur, et creaturis intellectualibus solum secundario, et quasi per accidens : at licet forma, etiam in *esse* intelligibili, sit ei connaturalis, cui connaturalis fuerit ultima dispositio ad habendam eam, ut primum receptivum, non tamen ei, cui connaturaliter convenit esso ultimate dispositum ad habendam illam, ut secundarium receptivum, ut in praesenti contingit : et ita bene polerit dari substantia, et intellectus crea-

Impag-
natar.

Tertia
aliquao-
rum
solatio.

tus, cul sit connatural@ lumen gloriæ, non tamen essentia divina in ratione formæ intelligibiiis.

Sed contra. Nam licet intellectui elevato per lumen gloriæ (ex quibus duobus integrator unicus, (ut sic dicamus) intellectus habens efficacitatem ad attingendum Deum, prout est in se) correspondent solum, ut secundo receptivo essentia divina, quatenus habet rationem formæ intelligibiiis, quia pñdictus intellectus non so halæt per modum potentiæ intellectivo» simplicis, ct ita ut supra disp. 2. num. 170. et 191. dicebamus, nequit ei esse perfecte connaturalis visio Dei, aut species intelligibiiis, sed solum imperfecte; attamen hoc ipso, quod intellectus habeat se per modum potentiæ simplicis, el totalis virtutis ad videndum Deum, prout est in se. non potest non illi correspondent propria species talis objecti, ut primo, et per se receptivo ejus. Tum quia (ut rape diximus) potentia, quæ per modum potentiæ simplicis, et totalis tendit connaturaliter ad aliquod objectum, debet esse ejusdem immaterialitatis cum eo, atque adeo etiam poterit esse primum, et per se receptivum ejus in ordine intelligibili. Tum etiam : quia cuivis potentiæ intellective intégra, et completæ ex se, et ex propriis meritis, non potest non deberi, ut primo receptivo species ejus objecti, ad quod ex propriis meritis terminari potest. Tum denique : quia hoc ipso, quod sit potentia ex se, et sine elevatione integra, et completa, habebit omnimodam connaturalintern cum prædicta specie, ut supra disp. 2. num. 155. et deinceps diximus : et ita erit per se primum receptivum illius.

21 Ultimo occurri potest ex Molina, quod falso in hac ratione D. Thom. supponitur lumen gloriæ*esse connatural@ soli Deo. Nam cum sit accidens, nequit Deo esse connaturale, alioqui posset illum connaturaliter afficere. Quare solum restat, ut posset alicui intellectui, saltem creabili, esse connaturale.

Gæterum hæc solutio facile corruet, si semel vis rationis D. Thom. intelligatur. Etenim S. Doctor tantum intendit, quod lumen gloriæ secundum se est perfectio simpliciter simplex, abstrahens secundum suam rationem formalem a creato, et increato, a substantia, et accidenti, et reperta formaliter in Deo, et non utcumque, sed ad minus habet se ad instar proprietatis connaturalis solius natura di-

vin@, ex eo, quod soli Deo est connaturalitcr proprium habere sibi unitam essentiam divinam in ratione formæ intelligibiiis, ad quam unionem qoiit ultimo disponit prædictum lumen. Nim ex hoc bene sequitur, quod lumen istui, etiam dum est imperfectionibus involutum, et sub modo essendi imperfecto, bcilieet accidentali, nequeat esso connaturalo alicui intellectui, aut substanti@ creata' secundum ea, quæ ex propriis meritis afferunt : nam id, quod ex parte forms, quam affert, est proprium naturæ divine prout est in se, et ut distincta) ab omnibus aliis, nequit esse debitum, ac proinde nec connaturale alicui substantiæ, aut intellectui creato secundum ea, qnæ ex propriis meritis important, etiamsi ratione modi essendi sil involutum imperfectionibus ; sed ad summum per actionem, et influxum Dei poterit accidentaliter, et gratuito alteri convenire, ut supra dubio præcedenti dicebamus.

§ 111

ds

Proponitur secundum fundamentum verz sententia.

22 Secundo probatur assertio ratione desumpta ex doctrina Divi Thomæ variis in locis, scilicet 1. 2. quæst. 110. et 1. part, quæst. 7. Nam si daretur substantia. cui esset connaturale lumen gloriæ. ei visio Dei, prout est in se, tunc talis substantia esset ipsa gratia subsistens : ergo esset creata, ut supponitur, et non es^t creata, sed increata, et Deus. Antecedens videtur certum. Nam ratio uniuscujusque natura ex prima ejus proprietate innotescit : sed ex tali substantia manaret intellectus ex se, ct connaturaliter tendens in Deum clare visum, atque adeo lumen gloriæ (ut adversarii admittunt) sicut nunc tale lumen quodammodo emanat ex gratia, dum est sub statu perfecto : ergo talis substantia , et natura esset ipsa gratia subsistens. Patet hæc consequentia. Nam ex quo capite manaret ab ea lumen gloriæ, esset ipsa gralia; et ex quo capite non solum lumen, sed etiam intellectus potens ex se videre Deum ab ea oriretur, esset ipsa gralia subsistens, ac proinde habens rationem substanti@ integra, et complete : quia a sola substantia integra, completa, et perse subsistente potest emanare intellectus per modum potentiae simplicis, et totalis, potentis

videre

ridere Doom prout ost in eo, et habentis wnnaturalitateni cum lumine gloriæ, ut tribuente eidem facilitatem ad talem visionem.

Consequentia vero quoad primam partem ex «constat. Quoad secundam voro etiam pML Nam gratia participat naturam divinam secundum proprium ejus constitution, ut communiter docent Theologi : ergo si hoc reponatur irreceptum, el per se obsistens in aliqua substantia, erit omnino illimitatum, increatuin, et Deus. Unde grata ideo est limitata, et linita, quia ex sub-jecto limitatur, et cæteræ aliæ perfectiones, ut sapientia, et scientia, licet possint parti-cipari sub modo essendi accidentali, et li-mitari a subjecto, attamen in ratione sub-stantiæ soli Deo possunt convenire, ut ex se constat, et magis patebit ex iis, quæ in ultimo fundamento assertionis dicemus.

Cafr. Î3 Continuatur primo, et simul tacita
** qaidatn evasio, quæ huic rationi adhiberi poterat, eliditur. Nam si dabilis esset talis substantia, cui esset connaturale lumen gloriæ, et visio Dei per essentiam , non posset non talis visio esse principalior cog-nitio illius, ad quam ejus intellectus deter-minaretur : sed hoc repugnat, si semel est substantia creata : ergo, etc. Sequela patet. Tum quia Deus, ut clare visibilis, esset coanaturalissimum ejus objectum. Tum etiim : quia talis substantia esset formalis divinæ naturæ participatio, sicut ipsa gra-tis: et ita non minus, quam ipsa Dei natu-ri, ipsaque gratia respiceret Deum, ut clare visibilem, tanquam primum, et potissimum ejus objectum. Minor autem, seu falsitas consequentis, videtur certa. Nam quilibet intellectus primario, et principaliter nasci-tor determinatus ad cognoscendam substan-tial, ex qua oritur, tanquam objectum connaturalissimum illius : ergo intellectus hujus substantiæ, aut non primo, et princi-paliter Deum respiceret, aut oriretur ex ipsa Dei substantia, ut ab essentia propria, in qua radicaretur : et per consequens repu-gnabit esse substantiam creatam, et præ-dicto modo respicere Deum.

Diximus, quemlibet intellectum prima-rio, et principaliter nasci determinatum ad cognoscendam substantiam, ex qua oritur, non vero quamlibet virtutem ad ordinem* intellectualem spectantem, quale est lumen doriæ. nasci determinatam ad cognoscen-dum principium radicale, a quo emanat, scilicet gratiam, dato, quod re vera tale lumen oritur a gratia per modum verae, et

physic© proprietatis ejus, do quo alibi. Quoniam hoc tantum est proprium intellec-tus, seu (quod in idem redit) potentiæ, seu facultatis intellectivæ simplicis, et totalis, ut inductione facta in omnibus intellecti-bus creatis, tam animarum separatarum, ubi vis intellectiva non est impedita, quam Angelorum constat; necnon in intellectu divino, ut ex parte modi concipiendi dis-tinguitur ab essentia divina, et ab ea quasi emanat ; non vero est proprium elevatio-num. et quantitatum virtutum supernata-ndium, quale est lumen gloriæ. Et ratio est. Nam cum gratia, el lumen gloriæ so habeant per modum elevationum elevan-tium naturam creatam ad operationem, quæ sit propria Dei, oportet, ut sicut operatio propria Dei, prout est in se, per se primo tendit in Deum, et ad hoc est determinata, ita etiam gratia, et lumen gloriæ hoc ip-sum habeant.

Confirmatur, et explicatur magis hoc ipsum. Nam si intellectus prædictæ sub-stantiæ primo, et principaliter eam, ut objectum respiceret, nequiret Deum, prout est in se per suam cognitionem, et ex propriis meritis attingere; ergo esset, et non esset illi connaturale lumen gloriæ. Antecedens patet. Nam cognjpio propri© essentiæ est mensura cæteranim cog-nitionum, quæ a natura intellectuali ex pro-priis meritis fiunt, ut supra art. 1. dubio 1. tetigimus, et constat in Angelis, et animabus separatis , eo quod activitas intellectus non excedit essentiam, a qua oritur; ergo jam talis intellectus non pos-set Deum propria virtute attingere : quia Deus etiam in ratione objecti, sicut et in rationo immaterialitatis in infinitum distaret a tali essentia, quæ esset mensura cognitionum, quæ ab ipsa eticiendæ essent. Ex quo etiam consequentia constat. Nam tali substantiæ esset connaturale lumen glo-riæ, ut supponitur, et non esset connatu-rale, quandoquidem prædicta substantia ex propriis viribus nequiret Deum per es-sentiam videre, quod tamen non potest cohaerere cum substantia, cui lumen glo-ri© esset connaturale, ut ex dictis constat.

Confir-mator secundo.

§ TV-

Ultimum fundamentum nostrx assertionis.

24 Tertio principaliter probatur asser-tio, supponendo tamen duo ex communi Theologorum sententia. Prunum est. es-

primum SDpp£S1"

sentiam divinam, et omnes illius perfectiones, et attributa, si considerentur secundum modum, secundam quem in Deo reperiuntur, esse quid supernatando, seu supra totam naturam creatam, et creabilem. Cujus ratio est. Nam omnia illa prout in Deo reperiuntur, habent esso a se, et rationem purissimi actus, ac proinde infinitatem intra propriam lineam : habere autem «jc cum prædictis conditionibus ita elevatis non potest convenire alicui nature creatæ, aut creabili, sed est supra totam naturam creatam, et creabilem; siquidem natura ista hoc ipso quod talis, debet habere esse ab alio, et permixtum cum potentialitato, et consequenter finitum, ac limitatum.

Secundum est, supematuralitatem convenientem creaturis debere eis competere per participationem, et communicationem a Deo, ut habet rwe supemaruralo; cumque non possit eis communicari, ut formaliter, el intrinsece sit ens a se, et per modum purissimi, ac infiniti actus, ut ex se patet, consequens est, ut supernaturalitas illis co...tu unicata, tantum consistat in hoc, quod co HIII unicentur eisdem hæc omnia secundum habitudinem, id est, secundum aliquod ewe elevatum, et eminens talis conditionis, ut ratione ipsius dicant habitudinem ad Deum, prout est in se, ut ad objectum specificativum, vel finem con-naturalem ipsarum, ut ex dicendis infra amplius patebit.

Hinc ergo sequens deducitur ratio. Quoniam nihil potest esse supematurale, nisi habeat supernaturalltatein, vel per essentiam, et a se; vel per participationem a primo ente supernatural! : sed substantia creata nequit aliquo ex his modis habere supematuralitatem : ergo repugnabit eam dari, atque adeo, quod detur aliqua substantia, cui lumen g'oriæ possit esse con-natural. Utraque conseq. cum maj. non indigent probatione, imo , nec minor. quoad 1. pari, scilicet, substantiam creatam non posse esse supernaturalem per essentiam, et a se, alioqui non esset creata. Quoad secundam vero partem probatur. Nam cum substantia sit ens per se, non vero entis ens, sicut accidentia, non potest (ut N. Complut, in lib. Phytf. disp. 10. quæst. 4. latius explicant) habere sicut illa suum esse per ordinem ad aliquod extrinsecum, et extra proprium prædicamentum, quod essentialiter respiciat, tanquam ob-jectum, terminum, vel finem, quod qui-

dem requiritur ad rationem entis wper-naturalis per participationem. Videatw nostri Complut, loco cit. necnon lib. 5 Physic, disp. 23. num. 17. J

§ V.

Duplex evasio adversariorum, ei prsdusû illius.

25 Occurras primo cum adversariis, bine hq ad summum colligi non esso dabilem sab- ** stantiam supernaturalem completam, non 1 tamen incompletam, qualis est materia, a forma : quia his non repugnat speciùcari al> aliquo extrinseco. ijd, F

Sed contra est, quod substantia incem- plera per modum partis essentialis noa at specificatur, nisi per habitudinem ad alteram compartem, ut materia per habitudines ad formam, et forma per habitudinem, qua respicit materiam : ct ita repugnat substan- tia per modum partis essentialis, quæ talem habitudinem dicat ad Deum, prout est b se, seu prout est supra totam naturam creatam, et creabilem; quia ipsi quocum- que modo consideretur repugnat ratio par- tis formalis, et multo magis ratio partis materialis , ut ostendit D. Thom. sapra quæst. 3. art. 8. J, J .

Ex quo etiam apparet, cur non repugnet modus substantialis humanitatis, aut cujos- cumque alterius nature substantialis ad personam Verbi, qui sit supernatural». Nam cum modus iste non sit substantia completa, sed incompleta, poterit specificari ab aliquo extrinseco. et cum non sit modos unionis materiæ ad formam, sed nator» creata? ad suppositura divinum, prout est in se. poterit habere pro specificativo idem suppositum divinum, prout est in se, ac proinde esse supernaturalis.

26 Occurres secundo, non esse contra Srni rationem substantiæ compléta; dicere in- trinsecam, et essentialem habitudinem ad aliquid extnnsecum, dummodo non dicit habitudinem ad illud tanquam ad subjec- tum : nam per hoc, quod essentialiter res- piceret aliquid extrinsecum non habens rationem subjecti. non tolleretur ab ea, quod sit ens per se, seu non in alio Un- quam in subjecto, ac proinde substandi illa supernaturalis, et creata bene posæl respicere essentialiter Deum, ut proprium specificativum : siquidem non propterea respiceret illum, ut subjectum, cui innite- retur.

Potestque

Gtira. Potestque haec solutio confirmari, ex eo, quod quaelibet substantia creata, quantumvis completa, dicit habitudinem essentialem ad Deum, ut ad creatorem, et per consequens respicit illum, ut estons superniuralc : siquidem, ut habet esse ens per essentiali, el infinitum > habet rationem creatoris, ct ratione praedicti esse infiniti, et per essentiali, est primum ens supernatural-? : et ita substantia creata per habitudinem ad illum sic sumptum, esset substantia supernaturalis, vel saltim ratione hujus precise sumpti includeret aliquam rationem substantialem, et supernaturalem, si ratio pro assertionem facta aliquid probaret.

UW- 17 Sed contra est. Quoniam in hoc distinguitur prædicamentum substantiæ ab aliis prædicamentis, quod illud, quippe perfectissimum omnium, habet esse omnibus modis completum in ratione prædicamenti, et intra suam propriam lineam, secus vero ista : et ita ista non habens omne suum complementum essentialiter, seu perlinens ad suam specificationem intra propriam lineam, bene tamen illa : et propterea hæc possunt essentialiter respicere aliquid, quod sit extra suam lineam, et prædicamentum, non tamen id quod sit prædicamentum substantiæ convenire.

dfc. Confirmatur primo. Nam, quod aliquid non respiciat essentialiter aliud, quod sit extra proprium prædicamentum, quodque non intrinsece perficiat illud intra propriam lineam, non dicit infinitam perfectionem ; siquidem res quæ esset libera a prædicta habitudine essentiali, posset aliunde finiri : ergo debet convenire prædicamento omnium perfectissimo, quale est prædicamentum substantiæ, quodque habet perfectissimum modum essendi, scilicet esse in se, et per se subsistens.

28 Confirmatur secundo. Nam accidentia ideo possunt respicere aliquid extra proprium prædicamentum, vel tanquam quid essentialiter inspectum, vel tanquam reum specificativum, quia sunt emis entia, et affectiones substantiæ, non vero sunt simpliciter entia : ergo, quod fuerit simpliciter ens, ac proinde, quod non fuerit alterius tanquam subjecti, quale est substantia completa, eo ipso non poterit habere prædictum specificativum, nec respicere essentialiter aliquid extra proprium prædicamentum. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem probatur. Nam sicæ accidentia hoc ipso, quod talia, sunt

.adeo debilis entitatie, ut habeant esse entis entia, ac proinde indigeant alio extrinseco alterius prædicamenti, cujus sint affectiones, in quoque innitantur, ita non mirum, quod hinc oriatur, ut possint esse adeo debilis essentialitatis, et specificationis, ut indigeant aliquo extrinseco alterius prædicamenti, ad quod dicant essentialem habitudinem, vel tanquam ad terminum essentialiter inspectum, vel tanquam ad proprium specificativum, juxta indigentiam substantiæ, cui deserviunt, et cujus sunt affectiones.

29 Nec id, quod in sui confirmationem in hac solutione adducitur, convincit intentum. Nam falsum in primis est, substantiam creatam respicere Deum, ut creatorem, ita, ut hoc ad intrinsecum, el quidditativum ejus conceptum spectet, quamvis non possit non hæc habitudo illam valde intime concomitari, et cum ea satis etiam intime identificari. Unde D. Thom, in 3. dist 11. quæst. 1. art. 2. ad 2. inquit, quod aliquid esse creatum, non quidem, prout dicit esse in se finitum, et compositum ex genere, et differentia, sed prout dicit esse quid factibile a Deo per creationem, non est prædicatum essentiale, el quidditativum, v. gr. respectu hominis : et ita cum S Doctor in prædicto argumento sic sibi objecisset *zDc quocumque prodicatur inferius, prodicatur et superius : sed creatura est superius ad hominem : ergo cum homo prodicetur de Christo, creatura de ipso przdicabitur*. Respondet in hæc verba. *Ad secundum dicendum, quod creatura non est superius ad hominem, quia creatio magis respicit esse quam naturam, esse autem non est genus, nec includitur in significatione alicujus generis, ut dicit Avicenna, cum ea, quo sunt in uno genere, non conveniant in uno esse, sed in natura communi : vel dicendum, quod creatura non est superius ad hominem, significans quid est homo : quia creatio non respicit naturam, vel essentiam, nisi mediante actu essendi, qui est primus terminus creationis : humana autem flatura in Christo, non habet aliud esse perfectum, quod est esse hypostasis, quam esse divins persons, cl ideo simpliciter loquendo, creatura dici non potest, quia intelligeretur, quod esse perfectum hypostasis Christi per creationem esset acquisitum. Si autem semel est verum, quod in homine esse factibile a Deo per creationem non pertinet ad ejus intrinsecum conceptum, plane videtur hinc*

sequi, quod ad ejus quidditatem non spectabit respicere Deum, ut causam efficientem sui et operantem alio modo, quam per creationem, ut intuenti constabit.

Coæp-
tensia
a a
àxtrifii
quædam
exphu-
«r.

30 Quare cum nostri Complutenses in 2. Physicorum, disp. 9. num. 40. dicunt, quod dependentia hominis a Deo intime imbibitur in natura, et ontitate hominis. non loquuntur de inclusione per modum

predicati quidditativi, sed de inclusione alicujus prædicati habentis se ad instar modi, aut quasi modi transcendentis, qui intime concomitatur prædicata quidditativa, et rationes essentielles transcendentes, quamvis talis modus, aut quasi modus non pertineat ad conceptum quidditativum rei: ea sane ratione (debita tamen proportionem servata) qua ratio veri est modus, aut quasi modus quidam transcendens omnes rationes hominis, non quidem ut prædicatum quidditativum. sed ut modus, aut quasi modus iniimus prædicamentorum essentialium, ita intime illa afficiens, ut ea semper in quo vis, in quo transcenduntur. concomitetur: et propterea modi, aut quasi modi isti solent prædicata transcendentia intime in quavis re imhibita nuncupari.

31 Cæterum licet juxta doctrinam hanc admittamus, substantiam creatam respicere Deum, ut creatorem ratione hujus, modi transcendentis, intime illam afficientis, non tamen inde sequitur id, quod juxta hanc solutionem, quæ impugnamus, sequi intendebatur, scilicet, quod si ratio facta aliquid probat, convincit utique quamvis substantiam creatam esse supematalem, vel saltem ex vi hujus capitis precise sumpti includere aliquam rationem substantialem formaliter supernaturalem. Nam licet quævis substantia hoc ipso, quo <L pendeat a Deo, ut a creatore, seu. ut a primo ente, dicat habitudinem ad illum, et ratio inspecta sit Deus ipse, ut est ens a se, actus" purus, et infinitus, ac proinde, ut est supra totum ordinem natura; non tamen ratio respiciendi: quia non respicitur *esse* divinum formalissime, ut est in se, sed illudmet *esse*. quod in se habet, prout splendere potest in creaturis modo proprio ipsarum, non vero modo proprio ipsius Dei: ac proinde talis habitudo non sufficiet ad constituendam creaturam sic respicientem intra ordinem supernaturalem.

Explica-
ble.

Explicatur hoc, supponendo tamen prius, quod licet hoc, quod est Deum esse

ens a se, et per modum purissimi, et infiniti actus, tantum participetur participatione supernaturali a creaturis secundum habitudinem illam, non quidem transcendentem omnem substantiam, sed secundum aliam particularem jam dictam: attamen, ut supra dicebamus, in hoc ipso intime imbibitur, quod participetur aliquod <<m proprium Dei, ut est ens

a se, et purissimus actus, ratione cæjas respiciatur formaliter, ut est quid supra totam naturam creatam, et creabilem. Unde quia Deus, ut est ens a se, et purissimus actus, habet (ut ex dictis art. 2. constat) tum quod tendat in se ipsum, ut objectum connaturale, intelligendo, a amando se prout est in se ipso; tum etiam, quod tendat infinito modo, iu ul sit proprium solius Dei, secundum istam rationem considerati, quod aliquo ex his modis attingat se. prout est in se ipso, et aliis solum possit convenire per communicationem a Deo, ut ab habente illud ew, ut proprium *esse* ipsius, eo proportionali modo, quo igne convenit esse calidum per naturam, et aliis non nisi per participationem ab igne: fit inde, quod ad hoc, ut creatura participet cwe proprium Dei, ratione cujus dicat predicum habitudinem peculiarem, debeat participare *esse* talis conditionis, ut ratione illius habeat. sive mediale, sive immediate attingere Deum per intellectum, et voluntatem, tanquam objectum connaturale, et prout est in se ipso; non quidem iu, ut ratione predicti *esse* attingat illum infinite, sed solum finite. |

32 Et ratio est. Quia cum participare, sit panem capere, et (ut sic dicamus) partem relinquere, et Deus prout est ens a se, et actus purus, habeat tum connaturaliter, tum infinite cognoscere, et amare se prout est in se ipso, consequens est, ut creatura hoc ipso, quod participet *esse* proprium Dei formaliter, ut tale, debeat aliquid inde capere, scilicet posse connaturaliter, et modo nuper, et supra art. 2. dicto, tendere in illum, ut m objectum proportionatum, et ul est in se ipso; et aliquid ibidem relinquere, quod non assumat, scilicet tendere infinita in ipsum Deum, ex eo, quod modus iste tendendi, ut stat sub hoc concepta, est omnino incommunicabilis creature; alioqui *esse* supernaturale Dei non communicaretur per solam habitudinem jam explicatam, sed quoad æqualitatemf quod (ut ex se constat) implicationem involvit.

Diximus

V*

Sb

•J

»EW. Diximus autem, debet participare, sive mediate, sive immediate, prædictum modum attingendi : quia licet proprium sit virtutum Theologicarum tendere immediato in Dêom. non tamen hoc convenit omnibus rebus eupcrnaturalibus. Nam reliquæ virtutes, et plura alia auxilia supernaturalia dicuntur talia, quia ex propria, ct intrinseci ratione ad talem attingentiam conducunt, vel dispositive, vel meritorio, vol aliqua alia ratione : et ita licet non immediate, luediate tamen participant prædictum modum attingendi Deum, prout est in se ipso.

Hinc ergo satis constat, quomodo licet quælibet substantia creata respiciat, modo dicto, Deum, ut creatorem, et primum ens, ac, ut est actus purus, et infinitus; nihilo minus non respicit illum hac peculiari habitudine : ac proinde ratio respiciendi non est *eue* divinum formalissime, ut est in se, sed iiludmet *esse*, quod in se habet, prout splendere potest in creaturis modo proprio ipsarum, non vero modo proprio ipsius Dei ; siquidem non eo ipso participatur, modo explicato, aliquid proprium Dei, ut e\$ in se actus purissimus, ratione cujus respiciatur formaliter, ut est quid supra totam naturam creatam, et creabilem.

33 Ex quibus omnibus fit, nihil referre si objicias, quod si semel requiritur participari aliquid proprium Dei, et modo proprio ipsius, ad hoc, ut Deus ipse respiciatur hac peculiari habitudine, non est cur non sit possibilis substantia, quæ habeat esse supematuralem, ex eo, quod modo proprio Dei participet aliquid proprium ipsius, licet non dicat habitudinem jam dictam ad illam, et per consequens hæc ultima ratio pro assertionem facta innitens in necessitate hujus habitudinis, nulla erit. Consequentia videtur legitima. Antecedens autem etiam constat. Nam præcise per hoc, quod substantia illa participaret id, quod est proprium Dei, et modo proprio ipsius Dei jam explicato, non esset substantia ordinis naturalis : siquidem habere id, quod est proprium Dei, et modo proprio ipsius, est supra totum ordinem naturæ : ergo talis substantia præcise per hoc pertineret ad ordinem supernaturalem, quantumvis non diceret prædictam habitudinem.

*. Ex dictis igitur constat, hoc nihil referre. Quoniam impossibile esset substantiam illam supernaturalem , de qua loquimur, cuique esset connaturale lumen gloriæ, participare id, quod est proprium Dei, et

modo proprio ipsius Dei, quin diceret habitudinem ad eum, ut est in se, seu ut est ens supra lotam naturam creatam, et creabilem. Et ratio est. Quoniam eo ipso haberet pro objecto speciticaivo Deum, prout est in se, ut ex dictis constat. Id autem, quod specificatur ab alio a se realiter distincto, non potest non dicere realem habitudinem ad illud.

34 Potestque hoc explicari. Tum exemplo essentiae divinæ, cujus ratio sita est in hoc, quod sil intellectio sui, et quasi specificetur a se ipsa, dicatque habitudinem formaliter eminenter talem ad se, ut clare, et perfectissime cognoscibilem. Quare cum prædicta substantia supernaluralis creata, si daretur, esset participatio divinæ essentiae , deberet etiam importare prædictam habitudinem : ita quidem, ut partem de illa caperet , et partem relinqueret. Pariem quidem caperet, quatenus etiam diceret habitudinem ad Deum, prout est in se ; partem vero relinqueret, quatenus illa habitudo non esset formaliter eminenter talis, sicut habitudo divinæ intellectionis constituentis essentiam Dei hoc habet : quia intellectio divina propter sui eminentiam identificat sibi omnino, tam rationem intellectionis, quam objecti, etc. Et propterea licet ibidem sit illa habitudo, seu tendentia Dei ad se ipsum , ut clare cognoscibilem , necnon et ratio objecti terminantis hanc eandem intellectionem , etc. nihilo minus non est ibidem habitudo intellectionis ad suum objectum, formaliter præcise talis, sed quæ sil talis formaliter eminenter : quia hic modus habitudinis, et quasi specificationis omnem hanc identitatem exposcit. Quod tamen in substantia illa supernatural! creata (si daretur) non posset inveniri : siquidem realiter distingueretur a suo objecto specificativo, scilicet a Deo, prout est in se : et ideo non esset in ea prædicta habitudo formaliter eminenter, sed solum formaliter talis : et per consequens collata cum illa habitudine, quam divina essentia diceret ad se ipsam, tunc ex vi hujus capitis partem relinqueret, et partem caperet de prædicta habitudine. Tum etiam exemplo gratiæ sanctificantis, quæ quia est participatio divinæ naturæ, prout est in se, et alias est accidens, propterea est in ea peculiaris ratio , propter quam sita est in hac habitudine ad Deum per modum primæ radicis visivæ ipsius prout est in se.

Explicator
daplici
exemplo.

§ VI.

*Ultima solutio adversariorum , et eversio
ejus.*

35 Tertio cum adversariis occurrens dicendo, falsum esse id, quod in hac ratione supponitur, scilicet rationem emis supernaturalis desumi per ordinem ad Deum, ut est ens a se, et actus purus, ac infinitus. Nam cum totum hoc sit lumine nature cognoscibile, non extrahit eum a ratione authoris naturalis, nec ordo ad Deum sic sumptum constituit rem intra ordinem supernaturalem : et ita supernaturalitas creata ad summum consistet in predicta habitudine ad Deum, in quantum est Unus, et Trinus. Nam ratio hæc est adeo elevata, ut lumine natura nequeat attingi.

Sed contra est, quod si per impossibile Deus tantum esset unus, tunc admittendi essent actus supernaturales, quales essent actus fidei, et prophetiæ innitentes in divina revelatione, et actus visionis claræ ipsius Dei, necnon et fruitionis, et similiter unio hypostatica naturæ creatæ cum illo , ac proinde non solum Deus ul Unus, et Trinus, sed etiam ut Unus, et modo dicto consideratus, erit objectum supernaturale.

Accedit, quod entia supernaturalia ordinantur ad Deum, prout est summum bonum , et ultimus finis : ergo ordinabuntur ad illum formaliter, ut est Unus, et consequenter ratio entis supernaturalis convenit Deo, ut est Unus. Antecedens, et hæc ultima consequentia ex se constat. Prima vero etiam patet. Nam ratio summi boni convenit Deo, ut est Unus, et ratione suæ essential, quæ est una, ex eo, quod vel relationes in Deo non dicunt ex se perfectionem, sed omnis earum perfectio provenit ab essentia in illis per modum transcendentis inclusa, vel si quam habent ex se, illa non est perfectio in omni genere, atque adeo in ratione summi, et infiniti boni in genere entis ; sed hoc habent ab essentia. Ex quo etiam fiet, quod non solum Deus, prout est Unus, et modo dicto consideratus, sit ens supernaturale , sed quod ratio entis supernaturalis per prius illi, ut est Unus, quam ut est Trinus, conveniat.

36 Nec refert id, quod in eadem solutione adducebatur, scilicet Deum ut Unum, et ul ens a se , et actum purum cognosci lumine naturæ, proindeque secundum istam rationem non esse objectum supernaturale.

Nam etiam eodem lumine cognoscitur Deum videre se ipsum clare, et intuitive, ut est prima causa rerum naturalium, et nihilominus totum hoc est objectum supernaturalo : et ita nequit communicari alicui creatura, nisi elevando illam ad prædictam ordinem. Et ratio in utroque est eadem. Quia nimirum licet objectum cognitum sit supernaturale, non tamen attingitur sub ratione *sub qua* supernaturali, sed naturali : quatenus scilicet ex creaturis , et effectibus naturalibus cognoscibile est, quod Deus habeat in se prædictas perfectiones propter nexum , quem hæc predicate habent in *cognosci* cum aliis, quæ in creaturis reperiuntur. Nam ex hoc , quod inter illas sint aliquæ creature intellectuales, evidenter sequitur Deum habere hanc intellectualitatem seclusis imperfectionibus, et per consequens a se, et per modum actus purissimi, proindeque habere se ipsum pro objecto connaturali clare, et evidenter cognito.

37 Nec hinc fit (ut sic alia objectio maneat soluta) lumine naturæ posse certo cognosci Deum, ut est author supernaturalis. Nam aliud est cognosci Deum esse in se ens supernaturale, non quidem respectu sui, quia quidquid in eo reperitur, non potest non esse connaturalissimum respectu illius, sed respectu, v. g. nostri, seu respectu cujusvis substantiæ creatæ, aut creabilis, et aliud cognosci, esse authorem supernaturalem. Unde licet ratio naturalis assequatur , Deum posse clare, et intuitive attingere seipsum, ut est Unus, ipsumque esse purissimum actum, et ens a se, secundum quam rationem Deus est ens supernaturale ; non tamen assequitur, ipsum secundum istas rationes esse communicabilem creaturis : ex eo, quod talis modus communicationis est elevatissimus, et non habet nexum in *cognosci* cum aliis rebus naturalibus, quæ ab eadem ratione naturali cognosci possunt. Non secus (debita tamen proportione servata) ac licet Deus sit in se subsistens, hocque sit lumine naturæ notum ; non tamen eodem lumine notum est, posse substandam istam alicui creatura communicari, taliter, quod per eandem subsistentiam Dei subsistat. Quare cum a hoc, ut Deus, ut author supernaturalis cognoscatur, desideretur, quod attingatur possibilitas communicationis ipsius, prout est, modo dicto, aliquid supernaturale, ac proinde secundum rationes illas jam explicatas, ideo licet lumine natura cognoscatur Deus, ut est ens supernaturale, sub ratione tamen.

AddiU-
cenina.

SHI
»

umen , *sub qua* naturali ; nihilominus, etiam sub ratione, *sub qua* naturali non attingitur certo secundum rationem authoris supernaturalis.

Rtipondtlur argumentis primx sententia).

38 Ad primum negandum est antecedens. Et ad probationem dicendum est, Abstantiam illam supernaturalem creatam repugnare ex parte conjuncti, scilicet ex eo, pœl est substantia supernaturalis, et simul creata. Ad priorem autem probationem ibidem adductam respondetur , quod sicut in chimæranon repugnant extrema secundum se sumpta, ut caput hominis, cauda capreæ, etc. bene tamen, quod ad constituendum mm, et idem jungantur, ita nec ratio substantiæ supernaturalis secundum hanc rationem præcise sumpta, nec ipsamet præcise ob rationem generalem creatura repugnat ; secus tamen utramque rationem simul sumptam in uno, et eodem inveniri. Quia substantia illa esset , et non esset creata : esset quidem, ut supponitur, non esset autem propter rationes a nobis assignatas. Ad posteriorem autem probationem de unione hypostatica patet ex dictis in explicatione hujus ultimæ rationis num. 15.

39 Ad secundum concesso antecedenti, neganda est utraque conseq. Et ad probationem prioris , ex qua probatio posterioris dependet, respondetur, quod licet lumen gtorix, non quidem secundum so, et ut abstrahit ah imperfectionibus, quas ex modo essendi in creaturis habet, sed, ut est sub modo essendi, et imperfectionibus , et quas in eisdem creaturis involvit, dicat essentialiter ordinem ad aliquam substantiam creatam, imo talis ordo, ut so tenet ex pirlo ejusdem luminis sic considerati, sit ipsi connaturalis ; non tamen inde sequitur, prædictam lumen, et ordinem ipsius esse eonnaluralem tali substantiæ : siquidem elevat illam ad altiorem ordinem, sive ad operationem propriam ipsius Dei. Quare, fient licet sit connaiuralissimum respectu Dei communicare se in ordine hypostatico tunanæ naturæ, alioqui illa communicatio essetsupernaturalis respectu ipsius, et per consequens supra naturam, et efficaciam divinæ subsistentiæ, et tamen talis communicatio est supernaturalis respectu humanæ naturæ : ita quamvis sit connaturale

lumini gloriæ, ut involuto imperfectionibus, quod dicat ordinem ad substantiam intellectualem creatam ; nihilominus talis ordo , laleque lumen non erit predictæ substantiæ connaturale, seu debitum : quia comparatur cum illa præcise, ul accidens commune gratuito ei communicatum ; non vero, ut quid eidem debitum, vel ut proprietas ab ipsa (luens.

Diximus : *Non quidem secundum se, et ut abstrahit ab imperfectionibus , quas ex modo essendi in creaturis habet*, quia si secundum se, et ut, modo dicto, abstrahit, consideretur, tunc debet esse formaliter in Deo , esseque saltim proprietas natura divinæ, et ad eam reduci : unde non potest aliis convenire nisi per participationem ab illa , et limitato modo. Quoniam Deus respectu talis luminis non solum est causa ea generali ratione, qua est causa aliarum creaturarum ordinis naturalis, quas virtualiter continet; sed ea speciali ratione, qua id, quod convenit alicui per naturam vel ut propria ipsius natura , vel ut proprietas illi connaturalis , nequit nisi ei convenire : et aliis non nisi per participationem ab illo. Sicut quia igni convenit esse calidum per naturam, ideo solus ipse est calidus ; et alia non nisi per participationem ab eodem igne, vel ad summum ab alio agente superiori, quod eminenter ignem contineat. Quod quidem in prassenli reperiri non potest : siquidem nihil est, quod eminenter, et per modum naturæ superioris divinam naturam contineat.

40 Ad confirmationem concedendum est antecedens si nomine potentiæ vitalis intelligatur conjunctum illud, quod ex lumine gloriæ , et intellectu creato coalescit, et de connaturalitate, non quidem omnino perfecta , sed quantum est ex parte quantitatis virtutis , et modo supra disp. præced. a num. 190. usque ad num. 193. explicato : secus vero si de aliqua alia potentia vitali , aut de connaturalitate omnino perfecta intelligatur. Et deinde neganda est prima consequentia. Ad cujus probationem dicendum est, potentiam vitalem, quæ per modum potentiæ simplicis, et totalis tendit in aliquod objectum , debere oriri ab aliqua substantia creata , secus vero illam, quæ per elevationem, ac proinde per modum potentiæ coalescentis ex elevatione, et nativa virtute, seu potentia obeJientiali ipsius, prælictuin objectum attigerit, ut in prasenti contingit : nam hæc, ut sic elevata, non debet oriri ab in-

Animid-
versio.

: if l-

Ad
confirma-
tionem.

...

»,"

Kir* J

r,1--

I

traneis substantiæ creatæ. Unde licet actus vitalis, et ordinis naturalis , debeat oriri a principio intrinseco, id est, fluente ab intimis, et per consequens connaturali substantiæ viventi ; non tamen actus vitalis, et supernaturalis : sed satis est, quod loquendo de commensuratione essentiali potenti procedat realiter a principio, quod modo nuper dicto, sil intrinsecum ; loquendo vero de quantitate virtutis, et eificacia illius procedat ab ea , ut a principio intrinseco, id est, inhærente in potentia, quamvis non sit ei connaturale, imo debeat esse respectu illius supernaturalis, licet cum ipsa visione habeat connaturalitatem supra explicatam.

Quare cum intellectus, ut dicit potentiam obedientialem, et (ul art. i. dub. 1. tetigimus) formaliter supernaturalem in ordine ad videndum Deum, oriatur ab anima, ut habet potentiam obedientialem omnino primam et similiter supernaturalem : et idem intellectus, ut (juxta alium modum dicendi ibidem insinuatum) dicit potentiam obedientialem. entitative, et formaliter naturalem, et terminative supernaturalem, oriatur realiter, et modo sibi debito, ab eadem anima, quia non distinguitur ex natura rei a se ipso , ut est potentia naturalis , saltem. si secundum ea, quæ in recto imponat, consideretur; fit inde, ut intellectus ex parte sua habeat sufficienter rationem principii intrinseci desideratam ad actum vitalem, et supernaturalem, sicut etiam lumen ex parte sua eam habet : siquidem inhæret in predicta potentia, ut ex se, et ex infra art. seq. dicendis, amplius constabit.

Ad tertiam.

Ad tertium respondetur, verum esse antecedens de participatione accidentali in aliquo accidenti ordinis supernaturalis, non tamen de participatione substantiali; quamvis omnia, quæ sunt in Deo sint substantialia. Unde in eodem sensu ratio substantiæ, et naturæ divinæ potest participari in aliquo accidenti ordinis supernaturalis : et ita gratia sanctificans, licet sit accidens, participat sub modo essendi accidentali naturam substantialem Dei : et sapientia supernaturalis participat rationem sapientiæ Dei, quæ est substantia , licet non participet modum essendi substantialiter.

Ad contrarium. Dim.

Ad confirmationem neganda est sequela. Nam ad rationem participationis perfectæ intra ordinem supernaturalem, sufficit posse participari quidquid intra eundem ordinem participabile est, et eo modo, quo

participari potest. Nec est simile id, quod de participatione substantiali intra ordinem naturæ ibidem objicitur. Nam ideo participatio intra hunc ordinem esset imperfecta, si non pertingeret usque ad participationes substantialem, quoniam in hoc ordine talis participatio non implicat. Quare cum predicta participatio repugnet, ut ostensum est, intra ordinem supernaturalem, consequens est, ut participatio intra hunc ordinem non sit imperfecta, etiam si non sit participatio substantiæ, et modo substantiali.

42 Nec refert si dicas, hinc saltem sequi, quod licet participatio Dei, quæ fit intra ordinem naturalem, non sit pensatis omnibus absolute, et simpliciter perfectior, quam participatio illius intra ordinem supernaturalem ; nihilominus participatio illa moralis erit perfectior in suo ordine, quoniam participatio ista supernaturalis in suo : hoc autem non videtur admittendum, ut de constat : ergo, etc. Sequela probatur. Quoniam participatio naturalis fit intra lineam substantiali integræ, et completa*, seu vero participatio intra ordinem supernaturalem : ergo licet participatio intra hunc ordinem sit pensatis omnibus absolute, et simpliciter perfectior, ex eo, quod ordo iste est absolute, et simpliciter nobilior; nihilominus participatio naturalis erit in suo ordine nobilior, quam participatio supernaturalis in suo : siquidem intra suum ordinem naturalem includit participationem substantiæ integræ , et completam , quam intra suum ordinem supernaturalem non includit participatio supernaturalis.

Respondetur enim negando sequelam. Nam, quod aliqua participatio Dei sic, vel absolute, et simpliciter ac pensatis omnibus perfectior alia, vel cum hac limitatione, nimirum, quod licet absolute, et simpliciter non sit perfectior, nihilominus sit nobilior in suo ordine nempe naturali, quam alii participatio supernaturalis in suo, non attenditur penes modum essendi, sub quo Et participatio, id est, quod participetur sub ratione substantiæ, vel accidentis, sed penes formam participatam, et nobiliorem. Constat autem, quod forma participata est perfectior ex parte formæ, quo participatur aliquid magis proprium Dei. et ut «t in se ipso : cumque participatio intra ordinem supernaturalem sit participatio Dei, prout est in se ipso, consequens est, ut predicta participatio sit utroque modo perfectior participatione naturali : ita ut non solum

TRACT. II. DI8P. IV, DUB. I.

folum eit absolute, et simpliciter nobilior, eti&ni adhuc facta limitatione ilia, quæ in hac objectione adducta est.

43 Potestque hoc explicari ex eo, quod participationem Dei authoris naturalis fieri sub modo essendi substantiali, provenit ex frZtfeclione furmæ passive participat®, Λex imperfectione ex parte formæ so tenente. At participationem intra ordinem ■^jematuralem fieri sub modo essendi accidental!, oritur ex magna perfectione ex pirto formæ, quæ participatur, quatenus pnedicta forma ex parte sua est tantæ perfectionis, ut hoc ipso, quod participaretur sab modo essendi substantiali, tunc participaretur adæquate, et infinite, ut (juxta sapra in hoc eodem dubio dicta) in gratia participante divinam naturam contingeret : cum tamen nulla participatio, quæ fit intra oniinem naturalem, sit ex parte formæ tan-læperfectionis intra eundem ordinem, ut hoc ipso, quod participetur sub modo es- &?ndi substantiali, debeat pnedicta participatio esse adæquata, ct infinita : ita, ut forma illa participata accipiatur cum tota illa perfectione, cum qua est in Deo, ut ex se constat.

Quare sicut non obstante, quod sapientia in creatis habeat propriam existentiam, non rero in Deo, nihilominus non ideo sapientia creata est perfectior, et actualior, adhuc insuo ordine, quam sapientia divina in suo, quia id non oritur ex perfectione, sed potius ex imperfectione sapientiæ C.eatæ, ni-mirum ex eo, quod est accidens, ita in præsentî, proportionem tamen servata, philosophandum est.

44 Ad ultimum negandum est antecessens. Et ad probationem, concesso antecedenti, juxta superius tamen dicta, neganda est consequentia ob rationes adductus. Ex quo ad confirmationem dicendum est, rationem subslantiæ completæ, et supernaturalis importare infinitatem intrinsecam repuznanlem crealuræ : et ita licet ratiu suhstantiæ, ut sic non intelligatur esse ratio specifica, aut numerica Dei, attamen ratio substanti® supernaturalis includit modum proprium, et atomum essentiæ divinæ, scilicet esse a se, et actum purum, ac infinitum, ac proinde mo lum individual^m. qui tam creatura cohærere nequit, scilicet subsstere in tribus personis.

ARTICULUS V.

Ulm̃ intellectus creatu ad ridendum Dei utenliau aliquo creato lumine indigeat/

1 Ad qaintua sic proceditur. Videter, quod intellectas Creatus ad rdetdutu essentiam Dei. aliquo lumine creata nou indiguL. Illud enim, good est per se luridum in rebus sen>lbilibtlf, alid Inmiuc no i indiget, ut videatur : eruo nec iu lotelHribilibus : sed Dew est loi intel igibils : ergo non vidrtar per aliquood lutum creatam.

y Praterea, rutn Deus videitar per medium, non viJe-lar per suam csscattfim : sed com videtor per aliquod lumen creatam, videtor per mediam : ergo uoa videtur per f-uam essentiam.

3 Pn.·terta, illud, quod c>t ertatom, nihil prohibet alicui acatara es>e naturale : si ergo per aliquod lumen erratum Dei essentia videtor, poterit illud lumen esse naturale .vlicoï creatam. El ita illa creatura non indigebit aliquo alio lumine ad vidvnduin Deum, quod esi impossibile. Non esi ergo ntcessarium, quod omni* creatura ad videndum Dei esscutiam, lumen superadditam requiratur.

Sed enDira est quod dic.lur in Psal. **¶** *In lumine too tidcHmu lumen.*

Respondeo dicendum, quod omne, quod elevatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oporttt quod disponatur aliqua dispositione, qo.r sit supra suam naturam. Sicut, si aer debeat accipere furinam iguis, oportet, quod disponatur aliqua dispositione ad talem formam. Cum autem aliquis juteltectas erratas vidc-l Deum per essefl-liam, ipsa essentia Dd iit foruut intelligibili* intellectas. Uude oportet. quod aliqua dispositio sopmiataratis ei superaddatur, a i hor.qaod elevetur in tantam sublimitatem. Cuui igitur virtus naturalis iuicUeclus creati noo sufficiat ad Dei essentiam videndam, ut ostensam est, oportet, quod ex divina gratia superaccroral ei virtus iintelligciidi. El hoc augmentant virtutis indtectivje Hluminalionem intellectas vocamus, fricat el ipsum inlelligibile vocatur lumen vel lui. El istud ot lamm, de quo dicitur Apocal. 21. quod *Ciarilai Dei illuminabit eam*, scilicet societatem beatarum Deam vidcnliam. Et secundum hoc lumen. effiaatur Dei formes, id est, Deo similes : secundum illud 1. Joau. 3. Cmv apparuerit, timile-t ei ehmu, et rideinmas 'urn tituli crt.

Ad ptimam ergo dicendum, quod lumen creatam, csl necessariam ad videndum Dei egentiam, nuu quoti per hoc lumen Dei essentia intelligibilis fiat, quoi secuodam se intelligibilis est, sed ad hoc. quod duleliectas fiat palen* ad iotelligendiim per modum, quo putentia flt potentior ad operandum per habitum. Sicut etiam H lumen corporale necessarium esi iu visu exteriori, in quantum facit medium transparent in acta, ut possit moveri a colore.

Ad secundum dicendum, quod lumen itud non requiritur ad videndum Dei essentiam, quasi similitudo, in qua Deus videatur; sed-quasi perfectio quartam intellectas confortans-ipsum ad videndam Dram. El ideo potest dici, quod non est medium, in quo Deus videatur; sed sub quo videtur. El boc non tollit immediatam visionem hei.

Ad tertium dicendum, quod dispositio ad formam ignis non potest esse natantis nisi habenti formam ignis. Unde lumen gloriæ non potest esse naluiale creatura, nisi creatura essrl natara divina», quod est impossibile. Per hoc enim lumcu Ill creatara rationalis Deiformis, ut dictum est.

Conclusio est affirmativa.

DISPUTATIO IV.

Dc neccsditaU luminis glori? ad videndum divinam essentiam prout est in se.

Lunien gloriæ ad plura, et diversa munerâ, in ordine ad visionem Dei, et divinam

essentiam. ul habet rationem speciei intelligibilis recipiendam, desideratur : et ideo, ut illa radicitus explicemus, disputationem præsentem statuimus.

DUBIUM I.

Utrum lumen gloriæ concurrat ad visionem Dei per modum speciei impress?*

Quamvis decisio hujus dubii constet ex dictis art. 2. dub. 1. nihilominus quia Gab. Vazq. aliqua adducit, solutione aliquantum digna, et alia, quæ peculiarem exposcunt impugnationem, ex quibus sententia D. Thom. magis elucescet, ideo placuit dubium hoc excitare.

Recens, ct singularis opinio.

1 Prima sententia asserit lumen gloriæ concurrere ad visionem per modum speciei intelligibilis, atque adeo tanquam dans virtutem requisitam ex parte objecti, non vero eam, quæ ex parte potentiæ desideratur. Ita Vazq. in præsenli disp. 43. cap. 3. et 7.

Primam
argu-
menlam.

Probat^{ur} primo. Lumen gloriæ non influit in visionem beatam per modum virtutis intellectualis activæ tenentis se ex parte intellectus, et cum eo unicum integrum principium intellectivum distinctum ab objecto constituentis : ergo, vel nullo modo influit in visionem, vel tanium influit per modum speciei intelligibilis gerentis vicem objecti, scilicet essentiæ divinæ. Conseq. patet. Quia quidquid est causa visionis una cum intellectu, tantum debet esse causa illius, aut per modum virtutis intellectualis tenentis se ex parte illius, aut per modum speciei intelligibilis gerentis vicem objecti : et ita si lumen gloriæ non est causa priori molo, vel non erit causa illius, vel erit posteriori, nimirum per modum speciei impressæ. Antecedens autem probat Vazquez Quia intellectus ei parte sua, tantum attingit visionem secundum rationem generalem intellectionis, et ibi sistendo : sed ad hunc concursum non desideratur ex parte intellectus nisi vis nativa ipsius, quia nihil est magis proportionatum ad eliciendam intellectionem secundum rationem generalem intellectionis sistendo ibidem, quam intellectus : ergo lumen gloriæ non influet, nec desiderabi-

tur ad visionem beatam per modum virtutis intellectualis requûitæ ex parte intellectus.

2 Continuat^{ur}. Nam si lumen gloriæ non influit per modum speciei, non potest causare visionem quoad gradmn specificum intellectionis talis objecti ; quandoquidem gradus iste debet fleri ab objecto, seu ab specie, ex eo quod proprium est speciei, seu objecti modificare, et determinare inttdlectum ad cognitionem ejusdem objecti : nec etiam causaret illam, quoad claritatem, ratione cujus appellatur intuitiva, et quidilitativa, quoniam essentia divina concurreret per modum speciei, si semel lumen congerit vicem ipsius, et ipsa sic unita moveret ad quidditativam, et claram sui visionem,ul ex se constat : ergo superflueret lomen. Patet conseij. Quia in visione beata, tantum sunt hæ tres rationes, scilicet quodû intellectio, quod sit talis objecti, ac undem quod sit quidditativa, et clara : ergo si ad priorem sufficit intellectus secundum se sumptus, ut jam ostendimus, et ad duas posteriores, non potest lumen concurrere, si semel non habet rationem speciei intelligibilis, fit inde, ut ad talem visionem sit superfluus ejus concursus.

Nec potest dici, visionem oriri, tam ab intellectu, ut elevato lumine gloriæ, quam ab ipsa essentia divina, ut habet rationem objecti : ita, ut secundum omnes rationes enumeratas, ab utroque procedat : quia non concurrunt utcumque, sed ut inter se subordinate.

3 Nam contra hoc est, quod ad eundem effectum plures causæ proximæ, et propriæ concurrere nequeunt etiamsi inter se sint subordinate, nisi in effect^u correspondait unicuique causæ aliqua peculiaris ratio, ob quam ejus influxus desideretur : hoc autem in præsen^{ti} non invenitur, ut proba^t eat : ergo etc. Minor cum conseq. satis constat. Ma.or vero etiam patet. Quoniam si non correspundet in effect^u aliqua peculiaris ratio petens novam causam, frustra ejus concursus adhiberetur : siquidem influxus novæ causæ solum potest desiderari ob peculiarem aliquam rationem in effect^u repertam, quæ ab unica causa attingi nequeat.

4 Secundo probatur principaliter eadem sententia. Nam lumen gloriæ præstai eum concursum, quem objectum debet præstare in ordine ad visionem Dei : ergo concurrit per mudum speciei intelligibilis. Consequentia est certe. Antecedens autem probatur.

balor. Qnia activitas objecti solum est determinare intellectum ad speciem actus concurrento simul cum eo : at totum hoc prestat lumen, ex eo, quod elevat intellectum ad videndum determinate unicum objectum, scilicet essentiam divinam, ita ut ex vi ejus non possint cognosci creatunc in proprio genere, sed solum in essentia divina prius cognita : ergo, etc.

Nec refert si occurras cum Suarez tomo I. in 3. part. disp. 29. sect. -L lumen gloriæ non determinare intellectum ad videndam solam essentiam divinam, sed posse esse principium videndi Deum, et aliquas creaturas in proprio genere, quales sunt ipsummel lumen gloriæ, et alia lumina sibi similia, nec non gratia sanctificans, a qua oritur, ot alite qualitates supernaturales, quæ ad eam per modum proprietatis comparantur : et ita egere aliqua determinatione non minus, quam alia lumina indifferentia &d plura objecta percipienda, proindeque indigere specie intelligibili, per quam determinetur ad visionem hujus potius objecti, scilicet essentiæ divinæ, quam alicujus alienos.

Non igitur hoc refert. Quia lumen gloriæ est participatio divini intellectus, prout est in se ipso : ergo sicut intellectus Dei habet pro objecto adæquato essentiam divinam, et ideo solum intuetur eam, et id, quod in ea continetur, prout in ipsa inspicibile est, iu hoc idem, cum proportionem, de lumine gloriæ dicendum erit.

Communis sententia^ cl ejus fundamentum.

5 Dicendum tamen est, lumen gloria non concurrere ad visionem per modum ipedei impressa, atque adeo neque Unquam dans virtutem requisitam ex parte objecti, næc est D. Thom. pluribus in locis. quæ supra art. 2. dub. 2. adduximus, et expendimus : estque ita communis inter Theologos, ut nullus præter unicum Gabrielem Vazq. eam neget. Et videtur satis indicari in diffinitione Concilii Viennensis, quæ bibetur in Clementina *ad nàitrum* <ie üæreficis, ubi contra Beguardus, et Dégainas diffinitur, animam indigere lumine gloriæ ipsam elevante ad Deum videndum : ergo tale lumen desiderabitur ad hoc, ut addat intellectui, virtutem requisitam ex parte sui, non vero eam, quæ ex parte intellectus desideratur. Patet consequentia.

Qnia elevatio potentiæ debet se tenere ex parte potentiæ elevaiæ, et indigentia elevationis significat defectum, quoad virtutem requisitam ex parte ejus, quod elevatur.

6 Deinde probatur assertio ratione, quam adducit D. Thom. art. 2. hujus quæst. quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam lumen gloriæ complet intellectum tribuendo ei activitatem illam, quæ ex parte potentiæ desideratur, in online ad claram Dei visionem : ergo non tribuit eam, quæ ex parte objecti requiritur : et per consequens non habet rationem speciei intelligibilis respectu visionis. Hæc ultima consequentia ex priori satis constat. Prior vero ex antecedenti aperte deducitur. Nam activitas ex parte potentiæ, debet (saltem in esse rei) distingui ab activitate ex parte objecti, ex eo, quod activitas potentiæ est per modum activitatis feeminæ : activitas vero objecti per modum activitatis masculi, juxta Augustini proloquium communiter receptum, scilicet, quod al) objecto, et potentia paritur notitia. Antecedens autem probatur. Tum quia intellectus secundum se non habet virtutem proportionatam, quoad quantitatem virtutis in ordine ad claiam Dei visionem, ex eo, quod Deus, ut clare visus, est objectum superexcedens respectu illius secundum se sumpti, ut art. 1. diximus : et ideo requirit ex parte sua aliquam virtutem illum elevantem, per quam activitas, quæ ex parte ejusdem intellectus desideratur, fiat efficax, et compleatur in ordine ad prædictam visionem. Tum etiam : quia ad reliquos actus supernaturales, v. g. fidei, præter species repræsentantes objectum requiritur lumen ex parte intellectus se tenens, per quod confortetur, et elevetur ad credendum, ex eo, quod ipse habet virtutem improporcionatam, et inferioris ordinis respectu talis actus : ergo cum visio non sit minus supernaturalis, quam actus fidei, desiderabitur etiam ad illam aliquod lumen, quod intellectum confortet, et elevet ex parte sua in ordine ad prædictam visionem.

7 Confirmatur, et explicatur. Nam intellectus ad hoc, ut eliciat actus ordinis naturalis, requirit, tum virtutem proportionatam præ lictis actibus, tum etiam speciem intelligibilem distinctam ab hac virtute, et repræsentantem objecta, circa quæ versatur ergo etiam in actibus supernaturalibus præter speciem impressam desiderabitur virtus proportionata ex parte potentiæ in ordine ad tales actus : et per consequens,

ur

Halio

i. 1

u

»-

HK

i *r

JR

<l

fr

:l·'l·

U1·

g

r

confir-
mjjor·

k.

DE VISIONE DEI.

vol asserendum erit, Ipsam virtutem naturalem intellectus esse ex se sufficientem, proporcionatam, et completam ex parte sui in ordine ad illos, quod satis absurdum est, vel affirmandam, eam indigere virtute supernatural, quam lumen gloriæ dicimus, per quamque fiat ex parte sua potens, et efficax ad illos eliciendos.

§ HL

Solutio prior, et impugnatio ejus.

8 Occurres primo ad omnia hæc, quod lumen gloriæ est perfectissimum inter omnia lumina, et ideo non mirum si sit virtualiter multiplex, et in eo sint unita quæ in inferioribus sunt dispersa, ac proinde simul habeat rationem luminis, et speciei : atque ita idemmet, prout est lumen, confortet potentiam, et disponat ad se ipsum prout est species. Imo aides cum Vazquez pro njajorj solutione illius, quoi de actibus fidei adducitur, esse disparem rationem inter actam fidei, et visionem. Nam in acta fidei est aliqaid, quod possit corre^pondere lamini, scilicet jadicium, et ascensas, et aliquid, quod correspondet speciebus, nimirum apprehensio : quia hic actus est virtualité! multiplex. Cæterum visio clara Dei est actus simplicissimus, et ita nihil est in eo, quod possit correspondes speciei intek ligibili a lumine gloriæ distinctæ.

Itnpuga.

9 Sed conixa primam obest, quod quoties agentia principalia distinguuntur readier in esse entitativo, et unum influit per modum masculi, et aliud per modum fœminæ, nequeunt principia proxima agendi esse in ordino naturali, el entitativo idem : sed visio beatifica oritur ab intellectu creato, ut a potentia intellectiva, seu ut a fœmina intellectuali, et a Deo, ut ab objecto, sea ut a masculo tamquam ab agentibus principalibus in esse naturali, et entitativo distinctis : ergo cum lumen gioræ sit virtus agendi proxima respectu intellectus, nequii idemmet entitative lumen, esse ratio agendi proxima respectu Dei ut objecti, ac proinde neque spectes illius esse. Patet hæc ultima consequentia. Quia species est virtus proxima objecti in ordine ad sui cognitionem. Prima vero consequentia ex se constat. Minor autem etiam patet. Quandoquidem (juxta illud commune proloquium ex Augustino desumptum) ex objecto, et potentia paritur notitia, et ita unum eorum scilicet objectum, se habebit per modum

masculi, et aliud, nempe potentia intellectiva, per modum fœminæ, ut communiter docent Metaphyaici; et non utcumque, sed ut al) agentibus principalibus in tsse nulkrali, et entitativo distinctis : ut ex se patet. E: tandem major est perspicua. Quoniam ea, quæ modo dicto distinguuntur, et concurrunt per concursus adeo divert® rationis, non possunt per unam, et canlem virtutem proximam, quæ quidem in tui reali, et entitativo sit eadem, concurrere: ut patet in masculo, et fœmina ad generationem, v. g., hominis concurrentibus.

Et similiter contra id, quod Vazquez addit, obstat, quod etiam in visione Dei est assensus, et judicium, ut ex se constat : ergo et apprehensio, quæ essentialiter ad judicium, saltim ex parte modi nostri concipiendi, præsupppnitur. Accedit, quod actus fidei, et prophetiæ sunt satis simplices, et indivisibiles, non minus, quam actus visionis Dei, quoniam tendunt in suum objectum sub unica ratione indivisibili. scilicet divin® revelationis : ergo ex omni parte procedit eadem ratio, tam in visione Dei, quam in actn fidei, ad hoc, ut intellectos indigeat, vel non indigeat speciebus distinctis a lumine : maxime, quia sicut lonien gloriæ determinat ad unicum numero objectum, ita edam lumen propheticum potest ad illud determinare, ut ex se, et ex iis, quæ circa hoc docent Tnomistæ, patet.

Alia evasio Vasques, cl prxclusio ülius.

10 Occurres secundo ex doctrina Vaxq. disp. 43. cap. 4. 5. et 6. quod licet intellectus, et lumen, ut habet rationem spcxJ, concurrant ad visionem Dei, prout est in se ; nihilominus concurrunt divisive. Nam intellectus nec ex se, nec ex superadditi virtute concurrit ad illam, nisi quoad rationem generalem intellectionis, secundam quam rationem visio est quii naturale : et ita non attingit nisi a1 summum ideatice, et materialiter rationem peculiarem iprias, i l est, unum attingit rationem generalem intellectionis ibi lem repertam, quæ ad summum est alias identificata cum ratione specifica, et supernatural) ejusdem. At vero lumen gloriæ producit illam quoad sium rationem specificam, secundum quam est visio supernaturalis Dei, ita, ut eodem tantam proportionali modo attingat rationem generalem intellectionis. Unde non mirum.

mirum, quod intellectus ex vi su^o natur^o, habeat sufficientem proportionem, et efficacitatem ex parte sua, ad hoc, ut absque aliquo alio oliciat eam, quoad rationem jam dictam, quippe quæ est ordinis naturalis ; ac proinde, nec etiam mirum, quod lumen gloriæ non concurrat, tanquam aliquid se tenens ex parte intellectus, et ut tribuens ei virtutem ex parte ejus desideratam, sed solum se teneat ex parte objecti per modum speciei illius : quamvis cum hoc stet, quod ad hoc, ut intellectus re ipsa attingat gradum hunc communem , debeat uniri cum activitate objecti, cui tribuitur predicts visio, secundum gradum specificum, secundum quem est supernaturalis, et cum eo constituere unicam causam integram, et totalem.

Ad illud autem de actibus supernaturalibus viæ, v. g., fidei, responderi potest ex doctrina ejusdem authoris, esse disparem rationem inter actum fidei, et visionem Dei. Quod propositio objecti mediis speciebus requisita ad actum fidei est obscura, et ita licet nécessitât intellectum quoad speciem apprehensionis, non tamen quoad speciem assensus. Unde requiritur habitus, vel auxilium supernaturale ex parte potentiae, ad hoc, ut ipsa sufficienter determinetur. Cæterum propositio pbjecti medio lumine gloriæ in ordine ad visionem Dei est clara, et evidens, et ita potentia de se est sufficienter proporlionata ad hoc, ut concurrente lumine gloriæ per modum speciei apprehendat, et judicet de tali objecto, scilicet de essentia divina, prout est in se ipsa.

II Cæterum hæc solutio multa continet filia. Nam in primis falsum esL, quod, licet visio procedat secundum totam suam entitatem ab intellectu, et a lumine, ut habet rationem speciei intelligibilis, nihilominus Unium attingatur ab intellectu, quoad rationem generalem intellectionis, et a lumine, quoad suam rationem specificam. Tum quia cum intellectio, prout est visio Dei per essentiam, sit operatio vitalis vitalitate illa peculiari, quæ propria est predict^o visionis, non potest non oriri a principio vitali, ac proinde a potentia intellectiva, ut habet vitalitatem. Ex quo etiam fiet lumen gloriæ tenere se ex parte intellectus ct vitalitatis ejus : quia sola vitalitas intellectus, non elevata per vitalitatem luminis gloriæ importantis quantitatem virtutis vitalis ad videndam Deum, non potest tribuere prædictam vitalitatem. Tum etiam : quia cum

visio Dei, ut talis, contineatur intra latitudinem actus adæquali intellectus, scilicet intellectionis, ut sic, oportet, ut intellectus attingat etiam ultimam, et atomam rationem ejusdem visionis : quoniam, quævis potentia attingit rationes atomas actuum inadæquatorum, qui sub suo actu adaequato continentur. Ex quo etiam coligotur lumen desiderari ex parte ejusdem intellectus ad hoc, ut prædictam visionem, quoad suain rationem atomam , eliciat siquidem licet ex se habeat commensurationem essentialem ad illam eliciendam, non tamen quantitatem virium, seu id, per quod proxime influxurus est.

Confirmatur. Quia intellectus beati non solum denominatur intelligens, sed etiam videns Deum, prout est in se ipso : ergo intellectus eliciet eandem visionem, quoad suam ultimam, et specificam rationem visionis Dei, prout est in se. Patet conseq. Tum quia idem est videre Deum, ac elicere visionem illius, ex eo, quod visio secundum suam rationem atomam est actio vitalis, quæ necessario debet elici a potentia vitali vidente per illam : tum etiam, quia nihil potest denominari ab aliqua actione secundum aliquam rationem formalem sui in esse actionis considerata, nisi illa actio sic sumpta dependeat ab eo : ergo si visio, quoad rationem visionis Dei, prout est in se, non pendet ab intellectu, ac proinde non fit ab illo, nequit intellectus denominari videns Deum, prout est in se per illam.

12 Deinde falsum est, rationem illam intellectionis, quæ in visione beatifica inclusa invenitur, esse quid naturale. Tum quia cum in visione illa non distinguantur, secluso intellectu, ratio intellectionis, .et talis intellectionis; sed sint una, et eadem simplicissima entitas, fit inde, ut vel tota illa, vel nihil ipsius debeat esso ordinis supernaturalis, et divini. Tum etiam : quia aliud est loqui de intellectione, ut sic, quatenus habet rationem generis, et est abstracta per intellectum ab omnibus intellectionibus specie distinctis ; aliud vero loqui de illa ratione intellectionis, quæ est contracta ad hanc speciem intellectionis, scilicet visionis Dei per essentiam. Sicut aliud est loqui do substantia, ut sic, prout est, genus ad substantiam materialem, et immaterialem ; aliud vero de illa, quæ est contracta ad substantiam immaterialem. Quare sicut licet ratio substanti», ut sic, non

Conflr-
nutnr.

Erp lia-
tor
maris
fa's itas
proce-
dentis
evasio-
nis.

DE VISIONE DEI.

sit immaterialis, sexi abstrahat a materiali, et immateriali ; nihilominus ea, quæ contrahitur ad substantiam immaterialem, debet esse immaterialis, non vero materialis : ite quamvis ratio intellectionis, ut sic, non sit supernaturalis, sed a naturali, et supernatural! abstrahat ; nihilominus intellectio contracta ad visionem Dei per essentiam, quæ est ens supernaturale, non potest non esse supernaturalis. ita ut non sit simul naturalis.

Aperta
aspbas

snni.

13 Præprea falsum etiam est, activitatem convenientem intellectui ex sua natura habere sufficientem proportionem, et efficacitatem ex parte sua ad hoc, ut possit una cum lumine gloriæ, tanquam cum specie divinæ essentiæ concurrere ad visionem ipsius. Nam respectu activitatis, quam ex natura sua habet intellectus, nequit esse connaturalis activitas prædicta) speciei, scilicet luminis ; alioqui prædicta species esset ejusdem ordinis cum intellectu, et ejus activitate : proinleque esset ordinis naturalis, siquidem id, quod est connaturale activitati ordinis naturalis, nequit esse supernatural©, ut supra ostendimus : ergo prædicti luminis activitas, ut habet rationem speciei, erit supernaturalis respectu intellectus, ut ex se constat : et per consequens activitas nativa ejusdem intellectus non erit ex se satis ad influendum una cum lumine, tanquam cum specie. Patet consequ. Quia alias prædicta actinias intellectus non esset naturalis, sed supernaturalis : quandoquidem ex natura sua esset sufficiens, et proportionna in ordine ad concurrendum cum specie ordinis supernaturalis : atque adeo haberet connaturalitatem cum illa, quod quidem activitati naturali convenire nequit.

Conflinular.

14 Confirmatur. Nam, vel activitas nativa intellectus est salis ad concurrendum cum lumine, tanquam cum specie, absque eo, quod ex parte sua aliquid ei superaddatur, vel non? Si primum, ergo est omnino proportionate in ordine ad illud , et per consequens est ei debita talis species : quod quidem cohærere nequit cum hoc, quod est talem activitatem esse ordinis naturalis. Si vero secundum, ergo ultra speciem intelligibilem debet ei adii aliquid ex parte sua, ratione cujus proportionetur cum tali objecto : et per consequens ex vi sua non erit proportionate, ad concurrendum una cum specie illius. Cumque huc, quod ei additur, non possit esse aliud, quam lumen

intellectuale, ot divini ordinis ex parte ejusdem intellectus se tenens, fit inde, utuk lumen non habeat rationem speciei intelligibilis respectu visionis divinæ essentia, prout est in se.

15 Tandem contra discrimen illud, quoi inter actus supematurales vim, v, g. fidei, et visionem patriæ assignat, obesi. Tum, quod ideo ad assensum fidei requiritur tamen supernaiurale fidei ex parte intellectui se tenens, quia ille assensus, et objectem in formulé illius sunt quid supernatural© : el ita si semel talis assensus non esset supernaturalis, non esset cur lumen fidei derideretur, ut aliquid se ex parte intellectus tenens : ergo cum eadem supemaluralitas inveniatur in visione beatifica, et ejus objecto, non poterii non ultra speciem ejusdem objecti dari lumen ex parte potenüæ se tenens, ad hoc, ut una cum prædicta specie, nempe essentia divina concurrat. Tum etiam : quia si semel asseritur, potentiam ex parte sua esse sufficienter proportionatam in ordine ad præstandum id, quo i ex parte sua ad assensum fidei requiritur, tunc satis esset ad tollendam indifferentiam, quam habet ad speciem assensus, illa propositio objecti fidei per species inieb ligibfles. Nam sicut in naturalibus ad hoc, quod intellectus determinetur quoad speciem actus ad assensum probabilem, sufficit propositio objecti per species intelligibiles, supposita tamen sufficienti efficacitate, et proportionem ex parte intellectus J iu etiam ad speciem assensus fidei idem sufficeret, si semel intellectus habet ex se sufficientem efficacitatem : maxime quia species deservientes fidei modificantur modo quodam supernatural!, ratione cujus possunt in ordine ad speciem assensus supernaturalis deservire, ut probatiores Thomistæ testantur.

Fit obviam argumentis primis senteniis.

16 Ad primum pro prima sententia, et ,u ad ejus confirmationem bene respondetur l*021 ibidem. Et ad probationem in contrarium patet ex dictis, visionem beatificam, sicut et quamlibet aliam intellectionem esse talis naturæ, ut petat oriri ab aliquo principio proximo, et inadæquato, tanquam a femina ordinis intelligibilis, et ab alio etiam inalæquato, tanquam a masculo ejusdem ordinis. Uude etiam visio corporea, quoad suam

atomam rationem, debet oriri, tum a lumine intrinseco, et innato visus, ex eo, quod e«t proportionatum cum illu visione; lum etiam ab objecto modia specio : non secus, proportionem tamen servata, ac generatio naturalis filii, et filius ipse debent procedere ab unico principio proximo, tanquun a fœmina, et ab alio, tanquam a matre.

Neque oppositum hujus convinciLprobatio ibidem adducta. Nam species ex nna parte, el intellectus cum lumino gloriæ ex alia con constituunt piores causas proximas totales, etadœquatas; sed unicam, et eandem rausim adæquatam intellectionis ex illis coalescentem, diversimode tamen in suo ordine influentibus, ut in exemplo filii in naturalibus cernere licet. Nam, ut diximus, cognitio est talis naturæ, ut non solum prærequirat virtutem in potentia ipsa, tanquam in fœmina idonea, et proportionate ad pariendum in ordine intelligibili, atque adeo respectu partus supernaturalis præsupponat virtutem supernaturalem ex parte illius ge tenentem : sed etiam necessario peut illam præsupponi similem objecto, quia cognitio fit mediante attractione objecti ad intellectum : et per consequens prædicta potentia debet præcedere intellectionem, ut actuate, et fœcundate per objectum, vel similitudinem, et species ejus.

17 Diximus *intellectum cum lumine gloriz et una parte, el speciem ex alia*, etc. Quia lumen gloriæ non constituit unam causam etiam partialem distinctam ab intellectu, ita ut etiam intellectus aliam constituat, sed constituunt unicam fœininam in ordine intelligibili, quæ sit unicum principium inadæquatum una cum objecto in ordine ad intelligibiliter pariendum. Nam quævis causa quantumvis partialis, dicit, tum commensurationem essentialem, tum etiam quantitatem virtutis, et efficaciam partialem in online ad illam actionem, respectu cujus dicitur partialis. At intellectus solitarie sumptus tantum dicit commensurationem essentialem ad videndum Deum, prout est in se; lumen vero quantitatem virtutis, et efficaciam in ordine ad telem visionem : et ite utrumque constituit unam, et indivisibilem causam, etiam inadæquatam, qua> licet in esse rei sit divisibilis, et composita; in esse tamen causæ, ite se se habet influendo, ac si lumen gloriæ, et intellectus identificarentur.

18 Ex quo ad secundum respondetur, rationem potissimam, ob quam intellectus

in ordine ad visionem Dei claram (quod idem de quavis cognitione cujuscunque potentia cognoscitivæ dicendum est) indiget activitate objecti, non esse, ut per eam determinetur intellectus ad speciem actus ; sed quia (ut dicebamus) propria ratio cognitionis, quæ est partus quidam intentionalis, ac vitalis quædam generatio, petit, ut saltem quoad suam rationem atomam, procedat ab objecto per modum maris, et a potentia per modum fœminæ, seu (quod in idem redit) quia propria ratio actualis cognitionis secundum suam rationem atomam consistit in actuali, et vitali unione intellectus cum suo proprio objecto : et ad hanc non est sufficiens sola potentia cognoscitiva, nisi etiam suo modo objectum concurrat, non solum per modum terminantis, sed etiam ex parte principii. Sicut, quia volitio ex natura sua habet esse inclinationem sequentem formam apprehensam, colligimus inde voluntatem non sufficere ad productionem ipsius, nisi etiam objectum, ut propositum per intellectum influat aliquo modo ex parte principii. Unde rationem hanc tradidit D. Thomas articulo secundo hujus quaestionis, dicens : *Ad visionem, tam sensibilem, quam intellectualem duo requiruntur, scilicet virtus visiva, et unio rei visæ cum visu : non enim fit visio in actu, nisi per hoc, quod res visa est quodammodo in vidente.*

19 Nec refert, quod communiter soleat dici, ideo ultra activitatem potentia in suo ordine proportionatam, ad intellectionem desiderari activitatem objecti, ut per eam potentia determinetur ad speciem actus. Non itaque hoc refert : quia talis ratio non assignatur, ut potissima, sed, ut universalior, et notior respectu omnium cognitionum, quas naturaliter habemus, ex eo, quod nulla potentia cognoscitiva naturalis, est ita determinata ad cognitionem ejusdem ordinis, ut non habeat indifferentiam respectu plurium objectorum, saltem materialium, vel inadæquatorum, ad quæ terminari possit, ita ut non debeat omnia illa in aliquo objecto formali, *quod* prius cognito attingere.

Addo, et explicatur magis hoc ipsum, quoti in potentiis cognoscitivis duplex est distinguenda determinatio : alia ex parte potentia, alia vero ex parte objecti sostenens. Ex quibus prior illa sita est in connaturalitate potentia cum objecto formali : et ideo per se, et ex propria ratione solum affert determinationem potentia ad

V f T

T . I

I

Objectio.

Solvitur.

Explicatur

boe ipsum.

prodictum objectum, quamvis per accidens importare possit determinationem ad objectum materiale, seu (quod in idem quoad præsens redit) ad hoc numero objectum in *esse* entis eonsi.leratum, ex eo, quod intra latitudinem objecti formalis non re-pentur nisi unicum tantam objectum ma-teriale. Posterior vero consistit in unitate objecti materialis : unde per se, et ex pro-priis meritis importat determinationem ad unicum objectum materiale, ita ut non possit saltem per se primo ferri in aliud. Qaare cum determinatio, quam habet in-tellectus a lumino gloriæ, sit prioris, non vero posterioris contitionis, ideo relinqui-tur locus ad hoc, ut determinetur deter-minatione posteriori ex parte objecti se tenente : sicut si Deus infunderet volun-tati unicum habitum per accidens, et modo dicto inclinantem in unicum objectum ma-teriale ; nihilominus egeret determinatione proveniente ab objecto, ut per intellectum ei proposito.

DUBIUM IT.

Utrum lumen gloriæ sil dispositio necessaria ad hoc, ut essentia dirina in ratione for-mær seu speciei intelligibilis uniatur in-tellectibus beatorum?

Postquam explicuimus, ad quid non desideretur lumen gloriæ, restât, ut statim explicemus, ad quidnam requiratur, ut ita ejus natura, et necessitas magis pateat.

Sententia negans.

20 Partem negantem tuetur Vazquez in præsentî disput. 43. cap. 3. Nam in pri-mis negat, essentiam divinam uniri in ratione formæ intelligibilis cum intellectu beato : hoc tamen admissio, iterum ne-gat lumen gloriæ esse dispositionem ne-cessario requisitam ad talem unionem. Sententia hæc quoad primam partem su-pra ari. 2. et dubio præcedenci exami-nata, et impugnata est.

21 Quoad secundam vero partem (de qua in præsentî; probatur p̃rimo. Quia unio hypostatica, qua Verbum unitur hu-manitati major, et principalior est unione illa, qua unitur cum intellectibus beato-rum in rationo formæ intelligibilis, ut do-cet D. Thom. 3. part, quæst. 2. art. 9.

et tamen ad hoc, ut Verbum divinum uniatur humanitati, non est necessaria ali-qua dispositio accidentalis, ut testatur idem 8. Ductor, ibidem quæst. 7. art. ult. erro neque ad hoc, ut essentia divina uniator intellectibus beatorum, erit necessarium lu-men gloriæ, per modum dispositionis ac-cidentalîs a.i talem unionem.

21. Secundo. Nam ai hoc, ut potentia aliqua possit recipere speciem alicujus ob-jecti, requiritur, et sufficit, quod habeat ei se virtutem aliquam circa illud , secandam rationem generalem , et objectivam, quim per se respicit consideratum : sed intellec-tus habet ex se virtutem aliquam circa Deum clare visum, secundum rationem ge-neralem, et objectivam, quam per se respi-cit consideratum : ergo poterit absque ali-qua alia dispositione superaddita recipere speciem illius. Major probatur, et explica-tur. Nam ideo visus nequit recipere spe-ciem soni, quia non habet ex «e aliquam virtutem ad illum , secandum rationem ge-neralem, et objectivam, quam per se respi-cit : siquidem sonus non continetur sub ratione visibilis : e contra vero idem visus potest se ipso absque aliquo alio recipere speciem cujusvis visibilis, quia ex se habet aliquam vim in ordine ad illud secundum prædictam rationem generalem considera-tum , scilicet secundum rationem visibilis, non vero, quia habeat vim completam iu ordine ad illud ; siquidem vis ejus completa fit per receptionem speciei prædicti visibi-lis. Minor vero, etiam constat. Quoniam Deus, ut clare visibilis continetur sub ra-tione generali oobjectiva intellectus creati, scilicet sub raLiune entis intelligibilis : at-que adeo intellectus habebit vim aliquam in ordine ad illum secundum prædictam rationem sumptum.

Nec refert, si dicas, majorem esse veram, quando objectum est proportionatum po-tentiaë ; secus vero quando est superexce-dens, ut in praesenti contingit. Nam contra hoc est, quod nullus sensus indiget confor-tari ad hoc : ut speciem alicujus excellentis sensibilis recipiat : ergo neque intellectus egebit confortatione, media aliqua disposi-tione, scilicet lumine gloriæ, ad hoc, ut es-sentiam divinam per modum form@ intelli-gibilis recipiat. Consequentia videtur legitima ex paritate rationis. Antecedens vero probat Vazquez, tum experientia, tum etiam, quia nulla species alicujus vehemen-tis sensibilis opponitur temperamento po-tenüæ sensiüvæ : nam *esse* intenüouaie non

t.

Primam
aria-
mentam.

non opponitur «je naturali, et ita potius perficiet, quam lædet sensum, aut organum ejus.

23 Tertio. Nam intellectus creatus, etiam actualitue lumine gloriæ, manet adhuc inferioris rationis, quam essentia divina, ot habet rationem formæ intelligibilis : ergo ad recipiendam illam nihil obest, quod intellectus sit quid inferius , et longe ignobilius, quam ipsa : ergo se solo absque aliquo alio poterit eam recipere. Antecedens patet. Quia intellectus una cum lumine est quid linitum , et ita distat infinite in gradu immaterialitatis ab essentia divina, ut habet rabonem formæ intelligibilis. Ex quo prima consequentia satis constat. Secunda tero ex prima videtur sequi. Quia quoties inferioritas potentiæ in ratione potentiæ non obest ad recipiendam aliquam formam, signum est, quod ad illam recipiendam solum requiritur potentia obedientialis ; non rero connaturalis, quæ in ratione potentiæ, non est inferior ad talem formam, sed ei omnino proportionate : sed intellectui secundum se sumpto convenit potentia obedientialis ad visionem Dei, ut supra ostendimns, ac proinde ad formam, et speciem intelligibilem ad illam requisitam, scilicet essentiam divinam : ergo hæc sola potentia obedientialis erit illi satis ad hoc, ut prædictam essentiam recipere possit.

24 Quarto. Nam ad receptionem luminis gloriæ, non desideratur in intellectu aliqua dispositio superioris ordinis : ergo neque ad recipiendam , aut quasi recipiendam essentiam divinam in ratione speciei. Antecedens communiter admittitur a Theologis. Conseq. vero probatur : quia etiam lumen est forma supernaturalis, et divini ordinis, unde si non obstante hac supernaturalitate potest recipi in intellectu absque alia dispositione, fiet inde, ut etiam essentia divina possit absque illa eidem intellectui uniri.

Vera b. Thomx Sententia.

25 Dicendum tamen est, lumen gloriæ requiri in intellectu beati ad recipiendam essentiam divinam, ut habet rationem formæ intelligibilis. Ita D. Thom. in hoc art. ubi sic ait : *Cum autem aliquis intellectus malus videt Deum per essentiam , ipsa essentia Dei fit forma intelligibilis intellectus , unde oportet, quod aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur ad hoc, ut elevetur*

in *tantam sublimitatem*, et idem docet 3. contra Gentes cap. 52. et 53. opusculo 2. cap. 105. et in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 6. de verit. quæst. 8. arlic. 3. Quem sequuntur Cajet. Bannez, Zumel, Nazarius, Gonzalez in præsentī, Ferrara loco citato ex 3. com. Gent. Gapreol. in 4. dist. 49. quæst. 4 .art. 1. conclus. 2. etart. 3. ad primum Scoti contra secundam conclusionem, Sotus ibidem quæst. 2. art. 4. et alii plures.

Probatur ratione desumpta ex D. Thom, in præsentī, et 3. cont. Gent. cap. 63. quæ potest ad hanc formam reduci.Id quod elevatur ad aliquam formam, quæ sit supra suam naturam, debet disponi aliqua dispositione superante eandem naturam : sed, ut intellectus creatus videat Deum, elevatur ad aliquam formam, quæ est supra suam naturam : ergo debet disponi per aliquid, quod sit supra eandem naturam : ergo debet superaddi lumen gloriæ, per quod disponatur. Major probatur. Nam dispositio, saltim ultima, ad tormam, et forma ipsa debent esse ejusdem ordinis : ergo ad hoc, ut aliquid elevetur ad formam, quæ sit supra naturam, debet disponi per dispositionem, quæ sit etiam supra eandem naturam. Minor autem satis constat. Nam in visione Dei elevatur intellectus creatus ad recipiendam essentiam divinam in ratione formæ intelligibilis, ut art. 2. ostendimus : at essentia divina in ratione formæ intelligibilis est quid supernaturale, ac proinde supra naturam intellectus creati : ergo, etc. Ex quo 1. consequ. satis constat, nec non et 2. Tum quia nomine luminis gloriæ intelligimus qualitatem disponentem pro receptione essentiæ divinæ in ratione formæ intelligibilis. Tum etiam : quia cum lumen gloriæ sit participatio divini intellectus, prout est in se, fiet inde, ut si semel requiritur dispositio ad recipiendam essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis, tunc nihil aliud, præter illud, sit magis accommodatum ad disponendum in ordine ad talem receptionem. Nam sicut intellectus divinus hoc ipso, quod talis, est (ut sic dicamus) ultimate dispositus, saltim ex parte nostri modi concipiendi, ad hoc, ut habeat sibi unitam essentiam divinam in ratione formæ intelligibilis ; ita participatio ejusdem intellectus, prout est in se, erit ultima dispositio in intellectu creato in ordine ad unionem prædictæ essentiæ cum ipso in ratione formæ intelligibilis.

26 Occurres primo ex Vazquez huic rationi , quod beet forma supernaturalis, quæ

Ratio
asser-
tionis
D.Thom.

Oecsîrit
Virquer
pnmo.

inhæretj requireret dispositionem supematuralem ex parte subjecti ; non tamen illa, quæ neque inhæret, neque inhærere potest, qualis est essentia divina.

I«PK-

Sed contra. Quia licet essentia divina non inhæreat in intellectu beati, unitur tamen illi in ratione formæ intelligibilis : hoc autem sufficit ad hoc, ut petat in eodem intellectu lumen gloriæ in online ad talem unionem. Nam sicut forma naturalis petit suam dispositionem proportionatam, ita etiam forma intelligibilis peut suam : maxime cum forma intelligibilis, de qua loquimur , scilicet essentia divina, sit longe excellentior quavis alia forma naturali.

Alia
wtio!

Deinde. Nam hoc est proprium speciei intelligibilis sumpue formaliter in ratione tabs, ut nequeat uniri hoc modo, nisi potentiæ habenti virtutem sufficientem ad intelligendum objectum talis speciei : at intellectus absque lumine gloriæ non habet virtutem sufficientem ad videndum Deum, prout est in se ; ergo essentia divina, prout habet rationem speciei intelligibilis in ordine ad hanc visionem , non poterit ei in ratione speciei formaliter sumptæ uniri, nisi habeat prædictam lumen. Consequentia est perspicua. Minor autem ex dictis dubio præcedenti constat.

Triplex
£5Π!üiïo

Major vero probatur. Tum quia cum hæc UD° essentialiter ordinetur ad hoc , ut potentia queat uti tali specie in ordine ad percipiendum illud objectum , fit inde , ut hoc ipso, quod potentia non possit uti ea ex defectu virium sufficientium ad talem usum, neque etiam possit prædicta species in ratione speciei cum illo uniri, quamdiu vires sufficientes ex parte ejosdemIntellectus requisitas non habet. Tum etiam : quia proprium est speciei intelligibilis constituere intellectum in ratione ultimate, et complete polentis intellicere : at repugnat sic constitui, quin habeat ea, quæ ex parte sua desiderantur ad intelligendum : ergo, etc.

Tum denique : quia sicut repugnaret formam substantialem uniri in ratione talis formæ cum materia prima, quæ intra latitudinem prædicite materiae non esset (ut sic dicamus) materia prima, sed dimidium illius ; ita repugnabit speciem intelligibilem , ut habet rationem formæ intelligibilis, uniri cum intellectu non habente vires sufficientes ad intelligendum per talem speciem, scilicet commensurationem essentialem , et quantitatem virtutis : siquidem (ut supra numero 17. dicebamus) intellectus absque prædictis viribus tantum est dimidius intel-

lectus, prout intellectus (ut sic loquimur) ex parte sua integer distinguitur contra formam intelligibilem. Sed de his videam@ ea, quæ dub. sequenti num. 36. 37. et 33. dicemus.

fI - - Λ

27 Occurres secundo ex eodem Vazquez, fen quod licet ad formam substantialem, etnaturalalem semper requiratur aliqua dispositio ultima proportionata eidem ; secus tamen ad formam supematuralem , qualis est essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, alioqui cum illa dispositio esset etiam forma supernaturalis, requireretur ad eam alia dispositio ejusdem ordinis, etsk in infinitum.

Sed contra. Quoniam essentia divina, ul habet rationem speciei impress# non est utcumquo forma supernaturalis, sed in ordine intelligibili est ultima forma intra lineam eorum, qnæ ad constituendum intellectum in actu primo desiderantur ; it proinde tribuit illi, quod habeat in eae intelligibili naturam Dei : ergo licet ad plura alias formas supematurales non desideretur aliqua dispositio ejusdem ordinis, bene tamen ad essentiam divinam, ut habet rabonem speciei intelligibilis. Antecedens ei se, et ex dictis art. 2. dub. 2. constare videtur. Conseq. vero probatur. Quoniam forma, quæ in aliquo ordine est ultima, tribuitque rationem nature in eodem ordine, habet peculiari ratione, quod petat sibi aliquam dispositionem : et ideo gratia sanctificans, quia est forma ultima in ordine supematural- , tribuitque in eodem ordine participium divinæ nature, debet babere aliquam dispositionem, ratione cujus subjectum disponatur ad illam recipiendam. Nam ad minus ipsimet babitus supemitales, ipsam concomitantes, disponunt in ordine ad illam recipiendam, ex eo, quod licet in genere causæ efficientis sint posteriores, quam illa, in genere tamen causæ materialis sunt priores : et ita possunt d illam disponere . non secus, ac calor, ut octo concomitans formam ignis, est posterior illa in genere causæ efficientis, et prior in genere causæ materialis dispositive. Sed de his videantur N. Complut. 1. de Generat. disp. 2.

Quamvis in hoc sit sua disparilasjamis- sinuata inter gratiam, et essentiam divinam, ut habet rationem formæ intelligibilis : nam cum gratia sanctificans tribuat participationem divinæ naturæ, ex eo, quod tribu?- quantitatem virtutis radicaalem ex parte anima* desideratam ad videndum Deum, fit

inde,

inde, ut tantum debeat indisponsabiliter supponere commensurationem essentialem in anima cum sua potentia obedienciali (si-
re hire duo inter se in recto distinguantur, lire non, de quo alibi) quandoquidem ad quantitatem virtutis ex parte alicujus po-
tentia? desideratam tantum potest prodicta
ensuratio essentialis , et sua potentia
ûbedienûalis indisponsabiliter prosupponi ;
licet ad suavem, et connaturalem receptio-
nem possit, et debeat, quando quantitas
virtutis est quantitas virtutis formæ con-
stituentis naturam, prosupponi sua propria
dispositio, ut in receptione gratiæ contin-
git. At essentia divina, ut habet rationem
formæ intelligibilis , non est quantitas vir-
tutis ex parte potentiæ intellectivæ deside-
rim : et ita, quia debet præsupponere in-
tellectum, qui ex parte sua, id est, prout
distinguitur contra speciem, et est causa
partialis, et inalæquata visionis, sit (ut sic
dicamus) intellectus integer, et non dimi-
dias intellectus, propterea debet pro dispo-
sitione indispensabiliter requirere pro lic-
tam quantitatem virtutis , scilicet lumen
duriae.

28 Confirmatur : nam essentia divina,
ia est forma supernaturalis respectu intel-
lectus beati, ut intellectus ipse secundum
Bsumptus, sit pura potentia in ordine in-
telligibili respectu illius , et essentia sit pu-
rus actus in ratione formæ intelligibilis :
ergo intellectus non erit capax recipiendi,
aut quasi recipiendi prodictam essentiam,
ut habet rationem formæ intelligibilis ac-
tualissimæ, nisi prius actuetur, et dispona-
tur per lumen gloriæ. Antecedens ex se
Conseq. vero probatur. Nam (ut ex-
pmiiontN. Complut. 1. Phys. disp. 9. num.
12.) ideo materia prima nequit recipere
eiistentiam nisi in suo toto, atque adeo ni-
si recipiat prius formam, ratione cujus qua-
si disponatur ad existendum ; quia cum sit
pura potentia in genere entis, non potest
esse capax actualitatis existentiae, quæ est
perfectissima, nisi prius præsupponatur alia
utualius existentiae, quæ in ratione actuali-
tatis sit minor, et sit via ad ipsam, ex eo,
quod pertinet ad eundem ordinem actus,
et habet actualitatem admixtam cum majori
potentialitate : ergo cum intellectus creatus
in online ad videndum Deum , prout est in
B, sit pura potentia in genere intelligibili,
et ip«a essentia divina, ut habet rationem
speciei impressæ, sit perfectissimus, et pu-
ras actus, non erit sufficiens proportio in
intellectu ad recipiendam talem speciem,

nisi prius disponatur, et proportionetur per
lumen gloriæ, quod et divinum ordinem at-
tingit , el in eodem ordine habet aclualita-
tem admixtam cum potentialitate.

§in.

Respondetur argumentis prim# sententi#,

29 Ad primum concedatur major, et mi-
nor, negetur tamen conseq. Et ratio dis-
paritatis desumitur ex diversis conditionibus
utriusque unionis. Nam unio humanitatis
cum Verbo est unio in eadem persona,
atque adeo per illam communicatur huma-
nitati subsistentia, et existentia Verbi, et
ita non debet supponere in ea, vel aliam
existentiam substantialem , ut constat ex
illis, quæ N. Complut, in lib. Phys. disp.
3. docent, vel dispositionem aliquam acci-
dentalem, ex eo, quod prius est humanita-
tem habere esse simpliciter, quod quidem
communicatur ei per praedictam unionem,
quam habere esse secundum quid, scilicet
accidentale : ut optime ostendunt iidem
Complut, lib. i. de Generat, disp. 2. At
vero unio essentiae divinæ in ratione formæ
intelligibilis non est unio ad subsistendum,
vel existendum per subsistentiam, vel exis-
tentiam Dei, sed supponit intellectum crea-
tum cum propria existentia , saltim in esse
rei, et cum defectu efficacitatis ad intelli-
gendum per prædiciam speciem, si prodic-
tus intellectus præcise consideretur secun-
dum sibi propria, ut ostensum est. Et ideo
ex qua parte præsupponitur existens, est
capax prælictæ dispositionis accidentalis,
scilicet luminis gloriæ : et ex qua parte
non habet prædiciam efficacitatem, non po-
test recipere essentiam divinam in ratione
speciei, nisi disponatur per prodictum lu-
men, per quod sit potens ex parte sua ad
videndum Deum : quandoquidem, ut in as-
sertione dicebamus, species intelligibilis
non unitur formaliter in ratione speciei,
nisi intellectui potenti intelligere per il-
lam.

30 Ex quo ad secundum neganda est ma-
jor. Nam ad hoc; ut aliqua potentia possit
recipere speciem repraesentantem aliquod
objectum, prout est in se, non est satis,
quod ex se habeat aliquam virtutem in or-
dine ad intelligendum illud secundum ratio-
nem generalem , et objectivam. Quoniam
hinc ad summum sequitur, posse potentiam
intelligere illud quoad prodictam rationem,
atque adeo habere commensurationem es-

Ad
Primam.

Ac1

DE VISIONE DEI.

eentialem ad hoc, ut eleuetur in ordine ad videndum illud, prout est in se; sed insuper desideratur, quod habeat virtutem , et efficaciam ex parte sui requisitam ad intelligendum illud, prout est in se. Neque oppositam hujus convincit probatio majoris ibidem adducta. Nam visus solum potest absque confortatione recipere species eorum visuillum, in ordine ad quæ habet sufficientem efficacitatem ex parte sui ; secus vero aliorum. Diximus, *ex part' sui*, quia, ut ex supradictis constat, species objecti non complet visum complemento requisito ex parte visus, sed complemento desiderato ex parte objecti, quod necessario prius illud complementum præsupponit.

Per quod, etiam ad id, quod contra solutionem ibi datam adducitur, constat, negandum esse antecedens. Et ad primam probationem negandum etiam est antecedens : ai secundam vero dicendum est, quod licet daremus organum sensus non lædi per speciem vehementis sensibilis (cujus oppositum optime, et fuse N. Complut, in Lib. de Anima disp. 9. a num. 62. usque ad 77. ex Arist. et D. Thom. ostendunt) nihilominus sensus egeret confortatione ad receptionem prædictæ speciei in ratione speciei, propter improportionem , quæ est inter ipsum, et tale objectum. Unde sicut sine tali confortatione non posset illud vel absolute, vel perfecte sentire, iu sine eadem non poterit eodem proportionali modo speciem ipsius recipere. Diximus, *vel absolute, vel perfecte sentire* , quia aliquando vehemens sensibile non est absolute improportionatum respectu sensus, iu ut nullo modo possit sentiri ab illo, ut in visu nostro respectu Solis directe inspecti, consul. Aliquando autem est absolute improportionatum, ut in visu Noctuae respectu ejusdem Solis contingit. Unde in nobis desideratur conforutio respectu receptionis speciei corporis Solaris, ut est perfecte repræ^entativa illius; et in Noctua requiritur confortatio in ordine ad receptionem ejusdem speciei, ut illud absolute represented

31 Ad tertium respondetur, quod licet intellectus elevatus lumine gloriæ sit inferioris rationis, quam essentia divina , quia non convenit cum ea in gra lu immaterialitatis ; nihilominus est ejusdem ordinis divini cum illa, quia lumen est participatio quaedam divini intellectus, prout in se ipso. Unde inferioritas prædicta non obest. quominus essentia divina possit uniri intellectui sic elevato quamvis inferioritas, quam

intellectus secundum se sumptus habet respectu divinæ essentiæ, obstet quominus eadem essentia uniatur illi in ratione forma inteHigibilis : tum propter dicta : tum etiam, quia propria species alicujus intellectus superioris ordinis non unitur nisi intellectui, cujus est propria, vel illi, qui balet participium pne.lictii intellectus, prout en in se ipso : hoc autem participium non bibet intellectus secandum so ; bene tamen perfusus lumine glori@.

Quare ad argumentum concesso antecedenti , et prima conseq. intellectis de inferioritaxe jam dicta, quæ simul babet convenientiam in ordine divino, el supernatnraH, necnon et participationem divini intellectus, prout est in seipso, debet negari secunda conseq. Ad cujus probationem neganda ert major. Et ad probationem in ea inclusam, scilicet potentiam, quæ non est obedientialis, sed connaturalis, respectu alicujus formæ, non osse inferiorem illa in ratione potenti@, respondetur, id esse verum, quando potentia est omnino connaturalis forma, tunc enim potentia non est inferior in rabone potentiæ, id est, tunc tanta est poteiuii in ratione potentiæ, quanta est forma in ratione formæ. Cæterum intellectus cam lamine gloriæ, licet non comparetur cum essentia divina per modum puræ potentia obedientialis, non tamen confertur cum eadem per modum potentiæ omnino conoaiurales, ex eo > quod potentia , seu virtus intellectiva omnino connaturalis respecta essentiæ divinæ debet esse intellectus non elevatus, ac proinde non coalescens ex potentia intellectiva, et elevatione : sed intellectus, qui per modum virtutis simplicis, et totalis sit potens ad hoc, ut uniatur com essentia divina, ut habet rationem speciei inteHigibilis, ut supra disp. 2. num. 170. diximus : hoc autem soli intellectui divino convenit, ut ex ibidem dictis constat.

32 Ad quartum concesso antecedenti, neganda est conseq. Et ad probationem patet ex dictis. Nam lumen gloriæ non se habet per modum formæ ultimæ dantis participium divinæ naturæ : et ideo non est necesse, ut ad illud detur aliqua dispositio, nisi ad summum quatenus se habet ad instar proprietatis , seu quasi proprietatis graliæ consummat» : et ita dispositio, qu»ad illam desideratur, deserviet etiam ad receptionem luminis. Cæterum essentia divina habet rationem formæ ultimæ, modo explicato, tribuitque inteHectui, quod hateatwu Deificum, seu divinam naturam in esse intelligibili :

Ad
iapa-
gaallo-
uera
solutio-
nis
ibidem
tnditr.

Ad
tertium,

ligibili : ct ideo non mirum, quod propriam aliquam dispositionem ordinis divini, scilicet lumen gloriæ ex se exposcat : maxime, quia prædictum lumen complet intellectum in ratione intellectus, ita ut sino ipso sil iJhucex prie sua quasi dimidiata potentia in ordine ad intelligendum Deum, prout estifi se. Undo sine illo, quasi ita se habet, si non esset intellectus in ordine ad pnelictam unionem.

: λ, Ex quo etiam manet soluta objectio, quam Junior quidam adducit, scilicet essentiam divinam non se habere per modum funnæ ultimæ in ordine intelligibili, ex eo, quod intellectio est forma ultima in hoc ordine : itaque ita lumen gloriæ non desiderari, ut dispositionem in ordine ad essentiam divinam , ut habet rationem speciei, bene tamen in ordine ad intellectionem, seu visionem Dei.

Respondetur enim ex dictis, visionem Dei uon esse de numero formarum ex parte actus primi desideratarum , quia non confert virtutem ad videndum , sed est ipso actus secundus videndi : et ita essentia divina habet rationem formæ ultimæ in ordine intelligibili, et intra habitudinem eorum, quæ ad actum primum desiderantur : et ita sicut propter hanc rationem desideratur aliqui dispositio ad recipiendam gratiam sanctificanlem, ita ad recipiendam divinam essentiam in ratione formæ inteHigibilis. Adde, quod visio est ipsa existentia in ordine intelligibili : ut in tract. 4. disput. 1. nom. 21. dicemus : existentia autem alicujus ordinis petit eandem dispositionem, quam petit forma ejusdem ordinis. Nec lol-lilquominus forma, ad quam sequitur, petat propriam, et eandem cum ipsa (debita tamen prupurtione servata) dispositionem, ulconstat in existentia ordinis naturali. Sed de his videantur ea , quæ locis citatis asseremus.

DUBIUM III.

Drum lumen gloriæ ad risionem Dei recipiendam necessario desideretur?

33 Ut completa causalitas. quam in generexaubæ materialis lumen gloriæ habet, exacte intelligatur, solum restat explicandam, an etiam concurrat materialiter ad visionem Dei ? et per consequens sit necessario requisitum ad illius receptionem, et ideo ad hoc explicandum præsens dubium exci-ternus.

Opinio negans.

Partem negantem tuetur Scotus in 4. dist. 49. quæsi. 15. et in 3. dis. 14. Vazquez in præsentī disp. 43. et alii ex junioribus. Probatur primo. Nam habitus non est dispositio ad recipiendum actum, sed potius e contra : ergo lumen gloriæ non desideratur per modum dispositionis ad recipiendam visionem beatificam. Conseq. patet. Quoniam comparantur per modum habitus, et actus. Antecedens autem etiam constat. Tum quia habitus fit per actum, atque adeo præsupponitur receptus in potentia, prius quam sil habitus, el ita Jiabilus non disponet ad ejus receptionem : tum etiam, quia in habitibus supernaturalibus, quales sunt habitus gratiæ, et chariatis, non disponit gratia ad receptionem dilectionis Dei, sed potius ipsa dilectio requiritur per modum dispositionis ad gratiam.

34 Secundo. Nam quotiescumque subjectum aliquod ordinatur ad plures formas recipiendas, tunc maxime ordinatur ad perfectissimam, et illam immediate, et prius recipit : sed visio Dei est perfectissima forma inter omnes illas, ad quas ordinatur creatura intellectualis : ergo intellectus potissime ad illam ordinabitur, et eam immediate , el prius recipiet : ct per consequens non desiderabitur aliqua alia forma ad illam recipiendam. Utraque conseq. est satis perspicua. Min. vero videtur nota. Nam visio Dei est beatiudo crealuræ intellectualis, ac proinde erit perfectissima inter omnes formas , quas prædicta creatura potest habere : siquidem summum bonum illius consistit in sua beatiludine. Major autem palet exemplo maieriæ primæ, quæ licet respiciat formas substantiales, et accidentales, nihilominus potius ad illas, quam ad has ordinatur, et eas prius, quam formas accidentales recipit, ut constat ex iis. quæ N. Complut, ex communi consensu Thomistarū 1. de Generat, disp. 2. docent.

35 Tertio. Intellectus secundum se est proportionates, et idoneus per modum subjecti ad recipiendam visionem, et ipsa visio secundum se non prærequirit lumen superadditum entilati intellectus , tanquam rationem recipiendi : ergo ex nullo capite desiderabitur lumen in intellectu ad recipiendam visionem. Conseq. palet. Quoniam

Primon
irgu-
mcálcai.

a.f

H't:

U

Secan-
dum.

Tertiutn.

iti lu

I

tantum ex duobus capituli assignatis potest oriri necessitas luminis in intellectu ad hoc, ut recipiat visionem. Antecedens autem quoad 1. part, probatur. Quia entitas naturalis intellectus est de se proportionate ad recipiendam lumen gloriæ, sicut etiam entitas naturalis animæ ad recipiendam gratiam ; et entitas ejusdem intellectus ad hoc, ut suscipiat in se lumen fidei : ergo erit eodem modo proportionate in ordine ad receptionem visionis Dei, quandoquidem impropor- tio inter intellectionem, et visionem solum posset oriri (si quæ esset) ex distantia, quæ est inter entitatem natura- lem intellectus-etsupernaturalem visionis : et hæc eadem reperitur inter illum, et lu- men gloriæ, aut fidei. Quoad 2. vero part, idem antecedens etiam constat. Quoniam visio neque est aliquid luminis, scilicet, aut modos, aut intensio ejus, neque accipit ab eo tanquam a causa formali aliquid sibi ne- cessarium ad inherendum intellectui, sicut accidentia materialia accipiunt a quantitate esse extensa, et ratione hujus inherens substantiæ : ergo visio secundum se nihil habet, ratione cujus prærequirat in intel- lectu lumen gloriæ, medio quo ei inhaereat.

Quarto. Quia alias intellectus ageret in lumen gloriæ, siquidem eliceret visio- nem, quæ in eo recipienda est : hoc autem est falsum : quia agens inferius nequit agere in rem superioris ordinis : nam sicut hæc est superior, ita nequit illi subdi.

§II.

Profertur sententia Thomistarum.

36 Dicendum tamen est, lumen glo- riæ necessario requiri in intellectu ad hoc, ut recipiat visionem Dei per essen- tiam. Assertionem liane satis indicat D. Thom. tum locis citatis dub. præced. tum etiam in aliis statim adducendis. Quem sequuntur Palud. in 4. disp. 49. quæst. 1. Cajet, et Gouzal. in pnesenti, Petrus de Ledes, de divina perfect, quæst. 8. art. 8. in dubio, quod movet post ter- tiam conclusionem : et communiter junio- res discipuli S. Thom ut testatur Gonzalez loco citeto. Idem tenet Major in 3. dist. 14. quæst. 2. dub. 2. et in 4. disput. 49. quæst. 4. Marsilius in 3 quæst. 10. art. 3. Ricardus dist. 14. quæst. 1. art. 2. Valentia in prassenli disp. 1. punct. 3. et alii plures.

Ut autem rationem fundamentalem sub- jiciamus , notandum, est primo ex D. Thom. in 4. dist. 4. quæst. 1. art. 1. in corpore : hoc osse discrimen inter la- bitum, seu dispositionem, et potentiam; quod habitus, vel dispositio dantur ai bone, vel male, sive ad prompte, et fa- cilitate passé; potentia vero ad poBA sim- pliciter : et ite sine habitu, vel dUposi- (iono possumus simpliciter aliquid; seæ vero sine potentia. Undo concludit Sanc- tus Doctor : *Base apparel differentia inter habitum, el potentiam, quia potentia eil, qua possumus aliquid simpliciter : habitu autem, quo possumus illud bene, vel male : sicut intellectus, quo consideramus, scientia, qua bene consideramus, concupiscibilis, concupiscimus, temperantia^ qua bene con- cupiscimus, et intemperantia, qua male, d similiter est de dispositione,*

37 Secundo notandum est, ex eodem S. Doct. loco citeto ex 4. sentent. el quæst. 24. de vent. art. 4. ad 9. quod habitus, vel dispositiones supernatural. partira conveniunt cum naturalibus, par- tira vero ab eis differunt. Conveniunt quidem, quia etiam inclinant, et facilitant ad hoc, ut potentia bene, et delectabili- ter possit, ut in habitu charitatis cerne- re licet; et ideo præsupponunt potentiam radicalem, et remotam ; non vero tri- buunt illam, ut ite possint eidem facilita- tem al operandum communicare. Diffe- runt vero, quia cum sint quid supremum, inter habitus, et dispositiones, ex eo quod pertinent ad ordinem supremum, scilli- cet ad divinum, habent admixtum aliquid de propria natura potentiæ, quia re ren- tribuunt posse simpliciter, ite ut sine il- lis non detur posse simpliciter in ordi- ne ad operationes supernaturales, et diri- ni ordinis; sed solum posse remotum, et radicale, seu commensuratio solum es- sentialis in ordine ad illas. Nam, ut docet Dionys. et passim repetit D. Thom. supremum infimi, attingit infimum su- premi ; et ite habitus supremus, scilicet supernaturalis attinget ad ordinem poten- tiarum. tribuens posse simpliciter.

Cujus ratio»-m tetigit ibidem S. Doct. u* dicens, quod sicut intra ordinem natert- ** lem dantur propriæ operationes, er ideo debent assignari propriæ potentiæ per se requisite ad posse illarum ; ite in ordine supernatural! dantur etiam propriæ ope- rationes supernatural ; et sic debent dari propriæ potentiæ in ordine ad illas,

quæ

^
i'-!
Ulti-
mum.

Conda-
lio.

cur tribuant *posse* simpliciter ; constat m(em habitus, vol dispositiones super-Mlomles habere suo modo rationem potentiarum intra ordinem supernuturalem, sai tribuere una cum potentiis naturalil'Ui radicaliter, ct remote concurrentibus jusr simpliciter. Nam, ul ex dictis art. i. et 4. constat, implicat dari potentiam Mpernaluralem, v. g. intellectivam, quæ per modum potentiæ simplicis, et totalis tendat in Deum, ut esi in so, ac proinde eliciat actum supernaluralem visionis : alioqui, ul ibidem probavimus, conveniret cum Deo in gradu inimate-Halitatis, et actualitatis, quod implicat. Et ideo potentia simpliciter intellectiva in Ordino supernatural! necessario coalescit ex entitato naturali intellectus, sive ex potentia obedientiali supernatural! ejus-ctan (ut alii dicunt) et ex elevatione, que fit per habitum, vel auxilium supemaiuraie jam dictum ; atque adeo elevatio ito habet, tum rationem habitus, vel dispositionis, quippe præsupponens *posse* saltem radicale, tum etiam modo insinuatorem potentiam, quatenus dat *pos- it* simpliciter. Utrum autem prædictæ dispositiones tribuentes *posse* simpliciter differant ex parte formæ ab habitibus, an vero ex parte modi habendi illam, quia ωηιηπηη habent eandem essentiam ex pme formæ, quamvis habitus habeat illam per modum permanentis, dispositio vero tribuens *posse* simpliciter per modum transeuntis? alia quæslio est alibi discutienda.

Hi 38 Hinc ergo et ex iis, quæ S. Doct. 1. a put. quæst. 18. art. 3. ad 1. el quæst. 23. irt- 2. ad I. et qwest. 54. art. 1. ad 3. docet, ratio fundamentalis pro assertione desumitur, quæ potest hanc ad formam reduci. Nam de ratione actionis vitalis, et immanentis perfecta? est, ut recipiatur in eadem potentia proxima, a qua elicitur; unde visio corporea recipitur in visu, a quo fit : et auditio in auditu, et sic de aliis ; sed intellectus creatus, non nisi ul lumine gloriæ penusus, est potentia proxima elicitiva visionis Dei per essentiam, ut ostensum est: ergo non recipiet illam, nisi ut eodem lumine elevatus.

ak- Confirmatur. Nam intellectio Angelica ut talis, sicut nequit elici nisi ab intellectu Angelico, ex eo, quod est actio vitato petens oriri ab hoc determinato principio vitæ, scilicet intellectu Angeli, ita nequit recipi nisi in intellectu Angelico,

et idem est do intellectione humana ut tali, ei sic de aliis ; ergo visio creata Dei, quæ est supernatomiis, et divini ordinis, sicut solum potest edici, ul a potentia intellectiva proxime, ab intellectu creato Deifico, seu divini ordinis per participationem, ita tantam poterit recipi in eodem intellectu sic elevato.

Confirmatur secundo. Nam licet intellectio, ut est actus immanens vitalis, non petat recipi in principio adæquato eliciente illam, et ita non debeat recipi in specie intelligibili, attamen requiritur, ut subjectetur in eo, quod se tenet ex parte potentiæ, el por modum potentiæ concurrit : ergo cum intellectus solus non se habeat per modum potentiæ, sed intellectus, ut elevatus, fiet inde, ut solus intellectos sic elevatus, sit capax recipiendi illam. Consequentia ex se constat. Antecedens autem etiam patet tum generali inductione omnium actuum vitalium, et immanentium ; tum etiam : quia licet objectum, et potentia intellectiva concurrant ad intellectionem, attamen potentia influit per modum fœrni-næ parientis; objectum vero per modum masculi fœcundanlis illam. Unde quia fœtus non recipitur, aut manet in masculo, licet ab eo debeat active procedere; bene tamen in fœmina; ideo intellectio, quæ vel se sola, vel una cum verbo, quando per illam producit, est fœtus quidam intellectualis (modo tamen supra explicato) et non qualiscumque, sed immanens, ita ut in hac materia, et receptione talis partus consequitur, non debet recipi, aut manere in objecto, seu specie intelligibili, bene tamen in potentia. Quare cum intellectus non sit potentia intellectiva, seu fœmina intellectualis, respectu visionis Dei, proul est in se, nisi elevatus lumino gloriæ, ut probatum est, bene tamen una cum eodem lumine, consequens est, ut in illo sic elevato, et non aliter, possit recipi.

39 Secundo principaliter probatur assertio rationo supra num.32. tacta a D. Thom-insinuata. Quoniam *intelligere* est effectus formalis secundarius formæ intelligibiiis, ex eo, quod habet se per modum exislen-liæ in ordine intelligibili : ergo id ipsum, quod requiritur ad receptionem, seu quasi receptionem speciei, desiderabitur ad receptionem intellectionis : ergo cum lumen gloriæ requiratur ad hoc, ut intellectus recipiat, seu uniatur cum essentia divina, ut habet rationem formæ intelligibiiis respectu visionis Dei, ut ex dictis patet,

Secundi,

Secunda ratio.

etiam desiderabitur ad receptionem ejusdem visionis. Antecedens constat ex iis, quæ in tract. 4. disp. i. num. 21. et sequentibus dicemus : ubi ostendemus, quod sicut existentia ordinis naturalis, seu entitativi est effectus formalis secundarius formæ eodem modo sumpte, ita *intelligere*, quia est existentia ordinis intelligibilis, ex eo, quod est ultima actualitas hujus ordinis, erit effectus formalis secundarius formæ ejusdem ordinis, scilicet speciei impressæ, ac proinde licet species, ut habet *esse* entitativum, et naturale, existitque per existentiam hujus ordinis, causet in genere causæ efficientis intellectionem : attamen ut pertinet ad ordinem intelligibilem, estque primus actus illius, causal etiam prædictum *intelligere* in genere causæ formalis, et tanquam effectum formalem secundarium ipsius.

Prima vero conseq. patet. Quoniam eadem dispositio, quæ requiritur ad receptionem alicujus formæ, desideratur ad *esse* existentiae dimanantis ab illa, ut inductive constat in omnibus formis : ex quo etiam fiet lumen gloriæ ex duplici capite desiderari ad receptionem visionis. Primo quidem, quia constituit potentiam intellectivam in *esse* potentiæ simpliciter potentis videre Deum. Secundo vero, quoniam desideratur per modum dispositionis ad unionem, seu receptionem diviniæ essentiae, ut habet rationem formæ intelligibilis, ac proinde suo modo, et saltem mediate ad unionem cum ipsa visione, quæ est ultima forma, seu actualitas potentiæ create visivæ Dei.

§ ni.

Fil obviæ argumentis opinionis negantis.

40 Ad primum respondetur, antecedens verum esse ad summum de habitibus acquisitis, non vero de infusis, et constituentibus potentiam in *esse* potentiæ. Nam sicut ad receptionem prædictorum actuum requiritur potentia proxima elicitiva eorundem. ita et id, per quod talis potentia constituitur in *esse* potentiæ proximo!. Quare cum habitus luminis glunæ sit per se infusus, et constituens potentiam in *esse* potentiæ proximæ visivæ Dei secundum id, quod requiritur ex parte potentiæ, fii inde, ut prædictum lumen desideretur ad receptionem proprii actus, scilicet visionis Dei.

Ad primam probationem patet ex modo dictis. Ad secundam vero dicendum en, dilectionem Dei, et gratiam justificantem habere mutuam causalitatem in ordine ad receptionem cujuslibet ex illis in proprio subjecto, quamvis diverso modo hoc eis competat. Nam actus dilectionis requiritur ad receptionem gratiæ per modum causæ propriæ et in rigore dispositivæ : gratia vero desideratur ad dilectionem Dei recipiendam ; non quidem per modum causæ propriæ et in rigore dispositivæ, sed per modum constituentis primum omnino subjectum illius in ratione subjecti salum connaturalis ejusdem. Nam sicut ad receptionem dilectionis naturalis concurrat anima, verbi gratia, per modum subjecti radicalis omnino primi, et voluntas per modum subjecti *quo*. neutri tamen influit per modum dispositionis propriæ, et in rigore sumpte ; sic ad receptionem actuum supernaturalium dilectionis influit voluntas ut elevata per habitum supemalurem, et anima ut elevata per gratiam : illa quidem per modum subjecti *quo* ; hæc vero tanquam subjectum *quod* : neutra tamen per modum dispositionis propriæ et in rigore acceptæ, licet sumpto late nomine dispositionis, possit dici quod gratia, et duritas disponunt pro receptione prædicti dilectionis Dei.

41 Ad secundum respondetur majorem esse veram, quando formæ illæ ita inter se comparantur, ut una sit substantialis, cæteræ vero accidentales : secus vero quando omnes sunt accidentales, et superioris ordinis. Nam tunc illa, quæ constituit potentiam in ratione potentiæ in ordine ad alias, non poterit non recipi prius : alioqui cæteræ non recipientur in subjecto eis correspondent?. Quare cum lumen gloriæ, et visio sint formæ accidentales, et lumen constituat intellectam in ratione potentiæ respectu visionis Dei, non poterit non prius recipi in illo, quam visio, et ipsa visio recipi ratione luminis, quamvis daremus (de quo alias) visionem esse perfectiorem, quam lumen. Ratio autem, ob quam facta collatione inter formam substantialem, et accidentales, debet necessario recipi in instanti generationis substantialis prout illa, quam iste, est, qui ut nostri Complue, i. de Generat, disp. 3. ex D. Thom. ostendunt, non potest materia habere *esse* secundum quid, quin prius habeat *esse* simpliciter. Unde cum

istoi! proveniat ei a forma substantiali, illud vero ab accidentalibus, consequens est, ut sit incapax recipiendi formas accidentales, nisi prius natura habeat formam «nb^tantiem.

4? Ad tertium negandum est antecedens, quoad utramque illius partem (modo tamen statim explicando.) Et ad probationem prioris concesso antecedenti, neganda est consequens. Quoniam lumen infunditur a solo Deo, ut a causa principali; visio vero iit ab intellectu creato per modum operationis vitalis petentis pro subjecto eandemmet potentiam vitalem proximam, aqua elicitor, ut ostensum est; et ita cum lumen constituat intellectum in ratione potentiæ proximæ elicitiivæ visionis, modo jam insinuato, tribuit etiam illi, quod sit receptivus ejusdem visionis. Unde falsum est id, quod ibidem dicitur, scilicet improportionem inter intellectam unde sumptum, et visionem, propter quam intellectus sic acceptus nequit illam recipere, solum oriri ex distantia in ratione entis naturalis, et supernaturalis, quæ inter utrumque intercedit: quia revera non oritur ex hoc præcise capite, sed ex eo, quod jam explicuimus.

Ad probationem vero posterioris partis quidem antecedentis dicendum est, visionem petere, tanquam subjectum *quo*, seu Unquam rationem recipiendi lumen gloriæ, non quidem ob ea, quæ ibidem enumerantur, sed quia, cum sit actus vitalis immanens, petit recipi in eadem potentia proximi, a qua elicitur, seu petit recipi in potentia visiva Dei : intellectus autem recundum se sine lumine gloriæ non est visivus Dei, licet habeat commensurationem essentialem cum visione.

43 Ad quantum neganda est sequela. Quia intellectus, et lumen non computantur. ut duæ causæ partiales, quarum quælibet habeat vim agendi proximam, sicut duo portantes lapidem; sed, ut una, et eadem indivisibilis causa in esse causæ. Quia unica causa in esse causæ, etiam partialis, petit commensurationem essentialem in ordine ad suam actionem, et insuper quantitatem virtutis, et efficaciam : intellectus autem ex se habet commensurationem essentialem in ordine ad visionem, et quantitatem virtutis a lumine gloriæ : et ita ex eo. quod visio recipiatur in intellectu elevato lumine gloriæ, non sequitur intellectum agere in lumen; sed intellectum, ut elevatum lumine gloriæ agere in se ipsum,

quod non est inconveniens, imo necessarium ad rationem agentis per actionem vitalem, et immanentem. Nam sicut una cum lumine est principium activum, et constituit unum, et idem indivisibile principium elicativum visionis, ita etiam unum, et idem indivisibile principium receptivum illius.

DUBIUM IV.

Utrum per potentiam Dei absolutam possit intellectus creatus sine lumine gloriæ per solam suam potentiam obedientialem, addito tamen influxu concomitante in visionem, non vero aliquo alio pmo, in eundem intellectum, illam elicere?

\ Postquam egimus de necessitate luminis gloriæ in ordine ad recipiendam, aut quasi recipiendam essentiam divinam, ut habet rationem formæ intelligibilis, necnon et de necessitate ejusdem ad hoc, ut ipsa visio in intellectu creato recipiatur, restat explicare, an intellectus ita indigeat producto lumine in ordine ad eandem visionem active eliciendam, ut h. 2. c. necessitas, et indigentia nequeat per aliquem influxum concomitantem in visionem ipsam per divinam potentiam suppleri.

Notabile pri-
mam.

Diximus, *Per divinam potentiam* ; nam de potentia ordinaria certum est beatum indigere lumine gloriæ in online ad eliciendam visionem Dei. Nam in Concilio Vienneſi, et habetur in Clementina .id *nostrum* de Haereticis, damnatur quintus error Beguardorum, ct Beguinarum, dicentium, quod anima non indiget lumine gloriæ elevante ipsam ad Deum videndum : constat autem, quod videre Deum importat elicentium actus videndi. Nam cum visio sit vitalis operatio, ille solus intellectus videt Deum, qui active elicit visionem : et ita si intellectus indiget lumine ad videndum, indigebit utique eo, ad predictam visionem eliciendam.

Refertur prior dicendi modus.

45 Partem affirmantem tuentur Saarez
lib. 2. suminæ Theologiæ cap. 16. num. 5.
et G. Molina hic disputat. 1. Vazquez disp.
4G. cap. 2. Arrubal. disputat. 20. cap. 3.
et referunt pro se Paludanum in 4. dist.
49. quæst. 1. art. 3. et Thomam do Ar-
gentina quæst. i. art. 1.

Prittra
fonte»
t&entun

Probatur primo, testimonio D. Thom. de veritate quæst. 10. art. 11. ubi inquit : *Sicut Petrum fecit, sine eo, quod d dotem agilitatis tribuerit, super aquas ambulare, ita potest mentem nd hoc perducere, ul divi- nz esscntix uniat in statu r..r modo illo, quo sibi unitur in patria, iine hoc. quod a lumine gloriz perfundatur* : eruo possibile erit intellectui creato elicere visionem per solam suam poumtiam obedientialem, et cum concursu speciali Dei in ipsam visio- nem, non vero in intellectum. Patet conse- quentia. Quia ex quo capite potest videre Deum sine lumine gloriæ, potest etiam sine aliquo ipsi superaddito elicere visio- nem. Nam quidquid illi soperadderetur, ha- beret rationem luminis, seu (quod idem est) virtutis visivæ Dei : et ex qua paru visio est supernaturalis, et elicit a cau^a secun- da, nequii elici per potentiam pure natura- lem. sed per obedientialem, et cum concursu speciali, seu supernatural! Dei in illam.

Sema-
<fan.

4G Secundo. Lumen gloriæ solum desi- deratur ad hoc. ut suppleat virtutem effec- tivam, quæ deest intellectui : ergo poterit a Deo suppleri per suam divinam potentiam. Antecedens constat ex dictis. Conseq. vero probatur. Quia virtus, quæ deest intellectui, quamque lumen supplet, non est virtus ad eliciendam visionem, quatenus vitalis est: tum, quia ad hoc sufficit intrinseca vitalitas, et vitalis conatus intellectus : tum etiam, quia lumen solum exigitur ad visionem il- lam. prout est supernaturalis, et clara : tum denique, quia lumen advenit ab extrinseco, et de foris : at principium vitale, et vitali- ter influens debet esso ab intrinseco, et ideo actus vitalis diffinitur per hoc, quod sit a principio intrinseco, et conjuncto : at om- nem virtutem effectivam causæ secundae potest Deus supplere, dummodo non sit virtus effectiva causæ vitalis ut vitalis, ut communiter admittunt omnes Philosophi, el Theologi: ergo poterit supplere defectum luminis, et influxum illius, per hoc, quod ipse immediate, et per concursum superna- turalem influat in ipsam visionem, id quod per influxum luminis prwstandum erat.

Tmicrn.

47 Tertio. Lumen gloriæ non influit in visionem per modum totalis virtutis in or- dine tui illam, sed solum per modum vir- tutis partialis, atque adeo intellectus erit etiam causa partialis respectu ipsius : ergo poterii Deus supplere efficientiam luminis influendo immediate in visionem id ipsum, quod lumen pnestiturum erat. Aulecedens

patet, tum ex dictis, tum etiam, quiaalio- qui visio non esset actus vitalis, quippe quæ nun procederet active a potentia vi- tali.

Consequentia autem probatur, et explica- tur. Nam quoties duæ causæ partiali* in- fluunt in aliquem effectum, non petilur ne- cessario. quod una informet aliam, aut, quod alicui ex illis addantur intrinseci- vires, ratione quarum liat completa eau» in ordine ad talem effectum ; sed suiwit. quod vel causa partialis adjuvetur aliquo ex his modis, vel quod alia ex his causis partialibus simul cum altera influai in effe- ctum, non influendo in eandem causam, ut contingit in Petro habente vim partialem, ct dimidiatam ad portandum aliquod pon- dus ; tunc enim poterit portare illud; vd per huc. quod ei addantur vires intrimase, seu inhxerentes, ita ul virtus dimidiata, quam habebat, et alteram dimidium ei sn- peradditum concurrant per modum duarum causarum partialium, et integrantium unici causam totalem ; vel per hoc, quod Ditius Ita ens etiam dimidiatam virtutem ad por- tandum prædictam pondus una cum Prtrt) influat in illum effectum, absque eo. quod influat in eundem Petrum, aut ei intrinse- cam, et inhærentem virtutem superaddat

4S Ultimo. Actus fidei, et charitalis su- pernaturales possunt heri sine habilibus eis proportionalis, et sine aliquo alio influ- xu D»i in causam : ergo eo lem modo actus visionis Dei poterit, saltem per divinam potentiam, fieri per solum influxum Dei in eandem visionem, absque eo. quod Dm imprimat aliquid pnevium in inleUeclo- Conseqjentia piet ex paritate rationis, Antecedens autem quoad I. pariem eoa- stat : quandoquidem prædicti actus sunt dispositiones ai suos habitus, et ita non possunt fleri ab illis, nam hoc ipso, quod ad illos disponant, pnvsupponuntur cum proprio use ante eosdem. Quoad secundun veru partem ex dictis patet. Nam illud prævium. quod Deus infunderet in intellec- tu, et voluntate ad eliciendos prædictos actus, non ossei distinctum ab habilibus eis correspondentibus : siquidem ejus es- sentia consisteret in hoc, quod est habere rationem principii respectu illorum, quoi quidem e?t proprium habituum fidei, et charitatis.

Nec refert, si dixeris, illud, quod Deas infunderet in intellectu, el voluntate in or- dine ad eliciendus actus fidei, et cbaritatii, fure qualitatem quandam transeuntem, et non

non permanentem, atque adeo non habituram rationem habitus. Unde hinc ad summum colligitur, visionem Dei posse elici a intellectu creato sino habitu luminis gloriæ, non vero sino aliquo superaddito entiuti intellectus, per quod confortatur antPcedenter ad visionem, el influxum Dei tn eandem visionem.

Non itaque hoc refert. Quoniam ex eo. quod illa qualitas impressa intellectui ad videndum Deum parum duret, non sequitur distingui specie a qualitate, quæ sil principium ejusdem visionis, et permanentor duret: sicut ex eo. quod visio Dei fuerit communicata Paulo per modum transeuntis, non colligitur eam distingui specie al) eadem visione Dei permanenti, quam idem Paulus postea in patria habuit. Et ratio a priori est. quod jermanens, vel non permansens duratio non potest species qualitatis distinguere, cum pertineat ad aliud praedica-mentum.

Confirmatur. Quia illa qualitas impressa in intellectu, non esset transiens, ex eo. quod a contrario corrumpetur, ut ex eo constat, nec quia ex alio capite id peteret. Nam cum sit principium visionis ex so perpetust; quippe quæ mensuratur æternitate participata, non habet unde exigat, quod ex se sit transiens.

D. Thom. Sententia, el primum ejus fundamentum.

49 Dicendum tamen est, visionem Dei non posse etiam per divinam potentiam fieri ab intellectu creato per puram, et nudam potentiam obedientialem ipsius, addito solo concursu Dei supernatural) in ipsam visionem, non vero in intellectum. Ita D. August, et Angelicus Doctor, ut ostendunt, et sequuntur Nunno 3. pari, quæst. 62. art. 6. quæst. 2. conclus. 1. Alvarez lib. 7. de auxiliis disp. 67. et ita idem S. Doct. 2. cont. Gent. cap. 53. et 2. *2. quæst. 175. art. 3. ad 2. ait : *Quod dicina essentia non potest videri ab intellectu ertato. nisi per lumen glori;r.* Quod etiam docent Cajetanus in pnesenti, Capreolus in l. dist. 49. quæst. 4. ad argumenta contra secundam conclusionem, scilicet ad 3. el ad 4. Soto in eadem dist. quæst. 2. art. J. Banuez in præsentis dubio 3. Navarrete controversia 39. § 1. Nazarius in hoc art. el communiter Thoinistæ.

50 Probatur primo testimonio Concilii Viennensis in hoc dubio adducto, ubi Foixh-taenten. exigitur lumen gloria- elevans potentiam intellectivam, non quidem ex Dei tantum institutione. sed ex natura ipsius actus, et potentia?. Nam sicut hæretici .aiebant, intellectum suapto natura posse consequi beatitudinem, sicex opposito defmilSanctum Concilium, illum indigere ox natura rei elevatione, et lumine ob inferioritatem. ct insufficientiam, quam habet ad videndum Deum : sed nomine luminis gloriæ nequaquam intelligit Concilium visionem ipsam, seu influxum concomitantem Dei in illam, qui nih'd est aliud, quam prædicta visio, sed aliquid prævium ad illam : ergo ex natura rei non sufficit ipsemet actus, seu concursus Dei concomitans una cum potentia obedientiali intellectus ; sed desideratur aliquid prævium ipsi a Deo impressum : ergo etiam per ordinem ad divinam potentium hoc ipsum desiderabitur.

Hæc ultima consequentia patet ex priori. Quia quod ex natura rei desideratur ob improportionem, el insufficientiam intrinsicam, quæ est in causa inordioead aliquem effectum, non potest non etiam requiri per ordinem ad divinam potentiam, ita ut ex parte ejusdem causæ se teneat, ut statim magis expendemus. Prima vero consequentia ex utraque pnemissa satis constat. Minor autem videtur certa. Tum quia si per lumen gloriæ intelligeret Concilium visionem ipsam, seu irrfluxnm concomitantem Dei in illam, qui nihil est aliud, quam ipsa visio, tunc nihil contra prædictos hæreticos definiret, siquidem ipsi non negabant, quod ad videndum Deum requiritur ipsa visio illius, aut influxus concomitans Dei in eam, qui est idem, quod prædicta visio. Tum etiam : quia Concilium in ea significatione accipit lumen gloriæ, in qua communiter accipitur a Theologis; alioqui si verba Concilii possent ad aliam significationem, præterquam ad eam, secundum quam communiter accipiuntur, detorqueri, nihil haberemus firmum in definitionibus Conciliorum : constat autem apud Theologos nomine luminis gloriæ non intelligi visionem ipsam, sed aliquid prævium ad illam» et intrinsecum potentiæ, olevansquo il-lam ad hoc, ut visionem eliciat.

§ UI.

/
*ProponUurseêuniurn fundamentum sententiæ
D. Thom.*

51 Secundo principaliter probatur as-
sertio ratione desumpta ex D. Thom.
loco citato ex 3. cont. Gent, quæ po-
test ad hanc formam reduci. Causa de se
insufficiens ad aliquam altiore operatio-
nem non potest illam elicere, nisi ei super-
addatur vel intensio propriæ virtutis, si illa
actio solum, quoad intensionem superet ef-
ficacitatem illius, vel aliqua alia virtus
specie distincta, si talis operatio sit emi-
nentior, et specie distincta ab illa¹ quæ
ab eadem causa elici potest : sed visio
Dei est operatio eminentior. et specie distin-
cta ab ea, quam intellectus creatus per pro-
priam, el innatam virtutem elicere potest :
• ergo debet ei superaddi aliqua virtus altior,
et eminentior. specieque distincta ab enti-
tate intellectus , el potentia obediencial!
ipsius, per quam elevetur in ordine ad talem
actionem : ergo talis virtus debet esse dis-
tincta a producta potentia obedienciali. aut
intensione ejus, et a concursu speciali, et
concomitanti, quo Deus in prædictam
visionem influit.

Majorem explicat, et probat D. Thom.
exemplis calidi remissi, et diaphani il-
luminantis : quorum primum eget sola
intensione caloris ad eliciendam calefac-
tionem intensam, quia producta calefactio
solum quoad intensionem excedit ejus
virtutem : secundum vero, scilicet dia-
phanum, indiget forma specie ab illo
distincta ad illuminandum. ex eo, quod
illuminatio est actio eminentior, ct *spe-
cie* distincta ab ea, quam diaphanum se-
cundum se sumptum potest elicere.

52 Et deinde probari potest ex pro-
portione inter virtutem effectivam, et ope-
rationem ab ea eliciendam, quæ quidem,
ut intuenti constabit, servari nequit, nisi
actioni altiori. et erninentiori, specieque
distincte ab iis, quas putentia activa se-
cundum se potest elicere, correspondent
virtus activa altior. et specie distincta : sicut
etiam ad eandem proportionem desidera-
tur. ut ad actionem excedentem præ-
cise in intensione vim activam, superad-
datur ex parte causæ sola intensio virtutis
in illa existentis.

Minor autem ex dictis in hoc eodem
art. satis constat. Prima vero conseq. ex

utraquo promissa deducitur. Secunda ve-
ro. quoad utramque part, ex priori se-
quitur. Quoad 1. quidem, videlicet, quod
talis virtus superaddita debeat osse eoi-
nentior, et specie distincta a potentia
obedienciali intellectus, aut intensione ejus,
inde patet. Quoniam alias non superad-
deretur illi virtus in ordine ad actionem
eminentiore, et specie distinctam ab iis,
quas secundum se potest elicere. Quoad
2. vero, nimirum quoad influxum con-
comitantem Dei in ipsam visionem, etiam
constat. Nam id, in ordine, ad quoi
efficiendum causa indiget elevatione, non
potest esse ipsa virtus elevativa : sicut
id. in ordine, ad quod datur virtus pro-
ductiva, non potest esse ipsa vis pro-
ductiva, ut ex terminis ipsis constare
videtur : ergo si ad eliciendam visionem
Dei, indiget intellectus virtute elevante,
et specie distincta ab ejus innata virtute,
nequit talis virtus elevans esse ipsam^{rt}
visio : ergo cum concursus concomitans
Dei in visionem , sit eademmet visio
prout a Deo, et non aliquid[^] prævium
ad ipsam ; nequit per talem concursum
potentia intellectiva elevari ad illam eli-
ciendam.

| IV.

*Prior solutio adversariorum, et impugnatio
illius.*

53 Quæ ratio est adeo efficax, ut omnes
solutiones, quæ ex doctrina adversariorum
possunt illi adhiberi, maneant sola explicatio-
ne, et expensione illius unpugnallæ. Namin
primis id. quod respondent, scilicet posse
Deum supplere per suam omnipotentem
concursum luminis, ex eo, quod omnis
efficientia causæ secundæ potest suppleri
ab ipso, quamvis alias si eam non suppleret,
tunc activitas laliscausæ desideraretur, si-
tis corrui ex dictis.

Nam licet possit Deus se solo efficere
quidquid causæ secundæ possunt, dummodo
causa secunda per modum principii vitalis,
ut talis, non concurrat; attamen nequit
facere, ut producta causa attingat talem
effectum, aut eliciat aliquam actionem, quin
ha eat sufficientem virtutem, et efficacita-
tem ex j arte sua in online ad illam : ereû
cum ostensum sit, intellectum ex se non
habere virtutem sufficientem, el efficacita-
tem od eliciendam visionem Dei, nequit
Deus facere, ut eam eliciat, quin illi prostet
virtutem

▼irtutem ad id proportlonatam. Consoq. ox
sa constat. Antecedens autom etiam patere
videtur, tum ex terminis ipsis : tum etiam,
quia alias causa illa posset, et non posset
elicere eam operationem : posset quidem,
ut supponitur : non posset vero, quia sine
sufficienti virtute, ot efficacitate non potest
eam elicere : tum denique, quia repugnat
causam secundam prodire in actum secun-
dum, nisi in suo online præsupponatur in
ictu primo proportionate, quandoquidem
omnis effectus» aut operatio debet præcon-
tineri in sua causa, et in actu primo illius :
ac proinde nequit etiam per divinam poten-
tiam talis actus secundus ab ea prodire,
nisi habeat sufficientem vim, ot efficacita-
tem, per quam constituatur in actu primo.

54 Confirmatur. Nam lumen gloriæ non
concurrit precise in genere causæ efficien-
tis ad visionem, sed ei aliquid de causali-
lale formali intrinsece, et indisppnsabiliter
admiscetur : ergo nequit suppleri a Deo.
Conseq. patet. Quoniam causam formalem,
et effectum ejus nequit Deus supplere.
Antecedens autem probatur, et explicatur.
Quoniam sicut intellectus Angelicus, ut est
potentia naturalis, non solum concurrit ad
intellectionem Angelicam ejusdem ordinis
per modum causæ efficientis, sed etiam
ibidem admiscetur aliquid de causa formali,
seu specificante, ex eo, quod talis intellectio
dicit intrinsecum ordinem, et indispensabi-
lem dependentiam ab intellectu, ut a
principio illius; et ideo nequit Deus facere,
ut fiat intellectio Angelica sine intellectu
Angelico; ita intellectio divini ordinis debet
procedere a potentia intellectiva divini, et
supernaturalis ordinis, non solum, ut a
principio effectivo, sed ita, ut aliquid de
causalilate formali admisceatur; ac proinde
ad prædictum intellectum talis intellectio
intrinsecam, et indispensablem habitudi-
nem dicet, ipseque habebit etiam rationem
specificativi respectu ipsius : ergo cum lu-
m»?n gloriæ constituat intellectum creatum,
in ratione potentiæ supernaturalis, et divini
ordinis, fiet inde, ut non solum concurrat
per modum principii effectivi, sed ibidem
aliquid de causalitate formali misceatur.

solet adhiberi, scilicet intellectum habere
virtutem partialem per suam potentiam
obedientialem in ordine ad eliciendam vi-
sionem Dei prout est in se, siquidem lumen
non est adæquala causa illius : et ita satis
est, quod alia causa partialis, scilicet Deus,
immediate in visionem influat concursu illo
simullaneo : non secus, ac virtus, ut duo,
quam habet Petrus ad portandum lapidem
resistentem, ut quatuor, completur per
aliam virtutem ut duo, qua influit Paulus
ad portandum cum Petro eundem lapidem,
licet unus non influat in alium, sed uterque
in effectum.

Hæc igitur solutio non minus, quam
præcedens ex sola explicatione rationis D.
Thom. corrui. Nam cum S. Doctor denegat
intellectui sufficientem vim ad hoc, ut pos-
sit sine lumine gloriæ attingere Deum,
prout est in se, non est, quia secundum se
habeat virtutem proximam ad illum sic
videndum, et hæc sit partialis, atque ita
non possit se solo visionem elicere, ut in
proposito exemplo contingit; sed quia se-
cundum se nullam virtutem proximam
quantumvis partialem habet in ordine ad
talem visionem, sed tantum remotam, et
radicalem, ex eo, quod virtus proxima,
quantumvis partialis attingens aliquem ef-
fectum, debet esse ejusdem ordinis cum iilo,
ut in eodem exemplo allato cernere licet,
et intellectus secundum se, non est ejusdem
ordinis supernaturalis, et divini cnm Deo,
ut clare viso. Quare repugnabit, quod secun-
dum so sumptus, etiam partialiter concur-
rat, quantumvis Deus simul per concursum
pure simultaneum in visionem influat :
quandoquidem implicat causam agere sine
virtute agendi proxima, ut omnes Theolo-
gi fatentur.

56 Confirmatur, et explicatur. Nam
propter hanc rationem intellectus, ot vo-
luntas creata non habent virtutem proxi-
mam etiam partialem ad eliciendos actus
supernaturales Fidei, Spei, et Charitatis,
sine aliqua gratia præveniente, etiamsi po-
tentia ejus obedientialis pertineat, juxta
probabilem illum dicendi modum disp. 1.
hujus tract, adductum, ad ordinem super-
naturalem per modum puræ capacitatis :
ergo cum visio beatifica sit etiam actus
supernaturalis, et excellentior, non habebit
intellectus, adhuc hypothesi illa data,
prædictam virtutem in online ad talem visio-
nem. Conseq. patet. Antecedens vero pro-
batur. Nam in Concilio Tridentino sess. C.
canone 3. diffinitur hominem indigere gra-

Prjyla-
ditur
primo.

e 1

Confir-
matur
primo.

[II]

Etasio secunda adversariorum, el praelusio
ejus.

55 Deinde etiam ex dictis corrui alia
solatio, quæ ex doctrina adversariorum

lia præveniente in online ad illos actus; si autem haberet virtutem agendi proximam respectu illorum, non esset, cur talis gratia præveniens desideraretur in potentiis elicitivis eorum, sed sufficeret gratia concomitans.

Secundo. Deinde. Nam insufficientia, quam tribuit D. Thom. intellectui creato secundum se sumpto in ordine ad videndum Deum, est talis, ut non sil ei sic sumpto debitus debito connaturalitatis concursus ille specialis, ct supematuralis, quo Deus una cum illo influeret in visionem : ergo prædicta insufficientia debet etiam esse talis, ut non solum non possit secundum se consideratus influere in visionem, ex eo, quod tantum habet virtutem agendi partialem, licet proximam, sed ex eo. quod nullo modo habet talem virtutem proximam quantumvis partialem. Antecedens patet. Quia alioqui concursus ille non esset orlinis supernaturalis. et divini, quippe debitas titulo connaturalitatis ealitati naturali intellectus. Nam. ut adversarii fatentur, potentia obedientialis illius non est secundum se ordinis supematuralis. Conseq. vero etiam constat. Nam causæ proxima? partiali debetur titulo connaturalitatis unio, cum a ia coneausa proxima, el partiali, et ei sic unitæ est etiam debitus concursas proportionatus in online ad actionem, quam elicitura est.

Tertio. 57 Praeterea. Nam insufficientia, et inefficacitas. quæ a D. Thom. tribuitur intellectui secundum se. et absque lumine in ordine ad visionem Dei, oritur ex inferioriLate. et imperfectione ejus. Si autem intellectus secundum se, et per suam puram potentiam obedientialem haberet virtutem agendi proximam, etiam partialem respectu illius, non esset in eo talis inferioritas, el imperfectio : ergo, etc. Major constat. Quoniam quælibet insufficientia in genere causæ efficientis oritur ex imperfectione, et inferioritate ; nam sicut hæc causa agit, ut e>t in actu, el in se perfecta, ita insufficientia ejus ortum ducit ex potentialitate. et consequenter ex inferioritate, et imperfectione.

Minor autem etiam constat. Quia, quod ex se , et ex sua innata virtute habet vim proximam, et partialem respectu visionis supematuralis. ita ut nihil aliud pr.rter illud per modum fœxninæ intellectualis concurret, continet in online supematural! omnem perfectionem, quu» intra latitudinem potentiæ intellectivæ potest ei competere ; nam tota latitudo

potentiæ intellectiva», tantum potest « extendere ad hoc. ut sola ipsa per modum Remime, et per modum causa* partialis partialitate causæ possit propria virtute influere in actual omnium perfectissimum, scilicet visionem beatificam : at in casu, de quo loquimur, solus intellectus concurrere» por modum fœmince intellectui. lis , ac per modum causa» partialis in hoc ordine, alioqui actio illa prout a Deo esset vitalis, et Deus ipse, ut hoc modo concurrens indigeret speciali ratione, ut fœcundarotur per speciem objecti cogniti, tam in hac, quam in aliis intellectionibus ordinis supematuralis : ergo prædictus intellectus creatus contineret omnem perfectionem latitudinis intellectus creati, et per consequens noa esset inferior in ratione potentiæ intellectiva in ordino ad visionem beatificam.

58 Accedit tandem, quod intellectus per suam potentiam obedientialem nequit habere virtutem proximam etiam instrumentalem, per quam in hoc ordine præcontineat in actu primo quælibet opera miraculosa : ergo neque per illam potent habere virtutem proximam partialem Ln ordine ad visionem Dei. Conseq. jiatet. Quoniam visio Dei productor ab intellectu, ut a causa principali, ex eo. quod continetur intra latitudinem sui actus adæquati, scilicet intellectionis. Constat autern virtutem aliquam esse ex se minus proportionatam ad concurrendum per modum causæ principalis, licet partialis, in actam secundam, secundum substantiam supernatoratem, et omnium perfectissimum , qualis est visio, quam ad concurrendum uistrumentaliter in opera miraculosa : quandoquidem tota latitudo causæ instrumentalis alicujus ordinis nequit pertingere ad perfectionem. quæ continetur in causa principali etiam partiali contenti intra eundem ordinem, quo causa instrumentalis.

<3H

Antecedens autem probatur. Quoniam si intellectas haberet talem virtutem, tunc putentia illa obedientialis ejus esset infinita s-cundum virtutem continendi. Nam effectus miraculosi, et supematurales se exedunt in infinitum in perfectione, saltim accidentali : et omnis hæc perfectio debet in instrumento physico, de quo loquimur, saltim in suo ordine, simul, et semel pr<e-runtineri : ita ut licet non sit æqualis perfectionis cum effectu, attamen exeo, quod in suo ordine contineat illam, colligatur

ligatur babere in so aliquam perfectionem : el ita si continet infinita, so invicem in perfectione excedentia, non potest non esse quid infinite perfectum. Sed de his videantur ea, quæ nostri Complut, in lib. Phys. disp. 12. a num. 14. usque xd 16. docent.

§ VI.

Ultima responsio, el eversio illius.

59 Ex quibus omnibus manet impugnata alia solutio adversariorum, scilicet intellectum creatum solum instrumentaliter influere in visionem, et ita non indigere, nisi solo influxu Dei in illam, non vero in intellectum. Nam cum instrumentum non elevetur ad esse, sed ad operari, non est necesse, ut causa principalis aliquid illi imprimat, sed satis est, ut una cum illo operetur : quod si aliquando aliquid ei imprimitur, ut in præsentia contingit, quippe cum intellectus per lumen gloriæ ad videndum Deum de facto elevetur, hoc tantum fit ad hoc, ut suavius, et connaturalius videat; non vero, quia id etiam per ordinem ad divinam potentiam sit necessarium.

Nam contra hoc urget ratio facta, in hunc tamen modum perpensa. Etenim licet daremus intellectum solum instrumentaliter concurrere ad visionem, nihilominus huc ipso, quod sit insufficiens ex parte sua ad illam, ac proinde indigeat elevatione ad *operari*, elevatur ad hoc, ut saltem in suo ordine, scilicet per modum instrumenti contineat eandem visionem prius natura, quam illam eliciat, et consequenter ad hoc, ut prius constituatur in actu primo operative, quam in actu Fecundo, ut ex dictis num. præced. constat : ergo debet illi imprimi aliquid pertinens ad ordinem essendi, per quod contineat effectum principalis agentis, scilicet prædictam visionem, quam ante elevationem non continebat. Maxime quia, ut recte N. Complutens. 2. Phys. disp. 12. quæst. 1. ostendunt, et infra dub. seq. dicemus, per solam subordinationem ad Deum non potest constitui in actu primo etiam in suo ordine ad operandum.

60 Deinde falsum est, intellectum concurrere instrumentaliter in visionem Dei. Nam, ut dicemus infra, nequit illam elicere, nisi elevatus lumine gloriæ, et ut sic elevatus attingit eam per modum cau-

s® principalis, ut snpra art. 4. tetigimus : et ratio ipsa suadet. Tum quia visio beatifica est actus connaturalis respectu luminis gloriæ, ut supra art. 2. tetigimus : et eadem visio, ejusque objectum non sunt extra latitudinem actus, ct objecti adæquati intellectus : at ut ex supra dictis, art. 1. dub. 1. constat, ad rationem causæ principalis satis est, ut concurrat per formam, cui sit connaturalis illa operatio, et quod talis operatio et objectum ejus sint contenta sub operatione, et objecto adæquato illius potentia.

Tum etiam : quia quælibet natura mediantibus suis potentiis per modum causæ principalis concurrat ad proprias operationes : at gratia sanctificans habet rationem naturæ in ordine supernaturali, et divino, et ejus propria, ac connaturalis operatio est videre Deum : ergo per suam potentiam ordinis divini, scilicet per lumen gloriæ, attinget tanquam causa principalis eandem visionem, ac proinde etiam anima, et intellectus, ut elevata per gratiam, et lumen, hoc ipsum habebunt : siquidem, ut modo dicebamus, elevantur ad actum, et objectum contentum sub actu, et objecto proprio, et adæquato illorum, et per formam habentem virtutem per modum causæ principalis, et modo supra explicato, in ordine ad illa. Unde non recte infert Suarez ex eo, quod intellectus concurrat, ut elevatus, quod influat instrumentaliter, quia elevatio cum conditionibus jam dictis, non extrahit rem elevatam a ratione causæ principalis.

I VU.

Respondetur argumentis contrarias sententiae.

61 Ad primum patebit ex iis quæ dub. seq. num. 77. et 86. dicemus.

Ad secundum concessa antecedenti, neganda est consequentia : tum propter ea, quæ stalim ad probationes ejusdem consequenti® asseremus ; tum etiam, quia, ut ex jam dictis constat, licet Deus possit cum limitatione supradicta se solo efficere, quidquid mediis causis secundis efficit; non tamen potest facere, ut ipsie officiant suos effectus, quin habeant in* actu primo virtutem ad illos : hic autem non loquimur de visione utcunque officienda; sed ut efficienda ah intellectu creato.

Ad primam.

Ad STCSQdum.

r f k i H
^3
' A'
'1

DE VISIONE DEI.

Et ad primam probationem ejusdem consequenti debet negari antecedens. Ad cujus primam, ct secundam probationem dicendam est lumen desiderari ad visionem Dei, quatenus est vitalis, vitalitate non qualicumque, sed supernatandi, quæ sola in ea invenitur. Nam sicut intra onlinem naturæ datur sua vitalitas, ita intra ordinem supernaturalem, et divinum repentur etiam vitalitas supernaturalis, juxta illud Joan. *Gratia Dei vita &terna* : et ideo etiam ex hoc capite nequit Deus vices luminis gloriæ per suum concursum supplere. unde ad prædictam visionem, prout est vita supernaturalis, non sufficit vitalitas naturalis intellectus, nisi elevata per lumen gloriæ.

Ad tertiam vero probationem respondetur, quod lumen gloriæ participat, ut quo vitalitatem supernaturalem divini intellectus. quoad efficaciam vitalem, qua gaudet in ordine ad videndum se, prout est in se ipso : et simul inhæret potentiæ vitali, atquo ita nihil illi deest» ad hoc, ut visio procedat ah eo, ut a principio intrinseco vitali.

Ad
fortism.

62 Ad tertium concedendum est antecedens juxta superius dicta. Ita nimirum, ut licet lumen non sit tota, ct adaequata ratio per exclusionem virtutis etiam radicatis, el remota*, sit tamen tota, et adæquata ratio ex parte potentiæ per exclusionem alterius virtutis proxünæ ex parte ejusdem potentiæ se tenentis : quia intellectus solum habet ex se virtutem radicalem, et inchoatam. Et deinde neganda est consequentia. Ad cujus probationem patet ex dictis antecedens esse verum, quoties ill causæ sunt partiales partialitate causæ proxima·, ita ut qualibet habeat suam virtutem partialem proximam agendi, ut in exemplo ibidem allato contingit, secus vero quando sunt partiales partialitate causæ, ita, ut una sit remota in suo ordine, alia vero proxima. Nam tunc ea, quæ tantum habet virtutem agendi remotam, et non proximam in suo ordine [ut quoad præsens accidit) nequit operari, nisi prius talis proxima ei conferatur.

Ad
hi uni.

Ad ultimum transeat antecedens, quoad priorem partem, et negari debet, quoad posteriorem. Ad cujus probationem bene respondetur ibidem. Ad impugnationem autem contra solutionem ibi datam constabit cx dicendis num. 87. et 88.

DUBIUM V

Urum per divinam potentiam perit in ratione luminis divina essentia uniri intellectui creato, el ita constituere illum absque creato lumine in actu primo ad videndum Deum, ut est in se 1

Necessitas luminis gloriæ creati in ordine a cl videndum Deum, et modus influendi ipsius in prædictam visionem, maxime ei discussione hujus dubii pendet : et ideo, ut eam magis radicitus explicemus, illud excitavimus.

Opinio affirmans.

63. Prima sententia affirmat, Deum posse uniri in ratione luminis cum intellecta creato, atque ita sufficere prædictam unionem absque lumine creato, una cum concursu supernatandi Dei in visionem» ad hoc, ut intellectus creatus videat illum : ad eum sano modum, quo putant sufficere, Dt?um per se ipsum uniri in ratione speciei intelligibilis absque aliquo alio inhærenti, ad hoc, ut sine specie creata, et inhærente, cum concursa tamen supernatural! Dei, visio eliciatur. Ita aliqui, quos refert Ledesma de perfectione Dei quæst. 8. art. 8. in subarticulo, et alii plures ex junioribus : quod reputat probabile Vincendus in relectione de gratia Christi quæst. 6.

Probatur primo. Nam essentia divina est suum esse in omni genere : ergo poterit uniri in ratione luminis gloriæ cum intellectu creato, ita, ut constituat illum in actu primo ad videndum eandem essentiam, absque eo, quod addatur ei aliquod lumen gloriæ creatum. Antecedens constat ex dictis art. 2. hujus quæst. alioqui essentia divina non esset actus purus in omni genere. Consequentia vero probatur. Nam, ideo potest uniri in ratione speciei absque inhæsione, quia in ratione formæ intelligibilis est suum esse, ut loco citato ostendimus : ergo si eodem modo in ratione luminis est suum esse, ac proinde præhiibet omnem effectum, quem lumen creatum una cum informatione, et inhæsione continet, poterit per se, et intime in intellectum illapsa, absque eo, quod inhæreat, prædictum effectum illi communicare.

64 Confirmator

61 Confirmatur primo. Nam lumen gior-
dr pertinet ad ordinem intelligibilem, ut
11 ex se constat : et Deus est purissima for-
ci in ordino intelligibili : ergo poterit
wiri in ratione luminis cum intellectu
emto. Patet consequentia, tum, quia ideo
potest uniri in ratione speciei, quia species
pertinet ad ordinem intelligibilem : tum
rtiun, quia uniri intelligibilités nullam
involvit imperfectionem, sed potius, quo
form est perfectior, eo melius in hoc or-
dine uniri potest : et ideo substantia Ange-
lica licet sit quid completum in genero
izbsUniiæ, potest cum suo intellectu in
ratione formæ intelligibilis uniri.

at Confirmatur secundo. Nam, ex eo potest
essentia divina uniri in ratione speciei,
quia species non tribuit primam virtu-
'en ad agendum; sed supponit virtutem,
e. complet illum, ut loco citato osten-
dimus : at neque lumen tribuit primam
mutem ad videndum Deum, sed sup-
ponit virtutem radicalem intellectus : ergo
poterit etiam Deus seipso formaliter
supplere virtutem et defectum luminis
dûriæ. \

& 65 Nec refert, si dicas, speciem esse
complementum tenens se ex parte ob-
jecti, atque adeo extrinsecum ; at vero
lumen esse complementum tenens se ex
parte potentiæ, et per consequens debe-
re etiam esso intrinsecum, et inhærens.

iv. Nam contra hoc est. Quoniam com-
S jkmentum aliquod tenere se ex parte
potentiæ, nihil aliud est, quam quod sit
intrinsecum ipsi, et ad. eam ex parte sua
confortandam desideratum, sed neutrum
α his obest, quominus Deus totum hoc
pBsit per se ipsum, et modo dicto
præure; ergo, etc. Major videtur cer-
ta. Minor autem quoad 1. part, scilicet
quoad inlrinsecitatem, patet. Quia unio
«senti@ Dei per illapsum est intimior,
quam unio formæ creatæ per inhærentiam,
Bt loco relato ex Div. Thom. diximus :
ergo ex parte intimitatis nihil oberit, quo-
ninus possit Deus munus luminis gloriæ
olo explicato supplere. Quoad 2. vero
etiam constat, quia si essentia divina conti-
net ūlnd ipsum, quod ex parte potentiæ crea-
tæ deest ad visionem, et alias non re-
quiritur unio per inhæsionem ad talem
effectum præstandum, ut probatum est,
u proinde ibidem nulla involvitur im-
perfectio, non est cur essentiæ divinæ
denegetur, ut id per modum formæ, et
ibsquo imperfectionibus præstet.

66 Secundo principaliter probatur ea-
Seam-
dom sententia. Quoniam ideo causa for-
mentam,
malis creata indiget informatione, aut in-
bresiono adtribuendum suum effectum
formalem, quia ipsa non est talis effec-
tus formalis t sed essentia divina est in
ratione luminis suus effectus formalis;
ergo non indiget informatione, aut in-
hæsione ad hoc, ut uniatur cum intel-
lectu creato, in ratione luminis, et tri-
buat illi, quod ex parte sua sit efficax ad
videndum Deum, ac proinde non erit un-
de prædicta unio repugnet. Hæc ultima
conseq. ex priori aperte patet. Prior
vero ex utraque præmissa. Minor autem
constat ex dictis : siquidem Deus in ra-
tione luminis est infinitus, et per conse-
quens est in ratione luminis suus effec-
tus formalis. Major vero etiam constat.
Quoniam ideo forma creata eget infor-
matione, ut causet, et quasi extra se
emittat suum effectum formalem, quia
informatio est ipsa causalitas, qua forma
de novo ponit in rerum natura suum
effectum formalem ; ergo si illa forma
esset suus effectus formalis, non indige-
ret informatione, aut causalitate ad illum
in rerum natura ponendum.

67 Tertio. Nam aliæ causæ inferiores
Tertiam,
ex conjunctione, et subordinatione ad
superiores, absque eo quod illis aliquid
inhærens, aut in esse entitativo eas in-
formans superaddatur, possunt reddi suf-
ficientes in actu primo in ordine ad ali-
quem effectum, quem sine tali conjunc-
tione, et subordinatione attingere' non
poterant : ergo etiam intellectus ex con-
junctione, et subordinatione ad Deum, ut
habet rationem luminis increati, et ut est
ei assistens, poterit constitui in actu pri-
mo in ordine ad visionAn, absque eo,
quod ei aliud lumen intrinsecum, et ipsi
inhærens communicetur. Conseq. patet,
tum ex paritate rationis, tum etiam, quia
prædictæ causæ superiores non ita inti-
me assistunt inferioribus, sicut Deus est
intime assistens intellectui creato. Ante-
cedens vero probatur. Nam colores ex
subordinatione ad lucem extrinsece eis
assistentem redduntur visibiles, et suf-
ficientes in actu primo ad immutandum
visum : phantasma etiam ex conjunctione
ad intellectum agentem, absque eo, quod
ipsi aliquid intrinsecum superaddatur, fit
potens producere speciem intelligibilem :
et tandem cogitativa redditur eodem mo-
do ex subordinatione ad intellectum poe-

sibilem sufficiens ad habendum aliquem discursum.

Coafir-
nuUo.

Confirmatur ex D. Thom. i. part. quæst. 106. art. L ubi sic inquit : *Sicut virtus inferioris corporis confortatur exsitualli propinquitate perfectioris, el minus calidum crescit in calore ex præsentia magis calidi, ita virtus intellectiva inferioris Angeli confirmatur ex conversione superioris Angeli ad ipsum* : ergo multo magis intellectus ex intima assistentia, et illapsu Dei in ipsum in ratione luminis gloriæ, quæ est peculiaris quædam conversio Dei ad illum, confortabitur, et reddetur potens in ordine ad attingendum active effectum improportionatum tali conversioni, qui, ul constat, non potest esse alius præter visionem ejusdem Dei, prout est in se.

§ Π.

Proponitur prior assertio.

69 Dicendum tamen est primo, implicare contradictionem, Deum uniri in ratione luminis gloriæ cum intellectu creato, atque adeo prædictam intellectum sine lumine creato eidem inhærente non posse etiam per divinam potentiam elicere visionem beatificam. Assertio hæc satis colligitur ex D. Tho. locis dub. præced. relatis, et ex iis, quæ in hoc art. et art. 2. docet, ut statim magis expendemus.: et ita S. Doctorem sequuntur Cajetanus. Bannez. Zumel in present!, Sotus. Capreolus, et communiter Thomiste. ut refert Gonzalez in hoc art. disput. 27. sect. 3.

Alia
mizaad
tersio.
NOU-
bile.

Ut autem rationem fundamentalem ex eodem S. Doctore desumptam assignemus, præsupponendum est ex ipso in art. 2. hujus quæst. illud, ?quod sæpe diximus, scilicet lumen gloriæ in eo distingui ab specie intelligibili. quod hæc tenet se ex parte objecti, illud vero ex parte potentiæ, quia constituit illam in ratione potentiæ visivæ Dei : sicut species intelligibilis, ex eo quod tenet se ex parte objecti, reddit illud intelligibile. Ex quo etiam fit, quod sicut ob hanc rationem species sic debet commensurari quoad perfectionem, quam habet in ratione speciei cum objecto, ut non stet ipsum esse înfinitm perfectionis, et iinmaterialitatis in rattono objecti, non vero speciem intelligibilem. et ideo, quia Deus, prout est in so ipso, haïæt infinitam perfectionem. et immaterialitatem in ratione objecti, etiam species illum, prout est in se,

repræsentans, non potest non in ralwDe speciei esso infinite perfectionis, et immaterialitatis t ita, quia lumen gloriæ tenet ex parte potentiæ, et est elevatio iprittj m ordine ad visionem, ac proinde potentia w illo non habet rationem potentia* ririve Dei, etiam quoad ea, quæ ex parte ejusdrn;. ut cundistincup ab objecto rcquinuitar. ideo dobet eodem proportionali modocum-mensurari, quoad suam enlitem, et per-lectionem in ratione luminis cum pragicU potentia. Quoniam virtus tenens se ex parte potentiæ operative» elevans, et constituesj illam in actu primo, dicit essentialem ordinem ad eandem potentiam, estque propter illam, ut ex statim dicendis magis eon-stabit : atque adeo debet commensurin cum illa, quatenus licet sit perfectior qcut ipsa, quippe quæ elevat eam ad altiores ordinem, nihilominus non potest non finiri, et coarctari secundam suam entitatem, « perfectionem per ipsam.

70 Hinc ergo sequens deducitur ratio. Nam repugnat Deum uniri in ratione formæ. aut alicujus alterius rei, per se, et ab intrinseco petentis., quod finiatur, et limitetur quoad suam enlitem, et perfectionna per id, in quo recipitur; alioqui Deus, « sic» unitus esset secundum suam entiutea simul infinitus et finitus : sed lumen dori* elevans potentiam inferioris ordinis, ad hoc, ut sit ex parte sua proxime visiva Dei, petit per se. et ab intrinseco, ut commensuroUr cum intellectu creato, et finiatur, ac limitatur per illum : ergo repugnabit Ds uniri cum ipso in ratione luminis in ordine ad visionem, ac proinde. quod hæceliciatur absque lumine creato, et in eadem polenta intellectiva inhærente.

Patet hæc ultima conseq. Quia, ut et dictis dub. præcedent. constat, non sufficit influxus concomitans Dei in ipsam visionem. sed requiritur, ut Deus influat aliquid prævium in intellectum, et per consequens aliquid habens rationem lumits gîoriæ, seu virtutis proximæ visiv» De. qua' sola prodicto intellectui deesL

71 Confirmatur, et explicator primo Repugnat Deum uniri in ratione formæ naturalis cum intellectu creato, aut cum quavis alia creatura, ut supra artic. 2. dub. 2. diximus : sed hoc ipso, quod uniretur m ratione luminis gloriæ, ha'neret uniri in ratione formæ naturalis : ergo repuant. quod uniatur in ratione luminis : et cons** quënter, quod intellectas sine lumine erraw et inhærente Deum videat. Minor, in qua so-

h e\$! difficultas, probatur. Nam intellectus, ripridse consideretur una cum lumine e'ennte. tantum habet rationem puræ potentiæ in ordine intelligibili respectu divino? essentiæ, et visionis ipsius : ergo lomea elevans intellectum solum in *esse* eaûutivo, et naturali, habet rationem forcæ; non vero in *esse* intelligibili : ac proinde Deus, ut unitus in ratione luminis, whim balæbit rationem forma' in ordino entitativo, et naturali; secus vero in ordine jitelligibili, in quo secundum istam rationem esset pura potentia.

71 Confirmatur secundo. Nam ideo Dea potest uniri in ratione speciei intelligibdis cum intellectu creato, tanquam cum secundario perfectibili; el similiter potest eodem modo, nimirum, tanquam cum perfectibili secundario, uniri in raLione existent:®, vel subsistentia? cum natura humana; quia, sicut habet rationem formæ intelligibilis respectu intellectus creati, et rationem termini respectu naturæ humante, lu comparatur per modum formæ intelligibili? respectu sui intellectus, et per modum termini respectu propriæ essentiæ, et mturæ : sed essentia divina nequit habere rationem forma? naturalis respectu Dei, ul loco citato ostendimus : ergo nequit oniri com intellectu creato tanquam cum «cundano perfectibili per modum prædictæ forma? : ergo cum unio in ratione feminis includat unionem in ratione formæ nitalis : ut modo dicebamus, nequibit divina essentia uniri in ratione luminis eam creato intellectu, adhuc Unquam cum Rcondario perfectibili. Major, quæ sola adiget probatione, suadetur sic. Nam licet non sit necessarium, ut secundarium poriectibile, ita perficiatur sicut primum, debet tamen ab eo, quod illud perficit, respici, aut quasi respici sub eadem ratione formali ac respicitur primum perfectibile; quia tota ratio respiciendi secundariam perfectibile, est, quod respiciat primum : ergo ideo potest essentia divina respicere, v. g. per modum formæ intelligibilis intellectum creatum, tanquam secundarium perfectibile. quia eodem modo, nempe per modum formæ intelligibilis, respicit intellectum divinum, ut perfectibile primum.

73 Confirmatur tertio. Quoniam lumen doraè indispensabiliter petit, tum quod pectet ad ordinem intelligibilem, tum etiam quod pertineat ad ordinem naturalem, et entitativum : ergo Deus nequibit in

ratione luminis cnm intellectu creato uniri. Antecedens quoad 1. part, probatur. Nam sicut intellectus cum sun quantitate virtutis naturali, et in ordino al objecta naturalia, et proportionate comparatur per modum puræ potentiæ in online intelligibili, respectu primæ formæ hujus ordinis, scilicet respectu speciei intelligibilis, et secundum istam rationem pertinet ad hunc ordinem, tanquam pura potentia intra illum; ita etiam idem intellectus cum sua quantitate virtutis supernatural!, scilicet lumine gloriæ, et in ordine ad objectum supernaturale, nempe Deum clare visum, habet se per modum puræ potentiæ in ordino intelligibili respectu primæ formæ supernalunilis. et intelligibilis, nimirum essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis : atque adeo secundum hanc rationem non potent non spectare ad ordinem intelligibilem. Quoad secundam vero partem idem antecederis suadetur. Quia cum intellectus cum lumine gloriæ, et ut elevatus per illud, debeat active per modum potentiæ influere in visionem claram, et quidditativam Dei, non potest non habero rationem actus, et formæ in *esse* entitativo, et naturali : quandoquidem secundum istam rationem debet influere in intellectionem secundum id, quod prædicta intellectio habet do *esse* entitativo, et naturali. Consequentia autem patet ex iis, quæ nuper diximus, nimirum divinam essentiam non posse uniri in ratione forma? naturalis, quamvis possit uniri in ratione formæ intelligibilis. .

74 Nec refert si occurras, quod ad hoc, ut Deus uniatur in ratione luminis, non est necesse, ut uniatur in ratione formæ naturalis, seu in *esse* entitativo; sed satis est uniri in ratione actus in hoc ordine.

Quare cum essentia divina sit in prædicto ordine actus perfectissimus, poterit sic uniri, sicut posset in ratione formæ naturalis uniri, si veram rationem formæ in hoc online haberet.

Nam contra hoc est primo. Quod ex vi hujus solutionis non occurritur sufficienter probationibus a nobis adductis, ul intuenti constabit secundo.

Nam si semel divina essentia posset uniri in ratione actus prædicti, et per modum luminis cum intellectu creato, deberet hæc unio esse non in ratione actus, ut sic, in ordine entitativo considerati, sed in ratione talis actus, ut ex se constat : actus autem in we entitativo alter: unibitis

APGA-reas
sobtio.

Eie.-lfair
primo.

Second

It

ï·Ti

il.

adæquato dividitur in actum, qui habet veram rationem forma? informantis, vel veram rationem termini : ergo hoc ipso, quod essentia non possit uniri in ratione formæ informantis in esse naturali, et entitativo, nequibit etiam uniri in ratione luminis.

Consequentia patet. Quoniam, quod essentia divina possit habere rationem termini in esse naturali, et entitativo considerata, nihil conducit ad hoc, ut possit uniri in ratione luminis, ex eo, quod sola essentia, seu oxistentia, non vero lumen intellectuale, habent rationem termini in esse entitativo, et naturali : ergo cum nihil possit uniri in ratione actus cum altero, nisi vel in ratione formæ, vel in ratione termini, et unio termini, quoad præsens nihil conducat, consequens est, ut hoc ipso, quod essentia divina nequeat uniri in ratione formæ naturalis, et in esse entitativo cum intellectu creato, repugnet etiam uniri cum eo in ratione luminis. Minor autem probatur. Nam ideo essentia Angeli, licet si verus actus, nihilominus nequit uniri per modum actus cum altero Angelo, aut cum materia prima, quia non habet veram rationem vel formæ informantis, vel termini : hoc autem satis indicat actum alteri unibilem inew entitativo debere esse, vel formam informantem vel terminum in hoc ordine.

Confirmatio.

75 Confirmatur. Nam Theologi multum laborant in explicando, quomodo Verbum divinum possit uniri cum humanitate absque aliqua imperfectione ; et ut id explicent, confugiunt tanquam ari unicam viam ad hoc, quod Verbum unitur per modum puri termini : si autem ad unionem Dei cum aliquo in esse entitativo, et naturali, per quam unum tertium resultet, sufficeret in illo ratio actus perfectissimi, non esset cur ita anxie insisterent in hoc, quod unio Verbi ad humanitatem est per modum termini, ad hoc, ut explicarent, cur indo nulla imperfectio in Deo subsequatur : sed salis illis esset asserere, hanc unionem esse per modum actus perfectissimi : ad quod tamen eos non confugere, sed ad solam, et puram rationem termini, est omnino certum, ut intuenti illos constabit.

Evertitur secundo,

76 Tandem contra eandem solutionem obstat, quod in ordine intelligibili, qui ita potens, et universalis est ac ordo naturalis cntitativus. nihil potest uniri per modum actus, quin uniatur, vel per modum formæ intelligibilis, vel intellect®, seu per modum termini : ergo etiam in ordine naturali,

prout ordo naturalis distinguitur, nonquidem contra supematuralem, sed conln intentionalem , sive intelligibilem, nihil poterit uniri in rationo actus cum altero, quin uniatur cum illo vel per modum formæ naturalis, vel per modum termini ii eodem ordino. Consequentia ex paritate rationis videtur constare. Antecedens anum probatur. Quia nihil potest uniri cumaho per modum actus in ordine intelligibili: nisi vel ipsa specios impressa, quæest forma intelligibilis, vel species expressa, s?u verbum, quæ est forma intellecta, ut nostri Complutenses in libris de Anima disp, 21. num. 42. docent, el nos in hoc eodem tatu diximus, vel sit ultimus terminus hujus ordinis, qualis est intellectio in «w intelligibili pure considerata : siquidem secundum istam rationem habet rationem existent!® in prædicto ordine, ut constabit ex iis, quæ in tractatu de scientia Dei disp. 4. num. 7. et in tractatu de voluntate Dei disp. 1. num. 21. dicemus. Unde estera alia, quæ in hoc ordine non uniantur aliquo ex his duobus modis, non habent uniri per modum actus, sed solum per modum potentiæ in eodem ordine, ut constat de intellectu, et lumine gloriæ, aut de aliis luminibus supernaturaübus, quæ uniuntur cum speciebus, et intellectione : sicut hæc eadem quatenus in ordine entitativo, etmaturali uniuntur, hoc ipso, quod habeant uniri per modum actus in hoc ordine, bibent etiam uniri per modum formæ naturalis in prædicto ordine.

i in.

Assertiq posterior statuitur.

77 Dicendum est secundo. Lumen eloriæ, quod requiritur indispensabiliter ad visionem Dei, non est lumen creatam precise per modum habitus, sed vd hoc lumen per modum habitus, vel lumen creatum per modum dispositionis, seu per modum transeuntis. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 175. art. 3. ad 2. ubi inquit : *Divina essentia videri ab intellectu creato non potest nisi per lumen gloris, de qw dicitur in Psalm. In lumine tuo* ridcWmw *lumen. Quod tamen dupliciter participari potest. Uno modo per modum forms* imraa- *nentis : el sic bentos facit Sanctos in patria. Alio modo per modum cujusdam passforit transeuntis, sicut dictum est de lumine prophetia : et hoc modo lumen illud fuit in An>*

to, quando raptus fuit. Loquitur autem Siocius Doctor per ordinem ad divinam potentiam, quia in hoc articulo fit sermo de visione communicata Paulo in via, quæ non secundum communem cursum, sed do potentia Del absoluta communicata fuit. Et hoc ipsum docet idem Angelicus Doctor de veritate quæst. 13. ari. 2. et qua?st. 20. art. Î. Undo illum communiter sequuntur ejus discipuli, assertione precedent! relati.

Ui 78 Ratio vero fundamentalis desumitur
Kex hoc testimonio Divi Thomæ, ad hanc tamen formam redacta. Nam nliæ quail- uies constituentes aliquam potentiam in ACU primo possunt participari vel per modum habitus, ct permanentor, vel per modum dispositionis, et transeunter : ergo eliiim lumen gloriæ constituens intellectum in ratione potentis videre Deum, poterit utroque modo participari. Consequentia pat- tt ex paritate rationis.

Antecedens vero etiam constat. Tum, quia communiter recipitur a Metaphysicis, et ita, in hoc distinguunt habitum a disposi- tione, vel id, quod se habet per modum ha- bitus, ob illo, quod est ad instar dispositio- nis , quod licet utraque qualitas possit versari circa idem objectum, sive in esse rei, sive in esse objecti consideratum, de quo infra ; attamen una datur per modum permanentis, scilicet habitus, alia vero per modum transeuntis, nimirum dispositio, vel id. quod ad instar ejus datur. Tum etiam, qaia, ut etiam admittunt Thomistæ, volun- tas, verbi gratia, aliquando constituitur in actu primo in ordine ad actus charitatis per habitum eis correspondentem, ut cum justas habens charitatem, ut quatuor, pro- rumpit in actum secundum ejusdem inten- sionis : aliquando vero per aliquam quali- lilem per modum transeuntis, ut cum idem justus elicit actum ferventiorum, quam sit habitus charitatis, quem habet. Nam cum non sit, quoad illum excessum sufficienter constitutus in actu primo per bab.tum, oportet, ut per aliquam aliam qualitatem per modum transeuntis com- municatam constituatur in actu primo in ordine ad illum.

79. Confirmatur. Visio Dei potest par- tkipari vel per modum transeuntis, ut con- tint in Paulo dum adhuc in via Deum vidit; vel per modum permanentis, ut acci- dit in beatis : ergo, etiam lumen gloriæ poterit utroque modo communicari. Con- sequentia patet. Tum, ex paritate rationis : tam etiam, quia cum lumen gloriæ sit pro-

priam principium visionis Dei, fit inde, ut sicut ipsa visio potest habere duplicem ilium modum essendi, ita etiam ejus principium, quandoquidem visio nectitur cum lumine, et lumen cum visione : et ita, si visio est per modum transeuntis, vel per modum permanentis, etiam lumen hoc ipsum, pro- portione tamen servata, poterit habere.

§ IV.

Enodatio argumentorum prima sententia.

80 Ad primum patet ex dictis. Nam concesso antecedenti, neganda est conseq. Et ad probationem dicendum est, ideo Deum posse uniri in ratione speciei intelligibilis cum intellectu creato, quia et habet ratio- nem formæ intelligibilis, et simul est suum esse in hoc ordine. Cæterum, licet Deus in ratione luminis sit suum «xe, non tamen secandum istam considerationem convenit ei ratio formæ proportionatæ in ordine ad supplendum vices luminis creati, et elevandam potentiam intellectivam in or- dine ad videndum Deum. Tum, quia lu- men elevans, ut tale, necessario debet fi- niri per potentiam elevatam, ut dictum est. Tum etiam : quia, ut jam explicuimus, munus luminis non potest suppleri nisi per aliquid habens rationem formæ naturalis in esse entitativo, quæ omnia, ut supra osten- dimus, cum divina perfectione pugnant. Tum denique : quia id, quod debet elevare in ratione luminis potentiam intellectivam creatam, debet in ordine intelligibili habe- re rationem puræ potentiæ proximæ, et munus hoc intellectui in online ad visionem Dei præstare. Quare cum repugnet divinam essentiam habere rationem puræ potentiæ in aliquo ordine, ac proinde munus hoc alicui creator® per s^ ipsam formaliter communicare, etiam repugnabit eandem per se ipsam vices luminis gloriæ supplere, ac proinde habere rationem form® in ordi- ne ad hunc effectum.Maximo, quia, ut dub. 3. hujus, disp. num. 36. 37. et 38. dice- bamus, lumen gloriæ, et id, quod ejus vi- ces poterat supplere, debet concurrere in genere causæ materialis, et receptiva? una cum intellectu ad recipiendam visionem : at munus hoc præstare pugnat cum infinita Dei actualitate.

81 Ad primam confirmationem patet ex modo dictis, lumen elevans potentiam crea- tam in ordine ad visionem pertinere ad or- dinem intelligibilem per modum pura? po-

Ad primam.

: i

* Ad primam confir- matio- nem.

tanti® in hoc ordino, ci per consequens solum in ordine naturali, et entitativo habere rationem form®, speciem vero intelligibilem spectare ad illum per modum form® in hoc eodem ordine : el ita speciei non admisceri necessario aliquid, quod habeat rationem form® in ordine naturali, seu entitativo, el per consequens nec informationem, vel inh.esionem in eodem <<λβ entitativo. Unde essentia divina poterit uniri in ratione speciei, et formæ intelligibilis, quia unio hæc si pure sit in ordine intelligibili, nullam involvit imperfectionem, ut supra art. 2. dub. 2. ostendimus ; secus vero in ratione luminis. Quia, ut in hoc eodem dubio probavimus. Deus nequit uniri in ratione form® naturalis, vel rationem talis formæhabere, nec rationem pur® potentiaë in ordine intelligibili alicui per se ipsum communicare.

8*2 Ad secundam confirmationem respondetur, non ideo præcise essentiam divinam posse uniri in ratione speciei intelligibilis , quia supponit, utcumque primam virtutem ad videndum Deum, se i insuper primam virtutem proximam in online ad talem visionem, seu quidquid ex parte , o-tentiaë visrv® desideratur.quodque indispensabililer petit provenire a forma naturali, ut explicatum est. Quare cum lumen hæc non supponat, sed necessario involvat rationem form® naturalis, et insuper rationem pure potenti® in ordine intellimbili, nequit Deus in ratione luminis uniri. Per quæ ad omnia, quæ in prædicta confirmatione adducuntur, satis constat.

83 Ad secundum principale distinguenda est major : *Quia non esi suus efffc*lttf *formalis*, utcumque, neganda est : *Quin non est suus effectus formalis*, ex eo. quod per se, et ab intrinseco petitur ex parte ejusdem effectus, quod non sit suus effectas formalis, quem pnestitura est. concedenda erit. Et deinde concedenda est etiam minor, juxta statim dicenda, sed neganda consequentia. Quia hoc ipso, quod ex parte effectus per se, ct ab intrinseco petatur, quod forma, quæ illum pnestitura est, non sit prædictus effectus, ac proinde sit finita, el limitata, oportet, ut essentia divina, quæ in ratione luminis est infinita, et est tum id, quo eadem essentia videtur, quam id. quod eam videt, et per consequens in hoc dumtaxat sensu est (ut sic dicamus) suus quasi effectus formalis, nequeat esse forma naturalis, nec in ratione form® naturalis, et per modum luminis uniri cum

intellectu creato. Unde ad probatur.^ majoris distinguendum est eodem proportionali modo antecedens. Nam, quoi forma in esse naturali, et entitativo nùfigMt informatione, et causalitate, estquid inIrit sece potitum ab effectu formali, ita. ut nos aliter possit talis effectus in rerum num poni, neque, alia ratione queat habere rationem effectus formalis : et ideo licet Dew sit, ver. gr. sua existentia. et suum/intere, et sui vis ad videndum seipsum, non tamen hæc habent in illo rationem effecto formalis proprie et in rigore talis, nec ipw sic sumptus habet rationem formæ naturalis : quia non uniuntur media vera caustlitate, et informatione.

Cur autem fonna naturalis, et effecta» ejus formalis ita inter so comparentur, ut effectus necessario petat oriri ab illa producto motio, et ipsa forma indispensabiliter exposeat, quod sit finita, et limitata, imo. quod sit eniitas accidentalis, vel. quod s fuerit substantialis, tunc sit partialis, etia-completa, constat ex iis, quæ in hoc lactatu disp. 2. num. 5*2. et deinceps diximas: ct propterea tota latitudo form® subdUntialis non potest ascendere supra perfectio nem anima* rationalis : et eo ipso. »p»i detur aliqua eniitas substantialis, ea essetiailer perfectior, qualis est eniitas, v. g. infimi Angeli, qui est substantia integra,et completa, nequit habere rationem fora» naturalis.

84 Ad tertium fatendum est causam ia- it ferio-rem perfici per conjunctionem ad superio-rem : cæteram inde aliquid intrinsecum. seu inhærens a ciusa superiori in inferio-rem derivatur. Unde color aliquid reale recipit a luce, ut fatetur Aristotq). 2. de Anima texti. 70. et Cajetan. ibidem, ubi dicit, quod ex participatione lucis, et substantiarum separatarum recipit virtutem ad immittendas species intentionales : H similiter phantasma, ac cogitativa aliquid recipiunt. per quod, illud ex elevatione intellectus agentis possit instrumentaliter influere ad productionem specierum intelligibilium ; hæc vero ex participatione alicujus derivati ad ipsam ab intellectu possibili sit potens ad discurrendum aliqualiter circa singularia sibi proportionata, ut bene notavit Capreolus in 2. distinctet. 11 .quæst. '2. artic. 3.

85 Ad confirmationem respondetur cum Banner, ibidem, illuminationem infcrori» Angeli α superiori, ratione cujus dicitur Angelum superio-rem converti ad inferio-rem.

F

l.j

•I.

£

-

Ad
scrani-
(biu.

Seran-
dum
aw-
Litu him.

tem, fieri per molunt magisterii proponendo objectum modo proportionate ipsi Angelo inferiori : et ideo non esse necemum, quod illi aliquam qualitatem, seu tamen imprimat, Caderum peculiaris conwrrio Doi ad intellectum beati confortanda, et reddendo illum potentem in ordino ad visionem, non est per modum magisterii, sed per modum dantis virtutem ex parte potentiæ requisitam, ut ostensum est : el ideo debet esse per impressionem alicujw virtutis inhærentis, ut ex dictis consui.

Fitebtiam argumentis cx dubio procedenti relictis.

86 Ad primum ergo in favorem primæ sententia? num. 45. adductum constat ex dictis. Nam Divus Thomas loco citato solum vult non esse indispensabiliter necessarium lumen gloria* per modum habitus hi visionem Dei, non vero, quod non deideretar saltim per modum transeuntis. ÎWâtque hæc solutio exemplo a S. Doctor iSi adducto, confirmari. Nam D. Petro, ut ambularet super aquas communicata est <pj?dam qualitas per modum dispositionis transeuntis, ratione cujus potuit effectum illum præstire : hæcautem qualitas, utdocet D.Thom. 3. part, quæst. 45. art. 2. fuit quodammodo ejusdem rationis, quoad essentiam cum dole agilitatis corporis gloriosi, •pamvis differat ab ea quoad modum, quatenus non datur per modum permanentis, sicut dos sub conceptu dotis tribuitur ; sed p?rmodum transeuntis.

81 Ad ultimum ex eodem dubio relictam, et num. 48. adductum bene occurritur ibidem, ut num. G2. diximus. Et ad prolationem in contrarium respondetur, quoi lkel parum, vel multum per accidens durare, non variet speciem, nihilominus habere talem naturam, ut perse, et ab intrinseco petat, quod sit parum durans, innuit aliquam essentialem distinctionem al) eo, quod ab intrinseco, etiam petit, ut diu daret, et habeat esse permanens : lumen autem eloriæ communicatum permodum transeanti.4 dicit qualitatem per modum dispositionis ; communicatum vero, ut habet esse permanens, importat qualitatem per modum habitus : et ita ab intrinseco petitur, quod illud parum, et transeunter, hoc vero multum, et peNhanenter duret : atque adeo

licet quodammodo emt ejusdem rationis ex parte formæ. quatenus utrumque est principium visionis beatifica*. nihilominus non possunt non aliqua distinctione essentiali gaudere.

Neque obest illud, quod de visione Dei ibidem adducitur. Nam juxta hunc dicendi modum, visio 'communicata Paulo in via, et ea, quam in patria habet, distinguuntur essentialiter : qu'uvilla ex se fuit facile tensions, quippe quæ non extraxit Paulum a via, hæc vero ex so est permanens, quandoquidem'constituit illum in ratione, et statu beati, et habet nexum inseparabilem ex natura rei cum lumine gloriæ per modum habitus : unde ista per se habet mensurari æternitate participata ; secus vero illa.

88 Nec refert, si contra hoc objicias, quod visio ex se permanens non videtur pertinere ad aliquam speciem qualitatis: quia non ad dispositionem, siquidem hæc non est ex se permanens : neque ad habitum, ut ex se constat : neque ad aliquam aliam speciem, ut patet ex lis, quæ nostri Complut, disput. 15. Logicæ docent : ergo talis visio erit impossibilis. Nam, ut constat ex supra dictis art. 2. debet necessario pertinere ad prædicamentum qualitatis.

Respondetur enim, Aristotelem solum cognovisse qualitates ordinis naturalis, non vero qualitates ordinis supernaturalis, et divini, et ita non esse universaliter necessarium, ut pertineant ad prædicamentum qualitatis, vel ad aliquam ejus speciem, eo modo, quo aliæ qualitates naturales pertinent. Unde licet visio sit vera qualitas, attamen ratione suæ eminentiæ habet aliquid de dispositione, scilicet actualitatem, et aliquid de habitu, nimirum permanentium, atque adeo est eminens quædam dispositio consistens in qualitate quadam ex se actualissima, et permanenti.

ARTICULUS VI.

Utrum ridentium mentiam Dei WMtt alio perfectiv rideat.

1 Ad scitum sic proceditor. Videtur, quod videntium essentiam Dei unus alio perfectius non videat Dicitor enim 1. Joan. 3. *Videbimur Deum ricuti ert* : sed însc uno modo est : ergo uno molo videbitur ab omnibus. Norv<rgo perfectius, et minus perfecte.
2 Prxterea Augustin, dicit in Hb. 83. qu.pxt. 32. quod unam rrm non potest unos alio plus latdJigero : sed omnes videntes Deum, per essentiam intcUigunt Dei essentiam : intellectu inim videtur Deus, non sense, ut supra babitum est : ergo videntium divinam essentiam unus alio non darius videt.
3 Pra'terea. Quod aliquid altero perfectius videaturt ex duobus contingere potest; vel cx parte objecti visibilis,

rd n parte potenlir virivr videntii : ex parte autem objecti per hoc, quod objectum perfecti« in vidcnre recipitor, scilicet secundam prrtertiorcm .rimilitadinem, qood ia proposito loccra ooo bibet. Deas «nita non per aliquam simililndinrm, wd per ejus egentiam pncscoi crt intellectui essentiam ejus videnti. Relinquitur ergo, quod si unus alio |-ectertias eam vidrat, quod hoc rit secundum differentiam potenti* intelhvliv*, et ita sequi- tor, quod cujas potentia intellectiva naturaliter ot subli- mior: dario. eum videat, quod esi inconueniens, cam hominibus promiitalar In bcalitadine æqiuhUs Ange- lorum.

Sed rentra est. quod rita aterna in risione Det consis- tit. secundum illud Joan. 17. *lire est rils gterna*, etc. : ergo si omnes aequaliter Dei essentiam rident in viti *tcma, omee* eroni x^aalcs : cujus contrariam dicit Apost. 1. Corinth. IS. *Stdla difirt a tldh tu cUriUte*.

Respondeo dicendum, quod videntium Deum per es- sentiam anas alio perfectius raca videbit : quod quidem non erit per aliquam Dei similitudinem perfretiore in uno, quam in alio, cam illa visio non sit fatura per ali- quam similitudinem, ut ostensum ra : sed boc erit per hoc, quod intellectas uuiss habebit majorem virtutem, seu facultatem ad ridendum Deum, quam alterius : facul- tas autem videndi Deum non competit intellectui enato secandum suam naturam, sed per lauto glori*, quod intellectam m quada» Deifonuibtc constituit, nt ex su- perioribus pilet : Unde intellectos pias participans de lumine fcteri*, perfectius Deam videbit. Plus aulna participabit de lumine glor.a*, qui plus habet de chantate. 3mā udi est maior duritas, Ibi eI aajos drsidcnom, el esideriua quodammodo licit doiderantemapum, et pa- ratum ad sasceplionrm deridenti. Unde qui pins habebit de cbiriUte, perfectius Deam videbit, rl beator eriu

Ad primum crtfo dicendam. quod cum dicitur, TWc>«- Bbf raa rieiiri ed, boc adverbium, rim/i, determinat modum visionis ex parte rei viw.nl sit tenses, videbi- mus eum ita eisc skull est : quia ipsum esse rju» lide- bimos, quod e4 eja> essentia: n^ n autem determinat mo- dum visionis ex parte ridenti*, Gl sit vasus, quM ita erit perfectus modus videndi, sicut est in Deo perfectas nodus esseodi.

Et per hoe diam patet solutio ad secundam. Cum eoiin dicitur, qnod rem unam, una» aha meliu» b m intrilipt, hoc habet seritatem si referatur al modum rei intel- lect* : gaia quiconque intrihgtl rctu esse abler, quam sit, noo «ere latellicit : coa autem si rcteratar ad uod-m intelligendi, gaia iotelUijere unitu est perfertis», quam intelligerc alienus.

Ad ternam diccadam, qn:<l diversitas videndi non erit ex parte objecti : qura idem objectac omnibu: p>».p- labitur, scilicet Dei essentia i nec ex diversa partiopatioce objecti per differentes similitudines, sederit per dnmam facultatem intellectas, non quidem naturalem, xeJ glorio- sam, ct didam est.

Conclusio est affirmativa.

DISPUTATIO V.

De qualitate , el inæqualitate visionum in beatis.

Postquam D. Thom. de possibilitate vi- sionis beatifica?, et do eis, quæ ex parte principii ad illam desiderantur, egit : jam nunc de ipsa visione secundum se sermo- nem instituit. Quia vero ad ejus naturam explicandam valde conducit aequalitatem, vel inæqualitatem unius visionis com|>aratæ cum alia, declarare, ideo Sanctus Doctor agens do illis secundum se, exordium hinc sumit : et propterea nos una cum ipso de eadem æqualitate, et inæqualitate disputa- tionem sequentem excitamus.

DUBIUM I.

Utrum inter visiones beatificas rtfftrinhr inæqualitas t

1 Dicendum est primo, inter viriosa beatorum debere esse inæqualiaiem. Iu habetur Joan. 14. *In domo patris mei sûmes multx sunt* : ubi aperte Christus Do- minus loquitur do gloria coelesti, ad qua ipse tendebat : ct de qua dixit : *Vottopsr* re vobis locum*. Et primæ ad Corinth. 15 *Stella enim differt a stella in clarihik, nc d resurrectio mortuorum*. Quod testimonium de inaequalitate gloriæ corporum, acproinde de inæqualitate gloriæ animæ ab illa in cor- pus redundantis, explicant Sancti Pattes Hieronymus lib. 2. contra Jovinianun, Augustinus lib. de sancta Virginitate cap. 2G. Chrysostomus, Theodoretus, Theophi- lactus, Echumenius, Primasius, el Bôw super eundem locum Pauli : et similiter secundæ ad Corinth. 9. (?ui *parce seminat, parce el metet* : *d qui seminat in benedictio- nibus , de benedictionibus cl metet*. Ubi abundans praemium abundanti merito cor- responde!, et minus minori : constat au- tem secundum fidem premium faturm correspondens præsentî merito esse visio- nem beatificam. jI

Deinde hæc veritas definita est (inpit Gonzalez disput. 29. sectione prima) contra Jovinianum in Concilio Pellensi sub Sergio Papa in epistola Concilii ad ipsum, quæest epistola 81. inter eas , quas divus Ambro- sius, qui huic Concilio interfuit, scripsit, Et similiter inConcilio Florentino sub Eugenio Quarto in litteris sanctæ unionis, ubi habe- tur, quod juxta meritorum distinctionem, varie etiam Dei essentia a beatis videtur. Unde hoc ipsum communiter sentiunt Sancti Patres, et Theologi exponentes pro- dicta Scriptura loca : et ita rejiciendus wt Vazquez, qui ea enervat, vel illa rejicient vel solum eadem admittens, ut probabiliter suadentiainæqualitatem visionum, tanquam certam secundum fidem. Nam testimonii Scriptura communiter a Sanctis Patribus, et Theologis recepta ad aliquam veritatem probandam, non solum probabiliter, ul vult Vazquez, sed etiam efficacissime eandem convincunt.

2 Tandem assertio ratione desumpta ex D. Paulo 2. ad Timotheum 4. et ex D. Thom. ibidem, probatur. Nam visio beati- fica. confertur adultis per modum coronæ '.

ergo debet in ea tribuenda ratio justiliæ Ferrari, ita ul secundum proportionem meritorum conferatur : ergo cum certum «it juntos, quoad merita esse inæquales, certum etiam est fore in visione beatifica, quæ est corona illis correspondons, inæquale?. Utraque consequentia ex antecedenti constat. Antecedens autem ex loco citato Pauli, ubi inquit : /n reliquo reposita est mihi corona justiliæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex, non solum litem mihi, sed et iis, qui diligunt adventum ejus.

Cail- (bnGrmatur. Nam cum Deus in futura vita ponit peccata, tunc servat rationem justiliæ, ita ut majoribus peccatoribus majorem pœnam infligat : ergo etiam, dum tribuit visionem beatificam per modum coronæ, servabit rationem justitiæ, et proportionem ad merita inæqualia justorum.

3 Sed objicies parabolam illam, quam Jovinianus oppositum sentiens, teste Divo Hieronymo lib. 2. contra illum, Augustino hæresi 82. et D. Thom. opusculo 19. ex Mattbæo cap. 10. adducit. Ubi finito labore diurno unicus etiam denarius diurnus cunctis in vinea domini laborantibus concessus est : ut per hoc æqualitas præmii denotetur : et ita uperarii, qui prius ad laborandum venerant, conquerebantur dicentes, pares nobis illas fecisti, qui portavimus pandus dici et xstus.

Ad hanc objectionem fatetur Vozq., quod juxta communem Patrum intelligentiam per hunc denarium diurnum intelligendum est præmium beatitudinis inaequaliter, et pro inæqualitate meritorum djslributum, et nihilominus hanc explicationem,et sigilhtim Patres impugnat, et adducit aliam lingularem, et textui violentam, quam referant, et optime impugnant Gonzal. in præsentî, Suar. I. torn, summæ cap. 10. nam. 11. et communiter juniores.

Nobis tamen pro illius impugnatione satis iit, quod in Concil. Trid. ses. 4. decreto de ditione, et usu sacrorum librorum præceptum est, ut nullus audeat Scripturam in rebus fidei (qualis hæc est, ut Patres, et idem Vazq. fatetur) et morum cq.onere contra unanimem consensum Patrum.

Rejecta icitur hac expositione dicendum est, quod ul D. Thom. hic et I. 2. qtest. 5. art. 2. ad I. et alii ex Patribus notarunt, nomine denarii diurni non intelligitur beatitudo formalis, scilicet visio Dei, sei bealitudo objectiva, nimirum di-

Salmant. Gurs. theolOO., tom. L

vina essentia a beatis visa, in qua omnes sunt æquales ; quippe cum omnes, prout est in se illam videant, licet in visione ipsa habento rationem beatiludinis formalis, non sint æquales.

4 Ad illud autem de querimonia operariorum dicendum est, non esse necessarium ut in parabolis singula verba accommodentur ; sed sufficere præcipuum intentum illarum salvari, et in ordine ad illud verba parabolæ accommodari : intentum autem præcipuum hujus parabolæ est ostendere, ut communiter docent Patres, præmium beaütudinis non esse mensurandum ex antiquitate vocationis, vel ex diuturnitate laboris præcise, sed ex merito ipsorum operum ex charitale dimanantium, el juxta fervorem, et intensionem eorum : et ita multoties contingit, ut ex abundanliori, et efficaciori gratia Dei sil majus meritum in breviori tempore, et consequenter majus præmium in posterius vocatis, facta præcipue comparatione inter operarios veleris, et novi Testamenti, in quo gratia per Christum abundantius confertur. Unde conclusio hujus parabolæ est, quod novissimi erunt primi, et primi novissimi, id est, quod ad præmium recipiendum non refert pncise hoc, quod est prius fuisse vocatos, quandoquidem ii, qui posterius vocantur, possunt ex gratia Dei ad majus præmium ratione majoris meriti pervenire.

5 Dicendum est secundo visiones beatificas non debere necessario esse inæquales, sed posse, et multoties debere esse æquales. Explicatur, ct probatur assertio in pueris ante usum rationis baptizatis, et ante illum decedentibus, qui sicut in effectu Baptismi, quoad omnia sunt æquales, ita etiam in gratia,et gloria per modum hæreditatiseis correspondente : et hoc ipsum potest etiam cum proportionem in adultis habentibus æqualia omnino merita reperiri, ut communiter fatentur Patres el Theologi.

Neque obesi id, quod aliqui Catholici, inter quos est Paludanus in 4. dist. 4. quæst. 4. objiciunt, scilicet homines fuisse electos al sedes Anselorum, qui ceciderunt, instaurandas. Quare sicut omnes illi, si non cecidissent, haberent inæqualem beatitudinem, ut communiter docent Theologi, ita etiam omnes homines beati debent inhere inæqualitatem in visione.

Respondetur enim, sufficienter instaurari soles illas, etiamsi non senetur quoad omnia omnimoda commensuratio, ac proin-

Secnndj conelasio.

Objedb.

Respondetur.

DE VISIONE DEI.

de nec producta inæqualitas : quia satis est , quod facta collatione inter totum cumulum gloriæ» qui tribuendus erat toti collectioni illorum Angelorum, sit mqualis cumulas gloriæ» qui cunctis hominibus tribuetur» quod si hoc ad prædiciam instaurationem salis est, multo melius sufficiet id, quod in pnedicta instauratione repetitur » nimirum esse longe majorem gloriam, quæ loti cumulo hominum correspondent, quam illa, quæ praviictis Angelis in unum collectis tribuenda erat, ut janiores Theologi in præsenli notant.

DUBIUM Π.

Utrum inxqualitas reperta in visionibus beatificis non solum sit intensive, el extensiva. sed etiam essentialis, et specifica?

Expbna- 6 Postquam explicuimus *an est* inæqualitatis rcpertæ in visionibus beatificis, restat, ut *quid est* ipsius exponamus , seu utrum hæc inæqualitas non solum sit intensiva (id est, consistens in majori intensione visionis) aut etiam extensiva hoc est extendens se ad plura objecta saltim secundaria; sed etiam specifica» e: essentialis. Loquimur autem non de solis visionibus hominum inter se præcise coUatis, nam has certum est non posse ad invicem essentialiter distinguui : sed de visionibus hominum, et Anzeloruin inter se se, et do visionibus Angelorum ad invicem comparatis : et de his ultimis fit sermo, non utcumque , sed supposita sententia D. Thom. asserentis quemlibet Angelum debere necessario distinguui specie essentiali ab alio.

§ I.

Varix scntenlix recensentur.

7 Prima sententia affirmat visiones beatificas hominum, et Angelorum inter se collatas, el Angelorum ad invicem comparatas, esse de facto inæquales, tam in intensione, et extensione, quam in perfectione essentiali, ex eo quod omnes visiones bealificæ Angelorum distinguantur inter se specie, et similiter humane ab Angelicis. Ita Major in 4. dist. 49. quæst 11. Sententia hæc, quoad inaequalitatem intensivam, et extensivam videtur sequi ex posteriori ejusdem sententia? parte. Nam hoc ipso quod una cognitio beatifica esset

essentialiter perfectior alia, deberet meliori modo attingere Deum, ac proinde maris illum penetraro : ergo eo ipso cognosceret illum intensius et clarius, et in eo tamquam in objecto prius cognito plura cognosceret. Patet utraque consequentia. Quia, cognitio beatifica perfectius attingens Deum, magis illum penetrat, et quo magis habet eundem penetrare, eo est incensior et clarior, sicut magis cognito el peoeirato objecto, cognoscuntur plura ex illis, quæ in eodem continentur.

8 Quoad inaequalitatem vero specificam hsa probatur. Nam intellectus humanus, e: Angelicus distinguuntur specie, et similiter Angelici inter se comparati : ergo visiones ab eis procedentes debent etiam specie distinguui, et consequenter erunt inæquales in perfectione essentiali, quandoquidem species sunt sicut numeri. Antecedens supponitur ut certum. Consequentia vero probatur. Quia causa? specio distincue» quatenus tales, debent producere effectus specie diversos.

Confirmatur. Quotiescumque potentiae ût§* distinguuntur specie, etiam actus eis correspondentes debent eodem modo distinguui specie : ergo si pnedicti intellectus specie distinguuntur, etiam visione?, qua* eis correspondent, debent specie distineat Consequentia- patet. Antecedens vero probatur. Quoniam hoc ipso quod potente specio distinguantur, tendunt ad «lisiinctum objectum formale : ergo eo ipso actus debent distinctum objectum formale inspicere : nam potentiæ, non nisi mediantibus jctibus attingunt sua objecit formalia : et consequenter producti actus distinguuntur specie, cum actus respicient» distincta objecta formalia non possint non specio distinguui.

9 Nec referi, si dicas, visiones non procedere ab his intellectibus quaterere specie distinctis, nisi solum materialiter, quia formaliter procedunt ab illis, ut sunt unum, et idem secundum specieft, scilicet quatenus elewantur per lumen dorixæ, quod est ejusdem speciei in omnibus : et ita non distinguuntur inter se specie : quia actus non distinguantur specie, ex eo quod respiciam principia materialiter diversa.

Nam contra hoc est, quod hoc ipso, t w quod intellectus Angelicus, et humanus distinguantur specie non potest non lumen, quod utrumque elevat in ordine ad visionem. distinguui etiam specie : ergo ex hoc

	hoc non erunt visiones illorum idem secundum speciem. Consequentia satis constat.	
Frii	Antecedens autem probatur. Tum, quia lumen gloriæ est quantitas virtutis, et	
tLi.	efficacia intellectus ad videndum Deum : ergo debet proportionari, ct distingui specie, juxta distinctionem specificam commensurationis essentialis intellectuum, quorum est quantitas virtutis ; siquidem efficacia potentiæ , et ipsa potentia de-	
	dent habere inter se maximam proportionem.	
«nb	Tum etiam ; quia hoc ipso quod intellectus, et voluntas distinguantur specie, nequeunt elevari per eandem formam supematuralem secundum speciem, quandoquidem virtus agendi, quæ est in intellectu, quippe inclinans ad verum, non potest non distingui specio a virtute, quæ est in voluntate, utpote quæ indinat ad bonum : ergo hoc ipso quod intellectus Angelicus, et humanus specie differant, non poterunt elevari per eandem formam secundum speciem.	
·<*	Tum denique ; quia si elevarentur per eandem formam secundam speciem, et ad actus ejusdem speciei, jam tales actus visionis essent, et non essent contenti sub actu adæquato cujuslibet ex illis intellectibus : essent quidem, ut supponitur; non essent autem, quia sicut actus adæquatus unius intellectus specie distincti debet etiam specie distingui ab actu adæquato alterius, ut communiter docent Metaphysici ; ita actus inadæquati sub illo contenti, quatenus sub eodem continentur, debent etiam specie distingui, alioqui non participabunt naturam ipsius, ac proinde nec sub illo continebuntur.	
jpa.	10 Secundo principaliter. Nam in cognitiononn prophetica datur distinctio, et inaequalitas specifica, siquidem cognitiones prophetic® solent versari circa diversa objecta : ergo etiam in beatifica. Con-	
	se»]. probatur. Tum quia utraque notitia habet rationem notitiæ supernaturalis, et claræ : ergo sicut una potest multiplicari secundum speciem, ita etiam alia. Tum etiam : quia Deus, ut clare cognoscibilis est objectum eminentissimum : ergo potest diversis modis specie distinctis attingi, sicut ob hanc rationem potest diversimode sub lumine prophetico cadere : nam, quo objectum est eminentius, eo impius potest modis distinctis, secundam speciem attingi.	
	Tertio. Unus beatus est essentialiter beatior altero, quia habuit in via majus meritum essenziale : ergo debet illi majus premium essenziale, et non solum majus accidentaliter correspondere : ergo debet habere visionem beatificam essentialiter perfectiorem, quandoquidem premium essenziale in prædicta visione consistit.	Tertium.
	11 Secunda sententia convenit cum præcedenti in hoc, qnod detur inæqualitas intensiva, et extensiva in visionibus beatorum ; negat tamen dari de facto distinctionem, et inæqualitatem specificam in illis, quamvis admittat id in ordine ad divinam potentiam non repugnare. Ita Navarrete in præsenli contro. 39. §.2. Sententia hæc quoad 1res priores ejus partes constabit ex dicendis pro nostra sententia, quoad easdem.	Secunda sententia.
	Quoad ultimam vero probatur sic. Nam si ob aliquam rationem non possent visiones beatorum distingui specie, ac proinde esse essentialiter inaequales, maxime quia omnes tendunt in Deum, prout est in se : at hæc ratio est nulla : ergo, etc. Major patebit ex dicendis in hoc eodem dub. Min. vero probatur. Quia visio creata, et increata differunt specie, habentque inæqualitatem essentialem, ut ex se constat, et nihilominus utraque terminatur ad Deum prout est in se : ergo, etc.	Fundamentum.
	Confirmatur primo. Nam ideo visio, qua Deus se ipsum videt, distinguitur specie a visione creata beatorum, quia est infinite immaterialior, et clarior quam ista : ergo penes majorem, vel minorem accessum ad hanc infinitam immaterialrtatem, et claritatem poterunt visiones beatorum distingui inter se specie, et esse essentialiter inæquales.	Confirmatur primo.
	Confirmatur, et explicatur secundo. Nam intellectiones ordinis naturalis, quas habent Angeli, distinguuntur inter se specie, penes majorem, vel minorem immaterialitatem ejusdem ordinis : ergo etiam visiones beatorum poterunt distingui specie penes majorem, vel minorem iminaterialitatem ordinis supernaturalis, atque adeo penes majorem, vel minorem accessum ad infinitam unmaterialitatem Dei. Consequentia patet ex paritate rationis. Antecedens vero probatur. Nam Angeli distinguuntur specie .intra ordinem naturalem per hoc, quod unus sit magis, vel minus intellectivus, quam alius, ac	Confirmatur secundo.

DE VISIONE DEI.

proinde per hoc, quod unus sit magis immaterialis, seu habeat minus de potentialitate, quam alter, quia intellectualitas provenit ex immaterialiue, et major intellectualitas ex majori immaterialilate : erga etiam intellectiones eûrum penes maiorem, vel minorem immaterialitatem distinguuntur specie.

Vera sententia Thamistarum, el primum ejus fundamentum.

Assertio. 12 Dicendum tamen est visiones beatorum posse esse inaequales in intensione, et extenrione ; non tamen in perfectione essentiali, seu non posse distingui inter se specie. Assertio hæc satis colligitur ex D. Thom, in præsentī, et locis supra citatis, ut ex jam dicendis constabit. Et quidem quoad duas priores paries est vallo communis inter Theologos : quoad posteriorem autem eam tuentur discipuli D. Thom. Cajet. 3. part, quæst. 10. art. 4. Gonzalez, Machin, et alii in pnesenii.

Ratio assertio- nis.

Probatur primo ratione ex D. Thom, desumpta. Nam ut S. Duct, in præsenlî docet, tota inæqualitas visionis Dei, non qualiscunque, sed beatifica?, de qua in pnesenti loquimur, debet oriri ex inæqualitate habitus luminis gloriæ : sed lumen istud potest esse inaequale in intensione, et extensione, non vero in perfectione essentiali, et specifica, ita, ut dentur duo lumina gloriæ specie distincta: ergo visiones poterant esse inæquales in intensione, et extensione, non vero in perfectione essentiali, ita ut distinguantur specie. Major constabit ex dicendis infra, et ex dictisdisput. præcedenti : quandoquidem tota virtus proxima videndi Deum est lumen gloriæ : et non utcumque, sed ita, ut diversitas potentialium, et perfectio earum naturalis materialiter se habeat in ordine ad eliciendam visionem beatificam, ex eo quod non concurrat potentia naturalis formaliter ut talis, sed ut elevata per virtutem supernaturalem, et proportionalam, quæ, quoad præsens debet esse lumen gloriæ, ut supra ostensum est, ac proinde quævis inæqualitas debet oriri ex inæqualitate luminis.

Minor vero, quoad primam partem constat. Tum, quia communiter recipitur a Theologis, tum quia lumen gloriæ est qualitas quæ iam habitualis, ac proinde po-

terit, sicut aliæ qualitates, seu habitui magis, vel minus intendi ; tum denique, quia cum fides sit intensibilis. etiam lumen gloriæ ei in patria correspondes poterit secundum intensiorem augeri. Quoad secundam vero j>ariam, nempe quoad ex* tensionem, constat ex priori ejusdem minoris parte, ut ex iis, quæ in probatione consequentia? statini dicemus, satie patebit. Quoad tertiam partem etiam consui. Quoniam essentia cujuscumque habitus luminis gloriæ est tendere permanenterin Deum, prout est in te, et ita non dabitur distinctio specifica inter illa lumini, et consequenter neque inæqualitas essentialis jam dicta.

Ex quo etiam consequentia satis constat. Quoniam ad intensius lumen sequitur intensior visio beatifica, et ex extensiori visione oritur, quod eadem visio sil migii extensa, et respiciens plura objecta, saltim secundaria, ut infra dicemus, et tandem al æquale lumen secundum speciem debet sequi æqualis visio secundum speciem: quandoquidem, ut supra dicebamus, visio, et unio essentia? diviuæ in ratione speciei debet esse juxta quantitatem, et modum luminis.

13 Nec refert, si dixeris, in luminibus gloriæ, tantum esse rationem quondam genericam, quod sint habitus clare cognoscitivi Dei prout est in se ipso, noa vero rationem atomam : quia hæc consistit in hoc, quod sint magis, vel minus innuiteriales intra ordinem intellectivum supernaturalem, ac proinde in hoc, quomagis, vel minus accedant ad immateriilitatem supernaturalem divini intellectos, prout est in se ipso.

Nam contra hoc est, quod major perfectio habitus luminis gloriæ creati, non potest pertingere quantumvis magis crescat, al hoc, ut prædictus habitus sil comprehensivus Dei, ut art. 7. ostendemus, sed solum ad huc, quod dirius, et clarius Deum, prout est in se, attingat : at ad hoc, ut clarius, el clarius valeat illum attingere, ita tamen, ut non pertingat ad pnedictam comprehensionem, sufficit major intensio luminis intra eandem speciem : ergo liat possit crescere in intensione, non umen in perfectione specifica modo dicto, Minor patet. Nam cum habitus luminis gloriæ ex se habeat vim ad videndum clare Deum, non poterit non clarius, el clarius, mudo dicto, illum attingere,

ii magis, ac magis eodem modo in intensione crescat. Sicut, quia charitas supernatandis est do se inclinatio in Deum, prout est in se summum bonam, non poterit non magis, ac magis eodem proportionali modo in hac inclinatione crescere, si amplius in intensione proportionaliter augeatur.

ctf*. U Confirmatur. Nam ex eo intellectus Angelici possunt in immaterialitate arguente distinctionem specificam crescere, quia, quo aliquis intellectus est perfectior, eo potest per pauciores species intelligere, ac proinde minorem potentialitatem habere : sed quivis habitus luminis gloriæ solum potest uti unica, et perfectissima specie ab illo distincta, scilicet essentia divina, et quo fuerit intensior, co valebit melius, et perfectius per illam videre Deum, ut ex se constat, et ex dicendis art. 7. amplius patebit : ergo inter habitus luminis gloriæ non poterit dari excessus in immaterialilate arguens distinctionem specificam inter illos.

Confirmatur, et explicatur, ac simul tacita quædam solutio evertitur. Quoniam licet essentia divina in ratione formæ intelligibilis considerata habeat, non obstante, quod sit unica, et eadem, ut simul sit eminentissima, et universalissima, æjinvalensque infinitis speciebus intelligibilibus ; nihilominus secundum omnem universalitatem, quam habet in ordine ad videndum ea, quæ sunt formaliter in Deo , unitur cuivis intellectui beato, ut ex (licendis disp. 7. dubio 1.2. et 3. constabit; et secundum universalitatem , quam habet ad cognoscendum creaturas in ipso Deo , eo universalius unitur in ordine ad videndum plures creaturas in ipso, quo prædictum lumen in intensione crescit : ergo non est unde lumina gloriæ possint ratione majoris, ac majoris immaterialitatis distingui specie essentiali : siquidem , ut nuper dicebamus, bæc major immaterialitas innuens distinctionem essentialem consisteret in hoc, quod posset uti universaliori specie , et ad hunc usum satis est majus incrementum luminis in intensione, ut ex dicendis in hoc tractatu disp. ult. dub. ult. amplius patebit.

§ III.

Fundamentum secundum vers sententia.

15 Secundo probatur assertio ratione, quam insinuat D. Thom, in hac 1. part, quæst. 118. art. 2. et in 2. dist, 9. quæst. I. art. 8. et 3. cont. Gent. cap. 53. et 57. quæ potest sub hac forma proponi.. Quoniam visio beata animæ Christi Domini est longe perfectior quacumque visione beata cujusvis Angeli, imo sola ipsa sigillatim sumpta est nobilior omnibus aliis in unum collectis : ergo prædicta visio est perfectior in intensione, et extensione, quam cæteræ aliæ visiones, ita, ut non excedatur ab illis in perfectione essentiali, ac proinde, licet visiones beatificæ possint esse inæquales in perfectione intensiva, et extensiva, non tamen in specifica, et essentiali, ita ut distinguantur specie. Antecedens est D. Thom. locis citatis, et communiter docetur a Theologis.

Prima vero consequentia, quoad excessum intensivum, et extensivum, aperte sequitur ex antecedenti. Nam, ut infra ostendemus, quo aliqua visio beata fuerit perfectior, eo intensius Deum attinget, et plura ex iis, quæ in eo virtualiter continentur, cognoscet : penes quod ultimum attenditur excessus extensivus. Quoad secundam vero partem, nimirum visionem beatam Christi Domini non exceli in perfectione specifica ab Angelicis, etiam constat. Quia alioqui nunquam visio illius posset adæquare perfectionem visionis Angelic® : quia facta collatione inter duas visiones beatificas, ut tales, quæ specio essent disinctæ-, tunc incomparabiliter esset major excessus in perfectione essentiali, quam in accidentali : atque ita quantumcunque augeretur visio humana Christi Domini in intensione, aut extensione, remaneret minus perfecta, quam Angelica. Secunda vero consequentia etiam patet. Quoniam si aliquis esso posset excessus essentialis inter illas, tunc visio Angelica superaret humanam , quippe cum ille excessus non proveniret ex perfectione essentiali luminis, quod est ejusdem speciei in omnibus, ut dictum est ; sed ex majori perfectione specifica intellectus : quam quidem satis constat non convenire intellectui Christi Domini, bene tamen intellectui Angelico.

16 Nec refert si respondeas primo ex doc- oceorrii
Major

DE VISIONE DEI.

Rejici-
lar.

trina Majoris loco citato, hinc solum fieri, visionem animo» Christi esse perfectiorem in ratione beatitudinis , ac proinde, quoad hoc non excedi specifico ab Angelica, secus tamen in ratione cognitionis.

Nam contra hoc est, quod prædicta visio, etiam quatenus beatitudo, habet rationem cognitionis : et ita non recte cohæret, quod in ratione beatitudinis sit nobilior, ct non in ratione cognitionis. Adde, quod ille excessus in ratione cognitionis nequit oriri ab intellectu Angelico precise, secundum rationem generalem intellectus, neque secundum, quod excedit excessu essentiali, humanum intellectum. Quoniam (ut jam diximus, el ex dicendis dubio sequenti amplius patebit) excessas iste materialiter se habet in prædictis potentiis in ordine ad actus supernaturales secundum substantiam, qualis est visio beatifica.

17 Nec etiam refert, si secundo eodem Majori respondeas, visionem Christi Domini non esse perfectiorem quoad entitatem visione Angelica, sed solum, quoad valorem præmii, et in ordine ad satiandum appetitum : et ita licet nunquam possit excessus iste adæqnare in ordine entitativo visionem Angelicam ; nihilominus in ratione valoris, et præmii potest illam adæqnare, et superare. Nam sicut aurum secundum suam speciem et entitatem est perfectius argento, attamen si huic fiat additio secundum multitudinem, aut magnitudinem, poterit ab eo illud superari quoad valorem, ita visio anima» Christi, quæ quoad entitatem, et perfectionem specificam est ignobilior, quam Angelica, poterit ex intensione luminis gloriæ crescere in ratione valoris, et præmii.

Non igitur hoc refert. Qnoniam, vel in hac solutione fit sermo de valore conveniente rei ex meritis suæ naturæ secundum se sumptæ, vel de eo, qui competit ipsi in ordine ad aliquem usum, et finem extrinsecum. Non primum, nam alias visio beatifica, ut talis, quæ excedit aliam secundum perfectionem specificam, non posset non esse nobilior, etiam quoad valorem : quandoquidem hujusmodi valor conveniens illi, ratione suæ naturæ secundum se considerata?, consisti-, in perfectione prælictæ speciei, et nature, vel ab ea necessario dimanat.

18 Secundum autem dici nequit, quia

alioqfli perfectio visionis Angelica? nequiret per incensionem visionis humiwt adæquari, quoad valorem. Tam quia in hoc casu non habet locum præJictai valor : siquidem non potest e«\$e aliqxxis finis, aut usus extrinsecus, in ordine aul quem fit majoris valoris viaio humana, quam Angelica, si semel hæc io perfectione essentiali visionis excedit borna- nam. Tum etiam : quia non posset perfectio specifica visionis Angelica? superari per intensionem quoad formalem rationem beatitudinis consistentis in hoc, quod sit possessio summi boni : quoniam d perfectionem possessionis magis conducit excessus, quoad perfectionem specificam, quam quoad intensionem.

Ex quo etiam fit, non posse -visionem Christi excedere Angelicam ia excellentia valoris consistente in majori sufficientia ad satiandum appetitum. Nam cum perfectio, quæ convenit rei secundum speciem, sit major, quam illa, qcæ competit eidem ratione intensionis, iit inde, ut excessus perfectionis specifica fit aptior ad satiandum appetitum, quandoquidem iste per assequutionem bonitatis, et perfectionis satiatur.

Unde etiam sequitur, exemplum adductum de argento excedente aurum in valore per sui incrementum non esse ad rem, quia argentum , quanlumcumque augeatur, non potest pervenire ad valorem intrinsecum competentem auro, ratione suæ naturæ secundum se spectata», licet in ordine ad humanos contractus, aut alios usus possit esse majoris vaf- ris extrinseci, ut etiam contingit in ferro, et lapidibus, et aliis rebus imperfectis, ac multiplicatis : hic autem valor non habet in praesenti locum, ut explicatum est.

Solvuntur fundamenta utrimque senitnti.*

19 Ad primum primæ respondetur, ad summum convincere, quoad causas specie distinctas, et consequenter inæquales ia perfectione essentiali, quando formaliter concurrunt quatenus sic inæquales sunt ; secus vero quoties prædictus excessus materialiter se habet in ordine ad concurrendum, ut in praesenti contingit

Per quod, etiam ad confirmationem patet. Unde solutio ibidem data, et juxta

ra

u

u
<«*-

TRACT. II. DISP. V, DUB. IL

ea, quæ jam dicemus intellecta, debet admitti. Et ad impugnationes contra illam constat etiam ex dictis. Nam commensuratio essentialis, quam intellectus humanus et Angelicus dicunt in ordine ad visionem Dei, prout est in se, est ejusdem rationis : quandoquidem potentia obediens in ordine ad illam, in qua (modo tamen supra art. 1. hujus quæstionis explicato) consistit prædicta commensuratio, non potest non, si formaliter sumatur, esse ejusdem rationis in utroque. Quia in utroque respicit eundem terminum, et actum formaliter, nempe eandem potentiam activam, et supernaturalem Dei, secundam quod per communicationem sui luminis intellectualis potest elevare prædictas potentias ad visionem beatificam, ipsæque sic elevata* possunt prædictam visionem (quæ, ut ex dictis constat, est ejusdem speciei) elicere. Per quod, ad omnia quæ in eadem impugnatione adducuntur, satis patet.

U 20 Ad secundum transeat antecedens, et negetur consequentia. Ad cujus primam probationem dicendum est, esse disparem rationem. Quia licet utraque cognitio sit supernaturalis, et modo sibi proportionate clara, attamen quivis habitus luminis gloriæ non potest non habere ratione suæ maxima) perfectionis idem objectum formale, illulque excellentissimum, scilicet divinam essentiam. ut clare cognoscibilem, prout est in se : et ita quivis excessus inter prædictos habitus luminis gloriæ solum potest esse accidentalis, ut ostensum est. Cæterum lumen propheticum, quippe longo inferius, non petit, ut habeat semper perfectissimum objectum, quod sub lumine prophetico cadere potest : et ita aliquando poterit manifestaro quidditatem objecti revelati, aliquando vero solum existentiam illius futuram, quantum, ad *an est* : similiter ex ea parte, qua fertur in varia objecta, ratione temporali, potest variari, ex diversitate objectorum, et ex modo illa attingendi.

Ad secundam vero probationem dicendum est, quod ex eminentia Dei, prout esi clare cognoscibilis, non sequitur ipsum sub ista ratione posse attingi sub diversis luminibus specie distinctis : quia Deus sic consideratus, tantum constituit unicum objectum formale, et intra unam, el eandem lineam. Sicut ex hoc, quod Deus, ul attingitur per fidem, sit objectum eminentissimum, non sequitur (ut nulli valde

probabiliter volunt) illum secundum istam rationem esse attingibilem per lumina fidei distincta secundum speciem. Unde rationo suæ eminenti* tantum habet, quod ipsemet absolute consideratus valeat attingi diversis luminibus, et diversis modis, scilicet per lumina gloriæ, ot fidei, per lumina prophetiæ, per scientiam inditam, et dona Spiritus Sancti, etc.

21 Ad tertium respondetur, quod licet in pluribus beatis sint plures beatitudines essentielles, non tamen plures essentialiter, seu specificè divers*, sed solum individualité? : sicut licet in pluribus hominibus sint plures essentiæ human*, non tamen plures essentialiter, sed numerice : atque adeo solum hinc colligitur danda esse plura individua beatitudinis essentialis, quæ secundum majorem, vel minorem perfectionem numericam distinguantur ; non vero, quod essentialiter differant. Et ita cum communiter dicitur, unum beatum habere majus præmium essenziale altero, sensus est, quod habeat essentiam beatitudinis individualité? perfectiorem, imo et sub majori intensione. Quia juxta communem modum loquendi Theologorum, lotum id, quod conducit ad Deum clarius attingendum, connumeratur inter ea, qute ad beatitudinem essentialem pertinent : sicut lotum id, quod se tenet ex parte Dei visi, ut per se primo terminat visionem, pertinet ad beatitudinem eorundem objectivam.

22 Ad fundamentum secundæ sententia, concessa majori, neganda est minor. Et ad probationem dicendum est, quod intra Lineam objecti beatifici, et supernaturalis, tantum sunt duæ differenti* essentielles, duoque modi attingendi Deum, prout est in se. specie diversi, scificet attingere comprehensive, et adaequate, et attingere non comprehensive, sed inadæquate, et finite : Deus autem attingit se comprehensive, et infinite ; intellectus autem creatus attingit illum inadæquale, et finite. Unde licet uterque tendat ad divinam essentiam, prout est in se, attamen visiones ill* sunt essentialiter inæquales, ob diversum, et jam explicatum tendendi modum. Quare cum omnes intellectus creati tendunt finite, ac proinde eodem modo in ordine ad visionem beatificam, ut ostensum est; ideo prædictæ visiones nequibunt ex parte objecti formalis specie distinguui.

Ex quo ad primam confirmationem satis patet. Nam excessus in claritate videndi

Ad tertium.

Ad fundamentum secundæ sententia.

Ad confirmationem.

Deum, finito tamen modo, non variat modum tendendi essentialiter, sed solum accidentaliter, ut in assertione ostendimus : sicut etiam non potest inter lumina gloriæ, aut visiones esse excessus in immaterialitate sufficiens ad distinctionem specificam, propter rationem loco citato assignatam. Unde communicatio Dei per visionem beatificam attingit *maximum, quod sic* communicationis divinæ, quoad gradum specificum immaterialitatis, secundum quem Deus per dona creata, et supernaturalia communicari potest intellectui creato : sicut eomunicatio per gratiam sanctificantem pertingit etiam, usque ad *maximum, quod sic* communicationis suæ naturæ, quæ per dona creata graliæ fieri potest Neque exemplum illud do majori immaterialitale Angelorum aliquid convincit, ut in prima ratione pro assertione tetigimus. Per quæ etiam ad secundam confirmationem salis patet.

DDBIUM III.

*Utrum melior potentia intellectiva cum aqua-
li lumine gloriæ clarius essentiam divinam
intueatur?*

23 Quamvis decisio hujus dubii non difficulter ex dictis in præcedenti collidatur : cæterum, ut Angelici Doctoris sententia amplius maneat elucidata, et argumentis adversariorum melius occurratur , ideo illud in præsenli excitamus, et jure sane optimo dubium hoc statim præcedenti annectimus. Nam postquam explicuimus, an distinctio specifica intellectuum refundat distinctionem» et inaequalitatem essentialem in visiones, merito dubitatur, an major perfectio naturalis illorum, quæcumquo illa sit, refundat aliquam majorem perfectionem accidentalem, et intensivam in visiones beatificas, ita, ut quo major fuerit prædicta perfectio naturalis, eo, cæteris paribus, clarius Deus per talem intellectum videatur?

Prima sententia affirmans.

Partem affirmantem tuentur Ricardus in 4. distinet. 49. quæst. 8. ari. 2. Major quæst. 10. Scolus dial. 50. quæst. 6. Durandus in 3. disl. 14. quæst. I. ad ullimum, Ilolcot in suis determinationibus quæst. 8. art. I. ad 4. referturque pro eadem Molina in præsenli disp. 9. et Cajetan.

tan. 3. part, quæst. 10. art. 4. ad secundum.

Probatur primo, testimonio D. Thom. 3, part, quæst 10. art. 4. ad 2. ubiioquil: *Gradus in visione secundum perfectionem, magis attenditur secundum ordinem graliæ, quam secundum ordinem naturæ.* Ubi illud comparativum *magis*, videtur iunuere perfectionem visionis, etiam attendi secundum ordinem nature, id est, secundum perfectionem naturalem intellectuum, quia comparativum supponit suum positivum.

Confirmatur ex eodem Sancio Doctore in præsenli in solutione ad 3. ubi inquit : quoi diversitas videndi erit per diversam facultatem intellectus, non quidem naturalem, sed gloriosam. Ubi non solum in lumen gloriæ, sed in facultatem ipsam gloriosam diversitatem videndi Deum refundit , ut per hoc denotet non solum diversitatem luminis , sed etiam facultatis intellectivæ lumine gloriæ perfusæ conducere in ordino ad clariorem, et perfectiorem visionem.

24 Secundo probatur ratione. Quia quotiescunque duæ causæ ad unum, et eundem effectum concurrunt, toties per incrementum cujusvis producitur major, et perfectior effectus: sed ad visionem Dei concurrunt tam intellectas, quam lumen gloriæ : ergo per incrementum cujuscumque ex illis elicietur intensior visio : ac proinde perfectior intellectus cum æquali lumine gloriæ perfectius, et clarius videbit Deum. Utraque conseq. patet. Major vero ex se constare videtur. Nam quo causa totalis crescit in perfectione, eo producit perfectiorem effectum : causa autem totalis iu prædicta perfectione crescit per incrementum cujuslibet ex causis partialibus eandem integrantibus. Minor vero etiam liquet. Nam si lumen non concurreret. non posset visio esse actus supernaturalis, nec intellectus videret Deum, prout est in se, ut ex sæpe dictis constat : si autem intellectus non influeret, non esset illa actio vitilis , neque intellectus diceretur videre Deum ; quandoquidem intellectus non intelligit, seu videt, nisi per intellectionem , seu visionem a se elicitam.

Confirmatur. Nam perfectior causa cum æquali instrumento meliorem producit effectum. sicut etiam æqualis causa cum perfectiori instrumento perfectius operatur: ergo perfectior intellectus cum æquali lumine gloriæ perfectius videbit Deum. Antecedens

tewdenB satis constat in agentibns artificialibus, ubi videmus peritiorem pictorem com æquali ponnicillo melius depingere, el «qualem pictorem cum ponnicillo meliori perfectiorem effectum producere. Consequentia vero etiam constat : nam concursus causæ partialis, et principalis magis coalucitat effectum, quam concursus causæ mitrumentalis, ut ex se constat : ergo si major perfectio instrumenti conducit al perfectiorem effectum, multo magis conducet major nobilitas causæ principalis , et partialis, qualem esse intellectum in online ad visionem supra ostensum est.

iua, 25 Nec satis erit, si dixeris, argumentum hoc, et ejus confirmationem, tantum tabere vim in causis partialibus, quarum qualibet habeat suam vim proximam ad agendum, distinctam ab alia : hoc autem non reperiri in intellectu, et lumine gloriæ, ut supra dictum est.

xx. Nam contra hoc est, quod concursus

*. radicalis conveniens intellectui, re vera est concursus in ordine causæ efficientis : ergo m?jor perfectio intellectus conducet ad meliorem visionem. Antecedens constat. Quoniam alioqui intellectus solum concurreret per modum subjecti sustentantis, non vero in genere causæ efficientis. Consequentia vero probatur. Nam hoc ipso quod intellectus sit perfectior, jam influxus totalis coalescens ex majori influxu radicili intellectus , et proximo luminis esset nobilior ; quandoquidem quivis ordo, quodnsque conjunctum crescit in perfectione, ex eo quod coalescat' ex rebus perfectioribus per se spectantibus ad illum ordinem, ad illuJque conjunctum. Et ideo licet forma substantialis solum concurrat radicaliter ad constituendum integrum, et proximam susceptivum accidentium, scilicet compositum ; nihilominus compositum ipsum eo est perfectius susceptivum illorum, eoque magis concurrit, et petit nobiliora accidentia, quo forma ipsa radicaliter influens est nobilior. Et similiter licet substantia creata tantum sit radicaliter, non vero proxime operativa, ut ostendunt N. Complut. 2. Physic, disp. 10. attamen, quo substantia fuerit perfectior, eo influxum radicalem perfectiorem præstabit, ac proinde eo meliorem , et perfectiorem effectum attinget, ut ex se constat, et ibidem ostenditur.

in. Confirmatur. Nam ideo major perfectio iqu© non conducit ad perfectiorem calefactionem, quia aqua solum se habet ut

subjectum sustentans calorem, ut communiterˆdocent Philosophi : ergo cum intellectus concurrat radicaliter in ordino causæ efficientis, consequens erit, ut major perfectio intellectus conducatur ad perfectiorem visionem. Patotconseq. Quoniam aliquid amplius debemus tribuere intellectui propter hunc radicalem concursum in ordino ad visionem, quam aquæ sustentanti calorem respectu calefactionis : ergo cum major perfectio aquæ nihil conducatur ad perfectiorem calefactionem, fiet inde, ut major perfectio intellectus radicaliter influentis debeat aliquid quantumvis parum, ad meliorem effectum conducere.

26 Tertio, et principaliter. Quoniam major perfectio intellectus concurrentis cum æquali lumine fidei ad alios actus ordinis supernaturalis non parum prodesse solet ad eliciendos perfectius pnedictos actus : ergo etiam major perfectio illius conducet cum æquali lumine gloriæ ad nobiliorem visionem. Conseq. palet. Nam utrobique effectus est snpernaluralis, et potentia intellectiva ordinis naturalis, ac undem lumen elevans, et supernatural est æquale : ergo utrobique erit par ratio, quoad hoc, quod est majorem perfectionem potentiæ intellectivæ cum æquali lumine conducere, vel non conducere ad majorem, et perfectiorem actum ordinis supernaturalis, vel visionis Dei, vel fidei. Antecedens autem probatur. Quoniam nobilior intellectus æquali lumine fidei perfusus , solet plura fidei mysteria magis, et perfectius penetrare , quam intellectus non ita nobilis, ut constat in fideli acuti ingenii collate cum fideli rustico.

27 Tandem, intellectus perfectior cum æquali lumino gloriæ potest magis conari in ordine ad visionem, quam intellectus minus perfectus : ergo perfectius , et intensius Deum videbit. Antecedens probatur. Nam conatus ad operationem, seu (quod idem est) applicatio in ordine ad illam non convenit potentiæ ratione habituum, sed potius e contra, quia habitus subordinantur potentiis in ordine ad operari, et ideo possumus indifferenter uti , et non uti illis , quod quidem non possent habere nisi conatus , et applicatio potentiæ ad operandum conveniret illi ratione sui, non vero ratione habituum. Conseq. vero probatur. Quoniam, quod ratione sui potest conari ad operandum , poterit etiam si crescat in perfectione , magis conari : ergo tunc eliciet

i

Stude-
tor
tertjo.

I
P

Ultimo

ibi

perfectiorem effectum : quandoquidem ad meliorem conatum , et applicationem sequitur nobilior operatio, sive talis conatus . et applicatio sit idem cum prædicta operatione, sive ad illam præsuppositus.

Sententia D. Thomæ una cum primo ejus fundamento.

CoMa-
sio.

28 Dicendum tamen est, visionem beatificam omnino commensurari cum lumine gloriæ, atque adeo perfectiorem potentiam intellectivam naturalem cum æquali lumine non videre Deum perfectius, seu clarius. Ita D. Thom. in 4. dist. 49. quæst. 2. ari. ii. et 3. contra Gent. cap. 58. et in hoc art. his verbis : *Dicendum, quod videntium Deum per essentiam, unus alio perfectius eum videbit . sed hoc erit per hoc, quod intellectus unius habebit majorem virtutem, seu facultatem ad videndum Deum, quam alterius : facultas autem videndi Deum non competit intellectui creato secundum suam naturam, sed per lumen gloriæ, quod intellectum in quadam Deiformitate constituit. Unde intellectus plus participaris de lumine gloriæ, perfectius Deum videbit. Ubi, ut vides, in solam diversitatem luminis refundit S. Doctor diversitatem, et majorem perfectionem visionis beatificæ». Et in solutione ad tertium, sic ait : *Diversitas videndi erit per diversam facultatem intellectus, non quidem naturalem, sed gloriosam* : id est, per diversum lumen gloriæ; ut in solutione ad confirmationem primi pro opposita sententia adducti, ex eodem S. Doct. ostendemus.*

Unde Sanctum Doctorem sequuntur ejus discipuli, Ferrara tertio contra Gentes cap. 55. et 58. Sotus in 4. distinet. 49. quæst. 3. artic. 2. Medina prima second» quæst. 3. artic. 2. Bannez, Zumel, et Gonzalez in præsenū, Navarrete controversia 42. Alvarez de auxiliis disput. 63. et ex extraneis Valentia in hoc ari. disput. 1. punct. 4. in fine. Arrubal disp. 22. Suarez 1. tomo summæ Theologiae lih. 2. cap. 21. Vazquez disp. 47. cap. 7. quamvis hi duo in assignanda ratione pro hac sententia ab schola Thomistica dissentiant.

29 Ratio fundamentalis ungitur a D. Thom. in hoc articulo, quæ potest suo hac forma proponi. Intellectus nequit ex solis naturæ viribus, sed solum, ut elevatus per vires gratiæ, et supernaturales pertingere ad videndum Deum : ergo nequii per ma-

jores vires naturæ, nisi elevetur per majores gratiæ vires, pertingere ad perfectiorem, et clariorem visionem. Aotecedea constat ex iis, quæ art. et 5. dirimas. Consequentia ex antecedenti sequitur. Nam sicut operatio ordinis divini est supra vires naturæ, eique improporcionata, et propterea non potest intellectus ex solis suis virilu in illam prorumpere, ita operatio ordich divini magis perfecta superabit vires natura perfectiores, et erit ei improporcionata, ac proinde nequibit ex illis procedere, nisi per vires perfectiores ordinis gratiæ elevetur : quandoquidem, ul cx communi illa Dialecticorum regula constat : *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis*, quoties iit comparatio inter eadem extrema, ul in præsentia contingit.

Confirmatur. Nam juxta diffinitionem Concil. Viennensis, quam supra adduximui, intellectus creatus in ordine ad visiones indiget elevatione, ac proinde ad meliorem visionem meliori elevatione indigebit. Patet conseq. tum ex modo dictis : tum etiam, quia ejusdem ordinis est primos gradus, aut quasi gradus perfectioris visionis, ac reliqui : ergo necessitas fonnæ ad primum gradum inducit necessitatem incrementi forma? a i reliquos gradus.

Secunda ratio pro Angelici Doctoris lentatu examinatur.

30 Secundo principaliter probatur assertio ratione, quam etiam insinuat idem S. Doct. Quoniam alias visio beatifica noa tribueretur unicuique juxta proportiones suorum meritorum : hoc autem est contra fi lem : ergo, etc Sequela probatur. Nam si ex duobus habentibus æqualia merlu unus polleret perfectiori intellectu, ume utrique tribueretur æquale lumen glow, quippe, quod correspondet meritis, qnæct supponimus, suntæqualia in ambobus, et nihilominus si perfectior intellectus conducit cum æquali lumine ad perfectius videndua Deum, non poterit non ille, qui alium in intellectu superat, elicere perfectiorem, et clariorem visionem. Minor autem probatur. Nam in Concilio Florentino sess. ultimam literis sanctæ unionis, de animabusjustorum quæ nihil habent purgandum, dicitur in ccelum mox recipi, et intueri dare ipsum Deum Trinum, et Unum sicuti est, meritorum tamen, diversitate alium alio perfccûtf.

31 Occurrant

U*

31 Occurrunt primo Molina, et alii, concedendo, quoti in hoc casu dabitur utrique æquale lumen, et æqualis visio, quamvis unus eorum habeat præslantio-rem intellectum, quam alius : quia habenti imperfectiorem intellectum tribuetur majus auxilium actuale, quantum satis sit ad compensandum prædictum excessum ; et illi, qui perfectiori intellectu polluerit, prostabitur auxilium actuale ita attemperatum, ut non prorumpat in intensiorem; visionem, quam alter.

Sed contra Quia causæ operanti per modum naturæ, seu per modum agentis necessarii debetur debito connaturalitatis auxilium actuale ita intensum, sicut est virtus operativa illius. Unde si Deus non tribueret prædictum auxilium, non operaretur juxta communes naturæ leges, sed miraculose : ergo in casu posito habenti æquale merita cum altero, excedenti tamen illum in intellectu, tribuetur a Deo auxilium actuale intonsius, et consequenter eliciet intensiorem visionem, tribueturque ei intensius premium. Hæc ult. conseq. ex priori aperte sequitur. Prior vero ex antecedenti. Quia Deus, ut justus judex, et retributor præmii, et mercedis meritorum operatur secundum communes leges, atque adeo non miraculose : ergo habenti æquale lumen cum perfectiori intellectu, dabitur intensius auxilium actuale, si verum est, quod ex æquali lumino cum perfectiori intellectu consurgit perfectior virtus activa in ordine ad videndum Deum. ±Vntecedens autem ex se constat. Nam cum auxilium actuale debeat debito connaturalitatis virtuti operative completæ, et expeditæ, cum omnibus requisitis ari operandum, fit inde, quod perfectiori virtuti operativæ , et expeditæ , petentique operari per modum naturæ, et consequenter necessario , et quantum potest, debeat intensius auxilium actuale.

32 Adde, quod in hac solutione contradictoria involvuntur, scilicet habenti imperfectiorem intellectum tribui majus auxilium actuale, non vero majus lumen, quam alteri, ita, ut simul cum hoc habeat elicere intensiorem visionem. Nam in eo eventu eliceret, et non eliceret visionem magis intensam : eliceret quidem, ut supponitur; non eliceret autem, quia repugnat causam secundam prorumpere in actum secundum, quin prius præsupponatur in actu primo proportionate tali actui secundo : at per auxilium actuale intensius, seu per inten-

sio-rem influxum Dei in visionem, quem adversarii nomine auxilii actualis in præ-senti intelligunt, non constituitur intellectus in actu primo proportionate respectu intensioris visionis, ut art. præcedent. ex professo ostendimus : ergo ratione illius non eliceret perfectiorem visionem, ac esset illa, quæ ex vi luminis, et quantitatis ipsius elicienda erat.

33 Occurrit secundo Molina tribuendam esse in casu argumenti utrique ex illis hominibus æqualem visionem, non tamen æquale lumen gloriæ, sed habenti imperfectiorem intellectum esse concedendum tantum de majori intensione luminis, quantum satis est hoc, ut eliciat ita intensam visionem ac alius, qui habet præstantiorem intellectum cum æqualibus meritis ; e contra vero huic concedendum esse lumen minus intensum, et in ea proportionem, ut eliciat æqualem visionem cum altero. Ratio autem, ob quam inquit potius visionem, quam lumen debere proportionari meritis, est, quia visio secundum se habet rationem præmii, et bealitudinis formalis, et ita ex se exigit proportionari meritis. Cæterum lumini gloriæ non convenit esse premium, aut beatitudinem, sed dispositionem elevantem, et fulcientem intellectum, ut adipiscatur premium : et ita debet proportionari indigentias potentiæ in ordine ad premium, undo quia potentia perfectior indiget remissiori lumine ad efQciendam visionem æqualem cum visione alterius, qui imperfectioris est intellectus ; e contra vero iste indiget intensiori lumine in ordine ad prædictum effectum, ideo debet juxta hanc proportionem illius tribui.

Sed contra. Nam si lumen gloriæ non tribueretur juxta proportionem meritorum, et quantitatem incrementi visionis, fieret inde, ut visio, seu premium non concederetur juxta mensuram eorundem meritorum : ergo habentibus æqualia merita debet tribui æquale lumen. Consequentia patet. Antecedens autem probatur. Quoniam jam vi-io, quoad aliquod sui incrementum non correspondent in habente perfectiorem intellectum, incremento luminis (siquidem huic non tribuitur ita intensum lumen, ac est visio) seri nativæ virtuti intellectus, cui, juxta hunc dicendi modum Molinæ, correspondet aliqua virtus proxima, licet partialis, respectu visionis : ergo talis visio, et premium non concederetur juxta mensuram meritorum : nam, quod jure naturæ est debitum, et ex propria virtute habetur, non

Aliud Molio® effugium.

Praeluditur primo.

H

i\·i

l

l

tribuitur per modum coronæ, atque adeo nec juxta proportionem, et mensuram meritorum.

34 Quocirca licet, juxta hanc evasionem Molinæ habenti quatuor opera meritoria, ut unum cum intellectu, ut unum perfectiori, tribuatur lumen, ut tria, et visio, ut quatuor, nihilominus quartus gradus incrementi non tribueretur, ut præmium, sed unum ex illis operibus sine præmio maneret. Et ratio est aperta. Quoniam prælictus gradus corresponderet naliuæ virtuti intellectus : et ita solum tria ex illis operibus remunerata manerent, ac proinde premium non ad mensuram operum tribueretur : siquidem tribui præmium ad mensuram el juxta proportionem meritorum, necessario involvit, ut cuilibet operi suum peculiare præmium, et juxta proportionem, et quantitatem ipsius correspondeat.

Confirmatur. Quia ex opposito etiam fiet, quod illa visio, quoad aliquem gradum non est quid supernatural, et divini ordinis, et per consequens nec tribueretur per modum coronæ, et juxta proportionem meritorum. Sequela, quoad priorem partem probatur. Quia incrementum illud visionis, quod correspondent naliuæ virtuti perfectioris intellectus, esset illi proponionatum, et per consequens ordinis naturalis, non vero ordinis supernaturalis, et excedentis. Quoad secundam vero partem etiam constat. Quia merito supernatural! non correspondet per modum coronæ, aut juxta mensuram ipsius, aliquid ordinis naturalis, sed necessario debet illi correspondes aliquid ejusdem ordinis.

35 Deinde. Nam etsi daremus servari proportionem, juxta hunc modum dicendi Molinæ, inter merita, et visionem cum inæqualitate luminis, non potest salvari debita proportio inter eadem merita, et totale præmium beatificum, iu ut daretur juxta mensuram meritorum : ergo, etc. Antecedens probatur. Nam habens meritum ut quatuor, una cum perfectiori intellectu, necessario debet habere cbaritatem ut quatuor, quandoquidem augetur gratia, et charitas juxta gradum meritorum ; cumque ille, qui est perfectioris intellectus, sit etiam perfectioris voluntatis, consequens erit, ut postea habeat fruitionem, et amorem beatificam, ut quinque, quæ etiam spectant ad totale, et completum præmium beatitudinis : ergo non salvabitur, quod præmium merito adaptetur, et consequenter neque quod alteri habenti æqualia merita, cum imperfec-

tiori voluntate tribuatur æquale præmiuCT cum illo priori.

36 Nec disparitas illa inter visionem, et lumen, ob quam in hac solutione dicitur visionem debere proportionali meritis, esseque juxta mensuram illorum, secus vero lumen, est alicujus momenti ; quamvis per eam asserat Vazquez loco citato sufficienter enervari vim hujus rationis pro nostra assertionem. Nam qd eliciendos actus, qui suat dispositiones proporiiionata' od gratiam sanctificantem, non detrahitur aliquid de virtute supernatural! requisita in actu primo ad illos, quantumcunque potentiæ rial 'magis perfect® secandum suam naturam, quamvis virtus illa sit id, per quod potentia habent elevari, et fulciri in ordine ad predictos actus : ergo beet lumini gloriæ conveniat esse dispositionem elevantem, et confortantem intellectum in ordine ad visionem, non adimetur aliquid de quantitate luminis juxta mensuram perfectioris visionis, quamvis intellectus secundum suam naturam sit magis perfectus. Antecedens communiter admittitur a Theologis in nnteria de gratia. Consequentia vero probatur. Nam tota ratio, quare id admittitur in ; rædictis actibus viæ, est supematanilitas eorum, et proportio, quæ in eodem ordine debet esse inter illos, et suum principium elevans : hæc autem majorem vim habet respectu visionis, quæ in ordine supernatural] est excellentior

Ex quibus omnibus satis constat, lumen gloriæ habere etiam rationem præmii. Tum, quia est donum per se pertinens ad patriam, et necessarium ad eliciendam visionem beatificam. Tum etiam : quia si major intensio habitus charitalis viæ potest esse præmium actus intensioris ejusdem viæ, cur lumen gloriæ non poterit, licet sil habitus, osse premium operum viæ, cum etiam tale lumen ex parte principii meriti non desidere-

i IV.

Solutio argumentorum opposite senienlii.

37 Ad primum ex testimonio Divi Thomæ desumptum dicendum est, illud adverbium *magis* non habere ibi vim comparisonis affirmativa?, sed negativa», et exclusivæ respectu unius extremi, et affirmativæ respectu alterius : sicut ad Hebræos 11. ubi fit sermo de Moyse magis eligente affligi cum populo Dei, quam tempora :'

peccat

Conflr-
uuior.

Pneda-
ditar
secundo.

M

peccati habere jucunditatem. Nam ly inu- accipitur in sensu dicto, ita, ut signifi- cet» quoti Moysee nullo modo elegit tempo- ralis peccati jucunditatem, sed potius jacundissimo animo pertulit affligi cum po- pulo Dei. Ita ergo in præsenti, proportionem serrata, philosophandum est, atque adeo in illis verbis Divi Thomæ, tantum signifi- catur diversitatem, et inæqualitatem visio- nis nullo modo sumi ex quantitate facultatis naturalis intellectus, sed ex quantitate lu- minis gloriæ.

Ad confirmationem respondetur, nomine facultatis gloriosæ intelligi lumen gloriæ, seu potentiam intellectivam quatenus ele- vatam, et juxta mensuram elevationis ; alio- qui argumentum, cui prædicta solutio adhi- betor, maneret insolutum, convinceretque intentum, ut intuenti patebit.

38 Ad secundum, et ejus confirmatio- nem bene respondetur ibidem. Et ad pro- lationem in contrarium concessio antece- denti, neganda est consequentia. Ad cujus probationem dicendum est, intellectum alias perfectiorem in virtute naturali intelligendi, noa concurrere etiam radicaliter ad visio- nem, quatenus habet prædictum excessum : sed hoc materialiter se habere : quia solum influit per potentiam obedientialem, quæ est ejusdem speciei in omnibus intellectibus creatis : et ita etiam influxus radiculis, et remotus illius erit æqualis.

Unde in hoc manifesta cernitur dispari- us inter intellectum concurrentem radica- liter in ordine ad actus supematurales, et inter substantiam influentem, etiam radi- caliter in ordine ad proprios effectus. Nam substantia concurrat quatenus habet tantam perfectionem naturalem, et quatenus causa elevans, non vero elevata ; secus vero in- tellectus : et ita substantia concurrat, ut æqualis, vel ut majoris perfectionis cum effectu producendo, ejusque major vel mi- nor perfectio debet in prædicto effectu relu- cere : intellectus autem influit, ut agens inferius, elevabile tamen, et non nisi, ut elevabile : et propterea effectus non habet tinum, vel tantam perfectionem, nisi jux- ta lantiitatem elevationis. Per quod etiam d i l, quod de forma substantiali ibidem adducitur, satis, proportionem servato, constat.

39 Ad confirmationem ejusdem impu- gnationis respondetur negando antecedens, Û ly *ideo* redlat causam adæquatam. Quo- niam hoc, quod est, majorem perfectionem alicujus non debere necessario splendere in

effectu producto, potest provenire vel ex ratione ibidem adducto, vel ex eo quod so- lum habet concursum remotum, el radicu- lam modo explicato, solumque influat, ut elevatum ad superiorem ordinem, ut in præsenti contingit. Quare licet sit tribuen- dum aliquid amplius intellectui in ordine ad visionem, quam aquæ respectu calefac- tionis, non tam⁰n, quod visio crescat juxta majorem perfectionem naturalem intellec- tus, sed quod ipse, ut elevatus, et perfusus lumine gloriæ habeat rationem causæ prin- cipalis respectu visionis, propter rationem supra assignatam ; secus vero aqua calida respectu calefactionis. Nam in ordine ad hanc toto ratio agendi est calor : el ideo pnedicta calefactio non continetur sub actu adæquato aquæ ; secus vero in intellectu : et ito visio sub objecto, et actu adæquato illius clauditur, artic. 1. diximus.

40 Nec refert, si contra ea, quæ in solutione hujus secundi argumenti , ac proinde confirmationis illius, diximus, ob- jicias, quod licet, juxta modum illum di- cendi, quem disput. 1. hujus tractat, num. 13. adduximus (nempe potentiam obedien- tialem intellectus in ordine ad visionem Dei esse quid supernatural, et formaliter, sive ex natura rei distinctam ab eodem in- tellectu, secundum suam essentiam, et vim naturalem ad intelligendum considerato) possit defendi, quod prædicto potentia obe- dientialis intellectus Angelici, et humani est ejusdem speciei, et per consequens, quod excessus, quo intellectus Angelicus excedit humanum, materialiter tantummodo se habet, siquidem, tantum influunt in visionem Dei per prædictas potentias obe- dientiales ; non tamen poterit id defendi, aut cohærere cum altero dicendi modo, quem loco citato num. 14. adduximus (nempe intellectum Angelicam, et huma- num per sua essentialia formaliter sumpta videre Deum, et prædictam potentiam obe- dientialem non esse secundum id, quod in recto importat, distinctam formaliter ab essentialibus prædictorum intellectuum, sed tantum importare essentialia illorum, con- notando tamen carendam eiicacitotis pro- ximo?, sive quantitatis virtutis ad agendum) ergo saltim juxta hunc dicendi modum, melior, et perfectior intellectus, qualis esset Angelicus, melius, et perfectius Deum vi- debit, quam intellectus humanus, si utri- que æquale lumen gloriæ concederetur .

Consequentia videtur perspicua. /Antece- dens autem, quoad primam partem patet

Object

ex dictis. Quoad secundam vero probatur. Nam hoc ipso, quod praedicta potentia obedientialis, per quam intellectus creatus una cum lumine gloriæ influit, non sit distincta ab essentialibus intellectus humani, et Angelici, oportet, tum, quod se excedam in praedicta potentia obedienliali, quandoquidem se excedunt in essentialibus suorum intellectuum specie⁴ distinctorum : tum, quod hic excessus non se habeat materialiter, et per accidens ad influxum pnediçtæ potentiæ obedientialis, quippe qui per se, et indispensabiliier ad illam quatenus talem spectat.

Solvitor. 41 Respondetur enim, negando antece- dens, quoad secundam ejus part. El ad pro- bationem dicendum est, quod cum disp. t. hujus tract, num. 15. diximus, potentiam obedientialem intellectus creati ad viden- dum Deum esse ipsammet essentiam illius, connotando tamen defectum efficacitatis proximæ, seu quantitatis virtutis ad præ- dictam visionem, loqueramur de intellectu creato secundum rationem generalem in- tellectus creati, non tamen de eodem qua- tenus (v. g.j Angelico, vel humano. Quia, sicut visus non convenit homini , quia homo, sed præcise, quia animal ; etprop- terea visus hominis, ei leonis non distin- guuntur specie, ita vis obedientialis ad videndum Deum non convenit eidem homi- ni, aut Angelo, quia homo, vel Angelus: sed quia sunt naturæ intellectualis creatæ : et ideo potentiæ istæ non distinguuntur specie, quivisque excessus, qui in intellec- tibus eorum reperitur, habet se per acci- dens, et de materiali in,ordine a i prædic- tam potentiam obedientialem , acproir.de in ordine ad influxum, quem intellectus, ut perfusus lumine gloriæ, exhibet. Unde falsum est id, quod in hac probatione di- citur, scilicet praedictam potentiam oiæ- dentialem, adhuc in recto sumptam, non distingui ab essentialibus intellectus hu- mani, et Angelici, quatenus ille humanus, et iste Angelicus est : quemadmodum falsum esset, vim radicalem ad videndum, quam habet homo, et equus, non distin- gui ab essentialibus eorum, quatenus ad invicem distinguuntur specie. Et propter- ea licet intellectus humanus, el Angelicus se alias in perfectione essentiali excedant, possunt esse ejusdem perfectionis in poten- tiis obedientialibus ad videndum. Deum, quæ in eis solo numero distinguuntur.

Replies prior. 42 Ex quo fit, nihil referre, si urgeas. Tum, quod si intellectus humanus, et An-

gelicus præcise, quia habent rationem in- tellectus, influunt in visionem una cum lumine gloria», liet inde, ut visio, ex quo capite procedit ab intellectibus eorum, eo a erit una in specie atoma : siquidem inttl- lectus secundum istam rationem non eñt unus in specie atoma, et principium alica- jtis operationis non debet habere in se minorem unitatem, quam sil unius iptios operationis, cum hæc ab illo specificetar. Maxime, quia cum unumquodque ope- retur secundum, quod est in actu, nequit esse operationis principium, id, quod est adeo potentiare, et indeterminatum, qcain est gradus genericus, et differentia su- balterna illum constituens, quodque ex & non petit exislentiam, usque dum sit ac- tuatum per differentiam atomam.

Tum etiam, quod si intellectus huma- nus, quia intellectus, habet pro objecto adæquato verum, ut sic, ac proinde ibi- dem includitur Deus, ut clare visibilis, et similiter intellectus Angelicas; tunc in- tellectus humanus, quia humanus, habebit pro objecto adæquato idem verum, ut sic, quatenus speciali modo attingibile, termi- nabiturque ad Deum clare visibilem, ut peculiari etiam modo proprio prædicti in- tellectus est attingibilis : et similiter in- tellectus Angelicus, quia Angelicus, ha- bebit pro objecto adæquato prædiclum verum, ut sic, et ibidem includetur Deus clare visibilis, quatenus omnia hæc alio speciali modo proprio intellectus Angelici sunt attingibilia : ergo etiam oportebit, ut visiones claræ Dei, et intellectus hu- mani, et Angelici distinguantur specie ei illo peculiari modo, quo a singulis ex his intellectibus attinguntur. Gunseq. videtur perspicua. Antecedens autem probator. Quia sicut intellectus Angelicus, et hu- manus habent rationem intellectus, et in- super determinant illum ad rationem, mo- dumque specialem inlelligendi ; ita etiam debent habere, quod tendant in totam la- titudinem objecti intellectus, et quod hanc tendentium ad cunctam illam latitudinem determinant ad hoc, ut isto, vel illo spe- ciali modu singulis intellectibus proprio, in illam, et in quamvis intellectionem in- tra eandem latitudinem contentam, tendat.

43 Ex dictis igitur patet, hæc duo nihil referre. Non quidem primum, ut consui ex exemplo visus, et visionis humanæ, quæ oriuntur ab homine quatenus animal, el tamen sunt ejusdem speciei atomæ cum visu leonis. Et ratio est eadem uirbique.

yrta

Or

J .

Quia licet animal in *esse* enlis, et ut lotum quoddam potentiate est, non habeat essentiam cl speciem atomam ; secus tamen si sumator in ratione totius actualis, el in ratione virtutis radicatis videndi. Sicut licet immaietillitas, et depuratio a materia physica intellectum Angelorum dicatin *esse* rei ratiocein genericam ; et in **m** gradus importet rationem atomam ; quin, nec animal, nec prædicti intellectus secundum rationes jam explicatas sunt ulterius determinabilia, sed dicunt peculiare rationes ultimate constitutas, ut disp. 2. num. 166. latius explicuimus.

Ad illud autem, scilicet gradum genericum, ac proinde differentiam subalternam constituentem illum, non petere existentiā, usque dum sit actuatus per ditTerentiam atomam, constat ex iis, quæ late N. Complut, t. de Generat, disp. 2. nom. 112. et deinceps docent, dicendum esse oppositum.

n 44 Secundum autem etiam nihil referre ex dictis constat. Nam hoc ipso, quod prædicte potentiae ubedientiales sint ejusdem speciei, non possunt habere diversos modos tendendi in Deum clare visum ibidem insinuos, et per consequens nec in vbrum, ut sic. Et ad probationem in contrarium dicendum est. intellectum creatum quatenus talem, consistere essentialiter in hoc, quod possit tendere in veram, ut sic, finito tamen modo attingibile, ac proinde possit extendi in Deum clare visum; cæterum secundum suam essentiam consideratus abstrahit, tum ab hoc, quod possit tendere in prædictum verum, ut sic naturali modo, ac proinde solum tendendo in Deum clare visibilem, non quidem quidditative, et prout est in se, ut formaliter, ut clare visibilem, sed eo modo, quo ex creaturis potest naturali modo utcumque, et quoad *an esi* cognosci, illum esse clare visibilem ; tum etiam ib hoc, quod possit tendere in idem veram supernatural! modo : et per consequens in Deum clare visibilem formaliter, ut ulem, et videndo ipsum, prout est in le. Cæterum hæc potentialitas, et indeterminationis, quam dicit intellectus creatus, ut sic, non tollitur adæquato in intellectu Angelico, aut humano per proprias eorum differentias essentielles, sed pariim per differentias accidentales, in quibus specie accidental! conveniunt, etnumerico differunt. Nam illa indifferentia, quoad attingentiam naturali modo, tollitur per differentias

essentialiter contrahentes intellectum, ut »ic. Quoad attingentiam vero supernatural! modo, per differentias accidentales, scilicet per additionem luminis gloriæ : ex eo quod rationes supernaturales nequeunt essentialiter contrahere intellectum creatum, ut constat ex iis, quæ disp. 3. num. 16. et sequentibus diximus, ne possit dari intellectus creatus ordinis supernatural^, el per consequens substantia supernaluralis completa.

Quare cum lumen gloriæ, de quo loquimur, sit ejusdem speciei in omnibus intellectibus creatis, ut in hac disp. num. 12. ostendimus; et per consequens recipiatur in illis, quia intellectus creati sunt, fit inde, ut different!@ propriæ intellectus humani, et Angelici solum determinent intellectum, ut sic, quoad specialem, et distinctum specie modum naturalem attingendi verum, ut sic, et Deum, ut clare visibilem, ly, *ut* specificative tantummodo accepto : non vero, quoad modum attingendi supernaturaliter omnia hæc, et per consequens Deum, ut clare visibilem, ly, *ut* reduplicative sumpto; sed quod hæc determinatio posterior debeat fieri per determinationem accidentalem luminis gloriæ, quod est ejusdem speciei in omnibus intellectibus creatis. Nam intellectus creatus, ut sic, qui secundum suam tendendam essentialem abstrahit ab hoc. quod tendat supernatural! modo in suum objectum, habet, quod hoc ipso, quod sua essentialia jam dicta perfundantur lumine supernatural!, tendat supernatural! modo in ens, ut sic, et hoc ipso, quod eis communicetur lumen gloriæ, terminetur supernaturaliter, et clare, ac, prout est in se in Deum clare visum : sicut hoc ipso, quod contrahatur per differentias essentielles, v. g. per differentiam intellectus humani tendat in objectum proprium naturale illius, ot modo proprio naturali, qui ei competit.

45 Ad tertium dicendum, in actu fidei posse distingui duo, quorum primum est apprehensio , et explicatio mysteriorum. Secundum vero est ipse assensus fidei. Ex quibus illud prius poterit perfectius haberi ex majori perfectione intellectus : quoniam est quid proportionatum facultati native illius, estque actus ordinis naturalis ejusdem. Secundum vero non crescit juxta quantitatem perfectionis naturalis intellectus, quia est quid supematurale, el divini ordinis : sed solum juxta quantitatem vir-

DE VISIONE DEI

tutis eupernaturalis elevantis, per quam intellectus redditur efficax, et proportiona-
tes inordinead talem assensum eliciendum.

Ad 46 Ad quartum respondetur negando
qoar.aa, antecedens. Quia conatus potentiarum, de
quo in argumento fit sermo, non est ali-
quid distinctum ab actibus earundem.
Unde sicut potentiæ non possunt magis
efficere in ordine supernatural!, nisi ut
elevat®, et juxta quantitatem elevationis;
ita nec possunt magis conari. Maxime,
quia habitus supematurales constituunt
potentias, in quibus sunt, in ratione poten-
tiarum ad ordinem supernaturalem spec-
tantium. Unde sicut potentia nequit conari
in ordine naturali, nisi juxta quantitatem
su® perfectionis naturalis, ratione cujus
habet esse potentiam in hoc ordine, ita nec
in ordine supernatorali, nisi juxta quan-
titem habituum, vel virtutis elevantis,
et praestantis per modum transeuntis id,
quod habites per modum permanentis
praestaret.

Ad 47 Ad probationem negandum est antece-
dens. Nam juxta modum , quo habitus
constituunt in actu primo potentias, tri-
buunt illis, quod possint conari : ex eo
quod, ut diximus, praedictus conatus, seu
applicatio earum ab eisdem active prove-
niens non distinguitur ab illarum operatio-
ne. Unde, quia habites naturales non dant
posse simpliciter, sed posse facile, et cum
delectatione operari, ideo non nisi eodem
proportionali modo habent potenti® ratione
illorum conari ; quia vero habitus super-
naturales tribuunt posse simpliciter, prop-
terea tribuunt etiam posse simpliciter co-
nari.

Nec obest id, quod ibidem adducitur,
scilicet habites subordinari potentiis, quoad
operari, et quod potentiæ possint indiffe-
renter uti, et non uti eisdem . -Nam in
primis licet habitus naturales subordinen-
tur potentiis, quia supponunt illas consti-
tutas in ratione potentiarum ; non tamen
habitus supematurales id habent, saltem in
eo sensu, in quo argumentum intendit, sed
habent elevare, et constituere illas in ratio-
ne potentiarum supernaturalium . Unde
sicut potentia non subordinatur sibi ipsi
proprie, et in rigore loquendo, ita neque
habitus supernaturals, v. g. potenti® in-
tellectiva·, subordiuabitur ipsi secundum se
sumpt® : quia nequit eo uti, nisi, ul elevata
per prodictum habitum.

Ad id, 47 Deinde hoc, quod eat posse, et non
q°baein posse potentiam uti proelietis habilibus,

non convincit, quod ratione sui habat r»»
aliquem conatum distinctum ab opsra- JS
tione supernatural! illorum, quo applicen-
tur ad operandum, sicut ex eo quod eadea
potentia possit pro sua nativa libertate ia
ordine naturali uti, et non uti s»? ipu,
non infertur habere aliquem conatam ac-
tivum distinctum a sua operatione, quo
se applicet ad agendum ; sed satis ert,
vel quo i potentia sit libera, et ideo eleviu
juxta propriam naturam per habitum, non
vero sine elevatione possit libere operari in
ordine supernatural! ; vel quod si libera
non fuerit, subordinetur una cum suis bi-
bilibus supernateralibus (modo tamen ahii
dicendo) potentiæ liber®, et elevatæiuor-
dine ad usum illorum : quamvis hoc ulti-
mum in via habeat locum ; ex eo quoi
potentiæ nostræ non determinantur, sen
necessiiantur, quoad exercitium per suos
habitus :non vero in paula, in qua oppo-
situm contingit respectu actus saltim prio-
ris habituum ad statum beatificum per
se primo spectantium, ut in lumine glori®
cernere ’icet. λ. n|

48 Diximus, quod conatus, seu appli- t-i*
catio potentiarum ab eis active proveniens
non distinguitur ab illarum operatione:
nam utrum ultra hanc determinationem
activam, alia determinatio, seu applicatio
passiva, qua a Deo applicentur in online
ad proprias operationes, tam naturales,
quam supematurales, desideretur, non est
hujus loci. /

Cæterum hic applicatio Dei, si semel
datur (de quo nihil modo, ut decreto
sanctissimi D. N. Pauli V. magis paream-
us) est in operationibus naturalibus,
juxta quantitatem virtutis naturalis expe-
dite, si loquamur de agentibus necessariis,
et si de liberis juxta praescriptum divioæ
voluntatis, sicut etiam in operationibus
supernateralibus non potest excedere quan-
titem habitus, sive virtutis elevantis,
estque ordinis supernaturalis , et divini,
ut ex dictis satis constare poterit.

ARTICULES VII.

Ütrun ridfttgj Dtsm per euenlim
ipnoi cotnprekeaiiatl ?

! A·! septimum sic proceditur. Videtur, qaod i&ste
Deum per e=sentiam, ipsum comprebradant. Ihrîi «a
Ap<*t. Phil. 3. *Sequor antem, n quo taïdo (oaprtin-*
«Mm : eau astern frustra sequebatur : diât ema L
Corinth 9. Sir attr», rom ftuui fn Mttrtat : erpt tpi
rompraewJil, et tudem ratione alii. quos ad hoe intiH.
dje<m> . Siî crri/r, s/ comprehenJatu.
' Pr*t*r«. Ut dial August, in lib. de Trdeadô Ika

»l PwliMia, illud comprehenditur. quod ita totum vidfr lir.it nihil rju< lateat vidculem . srd si Deus per essen- tiui videtur. totas udetur, ct nihil ejus latet vldtiilem; ran thus sil simplex : ergo a quocumque videtur per es- Metuti, comprehenditur.

Si diQtur, quod vidrlur totus, sed non totaliter. Contra, falditer, vel dicii modum videntis, vel imulum rei vita* : scdille, qui videt Deum per elenium, videt eum totaliter, riripifiretur modus rei vis», quia videt eum niculi est, etdictam ut : similiter videt eum totaliter, si significetur girits videnti' : quia tota virtute sua intellectus, Dei oiCfltum videbit : quilibet ergo videns Deum peressen- taa.UUlter eum videbit : ergo eum comprehendet.

tted contra est, quod diciur Jrrem. 3\$. *b'orlintmc.* *Ofnc, potent, bjmiNut ejterciMm nomen tibi : magnui ctiilii), et incotnprckeniiithj cogitatu : crfo rompre- ltaah oia point.

Hopodeo dicendum, quod comprehendere Deuin im- ptt<:bile est coicamque intellectui creato : attingere vero seele Deum qualitercumque magna est bcalifludo, ul ôût Aucast.

Ad cujus evidentiam sciendum est, quod illud eompre- kadifor, quod perfecte cognoscitur; perfecte autem cogno- scitor, quod tantum cognoscitur, quantum est cognosci- ble. Ucde si id, quod es! cognoscibile per scientiam dcsonstntham opinione teneatur, ex aliqua ratione proba- bili concepta, non comprehenditur, puta st hoc, quod rsl (n>3;ulmu tubere lres angulo» a-uales duobus rectis, afifib sciati per dcmonstrationrtn, comprehendit illud. Si rcro aliquis eja> opinionem accipiat probabiliter per hoc, <90d a sapientibus, vel pluribus ita dicitur, nmi nnnprv- bredet ipsum : quia nun pertingit ad illum perfectum mo- dia cognitionis, quo cognoscibilis est. Nullus autem in- kiicctos creatus pertingere potest ad illum perfectura sodt- cognitionis divina- essentia-, quo cognoscibilis est, qiod ?ic patet Unumquodque enim sic cognoscibile est, secuidum quod est ens acIn. Deus igitur, cujus esse rst ifflailnm, ut supra ostensum est, infinite cognosci- M\$ est. Nullus autem intellectus creatus potest Deum ixioile cognoscere. In tantum enim intellectus créaius tifiuii essentiam perfectius, vel minus perfecte cognos- cit, ia quantum majori, vel minori lumine gloriæ perfun- ditor. Cum igitur lumen gloriæ creatum in quocumque ixlrilcetu rreato receptum non possit esse infinitum, im- passibile est, quod aliquis intellectus creatas Deum infi* til- cu4no»ai Unde impossibile est, quod Deum com- prehendat.

Ad primani ergo dicendum, quad comprehensio dicitur dcphciirr. Uno modo stricte et proprie secundum quod liquid infinditur in comprehendente : et sic nullo modo liras comprehenditur, nec intellectu, nec aliquo alio : qua, eam 'it infinitus, nullo finito includi potest : ut a'i- qaid finitam eum influite capiat, sicut ipse infinitus est : et ric de comprehensione nunc quæntur. Alio modo com* prehensio largius sumitur secundum quod comprehensio insecutioni opponitur. Qui eniin attingit aliquem quando jis tenet ipsum, comprehendere eum dicitur : ct sic Deus cmprttfenditnr a beatis, secundum illud Cant. 3: *Tenui mr,* «er *dimittam*. Et sic iutelligunlur authorities Apos- tu') de comprehensione : el hoc modo comprehensio est sude tribus dotibus anima*, quæ respondet spei, sicut riiia fidei, ct fruitio rharilati. Non eniui apud nos omne pod videtorJam tenetur, vel habetur, quia videntur inter- dmrfMantia, vel qua- non sunt in potestate nostra. Ne- ese iterum omnibus, quæ habemus, fruimur, vel quia non defcrtannr in eis, vel quia non sunt ultimus finis deside- ra oustri. ut desiderium nostrum impleant, ct quietent. Sed k*e tria habent heati in Deo : φπα, ct vident insutu, rt ndefldo tenent sibi pwscentem in potestate hanentrs veapei' cucu videre : el tenentes fruunlur sicut ultimo fine desiderium implente.

Ad MTotidum dicendum, quod non propter hoc Deus tespreheusibilis dicitur, quasi aliquid ejus sit. quod trulcJlnr : ia l quia non iti perfecte videtur sicut visi- hliv rst: sicut cum aliqua demonstrabilis propositio per atiquis probabilem rationem cognoscitur,' non est aliq- cjis. quod non cognoscatur, nec -abjectum, net prædi- aio, r.«r cOnipOMtio, sed lota non ita perfecte ccgnos- oter >ieut romveibilis est. Unde August, diffiniendo Cõsprebensionetn dicit, quod lotum comprehenditur vi- drvdo, qo »d ita videtur, ut nihil ejus lateat vidente m : aut cijii ßl<< cirran'pici. vel circunsrribi possunt : tunc «sua fines alicujas eircnaspiciunfor quando ad fiocrn in MgeOMcndi illam rem pervenitur.

Ad tertium dicendum, quod totaliter dicit modum ob-

Salmanl, Cure, theolarj., tau», i

Jroti : non quidem ita, quod totus modus objecti non radat sub cognitione, sed quia modus objecti non est mo- dus cognoscentis. Qui igitur videt Deum per essentiam, videt hoc in eo, nuod influite rxil'lit, et infinite cognos- cibilis est. Sed *hic infinitus* modus non competit ei. ul scilicet ipse infinite cognoscat. Sicut aliqui» probabiliter M-ire potent ahgojm propositionem cs.'c demonstrabilem, licet ipse eam demonstrative non cognoscat.

Conclusio :

Impossibile est aliquem iulellecium creatum comprehendere divinam essentiam.

DISPUTATIO VI.

De incomprehensibilitate Dei ab intellectu creato.

1 Ex incoinprehensibiitate Dei ab intel- lectu creato infinitas ejus in ratione objecti cognoscibilis melius, quam ex aliis colligitur, ut dubio sequenti expli- cabimus; et ideo D. Tbom. peculiariter hoc inquiri*t*, ut inde melius infinitas divin© essentiæ in ratione objecti cognos- cibilis deprehendatur.

DUBIUM UNICOM.

Utrum per divinam potentiam possit intel- lectus creatus comprehendere Deum?

Ignorata significatione comprehensionis, de qua in præsent*i* fit sermo, non pos- sunt recte, quæ in hoc dub. dicenda sunt, intelligi : et ideo oportet primo explicare quid nomino comprehensionis inteUigamus.

Explicatio tituli.

Pro cujus intelligentia notandum est, Aoimad- comprehensionem intellectualem nuncu- pan talem per ordinem et analogiam ad comprehensionem materialem. Comprehen- sio autem materialis, teste D. Thom. in præsent*i* in solut. ad 1. dupliciter sumi potest. Vel large, prout opponitur inse- cutioni, el hoc modo diciiur comprehen- di, quod manu, v. *g.* jam tenetur: et buic acceptioni correspondet alia in re- bus spiritualibus, scilicet assecutio ejus, quod desiderabatur, atque adeo eliam obtentio, et possessio ultimi finis dicitur hoc modo comprehensio. Sccondu sumi- tur stricte pro inclusione ct continentia.

!»

II

Γ » K

11

VL

b ↑ †

↑ <

i .i

* γθΓ5*θ·

qua unum corpus quantum continet intra se totum aliud corpus, ut cum manus ita continet totum aliquem globum, ut nihil ejus sit extra illam : et huic comprehensioni correspondet alia in rebus intellectualibus, et earum cognitionibus, secundum quam tunc res aliqua comprehenditur per intellectionem, cum tam perfecte, ac tantum cognoscitur, quantum ipsa ex natura sua est cognoscibilis : quia cum res ita cognoscitur, quasi continetur, et clauditur tota. et totaliter intra cognitionem, e.) proportionali modo , quo unum corpus quantum comprehensum ab alio, continetur secundum se totum, et totaliter clauditur ab illo.

Unde D. August, lib. 20. de Civitate Dei, cap. 8. loquens de hac comprehensione per cognitionem, inquit : *Quidquid scientia comprehenditur, scientis comprehensione finitur, quatenus nimirum nihil est in re sic cognita, quod sit extra cognitionem comprehendentem illam* , et tomo 2. epist. 112. cap. 9. circa principium diffiniens comprehensionem, inquit : *quod totum comprehenditur videndo , quod ita videtur, quod nihil ejus lateat videntem, aut cujus fines circunspici, vel circunscribi possunt.* Nam, ut loquor citato explicat D. Thom, tunc finis alicujus circunspicitur , quando ad finem in modo cognoscendi illum pervenitur , id est , quando talis res cognoscitur tantum. seu tam perfecte, quantum ipsa ex natura sua est cognoscibilis.

2 Nomine autem finitionis ad comprehensionem desiderate, et in particula illa, *finitur*, explicate, non intelligitur finitio positiva, quasi necesse sit ad comprehensionem, quod res cognita finiatur positive per talem cognitionem, alioqui Deus non esset comprehensibilis etiam a se ipso ; quandoquidem ad hanc finitionem positivam requiritur, ut objectum in ratione objecti cognoscibilis sit in se finitum ; sed intelligitur finitio negativa, per quam tantum significatur, quod licet objectum sit infinitum in ratione cognoscibilis, nihilominus ita perfecte videatur, ut nihil sit in eo. quod totum et totaliter per cognitionem illam non attingatur : atque adeo nullus sit excessus inter cognitionem in ratione cognitionis consideratam, et inter objectum cognoscibile in ratione cognoscibilis sumptum. Et similiter cum idem August.

inquit, tunc aliquid comprehenditur, eam fines ejus circunspiciuntur, aut circumscribuntur, non intelligitur de circumscriptione positiva, sed negativa; ac proinde, nec de finibus objecti positivis, sed negativis in collatione ad comprehensionem; quatenus, ut molo dicebamus, nihil est in objecto cognito, quod totum et totaliter non attingatur per illam cognitionem, ita ut nullus sit excessus inter eam, et objectum, si illi in ratione cognitionis et attingentiae prædictæ, et objectum in ratione objecti cognoscibilis consideretur.

Titulus ergo dubii non intelligitur de comprehensione primo modo sumpta ; quia sicut certum est omnes beatos tenere et consequi per visionem beatificam suum ultimum finem, scilicet Deum christi visum, ita certum esse debet omnes illos comprehendere Deum, sumpta comprehensione pro hac (ut sic dicamus) Visione intellectuali ultimi finis. Unde D. Thom, in hoc sensu explicat illud Cantorum : *Tenui cum, nec dimittam* ; et similiter illud Pauli : *Sic currite, ut comprehendatis* : quia comprehensio hoc modo sumpta est una de tribus modis animæ, quæ correspondet spei, sicut visio finis, et fructus charitatis.

Quare titulus solum intelligendus est de comprehensione posteriori modo accepta, quatenus dicit cognitionem ita perfectam in ratione cognitionis, ut cognoscat objectum tantum, quantum ex natura sua cognoscibile est. ac proinde attingat illud totum et totaliter. Diximus , *ex natura sua* , quia ad comprehensionem stricte sumptam non desideratur, ut cognitio attingens objectum comprehendendum , sit omnium perfectissima; alioqui solus Deus posset comprehendere aliquod objectum : sed sufficit, ut sit tanta in ratione cognitionis, quanta ab objecto ex meritis propriæ cognoscibilitatis exigitur.

Rationes dubitandi pro parte affirmativa.

3 Partem affirmantem suadere videntur hæc argumenta. Primum quidem. Nam intellectus creatus potest comprehendere scientiam visionis Dei : ergo etiam divinam essentiam. Consequentia patet. Nam, sicut essentia divina est infinita, ita etiam ejus attributa : ergo si hæc, non obstante infinitate.

infinitate, possunt comprehendi ab intollec-
lu creato, etiam essentia divina erit com-
prehensibilis ab illo : quandoquidem sola
infinitas potest hunc comprehensionem im-
pedire. Antecedens autem probatur. Nam,
ut docet D. Thum. 3. part, quæst. 10. art.
1. anima Christi Domini videt omnia, quæ
Deus scit scientia visionis. Unde sicut
comprehenderet attributum sciontim sim-
plicis intelligentiæ. si attingeret omnia
possibilia, ad quæ talis scientia extenditur,
ita comprehendet scientiam visionis hoc ipso
quod videat omnia et singula , ad quæ
talis scientia extenditur ; siquidem ad com-
prehendendam aliquam scientiam sufficit at-
tingere illam, et omnia objecta, ad quæ se
extendit.

4 Secundo. Quilibet beatus potest, imo
debet videre divinam essentiam, tam se-
cundum totam suam entitatem, quam se-
cundum omnes modos , qui in ipsa
reperiuntur : ergo potest, et debet com-
prehendere Deum. Consequentia videtur
legitima. Nam hoc ipso quod res vi-
deatur secundum totam suam entitatem,
et secundum omnes modos ejus, videtur
lota el totaliter ; quia nihil est in ea, præ-
ler totam suam entitatem, et omnes modos
illius, el per consequens, nec ulterior cog-
noscibilitas in eadem restat : et ad compre-
hensionem nihil aliud desideratur, nisi quod
res cognita tota et totaliter, ac proinde
secundum omnem cognoscibilitatem, quam
babet. attingatur : ergo, etc. Antecedens
autem probatur. Nam tota entitas divinæ
essentiæ, et omnes ejus modi sunt una et
eadem simplicissima rcalitas : ergo non po-
test videri secundum aliquid ipsius, et se-
cundum aliquid non videri : quandoqui-
dem id, quod simplicissimum est, vel non
attingitur secundum aliquid ipsius, vel at-
tingitur secundum se totum.

5 Nec refert, si dixeris, hinc ad sum-
mum colligi beatos intueri Deum secun-
dum ea, quæ sunt formaliter in ipso, non
vero secundum ea, quæ eminenter con-
tinet; at cognitio horum, etiam desidera-
tur ad comprehensionem.

Nam contra hoc est. quod ea, quæ con-
tinentur eminenter in Deo, non sunt ip-
se Deus, sed creature : ergo ex eo quod
ipsæ non videantur, non sequitur essen-
tiam divinam visam secundum totam suam
entitatem et omnes modos ejus, non vi-
deri totam et totaliter.

Nec refert, si ulterius dicas, quod licet
res eminenter in Deo conteneue, non sint

ipsæ Deus, bene tamen eminentia illa, in
qua continentur; hanc autem, quippe ob-
jectum eminentissimum. et æquivalens in-
finitis objectis, non posse ah intellectu
creato et finito videri.

Nam contra hoc etiam est, quod hæc
eminentia divinæ omnipotentia, quatenus
continet predictas creaturas, est etiam
formaliter in Deo, quandoquidem divina
omnipotentia est formaliter virtus agendi
eminentissima, et ratione hujus formalis,
et infinltæ eminentiæ continet virtualiter
omnes creaturas : ergo prædicta eminentia
non poterit non ab omnibus beatis videri,
ct consequenter omnes creature eminen-
ter et virtualiter ibidem conteneue. Prima
consequentia patet ex dictis, secunda au-
tem ex prima. Quia sicut repugnat cognosci
divinam potentiam, ut est virtus formaliter
eminens, continens virtualiter, verbi gra-
tia, equum, et non cognosci eundem
equum, ita repugnabit cognoscere eam, ut
est virtus formaliter eminens, continens
virtualiter omnes creaturas, quin omnes
illa? cognoscantur.

6 Et confirmari potest totum hoc argu-
mentum. Nam, cum dicitur, Deum videri
a beatis totum et quoad omnes perfec-
tiones et foraialitates in eo repertas, non
vero totaliter; vel ly, *totaliter*, dicit modum
tenentem se ex parte rei visæ? et hoc non;
quandoquidem quidquid est in Deo, est
una et eadem simplicissima formalitas ,
et ideo nequit secundum aliquid sui videri,
el secundum aliquid non videri; vel dicit,
modum se tenentem ex parte videntis?
et hoc non ; tum quia potentia tota virtute
sua videt Deum; tum etiam, quia ad com-
prehensiofiem non desideratur, ut obje-
ctum omni modo tenente se ex parte viden-
tis videatur ; alioqui una creatura non
comprehenderetur ab alia, sed a solo Deo ;
quia a solo ipso videtur omni modo, et
omni perfectione possibili, quæ ex parte
videntis se tenere potest.

7 Tortio. Intellectus creatus potest, sal-
tim per divinam potentiam, elevari ad vi-
dendum omnia, qua» sunt in Deo formaliter
et eminenter : ergo etiam ad comprehen-
dendum illum. Consequentia patet. Tum
quia D. Thom. art. sequenti illi soli intel-
lectui tribuit virtutem ad comprehendend-
um Deum, qui habet virtutem ad co-
gnoscendum omnia, quæ in eo formaliter
et eminenter continentur. Tum etiam ex
iis, quæ in hoc eodem dubio dicemus.
Antecedens autem quoad primam partem,

Icipatf-
nalio.

Confir-
malar.

V4 . .

Tertiam

[f l f / b i l ,

scilicet quoad ea, quæ in Deo sunt formaliter, communiter admittitur a Theologis, et ex dictis, et dicendis constabit Quoad 2. vero part, nimirum, quoad ea, quæ in illo eminenter continentur, prolatur sic. Nam Deus, et simul reliqua omnia, quæ in ipso eminenter continentur, non sunt objectum aliquod absolute, et intensive perfectius, quam sit solus ipse Deus secundum ea, quæ ipse est formaliter, el quidditative; ergo cum possit intellectus elevari ad videndum illud objectum, quod est Deus formaliter, el quidditative, etiam poterit elevari, saltem per divinam potentiam, ad videndum alterum objectum, quod simul est Deus, et omnia, quæ in ipso eminenter continentur.

Confira. Confirmatur. Quoniam omnipotentia non est factiva rei factibilis, ut sic, sed hujus, et istius, et illius factibilis in particulari; ergo repugnabit eam quidditative cognosci, quin cognoscantur prædictæ creature in particulari; ergo cum quivis beatus videat quidditative omnipotentiam, et cuncta, quæ in Deo sunt formaliter (ul ex iis, quæ disp. sequenti dub. 1. dicemus, constabit) consequens erit, ut quivis ex illis rideat in omnipotentia omnes creaturas possibles» comprehendatque Deum. Hæc ultima consequentia ex nuper dictis constat. Prima vero ex antecedenti. Quia repugnat cognosci omnipotentiam, ut activam harum, et illarum creaturarum in particulari, quin tales creature cognoscantur. Antecedens autem probatur. Quoniam omnipotentia est potentia factiva (ut sic dicamus) practica: potentia autem practica, sicut non potest producere factibile, ut sic. sed hoc, et illud factibilo, ita nec est virtus factiva rei factibilis, ut sic, sed hujus, et illius factibilis in particulari.

Qwr-la““ 8 Quarto. Quoniam Deus totus, et totaliter, ac proinde secundum omnem rationem intelligibilitalis passivas, quam habet, continetur intra objectum adæquatum intellectus creati: ergo puterit elevari ad illum sic videndum, ei consequenter ad comprehensionem ipsius. Hæc ult. consequ. patet ex dictis. Prima vero ex antecedenti. Nam quævis potentia potest elevari ad cognoscendam quamvis rem contentam sub objecto adæqualu ipsius, et eu modo, quo sub illo continetur: ergo si Deus, ul cognoscibilis, totus. et totaliter continetur sub objecto adæqualu intellectus creati, poterit elevari ad illum sic videndum. Antecedens autem probatur. Nam objec-

lum adæquatum intellectus est ens in tota sua latitudine: at sub ente in hac amplitudine, certum est contineri quodvis ens, ac proinde quodvis intelligibile secundum quamvis rationem intelligibile consideratum; ergo etc.

9 Quinto. Deus potest communicare intellectui creato lumen gloriæ infinite intentum: ergo intellectus elevatus per hoc lumen, poterit comprehendere Deum. Consequentia videtur certa. Tum ex D. Thom. in hoc art. ubi inde colligit, non posse intellectum creatum cognoscere Deum infinite, sicut requiritur ad comprehensionem, quia nequit recipere lumen gloriæ infinitum: ergo si hoc potest illi a Deo communicari, valebit illum comprehendere. Tum etiam ratione ejusdem S. Doct. Quia, sicut Deus est infinite cognoscibilis, ita intellectus elevatus per lumen infinitum esset infinite cognoscitivus Dei, atque adeo virtus cognoscitiva intellectus, et cognoscibilis objecti se adæquarent. Antecedens autem probatur. Quia lumen gloriæ non petit limitationem quoad intensionem, el efficacitatem ex propria ratione formali, quandoquidem secundum istam est formalis participatio divini luminis, quod est infinitum per essentiam: nec ex parte causæ efficientis, scilicet divinæ virtutis; cum hæc etiam sit infinita: neque tandem ratione subjecti, scilicet intellectus; nam hienoa est capax luminis. secundum potentiam naturalem, sed secundum obedienciaient, quæ non est determinata ad aliquem certam gradum luminis, ul ex se constet.

10 Nec refert, si dixeris, non quamvis infinitatem ex parte luminis sufficere ad cognoscendum Deum infinite, sicut requiritur ad comprehensionem; sed insuper desiderari infinitatem per essentiam: quandoquidem Deus in ratione objecti cognoscibilis non qualemunque infinitatem, sed infinitatem per essentiam habet.

Nam contra hoc est, quod lumen creatum, et infinitum, esset sufficiens ad cognoscendum Deum secundum omnia, quæ sunt in ipso etiam eminenter: ergo ad cognoscendum illum infinite ea infinitate. quæ requiritur ad comprehensionem. Consequ. constat ex iis, quæ molo dicebamus. Antecedens vero suadetur. Nam per lumen intensum, ut duo. cognoscuntur ex vi visionis divinæ essentiæ tot, vel tot creature possibles in Dei omnipotentia continue: ergo si lumen hoc sit duplo intensius, videbuntur per

Γ

BA>
*

TRACT. II, DISP. VI. DUB. UNIG.

illud ex vi visionis divinæ essentiæ crea-
tura» possibles duplo piores : ergo si
infinite crescat in intensione, ac proinde
tantum, quantum crescere queit, non po-
terunt non videri per ipsum infinitio crea-
ture possibles, quæ in divina omnipotentia
continentur.

Ferito *Catholica testimoniis Scripturæ et
Patrum stabilitur.* . . .

!! Dicendum tamen est intellectum
creatum etiam perfusum lumine gloriæ, non
posse per ullam potentiam comprehendere.
Deum. Ita communitor omnes Theologi
unico excepto Valentia, qui tomo 1. disp.
i. quæst. 12. punct. 5. asserit assertio-
nem hanc esse veram secundum potentiam
Dei ordinariam : et licet de ea in ordino
ad divinam potentiam nihil diffiniat, nihil-
ominus magis inclinatur in oppositum nos-
tra? assertionis. Unde non erit necesse
cæteros alios Theologos sigillatim addu-
cere. Assertio hæc quoad incomprehensi-
bilitatem Dei ab intellectu creato de poten-
tia Dei ordinaria, probatur ex Basiliensi
Concilio sess. 22. ubi diffinitur, proposi-
tionem Augustini Romani, scilicet ani-
mam Christi videre Deum, tam perfecte, et
clare sicut Deus videt se ipsum, et alias
propositiones ex hac procédantes esse er-
roneas. Quare cum ex illa priori pro-
positione aperte sequatur, animam Christi
comprehendere Deum, ut ex dictis const-
tat, fit inde, ut ex vi prædictæ dif-
finitionis maneat etiam damnata, ut er-
ronea hæc propositio, nimirum eandem
animam Christi comprehendere Deum. Cui
diffinitioni maxima fides adhibenda est :
quia, ut bene notavit Gonzalez in præsentibus
disp. 30. sect. I. damnatio illa facta fuit
anno 1435. antequam anno 1437. dis-
solveremur Concilium a Pontifice, et fuit
approbata per Bullam Nicolai V. qui suc-
cessit Eugenio IV. ut habetur in summa
Concil. in fine Concil. Basiliensis.

X Quoad incomprehensibilitatem vero ip-
sius Dei ab intellectu creato, etiam de poten-
tia absoluta, probatur testimoniis Scrip-
ture Ieremiæ 32. *Fortissime, magne, et po-
tens, Dominus exercituum nomen tibi : mag-
nus consilio, et incomprehensibilis cogitatu :*
ad Rom. 11. *incomprehensibilia* dicuntur
judicia ejus. Quod si operationes dicuntur
incomprehensibiles, multo magis erit in-

comprehensibilis essentia. Et in cap. *fir-
miter*, de summa Trinitate, et fide Catho-
lica dicitur de Deo, quod sit immensus,
incommutabilis, et incomprehensibilis : et
in cap. 2. quod incipit, *damnamus*, as-
seritur : *Nos autem, sacro approbante Con-
cilio, credimus, et confitemur cum Petro,
quod una quxdam summa res est, incom-
prehensibilis quidem, et ineffabilis.* Quæ
testimonia intelliguntur a Patribus et
Theologis etiam per ordinem ad divinam
potentiam.

12 Nec refert, si cum Gabr. Vazq. in
præsentibus dicas, testimonia hæc non esso in-
telligenda de intellectu beati, sed viatoris.
Nam contra hoc est. quod prædicta testimo-
nia communiter intelliguntur a Theologis
et a Sanctis Patribus de incomprehensibili-
tate a quocumque intellectu etiam beato, ut
optime probat Gonzalez in hoc art. disp.
30. jam citata rereferens Dionys. Cyprianum,
Nazianzenum, Basil. Ambros. August.
Chrysost. Greg. Magnum, Epiphan. Hilar.
Cyrill. ferosolimitan. Damascen. Theodor.
Bedam, et alios : et ita non licet illa ali-
ter interpretari : quandoquidem nemini fas
est testimonia Scripturæ contra unanimem
Theologorum et SS. Patrum consensum
explicare.

Nec obstant duo illa, quæ idem Vaz-
quez tanta multitudine testium contra
ipsum deponentium oppressus addit. Pri-
mum est, non esse in hac re audiendos
Chrysost. Cyrill. Ierosolimitanum, Basii.
Theod. Epiphan. Bedam, et alios ex
Patribus Græcis. quia sentit, omnes illos
circa ultimum finem nostræ beatitudinis
errasse, negantes, Deum posse a beatis,
prout est in se, videri. Secundum est,
reliquos Patres intelligendos esse de in-
tellectu viatoris, non vero beati.

Non itaque hæc obstant. Non quidem
primum. Tum quia supra disputat. 1.
dub. 2. satis ostendimus, prædictos Pa-
tres vere cognovisse, et affirmasse Deum
videri ab intellectu beato. Tum etiam :
quia non ita modeste videtur dictum.
Sanctos Patres circa veram beatitudinem
nostram errasse ; maxime cum error
circa ultimum finem. qui in moralibus
primi principii ratione in habet. totum
ordinem moralem penitus destruat. Tum
denique : quia si prædicti Patres beatitu-
dinem in assecutione alicujus boni creati
scilicet in visione cujusdam luminis finiti,
(ut vult Vazq. disp. 37 c. 2. num. 7.
et 8.) collocassent, fieret inde, eos nec

habuisse fidem, ut oportet ad salutem, nec etiam spem, quæ sit virtus Theologica : hoc autem satis absurdum est, ut ex se constat : ergo, etc. Sequela, quoad priorem part, constat. Nam, teste Apostolo ad Hebræos 11. *Accedentes ad Deum oportet credere, quin est, et quod inquirentibus se remunerator sit.* Quod testimonium de remuneratione. quæ sit ipse Deus, intelligit D. Thom. ibidem lectione 2. Quoad secundam vero part etiam constat. Nam objectum spei est Deus in beatitudine obtinendus, ut docet Angel. Doct. 2. 2. quæst. 17. art. 2. dicens : *Non minus aliquid ab eo sperandum, quam si ipse, cum non sit minor ejus bonitas, per quam bona crealurz communicat, quam ejus essentia?* Unde, hoc ipso, quod prædicti Patres erravissent circa hoc objectum, sentientes non posse Deum ab intellectu creato videri» nullum actum spei virtutis Theologica» habuissent.

Ex quo etiam satis constat interpretationem, quam aliis Patribus Latinis adhibet, non esse legitimam : quandoquidem sicut testimonia Scripturæ contra explicationem Patrum non sunt explicanda, ita nec testimonia Patrum contra communem Scholasticorum consensum et intelligentiam. Quare cum omnes Scholastici communiter intelligent dicta Patrum in sensu in assertionem a nobis explicato, inde est, ut Gabriel Vazquez, non recte ea in alio sensu intellexerit, et ideo ejus interpretatio admittenda non est.

Eadem veritas Catholica rationibus probatur.

Prima ratio assertio- nis.

13 Deinde probatur assertio ratione ex D. Thom. in hoc articulo desumpta, quæ potest sub hac forma proponi. Ad hoc, ut intellectus comprehendat aliquod objectum, requiritur, ut cognoscat illud ita perfecte, sicut prædictum objectum ex natura sua petit cognosci : sed nullus intellectus creatus potest hoc modo cognoscere Deum : ergo nec comprehendere. Conseq. «non indiget probatione.

Probatio minoris.

Minor autem etiam constet. Quia nullus intellectus creatus potest cognoscere Deum cognitione infinita per essentiam, ut de se constet : Deus autem per se petit cognosci per prædictam cognitionem. Tum, quia exigit cognitionem convenientem cum Deo in gradu immaterialitatis, ad hoc, ut om-

nino connaturaliter cognoscatur, atque adeo cognitione, quæ sit immaterialis per modum actus purissimi, ac proinde tofinitate per essentiam. Tum etiam : quia Deus non habet minus de intelligibilitate, quam de intellectualitate. cum utraque ratio in eo oriatur, nostro modo intelligendi, et eodem gradu immaterialitatis : at Deus in ratione intellectivi ex natura sua petit intelligere intellectionem infinita per essentiam : ergo etiam in ratione intelligibili ex natura sua exigit intelligi per intellectionem infinitam per essentiam.

Tum denique : quia Deus in ratione cognoscibilis, infinite magis excedit virtutem intellectivam creatam, et quamcunque intellectionem ejus, quam cognoscibilitas Angelica vim et Facultatem intellectus humani pro hoc statu, et quamlibet cognitionem ejus, cum excessas in gradu immaterialitatis, quo Deus excedit omnem intellectum creatum, sit infinite major, quam ille, quo essentia Angelica, et cognoscibilis ejus superat in suo immaterialitatis gradu intellectum humanum : sed Angelus ratione hujus excessus ex natura sua exigit cognosci cognitione perfectiori, quam sit ea. quæ potest ab intellectu humano pro hoc Statu elici : ergo multo melius essentia divina ratione infiniti excessus, quo superat omnem intellectum creatum, postulabit ex sua natura intelligi per cognitionem perfectiorem, quam sit illa, quæ a quocumque intellectu creato elici potest, et consequenter per intellectionem infinitam per essentiam.

Major autem constat ; tum ex dictis num. 1. et 2. hujus dubii : tum etiam exemplo, et ratione ab eodem S. Doctore adductis : exemplo quidem. Nam ille, qui hanc propositionem demonstrabilem, *Triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis*, cognoscit solum per medium probabile, non attingit comprehensive illam : quia non cognoscit illam per cognitionem ita perfectam, sicut ipsa ex natura sua petit cognosci, scilicet per cognitionem demonstrativam.

14 Ratione vero. Tum quia ad hoc, ut aliqua cognitio sit comprehensiva, requiritur. ut sit æqualitas jam dicta inter cognitionem in ratione cognitionis, et objectum cognoscibile in ratione cognoscibilis, ut ex se constat, quamvis in esse entitativo possint habere inæqualitatem : atque cognitio non attingit objectum cognoscibile ita perfecte sicut ex natura sua petit cognosci,

TRACT. H. DISP. VI, DUB. UMC.

nosci, non eût prædicta æqualitas inter tale objectum in ratione cognoscibilis et cognitione illam in ratione cognitionis, ut de se pacet : ergo etc.

Tum etiam : quia sicut cognitio attingens objectum ita perfecte sicut attingi petit, cognoscit illud, tam quoad ea, quæ in ipso formaliter, quam quoad ea, quæ eminenter continentur, ex eo quod objectum non petit aliam perfectiorem cognitionem, quam eam. per quam, quoad omnia hæc ipsum exaurientia cognoscitur; ita si cognitio non attingit objectum ita perfecte sicut ex natura sua petit attingi, tunc per illam non cognoscentur omnia, quæ in illo objecto in ewc rei tam formaliter, quam eminenter continentur : atque adeo tale objectum non continebitur, nec claudetur totum, et totaliter in prædicta cognitione, cujus oppositum ad comprehensionem desideratur. Unde, ut optime notavit idem S. Doctor, si aliquis per medium probabile cognoscat propositionem quandam demonstrabilem, et eam posse demonstrari, tunc licet attingat extrema, et eorum compositionem, necnon et compositionis modum esse necessarium, nihilominus non penetrabit perfecte hunc modum compositionis, adhuc in *esse* rei consideratum ; quia ex vi suæ cognitionis cognoscit imperfecte talem compositionem esse necessariam, aut in quo consistat ejus necessitas : nam si hanc necessitatem penetraret, non posset non prædictam propositionem demonstrativo cognoscere.

15 Secundo probatur ratione desumpta ex eodem S. Doctore. Nam quotiescumque aliqua operatio convenit alicui per naturam, et ex vi propriæ formæ, convenit illi perfecto, et in summo ; at vero aliis, quibus convenit per participationem, et per formam aliquo modo extraneam, convenit imperfecte, et de hoc dicitur : sed cognitio Dei, prout est in se. convenit ipsi per naturam, et ex vi propriæ formæ : aliis autem per participationem a Deo, et per formam aliquo modo extraneam ; ergo Deo convenit perfecte, et in summo ; cæteris vero aliis imperfecte, et deficienter, ac proinde in istis non erit comprehensiva cognitio secus vero in ipso Deo.

Hæc ultima consequentia ex priori satis liquet. Prior vero ex utraque præmissa Minor autem ex se, et ex dictis art. 4. et 5. constat ; sicut etiam major ex ibidem dictis satis colligitur. Nam, ut ibidem notavimus, ideo ignis est summe

calidus, et alia, quæ per participationem ab illo, et per formam aliquo modo extraneam sunt calida, non habent prædictum calorem in summo, sed imperfecte, et deficienter, quia ignis est per naturam calidus, cætera vero per participationem ab igne, et per formam aliquo modo extraneam.

16. Accedit, quod quoties operatio convenit alicui per naturam, est in illo, ut in subjecto omnino connaturali, atque adeo secundum omnem imperfectionem, quam ex sua natura petit, tam ipsa, quam objectum, circa quod versatur ; at quando convenit alicui per participationem, et per formam aliquo modo extraneam, est ibidem, ut in subjecto aliquo modo extraneo, atque adeo non secundum omnem perfectionem, quam ipsa, et ejus objectum ex natura sua postulant : ergo, etc.

Quæ duæ probationes majoris propositionis, quæ in hac secunda ratione D. Thom. adducuntur, habent quoad præsens majorem efficaciam, nempe, etiam in ordine ad divinam potentiam. Nam, ut ex dictis disp. 2. hujus tractatus num. 154. et deinceps constat, ad hoc, ut aliqua cognitio sit comprehensiva, requiritur, tum quod cognitum sit in cognoscente omnino connaturaliter ; et per consequens, quod forma, seu species intelligibilibus, per quam cognoscit, sit omnino connaturalis eidem cognoscenti: tum etiam, quod ipsa cognitio omnino connaturaliter recipiatur in cognoscente. Quare cum essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilibus, per quam intellectus beatus debet videre Deum, non possit esse omnino connaturalis intellectui creato, quantumvis perfuso lumine gloriæ, sed sit ei aliquo modo extranea, ut ex ibidem dictis, et ex iis, quæ disp. 4. num. 25. et deinceps diximus, constat : et similiter visio intuitiva Dei non fit omnino connaturaliter in intellectu creato, ut ex dictis disp. 2 num. 170. patet, consequens est, ut prædictus intellectus participans visionem Dei per prædictam formam aliquo modo extraneam, et non recipiens eandem visionem omnino connaturaliter, non possit habere prædictam visionem in summo, id est, ita ut sit comprehensiva, sed deficienter, et diminute. et non pertingendo usque ad comprehensionem.

DE VISIONE DEI.

§ V.

FU obviam argumentis initio adductis.

17 Ad primum negandum est anteceden-
dens. Et ad probationem respondetur,
esse disparem rationom. Quia scientia
simplicis intelligentiæ, ut est attributum
terminatum ad creaturas, habet pro objecto
adæquato, ct necessario sibi correspondent!*,
ultra quod non potest se extender»', om-
nes effectus possibiles : unde qui omnes
illos ex vi visionis attingeret, non posset
non attingere ejus objectum adæquatum.
et necessarium, ultra quod progredi nequit,
ac proinde non posset non comprehensive
cognoscere illam. At scientia visionis,
ut respicit creaturas , libere terminatur
ad illas; et ita posset ipsa, secundum
suam entUatem invariata permanente, ad
plures alias ex libera Dei voluntate ter-
minari, si Deus illas prodocere decrevis-
set, Unde ex eo, quod cognoscantur omnia,
ad quæ de facto se extendit, non bene
colligitur prædictam scientiam compre-
hendi ; siquidem eademmet posset ad
plura alia objecta se extendere. Quare
scientia visionis creaturarum sub hoc
formalissimo conceptu non est attributum
Dei ; quia secundum hanc rationem dicit
aliquid liberum ; attributa autem ut talia
dicunt aliquid necessarium. Diximus, *se-*
cundum hanc rationem, quia eademmet,
ut est/scientia divina, est attributum,
ut ex se, et ex infra dicendis patebit.

18 Ad secundum distinguendum est
antecedens intellectum de modis, et for-
malitatihus essentiæ divinæ, dicentibus,
seu fundantibus relationem ad creaturas,
et concedendum de prædictis modis, et
formalitatibus secundum realitatem, quam
dicunt : negandum vero de eisdem se-
cundum terminationes, quas important
ad creaturas in particulari sumptas. Et
deinde neganda est consequentia , quia,
ad hoc , ut divina essentia secundum
omnem suam entilatem. et quamvis ra-
tionem formalem tota, et totaliter attin-
geretur, oportebat. ut secundum omnes
suas formalitates, et modos, cum quibus
habet nexum indispensabilem, videretur;
non utcumque . sed quatenus dicunt
prædictas terminationes : quandoquidem
cis cognitis secundum suam realitatem.
restat in illis ulterior cognoscibilius; ni-
mirum quoad terminationes jam explicatas.

Ad probationem autem antecedenti* n
quatenus contra solutionem hanc pugnare
videtur, dicendum est. non recte colligi
ex eo quod tota entitas, et omnes mo- ***
di. aut formalitates divinæ essentiæ sint
una et eadem simplicissima entitas et for-
malitas, quod debeant videri quoad omne'
terminationes, quas dicunt ad creatura?
in particulari acceptas, bene tamen, quoad
suam realitatem. Tum, quia terminatio-
nes illi®, saltim ex parte diversorum
connotatorum, quæ involvunt, sunt plures,
et divers®, et ad hoc, ut in particulari
videantur, debent ut sic divers® videri.
Tum etiam ; quia modi, aut formaliste?
istæ nec fundant habitudinem ad crea-
turas in particulari per se primo (ut sic
dicamus) terminatam, sed solum ad eas-
dem in communi sumptas : nec fundant
prædictam habitudinem tendentem expres-
se, sed solum implicite ad easdem crea-
turas in particulari acceptas : nec halent
connexionem (ut sic loquamur! per se
primo, et expresse cum eisdem sic ac-
ceptis, sed ad summum cum illiis in
communi : et ideo prædictæ formalitates
ad summum debent videri, quoad ter-
rmnationem ad creaturas in communi,
sicut vero in particulari.

19 Unde utraquo solutio ibidem data,
et intellecta juxta ea, quæ modo diximus,
est legitima. Et ad probationem contra
priorem optima etiam est prima solutio
ibidem adducta, si juxta ea, quæ modo
diximus, intelligatur. Et ad probationem
dicendum est, quod licet creaturae secun-
dum *esse*, quod asserunt in proprio ge-
nere. ac proinde involutum imperfectio-
nibus. non sint formaliter ipse Deus;
nihilominus ex eo quod non videantur
omnes in particulari secundum prædictum
esse, optime colligitur non videri divinam
essentiam totam et totaliter, quoad om-
nes formalitates et modos , et e contra,
ut explicatum est. -M-

Ad probationem vero contra postero-
rem patet ex dictis, concedendum esse
antecedens, et primam consequentiam,
si intelligatur de eminentia illa secundum
suam realitatem. et terminationem ad
creaturas in communi sumptas : non vero
si intelligatur de terminationibus ad crea-
turas in particulari : et ita neganda est
ultima conseq. Nam licet ad cognoscen-
dam eminentiam divinæ potentiæ, ut con-
tinet peculiariter equum, oporteat cog-
nosci eundem equum : ct similiter ad
cognoscendam

H. Hilari

*
=

cognoscendam eandem eminentiam, ut continet creaturas in particulari consideratas, debeat cognosci secundum terminationes ad illas, *ut ex se constat; nihilominus ad cognoscendam eandem eminentiam, ut continentem virtualiter omnes creaturas in communi, id est, prout e\$! [activa cujuscumque creatura» non implicantis, secundum quam solam rationem debet indispensabiliter videri a beatis, satis esi cognoscere prædictam eminentiam secundum terminationem, quam ad factibile, ot sic importat.

20 Explicantur hæc omnia. Etenim si divina omnipotentia, v. g. secundum unam fonmlitatem esset [activa equi, et secundum aliam virtualiter diversam leonis, et similiter secundum unam terminationem terminaretur ad equum, et secundum aliam, virtualiter etiam ex parte, eorum, quæ in Deo roperiuntur distinctam, terminaretur ad leonem, et sic de aliis, non posset wn videri : ut terminatur ad has, et ad omnes creaturas in particulari ; atque adeo non possent non prædictæ créature eodem modo videri : quia quælibet ex his formalitatibus, et terminationibus in Deo repertis fundaret ex parte sua peculiarem habitudinem ad suam creaturam, et cum illa in particulari sumpta haberet connexionem. Nam ejus essentia sita esset in hoc, quod esset [activa hujus creature, et non alterius : et ita non posset quidditative cognosci non cognita secundum esse formale virtualiter distinctum ab aliis uso formaliiatibus, atque adeo nec posset quidditative attingi, nisi predict! creatura videretur.

Cæterum non sic res se habet, sed per eandem simplicissimam formalitatem absque distinctione virtuali, per quam est [activa equi, est etiam [activa lconis ; et per eandem terminationem in ea formaliter repertam, per quam terminatur ad equum, terminatur ad leonem ; ita ut terminatio illa ex parte eorum, quæ in Deo reperiuntnr, non sit multiplex virtualiter : quia terminus (ut sic dicamus) per se primo inspectus ab omnipotentia, et ad quem per se primo extenditur illa terminatio, tantam est factibile, ut sic, non vero hoc, vel illud [actibile in particulari. Nam hæc solum secundario, 'ndispensabiliter tamen, inspiciuntur : et ideo non est necesse, ut per distinctam [ormalitatem, aut terminationem inspiciantnr.

21 Quare, quia ad cognoscendum

quidditative aliquam rem secundum omnem [ormalitatem ex parte ejus in fwv entis se tenontem, et similiter secundum omnem terminationem in eadem repertam, secundum id reale, et formale, quod formaliter ponit in ea, satis est cognoscere objectum (ut sic dicamus) per se primo, et explicite inspectum ab illa re ; non vero objecta (ut sic loquamur) secundaria, licet indispensabilia, et implicite tantum inspecta : ideo ad hoc. ut quilibet beatus videat Deum secundum omnem formalitatem ex parte ejus in cwe entis se tenentem, et secundum omnem terminationem in eo repertam, secundum id reale, quoti formaliter ponit in illo, non est indispensabiliter necessarium attingere creaturas in particulari, sed solum in communi, secundum rationem generalem factibilium : quia divina omnipotentia solum respicit (ut sic dicamus) per se primo factibile, ut sic.

Et similiter quia ad cognoscendam aliquam potentiam, et terminationem ejus, quatenus eademmet absque distinctione ex parte sui extenditur ad objecta secundaria, et indispensabilia in particulari, necesse est attingere illam , quatenus eodem modo connotai pnedicta objecta, ac proinde necesse est attingere eandem terminationem, quatenus, ut est conjuncta cum hoc fconnotato in particulari distinguitur ratione illius a se ipsa, ut conjuncta cum alio, et sic do aliis ; et ad hunc modum cognoscendi requiritur tanta vinus cognoscitiva in potentia, quanta est cognoscibilitas in objecto ; et consequenter ad sic cognoscendam omnipotentiam , et terminationes ejus desideratur virtus infinita per essentiam : ideo solus divinus intellectus potest sic cognoscere, ac proinde comprehendere eandem potentiam, quia solus ipse potest eâm sic cognoscere.

2*2 Diximus, divinam omnipotentiam solum respicere (ut sic dicamus) per se primo factibile, ut sic. quia ut in tract, de voluntate Dei notabimus, nulla formalitas divina per se primo respicit aliquid extra Deum : quia ad intra habet omne suum, quasi specificativum. Cælerum cum hoc stat, ut facta collatione inter e.a, quæ -secundario respicit, tunc ratio aliqua communis ambiens sub se plura objecta inadæquata, debeat per prius inspici, tanquam ratio adæquato inspecta, ita ut ex multiplicatione diversarum ra-

Anituil-
teraio
notata
digna.

Mijor
evpbra-
rio
prrrc-
déoliao.

tionum adaequatarum, et modo dicto ins-
pectarum, colligatur a posteriori esse in
Deo multiplicem formalitatem, et termi-
nationem, ex parte sui virtuaiiter dis-
tinctam : secus vero ex multiplicat one
objectorum inadæquaîorum, èt respectu
quorum prædicta ratio communis, quasi
per se primo inspicitur.

23 Ex quo etiam magis intellegitur,
quare ad cognoscendam quidd tative om-
potentiam sit necessarium cognoscere fac-
tibile, ut sic, non vero hæc, et illa
factibilia in particulari. Tum quia divina
essentia, ut est ratio faciendi omne fao
tibile, ut sic. quasi spécifient omnipo-
tentiam, non vero, ut est ratio facie: di
hæc, vel illa factibilia in particulari, li-
cet indispensabiliter habeat esse rationem
faciendi ista, sigûlaûm, et determinate
sumpta. Et ita si divina essentia, ul
spécifient omnipotentiam, quasi diffinire-
tur, tunc sufficienter explicaretur ejus
natura per hoc, quod esset quid inspec-
tum ab omnipotentia, tanquam ratio
faciendi quodvis factibilo, ut sic, etiamsi
non descenderetur ad hæc. vel illa fac-
tihilia in particulari : ac proinde ad co-
gnoscendum quidditative omnipotentiam,
ut terminatam ad suum specificativum,
oportebit cognoscere divinam essentiam,
ut est ratio faciendi faclibile, ut sic,
non vero ut est ratio faciendi hæc, vel
illa factibilia in particulari.

Tum etiam : quia licet faclibile, ul
sic non sit specificativum formale omni-
potentia., habet tamen nonnihil de spe-
cificativo virluali, quatenus habet tantum
nexum omnipotentia cum illo, ut si
per impossibile posset ab aliquo extrin-
secb specificari, tunc specificaretur a
factibili, ut sic, non vero ab his, vel
illis factibilibus in particulari, et sigil-
latim. Et propterea non potest nunc qua-
si diffiniri, et explicari, nisi per hoc.
quod sit factiva cujusvis factibilia, ut sic,
et per consequens nec poterit omnipo-
tentia quidditative cognosci, quin co-
gnoscatur faclibile, ut sic, nec ad hanc
quildilativam cognitionem desiderabitur
cognitio horum, et iliorum factibilium
in particulari : siquidem ad cognitionem
quidditativam alicujus oportet cognoscere
illud, quod habet nonnihil specificativi,
adhuc virtualis, ex eo, quod res specificata
expresse importat nexum cum illo, et
ratione hujus nequit quasi diffiniri, et
explicaro, nisi per hoc, quod sit verbi

i gratia i factiva illius : non tamen uni-
versabiliter loquendo oportet ad prædictaa
cognitionem quidditativam alicujus co-
gnosci ea, quæ nihil-habent speciflatiri,
adhuc virtualis, el per consequens nec
habent expresse involvi, et innui p?r
rem significatam, quamvis talis res impii-
cite, et secundario nectatur cum illis,
ut contingit in omnipotentia coliau ccq
creatur s in particulari.

24 Ex quo ad confirmationem reno-
detur, quod *ly totaliter*, non dial mo-
dum renentem se ex parte ret viaæ io
ewe entis. Quia omnia divina s.c fcmnpu
videntur a quovis beato, etiam secun-
dum illud ew, quod formaliter pwmrj
in Deo, quatenus extenduntur ad crea-
turas in particulari : quandoquidem per
eandem simplicissimam habitudinem, H
modo dicebamus, absque alipia distinctio-
ne ex parte sui, respiciunt creaturas, ut
sic. et eas in particulari acceptas : a
ira eis cognitis, ut extenduntur ad crea-
turas iu communi, cognoscuntur secan-
dum illudme. esse, quod in *asf* enlh
dicunt, et ponunt in Deo, ut terminan-
tur ad easdem in particulari. Quare iy
totaliter, dicit modum se tenentem ex
parte objecti in genere objecti, id esi, good
objectum illud quoad easdem fonnaitates
non cognoscatur tanto lumine, unUqne
cognitione, quantam ex natura sua perit :
quia eo ipso non videtur, ut extenditur i!
creaturas in particulari.-Nam pradietæ
formilitates, ut visibiles secundum hanc
rationem, seu secundum, quod dictmi
prædictum modum in genere objecti,
dicunt se ipsas, ut visibiles tali lumine,
et tali cognitione scilicet lumine, et vi-
sione infinita per essentiam, ac proinde,
ut connotant prælictum lumen, et co-
gnitionem : et ita nisi sic videantur,
non videntur prædicto modo, nec ut
extendentur ad creaturas in particulari

25 Ad tert'um negandum est antece-
dens. quoad secundam ejus partem. Eiad
probationem dicendum est, quod licet Deus,
et ea. qua? in illo eminenter continentur,
non sint objectum intensive perfects
quam Deus, ita ut creaturæ addant ilh
aliquam cognoscibilitatem ; attamen ipse-
met. ut cognoscibilis tanta cognitione, &
lumine, ut sit ratio cognoscendi omnes
creaturas, est objectum intensive perfec-
tius in genere objecti, quam ipse, ui cog-
noscibilis, quoad ea, quæ sunt in ip'o
lormaliter, aut secundum, quod esi wl»
cognoscendi

cognoscendi has, vel illas creaturas, et non alias. Unde licet possit elevari intellectus creatus ad videndum Deum secundum hanc posteriorem rationem, non vero secundum illam priorem, nisi tribueretur ei tantum lumen, quantum ad id requiruntur, scilicet lumen infinitum por essentiam, quod tamen ut ex se constat, est impossibile.

a ô Ad confirmationem respondetur, distinguendo antecedens . *Non at faclivam [adibilis, ul sic,* rei immediate, actu, et in executione factæ, concedendum est : tanquam rationis faciendi immediate, actu, et in exercitio hoc, et illud factibilo in particulari; quamque per prius, quasi recipit, negandum est. Et deinde debet newn consequentia. Quoniam ad cognoscendam quidditative omnipotentiam sitis est cognoscere illam, ut est virtus facti-nrei factibilis, quæ per prius, quasi inspiciturab omnipotentia, quæque per modum ntionis per prius quasi inspecte?, est ratio faciendi quielibet factibilia in particulari, non determinando expresse quænarn , et qualia sintista factibilia. Unde, quiafactibile ut sic, secundum istam universalitatem est quid per prius quasi inspectum ab omnipotentia, et ratione illius respicit hæc, et illa factibilia in particulari, ac proinde est p?r modum alicujus per prius quasi inspecti ratio faciendi hoc, et illud faclibile in partitahri ; propterea ad cognitionem quiddi-ütivam omnipotentia? satis est cognoscere faclibile, ut sic, et non desideratur, quod hæc, et illa factibilia in particulari cognoscantur.

te 27 Explicatur magis hoc. Etenim potenth , seu facultas practica non distinguitar a potentia, seu facultate speculativa, in hoc. quod ista possit per prius respicere aliquod objectum universaliter sumptum ; secus vero illa. Nam, cum objecta materialia, vel inadequate, inspecta, aut quasi inspecta a potentia practica, non inspiciantcr, aut quasi inspiciantur formaliter , quatenus inter se distincta sunt, oportet, ut inspiciantur, aut quasi inspiciantur secundum quod conveniunt in aliqua una rabone universaliter srmppta, quæ facte collitione cum objectis particularibus, respicitur per prius, quam illa. Sed prædictæ potentiæ, seu facultates in hoc distinguuntur, quod potentia practica respicit prædictam rationem universaliter acceptam , quatenus per modum alicujus per prius inspecti,aut quasi inspecti, est ratio respi-

ciendi, et faciendi objecta particularia, ita quidem, ut ab illa ad hæc descendat, et non habeat noxum cum istis , nisi quia prius habuit prædictum nexum cum illa ratione universaliter accepta, ex eo, quod non nectitur cum objectis particularibus, nisi quia continentur sub illa ratione communiter* accepta. Cæterum potentia pure speculativa respectu sui objecti non respicit aliquam rationem communem, quatenus per modum alicujus per se primo inspecti, aut quasi inspecti, est ratio faciendi alia objecta particularia, quæ sub illo objecto communi continentur.

Ad quartum dicendum est, Deum claro visum contineri sub objecto adæquato intellectus creati, non quidem ut infinite cognoscibilem, sed solum, ul finite attingibilem , atque adeo non ut comprehensibilem : quia objectum illius est ens, vel inlelligibile, ut sic, quatenus finito attingibile.

28 Ad quintum negandum est antecedens. Et ad probationem in contrarium dicendum est, infinitum lumen creatum infinite intensum repugnare. Tum ex parte ipsius luminis : quia cum dicat essentiam finitam, non potest esse capax intensionis infinite?, alioqui essentia illa esset infinita. Unde licet participet lumen divinum , quod est infinitum, debet illud finito modo participare. Tum et:am ex parte subjecti : quia subjectum finitum non est capax accidentis, quod actu habeat infinitatem in actu, licet sit capax accidentis infinite intensi infinitate in potentia. Sed de his videantur ea,quæ nostri Complut. 3. Phys. disp. 18. quæst. 1. et 6 docent.

Adde, optimam esso solutionem ibi traditam. Et ad probationem in contrarium dicendum est, quod licet admitteretur videndas fore infinitas creaturas possibles, se invicem, in perfectione essentiali excedentes, ad intellectu perfuso lumine infinite incenso ; nihilominus non viderentur omnes, quæ in divina potentia continentur : quia in ea sunt pluros aliæ series infinities infinite? creaturarum possibilem. et omnes istæ non possunt videri per tale lumen. Unde quia dato uno lumine infinite intonso,posset dari aliud adhuc intensius, quia unum infinitum potest esse majus altero, juxta ea, quæ nostri Complui. disput. citata quæst. ultima docent, ideo per hoc lumen intensius possont videri piores creaturæ possibles, quam

Ad
qoartua.

Ad
citimam»

Appro-
bator
solulio
IL 10.
tradiU.
Ad
proba-
tionem.

>* I

per illud prius, quamvis per utrumque infinitæ viderentur.

Objet- 29 Nec refert, si dicas, quod «admissa possi-
lw· bilitate luminum habentium infinitam in-
tensionem saltem sequitur fore possibilem
comprehensionem Dei ab intellectu creato,
si omnes gradus intensionis infinite. quæ
omnibus luminibus communicari possunt,
communicarentur uni, et eidem lumini,
quia tunc tot essent gradus intensionis
in illo lumine, quot creatura? continentur
in divina potentia ; quandoquidem non est
Deus minus potens ad producendum mq-
jorem, ac majorem multitudinem graduum
intensionis in lumine creato , quam ad
producendam majorem, ac majorem mul-
titudinem aliarum “reaturarum : et ita pos-
sent per tale lumen omnes creatura pos-
sibiles cognosci.

SolTikr. Respondetur enim, quod gratis admissa,
non tamen concessa possibilitate luminis
gloriæ infiniti secundnm intensionem, non
ideo admittenda est possibilitas unius, et ejus-
dem luminis infiniti, habentis tot (ut sic
dicamus) infinitates graduum intensionis ,
quot snnt creatura possibles se se invi-
cem in perfectione essentiali excedentes :
quia alias illud lumen esset, et non esset
creatum. Esset quidem, ut supponitur :
non esset au’em, quia, ut jam ostendi-
mus. lumen habens efficacitatem ad vi-
dendum Deum quantum vis bilis est, seu
(quod in idem redit) ad videndum eum
secundum omnia, quæ formaliter, et emi-
nenter continet, non potest non esse lu-
men infinitum per essentiam. Ex quo etiam
fit, non soluni implicare dari unicum,
et idem lumen habens totam intensionem
prædictam, verum etiam, quod omnia illa
lumina infinita collective sumpta haberent
actu tot gradus intensionis, quot sunt crea-
ture possibles, petentes majus lumen ad
sui visionem in verbo, ita, ut omnia illa
in ordine ad unam, et eandem visionem
eliciendam unirentur : alioqui non repe-
rlrelur major cognoscibilitas in Deo, quam
esset virtus cognosciliva in omnibus illis
luminibus simul sumptis : atque adeo om-
nia illa collective sumpta, essent, et non
essent aliquid creatum, ut ex ratione modo
facta constat.

Replica. 30 Neque etiam refert, si urgeas, esse
nunc possibles tot gradus intensionis
luminis gloriæ, quot sunt creatura pos-
sibiles petentes majorem intensionem lu-
minis j ad hoc, ut in Deo videantur :
ergo semel gratis admissio , quod non

implied unicum, vel plura lumina inô-
nito in actu, tunc neque etiam implica-
bit esse possibles tot gradu* intensionis,
et modo «licto, in prodictis luminibai,
quot sunt predict® creatur® possibles.
Consequentia ex paritate rationis videtsr
constare. Antecedens autem probitat
Quia nulla ex prodictis creaturis est, q®
non possit sigillatim , et divisive videri
in Deo : quandoquidem ad talem viifo-
nem non requiritur infinitas in lumiw:
ergo nulla erit visibilis in Deo, cui non
correspondeat aliquis gradus intensionis
luminis, ac proinde tot erunt potàbü#
gr.idus intensionis in illo, quot prædi tæ
creatur® possibles.

l rj
tfc*
Respondetur enim, esse disparem n-
tionem. Nam modo omnes isti gradm
infiniti, per quos divisive sumptos poust
videri in Deo quaelibet creatura dlmm
accepta . non sunt possibles , ul quii
infinitum in actu ; sed tantmn, ut quM
infinitum in potentia : ita ut quicumqia
gradus . qui de Licto fuerint , debei»
esse finiti ; et qui possunt fieri . dat
plurcs, et plores sine termino. Unde ex
possibilitate horum omnium non seqai-
tur. posse unquam actu, el in exercitio
esse tantam cognitionem totius lominii
creati, et possibilis, quanta est cognoxi-
bilitas Dei : nec rursus esse tanto
virtutem cognoscitivam in omnibus lu-
minibus. et gradibus eorum simul sud-
ptorum, quantam petit divina cognosci-
bilitas : quia cognoscibilitas divina, quippe
infinita in actu, petit virtutem 'coguos-
citivam infinitam in «actu , ac proinde
potentem prorumpere in cognitionem eo-
dem modo infinitam. Cæterum si omnes
predicti gradus sint possibles, tanquam
simul possibles in actu, et consequenter,
tanquam quid infinitum in actu, et potent
elicere unam . et eandem visionem eo-
dem modo infinitam , tunc tale ImM
esset, et non esset creatum, et adæqa-
ret, Pt non adæqunret divinam cognce-
cibilitatem, ut explicatum est.

ARTICULUS viiL ‘ < W

F/m ridenter Detm prr riwlicn 0IUM
rideant ia Dta ?

l Ad ocüTum <ie proceditur. Videtur, qwd riSs»
Denm per essentiam omnia in Deo TideaoX: dic: cta
Grv<. lq L Dialog. Q^id ett, /jnod non ndetmi, fw n-
driirm omnia rident : ted Dcw ei! rident
7« rident D/fjr». omnia rident.

Item. Quicnaqae videt specalam, tide! a, iipf

DISPUTATIO VII.

De iis, quæ viso Deo in eo videntur, aut videri possunt.

quæ in Deo continentur, alia sunt in eo eminenter, ut creaturæ ; alia vero formaliter : el rursus ex his , alia libere, quales sunt actus liberi ; alia vero omnino necessario in illo exislunt ; et tandem ista alia sunt absoluta, ut attributa ; alia vero relativa, ul relationes Paternitatis, Filiationis, etc. Quare ut exacte explicemus, an Deo viso, omnia in Deo videantur, de omnibus istis in hac disp. agemus : quamvis quoad ea, quæ in ipso eminenter continentur, non inquiremus, an omnia illa, sed solum aliqua, et quænam, Deo viso, videantur? quia omnia illa non posse a beatis, Deo, viso, videri, satis ex dictis disp, præced. constat.

DUBIUM I.

Utrum videntes Deum , videant omnia absoluta , quæ formaliter , et omnino necessario sunt in illo?

Quia in Deo absoluta , seu quæ pertinent ad eum , ut unum, priora sunt relativis, et quæ sunt absoluta et necessaria , habent etiam esse priora, quam libera , et absoluta ; ideo primo loco de absolutis, et quæ necessario sunt in Deo, inquiremus.

Pro parte negante referunt aliqui Henricuni quodlib. 7. quæst. 4. Golofredum quodlib. 6. quæst. 3. Victoriam, ac Tenorium ejus Magistrum, necnon Ferraram 3 cont. Gent. cap. 46.

Probatur primo. Nam in Deo sunt infinite perfectiones absolute, virtualiter inter se distincte : ergo nullus beatus poterit eas claro intueri. Antecedens probatur. Quoniam Deus secui.dum sua absoluta , est imitabilis, et communicabilis infinitis modis, el specie distinctis : ergo continet infinitas perfectiones absolutas, quibus infinitis modis communicabilis sit. Conseq. autem probatur. Nam ad videndum omnes istas perfectiones requiritur lumen infinitum, quandoquidem ad videndum unam requiritur aliquod lumen, atque adeo ad videndum duas lumen duplo majus, ct sic de aliis, ac proinde ad videndum infinitas desiderabitur lumen infinito intensum.

Animadversio.

i

H

-r

Prior Sententia.

H

Argumentatum primum.

cdftttsttaMtat : sed omnia quæcumque flant, vel fleri pent, ia Deo resplendent, sicut in quodam spealo : i*x· eua omnia m se ipso cognoscit : ergo quicumque vi-tea. videt ornaia, quas sunt, ct qaw Heri postant.

? Prterva. Qui intdhgit id, quod est majus, potest in-la iu u, ut dicitur 3. de Anima : sedoiunia. quæ testait. vH b.«r potest, sunt minus, quam ejus essen-U : erga quirucnqꝫ inleUgil Deum, pot^t inleUigerv qca? beo»» tail, vel facere potest.

3 Fmrtea. Haliooalis erratura omnia naturaliter scirr fo.dcrat: si igitur videndo Deum non omnia sciat. non <i.cüur cju< naturale desiderium : ct ita videndo Deum unent tata. quod est inconveniens : videndo igitur ten oaxia scit.

SJ conta »1, quod Augcli vident Deam per essentia, rt taæo uutî omnia sciant : inferiores eum Angeli ^maturi superioribus à nescientia, ul dicit Dionjs. 7. npu cri. hierarch. Ipsi etiam nesciant futura contingenta. et cofiutiODcs cordium † hoc cnim solius Dei esL Xm erço qaicamque vident Dei essentiam, vident omia.

Re^oodco dicendum, quod intellectus crcattu videndo Ariuu essentiam non videt in ipsa omnia, qua? facit Deus, ni Deere pote»t : nunifeMam est enim, quod sic aliqua rifalariu Deo secundam quod sunt in ipso. Omnia aa-Ussiha suat iu Deo. sicut effectus sunt in virtute in soi αφ. Sic igitur videntur omnia in Deo, sicut effectas in : sed manifestum est, quod quanto aliqua causa jcrfwia* videtur, tanto piales ejus effectus in ipsa videri possaaL Qui eum habet intellectum elevatum, staliin uno pjcqio demonstrativo proposito, ex ipso multarum eonctauaim cognitionem accipit. Quod non convenit ei, qui dr»IK>nî intellectus est, sed oportet quod ei singula expbaeiilir. Ille igitur intellectas potest m causa cognoscere mh o q k b. effectus, et omnes rationes effectuum, qui own totaliter comprehendit. Nullus autem intellectus croti< totaliter Deum compiebcndert'potest. ut ostensum est 5'ellus i^ilur intellectus creatus, videndo Deum, po-te>lcognoscere omnia, qæ Deus facit, vel potest facere : Vxeia esset comprehendere ejus virtutem. Sed horuin. or Deflsfarit, vel f«rere potest, tanto aliquis intellectus pin cognoscit, quanto perfectius Deum videt.

Ad Brimum ergo dicendum, quodGreç. loquitur quantum ad wärieaiiam objecti, scilicet Dei. quod quantum in se ei ssSriealer continet omnia, el demonstrat. Non tamen npitnr, quod unusquisque videns Deum, omn a cognos-at:qria twñ perfecte comprebeodit ipsum.

Ad secandam dicendum, quod videns speculum non est Btrcsurism, qaod omnia in speculo vid/at, nisi speculum ita tua comprehendat.

Ad tertium dicendam, quod lirect majasslt videre Deam. ^ia omnia alia : tamen majus est videre sic Deum,'quod 'Sia in m cocrnoseantar, qoam videre sic. ipsum, quod o^aia. sed pauciora, vel plura cognoscantur iu eo. ha enim ostensum e*1, quod multitudo cognitorum in te eloquitor modum videndi ipsam, vel magis perfcctes, vd minas perfectum.

Alçurtuin dicendum quod nalaralc desiderium ratio-olx rmtara* est ad sciendum omnia illa, qua' pertinent ri perfectionem iotdlcctus, et liare sunt species, et ge-na reram, et talionis raruoi, qæ In Deo videbit quilibet rvt-av essentiam divinam. Cognoscere autem alia sin-nfrh. et coriuta, ct facta rorum, non rst de perfectione hlrfkctai creati : nec ad hoc ejus naturale desiderium t?»)l : nee Iterum oignmcere illa, qua' nnndom sunt, sdlerih Dw possunt. Si tamen solos Deas videretur, (&6tftas, et principium totios c<se, et veritatis,\ita r^erri naturale desiderium sciendi, qood nihil aliud rxrmeter. rt beatus esset. Unde dicit Aug. 5. Conf. Infe-ατῶη\fiî ·«/ omnia illa, irifiret creatarar, le autem wil. Bettitfatlrn qui te scit, fliact si illa nestidi : qni tm te, et illa aorif, non propter illa beator aIt sed prvpUt te rfrirv> ieu/ar.

Prima conclusio. Nullus intellectus creatus videns Deum per essentiam, videt in ipso omnia, qus Deus facit, el facere potest

Sectum conclusio. Eorum, quæ Deus facit rei facere potest, tanto intellectus creatus pluri cognoscit, quanto perfectius videt Deum.

Onflr-
maL

Confirmatur. Quia majns lumen exigitur ad videndum omnes illas perfectiones Dei, quam ad cognoscendum omnes creaturas possibles : siquidem magis illa», quam istae habent de entitate, et per consequens de cognoscibilitate : ergo cum ad cognoscendas cunctas creaturas possibles petatur lumen infinitum, etiam petetur ad videndas omnes prædiclas perfectiones : et per consequens nulla crealura poterit eas videre.

Secan-
dum.

2 Secundo. Nam in Deo sunt infinite ideæ, quarum quælibet per se, et in particulari respicit per se primo illam creaturam, cujus est idea : ergo si quilibet beatus videt omnes has perfectiones ideales, videbit omnes creaturas possibles, et per consequens comprehendet Deum. Antecedens probatur. Nam quælibet creatura possibilis habet suam ideam, et ideo, ut Deus producat hominem, non utitur idea Angeli, aut e contra : cumque idea hujus creaturæ, et non alterius, non possit non per se primo terminari ad eam, et non ad aliam, fit inde, ut non solum sint in Deo distincte ideæ, sed etiam quævis earum per se primo terminetur, seu respiciat suam creaturam possibilem. Ex quo etiam consequat. Nam propterea viso Deo, et ejus omnipotentia, videntur creaturæ sub comuni ratione factibilium. quia omnipotentia per se primo terminatur ad factibile, ut sic : ergo si quævis ratio idealis in Deo inventa, terminatur per se primo ad suam creaturam possibilem, consequens erit, ut illis visis, videantur etiam omnes creaturæ.

Condu-
sio.

3. Dicendum tamen est, omnes beatos videre omnes perfectiones absolutas, et necessarias, formaliter in ipso existences, quoad omnem realitatem, quam in ipso ponunt. Ita D. Thom art. 7. hujus quæst. et 2. 2. quæst. 2. art. 8. ad 3. et communiter Theologi.

Faoda:
menUlis
ratio.

Probatur ratione D. Thom. locis citatis. Nam essentia divina cum omnibus absolutis, quæ sunt in Deu formaliter, et necessario, est a parte rei, et in se unum simplex, et indivisibile objectum, et visio ex naturi sua habet terminari ad suum objectum clare, et immediate : ergo secundum naturam hujus objecti, et visionis necesse est eum, qui videt essentiam. videre simul prædicta omnia. Consequat. patet. Quia objectum indivisum, et simplex postulat non dividi, et visio, ut

clara, et immediata postulat terminanti istum objectum sine ulla distinctione : quia non potest esse clara, et immedih visio, per quam non apparent omni, quæ a parte rei, et in se omnino idem formalitor, et indivisa. Antecedens autem quantum ad 1. p. coajtat. Quia omnia illa sunt idem formaliter realiter eum essentia divina. Et quoad posteriorem, ex se, et ex jam dicto constat. Cæterum omnia hæc ex dicendis in sequenti dubio magis patebunt.

i Ad primum transeat antecedens, an negetur consequentia : quia sufficit umnos illas perfectiones non esse actu distinctas, se solum virtualiter, atque adeo non constituero aliquem numerum, qui actu sit talis, sed solum in virtute, « fundamento. Ex quo ad probationem consequentiae satis constat, non requiri majus lumen ad videndum duas ex lui perfectionibus, quam ad videndum unicus, vel infinitas : sed satis esse, quod prædictæ perfectiones sint a parte rei trua, et idem formaliter.

Ad confirmationem, quod si intriligatur de cognitione omnium creaturarum possibilium in Deo clare viso, tunc fut nutavit D. Thom. in hoc art. 8. in solui. ad 3.) licet majus sit videre Deum, quam omnia alia ; tamen majus esi ridere Deum, iia, ut omnia creabilia in eo cognoscantur, quam videre solummodo dium, vel simul, quoad aliquas untuirr creaturas, quæ in ipso continentur. Quoniam Deus, ut priori modo visibili», infinite plus intelligitur habere de cognoscibilitate, quam secundo modo consideratus : et ita exigit ad sui cognitionem lumen infinitum. Si vero prsdicU probatio intelligatur do creaturis in proprio genere, non vero in Deo clare viso, tunc fatemur requiri ad visionem earum simul sumptarum lumen infinitum : et ideo talem cognitionem icat et prædictum lumen omnino implicare : dato tamen per impossibile, quod o: simul hoc modo cognoscerentur, tuæ lumen gloriæ, quo de facto videtur Deus, esset perfectius, quam lumen illud infinitum. quo omnes illæ creatura viderentur. Quia lumen gloriæ est secundum suam speciem perfectius omnibus aliis luminibus : et ita quantumvis ratera lumina in perfectione intensiva, ei accidentali crescant, numquam pertingent id perfectionem praedicti luminis : sicut quantumrii

temvR perfectio accidentalis virtutis sensitive augeatur, numquam pertinet ad perfectionem intellectivæ. Undo licet Deus hiitxit secundum ea, quæ in ipso formamilititer sunt, plus de cognoscibiilatn, qcam omnes creatur» possibles in proprio genere cognoscenda», poterit per lumen gloriæ, quod est lumen perfectius, quim esset illud lumen infinitum, clare rideri.

5 Ad secundum dicendum est, quod si loquamur de divinis ideis secundum illud realo, et perfectionis, quod in Deo ponunt, tunc non distinguuntur etiam rirtualiter, sed sunt una et eadem formalitas, perfectio, et attributum. Quare senindum hanc rationem non respicit (ut jic dicamus) per se primo quamvis creaturam in particulari, sed tantum in comuni : et ideo distinctio idêarum, tantum est distinctio unius, et ejusdem perfectionis, ut peculiariter connotât hanc, vel illam creaturam possibilem, ut secundarium connotatum, et inadæquatum illius, ac proinde acj videndam perfectionem divinarum idearum, et unicam, ac simplicissimam realitatem ejus, non erit necesse cognoscere in particulari eandem, ut terminatur ad creaturas possibles in particulari, seu omnes illius terminationes ; sed satis erit cognoscere eam secundum terminationem (ut sic dicamus) ejus primariam, necnon et creators possibles secundum communem illam rationem, secundum quam sunt quasi per se primo connexæ cum prædicta realitate.

Diximus. *Ut terminatur ad creaturas fiosnbiles* quia hic non loquimur do ideis rerum futurarum, ut talium : quia in his involvitur libera Dei determinatio : in prasenti autem solum agimus de iis, quæ non utcumque formaliter, sed omnino necessario iri Deo reperiuntur.

DUBIUM Π.

Utrum Divina essentia possit videri sine personis, vel una persona sine alia?

6 Intelligitur titulus non solum de iis, quæ de farto contingunt, sed de eisdem per ordinem ad divinam potentiam ; quia de fi-to omnes beatos videre Deum secundum quod est Unus, et Trinus, certum est apud omnes Theologos. Unde in ConcilL Florent, sessione ult. in li-

jaa

teris sanctæ unionis diffinitur, animas, quæ rapiuntur in cadum, intueri clare Deum ipsum Trinum, et Unum sicuti est. Et ratio id suadet. Nam, ut notavit D Thom. art. 7. hujus quæst. visio patriæ corresponde! fidei : unde sicut in via credimus mysterium Trinitatis, ita in patria clare illud intuebimur, juxta illud Apostoli : fidemyr *nunc per speculum, el in xnigmale, postea autem facie ad faciem.*

Pl aci t um Scot i,

Pariem affirmantem tuetur Scotus in 1. dist. 1. quæst. 2. quem tota Scotislarum schola sequitur. Probatur primo. Quia relationes non perlinent ad objectum primarium visionis beatifica» : ergo poterit dari visio terminata ad essentiam, et non ad illas. Consequentia patet. Tum quia visio tantum pendet essentialiter a suo objecto primario. Tum etiam ; quia ideo potest dari eadem visio, et non terminata ad creaturas, quia istæ non spectant ad objectum primarium illius. Antecedens autem probatur. Nam relationes non videntur ratione sui, secundum quam rationem distinguuntur, et opponuntur, sed ratione essentiæ ; quandoquidem habent unam, et eandem rationem visibilitatis, et fruibilitatis ; ergo non pertinent ad objectum primarium visionis ; siquidem objectum primarium, et ea, quæ ad illud pertinent, videntur ratione sui, et non ratione alterius.

7 Confirmatur primo. Pater Ætemus videt suam essentiam prius ordine originis, quam sit productus Filius, et Spiritus Sanctus : ergo in illo priori non v.debit has duas personas : ergo nec pertinebunt ad objectum primarium suæ bealitudinis, nec nostræ, quæ est ejusdem rationis cum illa. Prima consequentia patet. Quoniam in illo priori nondum sunt product», et ita in illo eodem non possunt intueri ; quandoquidem visio intuitive supponit productionem, et existentiam rei vis». Secunda vero consequentia etiam constat. Quia si prædictæ person» pertinerent ad objectum primarium beatitudinis, non posset visio Paterna terminari in illo priori ad essentiam, et non ad illas. Antecedens autem pro-

Prinom
ar^o-
æentem.

Confir-
mator
ρηταο.

•|

batur. Quia Pater ex cognitione divinæ essentiae producit Filium, ac proinde prius videt divinam essentiam, quam illum producat, et consequenter, quam ipse sit productus.

Conâ-
nutur
secundo.

Confirmatur secundo. Nam si Filius, et Spiritus Sanctus perlinerent ad objectum primum visionis Paternae, tunc Pater haberet aliquid ab his dualius personis, atque adeo non esset simpliciter prior illis ordine originis : hoc autem est falsum, ut communiter docent Theologi ; ergo, etc. Prima sequela |«atet. Nam objectum primum visionis e*t principium illius : ergo si Filius, et Spiritus Sanctus habent una cum **essentia** esse objectum primum visionis Paternae, erunt principium illius, et ita Pater habebit eam ab ipsis.

L.

Confir-
matur
tertio.

Confirmatur tertio. Nam quotiescumque aliquid est a se cale, toties habebit esse tale, etiamsi quodlibet aliud non sit : sed Pater est a se beatus ; ergo esset beatus, etiamsi per impossibile non essent personae Filii, et Spiritus Sancti : et consequenter visio, per quam est beatus, solum terminabitur per se primo ad essentiam secundum se, non veru ul est in aliis personis.

Secan-
dum.

8 Secundo, et principaliter. Nam essentia divina potest communicari, et uniri in ratione speciei intelligibilis cum intellectu beato, non unitis personis in ratione praedictae speciei : ergo tunc poterit videri essentia non visis relationibus. Consequentia non indiget probatione : quia nequit dari visio terminata ad aliquod objectum, quin prius tale objectum uniat in ratione speciei intelligibilis : unde si potes» uniri essentia in ratione speciei, non unitis relationibus, poterit illa, non visis istis, videri. Antecedens autem probatur. Quia essentia communicatur Filio per generationem, et unitur Filiationi cum summa identitate, ut subsistat per eam, cum tamen Paternitas non communicetur ei, nec uniatur : ergo etiam poterit essentia communicari, et uniri intellectui beato in ratione speciei intelligibilis, non unitis, nec communicatis relationibus personalibus : non enim in hoc ulla disparilatis ratio apparere videtur.

Robura-
lur.

Confirmatur, et explicatur. Nam ratio, ob quam visa essentia deberent videri relationes, nulla potest esse alia, nisi quia idenlificantur cum illa, suntque ei valde

intrinsicæ, et essentia unitur intellectui, ut est in seipsa : sed etiamsi escaia **uni** unicetur Filio, prout est in seip», et habeat pradiclam identitatem cum eisdem relationibus, nihilominus communicatur, et unitur eidem Filio, oou communicatis, et unitis omnibus relationibus : ergo eodem modo poterit eidem essentia uniri intellectui beato in ratione speciei intelligibilis, absque eo, quod relationes simul cum illa uniantur.

9 Tertio. Quoniam Deus praecisis relationibus intelligitur esse pr.ma **cm** creatura intellectualis : ergo praecisis illerit ultimus finis ipsius : ergo etiam sub hac pncisione poterit esse objectum beatificum praedictae creatura. Antecedens patet. Tum, quia Deus non agit ratione relationum, quippe quæ non sunt formae activae; tum etiam, quia si per impossibile Deus non subsisteret, nisi tantas per unicam subsistentiam absolutam, adhuc esset prima causa, possetquo producere ad extra quidquid modo producit. Pr»ma vero consequentia etiam constat. Quia primum efficiens, et ultimus finis coïncidant, ex eo quod noa potest agere, nisi propter semetipsœn tamquam propter ultimam rationem finalem, atque adeo non nisi ordinando omnia ad se, tamquam ad ultimum finem. Secunda autem consequentia etiam constat. Quia, cum visio beatifica sit consecutio ultimi linis, nihil aliud desideratur ex parte objecti beatifici, nisi illd, quod ad rationem ultimi linis ex parte ipsius requiritur.

10 Quarto. Nam Filiatio potest terminare humanitatem Christi, absque eo, quod spiratio, et Paternitas illam terminent ; ergo etiam potent terminare visionem sui, absque eo, quod aliæ relationes simul cum ea praedictam visionem terminent : ergo etiam 'essentia poterit videri non visis eisdem relationibus. Antecedens constat ex iis, quæ in materii de Incarnatione docent communiter Theologi. Prima vero consequentia etiam constat : tum ex paritate rationis : tum etiam, quia ideo Filiatio potest per ipsam, et in solidum terminare humanitatem. quia ex vi propriae rationis formalis, ut distincte a reliquis, id est, secundam propriam rationem relativam habet vim ad terminandum : sed etiam secundam eandem rationem est per se ipsam intelligibilis, quandoquidem secundum eam est intra

fr

Intra suam lineam aliquid reale verum, et per modum actus purissimi : ergo etiam potent terminare in solidum visionem sui. Ex quo etiam secunda consog. satis constat. Nam essentia divina habet poliori ratione jiropriam intelligibilitatem, quitonus virtualiter distinguitur ab omnibus rvlatipnibus : et ita poterit in solidum terminare visionem.

§ П.

Communis sententia testimoniis Scripturx, et Patrum stabilitur.

Ii Dicendum tamen est, implicare contradictionem essentiam dhinam videri, prout est in se ipsa sine personis, aut unam personam sine alia. Ita Cajet. 2. 2. quæst. 2. art. 8. Medina 1. 2. quæst. 11. art. 4. et 3. part, quæst. 3. art. 3. Soto in 4. dist. 49. quæst. 3. art. 3. Cabre. 3. part, quæst. 10. art. 2. ad 5. Suar. lib. 2. de Attributis cap. 23. Vazq. in præsentī disp. 13. el 48. et alii quamplures.

Probatur primo ex illo Joan. 14. *Philippe, qui videt me, videt et Patrem.* Nam licet Tert, et alii verba hæc de visione, seu cognitione per fidem explicant, ita, at qui credit in Filium, necesse sil credere in Patrem; nihilominus Chrys. hom. 63. in Joan. Cyril. lib. 9. in eundem. Hilar. 7. de Tiinit. Nazianz. orat. 49. et alii, illa explicant de visione clara, et intuitiva ; unde cum Philippus petiisset dari sibi videre Patrem, aut corporeis oculis sub aliqua forma sensibili aut mente sub obscuritate fidei, tunc Christus, arrepta hinc occasione^ respondit verba proposita : quibus significavit necessarium esse, ut qui videt ipsum, videat et Patrem : cumque quoad hoc sit eadem ratio de essentia divina collata cum relationibus, et e contra, aut de qualibet relatione comparata ad reliquas (ut statim expendemus) consequens erit, ul juxta hæc Christi Domini verba, oporteat visa essentia, videri relationes, et e contra : et similiter visa una persona videri alias.

12 Confirmatur primo, et explicatur vis hujus testimonii. Nam, ul Christus redderet rationem ejus, quod dixerat, statim subjecit : *Non credis, quia ego in Patre, et Pater in me est?* quasi diceret : ideo videntem eundem Christum debere intueri Patrem, quia ipse in Pa-

Salmanl. Curs, theolog., tom. I.

tre, et Pater iu ipso esi : ex eo quod una, et eadem est natura utriusquo cum eis identificata ratione cujus Pater in Filio, et e conversu per circuminsessionem (ut Theologi loquuntur) est. Unde Christus Dominus huc argumentum virtute formavit : *Ego sum in Patre, et Pater est in me, quia sumus idem in una numero natura divina : ergo necessarium est, ul qui videt me, videat et Patrem.* Quod argumentum, ut intuenli constabit, etiam probat, quod quavis relatione, aut formalitate Dei visa, debeant cætera aha formaliter in ipso existentia videri.

Confirmatur secundo testimoniis D. Thom. Nam 2. 2. quæst. 2. ari. 8. ad 3. inquit : *Summa Dei bonitas secundum modum, quo nunc intelligitur per affectus, potest inteltigi absque Trinitate personarum. Sed secundum quod intelligitur in se ipso, prout videtur a beatis, non potest inlelligi sine Trinitate personarum, et 3. part, quæst. 3. art. 3. sic ait In tellectus dupliciter se habet ad divina uno modo, ut cognoscat Deum sicuti est : el sic impossibile est, quod circumscribatur per intellectum aliquid a Deo, et quod aliud remaneat : quia totum, quod est in Deo, est unum, salva distinctione personarum. Quorum tamen una tollitur sublata alia : quia distinguuntur solum relationibus, quas oportet esse simul.* Et art. proceed. hujus quæst. in solui, ad 2. admittit id, quod in argumento dicitur, scilicet, Deum, quia est omnino simplex, non posse videri per essentiam, nisi videatur lotus, et nihil ejus lateal videntem. Quod etiam docent Nazianz. loco ciiato, et August, super Psalm. 84. et 85. necnon tract. 70. in Joann, et lib. 1. de Trinitate, cap. 8. his verbis : *Sive ergo audiamus, ostende nobis Filium, sive audiamus, ostende nobis Patrem, tamtumdem valet : quia neuter sine allero potest ostendi.*

Ex quibus omnibus fit nullam esse solutionem, quam aliqui prædictis testimoniis reddunt dicentes, iütellîgenda esse de iis, quæ de facto contingunt, non vero per ordinem ad divinam potentiam. Nam ratio, quæ in prædictis testimoniis adducitur, est tum identitas omnium divinorum in una, et eadem essentia; tum quod visio ista debet terminari ad Deum siculi est. Unde cum hæc duo immutabilia sint, etiam per ordinem ad divinam potentiam, fiet inde, ut etiam per ordinem ad illam sit impossibile videri es-

Confr-
tnUor
serunto-

kS f<
^1?^J^
fer

t:
£

f.

SOIUliü
aiheryj·
riotvni
3d h.i
irtil·
uioniJ
iiopuy·
mtnr.

il· i
, É
)

HW

î * SW

sentiam sine personis, aut unam personam sine alia.

§ Π1.

Eadem sententia rationibus fulcitur.

**Pnma
raüo.** 13 Deinde probatur assertio ratione desumpta ex D. Thom. loeu cit. ex 3. pan. Nam divinæ personæ constituuntur relationibus ! sed has oportet esse simul natura, et cognitione : ergo non poterit clare, et quidditative videri una, quin videantur alia·, ac proinde quin etiam videatur natura. Major constat ex iis, quæ in hac I. part, quæst. 40. communiter docent Theologi ex Conciliis, et Patribus. Minor etiam constat ex communi consensu Dialecticorum, cap. de relatione. Prima autem consequentia ex utraque præmissa satis videtur sequi. Ex quo etiam secunda consequentia perspicua manet : cum impossibile sit videri clare, et qnidditative persona, non visa clare, et quidditative essentia, et natura illius.

Solatio. 14 Nec referi quod respondet Lorea 1. 2. quæst. 3« disp. 13. scilicet ex vi hujus rationis solum sequi Filium non posse videri sine Patre, et e converso; non tamen sine Spiritu Sancto, quia Pater, et Filius non constituuntur in *esse* personarum per spirationem activam, per quam respiciunt Spiritum Sanctum, sed per Paternitatem, et Filiationem. Quare sicut ad cognoscendas earum personas non est necesse ex vi hujus rationis cognoscere spirationem activam, quæ non est constitutiva illorum in *esse* personarum, ita nec necesse erit cognoscere Spiritum Sanctum, qui est terminus spirationis active?.

Refaiütur. Nam contra hoc est, quod si Pater, et Filius constituuntur in *esse* personarum per Paternitatem, et Filiationem, ut re vera constituuntur, oportet, ut ibidem involvatur, quod licet Pater, v. c. non referatur formaliter per Paternitatem ad Spiritum Sanctum : nihilominus ipsemet constitutus per Paternitatem, sit suppositum relatum, ut *quod* per spirationem activam, et non utcumque, sed tanquam per aliquid sibi formaliter identificatum, ul in materia de Trinitate communiter docent fere omnes Theologi : ergo ibidem etiam involvitur, quod debeat videri, tanquam quid relatum, ut *quod* ad personam Spiritus Sancti; atque adeo ex vi hujus

rationis sufficienter probatur omnes relationes simul esse videndas. Hæc ult. consep non indiget probatione. Prima vero ex antecedent! aperto sequitur. Nam. ut dob. proceed» dicebamus, ea, quæ sunt idem actu, et furmaliter, et per visionem claram, et immediatam videntur, debent videri simul ex vi ejusdem visionis, alioqui visio illa non erit clara, et rei sicuti est, quippe, quæ non erit conformis modu essendi, quem objectum habet in se ipso, cum per eam iu prædicto objecto separeturaliquid ab aliquo, scilicet id, quod cognoscitur, ab eo, quod non cognoscitur, non obstante, quod in re cognita sit identice una, et eadem formalitas.

15 Coutirmatur. Nam quando per abstractivam cognitionem, quæ non est rei, prout est in se, cognoscitur objectum simplex, et indivisum in se, ita, ut quoad aliquid attingatur, el quoad aliquid non attingatur, tunc non fit in eo distinctio, prout est in se, sed per ordinem ad nostros conceptus : ergo proportionali rationequando per cognitionem claram, et intuitivam cognoscitur idem objectum, prout est in se, ita, ut quoad aliquid cognoscatur, et quoad aliquid, modo jam dicto, non cognoscatur, fiet in eo distinctio, ut est in se ipso : ergo non potest cohærere, quod illa simplex formalitas Paternitatis, et spirationis videatur, prout est in se ipsa, et quod per talem visionem non videatur, modo jam explicato, quoad omnia, quæ sibi identificat : alioqui optime inde colligeremus Paternitatem, et spirationem non identificari inter se. J

16 Secundo principaliter probatur assertio ratione, quam insinuat idem D.Tom. Quia repugnat essentiam divinam videri quidditative, quin videantur ejus prædicau quidditativa, ut ex se constat : ergo repugnabit etiam videri sine tribus personis : ergo similiter implicabit unam personam videri sine alia. Prima conseq. palet. Quia licet personæ nun sint de conceptu quidditativo essentiæ, sed solum modi, aut quasi modi intrinseci illius; nihilominus hoc, quod est essentiam esse communicabilem per modum actus purissimi personis Trinitatis, est de concepta quidditatiro ipsius : sed non potest videri quidditative, prout est modo dicto communicabilis prædictis personis, quin tales person@ videantur : ergo, etc. Ex quo etiam secunda conseq. constat. Qaoniam repugnat videri quidditative aliquam personam divinam, non

non visa quidditative natura divina ipsius : ergo si repugnat videri quidditative e, sentiaio, et naturam divinam, nun vi?is iribus personis Trinitatis, etiam repugnabit videro unam personam sine alia.

17 Nec refert, »i dicas, hinc solum haberi videndas esse personas divinas secundum rationem communem personæ divinæ. Nam sicut visa omnipotentia qui l-dilative, non est necesse videri creaturas posibles, nisi secundum communem rationem creaturæ possibilis, quia hæc ratio quasi per se primo inspicitur ab illa, ita visa divina essentia secundum quod est communicabitis tribus personis divinis non erit necesse eas videri in particulari, quia essentia, ul communicabitis solum bibet per se primo quasi respicete illas secundum rationem communem personæ divinæ.

Nam contra hoc est, Tum, quod divina omnipotentia non est connexa cum creaturis in particulari secundum illud r^{vw}, quod in proprio genere habent, tanquam cum iis, cum quibus actu, et formaliter identilicatur; secus vero cum personis divinis, etiam secundum propria cuji-slibet consideratis. Unde licet visa omnipotentia non sit necesse videre creaturas in particulari, cum quibus connexione omnino secundaria est connexa : nihilo-minus visa essentia necesse erit videre personas secundum propria ipsarum, etiam si solum secundario esset cum illis secundum istam rationem connexa : quia, ul in præcedenti ratione dicebamus, repugnat videri quidditative, et prout est in se ipsa aliquam rem simplicissimam, quin videantur omnia, quæ cum illa identificantur. Tum etiam : quia essentia divina non secundario, sed per se primo, quasi respicit personas divinas, secundum propria ipsarum, quia quasi respicit illas, seu est connexa cum eisdem per se primo, ut constituunt Trinitatem, quam tamen nonnisi secundum propria ipsarum, et ut ad invicem distincta sunt, constituere possunt.

18 Confirmatur primo. Quia de essentia naturæ divinæ non est esse communicabilein utcumque, sed intellectuali modo, scilicet per intellectum, et voluntatem, ac proinde generando Filium per intellectum, et spirando Spiritum Sanctum per voluntatem, eo modo, quo in materia de Trinitate dici solet : ita quidem, ut formaliter, ctexpresse debeat hoc importare :

ergo non potest in particulari ejus communicabilitas quidditative videri, quin videantur in particulari Spiritus Sanctus, et Filius, atque adeo quin etiam videatur Pater.

Confirmatur, et explicatur secundo. Quoniam de ratione visionis quidditativæ Dei, prout est in seipso, est quod per eam appareat seu percipiatur Deus, ut est in seipso : ergo cum Deus, ut est in seipso, habeat expresse, et furmaliter nexum cum suis formaiitatibus, secundum propria ipsarum, et quævis personalitas habeat eundem nexum cum essentia, oportet, ut per visionem ejus, prout est in seipso, appareant omnia hæc, ut expresse, et formaliter sunt in illo.

19 Confirmatur tertio. Nam connexio, quam Deus habet cum creaturis possibilibus secundum suas particulares rationes consideratas, est in eo implicite tantum, non vero expresse, et propterea non e?c necesse, ut per visionem Dei, prout est in seipso videantur expresse prædictæ creaturæ in particulari, sed tantum impii-cite, quatenus videtur id, in quo implicite continentur : ergo hoc ipso, quod essentia divina, et personalitates sint in illo expresse, et formaliter, oportet, ut per visionem ejus prout est in seipso, expresse, et formaliter cognoscantur. Consequentia videtur certa. 2Intecedens autem quoad secundam partem constat ex dictis disput. præced. necnon ex priori parte ejusdem antecedentis. Quoad priorem vero partem etiam patet. Quoniam connexio illa est tantum expresse cum creaturis secundum generalem rationem factibilium : et quia sub-hac ratione implicite continentur ipsæmel secundum particulares rationes, ideo divina essentia implicite est etiam connexa cum illis in particulari sumptis.

20 Accedit tandem, quod hoc ipso, quod unio hypostatica, verbi gratia, humanitatis ad Verbum terminetur immediato ad illud, prout est in se ipso, debet habere omnem essentialem perfectionem, quæ intra latitudinem unionis hypostaticæ ad Verbum dari potest : et similiter hoc ipso, quod essentia divina, prout est in se ipsa, immediate uniatur cum intellectu beato in ratione speciei intelligibili, debet illa unio habere, omnem perfectionem essentialem, quamvis non accidenialemquæ intra lineam talis unionis ciim intellecta creato excogitari potest (quod idem de unione ejusdem essentiæ, prout est in

Secsmi.i

Terii-»

Λιύύιμ
lumluni

4 in
1 9
r>f1

se ipsa in ratione verbi, sea objecti ac-
tu viri, dicimus} : ergo, hoc ipso quod
visio qliidditativa, et intuitiva Dei ter-
minetur immediata ad eum, prout est in
se ipsot debet habere omnem perfectio-
nem essentialem . quæ intra latitudinem
visionis creatæ Dei, prout est in se ipso
excogitari potest : ergo cum visio creata
Dei habens omnem perfectionem essen-
tialem suæ latitudinis possit, et debeat
terminari ad Deum, quoad omnem rea-
litem et formalitatem, quam actu, et
formaliter babel in se ipso, ut in visio-
ne, quæ de facio datur in beato quam-
vis minimo , constat, oportet, ut quæ-
vis visio ipsius Dei , hoc ipso quod
terminetur immediate ad Deum, prout
est in se ipso, habeat banc perfectionem,
et modum attingendi.

§ IV.

Fit obviam argumentis primx sententiæ.

Ad
primum.

21 /id primum transeat antecedens ,
neganda tamen est conseq. Et ad primam
probationem respondetur, quod licet visio
tantum pendeat ab objecto primario, ut
a ratione quasi specificativa ipsius, ni-
hilominus potest esse necessario connexa
cum objecto secundo: ex eo quod objec-
tum primarium, et secundarium habeant
inter se necessariam connexionem in ra-
tione objecti qui IdiUtive, et clare cog-
noscibilis ; tum propter identitatem, quam
habent; tum ettam, ex eo quod hæc con-
nexio est talis conditionis, ut non possit
non objectum primarium exprimere il'am
hoc ipso quod quidditative et prout est
in se videatur, ut explicatum est. Unde,
licet in visione divinæ essentiæ creatura-
possibiles tantum sint objectum secunda-
rium, nihilominus quia prædicta essen-
tia habet connexionem nup<?r insinuatam
cum illis secundum communem rationem
possibilium, ideo non potest videri, quin
prædiclæ creatura secundum rationem
jam explicatam videantur. Et similiter,
licet in visione corporea color sit objec-
tum primarium, et quantitas secundarium,
nihilominus, quia color in ratione in online
objecti visionis corporea* habet necessariam
connexionem cum extensione quantitativa .
etiam in ordine ad lucum, ita, ut non possit
exprimere illam : ideo valde probabile e.-t,
non posse etiam per potentiam Dei absolu-
tam sine illa vi : et ita corpus Christi sub

l speciebus sacramentalibus, non est visibile
oculo corporeo, ul docet D. Thom. 3. part,
quæst. 76. art. 7. quia caret prædicta ex-
tensione.

Vel secundo responderi potest pro nunc
piobahiliter, negando antecedens. Nam licet
essentia divina sit objectum primarium
quo, at personæ sunt objectum primarium,
quod, terminans eandem visionem. Nam
sicut de ratione divinarum personarum
est. quod sint tres, et habeant unam
et eandem naturam ita in ratione earum
necessario includitur, quod sint triplex ab-
jectum , *quod*, visionis bealificæ, cum
unica tamen latione terminandi. Unde licet
quod terminent ratione essentiæ, tollat at
illis rationem objecti quo, non tamen
objecti *quod*,

22 Ad primam confirmationem dicent
dum est, quod licet Pater Ætemus, etiam
dum est prior origine, quam Filius, ri-
deat suam essentiam, et sit beatus,
nihilominus non est prius beatus ordine
originis, quam sit productus Filius, et
Spiritus Sanctus, quia beatiludo est
unum de prædicatis essentialibus : et ita
Puter secundum illam non est prior or-
dine originis , quam Filius. El ratio
est. Quia non possunt reperiri prius,
et posterius secundum aliquem ordinem,
nisi ubi talis ordo reperitur. Quare cum
inter Patrem, et Filium, quoad essen-
tialia non sit ordo originis , sicut nec
producere, nec produci, consequens erit
ut nec ibi, quoad eadem essentialia sint
prius, et posterius ordine originis.

Et ad probationem dicendum est, fal-
sum esse, Patrem ex cognitione divinæ
essentiæ producere Filium, si iotelligatur
de productione activa : quia per illam
particulam, *ex*, denotatur ordo originis
inter cognitionem Paternam, et produc-
tionem activam Filii, quod tamen est
falsum, quandoquidem ipsamet cognitio
Paterna est actualis productio activa Fi-
lii absque aliqua dislLnct one virlaali,
quamvis cum hoc stet, ut distinguatur a
pn ductione passiva ejusdem Filii : et ita
verum sit Filium produci ex cognitione
Paterna essentiæ. Ex hoc tamen non licet
colligere. Patrem videre essentiam non risa
persona Filii, et Spiritus Sancti : quia hæc
prioritas non est priorités in *quo* etiam
cognitionis. Nam cum persona Patris ha-
beat necessariam connexionem cum per-
sona Filii, v. g. non est aliquod signum,
in quo sit persona Patris, et non personi
Filii.

Filii, ant in quo sit Pater produ-cens, el non pro luctus Filins, aut tandem in quo puiS.I intelligi persona Patris, prout est in se, non intellecta persona Filii ; sed in quolibet signo , in quo videtur unus, debet videri alius : quamvis unus (scilicet Pater) ut produ-cens, et alius (nimirum Filius) ut productus.

23 Ad secundam confirmationem ne-est ultra(lue sequela. Et ad probatio-nem prioris respondetur, quod si semel verum esset, relationes non pertinere ad objectum primum beatitudinis, satis apparet quomodo ex eo quod Pater ne-cessario videat essentiam una com persona Filii, et Spiritus Sancti, non ideo habeat ab illis suam visionem ab objecto secun-dario, sed solum a primario : si autem personæ pertinent ad objectum primum beatitudinis, spectabunt utique ad illud, lan-quim objectum terminativum, non vero tanquam objectum motivum : quia sola essentia divina habet rationem objecti mo-tivi intellectus in ordine ad visionem. Cæterum objectum pure terminativum, non est principium visionis, sed objectum motivum : quia hoc solummodo est, quod unitor intellectui in ratione speciei in-telligibilis, atque adeo in ratione principii nostro modo inielligendi respectu visionis. Sel de his videantur, tum ea, quæ in sequenti tractatu disp. 3. num. 36. dicemus : ubi explicabimus, an relationes divinæ pertineant ad objectum primum el specificativum divini intellectus : tum etiani illa, quæ in hoc dub. num. 29. dicentur.

Ad tertiam confirmationem concedenda est major, et minor una cum 1. conseq. sed neganda est 2 Quia sicut in casu prima consequentia. esset Pater beatus per visionem essentiæ, ut esset in se ipsa : ac proinde, prout esset sine præ.lictis personis, ita nunc debet esse beatus, ut esc de facto in se ipsa : et quia de facto e<l in tribus personis identificata cum eis formaliter, ideo debet, prout est in cis, videri. Adde pro majori explicatione, majorem hujus argumenti tantum esse veram in iis, quæ habent esse talia, et non sunt necessario connexa cum aliis; ai sicut Pater Æternus licet sit a se, seu non ab alio, Deus, et beatus; ha-be*. tamen ejus natura nexum indispen-rabflem cum aliis duabus personis ; ita ejis beatiludo, ut modo est, habet etiam indispensabilem nexum cum visione alia-

rum personarum , ex eo quod ejus na-tura debet videri, prout est in se ipsa. Diximus, *ut modo esi*, quin si semel im-plicarent aliæ persono· divinæ, tunc sicut natura Patris esset alia, ac modo est, ita et ejus beatiludo, et por consequens salis tunc esset videre essentiam divinam in unica persona^ scilicet m ea, quæ alias nunc esi persona Patris.

24 Ad secundum responletur, verum esse antecedens, si intelligatur de unione relationum immediata ratione sui, secus vero de unione earum etiam mediata, et ralione essentiæ. Nam essentia divina habet rationem speciei intelligibilis, tam respectu sui, quam respectu relationum, ex eo quod istæ sunt proprietates perso-nales illius. Et ad probationem in con-trarium dicendum est, esse disparem rationem. Nam Paternitas, et Filiatio op-ponuntur relative, ac proinde sunt in-composibiles in ratione communicabilium uni, et eidem personæ : et propterea non mirum, imo necessarium est, quod communicata Filio essentia divina, non communicelur ei Paternitas, ct quod prædicla communicatio hoc ipsum petat. Cæterum divina essentia, et omnes ejus proprietates personales non «sunt incom-posibiles in ralionem simul visibilium per unam, et eandem visionem. Tum quia alioqui de facto non sic viderentur, cujus oppositum, ut certum initio hujus dubii supposuimus, et probavimus. Tum etiam : quia sicut natura petens unicam tantum-modo personalitatem potest simul videri cum illa, ita natura exigens triplicem personalitatem poterit cum omnibus illis videri, imo non solum poterit, sed debebit sic inspicere propter rationes pro nostra assertione traditas.

25 A ide quod essentia divina, ut ha-bet rationem speciei intelligibilis respectu sui, et respectu relationum, non distinguitur adhuc virtualiter, nec requirit majus lumen, ad hoc, ut secundum utramquo ra-tionem cx parte solius modi concipien-di distinctam uniatur, quam ad hoc, ul nniaiur secundum unam. Unde sicut impossibile est dari intellectum perfusum lumine gloriæ, et non habentem sibi unitam essentiam divinam in ratione spe-ciei intelligibilis, ita si semel non requi-ritur majus lumen, ad hoc, ut essentia divina uniatur per modum speciei intelli-gihilis respectu sui, et respectu relationum, nequibit uniri secundum priorem illam

rationem ex parte solius modi nostri concipiendi distinctam, quin uniatur secundum istam, ac proinde quin videatur una cum suis personalitatibus, sicut explicatum est. Cæteram essentia divina, et Paternitas distinguuntur virtualiter, et propterea non mirum, quod communicata essentia possit non communicari relatio, siquidem distinctio virtualis, quæ est inter essentiam, et Paternitatem, æquivaleret distinctioni reali actuali; maxime quia talis distinctio ob suam peculiarem rationem habet quodammodo oriri ex impossibilitate, et oppositione reali, quæ est inter Paternitatem et Filiationem, quod tamen plures aliae distinctiones virtuales in Deo repertæ non habent : et propterea non potest non talis distinctio sufficere, ad hoc ut possit communicari Filio essentia, non communicata Paternitate.

26 Si autem inquiras, cur repugnet intellectum esse perfusum lumine gloriæ. et non habere sibi unium essentiam divinam? Respondetur id oriri ex eo quod hæc unio, per quam essentia divina, quæ semper est intime præsens cuilibet intellectui creato, denuo unitur ei in ratione speciei, non debet de novo incipere per hoc quod aliquid addatur divinæ essentiæ eam immutans : sed per hoc quod aliquid addatur intellectui creato, quod habeat rationem connolati respectu prædictæ unionis, per quodque prædictus intellectus immutetur, ut ex dictis constat. Et ita hoc ipso quod tale connotatum ponatur, non potest non dari pnedictaunio : sicut quia moins unionis hypostatica?, ex parte humanitatis Christi se tenens, est connotatum requisitum ad unionem Verbi cum humanitate, et eam immutans, propterea nequit dari tale connotatum, quin Verbum sit unitum humanitati. Quare cum connotatum necc=sarium, ad hoc ut essentia divina uniatur in ratione formæ intelligibilis, sit lumen gloriæ immutans intellectum, consequens est, ut implicet, hoc dari in intellectu, et quod simul non detur unio essentiæ divinæ cum eo in ratione formæ intelligibilis.

A4 confirmatio-nem.

27 Ex quo ad confirmationem respondetur, rationem, propter quam essentia divina non potest videri non visis relationibus, esse, quia unitur, ut est in seipsa, non utcumque, sed ut e»t in *e ipsa visibilis : visibilitas autem ipsius prout est in se ipsa, ac proinde per visionem claram, et immediatam, ac quiddi-

tativam, exposcit no natura videatur sine personis, aut una persona sine alia, ut ostensum est. Cæteram ex eo quod eadem divina essentia communicetur Filio prout est in se ipsa, id est. prout est in se ipsa communicabitis illi per modum naturæ, non sequitur communicandam esse essentiam una cum Paternitate : quia cum Paternitas et Filiatio in ratione eomunicabilium, lic^t non in ration» simul visibilium, sint incomposibihs, oportet, ut licet essentia divina communicetur Filio, prout est in se ipsa communicabilis per naturalem generationem, non ideo communicetur Paternitas, sed potius id repugnet.

Quare licet conceptus formalissimus unionis, aut communicationis essentiæ divinæ, prout est in se ipsa secundum soam generalem rationem spectatus, non sit idem ac conceptus unionis, et communicationis ipsius, prout est in se ipsa absolute, ut simpliciter, id est, quoad omnem realitatem, quam actu, et formaliter habet; attamen conceptus peculiaris unionis essentiæ divinæ, prout est visibilis in se ipsa, coincidit omnino cum conceptu visibilitatis ipsius, secundum quod absolute, et simpliciter est in se ipsa, id est, secundum omnem realitatem, quam in se ipsa formaliter habet; siquidem (ut jam diximus) et rationibus ostendimus repugnat videntem Deum non videre hæc omnia.

Adde rationem, propter quam visa essentia videndæ sunt relationes, non esse qualemcumque identitatem, sed eam qua ab eadem essentia, ut habet rationem objecti unibilis respecta sui, et relationum, petitur, quæque excludit distinctionem etiam virtualem : siquidem essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis respectu sui, et relationum, non distinguitur virtualiter : ex eo quod totum hoc ad lineam speciei intelligibilis spectat.

28 A4 tertium transeat antecedens et negetar utraque consequentia. Quia licet primum efficiens, et ultimus finis sint idem realiler, est tamen diversa ratio formalis illius, ut primum efficiens, et ut ultimus finis creatura? intellectualis : et ideo, licet demus, quod ut primum efficiens non involvat, quantum est ex partft elfectus, relationes; attamen, ut ultimus finis involvit etiam ex parte visionis eadem relationes : quia visio debet terminari ad illum, prout est in se.

29 Ad quartum respondetur ex dictis concedendo antecedens, et negando utramque consequentiam, et ad primam probationem prioris neganda est paritas ibidem adducta. Ad 2. vero probationem concedenda est major, et neganda minor. Quoniam relationes divinæ non possunt per se, et ratione sui uniri in ratione speciei intelligibilis, nec ratione sui terminare visionem, sed solum ratione divinæ essentiae, quæ est ratio formalis primaria moliva, et terminaliva respectu visionis dane, et quidditativæ Dei, ex eo quod relatio divina quamvis sit actus purus intra suam lineam, non habet ratione illius, sed solum ratione essentiae tantam actualitatem, et immaterialitatem, quanta requiritur ad hoc, ut possit per se ipsam formalissime terminare visionem, et uniri in ratione speciei intelligibilis in ordine ad eandem visionem : siquidem ad hoc desiderabatur, quod esset suum *existere* absque aliqua virtuali distinctione, ut in hoc tractatu disp. 2. n. 116. diximus, et in tractatu de scientia Dei, disp. S. num. 36. dicemus. Ex quo, ad probationem secundæ consequentiæ dicendum est, quod licet essentia divina habeat propriam intelligibilitatem, attamen ejus intelligibilitas est id, ratione ejus videntur, et clare intelliguntur personalitates, ut loco citato magis explicabitur, et nequit uniri in ratione speciei respectu sui clare visæ, quin eodem modo uniatur respectu relationum, nec potest uniri in ratione speciei respectu unius personæ, quin eodem modo uniatur respectu aliarum, ut ostensum est.

DUBIUM III.

Utrum beati ex vi visionis divinæ essentia possint videre, et de facto videant decreta libera Dei?

30 Consulto in titulo addita est illa particula *ex vi visionis divinæ essentia*, ut denotetur non fieri in eo sermonem de visione actuum liberorum Dei per aliam scientiam, sed tantum per visionem beatorum, ita, ut eademmet visio, quæ terminatur ad essentiam divinam, habeat ratione suæ perfectionis terminari etiam ad decreta libera divinæ voluntatis.

Placitum Durandi, et aliorum.

Pariem negantem tuentur Durand, in 3. dist. 14. quæst. 2. num. 4. et 5. et in 4. dist. 49. quæst. 3. num. 12. et sequentibus. Vazq. 1. p. disp. 50. cap. 3. num. 23. et Molina in hoc art. disp. 5. memb. 5. et 6. § *ad primam*, et § *dicendum*.

Probatur primo. Nam licet essentia hominis v. gr. et voluntas ejus intuitive, et quidditative, imo etiam comprehensivæ cognoscantur, nihilominus, non ideo ex vi hujus cognitionis cognoscuntur, aut cognosci possunt determinationes liberæ prædictæ voluntatis : ergo, etsi essentia divina, et voluntas ejus quidditative videantur a beatis, non ideo ex vi talis visionis videbuntur decreta libera divinæ voluntatis. Antecedens communiter recipitur a Theologis in materia de Angelis. Ubi multis Scripture, et Sanctorum testimoniis ostenditur, quod licet Angelus comprehendat voluntatem humanam, non tamen propterea attingit, aut attingere potest ex vi talis cognitionis actus liberos ejusdem voluntatis.

Consequentia autem probatur. Quia, ita se habet determinatio voluntatis divinæ ad essentiam divinam in ratione objecti cogniti, sicut determinatio voluntatis humanæ ad essentiam humanam : ergo, sicut hæc non est cognoscibilis ex vi cognitionis essentiae, ita nec illa.

31 Secundo. Nam si decreta libera Dei ex vi visionis divinæ essentiae viderentur, aut videri possent, tunc necessario deberent omnia a quovis beato videri : hoc autem est contra communem Theologurum sententiam, tam in prædictis, quam 3. part. quæst. 10. ergo, etc. Major patet. Nam, quod decreta divina ex vi prædictæ visionis viderentur, solum posset provenire ex eo quod identificantur cum divina essentia, ut constat ex iis, quæ dubio præcedenti diximus : at decreta libera Dei, vel omnia, vel nullum eorum debet identificari cum divina essentia : ergo, vel nullum, vel omnia debent videri.

32 Tertio, determinatio libera divinæ voluntatis nihil reale addit supra actum necessarium, sed solam relationem rationis : ergo non potest ex vi visionis videri. Antecedens patet. Nam ad aliquid reale ad-

Δυκ-
uenium
priiaum.

dum
arsa

deret, illud non esset quid necessarium, alioqui non esset aliquid additum supra eundem actum necessarium, neque etiam quid reale liberum, quod proinde potuit esse, et non esse in Deo. alias aliquid reale, quod est in Deo, et est Deus, potuit non esse in illo, et non esse Deus, quod quidem, ut constat, est absurdum : ac proinde illud, quod additur, tantum erit relatio quadam rationis. Consequentia autem probatur. Quia relationes rationis non cognoscuntur, nisi ab intellecta fingente, quandoquidem earum *esse*, in *fingi*. et *cognosci* situm est : at per visionem beatam cognoscitur res sicuti est. quia cognoscitur quidditative, et intuitive : ergo nulla fictio ibidem intervenire potest, media qua prædictæ relationes attingantur.

Quar-
tæ.

33 Quarto. Nam si ex vi visionis divinæ essentiæ viderentur, aut videri possent decreta libera Dei, fieret inde, ut cresceret visio in perfectione, ex eo quod ad illa extenderetur : at hoc repugnat : ergo, etc. Sequela videtur certa. Nam extensio ad aliquod objectum, et non quaecumque, sed divinum, et infinite puritatis, quale est liberum decretum Dei, non posset non refundere aliquam perfectionem in visionem. Minor autem etiam constat. Nam cum visio Dei sit actus necessarius, habet necessario, et independentem a libero decreto Dei omnem suam perfectionem.

(Mi-
nium.

34 Ultimo. Hujusmodi actus non possunt videri virtute luminis gloriæ, nec essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis : ergo nullo modo videntur, aut videri possunt ex vi visionis essentiæ. Consequentia non indiget probatione : quandoquidem nihil potest videri ex vi visionis essentiæ divinæ, nisi virtute luminis gloriæ, et ejusdem essentiæ, ut influit per modum speciei intelligibiliis.

Antecedens autem probatur. Tum, quia alioqui prædicti actus liberi non essent potius se occulti respecta intellectus habentis lumen gloriæ, et essentiam divinam, sibi unitam in ratione speciei intelligibiliis ; si quidem utrumque operatur per modum causæ necessariæ, ac proinde explicat in visione sibi correspondente totam vim, quam habet ad videndum ea, quæ sunt in Deo : hoc autem est falsum, et contra naturam actus liberi : qui per se est occultus omni alio, præterquam illi agenti, a quo elicitur. Tum etiam : quia alias, a quocumque videntur aliquem ex his actibus deberent videri omnes, ut supra dicebamus. Quoniam

nec ex parte luminis, nec ex parte essentiæ potest reddi aliqua ratio, propter quod potius qui iam ex his actibus, quam alii inspiciantur, cum omnia lumina sint ejusdem speciei, et essentia divina aequaliter representet omnes.

35 Confirmatur. Nam si hujusmodi actus viderentur virtute luminis gloriæ, et essentiæ divinæ unitæ in ratione speciei intelligibiliis, non posset non ille, qui est magis beatus, videre eosdem, imo plures actus liberos, quam minus beatus : hoc autem est contra communem Theologorum sententiam : ergo etc. Major probatur. Quia magis beatus haberet majus lumen, et essentiam divinam perfectius sibi unitam : ergo si virtute luminis, et essentiæ viderentur prædicti actus, non poterit non magis beatus videre omnes, imo et plures actus liberos, quam minus beatus. Minor autem probatur. Nam juxta doctrinam communiter receptam, ab illis beatis cognoscuntur plures ex his actibus, a quibus spectant plures ex effectibus ad quos ipsimet actus terminantur. Quare cum possit accidere, quod facta collatione inter duos inquantum beatos, tunc pertineant plures ex prædictis effectibus ad minus beatum, ex eo quod habuit curam universaliorem in Ecclesia militante, ut si fuisset institutor alicujus Religionis, consequens erit, ut tunc minus beatus debeat cognoscere plures ex his actibus liberis, quam magis beatus.

¶

Vera sententia.

36 Dicendum tamen est primo, actus liberos Dei posse videri immediate, et in se ipsis a beatis ex vi visionis divinæ essentiæ, seu formaliter per prædictam visionem. Ita D. Thom. 3. part, quæst. 10. art. 2. in corpore, et ad 2. et quæst. 8. de veritate art. 4 ad 1. quem communiter sequuntur Theologi, exceptis iis, quos præcedenti retulimus.

S

Explicatur assertio. Etenim consulto in ea addita est illa particula *immediate*, et in se ipsis, ut denotetur prædictos actus in particulari sumptos, non posse videri a beatis in essentia divina immediate, id est, Unquam in causa, et in objecto prius cognito, et penetrato, alioquin modum, quo creaturæ possunt in essentia divina, ut in causa, et objecto prius cognito, ac penetrato videri; sed immediate, et in se ipsis, tanquam ali-

quid

quii predict^o essentia^e, eo proportionali modo, quo attributa ex vi visionis beat^o iifinguniur. Nam licet in hoc distinguan- tur ab actibus liberis formaliter sumptis, ψ:οά attinguntur in essentia prius quodam- modo visa per modum radicis virtualis illo- rum. secus tamen actus liberi, ut tales; ni- hilominus præ licta attributa videntur, etiam immediate in se ipsis, tanquam aliquid Dei : ita, ut si per impossibile non attingerentur ia essentia, tanquam in radice prius quo- àmmolo visa ; nihilominus visio beatifica terminaretur ad ea, ex eo quod sunt Λ- qtud Dei, et in eo formaliter çxistunt. Un- de essentia divina solum concurret ad vi- sionem actuum liberorum, ut talium, per moiium speciei intelligibiliis, non vero si- ul, unquam causa, quæ prius penetrata, el cognita ducat in cognitionem eorum per modum objecti prius visi, ut *quod*. Nam certum est actus liberos Dei in particulari emptos, et quatenus termipantur ad crea- turas futuras, non posse videri in essentia divina, ut in causa, et modo explicato. Tum, quia hoc probant omnia fere argumenta § præcedenti adducta. Tum etiam : quia, ut aliquid ex vi visionis essentia^e prius, modo dicio, visæ videatur, oportet eandem essen- tiam, ut visam, habere necessariam connex- ionem cum eo, quod sic videndum est; quam tamen connexionem non esse inter essentiam, et inter actus liberos prædicto modo consideratos, est omnino certum.

37 His ergo suppositis probatur asser- tio ratione desumpta ex D. Thom. Nam Deos per visionem , qua se ipsum in- tuetur, attingit decreta libera suæ volun- tatis, tanquam aliquid sui : ergo etiam intellectus beatus poterit p^{er} visionem bea- tam videre eadem decreta immediate, et in se ipsis, tanquam aliquid Dei. Antecedens patet. Nam cum prædicta decreta sint realia realitate divina, quippe quæ sunt aliquid Dei, erunt utique cognoscibilia imme- diate, el in se ipsis ab ipso Deo, tan- gam aliquid sui, et per visionem, qua se ipsum intuetur : sicut ob hanc ra- donem attributa, et relationes videntur hoc modo a Deo ex* vi visionis suæ es- sentia^e. Conseq. vero probatur. Nam cum visio beati sil participatio visionis , qua Deis se ipsum intuetur, potent terminari l id ipsum, ad quod visio increata ter- mioMar, dummo al illud non deside- retur infinitas : constat autem, quod ad visionem istam actuum liberorum Dei , non desideratur infinitas in eadem visione,

sicut neque ad intuitionem essentia^e at- tributorum, apt relationum, ut ex dictis patet.

38 Confirmatur. Quia lumen intellec- tuale unius Angeli potest attingere actus liberos alterius, v. gr. Gabrielis, tanquam aliquid illius, dummodo Gabriel eos ad illum ordinet, quia, eo ipso habent quid- quid illis deerat ad hoc, ut sint objectum proportionatum prædicti luminis : ergo etiam lumen intellectus creati per lumen gloriæ, ac proinde per visionem creatam, et beatificam poterit attingere decreta libera Dei, dummodo illa Deus ad præ- diclum intellectum ordinet. Antecedens communiter admittitur a Theologis in materia de Angelis. Consequentia autem probatur. Quia sicut lumen intellectuale Angelicum est de* se proportionatum ad videndos, modo dicto, actus liberos alte- rius Angeli, ex eo quoi habet eandem proportionem ad intuendam essentiam illius . ita lumen gloriæ habens de se proportionem ad videndam essentiam Dei, prout est in se, erit etiam proportionatum ad videndum, eodem modo, decreta di- vinæ voluntatis, id est, si Deus illa ad' intellectum perfusum tali lumine ordi- naverit.

39 Dicendum est secundo nullum bea- tum videre de facto , aut videre posse omnia decreta libera Dei, ut ad effectus creatos in particulari terminantur. quamvis unusquisque ex vi visionis videat decreta illa, quæ versantur circa effectus perti- nentes ad suum statum. Assertio hæc, quoad priorem partem constat ex iis , quæ in tractatu de voluntate Dei disp. 5. dub. 3. dicemus : ubi ostendemus voluntatem divinam non potuisse manere suspensam circa futuritionem, aut non futuritionem cujuscumque creaturæ; et ita de qualibet decrevisse suum *fore, vel non fore* : at- que adeo decreta divina extendi ad om- n»'s creaturas possibles, decernendo de fu- turis futuritionem ipsarum, de non futuris vero positivam (ut sic dicamus) non fuluri- tionem. Quare cum lumen gloriæ creatum non possit extendi ad omnes creaturas possibles, nec etiam poterit extendi ad om- nia decreta libera Dei quatenus ad illas in particulari terminantur.

Quoad secundam vero pariem est D* Thom. 3. part, quæst. 10 art. 2. et 3. cont. Genl. cap. 59. quem sequuntur com- muniter ejus discipuli, et fere omnes Theo- logi, et colligitur ex Concilio Senonensi,

coofir- walar

re

S'!

Secunda concis- sio.

!

u'

ik
l id

» t

λ 3

ubi habetur, quod beati vident quidquid eorum intersit.

Fonda- 40 Ratio autem fundamentalis pro hac
"ratio*5 pan' desumitur ex D. Thom. loco ci-
tato. Quoniam quilibet beatus naturaliter appetit scire ea, quæ ad suum statum per-
tinent, ut ex se constare videtur : at béa-
titude perfecta implet per se ipsam ap-
petitum naturalem, et ordinatum sciendi,
quern habet beatus, alioqui non esset
beatitudo perfecta : ergo quilibet ex illis
per visionem beatam videbit otnnes efectus
futuros, vel positive non futuros, qui ad
suum statum pertinent, ac proinde decreta
libera Dei, quæ circa illos versantur. Patet
hæc ultima consequentia. Nam per vi-
sionem beatam nequeunt pnedicti elfectus
sciri, nisi quatenus habent connexionem
cum essentia divina : constat autem pre-
dicted effectus, quoad suam futuritionem
vel non futuritionem non habere con-
nexionem cum divina essentia, nisi ratio-
ne decretorum suæ voluntatis.

• § III.

- *FU obviam argumentis partis negantis.*

• 9

Ad 41 Ad primum respondetur,, solum con-
pnniuQ. vincere beatos non videre aliqua decreta
libera Dei in particulari sumpta ex vi vi-
sionis essentiæ eo modo, quo vident crea-
turas possibles, id est, in essentia ipsa,
ut in causa prius visa, et penetrata, secus
tamen eo proportionali modo, quo intuen-
tur attributa, et relationes, tanquam ali-
quid ejusdem essentiæ. Nam ad visionem
eorum in essentia, ut in causa require-
batur necessaria connexio ipsorum cum
eadem essentia ; quam tamen connexionem
certum est non reperiri modo dicto acce-
ptam, inter illa, pi divinam essentiam.
Cæterum ad visionem eorum immediate
in se ipsis, et tanquam aliquid Dei, satis
est, quod re vera inveniantur in Deo, et
quod divina voluntas ea ad intellectum
beati ordinet, ut in simili de actibus li-
beris voluntatis Angelica» comparatis cum
lumine intellectuali alterius Angeli dice-
bamus.

Ad 42 Ad secundum (in cujus solutione
swan- aliquantulum immorabimur, quia ex ejus
^intelligentia non parum tota hæc difficul-
tas pendet) dicendum est, quod ex iden-
titate actuum liberorum cum divina essen-
tia, solum colligitur omnes illos videndos
esse a beatis, quoad suam realitatem, non

vero, prout in particulari terminantor ri
omnes creaturas, cognoscendo nimiram
particulari quænam ex illis sint fatur»
vel quæ sint non future, aut in cornea-
ni attingendo quasdam esse futura? e:
quasdam non fuiuras ; sed solum omne»
creaturas (quæcumque illæsuot;
futuras, vel non . futuras : sicut ex ev
quod omnipotentia identificelur cum diti-
na essentia, tantum infertur videndam
esse a quolibet beato secundum suam rei-
litem , seu secundum omne id positi-
vum, quod ponit in Deo , nou autes
quoad creaturas possibles in partiedri
sumptas.]L1 HI.

Diximus : *Cognoscendo nimirum in fer-
liculari quxnam ex illis sint futur**, tn'
quT *sint non futur**, aut in communi
attingendo quasdam esse futuras, et çwr-
dam non futuras, quia ut in tract, de
voluntate Dei disp. 5. dub. 3. noUbimcs,
cum in Deo non detur voluntas per molon
potentia*, sed per modum actus purissimi,
et hæc ratione suæ purissimæ actuahtâüs
non possit manere suspensa, sed nem-
sario debeat terminari ad creaturas udo
ex his duobus modis, scilicet, vel volendo,
vel nolendo earum futuritionem ; ideo rix
beatus videns omnipotentiam coguoTdt
eam terminari ad factibile, ut sic, ita idm
beatus videns realitatem divinæ vohwtits
debet videre eam terminari ad quamliie:
creaturam, volendo ejus futuritionem, m
nolendo illam, seu (quod idem quoad prp>
sens est) volendo ejus non futuritionem,
non vero cognoscendo quænam ex illis Ê
particulari sint faturæ, vel quæ non sxsrt
future, ut ex se et ex dictis constat, am m
attingendo quasdam esse futuras, et quas-
dam non futuras. .

43 Et ratio est. Nam licet divina volun- v.
tas habeat necessariam connexionem cas
aliqua ex his duabus terminationibus jia »
dictis , vage et confuse sumptis f γλπ
tamen cum aliqua ex illis in particulari:
et ideo ad intuendam prædictam realiu-
tem sufficit cognoscere , eam terminin *
ad creaturas, vel volendo, vel noleub
earum futuritioneme

Unite (ut id obiter dicamus) propter
hanc rationem non est necesse copia- >a
scere, etiam in communi creaturas farms,
ui terminant actus liberos divinæ mi-
sericordiæ , v. g. ad hoc , ut eaten
misericordia per modum actus purissimi,
secundum suam realitatem videatur .
quia misericordia tantum terminaux nt-
cessari).

ecessario, ut ad objectum primum ad divinam bonitatem , quatenus est ratio sublevandi miseriam creatam, modo tamen in eodem tractatu de voluntate Dei disp. 7. num. 63. et deinceps explicando : et non habet necessariam connexionem cum ihqna terminatione secundaria ad creaturis, ut ostendemus ibidem, sed idemmet ictus, qui per se primo terminatur ad divinam bonitatem, potest terminari, et non terminari ad creaturas, ut a miseria sublevandas, et manere (si Deo placuerit) sine aliqua terminatione ad illas ; vel M oppositum placuerit (ut de facto placuit) cinere cum terminatione ad easdem. Quid autem addat prædicta terminatio npra realitatem actus divinæ. misericordia, et quomodo eadem realitas connotando hanc potius creaturam, quam illam, cl connotatum inadæquatam ipsius, dicatur terminari ad illam , et esse volitio ipsius , aliaque huc spectantia, in tract, de, voluntate Dei late explicabimus.

U Adde quod licet ad hoc ut actus liberi secundum quod in particulari connotant hanc vel illam' creaturam, et ad illam terminantur , possint videri immediate et in se ipsis ex vi visionis divinæ essentiæ , requiratur quod idenficentur cum illa; nihilominus in prædictis actibus , modo dicto consideratis , est adhuc peculiaris ratio, propter quam hoc non sufficiat : quia saltem secundum istam rationem et aliam jam «plicatam, sunt objectum per se occultum , ex eo quod omnis actus liber cajuscunque voluntatis ex propria natura habet esse, saltem secundum terminationem, objectum occultum et improportio-nilum respectu cujuscunque intellectus, præterquam respectu intellectus divini, et intellectus illius creaturæ, quæ illos elicit : et ideo nisi Deus ordinet per suam voluntatem suos actus liberos ad intellectum hujus beati potius quam illius, non poterit beatus eos, modo dicto, intueri : non quidem ex defectu intensionis luminis præcise, quandoquidem potest dari eidem, vel maior intensio luminis in alio halo, et nihilominus non intueri illos, sed ex defectu prædictæ ordinationis ad intellectum ejus.

«M- Diximus, actus liberos saltem secundum terminationem, esse per se occultos, quia in creaturis, in quibus entitas actuum liberorum, et terminatio eorum est libera , debent prædicti actus , tam se-

eundum suam entitatem, quam secundum terminationem esse liberi , ac proinde per se, et modo dicto occulti, secus vero in Deo : in quo tales actus, quoad realitatem sunt necessarii, non vero quoad terminationes jam explicatas, ut in tractatu de voluntate Dei late dicemus : et propterea, quoad realitatem sunt per se manifesti respectu intellectus videntis Deum , non vero quoad terminationem ad aliquam creaturam in particulari, etc.

45 Ad tertium respondetur, aliud esse. an actus liber sit aliquid reale ; aliud vero, an addat aliquid reale, sive actualiter, sive virtualiter solummodo distinctum ab omni actu necessario Dei. Quare licet actus liber, quo Deus amore charitatis diligit creaturas, non addat aliquid virtualiter distinctum ab actu necessario, quo diligit suam bonitatem : et similiter licet actus misericordiæ nihil addat, etiam virtualiter distinctum ab actu necessario, quo diligit suam bonitatem, ut est ratio sublevandi miseriam creaturarum, qui quidem est virtualiter distinctus ab actu charitatis jam dicto, et sic de aliis; nihilominus quivis actus liber , ut talis semper est aliquid reale et divinum , quamvis hoc reale et divinum non sit distinctum etiam virtualiter a realitate .alicujus ex actibus necessariis : et ita non addit, tanquam constitutivum sui, aut quid ad ipsum perlinens , aliquam relationem rationis formaliter sumptam.

* Cælerum hinc non potest colligi, prædictos actus non posse videri ex vi visionis divinæ essentiæ. Nam sicut res se habent ad ita et ad *cognosci*. Quare cum prædicti actus quantum ad omnia, quæ pertinent ad genus rei, seu entis, semotis imperfectionibus , sint ita sufficientes , ac si importarent aliquam realitatem , realiter actualiter, aut virtualiter distinctam a quovis actu necessario (quia per eos Deus est teque perfecte volens libere, ac si essent realiter actualiter, aut virtualiter distincti a quavis realitate divina) fit inde, ut absque prædicta distinctione sint etiam sufficientes, quoad omnia , quæ pertinent ad genus objecti cognoscibilis : et ita immediate, et in se ipsis poterunt ad intellectu beato attingi.

46 Ad quartum neganda est sequela. Et ad probationem negandum est antecedens. Nam si actus liberi Dei considerentur secundum realitatem, quam ponunt

trua
M
it;
I

Ad
Urliam

rs?
LT

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

1
1-<v-

in ipso Deo, debent attingi a quacumque visione quantumvis minima, quia quaecumque est intuitiva, et terminatur a Deum sicuti est, ac tandem producti actus secundum istam rationem sunt omnino necessarii. Si vero sumantur, prout terminantur, v. g. ad aliquem effectum futuram in particulari sumptum, non possunt attingi nisi a visione ita perfecta, et intensa, ut possint extendi ad speciem, seu naturam illam specificam, sub qua talis effectus continetur, semel autem concessa in visione praedicta perfectione, non requiritur, aut additur in illa aliqua perfectio, ex eo quod terminetur ad aliquod, vel aliqua individua contenta sub tali specie, ac proinde nec ex eo quod terminetur ad decreta libera Dei circa illa. Quoniam, ut infra dicemus, visio, quae potest cognoscere in Deo aliquam speciem, potest attingere, quantum est ex parte luminis, omnia individua contenta sub illa, vel scilicet, quod divina voluntas ordinet actum liberum suae voluntatis, quo decrevit fuluritionem illorum, et per consequens decreta Dei circa talem futuritionem; dummodo ponatur conditio iam explicata, scilicet, quod divina voluntas ordinet actum liberum suae voluntatis, quo decrevit fuluritionem illorum, ad intellectum ipsius beati.

Ad ultimam.

47 Ad ultimum negandum est antecedens, dummodo ex parte divinae voluntatis addatur praedicta ordinatio suorum actuum liberorum ad intellectum beatificum. Nam tunc ex vi luminis gloriae, et essentiae divinae, ut habet rationem speciei intelligibilis, cognoscentur actus liberi. Et ad primam probationem neganda est sequela intellecta de bis actibus, secundum quod terminantur, ad creaturas, modo iam explicato: quandoquidem, ut nunc dicebamus, requiritur ad eorum cognitionem ordinatio toties a nobis petita, quae ad instar revelationis quodammodo se habet, et quae posita transeunt ab objecto per se occulto, ad objectum manifestum respectu intellectus beati. Unde licet tam lumen gloriae, quam visio explicent totam suam virtutem in visione aliorum, quae sunt in Deo, non tamen in visione actuum liberorum, ut modo explicato terminantur ad effectus futuros, nisi adsit praedicta ordinatio, quae per se petitur. Ex quo etiam ad secundam probationem constat quomodo ex vi luminis, et essentiae divinae solum possint videri illi actus liberi, respectu quorum adest praedicta ordinatio, non vero alii.

48 Ad confirmationem neganda est contrarium. Et ad probationem concessio antecedenti, neganda est consequentia. Quia abx quod est videre plures actus liberos, atque adeo quantitas ordinationis, seu manifestationis respectu plurium, vel omnium ex illis, non attenditur penes majorem intensionem luminis, et visionis, quod obsequi beatus est beatior altero. Nam quicamqz ex illis videt omnes species, et genera, quae pertinent ad hoc universam, ut quoad esse naturale, quam quoad sensum solemnaturale illius: atque adeo habet sufficientem. ad attingendos omnes actus liberum terminatos ad omnia individua sua futura habere universi. Sed praedicta quantitas habet ordinationis, seu hoc, quod est ordinari plures, vel pauciores actus liberos, ad intellectum alicujus beati, commensurae cum lege proscripta a Deo, quae fitibilibus est, ut cuilibet beato solum manifestentur ex vi visionis ea, quae ad finem statum pertinent. Unde quando dicitur, magis beatum, ac proinde habentem majus lumen, habere etiam perfectiorem visionem: et rursus eam visionem esse perfectiorem, per quam videntur plura in ipso Deo. intelligitur de excellentiori visione quoad intensionem, et de illis, quae videntur in Deo ex vi luminis gloriae praecise sumpti: et non, ut habet manifestationem, et ordinationem iam explicatam, per quam ea, quae sunt in Deo, peculiariter itefast a divina voluntate ordinari ad intellectum beati, ut dictum est.

DUBIUM IV.

Utrum ex vi visionis divinae essentia potius, aut debeant videri effectus existentium aliqua differentia temporis?

Quamvis decisio hujus dubii constet ei iis, quae in praecedenti diximus, nihilominus quia Gabriel Vazquez, et alii aliquid quoad hoc, solutione, et impugnatione Jignae, adducunt; ideo dubium praesens ad D. Thom. doctrina magis elucidanda minime, sigillatim excitamus.

Particula autem illa ex vi visionis divinae essentia in titulo adducta, non sumitur radicaliter, ita, ut re idat hunc sensum, simpliciter, quod ex visione praedictae esseatur oriatur alia notitia, per quam isti effectus attingantur, sive illa cognitio detur mediante divina revelatione, sive mediis propriis quaecumque

«periebus talium effectuum ; sed accipitur formaliter, ita, ut ipsamet vitio essentiae silrtiam visio prediclorum effectuum, non quidem accidentaliter, et per aliquid extra propriam lineam ei competens, sed ratione propriae perfectionis, id est, quæ ei intra propriam lineam conveniat.

* 0 1

Opinio negans.

49 Partem negantem tuentur, saltim quoad effectus futuros et præsentes, Durand. in 3. distine. 14. quæst. 2. num. 4, ei ia 4. dist. 49. quæst. 3. num. 15. et sequentibus, et cum eo Molina art. 8. huius quæst. disp. 5. num. 2. Et, quoad eosdem effectus, etiam, ut præteritos, tenent eandem sententiam Gabriel in 3. dist. 14. quæst. I. art. 1. notabili 3. Major quæst. 3. et Vazquez tom. 3. in 1. part. disp. 50.

Probatur primo. Nam predicti effectus tepræsentantur libere a divina essentia : ergo nequeunt ex vi visionis divinæ essent» videri. Antecedens patet. Quia ita repræsentantur, sicut continentur : at continentur in essentia divina libere, seu media determinatione libera divinæ voluntatis : ergo etiam libere repraesentabuntur. Consequentia vero probatur. Quoniam ea, quæ videntur ex vi visionis divinæ essentiae, seu ei vi propriaeperfectionis illius, debent necessario videri, et necessario repraesentari : ex eo quod sicut propria perfectio visionis convenit illi necessario, ita et videre omnia illa, quæ ex vi perfectionis propriae attingere potest.

50 Secundo. Quia alioqui, etiam ex vi visionisdivinæ essentiae viderentur prædicti effectas, ut possibles : hoc autem destruit nataram visionis beatifica* : ergo, etc. Sequela videtur certa ex paritate rationis. Minor autem probatur. Quia tunc pnredictaviiio esset, et non esset eadem secundum speciem : esset quidem, ut supponitur; non esset vero, quia terminaretur ad futura, et possibilia sub diversa formaliter ratione : ad illa quidem, quatenus continentur in decreto libero; ad hæc vero quatenus præhabentar præcise in omnipotentia anteceden- ter ad decreta.

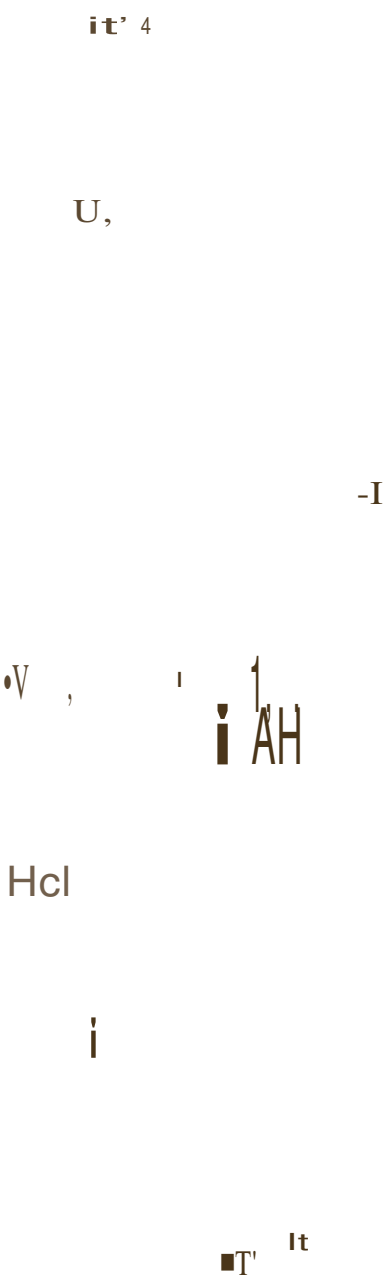
Confirmatur. Quia si tam futura, quam possibilia viderentur ex vi visionis, tunc eademmet visio esset intuitiva, et abstractive neque adeo esset, el non esset unica el eadem. Prima sequela patet. Quoniam

terminaretur, tum ad res ut existentes et præsentes in æternitate, scilicet ad futura ; tum etiam ad res abstrahentes a pro-lieu existentia et præsentialitale , nimirum ad possibilia, ul talia. Ex quo etiam secunda sequela constat. Nam tunc visio esset unica, ut supponimus, siquidem ex vi perfectionis intra propriam lineam ei convenientis, utramque attingeret : et simul non esset unica, quoniam notitia intuitiva, et abstracliva, adæquate dividunt cognitionem, sicut rationale et irrationale adæquate dividunt animal : ex eo quod omnis notitia debet terminari, vel ad rem, ut præsentem, atque adeo intuitive, vel, ut absentem, seu abstrahentem a præsentialitate, ac proinde abstractive : ergo quemadmodum propter illam rationem idem animal nequit esse simul rationale et irrationale, sic eadem visio non poterit esse simul intuitive et abstractive.

Assertio prior pro D. Thom, sententia stabilitur.

51 Dicendum tamen est primo, posse optime ex vi visionis divinæ essentiae, et per consequens formaliter per eam videri effectus, ut existantes in aliqua differentia temporis. Ita S. Doctor 3. cont. Gent, cap. 59. ubi inquit : Per ipsam visionem divinæ essentiae cognosci a beatis naturales species , et per cognitionem specierum cognosci individua sub eis existentia. Et art. 8. huius quæstionis, uhi loquéns de iis. quæ per visionem divinæ essentiae videntur, docet : *Sed horum, qux Deus facit, vel facere potest, tanto aliquem intellectum plura cognoscere, quanto perfectius Deum videt* : Constat autem, quod per ea, quæ Deus facit, intelligit S. Doctor effectu existentes in aliqua differentia temporis * nam distinguit ea a rebus præcise possibilibus. Et 3. part, quest. 10. art. 2. ad secundum, loquens de iis, quæ anima Christi cognoscit in verbo, seu (quod idem est) ex vi visionis divinæ essentiae, de quibus argumentum illud fuerat propòsitum, inquit : *Scit ergo anima Christi omnia, qujr Deus in se ipso cognoscit per scientiam visionis : non tamen omnia, qux Deus in se ipso cognoscit per scientiam simplicis intelligent!#*. Quod etiam docet 2. 2. quest. 83. artic. 4. ad secundum.

Unde sanctum Doclorem communiter

DE VISIONE DEI.

sequuntur ejus discipuli, Capreolus in 4. dist. 49. quest. 6. art. 3. in solutione ad argumenta Durandi contra primam conclusionem, et ad argumenta Aureoli, contra secundam, Soto quest. 3. art. 3. Ferrara 3. contra Gent. cap. 59. § circa prxdida, Cajetanus in hoc art. si conferratur explicatio tituli cum explicatione conclusionis, et 3. part, quest. 10. art. 2. et loco citato ex 2. 2. Bannez, Zumel, Nazarius, Ripa, Zanardus, Gonzalez in præsenti, et ex aliis fere omnes recentiores.

Ratio 52 Rationem autem fundamentalem hujus assertionis tetigit D. Thom. in art. 8. hujus quest, et art. 6. quest. 14. quæ potes* ō hanc formam reduci. Nam essentia divina, ul determinata per decretum liberum suæ voluntatis, potest esse ratio per modum objecti prius cogniti, ac proinde per modum speciei intelligibilis, ad cognoscendum creaturas exintentes in aliqua differentia temporis : ergo poterunt ex vi visionis ejusdem essentiae videri. Consequentia patet. Nam ex vi visionis alicujus essentiae possunt videri ea. respectu quorum prædicta essentia potest habere rationem speciei, et objecti prius cogniti, ducen- ti» in cognitionem illorum. Antecedens autem probatur. Nam causa continens aliquem effectum, et habens sufficiens in immaterialitatem, et unionem cum intellectu, potest habere rationem speciei intelligibilis, et objecti prms cogniti, ducen- tis in cognitionem effectuum, quos continet, et propterea essentia Angeli unitur hoc modo cum proprio intellectu in ordine ad cognitionem effectuum, qui in illa connaturaliter præhabentur : sed essentia divina determinata per decreta libera suæ voluntatis, continet per modum causæ omnes effectus existentes in aliqua differentia temporis, et habet inlinitam immaterialitatem, et intimam unionem cum intellectu beato : ergo poterit uniri cum illo per modum speciei, et objecti prius cogniti in ordine ad visionem eorundem.

Coliifir- 53 Gonlirmatur ratione, quam insinuat nuiur idem sanctus Doctor, quamque supra tetigimus. Quoniam Deus ex vi visionis propriB essentiae, ut determinata? per sua decreta libera, videt effectus futuros in aliqua differentia temporis : ergo etiam beatus poterit eosdem ex vi visionis ejusdem essentiae eodem modo determinatio videre» Consequentia videtur perspicua ex

iis, quæ dubio præcedenti circa hanc rv lionem diximus. Antecedens auUm.,pro- batur. Quoniam Deus nullum effectum creatum videt extra se, id est, per specif distinctam a propria essentia, sed omnei illos intuetur in ipsa, tanquam in aliquo. in quo præhabentur : at prædicli effectui continentur in essentia divina, non ci- cunque, sed determinata per decreta voluntatis: ergo ex vi visionis suæ essentia», ut determinant per talia decreta attinget illos.

54 Occurrit Vazquez tom. 1. in 1. pan. disp. 50. cap. 3. num. 24. negando, U essentiam divinam posse unquam causam, et objectum prius cognitum ducere in cognitionem effectuum creatorum, el iu neque etiam Deum posse in sua essentia, ut in causa, et objecto prius cognito in- tueri prædictos effectus ; sed attingere d!« in sua essentia, ut in cognitione. Quia, ut ipse explicat disp. 60. cap. 2. et 3. cognitio essentialis in Deo est ipsa essentia divina secundum rem quæ nostro modo concipiendi habet rationem speciei im- pressa, actus primi speciei express», seu verbi, el actus secundi et hoc respecta omnium, quæ a Deo cognoscuntur, site sint ipse Deus, sive creaturæ : et propterea essentiam divinam solum deservire ad cog- nitionem sui, et aliorum, quovis ex his modis, non vero per modum causæ, vel ob- jecti prius cogniti.

Sed contra. Nam in primis, juxta ban* solutionem, non occurritur sufficienter pro- bationi illi a nobis insinuate, scilicet hoc * ipso quod cognoscatur causa, ut emi- nenter continens aliquem effectam, aiqce adeo, ut potens illum producere, et est determinata ad productionem ejusdem, debere ex vi illius cognitionis attingi laid effectum : quandoquidem repugnat cognos- ci causam, ul continentem, exempli causs. cratiam sanctificantem, et non cognosci eandem gratiam. Quare, cum Deus, et beati possint cognoscere essentiam divinam, ct eminenter continentem gratiam, elulttl determinata ad productionem illius, tam propter dicta, tum eliam, quia lotum hoc convenit essentia, prout est in se ipsa, secun lum quam raiionem est objectam beatificum, consequens est, ut ex vi cog- nitionis divinæ essentiae, el modo dicto, posait prædictus effectus a Deo, et a beato cognosci.

53 Deinde. Nam hæc solutio esi aperte u l contra D. Thorn, loco citato, ex quest. <4 ubi

14. ubi ostendit Deum cognoscere omnes obturas cognitione propria, seu secundum ea, quæ unicuique competunt, prout ib aliis differt, quia hoc modo in essentia divina eminenter continentur; ot proptervi ipsum non attingere perfecte suam essentiam, nisi hoc modo creaturas allinat. at hæc ratio necessario involvit, Deam cognoscere creaturas in sua essentia, unquam in causa, et objecto prius cognito : ergo, etc. Minor probatur. Quia eo jnoscere creaturas per propriam cognitionem earum, ex eo quod propria ipsarum continentur eminenter in essentia divina, necessario involvit cognoscere illas in producta essentia, ut in aliquo eminenter illas continente, atque adeo in eadem, ut in causa, quia non aliter nisi per modum causæ eas eminenter continet, ac proinde necessario etiam involvit cognoscere ipsa in eadem essentia, et in objecto prius cognito: quia causa non aliter nisi ut prius cognita ducit in cognitionem suorum effectuum, ut in omnibus causis inductive constat : ergo, quod creaturæ cognoscantur in essentia divina, ex eo quod continentur in ea lem essentia eminenter, necessario importat cognitionem earum in eadem essentia, ut in causa, et objecto prius cognito.

- 56 Tandem. Nam essentia divina non gerit vicem speciei in ordine ad cognitionem creaturarum, nisi quatenus est causa illarum : ergo nec potest ducere in cognitionem earundem, nisi per modum cansæ, et objecti prius cogniti. Patet consequentia. Quia species eo modo deseruit ad cognitionem alicujus objecti, quo illud coutinet, et représentât : ergo si essentia divina solum per modum causæ gerit vicem speciei respectu creaturarum, nequibit ducere in cognitionem illarum, nisi per modum causæ, atque adeo nisi per modum objecti prius cogniti : siquidem, ut supra dicebamus, causa ut talis non ducit in cognitionem effectus, nisi ut prius cognita. Antecedens autem probatur. Nam essentia divina nequit habere rationem speciei respectu creaturarum ad eam modum, quo species creatæ repræsettant sua objecta, alioqui haberet ex natura sua ordinari ad repræsentandum illi, et in hoc esset natura ejus sita : sicut species creatæ, quæ hoc ipso quod non représentent sua objecta per modum cansæ eminenter illa continentis, non hânt aliud esse præter hoc quod est ordinari ad ilia repræsentanda.

57 Ex quo etiam sequitur major impugnalio illius, quod in hac solutione dicitur, scilicet non posse cognosci creaturas in essentia divina, nisi ut in cognitione, seu specie expressa, non vero ut in objecto prius cognito. Nam species expressa et adæquata alicujus speciei impressa? non aliter représentât, quam species impressa ; siquidem prior et potissima ratio determinans, nostro modo intelligenti, ad intellectionem, et intellectionis modum, nec non et ad speciem expressam, debet esse species impressa : ergo si essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, non représentât æque immediate se ipsam et creaturas, sed se ipsam, ut causam, et ut objectum primum, atque adeo ut prius cognoscendam; et creaturas, ut effectus, ac proinde, ut objectum secundario cognoscendum : consequens est, ut cognitio et species expressa non terminetur ad eandem essentiam, et ad creaturas, nisi sub hoc eodem ordine, ita ut ad essentiam terminetur, ut ad causam, et objectum prius cognitum ; ad creaturas vero, ut ad effectus, et objecta secundaria ex vi cognitionis objecti primarii cognita.

58 Ex quo etiam soluta manet quædam Objectio, objectio, quam junior quidam adducit, scilicet, quod si effectus futuri in aliqua differentia temporis possent cognosci ex vi cognitionis essentiæ, et per consequens essentia divina haberet rationem speciei intelligibilis respectu illorum, non cognocerentur eo modo, quo in hac assertione diximus, scilicet cognoscendo essentiam divinam, et determinationem liberam suæ voluntatis, qua ad eorum productionem determinata est ; ergo, etc. Antecedens probatur. Quia sufliceret ad eorum cognitionem essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, et existentia prædictomm effectuum in sua temporis differentia, absque eo quod videretur determinatio libera divinæ voluntatis, eicuti ad hoc ut Angeli videant extra verbum, el per proprias species effectus existentes, satis est quod habeant species représentât!vas illorum, et. quod tales effectus existant, absque eo quod cognoscant determinationem suæ causæ : nam eo ipso species illæ repræsentantes antea prredictos effectus præcise, quoad sua essentialia, habent propter suam eminentiam repræsentare etiam eosdem quatenus existentes, ut communiter docent Thomiste.

59 Respondetur enim, negando anteceden-
dens. Et ad probationem negari etiam
debet antecedens. Ratio autem disparitatis
inter cognitionem Angelicam extra ver-
bum, et visionem beatam, est. Quoniam
species Angelicæ, quibus tunc in ordine
ad illam cognitionem uluniur, non re-
praesentem per modum causæ eminenter
continentis effectus futuros in aliqua
temporis differentia : ct ita ad cognos-
cendos eos ex vi cognitionis elicitæ, per
prædictas species, non est necesse, ut
illud, quod habet rationem speciei respectu
cognitionis eorundem, prius attingatur per
modum causæ determinatæ ad tales effec-
tus. Cæterum essentia divina non gerit
vicem speciei intelligibilis respectu talium
effectuum, nisi per modum causæ, et
causæ determinatæ in ordine ad produc-
tionem ipsorum : et ita nisi prædicta
essentia cognoscatur, ut causa determina-
ta, atque adeo una* cum decretis liberis,
quibus determinata est, nequit ducere in
cognitionem eorundem. Unde quoties ali-
qui effectus cognoscuntur ab Angelo per
cognitionem extra verbum, et non utcun-
que, sed per aliquid, quod per modum
causæ, atque adeo per modum objecti
prius cognoscendi, gerat vicem speciei,
respectu illorum, non possunt cognosci,
quin præcognoscatur causa, determinatio
illius in ordine ad productionem eorun-
dem.

Alia objectio, 60 Nec refert si urgeas, non posse
cohærere hunc modum repræsentandi cum
essentia divina. Nam cum secundum se sit
infinita in omni genere, non egebit aliquo
alio ad repræsentandos effectus, ut existen-
tes in aliqua differentia temporis.

Solvitor. Non itaque hoc refert. Tum, quia
libera determinatio divinæ voluntatis, ut
libera est, non addit aliquam perfectio-
nem, etiam virtualiter distinctam, supra
alias perfectiones necessarias Dei, ut multi
valde probabiliter volant, et nos in tract,
de voluntate Dei an. 3. dub. 8. dicemus.
Tum etiam : quia libera determinatio non
desideratur ad hoc ut det virtutem re-
præsentativam essentiae divinæ, ut ha-
bet rationem speciei intelligibilis, sed
ad hoc ut determinet, absque imperfec-
tione tamen, virtutem repræsentandi, quam
habet. Nam, cum effectus sint repræsen-
tabiles, vel secundum esse existentis exer-
citiū in aliqua differentia temporis, vel
cum positiva exclusionem talis exercitii,
secundum omnes temporis differentias,

et nequeat utrumque simul repræsentari, ut
constat, oportet dari aliquid, rationem
cujus prædicti effectus habeant determina-
te, vel exercitiū prædictum, vel exercitiū
talis exercitii ; ac proinde quod de
divina essentia, ad hoc ut potius
repræsentet exercitiū existentiae illorum,
quam non exercitiū ; cumque hoc non
sit esse aliud, quam libera determinatio
divinae voluntatis, a qua habent effectus
quod sint futuri, vel non futuri, sit inde,
quod prædicta determinatio desideretur, ad
hoc ut infinita illa vis repræsentativa, que
in essentia divina est, determinetur ad re-
praesentationem prædicti exercitii potius
quam non exercitii. Unde sicut in diri-
na potentia non tollit hæc determinatio
infinitam ejus vim in ratione potentiae, iu
neque essentiae divinae auferet infinitam
vim repræsentandi, quæ in ratione spe-
ciei convenit.

S III.

Assertio posterior pro elucidatione sententiae
Angelici Doctoris statuitur.

61 Dicendum est secundo, quamvis hu-
manus effectus existens in aliqua differentia
temporis possint videri ex vi visionis diri-
nae essentiae, modo explicato, non tamen
esse necessarium quod sic videantur sive
in particulari, sive in communi ; sed potest
essentia divina videri, non visis prædictis
effectibus secundum utramque rationem
sumptis. Assertio hæc est communis inter
Theologos, et ita non erit necesse aliquem
in particulari pro ea referre, deduciturque
aperte ex dictis, tam in hoc dubio, quam
in præcedenti. Quoniam effectus isti ne-
queant videri ex vi visionis divinae essentiae
non viris determinationibus liberis suae vo-
luntatis : at non est necesse, visa divina
essentia, videri has determinationes libere
sive in communi, sive in particulari : eno
neque etiam erit necessarium videri effec-
tus prædictos, aut in communi, aut in par-
ticulari. Major cum consequentia tenet
constant. Minor autem probatur, et explica-
tur. Nam licet quilibet beatus videat Deum
necessario habere circa quamlibet creatu-
ram possibilem aliquod decretum viget
sumptum, per quod decernat fore, vel non
fore illius, quia ratione actualitatis divinae
voluntatis nequit manere suspensus circa
futurum, vel non futurum creationem creatu-
rarum, ut in tract, de voluntate Dei disp.
5. dub. J.

5. dub. 3. dicemus : attamen non est ne-
CCSF8. ut per visionem divinæ essentiæ de-
termine videatur, vel quod Deus deter-
minate vult futuritionem hujus creaturæ,
potius quam non futuritionem ejus, vel
quod Deus habuerit circa aliquas creaturas
decretum futuritionis earum, potius quam
non futuritionis, ex eo quod determinatio-
nes liberto voluntatis divinæ hoc modo
suiuptæ, sunt formaliter liberæ, ac proinde
sunt objectum per se occultum, ut ex dictis
dubio præcedenti constat : ergo ad visionem
divinæ essentiæ non erit necessarium vi-
deri prædictas determinationes divinæ vo-
luntatis, sive in communi, el modo explica-
to, sive in particulari. Patet consequentia.
Quia per hoc quod non sil necessarium
videri prædictas determinationes sive in
communi, sive in particulari, nihil aliud
intelligimus, nisi non esse necessarium -vi-
dere determinate, quod Deus vult futuritio-
nem hujus creaturæ in particulari, potius
quam non futuritionem illius, quod est co-
gnoscere determinationes liberæ Dei in
particulari, vel quod circa aliquas creaturas
(quæcunque illæ sint) potius habet decre-
luofde futuritione earum, quam de non fu-
turatione, quod est cognoscere eadem de-
creta, non ut peculiariter applicata alicui
creaturæ in particulari, sed aliquibus vage,
aal in communi sumptis.

62 Confirmatur. Qaia non est necessa-
rium, et indkpensabile, ex vi visionis divinæ
Êisentiæ videri omnes effectus existenles
ia aliqua differentia temporis : ergo nec vi-
deri aliquem ex vi ejusdem visionis, sive
incommuni, sive in particulari acceptum.
Conseq. palet. Nam, quoad prædictam ne-
cessitatem videndi effectus futuros, ac
proinde decreta libera, eadem est ralio de
omnibus, et singulis, ex eo quod necessitas
indispensabilis videndi omnes, solum potest
oriri, ex eo quod decreta libera Dei, ex
quorum visione videntur, sunt formaliter
in Deo, tll ita debent necessario videri ex
vi visionis divinæ essentiæ : at hæc ralio,
ut consui, aequaliter procedit tam respectu
nnins ex divinis decretis, quam respectu
omnium : ergo, etc. Antecedens autem
probatur. Tum quia de die iudicii dicitur
Matthæi 24. *be die autem illat el hora nemo
wil, neque Angeli cælorum, nisi solus Paler.*
ElMarci 13. *De die autem illa, vel hora ne-
mojeit, neque Angeli in czlis, neque Filius, ni-
li Paler.* Quare cum in utroque loco fiat
mentio de Angelis beatis, consequens est,
ulibidem satis significetur prædictum efiec-
Salmanl. Curs. theolog.. I, i.

loin ignorari a beatis. Tom etiam : quia,
ul ducet Divus Thomas 3. part, quæst, 10.
solus Christus Dominus intuetur ex vi vi-
sionis omnes effectus futuros : ergo non
est necesse, ut hoc cuilibet beato tribua-
tur.

63 Nec refert, si objicias confirmatio-
nem hanc, quod prior probatio antecedentis
non videtur esse alicujus roboris ad illud
confirmandum, siquidem in prædicto testi-
monio ex cap. 13. Marci desumpto asseri-
tur, quod neque Filius de die illa iudicii
scit : sed de Filio, juxta communem inter-
pretationem Patrum solum dicitur ignorare
illam, quia nescit ipsam ad eam aliis reve-
landam : ergo eodem modo, et non alio.
Angeli beati illam ignorabunt. Patet conse-
quentia : quia eodem modo de Filio, et de
Angelis beatis dicitur ignorare prædictam
diem.

64 Nrfn itaque hoc refert. Quoniam licet
eodem modo loquendi materialiter sumpto
utatur Scriptura, ad negandum Filio scien-
tiam illius diei ex vi visionis divinæ essen-
tiæ, el ad negandam illam Angelis beatis,
non tamen eodem formaliter. Quoniam dum
Christo negat visionem illius diei, loquitur
de visione ad dicendum, et revelandum eam
alteri ; cum vero eam denegat Angelis, de-
negat eam ipsis absolute, et simpliciter.

Et ratio est aperta. Tum quia juxta re-
gulam al) Augustino traditam, et ab uni-
versis Theologis receptam, verba Scripturae
sunt intelligenda in sensu proprio, nisi cum
inde sequitur aliquod absurdum. Quare cum
ex hoc quod verba illa Marci intelligantur
quoad Filium de ignorantia absolute, et
simpliciter, aut de ignorantia ex vi visionis,
sequatur magnum absurdum, ut ex se, et
ex dictis constat, fit inde, ut quoad Filium
non sint intelligenda in sensu proprio, sed
juxta expositionem datam : quia eam com-
muniter Patres iraduni. Cæterum ex eo
quod prædicta verba, quoad Angelos intel-
liganlur in sensu proprio, ac proinde in eis
denotetur Angelos beatos nescire absolute,
et simpliciter diem iudicii, atque adeo ne-
que ex vi visionis illam cognoscere, nullum
sequitur absurdum, quippe cum inde nihil
vel contra fidem, vel contra rationem natu-
ralem inferatur, et ita debent quoad illos in
sensu proprio intelliei.

65 Tum etiam : nam Patres dum expo-
nunt prædicta verba, supponunt tanquam
certum Angelos absolute et simpliciter
ignorare illam diem, et solum explicant,
modo jam dicto, quomodo Filius eam iguo-

Objec-
tio.

rii

Enùda-
Q.

Ratio
solutio-
ns
ex Au-
fD-l.

-η*

Aiü
ratio.

ret. lia Chrysost. in cap. 24. Matih. bom. 78. et in opere imperfecto horn. 50. Cyril- las lib. 1. de recta tide ad Reginas duobus foliis post initiam, Athanasius sermone 4. contra Arianos prope medium, et in epis- tola ad Amphiloquium in principio Thco- phyl. et Eulhym. super verl>a relata Matih. August, lib. 1. de Genesi contra Minich. c. 22. et lib. I. de Trinitate c. 12. Hiero- nymus in expositione ejusdem testimonii apud Matthæum, et Marcum, et Gregorius lib. 8 registri epist. 42. ad Eulogiam ci- tans explicationem Augustini, iu ait : Γη- de el Paler solus dicitur scire, quia consub- slanlialis ei Filius, ejus natura, qua est super omnes Angelos, habet, quod sciai, quod An- geli ignorant.

§ IV.

Enodatio argumentorum primx sententia.

Ad primam.

66 Ad primum concessio antecedenti in sensu explicato, neganda est conseq. Et ad probationem negari etiam debet antecedens. Unde, sicut voluntas divina ex vi propria perfectionis vult creaturas, et nihilominus vult illas libere, non ob- stante quod perfectio illa, ut talis, repe- riatur necessario in Deo, iu beatus po- terit ex vi perfectionis necessariae suæ visionis videre creaturas futuras, quamvis non necessario debeat eas videre. Et raiio est eadem utrubique. Quia nimirum, nec voluntas divina specitica iur a creaturis volitis, neque est necessario connexa cum illis, nec visio beata a prælictis effec- tibus specitica iur, nec habet necessariam connexionem cum eisdem. : quamvis ra- tione suæ emiuenliæ, et posita manifes- tatione ex parte liber© determinationis Dei possit ad illas, ut supra explicatum est, terminari.

A<1 secundum.

67 Ad secundum concedenda est seque- la, et neganda minor. Et ad probationem dicendam est, quod licet creatur© possi- biles videantur in omnipotentia, et futuræ in eadem omnipotentia, ut determinata per decreta libera, nihilominus adhuc videatur sub eadem formalissima ratione, quia ratio videndi formalissima, semper est aliquid divinum continens prædictos effectus.

Ad eonflr- laitio- nrtn.

Ad confirmationemcoiicedendaest prima sequela, el neganda est secunda. Et ad probationem dicendum est, quod licet daremus rationem notiliæ intuitivæ ad-

æquale dividere notitiam, sive cqgR&ionem, iu ut una et eademmet notitia inferioris taüunis non possit simul utramque ratio- nem habere; non tamen id esset admil- l ndum de notitia superioris et emineatis conditionis : hæc enim propter sui cini- nentiam potest formaliier eminenter mr simul intuitive et abslrativa respectu diversorum objectorum, ul in prawerti contingit, et ita cognitio, qua Deus iatelli- git, habet, ut terminatur al es-eotiam divinam, esse intuitivam, el ul terminatur al creaturas possibles esse abstraetnam, ut communiter docent Theologi.

Nec exemplum in argumento adductum oldest. Quoniam esse irrationale propter Fui imperfectionem non potest adunate, et formaliier contineri in una, et eadem ratione eminenti simul cum rationali, sed unum dicit exclusionem alterius, ut ei se patei.

DUBIUM V.

Urum ex vi visionis divinor essentia possini videri creaturæ possibles?

Tituli intelligentia ex dictis dub. pne- cedenti satis constat.

§ I.

Refertur prior sententia.

68 Partem negantem tuetur Vazqnex tem ubi supra. Probatur primo. Quoniam es- sentia divina non habet necessariam connexionem cum creaturis possibilibus : ergo non potest esso ratio videndi illas: ergo nec prædictæ creaturæ poterunt << vi visionis divinæ essentia? videri. Elæc ult. conseq. patet ex priori : quia idem est creaturas videri ex vi visionis divi- næ essentiæ, ac eandem essentiam esse rationem, et mediam, quo ducitur in- tellectus ad earum cognitionem. Pruna vero conseq. ex antecedenti aperte se- quitur. Quoniam ea, quæ non habent necessariam connexionem quoad esse, non poterunt illam habere quoad cognosci, ita ut unum sit ratio, et mediam do- cens in cognitionem alterius. Antece- dens autem probatur. Quia quod est necessario connexum cum alio, dicit necessariam habitudinem ad illud. Ul palet in potentiis, collatis cum suis ob- jectis : at essentia divina non potest di- cere

cere necessariam habitudinem ad possibilia, alioqui secundum illam habitudinem specificarelur ab illis : ergo. etc.

Confirmatur. Nam etiam si nulla creatura esset possibilis, adhuc manerent divma essentia, et omnipotentia : ergo signum est non dicere necessariam connexionem cum illis. Conseq. patet ; nam quoties aliqua sunt necessario connexa, toties per ablationem unius tollitur aliud. Antecedens autem constat. Quia essentia, el omnipotentia Dei sunt entia magis necessaria, quam possibilitas creaturarum ; quandoquidem sunt entia increala, et a se : si autem per ablationem creaturarum possibilitium tollerentur essentia, et omnipotentia Dei, non essent magis necessaria*, quam prædictæ creaturæ.

69 Secundo. Quoniam nec ex parte divinæ essentiæ, neque ex parte luminis potest assignari ratio, ob quam videantur istæ potius creaturæ, quam illæ : ergo cum non possint vi lori omnes, alioqui comprehenderetur Deus, ut ex dictis constat , fiet inde, ul nulla earum ex vi visionis videatur. Conseq. patet. Quoniam ad hoc ut possent videri aliquæ, et non omnes, oportebat ut ex parte eorum, quæ ad visionem concurrunt, assignaretur aliqua ratio, propter quam istæ potius quam illæ creaturæ viderentur : cumque solum lumen. seu intellectus illo perfusus, et divina essentia ad talem visionem concurrant, necesse est, ut ex parte alicujus ex his duobus assignetur aliqua ratio, propter quam istæ potius quain illæ creaturæ viderentur.

Antecedens autem quoad priorem partem probatur. Nam essentia divina æque continet, et repræsentat omnes creaturas, cum non contineat aut repræsentet unam mediante alia, sed æque immediate omnes. Quoad 2. vero part, probatur. Quoniam quodvis lumen gloriæ est ejusdem speciei cum alio, siquidem omnia illa terminantur ad idem objectum formale , scilicet ad Deum, ut est in se ipso : ergo ex parte luminum non potest oriri hæc diversitas : quandoquidem ea, quæ sunt idem in ratione principii videndi, non possunt esse ratio diversitatis, quæ est in visione.

70 Dices, lumina gloriæ esse diversa, et inæqualia tam in intensione, quam in perfectione individual! : et ita ratione divers® intensionis, aut individuals*

perfectionis posse esse radicem videndi has creaturas potius quam alias.

Sed contra : nam major aut minor intensio, licet sit ratio cognoscendi perfectiori modo idem objectum, non tamen cognoscendi hoc objectum potius quam illud, ut in habilibus scientiarum naturalium constat : in quibus major intensio non est ratio assentiendi pluribus conclusionibus, aut his potius quam illis intra eandem scientiam contentis, sed assentiendi perfectius eidem conclusioni : sicut etiam major aut minur perfectio individuals precise sumpta, non potest esse ratio attingendi hoc objectum]>otius quam illud , ut in eisdem habilibus scientiicis cernitur.

71 Tertio. Quia alioqui visa essentia divina, possent videri infinitæ creaturæ possibles distinct® secundum speciem : hoc autem est impossibile ; ergo, etc. Falsitas consequentis patet. Nam ad videndum unam creaturam possibilem ex vi visionis, requiritur aliquid liiminis gloriæ ; et ad videndam aliam perfectionem, ct distinctam secundum speciem, desideratur aliquid majoris luminis, ac proinde ad videndas infinitas creaturas possibles distinctas secundum speciem, desiderabitur lumen infinitum, quod tamen implicat dari.

Sequela vero probatur. Quoniam infra quamlibet creaturam possibilem, et signatam possunt produci infinite aliæ minoris et minoris perfectionis , sicut supra quamlibet creaturam determinatam possunt produci infinitæ aliæ majoris et majoris perfectionis essentialis, ut expendunt N. Compl. in lib. Phys. : ergo qui viderit quamlibet creaturam determinatam, poterit videro infinitas illas, quæ sunt minoris perfectionis quam ipsa. Patet conseq. Nam sicut hoc ipso quod divina e.-sentia contineat talem creaturam, non ideo ex vi talis continentia. continet creaturas perfectiores, et propterea non debent istæ cognita illa cognosci , ita, quia hoc ipso quod divina essentia contineat talem creaturam, debet etiam continere illas, quàj sunt infra eam. opurteret ut hac visa, cæteræ aliæ infinita., et imperfectiores viderentur.

ἡ πρῶτη -
ναὶ ὁ.

iiV A i. ! <
1

:j! i
-4 iA

Tertiam.

ī

\$

mente D. Thom. difficultatis nodus dissolvitur.

Concltt-
-MA.

» - Dicendum tamen est, quod licet omnes creatura possibles nequeant videri ex vi visionis beata?, possunt tamen videri aliqua-, ita ut juxta majorem, vel minorem perfectionem luminis piales, vel pauciores cognoscantur. Ita D. Thom. in hoc art. et locis statim referendis : quem sequuntur fere omnes Theologi- ct ideo ab illis in particulari nominan- dis abstinemus.

Ratio
âiurtio-
ais
QtiOld
pricu
part«n.

Ratio autem fundamentalis hujus as-
sertionis, quoad utramque partem jam
supra a nobis tacta est. et traditur a
D. Thom. loco citato, et in 4. dist.
49 quæst. 2. art. 5. et 3. cont Gent,
cap. 55. et 56. potestqne quoad prio-
rem partem assertionis prolandam sub
hac forma proponi. Quia solus ille in-
tellectus cognoscit cognita causa omnes
effectus in illa contentos, qui eam om-
nino penetrat, ac proinde eandem com-
prehendit : sed solus intellectus divinus,
non vero aliquis alius penetrat omnino,
et comprehendit essentiam divinam, quæ
est causa creaturarum : ergo solus ille
visa eadem essentia cognoscit omnes
effectus possibles in ea contentos. Min.
cum conseq. non indigent probatione ,
suppositis iis, quæ art. praced. dixi-
mus. Major autem etiam liquet. Quo-
niam effectus non videntur ex vi visio-
nis causa?, nisi ea penetrata : ergo
solus ille intellectus cognoscet omnes
effectus in aliqua causa latitantes, qui
eam, et omnes ejus quasi sinus omni-
no penetraverit.

Ratio
quoad
six un-
dam.

73 Ex quo etiam secunda ejusdem as-
sertionis jxars ratione ejusdem S Doct.
probatur. Quoniam licet aliqua visio non
penetret omnino causam, ac proinde nec
videat omnes effectus in ea contentos ;
nihilominus visa causa possunt ex vi
visionis illius videri, seu cognosci elTec-
lûs, qui in illa latitant, ita ut plores.
vel pauciores videantur, juxta majorem,
vel minorem perfectionem lumii is non
penetrantis omnino illam : ergo licet visio
creata non sit sufficiens ad penetrandam
omnino divinam essentiam, quæ est cau-
sa creaturarum ; nihilominus ea visa co-
gnoscentur ex vi visionis illius plures,

vel pauciores offectus juxta majorem
vel minorem perfectionem luminis. Coa-
seq. non indiget prolatione. Antecelens
autem palet exemplo ejus, qui habet
intellectum elevatiorem. Nam hic statim
uno principio demonstrativo proposito,
infert ex eo plores conclusiones, juxte
majorem, vel minorem elevatiunem sui
intellectus, licet non omnino tale princi-
pium penetret, neque ipsum comprehen-
dat ; quod tamen non contingit in eo.
qui debilioris ingenii est ; sed oportet
quod ei singula exp'anentur : ergo, etc.

i m.

Respondetur primo argumento oppositi
stnltnliz.

74 Ad primum negandum est ante-
cedens. Et ad probationem respondetur,
quod licet plura, quæ sunt necessario
connexa cum aliis, debeant dii ere hibi-
i dinem ad illa, et specificari ab eis, ul
contingit in exemplis in argumento pro-
pos.lis, non tamen id est universaliter
ne essarium : et ita objecta scientiarum,
q atenus talia, sunt necessario connexi
cum suis scientiis, et nihilominus non
dicunt relationem realem ad illas, sive
prædicamentalem, sive irascendentalem,
ut communiter docent Dialectici, et Me-
taphyse». Inde licet essentia, el omni-
potentia divina sit necessario connexa
cum creaturis possibilibus. non tamen
hinc s t dicere realiter habitudinem al
illas, vel ab iisdem specificari : quia
ratione suæ eminentia? est omnino
et absoluta ab omni respectu, et habitu-
dine per se primo terminata al creatu-
ras.

75 Ad confirmationem respondetur, u
quod dati illa hypothesi, tunc divina
essentia, et omnipotentia saltim non ma-
nerent, ut modo sunt, et ita antecedens
saltim in hoc sensu negari debet.

Ad cujus probationem, ut respondeat- Ji
tur, supponendum est id quod in tract,
de volunt. Dei tangemus, nimirum,
quod licet ex implicatione creaturarum
sequitur, saltim modo dicto, destructio
divinæ essentæ, et omni;otentia, ei di-
ta per impossibile destructione, divinæ es-
sentia. et omnipotentia? divins sequatur
desini t'o possibilitatis creaturarum : ali-
ter tamen, et aliter, nam ex impassi-
bilitate creaturarum solum colligitur a
posteriori

posterior, destructio jam explicata di-
ne essentiae, et omnipotenfae, id est,
ex vi tabs impbca'.ionis non sequitur la-
bs destructio ; sed signum est, prius
tinsse destructam : sicut! ex absentia lu-
cis ab hoc licinisphaerio solum sequitur
a posteriori absentia Solis ab co : et prop-
urea ex vi absentia) lucis non ponitur ab-
sentia Solis, se i solum sequitur, sivo
colligitur, prius natura abfuisse Solem a
praedicto hemisphaer.o, quam lux abesset :
siquidem ubest lux, quae ex praesentia So-
lis in illo debebat causari.

Cæterum ex destructione, aut impossi-
bilitate divinæ es entiae, et omnipoten-
ce sequitur a priori destructio possibi-
litis creaturarum, et ex vi positionis
iliarum ponitur praedicta possibilitas,
et necessitas harum, sicut ex praesentia
Solis, debita tamen proportionem servata,
ponitur praesentia lucis.

u Hinc ergo ad probationem pnedicti
«st antecedentis satis constat. Nam cum neces-
sitas essendi, quam habent divina om-
nipotentia, et essentia, sit causa neces-
sitis possibilitatis creaturarum, et ex
destructione illius sequatur a priori, Lan-
quam ex destructione propriae causae,
necessitas possibilitatis carundem ; ex
destructione vero possibilitatis creaturarum
solum a posteriori colligatur destructio es-
sentiae, et omnipotentiae divinæ, modo
explicato, consequens est, ut essentia,
et omnipotentia divina sint entia magis
necessaria : quia quoties duo sunt neces-
saria, et inter se connexa, toties id,
quod est causa necessitatis alterius, ha-
bet in se maiorem necessitatem, juxta
illud Aristolelicum axioma : *Propter
quod unumquodque tale, al illud ma-*

§ IV.

*Muilur secundum argumentum ejusdem
senlc.nlix opposite.*

76 Ad secundum negandum est antece-
dens, quoad utramque partem. Nam in
primis a iquo modo ex parte divinæ es-
sentiae provenit, quod videantur htt»
potius creaturae possibiles quam illae :
qaoniam praedicta diversitas potest ali-
quo modo oriri, ex eo quod ex creatu-
ris contentis in divina essentia, aliae
dnl in ea minus latentes, aliae vero
magis in eadem lateant. Unde D. Thom.

quæst. 8. de veritate art. 4. ad 12. ex-
plicat s quoiuodo ex hoc capite possit
aliquo modo provenire, quod hæ potius
creatunn quam illae a beatis videantur ,
sic inquit : *Dicendum, quod etiamsi nui- unde
lo modo ad bralitudinem perlineal crea- prove-
turx cognitio, non lumen sequitur quod quod io
omnis cognitio crcatiirx xqualiter se ha-
beat ad risionem beatiludinis . cognita hx po-
cnim causa aliqua, in promptu est, ut dii- liu>
gu» cflcctus cognoscantur iu ipsa, aliqui
vero magis lateant : sicut patet, quod ex 11“*
principiis demonstrationis statim aliqux Mijit*
*conclusiones eliciuntur, quædam vero non
nisi per multa media : tI ad hxc co-
gnoscenda non potesl quilibet per se, sed
oportet quod ab alio manu Ducalur. Simili-
ter est etiam cognitio rationum inteltigi-
biliun de c/feclibus respectu essentia· di-
vinæ : quia quædam sunt latenliores,
quædam manifestiores ; cl ideo cx visio-
ne divinæ essentiae quædam cognoscuntur,
quædam non.*

Et similiter ex parte luminis gloriæ
potest provenire praedicta diversitas. Un-
de idem S. Doct. in hoc art. postquam
dixit, eo plures videri effectus in aliqua
causa, ac proinde etiam in essentia di-
vina, quo magis praedicta causa pene-
tratur, concludit : *Nullus igitur intellec-
tus creatus videndo Deum potest cognoscere
omnia, quæ Deus facit, vel potest facere :
hoc enim esset comprehendere ejus virtu-
tem : sed horum, quæ Deus fac.it, vel
facere potest, tanto aliquis intellectus plu-
ra cognoscit, quanto perfectius Deum vi-
det.* Quare cum eo perfectius Deus vi-
deatur, quo majori lumine videtur, ut
idem S. Doct. art. G. hujus quæst. do-
cet, dicens : *intellectus plus participans
dc lumine gloriæ, perfectius Deum vide-
bit,* consequens est ut juxta doctrinam
S. Doct. eo quis plures videat creaturas,
ac 'per consequens has potius quam
illas, ut statim magis explicabimus, quo
amplius ile lumine gloriæ habuerit.

77 Potestque hujus rei Sufliciéns reddi Halio
ratio, cx eo quod quantumcumque ob-
jectum aliquod sit imequaliter cognosci-
bile , attamen intellectus, qui versatur
circa ipsum, si nullam habeat imequa ita-
t*m collatus cum aliis intellectibus, nequit
illud inæqualiter cognoscere. Unde cum
Deus sit inæqualiter cognoscibilis a de-
versis beatis, oportet ut ex parte intel-
lectus, atque adeo ex parte luminis gloriæ
detur aliqua inæqualitas, ratione cujus

M

unus præ alio possit magis divinam essentiam videre, et penetrare.

Et ad probationem contra priorem partem ejusdem antecedentis dicendum -est, quod licet concederetur (de quo statim) essentiam divinam æque continere, et repræsentare creaturas possibles, quatenus per hoc significatur quod non contineat per modum causæ, et consequenter nec repræsentet unam rationem alterius, seu mediante aha, ita ut nequeat eam aliter causare, et repræsentare ; nihilominus eadem essentia non æque continet, et représentât omnes illas, quatenus per hoc denotatur, quod omnes æque latenter contineantur, et repræsententur ah eadem essentia : quia ut exD. Thom. nuper dicebamus , ex effectibus contentis in aliqua causa, ct ab illa repræsentatis quidam magis latent, quidam minus, quidam vero sunt fere omnino manifesti. Unde si essentia divina uniatur in ratione speciei, ut continet creaturas manifestiores, videbuntur istæ : si vero, ut continet creaturas magis latentes in ipsa, tunc ista? inspiciuntur : imo etiam , ut statim magis explicabimus , una cum illis videbuntur etiam creaturæ manifestiores, seu non ita latentes in divina essentia.

Qocnain
ci crea-
taris
inagii
bleant
in divini
essai-
Ul.

78 Regula autem al dignoscendum qumnam ex creaturis magis lateant in divina essentia. quæ vero plus in ea pateant, videtur posse desumi ex majori, vel minori perfectione possibili , et in potentia earundem creaturarum, ita ut illæ creaturæ magis lateant, quæ fuerint, tam secundum suam essentiam , quam secundum suum modum essendi perfectiores : e contra vero illæ sint manifestiores , et non ita (ut sic dicamus) in intimioribus , et profundioribus ejusdem omnipotentia» finibus contineantur, et lateant, quæ minus perfectionis (modo lli-men insinuato) habuerint.

Reddhar
ratio
prjrece-
itentis
rrgulæ.

Et ratio hujus reddi potest. Tum quia cum creaturæ, ut continentur virtualiter in Deo, lateant quasi intra sinus suæ potentiæ, oportet ut illæ dicantur magis latere, que continentur in omnijotentia, vel ul dicit majorem activitatis gradum virtualiter ab aliis gradibus distinctum (ul lilii loquuntur) vel juxta nostram sententiam , ut in eadem simplicissima fonnnlilite absque aliqua distinctione virtual! ipsius exprimit majorem aetualitatem in ordine ad producendas creaturas, modo dicto perfectiores. Nam eo ipso essentia

l divina, ul eas continet, et ut ratio «l illas videndi , difficilius attingitur, ac proinde ipsæ magis latitant in illa. Tum eliam (id quod ex pneredenti sequilar) quoniam hoc ipso quod omnipotentia. ut continet aliquas creaturas, exprimat mijorern perfectionem, majoremquo vim activam. modo explicato, necesse est ut petet majus lumen in intellecta attingente ill im. ut dicit prædictam perfectionem, et in particulari continet tales creaturas, ut ex se patet, et art. præced. diximus : et ita necesso eliam erit ut debeat magis ex vi prædicti luminis penetrari, ad hoc ul illa? creafune in ea ut in causa inspiciantur : siquidem universaliter loquendo, ideo petitur majus lumen ad cognitionem aliqujus effectus in sua causa, quia re.piritur major penetratio ejusdem caisze, ad hoc ut talis effectus in ea cognoscatur, et consequenter hinc etiam fiæt, prædiclum effectum magis latere in eadem causa, alioqui non esset necessaria major illa penetratio causæ ad eum attingendum.

Accedit, quod hoc quod est, creaturas esse Intentiores, non potest sumi, nisi vel ex eo quod sint perfectiores quoad essentiam solummodo, vel quoad essentiam, et modum essendi simul, v p! ex eo quod sint imperfectiores, quoad utrumque, vel quoad aliquod ex his : at non ex eo quod sint Infection's quoad essentiam tantum, alioqui gratia sanctificans esset latentior quavis alia creatura, quippe quæ in valde probabili Thomistarum sententia est perfectior quoad essentiam, licet non quoad modum essendi, quam omnes aliæ creaturæ possibles, ex eo quod est formalis participat o rationis perfectioris, quæ in Deo reperitur, nempe nature divinæ, prout est in se. Cum tamen certum sit, prodictam gratiam sanctificantem ab omnibus beatis videri, et minus latenter contineri in divina essentia, quam aliæ creaturæ possibles, ut ex statim dicendis constabit : nec etiam ex eo quod sit imperfectior quoad essentiam, et modum essendi simul, aut quoad aliquid ex his duobus. alioqui qui cognosceret creaturas hoc modo imperfectiores, posset et deberet cognoscere in eadem divina essentia omnc< creaturas, quæ in tota latitudine entis sunt perfectiores quoad essentiam, et modum essendi simul : siquidem, ut in hoc eodem dub. dicemus, qui cognoscit in Deo creaturum latentiorem. potest attingere in ipso creaturas manifestiores, seu non ita in ipso latitantes : ergo necesse est, ut hoc quod est

Cesri-

11

i1
4*4

kr.

iw-
t u

to,
* p a
r t
'-scr

h a
ε.44
-TS>
'Λ-

est creaturam aliquam esso Intentionem in Deo, proveniat ex eo quod sit perfectior, Um quoad essentiam, quam quoad modum essendi simul.

79 Ex quo ad probationem pro secunda parte ejusdem antecedentis respondetur faciendo inæqualitatem visionum, ac proinde, quod hæ creaturæ possibiles potius quam illæ videantur non oriri ex luminibus gloriæ precise secundum suam essentiam considerans. ul probatio ibidem facta recte concludit. Celerum id poterit provenire ex inæqualitate intensionis eorundem luminum, ita ul, quo lumen fuerit intonsius, eo attingat pares creaturas, et non qualescunque, sed modo dicto magis perfectas.

Elad probationem in contrarium dicendum est, quod licet major intensio luminis non sit ratio videndi hoc objectum potius quam illud, quando illa objecta primario terminant cognitionem; attamen cum lumen per se primo terminatur ad aliquod unum objectum, et in eo prius viso, et penetrato, tanquam causa, cognoscit reliqua, tunc major intensio luminis potest esse ratio, quare bæc objecta secundaria potius quam illa attingantur : quia talis intensio est sufficiens ratio majoris penetrationis objecti primarii, atque adeo cognoscendi in illo eos effectus, qui in eodem magis latent, et consequenter etiam illos, qui ibidem manifestiores sunt, ut statim dicemus.

Nec obest, sed potius prodest illud quod de habitibus scientiarum acquisitarum in hac probatione adducitur. Nam major intensio luminis scientifici, et acquisiti potest aliquando conducere, ad hoc ut in aliqua causa, seu conclusione prius cognita, et mans penetrata cognoscantur plures effectus, seu conclusiones inde deductæ, et ad hoc ut ita potius quam illæ inferantur, quatenus intensio prædicti luminis potest pertinere, modo tamen alibi dicendo, usque ad majorem, vel minorem penetrationem profundiorum sinuum ejusdem causa*.

80 Ex quibus omnibus liL, rationem adæquatam. propter quam videntur in essentia divina hæ creaturæ possibiles potius quam impossibiles, non esse reddendam ex parte solius essentiae divinæ. ut habet rationem speciei, et causæ creaturarum, aut ex parte solius luminis gloriæ; sed ex parte utriusque : quia repugnat cognosci ex vi visionis beatorum has potius creaturas quam illas, nisi essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, uniatur cum intellectu beato per unionem tantam vel tantam perfectionis, et simili-

liter nisi eadem essentia cognoscatur per modum objecti prius cogniti, ut habet tantam, vel tantam activitatem, modo explicato : at repugnat essentiam divinam sic uniri, sicque videri, nisi intellectus habeat tantam, vel tantam perfectionem, seu intensionem luminis, sicut etiam repugnat, intellectum habentem tantam, vel tantam luminis intensionem, non habere sibi unitam essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis, per unionem tantam, vel tantam perfectionis commensurate cum virtute, et intensione ejusdem luminis : et consequenter non poterit non, saltem per se, et ex natura rei loquendo, videri essentia divina, quatenus continet creaturas tantam perfectionis.

81 Nec refert si objicias, essentiam, et omnipotentiam divinam, ut per modum causæ continet creaturas perfectiores, non distingui adhuc virtualiter a se ipsa, ut continet creaturas imperfectiores, ac proinde nec ut habet rationem speciei intelligibilis respectu illarum distinguere virtualiter a se ipsa, ut est species respectu harum ; ergo non poterit uniri cum intellectu beato, ut esi ratio videndi creaturas imperfectiores, quin uniatur. ut est ratio videndi perfectiores : quandoquidem ad hoc ut uniretur secundum unam rationem, et non secundum aliam, requirebatur ut esset in ea aliqua distinctio saltem virtualis.

Non itaque hoc refert. Quoniam ad hoc ut essentia divina uniatur, ut est ratio videndi has creaturas potius quam illas, et ut habet activitatem respectu harum magis quam illarum, non est necesse, ut virtualiter distinguatur, seu quod habeat diversos virtualiter activitatis gradus ; sed sufficit quod sit forma eminens, et modo statim explicando, æquivalens pluribus : sicut ad hoc ut eadem essentia uniatur in ratione speciei intelligibilis cum intellectu beato, non vero in ratione visionis, non desideratur eam in ratione visionis sui, et in ratione speciei intelligibilis distinguere virtualiter; sed salis est prædicla communio, et æquivalencia.

82 Et ratio est eadem utrobique. Quoniam eminentia formæ satis est ad hoc ut æquivalens pluribus actu, et realiter distinctis, non minus ac si esset realiter actualiter distincta; et solum distinguitur ab aliis, quæ habent virtutem distinctionem in hoc, quod ea quæ

virtualiter distinguuntur, æquivalent* pluribus pertinentibus ad distinctas lineas ; cum tamen forma eminens, ut talis, et ut non pertingit ad distinctionem virtuiem sui, solum æquivaleat pluribus spectantibus ad eandem lineam.

Quare sicut si divina potentia haeret in se multipliciter realem actualem graduum, aut potentiarum, posset uniri cum intellectu beato secundum unum gradum, aut potentiam, et non secundum alios, ita per hoc quod sit forma eminens, et æquivalens prædictis potentiis realiter distinctis, et ad eandem lineam pertinentibus, poterit hoc ipsum prestare.

5 V.'

Solutio tertiæ argumenti sententiæ aduersæ.

83 Ad tertium concedenda est sequela, si intelligatur de infinitis creaturis possibilibus contentis infra perfectionem nlicujus certe, determinate, ac finite creatura possibilis, ut v. g. infra hominem : secus vero si intelligatur de infinitiscrealuris possibilibus non contentis infra perfectionem alicujus certæ, et finitæ creatura possibilis. Quoniam ad cognoscendum ex vi visionis beatificæ infinitas creaturas hujus posterioris generis desideratur lumen infinitum : secus vero ad attingendum ex vi ejusdem visionis creaturas infinitas illius prioris generis. Nam lumen , quo l sufficit ad videndum in essentia divini speciem hominis plene et perfecte, atquo adeo divinam essentiam , ut exprimentem eam activitatis perfectionem, quæ ad ejus productionem desideratur, sufficit ail attingendum omnes creaturas minuris perfectionis , ut statim magis explicabimus.

Et ad probationem in contrarium dicendum est, quod licet ad visionem unius ex his creaturis possibilibus specio distinctis , et infra perfectionem hominis contentis, seu non pertinentibus ad ejus nobilitatem, requiratur aliquod lumen , et ad videndam aliam ex his creaturis requiratur majus lumen, et sic in infinitum : non tamen inde fiet, requiri ad omne^illas simul videndas infinitum lumen : quia incrementum luminis requisitum ad perfectiorem, et perfectiorem creaturam ex his intuendam. non lit (ul sic dicamus) per partes, el gradus

certæ, et determinata? magnitudini*. ac aliquotas, sed per partes incertæ, et indeterminate magnitudinis, proportionales , et inter se communicantes : et ita non sequitur totum illud lumen requisitum ad collectionem illarum creaturarum videndam fore infinitum ; sicut nec er additione proportionales, et per partes minores , et minores in infinitum quacunque certa, et determinata parte, que eat in digito , ascendendo a medietate illine, usque ad totum ipsum, non sequitur resultare ibidem magnitudinem aliquam actu infinitam : quia ad hanc inter alia rejuirilur additio per partes certæ et indeterminate magnitudinis.

81 Ratio autem, propter quam non debel augmentum illud luminis esse per partes, seu quasi per partes certe, et determinata? maznitu linis quantitatis virtualis, potest reddi, tum ex parte productarum creaturarum, tum etiam et maxime ex parte divinæ essentiæ , et omnipotentia?. ut sunt rationes videndi tales creaturas. Ex parte quidem creaturarum, qtfh etiam ipsæ non se excedunt excessu perfectionis , qui sit certæ et determinate quantitatis ; ita ut si quantitas perfectionis unius sit ut unum . tunc species illi suo modo immediata habeat perfectionem, ut duo vel ut unum et dimidium - sed habet perfectionem ut unum , et aliquiil amplius : ita tamen ut illud amplius non debeat esse alicujus certæ et determinata? magnitudinis, seu perfectionis, sed incerta? et indeterminata?, minoris scilicet, et minoris quacunque determinata perfectione signabili. Ex parte vero divinæ essentiæ et omnipotentiaæ, quia essentia Dei, et omnipotentia illius, ut continent omnes has creituras, non excedunt excessu infinite perfectionis se ipsas ,luc continent aliquas ex ifiis : sicut ipsæmet. quitenus continent omnes creaturas posibles , excedunt excessu infinito se ipsas. ut continent has vel illas, seu exprimunt perfectionem infinite eminentiorem, quam ut continent has vel illas.

85 Ex quo etiam sequitur illud, quod Cou supra tetigimus, nimirum illud lumen u'loriæ. quod sufficit ad videndum in D*o aliquam specieiq creatam, sufficere ad videndas omnes creaturas posibles, quæ (am quoad essentiam, quam quoad modum essendi sunt infra perfectionem illius. Tum quia lumen sufficiens ad cognoscendum Deum, ut exprimit majorem virtutem

virtutem activum, sufficit etiam «ad attin- i gendum illum, ut exprimit minorem vim agendi. Tum etiam : quia virtus habens vim penetrandi magis aliquam causamv bibet etiam vim ad penetrandam illam mnus. At ad cognoscendas in De.o crea- turas perfectiores, requiritur major pe- netratio divinæ essentiæ ex eo, quod predict® creatura sunt in eo magis la- tentes : e contra vero ad cognoscendas ni eo creaturas imperfectiores, non est | necessaria tanta penetratio, sed sufficit minor : ergo lumen, quod fuerit suffi- ciens ad cognoscendas in Deo creaturas perfectiores, sufficiet ad attingendas in illo imperfectiores. |

86 Potestque hoc explicari exemplo caloris ut octo, qui hoc ipso, quod tal- lis, potest præstare quidquid alii calores minus intensi prastant : ex eo, quod intensio majoris radicationis, ut octo, continet virtualiter modos radicationis minoris intensionis, ut N. Complut. 1. de Generat, disp. 4. quæst. 9. osten- dunt. Ita ergo lumen gloriæ habens in- tensionem, v. g, ut octo, poterit præ- s- ùre quidquid lumen minus intensum | ratione minoris intensionis prastat ; ac proinde si lumen, ut quinque potest videre bas potius creaturas, quam illas, etiam lsmen, ut octo, poterit quatenus virtua- liter continet intensionem, ut quinque, eas videre, et insuper aliquas alias ex- cellentiores, quæ ei ratione suæ majoris intensionis debent correspondere.

Cfycliones contra solutionem hujus ultimi argumenti, el enodatio carum.

» 87 Nec refert, si contra ea, quæ in wlutione hujus ult. argumenti diximus, objicias primo, ex cis sequi, quod si cog- nita creatura perfectiori, tam quoad es- sentiam, quam quoad modum essendi, agnoscuntur ex vi illius visionis omnes creature imperfectiores, quoad essentiam, e, modum essendi, fiet inde, ut visa xratia, quæ e-t perfectior quoad essentiam, lcet non quoad modum essendi, viàen- fe sint omnes ali» creatura quoad es- wntiam, licet non quoad modum essendi. Patet sequela, tum ex paritate rationis, tam etiam : quia ideo visa creatura per- fectiori quoad essentiam, et modum es- sedi, videntur imperfectiores f quoad

utramque : quia essentia divina, ut continet perfectiorem, dicit majorem per- fectionem, ad quam non potest visio per- tr.msire, nisi per minorem : sed etiam eadem essentia, ut continet gratiam, quoad essentiam, exprimit majorem perfectionem, quam, ut continet alia quoad essentias, ad quam proinde majorem perfectionem non potest visio pervenire, nisi fiat transitus per mihorem : ergo, etc.

Respondetur negando sequelam. Et ad biloiior. primam probationem neganda est paritas, ut ex statim dicendis patebit. Ad se- cundam probationem distinguenda est major, et si intelligatur de majori per- fectione, tam in genere entis, quam in genere objecti, concedenda est : secus vero si de majori perfectione præcise in genere entis intelligatur, et eodem modo distinguenda est minor, quoad primam partem , ct neganda si intelli- gatur de majori perfectione in genere objecti ; secus vero in esse rei. Quia divina essentia, ut continet gratiam, est perfectior in esse rei, quam, ut continet creaturam intellectualem valde perfectam, ut Angelum perfectissimum, non vero in esse objecti, quia non petit cognosci tanto lumine, ut continet istam, quam ut continet illum, eo quod ista est ma- nifestior in essentiat divina, quam ille : quia cognita natura divina prout est in se, facilius dqduciLur» esse communicabi- lem illo expressa .modo, qui ibi elucet, scilicet per modum radicis videndi Deum, quam esse communicabilem aliis modis. Sicut visa Trinitate, et infinitate perso- narum, facile est deducere mysterium Incarnationis, consistens in hoc, quod una persona divina terminet alienam naturam. Unde neganda est secunda pars minoris, necnon et consequenda, ut ex | dirtis constat.

88 Nec refert etiam, si contra solutio- nem hanc urgeas, sequi ex ea esse magis latentem formicam in Deo. quam creatu- ram intellectualem, v. g. hominem, ac proinde requiri majus lumen ad illam, quam ad istum in Deo videndum. Patet sequela. Quia.habet majorem convenien- tiam cum Deo secundum ea, quæ videntur formaliter in illo, scilicet secundum iik- tellectuahtatem ; et ratio, propter quam gratia est minus latens, est, quia habet ma- jorera similitudinem cum Deo.

Respondetur negando sequelam. Quia | gratia non ideo est minus latens, quia ha-

Replica.

(IW

\$ '

Rrspon- delar»

	<p>bet utcunque similitudinem cum Deo, sed quia habet similitudinem in aliquo prædicato , quod est in illa eo modo , quo est in Deo, prout est in se ipso, scilicet in vi ad intelligendum se prout est in se ipso : sicut etiam alia accidentia supernaturalia sunt minus latentia in Deo , quia participant, modo disp. 3. dub. 2. j 4. et 5. insinuato, aliquid proprium Dei prout est in se ipso. Unde quævis alia similitudo non reddit objectum minus latens in Deo, sed juxta regulam num. 78. datam, scilicet juxta majorem, vel minorem perfectionem, tam quoad essentiam, quam quoad molum essendi/ habet praedictum objectum , esso mugis, vel minus bitens in divina essentia,</p>	
Alia replica.	<p>89 Nec deinde refert, si contra predictam solutionem urgeas, quod cognita gratia, necesse est cognoscere visionem, atque adeo creaturam intellectualem,*quæ illam elicitura est : et ita non erit magis abscondita talis creatura . quam formica.</p>	
Enodatio.	<p>Respondetur, inde ad summum convinci, cognoscendam esse creaturam intellectualem quo id potentiam obedientialrm. quæ etiam est supernaturalis. per quam concurrit : et licet inde possit deduci cognitio potentiæ naturalis . est tamen in hoc major aliqua difficultas : et ideo hæc est Intentior.</p>	
Additamentum.	<p>Adde, solum, quoad on «I posse cognosci ex vi solius, et precise cognitionis potentiæ ob^dientialispotentiam naturalem, tanquam id , cum quo habet aliquam connexionem , ac proinde, tanquam terminum, non vero quidditative, et eo modo, quo gratia; el adduc tunc non nisi ratione potentiæ naturalis intellectiva» ut sic.</p>	
Secunda objectio.	<p>90 Nec rursus refert, si secundo, et principaliter contra dicta in prædicta solutione .ad idem ultimum argumentum initio hujus dubii adductum objicias, quod ad hoc, ut Deus contineat hominem, non est necesse, ut contineat formicam . et alias creaturas, quoad essentiam, et modum essendi imperfectiores : ergo ad hoc, ut ducat in cognitionem hominis, non est nece-se . ut ducat in cognitionem formicæ, et pnedictarum creaturarum. Patet consequentia, Tum quia.ducit ex eo, quod continet : ergo si ad hoc, ut contineat hominem, non est necesse, ut contineat formicam, nec etiam erit ad hoc, ut ducat in cognitionem hominis, quod</p>	<p>ducatur in cognitionem formica». Tum elim: quia ita se habet res ad dw, sicut ad <i>cognosci</i> : ergo quæ non sunt necessario nexa quoad rxte, neque etiam quead cognosci. Antecedens aurem probaturi Qaoniam etsi implicaret formica, cætenrqw? aliæ creatura» imperfectiores homine, Ct per consequens licet præ lictæ cræaturæ non containerentur in Deo, non umen idcirco implicaret homo, aut desineret in divina essentia , et omnipotentia conneri.</p> <p>91 Respondetur enim, quod etsi concedatur antecedens , debet negari consequentia. Et ad primam probationem, concesso antecedenti, neganda etiam art consequentia. Quoniam licet essentia divina prius visa ducat in cognitionem prædictarum creaturarum homine ignobiliorum. quia continet eas, et hoc ipso, quod eas contineat, ducat in illarum cognitionem , quoties homo in eadem essentia divini contentus videtur in Deo , et similiter quamvis non sit necessarium ex parte effectuum, quod, ut Deus contineat hominem, contmeat v. g. formicam, ac proinde præhabiiio hominis in Deo non pendeat, ex eo. quod formica contineatur m ipso : nihilominus, quod homo in divina essentia videatur, potest pendere ex eo, quod eadem formica hoc ipso, quod confineitur in Deo , habeat etiam videri in ipso.</p> <p>Et ratio disparitatis desumitur ex essentiali subordinatione, quæ est intergradus intensionis in lumine gloriæ desideratos ad videndum hominem in essentia divina, et cos, qui requiruntur ad videndam formicam : et ex defectu (ut sic dicamus^ subordination" ^ adhuc victualis inter continentiam , qua Deus contine: eundem hominem , et formicam, ct ah eo continentur. Nam gradus intensionis luminis gloriæ, v. g. ut quinque, desiderati ad videndum hominem in Deo, et gradas intensionis, v. g. ut duo, ad intuendum in eo formicam, sunt essentialiter subordinati ex vi propriae lineæ : ita ut gradus . ut quinque, præcontineat gradum ut duo, et visio . ut quinque divins essnntiæ visionem ut duo ejusdem, ct Deus ut visibilis, ut quinque præhabeat in ratione objecti quodammodo se ipsum, quatenus visibilem, ut duo : et ideo nequit beatus lær lumen, et visionem, ul quinque videre Deum , nisi videat illnm per lumen, et visionem, ut duo eminenti quadam</p>

«pidmi ratione ibidem repertam : sicut Diluit dari calor, et calefactio ut quinque, nisi ibi eminenti quadam ratione inveniatur calor , et calefactio ut duo : « ideo nequit homo petens lumen , ut .pinque v. g. videri in Deo, quin videatur in eo simul formica exigens lumen, ct duo.

Celerum continentia, qua Deus continet fonniam, non habet adhuc virtualiter, d sedusis imperfectionibus, subordinari continentia?, qua continet hominem. Quia beet implicaret formica , non esset necessarium per locum saltim intrinsecum, quod impicaret homo , el e converso : cum tamen si implicaret lumen , ut duo, implicaret lumen, ut qumque Quia , licet tomo non debeat prehahere perfectionem fennicæ, attamen lumen, ut quinque coa potest non eminenter continere perfectionem luminis, ut duo, praestando id, :uod prodictum lumen ut duo praestaret. Per quod ad secun 'am probationem patet,

u 92 Secundo respondetur, quod etsi
** non sit necessarium, creaturam perfectiorem continere virtualiter, et eminenter creaturas imperfectiores, attamen essentia divina omnes illas precontinens, eportet, ut præcontineat creaturas imperfectiores, ad hoc, ut præcontineat superiores. E, ratio est. Quoniam creatura? specie diverse excedunt se in perfectione essentblij ad hunc autem excessum non est «cesse, ut una præcontineat perfectionem ilierius, sed sufficit, quod habeat perfectioem aliam meliorem, quæ excedat perfectionem creature ignobilioris. Cæteππι essentia, et omnipotentia divina ob si eminentiam debent præcontinere ornus perfectiones cunctarum creaturarum ;

- ita quidem, ut eo requirant majorem, ct (it sic dicamus) intensiorem perfectionem, quo creaturæ sunt perfectiores : ac proinde ad continendam creaturam perfectum ut quinque petant perfectionem, seu intensionem, v. g. ut quinque. Quare cum perfectio ut quinque nequeat conrulurali1er dari in eo, qui habet simul . pe fectionem ut ter, nisi prius habeat hinc eandem perfectionem, ut ter, inde est at divina essentia, et omnipotentia continentes omnem perfectionem omnium creaturarum. et per consequens virtutem effectivam earum, nequeant continere crea-gra* perfectiores, quin prius nostro modo concipiendi contineant imperfectiores.

J* Potestque hoc explicari exemplo gra-

duum intensionis in opinione eorum , qui dicunt intensionem fieri per additionem gradus ad gradum. et hos esse heterogeneous : ita ut gradus caloris ut octo, non præcontineat gradum raloris, ut 6. Nam juxta hunc dicendi modum, satis est ad calorem ut 8. quod dicat gradum nobiliorem, licet talis gradus alicubi. aut in eo, qui omnes gradus habet, non possit connaturaliter inveniri, nisi illudmet subjectum, quod est calidum, ut 8. habeat prius alios gradus heterogeneous caloris ut 6. vel ut 5. etc. Ita ergo in present!, proportionem servata, philosophandum est.

93 Nec præterea obest, si tertio principaliter objicias, quod si cognita creatura nobiliori, tam quoad essentiam, quam quoad modum essendi simul, debeant cognosci creature quoad utrumque imperfectiores; fieret inde, ut cognita gratia, et accidentibus supematuralibus, cognoscerentur etiam omnia accidentia possibilis ordinis naturalis, et per consequens omnes substanti@ possibilis, quibus talia accidentia sunt connaturafia : hoc autem admitti non debet, ne quilibet beatus videns in Deo gratiam, et alia accidentia supernaturalia, videat etiam in eo omnes creaturas possibilis. Sequela quoad primam pariem videtur perspicua. Quoniam gratia, et accidentia Bnpnaturalia sunt perfectiora quoad essentiam, quam alia accidentia ordinis naturalis, ut ex se constat, et non sunt imperfectiora quoad modum essendi, sed potiu^ perfectiora, quippe quæ licet habeant modum essendi in alio, sicut alia accidentia naturalia, nihilominus talis modus essendi est ordinis divini. Quoad secundam vero partem eadem sequela videtur certa. Quoniam lumen, quod sufficit ad videndum in Deo accidentia naturalia, que connaturaliter conveniunt alicui substantiae, sufficit ad videndum in ipso eandem substantiam'. El ideo lumen /* quod sufficit ad intuendum in Deo proprie lates essentiæ hominis, sufficiet etiam ad intuendum in illo predictam essentiam : ergo si visa gratia, ct aliis accidentibus supematuralibus, debent videri omnia accidentia naturalia, ut ex prober îione primæ partis hujus consequenti@ constat, consequens erit, ul debeant etiam videri omnes substanti@ creat@, et creabiles. quibus prædicta accidentia sunt connaturalia.

Tertia
objecūo.

DE VISIONE DEI.

Solvitor. 94 Respondetur enim negando sequelam quoad utramque partem. Et ad probationem prioris, ex qua pendet .probatio posterioris, dicendum est, quod regula illa a nobis adducta, nempe beatum videntem in Deo creaturas perfectiores quoad essentiam, et modum essendi simul, visurum etiam creaturas ignobiliores quoad utrumque, debet intelligi de creaturis perfectioribus, quæ discunt, naturam aliquam completam; ita ut non solum afferant quantitatem virtutis, et efficacitatis proximæ in ordine ad aliquam operationem, sed etiam se ipeis tribuunt commensurationem essentialem in ordine ad predictam operationem.

Quare cum gratia, et alia accidentia supernaturalia non dicant naturam aliquam completam, sed solum quantitatem virtutis, et efficacitalis proxima?, illa quidem per modum radicis ad videndum Deum, ista veru jær modum dispositionis ejusdem ordinis, conducentis, et disponentis aliquo modo ad eandem visionem, el gratiam; propterea visa gratia, et aliis accidentibus supernaturalibus, non debent videri omnia alia accidentia na uraiia.

Ratio autem, ob quam regula illa debet intelligi de naturis integris, el completis, et ex so dicentibus, tam commensurationem essentialem, quam quantitatem virtutis in ordine ad proprias operationes, non vero de accidentibus importantibus solam quantitatem virtutis ad videndum Deum, vel ad aliquem effectum supernaturalem, aliquo modo ad hoc conducentem, vel disponentem, jam supra in hoc eodom dubio Lacta est, dum diximus, gratiam, et alia accidentia supernaturalia habentia se ad instar proprietatis, aut quasi proprietatis respectu illius, habere propter specialem conditionem suam, quod sint minus latentia in divina essentia. Quare cum omnia ista ob peculiarem etiam rationem suam, tantum dicant quantitatem virtutis, et efficacitatis proxima? in ordine ad effectus jam dictos, non vero quantitatem virtutis, et cominensurationem essentialem simul, ac proinde gratiam sanctificans afferat quantitatem virtutis, et efficacitatis proxima' por^ modum radicis in ordine ad eandej) visionem; el lumen gloria? importet quantitalem virtutis potentia? proximes ad i luendum Deum, inde est. ut regula jam dicta non debeat intelligi de iis creatu* is ordinis supernaturalis dicentibus solam quan-

titatem virtutis, v. gr. nd videndum Deum, sed de naturis integris, et completis afferenti, ns ex se, el ex propriis meritis, tam commonsuralio em essentialem quamquantiliatem virtutis in oidine ad operationes proprias.

95 Ex quo etiam manet so'uta alia objectio, quæ hic poterat fieri, nempe, quod omnes creatura? possibles sunt quoad essentiam imperfectiores , quam gratia stncuGcaw, et insuper secundum suam eâseathw considerate abstrahunt a modo essendi substantiali, vel accidentali, et ita possunt in speciebus intelligibilibus, per ipii« repræsentantur, habere modum essendi accidentalem : ergo visa in Deo gratia, v.debaniur essentiæ aliarum crcaturanun possibilium, vel secundum se, vel saltim ut habentesse in suis speciebus intelligibili us, ia quibus e>t | ropria natura carum, sub alio lamen modo essendi accidentali, ut in tract, de scientia Dei disp. 2. dub. 2. dicemus.

Ex dictis igitur hæc objectio manet soluta : siquidem sit collatio inter naturam integram, et totalem creaturarum poss.bilium. et inter accidentia, quæ dicunt solam quantitatem virtutis jam explicatam. Qcibus etiam addi pote it. satis esse, quod essentiæ creaturarum usque in infinitum possibilium, v. gr. substantialium, non abstrahant aluodo j er se essendi naturali, el entitativo, quem in se ipsis habent, et a modu essendi in alio, quem in specie accidentali illarum repraesentativa, et non supprexcedente earum perfectionem retinent, ad hoc, ui non videantur necessario in Deo, hoc ipso, quod essentiæ non abstrahentes a duobus illis modis essendi per se. el in alio inspiciuntur : el ita visa gratia creata sanctificante, qæ sub conceptu gratia? creata? non abstrahit a modu substantiali essendi per se,et in alio, sed necessario debet esse accidens, non oportet, ut alia? creatura* in infinitum possibles videantur.

ARTICULUS IX.

Utrum tidentur in Deyr tf rùfre/riw enettin prr aliquas riailIndiaft ndcalur?*

1 Ad nonnm sicproceditur. Yidetur, quod q , qur hòt sh lar in Deo, 3 vitfeutibus dimdjtn e\$senâita per aliqvM similitudines trdeantar : omnh eaim cognitio est per jc'-imibtionein cogunsccolii id copiitum : sic rain tntd- lertas in actu Ut intellectum in actn, et viits in act- itsibile id irtu. in quantam qas «imhtadrae infuraular, 3t l' ipilu siffiiliudine colons : si ijsxitur intellectos sidenti* l»eum per e<senham mtelliffal in Deo aliquas creator», oportet, quad earum similitudinibus informetur.

i Praterra. ea, qua* prias vidimus, memoria retine-
sis : Md Paulus videns m raptu essentiam Dei (ut dicit
Bf. 19. sup. Genes, ad lillcrami postquam desiit essen-
tm Dri ridere, recordatus est mullorum, qua: in illo
njii ridera! ; unde ipse dicit, quod *audivit arcana terba,*
am *licet h^nini loqui,* 9. Corinth 12 Ergo oportet
r,qwd ahqu? similitudines eorum, qu? recordatas
e*, ia ej? intellectu remanserint Et eadem ratione
(uvA prji wfltrait ler videbat Dei essentiam, rorum, no»
\\ iui videbat, aliquas similitudines, vel species habebat.
Sed contra rsl, quod per onam speciem videtur spccu-
lea : H cn. q>r in speculo apparent : sed omnia sic viden-
ur ia Deo, sicut in quodam speculo intelligibili : ergo si
ijse Dea boo videtur per aliquam similitudinem, sed per
uia essentiam, nec ea, qui in ipso videntur per aliquas
«mintidines, sire specie videntur.

R^oudco dicendum, quod videntes Deum per suam
ea, qua in ipsa essentia Dei vident, non vident
pntifas specie, sed per ipsam essentiam divinam in-
spectu coram unitam : sic enim cognoscitur unamquoi-
ae, secundam qaad similitudo ejas est in cognoscente,
sdboc wuliugil daplicker. Cum enim quæcunque uni,
etffca sunt similia, sibi invicem sint similia, virtus
û<pakiūra dupliciter assimilari pole>t alicui cognosci-
bu : m modo secundum se, quando directe ejus simi-
fatac informatur, el tone cognoscitur illud secundum >c :
ûa modu, secundam qaad informatur specie alicujus,
est ei simile : el tunc non dicitur res cognosci in se
qm. wd io suo simili. Alia enim est cognitio, qua cog-
hsnUraliquis bomo in se ipso, et alia, qua cognoscitur
n sMiaagine : sic ergo cognoscere res per earum simi-
lisiiaes ia cognoscente exlsieotes; est cognoscere eas in
seu iu propriis naturis, sed cognoscere eas, prout
era similitndines praeexistant io Deo, est videre eas in
beo : et ha* duæ cognitiones differunt. Unde secandum
iha cognitionem, qua res cognoscuntur videntibus
Oc,Dfcr essentiam, in ipso Deo non videntur per aliquas
jautedines alias, sed per solam essentiam divinam in-
rf«15i présentem» per nuam et Deus videtur.

Ad prisms ergo dicendum, quod intellectus creatas vi-
tati D«m asstimilatur rebus, quæ videntur in Deo, in
caatm unitur essentia divins, in qaa rerum omnium
umlitsdiDte præexistant.

Ad secandum dicendam, quod aliqua? potentia? cognos-
c4ira?S3Ql, qua* ex speciebas primo conceptis alias for-
EXY possunt. Sicut imaginatio ex pra?conceptis speciebas
r<5ts, rf auri, format speciem montis aurei : el in-
tdkrms ex præonceptis speciebus generis, et differentia?
fxxat rationem speciei, et similiter ex similitudine ima-
rimfvmare possumus in nobis similitudinem ejus, cujus
bl iaj;o. Et sic Paulas, vel qaicunqac alius ridens
bea. ex ipsa visione essentia divina potest formare in
!C5AdilodiDCs rerum, quæ in essentia divina videntur.
Qie reaanserunt in Paalo etiam postquam desiit Dei es-
•eatūn ridere. Ista tamen visio, qua videntur res per
h>S@odi species sic conceptas^st alia a visione, qua
viaturres in Deo.

Conclusio.

Creatura vis@ in essentia divina non viden-
tor per aliquas species creatas, sed per ipsam
essentiam divinam unitam in ratione speciei
intelligibilis.

Circa hanc conclusionem videantur ea, quæ
art let 8. hujus quæst. diximus.

ARTICULUS X-

Hnai fidenter De«V per essentiam, eimtd videant
omnia, qwr fu ipso rident ?

l A4 decimum sic proceditur. Videtur quod videntes Deum
b* esuriam non simul videant omnia, quæ in ipso vi-
dttt Q:a secundum Philosophum contingit multa scire,
itteftigere vero uoum : sed ea, quaj videntur in Deo, in-
vfltnxlar intrilcetu enim videtar Dens : ergo nun con-
a videntibus Deum simul mulb rideri in Deo.

fPraterra. August, dicit. 8. super Gen. ad litteram,
43>i D«s moret creaturata spiritualem per tempos, hoc
M fer ratelligeoliam, et affectionem : sed creatura spiri-

tollis est Angelus, qni Deum ridet : ergo ridentes Dean
successive inteillfuni, et afficiuntur ; tempus enim succès*
sionem importât

Sed contra est, quod August dicit ultim de Trinit.
Non erunt volubiles nostraë cogitationes ah aliis in alia
euntrv. atque redeuntes: sed omnem scientiam nostram
uno simul conspectu ridebimus.

Respondeo dicendum, quod ea, qua videntur in verbo,
non successive, sal simul ridentor. Ad cujus evidentiam
considerandum est, quod, ideo nos simul non possumus
multa intelligrre, quia multaper diversos species ihllegi-
ruus : diversis autem speciebas non potest indlectus
unius simul actu informari ad intelligcndum per eas : si-
cut nec unum corpus potest simul diversis figuris figu-
rari. Unde contingit, quod quando aliqua multa una specie
intelligi possunt, simul intelligantor. Sicut diversa? prias
alicujus totius, si siogulx propriis aperiebas intelligantor,
successive Intelliguntnr, et non simul. Si autem omnes
intelligantor una specie ntius, simul jutelligentur. Osten-
sum est autem, quod ea, æær videntur ia Deo. non riden-
tur singula per suas similitudines, sed omina per unam
essentiam Dei. Unde simul, el non successive ridentur.

Ad primum ergo dicendum, quod ric unum tantum in-
telligimus, in quantum una specie intelligimus. Sed multa
una specie intellecta, simul inllegiunior. Sicut in specie
hominis intelligimns animal, et rationale, clin spode do-
mos parietem, et tectum.

Ad secundum dicendum, quod Angeli quantum ad co-
gnitionem naturalem, qua cognoscunt res per species diver-
sas eis inditas, non simul omnia cognoscunt. Et sic
moventur secandum intelligentiam per tempus, sed secan-
dum, quod vident res in Deo, simul eas vident

Conclusio est affirmativa.

Contra eam tamen plura solent adduci, ad
probandum esse impossibile, quod infinita si-
mul. et distincte intdliganlnr ; ac proinde,
quod beati simul videant omnia, qnæ in Deo
vident : quia hæc possunt esse infinita, Cæ-
lertiin omnia ista ex ils, quæ ari» 8?dixlmus,
manent soluta.

ARTICULUS XI.

*Utrum aliquid in kne vita patrii ridere Deum
per essentiam?*

1 Ad undecimam sic proceditur. Videtur, quod aliquis in
hac vita possit Deum per essentiam videre. Dicit enim
Jacob Gen. 32. *Vidi Deum facie ad faciem* : sed ridere
facie ad faciem est videre ner essentiam, ut patet per illud,
quod dicitur 2. Corinth. 13. *Videmur nunc per speculum,*
et in nnijTnate, tunc autem facie ad faciem : ergo Deus
in hac vita per essentiam videri potest.

2 Præterea. Numeri 12. dicit Dominus de Moyse : *Ore
ad os loquar ei* : sed qui ore ad os loquitur Deo palam, et
non per .rnigmata et figuras, videt Deum : sed hoc videre,
est Deum per essentiam videre : creo aliquis in statu hu-
jus vita? potest Deum per essentiam videre.

3 Præterca illud, in quo alia omnia cognoscimus, el per
quod de aliis indicamus, est nobis secandum se nolnm :
sed omnia etiam nunc in Deo cognoscimus : dicit enim
August. 12. Copies. Si ambo ridemus verum esse, quod
dicis, et ambo videmus verum esse, quod dico : ubi qoæso
illad, videmus? Nec ego in te, nec tu in me, sed ambo in
ipsa, noa? sapra mentes nostras est, incommutabili veri-
tate. idem diam in lib. de vera Religione dicit, quod se-
cundam veritatem divinam de omnibus indicamus. Et 12.
deTrinit. dicit, quod rationis est indirare de istis corpora-
libus secundum rationes incorporales, el sempiternas.
Qu« nisi supra mentem essent, incommutabiles profecto
non essent : ergo et in hac vita insum Deum videmus.

4 Præterea, secundam August. 19. super Genes, ad
litteram. Visione intellectuali videntur co. qux sunt in
anima per suam essentiam r sed visio intellectualis est de
rebus intelligibilibus, non per aliquas similitudines : *ed
per suas essentias, ut ipse ibidem dicit : ergo cum Deus
sil per essentiam suam in anima nostra, per essentiam
suam ridetur ù nobis.

Sed contra e<t, quod dicitur Exod. 32. New *ridebit me*

QUÆST. 12. PRIMÆ PARTIS ART. 12.

Jhww, *et rinet*. glos. Qcxmdia hic mortaliterririlar, videri per qaasdam im[^]iaea Deus potest, sed per ipsam natur» »u* speaeai flûn potest.

itespondeo dicendam, qaod ab homine paro Deas rideri per essentiam non potet, nisi ab hac rita morLiii »eparc-IJT. Cajos ratio esi. qaia rirai sapra dictum cA modus cognitionis srquiur inoduQ aalanr ivi cognoscenti*.

Anima aoteai nostra, qaandia in bac vita rivianxs, habet esse in maiena corporali. Unde naturaliter non cognoxit aliqua, nisi, qa* habeat fornum in nutena. vel qua- per bajs>modi rognosct possaot. Manifestam est antetftt, quod per naturas rerum nuterulium divina rxsentia cognosci non potet. Osteusam est enim sapra, quod cognitio Dei per qoamcaoqae similitudinem avaum noa est risio esscatijB iprias. Uade impossibile tot anis» b minis, secandam lune sitam viventis essentiam Dei sidere. Et boas rignum est. qaod anisa nostra qualo magi h cor-porahba- abstrahitor, unio iatelhpbiliam abstracturo u ùi capacior. Unde in somnis, el aUcnaticnibas a xnsibas corporis nugis divin* revelationes percipiantur, ei prxu-siooes falaronnn. Qaod ergo anima elrietxr. a[^]ae ad sapremum iateUiribiliam, quod est essentia dirina, cs>c non notet, quandia hac mortali vite utitor.

Ad primam ergo dicendam, quod secandum Dionvs. I. ap. Cadest. Hierarc- sic In scripturi» dicitur aliqais Dena vidisse în quotam formale sani aliqua- figura-, 'd sensibiles, vel imaginari* secsodam aliquot unali-tadineai aliquod divinam rrrprseoUnies. Qaod ergo dial Jacob : *ridi Deum fnar nd firiem*, referendum e>l non ad ipsam dirisam essentiam, xd ad figaraa.in qira re-presenubatar DrttS. Et boc ipsum ad qaaodam prophets* eminentiam pertinet, ut videatar persona Dei loqarnhs. vd loqacns Dess, hcet luufiaaria usione, at infra |Ur-bi:. cam de gradibas propbed* loqaemar. Vd b>c diut Jacob ad designandam qaj&dam euioeuUuu inicûigibitem c.i&templaiioits supra comauocm stelam.

Ad secaodam dircn.tem, qaod sirst Deas miracaU<e aliquid sapernatorialiter, in nebas corj-irei* operator, *tu* eliau et sapenutaraliter, et praeter cnaiflauaem ordinea mentes aliquorum in lue came riventiam, sed non -casi-bus camis alentium, asqae ad visionem sa» essenti* rleravit, al dicit Aagtslin. H. saper Geacs. ad iitleram, el in lio. de rideddo Deam, de Movie, qui fait auaiater Jad*oraa, et Pario, qri fuit nugister bentiam. El de hoc bleuias tracubitar, cam de rapta ejas sgemos.

Ad tertiani dicendam, qaM omnia dicimur i i Dv> vi-dere, ct secundam ipsum de amniba* isdirarr, in qaaatum per participationem sui laminis omaia c<>gnoscimaz el aijndiamas. Nam, K ipsum lamen calorate rationis par-ticipatio quadam est aiuni lamiois, sicut etiam oma«a sensibilia dicimus videre, et judicare m Sole, id est. per lumen Solis. Uude dicil Aα<α>i. 1. Soliloquiorum, Dis-ciplinanim «pedamina rideri non possunt, nisi abqoo ve-lui suo Sole illasltreaior. vvlelicet Dec. Steal ergo ad videndum aliquid sensibiliter non est necesse, ouod vi-deatur \$ob<tanlia Solis, ita ad ridendam aliqaid intel-ligibilitcr non est necessariam, quod victealar essentia Dei.

Ad quartum dicendam, qaod risio inteileclualis est ο ο γ ο ω, qu* sant in anima per soam essentiam, sicut in-telligibilia in intellectu. Sic astem Deas est in anima beatorum, non antem in anima no>ira, sed per pr*seo-liam, essentiam, ei potentiam.

Conclusio.

Deus nequii videri per essentiam ab ho-mine puro, nisi ab hac vita mortali sepa-retur. Iuielligitiir autem assertio secundum legem Dei ordinariam, hoc esi, sine mira-culo, quo intellectus hominis in hac vita degentis elevetur ad hoc, ul sine dependen-tia a sensibus possit intelligere, ut constat ex iis, quæ D. Thom. 'm solutione ad 2. docet.

Auimad-
vrsio. Consulto autem in conclusione dictum est, *ab homine puro*, ut per hoc excipiatur Christus Dominus, qui hoc ipso, quod ratione unionis ad verbum petebat esse compre-hensorem, potuit absque aliquo novo mira-culo inelligere, etiam per intellectionem or-dinis naturalis, sine conversione ad phantasmata.

ul videri potest in D. Thom. 3. pari. queri 11. art. 2.

Utrum vero hoc miraculam fuerit in aij. quibus aliis factum. Ha. ut usque ad vhh-nem divinæ essentiæ elevarentur, non Hl nunc disputandum : tum. gula uetilra fan pugnat cum conclusione hujus articuli : tum etiam, quia quoad Moysen egit de hoc l). Thom. 2. 2. quæst. 174. art. 4. et Paulum nuæst. 145. art. 3. Constat autem, quod solum quoad Moyseu, el Paulum eri, quoad hoc specialis dlfficulias inter TbtOtofft.

Circa id autem, quod habetur apad 5, DOclorem m probatione hujus conclusionis, scilicet quod in somniis, el dum qu» est alienatus a sensibus, tunc magis divinas re-velationes percipit, videatur Cajetanus. tpi bene hoc explicat, dicens, esso Intelligea-dytn de somno, in quo sensus interni ma-nent soluii, et de revelationibus, quoad earum susceptionem : nam hæc eo flt me-lius. quo animus minus habet distraetiois circa sensibilia ; non vero quoad judiriom circa res revelatas : quoniam, quoad hoc potest mullum juvare resolutio ad conso-nantiam cum sensibus externis.

Notandum tamen, quod cum quis divina virtute alienatur a sensibus, sive tantam externis, sive etiam simul internis medūD-de extasi, vel raptu, tunc non solet impe-diri iudicium circa res revelatas, ex <, quod sicut divina virtute alienatur mens a sensibus, ut reddatur aptior ad suscipien-das illustrationes supernalorales, ita etiam solet elevari ad hoc. ut possit elicere per-fectissimum iudicium absque indigentia Unus resolutionis ad sensus externos. Videatur D. Thom. 2 2. quæst. 173. ari 3. loqukms, mentem alienatam a sensibus elevari ad contemplanda sublimiora : ubi peractum con-templandi inteiligit iudicium : et propterea iudicium istud nequit ob sui imperfectio-nem esse insufficiens ad hoc, ut voluntas maneat libera, libertate requisita ad meri-tum, ul ibidem docet D. Thom. de quo etiam potest videri Cajetanus eodem loco.

ARTICULUS XU.

Utrum per rationem natureIta Devon in Ur rita npnûteere poifimv ?

1 Ad daodedmnmsicproreditnr.VideCar, quod per lib-rales rationem Deam in hae rite cognoscere doq posvisxs. Dicit enim Boet in lib. de Consol quod ratio cog cntl simplicem fornum : Deas autem maxime est simplex ta-ma, at supra ostensam est : ergo ad ejus eogoiliques π-ûo Mturahs pervenire non potest.

2 Prxterea. Ratione naturali sine pluratasmite inteiligit anima, ut dicitur in 3. de Anima : sed Dfl, era sit incorporeus, phantasma ia nobis esse non potest : *erp* cognosci non potest a nobis cognitione naturali.

8. Praeterea. Cognitio, quæ est per rationem nalsniea, communis est bonis, el malis, sicut natura eis coscisii est : sed cognitio Dei competit tantam bonis. Dial ma August. 1. de Trinit. qand mentis humans ides in ta excellenti tace noa figitflr.niri per justitiam ttdeieaa-detur : ergo Deus per rationem naturalem cogMtci MI potest.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 1. Qaod xriia *ut Dei, aanifentvm fit* in Ulis, id est, quod cognoscibile est de Dea per rationem naturatem.

Respondeo dicendum, aood naturalis nostra cepina i sensu principium snrait. Unde tantam secostra utxnlis cognitio extendere potest, in quantam manaduci potest per sensibilia. Ex sensibilibus autem non potesl usq-r >

PRIMÆ PARTIS ART

kx ui&lectKs noster pertingere, quod divinam essentiam udiit! : quii creaturi· sensibiles sunt rfecVUB Dei virtutem aox leo adiMiantcs. Unde cx sensibilium cognitione ■vα p>Ic?l tela Dei virtW eocnuscā : et per conuquens, e dentia videri. Sed quia aunt ejus effectos a iM «tcpoHleakv·ei eis in hoc perduci possumus, ut apaanas de Deo, an cal : et ut cognoscamus de cvr o, qar accesse est ei convenire, urundum quod est īηχi.αωαα causa excedens omnia sua rau*»aia. Unde {..MtrKCiiMs de ipso habitudinem ipsius ad creatura», omnium est causa : et differentiam erraturarum àÿÎBgqtoJ k Hicci ipse non est aliquid ooram, qnæ ft «jOiSHtar ; et quoi hæc non rcmnveiilar ab eo propter ejfefcfecUa. srd quia «upcTrxcnlit.

A4 yriaca ergo dicendum, quod ratio ad formam simp·ica perlingere nun potest» ul sciat de ea quid est; potamen de ea cognoscere, ut sciat, an eiL

A4 »ecjoduai dicendum, quod Deus naturali cognitione cep.urilur per phantasmata effectus sui.

Ad tertium dicendum, quod cognitio Dei per essentiam, era it per gratiam, non competit nisi bonis ; sed cognitio qis. qæ est per rationem naturalem, potest competere tecs rt culis. Unde dicit August. in lib. Retractationum : Xttapprobo. quod in oratione dixi, Deus, qui non nisi ■odos veram scire voluisti : responderi enim potest multo ebam nou mundos nulla scire vera, scilicet per ra- lû x b  tarait*m.

Conclusio

Deus, ut est in se ipso, sive quidditative, nequii per rationem naturalem cognosci ; beoe tamen, quoad *an est*, el quoad ea. quæ ipsi necessario conveniunt, ut est prima causa omnium, qualia sunl continere annes creaturas, diiTerre a cunctis illis, el esse excellentiorem eisdem, etc.

ARTICULUS XIII

 trzm per gratiam habeatur altior cognitio Dei, qaim ea, qua habetur per rationem naturalem?

1 Ad decimam tertiam sic proceditur. Videtur, qnod per ratam non habeatur altior cognitio Dei, quam ea, qua: tihdar per naturalem rationem. Dicit enim Dionys. 1. c>. de mystica Theologia^ quod ille, qui melius unitur Deo ia bac vita, unitur ei sicut omnino ignoto. Quod de Moyse dicit : Qui tamen excellentiam qnandam oMriil in gratis cognitione, sed conjungi Deo, ignorando kb> quid est, hoc contingit etiam per rationem naturalem : rrp per gratiam non plenius cognoscitur à nobis Deus, <U3 per rationem naturalem.

2 Pneterea : Per rationem-naturalem in cognitionem inaoram pervenire non possumus, nisi per phanlas-sala; sic etiam, nec secundum cognitionem gratia?. Dicit eia Dionys. 1. cap. Cœlest. Hierarch, quod impossibile est

nobis aliter tacere divinum radium, nisi veriLite sacrorum velaminum circnmvrlatum : ergo, per gratiam nou plenius eognoveimus Deum, quam per rationem naturalem.

3 Pnelerea ; Intellectos noster per gratiam Odei Deo adhæret : fides autem non videtur esse cognitio : dicit enim Gregor, in humll, quod ea, quæ non videntur, fldem Labent, et non agnitionem : ergo, per gratiam non additur nobis aliqua excellentior cognitio de Deo.

Sed contra «1, quod dicit Apost. 1. Corinlb. 2. *NoHi rrtelatit Dea» per epirilum tuum* ilh, scilicet, qnæ nemo prtn-tpuu hnjut icxuit cognant, id est, Philosophorum, uleipon.l glos.

Respondeo dicendum, quod per gratiam perfectior cog-niDu de Deo habetur a nobis, qaam per rationem natura-lem. Quod lie patet. Cognitio enim, quam per naturalem rationem habemus, duo requirit, scilicet phanusuuata cx sensibilibus accepta, et lumen naturale intelligibile, cujus virtute intelligibiles conceptiones ab eis abstrahimus.

Et quantum ad ulrumqꝛ juvatur humana cognitio per revelationem gratiæ. Nam et lumen naturale intellectus confortatur per infusionem luminis gratuiti, el interdum etiam phantasmata in imaginatione hominis formantur divinitus magis tinrimenlia res divinæ», quam ea, quæ naturaliter a sensibilibus accipimus : sicut apparet in visionibus prophetalibus. Et interdum etiam aliqua? res sensibiles, formamur divinitus^ aut etiam voces ad aliquid divinum exprimendum, sicut in baptismo visas est Spi-ritus Saactns in specie entambæ, et vox Patris audita est: *Hic eat Filiu meua dUcchB.*

Ad 1. ergo dicendum, quod licet per revelationem gratiæ in liac vita cognoscamus de Deo, quid est, et sic ei quasi ignoto jungamur; tamen plenius ipsum cognoscimus in quantum plures, ct excellentiores effectus ejus nobis demonstrantur, et in quantum ei aliqua attribuimus ex revelatione divina, ad quæ ratio naturalis non pertingit, ut Deum esse Trinum, el Unum.

Ad 9. dicendam, quod rz phantasmatibus, vel b sensu acceptis secandum naturalem ordinem, vel divinitus in imaginatione formatis, tanto excellentior cognitio intellec-tualis habetur, quanto lumen intelligibile in homine fortius fuerit. Et sic per revelationem ex phantasmatibus plenior cognitio accipitur ex infusione divini luminis.

Ad 3. dicendum, quod Udes cognitio qnædam est, in quantum intellectus determinatur per tidem ad aliquod cogno>cibile. Sed hæc determinatio ad unum non procedit ex visione credentis, sed h visione ejus, cui creditur. Et sic in quantum deest visio, deficit à ratione cognitionis, quæ est in scientia. Nam scientia determinat intellectam ad unum per visionem, et intellectum primorum princi-piorum.

Conclusio est affirmativa.

An vero hæc cognitio debeat esso excel-lentior, quoad species intentionales : an vero tantum quoad lumen. et alia, nioad hunc modum excessus spectantia , aib solent explicari : et ideo in præsenli ea consulto omittimus.

IN QUÆST. XIV. PRIMÆ PARTIS D. THOMÆ

De Scientia Dei.

Quamvis permultæ ex quæshonibus D. Thom, sint satis difficiles, tiæc tamen, in qua de Scientia Dei agit , quamplurimis est impi cata difficultalibus, quæ non satis ab intellectu creato investigari, et expediri possunt, juxta illud Aposl. ad Rom. **II** : *O altitudo divitiarum sapienti?. et scienti? f)cit quam incomprc-hensibilia sunt judicia ejus, et investiga-biles vi? ejus!* Cæterum, licet omnia, quæ ad divinam scientiam spectant, exacte explicari a nobis non possint, curabimus tamen , ut quamvis veritas non omnino percipiatur , saltim nunquam omittatur. Non enim quidquid perfecte explicare non possumus, idcirco tatiquam a veri-

tale alienum rejiciendum est ; sed potius humilis illa , ac profunda Divi Patris Augustini doctrina, in lili. de dono per-severantiæ, cap. 14. ante oculos præha-benda est, dum inquit : *Numquid, in-quam ; propterea dicturi sumus, quod ita esse perspicimus non ita esse, quoniam cur ita sit non possumus invenire? num-quid ideo negandum est , quod apertum est. quia comprehendere non potest, quod occultum est?* Unde tam Augustini, quam Angelici Ductoris vestigiis inhærendo, quæ circa banc materiam vera sunt, trademus ; quamvis plura ex illis non omnino capere , nec expedire valea-mus.

De Scientia Dei.

PRO O E M I U M

D. Thomæ .

Post considerationem eorum ¹ qu? ad divinam substantiam pertinent, restat con-siderandum de iis, quæ pertinent ad ope-rationem ipsius. Et quia op<ratio quxdam at, qux manet in operante; qu?dam vero, W* procedit in exteriorem effectum, primo

Salmuni. Curs. thcolog.. torn. f.

agemus de scientia , et voluntate (nam intclligcrr in intelligente est, et velle in volente) et poslmodum de potentia Dei, qu? consideratur, ut principium operatio-nis divin? in effectum exteriorem procc-dentis. Quia vero intelligere quoddam vivere esi, post considerationem divin? scienti? considerandum est de vita divina. Et quia scientia verorum est, erit etiam conside-randum de veritate, et falsilalc. Rursum, quia omne cognitum in cognoscente est,

DE SCIENTIA DEI.

rationes autem rerum , secundum quod sunt in Deo cognas ente idex vocantur, cum consideratione scieniiæ erit diam adjungendo consideratio de ideis. Circa scnnliam vero quærunlur sexdecim.

Aneolatio.

1 Antequam D. Thom. articulum* primum hujus quæstionis proponat, reddit rationem ordinis hujus quæstioni> ad præcedentes, ut ex verbis ejus nuper relatis constat. Quare ut omnia . qua? S. Doct. in hac quæst. tradit , explicata maneant, placuit breve hoc. profundissimum tamen. ejusdem S. Thom, Proœmium . in quo ratio ordinis hujus quæstionis ad præcedentes continetur examinare.

DUBIUM UNICUM.

Utrum ta. qtue I). Thom. in Proamio hujus qua3tionw docet, sint vera ?

Dubium boc breviter expediendum est, ut ad altiora alia, quæ in hoc tract, occurrunt. pergamus.

Rationes dubitandi.

Pnma.

Prior dubitandi ratio est, videri falsum id , quoi primo loco præmittit, scilicet se hic agere de iis , quæ pertinent ad operationem Dei , post considerationem eorum, qua? spectant ad divinam substantiam. Quoniam divinum *intelligere* spectat ad substantiam, et essentiam Dei : non qualitercunque, sed tanquam proprium, et maximum ejus constitutivum, ut in art. 4. hujus questionis latius dicemus : ac proinde disputatio de illo, quæ in hac quæst. habetur, spectabit ad tractatum, et disputationem de iis, quæ ad substantiam Dei perlinent.

Accedit, Sanctum Doclorem post quæstionem islam de scientia Dei disputare de veritate, et vita Dei : constat autem veritatem non importare operationem , sed confunnitatem.et consonantiam a lrem, et similiter vitam perlinere ad ipsam substantiam rei Vine : el per consequens D. Thom. in his quaestionibus agit de mullis spectantibus ad substantiam Dei , prout nostro modo intelligendi distinguitur ,ab operatione ! et ita non recte videtur dixisse, se a quaestione ista **U. in-**

cipere disputationem de iis, quæ pertinent ad operationem Dei, linitis jam illis, quæ ad ejus substantiam spectant.

2 Secunda dubitandi ratio deducitur ex eo, quod S. Doctor loco citato dixit, scilicet, quod cum bit duplex operatio quarum una sil immanens , alia vero transiens, prius oportet agere de scientia, et voluntate r quia *intelligere* est in intelligente, et *velle* in volente, postmodern autem de potentia, quæ consideratur, ut principium exteriorum effectuum. Nam i i primis non videtur Sanctum Doclorem reele hæc duo extrema inter se comparassequia licet facia comparatione inter operationem immanentem, et transeuntem, lunc illa sil prior, hæc vero posterior : el propterea idem D. Thom. post tractatum de processionibus divinis, et aliis ad easnecesario requisitis, egeritde operatione ad extra; nihilominus si tiat comparatio inter operationem immanentem, et potentiam Dei, lunc operatio immanens non est prior, quam divina potentia, sed e contra : sicut in universum quoevis potenti@ cujuscumque naturæ sunt priores operationibus immanentibus illius : ergo etc.

3 Deinde, quia Deus non agit ad extra TIFA per operationem formaliter transeuntem, sed per actum divini imperii, juxta illud : *Ipse dixit , et facta sunt : ipse mandavit , et creata sunt* : ergo male distinxit D. Thom. ordinem harum quæstionum : ex eo, quo! in quibusdam ex illis agiturde actionibus immanentibus Dei. in aliis vero de potentia, quæ consideratur, ut principium operationisdjvioæ in effectum exteriorem procedentis, ac proinde, ul principium actionis transeuntis.

Nec satis erit, si dicatur, quod licet actus imperii sit formaliter immanens; quippe, qui est actus intellectas, ut docet D. Thom. 1. 2. quæst. 17. art. L nihilominus est virtualiter transiens ; et ita potuit de illo in diversis quæst. se-eundum has diversas rationes considerato, disputire. -, a

Nam contra hoc est, quod ad agendum de actibus immanentibus divinis, ut sont virtualiter transeuntes, necesse non erat diversas quæstiones instiluere. Et propterea in hac eadem quæst. , et in quæst. 19. de voluntate Dei agitur de scientia, et voluntate illius , prout sunt cau<> rerum, ac proinde prout sunt virtualiter transeuntes.

i U. Ikciüa

$$* \text{EaiEc\$x.} \quad \dots \quad \Gamma_v^* \mathbf{w}^*$$

TUACT. III,

Decisio dubii.

AMt* 4. Dicendum tamen est, vera esse qua:

D. Thom. in hoc proœmio docuit, ac proin-

de optimam methodum, et pulcherrimum
ordinent in his quaestionibus (radendis ser-

vare. Ita communiter ejus discipuli, et

quamplyres alii. Prior assertionis pars ex
infra dicendis, et ex solutionibus rationum

dubitandi satis patebit. Posterior vero ex
priori sequitur. Quia, quoque principue in

proœmio D. Thom. continetur est prædic-

tiis operative earum, sed potius posteriore ; attamen in Deo sunt quodammodo ex parte nostri modi concipiendi priores : quia actus immanentes sui intellectus, et voluntatis. ut sunt virtualiter transeuntes, ct habent efficaciam a 1 producendum quidquid ei placuerit, sortiuntur rationem omnipotentia;; et quia in Kīs actibus prius est nostro modo intelligondi, quod sint actus immanentes intelligently et volendi, quam, quod habeant prædictam efficaciam, et vim virtualem agendi transeunter, ut jam explicamus ; .propterea in hac quæst. et in quæst. 19. hujus 1. part, agitur prius de illis secundum illam, quam secundum banc ultimam considerationem.

Ex quo ad tertiam rationem dubitandi constat. Dicimus enim solutionem ibi traditam, esse legitimam. Et ad probationem, quod licet agere de actibus immanentibus intellectus, et voluntatis divina*, prout sunt virtualiter transeuntes per modum dirigentis, et intendentis effectus futuro», pertineat ad hanc quaestionem, quia hoc est proprium intellectus, ot voluntatis, ut distinguuntur α potentia exequente ; nihilominus agere de eisdem, prout sunt idem cum omnipotentia, modo infra dicendo ; ac proinde, prout sunt virtualiter transeuntes per modum exequentis in tempore ii, quod ab ætemo per divinam scientiam dirigitur, et per voluntatem Dei intentum, et præliaitum est, non immerito al distinctam quæstionem etiam spectat : quandoquidem, ut infra videbimus, aliter Deus influit per hos actus secundum illam priorem considerationem, et aliter per eosdem secundum hanc posteriorem.

ARTICULUS I.

Ūlnxa fS I)'ó sii acifnliù ?

1 Ad primam sic pnxedilnr. Videtor, qood io Deo iwu sil trientia. Scienka enim habitas e>l. qui Do) noa rompeil, cum sit inedias inter polcnUJu, el actum : ergo Sdentia duo esi in Deo.

2 Pnrlrtra. Scientia eam sit condasionain} est qurdam cognitio ab alio qu s jU, seifitet rx evgnitiune principiorum : sed nihil cassatam esi io Deo : erg» scientia non est in Deo.

3 pn*terra. Oauis scientia rd universalis, vel fortcularis esi : sol in Deo non est universdr. et particulare, ul ex sopenimbu patet : creo in Deo non e»l scienua,

Srd contra est. quod Apost. dicit Πoiωo. II : *Oettitudo dirihamht layi^tur, cl mtnlifr bei!*

Kespundcv dicixdura, quod iu Deo perfectissime rvl Scientia. Ad cujus e/ideniam considmiidauj est, qit:«vd cognoscentia a con coxnosceoihus ta hoc distinguuntar : quia non O'gniiscentia nihil habent, nisi fonnam suam tantam î sed cognoscens natum est habere formam etiatn ni alterius ; uam species eofniti esi in cognoscente. Unde manifestum est. ijacxf natura rei n<m cognoscentH c<l mania coan*tata. et limitata. Natura autem rrniii co-w^< < vη-iium babel majorem amplilmlinc.n. ei exttasioueta Pfop-

! ter juod dicit Philosophb. 3. do Anima, quod taiou est quodammodo omnia : coarctatio aulem fonnr eit ptrturiain. Unde et supra diximus, quod fana* Aerufts anoif »un(mapri» immateriales, secundam hac «feriunt ad qaanttau inliüütēm. Patet imitar, qeud tanaerialltas aticijjos rei est ratio, qu,d sil no*nUu. d sersedom modos imuutrrtaliuiis est t^du» cufnitjota. I Vade ia ¶. de Anima dicitur, quod planta nos <jp·--. propter scam immaferiahlatna ; sensus aulon cofttvvr-tivu> est, quia receptivas est spccierum stae materia trt ibtelk-cla» adhuc maps cogaoscHnus.goia maristquntai CM a uiakna, et Immutas, ul diciar iu β de Atijau. Lude cum Dens sn io suraico immjknaliUta (tt n superiariba» palet), sequitur, quod ipse sit in suamj copiilienis.

Ad primam *er^o* dicendam, quod qnia perfrdiaawprscedestes a Deo in creaturas aluori modo sunt in Dei tl supra dictum esi, oportet, «inod quandocunque ncfcosumptam a qaacnuqur perfectione creators* Deo attribxtar, sedudatur ab ejus siguiflcabune enise illod, qkM pertinet ad imperfectam modum, npi competii creata*. Unde sritBtia non est qualitas in Deo, vd habitas; sri snhsUntia, rt actas puras.

Ad secundam dicendum, aaod ea, qa* sani ditata, ri mataplkiter in creatoris, in beo sunt simpIdler, d e! snpn didam est : bomoaatrm secundam diversae^niU Libet diversas ce^itioncs. Nam seccmdma qwd coxousat principia, «licitar habere inldbionttaa : vooliau vero seaufdoa quod cognoscit conriarionr* : npiestûm secundam quoi co^uascit caisam illiniEun : carntiuc. ve! prudentiam, secundum qood rxçaasrii ap* hilia : .vM tæc omnia Deus una, et siaplki ccgcitktr coçnuvrii. ul *infra* patebit. Unde simplex Dei ccfiium omeibas istis nomioibus numiuri pokst : ita taoro, q<»>! xb UDijqooqse coram, secundao qood in dirius : .TaDoiiea) vecil, srdialTar ^ i.v.ii luperfaltata e*t, el rvtineitur qaidqOid perfectioni est Et secundam hoe diritar Job 12 : es/ropûβ/ô, *tl cl ij*

Ad talium diceadum, quod scientia eil secunJnn nodota cognoscentis; scdam enim r>l in scicatr, seamdia nbxtarn scientis : et ideo cum modus divin* tssestt* rit altior, quam toddns. quo erratar* soni, snenlii dirioa i> *η habet raodnm creata· srienliæ, nt srilittlsit nivtr-J*s, vel paxticnhns, vel xn Labitu, vel in pointu, id •xandim aliquem ulcm modnm dispositae

Prima enneiusio. In Deo invenitur scientia. Secunda conclusio, quam Sanctus Durior in solutione ad secundum innuit. Scientia Dei est ejus attributum.

Tertia conclusio. In hoc distinguuntur cognoscentia a non cognoscentibus quod cognoscentia habent formam suam, et aliarum r cum» fliinlque res cognita : at vero noa cognoscentia solum habent suam formam

DISPUTATIO I

Dc scientia Dei quoad an tsl.

Quia quæstio *an est* solet alias qnæsuone? præcedere, ideo merito cum Divo Thoma primam disputationem huic quæstioni tribuimus.

DUBIUM L

Utrum cognitio intellectiva sit formaliter in Deo ?

I Quamvis D. Thomas tractet ex professo in hac quæstione de scientia Dei, prout habet fonnaliter rationem scientia»,

Ad
tertiæ).

Uiv. nihilominus multa immiscet do in-
tolkctione, quæ aliquo modo distingui-
tur a teientlâ Ôt ita. tum propter
hanc rationem, tum etiam, quia scien-
tia nequit alicui competere , quin in
eo sit intellectiva cognitio, inquirimus
primo loco, utrum iit Deo sit formaliter
intellectiva cognitio . pr.v.scindendo , an
talis cognitio habeat rationem scientiæ,
vel non.

§

Argumenta pro parte negativa.

2 Primum est. Nam Dionysius do
divinis nominibus cap. 7. ad modum
loquens de Deo, inquit : *Quomodo enim
infdtiget aliquid intelligibilium non ha-
bens intellectuales operationes ?* ergo aperte
sunlit non esse in Deo cognitionem in-
tellectivam. quæ operatio mentis est.

Secundum, Quia in lib. de causis pro-
positione vigesima secunda dicitur, quod
cum dicimus Deum intelligentem, non
nominamus eum nomine proprio, sed
nomine sui primi causati, nempe intel-
ligentiæ, seu Angeli, qui est primum
effectus Dei.

Tertium. Quoniam in intellectione in-
cluditur imperfectio Deo repugnans :
ergo non debet poni in illo formaliter.
sed solum eminenter : siculi, quia esse
ratiocinativum includit imperfectionem
pugnantem cum divina perfectione, prop-
terea non ponitur in Deo formaliter, sed
untum eminenter. Antecedens probatur.
Quia intellectio est quoddam *pati*, et
motus rei intclligentis. ut docet Arist.
3. de Anima : at *pali*, et *moveri* di-
cunt imperfectionem Deo repugnantem,
quia necessario includunt potentialita-
tem : ergo, etc.

I II.

Veritas Catholica.

> > 3 Dicendum tamen est, dari formali-
ter in Deo cognitionem intellectivam.
..* Hæc conclusio est de fide, Job. cap. 31.
Aonr.f *ipse considérai vias meas?* Psalm.
137. *Excelsus Dominus, el humilia res
picit, et alla a longe cognoscit,* Quæ tes-
timonia cum non intelligentur de cogni-
tione imperfecta, scilicet, sensitiva, quippe
quæ ab intrinseco est materialis , debent

necessario intelligi do cognitione pertecta,
scilicet intellectiva. Item Baruch. 3. ubi
Deus vocatur fons sapienliæ, et dicitur co-
gnoscere omnia. Ecclesiast. 1. *Omnis sapien-
tia a Domino Deo est, el cum illo fuit semper.*
Et Psalm. 93. ubi postquam in versu 7
præmisit impiorum sententiam his verbis :
et dixerunt: *Non videbit Dominus, nec in-
tclligct Deus Jacob ;* et versu d. eos cor-
ripuit asserens : *Intelligitc. insipientes, el
stulti aliquando sapite* : postea in versu
9. et 10. sic arguit : *Qui plantavit au-
rem non audiet? aut qui finxit oculum non
considerat? qui docet hominem scientiam,*
etc. Quasi dicat : repugnat, quod qui
hominibus virtutem intelligendi, et scien-
di dedit, non sit sciens, et iutelligens.
Unde assertionem hanc late probant
Dionysius de divin, nomin. cap. 2. Da-
mas. in Paralelis lib. 1. c. 2. D. Thom.
in præsentī, et in 1. distinet. 35. quæst.
1. art. 1. et 1. cont. Gent. cap. 44.
et quæst. 2. de vent. art. 1. eandem-
que tuentur omnes Patres, et Theologi.

4 Nec obstat, si cum aliquibus, quos
refert Divus Thomas quæ-t. 2. de verit.
art. I. dicas, hujusmodi testimonia, et
cætera , quæ adduci solent, non esse
intelligenda in sensu formali, sed causali,
aut metaphonco, ad eum modum, quo
Deus dicitur irasci : quia licet re vera
non sit in eo ira, nihilominus ita punit,
ac si esset iratus.

Nam contra hoc urget regula ex Au-
gust. desumpta, et communiter a Theo-
logis recepta, nimirum verba Scriptura
debere in sensu proprio, et formali in-
telligi, quoties inde non sequitur aliquod
absurdum : alioqui nihil firmum ex Scri-
ptura haberemus : siquidem unusquisque
posset, prout libuerit, ea in sensu, v.
gr. improprio, et metaphonco explicare :
at nullum sequitur absurdum, ex eo, quod
prædicta testimonia in sensu proprio, et
formali intelligentur, ut ex se constat,
quin potius inde magna perfectio in Deo
ponitur, ut ex se, et statim dicendis
magis patebit : ergo inepte in sensu so-
lum metaphonco, aut in solo sensu cau-
sali intelligentur.

5 Deinde contra eandem solutionem
optime arguit D. Thom. in 1. distinet.
35 quæst. 1. art. I. ratione desumpta
ex Anselmo in Monologio cap. 1 L Quo-
niam esse intelligentem est perfectio sim-
pliciter simplex : ergo non est de numero
eorum, quæ conveniunt Deo causaliter,

Irune
effa-
pam.

*7 L
"

- v

Praela
ditur.

Λi
S 'l

■

↳

Secando

aut metaphorice ; sed eorum , quæ formaliter in ipso reperiuntur. Antecedens probatur. Quia perfectio simpliciter simplex est illa, quæ in quocunque est melior ipsa, quam non ipsa, et quam quælibet incompossibilis cum illa : sed in quacunque re est longe melius esse intelligentem, quam esse inscium, et ignarum, ut ex se, et ex communi omnium conceptione constat : ergo, etc. Consequentia autem ex antecedenti aperte patet ; quandoquidem omnis perfectio simpliciter simplex debet inveniri formaliter in ente omnibus modis perfectissimo : alioqui non esset omnibus modis perfectissimum, siquidem deesset illi aliqua perfectio, quæ formaliter sumpta, est in quovis melior ipsa, quam non ipsa : ergo, etc.

Confite-
nator
primo
ei
Angel.
Doct.

Confirmatur primo ratione D. Thom. in 1. distinct. 35. quæst. I. art. 2. Ad Ambaldum his verbis : *Oportet enim id, quod est rerum omnium principium, summe perfectum esse, quia omnia imperfecta reducuntur ad aliquot perfectum, sicut ad principium : sicut semen ad plantam, vel animal : summa autem perfectio non potest inveniri nisi in cognitione. Nam res non cognoscens habet suam propriam perfectionem, et desunt sibi perfectiones omnium aliarum rerum : res autem cognoscens non solum habet perfectionem propriam. per quam in natura sua subsistit : sed etiam aliorum, in quantum alia per formas suas possunt esse apud cognoscentem. et omnium, si res illa cognoscens nata sit omnia cognoscere. Quod non potest esse nisi habere cognitionem intellectivalem. Nam cognitio sensitiva ultra corporaliæ non extendit. Oportet ergo Deum, qui est perfectissimus, et a quo omnis perfectio derivatur. intellectivam cognitionem habere : quam scientiam dicimus ad præsens.*

CûoŮr*
matar
«.*condo.

Confirmatur secundo ratione alia ex eodem S. Doct. desumpta. Nam quoties Deo aliquid convenit causaliter, aut metaphorice, non tamen formaliter, toties competit ei ratione alterius in ipso formaliter existentis, et «le se proportionaliter ad causandum illum effectum. Sicut licet in Deo non sit actus iræ, est tamen in eo actus iustitiæ, ratione cuius non minus puniuntur. ac si esset iratus : aliter autem in Deo sit intelligere formaliter sumptum, tunc nihil aliud posset deservire ad hoc, ut causaret effectus, quos causari : ergo

signum est, quod intelligere non ex de numero earum rerum, quæ solam causaliter, aut metaphorice ei competunt. Major cum consequentia salis constat.

Minor autem probatur. Nam ad hoc, ut homines v. g. manerent pœnefici, et eisdem leges necessario in ordine ad eos dirigendos imponerentur, et tandem a hoc, ut Deus esset supremus iudex, puniens eorum delicta, et bona opera remunerans, nihil aliud potest ipsi deservire, si semel non esset formaliter intelligens : siquidem id, quod est formaliter inscius, et ignarus finis, non potest destinare, et dirigere aliam in finem ; sicut nec id, quod nequit intelligere, potest condere leges, aut per modum iudicis habita ratione & gravitatem culpæ, et dignitatem operis punire, aut premium conferre ; ergo etc.

Ex quo etiam manet impugnata alia solutio, quam D. Thom. loco citato refert. scilicet, quod esse intelligentem, aut scientem prædicatur de Deo ratione negationis. quam importat, ita ut tantum significetur, quod Deus non sit ignorans, sicut lapis ; non vero quia positive verificetur, esse in eo intellectum aut scientiam. Nam solutio hæc salis (ut intuenti constabit) ex dictis corruit : et præterea contra illam urget ratio, quam 8. Doct. ibidem adducit his verbis : *Quia omnis negatio de re aliqua fundatur super aliquid in re existens. ut cum dicitur, homo non est asinus, veritas negationis fundatur supra hominis naturam, quæ naturam negatam non comparitur. Inde si Deo denegatur ignorantia, oportet, quod hoc sit ratione alicujus. quod in tempore est, et ita oppositum ignorantie oportet in ipso ponere.*

Tandem probatur assertio ratione alia ex eo loco Angelico Doctore loci citato his fere verbis. *“Quia, omne agens habet meriti intentionem, et desiderium finis”* sputaticut ad prædictum desiderium præcedit, quia cognitio præstituens finem. et umnens in eum ea, quæ sunt ad finem : ergo primum agens, qualis est Deus, non potest non habere formaliter cognitionem finis : ac proinde cognitionem intellectivam, quæ sola attingit finem formaliter sumptum, ut I. 2. quæst. I. art. 2. docent Angelicus Doctor, et ejus discipuli.

Antecedens ex se constat. Prima autem

(em consequentia probatur, et explicatur. Nam licet in quibusdam agentibus cognitio linis non sit conjuncta cum Illis; attamen tunc oportet, quod talia agentia dirigantur per aliquod prius agens : sicut sagitta tendit in determinatam locum per deUjrudnaitoncm sagittantis, et omnia, quæ agunt per necessitatem natūm non cognoscentia finem, determinantur per intellectum aliquem instituentem illam naturam, juxta illud Philosophi 2. Physicor : *Opus naturæ est opus intelligent™* : ergo primum agens non potest non cognoscere finem : alioqui dirigeretur in linem ab alio priori agente, et per consequens esset, et non esset primum.

Confirmatur ratione, quam adducit idem D. Thom. his verbis : *Nam quod invenitur in pluribus, magis, ac magis secundum quod plures alicui appropinquant, oportet, ut in illo maxime inveniatur, sicut calor in igne, ad quem quanto corpora mixta magis accedunt, calidiora sunt. Invenitur autem, quod quanto aliquo magis accedunt ad primum ens (scilicet Deum), nobilius cognitionem participant : sicut homines plus, quam bruta, et Jngeli magis, quam homines. Unde oportet, quod in Deo nobilissima cognitio incernatur.*

Respondetur argumentis initio adductis.

K Ad primum dicendum est. mentem Dionysii soiuii esse denegare Deo cognitionem per defectum, seu defectibus, et imperfectionibus involutam, non vero cognitionem per excessum, seu excedentem omnem modum cognitionis create, ut ex ipso contextu Dionysii constat.

5
yuæ solutio desynuin’r ex D. Thom. loco citato ex l^te coli» in solutione ad his verbis : tur J<m, *quod quancunque scientia, c* intellectus, vrl aliquid, quod ad \ * rtionem perlinet, o Deo negatur, intelligfndum est secundum excessum, et non scundum defectum. Unde dicit Dionysius/c. 7. de divinis nominibus sine mente. et insensibile esse, secundum excessum, et non secundum defectum, in Deo, est ordinandum. Pro tanto ergo negatur nomen intellectus Deo proprie con-*

venire : quia non per modum creaturæ intelligil, sed eminentius.

Quod etiam docuit 1, part, quæst. 13. art, 3. ad 2. ubi loqueos do his nominibus, *sapiens, intelligent, etc.* inquit : *Dicendum, quod ideo hujusmodi nomina dicit Dionys. negari a Deo : quia id, quod significatur pci nomen, non convenit eo modo ei, quo nomen significat, sed excellentiori modo. Unde ibidem dicil Dionysius, quod est super omnem substantiam, tX vitam.*

9 Ad Secundum respondet D. Thom, quæst. 2. de verit. art. I. ad 11. his verbis : *Dicendum, quod ratio, quam significat nomen, est diffinitio, ut dicilur \. Metaphys. cl ideo illud est nonum proprie alicujus rei, cujus significatum est diffinitio ; et quia nullâ ralio significata per nomen diffinit ipsum Deum, nullum nomen a nobis impositum esi proprie nomen ejus, sed est proprie nomen creaturæ, quæ diffinitur ratione significata per nomen : ct tamen ista nomina, quæ sunt creaturarum nomina, Deo attribuuntur secundum quod in creaturis aliqua similitudo ejus rcprxstntalur.*

Ad tertium respondetur cum D. Thom. 1. part, quæst. 79. art. 2. testimonium illud Aristotelis intelligendum esse de intelligcre nostro, sive creato, non vero de intelligere divino, et ab imperfectionibus libero. Sed de his videantur quæ nostri Complut. 3. de Anima disp. 21. num. 8. et deinceps dicunt.

DUBIUM II.

(Irum ex eo, quod Deus sil summe immaterialis, recte probel Angelicus Doctor eum esse summe intelligentem.

10 Quamvis ex iis, quæ dubio praece-denti dicta sunt, satis convincatur, Deum esse summe intelligentem, ut intuenti constabit : quia tamen D. Thom. sæpissime, et præcipue in hoc articulo probat, quod res sit cognosciliva, ex eo, quod sit immaterialis, atque adeo esse summecog* iioscitivam, seu summe intelligentem ex no, quo i habeat summam immaterialitatem, et hæc ratio non parum difficultatis habet : propterea, ut præcipua probatio, quam Sanctus Doctor in præsentī adducit, maneat omnino explicata, præsens dub. ad eam examinandam excitamus.

11

P-

1. >1

• ; Û;

15

ai

\$

TH

U
K3J3.

*0

§ Γ.

Opinio negans.

Prima sententia negat, αx summa im-
materialitatc recte colligi Deum esee mtel-
ligentem. Ita Gabriel in I. distinct. 35.
quæst. 2. Aureolus apud Capreolum ibidem
quæst. unica.

Ar
Π® 1.

Probatur primo. Quia plura sunt entia
simpliciter immaterialia , quæ non sunt
intellectiva : ergo ex immaterialitaic sim-
pliciter tali, et pura spiritualitare non col-
ligitur aliquid esse intellectivum : ergo nec
ex summa immaterialitate inferetur ali-
quid esse summe intellectivum. Hæc ul-
tima consequentia patet ex priori. Quoniam
si id, quod est summe immateriale, eo
ipso esset summe intellectivum ; tunc id,
quod esset magis immateriale, essfct magis
intellectivum : ac proinde id, quod esset
simpliciter immateriale, seu pure spiritua-
le, esset simpliciter intellectivum ; juxta
regulam illam Aristotelis *Sicut se habet
magis ad magis, ita simpliciter ad simpli-
citer*. Antecedens autem probatur. Nam
voluntas, et habitus illius, necuon et in-
tellectus acens sunt simpliciter immate-
rialia. seu pure spiritualia, et tamen non
sunt intellectiva, ut ex so constat, etcorn-
monitor docent Philosophi, el Theologi :
ergo, etc.

Solutio.

¶ Nec satis erit, si dicas, quod licet
ex immaterialitate . et pura spiritualitate
accidentium non colligatur, illa esse intel-
lectiva secus tamen ex immaterialitate,
ct pura spiritualium substantia.∴ quia nulla
est substantia pure spiritualis quæ non
sit intellectiva. Quare cum Deus habeat
summam iminaterialitatem substantialem,
optime inde deducitur, illum esse summe
intellectivum.

Impeg-
Mtur
primo.

Nam contra hoc est. Tum quia D.Thom.
ideo colligit esse aliquid magis, vel minus
cognuscitivum ex majori, vel minuri im-
materialilate : quia immaterialius reddit
formam, in qua mperitur, magis amplam,
el minus coarctatam. et juxta majorem,
vel minorem amplitudinem forma» , est
aliquid magis, vel minus cognuscitivum, ut
in hoc eodem dubia dicemus : sed hæc
ratio :uque procedit in immaterialitalo sub-
stantiali, et accidentali : quia utroque ai»
strahit a materia, quæ est radix coarcta-
tionis, tollentis amplitudinem fonnæ: ergo,
etc.

Tum etiam : nam species intelligen-
biles, habitus intellectuales, nec non et
intellectus ipse possibilis habent apiri-
tualitatam accidentalem, et nijulominu*
sunt intellectiva : ergo si immateriilitai
esset ratio cognoscendi, etiam immale-
rialitas accidentium hoc haberet : et
consequenter voluntas, et intellectus ageas,
quæ possunt esso aequae immaterialia, ac
intellectus possibilis, et illius specie»,
essent eodem modo intellectiva.

12 Tum denique : quia potest Deas
creare substantiam pure spiritualem, qwe
non esset intellectiva, vel quia nullam
haberet operationem, sicut plures sub-
stanti® corporeæ illam non habent, ct
de cælo Empyreo docet D. Thom. iu
2. dist. 2. qwest. 2. art. 3. solum
fuisse creatum ad hoc, ut esset sedes
beatorum : vel quia ejus operatio tan-
tum esset producere per modum prin-
cipii primi, et radical)*, et mediante
aliquo intellectu agente species intelligen-
biles in nostris intellectibus possibilibus.
Nam, sicut intellectus agens potest bi-
bere hoc munus respectu intellectus
possibilis, radicati in eadem anima, ita
non inconvenit, ut per divinam po-
tentiam detur aliquis intellectus agens,
et aliqua substantia, cujus munus solam
sit producere in intellectibus possibili-
bus omnium hominum species iutelli-
gibiles, quibus possint intelligere.

Confirmatur. Nam motio, quæ tribui-
tur aqua* Baptismi ad producendam gra-
tiam Bapusmalem, est spiritualis, ut ex
D. Thom. docent nostri CompluL in
lib. Physic, disp. 12. nam. 22. et ta-
men non est intellectiva, ut ex se con-
stare videtur : ergo etc, ũi - |

13 Secundo, et principaliter. Nam
anima rationalis est immateriali*, et pu-
re spiritualis : et tamen ex hac spiri-
tualitale non sequitur eam esse pro hoc
statu in actu, seu per se intelligibiem :
ergo neque ex e *n(7rt spiritualitale colli-
getur. eam es' - pliciter intellecti-
vam ; ac prima^{sputatxc}, e ex somma spi-
ritualitat.* Dei (dentur, illum essa
summe intellectivum^ H;pc ultima conse-
quentia palet ex priori, ei ex nuper
dictis. Prima vero ex majori, et mino-
ri aperte videtur constare. Quia longe
mei u- est esse/ aliquid intellectivum,
quam intelligibile : quippe cum ratio
intellectsi includat rariunern vitas per-
fectissima», scilicet intellectualis ; secus

vero

xero ratio intelligibilis : ergo si boo ipso, quod aliquid sit spirituale, non ideo babel id, quoi est minus perfectum in ord.ne intelligibili, scilicet esse per so intelligibile, inulto minus babebit id quod e#i perfectissimum in hoc ordine, nimirum esse intellectivum.

Minor autem est expressa D. Thom. I. part, quæst. 87, art. 1. ubi propter hinc rationem docet, animam pro hoc sutu non intelligere se per se ipsam, &d per species rerum materialium, et reflexe por suum actum, quatenus co-
snoicendo illum devenit in sui cogni-
ūonem. Major vero est Aristot. 3. de Anima cap. i. eamque communiter ad-
mittunt omnes Th*o'o^i, et Philosophi ibidem, et optime probant nostri Com-
plut. in lib. do Anima, disp. 16. num. 4. et deinceps.

Ii Continuatur primo. Nam eliam intellectus noster pro hoc statu est pure spiritualis : sed ex hac spiritualitate wn sequitur, eum proxime, et per se e&se inlelligibilem : ergo propter ratio-
nem nuper in hoc secundo argumento redditam, et ad præsens cum propor-
tione applicatam, nullo minus ex tali immaterialitate sequitur ipsum esse pro-
xime, et per se intellectivum. Conseq. cum majori vitietur certa. Minor autem etiam liquet. Quia etiam intellectus pro hoc statu nequit cognosci, nisi per species rerum materialium, ut ex loco aut. ex D. Thom. satis colligitur, et X. Compl. in lib. de iknima disp. 17. num. 24. et deinceps docent.

15 Confirmatur secundo. Nam anima rationalis, dum est conjuncta corpori, habet modum essendi minus immate-
rialem, quam dum est separata ab illo, Qt ex se constat : quandoquidem dum et in corpore, minus abstrahit a ma-
teria, quam dum est extra illud : at intra corpus melius intelligit, quam ex-
tra ipsum : ergo signum est, ox im-
Guteriailitaie non recte colligi intellectua-
litem. Conseq. videtur legitima. Nam ri ex immaterialitate cocte deduceretur intellectualius, non posset id, quod est minus immateriale, esse magis intellec-
tivam ; sed potius e contra, quod ha-
beret majorem immateriahtatem, esset majoris virtutis ad intelligendum.

Minor autem, :n qua est difficultas, prolator ex D. Thom. tum I. part. •t«iU 89. ari. I. ubi inquit, melius

esso animæ rationali esse in corpore, et per conversionem ad phantasmata intelligere, quam esse extra corpus, et intelligere sinti uli conversione. Tum etiam I. 2. quæst. 51. ari. 5. ad 4. ubi ait, separationem animæ a corpore retardare illam, ne tota intentione con-
dat in visionem divinæ essentiæ.

16 Tertio. Nam si summa immate- Tertiam,
rialitas esset ratio habendi virtutem summe cognoscitivam, non posset non 1
desiderari aliqua immaterialius ad ha-
bendum utcunque virtutem cognoscen-
di, ut ex nuper dictis patet : at hoc est falsum : ergo summa immaterialius non erit ratio summit; virtutis cognos-
citivæ. Minor probatur. Nam bruta nihil habent immaterialitatis, siquidem sunt ornnino materialia, ct corporea; et nihi-
lominus habent aliquam virtutem ad co-
gnoscendum : ergo, etc.

Nec refert, si dixeris, bruta esse ma- Ensio.
terialia in essendo, tamen in modo ope-
randi esse elevata supra materiam, et aliquo modo immaterialia, ex eo, quod habent modum operandi elevatiorem, quam non cognoscentia : siquidem operantur per formas elevatas supra materiam, sci-
licet qualitates intenlionales.

Nam contra hoc est, quod modum ope- Mα-
randi sequitur modum essendi : ergo si lon
bruta sunt omnino materialia, quoad ewe, et nullo modo elevata supra materiam, quippe quæ eam essentialiter includant, et ab illa in esxe fieri. et conscreari de-
pendent, non possunt non esse etiam prorsus materialia quoad operationem, et modum illius.

17 Quarto. Nam materialius ea sola Quir-
rationo poterat impedire, aut tollere vir- ta**.
tutem ad cognoscendum, quatenus tollit
amplitudinem fornue : ex eo. quod est proprium materio) limitare, et coarctare
illam, ul constat ex iis, quæ in hoc articulo et in I. sentent, distinct. 35.
quæst. I. art. I. D. Thom, docet : at propter hanc rationem nequit tollere vir-
tutem adj cognoscendum . ergo propter nullam aliam : et per consequens nec im-
materialius ponet aliquo modo prædictam virtutem, aut summa immaterialius sum-
mam virtutem ad cognoscendum. Ume ul-
tima consequentia patet ex priori. Nam *
quoties aliqua duo directe opponuntur, ul r
contingit in materialitate» et immaterialita-
te. tunc non potest unum ponere ex vi sua
aliquid in subjecto, quod nou removeatur

ab altero, si ibidem esset : sicut quia calidam, et frigidum, gratia, et peccatum opponuntur, propterea nihil potest calidum ponere in calido, quo! non removeatur a frigido in eo, in quo reperitur : et similiter nihil potest ponere gratia in anima, quod non tollatur a peccato : ergo si materialias non tollit ab eo, in quo est , virtutem ari cognoscendum, neo immaterialitas ponet illam.

Prior autem conseq. ex majori, et minori aperte sequitur. Minor autem, in qua est difficultas , probatur „ Quia materia solum tollit amplitudinem formæ, quatenus est causa, quod talis forma sit hac, et non illo, ex eo, quod est radix individuationis ejusdem formæ : at hic modus tollendi amplitudinem formæ non tollit virtutem ad cognoscendum ; siquidem etiam in formis subsistentibus, quales sunt Angelis, differentia individuals eorum limitat hoc modo illos; et nihilominus non propterpa tollit ab eis virtutem a cognoscendum : ergo, etc.

18 Ultimo. Nam ex immaterialitate nequii probari a priori, aut a posteriori virtus ad cognoscendum : ergo nullo modo. Conseq. videtur legitima. Antecedens autem, quoad priorem part, probatur. Tum, quia prius est aliquam substantiam esse cognoscitivam, quam, quod possit recipere species intentionales, siquidem ideo est capax earum, quia cum sit cognoscitiva, nequit sine illis cognoscere: ergo etiam prius erit, eam esse cognoscitivam. quam esse immaterialem : quia idem esi in illa esse immaterialem, ac posse recipere species intentionales in esse specierum formaliter consideratas : et ideo bruta dicuntur a D. Thom. (ut infra in hoc dub. vi lebimus) habere immaerialitaem requisitam ad cognoscendum per cognitionem sensitivam, quia possunt recipere species sensibiles in esse sensibili, et formaliter consideratas,* quæque ab eodem Angelico Doctore propter rationem n. 34. insinuantur , appellantur formæ sine materia : ergo virtus ad cognoscendum non poterit a priori probari per immaterialitalem. Tum etiam : quia id in Deo peculiariter repugnat ex eo, quod ejus essentia consistit formalissime loquendo , in *intelligere*. et ita *intrlligerc* nequit habere aliam raliunem a priori , per quam probetur.

Quoad secundam vero pari, idem antecellens probatur. Quoniam immaterialius abstrahit ab immaterialitate vitali qua-

lis repemur in virtute cognoscitiva, et th immaterialitate ex se non vitali, quæ invenitur in specie intelligibili : ergo est prior, quam ratio vitæ intellectualis ; ac proinde, si ex ea posset probari, esse in aliq virtutem ad intelligendum, ulis probatio nun esset a posteriori, sed a priori.

I n.

Sentential et ratio D. Thomæ defenditur.

19 Dicendum tamen est, virtutem cognoscendi optime probari ex immaterialitate. atque adeo summam vim ad summe intelligendum congruentissime deduci ei summa immaterialitate. Illa D. Thom. in præsentia, et in 1. dist. 35. queat-i. ari. 1. et eudem loco ad Anibaldum, I. con. Gent. cap. 44. de veritate quest. 2. art. I. et in Compendio Theologiæ, cap. 28. Quem sequuntur Cajetan., Zumel, Bmnez. Nazar., Ripa, Gonzal., Machin, Suarez, et ahi in præsentia, Ferrara luo citato cil. contra Gent. Capreolus in 1. dist. 35, et communiter Theologi, et Philosophi ana cum Aristotele 12. Metaphys. cap. 7. et2. de Anima textu 26. et 123.

Probatur assertio ratione 8. Doctoris. quæ desumpta est ex Philosopho locis citatis. Nam immaterialias simpliciter talis, qualis est illa, quæ repentur in substantiis pure spiritualibus, ul in Angelis, et anima nostra, est ratio intelligendi : ergo summa immaterialitas erit ratio summe intelligendi : ergo D. Tfiom. optime ex summa immaterialitate Dei intulit, illuin esse somme intelligentiem. Hæc ultima consequentia non indiget probatione. Prior vero ex antecedenti sequitur. Nam sicut, quod est summe album i leo summe disgregat, quia album est disgregativum, ita si inuuterialitas est ratio intelligendi, tunc quod fuerit summe immateriale, erit summe inWillisrens.

20 Antecedens autem, m quo est difficultas, multipliciter probatur. Tum ratione Angelici Doctoris in præaenü. el in primo, ubi supra, necnon et Arm. 2. de Anima t)*xt. 123. et 3. «le Anima text. 4. usque a l 7. Nani i leo piante non sunt coguoscitivæ. quia sunt nimis materiales : bruta vero habent aliquam virtutem coimoscitivaiu y quia habenta^ quid maxis de immaterialium, ex eu . quoi

quod in suis operationibus minus pendet a materia, et a conditionibns ejus, ct ostendunt N. Complut. I. tie anima, disp. 4. n. 7. et deinceps : ergo signum est immaerialitaem perfectiorem , per aliquid est simpliciter immateriale, rationem perfectius cognoscendi , q-um omnia bruta , ac proinde cognoscendi per cognitionem intellectivam , Tam eliam : quia inter substantias intellectuales il'æ sunt magis intellectivæ. quæ sunt magis , modo dicto , immateriale, magisque accedunt ad divinam immaterialitatem : et ita anima ratio-ulis. quia minus abstrahit a materia , infimus Angelus, ex eo, quod licet sit secundum suam £uL<to.ntiam spiritalis, nihilominus est vera forma corporis, propterea minus habet de intellectualitate, quam prædictus Angelus : ergo, eic.

21 Tum deinde ratione sanctissimi Præceptoris loco citato ex Compendio Tneologiæ. Quoniam res materiales Gunt mtel igibiles in actu per species intention-Diles immaterialesimmaterialitate simpliciter tali, non autem per materiales : ergo signum est, immaterialilatam istam esse ntionem virtutis intelligendi. Patet consequentia : quia eadem species intenlio-dis, quæ objectum re Mit intelligibile in i:tu, reddit etiam intellectum complete intellectivum, ut infra in hoc eodem irt. dicemus : ergo si immaterialitas dicta est ratio intellizibilitatis, erit etiam ratio virtutis intellectivæ.

Et confirmari , ac explicari possunt omnes istæ probationes, reddendo radicem salis intimam illarum. Primo quidem ratione desumpta ex Aristot. 3. de Anima, cap. 4. et D. Thom. ibidenf, lect. 6. necnon I. part, quæst. 75. artic. 2. Nam virtus intellectiva potest intelligere omne corpus, tam in particulari , quam in universali sumptum : at si virtus intellectiva esset materialis, et corporea, non posset sic attingere omne corpus , quia intus existons prohibet extraneum : «icut lingua affecta humore colerico. non potest propter hanc rationem percipere alios sapes, sed omnia ei videntur amara. Qnm probationem late expendunt nostri Complui 3. de Anima disp. 16 num. 7. usqæ: ad. 22. ct deinceps, et plures ob/ctiones quibus solet impugnari , solvunt.

22 Confirmantur, et explicantur secundo eadem probationes, adducendo aliam ra-

tionem, et radicem depromptam ex Divo Thom. L part, quæst. 50. artic. 2. ad 2. ubi inquit ; quoi forma intelligibilis recipitur in intellectu secundum rationem formæ. id est, ut bene explicat Bannez ibidem, secundum totam amplitudinem, et universalitatem, quam in ewr intelligibili habet. Nam licet species repræsenlans naturam lapidis nequeat recipi in intellectu, nisi iu esse entitativo individuatur, et li-mitetur per illum ; attamen in esse inielligibili, et repræsentativo manet iu universalis, sicut ipsa ratio, et natura talis formæ in sua amplitudine exigit : et ita repræsentat naturam lapidis universaliter acceptam : ergo signum est, intellectum eam recipientem non esse materialem, sed debere esse immaterialem, et immateriali modo eam recipere : ergo etiam signum erit, quod ex ista immaterialitate intellectus, et ex hoc modo immaterialiter recipiendi, aut quasi recipiendi speciem intelligibilem, recte deducatur, intellectam lqtbentem illam immaterialilatam, et immaterialiter speciem sic recipientem, habere vim ad intelligendum per illam. Patet utraque conseq. Prior quidem : quia, quod est materiale, et materiali modo formam recipit, non recipit illam secundum rationem formæ, id est, cum universalitate conveniente formæ, sed individuanio, et limitando illam per individuationem, et limitationem provenientem a materia, ut a primo principio limitationis, et individuationis.

23 Secunda vero conseq. ex illa priori etiam constat. Nam hoc ipso, quod intellectus debeat esse immaterialis, et immaterialiter recipere formam intelligibilem, ad hoc, ut debite, et in esse formæ intelligibilis eam recipiat, recte sequitur, quod immaterialitas est ratio recipiendi eam, eo peculiari modo, quo ipsa petit recipi, ad hoc, ut tribuat suum effectum formalem, qui est reddere intellectum complete intellectivum : ergo etiam ex eadem immaterialitate sequetur, quod recipiat illam tanquam aliquid habens vim ad intelligendum per modum potentiæ intellectivæ : siqui lem species intelligibilis, ut talis, non recipitur, «aut quasi recipitur eo peculiari molo, quo petit, quasi recipi, nisi in eo, quod halet virtutem intelligendi per modum potentiæ, sive virtutis inteHectivm, ne aliquid aliud præter istim potentiam constituatur ab ea in esse virtutis intellectiva complete talis.

Uhl-
IUQQ3.

Fn*
a-ra
10«.-

Fr®

i!

>«

Major m?io" 2-4 Explicatur, et conlirmatur magis hæc
prave- ^em ra,^x eleganti discursu, quem in-
deaŭao. nnnnl Arisû 2. de Anima text. 121. et
Ang. Doct. ibid, lect 24. et in hoc art.
et alibi sæpe. Quoniam formalis ratio na-
turæ cognoscitivæ, et intellectualis consistit
in hoc, quod prædicta natura non solum
sit ipsamet, sed etiam mediantibus specie-
bus intelligibilibus possit esse omnia alia :
et ita Philosophia 3. de Anima text. 17.
dicit, quod intellectus possibilis, quatenus
potest omnia cognoscere, potest etiam om-
nia fieri, et Ang. Doctor locis relatis do-
cet, quod perfectio cognoscentis, in quan-
tum est cognoscens, consistit in hoc, quod
perfectio, quæ est propria unius rei, in
altera inveniatur, ut infra in hoc eodem
art. latius dicemus : ergo talis natura non
poterit non esse simpliciter immaterialis,
et immateriali modo formas, et perfectiones
aliarum rerum inediis prædictis speciebus
recipere. Patet conseq. Qu a hoc, quod
est naturam, seu formam aliquam posse
omnia fieri, dicit maximam amplitudinem,
et Minitationem, ut ex se constat : ergo,
eo ipso debet valde abstrahere a materia,
quæ est radix limitationis, et coarctationis
ejusdem formæ.

Fflicino- 25 Maxime, quia hoc ipso, quod natura
aaptLs intellectualis fiat mediis speciebus omnia,
hueos- quæ intelligit, necesse est, ut sicut dum
dieu, intelligit naturam aliquam quoad speciem,
et essentiam suam præcise sumptam, fit
hoc modo illa natura, quam intelligit, atque
adeo recipit formam secundum rationem
formæ, ut nuper dicebamus; ita etiam
dum percipit eandem naturam, quoad es-
sentialia, et numerica, oportet, ut idem
intellectus bat etiam illamet natura, quoad
perfectionem specificam, et numericam
illius, ut ex paritate rationis palet, et ex
infra in hoc art. dicendis, amplius pate-
bit : ac proinde recipiet etiam ex hac
parte prælictam formam, et perfectionem
secundum rationem formæ, ut jam expli-
camus : ergo etiam oportebit, ut prælecta
natura recipiens mediante specie intelli-
gibili, per quam fit idem cum suo objecto,
talem formam, et perfectionem eandem se-
cundum numerum, sil immaterialis, et im-
materiali modo eandem suscipiat : quia
materia limitat, et distinguit formam se-
cundum numerum, ita ut formæ. quæ in
diversis materiis repertæ iuerunt, debeant
numerice distingui. Et ita si eadem nume-
ro perfectio, quæ est in re intellecta, est* in
natura intellectuali mediante specie intelli-

gibili. et intellectione talis objecti, non po-
terit non talis natura esso immaterialis. et
immateriali modo illam recipere; imo non
poterii non recipere prælictam formam, s*.
eundum rationem forma-, id est non immi-
scendo in ea id, quod est proprius Wectas
materiæ, scilicet limitare, individulare, ei
distinguere secundum numerum prodictam
formam : qui quidem modus recipiendi for-
mam est quo JammoJo illam in actu (ut sic
loquamur) puro, quantum est ex parte illius
receptionis, suscipere.

Diximus, in *netu i ut sic loquamur) puru*
etc, ut denotaremus, quod licet ibi revera *«*
involvantur imperfectiones, non tamen hæc
peculiaris imperfectio limitandi formam in-
telligibilem, quoad eam amplitudinem, quam
secum habet. Quod adeo universab'ter ve-
rum est, ut non solum in formis intelbgibt-
libus simpliciter spiritualibus, atque adeo
petentibus a l munus jam dictum, in virtu-
te cognoscitiva spiritualitalem simpliciter
talem ; sed etiam proportionate in quibusvis
speciebas intentionadibus, etiam sensibili-
bus, sit eodem modo philosophandum. Et
ita licet potentiæ sensitivæ, et cognoscitiva*
non sint pure spirituales ; nihilominus,
quia non limitant hoc molo species inten-
tionales in *esse* sensibili formaliter conside-
ratas, quia non comparantur ad eas sic sum-
ptas per modum veri subjecti, sed alio
altiori modo, uldisp. 2. a num. 72. usquead
84. explicabimus, cum ipsis uniuntur, prop-
terea dicuntur eas suscipere, seu quasi sus-
cipere, vel (ut melius dicamus) eis uniri se-
eundum, quod ipsæ habent rationem formæ
et (ut sic loquamur) in actu puro.

§ UI.

llespondelur argumentis primæ opinionis.

26 Ad primum dicendum est, immateria- *jj*
litate omnimodam, seu puram spirituali-
tatem non includentem in sua ratione esse
corporeum, esse rationem intelligendi, vel
elecilive, et receptive simul; vel solum eli-
citive, vel tantum consecutive, vel denique
per modum requisiti ad intelligendum; iu
tamen, ut hæc omnia ad pariem intellecti-
vam, adæquate sumptam, pertineant. Canc-
rum licet prædicta immaterialitas debeat
esse uno ex his modis ratio mllligendi; at-
tamen in substantiis semper, et mcessano,
satLim connaturaliter loquendo, debet «se
ratio intelligendi elicilive, et receptive. H
non utcunque, sed ut *quod*, i l est. ite ul
pradicte

TRACT. III. DISP. I, DUB. II.

producta substantia eliciat intellectionem, et recipiat, aut quasi recipiat ipsam : ac proinde revera intelligat per illam. In accidentibus vero satis erit, quod aliquo ex molis assignatis sil ratio intelligent}!; quamvis etiam possit esse aliquando ratio intelligeAdi elicilive, aut etiam receptive, non quidemv ut quod^ sed ut *quo*. Et propterea immaterialitas in voluntate est ratio intel* ligeali consecutive, iAest, habet se per modum iuclinalionis intellectivi, quæ et il-lod necessario præsupponit, et ad ipsum quodammodo consequitur. Quod idem, pro-jonione servata, et de habitibus voluntatis dicimus. Et deinde intellectus est ratio intellicendi, ut *quo* elicilive, el receptive simul, ut ex se patet. Et similiter species inteHigibilis est etiam ratio intelligendi eli-rilive, ul quo, per modum rationis tenentis se ex parte objecti, licet non recipiat in se iatellectionem, ut ex iis, quæ in tract, de visione Dei diximus, constat. Et tandem intellectus agens est etiam ratio intelligendi per modum requisiti ad intelligendum tanquam quid efficiens species intelligibiles, quibus intellectio elicienda est.

Ratio autem, propter quam hoc diverso modo in substantiis, et acciden-tibus philosophari debet, desumitur ex natura utriusque, et eam insinuarunt N. Complut, in 2. Phys. disp. 10. qæst. 4. ec 5. Nam substantia imma-terialis est absolute, et simpliciter imma-terialis, ut quod, id est, per modum rei absistentis, ita ut non sit propter aliud, quoi per prius, et principalius sit imma-teriale, sicut accidentia id habent : et ileo si immaterialitas ejus est ratio inlel-Egenli, debet esse ratio absolute, et simpliciter intelligendi, atque adeo in-teffigendi, ut quod elicilive, et receptive. At vero accidentia immaterialia, sicut iimt entis entia, quæ ex se nequeunt habere immaterialitatem, ut quod, si-ve per modum subsistentium, sic sunt propter indigentiam substanti®, cui per prius convenit immaterialitas : et prop-leræ commensuranlur ratione suæ im-oaterialitatis cum hac indigentia, ita at deserviant illi in ordine ad varios, et diversos effectus, quibus substantia ipsa immaterialis, ratione suæ immate* riahtatb, el virtutis cognoscilivæ, quæ est talis, ut quod, indiget.

Unie, quia substantia aliquando indi-ct potentia vitali, et immateriali, quæ objecu materialia reddat intelligibilia in

actu, producendo species intelligibiles, per quas prædicta objecta Gant in actu intelligibilia, inde est, ut debeat ei tri-bui prædicta potentia, scilicet intellectus agens, qui ratione sua immaterialitatis possit munus hocpnestare. Et similiter, quia prædicta substantia creata, et immaterialis solum potest esse radicaliter intellectiva, ut constat ex iis, quæ N. Complut. 2. Physic, disp. 10. jam citata num. 22. et sequentibus docent ; ideo indiget alia po-tentia immateriali, quæ ratione suæ im-materialitatis sit virtus proxima ad intel-ligendum. Et tandem quia intelligens, ut tale, naturaliter appetit bonum in-tellectivum, et substantia ipsa nequit es-se principium proximum hujus inclina-tionis, propterea tribuitur ei potentia immaterialis, quæ propter suam immate-rialitatem sit illimitata, ac proinde potens tendere in omne bonum, et sic de aliis.

28 Quare solutio ibidem data, et juxta modo dicta intellecta, est optima. Et ad primam, ac secundam probationem in con-trarium palet ex modo dictis, quomodo immaterialitas in accidentibus sit etiam ratio amplitudinis, et illimitationis : ita tamen, ut juxta diversam naturam sub-stantia), et accidentis, nccnon et diversam indigentiam substantiæ modificetur diver-simode talis immaterialitas in substantiis, et in accidentibus, in quibus per modum accidentis, et juxta naturam cujuslibet imbibitur. Et ita immaterialitas iu sub-stantia tribuet amplitudinem talis conditio-nis, qualis requiritur ad hoc, ul modo explicato sit ratio inielligendi. Et similiter in accidentibus tribuet illis ilHmitationem, ita modiGcatin, ut omnia illa aliquo ex modis jam dictis sint ratio intelligendi, et juxta diversam indigentiam, secundum quam substantia intellectualis, in qua sunt, eis indiget, sint diversimode ratio intelli-gendi.

Ad ultimam vero probationem negan-dum est antecedens. Nam sicut substan-tia illa ratione suæ immaterialitatis esset supra omnes substantias sensitivas, quæ non sunt pure spirituales sicut illa, ita etiam deberet habere vitam saltim ra-dicalem, atque adeo vitam intellectivam radicaliter. Unde licet admittatur, cœluui Empyreum (de quo et testimonio D. Thom. alibi) quod non est corpus vivum, posse esse sine aliqua operatione, cujus rit ra-dix ; non tamen id potest de prædicta sub-stantia afGrmari. Unde falsum erit id, quod

Ad
pnmim
Cl 50TGU.
dam
proba-
tionem
contra
solalifl-
nrro
inter
arçoen-
dom
tradium.

Ad
allinam
probatio-
nem.

ibidem additur, scilicet posse dari aliquam substantiam creatam, quæ solum habeat per molam principii raicalis producere species intelligibiles in intellectibus hominum. Nam hoc ipso, quod tabs substantia ?it vivens vita elevation supra omnes substantias sensibiles , non potest non ejus operatio esse ad minus per se loquendo immanens, in eodem saltim supposito, quod operatur. Nam actio vitalis per se loquendo petit, ut ad minus maneat in supposito eliciente illam, ex eo quod officium proprium viiæ est movere se ipsum. Si autem productio illa specierum reciperetur in prædicu substantia , jam ipsa haberet aut saltim peteret intelfectum possibilem, in quo proxime reciperetur: et ita talis substantia esset intellectiva.

Ad confirmationem patet ex dictis. Nam cum motio illa sit accidens quoddam , satis est, quod ordinetur ad aliquid ordinis intellectualis, scilicet ad producendam gratiam sanctificantem, quæ est participatio quælam divinæ intellectualitatis.

29 Ad secundum respondetur et Cajet. 3. de Anima, cap. 1. in fine textus quinti, eo molo animam esse intelligibilem, quo esc intellectiva, et e contri. Unie sicut anima pro hoc statu est intelligibilis in potentia.et ita re ldituractu, et complete intelligibi is per speciem inteifigibilem, ita etiam est intellectiva non in actu. et complete, sed in potentia, qu.a est intellectiva per modum paræ poiemiæ radicatis in ordine inielligibili : er redditur in actu, compleiurque per formam hujus ordinis, scilicet per speciem intelligibilem, nccnon et per intellectum, qui per modum potentiæ est proxime intellectivus.

Cæterum licet anima pro hoc statu dicatur intellectiva in putentia, seu per modum potentiæ : et similiter eodem proportionali modo sic intelligibilis : nihilominus aliter est inteiligibili*» in potentia, ac res materiales sunt in potentia intelligibiles. Qaoniam anima pro hoc statu, im est intelligibilis in putealia, ut potentia illa sit intra ordinem, seu genus intelligibile participans ejus immaterialitatem, ac proinde aliquam rationem pertinentem intrinsece ad tale genus . Sicut licet materia prima sit pura putentia in genere substantiae, est tamen potentia contenta intra hoc genus, et veram rationem substantiæ participans. At vero res materiales, quatenus sunt intelligibiles in potentia, non participant immaieriablatem ordinis intelli-

bilis, nec rationem aliquam pertinentem intrinsece ad talem ordinem : quia ordo intelligibilis incipit extrinsece ab intelligibiliate in potentia rerum materialium, proai proximo donudabilium a ?ua materialite, et intrinsece ab intelligibilitaie in jotenlii rerum spiritualium, qualis est anima pro hoc statu, et alia similia. Quare cum dicitur, animam esse int^iligibjlem in potentia, non additur præ licta panicula tn poMnliu, ad hoc. ut excludatur anima ab ordino inteiligibili, tanquam quid non intrinsece contentum in illo, sed ul dicator molus, quo ab aliquibus aliis, ad eunlHJ» ordinem intrinsece spectantibus, differt, et secundum quem ad prædiclum orJinem intelligibilem modo dicto pertinet.

30 Secundo respondetur, animam rationalem plus habere de intellectualitate pro hoc statu, quam de intelligibilitaie: quia ad hoc, ut sit intellectualis , prout etse intellectuale distinguitur ab em inteiligibili, non est necessarium, ut compleatur , nisi per aliquid , quod ex propriis maritis ab ea affertur, scilicet per intellectum ab ea dimanantem : at ut reddatur objectum actu, seu per se intelligibile, requiricur addi a'iquid ex parte sui in em objecti se tenens, quod abunde adveniat, scilicet speciem intelligibilem.

Cæterujn hinc nihil contra nos sequitur. Quoniam tripliciter potest aliquid esse intelligibile ; vel ita, ut solum sit in actu, seu per se intelligibile. non autem intellectivum per modum virtutis intellectualis, vel alicujus ex parte ejus se tenentis: vel ita. ut non sit intelligibile in actu, seu per se , sed solum sit intellectivum in actu, id est, bibens actu quidquid ex park* virtutis intellectiva? requiritur, non tamen id, quod ex parte objecti desideratur, ut in anima nostra pro hoc statu contingere diximus : vel tandem ita, ut simul sii intelligibile in actu, et intellectivum etiam in actu, et modo nuper dicto.

Dicimus igitur , quod id , quod præcise estintelligibile in actu, seu reddit objectum intelligibile in actu, est secundum quid perfectius intellectivo in actu, quatenus actual ipsum, et comparatur per modum furmæ respectu illius ; attamen est simpliciter ignobilius illo, quia non est necesse, ut vivat ita perfecte vita intellectiva, quæ maximam qnandam perfectionem præ se fert ; quam tamen vitæ perfectionem intellectivum in actu petit/ Cælerutn id. quo<l simul est intellectivum, et intelligibile

Ad
coafir-
nuu

Ad
MCOD-
darn
prind-

fa.

ibile in actu , est secundum hanc rationem nobilius eo, quod tantum est intellectivum in actu . ut ex so constat. Quire licet anima rationalis ob defectum perfectionis, et excessum simpliciter talem, quo exceditur ab iis, quæ simul haberent ntioDom intelligibilium. et intellectivorum inactu, uon sil inelligibilis, ot intellectiva in actu ; nihilominus poterit habere rationem intellectiva· In actu, et modoex-flicilu. Sicut etiam ratione excessus simpliciter talis, secundum quem excedit res, quæ præcise sunt intelligibiles in actu , et non intellectivo?, ex defectu immateroliutis, modo dicto vitalis, qua carent; et ratione excessus , quo secundum quid exceditur ab iis , quæ tantum sunt intelligibilia in actu, potest non esse de numero earum rerum , quæ præcise sunt itilelligibiles in actu ; sed de numero tarum, quæ habent inteiligibilitalem in poiealii jam explicatam una cum intellectua-litate in actu.

31 Unde ad formam argumenti , concessa majori, et minori, neganda est utraque consequentia. Et ad probationem prioris, ex qua pendet probatio posterioris, respondeiurdisinguerido antecedens : *Longe melius est esse aliquid intellectivum, quam irddligibile* , intellectivum intellectualitate ita perfecta, ut sit etiam ex (se intelligibile in actu, concedendum est: intellectivum cum præcisione, ita ut non sit simul in ictu intelligibile , iterum distinguendum esi antecedens, et concedendum de excessu simplii iter intellectivi , sic sumpti supra inte ligibile^in actu, et simul compagnie excessum secundum quid ejusdem inelligibilis supra præ lictum intellectivum: negandum vero de excessu simpliciter ipsius intellectivi, excludente excessum secundum quid inelligibilis in actu supra ipjummet intellectivum . Et deinde neganda est conseq. propter rationem nuper in hac solutione traditam.

Ad primam confirmationem respondetur primo, intellectum juxta priorem solutionem argumenti præcedentis eodem modo, «se pro hoc statu intelligibilem, et intellectivam proxime . Nam sicut non est proxime intellectivus, nisi dependenter a phantasmatis, ita nec inelligibilis proxime, et per se, nisi cum eadem dependentia. Quamvis, quia præ licta dependentia ttt diversa· rationis , ob sui peculiarrem naturam in eo, ut est intellectivus, el ut est inelligibilis, propterea petat ad

hoc , ut sit proxime intellectivus per mudum potenti®, quod phantasia possit, et debeat simul producere suum phantasma circa aliquod objectum connexum, aut babexu aifiniutem cum illo, quod tunc ab intellectu iuielligitur ; at veru ad boc, ut sit proxime, inelligibilis. exigit, ut intellectus possibilis dependenter ab eodem phantasmate producat speciem intelligibilem , per quam aliquo modo intellectus ipse inelligibilis in actu pro hoc statu reddatur.

Vel secundo ad eandem confirmationem potest eodem modo, servata tamen proportionem , occurri, quo secundo loco ad secundum argumentum immediate præcedens occurrimus.

32 Adsecundam confirmationem neganda est minor. Et ad primum testimonium dicendum esc, Sanctum Doclorem solum velle, quod animæ, ul parti hominis, sit melius intelligere per conversionem ad phantasmata, et esse conjunctam corpori, quam intelligere sine tali conversione, et esse separatam ab illo. Nam cum quævis pars, ul talis, optime se habeat dum est in suo toto, inde est, ut anima: sccondum rationem panis, melius sit intelligere per illam couversionem, quam sine ilia, Ft esse intra corpus, quim extra ipsum. Inde tamen non sequitur, talem modum intelligendi, secundum se sumptum, esse nobiliorem modum intelligendi eo, quem habet extra corpus, ut docet idem S. Doctor in hoc eodem testimonio in corpore articuli.

Diximus, *secundum se sumptum* : quia, ut Lene notavit Cajet, ibi lem, licet modus intelliigendi sine conversione ad phantasmata sit secundum se , sive ex genere suo nobilior, quam modus intelligendi per conversionem ad illa ; attamen modus iste, ut modificatus, et qualificatus ad intellectum humanum, quia est aliquo modo improporlionatue respectu illius, ut optime explicat idem Cajet, loco citato; propterea quatenus sic sumitur, est ignobilior modo intelligendi per conversionem ad phantasmata.

Hinc tamen nihil contra nos sequitur. Quoniam etsi major immaierialilas, et modus operandi immaterialior arguat per se loquendo meliorem modum intelligent ; non tamen inconvenit, quod per accidens, sive ralionem alicujus impedimenti, el impropportionis aliqualis, quæ est inter intellectum sic operantem , et modum illum

Ai!
secaft-
dan
confir-
rnjtio-
nem.

majoris immaterialitatis, oppositum contingat, ut in præsensii cernitur. Quia, ut notarunt N. Complut, in lib. de Anima disp. 2. num . 55. modus essendi extra corpus non est ita connaturalis animæ , et intelligere per conversionem ad superiora intelligibilia, seu independenter a corpore, est aliquo molo improportionatum respectu intellectus humani : et propterea ratione hujus impedimenti sive improportionis non potest intellectus humanus separatus, ita perfecte intelligere absque conversione ad phantasmata, ac cum conversione ad illa.

Unde (ut optime advertit Cajeran.) dum dixit D. Thom. quod modus ille intelligendi absque conversione ad phantasmata est nobilior in se, et absolute, non tamen anima, non est sensus, quod praedictus modus in anima retineat nobilitatem majorem in se ; sed quod in anima non ponitur absolute, sed conditionatus, et modificatus conditione, et modificatione diminuente scilicet cum aliqua improportionatione, et defecta commensurationis specieram ad intellectum, quatenus intellectus humanus dicit ordinem ad corpus ut illud , ejusque unionem per se petit : secus vero praedicta species, et ita sunt universaliores, et abstractiores speciebus. quæ conveniunt animæ conjuncta corpori. Unde Sanctus Doctor, in hoc eodem art. postquam dixit , quod melior simpliciter est modus intelligendi per conversionem ad intelligibile simpliciter, seu sine conversione ad phantasmata, quæ sunt intelligibilia in potentia, quam per conversionem ad phantasmata, statim addidit, quod modus ille prior, prout est possibilis animæ , est imperfectior isto , ut per hoc denotaret, quod modus ille ex genere suo, et sine adjunctis aliunde imperfectionibus sit nobilior ; non tamen consideratus, prout est in anima, et ut in illa modificatur, et qualificatur.

33 Ad 2. vero testimon ex 1, 2. quest. 4. art. 5. ad 4. respondetur, Angel. Doctor, solum velle, animam, ut separatam retardari, seu impediri a perfectione extensiva beatitudinis, ex eo, quod ejus beatitudo non redundat in corpus , quamdiu est separata : non vero retardari a perfectione intensiva, quæ non potest crescere, nisi juxta majoritatem. vel inferioritatem luminis gloriæ recepti in anima , sive separata . sive conjuncta , quodque ante , et post resurrectionem est ejusdem intensiois, ut

docet D. Thom. ibidem ad 4. et ex dictis in tract. de Visione Dei constat. Unde illa particula , ut Mo in tntont , ex. intelligitur de lora intentione habente omnem perfectionem extensivam, jam explicam, quæ potest eo convenire.

34 Ad tertium neganda est minor. Et ad probationem dicendum est. quod licet materialia , et corporei non tamen ita , ut non habeant aliquid immaterialitatis, quantum satis sit ad hoc, ut sint cognoscibilia . Rationem autem hujus adduxit Aristot. lib. 2. de Anima, cap. 3. D. Thom. ibidem lea. 4. et 1. pari, quæst. 78. art. 1. de verit. quæst. 12. art. 2. ad 2. quæst. de Anima, an. 13. Nam licet, ram secundum se. quam secundum suas operationes dependeat a materia , nihilominus non omnino comprehenduntur ab illa, nec omnino sunt in eadem immersa , sed sunt aliquo modo elevata supra conditiones materialæ. Hæc autem elevatio , et supergressio consistit in hoc . quod habeant esse talis naturæ , ut sint capaces operandi sine motu . et passione physicis, et proprie dictis.

Nam. ut bene notavit idem S. Doctor in lib. Physic, et communiter omnes Philosophi, moveri, et pati per passionem. e: motum jam dictum, est proprii conditio materialis, ita ut ei, ut prima radici, conveniat, et aliis, quibus ipsa non parum dominatur, ratione ipsius. Et propterea operari sine prædicto motu, et passione, est operari per operationem non omnino mixtam cum conditionibus materialæ, sed non parum elevatam supra predictas conditiones, et habere se, quod sit radix hujusmodi operationis est habere se non omnino comprehensum, et immersum in materia, sed non parum elevatum, et supergrediens conditiones illius. Unde cum in argumento dicitur, bruta esse omnino materialia, et corporea, debet concedi, si ly omnino tollat puram spiritualitatem. qualis reperitur in anima nostra rationali : non tamen si tollat tam hanc, quam hoc, quod est habere elevationem jam dictam. Sed de his videantur N. Complut, et in lib. Physic, disput. 16. num. 13. et deinceps, et in lib. de Anima, disp. 21. quæst. 1. et peculiariter, num. 19. in quibus locis explicatur quid requiratur ad motum, sive mutationem instantaneam physicam proprie dictam, et cur cognitio intellectiva rerum intellectualium.

Secundus testimonium enodator.

lium, et sensitiva brutorum non babeant rationem talium motuum.

35 Poieslquo amplius sic explicari hajc dentio brutorum secundum suas formas. Nam ut D. Thom. locis citatis notavit, hoc ipso, quod sit in êis prædictus modus operandi, habent modum essendi talis conditionis, ut sil radix operandi non quidem per solas qualitates valde materiales, valdeque pendentes a materia, quales sunt prima? qualitates, et aliæ secundæ, quæ ex harum permixtione oriuntor, sed per qualitates altiores, et elevatiores, quales sunt species intentionales, quas ratione elevationis, quam habent supra materiam, appellat Aristot. 2. de Anima cap. ultimi), formas sine materia, ex *eo*, quod *esse* intentionale, est talis conditionis, ut num. 24. et 25. tetigimus, et infra in hoc eolem art. ex Philosopho, et D. Thom. dicemus, ut licet secundum *esse* pure naturale creatum, ut distinguitur ab *esse* intentionali, nihil possit habere eandem numero perfectionem, quam aliud habet; et ideo prædictuxn *esse* naturale sit *esse* magis determinatum, et coarctatum : attamen sub modo essendi intentional! optime potest aliqua res habere eandem numero perfectionem, quam habet alia : et propterea prædictum *esse* est elevatum supra conditiones materiæ, quæ ex se est radix limitationis, ac coarctationis : ac proinde hujus, quod est aliquam perfectionem, rive formam esse *hanc*, et non *illam*, esseque ita *hujus*, ut non reperiatur in *illo*. Sel de his videantur ea, quæ N. Complut. I. de Anima disp. 4. quæst. 1. et 2. docent : necnon et illa, quæ nos disp. sequenti num. 14. et deinceps dicemus.

Declaratur magis hoc ex iis, quæ in hoc dub. num. 24. et 25. dicebamus. Nam hoc ipso, quod species intentionales sensibiles, vel intelligibiles (si in *esse* sensibili, vel intelligibili formaliter, et cum præcisione sumantur) non limitentur, et coarctentur ab iis, in quibus secundum hoc *esse* recipiuntur, aut quasi recipiuntur ; ac proinde bruta recipientia his species, et formas intentionales sensibiles, in *esse* sensibili consideratas, non limitent illas, sed eas in sua amplitudine relinquunt, nec tollent quominus eadem numero species in *esse* sensibili, quæ est in hoc bruto, possit esse in ilio; oportet formas prædictorum brutorum habere *esse* salis elevatum supra conditiones materiæ : siquidem, ut toties

Salmant. Curs. theolog., Iorn. I.

diximus, proprium est materiæ, ac proinde eorum, quibus ipsa non parum dominatur, quod limitent, et coarctent formam, et virtutem operandi in ipsa receptam ; ita ut faciant, quod sit *hzc*, et non *illa* : et *hujus*, non vero *illius*.

36 Nec refert, si contra solutionem hanc objicias, quoi si elevatio prædicla supra materium, et conditiones ejus, esset ratio cognoscendi, tunc paries albus e^set cognoscilivus : quia habet esse talis conditionis, ut possit operari sine motu, et passione proprie dicta, seu sine motu, et passione physicis : ut contingit, cum diffundit species intentionales sui per medium : et similiter Sol illuminans medium, et ipsum medium, v. g. aer recipiens prælictas species, et transmittens illas, essent cognoscitiva, quia omnia hæc operantur absque eo, quod interveniat ibidem passio. et motus proprie dicta.

Respondetur enim, quod modus operandi supra conditiones materiæ, indicans virtutem cognoscitivam in. operante, debet esse non qualiscunque, sed per se immanens, ac proinde vitalis, quia cognitio ex se est actus per se immanens, et consequenter vitalis. Unde, quia omnia *illa*. quæ in hac objectione recensentur, operantur per operationem transeuntem, quæ est operatio longe ignobilior, non vero per actionem per se immanentem, et vitalem, propterea ille aliqualis modus elevationis, quem habent, non est satis ad hoc, ut habeant virtutem cognoscendi.

Adde falsam esse, illuminationem non esse motum physicum proprie dictum, de quo in 3. Physic, ut constat ex iis, quæ N. Complut, in 3. de Anima disp. 21. num. 19. notarunt.

37. Ad quantum dicendum est, differentiationem individualement Angeli limitare eum, ut ita sit *hic*, quod non sit cætera alia in *esse* naturali ; non tamen tollere quominus possit esse in *esse* intentionali, et intelligibili, ut N. Complut, 3. de Anima, disp. 16. a num.xl. usque ad num. 20. explicant : at materia comprehendens aliquam formam omnino in eadem immersam, vel non ita elevatam, sicut formæ brutorum, limitat, et restringit illam, ne sint aliæ res etiam in *esse* intentionali, et reprwsentativo, ut ex dictis constat. Unde non quævis coarctatio, sed illa. quæ tollit, no una forma habere possit perfectiones

RipHca.

Solotio

:

I it.

Z.

Ad qUJTlQQ.

i

aliorum in esse representative, est, quæ tollit amplitudinem necessario requisitam, ut habeat virtutem cognoscendi.

ultimum, 38 Ad ultimum respondetur, rationem Thom. quatenus ex summa immaterialitate Dei ostendit, eum esse summe intelligentem, non esse proprie, et in rigore loquendo a priori, aut a posteriori : quia summa immaterialitas non se habet proprie, et rigorose, ut fundamentum, et radix summæ, el purissima intellectualitatis divinæ, quin potius constituitur in summo actu immaterialitatis per summum actum suæ actualissimæ intellectualitatis.

Quare hæc ratio tantum procedit ex una ratione inadæquata reperta in divina essentia ad aliam inveniam in illa, et ab illa priori non virtualiter, sed ex parte nostri modi concipiendi distincta. Nam hæ duæ rationes ita sunt inter se connexæ, ut, ubi una luerit, debeat necessario esse alia, et non utcunque, sed ita, ut ad unam, et eandem lineam specient. Et ratio est. Nam hoc ipso, quod essentia divina dicat per se primo, et ratione sui, entitatem per essentiam per modum purissimi actus : ac proinde abstrahentem ab omni materia, et potentialitate, necesse est, ut ibidem sit ratio alia inadæquata summæ, ot purissimæ intellectualis in actu secundo ad eandem lineam perlinens, ut ex dictis in hoc dubio, et ex dicendis disp. 4. satis constabit.

Cæterum cum hoc stat, quod loquendo de esse cognoscitivo, et creato, et de immaterialitate illius, tunc immaterialitas creata sil ratio a priori respectu esse cognoscitivi ei proportionate nempe creati : loquendo vero de esse intellectivo Dei per modum actus purissimi, lunc ejus summa immaterialitas erit ex parte nostri modi concipiendi ratio quædam inadæquata prior respectu suæ purissimæ intellectualitatis : quia hæ duæ rationes non distinguuntur in Deo adhuc virtualiter, sed solum sunt duo munera inadæquata ejusdem purissimæ rationis ex parte nostri modi concipiendi distincta.

39 Unde ad formam argumenti, negandum est antecedens, quoad priorem partem. Et ad primam probationem concedenda est major, juxta dicta, el neganda consequentia. Et ad probationem negandum est antecedens in sensu for-

malissimo intellectum. Nam substantiam aliquam, et ejus potentiam cognoscitivam esse immaterialem ea immaterialitate, quæ desideratur, ut habeat rationem substantiæ, et potentiæ cognoscitivæ, est habere naturam ita depuratam a materia, et ita elevatam, ut maneat cum sufficienti actualitate, elevatione, et amplitudine ad hoc nt inde sequatur, quod possit recipere species intentionales desideratas ad cognoscendum. Unde in creaturis ratio immaierialitatis sic considerata pertinet ad easdem creaturas, ul habent rationem essentiæ, et ratio recipiendi species spectat ad ipsas, ut habent rationem naturæ : constat autem in eis rationem essentiæ, et naturæ esse virtualiter distinctas, ul nostri Comptai, in lib. Phys. disp. 7. num. 15. et in lib de Anima, disp. 3. num. 16. et deinceps docent.

Ad secundam vero probationem respondetur : solum probare, qnod divinum indligere, in quo Dei natura consistit, nequeat habere aliam rationem virtualiter priorem illo ; non tamen, quod ex parte nostri modi concipiendi non possimus ibidem distinguere plura munera inadæquata ejusdem eminentissimæ intellectio- nis : ita, ut eademmet intellectio ratione suæ summæ immaierialitatis iutelligatur habere eam actualitatem, et amplitudinem purissimam, quæ requiritur ad hoc, ut per modum actus purissimi fiat omnia in esse intelligibili, et ratione sui, ut exprimit se ipsam, ut habet formaliter rationem speciei intelligibDis respectu sui, necnon et ultimam, et supremam actualitatem intelligendi, fiat perfectissimo, et actualissimo modo omnia in eodem esse intelligibili.

DUBIUM III.

tīrum in Deo sil scientia proprie, d formaliter dicta, d respectu quorum?

Postquam ostendimus esse in Deo intellectivam cognitionem proprie, et formaliter sumptam, restat, ut explicemus, an talis intellectio simul habeat rationem scientia» proprie, et formaliter accept®, sive talis distinguatur virtualiter ab intellectione, ut precise Dei intellectio est; sive solum ex parte nostri modi concipiendi, de quo infra.

§ L Referuntur

if

Referuntur dux scntenlix.

40 Prima sententia denegat Deo ralienem scientia» proprie, et formaliter iamptæ* lui aliqui. quos refert D. Thom. ia L dial. 35, ait. 1. pro qua sententia sîc primo arguit. Nani scientia, de qua loquimur, est habitus conclusionis, sicut intellectus est habitus principiorum, ul docet Philosoph. 6. Ethic, cap. 3. 5. et 6. sed Deus non cognoscit aliquid per mo lum conclusionis ; quia sic ejus intellectus descenderet a principiis in conclusiones, quod etiam ab Angelis Dionysius 7. de divinis nominibus removet : ergo scientia non est formaliter in Deo.

Confirmatque hoc ipsum S. Doctor de verit. quæst. 2. art. 1. Nam omne, quod scitur per scientiam, debet sciri per aliquid notius : sed Deo non est aliquid magis, el minus notum, sed omnia sunt ei æque notissima : ergo in eo nequit esse scientia.

Secundo arguit loco citato ex 1. sententiarum. Simplicissimo, et primo nihil convenit, quod sibi aliquid præsupponat, quoique addatur rei præexistenti : sed Scientia præsupponit vitam, et essentiam, et dicit aliquid additum eisdem, ut in principio libri de causis dicitur : ergo cum Deus sit ens simplicissimum, et primum, nequibit in eo scieiftia reperiri.

41 Tertio, hoc ipsum probat S. Doctor. Nihil, quod pluralitatem requirit, invenitur in eo, quod summe est unum : sed scientia requirit pluralitatem quandam, scilicet, scientis, scientia-, et scibilis i ergo Deo, qui summe unus est, non conveniet.

Nec refert, si dicas, non esse necessariam ad rationem scientiæ, distinctionem scientis, et scibilis : sed pusse in idem eoincidere.

Nam contra hoc est (inquit D. Thom.) quod nihil sibi ipsi simile dici poted, ut dicit Hilarius; neque aliquid se ipsum recipit, aut capit : sed secundum Philos. I. de Anima text. 25. scientia est as-fimilatio scientis ad rem scitam, et scientia fit secundum receptionem scibilis in •ciente : ergo videtur, quod non possint idem esse sciens, et scitum.

Citimo probatur. Nam cognitio Dei per se primo terminatur al suam essentii, et in illa sic cognita attingit attributa, ;

el creaturas : ergo non eet in Deo scientia proprie, et formaliter dicta. Antecedens constat ex iis, qua in tractatu de Visione Dei diximus, et ex infra dicendis amplius patebit, communiterque a Theologis admittitur. Conseq. autem probatur. Quoniam in hoc differt scientia a notitia luminis principiorum, quæ dicitur intclligontia, quod illa per se primo vereatur circa conclusionem, ista vero per se primo tendit ad principia, et causas conclusionum : ergo si omnis cognitio divina per se primo versatur circa suam essentiam, quæ habet rationem principii, et causæ, aut quasi causæ suorum attributorum , et creaturarum : consequens erit, ut omnis cognitio divina sit cognitio principiorum, nulla vero scientific*, si de cognitione scientific* proprie, et formaliter fiat sermo.

42 Secunda sententia admittit in Deo scientiam proprie, et formaliter sump-tam : negat tamen illam respectu suorum attributorum, et aliarum veritatum creatarum, quæ sunt omnino necessariæ. Ita quoad utramque partem Durandus in 1. disl. 35. quæst» 4. et Ferrara relat-us a Gonzalez in præsentî disp. 34. n. 4. Et quoad posteriorem Democritus, et Hervæus quodlib. 2. quæsU '2.

Fundamentum est. Quoniam omnis cognitio scientifica debet esse per causam : at neque ea, quæ sunt formaliter in Deo, qualia sunt attributa, neque prædicta» veritates creaturarum habent sui causam : ergo cognitio Dei attingens prædicta non habebit veram rationem scientia.. Major cum conseq. patent. Minor autem quoad priorem part, etiam constat. Quoniam quidquid causatum est, non potest non esse creatam. Quoad secundam vero part* etiam patet. Quoniam id. quod non potest non esse, nequit habere sui causam : quoniam causa desideratur ad hoc. ut aliquid producat, et sit : at prædictæ veritates hoc ipso, quod sint omnino necessaria», non possunt non sic esse : ergo nequeunt ha- here sui causam.

\$ U.

Vera sententia duabus conclusionibus explicatur.

43 Dicendum tamen est primo, in Deo esse scientiam proprie, et formaliter

Pa*le-
riw-
S.OirC-
IU.

r.

AA*

I

Avilit»
priaa

dictam. Assertio hæc videtur certa secundam fidem. Esther. 14. Te, *Domine, qui habes omnium scientiam*. Job. 21. *Numquid Deum docebit quisquam scientiam?* Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex me*. Ecclesiast. 42. *Cognovit enim Dominus omnem scientiam*. Ad Rom. II. *O altitudo divitiarum sapienti? el scienti? Dei*. Ad Colossenses 2. *In quo sunt omnes Thesauri scienti?, el sapienti? Dei*. Qu» testimonia juxta regulam Augustini dub. 1. hujus disp. adductam, et communiter a Theologis receptam, debent intelligi in sensu proprio, Pt formali, ul ex ibidem dictis constat. Unde sancti Patres hoc ipsum communiter luentur, Dionys. cap. 7- de divinis nominib. August. 1. de doctrina Christiana cap. 8. et lib. 6. do Trinit. cap. 7. tom. 3. el lib. 15. cap. 5. et cap. 6. per totum, D. Thom. in præsent. et I. cont. Gent. cap. 45. et alii plures. quibus communiter subscribunt omnes Theologi.

Ut autem rationem fundamentalem hujus assertionis ex D. Thom. desumptam tradamus, notandum est cum Bannez in præsenli, quod cum scientia sil cognitio rei per causam, dupliciter potest intelligi, quod, res per causam cognoscatur, scilicet, vel per causam ex parte cognoscentis, et rei cognita, vel per causam rei cognitæ solummodo. Tunc autem aliquid scitur per causam ex parte cognoscentis, quando non solum scitur unum esso causam alterius; sed etiam cognitio rei scita? causatur ex alia cognitione, per quam cognoscitur causa. Tunc vero aliquid scitur per causam rei cognitæ solum, quando sciens scit unum esse causam alterius, quamvis cognitio unius non caasetur ex alia cognitione causæ.

44 Hinc ergo ratio fundamentalis ex Divo Thorna desumitur. Quoniam ad rationem scientia? proprie, el formaliter sumpta? non requiritur, ul sit cognitio rei per causam tam ex parte cognoscentis, quam ex parte rei cognita», sed satis est cognitio rei per causam ex parte rei cognitæ se tenentem : sed Deus perfectissime cognoscit res per suas causas, seu per causas ex parte illarum so tenentes : ergo non solum erit scientia proprie, el formaliter dicta, sed etiam scientia perfectissima. Major patet. Tum quia scire nihil aliud est, quam rem per causam cognoscere : at ad hoc. ul res

certo noscatur per causam, sal est, m sciatur per suam causam, seu per causam ex parte ejus tantummodo se habentem. Tum etiam : quia Angeli habent veram, et propriam scientiam formaliter sumptam, ut communiter admittunt omnes Theologi. et tamen non cognoscant rem per causam ex parte cognoscentis se tenentem ; id est, ita ut cognitio effectus causetur ex alia cognitione causæ, aboqui intelligerent discurrendo, et ex una cognitione alicujus veritatis deveniendo in cognitionem alterius, quod quidem aperte pu-nat cum modo proprio cognoscendi illorum, scilicet per simplicem intuitum, irt docet D. Thom. 1. part, quæst. 58. an. 3. et de veril. quæst. 2. art. I. ad 4. et cum eo cuncti Theologi.

Minor etiam constat. Quoniam Deus cognoscit perfectissime omnes effectus creatos, pt causas eorum, et quod prædictæ causa? sunt causa? talium effectuum, licet omnia ista per simplicem intuitum el absque discursu attingat : hoc autem satis est ad hoc. ut perfectissime sciat p^r causas ex parte earum se tenentes : ergo, etc.

15 Confirmatur. Nam Deus perfectissime co-noscit omnes creaturas in sua essentia, tanquam in causa : ergo habet perfectissimam scientiam earum. Consequentia patet. Antecedens autem constat. Tum ex dictis in tract, de Visione Dei disp. 7. n. 72. Tum etiam : quia cum essentia divina sit causa creaturarum, et Deus jierfectissime penetret, et comprehendat illam, non poteSt non in ea, ut in causa penetrata, ct comprehensa coznoscere omnes effectus creatos.

Nec refert, si objicias, quod scientia alicujus rei est cognitio per causam propriam illius : at essentia divina non est causa propria, et jæcularis, v. g. hominis, sed causa communis omnium effectuum possibilium : ergo cognitio hominis in essentia divina, ut in causa, non erit cognitio scientitica.

Resjondetur enim, essentiam divinam, ut habet rationem causa?, dupliciter posse considerari. Primo adæquate. secundum quod continet omnes creaturas, non solam secundum rationes, in quibus adunantur, sed etiam secundum speciales, in quibus distinguuntur. Secundo inadæquate. secundum quod precise exprimit continentiam nlicujcs creaturæ determinata* (v. hominis) longe ominentiore. et perfectiorem. quam <: o'uih esset destinata ad illum continendum:

Cede-

Oi^c-

TRACT. III. DISP. I. DUB. III.

continendum. Dicimus ergo, quod eſſentia divina adæquate ſumpta, ſit cauſa communis omnium creaturarum ; non tantum ſed inadæquate accipiatuſ : et ita quamvis demus uſ ſcientiam illicujus rei deriderari. quod cognoscatuſ per cauſam propriam ipſius, nihil ex hac parte obſtabit, quominus cognitio alicujus effectus ſit eſſentia divina, ut in cauſa, ſit vera ſcientia.

16 Quamvis cum hoc ſtet, (ut ex ſe patet) quod ſcientia Dei ratione ſua ſummitur perfectionis, et eminentiæ nequeat terminari ad divinam eſſentiam, cum præciſione ſumptam, uſ eſt cauſa adiequata alicujus creaturæ : ſed neceſſario debeat ſimul terminari ad eandem eſſentiam, ut eſt cauſa adæquata omnium, licet terminetur ad hanc creaturam, v. g. hominem, quia peculiariter illud continet, et non brutum, quia peculiarior etiam habet ea continere. Sed circa hæc videantur illa, quæ in tract. de Viſione Dei diſp. 6. dub. unico diximus, et juvia ibidem dicta intelligantur iſta.

17 Dicendum eſt. ſecundo, dari in Deo veram, et propriam ſcientiam ſuorum attributorum, et proprietatum, necnon et quarumcunque veritatum creaturarum, quantumvis illæ neceſſariæ ſint. Hæc eſt contra ſecundam ſententiam initio adductam. Eim tamen communiter tuentur omnes fere Theologi, et ideo ab eis in particulari referendis abſtinendum.

Ratio autem ejus, quoad priorem partem, quam luetur D. Thom. in hac quæſt. art. 16. inquietis, quod *habet de ſe ſcientiam ſpeculativam*, innuitur ab eodem Angelico Ductore ſupra quæſt. I. art. 2. Quoniam noſtra Theologia eſt vera ſcientia demonſtrans de Deo ſua attributa ſeu proprietates, aut quaſi proprietates, quamvis nulla earum habeat proprie, et in rigore veram cauſam : ergo eadem ratione poterit in Deo eſſe vera, et propria ſcientia de eiſdem proprietatibus, etiam ſi non poſſit dari vera cauſa illarum. Putet conſeq. et antecedens diſcurſu ejusdem Angelici Doctoris, qui ſic ſe habet. Quoniam ad hoc, ut aliqua cognitio habeat veram rationem ſcientiæ, non eſt neceſſe, uſ attingat rem per veram, et propriam cauſam illius; ſed ſatis eſt, quod attingeat illam per aliquam rationem formalem ipſius, ut patet in Metaphyſica, oſtendente paſſiones entis de ipſo ente, non quidem per cauſam proprie dictam, ſed per rationem formalem; quippe cum ratio entis, quæ non diſtin-

guitur a ratione boni, vel veri, nequit eſſe cauſa vera, et propria eorum, ſed ſolum ratio formalis : ergo licet divina attributa non habeant cauſam proprie dictam ſui, ſed ſolum rationem formalem. poterunt ſciri a noſtra Theologia, etiam Deo per ſcientiam proprie talem.

48 Cuntirmalur ratione, quam tangit Sanctus Doctor ibidem. Quoniam Theologia noſtra eſt ſcientia ſubalternata reſpectu ſcientiæ beatorum, et ſcientiæ Dei : ergo principia cognita per illam, in quibus innititur Theologia ad demonſtrandam de Deo ætemitatem, v. g. per ejus immutabilitatem, ſcientur a beatis, et a Deo per veram ſcientiam. Conſeq. patet. Quoniam de ratione ſcientiæ ſubalternatæ eſt, ut ſubordinetur alteri ſcientiæ ſubalternanti quæ veram, et propriam rationem ſcientiæ habeat, ut communiter docent omnes Dialectici, et Theologi.

Antecedens vero probatur et explicatur. Nam quædam ſunt ſcientiæ, quæ procedunt ex principiis notis lumine naturali intellectus, ſicut Arithmetica. Geometria, et hujusmodi. Quædam vero ſunt, quæ procedunt ex principiis nolis lumine ſuperioris ſcientiæ, ſicut Perſpectiva procedit ex principiis nutificatis per Geometriam ; et Muſica ex principiis per Arithmeticam nolis, ei propterea vocantur ſcientiæ ſubalternatæ : quia non niſi ut quodammodo ſunt ſub lumine alterius ſcientiæ et illi ſubordinantur tanquam luminari ſuperiori, cui ſua principia ſunt nota, habent rationem ſcientiæ. Et hoc modo noſtra Theologia eſt ſcientia. quia procedit ex principiis notis lumine ſuperioris ſcientiæ, ſcilicet Dei, et beatorum. Et ita ſicut Muſica credit principia tradita ſibi ab Arithmetico ; non tamen ea evi enter attingit; et ideo eſt ſcientia ſubalternata reſpectu Arithmetica» : ita noſtra Theologia, ſive nos actuati per illam erolumus per fidem principia revelata a Deo, non tamen ea evidenter cognoscit, et propterea eſt ſcientia ſubalternata reſpectu ſcientiæ divinæ Sed de his videantur ea, quæ N. Complut. in ſoit Logica diſp. 19. quæſt. 3. docent, necnon et ea. quæ in hoc dub. dicemus : uſ ita tacita quædam objecto, quæ contra hujus confirmationis vim fieri poterat, facile diluatur.

49 Secunda vero pars ejusdem aſſerſionis. ſcilicet quacunquē veniales creaturarum, ſive creabiles, quantumvis neceſſarias, ſciri uſ Deo per ſcientiam

Cnnfcnr

IT

O.V.†

Sudetir
merlin
qtoau
semn-
dat
partem.

proprie el in rigoro dictam, printer quam quod habetur apud D. Thom, ari, 5. et 6. hujus quæstionis, probatur ratione desumpta ex D. Thom. variis in locis statiin referendis, qtfæ potest sub hac forma proponi. Quoniam quæcunque veritates creabiles . quantumvis necessariae. habent veram causam suæ necessitatis . et veritatis : ergo sunt scibiles : ergo scientur a Deo per suam scientiam. Hæc ultima consequentia evidenter sequitur ex priori. Nam cum scientia Dei sit infinita intra suam lineam, non potest non terminari ad omne scibile. Prima vero consequentia ex antecedent! patet. Quoniam quævis veritas necessaria habens causam suæ nccessitatis est scibilis : quia sicut scire nihil aliud est, quam rem per causam cognoscere, ita quod habuerit causam, et fuerit cognoscibile, erit utique scibile.

Antecedens autem proluiur. Tum quia Aristot. 5. Afetaph. text. 6. et 8. Physic, text. 16. *probat contra* Democritum, entia necessaria habere causam suæ necessitatis, cui etiam subscribit D. Thom. infra quæst. II. art. 1. ad I. Tunc etiam : quia, ut docet idem S. Doct. propterea hæc veritas v. g. quod homo sit animal rationale, est de re omnino necessaria, et sempiternæ veritatis, quia Deus necessario, et ab æterno habet potentiam ad producendum hominem : et ita si implicaret in Deo potentia ad illud producendum, tunc etiam prædicti veritas implicationem involveret : et ratio hujus implicationis redderetur a priori ex implicatione prædictæ potentia : quia omnis veritas per participationem, qualis est pnedicta veritas creabilis, debet esse talis dependetor a veritate, et omnipotentia entis increati, et per essentiam.

50 Tum etiam : quia hoc. quoi est hominem osse hominem, est propter divinam bonitatem, ut docet I). Thom. infra quæst. 21. art. 4. et ratio id suadet. Quia cum hoc. quod e<t hominem esse hominem. non sit perfectio infinita, nec habeat rationem ultimi finis respectu aliarum perfectionum ; consequens est. ut sit perfectio linita, pt creata ; ac proinde dependens ah increata Dei perfectione. et ex natura sua ordinabilis ad divinam bonitatem ; et ita jam habebit causam finalem, per quam sit scibilis a Deo. Tum denique : nam hæc veritas.

homo esi animal rationale, habet in Deo causam formalem, seu exemplarem : «· quidem est in illo idea pnediclæ veritatis, ut docet D. Thom. supra quæst. 13.

Accedit, quod hæc veritas, *homo* *it rriibi/ix, est valde necessaria, et nihilo minus habet causam, per quam in scientia de homine demonstratur per rationalitatem : ergo etiam hæc veritas, *hamo est animal rationale*, poterit bibere aliquam causam, saltim increauun. per quam possit sciri a Deo. Patet consequentia : quoniam homo, et quidquid in homine est. majorem dependentiam habet ab ente per essentiam, quam passiones hominis ab essentia illius.

§ ΓΠ*

Satisfit argumentis ulriusque senlentiæ.

51 Ad primum primæ senlentiæ respondel D. Thom. de verit. quæst. 2. art. I. ad I. his verbis : *Dicendum, quod quia it- hid, quod in Deo est absque omni imperfectio- ne, in creaturis cum aliquo defectu tware- ni/ur ; propter hoc oportet, ut si aliquid in creaturis inventum beo attribuatur, separe- mus lotum, quod ad imperfectionem perti- net. ut solum maneat hoc, quod perfectioni est : quia secundum hoc. tantum creatum Deum imitatur. Dico igitur, quod scientia, quæ iii nobis invenitur, habet aliquid perfec- tionis, r/ aliquid imperfectionis : ad perfec- tionem ejus pertinet certitudo ipsius : quia quod scitur, certitudinaliter cognoscitur : sed ad imperfectionem pertinet discursus inlcUertus a principiis in conclusiones, quorum est scientia : hic enim discursus non contingit, nisi secundum quod intellectus cognoscetis principia, cognoscit in potentia tantum conclusiones. Si enim artu cognosceret, non esset ibi discursus, eum motus non sit, nisi exitus de potentia ad actum. Dicitur ergo in Dro scientia ratione certitudinis d* rebus cognititis. non autem ratione discursus prædicti, qui nec etiam in Angelis invenitur, ut Dionysius dicit.*

Ad confirmationem respondet idem Ang»4icus Doctor ibidem in solut. ad 5. ubi eic [habet : *Dicendum, quod quamvis Deo non sit aliquid magis, ct minus nolum, si COnsiderchtr mndus mgnoscentis. quia eodem intuitu omnia videt : tamen si consideretur modus rei r.ognitæ, Deus cognoscit, quædam esse magis cognoscibilia in se ipsis, et quædam*

n
>[·«»
££
**.

v
[
<*

dem mintu. Sicut infer *omnia maxime est* i
OÿnoiriWs *sua essentia, per quam quidem*
mnio cognoscit, non aliquo discursu, cum
simul videndo essentiam suam omnia videat.
Unde d quantum ad istum ordinem, qui
pokjf attendi in divina cognition ex parte*
cognitorum, etiam salvatur in Deo ratio scien-
ti ; ipse enim prxeipue omnia per causam*
cognoscit.

M 5Ĵ Ad secundum respondetur cum D.
Thom. I. sentent, dist. 35. quæst. 1. art.
I. quoti licet pnmo, et simplicissimo nihil
possit addi, præsupponens realiter aliquid
âliod, a quo realiter distinguatur, cum quo»
nue compositionem faciat; bene tamen po-
test ei aliquid additione secundum rationem
addi, ita ul id, quod additur, sola ratione,
seu virtualiter distinguatur ab eo, cui iit
talís additio : ut in pnesenti contingit. Nam
scientia sola ratione additur divinæ essen-
tiæ, ex eo quod actu, et formaliter sunt
una, et eadem simplissima formalitas pra>
stans propria essentia, et scientia Dei. non
minus, ac si ibidem intercederet realis ac-
tualis distinctio, aut realis, et actualis ad-
ditio.

H Ad tertium patet ex modo dictis ex Sanc-
to Doctore. Unde solutio ibidem data, est
legitima, et ad impugnationem illius res-
pondet D. Thom. 1. sent, ad Anibaldum,
ubi supra in solutione ad secundum, his
verbis : *Dicendum, quod ratio illa procedit*
de scientia, quæ est a rebus accepta ; talis
autem non est divina scientia, sed potius
causons res.

53 Ad ultimum respondetur, conceden-
do antecedens, et distinguendo consequens :
et si intelligatur de scientia, quro tantum
sit scientia, concedenda est consequentia :
si vero intelligatur de scientia, quæ forma-
liier eminenter sit simul scientia, et sa-
pientia. negari debet consequentia. Et ad
prûiiationem dicendum est, antecedens esse
veram de scientia, quæ tantum sit scientia,
ic proinde non pertingit ad rationem sa-
pientia : non tamen de scientia, quæ in
una, et eadem simplicissima ratione, abs-
que distinctione victuali habet esse simul
formaliter eminenter scientiam, et sapien-
tiam, ut in scientia Dei contingit.

Explicatur hoc. Etenim sapientia, quæ
est perfectissima scientia, continet forma-
liter eminentor quidquid pertinet al ratio-
nem scientia, quæ tantum est scientia, el
quidquid spectat ad habitum primorum
principiorum, sive ad intelligentiam, quæ
tantam habet rationem intelligentia» :

quia sub ratione quadam communiori, el
emmentiori complectitur intelligentiam, et
scientiam. Quare licet scienti», cui tantum
convenit ratio scienti», non possit compe-
tere, ut per se primo versetur, tam cir-
ca principia, quam circa conclusiones :
secus tamen scienti», quæ simul est
scientia, et sapientia : ac proinde simul,
et formaliter continet ea, quæ sunt pro-
pria intelligent!», seclusa imperfectione,
et limitatione ipsius. Quare cum scientia
Dei : quippe, quæ est perfectissima scien-
tia, attingens omnia per sitissimas cau-
sas, habeat rationem sapientia. non mi-
ium, quod per se primo terminetur,
tum ad principia, tum etiam ad conclu-
siones, seu ad essentiam divinam, quæ
est principium, et veluli causa suorum
attributorum, et simul terminetur per
se primo (modo tamen infra disp. 3.
num. 34. et 35. explicando) ad sua at-
tributa, quæ se habent ad essentiam di-
vinam. veluti conclusiones per se primo
illatæ ex cognitione ipsius' tamquam prin-
cipii, et quasi causæ, et tandem quod
terminetur per se secundo ad creaturas,
quæ etiam sunt quasi conclusiones, per
se secundo illatæ ex divina essentia, ut
est causa illarum.

Cæterum licet divina scientia habeat
dictam eminentiam. per quam habeat
propria intelligent!», et scientia?» nihilo-
minus cum his cohæret, ut etiam sit in
Deo dandum lumen aliud virtualiter dis-
tinctum, quod præcise sit intelligentia,
et secludat imperfectionem, et limitatio-
nem luminis intelligent!» creat», licet
non habeat tantam eminentiam, quan-
tam sapientia : ut dubio sequenti num. 84.
magis explicabimus.

54 Secundo respondetur, concedendo
antecedens. et negando consequentiam.
Et ad probationem dicendum est cum
D. Thom. 1. 2. quæst. 57. art. 2.
sapientiam non distingui ab intelligentia,
seu ab habitu, aut quasi habitu princi-
piorum, in hoc, quod sapientia nullo
modo versetur circa prima principia :
sed in hoc, quod intelligentia versatur
circa illa absolute, et seorsum sumpta.
ut num. 84. magis explicabimus : at veru
sapientia terminatur ad ipsa, ut ex illis
deducuntur conclusiones. Et ita scientia
Dpi. quæ esi perfectissima sapientia, po-
terii per se primo) terminari ad essen-
tiam divinam ; quia versatur circa illam,
ul est ratio attingendi creaturas ; «icul

Λ*:3
solutio
uIL

» :
I
T
;

ô'!
I
..

U. f:
%. ft

is

r'!

a

V
J:

» I*.* ?

DE SCIENTIA DEL

etiam scientia divina potest versari, quatenus scientia, seu sapientia est cirea essentiam Dei, ut est ratio attributorum; ex eo, quod prædicta attributa habent se ad instar conclusionum deductarum ex essentia divina, tamquam ex principio, seu ratione formali iliorum.

55 Ad fundamentum sectmdæ sententia? respondetur, majorem esse veram, si sensus illius sit, quod omnis cognitio scientific.! debet esse per causam, si'e illa sit vera, ct formalis causa, sive tantum virtualis. quæ coincidit cum ratione a priori. Quo pacto immutabilitas dicitur causa virtualis æternitatls. quia est ratio a priori illius. Et deinde neganda est minor, quoad utramque partem. Et ad probationem contra priorem dicendum est, quod licet quod habet veram, et propriam causam formaliter talem, sit creatum; non tamen quod habuerit causam solum virtuaalem, seu rationem a priori, ut contingit in æternitate. collate cum immutabilitate, et in quibusvis attributis divinis, compararis cum essentia Dei.

Ad probationem vero secunde partis neganda est major. Ad cujus probationem dicendum est. causam desiderari, tum ad hoc, ul id. quod est indifferens ad rw, et non rxxe, producat, el sil : tum etiam ad hoc, ut sit ens. et verum per participationem, quantumvis nunquam actu producat, aut existai : vel quantumvis secundum suain essentiam sit sempiternæ, et necessaria? veritaliç. Quia quælibet entitas. el veritas per participationem, non esset telis, neque haberet prædictam necessitatem, nisi ad minus esset aliquod primum ens, et prima veritas per essentiam, a quo (modo insinuato) essent (mrCicipabiles.

56 Diximus : Awi ad minus esset aliquod primum ens, ct prima veritas : quia non est contra rationem veritatis necemriæ, quod habeat causam creatam suæ necessitatis : el propterea hæc veritas, homo est risibilis, quæ est necessaria, habet causam creatam suæ necessitatis, scilicet quod homo sit rationalis : et ita in scientia de homine demonstratur per illam.

Qua· solutio desumitur ex D. Thom. 1. part, quæst. IL art. 1. ad I. 1rs verbis : Dicendum, quod licet habitudo ad causam non iniret diffinitionem entis, quod exi causatum, tamen sequitur ad ea.

qux sunt de ejus ratione ; quia ex hac, quod aliquid per participationem est ens, sequitur quod sit causatum ab alio. Unde hujusmodi ens non potest esse, quin sil causatum : sicut nec homo, quin sil risibile.

Eh·^
tu

Srbisr.

8iüc
fttau-
ais.

virtual > re vera repentur inter illa,
ralione

Ad
fatnh-
n>ests
a»
ttatada
wotra-
in*.

Explica-
tor
j wlulin
ex
D.Thorn.

rtuonesummæoininentiæ, quam habet illa
dmplicissiuia formalius divinæ es=entiæ,
et Attributorum. Nam sicut in creatis re
ren distinguuntur actu, et formaliter es-
fealii» Ot ejus proprietalc.% ita re vora dis-
tinguuntur virtualiler essentia divina, et
qus attributa : ex eo quod illa simplicissi-
ma formalius non minus præslat propria
alarium pertinentium ad distinctas lineas,
qiim si esset actu, et formaliter plures, in
quo ratio virtualis distinctionis re vera ta-
fe consistit.

5\$ Neque etiam obesi, si urgeas, non
posse divinum intellectum cognoscere per
», el ratione sui præcise prædictam dis-
tinctionem virtualem, quin eodem modo
Cûjnoscât illam distinctionem, rationis :
,-poniim distinctio virtualis nihil est aliud,
quun fundamentum ad distinctionem ratio-
ris nc proinde, quod per se, et ratione sui
attigerit illam, non poterit non eodem
Etfdo cognoscere distinctionem rationis,
ino efficere illam, cum ejus esse solum
consistat in *cognosci*.

Non itaque hoc obesi. Quoniam juxta
ûw modum dicendi, licet demus, quod
distinctio virtualis sit simul distinctio ratio-
ris fundamentalis respectu intellectus non
,illingentis rem prout est in se, vel atlin-
rentis illam per ordinem ad prædictum in-
tellectum ; non tamen respecta intellectus,
qui terminatur ad rem prout est in se, et
consideratur, ul est sub hac præcisione
.on attingendi illam aliquo modo per ordi-
ad intellectum jam dictum, seu ut est
cognoscibilis per distinctos conceptus ab in-
flectu non attingente ipsam prout est in

Ei ita conceptus formalissimus disling-
i vais virtualis ut sic, non est conceptus
formalissimus ejusdem, ut est distinctio ra-
tionis fundamentalis : tum propter modo
•fkU. Tum etiam : quia si daremus impli-
care omnem intellectum viatoris, maneret
rmc illa distinctio virtualis sub conceptu
tinctionis virtualis : siquidem posset
prrMare propria plurium pertinentium ad
distinctas lineas, non minus, qnam si esset
phm»; non tamen manaret sub conceptu
distinctionis fundamentalis : quandoquidem
implicante intellectu potente distinguere
'Bomdum rationem, implicat etiam poten-
ti iut sic dicamus) passiva, fundans talem
actionem.

50 Unde poter't Deus, prout considera-
tor «ub hac præctionsione attingendi se ipsum
iteque ordine ad intellectum viatoris, eo-

gnoscere distinctionem virtualem suorum
attributorum, non cognoscendo distinctio-
nem rationis, quæ fit, et cognoscitur ab
intellectu viatoris, non attingente ipsum
Deum prout est in se : quamvis (quia intel-
lectus divinus non potest non simul cogno-
scere suam essentiam, et attributa esse at-
tingibilia ab intellectu viatoris imperfecto,
et per distinctos conceptus) debeat etiam
ibidem cognoscere præcbclain distinctionem
fundamentalem : ac proinde sit etiam valde
probabile, quod debeat per ordinem, aut
quasi ordinem ad prædictum intellectum
creatum efficere eandem distinctionem ra-
tionis, ut bene explicat noster Diducas a
Jesu in sua Logica disp. 3. quæst. 3. ·

DUBIUM IV.

Utrum scientia Dei sit attributum illius?

Quia D. Thom. in hoc ari. in solut.
ad 2. docet, scientiam Dei esse attribu-
tum illius; ideo in hac 1. disp. merito
do hoc inquirimus ; maxime quia non
tam explicabimus *quod quid est* divinæ
scienliæ , quam *an est* illius per mo-
dum attributi, id est, an reperianlur in
Deo tauquam attributum ejus? Et ila
agere de illa secundum hanc considera-
tionem spectat ad disputationem de scientia
Dei quoad *an est* ipsius.

Argumenta pro parte negativa.

60 Primum est. Quoniam *intelligere*
Dei pertinet ad intrinsecum constitutivum
divinæ naturæ : ergo etiam scientia il-
lius : ergo talis scientia non erit attribu-
tum Dei. Hæc ult. conseq. patet ex priori.
Quoniam ut ex Damasceno in hoc dub.
dicemus, attributum habet se ad instar
proprietas divi næ natura* : ac proinde
id. quod pertinuerit ad intrinsecum con-
stitutivum illius, nequibit rationem attri-
buti habere.

Prima vero conseq. ex antecedenti cons-
tat. Quoniam *intelligere* Dei spectans ad
intrinsecum constitutivum divinæ essentiae,
debet esse summe perfectum intra lineam,
el genus intelligcndi, ut ex se consui:
ergo debet esse *intelligere* scientificum .
quandoquidem *intelligere* , quod non per-
tingit ad hoc j ut sit scientificum non
est summe perfectum intra lineam , et

Primam
ffa-
mentam.

M

i, * I?

fi.l

ri

I I
I I
I I

hfi

genus intelligence. Antecedens autem ex dicendis in hoc tract, disp. 4. num. 43. et tract. 4. disp. 2. num. 57. patebit.

Coofir-
pSw.

6! Confirmatur primo. Quoniam *intel-* prout constituit divinam naturam , debet esse comprehensivum Dei : ergo debet habere rationem scientiæ : ac proinde scientia non poterit se habere ad instar proprietatis, seu attributi Dei. Antecedens patet. Tum quia prædictum *intdligert* convenit cum Deo in gradu immaierialiatis . ut ex se constat : at *intdligere* conveniens cum aliqua essentia in gradu immaterialitatLs est comprehensivum* illius, ul supra quæst. 12. art. 2. dici solet. Tum etiam : quia intellectio constitutiva Dei, est tanta in ratione intellectionis , quantus est Deus in ratione objecti intelligibilis , alioqui non constitueret illum in sua essentia, et intelhgibilitate : constat autem ex dictis supra quæst. 12 art. 8. quod ad comprehensionem intellectivam satis est. quod intellectio sit tanta m ratione intellectionis , quanta est essentia, quæ intelligitur in ratione objecti intelligibilis.

Prima vero consequentia etiam constat. QuiainteU^ere comprehensivum Dei attingit in eo tanquam in causa, vel ratione formali a priori omnia attributa, necnon et cunctas creaturas possibles : ac proinde secundum suam formalem rationem erit cognitio attributorum , et creaturarum possibilium per suam causam , vel rationem a priori : et consequenter secundum suam formalissimam rationem erit scientia : siquidem hæc nihil est aliud , quam cognitio rei per suam causam.

Conflr-
itando.

62 Confirmatur secundo. Nam vel *in-* constitutivum Dei secundum se, et precise sumptum attingit omnia, quæ sunt in illo, tam fonnaliter, quam eminenter, et ut in causa, vel non ? Si primum , ergo secundum se. et precise consideratum habebit rationem scientiæ, ut constat ox iis , quæ modo dicebamus. Si vero secundum dicatur, ergo prædictum *intel-* *ligerc* erit finitum, et limitatum : et per consequens non poterit esse constitutivum Dei. Palet utraque consequentia. Quoniam intellectio, per quam non attingitur Deus secundum omnia , quæ habet, tam formaliier , quam eminenter . est finita, ut constat in visionibus beatorum, quæ propter hanc rationem sunt linitæ in ratiouo visionis Dei, ut supra quæst.

12. ari. 8. communiter dici solet : intellectio autem finita nequit esse connitufin Dei.

63 Secundo. Quia in nobis esse n-dicaliter. et in potentia scientes, m>n habet rationem proprietatis. sed pertinet ad constitutivum intrinsecum nostrrc essentia* : ergo in Deo esso in actu secundo scientem, non se habebit ad iijftar proprietatis, seu attributi illius, sed spectabit ad conceptum divina* essentii». prout distinctæ a suis attributis, et proprietatibus.

Antecedens est perspicuum. Quia neqmt intelligi essentia hominis adæquato qwn intelligitur cum potentia radicali a/ sciendum : et ita esse radicaliter, ot in putentia scientem spectabit ad ejus intrmsecum conceptum : sicut propter hanc rationem esse radicaliter intellectivum. aut admirativum spectat ad ejus quidditatem.

Consequentia autem ex antecedenti aperte videtur sequi. Quoniam quidquid importans perfectionem simpliciter pertinet ad quidditatem creature intellectualis, delæl seclulis imperfectionibus, cum quibus est involutum, constituere naturum Dei per modum actus purissimi, excludentis omnem potentialitatem : quia talis ratio esi ex se constitutiva naturæ : et ita si depuretur ah omnibus imperfectionibus. non potest aliam prêter Dei naturam constituere : ergo si in nob*s esse radicaliter, el in putentia scientes, dicit perfectionem simpliciter, involutam Lunen cum imperfectionibus, et aper-tantem ad quidditativum conceptum nostræ essentiae, consequens erit, ut esse actu scientem per modum actus parissimi excludentis omnem imperfectionem, et potentialitatem, pertineat ad conceptum quidditativum divinæ essentiae.

64 Tertio. Quia potentia, quam Detis Γλῆα habet ad creandum, non distinguitor λ potentia, quæ in ipso est ad tran.rate-tantiandum unum in aliud, aut a potentia patrativa cujusvis miraculi ; sed o unia hæc constituunt unam, et eandem indivisibilem omnipotent.im abs«pe aliqua distinctione virtual! : ergo eadem ratione non erit in Deo multiplex virtualiter intellectio, sed illamet absque aliqua distinctione virtuali, qua· est constitutiva Dei. erit intellectio sc entifica : el per «•onsequens intellectio ul scientific^, non erit attributum : siquidem attributum ite*

kt virtualiter distingui a divina essentia, at habet rationem essentiae, et a constitutivo illius, scilicet intellectione divina. Antecedens non indiget probatione. Quia sicut in nobis potentia intellectiva dicit unam simplicissimam potentiam absque aliqui distinctione virtuali, per quam possumus intolligere quodvis intelligibile : et ideo potentia ad intelligendum subsuntiaiu. non est distincta a potentia intellectiva accidentis, ita in Deo omnipotentia dicit unam simplicissimam potentiam atequae aliqua distinctione virtuali, per qc-un potest producere omne faclibile : d propterea potentia ad creandum neju it esse virtualiter distincta a potentia tnssubstantiativa, aut pitrativa alicujus miraculi.

Consequentia probatur. Nam ideo praecte potentiae non distinguuntur virtualiter, quia omnes competunt Deo ob mm. et eandem indivisibilem rationem. scilicet quatenus est actus punis, et infinitus, ex eo, quod unumquodque agit in quantum est in actu; itque adeo, quod est in actu puro, et inunito. debet esse infinito, et summe wtivum : ergo cum omnis cognitio intellectualis competat Deo sub unica ratione formali, et indivisibili, scilicet, quia est summe immaterialis, consequens »nt. ut non multiplicentur in eo intelligenceiones. sed quaevis intellectio in eo inventa, sit una, et eadem simplicissima intellectio absque aliqua distinctione virtuali.

65 Quarto. Nam, si *intelligere* Dei, nt est constitutivum illius, distingueretur a scientia ipsius, deberet etiam distingui ab habitu, seu quasi habitu principiorum, qui vocatur *intelligentia* : sed hoc est impossibile : ergo, etc. Sequela ?x paritate rationis satis videtur constan?n. Nam sicut scientia est virtus intellectualis, ita etiam intelligentia, ut ex ArwL docet D. Thom. 1. 2. quaest. 57. 4rt. *I*. ergo si *intelligerc*, ut est constitutivum Dei, non potest pertingere ad hoc, ut identified sibi absque aliqua distinctione virtuali unam ex istis virtutibus, scilicet scientiam, neque etiam poterit pertingere ad hoc, ut identificctur tinqne eadem distinctione virtuali cum alii virtute intellectuali ; nimirum intelligentia. seu lumine principiorum.

Falsius autem consequentis etiam constat. Quoniam ut docet Angelicus Doct.

loco nuper citato, intelligentia in hoc distinguitur a sapientia, quod haec fertur in principia, ut sunt causa conclusionum ; intelligentia vero in principia secundum se : ergo intelligentia in Deo non poterit distingui virtualiter ab *intelligent* prout est constitutivum divinae essentiae. Patet consequentia. Quia utrumque habet idem objectum formale : siquidem *inteUigere*, ut est constitutivum divinae essentiae, fertur ad illam secundum se, et cum eadem essentia secundum se sit primum principium, et causa omnium conclusionum ex illa deducibilium, fit inde, ut intelligentia, seu lumen principiorum repertum in Deo, quod terminatur ad primum principium secundum se, debeat terminari ad essentiam divinam secundum se sump-tam.

66 Confirmatur. Nam eadem ratione scientia Dei distingueretur a sapientia, ab arte, a prudentia, ab aliisque virtutibus intellectualibus, ut ab Eubulia, seu virtute bene consiliativa, et a Synesi, ac Gnome, qua* sunt virtutes indicative de rebus adibilibus : hoc autem dici nequit : ergo, etc. Sequela videtur certa. Nam scientia, quae non pertingit ad hoc, ut constituat scientem in sua natura, sistit intra latitudinem virtutis intellectualis cum praeclosure sumptae; virtus autem intellectualis scientiae, aut sapientia* sic acceptae, debet distingui ab aliis virtutibus intellectualibus, ut docet D. Thom. 1. 2. quaest. 57. art. 2.

Falsitas vero consequentis probatur. Nam cum scientia Dei sit perfectissima in ratione scientiae. et contempletur perfectissimam. et altissimam causam, scilicet divinam essentiam, non distinguetur a sapientia, ut docet D. Thom. in I. disc. 35. quaest. 1. art. I. ad ulU el in eodem loco ad Anibaldum. El similiter hoc ipso, quod sit perfectissima scientia, debet etiam esse perfectissima in ratione scientiae practices : ac proinde debet etiam esse perfectissima ratio in intellectu Dei existons, tam omnium agendorum, quam faciendorum : quorum primum perlinet ad prudentiam, et ad alias virtutes ei» annexas, scilicet consiliativam, et indicativam : secundum vero ad artem, ut docet D. Thom. quaest. 57. nuper citata.

67 Ultimo. Nam in Deo non distinguimus virtualiter multiplicem scientiam,

aliam reruin melaphyscarum, aliam vero rerum physicarum. et sic de aliis, sed solum unicam, quæ correspondent, et équivalent omnibus aliis scientiis inferioribus : ergo nec ponetur in eo duplex virtualiter intellectio, alia. quæ sit constitutiva divina? essentia», alia vero, quæ habeat rationem scienti®. Antecedens communiter recipitur a Theologis, uno, vel alio excepto.

Consequentia probatur. Quoniam ideo unica scientia absque aliqua distinctione virtuali est sufficiens in Deo, quia cum sit infinita intra genus scienti®, debet ambire omnem perfectionem , el scientiam , intra pnedictum genus contentam ; ergo cum scientia Dei sit etiam infinita, tam in ratione scientific, quam in ratione intellectionis , debet etiam ambire absque aliqua distinctione virtual! omnem intellectionem in Deo inventam ; ac per consequens esso omnino idem cum intellectione constitutiva Dei in sna propria essentia.

I II.

Vera b. Thomæ sententia.

hssa- 68 Dicendum tamen, scientiam Dei proprie, et in rigore sumptam, esse attributum divinum ; atque adeo non perlinere ad intrinsecum constitutivum essentiæ divinæ , ut distinct® a suis propriela-tribus , seu attributis. Ita D. Thom. in procæmio hujus quæst. ubi supra vidimus, inquit ; *Quod post considerationem eorum. quæ ad divinam substantiam pertinent . restat considerandum de iis, quæ pertinent ad operationem ipsius*, seu de iis, qua» spectant ad operationem, non constituentem Dei essentiam , et substantiam : et inter ea connumerat scientiam : atque adeo sentit, scientiam non spectare ad divinam substantiam, seu essentiam ; sed esse quid consequens ad illam . per modum quasi proprietatis, seu attributi illius. Idem eliam docet . tum in hoc ari. in solui, ad 2. ut in probatione assertionis expendemus. Tum etiam in i. dist. 35. quæst. 1. art. 1. in solut. ad 2. his verbis : *tium\l)eus nominatur ens, non exprimitur aliquid , nisi quod pertinet ad perfectionem ejus, cl non lota perfectio ipsius. El similiter cum dicitur sciens, el volens, et hujusmodi. Et ita palet, quod omnia hæc unum sunt in Deo secun-*

dum rem, sed ratione differunt : <pu non tantum est in intellectu, sed fundatur in veritate, el perfectione rei ; ct strui proprie Deus dicitur ens, ita proprie dicitur sciens, et volens, et hujusmodi ; neque est ibi aliqua pluralitas, vel additio, vrl ordo in re, sed in ratione tantum. Ubi, ul vides, distinguit S. Doct. distinctione rationis cum fundamento in re , seu distinctione virtual! rationem entis repertam in Deo, scilicet entis per essentiam, a ratione scientiæ , et volitionis ; ac proinde sentit, non pertinere ad intrinsecum conceptum divinæ essentiæ, ut pneintelligitur attributis. Quoniam constitutivum divinæ essentiæ non potest virtualiter distingui u ratione entis per essentiam . essentialiter spe tant» ad conceptum divina· essentiæ; ex eo, quod omnia . quæ in Deo pertinent ad unam, et eandem lineam vel essentiæ . vel proprietatis, debent esse una, et eadem formalitas. absque aliqua distinctione virtuali. ut in tractatu de Voluntate Dei. disp. 2. latius dicemus.

69 Eandem sententiam tuetur Chrysosl. hom. i. de incomprehensibili Dei natura circa medium ; ubi cum dixisset, extremæ insaniæ esse, velle scire quid sil substantia Dei, ut hoc ostendat , distinguit substantiam Dei ab ejus sapientia, dicens : *Quanquam non a sapientia substantia est , sed ex substantia sapientia : et subjungit : verum cum Prophet* eam* (nempe Dei sapientiam) *plene percipere non calcant, quantum ii insaniunt, qui substantia ipsam suis objicere rabonibus /^ssr arbitrantur.* Ecce ubi manifeste docet, sapientiam Dei oriri ab ipsa Dei substantia : et per consequens esse attributum illius. Quod etiam docet Damascenus lib. 1. de Fide cap. 4. in fine, ibi; *Ita sive bonum , sive justum , sive sapientem , sive quideunque. tandem aliud dicere libeat, non Dei naturam, sed <ptx naturæ insunt. exponis.* Unde a-sertionem hanc tuentur communiter Theologi, Henricas de Gandavo, in sua summa Theologia» quæst. 2. num. 27- Ægid. tum. 1. de bealudine lib. 5. quæst. 4. art. 8. referens pro ea omnes Theologos. Donn-iez in præsentī dub. ultim. disp. 31. sect. 1- Granado 1. part, tract. 2. disp. 9. et omnes ilîir qui asserunt divinam essentiam non constitui per *inelligrre* in actu secundo, §ed per hoc, quod sit radicaliter mtellecûva. quos infra art. 4. refereimis.

Sesitenlia

§ III.

Sententia Doctoris Angelici, ratione ex ipso, d ex Damasceno desumpta, stabilitur.

70 Ut autem rationem fundamentalem hujus assertionis ex Damasceno lib. L d<*> Fido, cap. 12. et ex D. Thom. locis citatis desumptam tradamus, supponendum est primo. attributum nihil esse aliud, ut sumitur ex Damasceno, et admittunt communiter Theologi, quam rationem quandam absolutam necessario, et formaliter existentem in Deo, et subsecutam, nostro "modo intelligendi, seu (quod in idem quoad præsens reddit) virtualiter, ad ejus essentiam, tanquam aliquid in certa quadam quasi specie atoma constitutum. Dicitur ergo primo, quod attributum debet esse ratio quædam absoluta, ut per hoc excludantur divinæ relationes, quæ licet sint formaliter, ac necessario in Deo, et ad ejus essentiam nostro modo intelligendi subsequantur ; nihilominus quia non sunt rationes absolute, sed relativas, ideo non sunt proprietates attributales divinæ essentiae, sed personales, vel constitutive, vel consecutive : constitutive quidem, ut de Paternitate, Filiatione, et Spiratione passiva personas constituentibus, constat: consecutive autem, ut in spiratione activa cernitur, quæ supponit personas PaLris, et Filii constitutas, et consequitur ad illas, quatenus sic constituée sunt.

71 Additur deinde, quod talis ratio absoluta del et esse formaliter, et necessario in Deo, ut per priorem particulam rejiciantur illa, quæ solum virtualiter in ipso continentur. et per posteriorem ea, quæ solum libere in ipso sunt. Et ita nec creaturæ possibiles virtualiter in Deo contenta*, nec voliiiio libera Dei. quatenus talis, quæ formaliter in eo existit. habet rationem attributi.

Et ulterius asseritur, attributa debere consequi, nostro modo intelligendi, ad essentiam Dei constitutam, ut per hoc eadem essentia a ratione attri. uti excludatur : quandoquidem licet divina essentia habeat rateras alias conditiones nuper petitas, ut ex se constat, non tamen potest etiam nostro medo intelligendi subsequi ad se ipsam jam constitutam.

Et tandem ultimo loco dicitur, tanquam aliquid in certa quadam quasi specie atoma constitutum, ut per hoc distinguatur a rationibus communibus, sive transcendentibus, Iuarin eisdem attributis, aut aliis rationibus

divinis includuntur, necnon a rationibus quasi differentialibus eurundem attributorum : **quia** licet **isfc** duæ rationes concurrant ad constituendum attributum; neutra tamen ex illis per se sumpta rationem attributi habet.

72 Secundo supponendum est, scientiæ Dei convenire priores particulas, necnon et ultimam hujus diffinitionis. aut quasi diffinitionis : quandoquidem ex se constat, eam esse rationem absolutam, non vero aliquid formaliter relativum. Et similiter illam esse quid formaliter , ct necessario in Deo existons , ut ex dictis dub. præced. constat. Ac undem esse aliquid in certa quadam quasi specie atoma constitutum , ut ex se, et ex iis, quæ statim adjiciemus , amplius patebit. Quare Iota difficultas est , an sit aliquid virtualiter distinctum a divina essentia, ut præintelligitur attributis, atque adeo a divina intellectione, ut est constitutiva Dei. Nam eo ipso , quod prædicto modo ab illa distinguatur , non poterit non virtualiter consequi ad eam, ut magis explicabitur, ac proinde habere omnes conditiones ad rationem attributi requiritas.

73 Ut autem hanc virtuaalem distinctionem scientiæ ab *intelligere* ostendamus, supponendum est tertio id. quod iri tract, de Voluntate Dei disp. 2. num. 31. ad probandam distinctionem virtuaalem inter voluntatem divinam, et ejus virtutes affectivas, in simili adducemus ; nimirum potissimam probationem hujus distinctionis virtualis inter *intelligere* constitutivum Dei, et scientiæ divinæ desumendam esso ex communi consensu Philosophorum, et Theologorum asserentium, quoi proprius actus scientiæ. ut abstrahit a creatura , et increata . est cognoscere rem per suas causas, aut rationes formales. ac proinde ejus objectum formale, et adæquatum esso rem , ut cognoscibilem hoc peculiari, et determinato modo, scilicet per suas causas, sive perprædictas ratiunes.

74 Ratio autem , ob quam ad communem hunc Theologorum, ct Philosophorum consensum quoad præsens recurrimus , est , quia objecta formalia , et adæquata habent se ad instar primorum principiorum respectu potentiarum , aut virtutum, sive affectivarum, sive intellectualium , ex eo, quod tota earum ratio ex objectis . tanquam ex prima radice desumitur : prima autem principia , non tam probanda, quam ex communi Doc-

..ft^bΛ

Λ'

Î. „

B^l.
Fni

torum consensu accipienda sunt. Maxime, quia quoad præsens, adesi peculiaris ratio, ob quam ⁱⁱⁱⁱ uni placito standum sit. alioqui facile potentiæ, aut virtutes inter se difitinctœ confunderentur, assignando pro illis unam, et eandem rationem formalem magis universalem, ad quam terminentur, ratione cujus sint una, et eadem potentia, aut virtus, nec posset facile oppositum ratione ostendi.

75 His ergo suppositis non erit difficile ex eis fundamentalem rationem pro assertionem a D. Thom. et Damasceno insinuatam ad hanc formam reducere. Quoniam certum est. reperiri in Deo proprie, et formaliter scientiam : ergo respicit tanquam proprium objectum formale, et ada-quatum suum proprium scibile, quatenus tale, id est, hoc determinato modo» nimirum quatenus cognoscibile per suas causas, sive rationes formales : ergo Laits scientia distinguetur victualiter ab *intdligerr* Dei, ut constituit ejus essentiam, eritque verum attributum respectu illius. Antecedens constat ex dictis in secundo præsupposito. Prima vero conseq. ex illis, quæ in tertio præsupposito diximus. Nam quævis virtus, potentia. aut actus respicit suum proprium formale , et adæquatum objectum : ergo cum objectum formale . et adæquatum scientiæ sit suum proprium scibile , ut tale, seu ut est cognoscibile hoc determinato modo . scilicet per suas causas, sive rationes formales, consequens est, ul divina scientia hoc formale, et adæquatum objectum respiciat.

Ex quo etiam secunda conseq. quoad priorem ejus partem, scilicet quoad distinctionem virtualem inter *inltUigerc* Dei, ut est constitutivum suæ essentiae . et inter scientiam, constat. Nam prædictum *intdligrrr* respicit distinctum objectum iidaiquatum formale, scilicet essentiam, sive ens divinum sub alia ratione ampliori, nempe quatenus est (ul sic dicamusf ens. seu intelligibile divinum . ut sic (modo tamen in solutionibus argumentorum explicando) non tamen ut est intelligibile hoc determinato modo, scilicet per causam, aut rationem a priori. Tum quia adhuc in creatis natura intellectualis non respicit, ut objectum formale adæquatum suum intelligibile, ut est intelligibile hoc determinato modo, scilicet per causas. Tum etiam : quia essentia divina, saltim quatenus est sibi ratio intelligibilitatis passivæ. secundum quam rationem ad minus pri-

mario, et principaliter est objectum intellectionis divinæ, ut constitutivæ Dei, non est cognoscibilis per causam, sive rationem a priori, ut ex se constat.

76 Ei tandem eadem consequentia quoad secundam ejus partem . scilicet quod scientia sit verum attributum Dei, ul constituti per suum *inldiigcre*, ex priori parte ejusdem consequentia . ot ex secundo præsupposito aperte sequitur. Quoniam id, quo l distinguitur virtualiter ab essentia divina, non potest pertinere ad ejus intrinsecum conceptum, prout suis attributu præsupponitur : ex eo quod quidquid pertinet ad conceptum prædictæ essentia?, constituit unicam tantum lineam essentia, et id quod pertinet ad unicam precise lineam, est unica, et eadem simplicissima formalitas, absque aliqua distinctione virtuali . ut in tractatu de Visione Dei disp. 2. diximus, et in tractatu de Voluntate Dei disp. 2. dub. 2. latius asseremus : ac proinde id, quod virtualiter ab eadem essentia distinguitur, non potest non ad illam consequi, ut ex se consui : et per consequens, si fuerit ratio absoluta, formatter. et necessario in Deo existons. etc. ut in scientia, juxta ea, quæ in secundo præsupposito diximus, constat, non palem non rationem attributi habere. ut ex diffinitione attributi, in secundo præsupposito adducta. patet.

Confirmatur. Nam ad hoc ut *inldligtrt* divinum constitutivum Dei sit infinitum, et actos purus intra propriam lineam, seu ordinem, requiritur, et sufficit, quod sit ens per essentiam, et quod se ipso formalissime habeat rationem virtutis intellectivæ , et intellectionis , tendentis in essentiam, aut pns divinum secundum rationem generalem suæ amplitudinis : seu quatenus est (ut sic loquamur) inleligibile divinum . ut sic ; quamvis non ideitificet sibi absque distinctione virtuali scientiam Dei : ergo ad hoc, ut constituat Deum, non est necessarium, ut identifier sibi absque eadem distinctione divinam scientiam : ac proinde hæc erit attributum respectu illius. . -l'

Hæc ultima consequentia sequitur ex priori, ut ex nuper dictis constat. Prima vero ex antecedenti. Quoniam, ut palet ex iis . quæ in tract, de Voluntate Dei disp. 2. duli. 2. attingemus , et ex dicendis art. 4. hujus quæst. amplius patebit, id ipsum et non amplius requiritur ad hoc. ut gradus intelligendi sit constitutivum

Ctth
CXL'

urum Dei, quod desideratur ad hoc, ul id infinito perfectum intra suam lineam. Nim cum ex se sil constitutivus natura, ct ex Ari>t. »t D. Thom. optimo qBM dont nostri Complut, lib. I. de Anima | disp. L num. 28. et deinceps, consequens P" est. ut si depuretur ub omnibus imperfecūonlbus. ac proinde sil infinite perfectus intra sunn lineam, non possit non constituere divinam naturam.

77 Antecedens autem probatur. Nam si-cut ad hoc, ut intellectualitas creata consti-faliva naturæ creata-, v. g. natura· Angellcæ Michaelis, habeat sufficienter constituero dlim. satis est, quod includat rationem en-ti per participationem, seu involventis po-tentialitatem in ratione entis, necnon ratio-cam vitæ, et intellectualitatis admixta? certæ cuidam potentialitati : ac tandem quod respicial ens in communi, involvens potentiali-utem, id es4. prout abstrahit a Deo. et creaturis, ac proinde in omni sua amplitu-dine sumptum : ita ad hoc, ut intellectu-alius divina constituat sufficienter divinam naturam, satis erit, quod dicat hæc omnia per modum actus purissimi, ac proinde, quod dicat entitatem non per participatio-nem, quæ involvit potentialitatem in ratione entis, se l entitatem per essentiam, et insu-per rationem \ilæ intellectualis per modum ictus purissimi, quæ est idem, quod inlel-lierre identificatum omnino absque distinc-tione virtuali cum vi ad intelligendum ; ac undem, quod respiciat etiam per modum objecti adaequati ens. quod habet eandem paritatem cum illo, in omni sua (ut sic di-camus) amplitudine sumptum, scilicet es-A?ntiam divinam, seu ens divinum ut sic. Nam cum limitatio, et potentialitas gradus intelligendi in naturis creatis sufficienter colligatur ex distinctione reali ejus a sua in-tellectione, fit inde, ut identitas omnimoda utriusque a' sque ulla distinctione reali ac-tuali, aut ex natura rei, aut tandem virtua-li sufficiat ad infinitatem, et purissimam actualitatem intra eandem lineam.

78 Confirmatur secundo. Nam ex eo, quod voluntas Dei respiciat bonitatem divi-nam in omni sua amplitudine, colligimus esse virtoaliter distinctam a misericordia ipsius, qua· respicit eandem bonitatem de-terminato modo, scilicet, ut determinate est ratio su' levandi miseriam : et insuper ex hac virtuali distinctione deducimus, mise-ricordiam esse nostro modo intelligendi pos-teriolem. quam voluntatem, ut constat ex iis, quæ in tract, ile Voluntate Dei disp. 2.

num. 32. asseruimus : ergo etiam ex hoc, quod inlrlltgerc Dei. ut constituit essentiam divinam, respicial illam, sive ens divinum in omni sua amplitudine, seu ul esi intelli-gibile divinum, ul sic, et ecicnita respicial idem eue divinum determinato modo, ni-mirum ut est causa, aut ratio formalis alio-rum, colligemus, prædictam scientiam dis-tingui virtualiler a divino inlelligerc, ut constitutivo Dei, et ad ipsum virtualiler consequi.

Confirmatur undem ratione ultima, quam in favorem nostra assertionis in tract, de Voluntate Dei disp. 2. num, 34. adducemus. Nam ratio illa quoad præsens (debita proportione) applicata, optime con-vincit hanc assertionem : el rem hanc, quoad heri potest, radicitus explicat.

§ IV.

Fit obviam argumentis initio adductis.

79 Ad primum concessio antecelen-ti, juxta dicta, neganda est utraque consequentia, et ad probationem prioris, ex qua pendet probatio posterioris, di-cendum est, quod Dei. spec-tans ad intrinsecam constitutionem di-vina· essentiæ, debet esse summe perfectum perfectione eminenti, et virtuali, tam inLra omnes lineas intelligendi, quam intra cæleras alias lineas : ex eo, quod esi primordialis linea, habens rationem na-tura, in qua cæteræ omnes fornudilates, et lineæ radican-tur, a quaque nostro modo intelligendi profluunt : non tamen est necesse. ut cum præcisione sump-tum sit summe perfectum intra omnem lineam, et genus intelligendi, ita ut omnes lineas ad genus intelligendi spec-tantes formaliter contineat ; sed satis est. quod habeat summam perfectionem intra propriam lineam naturæ, et quod pertingat ad hoc, ut identice. et cum sola dis-tinctione virtuali sil inklligere scientili-cum.

Explicatur hoc. Etenim intra genus, seu (ul sic loquamur) latitudinem inlel-ligendi sunt plures, et diversæ lineæ, quia sunt plura, et distincta objecta for-malia adæquata per se inspecta : quod-vis autem objectum formale adæquatum, quasi original unam lineam. Unde du-pliciter potest aliquid dici summe per-fectum in genere intelligendi, ve! quia formaliter ambit, et continet totum il-

Li

Confir-matar ultimo.

Ad primam.

l&<£--

·*

<W'
MI

Explica-tio solutio-nis.

lad genus, et omnes lineas specie diver-
sas ad illud pertinentes : vel quia tan-
tum est formaliter. et secundum sibi
propria infinitum intra unicam lineam
secundum speciem ex illis pluribus, quæ
intra totum illud genus continentur,
quamvis si talis res constituerit lineam
primordiale ordinis intelligendi. scilli-
cet lineam naturæ. debeat non quidem
formaliter. sed radicaliter, et in virtute
habere secundum sibi propria omnem
perfectionem aliarum linearum.

Quare Cum *intelligere* Dei. ut consti-
tuit naturam divinam, non sit infinitum
in genere intelligendi, quatenus per hoc
denotatur ambire, et formaliter contine-
re totum illud genus, aut quasi genus,
et omnes lineas illius; sed solum esse
infinitum in genere intelligendi, prout
per hoc tantum significatur, esse infini-
tum intra uni- tantum lineam se-
cundum speciem ex illis pluribus, quæ
intra lotum genus intelligendi continen-
tur, scilicet intra lineam naturæ, inde
est, ut tantum debeat formaliter. et abs-
que ulla distinctione virtuali continere
ea, quæ spectant ad hanc lineam,
quamvis quia linea ista est linea primor-
dialis, et radicatis, delæat per modum
radicis, et virtualiter præhabere perfec-
tionem aliarum linearum; sive illæ sub
Ordine, et genere intelligendi, sive sub
quovis alio ordino contineantur : ac
proinde oportebit, ut ratione suæ puris-
sima* actualitatis identified sibi, cum
distinctione tamen virtuali. tam lineam
scientiæ, quam cameras alias lineas, ita
ut eas modo dicto non idenlificaret, et
esset earum quasi radix, et fontale prin-
cipium, optime colligeremus, quod adhuc
intra propriam lineam naturæ non esset
summe perfecti ; secus vero si per mo-
dum actus purissimi, et modo explicato,
prædicta habuerit.

Ad
primam
ronflr-
malio-
uem.

80 Ad pr.mam confirmationem, con-
cedendum est antecedens, et neganda
utraque consequentia. Et ad probationem
primæ. in qua innititur posterior, dis-
tinguendum est antecedens : et si sen-
sus illius sit. quod ad *intelligere* com-
prehensivum Dei requiratur, ut attingat
in eo. tanquam in causa, vel ratione
formali a priori omnia attributa, necnon
et cunctas creaturas possibles, ita ut ra-
tio formalissima attingendi omnia ista,
sit eadem essentia, ut Inbet rationem
causa*, vel rationis a priori, negandum

est : secus vero si sensus illius sit, quoi
attingat omnia ista, ac proinde egen-
tiam esse causam, aut rationem eorum,
ita ut ratio attingendi sit alia universa-
lior, et magis elevata, quam jarn innui-
mus. Et tandem neganda est consequen-
tia : quia, ut esset legitima debebat
antecedens esso* verum in priori wn-
su.

Itaque aliud est, an *inklligm*compre-
hensivum Dei, hoc ipso, quod tale de-
beat attingere essentiam divinam. auri-t
buta, et omnes creaturas possibles,
cognoscendo eam esse rationem a priori
illorum, et causam actualem istarum?
Aliud vero, an ratio formalissima attin-
gendi. tam attributa, quam creatura*,
debeat esse ipsa divina essentia, ut ba-
bel rationem causa», et rationis a priori!
Primum quidem verum est : et ita m-
telligere Dei, ut constituit ejtîs essentiam,
et est comprehensivum illius, attingit
omnia ista, ex eo, quod est ista imma-
terialis. sicut divina essentia per illud
constituta, et per consequens terminatur
ad illam tanta cognitione, quanta ab ipsa
essentia divina petitur. Secundum vero
fa sum est : quia ad *inleUigcre* com-
prehensivum Dei, satis est, quod attin-
gat cuncta hæc sub ratione quati-
am magis elevata, et universaliori, quatenus
nimirum terminatur ad omnia ista sub
ratione divinæ essentiæ. in omni sua
amplitudine in ratione objecti intclligi-
bilis, seu (ut loquamur) quatenus habet
rationem inteHigibilis divini, ut sic.

81 Nec refert, si objicias, quod in-
tellectio Dei, ut est constitutiva divinæ na-
turæ. non potest esse tanta in ratione
intellectionis, quanta divina essentia in
ratione objecti inteHigibilis, nisi secun-
dum quod est constitutiva illius, sit etiam
inlfllifjrrc scientificum : ergo, etc. An-
tecedens videtur certum. Quia essentia
divina, ut est objectum intelligibile, pe-
tit utroque modo ex assignatis cognos-
ci : ergo nisi utroque modo attingitor
ab inlelletione constitutiva Dei. ul Uli.
ac proinde nisi talis intellectio sit for-
malissime ipsamet scientia Dei. non erit
prædicta intellectio tanta in ratione cog-
nitionis. quanta ipsa essentia in ratione
inteHigibilis.

Despondetur enim, negando antece-
dens. Et ad probationem distinguendum
est antecedens : *Ul est objectum inklli-
(jibile*, per intelligibilitatem præcise om-
nino

primam ipsius, et constituentem quasi lineam fontalem, et primam in nliouo objecti inteHigibilis, negandum esi : *Ut est objectum inlrlligibilr* per intclligibilitaloin non omnino primam precise sumptam, sed ut simul involvit intelligibilitalem, quasi secundariam ip-sius, et constituentem aliam, quasi se-cundariam lineam in ratione objecti in-telligibilis, concedendum est. Et deinde eodem proportionali modo, debet dis-tingui consequens : *Quanta ipsa in raifo-rt intMgibilis*" per inlelligibilitatem om-nino primariam, et constituentem primam, cl fontalem lineam in ratione objecti inteHigibilis, neganda est consequentia ; per intelhgibilrtatem non omnino pri-mariam præcise sumptam, sed ut invol-tit aliam intelligibilitalem, et aliam lineam jam dictam constituentem, con-cedi debet.

Hinc tamen non sequitur, quod talis intellectio constitutiva Dei non sit com-prehensiva ipsius per comprehensionem omnino per se primam, quamque petit divina essentia, ut -est primo compre-hensibilis; sed solum, quod non sit comprehensiva Dei per comprehensionem (ul sic dicamus) primam, et secundam : hoc autem non inconvenit; imo oppo-situm ejus implicat. Quia cum essentia divina, ul est utroque modo comprehensibilis, spectet ad duas lineas in ratione abjecti, non potest per unicam, et ean-dem intellectionem divinam ad unam lineam pertinentem attingi; sed petet duas intellectiones virtualiter distinctas, ct ad diversas lineas spectantes, ac proinde tilis conditionis, ut id, quod una attingit per modum rationis *sub qua*, «quod-que ab alia hoc modo non potest attingi; debeat per modum rationis, *quæ* cognos-ci, ut ita nihil illius objectio eam la-tent.

Ad secundam conlirmationem patet ex dictis in solutione ad primam.

H 82 Ad secundum principale conce-dendom est antecedens : non quidem ili ut adhuc in nobis pertineat ad concep-tum naturæ esse radicem «actuum «ciendi, quatenus tales sunt reduplica-tive loquendo, sed quatenus habent ra-tionem actuum intelligendi. Et deinde neganda est consequentia. Et ad ejus probationem concesso .antecedenti, debet negari consequentia. Nam ex eo, quod in nobis esse radicaliter, ct in potentia

Salmanl. Curs. tlieab>g.t fom, l.

scientes pertineat modo dicto ad concep-tum nostra» naturæ, cl ex eo, quod hoc ipsum per modum actus purissimi debeat pertinere ad conceptum naturæ divina-, non sequitur, quod esse actu, el formali-ter sciente.ni, sit de conceptu ejusdem divinæ natunc. sed solum, quod esse radicem sciendi per modum actus puris-simi, pertineat ad ejus conceptum quid-ditativum : quia hoc qst, quod per mo-dum «actus purissimi corresponde upstate virtuti radicati, ct potential! ad scien-dum.

Sicut ex eo, quod esse radicaliter, et in potentia volitivum sit de conceptu hominis, et hoc ipsum per modum ac-tus purissimi debeat esse de conceptu divin»! naturæ, non recte colligitur, quod esse actu, et formaliter volentem, sit de illius essentia ; sed quod esse ra-dicem per modum actus purissimi volen-di, quod nihil aliud est. quam esse in-telligentem, spectet ad quidditativum conceptum Dei. Et ratio est eadem utrubique. Quoniam neque volilio, neque scientia sunt de numero earum forma-litatum, quæ habent vim ad constituen-dam naturam, sed potius eam constitu-tam necessario prwsupporiunt : et ideo id. quod correspondet per modum actus purissimi nostræ virtuti radicali ad scien-dum, et volendum, non potest esse ipsa actualis volitio, aut scientid; sed aliquis alius actus purissimus, qui per modum talis sil radix horum, scilicet *inteUigere* primordiale, quod divinam naturam cons-tituit.

83 Ad tertium concedendum est an-tecedens, et neganda consequentia. Quo-niam omnes illa- potentiæ, seu (utmelius loquamur) omnes illæ rationes inadæ-quato divinæ omnipotentiae oriuntur cx purissima actualitale divini *esse*, et in or-dine ad idem objectum formule. Cæterum licet intellectio, ut est constitutiva Dei, et ut habet rationem scienti©, conveniat Deo ratione suæ suniniæ immaterialitatis, modo tamen supra insinuato ; nihilomi-nus non competunt illi in ordine ad idem objectum formale, ut explicatum est. El ita debent necessario distingui virtua-liter.

8 i Ad quartum concedenda est se-quela, et neganda minor. Et ad proba-jionem concesso antecedenti, negari debet ; consequentia. Ad cujus probationem di-cendum est, quod licet intelligentia io

Elucida-
lio
Sfthlio-
■is
prref-
denbs.

Ad
tertiu.

AJ
quart*;ta.

DE SCIENTIA DEL

Deo, quæ correspondue in nobis habitui primorum principiorum, quaijuo est virtus intellectualis, ut docet D. Thom. I. 2. quæst. 57. art. 2. feratur in divinam essentiam secundum se, tanquam in rationem cilt, ac proinde in hac ratione conveniat cum inicllujerr Dei, ut constitutivo natura· divinæ ; nihilominus tendit ad illam sub diversa fonnaliter ratione. Quoniam intëlligentia attingit ipsam, ut est por se nola. Sicut in universum quivis habitus primorum principiorum tendit ad illa, ut por se nota : et ideo quantumvis perfecte, et infinite attingatur a Deo sua essentia per hoc lumen, seu por intelligentiam, nunquam Limen ex vi illius, secundum id, quod a sua ratione, quasi differential! affertur, pertingit ad cognitionem (ut sic dicamus) conclusionum, qun· ex divina essentia voluti inferuntur : quia omnia illa sunt extra lineam objecti hujus hinnnis, modo dicto sumpti, ex eo. quod pr.vdictæ conclusiones sunt per aliud, nempe per divinam essentiam nota». Cretorum inWltyrrr Del, ut constituit illum, tendit ad eandem essentiam sub ratione univerniliori, et mflgis elovàta, quam jam insinuavimus.

Diximus ex π illius. etc. Quia si prtediclum lumen intelligenliæ sumhtJr secundum communia, seu secundum id. quod per modum transcendentis includit, et ut identifia!ur cum aliis fornntliu-libus divinis, potest etiam ad pradict.is conclusiones extendi.

85 Nec refert, si objicias, quod ini·I·ligrrn Dei, ut constitutivum illius, est cognitio, et judicium perfectissimum de divina c&^ntia : at non est cognitio, et judicium illius, ut per aliud prius note : ergo ut note per se ipsum : ac proinde talis cognitio, et judicium habebit rationem intelligontiaë.

Respondetur enim ex motio dictis. Quod licet inlcilliijerc, ut constitutivum Dei, terminetur ad divinam essentiam, ut est per se nota speciGcative ; non tamen ut est per se nuta reduplicative, id est, cognoscitur per pnedictum inlel·liffjerr. cam esse per sd notam; et rurSUS non cognoscitur ab eo per aliquod medium, quod sit prius Ula, non tamen ratio formalissima wun cognoscendi est, eam essu per se notam : quia non terminatur ad »?am, quia per se notam. mm! sub alia ratione elevation, et magis universali, quam jam explicuimus.

Qtne solutio domnilur ox D. Thom, loco citato, his verbis · Ificmdum, quuir/u.f inleUeclunlis speculativa e.<!, jorquam intellectus speculativus)*rficitur ttd considerandum verum. hoc enim est bonum opus ejus, Vrrtun nutem est dupliciter consideratote. Ono modo sicut p<τ κ notum : et alio modo, sicut per aliud notum ; tjuod autem esi per se notum se habet ul principium, et percipitur slalfa ab intellectu : et ideo habitus perficient intellectum nd hujusmodi veri considers lioitrm, vocatur intellectus, qui est habitus principiorum. Qua· verbi cum hi Meusu formali accipienda sint, Ut ex sw constat, quandoquidem in eis .agitur de distinctione, et formali objecto virtutum intellectualium, plano indicant, ralloneiu formalem luminis principiorum desumendam essi·, ex eo. quod tendat in \$num objectam, quatenus reduplicative. ct formaliter habet esse per se notum.

86 Ad confirmationem concedenda est sequela, quoad omnes ejus partus, prætorquam quoad priorem : quia licet scientia Dei non distinguatur virtualiter a sipientia, bene tumeri n reliquis virtutibus intellectualibus ibidem enumeratis. Ratio autem, oh quam sapientia omnino identilieatur cum scientia Dei, dLTum quia, ut docet I). Thom. iJem o*t sapientia, quod jærfectissima scientia : constat autem scientiam Dei ease perfectissimam. Tum etiam : quia proprium est sapienti.f., teste eodem 8. Doct. I. 2. quæst. 57. art. 2. considerare altissimrn causas : et ita conveniente judicat, et ordinat de omnibus, quia judicium perfectum, et universale halari non potest, nisi por resolutionem «I primas causas. Qunre cum proprium «it divinæ scientia· cognoscere per altDsimas causas, scilicet per divinam essentiani. ut est causa efliciens, et exemplaris omnium. sive actualis, sive virtualiis. propterea coincidit cum sapientia : sicut etiam in Metâphysica ratio scientia·, ut sipicntiaë coincidunt : quia scientia isti procedit per altlssimas, seu universalissimas causas.

87 Ratio vero, propter quam scientia Dpi distinguitur ab alito virtutibus intellectualibus ibidem enumeratis, esi, quia habet objcctunl formule distinctum ah omnibus illis. Nam ars. ut inquit D. Thom. quasi, citata ex I. 2. art. 3. est recta ratio faclibilium, sicut ct prudentia recta

hu
r-vbt
dCV-

U ratio iigtliilium : itu tnnien ul ilia, Uslu codent S. Uocloro ibidem, si pnudas suumlur , tiibual faculitem boni o^ris, non tauioii rectum usuin illius, quia bonum artificialium non cel bonuui appetitus sod bonum ipsorum operum .irhtieabuin : el ideo tirs non præsупunit appetitum rectum : hæc vero scilicet prudentia. non solum dut facultatem boni operis , sed ellam usum , seu quoi recte tint in ordine morali ; et ia pnesupponit appetitum rectum, (ie- lervin neutra ex illis tendit in suum objectum reduplicative, et formaliter , quatenus est attingibile por suas causas, iu ut hæc sit formalissima ratio attingendi illud . sed solum specificativc, cx *}. quod licol utraque attingat causas ef» rei, circa quam versatur, ac in essentia divina tanquam in causa, suum abjectum materiale, scilicet creaturas atlinrat : neutra tomen secundum sibi peculiaria respicit divinam essentiam, ut fontalissime habet rationem causæ, et medii nd cognoscendum creaturam. ita uc in hoc propria earum ratio consistat : srd unaquæque ex illis, secundum sibi peculiaria, solum respicit divinam essentiam formalissime. el reduplicative loquendo, ut habet summam illam actunlimtem, ex qua sequitur, quod sit ratio cognoscendi t et versandi circa suum objectum materiale, scilicet circa creaturas : ita ni rado hæc cæleras alias rationes, ve- fati formalizet, ac proinde extrahat rationem illam attingendi suum objectum in essentia divina, ut in causa, ab hoc, qnod habeat rationem propriæ scientia», qua* oppositum petit.

88 Et deinde, quia ut docet idem D. Thom. quæst. citata art. G. circa agihilia tres actus rationis inveniuntur, quonun primus est consiliari : secundus . judicare; tertius est præcipero ; ideo pro primo actu ponitur specialis virtus, qua vocatur Eubulia. et translata ad LMum habet consiliari de mediis seclud- » imperfectione inquirendi, et respicere ‘»«potiam divinam, ut per modum obisti, sive rationis *sub qua*, et modo dic- io. est ratio consiliandi de mediis. Pro Nuntio vero ponuntur duæ virtutes, sci- lieci Synesis, et Gnome, ut ibidem docet Anzdicus Doctor : ita tamen ut Syncsis jndieet juxta communes regulas, Gnome pnHer illas : el per consequens utraque respicit essentiam Dei , ul secundum

rationem, quam jam mnuiuius, esi ra- tio modo euildæel ex illis proportionate judicandi. Sicut etiam quia proprius ac- tus prudeutim est præcipero , teste An- gelico Ductore ari. G. nuper citato, ptop- turea respicit etiam eandem essentiam Dei. ut eodem proportionali modo esi ratio pncipiendi. xNulla tamen ex prm- dictiH virtutibus terminatur fonnalitgr » et reduplicative ad eandem essentiam , ut habet rationem causæ, aut rationis a priori rerum cognoscibilium : ot ita omnes distinguuntur a scientia, sicut et inter s*, propter distincta objecta formalia jam explicata r quæ respiciunt. Sed oircaom- nia hæc videatur D. Thom. qua^l. ξ>7. citata per lotam, et 2. 2. quæst. 47. ari. 4. ei 5. el quæst. 19. necnon quæpt. 51. art. -D

Noc contra hæc habet vim probatio mi- noris ibidem adducta. Nam ex hoc. quod scientia Dei debeat esse perfectissima in ratione scientia» practice< *ad suminum* colligitur, debere esse perfectissimam ra- tionem m intellectu Dei exisientem, tam respectu omnium agendorum, quam fa- ciendorum, non tamen eodem modo, ac sub eadem ralionem formali sub *qua* vir- tutes intellectuales jam dicta» id habent : quia scientia respicit omnia hæc, ul sunt atlingibilia per essentiam Dei, ut habet rationem causa», vol rationis a priori eu- rum, non vero prædicto.» virtulos. Et ha- licet prudentia, v. g. sit virtus perficiens mlelleelum practicuin, ac proiudo virtus intellectualis practica, non tamon halæel, formaliter loquendo, esse scientiam prac- tical!).

89 Ad ultimum concessio antecedenti, neganda est constupentia. Bt ad proba- tionem concedendum est antecedens, tum propter rationem ibi adductam, tum etiam, quia in Deo nequit esse scientia physi- calis, formaliter sumpta : quia cognoscere p\$r medium concernens materiam sensi- bilem, dicit imperfectionem a Deo relegan- dam. Et deinde negandum esi supposi- tum. consequentia?, scilicet scientiam Dei esse infinitam in genere intellectionis, eu modo, quo est infinita in genere, seu in- tra lineam scienliæ : quia in linea scien- tiæ, quæ tantum esi unicaf est infinita tanquam ambiens, el cunLinons formatiter omnem perfectionem illius unicæ linea* ; at intra ordinem, et genus intelligomli, sub quo plures lineæ continentur, non est infinita, tanquam ambiens, ol conti?

Ad
pf**Mô*
ucm
tdiovrts
ejo*MJnu*
coolinn*.
liun/s.

Ad
ullimnra.

i .
1

nens formaliter totam perfectionem omnium linearum, sed tanquam unica linea, et ratio formalis sub illo genere contenta. Et ito potest intra idem genus intelligendi dari multiplex intellectio sub tali geitere contenta, quæ ad diversas lineas pertineat, ut ex se constat. Quamvis cum hoc stet, nō linea scientiæ cum aliis lineis jam dictis ita identificetur, ul solum virtualiter ab eis distinguitur. .

DISPUTATIO Ii.

De duplici discrimine, quod D. Thom. in hoc articulo inter cognoscentia, et non cognoscentia constituit.

I Duplex hoc discrimen, quod Angelicus Doctor in articulo adducit, pluribus est implicatum difficultatibus : et propterea peculiari disputatione eget.

* DUBIUM I.

Utrum sit vera prima differentia, quā assignati). Thom. inter cognoscentia, et non cognoscentia, quod hrr tantum habent suam formam: illa vero habent etiam formas aliarum rerum?

Quia Angelicus Doctor in patenti articulo constituit discrimen in titulo hujus dubii propositum, ut inde tandem colligat, Deum esse summe intelligentem, ac proinde summe scientem, propterea communiter Thomistæ, et alii Theologi in commentariis hujus articuli inquirunt, an predictum discrimen sit recte a sancto Doctore assignatum ? et nos etiam ob hanc rationem illud prope disputationem de *an est* scientiæ divinæ excitamus.

* §1.

Explicatio tituli.

Ut autem titulus melius intelligatur. notandum est aliud osse, an aliquid prater propriam formam, seu essentiam, habeat alteram formam distinctam a propria forma? aliud'vero. an prater propriam formam, habeat formam rei alterius, scu formam, quæ est alterius, (ut sic dicamus) subjective? Nam ad primum satis est, quod pneter propriam formam, seu essentiam, habeat in se aliam formam accidentalem. sive illa sit ab alio com-

municato. sive ab intrinsecis principii* oriatur; et sivo illa sit eadommet forma, et quidditos alterius rei, sive non. Ati sccupdum voro, m^t proprie, omnino rigore. et formaliter loquamur, desideratur, quod prater propriam formam, seu essentiam, habeat illanimet formam, quæ esi in altero : ita ut ex parte formæ nulla sit diversitos, liret ex pario modi essendi possint inter se distingui. Nam hoc ipso, quod talis forma non sit illamet, modo dicto, quæ est in altero, sed alia ex parte forma. distincto, tunc licet possit este forma alterius effective; non tamen (ut sic dicamus) subjective : quia eademmel absque distinctione ex parte formæ, quæ habetur ab uno. non habet ut ab altero.

Unde in titulo consulto, et inhærendi) verbis 1). Thom. inquisitum est, an proprium sil cognoscentium, quatenus distinguuntur a non cognoscentibus, quod habeant formam rei alterius? non vero, an sit proprium illorum, quod habeant formam alteram distinctam a propria forma? ut per hoc denotaretur non fieri in eo sermonem de quovis modo habendi formam distinctam a propria fonna : sed ita ut cademnift forma, quæ habetur ab aliis, sit etiam in cognoscentibus, et solum distinguatur ex parte modi essendi, non vero ex parte formæ habito.

2 Et propterea cum in eodem titulo inquiritur, an sit proprium non cognoscentium habere suam formam tantum? ly *tantum* ponitur ad excludendum, quod non habeant formam alterius : ita ut eadem prorsus forma, quæ est alterius, nequeat secundum importata adhuc præcise ex parte forma», esse in illis una cum propria forma ; non vero ad denotandum, quoi non habeant utcunque alteram formam distinctam a propria, et simul etiam ex pane formæ diversam a forma alterius: ut patet in aliis rebus materialibus, quæ quidem prater propriam formam, possunt etiam habere alias accidentales, sive ab intrinsecis principiis dimanantes, sive aliunde. et ab extrinseco eis communicatas, ut in aère recipiente lumen a Sole, et in aqua recipiente calorem cernitur : alumen predictæ formæ licet sint alterius, ii est. Solis, vel ignis, ut causæ eifoclivæ: non tamen sunt formæ alterius (ut sic dicamus) subjective ; id est, licet sint exdeinmet, quæ causantur a Sole, vel igue. non tamen cædemmet, quæ sunt subjective in Sole, vel igne ; sed ex parte forma.

ma sunt ab illis cundislinctie. Et ita alius esi calor ignis, et alius aqua? : ot alia est lux arris, et alia Solis.

Itando nutandum est, quod quia forma' ista». quæ a sanctu Doctore dicuntur forme alterius, sunt formæ intontiuualcs, et iu colligit, cognoscentia posse recipe- n furinam alterius roi4 nx eo , quod potest habere species inlcntiuuules illius, ut in hoc art. videre licet; propterea ut ex hoc, et ex iis, quæ in tract. dû Visione Dei diximus, patet; idem est inquirere, an cognoscentia quatenus distincta u non cognoscentibus possint habere formam rui alterius? ac quærerc, an species, seu formæ intentionalcs, quas cognoscentia nata sunt rociperu, sini eædenimet formæ, ac objectu, quæ per illis repraesentantur, quereque mediis illis cognoscuntur? ita ut licet v. gr. homo, aut aliquis color u parte rei inventi, sint ex parte modi essendi distincti a se ipsis, prout sunt in speciebus intentionalibus propriis ipsorum, seu distincti ab eisdem speciebus, ut in esse representative formaliter considerantur : attamen ex parte formai non sint diversi, sed ideminet numero color ex parte forma» consideratus, qui est a parte rei, sit etiam in specie, sive in visu mediante specie , quamvis in se, et a parte rei sumptus habeat modum essendi naturalem ; in visu vero modum essendi intentionalem.

3 Nam huc ipso , quod species sit modo explicato ejusdem prorsus naturæ cum objecto , non potest non esse proprium cognoscentium, ut distinguuntur a non cognoscentibus, quod possint habere formam rei alterius : siquidem possunt habere formas intentionales, quæ sunt ipsæmet forma», el quidditates rei alterius. Sicut e contra, si species non sunt formæ rei alterius , seu rei habentis alium modum essendi , scilicet naturalem, non poterii esse proprium cognoscentium, ut possim bibere formam rei alterius : siquidem , ut dicebamus, non nisi mediis formis intentionalibus fiunt alia. Et ita idem erit inquirere, an cognoscentia, quatenus distincta a non cognoscentibus, possint habere formam rei alterius? ac quærere, an praedictio species , quas cognoscentia valent recipere, sint eædemmet formæ , et naturæ , ac objecti , sub diverso tamen modo essendi? et licet in tract, de Visione Dei art. 2. hoc ipsum tetigerimus. ut ostenderemus implicaro contra-

dictionem , dari speciem intelligibilem creatam propriam Dei prout est in se , ex eo, quod species intelligibilis est ex parte formæ, ejusdem prorsus essentialis ac res repraesentata per illam, ita ul nihil illi desit nisi solus modus habendi illam in cue naturali : ac proinde cum imple- ed, aliquid creatum esse ejusdem natura cum Deo, implicabit etiam esse speciem intelligibilem propriam ipsius, seu repraesentativam ejus prout est in se; nihilominus, quia ibi fere per transennam de hoc egimus, nec potuimus pluribus difficultatibus contra doctrinam D. Thom. hinc inde ebullientibus occurrere, propterea in praesenti, ut in proprio loco una cum aliis D. Thom. interpretibus id discutiemus.

4 Ultimo notandum est , quod licet aliqui existiment dubium hoc potius esse do nomino, quam do re, ex eo, quod D. Thom. et ejus discipuli asserentes, species intentionales esse ejusdem rationis ,et nature cum objectis ab eis repraesentatis , solum volunt esse ejusdem naturæ cum illis in «w repræsentativo, et intentionali, et hoc nihil est aliud, quam quod predicts species repnesentent illa objecta, quod quidem ab adversariis minime negatur ; nihilominus si bone id inspiciatur , non de nomine, sed valde de re praedictum dubium esse reperietur.

Nam licet Angelicus Doctor , et ejus discipuli solum velint, speciem intentionalem repraesentare suum objectum, nec aliud præter hoc, el quod in hoc ipso involvitur, intendant; attamen hinc optime inferunt , speciem iiteulionalem esse ejusdem naturæ cum suo objecto , sub diverso tamen modo essendi, scilicet repræsentativo : quia existimant non posse praedictam speciem repraesentare intentionaliter suum objectum quoad sua praedicata f v. g. quidditativa, quin illa praedicata univoce, sive ut omnino eadem, et sub aliquo modo essendi reali sint in specie illa , et in objecto . ut ex dicendis in hoc dub. constabit : el propterea asserunt, quod hoc ipso, quod detur species repraesentativa Dei, prout esi in sa, debent praedicata realia. et quidditativa Dei univoce, sive ut omnino eadem, esso in Deo, et in specie, sub diverso tamen modo essendi reali : ac proinde idem apud eos est, speciem intenlionalem repraesentare suum objectum, ac ostendere illud per modum haben-

Alia SQInud- YBT\$io aperiens in quo ni difficultilas

S'

Râliô Hlins >aldi notanda

■t!!

M '■

f l

■

■

3

■G'

fis eandem naturam cum illo, distinctam tamen ex parte modi essendi.

5 Cæterum adversarii licet plores ex illis admittant, speciem impressam, et expressam repræsentare formaliter sua objecta; et aliqui id tantum concedant speciei expres^æ, non vero impressa», sed ei tantum virtualem representationem tribuant : non tamen per hoc volunt, quod ad hoc. ut aliqua species représentât formaliter suum objectum quoad sua pnpdicata v. g. quidditativa, oporteat, ut eademmel prællcaia sub aliquo modo essendi univoce, sive ut omnino eadem contineantur in objecto, et in specie : a»! eum sane proportionalem modum, quo homo in pariete depictus, licet repræsentet verum, et vivum hominem, non tamen pnedicata veri, et vivi hominis, ut talis, sunt univoce eadem sub aliquo modo essendi vero, et reali, tam in pictura illa, quam in ipso homine vivo, et vero. Unde licet tribuant speciei formalem repræsentationem ; non tamen quod univoce, aut tanquam omnino eadem, sub diverso tamen modo essendi, utrobique prædicta nntura, præ\1ictaque pnedicata reperiuntur : et in hoc vis hujus dubii consistit.

§ n.

*Ilcfcriur prior dicendi modus. **

6 Primus dicendi modus eat aliquorum asserentium, species intentionales, quas cognoscentia nata sunt recipere, non ease ejusdem natum·, et formacum suis objectis, etiamsi tam species, quam objectum ex parte forma». prout distincta ab eis, quaj ex parte solius modi essendi dicunt, considerentur : et propterea cognoscentia non distingui a non cognoscentibus per hoc, quod illa possunt habere formam rei alterius ; secus vero ista, ha Albertus Magnus 2. de Anima, tract. 9. cap. 11. Tolotue qufrst. 31. Rubio tract, de objectis, et speciebus sensibilibus quæst. 4. Fonseca 2. Metaphysic. cap. 2. quæst. 2. sect. 2. Molina I. part, qwest. 12. art. 1. Vazq. ibidem art. 2. Suarez, tomo 3. summa· Theologiæ tract. 3. de Anima lib. 3. cap. 2. num, 9. et in 1. tom. summa» Theologia* lib. 2. cap. 13. num. 20. et alii plures.

Modus hic dicendi quoad secundim pri s ejus partem aperto sequitur ex primi, ; ut ex iis, qua» in explicatione tituli, λ et in tractatu do Visione Dei loco ci·, DT**0 tato diximus , satis constat. Quoad primam vero probatur primo, testimonio D. Thom. qumst. 8. de vorit, art. iI. ad 3. his verbis : *Dicendum» quot inter cognoscens, et cognitum non rxiÿi-lur similitudo. quæ est secundum contententiam in nntura, sed secundum re~ præsenltilionem lanium. Constat enim, quod forma lapidis in anima est longe alterius natur»*, quam tapis in materia.

Deinde probatur ratione. Quoniam essentia divina habet perfectissimam rationem speciei intelligihilis respectu creaturarum; et tamen non est ejusdem natura) cum illis, alioqul Deus esset naturœ ereaun: ergo non est proprium speciei inielligw hilis, ut sit eadem forma , sivo natum sui objecti.

7 Confirmatur primo. Nam si essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, esset ejusdem natura? cum creaturis repræsentatis, esset similis illis; siquidem ea, qua* sunt ejusdem nature, delent esse inter se similia; hoc autem est contra illud Tsaïæ 40. ubi dicitur; *Et cui assimilastis cum*. Necnon contra doctrinam D. Thom. supra quæst. 4. art. ai 4. ergo, etc. J 11

Confirmatur secundo. Quoniam species Angelorum supremorum sunt universalissima» in repræsentando, ita ut repræsentent plures, et diversas naturas específicas essentialiter distinctas, ut in materia de Angelis communiter docent Theologi : ergo pnedicla· species nequeunt esse ejusdem natur:·· cum objectis représentait : ergo nec cætpnr aliæ species erunt idem in natura cum suis objectis. Hæc ultima consequentia patet ex priori. Priorveroex antecedenti. Quoniam unica, et eadem species intelligibilis non potest habere tot naturas completas ad ejus intrinsecam rationem pertinentes, nec tot nature completa·, et integra possunt unam, ei eandem speciem intelligihilem constituere.

Tertio. Quoniam alias duo accidentia solo numero diversa possent esso simul in co lem subjecto : at hoc repugnat, ut in tractatu I. de principio individuatioitis di p. 2. num. 57. diximus : ergo, etc. Sequ· 'a patero videtur. Quoniam dum species duarum albedinum non possunt dhtiuuui plus quam numero, si semel hahmt

habent eandem naturam numericam qui
objecti, et tamen isUe simul recipiuntur
in uculo. Quod argumentum adhuc magis
urget in speciebus intelligibilibus, quæ me-
dia intellectione singularium pro hoc sta-
tu fiunt, ul optimo docent nostri Com-
plut. in lib. de Anima disp. 18. num.
î7. et 91). et tamen si istæ ropræsen-
tent duplicem huminem, ct sunt ejusdem
naturæ numerica) cum suis objectis, ne-
queunt distingui secundum hanc rationem
plus quam numero, et quia recipiuntur
in eoilom subjecto spirituali, scilicet in
intellectu, non possunt non in eodem
prorsus subjecto recipi.

8 Quarto. Nam species sensibiles, quæ
recipiuntur in medio, aut in speculo non
sunt ejusdem essentiro cum suis objectis :
ergo neque illa), quæ recipiuntur in po-
tentiis sensitivis : ac proinde neque species
intelligibilis. Hæc ult. conseq. ex paritate
rationis patet. Prior vero ex antecedenti.
Quoniam species sensibiles diffusæ ab ob-
jecto sensibili in potentiam per medium,
sunt ejusdem essentia?, tam in medio,
quam in potentia sensitiva : sicut calor
dillusus ab igne in manum per medium,
est ejusdem essenliæ in medio, et in ma-
nu ; et similiter lux communicata oculo
a Sole, mediante perspicuo, est ejusdem
nairuræ in perspicuo intermedio, et in
oculo.

9 Antecedens autem etiam constat.
Quoniam species intentionales, quæ sunt
in medio non tribuunt illi, quod habeat
formam rei alterius ; quia sola cognos-
centia nata sunt habere prædictain for-
mim : ergo signum est prardictas species
non esse formas rei alterius, scilicet guo-
rum objectorum, seu (quod idem quoad
præsens est) non esse ejusdem naturæ
gx parte formæ, et essentiae cum illis :
siquidem forma quævis, saltem naturaliter
loquendo, communicat suo subjecto quid-
quid. ut *quo* habet in se : et ita forma,
qtrv non tribuit subjecto, ut communicet
in eadem natura, modo explicato, cum
alia re. signum est, illam non esso modo
dicto, ejusdem naturæ cum ea.

10 Quinto. Quoniam species intelli-
bilis est accidens quoddâm spirituale,
objectum vero «ejus sa»pe est substantia :
item species sensibilis non impedit sensa-
tionem, etiamsi sil in organo, et potentia
sensitiva ; at vero objectum sensibile po-
situm supra sensum impedit sensationem :
et tandem species sensibilis v. g. visus

nequit videri ; bene tamen objectum vi-
sibile : ergo signum est, species, et sua
objecta non esse ejusdem naturæ, et es-
sentiae , alioqui ea, quæ objectis conve-
niunt, non possent repugnare speciebus
illorum.

Confirmatur. Nam albedo, et nigredo
sunt inter se contraria, et ideo sunt
incompossibilia in uno, et eodem subjecto :
sed species sensibiles harum qualitaturn
non habent inter se contrarietatein, et ita
possunt simul esse in eadem parte medii,
vel in eadem potentia visiva,ut commu-
niter admittunt Philosophi ; ergo pnvdiætæ
species, et illarum objecta non habent
eandem naturam. Patet consequentia :
quoniam ea, quæ non habent easdem
proprietates, non communicant in eadem
nairura : ergo cum species sensibiles al-
bedinls, et nigredinis non habeant pro-
prielates earum, scilicet mutuo inter se
opponi ; neque etiam communicabunt in
eademmel natura cum illis.

11 Nec refert, si occurras, salis esse,
quod species, et objecta sint diversa ex
parte modi essendi, licet non ex parte
formæ, ad hoc, ut species sit accidens, et
objectum habeat rationem substantia-
; et similiter ad hoc, ut objecta sint inter se
contraria, et posita supra sensum, im-
pediant sensationem, non vero species :
quia omnia-hinc prædicata non conveniunt
naturis objectorum, nisi ut sunt sub de-
terminato modo essendi, scilicet sub modo
essendi naturali.

Nam contra hoc est, quod species in-
tentionales non possunt ex parte modi
esèendi esso diversa? rationis ab objectis,
quin etiam differant ex parte forma-
et naturæ ab illis ; ergo, etc. Antecedens
probatur. Nam modus essendi, in quo
differunt ab objectis, est esse repræsenta-
livum illorum, ut communiter admittunt
Philosophi, ct ex dicendis pro nostra
sententia manifeste constabit : at propria
ratio differentialis, et constitutiva speciei
intentionalis est, ut sit repr.esontativa sui
objecti : et ita per se primo instituta est»
ad hoc, ut illud repræsentet, ul expendunt
nostri Complui. 3. de Anima disp. 18.
num. 28. ergo nequeunt distingui ab ob-
jectis ex parte modi essendi. seu in
ropresentativo, quin distinguuntur ex par-
te formæ.

12 Accedit primo, quod cum dicitur,
speciem esse ejusdem rationis cum ob-
jecto, sive esso idem objectum sub diver-

CoUr-
tuittr.

«i

t

Solutio

11. 12.

v:

j

SB

Λ/!

Ji
H

Replica

HW * «

Addib*
taraient
pritauu.

•4”

TI

DE SCIENTIA DEI.

so modo essendi, vel hic diversus modus essendi pertinet ad naturam ipsius speciei formaliter sumpta·, tanquam ratio essentialis, aut tanquam propria passio, aut Unquam accidens reale illius? Si j ci-mum vel secundam dicatur, non poterit non prædicta species distingui essentialiter ab objecto : siquidem id. quod includit ali-quid essenziale, quod aliud non includit, aut importat aliquam propriam passionem, quam aliud non affi-rt, non potest non distingui essentialiter nb illo. Tertium au-tem dici nequii. Nam sicut objectum identiGcatur cum suo modo essendi na-turali. et talis essendi modus est illi in-timior, quam quælibet alia propria passio ipsius, et propterea nequit comparari cum illo per modum accidentis realis, ita etiam species identificabitur omnino cum suo mo-do essendi intentionali, et hic modus e»-n-di erit illi intimior, quam quadibet alia pro-prietas ipsiu cl sic nequibit se liai eni per modum accidentis realis respectu ipsius.

Accedit secundo. Quod si species in-tentionalis, et ejus objectum distingue-rentur ex]>arte moli essendi, non voro ex parte naturæ, et formæ, rueret illa maxima lumine natura· nota, et in re-bus creatis universaliter vera, scilicet, quod ea, quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se : hoc autem ad-mitti nequii, ut ex se constat : ergo, etc. Sequela probatur. Nam tunc ea, quæ species intentionales importarent ex parte forma·, identiticarentor cum modo essendi earundem specierum, et similiter cum modo essendi naturali ob-jectorum : et tamen ipsi modi essendi, scilicet esse intentionale specierum, et esse naturale objectorum, cum quibus natura illa esset identificata, non iden-tiflearentur inter se.

13 Accedit tandem, quod si esset ea-dem omnino natura ex parte natum* in speciebus intentionalibus, et objecio, tunc aliquid mirabilius cerneretur in re-bus creatis, quam in ente increato, et per essentiam : huc autem dici non po-test, ut ex se patet : ergo, etc. Sequela videtur certa. Quoniam in ente increato solum cernitur, quod eadem numero na-tura divina sit in iribus personis divini , et in qualibet sub diverso modo essen-di relativo : ai si esset eadem natura speciei intentionalis, et objeeii. tunc eademmot natura esset in objecto, ct in innumeris speciebus intentionalibus :

et quod mirabilius esset, non solum ea-dem natura numerica secundant se sump-ta; esset in illis, sed ut supposita, et terminata per propriam subsistentiam, ut ex infra dicendis constabit ; cum ta-men in onto increato et per essentiam hoc nequeat inveniri siquidem natura divina ut in Patre, ei ut terminata per Paternitatem, nequit esso in Filio.

Jj III.

Serdenlvi Artst, et J), Thom prxfertur, ct testimoniis utriusque fulcitur.*

14 Dicendum tamen est, species in-tentionales esso ejusdem prorsus natura· ex parte formæ, et naturæ cum suis objectis, et solum differre ab illis in modo essendi, seu esse ipsammet essen-tiam suorum objectorum sub alio tamen mo<lo essendi : ac proinde cognoscentia in hoc distingui a non cognoscentibus, quo l illa possunt habere formam alterius rei, secus vero ista.

Assertio hæc quoad secundam ejus partem aperte sequitur ex priori, ul constat ex iis. qua· ruim, 2. et 3. di-cebamus. Quoniam sola cognoscentia pos-sunt recipere species intentionales in ratione specierum, et formaliter sumptas, ut ex statiin dicendis patebit : ergo si semel species inlentiunales sunt ipsæmei forma*, et quidditates suorum objecto-rurn. consequens est, ut sola cognoscen-tia possint habere formam rei alterius. Patet consequentia : quia in creatis non potest haberi eadem forma, et natura al-ferius, nisi mediis speciebus intentiona-hbus. Et ita assertionem istam quoad secundam ejus partem tuentur omnes, qui eandem quoad priorem docent, quos-que num. 17. referemus.

Eim vero quoad priorem partem, sci-licet speciem formaliter sumptam, ct objectum habere eandem naturam, et solum di«lingui ratione diversi modi, quatenus natura illi in objecto est sab modo essendi naturali : in specie vero intentionali sub modo essendi intentio-nal!. et repræsentativo, docet Arist. tum 2. do Anima text 121. et D. Thom. ibidem led. 2L Tum etiam 7. Meu-phys. l(»ct. 6 apud D. Thom. his ver-bis .46 *urle vero fiunt, quorum spftw v» Hhmn est, speciem autrm dico qued-quid erat me ctijii.diM*, Quæ verba sic exponuntur

AWita-
mrijiHaj
al.iL

Ultimum
3óI)I>
üirDluiü.

Ht »·

μη.

exponuntur a D. Thom. ibidem : *Ificit* «jv primo, *quoti illa fiunt ab arte, quo- rum spectes facliva est in anima : j*r s^cicm nutem exponit quadquid erat rssr cujuihbet rei factæ per artem, ut quodquid erui este domus quando fit domus.*

*15 El huc ipsum docet idem Sanctus Doctor, tum in I. contra Gout. cap. 14. bis verbis : *Manifestum est enim, quod si faut se intclligil , oportet , quod tota |d/ni(udo ipsius contineatur in Verbo; nec ItMen substantia Filio data desinit esse in Patre : quia nec etiam apud nos desinit tue propria natura in re, quæ intelligitur, ts hoc, quod verbum nostri intellectus cx ψM re intellecta habeat, ul inlelligibilitcr eandem naturam numero contineat.* Tum quodlit». 8. art. 4. his verbis : *Species in- tdligibilis est similitudo ipsius essentiaē rei, el est quodammodo ipsu quidditas, el natura rei.* Et ut explicaret cur quodam- modo, et non absolute, ac simpliciter sit ipsa quidditas, et natura rei, statim adje- cit. quod est talis quidditas, *setundum isse inlelligibile, non secundum esse na- turale, quod est in rebus.*

Tum in hoc articulo, ubi ex eo os- ten.lit cognoscentia habere formam rei alterius, quia sunt susceptiva specierum intentionalium : si autem species istæ non essent formæ rei alterius, male inferret S. Doct. cognoscentia posse habere for- mam rei alterius, quia possunt habere species intentionales. Tum supra quæst. 12. art. 2. Nam, ut ibidem diximus, iade colligit implicare speciem intelli- bilem» et creatam Dei, quia species est ejusdem natura· cum suo objecto : ita tn si objectum sit actus purus habens omnem perfectionem, etiam species debeat hoc habere.

16 Tum in 3. contra Gent. cap. 49. clin 4. distinct. 49. quæst. 2. art. 1. et 3. dum ait, quoi cognoscens habet formam cogniti, quia habet species. Tum opasc. 42. cap. 7. in principio, dum inquit, Modem esso naturam v. g. animalis se- candam se sumptam, et eam, quæ est in individuïs. et intellectu, mediante specie intelligibili, quamvis sit sub diverso sta- tu. et modo essendi in intellectu, et in individuïs. Tum in hac 1. part, quæst. 84). art. I.

Tum denique quæst. 2. do Veritate irt. 2. ubi utramque assertionis partem docet. his verbis : *Sciendum igitur, quod res aliqua invenitur perfecta dupliciter. Uno*

modo secundum perfectionem sui esse, quod řġ competii secundum propriam speciem i ird quia esse specificum unius rei est dis- linctum ab esso specifico alterius rei, idm in quolibet re creata hujusmodi perfectioni h/itnIB in unaquaque re tantum dtest dc perfectione simpliciter, quantum perfectionis in altis speciebus invenitur : ul sic cu- juilibet rei psrfrlrio in sc considerata sil imperfecta, relati pars lotius perfectionis uni- versi, quæ consurgit tx' singularum rerum perfectionibus invicem congregatis. 1'nfa, ul huic, imperfectioni aliquod remedium rs- sct, invenitur alius modus perfectionis ut rebus creatis, secundum quod perfectio, quæ est propria unius rei, in altera re invenitur : et hæc. est perfectio cognos- centis. ih quantum est cognoscens : quia secundum hoc n cognoscente aliquid co- gnoscilur, quod ipsum cognitum aliquo modo est apud eognoscentem. El ideo in 3. f/r Jntma dicitur, animam esse quodmn- modo omnia : quia nata est omnia co- gnoscere, cl secundum hunc modum 'possi- bile est, ut in una re totius universi perfectio existai,

Übi , ut vides, distinguit S. Doctor modum habendi perfectiones universi se- cundum modum, quo illas habent cog- noscentia , scilicet mediis speciebus in- tentionalibus , a modo habendi illas alia ratione : ac proinde secundum ewenaturalo, seu modo naturali ; et inquit, quod secun- dum hunc ultimum modum essendi nihil creatum potest habere omnes perfectiones universi ; secus vero secundum illum priorem , secundum quem cognoscentia possunt habere perfectiones aliorum : imo si fuerint perfectissima , possunt in eis esse omnes perfectiones universi, quatenus omnes illa» per modum cogniti, seu me- diis speciebus intentionalibus , in quibus omnes earum perfectiones continentur, pos- sunt esse in illis.

17 Nec explicationes horum testimo- niorum, quas adversarii adducunt, sunt alicujus momenti, ut intuenti, et ex iis, qua» in prima ratione pro assertionem remissivo dicemus, satis patebit : et ideo consulto (ut id obiter dicamus) omittuntur.

Eandem sententiam luetur I). August. 2. in Genesim cap. 8. ubi inquit : quod dc Ormamoto» et aliis rebus, quæ refe- runtur producta», Genesis L dicitur, quod bi> factio sunt : quia firmamentum . ot aliin hujusmodi res factu· sunt semel in mente Angelica per species eorum . et

Λ

↑
ÎV1 <?

\$1 ‘, ./il
• , I·
, ■;<
I ? . I

•B
w T»
?

•j

præterea in suis naturis ad extra : ac proinde aperte sentit, species intentionales rerum, et res ipsas esse ejusdem naturæ, el quidditatis, quamvis, ut dicebamus, habeant diversum modum essendi.

1,nde tam Aristote). quam Angelicum Doclorem , et D. Augustin, sequuntur , communiter plures, et gravissimi Theologi, Cajetan, in præsentia , et 2. de Anima capit, II, in explicatione primæ conclusionis Aristotelis , § Circa eandem conclusionem occurrit, et in haç I. pari, quæst. 79.art. 2. %, quoad secundum. Ferrar.

contra Gen:, cap. Aï. et lib. 3. cap. 49. Durandus in 4, dist. 49. quæst. 2. Bannnz, Zumel, Zananl. Ripa, Nuar. et Gunzal. in hoc art. Ledesma do perfectiono Doi, quæst. 8. art. 4. in explicatione primæ rationis pro secunda conclusione, N. Complut, in lib. da Anima disp. 18. num. ÎU. communiterque Thomisue.

IV.

Sententia Aristotelis, el D. Thomæ rationibus stabilitur.

Frior
n(io pro
hone.

18 Trior autem, et fundamentalis ratio pro assertionem desumitur ex iis, quæ ex Angelico Doctoro tractatu præcedenti disputationo 2. num. 132. adduximus ad probandum, implicare dari speciem representativam Dei prout est in se : quæ potest sub hac forma proponi. Quoniam species intelligibilis représentons quidditative hominem, verbi gratia (quod idem «lc specio expressa seu verbo illius dicimus) repraesentat formaliter eundem hominem , et est similis illi : ergo dicet relationem similitudinis ad ipsum, ac proinde erit ejusdem naturæ eum eo quoad id, in quo est illi similis , non quidem sub modo esseudi naturali, sed sub alio modo e&sendi, scilicet intentionali, sive intelligiliili. Antecedens constat ex iis , quæ N. Complut, in lib. de Anima disp. 18. num. 26. docent, et nos in tract. prædicto de Visione Dei disp. 2. num. 139. ox ipsis docuimus.

Prima vero consequentia ex antecedenti palet. Quoniam ea. quæ représentant formaliter, el quidditative aliud, sunt ei similia in eo, quod représentant : et quæ sunt similia dicunt relationem similitudinis in eo. in quo sunt similia. Secanda

vero ex hac constat. Quoniam relatio similitudinis fundatur in identitate natura*, quoad id, ia quo extrema suat simila: et iu si species intelligibilis qaiiJiUMve repni.senlaas hominem, est similis illi ia hoc, quod de illo représentât, et bx< relatio debet fundari in identitate ejus «in quo sunt similia , scilicet in quidditato, quam species représentai, non poterunt non , modo dicto , esse ejusdem naturæ.

Et licet huic rationi plures, ct diversu' solutiones ab adversariis adhibeantur: quia tamen ex iis, quæ loco citato diximus, satis impugnaue manent, propterea in præsenli nihil amplias dicemus. Videantur tamen omnino ibidem dicta : quia ratio hæc roborata umon cum iis, quæ loco citato adduximus esi, quæ potissime assertionem D. Thom. et nostram suadet.

II) Secunda autem, et principalis ratio depromitur ex eodem Angelico Doct. qua&. 80, jam citata. UI autem melius capiat. notandum est ex doctrina D. Thom. ibidem, quod licet in non cognoscentibus reperiatur unicus tantum appetitus, qui appetitus naturalis dicitur ; attamen in cognoscentibus duplex ad minus appetitui datur, scilicet appetitus naturalis, et iusuper animalis , et in hominibus alius, nimirum rationalis, seu volumas unicum appetitu animali. Inter hos autem appetitus hoc est discrimen , quod appetitus naturalis in cognoscentibus repertus, solum fertur in connaturalia , et propria rri, cujus esi talis appetitus : ut constat in appetitu naturali levis ad locum sursum, et ignis ad generandum sibi simile. At appetitus animalis, vel rationalis terminatur etiam ad alia? res, ut cum proximis per hunc appetitum volumus plura bona , et nobis plura alia , quæ non sunt connaturalia nostræ naturæ.

Hinc ergo sequens ratio deducitur. Qua omnis inclinatio, et appetitus necessario sequitur ad aliquam furmam, ut inductive constat : at in non cognoscentiliusappeiitus isto est ita limitatus, ut solum tendat in ea, quæ sunt connaturalia forma? propria ipsius rei, in qua est talis appetitus : e contra vero appetitus animalis, nui intellectualis non solum terminatur in actu secundo ad connaturalia, et propria illius naturæ, in qua esc, sed etiam ad alia, quæ per sensum, vel intoUectum apprehenduntur : ergo signum est. non cognoscentia

cesti* tantum habere propriam formam, cognoscentia vero formas aliarum rorum : mm quidem ita, ut eas habeant sub modo ruendi naturali, quia hoc implicat, ul ex êâ, et ex statim dicendis constabit ; sed suo modo essendi inlentionali, el mediis ipfdabui intentionalibus, quæ sunt idem « parts format cum objecte représentait), et diversæ in prædicte modo essendi, Major admittitur a Philosophis , ct lheologis. Minor vero constat ex notabili proposito, quod etiam communiter ab illis recipitur. Consequentia autem ex majori, et minori aperte videtur sequi. Quia alius mdinalio rei excederet formam , quam habet talis res : atque adeo subsequeretur xd ilhm, ut supponitur, et non subse- queretur : siquidem propria inclinatio ad aliquam formam subsecuta nequit illam excedere, ut intuenii constabit. Unde sicut repugnaret esse in non cognoscentibus aliquam inclinationem in bona connatu- nlii alicui formæ, quin talis forma modo 3ii proportionate in eis esset : ita re- pugnabit esse in cognoscentibus inclina- tionem ad ea, quæ sunt propria bona alterius formæ, nisi talis forma modo j proprio cognoscentibus, atque adeo cog- Boscibiiller, et intentionaliter, seu fquod idem est) mediis speciebus intentionalibus in illis reperiretur.

•0 Ex quibus omnibus magis patet id, quod supra innuebamus, scilicet speciem inlentionalem non tam dicendam esse ejusdem naturæ cum suo objecto, quam esse essentiam, et quidditatem illius sub dio modo essendi , seu esse ipsum met objectum sub modo essendi représenta- tive. Nam per hoc, quod aliquid dicatur ejusdem naturæ cum alio, non tol- litur necessario, quominus possint esso duo individua ejusdem naturæ. ut constat in duplici calore : at species, et objectum non possunt esse ejusdem natura» per modum duplicis individui participantis fttnlem naturam secundum speciem, et .diversam secundum numerum.

El ratio est aperta. Quia si species mtentionalis repræsentel naturam ipsam, v. g. humanam absque conditionibus in- diriluantibus; tunc sicut talis species ictnntionalis représentât naturam ipsam in fua plenitudine, et abstractam α condi- tionibus individuuantibus illam dividენტibus, ita nequii sub modo essendi inlentionali, H ppr.psentalivo habera naturam illam mbviduatam, et per modum alicujus ex

individuis participantibus talem naturam, ut ex se, et ex iis, quæ loco citato in tractatu do Visione Dei diximus, satis constat. Si autem species illa inientionalis représentée naiuram individuatam, tunc cademrnet natura numerica, ut talis, quæ est in objecto sub modo essendi naturali, est in specio sub alio modo essendi, nempe inlentionali propter rationes djetas, scilicet, quia mullo ties contingit, ul re- praesentet formaliter non solum naturam utcunquo, sed ut est individuate, et mediante illa specie, et forma intentio- nali potest esso per se primo in natura cognoscente appetitus, et inclinatio in ea, quæ sunt connaturalia, et propria illius naturæ, ut individuate).

Animadversiones wild nolanda pro solutione argumentorum opposita sententia.*

21 Ut argumenta contrarié senlentiæ longo melius, el cum magna perspicuitate maneant soluta, placuit aliqua prænotare, ex quorum plena intelligentia facile, et dilucide omnia, quæ ab adversariis obji- ciuntur, corruent. In primis ergo notan- dum est, nomon speciei sensibilis, vel intelligibilis esse impositum ad significan- dum eandem speciem, nun solum secun- dum suam naiuram, et secundum quod est ejusdem rationis cum objecto, sed etiam ut est sub modo quodam essendi adaptato, et proportionate ad hoc, ut uniat objectum ipsum cum potentia, tra- hendo illud cognoscibiliter ad ipsam po- tentiam. Sicut etiam nomen, quoi est impositum ad significandum objectum ejusdem speciei, v. g. hanc albedinem, ab eadem repræsentatam, denotat ipsam albedinem non solum secundum suam essentiam, sed etiam secundum modum essendi naturalem, et entitativum, quem in so ipsa habet, quique est connatura- lis ipsi, prout est in se : ct propterea albedo simpliciter, et absolute dicta dicit pTædictam albedinem sub hoc modo es- sondi naturali, ut a num. 38. usque ad 4L hujus dubii ex Arist. et D. Thom. magis explicabimus.

Diximus, *trahendo illud cognoscibiliter ad ipsam potentiam*, non quidem ut per hoc denotaremus, objectum debere neces- sario secundum suum *esse* entitativum esse alibi extra ipsum cognoscentem . et

Animal- \crsirt prima.

• l r - - -

M

DE SCIENTIA DEI.

per speciem trahi ad ipsam potentiam cognoscitivam ; nam oppositum hujus in essentia Angeli habente rationem speciei intelligibilis respectu sui intellectus, et in ordine ad propriam intellectionem contingit ; sed ut significaremus, quod adhuc tunc objectum , et ejus natura non est unita cognoscibiliter, seu in *esse* objecti cum suo intellecta, nisi mediante specie, sive .mediante ipsa essentia, ul habet rationem speciei intelligibilis : et ita cognoscibiliter trahi ad ipsam quatenus unitur nova unione cum illa, et nova ratione unita sunt.

Seconde.

22 Secundo notandum est, quod in prædicta specie sensibili, aut intelligibili continentur duo ordines rerum , duoque genera essendi : et unusquisque ex his ordinibus habet suum proprium constitutivum : et quodlibet ex his constitutivis dicit etiam suum, aut suos peculiare modos essendi. sub quibus esu Et propterea possunt tot, atque diversa pnedicata de specie intelligibili , v. g. verificari, nempe quod secundum unam rationem sit ejusdem naturæ cum suo objecto , ut num. 14. dicebamus; et secundum aliam diversæ, ut ex statim dicendis patebit:et similiter, quod secundum unam considerationem sit accidens , et qualitas quædam, ut numero sequenti dicemus ; et secundum alteram possit esse substantia, ut ex iis, quæ in tract, de Visione Dei disp. 2. num. 135. asseruimus, et ex jam asserendis constabit : sicut etiam , quod secundum quandam sui rationem limitetur, et coarctetur a potentia intellectiva , in qua recipitur ; secus vero secundum alteram, quin potius secundum illam maneat ita ampla, universalis, et illimitata, ac si non uniretur cum prædicta potentia, ut disp. præced. num. 22. et deinceps dicebamus, et sic de aliis.

23 Tertio notandum est, quod primum ex iis, quæ inveniuntur in prædicta specie est ordo, et genus entitativum, et naturale, prout distinctum ab intentionali, sive ab *esse* intelligibili formaliter sumpto, et huic ordini, et generi entitativo assignatur suum proprium constitutivum, necnon et suus proprius modus essendi, etiam entitalivus, et naturalis. Et ita species intelligibilis repræsentativa, v. g. hominis in *esse* entilavo considerata, dicit rationem, et modum naturalem accidentis. et qualitatis entitativæ, a* naturalis, petitque veram inhærentiam. necnon

peculiarem rationem atomam, quam licet ignotam possumus describere, et explicare per hoc , quod est talis conditionis, ut habeat sibi adjunctum per modum accidentis inseparabilis rxu inlentiona'e ejusdem speciei intelligibilis : ac tandem affert propriam naturam numericam distinctam a natura numerica, quæ in *eu*. entilavo reperitur in quacumque alia specie intentionali.

MMT' j

Et ratio hujus notabilis e>t aperti. Quoniam <w cognoscibile formaliter sumptum, debet fundari in <<jr'entitativo et naturali ; ac proinde *esse* cognoscibile formaliter acceptum, quod reperitur in specie intelligibili, debet supponere tanquam fundamentum ejjr entitativum, et naturale ejusdem speciei : cumque prædictum **w** entitativum non sit substantia, sal accidens, quippe quod recipitur in intellectu ; et ratio hæc accidentis debeat esse contracta per propriam rationem diflerentialem, et atomam , necnon et numericam distinctam a qualibet alia, quæ in alia specie intentionali reperitur, ut ex terminis ipsis constat, oportet, ut praxlieta species secundum **w**c entitativum dicat rationem accidentis entitativi, necnon et rationem atomam, ac numericam, quas jam innuimus. Et tandem cum ordo entitativus ultra proprium constitutivum afferat etiam suum modum essendi natoralem, et entitativum, indo est, ul pradiclæ speciei representative* , v. g. homijps, ut pertinenti ad hunc ordinem debeat suus modus essendi naturalis correspondes, per quem distinguatur a modo ilio essendi intentionali, et reprasentativo, quem prædicta pnedicata quiddiutiva speciei constituentia illam in eoe entitativo, et naturali, haberent in specie alia (si daretur) repræsentante per se primo , et directe *esse* entitativum, et naturale speciei intelligibilis repræsentantis v. g. hominem.

24 Quarto notandum est, quod prædictu Quod species ultra hunc ordinem, et *ast* entitativum continet etiam in se alium ordinem, et genus essendi intentionale, seu (ut melius loquamur) ordinem, e: genus cognoscibilis formaliter sumptum, et secundum hanc rationem habet suum proprium constitutivum, et insuper suam proprium modum essendi iudispensabilem. et per se primo ab ea petitam, Quia ut nuper dicebamus, nomen speciei, et ipsamet. ut est sub hoc conceptu,

IWSi

reptu, non denotat sunm solam quid-
diiium. ot constitutivuii, quod, wj πX
iiefa considi, et cx dicendis uniphus
pttebii, nullum est uliud in recto, ot
formaHier sumptum præter ipsam natu-
ram objecti» quam repræsentat; sed
ciiim dicit peculiarem modum essendi,
sub quo prædicta natura est. Quia vero
pr.« liciu»· modus essendi indispensabilia,
fere nunquam inveniri potest, quin ha-
beat alium modum essendi admixtum,
de quo statim, propterea fere semper
illi admiscetur.

Unde species intelligibilis repræsen-
tiva, v. g. hominis, sic considerata,
dicit tanquam constitutivum ipsius om-
nia pnedicata quidditativa ejusdem ho-
minis, quæ per eandem speciem repræ-
sentantur. Et deinde alfert proprium
modum essendi per se primo petilum,
scilicet tantam, vel tantam immateriali-
litem ita modificatam, et depuratam, ut
natura objecti possit, ut est sub hac
paritate sic modificata, trahi ad polen-
tam intellectivam, et uniri cum ipsa.
Et ratio est. ^Nam cum proprium sit
producta· speciei intelligibilis trahere na-
taram objecti ad potentiam intellectivam,
el unire ipsum intelligibiliter cum ea,
oportet ut prædicta species contineat in
se tam naturam ipsius objecti, quam
modum essendi ita immaterialem, et
modificatum, ut sit adaptatum ad hoc,
ul possit fieri hæc unio, ac tandem
quod prædicta natura ibidem contenta,
sit ipsum constitutivum talis speciei sic
consideratæ. Tum quia species, et ob-
jectum quoad suum constitutivum in
recto, et formaliter importatum, debent
eae idem, ut ostensum est. Et prop-
terea juxta naturam objecti eandem, vel
diversam, quam repræsentant, sunt, vel
non sunt per se primo ejusdem rationis,
aut diversæ.

25 Tum etiam : quia eodem propor-
tionali modo philosophandum est in ob-
jecto, et in ejus vicegerenie, scilicet in
specie. Et ideo sicut objectum, v. g.
homo, alfert suam propriam naturam,
et hinc tanquam constitutivum ipsius, et
insuper proprium modum essendi natu-
ralem. lia etiam species intelligibilis
afferens propriam naturam hominis sub
pnrdiçto nio lo, importabit illam per
nudnui constitutivi ipsius, modificatam
Umen per suum modum indispensabi-
lem : nam modus iste, et modus essen-

di naturalis objecti repræsentati per spe-
ciem. necnon et modus vs&eiidi enliialivos,
quem de materiali species intelligibilis
alfert, sunt modi inailæquali respectu
unius, et ejusdem natune, v. g. huma-
no», qui hoc ipso quod inadæquaü, non
arguunt distinctionem in illa ex parte
nature, sed potius, quod sicut in illo
conjuncto, in quo natura est sub modo
essendi naturali, habet absoluto, et sim-
pliciter loquendo natura illa, quod ipsa
sil principaliter, et per modum consti-
tuti importata, ct modus ille lautum
habeat absolute loquendo rationem mo-
di : ita, proportionem servata, in conjunc-
to illo, in quo natura est sub modo
essendi intentionali, scilicet specie v.
g. intelligibili, philosophandum est.

26 Cæterum prædictus modus iulis-
pensabilis tantæ. vel tantæ immateriali-
tatis sic moihuaaUDj ut species sob illo
possit sensibiliter, aut intelligibiliter uniro
objectum cum potentia, trahendo illud
ad ipsam, fere nunquam invenitur in
creaturis, nisi species ista, et immate-
rialitas ejus sit sub alio modo repræsen-
lativo. qui est modus essendi diminutus.
Et propterea eadem species fere semper
habet adjunctum prædictum modum re-
praesentativum, et diminutum, qui est
talis conditionis, ut sub illo possit ea-
dem numero substantia Angelica, v. g.
Michaelis, quæ secundum suum c.ue
naturale est in ipso Miçhaêle, esse etiam
sub hoc modo essendi repræsentativo in
specie intelligibili ipsius, quæ est in
intellectu Gabrielis; ac proinde esso etiam
in eodem intellectu prædicti Gabrielis :
cum tamen sub modo essendi naturali
finito, ct Hmitato non possit utrubique
esse. Attamen cum hoc suit, ut modus
iste essendi repræsentativus, et diminu-
tus non pertineat ad conceptum speciei
intelligibilis in cwc speciei formaliter sump-
ta*, nec sit modus indispensabilis ejus :
quamvis, ut infra in hoc eodem dubio
dicemus, hoc ipso, quod modus iste di-
minutus detur, semper aflert concomi-
tante/ rationem speciei v. g. intelligibi-
lis, ct modum Sndispensabilem ejus.

27 Ratio^ autem , ob quam diximus
fere nunquam inveniri in creaturis mo-
dum essendi immaterialem, ita depura-
tum, et purificatum, ut possit unire
objectum cum potentia per modum spe-
ciei, nisi simul habeat adjunctum mo-
dum essendi repræsenlativumt et dimi-

Ilalio
posterioris
cnuelca-
tionis
ηΦ0-I.
primam
rjw
partem.

-1 ;

·ui.

PI

I·.

nutum, est. Quoniam objectum sensibile, prout est in se ipso, habet admixtum inultum de maleridilale, ci crassitie. Et ila nequit, nisi depuretur ab hac, el sit sub modo essendi diminuto, el representative* qui est subtilior, et depurabor, uniri eum potentia. Et similiter objectum intelligibile creatum nunquam habet hninaierialilarem, seu modum essendi immaterialem ita depuratum, et modificatum, ut possit saltim naturaliter loquendo per se ipsum uniri in ratione objecti, et speciei intelligibilis. msi sii ipsa substantia intelligentis comparata cum proprio intellectu, vel ipso intellectus, et alia accidentia illius, el nisi omnia ista sint in eo statu, ut non pendeant in *intdlhi* a phantasmatibus.

28 Nam licet substantia ipsa intelligentis. ul v. g. substantia Angelica, sit depurata a materia physica; nihilominus quia ut in tractatu de Visione Dei disp. 1. num. 47. ditimas, et explicuimus, non est sua inlelligibilitas, nec est pute forma intelligibilis; ideo licet possit proprio intellectui uniri per se ipsam in ordine ad sui intellectiorem, non tamen cum intellectu alieno, nisi ut est in specio intentionali, et nisi { ul sic dicamus sit vestiti modo illo essendi representative, et diminuto. Et ita non habet secundum se modum essendi immaterialem ita depuratum, et modificatum, ad hoc. ot habeat respectu cujusvis intellectus Angelici, verbi gratia, rationem speciei intelligibilis, nisi misceatur prædictus modus essendi.

Maxime quia nihil potest sub modo essendi naturali uniri cum duplici intellectu : quia prædictus modus essendi limitat, et coarctat, ut id, quod est forma hujus, nequeat esse illius. Et propterea ut num. 16. dicebamus, provisum est in remedium hujus de *rw* intentionali sub modo essendi repræsentativo : ut ita substantia, verbi gratia, Angelica, possit et suum , el alienum intellectum intelligibiliter informare : ac proinde tunc necessario debet pnedictus modus essendi diminutus, et representativus immisceri.

29 **Our autem ut ita tacita? quidam** JecllOni °Mter satisfiat) licet spectes intelligibilis. et intentionalis repræsentatira substantia» Angelica?, verbi gratia, Michaelis , non sit sub suo *cwr* diminuto ipsa intelligibilitas, sicut nec substantia ejusdem Michafclis, nihilominus possit

unire eundem MiolioAlem in ratiunu ubpcti cum intellectu alieno, nempe Gabrfeh, cum tamen Michael se jpao non po**it hoc munus præslare, eunalabil ex di<*Qdis in tractatu do Angelis , ot ex iit, quæ in tractatu do Visione Dei disp. 2. num. 2 »8. tetigimus, etiam patet. Nam sicut ad hoc. ut aliquid sil ipea essentia et existentia absque aliqua distinctione, requiritur, quod sit actus purus in ordine entitativo. non tamen ad hoc. ut sit sola existentia, ita ad hoc, ut aliquid sit objectum directe , et per ee primo cognitum ut çtiod et habens tuodutu c\$sendi naturalem, et simul sit species intelligibilis sui , qua- possit uniri cow alieno intellectu , requiratur , quod fit actus purus in ordino intelligibili, ac proinde , quoti sit sua intclligibilitas, ul in prædicto tractatu de Visione Dei disp. 2. num. 47. diximus : secus vero ad hoc, ul per se, et directe habeat precise rabonem speciei intelligibilis , ut in specio intentionali habenti modum essendi repræsentativam, et diminutum, contingit.

31' Ratio autem, propter quam aberimus, prædictum modum essendi repræsentativum, et diminutum, nec pertinere ad conceptum quidditativum speciei in rAk* cognoscibili, et formaliter sumpta*, neque esse modum indispensabilein ejes. est, quod species intelligibilis, modo dicto accepta, unium petit, quod sit ipsa natura objecti, et quod afferat illum modum essendi ita immaterialem , et modificatum , ut sub illo possit unire objectum, et nataram ejus cum potentia, ut docet D. Thom. supra quæst. 12. art. 2. ad hoc autem non est necessarium, ut natura objecti uniatur cum potentia sub modo essendi representative, et diminuto. Et ita quando objectum per se ipsum affert hæc duo , ut contingit in substantia Angeli respectu sui intellectus, tunc non indiget specie intelligibili, fer quam sub modo essendi repræsentativo uniatur cum prædicto intellectu ; sed ipsamet substantia Angeli absque hoc modo essendi diminuto habet rationem speciei intelligibilis. Cum vero objectum nequit per se ipsum uniri potentiæ, ex eo, quod non habet modum illum immaterialitatis ila depuratum, et modificatum, sicut alprelictum munus requiritur, ul in eadem substantia Angelica, v. g. Gabrielis, Mpectu intellectus Michaêlis propter rationes num. 28. dictas , accidit , lunc est necessaria

lift
°.*.

; T

Taciti
Uo(iHlr°
dHaiUr.

lû!*
«K

ce&uru species alia intelligibilis, per quam
rttelAOtia Gabrielis cum intclloclu Mi-
dttèlif, ct sub modo essendi repræsentativo
d diminuto uniatur : quamvis adhuc tunc
modus iste diminutus non sit indispen-
sahlbUr. ct per se primo petitus, sed
aliquo modo per accidens, quatenus de-
flentur ob defectum illum, qui in mo-
do essendi immateriali per so primo
prtdo invenitur, ct modus iste potest all-
qtttndo ab isto modo essendi diminuto
seccrnl, et separari.

3! Potcstquo hoc ipsum magis explicari
ex eo, quod substantia Gabrielis in *isse*
p- speciei formaliter consideratm, secundum
g’ <|cun rationem unitur cum proprio intel-
lectu, et species intentionalis ejusdem Ga-
lridis, quæ residet in intellectu Michafilis,
cui Gabriel per suam substantiam nequit
miri, sant ejusdem rationis, quoad omnia,
qui ad prædictam speciem modo dicto
saajptam, tam ex parte quidditatis illius,
•tam ex parte modi essendi indispensa-
biliter petili, requiruntur, nt in tractatu
de Visione Dei disp. 2. num. 107. dixi-
mos. El propterea si Gabriel intelligeret
se ipsuiu per speciem intentionalem a se
distinctam, ct quidditative ipsum repræsen-
üntem, tone illa intellectio esset ejusdem
specieiaemodo est. Et similiter si admittere-
turspecies creata, quidditative repræsentans
Deam prout est in se, tunc visio beatifica,
mediante illa, elicitam, esset ejusdem speciei
eidemmet visio, quæ nunc a beatis me-
dante essentia divina per niodum speciei
intelligibilis elicitur : et tamen si species
TBpræsentàtiva Gabrielis, quæ est in în-
tèU&iu MichaOlis , sumatur secundum
codam essendi repræsentativum, ot dimi-
Mtum, quem allen, non potest non secun-
dem istum differre a modo essendi. quem
salutantia Gabrielis, ut unita com suo
intellectu in ratione speciei intelligibilis
importat : siquidem modus ejus essendi
non potest esse modus essendi repræsen-
ilivus, et diminutus : ergo signum est,
qaol prælicius moilus repræsentativus, et
diminutus non pertinet indispensabiliter
il speciem intelligibilem, in *esse* cognosci-
bili, el formaliter sumptam : slvo tanquam
qaiblitam ejus, sive tamquam modus in-
dlspensabilis illius.

Diximus, non pertinere ad speciem in-
Ullizibilem in *esse* cognoscibili, et forma-
lior sumptam : quia si sumatur, ut expli-
cant per hoc nomen, et conceptum speciei
intentionalis, et representative, solet ex

communi usu sumi pro specie ilistincla ah
objecto quoad niodum essendi, el invol-
vente modum essendi repræsentativum, ct
diminutum : el ita ut sic concepta, cl ut
est sub hac reduplicatione, ac significa-
tione, debet necessario involvero pricdic-
tuin modum diminutum, ut ex se con-
stat.

32 Utrum autern prædictum *esse* repræ-
sentatlvuin, et diminutum, licet non per-
tineat ad conceptum speciei imelligibili-
., nec sit modus Indispcnsabilis ejus, nihilo-
minus sit modus indispcnsabilis respectu
speciei sensibilis, ut talis : et an id con-
tingat, ex eo, quod petatur ex vi sua· li-
ncte. vel ox aliis capitibus indispensabili-
bus, licet non ex vl propria? lineæ; et ideo
si per impossibile daretur objectum visi-
bile ita depuratum, sicut ipsa species vh
sibilis, ut multi, quos nostri Complui,
in lib. de Anima, disp. 10. nam. 6. re-
ferunt, hoc ipsum de luce fatentur, tunc,
ut ipsi etiam concedunt, se ipso, absque
modo essendi diminuto uniretur cum visu
per modum speciei intelligibilis, et in ur-
dine ad sui visionem. Itaque an hoc, vel
illo modo circa speciem sensibilem, ut ta-
lem, philosophandum sit, ex iis, quæ jam
innuimus, constat; et ex iis, quædicemus,
amplius patebit.

Ex quo etiam manet solata quætani
objectio, quæ forlo alios premeret, nimi-
rum, quod species intelligibilis necessario
ct indispensabiliter ex vi proprite linete
dicit naturam objecti cum tanta, vel tanta
immaterialitate, ita modificata, et depura-
ta. ut possit unire objectum cum poten-
tia : ergo si *esse* rcpræsentativum, ct dl-
minutivum requiritur (ut modo dicebamus)
ad hoc, ut essentia Gabrielis uniatur in-
telligibiliter cum intellectu Michaelis ; con-
sequens erit, ut modus essendi repræsen-
tativus et diminutus per se pertineat ad
conceptum speciei intelligibilis, coalescen-
tem (ut num. 21. diximus) ex natura ob-
jecti intelligibilis, et ex modo immateria-
litis requisita* ad hoc, ut uniat objectam
cum potentia intellectiva.

33 Ex dictis igitur hæc objectio manet
soluta. Nem sicut in opinione aliquorum
substantia materialis, verbi gratia, materia
prima, habetsuas partes entitativas, et qua-
litas etiam suas; et nihilominus hie partes
in «w partium considerata», non distin-
guuntur formaliter, sel tantum materialiter,
ct per accidens : ex eo, quod ad ratio-
nem partium entilativarum formaliter

ulqrc-
tfo.

·
B ·
iff
·

\\
4
I

TA

ti

Ent>o'j-
|w.

DE SCIENTIA DEI.

sumptarum tantum requiritur, quod una non sit alia, et quod constituent unicum lotum entiiativuin intégrale, aut quasi intégrale; sive illu l sit de materiali substantia» sive qualitas, etc., ita etiam quodde formali dicit modus ille indispensabilis, quem species intelligibilis affert, est tanla, vel tanta immaterialius, ita depurata» ct modificata, ul possit unire objectum cum potentia. Quod autem hæc immaterialitas afferatur, ex eo, quod species afferat modum essendi repræsentativum, et diminutum, vel alium modum essendi, verbi gratia, substantialcm, hocdemateriali, et per accidens est. Et ideo, ut nuper dicebamus» species intelligibilis manet eadem, et sub modo essendi immaierialiiaiis jam dicto, sive sit eub modo essendi diminuto, sive non : et prædictus modus essendi immaierialiiaiis, quoad formale, quod affert précise consideratus, est ejusdem speciei, et rationis, tam iu specie intelligibili, quæ esc substantia» quam in specie intelligibili, quæ est accidens : et habet modum essendi diminutum quotiesprædictæ species uniunt unum, ct idem objectum, ut ex dictis constat.

Animad-

pnor
..

34 Ultimo notandum est, quod licet facta computatione omnium modorum essendi, qui ultra naturam objecti reperiuntur in specie intelligibili, fere semper sint saltim tres jam enumerati; nihilominus multolies Doctores fatentes modum illum essendi naturalem, et entitativum, non distinguunt, ita expresse, et sub nominibus jam dictis modum illum essendi indispensablem peti- tum ab eadem specie; sed aliquando confundunt quodammodo illum cum «se, ct modo essendi intentionali, et représentative ; attamen multolies etiam utrumque modum essendi aliquo modo inter se distinctum fatentur. Et propterea inquiunt id, quod nos modo dicebamus, scilicet substantiam Gabrielis, ut habet rationem speciei intelligibilis respectu sui intellectus, esse ejusdem rationis, quoad omnia, quæ indispensabiliter petuntur ad speciem intelligibilem, cum specie intelligibili repræsentativa ejusdem Gabrielis, et residente in MichaMe : quamvis substantia Gabrielis non habeat præ lic- tum modum essendi repræsentativum. et diminutum ; bene tamen debitum illum modum essendi immaterialem jam explica- tum, in quo pra»dictus modus indispensabi- lis consistit.

TchU--
U(r
J quo
illiv.

Et deindet quia uterque modus essendi, tum sub modo essendi intentionali, tum etiam sub modo essendi représentative con-

linetur, propterea multolies ultra modum essendi naturalem, solum assignant aliquem ex his duobus.

35 Hatio autem, ob quam sub modo es- sendi intentionali uterquo modus includitur, ct propterea assignato hoc rw, asrignintor etiam ambo modi jam dicti, ea pst. Qca cum modus essendi intentionalis dicat mo- dum speciei intelligibilis, aut verbi, conve- nientem illis formaliter, el peculiariter, ut deserviunt ad cognitionem, intentionem, seu attentionem intellectus (hæc enim om- nia quoad præsens iu idem redeunt) et præ- dicta species secundum illum modum essen- di per se petitum deserviat peculiariter, el per se primo ad prardictam attenliuneio, et secundum modum essendi repræsenüvum sit etiam peculiariter destinata, modo ex- plicato. in ordine ad illam : propterea uter- que modus essendi sub modo essendi in- tentional! comprehenditur.

Unde prædictus modus essendi solet dis- lioguiinse ipsum formaliterin «jc intentio- nal!. et in exse intelligibili sumptum, secan- dum quam rationem solet denotare modum illum essendi per se, et indispensabiliter petitum ; et in se ipsum secundum ea, qua aliquo modo per accidens, et materialiter involvit : et secundum hanc rationem, so- let inter alia denotare modum essendi di- minutum, et repræsentativum : qui fere semper requiritur, ex eo. quod alias objec- tum non posset in ratione objecti uniri propter conjunctionem, quam habet cum aliis rationibus impredientibus hanc unio- nem. licet prædicta conjunctio non conve- niat illi per se, et indispensabiliter ex vi propri.e linea., sed ex vi aliarum linearum.

3ü Et similiter ratio, ob quam sub modo essendi repræsentativo uterque moins in- volvitur, est. Quia *esse* repræsentativum po- test sumi dupliciter. Primo quidem pro modo essendi diminuto representative, et ostensivo, cujus munus sit, ut species sub illo habeat per modum principii *quo* repræ- sentare, seu ostendere potentiæ cognosced- væ objectum, quod sub illo in ea continetur, et media hac repræsentatione unire illo! cum eadem potentia. Vel pro modo essen- di, non quidem diminuto, sed talis condi- tionis, ut species sub illo etiam habeat quo- dammodo representare per modum principii quo ipsum objectum potentiæ, quatenus sub illo habet ostendere illud ipsi potentiæ, et unire idem objectum cum ipsa, adhuc per- fectius. quam si uniretur mediante modo essendi representative. ut contingit in sub-

stantia

C***.
riit
Him
MK .
Kir&

stantia Angelica, ul habet rationem speciei | intelligibilis respectu proprii intellectus, ct non altert modum illum essendi repræsen-
utivuni. Quare cum sub *esso* representati-
ve ulerque modus repnesentandi, seu os-
tendendi comprehendatur, inde est, ut
assignato modo essendi repræsentativo, et
non limitando illum ad modum essendi di-
minytum, ibidem etiam duo isti modi es-
sendi, quodainniûdodistincti a modo essendi
naturali, involvantur.

37 Quinimo uterque sub modo essendi | representative, ct diminuto invenitur. Quia
licet modus essendi intentionalis indispen-
sabilis, jam explicatus, non sit semper, et
indispensabiliter conjunctus cum modo es-
sendi representative), et diminuto : e con-
verso tamen modus iste essendi represen-
talivus est conjunctus cum modo essendi
immaterialitatis indispensabili, et non ut-
cunque, sed ita ut modus essendi repræ-
sentativus, et diminutus per se primo petat
hanc conjunctionem : et propterea sub mo-
do essendi representative uterque modus
essendi innuitur, et includitur. Unde talis
modus essendi adæquate, et non cum præ-
cisione sumptus, secundum quam rationem
dicit se ipsum, ut identificanlem, tam *esse*
diminutum, quam modum illum indispen-
sahilem, dicit de formali, et magis principa-
liter modum indispensablem ; quamvis
eam precisione sumptus, secundum quam
rationem solet frequentius significari sub
hoc nomine *modi essendi représentativî, el*
diminuti, solum denotet modum istum di-
minutum : et propterea etiam modus essen-
di repræsentativus adæquate acceptus, solet
etiam distingui in ipsum secundum id, quoi
de formali importat, ct secundum id, quod
deformati non affert. Sicut etiam (ut id
obiter dicamus) sub *esse* intentionalis inclu-
ditur, et involvitur etiam illa natura objecti,
qua* est sub illo modo, et similiter sub *esse*
representative : quia licet natura illa possit
cs-e sine his modis : non tamen ipsi sino
illa : ct propterea si adæquate, et secundum
id, quod per se primo petunt identificari,
sumantur, tunc magis principaliter dicunt
naturam, quam prædîctos modos.

Quare ob hanc rationem non multolies
rolom utemur nominibus simiilicantibus
esse naturale, et *esse* intentionale, ac re-
praesentativuin, et similiter nominibus de-
notantibus modum essendi, naturalem,
inientionalem, et repræsentativum : quia
sub his omnia, quæ ad speciem quoquo-
modo pertinent, continentur : et ex nu-
Salmant. C'urs. iheolog. torn. /.

per cJiclis constat, quid ibidem sub his
nominibus, ct qua ratione involutum sit.

§ VI.

*Solvuntur argumenta opposilx senlentix
prxler ultimum.*

38 Ad primum ex testimonio D. Thom, |
petitum, constat ex dictis in § praced. |
Quomodo D. Thom, loquatur de specie in- |
tolligibili, non quidem in *esse* intentionalis
et repræsentativo, çpjoad naturam, quam
sub hoc *esse* affert, sed de ea in *esse* natura-
li, et entitativo, secundum quam rationem
habet distinctam quidditatem a se ipsa
primo modo sumpta, et ab objecto per il-
lam repræsentato.

Adde, quod speciem esse ejusdem na-
turæ cum objecto in *esse* repnesentalivo,
est esse idem cum illo non absolute, et
simpliciter, sed cum addito, et condi-
tione diminuente modum habendi talem
naturam, scilicet in *esse* repræsentativo.
seu [ut loquitur D. Thom.) secundum re-
præsentationem. Unde merito S. Doct.
loquens absolute, et simpliciter, dixit, spe-
ciem lapidis, quæ est in anima esse longe
alterius naturæ ab ipso lapide : quia ad
hoc, ut esset absolute, et simpliciter ejus-
dem nature, requirebatur, ut haberet
prædictam naturam sub modo essendi na-
turali, ex eo, quod *esse* intentionale, ul
distinctum ab *esse* naturali est *esse* diminu-
tum, et secundum quid, ac cum addito ;
secus vero *esse* naturale et entitativum. Et
ideo esse aliquid tale entitativo, et natu-
raliter, est esse absolute, et simpliciter
tale; esse vero solum intentionaliter, et
sub modo essendi repræsentativo laie,
est esse secundum quid, et cum addito,
scilicet inteniiionaliter, (ale, et represen-
tative. Per quod etiam ad alia testimonia,
quæ ex D. Thom. poterant adduci, satis
constat.

39 Nec refert, si dixeris, quod *esse* in-
tentionale est *esse* elevalius, quam *esse* na-
turale, et entitativum ; ergo si semel spe-
cies intentionalis est ipsa quiddilas sui
objecti sub *esse* intentionalis, et repræsen-
tativo, tunc cognoscentia, quæ in so sus-
cipiunt prædictam speciem, non solum
habebunt naturam objecti absolute, et
simpliciter, seri sub nobiliori modo es-
sendi, quam si illam haberent sub modo
essendi naturali, el entitativo. Consequen-
tia videtur legitima. Antecedens autem ex

Ail
prinaaui.

Objec-
tio.

fe :È ; 'Si.
'»♦1. |.*.) &i.4

!7& ¶

A

sopradictis constat. Quoniam . intentionale est minus materiale, ac proinde magis liberum a materia, quæ *Qs*/ radix potentialitalis, et imperfectionis.

Respondetur enim, quod intentionale præcise sumptum, non est, nis» un- tum secundum quid perfectius, et eleva- tius, quamrwe naiurale,et entiiativum : et propterea ratione hujus majoris elevationis potest extendi ad aliquos alios effectus, ad quos nequit pertingere *wvr* enllativum. Neque oppositum hujus convincit proba- tio antecedentis. Quoniam *tm* magis li- berum a materia est cæteris paribus no- bilius eo, quod est magis materiale : secus vero quando cætera non sunt paria, ut in present» contingit. Unie licet accidens spirituale sit minus materiale, quam sub- stantia materialis; non tamen ideo est absolute, et simpliciter nobilius, quam illa, ex eo, quod cætera non sunt paria.

40 Poteslque hoc explicari, et con- firmari, ex eo, quod forma intentiona- lis, licet sit ejusdem rationis cum for- ma, quæ est sub *esss* naturali, vel potius sit ipsamet sub alio modo essendi, nihilominus non denominat simpliciter subjectum, ut species intelligibilis, aut sensibilis albedinis. non denominat illud simpliciter album. Tum quia id docet Aristot. 2. de Anima text. 121. dicens : Quod species intentionalis alicujus rei est eadem essentia ejus, cujus est speciet non iu quantum hujusmodi dicitur, sed in quantum hujusmodi est. Quod est idem ac asserere, quod prædicta species est id^m cum forma, cujus est species, non tamen denominat absolute, et simpliciter sicut illa. Tum etiam : quia denominatio fit a forma secundum suam propriam, et con- naturallem perfectionem; forma autem in specie intentional! non habet conditiones debitas suo proprio, et connatural» mo- do existendi, scilicet modo naturali, sed proportionalis modo essendi cognosci- tivorum : et ideo nec denominat subjec- tum. ncc ipsa denominatur talis absolute, et simpliciter loquendo, sed cum ad- dito, scilicet in esu cognoscibili, sive in- tentional» : ergo signum est formam, ut est sub prædicto ewe intentionali, ac proinde prædictum *esse*, excedi absolute in perfectione ab cwc naturali, el esse quid diminutum. Nam forma subexsc non dimi- nuto. maxime si sitpermanens, non potest non denominare illdd simpliciter, ac deno- minari talis.

Occam-
Cur.

EJorith-
inr
>olQtio.

i | Ad secundum concessa majori, ct minori, dislinguendym est consequent : et concedenda conseq. si intelligatur de specio colluta cum suo objectu primario; neganda vero, si intelligatur do eadem spe- cie comparata cum suo objoclo secundaria, quod prædicta species per modum catw repræsentat, ut in essentia divina contingit. Quare licet species repræsenians aligaLl tanquam objectum primarium, debeat esse idem quoad formam repra*sentaia cum illo ; non union est necesse, ul iit hoc modo idem cum objecto secundario. Nam cum repræsentet objectum prima- rium per se, et ratione sui, et ul tale est, oportet, ut sit ejusdem naturæ cum illo, sub alio tamen modo essendi. **Al** cum re- pnrsontei objectum secundarium jam dic- tum ratione alterius objecti, per se primo repræsentati, non oportet, ut sit ejusdem naturæ cum illo, sed cum eo, ratione cujus illud représentai. Adde satis ad minus esse ad rationem speciei, quod eminenti, aut virtual! modo contineat naturam soi objecti secundarii, ut in essentia divini respectu creatu rarum cernitur, quamvis non semper prædicta continentia sit necessa- ria.

42 Ad primam confirmationem patet ex modo dictis. Quoniam, ut bene no- tavit Ferrara 2. contra Gent. cap. 98. quando forma est eminens, et eminenti modo continet formam , et naturam al- terius rei, non esc ejusdem rationis cum Hia, nec debet esse proprie, et in ri- gore loquendo ei similis : quamvis e con- tra forma inferior in illa contenta, possit cum illa similitudinem habere ; et ita li- cet creaturæ sint similes essentiæ divinæ, non tamen divina essentia est similis creaturis.

Hoc autem optime explicuit D. Thom. in I. dist. 19. quæst. 1. art. 2. in cor- pore , dicens , quod illa forma dicitur esse alicujus, quod habet eam plene, et secundum omnem rationem : et ita quan- do duo habent aliquam formam plene, tunc ambo sunt ad invicem similia. Si autem forma sit plene in tano , et di- minute in alio, tunc quod participat ta- lem formam diminute, est simile alteri, et non e contra : sicut pictura est si- milis homini, non tamen e converso. At forma, in qua, et per quam Deus inteliigit omnes res, scilicet sua essentia f est tantum in ipso Deo pleno, et perfecte ; in aliis vero rebus, solum invenitur di- minute.

A4

mu-
es.

minute, et secundum participationem, seu imitationem analogam: et propterea reſ creatæ dicuntur illi eodem modo similes, cum tamen Deus nulli creatura? similis sit.

H 43 Ad secundam confirmationem respondetur pro nunc, fatendo species intentionales supremorum Angelorum repræſentari distincte, et formaliter plures, et diversas naturas específicas: ita tamen, ut ista» habeant se per modum objecti secundarii, et ratio alia universalior, in qua omnes illarum conveniunt, et sub qua continentur, habeat se per modum objecti per se primo repræſentati, ut bene notavit Nazarius tom. 3. in 1. part, quæst. 55. artic. 3. controversia 1. notabili 6. referens Cajetanum, et Ferraram. Nam cum prædictæ species intentionales sint altioris, et eminentioris ordinis, et peculiari ratione dicantur participationes divinæ essentiali, ut habet rationem speciei intelligibilis, inde est, quod sicut divina essentia, ex eo, quod est perfectissima in ratione speciei intelligibilis, potest plura, et diversa objecta secundaria, specie diversa, et quoad propria eorum repræsentare, licet objectum primum ipsius unum sit unicum, ita prædictæ species intentionales possunt, proportionali modo, habere plura, et diversa objecta secundaria, et objectum primum earum esse unicum.

Cæterum hinc non sequitur, has species intentionales esse formaliter ejusdem quidditatis cum singulis ex illis naturis repræsentatis; et ut inter se distinctis, sed esse ejusdem naturæ cum ratione illa per se primo repræsentata, in qua omnes conveniunt; et insuper continere eminenter, et superexcedenti modo naturas illas specie distinctas, seu (quod idem est) esse rationem superexcedentem illarum: quia licet repræsentet eas secundum propria ipsarum, repræsentat tamen ipsas secundario, et ratione alterius rei per se primo repræsentatæ. Sed de his iterum in tractatu de Angelis sermo redibit.

U 41 Ad tertium respondetur, quod si loquamur de specie intelligibili, aut sensibili vel quoad esse repræſentativum, seu (ut melius loquamur) quoad modum essendi repræſentativum cum præcisione «impium, vel quoad esse materiale, et naturale illius, jam constat ex iis, quæ tract. 1. disp. 2. num. 73, et 74. diximus, et ex iis, quæ nostri Complut, in

lib. de Anima dijp, 18. quæst. 6. docent; quia dicendum sit, et quomodo modus isto essendi, et aie vnitativum prædictarum specierum distinguantur essentialiter, ut scite docuit, et probavit Cajet. 3. part. quæsi. 35. art. 5. Si vero loquamur præcise de natura numerica, ut sub modo essendi indispensabili elucet in speciebus intentionalibus, tunc non inconvenit duas naturas solo numero diversas esse in eodem sensu, aut intellectu: quia, ut disp. præcedens a num. 22. usque ad. tetigimus, et in b. a. num. 72 usque ad 84. dicemus, sensus, aut intellectus non comparantur ad prædictas species saltem sic sumptas, per modum subjecti proprie talis, nec ipse secundum istam rationem individuatur ab illis, sed a natura ipsa representata, non utcumque, sed connotando, quod sit sub modo essendi naturali. Cur autem natura sic sumpta radicaliter individuet speciem sensibilem modo dicto acceptam, constat ex iis, quæ num. 21. et a num. 38. usque ad 41. diximus.

45 Ad quartum respondetur, negando antecedens. Et ad probationem, concesso 1.»««@. antecedenti, neganda est consequentia. Nam licet demus, quod quævis forma communicet sub subjecto connaturali, et capaci quidquid ut quo habet in se, non tamen oportet, ut illud communicet sub subjecto, quod ab ea respicitur potius tanquam medium, quam ut subjectum, quodque eo ipso non est capax omnium rationum formalium, quæ in prædicta forma inveniuntur, vel in præsentia contingit. Nam species sensibiles recentæ in medio, aut in speculo, potius respiciunt illud per modum medii, quam per modum subjecti. et inhærent illi non ut ibi sistant, sed ut possint devenire ad suum proprium, et connaturale subjectum, aut quasi subjectum. Et ideo prædictæ species recipiuntur in medio, non quidem secundum esse intentionale, et repræſentativum, cujus non est capax; sed solum secundum esse naturale, et entitativum: ac proinde non tribuunt illi, quod habeat formam rei alterius. Ratio autem, propter quam prædictum medium non est capax recipiendi esse intentionale, et repræſentativum speciei, est, quia in idem redit, uniri speciem secundum hoc esse, et constituere id, cui unitur in actu primo completo, ex parte objecti requisito, in ordine ad cognoscendum prædictum objectum.

Nec deest aliquale exemplum , quo possit hoc ipsuju magis elucidari. Nam in actu morali, v. g. reddendi tribulum do-
Litum, repentur ordo naturalis prout dis-
Linctus a morali, el simul ordo moralis :
ct unusquisque ex his ordinibus baltei
suum proprium specifica!ivuni, pqtestque
juxta probabilem multorum sententiam ,
manere talis actus, utpertinet ad ordinem
naturalem, absque eo, quod maneat quate-
nus pertinet ad ordinem moralem , ut si
absque deliberatione aliqua fiat. Si ergo
prædielus actus potest perseverare, se-
cundum quod specui ad unum ordinem,
non manente eodem, ut ad alium ordinem
pertinet, cur eadem species intentionalis,
ut pertinet ad ordinem entiutivum, el
naturalem, quatenus distinctum ab inten-
tionali, non poterit informare aliquod
medium secundum hinc rationem, non
informando illud, ut pertinet ad prædic-
tam ordinem inteniiionalem ; el affert pro-
priam naiuram sui objecti, ex eo, quod
pnediclum medium est incapax ex parte
sui, hujus posterioris unionis , non vero
illius prioris ?

9 A

£ VII.

Solvitur ultimum argumentum.

A4
nllioiQAJ.

4G Ad ultimum, quod fusiori indiget so-
lutione, concedendum est antecedens
quoad omnes ejus partes : ita tamen, ut
quoad primam, in qua dicitur, speciem
intelligibilem esse accidens quoddam spiri-
tuale, et objectum illius sæpe esse sub-
stantiam, intelligatnr de specie intelligibili
in esse entitativo, et naturali, non vero in
esse intelligibili, et repræsentativo. Et dein-
de neganda est consequentia. Ad cujus
probationem dicendum est, quo i ea, quæ
conveniunt objeciis ex parte formæ, et na-
tura., nequeunt speciebus inientionaiibus
repugnare : secus tamen ea, qua* conve-
niunt illis, ut sunt sub modo essendi ma-
teriali, et entitativo, ut in præsentii con-
tingit. Nam quod objectum sensibile
positum supra sensum impediat sensatio-
nem, aut sentiri possit tanquam objectum,
quod competit illi non utcunque, sed ut
est sub suo molo essendi materiali, et na-
turali. Et ita non mirum, quod non conve-
niat speciei sensibili, quæ sub diverso mo-
do **essendi est forma**, et natura prædicti
objecti.

Per quo»! etiam ad confirmationem salis
patet. Nam albedo, et nigredo non sum
qualitates inter so contrarias nisi ut euni
sub modo essendi materiali, et cnlitati-
vo : non vero præcise rationo naluræ. el
formæ importais; imo nec ratione modi
essendi repræsentativi : et propterea spe-
cies intentionales earum non sunt incoæ-
possibiles in eodem subjecto, ant medio.

i7 Unde D. Thom. de sensu, et sensato Er »
lect. ultima prope medium solvit ex Arin. {
hanc eandem confirmationem his verbis : &.W
*Hanc autem objectionem Aristol. removet
in lib. de Anima, cum dicit : El imposnbits
est album, et nigrum esse simul, quare nec
species pati ipsorum. El innuit solutionem
per hoc, quod sit hujus, nempe sensus, el
inltHigentnr, vd intellectus. Per quod datur
intelligi. quod non omnino se habet in sen-
su, d intellectu , sicut in corporibus na-
turalibus. Corpus enim naturale recipit
Jormas, secundum esse naturale, et male-
riale, secundum quod habent in se conlra-
ridatcm. Et ideo non potest idem corpus
simul recipere albedintm, d nigredinem :
sed sensus, d intellectus recipiunt formas
rerum spirilualiter, d immalerinliier, se-
cundum esse quoddam intentionale, prout
non habent contvarietatem. Unde sensus, el
intdleclus, simul possunt recipere species
sensibilium contrariorum : cujus simde po-
test videri in diaphane, quod in una, el
eadem sui parte immutatur ab albo, d ni-
gro : quia immutatio non csl materialis,
secundum esse naturale, ul supra dictum
est.*

Ubi etiam expendendum est (ut id obiter
dicamus, et simul appareat, quam recte
ista cum iis, quæ in solutione ad tertium
dicebamus, cohaereant) consulto S. Docto-
rem *olum dixisse, quod immutatio, que
fit in medio ab albo, et nigro, potest esse
in eadem parte medii : ex eo, quo i immu-
tatio ilia non est materialis secundum esse
naturale; non vero addidit, quod est se-
cundum esse cognoscibile repræsentativum
formaliter sumptum. Quia, ut loco citato
dicebamus, species non recipiuntur iu me-
dio formaliter in esse coimoscibili, et ut re-
pi æsentaivæ sunt, sive secundum naturam,
quam représentent; sed solum in rween-
litalivo : quamvis non in esse entitativo
materiali, et crasso, quod habent ipsa
objecta sensibilia; sed secundum *essr* im-
materiale magis elevatum, minusque con-
cernens materiam, et denique talis condi-
tionis, ut non repugnet in eodem medio.
et

ct subjecto cum esse adhuc entitativo, ct naturali, et α materia elevato quod species nuredims secum aifert. t

48 Potcbtque amplius elucidari hsrc.com-
pssibllitas specierum inlentionnlium ro-
pnisentantium diversas naturas, qçæ se-
cundum modum essendi naturalem, quem
inter so habent, sunt incomposibilos, dis-
cursu, quem luco nuper citato adducit D.
Thom. necnon el Ariel. 7. Metapbys. ubi
eûm S. Doctor lect. C. Nam postquam
Philosophus protulit verba supra a nobis ro-
bia, scilicet : *Ab arte autem fiunt, quorum
species in anima est, speciem nutem dico,
quodquid erat esse cujuslibet*, slalim explica-
ret, quomodo licet formæ aliquas artificiatæ
sint inter se incomposibiles, ut sunt sub
molo essendi naturali in se ipsis; non ta-
men ut sunt in intellectu ; quamvis ibidem
sit quiddilas talium formarum, inter se alias
incomposibilium, addidit : *Etenim contra-
riorum modo quodam eadem species, priva-
tionis enim substantia, quæ substantia est
oppositi, ut sanitas infirmitatis, illius enim
absentia ostenditur infirmitas.*

49 Quæ verba sic explicat D. Thom. ibi-
dem. *Dicit ergo primo, quod illa fiunt ab ar-
te, quorum species facliva est in anima. Per
speciem autem exponit, quodquid erat esse
cujuslibet rei facte per artem, etc.* etiere sta-
tim subjungit : *Hæc autem forma, quæ est
in anima, differt a forma, quæ est in mate-
ria. Nam contrariorum form# in materia
sunt dicersæ, et contraria : in anima autem
est quodammodo una species contrariorum :
ethoc ideo, quia formæ in materia sunt prop-
ter esse verum formatarum. Formæ autem
in anima sunt secundum modum cognoscibi-
lem, el intelUgibilem : esse autem unius con-
trarii tollitur per esse alterius : sed cognitio
unius opposili non tollitur per cognitionem
alterius: sed magis juvatur. Unde formæ op-
positorum in anima non sunt opposite, qui-
nimo substantia, id est, quodquid erat esse
privationis, est eadem cum substantia oppo-
sili* (intellige per modum rationis superex-
cedenlis, quæ per se primo affert naturam
oppositi positivi, licet innuat, et repræsentet
consequenter ipsam privationem, ut ex iis,
quæ ex eodem D. Thom. art. 9. et 10.
hujus quæst. et in hoc eodem dub. diximus,
constat). *Sicut eadem* (prosequitur sanctus
Doctor) *est ratio in anima sanitatis, ct infir-
mitatis. Per absentiam enim sanitatis cogno-
scitur infirmitas. Sanitas autem, quæ est in
anima, est quædam ratio, per quam cognos-
citur sanitas, et infirmitas.*

Quare solutio ibidem data, lam ad hoe
ultimum argumentum, quam ad ejus confir-
mationem, et modo explicato intellecta, est
optima. Et ad probationem in contrarium
negandum est antecedens. Ad cujus proba-
tionem concessa majori, juxta ea tamen,
quæ § præcedenti diximus, neganda est mi-
nor, si intelligalur do specie in ratione spe-
ciei formaliter sumpta, et de esse repræsen-
tativo, ut dicit modum essendi diminutum,
aut secundum quod distinguitur a forma,
quæ sub illo modo essendi ibidem contine-
tur : quia, ut ex dictis constat, constituti-
vum prædictæ speciei est forma, et natura
illa ibidem contenta.

50 Nec quoad hoc obstat id, quod ibidem
tangitur, scilicet species intentionales esse
per se primo institutas ad repræsentandum.
Nam, ut nostri Complut, loco citato docent,
debet intelligi de eisdem speciebus. ut di-
cunt naturam repræsentatam, et sub modo
essendi representative.

Ex quo ad id, quod primo loco additur,
dicendum est, hunc modum essendi repræ-
sentativum nec pertinere ad naturam objec-
ti, aut ad ejus speciem intelligibilem forma-
liter consideratam in esse cognoscibili ,
tanquam aliquid essenziale, aut propriam
passionem; sed tanquam modum essendi
illius : qui comparatur ad ipsam secundum
se sumptam, per modum accidentis prædl-
cabilis, virtualiler ab illa distincti : siquidem,
ut nuper dicebamus, eademmet natura albe-
dinis, vel lucis existentis in pariete sub
modo essendi naturali, non est ibidem sub
modo essendi representative, et diminuto,
, et est in specie intentionali sub prædicto
modo essendi representative, non vero sub
modo essendi naturali.

Unde prædicta lux ex parte formæ, et
naturæ, et cum præcisione sumpta abs-
trahit ab hoc, quod est esse sub modo
essendi naturali , intentionali, et repræ-
sentativo, et dicit pnedicata essentialia
lucis, prout abstrahunt ab hoc, quod est
esse re ipsa, et ad extra actum perspi-
cui, ut perspicuum est (per quod propria
ratio ejus, ut est sub modo essendi na-
turali, explicatur) vel ab hoc, quod est
eademmet pnedicata esse intelligibilité!",
aut sensibiliter actum perspicui, seu ab
hoc , quod est illamet proni cata ibidem
contenta, esse principium sentiendi, aut
intelligendi eandem lucem, ut est actus
perspicui ad extra.

51 Nec obesi id, quod ibidem addu-
citur, ad probandum modum hunc essendi

Defendi-
tor,
solutio
nata. 11.
Iridib.

Addib-
menluru
primani
rnnlrj
'illam.

non posso j^{er} modum accidentis cum natura cio intentional! repræsentata comparari. El ratio est. Nam licet modus iste essendi repræsentativus sit aliquo modo intimior, quam propriæ passionis talis natura*, quatenus minus ah ea distinguitur, quotiesprædictanatura est suh illo: attamen deficit a ratione propria? passionis propter ea 1 quæ modo dicol^amus , scilicet quia natura potest omnino conaturaliter esse in aliquo sine illo : ut dum est sub modo essendi naturali, non vero sub repnrsehtativo.

menUm
seeua-
dam.

Ad illud vero, quod secundo loco additur, respondetur, maximam illam esse universaliter veram in creatis , quoties aliqua identificantur cum aliquo tertio, ut est sub modo essendi naturali, finito» et limitato ; non vero quoties identificantur cani tertio, ut ex se præscindit a modo essendi tam naturali, quam intentional!, et repra^sentativo. Nam sicut est proprium essentiæ divina*, quia divina est. quod cum illa, ut dicit suum modum essendi naturalem identificentur très personæ divinæ, et tamen non identificentur inter so, ita est proprium cujuslibet naturæ , quod cum illa, ut præscindit a diversis istis modis essendi , possint identificari modus essendi naturalis proprius illius, et modus essen li repræsentativus ; quamvis i isti inter so non identificentur. Et ratio est. Turn quia, ut ex D. Thom. dicebamus, sicut est proprium naturæ divinæ esse in tribus personis, ita est proprium cujuslibet naturæ, ut possit esse in se, et ad extra, et simul in intellectu mediante specie : et sicut personæ divinæ inter se opponuntur, ita in creatis modus essendi naturalis objecti représentati per speciem, et modus repræsentativus habent inter se suam incompossibilitatem.

52 Tum etiam : quia, ut ex D. Thom. quæst. 1. de verit. art. 2, dicebamus, esse hoc intentionale, et repræsentativum diminutum provisum est in remedium defectus, et limitationis, quam esse naturale, et modus essendi illius in creatis importat, quatenus secundum prædictum esse nequit eadem prorsus forma, et natura, secundum ea, quæ ex parte formædicit, esse in se ipsa, et in cognoscentibus a se diversis ; bene tamen sub molo essendi intcntionali, et representative, ac proinde sicut prædicta forma dum cut in se ipsa, (d sui» modo essendi naturali, identiliratur cum illo motio essendi, ita dum

est in specie , et .sub modu vssendi intentional!, et-ropræsentativo, dcbet i kn tificari cum illo ; cum tamen pnedicti modi essendi, quos natura illa in specie batat, Ot in se retinet, non sint inter se, prout sic, identificati, ut ex se patet,

Diximus *prout sic* , ut denotaremus, quoi etiam modus essendi naturalia, ut se tenet ex pario rei repræsentatœ, et rcpnvsenutur una cum natura per speciem, atque adeo prout est sub modo essendi representative, elucens in specie intentional! , potest etiam cum modo essendi representative identificati, ut intuenti constabit : tunc tamen potius se habet per modum objecti repræsentati , quam per modum puri, et precisi modi essendi.

Ad illud autem» quod ultimo loco additur, neganda est sequela. Et ad probationem dicendum est, longe mirabilius esse, quo.1 eademmet natura , ut est sub suo modo essendi naturali, sit in tribus personis identificata cum illis , ut habent modum essendi naturalem , quam quod aliqua natura, ut præscindit a modo essendi tam naturali, quam intentional·, sit identificata cum modo essendi naturali, et innumeris aliis modis essendi intentionalibus , et repræsentativis, quantumvis talis natura sit individual, et suppositata, dummodo natura sic individuata, et suppositata consideretur sub dicta præeisione. Et ratio est. Quoniam ad illud prius requiritur infinitas in natura; secus voro ad hoc posterius, ut ex dictis satis liquet.

DÜBIUM IL

*l/trutii cognoscentia non solum habranl for-
innm rd alkrüis , sed rtiam fiant j*rt
idoniĩMem nti* res in esse cognoscibili,
sice rcprwntatiro?*

53 Dubium hoc propter eandēih rationem movemus, propter quam præcedens excitavimus. Quia nimirum I). Thom, in hocartic. nd melius, et clariusostendenduin, Dèuta essê summe intelligentem, ac proinde sumine scientem, non solum inquit. propriam esse cognoscentium habere formam rei alterius, sed etiam , ut statim explicabimus , innuit , quod cognoscentia fiunt per identitatem aliæ ros in cognoscibili. Quare, quia exactor notitia modi habendi formam roi alterius, qui rebus cognoscentibus convenit, necnon plura ad ordinem cognoscitivum, et cognoscibilem spectantia,

spêclantia j ex decisione , ct excussione hujus dubii valde pendent , propterea in pnrsenll una cum discipulis D. Thom. illud excitamus, et accurato ipsum discu-tere conabimur. El licet in tractatu dc Visione Dei aliqua huc perlinentia teti-gerimus ; quia tamen pluribus objectionibus contra doctrinam D. Thom. ab adversa-riis adductis non potuit ibi occurri, nec mens ejusdem S. Docturis exacte expli-cari, ideo de hoc in præsenti, ut in pro-prio loco agendum nobis esi.

Pro tjplicalionc liltili aliqua prolibantur.

54 Verum quia, sicut certum est, non esse necessarium cognoscentia habere for-mam rei naturalis in esse entitativo, et naturali, sed in esse repræsentativo, sive cognoscibili, ita etiam dubitari nequit, quin eidem cognoscentia non fiant res cogno-scibiles in esse entitativo , et naturali , prout esse hoc ab esse repræsentativo, sive cognoscibili distinguitur ; ideo non dubitamus, an cognoscentia fiant aliæ res absolute, et simpliciter, seu in esse na-tarali, et entitativo, sed cum addito, sci-licet in esse cognoscibili.

«2- Cæterum, quia idem est cognoscentia fie-ri res alias in esse cognoscibili, sivo repne-sentalivo, ac fieri easdem res sub illo modo essendi, quem habent in specie intelligibili. ex eo, quod solum sub illo modo essendi, quem habent iri specie, convenit rebus co-gnitis, aut cognoscibilibus, ut sortiantur il-lam diversum modum in esse rcpræsentaü-\o, sive*in esse cognoscibili; proptereq in Hem redit inquirere, an cognoscentia fiant aliæ res in esse cognoscibili, sive repræsen-tiüvo; acquærerô, utrum prædicta cognos-centia fiant ipsæmetspecies intentionales in nse cognoscibili, aut repræsentativo sump-te, ita ul non solum habeant utcunque fie-ri tales species, sed ita intime cum eis, modo dicto consideratis, uniantur, ut sub dicto modo essendi fiant idepi cum illis per Hentitatem, ac proinde etiam fiant sub eo-dem modo essendi repræsentativo, sive cognoscibili, idem cum re cognita, quæ alias in esse naturali est extra intellectum.

55 Nam cum talis res, et Species inten-tionalis ejus, modo dicto sumpta, sint ejus-dem naturæ, seu (ut melius loquamur) spe-cies intentionalis illius sit ipsamet forma, et quidditas talis rei, in idem redit, cognos-

centia fieri sub diverso modo essendi ipsam-met speciem intentionalem, quoad naturam ropnvsenlatam, quam affert, et fieri sub prædicto modo essendi eandemmet natu-ram, qua; alias sub modo essendi naturali est extra intellectum.

Quamvis in hoc sit sua disparilas. Quo-niam species est id quo intellectus unitur cum suo objecto, quia est id quo redditur intelligibile; objectum vero estquid unitum, ut quod, quoniam est intelligibile, ul quod; atque adeo,sisemel datur identificatio.dequa in titulo fit sermo, tunc talis identitas erit cum objecto, tanquam cum extremo, quod illius, et cum specio erit (ut sic dicamus) tanquam cum extremo quo, et virtute; seu vicaria objecti, in quo ejus natura tanquam in vicegerent©, el vicario intclligibiliter, et modo supra explicato, continetur.

Addidimus autem in titulo particulam il-lam, In esse cognoscibili sive reprxsentalivo, quia licet multoties Doctores utruunque esse confundant, et utroque nomine tanquam sy-nonymo videantur uti, et nos etiam cum illis aliquando utruunque esse pro eodem sumpserimus; non tamen sunt omnino idem, ut in tractatu de Visione Dei art. 2. tetigimus, et a num. 24. usque ad 38. hu-jus disp. magis explicuimus.

NotJbik
Icflitia.

ileferlur prior sententia.

56 Prima sententia negati cognoscentia fieri res cognitatas per identitatem cum illis, etiam in «se repræsentativo, aut cognosci-bili, seu (quod idem est) fieri, aut esse idem per identitatem cum speciebus intentiona-libus, quovis modo consideratis. Hanc te-nent omnes, quos pro contraria sententia dub. præcedenti retulimus.

Probaturn primo, testimonio D. Thom. in 1. (list. 35. quæst. 1. art. 1. ad 3. his ver-bis : UporMj quod luce species, qua: est in-lcllecta in nclu, perficiat inttUtclum in polen-liay er quorum conjunctione efficitur unum perfectum^ quod est intellectus in actu : sicut rr anima, tl corporo efficitur unum^ quod fsl homo habens operationes humanas. Unde sicut animo non est aliud ab homine> ita intellectum in aclu non est aliud ab inldketu inlrUîgentc actu, sed idem : non tomen ito quod species illa fiat substantia intelfrctos, vel pars rjusi nisi formalis, sicut nrr anima fit coipus.

Prehitir
primo.

Ubi ut vides, eodem mudo negat, spe-

ciem rei intellecta*, aut rem ipsam intellectionem fieri idem cum intellectu, quo negatur animam fieri corpus. Quare cum anima, quovis modo considerata, non fiat per identitatem corpus, quantumvis illi uniatur, ita nec species licet per identitatem ulla ratione intellectus, ac proinde, nec intellectus potest fieri per identitatem ipsam et species rei intellecta*, ut ex se constat.

Confl-
lujlor
primo.

* 57. Confirmatur, et explicatur. Nam species intelligibilis, v. g. quovis modo considerata, non unitur intellectui, nisi eo modo, quo accidens. vel forma unitur per inhærentiam, aut informationem cum suo subjecto : ergo intellectus nequit fieri idem per identitatem cum eadem specie intelligibili quovis modo sumpta, ac proinde nec poterit ulla ratione fieri idem per identitatem cum eo intellecta. Ille. secunda consequentia constat ex prima, et ex iis, quæ in explicatione tituli § I. dicebamus. Prima autem ex antecedenti aperte sepiitur. Quoniam subjectum suscipiens per inhærentiam, aut informationem, aliquam formam, non fit talis forma per identitatem : et ita ignis mediante inhærentia suscipiens suum calorem, non fit calor, nec materia Petri recipiens eandemmet formam, per quam Petrus constituitur, fit identice prædicta forma. Antecedens autem videtur perspicuum. Quoniam species intelligibilis secundum omnia, quæ habet, educitur de potentia intellectus; alioquin secundum aliquid sui crearetur : ergo secundum omnia, quæ in ea sunt, unitur intellectui, non alio modo, nisi eo, quo accidens, vel forma unitur cum suo subjecto : siquidem forma, secundum omnia, quæ habet,educta de potentia subjecti non aliter unitur cum eo, nisi modo isto, ut inductive constat.

 $\alpha.1$

Confî-
malar
^ecaudo.

Confirmatur secundo Nam efficaciores forma naturalis, quam forma intentionalis, siquidem illa habet plus de entitate, et perfectione quam ista : sed forma naturalis non potest ita intime uniri cum suo susceptibili. ut tale susceptibile trahatur ab illa ad hoc, ut fiat ipsa forma, aut c contra : ergo neque etiam iorma intentionalis poterit uniri ita intime cum suo susceptibili, ut unum fiat aliud : atque adeo fiant idem per identitatem in *esse* intentionalis.

Snhlîft.

58. Nec refert, si eum Cujetan. loco infra citando, respondeas, speciem posse considerari vel in *esse* entitativo. et naturali, vel in *esse* repræsentativo, aut cognoscibili : Pt secundum priorem rationem inhærere, nut informare subjectum, ac proinde non

posse fieri secundum hanc rationem idem per identitatem cum illo, aut e contra, senii tamen secundum posteriorem. Quia secundum istam, per accidens, et materialiter habet, quod sit substantia, vel accidens. Nam aliquando est accidens, ut in nobis contingit, et in quovis Angelo respuerum non se distinctarum; aliquando verum est substantia, ut in substantia Angelica, et essentia divina habentibus rationem speciei intelligibilis respectu sui cernitur : et ita sic considerata non habebit esse in intellectu per modum forme informantis, aut re vera informantis per informationem petentem distinctionem realem actualem inter formam actu informantem, et suum susceptibilem. sed alio modo aitori, et eminentiori, scilicet per identitatem se se cum illo unientis.

Nam contra hoc est. Tum. quod doctrina hæc non potest applicari ad potentias sensitivas, et species intentionales earum : quia species visibiles, v. g. non possunt non esse accidentia, o.x eo. quod objectum visibili? non valet per s0 ipsum uniri visui, ut in Angelis, respectu cognitionis sui, et in beatis respectu cognitionis Dei, contingit : et ita necesse est, ut per aliquid illi* vicem gerens, quodque loco illius active in visionem immediate influat, atque adeo per aliquam qualitatem uniatur. i

59. Tum etiam ; quia adhuc loquendo de speciebus intelligibilibus, et de intellectu nostro, solum potest ex hac solutione colligi. quod objectum intelligibile formaliter sumptum, non habeat a ratione intelligibiliis, ut sic, uniri intellectui per inbærentiam. aut veram informationem excludentem unionem per identitatem : (siquidem essentia Angeli non unitur per inhmrentiam cum suo intellectu, neque essentia Dei cum intellectu divino vel inhærcndo, vel per aliquam informationem excludentem identitatem) non tamen, quod intelligibile ab intellectu humano, funnaliter sumptum, non uniatur illi per inba?rentiam specierum intelligibilium, quovis modo considerata-rum : ergo ex vi hujus solutionis non enervatur robur argumenti facti.

Consequentia patet, antecedens vero probatur. Nam sicut ex hoc, quod species intelligibilis aliquando sit infinita, ut in Deo, aliquando finita, ut in nobis, non sequitur, speciem intelligibilem intellectus humani ei ronnaturaleni abstrahere a Unitate, vel infinitate, sed solum, quod species intelligibilis, ut sic, abstrahens a creata, et increata. præscindat ab

hoc.

ut
pn>

- mjk.

• ii *

lo.» quod est osse finitam, vnl infinitam : ilitxco, quod «udem species in Deo sit bhem a quovis modo unionis excludente idenlitation, et in Angelis aliquando non importet inhierenliam, non sequitur spo- cirin intelligibilem intellectus humani . qcovis niudo sumptam, non petere inlnr.ren- ù«u, siquidem species illius perse, et ab intrinseco habent non esso actus puri, ut iu lko contingit : et quod saltim pro hoc <titu substantia animæ non uniatur cum rao intellectu per se ipsam in ratione spe- ciei intelligibilis, ut in Angelis accidit.

60 Secundo, et principaliter probatur eadem sententia, et simul* data solutio tam haic, quam reliquis argumentis hujus sententia⁹ enervatur. Quoniam id per se habet objectum intelligibile, aut objectum cujusvis potentiae, ut tale, est, quod per se potest in eo reperiri : at potentia intellectivi humana per se petit, quod objectum, K proinde species gerens ejus vices, non uniatur illi per identitatem, sed per inhærentiam. et informationem : ergo prædictum objectum, atque adeo species intelligibilis illius formaliter, et in *esse* intelligibili, aut repræsentativo sumpta, hoc ipsum habebit. Major cum consequentia sunt notæ.

Minor autem probatur. Nam intellectus noster est in infimo intellectualitatis gradu : ergo intellectus divinus nullo modo sit in potentia receptiva in ordine ad actum primum, aut secundum, scilicet speciem intelligibilem, et intellectionem, et intellectus Angelicus sit in potentia ad actum secundum, licet non ad actum primum, ex eo, quod habet sibi naturaliter congenitas «species intelligibiles omnium rerum universi. licet inde, ut intellectus noster, qui est in infimo intellectualitatis gradu, per se, et ab intrinseco habeat, quod sit in potentia receptiva in ordine ad actum primum, scilicet objectum, et speciem intelligibilem, serentem vicem illius : atque adeo per se, et ab intrinseco petet, quod objectum, et per consequens prædiecti species formaliter sumpta non uniatur illi per identitatem, sed per modum formæ inhærentis. et informantis : siquidem est in potentia receptiva naturaliter separabili a sua forma, et quod sic est in potentia, per se petit uniri cum illo media inhærentia, et non per identitatem, ut inductive constat.

6! Quod argumentum cum proportionem applicatum, videtur etiam convincere intentum de intellectu Angelico : siquidem intellectus ejus ita comparatur ad species

intelligibiles, naturaliter ci congenitas, er
formaliter, ac in aue intelligibili. aul re
prwsentalivo sumptas. ut postât ab ois sic
acceptis separari, saltem per divinam po
tentiam : constat autem nullum esse majus
signum distinctionis realis inter duo ad in
vicem unita, atque adeo unionis non inti
miie, ut pertingatnd identitatem, quam quod
possint ncl invicem separari : ergo. etc.

Confirmatur primo. Quia intellectus creatus antequam uniatur cum objecto, et specie incommuni illius in re repræsentativo, aut incommuni sumpta, erat realiter distinctus ab utroque : ergo postquam unitus est cuiuslibet illis, manebit distinctus ab eisdem : ac proinde non unitur cum ipsis per identitatem. Antecedens, et hæc secunda consequentia sunt satis perspicua. Præterea vero ex antecedenti aperie sequitur. Nam ea, quæ semel sunt distincta, non possunt illa inter se uniri, ut fiant unum, et idem per identitatem, si tamen utrumque eorum cum propria entitate maneat, ut in præsentī contingit : siquidem tanta ratio, propter quam antea étant distincta, oritur propria entitas ipsorum : et ita si hæc in utroque manet, non possunt non manere distincta.

G2 Confirmatur secundo. Nam obiectum
intelligibile sæpe non exisil, dum intelligitur : ergo tunc non potest intercedere veritas
ct realis unio, et,identitas inter ipsum, et
intellectum. Patet consequentia. Quia nihil
potest uniri, et mullo minus identificari
cum re non existente.

Confirmatur tertio. Nam propterea su-
stantia panis peracta consecratione fit Co-
pus Christi, quia panis non manet, sed
convertitur in Corpus Christi : ergo cu-
facta unione inter intellectum, et objectum
ac speciem intelligibilem formaliter sum-
ptam, maneant omnia ista com propria en-
tate, consequens erit, ut nequeant aliquo
ratione ita uniri, ut fiant unum, et ideo
per identitatem.

G3 Tertio. Quoniam intellectus quantumvis unitus cum specie intelligibili, dicit relationem realem tertii generis ad objectum intelligibile, quatenus tale : ergo non potest fieri unum per identitatem cum illo : a proinde nec cum specie intelligibili ipsius formaliter sumpta, quæ secundum hanc relationem est ipsamet quidditas, et ratio sui objecti. Hæc ultima consequentia ex primo liquet. Prima vero ex antecedenti. Quoniam relatio realis petit extrema realiter distincta. Antecedens autem videtur certum. Nam intellectus, quantumvis unitus

Orrubon-
tor
primo.

Corroborator
ÎiîCUhdù

Conob-
ralur
Icrû.)

Tertir
cl print
palite
eukoi
'cntro
pmbâ-
tor.

cum specie intelligibili. formalissime, et in we intelligibili sumpta comparatur cum re intelligibili tanquam propria potentia intellectiva, ct completa cum suo objecto : at quatvis potentia completa refertur ad suum objectum relatione reali tertii generis, scilicet mensurabitis ad mensuram : ergo, etc.

pBjrto. 61 Quarto. Nam vel prædicata essentialia speciei, adhuc in we repræsentativo sumpte?, hunt prædicata essentialia intellectus, vel non? Si primum, ergo intellectus. qui est pura potentia in genere intelligibilis, erit essentialiter actus, et fonna in hoc ordine, quod est contra naturam pura? potential, cui non potest convenire per modum predicate essentialis, ut includat actum, «aut sit actus illius ordinis, in quo habet rationem pure potentiæ : sicut repugnaret materiam primam esso actum, aut essentialiter includere actum in ordine entitativo, et substantiali, ex eo, quod ipsa essentialiter esc pura potentia in hoc ordine. Si autem secundum dicatur, ergo intellectus non iit unum, et idem per identitatem cum objecto intelligibili, aut specie illius, adhuc in «w intelligibili consideratis : siquidem ea, quæ snnt unum, et idem per identitatem, habent una. et eadem prædicata essentialia : nam si haberent prædicta prædicata ox natura rei diversa, nequirent esse unum, et idem per identitatem.

Qoi/no. Quinto. Nam hic urget id, quod supra tetigimus, scilicet cx opposito sequi, intellectum Petri, et Pauli identilican inter se. quod est plane falsum. Patet consequentia. Quoniam quæ sunt idem uni tertio, sunt idem inter so: sed uterque intellectus identilicatur eodem objecto intelligibili. et cum eadem specie formaliter sumpta, ut contingit dum uterque intelligit eandem naturarn : ergo uterque identiicabitur inter se.

Ultimo. 65 Ultimo. Nam essentia divina unitur cum intellectu beati in rationo specie intelligibilis, ct in wtf intelligibili formaliter sumptas : et nihilominus intellectus beati non unitur cum illa per identitatem : ergo species intelligibilis, seu objectum intelligibile, ut tale, non unitur cum intellectu per identitatem. Consequentia cum majori cx se constant. Minor autem videtur perspicua. Tum, quia non potest unum, 'ct idem psse simul, et per identitatem creatum, et increatum, ut ex terminis ipsis patere videtur : alioqui simul esset limium, ct infinitum. itecon ens per essentiam, ct per participationem. Tum etiam : quia implicat, ut aliquid creatum habeat tantam pvrtec-

tionem, ut repraesentet essentiam divinam prout est in se, ut constat cx ii.% qua* in tractatu do Visione Dei ari, 2. dixitinu : ergo multo magis repugnabit, quoi iit idem per identitatem cum divina essentiæ quovis modo sumpta : siquidem non minus requiritur ad huc, ut aliquid sit idem per identitatem cum essentia Dei, quam ad hoc, ut nlpnrsentet illam prout est in ergo si illud prius est supra omnem capiei talem rei creatæ, etiam hoc posterius ejtu capacitatem excedet.

§ UI.

Sententia Arisi, et D. Thoms eliqilur.

60 Dicendum tamen est. cognoscentia fieri per identitatem ros cognitatas, non quidem in esse naturali, et entitativo, ac proinde simpliciter, et absolute, sed quodammodo, seu cum addito, et secundum quid, id est, sub alio modo essendi, scilicet m w î representative), aut cognoscibili : seu (quod idem est) heri per identitatem, et modo supra num. 55. insinuato, et num. 83. et deinceps hujus dubii amplius explicando ipsasmet species intentionales, non quidem in cue rei, sed in esse cognoscibili, aut repræsentativo sumptas, secundum quam rationem dicunt ipsummet objectum sub alio modo essendi.

Ita Arist. 3. de Anima, text. 37. bis verbis : *Nunc autem de anima dicta recapitulantes. dicamus iterum, quod omnia ca, quæ sunt, quodammodo est anima aul cnim sensibilia^ quæ sunt, aut inteUiqibilia. Est autem scientia quidem, scibillo quodammodo, sensus autem sensibilia.*

Quæ verba sic explicat D. Thom. Km. 13. *Dicit cryo primo, quod nunc récapitulantes. quæ dicta sunt de unima, ul rx /iis pfv/fosilum ostendamus, dicamus, quod omnia quodammodo esl anima. Omnia enim, quæ sunt, aut junt sensibilia, aut inliUifjibilia ; anima autem est quodammodo omñia sensibilia, ct intelliijibilia : quia in anima est sensus, et int<IkriiM, sive sriinlia ; sensus autem est quodammodo ips^ tensibilia, rI intellectus intelligibflin.*

Ubi, ut vides, tam Arist. quam D. Thom. tribuunt sensui, el intellectui, ut quo lanunodo, seu in esse cognoscibili, aut rcpr.vsonativo (quod cum precisions sumptam esi esso secundum quid) liant idem per identitatem cum ro sensibili aut intelligibili : quia ul ex dictis § precedent! con-tat.

eu, quāndō forma non identificatur quod
 ihuunodu, id est, secundiim aliquod esse
 cum illo, cui unitur, tunc istud non potest
 dfti flori illum, aut esse secundum aliquod
 ipMinmet formant : sicut propter hanc
 rationem materia unita sum forma», aul
 fertis suo calori, non dicuntur *fleri*, aut
 m? prædictæ forma».

07 Quod etiam docuit idem Arist.
V>x. 38. dicens : *Necesse est autem au-*
ffsa, aul species, esse : ipsa quidbm igitur
min snnt. Non cnim lapis in anima est.
r/ species, ubi I). Thom. lectione citata :
Odendil, quod (dio modo est omnia, quam
eutiqui ponerent, et dicit, quod si anima
at omnia, necesse eSt quod sil tel ipsx
m tcibilet ct sensibiles : sicut Empedocles
rondl. quod terram terra cognoscimus, ct
npjavi tiqua, et sic de aliis, aul sit specirs
ipiocum : non autem anima est ipsa res,
sir'd illi posuerunt : quia lapis non est
fu anima, sed per species lapidis. El per
hunc modum dicitur intellectus in actu esse
farm intellectuin in actu; in quantum
species intellecti, est species intellectus in actu.
Best, in quantum species intellecti, quæ
at idem secundum naturam cum illo, est
ciim species intellectus in actu identi-
era cum ipso in ratione speciei.

Et tandem hoc ipsum docet Angelicus
 llector in hoc art. et de vorit. quæst.
 Lart.i.ct 1. contra Gent. cap. 44. et alibi
 «pe. Et ita hanc sententiam sequuntur
 QyôUh. in hoc art. et quæst. 79. ari.
 tZumel, Pt Bannez in præsentî, quos
 refert, ct sequitur Gonzalez in præsentî
 4up. 31. sect. 2. num. 13. idem etiam
 tenent Nazarius in hoc eodem art. et
 sapiontlss. noster Magister Petrus Comcio
 (irmclitnnœ famlliæ fulgentisslinuin sidus,
 in præsentî disp. 1. dub. 4. num. 23.
 etünllem juniores, et probatiores Tho-
 ffifetæ hoc ipsum communiter docent.

M Explicatur assertlu. Etenim in ea
Unum cum D. Thom. vojutnus, quod
cum in specie intentional! sint illa duo
xiriera essendi. dubio pnnccdentt explicata,
nimirum *esse* entitativum, et naturalo, et
m* imentionale formaliter, et in *esse* cog-
noscibili sumptum : inde est: quod præ-
ifeta species diversimode uniatur cum
[«Olentia secundum hoc duplex *esse*. Ita
ut secundum illud prius uniatur
te! per inhære .tiam. vel eo modo, quo
objectum substantiale tiniinr cum suo ac-
cienti, ut in substantia Angelica respectu
proprii intellectus contingit : at secundum

posteriori esso unitur cum eodem intellectu ita intime, ut maneant inter se identificata, et proportionali modo quo in principio probabili multorum motus inter se intime unitur cum termino, ut hoc ipso, quod illum quasi afficiat, maneat cum eo identificatus. Quamvis inter exemplum, et rem, de qua agimus, sit magna diversitas, ut ex infra dicendis patebit : et propterea num. 7. exemplum aliud saltem accommodatum, et (ut sic dicamus) aliud vivum rem istam exprimens, adducemus.

§ IV.

Vera Philosophi, et I). Thomx sententia
ration» fundamentali fuleitur.

69 Ratio autemjrior, el fundamenta-
lis hujus assertionis lacta esi supra, c
insinuatur α 1). Thum, in hoc art. el I.
part, quæst. 50. art. 2. ad 2. et aliis
locis citatis. Quæ potest ad hanc fur-
mam reduci. Quoniam cognoscentia de-
bent, cum rebus cognitis, ut habent eue
in specie cognoscibili formaliter sumpta,
et sub illo modo essendi, quem in illa
habenti seu (quod idem est, modo tamen
supra num. 55. insinuato) cum prædicta
specie sic accepta uniri per uuionein
immaterialem, et elevatiorem, saltim se
cundum quid, quam sit unio, per quam
uniuntur formæ naturales cum suis ob-
jectis : ergo res cognitæ, ut habent os
se cognoscibile in speciebus cognoscibi-
libus, el sub modo essendi prædicto
seu species ipstn formaliter, ct modo dic-
to sumplæ, non uniuntur cum cognos-
centibus mediante iuhærentiu, aut infor-
matione : Orgo uniuntur cum illis pe-
identitatem quodammodo, et cum addito
talem, scilicet in *esse* repræsentativo, si-
ve cognoscibili.

Hifec ultima consequentia patet ex prioribus. Quia formatum ut unitum formaliter, in ratione formæ (ut in presenti contingit) ex eo, quod sibi unitur cum intellectu in ratione formæ intelligibilis non unitur, nisi per unionem, quæ sit per inhærentiam, nunc Informationem, aut tandem sit talis, ut iungatur ad unionem per identitatem. Nam hoc. ipso, quod ibi interveniat distinctio realis actualis in aliquo ordine, non potest non in illo esse vera inhærentia. aut informatio : siquidem forma illa vero se communicaret per modum formæ suo sub-

Prior
raiiu
pro
asser-
tione-

371 ■ &

'H t'?' < ◆

Protatia
Dltini.r

Conw*.
qocolfr.

ceptibili, et tale susceptible vere susciperet illam, et nequeunt hæc inter formam, et sbum suscceptibilc, quæ realiter actualiter distincta manent, exerceri, quin ibi sit vera, et propria causalius formæ, veraque, ac propria inhærentia, vel informatio, ut ex se, et inductive constat : ergo si forma, seu species cognoscibilis non unitur cum cognoscentibus per inhærentiam. aut informationem, unietur cum illis per identitatem : cumque talis unio non sil in *c m* entitativo, et naturali, sed in *c m* repræsentativo, sive cognoscibili, quod est *c m* quodammodo, el secundum quid, scilicet in ordine intelligibili, fiet inde, ut talis unio non sit per identitatem simpliciter, el absolute, sed per identitatem quodammodo talem, nimirum intra lineam *c m* repnisenlativi. seu cognoscibilis.

70 Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Nam illa major elevatio, per quam res. seu species cognoscibilis unitur cum cognoscente, consistit in hoc, quod ita uniatur cum eo. ut cognoscens non limitet, et coarctel illam ad hoc, ut in ewe cognoscibili sit hæc. et non illamel forma, quæ in *c mc* naturali est in re cogniti, ut ex dictis d.sput. ppu- crdenti num. 22. et ex dicendis a numero sequenti usque ad 84. hujus disp. liquet : ct ideo si talis species repræsentali aliquam naturam plene, et universaliter secundum quod in potentia ambit omnia individua, non restringit illam ad hoc. ut quoad naturam, quatenus est sub illo «re représentâtivo. sil /i«rc. et individua. ut ex dictis disp. I. num. 23. usque ad 26. constat : ergo signum est hanc unionem non esse, per inhærentiam. aut informationem : quandoquidem. ut ibidem dicebamus, forma, quæ unitur per inhærentiam, aut informationem, limitatur ad hoc, ut sit b<rc. et non *illnmct*, quæ est in alio, et similiter ad hoc, ut sit *hxc*, et individua, quoad naturam, quam importat.

Antecedens amem ex dictis loco citato, num; 20. et deinceps satis constat. Quoniam sicut cognoscentia, ut talia, sunt immaterialia, et elevata supra conditiones materia», ita debent uniri cum rebus, seu formis cognoscibilibus, per unionem immaterialem. et elevaiionmu_ qua» sit supra conditiones unionis per modum materia-, ct subjecti formaliter sumpti.

71 Explicatur hoc ratione, quam insinuat D. Thom. quæst illa 2. de veritaU art, citato. Nam (*w* intextUunale. s *iv-i* cognoscibile est rwe modo dicto elm- turn. *e**, ex so amplum, el indeterminatum, quatenus non tollit quominus form sub illo sit eademmet, quæ cal in alio sub *cw* naturali : et ita pmlicluiD provisum est n nutum in ramedium esse naturalis, el entitativi, quod quidem est ita coarctalum, el limitatum, ut secundum illud nequeat eadem forma esso in pluribus : ergo illud, cui de intentionale per se, et directe unitur, si formaliter, et in «se extremi hujus unionis consideretur, non debet concurrere ad illam per modum subjecti, el materia-, sed alio elevation modo, ac proinde, ut extremum identilicabiie cum fonna. cum qua unitur.

Antecedens ex supra dictis loco nuper citato constat. Prima vero conseq. α antecedenti videtur sequi. Nam sicut forma ipsa abstrahit secundum suum rise a conditionibus provenientibus a ratione malcriæ, et subjecti, ut talis, scilicet a determinatione, et limitatione jam dicta, ac proinde peculiari ratione, ac alia- formæ naturales, est elevati supra illam, èt ejus conditiones, ita petit, quod id, cui unitur, peculiariter aMra- hat a ratione subjecti, materiæ, et potentia» formaliter sumpta» : ac proinde, quod non concurrat per modum subjects et potentia», sicut respectu alianini formarum spiritualium, et in «w natural sumptarum contingit : quamvis aliis materialiter, et per accidens possit lmlære rationem subjecti, aut potentia-, ut valeat recipere eandem speciem, el formam intelligibilem. in *c m* entitativo, rt naturali sumptam. **f**

Secunda vero conseq. ex priori coû- tât. Nam ut supra dicebamus, licet aliquid possit uniri per modum puri lermi- ni, et non uniri per informations. inhærentiam, aut identitatem, ul consui in subsistentia Verbi unita in ratione termini cum humanitate Christi Domini; attamen nihil potest uniri cum alio in ratione formæ sive naturalis, sive intelligibilis, atque adeo in ratione virtutis agendi, quin uniatur, aut inhærendo. au, informando, aut unione ita intima, ut simul pertingat ad unionem per identilatam modo explicato, ul iu tractatu <te λ isione Dei. art 2, tetigimus : at species

Sudetur
prinu
ronx...
qumha.

Antece-
dtns
primi,
ct princi-
piis
enthy-
n>ematis
IHtendi-
tur.

Fax

?râit

de? iuloUigibiliS non petit uniri pure in
ratione termini, tum quia brce unio.
« sil omnino pura al» omni informa-
liant», dicit infinitatem, ut in unione
pndicta Verbi ad humanitatom consui:
tum etiam, quia species intelligdii-
li\$ unitur in ratione virtutis agendi :
cr«o necessario debet uniri per pradic-
um unionem per identitatem, quod po-
tuitur a forma intelligibili, sive intentio-
nili ut udi.

72 Nec refert, si objicias, quod species sensibilis, ut species albedinis unita visui, est singularis, et individua non solum in *esse* naturali, sed etiam in *esse* repræsentativo, sive sensibili, ut ex se consui : ergo debet secundum utrumque *esse* uniri visui, ut subjecto, et potentiæ. Patet consequentia : quia subjectum est ratio individuationis formarum.

Respondetur enim concedendo antecedens, et negando consequens. si intelligatur de formis v. g. visibilibus, ut sunt sub modo essendi intentionali, sive cognoscibili : nam ista sic sumptae individuantur ab objecto repraesentato, ad extra existente : et ita quoties idem prorsus objectum repraesentaverint, sunt idem numero in me cognoscibili, sive repraesentative, seu (quod idem quoad praesens redit) quoad naturam ibidem contentam. Et propterea omnes species sensibiles repraesentantes hanc numerum albedinem, quae in hoc numero consistit, secundum esse naturale residet, sunt ex parte formae, et naturae una numerum species : sicut natura albedinis, quae in omnibus illis reperitur, est una, eadem sub praedicto esse, ut explicatum est.

73 Ex quo etiam major confirmatio
oostre» rationis deducitur. Nam si plures
species repræsentent unicum, et idem
unum individuum, tunc omnes illæ spe-
cies, quoad naturam ibidem contentam
sunt idem numero, ut modo asserebamus
et si repræsentent duo individua soli-
munero diversa, tunc quoad easdem na-
tura* in eadem specie cognoscibilitate
contentas, sunt solo numero diversæ.
Illi Oqui species illæ ex ;arto forma-, e-
r. ituræ non essent ejusdem prorsus ratio-
nis: ergo signum est, quod tales species
quoniam naturas cognoscibiles ibidem con-
tinent, et ut sunt sub modo illo immu-
tati indispensabiliter requisito ex
propria? lineæ, ut uniant objectum cum
potentia, non recipiuntur in intellectu la-

quoque in subjecto, ulioqui individuarentur ab illo, et non possent priores illæ species in diversis temporibus receptæ. seu unitæ, non esse numero diversæ, sicut nec posteriores possent esse simul in eodem intellectu; siquidem, ut constat ex iis, quæ in tractatu de principio individuationis disput. 2. num. 57. diximus, duæ formæ, accidentia, aut nature solo numero diversa? nequeunt esse in eodem subjecto, quatenus tali, ex eo, quod ab illo sumpto individuantur: ergo signum etiam erit prædictas species, sumptas quoad naturam, et modum essendi cognoscibilem, et indispensabilem, quom usserunt ita oniri cum intellectu, ut uniantur cum eo per identitatem, non quidem absolute et simpliciter talem, ac proinde in essentiativo. sed cum addito, nemp in ordine cognoscibili: siquidem, ul ex dictis constat, nulla alia unio præter hanc superest.

*Eadem Arist. ct D. Thom. sententia alia
ratione stabilitur.*

74 Secundo probatur assertio ratione alia, quam supra etiam insinuavimus, quæque ab eodem sancto Doctore in presenti innuitur. Quoniam species, v. g. intelligibilis, si formaliter et cum præcisione eorum, quæ intra propriam lineam dicit, sumatur, tunc solum per accidens, et do materiali habet, quod sit substantia, vel accidens in *esse* entitativo, et naturali : ergo etiam solum de materiali, el ppr accidens habebit, quod uniatur per inhærentiam, aut informationem petentem realem actualem distinctionem inter formam, ct rem informatam, aut quod uniatur cum intellectu per modum subjecti subtautialis, illum sustentantis : ergo si attendamus ad unionem, qua ei præciso intra propriam lineam convenit, tantum erit per identitatem intra eandem lineam, scilicet in *esse* intelligibili. Hæc secunda consequentia aperte sequitur ex priori, ut constat ex iis, quæ nuper dicebamus.

Prima vero ex antecedenti constat. Quoniam hoc, quod est inbærere, solum convenit per se illi furmic, quæ per se est accidens in *esso* entitativo : sicut etiam hoc, quod est informare per veram, et propriam informationem † petentem distinctionem inter formam, et rem infor-

Posterior ratio pro asser-hone.

malam, et diversam ab inha rentia in rigore sumpta, aut sustentare per modum sub-
jecti substantialis intellectum, solum con-
venit formis, aut naturis substantialibus,
in ew entitativo talibus : et propterea
solæ iste· formæ, sive accidentales, sive
substantiales limitantur, ut in hac dispul.
num. 71. et in præcedanli num, 22. di-
cebamus, ab iis, in quibus suscipiuntur,
solieque îstæ naturæ substantiales in rsse
entitativo (ales limitant formas , quas sus-
cipiunt : ex eo. quod formæ solum limi-
tentur per subjectum, cui interent, aut
quod modo dicto informant, ac proinde
si istæ solæ limitentur, solæ etiam ipsæ
inhærebutl. aut modo dicto informabunt :
ergo si species inlelligibilis solum i»er ac-
cidens, et de materiali est accidens, vel
substantia in esse entilativo, consequens
erit, ut solum per accidens, et de ma-
teriali inhæreat. aut informet modo dicto.

75 Antecedens autem probatur. Tum
quia species inlelligibilis aliquando est sub-
stantia, aliquando vero est accidens in esse
entitativo, et natural), ite tamen, ut spe-
cies. quæ est accidens in esse entilativo,
possit esse ejusdem naturæ atoma» in ra-
tione speciei inlelligibilis cum specie .
quæ in esse entitativo est substantia . si
ropræsentet idem objectum, ut de sub-
stantia Angeli Gabrielis habente rationem
speciei inlelligibilis respectu proprii intel-
lectus, et de specio inteiligibili «pia* in
em entitativo est accidens . et repré-
sentât eundem Gabrielem. oxistitque in
intellectu Michaelis num. 31. dicebamus,
Et propterea si daretur, quod substantia
Gabrielis uniretur per se ipsam in ratio-
ne speciei cum intellectu Michaelis sicut
cum proprio intellectu jær se ipsam uni-
tur. tunc Michael eodem modo intellige-
nt eandemque secundum rationem ato-
mam eliceret intellectionem cum teli
specio substantiali, ac modo elicit, dum
por speciem , quæ in esse entitativo est
accidens, Gabrielem cognoscit.

76 Tum etiam : quia licet ens naturale
prout distinguitur ab intentionali per so
dividatur, et contrahatur per esse per se,
aut in alio in esse entitativo ; nihilomi-
nus esse intelligibile formaliter sumptum,
et pure intra suam lineam consideratdhi.
non contrahitur, aut dividitur per se per
bos duos modos essendi per se. aut in
alio in ordine entitativo. seu por ratio-
nem sulistantiu·, aut accidentis hujus
ordinis, sed penes majorem, vel minorem

innnaieriahtatem per se, et ab intrin.<ocu
ab illo politam . et ppnes divor?um <ih-
joctum per se primo inspectum, aut ibi-
dem contentum.

Et ratio est. Nam sicut nww imelligibib-
solum importat, funnaliter loquendo, rn-
iinnjaterialo, et unibile in ralone objMi
cum virtute intellectiva; ite jht Unium
dividitur jM'nes majorem, vel minuremitn-
luaterialiiaatem jam dictam, ei penes disiin-
dum objectum in esse intelligiliili’per «0
inspectum, e: unitum cum prædicto virtute
intellectiva; non veru penes rationum <·>
sendi per ao, aut in alio in online cniuti-
vo.

&»/rilur pnmum *argumentum priuur*
sententia una cum sub
confirmationibus.

77 Argumenta prioris sententiæ tangunt
plura in via D. Thom. satis subtilia, et non
parum difficultatis, si exacte non capiantur,
afferentia : qua; proinde longiorem expos-
cunt sermonem, et explicationem, ut mira
Angelici Ductoris doctrina, quam ad sui
solutionem exposcunt, exacte intelligatur :
ct propterea singula ex his argumentis, quo-
rum solutio majori hac explicatione indi-
guérit, sigillarim in suo peculiari § solven-
tur.

Ati primum ergo ex verbis D. Thom. pe-
titum, j>alet ex iis, quæ sæpe in hoc. et
praecedenti dubio diximus, scilicet speciem,
verbi gratia, intelligibilem pertinere ad dota
ordines secundum diversas formalistes,
quas habet, scilicet adordinementitativum,
et naturalem, prout distinguitur ab ordine
inteiligibili. sive repræsentativo, ct simul ad
ordinem intelligibilem, et secundum prio-
rem rationem posse inhærere, aut informa-
re, vel tandem informari a proprio intellec-
tu, ut in essentia Amreli collata cum suo
intellectu, et in esse entilativoaccepta, vide-
re licet. Gæierum, si in ratione speciei hi-
telligibilis, ut ad ordinem intelligibilem
præcisespectat, consideretur, tunc non pete
prædictos modos unionis, qui per accidens,
et materialiter eam concomitantur, sed mo-
dum unionis elevatiorem, et adeo intimum,
ut quodammodo, id est, in esse inteiligibili,
maneant identificata cum intellectu, cui uni-
tur. I nde Γ). Thom. attendens ad hos di-
versos modos unionis, convenientes speciei
inteiligibili , aliquando asserit uniri |«er
inhærentiam,

Pmtaiio
prirai.
ct priori-
palis
antecc-
drnlis.

Alia
probatio
rjn.Mlem
aolceo-
ilenli*.

TRACT. MI, DISP. II. DUB. 11.

inhvrenliam, ol informationem, et >q>odegi iic uniunn manere distinctam ah mtelhvtei in quo est, quemquo informat, ut luco citato in argumento, ot in hac emi. ari. 2. et quæst. 55. urt. 1. ad 2.

85. ari. 2. ad I. quæeit. 87. ari.
I.a.I 3.111 2. dist. 3. quæst. 3. art. I. in
I.diet, 49. quasi. 2. urt. I. ail lu. ilo ve
nt quasi. 8. art. G. «le spiritualibus crea
mhi, an. 8. ad II qtlodl. 11. art. 2. uli
i^ndo vero esse idem cum intellectu, et
•jtdlMuin per unionem cum ilia fieri il
homiet speciem modo dicto, ipeamque
rnn intellectam, ut ox locisjnum. 63. cl
il. rvhtis constat.

78 Imo, quia forma intelligibilis, saltem
mala, non unitur iri ratione formæ intelli-
4iUlis cum intellectu, quin prius uniatur
üli in *use* entitativo aliquo ex modis assi-
gnais, ex eo, quod prædicta unio est velu-
övüdii unionem illam intimiorem in *esse*
iütelligibili ; propterea aliquando idem
smetus Doctor inquit, formain intelligibi-
lem.aul rem intellectam non uniri cum in-
.dtecm, aut esse idem cum illa, nisi qua-
tenus actualatur, et informatur per illam :
ψω. ut dicebamus, non pervenitur ad il-
hm unionem, nisi quatenus fit transitus
istam.

Ex quo etiam intelligitur , quam recte Aristot. el D. Thom. 3. de Anima text. 38. comparant animam manui : ex eo, quod sicut manus, ut loquitur Angelicus Doctor ibidem, loci 3. est organum organonim, quia manus datae sunt loco omnium organorum, quae data sunt aliis animalibus ad visionem, vel impugnationem, vel cooperationem; omnia enim haec homo sibi praeprae parat. ita similiter anima data est homini loco omnium formarum, ut sit hoc quodammodo totum ens, quatenus melius, et receptione formarum intelligibilium in esse entitativo sumptarum, pervenit homo ad hoc, ut uniatur cum suis finis intelligibilibus, et rebus intellectis per viam arcitorem, et intimiorem unionem, quae fit per identitatem in esse intelligibili : et consequenter pervenit ad hoc, ut sit omnium diligibilium.

79 Ex quo ad primani confirmationem
 jatet, negantium osso antecedens. Et ad
 jwlfitionem dicendum est. formam intelli-
 pbîlein, quæ in *rsse* entitativo esi accidens,
 con duci per se do potentia subjecti, qua-
 tenos oq forma intelligibilis, ct habet pu-
 ram, >fu præcisam rationem talis formæ :
 •el ?o!am coeduci ail cductionem sui in esse

entitativu, t' naturali ôumptæ : ad huc autem satis CM, ut identilicetur cum prædicto *me* entitativo, et naturali, quod do materiali dicit. Undo non est necesse, quod scendurn aliquid sui creetur, aut quod secundum *ee* intelligibile formaliter sumptum, uniatur intellectui per inhærentiam : quia ad hoc, ut tam quoad *esse* entitativum, quam quoad *esso* intelligibile producat, sufficit, ut quoad illud educatur, et quoad istud coeducatur ratione illius : et ad hanc coeducationem non requiritur, ut in *este* intelligibili inhæreat; sed satis est, ut modo insinuato *me* entitativum, et intelligibile prædictæ speciei identificentur.

80 Ad secundam vero confirmationem patet etiam ex dictis, quomodo licet quoad unionem per inhærentiam, aut informationem sit efficacior forma naturalis, quam intelligibilis; attamen quoad unionem per identitatem quodammodo talem, seu in *esse* intelligibili, officacior esi forma intelligibilis, quam naturalis, ethane officaoitaem non convenire formæ ratione majoris eotilaxis, sed ratione ialiiatis (ut sic dicamus) ejusdem formæ, consistentis in hoc, quod sit forma intelligibilis, ul talis.

Unde solutio ibidem data ad hoc primum argumentum, el ejus confirmationes, ac juxta ea, quæ tam in hoc. quam in pncec-
clenii dubio diximus intellecta, admittenda est : et ita optime inquirunt communiter Thomistæ, quod in unione cujusvis speciei intelligibilis, saltem crealæ, intercedit ibi duplex unio : aliena in cwc entitativo; altera vero in *esse* inteiligibili : el quod ad priorem unionem concurrat intellectus per modum subjecti, proprie, et fonnaliler sumpti : secus vero ad posteriorem, ut num. 83. et deinceps magis explicabimus ; siquidem, ut sùpra dicebamus, por priorem unionem limitatur forma inlelligibilis, **quoaden-**
litativum, ad hoc, ut sit Aac, et non *illo* : at vero per posteriorem, quæ iit secundum *esse* intelligibile, non limitatur prædicta forma, ad hoc, ut sit /i«, et non i/M, vel ad hoc. ut in *esse* inteiligibili sit involuta cum conditionibus individuantibus; ut contingit. cum prædicta species représentât naturam universalem, et universaliter sumptam.

81 Quare ad primam impugnationem contra solutionem ibidem adductam, dicendum est , aliud esse x quod species sensibilis non possit non in *esse* entitativo esse accidens, et qualitas : aliud vero an præcise spectata, ut pertinet ad ordi-

A'l
sem-
ihüi.

Appro-
fatur
solutio
precedenti
λπιι-
mi nto
ct Hui
coufir-
ΓΜῖωηι
bas
η. -Χκ.
India

$$A^* J p \gg I$$

> ?4

Ad
priants
tupoç-
ruiioflem
con Ira
ilbm.

 η^*

nem sensibilem, vel cognoscibilem, et in ratione speciei formalissime sumpta, sil de formali, et perseacfcidens in *esse* entitativo, et licet illud prius sit verum (sive hoc per se per modum rationis materialis, ct ut fundamentum eorum, quæ ad lineam speciei sensibilis spectant, petatur : sive ex aliis capitibus desideretur, de quo alibi) secus tamen hoc posterius. Ex huc autem posteriori optime sequitur, quod licet absolute loquendo inhæreat, et per inhærentiam uniatur : non tamen, quod cum addito, id est, in ordine sensibili , aut cognoscibili, cum præcisione sumpta, non uniatur per identitatem , et inodu dicto cum sensu-

Ad Ad secundam vero impugnationem no-
tha. gandum est antecedens. Et ad ejus proba-
 tionem concesso antecedenti , neganda
 est consequentia. Et ratio disparitatis de-
 sumitur ex dictis. Nam species inteUlgi-
 bilis per hoc, quod sit finita, seu infinita
 per essentiam, variatur in ratione speciei
 formalissime sumptæ, ut ex se constat :
 quia neesse est variari immaterialitatis
 gradum ab ea per se petitum : at per
 hoc, quod sit substantia , vel accidens
 repnvsenians , sive ostendens idem ob-
 jectum, et in eodem immaterialitatis gradu,
 non variatur essentialiter in ratione spe-
 ciei intelligibilis, ut ex dictis num. 31. con-
 stat : ex eo, quod ut in tractatu de Visione
 Dei, disp. 2. num. 107. constat, non
 est necesse variari immaterialitatis gra-
 dum per se ab ea postulatum. Quod
 quidem satis indicat, speciem intelli-
 gibilem solum de materiali , et per acci-
 dens esse substantiam, vel accidens, uni-
 rique per inhænmtiam. Et ita si per
 impossibile daretur, ut in hoc eodem du-
 bio tingebamus , species creata repræ-
 sonlativa Dei. prout est in se, quæ esset
 accidens, et simul haberet infinitam im-
 >materalitatem ; tunc datis his duobus
 impossibilibus, talis species intelligibilis
 non distingueretur specificè in ratione spe-
 ciei ab essentia divina , ut est forma
 intelligibilis.

Ad *:?. 82 Nec obest , quod ibidem additur .
t-jikui scdicct speciem connaturalem intellectus
mSode ^iuin:lni nec posse esso actum purum,
additor- (quod libenter admittimus) nec etiam pos-
 se esse ipsam substantiam animie. saltim
 pro huc statu, atqui* adeo necessario de-
 bere esse accidens . et uniri per inhæ-
 renriatn.

Non itaque hoc refert. Nam hinc so-

sum sequitur, species connatural** homini pro hoc statu habere necessario adjuoo tnn sibi inlnerontiam in riie entitativo; non tamen quod in rur intelligibili, fur- maliter sumptæ» iihæreani : imo nec quod hæc inhærentia, et *cw* entia- tivum accidentale per so petatur ab mr intelligibili ejusdem speciei; sed qutxl aliunde ex tiliisque capitibus petatur. Et propterea anima separata potest intelligere se per so ipsam, ac proinde rue inlclh- gibile proprium suæ suhstantiæ , ut per se ipsam habet rationem speciei, non petit secundum hanc rationem, quod ha- beat tanquam quid adjunctum, et identi- ficatum cur entitativum accidentie, sed potius hoc illi sic considerato repu- gnat.

§ VII.

*Diluitur secundum argumentum primis
sententia simul cum suis
confirmationibus.*

Secundum argumentum non minus, quam pnedons tangit doctrinam in via D. Thom. satis subtilem, ct longiore intli- gentem sermone; et i leo sigillatim in hoc § 7. diluitur.

83 Ad secundum ergo principale res- pondetur. concedendo majorem, el negan- do minorem intellectam de speciebus in- telligibilibus intellectus humani, in *esu* specierum intelligibilium formaliter sump- tis. Et ad probationem concedendum est antecedens, necnon prima consequentia in- tellecta de prædictis speciebus in *esse* rei. Et deinde neganda est secunda consequen- tia in sensu jam dicto. Ad cujus prohibitio- nein. ex dictis constat quomodo intellectus humanus proprie, et formaliter loquendo non est in potentia receptiva ut tali, respec- tu specierum intelligibilium formaliter consideratarum, et ut pertinent ad lineam intelligibilem, præcise consideratam; sed comparatur ad eas sic sumptas, ut extre- mum identificabile cum alio extremo, rum quo natum est identificari ; cum hac tamen limitatiunn saltim, quoad species creatas,ut si ha? semel uniantur secundum *esse* enlita- tivum per unionem entitativam, et exclu- dentem identitatem secundum hoc rue tunc possint secundum *esse* inudligibiie uniri inteHigibililor. et per identitatem jam explicatam. Sed hæc radicitus in sequenti solutione explicantur.

B

n
«ra-
ai

84 Ad illud autem, quod in hoc eodem additur, scilicet probaro etiam intentum in intellectu Angelico, concedenda est major, et neganda minor, universaliter intellecta. Nam ex hoc, quod aliqua insint ubi invicem separari, Hic sequitur universaliter loquendo» esse ante separationem realiter actualiter distincta in omni Online, in quo separabilia sint; ac proinde, nec universaliter colligitur, non esse in omni ordine uctu. et realiter identificata identitate excludente distinctionem realem actuaalem intra pndictum ordinem : sed suum colligitur universaliter. vel quod intercedat ibidem, et ante separationem distincto realis actualis, seu secluso intellectu in omni ordine; vel quod si talis distinctio in uno ordine, et in alio distinctio realis potentialis : atque adeo identitas talis conditionis in illo ordine, ut sit compalibilis cum prædicta distinctione : et ita ea, quæ antea erant identificata per hunc infimum identification's modum , possint postea inveniri non identificata, si semel ab invicem separentur.

Quare ex hoc, quod intellectus humanus naturaliter, et Angelicus supernaturaliter possit esse sine speciebus, et objectis intelligibilibus, etiam si omnia hæc in ««« Intelligibili formaliter sumpto considerentur, non recte colligitur, quod in ordine intelligibili non identilicentur tales intellectus cum speciebus, et objectis intelligibilibus modo explicato, sed quod hæc identitas solum fit identitas infima intra hunc ordinem intelligibilem, et compatiens secum, tum distinctionem realem actuaalem in ordine entitativo : tum etiam distinctionem realem potentiaalem intra ordinem intelligibilem, et per consequens talis conditionis, ut facta separatione, pereat la'is identitas.

85 Explicatur radicitus hoc ipsum. Et enim, ut nostri Complutens. in lib. de Generatione disp. 5. num. 67 et 68. ex Aristae. et I). Thom. deducunt, et num. 71 et 72. expendunt, ultra distinctionem realem virtualem, qualis est illa, quæ reperitur inter animal, et rationale, et distinctionem realem actuaalem, qualiter duo aquæ inter se discontinua distinguuntur, debet necessario in via sancti Doctoris admitti distinctio alia realis]>otentialis, eorum nimirum, quæ licet acta, et rcaliter sint idem, nihilominus rcaliter potentialiter sunt distincta ; quia possunt ab invicem separari, et facta separatione manere actu, et rcaliter diversa. Et similiter ultra identitatem ex-

eludentem distinctionem realem viduaalem, qualis in communiori Theologorum sententia repentur inter intellectum, et intellectiorem divinam, et identitatem admittentem solam distinctionem virtualcin, qualis cernitur inter animal, et rationale, debet necessario dari identitas omnium infima in ratione identitatis, scilicet realis potentialis, quæ ui eo consistat, ut licet extrema rcaliter actualiter distinguantur, nihilominus realiter potentialiter sint idem.

86 Ail real igitur, intellectus unitus cum objecto intelligibili, mediante specie illiqs, fit idem cum eis per identitatem, non quidem in *tw*. entilativo, et naturali, sed cum addito, id est. in ordine intelligibili omnium infimam in ratione identitatis : et ita fit idem cum illis per identitatem, excludentem distinctionem realem actuaalem intra ordinem intelligibilem, et ab hoc eodem ordine proveniente ; non tamen distinctionem realem actuaalem in ordine entitativo, neC distinctionem realem potentiaalem in ordine intelligibili. Nam propter rationes supra a num. 69. usque ad num. 77. factas, non potest non in online intelligibili actu identificari cum illis, et quia sunt ab invicem separabilia, debent identificari per identitatem, quæ sit compalibilis cum distinctione reali potential!, et dum artu separentur. et periit identificato realis actualis in ordine intelligibili, oportet, ut maneat distinctio realis actualis, etiam in ordine intelligibili inter illa, et identitas realis potentialis in hoc eodem ordine inter ipsamet. Sicut etiam ob ea, quæ sæpe innuimus, non possunt non in *esse* entilativo esse actu, et secluso intellectu, distincta.

87 Unde ex eo, quod species intelligibiles Angelica' possint supernaturaliter ab ejus intellectu separari, et species humana? separentur naturaliter ab intellectu nominis, non sequitur, non esse actu identificatas in ordine intelligibili, et modo dicto, cum intellectibus eorum, dum sunt conjunctio cum illis, sed identitatem banc, adhuc in ordine intelligibili, habere conditiones jam explicatas.

Possuntquò hæc omnia elucidari exemplo satis accommodato subslantiæ materialis. v. gr. formæ aquæ, quæ licet in suo toto habeat distinctionem partium entilativarum , provenientium a quantitate, tanquam a causa formali intrinseca, seu inliærente; attamen intra lineam substantia?» præcisæ sumpue, seu (quod idem est) a se ipsa non habet formaliter distinctionem

CTItfI
Mi

S'5

r t.

Epc-
K«em
CICiD-
plum.

pnwlicltni partium : atque adeo nw partes, qme do formali sint substantia, ut ex Aristot. et D. Thom. quainplurimisqtu* ejus discipulis, necnun et rationibus ex eodem Arist. el Angelico Doctore desumptis, ostendunt nostri Complut. in lib. do Genmtionc, disp. citata a num. 32. usque ad 17.

88 El iU divisis duabus aquis, tunc earum forma substantiales sunt quantitative, et substantialiter atque adeo tam intra lineam quantitélis. quam substantia, actu diversa», quamvis adhuc tunc sint in potentia, ad hoc, ut sint idem per identitatem intra lineam solius substantia. non vero intra lineam quantitatis, ut iidem Complut, a num. 69. usque ad num. 73. explicatit. et deinde pnedictis aquis postea continuatis media unica, et eadem quantitate, tunc licet semper debeam, quantumvis continuentur, distingui accidentaliter ipsa, ct earum formæ substanlta»s, ratione quantitatis, ct intra lineam illius, ac proinde raliuTTo illius debeat ibidem intercedere distinctio partium integraliui, soa ejusdem rationi» : nihilominus, ut prwdicti Complut, dis;). citata a num. 67. usque ad 69. ct deinceps expendunt. hoc ipso, quod ilbv aquæ. et earum form e continuentur secundum quantitates, et per unam, ac eandem quantitatem sigillentur, non potest non earum substantia, et utriusque formæ, secundum ea, <juæ substantialiter dicunt, ac proinde intra lin^im substantiæ præciî*e sumptam . fieri unum, ct idem per identitatem; ita ut distinctione rriali actuali, et formalitcr substantiali, sim a principio substantiali proveniente, non distinguantur, sed denominxtivv. et per qunniutein : alioqui, ut ibidem probatur, furma illa aqua. habetel paites entitativas. quæ de formali essent substantia. cujus oppositum in præsentî supponitur. el loco citato ostenditur.

89 Ila ergo in presenti. proportion-servata, philosophandum est in speci», ct (dijoclu intelligibili, collato cum intellectu. Nam. si semel separentur, remanent in utroque ordino,scHicet tam entitativo. quam intelligibili actu diversa, in potentia Uunen, seu (ut melius dicamus) capacia, ut in ordine intelligibili. non tainen in online naturali identillcentur : si tamen actu in online naturali uniantur, tunc licet ftnhuri unitir maneant in hoc ordine n'aliter actualiter distincta: attamen eo ipso uniuntur intolligibiliter, et manent idem per identitatem in online intelligibili.

Potestque hoc iimpliii» elucidari exemplo moins, el termini, qùi in probabili senlrn-lia niultunim, quoa N. Complui, in lib. Physic, disp, ill. num. 84. releniut, roluui distinguuntur actu virtualiter dum sum unita et tamen tunc differunt rtfcllfer polenlialiter, distinctione saltim retell nmtiva ex parte unius extrvnii, et (Hisitlvacx parte alterius, ut multi volunt : siqnlndvm |«»ssuni separari realiter. ita ut terminus maneat, pereunt»? motu, et tunc pnedicta distinctione actuali differant : et similiter cum nic differunt, sunt unum, el idem non quidem realiter actualiter, sed realiter pntouiialikr, quatentis hoc ipso, quod mutus, el terminus dentur actu, Htaiim inter se identUicantur.

90 Ad primum confirmationem palet ox dictis, concedendum es«u antecedens, el negandam consequentiam, si Iriielligalur de distinctione reali actuali. Et ad probationem negandum est antecederis, universaliter intellectum : quandoquidem pium sunt talis conditionis, quæ simul cum distinctione reah actuali in aliquo online conservant identitatem in putentia, ex eo. quod iu sani postea unibtlin uL|»ossint idvntilicari.

Nec probatio ibidem in contrarium ml-juncti up]>osituin convincit. Quoniam entitoA prwdiclonnn extremorum, uniam est ratio distinctionis actualis inter ipsi , quirndiu sunt svpnrita : et iUi pncrise ratione propriarum entiiatum materialiter sumptarum non distinguuntur actu realiter. sed ratione earum, quatenus sunt ad invicem separata in online intelligibili. Lude eortim entilates nb invicem separata, realiter actualitrr. et positive distinguuntur. Ceterum, si intelligibiter uniantur, seu species intclligibilis tribuerit intellectui, quod intclligibilifer habeat formam rei intellecta», ac proinde si intellectus in obliquo «afferat liane intimam assistentium, et communicationem forma intelligibilis, debebit eidem forma in recto sumpta, identificati : sicut hoc ipso , quod vivens , et materia ejus præexistcn? connotent novum illud materia? pernutritioneni acquisitum, el .sigillatum ad eundem numero quantitatem, quam prædictum vivens habet, tunc materia pneexistens io illo identiffciitur, modo explicato . cum nova illa materia in recto sumpta, quam p>r nutritionem acquirit. Quod idem de motu. <l termino, cum proportionc, in opinione illa proknbili dicimus; quamvis quoad pni-srns, id est. quoad ideatilicnümæm inbdleelus, et speciei in online intelligibili, necesse sit, ut in creatis, modo

quia si tales modi essent alterius linea*, non sufliccrent ad prædictam habitudinem, sicut quia in divinis personalitas non perlinetad ũneam naturæ, sed ad aliam lineam, propterea persona* divinæ, in quibus est eadem natura, nun habent relationem realem similitudinis in ea. Ratio aulenu propter quam modi illi, quos habet natura in sc ipsa, et in spedie intelligibili, pertinent ad lineam naturæ, constat ex iis, quæ aperiuntur in divinis : ubi ratiojiaturæ divinæ, prout habet modum essendi naturalem, et intelligibilem, spectat ad eandem lineam, et ideo hæc ibidem, non distinguuntur adhuc virtualiter, ut ex dicendis disput. sequenti magis constabit. Unde sicut ex eo. quod intellectio, et intellectus pertinent in divinis ad eandem lineam, ac proinde non distinguuntur virtualiter, colligimus, quod etsi in creaturis distinguantur realiter, nihilominus in eis tantum constituunt duas partes ejusdem linea-. sive duas lineas partiales. ex eu, quod in eisdem creaturis linea illa est imperfectionibus involuta, ita id ipsum, proportionem tamen servata, in præsentī dicendum erit.

Adde, posse etiam dici, quod sicut inter duas personas creatas in duplici natum humana subsistentes, est relatio realis similitudinis in pnvdictis naturis : quia ratio fundandi hanc relationem est distincti, nempe diversa numero natura, quæ in eis est, secus tamen inter duas personas divinas in divina natura subsistentes propter maximam identitatem in natura, quam habent : ita etiam inter objectum» el speciem representationalivani illius, v. gr. inter hanc albedinem, et ejus speciem non est relatio realis mcnsurabilis ad mensuram : sicut nec relatio rcalis similitudinis; sed tantam relationem sive mcnsurabilis, sive similitudinis, ut in divinis contingit : quia natura, quæ est in utroque, est ex parte formæ, Pt natura una, et eadem. Unde cx hoc capite, et ex defectu pradictæ relationis realis, non tamen relationis rationis, potius probatur identitas in natura inter speciem, el objectum jam explicata, quam diversitas in illa.

95 Ad quartum respondetur, quod facta unione jam dicta inter speciem, el objectum intelligibile ex una parte, et inter intellectum ex alia, tunc nec pnedicata essentialia intellectus fiunt essentialiter pnedicata. essentialia speciei intelligibilis, nec e contra : quia per hunc loquendi modum denotatur, quod unum transeat in naturam alterius, seu quod unum liat formalissime aliud.

quod tamen in præsentī non contingit; sed solum sunt idem idenbce, retinendo distinctionem virtualem, et renlem potenualem, quod nullum quoad præsens est inconveniens. ut explicatum est.

Undo licet puru potentia in genere entis nequeat heri ipsamet forma substantiali.*., quam recipit, ita ut vel essentialiter, vel idontice maneat idem cum ea, ut in hoc argumento recte dicitur; secus tamen pura potentia in genere intelligibili, quæ propter rationes factas ideo dicitur pura, quia nun includit essentialiter actus, et formas, seu species intelligibiles, non tamen, quia non habeat adhuc in isto ordino sumpto adæquate, et modo a num. 100. usque ad 102. tingendo, rationem formæ. aut quia noti possit esse idem cum illis identitate jam dicta, admittente distinctiones explicatas.

9G Quapropter, si semel, ut supra tetigimus, in sensu formali, et per se loquendum est. potentia intellectiva colluta cum objecto. et specie intelligibili, non uniturjeum ilia in rssc intelligibili Unquam potentia receptiva rum actu, el forma proprie, et stricte receptibili, alioqui limitaret illam, cujus oppositum disput. pracedemi num. 2*2. et in hac a num. 71. usque ud 81. ostendimur ; sed tanquam vis intellectiva cum suo objecto.et forma intelligibili petente ex se intimiorem aliam unionem, quam sit ea, quæ lit per receptionem prædictam, et tanquam unum extremum ex se identificabile cum altero.quod petit uniri cum illo secundum hanc puram rationem; seu tanquam forma imperfecta. et in rwc imperfecto existons, quæ lit ipsimet sub tsst perfecto per identitatem comjKitieniem distinctiones jam dictas.

97 Et ratio est. Nam sicut intellectus non est adæquate, et in ero perfecto intellectus usque dum habeat in se speciem objecti, quia non est adæquate, et in utc perfecto talis, usque dum sit complete intellectivus, et hoc non habet usque dum uniatur cum specie, ita usque dum uniatur cum ea. non erit adæquate, et in w. perfecto intellectus : et quia non unitur um prædicta specie in intelligibili. nisi modo immaterialiori, et elevation, quam sit ille, quo uniuntur formæ naturales in α-naturali,et entitativo, propterea.uta num. 69. usque ad 72. hinc intulimus, unitur cum ea per identitatem jam dictam in rwr mtelligibili, ac proinde, et eo modo quo lunna in imperfecto, Qt ipsamet in tue perfecto.

Non

•:M;
LT. •

\tWt13-
wcutuw.

p . l

Ail
quartani.

Non secus proportione servata, ac contingit in fonna planta., quæ non habet sufficientem quantitatem, nec sufficientes (ut sic dicamus) portiones substantiales ejusdem formæ inter se identificatas, ml hoc, ut sit sub debita quantitate ad operandum, et per nutritionem eas acquirit. Nam tunc, ut N. Complut, loco cit. num. 47. et 18. ct aliis ibidem relatis, explicant, forma praeexistens non unitur cum illo substantiali, quod denuo ei advenit, tanquam potentia receptiva cum suo actu, nec tanquam prs integratis eum sua comparte, si attendamus ad unionem illam precise secundum id, quod habet intra genus substantia.; sed tanquam extremum idenlilicabile cum alio extremo, fitque illud, eo modo, quo forma imperfecta, et non identificans antea illud substantiale, quod acquirit, iit forma perfecta identificans id, quod sibi deerat.

98 Diximus, *si in sensu formali, ct per loquendum est*, propter ea, quæ supra nam. 67. et 78. diximus. Adiddimus autem ly *per se* : tum propter ea, quæ modo dicebamus. Tum etiam, ut denotaremus, qnod si species fuerit ita elevata, ut unionem illam, numero modo citato, explicatam, scilicet in *esse* entitativo. et per modum actus, et potentiæ non postulaverit, ut in essentia divina contingit, tunc adhuc de materiali non comparabuntur per modum potentiæ proprie receptivæ. et actus proprie recepti in *esse* entitativo, sed intellectus comparabitur cum illa eo modo, quo forma imperfecta, (id est. non habens perfectionem, cujus est capax, in ratione formæ) comparatur cum eo, cum quo iit forma perfecta, et ut extremum idenlilicabile in ordine intelligibili cum alio extremo : et ad summum, (ut plures probabiliter volunt, do (pio alibi) comparabuntur inter se in *esse* entitativo per modum puri termini, et rei terminabilis : ex eo, quod species in *esse* entitativo præscindit a ratione formæ, vel termini, licet in ratione speciei in *esse* intelligibili debeat veram, et propriam rationem formæ intelligibilis sortiri. quia est ratio agendi specificans intellectionem. Quamvis, ut sæpe diximus, hæc ratio formæ non petat informationem, trahentem distinctionem actualem in *esse* inteUigibili. sed unionem ita intimam, seu modum informandi, et actuandi ita elevatam, et intimum, ut realiter idenlificelur in hoc ordine cum extremo illo, cum quo formuliter unitur.

99 Ad quintum neganda est sequela.

Quia arguitur ab idênlificaione extremorum cum aliquo in *esse* intelligibili; ad identiicationom eorundem in *esse* naturali : qui modus arguendi adhuc in creatis nihil valet; quamvis ex identiicalioiio duorum cum aliquo tertio sub *esse* naturali, recte soleat in creatis argui ad identificationem eorundem inter se. Quoniam, ut supra letigimus, sicut natura divina est ex se communis, et communicabit pluribus in *esse* naturali, ita, v. gr. natura humana ex se est communis, et communicabit pluribus intellectibus sub *esse* intelligibili sumpta : ex eo, quoi j ab illis potest eademmet intelligi. Et sicut quia natura divina est communis modo dicto pluribus personis, propterea nulla ex istis sigillatim accepta identificatur adæquato cum illa, et ob eandem rationem nec cum aliis personis, cum quibus natura divina identificatur, ita ob hoc ipsum nullus ex illis intellectibus identificabitur adæquate cum natura humana sub *esse* intelligibili : et ideo nec ipsi intellectus inter *se* identifi cati manebunt.

100 Nec refert, si objcias, quod si intellectus comparatur ad formam, seu speciem intelligibilem, tanquam eademmet forma, confertur secum sub *esse* perfecto, ut num. 96. dicebamus, tunc intellectus erit etiam forma in *esse* intelligibili, et ita ex identificatione duorum intellectuum cum specie intelligibili. recte colligetur idontificatio talium intellectuum inter se : quia non transitura.!! aliud senus, scilicet ab *esse* intelligibili ad naturale; se.!! semper sistitur in ordine intelligibili, seu inter formas ad hunc ordinem pertinentes.

Respondetur enim, ordinem intelligibilem posse sumi, vel generaliter prout ambit totum ordinem intellectivum, et ea, quæ a l illum per se, et formaliter desiderantur, sive sint species, sive intellectus, et intellectio, sive objectum, etc. Secundo strictius prout includit ea solum, quæ spectant ad ordinem intelligibilem ex parte objecti, sive sola entia intentionalia ; non vero ea. quæ ex parte potentiæ, et virtutis cognoscîtivæ so tenent.

Si ergo ordo intelligibilis accipiatur priori molo, tunc quasi integratur ex rebus pertinentibus ad ordinem entitativum, et naturalem, quatenus habent virtutem ad intelligendum, et ex robus spectantibus ad ordinem intelligibilem, prout or lo iste dicit ea solum, quæ ex parte objecti se tenant : quamvis hæc duo, ex quibus talis ordo integratur, sint talis cotiditionis, ut

Objcf-
tlu.

Sohî-
Jur.

U L

! . P

&

:

&

<

» î |.

~ j / ~ i .
tkil

il.

Λ

possint inter se identificati. Si vero so-
lum posteriori modo sumatur, tunc solum
dicit «j ī intelligibile, eive intentionalo
prout distinguitur ab naturali.

» Iui Cæterum, quia intellectus, ut est
adæquate intellectus, sive ut completo ha-
bet rationem fonnæ pcrfecuc in ordino in-
telligibili, dicit formam perfectam, conten-
tam sub ordine intelligibili priori modo,
quoroque identic? sit ipsamet species intel-
Hgibilie, et ipsa virtus ad intelligendum ;
ac proinde dicit formam, quæ habeat ali-
quid de ordine entitativo, et naturali, *scilli-*
cet id. quod ox parte potentiæ requiritur
ad intelligendum, et aliquid de ordino in-
tantionali, sive intelligibili, prout distincto
a naturali, propterea quoties deducitur in-
tellectus identificari quoad v'irtmcs ad intel-
ligendum ex pario intellectus se tenentes,
ox eo, quod idontificantur in uno tertio,
nimirum, quoad species, et naturam intel-
lectam, toties arguitur ab identification? in
«<e intentional!, et intelligibili stricto
sumpto, prout distinguitur ab «je naturali,
ad identificationom in «wr naturali : qui
modus arguendi est vitiosus, ut ostensum
est.

Nec etiam obesi, si urgeas, quod si in-
tellectus, ut est extremum quoddam hujus
idontiticalionis, dicit «j< naturale, et enti-
tativum, prout hoc «je distinguitur ab *esse*
intentional], et intelligibili. et speciosprout
est alterum extremum dicit «j< intentiona-
le, et intelligibile prout distinguitur ab rxn
naturali, non erit cur magis hæc unio, et
identitas sit in online intelligibili, quam in
esse naturali : siquidem quasi integratur ex
duobusextremis, quorum unum pertinet ad
ordinem naturalem, aliud vero ad ordinem
intelligibilem stricte sumptum.

Respondetur enim, concedendo, hanc
unionem, et Identitatem ex parte unius ox-
tremi esse naturalem, et ex parte alterius
intontionalem, et intelligibilem : cæterum,
quia radix hujus identificationis est illud
extremum Intelligibile, nimirum species
intelligibilis, proptereahæc unio, et identifi-
entio est in ordine intelligibili.

5 IX.

Fit oWnm ultimo nrgum'nto oppetita'
sententtlv.

103 Ad ultimum concedatur major,
sed negetur minor. Et nd primam pn>-
bationom dicatur, quod licet nihil posstl

por identitatem in «<j< naturali e«» simul
creatum, et increatum, sive ens |»er e>
sentium, et por jwrticipationem, nec rur-
sus possit* identice habere hoc ip*um,
adhuc in *esse* intelligibili excludendo dis-
tinctionem realem potentialem inter utrum-
que, quia hoc est propriam solius Dei,
secus tamen in eue intelligibili una cuin
prædicta distinctione reali potential].

Cujus ratio est. Tum quia aliquid crea-
tum esse hoc modo per identitatem quid
increatum. esi esso illudmet per parti-
icipationem, ex eo, quod essentia divina
uniatur ei gratuito in ratione speciei in-
telligibilis : hoc autem nullum est in-
conveniens, ut ex se pilet.

103 Tum etiam : quia hæc unio per
identitatem jam explicatam. est, attentis
omnibus, minor, et minoris perfectioni^
quam unio personalis, et in «ia natura-
li. secundum quam Verbum Divinum est
personaliter unitum humanitati, quamvis
hæc non sit per identitatem in præ-
dicto *csm* naturali, sed per compositionem
ex termino, ft re terminabili. Quare si-
cut non est inconveniens, quod illud com-
positum sit quoad naturam humanam
præcise sumptam, aliquid creatum, ct
quoad personam quid increatum, ita ; nec
repugnabit, intellectum factum idem in-
teliigibiliter cum essentia divina, ct ade-
quate sumptum, esse simul aliquid crea-
tum quoad id, quod ex se habet, al essa
aliquid increatum quoad formam intalli-
gibilem, cui est unitus, cum quaque in-
celligibiliter identilicatur.

Tum denique : quia intellectus etiam
in rxj-5 intelligibili non identilicatur infi-
nito cum essentia divina, sed finita : si-
quidem non constituitur per illam in acui
primo ad videndum eam infinita, sed
finite : at licet repugnet finitum identl-
ficari infinito cum infinito ; non tamen
finita. Sicut licet nequeat uniri cum illo
infinite ; potest tamen uniri Unito, ct
consequenter habere ea omnia, quæ ad
talem unionem consequuntur, inter quæ
♦quoad pHPsnns connumeratur prædicta
identitas, ut ostensum est.

1M Ad secundam vero probationem
concedi debet antecedens, et negari con-
sequentia. Ad cujus probationem dicen-
dum est. (juod licet ad hoc» ut aliquid
in tnielligibili sit idem cum esemtU
divina per identitatem excludentem dis-
tinctionem realm in potentia, vel per
identitatem, per quam cum illa infinito
uniatur.

i

r

!
*
• .*

• 15

A

1

7< 1

Alia
replica.

Enmb-
dor.

TnjV

{H3Î
fruu

uiwe?

uniatur, sou infinite idonlificntur, non minus requiratur, quam ad hoc, ut re- pnrM'iitet illuni quidditative por moduni speciei intelligibilis, quia ml utrumquo requiritur infinita immulorialilas, et habere ew per essentiam.

Cæterum ad hoc, ut aliquid sit idem intelligibiliier, modo nuper explicato, cum essentia Dei, minus requiritur, quam ad lme. ut possit hdburu rationem speciei intelligibilis respectu illius. Quoniam ad hoc posterius requiritur convenientia in gradu immaterialitatis, ct entitas per es- sentiam, ut in tractatu do Visionu Dei, ari. 2. diximus, non lainon ad illud prius, sed solum, quoi essentia divina linito mo- ilu, et separabiliter, saltim poj Dei po- tentiam. uniatur cum intellectu creato in ratione speciei intelligibilis, ad quod non nquirilur infinita immaterialitas in pr.e- ilicto intellectu, sed sat ost illum osse elevatum per lumen gloriæ, ut loco citato explicuimus.

105 Nec refert, si objcias, quod juxta dicenda in tract. A. disp. 1. num. 21. *intolli-* freest ipsaexistentia in ordino intelligibili (ani intellectus, quam speciei intelligibilis : ergo si intellectus creatus est idem per identitatem in ordine intelligibili cum es- sentia divina, nequibit intellectio, seu visio beata esse existontia intellectus in hoc or- dine. et non esse existentia in eodem ordi- ne respectu essentiaē divinæ cum illo iden- tilicataē : siquidem jpiio sunt idem , debent oxislere per eandem existentiam : ergo cum repugnet , divinam essentiam existcre per *esse* creatum, etiam repugnabit, illam esso unitam per identitatem in ordi- ne intelligibili cum eodem intellectu.

Ilespondeiur enim, antecedens esse in- tolligendum, quando species illa intelligibi- lis non est inlinita, et non præsupponitur in illo eodem ordino perfecte existons : cu- jus oppositum in præsenli contingit.

Itaque aliud est. speciem intelligibilem debere in ordine intelligibili existera per intellectionem : aliud vero debere existera per quamcunque intellectionem, quæ ab ea active elicitur, ita ut in se suscipiat effec- tum formalem ejus. Nam illud prius est universaliter verum : el ita etiam essentia divina in ralionē speciei intelligibilis existit per intellectionem increauim ipsius Dei ; at hoc posterius non est universaliter ad- mittendum. epando species est talis con- ditionis. ut semper, et incessanter habeat unam intellectionem sibi adæquatam, et

ejusdem immaterialitatis, per so primo ab ipsa quasi elicitam, per quam existit, ct postea influit secundo, et velati ;ær ac- cidens in alias intellectiones, sibi inadæ- quatas, el inferioris immaterialitatis : quandoquidem , quod in aliquo online pnesupponitur adæquato existons» nequit in illo ordine aliam existentiam modo dictu habere. Quaro cum essentia divina huc mo- do comparatur per modum, speciei cum vi- sione beatorum, propterea nequit per illam sic oxistore.

IUG Cæterum cum hoc stat, ut eadem essentia sit aliquo modo ratio intellectui creato ad hoc, ut per visionem beatam in- tuUigibiliter existât, ex co, quod nisi esset unitus cum ipsa, nequiret prædictas intel- lectus por intellectionem illam oxhtero ; quandoquidem quævis forma cujusvis ordi- nis, vel debet tribuero existentiam. quam habet «uo susceptibili, aut quasi susceptlihi* 11, vel si eam non tribuerit, quia suscpti- bile ost secundarium susceptivum. el inca- pax illius, ex eo, quod talis existcntia est operatio vitalis, petens infinitam vim ad il- lam eliciendam, ct nihil potest vitaliter per illam existera, quin illam eliciat, ut in præsenli contingit; tunc prailicta forma debet esse aliquo modo ratio alterius exis- tontiaē, per quam suum secundarium sub- jectum, aut quasi subjectum in illo ordino existât.

Poteslque hoc explicari exemplo subsis» tentito, quæ licet dum est finita, non solum sit ratio recipiendi operationes immanen- tes, ortas tanquam æprincipio, *quo* a natu- ra, quum terminat; sed etiam, juxta pro- babilem sententiam, in ipsa, ut in subjecto recipiantur ; attamen si talis subsistentia sit infinita, ut in Christo Domino contingit, tunc operationes humanæ, ad quas secun- dario prædicta subsistentia concurrir, non recipiuntur in illa, sed in natura : quamvis natura non eas reciperet, nisi esset termi- nata per talem subsistentiam : nc proinde quodammodo, el in sensu dicto est ratio eas recipiendi. Ita ergo in præsenli, pro- portione servata, respectu essentiaē divina*, ut habet rationem speciei intelligibilis, el visionis beatorum, ut est exisumtia ordinis intelligibilis, philosophandum esL Diximus ; *Ad quas secundo prxdicbi xuhislmliu concurrir*, quin por prius habet influere in alias operationes, qua- non sunt propriæ naturæ humana-, sed ilivinæ, ex eo, quod ner prius hanc terminat.

107 Nec contra hoc habet vim, quod in

lr
II
C< >
g
Eipbra-
tor
cinvpb
bI fK
Ai .
Ff.
<
4i.
j* + jn

hac objectione additur, scilicet intellectum creatum in ordine intelligibili esse idem cum essentia divina, et sic non posse non utrumque per eandem existentiam existere. Nam ad hoc ex dictis patet : siquidem hæc identitas non est adæquata, ac proinde compatitur distinctionem realem potentialem inter illa : at distinctio realis potentially est satis (saltem in forma eminentissima. et superexcedenti e\ se existent!. et a propria existentia inseparabili) ad hoc, ut non obstante identitate, possit esse ratio intellectui existendi per aliam existentiam, scilicet per intellectionem beatam, cum tamen ipsa per illam nequeat existere, seu ejus effectum formalem recipere ob incapacitatem, quam ad talem existentiam, et effectum formalem suscipiendum habet.

108 Nec etiam obesi, si ulterius urgeas, saltem hinc fieri, quod essentia divina in ratione speciei intelligibilis existat identice per visionem beatorum : quod tamen non videtur admitti.

Respondetur enim, dupliciter posse intelligi, quod essentia divina existat identice per visionem beatorum. Primo modo, ita ut denotetur, quod ratio existendi sit sola identitas, quamvis re vera ipsa essentia divina in se suscipiat effectum talis existentie, ut contingit in potentia obedientiali, et hypostatica, quam habet humanitas rursus hominis, ad hoc. ut assumatur a Verba, quæque, ut in tractatu de Visione Dei innuimus, est ordinis hypostatici, et distinguitur formaliter a natura humana, ut habet potentiam naturalem ad subsistendum per propriam subsistentiam. Nam potentia hæc existit identice per existentiam naturalem talis humanitatis. Quia licet tota ratio sic existendi sit identificatio illa ; attamen re vera suscipit in se secundario talem existentiam, et ipsamet effectum ejus participat; et propterea non indiget alia existentia. per quam existat.

Secundo modo, ita ut solum significetur, quod identificatur intelligibiliter cum intellectu creato existente per talem visionem, quamvis nullo modo ipsa nec per se, nec per accidens, nec primario, nec secundario, nec ratione predicte identitatis, aut quavis alia ratione existat per talem intellectionem, recipiatque in se effectum formalem hujus existentie intelligibilis, sed quoad hoc minus existendi per illam, et re ipsam» in se tunc effectum, perinde se habeat, ite si non esset ibidem : et hic. sensus est verus, et necessario concedendus. Oportet tamen

caule loqui, et hoc cum prædicta limitatione expresse adducta admittere, ne videatur concedi modus ille prior existendi ideatice per talem visionem, qui omnino rejiciendus est, quippe qui cum summa divina» essentiali puritate aperto pugnat. Vnde absolute loquendo neganda est sequela, ex eo. quod in locutione absoluta innuitur prior ille modus identificationis.

109 Nec etiam refert, si tandem urgeas, quod si essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis respectu intellectus beati, non existit per eandem existentiam intelligibilem, per quam ipse existit, tunc non constituent unum per se in ordine intelligibili : hoc autem videtur falsum ; siquidem faciunt magis unum, quam materia, et forma substantialis, ut communiter admittunt Philosophi ex Averroë : ergo, etc. Sequela videtur certa. Quia quæ faciunt unum per se, existant per eandem existentiam in illo ordine, in quo unum constituunt : et propterea ex humanitate, et Verbo divino coalescit unum per se. quia per eandem existentiam existant.

Respondetur enim, distinguendo sequentiam : Aon constituent unum in ordine intelligibili. identice tali» neganda est ; formaliter tali transeat : ea autem, quæ sic sunt una possunt multiplici existentia existere. Nec contra hoc vim habet propter minoris : ipsa hire unitas in esse intelligibili. solum secundum quid est major unitas totius, quod materia, et forma constituunt : constat autem, quod ad hoc satis est. eam esse unionem per identitatem jam explicatam.

110 Adde, posse etiam negari consequentiam intellectam de unitate per se, adhuc formaliter sumpta. Quia ad hanc unionem satis est, quod unum extremum non uniatur alteri, ut est existens, et e converso, et quod unum sit alteri, modo explicato, ratio existendi. ac tandem, quod illud, quod fuerit alteri ratio existendi, existat quodammodo mediate, et remote per existentiam illam. Non quidem, quia in ne recipiat mediante alio talem existentiam, et effectum illius eo modo, quo substantia media quantitate suscipit accidentia. aut potentia obedientialis mediant. re naturali. cum qua identificatur. existit per existentiam ejus ; sed quia extremum illud, quod est alteri ratio existendi. re vera actual et informat aliud extremum, et hoc non nisi sic actum potest existere. Sicut, ut nuper dicebamus, subsistentia

Verbi

A1.-<

Afta-UC3U9.

TRACT. HI. DISP. ID. DUR. I

\>rln terminantis humanitatem suscipit ro-
moteac.idontia, non quia in se illa susci-
piat, sicut subsistentia creata, juxta proba-
bilem sententiam, ea recipit ; sed quia
humanitas, non nisi ea terminata potest
praxlictia accidentia suscipere : el propterea
humanitas, et Verbum in ratione sus-
ceptivi accidentium constituunt unum per

ARTICULUS π

Ulnia Dent iufelligat ff?

I A4 «ccundum sic proctMiiur. Videtur, quod Deus
? i iiteUipl se. Dicitur enim in lib. de causis^ quod
tsui saeas, qui scit suoai essentiam, est rediens ad
tsjÆtun suam reditione completa : sed Deus non exit

ws wapetil sidi redire ad essentiam suam : ergo ipse
M ni sriens essentiam suam.
iprztem, inlelligcre est quoddam pati, et moveri,
Hikjtxr in 3. de Anima : scientia etiam est assimilatio
j reti scitam : ct scitum etiam est perfectio scientis :
kd litil notetur, xcl patitur, vel perflatur a K ipso,
Kipe similitudo sibi ipsi est, ut Hilarius dicit : ergo
frit ovo est sciens se ipsum.
l Prêtera, pnrcipue Deo sumus similes secundum
rasôrfam, quia secundum mentem sumus ad imaginem
M st dicit August, sed intellectus noster non intelligit
rf, ri» sicut intelligit alia, ut dicitur in 3. de Anima :
ep Deas non intelligit se, nisi forte inlelliigeodo alia.
Sed contra est, quod dicitur 1. ad Corinth. ?. *Quit
ml Dei inso nânt, nisi Spirtlus Dei.*
Bfrpocdeo dicendum , quod Deus se per se ipsum
mrihnL Ad cujus evidentiam sciendum £5t, quod licet
n optnlionibis, qnx transeunt in exteriorem effectum
«fc'etaa operationis, quod significatur, ut terminus, sit
ibytMi extra operaliuuem : tamen in operationibus, quæ
jolis obêrante objectam, quod significatur, ut terminus
t^ntiinis. est in ipso operante : ct secundum quod
disto, sic est operatio in actu. Unde dicitur in
là de Anima, quod sensibile In actu est sensns in
xa, ct intelligibile in actu est intellectas in actu. Ex
exim aliquid in actu sentimus, vel intelligimus.
<ud intellectus noster, vel sensus informatur m actu
tpdem sensibilis, vel intelligibilis. Et secundum
bitam sensas, vel intellectus aliud est a sensibili,
id iteffliribili, quia utcumque est in potentia. Cum igitur
Iw Bibli potentia!jtatis habeat, sed sit artus purus,
•fGUt. qood in eo intellectus, ct intellectum sint idem
modis, ita scilicet ut neque careat specie
mHiàbili : sicut intellectus noster cum intelligi! in
jeies intelligibilis sit aliud a substantia
rtâtWtis divini sicut accidit in intellecta nostro, cum
est wta inleUigens : sed ipsa species intelligibilis est
inteltettus divinus. Et sic se ipsum per se ipsum
etommit.
A4 primum ergo dicendum, quod redire ad essentiam
imi/mkil aliud est, quam rem subsistere in se ipsa
FvTIMAit in qaantum perficit materiam dando ei esse,
fwGisæeylo «upra ipsam effunditur :Jh^ [uantnm vero
u fe-t>a habet esse, in se ipsam redit irlutcs igitur
qua* non sunt subsistentes, sed actus
s^fFria o norum, non cognoscunt se ipsas sicut
io iegulis sennbus. Sed virtutes cngnoscitivæ per
e utaicteates cognoscunt se ipsas. Et propter hoc
tfcrinhb. de causis, quod sciens essentiam suam
r*iii ad essentiam suam. Per se autem subsistere maxime
tfwxit Deo. Unde secundum hunc modum loquendi,
Eijj@e rediens ad essentiam snam, et cognoscens
r ten.
U wruadam dicendum, quod moveri, et pali snmnnlur
secundam qaad inleliigere dicitur esse quoddam
6r)*n «el pati, ut dicitur io 3 de Anima. Non enim
Mflpne r<t mntss. qui est actus imperfecti, qui est
A i o m aliud : sed actus perfecti cxi.Nteos in ipso
«ste. Similiter diam, quod intellectus perflciatnr ab
:tt\$(;bdi, vel aisiniilelur ei, hoc cnnremt intellectui.

qui quandoque est in potentia : quia per hoc, quod est
in potentia, differt ab intelligibili, el assimitatur ei per
«peciety intelligibilem, quæ est simililodo rei intellects.
K pertteitur pvr ipsam, sicut poteulh per irtom. Sed
intellectos divinus, qui nullo modo est m potentia, non -
perficitar pvr Intelligibile, neque assimiblur ei, sed esi
sui berfecno, r< suum Intelligere.

Aa tertium dicendam, qaad esse Datante non CM
ir.atcrU. primæ, qa» est in potentia, nisi secundum
quod est reducta in actam per formam; intellectus autem
noster possibilis se habet in online inteUipibiliom lient
materia prima in online rerum naturalium : eo quod
c*l in potentia ad InteHigibilia, xirat materia prima ad
naturalia. Unde intellectus noster possibilis non potest
babecê inlclligibiliuni operationem , nisi in quantum
perficitur per speciem intelligibilem alicujus. F.t sic
inidligil se Ipsum per speciem intelligibiliæi : sicut et
alia. Manifestum <st autem, quod ex cò, qaad cognoscit
intelligibile, intelligil ipsum sonm intelligere : et per
actum cognoscit potentiam intellectivam. Deus astem
est sicut actus purus tom in ordine cxislenliuiu, quam
in ordine intelltgibilium : el ideo per se ipsum se ipsum
intelligil.

Conclusio. Deus fofollgil so per se ipsum

DISPUTATIO III

*l)c intellectione, d scientia Dei quoad ejus
 primarium objectum.*

1 Post quæslionem *an est* ? de intel-
lectione, et scientia Dei, merito ad quæs-
tionem *quid est* devenimus. Quia vero
quævis intellectio, et scientia sumit, sal-
tim secundum nostrum modum intelligen-
di , suam speciem , aut quasi speciem
ab objecto primario, propterea, ut *quid
est* intellectionis, et scientiæ divinæ ex-
plicetur, de ejus primario objecto nunc
disputamus.

DUBIUM I

Utrum Deus se ipsum primario inteUigat?

In titulo aliquid supponitur, ei aliquid
dubium vocatur : supponitur enim
Deum se ipsum intclligere : tum quia i<l
constat ex Scriptura, ut videre est 1.
ad Corinth. 2. *Qu# sunt Dei, nemo novit,*
nisi *Spiritus Dei.* Tum etiam : quia id
aperte demonstrat duplex ratio ex D.
Thom. 2. contra Gent. cap. 47. desump-
ta. Prima quidem, quod Deus est summe
intelligibilis : ergo erit intelligibilis a seip-
so. de factoque a se intelligetur. Ilrec se-
cunda consequentia ex priori aperte patet.
Quia hoc, quod est Deum actu cognoscere
quidquid a se est intelligibile, est perfectio
simpliciter simplex, ul constat : et ita hæc
perfectio non potest abesse ab illo, qui est
ens omnibus modis perfectissimum. Prima

A iiiiouil
vrrsio.

vero consequentia ex antecedenti aperte constat: tum quia inter objectum intelligibile, et virtutem intelligendi debet esse proportio : et ita objectum summe intelligibile poterit, imo debebit intelligi al> intellectu summe cognoscente , qualis est divinus. Tam etiam : quia quod est intelligibile , et unitum intime cum intelligente potest ab eo intelligi : ergo cum Deus sit ex sc intelligibiiis, et intelligens, et sit unitua secum unione omnium maxima, scilicet per summam identitatem, flet inde, ut sil intelligibiiis a se. Antecedens autem constat cv dictis, Quia Deus est summe immaterialis, ac proinde summe intelligibilis : siquidem immaterialitas est ratio, modo supra explicato, intelligibilitatis, ot virtutis intelligendi.

Secunda est. Quoniam alioqui intelleetio Dei non esset summe perfecta, sed ignobilior intellectione creata : hoc autem aperte repugnat, ut ex se constat : ergo, etc. Sequela quoad priorem partem palet. Quia intellectio Dei non versaretur circa nobilissimum objectum, scilicet circa Deum ipsum : atque adeo non esset summe perfecta. Quoad secundam vero partem etiam liquet. Nam visio beatorum attingit Deum sicuti est : eruo si intellectio Dei non attingeret se ipsum, esset ignobilior tali visione creata, quippe quæ non versaretur circa objectum adeo nobile, ac prædicta visio.

Pancos Quare quod in dubium vocamus, tantum an intellectio Dei per se primo terminetur ad Deum ipsum ? et licet decisio hujus dubii non difficulter ex nuper, et ex supra dictis colligatur, nihilominus ut omnia radicitus maneant explicata, et uni, vel alteri difficultati, quæ contra ejus decisionem militat, melius occurratur : propterea illud excitavimus, breviterquo decidemus.

§1-

Rationes dubitandi.

PHma ? Prima dubitandi ratio pro parte negante
"Ü! n-n" est' Quoniam intellectio Dei formalissime
ip>. loquendo est ipse Deus, ut supra tetigimus,
ct art. I. Iatius dicemus : ergo prædicta
intellectio nequibit habere pro objecto
primario Deum ipsum. Patet consequen-
tia. Quoniam intellectio Dei nequii habere
se ipsam pro objecto primario, alioqui

esset inollocio reflexa, nempe intellectio intellectionis : ergo, etc.

Confirmatur. Quia primum intelligibile alicujus intellectus non pulest c&m) ipu prima intellectio illius : ergo cum Deui sit ipsa prima intellectio sui intellectus, ita ut nondisiingualuradbucvirtualiler abdla, noa poterit esse primum intelligibile. Consequentia ex antecedenti constat. Antecedens autem asseritur a D. Thom. 1.2. quæst. I.art. t » ubi docet, primum voli* bile alicujus voluntatis non posse esca primam volitionem ejus : quia volitio essentialiter supponit bonum volendum, ab ipsa volitiono distinctum. Sicut eodem modo primum intelligibile alicuju* intellectus , non potest esse ipsa prim intellectio ejus : quia intellectio necessario supponit verum intelligibile unquam objectum cognoscendum, ab ipsa intellectione distinctum.

3 Secunda. Nam inter cognoscens, el cognitum primum debqi esse relatio salim transcendentalis, scilicet mensurabilis ad mensuram : ergo cognoscens, et cognitum primum debent salim virtualiler distingui : ergo cum Deus , et ejus intellectio non distinguantur hoc modo, non poterit Deus esse objectum primariam sum intellectionis. Hæc secunda conseq. patet ex priori. Prior vero ex antecedenti. Quoniam ea, quæ non distinguuntur salim virtualiler, non possunt comparari per modum mensunu, et mensurabilis : siquidem facta collatione inter mensuram, et rem mensurabilem , semper mensura est aliquo modo perfectior suo mensurabili. Antecedensautemetiam constat ; quandoquidem perfectio intellecti mensuratur ex ejus objecto primario; ita ot tanta, et non major sit 'perfectio illius, quanta istius in ratione objecti considerati : ergo objectum primum comparatur per modum mensuræ respectu intellectionis, et per consequens hæc dicet habitudinem, salim transcendentalem , ad illud, unquam res mensurabilis ad suam mensuram.

§11-

Decisio dubii.

4 Dicendam tamen est, Deum esse objectum primum suæ intellectionis, b*. Ita D. Thom. in pratenti, et de verit. quasi. 2. art. 2. necnon in I.disi, 35. quæst. I

qwnt. I. art. 2. ad Anibaldum. ot I.coni. Genl cap.48. his verbis: *Ex promissis ait Um apparii, quod Deus primo, ct per sc solum uipum cognoscit.* Quem sequuntur omnes Theologi, ot ideo ab eis in particular! referendis abstinendum.

nationem aulem fundamentalem adduxitS. Doct. cap. citat, his verbis : *Operatio intdMualis speciem, et nobilitatem habet, rrundum id, quod est per sc, ct primo in-blDelum, cum hoc sit ejus objectum : n igitur Deus aliud a se inlcillycrrt, quasi per se, d primo intellectum, ejus operatio inlrl-lt luciis speciem, ct nobilitatem haberet, se-eundum id, quod est aliud ab ipso : hoc autan ot impossibile ; cum sua operatio sil ejus essentia, ct hxc, quippe ens a se, nc-qu<n! ab alio distincto ab ipso Deo speciem Mjzre : sic igitur impossibile est, quod in-tdlfdum a Deo' primo, ct per se sit aliud ab ipso.*

Confirmatur ratione ejusdem S. Doctoris in eodem cap. quam sub hac fere forma, et sub his verbis S. Doctor proponit. Nam illa res est solum primo, ot p'r se ab intellectu cognita, cujus specie unquam objecti per se primo représentail, am per se primo intellectui uniti^ inteiligit : sed Deus inteiligit per speciem per se primo repræsentantem, seu unientem essentiam suam cum suo intellectu : igitur intellectum ab ipso primo, et per se nihil est aliud, quam ipsemet. Consequentia esi nola. Minor autem etiam constat. Quia, ut dub. sequenti dicemus, species, perijuam Deus inteiligit, est sua essentia : h.vc autem ut est species, per se primo unit se ipsam cum intellectu : quia ipsa in rabone Speciei, nihil est aliud, quam ipsamel. Major autem probatur a D. Thom. ex eo, quod operatio proportionatur former, quæ est operationis principium : et iU intellectio elicitâ, aut quasi elicitâ ab specie, est illius tanquam objecti per se primo intellecti, cujus est illa species per se primo represenlativa, aut unitiva,

5 Secundo probatur ratione, quam insinuat idem S. Doct. supra quæst. 12. art. I. qua potest sub hac forma proponi. Nam objectum primum divinæ intellectionis vel est Deus ipse, vel creaturæ, vel aliquid abstrahens ab utroque, sed non hrec dao posteriora : ergo illud prius. Major cum conseq. satis patent. Minor autem probitor. Quoniam objectum per se primum, ac connaturale alicujus virtutis cognôicitlvæ, quale debet esse objectum per

so primum divinæ intellectionis cum ea collatum, necnon et iulis virtus debent convenire in eodem gradu immaterialitatis. ut constat ox iis, quæ ex eodem Angel. Doct. in tract, do Visione Dei, art. 2. et A. diximus : at nec creaturæ, nec aliquid abstrahens a Deo, et creaturis convenit cum divino intellectu in gradu im-miterialitatis, ut ex ibidem dictis constat, siquidem solus Deus est actus purus absque omni potnnlialitate, sicut intellectus divinus : ergo, etc.

6 Nec refert, si contra rationem hanc objicias, quod intellectio, seu intellectus divinus attingit in eodem prorsus signo rationis, ai eodem simplicissimo actu tam essentiam divinam, quam creaturas : ergo creaturæ non sunt objectum secundarium divinæ intellectionis; sed inter objecta primaria illius sedem habebunt: ac proinde ad hoc, ut aliquid sit objectum primum alicujus virtutis cognoscitivæ, non erit necessarium, ut convenient in eodem gradu immaterialitatis. Hæc ultima conseq. patet ex priori. Prior vero etiam constat. Nam si Deus,et creaturæ compararentur per modum objecti primarii, et secundarii respectu intellectus divini, essentia divina in aliquo priori signo attingeretur, in quo nondum intelligerontur attingi creaturæ : siquidem per quamcunque cognitionem prius natura attingitur objectum primum, quam secundarium. Antecedens autem probatur. Nam cum illa cognitio, qua Deus se ipsum cognoscit, sit in quocunquo signo infinita, atquo adeo comprehensiva sui ipsius, non potest non in quovis signo terminari simul ad Deum, et ad creaturas.

Respondetur enim concedendo antecedens, ct negando conseq. Nam ad hoc, ut creaturæ habeant se per modum objecti secundarii*, et essentia divina per modum primarii, non oportet, ut prius etiam prioritate rationis attingatur essentia, quam creaturæ, ita ut in illo eodem signo adhuc rationis creaturæ non attingantur a Deo; sed sufficit, quod licet divina intellectio in quovis signo terminetur ad utrumque. nihilominus esseniiâ Dei per se, et ratione sui, ac in se ipsa attingatur, creaturæ vero non nisi ratione essentiæ, et in ipsa prius visa : quamvis simul absque ulla priorilate in quo etiam rationis, et per eundem simplicissimum actum absque aliqua distinctione virtual! cognoscantur : ex eo, quod quoties objectum secundarium habet necessariam connexionem in rationo objecti cum prima-

P.I

v.ik

ψ

ii

Objet-
tfo.

2
-i

•nt :

Oerurri-
lir.

2. >

rio in *esse* talis considerato, ut in pnesenti contingit, non potest perfecte, et comprehensive intelligi primum, quin in eodem signo, adhuc rationis, et per eundem simplicissimum actum, objectum illud secundarium cognoscatur.

Replia. 7 Nec etiam refert, si urgeas, quoi si ad rationem objecti secundarii satis est, quod cognoscaturrationealierius,quamvisutrumque simul, et modo dicto attingatur, consequens erit, ut etiam creatura? possint respectu alicujus cognitionis divinæ dici objectum primum, et essentia Dei secundarium : hoc autem est absurdum, ut ex se constare videtur : ergo, etc. Sequela proluitur. Nam ex vi illius cognitionis, per quam Deus cognoscit creaturas, attingit etiam habitudinem dependentia), quam habent ab ipso Deo : etex vi cognitionis predict® habitudinis, et ratione illius, cognoscit Deus se ipsum indirecte, et ut terminum talis habitudinis : ergo respectu hujus cognitionis, ut indirecte terminare ad ipsum Deum, ex eo, quod cognoscuntur creature, habebunt se ista? per modum objecti primarii, et Deus per modum secundarii, si verum est, quod ad rationem objecti secundarii salis est illud attingi ratione alterius.

Enodatur. Respondetur enim negando sequelam. Quia totum hoc ducit ortum ex divina essentia, tanquam ex prima, et fontali ratione primario cognita : siquidem per eandem cognitionem, per quam attingitur Deus directe, etcreature ratione illius, et in ipso prius viso, tanquam objectum secundarium, attingitur ipse Deus indirecte, et ut terminus habitudinis creaturarum : et ita ipsæ non concurrunt per modum objecti formalis etiam ad pnedictam cognitionem, ut indirecte terminatam ad essentiam Dei : sed per modum objecti materialis, et secundarii.

Tanta quædam objectio diluitur. S Unde (ut per hoc tacita quædam objectio solvatur) licet repugnet dari in Deo cognitionem abstractivam formaliter talem, et quæ non habeat essentiam divinam pro objecto directo, et primario, sed pro indirecto tantum, vel secundario, quæque non attingat illud quoad *quid est* , sed præcise quantum ad *an est*, quia prædicta cognitio essentialiter involvit imperfectiōnem . cæterum cognitio quoad *an est*, quæ sit eminenter, abstractiva, et simul sit formaliter quidditativa, et intuitiva ejusdem objecti, ut habet rationem objecti primarii, ita ul hio duæ rationes non distinguantur ex parte rei concept®, sive virtualiter, ut in pnesenti contingit, bene potest

reperiri in Deo : quia in hoc nulli involvitur imperfectio, sed solum quod ealem simplicissima, et comprehensiva cognitio Dei terminetur per se primo ad essentiam divinam, et secundario ad creaturas, simalque , ut modo dicebamus , attingat habitudinem dependentia* ipsarum a Deo: et consequenter aliquo modo indirecte Deus ipse, ut terminus talis habitudinis attingatur.

§ III.

Fit obviam rationibus dubitandi initio adductis.

9 Ad primam respondet P. Ilerice, 1. part, tract. I. disp. 4. cap. I. quod licet *intelligcre* constitutivum Dei sit intellectum a se ipso, non tamen est objects reale, sen terminus realis ejusdem inlectionis : quia esse terminum, et objectum reale alicujus supponit ordinem realern transcendenulem inter utrunque, atque adeo distinctionem realern, ex eo, quod inter objectum, et id, cujus est objectum, debet esse realis oppositio : cæterum ad hoc. ut aliquid sit cognitum ab aliquo, non est necesse, ut realiter ab illo distinguatur; imo nec quod adsit inter illa virtualis distinctio. Et ita licet *inlligen* constitutivum Dei sit realiter intellectum a se ipso, non tamen est reale objectum, aut terminus sui ipsius.

Sed hæc solutio videtur pugnare cum communi Philosophorum, et Theologorum consensu, qui omnes unanimiter concedunt, quamlibet cognitionem cujusvis virtutis cognoscitivæ habere proprium objectam a quo suam speciem, aut quasi speciem desumat ; maxime vero cum doctrina D. Thom. infra, art. 5, ad 3. ubi ex eo, quchl *inulligcre* specificatur ab objecto medianie specie, colligit, quod divinum *inMligercsf&* cificetur,aut quasi spec'diceturab essentia divina, quæ est idem, quod suum *intelligere*: et in tota ista, quæst. sæpe repetit, quod in Deo intelligibile, et intellectus, id quod intelligitur. et id quo intelligitur, sunt eadem essentia divina : constat autem idem esse intelligibile, et id, quod intelligitur, ac objectum intelligibile. el intellectum.

Deinde. Nam licet terminus processio- nis , et originis distinguatur realiter a principio , a quo procedit, non tamen ab illo subjecto, seu quasi subjecto, quod informat.

IV

ηω

format aut quasi informat : ac proinde non intercedit inter utrumque respectus realis, etiam transcendentialis, ut patet in personalitatibus divinis, quæ sunt reales termini divinæ naturæ reddentes illam incommunicabilem : et tamen non distinguuntur realiter ab ea, ut docet. D. Thom. infra, quæst. 28. art. 3. Quare cum terminus intellectionis prout præcise dicitur esse objectum illius, non debeat realiter procedere a virtute cognoscitiva, neque virtus cognoscitiva ab ipso, sed solum requiratur, quod sint inter se intime unita in ratione objecti, et virtutis cognoscitivæ, et quo magis sunt unum, eo melius, et perfectius habent rationem objecti, et virtutis cognoscendi, inde est, quod esse objectum reale, seu (quod idem quoad præsens est) terminum respectu intellectionis, non debeat importare realiter oppositionem, aut distinctionem, sed potius realiter identitatem : atque ita in Deo vere, et realiter datur intellectus, et *intelligere*, necnon, et objectum intelligibile, aut objectum reale specificans. et terminans per modum objecti intellectionem, licet hæc omnia non distinguantur realiter, imo licet inter ea non intercedat distinctio, ex parte rei conceptæ, sive virtualis, sed solum ex parte nostri modi concipiendi, ut ex dictis, et infra dicendis constabit.

10 Quare ad argumentum aliter respondetur. concedendo antecedens, et negando consequens. Et ad probationem negandum est antecedens. Ad cujus probationem dicendum est, quod licet intellectio constitutiva Dei nequeat esse intellectio formaliter tantummodo reflexa supra se ipsam, quia ad hoc requirebatur saltem virtualis distinctio inter ipsam, ut intellectio, et objectum intellectum ; potest tamen esse eminentissimo modo simul directa, et reflexa respectu sui. Nam hoc ipso, quod est constitutiva divinæ naturæ intralineam intellectualem, non potest non identificare libi, absque aliqua distinctione virtuali, quidquid pertinet ad prædictam lineam : atque adeo rationem intellectionis, speciei intelligibilis, et objecti per se primo, et directe intellecti : ac proinde eo ipso habebit eminentissimu modo reflecti supra se ipsam, et esse simul directam, et reflexam. Reflexam quidem, ut ex se patet ; indirectam vero, et modo dicto, quia ut terminatur ad se ipsam, non habet aliud objectum, a quo sumat speciem præter se ipsam : sed ipsa est intellectio, species

intelligibilis, et objectum ultimum per se primum respectu sui.

Ad confirmationem concedendum est antecedens, si intelligatur in creatis ; secus tamen si in divinis propter rationem modo tactam. Et ad probationem ex testimonio illo D. Thom. desumptam, respondetur, sanctum Ductorem intelligendum esse de primo volibili, et intelligibili in creatis, non vero in divinis, ubi saltem ipsum *intelligere* est objectum primum divinæ intellectionis. Ratio autem, propter quam diversimode in creatis, et in divinis philosophamur, est, quia in creaturis intellectio est aliquid causatum ab ipso objecto una cum intellectu, et propterea nequit esse objectum primum respectu sui, ne idem sit verus effectus vere, et realiter causatus a se ipso : at in Deo intellectio constitutiva illius non est aliquid causatum ab objecto, sed hoc ipso, quod sit constitutiva Dei, debet esse ipsissimum objectum per se primo intellectum ab ipso Deo.

11 Ad secundam patet ex dictis, antecedens solum esse verum in creatis, non vero in divinis : ubi perfectio intellectionis constitutivæ Dei est ipsummet objectum primum, absque aliqua distinctione etiam virtuali : et propterea solum ex parte nostri modi concipiendi potest ibidem ratio mensura, et mensurabilis inter se distinctæ, reperiri.

Quæ omnia complexus videtur Angelicus Doctor infra art.2.ad.2. et 3. ubi cum sibi opposuisset, quod cum aliquis intelligit se intelligere, hoc non est intelligere aliquid magnum, vel principale intellectum, sed intelligere quoddam secundarium et accessorium. Si igitur Deus sit ipsum tunc Deum intelligere, intelligere se, non erit intelligere principale intellectum, respondet : *Dicendum, quod cum intelligitur illud intelligere, quod non est subsistens, non intelligitur aliquid magnum, (m. proinde nec principale intellectum) sicut cum intelligimus intelligere nostrum : et ideo non est simile de ipso intelligere divino, quod est subsistens.* Nam sensus horum verborum est, quod hoc ipso, quod *intelligere* ex se sit subsistens, est ex se actus purus in genere intelligibili ; et iusimul est *intelligere*, et objectum principale, et intelligibile, ac intellectum ; et per consequens eadem intellectio eminentissimo modo est simul directa, et reflexa, absque eo, quod realis habitudo inter eam. et suum objectum intercedat.

DUBIUM II.

F

*Ltrum objectum per sc primum, d specifica-
licum intellectionis essentialis Dei sil divi-
na essentia, ul distincta ab attributis, ct
relationibus? an erro ul omnia b;ec forma-
liter, et expresse dicit t*

12 Postquam explicuimus, Deum esse
ubjectum primum eua· intellectionis, res-
tat declarare sub quam ratione munus hoc
illi competat : et propterea dubium hoc, ad
id exacte declarandum, excitamus.

Rtferlur prior opinio.

Prima sententia docet, objectum per se
primum, et specificativom intellectionis es-
sentialis Dei esse divinam essentiam, ut
complectitur omnem rationem, quæforma-
liter est in Deo ; sive illa «it ipsamet essen-
tia, ut distincta ab attributis, et relationibus :
sive quæ\is alia ratio absoluta, aut relativa.
Ita Gonzalez in pnesenli disp. 35. num. 4.
et alii.

Prinum
okxiow

13 Probatur primo. Nam intellectio sum-
me Perfecla' (lua,i5 est essentialis
Dei, debet habere pro objecto per se primo,
et specificante ens sumine, et omnibus mo-
dis perfectissimum : ergo debet habere es-
sentiam divinam,prout complectitur omnem
rationem formalem siveabsolniam. sive re-
lativam, quæ est in Deu; non *veru* prout
precise dicit essentiam, quatenus distinc-
tam a relationibus, et attributis· Antecedens
videtur certum. Nam cum perfectio cogni-
tionis desumatar ex suo objecto, oportet, ut
intellectio summe perfecta habeat pro ob-
jecto specificante ens smnme, ac proinde
omnibus modis perfectissimum. Conse-
quentia autem ex antecedenti constat. Nam
sola essentia divina, prout complectitur
tam essentiam, quam attributa, et relatio-
nes, est ens summe, et omnibus modis
perfectissimum.

Secun-
dam.

Secundo. Nam omnia prædicta possunt,
et debent uniri per se ipsas in ratione spe-
ciei intelligibilis cum divino intellectu :
ergo possunt, et debent æque esse objec-
tum per «e primum, ct specificativum in-
tellectionis Dei. Consequentia patet. Quia
id, quod potest, et debet per se ipsum im-
mediate uniri in ratione speciei cum intel-
lectu, est objectum connaturali««imuin il-

lius : ac proinde pertinet ad objectum j««f
su primum ejusdem, Antecedent autem
videtur perspicuum : quandoquidem om-
nia illa habent conditiones requiuuu. ad
hoc, ut per se ipsa possint, et debeant uniri
iit ratione speciei intelligibilis cum divino
intellectu : siquidem sunt ex so ipis in-
telligibilia, imo suum esse intelligibile, et
habent esse intime pniHeniiiaÿ et unita coni
divino intellectu, et nihil aliud ad prædic-
uni unionem desideratur.

14 Tertio. Nam relationes non possunt
pertinere ad objectum per so primum di-
vina» intellectionis : ergo etiam attributa,
et essentia ad illud pertinebunt : ac proin-
de divina essentia, ut omnia ista comple-
ctitur. erit objectum per se primum intel-
lectionis essentialis Dei. Ha*e secunda
consequentia ex priori aperta constat. Prior
vero ex antecedenti. Quia essentia, et at-
tributa non sunt minus intelligibilia, mi-
nusque iniima divino intellectui, quam re-
lationes. X

Antecedens autem probatur. Tum, (pia
ubjectum per se primum intellectionis
essentialis, debet esse supernatural^ siqui-
dem intellectio ipsa essentialis, et consti-
tutiva Dei, prout est in se. est quid super-
natural@ : at Deus precise, ut unos non
importat aliquid supernaturale, quippo
quod lumine naturæ est attingibiie ab
intellectu creato; bene tamen, ut habet
suum unicum esse in tribus personis, se-
cundum quam rationem nequit lumine na-
tura» attingi : ergo, etc. Tum etiam : quia
cognitio essentialis debet esse quiddilaliva,
et intuitiva Dei, ac proinde debet per so
primo terminari ad Deum, prout est in
«e, et consequenter, ut in tribus personis
subsistit. Î

15 Quarto. Quia alioqui Trinitas perso-
narum, et attributa essent objectum secun-
darium divinm intellectionis ; atque adeo
eodem modo essent objectum illius, ac
creature : consequens autem videtur ab-
surdum : ergo, etc. Sequela videtur certa.
Quia id, quod non est objectum per sc
primum, non potest esse nisi objeciu ih
secundarium : ergo si attributa, et relatio-
nes non sunt objectum per se primum
divinæ intellectionis, erant objectum se-
cundarium illius; et per consequens eo-
dem modo habebunt rationem objecti,
sicut creature. Falsitas autem consequen-
tis constat. Nam cum Trinitas persona-
rum, et attributa habeant esse intelligibile
infinite perfectius, quam creatura?, debent
esse

stx

TRACT. 1II, DISP. 111. DUB. IL

essa ubjectum divina? intellectionis longe perfectiori modo ac illo).

IG Quinto. Nam tam essentia, ut die-
liq̄cui ah attribuite, ct relationibus, quam
attributa, et relationes ipsæ conveniunt in
eodem gradu immaterialitali8 cum cogni-
tione essentiali Dei : ergo attributa, et
rdaliones, non minuo pertinebunt ad objec-
tum per so primum, et specificativum di-
tiaæ intellectionis, quum ipsa essentia, ul
ab eis distincta. Antecedens videtur per-
«»uutn. Quia omnia illa sunt actus puri
intra propriam lineam ; atque adeo sunt
ejusdem iinmaterialitatis cum divina in-
ti'bectione, quæ etiam esi actus purus.
Consequenda veto etiam constat. Quoniam
ea. quæ conveniunt in eodem gradu im-
icaterialitalis cum virtute cognoscitiva il-
iorum, æque sunt objecta primaria pne-
ditUv virtutis, et cognitionis illius, et
«pie concurrunt ad specificationem ipsi8,
ui inductive constat.

IVrior I). Thomæ sententia.

ti Dicendum tamen est, objectam
per se primum, et specificativum intel-
lectionis essentialis, seu constitutiva? Dei,
esse solam divinam essentiam, ut dis-
tinctam ab attributis, et relationibus.
Ita D. Thom. 1. cont. Gent, cap» 48.
et in hoc art. his verbis : *Ex hoc*
fliwl aliquid in actu sentimus, vel w-
t'llijimus, quod intellectus noster vel
tnsw informatur in actu per speciem
insibilem, vcl intelligibilem : ct secundum
*A** tantum sensus, td intellectus est*
timd q sensibili, vel intelligibili : quia
ulnimqur est in potentia. Cum igitur
fais nihil potcnlialitalis habeat, sed sit
odw purus, oj>ortct, quod in co intel-
Hum, d intellectus sint idem omnibus
'nodis. Ubi, ut vides, constituit iden-
titatem omnibus modis inter intelligere,
wu intellectum divinum, et inter objec-
tam intellectum, a quo suam desumit
jpeciem, atque adeo identitatem exclu-
dentem distinctionem etiam victualem,
»ph sola hæc identitas est identitas
omnibus modis : cumquo sola divina
essentia, ul distincta ab attributis, et
rriationibus, idcntillicelur hoc modo cum
fuo inlrUigcre, Pt intellectu : lit inde,
ot juxta D. Thom. mentem, sola ipsa,
**t sic distincta, sit objectum per sc*

primum, et specilicativum divini *intflli-*
jere, scu intellectus Doi : qui, ul ex supra
dlctie constat, idenlificalur omninu cum
intelKgere. Unde hanc sententiam se-
quuntur Ferrara 1. contra Gent. cap.
48. ratione 1. et quamplures ex ju-
nioribus Thomistis, et deinde Scotos in
1. distinctione 1. quæst. 2. Suarez. 9.
deJTtrinltat. cap. 5. Vazquez 2. tom. 1.
panis disp. 143. cap. 4. et alii multi.

18 Ratio prior, el fundamentalis hu-y
jus assertionis tacta est a D. Thom, in
verbis relatis ex hoc art. quæ potest sub
hac forma proponi, ot explicari. Nam in-
telligere constilutiYum Dei debet identi-
ficare aibi absque aliqua distinctione
virtual), tam intelligentem, quam ipsum
objectum per se primo intellectum, et
specificans intellectionem : sed sola es-
sentia divina, ut distincta ab attributis,
et relationibus, idenlificalur hoc mudo
cum *inelligere* constitutivo Dei : ergo
sola ipsa erit objectum per se primum,
et specificalivum ejusdem intellectionis.
Minor cum consequentia satis const-
tant.

Major autem quoad 1. partem, palet.
Nam cum pnedicia intellectio sit *inlet-*
ligere per se primo, et ex propriis meri-
tis subsistens, oportet ut in eo omnimode
idenlificentur ipsum *inelligere*, et id,
quod intelligit.

19 Quoad secundam vero partem» sci-
licet intellectionem prædictam, et objec-
tum per se primo intellectum debere
omnino identificari (a quo tota vis hu-
jus rationis pendet) probalur. Tum, quia
cum ad intellectionem desideretur unio
intellectus cum objecto intellecto, ct quo
hæc unio fuerit major, eo intellectio sii
perfectior, fit inde, ut ad primam, ct
omnium perfectissimam intellectionem,
tam inter creatas, quam inter divinas,
qualis est intellectio constitutiva Dei,
desideretur summa, ct perfectissima unio,
Scilicet per omnimodam identitatem, ex-
cludentem distinctionem, adhuc virlua-
leni, inter intellectum Dei, et objectum
per se primo intellectum, et specificans
illam, atque adeo inter prædictum objec-
tum, et intellectionem ipsam constitutivam
Dei, quæ (ut ex dictis constat) est
idem omnino cum divino intellectu.

Tum etiam : quia hoc ipso, quod in-
tellectio, in qua consistit divina natura,
sil prima furmalitas constituens primam
lineam inter omnes, quæ in Deo repe-

Prior
rocin.
3»,M-Fl10-
nis.

Probatio
majoris
qaood
prima2l
parlera.

ProtaUo
IIU15
qwad
j-etfia-
<Lua.

Alh
prvbitio
qtlCQil
ciedcu
jurtem.

*03

: iJ.r

J

I

£.

Si"

li .

:P

riunlur, oportet, ut sit per omnimodam identitatem ipsummet objectum per so primo intellectum, et specificativum ipsius. Quoniam objectum per se primum, et specificalivum, quod non est omnibus modis idem cum eo, cujus est objectum, debet esse prius, saltem virtualiter, illo : et ita si praedictum objectum intellectionis constitutive* esset virtualiter distinctum ab illa, non pisset ipsa constituere primam lineam, primauique formalitatem inter omnes, quæ in Deo reperiuntur.

Ultima probatio ejnsttem nwjoris qanad pradictam partem.

Tum denique : quia propterea intellectio divina per modum scientiæ non potest idemificare sibi absque distinctione virtuali proprium objectum, sive subjectum, scilicet essentiam divinam, de qua demonstrat passiones, seu quasi passiones, quia prædicta scientia non est prima formalitas, primaque linea inter divinas, sed supponit aliam priorem lineam, scilicet lineam essentiæ. Et similiter ideo voluntas non est omnibus modis idem cum suo objecto, quia pncsubj'ponit eandem essentiam, quæ per se primo habet rationem boni per essentiam : ergo cum intellectio constiitui- liva Dei sit prima formalitas, primaque linea inter omnes divinas, identificabit sibi absque aliqua distinctione virtuali suum objectum per se primo intellectum, et specificalivum ipsius.

Seranda fionh.

Secunda, et principalis ratio insinuatur a L). Thom. supra quæst. 1. art. 7. quæ potest sub hac forma proponi. Nam illud est objectum per se primum, et specificalivum alicuius intellectus, sive intellectionis, omnino identificata* cum intellectu, et natura intelligente, quod attingitur per se, et ratione sui ; cætera autem non nisi ratiune illius : ergo sola essentia divina distincta ab attributis, el relationibus erit objectum per se primum divini intellectus, et intellectionis cum eo, et cum natura divina omnino identificata*. Antecedens videtur certum, ut inductive constat. Conseq. vero probatur. Quia essentia divina attingitur per se, et ratione sui ; quippe quæ per se, .et ratione sui est primum ens, et primum intelligibile, cætera vero non attinguntur, nisi ratione essentiæ. Et ita sicut ipsa est prima radix enlitis eorum, ita etiam et prima ratio intelligibilitatis ipsorum : et sicut non sunt entia divina, nisi quatenus (ut sic

dicamus) participant essentiam divinam, ita non sunt intelligibilia formaliter, nin ut participant, modo slatim explicando, iitelligibilitatein divinæ essentiæ.

§ ILL

Evasiones adversariorum, cl pwluc carum.

20 Quæ rationes sunt adeo efficaces, ut eis aliquantulum expensis, facile corruant solutiones, quæ ex doctrina ahrsanorum possent illis adhiberi : hoc autem aperte constabit, si sigillatim, et breviter eas retulerimus, el ex rationibus factis illas corruiere ostendamus.

In primis ergo priori raiioni uccurrunij i**, negando majorem quoad secundam partem, scilicet quod *inlclligere* constitctivam Dei debeat idemificare sibi absque omni d distinctione adhuc virtuali objectum inelligibile, et specificalivum ipsius. El ad primam probationem dicunt, perfectissimum *intelligere* petere summam unionem possibilem cum suo objecto : at non est possibilis Unia unio, ul non maneat aliqua distinctio virtualis inter *inlclligere*, et ejus objectum specificalivum. Ad secundam vero probationem dicunt, objectum specificativum intellectionis debere esse prius in actu signato, non vero in actu exercito, quam *intelligere* : et ideo licet *inldligcre* constitutivum Dei distinguatur a suo objecto virtualiter, non sequitur non esse primam formalitatem Dei inactu exercito, sed solum in actu signato : hoc autem non videtur inconueniens, ul ex iis, quæin crealis accidunt, constat. Et propterea essentia Augcii per modum essentiæ considerate, est prior in actu exercito se ipsa sumpta iu ratione objecti connaturalis sui intellectus, et posterior in actu signato : quia in ratione objecti habet prioritatem in actu signato, respectu sui in actu exercito consideratae. Et tandem ad tertiam probationem negant antecedens : quia in eo redditur non causa pro causa ; sed causa, sive ratio, quare scientia non ideniificat sibi suum objectum absque distinctione virtuali, est, quia objectum specificalivum, aut quasi specificalivum cujusvis actus debet sallim virtualiter ab eo distingui.

21 Deinde secundae raiioni respondeat, aliud esse, an intelligibilitas conveniens relationibus, et attributis divinis habeat, quasi pendere in genere (ut sic dicamus) causa-

TRACT. III, DISP. III, DUB. II.

causæ efficientis al» essentia divina, aliud veru, an ab eadem, ul a causa in genere objecti, el formaliter tribuente illud *este* intelligibile, procédai. Licet autem illud prius sil verum : non tamen hoc posterius, sicut licet intelligibilitas entis mobilis procedat a Deo, ut a primo efficienti; non tamen ut a causa formali in genere objecti, el tribuente formaliter illud intelligibile, quod a Philosophia attingitur. Ctuteram ad hoc, ut essentia divina solummodo esset objectum per se primum intellectionis constitutiva) Dei, requirebatur illud prius, ei non sufficit hoc posterius, ut in exemplo posito cernitur. Et propterea ens nobile per se habet propriam intelligibiliatē idsqatam, et specilicantem Philosophiam ; licet sit primum principium effectivum illius.

22 Ex dictis igitur, et ex aliquali rationum, quas ex D. Thom. adduximus, ex pensione solutiones isUe facile corruunt. Prima quidem. Nam hoc ipso, quod linea intellectionis constitutive Dei sit linea unionis perfectissimæ intellectus eum suo objecto, bene sequitur esse possibilem unionem summam inter eandem intellectionem, et suum objectum per se primum, et specificativum, pertingentem ad identitatem excludentem distinctionem adhuc virualem inter ipsa. Et ratio videtur perspicua. Nam ex eo, quod essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, uniat perfectissime, et per modum quasi actus primi, ac intra propriam lineam, objectum per se primum ipsius cum intellectu, bene sequitur, eam non distingui, adhuc virtualiter, ab eodem objecto : ergo etiam ex eo, quod intellectio constitutiva Dei correspondons per se primo, et directe huic speciei sit, modo sibi debito, linea unionis perfectissimæ, et per modum actus secundi, intellectionis, et intellectus cum eodem objecto, recte sequetur, non distingui virtualiter ab eodem objecto per se primo, et specificativo. Conseq. videtur legitima. Quoniam species intelligibilis. ei intellectio pertinent ad unam, et eandem lineam, ut in tract, de Visione Dei disp. 2. num. 68. tetigimus, et in hoc eodem tract, disp. sequenti num. 54. et de Voluntate Dei, disp. 2. num. 34. dicemus : ac proinde non distinguuntur virtualiter, sed sunt una, et eadem formalius. Et ita si species intelligibilis idenlicatur in Deo absque distinctione virtuali, et quasi per modum actus primi cum suo

Salrnant. Curs. theolog., tom. I.

objecto per se primo, et specificativo, etiam intellectio divina identilicabitur absque eadem distinctione, et quasi per modum actus secundi cum eodem objecto per se primo, et specificantc.

Antecedens vero probatur. Nam de ratione essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis omnino perfectissimæ, et nobilissimo modo unientis suum objectum per se primo cum divino intellectu, est, ut absque distinctione virtuali sit prædictum objectum, alioqui nec tale objectum esset perfectissimum, neque ipsa esset perfectissima in ratione speciei intelligibilis : siquidem perfectissimum objectum intelligibile est summe immateriale ; atque adeo se ipso absque distinctione virtuali potest uniri in ratione speciei intelligibilis : et per consequens perfectissima species intelligibilis petet, ut omnino sit idem cum suo objecto. Unde licet in creatis objectum uniatur per se ipsum cum proprio intellectu in ratione speciei intelligibilis; nililominus, quia non est omnino perfectissimum intelligibile, ex eo, quod non est actus purus, sed habet aliquid admixtum de potentialitate, propterea in eo *esse* enlrativum. et *esse* intelligibile distinguuntur virtualiter, ut ex iis, quæ in tractatu de Visione Dei disp. 2. num. 47. diximus, satis constat : ac proinde prædictum objectum, et ejus speciesintelligibilis debent virtualiter distingui.

23 Accedit, quod hoc ipso, quod linea intellectionis constitutiva Dei, sit prima, et fontalis linea inter omnes illas, quæ in eo reperinntur, oportet, ut sil linea idenlificans sibi absque distinctione virtuali suum *esse* existentia* : ergo etiam oportebit, ut ejus objectum per se primum, et specificativum sit sola divina essentia. Antecedens est certum. Nam cum *esse* existentia» sit ultima actualitas essentiæ, sine qua est in statu potentialilatis, oportet, ut pertineat ad eandem lineam cum essentia* ut patet ex iis, quro in tractatu de Voluntate Dei disp. 2. num. 34. dicemus : ac proinde etiam oportebit, ut intellectio constitutiva Dei sit ita actus purus, ut identified sibi absque distinctione virtuali suum *esse* existentia. Conseq. etiam constat. Quoniam objectum per se primum intellectionis constitutiva» Dei debet convenire in eodem gradu immaierialitatis cum ipsa, ut constat ex iis, quæ in pnudicto tract, de Visione Dei disp. 2. num. 152. et deinceps asseruimus : ergo cum intellectio constitutiva Dei sit in gradu immaterialitatis ita perfecto, et purissimo, ut pertingat

Additamentum.

ad Bω ul bil sumn c^4cabâ:jue djstmctione viduali ; consequens erit, ul sula divina essentia sit objectum per se primum, eL specificativom ipsius, siquidem sola ipsa est suum esse absque distinctione virtuaii, et attributa, et relationes solum existunt per existentiam ejusdem essentiae virtualiter ab eis distinctam.

24 Ex quo etiam constat, quam parum roboris habeat eadem solutio, quoad id, quod secundo loco, et ad occurrendum secundae probationi minoris predict® adducit. Nam licet ea, quæ distinguuntur realiter a sua oxistentia, vel de quorum formalissimo conceptu, ut ad suam lineam precise spectant, non est ipsum actuale exercitium existendi, possint cum fundamento in re, sive prioritale virtuaii esso priora in actu signato, quin sint priora in actu exercito : attamen id, de cujus formalissimo conceptu nst ipsum actuale exercitium existendi, seu ipsum *esris-tcre*, non potest esse prius in actu signato, quin ex parte sua habeat eandenrprioritatem in actu exercito : ergo hoc ipso, quod objectum per se primum intellectionis constitutivae Dei debeat esse suum *ess** exiendentiae absque distinctione virtuaii, ac proinde debeat dicere ipsum exercitium existentli, non poterit habere prioritatem in actu signato respectu predict® intellectionis constitutivis Dei, et non habere illam iu actu exercito : et per consequens talis intellectio constitutiva Dei, erit prima formalitas illius, ut supponitur, et non erit prima fonrialitasejusdem : siquidem objectum speeilicativum intellectionis, etvirtualiter distinctum ab illa, debet habere pradiciam prioritatem virtuaalem respectu ipsius.

25 Ex quo etiam eati liquet quomodo id, quod ultimo loco ad solvendam ultimam probationem hujus primae rationis adducitur, evanescat. Nam ex dictis constat, quomodo aliæ lineæ divina) ex hoc praciso capite , quod sint lineæ (ul sic dicamus) secundæ , seu quasi pendentes a prima fontali linea, debent virtualiter distingui a suo objecto per se primo, et specifcante. Nec probatio ibidem adjuncta aliquid convincit. Nam terminus prima* et pprfectissimæ lineæ ad ordineui absolutum spectans del>et absque distinctione virtuaii identiicari eum illa. Et propterea, ut nuper dicebamus c m* existentl®, quæ formaliter. et eminenter est terminus essentiae divin®. et est quid absolutum. idenliÛcatur hoc modo cum ipsa ; non verorum aliis formalitalibus divinis, quæ ra-

tione divin® essentia' per illam terminantur. M?

Por quod etiam solutio, quæ seeciuh* rationi adhibetur, satis corrui. Qnanum essentia divina non solum debet esse ratio α priori, a qua attributa, quasi in genere principii activi per naturalem resultantam dimanant, sed otium ratio formalissima in genere objecti reddens illa, et cuncta , quæ sunt in Deo formaliter intelligibilia per intellectionem constitutivam ipsius Dei : siquidem , ul nuper dicebamus, objectum per so primum, et speciücaiiiumpra'dicia· intellectionis, quoi- que non potest non esse eonnatunde illi, debet convenire cum ipsa in eodem grado immaterialitatis ; et per consequens id . quod quasi evehit ea , quæ per eandem intellectionem attinguntur , ad hoc ; ut convenient cum ea in suo immaterialitatis gradu, erit formalissima ratio in genere objecti, per quam formalissime in ratione attingihilium constituuntur : ergo cum attributa, et relationes divina* non convenient cum intellectione constitutiva Dei in proprio gradu immaterialitatis ipsius, nisi quatenus imbibunt divinam essentiam, et ratione illius, consequens erit, ul divina essentia sit ratio formalissima in genere objecti constituens omnia illa in ratione attingibilium per prædictam intellectionem.

26 Unde exemplum de ente mobili, habenti suam intelligibililatem a Deo, et nihilominus se ipso formaii1er terminante per modum objecti Philosophiam, nihil contra rationem D, Thom- convincit : siquidem Deus respectu illius tantum concurrat effective, non vero formaliter : quinimo ex vi prædicii exempli potest major confirmatio pro nostra ratione adduci. Nam sicut ens mobile est objectum ad;equatum Philosophia), non vero hoc, vel illud ens mobile, ex eo. quod particularia entia mobilia non terminant formaliter habitudinem Philosophia· ad ipsa, nisi ratione entis mobilis generaliter sumpti, quod in illis includitur, et propterea non terminatur ad hominem, v. gr. (si de ratione formalissima terminandi ex parte objecti intrinseci se tenente loquamur) quia est boo ens mobile, nempo ens mobile humanum : sed quii est ens mobile : ita quia intellectio constituiiva Dei non terminatur formalissime al attributa, v, gr. ad ætemitatem, quia aeternitas est, sed quia imbibit divinam essentiam, quæ esi suum «w, propterea

torva eadem divina essentia est ratio formalissima objectiva, ac spucificaiva ejusdem intellectionis.

27 Confirmatur rationo desumpta ex Angelico Doctoro. Quia Verbum Divinum non procedit aul procedere potest per te primo similoattributis, nec communicantur, aut communicari pussunl illi relationes Paternitatis, aut Spirationis passivo? : orjo signum est attributa , et relationes non posse uniri per se ipsos ; sed solum ratione essentiae in ratione specieiintelligibilis cum divino intellectu : ergo etiam signum erit non esse per so, et formalissimo intelligibilia a divino intellectu, nisi ratione divinæ essentiae tanquam objecti per se primi, et specificalivi. Hæc ultimi consequentia ex priori constat. Quo-phm si attributa, et relationes essent per se, ot ratione sui, et non rationo essentia intoUiqihilia per intellectionem Dei, possent per se. et rationo sui, et non ratiune essentiae uniri in ratione speciei intelligibilis cum intellectu illius.

Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quia si attributa per se, vi ratione sui possent uniri in ratione speciei, non posset non Verbum Divinum procedere per so primo simile ibis: sicut propter hanc rationem non potest non procedere simile essentiae. Et similiter si relationes Paternitatis, aut Spirationis passivæ essent unibiles ratione sui per modum speciei, tunc ex hoc capite deberent praulictu? relationes com-aonicari A’erbo Divino, et simul deberent non communicari propter oppositionem relativam, quam cum eo habenL. Antecedens autem ex iis, quæ in tractatu de Trinitate communiter a Theologis as-seritur, et nos cum illis ibidem dicemus, satis constat.

hiluunlur omnia argumenta prim#
senlcntix prxltf ultimum.

18 Ad primum respondetur distinguente antecedens : *Ens summe, el omnibus modii perfectissimum.* quod possit iden-liicari absquo aliqua distinctione virtuaii eam eadem intellectione suiume perfecti, concedendum est ; *Ens summe, el omnibus modis perfectissimum* , quod nequit ideniilicari absque prædicta distinc-tione cum tali intellectione, negandum est:

quia, ul ex dictis constat, a4 intellectionem summe perfectam, qualia est intellectio prima, el essentialis Dei, requiritur objectum, quod ita habeat omnes perfectiones, ct modos illarum, ut sit modo tacto i lentihcabile cum eadem intellectioni» : cumque hoc solummodo possit convenire illi fonnalitali divinæ, qua» ex se est omnium nobilissima, quæque eminenter, et per modum primæ radiceis continet omnes perfectiones divinas, el omnes molos eas habendi, qualis est essentia divina, consequens est, ut ipsa eolu sit ens summe, et omnibus modis perfectissimum, qualiter ad rationem objecti pnedicuo intellectionis desideratur.

29 Secundo respondetur distinguendo aliter idem antecedens : *Ens summe, el omnibus modis perfectissimum*, quod ex se, el ex propriis meritis præcise habuerit convenientiam in gradu immaterialitatis cum intellectione constitutiva Dei, concedendum est : *Ens summe, et omnibus modis perfectissimum*, quod ex se, et ex propriis meritis hoc non habuerit, negandum est. **Al** sola essentia divina, ul distincta ab attributis, et relationibus, est hoc modo omnibus modis perfectissima : quia ipsa solummodo est suum *esse*, non vero alia nisi ratione ipsius, ct ul eam, modo tamen alibi dicendo, includunt.

30 Unde licet misericordia divina, aul justitia, v. gr. secundum, id, quod a se, el a propria linea habent, pertineant ad ordinem divinum, quia ex se sunt capacia imbibendi secundum proprium uniuscujusque modum, essentiam divinam, ut habet rationem transcendentis, et identificamlise realiter cum illa, ut habet rationem essentiae, et naturæ : non tamen ex vi propriæ lineæ præcise sumptui conveniunt cum intellectu Dei in gradu immaterialitatis, licet absolute, et simpliciter habeant convenientiam cum illo. Quoniam non possunt non, hoc ipso, quod pertineant ad ordinem divinum, el sint in Deo, includere essentiam per modum transcendentis : et ita rationo sui sunt proxime capacia talis inclusionis, et convoniontiæ in gradu immaterialitatis : et ratione essentiae inclusa? habent talem convenientiam. Sicut licet relationes, ut tales pertineam ad ordinem divinum, non tamen ratione sui dicunt bonitatem^et perfectionem : atque adeo nec sunt objectum furmale voluntatis divinæ, sed ratione essentiae, quam includunt. Et ita ex eo, quod sint in Deo, et specient ad ordinem divinum, sunt

Alia
Mullfo
pria.

CorelU-
ηαα.

M

i

proximo capacia inclusionis essentiæ, et totius bonitatis, et perfectionis, quam ipsa habet : et ratione ejuslem essentiæ sunt formaliter bonæ, et perfectæ, et pertinent formaliter ad objectum divinæ voluntatis tanquam quid includens objectum formale ipsius.

Prior
Mtutio
scrantio
dttio.
31 Ad secundam respondent aliqui, attributa, et relationes, quantum est ex se, posse uniri per se, et ratione sui per modum speciei intelligibilis cum divino intellectu, quamvis de facto non uniantur ; ex eo. quod prævenitur hæc unio per unionem essentiæ divinæ’ ut deservit ad cognoscendum tam se ipsam, quam omnia divina : et propterea superfluit alia unio, per quam relationes per se ipsas, et ratione sui uniantur per modum speciei.

Probatio
fcl
sbiaño.
32 Sed licet hæc solutio sit probabilis, et propterea nos aliquantulum eam alibi insinua-
vrmus : attamen probabilius est, et magis consonum doctrinæ D. Thom. nuper adductæ quod sola essentia divina potest uniri per se, et ratione sui cum divino intellectu : cætera vero non nisi ratione essentiæ, et ea mediante, ut intuiti nuper dieu constabit.

Quibus etiam addi potest ratio alia, quam in tract. de Visione Dei art. 2. tetigimus. Quoniam ex eo, quod essentia divina possit uniri in ratione speciei intelligibilis ad cognoscendum relationes, et attributa, satis colligitur, eas non posse habere rationem speciei respectu sui, quia id, quod per se, aut ratione sui est actu intelligibile respectu alicujus intellectus, nequit reddi intelligibile «ab illo ratione alterius. Sicut quod per se, et ratione sui est ipsa albedo, nequit reddi talis ratione alterius : ergo cum species intelligibilis distincta ab objecto re. Id est illud intelligibile, signum est, quod si relationes, et attributa redduntur intelligibilia per essentiam divinam, tanquam per speciem, quod omnia hæc non sunt per se, et omnino complete intelligibilia ab intellectu divino, ita ut per se, et ratione sui possint habere rationem speciei. Quare D. Thom. et ejus discipuli ex eo, quod essentia divina potest per se. et ratione sui uniri per modum speciei, intelligibilis cum intellectu beato, atque adeo per se ipsam est intelligibilis respectu illius, colligunt non posse dari speciem representativam Dei ab eo distinctam, ne id, quod est ratione sui, et per essentiam intelligibile, reddatur intelligibile ab aliquo alio.

Unde juxta hunc modum dicendi respon-

detur ad argumentum negando antecodici. Et ad probationem negari etiam debet antecedens. Quia tam attributis, quam relationibus deest, ut per se, et ratione sui sint suum me, ac proinde, quod per se, et ratione sui sint suum *rw* in ordine intelligibili : siquidem in divini *rwe* seu *existere* naturale, et in ordine intelligibili identificantur absque aliqua distinctione virtuali.

33 Ad tertium negandum est antecedens in sensu jam explicato. Et ad probationem constat ex dictis in tractatu de Visione Dei, quomodo licet per impossibile Deus non esset Trinus», sed tantum unus, nihilominus *ew*, quod haberet, prout esset in se, non posset non habere rationem entis supernaturalis. Unde quare ratione supernaturalis est, secundam predicant absoluta, qua) modo habet, nequit attingi lumine naturæ, sed tantum lumine supernaturali], quia hoc solummodo determinatur ad objectum supernaturale, quatenus in ratione objecti est tale.

Ad secundam probationem dicendum est, quod licet ad cognitionem intuitivam desideretur, ut attingat rem secundum modum subsistendi, quem habet, non tamen, ut formalis ratio terminandi sit prædictus modus subsistendi, sed sufficit illum attingi sub ratione essentiæ.

34 Ad quartum, ut respondeamus, notandum est ex Ferrara loco supra citato, dupliciter posse aliquid dici esse objectum per se primo cognitum. Uno modo, quia per se, et ratione sui attingitur, et simul est ipsa formalis ratio, *sub qua* omnia a1 virtutem cognoscitivam referuntur : et ita simul habet esse quid adæquatum in ratione objecti formalis respectu prædictæ virtutis cognoscitivæ : ex eo, quod nihil attingitur ab illu, nisi in quantum induitur illa ratione formali, et eam aliquo modo participat. Alio modo dicitur aliquid primo, et per se cognitum, ex hoc, quod non cognoscatur in alio objecto ab eo realiter distincto, et prius cognito, licet ratione alterius tanquam rationis *sub qua*, seu objecti formalissimi, in ipso tamen inclusi, attingatur.

Quæ omnia cernere licet in auditione soni acuti, ubi sonus ipse acutus dicitur hoc posteriori modo cognosci per se primo ab auditu, quia non percipitur in alio sono realiter distincto, et prius audito ; non tamen dicitur illo priori modo attingi per se primo ab auditu : quia ratio formalis

A4

14

lis

lis ex parte objecti so tenens , *sub rjua* attingitur , non est sonus acutus, quia acutus ahoqui auditus solum posset percipere sonum acutum, sed quia est sonus : et ita ratio soni in ipso sono acuto inclusa est, qua' per se primo in ratione objecti formalissimi, et specificativi attingijilur.

35 Licet ergo essentia divina, ul distincta ab attributis, et relationibus, sit priori illo modo per se primo intellecta : attamen attributa, et relationes sunt hoc posteriori modo objectum per se primum intellectionis conslitutivæ Dei : at illud prius satis est ad hoc, ut essentia divina ratione prædictæ primitalis speoilcet intellectionem essentialem Dei. Sicut etiam in sono, ut tali sufficit, quod eodem proportionali modo terminet per se primo auditum ad hoc, ut sit objectum per se primum specificativum, licet sonus acutus habeat eiiam suo modo terminare per se primo eundem auditum.

Hinc ergo ad formam prædicti argumenti neganda est sequela, si intclligatur de objecto secundario rigorosissime sumpto : secus tamen si de illo non ita rigorose fiat sermo, sed accipiatur prout ambit quidquid habet admixtum aliquid (ut sic dicamus) secunditalis in ratione objecti : ex eo, quod modo explicato attingitur ratione alterius, ac proinde non specificat ratione sui. sed ratione illius, a quo, modo explicato, habet attingi. Et ad probationem sequelæ patet ex modo dictis. Unde attributa, ct relationes non pertinent ad objectum secundarium divinæ intellectionis eo modo, quo creaturæ : siquidem isUT non imbibunt, sed idenlificant sibi divinam essentiam, sicut attributa, et relationes.

Occurritur ultimo argumento.

3G Ad ultimum, desumptum ex convenientia in gradu immaterialitatis attributorum, et relationum divinarum cum cognitione essentiali Dei, patet ex dictis, quomodo licet relationes, et attributa sint actus puri intra propriam lineam : ex eo, quod ad hanc puritatem salis est omnimoda separatio a materia, et a potentialitate, non tamen pertin-

gunt ad tantam immaterialitatem, et acualiiatcm, quanta est in divina essentia, ut ab illis distincta, ita ut hoc habeant per se, et ratione sui : quandoquidem divina esseniiia, ut ab eis distincta, est ita. actus purus, ut pertingat ad hoc, ut sit formalissime suum *wr*, *kcu ulstere*. non tamen attributa, et relationes, nisi ratione essentiæ, et ut illam includunt. Unde ratio actus puri nobiliori modo reperitur in essentia, quam in aliis : et propterea sola divina essentia potest uniri cum intellectu Dei in ratione speciei, quia ipsa, non vero attributa, et relationes, habent convenientiam in puritate, et actualilate jam dicta cum intellectu Dei.

37 Nec refert, si dixeris, quod licet essentia divina, et intellectio essentialis constitutiva illius dicat totam hanc actualitatem, et immaterialitatem, non vero attributa, et relationes secundum se sumpta ; nihilominus hæc immaterialitas, solum de materiali, et quasi per accidens importatur ab eadem intellectione essentiali, ut constituit gradum immaterialitatis sibi debitum : per se autem, et formaliter, solum dicit, quod sit actus purus, et infinitæ immaterialiatis : hoc autem etiam convenit relationibus divinis, et attributis secundum se consideratis : ergo nihil ex hoc capite oberit, quominus possint pertinere ad objectum specificativum prædictæ intellectionis, non minus ac ipsa divina essentia. Minor cum consequentia ex se, et ex iis, quæ in tractatu de Volunt. Dei disp. 2. num. 34. dicemus, constant.

Major autem probatur. Nam licet intellectiones, et intellectus diversorum Angelorum se excedant in immatorialitate, ex eo, quod eorum immaterialitaies sunt specie distinctæ; nihilominus totus hic excessus est do materiali, et per accidens, ut constituit gradum', quia satis est ad gradum intellectus, el intellectionis Angelica*, quod sint separata ab omni materia, quamvis non ab omni potentialitate : ergo similiter in præsenli , licet intellectus divinus, et intellectio essentialis excedant relationes, et attributa in immaterialitate pertingente ad idontificandum secuni suum *esse* existentiaë, absque distinctione virtual!, attamen excessus iste de materiali, et per accidens se habebit.

4

4

Objec-
lio.

U M

g'
RA

->£

b;

[>t.
iit

ï. li H

r i

;

M

ton

ἰσχύς; scientia περι-

Quoniam ad gradum itllêllêelus, ot in-
tellectionis divinæ, Falis (st, quod sit
?cque=irtita ah omni materia, et puten-
üalilâlç : et propterea gradus isto solum
in Doo palest reperiri.

Cônflr-
tuiur
l4Î.4O.

38 Confirmatur primo. Nam immate-
rillilas, quam dicunt relationes, e: attri-
but* quatenus distincta ab essentia, peri-
net ad aliquem gradum, siquidem est
infinite nobilior aliis immatori.illUtibus
creatis constituentibus gradum : ai non
pertinet ad aliquem gradum creatum, nec
corresponde! per se primo alicui hitellec-
tai creato : Orgo pertinet ad gradum in-
creatum, et per so primo corespundet
intellectui creato.

CMft-
maUjr
ieedthfo.

Confirmatur secundo. Nam attribu-
ta, et proprietates Angelica· pertinent
ad eundem immaterialitatis gradum cum
ipsa essentia Angeli, ut << iis, quæ In
tract, de Visione Dei diximus, satis
constat ! ergo etiam attributi, et rela-
tiones divinæ erunt in eodem imma-
teriahtalis gradu cum essentia divina. Con-
soq. patet. Tum ex paritate rationis. Tum
etiam : quia alloqui proprietates Angelico-
essent nobiliores, et immaterialiores in
suo ordino, quam attributa divina in suo:
siquidem Illæsunt in eodem immateriali-
latis gradu cum sua radice; secus vero
ista.

Cnuirr-
mafar
all.

59 Confirmatur tandem. Nam vel per
hoc, quod attributi, et relatione? non
pertingant ad hoc, ut secundum se, et
pneOho bx vi propriæ lineæ sint suum
rrre. habent admixtum aliquid potentia-
litis, vel non? Si primum, ergo adhuc
intra propriam lineam non sunt actus puri,
nec infinito perfecti, nec attributa, aut
relationes propriæ Dei. el in ipso fonna-
liter exisientia : siquidem hæc admixtio
potentlalitath pugnat cum ils, quæ for-
mnliter sunt in Deo. Si autem secundum
dicatnr. ergo habent omnem excogitabilem
nnmateriâHuitem, el puritatem in ratione
actus puri, ita ut quod sint vel non
sint suum esse nihil addat, vel minuat
dc itnmatnrrialitale, et puritate. Patet con-
sequentia. Nam sicut aliqualis puritas,
et imniatcrialitas In ratione actus exclu-
dit aliqualem potentlalitatem, et major
puritas majorem potcntialitatem, ita quoi
excluserit omnem potcntialitatem, erit
summe Immateriale, snmmeque purum in
ratione actus, sive habeat, sive non ha-
beat identificatum sihi absque distine-
tionc virtual! sūum **W** existentiaē : si-

I quidem hæc Identitas non requiritur al
hanc exclusionem, noc defectus prædHn-
identitati? tullll quominus en, qiæ non
sunl sic Identificata. excludant onium
admixturem potenllaliutis, ul in attri-
butis, et relationibus divinis cernere li-
cet.

4

10 Respondetur enim negando majorem.
El ad probationem, concesso antecedenti,
neganda est consequentia. El ratio dh-
paritatis desumitur ; mm cx dictis pro
assertione. Tum etiam ex eo, quod in-
tellectus Angelicda, v. g. Gabrielis, aut
ejus essenti i non pertinet ad gradum
immaterialitatis jam dictum, quia est in-
tellectu?. atit essentia Gabrielis ; sed quh
est intellectu.? . aut essentia Angelica.

Et propterea quidquid se habuerit per
accidens respectu essentia», aui Intellectu*
Angelici, quatenus talis, habebit etiam
so de materiali» et por accidens respectu
illius, ut constituit gradum i cumque ad
essentiam, seu intellectam Angelicum se-
cundum se præcise consideratum, per acci-
dens se habeat, quod sit intellectus Ga-
brielis, ac proinde etiam per accidens se
habeat excessus ille, quo productus intel-
lectus, quatenus Gabrielis, excedit in im-
materialitato intellectus aliorum Angelo-
rum ; indo est, ut prædictas intellectus
do materiali) et per accidens importetur
ab eodem intellectu, quatenus constituit
præ lictum gradum. Cæterum essentia di-
vina, et intellectus ejus constituunt pro-
prium gradum immatorialiinl.?, fjuatenus
est essentia, et intellectus proprius Dei. Et
ita immaterialitas illa, qutn non se ha-
buerit nuas! per accidens ad essentiam,
et intellectum Dei, quia Dei est, non se
habebit de materiali, et quasi per accidetis
ad Hia, quatenus constituunt gradum im-
m&terialiatis sibi proprium ; cumque ad
essentiam Dei, ut talem non se habeat
quasi per accidens, quod sit ita immateria-
lis, et actus purus, ut sit suum ew absque
distinctione virtuali, quia, ul sæpe di-
ximus, actualitas existentiaē est ultima ac-
tualisas essentiaē, ot pertinet ad eandem
lineam : ot similiter ad intellectum Dei. qua-
tenus talem non se haheit quasi per ac-
cidens, quo i eodem modo sit suum rrrr.
quandoquidem eti.ltn perlinet ad eandem
lineam essentia/, et natunt· intellcctualie.
ut ex sæpo dictis liquet, fit inde, ut pne-
dicta immaterialitaS, el puritas, quæ rit
tanta, ut pertingat ad hoc, ut sit suum
rne absque distinctione virtuali, non se
h&teot

<vV

* \

IV
t- ;

t

Λ

haboat quasi per accidens, ut do materiali ad intellectum, ut essentiam Dei, ut con*
ililuut luum Immaterialitatis gradum.
41 Accedit (per quod magis explicatur hoc ipsum) quod eum essentia, et intellectus Angelicus non petant guminum immaerialitatem ut actualitatem in osse entis, propterea gradus immnlerinlitalis, quora importat, nun est summus in ratione gradus immaterialitatis, ut iicualitatis: sed habet admixtam potunlialitatem, et propter rationes in tract. de Visione Dei disp. 2. num. luo. adductus, habet se per accidens, eide materiali in illo, quod sit intellectus Gabrielis, aut Michaelis, ut per consequens etiam excessus illo immaterialitatis, quo unus alterum excedit. At puritas, et immaterialitas, quam in «w entis debet per se afferre intellectus, et essentia divina, debet esse summa puritas, summaquo immaterialitas omnium oxcoyiiabilium. Et ideo gradus immaterialitatis per se ab eis importatus debet osso summe perfectus, summequo purus inter omnes oxcoygitabiles : cumque ad summam actualitatem, et immaterialitatem in esse entis requiratur, ut intellectus, et essentia divina sit suum esso absque distinctione virtuali, ox eo, quod, ut modo dicebamus csre, seu exislonlia pertinet ad eandem lineam essentiae divinæ, et quæ ad eandem lineam pertinent, debent in divinis absque prædicta distinctione identilicari, inde est, ut hæc eadem sumina puritas, et immaterialitas requiratur ad constituendum suminum, et perfectissimum immaterialitatis gradum essentiae divinæ, et ejus intellectui debitum.
Nec oppositum convincit id, quod ibidem adducitur, scilicet, quod illa immaterialitas, quæ convenit divinis attributis, el relationibus ex vi propriæ lineæ, non potest esse propria alicujus entis creati, nec correspondes alicui intellectui creato, ac proinde debet esso propria . Dei, et intellectus divini.
Non ilaquo aliquid ex hoc convincitur, ul ex iis, quæ numero sequenti dicemus, constabit.
42 Ad primam conlirmationem distinguenda est major : (*juaknus distincta ab essentia perlinent ad aliquem ùnmatŭria-Hiatis gradum*, omnino per se primo, neganda est ; non omnino per se primo concedi debet. Et deinde concedatur minor, ac codent proportionali modo distinguatur consequent, linque attributa divina, ex eo, quod sunt separata ab om-

ni potentiodiiaie, perlinent ad gradum immatcrialitatis intellectus divini, quamvis non omnino per se primo ; siquidem hoc ipau, quod sint depurata ab omni potanlialitale, eunt proxime capacia ad hoc, ut imbibant divinam essentiam per modum transcendentis, et identiGcentur cum illa, ut habet rationem essentiae, et ratione illius habeant in so aliquid, Fecundum quod sint suum esse absque distinctione virtuali. Et ideo ex qua parte habent ox se hanc capacitatem, sunt extra totam lineam immaterialitatis crealiv, et pertinent aliquo modo ad gradum immaicrialitalis divini intellectus : et ex quo capito non ex vi suæ lineæ, sod ralione divinæ essentiae, quam imbibunt, et cum qua idenlificantur, sunt quoad illam suum esse, et quatenus identificata cum ea, non veto ex so habent etiam, quod sint suum esse absquo distinctione virtual! : propterea non omnino per so primo pertinent ad prædictum gradum.
43 Ad secundam conlirmationem concedendum est antecedens, et neganda consequentia. Et ad primam probationem neganda est paritas ibidem insinuata propter en, quæ jam diximus. Ad secundam vero probationem neganda est sequela. Nam quod proprietates Angelica) pertineant ad eundem immaterialitatis gradum cum essentia Angeli, provenit ox imperfectione illius gradus : at quod attributa divina secundum id, quod præcise habent ex vi suæ lineæ, non pertineant omnino per se primo ad oundom immaterialitatis gradum cum divina essentia, provenit ex maxima perfectione eorum supra omnem gradum immaterialitatis creatæ, et ex maxima actualitato, et iminaterialitato divinæ essentia?» ut constituit suum immaterialitatis gradum. Et propterea non sequitur, proprietates Angelicas esse nobiliores, et immaterialiores in suo ordino, quam attributa divina in suo. Sicut licet verbum creatum, juxta probabilem multorum sententiam, identiücetur cum dictione, per quam producit^{ur} : ita ut una, el eademmel onlitas habeat rationem dictionis activro, et verbi (quod quidem majorem quandam amplitudinem, et illimitalionem videbatur tribuere prædictæ actioni) nihilominus, quia hoc revera non provenit ex perfectione simpliciter, sed ex imperfectione verbi creati, ct dictionis, per quam producit^{ur}, propterea licet in divinis desit hæc iden-

tificatio verbi, et dictionis activæ, per quam producitur, non recte colligitur, dictionem creatam esse perfectiorem in suo ordine, quam divinam in suo : et similiter licet sapientia creata afferat propriam existentiam, quæ non parum actualitatis importat, et sapientia divina eam non afferat, nihilominus quia hoc non provenir ex perfectione simpliciter, sed polias ex imperfectione sapientiæ creatæ, cui non repugnat, ut aliqua! unum per accidens cum essentia constituat : o contra vero, quod sapientia increala non afferat propriam existentiam, provenit ex perfectione simpliciter, scilicet ex eo, quod non potest formalissime loquendo constituere unum per accidens cum essentia, ut disp. sequenti num. 7. et deinceps explicabimus; idcirco inde non potest colligi esse perfectiorem, et actualiorem sapientiam creatam in suo ordine, quam increatam in suo.

Ornnrri-
tur
OltlBkT
confir-
mationi.

44 Ad ultimam confirmationem respondetur, quod licet argueret potentialitalem in divina essentia, et intellecta ejus, si non pertingeret ad tantam actualitatem et immaterialitatem, ut non esset suam *essa* existentiæ absque distinctione virtuali, siquidem, ut sæpe diximus, *asse* existentiæ pertinet ad lineam essentiae, et quod non identificat sibi absque distinctione virtuali quidquid pertinet ad suam lineam, est finitum, el limitatum in illa, At per consequens habet admixtionem potentialitatis : attamen, quod attributa divina, v. gr. ex vi suæ lineæ cum præcisione sumptæ non identificent sibi omnino, seu absque distinctione virtuali *esse* existentiae, non arguit in illis potentialitatem :qura pndictum esse non spectat ad lineam attributorum, sed ad lineam essentiae, per cujus existentiam cuncta, quæ sunt in Deo, existant.

Cæterum cum hoc stat, ut licet hoc non dicat admixtionem potentialitatis, et imperfectionem privativam, afferat tamen (ut sic dicamus] imperfectionem negativam, seu (ut melius loquamur) quod attributa, v. gr. intra suam lineam non habeant tantam perfectionem, et actualitatem, quantam linea essentiae, et actualitas, ac immaterialitas, quam prædicta linea aifert, licet hæc major perfectio non sit debita lineis attributorum, ita ut eam habeant præcise ex vi talium linearum, absque eo, quod ad aliam lineam non extrahantur, et reducantur : et propterea, quod non habeant

hunc excessum perfectionis, non arguit in eis, nisi tantum imperfectionem,(utsi dicamus) negativam, seu non habere tantam perfectionem, el immaierialiutem, quantam linea essentia».

Unde a<l formam confirmatiunis eligenda est posterior pars illius dilcmmatis. Et ad probationem in contrarium distinguentium est consequens : *Habent* omnem ercoyitabilem immaterialilalem, et puritatem tn ratione actus *puri*, prout actus purus præcise opponitur admixtioni potentialitatis, concedenda est consequentia : prout actus purus opponitur tam admixtioni potenliabtatis. quam defectui negativo cujusvis puritatis, actualitatis. et immaterialitatis, qua* potest reperiri in lineis eorum, quæ non sunt admixta potentialitate, neganda est: ex hoc autem nihil contra nos sequitur. Quia al hoc, ut attributa essent ejusdem immaterialitatis, et puritatis cum essentia divina in ratione actus puri, requirebatur. ut haberent summam puritatem, et actualitatem hoc posteriori modo, et non sufficit, ut habeant eam illo priori. Nam hæ duæ puritates, seu' duo modi habendi summam puritatem non sunt necessario connexi, ita ut intra unam, et eamdem lineam debeant cuivis formalitati divinæ convenire. Et propterea. quia misericordia Dei est præstantior, quam justitia ipsius, ideo est actualior, et purior illa, quatenus per hoc denotatur, habere aliquid majoris actualitatis intra aliquam ex lineis eorum, qua sunt separata ab omni potentialitate, licet utraque sit summe pura, summeque actualis prout puritas, et actualius habet precise oppositum admixtioni potentialitatis. Cæterum circa ea. quæ in toto hoc § diximu*, videantur ilia, quæ disputat, sequentia num. 21. usque nil 27. dicemus.

ARTICULES 11L

Ad Uriiam sic pnxntitar. Videtcr. qnod D<*< b00 comprber.dat ipsem. Dicit ema Aw<<L in libr. 83. 1<<.*1 qnod id. quod comprehendit *e. finilnm sibi : Dru-* e<l omnibus ruodh iniuilas : tryo n<m <<>prehendit sc. Si dicatur, quot Dcq» infinitos est nobis. sed sibi finitas. Contra, "trias rst Quaciqnodque semnd<n qwd yll apod Deuro, quim semndaw, quod est 3j>cd o λ Si laiar Deus sitii ipsi est fiaitas, nobis Jaten infinita*. cerias est praei esse finitua, qoam infinilaai. Quod e<t contra prius deUrmiuata. Non ergo Deos eoaprebcr.flit *e ipsum. Sed e/.ntra est quod August, dicit ibidem mtrlhn: *r, comprehendit \$e : sed Deus iDtelliyt x: creio eoaprebendit <e.

Responded

fouu-

Rrsjcuđeo dicendum, quod Deus perferto compre- k:4il μ ipsum. Quod ne patet. Tunc rnim «liaVir >»p:4 roaprehendi, quando pervenitur ad Onem rogoI- tab ipsi-», ct hoc nI quando res eoguo>cIior Ua |<rfecte, licui cognoscibili- est. Steel propositio de- &x' «inbiM comprehenditur quando scitur per rteinon- nun autrui quando cognosdlnr per aloioam nihM probabilem : manifestum eri aufrm,quod Deus »u jertrete cognoscit se ipsum, stent perfecte cogniHci- hut eri . est caiiu unumquodque cognoscibile Mxun- nodum >ui artus. Non roim cognoscilur aliquid .id· qns-l in potentia est. sal Secundum qim-i efl ii acte, ot dicitur in O. Mciapbjrs. Tinia rst autem Wtes Dei in cognoscendo , quanta est acluiHlis ejus ia eristendo*. quii per hoc, quod acta rat» el ab omni asteria, ct potentia sepiratus Deus cognoscirivos eri, it ojteisutn est End· manifestum rst, quod tantum ipsvn c.w><rit noantam cognoscibilis est, et propter yx s: ipsaia pertecte comprehendit.

U pnuum ergo direndum, quod comprehendere, si |r.7ne accipiatur, significat aliquid habens el inclu- te» alteroa. Et sic oportet, quod omne comprehensam M ialnitura, sicut uiune hclusum. Non sie autem com- frdrnh dicitur Deus se ipso, ut iutdlectos sous ot ahIJ. quam ipse, r-l cupiat ipstun, el includat, sed MtSMNi locutiones per negationem sunt exponenda. Sini cwm Deas dicitur esse in se ipso, quia a nnllo exteriori continetur, ita dicitor comprehendi a se ipso, fm cihil est sui, quod lateat ipsum. Dint enim Au- jntiilibr de videndo Deum, quoi lotum cotnprehen- &ir udeodo, quod iU videtur, ut nihil ejus laleal otatea.

Ad serandam direndum, quod cnm dieitar Deos fini- ta est sibi, intelligendum est secundum qnaiidaa si- n, iiedinem proportionis : quia sic se habet in non rvedcjdto iatdlectom «num, sicut se habet aliquid flni- txa ia non excedendo intdleclutn flnilum. Non autem iz dicitur Deus sibi finitus, quod ipse iutelligat se esse £{r4 finitum.

Conclusio est affirmativa.

Circa hunc articulum nihil occurrit dicendum appositis iis, quæ in tract, de Visione Dei. art. 8. diximus : ubi explicuimus quid ad com- prehensionem requiratur, et quomodo com- prehensio divinæ essentiae soli Deo, non vero iheni creaturæ possit convenire.

ARTICULUS IV.

Utrvi ifium iutellijrre Dei ril ejus itriitihtia ?

1 U quartam sic proceditur. Videtur, nood ipsum âteftftre Dei, non sit eju» substantia : intelligere enim ert fsrdara operatio : operatio autem aliquid significat pr Cldens ab nperanlc : ergo ipsum intelligere Dei non »l ipsa substantia.

i fTrterea. Com aliquis inelligit se intelligere, hoc Mi est inteUitiero aliquid magnum, vel principale intcl- l intelligere quoddam secundarium, et acces- Mm : ri igitur Deus <il ipsum intelligere, intelli- fflt Detm erii sicut cum intelligimus intelligere. Et se too eril aliquid magnum intelligere Deam.

3 Pr»terra. Omne intelligere est aliquid intelligere. Cxn oro Deas inielligit se. si ipsanrl non est aliud \$na sion intelligere. intelli^it se Intelligere, el in- ki r-re se intelligere se, cl sic in infinitam. Non ergo ijun Intelligere Dei e?t ejus subslanlia.

c-acira esi, quod dicit AngasL libr. 7. de Tri- ad. Dro hx e>c e>\$r, quod sapientem c*se : hoc au- te» est sapfeotria essr, quod inirlligerc : rrgo Deo hoc e: r-^, /uo<l intelligere : sal esse Dei est ejus sub- nilia , nt Aopra ostensum est : ergo intelligere Dei et rfi» «aMtaotia.

^-i, vr4e) direndum, quod est necesse dicere, quod rJj-efd Dei esi ejus substantia. Nam si intelligere lm «4 alivd qru.n eju\$ substantia, oporteret, nl dicit in !.». Mt»bphys. nnod aliquid aliud esset artx, et perfectio substantial* divin» : ad good se ha- BctI sob\$Ufttia divina sicut pntcnfia ad artum : good

cM omnino impossibile. Nim intelligere est perfectio, ct actos intelhgenlis, floc aateu qualiter sil. conside- random «st. Strui enim supra dictatu r<t, intdligere do a eri »ctio progrediens ad aliquid exlrin>ecuw, sed ma- MI i-» Operante «lent a<lus. et perfectio ejus : prout c<<r esi perfecllu nistenli-. Sinu enim r*sr ronsequi- lur formam. ita iuleltigere sequiuiur speciem iirtelligih>- leai. In Don autem non eri forma, qua* sit aliud qoam suum e<se, ut supra ostensum Kt. Unde cura ipsa sua esMOIU sit etiam speciet inldligibilh, ut dictem en z rx necessitate ^equitur, quod i(^am cjtI intdligerr sil »jq\$ euentla. ri ijtH r<e. Et sic piet ex omnibus pramiMib. qu«d in Dm Intellecte*, intelligent, cl H, qond intelligllur, el species intelb^bilts, et ipsum in- telligerr sunt omnino unum, et idem. Unde palet per quod Drus dictlnr intHligens, nlla laoluplieita* ponitor in ejw sub.^tantu.

Ad primam er/o dicendum, quod InirUigere non est operatio exien», ab tpsn nperinte, tnanms in ip«o.

Ad secundum dicendum. qood cora iolclli-itor iltod intelligere, quod non rit subsistens. non intell»giter aliquid miguin : strut cum inleUigiruns intelligere no- strum. El ideo non est simile de ipso intelligere di- vino : quod et subsistens.

El per hoc piet responsio ad tertiam. Nam inldli- gere dnioum, quod est in se ip\$o sabrircus, est >oi ipsius, cl non alicujus alterius, ut sic oporteat proce- dere in infinitam.

Conclusio affirmat.

DISPUTATIO IV

De intelligere Dei quoad vim, quam habet ad constituendam divinam essentiam, el naturam.

- Quamvis decisio hujus disp, constet ex iis; quæ in tract, do Volunt. Dei disp.
- dub. ultim. et in hoc tractatu, disp. 1. dub. 3. diximus; nihilominus, ul pluribus difficultatibus hinc, illinc ebul- lientibus, satisfiat et res hæc radicitus ex- plicetur, propterea una cum D. Thom. et ejus interpretibus de hoc in pnvsntti art. disputabimus. Curabimus tamen, ne jam actum iterum agatur, sed ea, qua- alibi dictis defuerunt, ex eo. quod ibi- dem ex professo explicari non poterant, in præsenti discutiantur.

DUBIUM I.

Utrum constitutivum divina essentiae, vel natura sit sola ratio substantiae spiri- tualis a se. seu per essentiam talis, prout distincta virtuditr a ratione substantiae inelligcntis per essentiam, sive radica- liter, et in actu primo, sive in actu secundo ?

Consulto in titulo inquiritur do cons- titutivo divina» essentiae, ve! naturæ. nun vero de constitutivo divina» perfectionis. Nani certum est omnia attributa et quidquid est in Deo, constituere, sive integrare

EipUca- vo litat».

j^rfrcrîonem Dei, quæ quasi coalescit ox
cumulo (ut aie loquamur) omnium ratio-
num. quæ in co inveniuntur. Quod adeo
verum est. ut diam relâtioâes non dicen-
tes ex se perfectionem, quodammodo con-
currant ad constituendam, et integrandam
perfectionem Dei, ut suo loco explicabitur.

Cæterum non est omnino certum apud
Theologos quodnam sit constitutivum
divinæ essentiaë» ve! naturæ, ut virtua-
liter distinctio ab attributis, d relationi-
bus. ct ut est ratio a priori omnium il-
lorum. Nam sicut in creaturis datur
essentia. ct natura, necnon proprietates
ab ea realiter distincta?, et ab eadem
realiter dimanantes, ita in Deo debet
dari .aliqua ratio formalis virtualiter
distincta ab aliis, qwe habeat ratio-
nem essentiaë, vol naturæ, el rursus alis
formalitaies virtualiter etiam diversæ. quæ
sint ad instar proprietatis esentiaë. vel
nature divinæ ab eadem virtualiter re-
sultantes. Et ita ad explicandum quidnam
sit prædictum constitutivum. placuit præ-
sens dubiam sigillarim excitare : quia semel
ostenso, rationem substantia* spiritualis .
per essentiam talis, ut virtualiter distin-
ctæ ah *intelligere* per essentiam, sive
in actu primo, sive in actu secundo,
non poise esso constitutivum divinæ
essentiaë, vel naturæ, facilis paratur
via, ut ex dicendis constabit, ad pro-
prium, et peculiare divinæ essentiaë con-
stitutivum explicandum.

- . 5 1 .

Proponitur prior opinio.

2 Prima sententia distinguit inter es-
sentiam. et naturam divinam, et ait. qu<xl
constitutivum essentiaë divinæ, prout dis-
tincte virtualiter a natura Dei, est ratio
substantia* spiritualis per essentiam, prout
distincta? virtualiter a raliono Mbsantiaë
intelligcntis per essentiam, sive radica-
liter. et In actu primo, sive in actu secundo ;
quamvis constitutivum ejusdem, ut habet
rationem naturæ sil *intelligere* divinum. Ita
siipientissitnus Magister Petrus Comeio
quondam in hac Salmanlina Academia
Cathrdræ Durandi meritissimus moderator,
in articulum 4. hujus quæslionis, dub. se-
cundo, quem ex junioribus sequuntur.

Sententia hæc quoad ult. part, constabit
ex dicendis pro nostra, dub. ultimo hujus
disputationis. Quoad priorem vero, scilicet

essentiam, et naturam Dei distingui modo
dicto. Probatur primo ox D.Thoni. I. pari,
qaæst. 39. art. 2. ad3. his verbis; *Quia na-
tura designat principium actus, essentia r*ra
ab essendu dicitur, possunt dici aliquo unim
natur*, qu* convenient in aliquo actu sicut
omnia calefacientia ; sed unius tssadia
dici non possunt, nisi quorum est unum*

*Et ideo magis exprimitur unitas di-
vina pe? hoc, quod dicitur, quod tresper-
son* sunt unius essentix,quam si diceretur,
quod sunt unius natur*.* Ubi, ut vides,
aperio distinguit virtualiter, seu cum funda-
mento in re essentiam a natura : si-
quidem aliquibus potest convenire unius
in natura alicujus rei, quibus non con-
veniat unitas in essentia ejusdem : el
undem unitas in essentia dicit adhuc in
divinis majorem unitatem» quam unitu
in natura. > :gi 'j/j

3 Secundo probatur eadem pars ratione,
quæ insinuatur D. Thom. in verbis modo
relatis. Nam essentia in creatis distin-
guitur virtualiter a natura illorum : ora
etiam in divinis. Antecedens ostenditur
a N. Compl. 1. de Anima, disput. 3,
quæst. 2. et 3. rationibus desumptis, ex
Arist. et D. Thom. locis ibi relatis et
potest breviter ex eis suaderi. Tum ex
eo, quod ratio naturæ spectat ad or-
dinem activorum; ratio vero essentia? so-
lum perlinet ad ordinem essendi, et nihil
dicit spectans ad ordinem operandi. Et
propterea Arist. diffiniens animam secan-
dum rationem essentiaë, non explicuit
illam per ordinem nd operationem, sed
per hoc, quod constituat animatum in
suo esse, dicens : eam esse *Actum primum
corporis physici organici*. Cum voro eam
diffinivit, ut est natura, explicuit illam
per ordinem ad operationem, inquines ;
Jntino est, qua primo vivimus, etc. Et
similiter diffiniens naturam . exposuit
eam per hoc, quod sil primum principiam
motus» et quietis : sed h® duæ ration»
distinguuntur virtualiter. seu cum fundi-
mento in re. ut inluenti constabit : orw.
etc. Tum etiam : quia ratio essentiaë in
creaturis est prior ratione naturæ. uMe,
ideo homo est principium talium vel talium
operationum, seu habet talem, vel talem na-
turam. quia, in <e habet tale, vol talo <w,
quod est habere talem, vel talem essen-
tiam.

Consequentia autem proluitur ex pari-
tate rationis : et ita videmus» quod i<ta>
Deus habet operationem divinas, ac proimfe
elevatis

rrubator
primo
qqold
priBKin
partem.

elevatas !»upra omnem actionem creatam,
 <pb habet esse in fiG diviniui, et elovn-
 lum supra unino esse cratium : quod
 .Q:Icni satis Indicat rationem OMcuti©
 m divinis esse quttI radicem euij ut habet
 rationem naturæ, ac proinde hæc duo dis-
 liuzui inter su virtualiter.

I Tandem secunda para ejusdem son*
 witlos nimirum, essentiam Dei, ut dis-
 lineum ah ejus natura, constitui por
 mVonem aubitantiro Spiritualis pur esacn-
 tuin, ut distinebo a ratione Aubstanlim
 radicaliter, aut in actu secundo inielli-
 wntis, probator. Quoniam si 08sontia
 lirina distinguitur virtualiter ii natura
 IM. debet esso ratio anterior nd illum,
 d non dicens ordinem ad operationem,
 qI M nuper dictis constat : ergo talis
 essentia non constitueretur por esse in-
 'tdftetivum radicaliter, aut in actu secun-
 <10. quod dicit ordinem ad operationem;
 ad per boc, quod sit substantia spiri-
 Ualii a sé, seu per essentiam. Patet

consequentia, quoad hanc secundam par-
tem, quæ solidè indiget probatione. Nam
ratio anterior, quæ in Dico repetitur, ad
demonstrationem naturæ, et non dicens ordinem
operationum, non potest non esse ratio
substantiæ, non quidem materialis,
sed habens aliquid de potentialitate, sed
potest spiritualis, absque omni poten-
tialitatis vestigio, seu (quod idem est) spi-
ritualis per essentiam : siquidem ideo
hoc esse intellectualiter, et per essentiam
intellectivus, aut intelligens, quia per
essentiam est spiritualis, et immaterialis.

5 Coniirmatur primo. Nam illud est
o>n<lititivum nlicujus essentiaē, quod per-
tine: ad ordinem essendi, ot simul habet
e** distinctivum talis rei ; Biqflid&ii
:4*m est distinctivum, et constitutivum :

ratio substantiæ spiritualis per iuramentum distincta virtualiter a ratione intellectivi per essentiam, sive materialiter, sive in actu secundo, habet duas condiciones respectu Dei : ergo, Major cum consequentia non indiget prolatione. Minor vero quoad primam partem est etiam perspicua. Quoad arandam autem probatur. Quoniam per se præcise, quod aliqua substantia sit spiritualis per essentiam, habet, quod non sit substantia, aut essentia creata, unde sic constat : ergo eo ipso erit substantia, et essentia increata, et divina, et proinde per hoc distinguetur a quavis in substantia, vel essentia.

Ancelicus Præceptor. quod por hoc. quod Deus dicitur intelligons, ac proinde involvit omnia jam dicta, nulla multiplicitas ponitur in ejus substantia, et i>er consequens nec multiplicitas virtuidis, quæ est aliqua multiplicatis species. Si autem essentia Dei, et natura illius, scilicet *inlelligere*, sive in actu primo, sive in actu secundo. distinguerentur virtualiter , non possent esse idem absque distinctione virtuali *inteUigere*, et objectum, quod intelligitur, et species intelligibiiis : siquidem tale objectum. et species intelligibiiis esset ipsa essentia Dei distincta virtualiter ab *inlelligere*. Circa hæc tamen videantur ea, quæ disp. præcedenti, num. 17. diximus. Idem etiam docet S. Doctor supra quæst. 12. art. 4. ut num. 19. et sequentibus expendemus, et in 4. dist. 49 quæst. 2. art. 6. de vent, quæst. 8. art. 3. et 3. contra Gent. cap. 51. Undo D. Thomam sequuntur omnes Doctores. quos ultimo dub. hujus disp. pro assertione adducemus.

7 Rationem autem fundamentalem, et potissimam hujus assertionis tetigit D. Thom. art. præsentī, ct infra, quæst. 39. art. 2. necnon aliis in locis a nostris Complulens. 1. Phys. disp. 3. dub. 5. relatis : quæ potest sic formari. Nam in Deo datur *esse* cxislentiæ in ordine entitativo. et *esse* oxistentiæ in ordine intelligibili» scilicet *inUUigere*: ita tamen, ut hoc duplex *esse* non distinguatur virtualiter : ergo nec ratio essentiæ, e: naturæ virtualiter distinguentur, sed erunt una, et eadem ipsissima formalitas , absque omni distinctione : ac proinde essentia divina non constituetur in sua quasi specie atoma per hoc. quod sit substantia spiritualis per essentiam. prout ratio hæc distinguitur virtualiter a ratione substantiæ per essentiam intellectualis, sive in actu primo, et radicati, sive in actu secundo considerata?.

Antecedens qaoal primam partem constat ex iis, qua in tractatu de Voluntate Dei disp. 1. num. 21. et sequentibus dicemus, scilicet res ad ordinum intellectualem, sive intelligibilem adæquate sumptum spectantes existera per *esse* enlitativum. et naturale, ct simul por eue ordinis intelligibiiis, scilicet per ipsum *iulelliger**, quod se habet per modum existentia? in hoc online. Quod etiam satis aperte deducitur ex iis, quæ N. Gomplut. 3. de Anima disp. 18. quu»st. 3. et 4. docent, et nos disp. 2. dub. I. hujus

tractatus inseruimus, scilicet. quod coxnoscentia debent habere in online tnelligibili easdeinmet formas, el nature. quæ sunt in rebus cognitis sab air u.].turali : ac proinde sicut præditur form*, et natura hoc ipso, quod sini in objectis sub motio essendi naturali, debent habere ibidem e.xistentiam in hoc online entitativo, et naturali, qnæ nihil est aliud, quam ultima moulitas ordinis essendi entitativi; ita quia eadem essent a debet mediante specie intelligibili, ossem cognoscentibus sub modo essendi intelligibili. correspondebit ilii ibidem existentia io online intelligibili. quæ nihil sit alitui, quam ultima actualitas hujus ordinis : ac proinde quæ nihil sit aliud, quam ijMâ intellectio, quæ est ultima aclaaeitas hujus ordinis, ut loco citato explicuimus.

8 Quoad secundam vero partam idem antecedens sic suadetur, et explicatur. Quoniam alias ex illo duplici w m, oter iis. quæ per illa actuantur, tantum resultaret formalissime loquendo unum per accidens : non tamen unum per se. el ita solum identice essent unum quid. Nam sicut ex duabus existentis, vel ex duobus entibus in actu realiter entitalive distinctis, non potest fieri unum perse realiter, juxta illud commune Philosophorum proloquium. *Quod advenit enti in actu, advenit accidentaliter*, ita ex duabus oxistentils formaliter. seu virtualiter diversis, vel ex duabus formalitatibus in actu, seu existentibus per illas, non potest formalissime fieri aliquid per se unum, ct idem, sed ad summum aliquid, quod tantum identice sit unum, et idem. Uode indo colligunt D. Thom. et ejus discipuli 1. part, quæst. 28. relationes divinas non habere proprium *esse* existentiaæ distinctum virtualiter ab *esse* exislentiæ absoluto, per quod existant divina essentia, el eju? attributa : quia alioqui αχ essentia, tl relatione illa constitueretur, formalissime loquendo, unum por accidens, non vero unum per se, quamvis identice tantummodo essent unum, et idem. Et similiter inde infert Angelicus Doctor, et ejus schola, 3. part, quæst. 17. ari. 2. humanitatem in Christo non habere proprium *esse* pxistentiaæ. quia ex Verbo, et humanitate fit unum per se realiter, et hoc per se unum non posset resultare, nisi tantum per accidens unum, si tam Verbum, quam humanitas haberent proprium *esse* existentiaæ realiter distinctum.

Et

Poor
niiû pro
asser-
tione
ex
D.Thom.
Com-
plut.

Proba-
tio
ante-
cedentis
quoad
I. purl.

R tendent indo deducitur in via ojusdem | S. Ductoris» ot discipulorum ejus, necnon | H omnium foro Nletuphysicorum, quod si xcūo. et passio identilicantur, et quæli- kl earum aiiert propriam existential», tunc formalissime loquendo sunt unum per accidens, et solum identice unum quid. Sicut in opinione eorum, qui so- lum virtualiter distinguunt relationem j substantia, tribuuntque ei proprium mr cxislontiaē eodem modo distinctum me solum formaliter identic») erunt quid p*r se unum ; at formalissimo erunt unum per accidens.

9 Ex quo etiam prima consequentia primi, et principalis enthymematis hujus rationis satis constat. Quoniam si es- sentia, et natura divina virtualiter dis- tinguantur, tuncwexistcntiie entitativum, juod essentia ad ordinem entitativum spectanti corresponded, quodque est proprium illius ut talis, tanquam aliquid *1 ejus lineam pertinens, non poterit non distingui virtualiter ab esse existen- lu Ordinis intelligibiliis, quod naturæ Intellectuali Dei. non quidem ut ad or- dinem entitativum. sed ut formalissime el ordinem intelligibilem spectanti, et ut acuatæ per formam, seu speciem intel- Lribilem ejusdem ordinis corepsponderet, quodque est proprium illius sic sumptæ, dab eadem ex vi propriæ lineæ affertur. Nam. ut sæpe diximus, ea, quæ ad dis- tinctas lineas pertinent, vel ex vi illarum afltamtur, non possunt non saltim vir- taaliter distingui.

Potestque hæc eadem probatio prædictæ œnœquentiæ explicari, et confirmari, ex eo. quod in naturis intcllectualibuscreatis, in quibus essentia, el natura virtualiter distin- guantur, debet dari duplex esse existentiaē non solum virtualiter. sed etiam realiter dblindum ; aliud quidem, per quod existât essentia, scilicet esse entitativum, et simul natura, prout ad ordinem istum spectant; iliud autem, per quod existât eadem na- tara, ut ad ordinem intelligibilem perti- net. Quia licet essentia, et natura, qui- bas correspondent , solum virtualiter distinguantur ; attamen sicut ratione suæ limitationis non possunt idontificarc sibi rmliter proprias existentias, ita etiam ipsæ enstenliæ ratione ejusdem limitationis son possunt ad invicem identifieari : ergo « in divinis essentia, el natura distin- guuntur virtualité^ tunc licet daremus , <pod ratione infinite) perfectionis Dei pos-

sent existentiaē eis correspondantes idon- tificari inter se, ct eum essentia, ot cum natura divina ; non tamen possent non distingui ad invicem virtualiter ; quippe quæ essent proprii actus correspondantes distinctis lineis, scilicet lineæ essentiaē, et naturæ divinæ. Secunda vero consequen- tia ejusdem primi, et principalis enthy- mematis hujus rationis ex illa priori nu- per ostensa satis constat , ut ex dictis patet.

10 Nec refert, si dicas, non esse con- tra rationem unius per se formalissime sumpti, quod constituatur ex duplici ente in actu, sive partialiter Udi, sive inter se subordinate, ut in præsenti continge- ret.

Non itaque hoc referi. Nam licet hæc evasio extra scholam D. Thom. posset ad- mini, non tamen intra illam. Et prop- terea omnes illius discipuli denegant ina- teriæ primæ propriam existential», etiam partialem, ad hoc, ul possit ex illa, ot ex forma unum per se per compositio- nem constitui: ac proinde sentiunt esse impossibilem talem subordinationem inter duo entia in actu , sive existentia per distinctas existenlias , quæ sufficiat ml unum per se constituendum. Et ita N. Complut. 1. Physic, disp. 3. num. 51. et sequentibus, solutionem hanc ex pro- fesso , et efficaciter impugnant. Videan- tur ibidem.

11 Nec etiam obest, si occurras, non esse inconueniens dari in Deo unitatem, quæ, formalissime loquendo, solum por accidens sit talis, dummodo inter ea, quæ ponuntur esse, et constituere unum per accidens, adsit unitas per se identice, seu formaliter identice sint quid per se unum.

Nam contra hoc est. quod formalissi- ma ratio unitatis per accidens, formalis- sime sumptæ , est involuta cum imper- fectionibus : quia sic accepta est infnua, et imperfectior unitas, quæ intra lineam unitatis formaliter, et ex propriis sumpta-, excogitari potest ; et ita solum secundum quid est unitas : ergo quantumvis identifi- cetur cum aliquo per se uno, vel iden- tice sit unitas per sc ; non tamen prop- terea erit libera ab imperfectionibus, aut in Deo constitui poterit. Sicut quia ratio accidentis , aut inbærentiie formalissimo sumptu dicit imperfectionem ; propterea repugnat repeririin Deo formaliter. quan- tûmvis ponantur identificata cum sub- stantia, aut persollata Dei. Imo sicut hoc

Ensfo.

Pry dQ- sio.

Alb cusio.

Rejici- tor.

ipsa, quod ΓHlĪP qcci<|fmlis, qy| inha-req-
liæ formalissime sumpta habeant , quod
ex sua formalissima raliupe dicant imper-
fectionem, implicat osse identice substan-
tiam divinam, ita ipiiu unitus per accidens
formalissimo accepta, dicit imperfectionem,
repugnabit identificati cum aliquo, quod sit
intra Deum,

Canfir- 12 Confirmatur. Nam repugnat, ut id,
pnu? 4U0<l ϙ* sua Annalissima ratione tantum
bahct esse tale secundum quid, puta osse
bonitatem, aut intelligibilitutem secundum
quid , repuriatur formaliter in Deo , uc
proinde idcntificclur cum illo : pigo etiam
repugnabit, ul id, quod ex sua formalissi-
ma ratione tantum est unitas secundum
quid , qualis est unitas per accideps.
constituatur in Deo, el identiticetur cum ali-
quo ips;us.

Uh Confirmatur secundo. Nam licet non
implied dari in Deo formaliter distinc-
tionem virtualem. quia de formali tantum
dicit tantam eminentiam illius realis Ar-
malitatis divinæ, ut virtute continent effec-
tus, quos possent præslare plura realiter
distincta, et spectantia a<l diversas lineas;
nihilominus repugnat aliquod genus dis-
tinctionis realis actu , et formaliter talis
reperiri in ipso : ergo similiter licet non
repugnet inveniri in divinis unitas per
accidens virtualiter talis , nihilominus
repugnantiam involvet esse in illo aliquod
genus unitatis per accidens formaliter talis.

Consequentia paUH. Nam, quod detur
in illo solum virtualiter talis unitas, non
arguit , quod sil ibidem aliquis defectus
unitatis per se, sed solum, quod forua-
lilas illa divina, et omnino per se una,
sit adeo eminenst ut præslfl id, quod
præstarent plura per accidens una, et ad
diversas lineas pertinentia. Quamvis, quod
sit in ipao Deo formaliter unitas per accidens
formalissime talis, arguat imperfectionem,
e.x eo, quod talis unitas formaliter tantum est
unitas secundum quid : el ideo derogat
summæ perfectioni Dei : sicut distinctio
realis actualis formaliter in eo inventa
suinmæ simplicitati ejus derogaret.

§ III.

*Sententia Angelici Ductoris alia ratione
fulcitur.*

Atia 13 Secunda ratio principalis pro nostra
r aXrl0 assertionem insinuatur etiam a Sanctu Doc-
tore. lure , el i utest ad hanc formam reduci.

| Quoniam m creamus twnlia, u| ihuih
distinguuntur virtualiter : ergo jp [>.u
erunt oiqnq̃α idem absquo «liqua iU«Unc-
lionu virtuali, sed solqm ex piho mml
significandi . p| concipiendi, probatur
cqr^equmUia. Quoniam proprietati , aui
alia, quæ in nubis distinguuntur rtMIUt,
atque ideo dicunt limitationem, il-Ant
imp distingui in Deo lanu distinctioni-
ex »'<i. quoc| in illo pqn possum c**» cum
lima.amne, sed meliori niodp. flllquea^
cum majori unitate, **simplicity**, ct <φ-
jditudmit : ergo cum ratio qaiune. u
essentiæ debeat etiam esso in Deo' nobi-
liori modo, ac proinde sino qlla linita-
tume, et cum majori umiate, **quy** in
creaturis, oportet, ut in illo pon il'âlin-
guaniur adhuc virtualiter, sed soluni ex
parte ntulrj modi concipiendi^ el supili-
candi.

| Nec referi, si dixeris, qupd ratio b
unit itis, et lenitatis distinguuntur ano»
Ira quiddiute virtualiter. sive cum funda-
mento in re , ita ul non |>erlin«il ad
euncoptuni ilhus, ut communitor doceat
Metaphysici , ei tamen ex eo, qipxl ra-
tiones isu-. debeant nubiliori modo, ei
sine limiutiune v>se in Deo, non dotem
esso in illo cum minori disiinvtioi.v,
scilicet ex parte solius modi significatui,
quandoquidem ratio unitatis computator
inter attributa Dei : ergo ex eo. qmxi
ratio essentiæ, et natunc, quæ in nobis
distinguuntur virtualiter. debeat esse, ia
Deo nubiliori modo, male colligitur, esse
in illo cum majori unitate, et sineprædicta
distinctione.

Nam contra boc est, quod ratio unita- F»
lis non distinguitur in creaturis cum to:
fundamento in re rationo limitationi*,
quæ in eis reperitur, sed ipia uoilas ex
genere suo petit distingui, saltim virtuali-
ter. a re. cujus esi unitas : at quod proprie-
lates in creaturis distinguantur realiter,
ei ratio natura*, ac essentiæ sint in eû
virtualiter diversæ, provenit ex limitatione
earundem creaturarum, scilicet ex defçcw
immaterialitatis, et puritatis infinilæ crea-
turarum : ergo hoc ipso» quod in Dw
debeant esse meliori modo, id est, *eelo-
sis limitationibus, et ?ujperfcctiomtas.
cum quibus in creaturis sunt involuu?.
uporiel. ul proprietates in eo non distin-
quantur rpaliier, et ratio naturæ et es-
'»'idi.i-, nec virtualiter sint diwraæ.

Major cum consequentia sunt «alb
perspicua-. Minor autem quoad primam
partem,

pirWiUr scilicet quoad propriutales otiatu cutuUU · uliwqui proprietates divinæ dirtmjuereilur realiter u Duo. Nam quod afami rationi furitmli ûx so, et nx genere >uo. non vero ratione limitationi*, secundum quam est in creaturis, convenit, debt: etiam in Deo raperiri.

15 Quoad secundam aulam partem, in qua est difficultas, scilicet quod distinctio rirtualb inter essentiam, et naturam creatam oriatur ex defectu immaterialitatis uilnilæ, probatur. Quoniam hoc ipso, quod albpu essentia habeat infinitam iminalo-rdilatcm. et puritatem, el in hac puritila consistat, ul in essentia divina corilingit, non potest non importaro esse immaterialissimum per modum actus purissinii ; ergo poriinget ad hoc, ut absque jhqui distinctions etiam virtuali sit ipsa sutura divina, id est, sit suum *intelligere*, ?ivc in actu secundo, sivo, ut alii voloni. radicaliter, per modum tamen aclus purissimi, seu absque aliqua polantialilate, in quo natura Dei consistera dicitur.

Patet consequentia. Nam cum prædicium *intelligere* per modum actus puris-/uni importet ex vi propriæ lineæ im-@aterialitatem, et non qualemcunque, sd summam, et per modum aclus purissimi, oportot, ut, formalissime loquendo, sit ipsamet sumunt immaterialitas per modum actus purissimi. Et ita si essentlii consistit in hoc. quod sit summe immaterialis per modum actus purissimi, non potest non pertingere ad hoc, ut consistat in ipso *intelligere* purissimo, et somme immateriali jam dicto, atque adeo in eo, quod formalissime habeat rationem naturæ.

Maxime, quia alias si ratio illa subeuntia, aut entis summe immaterialis, in qua ponitur conceptus essentiæ, non esset formalissimo loquendo suum *intclligere*, tunc solum in actu primo quasi remoto esset intelligens, ex eo, quod inter illam, et intellectionem deberet mediare ratio intellectivi radicaliter, necnon intellectus, el species inteHigibilis : et iu non posset reduci in actum secundum intellectionis : quandoquidem neo ab alio wjet reducibilis, ut constat; nec a se ipsa : siquidem ipsum *intelligere* per nio-dain actus secundi, dicit majorem aolaalilatcm, quam *intelligere* per modum a-tus primi cum prwoisione sumpti, el quoi est ex se tantum intellectivum in acta primo, non putest a se solo re-

duci in actum siwmdum. Undo prpplcr- *^ D. fliom. iflultoties colligjt nocessihdem divini decreti efficacis, vi praTmitivi reepccru creaturarum. ad hoc, ut ijisæ Operantur, ex CQj qm»d secundum suam esseniiam non sunt in actu secundo. sed in acui primo. Et ideo ad hoc, ut prorum-pam in actum secundum, qui est majoris aclualilatis, quam aptus primus habitualis, aut quasi habitualis, necasse est. ul ab alio, quod essentialiter ait actus secandus, par prædictum decretum applicentur.

Iû Nae etiam referi, si dixeris, solum sequi ex eo, quod essentia divina dicat summam nimwnaiit.iram |ær mudum aclus purissimi» debere ideplificare sibi absque distinctione virtuali suum etw exislontiu-, quæ est ultima actpalitas intra lineam essentiæ, nun voro ipsam intellectionem constitutivam divina: naturæ : ex eo, quod hæc perlinet ad distinctam lineam. Sicut licet scientia Dtd sit summo immaterialis per modum actus purissimi, el similiter essentia, non inde colligitur, quod essentia divina identified sibi absque distinctione virtuali divinam scientiam : quia ista specl.nl ad distinctam lineam.

Nam conlra hoc est, quod si semel essentia divina est summo immaterialis per modum actus purissimi, ita ut sit suum *m* axisteiuiæ absque distinctione virtuali. oportet, ut idontilicet sibi absque eadem distinctione rationom speciei, et formæ inteHigibilis : ergo etiam rati<ir nem intellectionis constitutive divinæ naturæ ; ac proinde omnia ista ad unam, et eandem lineam spectabunt. Ila»c ult. conseq. patet ex priori, et ex sæpo ilicliSj nempe ea solum in divinis idenlificari absque distinctione virtuali, qtiæ ad unam, el eandem lineam perlinent. Prime vero conseq. ex antecedenti constat. Quoniam, ut, ex dictis tam in boc dubio, quam in tract, do Visione Dei, disp. 2. num. 34. liquet, species intelligibilis, et intellectio sunt unius, ct ojusdem lineæ.

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

17 Antecellens autem probatur. Tum quia hoc ipso, quod essentia divina sil sumine immaterialis per modum actus purissimi, ita ut formalissimo loquendo, sil suum rwc existentia-, deliet etiam ita esso inteHigibilis per modum aclu? purissimi, ut in eodem sensu sit sua inltdligibiiiUs ; alioqui non esset inolli-gibilifi por modum actus purissimi; ac

c *

ifJ

Γ-

AliQti
effit-
giam.

Bejid
Ur.

proinde nec esset essentia summe immaterialis per modum actus purissimi : ergo etiam oportebit, quod ratio forma* intelligibilis, per quam ipsa essentia divina, ut habet rationem essentiae, quasi sit intelligibilis, non distinguatur adhuc virtualiter a se ipsa, ut habet rationem essentiae : alias nequibit ita esse intelligibilis, ul sic, formalissime loquendo. sua intelligibiliitas. sicut si eadem essentia distingueretur virtualiter a sua existantia, per quam quasi sit existens, non ita existerai, ut esset, formalissima loquendo, suum *existere*.

18 Tum etiam : quia in Angelis v. g. ideo distinguuntur virtualiter *rw* entitativum. et intelligibile. quia illud esse intelligibile eorum, est *tue* intelligibile involvens potentialitatem : et propterea non suat sua intelligibilitas : ac proinde in eis debet distingui virtualiter id, quod fit intelligibile, nempe essentia eorum a forma intelligibili, quae est id, quo praedicta essentia redditur intelligibilis : ergo hoc ipso, quod essentia divina sit sua intelligibililas, non distinguetur in ea ratio speciei intelligibilis. per quam redditur intelligibilis ab ipsamet essentia, quae est. et constituitur intelligibilis.

Tum denique : quia alioqui essentia divina non posset uniri in ratione forma. intelligibilis cum intellectu beati, ut constat ex iis, quae in tractatu de Visione Dei disputatione 2. num. 17. diximus : ac proinde non esset infinita in ratione producta? formae : sicut si personalitas divina non esset unibilis cum naturis creatis, non esset infinita in ratione personalitatis.

§ IV.

Ultima ratio pro sententia S. Doctoris.

Posterior
ratio
assertio-
ni.*.

PJ. Tertia ratio pro assertionem, per quam procedens confirmatur, et elucidatur, quaeque supra ex parte est a nobis insinuata, desumitur ex D. Thom. supra quest. 1^a2. ari. 4. et alibi *rope*. Quoniam necesse est, essentiam divinam formalissime sumptam identificati absque distinctione virtuali cum SUO intellectu : ergo etiam necesse erit identifiican eodem inudo cum virtute radicali ad intelligerulum. necnon et cum ipso *intelligerc* : et per consequens etiam oportebit eam identifiicari absque producta

distinctione cum natura Dei. Hæc. dt conseq. ex priori p̄repicuo sequitur. Quoniam natura divina sub conceptu natenr non potest non consistere vel in virtute radicali ad intelligendutn, vel in (po *intelligerc*.

Prima vero conseq, quoad pnorem part, aperte etiam deducitur ex anteollonti. Quoniam virtus radiculis nd intelligemluni, immediatius conjungitur cum essentia Dei, quam virtus proxima, scilicet intellectu*. ut ex se constat : ergo si essentia Dv. necessario identilicatur per idmiũ&Bm modo dictam cum intellectu, non potent non eodem modo identificati cum virtute radicali ad intelligendum.

Quoad secundam vero per art. ex bae priori, necnon et ex antecedenti etiam pnek Quia *intelligert* pertinet ad lineam intellectivi in aclu puro, ut dubio seq. dicemus. ac proinde non distinguitur virtualiter a virtute radicaliter intellectiva, ut constat ex iis, quae in iractaL 4. disput. I. num 34. dicemus : ém nequibit essentia divina idontificari per omnimodam identilicationem cum virtute radicaliter intellectiva, ct intellectu ipsius, quin identiticetur cum *inteUigere*.

2u Antecedens autem, in quo esi difficultas , probatur. Quia cum intellectas Dei connaturalissime feratur in essentiam divinam, imelligendo, et comprehendendo illam, oportet, ut ex vi sua habeat convenire cum ea in eodem immaterialitais gradu, scilicet in ultimo illo, omniumque perfectissimo^ ab Angelico Doctore, art. i. nuper citatu, assignato, scilicet. quod sit suum *esse*, seu suum *exister?*, sicut es-entia divina est suum *esse*, suumque rxw/rre, ut ex ipso Sancio Doctore ibidem. et ex dictis in tractatu de Visione Dei art. '2. patet: ergo etiam oportebit, quod productus intellectus identificetur omnino absque distinctione virtuali cum divina essentia, ut tali. Patet consequentia. Quoniam sola essentia divina, et ea, qwti cum ipsa omnino idcntificanlur, sunt ex vi sua suum *esse* absque distinctione virtuali : cætera autem solum existant per existentiam essentiae divinæ virtualiter ab illis distinctam, ut ex iis, qu» in materia de Trinit. qua»st. *28- commun tier asseritur a Thumistis, constat.

Ex quo etiam major probatio primæ consequentiæ, quoad secundam ejus necnon major elucidatio rationis procedentis colligitur. Quoniam ut.art. 4. citato

mini

im

Eacr

TRACT. Iii, DISP. IV, DUB. I.

citato ex doctrina 1). Thoma ostendi
solei, non solum intellectus, et objectum
per se primum, sed etiam ipsum *intelligere*
debent convenire in eodem immaterialitatis
gradu; atque adeo *intelligere*
divinum, quod connaturalissimo fertur in
essentiam Dei, debet esse ita immateriale.
sicut, divina essentia. Et ideo non
est ei satis, quod oriatur ab essentia
summe immateriali, et quare sit suum
esse aliisque omni distinctione; sed debet
consistere in ipsius conceptu, et ratione
(universalissima entis, et substantiali summe
immaterialis, quare absque omni distinctione
sit suum

21 Necobest, si objicias, quod scientia
Dei fertur in divinam essentiam tanquam
in objectum, seu subjectum connaturalis-
simum, de quo demonstrat sua attributa,
et proprietates; et nihilominus ad hoc
nunc est necesse, ut conveniat cum ea-
dem essentia in illo gradu immaterialita-
tis, consistente in hoc, quod sit suum
esse sine distinctione virtuali: ergo ne-
que ad hoc, quod intellectus Dei feratur
in divinam essentiam, tanquam in objec-
tum connaturalissimum, desiderabitur,
quod conveniat cum eo in praedicto gradu
immaterialitatis; sed satis erit utrobique,
quod omnia ista convenient in hoc, quod
sint ita actus purus, ut careant admixtio-
ne totius potentialitatis; et per consequens
gradus immaterialitatis per se petitus
ab intellectu Dei, et ab essentia divi-
na, ut habet rationem objecti, tantum
erit iste; non vero ille pertingens ad
hoc, ut sit suum esse absque distinc-
tione virtuali.

Respondetur enim, distinguendo ma-
jorem: *Tanquam in objectum connaturalis-
simum*, ita ut tale objectum habeat om-
nino per se primo esse connaturalissimum
divinae scientiae, neganda est: ita ut non
habeat hoc omnino per se primo, sed
aliquo modo per se secundo, concedenda
est. Et similiter concedi debet minor
intellecta de divina scientia, secundum
id, quod praeciso habet ex vi suae lineae;
sed neganda erit utraque consequentia.
Quia essentia divina habet omnino per
se primo esse objectum connaturalissimum
intellectus Dei, et intellectionis constitu-
tiva divinae naturae. Et propterea intel-
lectus et intellectionis praedicta debent omni-
mode convenire cum illo in gradu
immaterialitatis jam dicto, scilicet in hoc,
quod sint ex vi suae lineae suum esse;

Sabnant. Cues. theolog., t. /.

secus vero divina essentia propter opposi-
tam rationem.

22 Explicatur hoc. Etenim objectum
connaturalissimum debet in *esse* rei conve-
nire in gradu immaterialitatis cum in-
tellectu, aut virtute intellectuali, cui est
connaturalissimum: et e converso, si tale
objectum habeat in *esse* rei fundare, aut
subesse omnino per se primo rationi ob-
jectivae, seu *sub qua* praedicti intellectus,
aut virtutis intellectualis in eo residentis:
si autem objectum illud omnino per se
primo tantum habeat subesse per modum
objecti connaturalissimi rationi objectivae,
seu rationi *sub qua* intellectus, non vero
rationi *sub qua* illius virtutis intellectualis,
sed aliquo modo per se secundo cum ea
comparetur, tunc non est universaliter
necessarium, quod tam intellectus, quam
virtus illius intellectualis ejus convenient
omnibus modis cum praedicto objecto in
esse rei considerato, in gradu immateria-
litis; sed satis erit, quod intellectus ha-
beat convenientiam omnibus modis, seu
ex vi suae lineae, ac in *esse* rei cum illo
in praedicto gradu, licet virtus ejus in-
tellectualis eam sic non habeat, sed ex
vi alterius lineae. quod est non habere il-
lam omnino per se primo, seu omnibus
modis.

23 Et ratio est. Nam cum praedic-
tum objectum in *esse* rei consideratum,
omnino per se primo fundet, sive sub-
sit rationi *sub qua* intellectus; non ve-
ro rationi *sub qua* virtutis intellectualis
ejus, et hoc ab intrinseco tam ab ob-
jecto, quam ab intellectu, et ejus vir-
tute intellectuali petatur, inde est. ut
intellectus debeat omnino per se primo.
et omnimodam habere convenientiam cum
illo in gradu immaterialitatis: siquidem
modo omnium perfectissimo cum eo com-
paratur.

Quare cum essentia divina in *esse* rei
sumpta omnino per se primo sit objec-
tum connaturalissimum respectu intel-
lectus Dei, et intellectionis constitutiva
divinae naturae, et eodem modo subsit
rationi *sub qua* illius, non vero respec-
tu divinae scientiae, et hoc ab intrinse-
co petatur ab eis, inde est, ut non
sit necesse ex huc praeciso capite, quod
scientia terminetur ad divinam essentiam,
tanquam ad objectum modo (licet con-
naturalissimum, et utraque in *esse* rei
conveniat omnino per se primo, et ex
vi suae lineae in gradu immaterialitatis

DE SCIENTIA DEI.

sed satis sit, quod ahquo modo per se secundo, sive ex vi alterius lineæ talis convenientia inter utrumque inveniatur, et quod hæc convenientia omnimoda, seu omnino per so primo, sive ex vi propriæ lineæ inter divinam essentiam, et ejus intellectum, etc. reperiatur.

24 Nec etiam obest, si urgens : tum
essentia divina non comparetur per modum objecti connaturalissimi omnino per sc primo cum sua scientia : attamen scientia comparatur cum ea Linquam cum objecto sibi maximo connaturali, quodque omnino per se primo respicit, ut de eo suas quasi passiones demonstret : ergo debebit habere cum eo omnimodam convenientiam in gradu immaterialitatis ; et per consequens gradus iste solum consistet in exclusione totius potentialitais ; non vero in hoc. quod divina essentia sit suum nse. Tum etiam, quod ratio objectiva, et connatrnalis intellectus Angelici in rwc rei considerata, prius subest rationi, sub qua intellectus Angelicus fertur ad illam, quam ei, sub qua scientia de Angelis, quæ in intellectu Angelico residet, ad illam terminatur, et nihilominus convenit in gradu immaterialitatis cum tali ratione objective in esse rei considerata, non minus, quam intellectus Angelicus cum ea con- : ergo, etc.

25 Respondetur enim ad primam ex bis impugnationibus distinguendo ex dictis antecedens : Tanquam objecto sibi maxime connaturali comparative, id est, quod non habet aliud connaturalius. trans-eat; absolute, et simpliciter, id est, quod sit ei omnibus modis, sive omnino per se primo connaturalissimum, negandum est. Et deinde negari debet utraquo consequentia : quia ut essent legitima», debebat antecedens esse verum in posteriori sensu. Unde quod scientia Dei respiciat omnino per se primo divinam essentiam. uL de ea quasi demonstret sua attributa. nun est respectus omnino per se primus absolute, et simpliciter inter scientiam, et divinam essentiam, ut objectum, sed solum omnino per se primus cum addito, scilicet intra lineam scientiæ. qui quidem respectus, et comjiaratio inter essentiam Dei, et suam scientiam, est comparatio non omnino per se prima absolute, et simpliciter : ex eo. quod linea scientiæ est (ut sic dicamus} linea secunda, el pnesupponit aliam per se

primam connaturoiitatein, nempo cam, qua» modo dicto reperilur inter divinam essentiam, et ejus intellectum : et eer quod tam isto, quam illa ad unam, et eandem lineam spectant, ut explicatum est.

Possuntque hæc omnia elucidari exenv pio visionis Dei beatorum : qua. licet terminetur ad divinam essentiam prout est in se, tanquam ad objectum ribi connaturalissimum: quia tamen pmMicta essentia solum est objectum illius connaturalissimum comparative, et in sensu explicato, non vero absolute, et simpliciter. propterea non est nocesse, ut convenient cum eadem essentia in gradu immaterialitatis. Et similiter quta divina essentia non comparatur per modum objecti omnino per se primi cum pmlictia visione, sed perprins comparatur cum visione, qua ipse Deus se ipsum videt, et hoc ab intrinseco ab omnibus his extremis petitur, ideo connaturnlitas ista non est absolute, et simpliciter perfectissima, nec exigit convenientiam jam dictam. Ita ergo in praesenti, proportione tamen servata, propter majorem connturaHtatem. quæ est inter scientiam Dei, et essentiam divinam, quam inter hanc, et visionem beatificam erraram, philosophandum est.

26 Ad secundam vero impugnationem patet etiam ex dictis. Quoniam adhuc admissa majori, quæ non caret sua difficultate, et concessa etiam minori absolute, et simpliciter loquendo, debet negari consequentia. Quia nos solum volumus, quod ex hoc praeciso capite, quod aliquod objectum in esse rei consideratum fundet, seu subsit omnino perprius rationi sub qua intellectus terminatur ad illud, quam subsit rationi sub qua scientia fertur ad ipsum, non est necesse, quod inter scientiam ex vi suæ lineæ, et illud objectum sit convenientia omnimoda in gradu immaterialitatis : quod autem ex aliis captibus praedicta convenientia inter utrumque reperiatur, hoc nihil obest. Ratio vero, propter quam ex alio capite scientia de Angelis residens in intellectu Angelico convenit ex vi sua? lineæ, id est, ex vi scientia» Angelica», quatenus talis cum objecto connaturali intellectus Angelici, tacta est supra, nimirum, quia ratio illa objectiva ratione suæ imperfectionis non est adeo immaterialis, ut superet immatcrialitatem potentiarum accidentalium, nempe intel-leeluni.

Solutio quwil pnrnam impli-nitio-nem.

lectum, et virtutum intellectualium eorum ; cum tamen objectum connaturalosiuuii) divini intolkctus, (4objectum, seu «ubjectum, de quo eciontia Dei demonstrat mms quasi |»asMiuiu»a, sit ox vi prupriæ linea» suum *c m*, et hoc licet possit conipotero intellectui divino, nun tamen divinæ scientiæ, ut ostensum est.

S V.

• *ÿiluunltir ffindonumla prima senlenltà.*

i7 Ad primum ex testimonio D. Thom. petilum, respondetur, Angelicum Pnceptarent non loqui ibidem de natura in eo sensu strictissimo, in quo nos de illa in praesenti loquimur. Nam certum est, quod natura hoc modo sumpta, ct essentia ita comparantur, ul quidquid habuerit essentiam distinctam ab alio, debeat esse divers® naturæ ab illo; et e contra, qaad fucni ejusdem naturæ cum alio, ifebet esse ejusdem essentiae cum illo : ei propterea homo, et leo, quia dislinrduntur in essentia, distinguuntur in ralora, et o Converso. Sed tantum loquitar in alia acceptione ampliori naturæ, in qua solum illa dicuntur esse ejusdem naturæ, quibus corresponds actio in cxw rei ejusdem rationis, sive alias principia talium actionum distinguantur essentialiter, ut in Sole, et igne respectu caleiiclionis contingit, sive non. Unde quia cniias in natura potest in hac acceptione sumi; unitas autem in essentia sumitur pro unitate in hoc, quod illa, quæ sic uni dicuntur, habeant idem *esse*, seu erislentiam ; propterea D. Thom. dixit, qaad magis exprimitur unitas divina per hoc, qnud dicitur, quod tres person® sunt unios essentiae. quam si dicatur, quod sunt unios nature.

Ad secundum concesso antecedenti, neganda est conseq. pt ratio disparitalis desumitur ex dictis. Quia nihil obest . qaad rationes nature, et essertfiæ creata», hominis, v. gr.. ut sunt rn actu per exislenliam ordinis cntitalivi, ut intelligibilis, «niunum ppr accidens, sirnt hoc répugnai in lt?o. Et iia nec ropugnai nt in croaturis distinctio virtualis naturas et essentlifc. ex qua hæc miitas sequitur; l»eno twain divinis. El simditer nihil refert, U H, quufl est limitatum f et potentiate ·pjd. habeat rationes essential et naturæ 'innalhier distinctas : obest tamen pluri-

mum, ut essentia infinita, et summa* puritalis, et actualltalls distinguatur a sua natura : et tandem ad hoc, ut intellectus rmutus conveniat cum suo objecto immateriali in gradu immaterialitatis, non cxt necesse, ut essentia, et natura intellectuali*. a qua dimanat , necnon et ipseinet intellectus inter se omnino ideniiOeentur; socus vero in divinis, ut ostensum est. Unde cum dicitur, Deum habere operationes divinas, ot elevatas supra omnem actionem creatam : quia habet *esse* in se divinum , el elevatum supra omne r«e creatum , non est verum, si intelligatur de quavis operatione divina, et illa causalis *ideo* reddat rationem a priori virtualiter distinctam, «eu reddat rationem a priori formaliter talem : quia ad hunc requiritur virtualis distinctio inter id, quod est ratio a priori alterius, et id, respectu cujus est ratio a priori. Secus tamen , si solum explicet munus quoddam inadæqoa-luni divinæ essentiae, quod ex parte nostri modi concipiendi tantummodo sit prius, seu si reddat rationem a priori æquivalenter talem : quia ad hanc satis est, ut licet una, et eadem formalitas absque distinctione virtual! præstet utrumque munus; attamen «equivalent pluribus pertinentibus ad eandem lineam, quorum unum.sit, ratio alterius.

Ad ultimum patet ex dictis.

20 Ad primam conlirmationem concedenda est major, et neganda minor. Et ad probationem negandum est assumptum, quod in ea supponitur, scilicet esse dabilem substantiam spirituaalem, per essentiam talem, quæ sit virtualiter distincta a ratione substantiæ intellective? per essentiam, ut ex dictis constat. Et ita talis substantia nec erit creata, ut ex se patet, nec iucreata propter rationes dictas ; imo (ut melius dicamus) simul esset increata ; quia supponitur habere *tsx* per essentiam ; et creata : siquidem eo ipso, quod distingueretur virtualiter a ratione substantiæ intellectiva, non esset infinite immaterialitatis, ut ostensum est.

Per quod etiam ad secundam confirmationem patet concedendam esse antecedens, et negandam consequentiam, ac assumptum ipsum, si ratio substanti® per essentiam sumatur pro predict* substantia, ut distincta virtualiter a ratione substantiæ intellectivo» per essentiam, quia, ul modo dicebamus, *invaluit repugnantiæ*, quod substantia aliqua sit talis per esscnliam.

Ad
iillum.
Ad
primam
cuutir-
ina-
lioneifl.

Si -

Ad
scrans-

DE SCIENTIA DEI.

et alisque vestigio poientialitatis, ct im- perfectionis, ut in conlinnationo dicitur. et quod distinguatur virtualiter a ratione substantia) intellectiva. per essentiam. Cur autem constitutivum divina» essentiæ, et naturæ potius explicetur per *iiileUupre* Dei, quam per rationem substantia? spiri- tualis per essentiam, etiamsi ratio hæc non distinguatur virtualiter ab illa priori, ut revera non distinguitur, dub. sequenti explicabitur.

DURIUM П.

Utrum constitutivum divin essenti*. seu natur* sit sola ratio substonli* radi- caliter , el per essentiam intdlccliv*, prout distinct* virtualiter ab intellectione per essentiam, an vero prout absque omni distinctione virtualiest ipsamet intellectio?*

Expia
MliO
titeh.

30 In dubio precedent! solum ex pro- fesso explicuimus , an ratio substantial spiritalis per essentiam, ul distincue al- esse intellectivo, sive in actu primo, sive in actu secundo, sit constitutivum divinæ essentiæ ? Et ita restat explicandum, an ipsum *intclligere* radicale, et per essentiam precise sumptum, an vero, ut est *inUUige*v* iu actu secundo, seu ut pertingit usque ad actualet intellectionem per essentiam, habeat rationem constitutivi divinæ essen- tiæ, seu nature? Et ideo ad hoc melius, et distinctius explicandum, dubium presens movetur.

Ainaa.-}

Ut autem titulus illius melius intelli- gatur, notandum est. nomine intellectio- nis peressentiam non intelligi qualemcun- que intellectionem divinam, qualis est intellectio scicntilica, aut artis, et aliæ similes, quæ correspondent nostris habiti- bus intellectualibus, et intellectionibus ab eis elicitis ; sed primam intellectionem Dei, correspondentem actui adæquato nos- tri intellectus, et virtuti radicaliter intel- lectivæ . quam ratione propjriæ naturæ habemus, quatenus sicut pnedictum *intetli- fjrrc* nostrum, sive radicale, sive actuale, est vel radiculis» vel actualis intellectio cujusvis intelligibilis sub ratione intelligibilis, ul sic : ita prima illa intellectio Dei, et vis intellectiva ejus, omnino inter se absque virtuali distinctione identificata?, ut statim ostendemus est intellectio omnium divi- norum, et quorumcunque aliorum intolli- gibilium, sub ratione tamen (ut sic loqua- mur) intelligibilis divini, ut sic. seu per

se primo fertur in divinam essentiam m omni sua amplitudine. id est/ prout ert suum *rw* lam in ordino entitativo, quad intelligibili, et secundum istam formalwi- mam considerationem est ratio universi- lissima, *sub qua* omnia a Deo intolli- guntur; non ven> quatenus eodéramrl essentia, necessario includens, ut sil in utroque ordine suum *esse*, est peculiari ratio attingendi hæc potius, quam illa, aut hoc detotminato modo potius, quam illo, scilicet intelligendo determinate jer» causam, aul alio simili, et determinato modo, correspondent! modo illi intellicon- di, qui in actibus elicitis a nostris habi- tibus intellectualibus, quatenus talibus, repentur.

Proponitur prior opinio.

31 Prima sententia asserit, non dis- tingui inter se constitutivum divinæ essentiæ. et nature, propter illa, quæ dub. j recedenti diximus i asserit tamen intellectionem per essentiam non esse constitutivum illius, ut virtualiter distinc- te ab attributis; sed solum constitui per esse radicaliter, et per essentiam intellectivam in actu primo, seu per esse elicitivam divinæ intellectionis. Ita Curiel in suis controversiis lib. 2- controversia- rum controvers. 3. num. 166. Arubal tom. 1. in 1. part- dispuL 28. cap. 3. et L Albertinus corrollar. 24. de relat. quæst. 14. dub. 2. et alii ex juniori- bus.

111

Probatur primo. Quoniam natura ho- minis constituitur per hoc, quod sit radi- caliter intellectiva intellectione humana, ct natura Angeli per hoc, quod sit radicaliter intellectiva intellectione Angelica; non vero ppr hoc, quod sint intelligentes per in- tellectiones eis correspondents : ergo na- tura divina constituetur per hoc. quod sil radicaliter intellectiva intellectione divina, seu per essentiam; non vero per ipsam intellectionem.

32 Patet consequentia. Tum quia H ipsum, quoi est constitutivum naturæ inte'lectaalis creata?, debet ease constitu- tivum, sublatis imperfectionibus, nature intellectualis increalæ : at in hoc, quod natura Dei constituatur per hoc præcise. quod sit radicaliter intellectiva intellectio- ne divina, sicut. natura humana, per

hoc,

U.S?*.-.

hi: 1

hoc, quod Mit radix intellectionis humanæ, non involvitur aliqua imperfectio; sed potius infinita vis necessario requisita ad intelligendum per talem intellectionem : ergo, etc.

Turn etiam : quia ideo cjjc intellectivum radicaliter per intellectionem humanam est constitutivum naturæ humante, quia est primum pnedicaum, quod in online intellectuali ei competit : sed cwe radicaliter intellectivum intellectione divina, est primum pradicatum, quod in online intellectuali Deo competit, ita ut illi soli, et non alteri conveniat, si quidem per hoc prædic&lum primo distinguitur a naturis creatis intellectualibus, cum quibus in esse intellectuali conveniebat, nochnon et ab omni alia natura creata : onto, etc.

33 Secundo. Nam gratia sanctificans est participatio formalis divinæ naturæ, ut communiter admittunt omnes Theologi, et ideo per illam reddimur filii Dei : sed per gratiam sanctificantem formaliter, et cum precisione sumptam, participatur esse radicaliter intellectivum Dei prout est in se, non vero ipsa intellectio, sive visio Dei, ut est in se, ut ex se constat : ergo signum est divinam naturam consistere in intellectualitate radicati jam dicta, non vero in ipso *intdligere*.

Confirmatur. Quia alioqui non redderetur lilii Dei usque dum ipsum videremus. ac proinde nec ante prædictam visionem esset in nobis jus ad æternam hærelitatem : hoc autem est valde absurdum, et contra communem Theologorum sententiam : ergo. etc. Sequela patet. Quia si natura Dei consisteret in ipso *inldligere*, tunc sicut non participaremus *inldligere* constitutivum Dei. seu *intelligere*, per quod ipse, prout est in se, intelligitur a se ipso usque dum ipsum videremus, ita nec haberemus ejus naturam : et per consequens neque essemus filii, aut hirredes illius.

34 Tertio. Multa continentur in *intelligere* Dei, quæ tamen non continentur in ipsius *esse*, seu natura : ergo signum est, quod *intelligcre*, non est constitutivum divinæ essentiaæ, vel naturæ : atque adeo constitutivum illius erit sola vis radicalis ad intelligendum per intellectio-nem divinam. Hæc secunda consequentia patetex priori. Quoniam natura Dei, quippe perfectissima, debet pertinere ad ordinem

intellectualem : ergo, si non pertingit ad hoc, ut sil ipsa intellectio divina, debet sistere in hoc, quod sit vis radicalis ad intelligendum per talem intellectionem.

Prima vero consequentia patet ex antecedenti.

Tum, quia quidquid continetur in constitutivo alicujus naturæ, debet contineri in ipsa natura. Tum etiam : quia, si *iulclligere* est constitutivum divinæ naturæ, pertinebit ad ejus lineam, el non distinguetur etiam virtualiter ab illa, ut ex sæpo dictis constat : ergo quidquid continetur in *inldligere* Dei, debet contineri in natura divina, et e contra : alioqui de eadem simplicissima formalitate omnino indistincta verificarentur duo prædicata contradictoria, scilicet continere, et non continere aliquid.

Antecedens autem probatur. Quia peccatum continetur formaliter in divino *inldligere*, non tamen continetur adhuc eminenter in essentia et natura Dei : quia licet illud inlelligat, non tamen illud causal : ergo, etc.

35 Nec refert, si dixeris, quod ad hoc, ut prædicata contradictoria verificentur de eadem re, satis est, quod ibidem intercedat distinctio ex parte modi concipiendi, et significandi, sive ralionis ratiocinantis ; quamvis non adsit distinctio virtualis, ut in præsentī contingit; quia eo ipso non verilicantur de una, el eadem re, quæ omnibus modis sil eadem. Et ita licet Deus, et Deitas tantum distinguantur ex parte nostri modi concipiendi; nihilominus hæc est vera : *Deus generat*, el etiam ista : *Deitas non generat*. Et deinde synonyma solum distinguuntur grammaticaliter, seu racione ratiocinante, non vero virtualiter, aut ratione ratiocinata, et tamen istæ sunt veræ : *Indumentum est neutrius generis : vestis non est neutrius generis*. Et tandem Petfts sola ratione ratiocinante distinguitur a se ipso ; cum tamen de illo verificetur, quod sit idem sibi ipsi, et quod non sit idem, si affirmativa intelligatur de identitate reali, et negativa de identitate ralionis : quia saltim per rationem est distinctus a se.

Nam contra hoc est, quod licet distinctio ralionis ratiocinant)* sufficiat tollere contradictionem in prædicatis, quæ per solam operationem intellectas, sine fundamento in re conveniunt alieni, ut patet in duobus exemplis ultimo loco allatis; minime tamen in prædicatis, quæ con-

\$

Si

ΕΙΝΑΙΟ.

†οἱρὰ -
naio.

veniunt a parie rei, seclusa omni Intellectus operatione : sed mala, contineri in intellectioni* Dei, et non contineri in divino *esse* velificantur da Deo a pano rei, seclusa omni operatione nostri intellectus, ut ex se et ex dictis constat : ergo, ut loiliUr contradiçũo, est necessaria aliqua distinctio saltim virtualie a priē rni inter essentiam Dei, et ejus intellectioivm. Consequentia cum minori videntur salis per Spicuæ. Major autem probatu? : quia ibi debet poni distinctio, ubi niri esset, veribearetur contradictio: sed a parte rei veribeatur, essentiam divinam non continere mala, *intelligere* vero divinum continere illa ; ergo a porto roi débet poni distinctio aliqua, fundamentalis saltim, seu virtualis inter essentiam, seu naturam Dei, et hujus *inMligrre*.

Addila-
ajcniflia.

36 Addo, quod instantia illa primo loco in hac solutione adducta non ei favet, sed potius contra illam urget. Nam in illa propositione, ZMux *generat*, subjectum, nempe Zteux non supponit pro concreto Deitatis, hoc est pro habento Deitatem, ut præacindit a personis ; quia hic Deus, ut communis iribus personis non potest casse principium actus notionalis, nec producem aliquid ad intra, cum non distinguatur realiter ab aliqua persona, sed supponit pro solo Palm determinate, ut docet D. Thom. quæst. 39. art. 4. ox eo, quod subjectum restringitur a prædicato : ac proinde ly *Deus*, ut subjectum hujus propositionis, *Deus generat*, distinguitur virtualiter ratione Paternitatis ab assentia divina precise sumpta, quæ est subjectum alterius propositionis, scilicet : *Essentiel non generat*.

Qflor-
lum.

37 Quarto. Nam per illud constituitur essentia, seu natura diYina, per quod habui primo continere omnes creaturas, siquidem natura Dei est id, quod primo continet omneur aliam naturam creatam : sed id, per quod natura divina habet primo continere omnem naturam creatam, non est ipsum intelligere in actu secundo, sed esse radicaliter, seu in actu primo intellectivam per supremam omnium intellectionem, scilicet divinam : ergo, etc. Minor quoad secundam pari, ex priori aperte constat. Quoniam natura divina debet primo continere omnem aliam naturam creatam per aliquid pertinens ad ordinem intellectualem : ex eo. quod sicut modus agendi inlellcctualiter, est omnium nobilissimus, ita modus continendi

eflecius intellectualiter, erit omnium pnestantissimus, ac proinde proprius divina natunn : ergo, si non continet primo *ck* *. luras per *intrlligre*. continebit utique ilUs per ipsum *esse* intellectivum radicale, me in actu primo.

Quoad primam vero part, eadem minor probatur. Tum quin *intelligere* non continet rem intellectam in *esse* entitativo, el naturali, sed solum in *esse* intelligibili, el inlentionali : et ita non erit hæc continent a sufficient ad causandas creaturas in *esse* entitativo. Undo divina omnipotentia, in qua maximo elucet vis radicalis, el prima, quæ est in natura Dei ad producendas creaturas, sicut producit illas ad extra secundum *esse* entitativum earundem, itk continet illas in *esse* entitativo, el naturali. Tum etiam : quia ideo Deus intriligit omnes naturas creatas, qtiia repræsentantur in sua esseniiia tanquam in causa ; siquidem cognoscit illas in *m* essentia, ut in causa, et objecto præcognito : ergo prius est, quod creaturas contineat, quam quod eas intelligat : ergo primum, per quod eas continet, non erit suum *intelligere*.

38 Quinto. Quia intellectio non pôtest, etiam in Deo, esse prior, quam ratio veri, et intelligibilis : ergo non polestess ipsa essentia Dei. Antecedens patet : quia alias esset prior, quam suum objectum, quod implicat. Et consequentia probatur. Quia intelligibilitas, aut veritas supponit ex natura rei entitatem, cum ad illam consequatur tanquam ejus alTectio : ergo talis intelligibilitas. qualis est divini, supponit ex natura rei talem entitatem, nempe divinam, constitutam in sua quasi specie: ergo etiam ipsa intellectio, quæ non est prior, quam ratio veri, et intelligibilis, supponet eandem entitatem, seu (quod in idem redit) naturam divinam in sui quasi specio constitutam. 90

39 Ultimo. Nam *intelligere* essentialiter habet esse veram operationem naturæ intellectualis, adhuc in Deo : ergo non est constitutivum ipsius, sed supponit ipsam naturam, ct essentiam Dei jam constitutum : ac proinde sola intellectualitas radicalis, seu in actu primo jam explicata, erit constitutivum prædictæ essentiæ, sen naturæ. Hæc ultima consequentia patet ex nuper dictis. Prima vero ex antecedenti. Quia, de ratione operationis est, ul præsupinat, saltim virtualiter, *esse* operantis : siquidem unumquodque operatur secundum

ne

¶. l x

¶

TRACT. HI, DISP. IV, DUB. II

4 Π

secundum quod est in actu per suam essentiam, et existontiam : ergo, etc.

Antecedens nutum piobatur. Tum ipiia *intelligere* s»»cuudum propriam rationem est operatio immanens ad ordinem intellectualem spectans, vel eam essentialiter includens : ergo adhuc in Deo retinebit rationem hanc operationis intellectualis. Tum etiam : quia *intelligere* est actus perfectissimus, quo perfectissimo, el in actu secundo vivit natura intellectualis : sed vita perfectissima, in actu tamen secundo, consistit in operatione, juxta communem omnium Philosophorum sententiam : ergo *intelligerc ex* sua ratione, ac proinde etiam in Deo, erit vora operatio. Tum denique, quia adhuc beatitudo Doi consistit in operatione; siquidem beatitudo nostra, quæ est participaliu formalis beatitudinis divinæ, in operatione consistit, ut in materia de heatitudine communiter ostendi solet : at beatiludo divina consistit in intellectione, ul docet D. Thom. infra, quæst. 26. art. 2 : ergo, etc.

40 Nec refert, si occurras primo cum aliquibus l-x junioribus Thomistis, quod licet de ratione operationis creatæ sit, quod procedat ab alio, non tamen de ratione operationis, ut sic; sed praescindere ab hoc, quod procedat ab alio, vel sit, formalissime loquendo, ipsummet operans.

Nam contra hoc est, quod sicut esse *ad* est propria ratio relationis, ut abstrahit a creata, ct increata, -ct propterea nequit in divinis reperiri relatio furmaliler sumpta, quin reperiatur esse *ad*, ita de ratione operationis prout abstrahit a qualibet operatione, est esse *ab*. Nam quemadmodum relatio diffinitur per esso ad terminum, ita. actio per hoc, quod sit aliquo modo ab operante : implicat autem aliquid procedere aliquo modo ab alio, quin aliquo modo, id est, saltim virtualiter, distinguatur ab illo, et illud virtualiter saltim præsupponat.

41 Nec etiam refert, si secundo cum aliis occurras, quod *intelligere* duo significat, scilicet ipsummet *intelligere*, prout dicit operationem, et ut denotat peculiarem gradum entis, scilicet gradum intellectualitatis in actu ultimo, et ex se subsistentem. Unde licet *intelligere* priori modo supponat naturam Dei constitutam , non tamen posteriori modo ; sed potius illam constituit : quia natura divina consiituitur per hoc, quod sit natura intellectualis in actu ultimo subsistens.

Nam contra hoc est, quod hæc solatio videtur involvere apertam contradictionem : siquidem *intelligere* ex suo formali, et essentiali conceptu habet, quod sit actus secundos vitalis, et operatio, ut dictum est : ergo non potest praescindere a ratione operationis, et actus secundi: atque ita semper habebit præsupponere *esse* constitutum rei inolligcntis : maxime, quia ideo *intelligere* dicit gradum intellectivum in actu ultimo, quia actus ultimus illius gradus est operatio immanens, sicut actus ultimus essentiæ est *esse* : ergo implicat, quod concipiamus illud, ut dicit gradum intellectivum in actu ultimo subsistenti, nisi intelligamus ipsum in ratione operationis.

42 Confirmatur, quia dum accipitur *intelligere*, pro gradu, et deinde pro operatione : vel ista secunda acceptio intelligitur tanquam nova actualitas virtualis, aliquo modo distincta virtualiter ab ipso *intelligere*, ut gradus est, vel non? Si hoc secundum dicatuiT ergo tou% actualitas operationis, ut operatio est, involvitur in conceptu ejus, ut gradus est : et consequenter non potest praescindi ratio gradus a ratione operationis. Si vero primum asseratur, ergo quando concipimus *intelligere* pro gradu, non concipimus illud sub omni actualitate sui generis intelligibilis, et consequenter nec in actu ultimo, et puro, sed solum in actu primo : et ita constitutivum divinæ naturæ, tantum erit *intelligere* in actu primo.

Confirmatur. Nam vel *intelligere* divinum, prout constituit gradum, est actualis perceptio objecti, vel non ? Si secundum, ergo tantum dicit *intelligere* in actu primo, ac proinde non dicet gradum intellectualitatis in actu ultimo. Si primum, ergo est *intelligere* per modum operationis ; siquidem actu percipero objectum , est actu comtemplari illud, ct actualis contemplatio, est actualis operatio intellectus.

Veri or D Thomæ sententia.

43 Dicendum tamen est, constitutivum divinæ essentiæ, seu naturæ, non esso. quod sit radicaliter, oi per essentiam intellectiva prout ratio hæc distinguitur virtualiter ab actuali intellectione, num. 30-explicata, sed ut pertingit ad hoc, ut absque omni distinctione fundamentali, sive vir-

Ujici-lar.

W
I?

>4

fr r?jî

£H. 71'

Condis
sio.

HO.

tuali, sil ipsamet intellectio per essentiam : atque adeo prædictam intellectualitatem per inoduin actus purissimi, et ultimi, seu ipsummet *intelligere* esse constitutivum essentiaë, seu naturæ divinæ.

Assertionem hanc docuit D. Thom. in lio : art. in fine corporis : ubi, ut dubio precedent: retulimus, sic concludit : *Unde palet per hoc, quod beus dicitur intelligent, nulla multiplicitas ponitur in ejus rubstanlia.* Si autem *intelligere*, de quo loquitur D. Thom. (illud nimirum, quod num. nuper citato explicuimus, cuique soli contenit, ut sit omnino unum, et idem, id est, sine distinctione virtuali cum intellectu Dei. ut Sanctus Doctor in verbis antecedentibus pnemiserat) esset virtualiiter distinctum a substantia Dei, tunc aliqua multiplicitas, scilicet multiplicitas virtuali-Hs. poneretur in Deo per hoc, quod esset intelligens.

41 Idem etiam asserit infra quæst. 27. art. 2. ubi docet, ^ideo processionem Verbi esse 'generationem, quæ est communicatio naturæ divinæ, quia in Deo idern est *esse*, et *intelligere*. Quæ ratio non convinceret, si in ea fieret sermo de identitate solum reali : quia hoc modo etiam *velle* Dei est *esse* Dei : et ita processio Spiritus Sancti esset generatio, et ideo Angelicus Doctor art. 4. ad 1. ejusdem quæstionis, negat ex identitate reali sumendam esse rationem generationis : ergo necesse est, ut intelligatur de identitate formalissima inter *esse* Dei, et *intelligere* illius, quæ excludat distinctionem etiam vinualem. Et similiter art. 8. hujus quæstionis, ul ostendat, quod Deus causât omnia per suum intellectum, seu per suum *intelligere*, quod absque distinctione virtuali identificatur cum intellectu divino, ut ex dicendis in tract, de Voluntate Dei disput. 1. num. 34. constabit; reddit rationem ex eo. quod suum *esse* sit suum *intelligere* : hæc autem ratio nullius esset roboris, si *intelligere* distingueretur virtualiiter ab *esse*, seu natura Dei. Sicut ex eo, quod intellectus, et voluntas divina identificentur realiter, ac proinde *telle* Dei sit identice *esse*, et *intelligere* illius, non potest absolute, et simpliciter dici, quod Spiritus Sanctus procedit per *intelligere*, seu per intellectum, et Verbum per *velle*, *squ* per voluntatem. Videantur tamen ea, quæ in tract, do Voluntate Dei, disput. 1. circa hæc dicemus.

45 Et tandem hoc ipsum docuit Sanctus Doctor : turn infra, quæst. 18. art. 3. Ot quæst. 19. ari. 4. quæst. 26. art. 2. in corpore, 4. contra Gent. cap. II.ct 23; tum etiam omnibus in locis, in quibus sentit, quoti *intelligere* Dei, ot ejtw objectum per se primum debent convenire in gradu immaterialitatis, scilicet in hoe, quod utrumque sil suum *esse*, *sivo esistere*, ut dubio præcedenti ratione 3. expendimus Unde Sanctum Doclorem sequuntur Zumel 1. part, quæst. 27. art. 4. quæet. 2. Gonzalez in præsentî disput. 36. Ledesma. si ejus verba recte expendantur, in suo tomo de Perfectione Dei. quæst. 12. art. 13. conclus. 3. et 6. Nazar, in bac quæst. art. 5, controversia I. Suarez, quamvis aliis fundamentis ductus, diBp, 30. suæ Metapb. sect. 15. el tom. 1. in 1. part. libr. I. cap. 3. Herice tract. 1. disp. 3. cap. 3. referens Aureolum, fave: Ferrara I. contra Gent. cap. 50. dum ail. quod *intelligere* formaliter sumptum est *cristere* Dei. et non solum identice, sicut alia attributa, quamvis etiam in oppositum sententiam inclinet. El tandem hoc ipsum tuentur quamplures ex junioribus discipulis D. Thom. qui scripta sua prælo nondum mandarunt.

46 Rationem autem fundamentalem hujus assertionis tangit multeities D. Thum. potesique sub hac forma proponi. Nam constitutivum divinæ naturæ, seu essentia-, debet pertinere ad ordinem, seu gradum intellectualem : ergo debet esse ratio intellectualitatis, talis conditionis, ut pertingat ad hoc, ut absque omni distinctione virtuali sit ipsum *intelligere* per essentiam per modum actus secundi, et ultimi, ac proinde prædictum *intelligere* prit constitutivum essentiaë, et naturæ Dei. Antecedens videtur satis perspicuum, maxime suppositis iis, quæ dub. præcedenti adduximus ad probandum non distinguî virtualiiter in Deo essentiam, et naturam ejus. Nam cum constitutivum divinæ naturæ debeat pertinere ad aliquem ex gradibus ex sc idoneis ad constituendam naturam, quales «unt gradus essendi, sentiendi, vivendi ac tandem intelligendi, fit inde, ut constitutivum divinæ naturæ. quippe inter omnes naturas perfectissima?, debeat speclare ad nobilissimum ex his gradibus, scilicet ad gradum intellectualem.

Prima vero conseq. in qua posterior innititur, constat ex iis, quæ in tract, de

Visione

ir:
ΣΑΛ3-

Visione Dei disp. 2. diximus, ct in tract. da Voluntate divina disp. 2. num. 34, am-^{*}pius dicemus. Nam hoc ipso, quod constitutum divinæ naturæ pertineat ad ordinem, seu gradum intellectualem, oportet, ut identified sibi absque distinctione virtual» ultimam actualitatem hujus gradus' scilicet ipsum *intelligere*. Tum quia talis intellectualitas debet esso per modum actus purissimi absque, omni vestigio potentialitatis etiam secundum rationem cum fundamento in re : intellectualitas autem; quæ non pertingit ad hoc, ut identifient sibi absque omni distinctione virtuaii ultimam actualitatem suæ lineæ, seu actum secundum, qui ei per se primo correspondet, qui in præsenli non est aliud, quam *intelligere* jam explicatum, non est intellectualius per modum actus purissimi, sed admixta cum potentialitate cum fundamento in re.

47 Tum etiam : quia quælibet linea, sive ratio formalis in sua puritate, sumpta, debet pertingere a prima potentialitate illius lineæ, seu ab eo, quod correspondet prima^{*} potentialitati, quæ in illa linea in creaturis reperitur, usque ad ultimum, et purissimum actum per se primo ei correspondentem; et ideo linea voluntatis pertingit a principio volendi, scilicet voluntate, usque ad volitionem ; el linea essentiæ ab ipsa essentia capaci ad existendum usque ad ipsum *existere* : ita ut inter eam, et suum *exisicre* nulla sit distinctio ; alioqui linea dia non esset per modum actus purissimi : ergo linea naturæ intellectualis in sua puritate (quæ, ut dubio præcedenti diximus, est idem cum linea nature absque distinctione virtuaii) debet pertingere ab eo. quod correspondet primæ potentialitati. hujus lineæ, quæ in creaturis invenitur, usque ad ultimam actualitatem. et actum secundum, scilicet *intelligere* absque distinctione virtuaii. ut ita prædicta potentialitas purificetur a potentialitate, et solum maneat sub ratione purissima?, et actualissimæ intellectualitatis alisque omni potentialitatis vestigio.

Confirmatur, et explicatur hoc ratione, quam insinuat D. Thom. art. præcedenti, quæ, ut melius intelligatur, supponendum est, naturam, et essentiam in unoquoque ente completo constitui per actualiUtem : quia nihil completum ‘constituitur per id. quod est in potentia, sed per id, quod actu habet : et propterea actus est, qui constituit, et distinguit :

sicut autem in ordine, et constitutione entis creati non potest intelligi aliquis actus , nisi limitatus, ct determinatus, ita nec in online. et constitutione entis increati potest concipi aliquis actu^{*}, qui non -sit actus purus ; at actus purus dicit rationem actus ultimi, cum excludat omnem polenlialitatem , et consequenter omnem actum minoris perfectionis, et actualitatis, quam sit ultimus , seu omnem actum , qui tantum sistat in ratione actus primi.

48 Hinc ergo sequens confirmatio deducitur. Nam essentia, et natura Dei debet esse quid actualissimum absque omni vestigio potentialitatis etiam secundum rationem, fundatam tamen in rebus : ergo non potest constitui per prædictum *intelligere* radicale, et præcise in actu primo tale, sed per *inHligere* in actu secundo, et rationem actus purissimi habens.

Confirmatur secundo. Tum ex iis, quæ supra num. 19. et sequentibus diximus. Tum etiam ratione, quam D. Thom. in hoc art. insinuat, quamque supra tetigimus. Quoniam *intelligere* divinum, de quo loquimur, est existentia Dei in ordine intelligibili, ut tract. 4. disp. i. num. 21. dicemus : ergo debet omnino identificari cuⁿ ipsa essentia , et natura divina radicaliter intellectiva, ita ut talis natura sit ipsissima intellectio, et e contra. Patet consequentia : tum quia essentia Dei est suum ewe absque omni distinctione virtuaii. Tum etiam : quia in Deo ordo entitalivus , et intelligibilis non distinguuntur cum fundamento in re,wut dub. præcedenti asseruimus : ergo neque *existere* entitativum, et ordinis intelligibilis : ergo sicut essentia Dei est absque distinctione virtuaii suum *esse* in ordine entitativo, quia tale *esse* pertinet ad lineam essentiæ , ut ultima ejus actualités : ita etiam eadem essentia idonificabitur omnino cum suo *intelligere* , quod est exutentia ejus in ordine inleligibili.

§ni.

Objectiones contra dicta.

49 Cæterum. ut ea, quæ pro assertione diximus, melius intelligantur, oportebit aliquas objectiones contra illa adducere : quia ex earum solutione non parum elucidabuntur. Prima igitur . objectio est,

Ala
cnnflr-
matio.

l f' < ; b · ·
· 3 » 3 ^ . . . ' i j :

r
I.

LIU
prior
ei tri-
plici
prubj-
hone
ou-
IcsecfiJ.

quod non videntur plura ex iis, quæ asseruimus. inter se cohærere. Nam in primis de ratione constitutivi realis est, quod aliquo modo distinguatur, id potest saltem realiter virtualiter, a re constituta; alioqui non esset ibi realiter constituens, et constitutum; si ergo omnia, quæ ad lineam divinæ nature spectant, debent juxta dicta, esse omnino idem inter se, ita ut nec virtualiter distinguantur, quomodo poterit esse ibidem realis constitutio, aut reale constituens, et constitutum.

Deinde. Nam de ratione existentis est. quod sit terminus essentis, non vero ipsa essentia: et ita unio humanitatis ad Verbum, et ejus existentiam, per quam in via D. Thom. existat humanitas Christi Domini, non est unio in essentia, et natura, sed tantum unio terminabilis, et termini: imo propterea potest sacra illa humanitas per existentiam Verbi existere, quia existentia ex genere suo non habet rationem formæ, sed puram, et nudam rationem termini; si ergo *intelligere* Dei se habet per modum existentie in ordine intelligibili, quomodo poterit habere rationem essentis, et naturæ absque omni distinctione etiam virtuali? Quia implicat terminum naturæ, ut talem, esse ipsam naturam absque prædicta distinctione, alioqui esset ipsissima natura; non vero terminus ejus. Ex quo etiam fiet, quod nec *existere* entitativum Dei possit esse idem cum sua essentia: atque adeo nec pertinere ad ejus lineam.

Præterea. Quoniam de ratione radicis est, ut ab ea aliquo modo, id est, saltem virtualiter procedat id, cujus est radix: si ergo in Deo constituimus rationem radicis intellectus, et intellectionis divinæ, quomodo hæc omnia inter se identificari absque omni virtuali distinctione asserimus? siquidem inter id, quod dimanat, et id, a quo dimanat, debet esse aliqua distinctio.

50 Secunda objectio est, quod cum juxta dicta tam esse radicaliter intellectivum per intellectionem per essentiam jam explicatam, quam intellectus, *intelligere*, et *intelligi*, necnon ipsum objectum intellectum, et species intelligibilis, ac tandem *existere* Dei, sive ratio entis per essentiam identificentur absque omni distinctione virtuali, ita ut omnia hæc sint ipsa essentia, et natura Dei, fiet inde, ut non sit cur potius dicamus prædictam naturam constitui per *intelligere*,

quam per intellectum, vel *intelligi* per objectum intellectum, sive per personam intelligibilem, vel existentiam: hoc autem videtur falsum. Nam propterea D. Thom. peculiariter docuit non temere, *intelligere* esse comitativum Dei: quia habet inter alia divina aliquid peculiare, ratione cujus ei hoc munus personaliis tribuatur. Maximo, quia cum sit peculiare in naturis creatis, ut ratio intellectualitatis radicalis sit earum constitutivum, etiam erit peculiare in natura divina, ut *intelligere* per modum actus purissimi habeat rationem constitutivi respectu illius.

Solutio prioris objectionis nuper adducta.

51 Ad primam ex his objectionibus respondetur negando antecedens. Et ad primam probationem dicendum est. duplicem esse constitutionem; aliam, quæ fit per compositionem, sive realem actualement, sive realem virtualement, aut secundum rationem cuius fundamentum in re. Aliam vero, quæ est constitutio purissima, et intra puram lineam constitutionis, absque alia compositione sistit, quæque constitutio per simplicitatem nuncupatur.

Exemplum primæ illius constitutionis habemus in constitutione physica hominis, quæ fit per compositionem ejus ex materia, et forma; et in constitutione metaphysicæ ejusdem, quæ fit per compositionem ex genere, et differentia. Exemplum autem secundæ constitutionis est, constitutio personalitatis divinæ, v. g. Paternitatis, seu Patris secundum ea, quæ ipse recto dicit: ubi persona Patris constituitur per Paternitatem per purissimam quondam constitutionem, liberam ab omni compositione sive physica, sive metaphysica, sive rationis cum fundamento in re.

Quare licet demus, quod id, quod est constitutivum alicujus per constitutionem prioris rationis, debeat distinguere saltem virtualiter a re constituta, et ita debeant ibi dari duo extrema illius compositionis Realiter diversa, quorum unum comparetur ut actus, et aliud vel potentia; attamen quoti est constitutivum per puram constitutionem, liberam ab omni compositione, sive metaphysica, sive cujusvis alterius Compositionis ex actu, et potentia secundum rationem cum fundamento in re, non est

Alia
objectio.

est necesse, ut distinguatur ab eo, quod per illud constituitur : quia ad talem con-
>utubonem satis i'H , quod constituens constituât per simplicitutem, id est, ponendo >o ipsum, ut contingit in constitutioni) jam dicta, qua Paternitas divina constituit Pairvju formaliter, ut iu recto : ubi constituons, et constitutum in recto sumpta, solam ex parte modi concipiendi distinguantur.

Unde cum constitutio, qun *intclUgcorr* divinum constituit naturam Dei, sit hujus posterioris, non vero illius prioris rationis, iodo est, ut optimo cohæreantl, quod prodictum *inlelligere* constituat essentiam Dei, et quod nihilominus non sit virtualiter distinctum ab illa ; sed quod adæquato sumptum, sit adæquato ejus quidditas, et eademmel omnino essentia constituta per illud. Sicut, juxta communem sententiam Theologorum, Deitas constituit Deum, ut præscmdit a personis ; et tamen, quia constituit illum constitutione per simplicitatam, propterea Deitas, ct Deus sunt una simplicissima formalitas absque omni distinctione virtuali ; sed solum ox parte nostri modi concipiendi.

52 Ad secundam vero probationem, fatemur existentiam esse terminum naturæ, ac proinde intellectionem, ut est existentia ordinis intelligibilis, habere etiam rationem termini respectu naturæ intellectualis, ut ad ordinem intelligibilem perunet, modo tamen’supra insinuato. Gæterum dupliciter potest aliquid esse existentia, vel terminus alicujus naturæ. Primo quidem ita ut formaliter dumtaxat, non vero formaliter eminenter eit existentia, et terminus. Secundo vero ita ut formaliter simul, et eminenter habeat rationem existentiae, aut termini respectu illius. Quod igitur solum formaliter habuerit rationem existentiae, aut termini, debet distingui a re, cujus fuerit terminus. Gæterum id, quod formaliter, et eminenter simul sortitur rationem eiistenliæ, ac termini respectu alidhjus naturæ. non debet distingui a natura illa, nisi tantum ex parte modi concipiendi; sed debet esse simul natura, et existentia, et terminus absquo aliqua distinctione virtuali : quia illa eminentia consistit in hoc, quod habeat propria naturæ, et propria termini naturæ : atquo adeo in hoc, quod æquivaleat aliis naturis, et terminis simul sumptis. Quamvis, quia prodicta natura, et terminus perlinent ad eandem lineam, non sufficiat illa requivalentia consulere

distinctionem virtualem, ad quafe requiritur æquivalentia ad plura pertinentia ad dis-
linctas lineas, sed solum sistat in continencia formali, et eminenti ntriusque rationis cum distinctione solum ex parte modi significandi, et concipiendi.

Quare cum cxistentia Dei, *et intelligent* ejus habeant rationem existent®, non quidem formaliter solum, sed formaliter eminenter simul, et eodem modo rationem tormini sortiantur, inde est, optime in illa cohærere, ut simul sit ipsa natura Dei, et cxistentia, ac terminus ejus: et quod ratione hujus eminenti®, qua prodictum *esso* æquivalet tum essennæ nostr®, tum intellectioni, tum etiam existentiae in nobis reperi-
tis, possit uniri cum humanitate, verbi gratia, Christi Domini, ut est cxistentia, et terminus, non vero, ut habet munus essentiae, imo ut est existentia ordinis entitativi, et termini ejus, non autem ut est existentia ordinis intelligibilis. Quamvis omnes isun rationes in prodicto *inlelligere* sint eadem ipsissima formalius, eminentissima tamen, et æquivalens pluribus ad eandem lineam ex genere suo spectantibus.

53 Per quod etiam ad ultimam probationem ejusdem objectionis constat. Nam licet radix intelligendi, quæ formaliter tantum est radix, debeat esse talis conditionis, ut ab ea realiter procedat *inlelligere*; attamen si prædicta radix fuerit formaliter eminenter talis, non est necesse, ut ab ea procedat adhuc virtualiter prodictum *inlelligere*; sed satis est, quod æquivaleat nalu-
nc creat® radicaliter intellectivæ, et intellectioni adæquatæ illius : atque ita ratione hujus eminenti® solum distinguuntur hæc duo munera in illa simplicissima formalitate ex parte nostri modi concipiendi, quatenus per unicum conceptum possumus concipere illam prout est prima vis ad intelligenduin, quæ in Deo reperitur, non curando ex vi illius conceptus, an illa ipsissima furmalitas sit prima vis ad intelligcndum per modum actus purissimi, seu actus secundi, qui ex parte rei concept® non distinguatur etiam virtualiter a prima intellectione divina, an vero sit aliqua formalitas.qatn ex vi suæ lineæ præcise sistat in prima vi divina ad intelligendum; non vero sit omnino identificata absque distinctione virtuali cum prodicta intellectione. Et deinde per alium conceptum concipimus vim illam primam, quæ est in Deo ad intelligendum. esso ipsissimam intellectionem, constitutivam illius : atque adeo vim istam, non so habere

Ad
tertiim.

•*c

per modum radicis intellectionis, eo modo, quo natura intellectualis creata comparatur cum suo *intelligere*. ; vel eo pacto, quo idem *iptrtligere* divinum confertur per modum radicis cum *velle*, a quo virtualiter distinguitur, quodque non formaliter, sed virtualiter in eo continetur.

§ V.

Enodatio secund objectionis contra ea, qux pro nostra sententia diximus, urf-ductx.*

54 Ad secundam objectionem fatendum est. essentiam divinam , ut virtualiter distinctam ab attributis, consistere ex parte rei concepts in omnibus, et singulis ex illis rationibus . aut quasi rationibus ibidem enumeratis, quatenus omnia. et singula non excludunt omnimodam identiicaionem inter se ; sed potius ex vi sua identiticamur absque omni distinctione etiam victuali, ut ex dictis constat. Cæterum cum hoc stat, ut melius explicetur talis essentia per hoc, quod sit ipsum *intelligere* jam dictum, quam per alia.

Ratio autem hujus constat ex dictis. Quia cum natura divina debet pertinere ad supremum gradum ex se constitutum naturæ, scilicet gradum intelligendi, et intra hunc gradum constituenda sit per supremam, et ultimam actualitatem illius , ht inde, in optime explicetur hoc constitutum, per hoc, quod sil ipsum *intelligere* per essentiam : quia hoc non solum îdentiûcal sibi pertinentiaul hanc lineam, sed explicite dicit supremam, et ultimam actualitatem ilhus, quod quidem non lompetit crateris aliis in objectione enumeratis. Nam licet singula ex illis identifitent modo dicto quidquid spectat ad lineam naturæ hoc ipso , quod habeant supremam perfectionem in eo munere, quod exprimunt, scilicet vel in ratione v. g. speciei., vel in ratione intellectus per essentiam ; attamen non dicunt explicite supremam, et ultimam actualitatem hujus lineæ/

55 Hoc autem non aliter melius explicabitur, quam discurrendo per singula. Nam in primis intellectum. speciem intelligtbilem, el eandem essentiam divinam, ut exprimit munus objecti terminativi , certum est non explicare ultimam, et supremam actualitatem gradus intelligendi , *exislere* autem Dei, secundum quoi

tantum dicit esse entitativum prout dû-tinctum ab existentia ordinis inelligibilis, salis constat, non exprimere ultimam u-tualitatem divinæ naturæ : siquidem rrii-*lerr* entitativum in nobis actualur per *eut* ordinis inelligibilis. El ita inlellectus iu-fonnatus per speciem intelligibilem, el habens existeniiam ordinis entiunvi, c*t actuabilis, ct terminabilis per *esse*, spec-tans ad ordinem intelligibilem, scilicet per ipsum *intelligere* ; et propterea licet in Deo *esse* entitativum, et intelligibite sint unum . et idem omnino , nibilomi-nus *esse* onlinis inelligibilisexprimit majo-rem actualitatem, quam *esse*, ordinis enli-tativi : atque adeo convenientius exprimitur natura Dei per *intelligere*, quam per *esse*, ul præcise *esse* entitativum.

56 Si autem *esse* sumatur, prout abs-que aliqua distinctione vinuali dicit uni *existere* entitativum, quam ordinis intel-ligibilis, tunc utrumque munus melius ex-plicatur per *intelligere t* quam per *exutere*: quia non qualecunque *intelligere*, sed *intelligere* per se, et ex se in actu exercito subsistens , est quod assignatur pro cons-titutivo divina? naturæ : hoc autem satis explicat tum *esse* existentiae ordinis intel-ligibilis , ut ex se constat : tum etiam *esse* existentiae entitativum : nam quod ex-primit se ipsum, ut modo nuper dicto per se et ex se subsistit, salis explicat se esse existens etiam in ordine entitativo. Cæterum ly *esse* adhuè ex se subsistens non ita exprimit esse intelligibile secun-dum peculiare, et vitale munus, quod intra lineam existendi exercet, sed mams implicite illud dicit, quam *intelligere* ex se subsistens dicat *esse*, seu existera en-tilativam.

57 Et tandem ratio entis per essen-tiam, prout non solum dicit existentiam, sed ipsam rationem entis per essentiam abstractam secundum rem, seu ab omni putentiahtate, et ex se subsistentem : ac proinde ipsam rationem entis, prout non est ab alio, vel tanquam a causa, vel tanquam a ratione a priori, planum est, non exprimere ex vi suæ rationis formalis expressæ tantam actualitatem, et perfectionem, quantam *intelligere* per essentiam : siquidem non exprimit *esse* vitale, nec ultimam actualitatem supremi cradus constitutivi naturæ, nec tandem gradum ipsum supremum, scilicet gralnm intelligendi, quamvis hoc ipso, quod talis emicas per essentiam sit omnino abstrac-

ta

Ratio
5clülio-
Dis.

Expli-
catur.

la abstractione secundum rem ab omni potencialitate, et ila sit entitas in abstractu, debeat sub conceptu entitatis ex so «absistentis includere» et identilicaro sibi absque distinctione virtuali, quidquid ad lineam naturæ divinæ pertinet.

58 Noc refert, si urgeas primo, quod D. Thom. videtur tribuere ipsi *esse* primum locum inter predicate consilutiVa Dei ; ac proinde sentit, divinam essentiam melius explicari per hoc, quod sit suum fwe, quam per *intelligere* : ergo, etc. Antecedens patet. Nam supra quæst. 13. art. **ii.** ait, quod nomen maxime proprium Dei est, *qui* [est ; constat autem nomen maxime proprium alicujus, significare rationem maxime constitutivam illius. Et in hoc art. et 1. contra Gent, cap 45. ex eo ostendit, quod *intelligere* Dei est ejus essentia, quoniam *intelligere*. comparatur ad intellectum, et speciem intelligibilem, sicut *esse* ad essentiam : el ita quia *use* divinum est ipsa essentia Dei, ideo etiam *intelligere* habet rationem essentiæ. Ubi videtur D. Thom. supponere, quod ipsum *esse* habeat, quod sit principalis essentia divina : siquidem ex eo colligit, *intelligere* esse ipsam Dei essentiam, quia se habet sicut ipsum *esse* respectu ejusdem Dei.

Non itaque hoc refert. Nam antecedens est falsum. Et ad primam testimonium dicendum est, S. Doclorem loqui de nomine, maxime proprio Dei, non quidem ut dicit præcise naturam divinam, ut virtualiter distinctam ab attributis, sed ut dicit totam perfectionem Dei, ut est una, et eadem simplex formalités includens tam essentiam, quam attributa. Nam hæc omnia significantur, indeterminato quodam modo, per hoc, quod Deus sit qui *esi*, quatenus per hoc denotatur ipsum a se, id est, non ab alio, ut a vera causa habere, quod sit : atque adeo non habere *esse* per participationem : constat autéfti hanc rationem ambire tam essentiam, quam attributa : siquidem nihil, quod est in Deo, est ab alio tanquam a causa, nec habet esse per participationem, sed modo alibi insinuato, existit per ipsum *esse* per essentiam : quæ explicatio est valde consona contextui Sancti Doctoris, ut intuenli constabit.

59 Ad secundum vero testimonium dicendum est, quod si loquamur de constitutivo Dei præcise, prout dicit id, quod non distinguitur virtualiter a divina natura.

recto deducitur, quod *intelligere* sit constitutum illius : ex eo, quod exprimit *esse* ipsius in online inteiligibili ; el *esse*, seu *existerere* constituit divinum naturam absque distinctione virtuali. Sicut etiam ex eo, quod *esse* identificetur absque virtuali distinctione cum *intelligere*, colligitur bene, quod *esse* habet rationem constitutivi. Cæterum, si loquamur de prædicto constitutivo, ut meliori, et perfectiori modo explicat divinam naturam, tunc cæteru alia jam explicata, sunt constitutiva, quatenus absque aliqua distinctione virtuali continentur in *ipso intelligere*. Et ita D. Thom. non colligit, quod *intelligere* est constitutum hoc modo, quia est utcunque *esse*, sed quia est *esse* subsecutum, non quidem subsecutione virtuali, sed ex parte nostri modi concipiendi ad speciem intelligibilem, ut talem, ac proinde quia est *esse* ordinis inlelligibilis jam dictum, quod quidem est ipsa natura Dei.

60 Nec etiam obest, si secundo urgeas, quod ratio entis, seu ipsius *esse* abstracti abstractione formali, est quid abstractius secundum prædictam abstractionem, quam *intelligere* : ergo exprimit majorem perfectionem : ac proinde melius explicabitur essentia Dei per illud, quam per istud. Hæcultima consequentia patet ex priori, et ex jam dictis. Prima vero ex antecedenti. Quoniam forma abstracta abstractione formali dicit eandem, ut abstractam a materia, et potentialitate. Et ita quo forma fuerit hoc modo abstraction eo dicit majorem actualitatem, et per consequens majorem perfectionem.

Antecedens autem probatur. Nam forma abstracta abstractione formali est sic abstractor, quam altera, quando comparatur per modum formæ tam respectu illius alterius formæ, quam respectu eorum., quæ prædictæ alteri formæ subduntur per modum rationis materialis : nam eo ipso abstrahit abstractione formali tam ab illa, quam ab iis, quæ eidem per modum rationis materialis subduntur : et ita non potest non esse abstractior abstractione formali : sed ratio entis, seu ipsius *esse* abstracta abstractione formali dicit rationem quandam universalissimam, quæ so habet per modum formæ tam respectu ipsius *intelligere*, quam respectu omnium aliorum, quæ comparantur per modum materiæ respectu illius; siquidem *esse*, seu *existera* est ultima actualitas omnium : ergo, etc.

61 Gonlirmatur, et simul explicatur præcedens objectio, supponendo tamen prius, quod ens. seu *esse* potest duplici abstractione

I ÆH

, 4*

Replica

W I

;

Â

Confir-
miLnr«

n's

nis genere abstrahi. Primo abstractione totali, id est, eo modo, quo totum, aut quasi totum potentials, sive universale abstrahitur a suis panibus subjectivis, sive a suis inferioribus : et secundam istam rationem includit illa, licet implicite. et consequenter includit totam eorum potentialitatem : quia non est omnino abstractum ab eis. Secundopotest abstrahi abstractione formali, eo modo quo forma, aut ratio aliqua formalis abstrahitur a sua materia, vel ratione materiali : et hoc modo non includit illa, ut patet in ente, ut est objectum Metaphysicæ. Nam secundum istam rationem tantum est formale in eo ratio entis; cætera vero, quæ alias per modum inferiorum sub illo continentur de materiali se habent, et per modum rationum materialium considerantur; ratio vero em», per modum formæ. Et propterea u: est objectum Metaphysicæ, non includit naturalia, aut mathematica, ut statim dicemus : quia de ratione forma», ut talis, non est, ut includat suam materiam, aut quasi materiam.

G?|Hinc ergo sequens confirmatio, et explicatio pnedentis objectionis desumitur. Nam licet ratio entis, seu ipsius ewr, quæ simul habet esse abstractam, tam abstractione totali, et analogâ, quam abstractione formali, includat secundum priorem illam abstractionem sua inferiora, et potentialitates eorum Unquam partes subjectivas ; non tamen ut abstracta abstractione formalia : ergo eo ipso, quod sit universalior quam *intriligere*, exprimet formam abstrahentem a pluçibus potentialitatibus, quam illad, ac proinde formam puriorem, et aptiorem ad hoc, ut explicet ipsam naturam Dei.

Antecedens probatar. Nam propterea ens, ut nuper dicebamus, quatenus peculiariter attingitur a Metaphysica, non includit naturalia, aut mathematica, et per consequens scientia istæ non suhaltemantur illi, quia secundum hanc rationem abstrahit ab illis abstractione formali, et de ratione formæ non est includere suam rationem materiale.

63 Respondetur enim distinguendo antecedens : et si intelligatur de ratione entis, seu ipsius esse abstracti abstractione formali secundum rationem, et de *intelligere*. ut eodem modo abstrahitur a quovis ūH/foerr, concedendum est, si per illam majorem abstractionem tantum denotetur, quod est forma universalior, seu amplior, id est. habens se per modum forma- respecta plurium rationum materialium. Si vero intclliuntur

de rationo entis, seu ipsius *atatacu* abstractione formali, secundum rem» etib *inleUigrre* eodem modo abstracto, negandum est : quia sic sumpta, tunc unum nuu est abstracting alio : sed sunt una, et eadem formalissima ratio ex parte solius modi ccm-
cipiendi distincta. Et deinde neganda e*t prima consequentia, si intelligatur deratione entis abstracta abstractione formali secundum rationem, et de *inMlfycre* eodem modo abstracto ab omni *iriMityere*, et de majori perfectione simpliciter, et absolute tali, vel de majori perfectione excludente omnem imperfectionem. Et similiter neganda est absolute eadem consequentia intellecta de ratione entis, sive ipsius we, et intellectionis abstractis abstractione formali secundum rationem : necnon et secunda consequentia. Quia essentia Dei non debet explicari per id, quod est abstrnetius modo dicto abstractione formali secundum rationem, sed satis est, quod explicetur per id, quo i est abstractissimum abstractione formali secundum rem ; ita ut nihil sit eo sic abstractius, quodque ultra hoc hahetpeeil-
liarem rationem, propter quam per illud potius, quam per alia explicetur, ut in *inMlfy*re* abstracto abstractione formali secundum rem contingere diximus.

64 Et ad probationem antecedentis, quatenus contra hæc potest argere, distinguenda est major, et intellecta de forma abstracta abstractione formali secundum rationem debet concedi do majori illa abstractione jam dicta, quæ consistit in hoc, quod sit forma universalior, et amplior, seu habens se per molum formæ respectu plurium rationum materialium : at si intelligatur de majori abstractione, prout (Hcitl vel arguit majorem actualitatem, et perfectionem, iterum debet distingui, et concedi quando forma ilh, a qua altera abstrahitur abstractione formali jam dicta, non est talis conditionis, ut cl quasi subdatur, per modum (ut sic loquamur) rationis quasi materialis tertia (ut sic dicamus) alia forma, de cujus' ratione sit ambire, et includere omnem actualitatem et perfectionem, quæ continetor in duabus illis prioribus formis, nempe in illa universalissima. quæ abstrahitur, et in ea, a qua ha : universalissima forma immediatius «abstrahitur; secus vero si forma illa fecundi, a qua abstrahitur immediatius ilki prior forma universalior, secundum rationem ex hrs tribus, seu extendens se per modum formæ respectu plurium rationum materialium, non fuerit talis conditionis, ut ei quasi im-
mediate,

mediate, sive immediatius, veluti subdatur tertia (ut sic loquamur) alia forma, de cujus ratione sil includere omnem actualitatem, et perfectionem duarum illarum priorum formarum. Et eodem proportionali modo dinioguendum est consequens, ot juxta dicta negari, vel concedi debet consequentis.

65 Explicanturquo hæc omnia, et primo distinctio prioris antecedentis. Etenim ens, seu ipsum *esse* abstractum abstractionis formali, el secundum rationem, tam ab *intelligcre*, quam ab aliis, a quibus abstrahitur, est secundum rationem universalis, sive amplius, quam *intelligere* eodem modo abstractum, scilicet abstractione formali, et secundum rationem, quatenus per hanc majorem universalitatem, seu amplitudinem præcise denotatur, quod habet se per modum formæ respectu plurium rationum materialium, seu quasi materialium. Si tamen ratio entis, seu ipsius *esse* sumatur secundum, quod est re ipsa abstracta abstractione formali, Û est, prout est abstracta, et separata re ipsa tam ab omni potentialitate, quam ab omni subjecto, tunc (formalissime de illa loquendo, et non solum in sensu identico) non est universalior, sive amplior (ut sic dicamus) physice, sive realiter, id est, non ambit hoc modo plus perfectionis, et actualitatis, nec est re ipsa (formalissime tamen loquendo) quid ibstractius prædicta abstractione formali, el re ipsa.tali, quam prædictum *intelligere* eodem modo abstractum : nec tandem comparatur per modum actualitatis respectu ejus : quia sunt una, et eadem ipsissima formatitas ex parte solius nostri modi concipiendi distincta, el ex arte prædicti modi concipiendi potius se babet *intelligent* per modum quasi rationis formalioris, ut dictum est. Et ita propter hanc rationem, et quia divina natura debet potissime explicari per hoc, quod consistat in ratione abstractione serandum rem ex omnibus illis, quæ ad ejus conceptum pertinent, non vero in ratione abstractione, modo dicto, secundum rationem, proterea non per rationem entis, rire ipsius *esse* quovis modo abstractam, sed per ipsius *intelligcre* re ipsa abstractam optime significatur.

66 Deinde secunda distinctio, qua prolationi prædicti antecedentis occurrimus, «plicari potest per hoc, quod licet aliqua ratio abstracta secundum rationem

abstractione formali ab alia, sit amplior illa, seu extendatur ad plores rationes materiales; si tamen sub utraque alias contineatur ratio alia, de cujus conceptu sit, ut quidquid perfectionis, et actualitatis simpliciter simplicis sit in ambabus, ct in omnibus aliis, a quibus ipsæ abstrahuntur, claudatur in ipsa, tunc ex eo , quod prior illa forma abstracta secundum rationem sit amplior in sensu explicato, non sequitur esse actualiorem, et perfectiorem, quam secunda forma, a qua immediatius abstractione formali abstrahitur. Quia hæc secunda forma continet etiam totam perfectionem , et actualitatem, quæ est in tertia alia forma, quie sub illa alias per modum partis subjective continetur, quæque abstractione formali secundum rationem etiam abstrahitur.

Unde, quia ratio entis, sive ipsius *esse*. abstracta abstractione formali secundum rationem, abstrahitur ab *intelligere*, quod continet alias immediatius sub se ipsum *intelligcre* divinum re ipsa abstractum, et hoc debet continere actu, et formaliter quidquid perfectionis, et actualitatis simpliciter simplicis est in illa ratione entis, seu ipsius *esse* abstracta abstractione formali, ac proinde hæc eadem perfectio adunate debet etiam haberi in ipso *intelligere* abstracto abstractione formali secundum rationem ab omni *intelligere*. quia secundum hanc rationem dicit quidquid est actualitatis in illis, seclusis potentialitibus : propterea ratio illa entis, seu ipsius *esse* abstracta secundum rationem, non est actualior, et perfectior, quam *intelliger** eodem modo abstractum, aut quam *intelligcre* divinum, seu *intelligcre re* ipsa separatum, et abstractam, licet sit modo dicto quid amplius, et universalis. Cæterum licet ratio entis, seu ipsius *esse*, aut intellectionis sic abstracta abstractione formali secundum rationem, dicat totam perfectionem, et actualitatem jam explicatam; nihilominus quia modus abstractionis, tantum est secundum rationem, idcirco ex hoc capite dicit modo imperfecto prædictam actualitatem , et quidquid majoris actualitatis ex hoc nascitur, involvit etiam aliquid imperfectionis in ipsa forma sic abstracta, ratione cujus hic modus abstractionis nequit in ipso *esse* abstracto secundum rem, aut in *intelligcre* eodem modo abstracto roperiri.

Major 67 Poteslquo hoc exemplis elucidari :
cipiio- mm in. contraria sententia, tum a si-
(ioSeti mili' contraria quidem sententia. Nam,
wintfo- qUj dicunt, quod «w, aut ipsa entilas
K abstracta abstractione furmali, et secun-
dum rationem, est forma abstractor, et
actujillior, quam *intelligere*, fateri tenen-
tur, quod non sit abstractor, et actua-
lior, quam ipsa ratio entis, aut ipsius
«xc abstracta abstractione formali secun-
dum rem, sive quam ipsa Deitas : et
hoc non ob aliud, nisi quia Deitas , *et*
ipsum ewe abstractum alistractione for-
mali secundum rem, quæ alias continen-
tur sub ipsa ratione entitatis alistracta
abstractione formali, et secundum ratio-
nem a Deo, et creaturis, ambit totam
plenitudinem actualitalis, **et** perfectionis
liûeæ naturæ sine aliqua potentialitate,
et ipsum *esse* sic abstractum secundum
rem (ut dicunt **illi**) est formalissime ipsa
Deitas. Similiter ergo nos philosophamur
[quod ipsi etiam debent admittere) **quoi**
quia ens, seu «re abstractum abstractio-
nc formali secundum rem, includit in sua
ratione ipsum *indiligere*, *et* includitur ab
illo, nec ab illo distinguitur, nisi solum
ex parte nostri modi **concipiendi**, et se-
eundum rationem implicitam, et **explici-**
ftam, absque distinctione virtuali : et
ipsum *intelligere* abstractum abstractione
secundum rem, dicit totam **perfectionem**,
quam dicit ewe sine aliqua **materiali** con-
tractione ipsius, aut potentialitate : **ileo**
ratio entis, seu ipsius *esse* abstracti abs-
tractione formali secundum rationem, non
est actualior, neque perfectior, quam *in-*
telligere eodem modo abstractum propter
rationem dictam, vel quam *intelligere* abs-
tractum abstractione secundum rem.

Elucida-
tor
a timili
Aristot.

68 **A** simili autem potest etiam sic expli-
cari ex doctrina Arist. in postprælicamen-
tis, ubi dicitur, superiora subsistendi conse-
quentia esse priora inferioribus : quia nec
logice, nec physice valet : *Est animal : ergo*
est homo; et tamen, teste D. Thoma, opus-
culo 2. capite 1. quando superius est analo-
gum respectu multorum, in quorum uno
reperitur tota ratio, et perfectio cæterorum
inferiorum, illud superius non est prius sub-
sistendi consequentia physice. Unde non
possumus veriücare, quod existât ens. quin
veriiicemus, quod existât Deus : quia in
Deo existit tuta ratio entis. Quapropter D.
Thom. supra quæst. 3. art. 5. in argumen-
to sed contra, dixit, Deo nihil esse prius se-
cundum intellectum: ita ut intelligatur esse

physice prius : quia licet communiora sim
priora, hoc modo, intellectu, cl subsistendi
consequentia, quam inferiora, el ens sit
superius ad Deum ; attamen tunc solum
communiora sunt modo insinuato priora
subsistendi consequentia intellectu, quando
inferius non habet imbibitam totam perfec-
tionem, quam habet superius : Deusautem
habet imbibitam totam rationem, ct perfec-
tionem, quam dicit ens, vel quodvis aliud
prædicatum superius ; et ita nullum eorum
potest esse prius modo prædicto, quam
Deus.

69 Ita ergo proportionaliter in pnesenti,
dicimus, quod quando in aliquo non repen-
tur ratio potentialitatis, et imperfectionis,
sed inûnita, et summa actualitas, seu (ct
melius dicamus) quando in illo invenitur ex
vi sua tota actualitas reperta in eo, quod
est ah illo abstractum abstractione formali
secundum rationem, tunc id, quod formali
abstractione secundum rationem, abstrahi-
tur ab omnibus aliis contrahentibus, sive
determinantibus eandem rationem, non est
actualior absolute, et simpliciter respecta
illius. Quia cum nihil habeatpotentialitatis,
et dicat totam perfectionem, quam illa ratio
abstracta in se, el in omnibus aliis impor-
tat, nihil potest esse absolute, etsimpliciter
actualius illo : et ita ratio entis, seu ipsius
esse abstracta abstractione formali secun-
dum rationem ab *intelligere* per essentiam,
non est abstractor absolute, el simpliciter,
quam illud, prout *esse* abstraclius dicit ac-
tualitatem absolute, et simpliciter actualio-
rem respectu ejus, sed potius e converso
res se habet, ut explicatum est.

§ VI.

*Diluuntur argumenta prima sententia initia
allata.* , y

70 Ad primum, concesso antecedenti.
neganda est conseq. Et ad primam proba- ,pns
tionem concedenda est major, et neganda
minor. Quoniam vis ad intelligendumrquæ
præcise sistit in actu primo, et non identi-
ficat sibi absque distinctione virtuali intel-
lectionem ei per se primo correspondentem.
necessario includit imperfectionem; ac
proinde nequit esse infinita in ratione vir-
tutis intellectiva?, nec constitutiva Del. Ex
quo a l 2. probationem ejusdem consequen-
ti. concedenda est major, et negandum as-
sumptum minoris, quatenus innuit, quod
esse radicaliter intellectivum intellectione di-
vina

vina prout prædicta radix distinguitur virtualiter ab eadem intellectione illi per se primo correspondante, sit prædicatum competens Deo ; siquidem prædictum prædicatum necessario involvit imperfectionem, et limitationem, ratione cujus non identificat sibi absque distinctione virtuali intellectionem pertinentem ad suam lineam.

71 Ad secundum, concessa majori, intellecta de participatione formali analogæ, inadæquata, et deliciente, et concessa etiam minori, neganda est consequentia ; quia ex hoc, quod gratia participet per participationem analogam, divinam naturam inadæquate, scilicet quoad unicum munus, quod in ipsa est, non sequitur non esse in eadem natura divina alia munera ; sed potius oppositum.

Ad confirmationem neganda est sequela. Et ad probationem patet ex dictis naturam Dei consistere ex parte rei conceptæ tam in ipso *intelligere*, quam in ipsa vi, et radice ad intelligendum ; et ita etiamsi non participetur formaliter ipsa intellectio, seu visio Dei correspondens prædictæ radici, adhuc participatur inadæquate divina natura prout est in se, quoties gratia sanctificans alicui communicatur.

72 Nec refert, si urgeas, saltem ex dictis sequi, quod participata miraculose ipsa visione Dei prout est in se, non participata gratia, tunc melius participaretur divina natura per visionem illam, quam per infusionem gratiæ sanctificantis præcise sumptæ; hoc autem est contra communem Theologorum sententiam : ergo, etc. Sequela videtur certa. Quoniam licet natura divina consistat in radice jam explicata, et simul in *intelligere* ei correspondante ; nihilominus, ut nuper dicebamus, melius explicatur ejus constitutivum per ipsum *intelligere*, quim per prædictam radicem : ergo cum visio Dei sit participatio ipsius *intelligere*, consequens erit, ut melius participetur divina natura per visionem præcise sumptam. quam per gratiam cum eadem præcise acceptam ; siquidem per hanc solum participatur ratio radice jam dicta.

Respondetur enim negando sequelam. Quod adeo verum est, ut si participaretur visio Dei prout e-st in se, non participata gratia, tunc non solum non daretur melior participatio divinæ naturæ formaliter sump-VD. verum nec esset ibidem ulla participatio ejusdem sub conceptu, et formalitatenatura, quamvis *intelligere* sit in Deo natura illius.

73 Et ratio est. Quoniam non participaretur *intelligere* constitutivum Dei prout habet modum constitutivi, et naturæ divinæ. Nam ad hoc, ut participaretur secundum praydictum modum, et rationem naturæ, oportebat participari, ut simul est radix intelligenti!, et volendi Deum prout est in se; siquidem hæc ratio indispensabiliier petitur ad constitutionem naturæ divinæ, ul participabilis sub conceptu naturæ, non secus ac in creaturis intellectualibus nihil potest habere rationem naturæ, nec aliquo modo participare illam sub conceptu nature, (juin communicetur ipsi per modum radicis intelligendi, et volendi. Quare cum participatio visionis Dei prout est in se, si formaliter sumatur, nunquam sit participatio radicis prædicue visionis, secus vero participatio, quæ iit per gratiam; inde est, ut hæc semper sit participatio inadæquata naturæ divinæ sub conceptu naturæ; secus vero illa, quamyis prædicta participatio, quæ fit per visionem Dei prout est in se, habeat connaturaliter annexam participationem naturæ, quæ fit per gratiam.

Potestque hoc explicari exemplo illo supra tacto unionis hypostaticæ, per quam communicatur humanitati Christi Domini existentia Dei, quæ in ipso habet ex parte rei conceptæ rationem naturæ; et tamen quia non communicatur ratio radicis illius, ideo non communicatur per talem unionem natura Dei, neque prædicta unio est in natura, ut supra tetigimus, el communiter docent Theologi.

74 Ad tertium respondetur, quod ea, quæ continentur in divino *intelligere*, eodem modo debent contineri in natura Dei; et ita quia peccatum continetur in *intelligere* divino tanquam objectum secundum inintelligente, ideo hoc eodem modo continetur in natura Dei, quæ in ipso *intelligere* consistit. Cæterum cum hoc stat, ut soleat negari, peccatum contineri in divina natura, et concedi, quod contineatur in *intelligere* Dei : ex eo quod per illum priorem modum loquendi innuitur ex parte modi significandi, quod peccatum sit in Deo vel tanquam aliquid pertinens ad ejus naturam, vel tanquam effectus proprius ab ea causabilis.

75 Ad quartum, concessa majori, neganda est minor. Et ad primam probationem illius quoad priorem part, negandum est antecedens. Quia *intelligere* constitutivum divinæ naturæ, sicut identifiant sibi tam ordinem entitativum, quam intelligibilem in summo perfectionis gradu, taliter, ut hoc ex

vi propriæ lineæ illi competat, ita continet tam intelligibilité!-, quam entitative, et sub ewe naturali omnem effectum creatum , et creabilem a Deo. Ad secundam vero probationem ejusdem minoris, quoad prædictam partem dicendum est, quod si in ea fiat sermo *de intelligere* constitutivo divinæ naturæ, non est prius prioritate virtuali, quod creaturæ repnesententur in essentia Dei tanquam in causa potente illas producere , quam quod intelligantur per prædictum *intelligere* : siquidem in ipso *intelligere* non sunt duæ formalitates virtualiter distincta), quod imelligat, et possit saltim radicaliter producere illas. Unde prædicta repræsentatio, et *intelligere* solum ex parte no>tri modi concipiendi distinguantur, et per modum prioris, et posterioris inter se comparantur, quatenus prædictam *intelligere* est adeo eminens, ut habeat formaliter eminenter exercere duo illa munera ad eandem lineam spectantia ; ita tamen, ut ratione prædictæ eminentiæ, et ex parte nostri modi concipiendi prius intelligamus esse in dlo munus repraesentandi, et continendi modo dicto, quam munus intelligendi, non qualitercunque sumpti, sed ut ad easdem creaturas terminatur.

Diximus : *Nan qualitercunque sumpti, sed ut ad easdem creaturas terminatur*, quia si *intelligere* constitutivum divinæ naturæ sumatur, prout terminatur ad divinam essentiam, et ut est *intelligere* illius, tunc prius est nostro modo intelligendi, quod sic *intelligere* terminatum ad prædictam essentiam, quam quod contineat creaturas ; sicut prius est, quod lux Solis habeat formaliter rationem lucis, quam quod virtute contineat calorem.

76 Ad quintum, concesso antecedenti saltim do prioritate virtuali, neganda est conseq. Et ad probationem debet negari antecedens. Nam licet in creaturis ratio veri, aut intelligibilis subsequatur, modo alibi insinuato, ad rationem eatis, ita ut ratione ratiocinata distinguantur ab ente ; non tamen id provenit ex natura rei, id est, ex vi propriæ lineæ secundum se, et ex genere suo spectatio, sed ratione limitationis, et imperfectionis, cum qua in creaturis est involuta. Unde non mirum, quod in Deo, ubi prædicta linea reperitur in sua puritate, contingat oppositum.

Ratio autem hujusconstat : tum ex dictis in hoc, et præcedenti dub. ; tum etiam ex iis, quæ in tract, de Visione Dei art.2. asseruimus ad assignandam rationem, propter

quam essentia divina, sicut supplet rationem speciei intelligibilis respectu intellectuum beatorum, ita eliam potest supplere rationem verbi : exeo, quod sicut de essentia illius est, esse actu intelligibilem, et propterea potest uniri in ratione speciei intelligibilis, ita eliam de ejus quidditate est, esse actu intellectam ab ipso Deo, seu esse actu terminantem divinam intellectionem : el ideo potest quoad huc munus supplere rationem verbi.

77 Ati ultimum respondetur primo, concedendo antecedens, et negando utramque conseq. Et ad probationem prioris, in qua innititur posterior, concedendum est antecedens intellectum de operatione^ creata, et cum imperfectionibus involuta, quæqneformaliter duntaxat, non vero formaliter eminenter habet rationem operationis, et negandum de operatione increata, et prima inter omnes operationes divinas. Nam hæc debet formaliter eminenter identificare sibi absque distinctione virtuali quidquid ad primam lineam intellectualem spectat. Unde solutio ibidem tradita, et modo explicato intellecta, est optima. Et ad impugnationem negandum est antecedens. Et ratio disparitatis inter relationem divinam, et operationem primam Dei potest reddi, ex eo, quod relatio divina uon potest non opponi relative cum suo termino : et ita debet distingui ab illo, et esse ad ipsum. Cæterum operatio divina, et prima inter omnes operationes Dei nequit habere aliquam oppositionem etiam virtuaalem cum Deo, nec distinguai) illo, ex eo. quod ejus essentia debet consistere in ultima actualitate, et operatione, ut explicatum est. Et ideo non potest ei convenire id, quod est proprium operationis creatæ habentis aliqualiter oppositionem cum agente, scilicet, quod procedat ab ipso, et sit aliquo modo terminus habitudinis realis, agentis ad illam.

78 Secundo respondetur cum pluribus junioribus Thomistis negandi) antecedens. Nam *intelligere* constitutivum Dei, solum ex parte nostri modi significandi, et concipiendi est operatio, non vero ex parte rei conceptæ; quia sic tantum habet rationem actus purissimi, seu foriniter perfectissimæ ex se subsistentis. Et ad primam probationem negantium est antecedens universaliter intellectum : et ita licet scientia actualis Dei, quæ est peculiaris quædam intellectio in O existons, habeat ex parte rei concepta? rationem operationis ; non tamen id babet *intelligere* constitutivum Der. Per quod eliam ad

Ad
qoinlum.

Rjtio
lololio-
nis.

ad secundam probationem ejusdem antecessantis constat.

Ex quo ad tertiam probationem patet. Quoniam beathudo Dei sumpta secundum itl, quod in recto importat, non vero adæquale secundum ea, quæ in obliquo eliam includit, nun consistit, juxta hunc modtnp dicendi, in operatione, quæ sit talis ex parte rei conceptæ, sed in intelligence perfectissima, quæ ex parte modi concipiendi, ¶ I significandi sit operatio. Unde D. Thom. loco in hoc argumento citato potest optime juxta hæc intelligi, et explicari.

Necobest id, quod ibidem dicitur, scilicet beatitudinem nostram, quæ est participatio formalis beatitudinis Dei, consistere in operatione ex parte rei conceptæ. Nam hoc provenit ex imperfectione participationis prima* lineæ, quæ in Deo reperitur; non vero ex eo, quod ratio formalis participata id petat.

ARTICULUS V.

Utrum Deus cognoscat alia a se?

¶ Ad quintam sic proceditur. Videtur, quod Deas non reposcat alia a se. Quæcunqac enim sunt alia a Deo, *inl extra ipsum : sed Augustin, dicit in lib. 83. qoautio-3b d, quod neque quidquaio Deus extra se ipsum intuelor : ergo Dou cognoscit alia a se.

¶ Pra-lerta, intellectum est perfectio intelligentis ; si erp Deus intelligat alia a sc, aliqauid aliud erit perfectio Da, et nubilius ipso, quod est impossibile.

3 Praderva, ipsum intelligere speciem habet ab inteili-fibui. rient ei omnis alias actos a suo objecto. Unde et ipsam intelligere tanto est nubilius, nuanto eliam nobi-Lai rat insum, quod intelligilor : seu Deus est ipsam naxa intelligere. ut ex dictis patcL Si igitur Deus inlcilli-nl aliquid aliud a se, ipse Deus specifirator per aliquid aliad a se, quod est impossibile. Noo igitar inlelligil alia a se.

Sed contra esi, quod dicitur Heb. 4. *Omnia nuda, et c:erla iznl oculis tjus.*

Respondeo dicendum, quod necesse est Deum cognoscere alia a <e. Manifestum est enim, quod se ipsam perfecte lateUigil : alioquin saum esse non r>>el perfectam, aa suara esse sit suum intelligerL*. Si autem perfecte x! crid cognuiciur, necesse e.-l, quod virtus ejus perferte ragnoscatar*: virtus aatrni alicujus rei perfecte cognosci ¶ potest, nisi cognoscantur ea. ad noa» virtus se extendit Unde cum vinus divina se exlcnda! ad alia. eo quod ipsa esi prima causa elTeciiva omnium entium ;at ci fa? ppdictis patet) neresse esi, quod Deus alias \$e cognoscat. El boc ctbm evidentiur fit, si adjngatar. quod ipsum c>se caasat agentis priin.r, scilicet Dei, <<t ejo< IntellL Sett. Unde quiconque cflctu** præexistant in Deo, sicut > prima, nrcesse est, qnod sint in ipso ejus in-lef; rne, ct quod omnia in eo sint secundum modum totel-lifA&ra. Nam omne, quod est in altero, tel m wse-csUrmi mtdum ejus, ia quo esL

Ad sciendum autem qualitei alia a se cognoscat, cun-¶ Itra.vJam <<l. quod dupliciter aliqauid cognoscilor: ano •Mo in se ipso; alio modo in alfero. In se ipso qoi-desæ o>gDOi iiar abquid, quando cognoscitur per speciem Kî-ruai ada«qujam ipsi cognoscibili >i>ut rum oralos videt b :.i cm per speciem boutièh In ali autem vidchir ri, qx-ri videtor |per speciem ronlinenlis ; sicut cam Mai tfdetnr in into per spet icm lotias, vel cam borne >-Utiic Is sprain per specian speccali. vel qaocunque alio eoatiogat aliquid in alio videri.

Sic igitur dicendam est, quod Deas so ipsum ridel in se ipso, quu se ipsum videt per essentiam suam. Alia an-

trm a se videt non io ipsis, »ed in se ipso, in quantum cwcenlij sua eoDiinrt similitndinem aliorum ab ipso.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum Augustin, dicentis, quod Detis nihil extra se intuetur, non est sic intrihfmdhm, quasi nihil quod *it extra se intueatur, sed qma id, quod cM cjtira se ipsum, n.m Intuetur niti ia se ip*o, ut dictum esi.

Ad secundam dicendum, quod ialellectum est perfectio mlrUigentis, non qoidem secundum sw'n xubita/Uiam, •<d *ecundam suam speciem. secandam quam est in intellecta, ut forma, ct perfectio ejax. Lapw rnlm non ot in anima, red species ejas. ut dicitur io tertio de Anima. Ea vero, qua sont alia a Deo, intelliguntar a Deo, in quantum essentia Dei continet species enrols, ul dictum ML Unde non seqbitur, quod aliquid aliad sit perfectio divini intellecta, quam ipsa essentia Dei.

Ad tertium dicendum, quod ipsam intelligere πηα specifiratar per id, quod in allo iotelligitar, »ed per principale intellectam, in quo alb intriliguntar. In tantum enim ipsum intelligere specifiralur per objectam saum, in quantam forma intelligibiltis est prinriplam intellectui-lis operationis. Nam omnis operatio specifiralur per formam, qua est principium operationis : sicut calefactio per calorem. Unde per illam formam intelligibilem *peciflralur intellectualis operatio, mOB facit intellectam in acta. El ba-c est species principalis intellecti : qua.* in Deo nihil est aliud, quam esseotii saa : in qua omnes species rerum compreheadontar. Unde non oportet, quod ipsam intelligere divinam, vel potius ipse Deas ?perlflectur per aliud, quam per esrenliam divinam.

Conclusio :

Deus cognoscit alia a se, et in se ipso

ARTICULUS VI.

Utrum Deu cognoscat alia a u propria cofnilione?

¶ Ad seilum sic proceditur. Videtor, quod Dm nen cognoscat ilii a se propria cognitione. Sic enim cognoscit a se, ut dictum tot, secundum quod alia ab ipso in eo sunt : sed alia ab ipso >unt in ipso sicut in prima cauva communi, ct universali : ergo ct alia cognoscunlir a Deo, sicut in causa prima, a universali, Hoc autem est cognoscere in universali, et non secundum propriam cognitionem : <Tgo Drus cognoscit alla a se in universali, ct non secundum propriam cognitionem.

2 Praderea, quantum distat essentia creatura. ab essentia divina, unium distat edentia divina ab essentia ercalura? : srd per essentiam creatura* non potest eoguosci esseitia dīna, ut supra dictum est : rrgo nec per c< sentiam divinant potest cognosci essentia erratural. Et sic cam Deus nihil eogftosat, nisi per egentiam >uatn, sequitur, quod non rogwscat rreataran srtundum rjos essentiam, ut cognoscat de ea quid est, quod est propriam cognitionem de re habere.

3 Praeterea, propria cognitio non habetur de re, oiai per propriam ejus rationem : sol cnm Deis eognoerat omnia per rvsenuaa suam, non videtor, quod unuraqaodqac per propriam rationem cocrnoscat : idem enim nnn potest esse propria ratio mylioni, <4 diversorum : non ergo habet propriam cognitionem Deo* do rebus, sed communem. Nam cognoscere res non secundum propriam rationem. est cognoscere res *dum in comimini.

Srd contra. Habere propriam coguilioncm de rebus, est rogoxcen* res nOn solum in communi, sed secundam quod sunt ab invfrem distincta. : sie aatrm Deus cognoscit res. Unde «licitar Hebr. L quod Pertingit ai di-nrienrm spiritus, et onimtr, Cfinpagm guopne, et ur-dullarmu, et discretor c^filiationum, et intentiitnn ctrdii, et non est ulla Centura inrifiMic in ret.tperfu ejus.

Respondeo dicendum, quod circa hoc quidam erraverant . directes» quod l)00»» alia a se non cognoscit nisi io communi, «cilictf in quantum sunt ctltra, Steal mini ignis *i (ûfcoosreret sc ipsum, ut est principium erioris, oqttftrfiM naturam calnris, et omnia alia-in qcaalum *inl calida, ili Deus in quantum cognteejf se, ul priecipiam mtsudi. cognoscit naloraui entis, rf omnia alia. in qnantum saut entia. Srd hæ non pote?! to<c. Nam intelligere aliqauid in commosi. et non in speciali, est imperfecte aliquid cognoscere. Unde intellectus noster, duo

DE SCIENTIA DEI.

de potentia in actum reducitur, pertingit pnus ad coguitio-nem oniversalem, et confusam de rebus, quam ad pro-priam rerum cognitionem : »icut de imperfecta ad perfec-tum procedens, ot patet in primo Phyncorum. Si igitur cognitio Dei de rtbas aiiH a sn esset in universali Unium, et non in speciali, sequeretur, qaod cjos faMHgere imo esset omnibus modi.* perfectum, ct prr consequens ejus esse : qtsod e>t contra ea, au» saperias o.-tensa suut. Oportet igitur dicere, quod aha a se cognoscai propria catlitione, nun solum secandum qaed com<nunicant in ntiose eniis, sed secundam qaod nnum ab alio dntxngui-ter. Et ad buju< evidentiam, considerandem ot, quod quidam volentes ostendere, quod Deu» per unum cognvsrit multa, uluntur quibusdau ciemplis : ut puu, quod si centrum cognosceret se ip>si3, cognosceret omnes linea* progredientes a centro, rd lux si cognosceret >e ipsam, cognoscere! omnes colores. Sed b>c rieupia, licet quas-tum ad aliquid similia sint, scilicet quantum ad ani-ver>alcu caawhtatem, tamen debounl quantum ad boc, quod maluludo, et diversius non eau-antur ob illo uno pneripio QfiiversMi. quantam ad id, qaod principium dis-uactionis est; Sed solum quantam ad id, m quo eoumuni-aut. Non enim diversitas colori» caasatvr ex luce solum, sed ex diversa dispositione diapbani recipienti*. El simili-ter divrrsib· linearum ex dneno situ. Et inde e*I. quod hujusmodi diversiu^, et mdliudo non potest ceg-nosri in suo principio, secandam propriam cogniuonna, sed solum in cotnmani. Sed in Deo non aac est : su-pra enim oslen>um est. quod quidquid perfectionis est ia queonque creatura. Lotum pr^xi>nil, et continetur ia Deo secundum modum exceUentem. >oa solus aiatan id, iu quo creatur» communicant, scilicet ipsum eve ad perfectionem pertinet; srd etiam ea, per qn» crraLsr» ad invicem distinguamur. Sicut vivere, ct imeUigerr. et hujusmodi, quibus viventia a non vivemibas, ei mulligm-lia a non intelligeatibus distingsumar, etomms fc^ma, per quam qrelibet res in propria specie cotuueuder. per-fectio quædam est. El sic omnia iu Beo preexiMunt ⁂oa solam quantam ad id, q=od commune est omnibus sed eliam qoautm ad ea. secandam qax· res dL-ticgnonlur. Et sic cum Deus in se omoe» perfectitaes commea!, com-paratur Dei essentia ad omnes rerum esscaba.*. aon -ic-at commune ad pr^na, nt unitas ad numerus, vel cen-trum ad lineas; sed sicut perfectu.* artus ad imperfect.s : ut si dicerem. homo ad animal, vel senarixs, qai est nu-méros perfectus. ad impccfectos sab ipso contraUs. Ma-nifestam est aatem. quod pec aetata perfectam cognosci possunt actos imperfecti, non solum in commant, »ed etiam propria cognitione. Sicnl qei cognoscit hominem, coz-Doscit animal propria cognitivae : el qui cognoscit sena-rium, cognnsal trinarium propria cognitione. Sic iritar cum essentia Dei habeat iu *e qtaadquid perfectionis habet essentia cujuscunque rei alterius, er idbac amplias, Dess in se ipso potest omnia propria cognitione cognoscere. Propna enim nalura uniuscujttsqae con-istit, seramfem quod per aliquem modum divinam perfectionem participat. Nou autem Dens perferte se Ipsum eoguosrcret. nisi cognnsccrcl. quomodocunque partcipabdis rsl ab aliis su> perfectio. .Xec etiam ipsam nataram essendi perfecte -ci-ret. nisi cognosceret bmoes modos essedi. Cade nqñi-fe»tum est, quod Deas cognoscit omne» res propria cogsi-tiune Secundum quod ab aliis distinguuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod sic cognoscere aliquid, sicut in cognosctule est, polést dupliciter mtelligi. Cita modo, secuuduui quod hoc adverbium, sic, importat mo-dum cognitionis rx parte rei coinitr : el sic fal*um est. Non enim seaqxr cocrnoscrn* cognoscit cognitum se-cundum Hind esse, quod lubet in coguoscrnlr. Ocstas enim non cognoscit lapidem *ecund'jm esse, quod habet in oculo, sed per >pecirm lapiths, quam habet io se. cog-noscit lapidem secundam e>>e . quod habet citra oculum. Et si aliquis cognoscens cogno«cal coenitam secundatu e^*e, quod tabet iu cogaoscmle : nihilominus cognc*cit ipsum secundum esse, quod bibet rxtra cognoscentem. Sicnl intellectus cognoscit Lapi-Jt-m secundum esse intelli-fibile , quod habet in intriicela, in quantum coguoscit «e nldligere; sed uibikimiim.* cognosat esse lapidem in pro-pria natura. Si vero lutelligatur «erundatu quo-! hor adverbium, sic, importat modum ex parte cognoscenti*, verum est, quod sic solam cognoscens cognoscit cogni-tum. secundum quod est in cognoscente . qnia quanto per-fertius est cognitam ia cognoscente, tanto perfectior est modus coguilionis.

Sic igitur dicendam est, quod Deus non volum cognoscit res esse in se ipso, sed per id. quod iu se ipso eontiaet

res, cognoscit eas In propria natura : et Unto pfffec-iu>, quanto perfectius est unumquodque in ipso.

Ad secundum dicendum, quod osentii crjtar/- ros. paratur ad risenturn Dei. ul actu» imperfectas ad perf^tum : et ideo essentia creatura* non sufficienter dial tn cognitioarto r*sentir divinae; sed e coaurw.

Ad icrtinm dicendum, quod idem non potat scapi, ut ratio di«cr*orum, per modum aiLpqcuhonis : sed dtvuu essentia est aliquid excedens omnes rreuturas. Ucde po-tiM accipi, ul propria ratio uninsroiisque, secamho q&W diversimode est participabitis, vel imitabilis a dinois creaturis.

Cünclusio est affirmativa.

Circa hos duos articulos nihil occurrit dicen-dum. suppositis iis. quæ in tract de Visione Dei art. i. 7. et K. diximus circa modum, quo beati vident creaturas in essentia divina prit» visa. Quoniam quoad hoc, eodem proportio-nali modo tu Deo, et In beatis philosophandum est. Diximus, fodem *proporhunali modo*, quia beati, quippe non .comprehendentes Deuui. ne-queunt ex vi visionis divinæ essentiæ compre-hendere. aut cognoscere omnes creaturas pos-sibiles, bene tamen Deus.

ARTICULES VII.

Utraa nitilia Dsi sil ducviiri ?

1 Ad -eptimum sic proceditur. Videtur, quod soesm Dei fit thseoniva. Scientia enim Dei non est secend&n scire is habitu. Sed secundum Philosophum ia i. Topic. scire io bab:lu contingit mniu simul : sed ialclligitr actn unum tamam. Cam ergo liras multa cognosat -pti et se. et alia, nt o-tensuin est' videtor, quod doq sitii o&nia intriligat, sed de uao in aliud discerni.

e Prrlcrra, rognoscere effectum per causam est «riw discurrentis : sed Deus cognoscit alii per se ipsam, siesi effectum per causam : rrro cognitio sua es! disconiu.

3 Pruterea, perfectius Deas scit unamquamque rota-ram. quam nos sciamus : sed no* in causis cratis cog-DOicimus connu effectu.*; ct sic de causis ad causata dē-camans : ergo videtur similiter esse io Deo.

Sed contn» esi, quod dicit August. in 15 de TriiiL Quod Dess non panicubtim. vel sigilbtim omnia videt, vetat alternante conerptu hinc illae, inde huc; sedoaeia udet sireul.

Respondeo dicendam, quod m scientia divina BiHus «1 discursas : quod sic patet In scientia cuim nostra di-plex est divarsus. Unn* seenndnfl» sarcessioMa lan-ium : sicut rutu postquam inlrUigisnus aliquid in arta, convertimus n »§ ad intelligeudum aliud. Años di.<cr> > est secundum ena^alrtalem : fient caw ner principia pene-nimus in cognitiooem conriUMonum Primus autem db-cursus Deo convenire non potesL Multa rma.qu» serres-sive inlelligunus. si unumquodque eorum in se ipsa con*ideretar, omnia snnul inlelligitoW, *» in iliqao ano ea iotclhgas'. - Pii* partes intelligiaop:» ia l«Xof ' . diversas rei videamus in speculo. Deus outrm Osnu viltit io uno, quAd est ipse, ut habitum est : untie simul, rt non sucrcs>ive omnia videt. Similiter etiam et scmdtx discursus Deo eOBprterè, non potest primo. Pnxo qui-dem : quia secunda* dixurxus pnrsappottit primum : pro-cedente- enira a principiis ad coud^sioacS nut shtnl utcumque coo*ideranL Dande quia discar*» talis estpro-cedentis de noto ad ignotum. Unde raaaifrtrtem ot. qaod quando cognoscitur primum, adhuc ignoratur fer.in-duas : el *ic secundani non cognoscitor ia primo; wd ex prituo. Terminus vero discarsu? est, qaauao *ecue sua videtur ia primi», re*idntis effrelibu* in caoMs, rt U;c cessat discursas. Code com Deu< effectas such is «e ip*c videat sicut m causa, rjus cognitio non est drscanin.

Ad primum ergo dicendum', quod liat Mit unum tutata InteUigere in se ipM»; tamen contingit multa iateUgettia aliqua uno, ul dictam fol.

Ad *eeindum dicendam, quod Deas non cognoscit pei ciasam quasi pnus cognitam effectas cognitos, <ed tos cognoscit

copaidt in au-j. Unde rjiis coçnitio est sine discursu, ot didam est

Ad uniam dicendam, quod effectus caa<aruin croati-rtñ videt quidem Deas in ipsis cau*i*, multo meiiu», c.3iai nos; non Uincti iu, quod cognitio effectuum aa<e-ur io ipw ex eogniUooe ruiurum creatarum, sicut in no-bis. Uade ejus scienti* non est discursifs.

Conclusio est negativa

Circa quam videantur ca, quæ art. 1. disp. 1 dubio 3. diximus.

ARTICULUS WI

Utrum tcienlia Del rit cama rerun?

1 Ad octavum sic proceditur. Videtur, quod stientia Det non sit causa rerum. Dicit enim Origen, super epis-Ldim ad Roman. Non propterea aliquid erit, quia id scit DeL fulumin; >ed quia futurum est, ideo scitur a Deo antequam fiai.

2 Praterea, >osita causa ponitur effectas i.sed scien-tia Dei <l aeterna : si ergo scientia Dei est causa rerum malarum, videtur, quod creaturæ sint ab æterno.

3 Praterea , scibile est prius scientia, et mensura ejus, ut dicitur in 10. Melaph. sed id, quod est posto nos, et mensuratum, uou potest esse causa : ergo scientia Dei uou est causa rerum.

Sed contra est, quod dicit August. 15. de Trinilat. uni-versis creaturas, et spirituales, el corporales, non quia saut, ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit.

Respondeo dicendum, quod scientia Dei est causa re-rum. Sic eojui scientia Dei se habet ad omnes res creatas, sicut scientia artificis se babel ad artificial. Scientia au-tem artificis est causa artificiaiorum, eo quod artifex ope-rator per suum intellectam. Unde oportet, quod forma intellectus sil principium operationis, sicut calor est prin-cipium calefactionis. Sed considerandum est, quod forma wturalis in quintum est forma manens in eo, coi dat esse, non nominal principium actionis; sed secundum quod bibet inclinationem ad effectum. Et similiter forma intelligibilis non nominat principium actionis secundum ^sod est tantum in intelligente, nisi adjungatur ei inclina-tio ad effectum, quæ est per voluntatem. Cum enim forma intelligibilis ad opposita se habeat (com sit eadem scientia oppositorum) non produceret determinatum effec-tua, nisi determinaretur ad unum per appetitum, ut di-citur in 9. Mctaphys. Manifestum est autem, quod Deus per intellectum suum rausit res, cum suum esse sit suum lateiligre. Unde necesse est. quod sua scientia sit causa rerum, secundum quod habet voluntatem conjunctam. Unde scientia Dei secundum quod est causa rerum, con-suevit nominari scientia approbationis.

Ad primum ergo dicendum , quod Origen, locus est attendens rationem scientiæ, cui non competit ratio cia-silitalis, nisi adjuncta voluntate, ul dictum est.

Sed quod dicit, ideo pnrscire Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequenti», ct non secundum causam essendi. Sequitur enim, si ali-m sont futura, quod Deus ea præscierit; non tamen res /•tara sunt causa, quod Deus sciat.

Ad secundum dicendum, quod scientia Dei ttt causa rerum, secundum quod res sunt in scientia : non fuit au-to iu scientia Dei, quod res essent ab æterno. Unde-qtamfis scientia Dei sit æterni, non sequitur tamen, quod roratura sini ab æterno.

Ad tertium dicentium, quod res naturales sunt medi» inter scientiam Dei, ct scientiam nostram. Nos enim teieatiam accipimus a robus naturalibus, quanm Deus per lixa scientiam causa est. Unde sicut scibilia caluralia sunt priora, quam scientia nostra, ct mensura ejus, ita rientia Dei est prior, quam res naturales, ct mensura ipsarum : sicut aliqua domus est media inter scientiam ar-tificis, qui eam fecit, et scientiam illius, qui ejtts cog-nitionem, ex ipsa jam farta capit.

Conclusio est affirmativa

DISPUTATIO V

De scientia Dei quoad ejus causalitalcm erga creaturas.

1 Postquam Angelicus Doctor art. 5. et 6. egit de scientia Dei, ut est cognitio creaturarum, et in art. 7. ex-plicuit modum, secundum quem circa illas versatur, scilicet per simplicem intuitum, statim in bocrt.8. agit de eadem scientia, non quidem,aut pnneise est cognitio, sed ut habet rationem causæ omnium crea-turarum. Quia vero hæc causalitas divinæ scientiæ aliquibus est implicata difficul-tatibus, ideo ad eam declarandam præ-sentem instituimus disputationem.

DUBIUM I

Utrum scientia Dei sit aliquo modo causa rerum ?

Consulto in titulo addita est illa par-ticula *aliquo modo*, quia in hoc dubio non inquirimus modum causalitatis , quem scientia divina erga creaturas habet ; sevi solum, an sit aliquo modo causa illarum, sive dirigendo, sive efficiendo proprie, et in rigore ; sive tandem aliquo modo in-fluendo in productionem illarum7

Rationes dubitandi

Prima est, quod ide® divinæ sunt causa primaria creaturarum : ergo scien-tia non erit causa earum. Patet conse-quentia. Quia unius, et ejusdem rei nequit esse multiplex causa primaria, ma-xime si sit ejusdem ordinis, scilicet vel creati, vel divini, ut in præsentì contin-git. Antecedens autem probatur. Quoniam effectus creati maximo assimilantur ideis : id autem, cui maxime assiniilatur effec-tus, est causa primaria respectu illius.

2 Secunda. Quoniam alias creaturæ es-snat ab æterno, et tolleretur contingentia a rebus : hæc autem sunt absurda, ut ex se constat : ergo, etc. Sequela quoad prio-rem partem probatur. Quoniam posita cau-sa ponitur effectus : ergo si scientia Dei est causa rerum, et hæc est ab æterno, ut ex se patet, non poterunt non effectas, sci-licet creaturæ, esso ab æterno. Quoad se-

Secandi.

eundam vero pariem etiam constat. Quia ad causam necessariam, sequitur necessario, et absque ulla contingentia effectus : at scientia Dei convenit illi necessario . ergo si ipsa est causa rerum, sequentur ad eam necessario effectus : atque adeo tolletur contingentia ab effectibus creatis.

t liima.

3 Tertia est. Quoniam nec scientia simplicis intelligentiæ, nec scientia visionis potest esse causa rerum : ergo nulla. Patet consequentia. Quoniam Deus circa creaturas non habet aliam scientiam præter has, ex eo, quod scientia simplicis intelligentiæ terminatur ad eas secundum suam essentiam, ut proscindunt ab existentia exercita, et scientia visionis ad easdem, ut sunt sui) existentia exercita in aliqua differentia temporis. Unde sicut omnes creaturæ debent esse sub aliquo ex his statibus, ita non possunt subterfugere, quin cadant sub aliqua ex proditis scientiis.

Antecedens autem, quoad priorem partem probatur ex modo dictis. Quoniam scientia simplicis intelligent^ proscindit ab existentia exercita sui objecti : scientia autem, quæ est causa rerum, non proscindit, sed potius involvit illam; quippe quæ debet esse causa futuritionis, et existentiae earundem rerum. Quoad secundam vero partem idem antecedens videtur perspicuum. Quoniam scientia visionis supponit existentiam rei visæ, sicut visio corporea presupponit rem visam, ex eo, quod utraque cognitio est intuitiva, ac proinde rei. ut præsentis : ac scientia, quæ est causa rerum, non supponit, sed potius ponit, te causai existentiam earum : ergo, etc.

\$ II.

Communis, cl vera sententia eir Divo Thoma desumpta.

4 Dicendum tamen est, scientiam Dei esse veram causam rerum. Assertio hæc habetur Psal. 103 : *Omnia in sapientia fecisti*, et Psal. 135 : *(?ui fecit catos in tn- telUcLu* : id est. in sapientia, ut exponit Glossa, et Sapienliæ 8. do divina scientia dicitur : *Quũ torum, qu9 sunt, magis quam illa est nrtifex*, et Proverbiorum 3 : *Dominus sapientia fundavit terram*. Unde assertionem hanc luentur communiter Patres, el Theologi, proctpue vero D. Thom. in præsentis, et in primo distinciiiono 38. art. t. el primo contra Gentes cap. 61. el 62. necnon de \eritalu qme*t. 2. ari.

14. estque assertio ista adeo certa, ut eam assequuli fuerint antiqui Philosophi ex illustratione luminis naturalis, ut Aristotel. 12. Metaphys. cap. 2. el 8. Physic. texti. 37. et 3. do Anima, texti. 4. ubi approbat opinionem Anaxagoræ, asserentis primum principium omnium rerum esse intellectum, qui omnia movet : intellectus autem omnia movens non potest non esse intellectus scientia imbutus, el ea utens ad hoc, ut illa moveat, ut ex stalim dicendis patebit.

Probatur primo , ratione deprompta ex D. Thom. in hoc art. quæ potesl sub hac forma proponi. Quoniam scientia Dei eo modo comparatur ad res creatas, sicut sciencia artificis creati confertur cum rebus artificialibus : sed scientia artificis creati est causa artificialium : ergo et scientia Dei erit causa rerum creatarum. Major salis consuatur. Quoniam in Deo reperiuntur virtutes intellectuales artis, el scientiæ, ut ex dictis art. i. hujus qu.TM. constat : ergo scientia ejus comparabitur ad res creatas, quæ sub illa cadunt eo proportionali modo , quo scientia artificis creati, in quo sunt simul scientia, et ars, confertur cum rebus artificialibus, sub illa scientia, et arte cadentibus. Minor autem etiam constat. Quoniam scientia artificis creati proscribit modum, secundum qnem debet artefactum fieri, dirigitque, et influit in ordine ad illud : ac proinde erit vera causa illius.

5 Confirmatur ratione ejusdem S. Doctoris in hoc art. et in aliis locis. Quoniam *esse* Dei est *intelligere* : ergo continet, et causât ex parte sua res intelligibili modo : ergo per suam scientiam. Antedens constat ex dictis disp. præcedenti. Prima vero consequentia ex antecedenti sequitur. Quoniam unaquæque causa continebit, et causai ex parte sua effectus secundum modum essendi causæ : ergo causa, cujus *esse* est *intelligere*, continebit, et causabit effectus intelligibili modo. Secunda vero consequentia ex bac priori videtur salis consiare. Quoniam causa causans intelligibili modo effectus, et habens scientiam illorum, utitur sua scientia ad illos causandos : quia scientia illa dirigit al tile opus, et proscribit modum, quo perfectissime fiat ; alioqui non esset scientia perfectissima illius , qualis in Deo reperiitur.

6 Secundo probatur ratione D. Thom. quu»*t. 3. Potentia, ari. 18. et 2. contra

301

ester.

GCf OïA

contra Gent. cap. 23. Quoniam primæ, et perfectissima causæ debetur modus operandi perfectissimus : sed modus operandi ad extra per scientiam, el voluntatem est perfectissimus : ergo hic debebitur Deo, qui est prima, et perfectissima causa : ac proinde per sunn scientiam erit causa rerum. Utraque consequentia cum majori sunt satis perspicam. Minor autem etiam patet. Quoniam agens ad extra per scientiam, et voluntatem dirigit agens per modum naturæ , ot illo utitur tanquam instrumento · ergo modus agendi per scientiam, et voluntatem erit perfectissimus.

§ III.

Occurilur rationibus dubitandi initio adductis.

7 Ad primam, non esso inconueniens, quod intra ordinem diuinum dentur plures rationes causandi res creatas, quarum quælibet sit primaria, dummodo omnes illæ diversimode influant, ut in præsenli contingit. Nam idea influit per modum exemplaris, et objecti cogniti ; scientia vero, ut tenens se ex parte principii, et ut habet rationem cognitionis practicæ tam exemplaris, quam exemplati.

8 Ad secundam neganda est sequela, quoad utramque partem. Et ad probationem prioris respondetur ex D. Thom. in præsenli, scientiam Dei non esse causam rerum, nisi iuxta præscriptum, et applicationem diuinæ voluntatis : hæc autem licet ab æterno velit effectus; non tamen ab æterno vult, eos fieri ab æterno, sed in tempore ab ea prmfinito. Ex quo ad probationem posterioris partis ejusdem sequeko etiam constat. Quoniam ad causam quantumvis quoad entitatem necessariam, libere tamen applicatam, potest contingenter sequi effectus.

Quibus etiam addi potest ex D. Thom. quæst. citata de Veritate art. 14. ad 3. ubi sic ait : *Effectus sequitur necessitatem cmtsx proxima**, quæ etiam potest esse, medium ad demonstrandum effectum · non nutem oportet, quod sequatur necessitatem cautt primæ, qnia potest impediri effectus e* rausa secunda, si sit contingens. Sicut patet in effectibus, qui producuntur in generalibus. et corruptibilibus per motum corporum calestium. mediantibus virtutibus inferioribus. Sunt enim effectus contingent les propter defectibilitatem virtutum natu-

rallum, quamvis motus cœli sil semper eodem modo se habens.) *

Ad ultimam constabit ex dicendis dubio sequenti.

DUBIUM IL

Quænam scientia Dei esi causa rerum ?

9 Pro tituli intelligentia notandum est primo ex D. Thoma in hac quæst. art. sequenti, et 12. necnon 1. contra Gent, cap. 66. et in L dist. 38. quæst. I.art. 4. scientiam Dei respectu creaturarum dividi in scientiam visionis, et simplicis intelligentiæ, non quidem ita ut hæc duo membra constituent duo attributa scienti», sed dicant duplicem terminationem inadæquatam diuinæ scientiæ. Nam scientia simplicis intelligentiæ dicit saltim inter alia diuinam scientiam, prout terminatur ad creaturas quatenus possibles, sive secundum suas quiddiutes, præscindendo ab actuali existentia absolute, exercita in aliqua differentia temporis. Scientia vero visionis respectu creaturarum dicit eandem scientiam, ut terminatur ad creaturas modo nuper dicto existentes in aliqua differentia temporis.

10 Secundo notandum est, quod scientia Dei respectu creaturarum, non utcunque dividitur in scientiam visionis, et scientiam simplicis intelligentiæ respectu earum, sed ita ut hæc divisio sit adæquata. Cujus rationem reddidit D. Thom. de Veritate quæst. 2. art. 9. ad I. eamque nuper innuimus. Quoniam ista divisio non datur do scientia Dei ex parte scientis, sed ex parte scitorum, quatenus aliorum habet existera modo dicto in se ipso extra causas, alterum vero non. Quare cum inter existera, et non existera hoc modo in se ipso, nequeat excogitari medium, ex eo, quod inter hæc duo membra datur oppositio contradictoria, consequens est , ut scientia Dei respectu creaturarum adæquale dividatur in scientiam simplicis intelligentiæ, ct visionis respectu earum.

Gæterum cum hoc stat, ut intuenti patebit, quod scientia visionis possit subdividi in eim, quæ solum est visionis sive proprie, sive reductive ita ut nequeat esse approbationis ; et in eam, qua} simul est approbationis. Quarum prior versatur circa mala illa, qua non causantur a Deo, sed permittuntur ab illo : ita tamen, ut si hæc fuerint

Pro
rxplira-
lionc
litati
nauuiur
primo
ex
D.Thom

S<eundo
ex
eodem
D.Thom

r

♦

·{>

DE SCIENTIA DEI.

mala positiva, sen in positivo consistentia, nt multi id docent de peccatis, fatentes ilia quatenus talia, consistere in aliquo positivo, tunc talis scientia sit proprie visionis solummodo : quia versatur circa rem proprie existentemf non tamen approbatam a divina voluntate; si vero praedicta mala solum consistant de formali in aliquo privativo, tunc scientia illius tantum reductive sit scientia visionis, et modo dicto, ex eo, quod non est de re proprie existente, neque a voluntate Dei approbata. At posterior scientia visionis, quæ simul est approbationis, versatur circa res futuras, quæ cadunt sub divina voluntate, et ab ea approbantur, ex eo. quod habent rationem boni. Quare sensus tituli est, an scientia, quæ est causa rerum, sit scientia simplicis intelligentiæ? an vero scientia visionis, et approbationis?

Refertur prior sententia.

11 Prima sententia asserit, scientiam simplicis intelligentiæ, non, vero scientiam visionis et approbationis esse causam rerum. Ita Molina in hac quæst. disp. 17. \$ *his ila explicatis*. Valentia in presenti puncto4. \$ *his tamen non obstantibus*. Vazquez disput. 68. cap. 6. Suarez lib. de concursu Dei cap. 13. num. 15. et lib. 3. de attributis cap. 4. num. 13. Arrubal disp. 32. cap. 3. et alii plores ex Patribus Societatis.

Probatur primo ratione desumpta ex D. Thom. in hoc art. quamque nos ad probandam assertionem dubii procedentis ex parte adduximus. Nam illa scientia Dei est causa rerum, quæ correspondet scientiæ, quæ est in artifice creato, per quam causai artificialia : sed hæc in Deo non est scientia visionis, sed simplicis intelligentiæ : ergo ista , et non illa erit causa rerum. Major videtur esse D. Thom. in hoc art. Et insuper suadetur ex eo, quod sicut Deus intelligit, et vult per illas virtutes, ac facultates, quæ correspondent virtutibus, et facultatibus intellectivis, etvolitivis. quæ sunt in creaturis, seclulis tamen imperfectionibus, ita hoc ipso, quod causet res per suam scientiam , tanquam supremus artifex, debet causare illas per eam scientiam , quæ correspondet scientia» artificis creati, per quam causal sua artificialia.

Minor autem etiam constat. Quoniam artifex creatus, qui operatur per scientiam dirigentem virtutem exeeutivam, non causal

effectum per scientiam illius intuitivam, per quam contemplatur effectum ut existentem, cuique correspondet scientia visionis Dei; sed per aliam rationem scientiæ, per quam attingitur natura effectus sub rationeeffectibilis, necnon et ratio, ac modus faciendi illum, quæque correspondet scienti» simplicis intelligentiæ Dei : ergo scientia divina correspondons scientiæ artificis creati causativa artificialium, non est scientia visionis, sed simplicis intelligentiæ.

Confirmatur. Quia ad directionem cujuscunque virtutis exequentis neu est per se necessaria scientia, quæ contempletur effectum ut existentem ; sed satis est, quod præscribat modum, quo potest, et debet fieri: ergo scientia, quæ est causarerum, non erit scientia visionis, et intuitiva illius, sed seientia, qua cognoscitur natura operis factibilis, et modus, quo illud fieri debet : quamvis per accidens, vel concomitanter, aut subsequenter poterit ibidem commisceri scientia visionis, seu intuitiva ejusdem effectus.

12 Secundo. Quoniam prius sunt res future, quam sciantur, et videantur a Deo per scientiam visionis : ergo scientia, quæ causai res futuras, non erit predicta scientia, sed alia prior, scilicet simplicis intelligentiæ. Consequentia videtur certa : quandoquidem causa non debet suhsequi. sed potius pranre suum effectum. Antecedens autem etiam constat. Quia scientia visionis subsequitur ad determinationem efficacem divinæ voluntatis, qua Deus voluit creaturas producere; et ideo libere Deo competit : ergo etiam snbsequetur ad futurilionem earundem rerum : siquidem in eodem signo, in quo Deus voluit efficaciter producere res; intelliguntur esse future.

Confirmatur. Nam scientia visionis est intuitiva; ac proinde supponit rem existentem, alioqui nequiret intueri illam : sicut oculus corporeus nequit videre colorem, qui non presupponatur existons ad visionem illius : ergo prædicta scientia nequibit habere rationem causæ respectu rerum.

13 Tertio. Nam Patres loquentes de scientia visionis aiunt, non ideo res esse futuras, quia Deus illas scit ; sed potius Deum scire ipsas, quia sunt future : ergo predicta scientia non erit causa rerum. Consequentia est aperta. Quoniam si talis scientia esset rerum causa, tunc hæc causalis esset omnino vera, scilicet : *Ideo aliquid est futurum, quia Deus per scientiam visionis scit illud esse futurum.* Antecedens autem probatur. Nam illud docent Origen, lib, 7.

in

-> 1W*

-> /

Primam argumentum.

Cxfer. cil;r.

Kor.

in episl. ad Roman. Justinus Martyr, I
qnæst. 18. ad Gent. Chrysostom. Homil. I
bO. super Matth. Damascen. lib. contra
\knich. Ilieronym. in illud Jeremiæ 26.
.Voli *subtrahere verbum*, Boethius 5. de cōd-
julatione, glos. 3. Beda tomo 8. quæstio-
num, quæst. 13. Magister in I. dist. 38. et
ibidem, Albert. Bonaveiitura, et Alens.

§ Π.

Profertur sententia b. Thomx,

14 Pro hujus quæstionis decisione notan-
dum est ex D. Thom. infra art. 16. ad 1.
quod de divina scientia, ut est causa rerum,
possumus loqui prout est causa præcise,
quasi in actu primo, seu virtute, id est, prout
bibet præcise virtutem ad operandum, vel
prout est causa, quasi in actu secundo, actu
applicata ad causandas creaturas.

Hoc ergo supposito, dicendum est pri-
mo, si loquamur de scientia, quæ est
causa rerum virtute, seu in actu primo,
tunc talis scientia est scientia simplicis
mldlgentiæ. Assertionem hanc tuentur
D. Thom. art. 16. nuper citato in so-
lutione ad primum his verbis : *Scientia
tei est causa, non quidem sui ipsius, sed
sitorum : quorundam quidem in actu, sci-
licti eorum, qux secundum aliquod tempus
fasnl · quorundam vero virtute, scilicet
torum, qux potest facere, cl Jamen
nunquam fiunt.* Ubi, ut vides, ei scientia)
tribuit S. Doctor, quod sit virtute causa
rerum, quæ terminatur ad res, quæ nun-
quam fiunt, possunt tamen fieri a Deo.
Quare cum scientia hæc sit scientia
simplicis intelligentiæ, non vero visionis,
consequens est. ut juxta mentem Sancti
Doctoris illa, non vero ista sit causa in
actu primo, sive virtute prædictarum
rerum : cumque eadem debeat esse causa
virtute, et in actu primo rerum possibi-
lium, et earundem quando in signo se-
quenti transeunt ad *esse* futurum, si præ-
cjac considerentur in illo signo antecedenti
ad hunc transitum, secundum quam ra-
tionem habent comparari cum divina
scientia, seu cum sua causa, ut præcise
consideratur per modum causæ virtute, et
in ictu primo tantummodo ; inde est, ut
S'ientia simplicis intelligentiæ, non vero
scientia visionis sit causa omnium rerum
virtute, et in actu primo præcise.

Quare S. Doctorem communiter se-
quantur ejus discipuli, Capreolus in I.

diet. 35. quæst.2. art.2.Bannez,in pnesenti,
et quæst. 19. art. 4. Gonzalez disp. 38.
sect. 2. et alii quamplures ex jdniorihus
Thomistis.

15 Ratio autem fundamentalis hujus
assertionis desumitur ex D. Thom.potest-
que ad hanc formam breviter reduci.
Quoniam scientia Dei, quæ virtute, et
quasi in actu primo est causa rerum',
debet antecedere actum liberum divinæ vo-
luntatis : sed sola scientia simplicis intelli-
gentiæ antecedit illum, non vero scientia vi-
sionis : ergo illa, et non ista erit modo
dicto causa rerum. Minor cum consequen-
tia satis constat ex se, et ex dictis. Ma-
jor autem probatur.' Tum quia scientia
Dei eo proportionali modo est causa re-
rum per modum actus primi, et in suo
genere, quo ars est causa in actu pri-
mo respectu artificiatorum : sed ars, quæ
habet prædictam vim causativam, est ars,
ut antecedit omnem actum voluntatis ar-
tificis, quia ex natura sua est habitus,
sive virtus intellectualis operativa in actu
primo : ergo, etc.

Tum etiam : quia scientia Dei practica
ex natura sua habet vim causativam crea-
turarum : sed ratio scientiæ practicæ non
convenit scientiæ ex voluntate libera
scientis, alioqui nulla esset scientia prac-
lica ex natura sua, sed ab extrinseco,
et per accidens : ergo nec pYædicla vis
causativa convenit illi ab actu divinæ vo-
lqnlaiis, sed per se et ut antecedit
illum. Tum deinde : quia scientia Dei
habet virtutem in actu primo ad produ-
cendas creaturas, ex eo, quod continet
in suo ordine omnium illarum perfectio-
nem : hoc autem convenit illi secundum
id, quod habet a se, non vero secundum
id, quod convenit illi a voluntate ; siqui-
dem secundum id, quod habet a se, est
saltim directive in ordine ad productio-
nem creaturarum : ergo prædicta scientia
independenter ab actu libero voluntatis,
ac proinde prout pncedit illum, habebit
vim, saltim per modum dirigentis, cau-
sativam creaturarum.

Tum denique : quia voluntas determi-
natur quoad speciem actus ah intellectu,
et scientia, quamvis utrunque quoad exer-
citium determinantur ab ipsa voluntate :
ergo respectu eorum, quæ causantur ab
intnllectu, et scientia, debet poni in utro-
que vis causativa in actu primo antece-
denter ad actum voluntatis. Patet conse-
quentia. Quoniam vis causativa in actu

Ratio
prioris
as?er-
tioftis.

it

... A '4

ii.

ih

V-r

r.1h

« A

primo attenditur penes virtutem ad producendum effectum quoad speciem, quamvis hoc , quod est, esse applicatam ad causandum; attendatur, et dependeat a motione, et determinatione voluntatis.

Aswruo
secuub.

16 Dicendum est secundo, si loquamur de scientia Dei prout actu causante creaturas, tunc scientia hoc modo, el in suo ordine 'causons illas, saltim per modum dirigentis, non est scientia simplicis intelligentia*, ut talis; sed scientia, quæ simul est visionis, et approbationis. Ita D. Thom. de Veritate quæst. *2. art. 13. his verbis : *Scientia Iki secundum quod ordinatur ad opus, quod facit voluntas, tantum est exislentium in præsenti, præterito, rei futuro.* Ubi soli scienti» rerum existentium in aliqua differentia temporis tribuit, quod ordinetur ad opus, quod aclu facit voluntas, ac proinde, quod sit actu causans prædictum opus : et per consequens soli scieniiæ visionis, quie simul sit approbationis talis operis, praxlictam causalitatem tribuit : siquidem repugnat, quod opus causatum a Deo per suam scientiam, non causetur per scientiam approbantem illud. Idem etiam tenet D. Thom. in hoc art. el alibi, ut statim expendemus.

D.Tbom.

Ratio
asser-
tionis.

Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex eodem D. Thom. in hoc art. Nam illa scientia est causa in actu causans in suo genere creaturas, quæ subsequitur ad determinationem liberam, et absolutam divinæ voluntatis : sed hæc non est scientia simplicis intelligence, sed scientia visionis, sive approbationis : ergo hæc. et no.i illa erit causa actu causans creaturas. Major ostenditur ab Angelico Doctor®. Quia forma intelligibilis ad opposita se habet, ex eo, quod eadem est scientia oppositorum : et ita non produceret in actu determinatum effectum, nisi determinaretur ad unum per appetitum : ac proinde nisi præsupponeretur determinatio libera, et absoluta ejusdem appetitus, per quum applicaretur ad productionem hujus effectus potius, quam alterius, vel sui oppositi.

Minor autem quoad priorem pariem non indiget probatione, constatque. tum ex iis, quæ in explicatione tituli hujus dubii diximus, tum etiam ex communi Theologorum sententia : imo nec quoad secundam, scilicet quoad scientiam visionis, vel approbationis : siquidem scien-

lia ista terminatur ad rem absolute futuram, et existentem in aliqua differentia temporis : res autem non est sic futura, nisi dependentor a decreto absolclo, et efficaci divin® voluntatis : ac proinde nec scientia terminabitur ad illam ut futuram, sive ul ©sistentem in aliqui differentia temporis, nisi post prælictam actum efficacem ejusdem voluntatis.

17 Confirmatur ratione deprompta ex D. Thom. quæst. 2. de Verit. art. 14. e: infra quæst. 16. art. 1. Quoniam scientia visionis, seu approbationis debet eue causa 'rerum : at nequit esso cau.*a, prout causa dicit virtutem causativam m actu primo præcisæ : ergo erit causa, prout causa «licit causam actu causin-tem. Minor cum consequentia satis constant. Major autem probatur. Quoniam alias ventas, et perfectio scieniiæ visio* nis mensuraretur, et causaretur ex veritate. et perfectione rerum scitarum per illam : quandoquidem scientia, quæ non esset causa sui objecti, causaretur, et mensuraretur per illud, ut ex dicendis amplius patebit.

Objectiones contra prædicta, et solutio earum.

18 Sed objicies primo, non recte coherer® inter se ea, quæ diximus in his duabus assertionibus. Quoniam illamet causa, quæ est causeriva in actu primo alicujus effectus, debet actu, et in exercitio causare illurn : siquidem effectus non causatur in actu secundo, nisi a causa habente virtutem in actu primo ad illum causandum: ergo si scientia simplicis inteilgentiæ est causa in actu primo respectu creaturarum, etiam erit causa illarum in actu secundo: vel si non est causa in actu secundo, neque etiam erit in actu primo, vel nequibit rationem causæ in actu secundo habere.

19 Secando objicies contra prunam assertionem, et rationem ©jus, non posse simul stare, quod scientia Dei sit causativa rerum inactu primo, et quod ho: habeat antecedenter ad actum liberum divinæ voluntatis, seu independenter ab illo: nrgo scientia simplicis intelligent!», quæ prwcedit prædictum actum, retque independent ab ülo. non poterit esse çausaiiva rerum . El similiter ratio assertionis, quæ innititur in hoc, quod scionlia, qua

habe;

bibet virtutem in actu primo ad causandum, debet pnvirn actum liborum divinæ voluntatis, nullius erit roboris.

Antecedens probatur ex D. Thoma in hoc ari. ubi innuit, quod forma non Jenumiini principium actionis, atque adeo nec virtutem causativani, secundum quod est in subjecto, sed secundum quod dicit inclinationem ad effectum, et quod in forma intelligibili, qualis est scientia, hæc inclinatio provenit illi a divina voluntate mu volitione libera illius, per' quam inclinatur ad hunc effectum potius quam ad illum.

Confirmatur. Quoniam licet per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscantur mala eulpæ, nihilominus la Ls scientia, aut aliqua ala scientia divina nequit esso causa si-ve in actu primo, si-ve in actu secundo illorum ; ex eo. quod nequit dari actus liber divinæ voluntatis inclinans aliquam ex divinis scientiis ad causanda prædicta mala : ergo signum est scientiam causativam rerum non posse esse illam, quæ pneit actum liberum divinæ voluntatis ; sed potias. qpa» subsequitur ad illum, et versatur circa objectum votitum per talem actum.

ÎO Ultimo objicies contra confirmationem secunda? assertionis, quod ex ea ad summum sequitur, scientiam visionis Dei quoad terminationem, quam dicit ad creaturas existentes in aliqua differentia temporis*. desumere suam perfectionem, ac mensurari ex prædictis creaturis : hoc aulem nullum est inconveniens : ergo, etc. Sequela palet. Quoniam prædicta scientia ijlmn respicit creaturas, ut existentes in aliqua differentia temporis latione prædicue terminationis : quandoquidem solam hanc terminationem addit supra scientiam simplicis intelligentiæ.

Minor autem etiam constat. Quoniam talis terminatio solum dicit relationem (pandam rationis, quandoquidem potuit esse, et non esse in Deo; et nihil reale existons in Deo potuit non esse in illo: ergo non est inconveniens, quod prædicta terminatio mensuretur, aut desumatur ex rebus fuluris.

Confirmatur. Quoniam scientia, quam Deus habet de peccatis, ut talibus, non cJasa illorum, ut nuper dicabamus : H binen talis scientia non mensuratur, aut desumit suam specificationem ab illis : erzo falso in eadem confirmatione dicitur, «dentiam, quæ non est causa sui objecti, mensurari, et desumere suam specificatio-

nem ah illo, ac proinde scientiam Dei erga creaturas debere esse causam narum, ne ab illis mensuretur, el speciticetur.

21 **Ad primam ex his objectionibus** Ad respondetur, quod licet in præsentī eadem debeat esse causa in actu primo, et in actu secundo alieujos effectus ; non tam^n ita. ut cum intelligitur esse causa in actu secundo, non intelligatur sub aliquo modo, vel terminatione, aut applicatione, saltim a voluntate proveniente, ratione cujus aliquo modo habeat actu causare. Unde quoties causa concipitur, et consideratur u nobis, saltim ex pario nostri modi concipiendi, et significandi, ut in present! contingit, quatenus precise est causativo, non potest, ut stat sub tali conceptu, et modo significandi, concipi, et significari, ut est actu causans. et ut addit prædictum modum, vel terminationem, aut applicationem liberam voluntatis ; sed eo ipso, quod concipiatur, et significetur ut «ictu causans, non concipilor, aut significatur, ut præcise est causativa.

Quare cum scientia simplicis intelligentiæ, ut habet rationem scientiæ aliquo modo practicæ, denotet divinam scientiam, ut præcise est causaliva creaturarum ; non vero ut addit modum, et terminationem, ac applicationem requisitam ad causandum ; scientia vero visionis, aut approbationis significet eandem scientiam, ut addit prædiciam terminationem,, et applicationem ; et eo ipso, quod hæc addatur, non censeatur illa scientia, ut stat sub Utli terminatione, manere sub conceptu, et significatione scientiæ simplicis intelligentiæ. sed sub conceptu, et expressione scientiæ visionis : inde est. ut licet sit eadem causa causativa. et causans, cum nova tamen terminatione ; nihilominus non ideo scientia simplicis intelligentiæ, ut est sub hoc conceptu, et expressione, erit causa actu causans, quamvis sit causativa : quia, ut dicebamus, ut significatur nomme scientiæ simplic S intōlligentia, dicit ipsam, ut sistit in virtute ad causandum ; e contra vero scientia visionis tollit illam veluti sistentium in sola virtute causativa, et dicit eandem virtutem, ut actu causantem.

Quomodo autem scientia visionis addar prædictam terminationem, et applicationem supra scientiam simplicis intelligentiæ. et nihilominus non distinguatur virtualiter a scientia simplicis intelligentiæ, constabit ex iis, quæ in tract, de Volumate Dei dice-

nus : quia scientiæ, aut virtutes effectivi^ et sic de aliis, non distinguuntur virtualiter penes terminationes, aut connotata inada'quata, sed ad summum, penes terminationes, et connotata adæquati, modo tamen ibidem insinuato.

22 Ad secundam negandum est antecedens, et ad probationem dicendum est, D. Thom. non loqui do inclinatione tnbuente virtutem causativain in actu primo, sed tribuente applicationem ad hunc potius effectum, quam illum : et ideo non loquitur de principio actionis, ut præcise causativo, sed ut actu causante, ac proinde determinato, et applicato ad causandum.

Ad confirmationem respondetur, quod a posteriori colligatur, divinam scientiam non causare, nec causare posse mala culpæ, ex eo, quod nec datur, nec dari quoit actus liber Dei, quo velit illa : attamen ratio a priori hujus non est, nisi quia re vera non continet illa : ex eo, quod ratione suæ summa* perfectionis, non potest esse scientia admixta imperfecti- nibus, aut devians a regula rationis : et ita ex se continet j>er modum causa* ea, quorum continentia non arguit imperfecti- nem in ipsa cansa continente ; quamvis semper in 'obliquo connotet actum lilio- rum divinæ voluntatis. non quidem exerci- tum. sed (ut sic dicamus) possibilem. seu (ut clarius loquamur) divinam voluntatem, ut potest libere terminari, et non terminari ad volendum prædictum effectum.

tertiam objectionem patebit ex dicendis in tract, de Voluntate Dei art. 2. quomodo nihil divinum possit etiam quoad terminationem, activo tamen sump- tam, seu prout se tenet ex parte Dei, mensurari, aut sumere suam perfectionem, et speciem a creaturis, quamvis aliquid creatum possit illis es-e ratio, ut ca- dant sub terminatione scientiæ et volun- tatis Dei, sive terminationis passivæ ea- rum : non quidem ita ut per se, et ratione alicujus creati habeant passive formaliter. sed passive materialiter ter- minare : (juia non terminant passive formaliter, nisi ut aliquo modo stant sub ratione divina, specilicante, tam scien- tiam. quam voluntatem, et terminationes parum activas.

Nec verum est id, quod ibidem addi- tur. sciHcet terminationem scientiæ jam dictam, solum dicere relationem quan- dam rationis, ut constabit ex dicendis in tract. 4. disp. 7. num. 31. et 32.

ubi etiam a dub. 7. ejusdem dupul. usquo ad finem illius explicabimus, quo- modo possint hæc duo cobærere. Nimi- rum, quod actus libor ut talis, vel sciea- tia Dei, ut visionis, et secundum quod subesi divime libertati, dicant aliquid rea- le, ot quod pnediclus actus, ut lil^r, necnon et scientia secundum rationem explicatam potuerint non esse in Deo; ct nihilominus nihil reale potuerit de- esse illi. * 3 91

24 Ad confirmationem respondetur, quod licet scientia Dei non siu cau* i peccati formaliter sumpti ; est tamen ciu- sa ejus, quod est materiale in peccato, necnon et boni oppositi, cui peccatum opjtonitur. Et propterea est proxima mec- sura rationis materialis peccati, el re- moto, ac mediate est mensura ejusdem peccati formaliter sumpti, quatenus pre- cise est mensura bonitatis opposita», cui peccatum opponitur vel positive, vel pri- vative. Nam sicut scientia Dei non ter- minatur ad mala ru'pæ formaliter sump- ta· ratione sui, sed ratione boni, et honestatis creatæ, qua privant, µi dtp. sequenti explicabitur, ita satis esi, ut sit mensura eorundem, ut talium remo- te, et mediate, quatenus est mensura bo- nitatis. et honestatis creatæ jam dicta! : ac proinde satis etiim erit, ut sit cau- sa ejusdem honestatis, quam proxime, et immediate mensurat.

Unde cum in confirmatione secund» assertionis diximus, scient am. quæ non est causa sui objecti, mensurari per illud, et ab eo desumere suam specificationem, et perfectionem, debet intelligi per dis- tributionem ut sic dicamus) accommo- dam : ita ut respectu objecti honesti, vel non deviantis a regula rationis de- beat esse causa illius formaliter sumpti, necnon mensurare ipsum proxime, et immediate : respecta vero objecti inho- nesti, satis sit, ut sit causa ejus quoad materialitatem ipsius, el quod sit proxi- ma mensurativa ejusdem quoad hanc ra- tionem, et remote, ac mediate mensuret illud quoad formale, quatenus præcise mensurat, et causal bonitatem, cui oppo- nitur. Nam eo ipso talis scientia nequi- bit monsurari a tali objecto; ex eo. quod est mensura suæ mensura», scili- cet bonitatis, et honestatis, cui opponi- tur.

§ TV.

Satisfit argumentis primæ sentenite.

-25 Ad primum, concessa majori, distinguenda est minor : et coiredbnda de scientia causative virtute, seu pncclse habente virtutem ad causandum; ungen-da vero de scientia actu causante. Et eodem modo distinguendum est antecedens. quo probatur minor. Nec aliquid aliud voluit Sanctus Doctor in sua ratione, quam in priesenti adducit, ut ex dictis constat. Per quod etiam palet ad continuationem.

Et licet hæc solutio amplius sit ex siatim dicendis illustranda, nihilominus potest elucidari testimonio quodam D. Thom. in I. dist. 38. quæst. 1. art. L in corpore ubi inquit : *Sicut est caumitos artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas divinæ scientiæ.*

ergo isle processus in productione arh/îridi, primo scientia artificialis ostendit finem, secundo voluntas ejus intendit fvm illum, tertio voluntas imperat actum, [er quem educatur opus, circa quod opus scientia artificis ponit formam conceptam. Unde scientia se habet, ut ostendens finem, el voluntas ut dirigens actum, et informans opus. Ubi, ut vides, scientiæ creat@ connotanti voluntatem operis faciendi tribuitur a S. Doctore, quod sit caasa actualis operis faciendi, ac proinde scientiæ correspondent! scientiæ divinæ visionis, et approbationis : et similiter scientiæ antecedenti actum voluntatis artificis solum tribuitur, quod ostendat finem, et per consequens, quod sit causativa in actu primo, et virtute. Nam illa ostensio finis, et modi, quo execution! est mandandus, quæ antecedit actum, nequit (ut supra dicebamus) causare hunc effectum potius, quam oppositum : ex eo, quod per illam scientiam indifferenter ostenditur utrumque.

26 Advertendum tamen, quod licet scientia artificis creati, et increati, quoad hoc convenient; differunt tamen, ut bene notavit Gonzalez in præsentis disp. 38. sect. 2. rpuol scientia artificis creati post facium artificiatum est pure speculativa, atque aifeo distincta a scientia causante artificiatnm. ex eo quoi artificiatum solum pendet in *fieri* ab artifice creato, non autem in *conservari* : at artificiatum ab artifice increato, et ab ejus scientia, pendet non so-

lum in *fieri*, sed etiam in *conservari*. Et ideo eademinot scientia practica, et operative in actu secundo, qua attingitur ab illo in *fieri*, attingitur etiam in *conservari*. Et postquam facium est, per illam conservatur. Et propterea -sicut præsupponitur in ratione scientiæ visionis ad illud, ut fit, ita etiam ut conservatur. Adde, quod etiam differunt in hoc, quod scientia increala potest in instanti causare in suo genere externum artificiatum : secus vero scientia creata, saltim humana : quia pendet a pluribus, quæ successive debent applicari.

27 Ad secundum negandum est antecedens. Et ad probationem, concesso antecedenti, distinguendum est consequens : et concedenda consequentia de futuritione inchoata, etiativa ; neganda vero de futuritione completa et adæquata. Et ideo relinquitur locus ad hoc, ut scientia,vi-

sionis causet etiam res futuras. Explicatur hoc. Etenim ad futuritionem rerum concurrit, tum scientia simplicis intelligentiæ (modo supra explicato) proscribendo modum, quo res illæ possint fieri, tum etiam divina voluntas intendens efficaciter futuritionem earum ; et ex vi hujus voluntatis habent initiative rationem futurarum. Semel autem posita hac determinatione , et intentione efficaci, statim scientia simplicis intelligentiæ, quæ secundum se, et cum præcisione sumpto, retinet rationem, et conceptum talis scientiæ, habet, ut subest divinæ voluntati, et intentioni ejus liberæ. esse sub conceptu scientiæ visionis ut talis : et ita ipsa est, quæ deinde dirigit ad opus, et quæ influit tum ad electionem mediorum, quæ subsequitur ; tum etiam (modo tamen infra explicando) ad imperium, quod post electionem, et ab æterno datur, ratione quorum habet res esse adæquate futura , scilicet tam in ordine intentionis, quam exccu-

< -- v* J EMM

Et ratio est aperta ex dictis. Quoniam scientia, quæ immediate dirigit ad opus intentum a divina voluntate causando actu illud, non debet se hahero indifferenter ad opus faciendum, ct ad ejus oppositum : scientia autem simplicis intelligentiæ sub conceptu proprio indifferenter se habet ad illiW opus, et ad oppositum : quia indifferenter respicit omnia possibilia. Et ito scientia visionis etiam sub conceptu scientiæ visionis est causa futuritionis rerum.

28 Ad confirmationem,concesso antece-

Ad

Elacida-
IDr

Ad eoo-

finnjtio-
liem'

denti, neganda est consequentia. Quoniam scientia praclica, quæ non debet mensurari ex suo objecto, sed potius e contra, potest esse intuiliva, licet daremus, quod adhuc inchoate non supponeret rem existentem, dummodo ipsa causet existentiam illius in eodem instanti, tam reali, quam rationis *in quo*. Quia licet ad rationem visionis intuliivæ requiratur, quod visio, et objectum visum sint simul in eodem signo, tam reali. quam rationis in *quo* ; non tamen, quod objectum sit prius prioritate *a quo* existens, nisi scientia illa sit imperfecta, el mensurata (modo alibi dicendo) per suum objectum. Nec obeat instantia ibidem adducta de oculo corporeo, cujus visio et pure speculativa, et imperfecta, ac a suo objectu mensurata.

Potestque hoc explicari exemplo divinorum personarum, inter quas datur ordo originis, el nihilominus Pater per visionem iniuitivam suæ essentiæ, et personarum producit Filium : quia illa priorites, seu ordo originis, non est prioritas, aut ordo *in quo* etiam secundum rationem. Et ita sicut semper intelligitur Pater ul coexistons in quovis signo etiam rationis, cum Filio, ita potest idem Pater per suam visionem iniuitivam intueri semper illum, etiam si ibidem aliquis ordo originis intercedat.

Adnit.

29 Ad ult;muni respondet D. Thom. in hoc ari. in solutione al primum, hU verbis : *Dicendum, quod Origenes locutus est attendens rationem scientiæ, cui non competit ratio causalnalis. nwi adjuncta voluntate, ul dictum «/. Sed quod dicit, ideo præscirc Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequentiae, non secundum causam essendi. Sequitur enim, si aliqua sunt futura, quod Deus ca præscieril ; non tamen res futuræ sunt causa, quod Deus sciat.*

Ubi, ul vides, duo innuit S. Doct. Primum est, quod cum dicitur, falsum esse res esse futuras, quia sciuntur a Deo. solum debet intelligi de scientia secundum raiionem generalem scientiæ ut sic, aut scientiæ divinæ , secundum quam rationem præsciudit a voluntate Dei efficaci. Nam scientia Dei secundum istam rationem. non est actualis causa rerum, el ita de ea non verificatur res esse futuras, quia sriunlur a Deo per suam scientiam, secundum id. quod convenit ei ob generalem rationem scientia) ul sic; alioqui id omni scientiæ conveniret : nec secundum id, quod ipsi

competit ob generalem (ut sic dicamus) rationem scientiæ divinæ non connolantis actum efficacem divinæ voluntatis; alioqui hoc ipso, quod scirentur per scientiam simplicis intelligentiæ, essent futuræ. El propterea Angelicus Doctor dixit, Origenem «licentem, non ideo rem esse futuram, quia scitur a Deo, locutum fuisse attendendo ad rationem scientiæ, cui non competii ratio causalitatis (intellige actualis) nisi adjuncta voluntate.

*

30 Secundum est, quod hæc propositio : *Quia res est futura, Deus illam scii*, tantum est vera apud Patres juxta explicationem S. Doct. quatenus ly *quia* sumitur illative ob necessariam connexionem, quæ esi inter scientiam visionis rerum, el fuluritionem eorundem ; non vero in sensu causali, eo sane proportionali modo, quo hæc propositio : *Quia Petrus est risibilis, est rationalis*, continet veritatem, si ly *quia* sumatur illative, seu secundum causam consequentiae ; non vero si sumatur in sensu causali, seu secundum causam essendi : nam sic sumpta est falsa : siquidem risibilitas non est ratio, aut causa rationalitatis, sed potius e contra.

η 3l

Quæ solutio desumitur ex D. August. 6. de Trinit. cap. 10. et lib. 15. cap. 13. cuius verba sunt : *Universas autem creaturas el spirituales, et corporales, non quia sunt, ideo novit, sed ideo sunt quia novit : quia ergo scivit, creavit : non quia creavit, scivit.* Quod etiam docuit Magist. Sentent, ui 1. disk 38. lit. C. ubi sic habet : *Ncc etiam res futuræ causa sunt Dei præsciqpfia : lied enim non essent futuræ nisi præscireidura Deo : non tamen ideo præsciunlur, quia futuræ sunt. Si enim hoc esset, tunc ejus, quod xternum est, aliquid existerai causaoh eo alienum, ab eo diversum, el er creaturis penderet scientia Creatoris, et creatum causa esset inercati.*

Ex>
toa
D
Atp<

31 Secundo respondetur cum eodem S. Doct. quæst. 2. de Verit. art. 14. ad I. his verbis : *Dicendum, quod intentio Origenis est dicere, quod scientia Dei non td causa, quæ inducit necessitatem in scilo,ut cæ hoc cogatur aliquid evenire, quia lkus illud scit. Quod autem dicit, quia futurum est, ideo scitur a Deo. non importatur ca ia essendi. sed causa inferendi tantum.*

AA1
JMt.

Cætei um neutra ex bis solutionibus placet Suarez. Tum quia apud Dialecticos ly *ideo*, vel *quia* non sumitur solum illative, sed causative, ex eo quod est nola causalis : ergo cum Patres dialectice, et proprie

prie loquantur, debet intelligi, quod in sensu causali eam sumpserunt. Tum etiam : quia contraponunt illas duas propositiones, quarum prima est : *ideo Deus novit res futuras, quia futuræ sunt*. Secunda vero : *Non idfo futuræ sunt, quia illas novit* ; ac proinde censent hanc esse falsam : *Ideo sunt futuri, quia illas novit*. Quare ne committatur æquivueatio, debet illa particula *quia*, vel *ideo* sumi in omnibus his propositionibus in eodem sensu vel causali, vel illativo : ac proinde non recte explicantur Patres per huc, quod in priori propositione fiat sensus illativus tantum, et in posteriori sensus causalis. '

Tum denique quia si ilia pruposiio : *Quia res est futura, scitura Deo*. sumatur lanium illative, et per eam solum significatur, quod Deus per suam scientiam non inducit necessitatem ; lunc sequeretur, quod skat conceditur hæc propositio, *Ideo scitur pacofum futurum, quia futurum est*, eodem modo deberet concedi hæc, *Ideo futurum est peccatum, quia scitur a Deo* : siquidem eadem est illatio, et connexio in utraque propositione, et defectus necessitatis inductæ ex parte divinæ scientiæ respectu peccati.

32 Respondetur tamen ad primam ex bis objectionibus, etiam apud Dialecticos sumi paniculam illam, *quia*, vel *ideo* in sensu illativo, el hanc acceptionem non esse impropriam, et metaphoricam, sed propriam.

A l secundam negandum est antecedens. Quia illæ propositiones proferuntur a Patrius, ut ambæ venu : et ad hoc, ut sint unbæ veræ , requiritur , ut ex dictis constat, quod sumantur quatenus non habeat contrapositionem omnimodam quoad rem ipsam, et proprie, ac formaliter, sed quoad voces : quia non intelliguntur de divina scientia secundum eandem rationem «amplant. Et deinde dicendum est, illam urtiam propositionem, scilicet : *Ideo res ase futuras, quia Deus illas novit* , esse vermi, si in'elligaiur de scientia Dei quatenus visionis, et approbationis : esse autem falsam, si intelligaiur de scientia Dei secuulum generalem rationem scientiæ ut sic, aut scientiæ divinæ prout sic. Unde non esi inconveniens, quod facta contrapo* «itione materiali inter duas illas propositiones priores, tunc particula illa *quia* , vel *ideo* sumatur in qualibet illarum diversimode, el juxta subjectam materiam : siquidem vocum significationes juxta materiam,

cui applicantur, soient intelligi. Quare cum inter scientiam visionis, et res futuras sit illatio borne consequents ex parte utriusque extremi : et scientiæ visionis respectu rerum scitarum possit proprio competere causalitas, non vero e contra : ideo dum vere dicitur, ul in præsentì contingit : *Deus rcit res futuras, quia futùræ sunt*. debet intelligi in sensu illativo per bonam consequentiam : dum autem vere quoad præsens asseritur : *Non ideo rem esse futuram, quia Deus illam scit*, intelligenda est hæc propositio de scientia Dei, secundum generalem rationejn scientiæ, aut scientiæ divinæ ut sic, non connotando voluntatem. Quia secundum istam rationem, nec est causa rerum futurarum, nec per bonam consequentiam earum futuritionem infert. Ac tandem quia scientia visionis, et approbalionis est causa rerum , ul ostensum est, propterea dum vere affirmatur, *quod ideo res est futura, quia Deus illam scit*, debet intelligi de eadem scientia visionis, el illa particula *ideo* reddit sensum causalem, necnon et illativum : quia etiam per bonam consequentiam infert fuluritionem rerum, hoc ipso, quod sil causa earum.

33 Ad tertiam neganda est sequela. Quia SS. Patres dum de peccatis loquuntur in ordine de præscientiam Dei, intendunt declarare , eam non esse causam illorum, nec cogere voluntatem nostram ad peccata perpetranda, ul ex D. Thom. dicebamus : hoc autem bene explicatur per illam propositionem, *Ideo scitur peccatum futurum, quia futurum est*, si illæ particular *quia* et *ideo* sumantur illative : el propterea ad hoc denotandum eam Patres concedunt. Garlerum illa altera propositio, *Ideo futurum est peccatum, quia scitur a Deo*, licet recte explicata in sensu illativo, et modo in hac impugnatione relato possit concedi : quia tamen ex modo significandi non declarat libertatem nostræ voluntatis , quam tamen Patres declarare intendunt per illas particulas, *quia* ct *ideo*, propterea absolute, et simpliciter, ac sine prædicta explicatione non est concedend.a nec diam Patres concedunt.

DUBIUM III.

Utrum sicut scientia Dei formaliter sumpta, est causa dirigens ad productionem creaturarum, ita etiam sit principium immediate effectivum, et exequens productionem earundem ?

Explicatio

34 Consulto in titulo addita est particula illa : *Scientia Dei formaliter sumpta*, ni innuatur Geri in eo sermonem de scientia divina prout virtualiter distincta ab intellectu, et quavis alia cognitione, aut attributo Dei; non voro de illa, ut identideatur cum eodem intellectu, arte, aut alio ex divinis attributis. Nam licet pluma ex interpretibus D. Thom. dubium hoc excitare soleant circa scientiam, confundendo eam cum intellectu, vel quavis alia cognitione divina; et ita inquirant, an præter scientiam, seu intellectum, et cognitionem Dei, necnon et voluntatem ipsius , detur in illo poientia immediate exeeutiva virtualiter distincta, tam a scientia , seu intellectu , et cognitione Dei , quam a voluntate illius, sive bæc duo, scilicet scientia, modo praxlicto sumpta, et voluntas sumantur sigillarim. sive simul, ita tamen ut prædicta potentia exeeutiva ex æquo , et per modum excludentis, et exclusi ab illis distinruatur : nihilominus quia ratio divin® scientiæ , necnon et efficacitatis ipsius magis elucescet, si duhium præsens in sensu formali, et loquendo de scientia Dei, ut vinualiler distincta ab aliis attributis, decidatur ; propterea in eodem sensu illud proponere, et decidere placuit.

Supponitur autem in eodem titulo aliquid ut certem, et ali uid in dubium vocatur. Supponitur enim scientiam Dei influere in productionem creaturarum per modum dirigentis, ut communiter docent omnes Theologi : ex eu, quod proprium est cujuslibet scientia· practicæ dirigere in ordine ad opus. Vocatur autem in dubium, an præter hunc concursum habeat alium, quo per modum principii effectivi, seu per mo lum potenti® immediate exequentis exequatur productionem earundem creaturarum, ita ut nulla alia poientia executrix inter illam, et prædiclam productionem medici ? Unde alii aliis verbis dubium hoc excitant ; an nimirum præter scientiam Dei formaliter sumptam, connotailtem tamen voluntatem, detur in Deo alia potentia, aut virtus immediate exe-

cutiva, et virtualiter ab illa distincta?

Opinio prior refertur.

35 Durandus in 1. dist. 38. Vaiquez in praesenti disp. 81. cap. 2. Zumel infra quæst. 25. cap. 1. conclus. 3.,Suar, in sua Metaphys. disp. 30. sect. 17. a num. 49. usque ad 55. Hence in présente tract. 1. disp. 10. cap. 1. in fine, et alii sentiunt, scientiam Dei formaliter sumptam, non esse principium immediate effectivum, et exequens productionem creaturarum ; sed tantum in genere causa; directive concurrere : ac proinde ultra prædiclam scientiam dari in Deo potentiam immediate exeeurivam, virtualiter ab ea distinctam f et licet omnes Ductores citati quoad hoc non discriminentur; non tamen illud eadem via defendunt.

Sententia hæc quoad id, in quo ejus sectatores conveniunt, probatur primo, testimonio D. Thom. 1. part, quæst. 19. art. 4. ad 4.ubi ait : *Ejusdem effectus scientia est causa, ut dirigens, et voluntas, of imperans : sed potentia est causa exequens, quia nominat immediatum principium operationis.* In quibus verbis aperte distinguit potentiam exequentem a scientia, ut dirigente, et voluntate, ut imperante : ac proinde etiam a scientia, ut connotante voluntatem. Quod adhuc expressius docuit infra quæst. 25. art. 1. ad 4< ubi sic inquit : *Potentia non ponitur in lbo ttl aliquid distnictum a scientia, ei voluntate secundum rem, sed secundum rationem, m quantum scilicet potentia importat rationem principii exequentis id, quod voluntas ônperat , et ad ’quod scientia dirigit. Qui tria Deo secundum idem conveniunt»*

36 St-cun-io probatur ratione. Nam scientia Dei. et poientia exeeutiva diversimode respiciunt creaturas : ergo distinguuntur inter se virtualiter : et per consequens scientia formaliter sumpta non erit potentia immediate exeeutiva respectu creatuiarum. Hæc ultima consequentia plet ex priori. Prior vero ex antecedenti Quoniam attributa, quæ sunt in Droin ordine a1 creaturas, distinguuntur virtutiter penes distinctum modum respiciendi illas. Antecedens autem prul»alur. Queniam scientia respicit creaturas dirigendo voluntatem divinam in ordine ad productionem

donem illarum ; potentia vero exeeutiva respicit illas pnesupponndo voluntatem jam directam, et immediato exequendo talem productionem : hi autem sunt diversi modi respiciendi creaturas , ut ex ge patere videtur : ergo, etc.

MI- Goniirmatur. Quoniam objectum primum divinum sciential est Deitas, ul ex se constat; objectum vero primum potenti@ executivæ non est ipsa Deitas: ergo scientia, et potentia exeeutiva distinguuntur virtualiter. Patet consequentia. Quoniam illa, quæ habent distincta objecta primaria, non possunt non distingui virtualiter.

Continuatur secundo. Quoniam scientia Dei versatur tam circa creata, quam circa increata, et ita demonstrat tam de Deo, quam de creaturis suas proprietates, sive attributa : at potentia exeeutiva solum versatur circa creaturas, quæ solæ factibiles sunt : ergo scientia, et potentia exeeutiva erunt distinctæ virtualiter; quandoquidem una, et eadem virtus absque distinctione virtuali sui nequit coarctari ad solas creaturas, et simul extendi ultra illas, ut ex terminis patere videtur.

37 Tertio. Quoniam actus potenti@ exeentiv@, nimirum exeeutio, et actualis productio creaturarum non est necessario conjunctus cum suo principio, quantumvis illud sit perfectissimum : et ideo talis exeeutio est temporalis, quamvis poientia exeeutiva Dei sit æterna ; ergo prædicta potentia distinguetur virtualiter a scientia Dei, et per consequens hæc non erit immediatum principium effectivum creaturarum absque aliqua alia potentia exeeutiva. Patet consequentia. Quoniam actus divinum scientiæ , nimirum *scire* , necessario debet esse conjunctus cum Deo : ac proinde ab æterno ei convenire; alioqui-cum talis actus ex genere suo sit immanens, mutaretur Deus, si denuo, et in tempore illum haberet.

Confirmatur. Quoniam hoc ipso, quod exeeutio, quæ est actus potenti@ executivæ, sit in tempore, necessario debet esse actio transiens, ne si sit immanens, et denuo adveniens, mutetur per illam Deus, ut modo dicebamus ; actus vero scienti@, quippe qui est actus intellectos, non potest non esse immanens : ergo scientia, et potentia exeeutiva Dei distinguuntur inter se virtualiter ; quandoquidem virtutes, quibus correspondent actus ex genere suo diversi, quales sunt actus

Salmant. Curs. theolog., tam. /.

transiens, et immanens, non possunt, non saltem virtualiter, distingui in Deo, et realiter in creaturis. Et propterea virtus calefactiva, et visiva distinguuntur realiter, quia illi corresponde! actus ex genere suo transiens, scilicet calefactio ; huic vero actus ex se immanens, nimirum visio.

38 Quarto. Nam in nobis potentia exeeutiva distinguitur realiter ab intellectu, et scientia ejus, necnon et a voluntate : ergo in Deo hæc tria distinguuntur saltem virtualiter. Antecedens probatur. Quoniam potentia exeeutiva , verbi gratia, motus progressivi residet in membris ; et ita hac deficiente, vel impedita, non possumus localiter moveri, quantumvis voluntas velit, et intellectus per suam scientiam, vel cognitionem dictet, vel imperet prædictum motum : constat autem potentiam subjectatam in membris, esse realiter distinctam a voluntate, et intellectu, necnon et a quavis virtute intellectuali illius. Consequentia vero probatur. Quoniam ea, quæ in creaturis distinguuntur realiter, debent translata ad Deum virtualiter distingui : quia eo ipso divina essentia ratione illorum æquivalet phiribus alias realiter distinctis, non minus ac si esset plures, in quo quidem distinctio virtualis eorum, quæ sunt in Deo, consistit : ergo, etc.

33 Quinto. Quoniam essentia divina connotando voluntatem potest se ipsa immediate absque additione alicujus alterius potentiæ executivæ. virtualiter ab ea distinctæ , exequi immediato productionem creaturarum : ergo scientia, quæ est virtualiter distincta a divina essentia, ut disputat. 1. num. 68. et deinceps ostensum est, non erit potentia immediate exequens , et producens creaturas. Consequentia patet. Antecedens autem probatur. Tum quia videtur esse D. Tboma» infra quæst. 25. art. 5. ad I. ubi inquit: *Ideo Deus aliquid facit) quia vult ; non tamen ideo potest, quia vult ; sed quia talis est in sua natura.* Tum etiam : quia quod in creaturis detur potentia exeeutiva distincta ab essentia illarum , provenit ex imitate , et limitatione earundem : ergo cum essentia divina sit infinita in genere entis, ac proinde præhabens perfectissimo modo omnem rationem entis creati, et creabilis, non erit cur assignetur ei potentia exeeutiva, scilicet scientia virtualiter ab ea distincta. Maxime quia

Q «ur-
ium.

4

À

Qnin-
lam.

■

DE SCIENTIA DEI.

divinam essentiam posse operari per se quidquid voluerit absque indigentia alijus virtutis superadditæ, est perfectior operandi modus, quippe denotans majorem perfectionem, et fœcunditatem in ipsa divina essentia ; Deo autem tribuendus est modus operandi omnium perfectissimus.

Tum denique : quia ideo in creaturis potentia proxima ad operandum, et essentia, a qua dimanat, sunt realiter diverse, quia *esse* correspondent essentiæ, et *operari* correspondons potentiæ proxime operative distinguuntur realiter, ut optime docent, et probant nostri Complutens. in lib. Physic, disputatione 10. num.22. sed in Deo *esse*, et operari, necnon virtualiter distinguuntur; siquidem ejus ew, est suum *operari*, scilicet suum *intelligere* : ergo in eo essentia, et facultas proxima ad operandum, et producendum creaturas non dihinguentur etiam virtualiter.

40 Confirmatur primo. Quoniam Deus non agit ad extra quatenus, solum in ratione scientis, et volentis, sed quatenus est infinitus simpliciter in ratione entis; nam tota hæc infinitas est necessaria ad creandum, et ad agendum sine dependentia a superiori, quo pacto semper Deus operatur : ergo potentia exeeutiva non convenit illi ratione scientiæ, vel voluntatis ; sed ratione ipsius *esse* per essentiam , quatenus inânitum est , et eminenter includit omnem perfectionem participabilem : ergo cum hæc ratio entis per essentiam pertineat ad intrinsecum conceptum Dei, ut præintelligitar ad sua attributa, juxta ea, quæ disputat. 4. num. 54. et deinceps diximus; consequens est, ut ratio potentiæ executivæ solum conveniat illi, ratione suæ essentiæ, seu (quod in idem reddit) solum sit ipsa divina natura, quatenus est infinita per essentiam.

41 Confirmatur secundo. Quia Deus non est omnipotens eo quod sciat douinria, sed potius scit omnia, quia est omnipotens, et eminenter illa continet ; et propterea communiter docent Theologi cum Dionysio, et D. Thom. Deum sciendo se, et potentiam suam scire omnes creaturas possibles : ergo scientia creaturarum ratione distinguitur ab omnipotentia, et supponit illam : ergo prædicla omnipotenria in recto, et formaliter sumpta, tantum erit divina natura. Patet hæc ultima consequentia. Quoniam Deus in sola essentia sua, ut in objecto prius cognito cog-

noscit omnes creaturas possibles, ex eu, quod sicut sola divina essentia habet rationem speciei inlelligibilis in ordino ad illas cognoscendas, ita sola eadem essentia est sufficiens in ratione objecti prius cogniti, ad hoc, ut a Deo attineantur.

42 Confirmatur tandem. Quia intellectus Angelicus, connotando tamen voluntatem, est potentia immediate exeeutiva respectu eorum, qua» operatur ad extra, ut patet ex iis, qua» docet D. Thom. I, part, quæst. 54. art. 5. et cum eo communiter Thomist.L. ; ergo Deus præcise ratione suæ essentiæ. connotando tamen voluntatem, exequatur ad extra quidquid sibi placuerit. Patet consequentia. Quia in eo intellectus non distinguitur adhuc virtualiter ab essentia ipsius : ct ita si intellectus Angelicus eo ipso formaliter habet, modo dicto, rationem potentiæ exeeutiva» Angûlicæ, etiam intellectus divinus, qui est omnino idem cum natura Dei : ac proinde ipsa divina natura, ut præintelligitur ad scientiam , habebit rationem potentiæ executivæ ; alioqui intellectus Angeli esset perfectior in suo ordine, quam intellectus divinus in suo : siquidem ille habet uniam virtutem, et perfectionem io suo ordine , ut possit per se ipsum immediate esse potentia exeeutiva; secus vero intellectus divinus in suo ordine, et cum præcisione consideratus.

pi.

Verior b. Thom sententia ; el prima rjiu ratio.*

43 Dicendam tamen est, scientiam a^-. practicam Dei formaliter sumptam, eonnotando voluntatem, esse principium, seu potentiam immediate executivam » per quam immediate ad extra operatur; atcpie adeo non indigere aliqua alia potentia exeeutiva virtualiter distincta, per quam producat creaturas, ha D. Thom. in hoc art. ubi loquens dc divina scientia, inquit: *Oportet, quod forma intellectus sit principium operationis, ficui calor est principium calefactionis.* Et statim addit, hoc non convenire scientiæ, nisi adjuncta voluntate. Quare cum calor sit principium immediate exequens calefactionem, consequens erit, ut scientia Dei, adjuncta, seu coanotata voluntate habeat etiam rationem potentiæ

Corroborarer
prino.

Secundo.

H- J
A B

i

i

·otcniīæ executive respectu eorum, quæ
I Doo causantur.

fdeui etiam ducet S. Doct. infra quæst.
25. nrt. I. ad 4. in secunda solutione,
ubi loquens do potentia exeeutiva Dei,
inquit : IW *dicendum, quod ipsa scientia,
Mundum quod est principium effectivum,
ksbtl rationem potentiæ*. Quod etiam do-
tait in I. dist. 38. quæst. 1. ari. 1. et
1.coat. Gent. cap. 61. et 62. et do
Vent, quæst. 2. art. 14. ut statim ma-
gie expendemus. Unde 8. Doot, sequun-
tur Alvar, lib. 3. de Auxiliis disp. 17.
Naur, in hoc art. controuv. 2, Gonad. in
pnwenli disp. 380 sect. L Gajet. infra
quail. 25. art. 1. et quæst. 54. art. 5.
inquiens, sententiam banc esse probabi-
liorem. Quain etiam tuentur plures ex
discipulis D. Thom®.

44 Ratio prior, et fundamentalis de-
sumitur ex D. Thom, loco cit. ex quæst.
2,de Ventato. Quæ potest ad hanc for-
mam reduci. Quoniam ea, quæ habent
inter se convenientiam secundum aliquam
formam, oportet, ut ita se habeant, ut
anum sit causa immediate effectiva, sive
exeeutiva alterius; vel ambo ab una, et
Oilem causa immediate producantur : sed
scientia, quam habet Deus de rebus crea-
tis, et res ipsæ habent inter se conve-
nientiam secundum aliquam formam : er-
go vel scientia Dei est causa immediate
effectiva, et exeeutiva rerum, vel e con-
tra : vel tandem utrumque causatur ab
aliquo alio tertio : ergo cum scientia Dei,
quippe æterna, et increata, nequeat ha-
bere aliquam causam officientem sui, con-
sequens est, ut ipsa sit causa immediate
exeeutiva rerum scitarum.

Utraque conseq. videtur perspicua. Mi-
nor autem etiam liquet. Tum quia res
scitæ a Deo, sunt tales, quales scientia
practica ipsius dictat ut sint. Tum etiam :
quia ideo res creatæ habent aliquam con-
venientiam, et similitudinem cum *intelli-*

Dei, ut constitutivo illius, quia conti-
net illas perfectissime, scilicet inteiligibili,
.ive intellectuali modo. Quare cum scien-
ti divina contineat easdem res creatas
intelligibiliter ' non possunt non habere
convenientiam, et similitudinem cum illa.

Major autem probatur. Tum quia ex
eo, quod Petrus, v. g. et Paulus habent
convenientiam in forma, sive natura, prop-
terea vel unus fit immediate ab alio tan-
quam a causa effectiva, vel uterque ab
alio tertio. Et similiter, quia duo artefacta

hihont convenientiam aliquam inter κβ,
propterea quoties unum non fit ab alio,
tolies utrumque fit ab aliquo alio tertio,
scilicet ab arto, cum quo habent etiam
suam convenientiam , et similitudinem.
Tum etiam : quia cum effectus non pos-
sint esse simpliciores suis causis, neces-
se est, ut quivis effectus reducatur in ali-
quam unam causam, sicut omnia calida
in unum calidum, scilicet ignem. Et ita
cum unumquodque causetur ab eo, cum
quo habet aliquam convenientiam, opor-
tebit, ut ea, quæ inter se conveniunt» ita
se habeant, ut vel unum immediate cau-
setur ab alio, vel quodlibet eorum ab ali-
quo alio tertio, cum quo habeant etiam
suam similitudinem, et convenientiam.

§ in.

*Objectiones contra hanc priorem rationem
I), Thomæ, et solutio carum.*

45 Nec refert, si contra rationem hanc
objicias primo, quod etsi ea, quæ con-
veniunt in aliqua forma, debeant esse ta-
lis conditionis, ut vel utrumque fiat ab tino
tertio, vel unum ab altero, non inde se-
quitur, scientiam Dei, convenientem cum
creaturis ex parle formæ, fore causam
immediate effectivam, et potentiam exe-
cutricem rerum scitarum. Quia cum di-
vina scientia non sit capax fieri ab alio,
ut a causa efficiente, bene tamen hujus,
quod est dimanare ab alio, ut a ratione
a priori, scilicet a divina natura, et res
scitæ sint capaces habendi causam effi-
cientem immediate factivam earum, po-
terunt hoc modo tam scientia, quam crea-
turæ scitæ procedere ab alio tertio, ita ut
scientia procédât a natura divina, ut a
ratione a priori, et res scitæ procedant
ab eadem natura divina, ut a causa ef-
fectiva, et virtute immediate executrice.

Non itaque hoc refert. Quoniam ad
hanc objectionem salis patebit ex iis.
quæ in solutione ad quintum dicemus.

46 Nec etiam refert, si secundo contra
ralionem factam objicias , quod si ex si-
militudine creaturarum cum scientia Dei
colligitur, ipsam esse causam immediate
exequentem productionem earum» tunc
potius debebat ex hac similitudine inferri,
quod essentia divina, ut habet rationem
speciei inlelligibilis, Vel idem, sit potentia
immediate exequens pncdictam productio-
nem, quam scientia. Tum, quia creaturæ

« 4'
T.
M I
-

l'«

U

&

Obj/ctin
pnma.

t

h z

. r l

ivk'

h

Enodabi
tar
infra.

Seron-
di.

' ' I

non sont formaliter similes scientiæ, quæ per modum actus purissimi in Deo reperiuntur, si ipsa secundum suam præcisionem rationem sumatur ; sed solum si consideretur, ul identificata cum aliis, quasunt intra Deum : siquidem, ut supra dicebamus, nullus actus intellectus formaliter sumplus, repræsentat rem intellectam, nec habet similitudinem cum illa, vel e contra. Tum etiam : quia adhuc hoc dato, nihilominus creaturæ magis assimilantur ideis, aut essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis; quam scientiæ : ut in scientia creata collata cum idea rei, aut specie-intelligibili rei scilæ, cernere licet.

Conflrmaiar.

Confirmabis ex eo, quod si ratio facta aliquid probaret» convinceret etiam, celeritatem, el bonitatem divinam esse potentias immediate exeeuiivas bonitatis, et ducationis creatæ; siquidem istæ habent etiam convenientiam in forma cum bonitate, et aeternitate Dei : quæ ob sui infinitam eminentiam neque possunt causari a bonitate, et ducatione creata, nec ab aliqua alia causa : et non utcunque, se' ita ut hoc, quod est, non posse causari in ratione bonitatis, et aeternitatis, ab aliqua causa conveniat prædiciis attributis speciali aliquo modo præter illum, qui est communis omnibus attributis, ex eo, quod quodlibet eorum, ut, v. gr. aeternitas, est primum in suo genere, sive ordino : et ita est mensura, el exemplar similium perfectionum , quæ in creatis reperiuntur.

Ad objrrtio-Dem.

47 Respondetur enim, ad rationem potentiæ executiva» naturæ intellectualis, ut talis, et intellectuali modo operantis, non esse necessarium, quod inter effectum, et illam sit similitudo formalis, aut convenientia in aliqua rationo formaliter tali ; sed sufficit convenientia analoga, et in aliqua ratione formaliter reperta in creaturis, et saltim eminenti, ac virtuali modo inventa in prædicta potentia executiva. Et ita in Angelis intellectus, connotando voluntatem, est pptentia immediate executeva illorum, et nihilominus convenientia, quæ est inter intellectum, et effectus ab eo productos non est formalis ; sed sufficit, quod sil virtualis, et analoga. Et similiter ars in nobis est habitus intellectualis immediate operativus rei arlefactæ, et tamen convenientia, quæ est inter illam, ct rem artificialem non est in forma, quæ secundum esse formale sit in utroque :

sed in forma, seu raliono formali, quæ formaliter reperiatur inariefaclo, el virtualiter in ipsa arte. Cæterumjcnin hoc stare debet, ut potentia executiva intellectualis, el intellectuali modo operans, debeat assimilare formaliter effectum, non quidem sibi, sed ideis divinis : quia idea est, od quam prædictajpotentia executiva, el ars ei correspondons intendunt, et ad eam intendendo operantur, ul ipsam in effectu exprimant.

48 Quæ solutio innuitur a D. Thom. quæst. 5. de Verii. art. 1. ad 7. bis verbis : *Dicendum, quod in divinis attributis invenimus duplicem rationem causalitalis : unam per viam exemplari(alis, sicut dicimus, quod a priyio uno procedunt omnia una , et a primo ente omnia entia, et a primo bono omnia[bona, el hzc ratio causandi est communis omnibus attributis. Alia ratio rsl secundum ordinem ad objectum attributi, prout dicimus, quod potentia esl causa passibilium , ct scientia scitorum, el voluntas volitorum : el secundum hunc modum non oportet, quod causatum habeat similitudinem cans*. Non enim, quz per scientiam facta sunt , oportet esse scientiam, sed scita : el p^r hunc modum providentia Dei causa omnium ponitur.*

49 Ad confirmationem respondetur, quod ut optime docet D. Thom. in 1. dist. 38. quæst. I. art. 1. attributa Dei sunt in duplici differentia : alia, quæ dicunt respectum ad aliquid extrinsecum, scilicet ad creaturas, sive (ut melius loquimur) habent illas pro objecto. Alia vero , quæ in suo conceptu formait non dicunt prædictum respectum , sive non habent hoc speciali modo creaturas pro objecto. Inter quæ hoc versatur discrimen, quod attributa non dicentia ordinem prædictum ad creaturas, seu non habentia illas pro objecto, modo illo speciafi, nequeunt secundum hanc rationem esse potentiæ immediate executives similium proprietatum , quæ in illis reperiuntur : quia de ratione potentiæ immediato executiva creaturarum, est, quod dicat prædiclum ordinem ad illas, seu, quod habeat illas, modo explicato, pro objecto, ut in sequenti rationed magis explicabimus. Quare cum bonitas, et æternîtas Dei sub formalissimis rationibus considerata?, non sint de genere eorum attributorum, quæ formaliter] sumpta , dicunt respectum illum ad creaturas, seu (ut melius loquamur) habent illas pro objecto, modo illo insinuato ;

h: <X*

< 'J..

.. »-:-| K

♦

DE SCIENTIA DEI.

s f cernitur, in quo intellectus est prima proprietas conveniens illi, ut radicaliter intellectivo. Et propterea natura hominis explicat in eo, ut in principio, el virtute sua proxima, vim ad intelligendum, quam habet.

54 Quare, quia adhuc dato, quod duo ignes, ut radicaliter calefactivi convenient in forma respiciente aliquid extrinsecum (de quo infra dicemus) nihilominus hæc convenientia est in forma constituyente naturam, propterva satis est, quod unus ignis per suam virtutem immediate operativam sit causa immediata alterius, vel quod uterque causetur ab aliquo tertio igne : qui sit unus, el idem vel secundum numerum, vel secundum speciem. Quin vero res creata» conveniunt cum scientia practice Dei, tanquam cum primo attributo, et proprietate illius, ut radicaliter Operativi ad extra, ac proinde, ut radicaliter intellectivi, propterea ipsa habet rationem potentia» immediate excutivæ earundem creaturarum.

Ratio autem, propter quam scientia est primum attributum ex iis, quin conveniunt Deo considerato, ut radicaliter Operativo ad extra, ct per consequens, ut radicaliter intellectivo, est, quia inter attributa, quæ continent intellectuali modo creaturas, ac proinde correspondent divinæ naturæ, ut radicaliter eas continenti, obtinet præstantissimum locum, ut constet ex objecto universaliori, ot perfectiori, quod habet. Et ita debet intimius conjungi cum eadem divina essonta, ut est radicaliter operative ad extra.

Diximus: *Formam constituentem noturam, non respicere per se primo. aut quasiper se primo aliquid crlrinsccuin*, propter illa, qnæ in hoc dub. adjiciemus. Addidimus autem, quod respicere per so primo, aut quasi per se primo aliquid extrinsecum, aut habere illud pro objecto per se primo, aut quasi per se primo tali, requiritur ad rationem principii immediate effectivi, seu ad rationem potentiæ immediate executive?, ut hæc cohæreant cum ii\$, quæ in tract, do Vision© Dei disput. G. num. 22. el 23. diximus : per qua», ut ex ibidem dictis constat, non parum natura divinæ omnipotentia», seu potentia· immediato executiviū explicatur. Cæterum cum prædictum respectum ad creaturas petimus, non loquimur do respectu reali actuali, adhuc transcendentall, sed reali fundamentali.

A,l 53 Ad conlirmniionem patet ex dic-

tis, quomodo convenientia in forma cum primo attributo correspondent! Deo, ut radicaliter operativu ad extra, ac proinde intellectuali modo continenti proxime effectus creatos, sicut divina essentia illoa radicaliter, et eodem intellectuali modo illos præhabet, inferat talo attributum (connotando tamen voluntatem) esse ipsam potentiam immediate exeeutivam, non tamen convenientia in forma cum aliquo alio attributo.

Cæterum cum hoc stat, ut ex convenientia creaturarum in forma cum quovis alio attributo colligatur, illud,* juxta suam naturam, el lineam, esse aliquo modo immediate effectivum illarum. Et ita. qaia proprium est voluntatis, tam creatæ, quam inereatm applicare alias virtutes ad operandum , et si talis voluntas fuerit divina increata, et per consequens prima inter omnes voluntates, est proprium illius, quod ut habet rationem objecti cogniti, sit causa exemplaris aliarum voluntatum (quod idem cum proportionem de misericordia increata respectu miserieordiæ creatæ dicimus) propterea voluntas divina concurrit immediate per modum potentiæ, sive facultatis applicantis cmteras alias virtutes operativas Dei ad extra in ordine ad quoscunque effectus, el habet peculiariter rationem exemplaris respectu voluntatis creatæ : sicut et misericordia divina (et sic de aliis) habet rationem exemplaris respectu miserieordiæ creatæ.

Et similiter, quia proprium est artis induere per modum habitus, aut quasi habitus, seu (ut melius loquamur) permodmn virtutis intellectualis , et sub alia ratione formali una cum potentia immediate exequente rem artificialem, ideo ora divina immediate exequilnr productionem creaturarum : non quidem ut habitus, sed Unquam virtus intellectualis immediate afficiens scientiam, quæ se habet per modum potentiæ executive.

56 Et tandem, quia propriam est idearum influere immediate, et excutive, non quidem, ut quid se tenens ex parte principii radicatis, ac proinde nec per modum potentiæ executive· proprie, et in rigore talis, sed ut quid tenens se ex parte objecti, et ut objectum cognitum, inde est, ut divinæ ideæ hoc modo immediate influam in exeeutionem creaturarum ; non vero per modum potentiæ immediate exequemis, quæ proprio, et in rigore sit talis.

Vade

Unde major propositio rationis D. Thom. ioklligitur de convenientia duorum secundani aliquam formam, quæ vel constituat BMixrain, ac proinde non per se solummodo, sel per suam virtutem immediato operaUvam. tanquam per potentiam execution, exequatur rem illam, quto cum ipsa convefiientiam habet : vel si non constituerit naturam, ait tamen primum attribataoi, primaque proprietas, aut quasi proprietas tenens se ex parte formæ, consumentis naturam, seu ex parte ejus, ut est principium radicale. Ex eo, quod proprium est putentia» immediate executive, ut talis, quod teneat se ex parte principii radicatis, i quu oritur; non vero ex parte objecti unquam quid inlluens per modum objecti oojniti, ad quod intendens, artifex operatur : siquidem ultra id, quod hoc modo ex parte objecti influit, debet necessario admitti potentia exsequens, media qua liat M, quod in exemplari elucet.

57 Nec tandem refert, si iterum urgeas, quoi licet admittatur, scientiam Dei esse primum attributum, quod ei, ut continet creaturas,, competit, non tamen inde fiet esse potentiam exeeutivam illarum ; sed ad summum influere immediate effective eo modo, quo ars induit : quia utraque est virtus intellectualis habens se quasi per modum habitus : et ita neutra habet rationem potentiæ. Et propterea nulla ex illis corresponde potentiæ executivæ Angelica', ad instar cujus debemus concipere potentiam exeeutivam Dei, quæ est pure intellectualis; sed habitibus, et virtutibus intellectualibus in Angelis repertis.

Respondetur enim, quod sicut habitus sapernaturales ob sui eminentiam et habent aliquid de potentiis, et aliquid do habilibus , et ideo tribuunt posse simpliciter in ordine supernatural, et posse facilter, iu scientia Dei propter summam eminentiam habet aliquid de virtute intellectuali, prout virtus intellectualis distinguitur a potentia, et non tribuit (ut sic dicamus) psse proximum , el simpliciter tale, et habet aliquid de potentia tribuente prædictum posse simpliciter. Ex quibus primum illud convenit ei prout versatur circa Deum, et ut est speculativa : quia præsupponit ipsum inldligcre divinum prout habet vim proximam ad versandum circa Deum, et circa creaturas speculando illas. Et i leo solum habet determinare divinum inleUigcre per modum pur© virtutis intollectnalis, seu (ut sic loquamur) per modum

quasi habitus ad hoc, ut hoc determinato inudo; scilicet per causam, sive rationem a priori versetur circa Deum , tanqunrn circa subjectum, de quo demonstrat passiones, aut quasi passiones, necnon et circa creaturas. tanquam circa quid scibile per suas causas. i\t vero hoc posterius competii eidem sciontiæ, ut est practice, secundum quam rationem non supponit posse simpliciter in ordine ad productionem creaturarum, id est posse etiam proximum ; sed solum posse primum , et .radicale, ut in sequenti ratione explicabimus : el propler-ea non habet determinare posse primum per modum quasi habitus, sed tribuere illud : ac proinde secundum istam considerationem habet rationem potentiæ.

Duo fundamenta valde notanda ad deduccn* dam secundam rationem pro D. Thom* sententia.

58 Secunda, et principalis ratio pro assertionem desumitur ex D. Thom. in hoc art. Ut autem hæc melius capiatur, notandum est ex eodem S. Ductore, quod licet nihil ex iis, quæ in Deo reperiuntur, ratione suæ ominentiæ possit respicere aliquid extrinsecum, tanquam specificativum formale sui, potest tamen terminari ad illud, tanquam ad specilicativum virtualiter (ut sic dicamus) tale, id estf quod sit talis conditionis, ut si per impossibile Deus posset habere aliquod specilicativum extra se, tunc speciicaretur ab hoc potius extrinseco, quam ab alio. Unde licet misericordia divina nequeat habere pro specitativo formaliter tali aliquid extra Deum, bene tamen pro specificativo (ut sic loquamur) quod sit virtualiter tale. Et ita, si per impossibile posset specificari ab aliquo extra Deum, tunc haberet pro specificativo miseriam creatam , ut sublevandam. Et propterea prædicta miseria, el misericordia Dei sunt ita inter se connexae, ut nequeat misericordia sub conceptu proprio expresso, et formali cognosci, quin aliquo modo concipiatur ibidem miseria creata, ut sublevabilis , tanquam materia, circa quam potest divina misericordia exerceri.

Quod idem de aliis attributis necessario connexis cum creaturis, tanquam cum propria materia circa quarn^ dicendum est. Et ideo omnipotentia, seu potentia

Auim-
advenjiu
prior.

«

executiva Dei ad extra, potest, et debet habere pro specificativo extrinseco, non quidem formaliter, sed virtualiter tali, aliquid extrinsecum, scilicet creaturas, ut factibiles ab illa, quia istae sunt propria materia circa quam divina potentia debet versari : ac proinde nequit sub proprio, et expresso conceptu intelligi, eis non intellectis. Etsi per impossibile praedicta omnipotentia posset specificari ab aliquo extrinseco, tunc non haberet aliud extrinsecum specificativum, nisi omne creabile, ut executioni mandabile. Et propterea, tam in tractu de Visione Dei, quam in hoc dubio saepius dicemus, ad rationem omnipotentiae requiri, quod quasi per se primo respiciat, respecta non reali actuali adhuc transcendentali, sed respecta reali fundamentali, creaturas factibiles : quia ad hunc respectum eo modo, quo illas omnia respicit, tantum requiritur, quod habeat ipsas pro specificativo virtualiter tali.

Alu
inim.

59 Secundo notandum est, quod licet plura ex divinis attributis possint, et debeant habere specificativum extrinsecum virtualiter in sensu explicato tale ; attamen divina essentia, ut praetellecta a sua attributa, et proprietates, dicit ratione suae eminenti tantam perfectionem supra omnia alia divina, ut nequeant habere pro specificativo adhuc virtualiter tali, aliquid extrinsecum.

Ratio
an
in
ai
hercio-
nu.

Et ratio est. Quoniam in istis, quae solum virtualiter sunt specificabilia ab aliquo extrinseco, debet philosophari quod instat eorum, quae possunt habere pro specificativo formaliter tali aliquid extrinsecum. Quare cum in creaturis, quibus non repugnat habere specificativum formaliter tale, ita res se habeant, ut licet proprietates, et attributa substantiae creatae, et completio possint specificari ab aliquo extrinseco, seu ab aliquo existente extra praedictam substantiam, tanquam ab specificativo formaliter tali : non tamen ipsa quidditas, et essentia substantiae completa potest hoc modo specificari, vel ab aliquo extra illam existentem, vel ad aliud genus spectante, ut optime expendunt N. Complut. in lib. Physic. disput. 10. num. 23. Gt inde, ut in istis, quae solum virtualiter sunt specificabilia ab aliquo extrinseco, ut in divinis contingit, debeant etiam ita rationes formales divinae esse dispositae, ut licet attributa Dei possint specificari ab aliquo extrinseco, tanquam

a specificativo virtuali ; non tamen ipsa essentia, et natura Dei sub conceptu praeciso, et formali naturae considerata : ex eo, quod ostenditur substantia summo completa, summeque perfecta, et ratione suae summae perfectionis excedens omnes rationes attributales in Deo repertas.

60 Confirmatur, et explicatur haec ratio, simulque tacita quaedam solutio evolvitur. Quoniam licet habere aliquid extrinsecum pro specificativo virtuali, non dicat imperfectionem, dicit tamen non habere omnem excogitabilem perfectionem in ratione formalitatis absolutissimo : ergo quamvis habere praedictam specificativum possit convenire attributis divinis, non tamen primae, ac perfectissimae formalitatis Dei, scilicet suae naturae, sub conceptu talis considerato. Antecedens quoad priorem partem, non indiget probatione : et propterea attributa divina, ut molo dicabamus, quae sunt experta totius imperfectionis, possunt habere aliquid extrinsecum pro specificativo virtuali. Quoad secundam vero partem, etiam constat. Quoniam hoc, quod est formalitatem aliquam connexam cum aliquo extrinseco habere, illud pro specificativo virtuali, non est habere omnem excogitabilem perfectionem in ratione formalitatis absolutissima : siquidem magis absoluta esset, majoremque perfectionem sub hoc conceptu diceret, si esset absoluta, et libera ab omni specificativo extrinseco, sive formali, sive virtuali.

Consequentia vero proluatur. Nam cum linea natura divinae, et aliae lineae attributorum habentium connexionem cum creaturis, sint lineae formalitatum absolutarum ab specificativo extrinseco formaliter tali, et linea naturae propter suam majorem perfectionem debeat esse adhuc magis absoluta, quam linea horum attributorum, oportet, ut licet conveniat cum illis in hoc, quod sit absoluta ab specificativo extrinseco eo formaliter tali, nihilominus superet illas in ratione formalitatis absolutissimae in hoc, quod sit etiam absoluta ab specificativo non solum formali, sed etiam virtuali : siquidem habere esse ita absolutum addit summam perfectionem excogitabilem intra rationem, quasi genericam formalitatis absolutae : et ita debet formalitati atomae absolutae, et omnium perfectissimae, qualis est formalitas naturae divinae, convenire. Sicut licet tam essentia divina, quam attributa sint actus puri, prout actus purus excludit

excidit omnem admixtionem polentialita-
ἵχβχοο, quo ! non esse hoc modo actum
μπιη dicit imperfectionem ; nihilominus
.ph non esse ita actum purum, ut per-
mit a l hoc, ut sit suum eue existentàip
ikpe distinctione virtuaii, non dicit im-
perfectionem, licet esso hoc modo actum
■irinn dicat omnem excogitabilem perfec-
-ianem, et puritatem intra lineam quasi
•enericam actus puri, propterea hic modus
paritatis, et perfectionis intra hanc lineam
non potest convenire attributis, ut ex dictis
dispnLi.num. 29. et 3Ô. et rursus a num.
Ji.nsquû ad num. 44. constat; potest ta-
en, et debet competere divinæ naturæ.
propter majorem perfectionem quasi gene-
rictm, quam intra hanc lineam actus puri
iekl habere.

6l Nec refert, si objicias. Tum, quod
ulem rationo probaretur , essentiam di-
ram non esse necessario connexam cum
enaturis possibilibus , siquidem debet
eße formalitas absolutissima, et esset ab-
solutior, si ita esset absoluta , ut nec
eoanexioneni necessariam cum aliquo ex-
trinseco, scilicet cum creaturis possibilibus,
biberet.

Tum etiam divinam naturam, ut ta-
!«n, habere infallibilem et necessariam
connexionem cum creaturis; siquidem est
principium radicaliter saltim factivum ea-
ram, et si per impossibile non essent
creatur@ possibiles, optime sequeretur a
priori, Deum non habere naturam eo mo-
do. quo illam habet : ergo divina natura
habebit pro specifico extrinseco, sal-
tim virtuaii, creaturas : quia ad hoc ge-
ns speciicativi, liberi ab imperfectio-
nibus, et non petentis realem habitudinem
ijecificati ad specificativum , nihil aliud
prêter hanc connexionem videtur exigi.

Respondetur enim ad primam ex his
impugnationibus negando antecedens. Et
ii probationem dicendum est, quod sicut
d summam simplicitatem, et unitatem
Dei, eminentissimam tamen, et liberam
tb imperfectionibus limitationis, non per-
imet, quod ita sil unus, et simplicissimus ,
ut excludat distinctionem, et multiplica-
&nem virtuaalem, alioqui non æquivaleret
iribus spectantibus ad distinctas lineas,
tt per consequens non esset Deus : ita
hoc, ut natura divina sit absolutissi-
mi, non utcunque , sed cum summa
ttriuentia, ac proinde cum summa fce-
Gnditate, non requiritur, ut non babeat
conexionem necessariam cum creaturis

possibilibus , alioqui non esset summo
fœcunda ; sed quod habendo prædictam
connexionem soniatur eam cum modo
adeo eminenti, ut cum illis nec tan-
quam cum specificativo formaliter, nec
virtuaiiter tali comparetur.

G2 Ad secundam impugnationem patet ex
dictis, quod hoc, quod est formalitalem
aliquam divinam habere pro specifico
virtuaiiter tali aliquid extrinsecum, non
importat præcise, quod habeat connexio-
nem cum illo; sed quod connexio illius
extrinseci cum divina formalitate non sit
cum ea tanquam cum remoto, fontaliquo
principio, quod proinde eminentissime
modo inter omnes excogitabiles sit con-
nexum cum prædicto extrinseco : siquidem
modus iste connexionis exigit connexionem
per modum formalitatis absolutionis, quam
reliquo aliquæ formalilates divinæ, quæ
non sunt ita absolutu*, ut ab specifico
virtuaiiter tali absolvantur : et per conse-
quens postulat connexionem cum illo ex-
trinseco absolutam ab hoc, quod illud
habeat pro specifico virtuaiiter tali.

Ex quo etiam fit. quod prædicta con-
nexio inducens, quod formalitas divina
habent specificativum extrinsecum virtua-
iiter tale, exigat, quod connexio illius
extrinseci sit connexio cum divina for-
malitate. quæ sil talis conditionis, ut
possit correspondere in creaturis, his for-
maliLatibus, quæ habent pro specifico
formaliter tali aliquid creatum : et ita
etiam exiget, ut illa formalitas divina
nequeat sub expresso conceptu concipi
quoad aliquid proprium ipsius quatenus
talís, non concepto expresse illo exlrin-
scco. Constat autem divinam essentiam
non correspondere in creaturis forznalita-
tibus habentibus pro specifico forma-
liter tali aliquid extrinsecum, efposse a
nobis concipi sub conceptu divinæ naturæ
secundum aliquid proprium ipsius, ut talis,
quin concipiamus expresse eam esse con-
nexam cum creaturis. Et propterea pos-
set optime quasi describi divina natura
per hoc. quod sit suum eue, vel per
hoc, quod sit sua intellectio, nun habita
expressa mentione creaturarum : cum
tamen omnipotentia, v. g. aut miseri-
cordia non possit adhuc inàdæquate con-
cipi quoad ea, quæ sunt propria illius,
ut est misericordia, quin ibi expresse in-
volvuntur creaturæ

Enodatio
secutith.

¶r duabus fundamentis nuper jachs ratio
secunda pro b. Thorns sententia dedu-
citur.

Ratio
iKKtrfior
Mscrlio-

63 Ills ergo suppositis, ratio ex D. Thoma desumpta, potest ad hanc formam reduci. Nam *intelligent* Dei est ipsum *eue*, et quidditas illius : ergo Deus causal omnia per suum *intelligere*, Umquam jær principium pure radicale, non tanquam per principium proximum, seu potentiam immediate exeeutivam : ergo potentia immediato exeeutiva, per quam immediate concurrit, erit sua scientia, connotando voluntatem. Antecedens constat ex iis, qua» disput. 4. num. 43. diximus. Prima vero consequentia ex primo, et secundo notabili constat : quandoquidem poten- tia immediate exeeutiva est de genere eorum, quæ habent aliquid extrinsecum pro objecto virtualiter speciflcativo il- lorum, et essentia diVina, quippe per- fectissima in ratione substantia», et natu- ræ completu», nequit habere prodictum speciflcativum : et ita nequibit esse po- tentia immediate exeeutiva : ac proinde solum influet per modum primordialis, et radicatis principii : de cujus ratione non est habere pro objecto speciflcativo ali- quid extra se existens. Sicut neque in substantiis creatis, et completis est de rationo illarum respicere, unquam spe- ciflcativmn formaliter tale, aliquid extrin- secuni sive extra illam existens.

Secunda vero consequentia ex hac prio- ri videtur sequi. Quoniam hoc ipso, quod *intelligere* Dei præcise habeat esse primum, et radicale principium respectu productionis creaturarum, atque adeo ne- queat actu influere, quin superadlatur illi aliqua virtus proxima, et, immediate exe- eutiva, uportet, ut munus hoc tribuatur scientiæ divinæ connotando voluntatem , seu scientiæ approbationis. Quoniam at- tributum hoc est valde proportionatuiu ad hoc munus exequendum : ex eo, quod sicut *intelligere* essenziale, continet intel- lectualiter, et intelligibiiiter per modum primi, et fontalis principii omnes effectas creatos, ita scientia connotando volunta tem, continet intellectuali, et intelligi- bili modo eosdem elfectas per modum proprietatis , et virtutis ejus ’em intellec- tionis essentialis. Undo sicut calor, qui per modum proprietatis ignis contine-

non intellectuali modo calefactionem, que iu igno eodem modo (qtudnvis tanquam in principio radical», ct primo) continetur, est valde proportionate ad huc, ul di potentia immediate exeeutiva illius; ita etiam in pnesenti, proportionate servata, philosophari debet.

64 Confirmatur, et explicatur ex eodem Sancto Doctore. Quoniam huc ipso, quod *intelligirre* constitutivum Dei, intellectua- li, sive intelligibili modo, et præcise per modum principii radicalis contineat cllec- tus creatos, oportet, ut potentia imme- diate exeeutiva illorum sit aliquid habens se per modum proprietatis, et attributi Dei, et intellectuali, ac intelligibili modo eosdem immediate, et proxime continens : sed inter proprietates Dei, quæ intellectuali modo continent creaturas, sola scientia ap- probationis est magis proporlionata ad hoc munus præstandum : ergo ipsa, et nonalia ex divinis proprietatibus, seu attributis erit potentia Dei immediate exeeutiva ad extra. Consequentia videtur perspicua.

Major vero, quoad primam part, ex se constat : quandoquidem quidquid absolutum est in Deo, qualis est potentia immediate exeeutiva, vel debet se habere per modum constitutivi divinæ essentiae, vel per modum proprietatis, seu attributi: et ideo hoc ipso, quo 1 essentia Dei tantam sit radicaliter, non vero immediate exeeutiva creaturarum, oportet, ul potenria immediate execntivasil aliquod ex attributis. Quoad secundam vero pari. , nempe, quod intellectuali modo de- beat creaturas continere, etiam liquet. Quo- niam hoc petit proportio, quæ debet esse inter principium radicale operativum al extra, et ejus virtutem proximam, et imme- diate exeeutivam.

65 Minor veru inductione facta in vina- libus intellectualibus &d essentiam Dei «ob- secutis, quæ solæ possunt continere intel- lectuali modo creaturas, satis constabit. Etenim intelligentia, quæ est quasi habites primorum principiorum, solum terminator ad essentiam divinam secundum se, ut est quid per se notum ; non vero, ut ex ea pos- sunt deduci creatura?, qtxte se habent (utsic dicamus) ad instar conclusionum, ex essen- tia divina, tanquam ex principio deduebi- burn. Et ideo sicut ex vi illius non cogriios- cuntur creature, ita neque ex vi ipsius possunt intellectuali modo contineri, au; produci : ac proinde, nec attributum hoc habet dimanare ab essentia divina, ut radi- caliter continenti creaturas.

Sapientia

Ifrit
•λ 'ri

1

I

t

Sapientia vero non distinguitur adhuc rirtadlter a scientia Dei, ut ex dictis disp. I. num. 86. constat : et propterea in idem rtdil. quod scientia, vel quod sapientia sint fprieutes continentes intelligibiiiter prolia* effectus creatos. Prudentia vero non w&tur immediato circa factibilia, sed so- circa agibilia : ac proindo non erit prtrprisusDoi continens intelligibiliter im- swfalo creaturas, quæ ad factibilia, non wiüad agibilia spectant, ut ex dictis disput. Lnum. 87. constat. Et tandem scientia, flirs ita inter so comparantur, ut licet cuique sit proprietas Dei continens intel- ijibililer immediate factibilia, scilicet crea- uns, nihilominus scientia convenit prius Dw, quam ars, etiamsi Deus consideretur, :wio!uin, ut est radicaliter operativus ad sed etiam secundum se : ex eo, quod iis, quæ simul habent scientiam, et artem ni&ciendæ, oportet, ut cognitio, quæ fit per artem, subsequatur ad cognitionem sdeatillcam, per quam cognoscitur per nam causam tam res facienda, quam mo- is, quo facienda est : et propterea ars sub- riinmr scientiæ : non tamen e contra. lude licet utraque debeat influere, et exequi effectum, ex eo, quod intelligibi- Ser continet illum ; attamen scientia di- rai, quippe prior, influet, et exequetur per modum potentiæ immediate executivæ ; ars vero per modum virtutis, sw quasi habitus intellectualis, non kÜDtis a scientia rationem potentiæ imme- fiiiie executricis : sicut nec influxus imine- aiu5 habituum intellectualium in crputu- ō, v.gr. in Angelis, non tollit a potentia Gtcutiva ad extra eis conveniente, sci- fctet a suo intellectu, quod in ratione jôtentiæ executivæ, et proximæ influat mino immediate.

t M Confirmatur, et explicatur rursus raâme, quam insinuat Angelicus Doctor jods citatis, et infra qurest. 54. art. 15. quæ potest sub hac forma proponi. QiGfiiim hoc ipso, quod *intelligere* pri- sarffllô Dei, ac proinde etiam intellec- tu. iit constitutum naturæ divinæ, et Hooinm qnod est *intelligere* exequatur pe modum principii præcise radicalis fluctionem creaturarum , oportet, ut potenlii immediate exeeutiva illarum sit ifepa ex virtutibus intellectualibus affl- entibus intellectum, vel voluntas ipsa, H undem aliqua ex virtutibus affectivis i' voluntatem spectantibus : at neque vo- i'.üi, neque aliqua ex virtutibus ad illam

pertinentibus potest habere rationem po- tentiæ immediate exeeutiva- : ergo ratio prædictæ potenti@ conveniet alicui ex vir- tutibus intellectualibus, scilicet scientiæ, seu impientur, quæ est ipsamel scientia Dei absque aliqua distinctione virtuali. Major videtur certa. Quoniam natura pure in- tellectualis, qualis est natura divina, constituta per *intelligere* primordiale Dei, tantum potest habere duplex genus po- tentiarum, sive virtutum operationum, scilicet eas, quæ pertinent ad intellectum, et illas , quæ ad voluntatem spectant : et propterea omnis ejus operatio clauditur sub intellectione et volitione.

Minor autem etiam constat. Quoniam hoc, quoti est continere, per modum vir- tutis proximro totam latitudinem entis creati, indicat maximam , et supremam quandam perfectionem in virtute eam continente ; et propterea debet convenire alicui ex virtutibus, et attributis, ex ge- nere suo perfectioribus : ergo cum volun- tas, et ejus virtutes sint ex genero suo ignobiliores attributis , perlinentibus ad partem intellectivam, prout distinctam a parte affectiva naturæ intellectualis, fiet inde, ut neque voluntas , neque aliqua ex virtutibus affectivis possit habere ra- tionem potentiæ immediate executivæ pro- ductionis creaturarum.

Ex quo etiam consequentia satis patet. Quoniam scientia, seu sapientia inter attributa spectantia ad partem intelleétua- lein, ut distinctam ab affectiva, est attri- butum omnium nobilissimum, ut num. 54. dicebamus : et propterea habet objectum universalius , sive amplius , quam illa. Untie si cui ex virtutibus intellectualibus debet ratio potentiæ immediate executivæ, supremam illam perfectionem jam dictam importans, convenire, oportet, ut hæc sit scientia, seu (quod idem est) sapientia, quæ est altissima rerum cognitio attribu- teis. ct per ultissimas earum causas pro- cedit.

g VI.

Enodatio primi argumenti pro prima sententia adducti.

67 Ad primum ex duplici illo testi- monio D.Thom. desumptum respondetur, S. Ductorem in priori ex illis solum voluisse, quod ejusdem effectus scientia

Ad primo ni quoad primam teslittO- uiuai.

71

3 1

iæ.

i.

1

; * x

η;

&

4

»...;

K.

; *

git causa, ut dirigens, et voluntas, ut imperans, ac tandem potentia, ut exequens, et quod hæc in creaturis distinguantur secundum rein : in Dvo vero omnia ista sint unum, id eat, omnia ista simul sumpta constituent unum, et idem attributum, scilicet omnipotentiam, quæ importat scientiam in recto, et voluntatem in obliquo, seu fquod in idem redit) scientiam practicam Dei, ut habet efficacitatem respectu rerum scitarum.

Et propterea S. Doctor post verba relata in hoc testimonio, statim addit : *Sed /urc omnia in beo unum sunt*, id est, constituunt unum, et idem attributum. Unde multoties apud Doctores principium integram alicujus operationis solet connumerari cum iis, ex quibus coalescit, et diversus modus influendi, tam ipsi, quam iis, ex quibus consurgit tribui, non obstante, quod ea, ex quibus coalescit, si simul, et sub una, ac eadem collectione sumantur, sint unum, et idem, seu sint prædictum principium ? et propterea do principio integro intellectionis, coalescente ex intellectu, et ex specie intelligibili, solet dici, quod intellectus influit in intellectionem per modum potentiae, et Reminæ parturientis , et species per modum seminis virilis fœcundantis : et conjunctum illud coalescens ex intellectu, ac specie, per modum principii integri, et omnino completi quod quidem peculiari jure potest dici, quod nominat rationem principii absolute, et simpliciter talis respectu intellectionis.

G8 Diximus omnia hæc simul sumpta constituero unum et idem attributum, ut per hoc denotaremus, quod sicut materia distinguitur a forma substantiali et rursus forma a materia, et nihilominus materia, et forma inter se unilæ, et simul sumptæ, constituunt unum, et idem ens naturale, quod non distinguitur ab eadem materia, forma , et unione in recto, et sub eadem collectione, ac simul acceptis, quamvis distinguatur a quolibet ex istis sigillarim sumpto, ut ex mente D. Thom. ostendunt N. Complut, in lib. Physic, disp. 6.* num. 58. et 61. ita scientia in recto, et voluntas in obliquo , si simul, et sub eadem collectione sumuntur, constituunt unum, et idem attributum omnipotenti», quod cum scientia practica absque virtuali distinctione identificatur ; cum tamen scientia ipsa

sigillatim sumpta , distinguatur virtualiter a voluntate, et voluntas ad eadem scientia.

69 Et deinde ad secundum testimonium dicendum est Angelicum Doctorem in solutione illa ad quartum duplici via prædicto argumento occurrisse. Primo quidem (in qua continentur verba in hoc testimonio relata) quod scientia Dei, ut dirigens, et voluntas, ut imperans, ac tandem potentia, ut exequens id, ad quod illa dirigit, et hæc imperat, non distinguuntur secundum rem, quamvis distinguantur secundum rationem, id est, secundum rationem ratiocinatam, sive virtualiter. Et juxta hunc dicendi modum, scientia, formaliter loquendo, præcise sistit in cognitione, et directione in ordine ad productionem effectus : non tamen ratione sui, adhuc connotando voluntatem, illum exequatur.

Secunda vero, quod scientia, vel voluntas divina , ut habet efficacitatem ad productionem creatura volitæ, est formalissime loquendo, ipsa Dei potentia. Et ideo Sanctus Doctor post verba in hoc testimonio adducta, statim addidit : *Vel dicendum, quod ipsa scientia, vel voluntas divina , secundum quod esi principium effectivum, habet rationem potenti**.

Ex his autem duabus viis hanc posteriorem, relicta priori, nos seligimus : quia, ut bene notavit Alvarez loco citato, per hanc ultimam, ultimo loco traditam, correxit Sanctus Doctor quodammodo priorem; quippe quæ non ita cum principiis suæ doctrinæ cohærebat : quandoquidem, ut constat ex iis, quæ infra quæst. 54. art. 5. docet, in naiura pure intellectuali, qualis est divina, non potest dari potentia, quæ non pertineat ad pariem intellectivam : atque adeo, quæ non sit intellectus, vel virtus aliqua illius , vel tandem voluntas. Et licet D. Thom. in hac secunda solutione non determinaverit, an scientia connotando voluntatem, an vero voluntas ipsa connotando scientiam (unam enim sine alia certum est nihil posse exequi) habeant rationem potentiae; nihilominus nos determinate alserimus, scientiam, connotando voluntatem, esse formaliter ipsam Dei potentiam, ita ut inter utramque nulla sit distinctio virtualis : quii hanc esse Sancti Ductoris mentem, salis ex aliis locis a nobis relatis constat. Nec vitio ut id obiter dicamus) imputari debet D. Thomæ, quod solutionem quan-

dam,

iim, sute doclrinæ non ita consonam, indiderit : quia id apud omnes Docloru est satis usitatum , quoties duplici rj, eaque inter so opposita, argumento occurritur, ut in præsentì contingit.

70 Addendum tamen pro majori hu- « jts secundi testimonii explicatione, pro- W'ihis esse D. Thomani in illo non tûle, quod scientia, ct voluntas tdmul wmpætæ ; illa quidem in recto , et hæc ia obliquo, distinguantur secundum ra- liqem, id est secundum rationem ratio- dulam, sive virtualiter, a potentia exe- caliva. sed secundum rationem, hoc est, sttundum rationem ratiocinantem , sive exputo nostri modi concipiendi, et sig- nSciridi; ex eo, quod scientia, et vo- hrUs modo dicto sumptæ , seu scientia jHCtica Dei ratione suæ eminentiæ exc- ■p-tiir intra suam lineam omnia illa mu- 3£1. Nam secundum quod involvit vp- kaUlem , imperat, seu applicat : et •xmlum quod modo sibi proprio altin- rem faciendam, et modum faciendi, lingit; ac tandem secundum quod impe- ril per imperium proprie dictum , quod esi actus intellectus, et scientiæ, habet excqui id , ad quod ipsamet **dirigit**, et Toianlas latius de imperio loquendo) im- perat; seu (quod in idem quoad præsens redii) applicat. Et ita potentia exequitur ii, nl quod ipsa ratione voluntatis in e» conspectu importate applicuit, et in dme ad quod ipsamet ratione muneris iingemii, dirigit.

71 Unde secunda solutio, quam S. Doct. IUtîm tradit (ut sic objectio quædam n tttiU, quæ hic fieri poterat, maneat so- isti) non differt a prima in hoc, quod C jala priorem , potentia distinguitur vir- taliter a scientia, et voluntate, secus vero pu posteriorem ; sed in hoc, quod juxta friorem tribuitur scientiæ, et voluntati : iïi quidem in redo , utpote primo loco psite; huic vero in obliquo, et minus piacipaliter, utpote secundo loco adduc- te, ratio potentiæ executivæ : quia utra- pe in recto , et ex æquo non poterat sam, et idem attributum constituere, ut ex se constat. Tn secunda vero non con- citur determinate scientiæ, id est, scien- ie connotanti voluntatem, vel e contra vjluntali connotanti scientiam, ratio po- lest.æ executivæ ; sed uni, vel alteri, non imiendo cuinam præ alia hoc competat. Noa quidem quia D. Thom. non sentiat, dentum in recto, et voluntatem in obli-

quo habere rationem potentiæ executivæ; sed quia ad solutionem illius quarti ar- gumenti , quod solvero volebat , id non desiderabatur. Nam in argumento præ- dicto tantum sibi objecit S. Doctor : *Quod scientia Dei, ct voluntas sunt causa rerum, causa autem, el principium idem sunt : ergo non oportet in Deo assignare potentiam, sed solum scientiam, ct volun- talem.* Constat autem, quod ad solutio- nem hujus argumenti satis erat respon- dere : quod potentia, seu omnipotentia in Deo, idem est ac scientia, vel volun- tas modo dicto, id est, vel scientia con- notando voluntatem, vel voluntas conno- tando scientiam. Et ideo ex hoc, quod scientia,/ el voluntas sint causa rerum , non tollitur , sed potius ponitur , quod debeat dari in Deo potentia.

Solutio aliorum argumentorum prima sententiæ.

72 Ad secundum negandum est ante- cedens intellectum dc scientia praclica , de qua in praesenti loquimur. Et ad pro- bationem dicendum est, scientiam præ- ticam Dei ratione suæ eminentiæ præ- stare duplex illud munus, ex parte solius modi significandi distinctum, scilicet di- rigendi, et exequendi opus, in ordine ad quod dirigit : et ita solum ex parte modi significandi, et concipiendi; non vero ex parte rei concepte, sive virtualiter dis- tinguitur a potentia éxecutiva, quæ sub hoc præciso conceptu, et ut modo dicto distinguitur a scientia practica secundum prius illud munus, tantum dicit eandem scientiam, ut exeeutivam %per suum im- perium, illius effectus, in ordine ad quem dirigit.

Ex quo ad primam confirmationem satis patet. Quoniam objectum primarium scien- tiæ practicæ Dei, et omnipotentia?, seu potentiæ executivæ, est unum, et idem, scilicet ipsa Deitas, ut est ratio faciendi creaturas quamvis prædictum objectum non denominetur factum, nec sit factibile ; sed solum objectum secundarium, scili- cet creaturo?. Nam sicut ad hoc, ut di- vina bonitas sit objectum primarium vo- luntatis Dei , et amoris charitatis , quo diligit creaturas racionales , et producit illas in ordine ad finem supernaturalem. non est necesse , ut divina bonitas sit

Ad
secun-
dum
princi-
pale.

Ail
primara
rou Orma-
Iloneui.

i */4 'i- rr
...

u* ■
f .IK' .

IV' :
i/4

facta. ant *factibilis*» set! satis est, earn diligi , ut objectum primum quod , et ut rationem diligendi prædictas creaturas, et hro solummodo dominantur, et sunt factibiles, ita ad hoc, ut essentia Dei, quatenus est ratio faciendi creaturas, sit objectum primum divinæ omnipotentiae. non requiritur, ut ipsa sit factibilis, sed quod per scientiam practicam. ut habet rationem potentiae executivæ, inelligatur, tanquam objectum primum illius, et ut ratio faciendi creaturas : ac proinde, quod creature solummodo dominantur, et sint factæ, ¶ factibiles.

Ad
MCJf.*.
dual.

Per quod etiam ad secundam confirmationem constat. Quoniam, tam scientia practica, quam potentia executiva versantur modo dicto circa Deum, et creaturas. Et ideo sicut voluntas amando divinam bonitatem transit, modo sibi proprio, et jam insinuato, ad productionem creaturarum : ita etiam scientia attingendo divinam essentiam , ut est ratio producendi creaturas, transit, seu extenditur ad excoquendas, et producendas creaturas in eadem essentia scitas.

Ad
krtiuui.

73 Ad tertium respondetur, actualement excutionem, prout dicit temporalem productionem creaturarum, non esse actum correspondentem potentiae executivæ Dei. ita ut sit ipsum actuale *producere* ex parte Dei se tenens, ut optimo notavit Angelicus Doctor, 1. part, quæst. 25. art. J. ad 2. et 3. sed tantum esse passivam productionem earundem creaturarum : ac proinde computari inter effectus divinæ omnipotentiae consistentis in ipso purissimo actu sciendi, prout solum virtualiter est transiens, et formaliter, atque ab æterno est immanens in Deo, et juxta præscriptum divinæ voluntatis habet ratione suæ eminentke inferre productionem passivam, et temporalem creaturarum, quamvis ipso sit ab æterno.

Cæterum cum hoc stat, ut actualis, et activa productio creaturarum (non quidem adæquate sumpta, sed secundum actualitatem, quam dicit ex parte Dei, scilicet actualitati-m divinæ scieniiæ requisiti ad hoc, ul quantum est ex parte actualitatis, nihil desit, quominus sit in actu secundo causans) semper, et necessario conveniat Deo, licet non semper ob sui eminentiam, sed juxta præscriptum divinæ voluntatis, connotet productionem passivam, el temporalem earundem creaturarum : et propterea non denominetur

absolute, et simpliciter actualis productio ipsarum. Hinc autem non sequitur, prædictam actualitatem productionis active, secundum id, quod in Deo ponit, et xcirc divinum distingui virtualiter ; sed quod idemet rcird habet diversa connotata inadæquata, et quod ut præcise est *scire* creaturarum secundum suam quidditatem, connotai solum easdem creaturas, ut possibles, ul vero est *scire* præcise illarum, ul existentium in aliqua differentia temporis, connotai eas. ut futuras in tempore, ei existentes in æternitate : ul autem est actualis productio activa ipsarum, habet connotare passivam earum productionem in tempore, ita ut licet tota actualilas illius productionis activa., prout se tenet ex parte Dei, sit ab æterno, non tamen denominetur actualis productio earum, nisi in tempore : quia hæc denominatio requirit prædicam connotationem temporalem eannu : ac tandem ut dicit actualitatem requisitam ex parte sua ad hoc, ut ah æterno eas causaret, si ita divina voluntas id disponderet, dicit eandem divinam 'scientiam connotando actualitatem divinæ voluntatis. Per quod etiam ad confirmationem satis patet.

74 Ad quartum respondetur, antecedens posse salis probabiliter concedi in via D. Thom. ut optimo notarunt N. Complut, in. lib. de Anima disp. 7. num. 28. sed neganda est consequentia. Ei ad probationem concedendum est antecedens, si intelligatur de iis, quæ in creaturis realiter distinguuntur, ita ut ex se habeant pertinere ad distinctam lineam ; secus vero si ad eandem lineam spectaverint, et ratione imperfectionis creaturarum, el modi pertinendi limitate ad illam lineam distinguantur realiter : et propterea licet volitio, et voluntas in creaturis realiter distinguantur ; non tamen in Deo sunt virtualiter diversæ : quia utraque perlinent ad eandem lineam. Unde quia ratio scientiæ, et potentiae executricis pertinet ad eanlem lineam scientiæ practicæ, ut ostensum est, nequit ex eo, quod hæc duo in creaturis distinguantur realiter, colligi, quod translata ad Deum debeant virtualiter differre, sed solum, quod in eadem simplicissima formalitate scientiæ practicæ sil utrumque munus dirigendi, et exequendi.

Secundo respondetur, probabilius esse in via S. Doctoris, quod potentia executiva correspondens nobis, quatenus rationalibus, non

Aii

TRACT. HI. DISP. V. DUB. HI.

distinguat^{ur} realiter ab intellectu, et ut fuso explicant N. Complut. ; m. citata num. 20. et sequentibus., Et ad pdmionvm respondetur cum eisdem Com- •sl. [olentiam illam residentem in mem- esterais» defectu cujus mulloties non jessunt moveri per imperium intellectus, ta esse potentiam excculivam activam, privam reldenlem membra facile mo- aT al» intellectu , et voluntate : sicut rasi in brutis prædicta potentia non ut immediatam principium exeeulivum, a activum motus, sed passivum : quia xncibium immediato activum eorum est Hftsos aliquis cognoscitivus internus, ut l^ûtasia, vel imaginatio , connotando Usea appetitum sensitivum.

Î5 Ad quintum negandum est ante- r>len\$. Et ad primam probationem res- raleiur, S. Doctorein solum loqui do nâooe primordiali, et radicali agendi ad utra Nam hæc tantum est divina na- Hn ; non vero aliquod ejus attributum. Al secundam vero probationem conce- dam est antecedens, intellectum de fzinclione reali inter essentiam creatam, H ejus potentiam executivam, Nam hæc pvenil ex imperfectione, el limitatione ffêitararum. ûnde hæc distinctio non est ^senda in Deo ; bene tamen distinctio Ètualis inter suam essentiam, et omni- paentiam. Quoniam hæc potius provenit « summi perfeclione divinæ essentiæ Kjra omnes alias formalilates divinas , ;t explicatum est. Et hoc modo (ut id diter dicamus ' intelligendum est id, quod X. Complut, docent in lib. Physic, disp. Kl num. 28. ut ipsimet, nobis consu- ltibus responderunt. Et ita sumunt redsn identilicationem omnimodam, prout «ffonitur identification! admittenti ali- pI distinctionis ex natura rei, sive fenni.U secluso intellectu ; non vero ut 3;oniur identification! admittenti dis- dactionem virlualem ; quia ad rem, de ça ibi agebatur, id salis erat. Quare û?nndum est id, quod ibidem additur, &l&t, posse operari ad extra absque ad- itione alicujus formalilatis virtualiter dis- tnute, esse perfectiorem operandi modum. Sun eo ipso ejus essentia non esset ita :*rfeela. ut secundum se esset incapax, liboe, ul haberet pro specificativo virtuali- srtifi aliquid extrinsecum, ulex dictis, i wm. 58. usque ad 64. constat.

A4 uhinum probationem concedenda est aijor, el neganda minor, si intelligatur

de *optran*, quod est idem formalissime, ac *scire practice*. Nam *scire* istud dis- tinguitur virtualiter ab wu, st*u existentia, per quam divina essentia existil; secus vero si intelligatur do operer», secundum quod dicit *intelligere* essenziale, el cons- titutivum Dei. Nam prædictum *este*, et *operari* identilicanlur absque distinctione virtual! inter se : et propterea licet in De.o vis ad intelligendum, et existendum nequeant virtualiter distingui, bene tamen vis radicalis ad producendum creaturas, et vis proxima illas exequens.

7fi Ad primam continuationem respon- detur, quod si loquamur do ratione agendi ad extra, et radicali, Deus agit, quia est infinitus in ratione entis : quandoquidem agit per suum *intelligere* essenziale, et constitutivum, quod non distinguitur vir- tualiter a ratione entis per essentiam, ut disp. 4. num. ûi. et deinceps explicui- mus. Si vero loquamur de ratione agendi proxima, tunc agit ad extra, quatenus est infinitus in* ratione scientis practice, ita tamen, ut per modum transcendentis imbi- batur in hoc attributo, et juxta modum illius lota ratio entis per essentiam. Nam scientia ista sciuntur practice omnia fac- libilia, et raiionc suæ eminentiæ habet im- perium efficax, ratione cujus ad extra exe- cution! mandantur.

Ratio autem, ob quam hic diversus infi- nitatis modus desideratur ad agendum ad extra per modum principii radicalis, vel pro- ximi , est : quia acere per modum prin- cipii radicalis, est agere independenter ab alio, non solum tanquam a causa, sed etiam tanquam a ratione a priori, et fontali : hic autem est nobilior operandi modus, qui solum potest convenire divina) naturæ, ct ita exprimit majorem infinitatem, et meliorem modum eam habendi, quam age- re per modum principii proximi : atque adeo dependentor ab alio, ul a prima, et fontali ratione a priori, ut in omni- potentia, seu scientia practice contingit. Qua» etsi non pendeat ab alio, ut a causa, et ideo possit esse infinita in ratione scientiæ, et imbibero juxta modum suum to- tam rationem entis, non tanquam ejus rationem diifercntialem, sel per modum transcendentis; attamen pendet, aut qua- si pendet ab alio, ut a prima, ct fontali ra- tione a priori, et radice ipsius, scilicet .ab essentia divina; et ita quantum est ex vi sua lineæ, et secundum id, quod a se habet, non dicit infinitatem ita perfectam,

A4
pribuiu
cuotinaa-
h HICUI.

Ad
ire jiv
thru
ewfinza-
liOO rM.

sicut principium radicale, et fontale agen-
di a l extra.

77 Ad secundam confirmationem di-
cendum est, Deum non esse omnipoten-
tem, eo quod sciat omnia : nec scire
illa, quia est omnipotens, si ly rytrfo
utrobique reddat rationem a priori for-
maliter talem, et virtualiter distinctam :
secus tamen si tantum indicet rationem a
priori mquivalenter talem, juxta ea, quæ in
præedentibns diximus, seu si tantum di-
cat distincta munera ejusdem attributi, ha-
bentia ex parte nostri modi concipiendi, et
significandi aliquem quasi ordinem. Unde
ex parte nostri modi concipiendi prius con-
cipitur a nobis Deus, ut sciens speculative,
quam practice, et rursus prius, ut sciens
practice secundum munus dirigendi, quam
secundum munus exequendi : ita tamen, ut
facta collatione inter Deum ut scientem, et
ut habentem vim ad exequendum, tunc
hæc prioritas non sit adhuc ex parte nostri
modi concipiendi, prioritas *in quo*, sed so-
lum *a quo*, quoties intellectus noster, non
solum cognoscit, Deum scire creaturas, sed
etiam modum, quo illas scit. Quia Deus in
se ipso, ut omnipotente, seu in sua scien-
tia, ut habente vim ad exequendum creatu-
ras, habet scientiam illarum : et ita si cog-
noscitur a nobis modus, quo cognoscit
creaturas, debet concipi sua omnipotentia,
ct vis exequendi. Sicut ipsemel, ut per in-
tellectionem essentialem, seu constitutivam
sui in ew Dei, intelligit creaturas, potest
considerari, ut percipiens illas in sua essen-
tia, ul in principio primordiali, et radicali
earum ; atque adeo ut iotelligens eas in suo
intelligere constitutivo ipsius : tuneque
solum ex parte nostri modi concipiendi, est
prioritas inter hæc munera, et hæc priori-
tas adhuc ex parte ejusdem modi conci-
piendi, non est *in quo*, sed *a quo*, si mo-
dus, quo Deus habet, secundum hanc
considerationem, notitiam creaturarum,
concipiatur.

Ex quo al probationem antecedenti? sa-
tis constat, quomodo ad hoc, ul Deus
sciendo se, et suam potentiam, sciat crea-
turas possibles, non est necesse. ut scientia
sui, et sua omnipotentia distinguantur vir-
tualiter. Sicut ad hoc, ut mtelligendo suam
essentiam per *intelligere* constitutivum il-
lius, intelligat creaturis, non requiritur, ut
prædictum *intelligere*, ei sua essentia, ut est
id, in quo illas percipit, distinguantur vir-
tualiter; sed sufficit distinctio ex parte nos-
tri modi concipiendi, et significandi, seu

tanta eminentia, ut æquivaleat pluribus ad
eandem lineam pertinentibus, ut ex dictis
disp. 4. num. 75. constat.

Ad illud autem, quod ibidem additur,
scilicet, quod sicut sola divina essentia
unitur cum intellectu Dei in ratione spe-
ciei intelligibilis i ita in sola ipsa possunt
creatura cognosci, dicendam est, quod li-
cet sola essentia habeat rationem speciei
intelligibilis ; attamen repræsentat omnia
divina, non minus, quam si se ipsis uni-
rentur in ratione speciei intelligibilis : et
ideo semel repræsentata per illam divina
scientia practica, seu omnipotentia, po-
terunt, modo alibi tacto, et tangendo,
in ipsa cognita, sive scita, cognosci, et sci-
ri creaturas

78 Ad ultimam confirmationem, conce-
dendum est antecedens cum D. Thom. et
nostris Complutensibus loco citato, sed ne-
ganda est consequentia. Et ratio disparita-
lis constat ex dictis. Quia intellectus Ange-
licus hoc ipso, quod non sit de essentia
Angeli, sed proprietas ejus, potest habere
id, quod ad rationem potentiæ executivæ
creatæ, inter alia desideratur, scilicet res-
picere aliquid extrinsecum, tanquam id,
quod aliquo modo illam specificat : at in-
tellectus Dei hoc ipso, quod sit de essentia
illius, nequit respicere aliquid extrinsecum.
na ut habeat illud pro specificativo vir-
tualiter tali : quod tamen ad rationem po-
lentiæ executricis divinæ requiritur, ut ex-
plicatum est.

Quare hinc non sequitur, ut confirmatio
hæc intendit, quod intellectus Angelicus sit
perfectior >n suo ordine, quam divinus in
suo, ut ex dictis disp. 3. num. 43. patet.
Nam, quoi intellectus Angelicus sit poten-
tia immediate executrix, non vero essentia
Angeli, aut aliquid ad illam intrinsece, et
essentialiter pertinens, non oritur ex perfec-
tione, quatenus tali, sed ex imperfectione
ejus colhti cum essentia, scilicet ex eo, quod
est quid specificabile ab aliquo extrinseco,
quod tamen non convenit essenliæ : et
propterea hinc non sequitur, intellectum
Angelicum esse perfectiorem in suo ordine,
quam divinum in suo.

Potestque hoc explicari exemplo loco ci-
tato adducto misericordiæ, v. g. divinæ :
quæ licet non afferat ex se propriam exis-
tentiam, ut tomo 2. in tractatu de Trinita-
te diccrnus ; sed existât per existentiam
divin@ essenliæ : et misericordia creata
propriam existentiam ex se habeat : nihilo-
minus non ideo misericordia creata est per-
fectior

factor in suo ordine, quam divina in suo :
qoamtf s habere propriam oxislenlia in dicat
aHquid perfectionis. Nam hoc non convo-
cii misericordiæ creaUe ex perfectione qua-
tam tali, sed ut involuta cum imperfectio-
ne, ut disp. -i. hujus tract, num. 7. ct
deinceps explicuimus.

79 Nec refert, si contra ea, quæ in
rthifono omnium fere argumentorum
ttutrarie senteDt iæ diximus, 'objicias, quod
scientia practica non distinguitur virtua-
liter a scientia speculativa : ergo si illa
est potentia immediate exeeutiva creatu-
rarum, etiam ista : quod tamen dici ne-
quit : quandoquidem scientia speculativa
non transit ad exequendum opus.

Respondetur enim concedendo antece-
&3S , et similiter consequentiam, si lo-
qaunur de scientia speculativa Dei ex
parte rei conceptæ, et secundum id, quod
alæqnate intra propriam lineam, quæ est
eodem cum linea scientiæ practica?, im-
portat : non tamen si fiat sermo do ea
« parte nostri modi concipiendi, et si-
gnificandi, et quatenus præcise concipitur
a nobis, ut exercet munus inadæquatum
speculandi, et aquivalet tantum scientiæ
jure speculative. Et ad probationem di-
cendum est, quod licet scientia, quro
iwtum est speculativa, non transeat ad
opis ; attamen illa, quæ formaliter emi-
nenter simul est speculativa, et practi-
ea. habet transire ad opus , ad minus
rigendo, et saltim si fuerit summe emi-
b c d s. transit ad opus, immediate illud
eiequendo.

50 Explicantur magis hæc exemplo in-
teñlectus Angelici, qui, ut optime docent N.
Complut, in lib. de Anima disp. 19j. num
?.. non distinguitur virtualiter, seu e:
fine rei conceptæ in ratione practici, et
s-cculativi, sed idemmet intellectus habet
-irumque munus speculandi, et practi-
Cttdi ; imo et munus potentiæ immediate
ctecutivre, ut colligitur ex iis , quæ i idem
Pitres in prælictis libris disp. 7. num.
10. docent : ct propterea ex parte rei con-
cepta, non habet distincta connotata adæ-
quila, sed inadæquata, et insufficientia
il refundendam in eo aliquo modo dis-
tinctionem victualem, qualia sunt, quod
respectu aliquorum actuum connotet vo-
hniateni, et respectu aliorum illam non
connotet.

Cæterum cum hoc stat, quod secundum
prælict a munera distinguatur ex parte
nostri modi concipiendi, et significandi;

Satinant. Curs. trioloej., lo di. /.

quatenus unico conceptu concipimus ipsum,
ut speculativum, nihil ex parte nostra
concipiendo de eodem , ut practico, vel
immediate executive effectuum externorum :
et quod prout præcise concipitur, ut ha-
bens munus speculandi, et a?quivalens
facultatibus præcise speculativis non con-
cipiatur quantum est ex parte nostri con-
ceptus, ut practicus, vel immediate exe-
cutivus, nisi secundum quod inlelligitur,
ul habens alia munera , et ut (équiva-
lons viribus practicis, et immediate exe-
cutricibus. Et ita si præciso haberet
ex parte rei conceptæ id, quod tunc
secundum hoc munus expresse concipi-
tur, seu id, quod quantum est ex parte
nostri modi concipiendi, tunc de eo con-
cipitur, non esset practicus, nec imme-
diate exeeutivus effectuum externorum
qui ab Angelo fiunt : ac proinde hæc est,
falsa : *Intellectus secundum illud, tjuod pré-
cise exprimit ex vi conceptus, <juo concipi-
tur, ut speculativus, seu secundum id, quod
habet quantum esi cx parte illius conceptus
nostri, quo eum concipimus, ul speculati-
vum, habet esse praclicum* : quia licet re
ipsa ex parte rei conceptæ, ac sine vir-
tuali distinctione, sit practicus, non ta-
men ex vi illius muneris expressi, sed
alterius impliciti, quod ex parte rei con-
ceptæ habet : ita ergo in præsenti, pro-
portione servata, philosophandum est.

ARTICULUS IX

Ilrttm Dem habeat scientiam non enthiH

1 Ad nonam si<jproceditnr. Videtur, good Dais non
habeat scientiam, m>i entium. Scientia enim Dei non c>t
iisii verorum : sed verum, cl ens convertuntur : ergo scien-
tia Dei non est non entium.

2 Pretoria, scientia requirit similitudinem inter scien-
tem ct sd lum : sed ea, quæ non sunt, non possunt habere
aliquam similitudinem ad Deum, qui est ipsum esse :■
cn?o ea, qu.v non sunt, non possunt sciri a Deo.

3 Pr.rtcrej, scientia Dei est causa scitorum ab ipso :
sed non est causa non entium, quia non ms non hibeC
cansatn : ergo Deus non habet scientiam de r.on entibus.

Sed (Sontra est, quod didi Apostolus ad Roman, i. *Qui
rocal ea, yui r nou tnnt, tQitçunm en, qwr nnt.*

Respondeo dicendum, quod Deus scit omnia qtiivuri-
que sunt quocunque modo. Nihil autem probibet ea, qu.r
non sunt simpliciter, aliquo modo esse. Simpliciter <nim
snnl, quæ artu sunt. Ea vero, qua* non sunt actu, sont in
|K>trniia vel ipsius Dei, vel creature : sive in potentia
activa, sive in passiva : sive in putentia opinandi, vel ima-
ginandi : vel quocmiquc modo significandi, Qu.ccunqnc
igitur possunt per creaturam licri, vd cogitari, vel dici,
ct etiam qu.rrunque ipse facere potest, omnia cognwit
Deus, etiamsi actu non sint. Et pro tanto dici potest, quod
habet etiam non entium scientia». Snl honim, qua* xtu
non sunt, esi attendenda quiedam diversitas. Quxium enim
licet lmn sint nunc inactu, tamen vrl fuerunt, vel erunt :
ct omuia ista dicitur Deus scire scientia visionis. Quia
cum inlelligere Dei, quod est ejus esse» æternitale mrn>u
retur, quæ sine snccrssione existais totum linnpus com-
pnshemlit) prxsens intuitus Dei fertur in totum twupu», et

in wMiiu. 'flui > qeoeftnqne fcdiporc. i.i jcvto >ihi pnr^Hialjtar.

QffaMan iero sunt, qxr seni in potentia Dei, wl cm-larr, q«.> ham nee snnt, nee min!, nqtre formel Et rrsptfti horuro oon dicitur babrre settshatu lisicais, Wi! siioplrirs iolciligerdir. Quod ideo dicitar, qua ea. quandentor apud ibxs. hibrut esse drtmrtvm ntra tHealirii.

Ad pntnum rrco di.-nxdem, qaod scruadw. qncd *ant iu potentia, sir babeut veritatem c.j. qw m n sunt acin. reram eil enim ea esse in potenth t et ··< *chntmr a Deo.

Ad ssxundnm diemduin, o·»l curu Deus sii ipsum csm·. m tantum «numqQùdque est, m quantam rarlieqat do Dei rifliihtcdioe t sirat eawnqcc/dque in tamam r*t raKdata, i» qua.ntui3 pirdcquit caterea. Sic et ea, qua· <vnl in potentia, etiamsi nuu sunt io actu, c<spu?yantar a Deo.

Ad tertius: rfienvlum. q«vt Dei serentia e*tot m re-ran» \o!tuitale adjuncta Code eoa oportet, quod qstini»-quiè xiiDcas, sint, vd faerint. vd futura mol soil *olam ra. qiraj vsli esse.vd perraiTtîl esse. El itennn. Non <·! in soeotia Dri, at illa ont, sed quod esse pos>iirf.

Conclusio esi affirmativa.

Circa hunc articulum sol·! inquiri, an entia rationis ah ftilelfeetri divino cognoscantur, et liant * sed quia qnæslionem liane oplfme distulit, el explicat noster Didacus a Jesn in sim Logica disputai. 3. quæst. 3. nec aliquid ffiua praeter ea, quæ ibidem dicuntur, occurrit dicendum ; ideo a discussione hujus quaestionis *in præsenli* abstinemus. commendantes, ut quæ ibidem dicuntur, accurate videantur.

ARTTCCLÛS X

Uirvn tez<

I Ad deciEium sic pnstMilur. Vtdrtsr. ·;πχl Dr.»> tx>a rojjnosrat nidi. Didi enim Phitanpbs* m 3. ile \· nχ quod folenectai, qoi ocn est ia [*Menti3. tjcñ eesRd^rit priKiliooexo :scd uraloca eo p/hitk» boni, o· d:at Aw-RUSiino». igitur cani intellecta* Dd *»t m potentia, mM «roper in letnfui ei dkti< patet· 'Meter, qood Deas non cognoscat arata.

S Pra-terri, omni* srteptu nrf est a«sa saü. vel oiaiatar ob co : sol scientia Dr» noft r>t eaxi mb. ntr tasMlar \ mlo : rrp» scientia Dei noa est railaro».

3 Pr.ftrtrx, oiane, quoi arfwxitnr, eqgfrocrar prr suam sicjiitudinenj, per suam apparitas Qnidqaid *ratera cognoscit Decs, cognoscit <r >uara c**mthHi, ut dictis patet. Diritut «tera essentia «eque «I rinriE-tnilo mati, neque et hijl-jej <pponitur Dh m* cnim <*· «-iM· nihif est contrariais. n< dadl Antr^r. b?. ite Ctvjat Det : ergo Deus nun cagnosrit mata.

I Pncterca, quod cognoscitur non ρτ %* ipsTm. <ed prr aiivd. r&perfecte rognoscitr : >ed sralaa: non rognas, rilar a Dm per se ipsam : -jù· sic oporteret. qnM malam esset m Deo. Oportet enim cognitum e«e in cognoscente. Si creo cognoscitor per Blind, srilicet per bonum, imperfecte cognoscetur ab ipso. Qw-d r«i impossibile : qnia natta cognitio Dei est imperfecta : erro scientia Dei non esi uubvrum.

Sed contra est, quvd dicitur Proverb. 15. *htftmz tf pffdilio* Γ·τ«η Deo.

Bopondeo dicendum, qeo4 quiconque perire:»† ejjtcM-cit aJiquûl. npnrtet, «juod cognoscit ombra. qar po«8Dt illi accidere. Suat autem quidam boira. mnDa* xciatere poteM, nt per orata ^irrupantur. Code lien\$ con pefectc cognosceret bona, nisi citaro coruomre! mala. Sic autem e*t rotrnosabrte nnamqaodtrae. *cmn»Jnm »ja* d «*! : unde rum Hoc sit esse mali, quod e*t privatio boni, per hoc ipsom, quod Deu* cognoscit b m, cngnwit ctram insta, SiClil per leccm rognoiuntur tetebr l d· licit Diou'S î- cap. «le «lit. oom. quod Deus per *cjuHip*trci tenebrarum aecipil mmu d ra, non aliunde vidi »· troebn<. jitm a lumie.

Ad primum ergo dioendmn, qsod irtbum Philo^opH est *ic inUrliigendum, qvod iBtetlcctas». qui xm <·>< in j^iirn ha. n^ñ comoscit printieoera per prh^flouem in ip*n exisicniem. Kt hoc congruit curb eu. quod ^opra dnrrat, quixl punctuni, cl umne indi'i'ibile |«er j.nvjh<jneui dni-

n>ufj «iqnûicirur. »«o·l amtiactr »α qttira Mntr Mtnp.icr'. p: iodhisihile udn <ant a-lα in ifltrllwl* QOMio; led IB jM}îmtj lantern. Nam si M« in intethrta «*1το, ηi»η per priwtonrra ct^nosrrrrntr. Et 'ir c-jin· *c3ntur sitrplirri a subrfa.itii> srpmtb Dms ii-itur non «*(ifim>cil maluu p»c pr.sai vuein m rtHn,-tem. sed per bonum oppositum.

Ad *«tndam drfcfdiiB. qao<l *rirnlü Dei ftift c*t cae-sa mail. *ed e«t causa b»»ai, per q»Jvd cognuixitar «Uan.

A1 tertios: dicendam, quod liert cralutu uon <ppoiralar ciscnhc dniur, qui· eon ot corruptibilis *f+t* uraha; appositae Muco iffcebhus Dei, otw· per oscuUao: suu coxameit : et cos cognoscens, nuh opposita co^oouit

Ad quartam dieenden, quod coguosccre aliqoM per jlicd. UntiUd ol imperfecta' nognillooi*, «i illad en cbçnd/CiAile per \$e \$ed rnafeia doq cat per r w n c abite : *qnra de* ralicne nwli e>l, quod >ll' privatio boei. Et \$k ik c dilaiañ, neque agnosci potrst, nui pertmBsm.

Prima cvnchuio est affirmativa.

Secunda conclusio : Deus cognoscit mala per bona.

DISPUTATIO VI

Z/e Dei roUala cum malis.

Quia D. Thom. de duobus in hoc arc. agit, primo de *an est* divinæ scientist» col-latæ cum malis, id est. an illa cognoscat? secundo vero, quonam modo ad illa terminetur. propterea utrumque in hac disput. conjungemus. J,'Γ*1

DEBIUM I.

.In Deus cognoscat mala?

Decisio hujus dubii brevis, et facilis est , quamvis non desint rationes dubitandi, quæ suadere videntur, non esse in Deo scientiam malorum.

Rationes dubitandi.

1 Prima dubitandi ratio desumitur ex sacra Scriptura. Nam Ilabacuch. 1. de Deo dicitur : *Jfundi sunt oculi tui. ad ini-guilnlrnt respicere non pôlerû.* Et Jere-mia* 19. dicitur de aliquibus peccatis, quod non ascenderunt in cor Dei.

Ei confirmatur ex Origen, qui Psalm, 33. houil. 3. e' i. in Genesi, et a l Roman. 3. super illud : *Schnus quoniam diligentibus Drum, etc.* ait, quod secundum Scriplune consueiudinem, Deus non dicitur scire mala, sed bona.

2 Secunla. Quoniam objectum divini intellectus eat bonum, non quidem qua- lecunque,

leciniquo. id (Mt, secundato æstitnalioncm uutani, sud vero bonum, licet non sub aliéné boni, sed Veri : ergo non potest ferri in mala, quæ tantum secundum elimationem sunt bona. Patet conse- dentia : quia nulla putentia potest ferri ura suum objectum adæquatum.

5 II.

Veritas Catholica.

J Dicendum tamen est, Deum cognos- cere mala sive culpa?, sive pœnæ. Uæc est de fide : et eam probat D. Thom. in portenti ex illo Proverb. 15. *Infernus, ct /ffililio curam Domino*, et 2. contra Gent, ei illo Psal. 68. *Delicta mea a te, non swt abscondita*, et Job II. dicitur : *Jpsc (wit hominum vanitatem, ct videns iniqui- titan nonne considerat*9 Cnde assertionem hanc communiter tuentur omnes Patres eTheologi.

4 Probatur primo ratione D. Thom. oi 1. cont. Gent. cap. 71. quam ipse his verbis adducit : *Verum est bonum intellec- tus : cx hoc enim aliquis intellectus dicitur hnw, quod verum cognoscit : verum an- te n non solum est bonum esse bonum, sed diam malum esse ' nudum : sicut cnim :eruni est esse, quod esi ; ita verum est i-on esse, quod non est bonum igitur in- tdkclus, etiam iu cognitioitc mali consistit : sed cum divinus intellectus sil perfectus bo- nitete , non polesl illi dèesse aliqua inlel- fàuûlium perfectionum : adest igitur illi adorum cognitio.*

- 5 Confirmatur ratione ejusdem S. Doct. ibidem, quum ipse ad hanc formam re- ducit : *Nam malorum cognitio nunquam titiiferatur, secundum id, quod per se scien- ti** <<*i ; id est, secundum iudicium, quod 'ibdur de malis, sed per accidens, secun- dum quod per considerationem malorum interdum aliquis inclinatur ad malum : A\$c autem non rsl in Deo : quia immd- hHltx esi : nihil igitur prohibet, quin Deus mola cognoscat.* Quæ ratio etiam convincit intentum quoad malapoænæ ; quandoquidem licet sit vituperabile ea luere propter pro- prias culpas : non tamèn secundum quod [er se scientiæ est respectu illorum, alio- <pil ratio supremi iudicis, et gubernatoris, cui necessario debent esse nota mala per- r.æ, ut peccatores puniat, esset quid vi- tuperabile.

6 Secundo probatur ratione ejusdem

Sancti Doctoris in hoc articulo, quam ipse sub hac forma proponit : *Dicendum, quod quicunque perfecte cognoscit aliquid, opor- /<7 , quod cognoscat o/nnia. , qu\$ possunt dii accidere. Sunt nutem quxdam botia, quibus accidere potest Ul per mala corrum- pantur. Unde Deus non perfecte cognos- ceret bona, nisi etiam cognosceret mala.*

£ IU.

Occurriluj rationibus dubitandi initio adductis.

7 Ad primam respondetur, quod illa el similia testimonia , quæ negant Deum cognoscere peccata, debent intelligi de cognitione per scientiam approbationis, et complacentia). Ita D. Greg. it. Moral, cap. 7. et lib. 23. cap. I. et lib. 28. cap. 3. D. August, quæst. 152. in Exod. et lib. 83. quæstionum, qupest. Gt), et 65.

Adde, quod etiam dicitur nescire pec- cata, quia dissimulat illa, ut exponit Am- bras. lib. 5. de Fide cap. 8. ad Theophyl. Lucæ 13. sicut etiam dicitur, ea nescire, vel secundum operationem, quia non po- test esse causa illorum, ita Epiphantias lib. de næresibus, vel quia non cognos- cit ea per propriam ideam, sed per bo- num creatum, cui opponuntur , ut ex- ponit D. Thom. in præsentî. Per quod etiam ad confirmationem satis patet.

Ad secundam respondetur, quod ut scientia non feratur extra suum objectum formale adæquatum, quod sit vere bo- num ; satis est/ quod cognoscat mala per bonum : siquidem oppositorum eadem est scientia.

DUBIUM II.

.•In betis necessario cognoscat mala per bona creata?

Dubin in hoc recto online ad præcedens frubsèquitùr : quandoquidem semel ex- plicata quæstione *an est?* divinæ scion- tiæ respectu malorum, statim pulsat ani- mum inquirere de modo, quo ad illa terminatur.

fau'la**
mcntaru.

Ad pri-
mam.

* w

A4 'C-
eundum.

DE SCIENTIA DEL

I-

Explicatio liluli.

Aninwf-
îcrw
prior.

§ Pro tituli inleUigentia notandum est, aliud esse, malum non posse cognosci non cognito bono, cui opponitur; aliud vero non posse cognosci, nisi per talo bonum. Sicut aliud est relationem non posse cognosci non cognito suo termino ; aliud vero necessario cognosci per illum. Nam in relationo primum est verum, secundum vero falsum : quia ad illud prius satis est indissolubilis, et inpræscindibilis nexus unius cum alio saltim respectu intellectus, qui ad illa terminandus est : ad secundum vero desideratur non qualiscunque nexus, sed talis, ut unum sit ratio, propter quam aliud cognoscitur, illa ut unum ab alio reddatur cognoscibile.

9 Unde titulus hujus dubii non inquirat, an malum cognoscatur, aut possit cognosci a Deo. non cognito bono, cui opponitur? sed, an per illud attingatur a divina scientia, ita ut hoc modo, et non alio possit ad illud terminari? Nam certum est, Deum non posse cognoscere mala, quin cognoscat bona opposita. Cujus optimam rationem tradidit D. Thom. qnollib. 2. art. 11. Quia Deus unamquamque rem cognoscit secundum id, quod habet, et non utcunque, sed perfecte illam attingendo : sed malum dicit ordinem ad bonum, ex eo. quod est privatio boni, vel ei contrarie oppositum : ergo nequibit perfecte cognosci, quin cognoscatur bonum, cui est contrarium. Sicut eliam multa bona creata nequeunt cognosci a Deo, non cognititis malis; ex eo, quod fuerunt producti in remedium malorum, ut medicinae, et adventus Christi Domini; vel ex eo, quoi in illis involvuntur aliqua mala, ut ordo universi, in quo includitur mors, et corruptio mullorum : imo nullum bonum creatum potest a Deo perfecte cognosci, non cognito malo opposito : quandoquidem tale bonum est destructivum mali, cui opponitur, et ita nequit perfecte attingi. ignorato tali malo.

Alla
animatl-
tenia.

10 Secundo notandum est, non esse sensum tituli hujus dubii, an Deus cognoscat mala per bona creata, quibus opponuntur, tanquam per speciem intelligibilem. vel tantjuam per objectum per se primo cognitum ab illo : quia certum est ex supradiciis, solam essentiam di-

vinam habere rationem speciei intelligibilis respectu cujuscunque cognitionis intellectus Dei. Sicut etiam est omnino certum, solam prædictam essentiam esse objectum per se primo cognitum a Deo, in quo tanquam in objecto prius viso cætera intelligit. Quare sensus tituli tantum erit, an Deus cognoscat necessario mala per bona creata, tanquam per aliquid contentum in sua essentia, tanquam objectum secundarium in primario : ita quidem, ut licet (alia bona creata cognoscantur ex vi essentia* divinæ prius cognitæ; siut tamen rationes cognoscendi : non quidem cx parte Dei, sed ex parte objecti cogniti respectu malorum : ac proinde ita cum illis conferantur, ut si per impossibile Dena non cognosceret prædicta bona creata, sed solum se ipsum, tunc ignoraret talia mala, nec posset ejus scientia ad illa terminari.

11 Diximus, *Non quidem cx parle Dei, sed cx parte objecti cogniti respectu malorum* : quia certum est, prædicta bona non esse rationem, quare Deus active terminetur a l mala cognoscendo illa, ut ex dictis art. 8.constat. El ita solum inquirimus, an debeant esse passivæ terminationes eorundem malorum, ita ut nec passive materialiter possint terminare divinam scientiam , nisi ratione bonorum , quibus opponuntur ; quamvis formalissima ratio terminandi, ct ipsa activa Dei terminatio semper sit divina essentia; ut ex dictis disput. 3. dub. L constat.

§ II.

Opinio negans.

12 Partem negantem tuentur Zumel in hoc art. conclusione 3. referens pro ea Bonaventuram, et Marsilitun. Quam etiam tuentur alii, quos suppresso nomino referi Durandus in l.'disL 3û. quæst. 1. num. 13. Probatur primo cx divo Dionysio 7. de divinis nominibus, ubi ait : quod Deus cognoscit mala, sicut lumen, si esset cognoscitivum, cognosceret tenebras : ergo Deus cognoscit illa : non quidem per bonitates creatas, quibus opponuntur, sed per suam essentiam, sive bonitatem. Patet consequentia. Quia lumen, si esset cognoscitivum , non cognosceret tenebras per aliud, quam per se ipsum.

13 Secundo. Quoniam in Deo reperiuntur omnes peculiare rationes boni, cum quibus

Sr>:
lilik

®*

'**.' J

qnibus mala habent oppositionem : ergo-
illis prout in ipso Deo sunt, habontquo
io eo *tfsc* divinum, poterunt omnia mala
câlin in partxulari sciri, licet ipsa bona
cauli, ul sunt in se ipsis non attingantur.
Patet consequentia. Nam cum in Deo re-
gnantur perfectiori modo, poterunt melius
Leero in cognitionem malorum , quam
ipsa bona creata, prout sunt in se ipsis.

Confirmatur primo. Quia alias Deus ac-
ciperet cognitionem , et scientiam, quam
bitet, ab aliquo oxtrinseco, et non habe-
ret illam ex se : quandoquidem acciperet
cojoitionein mali a bono creato.

Confirmatur secundo. Quia nullum est
peculiare malum , quod secundum suam
propriam, el atomam rationem non habeat
oppositionem cum bono divino : ergo per
illud poterunt cognosci. Antecedens liquet.
Quoniam quodlibet peculiare malum discor-
dii ab arte, et regula divina, quæ est bonum
divini intellectus. Conseq. autem probatur.
Qoia commune est cuilibet artifici, ut per
suam scientiam, et artem attingat omnes
defectus, qui sunt contra propriam artem :
et ita Rhetoricus per suam artem percipit
defectus exornatæ locutionis.

i i Tertio. Quoniam malum culpæ, pœ-
næ, et natura: multoties consistunt forma-
liter in aliquo positivo ; ergo possunt sal-
tim tunc sciri a Deo per se ipsa, etiam si
per impossibile daremus non sciri ab illo
bona creata, quibus opponuntur. Antece-
dens probatur. Nam malum peccati com-
missionis consistit formaliter in positiva
tendentia ad objectum dissonum legi, vel
rationi, ut quamplurimi ex Thomistis in
materia de peccatis docent; et malum pœ-
mil solet etiam, quatenus tale, esse quid po-
sitivum, ut in igne inferni constat; et tan-
dem malum naturæ sæpissime dicit aliquid
positivum, ut patet in errore respectu in-
tellectus, et in calore respecta aquæ; quan-
doquidem calor ex se, et secandum suam
intrinsicam entitatem est dissonus aquæ,
et cam illo sic sumpto, male se habet,
eliam si ibidem esset absque expulsionem fri-
gilitatis; ct similiter error est eodem modo
dissonus intellectui. Consequentia autem
probatur. Quoniam id, quod est ex se posi-
tivum habens veram entitatem, ac proinde
actualitatem , potest ex se fundare ve-
ram intelligibilitatem passivam, saltim ma-
terialem, ratione cujus possit immediate,
id est, non mediante aliquo alio creato, at-
tingi, et sciri a Deo; quandoquidem non
ob aliud bonum creatam illam fandat abs-

quo eo, quod debeat attingi per malum po-
sitivant oi oppositum nisi quia habet ex se
veram entitatem, et actualitatem.

15 Quarto. Quia saltim malum culpa* le-
thalis opponitur Deo : ergo saltim prædic-
tum malum poterit cognosci a Deo per
suam bonitatem, linquam per rationem
cognoscendi, absque eo, quod cognoscatur
per bonilitem creatam, cui opponitur. Con-
sequentia videtur perspicua. Quia non alia
ratione poterat bonitas creata esse (modo
in explicatione tituli insinuato) ratio co-
gnoscendi præ lictum malum, nisi quia ei
opponitur malum culpæ; ergo si opponitur
Deo, et sum bonitati, poterit hæc esse ratio
cognoscendi illud, absque eo, quod per lo-
cum intrinsecum desideretur cognitio bo-
nitatis crcatæ per modum rationis objecti-
vie cognoscendi illud. Antecedens autem
probatur. Tum, quia malum culpæ letlialis
est aversio a Deo, ut ultimo fine, et quan-
tum e^t ex se destruit Deum. Tum etiam,
quia habet oppositionem cum lege æterna
Dei; et ideo difiinitur per hoc. quod sit,
*dictum, facium, vel concupitum contra
legem Dei*, Tum denique, quia D. Thom.
infra quæst. 48. art. G. assignans discrimen
inter malum culpæ, et pœnæ, inquit, quod
illud immediate opponitur bono divino,
istud vero bono creato.

Confirmatur. Quoniam Deus per se, et
ratione sui est iudex peccatorum : ergo per
se, et ratione sui sciet illa. Palet conse-
quentia. Quoniam scientia iudicis debet
proportionari rationi iudicis : ergo si Deus
per se, et ratione sui est iudex peccatorum,
etiam per se, et ratione sui habebit scien-
tiam illorum, et non ratione bonorum tan-
tum creatorum, quibus opponuntur.

!G Ultimo. Quoniam malum in commu-
ni opponitur directe bono divino : ergo
saltim prædictam malum poleritsciria Deo
præcise per suam increalam bonitatem.
Consequentia patet ex dictis. /Vntecedons
autem probatur. Tum ex D. Thoma de Ve-
nt. quæst. 2. art. 15. et in 1. dist. 3G.
quæst. X art. 2. ubi docet, quod maluni,
secundum communem rationem mali, op-
ponitur Deo. Tum etiam : quoniam ma-
lum, secundum communem rationem mali,
dicit omne malum : ergo opponetur ei, qui
est omne bonum, scilicet Deo, prout est
ipsa bonitax divina per essentiam.

Quarto

Confie-
uiiur.

ii-
'I

L a

Ultimo.

... >
Γ...iΓ'

'4 r

j

...L

•f
t

DE SCIENTIA DEI.

§ HI.

Er menU lA Thum nodus dubii dissolvitur.*

.Usertio.

17 Dicendum tamen est, Deum non scire, nec scire posso mala, nisi per bona creata, quibus opponuntur. Assertio hæc intelligenda est juxta ea. quæ in explicatione tituli diximus : estque valde consona Scriptunc. Nam Psal. 13. dicitur : *Dominus prospexit super filios hominum , ul videat si est intelligent t aut requirens Deum, omnes declinaverunt simul.* Quæ verba sic explicant August, et Glos. 1merlin. *Ut videret declinantes a bono, respexit requirentes Deum : quia non cognoscit mala nisi per bona.* El similiter Job 1. et 2. asseritur Silanam astitisse quodam die coram Deo inter filios Dei. Cujus rationem (ut refert Gonzal. in præsent) reddit Gregor. 2. Moral, his verbis : *Ideo Satan dicitur stetisse coram Dea, quia laus in luce tenebras vid*f. et per bona opera aliorum, ridt improbitatem Satan*.* Cnde asseritur, quod fuit visus inter filios Dei, quia per illorum probitatem ejus malitiam calluit. Et ideo assertionem hanc tuetur D. Thom. in hoc art. et 1. cont. Gent. cap. 71. quodlib. 11. art. 2. et alibi sæpe, et communiter Theologi, inter quos etiam referendi sunt Bonavent. in 1. di«t. 36. quæst. 2. et Marsil. quæst. 38. art. L quos non ita bene Zumel pro sua sententia adduxit.

ilalw 35-
sertiû-
ni*.

18 Ratio autem fundamentalis hujus assertionis desumitur ex D. Thom. locis citatis, et infra quæst. 17. art. L ad 3. Quæ potest ad haoc formam reduci. Quoniam nullum malum opponitur formaliter. et immediate Deo, et bono divino : ergo nullum potest cognosci ab illo, nisi modo in explicatione tituli insinuato, per bonum creatum, cui formaliter. et immediate opponitur. Antecedens probatur a D. Thom. tum quæst. 17. art. 1. in solutione ad 3. nuper citatis : ubi sic inquit : *Quia contraria, et opposita* privative 7iala sunt fieri circa idem, ideo Deo prout in se consideratur , non est aliquid contrarium, neque ralionē su* bonitatis, neque ratione suæ veritatis : quia in intellectu ejus non potest esse falsitas aliquo. Sed in apprehensione nostra habet aliquid contrarium. Lam ver* opinioni d ipso contrarialur falsa opinio. Et sir idola mendacia t dicuntur Opposita veritati divin*, in quantum falsa opinio de idolis contra-*

riatur ver opinioni de bonitate Dei* Tum etiam in 1. dist. U quæst. 1. art. L ad i. ex eo. quod nihil opponitur illi bono, a quo nihil potest auferri, nihitque illius potest destrui. Quare cum nihil a Deo, ct bonitate ejus possit auferri, nibilque illius possit destrui, consequens est, ut nihil ei possit opponi.

Consequentia vero probatur, et explicatur discursu aliquantulum fuso , quia res, de qua agitur, id exposcit. Nam si malum sumatur præcise privative, seu quatenus præcise importat solam privationem boni oppositi, tunc sicut hæc ex se nihil est, ita ex se non potest fundare inldligibiliutan passivam, etiam materiale, se1 necessario debet fundare illam ratione alterius; ac proinde ratione sui oppositi) cum quo per se, el ab intrinseco dicit tantam connexionem, ut ipsa nihil sit aliud, quam privatio illius, nec aliquid aliud immediate, et formaliter requiratur, nisi cognitio sui oppositi ad hoc, ut ipsa attingatur. Si autem malum in ratione mali sit aliquid positivum, ut de peccato commissionis docet opinio valde probabilis plurium Thomistarum, tunc licet pnedicta mala quatenus entia, secundum quam rationem sunt bona, possint per se ipsa, id est, non mediante bono creato, sciri, non tamen quatenus talia entia, id est, quatenus deficientia, et mala sunt : quia nequit sciri malum, verbi gratia, culpa- ut tale, nisi sciatur, ut discordans a regula divina : non potest autem sciri, ut discordans, nisi prius sciatur. in quo consistat concordia ad illam : seu (quod idem est) bonum concordans cum illa. Et hoc ipsum cum proportionē de quovis alio malo dicimus : quia nihil est formaliter malum, nisi ut est discordans ab aliqua regula, arte, vel idea ; vel ut est dissonum alicui naturæ. Et ita nequit sciri secundum hanc rationem, nisi prius cognoscatur, quid sit concordans cum tali arte, aut illi naturæ consonum. Et propterea Grammaticus, el quilibet alius artifex non cognoscit incongruitatem, r-t defectum, etiam positivum contra suam artem, nisi mediante notitia congruitatis, ei conconliæ ad illam.

§ IV.

Fit ubciam argumentis prim senlenti*.*

I'J A<1 primum respondetur primo , Di- A4 ri-
vum BCa

rem Dionysium in verbis ibidem relatis
wn loqui do cognitione malorum, do
quibus in pr.csenti iit sermo, sel de cogni-
tione bonorum creatorum, quæ in com-
i iraiiono a l divinam bonitatem dicantur
non entia, et mala : ut patet ox illo Isaiu?
xp. 4u. *Omnes gentes , quasi non sint :
nc suai coram illo,* EI ox Mattii. 7. St
<ryo coi. *cum silis mali, nostis bona data
filiis vestris, quanto magis Paler ves-
ûr, qui in cadis est, dabit bona pftenli-
ha* In quibus verbis justii colluti cum
divina bonitate, nuncupantur mali. Sicut
etiam in eodem sensu verificatur dictum
illud : .Venio *bonus, nisi solus Deus*, id est,
nemo bonus, si conferatur cum divina
bonitate.

Secundo respondetur, non esse men-
tem Dionysii constituere omnimodam si-
militudinem inter lumen in eo eventu,
et Deum, sed aliquam, quatenus Deus
etiam cognoscit aliquo modo per suam
essentiam omnia mala : quia per illam
cognoscit bona creata, et eis mediantibus,
ut aliquo se tenente ex pane passiva-
terminationis malorum, et modo supra
insinuato, cognoscit eadem mala. Et ita
sua bonitas est ratio ralicalis attingendi
ilia, necnon et ratio formalissima, a qua
ejus scientia speciificatur.

■ŷ Ad secundum concessio antecedenti,
neganda est conseq. Quia bonitatibus
creatis prout sunt in Deo, et sunt ipse
Deus, nihil potest esse oppositum, ut
dictum est. Unde ex hoc, quod perfec-
tiones creatæ sint nobiliori modo in Deo,
quam in se ipsis, non infertur eas, ut
sunt in Deo, posse esse proximas ra-
tiones, ex parte objecti sciti so tenentes,
11 hoc, ut mala sciantur : quandoquidem
ilh major perfectio potius tollit ab eis,
quod mala opponantur ipsis, secundum
quod sunt in Deo , ac proinde per illas
præcise sumptas sciantur.

Ad primam confirmationem patet ex
dictis in explicatione tituli, quomodo bona
creata non sint rationes activa» termina-
tionis divinæ scientiæ ad mala, sed solum
pusivæ, el qua ratione fontalis, et rudicalis
ratio ipsa cognoscendi est divina essentia,
ut explicatum est.

Ad secundam confirmationem patet ex
dictis pro assertionem.

A4 tertimn patet etiam ex iis, quæ asse-
ruimus. Unde bonum creatum non ideo po-
te*t a D»o præcise ratione suæ essentiae
Kiri, quia est quid positivum : sed quia est

positivum tale, scilicet habens rationem
boni, non vero habens rationem delicien-
tia», ot dissonantia? a regula, vel arte.

2l A4 quartum negandum est antecedens.

Et ad primam probationem dicendum est,
malum culpæ avertere a Deo, et opponi
ipsi ut tini, ot personæ offense, vel ut ob-
jecto, non autem ut formæ : et ita solum est
inter utrumque oppositio (ut sic dicamus)
objectiva, non vero formalis. Nam secandum
hanc oppositionem non opponitur, nisi gra-
tia?, vel habitibus, etc. quibus contra-
riatur, aut quibus privat. Unde sicut ad
cognoscendam perfecte cæcitatem, oportet
cognoscere visum, ut formam, qua privat,
et objectum visibile, ul id, quo. tanquam
objecto percepto privat; ita ad attingendum
perfecte malum culpæ, quo pacto debet
Deus illud attingere, oportet, ut sciat, tum
formam, cui opponitur; tum etiam perso-
nam, cui irrogatur offensa, et finem, a quo
per peccatum avertitur, qui quidem nullus
est alius præter ipsum Deum : quemque ut
finem, et ut objectum ac personam offensam,
non vero ut formam, et habitum immedia-
te oppositum habet ipsa culpa lethaljs in af-
fectu peccantis destruere.

Ad secundam vero probationem, dicen-
dum est, culpam lethalem non habere cum
lege existente in Deo oppositionem imme-
diate, sed mediante bono creato, cui predict
ia culpa opponitur, sive illud sit actus oppo-
situs, et simul gratia, ac charitas, etc. ut
in peccatis omissionis contingit ; sive non
sit prædictus actus oppositus, sed ipsa gra-
tia, et chantas, cum quibus prædictum pec-
catum. vel secundum se consideratis, vel ut
sunt fervid®, oppositionem habet, ita tamen
ut peccata lethalia opponantur gratia», et
charitati secundum se sumptis, et venialia
eisdem, quatenus fervidis, ut in peccatis
omissionis, et oppositis legibus negativis
contingere multi probabiliter docent. Nam
lex illa prohibet indirecte, ne liat prædictus
actus, etiam quoad eam rationem, secundum
quam gratiæ, et charitati, modo dicto, op-
ponitur.

Adde, quod neque etiam opponitur forma-
liter legi humanæ, si proprie loquamur :’si
quidem opposita formaliter, debent versati
circa id.m subjectum, quod tamen in pne-
senti non contingit ; quandoquidem lex est
in intellectu, ex eo, quod est actus cjus\:
malitia vero formalis, et intrinseca peccati,
est in voluntate.

Ad tertium vero probationem responde-
tur, sensum D. 1’homa» tantum esse , quod

Ad q w
lum.

4 Wif

.

l. 1. c. 1.
• M1

7

malum cjl

æ

 opponitur Deo objective, non in eodem subjecto, in quo potest recipi

πμ

 vero formaliter. lum, ut sic.

Ad eoi»· 22 **A**1 confirmationem, concesso antecedi-
enti, neganda est conseq. et ad proba-
tionem dicendum est, scientiam iudicis de-
bere proportionin' rationi iudicis quoad alia,
non vero quoad id, quod ibidem dicitur :
quia malutn non 03t aliter cognoscibile, nisi
per bonum oppositum

Adde, quod ut Lene notavit Gonzalez in
præsenti, potius proportio, qua· debet esse
inter scientiam Dei.utju licis, et rationem
iudicis, quam habet, videtur petere hunc
modum cognoscendi mala. Nam Deus, Ut
iudex non intendit punitionem, ut malum
puniti, sed propter aliud bonum : et simili-
ter per se primo intendit largiri premium
bonis, et propter maiorem prædestinatorum
gloriam stabilivit supplicia ad punienda pec-
cata. Unde non mirum, quod cognitio pec-
catorum præsupponat cognitionem bono-
rum, et modo supra explicato sit rado, ob
quam mala ipsa passive terminent divinam
cognitionem, licetnon sint ratio quare Deus
active terminetur ad illa.

Ad ui- 23 Ad ultimum, negandum est ant?ce-
l,a' dens. Et ad primam probationem responde-
tur primo cum aliquibus ex gravioribus Tho-
mistis, D. Thom. loqui de malo negative,
quatenus *non bonum* negal omnem rationem
boni, etiamsi non habeat subjectum, et hu-
jusmodi mala(interquæ numeratur *non Deu.*)
non possunt cognosci, nisi per divinam
bonitatem : non autem non loquimur de
malo, sic precise sumpto, ut intuenti pate-
bit.

Secundo respondetur ad eandem proba-
tionem, D. Thom. solum velle, quod sum-
mum malum sic in communi sumptum,
non determinando in quonam consistat, op-
ponitur Deo, qui est summum bonum, non
quidem oppositione secundum rem, se i, ut
ipso se explicat in 2. dist. I, quest. I. art.
1. ad 1̄. secundum vocem : Quare cum cog-
nitio, ct scientia, quam Deus de illo habet,
debeat esse de illo secundum rem, propterea
debet esse per bonum, cui secundum rem
apponitur, non vero pñecise per divinam
bonitatem.

Ad secundam probationem, concesso an-
tecedenti, neganda est consequentia, si fiat
sermo do oppositione secundum rem. Quia
prædictum malum etiam in communi non
est natum versari circa Deum, tanquam cir-
ca subjectum : et ita tantum opponitur bono
creato, ut sic : quia solum præ lictum bo-
num potesl esse aptum ad hoc, ut recipiatur

articulus XL

1 D<*afr*f>» ****t fhfiMa*

reenotrat sinffabria. Inbllrctus eniai dhmu* ta-
materialior csl, quum intellectas humanus : ml iMd-
lecta* houianu» printer suam immaterialititem nja «x-
uosrit siogubria; srd >ic«t dicitur iu v. de λbum,
est nuiversalium, rows veru particularium ; «jj
Pneterra : illa* sota virtute» in nobis «uni \$bgi-
larium re^iofcitivx. «pr· necJpiant specie non absim-»
Π4 a maiernuihu* conditionibus ; sud res in Dre soni
nuvitoe abstracta· ab omni autcrijlilalc : erro Det* k»A
renoscit singularia.

3 Pwterw. omnis eo^uilio est per aliquam jtai.
litndiucfu : >el similitudo sin^ahnaw, in quantam sent
siiifubfT*. uoa videtur <^>r in Deo, quia pri&cipiici
sin^cbrihUx r«(matrna, qu>- cum sit c*os in poienua
kmta^i, ouiQino esi dtsstailis Dc-o, qui <s| actus paras.
Non rr<o Deas potest reanovere Moeniana.
Sd contra esi, quod dteilur Proverb. 1δ O»ora fir
kinmtir psteiī «rata r/ur.

Respuudre dicendum, quod Deus renoscit Manu-
bria. Omoes eoim perfectototoei in ervatuns invente, ia
Dre pmwiqco: serendum altiorea modum, ut er diras
palet : co/uoscere astem siugubria pertinet ad per-
recūnarm txMram. Inde necesse est, quod Drus «in-
sularia reanusrat. x>ui eī Philosophus pro inciin»«ieaū
bibet, qaad aliquid reguosratar a nobis, qyod non <<-
oMcatar a DeO. Und*. rentra Emped. ^nraif tu 1. de
Anima et in 3. Metaphysic. quod arrūlrreU bruni cūe
iasipieUtfeiauoī, si discordiam ignorareL Scd perfection-
nes, qua? in inferioribus dividuntur, in Deo simpliciter,
ex asiLr rxbduul. l'ode hcel nos per alam poicniuai
Cj»^oδM-jmui univerraiia, ct iematcrialu. cl per a!ua
sinsuhna. et raaterialū, Dess tamen per snnm riapti-
nem iatHicctinu utraque co^itoal. Srd quality boe
esse posait, quiddiu uumifeiārc vlnclnes divernul^qad
Dca* cr>x>xit singularia per rausas universales. Nan
nihil est in ahqiw Mo^ubriuio, quad non ex aliqua
eawa orutar uunecrali. et pinnul nempkui. Si<t m
aliquis AUrotants regeosecrt ornées mōlīs tnincrsales
©rli. posset pronnalūre oānes erlipses tatoras. Sol
tslud non sufficit. quia vocaiarja rv causis unirersalibos
*orti2utar quidam formas, cl rirtutes. qua· qusnlan-
cuaque >d invicem renjuiquelsr non indōīduaatar.
nisi per watdpaai indnidualciu. l'udr, qui eojnoscim-!
S icraīnu per hœ. qui-l est albu<. vel SofrOBīd filius,
vd qut<fqaid alisd sir dicitar. ujo toin^ccrel ipsma
in qsjatani est hic homo. Cade secundam modem prae-
dictam Deas non reonosceret sin-jnbrij lu sua
laritalc, tin vero dixerunt, quod Deos rornosdt sifl-
zularia. applicando rausas onhersalns ad particubre»
dFectaS, Srd hoc nihil est : quia nullus poUit applicare
aliquid td Mtaruii, nisi illud pnereeaoscat : uode dicta
applicatio nan pole*! c*se ratio cognoscendi particularia,
--d cignilia w"! .in^nbriam præ>uppoail. El idre aliter
dirredufo rsr, nowl cum Deus sit ransa wum per *cau
liretur.!, ol dictntu est. in tantam >c ritrtubt srirrelia
Dei, in qsaotam >> extatdit rjus eassditas. l'ndc cam
virtus acina Dei m' extendat npa <ol&.u 3d foroxa*: a
qaibiis accipitur ratio uniiersalis. srd rtiam usque ad
materiam (nt infra «^teudetari necesse tfit, quod sre*itia
Dei UMftfc ad sin tulariJ se eUrndaf. qua· per DDlrrixar
individuatar. Cum mini sriat alia a se per osculiaa
suam, iu qu.iut:ui esi similitulo rranm, relut principium
activum einta). nrresse est, quod etsentia sua sii pñu-
ripinm >aCkire> cognoscendi omnia, qua p-r ip»uia
Hunt, non solam in ttuinmli, sed ctiam io sieculari.
El c^sct simile de scivnha ariificts.si oert prodattira
totius rd, rt uou format Untam.

Ad primant veto diecudum, qaôd i:itdlrrtits ouster
spciem intdlxibilcru abstrahit a piiocipii* tudridoarti-
bis Vflde species intdljrtibilis 00Slri irjtdlrrtas tw>n
poUst «le similitudo pnneipioram iodividaalium. EC
prunier lwe inteilerlus noster singularia nun ^.«niHcit,
S<M 'ptrio iitalliribilis diviui indlertns, qua· <I Dra
e^scotia.

«> ij. non at imHerblfa per rHtractfourj», wd jk i k tpuxi priodpium vtKtcuS muniuii pniicipiunin*, rtftitartrei (u npuMltdueiü. sive sini principia speciei, . pfocipb imiiniTrt. Unde per eam Dens cognoscit κi k t-t nahersalia, *od etiam siugular» «.

U >cra*Intn dicendum, quod quamvis species in- l rrr:i divini secundum esse suum non habeat con- lAU*. fiMkrijlri. sicut species receptio in imagina- txic.cl xrasd ; Urueii uriule sc extendi f ad iiumatorialia, rfmitfutia, al dictum est

U tertiani dicendum, quod nirtria, licet recedat a W sisilitxdiite secundum suam polentijlitolcin, tamen i (Uitaai. ve! sic es>e habet, similitudinem quandaai j?Mft «lirini esse.

Contfusio est affirmativa.

Cinri hanc conclusionem solet **inquiri**. an tft. lkclus noster cognoscat singularia directe, Orione desumpta ex quibusdam verbis D. from, in hoc art. quia ex co. quod nos bgotfiduius singularia, colligit Deum polior!

o illa cognoscere. Cælcrum, quia de hoc •N'. Complut 3. de Anima disput 21.quæst. G Agunt, propterea nihil circa difficultatem iLic b præsentī dicemus.

ARTICULUS XII.

Ulnsi Deu? paut cognascat infinita ?

! A4 dffrkciaiaín sic proceditur, videtur, quod Di os iMMisit cognoscere inthrila. Infinitum culto, secandam »./! est infinitum, es! ignotum : quu infinitum «>I, qufltititca accipientibus semper est aliquid citra i.Qüchr, ul dicitur in 3. Physic. Augustin. Hinni dicit LikChit. Dei, quod quidquid scientia comprehenditur. compreheu»ioue Unitur; sed infínito non possunt tin : ergo non possunt scientia Dei comprehendī.

. Si dictor, quod eo, qu.r* iu se sunt infinito, scientiæ Pa SaiU sunt. Contra, ratio infiniti est, quod sit iM«nasjbiIe; el finiti, quod sit pertrausibile, ut dicitur » i Physic. Sed infinitam non potest transivi nec a falsc, net ab infinito, ul probatur in 0. Physic. : ergo aoi i jotest esse finitum finitu, neque etiam 4.ii». Et ito infinito nuo sunt finito scientia Dei, qnr rt «Inito.

3 Pratreo, seicnlia Dei est mensura seitrnom ; sed rationem infiniti est. quod sit mensuratum : ergo tfeztō nos possunt sciri a Deo.

5 devutni <st. quod dicit August 12. de Civitate Dei. fcunis infinitorum numerorum nullas «it iiiiueru» i iu: i frara itfoaprebcsibilis ei, cujas scientiæ non e*t cu- ttfK.

B^fooiie) dicendum, quod (rum Dens sciat non solum D. \$m sani acta ; sc.l etiam «. quæ sunt in potentia. Mia. vd creatura', ut ostensum est : ht-c autem constat r-?. riaiiaj necesse est dicere, quod Heus sciat infinita. D Ect tacntia visionis, quæ <t tantum eorum, qua? jpJ. uierant, vel fuerunt, uon sit infinitorum, ut quidam i'riLraoi non ponamus innndum ab X'terno fuisse, nec .Vad-Ahcnnn. rt motum in trtcnioot mansura, ut indhi- i » m mfiniaiu uiulliplk.-iiiur : tamen, si diligentius l . i . ' i n re se e-t diten», q l i l D -j-, eil im scien- ->rk.ari seial infinita. Quia Deas scit etiam cogitatio- aiertianrs eordium, qii.n in infinitum multiplicafetorctnniri* ratinnnlibu* permanentibus absque fine. Szrrtrra ideo est. quia cognitio cujuslibel cognoscentis <nkidit serandum modum fnrmm, quæ e>t principium r: ut< S)< 6is enim sensibilis, qu.i- est in sensa, est •rt-Ltodo solam unius mdividnj. l'ndc per eam solum coguosei potest. Species aotern inlclligi- hküectas nostri » similitudo rei quantum ad nkna specio, qo» est partidpaMJfc a partiruhri- lw hirtus. Cnde intellectas noster per speciem la- telsrilee hoaiiflis. cognoscit quotiainMio homines .n infinitos ; sol tomen non in quartam disbn- π-:Y ab invicem, *I i ^caudam quod commamr/it i>tsrj speciei, propter hoc. quod species intelbgibilK &0rdit iH4tn. non est riiniiitcdo homiiuim. qmituui rtyMpia indisidiuliJ, srd s.jlom qwnlom id principis

speciei. Eneotbautem divina, pcfquam iutrllce'n> divi- nus inirlligit, r4 rtffilitudo sufficiens omnium, qnæ sunt, vel esse pōsàifff, non sduni quantum ad prinnpu roiumairia, >cd' vtuum quantum ad principia propria unia»* cojtnquc, ul orteasau ert. Unde se|aitnr|, quod scien- tia Dd se extendat ad infinito, etiam occandum quod sunt ab invicem distincto.

Ad primum ergo dicendum, quod infiniti ratio con- gruit qtmilliiali secundum Philosophum in 1. Physic, de ratione autem quiuilitotis est ordo partium. Cognusccic ergo inlhiitum srcaudum modum infiniti, r>t cognoscere partem post partcoi.Ktsie nollo tnôdd contingit cogoosri infinitum. Quia quanljcanqut"quantitas partiam arripiatur, semper remanet aliquid extra acripferem. Deus autem non sic cognoscit infinitum, vd influito, quasi enumerandi* partem post partem , cum cognoscat omnia r-iniul, non successive, ut supra iliciuni est. Unde nihil prohibe! ipsum cognoscere infinita.

Ad secundum dicendum, quod transitio im^rUt quail- dam successionem in partibus. Et inde est, quod infini- tum tran>iri non potest neque a fimlo. neque ab influito. Sed ad ratinnrm comprehensionis sufficit adæqua! »u ; qui id compndicmli dirilur, cojns nihil e>t extra comprchrai dentem. Unde uon c>l contra rationem infiniti, quod comprdiendatur ab iolliiilo. Et sic quod in se e?t influi- tum, potest dici fiuulum, scientia*. Dei. tooqaara compre- heisum, non toinru tanquam prrtransible.

Ad tertium dicendum, quod scientia Dei est mensura rerum, non quantitative, qua quidem mensura carent infi- nito: srd qua mensurat essentiam, rt veritatem rei. Unum- quodque enim in tantum habet, de veritate sua* nafurr, in quantum imitatur Dei scientiam : sicut artificiatum in quantum concordat arti. Dato autoni, quod r<sent aliqua infinito acto secundum nnnierurn, puto infiniti homines, vel secundum iiiiuititateai continuam, ut si esset aer infinitus Jul quidam antiqui dixrrurU) tamen manifestam est, qaođ haberent esse delerminalnm, ct Gnituii : quia esse eorum cs>et limihlnm ad aliquas determinatas ua* luras. Unde mensurabifia essent secundum scienliaui Dei.

Conclusio.

Deiis tam scicnlia simplicis ihlelligonliæ, quatr visionis, cognoscit infinita.

Circa lr.mc conclusionem, et doctrinam hu- jus articuli videantur ea, quæ in IracInlii <I-» Visione Dei art. 7. ct 8. diximus, ul expli- caremus. ipiomodo beati in ilivina essentia videant infinita; et qua ratione nequeant vi- dere omnes creaturas possibiles, ex eo, quod nequeunt comprehendere Deum : secus tamen Deus ipse, qui se ipsum comprehendit, nec- non et illa, qtuu nostri Complut 3. Physic, disp. 18. quæst. 5. dicunt.

ARTICULUS XIII.

L7rujw *scientia Dei sil fniurortM contia- yeutiam ?*

1 Ad divi:iri>i!crliu.i si' pmttditur. Viddlur, quod Âcicnira Dei nvfl sil ftfUroru» routingcntiflm. A **nuo** cniai neccsMria pror^dit oTectas necessarius : se l scien- tia D.i e>! rjiha scitoram. nl suuri dictam est. Cum rrgi ipsi Mi necessaria, «equitur srito vjfls c>»e necessa- ria : lion erga sricalii Dei e>! eontiugrillium.

2 PræbteJ. o.nnis ronditioualis cui κ snteeedeus est nce^sorium ubsulnto, ertbeqncns est necessarium ahso- lute. Sic t-uim se habet anieredens ad consequens, sicut principia a! c-indusi >ucoi. Ex principiis autem necessa- riis u rn sequitur rnucla4o nisi necessaria, ul in I. Poster, probalar Srd hae est quvdaiu c>n liii.unli> vera, si Dens scivit fne fulurum esse, hoc erit, quia scientia Dri non est nisi verorum. Hujus autem couditionalis antecedeus o! necc«Mriam absolute : tum quia est æternum : lutu quia Significatur, ul pne'erilam : ento et consequens est necessarium absolute : igitur quidquid «citor a Deo est ndCi*SNiriuii : el sic scientia Dei nun est routingwiliani.

3 Pratiera, omne scitum a Dn- necesse e<(e<sr. quia

chara rtniaû scnaa a nobis neciew est e»\$e, cam cjiacn Ktertu Dd cemorsjt. «fu4iu scicaiû uorin; vil nullua raatingen* fahr-ia n-œs*e cri r-x· : erg·) Halium fata-,-fM canlmp'H.s cri satia a Dco.

SeJiuutra cri .pud illatería F^tai 3?. (*jri fajüû-jjDgl · · li firm*, fi: avite Sprra < - *rilicrt b>minam. openboEiauxq aual cnaliBgr.iiû, rtp*)te libero ariiîino snbjecu : erpo peas *at iaitua rotitiageatia.

Resipttlea «Itaradttei, queri eam >apra ortcfixem rit. qstri Dca* seul naiu, n<w) saluai nux arte »unt, icd dura qu* >agt bi polcnlu »ca, tel erratur*. bonus «tem φiζωM suai cōtinjeutia i>obû fatura. tcqailur. *itto«l Drus niûüî/efllii fqurj c<^nûsrai A4 caja» ni-deutæ cirntidcnadcat eri, qgîri MHliafeas aliqaotl Japlrirterpoteri cnu-idcrar). tuô m,4o iα se ipw. sccuudam i!)»4 jam iu «tu cri : H Φ uoa coasidcralur ut filarat», <ed ot j>w*M?as arque *l atraalitet cooirazvas. xd ut teteraiftalddt ad **nen** : ci propter L.h· h? infjlbthkr >ubdi lousst cctx· cosmtfozn. rtprieseusi ii>s> «cal eam ihfco Sora-ia priera. Alto taoJo potest iuo»idcrari ^•ntinjeu*, ai rst ia siu raasa ; cl sic e&tsidcrrtur. ut iutJNru. K it roahsgewi, wadaja detapoiaat*· ad ouata, nia racn rantiegari x lubet ad oppu-iu : < sic ropliegen» ικ·η >ubJjiurpcî ccnibdtoca alh-m Cdf-aiboui. Cûde quK-saqae rogitevcil efccu» rortm^ralrui in causa >33 tartoai, eûj Jtebrt de ro msi ccnj<· urate*i cOfbibûoem. Deas autem coçnv>.M umnû aatiagtrtla. Bon \$o{am proJl suât in sÿ> çj*\$i\$, >rJ rtian proal ao-juhjuodqae cornu cil tria 10 *c Et Ccd roaia-Kcatû faut in anu ssuccessiir, nos ux.-a Ont sacen>hc cogrwscii ronliugeotij, pruat suai iα >uo r>>r. >k «t kû» ; wd shoal : <pû so> roptitio aenssraistr aJeraUte, steal etiam «am r>se. .Efrnîu* aaîr.u loti sisal ruricus auibll Dtta kvptft, at sapra dicta» c-t. fa te ornai*. quo· suai in teoipûra, \$gat Dni ah *lrra<> prje^·nûj. aon Ml<m ca ratione, qai lutet rah -uc- reraia aped >4 prjn-scñle*. al quidam dicant; *cd qaii eja> iuUitas fertar ah xteroo *a;ra nm.7:a proa; *out Ef \$sa prricelialiuu-Vndr iflanile*toru e-!, qood mstiugenlu rt iQfaltihftiUx a Pco C4Ç&rt\$centor. iα ·|ηαñα;η %abdjatar dhino con—pedai secundo» suai prr^tQlitJteca, et Utaci sont intura contingentia ittis eansi» oMnparata.

Ad pritâua ecjo dtemdcu. qiad Ikel cans» sapre»l sil necessaria, Unca clTectfls potest cs<e coniin^ens propter rausam proiimam rouitegente». Stci! grnnmatL·) phnUî esi contingens propter nasa» pnaiiioam coatia-gentem , beet mitia >ol&, qai est erasa priaaa, sit BA*cssanu>. Et similiter >riu a Uea xnt CōabDprahj propter causas protimoi, licet scientia !>ci, «a· r>l nasa prima, sit nce»<ana.

Ad secundani dicendam : q>d quidam diarot, ifiod hoc. antecedens Drss ^civit h< *ceas* filaram, non est necessariam. Sed amtiugens : qgû lret sit prx'.rf-itam, tamen importat fftpertom ad futuram ; <rd bar non tollit ci neccsMÜtem, uaia id, gjk x l habuit respectam aJ futernm, necesse est fabaisse. licet etiam falar^ta p;>o sspatur quandoque. Alii iero dicunt hoc antcçrd.-is esse contingens qura <t compô<itam ex arcosario, ct coulia/<ti.li, sieut i>tud dictum est coahogcos, Sora a e^se hominem album. Sed hoc etiam nihil ê>t, qaia cum dicitur : [leas scivit esse fataram h·x continzens cunlin-gens urm ponitur ibi nisi ut materis lerbu et non siçat principalis pars propositionis. Lnde caalitfestia qist vl necessitas nihil refert al boc. quod propositio <it necessaria, vel contingens, rera. 'el ûl<a. lia enim poiest esse veram, me dixisse bominem es<e asiauai, sicut me dixisse Sartem currere, tel Deum esse; et eadem ratio est de ne essariu, rt contiugenti. Unde dicendum et, quod aalectd&s r4 necv?-jrin:u absolute. Nec tamen sequitur (ul qaidaM dicuot quod consequen» sit necessa-riam absolute : quu antecedens est cau*a r*w>ta eo&se-dOMtia, quod pwptiT ausam proximam amtiugeo* eit. Sed huc nihil of. Esset caim conditioiulis falsi, rjjus antecedens esset cium remota uecessirii, ct consequens effectas contingens, ut puta h dicerem : Si Sci! bioierfar, herha grnniiublt. Et ideo aliter dicendum est. quod quando in autre^deute igitur aliquid pertinens ad actum animi-, consequen* e>t accipiendum non sevandatn c<«·, quod ln **e est ; v-d n-cundum qnod est in animi. Allml enim e>l esse Tri In se ipss rt eise rei in ani. a. L'i puû si dicani - Si animi iutelli^it aîiquid. ilfad r>t im-materiale , inlrlligefidum e*t , quod illud e>t imm l-teriale becundeiu unoj csl in inlrU>. 11. b) <· an-dani quod est in \$c ip.Mi. Eteuniliter, si dicam Si Deus

Mivit 4l;quid, tlIttd ml. · 'n-i quim·» inIdtigetutat tft prout xuoem dirinn ♦icmli.e, stilliH prout v>l h u» Jir.vx-aiijuialc. El sic nrvoxiriuii v>t, utut ct Mtee-d%.(juia utnnc, quod est, diuh evt, nc/eoc cat <·,y ut dicitur in l. Pcritefia.

Ad u-rtiou dumduin, quod rar qaJB katpanUk.* l« i ledaruulur, a n>jbb vuccexii'e cofoowcaki ll te um)Tē. *J α Deo ia j'UmiUle, qut eu *U(»ci teicpn· Emte cubi*, qaia cuafkiscima fuhu coulirgcute l4 (prinldBi talia sunt, cvrta ew<' m»n pUMttflU >td Mtf ŪK caja* nitelhgert· o>l in ttennUte »ui ra templi«. iitej qui udit ucr liant, uon ude» iim». qui |kîî πμ veaiunt : sed ille, qui ,ô aliqai altile liat titw mk» intecUr. siaral ridet oiunri tran^renlcs j^r yu». E.' idiM illud, qauri scitura nobis, opottet esie nec + . , rtüci xcandam, quod ia ∇ e*t : quia ea. qt> la v. wml contingatia futura. 3 nobis irin non po>suik \$ ra, qax? *uui scita a Dco. oportel ose neersswu xcxc-djm u>riatu. qao subiunt divina* scicntU* (at dirttH <4 nau autem ah^datr scnn.lniu. qaad in proprit* âl)& rousiderantnr. Unde ct bar propositio : omne Mibfe · lleo Rcor5<intjKi ot esse, roesurrit distingai : gèü pMest e>se d· re, vd de ditto : si itilrttigater dere, o: dirisi,cl falsa : d est sensus, omnis res, qmi D:i* scii. e>t necessaria. Vel potest Futatifi deliri·, e, ite cs: euJDposita, ei vera . ei est senses, tec *diriiM s.-IKM a lio*) r->e, est nivcisarium. Sed obSUat qxi-tiw dicentes, qnM ista distinctio habet henn» ill furrois *tcfi·* rabitibjt â subjecto: nt si diciui : album possibile ni e>»? nigram. Qao· qnidem de dido e>t falsa, d de re eu ven. Hcs emo. qua· est alba, potest ote nigra; hoc dtrtum. albam e?>e nigram nonquam potest e&ie icr-u. la fixai* autem in-cqurabihbui a sobjedu »u habet locum praJida distinctio : ul si d-ran : 00PB0 nigrant possibile eri e«sc albam, qua ia ntroque scaia est fa kj Emc autem scalam a Deo est inseparabile l re, qau qu ri .st sritQQ a Deo» non potest e<\$c WiVi ^rtuo. tire astem instantia lixini bitenti, Si hbc, qaad rfica .scitum, importaret aliquam dispositionem .subjecte inkr-rectem : sed cara importet actum snentis; Ipsi rei scite *lie : <c-jprrr sorter) potest aliquid rttnbul sctmriwi <e. qa>d Mfl attribuitor ei in quantum sül sab aria s'iro.Ji. Sir-rt es-e materiale attribuitor bpidi seraedx.: se, qzod noa attnhniur ei «econdrt· quod est iatd-Hpbile.

Prima conclusio est affirmativa.

Secunda conclusio. Futura contingentia, nt sunt actu in se ipsis, subduntur certæ, el infallibili cognitioni Dei : ut autem sunt iu suis causis, non subduntur certa? cognitioni.

Tertia conclusio. Deus cognoscit future con-tingentia, ut sunt actu in se ipsis : non SOIOffl quia habet rationes rerum apud se, sed etiam quia sunt præsentia illi in ætemiUte.

m s p u T A T I o v u .

Üe an rsIf seienlix Dei, respectu' future rum contingentium absolutorum : el d' war. in quibus nequeunt ab jeoJ rerb cognosci. *fI*

1 Quia quæstio *an est?* acieras alias online naturæ præcedit. ideo in hac pri-ma disputatione, quæ circa Dei scientiam respectu futurorum absolutorum versatur, inquirimus do *an est* prælictæ scientia?. Quia vero facilius est de divinis rebus explicare, quid non sint, aut quomodo non se habeant/ quam quid sint, aut quo-modo se habeant; ac proinde facilius est, circa Dei scientiam declarare, quænam sint

rintilla, iu quibus non cognoscit certo
jnvlda fatura, quam quæ sint ea, in
quibus ipsa certo attingit; propterea in
hv: oadein disputatione, quæ circa fatu-
|.vq divinæ Ecientia», scilicet circa *an csl*
ipsius, versatur, etiam do iis, iq quibus
D\W non cognoscit certo futura conlin-
gentia, sciscitamus. Quia autem inter futura
contingentia putiora sunt futura absoluta,
Λ D. Thom. de illis in hoc articulo ex
professo agit, idcirco disputationem hanc
de futuris contingentibus, non quibascun-
«pe, icilde absolutis, excitamus. Et merito
H\$, quæ circi scientiam Dei respectu
eaniuin futurorum contingentium dicenda
sunt, plures damus disputationes , quia
res hæc valde fusa est, ei quamphirima
ia ea occurrunt dicenda; et ita majoris
c'iritalis gratia, in variis disputationibus
ieilc-uda erat.

DUBIUM I.

faid, d quotuplex sit futurum contingeps ?

I . ' Quia ignorata natura futuri contingen-
F ii», el multiplicitate ejus, nihil circa hanc,
ei sequentes disputationes dici potest ;
propterea primo loco dubium præsens excî-
unius. In eo autem unum supponimus, et
to inquirimus; a quibus tamen, quia fa-
rlil. et sine controversia sunt, breviter
expediemur. Supponimus quidem tanquam
cerium de lide, dari futuram contingens,
contra Lutherum, et alios asserentes, om-
nia necessario evenire. Quorum errorem
referunt, et refutant D. Thom. quæst. 2.
da Veritate art. 12. Palacios in I. dist. 38.
past. 2. Driedo de concordia liberi arbi-
trii cap. 1. Medina lib. 2. de recta in Deum
file cap. 2. Molina in præsentî, disp. 1.
Cistro de hæresibus, verbo *fatum*, Inquiri-
mus vero quid sit, et quotuplex futurum
contingens? Et quia tale futurum duo dicit,
scilicet, esse futurum, et esse contingens,
inde est, quod ejus natura manifestius
patebit, si istorum duorum essentia ex-
plicetur.

Est ergo futurum id, quod habet deter-
Ginaliunem in suis causis, ad hoc, ut sil
in aliquo determinato tempore, aut dura-
lixio, subséquente illud instans, pro quo
dicitur esse futurum. Unde faturum, ul ta-
le, distinguitur a re, quæ modo existit, in
hoc, quod hæc dicit existentiam de præ-
senti; illud vero connotât negationem præ-
diclæ existentiae in se ipso, habitœ in eo

instanti, in quo dicitur esse faturum : a re
yp.ro præcise possibili secernitur in hoc,
(juod possibile, ut iule, non est determina-
tum ad huc, ut sit in se ipso in aliquo cer-
to, el determinato tempore.

3 Diximus autem illud esse futurum ,
quod habet determinationem in suis causis,
ad hoc, ul sil in aliquo dehrmiiialo lem~
porct clcJnou vero, quod erit in aliquo de-
terminato tempore ; quia ad rationem futu-
ri salis est. el requiritur illud prius. Unde
Aristot. 2. de Generatione textu GÂ. dixit :
(Juod futurus quis incedere, non incedet. Et
D. Thom. I. puri, quæst. 19. art. 7. ad se-
cundum, inquit : *Mulla sunt in virtute, el*
scientia, ct voluntate divina, qua: non con-
tinentur tyb ordine causarum inferiorum,
sicut resuscitatio Lasari. Unde aliquis res-
piciens ad causas inferiores dicere poterat,
Lazarus non resurget, respiciens vero ad
causam primam divinam poterat dicere,
Lazarus resurget. El ulrumquc horum Deus
vult, scilicet, quod aliquid quandoque sit
suturum secundum'causam inferiorem, quod
tamen non est futurum secundum causam
fuperiorem : vel e contra. Idemquo docuit
de Veritate quæst. 12. art. 10. al 7. ubi
explicans testimonium illud, quod ex Aris-
tot. nuper adduxitnus^iuquit ; *Aliquid po~*
test dici esse futurum, non solum ex hoc, quod
ita erit, sed quia ita ordinatum est in
causis suis, ul sic sit futurum. Sic enim
medicus dicit : iste sanabitur, fl iste HIO-
rieiur : et si aliter contingat, non falsum
dixit . sic enim tunc futurum eral ex or-
dinc rausarum , quod tamen possibile est
impediri : el tunc quod futurum erat, con-
sequenter non erit futurum. Inde Philoso-
phus dicit in 2. dc Generatione :[quod fu-
turus quis [incedere, non incedet.

Quare propter hanc rationem idem Ang;
Doctor de Veritate quæst. 2. art. 12. ad 9.
asseruit posse Deum scire, aliquid esse fu-
turum,'quod tamen nunquam erit : et ita
ait : *Deus cognoscit ordinem unius ad alte-*
rum : el sic cognoscit aliquid esse futurum
respectu alterius. Sed sic non est inconve-
niens, quod ponatur, quod Deus sciltfali-
quid esse futurum, quod nunquam erit, in
quantum sciliccl scit, aliquas causas} ad
aliquem effectum esse inclinatas, qui non
producetur. Sed hæc satis fuse infra in hac
eadem disp. elucidabuntur.

Contingens autem est illud, quod potest
esse, et non esse, attenta lege ordinaria. Et
consulto additur hæc ultima particula, quia
bene slat, aliquid esse simpliciter necessa-

Anim-
adverse.

it I

4

I

▷.

•f

iIa

,..

r *

rium, cujusmodi est motus Solis, et nihilo-
minus ejus oppositum a Deu do putentia
absoluta aliquando fieri posse. Per quod
prima hujus dubii pars satis patet.

Dedoler
«reoadse-
cBdifam
pjrteffl'

1 Quoad secandam vero, scilicet quoad
multiplicitatem futuri contingentis, brevi-
ter dicendam est cum Jacobo Naldo quæs-
tione de origine contingentium, Julio
Sireno lib. 3. de fato cap. 5. Corduba in
suo quæstionario, quæst. 55. dub. L et
aliis, futurum contingens posse sumi dupli-
citer. Uno modo, pro eo, quod potest esse,
et non esse respectu solius potentiæ Dpî,
et hoc mo lo cmli, et Angeli habuerant esse
fatura contingentia. Alio modo, pro eo,
quod potest esse, et non esse respectu cau-
sæ secundæ. El rursus hoc ultimum est
duplex. Alterum procedens a causa, ab in-
trinseco determinata ad productionem ef-
fectus, impedibili tamen ab alia causa se-
canda : ut fructus arboris, ad quem virtus
ipsius est determinata; potest tamen impe-
diri vel a grandine, vel a gelu. Alterum est,
quod est a causa libera, et indifferenti, cu-
jusmodi sunt actus liberi arbitrii : de qui-
bus præcipuo in his disputationibus agen-
dum est.

Rursus tandem, hujusmodi futura con-
tingentia libera, alia sunt absoluta, alia
conditionata. Absoluta dicuntur, qua' de
facto erunt in aliqua differentia temporis, ut
lectio crastina. Conditionata vero, quæ quan-
quam nunquam extitura sunt, essent ta-
men, si aliqua conditio, nunquam ponenda,
poneretur, ut conversio Tyri, et Sidonis, si
Christus Dominus fecisset in eis virtutes,
quas in Dethsaïda et Corozii in fecit.

DUBIUM II.

An Deus certo sciai futura contingentia
absoluta ?

Quia quæstionem *an csl?* alias quæstio-
nes præcedere debet; propterea primo loco,
post explicationem naturæ, el multiplici-
tatis futuri contingentis, in qua termini de-
siderati ad notitiam hujus, et sequentium
dubiorum declarati sunt, de *an est?* scien-
tiæ Dei respectu futurorum contingentium,
et absolutorum dubitamus.

§T.

Sententia negans.

5 Pariem negantem secanti sunt Com-

mentator. 12. Meuxphysic. text. G2. ut
refert D. Thorn, in I. dist. IS. Quem
errorem tribuunt Aristoteli , Clemens
Alexand. lib. I. Stromatum, et Gregur.
Nyssænus lib. 8. suæ Philosophia? : quam-
vis D Thom. do Veritate, quæsiione2.
art, 2. 3. et 1. eum a prædicto errore
defendat. Idem etiam ex parte docuit
Cicero libro 2. de Divinitate, et libro 2.
de Natura Deorum. Quem referi D. Au-
gust, libro 5. de Civitate Dei, cap. 9.
dum dicit, quod licet Deus cognoscat
futura contingentia , qu;0 procedunt a
causa naturali; non tamen ea, qua» fiunt
a causis liberis. Et tandem hunc eundem
errorem tenuerunt Ægyplii : de quibus in
Psalmo 93. *Non ridebit Dominus, nec in-
telligel Deus Jacob*, facta nimirum libera,
qæ ab hominibus fiunt.

Probatur primo : quia alioqui vel scien-
lia Dei esset fallibUis, vel futuram illici
contingens, quod a Deo sciri dicitur, esset
necessarium, seu non contingens : quod
tamen, ut constat, est omnino falsum.
Hæc sequela salis liquet. Nam vel faturum
illud contingens posset aliter evenire, vel
non? Si primam, ergo scientia Dei falli
putest : siquidem quod per illam scitur,
potest non esse sicut scitur. Si secundum,
ergo prædictum futurum erit omninu ne-
cessariam : siquidem non potest non esse
futurum.

G Confirmatur primo. Nam hoc ipso,
quo l scientia Dei non sit fallibilis respectu
alicujus objecti, non potest aliter esse,
ac est, seu non potest terminari ad objec-
tum aliter ac terminatur : ergo nec etiam
ejus objectum potest aliter esse, quia hoc
petit proportio, quæ inter scientiam, el
objectum intercedere debet : ergo objec-
tum prædictæ scientiæ nequit esse futu-
rum contingens : de cujus ratione est,
ut possit aliter evenire.

Confirmatur secundo. Nam si Deus re-
cognoscit futura contingentia, v. g. fletum
amarum D. Petri, non erit in potestate
ejusdem D. Petri tollere hoc antecedens,
nimirum : *Quod Deus prxscieril illum fle-
tum*. Tum quia id ex se constare videtur.
Tum etiam : quia scientia illa est æterna;
æternum autem invariabile, et immutabile
est : ergo neque erit in potestate D. Petri
tollere consequens, nempe, *quod sil de
facto ploraturus* ; sed necessario plorabit :
quandoquidem in bona consequentia, qui
non potest tollere antecedens* non potest
tollere consequens ; alioqui posset quis

TRACT. III, DISP. VII, DUD. If.

titoro, ut in legitima consequentia da-
mur antecedens verum , et consequens
fligam; ot ita si non potest D. Petrus
Utoe. quin Deus præscierit suum ile-
um, non poterit tollere, quin talis fletus
elater.

7 Secundo principaliter, et eadem via pro-
erienio probatur hoc ipsum. In omni vera
tt&litionali si antecedens est necessarium
illute, debet ut consequens esse eodem
colo uccessirium, quia consequens sem-
[e sequitur antecedens, et ad necessarium,
jronquani sequitur nisi necessarium; sicut
il rerum, nunquam sequitur falsum, ut
jrcd*atur in I. Posteriorum textu 17.
kl hujusmodi condicionalis, *Sortes curret,*
ñ al pnrscilum « *Deo*, antecedens est ne-
cessarium absolute : ergo et consequens,
rjnirum, *quod Sortes curret* : ac proinde
eam scientia Dei circa futura contingentia,
rapit stare contingentia eorum. Minor,
h qua est difficultas, probatur : quia
oane præteritum est necessarium : et ita
Bon potest non esse præteritum.

... Confirmatur primo. Quia secundum Phi-
f teqpbum in lib. Priorum, ex majori de
secessitate, ct minori de inesse, sequitur
«oclusio do necessitate : ergo si futura con-
ungentia sciuntur a Deo, tunc ex hac majori
raniou necessaria, scilicet, *Omne scitum a*
>t, *ntcessecsi esse verum*, et ex hac minori
nimirum *hoc futurum contingens, scilicet,*
Pdrus curret, est scitum a Deo, sequetur
Lr: conclusio necessaria, nempe, *Ergo*
ucme erit, esse verum quod Petrus cur-
M:ac proinde necesse erit, ipsum cur-
rere : alioqui non erit necessario verum,
jwl curret.

. Confirmatur secundo. Nam *scire* Dei est
” ipsam esse ejus : sed ipse non potest non
* *bs* * : ergo non potest non scire, quod scit :
ejo nequibit scire futura contingentia.
Patet consequentia : quia hæc sunt talis,
utune, ut sicut possunt esse, et non
ttie, ita qui illa scit, potest ea scire, ct
ion scire.

« 8 Tertio. Scientia debet esse de neces-
nrr’s, quæ non possunt aliter se habere,
:tconstat ex i. Posteriorum cap. 2. se,
futura contingentia hoc ipso, quod talia
ton sunt necessaria : ergo non possunt
odere sub objecto scientia’ summæ ne-
cessiriæ, qualis est divina.

t. Confirmatur. Per medium necessarium
son potest cognosci aliquid contingens,
φω si medium est necessarium, et conchi-
kj erit necessaria : sed Deus cognoscit

omnia, qua.· scit, per medium necessarium,
nempe per suam essentiam : ergo nequit
aliquid contingens scire.

9 Ultimo. Quia si Deus certo sciret futu-
ra contingentia, tunc auferretur omnis
humana providentia, el cum ac sollici-
tudo, quam unusquisque debet habere de
suis rebus, ct pnocipue de spiritali salute,
contra illud secunda· Petri 1. *Saluaitc, ul*
per bona opera certam vlsiram vocationem
facialis. Probatur sequela. Nam prudenter
posset dicere unusquisque apud se, aut Deus
scit me consensurum vocationi, et habitu-
rum dolorem de peccatis? aut scit non
consensurum? si secundum , nunquam
consentiam, quantumvis id ex parte mea
præstare contendam : si vero scit primum,
quomodocunque me geram, consentiam,
etiamsi nullam diligentiam adhibeam, quia
meus consensus est futurus; siquidem
est a Deo prævisus : ergo possum otio,
ac voluptati vacare, et de mea conversione
sollicitus non esse.

Vera, cl catholica sententia.

I û Dicendum tamen est, Deum certo scire
futura contingentia absoluta. Ita passim
in Scriptura sacra, Psal. 138. *Intellexisti*
cogitationes meas de longe : semitam meam,
el funiculum meum investigasti : el omnes
vias meas providisti. Daniel 13. *Domine,*
qui nosti omnia, antequam fierent. Eccles.
23. *Domino Deo, antequam crearentur, omnia*
sunt cognita. Quare Isaiaë 41. speciali ra-
tione tribuitur Deo, in signum sua’ divi-
nitatis, quod sciat futura : unde dicitur :
Annunciate qua’ ventura sunt el sciemus
quia Dii estis vos. Et propterea Joann.
14. inquit Christus Dominus : *Nunc diri*
vobis prius quam fiat, ut cum factum fue-
rit, credatis : nimirum mo esse Deum :
cui soli convenit futura prænoscere. Quæ
testimonia de cognitiono certa, et infalli-
bili a Patribus, et universis Theologis in-
tclliguntur.

Et deinde hoc ipsum confirmant omnes
prophétise, quæ in sacra Scriptura conti-
nentur. Quia tota certitudo prophetia* in
hac scientia, et cognitiono certa Dei in-
nititur : quandoquidem ideo creduntur,
et revelantur a Prophetis , ut infal-
libilia, quia i velantur ut dicta a Deo
tanquam certo futura ; cum tamen non
posset Deus ita illa prædicere, nisi eodem

Vld-
mum.

Assertio.

L

modo ea cognosceret. Unde optime Tertul. lib. 2. contra Maritionem dixit, quod prandentia Dei tot habet testes, quod sunt prophetiæ. Tandem hoc ipsum docent Patres, ut nuper innuebamus. August. hlc. 5. de Civit. Dei cap. 9. ubi contra Ciceronem, negantem Deo scientiam futurorum contingentium, u voluntate creatura procedentium, invehitur, inquires : *Quod ut homines faceret liberto, fecit sacrilegos.* Et ibidem loquens contra eundem Cicer, ait : *Qui non est priucius omnium futurorum, non est utique Detis.* Idem docet lib. 4. de Trinit. cap. 8. et similiter Fulgentius de file ad Petrum cap. 31. et 32. Hieronym. Laïæ 4L et Exechiël 2. Basflias Isaïæ 3. Dionys. de divin, nominibus, cap. 9. Cyrill. lib. 9. cap. 10. in Johan. Nyssænus lib. 8. cap. 4. Anselm, lib. do praneientia, et præJestinatione liberi arbit. c. I. et D. Thom. in hoc art. et infra quæst. 86. art. 3. ac J. in I. dist. 38. art. 5. ibidemque ad Anihaldum I. cont. Gent. cap. 67. de Verit. quæst. 2. art. 12. et quolib. 12. quæst. 3. eandemque veritatem receperunt Philosophi, ut Seneca lib. de providentia, et Plutar. lib. de sapientia Ægyptiûruta, et omnes fero nationes : qua ob hanc rationem sqj H=H venerationem divinis oraculis de futuris semper habuerunt.

¶ Ratio autem prior, et fundamentalis hujus veritatis, adducta est a D. Thom. loco citato ex i. contra Gent, et locis disput. 5. num. 43. et 49. hujus tractatus adductis; qua potest ad hanc formam reduci.

Nam scientia Dei connotando voluntatem. seu scientia practica ipsius, esi causa futuritionis omnium futurorum contingentium, ut ex ibidem dictis constat, et infra magis ostendetur: ergo non possunt non per eam praedicta futura contingentia certo sciri. Titit consequentia. Nam sicut calor non pofest producere calorem, nisi calefaciendo; nec aqua potest causare frigus nisi (rigefaciendo, ita nec scientia poterit esse causa futuritionis contingentium. nisi sciendo, ac proinde nisi certo cognoscendo.

12 Secunda ratio, quam idem Sanctas Doctor innuit, potest sub hac forma poni. Nam certum est, Deum scire futura contingentia, dum in suo determinato tempore habent in se existentiani : ergo etiam certum erit, ea ab æterno scivisse. Consequentia patet. Quoniam aliqui scientia Dei esset variabilis, ita ut posset pati

additionem, vel diminutionem in iii tempon?,
et per consequens non esset infinite simplex,
nec actus purissimus. Antecedens autem
prolaxur. Tum quia iu nobis per
tinet ad perfectionem, scire contingenda
quando sunt : ergo hoc non debet Deo
denegari. Tum etiam : quia si Deus nesciret
contingentia, adhuc quando sunt, non
posset esse iudex actionum liberarum voluntatis
creatur, ac proinde nec illis debitum
præiuviri, aut pœnam tribuere. Tum denique :
quia futura contingentia, quædam sunt in se
ipsis existentia, iubent certam et determinatam
entitatem iuxta illud : Omnia *quod est, quando est,*
iuxta illud : *quod est, quando est,* : ergo eodem modo
habent determinatam et necessariam
scibilitatem : et sic poterunt tunc a Deo
certo sciri.

£ 111.

Diluuntur urgumenta initio adducta.

13 Ad primum, neganda est sequela. Et alii probationem, eligenda est prior pars illius dilemmatis; sed neganda est consequentia inde illata. Nam cum Deus illud futurum contingens, quod de facto erit, sciat eo modo, quo futurum est. et modus illius consistat in hoc, quod licet in suo determinato tempore habeat postea de facio existentiam. nihilominus potuerit non habere illam; inde est, quod per hoc, quod prædictum futurum potuerit non exister*» non fallatur, aut falli possit divina scientia, sed potius falleretur, aut tñbilis esset, si tale futurum non posset non esse aut si de facto non daretur.

I l i Nec refert, si objicias, quod si conversio, v. g. futura D. Petri, et ejus fletus amarus re ipsa non daretur, tunc falleretur divina scientia, qua præcognuiv prædictahi conversionem : ergo si fletus ille potuit non esse, potuit utique prædicta scientia falli. Patet consequentia. Quia quod facit actus actu, facit potentia in potentia : ergo si data actuali omissione illius fletus, falleretur scientia Dei; fiet inde, quod si potest talis ommissio dari, possit etiam divina scientia falli.

Respondetur enim, concelen<lo anteceden-
tens et negando consequentiam. Quia,
ut in tract, de Voluntate Dei disp. 10.
num. 93. et 9L magis explicabimus, ar-
guitur virtuaiiter ab una de sensu com-
posito, et ab alia de sensu diviso, ad alle-
ram

rva d? sensu composito : qui modus
 utjntnd ōi vitiosus. Nam ibidem fit vir-
 tute hic syllogismus : Si *conversio* u. (j. *D.*
fdri l *er rjur fletus amarus re ipsa non*
sirdur, fune falkrrrlur divina scientia :
∴ Idis fletus potest non dari : ergo po-
int fM divina scientia : cumquo ex his
 trntsi propositionibus prima reddat sensum
 .SjOsitam, et secunda divisum, tertia ve-
 rononposituui, ut loco citato explicabitur;
 fit inde, nt virtualiter arguatur ab una de
 ff35c composito, et alia in diviso, ad alle-
 rim in sensu composito.

F(ad probationem in contrarium ros-
pondetar. concedendo antecedens, ei intel-
F.ntur (ul re vera debet intelligi) de actu :
el potentia ei correspõdente, et negando
esnsseqfentiam : quia in consequenti non
;ooitr propria potentia correspondons illi
ictai. Nam actus, qui ibi eonditionaliter
enitor, est non fletus conjunctus cum
iiffa scientia de futuritione fletus, et
oilentia illius pro tempore futuro , ac
joinde conjunctus cum futuritione ejus-
àm fletus, et existentia ejus tempore
frtedicto : at potentia, quæ ibidem ad-
Eitiitur non est potentia ad ponendum
EA fletum conjunctum cum his omnibus,
ad ponendum ipsum non fletum secun-
hm se : et per Consequens non ponitur
propti potentia correspondons prædicto
ictui.

15 Maeobitque hæc solutio magis elociv-
ti, si notetur, quod semel supposita fa-
-ritione libera illius fletus, et determi-
nitoue údæquata omnium causarum in
criine ad ipsum, praescivit Deus : tum
q:ol erit talis fletas, non utcunque, sed
IWmodo; ac proinde, quod ita erit
tempore, pro quo fuit, ut etiam potue-
nt omissio illius, quamvis de facto
erit : tum etiam, quod semel supposi-
tione omnimoda futuritione fletus ex parte
determinationis omnium causarum, ac pro-
inde quod in debito tempore reipsa sit,
-equit componi, seu simul poni omissio il-
li. Et ita si adhuc facta suppositione,
¶od D. Petrus libere fletet, ac proinde,
ped potest non flere, daretur, quod im-
úáwPó esset flere, vel quod non pos-
iêt non flere, vel supposito, quod fle-
ret, daretur simul omissio talis fletus;
Ubc in aliquo ex his eventibus, et non alie-
ter filleretur actu, et in exercitio Deus :
;ia tunc tantum daretur actu, et in exer-
citorio oppositum ejus, quod Deus pnescivit,
rtintueriti constabit.

Unde ad hoc, ut detur potentia correspondens huic actui, nimirum Deum falli, requirebatur, ut posset contingere, vel quod impossibilis esset ille fletus/ vel quod non posset non esse, vel quod facta suppositione illius, posset componi cum eo, ac proinde cum scientia Dei de tali fletu futuro, ommissio ipsius : non vero sufficit, quod talis ommissio possit esse, vel quod non flictu suppositione predicta fletus, et scientiæ de illo, daretur actu prædicta ommissio. Quare cum ad hæc non detur, nec possit dari aliqua potentia, fit inde, ut in hac objectione non arguatur ah actu ad potentiam ei correspondentem. Et ita ex eo, quod facta suppositione illius futuri, daretur ommissio illius, ac proinde falleretur divina scientia, non recte colligitur posse falli ex possibilitate omissionis illius fletus; sed, ut nuper dicebamus, id tantum posset colligi, vel ex impossibilitate fletus, vel ex eo. quod non possit non esse, vel ex possibilitate compositionis prædictæ omissionis cum fletu futuro; atquæ adeo cum scientia de illo : quia tantum ex his, vel ex eorum aliquo sequitur, scientiam Dei actu, et in exercitio fallendai.

Illi Nec refert, si urgeas non posse inter se cohærere ea, quæ in hac solutione diximus. Nam juxta Aristotel. possibile dicitur illud, quo posito nullum sequitur impossibile : sed si D. Petras non fletet de facto suum peccatum, sequeretur quoddam impossibile, nempe quod prescienii Dei circa illum fletum falleretur, ut nuper asserebamus : ergo non potest cum hoc cohærere, omissionem prædicti fletus esse possibilem.

Respondetur enim quod illa diffinitio rei possibilis, ab Aristot. tradita, debet intelligi, quoties possibilitati rei non est conjuncta infallibilis, et certa futuritio sui oppositi. Nam si hæc conjungatur, non est admittendum, quod talo possibile ponatur in esso, ex eo, quod inde fieret conjungendam esse existentiam illius cum existentia sui oppositi: et ita in casu objectionis, simul dandum esse fletum D. Petri, et omissionem illius, quod implicat. Unde quia posita præscientia prædicti fletus, est infallibile, et omnino certum, quod actu, et in exercitio talis fletus dabitur, ideo nunquam debet admitti, quod oppositum illius, scilicet non fletus de facto ponatur, quamvis absoluto, Ot simpliciter sit possibilis.

Replie).

solutio-

 $f \wedge \cdot$

Furio
prior aa-
nrS
P-TLom.

AhJ Γ3110
Dhi
TlKima..

Ad
l'ritniGi
rnnSr-
lIn4-
lionem.

17 Ad primam confirmationem respon-
detur, distinguendoantededens : et si intel-
ligatur de impotentia in sensu composito,
et orta ex suppositione aliqua, seu ex
hoc, quod *Omne, quod est, quando est,*
necesse rst esse, sive (quod in idem redit
do impotentia consequente, concedendum
Cst; si vero intelligatur de impotentia in
sensu divino, seu simpliciter tali, sive
antecedente, negandum est. Et eodem
proportionali modo distinguendum est con-
sequens prima! consequential!. Et deinde
debet negari secunda consequentia. Quia,
ut esset legitima, requirebatur, ut ante-
cedens. el similiter consequens prima- con-
sequentia- essent vera in posteriori smsa.

Eiplia-
tar.

Explicatur hoc. Etenim ex hoc, quo.l
scientia Dei non sit fallibilis, et terminetur
ad aliquod futurum contingens, quod de fac-
to erit, sciendo illud re ipsa habiturum exis-
tentiam, quamvis possit eam non habere,
solum sequitur, quod non possit in sensu
composito, seu simul scire non existentiam
illius futuri, et per consequens nec scire
possibilitatem sui oppositi in sensu compo-
sito : quia hæc tantum requiruntur a l ejus
infollibilitatem, ut nuper dicebamus. Hinc
tamen nullum infertur inconveniens. Quia
non posse Deum scire ea, quæ diximus, or-
tum habet ex sensu composito, ct ex sup-
positione hujus, quod est; quamlibet rem
dum est. necesse est esse, et ejus oppositum
non esse cum ea compositibile; seu (quo l in
idem redit) tantum est impossibilitas conse-
quens, et orta ex existentia, tam divinæ
scientiæ, quam faturi eventus : non vero
prædicti impossibilitas esc in sensu divino,
scu non est impossibilitas absolute, et sim-
pliciter tab's, sive (quod in idem coincidit)
non est impossibilitas antecedens, tam ex
parte objecti, quam ex parte scientiæ, con-
sistens in hoc, quod nulla facta suppositio-
ne divinæ scientiæ, aut futuritionis effectus,
et existentia ejus respectu ælcrnitatis, nec
objectum potest aliter esse, nec divina
scientia potuisset aliter terminari ad illud
objectum. Nam si luvc impossibilitas esset
impossibilitas antecedens, tunc per illam
scientiam Dei non cognosceretur pra- lictum
contingens quatenus (ale : siquidem ad cog-
noscendum illud , ut contingens, non satis
est cognosci habiturum existentiam pro
tempore illo determinato, pro quo eam ha-
biturum dicitur ; sed quo i simul cognosca-
tur, posse nihilominus eam non habere, et
quod divina scientia in illo priori antequam
terminetur ad futurum, et antequam suppo-

natur futnritio effectus, et præscientia ip-
sius in æternitate, potuerit non terminari
ad illud, ut futurum.

18 Et ita ex hoc tantum habetur, futu-
rum illud contingens in sensu composito
fuiuritionis, et oxistentiæ habitæ pro tem-
pore, pro quo eam habiturum dicitar, non
posse aliter evenire, seu quod facta suppo-
sitione suæ futuritionis, et existentia*, non
possit potestate consequente non esse futu-
rum : non tamen, quod absolute, et simpli-
citer, sive potestate antecedente, aut in sen-
su diviso, non possit non esse : at non hoc
ultimum, sed illud prius ad rationem futuri
contingentis desideratur. Sed de his videan-
tur ea, quæ in tract, de Volunt. Dei disp.
10. num. 84. et sequentib. dicemus : ubi
sensus compositus, et divisus ex professo
explicatur : et eo explicato, recteque intel-
lecto. omnia hæc satis patebunt.

Qa;c solutio desumitur ex D. Thom. lom
de Verit. quæst. 6. art. 3. ad 10. et art.
4. ad S. et quæst. 24. art. 1. ad 13. et 1.
part, quæst. 19. art. 8. ad-L et ad 3. nec
non in 1. dist. 39. art. 1. ad 3. his verbis :
Illud, quod est. necasse est esse dum est, ab-
solute tamen loquendo, non est necesso esse,
ita et Deum scire, necessarium est dum scit,
non tamen necesso rst cum scire, nisi neces-
silale immutabilitatis, qux libertatem volun-
talis non excludit, r.t hxc liberlas significatur
cum dicitur, quod Deus potest hoc non scire.
Tam etiam 1. cont. Gent. cap. 67. his ver-
bis : *Unumquodque ; a Deo cognoscitur, sicut*
prxscniialiter visum : sic necessarium erit,
quod Deus cognoscit; sicut necessarium est,
Socratem sedere cx hoc, quod sedere videat-
ur.

19 Ad secundam confirmationem recon-
detur primo, distinguendo antecedens : Aon
erit in potestate D. Petri tollere hoc ankcc-
dens, nimirum quod^Ddispræscirril illum fle-
tum, potestate absoluta, et simul infallibili-
tatis, concedendum est : potestabB præcise
absoluta, quæ est compositibilis cum possibi-
litate infallibilitatis illius pnnsclenlin-, seu
cum hoc, quod est esse infallibile, Deum
præscire illum fletum, quamvis absolute
possit cum non præscire. negandum est. Et
eodem modo debet distingui prima pars
consequentis : et deinde neganda omniu
est consequentia quoad secundam ejus par-
tem.

Et ad probationem antecedentis, qua-
tenus contra distinctionem datam pug-
nare potest, dicendum est, quod ex teter-
nitate divinæ scientiæ circa futaritionem
illius

n-3

OTH.

/>

Σ

Ai

illius fletus, solum potest colligi, quod
hoc ipso, quod terminetur actu ad illum,
debet iivariabililer ad ipsum terminari :
hoc autem tantum arguit, esso necessa-
rum necessitate ex suppositione præsen-
liiLitatis; non tamen necessitate simpli-
citer; atque adeo hinc non fit, non
terminari libere ad præJiclum fletum. Sic-
ci licet demus, quod actus liber, quo
Dous voluit producere hoc universum,
mensuretur etiam quoad terminationem
per æiemitatcm; non tamen inde fit esse
necessarium necessitate simpliciter, et in-
compositibili cum libertate, sed solum ne-
cessitate secundum quid, et ex supposi-
tione pnesentialitatis. Quæ solutio sumitur
ex D. Thom. in 1. dist. 39. quæst- 1.
art. 1. ad 1. et de Veritate quæst. 16.
m. 3. ad 10. Ad probationem vero con-
sequentia- concedendum est antecedens,
juxta distinctionem datam. Et consequen-
tia quoad ultima ejus verba, scilicet :
*Vwi poterit tollere, quin talis fletus sequa-
tur, neganda est, si intelligatur de potes-
tate absoluta, et simpliciter tali.

/> 20 Declaratur. Etenim licet D. Pe-
lrus non habuerit una cum potentia abso-
luta, et simpliciter tali, potentiam infal-
iibilitatis ad tollendam præscientiam Dei
circa suum fletum, seu (quod idem est) non
potuerit facere, quod fuerit infallibile,
Deum non præscire prædictum fletum,
atque a leo non habuerit potentiam ad non
flendam, quæ sit incompositibilis cum scien-
tia fletas actu futuri ; attamen habuit præ-
cise potentiam absolute, et simpliciter ta-
lem, ad tollendum pnescientiam Dei circa
mum fletum, ad hunc duntaxat sensam,
quia nimirum potuit non habere fletum,
qui si non esset, non profuisset in Deo
scientia fletus, sed potius omissio illius :
U ideo fuit in eo potentia ad tollendum
l-ridiclam scientiam compositibilis cum in-
fallibilitate ejusdem divina- scientiæ circa
fletum, seu cum hoc, quod est, re ipsa,
et de facto Deum prævidisse illum fle-
tam, ita ut nunquam re ipsa, et actu ve-
lificetur, Deum absolute illum providere.

Un<le eodem etiam proportionali modo
comparatur cum fletu futuro, qui est con-
sequens illatum ex illo antecedenti, ni-
mirum ex præscientia Dei. Nam licet non
habeat potestatem absolutam, ot simul in-
fillibiliatis ad non flendum, quæ quidem
potentia est incompositibilis cum fletu ; ha-
bet tamen potestatem præcise absolutam
id non flendum, quæ compositibilis est

Sabnant. Curs theolog., toni. /.

cum fletu infaliibiliter futuro. Hæc autem
potestas satis est ad salvandam liberta-
tem, ct ad hoc, quod fletus ille futurus,
maneant in ratione futuri contingentis.

21 Nec propterea regulæ iflæ Dialec-
ticorum, in hac confirmatione adducta-,
manent infirmata*. Non quidem prima.
Quia juxta hunc dicendi modum, parem
potentiam, vel impotentiam ad tollen-
dum antecedens, et consequens ponimus,
ita ut in eo sensu , in quo potest tolli,
vel non tolli antecedens, possit auferri,
vel non auferri consequens. Sed nec se-
cunda. Quia ad hoc, ut in bona conse-
quentia non possit quis efficere, ut dato
antecedenti vero, consequens sit falsum,
satis est, ut consequens sit infaliibiliter
verum, seu (quod in idem redit) quod ita
sit verum j ut de facto nunquam sit fal-
sum : et ad hoc sufficit, quoad præsens
attinet, non esse in potestate D. Petri,
potestate absoluta, et simul infallibilitatis,
suns non fletus ; sed quod sit ipsi impos-
sibilis possibilitate infallibilitatis, et pos-
sibilis possibilitate absoluta. et composibili
cum possibilitate infallibilitatis oppositi ac-
tus, scilicet fletus.

Diximus in idem redire, quod conse-
quens ita sit verum, ut nunquam sil fal-
sum. ac quod sit infaliibiliter verum : quia
hoc ipso , quod consequens sit actu ve-
rum, oportet, ut sit necessarium neces-
sitate ex suppositione, et secundum quid,
quatenus omne, quod est, quando est, ex
suppositione, quod est, necesse est es-
se : constat autem , quod necessitas ex
suppositione, vel secundum quid, aut :n
sensu composito existentia- rei, coincidit
cum infallikilitate, et e converso.

22 Secundo ad eandem secundam con-
firmationem respondetur, quod regula il-
la : *Qui non potest tollere antecedens, nec*
potest tollere consequens, intelligitur cum
hac limitatione, nimirum dummodo an-
tecedens sit necessarium, et necessario
inferens consequens; non vero si propria
causalitas antecedentis consistat in hoc,
quod inferat ilære illud consequens; seu
in hoc, quod faciat, quod pnedictum con-
sequens libere causetur : tunc enim abla-
tio antecellentis non est necessaria ad hoc,
ut possit auferri consequens; sed sicut
positio illius desideratur a<l hoc, ul con-
sequens libere liat, et inferatur, ita ad
hoc, ut possit non subsequi. Quare cum
ex scientia illa, qua Deus pnescivit. fle-
tum Divi Petri futurum libere, inferatur

Anim-
adversio

♦u

A'im
solotio
confirma-
tionis.

hoc consequens, scilicet fletus ejusdem Divi Petri, et proprius effectus illius scientiæ sit facere, quod D. Petrus libero Heat; inde est, quod ad hoc. ut possit tolli illud consequens, non sit necesso posse auferri prædictum antecedens, nempe scientiam -Dei circa illud.

AtMiu- Adde quod, ut bene notavit D. Thom.

D.Thom. ,n pnsenti in solutione ad secundum, et innuit in I. disc. 39. quæst. 1. an. 1. ail quartum, quando in antecedenti ponitur aliquod verbum designans actum animro τ qui non potest tollere antecedens, non potest tollere consequens, ut substat illi antecedenti; bene tamen potest tollere illud absolute. Unde quia in hoc antecedenti, *Deus scivit Petrum fleturum*, illud verbum *scivit* designat actum anima-; propterea qui non potest tollere prælicium antecedens, nequit auferre consequens, scilicet *Petrus flebit*, ut stat sub illo antecedenti. Quia vero stat sub illo, ut est præsens in ætemitate, ideo non potest tollere illud, ut est præsens, et ex suppositione præsentialitatis; bene tamen absolute : et sic manet libertas. Tum quia necessitas ex suppositione præsentialitatis non tollit libertatem. Tum etiam : quia non posse tollere consequens illud, ut subest prædicto antecedenti, seu ut infertur ex illo, tantum est, non posse tollere illud in sensu composito, id est, componendo, seu faciendo, quod sint simul scientia Dei de illo fletu, et quod talis fletus non sit; non vero, quod absolute, et simpliciter non possit non poni prædictus non fletus. Quia. | ut nuper dicebamus, illud antecedens, nimirum scientia Dei, tantum infert, quod non componatur, nec componi possit cum non fletu; non tamen, quod ille non fletus non possit non esse, sed potias infert possibilitatem illius.

A«J 23 Ad secundum, concedenda est major et neganda minor. Et ad probationem respondetur, antecedens illius propositionis, *Sortes curret, rf est prxsdlum*, non esse revera de præterito, licet extrema specie, et secundum voces, de præterito videatur, ut optime notavit D. Thom. in I. sentent, dist. 39. art. 1. ad I. inquietis : *Aclus divinæ sci'niûr nunquâm transii in prxlerilum, sed semper esi in actu : et ideo semper manet in libertate divinæ voluntatis*. Sicut oh eandem rationem, do Veritate quæst. 6. art. 3. ad 10. loquens de prædestinatiune, ait : *Absolute loquendo, Deus potest unumquemque prx-* |

destinare, vel non prædestinare, aut predestinasse, vel non prédestinasse ; quia actus prædeslinationis, cum mensuretur xternitale, nunquam cadit in pr.rteritum, sicut nunquam est futurus. Undo semper consideratur. ul egrediens a voluntate per modum libertatis. Tamen ex suppositione lice efficitur impossibili » non enim potest non pr.tdeslinare, supposito, quod prédestinaverti, vel e converso. Et art. L ad 8. asserit, idem esse intelligendum de præscientia. Adde, quod ex iis, quæ ad secundam confirmationem argumenti pneceJonlis diximus, satis hoc secundum argumentum manet solutum, ut intuenti patebit.

Ad primam confirmationem constat ei dictis, quomodo ex necessitate alicujus, vel aliquarum præmissarum, non sequatur necessitas in consequenti, nisi in quantum subest, et infertur ex antecedenti : et quomodo ex illis præmissis, ?olum sequatur hoc consequens, scilicet *Petrus curret, si est scitum a Deo, esse verum* : non quidem necessitate absoluta, sed ut subest antecedenti, id est, prout est pnpnsens in æternitate, et ratione illius præsentiaæ, ac proinde sola necessitate ex suppositione, quæ non tollit libertatem.

Adde (ut bene notavit D. Thom. de Verit. quæst. 2. art. ¶2 ail 4.) quod cum dictur, omne scitum a Deo necesse est esse verum, dupliciter potest intelligi : vel ita ut sit de dicto, vel ita ut sit de re. Si sit^e dicto, tunc est composita, et veni : et reddit hunc sensum, quod nun potest simul esse, ut Deus sciat aliquid, et id non sit. Si vero sit de re, sic est divisa, et falsa : quia est sensus, quod id, quod est scitum a Deo, est necessarium, et habet veritatem necessariam. Quod, ut constat, est aperte falsum : siquidem res, quæ a Deo sunt scitæ, non propter hoc necessario eveniunt. Unde ex illa majori posita in hac conlirmatione. et ex minori statim subsumpla, solum sequitur esse necessario verum in sensu composito, quod Petras curret, si est scitum a Deo, id est, non posse componi scientiam Dei de cursu Petri cum non cursu illius, non vero in sensu diviso. At ad libertatem satis est. Petrum posse non currere in sensu diviso, ut tract. 4. disp. IU. num. 81. dicemus.

Ad secundam confirmationem patet ex dicendis tract. 4. disp. 7. num. i7. etdeinceps.

2 î Ad tertium, satis esse ad scientiam, ut id, quod per illam scitur, sit necessarium necessitate

necessitate ex suppositione pñvsentialitatis, juxu illud axioma : Omne, *quod est, quando* «f, *nrcesse est esse* : at futura contingenté attinguntur a Deo. quatenus sunt præ-[^]ntiainæterniute, utD. Thom. inpnesenti Art. docet, et disp, 8. num. 10. et deinceps dicemus : ubi etiam explicabimus, quomodo ^{5]}

ia futarie contingentibus absolutis, in idem redeat, videri in decreto, et ex suppositione illius, et videri ut præsentia in orterniute : el per consequens in idem etiam coïncidât, esse necessaria necessitate ex suppositione pñesentialitatis, et necessitate ex suppositione decreti divini.

Ad conlirmationem’respondeturcum eodem Angelico Doctore de Veritat. quæst. **t** tn. 12. ad 12. his verbis : *Duplex est cognitionis medium, f-num, quod est medium dfmonslrationis : el hoc oportet esse propositionalum conclusioni. ul. eo posilo. conclusio ponatur : cl lule medium cognoscendi, non* «l *Heus respectu contingentium. Aliud medium cognitionis est. quod est similitudo rei cognilæ : et late medium cognitionis, est di-^âl\α essentia : non tamen est adæquatum, et prcporlionalum alicui; etsi sil proprium singulorum .*

Adde, quod essentia divina secundum se, con est medium cognoscendi determinate futura contingentia, nisi ut pñesupponit decretum liberum Dei. Unde medium cognoscendi , non est necessarium, ut opponitor libero, sed potius illud includit.

25 Ad ultimum respondet optime sapientissimus Mag. Cornejo , 1. tom. in l. part, tract. 1. circa quæst. 14. art. **It** disp. 1. dub. 2. num. 6. negando sequelam. Quia licet certum sit, Deum «cire futurum esse , ut de tuis peccatis efficaciter doleas ; attamen cum Deus non ttiat hoc excludendo tuam diligentiam , et sollicitudinem, sed mediante illa, evidenter sequitur, sollicitudinem tuam fruttraneam non esse, sed potius omnino requisitam, ut eveniat, quod non aliter, ijcun illa mediante præcognitum est fore. Sicut etiam in humanis stulta est similis irgumentatio : aut Deus præscivit me sumptarum hodie cibum , aut præscivit non sumpturum ? Si præscivit sumpturum non eat cur diligens sim, nec faciam, quod in $\pi\iota\omicron$ est, ut sumam, quia certo erit : si vero præscivit non sumpturum , quidquid faciam, non sumam, quia Aientia Dei est infallibilis : otiosus ergo sim; est cur curem do sumendo cibo. Cujus ratio est eadem. Nam licet certum

sit te sumpturum cibum , eo quod 08l a Deo pñecognitum ; tamen quia non pñescivit Deus, nisi mediante tua cura. ac diligentia libero apposita, stulte’ non vis apponere illam.

Et certe idem argumentum potest fieri, etiam *ti Deus per impossibile pñoscius non esset futurorum. Nam de facto, ct in re, seclusa Dei præscientia, aut iste effectus eat futuras ? aut non est futurus? si est futurus i ergo impertinentes , et supernum sunt diligentiae, et cura hominum, quia etiam sine illis erit futurus : si vero futurus non est. nihil proderunt diligentiae nostræ, ut eveniant, quantumcunque efficaciter fiant : ergo non est cur solliciti simus, et diligentes in rebus nostris], sed omnia fato, et fortunæ relinquamus. Invalida namque est’, stulta ista consequentia : quia ex suppositione, quod talis effectus sit futurus, non est futurus . nisi cum dependentia ab his mediis.

DUBIUM Π 1.

L’lrum Deus certo scint futuro libera absoluta per suam essentiam, el divinas ideas, ul représentant veritatem ipsorum, tinlcccdenier ad decretum suæ voluntatis?

‘26 Semel explicato *an est* scientiæ divina» circa fatura contingentia, seu libera absoluta,. statim pulsat animum inquirere, quomodo Deus habeat scientiam iliorum? et ideo ad hoc exacte explicandum, tam hoc, quam sequentia dubia hujus disputationis excitantur.

In hoc autem dubio aliquid ut certum supponimus, et aliquid in controversiam vocamus. Supponimus enim cum D. Thom. in pñesenti, et quæst. sequenti, necnon do Verit. quæst. 2. art. 7. ad 6. et quæst. 3. art. 0. et I. cont. Gent. cap. G6. quem sequuntur Capreolus in 1. distinct. 38. Îjuæst. I. art. 2. ad argumenta Scoti, Cajet. Zumel, Bannez, Nazarius, Gonzalez, Ripa, et communiter ejus discipuli, et alii plores, Deum certo cognoscçre futura contingentia absoluta per suam essentiam, et ideas. Quia divina essentia, ut habet rationem speciei intelligibilia, et ideæ, ut sunt exemplaria omnium creaturarum, sunt infinite perfecta in ratione repræsentandi î ct propterea unumquodque ex his in genere suo potest, saltem si determinetur per decretum divinæ voluntatis, repræsentare

Expbuj-
lio
lilull.

quamlibet creaturam, sive existentem. sive futuram. Et ita poterunt deservire divino intellectui, per modum artificis operanti in ordine ad prædictam cognitionem. Vocamus autem in controversiam, an divina essentia, ut habet rationem speciei intelligibilis, divinæque idea* habeant hoc munus antecederet ad decretum. quo Deus decernit, ut prædicta futura contingentia sint in aliqua differentia temporis? atque adeo an scientia Dei certo sciat illa per suam essentiam, et divinas ideas antecederet ad tale decretum?

Opinio affirmativa.

27 Partem affirmantem tuentur. Egidius Romanus in I. dist. 38. quæst. I. art. 2. in corpore circa finem, et quæst. 2. art. I. Henricus relatus a Corduba lib. II. quæstion. quæst. 55. dub. 8. favet D. Bonavent. in II. dist. 39. art. 2. (finest. 3. Pro qua sententia possent referri Suarez. Molina, et alii; sed eorum placita, quia involvant speciales difficultates, proponemus dubiis sequentibus.

Probatur primo, testimonio D. Thome. in hoc art. ubi inquit, Deum certo scire futura contingentia, non solum ea ratione, qua habet rationes rerum apud se præseantes, nempe ideas, sed etiam quia sunt ipsi præsentia: ergo sentit, ipsum scire prædicta futura contingentia per suam essentiam, et divinas ideas; et non utcunque, sed antecedenler ad suum decretam liberum. Patet consequ. Quia ultra illum modum sciendi futura contingentia, seu libera, quatenus sunt ipsi presentia, ac proinde ratione decreti, per quod sunt coexistens Deo in æternitate, admittit alium, scilicet quatenus habet apud se rationes omnium rerum, et per consequens non ratione decreti, seu dependenler ab eo, sed antecederet ad ipsum.

28 Secundo. Nam essentia divina, et iilete antecederet ad decretum liberum, sunt infinita» in repræsentando; ergo in illo priori representabunt futura contingentia, et per consequens antecederet ad decretum poterit Deus per suam essentiam. et ideas certo illa cognoscere. Hæc ultima consequ. patet ex priori. Quoniam quidquid representatur intellectui Dei per divinam essentiam, et ideas antecederet ad divinum decretum, potest in illo priori cer-

to ab eo cognosci, ut inductive constat. Prima vero consequ. ex antecedenti liquet. Turn quia alioqui essentia, et ideas divinæ non essent infinita) in representando: siquidem non extenderentur ad futura contingentia. Tum etiam, quia alias variaretur earum representatio: quandoquidem post decretum representarent aliquid, quod antei non repræsentabant. Antecedens autem est satis perspicuum. Quia cum essentia, et idea» divinæ sint infinite perfectio* intra suam lineam, illa quidem in ratione speciei intelligibilis, istæ vero in ratione idearum, oportet, ut sint infinita* in ratione representativarum: quippe cum esse representativum, licet diverso modo, ad lineam utriusque pertineat.

Confirmatur. Quia essentiæ, vel ideis fatata» divinis non potest accrescere aliqua perfectio ex decreto: ergo cum certum sit, quod post decretam repræsentant futura contingentia, debet etiam esso certum, quod ante illud, ea, et eorum veritatem repræsentant; et per consequens, Deum posse per suam essentiam, et ideas in illo priori habere scientiam prædictorum futurorum. Antecedens videtur certum. Nam sicut decretum liberum ex se non aller: perfectionem, ex eo, quod illa perfectio esset libera, et per consequens aliqua perfectio, quæ est in Deo, et est Deus, posset non esse in illo, nec esse Deus, ita neque ex decreto patet: essentiæ, et ideis divinis ulla perfectio accrescere. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quoniam repræsentare objecta jactinet ad perfectionem essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei intelligibilis, et idearum: ergo si non potest illi accrescere aliqua perfectio ratione decreti, fit in le. ut si post decretum repræsentat illa, quod etiam ante decretum ab ea repræsentabantur.

29 Tertio. Nam ideæ divinæ, ut furinallissime habent rationem idearum, et exemplarium, non sunt, nisi respectu creaturarum futurarum: ergo in illis, mediante tamen essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, poterit Deus antecederet ad decretum, scire futura contingentia absoluta. Antecedens videtur expressum Divi Thomæ quæst. sequenti art. 3. in corpore, et ad secundum. Consequentia vero patet. Quia idea est forma necessaria, et non libera. Tum quia est unum ex divinis attributis; attributa autem divina sunt perfectiones necessario convenientes Deo. Tum etiam: quia non est utcunque attributum

Primam
nru-
mcnlani

Struu-
Juni.

jUributum, eed intellectuale, et ad intellec-
tum pertinens : attributa nutem intellectua-
lia ex se sunt priora attributis voluntatis,
ct mulio innuis decretis ab eadem voluntate
procedentibus . et per consequens non
sani dependentia ab illis : nec nb eis ha-
bent esse liberum; ergo si idea, quatenus
talis, est respectu faturorum, repræsentabit
ilU per modum formæ naturalis, et natura-
liter ante divinum decretam : ct per conse-
qaens poterit Deus’in illis, mediante di-
vina essentia, tanquam specio intelligibili,
cognoscere omnia futura ante talem de-
cretum.

3d Quarto. Nam si per impossibile Deus
non esset libere volens futura contingentia,
sed essent a casu respectu illius, vel quia
producerentur a sola causa secunda inde-
penderent a prima, vel quia fierent ab alio
Deo k nihilominus haberet scientiam illo-
rum : ergo signum est, scientiam, quam
Deus habet futurorum contingentium, non
pendere ab ejus decreto libero, sed posse
illa cognoscere in sua essentia, er divinis
ileis antecederent ad tale decretum. Conse-
quentia videtur certa. Antecedens autem
probatur. Quia cum dato prædicto impos-
sibili, esset adhuc divina scientia infinita,
non posset non terminari ad illa futura
contingenda : siquidem haberent veritatem
scibilem, et per consequens attingibilem a
scientia infinitio perfectionis, quafis tunc
esset scientia Dei.

§n.

Ermenle D. Thomx dubii nodus dissolvitur.

31 Dicendum tamen est, Deum non pos-
se scire futura contingentia absoluta per
saam essentiam (ut habet rationem speciei
intelligibilis) et ideas antecederent ad decre-
tum liberum , et efficax suæ voluntatis , in
eo existons. Ita D. Thom. de Verit. quæst.
3. art G. his verbis : *Idea polc-sl esse ejus,*
quod nec est, nec erit, nec fuit ; non tamen
eodem modo sicut est eorum, qua sunt, vel
fuerunt, vel erunt : quia ad ea , qua sunt ,
rei fuerunt, vel erunt producenda, determi-
natur er proposito divina voluntatis : non
autem ad ea, qua sunt, nec erunt, nec fue-
runt. Et sic hujusmodi habent quodammodo
ideas indeterminatas. Ubi, ut vides, juxta
mentem Angelici Doctoris, ideædivinænon
représentant determinate futura contingen-
tia, nisi determinantur per propositum, seu
decretum efficax divinæ voluntatis; atque

adeo nec poterunt per scientiam Dei certo,
et determinate ante tale propositum sciri :
cumque essentia divina, ut habet rationem
speciei intelligibilis respectu creaturarum ,
commensuretur sibi ipsi, ut est objectum,
vel idea, ut sæpe docet Sanctus Doctor fit
indo, ut juxta ipsius mentem, eadem essen-
tia, ut habet rationem speciei intelligibilis,
non repræsentet determinate prædicta futu-
ra ante prædictum propositum, et decre-
tum efficax divime voluntatis.

Idem etiam docet Sanctus Doctor in 1 .
distinet. 39. quæst. 1 . ari. 2. ad 1. Ubi lo-
quens de scientia futurorum, inquit : *Sicut*
ipsum scire est subjectum libertati voluntatis,
ita el idea, secundum quod ad ipsam termi-
natur actus divin,v scienti;r, sicut scientia
artificis ad formam artificiali, quam excogi-
tat : ct ideo similis est ratio de idea, el de
actu sciendi. Sicut enim non potest poni,
quod actus sciendi sil in eo, el quod non fue-
rit, ita non potest designari, quod idea sit in
eo, el non fuerit : tamen respectu utriusque
potest designari libertas voluntatis. Ubi, ut
videSj tam scientia futurorum, quam ideæ
illorum dicuntur esse subjecta libertati vo-
luntatis divinæ, ac proinde nec scientia ter-
minabitur ad prædicta futura, nec ideæ ulla
certo repnesentabunt scienti, nisi cum sub-
jectione, et (ut sic dicamus) dependenler a
decreto libero, et efficaci divinæ libertatis.
Et tandem hoc ipsum innuit in t. dist. 36.
quæst. 2. art. 13. et alibi sæpe.

Unde Sanctum Doctorem sequuntur Ca-
preolus in 1. dist. 38. quæst. 1. ari. 2. Ca-
jet. in præsentí § *ad secundum autem, d*
reliqua negatur antecedens, quod est radix
omnium. Et quæst. 15. art. 3. Zumel
tom. 3. opusculorum fol. 24. § *ex didis col-*
ligo. Bannez ad hunc articulum, Gaspar
Ram. relectione 2. de infallibilitate cogni-
tionis divinæ circa futura absoluta assertio-
ne 4. fol. 39. Alvarez, de auxiliis divinæ
gratiæ disp. 14. et n responsionibus ad ob-
jecta adversus concordiam liberi arbitrii
cum divina præscienlia cap. 1. 2. et 5.
Henriq. lib. ult. de fine hominis cap. 4.
num. 2. Ledesma lib. 2. de auxiliis disp.
2. in 2. part, illius, Guillielmus Æstîus in
1. disp. 41. § 7. Leonardos Goquæus Doc-
tor Parisiensis loco infra disp. 10. dub. 8.
num. 128. referendo, Nazar, controversia
1. et 2. Gonzalez disp. 13. 44. et 45. Ri-
pa in hoc art. Cornejo in præsentí disp. 2.
dub. 1. et communiter discipuli D. Thomæ,
et alii quamplurimi, quos infra disp. 10. a
num. 126. usque ad 131. referemus.

Jf PL.

.. .
-<

ff-Γ.5

' I' . . 'p * *1'

K'. r

9

DE SCIENTIA DEI.

Ratio assertio nis.	<p>32 Ratio fundamentalis hujus assertionis tacta est a D. Thom. locis citans, et potest a I hanc formam reduci. Quoniam essentia Dei, ut habet rationem speciei intelligibilis, aut ideæ, non représentent creaturas, sivo futura contingentia, ut actu, ot in exercitio existant in aliqua differentia temporis, nisi determinantur per propositum divina* voluntatis : ergo Deus nequibit per illas scire futura contingentia, antecederet ad predictam decretum, Consequentia patet. Quoniam nihil potest per illas a Deo cognosci, nisi per easdem repræsentetur : ergo si in illo priori, antequam determinantur per decretum efficax divinæ voluntatis, non représentent futura contingentia, ut in actu exercito existentiain aliqua differentia temporis, nequo poterit per eas divina scientia ad præJicu futura, in illo priori terminari. Antecedens autem etiam constat. Quoniam essentia divina, ut habet rajonem speciei intelligibilis, vel ut est idea, et rationes rerum, antequam determinetur per propositum divinæ volynuitis, représentent omnino naturaliter, et necessario : quandoquidem quidquid osl in Deo ante omnem liberam determinationem suæ voluntatis, est omnino necessarium, ita ul nec possit, nec potuerit aliter se habere : ergo repræsentatio illa, tantum potest esse respectu objectorum necessariorum, et quæ nec possunt, nec potuerunt aliter se habere : ac proinde nequibunt per illam futura contingentia, qua* non habent cs,q necessarium, sed possunt aliter se habere, repræsentari.</p> <p>I 33 Confirmatur ratione desumpta ex D. Thom. locis citatis disp. 7. num. 96. et deinceps, et disp. 8. num. 12. hujus tractatus. Nam futura contingentia, antecederet ad decretum divina* voluntatis, non habent rationem futurorum : ergo antecederet ad illud non possunt per essentiam, aut ideas divinas repnesentari ut futura : ac per consequens, nec per divinam scientiam attingi certo, ut talia. Hæc ultima conseq. ex priori palet. Cude D. Auuusl. lib. i. de Anima, et ejus origine cap. f/tf/z 'inquit) <i>exinanitur prxscientia omnino, si quod prxscitur non rril. Quomodo enim dicitur prxsciri futurum, quod non est futurum</i> I Quod etiam docet lib. de prædestinatione Sanctorum c. 4. IVior vero consequentia ex antecedenti constat. Nam sicut antecederet ad divinam potentium nihil potest rpnesentari, ut possibile, quia cuncta possibilia habent esse talia abilla. ut α primo fonte, et radica possibilitatis eorum, ita quia omnia futura contingentia habent rationom futurorum a decreto divinæ voluntatis, ut a primo fonte, et radice su® futuritionis (modo tamen alibi ^explicato supra) idcirco non poterunt ropræsenuri, ut futura, antecederet ad prædictum decretum.</p> <p>Antecedens autem probatur. Quia nulla res creata habet ex natura sua, et ex propriis terminis existera in aliqua differentia temporis. Nam exister© hoc modo, solum est proprium divinæ essentiali;e : do cujus conceptum est, quod sit ipsum <i>exister*</i>, Nec deinde potest aliqua res creati se ipsam a«l statum futuritionis transferre ; siquidem quandiu est sub statâ possibilitatis, nihil est in se.: el ita nequii aliquam causalilatom erga so ipsam exercere. Ac tandem licet habeat aliquam aliam causam secundam suæ futuritionis ; attamen ut re ipsa, et complete sit futura, debet effectus iste in causam primam reduct : ergo cum causa prima non inteiligatur causare ante actum suæ voluntatis, siquidem Deus ad extra est agens liberum, fit inde, ut nulla res futura, et per consequens nullam futurum contingens, habeat su.tm futuritionem ante decretum divina* voluntatis.</p> <p>Diximus, decretum liberum Dei esse primam radicem futuritionis creaturarum, modo tamen alibi explicato, ut ista melius cohæreront cum iis, quæ supra disp. 5. hujus tract, num. 13. et deinceps asseruimus. Nam licet, ut ibidem ostendimus, potentia immediate exeeutiva sit scientia practica Dei : quia tamen hæc, ut actu influit in ordino ad productionem futuram alicujus creaturæ, præsupponit liberam intentionem, et applicationem divinæ voluntatis circa rem illam futuram, ratione cujus scientia Dei applicatur ad prædictam productionem illius, propterea futuritio cujusvis effectus creati tribuitur decreto libero divinæ voluntatis, ut primo fonti, et principio, non quidem immediate exeeutivo, sed initiative illius futuritionis.</p>	
	<p>§ HI.</p> <p><i>Multiplex solutio adversariorum, et eversio earum.</i></p> <p>3 i Multipliciter posset ad hanc rationem responderi ex sententia adversariorum. Primo quidem, quod ad hoc. ut futura repræsententur</p>	«irioran sotitio.

prtoententur libero ox parte objecti per es-
sentiam Dei, etideas, satis est veritas objoc-
ünrquam habentantedenterad decretum.
Sed de solutione ista plura (licemus infra
in hac disp. dub. 6. Deinde posset aliter,
uni ad rationem, quam ad ejus confirma-
tionem occurri. Ad rationem quidem, con-
vincere, quod ante propositum divinæ vo-
luntatis, ut futurum, non possuht per
tssentiam divinam, aut ideas repræsentari
fetura contingentia : non tamen ante præ-
dictum propositum, ut formaliter existons
in Deo. Quia satis est, ul tale propositum,
seu decretum, in sequenti signo habeat
existentiain, ad hoc, ut dependenter ab
dio, et per ordinem ad ipsum repræsen-
tentur libere prædicta futura : ita ut si in
sequenti signo Deus habuerit decretum
creandi mundum, aut quod aliqua actio
libera, a voluntate creata exerceatur, tunc
in signo antecedenti repræsentetur per divi-
nam essentiam, et ejus ideas mundus ut fu-
turus, aut actio libera illa, ut futura. Si vero
in eodem signo Deus decreverit non crea-
re mundum, aut quod actio illa libera non
exerceatur, tunc in signo antecedenti, hæc
duo ut futura repræsententur.

35 Ad confirmationem vero potest etiam
ei prædicta doctrina occurri, satis esse ad
hoc, ut futura contingentia absolute, et
creata habeant esse futura antedenter ad
decretum exercitum divinæ voluntatis, at-
que adeo possint repraesentari ut futnra,
quoi in illo priori sit futurum decretum
Bind, per quod in sequenti signo Deus fu-
turationem eorundem decerneret. Nam
hoc ipso, quod decretum creandi mundum
sil in illo signo futurum, non potest non
mundus habere aliquid amplius, quam ra-
tionem possibilis : quandoquidem ad hoc
satis erat possibilitas illius decreti ; cum-
que id, quod immediate additur possibili-
ti in ordine ad essendum, tantum possit
esse futuritio ; consequens est, ut mundus
in illo signo dicatur futurus dependenter a
faluritione prædicti decreti.

Sed quamvis hæc solutio salis manebit
impugnati ex iis, quæ dubio sequehti, num.
48. et deinceps dicemus : ostendentes li-
berum decretum Dei nec posse habere ra-
tionem futuri, nec in illo signo, antequam
Deus intelligatur decernere, seu ante pri-
mum actum liberum suæ voluntatis»
posse per divinam essentiam certo repræ-
sentari, aut cognosci ; nihilominus potest
pro nunc breviter, efficaciter tamen impug-
nari. Quoniam futurum contingens habet

rationem futuri a divina voluntate, Un-
quam a causa efficiente illius futuritionis.
Tum quia id constat ex dictis. Tum etiam :
quia ab eadem causa efficiente habet res,
quod sit futura, et quod sil actu, et in
exercitio existons : el nihil creatum esi
existons, nisi mediante decreto divinæ vo-
luntatis : ergo repugnat, futurum contin-
gens in illo priori habere rationem futuri, et
quod ejus catfsa efficiens, scilicet divinum
decretum, non sit in eodem signo existens :
ac proinde antequam tale decretum exis-
tai in Deo, nequibit creatura aliqua re-
præsentari per divinam essentiam, aut
ideas, ut futura.

Hæc ultima conseq. patet ex dictis, el
ex priori. Prima vero eliam constat. Tum
quia causa efficiens in hoc distinguitur a
causa formali, vel materiali, quia istæ non
petunt ex vi suæ lineæ indispensabililer, et
necessario, quod existant, ad hoc, ut cau-
sent; secus vero causa efficiens, ut N.
Complut, in lib. Phys. disp. 3, num. 62.
expendunt : et ideo communiter a Philo-
sophis dicitur, causam efficientem non cau-
sare, nisi secundum quod est in actu.
Tum etiam : quia idcirco effectus modo
præsens non potest fieri ab Antichristo,
vel a quavis alia causa creata statim fatu-
ra, quia Antichristus, vel res illa futura
non est existens.

36 Confirmatur, et explicatur. Nam ex
eo, quod creatur» possibles habent ratio-
nem possibilium a divina omnipotentia,
tanquam a causa, sive ratione a priori sua?
possibilitatis, propterea non possunt esse
possibles, usque dum omnipotentia habeat
suam essentiam actualem : et ita in illo
priori antequam intelligatur omnipotentia,
nondum intelliguntur creaturæ possibles in
ratione possibilium : ergo hoc ipso, quod
decretum liberum Dei sit primus fons, et
origo futuritionis creaturarum, nequibunt
istæ habere suam futuritionem, antequam
praedictum decretum habeat suum *esse* ac-
tuale : alioqui effectusjnactu, scilicet futu-
rilio illa, non præsupponeret suam causam
in actu.

Ex quo etiam manet impugnata quædam
evasio, ab aliquibus ex junioribus adducta,
nimirum, quod ex vi futuritionis decreti, in
sequenti signo ponendi, saltim sequitur, ut
id, quod, medio illo, est j habiturum exis*
tentiam, habeat saltim futuritionem suae
futuritionis in signo antecedenti, in quo
tale decretum dicitur futurum. Nam sicut
futuritio effectus provenit a decreto, ut

Courtnn>-
lio.

Alia
solutio.

I

u
r

d

¥

• . t . v . •

DE SCIENTIA DEI.

existent!, ita fuluritio futuritionis illius provenit al» eodem decreto, ut futuro : siquidem, ut in precedent! solutione dicebatur, per hoc, qnod decretum de productione mundi non solum sit possibile, sed futurum, non habet mundus precise cxtc possibile, Sed insuper aliquid aliud, majoremque accessum ad existentiam, quam ea, quæ sunt pure possibilia : cumque non habeat existentiam, aut fuluritionem, non potest aliquid aliud habere, per quod magU accedat ad existentiam, nisi tantum futuritionis suæ, ut intoenti constabit. Hoc autem satis erit ad hoc, ut res illa repræsentetur per divinam essentiam, et ideas» tanquam habitura futuritionem. ut ex se patet; imo ul futura : quia in illa futuritione suæ futuritionis habet sufficientem determinationem ul hoc. ut sciatur, statini esse futuram

Ertfûûo
ilbns.

Ex dictis igitur evasio hæc satis manet impugnata. Quia ex eis sufficienter constat, impossibilem esse hanc fuluritionem futuritionis; siquidem hæc futuritio futuritionis debet reduci in Deum, tanquam in primam causam efficientem illius, nc proinde in divinum decretum : ergo cum causa efficiens nequeat causare, usque dum existât, et hoc ipso, quod prædictum decretum existai, jam res per illud pñefinita habeat determinate ew futurum, consequens est. ut præ lictum decretum nunquam possit causare fuluritionem futuritionis. sed /w futurum rerum futurarum; atque adeo, quod possibile immediate debeat conjungi cum sua futuritione, vel non futuritione : et per consequens, quoi nulla res habeat futuritionem sua futuritionis.

Alim
iolur»/».

37 Nec refert, si ad omnia fere, quæ huc usque diximus, respondeas, quod rem esso futuram , non est effectus aliquis in rerum natura existens : et ita non est necesse,'ut assignetur illi aliqua causa efficiens, quæ ad prædictum effectum supponatur exister©.

Ikfdli-
lur
Hiino.

Non itaque hoc refert : quoniam licet daremus pñedictum effectum non requirere causam efficientem, nihilominus non potest non desiderare rausam formalem oxtrinsecam rei future, et intrinsecam alteri, quæ præsupponatur "listens. El ratio est aperta. Nam licet esse futurum. non sit aliquod esse reale intrinsecum conveniens intrinsece rei future. prout habet esse in se ipsâ; est tamen vera, et realis denominatio extrinseci, proveniens illi ab actu libero divina- volunta-

tis, ut num. 33. prolutum est : ergo repugnat, vere, ei realiter convenire illi predictam denominationem oxtrinsecam, nisi vere, et realiter decretum divinum de illius futuritione, a quo vere, et realiter denominatur futurum, habeat esso actu. Sicut roDugnaret, parietem vere, 'et realiter denominari extrinsece visum, nisi a visione, qua» vere, realiter, et actu esset,

38 Deinde falsum est, quod rem esse futuram, non pendeat a decreto Dm, unquam a prima causa efficienti illius futuritionis. Cujus duplex potest reddi ratio. Prima quidem. Quia omnis veritas, quæ non est talis per essentiam, atque adeo nec est ipse Deus, debet esse talis per participationem : ac proinde si fuerit verius determinata rei libene, .et quæ potuit aliter esse, debet esse talis mediante divina voluntate libera : ratione cujus effectus indifferentes ad ewe, et non e.w, habent determinari, et habere determinatam veritatem, ex eo. quod ipsa est primum indifferens, primumque se determinans. < ,■ -fl

Secunda vero. Quia sicut possibilitas creaturarum, prout est effectus extrinsecus divina» potentia', et realis denominatio ab ca, ut a rausa formali extrinseca proveniens. debet oriri ab eadem omnipotentia, ut a prima causa efficiente illius possibilitatis; ita esse futurum, quoi est effectus extrinsecus, et denominatio extrinseca, procedens a decreto libero Dei, ut a causa formali extrinseca. debet provenire ab eodem decreto, ut a primo efficiente.

39 Potestque hæc posterior ratio expti- Eipa-
cari : ex eo, quod quemadmodum forma, «᠗.
quæ per modum causa» formalis extrinsecte, et modo explicato, tribuit aliquem effectum dependenter ab alio, ut a causa efficiente; tunc id, quod est causa ediciens formæ, ut dominantis, causar etiam efficienter effectum consurgentem ex extrinseca denominatione, et ex eo, quod denominatur (ul patet in denominationibus extrinsecis visibili*, et visi. Nam ex eo, quo i denominatio visibilis provenit a potentia visiva, ut a causa formali extrinseca, ideo causa efficiens potentia visivæ est etiam causa efficiens prædicta' denominationis, et effectu*. Et similiter, quia esse visum est denominatio, et effectus extrinsecus visionis, propterea visus effective causans visionem , est etiam causa predict!

TRACT. III, DISP. VU, DUB. III

icti effectus) ita forma, quæ indepon-
fater ab alio, ut a causa efficiente, trl-
kilper modum causæ formalis extrinseca»
uquecn offectum cxtrinsecum, babel etiam
eue primam causam efficientem illius :
•ib cuivis effectui habenti veram cau-
am formalem oxtrinsecam , debet cor-
reopadere causa efficiens illius ; quæ
iA prædiclo eventu non potest esse alia,
^xm eidem causa formalis extrinseca :
njmJeni, ut supponimus, tribuit suum
•fretum independenter ab alia, Unquam
iciasa efficiente.

Cade Deas ex eo præcise, quod est omni-
pxens. absque aliquo alio ad id desiderio
ti parte sui, est vera causa efficiens possi-
Hiatis creaturarum, coalescentis ex non
repugnantia ex parte illarum, et ex reali
ri denominatione extrinseca, ab eadem
acnipotentiu proveniente : quia *esse* pos-
tale creaturarum non petit aliquam aliam
a&litatem, actionem, aut passionem. Et
Aniliter ex hoc præcise, quod sit libere
i&ns faturitionem alicujus rei, habet ra-
ibae illius decreti esse veram causam effi-
natem predict® futuritionis, consurgentis
π illa denominatione extrinseca , et ex
possibilitate præsupposita. Cni quidem cau-
filitili efficienti minime obstat, quod for-
ni eitrinsece denominans, sit increata :
pò bene potest Deus esse causa efficiens
Actus totalis, coalescentis ex forma et ex
mteriaei sobslracta, quin sit causa formæ,
rie denominationis illius extrinseca· se-
ralam id, quod de formali importat. Sic-

Pater æternus potest esse principium
plactivum Verbi divini, quin producat
essentiam divinam, quæ est terminus for-
ndis Olios productionis. Et similiter Deus
est causa efficiens Christi Domini, coales-
centis ex personalitate Verbi et humanita-
te, h tamen nequit esse causa personalita-

m *nunc* æternitatis. Esse autem hanc
mentem D. Thom. inde constat. Quoniam
familiar est apud ipsum , ut per ideas ,
quatenus sunt rationes rerum , intelligal
easdem ideas, ut præcise influunt ad cog-
nitionem essentiarum rerum possibilem.

41 Ad secundam, concesso anteceden-
II, neganda est ulraquo consequentia. Et
ad primam probationem prioris , in qua
innititur posterior, neganda est sequela.
Quia ad infinitatem illius repraesentatio-
nis, satis est, quod représentent omne
repræsenlabile : at futura contingentia
sicut antecedenter ad decretum Dei de
illorum futuritione non habent *esse* futu-
rum, ita nec possunt antecedenter ad il-
lud repræsentari ut fatura. Ad secundam
vero probationem, neganda est sequela, si
proprie, et in rigore loquendum est. Quia
variatio repræsentationis proprie sumpta,
denotat, quod prius fuerit repraesentatio
alicujus, et postea desierit esse : quod
tamen in divina essentia, aut ideis men-
suratis æternitate reperiri nequii. Cæte-
rum cum hoc stat, quod essentia divina,
accedente decreto repræsentet futuram
contingens, quod antea non repræsenta-
bat : non quidem ex defectu ipsius, sed
ex defectu objecti, quod pro illo priori,
sicut non habebat rationem futuri, ita
neque ut futuram habebat *esse* repræsen-
tabile : et ita hoc ipso, quod in sequenti
signo habeat rationem faturi, repnrsen-
tabitur ul tale a divina essentia, et ideis
absque earum variatione.

Ad confirmationem, concesso antece-
denti, debet negari consequentia, et ad
probationem, concedatur etiam antece-
dens. et negetur consequentia. Quia quod
essentia divina, et ideæ non représen-
tent ante decretum futura contingentia,
non oritur ex defectu perfectionis, sed ex
defectu objecti, quod requirit ad sui fa-
turationem, ac proinde ad hoc, ut reprae-
sentetur, quod précédât prædictum de-
cretum . et per consequens idem etiam
oritur ex defectu determinationis, illius
perfectionis, quæ in divina essentia præ-
exislebat. Nam perfectio illa indifferens
erat ad rppræsentandum fuluritionem, vel
non fuluritionem rei contingentis, juxta
præscriptum divin® voluntatis. Et ita hoc
ipso, quoi accedat prerlictum decretum
do futuritione, repnesentatur futuritio :
sicut si loco illius accederet decretum de
non futuritione, tunc repræsentaretur non
futuritio ejusdem. Quomodo autem decre-

A4 se-
CQrw,aru

conflriin
ûonctn.

Fil o&oiam argumentis prima sentcnlia

10 Ad primum respondetur . sensum îl-
2® testimonii D. Thom. tantum esse,
beam non solum scire futura contingentia,
prout rcpræseniantur in ideis divinis, qua-
taros sunt rationes rerum, id est. prout
rtynwentant illa secandum suam essen-
••m. seu secundam suum *esse* possibile ;
iMetiam quia ejus intuitus fertur supra il-
li at sunt actu, et in exercitio existentia

tum liberum Dei dicat, vel non dicat perfectionem , et quomodo ex eo, quod aliquod decretum adsit, vel absit a Deo. non colligatur aliqua variatio intrinseca in ipso Deo, in tractatu de Voluntate Dei art. 3. fusius explicabitur.

Ad lotiora. 42 Ad tertium respondetur, ideas posse inter alias acceptiones sumi dupliciter : scilicet vel in actu primo, id est, prout præcise sunt principia practica intra suam lineam, potentia concurrere ad productionem creaturarum, vel in actu secundo, id est, ul actu influunt una cum decreto, et scientia practica Dei, in ordine ad actualem productionem earundem creaturarum : etsi secundo modo considerentur, tunc tantum sunt respectu rerum futurarum. At secundum istim considerationem supponunt decretum efficax divinæ voluntatis, licet secandum priorem considerationem illud non supponant : sed solum repræsentent res, ut possibiles. Unde ad formam argumenti, concesso antecedenti de ideis in actu secundo sumptis, neganda est consequentia. Et ad probationem debet negari antecedens de eisdem ideis in actu secundo. Quia licet idea sil attributum intellectuale, tamen ut in actu secundo influit una cum scientia, et voluntate, in ordine ad actualem productionem creaturarum, potest non minus, quam ipsa scientia, quasi dependere ab actuali decreto, quatenus non nisi determinata per divinum decretum influit : ex eo, quod Deus, ut est agens ad extra, debet operari lihere.

Ad quartum. 43 Ad quantum dicendum est, quod dato, Deus non cognosceret tale futurum : ex eo, quod in eo eventum non contineretur in sua essentia, tanquam in causa. Et ita nequiret cognoscere illud in ea, tanquam in medio cognito : ac proinde nec ulla ratione ipsum attingere, ne si aliter illud sciret, acciperet scientiam a rebus, scilicet ab ipso futuro. Quod quidem perfectioni divini intellectus repugnat, ut ex supra dictis satis constat.

DUBIUM IV.

¶rujn *Deus ctrlo cognoscat futura contingentia absoluta in decreto libero sua: voluntatis, non quidem ut praesenti, sed ul futuro ?*

44 Decisio hujus dubii tacta est in procedent! : et propterea, ut ea, qua- ibidem

insinuata aunt, magis explicentur, illud post dubium præceJens eUitim exciiamui.

Proponilur prior lenicntin.

Pariem affirmativam tuentur Suarez lib. 2. de scientia Dei, cap. 8. num. 6. et 11. Fonseca 3. tom. suæ Metaph. lib. G. cap. ?. quæst. 4. sect. 10. § *Sed quaerat aliquis.* Favet Cabrera 3. part. quæU. 1. art. 3. num. 393.

Probatur primo. Nam Deus pro illo signo rationis, antequam intelligatur habere decretum liberum, comprehendit suam essentiam, et voluntatem : ergo scit, quid sua voluntas in sequenti signo volilura sil : ergo in illis decretis futuris cognoscet certo futura contingentia. Hæc ultima consequentia patet ex priori. Quia non stat, Deum certo cognoscere decretum de futuritionio alicujus rei, quin eodem modo cognoscat rem illam futuram esse. Prima vero consequentia ex antecedenti videtur perspicua. Quoniam hoc ipso, quod illa cognitio sit comprehensiva, debet esse omnibus modis perfectissima; ac proinde debet extendi ad omnem veritatem : ergo per illam scietur, quid divina voluntas in sequenti signo sit volilura, circa productionem, v. g. hujus mundi, vel alterius. Antecedens auiem probatur. Nam ex illa cognitione, secundum ea, quæ ipsi conveniunt in prædicto signo, procedit Verbum divinum; siquidem priu» est, illud procedere, quam quod sit decretum de productione creaturarum : ergo talis cognitio pro illo priori est comprehensiva ; alioqui Verbum non procederet ex comprehensione essentiae, atque adeo nec ex perfectissima cognitione illius.

Confirmatur, et explicatur ex discrimine, quod intercedit inter comprehensionem, qua Angelus se, et suam voluntatem comprehendit, et comprehensionem divinæ essentiae, et attributorum. Nam cum ilia non sit infinite perfecta, non est necesse, ut se extendat ad actus liberos ejusdem Angeli : quia non habent necessariam connexionem cum illo. At cum comprehensio divinæ essentiae sit cognitio infinite perfecta, inde est, ut licet ex quo capite decreta libera non habent connexionem necessariam cum essentia, non debeant in illo priori, in quo præcedunt se ipsa ut existentia, cugnosci ; bene tamen

geo ex quo capite prædicta cognitio pe- U. cl hoc, ut sit comprehensiva, quod U infinite perfecta : et per consequens oxilul se extendat ad omnem veritatem pe pntsentem, sive futuram, etc. la Secundo. Quoniam decreta libera Dei il'o signo, in quo scientia Dei præcodii ;\$, non inieligiunlur esse actu præseiv ii in seipsis, sed tantum futura : ergo ?c»2iur a Deo ut futura : ergo in ipsis m scientur etiam futura contingentia, per illa decernuntur. Hæc ultima consuentia ex prima aperte videtur sequi. Prini varo ex antecedenti. Quia quid pJl habet aliquem modum essendi, sive ^iibililatis, sive futuritionis, aut præ- Mds, pro aliquo priori, debet pro eodem wri a Deo : alioqui ejus scientia non esxi infinite perfecta : siquidem aliquod esset scihilo, ad quod non se extenderetur. Aziecedens autem quoad primam partem ritur certum. Nam cum subsequantur U scientiam Dei, a qua diriguntur, et tai posteriora in collatione ad illam, atpe adeo sint in sequenti signo, oportet, in illo signo, in quo scientia præcedit ù. non intelligantur esse præsentia in se -jj. Ex quo etiam idem antecedens quoad scandam partem liquet. Nam cum in se-sali sijno sint habitura existentiam, li-ct. pro signo antecedenti illam non ha-Semt, non possunt non in eodem signo recedenti esse futura : siquidem de om-eo, quod in aliquo signo non est, et ;«tea est habiturum existentiam, recte swialur in tempore, aut signo antece-tefi, quod est futurum,

h 4G Tertio probatur hoc ipsum, et simul oonfinnator argumentum pnedens. Nam ii illo signo, in quo Deus antecedit ad sua isaeu libera, v. gr. ad decretum creandi roc universum, est falsa hæc propositio, .Vij non decernet in sequenti signo creare 'de universum : et ejus contradictoria, Kflittt, *Deus decernet in sequenti signo mirc hr universum*, est vera : ergo præ-ùetam decretum habebit in signo antece-**p**ti rationem futuri : et per conse-nsis in eodem signo scietur a Deo, et a eo scito, scietur etiam creatio hujus uni-Wi. Hæc ultima consequentia ex se, et a jim diclis satis constat.

Prima vero ex antecedenti constat. Quia mu posset in signo antecedenti esse vera u propositio, scilicet, *Deus decernet m se-^nli signo creare ihc universum*, nisi de-ffttam sit in eodem signo antecedenti fu-

turum . siquidem idem est, aliquid in aliquo signo antecedenti esse futurum , et quod in signo , aut duratione sequenti erit. Antecedens autem quoad primam partem salis constat. Nam cum in sequenti signo Deus decreverit creare hoc universum, non potuit non esse falsa illa propositio, *Deus non decernet in sequenti signo creare hoc universum*. Ex quo etiam idem antecedens, quoad secundam partem probatur. Tum quia ex duabus contradic-toriis, quoties una est falsa, alia debet esse vera. Tum etiam : quia cum in sequenti signo Deus habeat prædiclum decretum , fit inde , ut illa enunciatio , qua hoc ipsum affirmatur, debeat esse

JML 47 Potestque hoc ipsum confirmari, et explicari. Nam hæc disjunctiva, nimirum. *Decretum creandi mundum cril, vel non erit in signo sequenti* . non potest non pro omni signo antecedenti esse vera : ergo etiam hæc, *Deus in sequenti signo habebit decretum creandi mundum*, erit eodem modo vera. Antecedens videtur certum ex illo principio, lumine naturæ noto, scilicet : quolibet esso, vel non esse, seu de quolibet, necessario affirmari alteram partem contradictionis. Consequentia vero probatur. Nam veritas propositionis disjunctivæ pendet ex veritate alicujus partis : ergo cum altera pars prædictæ propositionis , scilicet, *Deus non habebit in signo sequenti decretum creandi mundum*, sit falsa, quia do fide est certum, illud habuisse, oportet, ut illa altera propositio, videlicet, *Deus, in sequenti signo habebit decretum creandi mundum* , sil vera.

i n.

Kera *Angelici Doctoris sententia. ct primum ejus fundamentum.*

48 Dicendum tamen est, divina decreta non habere rationem futurorum : atque adeo Deum non cognoscere certo futura contingentia in productis decretis, ut futuris. Ita Angelicus Doctor de Veritate, quæst. 6. art. 3. ad 10. ubi loquens de prædestinatione includente, sive connotante propositum divinæ voluntatis, sic inquit : *Absolute loquendo, Deus potest unumquem-que prædestinare, vel non prædestinare : aut prædestinasse, vel non prædestinasse i quia actus prædestinaionis, cum measure-*

corrobo-ralur.

if i . ¶;

v

Condu-\$10.

? a

;

DE SCIENTIA DEI.

*tur xternitalr, nunquam cadit in prxter-
ilum : sicut nunquam est futurus. Unde
semper consideratur, ut cgrediens a volun-
tate per modum libertatis.* In quibas ver-
bis , ul vides, negatur præ festinationi ,
concernenti propositum efficax voluntatis
Dei, ratio preteritionis, aut faluritionis :
et solum ei conciditur ratio præsentrihta-
tis : ac proinde in ea, aul ejus decreto fu-
turo nequibunt, juxta mentem S. Doctoris,
futura contingentia cognosci.

Quod etiam idem Sanctus Preceptor do-
cuit : tum ubi proxime art. 4. ad 8. tum
in I. seni. disi. 39. quest. I. art. I. ad
1. ubi sermonem faciens de scientia visio-
nis, concernente decretum voluntatis, in-
quit : *Actus divinæ scientiæ nunquam trans-
it in præterilum ; sed semper est in actu :
ct ideo semper manci in libertate dicinæ
voluntatis* ; ac subinde nec poterit esse fu-
turus : siquidem, quod potest esse futu-
rum , potest eodem proportionali modo
transire in præteritum. Tum deindo in hoc
art. et infra quæst. 88. art. 3. et I. et I.
cont. Gent. cap. 67. necnon de Verit.
quæst.2. art. 12. et quodlib. 12. quæst. 3.
ac tandem in omnibus aliis locis, in quibus
docet, futura contingentia non posse cog-
nosci certo a Deo, prout sunt in suis cau-
sis indifferentibus. Nam si decreta libera
Dei sunt futura, et ut talia cognoscuntur
certo a Deo, deberent in sua (ut sic dica-
mos) causa, seu in Voluntate Dei, ut libe-
ra, et indifferens est, quasi in actu primo,
et ex comprehensione ipsius cognosci, ut
opposita sententia docet, et ex siaum di-
cendis patebit.

Unde S. Doctorem sequuntur commu-
niter ejus discipuli, Capreol. in 1. dist. 38.
quæst. 1. Cajet. Bannez, ac Ripa in præ-
senii, Ledesina lib. de auxiliis divinæ gra-
tiæ, disp. 2. de scientia futurorum coming,
dub. ft. in 2. difficultate illius, fol. 585.
Nazarius in pñrsenti controversia 1. con-
clus. 5. Gonzalez disp. 45. sect. 5. Gaspar
Ram. relectione 3 do infallibili tale scien-
liædivinæ circa conditionaliter futura, fol.
59. columna 2. Machin, quæst. I i. art. 13.
disput. 27. sect. 1. Petrus de Cornejo,
lom. 1. in I. part, tract. 1. circa quæst.
14. art. 13. disp. 2. dub. 2. Alvarez lib.
do auxiliis divina» graliæ disput. 7. et lib.
1. responsionum cap. 1. num. 12. Doc-
tissimus Dominus Alfonsus Curiel, in q ii-
busdam mannscriplis super tertiam part,
quæst. 11. art. 1. quæ ultimo anno vi-
ta? sua\ eodem dictante nos excepimus.

Et ex Patribus Societatis, Arrubal in com-
mentariis hujus articuli disput. 47. cap.
4. num. 13. Vazquez in hac I. part. disp.
65. cap. 4. Molina disp. 17. Granado tract.
4. disp. 1. sect. 3. num. 15. Herice tomo
1. in I. part. disp. 7. cap. 9. ac tandem
plures alii, quos disp. 10. a num. 120.
usque ad num. 131. contra scientiam ωñ-
ditionatam referemus.

49 Ratio autem prior, et fundamenta-
lis hujus assertionis Lacti est a D.Thom.
loco citato ex qun»st. de Verit. quam etiam
insinuat in hoc art. potestque sub hac for-
ma proponi. Quoniam actus liberi Dei
mensurantur æternitate. ut propria, elada-
quata eorum mensura : ergo repugnat ha-
bere rationem futurorum : ac proinde etiam
repugnabit, ut in eis sic a Deo cognitis
per molum futurorum, certo cognoscan-
tur, seu sciantur futura contingentia, qua-
per ipsos decernuntur. Antecedens non
indiget probatione : quandoquidem præ-
dicti actus, quippe increati, debent durare
duralione increata. tanquam mensura pro-
pria ipsorum : constat autem nullam aliam
esse durationem increatam. prætor æier-
niiatem. Prima vero consequentia ex an-
tecedenti videtur perspicua. Quia sicut de
ratione æternitatis est, ut sit unicum *nunc*
semper præsens, quia est duratio infinita,
tam a parte ante, quam a parte post com-
plectens, et virtualiter continens omnem
aliam durationem, et durationum signa;
ita de ratione ejus, quod mensuratur æter-
nitate est, ut semper, et in quocunque si-
gno sit præsens, et nunquam habeat ra-
tionem futuri. Ex quo etiam secunda
consequentia satis constat. Quoniam id,
quod nullo modo habet rationem futuri,
nequit ulla ratione ceno cognosci a Deo.
ut futurum ; alioqui divina scientia falle-
retur : et per consequens neque in eo sig-
no cognito poterunt fuiura contingentia

50 Confirmatur, et explicatur ratione ex Oirs>-
eodem S. Doctore desumpta. Nam id, quod
est æternum æternitate increata, nequit
transire in præteritum, alioqui non esset
æternum. siquidem id, quoi transit in præ-
teritum quatenus tale non ambit, adhuc
quantum est de se omne tempus, cujus op-
positum petit id, quod rationem æterni ha-
bet ; ergo neque etiam poterit esse futu-
rum. Patet consequentia. Tum, quia id,
quo dest futurum, potest transire in prater-
itum. Tum etiam : quia eadem ralione
non esset rrternum : siquidem hoc lpso,

quod

TRACT. III, DISP. VII, DUB. IV.

:?1 esset futurum, jam secundum suum
■ essentia· actuatē , non esset præ-
tēcs omni duration!, ct omnibus ejus sig-
as.

Confirmatur, et explicatur secundo ratio-
sequam innuit idem S. Doctor. Quoniam
rqajnat aliquid esse immensum, et quod,
piatum est ex se, non sit présens omni-
, i. et quibuscunquo locis, ct indivisibili-
ty eorum quovis modo consideratis, et si-
süier, aliquid esse infinitum in ratione,
i.g.,laminis, seu virtutis cognoscitivæ, et
püiia aliquo signo non ambiat actu um-
K cognoscibile in eodem signo, ut ex se
obsUI : ergo etiam repugnabit, esse ali-
,vl æternum æternitate increata, et quod
a ôµjo signo non sit actu præsens, saltim
finium est de se, cuivis aliæ rei duranti,
ul putenti durare, seu quod non ambiat
itfn quamlibet ducationem excogitabilem
tf&Um, aut quodlibet ejus signum. Patet
exsequentia. Quoniam ducatio increata, et
.Lquod per illam, tanquam per mensuram
> i propriam durat, non est minus infini-
in ratione ducationis, sive rei durantis,
nm immensitas, aut virtus cognosciliva
ocreatainlra suas lineas : ergo sicut prop;
arationem infinitatis in ratione immensi,
j : in ratione virtutis cognoscitivæ, non
piüiil non Deus, quantum est ex se, esse
}n&ns omni loco, et omni indivisibili il-
>; et similiter nequit non actu extendi in
qui signo ad omne cognoscibile in illo,
rail, quod fuerit inlinitum in ralione du-
al-jnis, debebit actu esse præsens omni
ilie ducationi, et ducationis signo, necnon
pinnis creatam durationem. quolvisque
r's signum actu ambire : et por conse-
qions nequibit esse futurum : quia quod
iturum eat, non potest secundum hanc ra-
iawnj esse actu præsens cuivis aliæ dura-
t.ni, et ducationis signo, ut ex terminis
.piñ palet.

§ in.

*Qwliones contra primum D. Thomæ fun-
damentum, cl solutio carum.*

51 Çæterum hæc ratio D. Thom, non
;http Francisco Suarez i el ita contra earn
f.p.I jrimo. Nam licet decretum Dei sit
h κ æternum, et actu presens, laincn
t^nosci j otest quasi independenter ab ac-
iiih yni sentia illius, quod quidem explica-
.r oplime per banc hypolbesin. Nempe,
si per impossibile illud decretum non

esset icternum, sed in tempore sequenti
Deus illud habiturus esset ; nihilominus
semper cognovisset, suam voluntatem pro-
dictum decretum quasi elicituram : er-
go etiam si nunc sit ætemum, erit etiam
cognoscibile ad modum futuri, et indepen-
denter ab actuali præsenlia ; quia hoc so-
lum denotatur per hoc, quod dicitur, cog-
nosci prius ratione ut futurum.

52 Secundo. Nam licet divinum decre- Sect
tum liborum mensuretur æternitate. lin-
quam mensura sibi proportionata, nihilo-
minus prius ratione intelligimus, Deum
scire voluntatem suam, quatenus est po-
tens ad hoc, ut libere velit, quam ut actu
volens hoc, vel illud objectum : ergo pari-
ter poterit, non obstante, quod voluntas, et
velle divinum sint æterna, prius ralione
percipere illam, ut voliluram, quam ut ac-
tu volentem. Consequentia patet. Tum ex
paritate rationis. Tum etiam : quia indivi-
sibilités, et infinitas instantis æternitatis
repugnat divisioni diversorum signorum
realium, et quod non ambiat actu illa; non
vero repugnat divisioni diversorum signo-
rum, seu instantium per rationem : ergo
sicut propter hanc rationem potest Deus
prius ratione, quam cognoscat suum decre-
tum actuale, cognoscere suam voluntatem,
ut potentem velle, non obstante, quod
utrumque mensuraretur æternitate, ita
propter eandem poterit etiam prius ratione,
quam attingat pndictum decretum, ut actu
habitum, attingere illud, ut habendum, seu
ut futurum.

53 Confirmatur, et explicatur primo.
Quoniam, quod liberum decretum Dei sit
æternum, non obest, quin cognoscatur, ut
possibile ; alioqui esse non posset : ergo
neque etiam oberit, quin sit futuram, et ut
tale cognoscatur a Deo. Patet consequen-
tia. Quia possibile magis distat ab actuali
et prudentia, quam futurum : ergo si
decretum *esse* æternum > non tollit illam
majorem distantiam, nec tollet hanc mino*
rem ; sed utraque cum æternitate cohære-
bit, dummodo in eodem instanti reali hæc
omnia inveniantur.

Confirmatur, et explicatur secundo. Nam
si Angelus ab æterno crearetur a Deo, li-
bere illum amans, tunc pndictus amor An-
gelicus posset a Deo cognosci, non solmn
ut præsens, sed etiam ut futurus, id est, ut
habiturus existentiam in illo signo poste-
riori : quia re vera in illo signo subsecuto
ad essentiam Angeli, illam habituras est :
ergo quod decretum Dei sit æiernum, non

r. A
tur
primo

Continui-
tur
jocundu.

obstabit quominus eodem proportionali modo, circa illud philosophemur : siquidem illud decretum habiturum est existentiam. quasi dependentor a divina voluntate, atque adeo in posteriori signo ad illam subsecuto.

Tenu.

54 Tertio contra eandem rationem potest objici. Nam teternitas prius ratione competit divina· essentiæ, et perfectionibus ejus necessariis, quam decretis liberis : ergo in illo priori non imelligentur decreta libera, ut actu durantia, non obstante, quod re ipsa, et correspondenter ad reale instans temporis veri, vel imaginarii semper durent. Antecedens videtur certum. Tum quia ælernitas convenit necessario perfectionibus necessariis; at decretis liberis npn nisi libere; constat autem ea, quæ sunt necessaria, priora, et intimiora esse, quam libera. Tum etiam : quia prius ratione Deus est omnipotens, v. g. quam libere volens creationenj mundi : siquidem volitio creandi mundum supponit ejus omnipotentiam. Consequentia vero ex antecedenti constat. Quoniam in illo priori, iu quo ælernitas intelligitur competere prius perfectionibus necessariis, non intelligitur competere decretis liberis : siquidem hnctantum existant in sequenti posteriori : ergo in illo priori antecedenti non intelligentur prædicta decreta, ul actu durantia.

Confircu. ü0.

Confirmatur. Quoniam inquirimus hic non de futuritione formali, sed tantum de futuritiono fundamentali respectu intellectus nostri, considerantis cum fundamento in re. diversa signa, aliud quidem futuritionis, aliud vero existentiae, an nimirum „recte, et cum fundamento intelligamos, quoi dantur hæc duo signa respectu decreti divini? et quod Deus in priori illo futuritionis signo, certo cognoscit illud, antequam percipiat ipsum, ut existons? sed ad hoc sufficit, quod esse, et icternitas posterius conveniat decretis liberis, quam attributis, quia eo ipso in illo priori antecedenti possumus intelligere, quoi Deus cognoscit, quod in posteriori signo erunt prædicta Recreta, licet in illo priori non sint : ergo, etc.

Qwru.

55 Quatto tandem objici potest. Quia non obstante, quod decreta libera sint æterna , nihilominus possunt cmpparari per modum intentionis, et electionis, et propterva dicimus, dari in Deo intentionem finis, et electionem mediorum : ergo eo ipSO unum decretum habebit esse futurum ratione alterius. Patet conseq. quia elec-

tio et natura sua habet esso faturam rationem intentionis; et efficax intentio finis infert efficacem futuritionem mediorum.

i

56 Sed hæc non multum urcent. Un<« ad primam ex his objectionibus, negandum est antecedens, intellectum do decreto respectu cognoscentis illud quidditative, ot quatenus est in se, ut iu Deo contingit, Quare conditionaiis illa, in hac prima objectione adducta, falsa est, ut ex dicendii dub. 6. magis constabit.

AU

57 Ad secundam negandum est antedens, si intelligatur de prioritare rntionii in quo, el cum fundamento in re : secatamen si intelligatur, vel de prioritare rationis a quo, tam ex parte scientia?, quant ex parte objecti, sive illa sit virtualis. sive eminentialis, vel do prioritato rationis in quo absque fundamento in re, ct precise ex parte nostri modi concipiendi. Et deinde eodem fere modo distinguendum est consequens, et concedenda est consequentia de prioritare rationis a quo jam dicta ; non vero de prioritare rationis in quo. Et ad primam probationem ejusdem consequential palet ex dictis, servari paritatem inter antecedens, et consequens. Ad secundam vero probationem dicendum est, quod licet divisio diversorum signorum secundam rationem, non habentium inPr se ordinem prioritatis, et posterioritalis in quo secundum rationem, sed solum a quo. non obstat indiviribilitati, et infinitati aeternitatis, et rei ætemæ ; bene tamen divisio predictorum signorum, si habeant inter se ordinem prioritatis, et posterioritalis in quo adhuc secundum rationem cum fundamento in re, id est, licet non obstat indivisibilitati, el infinitati æternitatis, et rei ætcrnæ, quod aliquid mensuratum per illam pendeat, seu quasi pendeat secundum rationem, eum fundamento tamen in rebus, ab aliquo existentein Deo, et mensurato etiam wternitate, sive hæc quasi dependentia sit virtualis, sive solum eminentialis : ac proinde nec sit contra rationem rei ælenur prioritas, et posterioritns n quo secundam rationem, fundatam tamen in rebus : siquidem luce quasi dependentia fundat, quantum est de se, talem ordinem prioris, et posterioris. Attamen obstat indivisibilitati, et infinitati seternitttis, et rei æternæ. quod cum fundamento in re possit in aliquo signo concipi, ut non existons : quia eo ipso non erit infinita in ratione durantis, ut ostensum est. Et ita licet possit cum fundamento in re concipi,

ut

jt quasi pendens ab alio, si tamen tunc concipiatur, ut petit concipi, debet intel- fcduaacuui nlio, et cum eo semper, et iu lnoris signo existens.

5\$ Explicatur hoc. Etenim licet prius prioritae rationis *in quo* intelligamus Deum Kire voluntatem suam, quatenus habet vim ri libero volendum, quam ut actu volon- um boc, vel illud objectum ; hæc tamen gforiUs tantum est prioritas *in quo* rationis ibspic fundamento in re, et solum se tes- tes ex parte nostri modi concipiendi, et iâçmficindi. Nam cum scientia, quam Deus jem voluntate, et volitions libera habet, à scientia rei prout est in se, ac subinde ttfatiarei existentis pro quolibet signo ra- ifrib in *quo* fundato in rebus, ex eo, quod ß scientia voluntatis, et volitionis habendam pro mensura sibi propria aeternitatem, Oportet, ut divina scientia attingat hoc ip- nm : nec possit cum fundamento in re concipere voluntatem suam esse priorem portate rationis tn quojam dicta, quam mm volitionem liberam : et per conse- dens, quod objectum hoc non possit præ* nobis fundamentum ad hoc, ul prius in adhuc secundum rationem possimus œaeipere voluntatem,· ut habentem vim ad Tuendum, quam actu volentem. Quamvis volitio quodammodo pendet, aut quasi feriet a voluntate, propterea scientia de voluntate sit, tam ex parte ipsius scientiæ, ;nm ex parteobjecti prior prioritate *a quo*, rive virtuali, sive eminentiali, quam scien- di de volitione libera.

59 Diximus, *sive virttialit sive eminen- Usti*, ut abstrahamus ab illa quæslione, ni- ninim an scientia Dei pîout terminatur a l Jirinam voluntatem, virtualiter distingua- tirase ipsa, ut terminatur ad liberam vo- fciooem? an vero eademmet scientia ra- ùone suæ eminenti», et absque aliqua distinctione virtuali terminetur ad utrum- qw? ex eo, quod licet æquivaleat diversis ldibus sciendi creatis, non tamen isti per- linent ad distinctam lineam, quod tamen il distinctionem virtualem scientiæ divinæ requirebatur : et similiter an volitio libera, t: voluntas divina distinguantur virtualiter, necne? Nam si scientia necessaria Dei de m voluntate, el scientia libera de libera rclitione, virtualiter distinct® sint, tunc ex pine scientia» erit prioritas *a quo* virtualis, seu cum fundamento in re, inter illa; secus tamen si non sint hoc modo distinct®. Nam tnoc tantum erit prioritas eminentialis, ri est. eminentia quædam quæ æquivaleat

diversis actibus sciendi creatis, habentibus inter se priorititem *a quo*⁹ qui tamen ad eandem lineam pertineant. Sicut si volitio libera, ot voluntas Dei distinguantur inter se virtualiler, tunc erit ex parte objecti di- vinæ scientiæ prioritas n r/uo virtualis inter voluntatem, et prædictam volitioncm; secus tamen si non sit talis distinctio, sed solum eminentia, ratione cujus æquivaleat rebus pertinentibus ad eandem lineam ; tunc enim tantum erit in ea in sensu explicato priori- tas eminentialis ex parte objecti. Nunquam tamen ibidem prioritas *in quo*, etiam secun- dum rationem fundamentalem in rebus, debet admitti. Quia prædicta divisio signo- rum *in quo*, secundum rationem , tollit in- finitatem æiernitatis, et rei durantis per il- lam, ut explicatum est. Et propterea D. Thom. ioco citato loquens de prædestina- tione, et de modo concipiendi, quem ipsa petit, et fundat, dixit: *Quod .^mper consi- deratur, ut egrediens u voluntate per modum Ubertatis* : ac proinde non ut egressa, aut egressura, sed per modum rei pnesenlis : quæ nihil aliud per modum prioris priori- tate *in quo*, jam dicta, præsupponit.

60 Nec obest, si urgeas, quod Verbum divinum non procedit ex cognitione ac- tuum liberorum Dei, ut D. Thom. el ejus discipuli communiter docent, et in tractatu de Trinitate latius dicemus : ergo in illo signo rationis, *in quo* Pater æter- nus intelligitur, se ipsum, ct divinam essentiam comprehendere, non cognoscit præ lictos actus. Patet consequentia. Quia si in eo signo rationis cognosceret illos, non esset cur Veibum non procederet ex cognitione eorum,ac proinde ex cog- nitione creaturarum futurarum. sicut procedit ex cognitione divinæ essentiæ, et attributorum ejus, necnon creaturarum possibilium, ex eo, quod omnia hæc in illo priori simul cognoscuntur.

Non itaque hoc refert. Quoniam, Con- cesso antecetlenti, neganda est conse- quentia. Et ad probationem negandum est antecedens. Quia cum Verbum divinum sit ens omnibus modis necessarium, duo requirit ex parte cognitionis, a qua pro- cedit. Primum quidem, quod talis cogni- tio sit in eodem signo, in quo prodictum Verbum intelligitur procedere; alioqui non posset ex illa cognitione procedere. Se- cundum vero, quod sit Je objecto omni- no necessario, non vero libero; ac proinde, quod sit cognitio simpliciter necessaria : quod quidem deest divinæ cognitioni, ut

Replica.

Enoda* Lio.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1470
1471
1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1490
1491
1492
1493
1494
1495
1496
1497
1498
1499
1500
1501
1502
1503
1504
1505
1506
1507
1508
1509
1510
1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941

terminatur ad actus liberos ipsius Dei. Et ita producti actus, et eorum cognitio sunt ibi concomitanter in eodem signo *in quo* a-lhuc secundum rationem : non quidem propter processionem Verbi, sed quia licet potuerint non esse, supposito tamen, quod sint, debent mensurari aeternitate : et per consequens in omni signo *in quo* cum fundamento in re, debent esse præsentes.

Ad 61 Ad primam confirmationem, negandum est antecedens, intellectum de possibilitate, proprie, et in rigore dicta. Nam a hanc requiritur, uljd. quod possibile dicitur, sit effectus divinæ potentiæ, habens veram sui causam, quod tamen actibus liberis, qui idenlilicantur cum Deo , minime competit. Secus tamen si intelligatur de possibilitate, prout tantum dicit, ut id, quod possibile est, non repugnet esse , sive habeat veram sui causam, sive tantum rationem a priori, sive tandem ex se sit absque dependentia, aut quasi dependentia ab alio, sive tanquam a causa, sive tanquam a ratione a priori. Et propterea divina essentia hoc ipso, quod ex set et independenter ab alio, ut a causa, vel ut a ratione a priori existât, debet esse quid ex se non repugnans.

A<Wiü- Adde, quoi etiam ex alio capite hæc Conprinatjo non convincit intentum. Quia pñçlcrquam quod antecedens est falsum, etiam consequentia debeat negari. Et ad probationem ejus, quatenus contra dicta, potest aliququaliter adduci, respondetur, quod licet possibile proprie, et in rigore sumptum, distet magis, secundum communes leges, ab actualitate essendi, quam futurum, quatenus non transit ad ewe, nisi mediante futuritione ; attamen per divinam potentiam id non est necesse, ut puta si aliquis Angelus a Deo ab irlerno crearetur; quia tunc a possibilitate transiret immediate ad /w, non mediante futuritione , ut alibi diximus. Et similiter ea, quæ non sunt proprie possibilia, ut divina attributa sunt possibilia, seu non implicantia ut sint, et una cum hac non repugnantia habent immediate ewe actuale existentia, absque eo, quod pnedat, aut mediet futurilio. Cæteram inter futuritionem rei, et we actaale existentia» debet mediare vel aliqua realis duratio, si hæc futurilio sit formaliter talis, vel aliquod signum rationis *in quo* cum fundamento in ro, si talis futuritio fingatur esse solum virtualis; quorum quodlibet cum eo,

quod est æternum, pugnat, ut dictum wt.

62 Per quod etiam satis patet, tum tui secundam confirmationem. Nam antecedens est falsum, et ejus probaliu solum convincit de posterioritaie *a quo* : non tamen *in quo*, etiam secundum rationem cum fundamento in rd. Tum etiam ad tertiam objectionem. Quoniam antecedens solum est verum de prioritatem *a quo* : el ita negari debet consequentia. Quia arguitur de prioritatem *o quo* secundum rationem, ad pñoritatem in *quo*, etiam secundum rationem, fundatam tamen in rebus. Qui modus arguendi nihil valet; nec ejus probatio aliquid aliud præter prioritatem *a quo* convincit. Tum deinde ad confirmationem ejusdem teniæ objectionis. Quia adhuc data majori, neganda est minor, intellecta de prioritatem *a quo*. Et ad probationem dicendum est, quod ut daretur futurilio illi fundamentalis, requirebatur, quoi actus liber, ut futurus præcederet, secundum aliquod signum *in quo* rationis, seipsuui ut actu præsenlem ; cujus oppositum contingere diximus.

63 Ad quartam, concesso antecedenti, negan la est consequentia. Et ad prolationem negandum est antecedens, universaliter intellectum. Quia ad rationem electionis mediorum satis est, quod sit posterior posterioritale *a quo*, intentione: non tamen est necesse, ut sit posterior, quam illa, posteriorilale *in quo* : el ita tam intentio, quam electio sunt ab æterno in Deo, et utraque habet esse ab æterno præsens ; taliter ut neutra antecedit aliam prioritatem *in quo* cum fundamento in re; sed solum electio habeat esse posterior posierioritate *a quo*, sive **virtuali**, sive eminentiali, quam intentio.

S IV. Y,- *

Examinatur secundum fundamentum pfo D. Thomæ sententia,

61 Secundum, et principale fundamentum assertionis insinuat ab eodem Angel. Doct. ubi supra, et potest sub hac forma proponi : nam si decreta libera divinæ voluntatis habent rationem futurorum, tunc in illo signo, in quo præintelliguutur futura, erit voluntas Dei determinata ad habenda in sequenti signo decreta illa, quæ sunt futura, et ad non habenda ea, quai non sunt futura : ergo eo ipso lude- retur libertas divinæ voluntatis. Quare cum hoc

hoc admitti nequeat, ut ex se jatet, lit inde, ut pnedicla decreti nec habeant rationem futurorum, nec ut talia possint a Deo cognosci. Antecedens videtur perspicuum. Nam id, quod est futurum, hoc ipso, quod tale, habet determinationem ad essendum; sicut id, quod non est præcise possibile, sed insuper habet esse non futurum, oportet, ut eo ipso habeat determinationem ad non essendum, ut ex se, et ex iis, quæ in tract, de Volant. Dei disp. 5. dub. 3. dicemus, amplius constabit : ergo si ex his divinis decretis liberis quædam sunt futura, quæduu vero non, consequens erit, ut volunU\$ Dei in illo signo antecedenti, in quo præsupponitur ad omnia sua decreta, præinlelligutur determinata ad habenda illa, quæ in eo signo sunt futura, et non habenda ea, quæ non sunt futura.

Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Nam cum hæc determinatio divinæ voluntatis præsupponatur ad omnia decreta libera ipsius, oportet, ut sit determinatio antecedens, et simpliciter necessitans, loilensque libertatem : quandoquidem quidquid Deo competit ante omnem actum liberum suæ voluntatis, convenit ei necessario, et absque libertate. Et propterea quia cognitio divinæ essentiæ, ct creaturarum possibilium, necnon et amor, quo Deus se ipsum amat, competunt ipsi ante omnem determinationem liberam suæ voluntatis, idcirco hæc omnia conveniunt ipsi omnino necessa'rio, et Deus ipse per determinatio-ccm antecedentem est determinatus ad illa habenda.

G5 Confirmatur. Nam hoc ipso, quod v Deus certo sciat, in quam partem sit incli- nanda ejus voluntas, antequam detur elec- tio libera ipsius, oportet, ut talis scientia sit independens a prædicta electione, seu decreto libero, tam quoad substantiam, ! qwn quoad modum : quandoquidem id, ! quod est prius, non pendet a posteriori : ! cgo intellectus divinus habens prædiclam identiam certam, et infallibilem, non pro- poneret suæ voluntati indeterminate, et in- differenter utramque partem, sed alteram lanioni, nimium illam, in quam sciret, ;um voluntatem esse determinandam : ac froinde voluntas non maneret cum sufli- deote indifferentia formali ad eligendam stamque partem, sed eam solummodo, qute ptr intellectum ei proposita est. Hæc ultima consequentia ex priori aperte sequitur. Quo- liam nequit dari indifferentia formalis ex

parte voluntatis, quin detur indifferentia radicatis ex parte intellectus : ex eo, quod indifferenter, et indeterminate utramque partem proponit. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quia nequit in di- vino intellectu esse simul scientia infalli- bilis de futura electione alterius partis, et judicium, quo moveat, et dirigat cum indif- ferentia ex parte sua ad eligendam quam- cunq̃ ex illis.

GG Occurrunt adversarii, tam ad banc rationem, quam ad ejus confirmationem. Ad rationem quidem, quod licet determinatio» quæ convenit divinæ voluntati ante omne decretum in ipsa existens, et simul non or- ta ex suppositione futuritionis eorundem decretorum, sit determinatio antecedens, ct tollens libertatem, ut in exemplis in hac ra- tione adductis cernere licet; non tamen de- terminatio, quæ oritur ex præsentia decreti, vel futuritionc ipsius, ut in pnesenti con- tingit : quia hæc tantum est determinatio ex suppositione futuritionis, quæ non tollit libertatem, sicut nec suppositio præsentiali- tatis.

Ex quo ad confirmationem respondent. quod sicut Christus Dominus per scien- tiam beatam cognovit, quid sua voluntas infaliibiliter volitura erat : tI smiliter D. Petrus ex revelatione Christi præcog- novit, futuram esse infaliibiliter suam trinam negationem, et nihilominus nec Christi, nec D. Petri libertas vel ex par- te intellectus, vel ex parte ipsius voluntatis læsa fuit; ita licet Deus prævideat infal- libilitatem futuritionis sui decreti. verbi gratia, creandi mundum, non propterea ejus libertas manebit læsa. Et ratio est eadem utrobique. Quia non prævidentur hæc futura, nisi eo modo, quo futura sunt, scilicet libere : el prius est, quod habeant prædiclam futuritionem liberam, quam quod videantur. Unde ex hoc, quod prævideantur libere futura, tantum abest, quod tollatur libertis divinæ voluntatis, et per consequens indifferentia judicii, quod potius hinc pr.edicla libertas colli- gitur.

67 Sed contra. Nam in hac solutione videtur involvi aperta implicatio ; scilicet divinam voluntatem solum esse deter- minatam ad habendum decretum, verbi gratia, de creatione mundi ex supposi- tione futuritionis ipsius, atque adeo so- lum esse (ut sic dicamus) infallibilitatam ad illud, non vero simpliciter necessita- tam ; et ex alia parte hanc necessitatem

dent
adversa-
rii ad
rationcra
û c ü q .

Ad
confirma-
lioncra.

RcfalJSI-
lar

K.

esse necessitatem simpliciter, ei ex natura intrinseca ipsius voluntatis, non vero ex aliqua suppositione consequenti. Quia vero illud prius ex prædicta solutione salia constat, ideo hoc posterius sic ostendimus.

Rubrica-

Nam hoc, quod est, divinam voluntatem in illo priori ante decretum creandi mundum esso determinatam ad habendum illud, ita ut in sensu composito hujus determinationis nequeat habere .ictum oppositum, non potest provenire ex suppositione præsentia talis decreti , neque ex suppositione futuritionis ipsius : ergo signum est, provenire ex determinatione, et necessitate absoluta divina voluntatis ; non vero ex necessitate serendum *quid*, et ex suppositione ; ac proinde hoc ipso, quod prædictum decretum prævideatur, ut futurum non prævidebitur. ut solum infallibiliter, et libere, sed ut necessario, et cum omnimoda determinatione, tam ex parte intellectus quam voluntati* divinæ, futurum.

Probatio
priori*
FALL-
serquen-
tr.

Ille ultima consequentia ex priori aperio constat. Prior vero ex antecedenti. Quoniam omnis determinatio cujusvis voluntatis, quæ non oritur ex aliqua suppositione divini decreti vel præsentis, vel saltem faturi, est omnino antecedens, et tollens libertatem : quandoquidem principium indifferens, ut tale, non habet ex se ipso determinatum ad unam potius partem , quam ad aliam infallibiliter habendam, nisi superaddatur aliqua suppositio, quæ in presents, ut intuiti patebit, non potest esse alia, nisi vel presentia litas divini decreti, vel futuritio ipsius. Antecedens autem quoad primam partem constat. Quia juxta oppositam sententiam, in illo priori non habet decretum illud rationem præsentis, sed tantum futuri : ergo divina voluntas non potest præintelligi determinata ex suppositione decreti, ut present».

Immo
anir-
rnk.ifi*
qat)J(l
prinum
pruui.

6x Quoad secundam vero partem idem antecellens probatur. Quoniam hoc, quod est divinam voluntatem in illo priori esse determinatam ad libere volendum creationem hujus mundi, est aliqua ratio realis, in ea actu, et in exercitio existens. et habens se ad instar affectionis ipsius; et ita ratione illius habet, quasi dicere actu, et in exercitio peculiarem (ut sic dicamus) habitudinem ad hoc universum, quam non dicit ad aliud universum, siquid ratione hujus determinationis, quasi

Ntudclur
Idem
jntere-
dens
quoad sc-
rnn«bia
parton.

respicit universum hoc per modum futuri, secus vero aliud : ergo talis determinatio petet in Deo aliquam rationem a priori, a qua active, aut quasi active procedat: ergo repugnabit rationem a priori prædictæ determinationis , esso futuritionem ejusdem decreti.

Patet hic ultima consequentia. Quoniam Id, quod est ratio a priori activa, aut quasi activa alterius, debet in illo priori, in quo quasi causal, esse existens, et presens per veram, et realem existentiam, vel saltem debet habere esse essentia actualis prout *rw* essentia actualis distinguitur ab *mc* essentia) futura», ut inductive constat : at futurum, ut tale, non existit, nec habet suum esse essentia» actualis prout *es-*sentia actualis distinguitur ab esse essentia future : ergo ex eo, ut tale, nequit provenire illa determinatio actualis, et in rerum natura existens, qua divina voluntas præintelligitur determinata ad futuritionem hujus decreti potius, quam alterius, ita ut in sensu composito nequeat oppositum decretum habere.

69 Confirmatur, et explicatur. Quoniam juxta hunc dicendi modum, non solum tribuitur divina» voluntati id, quod communiter omnes Theologi docent, scilicet esso indifferentem ad hoc, ut terminetur ad istud objectum potius, quam ad illud; et ad hanc indifferentiam esso illi satis, ad hoc, ut in exercitio habeat hanc terminationem, seu exercitium suæ voluntatis magis, quam illud; sed etiam quod ante actua-lem terminationem, seu volitionem sit determinata ad volendum potius, v. g. creationem hujus mundi, quam alterius : ergo cum h. cc determinatio non possit provenire ex suppositione futuritionis talis decreti, ut ostensum est, debet aliunde, scilicet ex natura ipsius voluntatis oriri : ergo eo ipso voluntas non manebit indifferens ad utrumlibet, sed omnino necessitate.

Antecedens quoad primam partem patet. Quoad secundam vero etiam constat Quoniam hoc ipso, quod decretum de creatione mundi sit infallibiliter futurum, non potest non voluntas divina in sensu composito illud habere : ac proinde non potest non habere aliquam determinationem ad habendum ipsum. Prima vero consequentia ex antecedenti, et ex jam dictis constat. Secunda autem etiam patet. Quoniam id, quod est indifferens ad utrumlibet, id quantum est ex se ipso possit componi cum quolibet. nequit ex se ipso precise esse magis

magis determinatum ad unam partem potius", quam ad aliam infallibiliter habendam : ergo si divina voluntas ex se ipsa est determinata ad infallibiliter habendum decretum do creatione mundi, non potest manere cum indifferentia, et libertate ad illud non habendum.

,Ur- 70 Confirmatur tandem, et explicatur
* hoc ipsum. Quoniam hæc suppositio, et determinatio futuritionis, si vera, et non ficta omnino est, nequit convenire divino decreto secundum *esse*, quod habet in illo priori in se ipso : ergo debet ei convenire secundum *esse*, quod habet in suo principio, aut quasi *principio*, scilicet in divina voluntate : ergo prædicta voluntas erit ex se ipsa determinata ad futuritionem illius decreti; et nullo modo indifferens. Antecedens patet : quia quod est futurum, quandiu faturum est, non habet esse in se ipso. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quoniam quævis determinatio vera , et non omnino licta, debet convenire rei secundum aliquod verum, et reale *esse*, quod habeat, ex eo, quod determinatio est modus rei : ac subinde vera determinatio, et non omnino ficta debet *esse modus rei* secundum verum, et reale *esse* : ergo cum res tantum possit habere esse in se ipsa, vel in suo principio, auf quasi principio, oportet, ut conveniat illi, ut habet esse aliquo ex his modis ; atque adeo, quod competat ei, ut est in suo quasi principio, si semel nequit ei convenire secundum me, quod habet in se ipsa, ut in præsentī confingit.

Ei quo etiam secunda.consequentia satis consul. Quoniam decretum, ut est in dilioa voluntate tanquam in principio (ut sic loquamur) quasi elicitivo ipsins, tantum licit eandem voluntatem secundum ea, qwi· ex se, et ab intrinseco habet : ergo si ut est ibidem, habet determinationem ad tssendum, fiet inde, ut divina voluntas ex se ipsa sit determinata ad hoc. ut illud U sic dicamus) quasi eliciat ; el *per* consequens, quod ex se ipsa non sit indifforen« ad utrumlibet; nec quantum est ex *K* possit componi cum quovis decreto, cijas oppositum ad libertatem desideratur. Et ita habetur id, quod initio hujus imjgnalionis dicebamus, scilicet ex una parte hanc determinationem esse ex suppositione futuritionis, ut prædicta solutio uaeubat; et ex alia esse determinationem impliciter, et ortam ex natura ipsius vo-

iuntatis. Cæterum de hac confirmatione infra in hac cadent disp, num. 115. usque ad num. 122. sermo redibit ; ubi magis expendetur, ct solutiones, quæ in favorem ejus adducentur, impugnabuntur.

71 Nec id, quod solutio hæc pro se adducebat de Christo Domino, et de Beato Petro, illi prodest, sed potius obest. Quia quod actus liberi v. g. Christi Domini, et negatio D. Petri fuerint infallibiliter futuri, ortum habuit ex suppositione divini decreti actu existentis in Deo ; cujus effectus fuit facere, ut essent infallibiliter, et libere futuri. Quia prædictam decretum hoc ipso, quod sit actu in Doo, est prima radix, et causa efficiens futuritionis libere rei, quæ per illud, ut libere facienda, decernitur. Et ita talis futuritio, ct determinatio ad illam, non habuit ortum ex determinatione proveniente ex sola natura voluntatis creata*, sed ex suppositione jam dicta : ac proinde potuit cohærere cum nativa, et intrinseca indifferentia, et libertate ipsius (quod idem cum proportionē, de trina negatione D Petri collata cum decreto permissivo, efficaci tamen, quod Deus circa illam habuit, dicendum}. Sicut propter oppositam rationem non poterit cohærere cum divina libertate aliqua determinatio ad futuritionem infallibilem alicujus decreti : siquidem, ut ostensum est, non est unde prædicta determinatio oriatur, nisi ex natura ipsius voluntatis, atque a/leo, nisi tollatur indifferentia ipsius.

Hespondetur fundamentis prioris scntenli.*

72 Ad primum, negandum est suppositum antecedentis, quod ibidem supponi innuitur, nimirum dari aliquod signum rationis, in quo Deus comprehendat suam essentiam, el non intelligat, aut habeat sua decreta libera. Quia hu c signa rationis *in quo*, non debent distingui respectu divini intellectus cognoscentis se ipsum, prout est in se, et unico, ac eodem simplicissimo intuitu mensurato ælcrnitate, cuncta attingentis; imo nec cum fundamento in ipso Deo , debent distingui prædicta signa respectu intellectus nostri, dum cognoscit modum, quo Deus se ipsum comprehendit, ut ostensum est. Quamvis inter prælictam comprehensionem , el decretum liberum sit sua priorités *a quo* jam dicta.

Sobitor
Mi
qS<M
in favo-
rem
wlolio-
ms
adverri
riorum
aildaee-
batar.

Ad
primam.

Unde neganda est prima consequentia, proprie, et formaliter intellecta. Quia ex illo antecedenti, in sensu explicato» solum sequitur Doom scire quid sua volantis tunc velit; non vero quid in sequenti signo in 71/0 volitura sit. Quoniam a« hoc requirebatur multiplicitas signorum in *quo* secundum rationem respectu divini intellectus, ac proinde, quoi volitio illa haberet rationem futura». Ad illud vero satis est, quo i in illo priori in r/un, habeat esse præsens, et intelligatur ut præsens volitio illa, quam Deus de facto habuit; quamvis sit posterior poslerioritate præcise *a quo*, quam cognitio comprehensiva Dei. Et ad probationem ejusdem consequent^ patet ex dictis, concedendum esse antecedens, et primam consequentiam, sed negandam secundam quandoqui lem non est verum Deum in sequenti signo *in quo*, adhuc secundam rationem, aliquid voliturum» sed solum iu illo eo lem signo in//uo velle de præsenti. Et ita ex eo, quoi cognitio illa sit comprehensiva, ct perfectissimi, non sequitur, per illam cognoscendum esse, quid voluntas divina in sequenti signo sit volitura. Quare falsum e-t id, quod in probatione antecedentis, hujus argumenti innuitur : scilicet Verbum divinum procedere ex cognitione Dei, prout in aliquo signo *in quo*, adhuc secundum rationem, præsupponitur ad decreti libera, ut supra in hoc dubio tactum est.

Per quod etiam al confirmationem satie patet. Quia non negamus. quod cognitio comprehensiva Dei se oختهulat ad actus liberos ipsius . sed quod sp exten lat ad illos ut futuros : ex eo, quod non habent rationem futurorum. Utrum autem prædicta comprehensiva cognitio debeat illos attingere præcis», quia comprehensiva. et quia ad rationem divinæ comprehensionis id requiritur, vel ex aliquo alio capite? alia quæslio est, quæ ad solutionem hujus confirmationis parum refert.

73 Ad secundum, negandum est antecedens, el ad probationem quoad priorem partem patet ex dictis. decreta libera non subsoqui ad scientiam Dei, subsecutione posterioritalis in *quo*, adhuc secundum rationem, sel solum posterioritatis *a quo* jam explicate?. Et ita in illo signo *in quo*. inlelligunlur esso pnesentia in se ipsis una cum divina scientia. Per quod etiam ad secundam pariem probalionis ejusdem

antecedentis patet, negandum esi>e decreta illa pro sequenti signo esse habitura existentiam, et pro signo antecedenti illam non habere : quia nulla est priorites in *quo*, adhuc secundum rationem cum fundamento in re inter ea, quæ ælernitate, ut mensura propria mensurantur.

7 i A I tertium, negandum est suppositum antecedentis, si intelligatur designo rationis in *quo*. ita ut Deus in prædicto signo anteeolat ad sua decreta. Si vero intelligatur de signo rationis *a quo*, tunc admisso supposito antecedentis, negandum est ipsum antecedens, si fiat sermo (ut in præsenti dubio tit) de veritate determinata in illo signo, in ordine ad intellectum divinum (de veritate enim ipsius in ordine ad nostrum intellectum, aul de veritate objectiva utcunque, in dubio 6. hujus disputationis latius dicemus . Ratio autem, ob quam prædictum anteeolens negatur, constat ex dictis. Quia cum verbum *decernet*, aut non *decernet* significet de foiuro, et actus divinæ voluntatis, quo Deus determinatur, sil ei in omni signo *in quo* alhuc secunlum rationem præsens, ex eo, quod mensuratur ælernitate, ac proinde respectu divini intellectus nunquam sit futuras, oportet, ut respectu ejusdem intellectus, semper sit falsa illa propositio do futuro, *Deus decernet* : et semper sit vera ejus contradictoria, nimirum, /Mur de futuro non decernet. Ad probationem vero antecedentis constat ex dictis.

Ad confirmationem, transeat antecessens, et negetur consequentia. Et ad probationem, transeat etiam pru nunc antecedens, sel negari debet consequentia. Quia in ea supponitur, illam alteram propositionem, nimirum, />eu.f non habebit in signo sequenti decretum creandi mundum, esse falsam ; cum tamen sit vera, si intelligatur (ut debet intelligi) in ordine ad intellectum divinum, de quo modo loquimur : quandoquidem, ul nuper dicebamus, actus liber Dei, tam secundum rem, quam secundum rationem suam, seu secundum suum modum concipiendi, semper est illi præsens, et nunquam futuras. El ita in ordine al prædictum intellectum, semper enunciabitur falso, quod decretam do creatione mundi erit in sequenti signo : et semper enunciabitur vere, quoi in sequenti signo non erit, quia; semper, et in quocunque signo est.

DUBIUM V.

DUBIUM V.

*ilrum Deus certo cognoscat futura contin-
entia absoluta , ct aliquo modo pen-
dentia a libertate creata, in comprehen-
sione causarum^secundarum, antccedonter
ait liberam divinæ voluntatis determi-
nationem ?*

»
**
75 Pro tituli intelligentia notandum osl,
quod hoc ipso, quod in eo fiat sermo de
cognitione divina, ante decretum suæ vo-
luntatis, non loquimur de causis secundis,
ul determinatis , et completis per præ-
motioneni, et prædeterminationem eflica-
«m, ad operandum id, quod futurum di-
citur. Nam cum hæc prædeterminatio (de
cujus possibilitate, aut necessitate in præ-
senli non agimus, ut omni ex parte de-
creto Sanctissimi Domini nostri Pauli
V. pareamus) esset effectus decreti effica-
cis divinæ voluntatis, et per consequens
posterior illo, certum est, quod cum loqui-
mur de cognitione futurorum contingen-
tium in comprehensione causarum secun-
darum, anecedenter ad divinum decretum,
nequeunt nomine prædictarum causarum
intelligi talis præmotio, aut causæ secun-
Jæ, ut complelæ per illam : sed tantum
ipsæmet causæ secundæ, considerate se-
cundum se, et secundum alias conditiones
prarequisitas ad operandum.

Consulto autem in titulo innuimus, in
eo fieri sermonem de futuris contingentibus
absolutis, aliquo modo pendentibus a
libertate creata, ut denotetur fieri sermo-
nem vel de actibus liberis, qui eliciun-
tur a voluntate , vel de aliis effectibus,
qui ab illa possunt libere imperari, vel im-

Proponitur prior sententia.

76 Partem affirmantem tuentor Durandus
in I.dist. 38. quæst. 3. num. 9. Thom, do
Argentina in 2. dist. 40. art. I. quatenus
inquiunt, Deum cognoscere futura contin-
gentia libera in suis causis proximis, non
quidem nude sumptis, sed ut applicatis,
hic, et nunc, cum hoc iudicio, hoc objec-
to, hac inclinatione, et istis circumstantiis :
quamvis isti authores confuse loquantur,
non determinando, aut inter circumstan-
tias, et determinationes numerent decre-
tam divinæ voluntatis, et præmotionem ef-

ficacem. Clarius autem eandem sententiam
docuit Molina in præsenti, disp. 14. conci.
1. ratione 2. ct disp. 2. § *Juxta ea ergo*, quem
sequitur Martinos Becanus tomo .1. sum-
mit· Theologiae cap. 10. quæst. 9.

Probatur primo. Quoniam Angelus cog-
noscit conjecturaliter, et valde prohabilter
prædicta futura in comprehensione vo-
luntatis creatæ, et reliquarum causarum,
ac circumstantiarum occurrentium : ergo
Deus attinget illa certo, et infallibiliter hoc
ipso, quod omnia prodicta comprehendat.
Antecellens ex se constat, et communiter
recipitur a Theologis. Consequentia autem
probatur. Nam cum cognitio, qua Deus
comprehendit causa proximas, el circum-
stantias occurrentes, prærequisitas ad pro-
ductionem horum futurorum contingen-
tium, sit infinite perfectior, quam cognitio,
qua Angelus hæc omnia comprehendit,
consequens est, ut si cognitio Angeli res-
pectu prædictorum faturorum, tantum sil
intra limites cognitionis valde probabilis,
tunc cognitio divina protendatur extra li-
mites cognitionis probabilis, et pertingat ad
hoc, ut sit certa, et infallibilis cognitio eo-
rundem.

Confirmatur, et explicatur. Quoniam cog-
nitio Angeli respectu causarum secunda-
rum , et circumstantiarum concujrrontium
ad futuritionem prædictorum contingen-
tium, tantum est comprehensio, non vero
supercomprehensio : secus vero cognitio
Dei supercomprehendentis omnia prædicto;
ergo sicut per cognitionem Angelicam
comprehendentem prædictas causas cum
suis circumstantiis, cognoscuntur sub ra-
tione possibilium quævis fatura contingen-
tia ab ipsis dimanantia, ita per supercom-
prehensionem Dei infinite excedentem
hanc comprehensionem, attingentur præ-
dicta futura sub ratione futurorum. Patet
consequentia. Quoniam per supercompre-
hensionem infinite excedentem alicujus
causa· , amplius debet de ea cognosci,
quam per solam comprehensionem : ergo
si per hanc attingitur, tam ipsa causa se-
cundum suam essentiam, quam omnes ef-
fectus possibiles in ea contenti, non pote-
runt non per supercomprehensionem sciri
etiam effectus futuri ejusdem : siquidem ni-
hil aliud restat præter hos effectus, quod
possit per hanc cognitionem attingi, quod
non attingatur per puram comprehensio-
nem.

77 Secundo. Nam sicut effectus natura-
lis habet dependentiam a causa naturali f

-} T
t

Su.detr
prlmu·

•t.:

6'R?

Corrobo-
mur.

ft l

l

77
r <

: 14* 6

L 5 l

<

<iW

Ultimo.

IIA liber, el contingens a causa libera, et contingente : ergo sicut hoc ipso t quod Deas comprehendat causam naturalem, non potest non certo scire effectum naturaliter futurum, licet causa illa queat ab extrinseco, el naturaliter impediri, ita comprehendendo causam liberam, et contingentem, sciet certo effectam liberum, et contingentem inde futurum. Antecedens non indiget probatione. Consequentia vero etiam constat. Nam sicut a causa naturali infallibiliter proditurus est effectus naturalis, si non impediatur, ita a causa contingente, et libera, infallibiliter procedet effectus contingens , et liber, si eodem proportionali modo non fuerit impedita.

S II.

Moi Thomæ sententia magis placet.

Connu-

78 Dicendum tamen est, Deum non cognoscere certo prædicta futura in comprehensione causarum proximarum, et circumstantiarum occurrentium, antecedentur ad divinum decretum. Ita D. Thom. de malo quæst. IG. art. 7. his verbis : *In multis suis sunt aliqua futura tripliciter. Uno modo secundum potentiam tantum : quia scilicet æquoti ter possunt esso, vel non esse, quæ dicuntur contingentia ad ulrumtibcl. Quædam vero sunt in causis suis. non sedum secundum potentiam, sed secundum causam activam. ijius non potest impediri a suo effectu : et dicuntur ex necessitate contingere. Quædam vero sunt in rausis suis, et secundum potentiamf et secundum rationem causa activo* : qua' tamen potest impediri a suo effectu : et ista dicuntur contingere ut in pluribus»* Quia vero unumquodque cognoscitur, secundum quod est in actu, non nitem secundum quod est in putentia, ul dicitur J. Melaphys. inde est, quod ea, quæ sunt ad ulrumlibet, non possunt præcognosci in suis rausis determinate , sed sub disjunctione , utpote quia erunt, vel non erunt : sic enim habent veritatem. Ea vero, quæ sunt in rausis suis, ul ex necessitate ab cis provenientia. possunt per certitudinem cognosri in causis suis. Ea vero, quæ contingunt, ut in pluribus,^possunt cognosci in causis suis, non per omnimodam certitudinem, sed per conjecturalem quandam cognitionem. Eandem distinctionem ponit I. sententiarum disl. 38- quæst, 1. art. 7>. ubi sic inquit : *Sciendum esi iyilur, quod antequam res sil. non habet este, nisi in causis suis: sed causæ*

quædam sunt. ex quibus necessario sequitur effectus, quæ impediri non possunt, cl in istis causis habet causatum esse certum, ct determinatum : adeo quod potest ibi demonstrate sciri, sicut est ortus Solis, el eclipsis, el hujusmodi. Quædam autem surd caus.r. ex quibus consequuntur effectus, ul in majori parle, sed tamen deficiunt in minori parte. Inde in istis causis effectus futuri non habent certitudinem absolutam, sed quandam, in quantum sunt magis de-terminal causæ ad unum, quam ad aliud; rl ideo per istas causas potest accipi scientia conjecturalis dc futuris, quæ tanto magis cril certa, quanto causas sunt magis de-terminal* ad unum ; sicut est cognititiàMedici de sanitate, ct morte futura, el judic um ,h-irologi de ventis, ct pluviis futuris, Sed quædam causæ sunt, quæ se habent ad utrumque, in istis ^causis (ffclrlus dc futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem ; el ideo contingentia ad utrumtibcl in causis suis nullo modo cognosci possunt. Idem etiam docuit in hoc articulo, his verbis : Alio modo potesl considerari conlingens, ul est in causa sua : el sic consideratur, ut futurum, el ut contingens nondum determinatum ad unum ; quia causa contingens sc habet ad opposita. Et sic contingent non subditur per certitudinem alicui cognitioni. Unde quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum, non habet dc eo, nisi conjecturalem cognitionem. Et tandem hoc ipsum tuetur Sanctus Doctor I. contra Gentes, cap. 66. et 67. et in hac I. part, quæst. ô7. art. 4. et quæst. 86. aj-t. 4. neenon 2.2. quæst. 171. art. G. ad 2. et alibi sæpo.*

Unde Sanctum Doctorem sequuntur Capreolus in 1. distinct. 38. quæstione 1. art. 2. conclusione I. Ferrara 1. contra Gent, capit. 66. Cajetanus in præsentis quoad secundum, Bannez, Nazarius, Gonzalez, Hipa, Machin, ad præsentem articulum . Gaspar Ram. relectione 2. de præscientia futurorum absolutorum, Scotus, el Okamus cum sectatoribus in 1. distinct. 38. quoMt. I. Curiel lib. 2. controvers. disputat. 4. a num. 134. Alvarez lib. I. Responsionum cap. 5. Ledesma lib. de auxiliis disputat. 2. aftin. de scientia futurorum cuntingen. dub. 2. Cornejo tomo I. in I. part, tract. I. circa quæst. 14. art. 3. disp. 2. dub* 3. Arrubal. in pnesenti disput. V2. Herico tract. 1. disput. 6. cap. 2. num. IIL el 30. ubi etiam pro ln»· sententia universam Societatis scholam,

scholam, exceptis Molina, et Martino Beca-
uo» refert. Et tandem nostrum Collegium
Complut, lib. 2. Pcrihermon. a num. G.
usque in linem.

79 Ratio autem fundamentalis assertio-
nis desumitur ux D. Thom. locis citatis,
poiestquo sub hac forma proponi. Quoniam
causa libera quantumvis conjuncta cum
omnibus circumstantiis, et dispositionibus,
antecedentibus ad decretum liberuii Dei,
semper manet indifferens ad ulrumlibet ;
ergo ex vi comprehensionis ipsius non po-
test certo, et determinate cognosci futu-
rum contingens, vel ab ea eliciendum, qua-
lis esi actus liber ipsius, vel ab ea pendens,
et ab aliis causis secundis immediate, seu
proxime producendum. Antecedens suppu-
tants ut certum, et communitor admitti-
tur a Philosophis , et Theologis ; alioqui
prædicta futura, non essent futura con-
tingentia, de quibus loquimur ; siquidem
non penderent a causa libera, ut tali. Con-
sequentia veru quoad 1. part, probatur.
Quoniam in causa indifferente ad utrumli-
bet, v. g. ad amandum, vel non aman-
dam, aut odio habendum, et ex vi compre-
hensionis ipsius, non potest certo cognosci,
quod infallibiliter, et determinate amabit,
non vero odio habebit. Sicut in causa de-
terminata ad unam partem , nempe ad
amorem, non potest certo cognosci, quod
indifferenter, et indeterminate amabit, aut
non amabit ; sed quod determinate ama-
bit.

Ex quo etiam eadem consequentia quoad
secandam partem constet. Quoniam huc
ipso. quod futurum contingens, immedi-
ate, sive proxime producendum al» aliis
causis, pendeat etiam a voluntate libera,
at indifférente ad utrumlibet non potest
ex hoc capite magis certo cognosci, ex
tñ comprehensionis prædictæ voluntatis,
quam futura contingentia libera, quæ ab
eadem immediate eliciuntur : ergo si
b.i. : nequeunt ex vi comprehensionis vo-
luntatis certo cognosci, nec illa poterunt
ex vi comprehensionis suarum causarum,
a quibas immediate producuntur, et ejus-
dem voluntatis, a qua etiam pendent, cer-
to attingi.

80 Nec refert, si cum Molina dixeris ,
ex hac ratione recte convinci, non sciri
prædicta futura contingentia ex vi solius
comprehensionis causarum secundarum ;
non tamen ex vi supercomprehensionis.
Qaoniam, ut num. 7G. innuebatur, su-
percomprehensio causarum extenditur ra-

tione euæ eminentia. ad omnes effectus,
etiam faturus, sicut comprehensio ad pos-
sibiles.

Nun itaque hoc referi. Quoniam hæc so-
lutio ex sola expensione rationis factæ cor-
ruit. Nam effectas non potest cognosci in
suis causis, et ex vi supercomprehensionis il-
larum, nisi eo modo, quu continetur in illis
at fatura contingentia collate præcise cum
suis rausis secundis antecedentur ad divi-
num decretum, non continentur in eis, ut
determinate futura. sed ut indifferentia ad
hoc ut sint, et non sint : ergo ex vi prædiciæ
supercomprehensionis non poteruni cog-
nosci ut determinate futura, sed ut indiffe-
rentia ad hoc, ut habeant, vel non habeant
rnr. Consequentia videtur perspicua. Mi-
nor autem etiam liquet. Quoniam, ut nuper
dicebamus, causa indifferens ad ulrumlibet.
et non magis determinata ad infallibiliter
amandum, v. gr. quam nd odio habendum,
non potest continere, ut determinate, el
infallibiliter futurum, amorem potius, quam
odium : et ita amor non potest in ea, sic
sumpta contineri ut determinate, et infal-
libiliter futurus, sed ut indifferenter, et in-
determinate futurus.

Major vero etiam constet. Quia quan-
tumvis causa supercomprehendatur, non
potest ox ea elici id, quod in ipsa non con-
tinetur ; et propterea quantumvis compre-
hendatur plante, nequitex ea præcise sumpta
cognosci possibilitas equi, aut leonis, ex eo,
quod in ipsa non præhabentur ; ergo si fu-
turum contingens, ut determinate, etinfal-
libililer futurum non continetur in suis
causis proximis, præcise, et in sensu jam
dicto sumptis, sed tentum ut indifferenter,
et ut determinate futurum, seu ut est indif-
ferens ad hoc, ut sit, vel non sit, nequibit
ex vi talis supercomprehensionis cognosci,
ut determinate, et infallibiliter futurum,
sel solum indifferens ad hoc, ut habeat,
vel non habeat «sa : alioqui talis supercom-
prehensio non solum non haberet rationem
talis, verum neque etiam rationem compre-
hensionis cuusie : siquidem non attingeret
causas, nec suos effectus eo modo, quosunl
in illis.

81 Conlirmatur, el explicatur primo.
Nam vel iste supercomprehensio dicit ex-
cessum perfectionis ex parte cognoscentis
duntexat, non vero ex parte rei cognite.,
supra puram comprehensionem? vel dicit
supra illam excessum perfectionis ex parte
ipsius rei cognite., ita ut extendatur sapor»
comprehensio ad aliquid tenens se ex parte

il.

M

IlrirtU-
fmr.

• 3

..

n

m

to

V5
f 1

i k

CoO*
linuJiur
prhiM.

rei cognitæ, et in ea cognoscibile, ad quod non se extendit comprehensio ? Si primum dicatur, ergo illa soprcrcomprehensio non distinguetur a comprehensione in hoc, quod supercomprehensio aliquid attingat de re comprehensa, aut in ea contantum, quod non attingat comprehensio ; sed solum in hoc, quod illa clariori, et perfectiori modo exparte sua, quam res comprehensa peut, comprehendit ipsam, secus *vero* ista : alioqui, ut ex terminis ipsis constat, excessus l r.edictus non esset ex parte cognoscentis duntaxal, sed etiam ex parte rei cognitæ. Secundum autem dici nequit ; alioqui voluntas creati a solo Deo comprehendi posset : siquidem ad comprehensionem desideratur, ut mhil rei comprehensa* lateat cognoscentem, id est, ut neque ipsa, neque aliquid ejus, nec tandem quidpiam in ea contentum, el in ipsa cognoscibile lateat comprehendentem, ut ex *diciis in* tract, de Visione Dei constat. Etita, si futuritio determinata actus liberi humanto voluntatis lateat intellectum creatum, non potentem cognoscere in ipsa voluntate, quid sitdeterminate volitura; cum tatnen hoc sit in ea cognoscibile, et solum pateat intellectui divino consequens erit, ut prædicta voluntas a solo intellectu Dei comprehendi possit.

Alia 82 Confirmatur, et explicatur secundo. Quoniam excessus iste infinitas supercomprehensionis non desideratur ex parte ipsius rei cognitæ ad perfectissimam illius comprehensionem, sed solum ex parte cognoscentis : ergo nihil amplius per illam cognoscetur de re comprehensa, quam cognosceretur per puram comprehensionem : ac proinde *si per istim nequeunt* futura *contingentia cognosci ex vi comprehensionis suarum* causarum, modo dicto sumpatarum, neque etiam per supercomprehensionem. Antecedens videtur perspicuum. Quia intellectus divinus comprehendit perfectissime essentiam Dei ex parte rei comprehensa», alioqui non esset tantus in ratione cognoscentis, quanta est divina essentia in latione cognoscibilis; et tamen non supercomprehendit illam, nec excedit ex parte sui ipsam.

Prima vero consequentia, ex qua secunda aperte sequitur, etiam constat. Quoniam hoc ipso, quod pr@lictus excessus non desideretur ex parte rei comprehensa» ad perfectissimam comprehensionem, signum est, ipsam in ratione cognoscibilis ex parte sua adæquari cum comprehensione, non habente prædictum excessum; ita ut

ex se non sit amplius cognoscibilis, nec aliquis modus, aut formalitas, vel contentia sit in ea, quæ per puram, et perfectissimam comprehensionem non attingatur : atque adeo ex iis, quæ in ipsa continentur, nihil atnplius per quamlibet supercomprehensionem cognoscetur, quam cognosceretur per puram comprehensionem : alioqui comprehensio non adæquaret illam, quoad cognoscibilitatem ex parte sua se tenentem, id est, quoi i omnia, quæ in ea in ratione cognoscibilis continemur.

83 Accedit pro majori impugnatione hujus solutionis a Molina adhibet®, non recte eam cohærere cum iis, quæ idem Molina docet. Nimirum Deum in comprehensione suæ voluntatis non cognoscere determinationes liberas ipsius : et nihilominus in comprehensione voluntatis creatæ cognoscere actus liberos, qui ab ea eliciendi sunt. Hæc autem duo inter se non cohæro inde constat. Tum quia licet Deus supercomprehendat voluntatem creatam, non vero voluntatem suam : attamen illa, ut supercomprehensa, non est perfectius cognita, quam voluntas divina, ut tantum comprehensa; alioqui absolute, et simpliciter loquendo perfectius cognosceretur a Deo voluntas creata, quæ est objectum remotius, quam voluntas divina, quæ est objectum propinquius, et immediatius divinæ essentia, quod (ut constat', est aperte falsum : ergo si illa cognitio, ut terminata ad divinam voluntatem, et ut est ejus comprehensio, nequit certo attingere in ea decreta libera ipsius, nequibit etiam ut terminata al voluntatem creatam, et ut est supercomprehensio illius, certo attingere actas liberos futuros ejusdem : vel si ad hos potest certo terminari etiam ad illa.

Patet consequentia. Quia scire, vel non scire quidquid continetur aliquo modo in causa, pertinet ad perfectionem cognitionis : et ita si cognitio terminata ad divinam voluntatem, et ad voluntatem creatam, est ejusdem perfectionis, ut est comprehensio unius, et supercomprehensio rias, consequens erit, ut si ex vi illius, ut supercomprehensio, certo attinguntur actus liberi voluntatis creatæ, quod etiam ex vi illius. ut comprehensio, rerto sciantur decreta libera divinæ voluntatis.

8 t Tum etiam : quoniam hoc ipso, quoi non sciatur determinatio voluntatis Dei, sciri nequit in voluntate creata, ut in causa determinatio futura ipsius : ergo , si Deus ante suam determinationem liberam

Mar

Srrnâ.

non

Bon cognoscit eandem determinationem, nequibit etiam attingere determinationem laniatis creata*. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem etiam patet, QaooUin voluntas creata nequit se sine dêUrnûnaliono voluntatis divinæ determini-ciro, seu osse causa suæ determinationis; cmime, quia determinatio ejus provenit ß determinatione voluntatis Dei : et ita nequibit sciri prædicta determinatio volatilis creatu ex vi cognitionis ejusdem roluniatis, ul causæ illius, quin cognoscitur determinatio voluntatis divinæ.

Confirmatur, et explicatur hæc eadem prolatio. Nam quoties effectus habet dependentiam a duabus causis per se, oporia ad hoc, ut cognoscatur in sua causa, cteterminate, et simpliciter futurus, cognosci determinationem utriusque causæ; ilioqui non penderet per se ab utraquo : trgo hoc ipso, quod Deus tunc non attin-nl decretum suæ voluntatis in ordine ad iliquem effectum voluntatis creatæ nequitie ejus futuritionem certo in eadem causa creata attingere : quandoquidem futuritio illius, lam a determinatione suæ divinæ Toiontatis, quam voluntatis creatæ pendet.

i III.

Ouurrilur argumentis primx senlcntir.

85 Ad primum, concessoaute cedenti, nenda est consequentia. Et ad probationem dicendum est, quod ex excessa inficito divinæ cognitionis supra cognitionem Angelicam » non recte colligitur Deum certo scire futuritionem determinatam prædictorum contingentium in comprehensione suarum causarum secundarum, antetidenter ad divinum decretum, si semel Angelus conjecturaliter., et valde probabiliter in prædictis causis eam attingit. Quoniam talem futurum non est certo cognoscibile, tanquam infallibiliter futurum, in nis causis sic sumptis : et ita non pertinet ad infinitam perfectionem divinæ cognitionis, quod illud, ut infallibiliter futuram attingat ; sed solum quod majori in infinitum claritate percipiat ejus indifferentiam ad enc, el non *esse*, ita ut omnino wat, tam indifferentiam, quam gradum, *ea(utsic loquamur) tantitatem indifferen-U», quam habet ad hoc, ut sit, vel non sit.

Neque hinc fiet, ut bene notavit Alva* ttx lib. 2. de auxiliis disput. 15. dari in

Deo proprie loquendo cognitionem conjecturalem. Nam dupliciter potest cognitio alicujus esse conjecturalis. Primo ex parte ipsius cognitionis, et in ordine ad cognoscentem , qui conjecturis ducitur ad proferendum judicium de fulurilione determinata alicujus rei : sicut Medicus ex aliquibus signis judicat conjecturaliter de infirmitate futura. Secundo ex parte objecti cogniti, ut quando aliquis cognoscit habitudinem, quam habent causæ ad suos effectus, qui ex eisdem regulariter proveniunt ; non tamen prædictis conjecturis ductus, videat cos determinate futuros; sed solum evidenter cognoscit osse talem propensionem in causis, ut soleant, ul in plurimum, aut frequenter sic evenire. Quare cum prior illa cognitio, quippe cui potest subesse falsum, non sit in Deo, maxime quia ipse certo scit nihil esse determinate, ct completo futurum. nisi post decretum suæ voluntatis, et dependentor ab eo; bene tamen posterior : ex eo, quod ad perfectionem divinæ scientiæ pertinet, ut unumquodque pro meritis suis sciat, atque adeo quod id, quod est regulariter futurum, certo sciat sic esse futurum : inde est, ut non sit in eo scientia conjecturalis proprie, et absolute loquendo, quia hæc sic sumpta stat pro cognitione conjecturali priori modo ; non vero pro cognitione conjecturali modo posteriori.

86 Ad confirmationem, transeat antecedens, et negetur consequentia. Ad probationem vero negandum est antecedens. Quia totus iste excessus tenet se ex parte cognoscentis, ut dictum est. Et ita nihil cognoscitur ex parte rei cognitæ per supercomprehensionem, quod non cognpscatur per comprehensionem : ac proinde nec illud ipsum, quod cognoscitur, ut possibile a comprehendente, scilicet actus liberi,debet cognosci ut futurum a supercomprohendente, si tantum attendatur ad causas secundas prtedictorum futurorum contingentium, modo dicto sumptas ; sed solum cognoscuntur, ut possibles, quamvis cum infinita majori claritate ex parte supercomprehendentis.

87 Ad secundum, transeat etiam antecedens, et negetur similiter consequentia. Et ad probationem respondetor este disparem rationem. Nam causa necessaria pnesupponitur determinata ad allectum futurum : et ideo ipsa cognita, necnon et aliis causis necessariis, quæ alias poterant impedire ejus influxum, qoæque etiam suntdetermi-

H

4 i .»

MI?

,

ts

fi :

† -.F7, V
• i >

i

1-100.

t f.

-■4

Ad
coniirma-
tionem.

• i
'mi

1-

M.

H

i

Ad
<rruit-
dnia.

d î HK

2

vI/

f f '0

i i

nata» ad illud, v. gr. non impediendam, potest etiam effectus cognosci, ut determinate futurus, saltem quantum est ex parte causarum secundarum. At causæ liberæ non sunt determinatæ ad illum producendum, si sumantur eo modo, quo in præsenli eas accipimus : nec etiam est determinatum, quod sunt, v. g. impediendæ ; sed hoc etiam est in se contingens, et liberam: et ita in eis comprehensis, aut sapercomprehensis nequit sciri, quod suus effectus est infallibilis, et determinate futuras.

DUBIUM VI.

*Utrum Ilnu urto cognoscat futura continua-
lia absoluta in torum veritate objection,
antecedenter ad divinum decretum f*

Expo-
siti-
o
titaii.

88 Sensus tituli est, an futura contingentia absoluta , .antecedenter ad divinum decretum habeant certam determinationem suæ futuritionis, et ita habeant sufficientem veritatem, et certitudinem objectivam, ratione cujus possint certo a Deo cognosci? Dubium autem hoc alii aliis verbis excitant, inquirentes ; an Deus certo cognoscat prædicta futura in veritate, aut falsitale determinata propositionum, quæ do ipsis formari possunt? Sed uterquo modus in idem incidit. Quia hoc ipso, quod prædictæ propositiones, quæ de ipsis formari possunt, certo cognoscantur a Deo, ut determinate veræ, aut determinate falsæ, antecedenter ad divinum decretum, oportet, at etiam significatum earum, scilicet futuritio ejusdem futuri, cognoscatur ab illo : siquidem repugnat, certo cognosci veritatem hujus prepositionis, nempe, .Inii-'
chriitui erit, quin cognoscatur certo suum significatum , scilicet, futuritio ejusdem Antichristi. Et ita si prædictæ propositiones habeant certam veritatem objectivam respecta divini intellectus, et ratione hujus certo attingantur a Deo, non potest non hoc ipsum de prædictis futuris affirmari. Cæterura,ut titulus dubii adhuc melius intelligatur, notanda sunt ea. quæ num. IMO. et 101. asseremus.

Sententia affirmans.

89 Pariem affirmativam tuentur Suarez opusculo de scientia Dei futurorum continuentium lib. 2. cap. 2. num. 3. et sequen-

tibus, et cap. 7. num^o 15. et IG. Vazqua in pnesenli disp. 00. cap. 2. Illice uac

I. disp. G. cap. 7. referens pro ea Conrabricenses Boethium, Jandunum, Barleam, Tartaretum , Alensem , Scotum, Okain. Gabr. Marsil. Majorem, Ricardum, e: Cordubam, et plures alios ; quamvis, an omnes hi sint iu hac sententia, postea a nobis discutietur. Benedictus Pereyrus lib. IG. Commentar. in Genes, super cap. I II. disp. 7. § *illud.* *f*

Probatur primo. Quoniam fuluruu contingens ex suppositione suæ vera futuri- liunis habet certam, et necessariam de^rminationem ad essendum. etiam anle decreta divina voluntatis : ergo co ipso habebit adhuc antecedenter ad ea sufficientem certitudinem, et veritatem objectivam, ratione cujus possit certo a Deo cognosci. Consequentia videtur certa. Antecedet» autem ostenditur testimonio August, tomo 6. lib. 20. contra Faustum, cap. 4. his verbis : *Tam non possunt futura non fieri, φαηυ non fuisse facta prsrlerilu.* Anselmi lib. ile concordia præacienliæ, et pnedestinaliunii gratia cum libero arbitrio cap. 1. asserentis : *Hem vero futuram necem rsl esse futuram: quoniam futurum esse nequit, d non futurum.* Unde secundum Augustinum, sicut præteritum ex suppositione suæ pneteritionis habet etiam independenter a divino decreto, certam, et necessariam determinationem, ratione cujus non potest non esse præteritum, ita etiam futurum, ex suppositione suæ futuritionis habebit eodem proportionali modo certam, et necessariam determinationem, ratione cujus determinate, et necessario erit. Et similiter secundum Anselmum, sicut in omni signo, etiam illo, quod antecedit divinum decretum, nihil potest esse simul falorum, et non futnrum, ita etiam in omni signo, futurum ex suppositione suæ futuritionis erit necessario futurum, ne in aliquo signo, ut innuit Angelinas, possit aliqui! esse simul futurum, e: non futuram.

90 Secundo. Nam adveniente tempore, in quo futurum absolutum, et contingens halæbitjam existentiam. ut adveniente die crastino, in quo lectio cras futura, erit existent, tunc pne licta lectioneqait esse indeterminata ad hoc, ut sii, vol non sit, iu ut sit quasi suspensa inter uirmnque; quii hoc pugnat cum illo primo principio, nimirum necessarium esse, ut de qualibet re verificetur altera pars contradictionis : neque potest simul osse, ei non esse; sed necessario

enunciatur de Antichristo, quod pro tempore futuro erit : et hoc ita erit, sicque res se habebit.

Côn-
flrnuifir

Confirmatur, et explicatur primo. Nam si propter aliquam rationem prodicta propositio non esset conformis suo objecto ante divinum decretum, maxime quia ante illud non sunt determinate causæ ad illius productionem, atque adeo nec habet esse futurum ; at hæc ratio est nulla : ergo, etc. Major videtur certa. Minor autem probatur. Quia per prodictam propositionem non enunciatur, quod cans® sunt determinat®, alioqui talis propositio esset de prosenti, et non de futuro ; sed tantum enunciatur, quod res illa pro tempore faturó erit : ergo licet causæ non sint determinat®, attamen si pro tempore faturó res illa extiterit, tunc prodicta propositio erit vera, et conformis suo objecto.

Alia
cofiilrnu-
lio.

94 Confirmator, et explicatur secundo. Quia omni propositioni de futuro contingenti correspondet suade inesse determinate vera, vel determinate falsa : ergo qnævis propositio de prodictis fotoris habebit pro quocunque signo determinatam veritatem, vel falsitatem. Consequentia videtur certa. Nam veritas, vel fakilas propositionis de futuro regulanda est per propositionem de inesse ; ita ut illa propositio de futuro sit vera, cui aliquando correspondet una de inesse, quæ similiter sit vera : et illa sit falsa, quæ nunquam est habitura un im de inesse veram. Antecedens autem probatur. Nam adveniente tempore, in quo prodicitur aliquid faturum, verbi gratia, quod Antichristus erit, non potest non esse determinate vera hæc propositio, *Antichristus est*, vel hæc eadem esse determinate falsa, et altera ei opposita, nempe, *Antichristus non est*, esse determinate vera : ergo cuilibet propositioni de futuro contingenti debet necessario correspondere sua de inesse, quæ sit determinate vera, vel determinate falsa.

Corrobo-
ratur
altera
Aristol.

Confirmatur tertio. Quoniam, ut docet iVristot. 6. Metaphys. verum, et falsum respectu propositionis sunt immediato contraria, sicut sanum, et ægrum respectu animalis ; sed inter contraria immediata, in nullo signo datur medium, alioqui non esset immediate contraria : ergo in quocunque signo rationis quælibet propositio de futuro contingenti, erit determinate vera, vel determinate falsa : et per consequens veritas ejus objectiva, seu objecti in illa reducentis, erit certo a Deo cognita.

Qainiuru

95 Quinto. Quoniam significare verum.

vel falsum esi de conceptu quidditativo propositionis, vel saltim proprietas illius, ut constat ex diffinitione, quamde ea Arise in lib. Penhennenias tradit : ergo cani hæe propositio, *Antichristus erit*, etiam pro signo antecedenti ad decreta libera Dei habeat rationem propositionis, siquidem constat subjecto, prælicato, et copula» et aliquid determinate aftirmant, consequens erit, quod debeat esse determinate vera, vel determinate falsa : siquidem passio inseparabiliter manat ab essentia.

Confirmatur primo. Nam si ante determinationem divinæ voluntatis nihil habet rationem futuri, fiet inde, quod si loquamur de Deo in illo signo antecedenti ad sua decreta, tunc judicabit nullum efectum contingentem esse in illo signo futuram, atque adeo propositionem negativam, quæ id significat, esse determinate veram» et affirmativam falsam : siquidem ejus objectum est futuritio rei contingentis a Deo actu d»?creta, quæ tamen in illo signo non est.

Confirmatur secundo.- Quoniam si propter aliquam rationem propositio negativa de futuro, verbi gratia : *Antichristus non erit*, non esset tunc determinate, sed indeterminate falsa, maxime quia ante decretum. neque est futuritio, neque non futuriũo (ut sic dicamus] positiva Antichristi, id est, non habet aliquid positivum, ratione cujus ei repugnet futuritio ; sed hæc ratio est nulla : ergo, etc. Major patebit infra, el minor probatur. Quoniam hoc ipso, quod non habeat positivam futuritionem, el hoc sit objectam talis propositionis, erit falsum, quod erit : sicut et verum, quod non erit : siquidem ad hoc, ut sit verum, quod erit, requiritur, quod habeat futuritionem : et ut sit falsum, satis est, quod illam non habeat. Sicut ad hoc, ut in illo signo sit falsum, Antichristam esse sufficit, quod tunc non sil : et ut esset verum, requirebatur tunc esse.

CiisW-
mit
JfifC-
1

§ II.

Vera Aristol el Divi Thom*. sententin.

96 Dicendum tamen est, futura contingentia in illo signo antecedenti ad decreta libera Dei non habere determinatam, et infallibilem futuritionem, aut determinatam, et infallibilem non futuritionem : atque adeo nec habere determinatam veritatem objectivam in ratione futurorum, in qua possint

('λ/

»r

Mssiat ccrio cognosci, nec propositiones de eisdem formatas, esse in illo signo detrmioale veras, aut determinato falsas. Ita Aristol. 1. de Interpretatione cap. 8. ubi loquens de futuris contingentibus, quatenus ulibus, ct do eisdem dum continentur in sais causis indifferentibus, antequam, salta earum indillarentia, determinantur ad productionem pnedictorum futurorum, ac proinde loquens implicite, et virtute de illis, ut præcelunt eflicax decretum Dei, quo causæ pnndicUo determinantur : et ul eiplicarel quomodo in propositionibus contradicentibus de illis verjlicetur id, quod into docuerat , scilicet in contradictorie oppositis alteram partem esse veram, et alteram falsam, ita in ipso capitis exordio inquit : *In iis igitur, quæ sunl , el fuerunt, necesse est affirmationem, vel nega-Konnii, veram, vel falsam esse : et paucis interpositis, in quibus id explicat, addit : In singularibus autem, atque futuris non siuilliter sese res habet.*

Qua verba post assignatas plures divisiones propositionis, sic D. Thom. lect. 13. explicat : *Illis igitur enuntiationis differentiis msideralis, non similiter se habet iudicium J' veritate, ct falsitate in omnibus. Unde Philoiophus dicit, quod in propositionibus de fmenti, et de præterito, necesse est, quod effirmalio, vel negatio, determinate sil vera, rri filsa, dc. Sed in singularibus, ct futuris atquxdam dissimilitudo. Nam in prælcrilis, dprxscentibus, necesse est, quod altera oppositarum determinate sit vera, el altera falsa ia ipjacunque materia : sed in singularibus, phiX sunt de futuro, hoc non est necesse, quod una sit determinate vera, ct altera falsa. El hoc quidem dicitur, quantum ad materiam contingentem.*

97 Idem etiam docuit Philosophus in eolem cap. ubi postquam dixit, prædicta futura modo dicto sumpti, nullam habere determinationem infallibilem ad hoc, ut determinate sint, vel determinate non sint, eUtim colligit, propositiones de illo efformatas, nec esse determinate veras, nec determinate falsis, his verbis : *Quate quoniam similiter orationes veræ sunt, qtselhadmodum d res. manifestum est, quoniam ipiæcunque sic se habent, ul ad ulrumli-M sint, d contraria ipsorum contingant, nuesse est similiter se habere el contradiclianam. Quod contingit in iis, quæ non sempir sunt, d non semper non sunt. Iloruin enim necesse esi alteram partem contradiclionis veram esse, vel falsam; non tamen hoc*

vel illud, sed ulrumlibcl : el magis quidem alteram veram, non tamen jam veram, vel falsam.

Quod testimonium exponit Angelicus Doctor loco citato, his verbis : *Dicit ergo primo, quod quia hoc modo se habent orationes enunciation ad veritatem, sicut el res ad esse, vel non esse, quia ex eo, quod res est, vel non est, oratio est vera, vel falsa ; consequens est, quod in omnibus rebus, quæ ita se habent, ul sint ad utrumlibet, el qmreunque ita se habent, quod contradictoria eorum qualilcrcunquc contingere possunt, sive æqualiter, sive alterum, ul in pluribus, ex necessitate sequitur, quod etiam similiter se habeat contradictio enuntiationum. El exponit consequenter, quæ sini illæ res, quarum contradictoria contingere queant ‘ el dicit huiusmodi esse, quæ neque semper sunl necessaria, neque semper non sunl sicut impossibilia, sed quandoque sunt, el quandoque non sunl. Et ulterius manifestet quomodo similiter se habeat in contradictoriis enuntiationibus : el dicit, quod harum enuntiationum, quæ sunl de contingentibus, necesse est, quod sub disjunctione, altera pars contradictionis sil vera, vel falsa, non tamen hæc, vel illa determinate, sed se habet ad ulrumlibcl. El si contingat. quod altera pars contradictionis magis sil vera, sicut accidit in contingentibus> que sunl ul in pluribus : non tamen ex hoc necesse est, quod ex necessitate, altera carum determinate sit vera, vel falsa.*

98 Idem etiam docuit Angelicus Doctor in l.sent. dist. 38. quæst. 1. art. 5. ad 2. his verbis : *Futurum contingens non est determinate verum antequam fiatt quia non habet causas determinatas. Et quæst. 16. de malo, articulo 7. inquit : Quia unumquodque cognoscitur secundum quod est in actu, non autem secundum quod est in potentia, ut dicitnr 9. Mclaphysic. inde est, quod ea, quæ sunt ad ulrumlibcl, non possunt præcognosci in suis causis determinate, sed sub disjunctione, utpolc quia erunt, vel non erunt : sic enim habent veritatem.*

Et deinde in hac 1. part. lfuæst. 16. art. 7. ad 3. inquiens : *Jllud, quod nuno est, ex eo fulurùm fuit , antequam esset, quia in causa sua erat ul fieret. Undf sublata causa non esset futurum illtfil fieri sola autem prima causa est ælerna. Unde ex hoc non requiritur, quod ea, qu.v sunt, semper fuerit verum, ea futura esse. nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ul es-sent futura : quæ quidem causa solus Deus est.*

Er tandem quæst. 2. de λ ent. art. 12. ad L et O. necnon in præsentī art. his verbis : *Contingens aliquod potest dupliciter considerari. Uno modo in seipso. tertindum quod jam in actu at · cl sic non consideratur ut futurum, sed ul present : neque ad idrumlibel contingens, sed ul determinatum ad unum : el propter hoc sic infollibilitr subdi potest cerlx cognitioni. ulpote sensui visus, sicut cum video Sortem sedere. Alio motio potest considerari contingens, ul esi in sua causa. Et sic consideratur ul futurum, et ul contingens, nondum determinatum ad unum : quia causa contingens se habet ud opposita. Et sic contingens non subditur p<r certitudinem alicui cognitioni.* Lbi, ut vides. fuluio contingenti, ut udi, seu comparato cum suis causis, ut indiflerentilius. el indeterminatis, non tribuit, quod sil certo cognoscibile , sed solum conjecturaliter; atque adeo quod ante determinationem divini decreti, ratione cujus causæ determinantur, non habeat certam, c: determinatam veritatem : nec propositiones de ipso effonnata?, sint certo, el determinate vere, aut certo, et determinate fa’s«æ. Et tandem quoties D. Thom. agit de cognitione futurorum contingentium absolutorum, nullam in eis rej^rit determinationem objectivam, ratione cujus sint certo v Deo scibilia, prteter eam, <pam habent p× pnesentia in ictomitate : <juæ urium habet ex efficaci decreto Dt»i cinka illorum productionem, ul inluonti omnia loca D. Thom. in quibus do hac ro agit, constabit.

99 Endo tam Aristotelem, quam D. Thomam sequuntur Capreolas in I. dist. 38. quæst. I. uri. 2. conclusione I. »»† sequentibus , Ferrara I. contra Genl. cap. 67. Cajet. Binnez. Ripa, Nazarius, Gonzalez in hoc ari. Nunno 3. part, quæst. 62. art, 5. quæst. 2. ad 12. Ledesma lib. de divinis auxiliis disputat. 2. do scientia futurorum contingentium fol. 632. ubi etiam fol. 626. refert Alfonsmn Curiel retractasse in Codicibus munuscriplis^ad quæstioneni I ii. tertia* partis, sententiam, quam ut probabiliorem docuerat in libro I. controversiarum controversia 7. articulo 4. in principio , scilicet Deum cognoscere futura contingentia, ante determinationem suæ voluntatis, ct propositiones de illis, ante prunlictuni decretum esse determinate verus, vel determinato falsas : quæ quidem manuscript apud nos sunt : nusqur in ipso.

I in ultimo suæ viUc in anno primaria cathedra hujus nimio Salmantinm linivero·tatis illa dictanto, audivimus, el umuu nostra scripsimus, Alvarez lib. 2. de >ui·xil. disput. 7. num. 13. et ilispuL 13. I Per Lotam, trUHjwr. Ham. in lib. de divinis prædifïinitionibus, roloctiono 2. folio 38. favet .Estius in prima distinctione 39. § 7. Petrus Cornojo tomo I. in I. part, tract. I. circa quæst. H. art. 13. disput. 2. dub. I. idque communiter jamores discipuli D Thom, tuentur. Et Undem ex aliis hanc vandem sententiam sequuntur Scotus.in 1. disl. 39. quæst. I. 2. el 3. S vmo de contingentia ; ubi doôûl. quod propositiones de futuro contingenti ante actum divinæ voluntatis non sunt determinato verm, sed quasi neutræ; voluntas vero divina eligens unamquamque partem, fac-t illas determinato veras, ct ex tunc certo cognosci a Deo, Ricanius distinet. 38. art. I. quæst. Durandos ibidem quæst. 3. Leonardos Coquæus infra disput. IO. num. 28. referendus, Fonseca lib. ». Metaphysic. cap. 7. in explanatione textus. ct 3. institut, cap. 6. Henriquez tom. 2. lib. de ultimo fine hominis cap. J. Bellarm. ωιηυ 2. de gratia, et liber, arbit. cap. L ct J5. Tolotus ad cap. 8. Perihernien. quatenus quatuor isti Ductore.* afflinnant propositiones do futuro contingenti , neque osso determinate veras, nec determinate falsas. Et tandem plures alii, quos contra scientiam conditiunatam disp. IU. num. 126. et deinceps referemus.

liJUCæteruin, ut pnedicta assertio iue-liu* intelligatur , el ea , qua* circa illam dicentur, magis cohæreant cum iis, »fuæ circa divina decreta supra dubio 4. diximus , oportet eam explicaro, Etenim in ea nolumus, quod futura contmgentia, absolute. et simpliciter loquendo, non Jubean, lam secundum se, quam in online «id divinum intellectum, determinatam, ut infallibilem futuritlonem pro quovis signo rationis, ac proiодо, nec quod pro* positiones de illis enunciate. non sint per ordinem ad eundem intellectum determinate veni· , aut determinato falsa»; sed potius oppositum sentimus, quamvis id oriatur ex diversa radice in nostra, el in adversariorum sentaniia.

Nam in adversariorum sententia provenit ex eo, quod sibi persuadent, pnedicta futura habere voritate.n objectivam Oriam •»\ luturo eventu ; ot hunc præcedero in aliquo signo rationis liberam . ct effica-

cem

de determinationem divinæ voluntatis. la nwlñj veru ex eo, quod divinum de-
cnMum de eorum determinata. et infallibi-
bili fuluritiom», vel determinata, et in-
fallibili non fuluritiono debet esse pro
ftitonquo signo *in quo* adhuc secundum
mdonein, juxta ea. quæ numero 41). et
deinceps. hujus disputationis diximus, ita
ninon possit cum fundamento in re da-
n aliquod signum *in (pio* prævium ad
jrrdicium decretum ; et ideo ratione la-
decreti habebunt futura contingentia
determinatam futuritionem. seu non futn-
ntiuiifin pro quocunque signo. Undo sem-
per negandum est suppositum illud, quod
n omnibus argumentis vontrariic senlen-
ùv sdpponitur, scilicet quod in illo signo
intequam Deus decernat do futuritione
initurarum, habeant futura contingentia
determinatam, et infallibilem futuritionem.
•ra quod propositiones de illis enunciatae.
flint determinate vera· , seu determinate
fahæ; quia reVera non est admittendum
prodictum suppositum. scilicet prædiotn
priorites *in (pio* adhuc secundum ratio-
.wm euui fundamento in re. propter illa,
quæ loco citato diximus.

101 Gælerum hoc non obstante asse-
rimus. pnedicta futura aniecedenter ad
divinum decretum efficax dn eorum futu-
ritiono. non habere certam . et infallibi-
lem futuritionem, aut certam, et infallibi-
lem non futuritionem ; atqui» adeo nec
determinatam , et infallibilem veritatem
objectivam, talione cujus possint certo a
Deo cognosci. Tum quia, adhuc dato hoc
impossibili, quod decreta Dei essent pos-
teriora in aliquo signo *in quo* secundum
rationem cum fundamento in ro, quam
cetera alia, qua· in Deo reperiuntur, tunc
futura contingentia in illo signo rationis
nullam haberent certum, et infallibilem
futuritionem. nec propositiones do illis
enuncmræ, essent, adhuc per online») ad
intellectum divinum, determinato » el in-
fallibililer vera·, aut determinate. el in-
Wliil.ililer falsas.

Tum etiam : quia possumus loqui do
divina scientia circa futura contingentia,
vel secundum quod est in Deo ipso, et
per ordinem ad ejus intellectum, vel se-
eundum quod imperfecte ex parte nostri
modi concipiendi a nobis concipitur, qua-
tenus per abstractionem puro præcisivam
incipimus eam, nihil concipiendo de effi-
<aci determinatione Dei circa futura con-
tingentia. Sic autem loquendo de illa, el

de futuris contingentibus secundum id. quod
præcise habent, quatenus objiciuntur ex-
presso huic conceptui, tunc talia futura,
nec habent determinatam, et infallibilem
futurilionem, aut determinatam, ct infallibi-
lem non futuritionem : nec divina scientia
potest ad illa certo extendi, nec proposi-
tiones saltim alias contradictoriæ, do illis
enunciatae, sunt respectu illius sic sump-
ta·, determinate, el infallibiliter vera·, nec
determinate, aut infallibiliter falsa?. Et
propterea aliquando in hoc dubio loque-
mur de divinis decretis, ac si per impossi-
bile non essent in illo primo signo exis-
Jenlia : quamvis non propterea tribuimus
illis rationem futurorum, propter illa, quæ
supra innuimus.

§ in.

*Instotriica, cl Thomislka doctrina
ratione fulcitur.*

102 Rationem autem primam, et fun-
damentalem assertionis tradidit Aristol.loco
citato. Eam autem ad hanc formam, et sub
his fere verbis reduxit D. Thom. lect. 13.
Quia si omnis affirmatio, vel negatio in
singularibus, vel futuris esset pro omni
signo determinate vera, vel falsa, atque
adeo futura contingentia pro quovis signo,
haberent determinatam futuritionem, vel
determinatam non futuritionem, tunc ne-
cesse esset, quod omnis aflirmans, vel ne-
gans pro quovis signo, determinate dicat
verum, vel falsum : ergo necesse esset
omnia determinate esse, vel non esse : et
consequenter cuncta ex necessitate eve-
nirent, tollereturque contingentia, et indif-
ferentia ad utrumlibet. Probatur consequen-
tia. Quia si aliquid esset ad utrumlibet,
similiter se haberet hoc ad *fieri* vel non *fieri*,
el non magis ad unum, quam ad alterum :
et ita non esset necesse, ut omnis affir-
mans, vel negans diceret determinate ve-
ritatem, vel determinate falsitatem.

103 Confirmatur, et explicatur ratione
cesumpta ex eodem Angelico Doctore,
duam nos supra tetigimus. Nam si futura
qontingenlia haberent determinatam futu-
ritionem ante decretum efficax divinæ vo-
luntatis, atque adeo propositiones de illis
elformatae, essent in illo priori, seu in-
dependentem a divino decreto prius exis-
tent!, determinate verte, vel determinate
falsæ, tunc pnedicta futura haberent ra-
tionem futurorum ex natura rei, et ab in-

liatio
prior
assert.
Aristol.
D.Tboo.

■:~? :~!~

Coi-
firmJler.

trinsecû : el similiter propositiones jam dicke essent eodem mudo ex natura rei, el omnino necessario veræ : ergo ipso tolleretur contingentia rerum, et indifferentia ad utrumlibet. Consequentia patet. Quia catenas potest manere contingentia rerum, quatenus futura contingentia non necessario, et ex natura rei; soi contingententer, sive libere habent rationem faturorum, et propositiones de ipsis enunciatae., non sunt ex natura rei, et necessario verae. Antecedens autem probator. Quoniam quidquid convenit rebus anecedenter ad decretum liberum divinæ voluntatis, quæ est prima, et universalissima radix totius libertatis, aut contingentiae, non convenit illis libere, vel contingententer; sed ex natura rei, et omnino necessario. Sicut quod convenit eisdem-dependenter ab eodem decreto, et raliione illius, non potest non contingententer, et libere eisdem competere.

Alu 1U4 Confirmatur secundo alia raliione. quam tradidit etiam idem Aristot. loco citato, et eam sub hac forma proposuit, ut dicitur in 1^a 2^a 3^a Thom. 1^a 2^a 3^a his verbis : *Si enim similiter se habet veritos, et falsitas in præsentibus, et in futuris, sequitur, ut quidquid rerum est de præsenti, antea fuerit verum (ite futuro eo modo, quo est verum de præsenti) : sed determinate nunc est verum dicere de aliquo singulari, quod est album : ergo primo, id est, antequam illud fieret album, erat verum dicere, quoniam hoc erit album. Sed eadem ratio videtur esse in propinquo, et in remoto : ergo si ante unum diem verum fuit dicere, quod hoc erit album, sequitur, quod semper fuit verum dicere de quolibet eorum, quæ facta sunt, quod erit. Si autem semper est verum dicere de præsenti, quoniam est, vel de futuro, quod erit, non potest hoc non esse, vel non futurum esse. Cujus consequentia ratio patet. Quia ista duo sunt incoinpossibilia, quod aliquid vere dicatur esse, et quod non sit. Sam hoc includitur in significatione veri, ut sit id. quod dicitur. Si ergo ponitur verum esse id, quod dicitur de præsenti, vel de futuro, non potest esse, quin illud sit præsens, vel futurum. Sed quod non potest non fieri, idem significat cum eo, quod est impossibile non fieri. Et quod impossibile est non fieri, idem significat cum eo, quod est necesse fieri, ut in secundo plenius dicetur. Sequitur ergo ex pramissis, quod omnia quæ fu-*

tura sunt, necesse est fieri. Ex quo Mquūyr ulterius, quod nihil sii. neque adt ulrumlibet, neque a casu, quia illud, quod cecidit a casu, non est ex necessitate, xdu in paucioribus.

105 Nec referi, si cum adversariis i>-occurras ex hac ratione, et ejus confielionibus non sequi, tolli contingentiam a rebus. Quia nec futura contingentia habent anlecodenter ad divinum decretum determinatam futurationem, quæ ex natura rei, et omnino necessario, sed solum facta aliqua suppositione, et necessario *secundum quid*, eis conveniat. Et similiter, nec propositiones illæ habent determinatam veritatem, aut falsitatem per se, et ex natura rei, sed per accidens, el ex suppositione eventus pro tempore futuro ; quatenus enunciatae de Petro pro quovis signo hac propositione, scilicet *quod cras peccabit* , necesse est, quod adveniente die crastino, vel determinate peccet, vel determinate non peccet. El ita ex suppositione, quod pro die crastino peccet, et ratione pñwlicue suppositioni erit contingententer, et infullibiliter verum pro quovis signo antecedenti, quod peccabit: ac proinde etiam peccatum illius habebit determinatam futurationem, quæ tantum sil necessaria *secundum quid*, et ex suppositione. quæ non opponitur contingentiae, et libertati.

Non itaque hoc refert. Nam hæc solutio satis manet impugnata ex iis, quæ supra in hac disp. a num. 07. usque ad num. 72. adduximus : ubi ostendimus, tum quod determinate, et realis futurilio rei futuræ est venis, et realis effectas realitater extrinseca, petente veram, elrexlem causam efficientem, ac proinde vere, cl realiter existentem : et ite non posse provenire præcise ex eventu futuro, seu ex esse objective illius : siquidem quandiu futurum habet rationem futuri, non existit : et per consequens si talis futuriatio determinate non provenit ex determinatione divinæ voluntatis præexistente, non est unde libere, et contingententer proveniat. Et ideo oportebit, ut sit necessaria, et ex naturis rerum ortum ducat. Maxime quia, ut ibidem ostendimus, divinum decretum non potest vel realiter. vel cum fundamento in re habere rationem futuri. Et ita quidquid non habuerit esse futurum dependenter ab eo ut existente. non potest habere rationem futuri cum aliqua dependentia ab ipso decreto

TRACT. III, D1ÔP. VH, DUR. VI.

decretu : el per consequens erit futurum
)er eo, ct cx natura rei, ac omnino
necessario. Tum etiam : quia.si illa sup-
positio ponitur por «e, et necessario, non
potest non tolli contingentia a rebus, ul
ex se constat : si autem non per se, et
ab intrinseco, sed aliunde ponitur, non
potest non poni mediante divino decreto,
quo i est prima radix totius suppositionis,
quæ non necessario, sed libero ponitur.

106 Quibus accedit primo, quod even-
tus ille, verbi gratia, peccati crastini, non
solum non habet in signo antecedenti ad
divinum decretum , veram existentiam ;
verum etiam neque habet verum, et deter-
minatum esse reale objectivum , ut in
hoc eodem dubio, a num. 115. usque ad
num. 122. ostendemus : et ita nequii
inde determinatio aliqua ullo modo rea-
lis in prædictum futurum refundi.

Accedit secundo, non bene ex hoc,
quod die crastino existel peccatum Petri,
colligi, quod pro quovis signo antece-
lenti habebat determinatam futuritionem, aut
propositiones de ipso enunciatae, erant de-
terminate vere. Quia arguitur a sensu
composito ad divisum : et ita non valet.
*Pdrus ul crus compositus cum suo peccato
tunc præsenli, non potest non in sensu
composito habere illud, el esse determina-
tus ad ipsum : ergo in sensu diviso, ct ul
jmupponilur ad prædictum peccatum, ha-
II determinationem, ct necessitatem ali-
quam ad illud habendum ; sed potius se-
quitur , quod habet indetenninationem.
el indifferentiam ad prædictum pecca-
tum.*

107 Accedit tertio. Quia alioqui eadem
ratione colligeretur, futurum contingens
habere determinatam futuritionem ante-
cedenter ad productionem Verbi divini,
et propositiones de illo enunciates . esse
vel determinate veras , vel determinate
falsas; imo in illo signo antecedenti ad
suam possibilitatem esse determinate fu-
turum : ac proinde simul esse determi-
nate futurum, ut supponitur, et non de-
terminate futurum : siquidem nihil potest
determinate futuram antequam sit
possibile. Sequela quoad utramque partem
pUt. Quoniam si ex eo, quod de peccato
crastino Petri verificabitur cras, quod re-
vera est. infertur, quod toto tempore
antecedenti, et adhuc in illo signo, quod
anteceidit divinum decretum, est verum,
Petrum cras peccaturum ; eadem ratione
erit verum, adhuc in illo signo antece-

denti ad productionem Verbi divini, pré-
dictum Petrum peccaturum : siquidem
prolata tunc tali propositione, correspon-
dit illi sua de inesse pro tempore im-
portato per copulam : quod idem cum
proportionem de eadem propositione enun-
ciate in illo priori, in quo divina essen-
tia præcedit suam omnipotentiam, atque
adeo possibilitatem creaturarum, dicimus.

Ealsitas autem consequentis quoad se-
cundam partem satis constat. Quoad pri-
mam vero etiam patet. Quoniam cum
Verbum divinum sit causa futuritionis
creaturarum, ex eo, quod opera Trinitatis
ad extra sunt indivisa, non potest præ-
supponi futuritio creaturarum, nec veritas
enunciationum de tali futuritione antece-
denter ad productionem Verbi : alioqui
effectus precederet suam causam , quod
implicat.

5

Eadem veritas ralionem aliam stabililur.

108 Secunda vero, et non minus fun-
damentalis ratio desumitur ex D. Thom.
art. 5. et 6. hujus quaestionis, et cx pluri-
bus aliis locis, potestque sub hac forma pro-
poni. Quia antecc.lenler ad omne decretum
liberum divinæ voluntatis, creaturæ non
habent in Deo esse futurum determinate,
et infallibiliter : ergo implicat, quod an-
tecedenter ad tale decretum repræsenten-
tur a divina essentia ut cerlo futuræ, et
consequenter, quod ut tales ab ipso Deo
cognoscantur. Hæc ultima consequentia
aperte sequitur ex prima, cum Deus non
cognoscat, nisi ea, quæ in sua essentia
reprnsentantur. Prima autem ex antece-
denti. Nam divina essentia non repræ-
sentat res secundum aliquod esse deter-
minatum, et infallibile, nisi præcontineat
illas secundum prædictum esse : ex eo,
quod omnes creaturas cognoscit in se
ipso, tanquam in causa.

Antecedens autem probatur ex iis, quæ
in hac disp. num. 33. deinceps diximus.
Quia sicut creaturæ non habent esse pos-
sibile, nisi ratione divinæ essentiae, tan-
quam a ratione a priori , et ita ex co,
sunt possibles , quia Deus potest illas
producere ; ita multo potiori ratione non
habent esse determinate, et infallibiliter
futuras cx se ipsis, sed ex eo, quod Deus
actu decrevit eas producere, alioqui ipsas
essent sibi primæ causæ, determinatæ, et

Serandi
ratio
assert.
D.Thom.

DE SCIENTIA DEL

infallibilia futuritionis : êrgo antecedentur
nd divinum decretam non habebunt in Deo
rationem futurarum, determinate, ct infal-
iibilitcr talium.

Ctwçc-
irnX

109 Confirmatur, et explicatur ex eo-
dem Sancto Doctore. supponendo tamen
prius, tum futurum, et possibile comparari
inter se per modum superioris , ot infe-
rioris , quatenus omne futurum est pos-
sibile ; non tamen c contra. tum etiam
fundamentum possibilitatis osse divinam
potentiam. Quæ duo adeo sunt perspicua,
ut probatione non indigeant : ex cis au-
tem sequens deducitur confirmatio. Nam
possibile est indifferens ad hoc , ut sit
futurum , et non futurum absolute ; ct
ejus ratio. quatenus est futurum, sita
est in determinatione, seu contradictione
possibilitatis : ergo primum fundamentum
futuritionis habebit rationem primi con-
trahentis, et determinantis primum fun-
damentum possibilitatis, scilicet divinam
omnipotentiam : ergo cum lumine natu-
rali constet , primum detenninativum
omnipotentia» Dei esse divinum volunta-
tem , oportebit, ut primum determinans
possibile ad rationem futuri sit eadem
voluntas, seu divinum decretum : et re-
pugnabit aliquid osse certo, et determi-
nate futurum anieeedentcr ad talo de-
cretum.

Lvimo
”Jur’

Iio Nec refert, si cum adversariis oc-
curras primp. Satis esse ad hoc, ut futura
contineantur, et repræsententur in divina
essentia antecederet ud ejus decretum
actu existons, /jnod prædictum decretum
in illo priori habeat rationem futuri ; ex
eo, quod in signo statim sequenti Deus
habebit illud. Nam hæc solutio satis im-
pugnata manet ex iis, qua- supra num.
18. nt deinceps hujus disputationis dixi-
mus.

gnSurêx
"dicti· ?

Alia c m-

*^vC 51 secundo cum aliis ex
adversariis occurras r sufficere ad hoc.
ut futura contingentia contineantur de-
termine in divina essentia, quod Deus
decreverit, vel sit paratus ad tribuenda
auxilia sufficientia ad illorum productio-
nem. et quod re ipsa postea eventus
subsequatur, absque eo, quod Deus effi-
caciter pnudifiinial. et decernat prædictum
eventum.

Rejicitor.

Non igitur hoc refert. Quia quod ratio
futuri contingentis non desumatur ex præ-
seiliaiitutc rei contingentis, quæ postea
in tempore futuro est ; ita m ista non
-it satis ad hoc. ut pro quovis -igno,

et antécedenter ad divinum decretum, res
sit fatura, natis constat ex dictis. Et
deinde, quod esso Deum paratum ad tri-
buenda auxilia sufficientia. nou sit sath
ad hoc, ut ex vi illius voluntatis, habeant
futura determinato rationem futurorum,
etiam liquet. Quandoquidem ex vi Illius
voluntatis manet effectus indifferens ad
/ore. et non fore : ita ut non sit infallibile,
ipsum fore : et per consequens ex vi hujus
nec certo, et determinate in divina essen-
tia coram futuritio continebitur; nec certo,
et determinate cognoscetur.

Accedit, quod, ut in tractatu de Vo-
luntatc Dei latius dicemus, divina volun-
tas est efficacissiina, et cuncta antequam
fiunt, vel fieri intelliganlur, pnediffiniun-
lur al» ipsa ; ita ut nunquam subsequa-
tur eventus pro tempore futuro, nec sub-
sequendus intelligatur, nisi Deus prius
illum, non solum (ut sic dicamus) suffi-
cientior, sed otiAin efficaciter præfinierit :
alioqui ejus efficacitas non esset univer-
salissima. ut dubio sequenti mugis expen-
damus : siquidem ante illius efficacem
caus.ilitatem, omnia futura haberent ratio-
nem futurorum.

11

111 Nec tandem obest, si cum eisdem Fewr
occurras, quod non ideo futura absoluta 1,1
dicuntur antecedentcr ad divinum decre-
tum efficax , et pnediffinitivum habere
sufficientem veritatem, et determinatio-
nem objectlvam. ot ratione ijtfius certo
a Deo cognosci, quia reveni quatenus
futuri absoluta sunt, habeant determina-
tam futuritionem ante pncdictum decre-
tum (et ideo Suarez novissime in prolog.
*2. ante librum de gratia, sæpc docet
futurum absolutum non habere wt de-
terminatum, ante decretum Dei absolutum
oxistens in illo : et comperitur do iis.
qui sibi oppositum imponunt) sed idcircu
dici, habere ante prædictum decretum
determinatam futuritiunem objcctivam,
quia ipsamet futura, quæ in signo se-
quenti erunt absolute futura post præ-
dirtum decretum, habent præsupponi a<l
se ipsa, in statu conditional!), et in eo
statu habent determinatam futuritionem,
et veritatem objcctivam. ac conditionatam*
et ita ratione illius attingit Deus, quid
voluntas creata sit volitura, si in tali,
vel tali occasione, cum his, vel illis cir-
cumsiantiis collocaretur. Et hoc ipsv.

quod Deus prævidens ipsam in vili occa-
sione, el circumstantiis consensuram, vult
••am in illa occasione, et circumstantiis
collocare;

TRACT. III, DISP. VH, DUB. VI.

collocans vult elitun efficaciter ejus consensum. El talis consensus mediante præfheut voluntate efficaci transit do futuro conditionato in absolutum, et ut talis a Deo certo cognoscitur.

Non ergo hoc obest. Nam in primis, qua ratione nequit futurum absolutum habere determinatam, el infallibilem futuritionem ante decretum efficax divinæ voluntatis, et per consequens nec a Deo ceno sciri, eadem debet etiam dici, futura conditiona- u carere determinata, et infallibili futuri- tioneante decretum efficax, et conditiona- tum (modo tamen disp. 9. hujus tractatus nam. 63. el deinceps explicando) divinæ voluntatis î maxime quia, ut nuper diceba- mus. divina voluntas est adeo efticax, el universalis, ut salvis propriis naturis cu- jusque rei, cuncta futura, vel non futura debet juxta conditionem iliorum, sive abso- lutam, sive condilionatam, efficaciter pne- linire.

112 Deinde. Quoniam ex hac solutione aperte videtur sequi, non esse solidum fundamentum illud, in quo Suarez, et alii oppositio sententiæ sectatores innitun- tur, scilicet ideo futura contingentia pos- certo a Deo cognosci in veritate eorum objectiva, antecedenter ad decretum effi- cax, actu existens in Deo, quia propo- sitiones de illis entmeiatæ sunt contra- dictoriæ pro quovis signo : et ita debet in quocunque signo una earum esse vera, et altera falsu. Nam ex hoc fun- damento aperte sequitur, quod etiam fu- tura absoluta, ut talia, habeant determi- natam futuritionem, et certo possint a Deo cognosci, antequam efficaciter decer- nat eorum futuritionem : siquidem ante- quam existât tale decretum in Deo. possunt eflbnnari duæ contradictoriæ circa prodic- tum futurum : ac proinde una earum pro quovis signo debet esse determinato vera, et altera falsa. Imo el hinc sequitur vitalem absolutam prodictorum futuro- rum non subsequi ad veritatem condi- lionatam eorundem, ut hæc solutio in- tendebat : et per consequens, nec quoad me, nec quoad *cognosci* pendere ab illa: quandoquidem adhuc in eo signo verita- ti? condilionatæ, et in sigois anteceden- tibus ad illam, et ad divinam omnipo- tentiam propositiones ennneiatae do futuris absolutis, deberent habere, juxta opposi- tam sententiam, rationem contradictoria- rum. ut num. 107. ostendimus : el ita una dnbet nssp determinate vera, et altera

determinate falsa. Unde (ul ita querelæ Franciser Suarez fiat satis) nec nos, nec nosine, sen, ul melius loquamur» Ange- lica? sententhv sectatores afferimus» præ- dictum Patrem Suarez docuisse futura absoluta luikere absolutam, et infallibilem futuritionem ante divinum decretum effi- cax, existons in Deo : sed quod hoc ex fundamento potissimo suæ sententiæ de veritate, vel falsitate determinata duarum contradictoriarum pro quovis signo, aperto videtur sequi.

113 Adde primo» quod juxta hunc dicendi modum, prius erit determinatio in causa secunda respectu alicujus actus in particulari, quam determinatio causæ primæ circa illummel actum : siquidem juxta illum, prius Deus videt voluntatem creatam efficaciter consensuram, si ponat- ur in tali occasione, et circunstanliis, quam quod ipse efficaciter velit prodic- tum consensum : atque adeo prius erit futurus per ordinem ad causam secundam, quam per ordinem ad primam : hoc au- tem repugnat. Turn propter ea, quæ in- fra in hoc eodem tract, disp. 8. num. 16, et deinceps dicemus. Tum etiam : quia alioqui divina voluntas non esse pri-^ ma, et universalissima causa extrahens quamcunquo rem possibilem, aliquando quomodolibet futuram ab statu pura pos- sibilitatis ad statum futuritionis. Maximo quia, ut ex dictis in hac eadem disp. num. 48. constat, decreta divinæ voluiv- tatis non possunt habere rationem lutu- rorum : et ideo nihil potest esso futu- rum ratione divini decreti, nisi sit futurum ratione ejusdem, ut actu existentis.

114 Addo secundo, ex hoc dicendi modo inferri. Deum expectoro quid vo- luntas nostra sit futura, ut ipse statu- at, cani illa determinate concurrere : et per consequens nos eligi ab ipso ad fidem, et bo- na supernaturalia ex pnescientia conditio- nata nostri consensus futuri, tanquam ex causa motiva. Hoc autem videtur esse contra Concilium Arausicanum II. Canon. 25. pt contra D. August, lib. de præ- destinatione Sanctorum cap. 18. super illa verba Apostoli : *Elegii nos in ipso ante mundi constitutionem. ul essemus Sancti* : Ubi Augustin, inquit : Aon *quia futuri eramus, sed ul essemus*. Sequela probatur. Quoniam juxta bunc dicendi modum, Deus non vult determinate con- currere ad consensum bonum voluntatis creaUe. usque dum videat illam consen

Addita*
meotua
pnmuDi-

Aliura
addib
mentum.

suram, si in tali occasione, et cireunstantiis collocetur, ct propterea Deus vult determinate concurrere ad actum bonum cum illa, quia vidit ipsam consensuram. Et sic si videret eam non consensuram, nulla ratione vellet concurrere cum ea in ordine ad consensum : sed eo ipso, quod collocaret prædictam voluntatem in illa occasione, cum prædictis circumstantiis, vellet non concurrere cum ipsa in ordine ad consensum, ex eo, quod prævidit eandem non consensuram. Sed de hoc iterum in hoc eodem tractatu sermo ex professo redibit ; nain in præsentilolum voluimus id, quod in hac solutiono innuitur, breviter impugnare.

Ultima ratio pro vera Uiri Thomæ unientia.

115 Tertiani, et ultimam r.itionem asserptionis adduxit D. Thom. I. Periherm. lect. 13. his verbis : *Cum verum hoc significet, ul dicatur aliquid esse, quod est, hoc modo est aliquid verum, quo Imbri esse. Cum autem aliquid est in præsent, habet cue in sc ipso : ct idea terr potest dici de eo, quod est : sed quandin aliquid est futurum, nondum est in se ipso, est autem aliququaliter in sua causa. (Juod quidem contingit tripliciter. Uno modo, ul sic sit in sua causa, ul ex necessitate ex ca proveniat, el tunc determinate habd esse in sua causa, unde determinate potest dici de eo, quod erit. Alio modo aliquid est in sua causa , ut quæ habit inclinationem ad suum effectum, quæ tamen impediri potest. Unde ct hoc determinatum esi in sua causa, sed mutabiliter, ct sic de hoc vere dici potest, hoc erit, sed non per omnimodam certitudinem. Tertio aliquid est in sua causa pure in potentia, quæ diam non magis est determinata ad unum, quam ad aliud. Unde relinquitur, quod nuito modo polest de aliquo eorum determinate dici, quod sit, vel non sil.*

Confirmatur, ct explicatur primo. Quia modi habendi esse reale, ac proinde esse realo determinatum, et infallibile, tantum sunt habere illud vel in sc ipso, vel in sua causa vere , et realiter productiva illius : sed futura contingentia ante decretum efficax divinæ voluntatis, in ea existons, ncc habent pncdiclum esse in se ipsis, ut cx se constat, quandoquidem

I non existant antequam Doue decernat concurrere ad eorum productionem, nec illud habent in sua causa ; siquidem ante decretum efficax divinæ voluntatis, cause secundæ, necnon et prima non sunt determinata;, et (ut sic dicamus) infallibilitatæ ad determinatam , et infallibilem productionem talium futurorum, sed sunt indifferentes ad utrumlibet : ergo futurum contingens non poterit ante prædictam decretum habere realem determinatam, et infallibilem futuritionem, ralionecujas possit certo, et infallihiliter a Deo cognosci : et per consequens nec propositiones de illo enunciate?, erunt pro quovis signo determinate veræ, vel determinate falsa?. Minor cum consequentia videntur perspicue. Major autem etiam constat. Quoniam ideo ens rationis non habet esse verum, et reale. et per consequens nec verum et reale esse determinatum, et infallibile, quia nec habet illud vero, et realiter in se ipso, ex eo, quod vere, et realiter est in se nihil, nec illud habet in sua causa, quæ vere, et realiter sit causa productiva illius, tanquam veri, et reali effectus.

116 Declaratur amplius vis hujus argumenti prænotando præterilum, præsens, et futurum partial convenire, et partira differre inter se. Conveniunt quidem in hoc. quod est dici de rebus secundum tempus præsens : quia sicut præsens nunc habet rationem præsentis , sic similiter præteritum nunc habet rationem præteriti : non autem in eo tempore, quo antea erat : quoniam tunc præsens dicebatur. Et similiter futurum modo appellatur futurum, non autem postea in tempore futuro, dum existentiam habebit : tunc namque præsens erit. Differunt autem in hoc, quod id, quod est præsens, solum dicit existentiam præsentem. Et quod est præteritum, affert présentera negationem existentiaë , qua gaudebat, quando præsens erat. Et futurum etiam importat negationem actualis existentia», qua res pro tempore futuro gaudebit, seu ad quam pro tempore futuro habendam , est determinatum. Et ita aliquid dicitur præsens, ex eo, quod habet existentiam : et præteritum, ex eo, quod caret existentia, per quam antea extit.it : et futurum, ex eo, quod non habet existentiam , quam modo insinuato habitarium est.

Hinc ergo major explicatio pncccden-tis

lis ralionis desumitur. Nam sicut præsenu , in quantum præsens , dicitur necessarium, quia nunc est determinatum, ipsum habere existentiam : et præteritum, quia nunc etiam est determinatum, ipsum labuisse existentiam , qua modo caret, iiaeliaui futurum, in quantum futurum, dicetur aliquo modo necessarium, quia nunc est aliquo modo determinatum, ipsum habiturum existentiam, quam non habet, ct consequenter vel erit hoc determinatum in ipso futuro, vel in sua causa : el cum neutrum dici possit in futuro contingenti, propter rationem factam, si consideretur ante liberam, et efficacem determinationem divinæ voluntatis. consequens erit, ut nite illam non habeat determinatam fuluritionem, seu (quod»idem est. quoad præsens attinet) infallibilem determinationem ad essendum pro tempore futuro , ralionem cuius possit certo, et infallibilior, salva tamen ipsius contingentia, a Deo cognosci.

ws. 117 Nec refert, si communem, et sæpe inculcatam solutionem adversariorum adhibeo., nimirum futura contingentia in illo priori antecedenter ad divinum decretum, non habere determinationem, et infallibilitaiem vel in se ipsis, vel in determinatione suarum causarum secundum esse exercitum, et in exercitio existons; bene tamen secundum esse objectivum, et in actu signato, eo modo, quo essentialæ reales per modum essentialæ dicuntur habere esse objectivum reale , quia dicunt ordinem ad realem existentiam. Unde hoc ipso, quod lectio, v. g.. futura pro die crastino, habeat cras determinate, v. g., quod sit, oportet, ut in quovis signo antecedenti habeat prædicta lectio determinatam fuluritionem per ordinem ad existentiam determinatam, quæ illi, crastino die conveniet, tanquam per objectum tribuens prædictam determinationem : et per consequens prædicta lectio in esse objective habebit verum esse, quod intra hanc lineam sit reale.

Non itaque hoc refert. Nam in primis solutio hæc satis manet impugnata px dictis, tam in hoc dub. quam in dubiis præcedentibus. Deinde. Quia solutio ista est conica testimonia Augustini, et Anselmi pro sententia adversariorum num. 89. addocta : in eis namque dicitur, futurum habere hanc necessitatem ex suppositione , qua est futurum ; sicut præterilum habet eam ex suppositione, qua est

præteritum : et præsens ex suppositione, qua est præsens : ergo sicut in præsentia, et præterito luec necessitas est modus, seu determinatio eorum secundum esse reale a parte rei, aut secundum rcalem negationem ejus, quod fuit, et non secundum esse objectivum, ita et in futuro.

118 Pneterea. Nam vel illud esse objectivum consistit in eo, quod est esso objectum actu terminans cognitionem certam, et infallibilem, aut significationem propositionis determinate veritatis, vel in eo , quod est esse fundamentum aptum ad terminandum. Primum non asseritur ab authoribus opposita sententia*, neque asseri ab alicpio potest. Quoniam per hoc, quod aliquid præcise habeat esse actu cognitum, non infertur habere verum esse reale objectivum, proui prædictum esse distinguitur ab ente rationis : siquidem etiam ens rationis habet esse actu cognitum ab intellectu.

Si autem dicatur secundum, sequitur illud esse objectivum non esse distinctum ab esse reali, quod convenit futuro a jiarte rei : atque adeo non distingui, vel ab eo esse, quod habet in se ipso, vel ali eo, quod habet in sua causa. Probaturs consequentia. Quia id, secundum quod ipsum futurum dicitur formaliter aptum, et proportionatum, ut ita noscatur, et significetur, pertinet formaliter ad ordinem objecti : ac proinde debet fundari in aliquo pertinente ad ordinem rei ; ita ut non stet, illud, secundum prædictam rationem spectantem ad ordinem objecti, esse actu aliquid reale, nisi fundetur in aliquo pertinente ad ordinem rei; alioqui non posset fundare rationem illam objectivam actu realem : at id, quod pertinet ad ordinem rei, non potest esse actu ailquid reale, nisi vel secundum esse, quod actu habet in se ipso, vel secundum esse, quo actu gaudet in sua causa, ut constat : ergo nec prædictum futurum poterit secundum esse objectivum esse actu aliquid reale. nisi vel habeat actu esse in se ipso secundum suam entitateni, vel habeat esse actu in causa prima, raliono determinationis illius ad ipsum producendum.

Maxime quia cum illud esse entitalivum pertinens ad ordinem rei, in quo fundatur esse objectivum reale, non possit esse esse essentialæ solum (alias futurum ex sua essentia. et natura esset futurum) erit rug

Alia
impugna-
tio.

»
r;

∴ >

» VS
••r

•

r.

existentiæ : et per consequens esse existentia, quod sit actu aliquid reale ac subinde quod conveniat eidem futuro, vel in so ipso existentialiter, vel in sua causa : siquidem his duobus modis tantummodo potest aliquid actu evistere.

Adde, quod licet esse verum, et reale objectivum non dicat expressu sub hac. procisiono. ordinem ad suas causas, nec petat, quod in actu exercito sil existons; nihilominus in quovis signo, in quo habet esse verum reale objectivum, debet secundum illud esse procontinen in suis causis; ergo licet in illo priori, in quo futura contingentia antecedunt docre-lum efficax divina» voluntatis, possint habere esse reale objectivum indiiterens ad utrumlihet, ita ut non magis sil determinatum ad unam partam, quam ad aliam, vel esse reale objectivum. et futurum futuritione fallibili. ac proinde non omnino determinata : non tamen esse reale oh-jectivum, et futurum futuritionr determinata, spu (quod idem est, quoad prosens attinet) futarifions infallibili.

119 Consequentia aperta videtur aequi ex antecedenti. Quoniam prodicta futura ante determinationem efficacem divinæ voluntatis habent in suis causis secunditatis contentis realiter in eadem omnipotentia, esse, indifferens ad uLrumlibet ; et possunt habere majorem determinationem in illis in online, ad suam futuritionem. ejr eo, quini sint magis propensa» ad producendum , quam ad non producendum illud; non tamen ante prodictum decretam continetur eorum futuritio infallibiliter in eisdem causia : quandoquidem divinum decretum est id. quod ultimate determinat; et fut sic loquamur) infallibilitat eas ad infallibilem eorundem futuritionem : et ad hoc. ut ipsa, prout sunt in prodictis causis, habnint rwe determinate, et infallibiliter futurum : ergo si ad hoc, ut aliquid haheal verum, determinatum, et infallibile esse reale, adhuc secundum essr objectivum requiritur. quod pro illo eodem priori habeat prodictum esse in suis causis, quamvis non id exprimatur, plane fiet, quod futura contingentia non habeant prodictum esse infallibilis, et determinata» futuritionix ante determinationem infallibilem suarum causarum r ac proinde divinæ voluntatis ; bene tamen esse regie ubjmivum ad utrumlibet indiflerens. vel futurum determinate detenninationom» faliihili . seu

i non putente fundare cèrtam cognoscibilitatam.

120 Antecedens autem probatur. Tum quin prædicta futura in eodem signo, in quo habent «re realo objectivum per modum essentiæ, nun qualitercunquo , sed proscindentis nb online ad oxhtenliam in determinato tompon» futuram. debent procontineri in swi causa, et lmhun· rw in illa, nimirum «w possibile ; quia prodictum esse objectivum sub hac procisione tantum, petit pro fundamento pracontineri in sua causa prodicto modo. Et similiter idcmmet futurum, ut est indiffervus ad utrumlitat, cum aliqua tamen determinatione ad hanc potius parlem. quam ad illam, licet non omninu infallibili secundum esse reale objectivum, debet pro eodem priori sic præcontineri in sua rausa ad hoc, ut prodictum rue olijectivum sit verum, ct realo : ergo similiter ad hoc. ut idem futurum secundum prodictum esse objectivum habeat longe majorem determinationem ad essendum. quam ad non casendum, seu habeat determinationem infallibilem ad easendum potius, quam ad non essendum, neceese erit, ut pro eodem priori habeat esse determinatum, et infallibile in sua rausa , secundum esse reale exercitum prodicta· causæ . sicut id petit in aliis -duobus statibu . siquidem prodictum esse non minus est reale intra lineam objective. quam esse. futurum fnllihilater. aut cu<· possibile.

Et ita si e«r reale objectivum ipsius secundum pnedictoa duos status. petiti prodictam continentiam, et determinationem in sua causa, licet id non explicet, idem etiam erit dicendum de use reali objective infallibilis futuritionis ipsius. Maxime quia, ut in tractat, de Voluntate Dei disputat. 10. num. 78. et sequentilms expendemus, determinatio causar provenions a decreto efficaci, quo Deus statuit concurrere cum causis liberis, servati earum natura, non tollit, sed potius ponit indifferentiam. et libertatem per modum actus secundi : atque adeo non obesi eontinsrantiaæ artuum libere futurorum.

Tum etiam : quia cum quodlibet err* reale objectivum debeat intrinseco includere. quod sit tale per participationem, vol essentiā, seu quod sit creatum, vel increatuin, quamvis id non exprimat, oportet . ni pro quovis signo revera habeat

mt in so ipso, ut in essentia divina. quæ est ent* per essentiam. contingit ; vol sinl ens per participationem lib alio : et per cutwquens in co contineatur, tanquam in causa, habeatquo rwe in illo, quamvis id tune non exprimatur : alioqui sicut subterfugeret rationem vel entis creati, et contenti, Imbontisque cwe in sua causa, vel rationem entis per essentiam . ita subterfugeret rationem entis realis.

J21 Confirmatur. Quoniam, quod lectio crastina sil determinate futura pro dio, v. g., hodierna, ita ut vere, et realiter sit infallibilia fuluritio ejus determinata potius, quam non fuluritio. atque adeo producta determinatio secundum me objectivant sit hodie vera, et realis, non potest provenire ex eo prociso, quod die crastino veriicabitur, quod oxistenlia, el ictualitas prædictæ lectionis revera est : ergo debet provenire ex eo, quod producta fuluritio potius, quam non futuritio babeat.

determinatum in suis causis pro die hodierna. seu habeat cwc exercitum verum, et reale earum. Consequentia videtur perspicua. Quia non est unde habeat ww reale objectivum, seu ubi prædictum esse fundetur, nisi vel in *esse* existentiae, seu aclualltatis, et præsentialitatis, quam pro die crastino habebit, vel in prædicta determinatione, et *esse*, quoi in suis causis habent.

rU) Antecedens autem probatur, et explicator, ex discrimine, quod intercedit inter actualitatem essentiae, et existent!®, collatam cum instanti present!. et instantibus succedentibus ad illam, et inter eandem comparatam cum instantibus procedentibus. Nam per prædictam actualitatem , tam pro instanti præsentī, quam pro ineuntibus succedentibus ad ipsam, extrahitur res ab indifferentia, et indeterminatione causarum, et collocatur in statu certo, ct determinato ad alteram partem, nempe in »lalu, in quo habet *esso* actu in se ipsa : el ideo pro his] instantibus, queunt producta actualitates esse ei ratio determinationis ad alleram partem. Cæteruni pro instantibus procedentibus non habent pnedictæ actualitates extrahere rem extra causarum indifferentiam , nec tribuere ei, ut habeat *esso* in se ipsa, sed prorsus v.im sinunt in virtute causarum, quæ est indifferens ad utramquo pariem : ot propterea nequeunt esse ipsi ratio determinationis ad alleram pariem. Et deinde quia prædictæ aetualliatos sunt posteriores.

quam res considerata pro instantibus procedentibus, et priores in aliquo genere causæ, quam ipsa, ut habet *esso* pro instantibus sequentibus, idcirco poterunt esse el causa determinationis pro instantibus sequentibus ; secus voro pro procedentibus, ex eo, quod causa semper debet aliquo modo proiro suum effectum.

§ VI.

Primum, cl secundum argumentum. necnon 'I ejus confirmatio in favorem prima srntentür adducta diluuntur.

122 Ad primum respondetur, negando antecedens. Ad cujus probationem ut respondeamus, promittenda, est doctrina quæ. dam D. Thom. 1. part, quæst. 19. art. 7. ad 2. nempe posse aliquid tripliciter dici futurum. Primo quidem in ordine ad solas causas secundas, non vero ad primam; quo pacto mors Ezechiae producta esi Isaiæ 38. ut futura : quia attendendo ad causas secundas, scilicet ad morbum; quo laborabat, erat necessario futura, ut exponit etiam idem Angelicus Doctor 2.2. quæst. 171. an. 2. ad 2. Deinde dicitur aliquid futurum ex ordine ad solam causam primam, non vero ad causas secundus, ut contingit in resurrectione Lazari, et c@teris operibus miraculosis.jUltimo per ordinem ad omnes causas, scilicet primam, et secundas, ut Antichristus, et similia.

Ex quibus futurum primo modo non est futurum absolute, et complete ; quia deest illi id, quod potissime desideratur ad futuritionem absolutam, et completam, nimirum efficax decretum divinæ voluntatis circa ejus existentiam pro tempore faturo, quamvis aliquo modo habeat conjunctum decretum ejusdem voluntatis Dei, non quidem eo modo, quo futura secundi, et posterioris generis, sed quatenus utrumque istorum Deus vult : nempe quod aliquid quandoque sil futurum secundum causam inferiorem, id est, secundum inclinationeui, et determinationem prædictæ causæ ; quod tamen non sit futurum secundum causam superiorem.

123 Hinc ergo ad productam probationem respondetur. Augustinum, vi Anselinurn loqui de futuris secundo, 01 tertio modo sumptis, ac proinde de eisdem nun ut precise conceptis ante determinationem efficacem divinæ voluntatis, sed ut protinitis por praedictum decretum. Sic

Ad
priuiQm
W-
hoci

autem sumpta habent ox suppositione suæ futuritionis infallibilem determinationem ad essendum : siquidem ex suppositione divini decreti efficacis circa futuritionem alicujus rei pro aliquo determinato tempore, necesse, seu (ut melius loquamur) infallibile est, pndictum futurum habere ««« pro prædicto tempore futuro ; non autem loquuntur do futuris priori modo ex tribus enumeratis» Nam hæc quantumvis supponantur futura . nunquam de facto habebunt existentiam. neque intelliguntur complete futura, ac proinde nec re ipsa, et do facto habitura exislentiam, hoc ipso, quod divinum decretum efficax circa illa desit.

IllliO
solutio*
nil
S. Au-
pu*t.

Esse autem hanc rpressam mentem Augustini aperte constabit legenti totum illud cap. 4. sicut etiam idem de Anselmo intuenti illum, notum erit. Tum ipiia loquitur de futuro, quod a Deo pnescitur esse futurum : et juxta ejus sententiam ibidem, pnescientia futurorum in Deo pncsupponit voluntatem, ut sint futura. Tum etiam : quia paufo inferius explicans, quomodo hæc futura ex voluntate Dei halæant ista duo, scilicet et esse futura, et fieri libere a voluntate, ita inquit : *Quoniam quod Deus vult. non potest non esse. cum vult hominis voluntatem nulla cogi. vel prohiberi necessitate ad volendum, vel ad non volendum ; el vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est, voluntatem esse libram. el esse quod vult.*

Tum denique : quia postea ibidem dicit totam hanc necessitatem convenire futuris liberis, non ut sunt in tempore futura, sed ut sunt præsentia secundum esse reale in ætemitale : et constat nihil habere hanc pnesentiam in ætemitate, sicut neque esse reale, nisi ex determinatione divinæ voluntatis. Ejus verba sunt : *Quidquid de iis, quæ libero fiunt arbitrio, vel ut necessarium sacra Scriptura pronuntiat, secundum æternitalem loquitur, in qua præsens est omne verum immutabiliter, non secundum tempus , in quo non semper sunt voluntates, et actiones nostræ ; el sicut dum non sunt, non est necesse, eas esse, ita sæpe non est necesse. ul aliquando sint.*

Ad
ripei-
Moncui
ulrins-
que
leitimo-
nii.

124 Ad illud autem, quod ad expensionem utrimque testimonii ibidem primo loco additum est, scilicet quod sicut pnteritum ex suppositione suæ præteritionis habet etiam independentem a divino decreto, certam, et necessariam determinationem. ratione cujus non potest non es-

so praieritum. ita etiam futurum, ex suppositione suæ futuritionis habebit eodem proportionali modo, certam , et necessariam determinationem, ratione cujus determinate, et necessario erit salis constat ŪX dictis, si loquamur do futuris secundo, et posteriori modo sumptis, qua? habent adjunctam efficacem determinationem divinæ voluntatis, et ut sic concipiuntur. Hæc enim licet ex suppositione suæ futuritioni» necessario necessitate *secundum quid,flw* infallibiliter erunt, semper tamen in eis involvitur, et supponitur dependentia a divino decreto, etiam in ordine ad quemcunque intellectum; alioqui non concipientur ut complete futura.

Si autem liat sermo de futuris priori modo acceptis, tunc optima est solutio, quam adhibet Curiel lib. primo controversiarum controversia septima, in capnt 4. Sapientia? articulo tertio num. 65* nimirum dupliciter posse explicari hanc suppositionem, sive potius illationem effectus contingentis ex ipsa suppositione. Primo quidem sic : *Quod futurum est, supposito quod futurum sil, necessario eril.* Secundo autem hoc modo : *Quod futurum esi, supposito quod futurum sit, necessario est futurum.* Est autem discrimen non parvum inter hos deos modos explicandi illationem effectus ex suppositione. Quia in priori per illa verba, *necessario eril.* significatur id, quod dicitur futurum, supposito quod sit futurum, esse determinate. et necessario habiturum suum *esse præsens* in tempore, pro quo dicitur esse futurum. In posteriori vero significatur : id , quod dicitur esse futurum, supposito, quod sit futurum, habere necessario modum essendi futurum, prout distinguitur a modo *esse* possibilis , el præteriti.

125 Cum ergo dicimus futura primo ex illis tribus modis num. 122. relatis sumpta, nun esse ex suppositione suæ futuritionis necessario futura , et similiter adhuc ex suppositione prædictæ futuritionis, non reperiri in propositionibus de prædicto futuro necessitatem ex suppositione, non loquimur de eis, quando illatio effectus ex suppositione explicatur posteriori modo ex his duobus nuper recensitis. Quin tunc effectus non est aliquid futurum pro tempore futuro, sed aliquid præsens, scilicet modus essendi præsens, ratione cujus aliquid dicitur futurum : qui, ut diximus, consistit in quadam determinatione,

wnninaliono, el inclinatione causarum ad
rjus productionem : <*t ita ex suppositio-
ne, quod effectus futurus habeat pro aliquo
Umpore hoc *esse*, determinatum, et impn-
dibile, ac proinde non infallibile, in suis
causis proximis, non potest nun (panium
wt ex vi prædiclarum causarum, et cum
eisdem circumstantiis, ac pro prædicto
tempore, illud habere. Sed loquimur do
(piando illatio explicatur priori modo.
Nam tunc etiam facta suppositione suæ fu-
turityinis convenientis illi ratione determi-
nationis impedibilis, et nun infallibilis sua-
rum causarum proximarum, non bene
sequitor, quod prædicta futura pro tem-
pore futuro} necessario erunt do facto
Mislentia.

w 126 Ratio vero, propter quam tunc
ex suppositione non inferatur necessario
i eīfectus, sicut infertur in præsentibus,
et præteritis, est manresta ex modo dictis.

; Quia tunc suppositio futuritionis non est
quid determinatum immutabiliter in or-
dine ad hoc, ut futurum habeat esse
præsens in tempore, pro quo diciiur fu-
turam; sed est quædam determinatio, et
inclinatio causarum simpliciter indifferens,
et adhuc in sensu composito impedibilis :
al vero suppositio pnesentialitatis, et præ-
teritionis est quid determinatum omnino
ad hoc, ut res habeat *esse* in tempore
præsenti, vel habuerit in præterito suum
«k præsens. Per quæ ad id, quod ibi-
dem pro expansione testimonii Anselmi
additum est, satis constat.

A 127 Ad secundum, concesso antece-
Γ1 denti, neganda est consequentia. Quia
arguitur a sensu composito ad divisum :
scat non valet : *In tempore futuro erit
wasarium cx duobus actibus immediate
epfosilis, el repugnantibus, altçrum cornm
distincte, el tn particulari inherere sub-
peto capaci : ergo eliam in tempore præ-
unii est necessarium, potentiam in tali
subjecto esse distincte, ct in particulari ad
dierum illorum actuum tantum, el non
<d utrumque.* Et ratio in utroque casu
e*t eadem. Quia nimirum sumitur argu-
mentum ex imposibilitate actuum, al
incomposihililatem ex parte potentiæ,
«pol est argumentum a sensu composi-
to ad divisum.

El ad primam probationem, negandum
est antecedens. Quia licet adveniente tem-
pore, pro quo res dicitur futura, non
posait manere suspensa inter *esse*, ct
wn *esse*, seu manere cum indifferentia

ad ulrumque; sed lune de ea verifka-
b.tur, quoi habety vcl determinate *esse*,
vel determinate non rne; nihilominus
in tempore antecedenti, in quo res de
præsenti habet futuritionem, bene po-
test antecedenter ad divinum decretum
convenire illi futuritio contingens cum
indifferentia ad utrumlibet, ex eo, quod
habet futuritionem impedibilem, seu non
infallibilem.

Ad secundam vero probationem, ne-
gandum est antecedens in sensu jam
num. 101. dicto, scilicet per ordinem
ad nostros conceptus absque fundamen-
to in re. Et ad probationem ibidem in-
volutam constat ex nuper dictis, ct ex
statim dicendis amplius patebit. Unde
licet illudmet, quod est futurum com-
plete, id est, post determinationem effi-
cacem divinæ voluntatis, qua decernit,
ut pro tempore futuro sit, ac proinde
post determinationem aliarum causarum,
habeat postea esse existens : et e con-
verso id, quod postea est existens, fue-
rit prius futurum pro omni signo *in quo*
rationis, cum fundamento tamen in re-
bus, quia semper ibi involvitur decre-
tum efücax divinæ voluntatis : attamen
si id, quod diciiur futurum, considere-
tur ante prædictam determinationem di-
vinæ voluntatis, seu ea non concepta,
tunc quantum est ex vi illius conceptus,
ut est sub hac præcisione, non habet
unde sumatur infallibilis illius determina-
tio ad essendum.

128 Cæterum, quando consideratur ut
præsens, habet unde sumatur prædicta
determinatio, scilicet ex ipsa præsenliali-
tate, quæ dum est, ex suppositione, quod
est, non est indifferens ad essendum, et
non essendum : sicut futurum contingens
ante determinationem efficacem divinæ vo-
luntatis, circa ejus existentiam pro tem-
pore faturo, est indifferens ad habendam,
vel non habendam existentiam pro tali
tempore ; ita ut re ipsa de facto multo-
ties illam non habeat, ex eo, quod Deus
in signo sequenti intelligilur decernere,
quod non sit, seu (ut melius loquamur)
ex eo. quod decretum de *non esse* illius,
quod antea præerat, et non intelligebatur
ex nostro imperfecto modo concipiendi,
jam nunc intelligilur esse.

Ad ultimam probationem dicendum est,
quod ante decretum efficax divinæ vo-
luntatis, nullum futurum contingens dicit
determinatum, et infallibilem ordinem ad

Ad
«ccgr -
thiu.

Ad
uhiui.iui.

f

DE SCIENTIA DEI.

w potius, quam ad non **we** * quia ordo
 iste determinatus, et infallibilis non po-
 test pertingere a*il* **we** rei pro tempore
 futuro, nisi liat transitus per determina-
 tionem causarum, maxime vero per do-
 minationem, et decretum efficac di-
 vina voluntatis, ita ut nisi mediantibus
 praediclis determinationibus, nequeat da-
 ri praedicti respectus : per quem res-
 piciat, v. gr. **j** **we** potius, quam *non ew*,
 ut infallibiliter habendum.

Ad confirmationem patet, tum ex iis, tum ex illis, quae in ultima ratione pro assertionem a num. 119. usque ad num. 122 asseruimus.

; VII.

Tertium argumentum prim senlentir
solvitur.*

Priflip
īīīī°
arg-a-
©euti.

129 Quia vero solutio hujus argumenti doctrinam satis notandam continet, idcirco in peculiari § illam proponimus. Ad tertium ergo principale læne respondent Curiel controversia citata art. 3. a num. 84. usque ad 88. et Cornejo ubi supra num. 15. et 4G. negando antecedens. Quoniam licet ex duabus propositionibus, quæ re ipsa, et in quovis instanti reali sunt contradictoria-, necesse sil alteram verificari a parte rei de qualibet re, ac proinde esse determinate veram, nun tamen est necessarium, quod inlelligatur veniicari in quocunque signo rationis.

Explica- Potestque hoc explicari sequenti exem-
iiHrX P10: A'ani s'cut ev duabus propositio-
nibus Jle p'ædicto contradictorio, *Petrus*
est albus, *Petrus est non albus* f necesse
est, ut una earum in quovis instanti
reali sit, absoluto et simpliciter loquendo,
determinate vera, et altera falsa; non ta-
men pro quovis signo, aut reduplicatio-
ne : et ita pro illo signo rationis, in quo
Petrus p'æcise concipitur secundum sua
p'ædicata essentialia, neutrum convenit
illi : quia essentialiter nec est albus, nec
est non albus : ita ev his duabus pro-
positionibus pro quovis instanti reali con-
tradictoriis, scilicet *Divus Petrus 1er ne-
gabit Christum*, *Divus* Petrus t'r non*
negabit Christum, una earum, nempe af-
fiirmaüva, pro quovis etiam instanti reali
est determinate vera; sed tunc jam exis-
tit decretum de permissione talis nega-
tionis : ex eo, quod tale decretum est

ab ælemo: «it ideo nulla duratui reali»
potest illud præcelore. imo noc allp-nl
signum rationis in </w eum fundamento
in re, ut num. 48. dicebamus, Cancrum
neutra debet verificari pro quolibet sigao
rationis pnwio, in sensu num. IOI.ex-
plicato, ad efficacem determinationem
Dei, ut ex dictis constat.

Et ad probationem in contrarium, cendui est, propositiones illas in eo signo, neque esse propositiones formaliter, neque earum terminos, formaliter significare, sed unum materialiter, quatenus termini earum sunt alias impositi tui significandum : ac proinde neque ibi reperiri veram contradictionem, quæ nisi in propositionibus formaliter inuenitur. Cujus ratio est. Quia, ut docet Divus Thomas supra quæst. 13. art. 1. in principio, voces, quæ sunt formaliter significativa, debent esse signa conceptuum, qui sunt in intellectu ; alioquin voces Psittaci essent formaliter significativa, et non tantum materialiter. Cam ergo u nullo intellectu etiam divino antecedenter ad decreta libera Dei, posait aliqui determinate concipi circa futuritionem, vel non futuritionem Anlicbriet, ut ostensum est; ideo propositiones libe non possunt esse signa conceptuum, et consequenter nec formaliter significativa, nec contradictoria*. Quamvis cum hoc stet (ut ita tacita quædam obiectio dissolvatur) quod propositio disjunctiva affirmans, Antichristum fore, vel non fore, sit vera propositio, propter illa, quæ ex Aristot. et D. Thom. supra diximus.

13H Secundo respondetur, negando antecedens. Et ad prolationem, quod lex contradictoriarum est, quod una sic vera, el altera falsa determinate formaliter; non tamen determinato materialiter, id esc, quod ile facto nunquam uiraque sit vera, nec utraque falsa, sed una tantum ut si una est veni, altera sil falsa. Quod vero in individuo iita sit vera determinate pra- alia, id non efficit contradictio, sed causarum determinatio, praesertim divina. Imo (ut melius loquamur) ideo provenit ex contradictione, quod una sit vera, el altera falsa determinate formaliter.

id est, quod hæc, vel illa sit vera, el-
r-
sue quoi hæc, vel illa sit falsi, quia di-
vina voluntas licet non sit in signo an-
tecedenti determinata, ad habendum
determinate decretum de creatione mun-

TIUCT. III. UISP. VII, DUH.

4, vel ad habendum determinate decre-
urn de non creando illum ; attamen in
eodem signo est determinata ad haben-
dum unum, vel alterum vage : ex eo,
quod, ut in tract, de Voluntate Dei disp.
5. num. 73. dicemus, non potest manere
*appensa.

Undescicut cum dicitur, quod ad vi-
Jendum requiritur oculus, talis propositio
vera de oculo determinato, non qui-
dem materialiter, sed formaliter sumpto,
d est, non do oculo dextro, vel sinistro
Vtennate, sed do oculo, sive dextro, sive
Adiio, secundum quam rationem sumi-
mur oculus determinato formaliter, et de-
terminatur de illo verificatur, quod requi-
ritur ad videndum; ita cum dicitur
Ad una ex contradictoriis debet esse
leierminate vera et altera determinate
ilisa, debet intelligi de illis determinate
Lrmaliter, non vero determinate male-
ruliter, ut explicatum est.

? 13| Tertio tandem respondetur cum
i. Aristot. et D. Thom. notando, quod cum
dicatur neutram ex propositionibus de fu-
noro contingentibus esse determinate ve-
fim, aut determinate falsam antecedenter
J divinum decretum, tunc particula illa
aut potest dupliciter sumi, scilicet
ut modificans propositionem, de qua est
••nilo; vel ut modificans veritatem, et
bsitalem, quæ ei attribuitur. Et cum su-
ffilior priori modo, sensus est : neutram
determinate, id est, sumptam per se, et in
particulari, esse veram, aut falsam; sed
alteram earum sub disjunctione? continere
veritatem, aut falsitatem. Cum vero su-
ailar posteriori modo, sensus est : neu-
tram earum per se sumptam esse deter-
minatè, idest, immutabiliter, et necessario,
aut infallibiliter veram ; sed alteram ea-
ram sub disjunctione. Inter hos autem
sensus, est magnum descrimen.
Vimjxu priorem, negatur cuius harum
propositionum per se sumptæ veritas, aut
falsitas. At juxta posteriorem, solum de-
uratur eis determinata, hoc est immu-
abilis, et necessaria, seu irrallibilis ve-
ritas, aut falsitas.

132 Hinc ergo ad argumentum res-
pondeur, negando antecedens, si intel-
atur de determinata veritate, **prou**
lidit veritatem inevitabilem, seu **j**nfallibi-
lita; secus vero si intelligatur de veritate
habili, seu fallibili. Nam cum futurum
«mingsens ante determinationem efficacem
vid» voluntatis habeat aliquam determi-

nationem in suis causis, quatenus sunt-
aliquo modo inclinata- ad illius produc-
tionem, licet non complete, ex eo, quod
in illo priori deest determinatio efficax
Dei, indo est, ut ratio prædiclæ in-
clinationis sit verum, quod erit : et ex
eo, quod deest decretum efficax, per quod
tantummodo redditur infallibilis fuluritio
alicujus rei, nequeat esso infallibiliter ve-
rum, quod prædictum futurum erit. Ac
tandem, quia divina voluntas ante suum
decretum est indifferens ad hoc, ut velit,
vel nolit efficaciter futuritionem prædicti
futuri, quod quantum est ex vi inclina-
tionis causarum jam explicata», habitu-
rum erat existentiam; consequens est,
ut veritas propositionis de tali futuro sit
variabilis non solum in potentia, sed etiam
in actu. Nam si Deus in signo (ut sic
dicamus) sequenti decernat non fuluritio-
nem efficacem pndicti futuri, tunc pro-
positio illa, quæ in priori antecedenti
erat vera, transit in falsam, imo et in fal-
sam infallibiliter, et ita prius tantum erat
vera veritate fallibilis, et mutabilis.

133 Nec contra hoc vim habet probatio ibidem adducta. Nam lex contradictoriarum de futuro contingenti, et pro quocunque signo consideratarum, non est, quod quævis earum determinato sumpta, sit determinate, seu infallibiliter vera, aut determinate, seu infallibiliter falsa; sed salis est. quod una earum determinate formaliter, et in sensu in secunda solutione assignato sit infallibiliter vera ; verum quod quævis earum determinate, seu in particulari sumpta, habeat in particulari esse veram, aut in particulari esse falsam; quamvis non veritate infallibili, et immutabili, adhuc ex suppositione v. gr. suæ veritatis, sed veritate mutabili, et fallibili.

Esse autem hanc solutionem satis consonam Aristoteli, et Divo Thomæ locis citatis, patet ex iis, quæ ex eisdem retulimus; maxime vero ex ratione, quam adduximus, nimirum, quod si propositiones de futuro contingenti essent (ut volunt adversarii) determinate veræ, tunc tolleretur contingentia, et cuncta evenirent necessario. Hæc autem ratio solum probat, si sunt veræ veritate infallibili, non autem veritate fallibili, contingente, et mutabili, ut intuenti constabit.

134 Nec refert, si objicias, ex his Objectio,
tribus solutionibus duas posteriores coin-
cidere • ergo, etc. Antecedens probatur.

Nam cum in secunda dicitur, unam illarum propositionum determinate formaliter, non vero determinate materialiter esse veram : tantum fit sermo de veritate infallibili; non vero de veritate fallibili, et evitabili jam explicata : siquidem decretum Dei efficax, et infallibile, ex cujus defectu pro illo signo non intelligitur, illam propositionem esse veram, vel non est radix veritatis propositionis de futuro, vel solum potest esse radix veritatis infallibilis : ergo cum in posteriori solutione solum negetur veritas infallibilis alicujus ex illis propositionibus sum; determinate materialiter, seu, ut est, v. g., determinate propositio affirmans, quod D. Petrus 1er negabit Christum, consequens est, ut secunda, et tertia solutio coïncidant.

Respondetur enim, negando antecedens. Et ad prolationem dicendum est, in secunda solutione ita negari prædictæ propositioni sumptæ determinate materialiter, quod in illo priori ante decretum habeat, verbi gratia, determinatam veritatem infallibilem ; ut non curetur, an habeat determinatam veritatem fallibilem, sel potius supponatur, non habere illam : ex eo, quod ut in calce hujus dubii dicemus, hæc secunda solutio debet accommodari propositionibus de futuro, quæ versantur circa illa contingentia, quæ non habent sufficientem determinationem adhuc fallibilem in suis causis, ad hoc, ut potius sint, quam non sint : el tamen prædictæ propositiones de futuro versantur circa illa, absque eo, quod sint determinate vera?, aut determinate falsu?. Quia, ut jam dicemus, non enunciant de illis hanc determinationem, sed quod pro tempore futuro habebunt existentiam. Et ileo sicut prædicta contingentia in illo priori habent præcise hoc, quod est esse indifferentia, ad hoc, ut prædicto tempore sint, vel non sint : ita propositio enuncians de illis, quod pro eodem tempore habebunt, v. g., esse, est tantum indifferentens ad hoc, ut sit vera, vel falsa.

Cæterum juxta ultimam solutionem, ita negatur cuivis ex illis propositionibus per se, et in particulari, seu determinate materialiter sumptæ, quod habeat determinatam, et infallibilem veritatem, ut ad mittatur, vel positive permittatur, quod habeat veritatem fallibilem, et evitabilem : siquidem in eadem solutione expresse asseritur, quod ad propositiones contradi-

ctorias desideratur, vel quod quævis earum determinate formaliter sumpta, sit infallibiliter vera, vel quod quævis earum determinate materialiter accepta, habeat veritatem fallibilem. Et ita hæc ultima solutio, quoad id, quod addit supra secundam, est, ut citato luco dicemus, peculiariter applicanda illis contingentibus, quæ habent determinationem fallibilem in suis causis ad hoc, ut sint, licet non habeant determinationem infallibilem in illis ex defecta decreti efficacis, et infallibilis Dei, quo determinatur, quod una ex illis propositionibus in particulari, et determinate, ac signate accepta, v. gr., affirmativa, sildeterminate, et infallibiliter vera.

135 Ad confirmationem patet ex dictis, quomodo ad veritatem illius disjunctiva satis sit, quod una ex illis propositionibus formaliter sumpta, sit determinate vera; vel quod sit determinate, id est in particulari vera veritate iallibili, licet non infallibili. Unde sicut disjunctiva est necessaria, si constet ex partibus incompossibilibus, licet neutra earum sit necessaria, ita tota disjunctiva est vera veritate determinata, et insuper infallibili, licet neutra pars sit determinate vera : quia ambæ partes sunt impossibiles in falsitate.

Fit obviam exieris argumentis pro prima sententia allatis.

136. Ad «quantum respondetur primo, concedendo majorem, et negando minorem, ex eo, quod illa propositio pro eo signo antecedenti ad decretum, solum materialiter, non vero formaliter habet rationem propositionis, et voces illæ, aut termini nihil formaliter significant, ut jam diximus. Et ad probationem dicendum est, nihil referre, quod re ipsa, ita forte (ut sic dicamus) postea contingat, ut res sic disponantur, quod in sequenti signo detur decretum, ratione cujus pro tempore futuro verificetur, Antichristum esse. Quia hæc concomitantia, et dispositio materialiter contingit. non vero formaliter : sicut si Psittacus proferret illam propositionem, tunc solum materialiter esset ibidem propositio, aut conformius, ac proinde solum materialiter conlinquet respectu prædictæ propositionis, quod ita res postea disponantur, ut revera verificetur pro tempore futuro, quod Antichristus est. Unde ad hoc, ut aliqua propositio

de

de futuro contingenti sil formaliter proposi-
tio pro aliquo priori, et pro eodem sit for-
maliterconformis cum suo objecto, requiri-
tur, ut pro illo priori suum objectum habeat
Jterminato rationem futuri in determina-
tione suarum causarum, præselsrimprimæ :
quia si huc non adsit, non erit ratio, prop-
ter quam respicial illud, ut formaliter
ftuturuui, ac proinde sil formaliter confor-
mis ei.

137 Secundo respondetur, concedendo
etiam majorem, cl negando minorem, in-
tellectam de conformitate determinata ;
reçus vero si de conformitate indetermina-
ta intelligatur. Et ratio est. Nam ad hoc,
ol aliud sit conformo alteri, oportet ut
illud altarum habeat *esse*, et quod habeat
illud sicut de illo enunciatur. Quare cum an-
te determinationem efficacem divinæ vo-
luntatis non habeant creaturæ determinate
au futurum, nec determinate *esse* non fu-
tutum, positivo (ut sic dicamus' sumptum,
ul infra explicabimus, quamvis debeant
esse futura, vel non futura, consequens
esi» ut nulla ex illis propositionibus de
futuro contingenti materialiter sumpta,
seu nulla in particulari sit in illo signo de-
terminato conformis, vel determinate dif-
formissuo objecto : siquidem in eo objec-
tum illarum, nec habet esse determinate
futurum, nec esse determinate non futu-
rum, quamvis sit determinatum ad haben-
dum unum, vel alterum.

Et al probationem in contrarium di-
cendum est, nihil referre, quoi res ita
postea disponantur, ut pro tempore futuro.
el ratione decreti in signo sequenti exis-
lentis, verificetur Antichristum esse, ad
hoc, ut propositio illa sit in omni signo
antecedenti conformis suo objecto, seu ad
hoc, ut objectum ita sit, sicut de illo enun-
ciate; sed requiritur, ut si enunciatur
in aliquo signo aliquid conveniens illi pro
tempore ruturo, quod ex tunc, seu ex vi
illius sigrti ita sit pro tempore futuro, sic-
ut per illam propositionem enunciatur :
alioqui non erit in eo signo conformis suo
objecto.

138 Et ratio est aperta. Nam sicut
quod res ita postea disponantur, ut pro
tempore futuro verificetur, Antichristum
esse, non sufheit ad hoc, ut Antichristus
revera habeat, pro signo antecedenti ad
decretum Dei, rationem futuri determi-
nati, ut constat ex iis, quæ pro assertio-
ne diximus ; sed requiritur in eo signo
aliquid pnesens, in quo fundetur talis de-

t-rminatio, ita nequo ad hoc, ut propo-
sitio id affirmans sil vera, el conformis
tali objecto potius, quam diflbrmis eidem :
quia non stat, hanc propositionem de futu-
ro contingenti, nempe *Antichristus erit*, es-
se determinate conformem suo objecto,
et Antichristum non habere rationem
futuri determinate.

Unde prima radix, et regula veritatis,
et conformitalis prædictarum propositio-
num est decretum efficax divinæ volunta-
tis, ita quidem ut si prædictum decre-
tum sit de futuritione, tunc propositio
affirmans sit determinate conformis . si
autem fuerit de non futuritione. talis
propositio erit diflbrmis. Et tandem si
in aliquo signo non adsit decretum de
futuritione, vel de positiva (ut sic dicamus)
non futuritione tunc prædicta propositio,
nec habet esse determinate conformem,
nec determinate diflbrmem, et per conse-
quens, nec determinate veram, nec de-
terminate falsam : sedtantum non con-
formem , aut non diflbrmem, seu non
teterminate veram, aut non determinate
dalsam.

Quare ad formam probationis prælictæ
fminoris distinguenda est major : *Quando
ita sc res habet* in illo signo, et ex vi
illius signi, in quo enunciatur, transeat :
Quando non ita sc habet in illo signo, et
ex vi illius signi, negatur. Et eodem
proportionali modo distinguenda est minor.
Et ad probationem ibidem involutam di-
cendum est, quod licet enunciatur de An-
tichristo, quod pro tempore futuro.erit;
enunciatur tamen ex vi illius signi, seu
in illo signo antecedenti ad decretum : ct
tamen ex vi illius signi, aut eorum, quæ
tale signum infert, non ita se res habet,
aut habebit, ac proinde neque in eo signo
ita sc res habet, quod erit pro tempore
futuro.

139 Nec refert, si urgeas, tum quod non
recte sequitur, ex eo, quod pro illo
signo, nec Antichristus, verbi gratia, sit
determinate futurus, nec determinate non
futurus per non futuritionem (ut sic di-
camus) positivam (do qua in præsentia
fit sermo, ut statim magis explicabitur)
quod propositio negativa, nempe, *Antii-
chrislus non erit*, non sit determinato vera,
et affirmativa falsa. Quoniam hoc ipso,
quod non habeat positivam futuritionem ,
erat falsum, quoi erit; sicut ct verum,
quod non erit : siquidem ul sit verum,
quod erit, requiritur, quod habeat fulu-

Ad for-
niatu
ejusdem
pro-
bationis.

Replia.

r.;S
i» r^t
VJi

■ ■

.i? U.

ritionem et ul sil falsum, satis est, quod illam non habeat- Sicut ad hoc, ut in illo signo sit falsum, Antichristum esse, sat esi, tunc non esse : et ut esset verum, requirebatur, ut tunc esset.

Tum etiam, saltem ex dictis sequi, esse veram prædictam propositionem ante divinum decretum, si sic formetur : *Lire! in hoc signo unie decretum non sit aliquid ratione cujus Anlichnstus erit pro Impure faturo; allnvnen revera erit ratione eorum* qua postea dabuntur.* Patet sequela. Nam ad veritatem hujus propositionis, tantum abest, quod desideretur decretum, quod potius si. talo decretum esset, ac proinde ratione ejus Aniehrisius determinaretur ad essendum. tunc non esset vera.

Non itaque h«i»c referunt. Nam ad primam probationem constabit num. 118. Ad secundam vero, respondetur, prædictam propositionem esse chiinericam, et constare ex dictis repugnantibus; atque adeo se ipsam destruere. Nam ex quo capite dicitur, in eo signo non esse aliquid, ratione cujus Anlichristus erit pro tempore futuro, suppunitur exigentiam Antichrist! pro tempore futuro non esse in eo signo, adhuc secundum e.wobiectivum : atque adeo neque exercere rationem objecti respectu pnedictæ propositionis. Quia, Ut esset in illu rigno secundum esse obiectivum, ei exerceret rationem objecti, requirebatur ut es*et in eodem signo aliquid, ratione cujus haberet tunc illud esse reale objectivum determinatum : et per consequens ibidem innuitur, talem propositionem non esse determinate veram : siquidem propositio determinate vera, et ejus objectum debent esse in eodem signo. Sicut in universum res inter se aliquo modo conformes, vel diffformes in aliquo signo, debent supponi cum esse in illo, et habere aliquo molo e«»n!urmitaiem. vel difformitatem in prn dicto esse. At ex quo capite dicitur, Antichristum habiturum existentiampro tempore futuro, desil lenitur ad hoc, ut sit verum, esse simul in eo siguu propositionem illam, et existemiam Anlichristi secundum esse reale objectivum ipsius : et iu esse tunc aliquid, ratione cujus talis exutentia pro eo lem tempore futuro erit. Sed hæc amplius in solutione α1 priorem confirmationem hujus argumenti elucidabuntur

140 Tertio respondetur, concedendo majorem. et neganto minorem de conformi-

lato inevitabili, et infallibili ; cecus vero do cunformiute fallibili « et evitabili. Nw amplius convincit probatio. Nam m* divinum decretum ad summum fallibiliter potest verificari, quot) pro tempore futam erit Anlidiriatiis : quandoquidem ante predictum decretum, integrum fuit Deo decernere, quod non existeret pro pnsdiato tempore. Et si huc in sequenti signo decrevisset, tunc jam illa propositio, in iixnu antecedenti ad summum fallibiliter tcr propter majorem inclinationem causarum post ea. seu in signo sequenti esset fila. Et ita solum sequitur, quod ante predictum decretum dabatur conformitas Ulifnlis prædictæ propositionis ad suuin objectum : et per consequens, quod illa propositio determinate sumpta, non erat determinate vera veritate infallibili, e*! Mlitilt.

Diximus. illa propositio determinati sumpta. nun erat determinate vera veritati infallibili : quia sumpta prædicta propositione indeterminate, vel sumpta veritate indeterminato, id est, pro veritate, vel faLitate indeterminate, tunc potest esse proportionato molo infallibilis.

141 Ad primam confirmationem. neganda est minor. Ad probationem concedendum est, determinationem causarum de pnesenti, et causatam per decretum efficax divina* voluntatis , non esse id, quoi enuncialur de subjecto, ac proinde nec esse objectum conformitutis illius propositionis de fuluru : esse tamen primam radicem, et primum requisitum, primamque regulam talis conformitatis, propter rationes pro assertionem facias. Et »ta nisi adsit pndictum decretum, non poterit ulla ratione esse vera, et determinata Conformitas, aut determinata diffurmitos inter illam, et suum objectum.

Potestque hoc explicari exemplo intellectiois, ei volition!* iibents Nam intellectio proponens objectum cuin indifferenti.!, est radix, ct requisitum, ct ut sic dicamus) prima regula libertatis. quæ est iu volitione libera objecti proposititi; et tamen cognitio illa indifferens sic proponens objectum, non est radix, et regula vohlionis libene- per mulum objecti voliti ab ipsa, sed ut quid omnino prærequisitum al hoc. ut objectum illud sit volitorn secundum suum bonitatem Iu ergo efficax decretum Dei non est radix, et regula runformitatis propositioni de futuro cum suo objecto, tanquam aliquid

Poste-
nursdn-
im
tertii.

arid neccatario cnunciatum per illam :
e< per consequens nec tanquam objectum
.unfurmiiaxs, sed tanquam quid umnino
rtqaiailuiu, et per modum primæ radice
pJicuo conformitatis : qiim huc ipso, j
qa>>l creata, et per accidens, non potest j
Êon ortum ducere a divino decreto trans-
fettnte futurum illu l a statu possibili,
n*I faturi fallibilis, al statum infallibilis
faturilionis.

112 Nec refert, ti objicias, quoi si
efficax decretum divina voluntatis desi-
•halur al veritatem propositionis afir-
iniivæ de futuro contingenti, tunc hoc
ipH>, quul decretum desit, propositio
mmativa de prædicto futuro erit fui-
ra : siquidem deesl illi primum requi-
situm, primaquo radix suæ conformitatis,
d veritatis : sicut huc ipso, quod de-
di intellectio proponens objectum cum
mlilferentia, debet volilio habere oppo-
situm libertatis, scilicet necessitatem.

Respondetur enim, inde ad summum
colligi, prodictam propositionem esse non
veram, et non conformem, ox co.,quod
deest primum requisitum conformitatis,
el veritatis; non tamen esse positive
ditformem, seu falsam . nam verum, et
Usum respectu cujusvis propositionis non
sunt contraria immediato upposiia : et
iu potest dari medium, scilicet non ve-
ram, et non falsum.

Nec exemplum ndductuui obesi, sed
potitis prodest. Nani sicut deliciente om-
ninu intellectione proponente objectum
cum indifferentia, tunc si loco illius nun
subrogetur alia intellectio proponens ip-
sum eum determinatione, et necessitate,
non datui* volilio necessaria, neque etiam
vollilio libera; si vero ponalur intellectio
proponens illud cum determinatione, cl
necessitate, tunc dabitur volilio necessa-
ria : ita in illo priori antequam sit do-
cretam divinæ voluntatis de futuritione
Antichiisli, proposit'o afirmins de illo,
qaoil erit, licet non habeat determina-
tam veritatem, et conformitatem; non
Umen habebit difformitalem, quæ est
contrario opposita conformitatis ac proin-
de tantum erit non conformis, seu non
vera, et non difformis, sou non falsa,
non tamen conformis, vel difformis, ve-
ra, vel falsa. Si autem fuisset in signo se-
quenti decretum de non futuritione ejus-
dem Anticliristi, tunc propositio illa, in
eo signo posteriori esset difformis. Sic
ut quia Deus habuit decretum de futu

ritione illius, propterea post præJiculum
decretam talis propositio est determinate
vera,

143 Et licet per ea, quæ nunc dixi-
mus, satis hoc explicatum maneat, ni-
hilominus addi potest, quod sicut neces-
sitas, et libertas sunt immediato opposita
respectu actus voluntatis, absoluto, et pro
quavis durationo reali exiôtēnlis. et ita
nequit absolute, et in aliquo instanti rea-
li dari volilio, qu© non sit vel determi-
nate necessaria, vel determinate libera,
non tamen pro quocunque signo, et sub
quavis præcisione; et ideo satis proba-
bile est. quod eademmet volilio secun-
dum substantiam potest transire do ne-
cessaria ad liberam, et e contra, atque
adeo, quod in illo priori, in quo consi-
deratur secundum sua essentialia præcise.
nec est determinate libera, nec deter-
minate necessaria, quamvis possit veri-
licari de eadem, quod est non libera, seu
non necessaria, quatenus per hoc signi-
ficatur nondum habere necessitatem, aut
libertatem : ita ergo cum proportionem
respectu propositionis de futuro contin-
genti philosophandum est, quatenus hæc
pro omni duratione reali debet esse vel
determinate vera, vel determinate falsa,
non tamen pro omni signo rationis, et
antecedenter ad decretum. Quia tunc,
et sub prædicta præcisione. tantum est
non conformis, aut non difformis, ex eo,
quod non datur objectum pro illo prio-
ri, cui conformetur, aut difformetur :
atque adeo tantum erit non vera, vel
non falsa, quatenus pro prædicto signo
nondum habet veritatem, aut falsitatem.

Sicut hoc ipsum, cum debita tamen
proportionem, de quavis propositionem,
sive de pnsenti, sive de pneterito, aut
de futuro dicendum est, si prædicta propo-
sitio consideretur in illo signo, in quo
præcedit ad suam proprietatem, scilicet ad
veritatem, vel falsitatem. Tunc enim non
est formaliter vera, aut formaliter falsa,
nec formaliter conformis, aut formaliter
difformis; sed tantum nondum vera, seu
nondum conformis, et nondum falsa, seu
nondum difformis. Quæ omnia in proposi-
tionibus jam dictis potiori ratione debent
admitti, quam in exemplo illo de volitione,
potente transire de necessaria in liberam,
et o contra; absque eo quod secundum
suam substantiam muteiur : ei eo, quod
est longe certior assertio nostra, quam
doctrina illa contenta in prædicto exemplo.

Addita-
„ nlnm.

H,

i

ε3

DE SCIENTIA DEI.

Λñ x- Γñω rñi-	144	Ad becuadam continuationcm res- Pondctur ex propositionem de ines- se non e-se regulam, et mensuram veri- tatis propositionis de futuro enunciatae pro omni signo, nisi adsit primum illud pnerequisilum, et fons conformitatis unius propositionis cum altera, scilicet determi- natio efficax divinæ voluntatis. El ideo in illo signo priori, in sensu supra expli- cato, ante possibilitatem Antichristi non erat futuritio illius, ut supra ostendimus, et ex se constat : et nihilominus pro tem- pore futuro est vera propositio de inesse ei correspondons, scilicet quod <i>Antichristus tsl.</i>	signo rationis non habet determinate/brv, nec determinato <i>non fort</i> , sed tantum ha- bet indeterminate, quod erit, vel indeter- minate, quod non erit; ex eo. quod divina voluntas est determinata pro illo priori a* habendum aliquem actum vage, el inde- terminate sumptum. quo decernat /brr, ; vel <i>non fort</i> , v. <i>R. Antichristi</i> ; propterea hæc propositio <i>Antichristus erit</i> , pro illo priori, et in individuo sumpta, habet li- gnificare veritatem, vel fabitaiem indeler- uiinate, non tamen determinate.
ΛH u'rtQ,n*		Ad tertiam confirmationem patet ex dictis, quomoio verum, vel falsum deter- minate, et immutabiliter sint contraria immediate respectu propositionis pro quo- cunque instanti reali, non vero pro quo- cunque signo rationis.	Adde, quod juxta priorem illam solu- tionem num. 129. adductam propositio prædicta in illo priori non est formaliter propositio, nec constat subjecto, copula, et præ licalo formaliter talibus, ut ibidem explicatum'est.
	115	Ad ultimum constat etiam ex dictis, quomodo ad rationem propositionis salis sit, vel esse in signo antecedenti ad divi- num decretum indeterminate veram aut falsam ; vel esse fallibili:er, et in particu- lari veram, aut fallibiliter. el in particulari falsam, aut tandem in quacunque dura- lione reali, et perj consequens stante de- creto Dei esse determinate, et infallibiliter veram, aut determinate, el infallibiliter fabam.	147 A4 confirmationem primam respon- det Curiel controversia citati num. 86. non futurum sumi duobus modis. Primo negative pro eo, quod non habet nwdau Uv essendi futuri, quamvis possit illum habe- re, ut contingit in possibili : quod qui- dem non habet omnia requisita, ul bit faturum , et potest ea habere. Secundo contrarie pro eo, quod importat aliquid repugnans modo essendi futuri : ut id. quod est possibile fieri, et Deus decrevit non esse faciendum, habet aliquid, ratione cujus repugnat ipsi esse futurum. Quando ergo dicitur de aliquo non esse faturum, quia consideratur antecedenter ad deter- minationem divinæ voluntatis de ejus productione, sumitur non futurum priori molo. Quando vero in propositione nega- tiva opposita affirmativ® negatur csic fu- turam, sumitur posteriori modo. Et sicut non valet argumentum a negatione ali- cajus requisiti, ut aliquid sil futurum, ad positionem alicujus repugnantis ut sil faturum ; ita neque valebit argumentum, quo ex cognitione alicujus sub ralione non futuri priori modo, colligitur esse non futurum molo posteriori.
Objcciin.	145	Nec refert, si objcias, quod licet pro- positio in communi possit esse vera, vel fal- sa indeterminate; attamen hoc ipso, quoi sit hæc propositio in individuo, necesseest, ut habeat determinate veritatem, aut de- terminate falsitilem.^Quia quoties aliqua passio sub disjunctione, et indeterminate convenit alicui essentiæ in communi, to- ties convenit determinate individuuis con- tentis sub illa\ utj patet imjnumero, cui sumpto in communi convenit saltim per modum proprietatis, quod sit par, vel impar indeterminate, et sub disjunctione : el tamen cuilibet numero in particulari debet competere,(quod sit determinate par, vel determinate impar.	
EimmJj - llo·		Respondetur enim, negando antecedens. Et ad probationem dicendam est, eam esse veram in proprietatibus absolutis, ut in exemplo allato contingit; non vero in proprietatibus respectivis, qualis est signi- ficaro verum, vel falsum. Nam proprietas ista convenit propositioni'de futuro con- tingenti per ordinem ad suum objectum, scilicet faturum : el ita quia hoc pro illo	Cæterum in hac solutione, nisi amplius explicetur, non videtar omnino animas quiescere. Nam si præcise sistitur in hoc, quod sumpto non futuro positive, et con- trarie, nihil potest esse non futurum, nisi post decretam, consequens erit, ut antecedenter ad divinam decretum siot falsæ omnes propositiones negativæ con- trarie de faturu contingenti : sicut etiam propter pandem rationem erunt falsæ om- ncsafiirmativic de eodem futuro : siquidem, nec futuritio. nec positiva non futuritio possunt

possunt esse, juxta nostram sententiam, ante divinum decretum, sed debent subsequi ad illud : at hoc non est concedendam propter ea, quæ num. 141. et 142. divinius : ergo, etc.

Unde ad confirmationem hanc respondetur ex dictis loco citato, eam non convincere intentum. Quia decretum pronus est vivente voluntatis non est objectum illius propositionis, sed solum est primum requisitum, primaque fontalis ratio conformitatis cum objecto, et ipsius objecti, necnon et illius prædicati, quod de subiecto per illam enunciat, scilicet existentiae pro tempore futuro. Et similiter secunda confirmatio intentum non convincit, eo quod objectum illius propositionis negativa», scilicet *Antichristus non erit*, nequaquam est non futuritio negativa ejusdem Antichristi; sed illud, quod modo insinuavimus, et loco citato magis explicuimus.

148 Ex quo etiam patet ad illud, quod in line hujus confirmationis adducitur, scilicet quod sicut ad hoc, ut sit falsum in illo signo antecedenti ad decretum, quod Antichristus est, sufficit, ut in illo signo non sit : quia ad veritatem requirebatur, ut esset, ita ad hoc, ut sit in eodem signo falsum, quod erit, sufficiet, quod non habeat positivam futuritionem : siquidem hæc futuritio ad ejus veritatem requirebatur. Ex dictis igitur ad hoc patet. Quoniam respectu illius propositionis affirmativæ in illo signo enunciatae, nempe *Antichristus est*, habet rationem objecti enunciati *esse* illius pro illo signo : et *non esse* ejusdem, secundum eam rationem, secundum quam in eo signo dari potest, habet rationem objecti propositionis negativæ, tanquam duo inter se immediate opposita. Et ideo sicut si in illo signo daretur *esse* Antichristi, mensuraret utramque propositionem reddendo unam (scilicet affirmativam) veram, et aliam (nempe negativam) falsam, ita hoc idem de *non esse*, quod pro eodem signo datur, cum proportionem dicendum est.

Cæterum, objectum alterius propositionis, scilicet *Antichristus erit*, non est determinata, et positiva futuritio, quæ Antichristo in illo signo rationis ante decretum conveniat. Nam hæc nihil est aliud, quam quod de præsentis, et in eo signo habeat *esse* determinatum in suis causis, et præsertim in prima; sed quod

pro tempore futuro, positive erit, sicuti et objectum propositionis negativio est, quod pro tempore futuro positive (et sic dicamus) non erit : ex eo, quod pro sequenti signo erit decretum, quo Deus decernat, illud habiturum, vel non habiturum existentiam pro prædicto tempore. Quare cum ex vi signi antecedentis, seu in prædicto signo, nec sit hoc objectum, nempe, quod Antichristus pro tempore futuro erit, neque hoc, quod non erit, modo dicto explicatum, inde est, ut prædicta propositio ex defectu objecti, et per consequens ex defectu rogubem mensurantis, nec sit determinate vera, nec determinate falsa, quamvis sit non vera, et non falsa.

149 Unde ad falsificandam aliquam ex illis propositionibus determinate sumptam, vel ad verificandam illam, non sat est, quod Antichristus in illo signo ante divinum decretum sit non futurus negativus, id est non habeat ea, quæ requiruntur ad futuritionem, quamvis nihil habeat, ratione cujus ei repugnet existentia pro tempore futuro. Quia objectum prædictarum propositionum, tantum est, quod pro tempore futuro habebit Antichristus, quod positive existat, vel quod positive, et in sensu dicto non existat ; et ita licet prædicta propositio non habeat esse positive conformem, aut difflor-em suo objecto, nisi dependenter a divino decreto; non tamen propterea ante illud, seu ex hoc, quod non intelligatur divinum decretum, erit ex vi, et rigore sermonis falsa.

Diximus : *Er vi, et rigore sermonis* x quia si redderet alium sensum, qui tamen non est proprius illius ex vi, et rigore sermonis, scilicet, quod causæ sunt determinatae ad hoc, ut prædictum futurum pro tempore futuro sit, vel quod habeat *esse* determinatum in suis causis, ratione cujus in tempore futuro erit, tunc propositio affirmativa erit falsa, sicut et negativa, eodem proportionali modo explicata, veritatem continebit; at prædicta) propositiones sic exposito potius sunt ex vi, et rigore sermonis propositiones de præsentis, quam de futuro.

150 Sed in calce hujus dubii forte inquires. Quænam ex illis iribus solutionibus, quibus plura ex argumentis contrariæ sententiæ dissolvimus, sit aliis præeligenda. Respondetur ex iis, quæ supra innuimus, quod loquendo de propositionibus

enunciantibus, ante decreluin Doi efficav, quod aliquid erit, ad quod tamen nulla est determinatio etiam impcdibiiis in feris eau- sis, ne proinde nec res illa, do qua onun- cialur, quod erit, habet fuluritionem in il- lis ratione majoris inclinationis, quæ in eis sit in ordino ad productionem, quam ad non productionem talis rei. tunc prima, et secunda solutio est eligenda. Si autem lo- quamur de propositionibus enuncianlibus ante prædictum decretum, quod aliquid erit, ad quod quidem producendum causa) sunt sufficienter determinate. licet talis determinatio sit impedibilis, tunc eligenda est posterior solutio.

DISPUTATIO VUL

^ 4π>ή/ι<* ZW fWurorùm éonlin- gndium absolularum, quoad cat in qui- bus certo nb illo cognoscuntur.

I Quia facilius est explicare de divinis rebus quid non sint, aut quomodo se non habeant, quam quid sint, aut quomodo se habeant; propterea in dubiis disputationis procedentis explicuimus quid non habeat divina scientia circa futura contingentia nb soluta, explicaturi modo in hac disputatio- ne, quomodo se habeat circi ipsa, id est. quomodo illa possit certo cognoscere.

DUBIUM I

I Irum Drus certo cognoscat cuncta futura contingentia absoluta in decreto exercito SUjp voluntatis, antecedentur ad quamlibet rorum infallibilem fuluritionem, seu in sua tssenlia determinata per tale deere- turn ?

Quia divinum decretum procedit quo- dammodo praesentiam rorum in æternitate, propterea acturi in hae disputatione de eo, et de presentia rorum in æternitate, ct quomodo hæc conducant ad hoc, ut Deus certo, et infallibililer cognoscat futura con- tingentia absoluta, inquirimus primo loco de divino decreto, an in eo praedicta futura certo a Deo per suam scientiam attingan- tur ?

• § L

Explicatio tituli,

UI autem titulus melius capiatur, no-

laudum est primo, consulto in illo positam fuisse illam | aniculam, *Cuncta futura ron- Ungentia absoluta*. Quoniam fatura con- tingentia absoluta possunt esse in duplici differentia. Alia quidem, quto a sola divi- na voluntate pendent, qualia sunt creatio Angeli, et plura opera miraculosa, quw a solo Deo fiunt. Alia voro, qua habeul etiam aliquam dependentiam a causis se- cundis liberis, ul volitiones libérai volun- tati* creata-, et alii effectus ab. ea aliquo modo pendentes. Et licet receptum com- muniter sit apud omnes, vel fere omnes Ductores, Deum certo cognoscere priora illa futura contingentia in decreto suæ vo- luntatis, ut dstatim dicemus; nihilominus ut generalem doctrinam quoad modum, quo Deus certo cognoscit futura conlin- goniia, tradamus, ideo de cunelis futuris contingentibus absolutis universaliter du- bium hoc excitamus.

2 Secundo notandum est, quod data ope- ra in eodem lilulo addidimus aliam par- ticulaw, nempe : *Antecedenter, ad quamlibet eorum infallibilem fuluritionem*. Quoniam dupliciter posset intelligi, Deum habere decretum circa futura contingentia abso- luta. Uno modu post prævisionem fulnr- itionis eorum in statu conditionatb : ita qui- dem ut prius Deus providerit, quid voluntas creata operatura esset, si in hac serie, et ordine rerum, et occasionum, vel in ista, aut illa collocaretur; ct semel praeviso consensu illius, si in hac serie collocaretur, ct dissensu, si in illa constituatur, tunc Deus statuat constituere illam in illa serie, in qua praevidit ejus consensum ; non vero in ea, in qua fuit præscius dissensus ab ea eliciendi. Et ita voluntas Dei consu- mendi voluntatem creatam in prædicta serie jam provisa, erit voluntas praedicti consensus, dependens tamen ab eodem consensu in statu conditional præviso, ut futuro. Alio modo ante prævisionem cu- juscunque futuritionis eorum sub quovis statu.

Titulus ergo non de cognitione certa De: in decreto prioris, sed posterioris rationi? inielligendus est. Tum quia prius illud decretum non est antecedens quamlibet infallibilem fuluritionem contingentium ; tum etiam : quia ex dictis in dubiis dis- putationis proxime praecedentis, et ex di- cendis duabus disputationibus sequeniibus satis constabit, Deum ante suum decretam in eo existons non posse ulla ratione cognos- cere aliquam fuluritionem alicujus rei. Et propterea

Anim- adven-io prior.

propterea in titulo etiam addidinius particulam illam : *In drerrlu rxcrcilo*, trtvo in decreto actu exialenta in Doo, quia suploaitis iis, quæ in præcedenūbus dubiis die iimus, unium du decroto existent!, ut Uli potest dubitari, un Deas in illo cognoscat lutura contingentia absoluta, sivo in statu coadtionato, sive in absolutq considerentur.

TjucT ni, disp. viri, dub. j.

propterea in titulo etiam addidinius particulam illam : *In drerrlu rxcrcilo*, trtvo in decreto actu exialenta in Doo, quia suploaitis iis, quæ in præcedenūbus dubiis die iimus, unium du decroto existent!, ut Uli potest dubitari, un Deas in illo cognoscat lutura contingentia absoluta, sivo in statu coadtionato, sive in absolutq considerentur.

§ II.

Adduci t ur dupl ex opi ni n.

3 Prima sententia asserit, Deum nulla ex prædicus futuris contingentibus certo cognoscere in prædicto decreto, sive in sua essentia determinata per tale decretum, ita ulhæc sit sufficiens ratio prædictæ cognitionis. Sententia hæc quoad futura pendentia etiam a voluntate creata, defenditur ab iis, quos pro sequenti sententia, quoad secuniliim ejus partem referemus. Quoad omnia voro futura eam tuetur Vazquez in præsenti disp. 05. Prohaturque hoc unico fundamento.

Quoniam prædicta futura non possunteerto cognosci in divina essentia nude sump- ta : ergo neque in eadem ut determinata per suum decretum. Antecedens constat ex dictis. Consequentia vero probatur. Quo- niam decretum tantum addit supra nudam Dei essentiam, quamdam relationem ra- tionis : hæc. autem nihil potest conferre ad huc, ut in eadem essentia cognoscantur illa futura : siquidem quod nihil est, non potest ad realem. et infinitam cognitionem deservire, ita ut in eo alia cognoscantur.

4 Confirmat hoc idem ipse Vazquez. Quoniam decretum secundum id, quod ad- dit supra divinam essentiam, atque adeo sab conceptu decreti, cognoscitur ex vi cognitionis effectuum futurorum, circa quos versatur : ergo futura illa non cognoscen- tur in eodem decreto prius cognito. Con- sequentia videtur perspicua. Quia alioqui idem respectu ejusdem, esset simul prius, ct posterius cognitum. Antecedens nutem probatur. Quoniam relatio non cognoscitur, nisi prænoscatur fundamentum, et termi- nus ; quare cum futura contingentia, quo- rum existentia decernitur per illud decre- tum, sint terminus habitudinis rationis, quam decretum addit supra essentiam , consequens est, ut non possit cognosci prædicta habitudo, ac proinde nec decre-

tum sub conceptum decreti. ni»i prias fu- tura illa cognoscantur.

5 Secunda sententia docet, Denm m pnrdiclo decreto certo, et infallihiliter cog- noscere futura contingentia absoluta, qua- a sola ejus voluntate pendent ; secus vero illa , qua} a causa secunda dependentiam habuerint. Ita quoad priorem pariem om- nes, vel fere omnes Theologi. Quoad pos- teriorem vero tribuitur hæc sententia Ca- preolo in l. dist. 38. art. 2. quæst. 1. ad argumenta Durandi contra primam conclu- sionem. Et eam docet Palatins ibidem quæst. 2. circa finem in dubio appendice, Franciscus a Christo dist. 39. quæst. 6. Vazquez in pnsenti disp, citata, Molina disp. 13. Suarez lib. I. de scientia absolu- ta futurorum conting. cap. 8. Arrubal in præsentî, Herico tractatu de scientia Dei disp. 6. cap. penult, et fere omnes alii Patrem Societatis.

Sententia hæc quoad priorem partem, scilicet quoad futura contingentia penden- tia a sola divina voluntate, hac unica ra- tione satis efficaci suadetur. Nam quivis effectus certo cognoscitur in sua causa unica, et totali, quæ impediri nequit; ergo futura contingentia pendentia a sola divina voluntate , certo cognoscentur a Deo in decreto efficaci circa eorum futuritionem. Antecedens non indiget probatione; quia cognita causa totali, et non impedibili fu- luritionis alicujus effectus, certo scitur præ- diclum effectum esse futurum. Consequen- tia vero probatur. Quia decretum efficax divinæ voluntatis circa hujusmodi futura, est causa unica, et totalis futuritionis ipso- rum, alioqui non penderent a sola ipsa : ct insuper prædictum decretum est causa non impedibilis; quoniam nec potest impe- diri vel ab exlrinseco, ut constat ex illo ad Roman. 9. *Voluntati ejus quis resistit ?* vel ab intrinseco, ex eo , quod semel habitu a Deo decreto absoluto, et efficaci de futu- ritiono alicujus rei, repugnat, quod habeat decretum oppositum do non futuritione ejusdem ; alioqui divina voluntas esset mu- tabilis, sicut propter hanc rationem volun- tas creata mutabilis est : ergo Deus in prædicto decreto certo cognoscet futura contingentia, qua» a prædicto decreto, abs- que interventu aliarum causarum secunda- rum pendent.

G Deinde secunda pars ejusdeifa senten- tiæ, nempe futura contingentia absoluta pendentia a causis secundis non posse cer- to a Deo cognosci in prædicto decreto, pro-

propterea in titulo etiam addidinius particulam illam : *In drerrlu rxcrcilo*, trtvo in decreto actu exialenta in Doo, quia suploaitis iis, quæ in præcedenūbus dubiis die iimus, unium du decroto existent!, ut Uli potest dubitari, un Deas in illo cognoscat lutura contingentia absoluta, sivo in statu coadtionato, sive in absolutq considerentur.

§ II.

propterea in titulo etiam addidinius particulam illam : *In drerrlu rxcrcilo*, trtvo in decreto actu exialenta in Doo, quia suploaitis iis, quæ in præcedenūbus dubiis die iimus, unium du decroto existent!, ut Uli potest dubitari, un Deas in illo cognoscat lutura contingentia absoluta, sivo in statu coadtionato, sive in absolutq considerentur.

¶ X-

¶

¶

6Λ

¶ IF 'FU

Eüu·

t0Id

prinum partem.

r

■

■

!>·

;

;

;

;

;

Piiûuni I v'

iundj- nientam ran

quoad d

c»indain

prædicto decreto, quod antecedit ejus concursum , et cujus positio, vel ablatio non esi in sua potestate, non potest non prædictum futurum poni, ne sit fallibilis connexio inter ipsum, et divinum decretum. Si autem secundum dicatur, ergo ex vi cognitionis talis decreti nequibit cedo cognosci illud futurum : quandoquidem ex vi cognitionis alicujus rei habentis fallibilem nexum cum altera, non potest hæc certo, et infallibiliter cognosci.

Ultimo. Quia futura contingentia, saltim peccaminosa, non poterunt certo a Deo cognosci in decreto libero suæ voluntatis : siquidem Deus non vult peccata fieri ; ut diffinitur in Goncil. Trident, «ess. G. can. 10. et 17.

§in.

*Juxta mentem Scripture, et Patrum
dubii nodus dissolvitur.*

9 Dicendam tamen est, Deum cognoscere certo, et infallibiliter cuncta futura contingentia absoluta in decreto efficaci suæ voluntatis. Ita videtur expressum apud Isaiam 14. *Juravit Dominus exercituum, dicens : si non ul putavi, ita erit; H quomodo mentis tractavi , sic eveniet, ul conteram Assyrium in terra mea.* Et paucis interpositis additur : *Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, Dominus enim exercituum decrevit ; et quis poterit infirmare? et manus ejus extenta : et quis avertet eam?* Ubi exeo dixit Deus, contritionem Assyriorum certo, et infallibiliter futuram , quia ipse eam decreverat, cui nemo resistere potest. Et ita in suo decreto infallibiliter inferenti prædictam contritionem, eam præcognovit, quamvis talis devastatio aliquo modo penderat ex voluntate Assyriorum, qua libere venirent in terram Domini , in qua conterendi erant.

10 Nec sufficit solutio Valentini Herice, nempe ex testimonio hoc non probari, decretum Dei de exercita Assyriorum conterendo, fuisse omnino efficax, et absolutum, nullamque ex parte liberi arbitrii expectasse conditionem, et prævisionem.

Nam contra hoc est. Tum, quod in verbis prioribus satis indicat sacer textus, eventum illum futurum : quia Deus mente illum tractavit, non vero e contra. Et ita inquit : *Juravit Dominus exercituum ; si non ut putavi, ita erit, et quomodo mente*

tractavi, sic eveniet; tum etiam : qnia in hoc testimonio gloriator Deus de efficacitate, et potentia sui decreti, quod hoc ipso, quod ipse sit, qui decrevit, nemo valet id infirmare. Si autem decretum illud esset infallibiliter efficax , quia prævisus est eventus futurus, tunc non esset major gloriatio Deo, quam creaturæ id ipsam decernenti, nec requireretur ad hoc infinitas divinæ potentiæ, et voluntatis, quam nemo potest infirmare ; sed creatura posset similiter gloriari, quod ea decernente talem devastationem , et adhibente media ad illam, prævisoque effectu futuro, nemo posset resistere. Unde verba illa, et modus loquendi Isaiæ majorem energiam habent, quam illam, quæ eis ab Herice conceditur.

11 Idem etiam expressum videtur in illo Psal. 131. *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in calo, et in terra.* Et ad Roman. 9. *Voluntati ejus quis resistit?* Quæ testimonia intelligi, non solum de futuris, quæ a sola divina voluntate pendent, sed etiam de illis, quæ ab utraque voluntate, increata scilicet, et creata dependentiam habent, ostendit eleganter August, in Enchirid. ad Laur. cap. 95. ubi ut probaret, quantam certitudinem , immutabilitatem , ac efficacitatem habeat voluntas Dei erga adultos, quoi vult æternam beatitudinem consequi, quorumque salus, non solum a voluntate Dei, sed etiam a libero eorum consensu pendens est, affert prædicta verba Psalmi : *Omnia quacunque voluit Dominus fecit : et addit : Quod non esset verum, si aliqua voluit facere, et non fecit. Et quod est indignius : ideo non fecit, quia ne fieret, quod volebat omnipotens, voluntas hominis impedivit.* Et post pauca : *Hoc nisi credamus, periclitatur ipsum nostra fidei confessionis initium, qua nos in Deum Patrem omnipotentem credere, confitemur; Nec enim ob aliud veraciter vocatur omnipotens, nisi quia quidquid vult, potest, neque voluntate cujuspiam creaturæ, voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Ubi, ut intuiti constabit, eximiam, et summam efficacitatem tribuit divino decreto, ratione cojus. salva libertate arbitrii creati, possit infallibiliter facere quidquid suæ infinita? voluntati placuerit : atque adeo in hoc decreto efficacissime inferenti quævis futura, poterit, et debebit Deus certo omnia futura contingentia scire.

12 linde hoc ipsum tuetur D. Thom. primo contra Gentes cap. G8. ubi agens in particulari de vulilione creata, dixit in

M? H. /

...
•S
P

*1/.

prima raŭono, Deum cognoscere illam . quatenus cognoscit suam essentiam. El in secun la ralionē, cognoscere eandem por suam essentiam, sicut per cognitionem causæ cognoscuntur eiTectus. El deinde subdit : *Omnia igitur Deus oognMcil, suam essentiam cognoscendo, ad qua sua causalitēs extenditur; extenditur autem ad operationes intellectus, el voluntatis.* Loquitur autem de nctibns creatis voluntati*, uon ut possibilibus; nam de possibilibus in ganerc egerat cap. 66. sed ut existencihus pro aliqua ilnratiune, ut constat e\ toto illo rapito.

Et quæst. 2. ile Veritate ari. 12. aperte docet, Denin scire fatum contingentia in .**» ipso, tanquam in causa illorum : atque a leo in so ipso, ut determinato per decretum, secundum quam rationem esi causa «•urum. Naur in quarto argumento pro sua sententia sic ait : *Ileus cognoscit res, quantis esi causa earum : sed Deus non lanterns est causa necessariorum, sed etiam contingentium : ergo tam necessaria. quam contingentia cognoscit,* Et in sexto argumentnW sic habet : *Scire est causam rei cognoscere : sed Deus scii omnium conlingruHum causas, scit cnim se ipsum, qui est causa Omnium : ergo ipse scit contingentia.* Et in solutione ultimi aperte «locet : cognoscere futura contingentia in se ipso, ul in medio : quia essentia divina, licet non Fit medium pruportionatum > et adæquatum alicui wilura», est tamen melium propurtionatum respectu singulorum. Quare Cum non sit mediam, nec causa, nisi determinata per decretum, consequens esi, ut in ea sic sumpta Attingat pra-dirta futuri.

13 Idem etiam docet art. 9. hujus qnæstionis in solutione ad tertium : ubi inquit : *Scientia Dei est causa rerum adjuncta voluntate : unde non oportet, quod quacunque scii Deus, sint, vel fuerint, vd futura sint; sed solum cn, quar vult esse, vel permittit esse.* In quibus verbis aperte docet futuritionein rerum debere desumi per ordinem a\l voluntatem Dei ordinantem, vel permittentem : et ita semel cognita hac voluntatei cognoscetur in na infallibiliter elfectus futurus. Sicut cognitu causa possibilitatis rerum, scilicet divina omnipotentia, ut continet; verbi gratia, equum, non potest non certo sciri possibilitas ejus leni equi.

Quare, ut magis explicaret, Sanctus Uoc-toh (juumudo divina voluntas sit ratio,'et

causa fnturitioni>, verbi gratia, consensus pii, et non solum conditio concomitans, inquit, quod futura non sciuntur a Deu, quii sunt futura, sed n contra. Narn fuiaritio nun antecedit scientium, sed subsequitur illam (ut etiam docet articulo 8, hujus qu/i-stionis, et primo contra Gentes capite 67. ratione 6.) non qnklem nicunquo, sed ut habet adjunctam voluntatem, ut asserit in eodem articulo dttavo, et ita indû inferi prodicto articulo nono, quod non quæcunque scit Deus, sunt futura, sed quæcunqae vult. I bi, ut vides, divina voluntati tribuit, quod ev se sit causa efficax fmurillionis rei contingentis anto prævisiutiein illius : alioqui non dixisset : ideo futura esse, quia sciuntur a Deo; sed potius oppositum debuisset asserere, nempe, ideo sciri, quia futura sunt : et per consequens semel cognito decreto isto efficaci, efficaciter inferente futuritionein contingentium, non puterit non ibidem cognosci eadem futuriuo.

I leni habet Sanctus Ducter testimonio illo, dubio pnceadenli adducto, nempe in hac prima parte quæst, i 6. ari. 7. ad tertium, inquiens : *Illud, quod nunc est, ex ro futurum fuit, antequam esset, quia ih causa sua erat, ul fieret. I ndo sublata causa, non esset futurum illud fieri. Sola autem prima causa est aterna. Lude ex hoc non sequitur, quod ea. qua: sunt, semper fuerit verum, ea esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ut essent futura : qu;r quidem causa solus Deus est.* Ubi, ut videsj futnrillionem internam rerum solum reducit in Deum, tanquam in causam urticam æternam illius < cumque ipse canset per volumatem (modo tamen nuper insinuato, ei ilisput. 5. dub. 3. explicato) conseqoeni est, ut illam in eandem voluntatem eolem molo reducat : ac subinde cognita prodic-ta voluntate, seu decreto, ut causa illius, non poterit nun prædicta futuritio cog-

U IBH

I l Tandem hoc ipsam docuit Sanctus Doctor infra quæst. 19. arti 8. et quæst. 6. de Veritate art. 3. ad quartum. Nam rjiu« cum sibi opposuisset, quod omnis certifi- K ludo, quæ est cum suppositione alicujus, non c;i certitudo absoluta : sicut non esi < .. 12tn, quod Sol eausabit fructum in planta. nisi rum hac conditione, scilicet quoi vir-us Jenerativa pl&nlæ sit bene disposita ex eu, quoi virius SoIn supponit virtutem plantæ, quasi caUsam secundam : ac proinde pari raliunê ei certitudo prædestinationis

nationi* sitium præenppqeiiionn causa· se-
cunda·. non erit certitudo absoluta, sed
condilionalis tantum. Rtytpondet idem An-
gelicas Doctor : *Causa secundat quam opor-*
lri supponere ad inducendum pr.idestina-
li»nii e/frdum, diam ordini pradesinationis
subjacet. Nun autem est ila in virtutibus
inferioribus respectu uliwjus superioris vir-
Udis agentis. El ideo ordo divinjc pr&-
deslin/dionis, quamvis sil cum suppositione
iduHlalis humana, nihilominus tamen all·,
solutam habet certitudinem, etsi in rjemplo
inducto conharium appareat.

Ubi, ut constat ex diametro, opponitur
l). Thom. adversariis, negantibus abso-
luta, et efficacia decreta Dei, et tantum
admittentibus decretum, innitens scientiæ
cunditionatæ, el expectant³ operationem
causæ secundæ. Et insuper addit esso
absolutam certitudinem in divina præ-
defiinaione ; el hanc oriri ex ordine, et
caus&litate ipsius ; ex eo, quod quidquid
supponitur, seu requiritur ud inducendum
praedestinationis effectum, subjacet ordini
pneJestinationis ; licet quidquid requiritur
ad causalitatem Solis respectu fructuum
in planta, non subiaceat ejus causalitati,
seu non infallibiliter inferatur ex causa-
lilate Solis : atque adeo etiam futura, îjuæ
dependent a causis secundis liberis, qualia
sunl effectus prædestinationis, cognoscentur
a Deo per absolutam certitudinem, ex vi
ejusdemprædestinationis, ut causæ illarum;
el per consequens ex vi decreti efficacis
ibidem involuti, ratione cujus prædeslinatio
babel modo supra insinuato inferre effi-
caciter prælictos effectus : non vero quia
divina scientia expectet qbid faciendum
fit a causis secundis, ut ex hoc videat
effectus futuros secundum Certitudinem
conditionalem antecedentem.

15 Idem etiam docuerunt alii Sancti Pa-
ires, præcipue August, de praedestina-
tione Sanctorum capite 10.J et lib. 26.
contra Faustum cap. 4. Hilar. 9. De Tri-
nitate paulo post principium : ubi ait :
Quod Deus facere decrevit, in sua volun-
late cognovit : sed decrevit facere universa,
qua» liant, quia propositum ejus universa
operatur : ergo quæ futura sunt, in de-
creto suæ voluntatis cosnoscantur ab illo.
E; plores alii ex Sanctis Patribns, quos
refert Alvarez lib. 3. de auxiliis divi-
næ gratiæ disput. 22. a quibus in parti-
culari referendis, neenon et ab aliis locis
Scriptura; , et eorundem Patrum consulto
abstinemus : quia in tract, de Voluntate

Dei art. 8. ex professo de huc iterum
redibit sermo, dum ibi tanquam in pro-
prio loco explicuerimus efficacitatem sum-
mam divina) voluntatis : et quomodo salva
libertate arbitrii creati, cuncta ejus opera
efficaciter prædiffiniat per decretum, quo
vult, vel efficaciter permittit illa.

Et tandem hanc eandem sententiam
luentur Scholastici, ut Ricardus in 1.
dist. 38. art. I. quæst 5. Scotus dist.
39. qunja. unica, et in quodlib. quæst.
11. Hervæus ibidem quæst. unica, ctdist.
46. quæst. 2. Ludovicos Vivas super 5.
librum D. August, de Civitate Dei, Leo-
nardos Coquæos loco infra disput. 10.
num. 128. referendo, Cajetanus, Bannez,
Zuinel, Nazarius, Gonzalez, Machin,Petrus
Corneio in præsentî, Alvarez lib. 2. de
auxiliis divinæ graliæ, disp. 10. et 11.
Ledesina lib. de auxiliis, disput. de scien-
lia futurorum conling. dub. 3. circa so-
lotionem 4. argumenti, .Estius in 1.
sentent, dist. 38. f 7i el alii quamplu-
res.

§IV.

Datio unica, el fundamentalis pro
asserHone.

IG Sed antequam assertionem probe-
mus, oportet eam breviier explicare : non
enim in illa intendimus diffinire, an Deus
cognoscat futura contingentia absoluta in
suo decreto, ut in objecto omnibus modis
primario, et quasi specificante illam scien-
tiam. An vero sola divina essentia, deter-
minata tamen per decretum, sit objectum
primarium, et quasi specificaliveum ejus;
hoc enim ex iis, quæ in hoc eodem tract,
disp. 3. num. 17. diximus, satis liquet;
sed solum, quod hoc ipso f quod in Deo
detur decretum efficax de futuritione, v.
g., Anlichristi, statim divina essentia illud
intellectui Dei repræsenlat. Et ita essentia
divina, el prædicto decreto cognito, seu
cognita essentia divina, determinata tamen
per prædictum decretum i non poterit non
prædictum futurum in ea cognosci.

Rationem autem fundamentalem asser-
tionis sic explicate tetigit D. Thom. locis
citatis et in iraclatu de Voluntate Dei la-
tius eam prosequamur, poleslque ad hanc
formam*reduci. Quoniam voluntas divina
esi universalissima, et efticacissima : érgo
dehot efficaciter pnediffinire , lam quoad
substantiam, quam quoad modum, quid-

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1470
1471
1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1490
1491
1492
1493
1494
1495
1496
1497
1498
1499
1500
1501
1502
1503
1504
1505
1506
1507
1508
1509
1510
1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
18

quid a Deo nd extra faciendum est, aut quidquid a quibusvis causis secundis pos- tea fiet; ita ut hæc omnia infaliibiliter eve- niant , secundum præscriptum ejusdem voluntatis : ergo Deus in hoc decreto præ- finitivo poterit, et debebit cuncta futura contingentia certo scire. Haec secunda con- sequentia ex priori aperte sequitur. Quia non stat cognitio decreti divini, seu (quod in idem quoad præsens redit) essentiæ di- vintej ut determinata. per tale decretum, certo, el infaliibiliter inferentis fuluniiu- nem cujusvis futuri contingentis, et non cognosci certo prædiclam futuritionem.

17 Prima vero consequentia ex ante- cedenti etiam constat. Nam si divina vo- luntas non præfiniret omnia illa, tam quoad substantiam, quam quoad mo- dum, non esset universalissima : siqui- dem non extenderetur ad cuncta futura volibilia per illam, tam quoad substantiam eorum, quam quoad modos, nempe neces- sitatis, aut contingentia), et libertatis eo- rundem : sicut etiam non esset efficacissi- me. si cuncta non ita infaliibiliter evenirent, sicut ipsa decernit, id est, si ipsa decernen- te, quod fiant necessario, id est, medianti- bus causis secundis necessario operantibus, tunc non necessario fierent; et eadem de- cernente, quod libere producerentur, tunc libere infaliibiliter tamen, non evenirent, hoc est, re ipsa, et de facto non ita fie- rent, quamvis possint non ita esse, ex eo, quod hoc modo praeli(finila sunt : quan- doquidem ad hoc, ut aliqua voluntas sit efficacissima, oportet, ut sit efticax, tam circa substantiam, quam circa modum rei fiendæ. Si autem cuncta non evenirent eo modo, quo divina voluntas in sensu expli- cato decrevit, ut evenirent, tunc non ex- tenderetur efficaciter, tam quoad sub- stantiam , quam quoad modum omnium faturorum, ita nl sic evenirent, sicut per illam prædiffinita sunt : ergo, etc.

Antecedens autem probatur. Quoniam Deus est universalissimum, et efficacissi- mum agens, ex eo quod est universalissi- mum ens, habens infinitam efficacitatem adoperandum; ergo cum agat etiam per voluntatem, oportet, ut ejus voluntas sit universalissima in volendo, et efficacissi- ma in causando, vel inferendo quidquid sub ejus volitione cadit, et eo modo, quo sub illa cadit.

Confirmatur, et explicatur primo, ratione desumpta ex eodem Sancto Doctore. Quo- niam Deus certo scit cuncta possibilia in

sua essentia, tanquam in cauft prius cog- nita : ergo etiam certo sciet cuncta fu- tura in eadem essentia, tanquam in causa prius scita : et per consequens in divino decreto efficaci, seu (quod in idem redit) in eadem essentia determinata per tale decretum. Hæc ultima consequentia ex priori aperte sequitur. Quoniam essentia divina non est causa prædictorum futu- rorum, nisi determinata per suum decre- tum efticax. Prima vero consequentia ex antebedenti patet. Quia tota ratio, prop- ter quam cognoscuntur certo possibilia in divina essentia, tanquam in cauM prius cognita, est, quoniam continentur in illa tanquam effectas in sua causa, a qua participant omnem suam entitatem, et intelligibilitatem : et ita solum sunt objecta secundaria respectu divinæ scien- tiæ : quæ proinde ex vi illius, tanquam objecti pnus cogniti, debent attingi. H.t.c autem ratio parem vim habet in creatu- ris futuris, ad hoc, ut in eadem essentia determinata per prædictum decretum, et prius scita, certo cognoscantur, ut in- tuenti constabit. Antecedens autem ex iis, quæ supra art. 5. et 6. et in tract, de Visione Dei an. 8. diximus, salis constat, el al> omnibus fere adversariis admittitur.

Confirmatur, et explicatur secundo ra- tione ejusdem Sancti Doctoris. Quoniam voluntas divina non utcunque est causa rerum, sed causa prima, ac proinde ejus efficacitas independent est a quacunque alia efficacitate voluntatis secundæ, quam- vis eam inferat ; ergo Deus in eadem vo- luntate efficaciter decernente futuritionem cujuscunque futuri, certo sciet illud es- se futuram, sicut a divina voluntate de- cretum est. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem quoad primam partem constat. Quoad secundam vero etiam li- quet. Nam sicut de ratione voluntatis se- cundæ est dependentia in sua volitione. et efficacitate a voluntate prima, ita e contra, de ratione voluntatis primæ erit independentia in sua volitione, et effica- citate a voluntate secunda, licet quoties vult concursum ejusdem voluntatis secun- da?, debeat ratione suæ efficacitatis illum inferre, eu modo, quo illum voluerit.

Con-
tinuatur
primo.

AB
be.

StMionrj *adversariorum* , *cl impugnatio*
rarum.

Ii Hæc autem ratio cum suis conlir-
ultionibus est adeo efficax, ut ex sola
êinnu expensione, facile evasiones, quas
adversarii .adducunt, corruant. In primis
enim aliqui dicunt, hinc non concludi
sufficere cognitionem divini decreti res-
pectu futurorum , dependentium a causa
libera creata : ex eo, quod divina volun-
tas non est causa lotilis, et adæquala
illorum : effectus autem non cognoscitur
certo, el infaliibiliter in sua causa, nisi
illa sit adæquala.

Ad hæc solutio ex dictis in nostra ra-
tione, et confirmationibus, maxime si pau-
lisper expendantur, salis corrui. Tum
quii, licet causa creata concurrat multo-
lies ad productionem futurorum ab illa
dependentium; attamen non ita se habet,
alex D. Thom. supra dicebamus, respectu
voluntatis divinæ, sicut planta respectu
Solis in ordine ad productionem fructus
in illa contenti : quia hæc non subjacet
omnino virtuti Solis, propter limitationem
ejusdem Solis : qui non potest semper
inferre dispositionem requisitam ex parte
planlæ, una cum illo operatura? ad pro-
ductionem fructus. Cæterum divinæ vo-
luntati propter ejus infinitam universa-
litem, et efficacitatem quævis voluntas
secunda omnino subjacet, ita ut in ea,
et cum ea quidquid sibi placuerit, et eo
modo, quo placuerit, possit efficere. Nam
sicut causæ secundæ necessariæ obediunt
ad nutum divinæ voluntati , juxta suum
modum, scilicet modo necessario, ita cau-
sæ liberæ obediunt etinm ei ad nutum ,
juxta modum proprium illarum , scilicet
modo libero ; alioqui voluntas divina non
esset prima, nec infinite efficax in volen-
do, ut ex dictis constat.

Tum etiam ; quia licet voluntas creata
concurrat simul cum increata ad produc-
tionem plurium futurorum contingentium,
scilicet actuum liberorum procedentium
ab ipsa ; non tamen propterea divina vo-
luntas non producit illum actum totum,
et totaliter, id est, ita ut sit in eo aliqua
fonnalitas , vel formalitatis modus , qui
non quoad omnia, quæ dicit, a divina
voluntate , modo sibi proprio, non attin-
niur; alioqui esset aliquod ens creatum,
vel formalites, aut modus ejus, quæ divi-

nam subterfugeret causalitatein ; atque adeo
esset, ot non esset ens per participatio-
nem, ut intuonti patebit. Constat autem,
quod hic modus causandi est satis ad
hoc, ut decreto prædictæ voluntatis cogni-
to, cognoscatur certo in eo quivis effectus
futurus; siquidem s?cundum omne id,
quod habet, procedit ab illa. Sed circa hæc
videantur ea, quaj nostri Complut, in lib.
Physicor. disp. 15. num. 59. asserunt.

20 Deinde occurrunt alii, non sequi
ex ratione facta. Deum certo cognoscere
in suo decreto futura contingentia, quam-
vis eorum futuritio sequatur ex divino
decreto. Nam primus actus liber hominis
sequitur ex judicio naturali, .non vero
libero, seu imperato a voluntate, ita ut
tale judicium determinet illam ad præ-
dictum .actum : et tamen Angelus cog-
noscens hoc judicium naturale, non
propterea cognoscit actum liberum, inde
causatum ; alioqui actus liberi humani pa-
terent Angelo, cujus oppositum in materia
de Angelis communiter dicunt Theologi ;
ergo ex hoc, quod Deus cognoscat suum
decretum, et hoc sit causa futuritionis
rerum contingentium» non propterea se-
quitur cognosciturum talia futura, inde
subsequuta.

21 Nam contra hoc est, quod, ut docet
D. Thom. prima secundæ quæst. 9. art. 4.
et 6. ad tertium, et Cajetan. ibidem, pri-
ma volitio, quam habet homo , est boni
universalis, et ex motione divina, ac
proinde est necessaria : ex hac autem
volitione determinat se voluntas , modo
alibi, Deo dante, explicando, ad objecta
particularia hæc, vel illa volenda, et ideo
consequenter potest movere intellectum
ad habendum efficax imperium, quo de-
terminet eandem voluntatem ad hoc, ut
eliciat aclum circa aliquod objectum par-
ticulare : el hoc imperium , ac judicium
est, quod movet voluntatem ad exercitium
actus liberi respeclu particularis objecti.

Quare, quia tale imperium participat
libertatem, ideo non cognoscitur ab Ange-
lo : ot consequenter neque actus, ad quem
determinat. Si autem prædictum imperium
ab Angelo cognosceretur, tunc quia non
utcunque determinat, sed ita ut infaliibi-
liter ex eo sequatur actus liber imperatus,
tunc talis actus absque dubio ab Angelo
attingeretur, ac subinde cum ex libero
Dei decreto efficaci, infaliibilitersequantur
quævis futura contingentia a Deo privdif-
finitâ. oportet, ut prædicto decreto cognito,

Alia
solabo.

Ererti-
tnr.

•H
§ § §

i

r-

ii-
r . i'c

cognoscatur calem certitudine futura inde subsequuta. Sed circa hæc videantur ei, quo? in tract, de Praedestinatione disp. a nutn. 76. usque ad 81. dicemus.

Occurrit
S(nre2,

22 Praeterea. respondet Suarez, et alii, mm quod Deus non potest præünire futura contingentia, pendentia a libertate creata, per decretum efficax, et infallibiliter inferrens illa, nisi prius per scientiam conditionatam provideat, quid producti voluntas in tali occasione, vel cum talibus ciscumslantiis valitura sit ; ne si aliter prædiffiniat, tollatur libertas ejusdem voluntatis. Tum etiam, quod ad salvandam iu voluntate divina rationem primæ causæ, el dependentiam cujoscanqne futuri ab ipsa, non est necesse, quod sit prima causa futuritionis. ratione decreti efficacis, quoi in ejus sententia, subsequitur scientiam mediam ; sed ratione alterius voluntatis inefficacis, antecedentis illam. Nam ad talem scientiam , qua Deus scit, Petrum consensurum ex hypothesi, quod ponatur in hac, vel illa occasione, et cum his, vel illis circumstantiis, præsuppomtur in Deo voluntas, qua vuit dare ei concursam ad quidquid ipse voluerit facere; non tamen determinando, quod talis concursus sit ad istum, aut illum actum determinate, nec respecta hujus, aut illius determinati objecti ; sed vel proscindendo ab illis, vel respectu hujus determinati actus, et objecti , sub conditione, si voluntas creata voluerit : et respecta alterius actus, et objecti, si eadem voluntas similiter voluerit : et ista voluntas Dei conditional·!, procedens consensum illum creatum, est prima radix, et prima causa futuritionis talis consensus ; el lit absoluta, ac efflicax, posita conditione, nempe quod Petrus, v. gr., velit operari, et consentire.

impug-
^η,Γ

23 Cæterum licet hæc solutio pluribus sit impugnanda in tract, de Voluntate Dei art. 8. ubi ostendemus , efficacem pnediffinilionntu Dei ante omnem scientiam mediam, qua produit actus liberos voluntati» craatæ, non solum non tollere, verum etiam ponere libertatem in ipsis. Et similiter quamvis producta solutio ex dictis in procedentibus dubiis maneat itupu; nata, in quibus probavimus, ante decretum efflicaxdivinæ voluntatis non posse cognosci per aliquam scientiam certo , ot infallibiliter aliquod futurup absolutum ; nam rationes ibidem faetn*, æque probant de futuro conditionals, ut intuenti constabit, et ex dicendis in sequentibus disputa-

tionibus patebit : et tandem licet impossibilitas Jiujus scientiæ médite peculiariter sit obtendenda dieput. 10. et 11. necnon 12. hujus tract, nihilominus producta solutio ex sola majori quatiamexpensione rationis facUe. e; continuationum ejus, facile corrui.

Nam in primis id, quod primo in ea continetur, scilicet non posse Deum, salva libertate arbitrii creati : amo provisioned per scientiam mediam futuri consensus, praxiifhnire efficaciter illum, salis cunviucitur falsitatis ex efficacitate , universalitate, et primitate, quam in divina volunuu esse diximus. Nam ad hæc spectat, ut tam substantia actus, quam modus ejus, edicet libertas, in quoeunque statu, sive absoluto, sive coudilionato proveniat ex efficacitate divinæ voluntatis, ita ut iJeu liat actas lain quoad substantiam, quam quoad modum, quia Deus vult illum sic fieri, non tamen e contra ; alioqui talis voluuu» nec esset prima, ul constat, nec universalissima in causando, nec tandem summe efficax : siquidem aliqua efficacia voluntatis crearo sub aliquo statu, non oritur ex efficacitate illius. At si prius deberet provideri efficax consensus voluntatis, si voluntas collocaretur in hac, vel illa occasione, quam quod divina voluntas efficaciter profiniret pro lictum actum quoad substantiam, et modum ejus, tunc huic causalis esset vera : /<fro heus vult, cl decernit Pc·Irum legere, quia ipse vult, aut rolilurui at legere ; quandoquidem scientia conditional·!, qua id videtur, præsupponit suum objectum, scilicet productam volitionem ; non vero causai illud. Et similiter hæc causalis esset falsa : Ideo Petrus vult, aut voliluriu a l legere. quia lhus culi, et decernit, eum legere. Et ita voluntas creata esset prima causa, e{ prima radix futuritionis sui actus, et Deus esset riusa secunda illius : ac proinde ne: esset causa universalissima, et efficacissima illius : siquidem prima inchoatio talis futuritionis non a Dei voluntate, sed ab humana proveniret.

21 Nec id, quod eadem solutio secundo lucu adducit de voluntate illa inefficaci, el conditiionali, antecedente scientiam medium) ei favet, ad hoc, ul universalitatem, primitateniÿ et multo minus eP ficuciuitein divinæ voluntatis salvet, Nam ex hoc, quod Deus habeat voluntatem illam inefficacem, et condilionalem respecta actus liberi voluntatis crealæ. non sequitur productum actum, inspecte et in individuo

E·αώ·
hr
ptf·
ira

ifrlhiduo conaidcraiQin, essu futurum, quia iMas illum ea voluntate Inefficaci, oc urJitiunali vult ; orgo ratione p̄æJiclæ ttlintaife nequit salvari, Deum esse pri-wm» et universalissimam causam totius hiariliunis, Udis actus, et cujuscunquo ikerins, et mullo minus habere summam iiSricitatcni. Consequentia videtur perspi coa ex dictis.

Antecedens autem suadetur. Quia sub ch voluntate Dei non cadit iste actus JePnninate, et in individuo potins, quam enodius, aut ejus omissio : quandoquidem dunlas illa solum extenditur ad dandum milium, et concursum libertati creatæ, ad hoc, ot libere velit, aut non velit; vel ut vriithoc, aut illud prout ipsa sua so liber-ate determinaverit, ita ut quantum eat ex ,ul3 ipsius divina- voluntatis pro illo •no, in quo talis voluntas ponitur, non tabeat potius hic actus rationem futuri, unn quivis alius : quia hoc relinquitur, jitla hunc modum dicendi, innatas li-teral! voluntatis creatae; ergo falsum erit, ḡjod idcirco voluntas creata habet, aut tabitora est ex hypothesi istum numero tttom hic, et nunc, quia Deus id vult mantate illa antecedente, et conditional ii et per consequens nec salvatur, quod te> ille actus in individuo fiat, quia Deus vult illum fieri, nec quod divina tantas sit prima, universalissima, et effi-atissima in causando.

^ Î5 Confirmatur, et explicatur. Quia ad «minum ex illa voluntate potest sequi, lteam esse primam causam respectu ac-iis liberi voluntatis creatæ in communi, m vage accepti ; non tamen in particula-ri, ac in specie, et in individuo considé-ré; siquidem per illam voluntatem Deus wn vult, adhuc inefficaciter, hunc actum . particulari potius, quam alium ; sed so-lwo, quo i voluntas eliciat hunc actum, vel ejus oppositum, aut omissionem illius, adi alium, qui eidem placuerit : quod au-teni eliciat hunc potius, quam illum, ejus irbitriu relinquitur : ergo nec salvatur pri-milfr digna universalissima» causæ, qualis est divina voluntas. Nam hæc debet ex-tendi per modum primæ causæ ad cuncta fatura secundum speciem, et individuum, iu in ideo sint futura, quia Deus illa nil. Sed de hac solutione iterum, ut nu-per innuebamus, redibit sermo in hoc eu»lem tract. ubi amplius impugnabitur.

26 Tandem Junior quidam solutionem iliim rationi nostra? principali adducit.

scilicet ex ea ad summum probari, Deum certo cognoscere cuncta futura contingen-tia absoluta in decreto suæ voluntatis, non quidem quoad *quid aI* eorum, sed tantam quoad *an aI*. Nam ex habitudine unius ad aliud, qualis est in divino decreto res-pectu futurorum, ad summurn colligitur cognitio illius, ad quod terminatur præ-dicta habitudo ; non quidem perfecta in *essf*. cognitionis, et quidditativa, sed tan-tum quoad *an aIt* ut ex cognitione po-tentia» visivæ, dicentis habitudinem ad vi-sibile, non sequitur cognitio quidditativa ejusdem visibilis, sed tantum quoad *an aI*.

Verum hæc solutio ex facta ratione Pnectii- evanescii. Quia futura contingentia non cognoscuntur in decreto, seu quod idem quoad præsens est ; in divina essentia, ut determinata per illud, ratione habitu-dinis, quam prædictum decretum ad illa dicat : sed ratione connexionis causæ cum suo effectu, quatenus tota entilas illorum faturorum, ut talium, continetur tanquam in causa in divina essentia, ut determi-nata per suum decretum : constat autem quod cognitio alicujus in alio, ut in sua causa omnino continente illud, potest esse quidditativa, quippe quæ est cognitio a priori, et per aliquid ejus, siquidem est per causam, quæ censetur esse aliquid effectus. Et propterea cognitio eorundem futurorum, ul possibilium, et habita in divina essentia, et omnipotentia, tanquam in causa illorum secundum istam rationem, est cognitio quoad *quid est* illorum, et non solum quoad *an est*.

Ex quo etiam patet, exemplum de visu, et re visibili, quamvis demus ex cognitione visus non sequi quidditativum cognitionem visibilis, non esse ad rem : siquidem vi-sus non est causa visibilis. Si autem esset causa illius, tunc penetrato, et quiddita-tive cognito visu, posset ex vi illius cog-nitionis quidditative cognosci visibile.

^17 *obviam unico fundamento prima: Mdentix.*

27 Ad fundamentum prima- sententiu» concedendum est antecedens, et neganda consequentia. Et ad probationem dicendum est. quod licet divinum decretum fundet relationem rationis ad res futuras, ut al effectum. el objectum ; nihilominus talis

If T

B^{It u}

A ~ »

4 ' tu

- »■

tf/II

il:

iLt

■L: '

i*Γ-i

L

DE SCIENTIA DEI.

relatio non pertinet intrinsece ad illud neque ipsum in ratione talis complet ; sed satis est, quod volitio necessaria Dei connotet ratione suæ eminentiæ hoc ob-
jectum, et effectum potius, quam istum, et inferat illum, ut ponendum pro tem-
pore futuro ad hoc, ut sit volitio libera futuiitionis, ipsius, ut in tract, de Vo-
lunt. Dei disput. 7. a num. 58. usque ad num. 72. fuse explicatur. Unde sicut ad hoc, ut sit in Deo decretum liberum, et efficax futuritionis rerum, non est ne-
cesse, ut tale decretum addat aliquid in-
trinsecum, additione etiam virtuaii supra actum necessarium divinæ voliuonis, sed satis est prædicto connotatio ; ita ad hoc, ul idem decretum sit ratio cognoscendi futura contingentia, non est necesso, ut addat aliquid intrinsecum, virtualiter dis-
tinctum a volitione necessaria ; sed suf-
ficient, quod connotet, modo dicto, hoc objectum potius, quam istud. Videantur tamen ea, quæ in tract, de Visione Dei disp. 7. dub. 3. diximus, et in tract, de Voluntate Dei loco citato dicemus.

Adde, quod, ut ibidem explicatur, satis probabile est, actum liberum* Dei, ut talem, addere aliquid intrinsecum, et vir-
tuaiiter distinctum supra volitiunem ne-
cessariam. Quomodo autem cum hoc co-
hæreat, actum liberum Dei, quo decrevit productionem mundi, potuisse non esse in illo, et nihilominus non idcirco potuisse abesse a Deo aliquid intrinsecum, et rea-
le, in eadem disp. et tract, de Voluntate Dei a num. 72. usque ad num. 90. a nobis explicatur.

28 Ex quo ad confirmationem satis const-
tat. Quoniam licet daremus ad cognitio-
nem relationis debere præcedere cogni-
tionem fundamenti, et termini (de quo alibi) nihilominus nihil contra nos, quoad præsens sequitur: quandoquidem, ut mo-
do dicebamus, ad conceptum, et comple-
mentum intrinsecum actus liberi, nequa-
quam pertinet illa relatio rationis forma-
liter sumpta, et licet objectum futurum sit connotalum indispensable decreti, quo Deus vult illud esse futurum , non tamen est connolatum antecedens, sed potius con-
sequens, et illatum ex vi ejusdem actus liberi, ita ut non a priori, sed tantum a posteriori collegatur, quod non fuisset in Deo talis actus, ei non fuisset tale objec-
tum. seu si non fuisset talis res, ut fu-
tura : et ita non præcedit cognitio futuri ad cognitionem decreti ; sed potius e con-

tra. Sicut licet creaturæ possibles nnt connolatum indispensable divinæ potentiæ, sunt tamen connolatum subsequent, <†, illatum t non tamen antecedens. Et prop,
terea ex impossibilitate omnium creatu-
rarum colligeretur non a priori, sed a pus-
teriori impossibilitas, et implicatio divina-
potentiæ, et cognitio possibilium non pro-
cedit, sed subsequitur subsequutiono aliti
explicata, ad cognitionem omnipotentia?
Sed hæc late in tract, citato de Votai*
tate Dei disp. 7. a num. 51. usque il
num. 58. explicantur. I

§ VII.

*Occurrihtr primo argumeido, H ejus con-
firmntionibus in favorem secund? Wt-
tctniia quoad secundam ejus pariem ad-
ductis.*

29 Ad fundamentum secundæ sententia;
pro prima ejus parte non oportet responsam
præbere : quia potius est pro nobis, quam
contra nos.

Ad primum vero pro secunda ejusdem
sententia* parte ex variis D. Thomæ testi-
moniis conllatum, satis constat ex dictis,
quomodo Sanctus Doctor admittat decretum
prædiffinitivum, et efficaciter inferens futu-
ritionem contingentium absolutorum res-
pectu nostri ; ac proinde quomodo in illo
possint certo cognosci. Unde licet dum agit
de cognitione certa eorum, recurrat ad præ-
sentiam eorundem in æternitale, negandum
tamen est, non recurrere ibidem vel expres-
se, ut in locis a nobis citatis, vel virtualiter,
et implicite ad prædictum decretum ; nam
futura ista non fiunt præsentia inætemita-
te, nisi mediante decreto. Et ita licet ai as-
signandam certitudinem divinæ scientia»non
recurrat ad causas proximas pnediclorum
futurorum, ut non intelliguntur detenninatv
per decretum (de qua sola determinatione
in præsentia loquimur, non curantes an ex
hoc decreto resultet in causis secundis ali-
qua alia determinatio, procédons causalita-
tem earum , vel non : quia præcepto Sanc-
tissimi Domini nostri Pauli V. cautum est,
ne id, quoad auxilia, et prædeterminationes
divinæ gratiæ, explicando qualis sil eorum
efficacia , Typis mandetur) bene tamen ad
ipsum decretum, hocipso, quod dicat, quod
cognoscit illa, secundum quod sunt praten-
tia, non quidem in propria mensura adæ-
quata eorum, sed in mensura æternilatis.

30 Unde omnia testimonia in hoc ar-
gumento

Ad
ronflrnu-
liWém.

amento adducta nihil nobis obsunt, sed
prosunt. Quiu decretum Dei est ta-
te conditionis, ut sine oo nequanl futura
ùttluta habere ewe præsens in ælernitate
jJequa pnesentitt luquiturin eis D. Thom.
ii influenii constabit et hoc ipso, quod
M ponatur stntim ponitur pnesentia rei,
tp» dicitur futura in æternitalo. et omnia
sece&aria ad illam. Et propterea de divina
acentia quatenus determinata per suum
decretum est causa futuritionis rerum, non
pjiesi verilicari id, quod in solutione illa
>46. ultimo loco adducta Angelicus Doc-
tor docet, nimirum : *Quod si vidisset Deus
insani, et non vidisset immediate effectum*
[*nunquam potuisset illum certo sci-*
r:quia licet aliæ causæ possint videri non
tuo simul immediate effectu in suo *esse*;
Mtauion divinum decretum, ut est causa
faturorum absolutorum potest videri, quin
simul immediate videatur effectus in suo
seu existons actu in mensura æter-
liutis.

à- Addendum tamen, quod licet daremus
D. Thomam, dum agit in particulari
:. da cognitione futurorum, contingentium
isolatorum, non recurrisse expresse ad
decretum efficax divinæ voluntatis, adhuc
limen nihil inde contra nos. Nam idem
Angelicus Doctor artic. 5. hujus quæst.
ejit universaliter de medio in quo Deus
cognoscit omnes creaturas : et ibi docet
xidere illas in sua essentia, ut in causa
diarum atque adeo cognoscere futura con-
tingentia in eadem essentia, ut determi-
nata per decretum, secundum quam ra-
tionem est causa eorum. Et ita non erat
necessarium (quamvis id prostiterit, ut ex
dictis constat) ut agens in particulari de
cognitione futurorum contingentium, ex-
primeret medium, in quo ab eo cognos-
cuntur : sicut nec id erat necessarium,
dam in particulari de cognitione aliorum

3l Ex quo ad primam confirmationem
respondetur, D. Thom. loqui de futuris
® contingentibus absolutis : et de bis docet
Don cognosci, ut futura, id est, ut sibi
fatura : sed ut futura nobis, et ut præ-
rentia sibi. Ex hoc autem non sequitur,
non posse ab eo certo cognosci in de-
creto efficaci suæ voluntatis : siquidem,
ut modo dicebamus, decretum hoc est talis
conditionis ut eo ipso, quod detur, extra-
hantur, modo supra insinuato, prædicta fu-
tura extra statum possibilitatis, et fiant
futura nobis, et actu praesentia respectu

Dei, et æternitatis ejus. Et ita cognosci in
illo, est cognosci in ipso, ut habent simul,
esse futura nobis, et præsentia æternita-
li ; non vero cognosci præcise, ut futura,
Nam cognosci præcise, ut futura contin-
gentia, et cognosci certo, repugnat.

Ex quo etiam (it. quod si semel verum
est, ex divino decreto resultare ad extra
physicam quandam promotionem, et pra-
determinationem, per quam causæ secun-
da* etiam libene applicantur a Deo ad actus
liberos, sive naturales, sive supernaturales
(de quo in præsentī, ut jam innuimus, non
disputamus), tunc in hac promotione, seu
in voluntate creata, ut per illam promota,
et a-ternitali prosente, poterit certo, et
infallibiliter sciri, juxta mentem D. Tho-
mæ faturum contingens Uberum. Quia non
providetur, ut faturum præcise ex vi talis
causæ, sed faturum quoad nos, et simul ut
præsens iu ælernitate : quia non stat, nec
stare potest in sensu composito prædicta
promotio, cum carentia præsentialitatis ac-
tus, ad quem datur.

32 Ad secundam confirmationem res-
pondetur , per prophetiam comminationis
revelari futura, ut habent esse in suis cau-
sis proximis determinatis, determinatione
fallibili, necnon et in voluntate divina, se-
cundum exigentiam talium causarum ; non
tamen revelantur impedimenta, quæ pos-
sunt impedire causas proximas, et prove-
niunt ex voluntate Dei, ut considerat ratio-
nes superiores : ut constat in revelatione,
qua Isaiæ revelavit mortem Ezechiaë atten-
dendo ad naturalem ejus dispositionem, et
ad id, quod exigebat voluntas divina, juxta
exigentiam talis dispositionis, necnon et
juxta exigentiam suæ justitiæ, qua volebat
morte punire Ezechiani : eo quod non red-
didit gratias Deo pro victoria de bello ob-
tenta, et quia non duxerat uxorem, ut se-
ries David per Salomonem continuaretur,
usque ad Nativitatem Christi. At vero hæc
determinabo, et voluntas signi, quam ha-
huit Deus respectu hujus mortis, impedita
fuit ab eadem voluntate, ut respiciebat cau-
sas superiores, scilicet ut impleret Deus
promissionem, quam fecerat domui David,
ut ex progenie Salomonis nasceretur Chris-
tus : et quia Tsaïæ non fuit revelata hæc
causa impediens priores illas, ideo non cog-
novit mortem Ezechiaë in omnibus suis
causis determinatis : et sic nihil mirum,
quod talis prophetia non fuerit certo im-
pleta. Secus tamen esset, si Isaias prodi-
cens illud futurum, cognovisset ipsum in

Corolto-
riuoi.

Ad se-
runtbni
confirma-
tionem.

1

t»

».

».

« .■

†.

f/

β

N

i

cflicact decreto divinæ voluntatis : quo, at-
tentis omnibus, absolute et efficaciter de-
crevit, quod Ezechias ex ilia infirmitate
convalesceret. Nam tunc salutem ejus pos-
set certo præâicere, et certo impleretur il-
la pnedicũo per salutem, quam de facto ac-
quisivit.

§ vin.

/tetyO/ub/ur ca'hrâ oγ«/ιιηι*ή /μ ijusctcm
senlrntir.

A4 33 Ad secundum principale, concessu
4πμ antecedenti, necanda eat consequentia Et
jmtki- ad probationem respondetur, esse disparem
p3,e' rationem. Quoniam voluntas creata secun-
dum so, et præcise sumpta, ita est libera,
ut non sit libero modo determinata infalli-
biliter a! unam partem, sal est indifferens
ad utramlibet sine prædicta determinatio-
ne, At voluntas, et essentia divina deter-
minata per suum decretum habet determi-
nationem liberam, et infallibilem ad unam
partem, et ita in ea sic determinata pos-
sunt certo sciri futura contingentia, qnæ
per illam pnediftiniuntnr.

Quomodo autem cum hac infallibili
præjiftinitione stet libertas arbitrii creati,
latius in tract- de Voluntate Dei art. 8.
explicabitur : et ex dictis in hoc dubio
num. 17. et 19. constat : siquidem forma
iat sic dicamus! decreti hæc est : *Piat
fictus liber, verbi gratia conversio D Peli i
libero modo, id est, Ha ul licet re ipsa
nunquam vcrificetur, quod non fielt possit
tamen non fieri, el id cerificari.* Et i:n
ex qua parte efficaciter decernitur, quod
fiat, fiet utique : et ex qua parte stabi-
litur. quod possit non fieri, fiet libero mo-
do.

Ad S4 Ad confirmationem patebit etiam
Tonem3 ox dicendis in tract, de Voluntate Dei
disp. 10. num. 78. et deinceps, et constat
ex dictis dub. *2. pnedicentis^isp. nec-
non et ex iis, quæ modo dicebamus,
quomodo inter decretum, et futurum per
illud praelinitum, sit connexio infallibilis,
licet non necessaria necessitate simpli-
citer tollente libertatem : ex eo, quo i
non tollitur, sed potius decernitur, quoi
ita fiat pnedictus actus † ut possit nun
fieri.

Animari- Diximus : *Licet non necessaria. neces-
si(alc simpliciter tollente libertatem* : quia
revera illa connexio est omnino neces-
saria , quatenus efficax Dei decretum ,

ratione sua» efHcaciæ infinite^ 'udirpen-
sabiliter petit subfcquutionem rei Wf
illud decreuo : attamen quia iJ, <jnot
petit, est tutum huc conjunctum, nemp
quod fiat actus voluntatis creata», oi qoail
fiat libero modo , seu quod ita fiat, m
possit non fieri. propterea non foditur
libertas, sed potius inde sequitur, este
omnino necessarium, actum illum litr-
rum fieri libero modo. Nam sicut id,
quod est faliibile, nequit esso inialliUM;
bene Limon potest esse infallibile, ilitri
fore fallihile, ita liberum, ut tale, mqnii
esse necessarium : attamen necessarium
rst, ul id, quod est intrinsece liberam,
liat libero modo, et habeat rationem ii-
beri.

Ad ultimum neganda est sequela. Et
ad probationem, quod beet Deus non velit
peccata formaliter sumpta ; vult tamen illa
permittere : et insuper habet decretum ef-
ficax circa substandam actus alias pee-
anninosi : el in istis decretis potest illa
certo scire. Sed de hoc videantur ea.
qua* in tract, de Volunt. Dei disp. IU.
dub. 5. dicemus.

DUBIUM II.

*Pirum justa Scripturam, el Patres, prx~
ripue v<ro b. Thomam, futura contio
gm n absoluta sint ab xterno r&sliler.
et physice praesentia beo in mensuri
rternitatis. cl ratione hujus pmenlie
rrrto ah illo cognoscantur ?*

35 Consulto in titulo non inquitur
ibsolate de prcvsentia ætema futurorum
respectu ætemitatis, sed juxta mentem
Scriptura», et Patrum, maxime vero An-
gelici Ductoris. Quia plures valde con-
tendunt, præsentiam hanc non esse do
mente Scripluræ. et Patrum, et peculia-
riter D. Thoma-. Unde quia hinc præeipoi
probatio hujus præ.-entia, ac proinde
rationis, propter quam certo cognoscuntur
a divino intellectu , pendet ; idcirco pr@-
sens dubium sigillatim, et majoris clantati*
gratia ad hoc explicandum excitamus.

Sicut etiam data opera in eodem blalo
addita est illa particula : *Rtwliler. el phy-
sice prientia beo.* Nam duplex est pn«-
sontia. : alia objectiva , alia vero realis,
et physica. Ad priorem tmturn n^uiritar.
quo† res. quæ sic præseBS dicitur, cog-
noscatur : quia proprium virtutis coguo?-
centis est trahere res a«l se. Ad posteriorem
vero

tero desideratur, ut res secundum suam n»nm essentiam, ct existentiam ail vere jrææas in aliqua vera durationo ; ita ul ti per impossibile nulla ossot possibilis cosniio , ratione cujus esset objective preens virtuti cognoscitivæ, nihilominus nivtTA esset secundum suam essentiam, et oxistenüam præsens in prædicta ducatione.

Titulus ergo non do sola illa priori pr.e-srnlia objectiva intelligendus est. Quia, at ex dictis constat, Deus certo cognoscit fatura contingentia absoluta, et ita non possunt non esso illi objective præsentia ; sei de præsentia posteriori, ita at ox hac colligatur illa prior : ex co, qaod realis, el physica præsentia, quam ah æterno habent futura in æternitatp, iit saltim , ut se tonet ex parte Dai, lliquo modo ratio cognoscendi prædicta futura. Et licet alii aliis verbis dubium hoc, quoad primam ejus partem excitent, nimirum an futura contingentia sint vere, et realiter futura respectu roternitatis, an rero semper sint præsentia illi realiter sumplæ, nihilominus uterque inquirendi modus in idem coincidit, ut intuonii onslabit.

Opinio negans

3fi Partem negantem, quoad omnia, qn.v in titulo continentur, sequuntur Suarez lib. I.de scientia futurorum absolutorum cap. 7. Vazquez in præsentî, disp. 64. Arrnbal disput 41. cap. 4. et alii plures, dub. sequenti referendi. Sententia hæc yvxyvi primam ejus partem, nimirum præjictam præsentiam futurorum in ælernilate non colligi ex Scriptura : imo oppositam juxta illam dicendum esse.

Probatur primo. Nam Genes. I. dicitur. *In principio* (id est, in tempore) *crea-cit Deus* <rhnn. *et terram*. Et Psalm. 89. *Prius quam montes fierent. aut formaretur terra, rt orbis : a suculo, 4 usque in .nr-culum tu es Deus*. Ex quibus locis sequens deducitur argumentum. Nam, ut vides, et res dicuntur in tempore per creationem ineæpisse, et Deum illas duratione pne-Cfclere ; sed hæc veriticari non possent, ii ah æterno res physice essent présentes m ætemitate : ergo solum objective, non vero physic® sunt illi présentes. Minor quoad priorem partem probatur. Quia res, l

quæ incipit osso per creationem, non supponitur cum aliquo esse ante illam ; sed αx nihilo tit ; sed si ah æterno physice coexisterei internitaü, supponeretur ante creationem in tempore cum aliquo esse: qrgo non potest veriticari, quod talis res inceperit in tempore hahere tsse per creationem.

Quoad secundam vero partem patet etiam minor. Quia quando duo simul physico coexistant, neutrum præcedit alterum <luratione : ergo co ipso, quod creatur.? es-sent ab æterno physice présentes ætor-nitati , et consequenter ipsi Deo , non posset veriticari, quod docet Scriptura Deum scilicet illas duration? præcedere.

37 Secundo pro altera, nempe pro se-cunda ejusdem senlentita parte , scilicet prædiciam præsentiam futurorum non esse admittendam juxta mentem Patrum, sic arguitur. Nam dum Patres, et Concilia proferunt, soium Deum fuisse ab æterno, et cunctas creaturas incepisse in tempore, absolute loquuntur; ergo sentiunt, res futuras non esse ab æterno présentes Deo in æternflate : alioqui non debuissent absolute negare præsentiam rerum futurarum ah æterno, sed cum addito, nimirum in mensura nostri temporis.

Confirmatur primo ex Concilio Nicæno in symbolo fidei, et ex Alhanasio oratione 2. contra Arianos : ubi quando damnant tanquam impiam illam vocem Arii de Fi-lio Dei intonantem : *Erat quando non erat*, volunt denotare aliquam mensuram dura-tions. in qua semper Filius Dei fuerit, non autem creatur® : ergo cum hujusmodi men-sura non sit alia nisi æternitas, conse-quens est, ut juxta mentem Concilii, et Athanasii, creatura* futuro· non fuerint pré-sentes Deo in mensura æternitatis.

Confirmatur secundo ex duplici testimo-nio August, quod adducit Arrubal. Primum quidem in lib. 12. de Civit. Dei eip. 28. his verbis : Si *potentiam suam Deus a rebus substrahat, ita non erunt sicut antequam fierent, non fuerunt : ante dico xternitate, non tempore*. Secundum vero in serm. 11. de verbis Apostoli : ubi sic inquit : *Habet Deus electos apud semelipsum, non in eorum natura, sed in sua praescientia*. Si autem electi antequam essent in sua propria du-rntione, fuissent realiter, et physice pne-sentes in æternîtale, tunc habere, illos apud so non solum in sua præscientia, sed etiam in eorum natura.

Confirmatur tertio ex Isid. lib. de sum.

<a.

t

C*a-hroiJtnr.

.,lf

Bi

Alia cotifirmj·lio August ArrntaU

'tale·non

Ct,ufir-
inilm.
£>idür.

bono cap. K. his verbis : *Si tempora semper
essent Deo præsentia, non essent tempora,
sed xternitas, quia non mutarentur, sed sta-*

38 Tertio pro tertia ejusdem sententim
parte, nempe juxta Angelicum Docio-
rem non esse admittendam prædictam præs-
entiam realem , et physicam futurorum in
æterniiale, quæ sil ab æterno, sed tantum
præsentiā objectivā, sic arguitur. Nam
Sanctus Doctor postquam in hoc art. dixit,
quod omnia, qua* sunt in tempore, sunt
Deo ab æterno præsentia, statim ut expli-
caret, quatenus esset hæc præsentiā, addi-
dit, quod sunt ab æterno præsentiā illi. *Non
solum ca ratione, qua habet rationes rerum
apud se présentes, id quidam dicunt: sed
quia ejus intuitus fertur ab xterno super
omnia, prout sunt in sua prxsentialilate.*
Ubi, ul vides, eatenus docet Angelicus
Doctor futura esse Deo præsentiā ab æter-
no, quia ejus intuitus fertur ab æterno su-
per illa, seu (quod in idem redii) quia ab
æterno cognoscii illa. Constat autem per
hoc solum concedi præsentiā objectivā
ratione cognitionis; non vero physicā,
et realem, quæ ab æterno sit in æternilate.

Confirmatur primo. Nam idem Angeli-
cus Ductor infra quæst. 16. art. 7. ait,
quod veritas non invenitur ah æterno, nisi
solum in intellectu divino. *Quia solus in-
tellectus divinus est artemus, el in ipso so-
lum veritas aeternitatem habet.* Si autem fu-
tura essent ab æterno realiter præsentiā
Deo in æternitate, tunc sicut ab æterno
essent extra intellectum divinum præsentiā
Deo in æternilate, ita haberent extra illum
veritatem æternā. Et quæst. 20. art. 2.
ad 2. inquit : *Creaturæ ab æterno non fue-
runt in Deo, amavit tamen eas ab sterno,
quia cognovit eas ab xlerno.* In quibus ver-
bis aperte docet, quod solum ratione præ-
sentia objectivæ, non vero præsentiæ phy-
sical fuerunt Deo ab æterno présentes.

Et similiter 1.2. quæst. 9 i. art. 1. ad 1.
loquens de lege æterna, el explicans quo-
modo fuerit ab æterno, cum tunc nemini
fuerit imposita, sic inquit : *Dicendum.*
quod ca. quæ in se ipsis non sunt, apud
Deum exstant, in quantum sunt ab ipso
cognita, el praeordinata, secundum illud
Homan. 4. qui vocat ea , qux non sunt,
tanquam ea. qux sunt. Ubi aperte videtur
sentire, res solum Deo esse præsentes,
quatenus ab ipso cognoscuntur, et per
consequens in esse objectivo, non vero
physice, et realiter.

39 Confirmatur secundo. Nam si prop-
ter aliquam rationem futura contingentia
essent ab æterno, juxta mentem D. Them.
præsentiā Deo in mensura æternilalis, ma-
xime quia ipse Sanctus Doctor wipe in-
quit, ælornilatē esse mensuram indivi-
sibilem, et totā simul, ac infinitā, ut
ex locis in hoc eodem dub. referendis
patebit : sed hæc ratio est nulla : ergo,
etc. Major videtur certa. Tum ex iis, qux
dub. sequenti dicemus; tum eliam : quia
hoc ipso, quod æternitas sit indivisibilif,
et lota simul, ac infinita, videtur, ot id,
quod est futurā respectu nostri, nun-
quam sit futurā respectu æternilalis,
sed præsens ; alioqui esset futurum res-
pectu totius æternilalis, et esset extra to-
tā illā , et per consequens nunquam
esset præsens : siquidem nequit dari præ-
sentia creata alicujus rei, quæ sit extra
totā æternilatē ambientē infinitā
darationem, tam (ut sic dicamus) a parte
ante, quam a parte post : sicut nequit
esse eadem præsentiā extra totū tempus
imaginarium, quod eodem modo infinitā

Minor autem probatur, Tum quoniam
ævum Angeli est duratio indivisibilis, el
tota simul, ac infinita a parte post; el
tamen futura contingentia habent ratio-
nem futurorum respectu ipsius , et non
sunt illi præsentiā usque dum aclu sint
in propria mensura : alioqui Angelos
propria virtute posset illa cognoscere, si-
cut ea cognoscit, dum in propria men-
sura sunt præsentiā, cujus oppositum com-
muniter docent Theologi in materia de
Angelis; tum etiam : quia licet æterni-
tas sit tota simul, et habeat esse infini-
tā in ratione durationis, non tamen
futura continentur in illa adæquate, sed
inad.pquate, et tanquam in mensura su-
perexcedente : ergo non erunt illi co-
existentia ab æterno, et usque in ibtemum :
alioqui coexistērent ipsi adæquate, el non
essent in ea, ut in mensura superexce-
denle.

Ultima tandem pars ejusdem sententia?,
scilicet præsentiā prædictā in ætemi-
tate. non posse conducere ad hoc, jut
futura contingentia certo cognoscantur a
Deo, ex aliis partibus jam probatis, evi-
denter sequitur : quandoquidem quod fu-
tura certo sint cognita a Deo rationo
pra.'sentia. quam ab æterno habent in
mensura æternitatis, supponit hanc prae-
sentiam esse possibilem.

gn.

Slaluilur partem uffinnantOm WC
mente Scriptura', el Patrum.

iU Dicendum Union est primo, juxla mentem Scripturio, futura contingentia abiolula esse ab æterno realiter, et physico præsencia Deo in mensura æternitatis, et ratione hujus præseniho α Deo certo cognosci. Ita omnes Doclores pro nostra sententia dubio sequenti referendi.

Cæterum, antequam assertionem probeamus, notandum est circa eam id, quod proportionabiliter circa assertionem dubii procedentis notavimus, nempe, quod nolumus in secunda ejus parte diffinire, an Deus cognoscat certo futura contingentia absoluta in sua æternitate, aut ratione illius, tanquam objecti primarii, et quasi specificantis, quia, ut ibidem dicebamus, ii ex dictis disp. 3. num. 43. hujus tract, constat; sed solum quodæternitas, ut se tenet ex parte Dei, conducit ex parte ipsius ad cognitionem certam futurorum contingentium absolutorum : atque adeo esse aliquo modo rationem, quare Deus illa certo cognoscat Sicut etiam (id, quod ex procedenti, sequitur) hæc eadem præsencia, ut se tenet ex parte prædictorum futurorum, est conditio ad hoc, ut ex parte sua qoolammodo terminent prædictam cognitionem. *

Et licet assertio hæc uberiori adhuc indigeat explicatione : quia tamen dub. sequenti explicabitur, ubi non tam de mente Scripturæ, el Patrum, quam de re ipsa secundum se agemus, ideo hoc in sequens dubium remittimus.

41 Posterior ergo hujus assertionis pars ex priori aperte sequitur, ut ex se patet : et ex statim dicendis magis constabit. Prior autem probatur. Tum ex illo Job. 14. *Numerus mensium ejus apud l. ai*, id est, nunquam respectu tui menses mei sunt futuri ; sed semper præsentes, et stantes : ex eo. quod *esse* tuum æternitate mensuratur. Unde D. Gregor. 12. Moral, cap. 1, exponens hæc verba, inquit : *Quoniam apud omnipotentem Deum eliam labentin stant, apud rum esse numerum nostrorum mensium perhibet*. Consui autem non posse labentia stare, nisi quatenus ea, quæ successive fiunt, stabiliter sunt Deo præsencia ab æterno in mensura suæ æternitatis.

Idem etiam colligitur ex illis verbis *Satinant. Curs. theoloq., tum. /.*

Ecclesiast. 39. *Opera omnis carnis curam illo a sxculo, cl usque in seculum respicit, ct nihil est mirabile in conspectu ejus*. Ubi duo asseruntur. Primum est, quod omnia opera nostra sunt ei præsencia ab ætêrno : quod denotatur per illam particulam, *Coram illo a sxculo*. Secundum est, quod ab æterno percipit illa intuitive : hoc enim significatur per illam particulam *respicit*, et per id, quod statim subjungitur, nimirum : *Nihil est mirabile in conspcc-tu ejus*. Ubi etiam expendendum est, Tum quod primo loco posita est præsencia operum nostrorum in æternitate. Deinde notitia intuitiva Dei respectu eorum, ut denotaretur, quomodo hæc præsencia, saltim quatenus se tenet ex parte Dei, sit aliquo modo ratio cognoscendi certo opera nostra, quæ apud nos sunt futura ; et ut se tenet ex parte eorundem operum, est conditio ad hoc, ut ex parte sua quodammolo prædictam cognitionem infallibilem terminent.

Tum etiam , quomodo hoc ipso , quod dicatur, Deum ab æterno cognoscere intuitive opera nostra, ibidem innuitur esse ab æterno realiter, et physice ei pnescnlia : quandoquidem valde probabile est in via S. Doct. quod prædicta præsencia ad notitiam intuitivam omnino desideratur, ut ex iis, quæ in hac eadem disp. a num. 59. usque ad G2. dicemus, amplius patebit.

42 Idem etiam probatur ex illo ad Hebræos 1. ubi de Filio Dei diciiur : *Per quem fecit el secula*. In sæculis autem quædam sunt præterita, quædam futura : sed omnia dicuntur esse facta a Deo quoniam in æternilate omnia sunt præsencia : alioqui enim verificari non posset omnia illa jam esse facta. Item etiam Isaiaë 45. id, quod ibidem significatur ut futurum, dicitur esse creatum a Deo : futura autem dicuntur facta a Deo, quia in æternitate ejus omnia sunt præsencia, tanquam facta, nec respectu illius est aliquid futurum, aut pneteritum ; quamvis aliquid dicatur prælerilum in ordine ad unam partem temporis nostri, et futurum in ordine ad aliam.

Denique pro hac sententia est notandus locus Apost. ad Rom. 4. ubi dicitur de Abraham : *Patrem multarum yen-Hum posui te ante Drum, qui vocat ca, qux non sunt, tanquam ca, qux sunt*. Ubi per hoc, quod dicitur *ante Deum*, explicat, quod dixerat de præterito, *posui le*.

540		DE SCIENTIA DEL		TRACT. HL DISP. VHJ DUB. 11.		
Asser- tio xaukh.	Etenim licet illud esset fatarum; qui- tamen in ælcrnitæ Deo erat præsens, idea dixit, <i>potiri te</i> . Et rationem subdit, cam ait : <i>Qui rorat ra, qua non sunt, tanquam eo, quæ sunt</i> , quasi diceret, ideo de faturô loquitur per modum præsentis, quoniam futura sunt Deo præsentia in ætemitate : et eodem modo intuetur, qua' sunt facienda in tempore nostro, si cut qua- facta sunt, aut fiunt. Sic ex- plicat locum illum Apost. S. Ambrosius, et alii plures Ductores Sancti.	t etiam evasiunes adversariorum prædmleo- tur.	Sr r» 11	14 Secundo principaliter prubitar ead- em assertio quoad utranique partem. Quoniam Sancti Patres *in lioc unam conspirant, nempe non este in Deo pru- prie, et in rigore præscientiam faturo- rum contingeûtiatn absolutorum : sed tantum metaphorice, eo proportionali mo- do, quo poenitentia ipsi attribui solet. Et rationem reddunt, ex eo, quod præ- scientia esi faturorum scientia, et nibil ex iis. quæ ihz decursu temporis exis- tant, est Deo faturum : ergo aperte sen- tiunt futura esse ab ætenio Deo pnsentia physice, et realiter in mensura suæ æter- nitatls : ac proinde ratione ejusdem præ- séntiæ, xnfailibiliter, et certo ab illo cog- nosci. Utraque consequentia est perspicua: alioqui enim nihil obesset, quominus es- sent respecta Dei futura, et respecta eo- rundem esset in Deo præscientia proprie sumpta, ut intuenti patebit.	tollunt u Deo prmecienliam proprie dicutm respectu futurorum absolutorum, et ne- cant eiso firtura respecta ipsius ; ergo non solum loquuntur de præsenlia ob- jectiva, sel <le pnsentia physica, et rea- li, respecta æterrritalis, per quam ei ab ælcerno coexistent. Consequentia eatls vi- detur constare.	
I'πα1 prutulio.	13 Dicendam est secundo, juxta men- tem Sanctorum Patrum, futura contin- gentia esse Deo ah ætenio realiter, et physice pnsentia in mensura suæ æter- nilaris; et ratione hujus præsenûæ cer- to ab ipso cognosci. Ita authores nuper relati. Prior pars. ex qua posterior satis colligitur, prohatur primo. Quia eam do- cent August, lib. 83. quæst. qmest. 17. et 4. de Trinit. cap. 17. et lib. 5. cap. 16. <i>Apud Deum nec præterita framie- runt, et futura jam facta sunt</i> . Ricardus de- Sancto Victore lib. 2. de Trinit. cap. 23. hoc ipsum luetur, his verbis : 57- cul eorum, qu.t nondum sunt, nihil est Deo futurum : sic rorum omnium, quæ jam nou sunt, nihil est præteritum : sic eorum omnium, quj-jam prxsentfalitcr sunt, nihil est ri transitorium Petrus Damia- nus tom. 3. Bibliothecæ epist. 4. de Dei omnipotentia cap. 8. <i>Omnia</i> (inquit! <i>quæ apud nos per trm/^rum vicissitudines κ variant, apud illud hodi-</i> (scilicet æ?°mi- tatem stant, et immobiliter pweerant. hi illo scilicet hodie : dies adhuc ille im- mobilis est, in quo mundus iste sumpsit originem : in itio jdm, et ille nihilominus est, quo indicandus est. Et infra : <i>I nd- fit, ul in ætemitate ejus umnia fixa jicr- maneant, quæ non fixa extnnvcus sæcuto- rupl volumina indesinenter emanant. D'ao quippe dies una, est ætrrnitas sua : quam videlicet diem nrc fine ctondi, nec initio ridet aperiri.</i>	Antecedens autem probatur. Quia illud jrent Aug. lib. 2. ad Simplicianam quæst. 2. <i>Quid est præscientia, nisi leiwt- lia futurorum? quid autem futurum W Deo. qui omnia supergreditur tempora?</i> Boethius lib. 5. de consolatione prosa ult. di- cens : <i>Omnia quæ jam generantur in sua simplici cognitione considerat. Nam si præscientiam pensare velis, qua cuncto dig- noscit, non esse præscientiam, quasi fa- turi, sed scientiam nunquam deficientis instantis æstimabis</i> . Greg. lib. 2. moral, cap. 25. his verbis : <i>Quomodo est prescient Deus, dum illa, quæ futura sunl, pr<r- sciuntur ; et scimus, quod Deo futurum est nihil, ante cujus oculos præterita mdk sunt, presentia non transeunt, et futura non veniunt</i> . Anselrnus opusculo de con- cordia liberi arbitrii, et pra?destinal. cap. cie. Hugo de S. Victore in sumina sen- tentiarum tract. I. cap. 12. Bernard, semi. 80. in Gant, et Hilar. 12 de Trinitat. ac tandem alii plures.	Major autem quoad priorem ejas par- tem etiam constat. Tam ex se ipso : qnoiiia in pnsentia objectiva nihil est aliud, quam rem actu objici cognoscenti. Qliaro cum hoc ipsum indispensabiliter involvatur in hoc, quod est rem aliquam pnvsciri, nequivit id rationem præscien- lii: tollere; tum etiam : quia Prophetic juxta probabilem multorum sententiam , de cujus majori, vel minori probabilitate nihil molo) habent præscientiam futuro- rum absolutorum proprie, et simpliciter dictam, et nihilominus sunt illis objec- tive præsentia : siquidem cognoscunt Dh antequam sint.	Quoad secundam vero partem etiam cons- ui. Tam in eisderu Prophetis, respectu quo- rum predicta fatura absoluta, juxta hunc modum dicendi , habent rationem futu- rorum, quamvis, ut dicebamus, cognos- cuntur ab illis; tum etiam : quia per hoc præcise, quod cognoscatur aliquid die hodierna', non tollitur, quod revera sic faturum, ac proinde ex hoc. quoi ali- quid precise habeat præsenliam objecti- vam in intellectu alicujus , non tollitur quominus possit habere rationem futuri respectu ejusdem.		
	Et tandem hoc ipsum docuerunt Greg. lib. 20. Moral, cap. 2S. Boetii, lib. 5. de consolatione prosa ult. Ansel, lib. de casu diaboli cap. 21. et lib. de con- cordia præscientiæ, et prædest. cap. 1. Ambr. lib. I. de fide ad Gratian, cap. 7. Isid. lib. I. de summo bono »-ap. 6. Prosper de vocatione gent. cap. 31. Basilius cap. 3- Isaïæ, Hilarius 10. de Trinit. et alii plures. Sed hæc amplius in sequenti probatione elucidabuntur, ubi	45. Qua; ratio est adeo efficax, ut ea sola omnes evasiones adversariorum eva- nescant. Nam in primis, quod dicunt ali- qui ex illis, nimirum Sanctos Patres so- lum loqui de præsentia objectiva, non vero reali, et physica in ætemitate. ex dictis in eadem ratione facile corruii. Nam sola præsentia objectiva nequit au- ferre præscientiam proprie dictam , nec tollit rem, quæ cognoscitur, esse vere fu- turam respectu cognoscentis : at Patres tollant	46 Et similiter id, quod respondet Ar- rubal in præsenli, disputat. 4L cap. 9. nempe Patres solum loqui de præscien- tia, quæ est secundum ordinem successio- nis præteriti, et futuri, aique adeo de præscientia, quæ ita sit prior suo objec- to, ut eo adveniente evanescat; non ta- men de præscientia proprie dicta, et se- cundum duralionem permanente, id est, de scientia, quæ simul habeat antecedere existentiam objecti , et non transire eo idvoniente, sed eidem coexistere. Hæc igitur solutio ex iis, qnæ in hac ratione diximus, non difficulter corruii. Nam, ut »x testimoniis Patrum constat, ea solam ratione denegant Deo præscientiam pro- prie dictam respectu faturorum absoluto- nui : quia nullum ex his futuris potest habere rationem faturi respectu ipsius,. ex eo, quod supergreditur omnia tem- pora, quæ mensuratur ætemitate. Hæc	autem ratio semper manet in eua vi, et am <i>si</i> admittatur piinscientia penn.t- nens, proprio dicta, quæ antecedat or- dine durationis existentiam prædictonnn futurorum in mensura (eternitalis, ct cum eis coexistât, ul ex se patet : ergo pr<r- dicta præscientia a Patribus Deo denega- tur.		
	47 Accedit primo, prædictam præscien- tiam , quam Arrubal admittit, vocari ab eo , et merito præscientiam proprie dic- tam. Gum tamen Patres hoc unanimiter proclament, nempe non esse in Deo talem præscientiam proprie sumptam, respectu prædictorum futurorum.	Accedit secundo, quod hoc ipso, quod negetur Deo prior illa præscientia, quæ est secundum ordinem successionis pne- leriti, et futuri, quieque transeat, hoc ipso, quod res fatura sil jam pnsens, oportet etiam ei denegare hanc secundam præ- scientiam proprie dictam, quæ permaneat etiam si faturum transeat de futuro in præ- sens, secundum realeu, et physicam exis- lentiam. Et ratio videtur aperta. Quia, ut in hac eadem disputat, num. 100. et dein- ceps dicemus, hoc ipso, quod aliquid habeat rationem futuri respectu alicujus cognitionis, necesse est, ut adveniente pri- sentialitate futuri. el per consequens desi- nente illo in ratione futuri respectu talis cognitionis desinat cognitio, qua. ut futu- ram respectu illius cognoscebatur : alioqui illa cognitio non esset vera : et per con- seqaens nec eadem cum illa, quæ antea præexistebat, quæquo omnimodam veri- tatem habebat.	AddiU- Djcntom.			
	48 Ex quo tandem manet impugnata expositio Gabr. Vazquez, ubi supra, as- serentis pnscientiam proprie sumptam involvere imperfectionem : et ita in hoc sensu Patres illam Deo denegarunt.	Nam contra hoc est, quod licet præ- scientia proprie sumpta respectu futuro- rum absolutorum dicat imperfectionem ; hicc tamen imperfectio , propter quam a Patribus Deo denegatur, nulla est alia, ut ex citatis eorundem testimoniis liquet, nisi πoia prædicta fotura non possunt ha- bere rationem futurorum respecu Dei, et intellectionis illius mensurate *eterni- late (alioqui ætorDîUs non esset duratio indivisibilis, tota simul, ct infinita, ul ex dicendis numero 89. et sequentibus hujus disputat patebit) ad præscientiam autem requiritur, quod non sit respecu rei præ- sentis, sed faturæ ; ergo quamvis Patres	Aliud.			
			Poiffit- HIP solutio VjigiL	Iwpll- gnalor.	o	OB.

TRACT. III, DISP. VIII, DVB. II.

omnia tempora, sive pñesentia, sive præteritt. et futura sunt ei actu præsēntia, ut dubio sequenti latius dicemus ; ergo non loquitar do sola præsēntia objectiva : siquidem, quod futura, sint præsēntia solum objective divino intellectui, non convenit ei ralionē .’eternitatis, sed ratione sui, intra propriam lineam præcise considerati : ex eo, quod intra pñedictam lineam habet infinitam perfectionem. Unde vel ætemitas non potest esse ratio divino intuitui ali-cojus pñesentia· ab æterno ad futura , vel solum potest esse rei ratio præsēntiæ realis, et physieæ. Nam cum ex vi sua·lineæ non sit cognoscitiva, fit inde , ut Ficuu non potest esse radix cognoscendi, ita ncc præscñliæ objectivæ, per quam ab æterno sit præsens futuris, tanquam objectis cognitis, ac proinde solum poterit ab æterno esse ratio præsēntiæ physica·, et realis ad illa.

Tum deinde : quia alioqui futura contingentia non solum respectu nostri ; sed etiam respectu Dei haberent rationem futurorum, quandoquidem quod aliquid sit solum objective præsens respectu alterius, non tollit quominus respectu illius vere, et realiter sit futurum : et tamen D. Thom. ex eo, quod intuitus Dei fertur in futura, ut in rempræsēntem, ex eo, quoi talis intuitus æternitate mensuratur, colligit, talia futura non esse felara respectu Dei, sed solum respectu nostri.

53. Tum denique : quia si I). Thom. solum ageret de præsēntia objectiva, non vero simul de præsēntia physica, et reali, consequens essci , ut dum reddidit rationem, propter quam futura contingentia cognoscuntur ah æterno a Deo, ex eo, quod ejus intuitus fertur ab æterno super omnia, prout sunt in sua præsēntialitate, et quia omnia sunt ætemitati pñesentia, tunc manifestam commisisset nugationem, et petitionem principii. Nam cum idem sit, futurum contingens esse ab æterno præsens objective respectu Dei, ac cognosci ab æterno ab illo; idem esset dicere, quod contingentia cognoscuntur ab æterno a futura Deo. quia sunt ei præsēntia Objectivē, seu prout sunt in sua præsēntialitate objectiva, ac dicere, quod cognoscuntur ab æterno a Deo, quia cognoscuntur ab illo.

51 Accolitur, quod adhuc præcise in illis verbis, qua· pro se adducunt adversarii. nimirum : *Omnin, qu.r sunt in tempore, sunl*

Deo ab æterno præsēntia, non solum en ratione, qua habd rationes rerum apud se·præscñles, \$ed quia ejus intuitus fertur ab æterno supra omnia} prout sunt in sua præscñtinlitalr, denotatur hæc præsēntia realis, ct physica, quam ab æterno habent futura respectu æternitalfe. Tum quia S. Doct. consulto non dixit : Sed quia ejus cognitio, dc. Sed dixit : Sed quin ejus intuitus fertur ab æterno supra omnia, prout sunl in sun præsēntialitate : ut significaret, hanc cognitionem esse intuitivam, atque adeo esse rei pñesentis realiter, et physice in eadem mensura æternhatis, in qua existit intuitus divinus : siquidemJñ via S. Doctoris. hæc præsēntia requiritur ad cognitionem intuitivam Dei, ul ex dicendis in ultimo testimonio pro hac assertione amplius patebit.

Tum etiam : quia, ut constat ex iis, quæ in hoc eodem tract, disp. 5. dub. 2. et 3. diximus, scientia visionis, seu intuitiva Dei, est causa rerum , et iia perinde est dicere, quod Dei intuitus fertur ab æterno super omnia, prout sunt in sua præsēntiaiiitate, ac asserere, quod causât illa, tribuitque eis esse præsens, non quidem respectu nostri temporis, sed respectu «eternitatis, tanquam mensuræ superioris, respectu cujus debet esse actu præsens quidquid l respectu nostri futurum est : quandoquidem, ut modo innuebamus, totum hoc ad scientiam visionis do sideratur.

55 Confirmatur, et expenditur magis prædictum testimonium ex aliis ejusdem Sancti Doctoris verbis, in quibus explicat id, quod in hoc art. docuerat, et reddit rationem , quare futura contingentia sint nota Deo, non vero Angelo, ex eo, quod sunt præsēntia ducationi divinæ, non vero Angelica·. Et ita ibidem denotat has duas præsēntias eorundem futurorum, nimirum objectivant, necnon physicam, ct realem in ordine ad Deum, et utramque eisdem futuris in online ad Angelum denegat. Verba autem ejus aurea habentur infra quæst. 57. artic. 3. *Deus* (inquit) *vidd omnia in sua æternilate : quæ cum sit simplex, toti tempori adest, ct ipsum concludit. El ideo unus Dei intuitus fertur in omnia, quæ aguntur per totum tempus, sicut in præsēntia ; d videt omnia, ul in se ipsis sunt, sicut supra dictum est, cum dc Dei scientia ageretur. Angelicus autem intellectus, d quilibet intellectus creatus, defldt nb ætrrnitate divina. (Inde*

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

Amplior
VjpCH-
sio
ejii&Iriu
fell-
mntiit.

non poles! ab aliquo intrikctu errata cognosa fulurum, ul fit in jho r<u.

56 Secundum, et principale testimonium pro assertione habetur apud Sant>tuin Doctorem I. contra Gent. cap. Obraiiono G. ubi e.\ præsentia rorum in jelornitato, colligit praesentiam earundum respectu divinæ cognitionis , æterniute mensurata* : et simul addit, quod ros iis.e simul presences respectu æternilalis, et divinæ cognitionis non sint inter so presences. Si autem solum loqueretur do præsentia objectiva, non solum cuncta» res futura», essent simul præsensus respectu divina cognitioni», sed etiam aspecta sui ad invicem : siquidem omnia habent simul ease objective præsentia divino intellertri. Unde sicut futura ab a terno cognoscerentur esse futura respectu divinæ natura., et divina cognitionis, et nihilominus haberent simultatem objectives ab adorno cum illa, quia simul com ea rognOiCuntur. sic licet aliqua cognoscerentur esse futura, aut pneierim respectu aliorum, nihilominus propter eandem rationem haberent simul «imultatem objectivain ad invicem.

Confirmator. et explicatur ex eodem Sancto Doctore in I. dist. 38. qua>»: , unica art. 5. in corpore, bis verbis : *Om-nix cognitio est secundum modum cognoscentis. Cum igitur Drus sil iternus, oport-M, quod cognitio ejus. modum xfemHalif habeat. qui est esse totum simul sine successionē. t'ndc strut quamvis tempus sit successivum, tamen xternitas ejus est prx-sens omnibus temporibus, una, d eadem, •l indivisibilis, ul nunc stant, ita ct cognitio sua intuetur omnia temporalia {quamvis sibi succedentia) ut prisenlia sibi, uro aliquid eorum est futurum respeatu ipsius ; sed unum respectu ulterius. Ft tandem concludit : Cum ergo Deus uno iter-no intuitu non successivo omnia tempora videat, omni' contingentia in temporibus diversis ab sct^rno prxscentialiter videt, non tantum ut habentia esse in cognitione sua.*

57. In quo testimonio tria expendenda sunt. Primum est id, quod sæpo in aliis notavimus, scilicet, quod in eo Sancius Doctor distinguit duplicem futurorum prajsenlir.in : aliim quidem respectu .vternitatis ; abam vero respectu cognitionis æternilale mensuratu* : et ex illi priori colligit hanc posteriorem : et per consequens falsum est, quod adversarii intendunt. non alia ration» aflirmari a Sancio

Doctore. quod futura sum præsentia æiernitati, nisi quia ab a*terno ab eo cogno>scuntur. seu sunt ei præsentia objective.

Secundum eat, quod ex eu. quod onim cognitionis est svcundinn modum cugnoscrii-lis. et Deus est (Hermis, colligit Sanclu< Doctor, divinam cognitionem debere Inhere modum ;etenitatis ; ac proinde dn-lære pr.cdicl.i cognitioni ita esse prawn*tia, *acut sunt præsentia æterpitati per pnesentialilatoin eidem æelarriiUU carrespomlentpm. Si autem futura non estyni ab ætemo pnrsentia «olornilati in ipw nunc æternitaiis, sed suium succedive dum existunt , non posset inde colligi . Deum ab ;eterno intueri omnia futuri, sed potius oppositum inde colligenuipn est : siquidem, ut Sanctus Doctor ducet, cognitio divina», quoad hoc , quod wt ferri in futura , el esse eis ppesoQlpm, dehei habere modum illum pnsentia». quem ætemiUs respectu «Orum balæf.

Tertium est, Angelicum Ductorem concludere, Deum uno iptemo intuitu, non successivo videro pnri^eptialliier omnia cimiipgenlio, in temporibus diversis ei&rtnniiu, non tantum ut habentia nse in cognitione sua : ubi ultra prædieUun praesentiam in cognition» sua, qua non est «lia, quam pia-seniia objectiva, tribuit predictis futuris alteram respectu Dei. Iļæc apuinj. ut constat, nequit esse alia pnuter realern. et physicam præsentiam in ætemitaie.

8 Ultimo proluitur eadem assertio optimo testimonio ejusdem Sancti Docturis art. il. hujus quæst. nbi loquens do ii.-, ijua? Deus cognoscit scientia visionis. inquit : //orum, qux actu non m/d. 'st attcndf/ida quxdam diversitas. Qusnlam enim, licet non λι/J nunc in aclu, tarnm td fuerunt, vel mint : rl omnia ista dicitur ileus scire scimtia visionis. Quia rum ijdrutigcre Dei, QUOd CSI cjus CSSr , fier-nitotr mensuretur , qux sine successionē cjrislens totum tempus comprehendit, pri-scus intuitus Dei fertur in totum tempus, fl in omnia, qux sunl in quocunque tempore, sicut in subjecta sibi prisenlialiter. Quidam v^ro sunl, qux sunt tn patentia Uri, vrl rreaturx. qux tamen nec sunt, juc erunt. neque fuerunt- Et respectu horum uon dicitur habere scientiam visionis, sed simpli-is ihlriligcntii. Quod ideo dicitur, quin ca, qux ridentur apud nos , habent ror dixiiHcium citra videntem.

5J In quo testimonio duo expendenda sunt. Primum est id. ipiod in aliis testi-

moniis

moniis notavimus. nimirum 1). Thomam dixisso, res omnes wee præBÇàitdi
,β*> Deo, ct illius ælerniuili, quia ilia inlue-
'* uir; srd e contra. id»*o intueri tompu^
H tM, quo» sunt in bunpon*. quia æterniUs ojus totum tempus comprehendit :
ui ita u.«plicaret, quomodo ista praesentia iwn fundatur in cognitione, el per con-
.<*|uens non esi suium objectiva, sed in continentia ipsius mternitatis, qua· for-
nuliysiine loquendo non est continentia cognitionis : siquidem æternitas non con-
tinet tempus cognoscendo . sed mensurando : et st per impossibile Deus non
esset cognoscens, nihilominus ejus æternius containeret tempus, tanquam mensura
superior, im ul omnes differentia? ipsius essent illi actu, et ab æterno pr.esentes
propter suam summam simplicitatem, et immutabilitatem, ut ex dicendis dubio se-
quenti, amplius constabit.
Secundum est, Sanctum Doctorem red-
dere rationem, quare scientia possibilium, qua· nunquam erunt, est simplicis intel-
ligentiæ. et non visionis, ex eo, quod £α, qux videntur apud nos, habent esse (fâting-
lum extra videntem : ut etiam per hoc denotaret, quod res quæ videntur per scien-
tiam visionis, non solum debem habere ewc,seu pnesentiam objectivam. sed etiam
pnesentiam realern. Nam sola præsentia objectiva, tantum est præsentia cognitio-
nis : hæc autem non est præsentia. per quam res cognitæ habent essr distinctum
extra cognoscentem, seu videntem : cum tamen valde probabile sit, quod præsentia
requisita ad visionem, juxta D. Thomam, debeat esse talis, ut per eam res visa ha-
beat esse distinctum extra videntem : ac proinde debeat etiam esse præsentia rea-
lis. et physica, et non objectiva tantum.
I> 60 Quæ tandem omnia confirmari pos-
Æ sunt ex pluribus aliis testimoniis D. Thom. quæ refert Capreolus in I. dist. 38. et (Usi.
** 36. art. 2. peculiariter vero ex 1. contra Gent. cap. 66. et quæst. 2. de Verit. art.
12. uhi sic inquit : *Tunc aliquid cognosci-
tur ul futurum, quando inter cognitionem
cognoscentis, et rei eventum invenitur ordo
praeteriti ad futurum. Hio autem ordo non
potest inveniri inter cognitionem divinam,
ft quamcunquc rem contingentem, sed sem-
per ordo divin.r cognitionis ad rem quam-
cunque, est sicut prxsentis ad prxsem.* Quæ
verba sic expendi possunt. Nam or.lu pne-
teriti ad futurum, qui debet e<s., juxta
montem Sancti Doctoris. inter cognitio-

nem . et eventum futurum, ad hoc, ut
cognoscatur ut futurus, non est in esse
objectivo, seu cognito; nam cum cognosci-
tur, quod crastina die, v. g., erit lectio,
tunc non potest talis lectio non esse pres-
sens objective illi cognitioni; sed loquitur
de ordine præteriti nd futurum, secundum
esse physicum, el reale; et ita cum negat
posse inveniri ordinem præteriti ad futu-
rum inter divinam cognitionem, ei quem-
cunque effectum futurum, intelligitur de
eodem ordine præteriti ad futurum secun-
dum prædictum esse reale : ac proinde cum
inquit, divinam cognitionem semper habe-
re ordinem ad rem quamcunque (mtellige
futuram, do qua in pnesenti loquitur) si-
cut pnesenils ad præsens, intelligitur de
ordine præsentix realis, et physicæ inter
cognitionem Dei, et eventum, quoad nos
futurum.
Unde, ul Sanctus Doctor hoc ipsum ma-
gis explicaret, addidit : *Difficultas autem in
hoc accidit, eo quod divinam cognitionem
significare non possumus, nisi per modum
noslræ cognitionis significando differentias.
Si enim significaretur, ul csl Dei scientia,
magis deberet dici, quod Deus scit hoc tssc,
quam quod sciat futurum, quia sibi nun-
quam sunt futura, s>*d semper prxscentia.*
Profecto si futura realiter, et physice
haberent rationem futuroruip in compara-
tione ad Deum, nequiret hæc difficultas
provenire, ex eo, quod cognitionem Dei
significare non valemus, nisi per modum
cognitionis, notando differentias temporis;
quamvis si significaretur, ul est in se, de-
beret aliter significari. Quoniam potius di-
vina scientia posset, et deberet ut est in
se vere .significari, notando prædictas diffe-
rentias; ita ut sicut nostra cognitio termina-
tur ad illa', quæ vere sunt præteriu, præsen-
tia. ct futura respectu illius, et notando has
differentias temporis vere significatur, sic-
que debet significari; ita hoc ipsum cum
proportionem de divina scientia dicendum
esset.
fil Et similiter, si aliquid esset reVera
futurum respectu prædictæ cognitionis Dei,
non esset cur, si significaretur, ul est Dei
scientiat magis deberet dici, Deus scit hoc
esse, quam quod sciat futurum : siquidem
sicut futura, quando postea sunt, habent
esse realiter præsentia Deo, ita dum non
sum pratentia in sua temporis differentia,
haberent osse realiter futura respectu i'-
lius, el solum objective essem ei præsen-
lia. Ei sicut Dei scientia, ut est in so, cog-

F η

L. 7.

<|.» **.
■
.1^, .?- l

•K•

* 6

noscit illa esse pr.esontia. ita cognoscet esse futura : et per consequens significata tali scientia, ut est, significaretur etiam, tam ut cognoscens pratsens, quam ut attingens futurum. Et tandem si futura solum objective essent Deo præsentia. non esset (ut supra dicebamus) cur absolute diceretur, Deo nunquam esse futura : siquidem sola presentia objectiva hoc non tollit, ut in nobis cernitur.

§IV.

*Soirunlur argumenta opposite
wtrntir.*

M 62 Ad primum neganda est minor, quoad
pnmnui uqramqfl^ partem. Et ad probationem pri-
mæ, concessi majori. neganda est mi-
nor. Nam res non habet **W** in aeternita-
te, nisi pro illa temporis differentia, m qua
producitur : quam tamen ab æterno divi-
na ætemitas actu ambit, ut dub. sequen-
ti latius explicabimus : ac proinde talis
res non supponitur cum antequam in
tempore producat^{ur} : quia ipsamet tempo-
ris differentia, in qua producitur, est in
æternitate præsens ab ætemo pro sua etiam
propria duratione.

Ad prûlmtionetn vero secunda· partis il-
lius minoris respondetur, distinguendo an-
tecedens, ct concedendo illud decoexisten-
lia duorum in aliqua duratione. quæ sit
propria, et adæquala respectu utriusipie :
negando vero ipsum de coexistent!» duo-
rum, in aliqua ducatione, quæ sit propria,
et adæquata respectu unius, inadætpiata
veni, et superexcedens respectu alterius,
et sic neganda est consequentia. Quia ad
hoc. Ut dicatur simpliciter, Deum creatur-
as duratione præcedere, sufficit, quoti ip-
se in propria, et adæquata mensura sit ab
æterno : quamvis, quia ejus æternitas tun-
bit absque successione omne tempus, et
quidquid in illo continetur, haliel physice
pnesentes res futuras. Sed de his videan-
tur quæ sequenti dubio dicenda supersunt.

A»! se- 63 Ad secundum pro secunda parte pjus-
riiinhim. dem sententia· respondetur. Sanctos Patres
loqui de creaturis per ordinem, ad pro-
priam earum ducationem, non vero per or-
dinem al excedentem, et communem,
nempe æternitatem. Et propterea absolute,
et simpliciter dicunt, incepisse in tempore;
quia juxta communem, et usitatum modum
loquendi, quoties absolute. et simpliciter
dicitur, dtiipiid esse, inteUigilur. quod sii

in propria, et adæquata ipsius duratione.
Et propterea hæc propositio : *Anllrhrùtui
ctf abj-brno*, absolute prolata, denotat juK-
ta communem, et frequentem usum, ac
modum concipiendi, quod in propria men-
sura sit ab secerno, id est. ita ut ejus pro-
pria. et adæquata durutio sit infinita a
|<irte ante, et in se ipsa, ac ratione sui
ab ætemo duraverit; non vero quod præri-
se sit ab æterno. ox eo, quod æternitas ra-
tione sua» infinitatis virtualiter extenditur
ad Anticbristum. et ejus dumtionem actu
ambiendam : et ratione hujus, tam ip\$C
Antiehristus, quam ejus durutio est illi in
eodem *nunc* æternitatis pnvnsens.

Unde idcirco nos non absolute asseri-
mus, res fututas t*sse pr.uscnto Dvo ab
ætemo , sed addimus, esse présentes illi
ab ætemo in mensura ætemitatis. Per
quod etiam ad primam confirmationem pa-
tet. Nam Concilium, ct Athanasius cons-
tituunt discrimen inter Filium Dei, et crea-
turis, quod ille in propria sua, et adæquata
duratione est æternus : el in hoc sensa
damnant vocem illam impiam Arii ibi-
dem relata^m : at creaturæ in propria, et
adæquata duratione inceperant esse in tem-
pore. S***.*H

6 J Ad secundam confirmationem, ex du-
plici illo testimonio ab Arrabal adducto
respondetur, librum illum duodecimum,
in quo dicitur contineri primum testimo-
nium, non haliere. nisi 27. capita. Deinde
addimus, testimonium prædictuni non fuis-
se adhuc a nobis inventum in capititibus, ha-
bentibus numerum, in aliquo similem nu-
mero capitis citati. Addimus tandem ex eo
ad summum colligi, quoi res antequam fie-
rent in irtemitalCj non fuerunt adhuc in
ipsa ætornitate : quod tamen non est con-
tra nos. Quia licet tam effectio rei, quam
ejus *esse* sint ab ætemo præ\$Çntia Deo
in æterniiate ; attamen prius inielligitur
esse præsens productio rei, (juam ejus
essr ; quamvis utrumque simul eidem ætar-
nitati , et in *nunc* æternitatis coexistât.

Al secundum vero testimonium res-
pondetur, Augustinum non divisisse, .Vow
in rorum naturo, ut trfertur ah Arrâlill*
sed asseruisse , *Non in xua natura* : et
loquitur de electis , non solum quando
existant. sp<l etiam dum carent exîftlenli:i
in propria duratione ; hos autem /inquit)
Deum habere apud se, non quia hahes(
illos intni suam naturam, aut aliqua spe-
ciali unione sibi intrinsece conjunctos,
sed quin illi, et eorum salus æh»rna !M)nt

in

Ai*
mto
AtnL

in prawntia Dpi; qtinmvÎH îhbleni non
nnjri esso etiam pniwnh'S lûternitsiti
divina», secundum realein , et physicam
pneseilimu. In quo etiam sensu loquitur
Magister sententiarum, quem alias idom
Anuk-il pro se refert.

Ad tertiam continuationem constabit
cx iis, quæ numero 69. dicemus.

Ad tertium pro tertia ejusdem sen-
tmtiæ paru» constat ex dictis pro tertia
assertione.

65 Ad primam confirmationem res-
pondetur. D. Thom. in priori testimonio
loqui de veritate formali, quæ absolute,
et simpliciter loquendo , solum invenitur
ab ætemo in actu intellectus divini. De
rebus autem non tractat ibi, nec negat.
quod sint in æternitute : sicut nec quod
veritas formalis . quæ postea in tempore
esi in intellectu creato, sit ali interno
pnesens ; non quidem absolute, et sim-
pliciter, seu in propria mensura, sed
cum addito , nimirum , in *nunc* æterni-
tatis, tanquam in mensura supere.xcedente,
ro modo, quo ipse intellectus, et omnia
alia futura sunt ab ætemo praesentia.

Ad secundum vero testimonium ejus-
dem confirmationis dicendum est. D.
Thomam in priori parte illius solum
vello, creaturas secundum suum *esso* for-
male non contineri formaliler, et physice
in Deo. In ultima autem parte ejusdem tes-
timonii loquitur de cognitione practice, et
seiëntiæ visionis : in qua. modo expli-
cato. involvitur pnesia reruni physica,
el realis respectu æternitaliis.

Ex quo etiam ad tertium testimonium
prædicta* confirmationis patet, illud po-
tius esse pro nobis. quam contra nos.
Quia ibidem inquit futura esse pr.esentia
a-terniuti, quatenus sunt a Deo cognita,
et præordinata. Constat autem . quod
prædicta præordinatio, de qua ibi loqui-
tur, dicit cognitionem pracîicam, et in-
tuitivam, per quam, ut nuper dicebamus,
constituuntur res ab ætemo præsentcs
non in propria mensura, sed in mensura
æternitatis.

C6 Ad secundam confirmationem, con-
cedenda est major, et neganda minor.
Et al primam probationem bene respon-
det Corneio in praesenti, disput. I. dub.
2. et quamplures aliis ex Thomistis, esse
discrimem inter æternitalom, et ævum.
Quod æternilas, non solum est mensura
perfectior, quam cætera omnes, sed
diam est mensura superior continens in-

ira suum ambitum omnes alias mensuras .
sicut concavus ultimi cudi, qui est locus
communis, continet omnia alia loca parti-
cularia : ac proinde omnia, qua.* in inferio-
ribus mensuris continentur, videlicet in
tempore, et ævo, continentur etiam in
ætemiiate. tanquam in mensura illorum
inadæquUa, et superexcedente. At vero
ævum licet sit mensura excellentior, quam
omnia tempora ; non tamen est superior
ad illa, nec continet ea intra suum am-
bitum, quantumvis sit duratio indivisi-
bilis, et longe major, quam omnia tem-
pora.

Ex quo sequitur, quod æternitas coexi-
stât omnibus rebus, ac temporibus, ut
vera mensura illorum superexcedens, et
superior, continens ea omnia intra suum
ambitum ; ita ut coexistai illis, non solum
quando existunt. quoad nos, sed etiam
antequam sic existant : ævum autem tan-
tum dicatur coexistere rebus temporalibus,
quando non existunt quoad nos. et non
antea : quia non existunt in ipso ævo,
ut in mensura superiori, sed potius ævum,
el tempus habent se, ut dum mensura:
disparatu*.

67 Potestque hoc explicari, tum exemplo
modi, quantum est ex se indivisibilis, quo
anima est in corpore, qui licet sit perfec-
tior modo unionis, quo forma lapidis in-
format materiam ejusdem lapidis; non
tamen informatio, seu modus unionis
animæ mensural informationem forma*
lapidis. Et similiter exemplo modi exhiben-
di quem habet Christus in Sacramento,
est perfectior modo existendi quantitatis,
nec tamen continet, aut mensurat illum.
Et locus Roma est major loco alicujus
oppiduli, et nihilominus iste non contine-
tur, aut mensuratur ah illo. Et ita omnia
isUiO habent, ut res «lispaFatae, non vero
conferuntur per modum continentis, et rei
contenue.

Tum etiam, ex eo, quod ævum est mensu-
ra non omnino immutabilis, sel admittens
potentiahtatem, et ordinem ad succes-
sionem. Et ita potest mo lo mutabili coexi-
stere, sen nova ei relatio præsentialittlis
ipsi intrinsece inhærens advenire, acjpro-
inle, non valet, res successivas trahere
a lse immutabili molo ; ita ut eas semper,
et iminutabiht*r mensuret, semperque et
immutabiliter ad illas extendatur. At vero
ipternitas est mensura per modum actus
purissimi inlinil-, pt immutabilis : el ideo
ejus mensurati» ikdæt <---< asinali-sima.

Co:rub-
πα<α.

Explica-
tio
prcce-
ilcuGoIU

if

" i

DE SCIENTIA DEL

et immutabili modo facta. Et propterea
semper, et ah æterno mensurat quidquid
ab ea mensurandum est; ac subinde tra-
hit ad fo immutabili molo, quæ alias
mutabilia sont. Sicut intellectus divinus
continet intelligibililer, et immutabiliter
ea, quæ alias sunt mutabilia. *

Ad se-
rawby
proba-
Jiaoen
cjestau
Of ju-
(faoK

Ad secundam vero probationem respon-
detur, prenotendo, quoi licet æterniias
sit formaliter indivisibilis, et tota simul ;
virtualiter tamen est divisibilis, ei succes-
siva per coexistentiam ad res successivas,
et divisibiles, ul dubio sequenti ostende-
mus : ex eo. quoi ratione sua· infinitatis
in ratione duraLionis continet omne> ex-
cogitebiles differentias temporis.

68 Unde sic. æternilatem posse dupli-
citer considerari. Uno modo partialiter.
quatenus coexistit tempori præcise preterite,
aut pnesenti, aut futuro, ratione vir-
tually divisibilitati*, quam habet. Et hoo
modo considerata, tunc ut coextsiiii pre-
cise tempori pnesenti, non coexistit prete-
rite : et ut esi coexistent futuro, non co-
existit præsentii, et e contra. Alio molo
potest considerari adequate. quatenus in
se coexistit omnibus temporis differentiis,
ratione, suto formalis indivisibilitatis, et ut
omnia ilia ambit. Et hoc modo eadem nu-
mero æternitas, quæ coexistit preterite,
habet etiam coexistera futuro, et absque
alia successione aut formali divisibilitate.

Hinc ergo ad prædictam probationem
respondetur, concedendo antecedens in
sensu nuper explicato, et negando con-
sequentiam. Ad cujus probationem ne-
ganda est sequela. Quia ex quo capite
futura contingentia non coexistent æter-
nitati, quatenus virtualiter continet tam
tempus præsens, quam præteritum, et fu-
tutum, sive verum, sive imaginarium; sel
quatenus præcise continet tempus illud
futum, continentur in illa, et coexistent
ipsi in eadem mensura ælernitatis inadiri-
qoate, et tanquam mensuræ superiori, ac
superexcedenti. Et propterea non e?i ne-
cesse, ut existant in omni differentia tem-
poris, sive pnesente, sive pr.eteriia, sive
fatura, ut in propria, et adæquaia mensu-
ra ; sed satis est, quod hoc modo existant
in illa differentia temporis futura, pro qua,
re ipsaj et de facto apud nos habebunt
existentiam, ui supra tetigimus, et in dub.
sequenti magis explicabimus : ac proinde
po ipso ©ternîtes habebit longi· majorem
duralionem virtualem, quamoa lohi futura,

ut in sua propria durations, et apu·l not
existent.

Cæterum , quia eadem æternitas r?t
formaliter indivisibilis, et tota simul, ac
simplicissimo, et immutabili modo debet
ratione sum simplicitatis, et immutabilitati*
ambire omnes differentias temporis, ut
num. 79. et deinceps dicemus ; propterea
ex hoc capite ipsa ah æterno, quateni?
virtualiter continet illam dillerentiaiu tem-
poris faruram, debet actu, ct imtnuubi-
liter continere eadem futura, ut sibi in
eadem mensura ætemiialis presemb.
Et propter eandem rationem satie est,
quoti futura coexistant apud nos in ?ua
differentia temporis tantummodo, ad hoc,
ut a*ternitas rarione sua* virtuali* exten-
sionis extendatur, et ambiat prædicta fu-
tura. sitquo illi præsens, ut dub. sequenti
maius explicabitur.

Ad ultimum patet ex diotis,
69 Ex quibus etiam al tertiam confir-
mationem secundi argumenti in favorem
secunda· partis oppositio sententia* num.
37. adductam, cujus solutionem in hunc
locum remisimus, patet. Nam sensus il-
lorum verborum Isidori unium est, quoi
si tempora, verbi uratia presens, esset
semper Deo præsens adaequate ; iu ut
hoc ex vi sua peteret, et oppositum ei
repugnaret, non esset tempus, sed x-ter-
nitas : quia eo ipso esset indefectibtlis
duratio, essetque. et non esset tempus;
non vero negat, quod inadéquate, ot mo-
do explicato possint, et debeant esse illi
pntsentia. Sed hæc omnia amplius dub.
sequenti elucidabuntur.

DUBIUM III.

*Utrum sufficienti ratione probetur, future
contingentia absoluta fuisse ab sterno »
et esse nunc realiter. et physice prsscn-
lin Deo in mensura zlernitatis, et ratione
hujus prxsenfis certo ab illo cognosci >*

70 Postquam explicuimus quid r quoad
præsentiam ab æterno in mensura æier-
nitatis, juxta mentem Scriptura*, et Pa-
trum. dicendam sit : ac simul quomodo
juxta eorundem sententiam, æternitis sit
ratio cognoscendi pnelicta futura; restat,
ut quii, quoad hoc ipsum sufficienti ra-
tione probetur. explicemus. Divisimus au-
t**m huc dubium a precedent!, ut iu di-
rius, et distinctius procedamus

TRACT. III, DISP. VIII, DUB. III.

i l.

Adduci tur pri mæ xet dcnl i n.

Prima sententia utrnmqur liluli parlim negat. Ila Scotus in l. distinct. 3\$. quuMt. l. Durandus quæst. 3. Gabriel, Gregorius . Ükamus, et Aurcohs eidem distinct. 38. Suarez, lib. 1. Je scientia futurorum absolutorum, cip. 7. Ilervæue, Hispalensis in l. distinct. 38. Sylvester in constat. l. part, qurosL 14. ail. 16. .Egidius in defensorio D. Thom, vl ltunc articulum, Valentia in pratenti, puncto 5, Vasquez disput. 64. Arrubal diq>. 41. cap. 1. Ileriez disput. G. cap. 4. Ex quibus octo ultimi authorcs etiam crtdunt, oppositam sententiam non esse «leniente D. Thom, nec communem Pa-inmi.

Sententia hæc quoad secandam ojus [artem aperte sequitur ex priori. Quoad primam vero probatur primo. Quoniam nihil potest realiter, et physice coexistere alteri in aliqua duratione, nisi in se ipso CũJem modo existât : at futura conlin-sentia antequam sint in propria mensura, antequam quoad nos existant, non habent realiter, et physice existere in se : ergo nec habebunt coexistere ætemĩtali in eadem mensura, et duratione æterni-titis : ac proinde talis coexĩstentia non poterit sufficienti ratione suaderi. Hæc nhima consequentia ex priori aperte patet. Prior vero ex utraque præmissa patet.

Minor autem etiam constat. Nam res creata; antequam sint in propria mensura, sunt in se ipsis vere, et realiter nihil : H ita nullo modo sunt existentes in so ipsis. Major probatur. Quoniam coexis-Utotia duorum in aliqua duratione sup-ponit, quoi eorum quodlibet habeat in si veram, realem, ct physicam existen-iinii : alioqui, ut ex se patet, non pote-runt ad invicem in aliqua duraiono coexistera.

71 Nec refert, si dixeris, satis esse rem illam existere in superiori mensura, licet non sit in mensura propria, ut in præ-senti contingit.

Nam contra hoc est, quod repugnat, Aliquid existera physice, et realiter in mensura aliena, quin in se eodem mo-do sit ens reale, ut ex terminis ipsis constare videtur ; ergo Miam id repugna-bit, nihi etiam existât in mensura propria. Patet consequentia. Quia, quod aliquid

sit in se ipso ens reale physice, et realiter» necessario involvit, quod existât in pro-pria mensura. Nam sicut tunc realiter, et physice iit quando producitur in propria et adæqu&ta. mensura, et non antea, ita eodem modo est in so ens reale, quando exista in propria mensura, et non ante illum.

72 Confirmatur primo. Quia prius est cern aliquam existere in mensura, seu du-ratione propria, quam existere in aliena, et superexcedentc ; ergo nihil poterit exis-tera in aliena mensura, quin habeat exis-tentiam in sua propria, et adequate men-sura. Consequentia non indiget probatione ; siquilem id, quod est posterius, necessa-rio pendet a priori, ac subinde non potest essu sine illo. Antecedens autem probatur. Quoniam ideo res est in aliena, et superio-ri duratione, et mensura, quia est in du-catione, et mensura propria : quandoquidem mensura, et duratio aliena, et superior, tantum ambit ex vi sute lineæ ducationes inferiores, quæ sunt ducationes propriæ re-cura, quæ in eadem mensura superiori continentur. Et ideo prius est; aliquam rem esse in sua mensura propria, et adaequata, quam esse in mensura aliena, et superex-cedente.

Confirmatur secundo. Nam quod non vocificatur de rebus pro mensura propria, nequit de eisdem pro mensura aliena, et superexcellente, nimirum pro mensura æternitatis verificari ; ergo hoc ipso, quod res existere ab æterno, non verificelur de illis pro mensura propria. non poterit veri-licari pro mensura æternitatis. Consequen-tia patet. Antecedens autem probatur. Nam mensura communis non attingit res, nisi secundum conditionem quæ ipsis re-bus competit : alioqui non attingeret illas prout sunt in se : et insuper mutaret condi-tiones illarum; cum jamen neutram ex bisduobus possit mensura? communi conti-nenti mensuras inferiores, convenire. Sicut neutrum, proportionem servata, potest conve-nire loco communi, nempe concavo coeli, collate cum locis particularibus ab ipso contentis, et ab epdem mensuratis, ergo, etc.

73 Secundo, et principaliter. Nam vel res creata existit ab æterno in æternitate per propriam existentiam creatum, vel non? Hoc secundum dici nequit : alioqui tantum esset in potentia Dei, et itu nullo molo posset vocificari, quod actu, et formaliter existeret, atque adeo nec quod existeret

con-
Ormatio
pn'r'

aiia
«>uürroj

Λ
k ·P· ·

s.vbh·

in ælernitate. Si autem primum asseratur, ergo res ilia hoc ipso, quod creata, non poterit non esse producta per aliquam actionem : et per consequens omnes res. quæ in aliqua tempons differentia existant, erunt ab æterno products, etcrcatœ per veram, et realem actionem, cujus op- e positum tides docet, ut palet ex illo Genes. 1. *In principio creavit fimis ctrhim. rt ter- ram.*

Sofaifo. 71 Nec refert, si occurras, hinc solum sequi, res ab æterno esse productas in aliena mensura; nempe.in æternitate, et respecta Dei. non vero in mensura propria, et quoad nos ; et licet hoc ultimum sii inconveniens, et contra fidem ; non tamen illud prius.

hrtpag-
lulur" Nam contra hoc est. Tum quod hoc ipso, quod res sit ab æterno creata in aliena mensura, nempe in æternitale, habet absolute, et simpliciter e-sse creatam : quia eo ipso actio Dei ab æterno est terminata a l existentiam illius, quod nihil aliud est, quam proprie, absolute, et simpliciter crea- ri. Constat autem, quod juxta fidem, creatura? proprie, absolute, et simpliciter solum in tempore fuerunt creata-; tum etiam : quia existentia creaia non produ- citur sine propria duratione, et mensura ; quia hæcduratio habet se ad instar proprie- tatis respectu proprias existentia? ; ergo si ab Uîlerno est existentia creata, ab æler- no etiam erit doratio, et mensura propria illius : et per consequens, sicut in propria existentia essent ab æterno, ita etiam in propria duration©.

Tedium. 75 Tertio probatur eadem sententia. Nam ælernitas non respicit eodem modo rem, dum acta existit, et dum habet esse præteritam, vel futuram : at hæc diversi- sitas sita est in hoc, quod actu existentia respiciuntur ab æternitate, ut pñesentia si- bi ; futura vero, et-præterita, ut non sibi pñesentia : ergo futura non erunt ab æter- no pr.esentia eidem æternitati. Consequen- tia satis liquet. Minor videtur constare : quia non videtur apparere, in quo alio pñndicta diversitas consistat.

Major autem suadetur, ex eo, quod res ipsa aliter inspicit æternitatem, dum est præsens, et aliter dum habet rationem fu- tura-; siquidem dum est præsens. respicit illam per realem habitudinem veni-, et realis coexistentiæ; cum vero habet ratio- nem præterita*, et futuro» non respicit ean- dem auernitatem per respectum realem, sed rationis; ergo e converso ipsa æterni-

tas aliter respicit rem creatam ul pmw- tem, quam ut futuram, vel ut præivri- tain : quoniam diversitas unius relativi exigit diversitatem in termino, seu in cor- relativo.

76 Quarto. Quia alioqui daretur multi- tudo actu infinita, quæ realiler, et physice esset actu, et simul præsens in aliqua du- ration© ; hoc autem est impossibile ; er- go, etc. Sequela probatur. Nam omn^s co- gitationes beatorum sunt infinita; ('reo ri omnes illa? sunt acta présentes Deo phy- sice, et realiter in mensura ætemifhtis, secundum proprias existentias, dabitur mul- titudo infinita in actu, respectu alicuju* durationis, nempe æternitaîî-. Fal>itis au- tem consequentis indeJiquet. Nam ut N. Complutemes in lib. Physic, disp. 18, num. 57. ostendunt, ratio, propter quam repugnat infinita multitudo entium tota- lium, est, quia præ licta multitudo debet esse secundum aliquam speciem numeri, vel secundum proportionem, et similitudi- nem ad illam; et cum quilibet numerus sil multitudo facta, vel mensurata per unum, erit utique contra rationem numeri, vel multitudinis habentis proportionem, vel si- militudinem cum illo, quod sil acta infi- nita ; quippe cum rei actu mensurata- per unum ex illis multis, ex quibus constat, repugnet esse actu infinitam ; atque adeo etiam repugnabit, hoc habere in propria duratione; at ratio ista videtur intentum convincete, etiamsi talis multitudo ponat- ur actu infinita in æternitate; siquidem ibi debet conservare propriam rationem ta- lis multitudinis; ergo, etc. H

77 Quinto Nam ex opposita sententia plera sequuntur absurda. Primum, quod eadem res bis producitur. Semel quidem in æternitate. et ab æterno; semel autant in tempore. Quia sicut nequit asse, quin producat, ita nequit ab æterno esse, nisi ab æterno producat; nec potest incipere esse in tempore, nisi etiam in tempore in- cipiat produci.

Secundum, quod de Antichristo posset in hoc instami verificari, quod in hoc eo- dem instanti, et in quolil>et alio nostri tem- poris est. Nam sicut bene sequitur: *Anii- christus est in xtcrnitolt : ergo Antichristus est*, ita etiarn optime infertur : *Antichrisius in qualibet instanti temporis est in storni- tote ergo nunc, et in quolibet alio instanti nostri temporis est.*

Tertium, res non posse creari, seu pru- duci ex nihilo in tempore : siquidem jam

Qwtfie
ß
gsriU.
Aw
in
IZHh

ly. M.

J -

pr.i>uj punuulur cum suo *esse* reali, el phy-
in ælernilite. Et ita non pro lucentur
in tempora simpliciter ex **nihilo**} sed ad
summum cum limitatione, nempe ex nihilo
in tempore.

Quantum, Adamuii)tel Antichristum co-
 existera inter se ad invicem, bi semel
 coexistent æicrnitati. Nam sicut quæ sunt
 eadem uni tertio, sunt eadem inter se;
 ita qua· ab æterno coexistent uni tertio
 coexistent utique inter se.

Quantum, quod plures contradictoria: velificarentur de uno, et eodem in unica', el eadem duratione, nempe in eodem instanti æternitatis; ut quod *Anlichrislus fU. ct Anlichrislus non est*, quod *corrumpitur, cl generatur, moritur, rt existit*: siquidem omnia hæcconvenirenl Antichristo in æternitalo. Et ita si omnia hæc ab æterno conveniunt ei in mensura æternitatis, verilicabuuur simul de illo in eadem duratione prædictæ contradictoria*: hoc autem vi letur absurdum: siquidem prælicata ex se contradictoria, semper sunt incomponibilia, in quacunque ductione sint: exeo, quod semper sunt ex se contradictoria.

78 Ultimo, quia aliqui tolleretur liber-
tas arbitrii creati. Tum quia si actus li-
beri creati ab æterno existent in æterni-
tate, erunt utique ab æterno producti in
illa secundum omnes circumstantias, quas
io suo tempore habebunt; ergo non erit
modo in potestate liberi arbitrii aliquid
facere, vel alio modo, quam factem sit
in iclernnilato ; ac proinde nulla remane-
bit in eo libertas ; tum etiam , quia fu-
turam contingens, et liberam non est in
æternitate, nisi per idem *esse*, quod ha-
biturum est in tempore : sed si in tem-
pore haberet *esse*, antequam fieret a libero
arbitrio, non esset contingens, neque li-
berum : ergo idem dicendum est, si ha-
bet *esse* in æternitate, antequam a libero
arbitrio producat in tempore.

§ H.

*Proponitur, et explicatur vera
sententia.*

79. Dicendum tamen est sufficienti ratione probari futura contingentia absoluta fuisse ab æterno, et esse nunc realiter, ctphysice presentia Deo in mensura æternitatis, et ratione hujus præsentiae certo ab illo cognosci. Ita Ferrara 1. contra

Gent. cap. 66. Corduba, quæst. 35. disp. 8. Capreolus in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 2. et dist. 36. qwest. 1. art. 2. Ricardos in 1. dist. 38. quæst. 5. Cajetan. Bannez, Kipa, Zinardus, Zumel hie, Nazarius controu. 3. Navarrete controu. 52. Gonzalez disp. 43 sect 3. Corneio disp. 1. dub. 3. Alvarez disp. 8. de auxiliis, Ahulensis super Maith, cap. 18. quæst. 36. Et ex Patribus Societatis Fonseca 6. Metaphys. cap. 2. quæst. 4. sect. 2 Christophorus Gil. tract. In. de æternitate cap. 16. Granado tract. 5. de scientia Dei disp. 3. sect. 2. Et hoc probabile putat Molina in præsentî disput. 13. licet disp. sequenti oppositum amplectatur. Et tandem communiter Sancti Pâtres, quos dub. præcedenti retulimus. Quia omnes illi vera ratione ducti prædiclam prudentiam futurorum in æternitate admiilunt, et dicant, ratione ejusdem præsentîæ certo, et infallibili er a Deo cognosci.

Cæteruin quia hæc assertio indiget
explicatione, ideo supposita explicatione
num. 35. et 40. adducta, amplius ex-
plicanda et deinde probanda erit.

80 Pro ejus igitur explicatione notandum est primo, quod cum dicitur, futura contingentia fuisse ab æterno, et esse nunc præsēntia Deo, et æternitati. involvuntur ibi. tum extrema coexistentia, tum etiam duratio, in qua coexistent, seu mensura, per quam mensuratur prædicta coexistentia. Sicut cum dicimus Petrum, et Paulum coexistisse heri, et coexistere nunc, involvuntur ibi Petrus, et Paulus ad invicem coexistentes, et duratio, ac mensura, in qua coexistent, per quamque talis coexistentia mensuratur, scilicet dies externa, et instans præsens, seu dies externa pertingens usque ad instans præsens.

Extrema igitur hujus coexistentia?, de qua in præsentī loquimur, sunt ex una parte Deus, ut est æternus ; ex alia vero futura contingentia. Duratio autem mensurans, non quidem solam veritatem propositionis, per quam enunciatur, predicta futura coexistisse ab æterno, et coexistere nunc Deo , et æternitati, sed etiam coexistentialitatem extremorum , non est instans nostri temporis, aut reliqua instantia temporis imaginarii, quæ nostro molo intelligendi, et juxta ea, quæ N. Complutenscs in lib. Physic, disp. 29. num. 50. docent , intelliguntur ab æterno præcessisse instans imaginarium, aut

Anittud-
ver«io
prima
pro
ciplua-
lione
nniirin-
>iuul.

verum, quod nunc vere» vel imaginarie intelligitur existera ; sed esc ipsamet æiernitas, seu *nune* illud indivisibile, et semper stans æternitatis, quæ est mensura formaliter indivisibilis, et omnino indefertibdis, ac invariabilis.

Hju.· Num in hoc instanti nostri temporis, ev^eDS e*L non oxistere Antichrisium :
muîûn rirai etiam evidenter patet, quod in instantibus antecedentibus, sive veris, sive imaginariis, quæ præcessorunt. nondum habuit existentiam ; sed in ordine ad matrum tempus incepturam esse ejus existentiam in tempore illo futuro, pro quo revera exister. Unde de fide labemus, quod loquendo de productione rerum creatarum , ut mensurata per nostrum tempus, tunc omnes creatura- inceperunt in tempore, ut constat ex illo Genes. L /*n princifrio creavi! Heus certum, el terram,* et ex Concilio Nicæno supra adducto. Et propterea, ut ho· ipsum denotetur, et ut omnis quoa! hoc æquivocatio pellatur, addita est tam in titulo, quam in assertionem particula illa . /*n mensura zternilalis,* ut denotetur quatenam sit dnratio mensurans coexistentiam, et pnrsentiam hanc futurorum ad .eternitatem.

Coroiu. 81 Ex quo fit, æteroitatem duplex munus in hac coexistentia subire. Unem quidem quatenus habet rationem extremi coexistentis, et simul durantis, cum futuris. Aliud vero quatenus habet rationem durations mensurantis, tum veritatem propositionis, qua affirmatur prædicta coexistentia, tum etiam eandem coexistentiam. Sicut cum dicitur Petram coexistera duration! primi mobilis, tunc duratio illa primi mobilis et habet munus extremi durantis simul cum Petro, et munus mensuræ mensurantis talem coexistentiam .

Diximus durationem mensurantem, non quidem solam veritatem propositionis, sed etiam coexistentiam extremorum, non esse hoc instans nostri temporis, aut alia, quæ idem instans præcesserunt : quoniam si loquamur de mensura mensurante solummodo veritatem propositionis, tunc hæc propositio : *Antichrislus esi prxscliif nunc in æternitate,* est vera, etiamsi illud *nunc* denotet instans præsens nostri temporis : ac proinde præ lictum nunc poterit esso mensura illius sic sumpta. Nam facit hunc sensum , quo i in hoc instanti nostri temporis est verum dicere , futura contingentia ease præsentia Deo in æternitate, et ei in

e.ulem mensura æternitatis mensurante coexistentiam extremorum, cot'xistero.

82 Serando notandum est, quod adliuu Cum'dicitur, futura contingentia fuisse, wu esse ab a»temo præsentia ætemitali iu eadem mensura æternitatis, et otium r.oæ osse illi pnesontia, ly *nunc* dicente *uter-*nitatem, ut mensuram hujus coexistentia., potest hoc dupliciter intelligi. Primo quidem, quod ipsa futura contingentia existentia in sua propria ducatione. nimium pro tempore futuro, intelligantur secandum suam existentiam formaliter, aut virtualiter quasi extendi, et quasi rctrotrahi, ita u. ab ea ducatione, in qua habebunt *tw*, pertingant usque ad ipsam durationem triernam a parte ante ejusdem æternitatis. Secundo vero non ita. ut ipsa fatura qoasi extendantur, et (ut sic dicamus) retrotrahantur huc modo; sed quia ipsa æternitxs, ex eo, quod est infinita in ratione daralionis, ac proinde habet virtualiter omnem extensionem excogitabilem intra hanc *lte* neam, extenditur virtualiter quantum necesse est, ut semper et ab æterno, et absque successione ex parte æternitatis, vel ex pacte contactus pertingat usque ad ipsum futurum, et durationem ejus pro ea temporis differentia futura, pro qua vocificabitur, quo! actu habeant *me.* et ita modu dicto ambiat, et contineat omnia fila.

Eo proportionali modo, quo si daretur tempus ab æterno, et hoc in æternuui a parte post duraret; tunc si S per impossibile imaginaremur, quod pnediclom tempus se« undum omnes suas partes simul staret, simulque haberet illam extensionem formalem, oporteret, ut al» æterno, 61 ?i- mul adhuc ex parte contactas pertingeret ad Antichristum. et ad omnia præterita, vel fatura in infinitum a parte post, non quidem quia ipsa præterita, aut fulura quasi extenderentur, ita ut a sua duratione determinata, in qua sont, retrolrahcrentar quantam necesse esset, ut inde usque ad omnem illam durationem infinitam a parte ante pertingeret ; sed quia tempus ipsum formaliter extenderetur; ita ut simul, el semel, et sine successione, eliam ex parte contactus pertingeret ab æterno usque in æternum : et per consequens ad omnes res, ct durationes intrinsecas earum, quæ in tota illa latitudine inveniuntur, seu quæ in quavis differentia temporis exislunl.

83 Cum igitur dicimus, fulura contingentia coexistera ab æterno scternitati in ipso *nunc* ejusdem æternitatis, nolumus dari

dari prædictam coexklentinm, ex eo, quod fatura ipsa contingentia, quasi extendantur a sua temporis differentia, pro qua in tem-
noro futuro existent, quantum salis sit ad hoc, ut pertingant ad durationem æternam a parte ante æternitatis, seu ad hoc, quod
qi semper a parte amo coexistant illi ; sed quia ipsa æternitas raliione suæ infinitatis! ct virtualis extensionis extenditur ab inter-
no quantum satis esi, ad hoc, ut pertingat al præ licta futura, et ambiat illa. El ideo ad explicandam hanc pnsentiam, et mo-
dnm ejus, communiter dicitur a Thomis- tfa ona cum D. Thom. omnia pneterila, et futura actu ambiri, contineri, et con-
cludi in ipso *nunc* æternitatis.

Et ratio hujus modi philosophandi quoad hoc, est. Quoniam ad hoc, ut futura con-
tingentia coexistèrent æternitari, priori mo- do, oportebat, ut ipsa in propria, et adæ-
quati eorum duratione haberent existentiam durantem ab illa temporis differentia , in qua existent usque ad durationem infini-
tam a parte ante ejusdem æternitati?, aut temporis imaginarii a parte ante infiniti, el e contra : atque adeo essent, et non
essent futura. Sicut ad hoc, ut æternitas hoc modo extendatur ab æterno usque ad ipsa fatura, desiderator, qaod habeat in
propria duraione existentiam , per quam atlb æterno usque ad talia fatura pertingat. Et propterea quia .æternitas raliione suæ in-
anitatis potest habere lotam hanc durai-o- nem, in le est, ut futura possit coexistere ipsi ab æterno in *nunc* ejusdem ætemita-
tis, el e contra.

84 Tertio pro majori horum luce yp- colendum est in memoriam, et magis illustrandum il, qaod num. 67. et 68. teligimas. scilicet, quod cam dicitur, fa-
tura contingentia esse ab æterno præsen- tia æternitati in *nunc* ejusdem æternitatis, ex eo, quod ipsa est virtualiter extensa,
bea virtualiter habet partes durationis, nimirum præteritum. præsens, et futu- rum ; et ratione earum intra se conclu-
dit omnia illa , potest adhuc dupliciter intelligi. Vel ita ut æternitas raliione om- Diam suarum partium, irtualiter talium
attingat proxime, et immediate quodlibet faturum : vel ita ut non ratione omnium suarum partium virtualium id habeat, sed
quod quatenus virtualiter continet, v. gr., Jurationem crastinam, coexistât ab æterno diei futuro, et omnibus rebus, quæ in
ipso habitura sunt existentiam ; licet modo, id est, in *nunc* nostri temporis illam non

habeant ; et quatenus virtualiter conlinot diem immediate sequentem post crastinum, pt ea, qua nunc sunt futura, pro eodem die coexistât etiam ab æterno illi. Sicut etiam secundum quod habet continere omnia tempora, quæ præcesserunt usque ad instans præsens, coexistât acmper ad omnia pneterila, ut infra magis explica- bitur.

85 Cum ergo dicitur, fulura contingen- tia coexielere semper, et ab æterno Deo, et ætorDitnti in ipso *nunc* æternitatis, çx eo, quod ipsa extenditur virtualiter quan- tum satis est, ad hoc. ut a propria du- raliione æterna a parte ante pertingat usque ad durationem futurorum, non est sensus, quod ratione omnium partium virtualium suæ durationis immediate, et proxime concludat, et intra ðe contineat quodlibet futurum , el durationem ejus creatam ; sed quod quatenus continet durationem illam, in qua erit Antichris- tus, ambit, et concludit illum, et sic de aliis temporis differentiis antecedentibus ad illam, sive veris, sive imaginariis.

Et ratio est manifesta. Quoniam tandiu durat in propria duratione res ambita, et conclusa ab æternitate. quantum habet de virtuali extensione pars ilta virtaalis, ratione cujus proxime, et immediate æter- nitas concludit, et ambit ipsam. Sicut tantum habet de duratione in propria mensura intrinseca, eadem res, quantum requiritur de extensione durationis for- mali in tempore primi mobilis, ad hoc. ut proxime intra se contineat et ambiat ratione suarum partium eandem rem. Unde si Antichristus, v. gr., containeretur im- mediate, et prôxime ab æternitate ratione omnium suarum partium virtualium, opor- teret, ut in sua propria duratione tantum duraret, quantum totaæternitas :ac proinde esset ita formaliter extensas in ratione durantis, quantum æternitas Ost virtuali- ter extensa secundum se totam. Quare cum Antichristus in sua propria mensura tantum duret a tempore futuro, in quo erit usque ad finem suæ vitæ, inde est, ut æternitas non ambiat immediate, et proxime ipsum, nec coexistât illi, ut præ- senti, et habenti existentiam, nisi qua- tenus continet lotam illam durationem futuram, et non aliam.

.86 Diximus, *immediate, el proxime*, quia licet ad hoc, ut æternitas pertingat a sua infinita duratione a parte ante, usque ad durationem futuram Antichristi, et Anti-

n
a
;
ti
r.
t
it.

Ulm
illius.

cbrislum jpMiin, requiratur, ul perungat
< Liam ad omnes lutuporis differentias ante-
cc lentes; non tamen ita, ut immediate, et
proxime pertingat ad istam, quia pertingit
ad illas ; sed quia propter suran infinitatem,
in ratione duralionis formaliter indivisibi-
lem, necesse erat ad hoc, ut pertingeret ad
illam, quod ambiret omnes, quæ illam au-
to, oJuni; quamvis immediate, et proxime
solum ambiat differentiam temporis, in qua
erit Aniichrisius, et existenliam ejusdem
Anticbrisii, quia continet, et ambit præ-
diclam temporis differentiam.

&N«4b- Unde optime dicunt ThomisUe, dari in
iimn. ælernitate plures, et diverso* sinos virtua-
pñnam. liter, et ia uno quasi sinu esse acta. v. er.,
Antichrislum, et in alio Adamum, et sic
de aliis, juxta diversas temporum differen-
tias, in quibus exlitterunt, aut existent

Clinia \$7 Ex quo sequitur amplior explicatio
nem eurum, quæ num. GS. intulimus, nempe
um quod ex qua parte futura contingentia tau-
«liRbwu». [QHi coexistant æternitati proxime, et im-
mediate; quatenus habet illum quasi pecu-
liarem sinum , correspondenlem cuilibet
eorum, seu secundum quoi præcise conti-
net illam peculiarem differentiam temporis,
pro qua quoad nos existent, non est ne-
cesse al hanc coexistentiam jam dictam,
ut semper quoad nos existant, seu quod in
sua propria, et adæquata mensura habeant
et simul habuerint semper existentiam, ut
ex dictis constat. At ex quo capite ætemi-
tas simul continet virtualiiter, et actu,
absque successione, et divisibililale forma-
li, tam ilLyn differentiam temporis, quam
omnes illas antecedentes, et subséquentes
ad ipsam, necesse est, ut semper, et ab
æterno, ac sine successione, tam ex parte
sui, quam ex parte actualis extensionis vir-
tualis, seu contactus cum rebus, vel dura-
tionibus quoad no\$ futuris, extendatur ad
actu ambiendas omnes illas, el ad conclu-
dendum eas in proprio quasi sinu, corres-
pondenta cuilibet illarum, et cuilibet rei
mensuratæ per illam duralionem, conten-
tam. et conclusam in eodem sinu.

Sicut, si annus ab initio sui esse haberet
totam illam extensionem formalem, quam
decursu temporis habet, et hæc per impos-
sibile pro loto if.o anno semper staret, tunc
ah initio sui e\$sr ambiret actu omnia, quæ
fierent in decimo mense illius, ratione illius
partis extensionis formalis, quæ ei conve-
niret ex eodem decimo mense, cum aliis
simul pei impossibile stante : et ad hoc,
ut idem annus ab initio sui ew illa ambi-

I rei, sal <.\$*<.(, ul illa in decimo mense, Un-
quam in mensura eisdem adæquata, habe- j
rent existenliam.

88 Ex quibus omnibus landpin lit, du-
bium hoc, et difficuliaiein illius non case H
de solo nomine, ut aliqui ex adverariû
volunt, sed do re. Nam licet omnes Dom 1 .
res conveniant in hoc, quod Amichristu
‘verbi gratia, non est præsens ælerniute in
nunc nostri temporis, tanquam in mensan
mensurante coexistentiam horum extremor-
um’ : el similiter quod eadem futura
coexistant, absolute, et simpliciter loquen-
do in nunc æiernilatis, quia æternius esi
mensura a-quivalens tempori durante infini-
te, tam a parle ante, quam a parte post, el
tota simul; et propterea sicut quodlibet fa-
tn rum deberet existera in aliqua parle infiniti
temporis (si esset) et coexistera illi, ita etiau
debet esse in æternitate, el habere coexis-
tentiam ad illam, imo quia est formaliter
indivisibilis, et tota simul, oportet, ut toti
illi coexistai. Galerum Patres, maxime vero
D. Tnom. volunt, quod hæc coexistent
ætemilatis ad futura fuerit semper, elab
æterno absque successione aliqua,nonsolum
ox parte æierniutis, sed eūam ex parte
contactus (ut sic dicamus) virtualis, >eo
coexistent!® actualis ad illa, et e contra. Al
a iversarii id negant : et lanium dicunt, hanc
coexistentiam non fuisse, aut esse ab <eter-
no, sed incepisse in tempore; non quidem
propter successionem æternilaiis, eldara-
tionis ejus, sed propter successionem, el
limitationem rerum coexistentium ad ipsam,
ac proinde propter successionem ipsius con-
tactus, ex hac limitatione, et successione
rerum creatarum præcise proveniente.
Hos autem diversos dicendi modos, evidens
est, non esse de solo nomine, aut voce,
se-1 omnino de re.

\$ IIL

Ratio prior, el fundamentalu veræ
senlcnliæ.

89 Assertio sic explicata sequitur aper- |L|J
te. quoad posteriorem ejus partem ex prio- o*
ri. Nam hoc ipso, quod futurum contingens
sit realiter, et physice præsens, habet cer-
tam , et determinatam cognoscihilitatem
respectu ejus, cui est præsens : et ratione
hujus præsentia, potest certo ab illo cog-
nosci : ergo hoc ipso, quoi fulura conlin-
grntia sint modo dicto præsentia æierniUli,
et Deu ratione æiernilatis, poterunt ratione
hujus

hujus præsenliæ, certo ab illo cognosci. Videantur tamen ea, quæ num. 10. nola-
vimus.

Quoad priorem vero partem probatur primo ratione fundamentali, quæ jam tacta est in explicatione ejusdem assertionis , quæque desumitur ex D. Thom. et ex aliis Anctis Patribus, locis dub. præcedenti rebus : el potest a I hanc formam reduci. Quoniam æiernilas cel duratio tota simul, el infinita in ratione duralionis; ita ut simul, et semel æquivaleat tempori infinito, uæ a parle ante, quam a parte post : ergo simul, et semel, et ab æterno coexistit in propria mensura ejusdem anernitalis omnibus differentiis temporis futuris, el ambit, ac continet actu omnes illas, et cunctas res, quæ in eisdem coextiterint. Antecedens quoad primam partem ex so liquet : alioqui esset in ea præteritmn, et futurum, atque adeo successio, et imperfectio mutabilitatis. Quoad secundam vero partem etiam constat. Quoniam quidquid est in Deo, debet esse infinitum intra propriam lineam; et per consequens simul, et semel æquivalere omnibus rebus creatis, spectantibus ad eandem lineam : ergo cum linea æternitatis sit linea duralionis, debebit esse infinita in hac ratione, et simul, ac semel æquivalere infinite duration! temporis, tam a parte ante, quam a parte post, si hoc daretur; sicut posse dari, optime probant N. Çomplutens. in lib. Phys. disp. 29. num. 16. et deinceps.

90 Consequentia vero probatur. Quoniam si æiernilas non containeret simul, et semel, et ab æterno omnes differentias temporis futuras, et cunctis rebus in eis exisientibus, ab æterno non coexisteret in eadem mensura aeternitatis, tunc non esset infinita in ratione duralionis, et tota simul. Quoniam duratio, quæ est tota simul, et infinita in ratione duralionis, tam a parte ante, quam a parte post, debet semper, et ab æterno ita virtualiter extendi, ut pertineat ad omnes differentias temporis, ambiens illas, et coexistons ab æterno eisdem, el rebus in eis existentibus.

Sicut id, quod esset infinitum in ratione duralionis non quidem ita ut tota simul, sed successive, et formaliter extensa esset, deberet non quidem simul, sed successive, ei ratione panium futurarum ambire res futuras» el coexistere illis : et si hoc non habere’, non esset infinita in ratione duralionis successivæ. El similiter, ul nuper dicebamus, si per impossibile

Salmant. Curt. Ihtoloffi, loin. I.

daretur, quod annus» v. gr., temporis primi mobilis haberet, totam suam extensionem formalem simul, et semper stantem ab initio sui , tunc ab initio ejusdem sui *tue* ambiret omnes differentias temporis existent!* intrinsece in bis rebus inferioribus, quæ darentur in prædicto anno, estæique coexistons omnibus rebus, quæ illo anno Gerent. Et si hoc ei non competeret, eo ipso non haberet ab initio sui *eue* omnem illam extensionem formalem duralionis semper stantem.

9t Confirmatur ratione D. Thom. locis citatis. Nam hoc ipso, quod æiernilas sit duratio infinite perfecta, et tota simul absque omni successione, debet esse mensura infinito, et immutabili molo mensurans omnes durationes creatas futuras, et quidquid in illis continetur.: ergo semper, et ab æterno, ac immutabili modo, debet omnes illas, et cuncta, quæ in eis extiterint, mensurare, et actu continere, eisque coexistere.

Antecedens probatur. Nam etsi non quævis duratio sit mensura alterius, et ita ævum Angeli licet habeat non parum uniformitatis, nihilominus non mensuret nostros motus, ex eo, quod ab eo non pendent ; attamen duratio ex se uniformior, et a qualite durationes inferiores pendent, oportet, ut juxta modum suum sit /mensura illarum, et eorum, quæ in ipsis continentur : ergo cum æiernilas non solum sit duratio uniformior aliis, sed intinite uniformior atque a Deo infinite perfecta, et immutabilis; et omnes alite durationes ab ea penleant, oportebit, ut sit mensura infinito, et immutabili modo omnia alia mensurans.

Consequentia vero probatur. Nam si non semper, et ab æterno, ac immutabili modo mensuraret, ac containeret prædicta, sed aliquando inciperet mensurare aliqua, et ea desineret mensurare : et rursus mensuraret alia, et cessaret ab hac mensuratione, tunc esset in ea successio in ratione mensuræ, et in ratione duralionis , ratione cujus mensurat ; et ita non mensuraret modo infinite perfecto et immutabili.

92 Occurrunt adversarii, lain ad rationem factam , quam ad ejus confirmationem. Ad rationem quidem, quod ad hoc, ul ætemitas sit duratio infinita, et tota simul, non est necesse. ut semper, et ab æterno coexistai omnibus differentiis lem-

it

4

*

;

COIH
flrmatnr.

4

Occurritur
ri 14-
veiMtih
ralidft
D.Thuni.

poruni, et rebus in eis existentibus; sel
salis est, quod quantum est de se possit
coexistere illis : ac proinde, quod defeetas
hujus coexistent!@ non proveniat ex
defectu æiernitatis, et infinitæ durationis
ejus : sed ex defectu temporis, et rerum
in eo existentium ; quæ, quia in tempore
incipiunt etistere, et in tempore etiam
desinunt, propterea nequeunt ab æterno
eidem ælernilali coexistere.

Hoc autem explicant exemplo immen-
sitalis : quæ licet sit infinita intra suam
lineam, nihilominus non replet loca fu-
lura, sed tantum existentia : non quidem
ex defectu ejus, sed ex defectu eorum :
ex eo, quod usque dum sint existentia,
non sunt capacia præliclæ repletionis.

Solotiu Ex quo etiam ad confirmationem res-
pondent, aeternitatem esse quantum est de
adœtdr- se mensuram immutabilem. quia licet
nunc mensuret res présentes. non vero
futuras, et preterauntibus illis, et existent!
bus isüs, desinat mensurare is» illarum, et
incipiat mensurare ew istarum . hoc
tamen non esc propter defectum, muta-
biitalem, aut successionem æternitalis, sed
rerum creatarum, quæ secundum suum
«ie fluunt, et ad invicem sibi ipsis succe-
dunl ; cum Umeo æternitas semper maneat
fixa, ei immutabilis, ad eum sane pro-
portionalem modum, quo arbor in fluvio
fixa, semper manet immobilis, et succès-
sive coexistit aquis fluentibus : el si es-
set mensura earum, mensuraret illas sue-
cessive ; quamvis hoc non proveniret ex
fluxu arboris, sed aquarum.

Rejici- 93 Cæterum neutra ex his solutionibus
solutio sal’s^a<3t. Non quidem prior. Nam potius
adratifr- θ* exemplo, quoi pro se adducunt, et
ex discrimine, quod intercedit inter im-
mensitatem, et æiernitatein, salis effica-
citer probatur, aeternitatem debere semper,
ce ab æterno coexistere omni ducationi
futuræ, et rebus in ea existentibus. Nam
immensitas non est infinita in ratione
durationis, sed solum in ratione immen-
sitatiB, et virtutis (ut sic dicamus) reple-
tivæ totius loci : et propterea ratione hu us
infinititis cum præcisione sumptæ. debet
actu el simul replere omnia loca ; non qui-
dem futura, sed existentia, eaque comia-
gere, quantumvis inter se sint distantia:et
hoc ipso, quod easimul non repleret, eteon-
tingeret, sequeretur, præ lictam immensita-
tem non esse infinitam in ratione virtui’s re-
plelivæ locorum : ergo quia ætemitas est
infinita in ratione durationis, oportebit, ut si-

mul, et semel contineat, el ambiat actu om-
nes differentias temporis, el cuncta, quæ in
eis fuerint ; uc proinde quod ea ab aler-
no quasi tangat, eisque coexistât, quin-
tumvis res îpeæ sint inter se secundum
durationem distantes : ergo cum differta-
tiæ duraiionis, sive temporis nostri sint
praeteritam, præsens, et futurum, debebit
æternitas actu , et ab æterno ambire omne»
has temporis differentias, et quidquid in
eis continetur.

Alioqui si ratione suæ virtual!* exten-
sionis non sd extenderet ad pnedicta, iu
ut simul, et semel, atque adeo ab ctemu
non pertingeret ad illa, et ea actu ambiret,
ipsisque coexistent, nequibit esse inlioiau
in ratione durationis. Sicut etiam nequiret
habere prædictam infinitatem, si non iri-
haeret immensitati, ut ratione ipsius, se-
eundum quod aqernitate mensuratur, co-
existerai, et repleret loca futura; quia
lotum hoc perlinet ad immensitatem,
non quidem cum præcisione sumptam,
sed ut ail lineam æternitatis spectat,
quatenus ab illa, ut a propria mensura mea-
suratur.

9i Unde vis rationis D. Thom. con-
sistit in hoc, quod sicut ante, et retro,
sursum, et deorsum, propinquum, et remo-
tum secundum locum, sunl differentia
intra lineam loci replebilis contenue, non
vero præsens, praeteritum, et futurum;
ita omnes differentiæ temporis, scilicet
præsens. præieritum , et futurum, soni

i differentiæ al lineam durationis pertinen-
tes : ergo sicut quia immensitas cum præci-
siune sumpta, est infinita in ratione virtutis
repletivæ, non potest non actu, et simal
replere, et tangere omnia pnedicta loca,
quantumvis inter se distantia, hoc ipso,
quod existant ; non vero hoc ipso, quod
futura, aut præierita sint, quia hæ differen-
tiæ ducationum non perlinent ad lineam
immensitatis : ita ex eo, quoi æternilas
est infinita in ratione durationis, non
poterit non actu, et simul continere, et
quasi contingere omnem durationem tem-
ports, hoc ipso, quo l sit præsens, praeterita,
aut futura : quandoquidem unumquodque
horum perlinet ad lineam durationis : sical
quivis locus existons spectat ad lineam
immensitatis eum præcisione sumptæ.

95 Confirmatur, et explicatur ex alio
discrimine, quod versatur inter immen-
sitatem, et æternitatem. Nam proprium
eat durationis mensurantis aliquam rem,
continere, et intra se concludere rem du-

rantem

nnteiu in illa, maximo si sit duratio. ei mensura superexcedene, ot superior : at nrius repletivæ luci non continet -intra se locum, quem replet ; sed potius iptu est in illo : ergo cum æternitas sit duratio inliniia, el superoxcedens, continebit intra se omnem rem creatam, ot durantem : noli quia immensitas est infiniti in racioe virtutis replolivæ, non continebit Intra se loca, quæ replet; sed potius Deus, ut immensus, erit intime in robus ab eo repletis · ergo cum unumquodque recipiatur, aul contineatur, ad inolum recipient's, aut continentis , fiet indo tum quod res actu contenue in mterniute, seu coetiBlenles ipsi, contineantur, ei sint in ilia ad modum ælernitaiis, nempe omnino immutabiliter, et per consequent semper, H ab æterno. Tum etiam, quo i immensitas si non esset æterna tantum extenderetur ad replenda omnia loca, dum precise existunt, atque adeo a1 replenda ea temporaliter : sicut res, in quibus Deus intime ratione immensitatis imbibitur, sutam in tempore habent, ut in propria , et adæquata mensura esse : quamvis, quia eadem immensitas æternitale, tanquam per pmpriam mensuram mensuratur debeat ratione ejusdem a·ternitatis ab æterno illa replere, et ea ambire, eisque coexistere. Sed de boc discrimine , in tractatu <le Angelis sermo redibit , et juxta ibidem dicenda debet intelligi.

97 Ex quo etiam (ut ii obiter dicamus) manet impugnata alia solutio ejusdem rationis, nimirum, quoi ad ralionem durationis infinitæ non est necesse, ut coexL·tit semper rebus futuris, el omni fouir® duration! ; se1 salis est, quod eminenter . et ab æterno contineat earum perfectionem seclulis imperfectionibus : sicut in universum causa quævis continet perfectionem sui effectus ; cum tamen non propterea semper oi coexistât.

Ex dictis igitur manet hæc solutio impugnata. Nam sicut hoc ipso , quo! sfientiasit infinita intra lineam scieniiæ, el contineat eminentor perfectionem creaturarum witarum, non potest non intelligibili molo continere ab æterno intra se eas lem creaturæ, sciendo quidquid in eis secundum proprium rssc earum reperitur : el hoc non ob aliud, nisi quia ad lineam scienti® præ licta continentia perlinet : iti hoc ipso, quod æternitis sil iniinilain ratione durationis, et contineat eminenter in sua entitate, omnem durationem creatam se-

cliais imperfectionibus, debet insuper per modum mensura; oxtrinsecæ, et superioris uclu mensurantis, ambire ab æterno, et quasi tangere durationem creatam aliquando futuram, et quidquid in ea fuerit : et per consequens debet etiam eisdem rebus ab æterno coexistere : quia totum hoc ad lineam infinitæ durationis pertinet , ut ostensum est.

97 Nec minus solutio, quam ad continuationem rationis D. Thom. ex adversariis tradidimus, displicet. Nam in primis exemplum arboris immobiliter ex pane sua correspondents aquis fluentibus, quod pro re adducunt, potest contra solutionem hanc retorqueri. Nam sicut si arbor illa esset ita formaliier extensa, quantum lotæ fluvius, tunc simul, et semel coexisterei eisdem aquis inter se fluentibus , ratione diversarum partium ejusdem arboris : et si arbor illa esset formaliier indivisibilis, et simul ac semel haberet tantum do virtuali extensione, quantum totus fluvius <le formali . tunc simul, et semel coexisteret secundum se totam loti fluvio, et omnibus partibus ejus, et quælibet pars aquæ contingeret totam arborem, licet una pars aquæ non contingeret alium : ita quia æternitas continet simul, el semel, virtuali, et infinito modo totam extensionem temporis, tam .præsenlein, quam præleritam , et futuram, poterit, et debebit simul, el semel atque adeo- ab æterno actu continere, et mensurare , ac coexistere cuivis parti temporis·, dummodo re ipsa habitura sil aliquando existentiam.

Diximus, *tlummodo rc ipsa habitura sit aliquan esisdornliam*. Nam sicut per scientiam visionis non videntur aciu nisi res quæ aliquando exliluræ sunt quia scientia hæc supponit decretum de earum futuritione ; ita æternitas non continet, nec mensurat aut quasi tingit actu durationem creatam, nisi aliquando sil habitura existentiam ; quia eodem molo supponit decretum efficax do rerum futuritione.

98 Deinde contra eandem solutionem urget, non posse inter se cohærcre, quod ælernitas admittat aliquam successionem in contractu, aut coexisteniia ad res creatas durantes in aliqua differentia temporis, et quod hæc successio proveniat ex refectu rerum creatarum , non vrro ex defectu letrniitatis. Et ratio videtur aperta ex dictis. Nam tunc aliqua duratio, el mensura habet ex defectu sui non co-

Erertilor
cvasiu
ad
roDOruQ·
lioirtin.

i.

; y

f

Wlr

r

d

Major
mrsie
pradida·
era*
sinuis.

7 /

· · ·

H

• I

Bfr·

existera semper, et immutabili modo cum rebus creaiis, casque prædicto modo tangere, quando licet ipsis non repugnet, ut facta suppositione suæ futuritionis, semper, et immutabili modo sint ab aliqua superiori mensura, et duralione tangibiles , eique immutabiliter coexistant, nihilominus talis duratio non habet semper, et immutabili modo eas sic tangere, illisque coexistera : sed rebus creatis existentibus .successive in aliqua differentia temporis, sive præsentī, sive præterīia, vel futura, non repugnat, ut semper, et ab æterno sint immuubili modo tangibiles a ducatione superiori, et eminentissima : ergo hoc ipso, quod duratio illa superior nempe æternitas , non tangat semper, et immuubili modo illas , seu immutabiliter illis non coexistât, proveniet hoc ex defecta immutabilitatis ejusdem æternitaiis.

Major non indiget prolatione. Nam hoc ipso, quod rebus creatis, facta suppositione suæ futuritionis, non repugnet ille contactus, et coexistent^ immutabilis a l prædictam durationem superiorem, oportet ut si duratio hæc non tangat, et coexistai illis semper, et immutabiliter, quoi hoc proveniat ex defectu , ei mutabilitate ejus, et non solum ex mutabilitate et successione, quam res creata? in propr.a dur itione habent.

Minor autem ex iis. quæ nuper dicebamus, etiam constat. Quoniam hoc ipso, quod res aliquando habeat esistenfam in aliqua differentia tempori-», sive præsentī, sive pret^riti, vel futura, est ex se semper, et immutabili molo tangib.lis a duralione infinita, quæ semper, et immutabili modo habet virtualiter esse infinite extensam in ratione duralionis, atque adeo habet simul, et semel totam illam durationem quæ est in omni duralione temporis , sive præsentī, sive præterīia, et futura: alioqui enim omnes istæ differentia? temporis non containerentur intra lineam duralionis, nec ipsa æternitas easel infinite extensa virtualiter intra eandem lineam.

Cüu-
flrantor.

99 Confirmatur. Nam ideo intellectio divina semper, et ab æterno, ac immutabili mo lo terminatur ad res existentes in aliqua differentia temporis hoc ipso, quod in aliqua earum existant, ita ut ibidem nec ex parte rerum, nec ex parte intellectionis sit aliqua successio in ordine ad prædictam terminationem, quia est intellectio æternitate mensurata (quod quidem cum proportionē de voluntate divina

dicimus) el ideo si non mensuraretur ieu*r-niiate, non repugnaret, ut in tempori» et mutabiliter terminaretur ad illas : el hoc ipso, quod sic ad eas terminaretur, esset ibidem successiva ex parte utriusque extremi, scilicet intellectionis, verbi gratia, et rerum intellectarum : ergo potiori ratione æternitis ipsa terminabitur in sua mensuratione ad easdem res existent** in aliqua differentia temporis modo quodam immutabili, atque adeo semper, et ab æterno, et hoc ipso, quod ad illis hoc modo non terminetur, dabitur successio tam ex parte rerum creatarum, quam ex parte æternitalis.

Antecedens videtur certum. Nam propterea noster intellectus terminatur ad ra existentes in aliqua differentia temporis, quia non mensuratur æternitate, tanquam propria, et alæquata mensura : et ita si per illam hoc modo mensuraretur, non admitteret aliquam successionem, aut mutabilitatem ; siquidem æternitas præsupponit, aut necessario includit immutabilitatem omnimodam. Et similiter hoc ipso, quod intellectus noster mutabiliter terminetur. intercedit ibidem successio, et mutabilitas ex parte utriusque extremi, scilicet ex parte nostri intellectus, el rerum intellectarum ; alioqui enim sufficeret ad hoc, ut intellectus in tempore, el mutabiliter terminaretur ad res intellectas, quod esset aliqua successio ex parte earum, licet non esset successio ex parte intellectus. el intellectionis : et ita posset divinus intellectus absque aliqua mutatione sui terminari in tempore ad res temporaliter existentes, cujus oppositum infra ostendemus. Consequentia vero probatur ex illo communi axiomate : *Propter quod unumquodque tale, el illud magis.*

§ IV.

*Proponitur secunda ratio pro
assertione.*

100 Secunda vero fundamentalis ratio nostræ assertionis sumitur ex eodem Angelico Doctore locis cit. et in art. 15. hujus quæst. polestque ad hanc formam reduci. Quoniam scientia Dei est invariabilis : ergo nullum futurum habet physice, et realiter rationem futuri respecta ipsius ; ita ut ab æterno non sit præsens, et physice coexistens illi : ergo cum non habeat hanc præsentiam in *nunc* ucsiri temporis,

tichristus modo est me infini!* scienti*, et xternitali physice, ft realiter prxsrns, et non futurus, aut prxleritus : Et alveniente morte illius habet ûtam ;.Vodo Anlichristus, nec est me* scienti* rt ,vlcrnitati pr*sens. aut futures, sed solum prxteritus. Cæterum hoc non provenit ex variabilitate, et mutatione divinæ scientiæ, sed solum ex variatione, et defectu ul>jecti.*

hapui»? Nam contra huc est. tum quoi hæc solutio est expresse contra D. Thom. in hac quæst. art. 15. in solutione ad 2. uhi sic tabet : *Ex hoc tamen, quod scit, quod aliqua possunt esse, qu* non sunt, vel etiam non esse, qu* sunt, non sequitur, quod scientia sua sil variabilis. sed quod cognoscat rerum variabûiitem. Si tamen aliquid esset, quod prius Deus nescivisset, et postea sciret, esse ejus scientia variabilis : sed hoc esse non potest : quia quidquid est. vel potest esse secundum aliquod tempus. flens in *terno suo sed. Et ideo ex hoc, quod ponitur aliquid esse secundum quodcunque tempus, oportet poni, quod ab *trrno sil scitum a Deo. Et idea non debet concedi, quod Deus possit scire plura quam sciat. Quia h*c fropcsitlo implicat, quod ante nesciverit, et postea sciat.*

Alia iα-n°tloâ Tum etiam, quod denominatio scientia non est denominatio extrinseca, sed intrinseca, et juxta modum ipsius cognoscentis ; atque adeo, modo statim explicando, mensurata ælernitate, ergo non poterit ex aliquo capite variari, sed omnia connotata, et objecta, quæ ad illam desiderantur, debent ex suppositione, quod aliquo molo ad illam concurrant, esse immutabilia, seu immutabiliter coexister? ætemitati , ut mesure superiori, et excedenti.

Cnniir-“iirnjn’ 104 Confirmatur, el explicatur, et si nml tacita quædain objectio diluitur. Nam licet possit contingere, ut aliqua denominatio intrinseca, et immanens incipiat de novo absque variatione intrinseca ejus, quod denominatur, sed solum per variationem objecti, aut connotati alicujus, ex eo quod cunnotatum illud ad prælictam denominationem desiderabatur : ut juxta probabilem sententiam contingit in speciebus Angelicis, qua ante existentiam alicujus individui non represent ibant illud ut existons, sed tantum naturam specificam, sub qua continetur ; bene tamen adveniente existentia ejusdem individui : et ita dominantur de novo intrinsece

i représentantes illud persolam variationem objecti : attamen hoc ideo continuit, quia species ill@ sub illo expresso cuoceptu, el denominatione, sub qua concipiuntur. ut représentantes nræJicium individuum, ut existons, non mensuratur quoad illud exercitium, adhuc secundum quod se tenet ex parte earum per eandem mensuram ita fixam, et immobilem , sicut mensurantur quoad euanj entitatem intrinsecam sub expresso, et formalissimo conceptu, sub quo concipiantur, ut représentantes eandem naturam et individua ejus ut possibilia. Nam secundum hanc posteriorem considerationem mensurantur ævo, non minus quam substantia Angelica, cum qua incipiunt, quamque semper, et inseparabiliter concomitantur ; at secundum priorem considerationem mensurantur tempore Angelico. Et ita si secundum utramqu considerationem eadem mensura mensurarentur. deberent, secundum utramqcc, eandem stabilitatem, et immobilitatem habere ; ergo cum denominatio cognoscentis . secundum quod ex parte Dei terminatur, non solum in actu signato, sed in actu exercito ad creaturas, mensuretur ætemitate : hoc ipso, quod sit in Deo, oportet, ut semper sit fixa, et stabilis ; ac proinde ab æterno, et usque in ælernum perseverans ; alioqui nond mensuraretur ætemitate, ut propria, -et adæquata illius mensura ; et per consequens debet ab æterno habere omnia connotata, quæ ad hoc, ut denominatio illa ab æterno existât, desiderantur.

105 Confirmatur, et explicatur secundo. Ab Nam licet possit contingere, quod aliqua dmominatio intrinseca conveniat Deo ex tempore, non quidem quoad ea, quæ iu recto importât, sed quoad id. quod adæquata dicit, ex eo, quod talis denominatio connotai, aliquod objectum creatum, prout est præsens in sua propria, et adæquata durations, et ita nec prædicta denominatio quoad id. quod adæqoate dicit, mensuratur per ætornitatein , tanquam per mensuram propriam, et adæquatam, nec etiam quoad id, quod ex parte Dei, et in actu exercito se tenet; attamen denominatio intrinseca, quæ convenit Deo connotando rem creatam non secundum mollira , secundum quem est in se ipsa , sed secundum modum , secundum quem est in D^o, non potest non per æternitatem, ul per propriam mensuram

mensuram mensurari, adhuc quoad id, quod parte Dei in actu exercito se tenet : at proprium est cognitionis , t et denominationis cognoscentis, quod fe- i ntur ad res secundum modum ipsius cognoscentis, el secundum csset quod ha- bent in illo, quia cognitio sit per hoc, quod cognitum , modo alibi explicato, hi in cognoscente . ergo denominatio cognoscentis in Deo debet quoad actuale exercitium , prout se tenet ex parte Dei, mensurari ætemitate, tanquam per pro- priam mensuram, et omnia connotata ad illam desiderata osse Lixa, et immo- bilia iu ætemitate : et per consequens non potest Deus denuo in tempore cog- noscere aliquid, quod antea non cognos- cebat, nec esse physice, et realiter denuo pnesens illi, quod antea non erat sic ei- dem præsens.

106 Minor cum ulraque conseq. satis videntur constare, Major autem quoad secundam partem, quia brevior, et faci- lior suasu est, sic ostenditur. Quia exer- cilium, quod est in aliquo circa rem aliquam secundum modum essendi, se- cundum quem est in ipso, debet men- surari, tanquam per propriam mensuram, per mensuram propriam exercentis : et in Deo non est alia mensura propria, et adæquata ipsi, nisi tantum æternitas : atque ita omnia connotata extrinseca ad prædictum exercitium desiderata, debent esse stabilia, et fixa, et per eandem æter- nitatem, ut per mensuram communem, et superexcedentem mensurari : alioqui enim prælictum exercitium, ut se tenet ex parte Dei, non posset (ut modo di- cebamus) per æternitatem, ul per men- suram propriam mensurari.

Quoad priorem vero partem eadem major suadetur. Tum quia ad præ lic- tam denominationem adoequate sumptam desideratur aliquid temporale, proul est in se ipso pnesens in propria duratione : et ita sic considerata nequit ætemitate mensurari : sicut nec etiam potest per eandem mensurari, ut per mensuram pro- priam, et adæquatam, quoad id, quod ex parte Dei, et in actu exercito so te- net, Quia ad hoc exercitium, sub con- ceptu talis requiritur prædictum conno- laturn, ut est præsens in sua temporis differentia : et ideo ad summum prædic- ta denominatio mensuratur per æterni- tatem. tanquam per mensuram propriam, pi adæquatam quoad entitatem divinam,

ac proinde, et quoad id, quod ex parte Dei in actu signato se tenet.

Turn etiam : quia in relationibus Domi- ni et Creatoris fundamentaliter sumpti?, necnon in denominatione intrinseca qua Verbum denominatur unitum humanitati, id cernitur. Nam sicut unitur per modum actus puri, ita se ipso eat extremum uni- bile, et ipsa unio ex parte sui. ac proinde talis denominatio est illi intrinseca : licet quia tabs unio connotât unionem humanita- tis, prout est in propria duratione. ad Ver- bum, propterea exercitium prædictæ unio- nis, adhuc prout se tenet ex parte Verbi, non mensuratur ætemitate, ut propria, et adæquata ejus mensura : non quidem ex defectu Verbi, et entitatis unionis, ejusdem Verbi, sed ex defectu humanitatis, et unio- nis tenentis se ex parte illius, et terminata* ai ipsum Verbum.

107 Quæ omnia eleganter tradidit D. Thorn, art. 15. hujus quæst. in solutione ad I. ubi cum sibi sic objecisset : *Scientia relative dicitur ad scibile : sed ea, quæ im- portant relationem ad creaturam ; dicuntur de Deo cx tempore, el variantur secundum varietatem creaturarum : ergo scientia Dei est variabilis secundum variationem creatu- rarum.* Respondet in hunc modum : *Dicen- dum, quod Dominus, Creator, et hujusmodi important relationem ad creaturas, secun- dum quod in sc ipsis sunt ; sed scientia importat relationem ad creaturas, secun- dum quod sunt in Deo : quia secundum hoc est unumquodque intellectum in actu, quod est in intelligente : res autem creatæ sunt in Deo invariabililer, in se ipsis autem variabi- liter. Vel aliter dicendum est, quod Dominus. Creator, et hujusmodi important relationes, quæ consequuntur udus , qui intcUigunlur terminari ad ipsas creaturas, secundum quod in se ipsis sunt. El ideo hujusmodi relatio- nes varie hio Deo dicuntur, secundum varia- tionem creaturarum. Sed scientia, et amor, d hujusmodi important relationes, quæ con- sequuntur actus, qui intcUigunlur in Deo we. Et ideo invariabilitér prædicantlvr dc Deo.* Sed circa liæc, et ut intelligatur id, quod dc amore Sanctus Doctor docet, vi- deantur ea, quæ ipse infra quæst. 19. ari. 7. docet, et nos ibidem notabimus.

108 Nec refert, si urgeas, quoi ex hac doctrina potius videtur sequi, cognitionem illam, qua Deus cognoscit, nunc esse suæ æternitati, et cognitioni realiter. et physice præsens hoc universum, terminari ad illud prout est in so ipso, el ita cognitionem

Elscida*
UD OΠB-
enlen-
lium ei
cirçauli
(alimo-
nio
D.Tbom.

4

> .Mi-Γ
• Vw(1.

& Π-

Υ-'

objectio,

.1

DE SCIENTIA DEI.

hanc intuitivam posse incipere in tempore, quoad actuale exercitium illius, etiam ex parte Dei, non quidem ex defectu sui. sed ex defectu connotaii, nempe hujus universi : quod solum in tempore habet esse.

Ecoda-
tio.

Non itaque hoc refert. Nam sicut cum dicitur, res possibles cognosci ab æterno a Deo, secunlum *esse*, quod habent in ipso, seu divinam cognitionem terminari ad illas, secundum modum ipsius cognoscentis, non est sensus, quod prædicta cognitio non habeat veluti transire ad cognoscendas easdem creaturas, quoad *esse* propriam illarum ; sed quod cognoscens attingit res trahendo illas ad se; et ratio attingendi ipsas est *esse*, quod habent in cognoscente : ita cum e converso dicitur, quod creaturæ existentes cognoscuntur a Deo intuitive, prout sunt in se ipsis, non esi sensus, quod ratio cognoscendi illas sit *esse*, quod habent in se ipsis; sed quoi cognitio habet velutitransire ad attingendas eas, quoad *esse* existentiae exercito, quod habent in se, et quod eisdem realiter. et physice coexista : quamvis necesse sit. ut cognoscens, nempe Deos trahat illas ad se, et habeant *esse* in illo : et ratio hujus transitus, et cognitionis sit *esse*, quod habent in Deo : ac proinde debent in vnrabili modo trahi, et repraesentari in divina essentia : siquidem cognitum debet trahi, et esse in cognoscente secundum modum proprium ipsius cognoscentis : cumque *esse* existentiae rerum creatarum nequeat invariabiliter trahi , et repraesentari in eadem essentia, nisi invariabiliter, et fixe sit præsens, et hoc nequeat habere *esse* creatum in sua propria duratione, oportet ut in remedium hujus detur æternitas, et præsentia rerum creatarum fixa, ei immobilis in eadem æternitat*», ut ita fixe, et immobiliter possint repraesentari in divina essentia; et cognitio illa perfici secundum modum cognoscentis, et *esse* : quod habet in ipso. Sed circa hæc videantur ea, quæ N. Complut, in lib. de Anima, disp. 21. quæst. 5. maxime vero num. 94. docent.

Complutariuui,
ex
injjor
ihipngnitio
so-
Inlioois
l atker-
sariorm.

109 Ex quo tandem fit non esse alicujus roboris id, quod adversarii in priori solutione hujus rationis num. 101. adducebant, nimirum quod sicut, juxta nostram sententiam , Deus cognoscit ab æterno Antichristum, ut nobis faturum, et ut præsensem iis. qui simul cum eo pro tempore futuro coextierint, et nihilominus non inde sequitur variatio in divina scientia, ita licet Deus cognoscat

Antichristum, ut sibi aliquando futurum, et non pneseatem, et e contra, non inde colligetur aliqua variatio in eadem scientia.

Non itaque hoc alicujus est roboris. Quoniam juxta nostram sententiam, futuritio Antichrist! respectu nostri, et præsentia ejusdem respectu aliorum, semper, et immutabiliter est præsens respectu Dei : et ideo potest semper, et invariabiliter sciri a Deo. Cæterum juxta modum dicendi adversariorum , el solutionem ab eis adhibitam, hoc ipso, quod Antichristus sit aliquando futurus respectu Dei, non vero præsens, habet præsentialiitalem, et futuritionem variabiliter respectu ipsius et propterea nequit invariabilité/ sciri a Deu, ut ostensum est.

*Respondetur fundamentis opposite
sententia.*

110 Ad primum constat ex dictis, ut quomodo ad hoc, ut aliquid sit præsens in æternitate, ut in mensura , et duratione superexceienli, el communi, satis sit, quod habeat existentiam in se ipso pro tempore luturo. Nam eo ipso æternitas propter suam infinitam extensionem virtualem in ratione durationis, extenditur ad actu ambiendum, et quasi tangendum illud ; et quia totam illam durationem simul, et ab æterno habet, extenditur simul, et ab æterno ad continendum, et coexistendum ipsi.

Unde ad formam argumenti distinguenda est major : *Nisi in scipso eodem modo existai*, vel in tempore præsenti, vel saltem in futuro concedenda est, respectu durationis superexcedentis, qualis est æternitas : *Nisi in se ipso eodem modo existai* , præcise in tempore præsenti , neganJa est, respectu ejusdem mensuræ superexcedentis, seu respectu æternitatis. Et deinde eodem proportionali modo distinguenda est minor : et si sensus sit, quod futura contingentia antequam sint in propria mensura, nec habent de præsenti, nec de futuro existlcre physice in se in eadem mensura, negari debet; secus vero si sensus fuerit, quod antequam sint in propria mensura, non habent dp præsenti existere physice in se. El ideo neganda est consequentia. Quia , ut nuper innuebamus, ut aliquid coexistât ab æterno

A4
fcnu

tlerno ælernilati in *nunc* ipsius æternittis, satis est, quod existât in aliqua temporis diflerentia. Por quod eliam ad probationem majoris, et minoris ibidem adducta* salis constat.

111 Vel poterit aliis verbis ad formam ejusdem argumenti occurri, distinguendo eandem majorem : *Nisi in se scipso eodem modo existai*, vel in propria et admquata du- nlione, vel in alia superexcedenti, nempe æternitate, concedenda est : *Nisi in so ipo eodem modo existai*, in propria mensura, negari debet. Et eodem proportio- ns modo distinguatur minor : *Non habent rtûliler, ct physice existere in se* in propria, euJæquata du ratione, concedatur: inaliena, e: superexcedenti, videlicet in æternitate, negetur. Et deinde negari debet conse- quentia. Nam futura eodem modo exis- tant, et coexistunt aeternitati. Quia sicut non existant in se in propria mensura, sed in mensura æternitatis, ita non co- existant ipsi in sua ipsorum mensura, sed in mensura æternitatis : quamvis, ut nu- per dicebamus, satis sit ad hoc, ut res semper sit existens in æternitate, quod ab æterno habeat esse futuram : quia non est existens ab æterno in æternitate, ni- si ratione illius existent*!®, quam pro tempore futuro habebit : et non ratione ilterius existent!®, quam antea habebat : siquidem, ut jam diximus, hoc ipso, quod pro tempore fdturo habebit existentiam, æternitas extenditur ab æterno ad actu ambiendum rem illam, et ei ab æterno coexistendum.

112 Quare solutio ibidem tradita, op- j lima est. Et ad probationem patet ex dic- ••tia, quomodo distinguendum sit antece- ζ Jens : *Quin in se eodem modo sil ens reals*, vel fe in tempore præsentis, vel in futuro, conce- dendum : *Quin in sc eodem modo sit ens rule*, in tempore præsentis, negandum est. vel aliis verbis : *Quin eodem modo sil in se ens rcale*, in propria, aut in aliena men- sara, concedi poterit, in propria tantum- modo mensura, de præsentis existente negari debet.

Et eodem proportionali modo distin- guendum est consequens, juxta priorem distinctionem : vel negari consequentia juxta posteriorem, si consequens intelli- gatur de existentia in mensura propria pro solo tempore præsentis. Et ad probationem constat ex modo dictis, quomodo licet ad hoc, ut sit aliquid in se ens physice, et realiter. seu ad hoc ut habeat essentiam

realem actualem, requiratur, quod existât, et quod fiat; attamen ad hoc ut existât in aliena mensura, virtualiter, et infini- te extensa, satis est, quod in aliqua dif- ferentia temporis habeat prædictam rea- litatem, et actualitatem.

Per quod ad primam confirmationem satis constat. Quoniam antecedens est ve- rum, si sensus illius sit, quod sit prius rem existere in mensura, seu duratione propria, vel in tempore præsentis, vel in futuro, quam existere in mensura aliena, et superexcedente : secus vero si sensas illius fuerit, quod prias sit, rem existere in mensura propria in tempore præsentis solummodo , quam existere in prædicta mensura superexcedente, ut ex dictis const- tat.

113 Ad secundam confirmationem res- pondetur, omnia prædicata convenientia rei in æternitate, competere illi etiam in men- sura propria, præterquam prædicatum il- lud, in quo explicatur modus essendi rei in æternitate. Nam cum modus iste sit diversus ab eo, qui convenit rei in pro- pria mensura, non debet illi in sua pro- pria mensura convenire. Et ita falsum est, rem in propria mensura esse ab æter- no , si ly *in propria mensura* importet ducationem propriam rei mensurantem co- existentiam ipsius ad aeternitatem, quam- vis possit esse verum, si solum per hoc significetur, rem cum propria mensura contineri ab æterno in æternitate : ex eo, quod æternitas ratione suæ infinitæ durationis extenditur simul, et immutabi- liter ad pertingendum omnem temporis dif- ferentiam, aliquando existentem,et quam- cunque rem in illa contentam. Cæterum, quia hrec propositio : *ltes in propria men- sura est ab ælerno*, reddit absolute pro- lata, juxta communem concipiendi modum , priorem sensum, non vero posteriorem, ideo absolute neganda est.

Potestque hoc explicari exemplo sacro- sancti Eucharistiæ Sacramenti, in quo om- nia prædicata convenientia Christo extra sacramentum, competunt eidem in sacra- mento, et e converso, præter prædicata illa, in quibus importantur modi essendi in illo, vel extra ipsum : et ita extra sacramentum non est sub speciebus, nec in sacramento adest modo quantitative.

114 Ad secundum bene respondetur ibidem, si tamen solutio illa juxta modo dicta intelligatur. Et ad primam proba- tionem in contrarium, negandum est an-

Ad
prinum

Montai,

Ad
d^ac""
firma.*
tioocm.

tecedens. Quia res non habet absolute, et simpliciter, ac juxta communem concipiendi modum esse, nisi dum existit in propria, et adæquata mensura. Sicut etiam non habet absolute, et simpliciter, ac juxta eandem concipiendi modum creari, nisi dum fit in eadem mensura propria, et adæquato.

Ad secundam vero probationem constat ex dictis, concedendum esse antecedens, et primam consequ. in sensu jam insinuato, et distinguendum esso consequens secundæ. Unde si sensus illius sit, quod sicut res in propria existentia sunt ab æterno, ita etiam in propria duratione, ut in mensura mensurante coexistentiam illam cum æternitate, neganda est consequ. Si vero sensus fuerit, quod sicut res cum propria existentia est ab æterno in mensura æternitatis, ita etiam cum propria duratione quia utrumque continetur in illa, concedenda erit consequentia.

Ad lernnm. 115 Ad tertium concedenda est maxime juxta ea, quæ statim dicemus, et negantia minor. Quoniam diversitas, secundum quam æternitas respicit rem, dum actu existit, et dum habet esse præteritam, vel futuram, non consistit in hoc, quod hæc respiciantur ab illa successivo modo; ita ut futura respiciantur ab illa præcise, ut futura, seu precise, ut aliquando non coexistentia. sed coextitura ipsi: quia, ut sæpe diximus, æternitas semper, et immutabili modo respicit præsentia, præterita, et futura, et simul ac immutabiliter coexistit omnibus istis, et omnia ista ipsi. Sed diversitas consistit in hoc, quod æternitas quatenus virtualiter continet tempus, in quo Abraham, v. g., erat præsens, coexistit ab æterno illi, ut secundum suam existentiam est præsens: et quatenus continet tempus futurum, in quo Antichristus erit præsens, habet etiam ab æterno coexistere ipsi. Sicut etiam, secundum quod præhabet tempus illud, prævium ad existentiam Abraham, in quo verificabatur. non quidem quod Abraham erat, sed quod futurus erat, debet ab æterno esse coexistens futurationi ejusdem Abraham, seu determinationi causarum, ratione quarum erat futurus: et quatenus continet tempus subsequutum post vitam ejusdem Abraham, non potest non coexistere præteritioni illius; ita ut tam futurity, quam præteritio eodem modo, quo possunt habere eam, debeant immobiliter coexistere æternitati.

116 Unde cum juxta nostram sententiam dicitur, nihil esse faturum, act præteritum respectu æternitatis, sed omnino esse præsentia illi, non est sensus, quod præteritio, et futurity rei eo modo, quo possunt habere eam, non sunt ab æterno in illa, alioqui ipsa non contineret simul, et semel omnes differentias temporis, nempe præsens, præteritum, et futurum: sed quod nihil est ei ab æterno præsens præcise secundum statum futurity, iu vel non sit simul ei præsens secundum statum existentiam, et præsentialem (quod idem de præteritione, proportionem servata, dicimus) et ideo distinguendo in futuro, verbi gratia, duo illa tempora, quæ discedunt. num. 116. diximus in illo includi. scilicet tempus præsens, in quo est futurum, et non habet eam, et tempus futurum, in quo verificabitur, quod habet eam. tunc non est dicendum, quod habet successive coexistere æternitati; ita vel prius coexistat illi præcise secundum id, quod habet in tempore presenti, in quo est futurum, scilicet secundum negationem existentiam, quam de presenti habet, et determinationem ad essendum, quæ ei in suis causis competit: non tamen tunc coexistat eidem æternitati secundum eam existentiam, quod pro tempore futuro habebit: et similiter adveniente tempore futuro, et existentia rei futuri, non coexistat illi in ratione futuri, sed solum in ratione presentis; sed asserendum est, quod in eadem mensura æternitatis simul, et semel coexistit ei, ut continenti diversa illa tempora, tam secundum id, quod prædictum futurum dicit pro tempore presenti, in quo est futurum, et non habet in se ipso eam, sed tantum determinationem in causis ad essendum, quam secundum id, quod affert pro tempore futuro, in quo verificabitur, quod est præsens.

Quod idem cum proportionem de præterito includente duo alia tempora, nempe præsens, in quo non est, et præteritum, in quo verificatum est de illo, quod est. dicendum existimamus. Et ideo juxta hunc dicendi modum, illa relatio rationis, quæ præteritio Abraham secundum id, quod de presenti dicit, respicit æternitatem, semper, et ab æterno est ei suo modo in nunc æternitatis præsens. Sicut relatio realis, quæ pro tempore, pro quo erat præsens, ambitur ab eadem æternitate, semper, et ab æterno ab eadem ambitur

TRACT. ΠΙ, DISP. VIII, DUB. III.

117 Ail quartum respondetur, negando sequelam. Et ad probationem responde-
tur cum nostris Complutentibus in lib. Physic, disputat. 18. a num. 62. usque ad num. 65, esso discrimen inter res, quæ coexistant actu in sua propria, et Mæquata mensura, et inter easdemmet, ut coexistant præcise in æternilate, tanquam in mensura suporoxcodcnte , et superiori. Nam ea, quæ coexistant in sua propria, et adæquato duratione, sunt simpliciter simul, et in actu : et ita implicat infinita multitudo, quæ sit simul in actu in propria, et adæquata duralione. Cæterum ea, quæ coexistant in *nunc* æternitatis, non oportet esse simpliciter, ?t absolute simul, sea cum addito, scilicet simultate in *nunc* æternitatis. Quia res quantumvis essentialiter successiva, atque adeo , qu©> simpliciter loquendo, nequeunt esse simul, nihilominus possunt coexistere simul in æternitate : ex eo, quod, ut sæpe diximus, est mensura superior indivisibilis, et tota simul, ambiens ratione soæ inlinitæ perfectionis , tam præterita, quam præsentia, et futura. Et ideo possunt aliqua simpliciter manere infinita in potentia, et simul esse præsentia in æternitate.

Quare ex hoc, quod tota illa multitudo cogitationum sit simul in æternitate non sequitur, quod sit actu infinita, aut quod actu contineatur in aliqua specie numeri. aut in aliqua specie multitudinis, habente proportionem vel similitudinem cum speciebus numerorum; sed solum, quod detur infinita multitudo in potentia, quæ in potentia sit in aliqua specie multitudinis ; hoc autem nullum est inconueniens. ut bene explicant prædicti Patres Comptutenses. Ex eo, quod cum dicitur, totam istam multitudinem infinitam in potentia esse in potentia in aliqua specie multitudinis, jam explicate?, non est sensus, quod hæc potentia sit ad hoc, ut illa multitudo secundum se totam sit simul, et in actu in aliqua una specie numeri ; sed tantum ad hoc. ul secundum aliquas ex illis cogitationibus sit actu in aliqua, vel in aliquibus speciebus numeri : ita tamen ut semper illa, ad quas actu pertinuerit, sint Gnitæ, licet reliquæ, quæ tantum in potentia sunt species, quæque lient actu tales, per hoc, quod sint multitudines mensuratae per unum, sint talis conditionis, ut quavis data, possit alia, et alia in infinitum dari. Ex quo, ut patet, nullum sequitur inconvc-

nions, sed tantum, quod possit dari infinitum in potentia.

118 Ad quintum, quod ex variis absurdis ex nostra sententia illatis coalescit, negandum est ea ex illa sequi. Et ad primum absurdum negari debet antecedens. Quia si cut futurum non habet rationem præsentis, seu existent!? in se respectu æternitatis, nisi ratione illius existentiae, quam pro tempore futuro habebit, et non ratione alterius, quam ante habeat, ita non est necessariam, ut fiat alia actione, sed eademmel. quæ pro tempore futuro erit præsens ; ex eo, quod aeternitas ratione suæ infinite? extensionis virtualis, quam totam simul habet, extenditur quantum salis est ad pertingendum semper, et ab æterno usque ad talem actionem, et differentiam temporis, in qua continetur.

119 Et ad secundum absurdum, concedi potest antecedens, si ly *In hoc instanti, ct quolibet instanti nostri temporis*, dicat instans mensurans veritatem propositionis præcise. Quia tunc tantam significatur, quod in quolibet instanti nostri temporis est verum, Antichristum existera semper æternitati in ipsa mensura æternitatis. Et ad hoc salis est, quod Antichristus ab æterno sil futurus, seu quod aliquando existât in aliquen differentia temporis : nam eos ipso æternitas ratione suæ virtualis extensionis extendetur ad acta ambiendum illua*. Cæterum idem antecedens negari debet, si ly *In instanti, ct in quolibet instanti nostri temporis*, dicat instans mensurans coexistentiam æternam Antichristi ad telernitalem, ut ostensum est.

Et ad probationem in contrarium negandum est antecedens. Quia non bene sequitur, *Antichristus est in aeternitate :ergo t-|n-tichristus est* : ex eo. quod ad hoc, ut sit in æternilate, satis est, ut sæpe diximus, quod in aliqua temporis differentia aliquando sit in se : ac proinde salis est, quod aliquando, id est, pro tempore futuro habeat existentiam ; at. ut supra innuimus, per hoc, quod absolute, et simpliciter dicatur, Antichristum esse, innuitur secundum communem loquendi , et concipiendi modum, quod sit in se, in sua propria,et adæquata mensura de præsentia. Unde virtualiter ibidem arguitur ab amplo ad non amplum affirmative: ut si diceretur, *Antichristus est, vel erit: ergo Antichristus est*; siquidem ut Antichristus sit in æternitate, satis est. quoil sit modo in se existons, vel quod pro tempore futuro eritoxislens : et ad hoc,

Ad
quintam.
Ad
pnimum
absur-
dum.

Ad
eun-
dam.

◀

»... ♀

ut absolute, et simpliciter dicatur esse, requiritur, ut actu, et de præsenti habeat in se ipso, ct in sua propria mensura, scilicet in nunc nostri temporis, suam existentiam

Ad tertian abiflr-dara.

120 Ad tertium absurdum neganda est sequela. Et ad probationem dicendum est, quod licet res, quoad nos futur®, præsupponantur jam præsentes in ætemitate; non tamen hunt in tempore ex illo *esse*, quod habent in æternitate, tanquam ex termino *n quo*, quia est illudmet» quod pro tempore futuro habebunt : cx eo, quod ætemitas ratione sua· virtualis. et infinita· extens.onis, quarn ab æterno habet, extenditur quantum satis est, ut pertingat semper ad quamlibet rem futuram pro tota aeternitate: constat autem nihil posse fieri ex se ipso, tanquam ex termino *n quo*: sed fiunt ex *non esse*, quod tam in tempore antecedenti, quam in æternitate habent; quia, ut num. 116. tetigimus, sicut *esse*, quod Antichristus in tempor»· futuro habebit, est ab æterno præsens in æternitate. ut ambit illam differentiam temporis, *non esse* illius, quod modo habet, est etiam ah æterno præsens eidem aeternitati, prout hanc temporis differentiam continet.

Ad qojrtam.

121 Ad quartam absurdum, neganda est etiam sequela, si intelligatur de co-xistentia ad invicem Antichrist!, et Adami in propria, et ad i quata duratione cujuslibet. Et ad probationem in contrarium dicendum est, quod sicut ea, quæ idenlificantur cum uno tertio adæquate, ta iter ut quodlibct eorum cum illo habeat adæquate identifica-ri, tunc idenlificantur inter se secundum proprias realitites, ita quæ eodem modo OOextiterint adæquate uni tertio, coexistent etiam interse secundum proprias lurationes. At Antichristus, Pt Adamus non coexistant æterniliti adæquate, sed inadequate, et tanquam mensuræ superiori, et superexcedenti. Nam quilibet eorum coexistit illi, ut continenti proprium illius tempus; non vero ut continet tempus, in quo alius habuit, vel habebit *esse* : et propterea non oportet, ut coexistant inter se secundum proprias duraiones, sed potius oppositum hinc sequitur.

Voicstque id explicari exemplo lectio-num vespertinæ, et matulinæ, quæ sunt in eodem dic; ct tamen non coexistant ad invicem secundum proprias duratione» : quia non coexistant adæquate illi diei, sed inadæquate, ac ratione diversarum partium formalium illius. Ita ergo similiter Adamus, et Antichristus coexistant in æternitate ra-

tiono diversarum partium virtualiurn contentarum in ipsa, et ideo non coexistant inter so secundum proprias Jurationes.

122 Ad quintum absurdum, negari etiam dehet sequela. Nam in primis ill® duto propositi tones, nimirum *Antichristus est, el Antirhrislus non est*, si *ly est* dicat esse in æternitate, non vorificantur ambæ do Anticbristo. Nam negativa est fal-a : quia absolute negat, Anticbristuiii esse in æiernitare : ct ita negat esso in illa adhuc, eundum quod æfernitas continet tempos futurum, in quo vorificabitur. qu<*d Antichristus esi in sua propria duratione : quia negatio illa est malignantis naturæ, negans quidquid post se invenit. Et deinde reliqua· propositiones ibidem adduct®, nempe, quod Antichristus corrumpitur, et generatur, moritur, et cxistit, non sunt contradictori®. Quia tantum faciunt hunc sensum, nempe quod generatio, et corruptio Antichrist! sunt in æternitate : et quod existentia illius est in ætemitalo : et similiter non existentia : hoc autem nullum est inconueniens, quia neutrum istorum adæquate est in illa ; sed quatenus continet diver?a illa tempora, in quibus unum quodque eorum existit. Sicut non est inconueniens, quod si copula uniat pro toto anno, sicut unit pro tota æternitate, tunc ha· duæ propositiones sint veræ, *Petrus est existens, Petrus non est existens, Petrus moritur, Petrus generatur*. Quia nec mors, nec generatio, nec *esse*, nec *non esse* illius coexistant adæquate eidem anno.

123 Ad ultimnm absurdum, neganda est seque’a. Et ad primam probationem concesso antecedenti, et prima consequentia intellecti in sensu composito, ul revera ibidem intelligitur, neganda est secunda, si consequens reddat sensum divisum, quamvis possit concedi, si reddat sensum compositi’urn : alioqui eadem ra.ione probaretur, non esse modo in potestate liberi arbitrii aliquid facere, hoc ipso, quoti Deus prævîderil ab æterno actum iUum ab eadem libertate creata faciendum. Sed circa hæc videantur ea, quæ dub. 2. disputationis pnedentis fere in simili diximus, necnon illa, quæ circa sensum compositum, et divisum in tract. 4. disp. 10. ηπιπ. 84. et deinceps dicemus.

Ad secundam vero probationem, concessa utraque premissa, negari debet conseq. Et ratio disparitatis est. Nam si futurum contingens haberet *esse* in tempon·, antequam

li aîâsn.

antequam produceretur a libero arbitrio, respectu illius se haberet mere passive, ut dikt Lutherus : quia solum reciperet actionem productam ab alio, et non a se ipso.Unde respectu illius non esset causa libera : hoc autem non sequitur ex hoc, quod futura contingentia, et libera habeant^t *tsse* in ælernitato, antequam quoad nos producantur in tempore. Etenim sicut Deus intuetur in sua æternitate actum nostrum liberum, qui futurus est tali tempore, iia diam intuetur in eadem æternitate causam liberam illius actus, libere illum producentem : quamvis respectu nostri lernports illa productio sit futura.

DUBIUM IV.

/Irum æternitas, et præsenlia jam explicata futurorum in illa sil omnino'ne cessaria, ad hoc, ut Deus certo et infallibiliter cognoscat futura contingentia absoluta, antequam sint præsenlia in sua propria, et adaquala mensura, seu quoad nos ?

124 Postquam explicuimus, quomodo præsenlia futurorum ab æterno in *nunc* æternitaiis conducat ad hoc, ut Deus illa certo cognoscat, restat explicare, an non solum conducing, verum etiam omnino necessaria sit ad hoc, ut Deus habeat prædiclam cognitionem infallibilem de illis? Et ideo ad hoc explicandum præsens dubium excitamus. Et licet dubii hujus decisio satis constet ex procedentibus, nihilominus ut vera D. Thom. et aliorum Patrum sententia, quoad modum cognoscendi prædicta futura, magis constet, et aliquibus objectionibus adversariorum occurratur, propterea sigillatim illud excitavimus.

C.eterum ejus, ut decisio melius capiatur. notandum est, consulto in titulo positam esse duplicem illam particulam, scilicet : *Verum æternitas, et præsenlia jam explicata futurorum in illa,* etc. ut denotetur in duplici sensu, seu hypothesi posse dubium hoc discuti. Primo, an æternitas sit ita necessaria ad cognoscenda futura contingentia antequam sint, ut si per impossibile cognitio divina mensuraretur mvo sempiterno a parte ante, imo et a parte post, ac proinde duratione ex se defectibili, posset omnino certo, et infallibiliter illa cognoscere antequam osent? Et ad hoc denotandum in titulo

inquisitum est, an æternitas sit omnino necessaria ad prædiclam cognitionem ? Secundo vero, an si divinum *esse*, et ea. quæ in Deo sunt, possent ex una parte mensurari æternitate, et cx alia non coexistere ab æterno rebus futuris quod tamen implicat : quia, ul vidimus, idem prorsus est, aliquid mensurat i æternitate, ut propria, et adæquata mensura, ac actu, et ab æterno coexistera omnibus rebus existenlibus in aliqua differentia temporis) nihilominus tunc Deus posset certo, ct infalbbiiter cognoscere futura contingenda ab æterno, et antequam quoad nos essent, necne ?

\dducilur prior opinio.

125 Prima sententia asserit, æfernitallem in neuro ex sensibus explicatis, esse omnino necessariam ad hoc, ut Deus certo. et infauibiliter cognoscat prædicta futura, antequam sint in sua propria, et adæquata mensura præsenlia. Unde asserit, quod licet divinum *esse*, et cognitio non mensurarentur per impossibile per aeternitatem, atque adeo nec futura coexistèrent eis physice, et realiter ab æterno, sed tantum mensurarentur a*vo ; nihilominus Deus posset cognoscere prædicta futura, antequam essent in sua propria, et adaequata duratione. in veritate eorum objectiva, et antecederit ad divinum decretum eflicax. Ita Ductores, quos in quoque procedentibus dubiis pro contrariis sententiis retulimus.

Et probatur primo. Nam si per impossibile Deus desineret es<e antequam produceret Antichristum. cognosceret illum certo, et infauibiliter : et tamen non esset præsens Deo secundum existentiam actualem in æternitate ; nec ejus aut operatio per eandem æterniiatem, sed ad summum per ipvudi mensuraretur : ergo æternitas, aut prædicta praesentia licet conducat ad cognitionem certam, et infallibilem ilfius, non tamen erit ad eam omnino nece-saria. Major videtur certa. Nam essentia Dei est ejus cognitio infinita : *ergo* falis cognitio extenderet se ad Antichristum . etiamsi per impossibile aliquando desineret esse: alioqui in tota illa duratione, in qua Deus in suo *esse* persisteret, non haberet cognitionem infinite perfectam.

Minor autem quoad primam pariem pro-

i'

:4\$

L ·

r j

* » , ?

uc

Argu-
mentum
pri-
mum.

«

DE SCIENTIA DEI

batur. Nam quod est Deo præsens in ætcr-
nitato, aebet coexistera illi in aliqua difflfe-
rentia temporis : scd in casu argumenti
nunquam coexisteront Deus. et Antichris-
lus in aliqua temporis differentia, ut ex i
sc constat ; ergo. etc. Quoad secundam vero
etiam constat ; quia quod mensuratur æter-
nitate, ut propria mensura, debet indefec-
libiliter durare.

Secundo. 126 Secupilo. Nam cognitio Dei certa,
et infallibilis praecedit ordine rationis præ-
sentiam rerum in æternitate ; ergo ex tali
præsentia non accipit suam certitudinem,
tanquam a ratione omnino necessiria :
ergo nec ab æternitate. etiamsi præ-
scindi posset a tali præsentia. Hæc ultima
consequentia patet ex priori. Quoniam etiam
æternilas si præscindi posset ab hoc, quod
actu, el ab æterno ambiret omnia fulura,
e: coexisterai illis, esset posterior ordine
rationis cognitione certa, et infallibili eo-
rum : siquidem duratio alicujus operationis
est posterior ordine rationis, quam illa : ergo
non posset esse ratio cognitionis certæ, et
infallibilis eurum.

Ex quo prima consequentia videtur cer-
la. Nam id, unde cognitio accipit saain
certitudinem, tanquam a ratione omnino
necessaria ad illam, debet præcedere, non
vero subsequi ad ipsam. Antecedens au-
tem probatur. Nam præsentia rerum in
æternitate supponit voluntatem Dei volen-
tis creaturas illas ; volitio vero earum præ-
supponit certam, et infallibilem cognitio-
nem ipsarum : ergo. etc.

Confirmatur. Nam Deus nullam per-
fectionem accipit a creaturis, ut ex se
constat ; ergo cum certitudo suæ cognitionis
sit maxima illius perfectio non accipiet
hanc ab eisdem creaturis, ut praesentibus
in æternitate ; ergo nec ab æternitate ipsa
sumpta cum præcisione insinuata. Hæc ul-
tima consequentia constat ex nuper dictis.
Prima vero p x antecedenti liquet. Nam
hæc præsentia earum est aliquid creatum:
ac proinde certitudodivinæ cognitionis non
accipietur ab eisdem creaturis, ut praesen-
tibus.

tertium. <27 Tertio. Nam decretum efficax divinæ
voluntatis circa fulura contingentia habet
infallibilem connexionem cum illis, ut ex
dictis in hac disp. num. 9. et sequentibus
constat:et eam haberet etiamsi nec Deus,
nec ejus operationes mensurarentur æter-
nitate ; alioqui tale decretum non esset effi-
cax ; ergo Deus nequit cognoscere decre-
tum hoc, quin eadem futura cognoscat ; ergo

nec æternitas, nec præsentia eorundem fa-
turatorum in æternitate erit necessaria ad
hoc, ut Deus habeat certam cognitionem
de illis.

Hæc ultima consequentia palet ex prion.
Quia quantumvis non esset in Deo æterni-
tas, et res non essent praesentes in eo ab
ætemo, nihilominus possent cognosci in
prædicto decreto;siquidem habet infallibi-
lem connexionem cum futuritione eanuu.
Prima vero consequentia ex antecedenti
constat. Quia repugnat cognosci perfecte
aliquid habens infallibilem connexionem
cum alio, quin cognoscatur illud aliud, cum
quo est connexum; et ita Deus cognoscens
perfecte suum decretum habens infallibilem
connexionem cum creaturis futuris, non
poterit non futuritionem earum infallibiliter
cognoscere.

Confirmatur. Quia Deus cognoscit futura
conditionala in decreto efficaci, et conditio-
nato, quod circa illa habet, ut in sequenti
disput. num. 67. dicemus rat prædicta futu-
ra nunquam sunt præsentia in æiemiUte;
siquidem nunquam existent: ergo ad cer-
tam cognitionem futurorum absolutorum
non erit omnino necessaria præsentiaqoæ
sit ab æterno in æternitate (de qua in pre-
sent! loquimur)sed sufficiet decretum efficax
circa futuritionem illorum : ac proinde nec
æternilas adhuc sub præcisione jam dicta,
erit ad id necessaria.

128 Quarto. Futura contingentia io ea
duratione, in qua non sunt praesentia intel-
lectui creato, possunt cognosci ab illo;cum
limen ipse, hoc ipso, quod talis, non men-
suretur æternitate. ut propria, et adæquata
mensura, ut ex se constat; ergo multo me-
lius possunt certo cognosci a Deo. etiamsi
non essent illi præsentia ab æterno in sua
æternitate. nec in eo esset æternilas. Conse-
quentia videtur perspicua. Antecedens au-
tem probatur. Tum quia nos certo per
fidem cognoscimus, Antichristom esse fu-
tutum. et alia hnjusmo ii ; cum tamen futu-
ra hæc non sint nobis præsentia. Tum
etiam:quia beati certo sciunt multa fulura
contingentia, quæ non sunt eisdem realiter,
et physice præsentia. Tum denique; quia
Christus Dominus cognoscit nunc per scien-
tiam infusam omnia fatura contingentia, ut
docet D. Thom. 3. part, quæst. 11, art. 1. ei
nihilominus non habet nunc realiter, et
physice eisdem coexistera.

Confirmatur. Nam vel futura contingen-
tia habent determinatam in ea duratione.
in qua non sunt præsentia, vel non? Si
hoc

Qdt -
Πκ.

Cee-
irw*.

hoc secundum dicatur, a nullo intellectu poterunt certo attingi in prædicta duratione, cujus oppositum ex instantiis nuper abluetis constat. Si autem primum asseratur, ergo illorum veritas determinata, in illa duratione poterit attingi ab intellectu divino, etiamsi non sint præsentia ibi æterno suæ æternitati, et etiamsi per impossibile non mensurarentur, nisi ævo sempiterno a parte ante, vel tam a parte ante, quam a parte post : quandoquidem quidquid est cognoscibile debet eo ipso a prædicto intellectu attingi ; alioqui non esset infinitus-in vi cognoscendi.

§ H.

Sententia D. Thom. duabus assertionibus explicatur.

129 Dicendum tamen est primo , ad infallibilem cognitionem, qua Deus cognoscit fatura contingentia absoluta , antequam sint actu præsentia quoad nos in saa propria duratione, per se requiri, qnod divinum esse , et ejus operationes mensurentur æternitate , ut propria . et adæquata eorum mensura ; atque adeo si per impossibile mensurarentur ævo ex se defectibili , non posset Deus prædictam cognitionem de illis, antequam quoad nos essent, habere : ita D. Thom. locis dub. 2. relatis , et communiter ejus discipuli.

Et ratio desumitur ex eodem Sancto Ductore. Quoniam futura contingentia absoluta, tantum possunt certo cognosci vel in se ipsis, vel in suis causis, nempe in divino decreto, aut aliis causis secundis, ul illi subsunt : at si divinum *esse*, et ejus operationes, ac proinde *velle* illius non mensurarentur æternitate ut propria mensura, non possent in aliquo horam certo sciri ; ergo, etc. Major constat ex dictis in hac, et præcedenti disputat. Minor vero quoad cognitionem futurorum in se ipsis, est evidens. Quia antequam quoad nos sint, non possunt cognosci in se ipsis, ut constat, nisi ex eo, quod non solum delur æternitas, verum etiam præsentia rerum in æternitate : quia hæc ratione suæ eminentiæ ita se extendat, ut ab ætemo pertingat ad coexistendam rebus futuris.

130 Quoad secundam vero partem etiam
constat eadem minor. Quia si divinum
decretum non mensuraretur æternitate ,
sed ævo sempiterno , tunc sicut ipsum

ævum sempiternum hoc ipso, quod tale, sen hoc ipso, quod distingueretur ab æternitate, esset defectibile, ot variabile, ita et prædictum decretum per illud mensuratum ; ergo quatumvis sciret Deus suum decretum, non posset antequam prædictum futurum esset in sua propria, et adæquata duratione, seu antequam esset quoad nos, habere infallibilem cognitionem do illo futuro : quia ante ejus existentiam non posset scire, an ipse persistet in suo decreto usque ad illam durationem : an vero loco illius oppositum decretum habebit ; siquidem decretum illud, et ejus mensura sunt defectibilia : et sicut possent non persistere, ita etiam possent non persistere usque ad prædictam durationem.

Confirmatur, et explicatur. Nam ideo decretum efficax Dei ex suppositione, quod sit, habet esse omnino invariabile, et indefectibile, quia mensuratur æternitate, quæ non compatitur aliquam variabilitatem, et mutabilitatem: at in hypolhesi facta divinum decretum non mensuraretur æternitate, sed ævo: quod licet possit esse absque principio, et fine, non tamen est necesse, ut sine illis sit; sed sicut potest carere principio, et fine, ita terminari illis: et ideo non habet aliquid omnino infallibile, ratione cujus sit infallibiliter, aut necessario determinatum ad hoc, ut debeat carere principio, et fine; ergo prædictum decretum non esset adhuc ex suppositione sui omnino invariabile; et per consequens ex vi illius non posset futurum contingens, circa quod versatur, omnino certo, et infallibiliter sciri.

131 Nec refert, si contra assertionem hanc, et ejus rationem objicias, quod ævum Angelicum licet ex se sit defectibile, nihilominus ex suppositione, quod semel est, nunquam, naturaliter loquendo deficient; ergo eadem ratione licet divinum *velle* mensuraretur ævo ex se defectibili, nihilominus nunquam re ipsa deficient ac proinde ex vi illius, hoc ipso, quod sit efficax, infallibiliter cognosceretur futuram contingens antequam esset. Prima consequentia ex paritate rationis videtur constare. Secunda vero ex prima satis constat. Nam ad infallibilem cognitionem alicujus rei salis est nudò re ipsa, et de facto nunquam deficient, licet possit deficere. Sicut ad infallibilem connexionem duorum satis est, quod re ipsa semper sint inter se connexa, licet possint non

i
 i
 1
 i-'
 flj
 Corrobv-
 ratur
 5
 itk fv
 hr
 VI
 'lh
 i-
 i? un
 si Æ
 Objcaio.
 "i»
 i-
 i-
 ft »
 Σ
 f5 '
 'i :

connecti, ut patet in decreto Dei , ul modo est ; quod quidem infaliibiliter nectitur cum re, circa quam versatur , v. g., cum actu libero creato : quia licet posito decreto adhuc possit non esse pr.i-dictus actus» nunquam tamen re ipsa, et de facto non erit.

Non itaque hoc refert. Nam posset primo responderi, concedendo aotecedens, et negando utramque consequentiam. El ad probationem prioris, ex qua pendet probatio posterioris, neganda est paritas rationis ; ex eo, quod ævum Angeli habet modo aliquid extrinsecum, unde de factu nunquam deficiat, licet ex se sit defec-tibile, nempe decretum Dei invariabile , et indefeciibile, ac æterniiato mensura-tum ; quo statuit, ut semper sit. At res-pectu ævi, quo mensuraretur in illa hy-pothesi impossibili divinum *velle* , non esset unde re ipsa, et de facto semper esset ; quia, ut in ea supponitur, nullus actus liber Dei æternitate mensuraretur. Unde juxta hunc modum dicendi ævum Angeli, licet non habeat, unde petat, quod annihiletur, et deficiat ; non tamen habet, unde petat oppositum : ut ita dis-tinguatur ab instanti nostri temporis, quod tantum petit durationein, et persistenüam momentaneam, *et* quod statim desinat esse ; necnon et ab insumi, aut tempore Angelico, quorum quodlibet petit, ul non duret absque tine.

132 Secundo, et melius respondetur, quod sicut ex eo, quod *velle*- Angelicum mensuraretur ævo. quod re ipsa nunquam deficiet connaturaliter io pendo , solum sequeretur, quod in decreto efficaci illius circa aliquod objectum, posset sciri talis effectus infallibilnate per ordinem ad po-tentiam ordinariam, et ad modum con-naturalem operandi ejusdem Angeli ; non vero infallibililate omnimoda, et per or-dinem ad potentiam Dei absolutam ; ita ex eo, quod divinum *velle* mensuraretur ævo, non sequeretur inde omnimoda in-fallibilitas, de qua loquimur, sed infallibilitas per ordinem ad modum operandi connatu-rale Dei, atque adeo infallibilitas, cui ab-solute, ei simpliciter non repugnaret fal-Jibililas, si ad modum operandi absolutum extraordinarium, et supernaturalem Dei at-tendatur.

Quia licet modo semel Deo naturaliter decernente aliquid, non possit ex suppo-sitione hujus decreti, et in sensu composito aliquid aliud decernere, ex quo sequatur

variabilitas prioris decreti; et ita quæ ab illo nunc decernuntur, habeant ei suppo-sitione. et in sensu composito esse invariabi-lia, etiam per ordinem ad modum operandi Dei supernaturalem. quia prædictum decre-tum mensuratur æternitate ; non tamen tunc in hypothesi, de qua loquimur, id contin-geret, siquidem decreta Dei non haberent per æternilatem mensurari.

Per quod etiam ad instantiam de actibus liberis creatis, habentibus connexionem in-fallibilem, et nullo modo fallibilem cum divi-no decreto, salis quoad id, secundum quod potest contra nos retorqueri, constat. Quii prædicii actus ex suppositione decreti, el in sensu composito non possunt non esse; licet in sensu diviso possint non osse: at in hypothesi assertionis, licet decretum Dei connaturaliter loquendo semper esset, non repugnaret ei, ut deficeret, adhuc ex suppo-sitione, et in sensu composito, quod semel esset. Unde quæ in nostra assertione di-cimus, debent juxta hæc intelligi.

133 Dicendum est secundo, ad infalli-bilem cognitionem Dei respectu contingen-tium. antequam sint in sua propria dura-tione, seu quoad nos, necessario desiderari, quod prædicia futura sint actu, et physice præsenlia Dt-o in æternitate; ita ul semel datu, quod divinum exse, et ejus operationes mensurentur æterniiaie, non posset ulh ratione cognoscere futura antequam modo dicto existèrent, nisi essent physice, et realiter ei præsenlia ab æterno. Ita D. Thom. in præsentii, et quæst. 2. de Veritate art. 1*2. et in locis in hac disp. a num. '20. usque ad 52. adductis, et 1. contra Gentes cap. 6G. Ubi ad certam cognitionem futurorum contingentium quo petivit; nem-pe cognitionem omnium suarum causarum, atque adeo divini decreti, inferentis actua-lem præsentiam illorum in æternitate : nec non (id, quod ex præcedenti sequitur) quod cognitio illa non sistat præcise in cognitione suarum causarum ; sed quod transeat ad cognoscenda eadem futura prout sunt in se ipsis in ea em æternitate. Et ita post sex-tam rationem sic inquit : *Ea, qux sunt prx-seNtia, prxterila, vel futura nobis, cognos-cit Deus secundum quod sunt in potentia sua, cl in propriis causis, ct in se ipsis ' et horum cognitio dicitur notitia visionis : non enim Deus rerum, qux apud nos non-dum sunt, videt solum esse, quod habent in suis causis, sed etiam illud, quod ha-bent in se ipsis, in quantum ejus aterni-tas est prxsens sua indivisibilitatc omni tempori.*

Dilailn
primo.

Diluitor
M'COD-
dft.

Π.
ii*
4r

M

at^4«
t*W i
U1

/nnpori. Unde S. Doctorem sequuntur communiter ejus discipuli. Gonzal. in præ-senti disp. 43. sect. 4. Alvarez lib. 2. de auxiliis disp. 9. Cajet, in præsentî, Nazarius contrö. 3. et alii plures.

134 Ratio autem hujus conclusionis, ad-ducta est supra num. 100. et sequentib. ex D. Thom, et ejus vis consistit in hoc, quod semel dato per impossibile, futura non esse præsenlia Deo ab æterno in *nunc* æternita-tis , tunc licet divina cognitio mensuraretur æternitate , nihilominus quando postea es-sent præsentia illi, mutaretur saltim ex hoc capite pnedicta cognitio de abstracliva in intuillivam. Et rursus Deus haberet in tem-pore aliquam cognitionem, quam ab æterno non habuit, nempe hanc : *Nunc est mea in-finite cognitioni, ct xlemitati præsens Anti-christus*. Et similiter deficeret alia cognitio, quam ab æterno usque ad tempus Antichris-ts habuit, nempe ista : *Ab æterno usque ad tempus Anlichristi respectu meæinfinite cog-nitionis, et ætcrnilatis, Antichristus est reali-ter, el physice futurus*, ut loco relato osten-dimus : at hoc repugnat respectu divinæ cognitionis, ut ex ibidem dictis constat : imo infert prædiclam cognitionem ex una prte mensurari æternitate, ut supponitur, el ex alia non mensurari per illam, siquidem esset variabilis : ergo, etc.

135 Nec sat est evasio, quam ibidem ex adversariis innuimus, nimirum posse omnia hæc evenire in tempore propter externam mutationem objecti, non vero Dei : et ita Deum posse habere prædictam cognitionem absque mutabilitate, et varia-tione.

Non itaque hoc satis est. Tum quia id salis impugnatum est loco citato. Tum etiam : quia impugnatio ibidem adducta potest adhuc magis explicari, et urgeri ex iis, quæ tradit Cornejo in præsentî, et com-muniter Thomistæ. Nam licet in casu. de quo loquimur , daremus , quod variatio ilia scientiæ sumeretur radicaliter ex parte re-rum cognitarum , redundaret nihilominus in ipsam scientiam.

El ratio est. Nam dato casu impossibili, quo Deus produceret hodie creaturam ali-quam, quam ab æterno non decreverat pro-ducere, tunc non solum mutaretur divina voluntas novo actu volitionis non habito ab æterno, ul supponimus (sive illa esset mu-tatio vere physica, et realis, sive solum qua-si moralis, quæ dicitur mutatio propositi, el infert animi inconstantiam, et impruden-tiam . ul dicitur supra quæst. 9. et infra

Satinant. Curs. theolog.. torn. i.

quæst. 19.) sed etiam mutaretur divinus in-tellectus novo etiam actu cognitionis intui-tivæ, nondum ab æterno habite ; ergo licet variatio objecti a possibilitate ad futuritio-nein, quando e>t facta ab æterno. non infe-rat variationem intrinsecam in scientia, sic-ut eam non infert in voluntate actus liber Dei ab æterno habitus ; bene tamen quando talis variatio fit in tempore : ergo eadem ratione, licet variatio ejusdem objecti a pu-ra possibilitate ad hoc, quod est esse ab æterno præsens in *nunc* æternitatis, et ad hoc quod est esse ab æterno objectum noti-tiæ intuitivæ Dei, non inferat variationem in divina scientia, bene tamen si duo hæc in tempore contingent.

Consequents videntur perspicuæ, et an-tecedens probatur. Quia sicut ideo esset mutatio in voluntate, quia non terminabatur ab æterno ad illam creaturam, ut actu fotu-ram, sive existentem ; sed præcise ut pos-sibilem , et in tempore ccepit terminari a<l illam, ut existentem; eodem prorsus modo intellectus divinus non terminabatur ad il-lam, ut actu existentem, aut futuram, sed duntaxat ut possibilem; ergo et in tempore cœpit respicere illam ut futuram, vel exis-tentem : erco aut in utroque actu est muta-tio, aul in neutro.

13G Nec etiam obest, si cum 8uar. disp. 30. Metaphys. sect. 9. num. 55. occurras, immutabilitatem scientiæ visionis in Deo non fundari in immutabilitate divinæ volun-tatis : et ita etiamsi per impossibile Deus inciperet velle aliquid de novo , vel desine-ret velle, quod ab æterno voluit, adhuc scientia visionis esset invariata : quia ex æternitate cognosceret tale decretum, ut de novo futurum, et mutationem in illo futu-ram pro suis temporibus, eo modo, quo de voluntate creata hæc eadem invariabiliter cognoscit.

Nam contra hoc est, quod hoc ipso, quod iste novus actus divinæ voluntatis in tempore habitus, aut iste novus res-pectus, aut quasi respectus divinæ volun-tatis ad illam creaturam non fuerit ab æterno, sed de novo, et in tempore/ut supponitur, oportet, ut præ liçta creatura, circa quam versatur, non habuerit ab æler-no rationem futuræ ; ergo non potuit es-se cognita a Deo ab æterno per scien-tiam visionis, sed præcise per scientiam simplicis intelligentiæ sub ratione possi-bilis; ergo scientia visionis solum in tem-pore inciperet, et per consequens muta-bilitas, vel immutabilitas divinæ scientiæ

h -

.vdj;

Alia so-
lotto
Soar.

Impag-
D3tIO.

ex mutabilitate, vel immutabilitate divinæ voluntatis pnndebit.

Ilyp du© ultimæ consequenti® aperte videntur sequi ex prima. Prima vero probatur. Quia, ut sæpe dictum est, fulurilio rei supponit divinam voluntatem præviam, sicut effectus supponit suam causam. Nec est simile de mutatione actuum voluntatis human©. Quia ha'c supponit actum liberum Dei ah «'terno, quo talis mutatio est volita : et ideo cognoscitur ab ©temo per scientiam visionis, quamvis ipsa mutatio in tempore exerceatur.

§ UL

Corollarium notatū dignum.

137 Er quibus omnibus sequitur corollarium notatu dignum circa modum conciliandi divinam scientiam, et ejus infallibilitatem circa futura contingentia absoluta cum libertate creata. Dicendum enim est, hujusmodi præsentiam realern eo molo, quo eam procedentibus dubiis explicuimus, esse proximam, et sufficientem rationem conciliandi certitudinem divin© scientiæ cum libertate nostri arbitrii. Ita D. Thom. !. conl. Gent. cap. 67. et de Verit. quæst. 2. art. 12. his verbis : *Sicut ergo noster visus non fallitur videns contingentia, ut sunt prxsrntia. tamen ex hoc non removetur. quin illa contingenter eveniant, ita Deus infdUibililrr videt omnia contingentia, quia sibi hûn sunt futura, sed ea inspirit esse tunc quando sunl. Fn de ex hoc non removetur, quin contingenter eveniant.* Ubi ex eo, quod intuitus Dei attingit illa» ut realiter pne-soniia, infert concordiam infaliibilitatis scientiæ Dei cum eorum ^contingentia sicut enim contingentia sessionis Petri non tollitur per huc, quo! nos videamus illum seilere, dum aéddèt, ita contingentia rerum noti tollitur per scientiam Dei, qua terminatur ad res, ut tuni ei reatîier praesentes.

Elucida- 138 Putestque hoc amplius eluci lari tlo- Nam per eandemmet productionem, et existentiam. per quas res sunt in tempore, cuexi-tunt ah ©terno ipsi D*o in mensura suæ divinæ cognitionis, quæ est æternitas : ergo per hujusmoli coexistentiain et prak4enlialitalem cum divina cognitione non tollitur contingentia rerum, imo potius illa est sufficiens ratio concertiro infallibilitatis scientiæ D?i cum

ipsa rerum contingentia. Patet conseq. Quia per suam productionem contingentem, per quam fiunt in tempore, coexistunt ipsi Deo per habitudinem ad mw ætarnitatie ejus, et subduntur præsentia-litcr ejus divinæ scientiæ.

Diximus, prædictam præsentiam realm Am- in *nunc* ©ternitatift, el modo dicto explicatam, *esse proximam, et sufficienlsm rationem conciliandi certitudinem divins scienlijr cum libertate nostri arbitrii*, at per hoc denotaremus, quod si loquamur do ratione remotiori, et radicati, tunc præ licia ratio erit divina essentia, determinata tamen per suum decretum efficax, et summam eminentiam, ac suavissimam, fortissimam tamen efficaciam ejus, qua non solum vult, quod effectus, vel actu* liberi fiant, sed quoi fiant libero modo, ac proinde, quod ita fiant, ut possint non fieri. Unde ex qua parte vult quod fiant, fient utique infallibiliter : et ex qua parte vult, ut fiant libero modo, fient sic: atque adeo ita fient, ul possint non lien. Sed hæc amplius in disput. præcedenti dub. 2. et in hac dub. 1. el 2. explicata sunt, et juxta ibidem dicta intelligantur.

I IV.

Fit obviam argumentis opinionis negantis.

139 Ad primum negetur major, et ad it probationem neganda est consequentia. l'®® Quia in eo eventa non esset Amichristus cum omnimoda certitudine, et infallibilitate cognoscibdis antequam esset; sed solum cognitione infallibili per ordinem ad modum operandi Dei connaturalem, qui in illo eventa ipsi conveniret, non vero per ordinem ad moiurn operandi Dei extraordinariam. et supernaturalem : ac proinde præ licta cognitio non deberet esse infallibili* tinta infallibilityte, ul repugnaret ei fillibililas.

! 10 Ad secundum dicendum est, scientiam, et voluntatem Dei esse caudam, quo l res contineantur in ætemitaie ; non limen ita ut al id non concurrat ipsa ri-rnitis per modum causse quasi formali:s, continentis, et mensurantis res in illa contentas. Unde non sequitur, quod prius priortate *in quo* adhuc rationis cognoscat Deus res futuras, quam quod ipsa contineantur in aeternitate : el multa minui

TRACT. m, DISP. Vili, DUB. IV

nos quam quod ætornitas contineat, et mensuret illas. Nam cognoscendo .practice ipsas, facit, quod subsint æternitali, concurrente tamen eadem æternitate tanquam causa mensurationis, intrinseca quidem Deo, oxlrintoca voro creaturis mensuratis. El itu licet cognitio præcedat causando, non tamen priorilate in *quo* adhuc secundum rationem. Sicut si visio oculi corporei produceret parietem paries in terminando visionem simul esset cum productione, et visione simultate *in quo*: et tamen visio in quantum causans præcederet priorilate *a quo* parietem.

141 Ad confirmationem dicendum est, præsentiam futurorum in æternitate posse sumi dupliciter, scilicet ex parte æternitatis ad ipsa, vel ex parte futurorum ad eandem æternitatem. Si secundum priorem considerationem sumatur, potest aliquo modo esse ratio certitudinis, et infallibililatis divinæ cognitionis. At secundum posteriorem considerationem habet se per modum conditionis ex parte objecti», nempe creaturarum futurarum, et necessario illalæ ex vi infallibilitatis, et certitudinis divinæ cognitionis circa illas. Quia, ut disput. 5. num. 16. art. 9. diximus, scientia visionis Dei est practica, et effectiva rerum : ac proinde ponit illas ab æterno in mensura æternitatis. Unde nunquam sequitur, aliquid creatum tribuere Deo suam certitudinem; sed potius oppositum.

life- 142 Ad tertium palet ex dictis pro prima assertione. Quare licet in eo eventu decretum Dei, quantum est ex se, haberet efficacitatem fallibilem ; non tamen infallibilem , nisi persisteret usque ad tempus, pro quo futura habent *esse* : ct quia antequam persisteret usque a l durationem, v.gr., Antichrist!, non esset infallibile illum perstituram usque ad prædictum tempus; ideo non erit efficax infallibiliter respectu ejusdem Antichrist!, sed solum fallibiliter ; el ita ex vi cognitionis illius præcise non posset cognosci certo Antichrislus, antequam esset.

143 Ad confirmationem concedimus majorem, et minorem, et negamus consequentiam. Nam ad cognitionem certam futuro-romeonditionatorum sufficit nunc decretum efficax mensuratum æternitate. Quin eo ipso est invariable, et immutabile; ac proinde eo ipso, quod sii, habet efficacitatem infallibilem , condilionatam tamen , modo infra explicando. At in eventu primæ assertionis non haberet decretum in variabilitateffl. nec efuchciialem infallibilem : el ita

ex vi illius non posset infallibiliter cognosci futurum antequam esset.

Et licet ad cognitionem infallibilem futuri conditional! non sit necesse ,ut ab æterno existai in æternitate, sed sufficiat, quod decretum dc illo mensuretur per ipsam, ex eo, quod prædicta futura non sunl capacia existendi in illa, nisi tantum secundum ewe, quod habent in decreto, quia tantum secundum hoc *esse* existant; secus tamen dicendum est de futuris absolutis. Et ratio disparitatis est. Quia sicut futurum condilionatum nunquam existit in se , ita non habet modo existere in sef et modo non existere in se : et ideo non est necerse ad hoc , ul invariabiliter existât in aliqua mensura, ac proinde ad hoc, quod invariabiliter cognoscatur, ul ab æterno præsens in ea, quod detur quædam mensura infinita, el invariabilis, quæ ipsum ab æterno ambiat : el respectu cujus ipsum futurum semper , et invariabiliter habeat esse præsens modo jam explicato. Cælerum cum oppositum contingat in futuro absoluto, ul ex dictis constat, propterea ut invariabiliter cognoscatur antequam sit, et per consequens ut absolute, et simpliciter cognoscatur certo a Deo, cui omnis variabilis cognitio repugnat, oportet, ut habeat prædictam præsentiam in æternitate, et non sufficiat, quod per impossibile decretum Dei circa illud, haberet hæc duo, nempe mensurari æternitati, et simul non coexistlere ab æterno rebus futuris, et omnibus temporis differen-

144 Ad quartum transeat pro nunc antequamJens, et neganda est conseq. Nam cognitio divina hoc ipso quod talis» debet habere omnimodam illam invariabiliutem,el immutabilitatem jam explicatam; et ita requirit iu futuris præsentiam eorum invariabilem respectu alicujus mensuræ : secus tamen Cognitio creata præcise quia talis.

Diximus, quod transeat antecedens , non tamen illud concessimus, nec negavimus, ul pro nunc abstraheremus ab illis quæHionibus, nimirum, an scientia infusa Christi Domini, et scientia beata mensurentur æternitate participata, et ita realiter, et physice coexistant futuris, antequam sint in sua duratione ? Nam do hoc ex professo agendum est, 3. part, tract, de Scientia Christi.

Ad conlfirmationem dicendum e^t, futura contingentia non habere deierninitam, et iufillibilem veritatem in ea duratione, in qua non sunt præsentia, nisi mediante divino decreto : el non qualiteicunque

quantum

confirma
tiouriu

considerato, sed ut æternitate mensuratur. Et deinde dicimus non sufficere hoc decretum æternitate mensuratam, ad hoc, ut habeant determinatam veritatem in ea duralione, in qua non sunt ; sed requiri, quod licet in propria sua duralione, seu quoad nos non existant, nihilominus habeant præsentiam respectu æternitatis, et in *nunc* aeternitatis. Quia, ut j.xm explicuimus , non sunt aliter cognoscibilia a Deo per cognitionem invariabilem, atque adeo nec per cognitionem divinam : et per consequens, nec poterunt cognosci a creatura : siquidem quælibet cognitio creata præsupponit cognitionem divinam circa illud objectum, et ea. quæ ad ipsam considerantur.

DISPUTATIO IX.

scientia futurorum conditionatorum, quam Deus in suo decreto efficaci, conditionato tamen, habet.

EiH«ra-
tio
litati
nnümh.

I Postquam explicuimus. Deum certo sciro futura contingentia absoluta, et quomodo illa certo sciat, restat, ut explicemus, an, et quomodo habeat infallibilem scientiam futurorum conditionatorum. Consulto autem in titulo hujus disputationis non inquisivimus absolute de scientia D?j respectu futurorum conditionatorum. sed de prædicta scientia, quam Deus habet de illis in suo decreto efficaci, el conditional#, ut denotari mus disputationem hanc non esse de scientia media, aut conditionata, quam plures extra scholam D. Thom. admittunt, quæque non terminatur a l fatura conditionata, er eo, quod sunt efficaciter, et con litionate præliffinita a Deo ; sed ratione veritatis objectiva», quam i ut ipsi putant) antecelenter ad divinum decretum habent. De qna quidem scientia, et quomodo sit impugnanda,*in sequenti disp. ex professo asemus.

DUBIUM I.

De multiplici divisione futuri condilionati, et quætuim ex illis ad prxsenlrm disputationem spcctrnt.

110313d-
lenô
prima.

Dubium hoc simplici veritatis propositione decidentium est : quia res. fle qua in illo agitur, nihil amplius p. tit. Pro decisione igitur ejus notandum est primo

I futurum conditionatum posse dupliciter accipi. Primo quidem ita ut denotet futurum, quod do facto erit, quia conditio, a qua dependentiam habet, eliam erit: et ita suium vocatur futurum, non quælecunque, sed conditionatum : quia pendet ab aliqua conditione. Unde in hoc sensu incarnatio Verbi habuit rationem futuri «con litionati, ex eo, quod pendebat a peccato Adami, iia ut si peccatum hoc non esset, nec etiam incarnatio foret, ut Jo- cet D. Thom. 3. part, quæst. I. art. 3. Secundo modo appellatur futurum contingens conditionatum, qaod de facto non habebit existentiam , haberet tamen illam, si conditio, a qua pendet, poneretur, quamvis revera nunquam sit ponenda, ut si flicereres : 5ĩ Judas non se suspendisset, sal- : caretur, B iFri I

2 Secundo notandum est, futurum conditionatum, hoc secundo modo sumptum, rursus dividi. Nam alia sunt, quæ aliquo modo nectuntur cum conditione, ex eo, quod conditio aliquo modo influit ad illa : sive talis influxus sit per modum causa», aut occasionis, vel conditionis *sine qua non*, ut : Si *Petrus audiret concionem, converteretur.* Alia vero sunt, quæ nullam habent, quantum est ex se, connexionem cum conditione; sed secundum se spec; tata habent se concomitantor ad illam. Qua- quidem appellantur conditionata disparata, ut : St *Paulus caneret VallisoUli, Franciscus dormiret Malrili.*

3 Tertio notandum est, utrumque ex his membris posse ulterius subdividi. Nam in primis futurum conhiionatum, habens aliquam connexionem cum conditione, aliud est, quod nectitur necessario necessitate simpliciter cum illa, ut in his propositionibus : 5i *Sol luceret, dies esset, vel : Si Petrus ambularet, moveretur.* Aliud vero,quod lan- ium habet connexionem infallibilem cum conditione, seu connexionem necessariam necessitate *secundum quid*, et præci?e ex suppositione, ut : 5i *Judas efficaciter vocatus fuisset a Christo, non se suspenderet, sed converteretur* , vel : Si *prxdestinatus esset, non damnaretur, sed salvus fieret.* A'iud tandem, quo i probabiliter, aut conjecturaliter habet nexum cum conditione, ut : *Si Petro sitiienti propinaretur vas aqux. biberet illam.* ^ /

Ei deinde futurunr conditionatum disparatum potest eliam in alia membra secari. Nam aliud est, in quo poshio conditionis habet dependentiam a causa libera, e/lectns vero

vero concomitans a causa necessaria, ut : *Si Petrus peteret Vallisolelum, Joannes occideretur a fulmino.* Aliud veru, in quo tam positio conditionis , quam effectus ipse secutus habent dopen lemiā a causa libera creata, ut : *Si Petrus ambularet Vallisoleli, Joannes dormiret Matrili.*

I Ex his ergo notandum est quarto, præsentem disputationem non esse de futuris coodilionatis, quæ tam ipsa, quam conditiones, a quibus dependent, habebunt de ficto existentiam, seu (ut alii loquuntur) do his futuris, in quibus purificatur con lilio, el ita transeunt in absoluta, quia eo ipso talia futura , quippe quæ vere habent rationem futurorum absolutorum, non pertinent ad hanc disputationem, sed ad procedentem, in qua de futuris absolutis late egimus.

Loquendo autem de futuris conditionals, in quibus non purificabitur conditio, et habent aliquam connexionem cum illa, non discutiemus de illis futuris, quæ habent connexionem necessariam simpliciter cum sua conditione, si per propositionem, quæ de illis etformatur, solum importetur necessitas illationis; seu si illa propositio accipiatur præcise in vi conditionuæ importantis solum bonitatem illationis unius ex alio. Tum quia certam est præ lictam propositionem hoc modo sump-lain, revera non esse propositionem de futuro ex parte objecti , et cum fundamento in re ; sed solum quantum al formulam enunciandi : quia n? ipsa eadem connexio necessario significatur etiam in propositione de præsentī, vel de præterito. El ita nihil referi sive dicas : *Si Sol lucet, dies est,* aut si asseras : *Si Sol lucebit, dies erit.* At propositiones conditional»?, de quibus in præsentī agimus, revera, et cum fundamento in re ex parte objecti enunciant aliquid de luturo, quod re ipsa erit, si ponatur con lilio. Tum etiam : quia indubitatum est præ licta futura conditionata, siu propositiones de illis efformalas. esse ex terminis, et ab intrinseco, necessarias; ita ut implicat ab intrinseco oppositum fieri : ac proinde non poterunt non cognosci certo a Deo ; imo non poterunt non ab illo certo cognosci per scientiam omnino necessariam, scilicet per scientiam simplicis intelligentiæ.

5 Ex quo eliam fit, non esse eliam n hac disp. sermonem de futuris condicionalis, in quibus conditio expresse positain propositione <le illis efformata, habet infallibi-

lom connexionem, licet liberam simpliciter, cum eventu futuro, si per eas tantum significetur illatio unius ex aJio, ut si dicas : *Sf Petrus efficaciter vocaretur a Deo. conscn-liret.*

Tum quia hæ propositiones hoc modo sumptæ, quatenus solum enunciant bonitatem illationis, seu necessititem consequentia», non sunt revera propositiones de futuro, ut de aliis propositionibus nuper recensitis dicebamus ; sed re ipsa solum de possibili, quamvis quantum ad formulam enunciandi , sint de futuro. Et ideo eadem veritas significaretur, ai illa propositio sub formula de præsentī. aut de præterito efformaretur ; ut si dicatur : *S» Petrus efficaciter vocatur a Deo. consentit,* vel : *Si Deus efficaciter vocavisset Petrum, con* sensisset,* aut si asseratur : *Ex efficaci vocatione qua Petrus vocatura Deo, recte sequitur, quod consentiet.* Non secus proportionē servature ista propositio : *Domo est risibilis,* ex parte objecti, et cum fundamento in re eandem veritatem significat, ac isUe : *Si homo est, risibilis est. Si homo fuerit, risibilis erit* : et ita revera sunt de possibili ; quamvis quoad formulam enunciandi, different.

Tum etiam (id, quod ex procedenti sequitur), quia certum est, talem propositionem de futuro conditionalo importante solam necessitatem illationis, habere omnino antecedenter ad liberum decretum, existens in Deo, veritatem determinatam, ac proinde omnino necessariam, et scitam certo, et necessario a Deo. et per consequens per scientiam simplicis intelligentiæ.

6 Diximus, non esse sermonem de predictis futuris, et de propositionibus de illis, in quibus conditio expresse posita, habet infallibilem connexionem eum eventu futuro. Nam licet alias sil«infallibile ex vi divini decrei, non vero ex meritis solius conditionis expresse positæ, quod effectus ille, posita tali conditione, habebit esse. hoc nibd interest. Nec propterea consideratio, et discussio de scientia predicti futuri excluditur ; sed potius includitur in hac disputatione, quæ non utcunque de scientia ' futurorum conditionatorum , sed de prædicta scientia, habita in ellicaci. et infallibili decreto conditionalo inscribitur. Et ita ai præsentem disputationem spectat;, an certo cognoscat Deus, quod si in Tyro, et Sidone faclæ fuissent virtutes, quæ in Belhsaida factæ fuerunt.

t

ri>
Li.
ti"A.

;
i

tone Tyrii, et Sidonii crederent Christo, et pceñterent. Quia licet, ut in hac eadem disp. dicemus, non possit hoc sciri, nisi ex vi decreti efficacis, el conditional, habentis infallibilem connexionem cum pra* licto efectu ; non tamen conditio ibidem expresse posità, est prædictum decretam ; sed alia, nimirum, quod signa, ct prodigia, qoæ facta fuerunt in Bethsaida, et Corozaim, lierent in Tyro, et Sidone.

7 Addidimus autem : Si *per eas tantum significetur illatio unius er alio*. Nam si sumantur ut enunciantes aliquid de futuro, etiam sub conditione, requirent ad sui veritatem decretum efficax absolutum ex parie subjecti , et conditionatum ex parte objecti. Unde sub ista consideratione non spectabunt ad scientiam Dii naturalem; sed potius ad scientiam liberam, ut bene notavit Gonzalez in præsentì disp. A4, sectione f. ex eo, quod veritas per illam significata, non est pure de possibili; sed revera de futuro, saltem sub conditione : et nulla res potest extrahi a ratione pure possibilis, ad rationem aliquo modo futur.» , nisi depen lenter a libero decreto Dei in illo existente. Unde ad hoc, ut hæc propositio : *Si Petrus cras efficaciter vocaretur a Deo, consentiret*, sit vora, non tantum in vi illationis, sed ut enñeians aliquid de futuro etiam sub conditione, seu sit de prædicto futuro ex parte objecti, requiritur , ut Dens, habeat decretum, quo decernat, quod Petrus consentiat cras, si efficaciter a Deo tunc vocaretur. Quæ duo accurate notanda sunt. ut aliquibus objectionibus adversariorum fiat satis.

8 Ex quo etiam sequitur, non esse in præsentì sermonem de iis furaris conditionatis disparatis, in quibus conditio expresse posita pendet a libera voluntate, et tamen effectus subsecutus, et concomitanfit ab aliqua causa necessaria. Qaia certum est, Deum cognoscere prædicta futura : siquidem futura necessaria, seu pendentia præcise a causis secundis necessariis, sunt omnino nota Deo : prædictum autem futurum solum pendet a causis secundis necessariis : quia conditio illa disparte ?e habet ad illud, ut dictum est.

Quare tota hæc disputatio tantum versabitur in explicando, tum an Deus certo, et infallibiliter tam ex parte subjecti , quam ex parte objecti cognoscat futura contingentia conditionata, sive illa sint disparata, ita tamen ut tam conditio, quam futurus eventus pendeala causa libe-

ra ; sive non sint disparata, sed habentia aliquam connexionem cum futuro eventu, dummodo ha?c connexio inter conditionem expresse positam , et eventum non sit infallibilis, sed tantum conjecturalis, vel probabilis. Tum etiam quomodo pnedictam cognitionem do illis ex vi decreti jam insinuati habeat.

DUBIUM IL

l'irum juxta Scripturam sacram. Deus certo sciat futura contingentia conditional^ sito illa sint disparata, pendentia tamen tam quoad conditionem, quam quoad eventum a causis liberis, sice non sint disparata^ sed habentia connexionem tantum probabilem, 5lŸY conjecturalem cum conditione?

9 In hoc dubio non agemus de medio, in quo Deus prædicta futura cognoscit ; sed an omnimoda certitudine tam ex parte subjecti, quam ex.parte'objecti coguiMcat prædicta futura, quæ in titulo leconsita

\$ J.

Proponitur prior sententia.

Prima sententia asserit, quod juxta Scripturam sacram , Deus non cognoscit prædicta certitudine futura contingentia conditionata, de quibus loquimur. Ita Ledesma lib. de auxi), disp. 2. aflin. de scientia futurorum contingentium fol. 582. et alii ex junioribus Thomistis. Quam reputant probabilem Curiel controver. 7. et noster Cornejo in præsentì disp. 3.dub. 2. Probatur primo. Quia sæpe cum est sermo de eventu horum futurorum, habentium tantum probabilem connexionem cum conditione, loquitur Deus de illis non assertive, ut de re certa, sed ut de re dubia. Nam Gene?. 3. inquit : *Ecce Adam quasi unus ex nobis foetus, etc. Nunc ergo ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vit.r, et comedat, ct vivat in aeternum, etc.* Et DeuL 4. sic Deus per Moysen pjpulum alloquitur : *Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus, ne forte decepti facialis robis sculptam similitudinem, rtc.* Et. Mattb. Π. dixit Christus : *Si in Sodomis factæ fuissenl virtutes, quæ factæ sunt in (e* forte mansissent usque in hanc diem.* Qaibns lori* illa futura conditionata præiicta, scita suol

&

A Deo sub illa particula *forte*. Cum igitur eadem sit ratio do omnibus futuris conditionnas, dicendum est, Deum non haboro cotana, et infallibilem notitiam, ct scientiam futuritionis ipsorum.

10 Sjcundo probatur. Quia Deus Exod. I. dans Moysi signa , quibus inducere posset .Eqyptios, ut crederent ipsi, ita inquit : *non crediderint tibi, nr.c audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis .* quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint vocem tuam, sume aquam /luminis, H c/funde eam super aridam, el quidquid haustris de /luvio vertetur in sanguinem. Ubi aperte prædicitur ul incertus, el dubius secundum se hic elleclus futurus , nempe Ægyptios credituros esse Moysi sub hac conditione, si lièrent priora signa : el est apertum signum hujus dubitationis providisse Deum posteriora signa in casu, quo priora non haberent effectum.

Asserlio prior.

Jl Dicendum tamen est primo, Deum juxta sacram Scripturam tertio, et infdllibiiter omnino cognoscere futura contingentia conditionata, et disparata, de quibus in præsentī loquimur. Ita omnes Ductures Scholastici, quos infra referemus. Probatur ex illo 4. Reg. 13. ubi cum Elisæus Propheta præcepisset Regi Israel, ut jaculo terram percuteret in signum , quod reportaturus esset victoriam a Rege Syria* : et Rex Israel ter tantum percuteret terram, tunc Elisæus ad eum dixit : *Si percussisses quinquies, aul sexies, sive septies, percussisses Syriam usque ad consummationem, nunc autem Iribus vicibus percuties eam.* Ubi, ut vides, prædicitur a Deo hoc futurum contingens condilionaium, et disparatum : *Si Ilcx Israel percussisset terram quinquies, aul sexies, etc. perculcrel Syriam usque ad consummalioMm* : ergo Deus certo, et infallibiliter illud cognoscit. Conseq. patet. Quia ex quo capite prædictum est a Deo, non potuit non esse scitum ab illo : et ex quo capite non habet aliquam connexionem etiam conjecturalem, vel probabilem cum conditione, sed disparate al illam se habet, non potest cognosci a Deo scientia conjecturali ex parte ob-

jecti, ex vi connexionis probabilis, quæ est inter conditionem et futurum ; sed necessario debet cognosci ex vi alterius medii, nimirum vel ratione veritatis ob-jectivæ, et infallibilis, quam prædictum luturum habet (ul authores scienti@ medias, falso tamen, ut ex dictis disp. præcedenti constat, sentiunt) vel ralionē decreti efficacis, et infallibilis, qupd Deus circa illud futurum habuit, atque adeo per cognitionem omnino infallibilem,et certam, seu (quod idem est) infallibilem, tam ex parte objecti, quam ex parte sub-jecti.

12 Ex quo etiam constat, non satisfacere solutionem illam , quam aliqui ex adversariis huic testimonio adhibent, nimirum in hoc futuro conditionata fuisse aliquam proportionem, el connexionem in ratione signi, et signati, inter illud, et suam conditionem : quæ connexio consistebat in hoc, quod quoties rex percuteret terram illo jaculo, toties percuteret Syriam. Et sic viciorix illæ, juxta dispositionem rerum, poterant probabiliter judicari, ut sufficientes ad totalem interemptionem Syriæ.

Ex dictis igitur, satis constat, nullam esse hanc solutionem. Nam hoc signum vel esset naturale , vel ad placitum. Non primum , cum nulla sit connexio naturalis, iu qua Ludetur talis significatio. Neque secundum. Quia vel ex institutione humana, vel divina? Non ex institutione humana, quia nullus humo posset scire illum futurum eventum : ergo ex institutione divina, ac proinde ex libero decreto Dei circa tale futurum. Quo admissō, non potest negari, Deum certo illud cognoscere.

13 Nec refert, si dicas, ex hoc testimonio solum colligi , Deum certo, et infallibiliter cognovisse hoc futurum disparatum, non vero cætera alia huic similia : ex eo, quod non est sufficiens fundamentum ad asserendum, Deum habuisse decreta conditionata, et efficacia circa omnia futura conditionata , et disparata.

Non itaque huc refert. Nam, juxta Scripturam sacram, concedenda est Deo perfectissima libertas, et summe actualis : at ut dub. 4. hujus disp. dicemus , ad actualiialem, et perfectionem summam divinæ libertatis spectat, ut circa nullum futurum, sive absolutum, sive conditiunatum maneat suspensa ; sed de quolibet decernat efficaciter suum *fore*, aut suum *non fore*. Quamvis, an in particulari, et determinate habuerit de-

1 p.
I 1*4

(

Occur-
ritor ex
advcr-
sarils.

«to J

'h-3

! : b
? i V

Eit
Obviam
occur-
soi
adversa
riorum.

L IÜ

: .

Aha
ensio.

VI V

Impuc-
nalur.

cretum circa /ore, vel determinate circa *non fore*, debeat nobis peculiariter ex Scriptura, vel Patribus constare : ergo, etc.

S III.

Assertio posterior, et prima ilHus probatio.

14 Dicendum est secundo. probabilius esse, et magis consonum Scripturæ, Deum omnino certo, et infalhbiliter cognoscere futura contingentia condilionala, quæ tantum habent probabilem, sive conjecturalem connexionem cum conditione. Diximus, probabilius hoc esse, quia non negamus, quin oppositum suam habeat probabilitatem : et ideo ptares, ct non contemnendi Theologi, id defendunt.

Assertionem hanc absolute tuentur Zumel lib. 3. de scientia conditionatorum disp. 5. Alvarez Jib. 2. de auxiliis disp. 7. Nazarius in pnesenli controversia I. notabili Let conclus. 1. Gonzalezdisp. 44. sect. 2. Cabrera 3. part, quæst. L art. 3. disp. 1. Ripa in present! dub. 4. cap. ultimo, Cornejo disp. 3. dub. 3. qui bene addit, sententiam hanc esse fere communem inter ducipJo» D. Thom, abstrahendo a medio, quo cognoscuntur, de quo dub. 4. dicemds ; et tandem omnes authores , tuentes scientiam mediam, sive conditionatam, disput. sequenti, referendi : quamvis illi, et isti diverso fundamento ducantur. Nam hi existimant prædicta futura certo cognosci a Deo antecedenter ad divinum decretum ; et ideo prædictam scientiam mediam , sive conditionatam admittunt. Illi vero, nimirum discipuli D.Thotn. solum concedunt scientiam infallibilem eorum, post divinum decretum eflicax, et conditionatum, circa fdturitionem eorundem ; et propterea eandem scientiam conditionatam pro viribus denegant.

Prima probatio avert.

Probatur primo, ex illo Matth. I L et Luc. 10. *Vætibi Coroxaim, væ libi Dethsaida : quia si in Tyro, el Sidone facts' fuissent virtutes, quæ facts sunt in vobis, olim in cinere, el Cilicio pamitentiam egissent.* Ubi hoc futurum conditionatum a Christo asseveranter prædicitur : ac proinde certo ab eo scitur, tum per scientiam infusam, tum etiam per scientiam divinam.

Prior

15 Nec refert, si primo reepon leas cum Curiel loco citato a num. 62. cum Jansenio in concordia cap. 47. Christum non dixisse, acturos pœuitentiam ex pnescientia aliqua, quam haberet de tali eventu posita condi-

tionem, quia revera id non prcescivit ; sed id asseruisse more humano per quandam exaggerationem, el hyperbolem, ut durities Bethsaidæ , et Corozaim gravius increparetur. Quem modum loquendi, esso usitatum in Scriptura ostendunt Martinez lib. 9. Hypothoposition, el Ribera in Amos cap. 2. num. 19. et 34,

Non itaque hoc refert. Quoniam solutionem hanc optime impugnat noster Corneju ex August, et Prospero. Nani August, ia Enchirid. cap. 93. et lib. 2. de dono perseverant. cap. 9. et 10. sic inquit : *Sed numquid possumus dicere, Tyros , ct Sidoniot, ri toles apud illos virtutes fierent, non fuisse credituros :cum ipse Dominus attestrlur,qiird acturi essent magnæ humilitatis parnitenliam : ubi expendenda sunt illa verba ; Cum ipse Dominus attestetur : quæ de propositione hyperbolica, eide re, quæ futura non esset, dici non possent.* Et similiter D. Prosper explicans hunc locum Matth. ita inquit : *Xos etiam si rationem facti, el profunddidim judicii ejus penetrare non possumus, manifeste lamen scimus et rerum esse quod dixit, el justum esse quod fecit.* Ergo juxta horum Patrum doctrinam, non fuit sola exaggeratio , nec hyperbole rei non præcognitæ ut futuræ: sed vera asseveratio, et prædictio futuri eventus, posita conditione.

16 Et confirmatur. Quia si hæc verba solum sunt byperbolica, idem quod dixit Christus Dominus de Tyriis, et Sidoniis, potuisset asserere de cæteris omnibus Gentilibus; at aliquid vere affirmavit de illis, quod non affirmaret de omnibus Gentilibus ; ergo non hyperbolice, et per exaggerationem, sed ex certa scientia de Tyriis, el Sidoniis locutus est. Major patet; quia hyperbole non continet veritatem determinatam, cum apud Rhetores sit, *emcnliens quadam superjectio.*

Minor vero (præterquam quod ex se videtur constare) suadetur ex illis verbis ; Verum (*nmcn Tyro, et Sidoni remissius erit in dicjudicii, quam vobis.* Quæ verba determinatam continent prophetiam levioris supplicii in Tyros, quam in Bethsamitas ; atque adeo Christus Dominus in verbis illis: *la? tibi Corozaim, etc.* aliquid vere affirmavit de Tyriis, et Sidoniis, quod non affirmaret de omnibus aliis Gentilibus.

17 Nec etiam refert, si secundo occurras cum eodem Curiele, verba illa dicta esse a Christo non ut de re futura infallibililer, posita conditione ; sed ut certa tantum miraliter, attenta dispositione Tyriorum. Cai interpretationi

interpretationi favet, quod infra dicit de Sodomitis ; ubi simile quid prædicens de illis, addidit particulam , *foria* , asserens : *El tu Cephamaum nunquid usque in calum eæal-labtris, usque in inferum descendes : quia* λ in *Sodomis fact# fuissent virtutes, quæ fac-U sunt in te' forte mansissent usque in hunc diem*. Unde in Græco post vocem *olim* in nostro testimonio adductam, habetur particula quæ lam, significans idem, quod *ulique*; pro qua noster interpres secundo loco vertit, *forte* : et videtur, eam in priori suppressisse; quia existimavit, satis esse apponere eam in tine lotius sententiae, dum simile quid de Sodomitis prædixit.

Non itaque hoc refert. Nam in primis id, quod de particula *forte* adducitur, non probat, in prædictis testimoniis contineri dobiiationem aliquam ex parte objecti, ac proinde solum certitudinem moralem ei parte ejusdem. Quoniain verbum illud *forte* in sacra Scriptura non indicat dubitationem ; sed potius confirmationem rei, quæ dicitur, quoties Deus, aut Christos loquitur ; ut constat ex illo Actorum 8. ubi D. Petrus loquens ad Simonem Magum inquit : *Pendentium age ab hac nequitia tua, el roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui*. Quem locum exponens Ambrosius, inquit : *Padiculam (si forte) apparentem quidem afftrre dubitationem, re ipsa autem nullam*. E: id confirmat ex sacris, et profanis anilioribus.

Et similiter Joan. 4. Si *Sci res donum bti d quis est qui dicit tibi : da mihi bibere, tu forsitan petiisses ab eo etc.* et 5. Si *crederetis Moysi : crederetis forsitan d mihi* , et cap. 8. *Si me sciretis ; forsitan el Patrem meum sciretis*. In quibus locis cenum est, prædictam particulam non sumi ullo modo dubitanter. Et propterea nostra vulgata non solum in loco •licio, sed etiam sæpe vertit ex Græco pro particula *forte*, particulam *utique*, ut in illo Psalm. 50. *Quoniam si voluisses., sacrificium dedissem utique*. Ubi D. Hieronymus explicans illud Jerem. 26. *Noli mblrahere verbum, si forte audiam*. Augustin. tract. 37. in Joan. Cbrysost. homil. 78. in Matlhæum, Gregor, homil. 9. in Ezechiolem, Eusebius lib. 6. de pnvparatione Evangel. cap. 9. expresse affirmant particulam *forte*, non importare dubitationem, cum Deus loquitur ; sed apponi a l denotandum vel libertatem arbitrii, vel difficultatem rei, quæ prædicatur, et

quum pauci futri i i. qui illud sunt facturi.

18 Placuit autem verba Hieronymi, et August, quia notatu digna sunt, aliis suppressis referre : *Verbum* (inquit Hieronymus) . *ambiguum (forsitan) majestati Domini non polest convenire, sed nostro loquitur affectu, ut liberum hominis serretur arbitrium* Augustinus vero sic inquit : *Qui omnia scit, cum dicit forsitan, non dubitat, sed increpat : dubitationis verbum est cum dicitur ah homine, ideo dubitante quia nesciente : quando vero dicitur a Deo, cum Deum nihil lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas ,ftnon opinatur divinitas*.

Et deinde, id, quod in eadem solutione continetur, nimirum prædictum futurum non esse revelatum, ut certo , 'et infallibiliter futurum ; sed tantum ut certo moraliler, seu attenta' dispositione causarum, non videtur consonum hmc testimonio, maxime juxta mentem Augustini. Nam cum Tyrii, et Sidonii essent Gentiles, et vitiis implicati, posset utique, attenta hac dispositione causarum, probabiliter judicari, eos non esse convertendos : sicut attentis aliis potuit etiam probabiliter existimari, subsequendam esse eonim conversionem, si signa, et prodigia illa viderent : ac proinde sicut potuit absolute affirmari, eos esse convertendos, poterit etiam oppositum dici attenta dispositione earundem causarum : hoc autem repugnat explicationi, quam ex D. Augustino adduximus. Nam ille asseveranter asserit, non posse hoc dici, ex eo. quod Dominus attestetur illos fore poenitentiam acturos, ut ex verbis nuper relatis constat. Sed hæc amplius ex iis , quæ statiin expendentes alia testimonia dicemus, elucidabuntur.

19 Nec refert, si objicias contra ea, quæ circa hoc testimonium diximus. Tum quoi juxta regulam ejusdem Augustini lib. 3. de doctrina Christiana cap. IU. ' universaliter ab omnibus Theologis receptam, verba sacræ 'Scripturæ debent semper intelligi in sensu proprio, quando ex eo, quod ita intolligantur, non sequitur aliquid contra fidem, aut contra rationem : ergo cum particula *forte*, indicet aliquam dubitationem saltim ex parte objecti, et nullum sequatur absurdum, ex eo, quod prædictum testimonium sicintelligatur, consequens erit, ut debeat sic intelligi : ac proinde per illam denotari f prædictum

; in

Impug-nator ex alio eapile.

1

Objeclio

futuram esse dubium , et solum con-
jeccurabile ex pane objecti ; quamvis
ex pane subjecti cerio cognoscatur ut
moraliter, seu conjecturaliter luturum. Tum
etiam : quia ex eo, quod Christus dixe-
rat, nimirum convertendos fore Sidonios,
et Tyros, si in illis factæ fuissent virtu-
tes illæ, quæ in Bethsaida fuerant factæ :
colligitur statim in sacra Pagina, remis-
sius fore agendum cum Tyrûa, et Sido-
niis in die iudicii, quam cum Judæis :
ergo signum est, solum locutum fuisse
Christum de præsentī dispositione Tyro-
ram et Sidoniorum, et de dispositione
Jndæorum : ac proinde solum afnrmasse,
istos existere in deteriori dispositione ,
quam illos : ex eo, quoti minora habe-
bant peccata. Consequentia patet. Nam
illa dio cum nullo remissius est agendum
propter bona opera, quæ faceret , sed
propter minora peccata, quæ commisit.

20 Respondetur enim ad primam ex
his impugnationibus. Tum. quod ex op-
posito sequitur non levo absurdum, ni-
mirum, quod si Deus solum certitudine
moralī ex parte oobjecti cognosceret præ-
dicta, non habuisset decretum eflicax
conditionatum tamen, circa illa. Et ex
hoc rursus sequitur, non esse in illo
perfectissimam, et actualissimam liberta-
tem, ut in dub. 4. hujus disp. iterum
insinuabimus, et in tract, de Voluntate,
disp. 5. dub. 3. dicemus. Tum etiam,
satis esse, quod juxta communem expo-
sitionem ejusdem August, et aliorum Pa-
trum, pnedicta particula *forte*, in sensu
jam dicto ratione materiæ accipiatur, quia
eo ipso nihil absurdi sequitur, ex eo.
quod sic sumatur. Nec ob id verba Scrip-
ture suam firmitatem amittent, aut ad
alios sensas extorqueri possunt : quia in
aliis cessabit ratio consensus tot Patrum,
quæ in præsentī adest.

Ad secundam vero impugnationem di-
cendam est, utramque prædixisse Christum
Dominum, nimirum obcæcaionem, et
duritiam cordis Tvrorum el Sidoniorum
fuisse minorem, quam Bethsamiliarum, et
habitantium in Corozaim : et deinde illos
convertendos, si vidissent pnedicta signa :
non tamen istos, ut innuit August, lib.
2. de bono perseveranti® cap. 14 his
verbis : *Son erant sic exczcati oculi, nec sic
induratum cor Tyrorum, et Sidoniorum
quoniam credidissent, si qualia viderunt
isti, signa vidissent.* Quare in die iudicii
non agetur remissius cum Tyriis, quam

cum Judæis propter bona opera, quæ
fvererent, posita iUa conditione, sed prop-
ter minora peccata, quæ commiserunt,
ratione cujus non erant ita induraü, aicui
illi.

§ IV.

Probatio secunda ejusdem assertionis.

21 Secundo probatur eadem assenīu
aliis testimoniis. Nam 1. Reg. 23. cum
David esset in Ceila, et audivisset, quōi
Saul veniret illuc, ut everteret urbem prin-
ter eundem Davidem consuluit Dominum
dicens : *Si tradent me viri Ccite in manus
ejus, et si descendet Saul, sicut audivit
servus tuus, indica servo luo Et ait Do-
minus, descendet, Dixilquc David : Si tradant
me rtn CcilsB? cl viros, qui sunt mccum in
martusSaul? el dixit Dominus, tradent.* Ubi,
ut constat, duplex futurum conditionatum
asseveranter a Deo praxiicilur, nimirum
descensus Saulis, et tradilio Ceilanorum, si
David ibidem permaneret.

Et similiter Jerem. 38. dicitur ad Se-
dechiam Regem : *St profectus exieris ad
Principes Regis Babylonis, vivet anima tua,
et civitas hxc non succendetur igne, d
salvus eris tu, ct domus tua.* Ubi tria ad
minus asseveranter prædicuntur futura.
Nimirum, prædictum Regem vivum con-
servandum. Secundum, urbem non esse
succendendam. Tertum, totam ejus do-
mum fore salvam. Et hæc fuisse condi-
tionata etiam liquet ex capite sequenti :
in quo enarratur, ipsum non exivisse ad
Principes Regis Babylonis : et ita acci-
disse oppositum illorum trium , quæ re-
velata fuerant.

Et deinde Lucæ 16. cum dives ille
peteret ab Abraham, ut aliquis ex mortuis
descenderet ad prædicandum fratribns
poenitentiam, ut ita facilius crederent, et
converterentur, respondit : *Si ifoysen, d
Prophetas non audiunt, neque si quis ex
mortuis resurrexerit, credent.*

22 Et cuniirmatur ex illo Juau. 5.
*Est qui accuset vos Moyses, in quo toi
speratis. Si enim crederetis Moysi, crede-
retis forsitan ct mihi : de me enim ille
scripsit.* Uni particula *forsitan*, non est
dubitantis, sed affirmantis, ut supra dixi-
mus. Et ita authores vetustissimi eam
omittunt, ut notavit Maldonatusr et Al-
beinus apud D. Thom, Item Cyprianos,
et Aug. lib. 16. contra Faustum. Etsi-
militer

Enodali)
prim*
pruhabo-
ni».

militer hoc idem suadet illud Joan. 6. *Jesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent ut raperent cum, et facerent twm regem, fugit iterum in montem ipse tolus.* Et primæ ad Corinth. Si enim cognovissent, nunquam Dominum glori*enicifjrisse*nl.* Ac tandem illud 3. Reg. cap. II *Non ingrediemini ad eas: neque d* eis ingredientur ad vestras: certissime enim avertent corda vestra, ut sequamini Nos eorum.* Ubi licet hoc futurum fuerit absolutum respectu Salomonis, v. g., qui cum mulieribus alienigenis ardentissimo amore copulatus est: et ita, ut ait sacer textus, cum jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos; attamen respectu aliorum multorum, qui cum eisdem copulati non sunt, habuit rationem futuri contingentis conditionati.

23Nec potest in his testimoniis re-
curri ad solam certitudinem moralem, ac proinde, quod solum erant sic eventura, quantum est ex determinatione causarum secundarum.

Nam contra hoc est primo, quod in omnibus fere testimoniis relatis, absolute, et absque ulla particula denotante dubitationem ex parte objecti prædicuntur futura in illis contenta. Et si quod est testimonium, continens particulam forte, quæ videtur dubitationem ex parte objecti innuere, et infallibilitatem metaphysicam excludere, jam ostensum est supra num. 17. et 18. non habere vim dubitationis, sel potias affirmationis: ergo mullo con-
grdenlius sacro textui hæc testimonia intelliguntur, si futura in eis contenta, omnino certo, et infallibiliter eventura esse credantur.

24 Confirmatur primo. Quia in prædictionibus futurorum absolutorum, non contmentibus prophetiam comminationis, aut promissionem alicujus rémunératio-
ns, non recurritur ad scientiam solum conjecturalem ex parte objecti; sed ad infallibilitatem metaphysicam: eo quod in illis absolute, et absque aliquo verbo innuente dubititionem, prædicuntur: alio-
qui enim de quavis revelatione cujuscunque futuri absoluti, non continente verbum aliquod, innuens cognitionem dubiam ex parte objecti, possemus cordate dubitare, an re ipsa, et infallibiliter ita even-
turum sit: ergo cum in pnedictis testi-
moniis de futuris conditionatis eodem modo loquatur sacer textus, et in omni-

bus fere ex iliis non contineatur prophe-
tia comminationis, aut promissio alicujus remuneration's, debent intelligi de reve-
latione eventus infallibiliter, et non so-
lum moraliter futuri. Maxime cum inde nulla imperfectio Deo accrescat; sed po-
tius hoc maximam in eo perfectionem indicet. Unde Stapletonius dixit, quod
sicut in prædictionibus de futuris absolu-
tis esset corruptela verbi Dei, solum con-
fugere ad conjecturalem cognitionem, et
inclinationem, ac dispositionem causarum
secundarum, ita etiam in similibus reve-
lationibus de futuris conditionatis.

25 Confirmatur secundo. Quoniam li-
cet in prædictionibus de futuris absolutis,
continentibus prophetiam, v.g., commi-
nationis, solum soleat revelari futurus
eventus, quantum est ex parte causarum
secundaram; nihilominus hoc non ideo
est, quia Deum lateat, an effectus ille
certo, et infallibiliter futurus sit: ergo
ilem cum proportionem debet intelligi,
adhuc in revelationibus conditionatis, et
continentibus prophetiam comminationis,
ac proinde potiori ratione in aliis, eam
non continentibus. Consequentia patet ex
paritate rationis, et præcipue, quia (ut
modo innuebamus, et dub. 5. hujus disp.
dicemus) nullum absurdum sequitur, ex eo
quod Deus certo cognoscat hæc fatura
conditionata; sed potius id maximam per-
fectionem in Deo arguit.

Antecedens autem ostendit D. Thom.
2.2. quæst. 171. art. 6. ad 2. his verbis
· *Quamvis futura contingentia, prout sunt in se ipsis, sint determinata ad unum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determina-
ta, quin possint aliter evenire. Et quamvis ista duple* cognitio seiner intellectui divino conjungatur. non tamen conjungitur semper in revelatione prophetica, quia impressio agen-
tis non semper adaequat ejus virtutem. Undo quandoque revelatio prophetica est impressa quadam similitudo divin* præscientix prout respicit ipsa futura contingentia in se ip-
sis: et talia sic eveniunt, sicut prophetan-
tur, secundum illud Isaias 'I. ecce virgo con-
cipiet. Quandoque vero prophetica revelatio est impressa similitudo divin* præscientiæ, prout y:ilicet cognoscit ordinem causarum ad effectus: et tunc quandoque aliter evenit, quam prophetetur, nec tamen propheti* subest falsum. Nam sensus propheto* est, quod inferiorum causarum dispositio, sive naturalium, sive humanorum actuum hoc habet, ul lalis effectus eveniat, et tccun-*

Supltio-
mas.

Alia
confirma-
tio.

? 4T4

Lü/.
[. *ⁱ

dum hoc intelligitur verbum haix dicitis : Morieris, el non vives, id est. dispositio corporis tui ad mortem ordinatur.

Quod etiam docuit, quæst. 12. de Vent. art. 10. ubi post^uim distinxit dispositionem causarum ab exitu, et eventu, qui postea erit, et dixit, virtutem creatam in futuris solum attingere ordinem rausarum , addidit : *Sed Deus non solum cognoscit futura ratione ordinis causarum . sed etiam quantum ad ipsum exitum, vel secutionem ordinis : ergo quimvis demus, quod Deus in prophetiis comminationis, solum pnelicat dispositionem, et inclina' liunem causarum ; non tamen ideo dicendum est. illam non cognoscere certo, et infallibiliter eventum faturum sub conditione.*

26 Secundo contra eandem solutionem obstat, quoi si prælicta testimonia solum de conjecturali cognitione ex parte objecti, et ratione inclinationis causarum intelligerentur , tunc potias præ licendum a Deo videbatur oppositum ejus, quod ab ipso revelatum est; vel saltem posse optime ii prædici in duobus illis testimoniis, quæ in secunia probatione principali assertionis adduximus. Nam Ceilæ erant valde affecti ad Davidem : eo quoi maxima beneficia ab eo receperant, præcipue vero, quod urbem illam liberaverat a Philistbæis, a quibus oppugnabatur : el ita verbis, et promissionibus maximum allectum in signum grati animi exhibuisse Davi ii, dubitandum non est.

Et similiter valde credibile, et verisimile est, quantam est ex parte inclinationis, et modi operandi causarum secundarum liberarum, quod si aliquis ex mortuis resurgeret, et ex experimental] scientia prædicaret peccatoribus (qui nomine fratrum iotelligantur in illo testimonio Lucæ 16.) tunc plures ex illis rei novitate perterriti crederent, et resipiscerent : @reo si hæc testimonia intelligenda essent de certitudine morali solum ex parte objecti, et inclinationis causarum, potius debebat oppositum in illis prædici, vel saltem poterat oppositum revelari. Quare cum in eis prælicatur eventus oppositus inclinationi causarum, credendum est, revelationem hanc non inniti in hac scientia conjecturali, sed in alia infallibili metaphysice, orta ex infallibili aliquo principio, nimirum ex divino decreto efficaci, et coudilionato circa eventum pxædictorum futurorum.

07 Tandem contra eandem solutionem

obstat, hunc modum intelligendi prædicta testimonia de cognitiono certa, el infallibili metaphysice, non vero desola certitudine morali, et ex parte causarum secundarum videri magis consonum regulæ illi, quini tradidit Moyses Deutor. 18. num. 22. ad dignoscendum quando aliquis in nomine Dei prophetaret : ubi cum sic inquvMBI : *Quod si taeita cogitatione responderis. quomodo possum intelligere verbum, quod Domi* nus non est locus?* Respondet statim : *Hoc habebis signum, quod in nomine famini propheta ille prxdixerit, el non evenerit, W Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit.* Uni. ut communiter docent Tneologi, loquitur de prophetiis non continentibus comminationem, aut promissionem remunerationis. Unde in aliis similibus prophetiis, aut revelationibus perinde erit aliquid revelari a Deo, ac esse infallibile, ut id semper eveniat; sive absolute, si luturum illud sit absolutum ; sive conditional©, si sil conditionalum : et ita non est recurren lum ad inednationem causarum secundarum solummodo : quia stante hac inclinatione, multoties non evenient Maxime quia causæ secundæ liberæ sunt iu facile mutabiles, ut ex dispositione, quam modo habent, quando advenit tempus impletionis prophetiæ, et revelationis, non posset a nobis colligi, an in tempore revelationis antecellentis habuerint hanc eandem dispositionem, vel e contra? el ita frustraretur regula, quam Spiritus Sanctus per Moyseu tribuit, ad· secernendos veros Prophetas a falsis. [.3

Quibus omnibus accedit, quod testimonium illud ex lib. Regum, ultimo loco adductum in quo particula illa *certissime* continetur, indicit maximam Certitudinem in cognitione divina, quæ non potest mole de certitudine morali explicari, cam huic multoties subsit falsum : et ita testimonium illud habet majorem energiam, quam sit illa, quæ ei in prædicta explicatione tribuitur. Si autem testimonium istud de scientia infallibili debet intelligi, protinus cætera alia eodem modo sunt intelÜgen- da. Nam si semel habet Deus medium ad futurum hoc conditionatum infallibiliter cognoscendum, non est cur ei denegetur hoc melium respectu aliorum fuiurorum et ex se patere videtur, et ex infra dicendis magis constabit. – ^ |

Ad fundamentum primæ semeatiæ patet ex dictis in secunda assertione.

DUBIUM UI.

Alia
er<io
talio-
nis
*her>a-
rio-
ram.

Ulunu
impug-
natio.

crTr

u
fnb

r

•oürt-
w.

DUBIUM III

rtruni juxta Sanctorum Patrum mentem, Deus cognoscat omnino certo, el infallibilicr futura contingentia conditionata, sive sint disparata, modo dicto, sive habeant probabilem connexionem cum r.Otnltt futuro?

28 Postquam explicuimus, quid circa cognitionem infallibilem omnino, id est, infallibilem tam ex parte subjecti, quam ex pario objecti futurorum contingentium, et conillionatorum, juxta sacram Scripturam dicendum sit, oportet, ut quid de mente Patrum sit tenendum, aperiamus, vel (pt melius dicamus) hoc ipsum”virtualiter in iis, quæ dub. præcedenti asserta sunt, manet discussum. Cælerum ut clarius, et distinctius procedamus, propterea sicrillatim dubium hoc excitatur.

Sententia negans.

Partem negantem tuentur Doctores procedenti dub. relati. Eamque prolat primo Cornejo sic. Nam D. Augustinus lib. dé prædestinatione Sanctorum cap. 14. explicans locum illum Sapienti® 4. *Raptus est, m malitia mutaret intellectum ejus*, sic inquit : *Didum est enim secundum pericula hujus vilx, non secundum præscientiam Dei : qui hoc præscivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat.* Ecce ubi D. August. expresse affirmat, Deum non cognoscere ea fulurasub conditione, quæ nunquam futura sunt. Idem docet lib. 1. de Anima, et ejus origine, cap. 12. his verbis : *Ipsa exinanitur præscientia omnino, si quod præicitur non. erit : quomodo enim dicitur, præsciri futurum, quod non est futurum?*

29 Secundo probatur authoritaie D. Prosperi Regiensis, qui in Epistola ad D. Augustinum, quæ habetur tomo 8. operum Augustini ante lib. de prædestinat. repro- bans sententiam Massiliensium, qui affirmabant, homines electos esse ad gratiam, elgloriam, propter merita, quæ fecissent, si vixissent amplius, ita ait : *In tantum quibuscunque comm^ntiliis meritis electionem Dei subjiciunt, ul quia præterita non extant, futura quæ non sunt futura, confin- gant, novoque apud illos absurditalis genere,, fl non agenda præscila sint, et præscita non*

acta sint. Ecce quomodo absurdissimum reputat, non agenda pnesciri, etsi alias pu- rificata conditione forent.

30 Tertio probatur ex Damasceno, dia- logo adversus Manichaeos : ubi refutans errorem eorum, qui dicebant, Deum mini- me debuisse creare eos homines, aut An- gelos, quos ante præscit malos futuros, et æterno supplicio afficiendos, sic inquit : *Quonam autem modo prxscire queat, quod futurum non est? Nam si aliquem peccatu- rum præscivissd. nec eum condidisset, præ- scientia hæc non esset ; sed impostura. Quem- admodum diam cognitio, est earum rerum, quæ sunt, sic prænolio, earum est, quæ certo futura sunt.* Quibus verbis nihil clarius pro hac sententia dici potest, cum horum futu- lorum scientiam, *imposturam*, hoc est, *fraudem*, el *deceptionem* appellet.

31 Nec refert, si ad hæc testimonia respondeas primo cum Vazquez in præ- senti disp. 67. cap. 4. in principio, et Curiei controversia 7. art. 2. num. 63. hos Patres solum negare præscientiam absolutam rerum , quæ aliquando non erunt: ita ut sit sensus D. August. Deum non ideo rapuisse puerum illum imma- tura morte, eo quod absolute præsciret, intellectum illius esse mutandum, si diu viveret : quia cum hoc non esset de facto futurum, siquidem morte fuit pro- ventus. non poterat absolute’ præsciri ut tale. Nam præsciri ut absolute futurum, quod revera non est futurum, est exi- nanire ipsam præscientiam ut docet Au- gust.) et novum absurditatis genus ; imo et impostura, ut docent Damasc. et Pros- per.

Non itaque hoc refert. Quia si Patres his testimoniis solum negarent præscien- tiam absolutam horum futurorum, insuffi- cienter impugnarent errorem Massilien- sium, quem impugnare intendebant. Quia illi non affirmabant, Deum cognoscere hujusmodi futura præscientia absoluta, sed alia nutilia abstraction, nempe con- ditionala.

32 Nec etiam obest, si secundo cum eisdem authoribus, el Suarez lib. 2. de scientia futurorum sub conditione cap. 3. num. 8. prodictis testimoniis occurras , /licens : hos Patres non negare illis locis præscientiam futurorum sub conditione ; sed eam , quam Massilienses ponebant, nempe conducentem ad meritum, et de- meritum , pnemium, et pœnam. Quia impugnabant eorum errorem , quo as-

l j*
/ A<

ΓH

'1

“SoUfîn
jonio>
ruin.

f

i

M
A

Λ

Refelli-
lar.

<

1 d

i

Alu
so!alio.

t w
A

,

DE SCIENTIA DEI.

serebant, Deum punire, et præmiare, auferre gratiam, aut conferre illam propter ea opera bona, aut mala, q̄tiao praevidebat pueros, aut etiam adultos facturos, si ad usum rationis pervenirent, aut diu in vita perseverarent, vel hoc, aut illud accideret, etiam si de facto talia opera nunquam forent.

Non itaque hoc obest. Tum quia videtur voluntarie dictam : siquidem ex relatis testimoniis satis clare constat. Patres absolute, et simpliciter, negasse horum futurorum præscientiam. Et certe nullo alio faciliori medio, quam negando illam, poterant errorem, quem impugnant, refellere. Nam alias facilius impugnassent illum, ex Paulo 2. ad Corinth, dicente, unumquemque judicandum esse ex iis, quæ de facto gessit in corpore suo, et non ex iis, quæ non gessit ; esset tamen facturus posita hac, vel illa conditione.

Tum secundo : quia admissa tali scientia, non sequitur, Deum non potuisse remunerare, et punire puerum intuita eorum operum, quæ videret sub conditione facturum, ut D. August, et Prosper contendunt inferre : siquidem non stetit por ipsum, quod morte proventus, de facto non forent. Tum tertio : quia saltim testimonio D. Damasceni non potest hæc solutio adaptari, ut clare constat ex ejus verbis.

33 Nec tandem satis erit. si aliter cum Suarez luco citato, et Lessio de proficientia conditionata, cap. 20. num. 5. occurras, productos Patres non negaro scientiam, et simplicem notitiam horum futurorum, sed solum necare eorum præscientiam. Nam præscientia signiūcat notitiam anticipatam. Ubi autem nihil est futuram absolute, nulla est anticipatio : quia *ante*, et *post* dicuntur relative : et ita non est præscienLia, quia proscire. est scire futurum : quod vero futuram non est. sed esset, non proficitur, sed præsciretur : i leoque res futura sub conditione non dicitur prosciri, sel sciri sicut res possibilis.

Nam contra hoc est. Quod sicut præscientia absoluta dicitur talis, quia terminatur ad rem absolute futuram ; ita præscientia conditionata potest dici talis, quia terminatur ad rem futuram sub conditione : ergo cum Patres his locis non negent solam præscientiam absolutam futurorum sub conditione, quam non ponebant Mas-

silienses, dicendum est negare præscientiam conditionatam.

§ II.

fera *sententia*.

34 Dicendum tamen est, Deum juxta Sanctorum Patrum mentem, certo , et infallibiliter cognoscere prædicta futuri contingentia, et conditionata. Ita Doctores dub. præcedenti pro nostra aswrtione relati. Assertio hæc quoad futuri conditionata disparata, de quibas in procedenti dubio diximus, ad hanc disputationem pertinere, constabit ex iis, quæ quoad futura conditionata, habentia tantum prolabilem connexionem cum conditione, docebimus. Nam. ut ex iis, quæ statim dicemus, patebit, eadem est ratio de his, et de illis quoad hoc, quod est cognosci cognitione omnino certa, et infallibili, id est, tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti : siquidem neutram ex illis habet infallibilem nexum cum conditione ; et ita solum possunt cognosci infallibiliter ratione decreti eflicacis, et infallibilis divinæ voluntatis, quod potest ad utrumque terminari.

Quoad futura igitur, habentia tantum probabilem nexum cum conditione, seu quantum est ex parte inclinationis, et dispositionis causarum secundarum. Probatur primo , testimonio Augustini torn. 10. serm. 7. de verbis Domini cap. 1. circa illa verba Matth. 9. et Lucæ. 9. *Magister sequar te quocunque ieris*. Et circa respon- sionem Christi : *Vulpes foveas habent, el ro- lucres arii nidos : filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet*. Ibi enim Sanctus Doctor proponit hanc quæstio- nem : *Quid tam promptum ? quid tam impigrum ? quid tam paratum, et quid nd tantum bonum aptissimum, sequi Dominum quocunque ierit ? Miraris hoc dicens ; quid est hoc, quod Magistro bono Domino Jesu Christo invitanti discipulos , quibus daret regnum calorum, displicuit tam pa- ratus ?* Et huic qoæstioni respondet his verbis : *Sed quia talis Magister erat, qui futura prævideret, intelligimus fratres, is- tum hominem, si sequeretur Christum, sua quæsiturum fuisse, non quæ Jesu Christi*. Uni, ut vides, aperte asserit Christum ideo rejecisse hunc hominem, qui ita pa- ratum se exhibebat ad illum sequendum, quia pr.ecognoscebat hoc futurum condi- tiouaium.

Si
M.,

Rejicitor
pirao.

Serando.

Tertio.

Posterior
eaodâ-
tio.

Impug-
nator.

uonatum, nimirum, quod si fuisset admissus, non qutereret quro Christus sua pr.elicationo intendebat, nempe animarum utilitatem, et Dei gloriam ; sed proprium commodum temporale. Et ut innueret idem Sanctus Doctor se loqui de pnescientia hujus futuri omnino certa, el infallibili, etiam ex parte objecti materialis, fecit vim in hoc, quod Christus erat talis magister, ut futura prævideret. Nam ei solum loqueretur de cognitione conjecturali, non erat necessarium ad eminentissimum Christi magisterium recurrere, cum hoc ipsum de aliis hominibus mediocris ingenii , et scientiæ posset dici.

35 Confirmatur ex eodem August, lib. Je correct, et gratia cap. 8. ubi affirmans, quod sæpe Deus præmatura morte non rapiat aliquos, ne committant peccata, quæ ipse præscit esse commissuros, si in vita diu persisterent, sic inquit : *Respondeant si possunt, cur illos Deus, cum fideliter, et pie vicerent, non tui* de vitæ hujus periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum? Utrum hoc in polestale non habuit? an corymata futura nescivit? nempe nihil horum niti perversissime dicitur.* In quibus verbis tam indubitatum est apud August. Deum praescire mala sub conditione futura, quam posse auferre illos de vita.

36 Secundo principaliter probatur ex D. Cbrysost. homil. 65. super caput 19. Matth. ubi sic ait : *Sed cur nam (inquies) non statim omnes conduxit? omnes quidem ille ab initio conduxisse voluisset, si vero non omnes eodem tempore paruerunt, a voluntate vocatorum hæc differentia resultavit '.idcirco alii mane, alii tertia, alii sexta, alii nona, alii undecima hora vocantur, quia tunc obtemperaturi erant. Quod et Paulus aperte significavit, dicens : Quando autem visum est Dea, me segregavit ex utero mains meæ. Quando autem ei visum est? quando certe obtemperaturus erat. Nam ipse, a primis ftiam incunabulis voluisset, sed quia illum revisurum sciebat, tunc voluit, cum animum ipsius penetraturam vocationem non ignorabat. Sic et latronem cum postea vocavit, potuisset antea ipsum vocasse, sed vocatus ille non paruisset.*

37 Uliimo probatur testimonio D. Thom. 3. part, quæst. I. art. 5. ad secundum, ubi rum sibi sic objecisset, quoi 1. *ad Timotheum* 1 .*dicitur Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere : sed plures salvati fuissent, si n principio humani generis*

Deus incarnatus fuisset. Plurimi enim ignorantes Deum in suo peccato perierunt in diversis sceleribus : ergo convenientius fuisset, quod a principio humani generis Deus incarnatus fuisset. Respondet admittendo, tam ex propria sententia, quam ex sententia Augustini in lib. de perseverantia cap. 9. hanc scientiam futurorum conditionatorum : et simul reprobat ex eodem August, id, qnod ipse Augustinus docuerat, et postea retractavit, nimirum, Deum præscivisse determinate, quod omnes, qui fuerant ante adventum Christi Domini, non erant in eum credituri : verba autem Angelici Doo loris hæc sunt : *Dicendum, quod Augustinus ad hoc respondet in lib. G. de quæstionibus Paganorum, dicens, quæst. 2. quod (une toluit Christus hominibus apparere, el apud cos prxdicari suam doctrinam, quando, cl ubi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri : his enim temporibus, et his in locis tales homines in ejus prædicatione futuros esse prxsciebat, quales non quidem omnes: sed tamen nulli in ejus corporali præsentia fuerunt, qui nec in eum suscitatis ab eo mortuis credere voluerunt. Sed hanc responsione reprobans idem Augustin, in lib. dc perseverantia dicit : Numquid possumus dicere Tyros, et Sidonios talibus apud sc virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent', cum ipse Deus attestatur cis, quod acturi essent magnæ humilitatis panitenliam, si in eis facta essent divinarum illa signa virtutum? Proinde (ul ipse solvens subdit sicut Apostolus ait : non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, qui iis , quos prævidil, si apud cos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subvenit, aliis autem non subvenit, de quibus in sua prédestinaitone, occulte quidem, sed aliud juste indicavit : ita misericordiam ejus in ns, qui liberantur, et veritatem m iis, qui puniuntur sine dubitatione credamus.* Ubi, ut vides, aperte concedit, Deum certo cognovisse hoc futurum conditionatum, nimirum plures esse homines, qui in Christum credidissent, et converterentur, si facta, et miracula ejus vidissent, aut ad eos delata, essent.

Quæ omnia magis confirmati manebunt ex pluribus aliis testimoniis, quæ ex D. August, et Angelico Doctore, disp. sequenti, adducemus. Nunc autem brevitatis, et claritatis gratia illa omittimus : sicut etiam et alia aliorum Patrum testimonia, quæ ipsos evolventibus, frequenter obvia erunt, ex quibusque aliqua ad rem hanc facientia,

...» — tui
i te
s

γ / ^

1•

F.

Γ < /
Vr

r

•J' BM

*14.

adducunt juniores Theologi : quamvis non omnia ex iis, quæ ab ipsis adducuntur, intentum convincant, ut intuenti patebit.

§ ni.

Respondetur testimoniis Patrum pro prima sententia adductis.

Ad 38 Ad primum respondetur Augustinum pñ n>. Ioh̄ui ibidem contra bærellicos asserentes, homines puniendos esse, vel præmiis afficiendos propter bona, vel mala opera, quæ non fecerunt, facerent tamen, si diutius in vita permanerent. Et ita aiebant, parvulos secerni ad invicem in ordine ad æternam electionem eorum ad gloriam per mala, vel buna opera, quæ perpétrassent, si viverent, quæque praevidit Deus facta hac hypolhesi pus perpetraturos : atque adeo asserebant, quod ante divinum decretum, et electionem Dei præsciebat ipse quid in prædicta hypothesi erant facturi. Unde contra hos arguens Augustinus, duplicior eos impugnat. Primo quidem ostendendo, quo i etiamsi Deus praevideret prædicta futura condiŷonata. ante suum decretum, et electionem, vel reprobationem æternam parvulorum ; non tamen propterea hæc bona, vel mala opera sub conditione futura possent deservire al meritum, vel demeritum, sive ad premium, vel poenam : ex eo, quod nullus meretur, vel demeretur propter opera, quæ facere: data aliqua hypolhesi, sed propter opera, quæ re ipsa fecit.

39 Et deinde alia via impugnat hunc errorem, dicens, quod si Dens ante suum decretum prævidisset opera illa, sive bona, >ure mala, tunc illud Sapienliæ 4. *Raptus ul. ne malitia mutaret intellectum ejus*, tolum posset esse verum de cognitione Dei conjecturali ex parte objecti, seu secundum pericula hujus vine, et dispositionem eorum : non secundum præscientiam Dei, id est, secundum præscienliam omnino infallibilem tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti materialis : et rationem reddit. *Quia hoc prrscivit. quod futurum erat, non quod futurum non erat*, hoc est, quia per hanc scientiam omnino infallibilem, modo dicto, tantum potest præsciri infallibiliter ex parte objecti materialis id, quod infallibiliter est futurum. Quare cum in sententia Augustini, ut disputatione sequenti num. 31. et sequentibus dicemus, et constat ex iis, quæ diximus disp. præredenti, nihil sil futurum infallibiliter ante decretum efficax

divinæ voluntatis, consequens est. ut bona ilia, vel mala opera] parvulorum non po«- sint in illo signo, in quo de illis loquebantur hærcfici, habere rationem futuri inCillibflb, ot per consequens nec ut tale a Deo præsciri. Quæ interpretatio est valdo consoni menti Augustini, ut illum intuenti constabit : et de ea. ac de hoc testimonio iterum in sequenti disp. num. nuper citato sermo redibit, ut ex eo scientiam mediam, sire conditionatam confutemus. *. r

Per quod etiam ad secundum testimonium ex D. Prospero adductum, elin eodem sensu loqnente satis patet. Necnon et ad tertium testimonium ex Damasceno allatum. Nam Sanctus Doctor* loquitur ibidem de præscienlia futurorum anie divinum decretum, refutans illam in hoc sensu : ex eo, quod ante prædiclum decretum non habent raiionem futurorum : et ita tribuere Deo prælictam præscientiam, non est tribuere illi præscienliam, quam revera habeat; sed imponere ei illain, quam non habet. Nam sicut cognitio est earum rerum* quæ sont, sic prænotio est earum, quæ certo fotura sunt. Unde testimonium hoc nobis etiam prolest contra scientiam mediam, sive conditionatam loco citato impugnandam Quomodo autem, et in quo sensù revera Deus habeat præscientiam, et prænotionem, e: in quo sensu illam non habeat, jam supra a nobis disp. præced. nom. 44. p: rhincej s tactum est.

DUBIUM IV. *

Flrum sufficienti ralione ostendatur, Deum certo. ct omnino infallibiliter cognoscere tam futura confingentia condilionnla. et dispàrata. quum ea, qua? tantum habent probabilem, ct Conjecturalem nexum es parle objecti cum conditione ?

40 Per futura conditional* contingentia, el disparata, tantum inlciligimus in hoc dub. futura illa disparata, quæ a! præsentem disputationem spectare diximus, nimirum ea, quæ tam ex parle conditionis. quam ex parte futuri eventus, a causa contingente, et libera pendent.

5 i.

Defertur dupler sententia, h . Λ

Prima sententia affirmat quoad fotura Pifaf condiŷonata. ****

condilionata, habentia nexum conjecturalem cum conditione : negat vero quoad disparata. Quia existimat Deum illa non scire/ ex eo, quod scibilia non sunt. Ita quoad l/part. Doctores infra pro assertionem referendi. Et quoad secundam illi, quos num. 9. retulimus. Et quidem quoad priorem partem constabit ex dicendis pro assertionem nostra. Quoad secundam vero, scilicet quoad futura conditional-, el disparata, prubat eam primo Cornejo in hoc art. disp. 3. dub. 1. Quia hujusmodi conditionata nullam habent veritatem, quæ sciri possit : ergo non potest ratione aliqua ostendi, esse certo, et omnino infallibiliter infallibilitate se tenente tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti materialis cognoscibilia. Consequentia patet. Antecedens autem probatur. Quia in propositionibus de futuro conditionato significatur dependentia aliqua operis a conditione : sed "quando conditio non excitat voluntatem, sed est omnino impeninens, et disparata, nulla talis reperitur dependentia, ut patet in hac propositione : Si *Petrus dormiret Romæ, Paulus ageret pœnilentiam Scilmanticx* : ergo, etc.

Et confirmatur. Nam sicut hæc propositio : *Antichristus est infallibiliter futurus*, est in rigore, et proprietate sermonis falsa ante divinum decretum, quia dénotat, quod in illo signo causæ sunt infallibiliter determinate ad illum producendam; el nihilominus non potest in illo signo sciri, an habebit determinate, vel non habebit determinate pro tempore futuro existentiam, quia non est in illo signo aliquid infallibile, unde id sciatur, ut disp. 7. num. 148. et sequentib. diximus, ita prædicta propositio, et alite similes de futuro conditional-) disparato sunt falsæ. Quia significatur ex vi, et rigore sermonis, esse aliquam connexionem inter conditionem, et eventum futuram, quod tamen est] falsum, ut supponitur, et nihilominus non potest sciri, quid pro tempore futuro erit, posita illa conditione; quia non est unde id sciatur.

Nec refert, si cum authoribus scientiæ inedite dicas, satis esse ad hoc, ut illa propositio sii vera, et sciatur eventus futurus, quoi pro tempore fulcro posita illa conditione, nempe somno Petri, poneretur eolem tempore pernitentia Pauli. Quia re ipsa, et de facto non potest in illo eventu poni simul poenitentia, et non

Salmant. Curs, thcolog., tom. I.

pœnitentia ejusdem Pauli : nec potest non poni vel determinate pœnitentia illius, vel determinate non pœnitentia : quia hæc duo sunt immediate opposita. Et ideo si in eodem tempore, in quo poneretur conditio, ponatur determinate pœnitentia Pauli, erit vera illa condicionalis de futuro : et per consequens scita infallibiliter a Deo. Et ratio horum omnium esc. Quia illa particula **ii** non innuit in prædictis propositionibus sensum illativum ; sed tantum denotat solam, et puram concomitantiamrconditionis cum eventu futuro.

Nam contra hoc est. Tam quod semel admissio, quod particula *si* diceret solam, el puram concomitantiam pœnitentiæ Pauli cum hac conditione, nempe somno Petri, tunc saltem deberet admitti, Deum non cognoscere futura conditionata disparata, quæ non forent eodem tempore cum conditionibus, ul : Si *Judas non fuisset proditor, Lulherus retractaret hxresin* : siquidem hujusmodi effectas futuri nullam haberent concomitantiam, neque coexistentiam in eadem temporis duratione cum suis conditionibus. Quod tamen non admittent authores scientia· niediæ, cum juxta eorum sententiam, habeant hujusmodi futura suum veritatem objectivam : ratione cujus possint certo terminare divinam cognitionem. Et ita adhuc in eorum sententia particula illa **π** in prædictis propositionibus non significabit solam concomitantiam in existenlia.

Tum etiam : quia juxta regulas Dialecticæ, ut notavit Soto lib. 2. Summularum cap. 8. lecu **I**. hæc particula **jt** iribus duntaxat modis solet usurpari Primo illative, ut : Si *est homo, est animal*. Secundo promissive, ut : Si *servieris Petro, dabo tibi mercedem*. Tenio conditionale, ut : *Est animal rationale, si est homo* : ac proinde nunquam significabit solam concomitantiam. Consequentia patet. Quia omnibus his tribus modis denotat aliquam connexionem inter consequens, et antecedens.

42 Secundo, et principaliter probatur eadem sententia, quoad hanc partem. Nam propositiones de futuro conditional-) disparatu vel reddunt sensum illativum, et ita omnes sum falsæ ; vel dénotant solam, et puram concomitantiam, et sic etiam habent esse falsas, nec habent unde eventus futurus certo cognoscatur, .ut nuper dicebamus : ergo nulla ratione possunt a Deo certo sciri, neque id aliqua ratione

♦ 5

Impa-
natio.

Λ th
irnp^oΛ-
natio.

Jl * *

V. !»

Secou-
darn
priaci-
pale.

hhi

suaderi. Consequentia patet. Antecedens autem quoad primam, et ultimam partem ex dictis constat.

Quoad secundam vero, nimirum, quod si propositio illa condilionalis dicat solam, et puram concomitantiam, tunc sit falsa probatur. Quia non magis una pars illius propositionis est conditio alterius, quam e contra : siquidem concomitantia est mutua, et tamen ex vi illius propositionis denotatur, quod prior pars illius propositionis est conditio secundæ, ut dum dicimus : Si *Petrus dormiret Romæ, Paulus ageret jxrnilaUiam Salmanlicx* : ergo, etc.

43 Secunda sententia negat Deo certam, et infallibilem cognitionem ex parte objecti materialis, seu omnino infallibilem, tam respectu futurorum conditionatorum, disparate se habentium ad suas condiciones, quam eorum, qui conjecturaliter, et probabiliter, vel aliqua alia connexione minorum cum illis connectuntur. Ita Doctores pro contraria sententia dub. 2. adducti. Et quidem quoad futura disparata probatur argumentis præcedentis sententia». Quoad utraque vero futura probatur primo Quoniam prædicta futura nec possunt certo cognosci yer scientiam simplicis intelligentiæ, nec per scientiam visionis ; ergo per nullam; ac proinde repugnabit, quod sufficienti ratione ostendatur, illa esse cognoscibilia a Deo per cognitionem ex omni capite infallibilem.

Hæc secunda consequentia ex priori patet. Quia si quæ ratio probaret prædicta fuiura esse omnino certo cognoscibilia a Deo, probaret utique esse cognoscibilia per aliquam ex his scientiis : siquidem, ut supra innuimus, et disp. sequentibus late probabimus, repugnat, dari scientiam aliquam mediam, per quam cognoscantur. Prima vero consequentia ex antecedenti constat.

Antecedens autem quoad priorem partem etiam liquet. Nam scientia simplicis intelligentiæ, tantum terminatur ad res pure possibles, et omnino necessarias, quales non sunt prædicta fuiura. Quoad secundam veto pariem eiiam patet. Quia scientia visionis, tantum terminatur ad res existentes in aliqua differentia temporis, seu ad ea, quæ sunt realiler, et physice præsenlia in æternitate : at prædicta fuiura non existent in aliqua differentia temporis : ac proinde nec sunt ab æterno physice, el realiler præsentia æternitati.

44 Secundo. Quia prædicta futura lan-

tum possunt cognosci certo, vel secundum *esse*. quod habent in so ipsis, vel secundum *esse*, quod habent in suis causis : at neutro ex his duobus modis ; ergo nullo : et per consequens, nec poterit ulla ratione probari Deum babere cognitionem certam, et infallibilem de illis. Hæc secunda consequentia ex prima patet : prima vero ex utraque pnemissa. Minor autem etiam constat. Quoniam prædicta fuiura nunquam habebunt *esse* in se ipsis : siquidem nunquam existent : et ita nunquam poterunt cognosci secundum *esse*, quod habent in se ipsis. Sicut etiam nec poterunt certo cognosci secundum *esse*, quod habent in suis causis : siquidem in illis, tantum habent *esse* incertum, et indeterminatam, scilicet *esse* contingens. Major vero etiam est perspicua. Quoniam non esi aliud genus essendi, nisi vel in se ipso, vel in sua causa, ut constat ex iis, quæ disput. precedent. latius diximus.

15 Nec refert, si dicas, habere *esse* in se ipsis, non secandum *esse* reale exercitum ; sed secundum *esse* reale objectivum.

Nam contra hoc est, quod eadem ratione videtur posse dici, futura contingentia absoluta habere in quovis signo determinatam veritatem objectivant : quia licet in quovis signo non habeant *esse* determinatum, vel in suis causis, vel in se ipsis secundum *esse* exercitum ; bene tamen secundum *esse* objectivum : at hoc satissuperque impugnatum videtur disp. præcedenti a num. 96. usque ad num. 122. ergo, etc.

46 Tertio probatur. Nam scientia horum conditionatorum dicit imperfectionem in Deo ; ergo nec potest poni illo, neque id aliqua ratione suaderi. Consequentia est aperta : et antecedens probatur. Nam iudicium, quod ex natura sua est praelicum, et non sortitur suum effectum. est imperfectum : sed huiusmodi est hæc cognitio conditionatorum; siquidem per eam cognoscuntur infaliibiliter tam ipsa, quam modus, quo facienda sunt; et timen nunqmm per eam ponentur al extra : ergo, etc.

Vera sententia.

47 Dicendum tamen est, sufficienti ratione probari, Deum babere certam, et infallibilem cognitionem prædictorum condilionatorum,

Uu
>/-
a

oatoruin, ita ut ex omni capite, scilicet tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti materialis «it infallibilis. Assertionem hanc Luentur authoree pro nostra sententia duobus dubiis præcedentibus relati. Nulla autem via melius probabitur, quam adducendo rationem fundamentalem, per quam suadetur prædicta futura, omnino certo, et infaliibiliter a Deo attingi. Quæ quidem insinuatur a D. Thom. locis dub. sequenti referendis ; et potest ad hanc brevem formam reduci.

Nam Deus habet decretum efficax, et condilionatum ex parte objecti circa quodvis futurum conditionatum, quantumvis disparatum, quo efficaciter decernit, quod posita conditione determinate erit pro tempore futuro, vel determinate non erit pro eodem tempora ; non secus, proportionem servata, ac de quolibet futuro absoluto efficaciter decrevit, quod pro tempore futuro determinate habebit existentiam, vel determinate illam non habebit; quamvis nos lateat, an determinaverit ejus «se, vel ejus *non esse*, nisi id nobis divinitus reveletur, vel videamus effectum ad extra positum, vel habeamus aliquas rationes, sive probabiles conjecturas, ratione quarum nobis persuadeamus, quod aliquid determinate habebit *tsse* pro prædicto tempore ; ergo Deus in hoc decreto certissime, et infaliibiliter umnino , id est, tam ex parte subjecti quam ex parte objecti materialis cognoscet omnia prædicta futura.

Consequentia est perspicua. Nam prædiclum decretum conditionatum habet certam, et infallibilem connexionem cum prædicto futuro, ita ut non stet in sensu composito, nec possit stare, quod Deus efficaciter præfinierit, quod posita illa conditione habeat esse libero modo pro tempore futuro, et quod prædicto tempore infaliibiliter non sil : sicut semel Deo efficaciter prædifûniente conversionem absolutam, et liberam Petri, infxllibiliter erit talis conversio ; ergo hoc ipso, quod Deus certo sciat suum decretum efticax, et conditionatum, non poterit non certo, et infaliibiliter scire eventum futurum posita conditione. Antecedens autem tangetur dub. sequenti, et in tract, «le Volunt. Dei disp. 5. num. 74. latius suadebitur.

J8 Accedit, quod ul 'dub. sequenti dicemus, licet Deus non halaret decretum positivum efficax circa omnia, et

singula, aut aliqua ex his futuris conditionalis, nihilominus posset illa certo, et infaliibiliter cognoscere : non quidem in veritate illorum objectiva, et in illo signo, quod ex parte nostri modi concipiendi antecedit ad signum, in quo Deus decreturus erat positive, et efficaciter de illis, si vellet, atque adeo nec per scientiam mediam, et conditionatam ; eed in signo sequenti, et eo modo, quo loco nuper citato num. 67. et sequent, explicabimus. Videantur ea, quæ circa sensum compositum, et divisum in tract, de Volunt. Dei disp. IU. num. 84. dicemus.

49 Nec refert si objicias id, quod sæpe inculcant adversarii, nempe quod causa immediata effectus liberi est liberum arbitrium creatum, quod potest dissentire Deo moventi, et excitanti ; igitur in tali determinatione divinæ voluntatis circa futuritionem talis effectus contingentis, non erit certo cognoscibilis, quia divina voluntas impedibilis manet per concursum creata» voluntatis : in causa autem impedibili ab altera non est effectus cognoscibilis, quoad usque determinatio alterius cognoscatur.

Respondetur enim ex D. Thom. 3. contra Gent. cap. 94, ubi proponit idem argumentum, et est quintum in ordine, sicque se habet : *Divina providentia causas medias non excludit : inter causas autem sunt aliqux contingentes, et deficere potentes ; deficere igitur potest providentur efftetus, non est igitur Dei providentia certa.* Huic argumento, et simul quarto, quod ex Tullio adduxerat S. Doct. sic respondet : *Illud autem , quod Tullius objicit secundum promissa frivolum apparet. Cum enim divinæ providentia' non solum subdantur effectus, sed etiam causæ, el modi essendi, non sequitur, quod si omnia Dei providentia aguntur, quod nihil sit in nobis. Sic enim sunt a Deo provisa, ul per nos libere fiant. Nec etiam dtfeclibilitas causarum secundarum, quibus mediantibus effectus divinæ providentia' producuntur, certitudinem providenti* potest auferri, ul quinta ratio procedebat , cum ipse Deus in omnibus operetur, et pro suo arbitrio voluntatis, ut supra ostensum est. Unde ad ejus providentiam pertinet, ut causas defeclibiles quandoque desinat deficere, quandoque eas absque defectu conservet.*

Ubi, ut vides, unico verbo totam difficultatem. quæ adversarios valde premit,

1

'K ;

Objcctiu.

• J •>
*

Enrtdâliu

Elegans
solutio
Angelici
DocI.

4M1
•1. Vñl

Γ. 'YI

evacuavit. Nam licet voluntas creata possit deficere ab ordine illo, quem divina providentia statuit, et queat velle oppositum ejus, quod Deus providit, attamen quia Deus (ut inquit Angelicus Doctor) in omnibus operatur pro arbitrio suæ voluntatis, atque adeo potest efficaciter velle, ut voluntas creata velit, et libero modo velit, ideo ratione summæ efficacitatis sui decreti causas defectibiles, quandoque absque defectu conservat : ac proinde in hoc decreto potest cunctos effectus liberos, sive absolutos, si decretum sit absolutum, sive conditionatos, si decretum sit conditionatum. certissime cognoscere.

§ III.

*Occurritur fundamentis ulriusque
st n l cnt ûr.*

Ad
fanda-

prime
senlea-
tie.

50 Ad fundamenta primæ sententiæ unico verbo respondetur, probare, quod futura disparata non cognoscantur certo, et infaUibiliter a Deu, ratione connexionis, quam secandum s6 habeant cum conditione; secus tamen ratione connexionis, quam ex divino decreto habent cum illa. Nam huc ipso, quod Deus decreverit , quod posita tali conditione, quantumvis secundum se disparata, subsequatur aliquis effectus pro tempore futuro, jam ex divina ordinatione illud antecedens, et consequens inter se necuntur nexu infallibili.

Ad
rimotn.

Ad primum pro secunda sententia respondetur, negando antecedens, quoad priorem ejus partem. Et ad probationem dicendum est, quod licet scientia simplicis intelligence terminetur ad res pure possibiles, et omnino necessarias ; non tamen ita ut in his adæquate sistat : sed dum inlelligitur exprimere majorem perfectionem suam, quatenus habet veluti dicere ordinem a i creaturas . potest, et debet terminari ad omnia futura contingentia con litionata, quæ nunquam in re ponendi sunt sub existentia. Nam scientia simplicis intelligence attingit exercitium existentia» . non solum sub statu pur» possibilitatis, sed quandiu est sub aliquo statu potential!tatis, et cuntinentiæ intra causas, quantumcunque causa sit libera, et libero modo determinata, ac disposita ad productionem effectus : quamvis non attingat prædictum exercitium, ut actu exercitum, seu ut

ambo, nempe prædicta scientia, ct exercilium axistendi effectus creati, coexiitum in eadem mensura duration!*, nempe in *nunc* æternitatis.

51 Quare quia futura conditionala tantum habent ex vi decreti infallibilis, quod sint infaUibiliter futura sub couditionc, non vero absolute, ita ut aliquando existant, ideo non dicunt exercitium exislenlia» omnino exercitum, sed exercendum, si es^et talis conditio : ac proinde dicunt illcd sub aliquo statu poLentialitatis, et continentia» intra causas, licet liberas, el libero modo determinatas ad productionem effectus : et propterea prædicta futura conditiunata possunt pertinere ad scientiam simplicis intelligence. ®

Explicatur radicitus hoc ipsum. Etenim scientia simplicis intelligentiæ, ut formallissime dividitur contra scientiam visionis. tanquam membrum divisionis adæquaiæ, respectu scientiæ Dei, in illam, el in scientiam visionis,non consistit in hoc, quod sit necessaria, vel libera : uam etiam scientia visionis est necessaria respecta divina* essentiæ, et libera respectu creaturarum ; sed per se primo sita est in hoc, quod scientia simplicis intelligentiæ, ut dividitur contra scientiam visionis, eu abstractiva; sive illa sit necessaria, sive sic libera : et scientia visionis, est visionis seu intuilliva , sive sit necessaria , sive libera. Quia ergo futura condilionaia non possunt cognosci scientia intuitiva Dei, ex eo, quod hæc solum terminatur ad id, quod est præsens in æternitate physice, et realiter, atque adeo ad id, quod in aliqua differentia temporis absolute exciturum est ; propterea non cognoscuntur per scientiam visionis, sed per scientiam simplicis intelligentiæ, seu per scientiam abstractivam Dei.

52 Diximus, scientiam simplicis intelligence terminari ad prædicta fatura. ut exprimit majorem perfectionem suam, quæ ei competit prout habet quasi dicere ordinem ad creaturas, quia, ut sæpe notat D. Thom. ex Dionysio, supremum infimi attingit intimum supremi, ut constat de anima rationali, quæ secundum supremam rationem intellectus attingit naturam pure intellectualem, qualis est natura Angelica : et ita cognoscit prima principia sine discursu, et ratiocinatione, sicut Angelus : at scientia visionis est ex parte nostri modi concipiendi alliof,

el eminentior, quam scientia simplicis intelligentiæ : ex eo, quod in creaturis nothin intulliva, ent perfectior qu.im abstracliva. Quare scientia simplicis intelligentiæ, seu ahstracliva, quatenus attingit aliquo modo ad scientiam visionis, ex eo, quod aliquo modo terminatur al existentiam, ut exercitam (id est, non ul pure possibilem, sed valde accedentem ad exercitium existentia-, sive ad existentiam, quæ licet nunquam erit, esset tamen, si daretur aliqua conditio) seu quatenus terminatur ad futura conditional, habet esse supremum infimi attingens infimum suprema- scientiæ ex parte nostri modi concipiendi, scilicet visionis : et ita exprimet etiam supremum infimi, scilicet scientiæ simplicis intelligentiæ ; et per consequens dum intelligitur terminari ad futura conditionata, exprimet majorem illam perfectionem suam, qu@ ei convenit, quatenus intelligitur quasi respicere creaturas.

53. Ad secundam respondetur, futura conditionata cognosci secundum esse. quod habent in divino decreto efficaci, et conditionato circa illa, et secundum esse, quod conditionate, et in sensu supra insinuato, habent in suis causis proximis, ut subsunt prædicto decreto, sive ut etiam in illo 'modo alibi tacto) continentur. Et deinde cognosci etiam secundum esse, quod habent in se ipsis, secundum esse reale, non quidem exercitum, sed quod exerceatur, si daretur illa conditio, seu secundum esse reale objectivam. Unde solutio ibidem tradita legitima est, ad hunc sensum intellecta. Et ad probationem in oppositum respondetur, esse disparem rationem inter futura contingentia absoluta, antecederet ad divinum decretum, et futura conditionata post illud. Nam illa priora ante decretum Dei non habent nulle vendicent sibi sufficienter determinationem, neque uhi fundetur esse determinatum reale objectivam, quod quidem semper petit fundari, ot desumi in aliquo esse reali actuali, et exercito, quores habet vel in seipsa, vel in sua causa. Gæterum hæc posteriora, licet ante divinum decretam eodem modo se habeant ac futura absoluta ante illud, attamen post prædictam decretum, et ratione illius esse. quod habent in ipso, possunt importare sufficientem determinationem, el sortiri verum esse reale objectivam, fun-

datum in esso reali exercito, quod habent in eodem decreto.

Poleslque hoc explicari exemplo creaturarum possibilium, quæ licet nullum dicant esse reale exercitum, nihilominus hoc ipso, quod habeant esse in divina omnipotentia; convenit eis verum esse reale objectivam : quia datur sufficiens fundamentum, hoc ipso. quod habeant illud esse exercitum in Deo, ad hoc, ut possint terminare absque aliqua intellectus fictione propositiones æternæ veritatis : nec aliquid aliud ad prædictum esse reale objectivum desideratur. Circa hæc tamen (ut tacita quredam objectio maneat soluta) videantur ea, quæ dispnt. præced. num. 143. diximus.

54 Ad tertium negandum est antecedens. Nam potius pertinet ad divinam perfectionem, et ad hoc, ul sit omni-sciens, quod attingat infaUibiliter omnia futura conditionata. Et ad probationem dicendum est, quod licet ad rationem iudicii practici absoluti, tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti, requiratur, quod sortiatur absolute effectum, alioqui esset imperfectum intra latitudinem iudicii practici, et efficacis; attamen ad rationem iudicii practici, quantumvis perfectissimi, quod tantum sit absolutum ex parte subjecti, et conditionatum ex parte objecti, sive quod connotât decretum absolutum ex parte subjecti, et conditionatum ex parte objecti (de quo dub. seq. fit sermo) non est necesse, ut absolute sortiatur effectum, sed potius id implicat : satisque est, quod sortiretur illum, si revera poneretur conditio.

DUBIUM V.

Utrum ponenda sint in Deo decreta conditionata positiva, ct efficacia circa omnia futura contingentia conditional·]? et an ew secluis . possint pratdicla futura omnino certo, ct infaUibiliter a Deo cognosci?

55 Pro tituli intelligentia notandum est, dupliciter posse aliquod decretum dici conditionatum. Uno modo, tam ex parte sal»-jecli, sive actus, quam ex parte objecti. Alio modo ex parte objecti ; non vero ex pario subjecti, sive actus. Tunc aliquod decretum est conditionatum priori modo, quando revera non datur, neque existit : daretur tamen, et existeret, si poneretur aliqua conditio. Quod quidem potest explicari per hoc,

Ehddi-
lor
<Mspo'

Ad
tenian-

Anim-
piror 34

quod dicatur, quod per illud voluntas non vult vellet tamen. Cæterum tunc decretum dicitur conditionatum posteriori modo, quando revera datur volitio, qua voluntas vult illud objectum ; et ita ex parte subjecti habet rationem decreti absoluti, seu (quod in idem quoad præsens redit) absolute, et simpliciter est in voluntate : quamvis quia per illud non decernitur aliquid, quod sit futurum absolute ; sed solum sub conditione, ideo ex parte objecti voliti dicitur conditionatum.

Secundo notandum est, hoc decretum posse esse duplex, nimirum vel efficax, vel inefficax. Per illud prius, erit infallibiliter res per ipsum decreta, dummodo ponatur conditio ex parte objecti. Per hoc vero posterius, non erit, seu non habebit de facto existentiam, si poneretur conditio.

Terlii,

56 Tertio notandum est, decreta conditionata, juxta multorum sententiam, esse in duplici differentia. Vel ita ut sint positiva. id est, dicentia actum positivum divinæ voluntatis, quo positive velit objectum conditionatum. Vel ita ut sint negativa, non quidem utcumque, quatenus per hoc præcise significatur, Deum non velle aliquod objectum determinate, et in particulari; sed quævis per id denotatur, quod adhuc in eo signo, quod nostro modo concipiendi deputatur alio modo ut post volitionem necessariam eorum, quæ sunt formaliter in ipso, statim velit, seu non velit objecta, quæ sunt libere volitilia ; tunc accedente prædicto signo deputato ad hanc volitionem liberam habendam, si Deo placuerit, habeat se divina voluntas negative circa aliqua objecta in particulari, v. g., circa futura conditionata, de quibus in præsenli agimus.

Sensus tituli.

Titulus ergo dubii quoad primam partem, non intelligitur de decreto conditionalitatem tam ex parte subjecti, sive actus, quam ex parte objecti ; sed de positivo decreto absoluto, in sensu explicato ex parte subjecti, et conditionato ex parte objecti : et. vel ex eodem titulo constat, intelligitur de decreto conditionato, et efficaci. Cæterum cum in secunda ejus parte inquiritur, an eis seclusis possint certo, et omnino infallibiliter cognosci a Deo prædicta futura? Debet intelligi in sensu formali, et præciso, id est, an præcise exclusis his decretis positivis, datis tamen decretis illis negativis et eis præsuppositis, cognoscat Deos certo, et infallibiliter futura contingentia conditionata, de quibus in præsenli disputatione fit sermo? Consulto autem difficultatem præsen-

lis (labii, quoad hanc secundam partem sic restringimus : quoniam, an prædicta futura certo, et infallibiliter a Deo possint cognosci, ante omne decretum sive negativum, sive positivum, sum voluntatis? latius disp. sequenti impugnando scientiam mediam, discutietur.

Sententia negativa.

57 Sententiam negantem, quoad priorem tituli pariem, et affirmantem quoad posteriorem, in sensu tamen num. 56. explicato, et num. 67. amplius declarando, tuentur plures ex Thomistis tam ex antiquis, quam ex junioribus, quos dub. 2. hujus disp. retulimus : necnon et plures alii extra scholam Angelici Doctoris, diversa tamen via. Nam illi negant talia decreta ex eo, quod existimant conditionalia in tantum habere veritatem, in quantum habent boniutei illationis : et cum in futuris conditionatis. de quibus in præsenli loquimur, illatio non sit necessaria, et certa, sed solum conjecturalis, vel nulla, ut in disparatis, inde est, ut solum conjecturaliter ex parte objecti cognoscat Deus prædicta futura conditionata, in quibus involvitur conjecturalis illatio. Vel si connexio est disparata, seu nulla, tunc nullo modo illa cognoscat : ac proinde nullo modo dabuntur in Deo prædicta decreta conditionata, et efficacia, infallibiliter inferentia effectum conditionatum. At isti, qui non sunt ex schola D. Thom. ideo negant, dari prædicta decreta conditionata, quia censent, Deum cognoscere certo, et infallibiliter talia futura, ante quodcunque decretum liberum : ac proinde decreta ista esse superflua, aut impossibilia, aut utcumque ex his duobus habere. Ita Vazquez t. part. disp. 67. cap. 4. num. 21. et 22. Herice in tract, de scientia Dei disp. 7. cap. 7. et aliquamplures.

58 Sententia hæc quoad posteriorem partem constabit ex dicendis, num. 67. et deinceps, quoad priorem vero probatur primo. Quoniam nequit dari actus liber, et efficax in Deo circa creaturas, nisi aliqua realis mutatio ponatur in illis : at in istis futuris conditionatis nihil poneret divina voluntas per prædictum decretum conditionatum : ergo non potest habere tale decretum circa illa. Consequentia videtur perspicui. Minor autem etiam constat. Quoniam ex vi hujus decreti nunquam creaturæ existèrent,

Γπβῖβ
ἴτνὸ-
nestn.

SIS

Rui'i

terent, aut haberent in se ipsis **cw**; et per consequens nec transirent de *non esse*, ad **w** : ergo ex vi illius nunquam poneretur realis mutatio in ipsis. Major autem etiam patet. Quoniam voluntas Dei non supponit, sed facit objectum quod vult; ac proinde debet inferre in eo aliquam mutationem, per quam transeat a *non esse*, ad

Confirmatur, et explicatur. Nam ipse Deo non potest esse actus liber, et efficitur per mutationem ipsiusmet Dei : ergo per mutationem aliquam futuram in ipsa creatura : ergo hoc ipso, quod hæc non sequatur ex vi illius decreti conditionalis, nec tale decretum erit dabile in Deo, ut nuper dicebamus. Antecedens non indiget probatione. Prima vero consequentia, ex qua pendet Fecunda, etiam corripitur. Quoniam hoc ipso, quod Deus habeat decretum liberum circa aliquid, debet inter illum, et rem volitam mediare aliqua ratio rationis : ergo necesse est, ut fundetur in mutatione alterius extremi : nam rebus invariabiliter se habentibus, non est cur nova ratio consurgat : ergo hoc ipso quod non detur prædicta ratio, media mutatione Dei, oportet dari media mutatione creaturæ.

59 Secundo probatur. Nam ex positione horum decretorum ponitur imperfectio in Deo : ergo, etc. Antecedens probatur. Tum quia sunt otiosa, et superflua in ipso : ad quid enim prodesse poterit, quod Deus decernat fore sub conditione id, quod ipse alias decernit non futurum? et insuper nunquam ponendam esse talem conditionem? quandoquidem hoc non potest esse necessarium ad rectam, et prudentem gubernationem? Unde in humanis superflue, et inaniter defatigaretur aliquis gubernator in decernendo sub conditione quæ alias ipse decernit, se non facturum, nec talem conditionem ponendam. Tum etiam : quia volitio conditionata circa aliquod objectum non est ultima resolutio, sed quasi dependens, et suspensa; et propterea solum competit illis, qui procedunt de imperfecto ad perfectum in sua deliberatione : aliter Deus non vult cum suspensione, sed semper cum ultima resolutione, ex eo, quod est perfectissimum deliberans : ergo, etc.

60 Tertio. Quia alioqui Deus haberet decreta conditionata circa infinitas combinationes infinitorum conditionatorum, quæ possunt fieri sub infinitis conditionibus, statibus, et ordinibus rerum : hoc autem videtur ridiculum, et absurdum : ergo, etc. Sequela videtur perspicua. Quia non est

major ratio, cur Deus habeat decretum conditionatum circa aliquas combinationes ex istis, et non habeat, vel saltem non possit ea habere circa omnia : alioqui non sciret certo, et omnino infallibiliter illa futura conditionata, circa quæ non habuit decretum efficax, et conditionatum, ut ex dictis constat.

Minor autem quoad primam partem, scilicet hoc esse ridiculum etiam patet : quandoquidem multæ ridiculæ combinationes possumus circa hæc futura heri. Quoad secundam vero partem, scilicet quoad absurditatem probatur. Nam ex eo probatur D. Thom. 1. part. quæst. 7. art. 4. Deum non posse, etiam de potentia absoluta, producere infinitum in actu secundum multitudinem, quia omnis multitudo creata debet esse comprehensa sub certa intentione creantis; et ita necesse est, quod sub certo numero claudatur, ex eo, quod infinita multitudo non potest cadere sub certa intentione creantis : hæc autem ratio si aliquid probat, convincet utique non posse aliquam multitudinem esse provisam a Deo per sua decreta, et providentiam, nisi cadat sub certa intentione providentis, alias talis proliisor provideret in vanum, et in incertum, ac proinde nisi ea, quæ sunt provisæ, calant sub certo, et determinato numero.

61 Quarto. Quia alias illæ propositiones conditionales non aliter essent veræ, quam ex vi illationis formalis desumptæ ex decreto existence in Deo : ergo earum cognitio solum perlineret ad scientiam simplicis intelligentiæ pure naturalem : atque adeo nullum futurum sub conditione enunciarent. Hæc ultima consequentia ex priori constat. Prior vero ex antecedenti. Quoniam propositio conditionata, quæ est vera in vi illationis, habet hoc ratione bonitatis consequentis, ut communiter docent Dialectici : at consequentia, quæ semel est bona, semper habet esse bona, ut idem Dialectici fatentur, imo erit necessario bona, alioqui non esset cur semper haberet bonitatem : ergo cum scientia simplicis intelligentiæ pure naturalis terminetur ad veritates omnino necessarias, tunc prædicta futura ad hanc eandem scientiam spectabunt. Antecedens autem etiam videtur constare. Quoniam supposito decreto, est infallibilis, et necessarius nexus inter antecedens, et consequens, secus autem sine illo : ergo si prælicium decretum datur circa omnia hæc futura contingentia, tunc propositiones conditionate de illis non aliter erunt veræ, quam ex vi illationis for-

Omnino.

malis, desumptœ ex tali decreto existente in Deo.

62 Ultimo arguit Herice Quoniam admittere hæc decreti ex se efficacia, est docere id, quod docuit Calvinus, et ejus discipuli, ponentes illa : ex quo ortum habuit alia illius doctrina hroretica, scilicet ea, quæ nostris actibus adimit libertatem : ergo talis doctrina non est admittenda.

§ Π.

i). Thomx, et Patrum sententia tribus assertionibus explicatur.

63 Dicendum tamen est primo, dari in Deo prædicta decreta conditionata, et efficacia circa omnia futura contingentia, et conditionata. per qua decernit Deus, vel quod determinate sint pro tempore futuro, vel quod determinate non sint pro eodem tempore, si ponatur illa conditio. Assertio hæc satis efficaciter colligitur ex iis, quæ ex August, ex D. Thom. et ex Patribus disp. sequenti adducemus. L'h fatentes Deum cognoscere certo, et infallibiliter hæc futura, adducunt pro ratione, et medio talis cognitionis divinam prædestinaaionem, sive cLv.Ln.ji, seu decretum efficax voluntatis divinæ circa illa , ex eo quod hæc futura non fiunt a nobis, nisi dependenter a pnedestinatione, et electione, sive decreto Dei : et ideo sicut futura absoluta non sunl, nisi ex divina predestinatione, sive decreto absoluto precedente; ita etiam futura conditionata non forent, nisi ex precedente predestinatione, sive decretu divino, quo decrevit, ut forent, si poneretur aliqua conditio.

Quæ ratio idem probat circa futura conditionata, continentia actus pravos, quæ etsi a Deo non prædestinentur quoa l malitiam, permittuntur tamen : et ideo sicut sub statu absoluto nunquam fierent, nisi preredente decreto absoluto permissivu. sic nec sub conditionato, nisi simile decretum conditionatum anteiret Unde idem Augustin, in Enchiri 1. capit. 95. inquit : *Non sit aliquid. nisi omnipotens fieri velit, vel sinendn, ut fiant, vel ipse faciendo.* Et ideo sententiam hanc sequuntur-non parum communiter juniores discipuli D. Thom. et peculiariter omnes illi, quos dub. 2. et 3. pro nostra sententia retulimus.

64 Ratio autem potissima, et fundamentalis lacta est supra disp. precedent!, et eam satis indicant Patres locis nuper cita-

tis. Potestque ad hanc brevem formam reduci. Quoniam hæc futura conditional* habent aiiquam futuritionem, scilicet, condittonaum ; at non possunl se ipsa extrahere ab statu pure possibilitatis ad statum hujui futuritionis conditional®, ut ex dictis loco citato, et ex terminis ipsis constat; ergo necesse est, ut extrahantur ab illo statu in istum a prima causa; alioqui enim aliquid fieret. *t extraheretur ab statu pure possibilitatis ad statum aliquem futuritionis, independenter a primo ente, et causalitate ipsius; quod, ut constat, implicat; ergo cum Deus non aliter operetur, neque extrahat res ad statum alicujus futuritionis, nisi mediante suo decreto, efficaci et propurtionalo in ordine ad talem extractionem, ut constat ex iis, quæ disp. 7. nuft. 108. et disp. præced. nom. 16. et sequentib. diximus, et tract. 4. disp. 10. dub. 1.2. et 3. dicemus; consequens est, ut habeat decretum efficax proportionatum, sive conditio- nntam , ratione cujus velit prædicta iataia vel determinate esse, vel determinate non esse pro tempore futuro, si conditio illa poneretur.

Confirmatur, et explicatur ratione de- caj. sumpta ex eisdem Patribus , quamque iraCs disp, 7. n. 115. quoad futura absoluta adduximus. Quoniam hæc futura conditiona- ui non haiaent esse futurum determinatum in se ipsis, ut constat, quandoquidem quando sunt futura, presertiin conditionata, nihil sunt in se : in nihilo autem non potest fundari vera, ot realis determinatio : ergo necesse est. ut habeant hanc determinationem in suis causis determinatis, pnn- sertim in prima : ergo etiam necesse erit, quod rausa prima habeat decretum efficax. Pt proportionatum, quo decernat, velIBHB quod determinate posita conditione sint pro tempore futuro, vel quod determinate non sint.

65 Nec oportebit adducere solutionem, quam huic rationi, et ejus confirmationi «W* authores scientiæ medi® præbont, dicentes, quod ad futurum sub con litione, quod re ipsa a | arte rei non est habiturum esse. .-<*d baliebit illud, posita aliqua certa con* ditione, non e^t necesse præsupponiIdtR terminationem liberam voluntatis Dei jam pneexist-ntis in illo ; sed sat esse, ut illam supponat objective in ratione futur® sub conditione ad hoc . ut talis effectus iit condilionate futurus.

Non itaque solutionem hanc oportet in it^tp medium p.uferre. Quoniam ex iis, quæ disp. dxù.

disp. 7. num. 48. ct deinceps adduxi-
mu? circa futura absoluta, nd Impugnan-
dauī liane fuiuritionem objoclivam divini
decreti omnino absoluti, quoad præsen*
lamen proportionoliter applicatis, satis im-
pugnata manet, ut intuenti illa constab-
bit. De quo etiam potest videri Gonzalez
in comment, ad hunc art. disp. 44.
sect. 3. a num. 30. usque ad num. 37.

66 Nec etiam refert, si curn aliquibus
discipulis D. Thom. negantibus Deo
fffallibilem cognitionem horum futuro-
rum. dicas illa non esse revera futura;
sed tantum habere vel rationem pure pos-
sibilium , ut in futuris conditionatis » et
disparatis contingit ; vn| ad summum
rationem futurorum conjecturaliter, et pro-
habiliter tantum talium ; et ita non re-
quiri ad illa decretum efficax conditiona-
tam divinæ voluntatis circa illa, alioqui
essent infallibiliter futura.

Non igitur hoc refert. Quoniam, ut la-
tius probabimus in tract, de Volunt. Dei
disp. 5. num. 73. divina voluntas ob
summam suam actualitatem, el eminen-
tiam non potest manere suspensa circa
aliquod volibile ; sed est determinata ad
volendum, vel nolendum, quod sit, vel
non sit ; quamvis sit libera ad volendum
determinate, quod sit . vel determinate
quod non sit. Ex eo, quod sicut ad sum-
mam actualitatem, universalitatem, et per-
fectionem divini intellectus spectat, ut
extendatur modo sibi proprio ad omne in-
telligibile, sciendo, et comprehendendo actu
illud, nec possit stare, ut aliquid sit ac-
tu scibile, et comprehensibile et quod ac-
tu non sciatur, ac comprehendatur ab
ipso ; ita etiam ad summam actualitatem,
universalitatem , et perfectionem divinæ
voluntatis spectat, ut actu extendatur, sal-
va sua libertate, ad omne objectum ,
quod actu sit libere volibile ; cumque
hæc libertas satis superque salvetur in
hoc, quod licet sit determinata nd haben-
dam vage volitionem, vel nolitionem, ni-
hilominus sit omnino libera ad halændam
determinate volitionem, vel determinate
nolitionem, consequens est, ut ad ejus
summam actualitatem speciet , ut circa
omne volibile, atque adeo circa cuncta
possibilia sive absoluta, sive conditionata.
habeat decretum perfectum , atque adeo
efficax, quo determinate, et proportionale
ad eorum naturam , velint, aut quod de-
tenu nate sint, aut quod determinate non
sint : ita ul circa ea, quæ sibi placue-

rint ut determinate sint, habeat *eo ipso
decretum, quo velit, ut sint : circa ea vero,
quæ ei libuerit, ut non sint, habeat etiam
positivum decretum, quo nolit eorum exis-
tenliatn, ac proinde, quo eorum *non 'tino* sit
determinata futurum. Sed de his videan-
tur ea, quæ loco citato dicemus : ubi pro-
batio hæc latius expenditur, et argumenta,
quæ contra illam obstare videntur , fuse
solvuntur.

67 Dicendum est secundo. Quamvis Deus
in his decretis efficacibus positivis, et con-
dilionatis certo, et infallibiliter cognoscat
prædicta futura; nihilominus adhuc certo,
et infallibiliter, certitudine se tenente tam
ex parte subjecti, quam ex parte objecti,
ea cognosceret, ut non habitura exisicn-
tiam, seu per modum rei habentis (ut sic
dicamus) non futuritionem contrarie sump-
tam, seu per modum rei extracta» extra
statum puni», et nudæ possibilitatis ad
prædictam non futuritionem, etiamsi non
haberet talia decreta positiva circa illa,
sed mere negative se haberet : ita tamen,
ut prius esset nostro modo intelligendi,
Deum se habere mere negative in eo signo,
in quo decreturus erat circa illa, et videre
hunc modum se habendi negative circa
ipsa, quam quod certo, et infallibiliter illa
attingeret. Assertionem hanc tueri tenen-
tur omnes discipuli D. Thomæ, ut ex sta-
lim dicendis magis constabit.

Et quidem quoad primam pariem aperta
constat ex dictis dub. præced. num. 47.
et disp. 8. num. 16. et sequentibus.

68 Ratio ejus fundamentalis quoad se-
cundam partem (qua simul explicatur, et
probatur) desumitur ex iis. quæ Angelicus
Doctor quæst. 19. hujus I. part. art. 7.
et m 1. dist. 39. quæst. 1. art. I. in
corpore, et ad 3. et 4. necnon I. contra
Gent. cap. 83. et lib: 2. cap. 25. et lib. 3.
cap. 78. et 91. docet. Quæ potest sub hac
forma proponi. Quoniam licet in eo signo,
in quo divina voluntas intelligitur nostro
modo intelligendi, præire ad determinatio-
nem liberam, vel carentium illius circa ali-
quod objectum sive absolute, sive sub con-
ditione futurum, sit ei integrum velle, quod
sit. vel quod non sit, aut non velle aliquod
ex his extremis, atque adeo nihil in eo signo
habeat determinate rationem futuri, aut non
futuri per non futuritionem (ut sic dicamus)
contrariam ; attamen adveniente eo signo,
in quo Deus decreturus est, vel juxta hunc
dicendi modum. habituras est se ipsum
negative, tunc hoc ipso; quod velit fulu-

Condt-
sio
secandi.

Prior
pars pa-
tet α
dictis.

Ratio
concia-
>ioni\$
qaoad
secnu-
dam
partem.

poneretur conditio : et ea discerneret al) iis, circa quæ voluit, ut posita conditione non essent : iudicando hæc esse non futura contrarie; illa vero esse etiam contrarie futura. Sed circa hanc assertionem quoad id, quod in ea involvitur, nimirum quod «eluso decreto efficaci, et positivo, non posset Deus cognoscere de futuro aliquo conditionato esse habiturum existentiam. plura dicemus disp. sequentibus per totas illas, dum in eis lata impossibilitatem sentientiæ mediro, sive conditionata» ostenderimus.

§ III.

Ξιiodnlio ar^umen/orum //ninæ jcnknlia?
quoad ejus pariem nrganlem.

72 Ad primum, concedenda est maior, n
intelligatur (ut debet intelligi) de reali muta-
tione proportionata illi actui libero, et
efficaci, quem Deus habet circa creaturam,
et neganda est minor, eodem modo intel-
lecta. Et ad probationem dicendum est,
quod licet ex vi hujus decreti conditionati
nunquam creaturæ existerent absolute, ac-
proinde nec hoc modo transirent de *non-
tue* ad *esse*; nihilominus existerent condi-
tionale, seu si conditio illa poneretur; et
illa mutarentur mutatione conditionata. Et
proportionata ad decretum efficax, quod in
Deo ponimus circa illa, scilicet ad decre-
tum conditionatum. Nam sicut ex decreto
efficaci ut sic, circa creaturas, sequitur
mutatio ut sic in illis, ita ex decreto effica-
ci, et absolute mutatio absoluta; et ex de-
creto efficaci, et conditionato, mutatio con-
ditionata.

73 Secundo respondetur, satis esse ad hanc voluntatem efficacem, et conditionatam, ut habeat aliquem effectum in creatura, nimirum ordinare illam ad aliquid faciendum, et recipiendum, quod de facto fieri, si aliquæ conditiones ponerentur. Polisteque hæc ordinatio explicari exemplo adducto a D. Thom. in 1. distinct. 46. quæst. I. art. 1. in corpore, voluntatis illius conditionalis®, et ex parte efficacis, qua Deus vult omnes homines salvos fieri. Varii de hac voluntate loquens ibidem Sanctus Doctor, sic ait : *Cum omne bonum sit prolium a Deo, hoc etiam Deus vult, scilicet omnes homines salvari. Et hoc vocalur voluntas (intendens, el hujus voluntatis effectus est ipse ordo natura in finem solutus, el Mirmovmlia in finem omnibus communiter*

proposita, tam naturalia, quam gratuita. Ubi, ut vides, a voluntate antecedente, et conditionata oritur aliqui? effectus, scilicet aliquis ordo, seu habitudo ad aliquem effectum, vel faciendum a causis inferioribus, si ordinentur ut faciant illud, vel ad recipiendum ipsum, si a solo Deo tribuitur, ut in hac voluntate salvandi omnes homo* contingit, per quam voluit omnibus dare gratiam, et gloriam, quæ est effectus solius Dei, et ad illam ordinantur, et elevantur omnes homines in genere causæ materialis, licet non omnes de facto illam recipiant.

74 Adde (et explicabitur magis hoc ipsum) satis esse aliquando, ad hoc, ut quod Deo ponatur actus Uber, et efficax, quod subsequatur in creatura mutatio aliqua, non quidem realis et physica, sed realis obiectiva, nimirum denominatio realis extrinseca a divina volitione, aut nolitione proveniens. Nam eo ipso manet creatura extrinsece deputata, et ordinata ad id, quod Deus circa illam decrevit, licet postea in tempore nunquam sit actu, et physice mutanda, ut constat in actu liberotefficaci, et absoluto, quo Deus voluit, non esse aliud universum. Nam per hunc actum cætera alia universa, præter hoc, quod modo est, manserunt extrinsece deputata, et ordinata ad non essendum, et transierunt ab statu puræ, et nudæ possibilitatis, in qua involvitur status non futuritionis negativæ, seu privativæ (id est, status rei, quæ licet non sit futura, potest tamen esse futura) ad statum futuritionis (ut sic dicamus) contrarie sumptæ : hoc est, ad talem statum, in quo habet aliquid, seu aliquam denominationem, ratione cuius repugnat ei positive, quod sit futura.

75 Ad confirmationem patet ex modo dictis. Unde quemadmodum (ut optime notavit Arist. cap. de relatione) non omnium relationum est idem terminus, nam relatio calefacientis ad calefactum petit terminum actu calidum, et relatio calefactivi ad calefactibile non petit terminum actu calefactum, sed solum in potentia receptiva caloris; ita non ad omnem relationem requiritur idem mutationis genus: sed ad relationem fundatam in actu conditionato satis orit (dato, quod prædicta relatio necessario involvitur in hoc actu, de quo alibi) mutatio physica conditionata, vel jnmutatio realis objectiva jam dicta: sicut etiam ad actum liberum efficacem, et absolutum,

96

DE SCIENTIA DEI

ritionerti alicujus rei, nequit in sensu com-
 posito, facta hac suppositione nolle illam.
 nec facia suppositione nolitionis, velle
 ipsam: nec tandem, si fiat suppositio sus-
 pensionis divinæ voluntatis in eo signo.
 quod erat destinatum ad positive volendum,
 si ipsi placuisset, potest in sensu eo nposi-
 to habere volitionem, aut nolitionem po-
 silivam circa futuritionem talis rei: ergo
 hoc ipso, quod in eo signo se haberet ne-
 gative, seu maneret suspensa circa omnia
 futura conditionata, cognoscet certo, et
 infallibiliter tam ex parte subjecti, quam
 ex part/ objecti, quod adhuc posita illa
 conditione non erunt: non quidem quia
 maneant in statu pura, et nudæ possibili-
 litatis: sed quia habent (ul si dicamus)
 contrarie, quod sint non futura sub comli-
 tione. id est, quod ita non sint futura.
 quod eis repugnet futurilio; quod est esse
 extra statu puræ, et nudæ possibilitatis.

69 Antecedens quoad primam partem non indiget probatione, ut intuitu patet. Quoad secundam vero est satis perspicuum. Quoniam propter immutabilitatem divinæ voluntatis repugnat in sensu composito non persistere semper, et per totam æternitatem in ea dispositione sive positiva, sive negativa, quam in eo signo habuerit : ut quidem, ut si in eo signo voluerit positive futuritionem. aut non futuritionem, debeat persistere in volendo, aut nolendo, si autem negative se habuerit, seu actum suspendendi, debeat per totam æternitatem in ea suspensione permanere. Tum quia illi utique esset divina voluntas mutabilis. Tum etiam : quia alias posset dari in Deo, frustrata illa suspensione, aliquis actus liber, qui non esset æternus. seu qui non mensuraretur æternitate tanquam propria, et adæquata ejus mensura. Quod quidem, ut constat, est impossibile.

Soadetar Consequentia autem quoad utramque
 qoemû parL ex anlei-EJ°nti aperte videtur sequi.
 qnoad Quoad primam quidem. Nam hoc ipso.
 † tE»r ^uoJ^ h^c. ut posita illa conditione sil
 res aliqua habitura positivam existentiam .
 requiratur, quod in eo signo, quod est de-
 putatum nostro modo intelligendi divinis
 decretis, habeat Deus positivam volunta-
 tain, quo velit illam, oportet, ut hoc ipso.
 quod non habeat talem vo untatem. sel
 negative se in eo signo habeat, jam talis
 res non sit habitura, adhuc posita illa
 Probitio conditione, positivam existentiam.

illius 70 Quoad secundam veru etiam liquet.
^condam ^arn ^oc 'Ps0' 'I^04^ δθπιρ| se nega-
part<?m.

i tive habente in eo signo non possit propter suam immutabilitatem, ei in sensu composito habere deinde actum, quo positive velit, ut res illa sit. jam talis res quatenus semel stetit sub illa suspensionis divina, seu quatenus in eo signo non stem sub (insinitivo actu volitionis Dei, sub quo pro tme stare poterat, habet aliquid, seu aliquam denominationem, aut quasi denominationem, ratione cuius ai repugnet existentia pro tempore futuro, quod esi esse non futuram (ut sic dicamus) conlne. et non manere in statu pura, ct nuda possibilitatis. sini habere rationem non futuri contrarie, eo proportionali idodo. quo id haberet futurum absolutum, divina voluntas in eo signo negativo se haberet circa illud.

71 Ex quo inferendum, et dicendum est tertio. Si Deus in illo signo deputato ad hoc, ut post voluntatem necessariam eorum, qua' sunt formaliter in ipso, >tamen velit, vel non velit objecta, quæ sunt illi here volubilia, non haberet positiva decreta jam explicata, circa futura conditionata, quibus vellet aliqua esse, et aliqua ex illis non esse, positis suis conditionibus (quod idem cum proportionem de futuris absolutis in simili signo præcise consideratis dicimus) non posset certo, et infallibiliter cognoscere, seu cernere quænam ex illis essent habitura positivam «existentiam, et quæ non essent illam habituras prædictis conditionibus; sed omnia cognosceret per modum non futurorum conditionatorum (ut sic dicamus) contrarie talium; secus vero si talia decreta positiva, et efficacia habeat, ut revera habere ea diximus,

Assertio hæc ex præcedenti, et ex ratione D. Thom. quam pro ea adduximus, aperte colligitur. Nam in priori eventu, scilicet si haberet se in eo signo negative, tunc omnes propositiones negativa cunctorum futurorum conditionerum essent veræ: siquidem prædicta conditionata haberent aliquid, ratione cuius eis repugnaret positiva existentia. et omnes affirmative, et involuentes existentiam positivam allicuius rei, essent falsæ: quandoquidem nequit Deus, facta suppositione illius suspensionis, habere actum positivum, quo velit ut sint. et tamen hic actus ad eorum positivam existentiam desideratur. At in posteriori eventu, id est, si haberet actum positivum circa illa, tunc circa ea, quæ vellet, ut essent posita conditione, certo sciret habitura positivam existentiam, si

poneretur

DE SCIENTIA DEI.

verbi gratia . de oxistentia Pétri , ac proinde ad relationem ibi fundatam, desiderabitur mutatio physica absoluta , pro tempore futuro danda.

76 Ad secundum negandum est antecedens. Et ad primam probationem negatur etiam antecedens , ut constat in voluntate antecedenti . et conditionata nuper adducta , qua* non est voluntas otiosa, et superflua , licet non respicrat futurum absolutam , nempe gloriam omnibus absolute conferendam. Unde decreta ista conditionata, et efficacia conducunt, tum ad gubernationem , et providentiam Dei, siquidem prudentis gulæmaloris est. paratum se exhibere ad multa facienda, quæ de facto non fiant : tum ad ostensionem bonitatis divinæ. qua· ad nulla patranda est disposita . qu.i· tamen irape liuntur , vel propter peccata nostra , vel propter ostendendam libertatem arbitrii ; tum ad hoc. nl Deus habeat certam cognitionem cujuscunque. veritatis eonditionAtæ : tura et maxime ad vandam summam actualitatem , et univorsalitatem divinæ vola nlatis quæ tanta est, ut circa nullum volihile possit manere suspensa : debeat circa illud, modo jam insinuato , habere liberam terminationem : tum denique ad alios fines divina· sapientia· notos , nobis tamen occultos : quandoquidem quamvis rem , quantumvis alias disparatam , potest Deus ordinare in plures, et diversos fines congrnentissimos, qui nobis sint occulti.

77 Ad secundam vero probationem ejusdem antecedentis respondetur voluntatem illam conditionatam, et efficacem, esso ultimam resolutionem in suo genere , ut constat : et similiter esse u.li-mam resolutionem absolute : ex eo, quod non distinguitur ex parte rei conceptæ a voluntate absoluta, et efficaci, qua Deus decernit absolute, quod fiat, vel non fiat de facta res illa, ut in tract, de Voluntate Dei, disp. 2. dicemus : et ideo voluntas dia non est dependens, et suspensa, nec p o-pria eorum, qui procedunt de imperfecto ad perfectum in sua deliberatione. Unde ex vi hujus probationis ad summum sequitur, quod ex vi voluntatis cond.tio-natæ, ut distinclæ ex parte nostri modi concipiendi a voluntate absoluta , non <mt omnia determinata : quod tamen nullum est inconveniens. Sicut neque obest, quod ex vi intentionis finis cum

i præcisione sumptæ ; ni ut ex parte nostri modi concipiendi distinguitur ab ductione , non concipiantur in particolari determinata media in ordine ad illum.

78 Ad tertium concedenda est sequela, et neganda minor. Et ad probationem prioris partis illius, dicendum est. quod licet nulla* combinationes sitis disparata·, et humano aspectui forte ridicula·, possint fieri circa futura contingenta disparata, non C4l tamen ridiculum, sed summi expensione, et veneratione dignum, qaod tanta sil vis divini intellectus, et aclualto divinæ voluntatis, quod hæc nequeat minere suspensa circa ipsa; sed debeat habere actum perfedum, et per consequens efficacem circa eorum futariuonem, vel non futuritionem : ille vero, nempe intellectus divinus, non possit non certo, et infallibiliter quaslibet futura scire. Unde sicut non est inconveniens, quo i omnia hæc sciantur a Deo ut possibilia, ex eo, quod licet plura ei illiis sint ridicula, attamen totum hoc tenet se ex parte objecti, nun ex parte scientis; ita propter eandem rationem non inconvenit. Deum habere terminationem liberam circa illa, et in sensu explicato: ita quidem ut circa aliqua decernat, quod sint positis certis conditionibus; circa aliqua vero, quod non sint adhuc illis positis.

79 Ad probationem vero secundæ partis ejusdem minoris, dicendum est. illationem illam D. Thom. debere inielligi formalissime de intentione creantis, in quantum creans est, id est, de facio exequens reales , et positivos effectus. Et ita intelligenda est de certa intentione ex parte finis proximi qui est finis positivus effectus ab operante quatenus tali, ut bene notavit Ferrara 3. Physicorum quæst. 7. Implicat autem infinitam multitudinem entium eategorematice, et in actu talem esse certam, et determinatam. Quia nullis terminis comprehendor* neque est meosurabilis per unum : et ita nequit modo dicto comprehendi sub certa intentione, nimirum ex prielinis effecti. et jam dicti. Cæterum quando Deus habet providentiam de istis infinitis combinitionibus conditionals, non providet de ipsis, ut in actu, et simul execution! mandandis, nec de cunctis illis decernit, quod habeant positivam existentiam ; sed de pluribus vult, quod non habeant illam adhuc posita conditione :

nec

Ad
secun-
dam
quoad
primam
probati-
onem
ante-
cedenti

Ad
secon-
dam
proba-
tionem.

γ.ζλ
t.üJ
arza.

«τα
ML

nec rursus habet providentiam de ipsis, Unquam infinitis eategorematice ex parte objecti, sed tanquam de infinitis syncauwrvmatice prducibilibus : quamvis cum boc stet, ut iu actu, et simul provideat ex parle sua do omnibus illis.

Undo sicut non inconvenit. Deum sci-re infinita eategorematice ex parte scien-tis, non ex parte roi scitæ, ut constat de scientia, quam habet de cunctis re-bus possibilibus : et similiter sicut non est inconveniens, infinitas cogitationes futuras per totam æternitatem contineri simul in illa, non quidem simultate te-nente se ex parte rerum in propria, el odæquula mensura earum, sed simultate supra explicata, ita nihil obstat, quod in mente infiniti, el perfectissimi provi-dentis sint actu, et eategorematice ex parte sua provisa infinita : quamvis il'a ex parte objecti non sint actu, et cate-gorematice infinita : ac proinde nec pos-sint esse actu, et simul producta : et per consequens nec cadere sub certa inten-tione creantis in sensu explicato, ut ra-tio Divi Thoma· convincit.

80 Ad quantum distinguenda est prima sequela : *Ex decreto existenli in Deo*, quod ponatur tanquam conditio expressa illo-ruiu futurorum conditionatorum, de qui-bus loquimur, neganda est : *Ex decreto existenli in Deo*, quod non ponatur tan-quam conditio expressa prædictohim fu-turorum, per quodque velit Deus de ali-quibus, quod sint, de aliquibus vero, quod non sint, concedenda est. Et deinde neganda erit utraque sequela statim sub-sumpta. Et ad probationem prioris cx his duabus, ex qua pendet probatio poste-rioris, concedenda est major quoad rem præsentem de bonitate, et vi illationis, et consequenti® : non quidem ex meri-tis antecedentis secundum se sumpti, seu conditionis expresse positæ ad hoc, ut aliquid sit futurum conditionatum, secun-dum se accept®; sed ul subeat divino decreto efficaci, et conditionalo.

Et deinde concedenda est minor, quoad primam partem, imo et quoad secundam, si intelligatur de necessitate bonitatis consequenti®, formaliter sumpta, id est, de necessitate precise consequenti®, non vero consequentis. Quia ad hoc. ut ali-quid sit necessarium necessitate con-sequenti®, ut distinct® a necessitate consequentis, satis est. quod licet con-sequens illud sit absolute, et simpliciter

liberum, nihilominus sit necessarium ne-cessitate *secundum quid* ex suppositione, et in sensu composito, seu quod sit in-fallibile, quatenus per hoc denotatur, quod licet re ipsa, et de facto erit, sal-tem sub aliqua conditione : ita ut nun-quam verificetur, non esse posita illa conditione; attamen possit non esse, etiam si ponatur prædicta conditio. Et tandem neganda est consequentia. Quia ad scien-tiam simplicis intelligent!® pure natura-lem, solum perlinent ea, quæ sunt ne-cessaria necessitate simpliciter tali, et consequentis, non vero sola necessitate ex suppositione, seu necessitate conse-quential, solius infallibilitatis jam expli-cate. Videantur quæ diximus disp. 7. dub. 2.

81 Ad ultimum dicendum est, quod licet daremus Calvinum, et ejus discipu-los fateri hæc decreta conditionata in eo omnino sensu, in quo nos illa concedi-mus, id est, ante prævisionem certam, et infallibilem futuri eventus, et hinc intulerint doctrinam luereticam, nempe nullam esse in nostris actibus libertatem; nihilominus non inde bene infertur, præ-dicta decreta conditionata, et efficacia, esse rejicienda. Quoniam usitatum est apud hæreticos veritatem aliquam suis hære-sibus immiscere, et ex uno antecedenti vero inferre ob suam malitiam suos erro-res. Unde 'Aviani, et cæteri hæretici an-tiqui , negantes tres divinas personas . errorem hunc ex unitate divinæ naturæ deduxerunt, ut eleganter notavit Tertu-lianus lib. contra Praxeam, ubi sic ait : *Varie diabolus xmulatus est veritatem. Af-fectavit, illam defendendo, concutere. Uni-cum Dominum , vindicat omnipotentem mundi conditorem, ut de. unico hæresim faciat.*

DISPUTATIO

De impossibilitate scientia; medix, sive conditional# ex aulhorilatc petita.

1 Quamvis ex dictis ia duabus dispu-tationibus præcedentibus satis constet im-possibilitas scientiæ mediæ, sive condi-tionalæ, ut intuenti patebit; nihilominus ut hæc amplius constet, et aliquæ ob-jectiones ; quæ adversarios urgent , ex-pressius solvantur; et tandem ut aperte in iciatur quomodo scientia hæc ad nul-

Ad
nllimam

Jil

|| cr

iUt?

lum ex pluribus et diversis tinibus, prop-
ter quos inventa est, conducat ; propterea
sigillatim disputationem hanc excitamus.

DUBILM I.

*Utrum juxta sacram Scripturam admittenda
sit scientia media, sive conditionata?*

Quia ex ignorantia terminorum, necnon
ex defectu recta* intelligent!» tituli du-
bii, solet æquivocatio, et minor intelli-
gentia rei, de qua agitur. oriri ; idcirco
placuit pro explicatione tituli hujus du-
bii. ac proinde totius disputationis aliqua
breviter adnotare.

§ I-

*Triplex animadversio pro explicatione Iduli
hujus dubii, el totius disputationis.*

Anirajd-
tersio
prior
nide re-
colenda.

2 Primo ergo lecolendum est in memo-
riam, et peculiari animadversione notan-
dum id . quod in fronte disputationis
præcedentis tetigimus, nimirum non esse
idem scientiam futurorum conditioaato-
rum, quam ex sacra Scriptura, ex patribus,
et sufficienti ratione disput. præcedenti
ostendimus , ac scientiam me lium , et
conditionatam, quam juniores aliqui docent,
quamque discipuli D. Thom. communiter
impugnant. Nam scientia illa futuro;um
conditionatorum , quarti disp. citata ad-
misimus, supponit decretum ex se efficax,
el conditionatum, existensqoe in Deo, in
quo prædicta futura contingentia ab eo
cognoscuntur, et non constituit aliquam
scientiam mediam inter naturalem et li-
beram, sed est simpliciter libera, quippe
pnesupponens prædictum decretum libe-
rum. et efficax : ac proinde pertinet ad
aliquod ex duobus illis membris, in qua*
Angelicus Doctor, et ejus schola dividit
adequate scientiam Dei, nimirum in
scientiam visionis, et scientiam simplicis
intelligent!®. Nam ut disp. 9. num. 50.
usque ad 53. hujus tract, explicuimus,
scientia ista futurorum conditionatorum,
quantumvis libent, «pectat ad scientiam
simplicis intelligentiæ.

Cæterum scientia media, sive condi-
tionaia, quam prædicti juniores adstruunt
convenit Deo ante omne decretum effi-
cax divinæ voluntatis. Quoniam sentiunt
Deum per illam ante omne decretum ef-
ficax, existons in ipso . cognoscere fu-

tura contingentia conditionata. Et licet
.aliqui ex illis dicant, præsupponi ad eam
decretum Dei objective præsens , el post-
modum futurum ; non tamen decretum
actu existons in ipso, nec etiam decre-
tum objective præsens , ct in sequenti
signo futurum, quod de se sit eflicax :
et por. consequens constituunt illam , at
medium quoddam inter scientiam sim-
plicis intelligent)®, et visionis, seu (td
ipsi loquuntur) inter scientiam Dei libe-
ram, et naturalem ; ex eo, quod de utro-
que extremo participat, quatenus nimirum
est necessaria ex parte subjecti, seu Dei,
quippe non pnesupponens decretum libe-
rum sua* voluntatis , actu existons lα
ipso; et est libera ex parte objècti, quia
terminatur ad objecta libera.

Ex quo etiam ffit primo, scientiam banc
inediam, sive conditionatam constitui a
suis aulhoribus, ut omnino necessariam,
ad hoc, ut Deus efficaciter, et absolute
velit futuritionein alicujus actus liberi crea-
ti, absque eo, quod lædat libertatem ipsius.
Quia nisi per hanc scientiam pnevideal
quid arbitrium creatum, si in hoc. vel
illo statu, et ordine rerum constituatur,
voiiturum est, non poterit Deus sine la-
sione libertatis ejusdem arbitrii deceruen-
absolute, quod talis actus pro tempore
futuro sit : atque adeo nec poterit absque
prædicta læsione prædestinare, aut repro-
hare aliquem, nisi scientia hæc præent,
et ostendat ad quid in hoc, vel illo eventu
prædictum arbitrium inclinandum est.

Cæterum scientia futurorum coniingen-
tium conditionatorum, quam schola D.
Thom. admittit, non ponitur ut omnino
necessaria, ad hoc, ut Deus efficaciter velit
aliquid; se1 potius subsequitur ad decre-
tum efficax, quod in Deo existit, quodque
ex propriis meritis est efficax. Et ita non
prævidet Deus per illam quid liet sub con-
ditione, quia sic fiet, ut in scientia modia
supponente (juxta autbores ejus) futurum
eventum, contingit; sed potius ê contra
sic res conditionate fiet, quia Deus sic
præridet : unde non ponitur, ul necessaria
ad prædestinationem, vel reprobationem;
sed in divinum decretum, el ejus suavem,
fortissimam tamen efficaciam lotum hoc
negotium resolvitur.

Fit secundo disputationem hanc de scien-
tia media, sive conditionata. distincta a
scientia prædicta futurorum conditionato-
rum.quam D.Thom. et ejus schola admi Uil.
non esse de solo nomine, ut vult Suarez lib.

htt

AhU
rtflb-
ria

ut-
&

2. de scientia conditionatorum , cap. 3. num. L quandoquidem, ul ox nuper dictis constat, discrimina, quæ a nobis inter utramquejscientiam constituta sunt, non do nomme, sed do re, et valde do re, eunt, ut intuenti patebit.

3 Secundo animadvertendum est, quad etsi futura conditionata, quorum conditio aliquando purificatur, seu aliquando impletur, non pertinuerint ad disputationem præcedeniẽm, ut dub. 1. illius notavimus; bene tamen ad istam, quandiu considerantur sub statu futurorum conditionutolum, id est, quandiu non cognoscitur illa conditio, ut purificata, nec illud futurum, ul translatam ab statu conditionato ad statum absolutum, mediante divino decreto existence in Deo. Quoniam authores scientia? medi» contendunt, quævis futura absoluta posse considerari in duplici Statu. Primo quidem in conditionato : et tunc per scientiam mediam cognoscit Deus, quid voluntas, v. gr., hominis volitura esset, si in hoc statu, aul ordine rerum ponere-tur; quidve si in opposito, aut quid deinde \$i in pluribus aliis, et diversis ordinibus rerum collocaretur. Secundo vero in statu absoluto, non qualicunque, sed subsecuto ul divinum decretum, quatenus postquam Lteus prævidit per hanc scientiam mediam, quid prædicta voluntas volitura esset in singulis ex iis statibus, si in illis collocaretur, dicrexit constituere illam (exempli causa) in hoc statu, in quo prævidit consfnsuram esse divinæ vocationi .Et ideo hic consensus, qui antea solum praevidebatur in statu con-ilionalo per scientiam mediam, videtur nunc in statu absoluto, et per scientiam visionis postquam Deus habuit illud de-cretum collocandi eam in prædicto ordine rerum : ita tamen quod hoc decretum solum potuerit habere efficacitatem infalli-bilem præeunte scientia media* et prece-dente ad illam ipso eventu sub conditione, qui sicut potuit opposito modo evenire, contigit tamen , ut re ipsa . et de facto sic eveniret, atque adeo quod sic pnevisus fuerit.

4 Diximus, *Quandiu non cognoscitur illa conditio, ut purificata, nec illud f\i-turum ul translatum ab slalu conditional to ad statum absolutum, mediante divino decreto existenle in Deo* : quoniam futu-rum contingens antecederet ad divinum decretum existons in Deo etiam habet, juxta authores scientiæ medice, rationem, et modum futuri absoluti, licet non om-

nino proxime talis; ex eo , quod deest decretum Dei, netu existons in illo. Et ita hæc propositio : *Antichristus erit*, in qua Antichristo vera futuritio absoluta tribuitur, est in illo signo verissima : et propterea spectat, adhuc in hoc slalu, et præcisione, ad scientiam mediam, ac proin-de ad hanc disputationem : quamvis quia de futuris absolutis in hoc sensu, et præ-cisione plura dixisse oportuit disp. 7. ideo de eis fere nihil in præsentĩ dicemus.

Ex quo etiam (ut id obiter dicamus) constat , quomodo scientia media hoc nomine significata latius pateat, quam ip-samet nomme scientiæ conditionata? de-notata. Quia secundum priorem signifi-cationem extenditur ad futura absoluta ante divinum decretum, non tamen se-cundum posteriorem significationem ; sed solum ad futura conditionata, ut expri-munt conditionem aliquam modis dictis sumptam.

5 Tertio (ut termini tituli hujus dis-putationis. et dubii magis pateant) βv-plicandum, et animadvertendum est, cur scientia hæc, de qua præsens disputatio inscribitur, appelletur. *Scientia media, sive conditionata*, quod quidem ex duabus notationibus adductis colligitur. Nam in primis vocatur *scientia media*, quia me-diat inter scientiam simplicis intelligen-tiæ. et scientiæ visionis. Tum propter rationem in priore notatione tactam, sci-licet quia participat de utroque extremo, ut universaliter solet medium de extre-mis participare : el ideo est necessaria ex parte subjecti, sicut scientia simpli-cis intelligent!» : et est libera, et con-tingens ex parte objecti, quia versatur circa objecta libera, et contingentia, sic-ut scientia libera ad futura contingentia (diverso tamen modo sumpta) termina-tur.

Tum etiam : quia prima cognitio, quam Deus de creaturis habet, est scien-tia simplicis intelligent!», per quam cog-noscit eas, ut possibiles. Secunda vero est hæc scientia, per quam cognoscit eas-dem creaturas; non quidem sub statu pos-sibilitatis pur», nec sub statu futuritionis absoluta? ; sed sub statu futuritionis con-ditional» : et non utcunque, sed an-tecedenter ad decretum efticax Dei circa talem futuritionem. Tertia vero, scien-tia visionis, per quam post prædictam scientiam secundo loco habitam, et de-cretum Dei ad illum modo nuper expo-

corruih-
nam.

Amm-
ad ^ 10

sito subsequens, cognoscit Deus futura illa, quæ absolute futura sunt. Et iu scientia illa, quæ secundam sedem inter scientiam priorem, et hanc tertiam possidet, merito vocatur *scientia media*, quippe quæ inter utramque intercedit. Sicut etiam (id quod cum procedenti nectitur) appellatur scientia ista ob aliam rationem *scientia media*, nempe ratione objecti, circa quod versatur : ex eo. quod inter rem pure possibilem, ot eandemmct sub sum futuritionis absoluta?, mediat ip-samet sub statu futuritionis conditional, secundum quem ad scientiam hanc per-tinet.

6 Ex quo etiam intelligitur, quare pro-dim scientia nuncupetur *conditionata* : non quidem quia sit talis ex parte sub-jecti quandoquidem si hoc modo esset conditionata, non esset formaliier in Deo, sed solum esset in illo, si conditio ali-qua poneretur, ut disp. procedenti, cir-ca decretum efficax, et conditionatum Dei dicebamus; sed quia est conditionata ex parte objecti : ex eo. quod objectam ejus, ut hoc nomine significata-, vel est futu-rum conditionatum. de quo in proced. disp. potissime egimus, id est, illud, cu-jus conditio nunquam purificabitur, ac proinde nunquam de facto erit, vel fu-turum conditionatum. quod licet aliquan-do erit, quia purificabitur, seu implebi-tur conditio; attamen ul pertinet ad hanc scientiam, consideratur in statu conditio-nato, et antecedente? ad divinum decre-tum efficax, ac proinde ut nondum est translatum ab statu conditionato ad sta-tam absolutum, ut explicatum est.

Ex quo tandem rursus intelligitur. quo-modo cx alio etiam capite præsens dis-putatio differat a duabus procedentibus. Nam in priori ex illis, tantum de futu-ris contingentibus absolutis, in posteriori vero potissime de conditionatis, quorum conditio nunquam purificabitur : in ibia vero de conditionatis. sive purificetur, sive non purificetur conditio, agitur : quam-vis, ut jam tetigimus, ex dictis in utra-que ejus decisio colligatur. Et quia plura ad præsens etiam spectantia, in pro-cedentibus dicta sunt, propterea hic ea sola adducentur, quæ alibi explicata non sunt.

Quare omnia hæc in unum colligendo, sensus tituli est ; an juxia sacram Scrip-turam sit danda in Deo, anlecedenter ad ejus decretum efficax, et conditiona-tuin in ipso existons, aliqua scientia.

qua certo, et infallibiliter cognoscat fu-tura conditionata contingentia : sive sint ex conditionatis, quorum conditio nun-quam purificabitur, quieque ad sutum absolutum nunquam transferuntur; ex conditionatis. in quibus purificator conditio, quieque ad statum absolutum transeunt

§ U'

Proponitur prior opinio.

7 Prima sententia tuetur partem affir-Fat. | malivam. Ita plure» Doctores, quos in *^1 | hac disp. num. 131. referemus. El licet)

sententia hæc pluribus testimoniis sacra Scripture a suis sectatoribus probetur, quia tamen solum suadent, dandam esse scientiam futurorum condilionalorum post divinum decretum efficax, propterea ea consulto omittimus : et solum seligimus unicum testimonium, quod externa specie videtur sententiam hanc probare : hoc autem est illud quod disp. proced. mal-toties retulimus ex Malth. 11. et ex Lu-ca* 10. scilicet : *Er tibi Corozaim, rr ttbi fiethsaida, quia si in Tyro, el Sido-ne faclx fuissent circules, qux in te fac-tx sunt, olim in cilicio, ct cinere pani-leniiam egissent.* Ubi Christus Dominus exprubat Bethsamitis, et habitatoribus Corozaim defectum pœnitentiæ : ex do. quod Tyrrii, et Sidonii illam egissent, si apud eos illa miracula patrata fuissent. Hæc autem exprobratio inanis esset, si ideo Tyrrii, et Sidonii acturi essent pœ-nitentiam, quia Deus efficaciter pnefini-vit, eos illam acturos, si prodicta mira-cula vidissent ; atque adeo si futurum hoc conditionatum Christus in suo decreto efficaci, quod ut Deus habuit, praescivit. Nam tunc poterant Bethsamihe, et ha-bitatores Corozaim respondere, quod etiam ipsi egissent pœnitentiam visis iis signis, si circa eos fuisset prodicta voluntas ef-ficax. et conditionata. Sicut etiam Tyrrii, et Sidonii non converterentur, si circa ipsos non esset pnedicta voluntas : ei ita non esset cur comparatione illurum exprobrarentur.

8 Coniir lur. eL explicatur vis boas testimonii. Nam si Christus patraturus esset externa signa longe majora apud Gentiles, nempe Tyros, et Sidonios, quam apud Judæos, de quibus in hoc testimonio lit sermo, tunc enervaretur vis increpatio-nis,

Sensas
tituli.

Diu. que Judæos Increpabat : ergo multo magis manebit enervata constitutis ex parte Dei inæqualibus voluntatibus gratuitis circa Judæos, el Gentiles : ita ut c»rca illos tantum habuerit voluntatem inefficacem ; circa hos veru voluntatem efficacem, et conditionatum suæ conversionis. Conseq. pilei. Quia si semel pnedicta voluntas efficax admittitur, aut requiritur, non potest non longe magis conducere ad effectum l»er illam præūnitum, quam omnia externa signa, et miracula excogilabilia : quandoquid“in omnia ista tantum haibent nexum faUibilem cum effectū, seu cum conversione. et poenitentia peccatoris : at veru voluntas illa efficax prædiffiniens prædictam conversionem, habet nexum infallibilem cum ipsa, hoc ipso, quod sit efficax.

9 Nec refert, si occurras, dicens jure increpari habitatores Bethsaidæ, et Gorozaim : quia majora objecerunt impedimenta gratiæ divinæ, quam Tyrii, et Sidonii. Hæc autem majora impedimenta per sua naturalia apposuerunt. Nam licet nullus se possit præparare viribus naturæ, et positive divinæ gratiæ; potest tamen apponere eidem impedimenta.

Nam conira hoc arguit Herice, tom 1. in I. part, tract. 1. disp. 7. cap, 3. num. 15. Nam hæc appositio majoris impedimenti, propter quam jure increparentur habitatores Bethsaidæ, et Corozaim, neque potest esse sola negatio responsionis uberioribus divinæ gratiæ vocationibus, ubi nec oral præceptum, nec culpa illis non respondere : nec potest esse commissio majorum peccatorum ; ergo nulla. Consequentia videtur perspicua : quia non potest aliunde hæc major appositio impedimentorum provenire, ut intuenti constabit.

Antecedens autem quoad primam partem est notum : tum ex contextu ejusdem testimonii, quatenus minatur durius agendum cum Bethsamitis, ct habitatoribus Corozaim, quam cum Tyro, el Sidone. Constat autem, quod propter negationem inculpabilem responsionis divinæ gratiæ auxiliis non infligitur major pcena : ac proinde nec durius in divino judicio cum non respondente agendum est. Tum etiam : quia hoc ipso, quod illa npjiositiu majoris impedimenti consisteret in hac negatione inculpabilis responsionis auxiliis divinæ grauæ, fieret inde pnedicta auxdia non fuisse efficacia : ex eo, quod non stat cum gratia efficaci, ut sic conjungere negationem actus, propter quem datur, iti ul simul,

SalmanI. Curs, thealog., ton'. I.

et in eodem tempore componantur in eadem potentia gratia efficax, el negatio actus, in ordine ad quem est efficax ; er^o eo ipso redderetur inanis Christi objurgatio circa Judæos, si circa illos non fuisset in Deo decretum efficax suæ poenitentiae; sicut fuit circa Gentiles. Nam possent sic Christum Dominum redarguere : quod si Gentiles patratís apud ipsos eisdem miraculis, tunc solis auxiliis sufficientibus uti nos excitasset Deus, nec illi respondissent. Nam in sententia Thomistarum sicut auxilium, et decretum efficax , et negatio actus non possunt componi, ita nec decretum , et auxilium lanium sufficiens , ei acius poenitentiae, pro quo datur.

10 Quoad secundani vero pattern, nempe hanc appositionem majoris impedimenti non esse commissionem majorum peccatorum, ita ut propter illa in eo eventu jure præ Tyriis, et Sidoniis increparentur, sic idem antecedens suadetur. Quoniam si semel almiuitur hoc decretum efficax, tunc sicut Deus præfinit actus bonos, ita etiam præfinil malus quoad entiitatem actus, ut communiter docent Thomistæ ; ergo non possent Judæi objurgari a Christo præ Gentilibus, ex eo, quod apposuerunt majora impedimenta gratiæ, propter majora peccata ab illis commissa : quandoquidem possent objurgationi Christi respondere : quod si circa Gentiles illos fuisset in Deo decretum illud efficax præfinitivum majorum illorum peccatorum, quoad entitatem actus, sicut fuit circa ipsos Judæos, tunc non minus , quam ipsi majora illa peccata perpétrassent, nec minora impedimenta peccatorum gratiæ Dei objecissent.

? in.

Vera sententia.

1! Dicenlum tamen est, juxta sacram Scripturam , non esse admittendam hanc scientiam mediam, sive conditionatum, seu (quod in idem redit) non dari in Deo scientiam, per quam ante suum decretum efficax certo cognoscat pnedicta futura contingentia conditionata. Ita plures, et gravissimi Doctores, quos in hac disp. num. 126. et deinceps adducemus. El quamvis posset assertio hæc pluribus testimoniis Scripturæ suaderi : nihilominus cis suppressis, unicum tantum seligimus. Gujus veritas videtur non posse ita bene

Probitio illius quoad secundan.

Aiscitio.

Probâlio asser-tionis.

salvari, si seuæl hæc scientia media, sive conditionata admittitur ; hoc autem desumitur ex Paulo primæ ad Corinth. 1. ubi sic inquit ; *Nc supra quam scriptum est unus contra alterum infletur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?*

Ut amem vis prædicti testimonii melius expendatur, supponendum est Uy quod adversarii conclamer admittunt, nempe quod ex duobus præventis æquali voluntate Dei» erga illos, ac proinde erga quos Deus non habet decretum ex se efficax respectu conversionis eorundem, potest de tacto unus converti, et actu convenitur, et consentire gratiæ : secus vero alius.

12 Quo supposito, de cujusque veritate, vel falsitate in præsenli non disputamus, sic prædictum testimonium expendi, et urgeri potest. Nam si Deus anteedenler ad suum decretum efficax , el conditionaium, atque adeo per scientiam mediam , et conditionnant prævidisset , Petrum, v. gr. , convertendum esso. secus vero Paulum, si in tali, vel tali ordine rerum constituerentur , et æqualis voluntas Dei erga illos esset, tunc Petrus posset gloriari adversus Paulam, quod se ipso, et ex sua voluntate discreverit se ah illo : siquidem cum communi, et æquali voluntate Dei erga utrumque, et absque eo, quod circa aliquem illorum esset decretum Dei ex se efficax, discrevit se ab eo, utens pro sua libertate gratuita illa voluntate Dei, qua uterque æqualier præventus est; ac proinde discretio hæc non esset refundenda in diversam voluntatem Dei gratuitam : siquidem semel exclusa voluntate ex seeefficaci Dei. ante prævisum eorum consensum, ut in hoc dicendi modo excluditur , io omnibus gratuitis sunt æquales, ut supponitur.

13 Nec refert, si cum adversariis dicas, discretionem hanc Petri a Paulo, seu quo<l ille consentiat gratiæ. secus vero iste, non provenire in Petro ex solis viribus naturalibus sua» voluntatis, sed simul ex gratuita voluntate Dei : et ita tribuendam esse Dèo habenti prædiciam voluntatem, quamvis talis voluntas non sit infallibiliter efficax ; atque adeo licet Deus ante decretum efficax suæ voluntatis infallibilixer inferens consensum, prævideat discretionem unius ab, alio, non propterea prævidebit Petrum seipso secerni a

Paulu, sed ox graüa, give gratuita illa voluntate Dei, prius existente. prtusquu accepta.

Non itaque huc refert. Ul aulom id, et simul quoi in prasenli intendimus, melius capiatur, præsupponendum en, nos modo non disputare, tn quonam can* sistat efficacia gratiæ, aut quomodo Deus in ordine supernatural! influat, el quid ex efficaci ipsius voluntate in voluntatem creatam derivetur, sed ab hoc præsrindimus : et consideramus Deum antequam efficaciter decernat consensum voluumtii creata? in illo statu conditionalo, de quo in § præcedenti mentionem fecimus : sive postea habeat tale decretum, e; sivo inde procedat gratia ex se, a intrinsece efficax, sive non procedat : conamurque ostendere, quod sl semel in Ψ lo priori cognoscit futnra contingentia conditionata. ac proinde Petrus, y. gr., ul corresponde! divinæ scientiæ in illo statu conditionalo, cognoscitur ut consensurus, secus vero Paulus, tunc Deus provide* rot, Petrum discerni a Paulo non rationo pratuitæ voluntatis, divinæ, sed ratione innatæ libertatis.

14 Hoc ersro supposito, præcedens solutio sic impugnatur. Quoniam hoc ipso, quo i in statu illo conditionalo, qui pra> supponitur ad scientiam islam mediam, non habeat Deus decretum efficax circa conversionem Petri præ Paulo, ratione cujus videat illum consensurum, non vero istum, potest videre Petrum, ut præcise in aciu primo pnesupponitur ad talem conversionem non. esse sibi masis debitorem, quam Paulum : quia non habet circa illum voluntatem gratuitam majorem, quam circa prædictum Paulum : ergo prævidebit discretionem Petri a Paulo refundendam, esse in libertatem arbitrii, ut in primam rationem discretionis, non vero in gratiam, seu gratuitam Dei voluntatem. Antecedens non indiget probatione in casu, de quo loquimur, et ita admittitur ab authoritns opposite sententiae. Conseq. vero probatur. Quoniam ea. quæ conveniunt in aliquo ipsis communi , et simul distinguuntur, et secernuntur, non habent distingui, et secerni ratione ejus, quod est utrique commune, se1 ratione illius, quod est peculiare m ipsis : ergo cum Petrus, et Paulus conveniant in casa, de quo loquimur. ia gratuita voluntate Dei circa ipsas, ac proinde in hoc sint omnino æquales,

et

1'4

1H?

Anitnad-
▼ ersio
ad
eipensio-
vea
tesuüio-
nii
Pjuli.

Expendi-
tor
locos
Pauli.

Ev a mo.

et alias distinguantur in consensu, oportet, ut hæc diversitas, et discretio unius ab alio non refundatur in gratuitam Dei voluntatem, in qua conveniunt, sed in ipsam libertatem arbitrii, quatenus urru< eorum, nempe Petrus pro sua innata libertate usus est bene gratuita illa voluntate Dei : cum tamen alius , nempe Paulus pro sua libertate eadem abusus fuerit.

15 Confirmatur primo. Quoniam in pnvdiclo eventu Petrus et Paulus discernuntur, et sunt inæquales in actu secundo, scilicet in ipso consensu : ergo etiam debent secerni, et esse inæquales in actu primo; ergo cum hæc discretio, et inæqualitas non possit in actu primo provenire a gratia ; siquidem in ea præsupponuntur indiscreti, et æquales, oportet, ut proveniat ex libero arbitrio, vel ex aliquo alio præterquam a gratia, ex >arie ejusdem arbitrii se tenente. Hæc secunda conseq. patet ex prima, et prima ex antecedenti : quandoquidem discretio, et inæqualitas in actu secundo, est aliquis effectus proveniens ab actu primo : ergo quævis inæqualitas, et discretio in eo inventa debet præhaberi, et splendere prius in ipso actu primo.

Confirmatur, et explicatur Secundo, ex eo. quoi D. August, lib. de prædest. Sanci, cap. 5. docet. Nam explicans ibidem illud ad Corinth. 3. *Qui gloriatur in Domino gloriatur* : inquit : *Nihil autem huic sensui tam contrarium est. quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia bci, sed gratia, quæ bonos discernit a malis, non quæ communis est bonis, et malis.* Quare cum in casu, de quo luquimur, ea, quæ sunt gratiæ, sint communia utri\$ic ex his duobus, quorum unus consentit, alter vero non consehtit, nequibit discretio eorum refundi in gratiam Dei, seu in gratuitam Dei voluntatem ; sed in id, quod est cuivis eorum peculiare, nimirum, quod unus pro innata sua libertate bene usus est gratia Dei, seu gratuita voluntate divina, cum tamen alius eadem abusus fuerit : alioqui ratio ex August, adducta, non esset legitima ; et per consequens si Deus ante suum derelum efficax, hoc prævidet, prævidebit utique unum eorum secerni ab alio ex suis viribus.

16 Confirmatur, el explicatur tertio, et simul licita quælam solutio evertitur. Quoniam licet consensus ille, quo Petrus conversus est, non proce lat a so»a libertate

suæ voluntatis, ac proinde gratuita illa Dei voluntas influat in eam discretionem ; nihilominus si Deus ante suum decretum efficax'prævidet talem consensum, oportet, ut etiam prævideat primam radicem hujus discretionis non oriri a, gratia prædicta, sed ab innata libertate arbitrii Petri : ergo non salvatur vis testimonii Pauli, a nobis adducti : quandoquidem, ut intuenti constabit, intendit primam radicem discretionis unius ab alio esse divinam gratiam, jam explicatam alioqui enim ratio illius non subsisteret ; sed posset unus adversus alium inflari, et gloriari, ex eo, quod ipse sibi fuerit prima ratio discretionis sui ab altero, quamvis al hoc etiam divina gratia simul concurrerit.

Antecedens, in quo est difficultas, probatur. Tum quia, joxia hunc dicendi modum, concursos Dei promissus ex vi illius voluntatis gratuitæ habet esse promissum ad ulrumlibet, iia ut si voluntas creata voluerit consentire gratiæ, seu voluntati gratuitæ Dei, Deus concurreret tunc ad consensum ; si vero voluerit dissentire, influet etiam cum ea ad dispensum ; ergo, quod actu voluntas consentiat, non esttribuendum gratiæ, tanquam primæ radici, sed voluntati creatæ, quæ hoc peculiare habuit, ut pro sua innata libertate bene usa est prædicta gratia : ergo hoc ipso, quod Deus ante suum decretum èfûcax, exigens conversionem Petri, prævideat illum præ Paulo consensurum, tunc hic consensus unius præ alio, et discretio unius ab altero prævidebitur, ul ortum ducens a voluntate creata, ut a prima radice.

Tum etiam : quia illa voluntas gratuita Dei erga illum, non magis inclinatur in consensum, quam illa, quæ est in Deo erga Paulum ; nec magis exigit consensum in uno, quam in alio ; ergo, quod in Petro actu inferat illum potius, quam in Paulo, et consequenter quod in eo sil efficax in actu secundo, debet ut in primam ralicem refundi in libertatem arbitrii Petri, quod pro sua innata libertate bene usus est prædicta gratia, quamvis id etiam ab eadem gratia proveniat : ergo, etc.

17 Deinde alia via potest hæc eadem solutio impugnari : præéupponendo tamen prius id, quod adversarii doceui, ut videre est apud Molinam , liberum arbitrium creatum, præventum voluntate Dei gratüita. et

Al,i
e^erMO
principe-
k lis
ejusdem
0*3-

suPdcienti, seu tenente se ex parte actus primi, habere peculiarem virtutem agendi proximam, et innatam, distinctam a virtute, quæ ei superadditur per gratuitam illam voluntatem Dei. quæque non tribuitur ei formaliter per talem voluntatem, licet non possit in actum supernaturalem influere per hanc virtutem, nisi associatum gratia?.

Hoc autem supposito, potest aliter prmdicta solutio impugnari, ex eo, quod saltem sequitur, hominem per suum liberum arbitrium secundum id, quod ex propriis habet, associatum; tamen gratia?, prævideri a Deo in casu posito, ut discernentem se ab alio non consentiente: hoc autem etiam est contra Paulum, qui hanc discretionem unius præ alio, seu quod unus consentiat, altero non consentiente, tribuit gratiæ, non vero arbitrio secundum id, quod ex se habet, etiam si associetur gratiæ: ergo, etc.

18 Sequela probatur. Tum quia hoc ipso, quod liberum arbitrium habeat de suo aliquam virtutem proximam activam, qua? non tribuatur ei ab illa voluntate gratuita, quamvis nequeat operari nisi associatum ipsi, oportet, ut illa partialis efficiencia prædicti arbitrii, ut præcise correspondet euæ virtuti proxima?, et innata* secundum id, quod de suo habet, quamvis associato gratiæ, et quatenus est pars unius integræ causæ ipsius consensus, el discretionis, prævideatur a Deo. ut aliquid, quod non est formaliter ab illa voluntate gratuita, sed ab ipsa natura arbitrii; ergo Petrus consentiens prævidebitur discernens se partialiter ex propriis, id est, ex non acceptis per voluntatem illam Dei supernaturalem, et gratuitam, sed solum per creationem; quamvis hæc partialis discretio de suo debeat esse necessario associata discretioni partiali per gratiam. Tum denique (per quod prubatio præcedens magis explicatur) quia discretio illa, et inæqualitas non prævidetur, juxta oppositam sententiam, ut procedens luta, et totaliter a gratia, ut a principio proximo, quandoquidem gratia est æquâlis in utroque; ergo prævidetur. ut procedens parlini a gratia, et partim a voluntate, secundum id, quod ex se habet, quainvis associata gratiæ; et ita poterii voluntas Petri partialiter gloriari adversus Paulum, quod ipse ex propriis, licet associatis gratiæ, se ab illo discreverit.

Falsitas autem consequentis præterquam, quod ex dictis in eo satis consilare videtur, nihilominus potest amplius sic ostendi. Quia si idcirco inquit Paulus hominem discerni per gratiam» quia non sola voluntas creata se discernit; sed ipsa secundum quod habet de suo, associato tamen gratis, habet proximo se discernere; tunc eadem ratione deberet dici hominem de suo se partialiter discernere, et ut talom prævideri a Deo: quia non solum gratia, sed etiam voluntas creata secundum virtutem proximam, quam de suo habet, concurrit ad hanc discretionem, quod tamen, ut constat, est contra intentum Pauli.

19 Ex quo etiam manet impugnata alio solutio aliorum, qui vim harum impugnationum sentientes, dicunt: quod dum communiter diêtur, ex duobus præventis æqualibus voluntatibus Dei gratuitis stare, ut unus consentiat, non vero alius, atque adeo, quod in uno reddatur illa gratia de facto efficax in actu secundo, non vero in alio, intelligitur de æqualitate in rrrr physico, non vero in *esu* morali; et ita ille, qui convertitur, et a Deo per scientiam conditionatam providetur in statu conditional) convertendus, potest (ut sic dicamus) accipere eandem gratiam, omninoque æqualem physice cum eo, qui non convertitur, non vero eandem, seu æqualem moraliter in actu primo. Et rationem reddunt. Quia hoc ipso, quod prævideatur consensurus cum illa voluntate Dei gratuita erga illum, in eo ordine, et serie rerum, eoque loco, et tempore: et simul prævideatur non consensurus cum eisdem in alio ordine, et serie rerum, aliove loco, et tempore ipsi tributis, fit ei major gratia moraliter in hoc, quod Deus habeat erga illum voluntatem gratuitam æqualem in *esse* physico, in eo tempore, occasione, et ordine rerum, in quibus providetur consensurus, non vero in aliis.

Ex dictis igitur hæc solutio manet impugnata. Tum quia Petrus, et Paulus in coeventu non solum inveniuntur discreti per consensum, et actum secundum supernaturalem. secundum id, quod habet morale; se1 etiam secundum id, quod habet physicum; ergo cum quævis discretio in actu secundo debeat præsupponere discretionem in actu primo ei proportionatam, oportet, ut sicut in actu secundo invenitur discretio, et inæqualitas in gratia actuali, tam secundum

lw.
w.

w*.

dum ew morale, quam secundum *esse* physicum considerata, quod hæc eadem proportionalis discretio, et inæqualitas reperiatur in actu primo; ergo cum hæc non possit prævideri a Deo, ut proveniens pnciso a gratia, quæ physice supponitur æqualis, debebit prævideri, ut proveniens ah arbitrio ex suis, quamvis associatis gratiæ, quatchus pro sua innata libertate bene usus est illa gratia, qua Paulus non usus, sed abusus fuit.

20 Tum etiam : quia actus secundus non potest pertinere ad actum primum, ut ex terminis ipsis constat; ergo, quod actus secundus prævideatur, ut subsequendus, hoc ipso, quod voluntas Petri in tali ordine, et serie rerum, ac occasionum vocaretur eadem voluntate gratuita, physice æqaali cum voluntate gratuita erga Paulum (si verum est posse ante decretum efficax Dei prævideri, cujus oppositum ex dictis duabus disputationibus præcedentibus constat) non potest *f* 'nducere ad hoc, ut gratia illa sit moralitet in actu primo inæqualis : siquidem hæc inæqualitas tantum oritur ex consensu, qui sorte contigit, quod sit futurus, et talis consensus est ipse actus secundus : maxime quia ad hoc, ut aliquid pertineat moraliter ad actum primum, debet moraliter existere; actus autem ille prævisus, ut fuiurus, potius dicit negationem existentiae, quandiu futurus est : et ita etiam ex hac parte nequit pertinere ad actum primum, neque ratione sui, neque ratione scientiæ mediae, qua prævidetur; siquidem hæc est speculativa in adversariorum sententia, et non ponit, sed potius supponit suum objectum.

Tum denique (id, quod ex præcedenti sequitur). Nam cum dicitur in casu dicto, intercedere majorem gratiam moralem, hoc ipso, quod detur in tali ordine rerum, et cum talibus, vel talibus circumstantiis, tunc vel inter has circumstantias numeratur consensus voluntatis, ut correspondet virtuti, et efficacitati arbitrii, secundum id, quod de suo habet, associato tamen gratiæ ? vel non? sed solum consensus prout est a gratia? Si primum, ergo numeratur ibidem dkcretio partialis facta per arbitrium, secundum id, quod habet de suo, atque adeo ibidem involvitur, quo l prævideatur a Deo, Petrum, v. g., discerni a Paulo in sensu dicto, secundum id, quod habet de suo. Secandum autem dici nequit, quia non potest prævideri consensus, ut a gratia, (juin præviJeatur etiam, ut a libero arbitrio. Quo-

niam juxta hunc dicendi modum, consensus prout a gratia non est ex se efficax ad inferendum causaliter consensum, prout a libero arbitrio, secundum id, quod habet de suo, associato tamen gratiæ; sed omnino concomitanler se habent. Imo, si aliquis ordo est inter illos, debet esse prius consensus, prout a libero arbitrio. Nam concursus oblatus ex parte Dei est indifferens ad hoc, ut si voluntas creata voluerit consentire, concurret Deus ad consensum ; si tamen voluerit non consentire, concurret etiam Deus ad hanc volitionem.

21 Ex quibus omnibus manet etiam impugnata alia solutio, nimirum falsum esse ex alio capite, eum, qui convertitur, non accepisse plus, seu non fuisse in Deo majorem voluntatem gratuitam ergo illum ; siquidem accepit consensum supematuralem, et concomitantem Dei.

Nam contra hoc urget id, quod supra dicebamus, scilicet quod ista inaequalitas accipiendi hunc concursum, non potest non provenire tanquam a causa partiali, sive tanquam a conditione indispensabili, a libero arbitrio secandum suam nativam, et proximam virtutem considerato, quamvis associato gratiæ : siquidem quod Deus actu influat, et præstet concursum concomitantem ordinis supematuralis, pendet indispensabiliter ex eo, quod liberum arbitrium præstet etiam suum concursum, secundum id, quod habet de sua nativa virtute, associata tamen gratiæ : et concursus concomitans Dei non est causa, aut ratio a priori, juxta hunc dicendi modum, concursus arbitrii secundum prædictam rationem considerati ; sed pure concomitanler *se* habent, quatenus nec ille sine isto, neque e converso potest esse; ergo licet Deus actu influat per concursam concomilatem, praevidebitur abeo liberum arbitrium creatum,ut discernens se in illa parte concursus, quem de suo, associato tamen gratiæ, præstat , quoque simul operatur cum Deo, secum coopérante.

Confiririhlar primo. Nam hic etiam urget id, quod nuper dicebamus, scilicet, quod huc ipso, quod sii inæqualitas ex parte Dei in aciu secundo, necesse est, ut sit etiam inæqualitas ex parte creature in actu secundo; ergo cum quævis inæqualitas in actu secundo, sit refundenda in actum primum, el juxta sententiam adversariorum non detur inæqualitas in actu primo ex parte Dei, seu gratuita. ejus voluntatis, oportet, ut hoc reducatur in voluntatem

Posterior solatio.

Rejiet-lur.

1

IV

Confirmator primo.

* 1

l

.*

|

creatam, quæ pro sua innata libertate associavit suum concursum cum concursu Dei.

22 Confirmatur secundo ex August. Jib. Pŕ®Φ?3i· Sanci, cap. 6. ubi sic inquit : Wuf/i *audiunt verbum veritatis, sed alii credunt, alii contradicunt. Volunt ergo isti credere, nolunt illi. Quis hoc ignoret? Quis hoc neget? Sed cum aliis prxparelur, aliis non pñparalur voluntas a Domino: discernendum est utique quid veniat de misericordia ejus, quid de judicio.* Ubi secundum August, discretio credentis a non credente, a voluntate gratuita Dei, qua praparatur voluntas, non vero a concursu concomitante procedit. Habeamus ergo, quod si loquamur d? voluntate creata in illo priori, antequam Deus efficaciter de illa decernat, quid in tali, vel tali sutu conditionato operabitur, nequit cognosci certo, el infallibiliter ab ullo intellectu, etiam divino, quid volitnra sit, ne applicando hæc ad operationes supernaturales, tunc cum æquali voluntate Dei gratuita provideatur una voluntas creata consentiens, alia non consentiente : et ita prævideatur, ut se, et ex propriis secernens ab alia, et potens adversus aliam gloriari.

Advertendum tamen, consulto nus in hoc dubio tantum locutos esse de æqualitate gralmtæ voluntatis Dei, non vero auxiliorum gratiæ, quæ in voluntate creata recipiuntur, ut ne minimum quidem verbum, quantum fieri possit, de his proferamus, ut ita longissime distemus a non adeo perfecta observatione decreti Sanctissimi Domini nostri Romani Pontificis, quo cautum est, ne tractatus, et disputationes de efficacia auxiliorum divinæ gratiæ typis mandentur.

IV.

Solvitur fundamentum primi· senlcnlix.

23 Ad fun lamentum igitur contrariae semenli/β dicendum est, posse etiam retorqueri contra suos authores : ac proinde tam ’PSiS» qoani a nobis ex diven-u tamen capite solvendum esse. Quoniam in eorum sententia possent etiam Betiisamilæ, el habitatores Corozaim exprobrationi Christi Domini dicere» quod sicut ideo Tyrii, el Sidonii visis illis signis crederent, quia patrata essent apud eos iu ea serie, ac ordine rerum, et occasionibus, in quibus provisum est a Deo, ipsos consensuros, et credituros, cum tamen essent plures aliæ Occasiones, in quibus providit, illos, patra-

tis eisdem signis, non convertendos; ita ii eadem signa facta fuissent apud prædictoi Judæos in pluribus aliis occasionibus, et circumstantiis. in quibus, prævisumesta Deo. illos credituros, tunc non minus quani Tyrii, ot Sidonii crederent. Unde videtur poste etiam conqueri de Christo, quod cum tam in ipsis, quam in Gentilibus providisset quasdam occasiones, et circumstantias, in qui-Lus vocati responderent : et quasdam, in quibus responsum non proberent, visis eisdem signis, ct excitati eisdem gratiis internis, et sufficientibus, nihilominus in Tyriis, et Sidoniis selegit illas, in quibus proscivit credituros, relictis illis, in quibus oppositum [nescivit : cum tamen in Belhsamius, ei habitatoribus Corozaim selegerit eas, in quibus præcognovit non consensuros, relictis tamen eis, in quibus prascivit, quod consentirent.

24 Cui redargutioni, etquerelæ apparenti Judæorum adversus Christum Dominum non aliter possunt auctores opp' due sententiæ respondere, nisi dicendo» quod sufficit, Judæos habuisse omnia auxilia gratiæ sufficientia, tam pro occasionibus, in quibus provisi sunt consensuri, quam pro illis, in quibus pnecognitum est a Deo, quod non consentirent : atque ita vitio eorum imputandum esse, quod sic vocati non crederent : nec tenori Deum eligere semper eas occasiones, in quibus præscit arbitrium creatum, divina gratia excitatum, esse consensurum ; sed ut universalis provisor potest illud ob plures, et honestissimo^ fines relinquere in jis occasionibus, in quibus providet, non consensurum, el permittere hunc defectum : alioqui nulla fieret gratia iis, qui consentiunt, et constituentur in occasionibus, in quibus providentur consensuri, si semel Deus tenetur eos in prædictis occasionibus, non vero in aliis apponere : nec illæ aliæ occasiones essent de iis, in quibus arbitrium creatum collocabile est, si Deus absque ejusdem arbitrii injuria non posset ipsum in illis collocare.

Sicut ergo auctores oppositæ sententia» sic evadunt vim hujus apparentis, non tamen vera responsionis^ et querela? Judæorum ; ita nos eadem (proportionali tamen) via, eidem occurrimus, dicentes, non potuisse juste conqueri Judæos de Christo, nec inanem reddere objurgationem illios ; biqu dem eis prostitit visis prodictis signis auxilia sufficientia ad credendum, quamvis eos dispare fecerit cum Tyriis, et Sidoniis in majori illa voluntate gratuita, qaa eos persecutus

prosecutus fuit,decernendo efficaciter, quod si apud eosdem Tyros, et Sidonios faebe fuissent illto virtutes, ot signa; olim, seu jaindiu pœnitentiam egissent. Nec enim tenetur Deus semel, datis auxiliis sufficientibus, habere decretum efficax conversionis, seu consensus exhibendi ab arbitrio creato, alioqui non concurreret cum illo, tanquam cum arbitrio defectibili : quodque juxta communem cursum sæpissimo deficit. Nec tandem lieret aliqua gratia iis, circa quos Deus prædictum decretum efficax habet.

25 Quæ omnia magis patebunt, ai inspicuntur ea, qute disp. 8. num. 16. et deinceps diximus, et in tractatu de Voluntate Dei disp. 10. num. 78. et sequentibus dicemus, nempe per hoc decretum efflicax non tolli libertatem ab iis, circa quæ versatur : sicut nec per defectum ejus auferatur libertas ab iis, erga quos Deus illud non habet : ac proinde nec per calem ablationem deesl aliquid ex requisitis ad sufficientia in ordine ad consensum Deo vocanti prebendtun. Ei ita omnibus pravis hominibus exprobari potest malitia, quam habent etiamsi comparentur ad illos, qui non pravi. sed sanctissimi sunt, quales fuerunt Apostoli ; quamvis erga hos voluntas gratuita Dei uberior fuerit. Et hoc non ob aliud, nisi quia prædicta voluntas uberior non computatur inter requisita ad sufficientiam ipsius *posse* arbitrii creati, sed ea denegata manet liberum arbitrium cum requisitis, et sufficientibus in ordine ad consentiendum.

26 Desumiturque hæc solutio ex D. Thom. locis in disputationibus nuper citatis adductis, el adducendis, necnon ex D. August, lib. de Dono perseverant, cap. 9. Ubi loquens de hoc futuro conditionato, scilicet, do pœnitentia Tyrriorum, et Sidoniorum, si Christus apud eos fecisset signa, et miracula, quæ apud Judæos patravit : et concludens, Deum certo præscire prælictum futurum conditiopalum eo molo, quo nos dicemus : et indo non sequi inconveniens hujus argumenti, sic inquit : *Quid mirum, si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus saeculis noverat, ut eis prxdictiri merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros asse praesciebat? fi.rr certe do Ti/ro, el Sidone non possumus dicere, el in cis cognoscimus ad ens causas praedestinationis hxc divina judicia perline-rr, sine quarum causarum latentium praejudicio tunc ista respondere me dixi. Facile quippe est, ul infidelitatem accusemus Ju-*

datorum de libera voluntate venientem ‘

Uhi, ut consult, Augustinus sentit. Tum Deum secundum latentes caulas prædestinationia, sive decreti sui hoe futurum de Tyriis, et Sidoniis præscivisse : non autem antecedents ad prædictum decretum. et per consequens, nec per scientiam mediam. Tum etiam, quomodo non obstante, quod Deus habuerit prælictum decretum circa Tyros, et Sidonios ; nihilominus inquit : facile esse accuraro infidelitatem Juüæorum, eo quod Deus habuit erga illos voluntatem gratuitam, sufficientem in ordine ad credendum : atque adeo ex eorum perversa voluntate processit, ut non crederent. Et ita Sanctus Doctor addidit : *Facile quippe est, ul infidelitatem accusemus Judaeorum de libera voluntate venientem.*

27 Adde, solutionem hanc illustriorem reddi, si attendatur argumentum istud , quod ah adversariis adducitur, ad suadendam ex hoc testimonio scientiam mediam, Augustinum asserere fuisse in reipsa argumentum Pelagianorum qui ideo negabant, Deum nos efficaciter convertere ratione sui decreti efficacis, et de nolentibus facere volentes, quia tunc frustra nos corripere, quando ipse non dat illam gratiam, sou non habet illam gratuitam voluntatem efficacem, per quam volentes rekli-miir. Et ita occasione hujus argumi nli composuit Divus Augustinus librum do Correctione, et gratia : in cujus cap. 6. in principio illius sic inquit : *Dicebant enim Pelagianiy cur corripimur, arguimur? reprehendimur? accusamur? quod facimus, qui non accepimus? obedienliam , fn-quiunl, non accepimus, quid itaque corripimur, quasi cam nobis dare possimus?* Et huic argumento respon let Divus Augustinus cap. 7. *Perseverantiam essedanum Dei, juste tamen corripimus cos, qui cum bene viverent, non perseveraverunt : cx bona quippe in inulam vitam sua to lunlate mutati sunt. Nec se excusabunt dicentes : perseverantiam non accepimus, qua permaneremus in bono. Si enim non liberantur a damnatione, qui non audierunt Evangelium, mullo minus qui non acce-runt perseverantiam in Evangelic.*

Cujus responsionis fundamentum non aliud esse potest, ni*i quoi ut aliquis jure corripiatur præ alio, sal est, quod habuerit sufficientia, quibus poterat perseverare, obedire, aut credere ; et de factu noluit : non enim corripitur aliquis rationabiliter, nisi quia erat obligatus, et

AddiU-
tûrnîaœ
et
alio ,*
tesfimor »y
fliö.
rjasdem
Äû2û>1. fj

EjemU-
ar
«150-
m
lipsl.

poterat facere : et nihilominus non fecit. Ad hoc autem, ut hæc tria dentur, non requiritor, quod Dpus habuerit decretum efficax circa illius conversionem, ut ex se constat : quandoquidem hoc ipso. qnod Deus habeat prædictum decretum, infaliibiliter sequetur conversio : et ita non stabit non conversio una cum potentia, et obligatione ad conversionem , necnon et prodicto decreto. Per quæ etiam ad confirmationem hujus argumenti initio dubii a lductam satis constat.

A4
ronfinnj-
bonea.

DUBIUM Π.

Utrum juxta mentem Augustini ex testimoniis ejus desumptam colligatur, dandam esse scientiam mediam, sive conditionatam?

Quinti
qanad
hoc
el similia
sil
habenda
aocto-
nus
AMfOSt.

28 Peculiariter dubium hoc excitamus circa mentem Divi Augustini, quoniam quoad præsentem disputationem, et alias hoc ipsum concernentes, debet maxima vis fieri in auctoritate illius. Nam licet ejus auctoritas semper sit magni habenda, potissime tamen in præsentī materia de ea est curandum , ut constat ex diffinitionibus Concilii Africani, et ex epistolis Decretalibus Innocentii, et Bonifacii, necnon Cœlestini, et Sancti Leonis, ac Gelasii, ubi ejus sententia in hac materia, contra eam impugnantes, approbata est : et ita nemini licet ab illa discedere, ut latius ostendunt Alvarez libro primo de auxiliis , disputatione quinta, et Suarez libro de gratia prologom. 6.

Qnid
dc
Aog.
senserit
.Molina.

Unde admittendum non est id, qaod inquit Molina, nempe, multos fideles ex disputationibus Augustini fuisse turbatos, et usque ad Pelagianismum defecisse. Per quod videtur innuere, non ita magni habendam esse sententiam Divi Augustini , et doctrinam ejus contra Pelagianos : in qua, ut statim probabimus, scientiam hanc mediam cognovit, et eam refutavit, quamvis Molina sibi persuadeat, eam Augustino latuisse.

Pejjici-
tur.

Nam contra hoc aperte pugnant. Tum id, quod nuper dicebamus. Tum etiam verba Sancti Prosperi in initio epistoke ad Augustinum , quæ est ante libros de Pndestinatione Sanctorum , ubi sic inquit : *Recensito hoc bealiludinis lux libro* (id est libro de Correctione, et Gratia , *sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinx lux auctoritatem antea sequebantur, inteUigenliores multo inslructioresque sunt*

facti, ita qui persuasionis sua impedi/bantur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt, Ex quibus verbis constat, fi. deles non fuisse turbatos, sed illuminatos disputationibus Augustini ; sed illos aversiores fuisse factos, qui antea suam sequebantur sensum , et veritatis intelligentias ex propria persuasionē metiebantur.

Consulto autem in titulo inquisivimus de mente Augustini non utcunque, seri ex testimoniis ejus desumpta, propter ea, quæ initio dubii sequentis dicemus.

Sententia affirmans.

29 Partem affirmantem tuentur omnes auctores scientiæ media?, quos dubio ultimo hujus disputationis adducemus. Et licet pro ea adducantur nulla Augustini testimonia, sicut et aliorum : quia Um n plura ex illis solum probant scientiam futurorum conditionatorum, de qua in præcedenti disput. egimus, atque adeo scientiam eorum in divino decreto efficaci, et infallibili, nec habent aliquid peculiare, quo externa saltim specie, scientiam hanc mediam suadeant; alia vero innitantur in hoc, quod ad rationem vocationis alte, secrelœ, et congruæ, quæ a nullo duro corde respuitur, quamque admittit sæpe Aogast. requiritor scientia Dei respectu illius, quæ antecedit liberum, et efficax ipsius decretum, ne creata libertas lædatur, et de hoc satis in superioribus diximus, ostendentes quomodo prædictum decretum nullo modo lælal arbitrii creati libertatem : et insuper id iterum in tractatu de Voluntate Dei disput. 10. num. 78. et deinceps ostendemus : propterea illa consulto omittimus, et unum, vel alterum, quod nonnihil difficultatis præ se ferre videtur, selegimus.

Quorum primum habetur lib. I. ad Simplicianum quæstione 2. ubi ait, quod vocatio cum est congrua, id est efficax, dependet ex modo, quo quisque allectus est, ut vocationi consentiat el deinde addit : *Ut quamvis multi uno modo vocali sint, tamen quia non omnes uno modo affecti sunt, illi solum sequantur vocationrm, qui ei capiendx reperiuntur idonei, et illud non minus verum sil : igitur nec volentis. nec currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum*

Pncin
tab-
seotai.

turn erat iis, qui secuti sunt vocationem, Ubi, ut vides, non recurrit D. Augustin, ad hoc, ut vocatio sit efficax, ad divinum decretum, sed ad hoc, ut quis vocatus sil temperate ad eum modum, quo affectus est : el ita necessario prærequirit ad hoc, ut vocatio illa sil efficax, et Deus efficaciter velit esse efficacem, quod præcognoscat cujusque dispositionem futuram, ut ei vocationem attemperet : et propterea addit idem D. August. *Si Deus idle! misereri rorum, posset cos ita vocare quomodo illis aptum esset, ul move-* *rtnlur.*

30 Secundum voro habetur apud eundem D. August, lib. 2. do Dono perseverantia», capite 14. inquiens : *Habere quosdam in ipso ingenio, divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus, vel audiant verba, vel signa conspiciant.* Ubi etiam recurrit Sanctus Doctor ad dispositionem vocati , quatenus ita vocatus est, sicut suæ menti congruit. Ex quo videtur sequi, veritatem hujus futuri contingentis, et conditional!, nimirum quod *Petrus, verbi gratia , cx naturali munere intelligentiæ excilatæ per gratiam, moveretur ad (idem, si congrue sibi prædicaretur, cognosci a Deo ante suum decretum efficax* Nam si ex decreto divino sequeretur illa veritas, tunc non ali- quibus tantum, sed omnibus conveniret, circa quos esset prædictum decretum. Quare cum D. Augustin, solum rn ali- quibus dicat esse verum, quod sic vo- cali consentiant, in iis nimirum, qui in ipso suo ingenio habent divinum natu- raliter munus intelligentiæ, quo movean- tur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant, signum est ipsum sentire, cognosci a Deo prædictum futurum, non ex vi de- creti efficacis, et consequenter ad illud, sed antecedenter ad ipsum, et ratione veritatis objectivæ, quam habet, quod quidem, ut ex dictis num. **t.** hujus dis- put. constat, est concedere scientiam mediam.

§ П.

.Veni *Augustini illustri quodam ipsius testimonio aperitur.*

31 Dicendum tamen est, juxta mentem Augustini ex testimoniis ejus desump-

tam, non esse dabilem prædictam scien- tiam mediam, et conditionatam, seu (quod in idem redit) scientiam infalli- r bilem, tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti, respectu futurorum contin- gentium conditionatorum, quæ antecedit efiticax decretum divinæ voluntatis. Ita plures, et gravissimi Doctores, quos in hac eadem disputatione dubio ultimo re- feremus.

Probatur primo, testimonio illo Divi Suadetor Augustini libro primo de Prædestinatione Pnmu. Sanctorum capite decimo quarto, quod supra tetigimus : ubi disputans contra hæreticos, asserentes Deum ante decre- tum efiticax sua» voluntatis præscire quid unusquisque, si diu viveret, boni, vel mali egisset, et propter hæc bona opera sic prævisa prædestinare, vel reprobare unumquemque ex iis, quos decrevit crea- re, et simul eos præmatura morte rapuit, antequam ad adultorum ætatem perveni- rent. sic inquit explicans illud Sapientia. *4. Raptus est, ne malitia mutaret intel- lectum ejus : Dictum esi enim secundum pericula vitæ hujus, non secundum præ- scientiam Dei, qui hoc præscwilj quod fu- turum erat, non quod futurum non erat : id est, quod ci mortem immaturam erat præstiturus, ul tentalionum subtraheretur incerto, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset.* Ubi, ut vides, duplex, modo tamen statim di- cendo, futurum in hoc testimonio involvi- tur, nimirum, quod immatura morte ille esset rapiendus, ut tentationum subtra- heretur periculis. Aliud vero, quod si hic ipse, qui raptus est, maneret in hac vita, tunc in peccatum laberetur. Et de primo, quod revera futurum est, quia revera Deus decrevit hominem illum immatura morte rapere, ut a tenta- tionum periculis eriperetur, inquit : Deum habere præscientiam utique abso- lutam : siquidem, posito prædicto decre- to , talis effectus absolute futurus erat. **At** de secundo futuro, quod externa tan- tum specie habet rationem futuri, ante decretum efficax divinæ voluntatis, in quo signo illud esse futurum asserebant haeretici, docet August, non pnesciri a Deo, ex eo quod ipse tantum præscit futurum esse, id quod futurum est; cum lamen futurum illud eo molo, quo illud constituebant haeretici (id est, ante præ- dictum decretum) non sit futuram. Et ita concludit Sanctus Doctor : *Quia hoc*

præscivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat.

Pnor
Mictio
adversa-
riomm.

32 Dupliciter occurrunt Suarez tomo primo «le gratia prologom. secundo capite quarto num. 2. et 3. el libro secundo de 'scientia conditionata capite secundo num. 8. Herice tractatu primo de Scientia Dei disput. 7. cap. 5. et 10. et alii. Primo quidem Augustinum solum impugnare in præsenli malum usum scienti» mediæ. quo hæretici isti ea abutebantur, quatenus asserebant, quod ex bonis, vel malis operibus, per eam sub conditione provisus, movebatur Deus, tanquam propter merita, vel demerita ad puniendum, aut ad irraiam, et ætemam salutem largiendam; non vero impugnare prædictam scientiam in hoc testimonio absolute, et secundum so sumptam.

Am mid-
Tersio
ad
etersio-
nem
pnrdirUB
solutio-
nis.

Cæterum hæc solutio non est a i mentem Divi Augustini. Quod ut melius capiatur. Supponendum est, quod hæretici admittentes hanc scientiam mediam, erant inter alios Pelagiani, qui ut salvarent, quomodo gratia non dabatur gratis, sed ex meritis, et propter bona opera provisa ante decretum illam conferendi, asserebant Deum præscire quid unusquisque tali, vel tali occasione operaturus esset, et propter hæc bona opera prævisa tribui eis a Deo gratiam, et æternam salutem, tanquam quid cadens sub merito pndictorum operum. Cumque Catholici premerent hos hæreticos argumento illo; nimirum, quod aliquibus parvulis decedentibus ante usum rationis confertur Baptismus, et vita ætema, cum tamen in eis nulla essent futura bona, vel mala opera, tunc recurrebant ad scientiam mediam, asserentes Deum per hanc scientiam, atque adeo antecedenter ad suum decretum efficax, cognovisse quid unusquisque ex illis parvulis boni, vel mali egisset, si diutius in vita permaneret, et ad adultorum irtatem pervenisset: et quibusdam ex illis tribuisse Baptismus, et ætemam salutem, quia providit bene operaiurus in prodicta aetate: aliis vero denegasse gratiam Baptismi, et salutem ætemam, quia præcognovft eos male operaturos, si ad ætatem adultorum pervenirent.

Unde Divus Augustinus contra hos btc-
relicos disputans, ex duplici capite hanc scientiam mediam impugnat. Primo quidem, et principaliter, quia propter bona opera sub conditione futura, nunquam tamen reipsa exhibita, non largitur Deus

præmium aliquo<l: sicut nec propter mala opera, oodem modo prævisa, nunquam tamen reipsa execution! mandata, non punit. Secundo vero, et minor principaliter, quia prædicta scientia media est itnposibilis, et ei nullum objectum, quod adhuc conditionato, haheat esse futurum, correspondet: liquident ante decretum efficax divinæ voluntatis, in quo signo hæc scienda media a suis auctoribus ponitur nihil est futurum adhuc sub conditione.

33 Esse autem hanc mentem divi Augustini, constat ex epistolis 105. ad Sixturn, et 107, contra Vitalem PelagUnum, et libro 2 contra duas epistolas Pelagianorum capite 7. et libro 1. contra Vincentium Victorem capite 12. et lib. 12. de Genes, ad litteram cap. 6.

Ex quibus testimoniis sequens impugnatio contra solutionem adversariorum, ad hanc tamen formam redacta, deducitur. Nam D. August, ex utroque capite nuper dicto impugnat hunc errorem Pelagianorum: ergo non solum impugnat malum usum scientiæ mediæ (ut adversarii loquuntur) nempe, quod ex bonis, vel malis operibus sub conditione futuris, et per hanc scientiam provisus, nunquam tamen reipsa prostitis, Deus punit, vel pnemiat; sed etiam eandem scientiam mediam e medio sustulit.

Antecedens quoad primam partem, nempe quod D. Augustin, impugnaverit hunc errorem Pelagianorum propter malum illum usum scientiæ mediæ, seu ex eo. quod propter bona, vel mala opera sub conditione futura, nunquam tamen reipsa exhibenda; Deus nec punit, nec bona largitur, constat. Tum ex lib. secundo jam citato contra duas epistolas Pelagianorum capite septimo, ubi sic inquit; *Propter quod profecto desipilist qui dicente veritate non ex operibus. sed tr voaindictum est, vos dicitis er futuris operibus. qu.r Deus ilium facturum esse prrsci'baL Jacob fuisse dilectum: atque ita contradi* *citis Apostolo dicenti: Non er operibus quad non posset dicere: Non er przsclibw, nd er futuris operibus; sed nil: Non er operibus. ut gratiam commendaret.*

Tum etiam libro primo nuper cildlo de Anima. el ejus origine cjpiae 12 his vernis: .Vani \$i peccata^ *qur si homo viveret, commissurus esset, etiam non commissa damnantur in mortuo, nalluis l*~ ncficium collatum est Uti, qui raptus rM.*

ru mn/illio mutaret intellectum ejus : quart-
doqiiaidcin judicabitur secundum cam, quae
in iUo fuerat fulura malitiam. non secim-
dum earn. qua in illo incenia est, inno-
omtiā, et de nullo mortuo baptisalo (etiam
parvulo) poterit osse securitas , quia el post
Baptismum , non qualitorcunq peccorr ,
verum etiam apostatar^ homines possunt
Quid si ergo qui baptisatus hinc rapitis est,
apostata erat futurus, si viveret ? nullum
ac illi beneficium putabimus esse collatum,
quod raptus est no malitia mutaret inInfl-
lectum ejus, et propter Dei prxscienliam,
non sicut fidele membrum Christi, sed sic-
ul apostata judicandum esse censebimus ?
Quanto enim melius si peccata nondum
facta, nondum cognita, sed prxeognita, ct
futura puniuntur, projicerentur HH duo de
Paradiso ante peecalum , ne in loco tam
sancto, el beatifico peccarent?

34 Quoad secundam vero partem, nempe quod Divus Augustinus impugnaverit etiam sententiam horum hæreticorum ex alio capite, nempe, ex eo, quod ejus obiectum, nempe futurum conditionatum antecedenter ad decretum efficax, et conditionatum Dei non habet rationem futuri, etiam sub conditione, sic idem antecedens ex eisdem locis suadetur. Tum ex hoc testimonio Divi Augustini ex libro de Prædestinatione Sanctorum capite 14. circa cujus expansionem versamur. Nam ut vidimus, ibi concludit, non sciri a Deo conditionatum illud, nimirum, quod ille qui immatura morte præventus fuerat, peccaret graviter, si diutius viveret : ex eo quod in illo signo, in quo de illo loquebantur hæretici, quodque assignatur pro scientia media, nempe ante decretum efficax divinæ voluntatis, non habet esse futurum : et ita nequit per modum talis a Deo non prævideri. Cui impugnationi non satis occurrunt adversarii, ut intuenti constabit.

Tum etiam : quia in eodem lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 7. nuper citato, postquam protulit verba illa num. 33. relata, per quæ ex primo illo capite impugnavit sententiam hæreticorum , stalim evertit idam ex hoc secundo : et ita subjungens exemplum de duobus parvulis, qui ante ætatem adultam, et unus cum Baptismo, aller vero sine illo decesserunt, sic ait : *Quomodo enim præscivil ea fulura, quæ illis in infantia morituris?* Et rationem reddit : *Quin præscientia ejus falli non potest, præscivit potius non fulura.* Ubi, ut constat, non

impugnatur nanc scientiam mediam , seu scientiam ante decretum efficax divinæ voluntatis, ex eo quod ex bonis, vel malis operibus per eam sub conditione prævisis Deus puniat, vel præmium largiatur; sed ex eo, quod scientia divina falli non potest. Et ita cum in illo priori opera illa bona, vel mala non sint futura futuritione infallibili de qua loquimur, ad quamque in illo priori cognoscendam introducitur scientia media, non voro ad attingendam futuritionem fallibilem, et conjecturalem) sed potius sint in illo priori non fulura negative : propterea divina scientia, quæ falli nequit, non potest præscire, illa esse tunc futura, sed potius pnescivit non futura. Et ideo concludit : *Quia prxstirnlia ejus falli non potest, præscivit potius non futura*, ut ita aperte significaret, illa objecta non esse cognoscibilia, ut fulura aliquo modo, ex eo quod nullatenus habent rationem talium, sed Deum fore fallendam, si illa cognosceret, ut aliquo modo fulura : alioqui non addidisset : *præscivit potius non fulura*.

Tum etiam ex eodem lib. 1. de Anima cap. 12. citato : ubi semel impugnata hac scientia ex illo priori capite jam dicto, non sistit ibi ; sed ulterius etiam pergit ad ever- tendam illam ex hoc secundo. Quia nimi- rum prædicta. scientia, ut asserebatur a Semipelagianis,elPelagianis, nempe ul an- tecedens decretum divinæ voluntatis, atque adeo in ratione scientiæ mediæ, quæ in hoc consistit, non est a ImittenIn. Et ita addi- dit : *Quid quod ipsa exinanitur omnino præscien- tia, si quod præscilur, non erit ? Quomo- do enim recte dicitur præsciri futurum, quod non erit futurum?* Ubi ex defectu objecti scibilis in illo priori, quia nimirum nullam tunc penitus habet futuri rationem, colligit August. exinaniri omnino præscientiam, seu reddi nullam.

35 Confirmatur primo , ex eodem Divo Augustino libro 26. contra Faustum cap. 4. Ubi illud solum ponit esse futurum* qupd Deus de facto facit esse futurum; non vero illud, quod de se esset futurum, sed Deus fecit ne fieret. Et ita inquit : Si *audiam quod aliquid futurum erat, sed Deus fecit ne fieret, fidissime respondebo, illud potius futurum erat, quod Deus fecit, non illud, quod si futurum esset, hoc fecisset : nam Deus, quod facturum erat utique sciebat, et ideo simul sciebat illud- futurum non fuisse, quod ne fieret facturum erat.* Ubi aperte Divus August. affirmat futuritionem rerum ex Dei factura pendere, bon autem antecedere voluntatem

Con-
Unnatur
primo
August

Λ V*

iit

ejus, ac proinde in prodictis verbis impugnat etiam hanc scientiam mediam ex defectu sui objecti': ex eo quod ante decretum effi-
cax, sive absolutura , sive conditionatum
divinæ voluntatis, et per consequens ante-
quam Deus faciat aliquod esse futurum sive
absolute, sive conditionate, nihil habet ra-
tionem futuri, adhuc sub conditione.

CoA- 36 Confirmatur secundo ex eodem Divo
s«audor Augustino libro do Dono perseverantia' cap.
i7.Ubi loquens de initio fidei nostro, et de
aliis operibus bonis ad salutem æternam
conducentibus, inquit : Si *nulla est prxdes-
linalio, quam defendimur, non prxrciunlur
a Deo* : ac proinde sentit non esse præscibi-
liaa Deo ante snum decretum, nec habere
• rationem futurorum antecederet ad illud :
quia non stat illa præscibilia esse in illo
priori, et non præsciri a Deo. Et propterea
Augustin, sæpe inquit, quod si prædestina-
vit utique praescivit ; quæ vero non prodes-
tinavit bona, non praescivit. Ubi aperte
rejecit scientiam , antecedentem decretum
divinæ voluntatis, seu (quod idem est scien-
tiam mediam, seu conditionatam. ab adver-
sariis adductam, el non solum abusus ejus
(ut ipsi loquuntur) siquidem in prodictis
verbis non ex eo illam evertit, quia ex bonis
operibus provisus sub conditione, nunquam
tamen reipsa prostitis, moveatur Deus ad
præmiandum ; sed quia si non est prodic-
tum decretum divinæ voluntatis, atque a leo
antecederet ad illud, non potest Deus ha-
bere proscientiam infallibilem talium ope-
rum.

Addib- Adde, quod ut disputatione 11. numero
14. et sequentibus dicemus, hoc ipso, quoi
Deus provideat, ante decretam efficax suæ
voluntatis conJitionatum, bona, vel mala
opera eo modo, quo ab authoribus scientiæ
mediæ dicitur, non potest aliquo modo mo-
veri ad praedestinandum , vel reprobandum
ex prodictis operibus.

Aiw 37 Ex quo etiam manet impugnata se-
idveisi- cunda^olutio adversariorum, nempe Divum
riuniin. Augustinum in hoc testimonio libri primi
de Prodestinatioiie Sanctorum, capite 14.
quod in hac prima probatione expendimus,
et elucidamus, solum negare proscientiam
absolutam, seu visionis, non autem condi-
tionatam, seu scientiam mediam. Quia mi-
• nime negat Deum futura illa conditionata
pnoscire; sed pnescire ea, ut absolute, et
omnino proxime futura. Ac tandem tantum
negare vocandam esse proscientiam ; non
vero, quo l revera Deus habeat de illis scien-
tiam. Quia proscientia dicit habitudinem

ad id, quod aliquando absolute habiturum
est **W** ; secus vero scientia : ac proinde,
ut in prima solutione dicebatur, solum res-
puere scientiam istam quoad abusus ejus,
nimirum quoad hoc, quod Deus puniat, vel
promiet propter bona opera conditionata,
ut per hanc scientiam provisa.

liane autem solutionem confirmant ad-
versarii ex eo, quod si Divus Augustinui
exclusisset illaconditionnata a divina scien-
tia, ita ut absolute negaret scientiam me-
diam, et conditionatam, etiam contradice-
ret discipulis D. Thomæ, qui admittunt
Deum scire futura illa conditionata post
suum decretum. -

Ex dictis igitur solutio hæc impugnata
manet : quandoquidem, ut vidimus, ex eo
D. Augustin, docet non prosciri a Deo
hæc futura ante decretum efficax suæ vo-
luntatis, et per consequens per scientiam
mediam, quia scientia ejus falli nequit; et
falleretur si praesciret ut futurum, quod re-
vera tunc non est futurum. Hæc autem ra-
tio (ut constat) et ea, quæ in ejus confir-
mationem adduximus, non solum probant
negari a Divo Augustino proscientiam, sol
etiam scientiam taliunx futurorum; quævo-
ce duntaxat in ejus sentenya, non autem
reipsa habent veram rationem futuri infal-
libilis.

38 Adde primo, quod nec Pelagiani, nee AëéO
Semipelagiani, contra quos ibi disputat Au-
gust. asserebant Deum habere præscien-
tiam absolutam bonorum, vel malorum ope-
rum, quæ in ætate adulta patraturi erant illi,
qui ante eandem ætatem præmatura morte
rapti sunt ; quinimmo nulli posset id in
mentem venire, cum evidens sit talia futu-
ra non esse absolute talia, sed solum condi-
tionata : ergo cum D. August, impugnat
scientiam illorum futurorum, ab his hæreli-
cis admissam, ex eo, quod non potest sciri
certo, et infatuibiliter id , quod sic futurum
non est; tunc aut omnino extra rem foil
locutus, aut impugnavit expresse scientiam
illam conditionatam, et mediam : quam ip-
si hæretici (licet quoad huc non hærectice)
adstruebant.

Adde secundo, et explicabitur magis hoc m-
ipsum. Quoniam non videtur dignum Au- «m-
gustino, ut disputans contra hos hæreticos, <IX
et denegans absolute hanc proscientiam,
solum per hanc denegationem intenderit,
quod illa scientia non sit vocanda proscien-
tia, ut (locent adversarii. Quid enim curaret
Pelagianus, quod non appellaretur pros-
cientia ? si in Deo erat vera scientia de ope-
ribus

TRACT. III, DISP. X, DUB. II.

ribas illis bonis, vel malis, tanquam de fu- toris infaUibiliter sub conditione ? et ita jnu'grum erat Deo uti prædicta scientia ad tribuendam, vel denegandam feraliam, sicut si esset, aut vocaretur præscientia : ergo si mens Divi Augustini erat concludere con- tra bos hæreticos, non esse in Deo præ- scientiani talium futurorum, debuit etiam ip- sam rationem scientiæ, non vero solum nomen præscientiæ denegare.

Adde tertio, quod si semel tribuitur Deo ratio scientiæ respectu horum futurorum condilionatorum, et antecederet ad decre- tum efficax divinæ voluntatis, non est cur nomen præscientiæ ei denegetur. Et ita idem Augustinus eam scientiam, quam Deus habuit de conversione Tyriorum , et Sido- niorum futura sub conditioe, et post decre- tum efficax, et conditionatum suæ divinæ voluntatis, ut ex eodem Augustino numero 26. vidimus, nuncupat præscientiam, et prævisionem : lib. de Dono persev. cap. 9. et 11. ut adversarii etiam fatentur.

39 Nec refert, si cum Arrubal, qui hanc secundam solutionem disputatione 44. se- quitur, et priorem impugnat, dicas D. Au- gustinum scientiam illam vocare præscien- tiam improprie dictam, quatenus antecedit actum divinæ voluntatis, non quatenus du- ratione præcedit rem cognitam : quo i qui- dem desideratur ad rationem præscientiæ proprie dictæ, quodque non invenitur in prædictis futuris conditionatis : ex eo, quod nunquam habebunt veram durationem : sic- ut nec verum esse.

Non itaque hoc refert. Nam contra hoc est, quoi si licuit Divo Augustino scien- tiam illam vocare præscientiam improprie dictam , cur etiam non licuisset Pelagianis uti nomine præscientiæ in hac acceptione ? aut unde constat, quod nomen præscientiæ usurparunt, secundum quod dicit scientiam antecedentem duratione rem cognitam, ha- bentem aliquando veram durationem ? cum id Augustin, non dicat : nec potuerit eis in mentem venire, quod futura illa, quæ tan- tum ab ipsis fatebantur sub conditione futu- ra, nunquam vero absolute ponenda, es- sent aliquando reipsa habitura durationem: ac proinde nec potuerunt uti nomine præ- scientiæ respectu horum futurorum, secun- dum quod præscientia dicit scientiam , du- ratione antecedentem rem aliquam, quæ aliquando revera duratura sit.

40 Nec favet Francisco Suarez id, quod pro se adducit ad tuendam hanc solutionem, nimirum, quod si D. Augustinus absolute

excluderet illa conditionata a scientia Dei media, id est, antecedente divinum decre- tum efficax, etiam contradiceret Thomistis, admittentibus Deum scire illa post decre- tum suum.

Non itaque hoc ei favet, ul ex se consta- re videtur. Quia mens August, tantum erat, Deum non cognoscere conditionata is- ta ante suum decretum : ex eo, quod Pela- giani non admittebant scientiam de illis fu- turis, quæ sequeretur post decretum Dei, et illud non antecederet. Nam si hanc ad- mitterent, evacuabatur eorum sententia, qua asserebant gratiam dari ex meritis : si- quidem illud decretum præveniebat omnia merita, et omnem voluntatem nostram, etiam conditionate futuram : ac proinde scientia, quæ sequeretur ad hoc decretum, cognosceret id, quod Deus prædiftinisset, non autem aliquid, quod ex parte nostra gratiam antecederet. Unde concesso hoc decreto cum August, et Thomistis, evacua- tur error Pelagii, et non militat ratio Au- gust. Quoniam non exinanitur præscientia, si Deus cognoscit, ut infaUibiliter, et sub conditione futurum id, quod ipse prius dif- finivit, hoc modo fore : hoc autem decreto negato exinanitur divina præscientia, et militat August, ratio : siquidem præscitar ut futurum ex parte nostra id, quod non erit futurum, adhuc sub conditione, ante præ lictum decretum, ut ex eodem August, diximus.

§ iu.

Eadem August, mens alio egregio ipsius testimonio explicatur.

\I Secundum testimonium habetur apud Augustin, eodem lib. 1. de Prædestinatione Sanctorum cap. 9. ut autem ejus vis melius capiatur, notandum est, de hac eadem quæslione, circa quam versamur, consul- tum fuisse Augustinum a Divo Prospero in epistola ejus ad eundem Augnslin. quæ habetur ante libros de Prædestinatione Sanctorum. Nam cum Semipelagiani as- sererent Deum habere decretum, quo constituerit neminem salvum fieri, nisi per sacramentum Baptismi, et ad hoc sa- cramentum universos homines vocasse, ut qui velint, fiant filii Dei; qui autem no- luerint, sint inexcusabiles, et ita iodiscri- minatim voluerit, quantum est ex parte Dei, omnes salvos fieri, admittebant vo- luntatem quandam inefficacem salutis om-

Aoimad- vefS,*

Vt ;

Ufc

Rn

iliuûi, non tamen efficacem ante prævisio-
nem operam in statu conditionato, quæ
quia in tali, fel tali occasione, si sic, vol
sic vocaretur, patraturus erat. Quoniam
per tale decretum sentiebant, ut testatur
Divus Prosper epistola citata , auferri
libertatem arbitrii.

Undo licet admitterent decretum, seu
propositum efficax Dei innixum præscien-
tiæ, seu dependens, et subsequens praes-
cientiam. non tamen praescientiam inni-
xam proposito efficaci, seu præscientiam
supponentem prælictum propositum, ut
aliquo modo rationem cognoscendi. Et
propterea asserebant ideo ex parvulis non
pervenientibus ad ætatem adultam, quos-
dam obire sine Baptismo, et non salvari;
quosdam vero cum Baptismo, et salvos
fieri; quia providebat Deus ante omne
decretum, quid boni, vel mali actuari essent,
si ad ætatem adultam pervenirent: et illis,
de quibus præsdvrit bonam vitam acturos,
decrevit largiri gratiam Baptismi, et æter-
nam salutem ; secus vero aliis : ut hac via
salvarent, quod decretam efficax innitatur
præscientiæ, non vero e contra.

42 Cam igitur Semipeligiani hæc cons-
tanter assererent, propterea Divus Prosper
inter alias quæstiones. quas Drvo Augusti-
no explanandas proposuit, fuit hæc, quam
modo discutimus, quamque his verbis ex-
pressit : *Utrum præscititio Dei ita secun-
dum propositum maneat. ut ea ipsa. qtrx
sunt proposita, sini accipienda proseda f an
per genera causarum, et species personarum
ista toarientur? ul quia diverso sunt vocatio-
nes in iis, qui nihil operaturi salvantur, qua-
si solum Iki propositum rideatur rristen. **
*in iis autem, qui aliquid boni aduri sunt
perprxscienliam, possit stars propositum J n
vero uniformiter, licet dividi prxseienlia a
proposito temporali distinctione non possit,
proscimlia lamen quodam ordine sit subni-
xa proposito . ct sicut nihil sit quorumcun-
que negotiorum, quod non scientia divina
provenerit, ita nihilsit boni, quod in nostram
parlioipationrm non beo auctore defluxerit;*

Ubi, ut vides, expresse Sanctas Prosper
hanc eandem quæstionem, quam modo dis-
cutimus, proponit Divo Augustino expli-
candam : an nimirum propositum, seu
decretum divinum, et efficax præeat, et sit
aliquo modo ratio sciendi infallibiliter futu-
ra illa conditionata ; ita quod infallibilius
præscientiæ innitatur pro licto proposito,
seu decreto? An vero e contra infallibilitis

divini decreti habeat inniti alicui præscien-
tiæ» quæ ipsum antecedit? ut liquet ex illis
verbis : *Utrum perpraescientiam possit stare
propositum* (id est, infallibilitatani habere) *an
vero uniformiter* (i l est, in omnibus) *pru-
rientia sit subnixa proposito* (il est. conse-
quens ad decretum, et propositum Dei/?
Cumque nomine scientia? medies, et condi-
tionatæ (de cujus possibilitate in hoc dubio
inquirimus) intelligatur scientia attingens
futura sub statu conditionato, antecedens
al divinum decretum efficax, ac proinde,
quæ non innitatur illi, aut ad illud conse-
quatur, sed potius efficacia decreti inni-
tatur huic præscientiæ, quatenus nullum
futurum contingens ah arbitrio creato eli-
ciendum, potest Deus efficaciter pnediffi-
nire, nisi prius provideat, quid arbitrium il-
lud, si sic, vel sic vocaretur in hac, vel illa
dispositione, ageret, vel non ageret, con-
sequens est, ut hanc eandem quateslionem,
quam modo agitamus, objecerit Prosper
Augustino explicandam : et per consequens
reipsa inquisierit, an scientia media, et
conditionata sit juxta ipsius mentem admit-
tenda ? . : tSkX

43 Nec solum D. Prosper, sed etiam
Divus Hilarius Arelatensis in epistola mis-
sa ad Augustinum, quæ habetur ante li-
bram ejus de Præ festinatione Sanctorum,
proposuit hanc eandem difficultatem Au-
gustino explicandam : ubi narrat qualiter
Massilienses adstruebant, præscientiam con-
ditionalam futurorum operum nostrorum
non posse non praire decretam efficax Dei
de eisdem operibus, ne alias lædatur liber-
tas arbitrii creati, et ad lit Massilienses
hunc suum dicendi mo ium corroborare ex
dictis ejusdemmet Divi-Augustini, in li-
bris ante scriptis, quale est illud in libro de
sex quæstionibus contra Porphyriam, tone
voluisse apparere Christum Dominum, et
apud eot prælicare doctrinam suam, quan-
do sciebat, et ubi sciebat futuros esse, qui in
eum crederent, si eis prædicaretur Evange-
lium. Verba autem Hilarii, quibus alloquitur
Augustinum, hæc sunt ; *Cum autem dici-
tur cis quare aliis, vel alicubi prodicetur,
vel non pr.vdicetur.de. Dicunt id præscientir
rsse divino, ut eo tempore, d ibi. et illis ve^
ritas annunciardur, vel enuncidur, quando,
el ubi pronoscebalur esse credenda. El hoc
jion solum aliorum catholicorum testimoniis,
sed diam sanctitatis tuo testimoniis disputa-
tinae antiquiore se probare testantur, ul esi
illud, quod dixit sanctitas tua in quxslione
contra Porplu/rium. de tempore Christiano
religionis*

religionis, tunc voluisse hominibus appa-
re Christum, d apud eos praedicari doctri-
nam suam, quando sciebat, rI ubi sciebat ex-
;/, qui in cum essent credituri.

44 His ergo suppositis. aperitur mens
Augustini eleganti testimonio ex loco citato
do Pnidestationo Sanctorum desump-
to, quo huic queuationi, ot objectioni de-
prompta» ex opusculo ipsius contra Porphy-
riam sic respondet : *Illud autem, quod in
ofusculo meo quodam contra Porphyrium
sub titulo, de tempore religionis Christiani-
me dixisse recolitis, ita dixi, ul hanc diti-
gentiorwn, et operosiore disputationem de
gratia praeferirrm, etc.* Et postquam de verbo
a l verbum recitavit id, quod in illo opuscu-
lo asseruerat, addidit : *Cernitis me sine
praejudicio latentis consilii Dei. aliarumque.
causarum, hoc de praescientia Christi dicere
coluisse, quod convincenda Pelagianorum in-
fidelitati qui hanc objecerant quæslionem, suf-
ficere videtur? Quid enim verius, quam pros-
cisse Christum, qui, ct quando, et quibus in
locis in eum fuerant credituri? Sed utrum
praedicato sibi Christo a se ipsis habituri es-
seni fidem, an Deo donante sumpturi, id est,
utrum tantummodo eos praescierit, an diam
praedeslinavcrit Deus. quæcre, ac disserere
tunc necessarium non putavi. Proinde quod
dixi, tunc voluisse hominibus apparere Chris-
tum, d apud eos praedicari doctrinam suam,
quando sciebat, d ubi sciebat esse qui in eum
erant credituri, posset diam sic dici, tunc
voluisse hominibus apparere Christum, et
apud eos praedicari doctrinam suam, quan-
do sciebat, d ubi sciebat esse, quielecti fuerant
in ipso, ante mundi constitutionem. Sed quo-
niam si ita diceretur, lectorem faceret inten-
tum ad ea requirenda, quæ nunc ex admo-
nitione Pelagiani erroris accessee est copiosius,
et laboriosius disputari, visum mihi est,
quod tunc salis erat, breviter esse dicendum,
excepta (ut dixit altitudine sapientiae d
scientiae Dei, d sine praejudicio aliarum cau-
sarum, de quibus non tunc, sed alias oppor-
tunius disputandum putavi.*

In quo testimonio tria peculiariter expen-
dientia sunt. Primum est, quod Augustinus
explicans id, quod dixerat in quæstionibus
contra Porphyrium, scilicet, *tunc voluisse
hominibus apparere Christum, d apud eos
praedicari doctrinam suam. quando scicbat,
d ubi sciebat esse, qui in eum erant creditu-
ri,* inquit : *Hoc sine praejudicio latentis con-
sillii Dei, et excepta altitudine sapientiae, ct
scientiae ejus se dicere voluisse, id est, sine
praejudicio divini consilii involventis, sive*

præâupponenlis decretum efficax, saltim
por modum intentionis divin® voluntatis,
quo efficaciter præfinivit faturum illud sub
conditione.

45 Et ratio est, Nam usitata phrasid erat
apud Augustinum/et ejus discipulos adver-
sus Pelagianos, et Semipelagianos expli-
care nomine latentis consilii Dei, et altitu-
dinis sapientiae, et scientiae ejus, divinam
praescientiam, et consilia præsупponentia
decretum efficax voluntatis Dei , ante
prævisionem quorumcunque futurorum
contingentium, et subsecuta ad pnediclum
decretum ; ex eo, quoi si Deus post prævi-
sionem consensus faturi sub conditione, si
hic, vel ille vocarentur ad fidem in hac, vel
illa occasione, decernit, quod iste credat,
et ille non credat ; tunc non esset quoad
hoc latons consilium Dei, neque esset ali-
qua altitudo sapienti®, et scienti® ejus, si
ex pluribus vocalis hic credat, et ilte non
credat, et sic de aliis. Nam tunc facillimo
negotio posset assignari ratio divini consi-
lii, sapientiae, et scientiae, si dicatur ideo
trahere hos ad fidem, non vero illos, quia
isti voluerunt credere, non vero illi. Et ita
non esset quoad hoc latens consilium Dei,
neque aliqua altitudo ab humano ingenio
investigabilis in scientia, et sapientia ejus
contra illud Apostoli : *O altitudo divitiarum
sapientiae, d scientiae Dei, quam incompre-
hensibilia sunt judicia ejus, d investigabiles
viæ ejus I* .. *3.

(Inde August, elejus discipuli, ut se op-
ponerent his hærilicis, et denotarent Deum
non eligere ad fidem, nec decernere con-
sensum voluntatis creatæ post prævisionem
ejusdem consensus, sub conditione futuri;
sed ante prædictam prævisionem etiam sub
conditione futuram, et ub altissimos et oc-
cultissimos fines, el ob inscrutabilia judicia
ejus decernere efficaciter, quod hic conver-
laturad fidem, secus vero ille, vel absolute,
vel sub conditione ; propterea divina consi-
lia, et divinam scientiam, de praedictis futu-
ris nuncupabant nomine consilii latentis
Dei, et altitudinis sapientiae, et scientiae
divinæ, et ea Jem concilia esseinvesligabiles
vias Domini, et judicia veritatis dicebant,
existimantes non esse sanarum mentium,
consilium istud latens. Dei reprehendere,
et quoi ex oppositu superbe judicia Dei pe-
netrabilia esse asseruntur : ac tandem.
quod secundum sententiam Pelatrianorum,
non erit laiens consilium Dei, nec otium
manebit occulta ratio divinæ voluntatis.

46 Et ita Divus Prosper ad excerpta

Ratio bo-
jas.

II

Σ:

? I

F

• J

..J

?t X: D,

Mi t a.

Genuensium, in responsione ad dub. 4. impugnans sententiam Pelagianorum roprehendenlium hunc modum alta de Deo. el scientia ejus sentiendi, ac proinde asserentium, futurum esse, quod isti crederent ; secus vero illi, non præsупposito divino decreto (quam etiam esse sententiam eorundem Pelagian, docuit August, lib. de Prædeslin. cap. 1 S.) sic ait : *Non est ergasarnarum mentium ista reprehendere : el investigabiles vias Domini, hoc est, dono misericordi#, et judicia veritatis, Pelagianorum elationi penetrabilia deputare. Quia secundum ipsos non latet consilium Dei, nec in occulto est divinæ ratio voluntatis.*

Quod eliam confirmavit D. Prosper lib. II. de vocatione Gentium cap. 25. his verbis : *Contra omnem elationem de libero arbitrio gloriantem, illam invictissimam reniti sententiam Apostoli dicentis : Quis enim te discernit ? aut quid habes, quod non accepisti ? Ex quo colligit : Igitur profunditas illius quæstionis, quam secundum admirationem Apostoli impenetrabilem confitemur, prr liberi arbitrii velle, et nolle non solvitur : quia licet insit homini bonum velle, el nolle, tamen nisi donatum non habet bonum velle.*

Qu&re in idem redii, juxta August. phrasin, quod ipse dixerit se de præscientia Dei respectu illius fidei futuræ illorum hominum tali loco, el tempore, si Evangelium eis annuntiaretur. loculum fuisse sine præjudicio latentis consilii Dei, et excepta altitudine sapientiæ, et scientiæ Dei ; atque asserere, se fuisse locutum de præscientia Dei præsупponente divinum decretum efficax conversionis ad fidem illorum hominum, si tali loco, et tempore, etc. ad fidem vocarentur. Nam si dixisset, Deum habere præscientiam illius fidei tuturæ, si eis annuntiaretur Evangelium, ita ut hæc præscientia præcederet decretum efficax, tunc irrogassel injuriam latentis consilio Dei, et altitudini sapientiæ, et scientiæ ejus . siquidem tunc non esset inscrutabile a nobis, cur ex pluribus vocatis ad fidem istos traheret, non tamen illos?

47 Secundum vero, quod in hoc testimonio expendi debet, est, quod apul Semipelagianos, imo eliam apnd Augustinum, idem erat dicere, quod habemus fidem a nobis, et non a Deo donante ; ac asserere, quod presciebat Deus tantummodo fidem nostram, non autem prædestinabat, id est, decreto suo non prælefiniebat , et non qualicunque , sed

præveaiente efficaciter nostram voluntatem, Nam concursum concomitantenj, etiam In illa præscientia Dei , non negabant isti hæretici, dicente ProspenPin epistola rape citata : *Quod gratiam comitem, non prxiviam humanorum volunt esse meritum,*

Imo etiam Pelagius, et Cœlestiui, qui gratiam ex meritis operum nostrorum dari asserebant, non excludebant in talibus operibus nostris concursum Dei gratuitum concomitantem, ul palet ex Augua. lib. 1. coniraduas Epistolas Pelagianorum cap. 19 ubi sic ait : *Disisti in bono opere a Dei gratia semper adjuvari, tanquam sua voluntate, nulla Dei gratia bonum opus aggressus in ipso jam opere divinitus adjuvetur,* Quare cum apud August, et omnes Patres certum sit, nos non habere filem a nobis, sed Deo donante, certum eliam erit apud eundem August, et alios Patres, Deum non prsescire tantummodo filem nostram, id est. ante decretum suum efficac illam præcognoscere ; sed eliam eim prædestinare, seu decreto suo efficaci illam ante ejus prævisionem præfinire : siquidem, ul nuper dicebamus, idem est apul Augustinum, quod habemus fidem a nobis, et non a Deo donante ; ac asserere Deum illam tanlum præscire, et nou diffinire decreto suo efficaci. Et propterea dixit idem Sanctus Doctor in boc testimonio, quod expendimus : *Sed utrum predicate sibi Christo a se ipsis habituri essent fidem ? an Deo donante sumpturi ? id est, utrum tantummodo eas przscierit ? an etiam prxdeslinaverit Deus ? etc.*

48 Unde idem Augustinus lib. de Correctione, et gratia cap. 12. ut explicaret quomodo illa promissio , qua Deus Abrahæ promisit filios spirituales per gratiam, et fidem, non inniteretur in præscientia futuri consensus, sed in efficacia divinæ potentiæ, et decreti, usus est hoc modo loquendi; nimirum, quod non eos promisit, quia præscivit a se ipsis bonos fnturos, alioqui non suum, sed quod eorum erat, promississet; sed et e contra promissionem illam inniti in efficacia divini decreti, et quod id ita Abraham crediJit, cujus loquendi modi nulla alia est ratio, nisi quia ut nuper vidimus, apud Augustinum , idem est Deum tantum præscire, et non antea præ lestinare, seu non prælinire fidem alicujus; et quod ille, qui credit, habeat prædictam fidem a se.

Verba autem Augustini hoc ipsum dilucide explicantia sunt hæc : *Neque enim propterea*

¶ I ¶ £ ¶

Secundam, quod in prædicto testimonio expenditor.

eoJ *promMI Abrahx, quia prxscivil*
ll \$t ipsis bonos futuros. Kam si ita est, non
suum, std rorum est, quod promisit. Non
nutem sic credidit Abraham, sed non est
infirmatus in fide dans gloriam Dro, ol ple-
nissime credens, quia qux promisit Deus,
potens est et facere. Non ait, qux prxscivil
potens est promittere. Quod oŭam docuit lib.
I. do Prædestinatione Sanctorum cap. 10.
libi explicans hanc camdem promissionem,
inquit : *Non de nostrx voluntatis potestate,*
sed de sua prxdestinalione promisit : si au-
tem prius prævidisset, quam prædeslinas-
sot, utique de nostræ voluntatis potestate
id promississet, ut etiam constat ex iis, quæ
dubio præced. a num. 13. usque ad num.
23. diximus.

49 Tertium tandem, quod in hoc testi-
monio exlii. 1. de Pnedest. Sanet, expendi
debet, est, quod apud August, idem est di-
cere, Deum præscire aliquod futuram libe-
rum , quando sciebat, et ubi sciebat esse
faciendum; ac dicere, quod præscit, quod
ipse elegerat ante mundi constitutionem.
Et propterea subdit in eodem capite, in quo
habetur hoc idem testimonium, quod ex-
pendimus : *Prxdeslinatione Deus ea prxsci-*
vil, qux fuerat ipse factururus. Unde dictum
est, fecit, qux futura sunt, id est, fecit esse
futura, quæ futura sunt, eo modo, quo fu-
tura sunt.

Unde ob hanc rationem August, expli-
cans in hoc testimonio id, quod ipse docue-
rat conira Porphyriam inquit : *Proinde*
quod dixi tunc voluisse hominibus apparere
Christum, el apud eos prxdicari doctrinam
suam, quando sciebat esse, qui in cum fue-
rant credituri, posset etiam sic dici, tunc vo-
luisse hominibus apparere Christum, el apud
eos prxdicari doctrinam suam, quando scie-
bat, el ubi sciebat esse, qui electi fuerant in
ipso ante mundi constitutionem. Quia cum
absolute dicitur, Deum præscire aliquod fu-
turum contingens, semper intelligitur, juxta
eumdem S. Doctorem, sine præjudicio la-
tentis consilii, et altitudinis sapiénliæ, et
scientiæ ejus ; id est, sine præjudicio divinæ
præfinitionis antecedentis, et efficacis, ut ex
eodem August, dicebamus : ct ita in idem
redit dicere, Deum præscisse, qui essent,
qui in eum erant tunc credituri, si eis præ-
dicaretur Evangelium ; ac asserere, Deum
præscisse, qui erant, qui præliniti fuerant
credituri, si prædicatio Evangelii illis fie-
ret.

50 Ex quo etiam fit, nullius esse mo-
menti solutionem cujusdam Junioris asse-
SalmanI, Curs, lheolog., tom. 1.

rends August, hic non loqui de faturis con-
dillionatis, sed de futuris absolutis, quæ
videntur per scientiam visionis, et supponit
decretum efficax Dei, innixum tamen divinæ
præscientiæ conditional#.

Ex dictis igitur hæc evasio præcludi-
tur. Tum quia, ut constat ex Epistola
D. Prosperi, et Hilarii, requisitus fuit ab
ipsis/le cognitione futurorum conditiona-
toram, el peculiarius, ac expressius a Pros-
pero , an præscientia innitatur proposito?
an vero e contra propositum præscientiæ?
Si nutem August, non fuisset lqcutus de
futuris conditionnas, non occurrisset inter-
rogationi horum Patrum, quod tamen
tunc intendebat.

Tum etiam : quia Semipelagiani, quo-
rum est istud argumentum, cui August,
occurrit, non dicebant, dari causam elec-
tionis horum, præ illis ex præscientia bo-
norum operum absolute faturorum, quæ-
que per scientiam visionis videntur ; sed
solum ex præscientia eorundem sub con-
ditione futurorum, ut docet August, eo-
dem lib. cap. 12. et lib. de Dono persev.
cap. 9. et sequentibus, et D. Prosper in
Epist. ad August, ubi referens præscien-
tiam, quam Massilienses ponebant, in-
quit : *Futura, qux non sunt futura con-*
figant , novoque apud illos absurditalis
genere et non agenda prxscila sint, et prx-
scita non acta sint. In quibus verbis aperte
loquitar de præscientia faturorum quorum-
dam ab eisdem Massiliensibus confictorum,
id est, independentium a proposito, et elec-
tione Dei, quæ sit talis conditionis, ut
prius sit in Deo, quam prædicta. præscien-
tia ; et propterea dicebant, propositum di-
vinum circa prædicta futura subnixum esse
huic præscientiæ, nempe conditionata. Nam
in præscientia absoluta, quæque simul est
scientia visionis, et supponit decretum Dei
actu existens in illo, evidens est opposi-
tum contingere. Et ita ex eo, quod ipsi
admittebant prædictam scientiam conditio-
natam, esse id, in quo divinum proposi-
tum efficax innitebatur, sumpsit idem Pros-
per occasionem ad consulendum August,
illis verbis supra relatis : *Utrum scilicet per*
prxscientiam possit stare propositum ? an ve-
ro c contra prxscienlia illa quodammodo sil
subnixa proposito Dei?

51 Tum denique. Quia expresse loquitur
Augustinus in hoc testimonio, quod expen-
dimus, de hoc futuro conditionalo, nem-
pe, quod illi homines crederent, si illis præ-
dicaretur Evangelium : quod quidem licet

Rejkitar
primo.

Rejkitar
primo.

Impug-
nator
alien as

4M

Etrrlilnr
Undrm.

postea, posterioriiaie rationis transient in absolutum ; attamen ut est sub statu condilionato, secundum quam rationem consideratur, ut exprimitur illis verbis, scilicet, *Λ* Air omnibus prædicarclur Evangelium tempore adveMus Christi crederent*, habet rationem futuri conditional!, et subest divino decreto efficaci, et condltionato, ut ex iis, quæ in tract, de Volunt. Dei disp. 5. num. 73. dicemus, patebit, el pertinet juxta adversarios ad scientiam conditiunatain, per modum futuri conditional! : non quidem quatenus futurum condilionatum exprimit futurum talis rationis, ut ejus conditio numquain purificetur ; sed prout ambit quod vis condilionatum, sive postea transeat in absolutum, sive non; el iia aiunt, quodvis futuram absolutum, ut sub slam condidonate præiise ipsum subslaiu absoluto, perlinere ad hanc scientiam mediam.

Objcruo. 52 Nec tandem obesi, si dicas, quod illa verba August, nimirum : *Posse etiam sic dici, fune voluisse hominibus apparere Christum, ct apud cos prxdicari doctrinam suam, quando sciebat, ct ubi sciebat esse, qui decli futrant ab ipso ante mundi constitutionem*. Videtur necessario inteltigi de electione absoluta, seu de decreto absoluto, de quo locus ille Pauli solet inteltigi : et ideo Auguslimun solum loqui de scientia futurorum absolutorum.

Enoda- do- Non itaque hoc obest. Quoniam usitatum est apud August, ut constat ex aliquibus locis in dubio hoc citatis, nomine praedestinationis, et electionis intelligere decretum efficax Dei de quavis re bona præfinita. Ei ita licet locus illo Pauli soleat etiam intelligi do electione absoluta, et non qualicumque, sed ad æternam beatitudinem non est contra hunc intelligendi modum. quod etiam intelligalur ratione inateriæ, cui applicatur, de electione conditionata, ad aliquod opus bonum ; quia media hac electione providit Deus, qui essent tunc in eum crediuri, si eis pnediearelur Evangelium in adventu Christi Domini ; maxime quia August, inquit verba hæc in hac objectione relata, non continere sententiam diversam ab ea, quam in qwestione contra Porphyrium dixerat, quia ibi locus fuerat sine præjudicio lalentis consilii divini, id est, decreti ex se, et ex propriis meritis efficacis, ut dictum est. Quare cum sententia contenta in verbis contra Porphyrium, sit circa hoc futurum condilionatum, si Christus veniret tali tempore, et appareret his hominibus, eisque prædicarelur Evangelium, crederent, ac

proinde ub hanc causam eadem sententia abutebantur hærelici ad suum errorem confirmandum ; consequens est, ut etiam lententia hæc in tata objectione relata, ei ex eodem August, desumpta, etiam de fuiuris conditionatis debeat inteliigi ; quamvii eademmel futura postea posierioriiaie rationis transirent in absoluta.

53 Addo, quod adhuc gratis dato, non tamen concesso , Divum Augustinum iolum fuisse locutum in hoc testimonio do futuris contingentibus absolutis, ita ut hæc solum sint Deo infallibiliter nota, post decretum efiicax , eL absolutum suro volunlatAis, consequens esset, ul secundum eadem August. idem dicendum esset, proportionem servata, ile conditionatis; Ita ul non nisi post decretum efficax, et conditiionatum Dei possint ab eo certo sciri. Et ratio est aperta : siquidem ab eadem causa, a qua futurum contingens absolutum habet dependentiam, debet etiam futurum contingens, et condilionatum eam habere ; el ideo si illud pendet in rjw faturi absoluti a voluntate ex se, et ex propriis meritis efficaci Dei, antecedente ipsum , et ab eo independente , ellam condilionatum pendeat ab eodem decreto, ex so efficaci, condilionato tamen ex parte objecti ; siquidem sicut ipsa futura solum distinguuntur penes esse absolutum, et condilionatum, ita etiam causa, et efficax D?i decretum in hoc solum possunt distinguui ; ac subinde sicut scientia illorum innititur proposito, non tamen e contra ; sic scientia, et infallibilis cognitio horum.

§ IV.

Occurritur testimoniis pro prima sententia adddctis.

54 Ad primum respondetur, quod dato D. Augustinum admittere vocationem efficacem (de quo nihil mo.io. ut ex omni capite decreto Sanctissimi Domini nostri Pauli Quinti pareamus) dicendam est, quod cum idem August, docet, tunc vocationem esse congruam, quando est apta cl, qui vocatur, non ita est întelligendum, quod bæc idoneitas et conemitas sit aliquid se tenens ex parte nostra; sed aliquid α Deo inspiratum, seu datum, proveniensque ex efficaci proposito Dei. Et propterea hæc vocatio aliquando vocatur congrua, aliquando veru vocatio ex proposito : quia Augustinus. ut ipso se exponit, semper loquitur

tur sine prejudicio latentis consilii Dei, id est, propositi divini ex se efficacia, ut num. 45. dicebamus.

Undo idem Sanctus Doctor explicans banc idoneitatem in fine illius quæsiionie, sic inquit : *Quis animo amplectitur aliquid, quod eum non delectat? aut quis habet potestatem, ul vel occurrat, quod cum delectare possit, aut delectet cum occurrerit? cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc, et prxbelur gratia bei, non nutu nostro, et industria, vel operum meritis comparatur t quia ut sit nutus voluntatis , ul sil industrio studii, ul sint opera charilale ferventia, ille tribuit, ille largitur.* Sed de hoc testimonio, et pleniori ejus intelligentia , alibi, Deo dante, dicetur.

55 Ex quo etiam ad secundum respondetur, quod adhuc data illa suppositione nuper dicta, circa mentem Divi Augustini de qua nihil modo) tunc consequenter dicendum est, eos, qui habent illud munus intelligentiæ, non provided motos ad fidem infallibiliter, nisi audiant congrua verba, vel signa : quod vero congrua sint, dependet ex proposito efficaci Dei.

Neo contra hoc aliquid probat id, quod ad expansionem ejusdem testimonii ibidem adducitur, nimirum, quod si illa veritas oriretur ex efficaci Dei proposito, tunc non dixisset Augustinus, habere aliquos divinum munus intelligentiæ , etc. sed id de omnibus affirmandum esset : siquidem non stat, Deum aliquid efficaciter decernere, et simul oppositum fieri.

Non itaquo hoc aliquid probat. Quia licet omnes, circa quos est prodictum decretum , habeant divinum illud munus intelligentiæ, etc. attamen, quia ii, circa quos est tale decretum , non sunt omnes, qui vocantur, sed ciirca aliquos datur hoc decretum, circa aliquos vero non ; propterea licet omnes, circa quos est decretum illud, habeant divinum munus intelligentiæ ; nihilominus non omnes simpliciter eo gaudent, sed aliqui, quamvis isti aliqui sint omnes, circa quos divinum decretum versatur.

56 Cæterum quia aliquando Divus Augustinus , et alii Patres absolute proferrunt, Deum pnescire prædicta futura contingentia conditionata, et aliquoties non faciunt expressam mentionem divini decreti conditionati, propterea per modum regulæ universalis tenendum est, eos loqui sine præjudicio latentis consilii Dei, et

altitudinis divinæ scientiæ, ct sapientiæ: quo pacto Augustinum locutum fuisse ex eodem vidimus» Quam regulam adhuc expressius , et generalius adhibuit idem Divus Augustinus libro do Domo perseverantiæ cap^ 18. his verbis : *Aliquando prsdcsliiwatio significatur nomine præscientix, sicut ait Apostolus : Non repulit Dominus plebem suum, quam prxscivit. Hoc quod ait (præscivit) non recte intelligitur, nisi prxdeslinavit ; sed prédestinasse, est hoc prascivisse, quod fuerat ipse factururus, Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos legimus Dei prxscientiam, cl agitur do vocatione electorum, eamdem prtdestinationem intelligere?* Uucusque August, cujus verba, tanquam universalis regula tenenda sunt, ut quoties nomen præscientiæ repertum fuerit, el mentio fiat de vocatione electorum, vel de quolibet bono effectu efficaciter, et infallibiliter futuro (eadem enim utrobique est ratio, ut intuenti patebit) per præscientiam semper inlelligatur prædestinatio, id est ; quoad præsens attinet; phofinitio, seu decretum efficax Dei, quod ex propriis meritis ait talo, sive ille elfcctus sit efficaciter futurus sub conditione, sive sine illa.

57 Diximus ; *El mentio fiat quolibet tono effectu efficaciter, et infallibiliter futuro* : non quidem quia ad opera prava non detur decretum efficax Dei permissivum eorum, quoad malitiam : et insuper decretum, quo velit, et efficaciter proficiat illa quoad substantiam aclus, in quibus decretis sive virtualité^ sive ex parte nostri modi concipiendi distinctis, prædielà opera mala a Deo, modo supra insinuato, cognoscuntur ; sed quia D. Augustinus in prædictis verbis solum meminerit de effectibus bonis ; quamvis ox eis colligatur idem quoad opera mala, proportionem tamen servata, esse dicendum.

Nec refert, si dicas satis esse ad hoc dari decretum objective futurum, et quod decretum hoc provideatur a Deo fore, si voluntas consentiat.

Nam contra hoc satis urgent omnia illa , quæ in disp. 7. a num. 48. usque num. 75. diximus, et etiam quod nomine prsedeslinationis, quam hic nomine præscientiæ intelligit D. Augustinus, non potest commode decretum objective solummodo præsens intelligi, ut ex se patet.

Tm
ri!

E>Jsio.

Evenio.

Æ»

M
2G1.

«η*»

DLB1UM III.

© T*,'

V. .

„ I

Animad-
fersio,*

lis a

Ulrum vel juxla principia Adversariorum, vcl absolute, el simpliciter loquendo, colligatur cx effectibus doclrimv D. Augustini, vel ex aliis signis, quod juxta ejus mentem, sil rejicienda scientia media, siveconditio- nata ?

58 Quia auctoritas Divi Augustini (ut in præcedenti dubio terigimusI licet ubique magna, nullibi tamen major est, quam dum de divina gratia, et aliis ad eam spectantibus, qualis est admissio, vel rejectio scientiæ mediae, de qua in præsentī loquimur, discutit : et propterea Patres Concilii Palæstini, Africani, Arausicani, et Milevilani sententiam ejusdem Divi Augustini exquisierunt, et amplexi sunt, Divusque Hilarius, et Prosper indivulse eidem adhæserunt, ut ex Epistolis utriusque constat, ac tandem omnes Patres ad Augustinum subsecuti, mentem illius venerati sunt, et cuncti Theologi uniformiter in hac parte palmam ipsi deferunt, ut docte, et late probat Alvarez lib. I. de auxiliis disput. 5. et Suarez lib. I. de Grat.prol. 6. cap. 6. idcirco quamvis mentem Augustini ex lesūmonis illius immediate desumptam præcedenti dubio aperuimus, placuit sigillarim in hoc dubio eandem mentem aliunde ex aliquibus signis, et indiciis, seu effectibus indagare, ut ita res hæc melius, et magis radicitus peragatur.

Cur
dubium
hoc
pfcollhri-
fer
eicitfr
tur.

Ratio autem, ob quam ad hoc peculiari-ter excitamur, est. Quia August, saepissime de hac materia in suis operibus sermonem instituit, utpote cum recens, et veteranus Episcopus cum Pelagianis, Semipelamanis, et cum reliquiis Pelagianorum decertaverit, et quotidie se ipso doctior factus in suis posterioribus, ac postremis scriptis aliqua, quæ in prioribus non satis clare dixerat, explicuerit. Et ideo vix dici potest, quanta testimoniorum multitudo pro utraque parte hujus conroversiæ adducatur, el multo minus significari queit, quot modis testimonia utrimque allata elidi curentur : ita ut nisi ex professo in suo fonte, et una cum contextu eorumdem inspiciantlur, non possit mens D. Augustini, inter adeo densam interpretationum, expositionum, et evasionum, solutionumque silvam deprehendi : quia hinc inde Augustinus sonat, et resonat, utrimque Augustinus occurrit : cumque Augustinus. Augustino obviam eat, nequit illius facies, nisi attente inspecta dignosci.

59 L'nde licet in pneeedenti dubio faciem, et verlni Augustini inspiciendo ea in se ipsis attento contemplati fuerimus; nihilominus ne aliquando Augustinus non ita cognitus, et in se, suisque scriptis visus, videatur oppositum resonare, ideo aliam hic superaddimus viam, qua mentem Augustini semel jam inventam, iterum tam arguendo ad hominem contra Adversarios, quam absolute, et simpliciter loquendo invenire posimus. Hæc autem nulla est alia, quam illa, quæ dici solet ab effectibus, seu quasi effectibus, sive a posteriori.

Quare effectus, aut quasi effectus Augustinianæ doctrinæ circa efficaciam divinæ voluntatis, et decretorum ejus, necnon circa cerütudinem divinæ prædestinationis, el reprobationis diligenter inquirendi, et perpendendi a nobis sunt, et ex antiquitatis thesauro in medium proferendi, ut ex eis optatam Augustini mentem , ac sententiam in hac celebri de scientia media controversia. atque adeo veram ejus resolutionem eruere possimus

Decisio Dubii, quoad ejus primum pariem.

60 Dicendum ergo est primo, ex effectibus Augustinianæ doctrinæ (si semel vera sunt ea, quæ Adversarii ex propriis suæ sententia· principiis circa scientiam mediam docent) valde credibiliter, et cum magna certitudine colligi, quod juxta mentem ipsius, omnino rejicienda est scientia media, sive condiūonata, seù quæ sit in Deo ante decretum, ex se eflicax, et condilionatom suæ voluntatis.

Assertio hæc non aliter melius suadebitur, quam ex iis, quæ Hilarius, Prosper, et Fulgentius de doctrina Augustini ad eumdem, vel ad alios scripserunt : qua? tomo septimo operum ejusdem August, habentur. Ex eis enim constat, quinam fuerint effectue, qui ex doctrina Augustini, non quidem ob defectum ipsius, sed per accidens, et occasione ex illa desumpta, subsecuti fuerint. Etenim, ut ex citatis Epistolis apertissime liquet, doctrina Augustini talis fuit, ut ex ea plures viri graves, et docti, quos ibidem Prosper claros, et egregios appellat, turbati, (licet immerito) fuerint, ei in ne^andæ humano? libertatis periculum magnum se conjecerint. Et ideo Prosper in sua Epistola ad eumdem August, asserit,

PelagianorΦ1

pwr.

Aiis*
urci
H
nd«ea
F*
» «n»-

Pelagianorum reliquias ex doctrina illius sumpsisse occasionem (licendi, sub praedestinationis nomine induci fatalem necessitatem. Et Hilarius ad Augustinum scribens, ita ait : *Verbis sanctitatis tux ita moventur, ut dicant quamdam desperationem hominibus exhiberi.*

^{h.} 61 Hinc ergo sequens pro assertione ratio deducitur. Quoniam incredibile est, ut ad periculum , et desperationem istamsumerent occasionem ex doctrina, humanum arbitrium valde, ac perspicue, et clarissime extollente, quin potius est evidenter credibile eam sumpsisse ex doctrina, opposita omnino via procedente, taliterque efficaciam divinæ voluntatis, et absolutam pnedestinationis, et decretorum ejus infallibilitalem, et certitudinem, anteprevisum consensum arbitrii creati commendante, ut prædictum arbitrium everti, et omnimoda necessitas induci videretur : at doctrina, perquam traditur scientia media, antecedens ad libera decreta divinæ voluntatis ; et certitudinem praedestinationis, quæque sit talis conditionis, ut nisi Deus per illam prævideat, quid humana voluntas in tali, vel tali occasione operatura sit, nequeat, salva ejus libertate, aliquid absolute decernere, vel aliquem prædestinare, vel reprobare : multum, seu, ut melius dicamus, quantum excogitari possit, favet (juxta Adversariorum sententiam, et ea, quæ de scientia media tradunt) libertati creatæ, eamque omnino clare, et cum maxima perspicuitate reddit illæsam : e contra vero doctrina denegans hanc scientiam mediam, et ponens decreta de se efficacia divina voluntatis, per quæ ante prævisionem cujuslibet consensus creati, Deus efficaciter decernat, et prædiffiniat prædictum consensum, et reprobet, aut praedestinet, quos sibi placuerit, valde commendat certitudinem divinæ prædestinationis, et efficaciam, quam ex se, et ab intrinseco habet divina voluntas, cum quodam saltim apparenti humanæ libertatis præjudicio, ut Adversarii fatentur : ergo si vera sunt, quæ idem Adversarii circa scientiam mediam docent, tunc signum valde urgens est, doctrinam, ex qua viri illi, de quibus Hilarius, et Prosper, ita turbati sunt, et in prædictum periculum inciderunt, non esse eam, quæ scientiam mediam adstruit; sed illam, quæ ipsam negat, quæque decreta ex se efficacia ante prævisum consensum libertatis creatæ, admittit : ac proinde signum etiam valde efficax erit, doctrinam Augustini, ex qua isti, teste Hilario, et Prospero, sumpserunt occasionem

jam dictam, non esse eam, quæ scientiam mediam admittit, et negat decreta Dei ex se efficacia ante prævisum consensum libertatis creatæ, sed potius oppositam*

62 Confirmatur primo. Quia doctrina opposita, tradens scientiam mediam, talis est, ut per eam liberum arbitrium suam libertatem vindicasse, expeditum que omnino relinqui, ejus auctores gloriantor proclament : siquidem juxta illam, ut 'fore omnes Adversarii fatentur, non poterit Deus aliquid circa consensum liberum, ut talem voluntatis creatæ efficaciter decernere, nisi (ut sic dicamus) oxpectet, quid prædicta voluntas, si in hac, vel illa occasione ponatur, ex sua libertate operatura sit ; et hoc per scientiam mediam prævideatur; ita ut non aliud, nec aliter circa prædictum consensum a Deo prædiffiniri possit, nisi id, quod per hanc scientiam prævisum est, et eo modo, quo prævisum fuit a creata voluntate, juxta ipsius libertatem, proditutum. Quod quidem juxta Adversariorum sententiam valde, et cum maxima perspicuitate, cuique obvia, libertati creatas favet. E contra vero doctrina negans prædictam scientiam mediam, talis est, ut per eam liberam arbitrium ligari, et omnino everti, necessitatemque ex absoluta, r.et omnino ex se efficaci voluntate Dei, ei imponi. Adversarii , quamdiu eis licuit, sæpissime affirmarint; ergo dici nequit, Augustinianam doctrinam doctrinæ oppositæ suffragari ; quin potius valde certum erit, ipsi omnino adversari, et cam doctrina Thomistica, quam defendimus, coincidere.

Consequentia patet. Tum quia Augustinus non leve vitæ, et magnum famæ, et honoris periculum ob illam doctrinam, quam tanc tradidit, subiit. Quis autem poterit sibi re bene inspecta persuadere, Augustinum potuisse (si vera sunt, quæ Adversarii circa scientiam mediam docent) odium vitæ, et honoris tanquam humanæ libertatis eversorem pati, si ejus doctrina eadem, aut similis esset illi, quam auctores ejusdem scientiæ mediæ, ea mediante in favorem humanæ libertatis tradunt? per quam, ut ipsi proclamant , humani arbitrii libertas omnino clare, et cum perspicuitate palentissiiua, expedita, et soluta manet. Tum etiam, propter illa, qæ nuper innuebamus. Qaia si doctrina Augustini similis esset ei , quam opposita sententia tradit, tanc præ-

Con-
Ūrmalur
primo.

-k

«

dicti illi viri, (qui teste Hilario, et Prospero fuerunt clari, ot egregii, tantmq̃ue auctoritatis, ut hi duo Patres ad illis contradicendam so insufficientes existimaverint : et ideo ad Augustinum recurrerint) non solum de fide suspecti, sod manifeste insani, et stulti p̃nedicandi essent : siquidem ex doctrina adeo claro, et aperte juxta Adversariorum dictum, commendante humani arbitrii libertatem, ul ea cuique obviam esset, sumpserunt occasionem ad sentiendum, pr̃dictam libertatem perverti, et desperationis periculum induci.

63 Qãe omnia pr̃evidit, et ingenuo fassos eat primus illo, ut ipse credit, scientĩe medĩe Patronna Molina, in sna prima concordia Olyssipponensi , typis mandata : quamvis postea experimento cernens, quantam indo sum sententia' pr̃judielum sequeretur, id in Lugdunensi impressione subtlcuerit. Et licet plurimi alii ex Adversariis, quasi coacervatis viribus contendant, doctrinam hanc de scientia media, ab ipsis traditam, Augustinianam esse ; tamen ex multis, quos vidimus, et quotidie emergentes videmus, nullus a nobis inventus est, qui plane asserat, Augustinum cum Pelagianis , eorumque reliquiis pro gratia Dei disserentem, et cum libertate creata eam conciliare nitentem, usum fuisse scientia media : verentur enim, et merito (ut credimus) no pneclaros illos viros, de quibus Prosper mentionem fecit, qui D. Augustini doctrina tanquam libertatis destructrice turbati sq̃nt, ot In periculum jam dictum se conjecerant, non Jam protervos, sed insanos, et stultos Divi Augustini accusatores , et calumniatores constituent.

64 Confirmatur, et explicatur secundo prodictus discursus, comparando effectus subsequos ex Augustiniana doctrina , ot ex illa, qũe scientiam mediam tollit, ct absolutas pr̃ediffinitlones omnium effectuum futurorum admittit ; ita ut Dens nequeat aliquid cognoscere, ut futurum, sive absolute, sive conditionato, nisi post decretum ex se efficax, sive absolutum, sive conditionatum sũe voluntatis. Quoniam effectus ex Augustiniana, circa hoc, doctrina subsecutus, fuit duplex. Primus ille, quem modo tetigimus, scilicet, quod viri illi clari, ot egregii (ut loquitur Prosper supra relatus) ex Autrusliniana doctrina scandalum passi sunt, desperationisque periculum subiere, et adversus

illam tanquam human® libertatis evertricem insurgentes, do Augustino conqueri coeperunt : et nisi pontificum Romanorum auctoritate pro Augustini doctrina deterrentur, adhuc gravius in Ipsam insurgent.

Secundas vero, quod Massilienses absolutam, el antecedentem electionem , qũe non dependeret a consensu creato, et ferio· viso per hanc scientiam mediam perhorrescentes, cum audirent, eam esso doctrinam Augustini, turbati sunt : et anxie contenderunt adhuc vivente ipso Augustino, congestis aliquibus ejus, et aliorum testimoniis , ipsum, ot alios ex catholicis pro opposita sententia stare : ut testatur Prosper, qui hoc ad Augustinum loco citato scribens, inquit : *Et hoc non solum aliorum Vatholicoruin testimoniis, sed ellam sanctitatis tuse antiquiori disputatione w probare testantur* : at pr̃dicti effectus ex doctrina denegante scientiam mediam, el admittente pr®diffinitiones absolutas, et ex so efficaces , ac proinde solum admittente in Deo scientiam futurorum post effleo decretum sũe voluntatis subsequi sunt ; ergo signum est, doctrinam istam, denegantem scientiam mediam esse conformem doctriñe D. Augustini, et oppositam, esse illi adversam. Consequentia videturi'eum magna credlbilitate, et certitudine ex duabus pru*missis sequi. Major autem constat ex iis, qu® ex D. Prospero retulimus.

65 Minor vero, quoad primam partem, scilicet quoad primum effectum, probatur. Nam Molina , qui hac nostra tempestate scientiam mediam primus praelo mandavit, et alii insignes Theologi ipsum secuti , ex doctrina denegante pr̃dictam scientiam, et solum ponente in Deo scientiam futurorum post determinationem ex se efficacem sũe voluntatis, ac proinde commendante absolutam divin® pr̃edestinatio·* nis certitudinem, scandalum passi snnt, et contra eam insurrexerunt, incessanterque insurgunt : et quamdiu per Pontificum decreta non fuit eis prohibitam . illam tanquam libertatis human® evertricem damnarunt : et nisi Pontificio decreto postea prohiberentur, adhuo gravius, quantum licito fieri posset, contra illam insurgerent.

Quoad secundam vero partem, nempe quoad secundum effectum eadem minor explicatur, et suadetur. Nam quidam ex Adversariis acerbe, ac dure ferentes hanc doctrinam, qũe absolutam, et antecedentem electionem,

Cou-
rtricator
seran-
do.

electionem , absolutaquo, ct anteceden-
tia decreta constituit, et scientiam me-
diam e medio tollit, antiquorum Theolo-
gorum præsertim ex Thomistica familia
auctoritate muniri, aliquos etiam cx ipsis
ad contrariam sententiam pertrahere an-
xio contenderunt, ut dub. ultimo dicemus.
Omnes vero (ut id obiter dicamus) sum-
mopere dolentes de eo, quod ipsis objicie-
batur, nempe Augustinum pro doctrina
negante scientiam mediam stare ; oppo-
sitam sententiam multis* ejus testimoniis
(intentum tamen non suadentibus, ut dub.
procedenti vidimus) congestis se probate
testantur; ergo, etc.

HI.

*Resol ut i o dubi i , quoad secundam ej us
part em*

66 Dicendum est secundo, ex effectibus
doctrinæ Augustini, et ex aliis signis satis
colligi, ipsum absolute, et simpliciter lo-
quendo contra scientiam mediam stare.
Assertionem hanc probat ratio pro præ-
cedenti facta, et in hunc modum expensa.
Nam Prosper referens turbationem, qua
proclan illi viri ex doctrina Augustini tur-
bati sunt, Inquit, eos proclamasse remove-
ri omnem industriam, tolli virtutes, si Dei
constitutio humanas proveniat voluntates,
et hoc aub prædestinationis nomine, pro-
venientis scilicet nostras voluntates, fata-
lem quandam inducere necessitatem; ergo
doctrina illa Augustini, ex qua hujus tur-
bationis occasionem desumpserunt, erat
doctrina admittens decreta ex se efficacia
ante consensum voluntatis humanæ, non
vero doctrina tradens scientiam mediam ad
conciliandam efficaciam gratiæ cum præ-
dicta libertate.

Consequentia quoad primam partem pa-
tet. Quoniam si illa constitutio Dei non
esset efficax ex se, sed redderetur efficax ra-
tione consensus humani, non esset consti-
tutio Dei humanas proveniens voluntates,
quæ fatalem quandam inducere necessita-
tem videretur, ut ex se constat. Quoad se-
cundam vero etiam liquet. Quoniam scientia
media non provenit humanas voluntates,
sod potius ad illas subsequitur, siquidem
hæc scientia est pure speculativa : et non
ideo consensus voluntatis humanæ est fu-
turus, quia per hanc scientiam sic provide-
tur : sed potius, quia sic est futurus, ideo
per illam providetur.

67 Secundo probatur eadem assertio,
prænotando tamen prius tria. Primum est,
quod cum primo Molina librum suum de
concordia gratiæ cum libero arbitrio, in lu-
cem edidit, in quo novum scientiæ mediæ
nomen, et peculiarem ratione illius modum
conciliandi efficaciam divinarum prodiifini-
tionum cum libertate creata, typis manda-
vit, statim apud Summum Pontilicem juri-
dice accusatus est, et licet de aliis delatus
fuerit, de eis tamen in præsentī (ut omni
ex capite decreto Sanctissimi Domini no-
stri Pauli Quinti pareamus) nihil prorsus
dicemus; sed solum de eo, quod circa scien-
tiam mediam ab eodem Molina typis man-
datam, contigit.

Igitur delata causa ad Clementem VIII.
designati ab ipso fuerunt triginta ad minus
gravissimi viri, inter quos alii Cardinales,
alii Episcopi, alii Regulares erant, ut omnes
hi, eodem Summo Pontifice pro tribunali
sedente, tanquam consilarii, et testes as-
sisterent ; cumque negotium per aliquot
sessiones sic protractam, et tractatum fuis-
set. ut argumenta e ratione petita, similes-
que responsiones in medium adducerentur,
comperlumque esset, nihil hac via conclu-
di, quia dialecticis, et metaphysicis termi-
nis, ac distinctionibus omnia obscura, et
incerta reddebantur, decrevit (Spiritu San-
cto, ut par est credere, suggerente) Cle-
mens Summus Pontifex, ne deinceps causa
hæc Catholica rationibus a lumine naturali
per naturales scientias subministratis, trac-
taretur; sed solis divi Augustini, et Divi
Thomæ testimoniis, utpote non aliunde,
quam ex limpidissimis sacræ Scripturæ,
traditionum , Conciliorum , et Sanctorum
Patrum fontibus desumptis, aut ex illis
recte deductis. Alienum enim a Christiana
gravitate judicavit, ut Christiana dogmata
ab extraneis principiis, qualia stint Dialec-
tica, philosophica, et Metaphysica; sed so-
lum ex propriis, et divinis , qualia sunt
sacra Scriptura, traditiones, Concilia, Pa-
trumque testimonia primo deducerentur.
Et sic in subsequentibus sessionibus, quæ
multæ, et celebres fuerunt, constanter ob-
servatum fuit.

68 Secundo notandum est, quod cum fac-
to hoc decreto Patres Societatis se rationi-
bus naturalibus destitui, et ad sola testimo-
nia D. Augustini, et fidelissimi ejus discipuli
Divi Thomæ Aquinatis astringi cernerent,
coacti sunt eo se convertere, ut niterentur
ostendere scientiam mediam esse de mente
utriusque Sancti Doctoris, quamvis Molina

Annota-
tio
prior
pro
seconda
probatio-
ne
assertio-
nis.

i»!

t.

Seconda
annoti-
tio.

«P. *

hiffwr
astrtû

U
le.

in suo libro (pro cuius doctrina defendenda convenerant) ingenue fateatur oppositum, nempe prædictam scientiam mediam non esse de mente D. Augustini, sed ei ignotam. Et ita deinceps anxie curaverunt, prædictam scientiam mediam, et efficaciam divinarum prædiffinitionum per illam regulandam, Divo Augustino, et Angelico Ductori fuisse notissimam; multoties assertam, et clarissime traditam, aut saltem non esso doctrinæ horum Patrum contrariam, aut dissonam.

Unde summo studio (ut par erat) plurima, et diversa testimonia Divi Augustini, et D. Thomæ in medium loto illo non parum longo, ut jam dicemus, tempore, coram Summo Pontifice, et triginta gravissimis viris jam dictis, pro scientia media protulerunt. Et credibile valde est, testimonia selectiora, et quæ in omnibus operibus utriusque Sancti Doctoris possunt reperiri, ab eis oblata esse, et eximio ingenii acumine ad intentum probandum deducta, expensa, et ponderata fuisse. Quoniam ad id ex Patribus Societatis designati fuerunt gravissimi, et doctissimi Theologi, maximoque ingemi acumine pollentes. inter quos præcipuus fuit P. Gregorius de Valentia, vir eruditissimus, et in Sanctorum Patrum lectione valde versatus, ut egregia ejus opera in lotam summam Divi Thomæ satis testantur. Cui ut socii dati sunt eximii alii Theologi ex eadem Societate, ut Pater Petrus Arrubal, Pater Vastida, Pater Salas, et alii, quotidieque ad illum mittebantur, ut fas erat, tum manuscripti, tum etiam impressi de hac materia codices ab eminentibus Theologis, quibus sacra Societas tunc effloreat, semperque floruit, et florebit, accurate compositi.

Sicut etiam ex opposita parte plura etiam egregia Augustini, et Angelici Ductoris testimonia adducta sunt. 'quia ad hoc eximii, et gravissimi Theologi ex Dominicana familia destinati fuerunt, inter quos astiterunt P. Frater Thomas de Lemos vir maxima sapientia præditus, et in doctrina D. Augustini, et D. Thomæ insigniter versatus, quem Magistri Frater Franciscus de Avila, et Frater Johannes Gonzales insignes Theologi, comitati sunt, quos alii non inferiores, quibus Dominicana familia semper abundat, tum viva voce, tum scriptis fovebant: et ex toto ordine, præsertim ex Hispania, ubi primum controversia hæc exorta est, nulla, et doctissima manuscripts ul-

aliis potilissimi» Magistris mittebantur.

69 Tertio notandum est, quod unaquoque parte hinc inde pro se allegante, et diversa D. Augustini, et Angelici Doctoris testimonia in sui favorem proferente, longum, diuurnumque tempus in hujus causa* discussione, probatione, et (ut sic dicamus) litis contestatione consumptum est. Nam circa hoc habitio sunt quamplures cessiones sub utroque Summo Pontifice Glom. VUJ. et Paulo V. adstantibus triginta illis gravissimis viris, et ex omnibus illis, uno, vel altero excepto, cuncti alii eam sententiam protulerunt: nimirum, nec Augustinum, nec Doctorem Angelicum ulla ratione docuisse scientiam mediam, seu conditionatam, per quam Deus prævideat consensum, v. gr. voluntatis humanæ, ut infallibiliter futurum, antequam actu habeat decretum efficax de illius futuritione; sed potius utrumque Doctorem Sanctum prædictæ scientiæ refragari, et absolutas præfinitiones Dei independentes a prædicta scientia, et salva libertate creata docuisse.

Quæ omnia non ex proprio Marte advenimos, sed ea a viris gravissimis omni exceptione majoribus: de quorum veritate nulla suspicio suboriri cordate potest, accepimus. Quia tamen oppositus rumor ab aliquibus sparsus fuit, propterea, ut omnis deceptionis morale periculum, quantum in hac parte fieri potest, fugeremus, in Romana curia peculiarem diligentiam et sollicitudinem ad hoc examinandum adhiberi curavimus: et diligentia ista adhibita cornperimus, rem ita se habere, sicut a gravissimis illis viris acceperamus, idque Romæ novissime testatus est insignis quidam Theologus, qui omnibus congregationibus a nobis recensitis attentissime interfuit, et cuncta in eis acta diligenter notavit, et ne oblivione delerentur, illa scriptis fideliter commisit, quippe non solum maxima sapientia, sed egregiis virtutibus adeo floruit, ut post suum obitum plura ediderit miracula, et ut ejus testimonium adhuc firmitus, et omni exceptione majus maneat, testamur, virum istum gravissimam octo diebus ante suum obitum, et antequam in morbum, quo vitam linivit, incidisset ac proinde dum in sacra Theologia, et sanctitate maxima vivebat, ea, quæ diximus, ingenue falsum esse.

Et ideo his, quæ diximus, standum est, quia in his rebus, in quibus non tam de jure,

jure, quam de facto ipso agitur, in quibusque do evidentia facti, adhibita sufficienti diligentia, non potest certitudine metaphysics constare (ut in præsentī post adhibitam α nobis maximam diligentiam contigit) non potest aliunde prudens iudicium humanum (quidquid sit coram Deo de re ipsa hominibus evidenter non nota) nisi ex moralibus conjecturis, ut ex testimoniis virorum gravissimorum omni exceptione majorum , sive ocularium testium desumi.

70 Ex quibus omnibus sequens deducitur ratio. Quoniam, difficillimum creditum est triginta illos viros adeo gravissimos, una cum Summo Pontifice ita intente, et per longam tempus, per totque sessiones, ou.ni passione (ut par est do prædictis viris credere) semota; et hinc illinc expensis, selectoribus Augustini testimoniis pro utraque parte, non solum ea expensione, quæ ab eximiis Theologis, utriusque sententiæ partem gerentibus, eisdem testimoniis adhibebatur ; sed etiam addendo eis sæpe novas vires ex majori expensione, quæ unicuique ex his triginta viris pro sui ingenii acumine, et scientia occurrere poterat : difficillimum ergo creditum est triginta hos gravissimos viros simul cum Summo Pontifice sic indagasse mentem August, quoad scientiam hanc mediam, et quod nihilominus eam assecuti non fuerint; at omnes illi, uno, vel altero excepto, convenerunt una cum Summo Pontifice non esse dandam prædictam scientiam mediam : ergo signum valde urgens est, Augustinum non approbasse; sed potius reprobasse prædictam scientiam.

71 Confirmatur, et explicatur. Quoniam si viri isti, qui ut consilarii, et testes, una cum Summo Pontifice assistebant, essent numero pauci, posset forte aliqua suspicio suboriri, an nimirum mentem August, caluissent? et licet non fuissent numero pauci. si tamen hinc inde inter illos dissensio fuisset, ita ut magna eorum pars staret pro scientia media, juxta mentem August, aha vero aliquantulum major refragaretur prædictæ scientiæ, asserens, eam esse contra ejusdem August, mentem, tunc posset aliqui* meritu, et cordate dubitare, an illi, an vero isti mentem Augustini, quoad hoc attigissent.

Deinde lires prædicti consilarii, contra scientiam mediam, uno, vel altero excepto, convenerint : si tamen essent ex Dominicana familia, aut ex Societate Jesu: forte alicui (lires immerito; videretur non esse

eis tantam fidem, quoad hoc adhibendam : ex eo, quod unusquisque multoties solet judicare pro ea parte, pro qua affectus est. El similiter si Doclores isti non evolvisent August, summa diligentia seu per se, seu per alios, nimirum per eximios illos Theologos supra memoratos, tam ex Societate, quam ex Dominicana familia, qui ad hoc destinati erant, quique omni sollicitudine moraliter possibili, ut par erat, selcctiora Aug. testimonia in sui favorem iterum, atque iterum ea expendendo, et ponderando proposuerunt, tunc posset forte alicui videri non ita certo huic sententiæ tantorum virorum standam esse, ex eo, quod non omnino causa examinata fuisset, sed superesset unicuique ex partibus litigantibus aliquid aliud majoris momenti, quam illa, quæ adducta sunt, allegandum ; quodque examinandum restaret : at viri illi una cum Summo Pontifice assistentes non numero pauci, sed satis magno pertingenti, nimirum ad minus usque ad numerum trigesimum erant : nec magna eorum pars pro scientia media, juxta August, mentem, et alia adhuc major contra illam, et juxta eamdem S. Doct. mentem stetit, sed omnes illi, uno, vel altero excepto, eam August. refragari senserunt, nec deinde ex Dominicana, aut Jesuitana familia, uno, seu altero dempto erant, ac tandem causam, examinatis omnibus, seu «electioribus testimoniis, quæ pro utraque parte adhiberi poterant, judicarunt, ut ex dictis constat : ergo non est unde sententia ab eisdem lata inficiari possit : ac proinde difficillimum creditum erit, eos mentem Augustini, quoad hoc non attigisse : et per consequens dicendum procul dubio est, scientiam illam mediam jam dictam refragari Augustino, ut ipsi senserunt.

72 Confirmantur prædicta omnia, ex eo quod aliqui viri docti , el religiosi (quos Lectores Theologiæ Salmanticæ, et Compluti in suis Collegiis agnovimus, et consulimus) nobis ingenue aperuerunt, se aliquando scientiæ mediæ addictos, ejusque (ut sic loquamur) odore imbutos, coloreque affectos, lectioni Augustinianæ ex professo vacasse; ut ex ipso, tanquam ex fonte mentem ejus haurirent, ipsiusque testimoniis scientiam illam mediam confirmarent; ex prædicta tamen lectione manifeste agnovisse Augustinum prædicto scientiæ valde adversari, et pro opposita sententia stare. Et ideo antiquam illam sententiam de scientia modia, quam ipsi imbuerant, deposuisse,

Cun-
flnnJtur
secvnilo.

alinmque ei oppositam, quam antea respuebant, amplexatos fuisse : quia manifesto cernebant, hanc, et non illam ubique Augustinum profiteri.

DUBIUM IV.

Utrum juxta mentem Angelici Doctoris ex testimoniis ejus desumptam, sit danda in Deo scientia medio, sive conditionata,

73 Quia Augustinus, et Thomas sunt duo Ecclesiæ lumina, mediis quibus vera Theologia nobis effulget, propterea postquam explicuimus , quid de possibilitate scientiæ mediæ, juxta August, mentem dicendum sit, oportet, ut explicemus, quid de hoc ipso, juxta Angelici Doct. mentem debeat sentiri. Consulto autem in titulo non utcumque de mente D. Thom. seJ de mente ipsius ex testimoniis ejus desumpta , et ut sic dicamus) a priori probata inquirimus. Nam sicut mentem August, in duplici dubio, in uno quidem veluti a priori, in alio vero, quasi a posteriori venati sumus, sic hoc ipsum, circa Angelici Doctoris mentem, praestare curabimus.

IX.

Sententia affirmativa.

Primum
fUQdj-
DIFDIULU.

Partem affirmantem tuentur Suarez prolog. 2. de scientia conditionata cap. 6. Herice tractatu t. in 1. pari. disp. 7. cap. 6. et alii ex junioribus. Probatur primo. Nam D. Thom. 3. part, quæst. 1. art. 3. ad 4. inquit ĩ prædestinationem supponere pnscientiam futurorum; hæc aulem præscientia, quam prædestinatio supponit, nequit in via 8. Doctoris esse alia, præter scientiam mediam; ergo, etc. Minor probatur. Quoniam pnescientia absoluta faturorum potius sequitur ad prædestinalionem, juxta sententiam D. Thom. infra quæst. 23. et communem discipulorum ejus viam.

Secundam.

74 Secundo. Nam idem Sanctus Doctor in quæst. prædicta art. 2. et 6. ut redderet rationem decreti, quoi Deus habuit, ut Incarnatio neque statim in initio mundi execution! mandaretur, nec usque in iinem ejus differretur, inquit · eam desumendam esse ex præscientia futurorum effectuum liberorum, qui essent in humano genere, ai aliquo ex illis extremis temporibus Christus carnem assumeret, vel non sumeret . at hæc

scientia non potest essa alia, nisi scientit media, sive conditionata : ergo, etc.

Minor probatur. Quia producta scienti* convenit id, quod est propriumscientiæmediæ, nempe intelligi ante decretum de tempore futuro Incarnationis, a quo producti effectus si execution! mandarentur, penderent; et terminari ad effectus conditlonatos : et ita multi ex illis effectibus de facto non evenerunt : quia conditio non est impleta, ut quod fides esset abolenda in mando, si differretur Incarnatio, usque ad iinem ipsius : quod tamen postea non contigit, ex defectu impletionis conditionis.

75 Tertio probatur ex eodem D. Thom. Tλ 3 quæst. 24. de verii. art. 14. ubi inquit : *Omnes autem exteriores motus a divina providentia moderantur, secundum quod ipse judicat aliquem esse excitandum ad bonum his, vel illis actionibus.* In quibus verbis loquitur S. Doct. de judicio illo Dei, quo noscit voluntatem excitandam ad bonum, per quodque ipsam gubernat, ut excitetur : hoc vero judicium non esse præscientiam absolutam excitationis, constat ex eo, quod præscientia absoluta supponit decretum excitandi : at judicium, ut congrue excitetur, et dirigatur voluntas humana, præcedit decretum, siquidem per illud Deus voluntati suæ proponit, quo pacto congrue voluntas humana ab ipso gubernanda sit”ut postmodom per decretum, id exequatur i ergo talis præscientia erit præscientia conditionata, cujus proprium e”t anteire decretum, et versari circa futura. Sj- 1

75 Quarto probatur ex eodem D. Thom. 3. part, quæst. 1. art. 5. ad 2. ubi inquirens, cur incarnatio Christi tali tempore, et non antea fuerit facta? affert primo responsionem quandam Augustini epistola 49 de 6. quaestionibus Paganorum, quæst. 2. scilicet, tunc voluisse apparere Christum, quando sciebat, et ubi sciebat, qui in eum essent credituri. Qaam responsionem reprobat idem August, lib. !. de Dono perseverant, cap. 9. exemplo Tyriorum, et Sidoniorum, qui in eum credituri erant : et tamen noluit eis Christus prædicare, noluitque illo tempore apparere : ubi Augustinus aliam tradit’solutionem in eodem lib. capit. It. quam probat etiam D. Thom. scilicet · *Quod non e”t volentis, neque currentis, sed miserationis Dri, qui iis, quos prævidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros. quibus voluit, subvenit : aliis autem non subvenit, de quibus in sua przdestinatione, occulte quidem, sed juste aliud judicavit :* ergo sentit

TRACT. ITI, DISP. X» DUB. IV.

lit D. Thom. cum August, anlo decretum efficax subveniendi, et prædeetinandi, prævidiise Deum aliquos credituros suis miraculis. si apud eos fierent, et non ex vi decreti : quia adhuc tunc non intelligebatur decretum illud pnedostinalionis, ad subveniendum : ergo antecedenter ad decretum Dei datur in eo præscientia do futuro condicionalo.

77 Ultimo. Quia D. Thom. 2. 2, quæst. 174.ari. I. et quæst. 12. do Verit, art. 10. distinguens prophetiam prædestinationis, et pni'3cicntiro, docet, quod utraque prophetia respicit futurum : sed impletlo earum fit dupliciter. Uno modo ex sola operatione divina. ut conceptio Christi, el suscitatio Lazari ! et secundum hoc est prophetia priedestinationis : quia, ut ait Damascon. lib. 2. fidei cap. 3. ea, quæ Deus prædeslinat, non sunt in nobis. Quædam vero explentur operatione aliarum causarum, sive naturalium, sive voluntariarum : et hæc in quantum complentur per alias causas, non sunt prædestinata, sunt tamen præscita : unde horum dicitur esse prophetia, secundum præscientlam : ergo sentit D. Thom. quod ea futura, quæ non pendent a solo Deo, sed complentur per alias causas, in quantum sic complentur, non sunt prædestînata, et decreta, seu stabilita per voluntatem Dei.Nam prædestlnatio communiter sumpta (ul in præsentî accipitur) et præfinilio in idem coincidunt : ergo cum secundum eundem Angelicum Doclorem. illa sint a Deo præscita, plane fit, quod juxta ejus mentem admittenda est aliqua præscientia futurorum, qua per nostrum liberum arbitrium compleatur, non fundata in prædiffinitione, et decreto Dei; ac proinde scientia media, quæ in hoc consistit, ut ex dictis constat.

§ IL

Fera *sententia*.

78 Dicendum tamen est, quod juxta mentem Aug. Doct. ex testimoniis ejus desumptam, nulla ratione admittenda osl «cientia media, et conditionata, seu qum inveniatur in Deo, ante decretum efficax suæ voluntatis, et versetur circa res aliquo modo futuras. Ita omnes Doctores, quos in favorem nostræ sententiæ in hao eadem disp. dub. ult. adducemus. Probatur primo ex D. Thom. quæst. 6. de Verit. art. 3. ad 4. ubi cum inquireret, utrum prædeetina-

tio certitudinem habeat, et pro parte negativa sibi in L argumento in hæo verba objecisset i *Sed contra omnis certitudo, qua* est cum suppositione alicujus, non esi certitudo absoluta, sed conditionalis, sicut non est certum, si Sol caused fructum in planta, nisi cum hao conditione, si virius generative! in planta fuerit bene disposita, propter hoc quod dispositio Solis ad effectum prædictum, prxsupponil virtutem planta, quasi causam secundam. Si igitur certitudo przdeslinalionis sil cum prxsuppositione scoundx cnusr, non est certitudo absoluta, sed conditionnai tantum : sicut in me est certitudo, quod Socrates movetur, si currit, et quod iste salvabitur, si prxparabit se ; el ita non est in divina prédestinations alia certitudo de salvandis, quam in me, quod est absurdum.*

Cum igitur S. Doct. sic sibi objecisset, respondet in hæc verba : *Ad quartum dicendum , quod causa secunda, quam oportet supponere ad inducendum prxdcslinalionis effectum, etiam ordini prédestinations subiacet : non autem est ita in virtutibus inferioribus respectu alicujus virtutis superioris agentis : el ideo ordo divinæ praedestinationis, quamvis sil cum suppositione voluntatis humanas, nihilominus tamen absolutam lã~bet certitudinem, etsi in cæeinplo inducto contrarium appareat.*

In quibus verbis manifesta eversio sciontim mediæ, sive conditionata) » juxta 6. Doct. continetur. Nam adversarii eanT ponentes, nituntur negare absoluta, et efficacia decreta : et tantum admittunt decretum, quod Innititur scientiæ conditiûnalæ, et expectat operationem causæ secunda. Cæterum D. Thum, ponit absolutam certitudinem in ordine, seu oausalitate divinæ prædestinationis, sive dexreti cantantis. Nam pnedestinatio causalitatem importat, ut etiam adversarii fatentur : et ita inquit, quod futura, quæ dependent a causis secundis liberis, qualia sunt olTectoa prædestinationis, cognoscuntur a scientia Dei per absolutam certitudinem, et absolutum decretum. sine hoc, quod expectet ea, qua» fiunt a causis secundis, ut ibi videat allectus futuros, secundum certitudinem condicionalem antecedentem.

79 Secundo probatur. Nam idem 8. standa Doct. in hac quæst. art. 8. ad t. et locis disp. 5. num. 29. ul deinceps citatis,j expresso asserit, quod non ideo aliquid Deus præscit, quia est futurum; sed e contra, ideo futurum est, quia Deus illudfpræscit, scilicet per suam scientiam, adjuncta vo-

t i\$
f
;4

lunlate efficaci, nt ibidem diximus : ergo juxta S. Doctorem, ante talem pnescientiacq, prout habet adjunctam voluntatem efficacem, non potest aliqua fuluritio in rebus determinate, et infallibiliter cognosci a Deo : siquidem ante hoc nulla est, juxta hanc doctrinam Divi Thomæ, determinatu, el infallibilis fuluritio in rebus : ac proinde nequibit dari scientia media, seu conditio-naia antecedemer ad prædictum decretum, per quam cognoscantur aliqua futura, quippe cum ante illud, nullum sit futurum, quod rationem futuri determinati, et infal-libilis habeat.

Tertia. 80 Tertio probatur pluribus, et diversis illis testimoniis D. Thom. quibus disp. 7. et 8. ostendimus, futura absoluta non posse, juxta ipsius mentem, cognosci infalli-biliter a Deo ante decretum efficax suæ vo-luntatis, et pnsentiam eorum in æternitate. Nam ut ex eis constat, D. Thom. in ordine ad hanc cognitionem, lanium recurrit ad pnsentiam realem ipsorum in ætemitate, ubi eiiam involvitur efficax decretum Dei de tali praesentia, ut ex se, et ex ibidem dictis patet : et ita ibidem negat, esse possibilem aliquam aliam præsentiam objectivam, ut loco citato expendimus : ex eo quod juxta S. Doctorem, et veritatem ipsam, sicut nullam futurum potest habere determinatum, et infallibile, nisi vel in se ipso, vel in suis causis, quæ (ut sic dicamus) infallibiitaue sint In ordine ad productionem talis rei ; ita nullum futurum potest cognosci infalli-biliter a Deo, nisi vel in se ipso habeat rea-liter esse, non quidem in propria duratione, sed in durationecomuni, et superexceden-te, scilicet in wterniute, vel in suis causis. quæ sint ut sic loquamur) infallibiiitaue in ordine ad illius productionem : cumque ad infallibilem cognitionem futurorum condi-tionatorum non possit juxta S. Doctorem recurri, ad pnsentiam eorum in ætemitate, siquidem juxta illius doctrinam ea solum, quæ in aliqua differentia temporis sunt ha-bitura existentiam , sunt præsentia in illa : nec possit confugi ad præsentiam aliquam objectivam antecedemer ad decretum, siqui-dem si semel futura absoluta nequeunt habe-re aliquam præsentiam objectivam ante de-cretum efficax Dei illis proportionalum. nec eam poterunt habere fulura conditionata ante decretum elficax eisdem pruportionalunt, scilicet conditionaium : fit inde, ul juxta ejusdem Sancti Ductoris mentem, so-lum possit in ordine ad prædictam cognitio-nem recurri ad decretum efficax, et sub

conditione, quo Deus decernit conditiona-tam eorundem existentiam.

81 Confirmatur, ot explicatur. Namjax- u doctrinam Sancti Doctoris, ct omnium Theologorum futura conditionata, nunquam erunt aliquid in so ipsis, licel essent, si po-neretur conditio ; el iu nequibunt fundaro cognoscibiliUtenx, secundum reale, quod habeant in se ipsis : et deinde prout precise continemur in suis causis secundis proxi-mis, antecedemer ad divinum decretam, non habent rw infallibile, nec possunt fun-dare infallibilem cognitionem, ul ex eodem Sancio Doctore in hoc ari. el locis nuper relatis vidimus : ergo solum possunt illam fundare ratione divini decreti efficacis, el infallibilis : quia non superest aliud caput, unde eam fundent, ut ex se, et ex dictis pa-tet.

§ ΠΙ.

Solutiones argumentorum partti affirmantis..

82 Ad primum respondetur, concedendo ju majorem, et negando minorem. Quia ibi D. H*» Thom. loquitur de futuris absolutis, et de scientia illorum, quale erat originale pecca-tum , cujus præscientiam prædestinalio Christi, juxta doctrinam Sancti Doctoris, supponit. Et ad probationem in contrarium dicendum est, pro nunc cum Alvarez lib. 1. suarum responsionum cap, 2. duo esse fatu-ra ; alia , quæ sunt effectus prædestinalionis, v. g. Christi Domini ; aha vero, quæ suni effectus alterius providentiæ, ut plures ex effectibus naturalibus, qualis est natura hu-mana, et permissio peccati originalis. Unde licel priores effectus, et præscientia eorum non supponantur ad prædestioationeni Christi Domini, bene tamen posteriores : attamen neque isti, neque illi possunt, co-gnosci ut futuri , ante decretum efficax,in-volutum in praedestinatione Christi, vel illius providentiæ, cujus sunt effectus.

Diximus, *pro nunc* : (pia altior expli-catio hujus testimonii D. Thom. pendet ex iis, quæ in tract, de Prædestin. et de Incarn. latius a nobis dicenda sunt, quamvis, juxta quamcunque explicatio-nem . semper præscientia futurorum de-beat supponere efficax Dei decretum.

83 Ad secundum concedenda est ma- u jor, et neganda minor. Nam qui essent credituri de farto, adveniente Christo, potuit a Dpo cognosci in decreto prédes-tination)*

lialionie ejusdem Christi Domini, modo tamen suo loco explicando : at quod totaliter Dei notitia, ot reverentia, ac morum honestus aboleretur, si Incarnatio usque in finem mundi differretur, fuit cognitum a Deo in decreto efficaci, et conditionato, quod circa hoc habuit.

84 A«l tertium respondetur primo, D. Thom. intelligendum esse de judicio supponente decretum efficax intentionis finis : quia in doctrina Sancti Doctoris, providentia supponit intentionem finis prædictam.

Secundo respondetur, quod cum Angelicus Doctor inquit, omnes exteriores motus a divina providentia moderari, secundum quod ipse judicat, aliquem esse excitandum ad bonum his, vel illis actionibus, loquitur de judicio imperativo, quod est idem ac ipsa providentia, el supponit, tam intentionem finis, quam electionem mediorum, quodque involvit, et quasi infert decretum efficax de executione talis excitationis. Unde falsum est id, quod in eodem argumento additur. scilicet, quod præscientia, de qua ibi loquitur S. Doctor, non est præscientia absoluta : et similiter falsum est id, quod ad hujus probationem ibidem adducitur, scilicet prædictum judicium esse illud, quo Deus voluntati suæ proponit, quo pacto voluntas humana ab ipso gubernanda sit, ut postmodum per decretum id exequatur, si sensus hujus sit, quod judicium , de quo in prædictis verbis D. Thom. loquitur, est ante omne decretum efficax divinæ voluntatis : secus vero si sensus illius fuerit, quod est ante aliquod decretum Dei, scilicet ante decretum, quod correspondet, seclusis imperfectionibus, actui usus nostra voluntatis, sive illud virtualiter, sive solum ex parte nostri modi concipiendi, a prioribus decretis (de quo alibi) distinguatur. Unde licet Deus per scientiam simplicis intelligentiæ habuerit judicium antecedens ad omne decretum, per quod judicavit possibilitatem hujus excitationis ad bonum his, vel illis actionibus ; attamen judicium quo judicavit talem excitationem ut futuram, quodque est practicum, et causa futuritionis illius, debet subsequi ad decretum efficax divinæ voluntatis, ut dictum est.

85 Ad quartum respondetur, verba illa August, et consequenter verba Ang. Doctoris. amplectentis sententiam illius, in-

tdligenda esse, secundum regulam a nobis in hac disp. a num. 44. usque ad 47. et num. 56. adductam, scilicet sive prajudicio latentis consilii, et altitudinis sapientiæ, et scientiæ Dei, sive sino præjudicio divini decreti efficacis. Unde saltem pro nunc dicendum est, quod Dpus omnia illa futura, de quibus in hoc argumento sit sermo, cognovit in aliquo ex his decretis, scilicet, vel in decreto Incarnationis, in quo cognovit fidem, ut absolute futuram eorum; qui absolute credituri erant, postquam reipsa facta est coram eis prædicatio Evangelii Christi, et patratio miraculorum illius, vel in aliis decretis conditionalis, per quæ consideratis illis futuris in statu conditionato, decrevit Deus quosdam credituros, si vidissent miracula Christi ; quosdam vero non credituros , etiamsi illa vidissent. Nec verum est id , quod in hoc argumento dicitur, scilicet non posse fidem absolute futuram eorum, qui reipsa credituri erant, cognosci in decreto Incarnationis, ex eo quod prædictum decretum est posterius tali fide. Nam, ut ex alibi dictis, et ex dicendis tom. 5. tract, de Incarnat, constabit, decretum de Incarnatione est absolute, et simpliciter prius tali fido, adhuc ut præsentem in æternitate.

86 Ad ultimum respondetur, quod quando D. Thom. distinguit prophetiam prædestinationis, et præscienliæ, non loquitur do prædestinatione generaliter, prout est idem, quod prædiflinilio, et decretum antecedens circa quamcumque rem : sed stricte pro pradeslinatione ejus, quod est a solo Deo, ut ipse se explicat in eodem loco in solutione ad tertium, et quartum. Unde prædestinatio triplici modo sumi potest, scilicet, vel universalissime, prout solum importat hoc, quod est transmitti creaturam in aliquem finem, sive illo sit naturalis , sive supernaturalis , qnæ acceptio non est propria, sed abusiva, et larga, ut notat idem S. Doct. infra quæst. 23. art. 2. ad 2. Secundo modo sumitur strictius, prout importat transmissionem solius creaturæ rationalis in finem supernaturalem : et quia ista transmissio fit ex gratia Dei, et gratia est a solo Deo, propterea ut in tractatu 5. disp. 1. explicabimus, dicitur proprie prwdestinatio, licet etiam attingat actus nostros liberos, per quos ad illum finem mittimur. Quo sensu docet idem S. Doct.

4

;

it

ù

t'v

Ait
Üitiw.

V.

quæst. <0. do Veritate art. 10. ad 4. quod meritum nostrum non subjacet praedestinationi Dei, nisi secundum quod est ex gratia, quæ a solo Deo est. Unde id, quod est ex nostro arbitrio , dicitur subesse per accidens prædestinationi.

Ultimo sumitur prædesiinatio strictissime pro pnedestinatione, eeu prædeterminatione ejus, quod a solo Deo fit, et habet necessarium effectum, nulla nostra libertate interveniente : quo pacto docet Ang. Doct. infra quæst. 23. art* I. ad 1. loqui Damascenum, cum inquit, Deum non pnedeterminare ea, quæ sunt in nobis, nempe præleternünatione, qua» imponat necessitatem. Unde cum Ang. Doct. ait loco illo in argumento adducto, quod aliqua sunt præscita a Deo. quæ non sunt prædestinata debet intelligi de prædestinatione his duobus ultimis modis sumpta, ut ibidem se explicat ; non autem de pnedestinatione, primo modo accepta, prout est idem, ac decretum etficax . et antecedens divinæ voluntatis.

DUBIUM V.

Utrum aliquibus dliis signis colligatur , quod juxta DM Thomæ mentem, non sit danda scientia media't

87 Quia mens Divi Augustini, et D. Thom. quoad hanc partem cuincilit cum mente aliorum Sanctorum Patrum, qui ad Divum Augustinum subsequuti sunt, ac proinde multum refert mentem uiriusque examinare ; propterea postquam quid senserit Augustinas, tam (ut sic dicamus) a priori, et a posteriori, et quid Angel. Doctor doceat, jam (ut sic loquimur) a priori examinavimus, oportet ut etiam a posteriori mentem ejusdem Ang. Ductoris venemur, ut ila ex omni capite mens ejus magis perspicua, et clara maneat.

Resolutio dubii, el primum rjm fundamentum.

Conda-
sfn,
el
duplex
rjiK
fnnth-
mvDtutu.

Dicendum ergo est, qaod juxta Angelici Doctoris mentem , ex aliquibus signis, et a posteriori desumptam, nequit dari scientia inedia. Prior, et fundamentalis ratio hujus assertionis sumitur ex dictis dub. 3. asser-tione 2. num. ü7. et deinceps. Nam ratio

ibidem facta ad ostendendam mentem Au-gustini circa hoc, probat pnvsentem aseer-tionem, ut intuenti constabit.

88 Secundo probatur, Quoniam Pa|m Concil. Trid. non approbarunt, sed potius modo infra dicendo, rejecerunt scientiam mediam : ergo signum est, cam non oam juxta Angelici Doctoris mentem. Antecedens constabit ex iis, quæ dub. sequenti dicornus. Consequentia vero probatur. Quii quidquid in eo Concilio gestum fuit, de quo D. Thom. in suie operibus egit, totum hoc ex S. Doctoris doctrina desumptum eat. Et ideo doctrina D. Thom. erat quasi Lydias lapis, ubi verum aurum a falso discerneba-tur : ita ut ea censeretur vera doctrina, quæ cum Ang. Doctoris mente cobærebat, ab eoque approbabalur ; faba vero, quæ illi erat dissona, aut ab eo aliquando reprobata est. Quod quidem aperte constat ex oratio-ne illa, quæ ab oratore ejusdem Concilii, coram Patribus in «lie S. Doctoris habita est, ubi hæc verba habentur : Aon *potuit D. Thorn. Ecclesiasticis intéresse Conciliis* morte præventus, verum ecce superstes, atque in æternum victurus vobis adest : bona suo, spiritualis doclrinæ thesauros hereditariojure vobis delegavit. Nulla proinde ab ejus fdici transitu concilia sine sacro Doctors celebrata sunt. Ul enim de caleris sileam, quod audimus, quod videmus, quod manibus nostris contrectamus : quidni aperta voce ad (jus laudem testemur *rt* vestra comitia perpendite ex plurimo } coque honorabili Doctorum catu, quotusquisque consultor accedit, quiD. Thom. auctoritate, veluti splendenti gemma suam sententiam non exornet f at in consultissimo Patrum recessu , doctor hic sententiam rogatus, frequentissime censet, ad quem ut ad Ly-dium lapidem, si quid ambiguitatis, aut contro-versis fuerit exortum, communibus veils referendum existimatis : ct qui eum jui placi-ti patronum obtinuerit, incertam judicio-rum aleam non sit habiturus, quin secundum cum sententia ferenda sil.

Fundamentum ultimum verx scnlcntix.

89 Tertio probatur assertio. Nam fidelis-simi , et notissimi discipuli D. Thom. tam antiqui, quam juniores, scilicet Dominican!, nunquam hanc scientiam mediam in suo S. Doct. invenerunt, ut quoad antiquos constabit ex dicendis dub. ult. hujus disputationis, et

Afed
laib
Srtiix.

TRACT. III, DISP. X, DUB. V.

et quoad jumoros constat ex omnibus Dominicanis > qui hac nostra tempestate scripta sua pnelo mandarunt, ut Donnez, Navarrole, Nunno, Nazario, Gonzalez , Ripa, Zannardo , Ledesma, Alvarez, et Martinez, et ex omnibus illis, qui in toto orbe publico sacram Theologiam docent : ergo signum o3l, scientiam hanc non esse, juxta S. Doctoris montem. Patet consequentia. Quoniam incredibile ost, omnes probatos, ac notissimos discipulos, et interpretes Divi Thomæ, qui in ejus verba jurare dicuntur, qui scripta ejus summo animi affectu quotidie evolvunt, conferunt, meditantur, ruminant, et pro assequenda ejus monte assiduo studio vacant, ac lectioni orationes adjungunt, quique adhuc intra domesticos parietes maximo zelo veram D. Thomæ doctrinam zelant, ita ut inter ipsos nomo sine dedecore maximo oppositam aliquo modo tueri aude-ret, nullibi invenisse, neque a suis majoribus accepisse doctrinam hanc do scientia media, si vere in Sancto Doctore esset ; maxime cum saepissimo eam D. Thom. innueret, aut in medium proferret, si de ejus menle esset : siquidem sæpesæpius, vel { ut melius dicamus) in innumeris materiis se se offerret occasio agendi do illa ; ut in materia de Scientia Dei, de Voluntate , de Prædestinatione, de Incarnatione, de Gratia, de Angelis, et aliis quamplurimis : sicut Adversarii eam admittentes in omnibus his locis , et aliis pluribus ea utuntur , ad plures, et graves difficultates enodandas.

90 Confirmatur primo. Quia prædicti discipuli D. Thom. non solum asserunt, se non invenisse, neque a suis majoribus accepisse hanc doctrinam de scientia media, sed putius affirmant, oppositam in ejus schola semper viguisse. Et ideo cum primum Molina eam in lucem edidit, non solum illi non suffragati sunt, verum eam coram Summo Pontifice juridice accusarunt : at incredibile est, prædictos D. Thom. discipulos numero, antiquitate, sapientia, religione, aliisque pluribus titulis insignes, Ang. Doct. professionis jure, summo, ac piissimo affectu addictissimos, et in ejus scriptis valde versatos, non solum non invenisse ejus sententiam in hac adeo celebri, toliesque repetita difilcultate, verum etiam omnes illos decepto?, et ita allucinolos fuisse, ut veram Divi Thomæ doctrinam apud Pontificem accusarent : ergo, etc.

Confirmatur, et explicatur secundo. Nam quoad mentem D. Thom. circa scientiam

mediam t potius est adhibenda fides Patribus Dominicanis, quam adversariis ; ergo cum illi contra eum aperte stent, signum erit etiam S. Doct. contraeam stare. Consequentia videtur perspicua. Antecedens autem probatur. Quia Paires Dominicani quoties in aliis materiis communiter suam sententiam de mento S. Doct. tradunt, nunquam a vera ejus intelligentia aperte discessisse deprehensi sunt, ac proinde nec in ista discedere, credi debent; at adversarii multoties solent in aliis materiis pro se afferre D. Thom. cum tamen fere certum sit ipsum pro opposita stare, ut patet in materiis de existentia creata, et distinctione ejus ab essentia ; de principio individuationis ; de intensione, et remissione, et alibi sæpe.

91 Confirmatur, et explicatur tanlem. Quia Patres Dominicani nulla passione contra adversarios ducti, aut necessitate ab extrinseco (ut aiunt) illata coacti pro se, et contra scientiam mediam D. Thoinam adducunt. At vero adversarii, beet non passione contra Dominicanos allecti, necessitate tamen quasi compulsi, doctrinam de scientia media D. Thom. auctoritate fulciunt : ergo potius illis, quam his fides adhibenda est, quoad hoc, quod est, an prædicta scientia sit, vel non sit de mente S. Doctoris ? Consequentia non indiget probatione.

Antecedens autem , quoad primam partem, scilicet quoad Patres Dominicanos sequenti dilemmate ostenditur. Nam cum primo Mulina suam scientiam mediam in lucem edidit, vel scientia hæc in schola eorumdem Dominicanorum , seu Thomistarum erat communiter recepta, ul doctrina D. Thom. vel communiter rejecta tanquam aliquid, quod eidem doclrinæadversaretur? Primum dici non potest : quia cum prredicti Patres valde (ut per est) gaudeant de incremento et propalatione doclrinæ Angel. Doct. non ita fortiter impugnassent. nec coram Summo Pontifice scientiam istam accusassem, si communi eorum calculo, tanquam Thomistica, tunc'habebatur : alioqui non quidem Adversarios, sed potius se ipsos, suamque doctrinam apud Pontificem detulissent, el ita ut insani essent ab eodem rejiciendi ; quippe qui doctrinam illam, quam D. Thomæ esso apud so fatebantur, eandem accusabant.

Si autem secundum dicatur, ergo nulla passione contra Adversarios ducti, pnudictam scientiam mediam, ul quid contra D.

Ultima confirmatio animadversione dijna.

Probatio antecedentis qnoad primam partem.

DE SCIENTIA DEI.

Thom. refecerunt. Quæ enim passio red- dens Dominicanos minori, quoad hoc fido dignos potest esse in illis, ex eo quod scien- tiam hanc mediam ab Adversariis publico pnclo mandatam rejiciant, tanquam aliquid contra D. Thom. pugnans : cum iidem Do- minicam hoc ipsum antea apud se ut cer- tum habuissent? maxime cum Patres Societatis usque ad illa tempora Dominica- norum viam, et doctrinam secuti fuissent, atque adeo incredibile est, quod erga illos non essent ex hoc capite pie (ut par erat) affecti. Sicut etiam ob eandem rationem non apparet aliqua necessitas, abextrinseco illata, qua coacti doctrinam de scientia me- dia esse contra D. Thom. affirmant : siqui- dem si semel id antea sentiebant, nulla alia necessitate potuerunt ad hoc commoveri, nisi ea, qua: ut sic dicamus) ab intrinseco oritur, id est, ex eo quod id ipsum in veri- tate cordis antea sentiebant.

92 Quoad secundam vero partem, scili- cet quod Adversarii nulla passione contra Doroinicanos ducti scientiam mediam auc- toritate D. Thom. fulciant, satis idem an- tecedens constat. Quoniam , ut intuenti patebit, id est luce meridiana clarius, et oppositum sentire, esset in eadem luce cœ- cutire : siquidem de viris adeo doctis, gra- vibus, et religiosissimis nequit talis passio nedum credi, verum nec adhuc levissime suspicari.

Quoad ultimam autem ejusdem antece- dentis j*artern, scilicet quod Adversarii ali- qua necessitate ab exirinseco (ut aiunt) proveniente, quasi compulsi doctrinam de scientia media, auctoritate D. Thom. ful- ciant, desumi potest ex eo, quod ad hoc ipsum multa extrinseca eos commovere po- terunt, et deboliant. Viderunt namque illam a discipulis D. Thomæ ad judices fidei, tanquam aliququaliter suspectam deferri : ex- perti sunt quantum prædicta scientia præ- judicium ex auctoritate Divi Augustini, et Divi Thomæ, ipsi adversa, pateretur : cons- pexerunt Clementem Octavum totum hujus causa* pondus ad utriusque Doctoris aucto- ritatem remittere : non bene audierunt de Molina asserente in sua primitiva concor- dia, scientiam illam novam esse, et antiquis Patribus ignotam fuisse : cernebant sub ti- tulo novitatis ab omnibus gravioribus Theo- logis scientiam hanc despiciendam, acriter- que impugnandam, multosque adversarios sibi concitaturam : nulla alia via poterant suam scientiam mediam ab his omnibus nolis, periculis, et tempestatibus, imo a

totali ruina liberare, nisi eam auctoritate utriusque Doctoris muniendo, et corrobo- rando : sicque quasi coacti sunt (contra id, quod ipsimet hujus scientia' auctores, ante exortam hanc tempestatem fatebantur) ubi- que proclamare, eam apud ulrunquo Docto- rem Augustinum, et Divum Thomutn fre- quenter, et clare inveniri, testimoniale utriusque ad id probandum adducere. Quis ergo non videat, quomodo licet testimonium Adversariorum semper sit magnum ; nihi- lominus quoad hoc non sit ex prædictis capitibus ita firmum ad colligendam men- tem Divi Thomæ. sicut testimonium Do- minicanorum, quod propter nullam expræ- dictis exceptionibus rejici rationabiliter queit ?

93 Quæ omnia elucidari possunt eleganti testimonio Magistri Alfonsi Curiel, qui etsi in suis controversiis huic scientiæ mediæ satis faveat, et in illam valde inclinet (quamvis postea eandem retractaverit, ut dub. ult. dicemus) adhuc in prædicto loco fatetur, talem|doctrinam menti D. Thom. atque adeo discipulorum ejus adversari. Quo i testimonium non potest non, quoad præsens vim facere. Tum propter eximiam sapientiam, el auctoritatem hujus Doctoris, toti orbi notam. Tum etiam : quia profes- sio relieiosa , vel Dominicans, vel Patrum Societatis nequaquam illum aliquatenus ra- tione piæ affectionis, quam erga suos ha- beret, suspectum reddere potest : siquidem nulli illarum adstrictus erat. Tum denique : quia in illo loco in sententiam adversario- rum magis inclinat : quam proinde, si vere posset auctoritate Divi Thomæ munire, re- vera id faceret, et tamen contra se ipsum, et contra sententiam, quam ibi præelegit, eam Divi Thomæ doctrinæ adversari fate- tur.

DUBIUM VI.

I trum scientia media a tempore Augustini usque ad hxc tempora perenniter /luxerit, el a Theologis, tam junioribus, quam an- tiquis, maxime zero ab iis, qui Concilio Tridcntino interfuerunt, approbata fu'-

9 i Dubium hoc dupliciter dissolvi potest. Primo quidem adducendo testimonia Pa- trum, et Theologorum, qui in decursu tem- poris in titulo recensito, extiterunt. Secun- do vero afferendo signa, et probabiles conjeciuras, quibus a posteriori (ut aiunt) ostendatur

»¶ 17 *

Quo*)
μ τ π π -

'-A

Quoad
uhimarn.

Uints-
t»
pGutT.
data

ostendatur scientiam mediani non habuisse hunc perennem fluXum, et approbationem ab antiquioribus scholasticis usque ad hæc nostra tempora. E.\ quibus duobus modie, hoc posteriori ad nodum hujus dubii dissolvendum utemur : quia ad rem istam clarius, et jucundius pertractandam accommodatior est : at priori illo infra dubio ultimo, breviter tamen, et succincte utendum nobis erit.

Asjerlio prior.

Dicendum est primo, scientiam mediam non fluxisse perenniter a tempore Augustini. usque ad hæc nostra tempora; ita ut a Theologis antiquis, et junioribus m hoc decursu temporis'existentibus, salis communiter approbata fuerit. Assertio hæc inter alia ponitur contra Suarez tomo 1. de Gratia prolog. 2. et alios ejus sequaces, quatenus contendit, scientiam mediam a tempore Augustini , usque ad sua tempora perenniter fluxisse, et ab antiquis, et recentioribus Theologis fuisse approbatam. Et ita ibidem cap. 1. num. 12. sic inquit: *Hac ergo sententia* (nempe quæ scientiam mediam adstruit) *in auctoritate Theologorum non solum rcccntiorum, sed diam antiquorum scholasticorum longe contrariam superat : quapropter nullus potest cam novam vocare, nisi vel antiquis non legerit, aut de nominibus voluerit potius disputare, quam de rebus.*

Gæterum assertionem nostram luentur Vasquez 1. part, quæst. 14. disp. G7. cap. I. in line, his verbis : *Quod antiqui scholastici, qui hactenus scripserunt, tantum meminerint scientiæ simplicis intelligentir, ct visionis, parum interest : quia illi de hac scientia sub conditione, nihil omnino disputarunt, aut meminerunt, etc. Quid igitur si nos aliam ponamus, cujus ipsi mentionem non fecerunt, neque negaverunt ?* Herice 1. part. disp. 7. cap. 10. in hæc verba : *Quis nesciat hanc scientiam mediam Inluisse scholasticos, d a nostris* (nempe a Patribus Societatis) *a tenebris, in quibus latebat, erutam diligenti Patrum, assiduaque lectione?* Fonseca G. Metaphys. cap. 2. quæst. 8. Molina in sua concordia , in lucem anno 1588. prælo commissam, ubi scientiam hanc omnino novam, et neque Theologis, neque Patribus, praesertim Augustino, notam fuisse, as-

SalmanL. Curs. theolog., tom. I.

sertivo cum aliquo tamen timore fatetur. Ac novissime Granado ejusdem Societatis 1. part, quæst. 14. art. 13. tractatu 5. disp. 3. sect. 2. ubi postquam scientiam hanc mediam dandam esse dixit, addidit : *Nec mirum est, si temporum decursu aliquid novi a Rccentioribus Theologis excogitatum sil.* Ac tandem eandem assertionem tuentur plures, et gravissimi Theologi, qiios dubio ultimo referemus : quamvis tam nos, quam Doctores isti diversa via , ac Patres Societatis nuper recensiti, in negando perenni illo fluxu et approbatione communi scholasticorum, circa scientiam mediam, procedamus, ut ex dicendis constabit.

95 Probatur assertio. Nam incredibile est, Dominicanos Theologos, piissimos, ac sapientissimos in eam amentiam, et fatuitatem incidisse, ut doctrinam hanc de scientia media, cum primum a Molina prælo mandata est, apud judices fidei accusarent, si doctrina hæc a tempore Augustini usque ad illa tempora Molina? ex antiquis Theologis perenniter fuisset derivata, ac proinde omnibus Academiis nota, et ab eisdem satis communiter recepta, et suis auditoribus (inter quos etiam numerandi sunt Patres Dominicani, Magistrum Bannez præcedentes, quem aliqui ex Patribus Societatis primum divinarum prædiffinitionum ex se efficacium inventorem appellant) tradita esset. Sane si rebus ita dispositis, doctrinafti istam detulissent, ab omnibus totius orbis Theologis irrisi, et tanquam insipientes, vel temerarii, impudentissimique accusatores habiti merito essent : ac omnes contra ipsos statim clamassent, tantæque, ac tali insipientiæ, et impudenti® silentium cum magna eorum confusione, et nota imposuissent.

Unde vel omnes illi : et cum eisdem Fonseca, Molina, Vazquez, Granado, Herice, et alii ex Patribus Societatis, qui pro nostra assertionem sunt, tanquam antiquitatis, et doctrina» ante ipsos in Academiis clarissime, et perenniter traditre. et tunc vigentis ignari, insuperque cæteri omnes cujuscumque professionis Theologi qui statim contra Dominicanos, ut contra malitiosos dissimulatores in re adeo gravi, aut ignaros, et insipientes non insurrexerunt, accusandi, et damnandi essent ; vel concedendum est antiquitatem, et perennitatem doctrina? de scientia media, a Suarez intentam, incredibilem esse.

; Π
MI

Ratio
assertio-
nis.

; F

y

lt

•S

!:

L

:U

Cum autem illud primum loti Pnvdicato- rum famih'æ, necnon magna ex parte So- cietati Jesu, imo et totius orbis Theologis valde injuriosum, et ex se incredibile sit, consequens erit, ul hoc secundum elegi debeal : ac proinde , quod doctrina de scientia media non fluxerit perenniter ah antiquitate usque ad hæc tempora : ita ut taih a junioribus, quam ab antiquis Theo- logis salia communiter fuerit approlmU.

Con- 96 (4)niirmalur, supponendo id, quod
rwa,w. dub. 3. diximus , scilicet rum primum doctrina Molitu*, quoad hanc scientiam apud Clementem Octavum delata fail, tunc prædictum Puillificem triginta gra- vissimus virus pro hujus causæ discus- sione . qui una cum ipso oi assisterent, designasse. Quo «upposilu sequens for- matur confirmatio. Nam si doctrina de scientia media -fuisset Mitis communiter ah antiquis Theologis approbata . et jh- renniter in Ecclesia ab antiquitate jam dicta usque ad nostra tempora fluens pervenisset. sequeretur , tum Romanum Pontificem ex consilio Cardinalium (ut solet) necnon et Theologorum admissi.*- se, et diu, ac serio cum suimet perso- næ assistentia tractandam decrevisse, de- nunciationcm . vel accusationem factam contra hanc doctrinam do scientia me- dia, n «anctis Patribus in re tam gravi clarissime, ac saepissime iut vult Suarez) traditum i et perenniter in Ecclesia Dei ab ejus Doctorihus, et Theulogs salis communiter receptam : nullatenus que ta- les accusatores objurgasse, tanquam ca- lumniatores manifestos, cl in re tam gravi de antiquitate Patrum « et Theologorum satis perenni doctrina, el adhuc luno val- de viginti. male sentientes, quod quidem, ut ex fc constat, dici nequit.

Tum etiam gravissimos illos triginta viros (de quibus dub. 3.) quique jussu Clementis VIII. ad hanc controversiam examinandam Roma* cum ipsiusmet Pon- tificis interventu per plures scs»iones convenere : et omnes . uno , vel altero excepto. post maturam discussionem in eam abierunt sententiam, ut existimarent prædictam doctrinam de scientia media, doctrina» Sanctorum Patrum Augustini , et D. Thom. refrasari , insipienter. ct eum magna antiquitatis . et doctrinæ tunc valde florentis ignorantia in re tam gravi processisse : siquidem ignoraverunt id, quod in prædictorum Patrum, et tot Theologorum libris adeo frequenter . ct

i dare (ut suit Saurez) conüneiur, et (quod adhuc pejus est) adeo sinistre eorum doctrinam Intellexerunt. ul hanc scien- tiam mediam illis oppositam esse exis- timaverint . hoc autem admitti nequit, ut ex >e patol ; argo neceasario faten- dum erit, doctrinam hauo de solentis ine- dia non fluxisse perenniter, ot continuo a tempore prædicto usque ad hæc nostra tempora : ita ul salis commfcniter, tam a junioribus, quum ab antiquis Theolo- gis approbata fuerit.

S II 3

Jxier/iu pmlrrior.

97 Dicendum est secundoy doctrinam hanc de 'scientia modia non esse appro* l>aiam a Patribus Concit Trident, sed putius, ul jam explicamus, virtualiter sal- tim reprobata. Probatur assertio sup- ponendo . quod Concilium Tridentinum fuit inter alia præcipao convocatum an- no Domini 1545. instante Carolo Quinto Romanorum Imperatore., cæterisque Ca- tholicis Principibus, a Paulo Tertio Pon- tifice Maximo ad sedandam liæresim Lu- dicri tollentis libertatem nrbltrii creati. Ad eam autem tollendam movebatur Lutherus hoc enihvmemato : *Deus A ælrrno eu. qu» in teuipore fiunt pr^sciunt, ubsolulequr, r/ effieuctler detmil i ergo om- niu cx absoluta necessitate . ac proinde sine ulla cuntingenlifi, rl libertate flunK* J

Ilis ergo suppositis, sequens formatur ratio. Nam Patres Concil. Trident, convo- cati præcipue ad componendam contra Lu- therum libertatem creatam cum divina scientia ct pnvdiflinitionibus divinæ volun- tatis, non usi sunt hac scientia media:ergo signum est valde urg>?ns. eos non admittere prædictam scientiam : ergOj et quod, eam saltim virtualiter reprobarunt. Primn con- seq. ex antecedenti patet. Nam si eam admi- sissent. usi utique fuissent ea ud prædictum munus. Tum quia quotquot eam admittunt, utuntur ipsa ad pradictam concordiam : ac proinde hoc ipsum contingeret pnedictis Patribus, si eam admisissent. Tum etiam: quia omnes, qui illam ndstruunl. credunt non tolli per ipsam libertatem creatam, vel divinam : sed potius absque omni ambigui- tate. vaideque perspicue per illam explicari, quomodo nec scientia, nec decreta Dei tollant arbitrii creati libertatem, ut ex ipso- rum sententia dubiis prwedontibus expli- cuimus,

Am- aim** 14 pria:- *ca

LÜ.

Pnàiyj a«i.

euimuH. Et ila hi Patres Concilii scientiam hune udinisissenl, ot per eam adeo perspicuo concordari lihmntvm oreauuu miin divini» actibus sensissent, videtur valde credibile, quod ea ad hoc niimus, quod instabat, ad quodque pnrdpue convocati aunt, usi fuissent. Undo argumentum negativum in hac parte est, attentis omnibus jam dictis, argumentum saltem virtualiter positivum, ad credendum, prædictos Patres Concilii non admisisse talem scientiam, sed potius eam, ut falsam rejecisse.

08' Antecedens autem probatur. Tum quia illud fatetur Molina in sua concordia primitiva, quatenus asserit, suam conciliandi rationem mediante prædicta scientia, a nemine traditam fuisse, ut constat ex iis, quæ ad 1. part, qmvst. 33. art. 4. et 5. disp. I. num. ult. in line docet. Tum etiam : quia ex iis Patribus, et Theologis, qui Concil. Trident, interfuerunt, quinquaginta ex illis, et aliqui insuper mentem suam in hac gravissima controversia, literis consignatam, prælo, et posteris tradiderunt, ut doctis, et in lectione Doctorum versatis constabit : at in nullo horum auctorum, scientia? mediæ usus pro hac concordia reperitur, ut intuenti illos patebit ; ergo signum valde urgens est, in illo Concilio sine usu hujus scientia* humanam libertatem cum doctrina divinorum decretorum, px se efficacium, constituisse, et conciliatam fuisse : alias quonam pacto pnedicti omnes scriptores, qui Concilio interfuerunt, hanc adeo gravem, el difficilem controversiam suscipientes, omittero [K)Uiissvnt usum illius rei, quem tanquam optimum a Patribus Concilii ad ejus resolutionem adhibitum fuisse, conspexissent, co vel maxime, cum ipsi munus veluti explicandi, et omnibus patefaciendi mentem, ac doctrinam Concilii exercuerint.

90 Tum præterea: quia ex Concil. Trid. feliciter absoluto, tanquam ex equo Trojano plures eminentissimi Doctofes, et Magistri ad proprias sedes. Academies, et cathedras reversi fuerunt, qui non potuissent se continere. quin scientiam mediam, et ejus usum pro hac adeo optata , ac difficili concordia secum deferentes, quamque in Concilio illo, ufl difficillimum hoc negotium componendum adhibitam fuisse conspexissent, suis auditoribus proponerent, et veluti alterum ense quo Goliath, et Holofcmis, nimirum Lutheri. et Calvinii capita cæsa, et gloriose amputata fuissent, commendarent : atque ita omnes catholicas Academia» eadem doctrina sic imbuerent, ut non solum proveetis,

sed etiam tyronibus Theologis notissima, constansque esset. Cum autem certum, compertumque sit, illius scionlitu doctrinam, ejusque usum tanquam novum, seu (ot melius dicamus) tanquam non receptum Theologos commovisse, niullisquo, ac gravissimis sin displicuisse, ut librum Molinro quoad hoc tanquam quid (eis quidem judicibus, de (pio tamen nos nihil modo, ut decreto Sanctissimi Domini nostri omnino pareamus) doctrinam suspectam continentem , apud supremum judicem, et Ecclesiæ caput detulerint : fit indo, nullam talis scientio* in Concil. Trident, pro hnjus controversi» resolutione rationem adhibitam fuisse.

IOli Nec refert, si dicas, Patrem Salmeronom illi Concilio interfuisse, el tamen pro hac scientia citari a Patre Herice tract, 1. disp. 7. cap. 10. ergo verosimile ent, illam scientiam in illo Concilio apparuisse. Nam ba?c verosimilitudo prorsus evanescit discursu facto. Plane, si hæc scientia ad resolutionem tam gravis, et difficilis controversia·, a Patribus Concilii adhibita fuisset, tunc qua ratione fieri posset, ut nullus inter tot, tantosque Theologos. qui ex illo Concilio prodierunt, nec scriptis, nec verbo honorificam ejus mentionem , pnuler unicum Salmeronem, fecisset ? Imo incredibile videtur, quod si hæc scientia fuisset ad solutionem prædicta? difficultatis, adeo celeberrima?, ab his Patribus admissa, tunc eveniret id, quoi postea contigit, nimirum, quod cuncti illam, tanquam novam , quoad hoc, quod est eam a Theologis approbari, reputarent, et ad ejus exituni omnes commoverentur, sicut revera commotos fuisse constat.

Unde incredibile est, Siilmeronem in Concil. Trid. hanc Scientiam didicisse : sed si eam ipse cognovit, dicendum est, postea per multos annos, nimirum ab anno 1563. quo Concilium linitum est, usque ad annum 1585. quo ipse Salmeron neapoli obiit, a suis consociis Patribus Societatis illam accepisse. ab ipsisque adeam inductum fuisse: ac tandem multo postea in stlis scriptis posthumis, industria, ot expensis ejusdem Societatis in lucem editis, anno 1602. reperi-tam fuisse.

Solutio
ejUMjcfn
objectio-
nis.

DUBIUM VIL

Utrum scientia media a tempore Augustini, et antiquorum Patrum usque ad annum 1560. antiquos scholasticos latuerit, et a junioribus Theologis ex doctrina eorundem Patrum eruta sit? an vero a predictis antiquis scholasticis cognita, et reprobata fuerit?

Ratio
TajM
dabii
prree-
dm.

lor Postquam dub. preced. explicuimus, an a t*mi»ore August, usque ad hæc tempo-
rd doctrina. adslruens scientiam mediam,
et satis communiter approbata,
tam ab antiquis, quam a junioribus Theo-
logis fluxerit, et partem negantem statui-
mus : restat, ut ex professo explicemus, an
licet hoc non habuerit, nihilominus α tem-
pore Augustini, usque nd annum 1560. in
quo inquit Fonseca . 6. Metaphysic. cap. 2.
quest. 8. se illam ab antiquis Patribus tradi-
tam . el in tenebris jacentem primum inve-
nisse et in suo Conibricensi, vel Eborensi
Collegio publice docuisse (quamvis ul testa-
tur Herico locostatim referendo, non sit au-
sos eam prelo mandare) an igitur talis
scientia a tempore Augustini, usque ad præ-
dicta tempora, non fuerit ab scholasticis an-
tiquis reproliata. sed eos toto illo tempore la-
tuerit, el postea a junioribus Theologis
cognita, et ex latebris, ct visceribus Augus-
tini, et Patrum deprompta fuerit ; an veru
ab eisdem scholasticis antiquis cognita, et
reprobata sit.

Ani-
n4 ^ r' Et licet decisio hujus dubii satis pateat ex dictis dub. 3. 4. et 5. ubi probavimus , pnedictaui scientiam mediam non contineri in Patribus , ut ab ipsis approbatam , ac proinde nec ex sinibus, aut latebris eorum, ut propriam eorum mentem potuisse educi, et similiter ex iis, quæ in dubio immediate precedent! asserta sunt, non parum innuatur, eandem doctrinam fuisse ab antiquis Theologis reprobata; nihilominus ut res hæc magis explicetur, et clarius pateat, quomodo non possint inter se cohærere hæc tria, quæ aliqui ex Adversariis in favorem scientiæ mediæ congerunt, nimirum traditam esse ab August, et Patribus , deinde penitus scholasticos latuisse , ac tandem a junioribus Theologis ex sinibus Patrum fuisse erutam : propterea dubium hoc sigillatim excitamus. Illud nutem non (ut sic dicamus) a priori, et expendendo testimonia scholasticorum (de hoc enim , licet breviter, et quantum

salis erit. dub. seq. agemu») M'd veluti
a posteriori, et a signo pertractabimus.

Hence ergo 1. part. disp. 7. cap. 10. partem affirmantem tuetur i et ita inquit, ut supra retulimus : *Quis nesciat scientiam hanc latuisse scholasticos , et a nostris (scilicet a Patribus Societatis) a tenebris, in quibus jacebat, erutam diligentibus Patrum, assiduaque lectione.* Quod etiam, ut nuper vidimus, tuetur Fonseca. Quorum fundamentum nullum aliud esse potest . nisi aliqua testimonia ex August, cl Patribus in favorem scientiæ media a nobis supra adducta, et simul soluta, et quod apud scholasticos antiquos . ct juniores , qui non sunt ex Patribus Societatis , nulla invenitur mentio hujus scientiæ. Nam ex istis duobus principiis recte videtur sequi , scientiam hanc a Patribus Societatis ex latebris Patrum , in quibus abscondita erat, erutam fuisse.

§ 1.

*Assertio prior, el primum ejus
fundamentum.*

10'2 Dicendum tamen est primo, quod si semel verum esset, hanc scientiam mediam reperiri in August, et aliis Patribus. ut propriam eorum mentem (cujus oppositum dub. 2. 3. 4. et 5. ostendimus) tunc dici non posset, pndictam scientiam fuisse ignotam antiquioribus scholasticis. et aliis a tempore ejusdem August, u.squead annum 1560. existentibus: ac proinde nec ulla ratione dici poterit, fuisse a junioribus Theologis ex societate ex visceribus, et latebris Patrum primo erutam. Assertio hæc est contra Fonseca. et Heriee, alios que eorumsequacesi Eamque tuentur discipuli D. Thom. et Suarez loco citato, alique plures infra referendi.

Ut autem primum, et principale hujus
assertionis fundamentum capiatur, ani-
madvertendum est primo id, quod a ne-
mine negari potest, nimirum thesaurum
istum scientiæ inediæ, si vere in August, iwrtw-
et aliis Patribus, ul propria eorum mens
esset, inveniendum fore in eis ab Aug. mu,
Doct. quippe qui assiduus Augustinia-
norum operum lector, et profundus me-
ditator, ac indivulsus ejusdem Augustini
discipulus, et ejus doctrinæ penetrator
fuerit. Nam si semel dicatur, Angel.
Duct, prædicam scientiam in August, ut
propriam ejus mentem non invenisse,
hoc

hoc ipsum erit argumentum inoraliter evidens, eam in ipso non osse reperibihnn. Et ita non solum Suarez, sed etiam Herios et alii qnamplures ex Patribus Societatis, Molina posteriores, coacervatis hinc inde testimoniis enixe probare contendunt, Doct. Angel, interventu hujus scientiæ inedite, concordare libertatem creatam cum efficacia, et certitudine actuum divini intellectus, et voluntatis.

iu3 Secundo notandum est, quod semel admisso, ut revera admitti deberet, scientiam hanc mediam inventam esse a Divo Thoma in visceribus August, si tamen vere, in illis esset, ut adversarii immerito volunt, necesse est etiam fateri, quod sallim tempore D. Thom. doctrina August, circa hanc controversiam, tam ab eodem Angelico Doctore, quam ab aliis, cum quibus prædictus Doctor Angelicus de hac re agebat, et coram quibus publice disputabat, cognitam fuisse, et per ipsum, et alios ejus contemporaneos ad Academias in lucem prodiisse pneloque, aut scripto fuisse commissam.

104 Tertio notandum est, quod a tempore D. Thom. usque ad præsens sæculum, nempe ab Anno Domini 4240. usque ad annum fere 1600. vel usque ad annum 1560. in quo Fonseca hanc invenisse testatur, præstantissimi scriptores Theologi continua quadam serie abundantissime floruerunt, ut constat ex iis, quæ docet bellarm. lib. de Ecclesiasticis scriptoribus. Nam usque ad annum 1300. floruerunt Alex, de Ales, Albertus Magn. ipse D. Thom. Doct. Angel. S. Bonavent. Petrus de Tarantasia, Udalricus Argentinensis, Rupertus de Ruffia, Ægidius Roman. Ricardos de Mediavilla, et Johannes Parisiensis. Ah anno vero Domini 1300. usque ad 1400. Johannes Scotus, Petrus Aureolus Anton. Andreas, Durandus, Franciscus, Maironis. Hervæus, Guillelmus. Okamus, Monaldus, Nicolaus de Lyra, Alvaros Pelagius, natione Lusitanus, Episcopus Silvensis, Petrus Palud. noster Guido, Adam Godam, noster Johannes Baccon, Rober. Olcoth, Thomas Argentinensis, Gregorius Ariminensis, Nicolaus Gorranus, Alfonsus de Bargas, Henricus de Usia. Ab anno autem Domini 1400. usque ad annum 1584, Johannes Capreolus S. Thom. fidelissimus interpres, discipulus, ac defensor, noster Thom. Uvaldens. Augustinus de Roma. Alfonsus Tosiatus, S. Antoninus Florentinus, Joannes Basolis,

Dionysius Carihusianus, Gabriel Biely Marsilius, Thomas Cajetanus, Franciscus Ferrariensis, Jacobus Almainus, Adrianus Sextus Summus Pontifex, Franciscus Liqueetus, Sylvester, Joannes Echius, Conradus, Joannes Roflensis, Thomas Morus, qui insignem epistolam, et responsionem ad epistolam Lutheri scripsit, et pro Christo Domino occisus fuit : Joannes Cocleus, Franciscus a Victoria, Dominicus de Soto, Ambrosius Catharinus, Joannes Vincentius, Dominicus Bannez. Qui omnes de concordia creatæ libertatis cum actibus intellectus, et voluntatis divinæ scripserunt, scriptaque sua prælo mandarunt, vel ad primum librum Sententiarum, ubi distinctione 35. de Scientia Dei, distinctione vero 45. de Voluntate Dei tractat Magister, vel ad secundum Sententiarum, vel tandem speciales tractatus de illa ediderunt toto illo temporis spatio, scilicet ab anno 1240. usque ad annum 1560. vel usque ad annum fere 1600. quibus etiam annumerandi sunt alii multo plures, iique gravissimi, ac doctissimi Theologi, qui se ad scribendum non applicuerunt, quosque eodem tempore fuisse nullus negare poterit, siquidem experientia compertum est, adhuc nostro tempore, ubi commoditas imprimendi, et libido (si sic licet loqui) scribendi invaluit, multo plures ex gravissimis Theologis variis de causis ab scribendo, et sua opera prælo tradendo abstinere.

105 Ultimo notandum est, tum quod inter hos Doctores exlitterunt tempore D. Thom, vel fere in illo Alens. Albert. Bonau. Angelicus ipse Aquinas, et Scotus, ex quibus Alensis floruit anno 1245. Albert. Magn. S. Thom. et D. Bonav. anno 1265. Scotus autem anno 1300. et ex his tanquam ex fontibus tres Theologorum classes, quæ postea viguerunt, ac vigent, scilicet ThomisUe, Scotistæ, et Nominales prodierunt, et ab eisdem multa gravia volumina, in quibus omnes usque ad minutissimas quæstiones ad Theologiam pertinentes, excitarunt, expedierunt, eFposteritati transmissa reliquerunt, semperque doctrina ab his præceptoribus, communibusque Magistris tradita, tum scripto, tum traditione, conservata fuit ; Thomislica quidem apud Prædicatores, et alios : Scotica vero apud Minores, Nominalium autem apud diversos alios Doctores.

Tum ellam, quod in relatis Doctoribus expendi debet, printer numerum satis co-

Afli-Oiâdrer-sio ultima.

piosum, quanta sit eorum diversius, quidam enim Itali, alii Galli, alii Hispani, alii Germani, alii Angli, alii Belga., alii Suevi, ex quibus quidam Carmelilæ, plures Augustiniani, plurea Franciscani, quainplurimi vero Dominicam exiiterunt. Tum denique quosdam ex assignatis Doctoribus Parisiensem, alios Bononiensem, alios Salmanticensem, alios vero Lovaniensem, alios Tubingensem, alios Dilingensem, alios Oxomiensem, alios Canlabriensem, ac deinde alios alias Christianas Acidemias sua doctrina, voce, et scriptis tradita sic imbuisse, et illustrasse, ut omnis illorum scientia quodam successionis, et hæreditatis jure ad Lotam fere Ecclesiam pervenerit, juxta illud ; *Quant a mandavi t patri bus nostris nata facere filiis suis, ul cognoscat generatio altera filii, qui nascentur, el exurgent, el narrabunt filiû xuũ.*

Dated-
lor
VI
didis
primum
pro
prima
assertio-
ne
funda-
mentnm.

106 His ergo suppositis, sequens ex iliis pro assertionem ratio deducitur. Nam si semel Ang. Doct. hanc scientiam mediam in ordine ad conciliandam efficaciam actuum divini intellectus, et voluntatis cum libertate creata, ut propriam ejusdem Augustini, in ipso invenit, eratquo eodem Doctoribus, et Magistris, cum quibus ipso publice disputabat, et agebat, ut Bonaventuræ, et aliis tjuxia ea, qute in primo notabili diximus) oportebat, ut in illa communi, et omnium celeberrima Academia, ubi omnes hi Dociores degebant, esset scientia hæc. tanquam mens Augustini, et patrum notissima, et quod de illa publice mentio, et notitia haberetur ab illis . ergo etiam oportebat, ut vel hæc eadem August, et Pairum mens per Doctores, et Magistros succedentes, tanquam quid ab eisdem Magistris approbatum ad suos etiam discipulos derivaretur, vel saltim, quod de ea publice mentionem facerent : quandoquidem incredibile est, eos mentem Augustini per D. Thom. expositam, ita neglexisse, ut non solum eam non amplecterentur, verum nec de illa mentionem facerent

Quod idem tfbm proportionem de aliis horum Doctorum discipulis, et sic de cæteris decursu temporis jam dicto, sibi invicem ibidem succedentibus, dicimus : siquidem mens August, per D. Thom. edocta publice a suis discipulis, maxime vero a Dominicanis, qui ibidem ab eo illam viva voce, et scriptis acceperant, acclamaretur, a cunctisque illius Academicis Doctoribus, propter perennem Ane-

Doct. memoriam, quie in ea potiori jure vigeat, divulgaretur : ac proinde jam hæc scientia média, si semel erat do mente August, et Patrum, et a D. Thom, edocto, ab ojusque comleinporaneis vel recepta, aut saltim cognita, non potuisset non omnibus his Theologis illius Academi® essa nola; ergo vliuui oportebat ut prædicta mens August, et D. Thom. admiltentiam, juxta Adversarios, scientiam mediam, ab omnibus fere aliis aliarum Acudemiarum Ductoribus cognita loto illo tempore fuerit.

107 H@c ultima consequentia ex duobus ultimis notabilibus pro hac ratione adductis patet. Nam hoc ipso, quoi) hæc fuisset mens Augustini, et D. Thom. publice ab eodem Ang. Doctore, et a Bonavent, aliisque Magistris contemporaneis edocta, vel saltim cognita, oportebat, ot per tempus non breve in lota, Dominicanorum familia dispersas per omnes fere Academiae, et per tot Ecclesj® partes, eadem esset vox, idemquo quoad hoc communis consensus : siquidem omnes Dominicam Angelicum Doctorem, ut oraculum, et Spiritus Sancti, quasi organum suspiciebant : ac proinde, quod hæc eadem mens ab ipsis in Academicis, et aliis partibus divulgaretur. Quod idem de Patribus Franciscanis, cum proportionem tamen, dicimus. necnon de universis discipulis D. Thom. et aliorum Doctorum illius Aeademiæ, qui ex diversis, el plurimis locis illuc convenerant, et postea per eadem loca dispergebantur, et ad diversas Academicas, ut ibi publice Theologiam ducebant (ut communiter contingere solet) Bô contulerunt. At loto illo tempore iluente a D. Thom. usque ad annum 1560. prælerierunt (utin tertia animadversionediximus) tot, adeoque insignes Theologi per tot Provincias, per tolque Academiae dispersi, quos de hac materia scripsisse diximus, el qui circa hoc de Parisiensium, pncipue vero D. Thom. mente, juxta August, doctrinam, notitiam habere potuerunt : quosque propter maximam hujus difficultatis, seu conciliationis humanæ libertatis cura divina scientia, et voluntate gravitatem, quæ omnium animos semper pressit, et in omnium Theologorum ore semper circumfertur, pni· lictam notitiam acceperant, plusquatin valde credibile est : ut ex iis, qua» in hoc nostro tempore circa eamdem difficultatem contigisse, cernimus, satis constat ; ergo incredibile est ad prædictos Ductores per omnes fere Acadrmias dispersos non

J1.:

H?

tasr
|Plü

iX**"

nun pervenisse notitiam hanc de scientia
rue lia. a D. Thom. ex August, mento
juxta Adversarios edocti, et toti Parisiensi
Academiæ vel omnino grata, vel eallim no-
ta, per quam juxta eosdem Adversarius,
ita perspicue sit hæc conciliatio libertatis
creatu-, cum actibus divini intellectus, et
voluntatis : ergo etiam incredibile erit,
notitiam prædictæ scientiæ, quippe D.
Thom. et August, adeo celebrem mentem,
et ad Ha celebrem difficultatem dissolven-
dam conducentem, continua quadam suc-
cessionem per omnes prædictos Theologos,
sibi continuo succedentes, qui scripta sua
prælo circa hanc controversiam mandarunt,
non fuisse derivatam. Imo incredibile etiam
est, quod ipsi quippe, qui adeo docti, el
versati erant, id est August, et D. Thom.
aliisque Parisiensium Doctorum scriptis
non eruerint. Maxime cum id, quod scho-
lastico molo publice aliquam controver-
siam docetur, ita distincte, et clare per-
hiberi soleat, ut quivis non tardi ingenii
facile mentem Magistri consequi possit.

108 Confirmatur primo ex iis, quæ
notabili ultimo diximus. Nam cum ex D.
Thom. et ex illis Doctoribus, ac Magistris
in pnelicto notabili recensitis, prodierint
tresillæ scholæ adeo celebres, scilicet Tho-
mistarum, Scolislarum, et Nominalium,
quæ ea, quæ a suis fontibus acceperunt,
usque ad minutissima quæque conserva-
runt, quæque per omnes Academies dif-
persæ fuerunt, consequens est, ut si semel
D. Thomas suæ Thomisticæ scholæ prin-
ceps hanc scientiam mediam ex August,
tradidit, et Scotos eam docuit, vel saltim
ejus notitiam habuit, quippe qui D. Thom.
contemporaneus, aut fere contemporaneus
fuit (quod idem cum proportionem de Alensi
dicimus) quod hæc eadem mens, el senten-
tia fuerit nota prædictis scholis, et in eis
conservata. Maxime cum hoc non pertineat
ad minutissimas quaestiones, sed ad cele-
berrimam controversiam, quæ omnium
ætalum ingenia semper pressit, urget, et
urgebit.

109 Confirmatur secundo. Quoniam si
semel hæc scientia media apud D. Thom.
ut propria sui, el August, mens inveni-
tur, fiet inde, omnes illos adeo gravissi-
mos Theologos , a nobis relatos , qui a
tempore D. Thom. usque ad Fonseca
tempora extiterunt, in quorum manibus
opera D. Thomæ frequenter versabantur,
præcipue, vero Dominicarios. qui suæ pro-
fessionis vinculo « multisque aliis titulis

lectioni D. Thomæ indefesse vacant, ejus-
que doctrinam, iam ardenti cordis allectu,
lorsque viribus defendere, et per univer-
sus Christiani orbis Academias perenniter
edocere, et in omnium animis transfun-
dere curant, vel suum S. Ductorem non
intellexisse, vel ejus sententiam circa
hanc controversiam , quæ omnium ani-
mos ita urget, adeo neglexisse, ut nec
mentionem ullam illius facere voluissent;
ergo cum hoc penitus sit incredibile,
consequens etiam est, ut dubitari nequeat,
quin doctrina hæc de scientia media (si
verede August, et D. Thom. mente esset)
perenniter per prædictos Theologos, et
Doctores, tam verbo, quam scripto usque
ad Fonseca tempora derivata fuisset : ac
proinde ex his omnibus aperte liet, non
posse inter se illa, quæ adversarii asse-
runt, cohærere, nimirum hanc scientiam
mediam esse de mente August, et D.
Thom. et aliorum Patrum, et nihilomi-
nus a tempore Augustini usque ad an-
num 1560. latuisse antiquos scholasticos,
et a junioribus, sive Patribus Societatis
ex visceribus Patrum, in quibus recondita
erat, erutam fuisse.

Proponitur secundum fundamentum
pro eadem prima assertionem.

110 UI autem posterior, et fundamen-
talis ratio pro hac eadem priori assertio-
ne tradatur, præsupponendum est. quod
quamvis concordia, et conciliatio liberta-
tis humanæ cum divina scientia, et pne-
dū'imitationibus , applicata prædestinationi
supernaturali*, et actibus ad linem illius,
nempe beatitudinem supernaturalem or-
dinatis , sit propria Christianas Religio-
nis, et Ecclesiæ ; et ante Incarnationem
spectaverit ad Synagogam, quæ secundam
sacras literas supernaturalem beatitudinem
per opera supernaturalia oblinendam, ag-
noscebat; attamen quia pondus hujus dif-
ficultatis non provenit ex supernaturali-
tate divinæ providentiæ, aut operum
nostrorum; sed ex indispensabili dependen-
tia prædictorum operum in esse, fieri, et
conserturi a divina providentia, et ex
magna certitudine, et iniallibilitate illius,
respectu libertatis nostrorum actuum ,
etiam si intra ordinem naturalem consi-
derentur (quorum utromque lumen natu-
rale ostendit inde fit, ul conciliatio di-

Observa-
tio
pro
jei-ndn
prima-
assertio-
nis
iancb-
meiild.

. 7
91^
M

vinæ providentia?, involventis infallibilem Dei scientiam , et infrustrabilia sua> voluntatis decreta com liberis actibus creaturarum intellectualium, omnium hominum ætatem fatigaverit, et presserit.

¶ Unde prædictæ difficultatis pondere oppressi, olim quidem Philosophi Gentiles, propterea cum Epicuro divinam providentiam respecta horum inferiorum denegarunt : et sic (ut de Cicerone dixit August.) ut homines facerent liberos, facerant sacrilegos. Alii vero e contra. ut Deum omnia scientem, decernentem, ac providentem profiterentur, homines quasi brutalibertatis expertia reliquerant. De quorum numero fuere Simon Magus, Manichæi, et alii antiqui, quos Lutberani, et Calvinistæ, novis erroribus superadditis, sequuntur. Et similiter ut noster Uvaldensis tom. 1. doctrinalis fidei antiquæ lib. 1. art. 1. cap. 26. loquitur : *Ab initio nascentis Ecclesiæ homines plurima sapientes de hac summa prescientia Dei, mirabiles collegerunt questiones, et nimirum multi defecerunt scrutantes scrutationes suas.* Et eodem lib. et art. cap. 22. agens de hæresi AViclef, et ejus antiquitatem detegens, inquit : *Tempore Sancti Jacobi pullulavit per quosdam—pseudo—in populo dispersionis Judaic*, tunc fideli ; dicebant enim, Deum nécessitare homines ad peccandum per quasdam inspirationes privatas, quas vocabant Dei tentationes occultas, contra quos scripsit Jacobus dicens : Nemo cum lentatur, etc.* Ac denique antiqui Patres, et Doctores, præcipue vero S. August, non parum in hac controversia explicanda desudarunt : nec parum viriliter contra hereticos pro ea decertarunt : nec parum feliciter contra eosdem illustrem victoriam in ea consecuti sunt.

112 His ergo suppositis, sequens pro assertionem formatur ratio. Quoniam non potest recte inter se cohærere, quod hæc scientia media latuerit Doctores scholasticos, qui a tempore Augustini, et Patrum, eo antiquiorum . usque ad annum jam dictum, nempe 1560. decurrerunt : et quod nihilominus in sinibus, et latebris Patrum predicta scientia contineatur ; ergo talis scientia non latuit prædictos scholasticos, et ex finibus, et latebris Sanctorum Patrum a junioribus Scholasticis, et Theologis eruta est. Consequentia videtur perspicua.

Antecedens autem sequenti discursu suadet. Nam incredibile est, magnam quandam hominum gravium, et sapientium multitudinem in tantam ignaviam, et inertiam

incidere, et in eadem per longum tempus sic jacere, ut id, quod ad gravissimam aliquam difficultatem vincendam, controversamquo urgentissimam, quæ omnium hominum ætates valde pressit, dirimendam diu expetiverunt, magnoque labore, et anxietate investigarunt, jam postea eo invenio , eodemque frequenter indigendo, illud quasi inter manus sic labi, et perire sinat, ul nulla ejus memoria . aut notitia per aliquot annorum centurias, saltim usu ipso, ot traditione servetur, ut in aliis rebus ad vitam humanam necessariis , aut valde utilibus quotidiana experientia satis constat : at graviora omnium aatum ingenia pro concilianda divinorum actuum efficacia, et certitudine cum humana libertate, tanquam pro re valde difficili, et ad humanos mores componendos summe necessaria, strenue laboraverunt, ut ex notabili nuper proposito constat; ergo incredibile erit, illam conciliandi viam , quam antiqui Patres assecuti fuerunt, et prælo, aut scriptis posteritati mandata est, quæque tam ad occurrendum hæreticis, vel divinam providentiam, vel humanam libertatem denegantibus, <[uam ad sedandas tentationes , quibus circa hoc punctum , etiam viri valde Catholici et pii sæpe cruciantur, necnon ad plures alias difficultates melius intelligendas , frequenter necessaria, valdequæ utilis fuit, eam per tot annorum centurias, usque ad nostra tempora , sive usque ad tempus jam assignatam, nempe usque ad annum 1560. oblivioni traditam jacuisse; ergo cum juxta Adversarios, contra quos pugnamus, hæc via, et modus conciliandi, quo Patres usi sunt, quemque posteris reliquerunt, fiat interventu scientiæ mediæ, incredibile est eam per prædictas annorum centurias Theologos, et Scholasticos omnes latuisse ; ac proinde non poterant inter se hrec duo cohærere, nimirum prædictam scientiam ignotam fuisse antiquis scholasticis, ab illis Lemuribus decurrentibus, et eam revera in eisdem patribus contineri.

113 Confirmatur hoc argumentum. Quia si vera est, tam longa hujus doctrinæ antiquæ oblivio, quam præfati auctores intendunt, necesse est, ut Augustini, et aliorum Patrum volumina, in quibus doctrina hæc frequenter reppiri dicitur, a nullo diligenti, docto, et cordato viro per tot sæcula lecta, aut a nullo intellecta fuerint : quod et per se est omnino incredibile, et venerandæ antiquitati scholasticorum valde injuriosum, necnon et multis Patribus, qui post Augustini,

Secundum prioris assertionis fulmen.

Corroboratio

Augustini, et cæteroram Patrum tempora extiterunt, inter quos fuerunt Anselmus, et Bernardus : qui de præscientia, prædestinatione, gratia Dei, et libero hominis arbitrio cum illis conciliando , speciales libros ediderunt. Quis ergo etiamsi id studioso sibi conetur persuadere, poterit credere hos (utalios ex Patribus omittamus) cæterosquo scholasticos, neque antiquorum Patrum lectione, neque traditione aliqua, neque speciali Dei illustratione thesaurum hunc ab Augustino, et aliis antiquioribus Patribus inventum, scriptisque eorum (ut Adversarii dicunt) consignatum, adeoque ad doctrinam fidei stabiliendum, et defendendam, moresque hominum componendos necessarium, unquam invenisse?

114 Confirmatur deinde. Nam vel Patres Concilii Trident, thesaurum istum scientiæ mediæ in August, et Patribus invenerunt, vel non? Hoc secundum dici nequit, si (ut Adversarii, licet immerito, volunt) in latebris, et visceribus Patrum, thesaurus iste absconditus erat, et juxta eorumdem Adversariorum sententiam est omnino necessarius ad conciliandam libertatem arbitrii creati cum actibus divini intellectus, et voluntatis. Quoniam cum Patres illi in Spiritu Sancto congregati essent ad hanc concordiam explicandam : et illam ex mente Sanctorum Patrum explicare intendissent, et deberent : ac ita gravis, et ingens necessitas urgeret : et tandem ab universa Dei Ecclesia instanter ad Deum pro hac luce preces funderentur, incredibile est, quod eis Spiritus Sanctus denegaret veram, quoad hoc intelligentiam'Augustini, et aliorum Patrum : ac proinde quod thesaurum istum scientia mediæ , qui unice necessarius ponitur ad prædictam concordiam , si revera in Sanctis Patribus reperiretur, non invenissent.

Si autem primum dicatur, rursus inquireremus, an Paires illi solum in Concido peculiari aliqua revelatione id didicerint, ita ut prius hujus scientiæ mediæ penitus ignari essent, vel antea ejus notitiam habuerint? I Primum dici nequit : quoniam, ut ex dictis dub. 6. constat, Patres pnedicti Concilii non usi sunt hac scientia media ad conciliandam libertatem creatam cum actibusdivini intellectus, et voluntatis. Si autem ibidem peculiari aliqua revelatione eam agnovissent, dubitari nequit, quin ad prædictum intentum ea usi fuissent; ergo necessario dicendum est secundum : ac proinde eadem ratione hæc scientia esset nota tam aliis

Theologis illius ætatis ab anno 1545. in quo Concilium incepit,decurrentibus,quam aliis antiquioribus a tempore Augustini existentibus. Haïe ultima consequentia quoad priorem ejus partem, scilicet quoad Theolouos coætaneos Patribus Concilii, salis constat. Nam Patres illi ex omni fere Ecclesia congregati sunt : et ita id, quod ipsis, ut Theologis illius ætatis erat notum, scilicet thesaurum istum scientiæ mediæ in /kugust., et Sanctis Patribus eo antiquioribus reperiri, non posset non esse notum aliis Theologis contemporaneis, cum quibus in eisdem Academiis, et aliis locis ipsi degebant, et frequenter colloquebantur.

115 Quoad secundam vero partem, nempe quoad alios Theologos a tempore Augustini decurrentes, etiam constat. Tum quia, si tam Patribus Concilii, quam eorum coætaneis fuit nota hæc scientia media, ut de mente Augustini, et Patrum, eo antiquiorum, hoc ideo esset, quia id a suis magistris acceperunt : siquidem juxta communem cursum res ita communiter nota, et in August, revera contenta, communiter accipi solet a magistris, ut de aliis veritatibus in August, contentis, et communiter notis constat. Cumque eadem ratio de his magistris Patrum, et Theologorum, eis coætaneorum, et sic de aliis ascendendo usque ad D. Thom. imo et usque ad Augustinum, militet, fiet inde, ut prædicta scientia, si semel erat Augustini mens, fuerit Theologis antiquis non parum nota. Maxime quia, quo ascensus iste magis ad Augustini tempora accedit, eo majores vires accipit, quoad hoc, quod est mentem Augustini fuisse illius ætatis Theologis magis notam.

Tum etiam : quia quod Patres Cone. Trid., et alii Theologi coætaneï invenerint in August, scientiam mediam, non potuit aliunde oriri, nisi quia ipsi erant viri docti, qui proinde mentem D. August, capere poterant; ergo cum ante illos tot pnecesserint viri doctissimi, ut ex se patet, et ex dictis pro primo hujus assertionisTundamento amplius constat, fiet inde, scientiam hanc mediam, si semcl est August., fuisse antiquioribus Theologis notam : ac proinde non potest cohærere scientiam hanc mediam osse de mente August.. et Patrum , et juniores Theologos ex Societate fuisse primos, qui eam in tenebris jacentem ex eodem August, et Patribus deduxerint.

116 Quæ omnia possunt elucidari, si conferamus tempus , quo Fonseca testatur se primum in Patribus eam invenisse, et Lem-

i
i

\$
..

:H

Elod-
cbntnr

pus, in quo Cone. Trid., ubi de hac controversia jam dicta agebatur, celebratum est. Quoniam, nt idem Fonseca testatur» scientia ista inventa est al) ipso in praJietis Patribus, anno Domini 1560. in quo anno Patres Cone. Trid. congregati adhuc erant in eodem'Concilio. Quoniam Concilium istud incepit sub Paulo Tertio anno 1545. et non fuit omnino solutum usque ad annum 1563. usque ad quem sub diversis Pontificibus, nempe Paulo Tertio, Julio Tertio, et Pio Quarto perduravit. Etenim difficillimum creditu est, ut eo tempore, quo Patres erant in Concilio Trilentino congregati ab Spiritu Sancto præcipue inter aha ad conciliandam contra Lutherum libertatem arbitrii creati cum divinis actibus, denegaret illis veram intelligenti&m Augustini, et Patrum (ex quibus, ut ex organis, per quæ Spiritus Sanctas loquitur, scientia hæc ad talem conciliationem omnino necessaria, si vere in illis esset, ut idem Adversarii volunt, addiscenda erat) quod eisdem Patribus Concilii relictis, ubi tanta instabat necessitas, ubi coelestis lux adeo enixe exposcebatur, ubi tota Ecclesiæ causa communiter agebatur, ubi Spiritus Sanctus se adstiturum pollicitus est, tunc idem divinus Spiritus ad Collegium Conibricense. vel Eborense Patrum Societatis (ut sic dicamus) evolaret, et ibi peculiari cuidam Theologo ex illis (quamvis alias doctissimo) veram, et ita reconditam intelligentiam, ut ipsi loquuntur, Augustini, et Patrum, quoad hoc patefaceret, et thesaurum istum in eis absconditum, et a nemine post præJictum tempus inventum revelaret : sane boc difficillimum creditu est. et extra communem cursum, et modum divinæ providentia?, ut ex se constat.

§ HI. *

Cor ol l a r i um not at u di gnum

117 Ex quibus, ut id obiter dicamus, sequitur, non bene Molinam in sua primitiva concordia dixisse, scientiam hanc mediam esse valde necessariam ad conciliandam libertatem creatam cum actibus divini intellectus, el voluntatis, et eam a se fuisse primo adinventam, Palribusque fuisse ignotam. Contra quam hujus scienliæ medi@ necessitatem, et novitatem (si vere nova est, ut Molina, Granado, et alii Jesuit@ ingenue fatemur non ex eo insurgimus, quod quælibet doctrina nova sula novitatis titulo no-

tam aliquam mereatur, cum sciamus rebui novis doctrinam novam ex communibu*. principiis deducum noviter excogitandam, et applicandam esse ; sed ex eo, quod in hac controversia non potest hæc novitas admitti. Cum enim in hoc dubio adducta sil hujus controversi@» el conciliationis antiquitas, et difficultas, olimque Philosophi, ct postea in prioribus primitive Ecdâtiae sæculis graviores Patres, et Doctores, videlicet Hieronymus, Ambrosias, Augustinus, Hilarius» et Prosper, eam superare contenderint contra hæreticos».humante libertatis nimium fautores, quos de falsitate, et h@resi reipsa convictos Patres in conciliis Arausicano , et Milevitano a Sancta Apes-tolica Sede approbatis damnarunt ; consequens esset, illos omnes Patres, inter quos præeminebat Augustinus, totamque Dei Ecclesiam ignorantem scientiam mediam ab his recenuoribus noviter, juxta eorum mentem, introductam, atque adeo ignorantem etiam concordiam human@ libertatis cum actibus divini intellectus, et voluntatis (siquidem hæc concordia sive prædicta scientia impossibilis a prædictis recentioribus judicatur, reipsa non satisfacisse hæreticis prædictam incomposibiliiaiem libertatis cum divinis actibus objicientibus, atque adeo lue-roticos, spectata argumentorum vi in hac controversia superiores, et victores, sola autem auctoritate, et potentia inferiores, victosque remansisse : at hoc injuriosum videtur tam illis Patribus, et Doetoribns, totique Dei Ecclesiæ, ac antiquitati, tam divinæ providenti@, qu@ Ecclesiam militantem, et cum hæreticis confligentem, semper opportune adjuvat. Unde merito, ac pie dixit Magister Luna additionibus manuscripts ad 3. part. art. 3. se malle cum Augustino scientiam mediam ignorare, quam eandem cum Molina tenere.

116 Fatemur quidem divinam providentiam dona sua distribuere, ut nova semper quam diu Ecclesia in terris militat conferenda reservet. Idcirco enim comparatur Lump suscipienti incrementa lucis per singulos dies donec ad plenitudinem perveniat, juxta illud, *Pul chra ul l una*. Nec diffitemur sacram Jesuitarum Societatem per suos alumnos aptissimam ad id esse. Ceterum non videtur compati cum divina providentia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, suaviterque disponit omnia, ut unicam conciliandi viam suæ Ecclesiæ, et prædictie Patribus in jam dictis Conciliis contra hæreticos, in adeo urgenti necessitate.

te, ad ipsius Dei gloriam, et defensionem fidei Catholica' pugnantis, denegaverit : alioqui iidem Patres, lotaquo Ecclesia coram Irreligiosis humiliata , et verecunde confusa, ab eisdemquo irridenda remaneret, et Deus suam doctrinam , et Udem Catholicam necessariam defensione in re tam gravi destitutam deseruisset. Cum tamen Christus Dominus eidem Ecclesia» promiserit : *Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* At, quæ hora potest esse illa, nisi in qua adversarii urgent, et Ecclesia anxie panem sacro doctrinæ, et modum evadendi fallaces hæreticorum versutias, et laqueos, expostulat a Patre luminum , qui dat omnibus affluenter, quique dat escam in tempore opportuno? qualo procul dubio fuit illud, in quo bæreses instabant, et Ecclesiæ Patres in Conciliis auctoritate Pontificia congregatis, ad occurrendum hæreticis, eorumque fallacia argumenta dissolvenda convenerant.

Unde non videtur quomodo adimpleretur illud , quod de Ecclesia dictum est u Christo Domino : *et portæ inferi non prævalebunt aduersus eam*, si hæretici spectata argumentorum vi adversus totam Ecclesiam in Conciliis congregatam prævaluissent : ac tandem quonam pacto cum divinæ providentiæ suavitate, rectaque dispositione cohæreret, ut modum hunc conciliandi unice necessarium, quem toti Ecclesiæ in tanue necessitatis, et periculi tempore occultaverat, postea Jesuitis recentioribus aperiret.

§ iv.

Duæ posteriores assertiones.

119 Dicendum est secundo, quod si absolute, et simpliciter, nullaque facta suppositione loquamur tunc necessario fatendum est, antiquos scholasticos cognovisse scientiam mediam, sive conditionalem. Ita discipuli Divi Thomæ.

Assertio hæc cum præcisione , quam verbum illud *cognovisse*, pnn se fert, intelligenda est. Non enim in ea volumus, prodictos Theologos agnovisse, et approbasse prædictam scientiam» sed tantum agnovisse. Utrum autem cim approbaverint, vel reprobaverint, sequenti assertionem dicemus. Et ex iis , quæ supra disputationibus procedentibus asseruimus, non parum constat.

Et licet etiam probatio hujus assertionis ex iis, quæ pro procedentibus, et

ex illis, quæ dubio secundo hujus disputationis attulimus, satis pateat ; nihilo minus majoris claritatis gratia sequentem rationem ad eam probandam ex eis deducemus. Quoniam certum , et perspicuum est : cuique mediocri cura , et mediocri ingenio evolventi opera Divi Augustini, et Divi Prospérions coætanei, maxime vero Joca a nobis dubio citato relata, quod Pelagiani, et Semipelagiani admittebant scientiam mediam, seu conditionatam. quamvis postea in ejus usu ab auctoribus Catholicis, recenter eam admittentibus, dill'errent : ergo cum incredibile sit Doctores illos adeo gravissimos, a nobis numero 104. relatos, qui de concilianda libertate creata cum efficacia actuum divini intellectus, et voluntatis, tot tractatus lucem ediderunt , non consuluisse , Divum Augustinum in locis communioribus, et perspicuioribus, necnon et Divum Prosperum ; consequens erit , ut prodicti scholastici hanc scientiam mediam agnoverint. Consequentia videtur satis perspicua.

Antecedens autem constat ex dictis loco citato. Quoniam, ut Pelagiani, et Semipelagiani salvarent prædestinationem, necnon et gratiam dari ex meritis, adhuc in parvulis, ante usum rationis, et cum Baptismo decedentibus, duo aiebant. Primum, in quo expresse fatelvantur scientiam mediam, erat, quod Deus ante decretum efficax suæ voluntatis providebat, quod pueri illi decedentes cum Baptismate, si ad adultam ætatem pervenirent , bene operarentur. Secundum (quodque ad præsens non refert) erat, quod propter opera sic prævisa prædestinatio a Deo, et tribuebatur eis gratia Baptismi.* Hæc autem duo sunt adeo perspicua, et cuiquo obvia in Augustino, et Prospero, ut repugnet aliquem prodicta loca mediocri cura, et ingenio evolvere, et ea non capere, ut intuitu constabit.

120 Dicendum est tertio, prodictos scholasticos antiquos, non solum agnovisse, verum etiam cunctos fere ex illis reprobasse, attentis omnibus, scientiam mediani ac proinde illam, scientia reprobationis, cognovisse. Ita communiter omnes Thomistæ Assertio ista ex iis, quæ pro præcedenti dicta sunt, et ex illis, quæ præcedentibus dubiis hujus disputationis diximus , satis liquet. Quoniam, ut nuper asserebamus, hæc scientia modica fuit nota prodictis Theologis antiquis : et omnes, vel fere omnes ex illis conciliabant libertatem creatam cum effica-

Conditionis
libertatis.

cia actuum divini intellectus, el voluntatis, absque interventu prædicta» scientiæ : ergo pensatis omnibus, illuni reprobabant. Minor patet. Quoniam in nullo, vel fere in nullo ex prædictis scholasticis invenietur prædicta conciliatio cum interventu scientia* mediæ, ul intuenti constabit, et ex iis, quæ dubio sequenti docebimus, amplius patebit.

Consequentia vero probatur : Quoniam cum hæc controversia de concilianda libertate creata cum actibus intellectus» et voluntatis Dei sit adeo difficillima, et omnium ætatiun ingenia ita presserit, videtur incredibile , quod scholastici antiqui. consci scienciæ mediæ, non uterentur illa ad hanc conciliationem, si talem scientiam vere dandam esse sentirent; siquidem omnes, qui illam admittunt, credunt eam valde perspicue, el expedite salvare libertatem creatam, et eam componere cum prædictis actibus Dei, et ideo incredibile est, quod ad salvandam hanc gravissimam difficultatem ea non uterentur. Sicut incredibile esset, quod Patres Societatis eam concedentes. silentio ipsam prætermittierent, dum de hac conciliatione agunt, ita ut nullo modo assererent eam ad hujus concordiam esse necessariam, aut utilem : et propterea omnes illi, unico excepto Vazquez, ipsa ad prædictam concordiam utuntur. Unde hæc omissio, et silentium, quod in aliis rebus esset solum probatio negativa, habet in præsentipensatis omnibus, ac moraliter, et humano modo procedendo, rationem argumenti positivi, et positiva? itidem hujus scientiæ mediæ reprobationis.

^SunT
funda-
mmtarn.

Secundo probatur eadem assertio ex bs, quæ supra diximus. Nam cum primum hæc scientia media a Molina in lucem edita est, et ab ipso publice approbata, statim omnium 1ère animos commovit, et Dominicanift Theologis ita displicuit, ut eam ad iudices fidei detulerint : ergo signum est. pnedictam scientiam inedia (alias cognitam) ab eisdem Theologis communiter reprokiri. Patet consequentia. Quoniam cum ante.i esset illis nota, ut ex præcedenti asser-tione constat. non ita commovisset animos , nisi simul fuisset reprobata , et ut doctrina communiter rejecta, jam derelicta. Constat enim, quod quoties de gravissima aliqua difficultate . quæ omnium animos pressit, agitur, hæc communis Theologo-rum reprobatio, quæ tunc erat, satis deno-tat, eundem fuisse consensum apud Theo-logus antiquos, a quibus ipsi successive doctrinam Theologicam acceperant, ut in-

ductione facta in aliis similibus difficulta-tibus cernere licet.

122 Potestquo hæc secunda ratio nun-parum confirmari, et elucidari, si conféra-mus ea, quæ acciderunt, dum Magister Banner. ex Dominicana familia (quem ali-qui ex Adversariis, immerito tamen, pri-mum divinarum pninliffinitionum absolu-tarum, et ex se efticacium, adinventarem nuncupant) sua commentaria in prinum partem Divi Thomæ pnelo mandavit : ubi scientiam mediam rejicit : el id, quod con-tigit , dum Mulina suam scientiam mediam pnelo commisit. Quoniam prædicta doctrina Magistri Bannez quinque annorum spatia concordiam Molina* antecessit : ul constat ex commentariis utriusquo auctoris primo pnelo commissis. Nam commentaria Ban-nez in prima parte, ubi de Scientia, Volon-tale, Providentia, et Praedestinatione agitur, Salmanticæ anno Domini 1584. impres-sa prodierunt. Concordia autem Moli* me. Olysippone annu saltim 1589. primo prodiit : at experientia ipsa compertum fuit, toto illo quinquennii tempore prædicta Bannezii commentaria a nemine, nec ab ipso Mulina, aliove Patre Societatis, Un-quam novam, nedum periculosam doctri-nam continentia, notata esse, el multo MKI minus ad iudices fidei delata, sicut Moli-nae concordiam , quoad suam scientiam mediam delatam fuisse numero 124. di-cemus , quin potius in frequentissimo usu, et magna approbatione apud Theologus fuerunt : ergo dubitari nequii, quin hu-jusmodi quinquennale silentium communi eorundem commentariorum frequentissimo usui, et approbationi conjunctum, sit ma-ximum signum doctrinæ non novæ. sed b antiquis Theologis perenniter decor-rentis, et in omnibus Christianis Acade-miis recepta? : et ideo nec admirationem no-vitate (quippe cum ab assuetis non fiaipassio) excitasse : sicuti propter opposi-tam rationem, ex doctrina Molina? de scien-tia media (non quia notitia talis scientiæ esset nova; sed quia illi faverer et eam admittere, atque in scholas, ut quid reci-piendum introducere, erat satis novum) sta-tim admirationis non parvus affectus pro-diit.

123 Explicatur magis huc ipsum. Quia universa Prædicatorum familia, tot gravis-simis, ac doctissimis Theologis abundans, non solum non repudiavit, verum etiam amplexata fuit prædicta sui Bannezii com-mentaria, absolutas, et efficaces Dei pno-diffinitiones

diffinitione* unie pnuvhuin cpilMMisuni voluntatis creatu», salva ejus libertate, admittentia, et scientiam mediam denegantia; ct non utcunque, sed Unquam doctrinam valde Thomislicam, mentomque Divi Thomæ aperientem, ea admisit : ut communi omnium calculo firmatam inveniens : ergo signum evidens moraliter est, illorum commentariorum doctrinam nequaquam in familia Dominicana noviter introductam, sed a suis majoribus usque ad illa tempora perenniter acceptam, ct usitatam fuisse; nisi velit quis dicere, omnes illos Magistros Dominicanæ familiæ, tot numero, lantosque sapientia, gravitate, el sanctitate, adeoque diversos, ulpote per universum Christianum orbem dispersus, semetipsos negasse, propriamque scientiam, quam a suis majoribus acceperant, quamque eousque docuerant, reliquisse, ut doctrinæ Bannezii novitor prodeunti unanimi consensu subscriberent, eamque falso Titulo Thomislicæ doctrinæ commendarent. Quod quam incredibiliter diceretur, quis non videt?

124 Accedit primo, quod si doctrina de divinis prædiffinitionibus absolutis, ex se efficacibus, et ante prævisum consensum libertatis creatæ habilis, scientiamque mediam denegans, fuit nova, et a Bannez noviter introducta; quænam alia, inquiremus, apud Theologos, tam dominicanos,. quam alios antecederent ad illum annum 1584. quo commentaria Bannezii prodire circa hanc controversiam (quæ semper agitata fuit, ut in præcedentibus ostensum est) usui habita est? non autem dicere audebunt, eam fuisse doctrinam de scientia media; siquidem ubi primo a Molina prædicta scientia in lucem edita fuit, Theologi universi, tanquam de re in sensu nuper numero 122. dicto, nova, commoti fuere, præserlim vero Dominicani, contemporanei Bannezii, pluresquo ex illis, ipso Bannez antiquiores, ita de ea senserunt, ut tanquam doctrinam aliquam suspectam (suo videri, de quo tamen nos nihil modo, ut numero 92. hoc ipsum fecimus) continentem, ad supremum Ecclesia» judicem deferendam censuerint. Imo el ipsi Patres Societatis, cum quibus modo disputamus, expresse asserunt, et in Domino gloriantur, se hujusmodi scientiam mediam invenisse; vel ex antiquis latebris Patrum eruisse : non autem illam ab aliis Theologis, præserlim

Dorninicanis immediate iptos præcedentibus accepisse; ergo alia doctrina distincta scientia media prædicti Theologi, tam Dominicani, quam alii, ante illum annum 1584. in hac gravissima controversia utebantur; at talis doctrina non fuit diversa, seu adversa ei, quam Bannez circa hoc tradidit. Tum, quia prædictæ doctrinæ adversæ, præcedentis illium annum 1584. et apud tot, lantosque Theologos, et Dominicanos usitata*, suisquo discipulis tradita*, nec in codicibus, neque in scriptis prælo commissis, nec in vocibus discipulorum, qui Magistros illos antiquos assecuti fuerunt ulla vestigia in Dominicana familia manent, quin potius doctrina de pnediffinitionibus, ex se absolutis, ante prævisum consensum voluntatis creatæ, et denegans scientiam mediam, tanquam antiqua, et unice Thomislica ab omnibus Dominicanis unanimiter, et a pluribus aliis Theologis recipitur, commendatur, et prodicatur. Tum etiam; quia alioqui doctrina hæc Bannezii non fuisset ita libenter, ac unanimi consensu a prædictis Dominicanis admissa; quandoquidem experientia constat, eos nunquam unanimi consensu admittere doctrinam contrariam suæ scholæ; quinimo ita sanam doctrinam zelare, ut si aliquando aliquis ex illis ab ea deviarit, eum ad fidei iudices detulerint.

125 Quæ omnia, necnon et illa, quæ in præcedentibus dubiis ex moralibus conjecturis deduximus, licet non demonstrent demonstratione metaphysics id, quod intendimus, ita ut oppositum contradictionem implicet, probant tamen, quod si res hæc moraliter, et humano modo, ac secundum morales conjecturas, et secundum id, quod communiter, et ut in plurimum accidit, pertractanda est, tunc dici debet, doctrinam hanc de scientia media nec apud Patres, nec apud pnedictos antiquos scholasticos, neque apud Thoinistas, sive antiquos, sive juniores haberi, et approbari : sed potius ab omnibus illis reprobari. Cæterum cum his stat, ul non propter hæc, aut propter alia, quæ diximus, oppositam sententiam aliqua censura inuramus. Quoniam, ut ea digna non sit, satis est, ul tot ex junioribus adversariis Societatis Jesu, et aliqui alii hujus ætatis Theologi, extra scholam tamen D. Thomæ illam tueantur.

Aofaid-
vwsio

DE SCIENTIA DEI.

DUBIUM VIII.

Quomodo dictis deducatur, doctrinam negantem scientiam mediam proferendam esse doctrinx Olam adstruenii, ubi spmaliter Doctares negantes prodictam scientium recensentur.

126 **I**t omnia, quæ in hac disputatione diximus, in promptu habeantur, placuit dubium hoc sigillarim exciure.

Jtcsulritur diibwm.

Dicendum ergo est, optime ex iis, quasseruimus, deduci, doctrinam denegantem scientiam mediam praeferendam esse doctrina», illam affirmanti. Probat^{ur} assertio. Nam ex dictis constat, doctrinam denegantem scientiam mediam inniti gravissimis testimoniis, quibus opposita sententia vere non innititur : ergo illa huic iuxta ea. quadiximus) praeferenda est. Antecedens probatur. Quoniam sententia denegans scientiam mediam innititur in sacra Scriptura, ul dubio primo hujus disputationis probavimus, et eam docet Augustinus, Prosper, ct Hilarius, quorum quoad hoc eadem fuit mens, et consensus, ut dubio secundo, et tertio dictum est. Et deinde eamd^{em} tuentor Divus Thomas, ut dubio quarto, et quinto ostendimus, et omnes, vel fero omnes Patres, ac Theologi antiqui a tempore Augustini, usque ad annum 1560. plus, rainusve decurrentes, præcipue vero Patres Concillii Tridontini, ut dubio sexto, et septimo probatum reliquimus, necnon triginta illi gravissimi viri (uno, vel altero excepto) a Clemente Octavo, ad hanc controversiam inter alia examinandam -deputati, quibus etiam Summi Pontifices Clemens Octavus, necnon et Paulus Quintus, ut peculiare^s Doctorea subscripsere. Ac denique ex Dominicana familia omnes Theologi, tam antiqui, quam juniores, ut ex dictis in duubus dubiis, immediate praecedentibus, constat : ergo praedicta sententia. denegans scientiam mediam, innititur gravissimis omnium testimoniis, quibus opposita sententia vere non innixa est : siquidem ex diametro cum sententia denegante pugnat.

Corroborator.

127 Confirmatur. Nam si in particulari, et nominarim loquamur, non quidem de Sanctis Patribus, quos pro nostra sententia esse ex dictis constat, sed de Theologis

I scholasticis, qui inter Sanctos Patres non numerantur, tunc invenietur, plures, ei gravissimos Theologos, tam intra Dominicanam familiam, quam extra eam degentes, scientiam inediam denegare, et tententi&m adstruentem illam tot, adeoque graves viros pro se non habere : ergo sententia negans prædictam scientiam, præferendu est sententia» illam affirmanti. Consequentia videtur certa. Antecedens autem quoad secundam partem constabit ex priori illius parte, et ex iis, quæ § sequenti dicemus.

Quoad priorem vero probatur. Nam sententiam denegantem scientiam mediam docent ex Dominicaois Cajetam in hoc articulo. Ferrara primo contra Gentes capit. 67. Capreolus in 1. distinctet. 38. questione **I**. articulo secundo, Deza in eadem distinctione, quatenus omnes illi docent, futura contingentia tantum esse certo cognoscibilia, ve! secundum præsentiam earum realem, et physicam ad teieniilaom. vel ratione decreti, cx se efficacis, divina voluntatis, Durandus ibidem qunstionc tertia, Albertus Magnus, quæsri^ono 1. articulo 3. Bonne* in præsenti, Navarrets primo tomo controversiarum controversia 56. Alvarez secundo de auxiliis, disputatione septima, et in responsionibus ad objectiones adversus concordiam liberi arbitrii cum divina præscientia, providentia, et praedestinatione, libro primo capito primo, et secundo, Ledesma libro de auxiliis disputatione secunda de hac scientia media in secunda parte ipsius, Nunno tertia parte quæstione 62. articulo quinto qutestione secunda, Nazarius, Ripa, Zanardus, Gonzalez in commentariis hujus articuli, Joseph a Sancta Maria, ejusdem ordinis Præ licalorum libro do libero arbitrio in communi, quæstione •i. articulo quinto, folio 626. Martinez prima secunda? quæstione 9. Calherinus opusculo de praedestinatione parte secunda, circa finem. Et deniquo omnes juniores Thomiste?, maxime vero qui tam extra, quam intra domesticos {arietes cathedras moderantur. Ex iis vero, qui sunt extra Dominicanam familiam eam docent Scotos in primo distinctione 39. quæstione prima, usque ad quæstionem quintam, præcipue vero \$ *riso de contingentia rerum*, ubi docet : quod propositiones de foturo contingenti ante actum divina» voluntatis, non bant determinate veræ, sed quasi neutrae : voluntas vero divina eligens unam partem facit illam determinate veram : el ex tunc certo

certo cognoicuntur a Deo : quod non acci-
dic in propositionibus necessariis, quæ quia
in illo primo instanti ante determinatio-
nem divinæ voluntatis eunt veræ, iitputo
quæ in «ua veritate non dependent a volun-
tate divina, ideo in illo primo instanti cog-
noscuntur n Deo : sulxlitquo Scolus : *Tunc
autem, id est, in illo primo instanti, non
sunt yera contingentia I quia nihil est tunc,
per quod habeant veritatem determinatam,
lusita autem determinatione voluntatis divi-
nx, jam sunt vera, videlicet pro illo secundo
instanti, et hæc eadem eril ratio intellectui
divino intelligendi ista, quæ sunt jam Vera
in secundo instanti* : ac proinde hanc ean-
dem sententiam tueri tenentur, ut de fac-
to tuentur, omnes veri discipuli Scoti, et
idem docet Eslius in 1. dist. 41. § 7.

Pro eadem sententia refertur ab Alva-
rez loco nuper citato, Ricardus distinctione
38. quæstione 5. art. 1. noster Thomas
Uvaldensis, et Thomas de Argentina,
Driodo in sua concordia prima parte cap.
I. typis mandata Lovaniæ, anno 1550.

Eandem sententiam aperte tuentur Zumel
in hoc articulo disputatione 8. et in secun-
do tomo opusculorum a disputatione 1. Ca-
brera tertia parte, disputat. 1. J 22. a num.
338. et quæstione 18. articulo secundo, dis-
putatione 2. Machin Archiepiscopus, et
noster Corneio in commentariis ad hunc
art. Gaspar Ram. tractatu de divinis præ-
motionibus releclione 2. et 3. per totas
Leonardos Goquæus Doctor Parisiensis in
commentariis ad lib. Sancti Augustini de
Civitate Dei, (juro habentur in operibus ip-
sius Augustini impressis Lutetiæ anno
Domini 1613. sub signo navis, ubi se assi-
duum lectorem , et profundum scrutatorem
Augustinianorum operum, multis modis
ostendit, et ibi lib. 12. cap. 9. tract, de
Prædestinatione Angelorum hanc senten-
tiam tuetur.

129 Pater Henriquez ex Societate Jesu
lib. ultimo de fine hominis cap. L num. 2.
in textu, ubi sic inquit : *Necesse est in H-
gno rationis iüpponcrc liberam quandam
Ini condilionatcm pr:tdiffinitionem, qua po-
tita, novil quid esset facturur in tali rerum
concursu, el occasione.* Et hoc ipsum com-
muni Theologorum sententia confirmat cap.
5. in fine, dicens : *Recte concors Theologo-
rum sententia docet, Deum habrrre prædeter-
minationem bonorum efficacem cx providen-
lia perfecta ab tierno, in qua el per quam,
tanquam per rationem certo omnia sciat.* Et
cap. 6. proponit, et solvit argumentum po-

tissimum contrante nententiæ his verbis :
*Objiciunt quidam : si causa efficax, el sup-
positio, cx qua infallibiliter sequitur effectus,
est jam posita in actu, nec ea esi, aul un-
quum fuit in libertate mea, qui peri potest,
ut effectus, el actus sic a Deo prjediffinitus
antecedente voluntate, ct mandandus exeeu-
lioni cum efficaci auxilio prævsniente, ma-
neat nunc in libertate nostra voluntatis**
Quibus respondet primo ; *Antecedens esse
causam rei, non utcumque, sed rei cum suo
libero modo : atque ita infert effectum libe-
rum : alioqui Deus non assequeretur modum,
quem sua providentia, et suavi motione in-
tendit, nempe, ul effectus in exercitio libere
fiat per causam proximam* : hæc ille. Hie-
ronymus de la Rua vir doctissimus torn.’

2. suarum controversiarum Theologicarum,
controversia septima, in secunda parte il-
lius, dub. 2. fol. U9. et deinceps, Magis-
ter Alfonsus Curiel, qui postquam in suis
controversiis in sententiam affirmantem
scientiam mediam magis inclinavit, postea
in ultima materia, quam in ultimo anno,
quo suam primariam Cathedram in hac ce-
lebri Salmanlicensi Academia moderatus
est, nempe in materia de Scientia Christi,
ad quæstionem undecimam tertiro partis
Divi Thomæ (quam materiam ab ipso dic-
tatam apud nos habemus, nosque ipsi eo
dictante audivimus) retractavit sententiam,
quam in controversiis docuerat, eam im-
pugnando, et oppositam, ac nostram sen-
tentiam amplectendo. Blasius Vcrdû, in
speciali controversia de hac materia, in
qua plurimis, et acribus verbis scientiam
mediani insectatur. Nostri Complulenses in
secunda parle suæ Logicæ, nempe in libro
Perhiermen. Pro eadem etiam sententia
citatur a Suarez prologom. secundo de gra-
tia capite primo, Jansenius capite 47. sute
concordiro Evangelic.’», necnon Roa de
providentia, et prædestinatione.

130 Item eamdem sententiam aperio
Marte tuetur. Academia Lovaniensis, quæ,
ut bene notavit Alvarez libro responsionum,
capite primo, unanimi consensu constanter
negavit, et Impugnavit scientiam mediam,
in quo unico testimonio plures, et pravissi-
mi Doclores continentur : quinimmo talis
eorum communis consensus satis denotat,
sententiam denegantem scientiam mediani
non ease noviter ab ipsis introductam, sed
illam a majoiibus accepisse. Maxime qui
eam ex Augustini doctrina desumunt.

Eandem sententiam Villegas in Complu-
tensi Academia dignissimus pnmarie sa-

era Theologi» Cathodne possessor nuvissinie amplectitur il suo libro controversiarum controversia tertia disputatione secunda capit. 2. el disputatione (parta capite I. 2. et 3. ubi in aliquibus ex his capitibus, pro ea refert Magistrum, Alcnsem, Bonavenluram, Ægidium, Henricuin, Aureolum, Hub. Marsilium, Carthusianum, Maironem, Ihconium, Basolium, Liquetum, Abulensem, et alios.

Ac tandem hoc ipsum tuentur quamplures alii ex sapientissimis, et gravissimis Magistris, tam aliarum, quam hujus celeberrimæ academix Salmanticensis, quorum nomina sigillatim relata, etsi magnam huic nostræ sententiæ, et operi possent conciliare auctoritatem, et splendorem : quia tamen inter nos degunt, et alias scripta sua prælo non mandarunt, propterea ab illis nominalim recensendis inviti abstinemus. Quamvis omittere non possimus magnum illum virum, qui modo dum huic operi insudamus maximo omnium dolore, et lotius hujus Unisers tatis. imo et orbis jactura, a vivis ereptu[^] est, nempe Magistrum Basilium Pontium Legionensem, Angustinianæ familiæ augustissimam prolem, et in hac celeberrima Academia, cathedra. primariæ sacræ Theologiæ meritissimum moderatorem. Qui post longam, et maturam hujus rei discussionem, et attentam meditationem retractavit publice sententiam admittentem scientiam mediam, quam antea docuerat : et licet semper magnus, attamen se ipso jam factus major, oppositam sententiam, quam nos tuemur, amplexus est.

§ n .

Objectio contra decisio n. c. m. dubi i , cl enodat i o illius.

131 Nec refert, si objicias etiam pro opposita sententia adduci plura Scripture testimonia, pluresque ex sanctis Patribus, ut August. Chrysostom, etc. mullos, et graves Doctores, tam ex Societate, quam ex aliis : ergo, etc. Antecedens, quoad Scriptone, et Sanctorum Patrum testimonia constat ex dictis in hac disputatione numero 7. et numero 12G. Quoad Patres vero Societatis probatur. Quia illam tenent Cardinalis Toletus, Bellarminus, Fonseca, Molina, Valentia, Vazquez, Lessius, Granado Benedictus Pereira, et alii , quos refert, et sequitur Suarez, tomo I. de gratia prolo-

gom. 2. cap. 2. Quoad ultimam vero partem , idem antecedens suadent Adversarii ex eo. quod ex aliis extra Societatem illam defendunt Algarb. Episcopus, Diotalenias, Pesantius, Lorca, Stapleton. Mendoza, Ludeu. Tenu, Cordubensis, Zumel, Sotas, Driedus, Vualdensis, et ex antiquis Marsilius, Okam, Gabriel, Gregorius, Argentina[^], et Joannes Arboreus, qui omnes a Patro Suarez loco citato in favorem suæ sententiæ referuntur.

Respondetur enim, quod quantum attinet ad testimonia Scripturæ, et Sanctorum Patrum , satis constat ex dictis in hac disputatione fere per totam Scripturam, et Sanctos Patres pro nobis esse, et contra Adversarios pugnare. At quod attinet ad Patres Societatis, non negamus plures ex illis, qui quadraginta, vel quinquaginta ab hinc annis scripserunt, tueri scientiam mediam, et conditionatam. Cæterum de quamplurimis aliis ex illis, et eisdem antiquioribus, qui scripta sua prælo non mandarunt, constat ex iis, quæ Molina , Vazquez , et Granado tradunt, prædicam sententiam non tueri.

Addimus tamen primo, nec omnes ex istis, qui scientiam mediam fatentur, rem ex professo discutere, sed aliquos tantum cursim, et per transellam, ac in fide parentum, exponentes aliqua Scripturæ loca, id asserere : nec cunctos , qui pro hac Scientia referuntur esse omnino certum , quod illam adstruant, sed esse in Deo scientiam infallibilem futurorum contingentium, et conditionatorum : quia non explicant, an prædicta scientia scit ponenda in Deo ante, vel post decreta divinæ voluntatis, ut Cardinalis Toletus, et Barrad. et nonnulli alii extra patres Societatis qui solent pro scientia media referri.

132 Addimus secundo, adhuc per iis Doctoribus, qui scientiam mediam expresse, et ex professo docent, plures ex illis suum testimonium se ipsis, et suis verbis, alias magnum, inficiari, quatenus inquit prædictam scientiam non fuisse notam Patribus, aut scholasticis antiquis, ut Fonseca, Vazquez, Molina, Granado, et alii eorum sequaces.

133 Addimus tandem, quod ut diximus num. 92. hujus disp. licet testimonium Patrum Societatis sit semper magni habendum ; attamen . quoad hoc non est tanti ponderis, quanti in aliis, vel quanti testimonium Dominicanorum. Non quidem quia velimus nunc decidere Dominicanos esse

esse præstanliores Theologos, quam Putres Societatis, hujus enim, sicut et spirituum, ponderator est Dominus ; \$ed præcise, quia, ut loco citato dicebamus, Dominican! nulla ducti necessitate ab extrinseco, et vestigia majorum suorum sequentes , scientiam mediam denegant : Patres vero Societatis necessitate ab extrinseco (ut aiunt) proveniente, quasi compulsi sunt, doctrinam adstruenlem scientiam mediam tueri , hoc ipso quod probabiliter id facere possent , ut latius loco citato explicuimus, et in hoc nulla ratione vestigia suorum majorum sunt secuti : ac proinde ex his duobus capitibus eorum testimonium aliquantulum (si sic licet loqui) deficit.

134 Ad illud autem, quod in eadem objectione circa Doctores scholasticos, qui non sunt ex Societate, adducitur, dicendum est, quatuor priores auctores una cum Mendoza esse ex illis, qui intra prædictum recens tempus, vel fere intra illud scripserunt, non vero ex antiquioribus , et gravioribus. Deinde addimus Ludovicum Tenas nulla ratione loco in argumento citato hanc scientiam tueri, ut intuenti illum constabit. Cordubensem vero, Zumel, Driedonem, Uvaldensem, Argentinam potius pro nobis, quam contra nos esse , ut advertit Alvarez loco citato ; Sotus autem asserit multas esse conditionales promissivas, de quarum veritate nobis non potest constare ; sed Deus solus scit, veræne sint., an falsæ ; licet autem expresse non faciat mentionem divini decreti, non tamen illud negat, nec potest colligi illud negare , ut non bene intulit Diotalevius, ex eo quod nulla facta mentione divini decreti asserit, in illis propositionibus conditionalibus esse veritatem , non ex vi illationis, sed ex eo, quod de facto antecedens, verum non sit sine consequenti.

Non itaque hoc inde potest colligi : quia juxta Soti sententiam, quod de facto non sit verum antecedens sine consequenti, non potest aliunde provenire, nisi quia Deus suo decreto, ex se efficaci, hoc ipsum sic præJiffinieril. Et ita licet talis propositio non sit vera ex vi illationis terminorum, atque adeo cx vi (ut aiunt) illationis intrinsecæ absolutæ, et naturalis, in prædicta connexione fundatæ, bene tamen ex vi illationis fundatæ in divino decreto, et ex suppositione illius : quæ quidem illatio extrinseca potest dici, quatenus

Satinant. Curs. theôhg., tom. I.

non e*t ex vi intrinseçæ connexionis terminorum.

135 Ad id tandeni, quod de Marsilio, Okamo, Gabriele, et Gregor, adducitur, respondetur cum Alvarez loco citato, nulum ex prædictis Docloribus esse plane pro contraria sententia. Ad locum autem Joannis Arborei dicendum est, ejus doctrinam non esse admittendam. Nam loco citato refert sententiam Sancti Augustini, ct ipsam rejicit, et sequitur sententiam Origenis. Et ideo in hac parte nullius est auctoritatis ; cum constet sententiam Divi Augustini circa pnedestinationem, et gratiam esse a mullis Summis pontificibus approbatam.

Ex quibus omnibus sequitur, non ita bene rem hanc Franciscum Suarez librasse , dum in prolog. 2- de gratia cap. 1. num. 12. loquens de sententia adstruente scientiam mediam , concludit : *ILzc ergo sententia in auctoritate Theologorum, non solum rcccntiorum , sed etiam antiquorum scholasticorum longe contrariam superat.* Nam op{osiluin hujus ex dictis satis, superque constat.

Unde etiam constat, minus bene Didacum de Baeza tomo 3. commentariorum moralium in Evangelicam historiam lib. 14. cap. 16. dixisse, quod extra Dominicanam familiam, qui doclrinæ neganti scientiam mediam, subscripserint, rari inveniuntur, et quod ipse solum repent Reverendum Magistrum Zumel, et reverendissimum magistrum Joannem Machim , et Magistrum Cabrera, et quod si velimus Ordinem beate Marite de Mercede, ut filiam amantissimam parenti optimo Dominico adseribere , ut quæ sub Divi Raymundi Dominicam* auspiciis nata fuerit, unus auctor manebit adhuc notus, qui Societatis doctrinæ, scriptis libris adversetur , nempe Cabrera. Ex dictis igitur constat, minus bene id esse dictam : siquidem tot ex Patribus, et ex antiquis, ac junioribus scholasticis pro nobis, et contra scientiam mediam adduximus.

DISPUTATIO XI.

De impossibilitate scientist medix ex defectu necessitatis ejus, el cx incompossibilitate illius cum aliis , quæ sunt in Deo , desumpta.

1 Quia nihil potest esse in Deo, quod ad aliquid non sit necessarium, vel

quod cum aliis j qua* sunt in ipso, incomposibihlatem habeat, ut ox se constat : propterea possibilitas, vel impossibilitas conveniendi Deo scientiam mediam , ex hoc quod sit, vel non sit illi ad aliquid necessaria, vel ex eo, quod habeat, aut non habeat incomposihilitatem cum aliis perfectionibus divinis , optimo desumitur : et ideo ad impossibilitatem scientiæ mediæ magis examinandam, sigillatim disputationem hanc excitare placuit.

DUBIUM I.

¶rum scientia medi a sil lka necessaria ad hoc , ul cato jxwjit prrdatinare at consensus voluntatis creat *. absque t*. sionc su* libertatis, efficaciter prxdifinire, an vero utrumque horum total ?

Quia dua· ex potissimis rationibus, quibus plures auctores sententiæ opposita* moventur ad ponendam scientiam mediam, est, quia credunt eam esso omnino necessariam ad duo illa munera, qua* in titulo recensuimus, propterea ut ex hoc etiam capite inter alia maneat hæc scientia media impugnata, de hoc, primo loco in hac disp. inquirimus.

1 1.

¶i ni o Menl i or am

Seu feu-
fia
afOr-
mans.

Funda-
inentDoi.
quoad
primam
partem.

Suarez, el omnes, aut fere omnes scientiæ mediæ auctores, sentiunt scientiam mediam esse omnino necessariam ad illa duo in titulo recensita. Fundamentum autem quoad necessitatem hujus scientiæ in ordino ad *certitudinem divio.r prædestinationis. nullum est aliud, nisi quia Deus non potest aliquem adultum prædestinare per præ/lestationem omnino certam, nisi sciat media, quibus ætemam beatitudinem consecuturus est ; alioqui enim temere, et non per praedestinationem omnino certam pnedestinaret, ut ex se constat ; at hæc media debent sciri per scientiam mediam , sive condilionatam ; ergo, etc. Minor probatur. Quoniam hæc media, quorum cognitio debet præcedere praedestinationem, adulti, nulla alia possunt esse, nisi quoi si in tali, vel tali occasione vocetur, consentiet ; et quo i si talibus, vel talibus tenlationibus urgeatur, non succumbet; sed tandem ita

so habebit, ut saltim m gratia decedat ; hæc autem omnia, quippe quæ sunt futura contingentia conditionata, videntur ad scientiam mediam pertinere, ut proprium illius objectum, atque adeo per illam debere cognosci. ..i*?.

Fundamentum vero ejusdem sententia·, quoad secundam pariem nullum etiam potest esse, nisi illud, quod sæpe Adversarii adducunt, nimirum, quod si Deus aliquid pendens a voluntate creata prædifliniat, ante prævisum consensum illius per scientiam mediam, ac proinde talis scientia non preedit illam prædifliniionem, tunc tolleretur libertas arbitrii creati ; ex co quod infallibilitas talis consensus, inde secula, proveniret ex aliquo extrinseco, et quod non esset in potestate volunialis creatæ, sed consensum illius antecederet, scilicet ex efficacia divinæ voluntatis; et ita esset infallibilitas, et necessitas antecedens ; quu· juxta communem sententiam Theologorum, libertati opponitur.

i π·

Assertio prior.

\$

2 Dīcenſum tamen est primo, scientiam mediam non esse necessariam ad hoc, ut Deus efficaciter prædiffimât consensum liberum voluntatis creatæ, salva ejus libertate ; quinimo tali scientia data, nequit talem consensum, salva prædicta libertate sive voluntatis creatæ , sive divinæ, prædiffinire. Ita communiter Thomistæ, et omnes fere auctores scientiam mediam denegantes. Assertio hæe, quoad primam partem constat ex iis, quæ supra disp. 7. dub. 2. et disp. 8. dub. 1. diximus ; et ex illis, quæ in tract, de Volant. Dei disp. 10. num. 78, et deinceps dicemus, ostendentes, quod ex hoc quod divina voluntas sit ex se efficax, et possit efficaciter velle quidquid sibi placuerit, et eo modo, quo placuerit, scilicet quod fiat libero, vel necessario modo a creatura , oritur, quod ipsa creatura id actu secundo sit libera : ac proinde ex eo , quod Deus absque dependentia a pra·visione consensus per scientiam mediam, efficaciter prædiiliniat aliquid libere faciendum a creatura, non destruitur, sed potius ponitur ejus libertas in actu secundo.

Quoad secundam vero partem eadem assertio suadetur ex iis, quæ in hoc tract. disp.

(M
4ia

A·KT·»
KK6

MAT-
prix?.

inha

Ufftio
irtia.

disp. 7. num. 64. ot sequentibus asserui-
mus, nempe data scientia media, destrui.
Uni libertatem voluntatis divinæ, quam
creatæ : et per consequens ei talis scien-
tia est necessaria ad prædiflinationem di-
vinam, non poterit Deus, salva libertate,
sive auæi sive creatæ voluntatis, aliquid
pnediifinire.

§ 111.

Assertio secunda.

3 Dicendum est secundo, scientiam
mediam non esso necessariam ad certi-
tudinem divinæ prædestinationis ; sod sine
illa posso optime Deum, quem sibi pla-
cuerit, prædcstinare. Ita omnes Doctores,
quos præcedenti disput. dub. ult. pro nos-
tra sententia retulimus. Assertio hæc ex
præcedenti aperte sequitur. Nam hoc ipso,
quod voluntas divina sit ex se ita effi-
cax, ut quidquid ipsa voluerit fieri a crea-
tura libero modo, id libere fiat ab ea-
dem creatura, non poterit non veritas hæc
per scientiam simplicis intelligentiæ cog-
nosci : siquidem hæc efficacitas pertinet
ad intrinsecam perfectionem divinæ vo-
luntatis : ergo eo ipso poterit certissi-
me , quem sibi placuerit prædestinare ,
absque indigentia alicujus alterius scien-
tiæ mediæ, præsuppositæ ad prælestiia-
tionem. Patel consequentia. Nam qui cer-
to scit, se habere omnipotentissimam
potestatem inclinandi libere voluntatem
creatam, quo sibi placuerit, atque adeo
inclinandi illam perseveranter in bonum,
eo ipso absque aliqua ulteriori scientia
media, sive conditionata, prerequisite ad
id, poterit quamcunque creaturam intel-
lectualem et liberam , in æternam bea-
titudinem, certo , ct libere consequen-
dam, ordinare.

Assertio posterior.

4 Dicendum est tertio, scientiam ine-
diam non solum non essd necessariam ad
prædeslinationem, aul certitudinem ejus ;
verum prædeslinationem ipsam, ac proin-
de ejus certitudinem non posse cum
scientia ista cobærere. Assertionem hanc
communiter docent discipuli Divi Thomæ :
el eam tueri tenentur plures Doctores

disp. præcedenti, dub. ult. pro nubis re-

Ratio autem fundamentalis illius innui-
tur a Divo Thoma locis statim referendis,
potestquo sub hac forma proponi. Quo-
niam non potent cohærero cum essentia
prédestinationlsj quod non sit causa me-
diorum efficaciter, seu cum effectu condu-
centium ad consecutionem æternæ vitæ,
necnon et consecutionis ejusdem æternæ
vita», ac proinde nec cum certitudine præ-
dictæ prædestinationis id poterit cohære-
re, siquidem prædestinatio ab intrinseco
petit, quod sit certa ; ergo nec poterit
cum ea cohîerere, quod prædicta media,
et consecutio æternæ vitæ non habeant
ab ea dependentiam : ergo nec etiam
poterit cum ipsa necti, quod detur scien-
tia media præcedens eandem prædestina-
Lionem.

Antecedens, ex quo utraque consequen-
tia pendet, suadetur, tum ex D. Thom.
tum etiam ratione ex eodem desumpta.
Ex D. quidem Thoma. Nam ipse 1. part,
quant. 22. art. 2. et 3. et de A'eritate
quæst. 5. art. 1. et 2. ait, quod providen-
tia Dei est causa rerum : et in eadem
quæst. 5. art. 1. ad 7. asserit, quod pro-
videntia Dei est causa omnium : el in ark.
sequenti probat, Deum per suam pro-
videntiam cuncta gubernare; et 1. pari,
quæst. 103. art. 4. ait, quod si effectus
hujus gubernationis divinæ providentiæ,
qui in nobis ab illa causantur, considerantur
in particulari, sic sunt nobis innumerabi-
les. Unde cum prædestinatio sit perfectis-
sima quædum, et specialis Déi providen-
tia. inde est, ut debeat esse causa eorum,
ad quæ se extendit. Et iM idem S. Doc-
tor loquens de illa infra quæst. 23. art. 6.
et quæst. 6. de Verit. art. 3. sentit, earn
esse certam, non solum certitudine præ-
scientiæ, sed etiam certitudine causalilatis,
his verbis : *Præscientia ergo Dei, quia non
importai universaliter habitudinem causæ
respectu horum, quorum est, non considera-
tur in ea, nisi certitudo cognitionis tan-
tum : sed prædeslinatio, quia præscientiam
includit, et habitudinem causæ ad ea, quo-
rum est, uddi, in quantum est directio, sire
præparatio quædam, et sic potest in ea con-
siderari supra certitudinem cognitionis, cer-
titudo ordinis.*

ji Ratione vero ex eodem Angel. Doct.
desumpta, idem antecedens suadetur. Tum
quia providentia , tam generalis, quum
specialis est recta ratio agibilium , non

PniM
ratio
hTliæ
assertio
nis.

Probabo
ante-
cedralu
D. Aii-
rei.

Λia
probatio
atite-
redentis.

DE SCIENTIA DEI.

quidem speculativa, sed practica. Constat autem rectam, et practicam rationem agibilibus esse causam rerum. Tum etiam nam ut ex Philosopho explicat D. Thom. 1. part. quæst. 23. art. 4. providentia præsupponit voluntatem linis, et formaliter consistit inordinatione, et præparatione mediorum ad illum adipiscendum; et ita erit causa, saltem directive. adipiscendi præsdictum finem; siquidem prædicta voluntas finis, et ordinatio mediorum non potest non habere aliquem influxum, et causalitatem respectu adaptionis illius per talia media.

ir Ex quo etiam prima consequentia satis
constat. Quoniam non potest cohærere cum
hoc, quod est aliquid esse causam alicu-
jus rei, quod consecutio talis rei. et me-
dia, per quæ assequenda est, non habeant
ab eo dependentiam, ut ex se constat ;
ergo si prædestinatio debet esse causa
consecutionis « æternæ vitæ , et medio-
rum cum effectu ad illam conducentium,
non poterit cum ea cohærere, quod præ-
dicta media, et consecutio vite æternæ
non habeant ab ea dependentiam.

Ex quo etiam secunda consequentia satis patet. Tum, quia hoc ipso, quod detur scientia media, perquam Deus cognoscat antecessenter ad prædestinationem. et independenter ab illa, quod si Petrus in his, et illis occasionibus vocetur, et constitutur, consentiet, et tandem perseverabit, et vitam æternam consequetur ; tunc media ista, et consecutio vitæ æternæ non penderent a prædestinatione, tanquam a causa illorum ; alioqui non posset Deus antecessenter ad eandem prædestinationem et independenter ab illa præscire per scientiam mediam prædictos effectus contingentes, et conditionatos ; ergo sicut non potest cohærere cum essentia prædestinationis, atque adeo nec cum certitudine illius, quod consensus ille, perseverantia, et consecutio vitæ æternæ non habeant dependentiam a prædestinatione tanquam a causa ; ita nec poterit cum ipsa, et per consequens nec cum certitudine ejus necti, quod detur scientia media præcedens eandem prædestinationem, seu independentem ab illa ; siquidem, ut modo dicebamus, hoc ipso, quod hæc detur antecessenter ad prædestinationem, et independenter ab illa, nequeunt prædicta futura conditionata pendere a prædestinatione, tanquam a vera causa illorum.

6 Tum etiam : quia cum dicitur, Deum I

cognoscere, quod si Petrus in his, et illis occasionibus vocetur, consentiet, ac tandem vitam æternam consequetur : vel in hoc objecto involvitur implicito prædesignatio ipsa, ita ut sit sensus, quod si Petrus prædestinetur, et vocetur in prædictis occasionibus, consentiet, et vitam æternam consequetur *⁊* vel non involvitur? Si primum, ergo illud objectum non cognoscetur per scientiam mediam, sed per scientiam simplicis intelligentiæ : siquidem illa consequentia conditionalis, *Si Petrus prædestinetur a salvabitur.* est consequentia formalis, et cuique nota : ac proinde nec cum essentia, et certitudine predestinationis cohærebit. quod scientia ad illam necessario præcedens, sit scientia media.

Si autem secundum dicatur, ergo scientia illa, qua cognoscitur prædictum obiectum independentem a prædestinatione, et absque eo, quod ipsa ibidem involvatur, non potest etiam cohærere cum essentia prædestinationis, atque adeo nec cum certitudine illius: quandoquidem eo ipso tollitur a prædestinatione, quod ab ea pendeat prædictum obiectum: et per consequens, quod sit causa illius consensus, et consecutionis vitæ æternæ: quod quidem per se, et ab intrinseco requiritur ad essentiam prædestinationis, el ejus certitudinem. m)

7 Confirmatur, et explicatur. Nam si lo-
quimur de Petro ordinario ad salutem æter-
nam, non quidem in sensu conditionali, sed
absoluto, certum est illum non consecutu-
m æternam vitam, nisi dependenter a
prædestinatione, tanquam a causa illius con-
secutionis; ergo nec sub hypothesisi, aut
conditione aliqua futurum erit, quod Petrus
consequeretur vitam æternam, nisi Deus
eum prædestinaret, præparando illi per
suum suam providentiam specialem specia-
liora media ordinis gratiæ; ergo nec Deus
potest scire, antecedenter ad prædestinatio-
nem, quod facta quavis hypothesisi Petrus
salvabitur, nisi ibidem involvatur, saltem
sub conditione, prædestinatio, per quam
preparentur illa specialiora auxilia, nec
his scientia poterit ulla ratione esse scien-
tia media.

Antecedens hujus confirmationis ex se constare videtur; et illud docent, tum. D. August. lib. <le lucresibus num. 88. ubi referens ha-resim Pelagii, et Cælestii, sic ait : *Hi Dei gratia, qua prædestinait sumus in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, et qua eruimur de potestate tenebrarum, ut in eum credamus, atque in regnum ipsius*

ipsius transferamur, propter quod ait, Nemo venit ad me. nisi fuerit ei datum a Petro meo, et quia diffunditur charitas in cordibus nostris, ut fides per dilectionem operetur, in tantum inimici sunt, ut sine hac posse hominem credant facere omnia divina mandata. Tum etiam,^Conc. Trid. soss. 6. can. 22. ubi diffinitur, justificatum, sino sjæciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare non posse, ac proinde nec sine speciali Dei providentia, qme non potest esse alia, nisi pjaedestinatio, a quaque donum perseveran- Ute procedit, vitam æternam consequetur.

8 Prima vero consequentia ox antecedenti constat. Nam quod requiritur ex parte causæ, ut execution! mandetur futurum absolutum, desideratur sub hypothesi, ut execution! mandaretur futuram conditionatum, et nihil aliud ad illud requiritur; alioqui non esset verum : quandoquidem ut mandaretur execution!, aliquid aliud desideraretur, quam totum illud, quod in ejus hypothesi clauditur. Et ita licet poneretur in re, illa conditio, et totum, quod in ea includitur, non esset futurus ille effectus, quod quidem est, esse falsum illud conditionatum.

Ex quo etiam secunda consequentia , quoad priorem partem salis constat. Nam si futura salus Petri, adhuc sub conditione non dabitur, nisi ibidem sub hypothesi involvatur prædestinatio, consequens est, ut nec possita Deo etiam sub conditione certo cognosci, nisi ibidem, saltim sub hypothesi prædestinatio ejusdem Petri involvatur. Ex quo tandem secunda pars ejusdem consequentiæ satis liquet : siquidem ut sæpe diximus, scientia de aliquo futuro conditionato, involvens prædestinationem. aut decretum efficax Dei, saltim sub hypothesi, non pertinet ad scientiam mediam. Sed de his videantur ea, quæ supra disp. 7. a num. 48. usque ad 75. et a num. 102. usque ad num. 150. diximus, necnon et ea, quæ disp. 9. anum. 5. usque ad num. 88. adduximus. Per quæ omnes evasiones Adversariorum corruunt : et ideo ne eadem iterum repetamus, ab eis consulto abstinemus, maxime quia ex sequenti ratione magis corruunt.

9 Secundo ergo principaliter probatur assertio, et simul tacita quædam evasio precluditur, ratioque præcedens magis confirmatur, supponendo tamen tria. Primum est, quod donum perseverantiæ, juxta Trident. loco citatu, est speciale donum adhuc respectu justificatorum : quæ tamen specialitas non tribuitur pluribus aliis auxiliis ordinis gratiæ, quale est illud, quod tribuitur

justificato ad peculiarem aliquem actum,
v. g. lidei .supernaturalis eliciendum.

Secundum est, hanc specialitatem non posse consistere in hoc, quod postquam Deus habuit conditionatam voluntatem salvandi omnes, id est, voluntateih salvandi illos, nisi per ipsos steterit, atque adeo tri- buendi communia auxilia ad perseveran- dum, et postquam (juxta oppositam sen- tentiam) vidit, quod talia auxilia communia in aliquibus constitutis in hoc ordine, v. gr. rerum sortiuntur effectum, in alio vero non sortiuntur, tunc elegerit respectu eorum, qui perseveraturi sunt, constituere eos in ordine, in quo prævidit cum communibus auxiliis perseveraturos, non vero in eo ordi- ne, in quo prævidit, quod non persevera- bunt, ita ut in hac voluntate consistat spe- cialitas doni perseverantiæ : quandoquidem hoc etiam invenitur in aliis auxiliis ordinis gratiæ, quæ non dicuntur specialia, cum Deus etiam prævidit Petrum positum in tali ordine rerum cum communibus auxiliis crediturum ; et in alio ordine cum prædictis auxiliis non crediturum : et similiter elege- rit tribuere illi prædictum auxilium in eo ordine, et serie rerum, in quo præscivit cre- diturum.

Tertium est, quod hoc ipso, quod specialitas doni perseverantiæ non consistat in hoc, quod nuper diximus, debet afferre infallibilem nexum cum ipso *perseverare* ; alioqui ipse actus perseverandi , tantum mandaretur execution! per communia auxilia, oblata tam perseveraturis, quam non perseveraturis, de quibus, juxta oppositam sententiam, prævisum est, quod aliquando habebunt effectum, aliquando vero non.

10 Ilinc ergo sequens deducitur ratio. Quoniam illa scientia debet præcedere, ut necessaria ad certitudinem prædestinationis, per quam præcognoscitur specialitas doni perseverantiæ jam dicta, et infallibilis nexus, quem habet cum ipso *perseverare* ; et illa scientia repugnat præcedere ad illam, ut quid necessarium ad ejus certitudinem, per quam prædicta specialitas, et nexus nequit cognosci : at hoc nequit cognosci per scientiam mediam; ergo repugnat, hanc præcedere ad prædestinationem, ut necessariam ad ejus certitudinem. Major videtur certa. Quoniam ad certitudinem prædestinationis requiritur, ut præcedat scientia, et certitudo mediorum, inler quæ potissimum est donum perseverantiæ, habens prædictam specialitatem, et nexum.

Form-
tar
rião.

Minor vero probatur. Quia specialitas illa, el infallibilis nexus doni perseverantia) affert secu in bonitatem consequentia), itant hæc sit legitima consequentia : 5. Petro, u. tj, aul cuivis niteri tribuitur donum perseverantiae, seu auxilium speciale ad perseverandum ; numquam stabit, nec in eo, nec in aliquo alio, quod non perseveret : ergo obiectum hoc repugnat pertinere ad scientiam mediam : quæ etiamsi admittatur, non terminatur ad veritates infallibiles, quæ inqituntur in bonitate consequentiae ; sed ad veritates conditionales, in quibus non reperitur bonitas, et illatio consequentias, consistens in hoc. quod non stet antecedens esse verum, et consequens falsum.

Corroborator.

11 Confirmatur, et explicatur. Quia alioqui prædestinatio, solum adderet supra providentiam Dei generalem, certitudinem præscientiæ, quatenus Deus ordinat prædestinatum ad salutem, sicut quemlibet alium, cum hoc tamen discrimine, quod de præJestiuato scit per scientiam mediam, quod non deficiet a consecutione jpiernæ salutis ; hoc autem videtur maximum inconueniens ; ergo, oie. Sequela videtur perspicua. Quia juxta oppositam sententiam (de cujus veritate modo non disputamus) scit Deus, quod si Petro, v. g. tribuantur in hac, vel illa occasione communia auxilia graliæ, convertetur, et perseverabit ; secus vero Paulus ; et postea Deus in sequenti signo non providet de aliis auxiliis, in ordine ad hoc, ut idem Petrus consequatur vitam æternam; sed solum de iis, cum quibus praevidit consensurum, el perseveraturum ; quamvis cum eisdem, et forte majoribus Paulus prævisus sit non consensurus, aut in gratia non perseveraturus ; ergo prædestinatio supra certitudinem providentiæ nihil aliud addit, nisi certitudinem præscientiæ, quatenus Deus ordinat prædestinatum ad salutem, sicut quemlibet alium , cum hoc tamen discrimine, quod de prædestinato scit, quod non deficiet a consecutione vitæ æterme.

Falsius autem consequentis etiam constat. Quia alioqui prædestinatus non differret α non prædestinato ex parte ordinis, seu directionis divina», et peculiari efficacitate ipsius, sed tantum ex parte præscientiæ eventus; et itx præscientia esset causa prædestinationis, et prædestinatio non esset per omnino gratuitam electionem prædestinationis.

Quem discursum desumpsimus ex I).

I Thom. quæst. 6. de Veritate art. 3. ubi impugnans hunc Adversariorum dicendi modum, sic ait : Aon enim potest dici, quod prædestinatio supra certitudinem providrnlx nihil aliud addit, nisi certitudinem prxscienlias, ut si dicatur, quod Deus ordinat prxdestinatum ad salutem, sicut et quemlibet alium, sed cum hoc tomen de prxdestinato scit, quod non deficiet a salute. Sir enim dicendo, non diceretur pnrdestinalus differre a non prædestinato ex parte ordinis, sed tantum er parte præscienti* eventu/, et sic prxscientia esset causa prxdestinalionis, nec prædestinatio esset per electionem prxdestinantis : quod est contra sacram Scripturam, et dicta Sanctorum. Unde pr*1er certitudinem præscienti* ipse ordo prædestinationis habet infallibilem certitudinem.

12 Nec necasse erit, adducere solutionem Adversariorum, scilicet quod hoc ipso, quod pm-destinatio supra certitudinem providentiæ addat certitudinem præscientiæ, oportet, ut etiam addat peculiarem voluntatem gratuitam constituendi prædestinatum in his, vel illis occasionibus, in quibus præscit Deas per scientiam mediam , illum consensurum , ac tandem in gratia perseveraturum.

Non itaque necesse erit, solutionem hanc a lducere. Quoniam ex dictis in confirmatione ista, necnon dub* 1. disp. pranced. salis corrui. Nam quod hæc voluntas sit eflicax , et certo habitura effectum, non oritur ex meritis ipsius : ex eo, quod ipsa habeat independenter a consensu liberæ voluntatis create , per scientiam mediam praeviso, efficacitatem infallibilem, ad hoc, ut faciat, quod voluntas creata libere consentiat, et perseveret : nec etiam talis voluntas Dei halæl hanc efficaciam infallibilem , et certim ex vi alterius voluntatis divinæ, ul Adversarii fatentur ; ergo loquendo de iis, quæ ex parte Dei se tenent, prédestinatio nullam aliam certitudinem addit supra providentiam, nisi tantum certitudinem præscientiæ : siquidem hæc certitudo ex parte Dei, solum potett oriri vel ex certitudine, et infallibilitate suæ scientiæ, vel ex efficacitate infallibili, et certissima sua) voluntatis. Quare si quæ erit discretio inter prædestinatum, et non prælestinatum. et si qua? infallibilitas consequendi vitam œternam in prædestinato invenitur, hæc orietur, ut a prima radice, ex libera voluntate prædestinati, associa-

Årfrtm·
nccis

R'jkitor
et
•lütü.

Elrçans
Irslino-
oiuoi
I) Thorn.

TRACT. III, DISP, ΣI, DUB. II.

u tamen gratuitæ voluntati Dei, ut mul- i
iis disp, prmccd. num. 12. et deinceps
ostendimus : et ex parte Dei solum ad-
detur certitudo divinæ præscientia», qua-
tenus lioc ipso, quod prædoslinatus re-
ipsa se discernat a non prædestinuto per
suum consensum, et perseverantiam, mo-
do dicto sumptam, non poterit non hoc
cerlo a Deo prævideri. Ex quo etiam fiet,
ut optime infert D. Thom. quod præ-
destinatio non esset per electionem præ-
destinantis : siquidem prima radix hujus
discretionis, et prædestinationis non ori-
retur ex gratuita Dei voluntate, sed ex
libero arbitrio ea associato.

§ V.

Solutio fundamenti primæ sententie.

i. 12 Ad fundamentum primæ sententiæ
pro prima ejus parte ex dictis in hoc
eodem dub. concedendam esse majorem,
et negandam minorem. Et ad probatio-
nem dicendum est, media, per quæ adul-
ti consequuntur vitam æternam, esse bona
eorum opera : ad hoc autem, ut Deus
certo sciat, suam prædestinationem non
osse frustrandam ex defectu eorum, satis
est, quod per scientiam simplicis intelli-
gentiæ præcognoscat efficaciam suæ volun-
tatis, esse tantam, ut quidquid ipsa vo-
luerit, et eo modo quo voluerit fieri id
ipsum a creaturis fiet. Nam eo ipso po-
terit certo intendere quemcumque finem,
qui sibi placuerit : siquidem in potestate
divinæ voluntatis sunt omnia media , ab
ipsis etiam creataris adhibenda. Sed de
his videantur ea, quæ supra diximus,
disp. 9. num. 5. explicantes, quomodo
li.oc propositio, *Si voluntas divina volue-
rit efficaciter aliquid a creatura fieri li-
bero modo , id infalibiliter fici ,* et alia»
similes, si sumantur in vi consequentia»
formalis, tantum sunt nomine tenus pro-
positiones de futuro ; et ita per scien-
tiam simplicis intelligent!® debet objec-
tum illarum a Deo attingi. Utrum autem
aliunde , ante decretum pnedestinationis
cognoscat Deus aliqua futura conditiona-
ta in decretis conditionatis, et efficacibus
illorum? alia quæstio est, quæ ad præ-
sens non spectat.

Ad fundamentum ejusdem sententiæ pro
secunda ejus parte patet ex iis, quæ supra
disp. 7. dub. 2. et disput. 8. dub. 1. dixi-
mus, et in tract, de Voluntate Dei disp.
in. num. 78. et deinceps dicemus.

DUBIUM II.

*Utrum ex alio etiam capite, scientia medi a
sit incompositibilis cui n divina prædestina-
tione respectu adul torum?*

11 Ut magis pateat, quomodo scientia
media, non solum non prosit, verum etiam
obsit fini, propter quem introducitur, nem-
pe divinæ prædestinationi : propterea vi-
sum est nobis dubium hoc peculiariter mo-
vere.

§ I.

Enodatio dubii.

Dicendum ergo est, quod ex alio capite
scientia media non potest cohaerere cum
prædestinatione adultorum, et a contra,
quatenus prædestinatio istorum, saltim con-
naturaliter, debet fieri independenter, vel
tanquam a causa, seu ratione a priori, aut
saltim tanquam a conditione prævia, a bo-
nis operibus eorum, prævisis ut futuris. Si
autem detur scientia media, debet opposi-
tum contingere. Ita quamplures Doctores
disp. 10. dub. ult. relati;

Ratio hujus assertionis; quoad priorem
partem, nimirum prædestinationem adulto-
rum, saltim connaturalilvr loquendo, non
dari cum prædicta dependentia a bonis ope-
ribus, prævisis, ut faturis, constabit ex di-
cendis in tract, de Pradesiin. pro nunc
autem sufficiat, tum illud Pauli ad Rom.
9. *Quia enim nondum nati fuissent aut ali-
qui d boni, aut mali egissent (ut secundum
electionem propositum Dei maneret) non ex
operibus; sed ex vocante dictum est ei: qui a
major servi et minori, sicut scriptum est,
Jacob dilexi, Esuu autem odio habui. Qua»*
verba D. AuguSt. lib. 2. contra duas Epist.
Pelagianor. cap. 7. sic explicat, *Propter
quod desipitis, qui dicente veritate non ex
operibus, sed ex vocante dictum est, vas di-
citis ex futuris operibus, quæ Deus illum fac-
turum esse præscibat, Jacob fuisse dilectum:
atque ita contradicitis Apostolo dicenti, Non
ex operibus: quasi non posset dicere, Non
ex præsentibus, sed ex futuris operibus: sed
nit, Non ex operibus, ul gratiam commenda-
ret.*

Tum etiam aliud testimonium D. Au-
gust. lib. de Prædest. Sanet, cap. 17. ubi
sic ait: *fixe est immobilis veritas prædestina-
tionis, cl gratie. Nam quid est, quod ait
Apostolus, Sicut relfgil nos in ipso ante Mun-*

Assertio.

Ratio
illius
quoad
primam
partem.

4

Bâti:]
nû
qStell
>tvou-
dim
jurtnu.

di conshLUwnem * quod profecto si peopler-
ea dictum est, quia prxscvrit Deus creditu-
ras, non quia facturus fuèïat ipse credentes,
contra islam prescientiam loquitur filius,
dicens ; Non vos me elegistis, sed ego cltgi
cos; cum hoc potius prxscierit Dtrus, quod
ipsi eum fuerant electuri, ut ab itio mere-
rentur eligi. Electi sunt itaque ante mundi
constitutionem ea prédestination?, in qua
Deus sua futura facta pnrsrcil : rtecti sunt
autem de Mundo ca vocatione, qua Deus id,
quod prédeslinavit, implevit.

15 Ratio voro ejusdem assertionis, quoad
secundam partem, nempe, quod si datur
scientia media, seu antecedens libera decre-
ta divina voluntatis, sequatur quod neces-
sario debeat dari causa, seu ratio a priori,
vel saltem conditio prerequisite a1 prædes-
tinationem adultorum, scilicet bona opera
prievisa eorum, insinuat a D. Thom.
locis supra citatis, et in tract, de Pnvdesti-
natione referendis, po^stque sub hac forma
proponi.

Quoniam si Deus per hanc scientiam
moliam providisset Petrum, v. g. si con-
stituatur in hoc, vel illo, aut in quovis alio
ordine, resciturum gratiæ, el non perseve-
raturum in ea, non posset illum præJesti-
nare : siquidem juxta oppositam senten-
tiam, in iispensabiliter requiritur ad huc, ut
Deus aliquem adultum, qui mediis bonis
operibus vitam æternam consequatur, pos-
sit praedestinare, ut per hanc scientiam
mediam prius videat, quoi si in hoc, vel
illo ordine rerum constituatur, et a Deo
vocetur, tunc in aliquo eorum constitutus,
non resistet gratiæ. sed potius illi consen-
tiet, et in Dei amicitia perseverabit ; ergo,
quod illum præ-lestînet, dependet a bono
consensa prius viso per hanc scientiam, vel
tanquam a causa, seu ratione a priori, vel
saltem tanquam a conditione, non quali-
cumque, sed necessario prerequisite. Palet
consequentia. Nam quoties negatio est cau-
sa negationis, etiam affirmatio debet esse
causa , seu ratio a priori, vel saltem condi-
tio prterequisite, ad affirmationem : ut si
Petrus nequit currere, quin vivat, oportet,
ut affirmatio vitæ aliquo ex modis predictis
requiratur ad affirmationem cursus ejus-
dem Petri.

I II.

Dux priores evasiones juniorum, ct
prxclusio carum.

Prior
ctasio.

16 Occurrunt primo Adversarii, casum

illum esse impossibile ; quia cum sint in-
finiti ordines rerum, in quibus Petrus po-
test constitui, implicat, quod saltem in ali-
quo eorum non provideatur, quod si a Deo
sic. vel sic vocetur, consentiet gratiæ, et
perseveret/

Sed hæc solutio non evacuat vim rationis
fictæ. Tum quia, juxta oppositam senten-
liarn. non potest assignari sufficiens ratio,
propter quam sit infallibile, Petrum consti-
tutum in aliquo ex illis ordinibus rerum,
consensurum gratia., et in ea perseveratu-
rum : atque a leo non est ratio, cur in om-
nibus illis non jungatur de factu dissen-
sus Petri cum vocatione Dei : siquidem
voluntas Dei vocantis, et al consensum
Peni procedens, non est juxta oppositam
sententiam, de se efficax, et infallibiliter
inferens effectum : et ita nihil obstat, quo-
minus in quocumque ordine rerum conjun-
galur cum dissensu Petri.

Tum etiam : quia adhuc admissio, ca-
sum esse impossibile, manet argumen-
turn in sua vi. Quoniam consequentia,
seu condicionalis in eo facta, est forma-
lis, et ita semper, et universaliter est
verum, quod si Petrus in illo ordine re-
rum provideatur per scientiam mediam
non consensurus (sive conditio hæc sit
possibilis, sive'impossibilis) tunc Petrus
nequibit mediis bonis operibus, seu qua-
tenus adultus prædestinari : ergo signum
est, quod per locum intrinsecum præ-
destinatio pendet a bonis operibus Petri
prævisis, vel tanquam a causa , seu ra-
tione a priori, vel saltem tanquam a eoo-
ditione, necessario prerequisite : alioqui
enim non esset cur producta conditiona-
lis esset iniispensabiliter vera. Sicut si
ad distinctionem Verbi Divini ab Spin-
tu Sancto non prærequireretur necessa-
rio, et indispensabiliter processio hujus
al» illo, non esset cur hæc conditiona-
lis esset eliarn indispensabiliter vera :
nimirum . Quod si Spiritus Sanctus per
possibile, vel impossibile non procederet a
Filio, tunc non distingueretur realiter ab
illo.

17 Secundo occurrunt Suarez, et alii,
quo1 cum opera bona prævisa. ut fu-
tura sub conditione non possint habere
rationem meriti, vel demeriti in cons-
pectu Dei inagis, quam opera conside-
raa jrærise, ut possibilia, ul affirmat
August, lib. 2. <le Dono persover. cap.
d. et 10. et lib. 10. de Genesi ad lite-
ram cap. 16. necnon lib. I. de Anima,
et

et ejus origine cap. 12. et alibi sæpe contra Pelagianos, indo est, quod bona opera adultorum prmviea per scientiam mediam non possint concurrero ad priedestinationem eorum , tanquam causa , aut motivum divinæ voluntatis. Et ita semper est verum, adultos non prædestinari ox bonis operibus eorum : quamvis cum hoc stet, quod indispensabiliter requiratur scientia inedia, et quod Deus per illam antequam prædestinet, aut habeat decretum efficax æternæ salutis Petri, pnevideal bonum ejus consensum, et perseverantiam in statu conditionato. ut ita decretum, et prædestinatio divina sint omnino certa, et sortiantur infallibiliter effectum : alioqui enim prædictam certitudinem habere nequibunt.

* Sed nec hæc solutio satisfacit. Nam in primis per illam non salvatur sufficienter, quomodo prælestinalio non penicat a pnedictis operibus, saltim tanquam a conditione, non qualicunque, sed omnino pnedictis requisita ad eandem pnedestinationem : atque adeo non salvatur, cur in hoc sensu prædestinatio non sit ex operibus prævisis, cujus tamen oppositum docent Aug. et D. Thom. et in tract, de Prædestinat. ostendemus: ergo, etc. Antecedens patet : siquilem juxta eam non satis occurritor axiomati a nobis adducto, scilicet quod quando negatio est causa negationis, tunc affirmatio est causa, vel saltim conditio prærequisita ad affirmationem.

IS Deinde, quia juxta principia scientiæ mediæ, et suorum auctorum, non est cur bona opera, quæ D. Petras, v. g. peregit, etiamsi considerentur pro illo statu conditionitorum, seu (quod in idem quoad præsens redit) pro signo rationis prævio ad decreta libera, el efficacia Dei, non possint, et debeant habere rationem meriti, seu molivi divinæ voluntatis in ordine ad pnedestinationem ejusdem D. Petri. EI ratio est. Nam juxta prædictam sententiam, ad hoc, ut in illo priori habeant rationem futuri absoluti, sufficiet, quod in posteriori signo sit fotum Dei decretum absolutum circa illorum futuritionem, ut disp. 7. n. 34. vidimus: ergo si bona opera D. Petri, absolute futura, habent rationem meriti, non est cur in illo priori illam non habeant, ac proinde non erit, cur non detur ex hac jartd causa meritorix prædestinationis, seu causa movens divinam voluntatem in

online ad illam : siquidem in illo signo antecedenti ad prtedestlnationem , el decreta efficacia Dei, sunt, juxta Adversarios, absolute futura.

19 Tandem. Quia si semel admittitur, esse indispensabiliter requisitum aI hoc, ut Deus aliquem adultum prædestinet, quod prius per scientiam mediam prævideat bonum consensum voluntatis illius, et perseverantiam in gratia, non est cur prædestinatio non liat ex operibus bonis, tanquam ex molivo divinæ voluntatis in ordine ad pnedestinationein ejusdem adulti : quia, semel admissa scientia media, decretum absolutum Dei concurrendi cum voluntate Petri, v. gr. ad actum fidei, non aliter est in Deo , nisi juxta exigentiam voluntatis Petri , scilicet quia prævidetur a Deo in tali occasione, talibus auxiliis præparatam, fore, quantum est ex se credituram : igitur cum hujusmodi decretum Dei concurrendi tunc cum illa, sit electio ad finem, sequitur manifeste, quod eligatur Petrus ad fidem, supposita tali exigentia voluntatis ejus. Quia si non eligeretur, tunc suppositis illis circumstantiis, et supposito. quod Deus vellet constituere Petrum in illo ordino rerum, fieret ei violentia a Deo, seu quod in idem quoad præsens· redit) non concurreret Deus connaturaliter cum illa : ac proinde consensus Petri, priedivus a Deo, ut futurus sub conditione, quod Deus vellet concurrere. est ratio motiva divinæ voluntatis, ut eliuat illum aI finem, et adeo motiva, ut inferret Deus violentiam voluntati Petri, seu non concurreret connaturaliter cum illa, secundum id, quoi ipsa, ut est specialis voluntas, petit, si tunc illam non eligeret. Quæ impugnatio ex statini dicendis magis confirmabitur.

g III.

Alia solutio Adversariorum et impugnatio illius.

20 Ultimo respondent Adversarii rationi nostnto fun lamentali. negando consequentiam. Quia sicut Deus prævidit merita Petri futura, si poneretur in illo ordine rerum, in quo erat habiturus merita, ita etiam prævidit demerita illius futura, si poneretur in alio ordine rerum : et tunc non pst signabitur ratio, et causa, quæ Deum moverit ex parte objecti, quare

Posterior
ejasdr
eoiotfo-
nls'

1

Posterior

DE SCIENTIA DEI.

potius constituerit Petrum in illo ordino rerum, in quo erat habituras merita, quam in eo, in quo erat habiturus demerita ; sed hoc refundendum est in solam Dei voluntatem.

Cætenim nec hæc solutio placet. Tum quia nec juxta eam saiis occurritur axiomati , ex Arist. a nobis adducto , ad probandam illam consequentiam, nimirum, quod quando negatio est causa negationis, tunc affirmatio est causa, vel saltem conditio, non qualiscumque, sed prærequisita ad affirmationem. Tum etiam : quia licet ex hac solutione sequatur, non dari causam, nec rationem, propter quam Deus ex infinitis rerum ordinibus, el occasionibus, in quibus potuit Petrum constituere , elegerit magis istum , in quo præcognovit bene usurum auxiliis, quam alterum, in quo præscivit esse male usurum illis ; attamen , quod semel electo hoc ordine , in quo prævisus est prædictus bonus usus t prælestinet ipsum ad gratiam, et gloriam, et suo decreto efficaci prædeûniat ejus bona opera, habet indispensabilem dependentiam a tali præscientia, seu a tali bono usu præcognito, vel unquam a ratione, vel saltem tanquam a conditione, sine qua nec esset, uec posset esse talis prædestinatio.

21 Nec refert, si objicias, quod etiam in quavis sententia prædestinatio adulti pendet a consensu futuro liberi arbitrii ipsius : siquidem nisi talis usus bonus esset futurus, non posset prædestinari per modum adulti, seu (quod in idem quoad præsens redit) mediis bonis operibus ab ipso præstitis. Et similiter etiam pendet a meritis, ut possibilibus : quandoquidem Deus nullum adultum potest efficaciter eligere ad gloriam, ut coronam, nisi praevideat, illum posse habere merita, et nihilominus non ob id prædestinatio fit ex meritis; ergo licet bonus usus adulti prævisus sub conditione per scientiam mediam, requiratur inlispensabiliter ad prædestinationem adulti; nun tamen propterea adultus prædestinabitur ex meritis, seu prædestinatio ejus habebit dependentiam ab illis, vel tanquam a causa, et ratione α priori, vel saltem Unquam a conditione omnino prærequisita.

Confirmabis. Quia in nostra sententia JeJ et admitti, Deum cognoscere hujusmodi futura in decreto efficaci, et condilionalo suæ voluntatis , ei nihilominus prædicta merita ita cognita non sunt ratio, vel conditio *sine quæ non* prædestinationis. quæ fit

postea per decretum absolutum ; ergo eodem proportionali modo philosophari poterit, etiamsi detur scientia media, et per illam bonus usus liberi arbitrii praevideatur futurus, ante ipsum decretum efficax, et absolutum prædestinationis.

22 Respondetur enim ad objectionem, quod si loquamur de bono usu, el consensu supernaturali prædestinati, absolute futuro, tunc juxta nostram sententiam, licet prædestinatio habeat nexum infallibilem cum illo, tanquam cum eliectu ab ea infallibiliter illato, non tamen habet ab eo dependentiam, sed potius talis consensus dependet ab ipsa prædestinatione; et ita est posterior illa; ac proinde nec polest esse causa, an ratio a priori ipsius, nec etiam conditio prævia requisita ad illam : at juxta oppositam sententiam, prædestinatio non nectitur cum libero illo consensu, de quo loquimur, Inquam cum effectu ipsiuspnudestinationis, quin potius præsupponitur fuiurus, et præcognitus ut faturus ante illam, ut ex dictis constat : et per consequens cum alias indispensabiliter ad eam desideretur, non poterit non esse vel ratio, vel saltem conditio prævia requisita ipsius. Si vero loquamur de bono usu, seu meritis præcise ut possibilibus, tunc fatemur, hæc ut præcognita per scientiam simplicis intelligentiæ debere in ratione possibilium præcedere.

Cæterum hinc non sequitur, prédestinationem fieri aliquo modo ex operibus prævisis. Quia ad hoc desideratur, ut aliquo modo, scilicet saltem per modum conditionis meritoriae,et præviæ requisite, allicianl divinam voluntatem in online ad prædestinandum.Constat autem, quod merita, præcise utabilia, non habent movere ullo modo divinam voluntatem, etiam per modum conditionis meritoriae ad aliquid alicui præstandum. Quia ad hoc ad minus desideratur, ut habeant rationem futurorum. Cæterum juxta oppositam sententiam, merita, et bonus usus prædestinati præsupponunlur futura, tam sub conditione, quam absoluta in illo priori ante prædestinationem, et decretum efficax ipsius : siquidem, ut dicebamus, satis est, juxta prædictam sententiam, quod in sequenti signo sit prædictum decretum, et prædestinatio.

Accedit, quod Scriptura, et Patres non tollunt quominus bona opera, utabilia, et ut talia cognita, præcedant saltem per modum conditionis prædestinationem, se-eus vero, quoi hæc eadem, adhuc modo isto, præcedant illam ul futura, ut ex testimoniis

moniis in hoc dub. citatis, otex iis, quæ in
lracl.dePnidestinalionodiccinus, constabit.

S3 Ad confirmationem, concessa utraque
privinisba, noganda est consequentia. Et
ratio disparitaiis est. Quoniam licet ad de-
cretum prædeslinationis præcedat voluntas
illa efficax, el conditionata ; hæc tamen in
nostra sententia non requiritur ad hoc, ul
Deus cum omnimoda certitudine, ot infui-
libilitato prælestinet quem sibi placuerit,
ex eo, quod divina voluntas habet ex se in-
fallibilem efficaciam jam dictam, sed desi-
deratur ob summam actualitatem divinæ
libertatis, ut in tract, de λ’olunt. Dei disp.
5. num. 73. explicabimus, et in disp. 9.
num. 66. hujus tract, tetigimus. Et ideo li-
cet per impossibile Deus non haberet præ-
dicta decreta conditionata, ot efficacia, nihi-
lominus eodem modo prædestinaret , ac
nunc prædestinat : ac proinde prædestina-
lio nequit a prædicta voluntate pendere.
Cæterum, juxta oppositam sententiam, ne-
quit Deus (ut omnes, vel fere omnes ejus
sectatores fatentur) aliquem adultum præ-
destinare, salva ejus libertate, quin prævi-
deat per scientiam mediam, quod positus in
his, vel illis occasionibus revera consentiet,
perseverabit, ac tandem vitam æternam
consequetur : et ideo non potest non bo-
nus usus liberi arbitrii, prævisus per scien-
tiam istam, esse saltim conditio prerequi-
sita in ordine ad prædestinationem.

24 Ex quibus omnibus inferendum, et di-
cendum est secundo , ex alio etiam capite
non esse composibilem scientiam mediam
cum divina prædestinatione, nempe quia
ea data numquam potuisset Deum ullum
ex illis, nui de facto in peccato lethali mor-
tui sunt, aut morientur, prædestinare, nec
quamplurimos ex illis, qui numquam crea-
buntur. Quod sane, ut constat, satis falsila-
tis continet. Ita discipuli D. Thom.

Ratio assertionis est. Quoniam pos-
sent de Juda, verbi gratia, et de quovis alio
ex jam dictis formari hæ duæ contradicto-
ria? * Si *Judas creetur, morietur in peccato* :
Non si Judas creetur, morietur in peccato, et
tunc admissa scientia media, sciret Deus
ante suum decretum efficax, quænam ex il-
lis esset determinate vera, vel determinate
falsa : cumque evidens sit, non scivisse af-
firmativam esse falsam, alioqui falleretur,
siquidem ex eventu constat, illum obiisse in
peccato, consequens erit, ut sciverit, Ju-
dam obiturum in peccato; ergo non potuit
illum, semel hac scientia admissa, predes-
tinate.

Potes^que hoc idem argumentum, non
solum circa homines do facto creatos, sed
etiam circa quamplures ex illis, qui de facto
creati non sunt, ac proinde circa futura
contingentia conditionata sic formari. Quo-
niam signatis, v. g. decem mille hominibus
ex iis, qui numquam creabuntur, tunc, ad-
missa scientia media, sciret etiam Deus,
vel determinate veritatem, vel determinate
fulsitatem harum contradictoriarum, nem-
pe, Si *hi decem mille homines creentur, om-
nes morientur in gratia* : *Non si hi creentur,
omnes morientur in gratia* ; et si sciat affir-
mativam falsam, nequibit ex hac collectio-
ne illos prædestinare, quos præscit, non
desituros in gratia. Si autem sciat, esse
veram, tunc, cum negari non possit, esse
dabiles alias, et alias collectiones aliorum
decem millium, de quibus cognoscat, quod
aliqui ex illis si creentur, non morientur in
gratia, ac proinde in quibus formatis simi-
libus propositionis contradictoriis, sit vera
hæc negativa, *Non si isti decem mille creen-
tur, omnes morientur in gratia*, fiet inde, ut
non possit Deus, semel hac scientia præsup-
posita, eos ex illis collectionibus prædesti-
nare, quos præscivit in gratia non mori-
turos.

25 Nec refert evasio aliquorum junio-
rum, nempe, quod hoc futurum condi-
tionatum non habet ratione hujus pra-
cisæ conditionis nexum cum eventu futuro :
siquidem ex hoc precise, quod aliquis
creetur, non magis sequitur, moriturum
in gratia , quam non moriturum : et
ideo per scientiam mediam non cognosci.

Nam contra hoc est, quod solutio ista
prorsus destruit fundamentum potissimum
scientiæ mediæ, nempe quod ex duabus
propositionibus contradictoriis , precise
quia contradictoria? sunt , una earuin
determinate debet esse vera, et alia de-
terminate falsa : ac proinde totum hoc
debet esse scitum a Deo ; ergo cum pro-
positiones jam dicta), et sub illa præcisa
conditione sint contradictoria», oportebit,
Deum cognoscero quænam illarum sit
vera, et quænam falsa.

Accedit, quod si semel desideratur
nexus inter conditionem , et eventum
futurum ad hoc, ut Deus cognoscat fu-
turum conditionatum , consequens erit ,
ut juxta quantitatem nexus debeat esse
cognitio illius , ita quidem ut si nexus
sit fallibilis , tunc cognitio non sit in-
fallibilis ex parte objecti : ac proinde
eo ipso destruitur scientia media. Quia

Eusiû.

S

..

Rrfell-
tor

Ardüa*
mrnluii.

6C2		DE SCIENTIA DEL	
ad cognoscendum infallibiliter ex parte subjecti , et fallibiliter ex parte objecti ea conditionata , qua) habent nexum verosimilem cum eventu futuro, id est, ad cognoscendum scientificc , quod est verosimile , posita tali conditione , illum effectum case futuram, eo quod est noxas verosimilis , seu probabilis inter illam conditionem, et eventum, non est necessaria scientia media ; sed id poterit por scientiam simplicis intelligentia· cognosci, ut ex se constat.		tia media ponitur ab Adversariis ad cognoscenda futura contingentia sive absoluta, sive conditionata, ante decretum efficac divinæ voluntatis, in illa existons. Prima vero consequentia ex antecedenti constat. Quoniam repugnat cognosci aliquid ut futurum per scientiam divinam, quod revera futurum non est, alioqui talis scientia esset fallibilis, et per consequens non esset divina. Antecedens autem constat ex iis quro disp. 7. num. IS. et deinceps latius diximus : ubi etiam evasiones, quas Adversarii tradunt huic rationi, adduximus, et fuse impugnavimus. Confirmatur. Quia non adest aliquod C*. medium, in quo futura contingentia conditionata, aut absoluta possint a Deo certo cognosci, ante decretum efficax suæ voluntatis : ergo non potest dari aliqua scientia (quam mediam vocant) per quam tunc cognoscantur. Consequentia non indiget probatione. Antecedens autem patet, discurrendo per omnia illa media, quæ disp 7. a num. 26. usque ad num. 136. in diversis dubiis adduximus : et de quibus sigillatim ostendimus, non posse deservire ad prædictam cognitionem futurorum contingentium, ante decretum efficac divinæ voluntatis.	
DISPUTATIO XII.			
Dr impossibilitate scienti* medi* . tam a priori , out quasi a priori, quam er variis inconvenientibus deprompta.			
1 Postquam impossibilitatem srientiæ media·, tam testimoniis Scriptura», Patrum , et Scholasticorum, quam ex defectu necessitatis ipsius, ad duas illas difficultates dissolvendas , propter quarum solutionem introducta est : necnon et ex impossibilitate illius cam prædestinatione adultorum osteniimus, restat, ut ex aliis etiam capitibus hanc eandem impossibilitatem probemus : et ideo ad hoc melius præstandum, sequens disputatio instituitur.			
DUBIUM I.		DUBIUM II.	
Utrum impossibilitas scienliæ medix ratione* a priori, aut quasi a priori sufficienter ostendatur ?		Utrum scientia inedia sit impossibilis, es eo quod peream tollatur a Deo ratio prim* causa·, primique Auctoris grati*?	
Resolutio.	Dubiam hoc brevissime absolvendum est, quia illius resolutio ex dictis disp. 7. fere per totam constat. Dicendum ergo est, impossibilitatem scientiæ mediæ sufficienti ratione a priori , aut quasi a priori ostendi. Ita Doctores, quos disp. 10. dub. 8. retulimus. Assertio hæc non aliter melius probabitur, quam adducendo prædictam rationem illius : eam autem ex D. Thom. desumptam ad hanc brevem formam possumus reducere. Quoniam ante decretum efficax, sive absolutum, sive conditionalum divinæ voluntatis, in Deo existens, nihil habet ratione faturi, sive absoluti, sive conditional! : ergo repugnat, quod per aliquam scientiam cognoscatur ut futurum : ergo etiam repugnabit, dari scientiam mediam. Hire ultima consequentia patet ex priori. Quoniam scien-	2 Semel probata impossibilitate scientiæ mediæ, ratione a priori, aut quasi a priori , desumpta ex impossibilitate sui objecti, ante decretum efficax divinæ voluntatis. restat, ut illam ex aliquibus inconvenientibus. quæ ex ea sequuntur, ampbus ostendamus : et quia inter omnia alia potissimum est illud, quod in titulo hujus dubii recensuimus, propterea abeo primo loco incipimus.	
Funch-mentum.		§ I. TÛM*	
		Enodatio dubii, et prima ejus probatio,	
		Dicendum igitur est, ex positione scientiæ mediit· recte colligi, quod tollatur a Deo ratio primæ causæ, primique ancioris gratiæ : ac proinde ex hoc capite sufficienter probari, eam non esse admittendam. Ita auctores pro nostra sententia disp. Bfihx	

disp. 10. dub. ult. adducti. Assertio hæc quoad ultimam ejus partem ex priori salis constat. Quoad primam vero probatur ratione fundamentali ex D, Thom. locis supra cilads deprompta; eam autem sub hac forma recto adducit, ct expendit noster Corneio, in hoc art. disp. 3. num. 107. ct 108. Quoniam ex positione scienliæ mediæ sequitur, primum radicem futuritionis conditionalæ nostri actus liberi etiam boni, v. g. conversionis Tyrriorum, si Christus eis prædicarel, non esse primo refundendam in Deum, sed in voluntatem creatam ipsorum : et consequenter conversio illorum in statu conditionato, non deberetur Deo, ut primo auctori ; sed propria. illorum voluntati : hoc autem aufert a Deo rationem primæ causæ, respectu actuum liberorum, rationemquo primi auctoris gratiæ. Minor satis constat. Sequela vero probatur. Quia ei debetur conversio illa, ut primo auctori, a quo primo orta est in exeeutione ejus futuritio : sed si sit futura antecedenter ad divinam voluntatem, non est orta primo a Deo ejus futuritio, sed a propria illorum voluntate : ergo, etc.

3 Nec refert, si dicas cum auctoribus opposite sententiæ, Deum esse primam radicem, et auctorem talis futuritionis, non quidem ratione alicujus decreti conditional! efficacis actu existentis, quo talis conversio sit volita sub conditione, sed ratione divini decreti, quod objective præcedit, dandi auxilium illis hominibus sufficiens, quo possint converti, et concurrendi cum voluntate illorum, si ipsa converti voluerit.

Non itaque hoc refert. Quia rationo illius decreli non est magis volita conversio Tyrriorum , quam non conversio : ergo ratione illius decreti præcise non potest Deo tribui, quod sit prima radix, et primus auctor determinati fore illius conversionis. Consequentia videtur certa, et antecedens probatur. Quia per illud decretum, solum vult Deus concurrere cum voluntate illorum hominum ad conversionem, vel adactum, qui non sit conversio , prout ipsi ex sua nativa libertate voluerint operari ; ergo quantum est ex parte illius decreti, non est magis futura conversio, quam ejus omissio ; ergo quod de facto sit fatura posita conditione, et auxilio, non potest refundi in divinam voluntatem, tanquam in primam radicem, et primum auctorem talis conversionis.

4 Confirmatur. Quia voluntas illa Dei, quæ ponitur objective præsens, quæquo ut

sic præsens, habet esse prior ordine rationis , quam Deus nostro modo inteiligendi cognoscat, quod voluntas illorum hominum esset cum tali voluntate Dei erga ipsos, consensura, nullo modo determinat illorum voluntatem ad conversionem, sed eam omnino indifferentem absque aliqua determinatione infallibili relinquit ad utranque contradictionis partem, ut fatentur auctores opposiuc sententia» ; ergo quod voluntas Tyrriorum antecedenter ad cognitionem divinam determinate eligat converti, non est tribuendum illi voluntati divinæ, ut primæ radici talis electionis, et conversionis ; sed tribuendum est ipsi voluntati humanæ Tyrriorum, quæ cum tali voluntate, seu volitione Dei. de se indifferenti, determinabit se ipsam ad alteram partem contradictio-

nis.

5 Confirmatur secundo. Quia illa voluntas, seu volitio divina pro illo statu conditionatorum, tantum dat posse converti, et non dat, neque infert ex se, ipsam conversionem determinate, cum non sit ex se efficax juxta doctrinam solutionis, quam impugnamus ; ergo ratione illius non potest Deo tribui ipsa conversio, ut primo auctori. Probatur consequentia ratione fere eadem, qua utitur D. August, lib. 2. de peccatorum meritis cap. 18. contra Pelagianos, qui dicebant, bonam voluntatem esse tribuendam .Deo, eo præcise , quia dedit homini bonam voluntatem, qua possit bonum vello.

Ratio autem talis est. Si ideo præcise voluntas bona Tyrriorum, seu actualis eorum conversio est tribuenda Deo. quia dedit illis aliquid , seu i quod in idem quoad præsens redit) quia habuit erga illos voluntatem illam gratuitam jam dictam, et non efficacem, quaque possent bene velle, et converti ; ergo eadem ratione esset illi tribuenda nostra mala voluntas, quia scilicet dat nobis liberum arbitrium, quo possumus male velle aliquid ; igitur Deus non solum habet prædictam voluntatem circa actus bonos arbitrii creati, sed etiam habet voluntatem ex se efficacem erga illos, qua tribuit prædicto arbitrio, quod non solum possit operari , sed infallibiliter operetur.

G Nec etiam refert, si dixeris, quod illa voluntas, quam habuit Deus erga Tyrios in tali occasione fuit congrua, et ita conversionem esse tribuendam Deo eam conferenti, ut primo auctori.

Non itaque hoc refeit. Quia voluntas illa pro eo signo, quo præsupponitur, tam ipsa, quam liberum arbitrium Tyrriorum ad scien-

Con-
talar
secundo.

?

Ratio
ADguU

Eum'o.

Prj-du-
»iu.

tiam, qua cognoscitor a Deo corum conver-
sio, ut determinate futura, non potest diet
congrua per se, el quantum est ex vi sua,
sed solum dicitur congrua accidentaliter, et
ah effectu ; ergo præcise ratione illius sic
sumpta!, non potest talis conversio tribui
Deo, ut primo auctori. Consequentia negari
non potest. Et antecedens probatur. Quia
pro illo priori, quo in statu conditionatorum
intelligimus, Deum habere illam voluntatem
erga Tyrios, nondum scit, sed potias ignorat
(si sic fas est loqui) quid sit eorum volun-
uis cum eo operatura, quousque in posteriori
rationis videt eorum operationes, alias il-
lam cognosceret in causa omnino indifferen-
ti : ergo pro priori, quo habet talem volun-
taiem, seu volitionem antecedents ad illam
scieniiam, nondum scit, an sit futura con-
grua, vel incongrus. sive non congrua, sed
id scit in posteriori signo, quando videt ha-
baisse effectum : ergo non hahet rationem
congrua* voluntatis , nec secundum se, nec
ut est cognita a Deo , quatenus per modum
aetas primi præcedit natura ipsam conver-
sionhm.

§ II.

M

Pos! <ri or asser! i on U p ro b a t i o,
*

7 Possuntque hæc omnia elucidari, et
confirmari ralionē alia, quam Idem Magister
Corneio adducit, et expendit in hunc mo-
dum. Nam expositione scientia· mediæ se-
quilor, Deum esse ad summum primarn
causam, hujus quod est, quod voluntas
creata constituatur in hoc. vel illo ordine
rerum, in quo isti, aut illi actas ex se futu-
ri sunt, non tamen ipsorum actuum quoad
substantias, et alias circumstantias, quin
prius essent ab ipsa creata voluntate profec-
turi, si in tali rerum ordine a Deo ponere-
tur : atque adeo tolli a Deo rationem primæ
causæ respectu substantiæ actuum libero-
rum»et prædictarum circumstantiarum illo-
ram. Hæc secunda sequela patet ex priori.
Prior vero quoad primam partem ex se
constat : quandoquidem quod voluntas crea-
ta constituatur in hoc ordine rerum potius,
quam in illo, non potest, ut ex se constat,
aliunde ortum ducere, quam ex beneplacito
divinæ voluntatis. Quoad secundam vero
partem etiam constat ex iis, quæ pro ralionē
pnycedenti diximus.

Advena- ^ec refert: primo dixeris, satis esse,
riorum quod Deus ex sua libera voluntate, nulla
soiuttu. cujuscunque extra se habita ratione, hunc

l rerum onlinem , qui modo ost inter alien
ex innumerabilibus, quos potuisset proJu-
cere, elegerit» et condiderit, ad hoc, utili-
caturprima causa illorum effectuum, adquu-
etiam ipse præsupponitur concurrisset,

Non itaque hoc refert. Quia ideo dicitur
prima causa hujus ordinis , quia illum con-
didit independenter ab aliquo evtrinseco ex
sola sua voluntate, nulla habita, et inspecte
ratione, aut conditione extra se ; sed non
est hoc modo causa illorum effectuum ; or-
go non est prima causa respectu illorum,
Consequentia patet ; quia opposite* rationes,
seu causæ oppositos habent effectus. Minor
vero probatur. Quia eodem prorsus actu in
«w objective præsentī, quo in statu condi-
donatorum pra*supponitur volitas a Deuac-
tus, et effectus liber voluntatis creatæ, v.g.
conversio Divi Petri, eodem debet esse vo-
litus, quando talis volitio divina ponitur
existens a parte rei,* cum res ad extra exis-
tens sil illa eadem, quæ antea futura erat :
sed in statu conditionatorum actus, quo di-
citur Deus voluisse effectas liberos» et con-
lingentes conditionatos, v.g. conversionem
Divi Petri in tali occasione (et idem esi de
aliis omnibus (non fait independensab ex-
trinseco, sed dependens ab ipsa voluntate
Petri, et ejus consensu, ut a conditioned-
ne qua non¶ prævie antecedente, aut conco-
mitante [ul supra ostensum est) quia non
fuit actus ex se eflicax, adhuc posita condi-
tione , sed fuit affectus simplex , et indiffe-
rens de se ad utrunque, prout humana vo-
lancias se determinaverit ; ergo non eodem
modo est Deus causa hujus ordinis rerum,
sicut est causa actuum liberorum hujus or-
dinis, et ex consequenti non est prima cau-
sa utriusque, sed ordinis rerum dumtaxat,
9 Confirmatur. Quia in statu condilio-
natorum non videbat Deus, juxta opposi-
tam sententiam, hos, aut illos actus a
voluntate creata futuros, quia ipse suo
decreto prædeterminaret, et moveret effica-
citer ai illos; sed quia ipsa voluntas crea-
ta, associata tamen cum gratia, seu volun-
tate gratuita Dei , esset pro sua innata
libertate eos elicitura, ut ex dictis disp.
10. dub. I. patet; ergo ex eo præcise,
quod Deus hunc ordinem rerum condi-
derit, non sequitur, quod primo, et irt-
dependenter fuerit causa actuum liberorum
suarum creaturarum, quas de facto pro-
duxit.

Confirmatur secundo. Quia licet Deus
potuerit pro sua libertate non condere
hunc ordinem rerum, quem de facto crea-

iniir?

vit. sed alterum, tamen in illo non potuit facere, nisi illa eadem, quæ prius por istam scientiam invenit facta in se ipsis objective a voluntate creata ; siquidem horum futurorum scientia antecedit actum liberum divinæ voluntatis, ita ut non fuerit in Dei potestate alia scire, quam scivit, posita illa hypothesi : ergo respectu istorum effectuum non potest habero rationem primæ causæ, operantis ex suo uio- livo. et a sola sua libertate indopender a quacunque alia causa secunda, tanquam a conditione prævia requisita. Maxime cum actus ille divinæ voluntatis, sive actu exhibitus, sive objective, præsens, sit juxta sententiam adversariorum indifferens ad deserviendum (utsic dicamus) ad consensum, v. n. potius, quam ad dissensum voluntatis creata) ; el ita nequivit cum prædicta indopendenlia esse prima ratio consensus, magis quam dissensus.

10 Nec rursus satis erit, si secundo dicas, esse disparem rationem inter effectus, qui pendent a sola voluntate Dei , quales sunt, quod iste, vel ille ordo rerum, hoc, aut illud universum producat, et effectus, qui simul pendent a voluntate Dei, a voluntate creata, quales sunt omnes actus, et effectus liberi creati. Quoniam effectuum primi generis est Deus causa prima, nulla habita ratione extra se, quæ illum moveat, aut quæ requiratur, ut necessaria conditio ; effectuum vero secundi generis, videlicet actuum liberorum, non potest aliter esse prima causa, nisi dependenter a concursu, et consensu ipsius voluntatis crea-

Non itaque hoc satis est. Quia ut infra dicemus, aliud est esse causam actus liberi creati dependenler a consensu voluntatis creatæ, tanquam ab effectu infallibiliter secuto posterius causalitate, seu (ut melius loquamur) aliud est, Deum esse causam actus liberi creati , inferentem infallibiliter illum, tanquam effectum ipsius, et tanquam quid posterius illo, el sua causalitate. Aliud vero est, esse causam illius, dependendor ab ipso consensu creato, tanquam a conditione pnevie requisito. Et licet primum non sit contra rationem prima' causæ ; bene tamen secundum ; cum ad ipsam Dei voluntatem priesupponatur tabs conditio, nempe consensus ipse volunta-

11 Nec tandem refert, si tam iis, quæ pro secunda ista ratione, quam aliis, quæ pro prima, io præsenli dub. attulimus, di-

xeris cum Suarez lib. i. do concursu, caput. 15. voluntatem illam Dei non osse indifferentem, sed illum revera habero voluntatem , qua determinate vult v. g. consensum potius, quam dissensum voluntatis creatæ, quamvis hæc volitio divina non sit talis, ut absolute velit, quod consentiat potius, quam dissentiat, sed includendo implicitam conditionem , si voluntas creata voluerit : et ideo Deus non offert unum concursum determinatum, sed plures ad diversa objecta, diversosque actus.

Non itaque hoc referi. Nam vel hic modus dicendi non discrepat reipsa a sententia Molinæ, vel secundum illud debet admitti voluntas efficax Dei infallibiliter inferens voluntatis creatæ consensum, anteceder ad scientiam mediam , et indopender modo dicto, a voluntate creata : ad hoc secundum totis viribus : renuit Suarez. : ergo oportet, ut primum illud, licet non voce, re tamen ipsa fateatur : ac proinde sequantur omnia inconvenientia quæ in hoc dub. sequi expositione scientiæ mexfiæ diximus.

Antecedens probatur. Nam ex vi illius voluntatis concurrendi, includentis tamen implicitam conditionem, nimirum si voluntas creata voluerit, concurret Deus ad actum amoris, verbi gratia, si ipsa in tali occasione velit amare : e contra vero concurret ex vi ejusdem voluntatis ad actum odii, si in eadem occasione illa velit odio prosequi, et non amare. Quia si ex vi illius voluntatis non proveniret, nisi determinatus concursus ad amandum, ita ut non ad oppositum, jam illa voluntas esset prædiifinitio actus amandi antecedens illum ordine causalitatis : ergo vel hujusmodi prædiffinitio debet concedi, quod renuit Suarez, vel solum ponitur ab illo voluntas concurrendi renenralis, et indifferens ex se sicut ponit Molina.

12 Confirmatur. Quia alias Deus non inQueret per modum libertatis, sed per modum naturæ. Nam illa voluntas prædicto modo declarata, est ita necessaria in Deo, ut non possit velle oppositum, vel id non velle : quandoquidem non potest non velle concurrere cum voluntate creata, aut cum quacunque alia causa secunda, si illa concurreret : quia in tali objecto sive in creaturis possibilibus, sive in futuris esset manifesta implicatio. Nec necesse erit, tam in hoc, quam sequentib.

Rejici

Cvnolu)
raiar.

dub. hujus disput. fundamenta adversario-
rum in sui favorem adducere, qua ex iis,
quæ in precedentibus disputationibus
diximus, manent soluta. Videantur ta-
men omnino ea. quæ disp. præcedenti
dub. I. attulimus.

DUBIUM III.

*Prum scientia media sit impassibilis, cx eo
quod sequatur ex ra, Dsum nan posse
adimplere ca, qux promittit circa fidrm,
vel conversionem creatur* rationalis, ex
facultate su* omnipotenti*, sed potius ex
pr*scùntia nostri futuri consensus/*

Ass&tio. 13 Dicendum est, ex scientia media, et
ex Poleslale voluntatis creatæ, sequi in-
conveniens in titulo recensitum : ac proin-
de ex hoc etiam capite predictam scientiam
repugnare. Assertionem hanc docent Doc-
tores supra disput. 10. dub. uit. adducti ;
et eam suadet hæc ratio ex Augustino lo-
cis slatim citandis deducta. Nam semel
data scientia media, ut necessaria ad sal-
vandam libertatem arbitrii nostri, in onli-
ne, ad quam eam potissime fere omnes
aiversarii introducunt, non valuit Deus
polliceri Abrahæ filios spirituales, nempe
fidem gentium juxta illud Apostoli : *Patrem
multarum gentium constitui te*, nisi solum
ex præsupposita scientia media, qua nove-
rit, quod ista?, vel ilice, gentes tali tempore
vocat® ad fidem creditur® essent, etiamsi
forte essent vocatæ aequali vocatione inter-
na, et externa, imo forte minori, quam aliæ
gentes, quæ non crediderunt : ergo quo i
illam promissionem potuerit Deus adimple-
re, non tam ab ejus potestate, quam a præ-
dicta præscientia, et potestate liberi arbi-
trii nostri, tanquam a prima radice, seu
conditione omnino prævia fait dependens;
siquidem nisi hæc præsupponeretur, non po-
tuisset Deus ex tota sua omnipotentia ta-
lem promissionem facere, aut certo illam
adimplere ; hoc autem dici nequit : ergo,
etc.

I i Minor ostenditur ab Augustino, tum
lib. de pnvdestinatione Sanctorum, cap.
10. ubi ait : *Credamus igitur cum fideli
Abraham, quod qu* promisit Deus petens est
adimplere, ita ut in hoc non pendeal Deus a
potestate nostri libari arbitrii*, et rationem
reddit, *Aram pietas, et veritas prohibet nos
dicere, quod qu* promisit Deus non est in
Dei, sed in hominum potestate*. Tum etiam
epist. 105. his verbis : *Quod enim promit-*

*tit Deus, non facit, nisi Deus : habet namque
aliquid rationis, el veritatis, ut homo pro-
mittat, rt Deus faciat. Ct auteur homo :e
facere dica!, quad promiserit Deus, superb*
impietatis est reprobus sensus*. Tum deinde
lib. de correctione, et gratia, cap. 12. ubi
commendans filios promissionis, dc quibus
loquitur Apostolus, sic ait : *Liberalienim a
peccato, servi facti sunt juslili**, in qua sta-
bunt u:que in finem, donante sibi illo perse-
Vcranliam, qui eos prxscivit, el prxdeslina-
vit. et secundum propositum vocavit et
justificavit, ct gtorificavit. Quoniam iha,
qu.r his promisit, diam futura jam feed, cui
promittenti credidit Abraham, cl deputatum
est illi ad justitiam : dedit enim gloriam
Deo plenissime credens, sicut scriptum est :
quia qu* promisit, potens est d facere. Ipse
ergo illos bonos facit, ut bona faciant. Nique
enim propterea eos promisit Abrah*, quia
prxscivit a se ipsis bonos futuros. Nam si
ita est, non suum, sed eorum est, quod pro-
misit : non autem sic credit Abraham, sed
non est infirmatus in fide, dans gloriam Deo,
et plenissime credens : quia qux promisit
Deus potens est et facere : non ait. Quxprx-
scivit, potens est promittere.

15 Nec ad hanc rationem dissolvendam
recurri potest ad decretum Dei objective
præsens, sive conditional?, sive absolute,
quatenus prævi lit Deus, quod si voluntas
creata in tali, vel tali serie poneretur, tunc
divina voluntas concurreret cum illa, in
ordine ad consensum, et fidem, v. g. Et
ita innitendo in hoc decreto proviso est
integrum Deo polliceri ex se quidquid illi
placuerit.

Non itaque ad ista, suppositis iis, quæ
supra diximus, recurri potest. Tum, quia,
ut disputat. 7. num. i8. probavimus, divi-
num decretum non potest habere rationem
futuri. Tum etiam : quia ut in dubio præ-
cedenti dicelamus, decretum illud Dei est
de se. juxta hunc dicendi modum, indiffe-
rens. et per illud, quantum est ex parte
Dei. non magis vult consensum, quam dis-
sensum : se i quod illa volitio deserviat (ut
sic dicamus; ad consensum, pendet ex vo-
luntate creata, et influxu ejus saltim ut a
conditione prævia : ergo, quod Deus possit
prævidere illam fidem gentium, dependet
saltim tanquam a conditione prævia a con-
sensu libertatis creatæ. Et similiter, quod
fidem illam, quam promisit, valeat præsta-
r-\ non tam ab ejus potestate, quam ab is-
ta præscientia, et potestate libertatis crea-
tæ, ut a prima radice, sive saltim, ut a
conditione

conditione prima, et pñevia pendet : et ita non tam ex suo, quam ex potestate, et concursu libertatis creatæ, poterit promissionem istam adimplero.

DUBIUM IV.

Utrum scientia media repugnet ex eo, quod ex illa colligatur, Deum concurrere ad actus nostros liberos exeo, el ignorantimodo, el absque intentione illorum in particulari?

16 Postquam ostendimus per scientiam mediam tolli a Deo, tum rationem primi liberi, tum rationem prædestinantis, tum quod sit prima causa, primusque author gratiæ, tum denique, quod non habeat omnipotentissimam potestatem adimplendi ea, quæ promittit : ostendamus oportet, an prædicta scientia inferat in Deo ignorantiam, et cæcitatcm, ac proinde modum operandi cæcum, ignarum, et absque intentione finis in particulari ?

Decisio dubii, et prima ejus ratio.

Dicendum igitur est, ex scientia media inferri, esse in Deo ignorantiam, et cæcitatcm, seu modum operandi cæcum, et ignarum, ipsumque absque intentione finis in particulari ad actus nostros liberos concurrere : atque adeo ex hoc etiam capite scientiam mediam repugnare. Ita Doctores disp. 10. dub. ullim. adducti. Assertio hæc quoad secundam partem ex priori liquet.

Quoad primam vero suadetur raliõne, quam D. Thom. locis supra citatis, etiract. de Voluntate Dei art. 8. referendis innuit. Quoniam semel admissa scientia media, Deus influit, ut concedunt ejus autbores, per voluntatem quandam inditferenlem, qua paratus est influere ad id, quod Petrus, verbi gralia, voluerit, ita ut voluntas, quæ præsupponitur in illo priori, antequam intelligatur in eo esse scientia media, non sit ad determinate concurrendum ad consensum, verbi gratia, actus fidei : alioqui efficaciter prædiffiniret illum ante præJiclam scientiam ; sed adtribuendum concursum indifferentem, seu ad concurrendum ad id, quod Petrus voluerit, nempe vel ad assensum si Petro placuerit, vel ad dissensum, si illum maluerit : ergo influit ignorando, quidnam sit illud, qued ex suo influxu

subsequendum est : an nimirum illud erit assensus ad fidem, an vero dissensus, ac proinde sine intentione ejus in particulari, quod subsequendum est : et per consequens modo cæco, ignorantim, et absque consilio, et providentia do illo effectu determinate, et in particulari sumpto.

17 Unde non erit ad rem, si occurras, quod per scientiam mediam cognoscit Deus determinate, et in particulari, quid sit illud, quod a Petro eligendum sit ; et ita hac scientia præsupposita, Deus non cæce, et ignoranter, sed scienter, et sapienter habet prædictum decretum.

Non itaque hoc erit ad rem. Nam sciscitamur de decreto primæ causæ, quod præsupponitur ab ipsamet scientia media ad hoc, ut attingat certo effectum futurum : quandoquidem sicut hæc præsupponit suum effectum futurum sub conditione, ita et omnes causalitates futuras iu statu illo conditionalo, requisita* ad talem effectum, sive il.æ ex parte causæ secundæ, sive etiam ex parte» primæ desiderentur : at decretum futurum , et pnerequisitum in illo signo, ex parte causæ primæ in ordine ad talem effectum, et prævisum, ut futurum, est velle esse paratam ad concurrendum ad id, quod voluntas creata elegerit, absque aliquo judicio intellectus dirigentis ad talem effectum in particulari : ergo Deus in illo signo cognoscet se, ut voliturum in aliquo signo ignoranter, id est, nesciendo in illo signo, quidnam erit illud , quod ex suo influxu, sive ex illa sua voluntate subsequendum est, cum prius sit, Deum babere prædictum decretum, quam quod voluntas creata velit. Major cum consequentia patero videntur. Minor vero, in qua est difficultas, videtur certa. Quoniam illud decretum præcise cognoscitur futurum, quod postea, re ipsa erit : erga cum Deus postea, tantum habeat voluntatem præstandi concursum indifferentem, ut adversarii juxta suam sententiam fatentur, et eos lateri debere ostendimus, consequens est, ut decretum, quod ex parte Dei in illo priori videtur luturum, tantum sit velle esse paratum ad concurrendum ad id, quod voluntas creata elegerit, absque aliquo judicio intellectus dirigente ad talem effectum in particulari.

18 Confirmatur primo. Nam cum scientia hæc non sit practica, aut factiva rerum. sed pure speculativa, ac proinde

Oaorri-
lar n
adterii-
rib.

ImpQ-
iDJIsr.

Coa -
Annalia
pnor.

præsupponatsaura objectum, ut ipsi aiunt, oportet, quod præsupponai, ut faturas omnes dependentias essentielles, requisitas ad existentiam actionis : ergo si semel hæc actio pendet a Deo, ut habituro prædictum decretum futurum, et indilTe-rens circa illum actum, et ejus opposi- tum , non vero, ut habituro decretum futurum in ordine al illum actum in particulari, potius, quam ad oppositum, presupponet illum, ut precise habiturum hoc precise decretam indifferens, et non aliud (ut sic dicamus) determinatum : ergo et præsupponil illum, ut operantem sine providentia, sapientia, et consilio : quia ex vi hujusmodi decreti indifferents, et futuri, ut pnesupposili al istam scien- tiam, non potest scire, an voluntas creata exhibitura sit suum concursum ; cum il- lud decretum Dei non sit magis ad unum actum, quam ad oppositam ejus.

Cùn-
Irmilio
j,».le-
rior.

19 Confirmatur secundo. Quia in sen- tentia admittentium hanc scientism, il, quod præsupponil illam, non est neces- sario requisitum ad existenliim actionum causarum secundarum : quandoquidem scientia hæc, ut dicebamus, presupponit suum objectura, et umnes essentielles de- penlenlias, ad illius existentiam requi- sitas : ergo cum per illos, modus ille volendi primæ causæ per consilium, et prudentiam, et ex intentione effectus par- ticularis, scientiam mediam presuppo- nat, non erit hic modus concurrendi ne- cessarius ad existentiam talium actionum : ac proinde debent distinguere duplicem modum concurrendi in prima causa : alium fortuito sine consilio, et delibera- tione, et cæco modo, et hunc requisi- tum essentialiter ad existentiam effectus; alium vero cum consilio, et delibera- tione, et hunc non desileratum essentia- liter ad talem existentiam : quo quid absur- dius?

Eadem assertio ratione alia probatur.

SveunJa

iis*

20 Secundo probatur eadem assertio, el bñiū u l confirmatur ratio precedent. Quia si semel detur scientia, medii, sequitur, Deum discere ex eventu id, cujus antea certam scientiam non habebat : atque adeo dari in eo aliquam ignorantiam, et cxperimentalem scientiam : hoc autem sequenti ratione ostenditur. Quia in illo

l priori, in quo in statu conditionator. Jñ Deos intelligilur dare auxilia, imponere precepta, inspirare, et illustrare intellec- tum causarum secundarum, non scit certo, et infallibiliter ex vi horam, juxta oppo- sitam sententiam, quid inde eventurum est mediante libertate creata; sed tunc est ei certo notum precise ex vi visionis effectus? in se. quem voluntas creata ratio- ne suæ innatæ libertatis, et talibus auxi- liis adjutu, elegit : ergo discei ex even- tu, et per experientiam. JJ

Antecedens proluitur. Quia juxta oppo- sitam sententiam non scit certo Deus is- tum eventum in ipso auxilio, aut volun- tate, qua datum est. quatimus hæc duo per modum actus primi pneeunt conson sum libertatis creata? : siquidem, juxta prædictam sententiam consensus iste non infertur certo, et infatlibiiter ex tali auxilio, et voluntate Dei : el ita solum attingit illum ceito in ipsomet. ut inactu secundo procedit a voluntate creata, et auxilio de se indifferenti. Consequentia autem probatur sequenti exemplo. Nam si quis suadeat alteri, ut sedeat, et ex vi persuasionis in actu primo spectata non scii certo sessionem futuram, sed tantum eam cognoscit, quando illam in se ipsa videt, tunc vere diciiur, scire illum effec- tum ex eventu : ergo hoc idem dicen- dum erit de Deo, quoad cognitionem* fu- turorum contingent.um, si verum est, ea per scientiam mediam, non vero in suis decretis liberis attingere.

Nec oportebit solutionem quandam, qua- ex adversariorum doctrina deduci potest, adhibere, quia ex iis, quæ disp. 7. lata diximus, impugnata manet.

21 Nec refert, si objicias, quod scien- tia absoluti, quam Deus habet de faturis absolutis, habet dependentiam ex eventu futuro, et tamen non ideo Deus diciiur discere ea ex eventu, nec hæc scientia experimentalis respectu illorum ei com- petit : ergo idem debet quoad præsens dici, etiamsi scientia conditionata in eu admittatur. IS

Respondetur enim, quod al hoc, ut aliquis dicatur discere ex eventu, non suffi- cit, ut ejus cognitio habeat aliquam dependentiam ex eodem eventu, tanquam ex objecto, ad quod ipsa cognitio tendit; se l ad id requiritur, ut discens ignoret, aut nesciat veritatem in causis, et post- ea sciat illam ex vi visionis eventus : at Deus simul videt . effectum futurum absolute

Er4i
til

absoluto in so ipso, et ul existontem in ælornilate, et simul in sua causa.determinata per divinum decretum efficax, ratione cujus ab æterno illum extra so elicit in nunc æternitatis; et ita nunquam ox eventu discit. At cum juxta oppositam sententiam , Deus nunquam cognoscat fuiura contingentia, sive absoluta, sivo conditionata in suo decreto, sed solum cognoscat illa postquam videt eventum , non potest non discere cx eodem eventu, ct habere scientiam expérimentaient illius, et hæc de hoc dubio, et do tota hac disputatione, et articulo.

ARTICULUS XIV.

Utrum Deui cognoscat enunliabitia ?

1. Ad decimum quarlam sic p'ocedilur. Videtur, quod Deus non cognoscat eauntiabilia. Cognoscere enim eoantiabiha convenit intellectui nostro, seconium qaođ componit, et dividit : sed in intellectu divino nulla eat compositio : ergo Deas non cognoscit eauntiabilia. 9. Praeterea, omnis cognitio lll per aliquam similitudine» : sed in Dro nulla est similitudo enuntiabilium, eum sit omnino simplex : ergo Dens non cognoscit enuu-

Sed contra est, qaođ dicitur in Psalm. 05. *Dominus scii cogitationes hominum* : sed eauntiabilia contineatur io cogitationibus hominum : ergo Deus cognoscit enuntiabPia.

Respondeo dicendum, quod cam formare enuotabilia sit in potestate intellectus noslri : Deus antrm seit quidquid est in potentia sua, vel creaturæ, ul supra dictum e^t, necesse est. quod Dens sciat omnia enuntia-bilia, quæ formari ponant. Sed sicut scii materialia iramaterialiler, ei composita simpliciter, ita scit enun-liabiha, non per modum enuntiabilium. quod scilicet in intellectu ejus sil compositio, vel divisio enuntiabrium, sed unumquodque co/na«eit per simplicem in^elligen-tiam. iotelligeodo essentiam uniuscujusque. S*col si nos in hoc ipso, quod inllegimus, quid c>t homo, intrlli-erremus omnia, quæ de homine præ *licari* po«sunt. Quod quidrm in intellectu nostro non contingit, qui de uno in ahad discern^, propier hoc, quod spectes intelliribllis sic repra«entai unum, quod non repræsentat aliud. Und< intelligeodo quid e>| homo, non ex hoc in ipso aha, qua? ei inOut, inllegimu*. sed divisim secundum quao-dam saecesfionero. El propter hoc ca, qui* seonuoi m-telligimos, oportet nos in unum redigere per modum compositionis, vel divisionis enuntiationem formaudo : sed species intellectus divini, srilicet ejus essentia, sufficit ad dmonstrahda omnia. UnJe inllegendo essen-tiam suam cognoscit essentias omnium, et quæcunqae eis accidere pōscunt.

Ad primam ergo dicendum, quod ratio illa procede-ret, fi Dens cognosceret enuuiiabiiaa per modum enon-liabilitem.

Ad »ecvndam dicendam, qaođ coxpofi io enantubilis significat alionid esse rei. Et sic Deus per »uum essi», quod est ejos essentia, esi similitudo omaiam e.rum, quæ per enantiabllia signiOcantar.

Conclusio affirmat.

Circa quam plura præcedenti articulo diximus.

ARTICULUS XV.

Utram scientia Dri iit Wīabilu!

1.Ad decimam qoinlum sic proceditor. Videtr. qaođ fciealii Dei līi vanabilis. Srieaiaa enim relative dicitur

al scibile : red ea, quæ important relationem id crea-turam, dicuntur de Den cx tempore, et varianior secun-dum variatioaem creaturarum : eruo scientia Dei est unabītis lecaailQtn variationem creatararum. 2. Praeterea. Qu dquid potest Deus beer*, potest sfre: red Deus potest pluia facere, quam faciat : ergo poirft plera *tare*, quam sciat: et >ic scienth sua polesl va-riari secundum augmentum, ct diminaticneir. 3. Præterei, Deus scivit Christ im napiturum. Nunc autem uescit Cbnslum nasci:urum, quia Chrisiu* nasci-luiut non est : ergo non quidquid Deus scivit icit : el iu scientia Dei videtur esse variabilis. Sed contra est. quod dedur Jacobi I. qaođ *apud Deam non est Irammutatio, nec ricinuudsuis obumbratio*. Re<pon Jco aiceudura, quod cum scientia Dei sil eju.< substantia, ut ex dictis patet : sicut substantia ejus est omnino immutabilis, ul supra ostensum en, ita oportet scieutiam ejus omnino iuuriabil-m etse. Ad primu n ergo dicenlum, quod Dominus, et creator, el hujusmodi imponant relationes ad creaturas, secan-dum qaođ ia <c ipsis runl. Sed scientia Dei importat rchtiūdcm ad creaturas, secundum quod sunt in Deo: quia secuadum boa est unumquoique intellectum in acto, quod est in intrlligmie. Ites antetn creatæ sum in Dru inrriabiliter, in se ipsis autem viriabiliter. V«| aliter dūendura est, quod Domuos, et creator, et hujusmodi important relationes, quæ coaicquauulur idos, qui intel-liguitur terminari ad ip-a< creaturas, secuūium quoi in se ip?i\$ sunt : et ideo hujusmodi relationes, varie de Deo dicantur iccondjm variationem creaturarum. Sed scienti», et amor, et hujusmodi important relationes, quæ consequuntur actus, qui intdliuuoiur in Deo esse. Et ideo invaiiabi iter prædicanlcr de Deo. Ad secundum dicendum, quod Deus scit etiam ea. quæ potest facere, et n>n facit. Unde ex t.oc. quod poie-t plura facere, qcam facit, non sequitur, quot pass it plura scire, quam sciat, nui hoc referatur *d fdeatiin visio-nis, secundum quam diciiur scire ea, quæ sunt in acta secundum aliquod tempus. Ex boc tamen, quod scit, quod aliq ia possunt erse, quæ non sunt, vel etiam non C'<e, quæ sunt, non sequitur, quod scientia sua sit va-riabilis; sed quod cognoscat rerum variabtiitatem. SI tamen aliquid esset, quod prius Deui nescivisset, et postea sebet. e>sct ejus scient a variables : sed hoc esse non potest : quia quidquid est, vel potest esse secun-dum aliquod t'apus, Deus in æterno sto scit. El ideo ex hoc, quod ponitur aliquid esse secundum quodcunque tempus, oportei peni, quod ab æterno sil scit m a Deo. Et ideo ton debet concedi, quod Deus posui plura scire, quam sciat : quia hæc propositio implicat, quod ante nesciverit, el postea sciat. Ad lenium dicendum, quod antiqui nomina'es dixe-ruot idem esse enunciabile Christum nasci, el esse nas-ciurum, et e<se natum; quia fadetn res signiDcalur »er hæc tria, scilicet nativitis ChriMi, el secundum hoc sequitur, quod Deus quidquid scivit sciit ; quis modo scit Christum natem, quod rigmficM idem ti, qaođ est Christum esse auritarum. Sel hæc opinio tel» est- Tum quia diverdtas nartinm orationis dm raiiatem euao-cubihnm causal. Tum etiam : quia sequeretur, quod propositio, quæ kernel est vera, r<r1 semprrvca, qnod eat contra Philosopher, qui dicit, quod hæc oratio: sortes sedet, vrra est eo selente; et eadem falsa rst co survente. Et i.leo conetendum est. quod hæc non est vera, quidquid Heus scivit scit, si ad enuoelabilia re-feratur; sed ex hoc non sequilnr. quod sricntla Dei rlt variabilis. Sicut enim absque varialmne divinæ scbnt'a-e>t, quod sciat unam, el eandem rem quandoque e*vr, et quandoque non ease, ita abique variatione divina* scientia? est, quoi seit aliquod enunciabile quandoque esse verum, et quandoque e*se rsl<u». E<sei autem ex hoc scientia D*| vniibilh, si ennocrâbl'ii e/>cnn«ceret per modum enunci»biliun componendo, et dividendo, sicut accidit in intellecta noMro. Uade cognitio nostra variatur, vel secundum vrrila'em. et falsitalrm : pala *i mutata re eandem opinionem de re illa retineamus. Vel fecundum diversas opinione*, ut si piimo cploeimr aliquqm sedere, el postea opinemur rum confédéré: quorum neutrum potest esse ia Deo,

Conclusio npgat.

Circa quam plura possent dici, nisi in tracta-

tu de Voluntate Dei, quam plura huc spectantia, circa immutabilitatem divinæ voluntatis, circa aclus liberos Dei dicenda essent.

ARTICULES XVI.

I7riw l>ett de reltt habeat sciettian Spec laliran >

LAddecîmonmtem r'c proceditor. Videtur, quod Deus de rebus boo bibcat ademtam sperobiiuo. bdenlia enim Dei esi aa» rerum, ut sapra o>tensum esi, red scienti* ipcculativa ton e«l nosa rerum saurim: ergo SCiemra Dei too e»i tpeCdbfiy*.

i. Pnrtrei sdeutia speoolrttra est per abstriclioam a rebas; quod divtnx scienti* non competit : ergo s.uea-tu Dei dou est >p<calaura.

Sed contra, onae, quod est robilias, Deo eil Utri-baeodoo ; «ed scieolu speeaiatira est nobilior, quum pracuca, ut patet per PbdisopiQm iu pnac.pio Meta-phys. ergo Deus bibet de reba=> serentia .peculation.

Respondeo dicmJam, qaod aiiqoa screolia e>l specu-hlm unium, aliqui yracuci tantus, aliqui vero secun-dum iliqoi-l specuUlna. ct secundum aliquid praciici. Ad cujus evidentialiam «cieudam e*t, q.od iDqu >acntra potest oici speculativi tripixiler.

Primo rx parte rerum rCrtirim, qc.r jtoa sunt opera-biles a acieatc. Sicut est scieulu b«/minn de reba> ni-(arilibos, vel divinis.

Secundo, quantam ad eodem sciendi. Ut pota, si riiùc4k>r ro^aideret domam diûmicndo, ei dnidra-O, et* considerando nui«er*alra praxnrara ipsies. Uuc siqai-dem est operabdii modo >pecu>ativo c*tiMde<ire, el DOn secandam quod operabilu rtUl. Operabile ctim ert aliquid per appbrationcm furmr ad materiam, bom per re oUiioacm Ouinpchiti in prmnpa unnersain Gtma-lia.

Tertio, qnanlnm ad flora. Na· intellectas practical differt a speculativo, steal alerter in 3. de Ainu luteRectal es.» p icbcas ordiuaiur au iperaüo&is; fini» lufem jezdlrctat >pecu!ativi ert cotuiocrano ven-111k. Code *i qui» *diQraior consideret quitter pu»el fieri aliqoa dorais, non orJinins ad L>ca operationi*, sed ad cvgQO-ccondurû IiBtun, rril quantum ad ûuem, speculatha consideratio, tamea de re vperabiii. Scieoua g'ior, qua· eu rpeculatna ratione Ipsics rei scitar, e>t pcculanta tutui Qnæ veto ipecatattvi est secuedam t

modum, vel liaem. est secundum quid specaliiiii, elle-enndom qmd prirticn. Cum vero ordinatur ad finem ope-ratiouis, est nimpliciler practice. Secundum boc ergo diceudum ert, quod Deus de >e rp*o bibet acieatiM speculativam uuiua : ip-e cmm operebilti non esi. De omuious vero alus habrt icicnium. tl specu.libant, et praelicum, specn-ainam quidem quantum ad nojun. Quuquid euim m rebus nos specolitlvcí cofomcimas niffiuleudo, el dividcnoo, huc totam Deos multo perfec-tius novit. Sed de irt, qua* potest quidem facrrre, tel sçcuajutn niiiinm tempus facit, non habet pracnean scientiam, secundum q^ud pntica scientia dicitur a fine. MC aolrm habet praclicam Kicauam de hü, qua* ^aj-dum ai.quos trmpus facit. Mala vero licet ib eo nou sal oprabmi, tamru sab cognitione prictica ipsius cadint : iSCSI ri bona, in quantum permuni, vei impedit, >ei or-d.nat ea, sicut cl u*gniudiuc> cadunt sub praclica sdeft-tu medici m qiautxim per artem suam coijt eas.

^a pr.mom ergo dicendum, quod scieolu Dei ert eaa>a, ouu quidem soi ipMus, srd aliorum, Qcoruadia q luco actu, scthcei eorom, quj? secundum aliquod ten-pu.tuul. Quuruuim veru vinulr, scibcct eorum, qg? pvtert lacero, et umm nunquam tlunt.

Aii »eundum dic. udum, quoJ scientiam esse acceptant a rrbos >citi«, non per sc cuavcnit scientur ipecuiauævæ, sed per accubcs iu quautum e»l humana.

Ad id vein, quod *m contrarium ubjicitor, dicendia, quod de opcribibbos pertecta scieutia non bibetur, nisi >aantur in qu4uUm operabilu sunt. El ueo cumacien-lia Dei sil uma.bu> munis peifecla, oportet, quod sait ea, q&r sunt a se operaiuha in quantum huja>niodi, <l b0a >vImQ, secandam quod suul specularlina. Seu Usto nuo recediu»r a oobiiiUie spec ULixe scienti*, qrti Cjoiuia ana a se vidcl ia >c ipso. Snpsum auleta speCbk-bic ccf«escrt, et s»c spceciau» sui ipsius s&eoui labet cooniliU4cm specuiainim, ei piivticam omuitm aliorum.

Conclusio. Deus de se ipso lanium habet seienliaut speculativam, de aliis jero simul praclicam, el speculativam.

Sed de materia hujus articuli plura diximus ari. 8. ostendentes, scientiam Dei esse cau-sam rerum : et ideo nihil in præsenll superesl dicendum.

INDEX TRACTATUUM

DISPUTATIONUM, ET DUBIORUM

Quæ in hoc Primo Tomo una cum Quæstionibus, et Articulis
Divi Thomæ continentur.

QCXST10 III.	
De Simplicitate Dei.	foi. 6
Art. 1. Utrum Deus sit corpus?	ibidem.
Art. 2. Utrum in Deo sit compositio formæ. et materiæ?	7
Art. 3. Utrum sit idem Deus, quod sua es- sentia, vel natura ?	ibid.
Art. 4. Utrum in Deo sit idem essentia. et esse?	ibid.
Art. 5. Utrum Deus sit in genere aliquo?	8
Art. 6. Utrum in Deo sint aliqua accidentia?	ibid.
Art. 7. Utrum Deus sit omnino simplex?	9
Art. 8. Utrum Deus in compositionem alio- rum veniat?	ibid.

TRACTATUS I.

De principio individuationis substantiæ ma- terialis, et accidentium ejus.	11
---	----

Disputatio I.

De principio individuationis substantiæ mate- rialis, et accidentium ejus.	11
Dub. 1. Utrum forma substantialis se ipsa sit Individua, et primum principium individua- tionis, et distinctionis pure individualis totius compositi?	ibid.
Dub. 2. Utrum materia secundum se, et præ- cise sumpta, an vero materia signata quantita- te sit primum, et radicale principium indivi- duationis totius compositi substantialis ?	22
Dub. 3. Utrum materia signata quantitate, prout dicit compositum quoddam ex materia, et quantitate, tanquam ex forma inhærente, et constituyente, sit prima radix individuationis compositi?	81
Dub. 1. Utrum materia signata quantitate, prout dicitur modum quandam substantialem, ex natura rei diversum a materia, et eam de- terminantem ad hanc potius quantitatem, quam ad illam habendam, sit prima radix individua- tionis substantiæ materialis, et formæ substan- tialis illius?	19

Dub. 5. Utrum materia signata quantitate, prout dicit materiam, ut præbentem per mo- dum radicis hanc potius quantitatem, quam illam, sit prima radix individuationis sub- stantiæ materialis complete, atque adeo for- mæ substantialis illius ?	52
--	----

Disputatio II.

De principio individuationis accidentium.	61
Dub. 1. Utrum subjectum sit prima radix, et principium individuationis accidentium, et dis- tinctionis pure individualis eorum?	65
Dub. 2. Utrum quantitas hoc sibi peculiare vendicat, et quodammodo ex se, tanquam a prima radice individuetur?	70
Dub. 3. Utrum essentialiter repugnet distinc- tioni pure numerice accidentium, ut tali, quod duo ex illis numero solum diversa sint simul in eodem subjecto ?	82

TRACTATUS II.

In quæst. 12. primæ part. Divi Thomæ. De Visione Dei.	90
--	----

Quæstio xii.

Quomodo Deus a nobis cognoscatur.	90
Art. 1. Utrum aliquis intellectus creatus pos- sit Deum videre per essentiam ?	92

Disputatio I.

De possibilitate, et appellabilitate visionis Dei per essentiam a creatura intellectuali.	93
Dub. 1. Utrum visio clara Dei per essentiam sit possibilis intellectui creato?	ibid.
Dub. 2. Utrum SS. Patres cognoverint, pos- sibilem esse Intellectui creato visionem Dei per essentiam?	99
Dub. 3. Utrum possibilitas visionis Dei per essentiam ab intellectu creato possit evidenter cognosci per lumen naturæ?	103
Dub. 1. Utrum in natura intellectuali secun-	

INDEX

dum se sumpta sit appetitus innatus ad visionem Dei per essentiam? 110
Dub. 5. Utrum detur in creatura intellectuali secundum se sumpta appetitus elicitus, et naturalis respectu visionis claræ Dei? 111
Art. 2. Utrum essentia Dei ab intellectu creato per aliquam similitudinem videatur? 118

Disputatio I.

De similitudine, seu specie requisita ad visionem claram Dei. 119
Dub. 1. Utrum juxta mentem D. Thomæ sil admittenda aliqua similitudo creata in ordine ad visionem claram Dei eliciendam? ibid.
Dub. 2. Utrum essentia divina uniatur de facto cum intellectu beati per modum speciei intelligibilis in ordine ad claram Dei visionem? 125
Dub. 3. Utrum essentia divina, ut habet rationem speciei intelligibilis, concurrat active ad visionem claram Dei? 110
Dub. 1. Utrum sit possibilis per divinam potentiam species impressa creata, per quam Deus quiddam videretur, et prout est in seipso, possit videri? 152
Dub. 5. Utrum prima ratio, quam D. Thomæ in hoc articulo adducit, sufficienter convincat impossibilitatem speciei impressæ quidditative, et clare Deum repræsentantis? 157
Dub. 6. Utrum ex secunda ratione D. Thomæ sufficienter colligatur impossibilitas speciei impressæ repræsentantis quidditative, et clare Deum, prout est in se ipso? 161
Dub. 7. Quæ specialiter obstant contra secundam rationem D. Thomæ. et quomodo solvenda. 166
• Dub. 8. Utrum ultima ratio articuli probet impossibilitatem speciei intelligibilis creatæ, repræsentantis quidditative Deum : ubi etiam argumenta, quæ dub. 4. hujus disp. ex adversariis adduximus, dissolvuntur? 176
Dub. 9. Utrum necessario, et indispensabiliter detur in beatis verbum, seu species expressa repræsentans quidditative Deum, prout est in se? 180
Dub. 10. Utrum recte probetur impossibilitas verbi creati clare, et quidditative repræsentantis Deum, ex eo. quod Deus essentialiter est ipsum esse quidditative intellectum, et ita nequit mediante verbo creato quidditative intelligi? 188
Art. 3. Utrum essentia Dei videri possit oculis corporeis? 201
Art. 4. Utrum aliquis intellectus per sua naturalia divinam essentiam videre possit? ibid.

Disputatio III.

De Impossibilitate visionis Dei, prout est in se. per vires creatas ordinis naturalis, vel alicui intellectui creato connaturales. 202
Dub. 1. Utrum per potentiam Dei absolutam sit possibilis aliquis intellectus, qui per vires proprias ordinis naturalis possit videre Deum prout est in se? ibid.
Dub. 2. Utrum sint possibles per divinam potentiam aliqua substantia, aliquisque intellectus, quibus sit connaturale lumen gloriæ. et possint ex propriis viribus videre Deum per essentiam? 206

Art. 5. Utrum intellectus creatus ad videndum Dei essentiam aliquo creato lumine indigeat? 219

Disputatio II.

De necessitate luminis gloriæ ad videndum divinam essentiam, prout est in se. 210
Dub. 1. Utrum lumen gloriæ concurrat ad visionem Dei, prout est in se, per modum speciei impressæ? 219
Dub. 2. Utrum lumen gloriæ sit dispositio necessaria, ad hoc, ut essentia divina in ratione formæ sensu speciei intelligibilis uniatur intellectibus beatorum 2.
Dub. 3. Utrum lumen gloriæ ad visionem Dei recipiendam necessario desideretur? 231
Dub. 4. Utrum per potentiam Dei absolutam possit intellectus creatus sine lumine gloriæ per solam suam potentiam obedientialem, additu tamen influxu concomitante in visionem, non vero aliquo alio prævio, in eundem intellectum. illum elicere? 235
Dub. 5. Utrum per divinam potentiam possit in ratione, luminis divina essentia uniri intellectui creato, et ita constituere illum absque creato lumine in actu primo ad videndum Deum, ut est in se? 242
Art. 6. Utrum videntium Dei essentiam unus alio perfectius videat? 219

Disputatio V. Mf

De æqualitate, et inæqualitate visionum in beatis. 250
Dub. 1. Utrum inter visiones beatificas reperitur inæqualitas? ibid.
Dub. 2. Utrum inæqualitas reperta in visionibus beatificis non solum sit intensiva, et extensiva. sed etiam essentialis, et specifica? 252
Dub. 3. Utrum melior potentia intellectiva cum æquali lumine gloriæ clarius essentiam divinam intueatur? 258
Art. 7. Utrum videntes Deum per essentiam ipsum comprehendant? 266

Disputatio VI.

De incomprehensibilitate Dei ab intellectu creato. 267
Dub. 1. Utrum per divinam potentiam possit intellectus creatus comprehendere Deum? ibid.
Art. 8. Utrum videntes Deum per essentiam omnia videant in Deo? 278

Disputatio VII.

De his, quæ viso Deo in eo videntur, aut videri possunt. 279
Dub. 1. Utrum videntes Deum videant omnia absoluta, quæ formaliter. et omnino necessario sunt in illo? ibid.
Dub. 2. Utrum divina essentia possit videri sine personis, vel una persona sine alia? 281
Dub. 3. Utrum beati ex vi visionis divinæ essentiæ possint videre, et de facto videant decreta libera Dei? 989
Dub. 4. Utrum ex vi visionis divinæ essentiæ possint, aut debeant videri effectus existentes in aliquo differentia temporis? 291

Dub. 5. Utrum ex vi visionis divinæ essen-
tiæ possint videri creature possibles? 300
Ari. 9. Utrum ea, quæ videntur In Deo, a
videntibus divinam essentiam per aliquas si-
militudines videantur? 310
Art. 10. Utrum videntes Deum per essen-
tiam, simul videant omnia, quæ in Ipso vi-
dent? 311
Ari. 11. Utrum aliquis in hac vita possit vi-
dere Deum per essentiam? , ibid.
Art. 12. Dirum per rationem natural in
Deum in hac Vila cognoscere possimus ? 312
Ari. 13 Utrum per gratiam habeatur allior
cognitio Dei, quam ea, quæ habetur per ta-
lionem naturalem ? 313

TRACTATUS III.

In quæst. 11. primæ part. Angelici Doctoris.

quæstio XIV.

De Scientia Dei. 315
Dub. unie. Utrum ea, quæ D. Thomas in
procæmio hujus quæst. docet, sint vera? 316
Ait. 1. Utrum in Deo sil scientia? 318

Disputatio L

De scientia Dei, quoad *an est* ? 318
Dub. 1. Utrum cognitio intellectiva sit forma-
liter in Deo? ibid.
Dub 2. Utrum ex eo, quod Dens sil summe
immaterialis, recte probet Ang. Doct. eum esse
summe Intetligentem ? 321
Dub. 3. Utrum in Deo sit scientia proprie,
el formaliter dicta, el respectu quorum? 322
Dub. 1. Utrum scientia Dei sit attributum
illius ? 339

Disputatio IL

De duplici discrimine, quod D. Thom. In boc
articulo inter cognoscentia, et non cognoscentia
constituit. 350
Dub. 1. Utrum sit vera prima differentia,
quam D.Tboni. assignat inter cognoscentia, et
non cognoscentia, quod hæc tantum habent
suam formam, illa vero habent etiam formas
aliarum rerum ? ibid.
Dub. 2. Utrum cognoscentia non solum ha-
beant formam rei alterius ; sed etiam fiant per
identitatem aliæ res in esse cognoscibili, sive
representative ? 368
Art. 2. Utrum Deus intelligat se? 387

Disputatio UL

De intellectione, et scientia Del quoad ejus
primarium objectum 387
Dub. 1. Utrum Deus se ipsum primario in-
tciligal? ibid.
Dub. 2. Utrum objectum per se primum, et
specificativum intellectionis essentialis Dei sit
divina essenli i, ul distincta ab attributis, et re-
lationibus : an vero ul omnia hæc formaliter.
et expresse dicit? ,
Art. 3. Utrum Deus comprehendat seip-
sum ? 102

Art. 4. Utrum ipsum *intelligere* Dei sit ejus
substantia? 403

Disputatio IV.

l)c *intelligere* Dei quoad vim, quam babel
ad constituendam divinam essentiam, ct natu-
ram. 403
Dub. 1. Utrum constitutivum divinæ essen-
tia?, vel naturæ sil sola ratio subslantiæ spiri-
tualis a se, seu per essentiam talis, proui distinc-
ta virtualiter a ratione subslantiæ inlelligenlis
per essentiam, sive radicaliter, el in actu pri-
mo, sive in actu secundo? ibid.
Dub. 2. Utrum constitutivum divinæ essentiæ,
seu naturæ sil sola ratio subslantiæ radicaliter,
et per essentiam intellective prout distinctae
virtualiter ab intellectione per essentiam, au
vero prout absque omni distinctione viduali
est ipsamet intellectio? 414
Art. 5. Utrum Deus cognoscat alia a se? 129
Ari. 6. Utrum Deus cognoscat alia a se pro-
pria cognitione ? ibid.
Ari. 7. Utrum scientia Dei sit discursiva ?430
Art. b. Utrum scientia Dei sil causa re-
rum ? 431

Disputatio V,

De scientia Dei quoad ejus causalilalem erga
creaturas. 131
Dub 1. Utrum scientia Dei sil aliquo modo
causa rerum? ibid.
Dub. 2. Quænam scientia Dei sil causa re-
rum ? 433
Dub. 3. Utrum sicut scientia Dei formaliter
sumpta,.est causa dirigens ad productionem
creaturarum, ila etiam sit principium imme-
diate effectivum, et exequens productionem
earundem ? 112
Ari. 9. Utrum Deus habeat scientiam non
entium ? •159
Ari. 10. Utrum Deus cognoscat mala? 160

Disputatio VI.

De scientia Dei collata cum malis. 400
Dub. 1. Utrum Deus cognoscat mala? ibid.
Dub. 2. Utrum Deus necessario cognoscat
mala per bona creata? 161
Art. 11. Utrum Deus cognoscat singularia? 466
Art. 12. Utrum Deus possit cognoscere infi-
nita ? 467
Art. 13. Utrum scientia Dei sit futurorum
contingentium ? ibid.

Disputatio VII

De *an est?* scientiæ Del, respectu futuro-
rum contingentium absolutorum, et de iis, in
quibus nequeunt ab eo certo cognosci. 468
Dub. 1. Quid, et quoluplex sit futurorum
contingens? 409
Dub. 2, Utrum Dens certo sciat futura con-
tingentia absoluta? 170
Dub. 3. Utrum Deus certo sciat futura libera
absoluta per suam essentiam, el divinas ideas,
ut représentant veritatem ipsorum antcceden-
ler ad decretum suæ voluntatis? 177
Dub. 4. Utrum Deus certo cognoscat futura
contingentia absoluta in decreto libero suæ

voluntatis, non quidem, ul præsenti, sed ul futuro? 484
Dnb. 5. Utrum Deus certo cognoscat futura contingentia absoluta, el aliquo modo pendentia a libertate creata in comprehensione causarum secundarum anteceder ad liberam divinæ voluntatis determinationem ? 405
Dub. 6. Utrum Deus certo cognoscat futura contingentia absoluta in eorum veritate objectiva aniecedenter ad divinum decretum ? 500

Disputatio VIII.

De scientia Dei respectu futurorum contingentium absolutorum, quoad ea. in quibus cedo ab illo cognoscuntur. 524
Dub. 1. Utrum Deus certo cognoscat cuncta futura contingentia absoluta in decreto exercito suæ voluntatis, aniecedenter ad quamlibet eorum infallibilem futuritionem. seu in sua essentia determinata per tale decretum? ibid.
Dub. 2. Utrum juxta Scripturam, el Patres, præcipuevero D. Thom. futura contingentia absoluta sint ab æterno realiler, el physice præsentia Deo in mensura æternilatis, et ratione hujus præsenliæ certo ab illo cognoscantur?
Dub. 3. Utrum sufficienti ratione probetur, futura contingentia absoluta fuisse ab æterno. ei esse nunc realiter. et physice præsenlia Deo in mensura aeternitatis, el ratione hujus præsentia certo ab illo cognosci ? 18
Dub. 4. Utrum ælernitas, et pnesenlia jam explicata futurorum in illa sil omnino necessaria, ad hoc. ut heus certo, el infallibiliter cognoscat futura contingentia absoluta, antequam sini præsenlia in sua propria, el adæquata mensura, seu quoad nos ? 567

Disputatio II.

De scientia futurorum condilionatorum, quam Deus in suo decreto efficaci, condiiionato tamen habet. 57i
Dub. 1. De multiplici divisione futuri conditional! , et quænam ex illis ad praesentem disputationem spectent. ibid.
Dub. 2. Utrum juxta Scripturam sacram Deus certo sciat futura contingentia condilionata, sive illa sint disparata, pendentia tamen tam quoad conditionem, quam quoad eventum a causis liberis. sive non sint disparata, sed habentia connexionem tantum probabilem, sive conjecturalem cum conditione ? 576
Dub. 3. Utrum juxta Sanctorum Patrum mentem Deus cognoscat omnino certo, et infallibililer futura contingentia conditionata, sive sint disparata, modo dicio, sive bab^ant probabilem connexionem cum eventu futuro? 583
Dub. 4. Utrum sufficienti ratione ostendatur, Deum certo, el omnino infallibiliter cognoscere tam futura contingentia conditionata. et disparata, quam ea, qnæ lanium habent probabilem , et conjecturalem nexum ex parle objecti cuni conditione ’ 586
Dub. 5. Utrum in Deo sint ponenda decreta conditionata, poshlva. el efficacia circa omnia futura contingentia conditionata, et an eis seclusis, possint prædicta futura omnino certo , et Infallibiliter a Deo cognosci? 591

Disputatio X.

De impossibilitate scientiæ mediæ, sive conditioftaun ex auctoritate petita. 599
Dub. 1. Utrum juxta sacram Scripturam admittenda sit scientia media, sive condilionata? two
Dub. 2. Utrum juxta mentem Augustini ex testimoniis ejus desumptam colligatur, dandam esse scientiam mediam, sive condiliotialam ? 610
Dub, 3. Utrum vel juxta principia adversariorum, vel absolute, et simpliciter loquendo, colligatur ex effectibus doctrinæ Augustini, vel ex aliis signis, quod juxta ejus mentem sil rejicienda scientia media, sive conditionata? 092
Dub. 4. Utrum juxta mentem Angelici Doctoris ex testimoniis ejus desumptam, sil danda in Deo scientia media, sive conditionata? 628
Dub. 5. Utrum ex aliquibus aliis signis colligatur, quod juxta Divi Thomæ mentem non sil danda scientia media ? 632
Dub. 6. Utrum scientia media a tempore Augustini , usque ad hæc tempora perenniter (luxerit, et a Theologis tam junioribus, quam antiquis, maxime vero ab iis, qui Concii Trident. interfuerunt, approbata fuerit? cu
Dub. 7. Utrum scientia media a tempore August, el antiquorum Patrum, usque ad annum 1560. antiquos scholasticos latuerit, et a junioribus Theol. ex doctrina eorundem Pairam eruta sit, an vero a prædictis antiquis Theolog. el Scholasticis cognita, el reprobata fuerit? 638
Dub. 8. Quomodo ex dictis deducatur, doctrinam negantem scientiam mediam praeferendam esse doctrinæ illam adsiruenll : ubi specialiter Doctores negantes prædictam scientiam mediam recensentur. 648

Disputatio XI.

De impossibilitate scientiæ mediæ ex defectu necessitatis ejus, el ex incomposibiblale illius cum aliis, quæ sunt in Deo desumpta. 651
Dub. 1. Utrum scientia media sil Deo necessaria, ad hoc, ul certo possit prædeslinare, vel consensum voluntatis creatæ absque læsione suæ libertatis efficaciter prædiffinire, an vero ulrunque horum tollat? 652
Dub. 2. Utrum ex alio etiam capite sclenlia media sit impossibilis cum divina prædestinatione, respeclu adultorum ? 657

Disputatio XII.

De impossibilitate scientiæ mediæ, lam a priori , aul quasi a priori . quam ex varüs inconvenientibus deprompta. 662
Dub. 1. Utrum impossibilitas scientiæ mediæ ratione a priori, aul quasi a priori sufficienter ostendatur? ibid.
Dud. 2. Utrum scientia media sit impossibilis. ex eo, quod per eam tollatur a Deo ratio primæ causæ. primique auctoris gratiæ ? ib d.
Dub. 3. Utrum scientia media sil impossibilis, ex eo, quod sequatur ex ea, Deum nou posse adimplere ea, quæ promittit circa fidem, vel conversionem creaturæ rationalis, ex facultate suæ omnipotentii®, sed potius ex præscienlia nostri futuri consensus? 666
Dub. 1. Utrum scientia media repugnel, ex eo, quod ex Illa cofigatur, Deum concurrere ad

actus nostros liberos rœco , et ignorant mo-
do. et absque intentione illoruui in parlicu-
lari ? 667
Ari. 11. Utrum Deus cognoscat cnundabi-
ha’ 069

Ari. 15A'Irum scientia Dei sil variabilis ? ibid.
Ari. 16. Utrum Deus de rebus habeat scien-
tiam speculativam ? C70

INDEX LOCORUM

QUÆ IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTUR

Numerus paginam demonstrat

&

EX VETERI TESTAMENTO.		fem. et videns iniquitatem nonne considerat?	jr.i
Ei Genesi.		12. Apud ipsum est sapientia et fortitudo, ipse habet consilium et intelhgenluim.	318
1	tn principio creavit Deus artum. et terram.	637 550 552	
3.	Ecce Adam quasi unus ea nobis factus est. etc. Sune ergo ne frtc mittat manum suam.	570	
Ei Eiopo.		11. Sumerus mensium ejus apud te e*!.	539
. Si non crediderint tibi, nec audierint sermonem signi prioris.		21. Sumquid Deum docebit quispiam scientiam?	334
		31. .Yonne ipse considerat vias meas?	319
		Ei Psjllhhl	
Er Deuteronomio.		13. Dominus prospexit super filios hominum. ul videat si est intelligent.	ici
1.	Aon vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus.	576	
M.	Quod yi tacita cogitatione responderis. quomodo possum intellige-	582	
Ex 1. Keül'M.		23. Si tradent me riii Ceitæ in manus ejus.	580
Ex 111. Regum.		89. Priusquam mnnles fierent, etc , aut formaretur teira.	640
II.	Aon ingrediemini ad eas, ne: ingredientur ad vestras.	530	
Ei IV. Rbgvm.		93. Son videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.	319 170
13.	Si percussisses quinquies, aut sexies, etc., percussisses Syriam, usque ad consummationem.	582	
20.	Morieris tu. et non vices.	582	
Ex EsTfiEti.		93. Intelligite insipientes, et stulti aliquando sapite.	310
14.	Te. Domine qui habes omnium scientium.	93. Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? qui dncet hominem scientiam, etc.	319
Ex Job.		103. Omnia in sapientia fecisti.	132
11.	fyxe enim novit hominum vanita-	134. Omnia qurreunque voluit Dominus, fecit in calo, et in terra	527
		135. Qui fecit certos in intellectu.	132
		137. Excelsus Dominus, et humilia respicit.	319
		13«. Mirabilis facta est scientia tua.	331
		138. Intellexisti cogitationes meas.	
		11«. Ipse dixit. et facta sunt : ipse mandavit, et creata sunt.	316

INDEX 8AGRÆ SCIUPTL'R/E

Ex PROVERBIIS.

3. Dominus sapientia fundavit terrain. 432
15. Infernus, el perditio curam Domino. JOI

Ex I ib. Ecclesiastes.

23. Domino Deo, antequam crearentur, omnia sunt cognita. 471

Ex Canticis.

3. Tenui coin, nec dimittam. 2GB
10. Pulchra ut tuna. Gil

Ex I ib. Sapiential

4. Duplus est. ne malitia mutaret intellectum ejus. 583 586 611
8. Quis eorum quæ sunt mugis quam illa est artifex? 432
10. Prauciebat Deus futura illorum.

Ex Ecclesiastico.

- omnis sapientia a Domino Deo est. 319
89. Opera omnis carnis coram illo. 539
12. Cognovit enim Dominus omnem scientiam. 331

Ex Isaia.

- i», l'idi Dominum. 100
7. Ecce Virgo concipiet. 581
11. Juravit Dominus exercituum di cens : Si non putavi ita erit. 527
38. Morieris tu. el non vives. 582
40. Omnes gentes quasi non sini, sic sunt coram illo. 165
11. Annuntiate quæ ventura sunt, et sciemus quia dii estis vos. 171

EX JEREMIA.

26. Noli subtrahere verbum, ne forte audiant. 435 570
32. Fortissime, magne, potens Dominus. 271
38. Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua. 580

Ex Daniel e.

13. Domine, qui nosti omnia, antequam fierent.

Ex Habaccc.

- Mundi sunt oculi tui. ad iniquitatem respicere non poteris. 460

EX NOVO TESTAMENTO.

Ex Mat ih.

- Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. yr, 101

7. Si ergo vos cum sitis mali, nnslis bona data dare filiis vestris. He. 165
8. Magister, sequar te quocunque ieris. 581
8. Vulpes fovea* habent, et volucres cœli nidos : filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. ibid
11. Iu y tibi Corozain. vœ libi liethsaida, etc. 578 802
11. Si in Sodomis factæ fuissent virtutes. quæ factæ sunt in te. 576 570
11. Verum (amen Tyro ct Sidoni remissius erit in die iudicii, quam vobis. 578
11. Et tu Caphamaum, numquid usque in cmlurn exaltaberis? 999
10. El porlæ inferi non præcalcbunt adversus eam 015
- 1«. Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, etc. 95
20. Pares nobis fecisti, qui portacimus pondus diei, et æstu*. 95
21. De die autem illa, el hora iiemo scit. etc. 2(0

Ex .Mar co.

13. De tie autem ilia nemo scit 2£9

Ex Lcca.

9. Sequar te quocunque ieris. 5*1
9. Vulpes foveas habent, el volucre* cœli nidos : filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. ibid.
10. I'œ libi Corozain, vœ tibi BclhsaU da. OtC. 578 6u2
16. Si Moysen. et Prophetas non audiunt. 580
18. Nemo bonus, nisi folus Deus.

EX JOANNE.

1. Si scires denum Dei. et quis esi, qui dicit tibi: Da mihi bibere. 579
5. Est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederctii forsitan et mihi. ibid, el 580
0. Jesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent, ul raperent eum. 5*0
0. .Verno potest venire ad me, nisi fuerit ei datum u Patre meo.
8. Si me sciretis, forsitan ct Patrem meum sciretis.
11. In domo Patris mei mansiones multæ sunt. 250
11. Vado parare vobis locum. ibid.
11. Philippe, qui videt me. videt et Pattern meum. 2«3
- 11 Non credis quia ego in Patre, et Pater in me est? ibid.
11. Nunc dixi vobis priusquam fiant, ul cum facium fuerit credatis. 171
15. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. 673
18. Unigenitus qui est in sinu Patris. etc. 101 102

Ex ACIIBCS ArOSTOiORCW

- H. Pcenilenliam age ab hac ntquilia

<i>tua. el roga Dtum ci forte remittatur libi hæc cogitatio cordis tui.</i>		579
Ex Paclo ad Roman.		
4. <i>Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, qmr sunt.</i>		538
1. <i>Patrem multarum gentium posuite ante Deum.</i>	539	666
« <i>Scimus quoniam diligentibus Deum,</i>		460
8. <i>Quos præscivit. et vrædeslinavit.</i>		545
9. <i>Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni, aut mali egissent. Jacob dilexi. IIsau autem odio habui.</i>	657	
9. <i>Voluntati ejus quis resistit?</i>	527	
11. <i>Aon repulit Deus plebem suam.</i>	51-	
11. <i>O altitudo divitiarum sapientiæ. el scientist Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus!</i>	315 331	617
11. <i>Incomprehensibilia sunt judicia ejus.</i>		271
EI EPIST. I. AD CvrINTH.		
1. <i>Qui gloriatur, in Domino gloriatur.</i>	605	
2. <i>Quæ sunt Dei nemo novit, nisi Spiritus Dei.</i>	387	
2. <i>St enim cognovissent. nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.</i>	580	
1. <i>Se supra quam scriptum est. unus contra alterum in/Ielur pro alio : quis enim te discernit?</i>	601	
9. <i>Sic currile, ut Cumphendalis.</i>	268	
13. <i>Idemus nunc perspeculum, etc.</i>	95 el	281
15. <i>Stella enim di/fert a stella in claritate : sic et resurrectio mortuorum.</i>	250	
Ex Π. ad Corinthios.		
9. <i>Qui parce seminat parce et metet.</i>		
12. <i>Audivi arcana verba.</i>	102	
Ex Epistola ad Ephesios.		
1. <i>Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.</i>	©7	
Ex Epistola ad Colossenses.		
2. <i>In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, cl scientiæ Dei.</i>	∴34	
Ex Epistola I. ad Timotheum.		
1. <i>Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.</i>	585	
1. <i>Degi steculorum immortalī, etc.</i>	93	
6. <i>Lucem habitat inaccessibilem, etc.</i>	ibid.	
Ex Epistola II.		
1. <i>In quo reposita est mihi corona juslitia.</i>	251	
Ex Epistola ad Hebrxos.		
1. <i>Per quem fecit et sæcula.</i>	539	
11. <i>Magis eligens aflligi cum populo Dei.</i>	282	
11. <i>Accedentem aa Deum oportet credere.</i>	*8	
Ex Jacobo.		
1. <i>Semo cum lentatur, etc.</i>	6U	
Ex Epistola Π. Petri apost.		
1. <i>Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis.</i>	471	
Ex I. Joan.		
3. <i>Cum apparuerit , similes ei erimus.</i>	95 151 el	180

ΛΤ J. >

